

Lagiewniki

Prace w Lagiewnikach 1840

W Lagiewnikach 1840

Anno Dni

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W

Ex libris R. Thoma

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

W Lagiewnikach

77 503
KAZANIA
NA SWIĘTA
CAŁEGO ROKU.

Z Różnych Doktorow y Authorow
ku zbudowaniu dusz ludzkich
ZEBRANE Y NAPISANE.

Przez
X. FRANCISZKA RYCHŁOWSKIEGO

Zakonu Świętego FRANCISZKA Reformatá,
na ten czas Káznodzieie y Świętey Theolo-
gicy Profesorá.

Z dozwoleniem Stárszych.

Cum Gratia & Priuilegio S. R. M.

W KRAKOWIE,

W Drukárni STANISŁAWA PIOTRKÓWCZYKA, Typographá I. K. M.
Roku Pańskiego, M. DC. LXVII.

1667

EP

Herbowny kleynot Stárożytnego Domu
ICH MM. PP.
M N I S Z K O W.

Księgá Żywotá Świałych siedm piećieci miałá /
 A iednego Bóránká Czytelniká ználá.
 Jezli te Księge Świałych siedm Pior podpisały;
 Wszytkie Owieczki beda tu żywot czytáły.
 Szczęśliwe Piorá! rzeklbym / że Orlá onego /
 Co ná Istote pátrzał Słońcá Przedwiecznego:
 Gdyby y ztad Bógugulnie chwalebne niebyły
 Ze zámów / twárde Polské żelázá / trawily.

Iáśnie Oświeconeý Xiężnie,
Amnie Wielce Miłościweý Pánieý,

7 E T M O S C I

P. V R S Z V L I

T E R E S I E,

Z Wielkich Kończyc Korybutowey

X I E Z N I E

NA ZBARAZV Y WISNIOWCV

Pánieý y Dobrodzieyce szczegulney.

Iáśnie Oświecona Xiężno/
á mnie wielce Miłościwa Páni y Dobrodzieýko.

le dziwuy sie Wáśń Xcia Mość, jeć te idkakol-
wiek praca moie przypisute y dedykuie. Tak iest
bowiem wielka madrość Twoia, iż bez niey ten
budynek stanąć y światu sie pokazać nie mogł.
Sálonon Krol Izraelski wielce był mady, iako
o tym świadczy Pismo święte. Dedit quoque
Deus sapientiam Salomoni & prudentiam
multam nimis, & latitudinem cordis, quali
arenam quæ est in littore maris: & præce-

3. Regum
4. Cap:

debat sapientiá Salomon sapientiam omnium Orientalium & Æ-
gyptiorum, & erat sapientior cunctis hominibus. Dal też (práwi)
Pan Bog madrość Sálononowi y rostopność zbytnie wielką y
śerokosć serca iáko piasék ná brzegu morskim bedacy/ y przecho-
dził Sálonon madrością wšytkich wschodnich y Egypťskich medr-
cow/ y był nád wšytkie ludzie medršy. A wć tylko to Sálonon miał
Sapientiam Speculatiuam, rzeczy poznawáiacá: ále też miał Sapienti-
am Practicam, tãm actiuam, quã factiuam, miał madrość y spráwu-
iaca, y dziwne rzeczy czyniaca. Tãk ábowiem pomienione Pismo ś. świád-
czy. Videns autem Regina Sabba omnem sapientiam Salomonis,
& domum quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula
seruorum, & ordines ministrantium, vestesq; eorum, & pincernas, &
holocausta quæ offerebat in domo Domini; non habebat ultra spiri-
tum, dixitque ad Regem: Verus est sermo quem audiui in terra mea
super sermonibus tuis, & super sapientia tua, & non credebam nar-
rantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculis meis, & probaui quod

3. Regum
10. Cap.

12

media

Ex libris And. Thomæ Sibiravicz

media pars mihi nunciata non fuerit, maior est sapientia & opera tua, quam rumor quem audiui. Widząc (prawi) Krolowa Saba wielka mądrość Salomonową / y Dom który był zbudował / y położył stół jego / y mieśkanie slug / y porządek usługujących / y braty ich / y podczasy / y ofiary które ofiarował w Domu Pańskim; prawie od zdumienia od siebie odchodząc / rzekła do Krola: prawda mi powiádano w ziemi mojej o mądrości twojej / y niewiele rzylam powiádającym áżem samá przypiąchala / y ogladała / y doświadczyła / iż mi połowice nie powiedziano o mądrości twojej / wielka jest mądrość twoja nad sławę o mądrości twojej.

Tak tedy bardzo mądrym będąc Salomon, przecie nie mógł żadną miarą wystawić Panu Bogu Domu ábo Kościoła bez mądrości sedney Strusiace. Piśe nasz Liranus, y z nim Vincentius Belluacensis, że mądry Salomon sporządziwszy wiele kamieni y marmoru rozmaitego na budynek Kościoła Pańskiego; á wiedząc przy tym o Konstytucyey Boskiej, że która nie wolno było kamienia na Ołtarz Pański oćiesywać. *Deur: 27.* *Deo tuo de lapidibus, quos ferrum non tetigit.* Zbudujesz (prawi) Ołtarz Panu Bogu twojemu z kamieni / których sie żelazo nie dotknęło: rozmaitych prob używał iakoby bez naczynia żelaznego mógł być obciosany, wypolerowany, wyrównany, y spoiony kamień. Naostatek takiego zażył sposobu, zawarł w naczyniu sednym sklanym strusie młode, wziąwszy je z gniazda od matki; y postawił tuż wedle gniazda, á patrzeć pilnie kazał iako też Strusić ónego strusićia z naczynia sklanego dostawać będzie. Przybędzie Strusić, obaczy sklane naczynie, á w nim strusie swoje zamknięte, biega w okolo, zachodzi, siega y z tej y z owej strony, trudno ma dostać. Wdawszy sie tedy na puszcza, przynieśie robaczka nazwanego Samir, którego rozkrwawiwszy, uderzy nim we skło, áżci zaraz od krwi robaczka tego rozśdżiło sie naczynie, á ona ptasie zamknięte wzięła. Dośedłszy Salomon że krew robaczka tego ma moc na rozśdżenie skła, spróbowałszy tego na kamieniu y marmorach, używał potym krwi tych robaczek do rozśdżania, lupania, polerowania, marmorow y kamieni. *3. Reg. 6.* I dla tego Malleus & securis non sunt audita in domo cum edificaretur. Młota (prawi) y siekiery żadney nie słychać było w domu Pańskim kiedy go budowano. A któż tu nie przyzna, iż y Salomō Krol budoowniczy tak mądry, wśytek swoia mądrość nie mógł zbudować Kościoła Pańskiego bez mądrości sedney Strusiace? Musi tu záprawde każdy przyznać, iż mądrość Strusiace konkurrowała do budowania tak wielkiego y wspaniałego Domu Pańskiego.

Ktokolwiek Xiege iaka dla pożytku Duchownego dusz ludzkich piśe y wydać, záste nie inzego nie czyni, tylko buduje słowem Bożym, dusze ludzkie, Kościół Panu Bogu Wśzechmogacemu wielce przyjemny buduje. Tak ábowiem Paweł święty do wiernych Chrystusowych, którzy słowem Bożym P. Bogu pozyskani byli, mówi: Ergo iam non estis hospites & advenae, sed estis Ciues Sanctorum & domestici Dei, superaedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo

LESV: in quo omnis ædificatio constructa, crescit in templum sanctum in Domino: in quo & vos coedificamini in habitaculum Dei in Spiritu. A tak (prawi) Bracia/ inż nie jesteście goście ani przychodniowie/ ale jesteście Niebżanie Swietych y domownicy Bożey/ zbudowani na fundamencie Apostolskim y Proroctim/ tym samym nawyższym wogielnym kamieniem Jezusem Chrystusem/ na ktorym wśelkie budowanie wywiedzione/ rośnie w Kościol s. w Pannie/ na ktorym y wy społecznie sie budiecie przybytkiem Bożym w Duchu s. Zatemci y ia Xiege te Kazań na Swietá Swietych Pańskich wydać, powazyłem sie budować ludzie słowem Bożym, budować P. Bogu Kościol. A cozem ia jest względem mądrego Salomona? lestem zaprawde w mądrości iako kropelka względem głębokiey rzeki, iako ieden prosek względem wysokiey gory, zgola iako iedna iskierka względem nasásmieyszego słońca. Iezeliż tedy wielkiey mądrości Salomon, nie mógł zbudować Kościoła P. Bogu bez cudzey mądrości, daleko mniey ia mogłem budować Kościol Pánu Bogu bez cudzey umietyności. Vdal sie mądry Salomon do mądrości Strusice; y iam sie oto tego od niego náuczyl, vdałem sie do mądrości Strusico. Strusica prawdziwie jesteś láśnie Oświecona Xiežno, nie tylko dla tych Twoich Strusich Pior, ktorymi sie iako drogim Kleynotem Fámiliety Twoiey szczyś, ale też y dla inszych rożnych przyczyn. Ma to Strusica, że másiac skrzydła wielkie y szerokie, nigdy sie iednak nimi wysoko nie wybiia, nigdy wysoko nie wylatuje, iako naucza Grzegorz s. piśac na one słowa łobowe. Penna Struthionis similis est pennæ herodij & accipitris, &c. 106. 39. Quis herodium & accipitrem nesciat aues cæteras quantâ volatus sui celeritate transcendant? Struthio verò pennæ eorum similitudinem habet: à terra quippe eleuari non valet, & alas quasi ad volatû spe tenus erigit, sed tamen nunquam à terra se eleuando suspendit. Maś y ty láśnie Oświecona Xiežno skrzydła barzo wielkie y szerokie: iedno skrzydło Twoie jest nobilitas generis, zacność wrodzenia. Wielkie to zaprawde y szerokie skrzydło: iakoż wielkie? Znáczny ieden Orator zalecać zacność wrodzenia wielkiego iednego Xiazęcia Hispáńskiego, rzekł: Et tu nē nobilis? aut in Hispania nullus, aut in orbe rarus. Nam quidquid in orbe illustre, aut tuam ornat Profapiam, aut tuis ornatur stemmatibus. Moga y ia to rzec do Ciebie I. O. X. czyliś Ty zacnie y słáchetnie wrodzona? ábo sie nikt w Polsce zacnie nie wrodził, áboś sie Ty zacnie wrodził: nayzacniysze wrodzenie w Polsce ábo Ciebie zdobi, ábo sie Twoimi Herbami szczyś. Drugie skrzydło Twoie jest ingenij ac scientiæ sublimitas, dowcipu y umietyności wysokość: maś zaprawde y to skrzydło dosyć dostátnie. Powiedział bowiem Rzymski Medrzec Seneká: Vt Dij immortales nullam didicere virtutem cum omni editi, & pars eorū naturæ est esse bonos: ita quidam ex hominibus egregiam fortiti indolem, in ea quæ tradi solent perueniunt sine longo Magisterio, & honesta complectuntur cum primò audierunt. Jáko (prawi) Bogowie nieśmiertelni żadney sie nie wzyli cnoty z káżdą prozneni/ y

cząstka to iest ich natury/ bydy dobrzymi: tak niektórzy z ludzi tak
 zacny otrzymali dowcip/ że tych rzeczy ktorychby sie dlugo wczyc po-
 trzeba/ pretko zrozumienia dostepuia/ a cokolwiek wczciwego v-
 slysa/ tego sie zaraz ściśle trzymáia. *A kż tego nie widzi, iż W. X.*
Może Pan Bog takim dowcipem ozdobić raczył. iż się rozumiałá pretko te
rzeczy, ktorychby sie insym dlugo wczyc potrzebá, a cokolwiek wczciwego
wstlysył, to dowcip Twój gruntownie poymie. To dwoiákie skrzydło No-
bilitas generis, y sublimitas ingenij, wielu bázgo ludzi do góry wynosi
Wylátuia niektórzy w pyche tymi swoiem skrzydłami, wynosi ich wysoko
skrzydło pierwsze, to iest, Nobilitas generis. Tak ábowiem nápisal ieden
powážny Philosoph. Clarus sanguis elationem parit, potentiam affe-
ctat, conculcat inferiores, pares contemnit, superiores habere dedi-
gnatur, loquitur grandia, totus tumet alto magnoque Sanguine, tan-
quam fecerit ipse aliquid, propter quod nobilis esse debeat, sui im-
memor, eorum qui retró esse videntur obliuiscitur, & se in anteriora
sine cultu virtutis ridiculus Trásonis imitator extendit. Zaczne (prá-
wi) vrodzenie wynioslosć rodzi/ potegi áffektuie/ po niższych depce/
rownymi gárdzi/ zwierchnosći nád soba nie ćierpi/ wspaniałe mo-
wi/ wšytel sie zacnym y wspaniałym vrodzeniem nádyma/ sam
siebie zápomina/ ná tych ktorzy są zá nim nie pámieta/ sam siebie
ná czoło bez cnoty bedac/ ná wzór śmiešnego Trásoná wydáie.
Wynosi rzeczy stworzone y drugie skrzydło, to iest, sublimitas ingenij &
scientiae. Tak ábowiem náucza Bernat S. Serm: 4. de verbis Ilaia, gra-
miac onego dowcipnego y umiejetnego Lucyferá. Vt quid tu qui mané
origebaris Lucifer in veritate non stetit? nisi quia Seraphim non fui-
sti: habuisti lucem sed ardoré non habuisti. Melius esset tibi si igni-
fer magis esses quám Lucifer, neq; tam immoderato appetitu lucendi
vt eras frigidus, frigidam quoq; eligeres regionem. Iesteś w tey mie-
rze Serusia I. O. X. Nie wzbiáś sie bowiem ku gorze, to iest, nie podnosiś sie
w pyche tym dwoiákim skrzydłem twoim. Nie wynosiś sie z zacnego y wy-
sokiego vrodzenia, bo rovnymi y niższymi nayuboższymi nie pogardzaś. Pa-
mietáś ná náuke Hieronima świętego Epilt: ad Celantiá. Nulli te vn-
quam de generis nobilitate praponas, nec obscuriore quoque aut hu-
miliore loco natus, inferiores putes: nescit Religio nostra personas
accipere nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulo-
rum. Nád żadna sie (práwi) nigdy zacnym vrodzeniem nie prze-
kláday/ áni z niżšego rodu idace/ zá podlejše nád cie poczytay: nie-
zna Zakon náš Chrześciáński co to iest osobámi bráťowác/ nie pá-
trzy ná rozność kondycyey/ ále tylko ná duşe. Nie wynosiś sie też y
z wysokiego dowcipu y náuki Twoiey: bo tak sobie z ludzmi slem sam doznał
postepuieś, y tak rozmawiaś; iákobyś nigdy tak wielkiego dowcipu y náby-
tey náuki nie miałá: pámietaś ná one słowa Boskie, które do ludzi przez
Ieremiaśá Proroká mowi. Non gloriatur sapiens in sapiétia sua, & non
gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs
 suis:

luis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire & nosse me, quia ego sum Dominus. Niech sie (prawi) mądry nie wynosi z mądrości swojej / ani mocny z mocy swojej / ani bogaty z bogactw swoich / ale z tego sie każdy niech chlubi, że zna iżem ja Pan.

Powtore, ma to Strusić, iako piśe poważny Berchoriusz, iż pilnie oczy swoje wznosi y zapatruse sie na gwiazdy które Pleiades Astrologowie nazywają, y które załączeniem sie z Słońcem, obfite y pożyteczne deszcze na ziemi spuszcza. Zaprawde y Ty I. O. X. wznosisz oczy Twoje y zapatrujesz sie bardzo często na przesłężną gwiazdę, która obfite y pożyteczne deszcze na ziemi ustawicznie spuszcza. Gwiazda jest najświeższa Przenaswiecła Panna Matka Chrystusowa. Gwiazda niebieska materjalna, wydaie z siebie światłość bez wszelakiej swojej skóry: y Panna Przenaswiecła wydała z siebie światłość nie stworzona bez naruszenia Pannieństwa swojego: Oczym tak pięknie S. Petrus Damianus Ser: 1. de Epiph. Sicut radius procelis à stella, stellā integrā permanente, sic Filius ex Virgine, Virginitate inuolabi permanente. Iako gwiazda materjalna wesoło z siebie światłość wydaie. Stellæ dederunt lumen in custodijs suis, & lætata sunt: luxerunt illi cum iucunditate, qui fecit illas. Tak y Przenaswiecła Panna, z wielkim weselem porodziła Chrystusa: według Proroctwa Izaiaszowego. Germinans germinabit sicut lilium, & exultabit lætabunda & gaudens. Iako gwiazdy spuszczaia swoje influencye na te niższe rzeczy, tak czyni Przenaswiecła Panna: według nauki Bernarda świętego. Tolle MARIAM hanc stellam maris, quid nisi caligo inuoluens, & vmbra mortis, & densissima tenebræ relinquuntur? Tę to jest iedyńa gwiazdę, przez którą słońce sprawiedliwości CHRYSIVS IEZVS wfsykie obfite deszcze łaski swojej, wfsykiemu światu spuszcza: iako to tę Pannę przyznawa S. Germanus Patriarcha Konstantynopolski. Hom: de Zona. Nemo est cui donum cælestē concedatur nisi per te o castissima: nemo est cui misereatur gratia, nisi per te o honestissima. Niemąś (prawi) nikogo o Przenaswiecła Matko / komuby Bog iacie swoje dobrodzieystwo spuscił tylko przez ciebie o najczystszą / niemąś nikogo nād tymby sie zmiłował / tylko przez ciebie o najuczciwszą. Ku tey to gwiazdzie niebieskiej wznosisz jawne oczy Twoje I. O. X. Nic bowiem w tym nie wątpię, że ta Panna jest Patronka Twoja, opiekunka Twoja, Matka Twoja, iedyńa po Chrystusie Pannu zbawienia Twoiego nadzieia: wyswiadczaia to gorące Twoje do tey Panny nabożeństwo, wyswiadczaia Twoie ku czci tey Panny mortifikacye, wyswiadczaia Twoie do Obrazow tey Panny które posyłaś podarunki.

Ma to ieszcze Strusić, iż owoc swoy zagrzeba w piasku, a co wiekśa, iż o nim cale zapomina. Tak abowiem Iob święty o Strusicy mowi. Derelinquit ova sua in terra. Taka Strusić był niegdy Paweł święty: owoce bowiem swoich dobrych uczynkow grzebił w pamięci swojej, to jest, zapominał tego co już uczynił, a na to tylko miał pilne oko, czego ieszcze nie uczynił, mowiac w liście swoim do Philippenzow: Quæ quidem retrò sunt obliui-

scens

Baruch 3.

Isaia 35.

Iob 39.

ad Philip
pens 3.

icens, ad ea verò quæ sunt priora extendens in eipsum. *Taka Struśica* ródził bydz y *Hieronim S. Celánciey*, piśac do niey w te słowá. Beati qui non sibi de præterita iustitia blandientes, secundum Apostolum per dies singulos in virtute renouantur: Iustitia enim non proderit ei, à quo die iustus esse desierit. Totum spatium vitæ tuæ sit, vt peragere possis iustitiam, ne de præterita iustitia confidens remissior efficiaris; sed sicut ait Apostolus: Posteriora obliuiscens, ad ea autem quæ sunt anteriora me extendens, ad destinatum persequor brauium supernæ vocationis. Idcirco age vt ordines reliquum tēpus vitæ tuæ sic, vt possis canere cum Propheta. Perambulabā in innocentia cordis mei: quia inchoasse non sufficit, sed perfecisse iustitia est. *Każdyé to przyznać musiś: O. X. iż nāsładnieś w tey mierze Struśice, dobrych uczynków wiele czyniś: bo posty częste podeymujeś, modlitwy długie odprawuieś, iślmuzny znaczne ubogim szczerobliwie czyniś; a przecie to wszystko iakoby w pamięci Twoiey grzebieś: bo tych uczynków iakoby zapominaiac, y na te sie któreś już uczyniła nie spuszczaś, o inſze sie staraś. Niechce tu inſzych dobrych uczynków Twoich wspominać, niechce wyliczać rozmaitych Klasztorow Zakonnikow y Zakonnic, keorym dobrze czyniś, obſieymi ie iślmuznami opatruiac: same Zakonu nāszego Fránciszka ś. ubogie Klasztorke, iako Biecki, Zakliczynski, Przemyński, Krakowski, obſitych dobrodzieystw Twoich doznawaiac wyświadczaś, iż zapominaiś dawnych dobrych uczynków Twoich, a co raz o nowe sie staraś.*

A z adęś sie już pokazuie, iż maś prawdziwą mądrość oney Salomonowey Struśice: onā z pustyni przyniosła do naczynia skłanego robaczka, y krew tego aplikowawszy onemu skłanemu naczyniu, struśie swoje z tamtąd wyprowadziła, y tym postępiem do budowania Kościoła Pánu Bogu konkurrowała. Ma każdy człowiek w tym naczyniu skłanym ciała ludzkiego, struśie jedno to ieś Voluntatem, wola swoia, która bedac zamknięta tym skłanym naczyniem, nie może exire in actum meritorium, nie może wylacywać ku niebu przez uczynki zasługuiace żywot wieczny, potrzeba tu aplikacyey krwi robaczka: Ktoregoż robaczka? Onego záprawde, który o sobie mowi przez Proroká. Ego sum vermis & non homo. Jednym słowem potrzeba aplikacyey krwawych zasług IEZUSA Chrystusa Pána nāszego. Tak abowiem
1. Corin: 1. Cap. naucza Paweł święty. Christus factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & Redemptio. Wicé iż tá aplikacya krwi Pána Jezusowey, stáie sie przez kooperacya, przez wyprawowanie dobrych uczynków, a W. X. M. iakom namienił wiele ich wyprawuieś; idzie zátym że maś mądrość Struśice Salomonowey krwi jednego robaczka struśie swoje z więzienia wybawidiacey. Y tá to mądrość Struśice skutecznie konkurruieś do tego budynku Przybytku Páńskiego, który sie oto w tey Xiedze świdru pokazuie. Gdym ja abowiem te Kazania nápiśal, to mi sie przydało co niegdymadremu Salomonowi: nágotował Salomon materyy dostatek do budynku, alić iż mu byśo zakázano młotem żelaznym brząkać y kólać około onego kamienia. Edificabis altare Domino de lapidibus quos ferrum non te-

Psal. 11.

1. Corin:

1. Cap.

tigit: Vdał sie do mądrosći Strusić, y ratowała go barzo, dokazał za tey mądrosćia czego chciał. Toż sie y mnie, gđym te Kazania na budynek Kościół Bóskiego wygotował, przydało: zakazała mi Regula Fráncisłká S. brząkać pieniadzmi. Fratres nullo modo pecuniam recipiant. Nie wiedzialem za tym co z tym rzec, iáko te Kazania wydać. Aleć mi przyszła ná pámieć mądrosć Strusić; to iest W. X. M. to mi mowie przyszło ná myśl, iż iáko przez inſze dobre uczynki aplikujesz sobie krew robaczka niewinnego IEZUSA Pána; tak y przez nakład ná drukowanie tey pracy moiey, zechceś sobie aplikować też krwawe zasługi Zbawiciela nášego. Nie omyliłem sie ná tym, bo iákoś wielce do inſzych dobrych uczynków ochotna, tak pokazałaś sie ochotna y do tego, Páński koszt ná wydrukowanie tey iákieykolwiek prace tożac. Y táki bez tey mądrosći W. X. M. ten budynek Kościół Bózego stánać nie mógł: który iáprzeto W. X. M. dedykuiac y ofiaruiac, lasce sie pospołu z ubogim Zakonem moim W. X. M. pilnie oddaie.
Dan w Kłáźtorze Przemyskim Świstego Antoniego z Pádwie. Die 23. Iuni, Anno Domini, 1666.

Wáfzey Xiążęcey Mości

Nayniższy Bogomodlca

Æ. Fráncisłk Kychłowski/ Reformat.

Do łaskawego Czytelniká.

Kzydáie do Kazan moich Niedzielných/ y te ná Swietá całego Kołu/ używáiac przy tym do ciebie słow Hieronimá swietego. *Epistola ad Nepotianum.* Ne à me quæras pueriles declamationes, sententiarum flosculos, verborum lenocinia, & per fines Capitulorum acuta quædam breuiterque concisa, quæ plausus & acclamationes excitent Auditorum. Nam sicut apud Medicos, quæ dicitur Logoiatria, multum abest ut ægrotos adiuuet: remedijs enim & chirurgijs & dietis, non verbis, morbi curantur: sic in Philosophia (idest morum disciplina) verba tantum quidem venditant & venantur, vitam autem moribus refertam curare non possunt nec volunt: nec pudet eos, à teneris annis ad ultimam usque senectutem sententiolas frigidas oppugnare propugnareque, tanquam felicitas in nominibus verbisque, & in immodica inani que curiositate sita sit; & non potius in componendis moribus: qui tons si bene se habeat, exulant vitia, virtus restituitur. *Niesukay (práwi) w Pismách moich dziecinnych de klámácyi, áni sentencyi kwiateczkow, áni słow gládkich, áni periodow sztucznych, które wśy tylko ludzkie głaszcza y lekca. Bo ráko w Medykow łgodna tylko mowá choremu nie wiele pomoze, ale raczy skuteczne lekarstwo: rák y Káznodzieie wymyslnymi y gládkimi słowy wśy tylko ludzkie pogłaszcza y onym sie spodobaia, ale złych ich obyczáíow nie nápráwia: nie wstydza sie niektorzy od mlodości áz do stárości ná wyborne sie tylko zdobywáć słowá, takoby to wśytko szczęście w tym należało, á nie raczy w náprawie obyczáíow.* Wysłał niegdy Wielki Hetman ludu Bożego Jozue trzy tysiące wybornego Woystá przeciwko Miástu Hai: ále niešťeśliwie/ bo ci wyborni meżowie zaráz przed nieprzyiácielem tyl po-
Idzie 7.
dáli. Ascenderunt tria millia pugnatorum, qui statim terga ver-
tentes percussi sunt à viris vrbis Hai. *A czemuż? Dáie przyczyne sam Pan Bog.* Non poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate, non ero ultra vobiscum. *Przyczyna porážki była/ że ieden z Izráelitow kradzieża sie zmázal: Vidi regulam auream quadraginta siclorum, & concupiscens abstuli. Siedmdziesiat tłumáczow czytáia/ Linguam auream vnam. Wziálem (práwi) iezyk złoty ieden: złoty ten iezyk zguby Izráelskiej był przyczyna.* Co poważny *Abulensis* do Káznodzieíow wymyslnych y politycznych słow używáiacych/ táł stosuie *quest. 75.* *Lingua aurea est ipsa eloquentia, fulgens sicut aurum, per quam multi decipiuntur: talia autem dicuntur Christiani furari, quia non sunt sua, id est, non pertinent ad doctrinam Euangelicam. Quando autem talia absconduntur, id est in corde retinentur cum desiderio quodam, & placere*

incipi-

incipiunt, vacillat doctrina Euangelica in cordibus istorum, & hoc grauiſſima damna toti Eccleſiæ facit. *leżyk* (práwi) *złoty* ieſt wymowa wyſmienita, ſwietna iáko złoto, przez która wiele ludzi oſzukanych bywa: takie ſłowa Chreſćcianie krádna, bo nie ſa ich właſne, to ieſt, nie należą do nauki Ewángeliey ſwietej: á gdy ſe pokrywáia y przez nie ſie ludziom podobac poczynáia, ſwánkui nauká Ewángeliey ſwietej w ſercach Chreſćciańſki: h, co wielká ſkoda Koſciółowi Bożemu przynoſi. W tych tedy Kazániách moich Czytelniku Namiliſy/ nie ſpodziemay ſie wyſmienitych ſłow/ ponieważem to wważa/ iż do zámierzonego celu moiego/ to ieſt/ do uczynienia iákiegokolwiek pożytku w duſzách ludzkich/ nie należały. Podobno rzeczeſz: ſa tu w tych Kazániách rzeczy Philoſophiczne/ czáſem y Theologiczne/ zátym wpatruiac proporcya/ potrzebá teſz bylo y ſłow wyſmienitych. Na toć odpowiadam. Prawdą ieſt/ iż w niektórych Kazániách zwiáſzają o Pánnie Przenaſwietſzey/ ſa podgás Theologiczne rzeczy przytrudnierſze/ co bydz musiało; czéſcia/ iż chwala Świetych Páńſkich á zwiáſzają Przenaſwietſzey Pánnie/ dla ſwoiey niewypowiedziáney zacnoſci/ y nie- doſtepnéy wyſokoſci/ to ſoniecznie wyćiągála; czéſcia przeto/ że teſz nie wſzyſcy Czytelnicy będą proſtacy/ ále teſz będzie wiele wxonnych. Otoż iáko dla proſtych ieſt wiele bárzo Kazaní/ w ktorich żadney Philoſophicznej áni Theologicznej trudnoſci niemáſz: tak teſz dla w- czeńſzych potrzebá bylo cokolwiek poważnierſzego/ áby ſie mieli czym zabáwić/ nápiſać. Nie idzie iednáſz zátym/ iż te rzeczy wyſmienitymi ſłowami miály bydz nápiſane/ y owżem to proſtych ſłow potrzebowało. Sluchay o tym pilnie mowiacego Auguſtyńa ſ. Lib: de Cathechizandu rudibus. Et æternus Pater, vt Verbum ſuum æternum captui noſtro aptaret, & vſibus hominum addiceret, adeò demiliſit, vt carne & corpore ſe veſtiret: cur pigeat Doctorem & Magiſtrum verba & conceptus mentis ſuæ deprimere, & abiectis vulgari- buſque vocibus ſubijcere, vt Auditorum rudium captum non ſuperent. *T wieczny* (práwi) *Bog Ociec*, aby ſłowa ſwoie wieczne mogło bydz od rozumu náſzego poſete, y aby z námi konuerſować mogło, tak wniżył, że go ciálem tym náſzym pokrył: czemuż tedy ciéſko ma bydz Káznodzieſ Chreſćciańſkiemu ſłowa y koncepty rozumu ſwego wniżać, y one podlými y poſpoli- tymi ſłowami wdać, aby tak nauká iego y od proſtych zrozumiana bydz mogła. W tym cié przeſtrzegſy/ pokornie wpraſzam/ ieżeli tu cokol- wiek nie do rzeczy nápiſanego znaydzieſz/ ſlábemu to moiemu do- wócipowi y rozſadkowi przypieſz/ y miłoſcia Chreſćciańſka ogárníy: ieżeli zaś co pożytecznego przeczytaſz/ Pánu Bogu to od ktorego wſzytko dobro płynie/ przeczytay: Do ktorego teſz o iedno przyna- mnieweſtchnienie proſzę. *Niey ſie dobrze.*

Licentia Reuerendissimi Commissarij Generalis Ordinis Fratrum Minorum.

FR. BONAVENTURA CABALLVS Ordinis Minorum stricti: Observantia S. P. M. FRANCISCI
Sac: Rituum Congregationis Consultor, & in hac Cismontana Familia, Observantium &
Reformatorum Commissarius Generalis & Servus. Dilecto nobis plurimum in
Christo, Pri Fri Francisco Rychlowia Prouincia Nostra Minoris Polonia Refor-
mate Concionatori, Sac: Th: Lectari, salutem & benedictionem.

CVM iuxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones, reuifum & approbatum fuerit,
quoddam opus Concionatorium, de Festiuitatibus totius Anni, & Festis Beatæ MARIÆ
Virginis à te recollectum. Tenore Præsentium ad Salutaris Obedientiæ meritum, faculta-
tem tibi impertimur, quatenus seruatis seruandis, illud Typis mandare possis & valeas. Vale.

Datum Romæ in Ara Cœli, die 5. Septembris. M. DC. LX V.

Fr. Bonauentura Caballus,
Commissarius Generalis.

Licentia Rñdi P. Ministri Prouincialis.

SACRÆ Panegyres Sanctorum, quorum Festa celebrantur per annum, necnon BB. V. MARIÆ,
ab A. R. Patre Francisco Rychlowio, Prouinciæ nostræ Reformate Min: Poloniæ Patre,
& Sac: Th: Lectore, ac Prædicatore zelotissimo, studiosè composita, summa eruditione, sin-
gulari moralitate refertissimæ, à plurimis exceptatæ; vt ad maiorem Dei honorem, Sancto-
rumque suorum gloriam, & communem Prædicatorum utilitatem, publicam quantocius
aspiciant lucem, authoritati Reuerendissimi Patris Commissarij Generalis innixus, assentior.

Datum in Conuentu nostro Vieliciensi ad S. FRANCISCVM. Die 15. Martij, Anno
Domini. M. DC. LX V.

Fr. Valerianus Rzewuscius, Ord: Min: Reformatorum Prou: Min: Polonia, Mun: Prouincialis

Approbationes Theologorum Ordinis.

Opus Concionum in Euangelia Festiuitatum D. N. IESV Christi, & Sanctorum per Annum
necnon BB. V. MARIÆ, à Rñdo Pre FRANCISCO Rychlowio, Ordinis Minorum Refor-
matorum Prouinciæ nostræ Minoris Poloniæ Patre, Sacræ Theologiæ Lectore, Conciona-
tore meritissimo, apprime elaboratum; ex commissione & mandato Rñdmi Patris BONA-
VENTURÆ CABALLI, eiusdem Ordinis Cismontanæ Familiæ Commissarij Generalis, dili-
genti recognitione perpendi, in eoq; nihil Catholicis dogmatibus dissonum, & ab integritate
morum alienum offendi; quin potius doctissimis eruditionibus, præclaris monitis & exēplis,
tam ex Sacra quàm ex profana litteratura depromptis, ad ipsius Christi Domini, & Sanctorum
BBq; V. MARIÆ imitanda vestigia prouocantibus, ditatum donatum, ac donatum reperi: in eo
enim auctor plurima quæ percalluit in Patribus, ac mysticis obscurata sensibus Sacræ lectionis
hauisit, lucido adstruit & demonstrat sermone; adeo felici ingenio, vt nec perniciem pro-
fundissima etiam Theologiæ arcana addiscendo timeas, nec aptiora ad venustandos mores
pro suggestu desideres. Idcirco dignum, vt publico multorum bono in lucem prodeat, in-
dicauit, & subscripsi.

Datum in Conuentu nostro Cracouiensi ad Sanctum CASIMIRVM die 30. Iulij. Anno
Domini, M. DC. LX V.

Fr. Ludouicus Rozycius, Diffinitor actualis eiusdem Ordinis, & Sac: Theol. Lector. m. ppria

Conciones pro Festis Sanctorum occurrentibus per annum, nec non pro Festis Beatissimæ Virginis Mariæ, Reuerendi Patris FRANCISCI RYCHTOWII, Ordinis Minorum Reformatorum Prouinciæ nostræ Minoris Poloniæ Sanctæ Mariæ Angelorum Patris dignissimi, necnon Sacræ Theologiæ Lectoris emeriti; ex Commissione Reuerendissimi Patris BONAVENTURÆ CABALLI, eiusdem Ordinis Cismontanæ Familiæ Commissarij Generalis, accuratiùs legi: in quibus nihil inueni, quod fidei Catholicæ, vel bonis moribus sit contrarium, aut saltem minus conforme. Immo Opus hoc continet non vulgaria, sed eruta vt plurimùm ex visceribus Theologicis, & arcanis Philosophicis enunciata, felicissimè tamen & facillimè pro salute animarum, & singulari lumine ipsorum Verbi Diuini Præconum. Proinde vt hæc fertilissima lux Concionum de Sanctis & Beatissima Virgine MARIA luceat in Ecclesia Dei, nihil expedire video, præterquam, vt eam dignissimam esse publicâ luce asseram, & subscribam.

Datum in Conuentu nostro Cracouiensi ad Sanctum CASIMIRVM, die 1. Augusti. Anno Domini. M. DC. LXV.

Fr. Alexander Ninivsciu, Ordini Minorum Reform: Sacræ Theologiæ Lector, m. ppria.

APPROBACYA.

Podobny iest Author w tych Kazaniach Odswietnych pier-
wŝey pracy swoiey/ iednymże kształtem mowi y wŝy/ rowna
pobożnością cnoty zalecá występti gani; dlatego vżnałem ie
bydź godne Druku y vżywania pospolitego. Roku Páńskiego/
1665. Dnia 6. Sierpnia.

X. HIACYNTH LIBERYVSZ, S. Th. Doktor
Proboŝz Bożego Ciála/ Canonorum Regu-
larium, Ksiąz w Diecezey Krakowskiej
Censor. m. ppria.

Kazania ná Świętá Pánný Przena-
świętszey, masz ná końcu oso-
bno położone.

SVMMA-

S V M M A R I V S Z K A Z A N

Odświętnych przez Cały Rok.

Ná Dzień S. Andrzeja Apostoła.

Kazanie Pierwsze: O doskonałości Chrześcijańskiej; iż ma trzy początki albo principia, to jest, Materiam, Privationem, & Formam; i iako się te principia znajdowały w Andrzeju świętym. fol. 1.

Wtore: O naśladowaniu Chrystusowym; iż potrzeba przykładać Andrzeja i. na głos Chrystusow światowe rzeczy opuszczając; a ta potrzeba częścią jest ex parte rerum mundi, 3 strony samych rzeczy światowych; częścią ex parte hominis, 3 strony samego człowieka; częścią ex parte Dei, 3 strony samego P. Boga. 7.

Ná Dzień S. Mikołaja Biskupa.

Kazanie Pierwsze: O talentach nam od P. Boga danych; iż wszystkimi talentami chwale Bożej służyć mamy, i iako pilnie, i iako się to potym na nasz pożytek z ściągą; i iako Mikołaj S. talentami swoimi chwale Bożej służył. 12.

Wtore: O tychże talentach Boskich; iż naprzód mamy robić talentami Boskimi odważnie i śmiało; powtore, nie na cokolwiek, ale na talenty robić mamy, to jest, wysobie zaśluga zyskować mamy; potrzebie, bez wszelakiej odwłoki pracować mamy. 17.

Ná Dzień S. Thomaśa Apost:

Kazanie Pierwsze: O grzechu niedowiarstwa Thomaśa Świętego; iż grzechy Świąteczne P. Anskich są które pokutować, nie tylko ich nie speca, ale ich też wielce stawiać; a z tym y grzech Thomaśa S. wielce go sławnym uczynił. 22.

Wtore: Dla czego Thomaś S. włożył rektwo swoje w rany Jezusowe: naprzód, aby z nich rzeczy sobie potrzebne brać; powtore, dla ochłodzenia swojego, żeby się w nich ochłodził; potrzebie, żeby się miłością Chrystusową rozgrzał. 26.

Ná dzień Narodzenia Chrystusowego.

Kazanie Pierwsze: O spisaniu wszystkich trzech Osob Trójce Przenawieścey, przy Narodzeniu Chrystusowym: Naprzód, iako spisany jest Bóg Ociec na przeczystej karcie, Pannie Przenawieścey; powtore, iako spisany Syn Boży na przeczystej także karcie, natury ludzkiej, która na się przyjmuje: potrzebie, iako spisany jest Duch Święty na obu kartach, to jest, na Pannie Przenawieścey, y naturze ludzkiej Chrystusa P. 31.

Wtore: O wielkości wesela przy Narodzeniu Chrystusowym, iż pochodzi z trojakię przyczyny: naprzód ex parte desiderij, 3 strony pragnienia; powtore ex parte obieti, 3 strony otrzymaney rzeczy; potrzebie pochodzi ex parte modi habendi obiectum, 3 strony sposobu którym rzecz otrzymana mamy. 36.

Trzecie: O Matżeństwie Słowa Przedwiecznego z naturą ludzką, przy Narodzeniu Chrystusowym; iż to Matżeństwo miało trzy kondycje prawdziwego Matżeństwa; to jest mutuum consensum, mutuum cohabitationem, & fidem: T iako każda dusza Chrześcijańska w Matżeństwie duchownym z tym Słowem Przedwiecznym, ma przereczzone zachować kondycje. 40.

Ná Dzień S. Szczepana.

Kazanie Pierwsze: O weselu Szczepana Świętego, z którym przyjmował kamienie Żydowskie; iż pochodziło z tegoż trojakię zrodła; z którego pochodziło wesela przy Narodzeniu Chrystusowym, to jest, ex desiderio subiecti, & excellentia obiecti, & ex modo obiecti; obiecti i pochodziło naprzód z pragnienia Szczepana S. powtore pochodziło z czystości Matżeństwa, potrzebie pochodziło z sposobu otrzymania tego Matżeństwa. 46.

Wtore: Iako przy uroczystości Szczepana S. stała się druga Inkarnacya podobna Inkarnacyej Syna Bożego; przez którą człowiek Szczepan Święty, stał się niejako Bogiem, albo synem Bożym. 51.

Ná dzień S. Jana Apost: y Ewáng.

Kazanie Pierwsze: O miłości Chrystusowej przeciwko Janowi Świętemu: iż dla trzech przyczyn Chrystus nad innych Uczniów swoich Jana Świętego więcej kochał; naprzód, iż wiernie służył Chrystusowi, a przedtym nigdy się małnościami światowymi nie zmagał: powtore, iż był ambitiosus in virtute, iż chciał innych Apostołów y owsem wszystkich ludzi celować w cnotach światych: potrzebie dlatego, iż się nie lekiał wysokich cnot, ale się i na najniższe wielkim sercem odważał. 58.

Wtore: Iako Jan S. był speculum Maiestatis Dei, był zwierciadłem Boskim, z trojakię przyczyny: naprzód iż reprezentował rzecz przed sobą posławioną, to jest, P. Boga w Trójcy Przenawieśce; led, nego: powtore, iż reprezen-

tował

Summacyuſ Kazan

tenet proprietates Personarum, własności Person Boskich: potrzebie, iż reprezentował operacye albo sprawy Boskie. 65.

Ná dzień Młodziankow ss.

Kazanie pierwsze: O niewinnym cierpieniu utrapienia y przesadowania ná światcie iſz lżejsza ieſt rzecz, niewinnie cierpieć, aniżeli winnie. 70.

Wtore: O przesadowaniu niewinnym tych ſwiatych dziatek, iáko Krol Herod przesadowiac te dziateki niewinne, wiele im dobrego, sobie zas wiele złego uczynił. 76.

Ná dzień Nowego Látá.

Kazanie pierwsze: O duchownym Obrzezaniu naszym ná nowy rok: co w nas oſobliwie o brzezać mamy, y że nam to obrzezanie żadney nie záda boleſci, y nie przez to duchowne obrzezanie nie utracimy. 80.

Wtore: O Przenaſwieſſym Imieniu Ieſuſa, iſz to Imie Przenaſwieſſe ieſt oleiem, y co zá podobieńſtwa ma do oleiu. 85.

Ná dzień Trzech Krolow.

Kazanie pierwsze: O prawdziwym Krolu Chryſtusie Ieſuſie: iſz żaden ná światcie Krol, Kroluſe nie wrodził, tylko ſam Chryſtus. 90.

Wtore: O podarunkach, ktore oddawac mamy Chryſtusowi, to ieſt, mirra wmartwienia, kadzidło modlitwy, y złoto miłości. 94.

Ná dzień ſwietey Agnieſki.

Kazanie pierwsze: O madoſci Agnieſki S. iſz bylá madra Pánna w tym, że ſobie Ieſusa zá Oblubieńcá obrátá, y pogárdziwszy cztowiekiem, wſytká ſwoie miłość do Pána Ieſusa obrociła. 99.

Wtore: O teyże madoſci Agnieſki ſwietey: iſz bylá madra prudentiá Oeconomica, madoſcia Goſpodárſka: bylá madra prudentiá Polytica, madoſcia Polit, czna: bylá madra prudentiá Militari, madoſcia Zolnierska. 103.

Ná dzień s. Mácieiá Apoſtolá:

Kazanie pierwsze: O pokorze, iſz bydz pokornymi decet nos, expedit nobis, necessarium eſt nobis; przyſtoi to nam, pożyteczno nam, y potrzeba to nam, żebyſmy byli pokornymi. 108.

Wtore: Iáko przykłádem Mácieiá ſwietego mamy bydz parvuli corde, ore, & opere, mamy bydz miłuczkiemi albo pokornymi ſercé, uſzy, y uczynkiem. 113.

Ná dzień ſwietego Kázimierzá.

Kazanie pierwsze: Iáko Kázimierz S. wielkie ſkárby y depozyta Boskie złożył y dochował,

y ná mieyſcu z natury ſwoiey nieprzyſtępnym, y ná mieyſcu przemylem ludzkim obronnym, y oraz ná mieyſcu ſwietym. 119.

Wtore: O przepaſaniu biodr Kázimierzá ſwietego iáko Kázimierz ſwiaty przepaſał ſie ku ſłużbie Bożej miłości Boża niezako nieſkorożona. 125.

Ná dzień s. Thomáſá Doktorá

Anielskiego.

Kazanie pierwsze: Iáko Thomáſ S. Doktor Anielski, ſwiatłości ſwoia przechodził najwyżſzą te ſwiatá ſwiatłość, to ieſt ſłońce. 131.

Wtore: Iáko Thomáſ S. był Aniołem, ktory wſłapiwszy w ſadzaná nauki Theologiey S. ruſzył w niey ka woda, to ieſt, dat iey nieiáka moc ná leczenie wſelákich rozumu ludzkiego chorob. 135.

Ná dzień ſwietego Jozephá.

Kazanie pierwsze: Iſz Jozeph S. był budowniczym żyworá Chryſtuſowego y Pánny Przenaſwieſſey: y ktorych Inſtrumetow do tego budowania záżywał. 139.

Wtore: O poſagu ktory wziął Jozef S. po Pánie Przenaſw: Oblubienicy ſwoiey: iſz wziął poſag ex bonis proprijs Patris æterni, to ieſt, wziął Paternitatem, Oycostwo względem Syná Bożego; wziął Principium, iſz był nieiáko początkiem względem Person Boskich; wziął Potentiam, Moc, względem wſytkich rzeczy. 145.

Ná Wielki Czwartek przy Wie-

czterzy Pánſkiej.

Kazanie pierwsze: O przyſtępowaniu do tey Wieczery Pánſkiej, to ieſt, do Przenaſwieſſego Sakramentu: iſz przykłádem Chryſtuſowym dwa Akty przed tą Wieczera wypráwować mamy: naprzód, mamy umywać nogi, to ieſt czyszczyć ſumienia náſze: powtore, mamy przyſtępowac z wielkim prágnieniem do tego Przenaſwieſſego Sakramentu. 150.

Wtore: O odeſciu Chryſtuſowym od nas do Oycá: iſz Chryſtus Pan odchodzac od nas do Oycá przez śmierć, konformował ſie odeſciu ſwoiemu od Oycá do nas. 156.

Ná Wielki Piątek przy Mece

Chryſtuſowej.

Kazanie pierwsze: O ciáſkoſci y ſrogoſci Me-ki Chryſtuſowej, z czworákiey przyczyny: ex causa Finali, z końca, dla ktorego Chryſtus cierpiat; ex causa Materiali, z przyczyny według ktorey cierpiat; ex causa Efficiente, z przyczyny od ktorey cierpiat; ex causa Inſtrumentali, z Inſtrumetow przez ktore cierpiat. 163.

Wtore:

Świat całego Roku.

Wtore: O snopkach mirrhy, to jest, cnoty Krzyżowanego Jezusa, w polach Ieruzolimskich, to jest w Wieczerniku, w Ogroycu, w Pałacu Anasza, Kaimphasa, Heroda, Pilata, a nakoniec na gorze Kalwaryjey, nabożnym rozmyśleniem wzniesłych. 179.

Na dzień świętego Woyciecha.

Razanie Pierwsze: O owieczkach Chrystusowych; iż każdy człowiek powinien owieczki Chrystusowe, to jest bliźnich swoich, z grzechów wywodzić, a do owieczarni Chrystusowej przywodzić; a powinien na to ex omni iure, ex iure Naturae, ex iure Divino, ex iure Gentium, ex iure Canonico, ex iure Politico: z prawą Przyrodzonego, z prawą Boskiego, z prawą Narodów, z prawą Kościelnego, z prawą Politycznego. 193.

Wtore: Iako owieczki powinny także ex omni iure, ze wszelkiego pomienionego prawą, powinni mówić, przyjmować napominania, strofowania od bliźnich swoich: a z tym powinni do owieczarni Chrystusowej, to jest do pobożności Chrześcijańskiej przychodzić. 199

Na dzień świętych Apostołów

Philippa y Jakuba,

Razanie Pierwsze: O widzeniu Boga Ojca; czemu Philip S. tylko o to prosi aby Ojca widział: Domine ostende nobis Patre: powtore, czemu o to widzenie żadney insey kreatury nie prosi, ale same Chrystusa. 205.

Wtore: Iako niektórzy Chrześcijanie nie prawdziwie, a niektórzy prawdziwie Bogą, Ojca swojego reprezentują. 210.

Na dzień Znalezienia s. Krzyża.

Razanie Pierwsze: O cierpieniu krzyża, iż to najprzyśloyniejsza powinność y zabawa każdego Chrześcijańskiego człowieka, wisieć zawiesz na Krzyżu. 215.

Wtore: Ogniesieniu krzyżów naszych, iako ich zgnieść y wygubić możemy. 219.

Na dzień S. Stanisława.

Razanie Pierwsze: O dobroci Pasterskiej; iż dobroć Pastorzów owieczek Chrystusowych ma być podobna dobroci Boskiej we trzech rzeczach: in principio, w początku dobroci: in obiecto motiuo, to jest w rzeczy która do tej dobroci pobudza: & in proprietate, w własności tej dobroci: y iako dobroć Stanisława świętego była w tych trzech rzeczach, podobna dobroci Boskiej. 224.

Wtore: O jarliwosci Stanisława S. o cześć Bożą: iż stał się wymowa Stanisław S. o cześć Boską, naprzód dlatego, że Bog był Pa-

nem y Krolew jego, którego znieważono: powtore dlatego, iż Bog był Ojcem jego. 231.

Na dzień Wniebowstąpienia Pańskiego.

Razanie Pierwsze: O naszym wstępowaniu do nieba za Chrystusem Panem: iż mamy frequentissime, goraco y predkim biegiem ku niebu przez dobre uczynki wstępować: a to z trojakiey przyczyny: naprzód, ratione causae Exemplaris ad cuius instar tendimus, dla Exemplarza naszego Chrystusa, za którym do nieba idziemy: powtore, ratione causae formalis, ad quam tendimus, to jest dla zacności błogosławieństwa wiecznego, do którego ciągniemy: potrzebie, ratione causae Finalis propter quam tendimus, względem przyczyny dla której do niebieskiego błogosławieństwa wstępujemy. 235.

Wtore: O zwyciężeniu wśtętkich trudności, które nam przeszkadzają do Wniebowstąpienia za Chrystusem: iż ie zwyciężać mamy, naprzód ratione desiderij voluntatis humanae, że tego Wniebowstąpienia wola ludzka pragnie: powtore, ratione desiderij naturae humanae, że tego Wniebowstąpienia natura ludzka żąda: potrzebie, ratione desiderij Christi, że tego Wniebowstąpienia Chrystus wielce pragnie. 241.

Na dzień Bożego Ciała.

Razanie Pierwsze: O żywocie duchownym, który nam przynosi Przenajświętszy Sakrament: naprzód, iż causam intrinsecam mortis spiritualis tollit, przyczyna wnatrzna śmierci duchowney znosi: powtore, iż a causa Extrinseca mortis spiritualis defendit, od przyczyny zewnatrzney śmierci duchowney broni. 246.

Wtore: O godnym przygotowaniu się do Przenajświętszego Sakramentu, iako się dysponować mamy, żeby nam Najświętszy Sakrament żywot a nie śmierć przynosił. 251.

Trzeci: Iako Najświętszy Sakrament jest prawdziwie pignus vitae aeternae, jest zastawa chwaly wieczney. 256.

Na dzień świętego Antoniego z Padwie.

Razanie Pierwsze: Iako Antoni Święty badac światłości światła, był podobnym światłości nieświtezony, to jest samemu Synowi Bożemu. 262.

Gdy się trąfi pod Okr: Bożego Ciała.

Wtore: Iako Antoni S. żył żywotem Chrystusowym, podobnym temu, którym żył Chrystus w Przenajświętszym Sakramencie badacy. 268.

Ná Dzień S. Janá Chrzciciela.

Razanie Pierwsze: Iz Jan S. byl magnus coram Domino, byl wielkim przed Panem: wielkim in conceptione sua, w poczęciu swoim; in nativitate sua, w narodzeniu swoim; & in vita sua, w żywocie swoim: y iako też my wszyscy powinni sie starać bydź wielkimi przed Panem. 274.

Wtore: Iz Jan S. byl fidelis depositarius depositorum Dei, byl wiernym pokładnikiem albo stróżem skarbów Boskich sobie powierzonych. 280

Ná dzień Swietych Apostolow Piotra y Pawła.

Razanie Pierwsze: O Maczenstwie SS Apostolow Piotra y Pawła: iz ich Maczenstwa albo cierpienie dla Chrystusa bylo zacneyse nad wszystkie inſze ich prerogatywy. 286.

Wtore: Co też ludzie, to jest grzesznicy, o Bogowie, to jest ludzie sprawiedliwi, o Chrystusie mówią. Quem dicunt homines esse Filium hominis? 292.

Ná dzień swietey Málgorzaty.

Razanie Pierwsze: O mądrości Málgorzaty S. iz była mądra Pánna, kiedy Czartoni przeklętemu niechciata przedać drogiey perły dusze swoiey. 298.

Wtore: Iako Málgorzata swiatá drogá skarbów w roli niebieskiej zakopanego, to jest samego P. Boga, pilnie przez dobre uczynki szukała: znalazłszy go, zakryła: zakrywſzy, dla niego wszystko swoje przedala: y iako my takze czynić mamy. 303.

Ná dzień S. Máryey Mágdaleny.

Razanie Pierwsze: Czego sie wszyscy grzesznicy od Máryey Mágdaleny uczyć mamy. 308.

Wtore: O pokucie náſzey, iz żadney trudnoſci w pokucie swietey lekac sie nie mamy. 312.

Ná dzień S. Jákuhá Apostola.

Razanie Pierwsze: O ambicyey albo chciwoſci honorow; iz magnum damnum & temporale & spirituale, wielka szkoda y doczesna y duchowna przynosi; a nullum lueri neq; temporale neq; spirituale, żadnego zysku ani doczesnego ani duchownego chciwemu człowiekowi nie sprawia. 319.

Wtore: O chwalebney ambicyey albo przodkowaniu w cnotie; iz przykładem Jákuhá S. mamy naprzód wstawać przed inſzymi w cnotie przodkować; powtore, mamy pragnąć dla Chrystusa y to czynić, co ſily náſze przechodzi. 325.

Ná Dzień Swietey Anny.

Razanie Pierwsze: O błogostawieństwie Anny S. iz jest po trzykroć błogostawiona: naprzód jest błogostawiona błogostawieństwem żywota pierwszey Rodzicielki náſzey w stanie niewinnoſci bedacey; powtore, jest błogostawiona błogostawieństwem podobnym błogostawieństwu Żywota Pánny Przenaiwiatſzey: potrzebie, jest błogostawiona Anna S. błogostawieństwem podobnym nieiako błogostawieństwu Boga Oycá niebieskiego. 330.

Wtore: Iako Anna S. była Rybotowczyną, która zapłaciłszy cieć swoje w morze, wszelkiego rodzaju ryby dla nas wyciągnęła. 335.

Ná Wroczyſtoſć Porcyunkule ktora Cćtec S. Fránciſzek v Chrystusa wproſił.

Razanie Pierwsze: O najlepſzy czaſcie: iz Fránciſzek S. optimam partē elegit, najlepſza czaſtka sobie obrat, kiedy obrat taſka Boga) odpuszczenie grzechow. 342.

Wtore: Oſtaraniu ſia o zbawienie ludzkie: iz ſtaranie ſia o zbawienie ludzkie jest najlepſza czaſtka, nad inſze duchowne czaſtki, to jest nad wyſoka o rzeczach Boskich kontemplacya, nad śmierć z Chrystusem łącząca, y nad ubieſpieczenie ſia z ſtrony żywota y błogostawieństwu wiecznego. 348.

Ná Dzień S. Wáworzyniá.

Razanie Pierwsze: O cierpieniu utrapienia na ſwiecie; iz kto P. Boga ze wſzykiego ſercá miłuje, ten záuſe będzie patiens, dotrwa do końca w cierpliwoſci swoiey, iaku y Wáworzyniec Swiaty dotrwał. 354.

Wtore: O nienawiſci ſamego ſiebie: iz to grzesznemu człowiekowi bázno ſuſzna, mieć ſamego ſiebie w nienawiſci. 360.

Ná Dzień Swietego Jáca.

Razanie Pierwsze: Iz Chrystus Pan przyznał za Hyácinthá S. za brata ſwoiego, a zám za ſyná Przenaiwiatſzey Pánny. 365.

Wtore: Iz Hyácinth S. najlepſza czaſtka ſtu; by Bozey obrat ſobie ná tym ſwiecie, kiedy ſobie obrat ſtan Zakonny w Zgromádeniu, bawia-cy ſia kontemplacya rzeczy duchownych, a oraz przytym ſtuzacy zbawieniu ludzkiemu. 371.

Ná Dzień S. Bernardá Opátá.

Razanie Pierwsze: O ſtokrotney zaptácie, która obietnicie Chrystus prawdziwie ubogim: kto-re to Centuplum otrzymał od Chrystusa Bernat Swiaty. 377.

Wtore: O opuſzczeniu wſzykiego ná ſwiecie, dla náſladwania Chrystusowego; iz naprzód ſiebie ſamego potrzeba opuſcić, y iako. 384.

Summaryusz Kazan

Ná Dzień S. Bártłomiejá Apost.

Kazanie Pierwsze: O obieraniu ná godności Pásterkie wkościele Bozym; iż nie mamy obierać, prezentować, konferować, promować ná godności Pásterkie, ani krewnych, ani nam zaśluzonych, ani nam potrzebnych, ani bogatych, ani nam pożytecznych; ale tylko godnych; ná takie urzędy sposobnych. 380.

Wtore: O odzieraniu się z własnej skóry nąszej przykładem Bártłomiejá S. iż z dwoiakiej skóry mamy się odzierać ex pelle exteriori & interiori. 396.

Ná Dzień Wymyższenia S. Krzyża.

Kazanie Pierwsze: O cierpieniu Krzyża Chrystusowego ná tym świecie: iż cierpieć Krzyż dla Chrystusa, jest rzecz omnium bonorum honestorum honestissima, jest rzecz ze wszystkich uczciwych rzeczy najuczciwszą; jest rzecz omnium bonorum utilium utilissima, że wszystkich dobr pożytecznych najpożyteczniejszą; jest rzecz omnium bonorum delectabilium suprema, że wszystkich rzeczy więcej nájuciesniejszą. 402.

Wtore: O podwyższeniu Chrystusowym ná Krzyżu: iż Chrystus podwyższonej od ziemi ná Krzyż wszystko do siebie ciągnie, troiaka abstrakcyą; oddala ludzi á materia singulari, od materjey osobliwej; oddala ludzi á materia sensibili, od materjey sm. stom podległej; oddala ludzi á materia intelligibili, od materjey rozumnej: á to troiaka abstrakcyą czyni Chrystus per actum intellectus nostri, przez ákt rozumu nąszego, uważającego Chrystusa ná Krzyżu podwyższonego. 409.

Ná Dzień S. Mátheusza.

Kazanie Pierwsze: O oddawaniu y przyjmowaniu cudzego; i przykładem Mátheusza S. powinniśmy wracać wszystko czegośmy niesprawiedliwie z krzywdą bliźniego nábyli: á to dla tego, iż człowiekowi cudze trzymaćemu y krzywdy nágródzić niechcącemu, male ante mortem, male in morte, male post mortem; zle przed śmiercią, zle przy śmierci, zle po śmierci. 415.

Wtore: Iż Mátheusz S. mądrze uczynił, kiedy opuściwszy wszystkie bogactwa które miał, samych się rzeczy niebieskich za Chrystusem idąc, rozmyślał. 420.

Ná Dzień S. Michála Archányolá.

Kazanie Pierwsze: O usługach Aniółom SS. które nam czynią, y czym się do usług nąszych pobudzaia. 425.

Wtore: Iako wiele u P. Boga zaśluził sobie

Michał S. tym, iż inszych Aniółom przy P. Bogu zatrzymał; y iák wielkie karanie zaśluził Lucifer, przeto, iż wiele Aniółom przykładem swoim zgorzył y od P. Boga odwiódł. 432.

Ná Dzień S. Fránciszka.

Kazanie Pierwsze: Iako Fráncisek S. nośi ná sobie znak wszystkich trzech osób Boskich: nośi ná sobie signum Dei Patris, znak, podobieństwo Boga Oycá; nośi ná sobie signum Filij, znak Boga Syná; nośi ná sobie signum Spiritus S. znak, podobieństwo, Duchá Przenajświętszego. 436.

Wtore: Iako Fráncisek święty dziwnie dobrze uczynił, gdy y siebie, y wszystko co mógł mieć opuciłszy, samego Chrystusa młówał. 444.

Ná dzień świętych Apostółom

Szymoná y Judy.

Kazanie Pierwsze: O znoszeniu nienawiści, y prześladowaniu od inwiátá; iż ie mamy znosić dla trzech przyczyn: naprzód, quia Christus persecutiones sustinere precepit, że Chrystus prześladowania y nienawiści cierpieć rozkazał: powtóre, quia Christus persecutiones sustinuit, że CH R I S T U S prześladowanie cierpiat: potrzebie, quia CH R I S T U S persecutiones per homines immittit, że od CH R I S T U S A te prześladowania pochodzą. 450.

Wtore: O tymże znoszeniu nienawiści y prześladowania ná tym świecie: iż żadnego dyshonoru nemá, y onsem wielka część y godność cierpieć ná tym świecie dla Chrystusa prześladowania y nienawiści, á to z troiakiego fundamentu, Filozoficznego, Theologicznego, y Politycznego. 456.

Ná dzień Wszystkich Świętych.

Kazanie Pierwsze: O błogostánieństwie wiecznym; czemu go P. Bog ludzioro rozumu iuz używającym niechciał dać, ani per modum donationis, ani per modum hereditatis, ani iako darowizny, ani iako dziedzictwa: ale tylko per modum mercedis, chciał go dać tylko iako koronę abo zapłatę za zaśluzę. 461.

Wtore: O obfitej zapłacie w niebie Świętych Páńskich: iż tá zapłata będzie copiośa in Substantia, będzie obfita w substancyey: będzie copiośa in Quantitate, obfita w Iłości: będzie copiośa in Qualitate, obfita w Iakości. 468.

Ná Zadufny Dzień.

Kazanie Pierwsze: O ratunku dusz w Czyśćcu będących; iż człowiek nie może się tak wy-

mawiać

Świat całego Roku.

mawiać duszom w ogniu Czyszcowym, będącym, iako się wymawiał Abrahám Bogaczowi w piekle gorzącym, gdy go o ratunek uślisznie prosił. 473.

Wtore: Iako Chrystus Pan przez wszystkie czasy konwersacyey swojej na tym świecie, pokazywał pietatem, miłość przeciwko umarłym: y iako my przykładem Chrystusowym do teyże miłości pobudzać się mamy. 479.

Ná dzień świętego Marcina.

Razanie Pierwsze: O zapaloney pochodni, ábo o dobrych uczynkach naszych, iż ich pod korzec kłaść nie mamy. 485.

Wtore: Iako od Marcina S. dwóch rzeczy mamy się uczyć: naprzód, w młodym wieku nie czekać starości, ábo śmierci, iátmużne czynić mamy: powtore, y z tych rzeczy które nam są potrzebne ubogim udzielać mamy. 491.

Ná dzień S. Kátharzyny.

Razanie Pierwsze: O mądrości Kátharzyny świętej, iż była mądra Pánna w tym, kiedy

samego Cesarza, y Cesarzowa, y Senatory, y wszystkie Dwor Cesarzkiy, y omšem wszystkie ono Pogaństwo, do służby y miłości Chrystusowej namawiała y przynudziła. 496.

Wtore: O teyże mądrości: iż Kátharzyna S. była mądra, & prudencią respektu finis, y mądrością względem ostatecznego końca: & prudencią respektu mediorum ad finem, y mądrością względem środkow do ostatecznego końca. 502.

Ná dzień Poswiscania Kościoła.

Razanie Pierwsze: O budowaniu Kościoła. Pánu Bogu w duszach naszych: iako Zacheusz ten Kościół Pánu Bogu zgotował, y z których gor wyciął kamienie do budowania Kościoła tego. 508.

Wtore: Iako możemy CHRYSTUSA przyjąć, áby w nas iako w Kościele swoim mieszkał. 515.

✠ (S) ✠ (S)

Psal. 67.

máteryey agans naturale wszystko prá-
wie co zechce uczyni. Ktorykolwiek
tedy człowiek chce się stać doskonałym
w cnotach Chrześciańskich/ naprzód
ma się starać o to/ aby dusza tego była
iako máterya pierwsza. Jako ta podle-
ga agentui naturalui, żeby z niej uczynił
co tylko zechce: tak dusza tego który się
chce stać doskonałym/ ma podlegać a-
gentui supernaturalui, to jest Panu Bo-
gu samemu/ aby pełniła wszelkie przy-
kazanie tego Bóstwa. Taká máterya by-
ła dusza Dawida s. Proroka/ z ktore-
go się tak samże Dawid umawia. Veru-
tamen DEO subiecta esto anima
mea &c. Jakoby rzekł Dawid święty:
Włóży na cie o duszo moia Bóg dzies-
iąc mandátow swoich Bóstwie; iś
subiectum vniuscuiusq; podlegay/ to
jest pełny duszo moia każdy z dziesiąci
mandátow Bóstwie. Włóży na cie
Bóg o duszo moia sto przykazania
swoiego Bóstwego; subiecta esto ani-
ma mea, podlegay/ pełny o duszo mo-
ia każde przykazanie Bóstwie. Włóży
na cie Bóg tysiąc mandátow swoich
Bóstwie: Verumtamen subiecta esto
anima mea, podlegay/ każdemu/ pełny
każde przykazanie Pańskie. Zgola co-
kolwiek ci Bóg o duszo moia rozkaze;
subiecta esto, podlegay wszystkiemu/
czyń wszystko co Bóg rozkaze. Jako
tedy dusza Dawida s. była w tej mierze
iako by materia prima, iż podlegała
wszystkim mandátom Bóstwu: tak du-
sza każdego do doskonałości ciagnace-
go/ ma być taká máterya/ ma podle-
gać wszystkim mandátom Bóstwu/ to
jest wszystkie swego czasu pełnie. O czy-
tał pismo Bazylus s. pisać in Psal.
7. Quemadmodum in gradu sca-
lari, prima est ascensio ab humo re-
cessus: sic in exercitatione divina
conuectationis, principium profe-
ctus est discessus a malo. Iako prawi-
kto po wschodzie idzie, pierwsze tego wsta-
pienie jest ziemię opuścić: tak w cwi-
czeniu duchownym, początek postępu jest
odstąpienie od złego: to jest/ od przestęp-
stwa przykazania Bóstwego.

Andrzej święty pierwszy był ze wszy-
stkich ludzi Chrześciańskich człowiek
doskonały; on abowiem naprzód ze
wszystkich do Chrystusa przysłał. A
miałże to pierwsze principium, ten po-

czątek doskonałości/ czy też dusza tego
była máterya pierwsza? Zaprawde nie
máczey: Była dusza tego primum sub-
iectum vniuscuiusq; mandati divi-
ni, podlegała wszystkim mandátom
Bóstwu: czego tak naprzód dowodze.
Słuchaj Janá świętego Chrzciciela/
bo był pierwszym Ugniem tego/ iako
Gaudencyus święty świadczy. Ale
Jan s. opowiadał ludziom mandata
Bóstwa: Toć Andrzej święty podłożył
karki swoje pod mandata Bóstwa. A
był w tej mierze subiectum primum,
nie tylko dlatego/ że naprzód przysłał
do Janá świętego: ale też y dlatego/
że bez wszelkiego przymusu dobro-
woltie przysłał. Tegoż y powtórę z
dzisiejszey Ewangeliey świętey dowo-
dze. Ledwie co Andrzej święty głos
Chrystusów wysłyszał/ Venite post me,
i' adiec' za mna: nie pytał się co mi ro-
zkazesz/ iak wiele mandátow na mnie
włóżył/ czy dziesięć/ czy sto/ czy tysiąc/
czy million? ale continuo, zaraz a za-
raz subiecit se Christo, podłożył karki
swoie pod iakżmo Chrystusowe/ goto-
wym będąc pełnić wszystkie rozkazanie
tego. Zaczynam iezeli y ty człowiecze
Chrześciański chcesz być przykładem
Andrzeia świętego doskonałym/ niech
dusza twoia będzie materia prima,
niech będzie primum subiectum vni-
uscuiusque mandati divini, niech do-
browoltie podlega/ to jest/ niech pełni
wszelkie przykazanie Bóstwa.

O sić kćnie drugiego princi-
pium, drugiego początku do-
skonałości/ to jest przywódcy:
Ta inka nie jest tylko ta/ iż kto chce
być doskonałym potrzeba aby się przy-
wował wszystkim dobr dozgodnym/ po-
treba aby wszystko opuścił co ma y
nie może na świecie. Sam Zbawie-
ciel to principium, ten początek dosko-
nałości pokazuje jednemu młodzie-
niakowi/ a w nim y nam wszystkim w
Mattheusza świętego. Przysłapi tam
do Pana Jezusa ieden młodzieniak i
pyta: Magister bone, quid boni faci-
am, vt habeam vitam eternam? Mi-
strzu dobry, co mam dobrego czynić, abym
otrzymał żywot wieczny? Odpowiedział
Chrystus. Serua mandata. Jakoby
rzekł: bądź pierwszą máterya/ podle-
gay mandátom Bóstwu/ zachoway
wszystkie.

Matt. 19.

wszystkie. Młodzieniaszek ná to rzecze: byłem takim od młodości mojej/ zachowałem przykładnie Bóstwie. Rzecze mu Pan Jezus: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes & da pauperibus &c. Jakoby rzekł Chrystus: jeżeli już jesteś młodym/ to jest podlegasz przykładu Bóstwa/ miej też y drugie principium doskonałości/ miej priuationem bonorum temporalium, opuść wszystkie bogactwa twoje. Tenże początek doskonałości znowu pokazał Chrystus w Łukasza świętego. Quis volens curram edificare, non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum? Aut quis Rex irurus committere bellum aduersus alium Regem, non sedens prius cogitat si possit cum decem millibus occurrere ei? Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus. Jakoby rzekł/ mówi Augustyn &c. Coś buduiacemu wieża, nakłady y pieniądze; coś Krolowi woiuiacemu, żołnierze; to jest człowiekowi ciągnacemu do doskonałości, priuatio, ubóstwo, opuszczenie wszystkiego ná świecie. Buduiacy wieżę, nakładem y pieniędzmi buduje; woiuiacy Krol żołnierzami woiuie; y ciągnący też człowiek do doskonałości, ubóstwem y nędzą od nieprzyjaciela się broni. Tylko kto ma wieksze nakłady y pieniądze, tym prędzej y tężniej wieża buduje; y kto więcej ma żołnierzy, tym potężniej Krolstwo swoje broni; tak im kto jest uboższy, tym prędzej y tężniej wieża doskonałości stawia, y tym potężniej nieprzyjaciół swoim odpowada. Język iasna rzecz według nauki Chrystusowej/ i priuatio jest principium perfectionis: ubóstwo/opuszczenie wszystkich rzeczy/ jest początkiem doskonałości Chrześciańskiej.

Dzisiejszy wielki Apostoł Andrzej święty/ zaprawda przed wszystkim innym ludzmi naprzód w sobie założył to principium, ten początek doskonałości/ założył priuationem, przywołał wszystkie rzeczy. Tak bowiem mówi Ewangelia święta. Et continuo relictis omnibus secuti sunt eum: zaraz opuszczając wszystko wsłuchał Chrystusa/ opuścił wszystko; a nie tylko

świeci/ ale opuścił wszystkie złota y srebra/ wszystkie dostatki/ y owsem wyszedł świat. O czym świadczy Augustyn święty. Piscalores vocante Domino, quod nauiculas & retia dimiserunt, omnia se dimisisse & Dominum secutos esse etiam commemorando latati sunt: & reuera omnia contemnit, qui non solum quantum potuit, sed etiam quantum voluit habere contemnit. Rychotomcy prawi, iż ná zaprawdanie Pańskie łodki y sieci opuszczili, jakoby wszystko opuścili y za Panem szli, wielce się y przypominając to sobie weselili: y zaprawda wszystko opuścili, który nie tylko ile mogli, ale też wszystko ile chcieli porzucili.

Przykładem tedy Andrzeja świętego/ jeżeli chcesz byś człowiekiem Chrześciańskim doskonałym/ staraj się mieć to principium, ten początek doskonałości/ to jest priuationem, opuszczenie wszystkich dóbr/ które masz ná świecie. Wierz mi/ nie utracisz ná tym/ wielko za co zapłaci weźmiesz. Coż cię biegnie? weźmiesz samego Pana Boga. Opuścił Abraham wszystkie rzeczy ziemskie/ które mu Krol Sodomski ofiarował. Ofiaruje mu Krol Sodomski lupy/ które nieprzyjaciółom odebrał; a on co ná to? Leuo manum meam ad Dominum Deum excelsum, quod a filio subtegminis visci: ad corrigiam caligae, non accipiam ex omnibus quae tua sunt. Podnosze ręce moje ku Panu Bogu najwyższemu, który wstade niebem y ziemią, iż od niczego wstąpnę aż do wstęgi nie weźmę, ze wszystkich rzeczy które twoje są. Patrzcie: opuścił tu dla Pana Boga wszystkie rzeczy doczesne tego Krola Sodomskiego/ alic w nagrodzie wziął samego Boga: Tak bowiem mówi do niego. Noli timere Abraham, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Nie бой się Abrahamie, iam jest obrońca twój, y nagroda náder wielka. To widzicie/ samego Boga w nagrodę opuszczenia niektórych tylko dóbr doczesnych bierzcie. Tak naucza Ambroży święty. Et quoniam sibi mercedem ab homine non quaesierat Abraham, a Deo accipit: ided sequitur, & merces tua magna nimis. A je prawi nagrody od człowieka Abraham nie szukał, przeto ona

Epist. 34.
ad Paulin.

Gen. 14.

Lib. 2. de
Abraham

Luc. 14.

Lib. 2.
Question.
Euang.

od Pana Boga bierze, y syty: ia zapł. ita
wola nider wielka. Jezeliż to Abrah-
ham zaopuszczenie dla Boga tylko nies-
torech rzeczy/ wziął w nagrodzie sa-
mego Boga: daleko wiecey ten czo-
wiel/ ktory opuści dla Boga wszystko/
co tyleś ma y mogł mieć/ weźmie w
nagrodzie samego Pana Boga.

A tuć się pokazuje wielki nieroz-
zum ludzi/ gdy ludzie tych marnych
rzeczy doczesnych/ dla tak wielkiej za-
platy opuszczają niechcą. Co rozumieś
kiedybyś to rzekł: daj sto dukatów na
towar/ za jeden dzień zyskasz tym ty-
siąc dukatów: czyli byś sta dukatowa-
nie dał na towar z wielką ochotą? Za-
prawaś dalbyś: inaczej/ byłbyś wielce
beztrojumny. A czemuż kiedyś mówią:
opuść wszystkie dobra doczesne dla Bo-
ga/ albo przynajmniej te ktorych bez
grzechu trzymać nie możesz/ zyskasz
tym nie tyśiąc dukatów/ ale pozyskasz
samo dobro nie stworzone/ samego Pa-
na Boga: czemu to mówisz dla pozys-
kania Pana Boga/ tych marnych rze-
czy opuścić nie chcesz? Czyli to podo-
bno wielką rzecz jest tyśiąc dukatów
niż Pan Bog: żebyś sta dla tyśiąć du-
katów nie żałował/ a dla pozyskania
Boga nie skonzonego/ do br doczesnych
żałujesz? O zaprawda nie jest wielki
tyśiąc dukatów niż Bog/ ktory nie tyl-
ko tyśiące/ ale y wszystkie miliony/ y o-
wsem wszystkie bogactwa o ktorych kto
pomyslić może/ nieskonczonym sposo-
bem żamyka. Toć jeżeli byś był nieroz-
zumny/ gdybyś sta dukatów dla pozys-
kania tyśiąć żałował: dalekoś nieroz-
zumniejszy/ gdy tych marnych rzeczy
dla pozyskania Boga twoiego żałujesz.
Byli tacy Filozofowie/ ktorzy iako w
Historyach czytamy/ iż od rzeczy docze-
snych/ od bogactw/ distrakcy mieli do-
wrażania gwiazd y obrotów niebie-
skich/ aby się tylko byli za kontemplā-
cyą/ tym wważaniem nacieszyli/ opu-
szczali wszystkie bogactwa swoje/ eo pili-
te/ palili/ od nich wcielali. Ktoż w-
wżanie prośa jest wciśmiejse/ czyli
gwiazd y obrotów niebieskich/ czyli
wważanie samego nieskonzonego Bo-
ga/ ktory stworzył wszystkie gwiazdy y
niebā? Przynajś/ iż iako daleko za-
cniemyś jest Bog/ niż wszystkie gwiazdy
y niebā: tak wciśmiejse jest wważanie

tego/ niż wszystkich gwiazd wważanie y
obrotów niebieskich. Toć Chrześciani-
ści głowięce/ jeżeli Filozofowie dla
wważania gwiazd y obrotów niebie-
skich opuszczali wszystko: daleko wiecey
ty choćbyś też żadney insey zapłaty ni-
gdy wziąć nie miał/ dlatego samego
abyś się spokojnie tu na świecie rozmy-
ślaniem o Bogu bawił/ dlatego mo-
wisz miałbyś wszystkie dostarki na tym
świecie opuszczając. A nuż kiedyś to za to
opuszczenie wszystkie/ weźmiesz już nie
tylko to ciemne wważanie rzeczy Bo-
skich/ ale też weźmiesz iasne patrzenie
na twarz BGA w Trocy Orzena-
świśkiej iedynejo: O iako daleko wia-
cey y ochotniej masz wszystko dla tego
opuszczając. Bo jeżeli Filozof opuszczał
wszystko aby był zdaleka przypatrzał
się gwiazdom niebieskim: daleko wia-
cey gdyby mu był to rzekł: opuść
wszystko/ a ja ciebie za to wżamwszy pod-
niosę pod samo niebo/ y tam już zbli-
skā wszystkie gwiazdy iasnie/ y doskona-
le/ y nieomylnie widzieć będziesz/ przez
wszystek czas życia twego: daleko mo-
wisz wiecey ten Filozof/ dla takiego do-
skonalego widzenia opuściłby był wszy-
tko. Ponieważ tedy głowięce Chrze-
ścianiści y tybyś wszystko miał opuścić/
dla tego samego/ abyś tu spokojnie/
zdaleka/ y w ciemności/ y do czasu tyl-
ko rzeczy Boskie wważał: soć daleko
wiecey/ kiedyś to Bog za opuszcze-
nie wszystkiego chce wziąć do samego
niebā/ y chce tam dać siebie samego/
żebyś już nie w ciemności ale iasnie
widział wszystkie gwiazdy/ eo jest wszy-
skie doskonałości tego Boskie/ abyś
zgoła doskonała widział wszystkiego
Boga: daleko mówisz wiecey masz dla
tego opuszczać wszystkie bogactwa two-
je/ które masz na tym świecie: a przyna-
mniej te rzeczy/ ktorych bez grzechu
nabyć albo bez grzechu trzymać nie
możesz. Horaco o tym mówi y nāpo-
mina każdego poważny Didacus Stella.
Si tibi DAVS hanc beatitudinem
non ultra mediz etiam horā spāti-
um largiretur, mille mundos huic
similes deberes spernere: ed pleni-
us Deo fruiturus, quod magis ex ani-
mo huius brevis vicā quinquillas &
vilicates contempseris. Chocoby pra-
wi Bog onego widzenia iasnego siebie sa-
mejo

Lib. 3. de
Contemptu
Mundi.
Cap. 100.

meo, nie więcej niż pulgodziny miał poz-
zwolić, stłusnieć dla tak wielkiej nagro-
dy tysiąc swiátow tym podobnych miał
opuścić. Coż rozumieś człowiecze/ kie-
dy to Bog siebie samego da w niebie
jasnie widzieć/ nie przez pulgodziny/
nie przez sto lat tylko/ nie przez tysiąc
lat tylko/ nie przez million lat; ale ná
wielkie wieczne: Ojako daleko więcej/
dla tego miałbyś y tysiąc swiátow op-
uścić. A nuż kiedy to nie tysiąc swiát-
ow trzeba opuścić/ ale trochę tylko
tych dobre doczesnych/ pieniędzy/ má-
ności które masz; a jeżeli y to cięsto/
masz przynajmniej opuścić to/ czego
bez grzechu nábyć albo trzymać nie
możesz. Masz się tedy każdy człowiecze
starać o to principium, o ten początek
doskonłości/ to jest/ masz się starać o
prywatę dobrowolną wszystkich rze-
czy doczesnych.

O siateknie trzeciego principium,
trzeciego początku dosko-
nłości/ to jest/ formy: Tá-
inśa nie jest/ tylko sequella Christi, ná-
śladowanie Chrystusowe. Náślado-
wała Chrystusa Oblubienica/ miała
przeto ná sobie formę Chrystusową.
Oczym tak Ambroży święty mówi:
Vnde quoniam formatus in Sponsa
Christus erat, ait: Pone me ut signa-
culum in oor tuum, ut sigillum in
brachium tuum. Sigillum Christus
in fronte est, ut semper confiteamur;
in corde, ut semper diligamus; in
brachio, ut semper operemur; ut si
fieri potest, tota eius species expri-
matur in nobis. Forma prawi Chrystu-
sowa w Oblubienicy była wyrażona, do
ktorej Oblubieniec mówi: Położ mie iako
formę ná sercu twoim, iako formę ná rá-
mieniu twym. Forma Chrystusa jest ná
czle, abyśmy go jáwśe wznaćwali: for-
má ná sercu, żebyśmy go jáwśe miłowáli:
formá ná ramieniu, abyśmy go jáwśe dobrze
czynili. Je tedy tej formy/ to jest/ ná-
śladowania Chrystusowego potrzeba
do doskonłości/ sam Chrystus dal
znać/ otemu Narodzenia swiátowi bogá-
temu/ w nim y nam wszystkim: Si vis
perfectus esse, vade, & vende quae ha-
bes, & sequere me. Jeżeli chcesz być
doskonáym, idź, poprzedaj wszystko, a ná-
śladuj mnie. Patrząc do prywatę/ to
jest/ do opuszczenia wszystkiego/ dołożył

formę/ náśladowanie siebie. Oczym
tak Hieronim święty. Quicumque per-
fectus esse voluerit, debet vendere
quae habet & dare pauperibus; &
hoc non sufficit ad perfectionem, ni-
si post contempnas divitias, Saluato-
rem sequatur; id est, relictis malis, fa-
ciat bona. Ktokolwiek chce być dosko-
náym, ma opuścić wszystko y rozdać ubo-
gim: ieszcze ná tym nie dosyć, potrzeba aby
náśladował Chrystusa, to jest, aby opuścił
wszystko, dobrze czynił.

Dzisiejszy Wielki Apostol An-
drzej święty/ miał to principium, ta
forma doskonłości: & continuo re-
lictis rebus secutus est eum, nie tyl-
ko słuchał/ ale y opuścił wszystko/ y ná-
śladował Pána Jezusa: náśladował
go mowis/ przez wszystkie czasy żywota
swoiego/ przez zachowanie pokory ier-
go/ cierpliwości iego/ cichości iego/
czystości iego; náśladował y do samej
śmierci/ bo śmiercią Krzyżową za
niego ochotnie umarł.

Ktokolwiek tedy Chrześcijański
człowiecze chcesz być doskonáym/
masz się starać o to principium dosko-
nłości/ masz koniecznie náśladować
Chrystusa. Chrystus cierpiał boleści
ná wszystkim ciele swoim/ bo od stopy
nogi aż do wierzchu głowy/ nie był w
nim członka zdrowego: náśladowy
człowiecze Chrystusa/ cierp choroby/
boleści/ które tylko Pan Bog ná cie ná
tym świecie dopuści. Znosił Chrystus
głód/ iaknienie/ twódo przez dni czter-
dzieści pościł: náśladowy człowiecze
Chrystusa/ pość y ty z nim/ iakny w
ubóstwie w niedostátku twoim. Prá-
gnął Chrystus y w drodze zmordowa-
ny/ y ná Krzyżu wiszący: náśladowy
człowiecze Chrystusa/ nie pij kiedyś się
záchce/ cierp do pewnego czasu prá-
gnienie. Cierpiał Chrystus zimno gdy
leżał we żłobie: náśladowy Chrystusa/
cierp y ty zimno trwódiąc ná chwale ier-
go. Nie dosypiał Chrystus gdy ná
modlitwie nocował: náśladowy y ty
Chrystusa/ ráno ná modlitwie y chwa-
le Bożo wstáwając. Znosił Chrystus
potwarzy/ a zwlaszcza przed Pilatem:
náśladowy y ty Chrystusa/ znoś cierpliwie
potwarzy/ które nieprzysiężni lud-
zie zádaia. Tieraż Chrystus w dro-
gách zmordowany bywał: náśladowy y

Epist. ad
Demetr.

Libro de
Isaac.
Cap. 8.

Luc. 19.

ty Chrystusa/ podęmyy dla niego roz-
zmaite kłopoty/ przydadza satygi.
Falszywie starzono na Chrystusa a on
mleczal: naśladowy y ty Chrystusa/ mlecz
y ty gdy na cie falszywie przed starzymi
starza. Ganiąco uczyni Chrystusa:
we choć dobre/ szemrano na nie/ szczy-
pano stodze sława jego/ wstytko to cier-
pliwie znosił: naśladowy y ty Chrystu-
sa/ znos cierpliwie choć sprawy twoie
acz dobre ganią/ acz przeciwko tobie
pokatnie szemra/ y iszytlem cie swoim
stodze szczypano. Nasmiewano sie sto-
dze z Chrystusa y stodze wragano/ a le-
jczye stomotnie policzkowano: naśla-
duy y ty Chrystusa/ gdy sie kto z ciebie
nasmiewa/ wraga/ nawet y wderzy/ nie
przeciw sie. Gardzono nauka niebie-
ska Chrystusowa/ miano go za blazna:
naśladowy y ty Chrystusa/ gdy radami
twoimi pogardzają/ gdy cie za nieroz-
umnego mają/ nie uważay tego/ pu-
szay to mimo sie. Opuścili przyjaciele
Chrystusa/ a opuścili w największey
potrzebie/ kiedy od niego poimanego
wzięli: naśladowy y ty Chrystusa/ gdy
cie największy przyjaciel twoy opuści/
nie narzekay na to. Jednym słowem/
był Chrystus pokorny/ cichy/ łaskawy/
czysty: naśladowy y ty Chrystusa/ bądź
pokornym/ cichym/ łaskawym we wsty-
tkich sprawach twoich/ noś Krzyż swia-
tobliwego żywota za Chrystusem.

O iakos nierozumny głowieze
Chrześcianański/ kiedy tak za Chrystusem
iść niechcesz! Powiedz mi/ kiedybyś cie
kto upewnił/ iż do nieba trzeba iść
droga materialna/ nogami tymi ma-
terialnymi/ czylibys sie w ta drogę nie
puszcil? Zaprawda/ choćby ten kto-
rybyś cie w tym upewnił/ przed toba
wprzód nie siedl/ przeciabyś ty siedl/ y
po dolach/ y po gorach/ y po skalach/
dąclbyś sie y przez ciernie/ brnąlbyś y
w śniegu y w błocie. A nuż kiedyby
sam przed toba siedl/ y torowałci drogę
przez doły y góry/ dąclbyś sie przez
ciernie/ brnąlbyś w śniegu/ y w błocie;
dopierożbyś przykładem jego pobudził
sie do takiejże drogi. Otoż Chrystus
Jezus/ pokazałci drogę duchowną do
nieba/ choćby tylko słowy pokazał y
powiedział; iż kto chce przysć do nie-
ba/ potrzeba mu Krzyż nosić/ to jest/
trzeba mu być pokornym/ cichym/ łas-

skawym/ czystym/ cierpliwym w prze-
śladowaniu/ w wraganu/ w potwa-
rzach/ w chorobach/ w głodzie/ w pra-
gnieniu/ w wężu/ w biciu/ zc. miał-
bys to wstytko na sama powieść Chry-
stusowe czynić/ żebyś zaśedl do Królestwa
niebieskiego. A nuż kiedyś to
Chrystus nie tylko powiedział o tej
drodze/ aleć też ta droga sam wtoro-
wał/ sam przed toba ta droga chodźli
o iako dopieroż masz sie pobudzić do
chodzenia ta droga niebieska! Piše
Dubrawski in Historia Bohemia, iż
Wacław święty Król Czeski/ gdy o-
pułnocy ziemi bosso chodźli/ zawolał
za sobą iednego z Senatorow swoich na
imie Podymusa/ y siedl przed nim Król
w cieszli mroz/ w śniegu brnąc bosso-
mi nogami/ y bārzo licha odziany: a
gdy sie długo Król modlił/ zmarł Po-
dynus/ choć sie był dobrym fuerem/ y
bārzo ciepłym obuwieciem opatrzyl; y
drżąc od zimna/ nogami też chcąc sie
zagrzać o ziemię biąc/ ruce także cie-
płymi rękawicami opatrzone/ iedne do
drugich wderżając/ prosi Króla aby
pospieszał; powiedając/ że uż dluzey
trwać tego zimna żadna miara nie mo-
ga. Na to mu Król święty rzecze:
wstępuy w te stopy/ ktorzymi ja siedl/
a zagrzej sie: Uczynił tak/ siedl ony-
mi stopami/ y nie tylko nogi/ ale wsty-
tek sie rozgrzał y prawie rospalił. O
Chrześcianański/ iezeli to vesti-
gia, stopy iednego głowiezi/ eak mo-
gły rozgrzać y owsem rospalić/ nie tyl-
ko nogi/ ale wstytko ciała slugi jego:
coż rozumiecie/ iako sa vestigia Chri-
sti, stopy Chrystusowe gorące/ y serca
ludzkie rospalające! A czemużemy
tak bārzo zimni/ że nas te ogniste/ to
jest/ ogniem miłości przeciwko nam
palające stopy Chrystusowe/ nie roz-
grzewają? czemu patrząc na przykład/
na sprawy/ na cnoty Chrystusowe/ nie
zapalamy sie do naśladowania jego?
Wielki zaprawda nasz nierozum! nies-
łychana oziębłość! Powstana na Sa-
dzie Bozym stopy Wacława świętego
y starżyc na nas bada/ iż one zagrzały
slugę jego; a nas stopy daleko goratsze
Chrystusowe/ rozgrzać do naśladowa-
nia jego nie mogły.

Otoż Chrześcianański/ chcesz
myli wyść strasznego Sadu Bożego/

staray:

starcamy się przykładem Andrzeja s.
bydź doskonałymi: a będziemy pewnie/
kiedy będziemy mieli principia, począ-
tki doskonałości/ to jest/ kiedy pełnić

będziemy przykładami Bożkie/ kiedy
wszystko opuścimy/ kiedy naśladować
Chrystusa będziemy; któremu część y
chwała na wieki wieczne. Amen.

NA DZIEŃ S. ANDRZEJA KAZANIE WTORE.

At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. *Matth. 4.*
A oni zaraz opuścwszy sieci poszli za nim.

Zawołat Chrystus Pan An-
drzeja y Piotra do siebie.
Chrześcianie w Chryście
Tamilfy. A nie był ten
głos Chrystusów daremny
bo ci dwaj rybolowcy/ opuścwszy ro-
dziców y krewnych/ sieci/ y wszystkie do-
bra/ ktorze mieli albo mieć mogli/ po-
szli za Panem Jezusem: a nie iakoż
wiel/ ale zaraz a zaraz bez wszelkiej od-
włoki. At illi continuo relictis reti-
bus secuti sunt eum. A nas także cze-
stokroć woła Chrystus/ abyśmy opu-
ściliśmy wszystkie dobra światowe/ po-
szli za nim: woła mówi/ y interiora,
wewnętrzne/ przez duchowne swoje świa-
tobliwe natchnienia: y exteriora, po-
wierzchnie/ przez różne kazania/ nąpo-
minalnia/ y rozmaite karania. Rozu-
miałem że nie miał takiego Chrześciana
świeckiego/ któryby nie miał woli
opuścić wszystkiego/ a iac za Chry-
stus. Miał bowiem iedni wola po-
Apostolsku opuścić wszystko. y żyć w
ubożstwie; miał drudzy wola opuścić
wszystko/ czego bez grzechu trzymać nie
moga. Na tym tylko światu lud-
zie/ że nie continuo, nie zaraz opuścić
ia rzeczy światowe/ wszystko na in-
szy czas odkładając. Potrzeba przykładem
dzisiejszego Andrzeja świętego/ kiedy
nas woła Chrystus/ zaraz światowe
rzeczy opuścić. A składając potrzebę:
Odpowiadam; & ex parte rerum
mundi, potrzebę zaraz opuścić/ y z
strony rzeczy światowych; & ex parte
hominis, potrzebę zaraz opuścić/ y z
strony samego człowieka; & ex parte
Dei, potrzebę zaraz opuścić/ y wzglę-
dem samego Pana Boga. Potrzeba to

wszystko na terażniejszy Kazaniu;
To będzie ci część y chwale Bożej/ a tu
zbudowaniu naszemu.

Jż naprzód ex parte rerum
mundi, względem rzeczy świe-
towych/ potrzebę te rzeczy presto opu-
ścić; takim dowodząc argumentem.
Rzeczy światowe człowiek wielce
bogim czynią/ wielce go trapią/ wsta-
wionym ogniem palą: Toć ie tedy z
tej miary presto opuścić potrzeba.
Jż człowiek wielce ubogim czynią/
jasną rzecz; Ewangelii świętej. On
bogacz wiele dobr światowych ma-
jąc tak narzędzi; Quid faciam, quod non
habeo quod congregem fructus meos?
Luc. 12. I coż mam czynić, je nie mam gdzie b, m
złożyć krescencja moja. Tymi słowy
wyraził/ iż go bogactwa tego wielce
bogim uczyniły: Tak abowiem woła-
ją Chryzolog święty. O milerum,
Ser. 104. quem vbertas sterilem, abundantia
anxium, inhumanum copia, diuitia-
fecere mendicum. Audistis quomo-
do non habet diues? ecce clamat,
Non habeo. Verum est quia non
habet semper, qui querit semper. O
zaprawda mizerny to człowiek, ktore-
go wrodzony nieplodny, dostatek frásobli-
w, m, obfitość nieludzkim, bogactwa uczy-
niły ubogim. Słyszeliście iako nie ma bo-
g: ty? oto woła, Nie mam: Prawd: iest,
je nie ma zawse, który pragnie zawse. A
Luc. 15. on, syn Marnotrawny/ przychodzi do
ubóstwa wielkiego. Et coepit egere:
y poczat niedostatek cierpieć. A składając
mu to ubóstwo? Odpowiada Bernard
świąty/ apud Tilmanum in Allegorijs;
Vnde huic egestas, nisi ex eo quod
logitur dissipasse bona sua, cum me-

rettricibus viuendo luxuriose? Meretricies sunt istæ carnis concupiscenciæ, cum quibus luxuriose viuendo dissipat bona naturæ, qui eis abutitur ad voluptatem: hinc egestas perniciosa succedit, eò quòd non satietur oculus visu, nec auris auditu impleatur. Zkądje prawi temu vboſtvo, tylko; tad, iż roſproſzył dobrą ſwoje żyjac ſwawolnie z nierządnicami? Te nierządnice ſa ciąża pożadliwości, z ktorymi ſwawolnie żyjac roſpraſa dobrą przyrodzonę, kto ich źle wżywa na roſkoſſy: zaczął wboſtvo ſzkodliwie naſłępuje, przeto, że ſie ani oko widzeniem naſyci, ani ucho ſłuchaniem napełni. Reakcja ſna rzecz według Chryzologa ſwiętego/ y według Bernata ſwiętego: iż y bogactwa y roſkoſſy ſwiątowie głowiek w bogim czynia.

Iż też dobrą ſwiątowie głowiek ſraſobliwym y wtrapienym czynia/ dowodzi. Piſze Cicero in Tufculanis, o Dionizyusie Tyranie bogatym/ iż przyſzedł do niego czasu iednego w bogi głowiek na imis Dámocles/ y rzece: O ſzczęśliwy głowiecze/ który tak wdzisz/ czyni y ſłodki żywot prowadziſz/ który w bogactwa y czeladź obſiueſz/ który takieſy pompy y ſławy w ludzi zżywaſz/ który na każdy dzień koſtownymi ſie potrawami karmiſz/ w ſwiecnych ſaſtach chodzisz/ we wſelkich roſkoſſach opływaſz! Tę co mu Dionizyus rzece: Poczetay/ wnet doſwiadczyſz ſzczęścia moiego. Roſtazał tedy Dionizyus/ aby pałac dla Dámocleſa zgotowano: y wczyniono tak. Pałac ozdobiłono/ ſtol koſtownymi bierz y roſkoſſnymi potrawami zaſtawiono/ Dámocleſa za nim poſadzono/ wſytkim ſługom Panſtim ſłużyć mu każano/ muſyſce weſoło na wſelkich inſtrumencach grać y ſpiewać każano: a nad Dámocleſem miecz ostry dobyty na ciemniſientey niteczce zawieſiono/ tak/ że gdyby ſia była ona niteczka przermiała/ zarazby był Dámocles bez głowy zoſtał. Gdy tedy tak przez niemials czas za onym ſtołem ſiedzi Dámocles/ wnidzie Tyran on Dionizyus/ y rzece: O iako koſ teraz ſzczęśliwy/ który za tak zaonym ſtołem ſiedziſz/ ktoremu tak weſole muzyka gra! Tę co mu odpowia Dámocleſ: Ach nieſtety mnie nadznu/

iaćom żyw w takim wtrapieniu nie był/ iako teraz! Wiaadſzy za tym ſtołem/ ieſzczem y namniey nie iadł/ muzyka miſ twoia namniey nie wcieſyla/ ani ta twoia czeladź namniey nie rozweſelila: bo wſtawicznie tylko paćze/ rychto ſie ta ciemniſienta niteczka zerwie/ a miecz głowie moie wnie. Tę co mu Dionizyus: Zrozumieyże tu prawę/ iako kie ię wtrapienia ſerdeczne wſtawicznie przy tych moich honorach/ bogactwach/ roſkoſſach cierpie; gdyż w takim wſtawicznym ſraſunku zoſtate/ w iakiem ty teraz na troćki czas zoſtaieſz: muſie ſie ſraſować o dobrą nabyte/ aby ich me wtracił/ muſie ſie ſraſować/ aby bym ich wiecey nabył/ a naywiecey ſie ſraſiue/ paćzac iż miecz śmierci okrutney na ciemniſientey niteczce zdrowia moiego wiſi: każdego momentu boie ſie/ aby mi wſytkiego nie odebrał. Tym poſteplem Dionizyus iasnie bierz wyrażił/ iż dobrą tego ſwiąta ſraſobliwym y wtrapienym głowiek czynia. Ciemniey pieknie wyrażił to y Senekę/ mowiąc w te ſłowa: Paupertas laeta eſt & hilaris, ſi vis ſcire quàm nihil in paupertate mali ſit, compara inter ſe pauperum & diuitum vultus: ſœpids pauper & fidelis ridet, nulla ſollicitudo in alto eſt, etiam ſi qua incidit cura, velut nubes levis tranſit: horum autem qui felices vocantur, hilaritas fiſta eſt, aut grauis; & quidem grauior, quia interdum non licet palam eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſu exedentes, neceſſe eſt agere felicem. Wboſtvo prawi wſole ieſt y dobrej myſli: ieżeli chceſz wiedzieć iako nie maſz nic złego w wboſtwie, ſtoſy z ſobą twarz y bogactych y w bogich: czy ićiey ſie y prawdziwiey w bogi smieie, y choć mu ſie o co ſtarać przytrę, to ſtarać iako lekki obłoczek przemina: tych zaś ktorzy ſa bogaci weſoleſe zmyſlona ieſt, y owſem cięſki a pokrety ſmutek; a tym cięſſy, że ſie go podczás pokazać nie godzi, ale w rożnych ſraſunkach, choć ſerce ſtrapienie weſołym ſie iednak pokazywać potrzeba. Pewna tedy rzece/ iż dobrą tego ſwiąta ſraſobliwym/ y ſłodkie wtrapienym głowiek czynia.

Iż też dobrą ſwiątowie głowiek pać; dowodzi. Pewna rzecz iż głowiek ſwiątowi ma pożadliwość rzecey

Epist. 9a.

ſwiątoſ

Eccl. 9.

Serm. de
diversis.

świątecznych. Ale tak jest/ iż ta pożą-
dlivość jest ogień: Oniey bowiem
mowi Pismo: Concupiscencia sicut
ignis exardescit. Pożadliwość iako o-
gień pali, męczycielowicką. A Augustyn
świątę naucza. Omnis terrena posses-
sio supplicium est terrenae cupidita-
tis; ut in ipsis bonis crucietur ani-
mus, cui viluit qui tanta largitur.
Wielka prawi ziemską małetność, kara-
niem jest pożadliwego; aby sameż dobrą
męczyl tego, który nżgardził dającym
dobrą. Toć tedy światowe dobrą palą
na tym świecie człowiek; a im kto ich
wiecey ma/ tym go też wiecey palą.
Już tedy prawdziwą pieczęść argu-
mentu proponiemy: to jest/ iż rzeczy te
go światu/ w bogim/ wtrapieniy czynią
człowieka y straszą go palą. Te zaś kon-
sequencya: toć potrzeba prętko ie o-
puszczac; tak deklaruię. Gdyby kto w
cieśkim iakim wboświe zostawał/ tak
zeby wstawicznie łaknął y pragnął/ żi-
mnoby y rozmaite mizerye cierpiał; a
wiedzialby co jest za przyczyna wbo-
stwa swojego/ y moglby te przyczyna
zaraz a zaraz od siebie oddalic: czyliby
tey przyczyny zaraz nie oddalił: czyli-
by mowil/ za rok/ albo za dziesięć/ albo
za dwadzieścia/ te przyczyna wbośwa
oddale/ a tym czasem głod y pragnie-
nie y wśhelaka niedze cierpieć bede. Za-
prawda nie mowilby tak/ y owśhemby
z wielką ochotą/ zaraz a zaraz onę przy-
czyna wbośwa od siebie oddalił. Gdy-
by kto w wielkich strasunkach y kłopo-
tach/ w wstawicznym rosole zostawał/
a wiedzialby co za przyczyna strasun-
ków tego/ y moglby zaraz te przyczyna
od siebie oddalic; czyliby mowil/ za
rok/ za dziesięć/ za dwadzieścia oddale
od siebie te przyczyna strasunku/ a tym
czasem w wstawicznym rosole zosta-
wać bede: Zaprawda nie mowilby tak/
y owśhemby zaraz a zaraz przyczyna str-
sunku swego od siebie oddalił. Gdy-
by kogo w piec ognisty wrzucono/ y
moglby z niego zaraz a zaraz wyskoczyć/
czyliby mowil iutro z pieca wynide/
albo za godzinę z niego wyskocze: Nie
mowilby tak zaprawde/ ale bez wśhelak-
kiego dyskursu/ z niego by wyskoczył.
Ponieważ tedy iako się powiedziało/
wbośwa naszego/ dla którego głod y
pragnienie cierpiemy/ za przyczyna do-

brą dogzesne i ponieważ wtrapienia
naszego wielkiego/ za przyczyna dobra
światowe; ponieważ pieca naszego o-
gnistego/ za przyczyna rzeczy przemis-
iające: Toć tedy człowiek nie ma od-
kladać opuszczenia tych rzeczy świato-
wych/ ale iako tylko Bog/ bądź wne-
trznie/ bądź powierzchownie/ o to do
niego zawola; ebsci aud, zaraz a zaraz
ma dobrą światowe opuszczać.

Głównież prętko tego opuszczenia
jest potrzeba/ ex parte homi-
nis, z strony człowieka; tak dowodzą.
Gdyby Krol iaki postanowił mecz/ y
na niey złota krolestwa swojego ko-
ronę/ y podałby taką żołnierzom swo-
im kondycyę; bieżcie wszyscy do tey
mecz/ kto przedzy dobieży/ weźmie ko-
ronę krolestwa moiego/ a potym wszy-
stko krolestwo. Puściliby się żołnierze
do onay mecz/ wielkimby pędem wbie-
gając się do niey/ bieżeli; a wtymby
na drodze śidło na się zasądzone oba-
czyli/ y nie moglby go dla słabych sił
swoich przestoczyć; iednym z nich pora-
wawşy się do śidła/ ktoreby na ich dro-
dze było/ odrzuciliby go precz/ y tātby
droga swoja bieżeli: czyliby y inşym
trzeba odkładać odrzucenie śidła? czy-
liby się im na to rozmyślać potrzeba?
Zaprawde bynamiemy: widząc że ie-
dni przestoczyć nie mogli/ ale śidła
precz odrzucili/ y odrzuciwszy/ do me-
ty prętko bieżą; y onymby potrzeba
była iako naprzadzy śidła sobie zastę-
pujące odrzucić. Bieżemy wszyscy
Chrześcianie Ełamishy do mecz od
Pana Bogatnążzoney/ bieżemy mo-
wis do korony krolestwa niebieskiego.
Upomina tedy Paweł świątę. Sic 1. Corint.
currite ut comprehendatis. Tak bież- 9. Cap.
cie żebyście korony dostali. Ta tey dro-
dze zastępują nam śidła; to jest/ bogac-
twa/ rzeczy tego świata: tak abo-
wiem mowi Paweł ś. Nam qui vo-
lunt diuites fieri, incidunt in tenta-
tionem & laqueum diaboli. Bopra-
wi którzy chcą się stać bogatymi, w pād-
ia w pokusę y śidło diabelskie. Do tego
tedy śidła porwali się naprzod Apo-
stolowie/ odrzucili ie precz/ to jest/ o-
puszcili zaraz bogactwa wszystkie tego
świata: porywało się po wszytkie wie-
ki po Chrystusie wiele ludzi/ y odrzu-
cali precz te śidła/ opuszczali wszystkie
bogac-

2. ad Ti-
moth. c. 3.

bogactwa: porwaa się y teraz barzo wiele ludzi/ to jest Żakonników; y odrzucają te śidla diabelskie/ opuszczają wshytke rzeczy tego świata. Wisc y nam/ z właśca ktorzy chcemy iako naywiększą w niebie koronę otrzymać/ potrzeba mieskać: wisc się nam trzeba baż rozmyślać/ czy mamy to śidło/ to jest/ dobrą światą tego opuścić? Zaprawda ponieważśmy tak słabi/ iż tego śidla przestoczyć nie możemy: żeby nas nie owiłało/ jest wielka potrzeba z strony słabości naszej/ abyśmy nie odładał/ ale continuu, zaraż a zaraż te śidla z drogi odrzucali/ to jest/ potrzeba abyśmy je opuścili: bo inaczey tym czasem wiele nas pretko bieżących do przedmieshey wprzodzi korony.

Powtore tegoż dowodzi. Cżłowiek jest tak słabej natury/ iż gdy się bawi rzeczami światowymi/ iacno przywieszia serce iego do siebie/ tak/ iż go wiecey do Boga nie puszcza: y im kto dluzey bawi się rzeczami światowymi/ tym go mocniejszy do siebie wezlami przywieszia: Toć tedy cżłowiek/ aby tak przywiązany nie był/ pretko ma wciekać/ to jest/ pretko rzeczy światowe opuszcząć. Ji cżłowiek jest tak słabej natury/ że gdy się bawi rzeczami światowymi/ przywiązany mocno do nich zostaje: figura z Pisma świętego objaśniam. Wudział we anie Krol Nabuchodonozor Święte^o z nieba zstepującego y wolał iarego; Succidite arborem, & præ-

Daniel. 4. cidite ramos eius &c. Et alligatur vinculo ferreo & æreo in herbis quæ foris sunt, & rore cali tingatur. Podetnijcie, prawi, drzewo, poobrinajcie gałęzie iego, &c. Niech będzie uwiązany patem żelaznym y miedzianym w trawie, y rosa niebieska niech będzie skropionym. Co się z dekretem Bożkiego stało z Nabuchodonozorem/ to się według Ambrożego s. dzieje z cżłowiekiem rzeczy światowe miluicym. Jako on Krol był do trawy żelaznymi okowami przykowany/ tak/ że się z nich przyrodzonymi siłami dobyć nie mógł: tak y cżłowiek światowy/ bawiac się rzeczami y roskoskami tego świata/ przykowany żelaznymi okowami bywa do tej trawy/ do mårney rzeczy tego świata: a tak mocno przykowany

bywa/ że się siłami swoimi dobyć z nich nie może. Słowa są o tym Ambrożego świętego. Mala sunt volu-
ptatis vincula, oculos delectant, demulcent aures, vinculo ferreo her-
bis alligantur, quibus in consuetudinem adductis carere non possunt; & ob hoc miserrimi sunt. Złesa prawni roskosy pata, oczy cieśa, uszy głaśca, żelaznymi okowami do trawy ci przykowany bywają, ktorzy w roskosach zmyczają wziansey, iuz ich odstapic nie mogą. Coż tedy rozumiecie Chrześciance Namilshy/ gdyby było rzeczone onemu Nabuchodonozorowi kiedygo przykownąć do trawy poczto; wciekay teraz Krolu z tej trawy/ pości cieś mocniej nie przykownaj/ iedli pretko nie wcieczesz/ iuz nigdy potraw z stolu twoego Krolewskiego nie skosztujesz/ ale tylko tej trawy z bydlety pożywać zámşe będziesz: Co rozumiecie/ czyliby był odładał: czyliby był iako nayprzedzey z oney trawy nie wciekał: Zaprawda namniemy się był nie bawil/ zarażby był a zaraż trawa one opuścił. Toć cżłowiek Chrześcianski/ ponieważ wywieśi za pewne/ iż gdy się długo rzeczami światowymi bawic będzie/ żelaznymi okowami do tej trawy tak mocno przykowany zostanie/ y tak na wieki postradał potraw stolu Krolewskiego/ to jest potraw niebieskich/ iż ich nigdy wiecey nie skosztujesz: Toć pretko się barzo od tej trawy masz porwować/ pretko barzo rzeczy tego świata będziesz tym sercem masz opuszcząć.

Ami się na to wbespiegaj/ że się przynamniemy przy śmierci z tych okow przez polute świata odwiązać możesz: niepuszczay się na to/ bo się ich siła na tym zawiodła. Długimi cieś historyjami o tym bawic niechca/ iednac tylko przypomnie przykowanym do roskosy cielesnych/ druga o przykowanym do pieniedzy. Co się tćnie pierwshey: Był niejaki cżłowiek dostacni/ ktorzy przez wiele lat żył w roskosy cielesney/ trzymając przy sobie iedne niepożćwa osoba: dotknął go P. Bog y złożył cieśka barzo choroba/ do ktorzego gdy przyşedł Spowiednik/ namowil go do spowiedzi/ wyspowiadał się grzechom/ y obiecał złego żywota poprzestać: a gdy odşedł Spowiednik/

dmił/

Lib. de A-
bel & Ca-
im Cap. 5.

dnik/ umarł też pretko y chory. Na
zaútrę Spowiednik Nřha s. za duře
iego poczyna/ álté oto pókaže mu řie
iedná čmá bárzo řtrářna/ řtorey on
řpyta: popřyzřięgam ču/ práwi/ po
wiedz mi řtós iest/ y čzego tu chceř?
Odpowie/ iam iest on čłowiek řtorey
gořty wezorá ná řmierć dyřponował/
Nřřy řwřeteý zá mřie nie odpráwiu/
iúř iey nie potrebuie/ bom iest ná
wieřł potępiouy. řpyta Spowie
dnik: A čemu řieř potępiouy? wřřá
řes řie řporwiádal y popráwi obieco
wał? Odpowie čmá: po Spowiedzi
y odeřču twoum/ zá okázya přyzřlá
mi myřł nieczyřta; ná řtóra wedle
zwyčáři mego pozwořtem/ wřtymem
umarł/ y přzetom ná wieřł potępiouy.
Widzičie Čhrzeřciánie/ iř nalořiem
zlym přyzřkowaný do trawy/to iest/do
čialá/y přyzř řámey řmierci z tych okow
wylamáć řie nie mogli. Čo řie řknie
přyzřutego do přienáři; piře Bro
márdus/ iř w mieřcie Treřřenie wmeř
tal lichwiarz/ á gdy go do potuřy y do
oddánia cudzego námařwano/ odpo
wiedziál/ iúřto nieryčłto; y řázawřřy
přzed řie přienáři řwřie přyzřieřć/
tákie do nich ářtřy řákoby Anágořicřne
wypráwiu: O přienáři řmoie/ z iákoř
mem ia was pracę zbieral/ o iákom
wiele dla was wćierpiál/ málo ná tym/
ále y teraz oto dla was duře y čialo
tráče/ bogdaybym was byl nigdy nie
znal/ nieřčięřłwř to dzień řtoregom
was poznal; ták mowil/ á přzečie cu
dřych přienáři wroćie nieččial; y ták
nieřčięřłwřie řkončyl. Čo widzičie
Čhrzeřciánie Námřřy/ áčřłwieřł
widziál zřubs duře y čialá řwřiego/
táť iednáť mocno byl řercem přyzřko
wáný do přienáři/ ře ich řadná miáři
dla pozřřřánia duře řwřiey opuřćie
nieččial. Jeřt tedy z řtřony čłowie
řá wielka potreba/ přetko opuřćáć
dobrá tego řwiáři.

Sě nářřateł ie řt tego potreba y
Dex parte Dei, 2 řtřony Páná Boga,
dowodže. řroďže řie Pan Bog gne
wa y o řarže/ gdy nář wólá/ á my do
niego nie idřiemy/ řzečy řwiářowe
zářaz opuřćiwřřy. Čoť tedy iest po
treba ex parte Dei, 3 řtřony Bořkiey, á
byřřiny přetko řzečy řwiářowe opu
řćžali/ á do Páná Boga řie wdawáli.

Ji řie Pan Bog o to gneřwa y o to řa
řze/ gdy ná řawolanie iego zářaz nie ř
dřiemy/ dowodže. Prawo Polityčřne
řtanowu/ ře gdyby řto pozřwany o iáti
řryminat do ředzięgo zářaz nie řta
nal/ dobrá iego mář byđ řequeřřto
wáne; á potřm ięřł ná drugi pozřw
nie řtanie/ mář byđ řonřřřłowane/
á řam gdyby byl poimáný/ ma być o
bieřřony/ abo inřřa řmierci řtóra zá
řřřřřł řtrácony. Pářřčie/ čłowiek/ ře
dřia řtworzoný/ y ná mářřenořci y ná
zdrowiu řarže tego/ řtoreý přzed mego
zářaz ná čas nářřáczony pozřwáný/
nie řtanie: toť daleko wřaceý Bog řa
řáć badže y ná řzečách dočřřřnych y
ná zdrowiu tych/ řtoreých on pozřwa/
aby opuřćiwřřy řzečy řwiářowe přzed
nim/ to iest/ ná řłřžę iego řtaneli i
ieřłi zářaz á zářaz nie řtana. řnowu
prawo Řořćielne iest tákie/ pořřanę
wřone ná Řončřłium Pářiřřim. Qui
cunęue tribus auctoritatibus siue ci
tationibus iudicis conveniunt, aut v
na pro omnibus peremptorie ad
iudicem provocatus, & presentiam
suam apud eum iudicem exhibere
noluerit; adversus eum quali in co
tumacem iudicari potest: quinimo
nec retractari per appellationem
negotia possunt, quoties in contu
macia fuerit iudicatum. Křłokolwiek
by práwi trzykroć byl pozřwán přzed ře
dźiego, ábo raz zá trzy rázy, á přzečieby
nie řtanał; ma byđ řadzoný y potępiouy:
A iákoř? ma byđ excommunicowaný,
wyřłaty od řłocęznęřci wierynych: A w
niektorym Řřłeřřwřie přzez dni čtęř
dřięci w łłatwřie erwářiacy/ ma być
poimáný/ y do wřięřenia wřřuconý.
Jeřłi to łłdźie táť řarže tych/ řtoreých
přzed nich pozřwani ná čas nářřáczę
ny nie řtawáři; daleko wřaceý Bog/
řtoreý iest nářwřřřřy ředźia řarže tych/
řtoreých od niego pozřwani/ přzed nim/
to iest/ ná řłřžę iego/ zářaz opuřćia
wřřy wřřřł nie řtawáři: táťieř Bog
excommunicat excommunicatione
maiori, táťieř wyřłina/ to iest/ od
řłocęznęřci/ iúř nie tylko łłdźi tu ná
řwřięcie řyiacych/ ále čo gęřřa/ od řłocę
znęřci řwřiatých w niebie řřłowiá
cych/ nie do pewnego tylko čářřu/ ále
ná wielki/ odláča: á ře by tym wřaceý
dbáli ná ře táť řtrářna excommunico/

do więzienia ich piekielnego na wieki wtraca.

Rzeczysz. Zła to konsekwencya: Ludzie gdy przed nich pozwani nie stanie/ stródze go o ten vpor karze: Toć daleko wiecey Pan Bog tych/ ktorzy przed niego pozwani nie stana/ surowie karze: Zła konsekwencya: Bo inakże są sądy ludzkie/ inakże Boskie: człowiek jest niemilosierdny/ a P. Bog nieskonzonego miłosierdzia. Na to ja odpowiadam: Nabył z toba rozumiał że to zła konsekwencya: ludzie karza tych/ ktorzy przed nie zaraz pozwani nie stana: toć y Pan Bog także: Jednakże sam Pan Bog obiecuje surowie karac tych/ ktorzy przed niego zaraz nie stawaia; przeto muszę mówić/ że obo Pan Bog surowie karze. Spytasz: gdzież to Pan Bog obiecuje? Odpowiadam: obiecuje P. Bog v Jeremiaśa Pror. i w Rozdziale 35.: Ecce ego adducam super ludam vniuersam afflictionē, eod quod locutus sum ad eos, & non audierunt, vocavi eos, & non responderunt mihi. Oto ja, prawi, przywiodę na luda wszelkie vtrapienie, przeto iżem mówił do nich, a nie vstuchali, wzywalem ich, a oni mnie nie odpowiadali. Patrzącie/ iehcże bierzciey grozi się Bog karac/ niżej ludzie karza tych/ ktorych przed się pozyswaia. Ludzie bowiem nie wszelkim vtrapieniem karza tych/ ktorzy pozwani przed nich stanać nie-

chca: a Pan Bog zaś wszelkim vtrapieniem takowych obiecuje się karac: Mowi bowiem: Ecce ego adducam vniuersam afflictionem. Oto ja sprawiadam na nich wszelkie vtrapienie. Jasna tedy rzecz/ iż P. Bog surowie karze tych/ ktorych od światá wzywa na służbę swoją/ a oni się zaraz porywają niechca.

Zaczynam człowiecze Chrześciana! ponieważ tego pretkiego opuszczenia rzeczy światowych/potrzebá y z strony rzeczy światowych/ y z strony samego człowieka/ y z strony samego Boga; porwywasz się od rzeczy światowych co naprzódcey. Wola cie Pan Bog przez natchnienia swoje/ abys cale po Apostolsku wszystko opuścił/ y vboqum Jezusomniem zostal; nie odkładay/ opuśćzay świat/ podz na służbę Bożą. Wola na cie P. Bog/ bądź przez wnetrzne gryzienie sumienia/ bądź przez káznodzieie/ abys zeladzi ktoręes wien poplacił/ abys wszelkim ktoryches vkrzywdził dosyć uczynił/ abys zgolał cos z krzywdy bliźniego nabył wrocil/ abys się każdemu hęczyte y prawdziwie vsprawiedliwił; słuchay głosu Boskiego/ opuśćzay to wszystko/ odday każdemu w czymś go tyłko vkrzywdził; a tak presto wszystko opuściwszy z Aniołem świętym/ náśladuy w cnosćach Chrystusa Pána: Reoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

NA DZIEN S. MIKOŁAJA BISKVA. KAZANIE PIERWSZE.

Domine quinq; talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. *Matth. 25.*

Panie dałeś mi pięć talentow, otom drugie pięć zarobił.

Jdziesiątych dwu słudzy pilnie talentami Pánstwi robili. Chrześciana w Chrystusie Namilży. A nie komukolwiek robili/ ale Pánu swojemu/ ktoręgo talentá mieli. Jemu bowiem samemu gdy się powo-

cił/ wszystko oddało: Jeden z nich mówi/ dałeś mi pięć talentow/ oddałem y te/ y drugie pięć zarobione: drugi także mówi/ dałeś mi Panie dwa talenty/ oddałem y te/ y drugie dwa zarobione. Wzemy się tu Chrześciana Namilży/ żebyśmy wszystkimi talen-

tami

na wykrety/ na psie skutki/ na osuka-
nie bliźniego/ a nie na wważanie rzeczy
Boskich obracaś. Śmiałyś się z te-
go/ któryby ognia zażywał na ochło-
dzenie siebie/ a nie na zagrzanie: także
goś ty śmiechu godzien/ który dobre
twoich na pompy tego świata/ a nie
ku chwale Bożej zażywał. Śmiałyś
się z tego/ któryby dąb sądził na to/ a
by iabłką wrodził: tak y ty śmiechu go-
dnym jesteś/ gdy ciała twego na rosko-
chy/ na delicye światowe/ a nie raczej
na pracę około chwały Bożej/ zaży-
wałś. Jednym słowem/ śmiałyś się
z każdego takiego/ któryby instrumen-
tu iakiegokolwiek zażywał do tego/ do
czego nie jest wżymiony: a nie zażywał
do tego/ do czego jest wżymiony: Takieś
ty zaprawda wielkiego śmiechu go-
dzien/ gdy siebie y talenty sobie od Pa-
na Boga dane/ na służbę światu y dyab-
lu/ do których te rzeczy nie są stwo-
żone: a nie ku chwale y służbie Bo-
żej/ do której są od Pana Boga ordy-
nowane/ obracaś.

Tak tak sobie postępował wielki
dziśiejszy Biskup Nikolay swiaty:
wziawszy od Pana Boga wysokie ta-
lenty/ a wiedząc iż na chwale y służbie
Bożej był od P. Boga ordynowany:
nie obcycał siebie y talentow swoich
na służbę światu/ ale na chwale y służ-
bę Bogu Wszechmogacemu. Wziął
od P. Boga talent bystrego rozumu/
y ostrego domćpu: nie zażywał tego
talentu na nauki światowe/ ale na
naukę Piśmna świętego: był wielce
w Piśmie ś. wżony/ y przeto z in-
nymi Biskupami y Doktorami Kościelnymi
poszedł na Koncylium Licenckie/ y
tam ze wszystkimi innymi Biskupami
y Doktorami/ heretyctwo Aryańskie
potępił/ y Kościoła ś. Rzymskiego
obronił. Dał mu P. Bog talent dobre
y mądrości doczesnych: nie zażył te-
go talentu/ na pompy y zbytki świat-
owe/ ale obrócił to na chwale Bożej
w bogim rozdając. Tak abowiem o
nim historya żywota iego świadczy:
Adolescens parentibus orbatus, fa-
cultates suas pauperibus distribuit.
Młodzieńcem będąc, po zestrzeżeniu z tego
świata Rodziców, mądrości swoje na
w bogie rozdawał. Dał mu P. Bog
talent zdrowia y siły/ nie obracał te-

go na służbę światową/ ale na służbę
Bożą: bo iestże y pierś macierzy-
ńskich będąc/ we Strzody y w Piątki
tylko raz/ y to aż w wieczor/ pierśma-
cierzyńskich pożywał: który post po
wszystek czas żywota swojego pilnie za-
chował. Takim tedy sposobem y my
wszyscy samych siebie/ y talenty nasze/
nie na służbę światu/ ale na chwale y
służbę Bożą/ do której od Pana Bo-
ga stworzeni jesteśmy/ obracamy.

O sie tknie drugiego punktu:
to iest/ iako gorąco y pilnie ta-
lentami naszymi mamy na chwale
Bożej pracować: tak pokážuie. Gdy-
by za jednego głowietą zbawieniem
sło zbawienie wszystkich ludzi/ y wszy-
stkich Anyolow/ y zbawienie Panny
Przenasławistej/ y uwolnienie Chry-
stusa Pana od śmierci krzyżowej: co
rozumiecie/ iakoby się ten głowiek
miał z wielką pilnością y gorącością
o zbawienie swoje starać: tym się po-
budżając/ iż z niego idzie tak wielkie
dobro/ to iest/ zbawienie wszystkich lu-
dzi/ y wszystkich Anyolow/ y Panny
Przenasławistej/ y żywot Pana Chry-
stusow. A zaprawda tym się tak wiele
kim dobrym za swoim zbawieniem na-
stępującym pobudziwszy/ bierzoby się
pilnie o zbawienie swoje starał. Po-
trebą wiedzieć/ iż chwala Boża dla
ktorej wszystko czynić mamy/ iest za-
cniejsza/ lepsza/ niż zbawienie wszy-
stkich ludzi na świecie/ y niż zbawie-
nie wszystkich Anyolow na niebie/
(wważając to zbawienie samo przez
się) iest zacniejsza y lepsza chwala Bo-
ża/ niżeli żywot natury ludzkiej Chry-
stusowej: bo się te wszystkie rzeczy do
chwały Bożej/ iako do końca swego z
ordynacyej Boskiej ściągają. Jeż-
liżby tedy to dobro/ to iest/ zbawie-
nie wszystkich ludzi/ y wszystkich Anyo-
low/ y żywot natury ludzkiej Chrystu-
sowej/ pobudziło głowiek do tego/
aby iako nayskorcey Panu Bogu ta-
lentami swoimi służył: toć ponieważ
głowiek wszystko ma czynić talentami
swoimi dla chwały Bożej/ iako się po-
wiedziało: idzie za tym/ iż go daleko
wiecej ta chwala Boża ma pobudzać
do tego/ aby iako nayspilniey/ y iako
nayskorcey talentami sobie danymi/
Panu Bogu służył. A przetoć wiel-

kiego

Lib. 5.
Cap. 10.

kiego rzecz podziwienia godna/ że kto
ná chwałę P. Bogu talentami swoimi
prácuje/ á przeciwie oziębłe y nieczemnie
prácuje. Wspomina Historya ży-
wota Ignácego S. Fundatora Soc:
Jasv: iż ten Ociec s. obaczywszy czá-
su jednego towarzysza swego oziębłe
P. Bogu służącego/ spytał go: Proszę
powiedz mi/ ná co ty pátrzyś/ dotąd
sprawy twoje zmierzają/ komu robisz/
co zá koniec wszystkich spraw twoich?
Odpowie mu on towarzyszy: Pan Bog
sam jest koncem moim/ dla samey tyl-
ko chwały Bożej wszystko czynię/ co-
kolwiek czynię. Ná to mu Ignacy á-
rzęze: Jezeli dla chwały Bożej wśy-
stko czynisz/ á czemuż tak oziębłe y nie-
dbale wszystko czynisz? Swiętu ludzje
pilno służa/ á ty Bogu nieczemnie?
Jakoby rzekł ten Ociec święty: pienia-
dze w człowieka światowego są tak za-
czne/ iż go pobudzają do pilnego y go-
rącego stárania się o nie: takiey są ro-
wego powagi/ że mu są dla nich lekkie
wszystkie prace: rostkofy w człowieka
światowego są tak wielkiey powagi/
że go pobudzają do ochotnych usług/
do niewypowiedzianych prawie prac/
aby tylko rostkofy zajął: honory w
człowieka światowego są takiey po-
wagi/ iż dla nich wszystko choć też naye-
cieńszego y nayspodlejszego czyni. A w
ciebie chwała Boża/ y owšem sam
Bog/ tak jest máley powagi/ że cie po-
budzić do tego nie może/ abyś mu ta-
lentami twoimi iako nayspilniey/ y iako
naysgorącey służył: mnieyszy o ciebie
powagi jest Bog y chwała jego świę-
ta/ niżeli o człowieka światowego
márnepiemadze/ wstające rostkofy/ prze-
mieniające godności: O iaka to nieczę-
mność y owšem wielka złość twoja!
Otoż Chrześciance Tamiszy/ ponie-
waż talentami Boskimi ná chwałę
Bożą pracować mamy/ idzie zátym iż
pilniey z wielką gorącością talentami
Boskimi pracować nam potrzeba.

Tak pracował dzisieyszy Biskup
Mikolay święty: dosyć doskonały ży-
wor prowadził w Klastorze swoim i
cym się iednak nie kontentował/ ale
z wielkiey gorącości ducha ná puszcza
pošedł/ aby się był od ludzi odlaży-
wszy/ z Panem Bogiem iako naysci-
ślej zjednoczył. A tam iednak to się

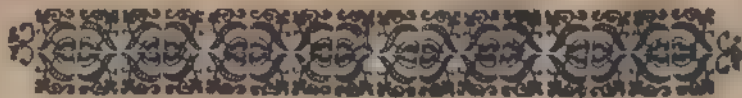
gorącością niekontentował/ ale wśy-
hawşy głos Boski: Mikolaiu wróć się
śis między ludzi świeckie musisz/ y
tam chwałę moję służyć: z wielką go-
rącością ducha/ żywor on Anyelski os-
puściwszy/ między ludzmi tak gorąco
chwałę Bożę służył: iż się gorącością
tego y teraz ięszce serca prawdziwych
sług Bożych rozgrzewaia.

CO się tknie trzeciego punktu:
Iż te wszystkie prace/ które po-
deymniemy dla chwały Bożej/ ná náś
się pożytek ściągają i obaczmy. W Ob-
iawieniu Jana świętego/ czytamy o os-
nych dwudziestu y czterech Stárcách:
Procidebant viginti quatuor senio-
res ante sedem, & mittebant coro-
nas suas ante thronum. *Apocal: 4.*
Wpadáto dwá-
dziesiąt y czterech Stárców przed máiestá-
tem, y rzucáli korony swoje przed thra-
nem. Tym rzucaniem koron swoich
przed Máiestatem Boskim/ to wyrázi-
li ci Stárcowie: iż wszystko cokolwiek
czynili/ dla chwały Máiestatu Bos-
kiego czynili. Zwycięzcyli świat/ dla
chwały Bożej tego dotázali: zwycię-
zcyli ciáło/ y to práca dla chwały Bożej
podeymowali: zwycięzcyli czártá/ y z
tym się dla chwały Bożej mocowali:
y tak wszystkie korony/ wszystkie tryum-
fy/ żyjąc ná świecie dla samey chwały
Bożej/ odnieśli. To podobno ponie-
waż te korony rzucáli przed Máiestá-
tem Boskim/ ponieważ mówią nie dla
siebie/ ale dla samey chwały Bożej ro-
bili/ sami nie nie máia? Zaprawda
wszystko máia. Przedsym powiedział
Jan s. o tych Stárcách. Et in capiti-
bus eorum coronae aureae. *Apoc. 4.*
T ná glo-
wách ich korony złote: á nie przydał/
coronae suae, korony swoje mieli ná glo-
wách swoich: áż dopiero kiedy ie przed
Máiestatem Boskim rzucáli/ dopie-
ro mówią: Et mittebat coronas suas;
dopiero im te korony przywłaszczá:
dájac tym znác/ iż w ten czas tylko
wszystkie prace/ wszystkie rzeczy są wła-
śne człowiekowi Chrześcianskiemu/ to jest/
w ten czas z nich pożytek odnośi/ kiedy
ie rzuca przed Máiestatem Boskim/
to jest/ kiedy ie czyni ná chwałę jego
Boską. A coż proszę zá pożytek odnośi?
Czytam w Historyách/ iż Carolus V.
kazał bić wielkie czerwone złote zwo-
ráżeniem z iedney strony swarzy swo-
iey y

iey y oblubienice swoiey Izabelle/ zdru-
giey zaś strony z wyrażeniem herbowa-
rów/ słowno Cesarstich: y kiedy już
wybito czterdzieści tysięcy dukatów/
wszystkie dał w podarunku Młargra-
biemu *de Villa Real*, przeto/ iż dla części
oblubienice jego podał drogę prowadzą-
cą do Hiszpańskiemu miastu Hiszpań-
skiego. Dosyć wielmożnie ten wielki
Cesarz/ pracę nagrodił temu Młargra-
biemu swojemu/ dosyć y ten Młargra-
biu wielki odniósł pożytek z prace
swoiey. Ale ja powiadam/ iż gdy
człowiek dla Oblubienice Boskiej/ to
jest/ dla chwały Bożej pracę podejmie/
wielki daleko nad ten pożytek
odnosi. Odniosł on Młargrabia po-
żytek prace swoiey czterdzieści tysięcy
dukatów/ ale nie odniósł korony kro-
lestwa onego wielkiego Cesarza: czo-
wiak zaś pracujący talentami Boski-
mi dla chwały Bożej/ już nie czterdzie-
ści tysięcy dukatów szkodliwych ode-
nosi/ ale odnosi same nieszkodliwe
korony królestwa niebieskiego. Jas-
na tego proba w Páwle świętym.
Pracował wiele dla chwały Bożej Pá-
wel święty: Tak abowiem sam przy-
znaje pisząc do Korynthow: In labo-
ribus plurimis, in carceribus abun-
danti, in plagis supra modum, in
mortibus frequenter; à ludæis quin-
ques quadragenas vnâ minùs acce-
pi: ter virgis caesus sum, semel lapi-
dat sum, ter naufragium pertuli &c.
In labore & ærumna, in vigilijs
multis, in fame & sit, in ieiunijs
multis, in frigore & nuditate, &c.
Zostawałem (prawi) w pracach wiel-
kich, w więzieniu często, często pode-
mowałem nad miarę: od Żydów pięćkroć
po czterdziestu plag bez jednej bratem;
trzykroć rozgami sieczony iestem, raz ká-
mieniony, trzy razy na morzu rozbite-
m, &c. W pracy y wójsku, w niedospá-
niu, w postach, w nagości zostawałem.
A coż ja pożytek z tego wszystkiego/ co

4. Cor. 11.

czyni na chwale Bożej/ odniósł? Stur-
chaymy co sam mówi: Bonum cer-
tamen certavi, cursum cõsummaui, 2. ad Ti-
fidem seruaui: in reliquo reposita moth. 4.
est mihi corona iustitiæ, quam red-
det mihi in illa die iustus iudex. Do-
brzem, (prawi) woimwał, biegum doko-
nał wiarym dochował: w ślasku zgo-
towana mi jest korona sprawiedliwości,
która mi odda na an dzień sprawiedliwy
Sądzi. Toć iasna rzecz z Páwła świę-
tego/ iż za pracę które podejmujemy
na chwale Bożej/ korony królestwa
niebieskiego odnośimy. Ale y z His-
toryi różnych dochodziemy tego/ iakie
pożytki odnośimy z prac/ które na
chwale Bożej podejmujemy. Mładzy
infymy/ piśe Paulus Barry, Parte 4.
Paragr. 4.: iż Zakonnica jedna/ przed
śmiercią swoią całe siedm dni/ tał
wielkie boleści y wdręzenie ciała/ i-
ż wszystkie siostry na nią patrzące/
z wielkiego nad nią politowania płá-
tać musiały: a gdy umarła/ po śmier-
ci prakto się staršej pokazała/ y nie
tylko o zbawieniu swoim oznaymiała/
ale też powiedziała: iż tał wielka za-
plata odnosi ludzie sprawiedliwi/ y z
naymniejszych uczynków/ które dla
chwały Bożej czynią: iż gdyby to mo-
żna rzecz wrócić się do żywota/ tego-
bym naywiecey pragnęła/ abym też
boleści y meł/ tał dusznie iako y cieles-
nie ciała/ którym cierpiąca ostat-
nich dni żywota moiego: z tą tylko
nadzieją/ abym za to tał wielkiej łaski
y chwały w niebie dostąpiła/ iakiej do-
stępnie ten/ który y jedno tylko pozdro-
wienie Panny Przenaświatłey znowi.
Pracujemy tedy talentami Bos-
kimi Chrześciane Namulscy/ a prac-
ujemy z wielką pilnością na chwale
Bożej: a wielką za to zapłatę pospolu
z dzisiejszym Młłkolátem świętym we-
źmiemy. Co rácz nam dać Chryste
I z z v, który żyjesz y królujesz na
wielki wieków. Amen.

NA DZIEN S. MIKOŁAJA

KAZANIE WTORE.

Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. *Matth. 25.*

Panie, dałeś mi pięć talentów, otom drugie pięć zyskał.

Oskarżeniu Króla Ciebie-
skiego dosyć czyniąc / robić
talentami tego mamy.
Chrześcianie Naimilsi.
A iakoż robić mamy? Na-
uczais nas ci dzisiaj słudzy / którzy
talentami od Pana swego wszystymi
robili. Ci (mowi) słudzy robili na-
przód / odważnie y śmieło: nie był od-
ważny ani śmiały ten / który ieden ta-
lent wziął / ba! się wdawać w niebe-
spieczeństwo. Timens abij. & abicon-
di talentum tuum in terra. Boiać się
(prawi) skryłem talent twój w ziemi.
Ci zaś dwaj na żadne niebezpieczeń-
stwo niedbając / talentami robili. Po-
wtore: robili nie iakożkolwiek / ale ro-
bili na talenty: bo mowi y pierwszy y
drugi. Ecce alia quinque talenta su-
perlucratus sum. Otom drugie talenty
zarobił. A talent ieden y Żydow wazył
to / co teraz wazy 12. tysięcy czerwo-
nych złotych Francuskich. Potrzebie:
robili pilnie bez wśhelakiej odwłoki.
Tak bowiem powiada Ewangelista.
Abije qui quinque talenta acceperat,
& operatus est in eis. Possedit (prawi)
wziawszy od Pana talenty, y zaraz nimi
robił. Tym trojakiem sposobem / ta-
lentami od Pana Boga wszystymi / ro-
bić mamy. Naprzód / odważnie y
śmieło: powtore / nie na cokolwiek /
ale na talenty / to jest / wysokie zasługi
zyskować mamy: potrzebie / pilnie bez
wśhelakiej odwłoki pracować mamy.
Je to tak jest / pokaza na terażniejszym
kazaniu. Bedzie to ku czci y chwale
Bożej / a ku zbudowaniu naszemu.

I nam naprzód potrzeba od-
ważnie y śmieło robić / takim
dowodzą Argumentem. Kto boiaźli-
wie z talentami Boskimi sobie poczy-
na / zwyciężony od trudności w cności
zostaje; a kto mężnie y odważnie / ten
wygrywa y wielkich cnot talentami

Boskimi nabywa. Toć tedy odwa-
żnie y śmieło talentami Boskimi robić
mamy. Jz kto boiaźliwie sobie poczy-
na zwyciężony zostaje; a kto odważnie
poczyna ten wygrywa; figura Pisma
S. dowodzą. Kiedy Judas Mache-
beyez wielki Wódz y Hetman ludu
Bożego / zbliżał się przeciwko nieprzy-
cielowi / tak o nim Tymotheusz He-
tman nieprzyjacielski mowi: Cum
appropinquaverit Iudas & exercitus
eius ad torrentem aquarum, si transierit
ad nos prior, non poterimus susti-
nere eum, quia potens poterit ad-
versus nos: si vero metuerit transi-
re, & posuerit castra extra flumen,
transfrememus ad eos, & poterimus
adversus illum. Gdy się, prawi, przy-
bliży Iudas y wojsko jego do strumienia
wody, jeżeli się przez wodę przeprawi,
nie strzymamy mu, bo potężny będzie
przeciwko nam: ale jeżeli się będzie bał
puścić w rzekę, y tak za rzeką oboz po-
łoży, przeprawmy się do nich, zwyciężymy
ich. Patrzcie / prognostykujcie ten Ty-
motheusz / że jeżeli prawi / nieprzyja-
ciel odważnie y śmieło wrzeka się pu-
ścić / zwycięży nas: jeżeli zaś boiaźli-
wie za rzeką zostanie / zwyciężony od
nas będzie: fundament nadziei o
zwycięstwie tego / ma śmiałość y od-
wagę tego; fundament zaś prognos-
tyku że nie zwycięży / ma boiaźń y ma-
le serce tego. Tak naucza Thomas s.
iako go cytuję Sanchez. Aestimo,
quod credebatur Timotheus Judam
esse tantae fortitudinis, quod nisi dis-
fideret, non superaretur: & quam-
diu confideret, superaret. Rozumiem
prawi, iż Tymotheusz z śmiałości nie-
przyjacielskiej dochodził, że go miał nie-
przyjaciel zwyciężyć: z boiaźni zaś jego
dochodził, że go on miał zwyciężyć. Tak-
ci się za prawdę dzieje w rzeczach dus-
chownych: zamyśli kto talentami Bos-

1. Mach. 5

skimi robić/ to jest/ zdobywać się na cnoty święte; zaraz mu następuje na drodze rzeka rozmaitych trudności: zawiśle bowiem cnota ma swoje przecie wienstwa. Jeżeli tedy człowiek odważnie y śmieie puścić się w rzekę/ to jest odważyć się na wśhelanie dla cnoty trudności; nadzieia pewna/ że zwycięstwo nad nieprzyjacielem otrzyma: ale jeżeli się wleknie rzeki/ y nie zechce się puszcząć w trudności y ciążkość cnoty; pewny prognozyt/ iż zwyciężony od nieprzyjaciela/ to jest/ od czartą przekleste go/ zostanie. Wiedziała to dobrze Oblubienica/ przetoż/ acz iey Oblubieniec iść za sobą rozkazuje/ mowiac: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Jeżeli kto chce iść za mna, niech się zaprzy samego siebie, niech weźmie krzyż swój na się, y niech idzie za mna: A przecie Oblubienica/ nie tylko idzie za nim/ ale też pędem bieży z towarzyszami swoimi: I caho me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Potiażny mi za sobą, pobieży za wonnością olejku twoich. Czemuż prosi/ kiedy ja Oblubieniec Chrystus/ przez trudne miejsce/ przez pizytkę gory/ przez niebezpieczne potoki prowadzi: przecie ona tak bezpieczna/ tak śmiała/ że ządnego wzglądu na trudności y przytrości nie mając/ nie tylko idzie/ ale prawie bieży? Nie inia tego przyczy na tylko ta/ że wie iż śmiałość y odwaga wśhelkie przeskody wprzota/ y łączno zwycięża; małe zaś serce y laskawe/ niczego prawie nie dokaze. Piśknie o tym Theodoretus mowi: Animae strenuae amore tuo Deus sic incensae sunt, & post te ita securae sunt; vt cursu id fecerint ne relinquerentur, neue se iungerentur à dilecto suo. Dusie [prawi] ochotne, miłoscia twoia o Boże zapalone, bezpiecznie nie tylko z toba ida, ale też bieją: przeto biegiem swoim sprawiły to, że nie uślaty, y z toba się nie rozstaly. Gdy bowiem bezpiecznie y śmieie bieją/ wśhelkie przeskody barzo łączno wprzotają/ y przeto nich na drodze zatrzymać nie może.

Lib: 3. de my. Piśe Plarus, o zacnym barto y bono statu bogatym człowieku Jędrzeiu Spino-

li/ że ten zamyślając światem pogardzić/ a Panu Bogu w Zakonie Socie- Relig: 14-
tatis 125 v służyć/ długo deliberował. pit. 16.
Czyniły mu od tego wstrast rozmaite trudności/ słabość zdrowia/ w delicyach zwyczaj/ familiei swoiey zacność/ wrzedu swoiego ktory w Rosciele Bożym trzymal/ godność/ karności Zakonney y ostrości ciążkość: bywał też podczas v stole pomienionych Zakonników/ y wśhelko mu się nie podobalo/ potrawy grube/ obrusy brudne/ ręczniki śpietne/ misli y talerze nie piękne/ samo miejsce melancholiczne. Gdy mu iednak w tey deliberacyey przyszły na pamięć one słowa Protocie: Ponet pedes meos quasi ceruorum. Pa- Psal: 17.
toży nogi moje iako icelani: (na przebieżenie wśhelkich trudności:) zaraz z wielką odwagą y śmiałością puścił się wta rzekę wśhelkich trudności; porzućwśhel świat/ niedbając nic na zacność swoiey familiei/ nie ogladając się na słabość zdrowia/ lekce sobie wazając wśhelkie bogactwa/ wśtapil do pomienioneg Zakonu: aż mu wśhelko iść cno y lekko/ zaraz mu potrawy aszły się smaczne/ miscegi y talerze nad szesbro piękne/ ręczniki/ obrusy/ dzwone chodogie/ samo miejsce wdzięczne y wesole; tak iż mowił do Stárszego/ czyście vinyślnie wśhelko dla mnie odmienili? Przedtym nimem się do Zakonu odważył/ wśhelko mi się v was grube y śpietne zdalo/ a teraz wśhelko widze piękne/ wdzięczne/ y wesole. To widzicie Chryścianie namilśy/ iż kto się boi y laka trudności w służbie Bożej/ temu wśhelko ciążko y przytro: ale kto się odważy y ośmieli na te trudności/ wśhelkie zwycięży/ wśhelko mu będzie wdzięczno. Mamy tedy z tymi dzisiejszymi slugami/ talentami Bożimi odważnie y śmieie pracować. Tak czynil dzisiejszy wielki Biskup Mikolay święty/ w młodości ięsię ośmielił się na v martwienie ciała swoiego/ wpiatki y szrody pościzac/ zwyciężył w tym wśhelką trudność; y tym sposobem przez wśhelte czas żywota swoiego pościł: Odważył się na dobrowolne vbośtwo/ y wśhelkie oyczyzne v bogim rozdawśy/ wśhelką trudność w tey cności zwyciężył: Odważył się na ostrość Pustelniczego ży-

wota/

wota/y wszystkie w nim trudności zwo-
ciszał: y gdyby było nie roztazanie
Boskie/ mgdyby był z puszcy na kto-
rey był Panu Bogu począł służyć/ nie
wychodził: Odważył się y na inſe tru-
dności/ y tak śmieło y odważnie robił
talentami Boskimi.

Owtore. Jako się czt dzisiajſzy
ſtudzy nie o iakiękolwiek żyſki
ſtarałi/ ale o wielkie bärzo: bo o tá-
lenty. Eocelia quinque ſuperlucra-
cus ſum. Otom drugie pięć żyſkał: mo-
wi z nich ieden. Tak y my/ iſz nie o iá-
kiekolwiek żyſki/to ieſt/ dobre uczynki/
ale o talenty/to ieſt/wyſokie cnoty ſta-
rać ſie mamy: obaczmy. Zbawiciel
naſz Chryſtus Pan o człowieku Chrze-
ściánſkim tak powiedział y Mátthe-
uſa świętego. Simile eſt regnum

Mat. 13.

celorum homini negotiatori, qua-
renti bonas margaritas. Podobne ieſt
kroleſtvo niebieſkie człowiekowi kupco-
wi, ſukaiacemu drogich perel. Co to ieſt
proſſe? Kupcy na tym ſwiecie roz-
máitrych ſukaiá towárow/ iedni ſu-
kaiá roznego zboża/ drudzy roznego
winá/ drudzy rozmaitego ſuſná/ dru-
dzy rozmaitych bláwatow/ drudzy
rozmaitych płocien/ drudzy koni/dru-
dzy wolow/ drudzy zelázá/ drudzy
miedzi/ zé. Czemuż tedy Zbawiciel
naſz nie powiáda/ żeby ten kupiec nie-
bieſki człowiek Chrześciánſki/ ſukaiá/
bo zboża/ábo winá/ábo ſuſná/ábo blá-
watow/ábo iákiekolwiek inſzych to-
wárow: ale tylko powiáda/ iſz ſukaiá
drogich perel. Podobne ieſt, práwi, kro-
leſtvo niebieſkie człowiekowi, ſukaiáce-
mu drogich perel. Nie darmo záſte
tak powiedział Zbawiciel/ ale chciał
tym pokázáć/ iſz człowiek Chrześcián-
ſki nie o iákiekolwiek towáry/ ale o
drogie perly/ma ſie ná tym ſwiecie ſta-
rać. A cóż to zá drogie perly? Nie
inſze záſte tylko drogie talenty/to ieſt/
wyſokie cnoty ſwiate. Tak bowiem
náucza Bernat ſwiatey/ in Allegor: Til-
mani. Quare ergo bonas mar-
garitas, qui in opere ſalutis ſuæ non
eſt contentus inferioribus, ſed ſum-
ma & excelsiora perquirat. Szuka,
práwi, drogich perel ten, który ſpráwu-
iáć zbáwienie duſſe ſwoiey, nie kontentu-
je ſie niſzyſzymi cnotami, ale ſie o naywyſ-
ſze y nayzácińſze ſlára. Tegoż y ná in-

ſzym mieyſcu Zbawiciel naſz/ bärzo tá-
śnie náuczył. Zdat ſie tam ktoś w
Obiáwieniu Janá s. w oczách ſwoich
bogátym; aliſci Pan do niego: Quia
dicis quod dives ſum, & locupletat^o,
& nulluſegeo; & nescis, quia tu es
miser, & miserabilis, & pauper, &
cæcus, & nudus: Suadeo tibi eme-
re aurum ignitum, probatum, vt lo-
cuples ſias, & veſtimentis albis in-
duaris, vt non appareat cõfuſio nu-
ditatis tuæ. Ze morwiſ, iam bogáty, do-
ſtátni, y niczego nie potrzebuiać; á nie-
wieſt tego, żeſ ty miſerny, y vbogi, y ſlepy,
y nági: Rádzáć tedy kupić ſobie złotá o-
gniſtego, doſwiadczonego, abyſ ſie ſtáł bo-
gátym, y piſknie odziánym. A czemuż to
támten człowiek zdat ſie ſobie bogáty?
Odpowiáda pomáżny Anſbertus. Idcir-
cõ nullius ſe egere dicit, quia & recte
credens mala cauet, & mala cauens,
nonnullis bonis inſiſtit. Dlatego,
práwi, zdat ſie bydz ſobie bogáty, że ao-
brze wierzył, że źle nie czynił, że źle nie
czyniać, niektorych dobrych uczynkow
nábywał: iuż rozumiać że mu doſyć do
zbáwienia/ vbeſpieczáć ſie/ y trzymać
záperwne/ że mu iuż nie wiaſcey nie trze-
há. Aliſci mu Bog rzecze: wiedz o
tym/ żeſ ty y z wiára dobra/ y z wy-
ſtrzegániem ſie złego/ y z czynieniém
niektorych dobrych uczynkow/ ieſt mi-
zerny/ vbogi/ ſlepy/ nági. Chceſ być
bogátym? chceſ mieć wſytko czegoſ
potrzebá do zbáwienia wiecznego?
Suadeo tibi emere aurum ignitum,
probatum. Rádzáć abyſ ſie ſlárał o zło-
to ogniſte, doſwiadczone: to ieſt/ o wy-
ſokie cnoty/ o paláiąca miłóſć: te tyl-
ko máiać/ będzieſ bogátym/ y wſytko
iuż do zbáwienia wiecznego máiaćym.
Wiedziać te náuke Chryſtuſowa dzi-
ſieyſzy wielki Biſkup Mikołay ſwiatey/
y przeto nie kontentował ſie iákimis-
kolwiek dobrymi uczynkami/ ale ſie
talentami ſwoimi/ o talenty/to ieſt/
o wyſokie cnoty ſwiate ſtarać. Wyſo-
ka to cnotá/ nie tylko ſie o ſwoie zbá-
wienie ſtarać/ ale też y o zbáwienie lu-
dzie: nábył tey cnoty Mikołay ſwia-
tey/ bo zrozumiać wſy wola Boża/ pu-
ſcił ſie do Mirthy miáſtá głownego
w Licyey/ y tam zá obiáwieniem Bo-
ſkim/ Biſkupem y Páſterzem owieczel
Chryſtuſowych zoſtawſzy/ trudno wy-

Apoc. 3.

mowie z iaką pracą y chucią wshytłim
służył/ żadneg starania y nakładu nie
żalując/ aby był dużej ludzkie ratował.
Wysoka to cnota dobrze czynić pbo-
gom/ a tajemnie w samych tylko oczach
Boskich: tak czynił Mikolaj s. wiele
tajemnie i alinuzny czynił: iako y
onym panientom w bogim potajemnie
ofinę posag do komorki wrzucił. Wy-
soka jest cnota cierpieć więzienie y me-
czennictwo dla Chrystusa: y na tą cno-
te zdobył się Mikolaj s. nie przeleżał
się Mikolaj s. prześladowania Dyos-
klecyanowego/ nie uciekał przed nim/
ale y inne do meżney dla Chrystusa
śmierci xpominając/ sam naprzód po-
many jest/ y długo w ciężkim a smro-
dliwym więzieniu siedząc/ wiele dla
Chrystusa uciertał. A my tedy przy-
kładem tych dzisiejszych slug/ y dzis-
iejszego Mikolaja S. nie mamy się
iakożkolwiek dobrymi czynkami y
cnotami kontentować: ale się mamy
o talenty/ to jest/ o wysokie cnoty przed
Panem Bogiem starać.

Rzeczę: Uie dham ja o wysokie
miejsce w niebie/ dosyć że tam będą; a
gdy iakożkolwiek cnoty mieć będą/ wie-
cznego zbawienia dostąpią: Toć mi
wysokich cnot/ y doskonałych dobrych
czynków/ nie potrzebą.

Nie toć ja odpowiadam: Nie
bárzo sobie masz tużyć o zbawieniu
wiecznym/ choć wiaresz masz/ y iakożkol-
wiek dobrze czynki zbierasz: bo takim
spesobem ani gorącym ani zimnym
jestes: y wsiłysz to/ co wsiłzał y on
w Obiawieniu Janá s. Nienuiesz, że
ty jest ubogi, nędzny, ślepy, nagi, wielu ie-
scze rzeczy do zchanienia wiecznego po-
trzebniacy. Ale day to żebyś bez wyso-
kiej cnoty mógł być w niebie: przecie
dla samey piękności y wczciwości cno-
ty/ miałbyś się iako o naleypha/ y nąy-
wyższą starać. Pytam cię bowiem/
iako chcesz mieć ziemis w maistości
twojej/ czyli iakożkolwiek dobrze/ czyli
doskonale dobrze? Odpowiesz mi: chce
mieć iako naleypha. Pytam cię/ iakie
chcesz mieć drzewa w ogrodzie twoim/
czyli iakożkolwiek dobrze/ czyli doskona-
le dobrze? Pewnie mi odpowiesz; chce
mieć iako naleypha. Pytam cię y po-
trzebie/ iako chcesz mieć żonę/ czyli do-
skonale dobrze/ czyli iakożkolwiek do-

brę? Pewnie mi odpowiesz: chce mieć
iako naleypha. Pytam cię pogwarze/
iaki chcesz mieć działki/ czyli iakożkol-
wiek dobrze/ czyli doskonale dobrze? Pe-
wnie mi odpowiesz; chce mieć iako
naleypha. Pytam popiaste/ iako chcesz
mieć czeladkę/ czyli iakożkolwiek dobrze/
czyli doskonale dobrze? Pewnie mi od-
powiesz; chce mieć iako naleypha. Py-
tam pokosze/ iaki chcesz mieć woli/
łonie/ psy myśliwe/ czyli iakożkolwiek
dobrze/ czyli doskonale dobrze? Pewnie
mi odpowiesz; chce mieć iako naley-
pha. Pytam ieszce/ iaki chcesz mieć dom
w którym mieszkasz/ iaki chcesz/ iaki
obuwie; czy iakożkolwiek dobrze/ czy do-
skonale dobrze? Pewnie mi odpowiesz;
chce mieć wshytło iako naleypha. Je-
żeliż tedy y ziemis w maistości/ y
drzewa w ogrodzie/ y żonę w domu/
y działki/ y czeladkę/ y dobytek/ y dom/
y śary/ nawet y samo obuwie chcesz
mieć iako naleypha/ chcesz mieć dosko-
nale dobrze: czemuż tedy samey dużej
twojej niechcesz mieć doskonale do-
brej? Czemu samey cnoty niechcesz
mieć naleypha/ to jest/ wysokiej y do-
skonalej? Dusza twoja tak drogo ku-
piona/ tak w naysmiejszym jest pćie-
bie poważeniu? Wisc biedne obuwie
wiecej sobie poważasz/ niżeli cnota: bo
te chcesz mieć iako naleypha/ a cnota
tylko iakożkolwiek. Ktoż się tu nie zdu-
mieie na taki nierozum? Nie bądź-
my tak nierozumni: szukajmy z dzis-
iejszym Mikolajem Świętym talen-
tow/ to jest/ wysokich y doskonałych
cnot świętych.

Potrzenie: mamy robić talen-
tami Boskim pilnie/ to jest/ bez
wszelkiego na inshy czas odkładania.
Dzis masz talenty Boskie/ nie tylko u-
tro mieć będziesz; dzis tedy masz nimi
robić/ nie tylko utro: dzis Pan Bog
jest Panem twoim a tyś sluga/ a nie
tylko utro; toć dzis masz talentami
tego na niego robić/ a nie tylko utro.
Choćbyś utro cały dzień Panu Bogu
służył/ przecie mu nie uczynisz dosyć za
dobrodziejstwa jego/ Ktoć utro po-
taje: Jeżeliż tedy dosyć mu służba
twoja nie uczynisz utro/ za utrzejfke
dobrodziejstwa; iakoż mu uczynisz do-
syć jednegoż dnia utrzejfkiego/ y za
dzisiejsze/ y za utrzejfke? Wiscyż je-
ko: kie-

Apot. 3.

ta: kiedybyś żył przez wszystkie wie-
czność/ nigdybyś mu y nawiętszymi
zasługami twoimi nie odwdzięczył
talentow y dobrodziejstw tego: A i-
tak odwdzięczył/ kiedy y tak krótko ży-
jąc/ służyć mu przez wszystkie czas żywo-
ści niechceł/ ale wszystko odwołując:
Gdyby Pan Bog y na ieden moment
zawiesił dobroczynność swoje przeciw-
ko tobie/ w tymżebyś momencie w-
stał/ y wrócić się obrocił; y przetoć
Pan Bog każdego momentu dobrze
czyni/ a nie odwołuje na inny czas do-
broczynności swojej. Toć y ty wciąż
wszystkie talenty Boskie/ y przez ieden mo-
ment prożnować nie masz; ale na każ-
dy moment usługami twoimi/ masz
Pánu Bogu dobrodziejstwa jego od-
wdzięczać. Co rozumieś/ gdyby Pan
Bog tych ludzi/ którzy w piekle goreją
stał nad wybawili/ y dał im swoich Bo-
skich talenta/ aby nimi do pewnego cza-
su robili/ jeżeli się niechcą więcej do
piekła powrócić/ co rozumieś/ mówią/
czyliby pilnie nie robili? Zaprawda
tak: zwłaszcza gdyby im czasu nie za-
mierzano/ przez któryby mieli na nie-
bo robić/ dzwonięby pilnie Pánu Bos-
gu służyli/ wiernieby tymi talentami
robili. Toć y ty każdy głowiesz/ kto-
remu Pan Bog dał talenty swoje/ a-
byś nimi robiąc piekła wstąpił/ a chwa-
ły niebieskiej nabył/ toć/ mówią/ masz
bardzo pilnie tymi talentami robić.

Rzeczysz. Nie dzw/ żeby ten pil-
nie robił/ któryby był od Pána Boga z
piekła wybawiony; wielkieby bowiem
przez to wybawienie dobrodziejstwo
otrzymał: iam zaś takiego dobrodziej-
stwa ieszcze nie otrzymał: przetoć tak
pilnie P. Bogu służyć nie powinien.

Na to ja odpowiadając/ pytam:
ktoreż jest wielkie dobrodziejstwo Bos-
kie/ czyliby z piekła wybawionym/
czyliaby w piekle nie był/ zachowany?
Zaprawda/ inaczey odpowiedzieć nie
możesz tylko tak: Wielkie jest dobro-
dziejstwo byś zachowanym od pie-
kła/ niżeli byś wybawionym z niego.
Pomniawsz ty tedy nie raz grzechami
twoimi piekło zasłużył/ a Pan Bog cię
ieszcze od piekła zachowuje; toć wielkie
dobrodziejstwo tobie czyni/ niżeliby

wzynał temu/ ktoregoby z piekła wy-
bawił. Jeżeliby tedy wybawiony z
piekła powinien pilnie/ y bez wstąpi-
cia na inny czas odwołać/ każdego
momentu Pánu Bogu służyć: toć y
ty na to daleko więcej iestęś powinien.
A iako dla ustawicznych dobrodziejstw
powinieneś talentami twoimi usta-
wicznie/ bez odwołać Pánu Bogu słu-
żyć: tak y dla niebezpieczeństwa two-
iego/ powinieneś tej służby na inny
czas nie odkładać. Nie powiedział
ten Pan odjeżdżając/ kiedy się powro-
ci rachunku słuchać; nie powiedział
że za dziesięć lat/ albo za pięć/ albo za
trzy/ albo za rok/ albo za dziesięć go-
dzin: ale tylko rzekł. Negotiamini,
dum venio. *Robcie, pokł nie przyjdę.*
Toć się go każdego roku/ y owsem każ-
dego dnia/ y każdej godziny spodzie-
wać potrzeba: toć tey roboty talen-
tami jego/ od roku do roku/ ode dnia
do dnia/ od godziny do godziny/ od-
kladać nie trzeba. Obiśmia to podo-
bięstwem Augustyn święty. Gdybyś
wstąpił do jakiego domu/ y wiedziałbyś
zapewne/ że cię tam ieden z mieszkań-
cow w tym domu zabije/ iednakbyś
nie wiedział który/ każdego byś się bał/
każdego byś się iako najbardziej chro-
nił. Otoż Pan Bog Wszechmogący/
puszczając nas do tego domu na ten
świat/ wpewnił nas/ że od iednego z
mieszkańcow tego świata/ to iest/ od
iednego dnia zginieemy/ iednego
dnia umrzemy; a nie oznajmił nam
ktorego: Toć się nam wszystkich lek-
nie potrzebą/ toć nie mamy mówić/ za
rok/ za dwie lecie/ albo za kilka dni/ po-
czną służyć Pánu Bogu; niebezpie-
czno to bardzo/ bo co ty wiesz/ jeżeli cię
ten rok/ ten dzień/ ta godzina nie za-
bije/ co wiedzieć jeżeli nie dziś umrzysz.
A jeżeliś talentami Boskimi nie zaro-
bił odpuszczenia grzechow/ y tak wola-
nienia od piekła; aniś sobie zasłużył
chwały niebieskiej/ biada tobie będzie
na wieki. Szarajmy się tedy Chrze-
ścićmi Namulży/ robić talentami
Boskimi na wysokie cnoty/ odmażnie/
y pilnie/ y prakto: Co nam rącz dać
Chryste I r z v, który żyjesz y królujesz
na wieki wieków. Amen.

Iam 2. ad
Corinth.

Epist. 7.

Homil. 3.
de paci-
entia.
Tom. 5.

nihil turpids, atque obsecutus est : illa enim sole splendidior est, hac foetidior caeno. Iako, prawi, nád cnote nie máš nic czysššego, tak nád wysłpek nie máš nic sprošnieššego, ani brzydššego : cnota nád słońce iáśniejša, wysłpek zaś nád błoto špetniejšy. A znówu tenże Doktor swisty. Quod in corpore febris est, quod rubigo in ferro, quod tinea in lana, quod vermis in ligno, hoc in anima vitium est : sordidam enim eam reddit. Quid autem sordidam dicam? brutorum eam efficit animam, partim lupi, partim serpentis, partim viperæ, partim alicuiuspiam bestię. Co w cieł, prawi, iest goraczka, co w jeleźie rdza, co w welnie mol, co w drzewie robak, to w dušy wysłpek : brzydka ia bowiem sprawnie. Co mowie brzydka? bestyálška czyni, częścią wilcza, częścią wężowa, częścią iáśzurca, &c. A tak człowiek/ktory przed grzechem iest tak piękny/ iako obraz najśliźniejšy Bosti : przez grzech estáie sis tak špetny/ iako twarz najšprošniejšey bestyey. Wšakże iedná pokutá swista ro špetnošć záciera/ znoši/ y w niwecz w człowieku obraca. Pan Bog ábowiem gdy człowiek za grzech pokutuje/ tak špetnošć grzechu z dušy znoši/ i z tey špetnošći y namniejšego znáku w dušy nie zostámuie. O czym tak wyćánie Chryzostom ś. náucza. Accuratē autem aduerte, quomodo delet peccata Deus : sic enim delet peccata, ut neque eorum maneat vestigium. In corporibus quidem non est ita, sed quanquam millies conetur medicus, tamen si vulnere medicina addat; vulnus quidem euāescit, remanet verò cicatrix, vulneris argumentum, faciei deformitatem habens. Deus autem cum deleuerit peccata, sic delet, ut neque cicatrices, neque cicatricum supersit indicium, neque vestigium ullum : sed & cum sanitate pulchritudinem largitur, & post pœnæ liberationem, iusticiam ingerit. Pilnie (prawi) wáżay, iako Bog gládzi grzechy : tak gládzi, że ich y znáku nie zostámuie. Nie tak sie leczy ciáta, choćby lekarz y tyśiac sposobow wymyślat, ráneć zágai, ále bliźni nie zniećie, zámśe tá zostáie świadkiem przeštych ráń, á twarz y znácznym

ošpeczeniem. Ale Bog tak ná dušy leczy, że y bliźná grzechu w niey nie zostáie, y áwśsem zá vleczeniem, dušę piekna czyni. A dowodzi tego Chryzostom swisty/ z Jzaiášá Proroka/ przez ktorego Pan Bog tak mowi : Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationū vestrarum ab oculis meis, &c. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur : & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Vmyćie sie, czysšymi badźcie, zniećie złoć myśli wášych z oczu maich, &c. choćby toż grzechy wáśe był, iako karmázyń, vbielone zostána iako śnieg : choćby był czerwone iako robák, iako welná białymi sie śłána. Pełna tedy rzecz y z Doktorá swietego/ y z Piśmá swietego/ że pokutá swista špetnošć grzechu tak gládzi/ tak znoši/ że y namniejšego w dušy nie zostámuie znáku. Máló ná tym/ że wšytkie špetnošć znoši : to wielka/ i z cłó wielá grzech za ktory pokutuje/ wielce zdobi. Podobienstwem to takim ob- iasnia.

Wielka iest różnošć między wá- jem żywym/ á między wájem nieżywym/ á iestże w złoto opráwnym. Wáż żywy iest iádownity/ truciźny/ iádu pełny/ sprošny/ káśaracy/ zábuáacy; ále wáż vmorzony/ w złoto opráwniony/ už nie ośáśi/ á zátym iádem y truciź- zna swoiá nie zarázi : y owšem cłó wielá gdy g ná sie záwieśi/ wielce ozdobi : zwlászczá gdy nie tylko w złoto opráwniony bédzie/ ále też perłámi/ dyá- mentámi/ rubinámi osádzony. Tłech- kto rádzi Pámience/ żeby miásto lán- chá złotego/ ná šyiey swoiey záwieśilá wáżá żywego ; trzyénie zaráz/ przebog- precz z táto ozdoba : nie ozdobilby mi- ten wáż/ áleby ráczy ošpecit/ pogryzt/ záiadł/ y zábil. Tłechś iedno. podá- ruié kto tey Pámience wáżyá nie ży- wego/ w złoto wšytkiego opráwnio- nego/ dyámentámi/ rubinámi/ perłá- mi osádzonego : nie potrzeba iej béd- dzie rádzić/ áby sis nim štroilá / sámá sis tego domyśli/ sámá go ná sobie zá- wieśi/ ná weselách/ bántietách/ y w ró- roczyste Swistá/ z nim sis popisowác bédzie. Tákci zápráwa w ludziách- ktorzy nie pokutuią zá swoie grzechy/ grzech iest wájem żywym/ ktory ich

Isaia 1.

špecit

speć/ y owšem kassa ich dusze/ to jest sumnienie grzech: lecz w ludziach potutuiacych grzech jest wżem vmorzonym/ w złoto miłości Bożej oprawionym/ perlami drogimi osadzonym: to jest/ contritione, vigilijs, orationibus, cilicijs, gratiā Dei, donis Spiritūs S. &c. skrucha, czuciem, modlitwami, włościenicami, dyamentem także łaski Bożej, drogimi rubin. mi darow Ducha świętego ozdobiony. Toć przysznac każdy musi/ że grzech po potucie nie speć/ y owšem wielce zdobi ślisczna Pánients/ dusze ludzka.

Dziśieyfy tedy Ewangelista S. wieśia na Thomasa świętego wżia/ grzech niedowiarstwa: Non credam, Nie uwierze: ale wieśia tego wżia nie żywego/ bo przez potuta vmorzoneg; wieśia go w złoto miłości Bożej oprawionego/ dyamentem łaski Bożej ozdobionego/ perlami struchy żalosci osadzonego/ rubinami darow Ducha Przenaswiestnego wpsrzonego/ fiasirami cnos wolanych świecacego. Bo te wśytkie rzeczy otrzymał Thomas s. gdy zawołał: Dominus meus, & Deus meus Pan moy, y Bog moy. Toć tedy grzech za który kto potutuje/ nie speć/ y owšem zdobi człowieka: a za tym dziśieyfy Ewangelista święty/ oznajmuie grzech Thomasa s. za który potutował/ nie ospeć/ y owšem wielce ozdobił Thomasa świętego.

Powtore: że ani okoliczności grzech obciążające/ speca potutuiacego człowieka/ ale go raczej wielce zdobi; obaczmy. Człowiek potutuiacy walczy przeciwko grzechowi/ zwycięża go tak/ iako go on przedtym zwyciężył: y przetoć wielki gwalt cierpi potutuiacy: bo gdy mu grzech przysdzie opuścić/ y zan potutować/ wielkie w tcy mierze przeciwnieństwa czuje. Toć/ im kto wisthym/ cieśhym okolicznościami obciążony/ grzech zwycięży: tym zwycięstwo tego sławnieysze/ tym człowiek zacnieyszy/ y zwycięstwem ozdobnieyszy zostaje. Toć okoliczności obciążające grzechy/ nie speca potutuiacego człowieka. Obiaśnie to Pisma s. figura. Duch Przenaswiestny z wielka pilnością opisuie o nego Goliatha/ którego maluczki Dawid zwyciężył. Egressus est vir. spu-

rius, altitudinis. lex cubitorum, & palmi. Pátrzcie/ iako nie dosyć było Duchowi s. wyrażić/ że on Olbrzym był wysoki na sześć łokci: ale y piersi opuścić niechciał/ lex cubitorum & palmi: ná pectus (prawi) łokci y ná alon. Potym oreże iego opisuie/ mowi: Cassis area super caput eius. Szysak, prawi, miedziány na głowie iego: Lorica squammata induebatur. Zbroia iego była z lancuszkow drobn. ch na/ stat pierścionkow zrobiona. Ocreas habebat in cruribus, clypeus areaus tegebatur humeros eius, ipsum ferrum hastae eius sexcentos syelos habebat. Opisuie tak pilnie samego y armate iego/ opisuie iako był wśytkim straszny. Omnes israelitae cum viderent virum, fugiebant a facie eius timentes eum valde. Naostatet opisuie/ że z pompa y animusem wielkim. przeciwko Dawidowi następował. Iba autem Philistaeus incedens. Na co prośie Duch s. z taką pilnością opisuie y wielkość tego Philistyna/ y armate/ y wspaniałość/ y strach z niego we wśytkim woysku: Czemu prośie to rzetelnie/ wyraźnie/ wśytko wylicza Duch Przenaswiestny. Długimi sie dyskursami nie bawiac/ troćko odpowiadam. Tą tego przyczyną/ aby pokazał doskonałe iacność zwycięstwa Dawidowego/ która iacność z pomienionych okoliczności bärzo rośła. Im bowiem nieprzyiaciel mocnieyszy/ wieśszy/ potężnieyszy/ im wieśsza armata opátrzony: tym zwycięstwo z niego zacnieysze/ sławnieysze/ ozdobnieysze. Kiedy tedy dziśieyfy Ewangelista s. wylicza okoliczności/ które aggrawowały/ obciążały grzech Thomasa s. / kiedy oznajmuie/ iż nie ktokolwiek mu oznajmował o Zmartwychwstaniu Chrystusowym/ ale Apostołowie; nie jeden/ ani dwa/ ale wśyscy; kiedy opowiada iż byli oculati testes, mowiacy: Vidimus Dominum: a on przecie nie wierzył. Tym (mowi) okolicznościami/ nie lży Thomasa świętego/ ale owšem wielce go zdobi: bo tym sławnym pokazuje iacność zwycięstwa iego. Bo oznajmuie iż bärzo cieśki grzech zwyciężył/ nawracając sie do Chrystusa; dając znac/ że wielkieg; zwycięstwa z nieprzyaciela dokazał. Toć

tedy

tedy iásna rzecz/ iż grzech y tego okoli-
czności od Ewangelisty s. wyliczone/
nie tylko nie zelżyły Thomaśa święte-
go/ ale go też wielce ozdobiły.

Otrzęcie : Jż grzech y okoli-
czności grzechow/ za które kto
pokutnie/ Chrystusa nie speca/ y ow-
šem zdoła : dowodzą. Kiedy Ewán-
gelistowie świeci opisuja choroby y
zdrowionych/ albo umarłych od śmier-
ci do żywota przez Chrystusa wskrze-
sionych/ bázno pilnie okoliczności ob-
ciążające ich choroby wyliczają. Kie-
dy opisuja onego chorego który leżał
w sadzawki/ opisuja okoliczności cho-
roby tego. Triginta octo annorum
habebat infirmitatis. Trzydzieści y ośm
lat chorował. Kiedy opisuja onego o-
patánego od Chrystusa zleczonego y
wspominają okoliczność opatánia ie-
go, Magister attuli ad te filium meū
habentem spiritum mutum, qui v-
bicunq; eum apprehenderit, allidit
illum, ut spumat, & stridet dentib⁹,
& arefcit : & dixi discipulis tuis ut e-
ijcerent illū, & non potuerunt. Mi-
strzu przyniosłem do ciebie syna mego má-
jącego ducha nieczystego, który gdziekolwiek
go porwie, o ziemia go wderza, y piąna to-
czy, y zgrzta nabami, y schwie : y mowi-
łem uczniom trzymaj aby go wyrzucili, a
nie mogli. O Łazarzu także wspomie-
niają/ że nie tylko był umarły/ ale że uż
był quaterduanus, że uż był czwarty
dzień iáko umarł / y uż prawie śmier-
dział. Także gdy opisuja choroby du-
sine/ które Chrystus leczył, pilnie ich
okoliczności opisuja. Niechcąc inszych
wspominąć / Piotra tylko świętego
zapamiętanie przypomnisz : Opisuja na-
pazod/iáko się protestował Piotr Chry-
stusa nie odstępować. Choćby cie, pra-
mi, w syfocy odslapili, ia cie nie odslapia.
Alisćci pratto nie przed Stárosta nie
przed Krolew/ nie przed Biskupy : ale
przed iedną lichą kucharzka zaprzalsis
Chrystusa. a nie tylko zaprzal : ale się g
odprzysiągli. Tunc coepit detestari
& iurare, quia non novisset homi-
nem. O iáko to tu wyrażnie Ewán-
gelista s. wypisuje okoliczności ob-
ciążające grzech Piotrow : wypisuje/
że ináczey obiecował/ że przed lichą ku-
charzka/ że nie ná melách/ ale tylko ná
spytanie/ że się zaprzal trzykroć/ że pod

przysięga. A ná coż to Ewangelisto-
wie tak pilnie okoliczności chorob tak
dusnych iáko y cielesnych opisuja : Já-
prawda nie ná co inszego tylko ná to :
aby tym moc Chrystusowe/ która tak
ciężkie dusne y cielesne choroby leczył/
wyrzucili y zalecili. Toć y dnia dzisiey-
szego gdy Ewangelista s. wspomina y
grzech/ y okoliczności/ które obciąża-
ły grzech Thomaśow/ y który Chry-
stus z miłosierdzia swojego Boskiego
zleczył : nie speci tym Chrystusa/ ale
sławi/ iż tak wielką y ciężką Thoma-
śowe choroby zleczył.

Rzecz kto : Ponieważ grzechy
nie speca/ ale y owšem zdoła/ y czło-
wieka gdy zá nie pokutnie/ y samego
Pana Boga który z nich tryumfuje :
Toć słusna abyśmy grzeszyli/ aby zrad
y człowiekowi pokutującemu/ y Bogu
grzechy leżącemu/ sławá wiésta roślá.
Odpowiada ná to Páwel s. Quid
ergo dicemus? permanebimus in
peccato ut gratia abundet? absit. Coż
tedy rzeczymy? to zostawac w grzechu ba-
dziemy, abyśmy w łasce obfitowali? ucha-
waj Boże. Obiáśniam to takim podob-
ieństwem. Krol zwycięży nieprzyja-
cioly swoje/ wydrze im armata/ powie-
si iá w pokoju swoim / zdoła się ona
armata : toć badzciecie chwalić nieprzy-
iaciolom tego/ iż onymi mieczami/ łuc-
kami/ strzałami/ kopiami/ chcieli kro-
lá Pana swego zwoiować y zabić? O
záprawda chwalić im tego nie badzie-
cie / ale y owšem ganić : ponieważ się
poddánym ná Pana powstawac nie
godzi. Toć tedy że z cudzolośtwa Da-
widowego Bog tryumfuje : z niedo-
wiárstwa Thomaśowe Chrystus ma
sława/ że z wfeteczestwa Mágdaleny
zwycięzonego Chrystus ma ozdoba/ że
złákomstwa Máttheuśowe ma częś/
ze z inszych grzeszników zleczenia ma
wielką sławę : nie idzie zá tym/ toć my
też mamy ná Krolá tego/ to iest same-
go P. Boga powstawac / toć mamy
cudzolożyc/ mamy bydz lákomymi/ wo-
fetecznymi/ mamy bydz niewiernymi/
piánicami : Jia konsequencya. Nie
godzi się bowiem poddanemu ná kro-
lá Pana swojego porywać : y owšem
przeto/ że z miłosierdzia swego ludzi
do pokuty przywodzi / mamy go mi-
łować / y iego przykazania świętego

Ad Rom:
Cap: 6.

we wszystkich przestrzegac. Co nam
racz dać Chryste JEZU/ który ży-
jesz y królujesz z Bogiem Oycem/ y

z Duchem Świstym/ na wieki
wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEN S. THO- MASZA APOSTOŁA, KAZANIE WTORE.

Mitte manum tuam in latus meum. Ioan: 29.

Włóż rękę twoją w bok mój.

Ala trzech osobliwie przy-
czyn kładziemy gdzie rękę
naszą. Chrześ: w Chry-
stusie Tymilfy. Kład-
ziemy mówię gdzie rękę/
abo dlateż żebyśmy z tamtąd co wzię-
li/ iako to kładziemy rękę do szynie/
abyśmy z tamtąd świat nabrali: abo kład-
ziemy gdzie rękę dlateż/ żebyśmy się
ochłodzili/ iako to lecie w gorącą wiel-
kie kładziemy ręce w chłodną wodę/ że-
byśmy się iakokolwiek ochłodzili: abo
dlateż kładziemy gdzie rękę/ żebyśmy
się zagrzali/ iako to czasu zimny w re-
kaw/ abo w zanadrza rękę kładziemy/
abyśmy się tak zimnymi badać zaczę-
li. Zbawiciel nasz mówi do Thoma-
śa. y mierz do nas wszystkich. Mit-
te manum tuam in latus meum. Włóż
Thomasu (y każdy człowiek) rękę two-
ją w ramię boku mojego. A po co? czy
po to/ żebyśmy z tej ręki co wzięli: czy
po to/ żebyśmy się ochłodzili: czy po
to/ żebyśmy się zagrzali? Pokazuje na
nas terazniejszy Kazaniu/ że po to
wszystko. Będzie to ku czci y chwale
Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.

Aż po to naprzód mamy rękę na-
szą kłaść w ramię Chrystusowe/
abyśmy z nich rzeczy nam potrzebne
brali: tak dowodzą. Ze wszystkich rzeczy
czy na tym świecie naysposobniejsza
nam jest siła łaski Bożej. Był ten
zwyczaj u Persów/ iż się nie godzilo
nikomu stać w oczach Królewskich/
tylko w siacie kosztownej. Zład on
Mardocheus Żydowi w siacie poku-
ty nie śmiał wnieść na pałac Króle-
wski. Mardocheus scide vestimenta
sua, & indutus est sacco, & clamabat

voce magna, & hoc eiulatu usque ad
fores palatii gradiens. Non enim
erat licitum indutum sacco, aulam
Regis ingredi. Mardocheus, praw-
dziwie na sobie siaty, wdział na się wór,
y wołał głosem wielkim, y przyszedł wy-
iść aż do drzwi pałacu Królewskiego. Nie
godziło się bowiem w wór obleczonemu w-
chodzić na pałac Królewski. Od Persów
podobno zaciągali te zwyczaj u Tur-
cy/ w których nie godzi się tylko w ko-
stównej siacie stać w oczach Cesar-
skich: y przeto cudzoziemskun po-
stom/ dają złotogłowe siaty/ w któ-
rych przed Cesarzą poselstwo sprawo-
wać przychodzi. Tenże zaprawda jest
zwyczaj u samego Pana Boga: Ja-
den głowiek wdzianym nie stanie w
oczach Boskich/ tylko w siacie godo-
wey/ to jest/ w łasce Bożej badaczy. Jest
ta siła łaski Bożej to wszystkim lu-
dziom/ co światłość wszystkim wolo-
rom: y naysposobniejsza kolor świecić
nie może/ ażby był światłością ozdó-
biony. Tłach baba y nakośtowniey-
sze perły/ y naysłodsze dyamenty/
w nocy/ tak są iakoby prawie nie były:
bo w ten czas są bez światłości. Tak
właśnie niech ludzima niewiedzieć
iaki piękności/ niech mają subtelne
dowcipy/ nauki wielkie/ iako Philo-
zofiey/ Astrologiey/ Theologiey/ Ju-
risprudencyey/ y rozmaitych innych
nauk: niech mają y cnoty wszelkie/
ypokora/ y cichość/ y wstrzemię-
liwość/ y czystość/ y miłość bliźniego/ y
jednym słowem wszystkie cnoty moral-
ne: jeżeli siaty łaski Bożej mieć nieba-
dą/ wszystko to za nic/ Bogu wdzięcz-
nymi żadną miarą być nie mogą/ Bo-

Esdras.

gu na

gu ná oczy trudno sié pokázowác má-
is. Czego iasny dowód z onego ná go-
dy zaproszonego/ktory że háty godo-
wey (to iest/według Doktorow áw-
tych/ láski Božey) nie miał/ przez go-
z wesela wyrzucić kázano. Jazym pe-
wna rzecz/ iż nam ze wšytkich rzeczy
jest naypotrzebniejszy háta láski Bo-
žey. Ale ták iest/ iż te háty tylko z há-
mych ran Jezuá Pána nášeg wšiac
možemy: to iest/ przez zasługi ran ie-
go: Toć tedy po to nam trzébá raka
klásc kooperácyey nášey w rány Ie-
zusa, abyśmy z támtad rzeczy
nam potrzebne bráli. Jz tylko z ran
Jezusa háta láski Božey
wšiac možemy/ dowodze. Widziat
w tey hácie Swiatych Pánstich w Ob-
iáwieniu Jan swiety/ á gdy spytał
Anyola/ ktory mu to pokázował:
Hi qui amici sunt stolis albis, qui
sunt, & vnde venerunt? Ci, prawi,
ktorych ia tu widze w státech białych, co
zacz. sa. yżkad przyszli? Oślyśat ráto
odpowiedz. Hi sunt qui venerunt ex
magna tribulatione, & laverunt
stolas suas in sanguine Agni. Ci sa,
prawi, ktorzy przyszli z wielkiego wšisku,
y umyli háty swoje we krwi Báránkoy
Toć háty w ktorých przed Bogiem
stáneli/ wšiel zekrwie Báránkoy.
A což to zá Báránek? nie inšy tylko
Chrystus Iezus. Ozym ták Innocen-
tius III Summus Pontifex mowi. De-
albauerunt stolas suas in sanguine
Agni, non agni gregis, non agni
legis, non agni iugis: sed Agni Re-
gis, qui tollit peccata mundi. Vbie-
lili, prawi, háty swoje we krwi Báránká,
nie báránká trzody, nie báránká zakonu,
nie báránká iázyńa: ále Báránká Krolá,
ktory gładzi grzechy wšiatá. Toć ponie-
waż z ran Jezusowych wšielci człowiek
bierze háty godowa láski Božey/ stu-
sina házto klásc raka kooperácyey ná-
šey w rány Jezusowe: to iest/ stusina
prace/dobre uczynki náše/ przykładác
do zasług Chrystusowych: abyśmy z
ran tego ták kóřtowney háty nábyli.
Pisá Hystorye/iz Brázyliáni narod o-
krutny/tákiego strou ná publiczne á-
tky zázywá: ciáto ábo škora swoje ná
ogniu stoncznym pala/ potym ciáta
swoie rzeža/ ták iáto owo teraz ludžie
swiatowi reká: ábo y háty swoje

przetzyná: te tedy nány swoje perlá-
mi y drogami kámiemiámi hástuiá/ y
tá sié wštroušy w oczach ludžkich ná
publicznych átkách stawaia. O Bože
moy czego to ci ludžie dla tey háty nie
czynia: pala sié/ rzeža sié/ hástuiá sié/
žeby tylko w oczach ludžkich piéknym
stáneli. Jezeliž to om dla tey marney
háty/ ták wiele czynia y cierpia: y aby
sié tylko ludžkim oczom podobali:
kóž wypowie/ iáto nam wiele dla tey
háty/ to iest/ dla láski Božey/ w ktorey
sié Pánu Bogu y wšytkim Anyolom
podobác mamy/ czynić y cierpieć po-
trzebá: W ránách Chrystusowych tá
háta/ iáto w nieprzebrányim skarbie
zostáie; ále my raka kooperácyey ná-
šey brác ia mamy: kiedyby sié nam
dla niey palic y rzežác kázano/ iestže-
by to mniesza praca bylá/ wżgladem
táć začney háty: á nuž kiedy sié
nam nie káza palic áni rzežác/ ále tylko
dla tey háty káza nam być pokorný-
mi/ éichymi/ czystymi/ trzeźwymi/
miłosierdnymi/ spráwiedliwymi: o iá-
to z wielka chćia/ o to sié starać ma-
my! Tym tedy sposobem/ to iest/ stá-
ránem sié o dobre uczynki/ iáto raka
iáta brác mamy háty godowa láski
Božey/ z ran Chrystusowych.

Powtóre: Jz dla ochłodzenia
nášego/ mamy raka nabožnego
rozmyślánia klásc w rány Chrystuso-
we/ dowodze. Goretemy zbytnimi
požadliwościami/ y wielkimi do grze-
chow popedliwościami: Powiedziat
borem Jan swiety. Mundus in ma-
ligno, (to iest/ in malo igne) posi-
tus est. Swiat w ogniu z/ym položony
iē, (to iest, w požadliwaći do grzechow
prowádzacy.) Ale rány Chrystusowe
wgać w nas moga chć do grzechow:
Toć tedy raka rozmyślánia nášego/
dla tego ochłodzenia často tám klásc
mamy. Jz rány Chrystusowe stues-
cznie wgać w nas chć do grzechu
moga: y figura Pisná áwistego/ y
Hystorya/ y Doktorom áwistym do-
wodze. Co sié tćnie figury Pisná á.
Job áwisty ráno powstáac ofiáry cze-
nił zá syny swoje. Confurgentique
Job diluculo, offerebat holocausta
pro singulis: dicebat enim, ne for-
tē peccaverint filij mei. Powstáac,
prawi, Job ránu rieká, ofiárowat ofiáry zá

Apocal: 7

Serm: in
Comm:
plurim:
Martyr.

1. Ioh. 5.

Job 1.

In Cate-
na.Lib: 1. in
Job.

Afor: 2.

kądego; mówił bowiem, aby śnady nie
zgrzeszyli synowie moi. Ktore słowa y
Orygenes y Chryzostom świątę tak
czyta. Offererat sacrificium & vi-
ctimas pro ipsis, iuxta numerum co-
rum, & vitulum vnum pro peccato.
Ofiarował, prawi, za nich ofiary, według
liczby ich, y jedno cielatko za grzech. Py-
ta się tu poważny Orygenes/ czemu
Job świątę w oczach dziełat swoich
zabwał ono cielatko za ich grzechy?
Mogli to być nich czynić/ y mogli czym
inshym za ich grzechy Pana Boga bla-
gąć; na coż tedy w ich oczach na każdy
dzień bydlatko zabwał? A odpowiada
pominiony Doktor: Propterea vi-
tulum illum coram filiis suis, pro
peccatis iugulavit, ut videntes filij
ipsi, quod pro alienis peccatis ille vi-
tulus iugulatus moreretur, metuen-
tes & pauentes essent ab omnibus
peccatis, quae animas perimunt &
dilacerant. Dlatego, prawi, bydlatko
ono przed oczyma synów swoich za grze-
chy zabwał, aby patrząc synowie, iż on-
b dlatko za cudze grzechy umierało, bał-
się zgrzeszyć. Patrzącie/ zapewne miał
Job świątę/ iż nie miał nic skutecznego:
tego na wgaśnienie w synach swoich
chuci do grzechów/ iako rany umiera-
jącego bydlatka za cudze grzechy. Je-
żeliż to rany nierozumnego bydlatka/
za cudze grzechy umierającego/ tak
skuteczne były do pohamowania wśhe-
lących chuci do grzechów w synach
Jobowych: coż rozumiecie/ gdy kto
sobie stawia przed oczy rany Barami
nie winnego I e z v s a Pana y Zbawi-
ciela nąszego/ za grzechy nąsze umie-
rającego: co mówię/ rozumiecie/ jeżeli
nie bado daleko skutecznego/ na o-
chłodzenie y owšem zagaśnienie wśhe-
lących chuci ludzkich do wśhelających
grzechów?

Po wzięciu Ducha Pizenąświ-
tego rozumiełi Żydzi że się Aposto-
wie popili/ kiedy rożnymi iszytami o
dżiwnych rzeczach mówili: aliać
Piotr świątę broni wśhelających Aposto-
łom. Non enim sicut vos existima-
tis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei
tertia. Nie popili się ci, iako wy rozumie-
cie, gdyż teraz trzecia na dzień godzina.
Patrzącie co su mówi Piotr świątę:
niepodobna to/ prawi/ aby mieli byd-
latko

pułani o trzeciej godzinie na dzień. A
czemuż to prosi Piotr świątę/ za rzecz
niepodobną popyta to picie Aposto-
łom o godzinie na dzień trzeciej? Czy-
li się tak o trzeciej godzinie popić nie
mogli/ iako o czwartej/ albo o piątej/
albo o dziesiątej? Jąiste nie mogli. A
czemuż? O trzeciej godzinie na dzień
Chrystus I e z v s na Krzyż przybity/
rany podiał; też godzina/ iż Aposto-
łowie Panscy sobie przypominali/ y tak
reks rozmyślania swoje w rany Chry-
stusowe kładli; niepodobna im była
dopuszczać się grzechu pułństwa. Tak
są zaprawda skuteczne rany I e z v s o-
w s, iż kto w nie reks rozmyślania swo-
iego włoży/ wśhelkie w nim chuci do
wśhelającego grzechu/ by były nagorze-
łe/ zgaśnię.

Co się tćnie Zistoryey: Piše Pe-
trus Matthaeus in Historia sua ad Annum
1599. że Philip wtorey Król Zis-
panski/ umierając w ciężkiej chorobie/
w której ciało jego wśhelko w jeden się
prawi wrzód albo rączy w jeden rops
obrociło: kazał do siebie zawołać
syna na królestwo następującego/ y
tak do niego przemowa uczynił. Syn
moy namilży/ nie patrz na to żeś
zanie wrodzony/ nie uważaj wyśoko-
ści krwie Austriackiej/ której potom-
kiem jesteś/ niech ciś nie wnośa moie
zaczne dzieła/ zapomniey dziełnych y
chwalebnych spraw przodków twoich:
to tylko samo mney w pamięci/ iako ta-
lat czterdzieści królując/ mizerne w-
mieram/ mney zawśe przed oczyma
śmierć moia; wpewniam ciś że wśhe-
łkie chuci twoie do grzechów ochłod-
ną/ zahamujeś się od wśhelającego grze-
chu. To rzekłszy/ wchylił przesćieradła/
y pokazał mu wśhelko ciało wrzodami
zranione: które syn obaczywszy/ po-
czął serdecznie płakać: y tak one rany
oycowskie przetrąziły serce jego/ że na-
nie zawśe pamiętając/ hamował się od
złości/ y żywot pobożny prowadził.
Chrześcićanie Namilży/ nie podiał
Król ten Philip ran dla miłości syna
swego: a przecie tak bårzo skuteczne
były/ że kiedy w nie reks rozmyślania
kładał syn ię/ ochłodził się w nich bårzo/
zimnym do wśhelającego grzechu zosła-
wał. Namilżas Namilży Chrystus I e
z v s rany które podiał/ dla miłości ną-
szej pod-

siej pod-

In manu
al: cap: 22.

hey podiał: a więc w nas chuci do zle-
go nie wgaśa: więc nas od grzechu y
wšelakiey złości niezahámuią: Já-
prawda/ gdy teś rozmyślánia nášeg-
w te rány klásc bedziemy/ ochlodziemy
sie bázno/ zahámuiemy sie od wšelá-
kich złości nášych. Sluchaymy o tym
y Doktorá Augustyná swietego/ ták
mowiacego. Cum me pulsac aliqua
turpis cogitatio/ recurro ad vulnera
Christi: cum me premit caro mea,
recordatione vulnerum Domini
mei resurgo: gum diabolus mihi pa-
rat insidias, fugio ad viscera miseri-
cordiæ Domini mei, & recedit à
me: si ardor libidinis moueat mem-
bra mea, recordatione vulnerum
Domini nostri Filij Dei extingui-
tur. In omnibus aduersitatibus non
inueni tam efficax remediũ, quàm
vulnera Christi. Gdy, práwi, do serca
mego kotáce iáká sprosna myśl, uciekam
sie do ran Chrystusowych: gdy mie ścis-
ciáto, wspomniáac ná rány Iezusowe,
powstáję: gdy mi ślitan gotuie śidła, ucie-
kam sie do wnetrznosci Páná moiego, y
zaráz odemnie odchodzi: iezeli goracosc
wseteczna poruśa cziłonki moie, zá wspo-
mnieniem ná rány Páná moiego gáśnie.
We wśytkich przeciwnieśiwách nie zná-
lazłem skutecznieszego lekárstwa, ná d-
ny Chrystusowe. Pewna tedy rzecy/ iż
aby wśytkie chuci náše do grzechow
w nas ochlodly/ mamy teś rozmyślá-
nia nášego klásc často w rány Chry-
stusowe.

Otrzećcie: że y po to teś roz-
myślánia nášego klásc mamy
w rány Chrystusowe/ abyśny sie mi-
łosci tego rozgrzáli: dowodzą. Piśe
Augustyn swietcy/ iż w Epirze krá-
nie Greckiey/ test zrodło ták dziwny
własności/ że nie tylko pochodnie zá-
palone gási/ co czynią y drugie zro-
dła: ale też záqástone zápalá/ ztego mi-
še zrodlá nigdy nie doháją. Zápra-
wde rány Iezusowe, są ták dziwnymi
zrodłami: Onich bowiem według
zdána Ambrozego swietego/ in Psal.
37. powiedział Izaiáš Prorok. Hau-
tieris aquas in gaudio de fontibus
Saluatoris. Czerpáć będziecie wody z
weselem z zrydel Zbawicielowych. Te
tedy zrodlá máis záprawda teś wlas-
ności/ że skutecznie pochodnie affe-

ktow nášych do zlego zápalonych gási-
śa/ iáto sie uż powiedziáło: málo ná-
tym/ y drugie pochodnie affektorw ná-
śych záqásonych/ to test/ ogniem mi-
łosci Bożi nie goráscych/ skute-
cznie zápaláją. O czym ták poważny
Richardus à S. Victore świádzy: Pas-
sionis Christi ludibrijs & morte e-
ius, quasi quibusdam aculeis incitati
homines, feruntur in amoris abyssũ,
in profundum charitatis. Meki Chry-
stusowe zelżywościámi, y jego ránami po-
budzeni ludzie, wielkim pádem bieją w
przepáści miłosci iego. Toć iezeli rány
Chrystusowe zápaláją nas ku miłosci
Chrystusowej/ mamy dla tego zágrzá-
nia klásc teś rozmyślánia nášego w
rány Chrystusowe/ to test/ mamy czę-
sto rozmyśláć rány iego swiete.

Spytá kto: A cóż o nich rozmys-
láć mamy? Rozmyśláć mamy wiel-
kie dobrodziejstwa/ ktore nam Chry-
stus ránami swymi zjednáł. Byles
głowiecze śpiący/ iáto stráśydło w o-
czách Boskich: przez rány Chrystuso-
we/ oślács sie wdziacznym Bogu
twoiemu. Byles dla grzechow two-
ich ná dnie piekielnym: teraz przez rá-
ny Chrystusowe iestes ná łonie/ uż nie
Abrahánowym/ ale ná łonie Boskim.
Byles dla grzechow w gárdle śmóká
piekielnego: teraz przez rány Chry-
stusowe/ iestes w sercu Boga Oycá
niebieskiego. Dosyćby było lástki Chry-
stusowej/ gdyby cis byl tylko zśamego
piekła wybáwit: nie kontentował sie
jednáć tym/ ale cis przez rány swoje
ná d niebá podwyszył. Dosyćby byl
Chrystus wielká lástka pokázal/ gdyby
byl tylko wprośił iáto odwołó gnie-
wu Boskiego: nie kontentował sie te-
dnáć tym/ aleć przez rány swoje zupeł-
nie odpuszczenie zjednáł. Málo mu
było iestże ná tym/ żeć odpuszczenie
zjednáł: zjednáł przy tym wielká prze-
ciwko tobie Boská láskáwość/ y mi-
łosc. A ná tym mu iestże málo bylo
zjednáć láskáwość y miłosc: zjednáł
iestże przez rány swoje y dáry Boskie.
Málo mu bylo ná tym/ zjednáćci dá-
ry iákukolwiek: aleć zjednáł przez rá-
ny swoje Królestwo niebieskie. Málo
mu bylo ná tym raz zjednáć Królestwo
niebieskie: aleć zjednáł y to/ że go ty-
rázy odzyskáć możesz / ale rázy przez

Tráć: de
gradib:
Charit:

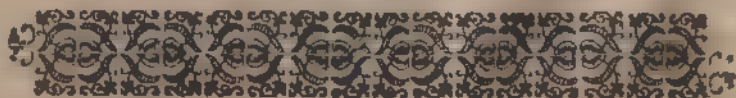
Lib: 1. de
Ciuit: Dei

Isaia 12.

Grzech ono utraciſz. Jednym ſłowem/ niekontentował ſie Chryſtus zjednać ci dary ſtworzone y nawiſtſze; ale zjednał przez rany ſwoie ſamo dobro nawiſzſze/ ſamego Boga. A iakoż ſie tu tym rozmyſłaniem dobrodzieyſtw które maſz przez rany/ ku miłości tego nie zapaliſz? Ktoryżby więzien ſmiał o to proſić/ aby Król tego za niego więzieniem zoſtał? Zaprawdażaden na ſwiecie. Aż o to Chryſtus JEZUS tobie człowiekowi uczynił/ o coſ ani proſić ſmiał/ ani pomyſlił: bo nie tylko ſie oſtał więzieniem za ciebie; ale i ta też ranami ſwoimi z więzienia wyba- wil. Dziwowałby ſie każdy Ceſarzowi nawiſzſzemu/ gdyby złoçynca iako tego nawiędził oſoba ſwoja w więzieniu; a tym wiſcey/ gdyby nie tylko złoçynca/ ale i takię złoçynca/ który by ſie na ſamego Ceſarza ręką ſwoją porwał: a dopierożby ſie każdy żądzi- wował temu Ceſarzowi/ gdyby takię złoçynca nie tylko oſoba ſwoja w więzieniu nawiędził/ ale też złoçynſtwa ſwa- by Ceſarſkie/ więzieniemy miaſto niego zaſiadł/ y ieſzceby go dziedzicem kro- leſtwa ſwego uczynił: każdy któryby to widział w tym Ceſarzu/ nie tylko by mu ſie dziwował/ aleby ſie też dobroci tego/ choć komu inſtemu pokazany/ rozmiſłował. To zaprawdaż uczynił nawiſzſzy Ceſarz/ Chryſtus IEZUS: nie tylko ci złoçynca w więzieniu nawiędził/ takiego złoçynca/ który ſie ręką wlaſną ſwey woli na niego por- wał/ y ſrodze grzechami obrażał: nie tylko ciſ mowi nawiędził/ ale ciſ też złoçynſtwa z ſiebie ſiata chwaly ſwoiey/ ranami ſwoimi z więzienia wyba- wil: y nad to dziedzicem ciſ kroleſtwa ſwo-iego uczynił. A ktoż ſie tu dobroci tego tak wielkiey nie rozmiſluie? O za- prawda/ choćby był człowiekowi tego nie uczynił/ ale komu inſtemu/ naprzy- kład Aniołom: ſłuſznieby tak wielko dobroć tego każdy człowiek miał miło- wać. A nuż kiedy to dla ciebie ſamego

człowieka uczynił/ o iako ſie tu miło- ſć iego rozpałać nie maſz? Rozpa- lała ſie miłością tego dla tey przyczyny Oblubienicą/ y owſem wiſcey go dla tego miłowała/ że tey ranami ſwoi- mi tak wielkie dobrodzieyſtwa uczy- nił/ niſz dla czegoſkolwiek inſzego. Słu- chajmy co o tym mowi w Pieniach Salomonowych. Fasciculus myr- rhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. *Snopeczek mirrhy ukochany mój między pierſiami mo- iemi mieſzkac będzie. To ieſt/ (iako wy- klada Theodoretus y Bernat s.) kocha- nego mego JEZUSA dla gorzkości me- ti iego/ dla ran dla mnie podiſtych/ nigdy z ſercą/ to ieſt/ z miłości moiey nie wypuſzcze. O tymże Oblubienicu ſwoim w tychże Pieniach Salomono- wych w Rozdz. 5. mowi tak: Dile- ctus meus candidus & rubicundus. *Ukochany mój biały y rumianny: to ieſt/ biały ſiata nieſmiertelności/ rumianny iakoſćią chwaly. A przecież zaraz przydaſz: Quod abije dilectus tuus? Dokad odſedł ukochany twój? Patr- że/ kiedy go ma fasciculum myrrhæ, kiedy patrzy na rany iego; inter vbe- ra eius commoratur, puścić go od ſercą ſwoiego nie chce: a kiedy patrzy na niego wſiata nieſmiertelności/ y w iakoſćią chwaly/ iako by go puſzcza od ſiebie. Daje tym poſtſpłiem znać/ iż go wiſcey miłuje przeto/ iż dla niey zraniony zoſtał: a niſzeli przeto/ że go w ſiata nieſmiertelności widzi. Toć tedy iakoſćia rzecz/ iż nie tak affektu mi- loſćią ku Chryſtusowi nie zapala/ iako to gdy ręką rozmyſłania naſzego wda- ny ugo kładziemy. Kładzemy tedy z dzisieyſzym Thomaſem ſwiatym ręką w rany JEZUSOWE: a z tamtąd we- zmiemy y ſiata laſki Bożej/ y ochlo- dzenie poſadliwoſćią naſzą/ y zapale- nie miłością Chryſtusową. Kto- re- mu niech będzie cześć y chwala na wieki wieków. Amen.**

Cant. 1e

NA DZIEN NARODZENIA CHRYSTVSOWEGO, KAZANIE PIERWSZE.

Exijt edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus
orbis. *Luca 2.*

Wyszedł dekret od Cezarza Augusta, aby był spisany wszytek okrag
świata.

W Rzywiecznym Synu Boże-
go zrozumu Boga Oycę
Rodzeniu/ dwoiaki okrag
pilnie jest spisany. Chrze-
ścianie w Chrystusie Naz-
milży. Descriptus est vniuersus or-
bis creatus, descriptus est vniuersus
orbis increatus. Spisany jest wszytek o-
krag stworzony: bo nauca Thomasa s.
Doktor Anyelski/ iż Verbum proce-
dit ex cognitione omnium creatu-
rarum. Słowo ono przedwieczne Syn
Boży, rodzi się z poznania wszytkich rzeczy
stworzonych; tak/ iż to poznanie prze-
dza nieiało Rodzenie Syna Bożego.
Ażatym na karcie rozumu Oycowskie-
go/ spisanie zostaje przy Rodzeniu Syna
Bożego wszytko stworzenie. Descri-
ptus est vniuersus orbis increatus;
bo tenże Doktor Anyelski Thomas s.
nauca: iż Verbum procedit ex co-
gnitione totius Trinitatis. Słowo,
Syn Boży, pochodzi z poznania wszy-
tkiej Trójcy Przenajświętszej. Zaczyn
na tenże karcie rozumu Oycowskiego
wszytek okrag nie stworzony/ którym
jest Trójca Przenajświętsza/ przy Ro-
dzeniu Syna Bożego spisany zostaje.
Przy doczesnym także Syna Bożego/
z Panny Przenajświętszej Rodzeniu;
widza/ iż dwoiaki describitur orbis,
także dwoiaki spisan okrag. Spisan
wszytek okrag ziemski/ spisan wszytek
okrag niebieski. Iż spisan wszytek o-
krag ziemski: nauca Ewangelista s.
dzisiejszy mówiąc: Exijt edictum à
Cæsare Augusto, vt describeretur
vniuersus orbis. Iż spisan y wszytek
okrag niebieski/ wszytki Trójca Prze-
najświętsza; pokazuje na terazniejszym
Kazaniu: Pokazuje (mówie) iż spisan

Boga Oycę/ na przeczystej karcie
Pannie Przenajświętszej: Syna Bo-
żego spisan na przeczystej także karcie
natury ludzkiej/ która na się przymus-
ie: Duchu świętego spisan na obu
karcach/ to jest/ na Pannie Przena-
jświętszej y naturze ludzkiej Chrystusa
Pana. Będzie to ku czci/ ku chwale
Bożej/ ku zbudowaniu naszemu.

C O sie tknie naprzód spisanu
Boga Oycę wszechmogącego:
potrzeba wiedzieć/ iż wiele barzo dał
Bog Ociec Rodzeniem wiecznym Sy-
nowi Bożemu. Dał mu naprzód Bo-
stwo swoje: Tak abowiem Syn w E-
wangeliu swojej świętej mówi: Pa-
ter quod dedit mihi, maius est omni-
bus. To co mi dał Ociec, je wszytkich
rzeczy najmaksze jest. Toć tedy Bog O-
ciec dał Bóstwo Synowi swojemu.
Wyrażił przytem tenże Bog Ociec w
Synu swoim/ omnes proprietates
absolutas; wszytkie własności Bo-
stwa/ które się do żadnych rzeczy nie re-
ferui: wyrażił y wszytkie propieta-
tes relativas communes; wszytkie
pospolite osobom wszytkim relacye.
Dał temuż Synowi Bog Ociec virtu-
tem productiuam omnium creatu-
rarum, dał mu moc którą z Oycem
y Duchem świętym wszytko stworzył.
Naostatęk dał mu moc nad wszytkimi
kreaturami/ iako sam Syn Boży mo-
wi: Data est mihi omnis potestas in
celo & in terra. Dána mi jest [prawi]
wszelka moc na niebie y na ziemi. Jedno-
cylko rzecz znaydują Theologowie w
Bogu Oycu/ która Bog Ociec sobie
zachował y Synowi wiecznym Ro-
dzeniem nie dał: a ta jest Generatio
aeterna Filij Dei, Rodzenie Syna Boże-
go: Tia

1. Parte
quest. 34.

Ioann. 10.

Matt. 28.

go: Tę ma Syn Boży tej własności: bo Syn w Bóstwie/ użął siebie/ ani innego Syna Bożego rodzi. Zaczynam lubo to Syn Boży jest imago Patris, & figura substantiae eius: jest obrazem Boga O. c. a, y figura/ substancji jego: przecis iednak w nim nie jest spisany uniwersus Pater, nie jest w nim spisany wszytek Ociec. ponieważ w nim nie jest wyrażona generatio activa, nie jest mu dane Rodzenie Syna Bożego. Toć kiedy w Synu/ który jest imago Patris, nie jest descriptus uniwersus Pater, to podobno już nigdzie nie jest descriptus, nigdzie podobno nie jest spisany wszytek Ociec? Jest zaprawdę spisany wszytek w Pannie Przenasiewskiej. Dał Bóg Ociec w żywot P. Przenasiewskiej naprzód Bóstwo swoje/ kiedy w tej s. żywocie Verbum Caro factum est. Słowo Ciałem się słało. Dał iey zątym wszytkie proprietates absolute, dał iey z Bóstwem wszytkie własności Bóstwa/ iako mądrość nieskończona/ dobroć nieskończona/ miłość nieskończona/ sprawiedliwość nieskończona/ miłosierdzie nieskończone/ y inne własności tym podobne: dał w iey żywot święty virtutem productivam creaturarum, dał w iey żywot moc/ która wszytkie kreatury stworzył. Jednym słowem/ dając Syna swojego w żywot iey nasiewskiej/ dał iey wszytko cokolwiek dał Synowi swemu (lubo większym sposobem.) Nád to dał iey etiam Generationem activam Filij Dei, Rodzenie Syna Bożego/ tegoż/ którego sam zrozumu przed wieki zrodził, Tę ia to mówię: ale Anzelm święty Lib. de Excell. Virg. Cap. 3. tak te Pannie sławi: Hic te suberigat intentio mentis humana, & pro posse mentis paucis intendat, quanti ponderet Omnipotens Deus merita huius Beatissimae Virginis; intendat inquam & contempletur, videat, & admiretur. Vnum Filium sibi consubstantialem, coaeternum, Omnipotentem, ex sua natura, sine initio Deus Pater genuit, & per eum omnes creaturas visibiles, & invisibiles ex nihilo fecit. Hunc igitur sibi tam unicum, quam dilectissimum, in omnibus omnino aequalem, non passus est remanere

solum esse suum, sed eundem ipsum voluit in rei veritate esse Beatam Mariam unicum, & dilectissimum, & naturalem Filium; ita ut unus idem ipse, qui Filius Dei in una persona esset Filius Sanctae Mariae; & qui Filius Sanctae Mariae, unus & idem esset in una persona Filius Dei. Niech się tu [prawi] wzniecie do wciś rozum ludzkiego, y według możliwości niech uważaj, iako sobie Bóg powołaj zasługi Przenasiewskiej Panny; niech [mówia] uważaj, niech upatrz, y niech się zdumiewa temu: Iednego Syna sobie w substancji równego, wiecznego, Wśzechmogącego, znatury swojej bez początku Bóg Ociec urodził, y przez niego wśtkie kreatury widome y niewidome z niższego stworzył. Tęo tedy Iednego sobie y najmilszego y we wszytkim równego, niechriał, lko mieć sam Synem; ale tegoż chciał mieć wśmiejrzec; Synem iednym, wkończonym, przyrodzonym Pannie MARTY: tak żeby iedenże w te: ie osobie, który jest Synem Bożym, był te: j Synem MARTY: y który Synem MARTY, Synem Bożym. Pátrcie á uważajcie te: słowá; Non est passus remanere solum esse suum, sed eum voluit in rei veritate esse Beatam Mariam unicum & dilectissimum. Niechriał sam b: d: Rodzicem Syna Bożego, ale te, pozwołit Pannie Przenasiewskiej, aby była Rodzicielką tegoż Syna Iednorodzanego. O tymże wyrażnie y Bernard święty mówi: Ait sanctus Angelus fecunditatem Mariam commendans: quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei: aspicat, cum eo tibi solo est ista generatio communis. Mówi [prawi] Anzelm do Panny: co się z ciebie urodzi święte, nąwáne będzie Synem Bożym: iako by rzekł, z nim sam; m: tobie to Rodzenie jest pospolite. Jeżeliż tedy w Pannie Przenasiewskiej wyrażone jest y napisane Słowo Przedwieczne/ á zątym napisane Bóstwo Boga O. c. a Wśzechmogącego/ y własności nieskończone tego Bóstwa: y nád to wszytko jest w niej wyrażona Generatio Filij Dei (lubo nie increata) Rodzenie Syna Bożego. Toć w Pannie Przenasiewskiej descriptus est uniwersus Pater, spisany jest wszytek Bóg Ociec Wśzechmogący.

Serm. de parv.

Nosquero in tab. naufrag. Con. in festo Annunc. B.V.

Co się tknie spisania Syna Bożego: potrzeba wiedzieć iż Jezus Syn Boży pospół z Bogiem Oycem/ tchnieniem swoim wiecznym/ daie Duchowi Przenasławiającemu Bosstwo swoje/ & omnes proprietates absolutas. Jest Syn Boży Bogiem/ y Duch Przenasławiający Bogiem: jest Syn nieśkonczony sprawiedliwy/ y Duch s. nieśkonczony sprawiedliwy: jest Syn nieśkonczony mądry/ nieśkonczony dobro/ jest nieśmiertelny/ nieogarniony/ niepoisty/ y nieśworzony/ y Duch św. także nieśkonczony mądry/ nieśkonczony dobro/ wieczny/ nieśmiertelny/ nieogarniony/ niepoisty/ nieśworzony. To podobno w Duchu Przenasławiającym wshytek Syn jest spisany: Nie jest. bo Syn nie używa Duchowi świętemu Filiaionem DEI, rezerwując sobie Syn według Theologów Synostwo Boże/ niekomunikując go Duchowi świętemu. Jeżeli tedy nie w Duchu świętym spisany zostaje wshytek Syn Boży/ gdzież wshytek spisany zostaje? Będziem mówić: describitur vniversus in natura humana Christi, wshytek spisany zostaje na karcie natury ludzkiej Chrystusowej/ z ktora się złączył w żywocie Panny Przenasławiającej. Był y jest Syn Boży Bogiem: dziś daie Bosstwo swoje człowiekowi/ dziś człowiek staie się Bogiem: był y jest Syn Boży nieśmiertelny: dziś nieśmiertelność swoją daie człowiekowi/ dziś człowiek staie się nieśmiertelnym: był y jest Syn Boży nieogarniony/ dziś to daie człowiekowi/ dziś człowiek staie się nieogarnionym: był y jest Syn Boży niepoisty: dziś to daie człowiekowi/ dziś się człowiek staie niepoistym/ nieogarnionym. Krótko mówiąc: Był y jest Syn Boży nieśkonczony/ wshyckmogący/ nieśkonczony mądry/ sprawiedliwy/ dobry/ miłośniwy: dziś to wshycko daie człowiekowi/ dziś się człowiek staie nieśkonczonym/ wshyckmogącym/ nieśkonczonym mądrym/ sprawiedliwym/ dobrym/ miłośniwym. Naostatet Syn Boży był y jest Synem Bożym: y tego sobie Syn Boży dziś nie rezerwuje/ używa dziś Synostwa swojego człowiekowi/ dziś człowiek staie się prawdziwym Synem Bo-

żym. Nie iato mówię/ ale poważny *Guerrius Abbas*. Transfusus Deum in hominē dico, quia non ad mensuram datum homini video, nec de omni plenitudine sua aliquid penes Deum resedit, quod in hominē cui vnitus est, non effudit; dum omne quod in Diuinitatis thesauro pietatis inventum fuit, totū in utero Virginis aggestum. Ita enim Deus in hominē effusus est, quod tanquam a sua propria virtute sit exinanitus, dum videlicet in ea humilitate venit. *Smiele (prawi) mówię, iż się Bog przelał w człowieka: bo nie miara widzę dano człowiekowi, ani z pełności Boskiej cokolwiek przy Bogu zostało, czegoś, na człowieka z którym się złączył, nie wydał. Tak się Bog w, lat w człowieka, iż się iakoby wyniszczył, gdy w tej pokorze na świat przyszedł. Toć tedy iasna rzecz/ iż na przeczyszczy karcie natury ludzkiej/ descriptus est vniversus Filius, spisany jest wshytek Syn Boży.*

Co się tknie spisania Duchá przenasławiającego: iż ten naprzód spisany jest na karcie przeczyszczy Panny; dowodzą. *Athanaszyus* święty pisząc na one słowa *Evangeliey* świętey: Spiritus sanctus superueniet in te: tak o tej Pannie mówi. Spiritus sanctus in Virginem descendit, cum omnibus essentialibus suis virtutibus, quae illi per rationem diuini principatus adsunt, imbuens eam gratiā. Duch (prawi) święty zstąpił na Pannę ze wshytkimi swoimi istotnymi mocami. Co to jest prosta/ iż ten s. Doktor mówi/ że Duch s. cum omnibus essentialibus virtutibus zstąpił na tę Pannę? Czyli on może bez tego/ quod est sibi essentialiale, na ludzkie zstąpić? Zstąpił na inshych ludzi/ na Patriarchow y Prorokow/ czyli nie ze wshytkimi mocami swymi na nich zstąpił? Tak jest/ nie ze wshytkimi: bo nie wshytkie Duchá świętego mocy świeciły w inshych Świętych Páńskich/ choć w nich z Duchem świętym były: w Pannie zaś Przenasławiającej wshytkie prawie świeciły. Ozym piśnie poważny *Rupertus*/ mówi tak: Ab hoc loco ferē primum sonuit in auribus nostris hoc reuerendum & insigne vocabulum, proprium & ab-

Sermo: 3.
de Natiuitate
Domini.

Sermo: de
Despara.

In Cap: 1.
Matth.

solutum, Spiritus sanctus. Quam ob
causam? nisi quia maxime ex hoc
opere quod in MARIA operatus est,
claruit hic Spiritus Domini, quod
ve: è sanctus sic. Od tego (prawi) mie-
scia, naprzód w uszach naszych zabrzmiało
to imię, Duch święty, : A dla czegoż? Nie
dla czego innego tylko dla tego, iż sprawa
swoja to a miał w Marycy Pannie, na-
jświeższy pokazał Duch Pański, iż święty
jest. Jeżeliż tedy Duch święty ze wszy-
stymi istotnymi mocami swoimi zsta-
pił na Pannę Przenaświętą: Toć de-
scriptus est in ea Spiritus sanctus, spi-
sany ie, i w tej Pannie wszytek Duch
Przenaświęty.

Je też y na drugiey karcie/ to jest/
naturze ludzkiej/ ktora na sie przy-
stał tedy Syn Boży/ spisany jest Duch
Przenaświęty; dacie znać Jzaiasz Pro-
feta. Eg. edietur virga de radice Jesse,
& flos de radice eius ascendet, &
requiescet super eum. Spiritus Do-
mini: Spiritus sapientie & intelle-
ctus, Spiritus fortitudinis & pietatis
spiritus consilij & scientie, & reple-
bit eum. Spiritus timoris Domini
II, nid, ie (prawi) roga z korzenia Jesse-
go, y kwiat z korzenia jego wstąpi, y spo-
czynie na nim Duch Pański: duch mądro-
ści y rozumu, duch mocy y pobożności,
duch porady y umiastności, y napełni go
duch bojaźni Pańskiej. Toć także cum
omnibus virtutibus zstąpił na natu-
re ludzką Chrystusowe Duch Przenaś-
więty: Toć tedy y na tej przeczys-
tley karcie/ descriptus est uniuersus
Spiritus sanctus. Toć tedy już iasna
rzecz/ iż na pomienionych przeczys-
tłych/ spisany jest uniuersus Orbis
increatus, spisana jest nieiało wszytka
Trojca Przenaświęta.

A na coż też to prosi Bog Wszech-
mogący sprawił te descriptory: ná
co sie to tak wszytek wylał na czlowie-
ka/ wszytek sie dal czlowiekowi? Nie
dla czego innego zaprawda/ tylko dla
tego/ aby nas od miłości światowej
odwiodł/ do miłości y służby swojej
przymiódł. Nie ia to mówię/ ale Pa-

ad Titum
2. cap.

wel święty/ tak naucza. Apparuit
gratia Saluatoris nostri DEI, erudi-
ens nos, ut abnegantes impietatem,
& secularia desideria: sobrii, & ius-
ti, & pie vivamus in hoc seculo

Wkazał sie [prawi] dobroć y ludzkost
Zbawiciela naszego Boga, ucząc nas, aby-
śmy odstąpili, nieczystości y żądzi świą-
towi, ch. trzeźwie, sprawiedliwie, y pobo-
żnie żyli ná tym świecie. Też przyczyna
pokazány tak wielkiej miłości/ wpa-
truie Bernat święty/ tak nauczając.
Volens siquidem nobilem creatu-
ram hominum recuperare, si (in-
quit) inuitum coegero, asinum non
hominem habebō: ut ergo habeam
voluntarium, terrebō eum, si forte
conuerteretur & viuat: & commina-
tus est acerbiora quæ cogitari pos-
sunt, tenebras æternas, vermes im-
mortales, ignem inextinguibilem.
Cum autem nec sic homo reuocaretur,
ait: Non solum timidus sed eti-
am cupidus est, promittam ei quod
desiderabile potissimum videtur:
desiderant homines aurum, argen-
tum, & similia, & super hæc omnia,
vitam: itaque vitam æternam pro-
misit, & cum ea quæ nec oculus vi-
dit, nec auris audiuit. Videns au-
tem quod nihil proficeret, vnum
(inquit) restat adhuc: inest homi-
ni, non solum timor & cupiditas,
sed & amor; nec quidquam in eo
vehementius ad trahendum. Venit
igitur in carne, & tam amabilem se
exhibuit, ut illam nobis impenderet
charitatem, quā maiorem nemo ha-
beret, ut animam suam daret pro no-
bis. Chcac [prawi] zacna kreatura
człowieka sobie poryskać, myślił iakoby te-
go dolażić: przychodził mu ná myśl, aby
go przymusił do miłości swojej, lecz nie-
acze, twardo tego: Niechce go [prawi]
przymusić, bo, m miał [prawi] ośła nie
człowieka. Zażył tedy innego, sposobu z
bojaźliwym jest człowiek, pogroził mu wka-
raniem: y pogroził człowiekowi nasro-
żnymi rzeczami, wiecznymi ciemnościami,
robakiem nieśmiertelnym, ogniem nieu-
gaszonym. Lecz nie to człowiekowi nie
pomogło, nie przymiódł Pan Bog człowie-
ka: t m do doskonałej miłości. Rzekł ta-
d, Pan Bog sam w sobie: kocha sie czło-
wiek we głoście, w bogactwach, a náde
wszytko w żywości długim: y obiecał Pan
Bog człowiekowi gdyb, go miłował, żywot
wieczny, obiecał bogactwa nieprzebrane,
obiecał takie rzeczy, których ani oko wi-
dziło, ani ucho słyszało, ani ferce ludzkie
pojęło.

Serm: 29.
de diuers.

powsta. Ale ani to pomogło człowiekowi, y
stało się tak: przyszedł osoba swoja na
świat, y przyjmując na się naturę ludzką,
wszystkie dobra swoje Boskie w człowieku
wylał, w wszystkich mu użył, kiedyż
Bóg się stał człowiekiem, y człowiek Bo-
giem. Toć według Bernarda świętego/
tę jest przyczyną pokazaney dnia dzia-
łającego tak wielkiej miłości/ abyś
człowiecze pobudził się do miłości
Boga twój. Jeżeli się tym nie po-
budzi/ już Bóg na cie sposobu nie
ma/ już się nieśko wysilił/ gdy się
dla ciebie y narodził/ y umarł/ innych
uż sposobów ktorzymby cie do miłości
swojej przywieść mógł/ nie wymyśli.
Niechże cie tedy człowiecze Chrześcia-
niści ten już ostatni sposób/ ktoręgo
Bóg na cie zajął/ do miłości tego po-
budzi: Sluchaj iako cie goiaco do teg
napomina *Guericus Abbas*. Obstupe-
sce ergo o homo, tanta pro te mira-
bila, tanta beneficia pro te exhibi-
ta! Cogita quantum te diligit, qui
tanta dignatus est facere pro te, ut
ipsius amoris ardore totus accen-
sus, ad tanta beneficia, tua usque huc
ingratitude erubescat: quia ipse tu-
am naturam voluit associari in vna
persona, in signum amoris, ut sic
cum saltim amares, a quo te agno-
scis sic amari. *Zdumiewaj się. [prawi]*
o człowiecze tak wielkim dziwonem, y tak
wielkim dobrodziestwem tobie uczynia-
nym! Pomysł sobie iako cie wielce miłuo,
ktory tak wiele dla ciebie uczynił! przy-
łaczmy naturę twoją do Persony swojej, a-
byś miłość jego poznał, iego też wzajem-
nie miłował. O toż woła y Augu-
styn 6. Ama amorem illius, qui
in amorem tuum descendit in ve-
rum Virginis. Miłuj miłość tego, kto-
ry dla miłości twojej wstąpił w żywot
Panieński.

Rzeczetto: Ja widząc tak wiel-
ką miłość Boga przeciwko sobie/ rada-
bym go z szerego serca miłować/ y za-
dnym go grzechem nigdy nie obraził:
ale nieprzyjaciel czart przekłsty poku-
sami swoimi przywodzi mnie do ro-
zmaitych grzechów/ y tak mnie od mi-
łości Bożej odwodzi.

Nie frasuj się ktorokolwiek śa-
taniście cierpiś do grzechów pokusy/
podam ja tobie argument/ ktorym śa-

taną pokonaś/ y wśelaka tego pokusa
zwycięziś. Przechwalał się zaśu ier-
dnego Pan Bóg przed czartem prze-
klatym zwiernego slugi swojego Jo-
bą/ mówiąc: Numquid considera-
sti servum meum Iob, quod non sit
ei similis in terra? vir simplex, & re-
ctus, & recedens a malo. Czyliś ty,
prawi, widział czarcie slugę mego Joba,
że nie ma sobie na ziemi podobnego? czło-
wiek szczer, y prosty, y od złega odsta-
pujący. Aliści czart na to: Czyli Job
darmo boi się Boga? czyliś go ty y
dom iego/ y wszystkie substancje iego/
iako by wałem nie otoczył? pobłogo-
stawiles pracy całej iego/ y majątność
iego wrosła na ziemi. Ojciec/ zdala
się czartowi samemu rzecz niepodob-
na/ aby Job nie miał Pana Boga
miłować/ y aby miał grzeszyć/ gdy wiel-
kim dobrodziejstwem iego był otoczony.
Kiedy cie tedy człowiecze czart prze-
klaty od miłości Bożej pokusami swo-
mi odwodzi/ a do grzechu przywodzi/
tak przeciwko niemu dyskuruy. Czart-
cie/ widziałeś ty tylko że Bóg otoczył
Joba dobrami doczesnymi/ złotem/
srebrem/ owcami/ y innym rozmaitym
dobrym/ slugami/ służebnicami/ y
innymi rozmaitymi dostatkami/ y
zdalać się rzecz niepodobna/ aby Job
takiego Dobrodziecia miłować nie
miał. A coż kiedybyś był widział/ iż
mu dziesięćkroć więcej dał owiec/
dziesięćkroć więcej dał złota/ srebra/
y wśelakich innych dostatków: iedny
słowem/ kiedybyś był widział ięszce
daleko bogatszego Joba: dopierobyś
był za rzecz niepodobną pożywał/ żeby
Job Boga miłować nie miał/ żeby się
grzechu przeciwko niemu kiedy dopu-
ścił. A dopieroż kiedybyś był widział/
iż mu Bóg własnych dóbr swoich uży-
czył: gdybyś był widział/ iż mu dał
nieśmiertelność swoją/ wieczność
swoją/ nieogarnienie swoje/ mądrość/
dobroć/ sprawiedliwość nieśkorigona/
nawet Bóstwo swoje/ Personę swoją/
siebie samego: O czarcie iako byś był
dopiero mówił/ niepodobna to aby
Job znając przeciwko sobie taką Bo-
ską miłość/ miał kiedy Boga swego os-
brząć. Pomemaj tedy czarcie widziś
co mnie Bóg uczynił/ otoczył mnie do-
brodziejstwem swoimi/ już nie złotem/

Iob 1, cap.

Libro de
Cathec.

ani srebrem/ ale swoimi Bóstwami do-
brami: dał mi nieśmiertelność swoją/
wieczność swoją/ mądrość/ dobroć/
sprawiedliwość nieśkończoną/ dał mi
Bóstwo/ Personę swoją/ siebie same-
go: A podobnaż to rzecz/ abym go
młować nie miał? podobnaż to a-

być go miał kiedy obrazić? Tak so-
bie człowiecze z czartem dyskutuy w
pokusach twoich/ a y pewniam cię/ iż
zwyśszysz/ y Boga twego za tak
wielkie dobrodzieystwo dzisieysze mi-
łować będziesz. Ktoremu niech będzie
cześć y chwala na wieki wieczne. Amen

NA TEN ZE DZIEN Narodzenia Chrystusowego, KAZANIE W T O R E.

Euangelizo vobis gaudium magnum., *Luce 2.*
Opowiadam wam wesele wielkie.

M Wielkość wesela z troi-
skiego pospolicie wynika
urzędła. Chrześciane w
Chrystusie Namilży.
Naprzód/ ex parte desi-
derij, z pragnienia iakiej rzeczy: Po-
wtóre/ex parte obieti obcenti, z rze-
czy dobrej otrzymaney: Potrzebie/ ex
parte modi habendi obtemam rem,
z sposobu/ ktorym kto ma rzecz dobra.
Iż wielkość wesela/ pochodzi z wiel-
kości pragnienia iakiej rzeczy/ iasna
rzecz. Placza bowiem Arystoteles/
2. Ethic. Cap. 2. y Augustyn swiaty/
Lib. 14. de Cuit. Dei, iż desiderium
est fames vel sitis animæ. Pożądanie
iakiej rzeczy, iest to łaknienie albo prągni-
enie duszne. Jako tedy im kto bądziej
łaknie/ tym potym smaczniej ie: im
kto bądziej prągnie/ tym potym smá-
czniej pije: tak im kto bądziej prągnie
y pożąda iakiej rzeczy/ tym sie wiecey z
otrzymania iey weseli. Iż też pochodzi
wielkość wesela ex obieto bono, z o-
trzymania rzeczy dobrej: y to nie mniej
rzecz iasna: bo im kto lepsza rzecz otrzy-
ma/ tym sie wiecey (iako doświadczaj-
nie naucza) z niey weseli. Je náóstabek
wielkość wesela pochodzi ex modo
habendi rem, pochodzi z sposobu/
ktorym kto rzecz iaka trzyma: y to pe-
wna. Otrzymaj kto majątność dobra
sposobem arendy z ktorey sie wielkiego
spodziewa pożytku/ weseli sie z tego:
niechże ia otrzymam do czasu pewnego/
a darmo/ tak że żniey nic dawać nie
będzie/ wiecey sie iestże w ten czas we-

selic będzie: niechże one majątność o-
trzymaj wiecznością/ y dziedzicznym
prawem/ dopieroż sie z takiego otrzy-
mania weselić będzie. Zaczynam pewna
to y nieomylna rzecz/ iż wielkość wese-
la z tych trzech rzeczy pochodzi/ ex
parte desiderij subiecti, ex parte ob-
iecti, & ex parte modi habendi ob-
iectum. Ten dzisieyszy Anyol opo-
wiadaie Narodzenie Chrystusowe/
mowi do pasterzow strzegacych trzo-
dy swojej. Euangelizo vobis gaudiū
magnum. *Opowiadam wam wesele
wielkie.* A składaj prosie wielkość wese-
la tego pochodzić będzie: Pokaż ia
ná terazniejszy Kazaniu/ iż wielkość
wesela przy Narodzeniu Chrystusa
wym/ pochodzi y ex parte desiderij, z
strony pragnienia; y ex parte obieti,
z strony otrzymaney rzeczy; y ex parte
modi habendi obiectum, z strony
sposobu ktorym rzecz otrzymaj ma-
my. Będzie to tu cześć y tu chwale
Bożej/ a tu zbudowanie naszego.

Iż naprzód wielkość wesela przy
Narodzeniu Chrystusowym po-
chodzi ex parte desiderij, z strony prą-
gnienia; dowodzą. Ludzie wielce prą-
gnuli Chrystusa: toć tedy z Narodze-
nia tego wielkie wesele/ ex parte desi-
derij, pochodzić musi. Iż ludzie wiel-
ce prągnuli Chrystusa; iasna rzecz z
Pisma swietego. Dawid swiaty tak
wola. *Quemadmodum desiderat*

Psalm. 41.

prawi,

prawi, łani pragnie do rzędi wód ży-
wych, tak dusza moja pragnie do ciebie
Boga. **Wolali tążey inſy. Veni Do-**
mine, & noli tardare. Przydź Panie,
Isaia 16. **á iuż nie odwołaczay. A znowu: Emitte**
Agnum Domine, Dominatorem
terrae. Spuść Baránká Panie, Pánovní-
ká země. A ieſzce: Ostende nobis
faciem tuam. Pokaź nam o Panie twarz
Isaia 45. **twoie. A ná ſáme niebioſá wolali. Ro-**
rate coeli deluper, & nubes pluant
luſtum. Spuście niebioſá roſſu z wyſo-
ká, y obłoki niech ſpuſzczá ſpráwiedliwe-
go. Przydanie wielká reſolucya Jzaiáſh
Isaia 64. **Prorok mówiąc: Vtinam diſrumpe-**
res coelos & deſcenderes. O kiedybyś
to Panie przerwał niebá, y zſąpił do naſ.
Mogli kto mówić Prorokowi ſwieteſ-
mu: A coż to mówić Prorokowi ſwieteſ-
Czyli niewieſh/ iż z caloſci niebá pocho-
dza wſytkie influencye ná ziemię: y
iaćo gdyby kto nayprzednieyſze koło w
zegárze przerwał y zepſował/ wſytkie
by zegar zaraz ſtánal: táć gdyby kto
niebo przerwał y zepſował/ wſytkieby
ná ſwiecie rzeczy wſtáć/ y wniwecz ſiá
obrocić muſiały. A on co ná to?
Niech y ziemiá/ y wſytko co ná niej
ieſt/ zgaſnie/ mniemyſá to ſłoda/ byle
tylko Meſſyáſh/ ktorego oczekamy przy-
ſiedł. Vtinam diſrumperes coelos &
deſcenderes. O kiedybyś to Panie prer-
wał niebá, y do naſ zſąpił. A gdy ci lu-
dzie ſwieci widzieli/ iż ſiá ſami Chryſ-
tuſá doczekáć nie mieli/ prágneſi áby
potomkowie ich przynamniey mogli
ſiá go doczekáć/ ábo żeby przynamniey
ich koſci w ziemi tey po ktorey miał
chodzie Meſſyáſh/ leżały. Tobiaſh ſtá-
ty y ſwieteſy w cudzey kráinie vmiera-
jąc/ á Bogu zá wſytkie dobrodzieyſ-
twá dziękując/ począł iaćo Prorok od
Bogá oſwiecony opowiadać ludowi
Izraełſkiemu/ iaćo miał bydź z oney
niewoli wybáwiony/ iaćo miał bydź do
Jeruzalem przywrocony/ iaćo miał
bydź chwalebny/ y iaćo Bog oſtawſzy
ſiá głowiekiem miał go w Jeruzalem
náwiedzić. W tym wielkie prágneſ-
nie ſtáćá ſwieteſego zdiſło/ widzieć te-
go Bogá Wcielonego/ y dawſzy in-
tyſiąc błogoſłáwienſtwá ludowi Izra-
elſkiemu: zámował mówiąc: Beatus
ero, ſi fuerint reliquæ ſeminis mei,
ad videndam claritatem Ieruſalem.

Tob. 13.

O iáko bym był, prawi, ſczęſliwy, ponie-
wáż ſam widzieć nie moge przyſtęgo Meſ-
ſyáſh, żeby go przynamniey, áby iedenmoy
potomek mógł obaczyc: tobym ſobie po-
czytał zá iedno wielkie błogoſłáwienſ-
two/ ktorymby ſiá wſytkie prágneſ-
nia moie wſpoſoily. A Jozeph Pá-
tryárchá vmierájąc poprzyſiaſgi ſwo-
ich/ áby koſci tego wzięli z ſobá z Egi-
ptu do ziemi obiecaney. Chryſoſtom
ſwieteſy pyta ſiá/ czemu Jozeph wiel-
kiey mądroſci będąc/ koſci ſwoie do
cudzego kráiu przewozić káże? Czyli
niewiedziáć/ iż iedenże Bog iaćo w E-
gypcie/ táć y w ziemi oney obiecaney?
Czyli niewiedziáć że Dominu eſt terra
& plenitudo eiua? táć Pánſká ziemiá
w Egipte/ iaćo y gdzie indziej? po-
wóna rzecz/ iż to wſytko wiedziáć. Coż
tedy ieſt/ iż ſiá táć po ſmierci z mieyſcá
ná mieyſce przewozić káże? Przyczyn-
ne dáće Apoſtol Páwel ſwieteſy. Non
acceptis repromiſſionibus, ſed á
longe eaſ aſpicientes & ſalutantes.
Pátrzył Jozeph ſwieteſy/ y z inſyymi
Pátryárchami/ pátrzył mówiąc/ ſwiá-
toſciá niebieſká oſwiecony/ ná obies-
cánego Meſſyáſh/ widziáć że w oney
ziemi obiecaney miał ſiá wrodzić/ táć
je miał żyć y vmrzeć: kiedy tedy nie
mógł go ſam oczymá ſwoimi widzieć/
prágnał tego/ áby przynamniey koſci
iego w tey ziemi pogrzebione były/ w
ktorey ſiá Chryſtuſus miał národzić.
Poniewáż tedy ludzie wielce prágneſi
Chryſtuſá/ toć z tey przyczyny gdy ſiá
národził/ wielkie w ludziách muſi po-
chodzie wesele.

A też ex parte Obieci, to ieſt/
Zſtrony Chryſtuſá ktory ſiá wro-
dził/ wielkie pochodzi wesele: domo-
dze. To Obiectum Chryſtuſus Pan/ ieſt
rzecz/ wſytkie dobrá w ſobie zámýka-
jąca. Toć ieżeli kiedy z ktorey rzeczy
dobrej otrzymáney/ pochodziło w tym
wesele: z Chryſtuſá/ ktorego ſwiá-
przy Národzeniu iego otrzymał/ po-
chodzie muſi. Iż Chryſtuſus Pan wſy-
tkie dobrá w ſobie zámýka/ obaczmy.
Aggáus Prorok Pánſki/ Chryſtuſá
Páná názywa požádány od wſytkich
narodow. Veniet deſideratus eun-
ctis gentibus. Przydźcie (prawi) po-
žádány wſytkim narodom. Auguſtyń
ſwieteſy Lib: 18. de Ciuit: Dei cap: 31.

Rom. 26.
in Epist.
ad Hebr.Ad Hebr.
11.

Agg. 2.

pilnie się pyta/ czemu Prorok nazywa
 Chrystusa Pana pożądanym od wszy-
 stkich narodów? Według prawdziwej
 Filozofii: Nihil volitum nisi co-
 gitum: Rzecz żadna pożądana by-
 nie może, ażby wprzód poznana była: na-
 tody zaś Chrystusa Pana nie znali/
 iakoż go tedy wszystkie pragnąć miały?
 Rozmaite na to odpowiedzi przywo-
 dzi Augustyn święty/ między innymi
 ta. Wiele (prawi) z narodów/ to jest/
 Pogańskich ludzi/ mieszkało między
 Prorokami/ Kapłanami/ y Doktor-
 ami ludu Bożego/ y przeto mogli wie-
 dzieć o przyszłym Chrystusie; a ztym
 mogli pragnąć przyszcia jego. Ale
 mnie się naywiecey podoba taka po-
 mienioneg mieysca expozycja. Chry-
 stus jest pożądanym od wszystkich naro-
 dów/ bo żadnego dobra nigdy narody
 nie pragnęły/ ktoregoby w sobie Chry-
 stus nie zamykał. Pragnęły narody
 bogactw/ wszystkie się bogactwami w
 Chrystusie Panu znayduia: pragnęły
 chwały y sławy/ wielsza się chwała nie
 znayduie nad ta/ ktora się w Chrystu-
 sie Panu zamyka: pragnęły narody
 rozkoszy/ wszystkie rozkoszy w Chrystu-
 sie Panu są zawarte: pragnęły naro-
 dy długie życie/ w Chrystusie Panu
 jest niesmiertelny żywot: pragnęły na-
 rody prawdziwej mądrości/ Chrystus
 Pan jest skarbem nieskończoney mą-
 drości: pragnęły narody bezpieczeństwa
 y wszelkiego pokoju/ Chrystus
 Pan jest źródłem wszelkiego pokoju:
 pragnęły narody drogi do cnoty/ Pan
 Chrystus jest droga prawdziwej cno-
 ty. Jednym słowem/ czegokolwiek na-
 rody pragnęły/ to się w Chrystusie
 Panu wszystko zamyka. O czym tak
 pięknie *Guilhelmus Abbas apud Delvium*.
 Totus ergo est desiderabilis, id est,
 in Divinitate simul & humanitate:
 quippe in humanitate plenitudo
 redemptionis & salutis est, in Divi-
 nitate eius plenitudo Divinitatis.
 Omnis itaque sufficientia nostra in
 ipso, & propterea nihil desiderabile
 prater ipsum. Solus desiderabilis
 est & totus, quia plenissime solus
 sufficit. *Wszystko jest (prawi) pożąda-
 ny, to jest, w Bóstwie oraz y w człowie-
 czeństwie: w człowieczeństwie bowiem
 zupełność odkupienia y zbawienia, w Bo-*

*stwie zaś jego zupełność Bóstwa. Wszelka
 potrzeba nasza w nim mamy, y przeto o-
 procz niego niczego innego pragnąć nie
 mamy. Toć tedy według Proroka
 Aggeusza/ wszystkie się dobra w Chry-
 stusie Panu zamykają. Ale y Doktor-
 rowie Świeci iasnie barzo tegoż nau-
 czają. Ambroży święty tak mowi:
 Quis ostendit nobis bona? & osten-
 dit ipsum esse bona, subiiciens: Si-
 gnatum est in nobis lumen vultus
 tui Domine. Quis autem lumen
 vultus Patris, nisi splendor glorie &
 imago invisibilis Dei? Ipse est ergo
 Dominus Iesus summum bonum:
 hoc bonum veniat in animam no-
 stram, quod propitius Deus dat pe-
 centibus se. Hic est thesaur⁹ noster,
 hic est vita nostra, hic est sapientia
 nostra, iustitia nostra, pastor noster,
 & pastor bonus: hic est vita nostra.
 Vides quanta bona in vno bono!
 Kto (prawi) pokaze nam dobra? mowi
 Prorok: pokazuje zaraz, iż on jest dobra-
 mi: przydając: Naznaczone jest w nas
 światło twarzy twojej Panie. A ktoż jest
 światłem twarzy Ojcowskiej, tylko ja-
 sność chwały, y obraz niewidomy Boga?
 Sam Pan Iesus namyjsze dobro. Ten
 jest skarb nasz ten jest żywot nasz, ten jest
 mądrość naszą, sprawiedliwość naszą, Pa-
 sterz nasz, a Pasterz dobry, on jest droga
 naszą. Widzisz, jak wiele dobr, w jednym
 dobru! Augustyn święty tak wola-
 na tych ktorzy się w świecie tocząca/
 a o Chrystusa niebają. O vos mun-
 di amantes! qui terrena sapitis,
 quorum Deus venter est, & vita in
 confusione! Quid agitis sine Chri-
 sto, quid concupiscitis, quid sapitis,
 quid speratis? Numquid sine Chri-
 sto pax vobis esse poterit? numquid
 felicitas vel victoria, dignitas vel
 securitas, prudentia vel scientia, pul-
 chritudo vel fortitudo, olfactus vel
 tactus, visus vel auditus sine Christo
 vobis esse poterit? O fratres mei,
 absit. Querite ergo Christum dum
 inveniri potest, invocate eum dum
 prope est. In ipso namque sunt om-
 nes virtutes, & thesauri sapientie &
 scientie absconditi. O wy (prawi)
 światła miotnicy, ktorzy ziemią smę-
 kacie, ktorych Bogiem brzuch jest, y żywot
 w pomieszkaniu! T coż czynicie bez Chry-*

Lib. 3.
 Epist. 11.

stusa?

slusa? czegoż pragniecie, czego patrzyć, czego się spodziewacie? czyli bez Chrystusa pokój mieć możecie? Czyli szczęście, albo zmartwienie, albo godność, albo bezpieczeństwo, albo mądrość, albo piękność, albo wielmożność, albo moc, albo zapach, albo dotknięcie, albo widzenie, albo słyszenie bez Chrystusa mieć możecie? O Bracia moi: nigdy. Szukajcież tedy Chrystusa, gdy może być znaleziony: W nim bowiem są wszystkie cnoty, i skarby mądrości i wielmożności zakryte. Pewna tedy rzecz, iż z Pismaś. i z Doktorów świętych, iż to Obiektum, Chrystus Pan, jest wszelkie dobro. A zatem jeżeli kiedy z którego dobra nabycia uweselił się człowiek, tedy z nabycia Chrystusa, przez dzisiejsze jego Narodzenie weselić się ma.

Nie naostatet wielkość wesela dzisiejszego wynika / ex modo habendi, z sposobu którym dziś ma człowiek Chrystusa: dowodzę. Rozumiałym sposobem może mieć człowieka P. Boga. Naprzód / per essentiam & praesentiam, przez istotę i obecność jego: a takimże sposobem ma go każdy człowiek / gdyż P. Bog przez istotę i obecność swoją jest w każdym człowieku; według Pawła świętego. Non longe est ab unoquoque nostris, in ipso enim vivimus, movemur, & sumus. Nie daleko jest od każdego z nas, w nim bowiem żyjemy, czynimy, i jesteśmy. A słusze się ma człowieka weselić / gdyż takim sposobem ma Pana Boga: bo gdyby go tym sposobem aby na ieden moment nie miał / w tymże by momencie zginął. Oczym zaś Augustyn święty mówi. Omni momento me tibi obligas Domine, dum omni momento mihi tua magna beneficia praestas. Sic ergo nulla est hora vel punctum in omni vita mea, quo tuo beneficio non vitar: sic nullum debet esse momentum, quo te non diligam ex omni fortitudine mea. Na każdy prawy moment obowiązujesz mnie sobie Panie, gdyż każdego momentu twoich mi dobrodziejstw używam. Iako tedy żadnej godziny, żadnego punktu, we wszystkim żywocie moim nie ma, którego bym żył bez ciebie: tak żadnego punktu z waszego mego bycia nie ma, którego bym nie użył waszego ser-

ca milować nie miał.

Powtóre: Może mieć człowiek Pana Boga per gratiam, przez łaskę. Tym sposobem mając Pana Boga / może się człowiek wielce weselić: bo go tym sposobem mając / natury Bożey i dobru jego stać się uczestnikiem. Jest Bog święty per essentiam, przez istotność: y człowiek w łasce Bożey będący / jest uczestnikiem światobliwości jego. Jest Pan Bog wszechmogący: y człowiek w łasce Bożey będący / stać się takoby wszechmogący: żeby z Pawłem świętym mógł wszystko w Bogu / który go umacnia. Jest Pan Bog niebieski: y człowiek w łasce Bożey będący / stać się niebieskim / rzeczy niebieskich pragnąć / a ziemskimi gardzić. Jest Pan Bog wszystko wiedzący: y człowiek w łasce Bożey będący / stać się wszystko wiedzący. bo vñdico. Nei docet de omnibus. Pan Bog jest chorym / nikomu nie zazdroścący: y człowiek w łasce Bożey będący / stać się chorym / wszystkim dobrze życzącym / według możności czyniącym. Bog jest cierpliwy / stateczny / ścisły: y człowiek także w łasce Bożey będący / stać się cierpliwym / statecznym / ścisłym. Toteż tedy mając człowieka Pana Boga przez łaskę / ma się z czego weselić.

Potrzebie: będzie miał człowiek Pana Boga per visionem beatam, przez widzenie błogosławione. A tym go sposobem mając / będzie się miał z czego weselić. Tak abowiem mówi Bernard święty: Non enim nobis glorioſa vestis, nō glorioſa domus, sed ipsa gloria promittitur. Nam in veritate iustorum expectatio, non aliquod lætum, sed ipsa læticia est. Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudent in diuitijs, gaudent & in vitijs homines: sed luctus extrema occupat eiusmodi gaudium. Nobis autem non fauum mellis, sed purissimum & liquidissimum mel reposuit Deus, ipsam planē læticiā, vitam, gloriā, pacem, voluptatem, amoenitatem, felicitatem, iucunditatem & exultationē thesaurizavit nobis Dominus Deus noster. Nie obiecują nam (prawo) chwalebny ślasy, nie obiecują chwalebne domu: ale obiecują same chwale. Bo w rzeczy samej

prawo-

48. 17.

In soliloq.
Cap. 8.

Serm. 1.
De diuers.

sprawniedliwych oczekiwanie nie jest co wesolego, ale samo weśle. Wesela się w pokarmach, wesela się w pompach, wesela się w bogactwach, wesela się ludzie w grzechach: ale płacz kończy ich weśle. Nam zaś nie plastr miodu, ale szczerzy miod obiecuie Bog, same istota wesela, żywot, chwale, pokój, rozkosz, szczęście, wdzięczność, radość w skarbie swoim: nam Pan Bog nasz położył. Wielkie tedy weśle z otrzymanego tym sposobem Boga pochodzić będzie.

Poczwarte: może mieć człowiek Pana Boga przez złączenie się natury swojej z Personą Boską. Ten sposób otrzymania P. Boga już jest ze wszystkich pomienionych sposobów/nayzacniejszy. Gdy bowiem natura ludzka złączymy się z Personą Boską/otrzymaliśmy Pana Boga per praesentiam & essentiam, przez istność y obecnosc: lubo według subtelного Doktora/ gdyby był Pan Bog chciał/ mogła go nie mieć per gratiam & gloriam, przez łaskę y chwale; według jednak innych Doktorów żadna miara bydy to nie mogło. A tak według tych Do-

ktorów złączenie się natury ludzkiej z Personą Boską/ zamysła w sobie złączenie się z nim przez łaskę/ y przez wzięcie błogosławione. Zaczynam ten sposób otrzymania Pana Boga jest z tej miary nayzacniejszy/ i z innej pomienione sposoby w sobie zamysła. Ale y z tej miary jest nayzacniejszy/ i z tym sposobem człowiek stał się iedno z Personą Boską/ stał się prawdziwym Bogiem. Ze tedy tym sposobem przy Narodzeniu Chrystusowym natura ludzka otrzymuje Boga/ już się zrad naywiecey weselić musi. A lubo to iedne tylko natura ludzka tak wielkie szczęście potkało: bo Verbum naturą singularem assumpsit, według Theologów: iednak/ gdy Król bierze za małżonkę córkę iednego poddanego/ wzywał się dom onego poddanego weseli. Tak y my i z Król nieba y ziemi z iednoczył się dziś z krewną siostrą naszą/ z naturą ludzką/ wielkim weśletem zrad weselić się w Bogu naszym mamy. Reoremus niech będzie część y chwala na wieki wieczne. Amen.

NA DZIEŃ NARODZENIA CHRYSTVSOWEGO, KAZANIE TRZECIE.

Et Verbum Caro factum est. Ioan: 1.
I. Słowo Ciałem się stało.

Mamy dnia dzisiejszego/ gdy Chrzescianie w Chrystusie Namilży. Wstąpił w stan Małżeński Król nieba y ziemi/ Jedyny Syn Boży/ przymując za Oblubienice/ naturę ludzką: kiedy w żywocie Panny Przenaswietney Verbum Caro factum est. Słowo Ciałem się stało. Oczym tak poważny Theodoretus pisząc in Cantic: wyrażnie świadczy. Hoc est bonorum caput, diuinæ benignitatis summa, ineffabilis bonitas, incredibilis misericordia, immensa clementia, in-

narrabilis charitas, quod auctor ipse & effector, & procreator, & Dominus, & Deus, & Princeps, atque idem semper; luteum hoc animal, mortale & corruptibile, & ingrātū, atque inutile, a morte & seruitute diabolica eripuerit: neque hoc solum, verum etiam sponsam & vocavit, & fecerit. To jest (prawi) dobr wszystkich początek, to dobroćliwośći zgrożdzenie, niewypowiedziána dobroć, nieścychane miłosierdzie, nieogarniona łaskawość, niewypowiedziána miłość; że sam Stworzyciel, y PAN, y Bog, y Król; to błoto, to zwierze, śmiertelne; y skąże

podle.

podległe, y niewdzięczne, y niepożyteczne, od śmierci y niewoli szatańskiej wyrwał: A nie tylko to, ale też ta niegodna natura nasza Oblubienica swoja nazwał y uczynił. To tedy Malżeństwo Słowa Przeds wiecznego z naturą ludzką/ czy miało też kondycye prawdziwego Malżeństwa? Zaprawda miało. Pokazuje to nas teraz niemyślnym Kazaniu, a przytym ponieważ to Słowo Przedwieczne/ y każda dusza Chrześcijańska chce mieć za Oblubienicę; pokazuje/ iako z tym Słowem Przedwiecznym mamy w tym malżeństwie zachować malżeńskie kondycye: Będzie to tu chęć/ tu chwale Bożej/ tu zbudowaniu naszemu.

Jż Malżeństwo Słowa Przeds wiecznego/ ma kondycye prawdziwego Malżeństwa; takim krótkim dowodem dyskurssem. Trzy są osobliwe prawdziwego Malżeństwa kondycye: Pierwsza/ mutus consensus, potrzeba spólnego zezwolenia tych/ którzy w stan święty Malżeński wstępują. Jż abowiem jeden drugiego sztać się nie wolniktem/ a nie z natury/ ani z przymusu iakiego; co z spólnego na to nie wola zezwolenia. Druga kondycya jest/ mutua cohabitatio, mają pospolu mieszkać: iż bowiem jeden drugiego w potrzebach ma być ratunkiem/ idzie z tym iż spólnie z sobą mieszkać mają. Trzecia kondycya jest fides, wiara/ ma jeden drugiemu wiary dochować: to jest/ inzego towarzyszą nigdy pożyte małżonek albo małżonka/ nie mieć. Ale tak jest/ iż te trzy kondycye ma to Malżeństwo dzisieysze/ kiedy Verbum Caro factum est: Słowo Ciałem się stało. Toć tedy to Malżeństwo ma kondycye prawdziwego Malżeństwa.

Jż naprzód ma pierwszą kondycyę: tak pokazuje. Zezwolił na to złączenie Jedyń Syn Boży/ zezwolił y natura ludzka. Toć tedy z nąduresie w tym Malżeństwie mutus consensus, spólne zezwolenie. Jż zezwolił Syn Boży: iasna rzecz. Bo postany był na świat od Ojca/ aby się zjednoczył z naturą ludzką. Tak abowiem mówi Paweł święty. Quando venit ergo plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege. Kiedy (pr-

wi) przysła zupełność czasu, posłał Bóg Syna swego. Ale nie mógł być z natury bez zezwolenia swego; ponieważ Ociec nie jest większy nad Syna/ iako wiara święta naucza. Toć był posłany z swym na to zezwoleniem: iako naucza Thomas święty Doktor Angielski. Toć tedy zezwolił Jedyń Syn Boży na to Malżeństwo. Jż zezwolił y natura ludzka: dowodzą. Wolała natura ludzka o to Malżeństwo z wielkim affektem/ mówiąc: O Sapientia, quae ex ore Altissimi prodijsti, &c. veni ad docendum nos viam prudentiae. O Madrosć, która wysła z ust Najwyższego, &c. przyjdź, a naucz nas drogi madrosć. Znowu: O Oriens splendor aeternae, & sol iustitiae, veni & illumina sedentes in tenebris, & umbra mortis. Onścho dzący (prawi) iasność światłości wiecznej, y Słońce sprawiedliwości, przyjdź y oświeć siedzących w ciemnościach, y cieniu śmierci. Te y inśe affekty wyprowadziła natura ludzka ku Synowi Bożemu. Toć ponieważ tego związku pragnęła/ y on prósila: idzie z tym/ iż na to Malżeństwo zezwoliła. Aleć nie tylko natura ludzka in communem, w pospolitości/ zezwoliła na to Malżeństwo: ale też & hac natura humana particularis, ta natura nasza zezwoliła z którą się Słowo przedwieczne zjednoczyło. Jasnę to wyraził Paweł ś. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam & oblationem nolui, corpus autem aptasti mihi, tunc dixi: Ecce venio, in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui. Dłatego (prawi) wchodząc na świat mówi: Hostie y ofiary niechciałem, a ciało mi przysposobił, tedym rzekł: Oto idę, na początku księgi napisano o mnie, aby czyniłem wolę twoją, Boże mój chce czynić. Które słowa Pawła świętego uważając Thomas święty Doktor Angielski/ naucza/ że w punkcie Wcielenia Syna Bożego miał Chrystus Pan ileczło wiel/ doskonały rozum/ którym y Pater na Bogą/ y inśe rzeczy doskonale poznał: A z tym miał y wola czynić wszystko cokolwiek mu Bóg zlecił/ y przeto mu oddał posłuszeństwo we wszystkim. Pewna tedy rzecz: iż to dziś

1. Parte
Quest. 43.

ad Hebr.
10. cap.

Ad Galas.
4. cap.

nieysze

sieyffe Malżeństwo przy którym Verbum Caro factum est, *Słowo Ciałem się stało*, miało pierwszą Malżeństwa kondycyę/ to jest mutuum cohabitum, spólne zezwolenie.

P Owto: Jz y drugo kondycya: to jest/ mutuum cohabitationem, spólne pomieszkanie/ to dzisieyffe Malżeństwo miało: dowodze. Na ten czas pospolicie małżonkowie świątowi mutuo cohabitabant, spólnie mieszkali/ kiedy w iednym domu mieszkali/ choć na innym miejscu: y owszem według prawdy, wey. mówiac Filozofey/ zawsze na różnym miejscu mieszkali. bo ten ac. który ambitu num, non ambit alterum: to powiesze które w sobie żamyła: ednego/ nie może oraz ogarnąć drugiego. Ale tak jest/ iż Słowo Przedwieczne/ oblubienica natura ludzka przyiawszy/ z nią pospolu nie było w iednym domu/ ale też w iednym miejscu zawsze mieszkali: gdyż złączywszy się natura Boska z naturą ludzką/ zawsze byli in eodem vbi, zawsze na iednym miejscu. Tedy mutuo cohabitabant, było między nimi spólne pomieszkanie.

Rzeczko: Ażkolwiek gdzie się obrocila oblubienica natura ludzka/ było z nią pospolu Słowo Przedwieczne: była natura ludzka przy Narodzeniu w słaym wciob. e/ między wolem y osem: było tam y Słowo Przedwieczne: wcielała natura ludzka do Egiptu przed Herodem; było tam z nią pospolu y Słowa Przedwieczne: mieszkala natura ludzka w Jazareth/ mieszkalo z nią y Słowo Przedwieczne: chodzila potym natura ludzka od miasteczka do miasteczka/ opowiadając królestwo Boze; wszędzie/ y na samym Krzyżu/ było z nią pospolu y Słowo Przedwieczne. Jezdnak non ē conuerso, nie mieszkala wskedzie natura ludzka gdzie mieszkal Oblubieniec/ to jest Słowo Przedwieczne. Słowo bowiem to Przedwieczne przyiawszy na się natura ludzka/ przez lat trzydzieści y trzy/ mieszkalo w niebie na prawicy Boga Oycy; a natura ludzka przez te wszystkie lata y na ieden moment materialnym spolsobem tam nie postala: A owszem Oblubieniec/ Słowo Przedwieczne/ tak

Bog ratione immensitatis, był także dugo dnia/ każdy godziny/ każdego momentu po wszystkich kraich ziemi/ y po wszystkich świecie; natura zaś ludzka Oblubienica tego/ iednym miejscem malym zawsze circumscripca/ była: lubo Vbiq. i. Heretycy pletli/ że była na każdym miejscu. Jezeli tedy nie była ta w wszędy natura ludzka/ gdzie było Słowo Przedwieczne: Tedy między nimi nie była mutua cohabitatione, nie było między nimi spólne pomieszkanie.

Na to ia odpowiadam: lubo ani w niebie/ ani po wszystkich świecie nie była natura ludzka/ gdzie było Słowo Przedwieczne: nie idzie jednakże żatym/ że pospolu nie mieszkali. Pytam ia bowiem/ gdyby tu na świecie małżonkowie tak z sobą mieszkali/ że gdziekolwiek była małżonka/ tamby też był y małżonek: iednakby małżonek był takowej mocy/ iż zostając przy małżonce/ orazby był na innych miejscach/ w Hispamiey/ w Turcezech/ w Jeruzalemie. Czyliby między tymi małżonkami nie było spólne pomieszkanie? Byłoby zaprawda: ponieważ nigdzieby małżonka nie była bez męża swowego; a chochy on był przetym gdzieindziej/ niechy to do spólnej nie przeskadzało mieszkania. Tedy ponieważ gdziekolwiek była oblubienica, to jest natura ludzka/ tam iako się już powiedziało/ był Oblubieniec/ to jest Słowo Przedwieczne; idzie żaty/ iż choć ten Oblubieniec był y w niebie/ y oraz po wszystkich świecie. kiedy tak był/ iż nigdy oblubienice swojej natury ludzkiej nie odstępował/ idzie mówię żaty/ iż naturę cohabitabant, zawsze z sobą pospolu mieszkali. Tedy do tego dzisieyffego małżeństwa konfurowała ta druga kondycya/ była między Słowem Przedwiecznym/ a naturą ludzką mutua cohabitatione, spólne pomieszkanie.

Jz y trzecia kondycya konfurowała/ to jest Fides, wiara; iż iedno drugiemu wiary dochowało: obaczmy. Pytają się Theologowie/ Verbum Verbum Diuinum potuerit assumere ad unionem Hypostaticam aliam simul naturam. I. Jezeli Słowo Przedwieczne, mogło się y z drugą pospo-

3. Parte
quäst: 3.
artic: 7.

Cant: 6.

ty natura, krom tej natury ludzkiej, z iednoczeniem personalnym z iednoczyć? Odpowiadając z Thomaśem świstym Doktorem Anyelskim/ iż mogło to Slowo Przedwieczne oraz przysięć y natura Anyelska/ y nie iedna/ ale y wiele ich. Bedac bowiem mocy męskozgoney/ iako do Persony swojej przysięcilo iedna natura; tak y wiele ich tymże sposobem mogło przysięc. Nie uczynilo iednak tak Slowo Przedwieczne; ale sie ta iedna natura ludzka kontentowalo. Iako samo daie znać w Pismach Salomonowych. Vnica est columba mea, vna est perfectio mea. Iedyna iest oblubienica moja, iedna iest doskonała moja. Toć Oblubieniec tego Malzeństwa dochował wiary/ mgdy sie z infia natura otkrom tej/ nie iednoczac. Ze też y natura ludzka z strony swej dochowała wiary/ pewna rzecz: Bo cum alia personalitate siue creata, siue increata, z infia żadna persona nie była złączona: y owšem subtelny Doktor naucza. Impossibile est eandem numero humanitatem, duabus vel pluribus personis simul coniungi: niepodobna rzecz była naturze ludzkiej z Personą Boską złączoney/ złączyć sie z iakakolwiek infia persona. Już tedy iasna rzecz/ iż do tego dzisieyiego Malzeństwa/ wszystkie pomienione trzy kondycye konkurrowały.

To Malzeństwo Syna Bożego z naturą ludzką/ stało sie dla Malzeństwa duchownego tegoż Syna Bożego z duszami naszymi. Verbum Caro factum est. Slowo Ciało sie stało, z ciałem sie złączyło/ żeby sie także z duszą naszą złączyło/ żebyśmy z Chrystusem w Malzeństwie żyli/ to iest/ w cnotach świstych/ w wierze/ w nadziei/ w miłości/ w pokorze/ w cierpliwości/ w czystości/ w sprawiedliwości/ w trzeźwości/ w miłosierdziu/ y w innych cnotach. Tak abowiem naucza Apostoł/ kiedy przyczyna daie przyścia Syna Bożego na świat. Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobriè, & iustè, & pietè vivamus in hoc seculo. Pokazała sie łaska Zbawiciela naszego uczać nas,

abyśmy wyrzekły sie nieczystości, y żądzi światomych, trzeźwie, y sprawiedliwie, y pobożnie żyli w świecie. Tymi słowami iasnie daie znać Apostoł świsty/ iż dlatego Syn Boży na świat przysiędł/ abyśmy cnotliwie na tym świecie żyli. O tymże Bemat świsty mówi: Propter Aethyopissam istam Filius Dei de longinquo venit, ut sibi desponsaret illam. Vnde tibi o anima humana, vnde tibi hoc? vnde tam inestimabilis gloria? ut eius sponsa merearis esse, in quem desiderant Angeli prospicere! Vnde tibi hoc, ut ipse sit Sponsus tuus, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur? Dla tej (prawi) Murzynkiew [to iest dusze ludzkiej] Syn Boży zdaleka przysiędł, aby ia sobie zaślubił. I żądźć to dusze ludzka? żkad tak nieosławiana chwata? je sie słaieś oblubienica tego, na ktorego Anyotowie patrzyć pragną! żkadci to, aby ten b. i. Oblubieńcem twoim, ktorego sie piękności słaie y miesiac dżiwia? Toć y według Bernata s. po to Syn Boży przysiędł na świat/ dlatego wstąpił w Malzeństwo z naturą ludzką/ aby wstąpił w Malzeństwo duchowne/ z każda dusze ludzka. Żaczym starać sie nam potrzeba o pomienione trzy kondycye prawdziwego Malzeństwa.

O sie tknie pierwszey kondycyey: Pozwala Chrystus na to Malzeństwo/ bo dla niego przysiędł na świat/ iako sie powiedziało: y my pozwalać koniecznie mamy. A iakoz? Do tego Malzeństwa materalnego nie dosyć wnatrznie pozwolic/ ale potrzeba to pozwolenie słowem/ a przysię namniej ligno externo, znatiem powiercznym/ wyrazić: do tego zaś Malzeństwa naszego duchownego/ nie dosyć wnatrznie pozwolic/ y nie dosyć to pozwolenie słowem wyrazić/ ale też potrzeba ie wyrazić factlo externo, to iest uczynkiem: nie dosyć nam tym chcieć cnot świstych/ nie dosyć ta chęć słowy oznaczyć/ ale potrzeba ten swoy konsens samym staraniem sie o cnoty świste wyrazić. Czytam w Pismie świstym w Księgach Rodzaju/ iż lud Izraelski bedac w niewoli Egiptu/ wżajiac dobrą ziemię od Pana Boga sobie obiecany/ wżajiac ie

Serm: 2.
Domin: L.
post Epi-
phan.

Ad Titum
2. cap.

ważay/ iż cokolwiek ma w sobie to dzies-
ciasto: RZVS, wszystko to twoie; co-
kolwiek jest leż. w oczach tego/ cokol-
wiek jest potu w ciele tego/ cokolwiek
jest krwi w żyłach tego/ cokolwiek
jest członków w ciele tego/ cokolwiek
jest kości w tym dziecięciu/ wszystko
to głowiec twoje: że iż które są
grzechy twoje wylecie/ wszystkie są gło-
wiece twoje; wszystko ten pot/ który
około prace zbawienia twego wyto-
czy/ jest własny twój; wszystko krew/
która na Krzyżu dla złości y nieprá-
wości twoich przelała/ jest twoja; wszy-
stkie członki ciała swojego wyda na bi-
czowanie dla ciebie/ wszystkie kości
swoje da poliznąć dla zbawienia two-
jego. To sobie pilno wszystko głowiec
Chrześcijański uważay/ a tak mie-
ścić z IEZVSEM swoim będziesz. Co
habituatio, spólne mieszkanie małżo-
nów/ wielkie im przynosi pociechy: y
to spólne pomieszkanie w Bethelem
z Chrystusem Nowonarodzonym/
wielka y najgrzeszniejszemu przynosi
pociecha. Pięś *Petrus de natalibus*, iż
jedną grzeszną bardzo niewiastą/ nie-
rzadnicą wielką/ za łaski Bożej obaczy-
ła się y pokutować za grzechy poczęła:
ale tak bardzo troskliwa y bojaźliwa by-
ła uważając ciężkie grzechy swoje/ iż
prawie desperowała/ aby ich odpuści-
nia od Pana Boga dostąpić mogła: y
była tak utrapiona/ iż nigdziey nie
znajdowała pociechy. Bo jeżeli poczę-
ła myśleć o Sądzie Bożym/ lekła się
wpamiętać surowość tego: jeżeli my-
ślała o piekle/ wielce się lekła/ wpá-
trując srogość małych piekielnych/ na
które zarobiła: jeżeli myślała o niebie/
lekła się/ bo wpamiętała/ iż takiego
wesela/ będąc tak grzeszną/ niegodna:
jeżeli myślała o Miłości Chrystusowej/
lekła się/ uważając/ że takiego dobro-
dzieństwa wdzięczna nie była: naostá-
tek wdała się do rąk tego Pana IEZV-
SARUCH, y poczęła sobie rozmyślać
Nowonarodzonego IEZVSA, w łonie
wbogiej położonego/ w pieluski wbo-
giej owiniętego/ zimno y wśhelaki nie-
wczas cierpiącego: y poczęła sobie
myśleć/ lécno dziecię wblagać/ iako to
które leżąc w sobie żadney surowości
nie ma: tego tedy dziecięcia we zło-
bie leżącego odważa się prosić o odpu-

szczenie grzechów moich. Wzynała
tak/ przystąpiła do rąk tego/ y z wiel-
kim żalem za grzechy/ poprzysięgła
dzieciństwo Pana IEZVSA, aby tey grze-
chy odpuszczył: y otrzymała pociecha/
wysłuchała od IEZVSA, iż tey grzechy od-
puszczone były. Żartym y ty głowiec
Chrześcijański cohabues Chrysto, mie-
ścić przez rozmyślanie z IEZVSEM w
Bethleemskiej szopie/ wspomniam ci/
iż wielkie z tad odnieśiesz pociechy.

Nastatek: mamy się o trzecią
kondycję tego duchownego
Małżeństwa starać, to jest/ mamy mia-
ry Chrystusowi dochować/ nie dzielić
miłości naszej/ ale tylko tego samego
miłować/ inzego nigdy/ krom niego
Oblubienca/ nie znając. Przysły gao-
si jednego dwie niewiasty przed Ro-
są Salomona/ o jedno się dziecię przed
nim prawiąc: jedna mówiła/ iż to
moje dziecię/ a ta swoje nieostrożnie
zaduśła: druga mówiła/ nie tak jest/
ale to moje własne dziecię. Nie mo-
gąc dość inaczey prawdy mądry Sa-
lomon/ mieżem kazał dziecię rościć/
y dać im po połowicy. Ta która była
własną matką/ nie dopuściła tego/
mówiąc: Date illi infantem vivum. *3. Reg. 3.*
de nolite interficere eum. Dajcie tey
dzieci całą, a nie zabijajcie go. Przecie-
wnica zaś/ która mu matką nie była/
wolała: Nec mihi, nec tibi sit, sed
diuidatur. *Ani mnie, ani tobie, ale*
niech rozdzielone będzie. Podobna się
rzecz częstokroć a prawie zawsze dzieje:
Ciapiera się Chrystus człowiek/ na-
ciera się też y szatan: gdy szatan wśhe-
tkiego człowieka mieć nie może/ kon-
tentuje się y połowicą/ diuidatur,
niech będzie człowiek rozdzielony. Idzie
człowiek na nabożeństwo do Roscio-
ła/ diuidatur; niech tam będzie w
Rosciele ciałem/ a myśla w rzeczach
światowych: oto/ diuidatur; niech
jedno pamięta na ołtarz/ a drugie na
niewiały: vcho/ diuidatur; jedno
dać słowu Bożemu/ a drugie nowie-
nom światowym: reka/ diuidatur;
jedna niech daie iakimuzn wbożim/ a
druga niech śmieje/ y gwałtem wy-
dziera cudze: Miha/ diuidatur; po-
łowice wysłuchac/ a połowice przega-
dać: Kazanie/ diuidatur; połowice
słuchac/ połowice przespac: iży/ di-

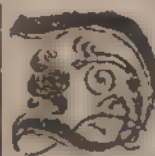
uidatur; niech mówi godzinie pacies
rze/ á cały dzień obliżnich niech zle
gada: nogá/ diuidatur; niech idzie
rano ábo pod południe do kościoła/ á
cała noc niechay tancue. A tak diabol
nie dba o całego głowietá/ kontentue
sie gości. Nie tak Chrystus; chce
totum infantem, y mówi: niechce
połowice głowietá/ ale całego/ niech-
ce aby tego głowiek miał inšego
milować/ okrom mnie samego: ca-
legom ja głowietá umilował/ cały

mis też ma głowiek milować. Ja-
zym potrzeba sie nam starac aby du-
śa naša inšego Oblubienca/ inšego
miłośnika nie przyjmowała/ krom ja-
mego Chrystusa/ który dla niew przy-
szedł na świat/ y który znis w wie-
cznym Młazienstwie Duchowny chce
zostawac/ byle trzy pomienione kondy-
cye Młazienstwa starala sie pilnie za-
chowac: które nam też dać zachować
CHRYSSTE JEZ V, trólującyna
wielki wieczne. Amen.

NA DZIEŃ S. SZCZEPANA, KAZANIE PIERWSZE.

At ille gaudens suscepit lapides.

A on z weselem przyjmował kamienie.

Na wczorajszego świat
z weselem przyjął on nie-
bielski wogielny kamień/
Chrystusa Pana: dnia zaś
dzisiejszego Szczepan S.
z weselem przyjmie kamienie dla Pa-
na Chrystusa. Chrzestanie Namu-
śie. Powiedzialem dnia wczorajszego
żród ono tak wielkie wesele pochodzi-
ło/ z którym świat Chrystusa przyjął:
powiedzialem mówis/ iż pochodziło
ze trzech osobliwie przyczyn: ex desi-
derio subiecti, z pragnienia wielkie-
go prawdziwego Mesyasa/ ex excel-
lencia obiecti, z zacności zstaniego
Mesyasa/ ex modo obtentionis ob-
iecti. z sposobu którym świat otrzy-
mał Syna Bożego. A dziś żród też
to wielkie wesele w Szczepanie świa-
tem pochodziło/ z którym przyjmował
to kamienie Żydowski: Pokazuje ja na-
terazniejszy Kazanui/ iż z tegoż żró-
dła żródło pochodziło: ex desi-
derio subiecti, ex excellentia ob-
iecti. & ex modo obtentionis ob-
iecti. z pragnienia Szczepana święte-
go/ z zacności męczeństwa/ z sposobu otrzy-
mania tego męczeństwa. Bądźcie to
tu części y chwale Bożej/ á tu zbudo-
waniu našemu.

S z naprzód to wesele z którym
Szczepan święty przyjmował

kamienie Żydowski/ pochodziło ex
desiderio subiecti, z pragnienia wiel-
kiego/ domodzie takim argumentem.
Szczepan św. też wielce pragnął cie-
pieć męczeństwa dla Chrystusa. Ale
z pragnienia iakiegoż rzeczy pochodzi wese-
le/ gdy kto rzecz ons otrzyma/ iako
sis w Kazaniu dnia wczorajszego po-
kazało. To wesele to Szczepana S.
pochodziło z pragnienia cierpieć dla
Chrystusa. Iż Szczepan święty pra-
gnął męczeństwo cierpieć dla Chry-
stusa: dowodzi tak. Miłując Pana
Boga/ pragnął cierpieć dla Pana Bo-
ga. Ale tak jest iż Szczepan s. mił-
wał serdecznie Pana Boga: Toć tedy
serdecznie pragnął cierpieć dla Pana
Boga. Iż miłując Pana Boga pra-
gnął cierpieć dla P. Boga/ iakna rzecz.
Miłował Chrystusa Grzegorz święty
Názyanzeński/ słuchamyż iako pra-
gnął męczeństwa dla niego. Licet i-
gné minetur, licet gladus, licet fe-
ras, licet percipia, licet omnes qui
furore acri sunt saucia & crudelita-
te superet, licet etiam inventis sup-
plicijs acerbiora tormentorum ge-
nera commiscatur. i vnum mihi
aduersus hæc omnia in promptu est
remedium, vnum ad palmam iter,
nimirum, vt pro Christo mortem
appetam. Choć mi (prawi) Tyran grozi

ogniem.

ogniem, choć mieczami, choć bestjami, choć z, w soka zrzućeniem, choć wszystkich innych ludzi surowością i okrutnością przechodzi, choćby też i szeze większe katorwania nad wymyślone wymyślił; mani przecinano temu wszystkim lekarstwo, iędna do zwycięstwa droga, to jest, pragnienie dla Chrystusa śmierci. Milował Dominik święty Chrystusa/ słuchajmyś iako pragnął dla niego cierpieć. Poymali go czasu iednego Heretycy z którymi walczyli/ a gdy go spytali/ co byś teraz rzekł/ gdybyśmy cię zabili? Odpowiedział: prosiłbym was abyście mnie nie oraz zabili/ ale żebyście po zylegce zemnie wywołoczyli/ żebyście po członku iednym ucinali/ abym tak iako najwięcej/ y iako najdłużey/ dla Jezusa moieg ucierpiał. Milował Franciszek S. Kaverius Chrystusa/ aż przez lat dwanaście/ dwanaście tysięcy mil obiegł/ szukał mecenstwa dla Chrystusa. Mecenistom świętych obaczył czasu iednego Jan S. w Obiawieniu swoim w ściebach białych/ y gdy pragnął wiedzieć co by to za ludzie byli/ mówi do niego Anioł: Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine Agni. Ci to są (prawi) którzy tu przyszli z wielkiego uśrapienia, y umyli ściany swoje, y ubielili je we krwi Barankowej. Co to jest prośba Chrześciance Namiliy/ iż Mecenisticy święci ubielili ściany swoje we krwi Chrystusowej? y ktoż to kiedy ściany we krwi bielil? raczej to pokrywali/ pospeli ściany we krwi Barankowej/ aniżeli ubielil? Jakoż to tedy Mecenisticy święci ściany ciał swoich/ albo raczej dusz swoich/ ubielili we krwi Barankowej? Odpowiedzia pospolicie Doktorowie święci dlatego/ że przez zasługi krwi Barankowej/ to jest Chrystusowej/ dostapili oczyszczenia od grzechow swoich. Dobra to y prawdziwa expozycja: ale y ta dosyć nabożna/ iż krew Mecenistow świętych/ którzy iako w ściebie stawali przed Najciestatem Boskim/ biała się ściana/ przeto/ że krew kiedy wro/ biała się piana iako ściana pokrywa; a iż w Mecenistach świętych krew iako by wrzasa/ wielkim y gorącym barzo pragnieniem cierpieć dla Baranki/

ktory dla nich krew swoją przelał: dla tego Mecenisticy święci we krwi Barankowej ubielili ściany swoje. Prawdziwa to tedy propozycja/ iż kto ma w sobie prawdziwą miłość Boską/ ten gorąco pragnie cierpieć dla P. Chrystusa.

Ad druga niemniej prawdziwa propozycja/ to jest/ że: iż Szczepan S. milował P. Bogą. Jasnem bowiem o tym świadczy Pismo święte/ gdy mówi w Dziejach Apostolskich. Cum autem esset plenus spiritu sancto, intendens in celum vidit gloriam Dei. A gdy (prawi) Szczepan był pełen Duchą świętego, patrząc w niebo, widział chwale Bożą. Patrząc/ pełen był Duchą świętego/ miłości nie stworzoney/ toć iezeli ktory człowiek na świecie pragnął cierpieć dla Chrystusa/ tedy S. Szczepan: Toć gdy go to mecenstwo dziś potykało dla Chrystusa/ iako z rzeczy pożądaney weselić się musiał. Toć to wesele dzisieysze pochodziło ex desiderio subiecti, z pragnienia Szczepana świętego.

W dwore: iż to wesele dzisieysze w Szczepanie świętym/ pochodziło ex excellentia obiecti, z zacności Mecenstwa dla Chrystusa: tak tym dowodzą argumentem. Mecenstwo albo cierpienie dla Chrystusa jest obiectum, to jest/ rzecz dziwnie zacna. Toć z otrzymania tej tak wielkiej y zacnej rzeczy/ musiał się weselić Szczepan święty: toć to wesele w nim pochodziło ex excellentia obiecti, z zacności rzeczy otrzymaney. Iż Mecenstwo albo cierpienie dla Chrystusa jest rzecz dziwnie zacna; y dyskursem/ y Pismem świętym/ y z Doktorą świętego/ dowodzą.

Co stać się Dyskursu: ten taki jest. Meca/ albo cierpienie Chrystusa Pana naszego/ jest obiectum, rzecz dziwnie zacna: bo Chrystusa dziwnie zacnym uczynił. Tak abowiem nasz g. Paweł święty/ pisać do Philippensow. Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, ter-

Aster: 2

Apostol: 7.

Ad Philip: 2. cap.

rescri.

restrum, & infernorum. *Upokorzył siebie samego aż do śmierci, a śmierci Krzyżowej: dlaczego go Bog wyniósł, y dał mu imię nad wszelkie imię, aby na imię jego wszelkie kolano kłękło, niebieskie, ziemskie, piekielne.* Ale tak jest: iż męczeństwo albo cierpienie dla Chrystusa/ jest iakoby jedna rzecz z Młotą y cierpieniem Chrystusowym: Toć iezeli Młotą y cierpienie Chrystusowe jest dziwnie zacne; y męczeństwo też ludzkie dla Chrystusa/ jest dziwnie zacne. Iż męczeństwo ludzkie dla Chrystusa/ jest iakoby jedna rzecz z Młotą Chrystusową: iasna rzecz z Piśmą świętego. Kiedy bowiem Chrystus Pan pytał Uczniów swoich Janą y Jakubą/ iezeli dla niego cierpieć będą/ tak do nich mówi: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Czy możecie wy pić ten kielich, który ja pić mam? A gdy odpowiedzieli: possumus, możemy: Rzekł Chrystus. Calicem quidem meum bibetis. Kielich mój pić będziecie. Tymi słowy według Doktorów świętych/ Młotą swoją kielichem nazywa. A iż Uczniom swoim opowiada/ iż z tegoż kielicha pić będą/ iasnie męczeństwo ich y cierpienie dla siebie/ za swoją Młotą y cierpieniem pożyta. O tymże y Paweł 6. semper mortificationem i et in corpore nostro circumferentes. Zawsze (prawi) umiartwienie iazysowe na ciele naszym noszący. Patrzcie/ o martezwienie/ cierpienie nasze dla Chrystusa/ nie naszym Paweł święty nazywa ale Chrystusowym/ tak dalece: iż gdy ktokolwiek z ludzi dla Chrystusa co cierpi/ iakoby to sam Chrystus cierpi. O czym tak wyraźnie mówi Ambroży święty: tłumaczyć pomienione słowa Pawła świętego. Dubium non est, quia in Martyribus Christus occiditur, & in ijs, qui pro fide patiuntur aut exitus, aut vincula, aut verbera, Christi passiones sunt; ut & vita eius in corpore eorum palam fiat. W atpieć (prawi) o tym nie potrzebą, iż w Męczennikach Chrystus zabijany bywa, y wtęch którzy dla wiary cierpią albo wygnanie, albo więzienia, albo biczowanie, wszystko to jest cierpienie Chrystusowe; aby żywał jego w ciele męczennickim iasnie świecił. Reortymi słowy dacie znać

Ambroży święty/ iż iako boleść ręki/ albo nogi/ w ciele ludzkim: jest oraz boleść głowy: tak wszystkie boleści członków Chrystusowych/ to jest/ ludzki/ są boleści głowy/ to jest/ samego Chrystusa. Z tego dyskursu iasnie się potazuje wielka zacność cierpienia dla Chrystusa.

Co słatknie Doktorą świętego: Chryzostom święty pisać do tych którzy dla Chrystusa w więzieniu siedzieli/ tak mówi: W więzieniu (prawi) dla Chrystusa miszkacie, w okowach siedzicie, z ludzmi podłymi zamknięci jesteście: y coż prawi nad to zacniejszego wmyślić się może? Nigdy nie mająta koronę na głowie takiej zacności, iaka ma okową, którą dla Chrystusa ręką okowano. Nie ma nigdy takiej ozdoby y uatłiczmojszy pałac, iaka ma więzienie, ciemności, y ciężkiego smradu, y wszelkiego utrapienia pełne, gdy to będzie dla Chrystusa podiste. A znówu tenże Doktor święty: Non erant ita præclaræ manus Pauli, quando claudum illum in Lystris erigebant; ac quando vinculis erant circumligatæ. Admiraris paulum cum potissimum, quando nihil illi quæ manui adhaererat detrimenti adferebat, vipera; nihil mireris; catenam quippe illam reuerbatur, imò & uniuersum mare veneratum fuerat: nam tunc quoque victus erat, &c. In scripturis me non tam delectat miracula patrans, quantum malè affectus, flagellatus, ac miserabiliter tractatus. Beati estis, cum maledixerint vobis homines, dixit Christus. Quod si malè propter Christum audire adeò facit beatos, quid non faciet, malè etiam affici? Nie były (prawi) tak zacne ręce Pawłowe, kiedy onego chromego w Lystrze podniósł; iako kiedy były okowanymi dla Chrystusa związane. Za zacnego poczytał Pawła, kiedy ręce jego zmiął nie skodziła: Nie pierwszy są okowey są rękę przelektą; y owsem te okowy wszystko morderze często: bo y w ten czas był Paweł w okowach. W Piśmie nie tak mnie cieszy Paweł cudaczyniacy: iako mnie cieszy dla Chrystusa potwarzany, ubiczowany, mierznie traktowany. Błogosławieni jesteście gdy wam ludzie głozyć będą: powiedział Chrystus. Iezeli tylko zdejszeć

dla Chry-

Matt: 20.

2. Corint: 4. cap:

Epist: 18.

Sermo: 8. in Epistol: ad Ephes.

March: 2

Hermit: 2
in divers.

Genes: 27.

Genesis: 41

slawa Jozephowa/ ani panowanie ies-
go/ ani inſe cnoty tego pocieſzyć nie
moga. Nie możemy pocieſzyć y Pa-
wel ile Apostoł/ ani ile Doktor naros-
dow/ ani ile porwany do rzecięg nie-
bą: toby tylko moja pociecha była/
gdybym widziała dziatki moje między
tymi dla Chrystuſa cierpiace. Toć te-
dy iſtna rzecz y z dyskursu/ y z Piſma
świętego/ y z Doktora s./ iż to obie-
ctum, to ieſt Mczenſtwo dla Chrystu-
ſa/ ieſt dziwnie zacna rzecz: Ktore iż
dnia dzisieyſzego otrzymał Szczepan
świety/ musiał ſie z otrzymania tego
ſerdecznie weseleć. Toć tedy to dzi-
sieyſie wesele w Szczepanie s. pocho-
dziło ex excellētia obieti obtenti,
z otrzymania rzeczy bārzo zacney.

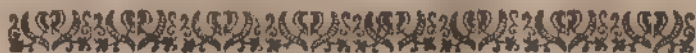
Otrzedcie. Iż to dzisieyſie we-
sele w Szczepanie świętym/ po-
chodziło ex modo obtentionis obie-
cti, z sposobu ktorym otrzymał Mc-
zenſtwo: dowodzi. Zacnym bārzo
sposobem otrzymał dnia dzisieyſzego
Szczepan świety Mczenſtwo: toć
ſie z tego otrzymania wesełił. Iż za-
cnym sposobem otrzymał to Mczen-
ſtwo/ tak pokazuje. Primo, to ieſt/ na-
przod przed wſytkimi inſymi ludź-
mi/ otrzymać iſtą cnotę/ ieſt iſa za-
cnym sposobem otrzymać. Ale tak
ieſt/ iż Szczepan świety primo, na-
przod/ przed wſytkimi świętymi o-
trzymał dla Chrystuſa Mczenſtwo:
(ponieważ według zdania Kościoła
świętego/ ieſt prothomartyr, pierwſzy
Mczennik:) Toć Szczepan świety
zacnym sposobem Mczenſtwa otry-
mał. Iż naprzod otrzymać iſtą cnotę/
ieſt iſa zacnym sposobem otrzymać:
dowodzi. Panna Przenaświſta
cnotę Pamienſtwa ſwoiego tak ſie Pa-
nu Bogu wpodobala/ iż ona ſama o-
brał ſobie iſa Matkę. Tak bowiem
naucza Ambroży świety. Quanta eſt
Virginittatis gratia! quā meruit à
Christo eligi, ut eſſet corporale Dei
templum, in qua corporaliter habi-
tauit plenitudo Diuinitatis: Virgo
genuit mundi ſalutem, Virgo pepe-
rit vitam vniuerſorum. *Q iſta ieſt*
(prawi) *Panieſtwa iſka! ktora za-*

*ſłużyła byt od Chrystuſa obrana, aby by-
ła materjalnym Kościołem Bożym. Ale
czy ſamymże Pamienſtmem tylko zaſłu-
żyła byt Matką Bożą? Nie ſamym
Pamienſtmem przez ſie/ ale tym/ iż
przed wſytkimi inſymi ludźmi ta cnotę
otrzymała/ to ieſt/ przed wſytkimi
inſymi ludźmi/ ona naprzod Pamien-
ſtwo ſwoie Bogu oſiarowała. To
przyczyna dnia Doktorowie Kościoła
ni zaſługi Pamienſkiej. Poważny Hu-
go Victorinus tak naucza. Merito ei so-
li datum eſt, ut Dei Filium pareret,
& Virgo permaneret; ut quia pri-
ma ſecunditati carnis Virginita-
tem prætulit, nunc & ſecunda ſit in
carne, & integra in Virginitate.
Tegoż patwiedza Bernat świety/ tak
do Panny Przenaświſtey mowiąc.
Tu verò, non dicā præceptū, ſed nec
conſiliū, nec exēplum ſecuta, ni-
ſi quod vnctio docebat te de omni-
bus, ac ſermo Dei viuus & efficax,
ante tibi factus eſt Magiſter, quā
Filius: Chriſto ergo deuoues te ex-
hibere Virginem, & nescis quod
ipſi te exhibere debes etiam Ma-
trem. *Iż (prawi) Panna o pamien-
ſtwie, nie tylko przykazania, ale ani rady,
ani przykłada nie miała, wyiawſzy że cnotę
pom. ſiężenie wſt, ktiego nauczało y Stowo
Boże żywe y skuteczne wprzod iſa Mi-
ſtrzem ſtalo niſy Synem; odda iſt ſia Chry-
ſtuſowi Panna, a tego niewieſt, że mu ſie
maſt oddać y Matka. Toć iſtna rzecz/ iż
naprzod/ to ieſt/ przed wſytkimi/ o-
trzymać iſtą cnotę/ ieſt iſa zacnym
sposobem otrzymać: bo ſie wielce
Panu Bogu ten ſposob podoba. Toć
ponieważ dnia dzisieyſzego Szczepan
świety/ tak zacnym sposobem/ bo na-
przod/ otrzymał Mczenſtwo dla
Chrystuſa/ ſuſtnie gaudens ſuſcepit
lapides, ſuſtnie ſie z otrzymania ta-
kiego Mczenſtwa wesełił. Ktorego
weseła my iemu wſyſcy wiſnując/
pragniemy też cierpieć dla Chrystuſa:
wważamy iſtą zacność cierpienia
dla Chrystuſa: a tak choć nie pierwſzy/
wielkie wesele odnieſiemy z cierpienia
dla Chrystuſa. Ktoremu niech bądzie
chwała na wieki wieczne. Amen.**

Tom: 3. de
Virginie:
Maria. 1.
cap.

Homil: 4.
super Miſ-
ſus eſt.

Lib: de Of-
ficijs.

NA TENZE DZIEN

Szczepaná Świętego,

KAZANIE W T O R E.

Domine ne statuas illis hoc peccatum. Act. 8. Cap:

Panie niepoczytay im tego za grzech.

Serm: de
S. Steph.

Mielka była dnia wczoraj-
szego wroczystość w Ko-
ściele Bożym/ wielka y
dnia dzisiejszego. Chrzes-
zcianie w Chrystusie Nao-
milży. Piękne Fulgencjus święty
miedzy tymi wroczystościami czyni
komparyce. Heri celebrauimus tē-
poralem sempiterni Regis nostri
natalem; hodie celebramus trium-
phalem militis passionem. Dnia
(prawi) wczorajszego obchodziliśmy wie-
cznego Króla doczajnie Narodzenie; dziś
obchodzimy tryumfalne żołnierza Chry-
stusowego umaczenie. Gloria in excel-
sis Deo, heri Sancti Angeli exultan-
tes cantauerunt; hodie Stephanum
lactantes in suum consortium rece-
perunt. Dnia (prawi) wczorajszego
chwale Bogu Aniołowie z radością wy-
spiewują, dziś Szczepan świętego Du-
chowice niebiescy z weselem do swojej spo-
teczności przyjmują. Heri Dominus
exiuit de utero Virginis; hodie mi-
les egressus est de ergastulo carnis.
Dnia wczorajszego Pan wyszedł z żywota
Panieńskiego; dziś żołnierz wyszedł z
więzienia cielesnego. Heri Christus pro
nobis pannis est inuolutus; hodie
Stephanus stola immortalitatis ab
eo est indutus. Dnia wczorajszego
Chrystus dla nas w pieluski był winiony; dziś
Szczepan święty w stąg nieśmiertel-
ności jest od niego obleczony. Heri prae-
sepis angustia, Christum portauit
infantem; hodie immensitas oculi,
suscepit Stephanum triumphan-
tem. Dnia wczorajszego ścisłość gło-
bu ogarnęła Chrystusa nie mówiącego; dziś
nieogarniona szerokość niebieska
przyjęła Szczepana triumfującego. Do
tych wszystkich wysotkich komparycy
wroczystości terażniejszych/ przydam

ia ięszce ta jedna. Heri facta est In-
carnatio, per quam homo factus est
Deus: hodie facta est altera Incar-
natio, per quam homo factus est De-
us. Wczorą sstał się dzinna Incarn-
cya; przez ktora człowiek sstał się Bogiem;
bo Synem Bożym; y dziś także sstał się
druga Incarnacya, przez ktora człowiek,
Szczepan święty, sstał się nieśko Bogiem,
bo Synem Bożym. Co że tak jest/ pokazuje
na terażniejszym Kazaniu/ tu chwale
Bożey/ a tu zbudowaniu naszemu.

Dziś Szczepan święty sstał się dziś
nieśko Bogiem; takim kro-
tko dowodzę argumentem. Ktokol-
wiek nieprzyjaciółom dobrze czyni/ ten
się sstać nieśko Bogiem/ bo Synem
Bożym. Ale tak jest/ że Szczepan s.
dziś nieprzyjaciółom swoim dobrze
czynił. Toć dziś ten człowiek/ Szce-
pan święty/ sstał się nieśko Bogiem/
bo Synem Bożym. Toć dnia dzisiejs-
zego sstał się prawdziwa druga In-
carnacya. Jż ten ktory nieprzyjaciół-
om dobrze czyni/ sstać się nieśko Bo-
giem; y Dyskursę/ y Pismem świę-
tym/ y Doktorami świętymi/ dowo-
dzą.

Co się tnie dyskursu: ten tak
formuie. Nieprzyjaciółom swoim
dobrze czyniący nie jest człowiekiem/
nie jest Aniołem: Toć się sstać nieśko
Bogiem. Jż nieprzyjaciółom do-
brze czyniący nie jest człowiekiem; o-
baczmy. Człowiek z natury swojej jest
bardzo dobry/ tak abowiem Pismo
święte świadczy. Viditq. Deus cun-
cta quae fecerat, & erant valde bona.
Widział Bog wszystko co uczynił, y było
wszystko dobre. A jż bonum test sui
communicatum, rzecz dobra uży-
ga się/ czyni innym rzeczom dobrze;
człowiek też jest łui communicatus,

Genes. 1.

czyni bliżnim swoim dobrze: ale długo
goż czyni dobrze? Opatrując iż jest
tak communicatiuus lui, iako każda
natura pospolita stworzona. Tłauca
Filozof/ iż natura communis com-
municatur multis, natura pospolita
użyja się wielom. Ale długoż? po-
nie przystąpi differencya: iako to ani-
mal, zwierze/ jest pospolite zwierze/
kowi/ lwowi/ orłowi/ iż bo y czo-
wież jest zwierze/ y lew jest zwierze/ y
orzeł jest zwierze. Lecz iako skoro przy-
stąpi differencya/ różność: iako to na-
przykład/ przydaś ad animal, rationa-
le: iuż ta differencya tak coarctat ani-
mal, iż się iuż tak wielom żadna miara
nie użyja. Podobnym sposobem czło-
wież/ jest ci on communicatiuus mul-
tis, czyni dobrze wielom/ potrzebny/ /
przyjacielom/ Oycu/ Matce/ dzie-
ciom/ y infym ludzkom obcym; ale
długoż czyni dobrze? poń differencya
nie przystąpi/ poń się różność/ nie-
przyjaźni/ między nim a infym ludz-
ku nie położy: lecz iako skoro ta diffe-
rencya; to jest/ iako presto poróżnie-
nie się nastąpi; tak człowiek contra-
hit, iż onym ludzkom nie jest lui com-
municatiuus, gniewając się na nich/
dobrze im nie czyni. Proba tego z Pu-
sma swietego. Laban iako czytamy
w Księgach Rodzaju/ wiele dobrego
czynił Jakobowi potrzebemu y śles-
stycznemu swemu: wyprowadził do-
mu Laban Rebecka siostrę swoją/ alić
z w. elkiej żygliwości mówi: Soror
nostra es, crebras in mille millia, &
possideat semen tuum portas inimi-
corum tuorum. Siostra naša jesteś,
mnoż się n: tyś iac & dzieć, y nasienie two-
je niech opłynie bramy nieprzyjaciół
swych. Opatrzeć/ iako tu wiele dobrego
życzy Rebecce/ y działkom iey/ a z tym
Jakobowi. Przyszedł potym Jakob
z domu Oycá swego w dom Labana/
przyjmując go Laban z ochotą y wesie-
lem wielkim. Qui cum audisset ve-
nisse iacob filium sororis suae, cu-
currens obviam ei, complexusq; eum
& in oscula ruens, duxit in domum
suam. Gdy (prawi) ustykał, iż przy-
chodzi Jakob sin siostry iego, zabięł mu
w drogę, obłapił, y całując, prowadził do
domu swiego. Tł. tym nie dosyć/ po-
wiada Pismo swiete: Auditis autem

caulis itineris, respondit: os meum
& caro mea es. Et postquam imple-
ti sunt dies mensis unius, dixit:
num quia frater meus es, gratis ser-
vies mihi, dic quid mercedis accipi-
as? Ustykałszy Laban przyczyny drogi
iego rzekł: kośćca moja y ciałem moim
jesteś. A gdy miesiąc wyszedł, znowu
mowi do Láboby: czyła przeto żeś mi brat,
darmo mi służić będziesz? powiedz mi
czymci mam służbę nagrodzić? A gdy
się carkł iego w małżeństwo naparł/ z
chacia na to przyswolił. A tak życzyl
dobrze y czynił dobrze Laban Jakobowi.
Ale długoż? poń nie stanała diffe-
rencya/ różność/ nieprzyjaźni między
nimi. Odiachal Jakob z żonami/ z dzie-
ćmi/ y ze wszystkim dobytkiem/ nie os-
powiadając się Labanowi: rozgnies-
wał się Laban/ stanała między nimi
differencya/ różność/ aliści Laban nie
tylko dobrze czynił przestając Jakobowi/
ale mu też źle mwałac w pogonią
z nim bieży/ chcąc go ze wszystkiego
ilupić. Nuntiatum est Laban die-
rectio quod fugeret iacob, qui assū-
ptis fratribus suis, persecutus est e-
um diebus septem, & comprehen-
dit eum in monte Galaad. Dano znać
lnią trzeciego Labanowi, iż ucieka Jakob,
który uziąłszy z sobą bracia, gonit go
przez siedm dni, y pozwał go na gorze Ga-
laad. A gdyby była taka Boska nie zdo-
łazymała raki Labanowej/ odarłby
był Jacoba ze wszystkiego/ iako sam Jac-
kob przyznawa mówiąc. Nisi Deus
patris mei Abraham, & timor Isaac
affuisset mihi, forsitan modò nudū
me dimisisset. Gdyby (prawi) nie
Bóg O. c. a mego Abrahamá bronił mia,
podehno był mi ze w. skiego złupić.
Jako tedy ten Laban/ tak y infy lu-
dzie z natury to zepsowanej maia/ iż
dobrze czynią bliżnim swoim pozę/
poń się na nich niegniewaia/ poń się
im nieprzyjaźnymi nie stana: lecz nie-
przyjaciółom swoim dobrze czynić/
iuż to jest prawie nād naturę ludzką.
Co przyznaje y Ambroży swiety pi-
sając in Cap. 6. Luc. Non sufficit ini-
micos non odisse, sed quod ultra hu-
manam naturam est, precipimur
diligere. Nie dosyć (prawi) na tym,
nieprzyjaciół w nienawiści nie mieć, ale
też co jest nād naturę ludzką, powinniśmy

Gen: 31.

Gen: 24.

Gen: 29.

ich mi.

ich miłowac. Toć tedy iasna rzecz/ iż ten który odpuſzcza nieprzyjaciolom/ y onym dobrze czyni/ nie ieſt człowiekiem.

Pſalm. 90.

Iż też człowiek nieprzyjaciolom ſwoim dobrze czyniacy/ nie ieſt Anyolem: obaczmy. Prawda ieſt/ iż Anyolowie wiele dobrego ludzjom czynią/ bo im to Pan Bog przykazał: iako ſwiadczy Piſmo ſwiete. Angelis ſuis Deus mandavit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis: in manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Anyolom (prawi) ſwoim przykazał Bog o tobie, żebyście ſtrzegli wś wſelkich drogach twoich: Na rekach ſwoich noſić cię będą, abyś ſnadź o kámiem nogi twoiey nie obraził. O teyże ich dobroczynności wielki Miſtrz duchá Ludowicus Bloſius in dictis Patrum, tak piſe. Hi præclariffimi filij, & amici Dei, ac præcellentes cœleſtis palatii Principes, ex immodica charitate ſua, tibi ad ſerviendum ſubiekti ſunt, teque tanto ſtudio & curá cuſtodiant; vt nulla mens id planè capiat. Neque enim vlla vnquam mater erga vnicę dilektum filium ſuum regendū, cuſtodierendū, tuendumque vigilavit; vt hi beatiffimi Spiritus ſaluti inuigilant: & præcipuè Angelus propriæ tuæ ſpeciatiu cuſtodiat à Domino deputatus. Nam noctu diuque, in omni loco & tempore, in cunctis cauſis & neceſſitatibus tuis, ſumma cum fidelitate tibi adest, & ne ad momentum quidem vnquam à te recedit. Ci (prawi) przjacni Synowie y przyjaciele Boży, ci wſyocy niebieſkiego pałacu Książęta, z niezmiernęſzym iey miłotą tobie o człowieczeńſtwa, ciebie z taką pilnością, z takim ſtáraniem ſtrzegą iż tego żaden rozum poiać nie może. Bo nigdy, żadna Mátka, y naykocháńſzego ſynaczka ſwego z taką pilnością nie ſtrzeżá, nie b; onitá, nie rzadziá; iako ci naybłogoſławieńſzy Duchowie, zbáwienia ſwego pilnia: á oſobliwie Anyol do ſtraz y zwolny od Pána Boga náznáczony. Ten bowiem we dnie y w nocy, káżdego czáſu, y ná káżdym mieyſcu, y w káżdej ſpráwie y potrzebie, ieſt ci przytomny, tak iż cię y ná ieden moment nigdy nie odſtępuje. Wkázaję ci niebieſcy Duchowie An-

yolowie ſwięci/ dotąd tylko ludzjom dobrze czynią/ póki między nimi á ludzmi nie zaydzie iáka differenceya/ áś bo nieprzyiazi: ale gdy ta naſtąpi/ nie trzeba y Anyolom wſac/ raczej ſię zemſzcza niżeli dobrze uczynić. Wczę przestrzegl wſelkiego Izraelá Pan Bog Wſzechmogacy/ mówiac. Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te & cuſtodiat in via, & introducat in locum quem præparavi, obſerua eum & audi vocem eius: nec contemnendum putes, quia non dimittet cum peccaueris, & eſt nomen meum in illo. Oto ja poſłam Anyolá moiego, który cię poprzędac y ſtrzed, będzie ná drodze, y wprowadzi ná mieyſce ktorem ci zgotował, mieyſce go w uczciwoſci, ſłuchay głosu iego; bo nie odpuſci gdy zgrzeſiſz, y ieſt imię moje w nim. W tych ſłowach Boſkich wpáś trzył poważny Oleaſter/ iż y Anyolowi obrazonemu dowierzac nie trzeba: tak bowiem ten Doktor ná te ſłowa piſe. Tu autem Domine Deus meus, cum icatus fueris, miſericordię recordaberis: non ſic autem Angelus, qui nomen tuum habet, qui potestatem habet vt puniat, non autem vt pareat. Ideo merito ſanctus Moyses ſic ſuſpectum habebat Angelorum ducatum, vt dicat Domino: niſi tu ipſe præceſſeris, non educes nos de loco iſto. Tyláſ (prawi) Pánie Boże mo, gdy ſię rozgniewaſz, ná miłoterdzie wſpomniſz: nie tak Anyol imię twoie máiacy, ktor, ma moc kárác, ále nie ma mocy odpuſcić. Dlać ego ſłuſznie Mojeſz ſwiete podeyrżane miał przewo-dnicztwo. An eſkie, tak, iż do Pána mówi: ieſeli ty ſam Pánie przed nami nie poydzieſz, z tego nas nie ſcá nie wprowadziſz. Toć tedy pewna rzecz/ iż dobrze czyniacy nieprzyjaciolom ſwoim/ nie ieſt y Anyolem. A zátem ponieważ taki áni ieſt Anyolem/ áni człowiekiem/ muſi byđz nieiáko Bogiem: ponieważ trzy tylko ſá náctury rozumne, ludzka/ Anyełſka/ y Boſka.

Co ſię tñie Piſmá ſwietego: ná przod z ſtárego Teſtámentu dowodzą/ iż dobrze czyniacy nieprzyjaciolom ſwoim/ ieſt nieiáko Bogiem. W káſogách Wymodu/ Pan Bog Młoyſzeſz Bogiem Járaonoyim czyni/ mówiac:

Exod. 23.

Exod. 7.

Ecce constitui te Deum Pharaonis. Otom cie postanowił Bogiem Faraonowym. A dla ktoreyże to prośbe cnoty Bogiem Moyszę czyni? Miał wielkie cnoty ten wielki Zakonnodawca: miał głęboką pokorę: bo gdy go Pan Bog wyprawował do Faraona wlegącyey/ pokornie mu się z tego wymawia/ mówiąc: Quis sum ego vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Israël de Aegypto? T ktożem ja

Exod. 3.

jest mity Panie, ab, m sedł do Faraona, y wyprowadził lud Izraelski z Egiptu? Miał wielkie cnoty wstrzemięźliwość: posłał bowiem przez dni czterdzieści/ iako naucza Bazyluś święty. Per ieiunium mandata digito Dei in tabulis conscripta, suscepit. Przez post (prawi) przykazania Boskim palcem na tablicach napisane, otrzymał. Miał cnotę pogardy tego świata: bo mogąc być synem córki Faraonowej/ a

Rom. 1. de ieiunio

zatył wielce bogatym: dla P. Boga swojego tym wszystkim meźnie pogardził. Miał cnotę żarliwości o trzymosze Boga: bo widząc iako on lud Izraelski Pana Boga odstąpiwszy/ cielscom: się klaniał: y tablice które był wziął na gorze/ żarliwością zapalony potluł/ y wielce bolał patrząc na taką pogardę P. Boga swojego. Miał też y inne wysokie cnoty: dla ktoreyże tedy z tych stał się miako Bogiem? Według Doktorów świętych/ ani dla pokory/ ani dla wstrzemięźliwości/ ani dla żarliwości/ ale dla cnoty cichosći y dobroczynności przeciwko nieprzyjaciółom swoim. Tak naucza S. Ambroży: Quantas Moyses a populo illatas absorbebat contumelias, & cum Dominus insolentes vindicare vellet, se tamen pro populo offerebat frequenter, vt indignationi Diuinę piebom subduceret: quā m mici sermone post iniurias appellabat populū, consolabatur in laboribus, deliniebat oraculis, fouebat operibus! meritō æstimatus est supra homines. Tak wielkie krzywdy cierział Moysze od ludu, a przecie gdy ich P. Bog chciał karać, z istniał się Moysze za nich: o iako łagodnie, będąc ukrywionym, do nich mówił, o iako ich w pracich cieszył, obietnicami głaskał, czynami płałował? Stał się przeto nad ludzi pod-

Lib. 2. Of
fic: Cap. 7

wyższony jest. Tegoż naucza y poważny Rupertus. Ecce constitui te Deum Pharaonis, ac si dicat: Quoniam tu micissimus virorum, pro tam glorioso negotio cum Pharaone dimicare, & cum Regibus configere indignum te dicis; ecce ego lustollam te super altitudinem nubium, faciamq; te Deum; non quem ille fideliter adoret, sed quem seruiliter formidet. Otom cie (prawi) postanowił Bogiem Faraonowym, iakoby rzekł: ponieważś ty najczystszy ze wszystkich mężów będąc, poczynałeś się z niegodnego z Faraonem walczyć; oto ja ciebie wyniosę nad wszystkie obłoki, y uczynię cię Bogiem, nie ktoremuś, ale Faraonowi klaniał, ale ktoregoś się lekał. Też prawdy y z drugiego miejsca Piśmā świętego starego Testamentu dochodzi. Dawid na tylko ludnom obiecał Bog Cielec Syna swojego/ Abrahamowi y Dawidowi. Abraham te obietnice otrzymał/ kiedy jedynego a Kochanego Syna swego Izaka Panu Bogu ofiarował. Ale Dawid co prośba tak wielkiego uczynił/ iż ciało jego Bogiem się stać miało? Odpowiada do rzeczy moiey poważny Rupertus. Ratio docet, non multo minoris fuisse meriti, pe-

Lib. 1.
Commēt:
in Exod.
Cap. 26.

percisse inimico propter Deum, quā n non pepersisse vnigenito filio. Hoc fecit Dauid inimico suo insensissimō quarenti animam suam, inimico Regi, cuius regnum sine dubio se suscepturum sciebat. Ob hanc maximē causam iuratum illi esse arbitramur, quod semen vel caro eius, assumenda esset in Filium Dei, quia maximē causa ista facit Filios Dei. Rozum (prawi) naucza, iż nie mniejszy zasługi było odpuścić nieprzyjacielowi dla Boga, niż przepuścić ie- dnorodzonemu synowi swemu: To uczynił Dawid nieprzyjacielowi swemu złośliwemu, na zdrowie swoje n- sła pułacemu, którego krolestwo miał koniecznie otrzymać. T dla teyże najwyższej przyczyny przystąpił do niego, iż natiennie abo ciało jego miało się stać Synem Bożym: ta bowiem rzecz najwyższej czyni nas Synami Bożymi.

Lib. 4. de
Victoria
Verbi Dei
Cap. 27.

Jasniey iestże ta prawda znaydujemy w Piśmie świętym nowego Testamentu. Samā Przedwieczna Prawda Chrystus Jezus/ tak nau-

cza sta-

Matth: 5. ga słuchaczom swoich: Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, benefacite eis qui oderunt vos, ut sitis filij Patris vestri qui in caelis est, qui solem facit oriri super bonos & malos. *Ia wam zaś powiadam, miłujcie nieprzyjaciół wasze, y dobrze czynicie tym którzy was nienawidzą, abyście byli synami Ojca waszego który jest w niebie.* Paterzcie / gdyby rzekł / czynicie dobrze nieprzyjaciółom waszym / a ostanteście się Królami / Cesarzami / ostanteście się Prorokami / Paterarchami / Anyołami / Archanyołami / Cherubinami / Seraphinami; wielkaby tym samym zasplata człowieka dobrze czyniącego nieprzyjaciółom / potkają: wielkaby to bowiem lednemu robaczekowi ziemskiemu ostante się Anyolem / Archanyolem / Cherubinem / Seraphinem. A przecieś się Chrystus tym wysłitem nie kontentuje / ale to nad co już nic wyższego nie masz / obiecuje: *ostanteście się (prawi) synami Bożymi, (z tym niejakoby Bogami).*

Homil: 19. in Matth. Co się tćnie Doktorów świętych: Chryzostom śpięty / wważając pomienioną zapłatę od Chrystusa obiecaną / oś naucza: Neque enim hic terra meminit, sicut in montibus; nec consolationis ac miserationis, sicut in lugentibus, atque miserationibus; neque regnum caelorum memorat, sicut in pauperibus spiritu, persecutionemque patientibus: sed quod hic erat longe sublimius, ut scilicet fierent similes Dei, prout tamen hominibus id esset possibile, ut sitis, inquit, filij Patris vestri, qui in caelis est. Perspice obsecro, quemadmodum ultimam posuit coronam bonorum Kiedy (prawi) cichym nąznacza nągrode, mowi: Błogosławieni ci sę, bo osiągną ziemię: kiedy nąznacza zapłatę miłosiermym, mowi: Błogosławieni miłosiermi, bo miłotierdżia dostapia: kiedy nąznacza płaczącym y utrapionym, mowi: Błogosławieni którzy płaczą, bo będą pocieszeni: kiedy nąznacza taknacym y pragnacym / sprawiedliwości, mowi: Błogosławieni którzy takną y pragną sprawiedliwości, bo będą nąsćeni: kiedy nąznacza w bogim w duchu, mowi: Błogosławieni w bogim w duchu, bo ich jest królestwo niebieskie. Lecz kiedy nąznacza zapłatę odpuszczającym y dobrze czyniacym / miłotierdżiom,

nie kontentnie się wszystka ziemia, ani miłotierdżiem, ani pociechą, ani nąsćenię, ani samym niebem; ale daję to co przeyższe to wszystko, y nad co już nic większego nie masz. Ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est. W y którzy odpuszczacie y dobrze czynicie nieprzyjaciółom waszym, ostanteście się synami Bożymi. Tenże złotousty Doktor ciefac tych którzy od nieprzyjaciół potwarzają cię: piew / tak mowi: Hęc vestra qui contumeliā afficimini, cōsolatio est: contumeliā afficimini, afficitur & Deus: exprobramini, exprobratur & Deus: conspuimini, sanē nobiscum communicabit & Dominus noster, nunquam autem contumeliā affecit: & ita nos sumus, qui communicamus Christo, non vos; ferre enim eum qui contumeliā affecit, Dei est: contumeliā autem afficere immeritum, demonibus congruit, cum quibus stant, qui contumeliā afficiunt. Tym się ciefacie wy których potwarzają, potwarzają was, potwarzają y Boga: wragają się z was, wragają się y z Bogą: plus ną mas, toż y Páną nąpęgo potk. to, a przecieś on nigdy nie potwarzył, y tak wy których potwarzają, z Chrystusem Pánem nąsłym / spoleczność mąmy: znieść bowiem cief / plusie tego który potwarza, samego Boga jest: potwarzyć zaś niewinnego, skłan się jest / Zetelniey iesze tego naucza tenże Doktor święty. Non visci,

Homil: 39. in Acta.

Homil: 40. in Acta.

Co się tćnie drugiey propozycyey: to jest tey. Ale tak jest / iż Szczępan s. odpuscił dziś y dobrze czyni nieprzyjaciółom swoim: y tak jest dosyć iasna z Pisma świętego / z Dzierow Apokstolskich. Wiele z tego czynili Żydowie / wżniom Pánstwu / a między nimi

Szczę

Aktor: 6.

Szczepanowi świętemu/ wodząc ich po Trybunalach/ po ratuszach/ wśedzie iżac/ potwarzając/ y rozmáicie przykładując. A Szczepan święty co? podobno sis mścił krzywdy swoje y towarzysów swoich? bynamniej y o wśem im dobrze czynił. Tak bowiem mowi Pismo święte. Stephanus autem plenus gratia & fortitudine, faciebat prodigia & signa magna in populo. Szczepan zaś pełen łaski y mocy, czynił cuda y znaki wielkie w ludziach. (ślepych oświecał/ głuchym słuch przywracał/ niemym mowa dawał/ trędowatych oczyszczał/ y inśedziwne rzeczy czynił) Czyli to nie wielkie dobrodzieystwa? Znowu nie pamiętaiac ná takie tego czyni: Surrexerunt quidam de Synagoga quae appellatur Libertinorum, & Cirenensium, & Alexandrinorum, disputantes cum Stephano. Powstáli (prawi) z roinych zborów, dysputuiac z. Szczepanem, &c. Mógł Szczepan święty iako nieprzyaciół z daleka mściac/ z nimi sis wiecey iako z niewdziaczymi w rzeczy nie wdaiac: nie czyni jednak tego/ ale aby y duśe ich zbawił/ náucza ich prawey drogi/ potázuiac/ iż Chrystus iest prawym Bogiem/ przez Proroki obiecánym. Znowu mu krzywda wielka czynia/ gdy wielkie potwarzyna ná niego kláda. Tunc submisserunt viros, qui dicerent se audivisse eum dicentem verba blasphemiae, in Moysen, & Prophetas, & in Deum: & statuerunt falsos testes qui dicerent, homo iste non cessat loqui verba aduersus locum sanctum & legem; audivimus enim eum dicentem: Quoniam Iesus Nazarenus destruet locum istum, & mutabit traditiones quas Moyses tradidit nobis. Tedy náprawili majów, którzy by imiádczyli, że go słyseli mowiącego słowá bluźnierskie, ná Moyśsa, ná Proroki, y ná Boga: y postáwili świadki fałszywe mowiące; człowiek ten nie przestáe mowić słów przeciwko miéscu świętemu, y przeciwko Zákonowi; śśelismy mowiącego, iż Iesus Nazareński zepsuił to miéсце, y odmieni podání które nam Moyses podał. A zá tak wielką krzywdę y potwarz dobrym oddáie Szczepan święty: bo powstałszy czyni im go-

roce Kazanie z Moysesa y Proroków/ pokazuiac/ iż Chrystus iest prawym Bogiem/ y prawdziwym Messyaszem/ który przyśedł ná świat dla zbawienia ludzkiego. A zá takie dobrodzieystwo tego/ znowu mu złym oddáie: Audientes autem haec discabantur cordibus, & stridebant dentibus in eum, & eicientes eum extra civitatem lapidabant. Słyszaco (prawi) kráńty sie ich se. ca. y zabami zgrzytali, y wyrzuciwszy go z miásta kámiennowali. Zá tak wielką krzywdę y o wśem iuz náywielśsz/ przecis im ięśze Szczepan święty dobrze czyni. Positis autem gentibus clamavit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum: & cum hoc dixisset, obdormiuit in Domino. Wklękanyś ná koláná zawołát głosiem wielkim: Pánie nie pócztay im tego zá grzech: co wyrzekśy zśśnal w Pánu. Pátrście, iáż to im odpúścił wśytkie krzywdy/ y zá nie Páná Boga próśil: czyim im wielce dobrze czynił. Toć iuz iásna rzecz/ iż dziś śśalá sis druga Incarnácyá: bo dziś ten człowiek/ Szczepan święty/ odpuszczáiac nieprzyaciółom y onym dobrze czyniac/ śśal sis nieiako Bogiem/ bo Sonem Bożym. Wielkie to záprawda śśesácie potkátło Szczepaná świętego/ że człowiekiem będąc/ á dziś odpuszczáiac nieprzyaciółom swoim y onym dobrze czyniac/ śśal sis Synem Bożym. Aleć y ná wśytkich to śśesácie potkátć może/ potwórzáj wśytkim nam rzeczonó. Uligite inimicos vestros, & benefacite illis, ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est. Miliácie nieprzyacióły náśe, y dobrze im czýńcie. &c. Zaczym y my śśarác sis oto mamy/ żebyśiny miłóś wali nieprzyacióły náśe/ y onym dobrze czynili. Ty który owo pogniéwał wśyś sis zbrátem ábo z śśiadem/ ábo z inśym bliźnim twoim/ mowić do niego niechceś y przez kílka dni/ á czássem y przez rok/ śmucna mu twarz pokazuięś/ y czásťo go z daleká miuáś; odpúść mu dla miłóści Bożey/ przepróś sis z nim/ dobrze mu czyn/ wielką zá to nagrodę weźmieś: bo sis śśanieś Synem Bożym. Ty któryś sis zembóć pragnieś/ który złe mowis zá podání okázá o bliźnim twoim z śśerey prze-

śśwó

ćwóło niemu nienawiać/ że cię zelżył/
 żeć krzywdę taką wielką uczynił; choć
 by cię też pobili y poranili/ nie mścił się/
 odpusć mu to z prawego serca/ proś
 zan Pana Boga/ czyn mu dobrze dla
 miłości Bożej; będziesz miał za to
 wielką nagrodę/ bo się ostatnie Synem
 Bożym. Ty który owo mówisz/ tak
 mi zakłócał serce/ iż na niego patrzyć
 nie mogę/ do śmierci mu tego nie od-
 puszcze: odpusć mu dla miłości Bo-
 żej/ ostatnieś się za to Synem Bożym.
 O głowice Chrześcijański iakoś nie
 rozumny/ kiedy y dla tak wielkiej za-
 platy odpuszczając y dobrze czynić nie-
 przyjacielowi twemu niechcesz! Py-
 tam cię: gdyby kto krzywdę uczynił/
 słowiby cię zelżył/ albo y pobili/ gnie-
 wali byś się na niego: wtym zawolał-
 by cię Król iaki wielki/ y rzekł ci by:
 odpusć temu nieprzyjacelowi z pra-
 wego serca/ y czyn mu co dobrego/ a
 ja tobie dam za to sto tysięcy dukat-
 row: czylibyś nie odpuscił? Zapra-
 wdę wielki by to był nierozum twoy
 nie odpusć tak małej krzywdy/ za
 tak wielką zapłatę! A gdyby ięszce
 rzekł: odpusć mu y uczyn mu co do-
 brego/ a ja tobie dam za to puł kroles-
 twa moiego/ będziesz Panem wielkim/
 mając tak wiele miast/ wsi/ y wsela-
 tich dostatków: ięszceby to był wiel-
 ki nierozum/ dla tak wielkich bo-
 gactw nie odpusć. A gdyby ięszce
 Król rzekł: weźmę cię sobie za kocha-
 nego syna/ y będziesz dziedzicem wszy-
 tkiego Królestwa y Państwa moiego/
 tylko odpusć te krzywdę bliźniemu
 twemu; a tybyś przecie nie odpus-
 ścił: a zażył to nie było wielkie śla-
 stwo twoie? A gdyby ięszce wielki
 Król/ na przykład ten/ któryby miał
 wszytek świat/ mówił: dam ci wszytko
 Państwo wszytkiego świata/ wszytkie
 złota y srebra/ co ich tylko jest na świe-

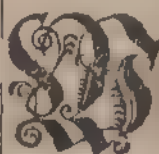
cie/ będziesz wszytkiemu światu roską-
 zował/ będąc się za te ledne zelżywość
 która bliźniemu odpusć; wszytkie
 narody na świecie kłaniać/ będą cię
 chwalić y tobie służyć/ będziesz we wsze-
 lskich pomysłnych opływał roskos-
 szach; nad to dając żywot na tysiąc
 lat/ będziesz żył na świecie we wsze-
 lkich dostatkach y roskoszach przez ty-
 siąc lat. Co rozumieś głowice
 Chrześcijański/ iezelibyś krzywdę two-
 ich dla tak wielkiej zapłaty nie odpu-
 ścił? Zaprawdę inaczej czyniac/ odro-
 binybyś rozumu nie miał. O iakoś
 daleko nierozumniejszy/ gdy dla syno-
 stwa Bożego/ krzywdę twoich nie od-
 puszczaś/ ani dobrze czyniś nieprzysia-
 ciolom twym? Nad sto bowiem ty-
 siący dukatow/ wielka jest bydy Synem
 Bożym; nad puł królestwa wiel-
 kiego/ wielka jest bydy Synem Bo-
 żym; nad całe wielkie jedno królestwo/
 y owsem nad wszytek świat/ y nad
 wszytkie jego złota y srebra/ nad wszy-
 tkie pomysłne roskoszy/ wielka jest
 bydy Synem Bożym: gdyż kto jest
 Synem Bożym/ jest dziedzicem nie-
 ba y ziemi. Si filij, & heredes, &c.
 A mieć Królestwo niebieskie wielka
 jest/ niż mieć tysiąc tysięcy światow/
 wielka niż żyć y tysiąc tysięcy lat we
 wszelkich roskoszach na świecie. Kto
 bowiem ma Królestwo niebieskie/ ma
 samego Boga/ w którym się wszytkie
 dobra zamykają. Uwajay to sobie
 pilnie głowice Chrześcijański/ a od-
 pusć nieprzyjacielom twym/ y do-
 brze im czynić będziesz: a z tym z dzis-
 siejszym Szczepanem świętym staś
 nieś się Synem Bożym/ y tak na wielki
 w dziedzictwie królestwa niebieskiego
 z Chrystusem żyć będziesz. Reor-
 remu część niech będzie na
 wielki. Amen.

Ad Rom. 8

NADZIEN S. IANA APO- stoła y Ewangelisty, KAZANIE PIERWSZE.

Vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan: 21.
Obaczył ucznia onego, którego miłował I E Z V S.

Jele barto y zacnych ty-
tulow mogl sobie przypis-
ac danielowy Jan swiety
Apostol y Ewangelista.
Chrześcianie w Chrystu-
sie Namilky. Mogl o sobie napisac:
Vidit discipulum illum, qui fuit fi-
lius Regine celorum, Sanctissima
Virginis MARIÆ. Obaczył ucznia o-
nego, który był synem Krolowej niebie-
skie, Panny Przena, wiatszey MARTY.
Mogl/ mowia/ sobieten tytuł przypis-
ac: bo o nim Chrystus Bog prawy
rzekl do Panny Przena swiatke: Ecce
filius tuus. Oto (prawi) Syn twój. Mogl
powtore napisac: Vidit illum disci-
pulum, qui fuit Domino fidelissimus.
Obaczył onego ucznia, który był Panu swe-
mu na wierniejsi. Mogl/ mowia/ ten
tytuł sobie przypisac: bo kiedy wsta-
scy uczniowie przy gorzkiej Mace
tego poucietali/ on ani na ten czas ko-
chane^o Mistrza swego odstąpił. Mogl
sobie przypisac tytuł orla wysoko la-
tającego/ mogl napisac: Vidit disci-
pulum illum, qui tanquam aquila
volaturus erat, & Divinitatē Christi
annunciaturus. Widział ucznia onego,
który miał iako orzeł wysoka latać, y Bo-
stwa Chrystusowego dojrzeć. Mogl/
mowia/ tak napisac: O nim abowiem
mowi Augustyn swiety. Aquila ipse
est Ioannes lublimus predicator,
& lucis internæ atque æternæ fixis
oculis contemplator. Orłem jest
(prawi) Jan wysokie rzeczy opowiadający,
y na światłość wnetrzna y wieczna nie-
zmrużon^o okiem patrzący. Kiedy tedy
te y inne wysokie tytuły, mogl sobie
Jan swiety przypisac: czemuż się tyl-
ko samym tytułem kochanką Chrystu-
sowego kontentue? mowiac: Vidit
discipulum illum, quem diligebat
Iesus. Obaczył ucznia onego, którego

miłował Iesus. Czy to podobno dla
tego/ że ten tytuł ze wszytkich jest naya-
zacniejszy? Tak jest zapewde. Wszy-
tkie inne y naywyższe tytuły bez tego
nie są: bo choć kto będzie y Sena-
torem/ y Książciem/ y Krolom/ y Cesa-
rzem/ ieżeli nie będzie kochankiem Bo-
żym/ na nic mu się wszytko nie przyda.
A kiedy kto będzie kochankiem Jezu-
sowym/ dosyć mieć będzie/ choć wiecey
nie mieć nie będzie. Lecz ponieważ
y inni Apostołowie byli kochankami
Jezusowymi/ y tym się tytułem szczy-
cieli: coż za przyczyna że Jan swiety
był osobliwym kochankiem Jezus-
owym? co za przyczyna że się w nim
Chrystus Iesus nad innych uczniow
swoich wiecey kochał? Pokażę na tes-
tamentach Kazaniu / trzy tego przy-
czyny. Będzie to tu cześć y chwale Bo-
żey/ a tu zbudowaniu naszemu.

O sie tknie pierwszey przyczyny:
Potrzeba wiedzieć / iż ażkole-
wiel y tego Pan Bog głowiek kocha/
który mu wiernie służy/ choć się przed
tym marnościami światowymi zmia-
zał/ to jest/ światu z obrazą Bożą słu-
żył: przecis iednak (ceteris paribus)
wiecey się w tym daleko kocha/ który
mu wiernie służy/ a nigdy się marno-
ściami światowymi nie pomazał/ nie-
gdy się światu nie dedykował/ nigdy
światu z obrazą Bożą nie służył. Oby-
tającami to y. Pismem swiety y Po-
gansko Historya/ y podobienstwy. Co
się tknie Pisma swietego. Czytam w
Ewangeliey swietey/ iż Marya Ma-
gdalena dwakroć Chrystusa Pana iez-
szego żyjącego na tym świecie/ mazała
mi namażała: pierwszy raz w domu
Pharyzeuszowym/ iako pise Łukasz.
Osculabatur pedes eius, & unguento
ungebat. Catowała (prawi) nogi iego,
y mazią mazała: drugi raz namaści-
ła gło-

Trakt: 36.
in Ioan.

ła gło-

świątę Pańską / iako opisuje Mat-
theus ewangelista. Accessit ad eum mu-
lier, habens alabastrum unguenti pre-
tiosi, & effudit super caput ipsius re-
cumbentis. Przysłała (prawi) do nie-
go niewiasta, mająca alabastr masła dro-
giego, i wysłała na głowę jego siedzącego.
Co to jest prośba / że pierwszy raz w do-
mu Pharyzeuszów / nogi tylko Chry-
stusowe namaszcila? a drugi raz już
nie nogi / ale głowę jego świętą droga-
maszczą namaszcila? Czy to podobno
dlatego / że w domu Pharyzeuszowym
będąc / teżże grzesznica była / a z tym
nog się tylko Pańskich trzymala; do
głowy zaś przystąpić nieśmiała? Czy
li też dlatego / że gdy w domu Phary-
zeuszowym była / nogi tylko Pańskie
namaszczenia potrzebowały / a głowa
byłaby? Czyli też dlatego / że ona
masło w domu Pharyzeuszowym była
tania / a przeto niegodną głowę Chry-
stusową; ona zaś była droga / przeto
zjechała się na pomaszczenie tak świętej
głowy? Wszystkie te przyczyny są do-
bre: ale ta / która dać powinna Pi-
smu świętemu tłumacz Rupertus / nay-
wyższy rzeczy naszej służy: słowa są po-
mienionego Doktora. Nam reuera
quando primum ad Dominum ac-
cessit, tunc unguento quod non pro-
pter Dominum ipsum emerat, sed
ob fragrantiam sui corporis vege-
tandam composuerat, solos vixit
pedes Domini: nec enim poterat
peccatrix statim capite eius digna
fieri. Nunc vero iam iustificata &
dilecta, unguento quod propter hoc
ipsum emerat, tam caput, quam pe-
des perunxit. Jakoby rzekł ten wiel-
ki Doktor: w domu Pharyzeuszowym
nogi tylko Pańskie a nie głowę maszczą
namaszcila / bo ona masło dla siebie sa-
mej była kupiła / swoje ciało / aby się
była światu podobala / aby mu była
wdzięcznie pachnela / aby mu była
wiernie służyła / namaszczać miała: że te-
dy ona masło raz służbie światowej od-
dana była / nie tak Chrystusowi przy-
jemna była / żeby ją był do głowy swo-
jej świętej przypuszcł / przeto nogi
tylko swoje namaszczył / nie dopuszcł.
Ona zaś druga masła kupiła była Ma-
gdalena / już nie dla siebie / nie dla słu-
żby światowej: ale dla samego tylko

Chrystusa / przeto tak bardzo miła y
wdzięczna była Chrystusowi / iż nie tyl-
ko nogi / ale y głowę świętą dopuszcł
namaszczać. Takci zaprawdę tak: kto
duszę swoją wprzód światu odda / kto
ja marnościami światowymi zmąże /
a potem żałując tego / obroci się z po-
stusunkiem Magdaleny do Chrystusa /
przyimieć wprowadzić duszę taką Chry-
stus / ale względem duszy niezmążanej
tylko do nog / w takim poważeniu / w
takim kochaniu / dusza taka o Chrystu-
sa będzie. Lecz kto duszę swoją nigdy
światu nie odda / kto jej nigdy mar-
nościami jego nie zmąże / ale niepo-
kłada na służbę Chrystusowi przynies-
cie: tak ta dusza Chrystusowi wdzię-
czna bardzo / tak bardzo miła / iż ją do
głowy swojej przypuszcza / to jest / wy-
sokić jej fawory pokazuje / bo ja wyso-
ka miłością miłuje.

Co się tynie Historycy Pogań-
scy: pisze Seneka Lib. 1. de Benefic:
Cap. 22. iż kiedy Alexander wielki try-
umfował z zwyciężonych Królestw
wszystkiego wschodu / y kiedy przeto
nad wszystkie się prawie ludzkie animus-
sem przenosił: przyiada do niego Po-
stłom od Korynthu miasto / zwycięstwo
mu tak znamiennych wnieśli / a przy-
tym mu miasto swoje Korynth daru-
jąc: na co wsmiechnął się Alexander
wielki. Tu tedy z Postłom onych rze-
czy: huius civitatem unquam dedi-
mus alij, quam tibi & Herculi. Jak-
oby rzekł: nie lekce sobie pomazay o
Krolu ten podarunek / bo to nie ja-
kiekolwiek miasto ofiarujemy / ale ta-
kie / które w żadnych nigdy rękach nie
było / dopiero w twoich będzie / ni-
komuś go nigdy nie ofiarowali tylko
tobie samemu a Hercule. Les-
dnie co Alexander wielki wysłuchał to
odpowiedź / zaraz miasto od nich
przyjął / y w nim się dla tego samego
że przedtym w nich rękach nie było /
wielce kochał. Jeżeli to Chrzęścianie
Ciemię / członki / nie będąc pierwszymi
y naywyższym wszystkich rzeczy Panem /
a z tym będąc takim / któremu nie by-
ła rzecz powinna oddać wszelką rzecz /
jeżeli mówis więcej sobie rzezy niż
zyl / które przedtym nikomu nigdy
nie ofiarowano / jeżeli to która w
przód komu kiedy oddano: Coż rozus-

mieć mamy o Panu Bogu/ który jest Panem naysprawiedliwyszym/ y nayswyszym/ wśyskich rzeczy na niebie y na ziemi/ y ktoremu rzecz jest powinna oddać się naprzód y całę wszelkiemu człowiekowi: O Boże mój/ iako mu daleko miłsze y kochanie to miasto/ cę duszą/ ktora nigdy światu y marnościom tego ofiarowana nie była: aniżeli ta/ ktora kiedy światu oddana y tego nieczystościami zmaszana została.

Co się tćnie podobieństwo: Gdyby ieden człowiek miał przed sobą na stole chleb świeży/ piękny/ y smaczny; w tymby przyszedł ubogi/ prosiący go dla miłości Chrystusowej o on chleb; dalby mu go dla Chrystusa z ochotą/ choćby sam do niego wielki miał apetyt: drugiby też człowiek miał takiż chleb przed sobą/ iednąk gdyby go ubogi dla Chrystusa oń prosił/ dąćby go niechęć. Trafiloby się żeby przed nim chleb on pieś porwał y z nim rzeżał; ktorego on dogoniwszy wytraciłby mu go z pańszczy/ iuz pomazany y pokasany/ tak/ żeby iuz y sam do niego apetytu nie miał; y dopiero by go wmyśli/ ubogiemu któryby się trafił/ dał dla Chrystusa. Pytam: co rozumiecie/ któryby się z tych chlebow Chrystusowi wiecey podobal? czyli ow smaczny y piękny/ czyli ow iuz od psa pokasany/ pomazany/ luboby iuz z pańszczy tego wytracony/ y oczyszczony? Przyznacie wśyscy/ iżby się wiecey Chrystusowi podobal ow świeży/ piękny/ y smaczny; niżeli ten iuz od psa pokasany/ lubo mu z pańszczy wytracony/ y pieknie obmyty. Duszą naszą w niewinności badacę/ światą y proźności tego nie znająca/ jest iako świeży chleb/ piękny/ y smaczny: bo w Chrystusie wielki apetyt sprawujący. Dusza zaś naszą grzechami zepszona; iednąk potym zaś grzechy pokutująca/ jest chleb od psa piekielnego gortą przeklętego pokasany/ zepszony/ lubo przez pokutę świętą z pańszczy tego wytracony. Ktoryż tu tedy chleb/ ktora duszą/ wiecey się Chrystusowi/ gdy mu ię ludzie ofiarują/ podobają? Czyli ta ktora jest chlebem świeżym y pięknym? czyli ta ktora jest chlebem od psa piekielnego pokasany/ pomazany/ lubo z pańszczy tego przez

pokutę świętą wytraconym/ y żalem obmytym? Przyznacie wśyscy/ iż wiecey się Chrystusowi podobają dusza piekna y nienaruszona/ niżeli dusza zmaszana y pokasana/ lubo z pańszczy psiej pokutą świętą wytraconą/ y żalem serdecznym obmyta. Jeżeliż tak: toć iasna rzecz/ iż wiecey się Chrystus w tym kocha/ który mu wiernie służy/ y nigdy światu nie służył/ nigdy światowymi marnościami pomazany nie był: niżeli w tym/ (ceteris paribus) który mu wiernie służy/ iednąk kiedykolwiek przedtem światu służył/ y ię się marnościami z obraza Boskiego parzył. A tak jest pierwsza przyczyna/ dla ktorej Chrystus Jan świętego nad inśych Apostolom wiecey miłował: cę mowi przyczyna/ iż on wiernie służył Chrystusowi/ a przedtem nigdy się światowymi marnościami nie zmaszał. Tak bowiem o nim Kościół święty w responsoryach swoich mowi. Dignebatur autem eum Iesus, quoniam specialis prerogativa castitatis, ampliori dilectione fecerat dignum. O tymże y poważny Euthymius mowi tak: Tantam Ioannes a puero habuit curam puritatis, ut ne turpem quidem cogitationem vaquam in cor suum ascendere permiserit. Tak (prawi) wielkie od dzieciństwa miał staranie Jan święty okolo sumnienia swiego czystości, iż teży pomyslenia nieczystego do serca swiego nigdy nie przypuścił. Ale nayszczelniey poważny Theophilus kćus o tym świadczy. Ioannes innocentissimus, simplicissimus, mansuetissimus omnium erat, & ideo diligebatur. Jan (prawi) że wśyskich był nayswieńszyszy, naysprawiedliwyszy, nayszczelnyszy: przeto nad wśyskich był nayswiecey miłowany. Jeżeli tedy człowieka Chrześcijański życzysz sobie z Janem świętym/ osobliwa miłoscia od Chrystusa bydz miłowany: staray się o to/ abys się nie pokalany na służbę Chrystusowi oddał/ staray się o to/ abys nigdy marnościom światowym z obraza Boskiego nie służył/ ale naprzód y zawsze/ samemu Chrystusowi.

Rzeczysz. Dosyć mnie na tym/ że mnie Chrystus pospolitą miłoscia miłować będzie/ coż mi potym starać się żeby mnie Chrystus nad inśych miłował?

in Cap. 23
Ioan:

wał: záżył tedy z drugimi swiatá/ á potym pokutowác/ y Chrystusowi sluzyc beda.

O głowieze Chrześciani! iáko to nierozumna mowa twoia! Co rozumiesz/ kiedy byś sluzyl ábo w łmiecia/ ábo w słachćcia/ ábo w Kiejęcia/ ábo w Krolá/ ábo w Cesarzá/ y byliby na cie gospodarz ábo Pan twoy tak łaskaw/ iáko na wielu inšych slug swoich: á przybył widzialbyś żeby niektórych osoblwa miłoscia miłował/ á zátym wielkieby im fawory pokazował/ miłeyby z nimi konwersował ni z inšymi/ lepieyby ich karcił/ napawał/ ozdiewał/ lepieyby im dáleko plácił: co mówisz rozumiesz/ czylibyś się kontentował/ áby cie gospodarz ábo Pan twoy pospolita miłoscia miłował: czylibyś się nie stáráł/ żeby cie osoblwa miłoscia miłował: zwałafz/ gdy byś miał łacny sposób nábyć osoblwoy tego miłosci. Záprawda nie kontentowalbyś się pospolita tego miłoscia/ álebyś się stáráł o osoblwa/ ábyś tak osoblwoy Panstich faworow doznawał/ y w konwersacyey/ y w iedzeniu/ y w pićiu/ y w odzieniu/ y w zapláćcie. Taká ábowiem łaska Pańska/ to iest/ osoblwa náđ inšych/ wielce się ludzie śczyca. Sluchaymy co mówi Pismo swiate w Kiejęch Esther. *Et exposuit illis magnitudinem dñi ciarum suarum, filiorumq; turbam, & quantá eum gloriá super omnes Principes & seruos suos Rex eleuáset; & post hæc ait: Regina quoque Esther nullum alium vocauit ad cõuiuium cum Rege præter me, apud quam etiám cras cum Rege pranurus sum.* Pokazał (práwi) *Amán* przyjacielom swoim wielkość bogactw swoich, y iáko go chwala náđ wszystkie Senatary y slugi swoje Krol wezcił y przydał: y Krolowa Esther nikogo ná bankiet nie wezwála tylko mnie, w ktorey też y jutro obiádownić beda. Záczym pewna rzecz/ żebyś się ty głowieze nie kontentował pospolita miłoscia ktoregoś Krola/ ale májac ná to sposób/ stáralbyś się o osoblwa miłosci tego. Jezeliż tak/ á czemuż się samego Boga pospolita tylko miłoscia chcesz kontentowác? genus się o osoblwa miłoscię stáráć nie chcesz?

Wiedz to w ciebie wielka łaska osoblwa łmiecia/ słachćcia/ Kiejęcia/ Krolá/ Cesarzá: niżej osoblwa łaska y miłosc Boga. Wiedz to w ciebie wielki głowiek śmiertelny/ niżej Bog nieśmiertelny. O Boże moy iáki twoy w tej mierze nierozum!

O sie tknie drugiey przyczyny/ dla ktorey Chrystus Janá S. náđ inšych miłował: Potrzeba wiedzieć/ iż nie ten się głowiek osoblwie Pánu Bogu podoba/ y nie tego Pan Bog osoblwa miłoscia miłuje/ ktory chce byđ náđ zlych ludzi lepszim: ale ten mu się osoblwie podoba/ y tego osoblwie miłuje/ ktory iest ambitiosus in virtute, ktory chce byđ náđ dobrych lepszim: to iest/ chce inšych cnótliwych w cnoćcie celowác. Z Pisma swietego to iásnie pokáznie. Dufsz ludzka Oblubienica Chrystusowa/ tak w Pieniách Salomonowych wysławia. *Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata: to iest: Cnotliwego żywota twoieg sława o Oblubienico moia/ niech przechodzi wšytkich inšych cnoty. Patrzyć/ nie tá się Oblubienicowi niebieskiemu podobá wonność cnoty/ ktora przechodzi wonności potrzyw/ to iest/ ktora przechodzi złości ludzi iádownitych/ gniezoliwych/ mściwych: nie tá/ ktora przechodzi wonność trupow/ to iest/ złość ludzi wšetecznych/ cudzolożnikow/ y inšych nieczystych: nie tá/ ktora przechodzi wonności gnoiu/ to iest/ ktora przechodzi złość ludzi/ ten gnoy swiatowoych rzeczy miłujących. Jezdnym słowem/ nie tá się wonność cnoty Bogu podoba/ ktora smrody grzechow swiatowoych przechodzi: ále tá/ ktora iest super omnia aromata, ktora przewyższa wonności naydroższych másić/ to iest/ wysoki chęnot swiatych. Proba tego y z Ewangeliey swietey. Weźmycie sobie przed oczy oneg Pharyzeusza/ tego cnota wydawała z siebie wonność: ále iákoż? przechodząca tylko wonność potrzyw/ gnoiu. Tak się bowiem modlił. *Deus, gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominẽs, raptores, iniusti, adulteri, &c.* O Boże, dziękuję tobie, że nie iest iáko inšy ludzie, wydziercy, niespráwiedliwi, cudzolożnicy. Patrzyć/ tego to cnota*

Cant. 4:

Cap. 5.

Luc. 12.

Serm: 33.
in Cant.)

tego przechodzi? Zaprawdę przechodzi tylko złości wydzierców/ niesprawiedliwych/ cudzołożników. A podobasz się ta cnota Panu Bogu? bynasz mniey. O czym tak pięknie poważny Gilbertus Abbas mowi. Bona gratia: tum sibi diuinitus collata, tecum reputat, & quasi vnguenta recenset: non sum, inquit, sicut ceteri homines, raptores, iniusti, adulteri. Non magna gloria, magna tamen ipsi videtur, ipsi redolet: non tamen super aromata, sed super sulphura ceterorum. Dobrá (prawi) táski od Pána Boga sobie dane vvažá, y iákoby máti wylizá: nie ieštem (prawi) iáko inni ľudzie, wydziercy, niesprawiedliwi, cudzołożnicy. Nie wielka chwala, ktora on ie: dná ma zá wielka, y iemu pachnie: ie: dná nie ná máti, ale ná tiárki inšych. A záтым co? Descendit reprobatus od Boga z wonnošcia swoga odrzuceny zoštal. Przeciwnym sposobem Job spráwiedliwy/ byl w wielkiej cenie y w wielkim łochaniu v Pána Boga. A czemuž byl w wielkiej cenie? czemuž byl wielki przed P. Bogiem? Słuchaymy Pišiná šwistego. Vir erat in terra Hus nomine Iob, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo. Máž byl (prawi) w ziemi Hus imieniem Iob, y b, t on máž šezery, y prošy, y boiacy sie Boga, y odšepiacy od złego. Což wiecey? Eratque vir ille magnus inter Orientales. T byl on máž wielki, między wschodniemi ná wschod miéškaacy mi. Pátrzy: cie/ nie v pátruisz tu wielkošci w Jobie miéškaacy miedzy Guzytami/ ale miéškaacy miedzy wschodu obywatelami. Eratque vir ille magnus inter omnes Orientales. A czemuž to nie miedzy Guzytami/ ale miedzy wschodniemi Job šwisty przed Pánem Bogiem wielki? Potrzeba wiedziec/ iż Guzytowie šli od Ezawego/ y byli strogimi grzechami zmážími: miedzy ktorými byl Job/ iáko mowi Chryzostom šwisty: Vt columba in medio accipitrum, vt ouis in medio luporum, vt stella in medio nubium, vt liliū in medio spinarū, vt germē iustitię in oppido iniquitatis. Iob (prawi) mieškal miedzy Guzytami, iáko gołebica miedzy iástrzabami, iáko owie

Iob 1. cap.

Homil: 1.

czka miedzy wilkami, iáko gwiazda miedzy obłokami, iáko lilja miedzy cierniewy, y iáko kwi: tek spráwiedliwošci w po: rządku miásta niepráwošci. Wschodni zaś ludzie byli ei/ ktorzy od Abrahama šli/ y wyšotich cnot tego násladowáli. Tęż zád tedy pochodzi wielkošć cnoty Jobowej/ że przewyjšał cnotę Guzytow/ ludzi wielce przed Pánem Bogiem złyehy grzeshnych: ale zád/ iż byl wielki inter orientales, iż przechodził cnotę ludzi ná wschodzie miéškaacych/ to iešć/ wielkimi cnotami šwiecacych. Zaczynam perwá rzecz/ iż ambitiošus in virtute, ten człowiek ktory sie stara inšych ludzi przechodzić w cnošcie doškonalošci/ ten sie mowia wiecey Pánu Bogu podobá: a záтым w tym sie wiecey Bog łocha.

Tak byla druga przyczyna/ dla ktorey Chryštus Pan ošobliwa miłošcia ná inšych miłował Janá šwistego: tá mowia przyczyna/ że Jan šwisty byl ambitiošus in virtute, chćiał inšych Apostołow/ y ošwym wšyštich ludzi celować w cnotách šwistych: dowodza tego. Nápráwił z brátem swoim Mátkę swojá/ aby táto supplis do Chryšusa zá nimi wniosta. Dic vti hi duo filij mei sedent unus ad dextram, alter ad sinistram in Regno tuo. Rzec (prawi) Synu Boży, aby ci dwá synowie moi siedzieli jeden ná práwicy, drugi ná lewicy w Królestwie twoim. Bo ácztošwiek według Chryzostoma šwistego (apud Dion. Thomam in Catena) dozešnych šierzezy ci vzmniowie tu nápierali: ie: dná Ambroży šwisty twierdzi/ iż tu nie w dozešnych dobrách/ ale w došbrách iášty y cnot šwistych/ wšyštich inšych ludzi przechodzić pilnie sie starałi. Toé tedy Jan šwisty byl ambitiošus in virtute, chćiał inšych wšyštich w cnošcie przechodzić. Jety tedy człowiecze Chryšćiański/ ieželi chćeš aby ciš Chryštus ošobliwa miłošcia miłował/ staraš sie byđ ambitiošus in virtute, staraš sie abyš inšych w cnotách šwistych przechodził.

Matt: 20.

Rzecz. Došć mieć beda ná tych cnotách/ zá ktorými moge byđ w niebie ná wielki: což mi tedy potym inšych wyšotich w cnošcie/ cnotami

przechodzi

przechodzić: byle bydy w niebie/choć by y ja piecem.

Tłā to ia odpowiadając pytam cię: czyli ty możesz żyć na świecie/ mając ieden tylko folwart/ albo tylko iedną wiośkę? Odpowiesz: mogę. Tu ia pytam: ponieważ możesz żyć z iedną wiośką/ czemużbyś rad miał y drugą y dziesiątą? y gdy możesz/ staraś się abyś ich miał y sto/ y tysiąc. Pytam powtórę: czyli się ty możesz pokryć iedną suknią karczyniosową/ albo falendyflową? Odpowiesz: mogę. Tu ia pytam: a czemuż się starasz o tak wiele fiat kosztownych/ wysmienitych/ a podczas intraty twojej przechodzących? Pytam ięszc: czyli ty możesz żyć na świecie bez honorów y wysokich urzędów? Odpowiesz: mogę. Bo y przodkowie moi/ tak żyli. Tu ia pytam: jeżeli możesz/ a czemuż tak się bąrzo pieczoluięś/ tak bąrzo ząs biegasz/ y chwytasz honory/ urzędy tego mizernego świata? Nie możesz mi inaczey niż te wszystkie pytania odpowiedzieć/ tylko tak. Choć mogą na świecie żyć bez wielkiej bąrzo intraty/ bez wielości kosztownych fiat/ bez wysokich honorów: iż iednak lepiej ma żyć z wielką intratą/ piśniew z wielością kosztownych fiat/ przystoyniey z wysokimi honorami: przeto się o te rzeczy pilno na tym świecie staram.

O Chrzześcijański człowiecze! czyli tego niewieś że Bog Wszechmogący reddet unicuique secundum opera eius, odda Bog każdemu w niebie według czynków/ to iest/ według cnociego: toć tam w niebie ten żyć lepiej będzie/ który tu będzie miał wyższe y zacnieysze cnoty: ten tam piśniew żyć będzie/ który tu w ślęznieyszych cnotach chodzić będzie: ten tam przystoyniey żyć będzie/ który tu przystoyniey cnotami przechodzić będzie. Jeżeliż tedy nie kontentuięś się tu na świecie żyć iakokolwiek/ ale się starasz żyć iako najlepsey/ iako nayspiśniewy/ iako nayszystoyniey: czemuż się masz kontentować abyś w niebie był iakokolwiek/choć (iako pospolicie mówią) y ja piecem? czemuż się nie masz starać/ abyś y w niebie był iako najlepszy/ iako nayspiśniewy/ iako nayszystoyniey?

stoyńiey? O Boże/ iaki wielki twój w tej mierze merozum!

O siatknie trzecię przyczyny/ dla ktorey Chrystus Pan osobliwa miłością milował Janā swistego: Potrzeba wiedzieć/ iż Pan Bog nie bocha tych ludzi/ ktorzy własny się trudności/ ktore wpatrują w wysokich cnotach/ otaki cnoty bynamniey się nie starają; lecz tych osobliwa miłością miluje/ ktorzy choć wielkie w cnotach wpatrują trudności/ przecie się ich nie lekają/ ale wielkim sercem przynadzieley pomocy Boskiej/ na nie się odważają/ y pilnie się o nie starają. Obiāśniam tę prawdę Pismem swistym. Wyśłali Izraelcytkowie spiegi do ziemie obiecāney: wrocili się ci spiegowie po czterdziestu dni/ obśedli do kół wshytke ziemie ons. Reuerlique sunt exploratores terra, post quadraginta dies omni regione circuita. Jednak niepoćieśna nowina wshytkim Izraelcytkom przynosiła/ wysławshy samego Kalebā: wśłeli się sami trudności w dostawianiu ziemie oney/ y desperuie niechca się o miłować/ y wshytkim Izraelcytkom złe serce czyni. Locuti que eis, & omni multitudini, ostēderunt fructus terre, & narrauerunt dicentes: venimus in terram ad quam misistis nos, quae reuera fuit lacte & melle, ut ex his fructibus cognoscei potest: sed cultores fortissimos habet, & vrbes grandes atque muratas, stirpem Enac vidimus ibi, &c. Mówili wrocili się do wshytkego ludu Izraelskiego: przysłusmy do ziemie do ktoreyście nas posłali, która ząprawda płynie mlekiem y miodem, iako oto z tych owocow dochodzie możecie: ale obywatele ma mąże naysmocnieysze, y miāśta wielkie y murowane, widzieliśmy tam pokolenie Enak, &c. Ta relacya poslow slyśac Kaleb/ który też był z infymi spiegami/ widzac iakiem hemżanie pospolstwa powstawalo/ przeciwko Moyżeshowi/ rzecze do ludu wshytkego. Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Nie trāćcie serca, podmy odważnie, ośiagnemy ziemie, bo tego dokāżać możemy. Tłāco infy spiegozwie rzetna: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quis forti-

NUM: 13.

forti-

Num: 14.

fortior nobis est: ibi vidimus monstra quaedam filiorum Enac de genere Gyganteo, quibus comparati, quasi locustæ videbamur. Zadna práwie miára nie kušmyšie o ten lud, bo jest mocniejszy ná nas: widzelišmy tam dziwny synow Enák z rodu Olbrzymow, wyglodem ktorých zdálišmy sie byt, śáráncá. A táť ci spiegowie vletli sie trudności w dostawaniu ziarnie obiecáney: sam tylko Kaleb namniemy sie nie vletl / ále sie wielkim sercem bral do ziarnie obiecáney. A troj sie tu z tych Pánu Bogu podobal: kogo tu Pan Bog milował: czy tych spiegowi malego sercá / czyli Kalebá žádnymi trudnościámi nie vstrašonego? Já prawda pomissiononych boiaźliwych P. Bog srodze pokarat: á Kalebá oso bliwá miłościá milował. Tat ábo wiem powiada Pismo święte. Igitur omnes viri, quos miserat Moyses ad contemplandam terram, & qui reuerſi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem, mortui sunt atque percussi in conspectu Domini. Wšyſcy oni w tego sered záhici sa przed obliczem Páńskim, y pomarli. A z Kalebem co sie estálo: Tat o nim mowi Pan Bog do Moyšejá. Seruum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc, & semen eius possidebit eam. Sluga mego Kaleb, ktory pelen ducha inšego zámna sedl, wprawádze do tej ziarnie, y potóšniwo iego ájiedzić w niej budzie. Tat ci záprawda: Wola Božia jest / abyšmy dostawali ziarnie obiecáney / to jest krolestwá niebieskiego: á rzodek do tego sa te / ktore sam CHRYSTYS pokázal / vboštvo dobrowolne / pokorá gleboká / czystość serdeczná / záprzenie sie samego siebie / znoszenie przešladowániá / starzejenstwá / y wšeláctiego vtrápienia; zgolá á rzodek do otrzymániá krolestwá niebieskiego jest křyz z Chryštusem cierpieć. O Bože moy / iako jest wiele ludzi ktorzy sie tego lekáia: y przeto nie odważáia sie ná vboštvo dobrowolne / chronia sie pókory / niewiedza co to przešladowanie cierpieć; zgolá strášny im čášny žywot / y křyz Chryštusow. O tákich tedy Chryštus nie dbá / tákich nie kocha / tákim ziarnie obiecá

ney nie dá. Druzy zas wielkim sercem nášladuia Chryštusa w vboštowie / w potory / w čášnym y oštrym žywocie: á ci wielce sie Chryštusowi podobáia / tákim Chryštus oso blivá swois lášćá y miłość pokázuie.

Tat bylá trzecia przyczyna / dla ktorey Chryštus Pan oso blivá miłościá milował Janá świętego: támo wia przyczyna / že sie nie lekáł wyšokich enot / ále sie y ná naywyšše wielkim sercem odważáł. Pyta go y bratá ies go Chryštus: Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Jáko by rzekł: Czy możecie chowác dobrowolne vboštvo? Czy możecie sie záprzec samych siebie? Czy możecie wšeláctie ná tym świecie čierpieć pizšladowánie? Jednym słowem: czy możecie ná křyzu zemný pomřzec? A oni co: possumus: możemy. Bo áť Chryštosťom świętý náuczá / iž to nerozumnie y pyšno rzekł: powážny iednáť Mále donatus tpieređi / iž to wprzeđi wiele ká miłościá Chryštusowá zápaleni / ná wšytkie sie rzeczy dla Chryštusa / y práwie iáko by ná niepodobne / odważáiać. Był tedy y dla tej trzeciej przyczyny Jan święty oso blivá miłościá od Chryštusa vmiłowány.

Która miłościá ábyš y ty čłowieče Chřešćáński byl od Chryštusa miłowány / śárá y sie byđz odważnym ná wyšokie enoty světe / á dołážeš tego lácno / kředy sobie vvažáć budzieš / iž čie tá odwágá y smálość vczyni os sobliwym kocháńtiem Chryštusowym. Jedná čie to obiasnie historyá. Piše Andreus Faun in Hist. Nauaræ sub annum 1559. iž poslubiona bylá Izabela cortá Genryka wtorego / á šiostrá trzech křolow Fráncuškich / zá Philipa wtorego Křola Španiskier / á gdy z Fráncyy z wielkim Páni y Ksiázat oršátem do Španie wádžona bylá / ná gránicách Fr. ušlić y Španiskich przyumowana bylá od Kárdynálá Toletánského y Bisłupa de Burgos. Tam žegnáiac sie z swoimi Fráncúzami táť wielká žalostí zdieta bylá / iž swoich opušćála: y tákim stráchem / iž do cudzych przystawá / zdieta bylá: iž omdláwšy / iáko by măriá ná ziarnie vpadlá. Która Kárdynál pierwšy z Poštow Španiskich

Matt: 20.

páńskich

pánstlich z ziemie podnošac/ rzecze. Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. *Sluchaj córko, y uwážaj, y nákłoń uchą twego, y zapomnij ludu twoiego, y domu Ojca twoiego.* W tym sie milczenie oštalo/ y Krolewna iešce do siebie nie przyšla: á gdy Bisкуп de Burgos przydał; Et concupiscet Rex decorem tuum. *Tbedzieš kochana v Krolá: zá tymi słowy przyšla do siebie Krolewna/ y wesółym sercem swoich opuścila/ á z Biskupánami poiachala. Patrzącie/co is odważna uczynilo/ tak/ iż y swoich opuścila/ y w trudną drogę á obca kraina poiachala. Te záprawde osobliwie słowa: Et concupiscet Rex decorem tuum. Bedzieš v Krolá w osobli-*

wym kochaniu. Takci czlowieczy Chrystiánští/ ktorys sie Chrystusowi przy Režcie świetym záslubili; potrzebać opuścić swoich/ y owšem potrzebać sis záprzec samego siebie; potrzebać sis w cudzo kraina puścić/ to jest/ żywot odmienić/ w ktorey krainie są wielkie trudności/ to jest/ są trudności w wysokich cnotách świetych/ ktorých ci nabyć potrzeba. Jezeli tedy chceš byđ odważnym ná wszystkie/ miej záwsze przed oczymá uwážania twoiego/ te słowa: Et concupiscet Rex decorem tuum. Bedzieš záta odwaga w osobliwym kochaniu Chrystusowym. Co nam rácz dáć Chryste I s z v, ktory żyješ y królujáš/ ná wieki wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEN S. IANA

Apostoła y Ewangelisty,

KAZANIE WTORE.

Hic autem quid? Ioann: 21.
A ten co?

Sapient: 7. Pytány niegdy Mądrzec/ Chryścianie Tamišy/ co by też był Jedyny Syn Boży? Odpowiedział: Candor est lucis aeternae, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis illius. *Iaśność jest (práwi) światłości wiecznej, y zwierciádło bez zmásy Boskiego Máiestatu, y obraz dobroci jego. Gdyby y mnie kto dnia dzisiejszego spytał o dzisiejszym wielkim Apostole Chrystusowy/ Janie świetym. Hic autem quid? A ten co? co jest Jan świety? Smiałbym y śmiem Janowi świetemu przypisać aby iedno pradicatum, ábo tytuł Syna Bożego: śmiem mówić odpowiadając ná pomienioną Questyá/ eát opisać dzisiejszego Janá świeteg. Ioannes est speculum Dei Maiestatis. Jan, jest to zwierciádło Boskiego Máiestatu. Czego áczbym tym samym mógł probować/ iż Jan świety, był Przenáświetszey Pánnie za substytutá*

Chrystusowego pod Režyzem oddany; á zátym musiał mieć iakiékolwiek jego pradicata ábo tytuły: wšakże to sie sama probácy nie kontentuiac/ pokaza ná terážniejszy Kazaniu miejsce herzey/ iż Jan świety jest speculum Maiestatis Dei, jest zwierciádem Boskim. Bedzie to tu czéi y chwale Boskiej/ á tu zbudowánui nášemu.

Iż Jan świety Apostol jest zwierciádem Boskim: takim trotko dowo-
dze dyskurssem. Zwierciádło reprezentuje rzecz przed sobą postawioną: gdy bowiem czlowiek stanie przeciwko zwierciádlu/ záraz samego siebie widzi w zwierciadle. Powtóre: zwierciádło reprezentuje proprietates rei, własności rzeczy przed sobą postawionej: iaki bowiem czlowiek stanie przed zwierciádem/ takiego zwierciádło pokazuje; jezeli stanie biały/ białego; jezeli stanie rumiány/ rumiánego; jezeli stanie błady/ błádego reprezentuje. Potrzebie: reprezentuje zwierciádło

operacye rzeczy przed soba postawio-
ney: bo jeżeli głowiek przed zwierciad-
łem stojący głowę schyli/ albo rękę
podnieś/ albo rękami ruszy; wszystko
to zwierciadło patrzącemu oznaymi.
Ale tak jest/ iż Jan święty reprezentu-
je Pana Boga w Trojcy Przenaswie-
szej Jedynego/ sobie zaświe przyto-
mtego: powtore/ reprezentuje pro-
prietates Personarum, własności
Person Boskich: potrzebie/represents
tune operacye/ albo sprawy Boskie.
Toć tedy Jan święty jest zwierciad-
łem Boskim.

Jż naprzód Jan święty repre-
zentuje samego P. Boga; tak
pokazuje. Świeci nie mało Bosstwo w
Janie świętym/ tak iako w stworzeniu
świecić może. Toć Jan święty re-
präsentuje Pana Boga samego. Jż
świeci w Janie świętym Bosstwo/ do-
wodzi tak. Nathan Prorok oznay-
muie Dawidowi/ o owieczce iedney w
głowieka w bogiey/ y powiada/ że mu
była iakoby córka. Eratq; illi sicut
filia. Zładze prośba dochodził tego
Nathan/ że mu była iakoby córka.
Zauważte: Simul de pane illius co-
medens, & de calice bibens, & in si-
nu eius dormiens, eratq; illi sicut fi-
lia. Po prostu z chleba iego pożywał, y
z kielicha iego pił, y na łonie iego spłal,
z którym była mu iako córka. Trzeliż Na-
than Prorok/ zład/ iż ona owieczka po-
żywała z chleba onego głowieka/ y pi-
ła z kielichu iego/ inferował/ że mu by-
ła iako córka: toć ponieważ dzisiaj
św Jan święty/ pożywał na ostatney
wieczery chleba Chrystusowego/ to
jest/ Ciało iego w Przenaswiestnym
Sakramencie; ponieważ pił z kielichu
iego/ to jest/ Krew iego Przenaswies-
ta; ponieważ spoczywał na łonie iego:
toć mowi y mnie godzi się infero-
wać/ że Jan święty jest Synem Chry-
stusowym/ że jest Synem Bożym: a
żatym w Janie świętym świeci nieo-
garnione Bosstwo. A nie ia pierwszy
Authorem iestem tej Consequencye/
ale wielki w Rosciele Bożym Doktor
Chryzostom święty/ tak nauczający.
Qui est in sinu Patris, non diversam
substantiam id sinu haberet Pater,
sed neque ipse auderet, si servus es-
set, si vult ex multitudine esset, in

sinu Domini veritari: hoc namque
Filij est, qui multum Genitori con-
fidit. Nie różna (prawi) od siebie sub-
stancya piastował, Bóg Ociec na łonie
swoim, ale y onby się na łonie iego spoczy-
wał nie odważyl, gdyby był sluga, albo ie-
dym z pospolstwa: spoczywał bowiem
na łonie Ojcowskim, Syn jest, wielka do-
Ojca konfidencya mającego. Patrzącie/
zład inferuie Chryzostom święty/ iż
Chrystus jest prawdziwie Synem Bo-
żym/ iedney substancyey/ iednegoż Bo-
stwa z Oycem. Zład zaprawda/ że
spoczywa na łonie Boskim. Toć y ia
dobrze inferuie: Jan święty spoczy-
wał na łonie Boskim. Hic est disci-
pulus, qui sopra pectus Domini in-
coena recubuit: Toć był nie mało Syn-
nem Bożym/ toć w nim świeciło Bo-
stwo/ ile w stworzeniu świecić może.
O czym słuchamy y starego Oryges-
nesa. Ioannes ille Theologus D & i-
viduus; omnem visibilem & inuisi-
bilem creaturam superans, & Deifi-
catus, Deum intra se Deificantem
habens. Non ergo Ioannes erat ho-
mo, sed plus quam homo: quando
& seipsum, & omnia quae sunt, su-
peravit. Non enim aliter potuit a-
scendere in Deum, nisi & ipse fieret
Deus. Jan (prawi) on Theolog Boga wi-
dzący, wszystko widome y niewidome swo-
rzenie przewyższł, y przemianiony w Bo-
gą, który go w siebie Boga przemianiał;
nie był l. n. człowiekiem, ale wisłszym niż
człowiekiem: kiedy y siebie samego, y
wszystko co jest przewyższł. Nie mógł bo-
wiem inaczej wstąpić w Bogą, ażeby się
był sam stał Bogiem. Tymi słowy ten
wielki Doktor iasnie dać znać/ iż w
Janie świętym świeciło Bosstwo: a
żatym uż iasna rzecz/ iż Jan święty/
iako zwierciadło reprezentował same-
go Boga.

Powtore: Jż Jan święty repre-
zentował własności Osob Bos-
kich; obaczmy. A naprzód/ iż repre-
zentował własność Osoby Boga Oyc-
ca. Proprietas, własność Boga Oyc-
ca/ jest według Theologow/ Genera-
tio Aeterna Filij D & i. Rodzenie Syna
Bożego. Wszystko bowiem infego/ co
jest w Oycu/ iako Bosstwo/ moc/ ma-
drość &c. y infę atrybuta/ są y w Sy-
nu: sama tylko Generatio Aeterna.

Rodze

2. Reg 12

Hom: 14.

Rodzenie Syna Bożego, własna jest same-
mu Bogu Ojcu. Ale tak jest / iż w
Janie świętym / świeci ta własność.
Toć Jan s. reprezentuje własność
pierwszej Persony Boskiej. Jż w Ja-
nie świętym świeci ta własność / tak
pożazur. Bog Ojciec ex plenitudi-
ne scientiæ, generat Filium, z zupeł-
ności wmiestności / rodzi Syna / we-
dlug Theologów. Ale tak jest / iż też
Jan święty ma plenitudinem scien-
tiæ Diuinæ, według tego iako stwor-
zenie mieć może i z tej zupełności
wmiestności / rodził y w Anyołach / y
w ludziach / Syna Bożego / iakcém se-
cundum esse cognitum : to jest / y
Anyołom / y ludziom / on go dał po-
znac. Toć w Janie świętym nieiako
świeci własność Boga Ojca / to jest /
rodzenie iakokolwiek Syna Bożego.
Jż Jan święty miał plenitudinē sci-
entiæ Diuinæ, świadczy S. Petrus Da-
mianus. Quid enim Diuinæ Sapien-
tiæ quæris, quod apud Ioannem re-
perire non possis? quid necessarium
in doctrinis, quod Ioannis volumi-
na sacrosancta non teneant? In spe-
culandā summā Divinitatis Essentiā
præcedit Prophetas, supergreditur
Patriarchas, Apostolos superat, po-
stremo totius humanitatis transcen-
dit ingenia. i & illuc usque aciem
mentis tendit, quod vix & Angelica
valer attingere creatura. T eaz (prá-
wi) z mądrości Boskiej szukał, czego by
w Janie znaleźć nie mógł? y coż potrzebn-
ego jest w naukach, czego by w sobie prze-
swięte księgi Janowe nie zamykaly? W
poznaniu Najwyższego Bosstwa, przecho-
dzi Proroki, przewyższa Pátryarchy, celuje
Apostoły, zgoła, wszystkie narodu ludzkie-
go dowcisł y, mnieysze są nad Jani; tego o-
strością rozumu swojego dochodzi, czego
się y Anielskie stworzenie ledwie dotknąć
może. Ze zaś ex plenitudine scien-
tiæ, z zupełności tej wmiestności / ro-
dzi iuz pomianowanym sposobem w An-
yołach y ludziach Syna Bożego / to
jest / rodzi wiadomość o Synu Bożym;
naucza Chryzostom święty tymi slo-
wy. Huic autem Apostolo supernæ
affuerunt virtutes, eius animæ pul-
chritudinem, sapientiā, & speciem
virtutis, admirantes. Nil enim no-
bis humanum, sed à Spiritu sancti

profundis & abditis thesauris, om-
nia proloquitur, quæ neque Angeli,
priusquam hic diceret, nouerunt:
nam & ipsi nobiscum per Ioannis
vocem, & per nos didicerunt, quæ
cognouimus. Quod etiam Beatus
Paulus his verbis significauit: Vt in-
notescat nunc principatib⁹, & pote-
statibus, in coelestibus, per Ecclesiā,
multiformis Sapientia Dei. Temu
(práwi) Apostolorum, to jest Janowi, przy-
tamtne były niebieskie mocy, iego się dusze
piękności, mądrości, cności, dziwności.
Nie nam bowiem ludzkiego, ale z głabo-
kich y zakrytych Duchá Świętego skár-
bow opowiada, czego ani Anyołowie, przed
iego opowiadaniem, nie wiedzieli: y oni
bowiem z nami przez głos Janowi, y przez
nas dowiedzieli się tego, cośmy my pozna-
li. Co oznaymił, y Paweł S. tymi słowy:
Aby (práwi) wiadoma była Ksiestwom
y Mocom w niebie, przez Kościół, rozma-
ita mądrość Boska. A przydaie iestże
Doktor święty Si igitur Principatus
& Potestates, Cherubiniq; & Sera-
phim, hæc per Ecclesiā didicerunt;
planè constat ipsos Angelos summa
cum attentione eius sese auditores
exhibuisse. Iezeli tedy (práwi) Ksiestwa
y Mocárstwa, Cherubinowie, y Seraphi-
nowie tych się rzeczy od Kościoła dowie-
dzieli; iuz iasna rzecz, iż sami Anyołowie
Janá świętego audytorami byli, Tym
słowy iasnie daie znać święty ten Do-
ktor / iż Jan święty z zupełności mą-
drości swojej / w Anyołach y ludziach
wrodził Syna Bożego / secundum
esse cognitum : to jest / on go im o-
znaymił. Toć tedy w Janie świętym
świeci nieiako własność Persony Bo-
skiej / to jest / Generatio Actiua, ro-
dzenie Syna Bożego.

Ze też Jan święty reprezentuje
własność wtorey Osoby Boskiej; tak
pożazur. Własność wtorey Osoby
Boskiej / to jest / Syna Bożego / iest
Generatio Passiua, to jest / bydz wro-
dzonym. Żadna bowiem Osoba Bo-
ska / okrom samego Syna / wrodzenia
nie ma / iako pospolicie Theologowie
nauczają. Ale tak jest / iż w Janie
świętym świeci nieiako wrodzenie od
Boga. Toć Jan święty es własność
wtorey Osoby Boskiej reprezentuje
Jż w Janie świętym świeci nieiako

Serm. 2.
de S. Jo-
anne.

Prolog: in
Ioannem.

Epi: 43

prodczenie od Boga; y z Doktora
 swietego/ y Dyskurssem dowodze. Co
 sie stnie Doktor a: swiety Paulinus
 Tolanski Biskup/ tak nauczal pisac
 o tym/ iako Pan polecil Janowi Ma-
 tke swois pod Rzyzjem. Vc & alij Ma-
 trem delegaret pro matre habenda,
 & vice sua consolandam, atq; illi
 vicissim nouum filium, vice corpo-
 ris sui traderet; immo (vt ita dixe-
 rim) gigneret. Tak sie (prawo) sprá-
 nowal Chrystus na krzyzu, jez infemum
 Matke, aby iamiat za swois Matke lega-
 wal, y oney wzaiemnie nowego Syna, mia-
 sta ciata swoiego dat; y omšem, (je tak
 rzeke) wrodzil. Patrzcie/ iako ten wiel-
 ki Biskup Janowi swietemu niecz-
 tiek od Boga wrodzenie przypisuje.
 Co sie stnie dyskursu: ten tak formu-
 is. Gignere in Diuinis dicitur respe-
 ctu Personae, communicantis intel-
 lectionem: Ten rodzi w Bogu/ kto-
 rey komunikuietozumienia swego in-
 siey Osobie: ta sie za os Persona od Bo-
 ga rodzi/ ktorey vzyczais intellectu-
 nem, rozumienia Boskiego. Ale tak
 jest/ ze wtora Osoba Boska/ Syn Bos-
 zy/ komunikowal/ vzyczal nieiako
 Janowi swietemu na ostatney wiec-
 zerzy intellectiorem, wmiestności
 Boskiej. Toe Jana swietego nieiako
 wrodzil. Toe wrodzenie od Boga
 swieci nieiako w Janie swietym. Iż
 Syn Boży na ostatney wieczerzy
 komunikowal/ to jest/ vzyczal Jan-
 nowi swietemu intellectiorem, swo-
 tego Boskiego rozumienia/ abo wmi-
 estności; nauczais Doktorowi swie-
 ci. Petrus Damianus tak o tym mowi.
 Et quia in pectore suo sunt omnes
 thesauri sapientiae & scientiae absco-
 diti, super fontem perennis vitae re-
 cubuit, vt ipse tunc supermanancia
 fluua Diuinae doctrinae hauriret, &
 eadem nobis postmodum praefixo
 certi temporis articulo, propinaret
 A je (prawo) w pierzich lezy sowy ch-
 fa wsi, skie skarby mądrejci, y wmiestno-
 ści zakryte, nad wyzodtem wiecznego ży-
 uota ian swiety spacywał, ah, byl z rze-
 ki Boskiej wmiestności czerpal, ktory-
 mi by był nas: potym pewnego czasu
 słowal. Tegoż nauczai Venerabilis
 Beda, mowi: et Quia enim in pe-
 ctore suo sunt omnes thesauri sapi-

Seite 2.

Wort: de S.
Joanne E-
angel.

entia; meritò luprà pectus eius recu-
bat, quem maiore ceteris sapientia
& scientia munere donabat. Ze
(prawni) *mpierziach lezysqwy ch w sy-
skcie so skarbzy madrosi, flusnie naniuch
lan spoczyna, ktoremu lezys wiekszy
madrosi, y umieistnoici wyjczal.* Tegoż
jest zdania y poważny Cesarus, brat
świątego Grzegorza Nazywazena/
tak pisze. Neq; alius quispiam in-
carnati Dei & Verbi ausus fuit atin-
gere illud formidabile pectus, super
quo hic Iuānes velut pater super fili-
um diffusus recubuit: inde de Ver-
bo, verbum hausit. *Ani ktokolwiek
(prawni) Wcielonego Boga y Słowá śmiał
się dotknąć pierśi, ná ktorych lan iako
Ociec ná Synu spoczynał: z kąd słowo z
Słowá wyczerpnął. Jaśnie ten Doktor
wyrażił tymi słowy / verbum de Ver-
bo hausit, słowo z Słowá wyczer-
pnął; iż Syn Boży z umieistności
Słowá abo umieistności swojej / wy-
czył Janowi świątemu. A za tym uż-
yła rzecz / iż Jan świąty reprezentu-
je miarą Generationem passivam
Filij Dei, to jest / vrodzenie Syna
Bożego.*

Je też Jan święty reprezentuje
Spirationem A&uiam, tchnienie mi-
łości/ ktora własność jest pospolita
Oycu y Synowi Bożemu; tak dowo-
dzi. Jan święty spirabat lumen
amorem erga Deum & proximum,
gorzał nawiętszą miłością przeciw
wółu Bogu y bliźniemu. Toć tedy
świeciła w nim Spiratio A&uiæ amo-
ris, tchnienie miłości: toć reprezentor
wał tchnienie ono miłości Bożey.
Jz Jan święty gorzał nawiętszą mi-
łością przeciwko Bogu: tak pokazuje.
Miłość/ ktora Jan święty mi-
łował Bogá/ przechodziła miłość Ro-
dzicom/ Oycá y Maci/ przechodziła
miłość Oblubienice/ przechodziła mi-
łości wszystkich, rośkośny na świecie/
przechodziła miłość wszystkich bo-
gactw światowych; bo to wszystko/
to jest/ y Rodzicom/ y Oblubienice/ y
rośkośny/ y bogactwa/ opuścił Jan
święty dla miłości Bożey. Toć mi-
łość jego przeciwko Bogu była wię-
ksza nad wszystkie miłości rzeczy docze-
śnych. Rzeczysz: nie była jednak wię-
ksza nad miłość innych Apostoloro-
w/ przeoi-

przeć

przeciwko Bogu: bo y oni także dla miłości Bożej wszystko opuścili. Na to ja odpowiadam: iż Piotr z Janem/ wiscey nad innych milowali. Tak bowiem naucza Grzegorz święty: pisząc na one słowa Ewangeliey świętey: *Currebant autem duo simul, &c.* Przecierali się nawzajem, qui prae ceteris amauerunt. Nad innych Apostołów przedzy do grobu Pańskiego bieżeli, bo nad innych Apostołów wiscey Páná milowali. A iż Jan wyścignął Piotra świętego/ wiscey Jan nad Piotra milował. Tak bowiem naucza Bernard święty. Qui amat ardentius, currit velocius, peruenit citius. Kto miłuje goręcej, bieży przedzy, y dobieży pierwszy. Jasná też dy rzecy: iż Jan święty spirabat summum amorem erga Deum, etchnal/ gorzał/ naywiększą przeciwko Bogu miłością. Ze też spirabat summum amorem erga proximum, gorzał miłością wielką przeciwko bliźniemu; i jasnie się pokazuje z tego: że nie etchnal/ to jest/ o nim nie mówili starzuchnymi bodac/ tylko o miłości bliźniego. Tak bowiem o nim pisał Hieronim święty in Epist. ad Gal: Nil aliud per lingulas solebat proferre collectas, nisi hoc: Filioli, dilige alterutrum. Tandem discipuli & fratres qui aderant, eadē affectu, quod eadem semper audirent, dicebant. Magister, quare hoc semper loqueris? qui respondit dignam Ioanne sententiam. Quia praeceptū Domini est, & si solum fiat, sufficit. Nie (prawi) in tego Jan święty nie mówił, tylko to: Synaczkowie kochajcie się wzajemnie. A g. go sp. t. 1. 1. czemu tylko o tym między nimi mówisz? Odpowiedział tak, iako Janowi odpowiedzieć przystało. Bo to jest (prawi) przykazanie Pańskie, które kto zachowa, dość mieć będzie.

Ze też Jan święty reprezentuje własność Duchá Przenaswieśczego/ która według Theologów jest Spiratio Passiva, etchnienie miłości od Oycy y Syná pochodzące; dowodzą tak. Chrystus Pan spirabat amorem maximum erga Ioannem, milował osobiście miłością Janá świętego nad innych. Toć w Janie świętym świę-

ciła Spiratio Passiva amoris Dei. Iż Chrystus Pan nad inſe milował Janá świętego: świadczy Kościół święty/ in suis Responsoriis. Diligebat autem eum Iesus, quoniam specialis prerogativa castitatis, ampliori dilectione fecerat dignum: quia Virgo electus ab ipso, Virgo in seculo permansit. Milował go (prawi) Iezus, bo osobiście zachował czystość, większą go miłości czynił a godnym: bo Panna jest obrany od niego, y Panna na wieki zosławał. Aleć y ex effectu, z skutku pokazuje się/ iż Chrystus Janá świętego nad innych milował. Dał mu bowiem przy śmierci to co miał naye droższego/ y naykochanieszego/ to jest/ Matkę swoją Przenaswieśczą/ mówiąc do niego z Krzyżá. Ecce Mater tua. Oto (prawi) Matka twoja. Toć tedy w Janie świętym/ osobiście Spiratio Passiva amoris Dei, to jest/ osobiście jest umiłowany od Boga.

Je naostatet Jan święty reprezentuje operacye Boskie; dowodzą. Operacye albo sprawy Boskie względem creatur są osobiście te: praescientia, & praedestinatio, przeznaczenie y przeznaczenie do żywota wiecznego; Vocatio, wezwanie/ Redemptio, Odkupienie/ bonorum glorificatio, dobrego wwiebienie/ malorum punicio, złych wkaranie. Ale te wszystkie Jan święty w Obiá wieniu swoim reprezentuje. Toć Jan święty operacye Boskie reprezentuje. Iż Jan święty reprezentuje w Obiá wieniu swoim praescientiam & praedestinationem; iasná rzecy. Gdyż on ná księgá/ która widział Jan święty w rekách Boskich: Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. Według Lyrána y innych/ nie inſego tá księgá nie była/ tylko praescientia & praedestinatio Dei. Toć ponieważ nam ta Księga Jan święty reprezentuje/ idzie z tym że pomienne reprezentuje operacye. Ze też reprezentuje Vocationem, wezwanie głowická do Boga/ y to iasná rzecy. Bo nam opisuie Jan święty/ iako Bog wzywa głowická. Ego ideo ad ostium & pulso, si quis

Apocal: 1.

Apocal: 2.

Apocal: 5.

audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad eum, & cenabo cum illo, & ipse mecum. Ia (prawi) stoie v drzwi, y kołace, ieżeli kto ustył glos moy, y otworzy mi, w ni da do niego, y wieczerać z nim bede, y on zemna. Ze też reprezentuie Jan. Redemptionem, Odkupienie/ y to pewna rzecz. Tak bowiem píše Jan święty. Et cum aperuisset librum, quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, &c. Et cantabant canticum nouum dicentes: Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius, quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo & natione, &c. Tedy (prawi) otworzył księgi, czworo zwierząt y dwadzieścia czterech Stárcom, upadli przed B. i. r. i. e. m. &c. T. śpiewali pieśń nową mówiąc: Godzieniś P. i. e. w. z. i. a. c. k. s. i. e. g. o, otworzy pieczęci tey, bo ty zabity jest, y odkupiłeś nas Bogu we krwi twoiej. &c. Ze też opisuie glorificationem bonorum; y to pewna. Bo opisuie chwale one niebieska/ ktora dacie wybránym swoim. Vidi ciuitatem sanctam Ierusalem nouam, descendentem de caelo à Deo, paratam sicut Sponsam ornata viro suo, &c.

Apoc: 21.

dziatem (prawi) miasto święte Ierusalem nowe, zstępujące z nieba od Boga, zgotowane, iako zgotowana bywa Oblubienica mężowi swojemu. Ze naostatet opisuie punitionem malorum, káranie złych; y to iasna rzecz. Bo o oney nieszczęśliwey niewieście/ grzeszno dusze wyrażającego/ to oznajmuje. Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Iako wiele się wynosiła, y iako wiele delicyj zżyła, tak iey wiele dacie maki y płaczu. A przysdacie: Ideo in vna die venient plagae eius, mors, & luctus, & fames, & igne comburetur; quia fortis est Deus, qui iudicabit illam. Dla tego (prawi) iednegoż dnia, przysdanie plagi, śmierć, y płacz, y głód, y ogniem spalona będzie; bo mocny jest Bóg, ktori ją osadzi. Pokazalem tedy/ iż Jan święty reprezentuie nieiako Boga/ reprezentuie własności Person Boskich/ reprezentuie operacye Boskie. Zaczynam na to Questya Hic autem quid? Co jest Jan? bezpiecznie odpowiadam. Est speculum Maiestatis Dei, jest zwierciadło Maiestatu Boskiego. Reoremu niech będzie część y chwala na wieki. A M E N.

Apoc: 18.

NA DZIEŃ MŁODZIANKÓW ŚWIĘTYCH, KAZANIE PIERWSZE.

Et mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem. Matt: 2.
Y poslawszy pozabiał wszystkie dzietki, ktore byly w Bethleem.

1. Petri

Z dzisieysze Dzierki/ nie winnie dla Chrystusa P. a. n. a. cierpiały. Chrześciane w Chrystusie Namilsi. A nam także w Chrystusie P. a. n. a. potrzebą dla Chrystusa P. a. n. a. cierpieć: iako nas o to napomina S. Piotr w listie swoim. Nemo vestrum patitur ut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor: si autem v. Christianus, glorificet Deum in isto

nomine. Zaden z was niech nie cierpi iako glodziey, abo złe mowiacy, abo cudzego pragnacy; ieżeli iako Chrześciane, niech Boga w tym imieniu wielbi. Jaśoby rzekł Piotr święty: Strzeżcie się żebyście winnie nie cierpieli/ rzączyście starycie/ żebyście niewinnie dla Chrystusa P. a. n. a. wiele złego znosili. Lecz nie słuchamy tey Piotra świętego n. a. r. k. i. / cieśko się nam zda niewinnie cierpieć; lżej daleko kiedy winnie cierpieć.

my. Po

my. Powstanie przeciwko komu nie-
przyjazny człowiek / nastąpi na wzię-
cie / albo na maistność / albo na zdro-
wie / alic po spolicie mowi : nie žalby
mi gdybym temu człowiekowi był co
winien / ale to mnie wielce boli / jem mu-
iało żyw nic z tego me uczyni / a prze-
cis mis od niego tak wiele z tego poty-
ka. Osadza tego na Trybunale / albo
na cięskcie więzienie / albo na wielka
summa / albo na gárdło : jeżeli niewin-
nie / zalewa się łzami / mowiąc : Nie
żałby mi gdybym winien / ale to mnie
wielce boli / że niewinnie z tego świata
schodzę. Żyje taki człowiek na świecie
cnotliwie y pobożnie / namiędza go ie-
dnak Pan Bog wbostwem / przesłado-
waniem / chorobami / y innymi rozma-
itymi plagami : y nie raz sobie myśli :
cnotliwie y pobożnie żyję / a przeciw-
nie Pan Bog tak często plagami swo-
imi / utrapieniem rozmaitym nawie-
dza. A tak po spolicie ludzie wielce to
sobie aggrawują / gdy niewinnie cier-
pią : lżej się im zda / winnie / aniżeli
niewinnie cierpieć. Ja zaś położy-
na terażniejszym Kazaniu / dla pocie-
chy wszystkich niewinnie cierpiących :
iż lżej się rzecz jest niewinnie cierpieć /
aniżeli winnie. Będzie to tu częć y
chwale Bożej / a tu zbudowaniu na-
szemu duchownemu.

Iż lżej się rzecz jest cierpieć nie-
winnie / niżeli winnie : takim
dowodzą dyskurssem. Grą śachow jest
jednym życia ludzkiego exemplarzem.
Wtedy tedy grze / kiedy prośa graczo-
wi lekko a kiedy ciężko ? Jamci tej
gry nie wiadom / ale wiadomi powia-
dają / iż poży Krol ma gdzie wskoczyć /
ma miejsce do wstąpienia przed tymi /
którzy na niego następują / poty leżeje
graczowi lekko / ięszce nadzieia wygra-
ney : ale gdy Krol tak obłożony ba-
dzie / iż niema gdzie wskoczyć / nie ma
miejsca na kreteby wstąpić : już gra-
czowi ciężko / już tego przegrana.
Serce ludzkie Chrześciance Namil-
szy / jest to Krol w ciele ludzkim. Jako
abowiem ja dobrym Krolewskim rza-
dem / wszyscy w krolestwie żyją : tak
od serca ludzkiego na wszystkie członki
żywoć pochodzi. Mowi bowiem
Prover. 4. *Omni custodia serva-*
eor tuum, quoniam ab ipsa vita pro-

cedit. W Belakim (prawi) sposobem
strzeż serca twoiego, bo od niego żywoć
płynie. Tego tedy Krola / to serce
ludzkie / obracają aduersitates, utra-
pienia y ciężki rozmaite na tym świe-
cie. Tę w ten czas graczowi / to jest
człowiekowi / lekko będzie cierpieć / gdy
ten Krol / to serce / będzie miało gdzie
przed utrapieniem wskoczyć : to jest /
będzie miało miejsce do pociechy / kto-
ra się od następujących przeciwności /
y wszelkiego utrapienia obrona. Prze-
ciwnym sposobem w ten czas graczo-
wi / to jest człowiekowi / ciężko będzie
cierpieć : kiedy ten Krol / to serce / nie
będzie miało gdzie przed przeciwno-
ściami wskoczyć : to jest / nie będzie
znajdowało od kogośkolwiek pocie-
chy / ktoraby się w utrapieniu obro-
niło. Ale tak jest / iż ten Krol / serce
człowieka niewinnego / sprawiedliwego
go / cnotliwego / ma gdzie wskoczyć
przed następującymi przeciwnościami
mi / to jest / ma się czym pocieszyć : bo
ma przytomnego Boga / ma niewin-
ność swoją / y dobre sumnienie : serce
zaś grzesznego y winnego człowieka /
nie ma gdzie przed następującymi
przeciwnościami wskoczyć / to jest / nie
ma się gdzie pocieszyć / bo nie ma ani
Boga / ani w sumnieniu pociechy nie
znajdzie. Tę tedy lżej jest daleko nie-
winnie cierpieć / aniżeli winnie. *Iż*
naprzód niewinnyma Bogą / do kto-
rego wstąpić może / iasna rzecz. Bog
bowiem jest przytomny sprawiedli-
wemu y niewinnie cierpiącemu : iako
sam przez Proroka każdego. vperama.
Clamabit ad me & ego exaudiam

Psal. 90.

Psalm: 90.
Zawola (prawi) do mnie, a iago wy-
stucham, z nim pospółu jestem w ciężku.
Iż zaś tenże człowiek z przytomnego
się Boga wciąży / y to iasna rzecz : bo
go Bog wybawi / obroni / wyrwie ze
wszelkiego ciężku tego : z tym się abo-
wiem sam Bog oświadcza przez Pro-
toka. Quoniam in me speravit, libe-
rabo eum, protegam eum, quoni-
am cognovit nomen meum. Iż me
nie miał nadziei, wybawi go, obra-
ni go, bo poznał imię moje. Podob-
nieństwem ta pociecha niewinnego
człowieka / objaśnia. Miał ją toczą-
ca dzieła swoje / idąc po miejscach
swych

rownych trzyma tylko dziecię za rą-
czki/ y tak ie przy sobie prowadzi;
ale kiedy przyjdzie nad błoto/ albo
kiedy przyjdzie iść przez woda/ albo
psi ich obkocza; gdy dziecię od stras-
chu płakać pocznie/ uż Matka dzie-
cię na ręce bierze/ piastuje/ przeno-
si/ od psów broni. A wiec sie tu
dzieci z takiej obrony nie cieszy?
wiec nie przestanie płakać? Jakiż do-
świadczaniem samym dochodziemy/ że
nie inaczej. Takci zaprawde; niewin-
nemu/ sprawiedliwemu/ zawżę Pan
Bog przytomny/ iako matka dziecię-
ciu: ale w szczęściu inaczej w nieszczę-
ściu inaczej. Kiedy taki człowiek jest
w szczęściu/ iakoby na rowney drodze
trzyma go tylko Pan Bog za rękę/ aby
nie upadł. Jako mu to przyznać? Pro-
rocz. Tenuisti manū dexterā meā.
& in volūtatē tuā deduxisti me. Trzy-
małeś mię miły Panie za prawą rękę
moją, y według woli twojej świętej pro-
wodziłeś mię. Kiedy zaś temu czo-
wielkowi przyjdzie iść przez błoto/ albo
przez woda/ albo gdy go psi obkocza/
to jest rozmaite utrapienia y wciśki
na tym świecie; poczynają się nieiako
łakać/ poczynają płakać; alieci go ma-
tka/ Bog/ na własne ręce opieki swo-
jej Boskiej bierze/ piastuje/ przenosi/
od wszelkich przeciwności broni. Przy-
znać mu to iasnie Mojżesz święty
względem ludu Izraelskiego/ gdy go
idącego do ziemi obiecanej/ rozmaite
obkoczyły wciśki. Dux fuisti in mi-
sericordia populo, quem redemisti
in fortitudine tua, & portasti eum
ad habitaculum sanctum tuum.
Jakoby rzekł Mojżesz święty: Pro-
wodziłeś miły Panie lud twój/ y noś-
łeś go; prowadziłeś gdy droga rowna
była/ nośłeś gdy droga zła y przykra
przyszło mu chodzić. Jezeliż tedy P.
Bog Wszechmogący człowiek sprą-
wiedliwego y niewinnego bierze iako
matka w ręce swoje Boskie/ y onego
piastuje y broni; a iakoż tu człowiek
nie przestanie płakać? iako się z takiej
miłości macierzyńskiej/ y obrony sku-
tecznej nie pocieszy? O zaprawde każ-
dy przyznać musi/ iż wielce pocieszy.
Druga. Nie tylko Pan Bog człowie-
kowi jest w utrapieniu matka/ ale też
jest najmiłszym Oblubieńcem/ w któ-

rym duszą niewinna/ ma wszystko do-
bro/ a całym wszystkim pociechy. Czy-
tam w Piśmie świętym/ w Księgach
pierwszych Królewskich/ iż Elkana
widząc żonę swoją swiętobliwą Anne
wielce utrapioną/ y zgola gorzko płá-
czącą/ pyta iej o przyczynę płáczu.
Cur flas? Czemu (prawi) płáczesz? A
wyrozumiałwszy iż przeto płákała/ iż
dziatek nie miała/ iż długo nieplodna
była/ rzecze iej: Numquid non ego
melior tibi sum, quàm decem filij?
Czyliż ja tobie nie lepsz ieden, niżeli 10
synów? Jakoby rzekł: Zaprawde nie
masz przyczyny do płáczu/ jeżelibyś się
cieszyła dziećmi synów mając/ iam to-
bie ieden lepszy/ niżeli dziećmi synów;
żaczynam zaś ze mnie dożyć pociechy.
O iako to daleko słuszniej mówić mo-
że Bog do dusze niewinnej/ sprąwie-
dliwej/ w utrapieniu płáczącej. Plá-
czesz/ żeś uboga/ żeś potraciła mają-
tności swojej/ etc. Numquid non me-
lior ego tibi sum, quàm decem pos-
sessiones? Masz mi Bogu twoiego
przez łaskę/ czemuż płáczesz? Czyliż
ja tobie Bog nie lepszy/ niżeli dziećmi/
niżeli sto/ niżeli tysiąc majątności?
Płáczesz/ żeś przez nieprzyjázne y złe
języki utraciła wzięcie/ veraciłás do-
brę sławę/ dobrą w ludzi reputacyę;
Numquid non melior ego tibi sum,
quàm decem famæ? Masz mi Bo-
gu twoiego przez łaskę/ czemuż płá-
czesz? Czyliż ja tobie nie lepszy/ niżeli
wszystkie sławy/ y reputacye ludzkie na
świecie? Płáczesz/ żeś dziatek pomar-
ły? Numquid non melior ego tibi
sum, quàm decem filij? Masz mi
Bogu twoiego przez łaskę/ czemuż te-
dy płáczesz? Czyliż ja tobie nie lepszy
niżeli dziećmi synów? niżeli dziećmi
corek? niżeli zgola naywiecej na świe-
cie dziatek? Płáczesz/ żeś naymiłszy
mążonek umarł/ albo naymiłszy ma-
żonka umarła: Numquid non me-
lior ego tibi sum, quàm decem viri,
quàm decem vxores? Masz mi Bo-
gu przez łaskę/ czemuż tedy płáczesz?
Czyliż ja tobie nie lepszy niżeli dziećmi
mężow/ dziećmi niewiast? Zaprawde
tedy niewinny/ sprąwiedliwy czo-
wielk/ gdy go ogarnę na tym świecie
utrapienia/ ma miejsce do leorego
wstąpić może/ ma mówić miejsce/ to
jest

Psal: 72.

Exod: 15.

Epist. 104.

jest Bogą/ w którym wszystko dobro
maie/ doskonale serce swoje ochlo-
dzić y pocieszyć może. A nie iakkol-
wiek pociecha/ ale taka/ względem tro-
zey wszystkich światowe pociechy me-
nie są; iako naucza Bernat święty.
Illud verum solum est gaudium,
quod non de creatura, sed de Crea-
tore concipitur, cui comparata o-
mnis aliunde iucunditas, mœror est;
omnis suauitas, dolor est; omne
dulce, amarum; omne decorum,
fœdum; omne postremo quodcun-
que aliud delectare possit, mole-
stum. To jest (prawi) samo y prawdzi-
we wesele, które kto nie z iakiego swo-
żenia, ale z samego Stworzyciela odnosi:
ktoremu przyrownania wszelka inna we-
solosc, smutek jest; wszelka wdzięczność,
boleść jest; wszelkie łodkie, gorzkie;
wszelkie piękne, szpetne; wszelkie nio-
statek cokolwiek wcieścić może, uprzy-
krzone.

Jz niewinny y sprawiedliwy
człowiek/ ma y drugie miejsce/ do kto-
regozbrozony rozmaitymi wciściami/
wskoczyć może/ y tam serce swoje po-
cieszyć; dorowdzo. Ila niewinność
swoja/ czyste sumnienie: Ale tak jest/
iz sie w tym doskonale w swoich wci-
ścach pocieszyć może. Tote tedy ma y
drugie miejsce do ktegoz wskoczyć
może.

Jz swoja niewinnością/ w swoim
dobrym sumnieniu/ dostatecznie sie
wcieścić może/ obiasniam takim podo-
biemstwem. Gdyby żołnierz iaki był
przez niemaly czas na wojnie/ na tro-
zeyby zaszyl wiele wtrapienia/ wielkie-
go niewczasu/ głodu/ pragnienia/ zim-
na/ goraca/ odmioslby niejedne ra-
ne/ majnie sie z nieprzyjacielem potys-
kając; potym wrociłby sie do domu
swoiego/ y zastalby wszystko porzadnie/
łtodoly pelne/ szpitlerze/ szpitarnie pel-
ne/ szkatuly pieniadzy pelne/ malżon-
ka dzwonięsia z tego przyjazdu radu-
ca/ dziatki piękne y wesolo witające/
czeladkę szczerliwego powrocenia win-
niaca; zgola wszystko by zastal nad
spodziewanie swoje. Co rozumiecie/
czyliby sie po onych rozmaitych wtra-
pieniach swoich nie pocieszył? czyliby
wszelkich swoich kłopotow nie zapo-
minal? Przysnacie wszyscy/ izby sie

wielce pocieszył. Tak ci zapraszam:
niechay człowiek niewinnego/ spras-
wiedliwego/ y niewiedziec iakie ogat-
na wtrapienia: kiedy wmydzie na res-
kollekcy do domu sumnienia swoie-
go/ y zastanie tam wszystko porzadnie/
zastanie wszystkie szpitarnie y szpitlerze/
to jest/ szily y potencye swoje/ pelne
wszystkiego dobrego/ to jest/ dobrych w-
czynkow; zastanie malżonka/ to jest
dusze swoja/ wielce do uslugi swojej
ochotna; zastanie dziatki piękne/ to
jest/ cnoty święte; zastanie czeladkę/
we wszystkim poslušna y ochotna: O
ktoż nieprzyzna/ iz sie wielce pocieszy
y wszelkiego zapomni y największego
wtrapienia. Sluchajmy zdania o
tym Augustyna świętego. O felix
conscientiæ puritas! o felix consci-
entiæ iucunditas! quæ vermem in-
teriozem excludis, quæ carcere do-
loris liberat rationem, quæ ab omni
immundicia purgas mentem. O
mens sancta! paradysus deliciarum,
varij bonorum operum virgultus
conflata, varijsque virtutum floribus
purpurata, & suauiter celesti gratiâ
irrigata, &c. Hæc est thalamus Dei,
palatium Christi, habitaculum Spi-
ritus Sancti: hæc est thronus Salo-
monis, lectus Sponsæ celestis, in quo
ipsa conscientia bona, optimè dele-
ctatur, & requiescit cum sponso suo.
O conscientia! in te & tibi occurrit
Rebecca cum Isaac veniente de a-
gro: in te delectatur Jacob, cum
Rachelis coniugio: in te Sunamitis
Abisag Regem David iucundis fo-
uet amplexibus. O conscientia san-
cta! in terra adhuc es, & in celis
habitas. Gaudet anima sancta con-
scientiâ decorata, gaude celesti &
eternâ gloriâ. O szczęśliwa (prawi)
sumnienia czystości! o szczęśliwa święte-
go sumnienia wdzięczności! która rwa-
trznego robaka wyrzuca, wszelka boleść,
wszelka nieczystosc z dusze wymiata.
O myśli świata, raim rozkoszy, rozny-
kwieciem cnót świętych ozdobiona. Su-
mnienie czyste o Bracia moi jest raiem,
jest przybytkiem Boskim, jest palacem
Chrystusowym; jest Duchâ Świętego
mieszkaniem, jest thronem Salomono-
wym, jest lożyskiem Oblubienicâ niebie-
skiego. O czyste sumnienie! w tobie y to-

Serm. 10.
ad Fra-
tres in E-

3. **E** zaś z drugiey strony człowiek winny / człowiek grzeszny / gdy go ożarna utrapienia / nie ma mięysk / do ktoregoby się dla pociechy wstąpił / dowodzi. Nie ma naprzód Boga / bo przez winę / przez grzech / i tak syn marnotrawny abut in regionem longinquam, opuścił P. Boga swoięgo / y odskedł od niego w daleka krajina: aley Bog sam od niego daleko odstąpił. Tak abowiem naucza poważny Origenes. Peccatorem Dominus tradit sathana, discedit à mente eius, & auerit se. & refugit à cogitationibus eius malis & desiderijs indignis, & relinquit domum cordis eius vacuum. **O**ddanie (prawni) Bog grzesznika w moc sathanowi. A to iak to? Odchodzi od dusze ięgo, odwraca się y wiele od ięgo zstych myśli, od ięgo żądzi niegodn ch, y rozkłada dom serca ięgo. **proszę.** Toć tedy iasna rzecz / iż winny / grzeszny człowiek / nie ma od Boga swoięgo pociechy. Ze też tey pociechy nie znaydziesz / ani w swoim złym sumnieniu; dowodzi. Co rozumieś / gdybyś miał bierzno się żona / zgęzłwio / stródz cie nienawidząca / na zdrowie

twoje następniaca : czylibys utrapi-
 nym hedac / mowil : poyde do żony
 moiej / wciek sie w tym utrapieniu
 moim. Zaprawda nie mowil bys / wie-
 dzac iż cis ieszcze wiecey utopoce / w
 gryzie / utrapi / iadowita żona twoia.
 Zle summienie iest to iako żona grzesz-
 nego głowieka / ale żona iadowita /
 zgryziwa / nigdy poßou w domu nie
 dopußcaiaca. O czy tak poważyny Lip-
 pomaniu. Sceler & flagitijs pollu-
 ti excruciamur à conscientia, quæ
 ad nostri cordis fores semper excu-
 bat, quæ quidquid agimus & mol-
 mur, illic nobis præstest, neq; læ-
 tos inquam esse permittit; pæna
 certè omnium miserabilissima.
 Grzechami (prawi) zmázani, od sumnie-
 nia trapieni bywamy, które w drzwi ser-
 cã nasze go zawuße czuie, y w żadney sprá-
 wie, w żadney zabawie, wciechy nam ja-
 dney nie dopuści; karanie to zaprawda
 nasze ze, wßytkich naycięższe. Dam y
 drugie podobienstwo. Riedybyß byl
 w utrapieniu cißkim / czylibys dla po-
 ciechy poßedl do katornie / gdzie cia-
 gna / bna / pieka / wielkie zgoła mę-
 kado : Zaprawda nie siedl byß : bo
 byß tam pewnie żadney nie znalazl po-
 ciechy. Summienie zle / iest to kato-
 wnia : tak abowiem o nim mowi
 Chryzostom święty. Ipsa nos circū-
 uenit, obturbat, laniat, flagellat,
 nunquam quiescit. Zle (prawi) su-
 mnienie, wßawicznie nas turbaie, biczue,
 tłucze, odpoczynku nigdy nie dñac. A
 znowu Grzegorz święty / pisze o zły
 summieniu Raima / tak mowi : Quem
 cum adhuc à Domino pœna cessa-
 ret, torquebat eum suorum consci-
 entia peccatorum : latebat miser,
 tremens & timens, & cum adhuc
 percussor deesset, ipsa sese iniusti
 vita cruciabat. Ktorego (prawi) gdy ie-
 szcze Pan Bog nie karal, iuż męczyto, ká-
 tow to summienie : tait sie niedziuk dñac
 y boiac / sie, y gdy ieszcze zabiaćca nie
 biło, sam go iuż żywot nie / sprawiedliwy
 zabiał. Pißnie to wßytko wyráził
 Bog wßedhmoßacy przez Proroka : y
 potázał iß sie winny / grzeszny głowiek /
 przed utrapieniem nie ma gdzie sklo-
 nić. Quomodo si fugiat vir à facie
 Leonis, & occurrat ei Versus, & in-
 grediatur domum, & inpicatur ma-

Hom. 17,
in Gen.

Hom. 2.
in Cap. 1.
Induction.

47708.5.

ព្រះស្រី

nu sua super parietem, & mordeat eam coluber. Jakoby rzekł Bog: Gdyby wciął głowie przed lwem/ aby mu zabiegał niedzwiedź; wciął: by przed niedzwiedziem/ aby wpadł do domu takiego/ y tamby na weże trącił/ ktoreby go żarły. Czyliby tam na pociechu trącił: bynamnię. Tak właśnie wciął grzesznik przed lwem to jest/ przed gniewem Bostim/ aż mu zabiega niedzwiedź/ to jest satan: wciął przed satanem/ y wchodzi do domu sumienia swojego/ aże tam wezom/ to jest grzechow pełno/ ktore go scodze kasą: a wiec tu w sumieniu znajduie pociechy? Żadne. Toć tedy ani od Boga/ ani od sumienia/ grzesznik pociechy nie znajduie. Rzekę: Ma winny głowie y grzesziny/ loca extrinseca, miejsca zewnętrzne/ do ktorych się przed wciśkami swoimi wkozyć może: bo ma przyiacioly/ krewnie/ bracia/ siostry/ ma bogactwa/ ma roskosy. Tak abowiem powiedział o grzesznikach Psalmista. Ecce peccatores, & abundantes in saeculo, obrinuerunt divitias. Oto (prawo) grzesznicy y obfitujący na świecie, otrzymali bogactwa. Toć tedy winny/ grzesziny głowie/ ma gdzie serce swoje/ bedace w utrapieniu/ ochłodzić y pocieszyć.

A na to ja odpowiadam; że we wszystkich pomienionych miejscach/ pociechy nie znajdzie; co pokazuje y dyskurssem/ y Pismem świętym. Dyskurssem tak: Kiedy nieprzyjazyzny człowiek nastąpił na majątność/ na dobrą grzesznego/ mierzyl on do bogactw tego chcąc mu na nich skodzić: ale do bogactw grzesznikowych mierzac/ w serce tego trącił. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Gdzie jest skarby twój, tam y serce twoje. Jeżeli tedy nieprzyjazyzny człowiek/ wderzył w bogactwa grzesznikowe/ wderzył w serce/ a zatył zranil serce tego. Kiedy znowu nieprzyjazyzny człowiek nastąpił na wężowe grzesznikowe/ mierzylci on do wężowego/ ale trącił y zranil serce: bo grzesznik kochający się w sławie y w wężowym światowym/ tamże ma serce swoje. Nastąpiła śmierć na dziateł grzesznikowe/ mierzylac do dziateł/ ale wderzyl w serce grzesznych

rodzicom/ zatył serce zranila. A tak i takielowiel utrapienie potka grzesznego/ do serca tego przemika/ serce tego rani. Sluchajmy co Pan Bog mowi do grzesznego Pharaona. Mita omnes plagas meas super cor tuum. Puscze wszystkie plagi moje na serce twoje. Coż to za plagi puscil? Straszna niepogoda/ ktora wszystkie dobyła Pharaonowe pozabulała/ wszystkie drzewa powyracala/ wszystkie ogrodné rzeczy posuszyła/ wszystkie wrodzanie w polach wniwecz popsowała. A dożtełaz się ta niepogoda Pharaona: nie dotknala/ siedzial on sobie w postoi/ w domu swoim. Jakoż to tedy prawda/ co Bog mowi do niego. Mita omnes plagas super cor tuum. Puscze wszystkie plagi moje na serce twoje? Dlatego to jest prawda/ że kto grzesznika na dobrach tego doczesnych dotknie/ serca tego dotknie/ serce tego rani. Tu ja tedy pytam: Kiedy kto w serce rani/ a Cyrulik albo infty Leżary/ na ciało/ albo zwierzechnia skora/ plasty przyklada; czyli ten zleczy serce? Nigdy nie zleczy. A czemuż? bo nie na samo serce gdzie jest rana przyklada. Takci zaprawda/ gdy rozmaitymi wciśkami zranione serce grzesznika zostate/ żadne go mowy przyiacielskie/ żadne bogactwa y roskosy powierzechnie/ nie vleca/ nie vleca: bo to wszystko extrinseca, serca się nie tyka. Proba tego iasna z Pisma świętego. Oroczone byl utrapieniem wielkim Aman naywyższy Senator Krola Asswera/ kiedy Mardocheus Żydowi/ Flaniac się mu niechcial: w tym tedy utrapieniu wdal się Aman ad loca extrinseca, do pomienionych miejsc powierzechnych. Tak abowiem oznajmuie Pismo święte. Reuerfus in domum suam conuocauit ad se amicos suos, & Zares uxorem suam, & exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarum, filiorumq; turbam, & quantam eum gloria super omnes principes & seruos suos Rex eleuasset. Wracawszy się (prawo) do domu swoje/ zwolal do siebie przyjacioly swoich, y Zares żony swojej, y pokazal im wielkość bogactw swoich, y synow gromada y chwala ktora go Krol nad slugi swoje wzcił. A znalazlże w tych

Exodi 9.

Exodi 9.

Esther. 5.

Psal. 72.

Math. 6.

wszystkich rzeczach pociechy: Zaprawde nie znalazł y najmnieyszey. Sluchaymy bo wiem co mowj. Et cum hæc omnia habet, nihil me habere puto, quādiu videro Mardocheū ludæum sedentem ante fores Regias. A gđ to (prawy) nysztke mam, iakoby nie miał, poki widzę Mardocheusa siedzącego przede drzwiami Krolejskimi. To widzicie/ iż nā pomienionych miejscach wszystkich/ do ktorych się wdał Aman/ żadney pociechy sercu swojemu nie znalazł. A zātym uż iasna rzecz/ iż niewinny y sprawiedliwy głowiek/ ma miejsca do ktorych się serce jego

przed vtrapieniem vskozyć może/ bo ma Boga/ ma niewinność y czyste sumnienie / od ktorych wielkie odnosi pociechy. Winny zaś y grzeszny głowiek/ nie ma się gđie w vtrapieniu swoim vskozyć/ nie może mieć pociechy ani od Boga/ ani od sumnienia/ ani od bogactw/ ani od przyjaćioł/ ani od żory/ ani od dziateł.

A zātym iasna rzecz/ iż kżysza rzecz niewinne cierpieć/ aniżeli winnie. Nie wzbraniaymyś się niewinnie cierpieć/ zwolając dla Chrystusa naszego: Ktoru niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

NA TEN ZE DZIEŃ MŁODZIANKOW ŚWIĘTYCH, KAZANIE W T O R E.

Et mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem. Matt: 2.
Y posławszy pozabijał wszystkie dziateki, które były w Bethleem.

MŻecz to jest pewna/ iż Chrystus Pan dopuszczając zabijać te dzisiejsze niewinne dziateki/ żadney im nie uczynił krzywdy. Chyż nieściane Ciwilisy. Kżoż im tedy co złego uczynił? To podobno Krol Herod/ który te dnia dzisiejszego pomordować kazał? Sinielę ja mowis/ iż im ani ten co złego uczynił. Dosyćby mi na dowod tego/ nauka Augustyna świętego tak nauczającego/ przywieść. Necce protanus hostis nunquam beatis parvulis, tantum prodesse potuisset: obsequio: quantum profuit odio. Nam sicut sacratissimum presentis diei festum manifestat, quantum in beatos parvulos iniquitas abundavit, tantum in eis gratia benedictionis refudit. Oto (prawy) niezłomny nieprzyjaciół, nigdy by był tym niewinnym dziatkom i tak wielkiego pożytku i czelności swoja nie uczynił, iaki im złościa swia sprawił. Bo iako nasławił dzisiejszy dzień oznajmuie, iako wielka przeciwko tym niewinnym dziatkom złość obfitowała, iak się wielka na nich iaska błogosławieństwa wylała. Dosyćby mi

mowie na tym jednym tej prawdy dowodzie: wśakże na pocieche wszystkich/ ktorzy tu niewinnie na tym świecie cierpia od nieprzyjaćioł/ y na postrach wszystkich/ ktorzy niewinnych prześladowa; pokaze nieco herzey/ iż Krol Herod prześladowca tych dziateł/ swoim prześladowaniem/ dziatkom wiele dobrego/ sobie zaś wiele złego uczynił. Będzie to wszystko ku czci y chwale Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.

Aż Krol Herod prześladowca tych niewinnych dziateł/ wiele im dobrego uczynił; takim dowodzę dyskursom. Gdyby były te dziateki dorosły/ mogłyby były zostawać z drugiego w niewierności/ y tak wiecznego potępienia dostać. Tę gdy ich od takiego stanu ten dzisiejszy Herod morderstwem swoim zachował/ wiele im dobrego uczynił. Pismem świętym ta rzecz objaśnis. Kiedy się mnożył lud Izraelski w Egypcie/ bolalo to bārzo Pharaóna/ y przeto obwołać po wszystkich swoim krolestwem kazał. Quid Exodi 1.
quid masculini sexus, natum fuerit, in flumen projicite, quidquid fo-

Serm: 20.
de Sancti.

mini.

minini, reseruate. Cokolwiek się w
Zydów meſczyzny urodzi, w rzekę wrzu-
ćcie, cokolwiek zaś niewieſciey płci za-
chowyacie. Po tym tak ſtraſnym y o-
krutnym dekreście/ urodził ſię Mo-
yſz/ którego matka bardzo pięknego
widząc/ kryła przez trzy mieſiace i
gdy go już dłużej tak nie mogła/ po-
wiada Piſmo ſwięte. Sumptu filiel-
lam ſcirpeam, & linuit eam bitu-
mine ac pice, poſuitque intus infan-
tulum, & expoſuit eum in carecto
ripę fluminis. Wziawſy (prawi)
czolneczek z ſitawia, oklietą go ſmola
zwierzchu, a włożywſy weń dzieciątko,
położyła go między rogozina, na brzegu w
rzece. Co rozumiećie Chrzeſććanie/
czyli tym poſteplem niewinności
Matka jego krzywdę uczyniła: podo-
bno źle mu było bydź w czolneczku bez
przewoźnika: Bynamniej y owſiem
wiele mu poſteplem takim ta matka
dobrego uczyniła: bo go w tym czol-
neczku od okrutney śmierci/ na którą
był dekretem Królewſkim ſkazany/ za-
chowiała. Gdy abowiem nad ona rze-
ka przechodzi ſia córka Pharaonowa
z ſracimetem ſwoim/ obaczy na wo-
dzie on czolneczek/ po który poſe/ o-
tworzyć go każe; a gdy nadobne dzie-
ciątko obaczyła/ na opiekę go ſwoje
wzięła/ wychować dała/ a potym za-
ſyną/ a z tym za dziedzicę wſytekiego
Królestwa przyſpoſobiła. Coś podo-
bnego zaprawda uczynił ten dziśieyſzy
Herod: Wyſzedł był dekret od Pha-
raona/ to ieſt/ od czarta przekleſtego/
aby wſytkie dzieci Żydowſkie/ y o-
wſem wſytek naród Żydowſki w rzekę
niewiernoſci był wrzucony/ y tak
śmiercią wieczną zabity: coż uczynił
ten dziśieyſzy Herod? oto te dzieci
niewinne włożył w czolneczek niezbo-
żności ſwoiey/ y puſcił je krwawą rze-
ką męczeńſtwą/ okrutnie je zabijając.
Wſcie im tu co złego uczynił? Zapra-
wdanie im złego y owſiem wiele do-
brego uczynił: bo ich od wrzucenia w
rzeke niewiernoſci/ a z tym od śmier-
ci wieczney zachował: bo ich przez rze-
kę męczeńſtwą córce Królewſkiej/ to
ieſt/ chwale niebieſkiej oddał. O czym
tak Auğuſtyń ſwięty. O Paruuli! de
veſtra corona dubitet, qui paruulis
baptiſmum prodeſſe non putat. O

Dziateczki! (prawi) o wſſey koronie
niech ten wapi, który chrzeſt działkom
pożytecznym bydź nie przyznawa. Znów
w tenże Doſtor ſwięty. Quam fel-
citer nati, quibus in ipſo nalcendi
limine, æterna vita obuiam venit!
O iako ſzczęſliwie urodzeni, którym we
drzwiach urodzenia, żywot wieczny w
drogę zaſzedł. Pewna tedy rzecz/ iż
Król Herod dobrze tym działkom
uczynił.

Rzeczę kró. Przynamniej nie-
które z tych działek/ gdyby były doro-
ſty/ mogły ſię do Chryſtuſa nawrócić/
y tak mogły nie bydź od czarta zabite
grzechem niewiernoſci. Tę przyna-
miej tym nie uczynił dobrze ten He-
rod/ gdy ich w dziecińſtwie pozabijał.
Ta to ja odpowiadam: Day to/ żeby
ſia były niektóre z nich doroſły do
Chryſtuſa nawróciły/ przecie y wwie-
rzywſy w Chryſtuſa/ na drodze ku ży-
wotowi wiecznemu w wielkichby były
niebeſpieczeńſtwach grzechu zoſtawia-
ły; którego niebeſpieczeńſtwą/ że za-
taka przeſładowania okazy-
wały/ przeto im poſtaramu Król Herod wie-
le dobrego uczynił. Podobieſtewem
to objaſnis. Gdyby komu przyſto-
iachac do Indyey/ wielkieby mu do-
brodzieyſtwo uczynił ten/ któryby mu
dał okręt/ żeby tam prętko morzem za-
iachał; a tym wręcey gdyby mógł za-
beſpieczyć/ że prętko y beſpiecznie do
Indyey zaidezie: wielkieby mu mo-
wie dobrodzieyſtwo ten uczynił; bo
gdyby mu przyſto iachac/ mu-
ſiałby z wielkim zdrowia niebeſpie-
czeńſtwem/ zwiłaſzając/ gdyby wſzedzie
pełno rozboynitow było/ y bardzo dłu-
go iachac. Takci zaprawda Chrze-
ſććanie: doroſli/ żyjąc na tym ſwiecie
y Chryſtuſowi ſłużąc/ ida iakoby zie-
mia do żywota wiecznego. O Boże
moy! iako wiele na tej drodze niebe-
ſpieczeńſtw! Sluchaymy co o tym ſ.
Laurentius Inſulinianus mowi: Pe-
reginationis huius vitę quiſquis
voluerit indagare discrimina; ini-
micorum genera, tentationum ſpe-
cies, numerofitates laqueorum, &
peccatorum lapſus; proſus neceſſa-
reſt, ut in ſua conſideratione defi-
at: præcipue cum vita hæc, horum
vniuerſa ſit plena. Horis quippe

Sermo: 2.
de Innoc.

Libro de
grad. per-
fect: c. 4.

Serm: de
Innocens.

lingu-

lingulis, in cunctis actibus, in omnibus negotijs, & in quibuscunque locis, reperies quid cauere, quid metuere, quid respuere, & cum quibus hostibus pugnare oporteat. Piel grzymśiwá (prawi) tego żywota, krokol wielby chiał wmażyć niebezpieczeństwá, nieprzyjaciół rozmaitość, pokus wielość, śidel liczbę, grzechow upadki; zgoła potrzeba by mu w swoim wważaniu wstać: zwłaszcza, iż ten żywot w sytych przeżyciach rzeczy jest pełny. Kżdey godziny, w kżdey sprawie, w kżdey zabawie, na kżdem miejscu znajdzieś, czego się strzedz, czego się bać, przed czym uciekać, y z ktorými się nieprzyjaciół, potykać. A daley iefcze ten wielki Młstsz duchowyny mowi. Equidem intra nos vrgent concupiscentia, bella geruntur, aduersarij sunt spirituales, hebetatur mens, obnubilatur intellectus, cogitationes perturbant, consilia defunt, alternatur intentio, frigitur affectio, deliberatio nutat, interdum quae displicebant, placent, & post paululum, quae grata erant, odio habentur: sicque interior homo obrunditur, deprimitur, attollitur, & periclitatur. Zapravda (prawi) w nas żyia pojadliwość, wojny się odprawia, nieprzyjacieli są duchowni, cępieie dowcip, emiśie rozum, myśliturbia, rady nie ślże, miam się intencya, ziębnieie affekt, postanowienie truchleie, podobas się podobas, co się nie podobato, prakto co było wdzięczne, sstaie się omierzte: y tak wnetrzny człowiek bywa wciniony, ponizony, w nęseriony, y tak niebezpieczny. Ponieważ tedy gdyby były te dziatki dorosły/choćby były w Chrystusa wwierzły/ musiałyby były iść do żywota wiecznego tāt bārzo niebezpieczna droga: toć ponieważ ten Żerod w okraćie niezbożności swojej/ przez czerwone morze maczeństwa/ prakto y bezpiecznie przewioził te niewinne dziatki/ iuż nie do Indyey/ ale do niebieskiej oyczyny; iasnie idzie zātym/ iż choćby były dorozhy w Chrystusa wwierzły/ przecis im tym przesładowaniem wielkie dobrodzieystwo uczynił.

Rzeczysz iefcze: Postāremu wieśle z tych dziatek po obrzezaniu w dziecinstwie w łasce Bożej vntrzeć mogło/

y tāt bez tego morderstwa mogły wysć niebezpieczeństw tego żywota. Toć przynamniemy tym/ zabuwać ie/ krzywdę uczynił.

Ja na to ia odpowiadam: Day to żeby były niektóre w dziecinstwie w łasce Bożej pomarły/ y tāt się do wiecznego żywota w dziecinstwie przeniosły; przecisby były bez korony maczeńskiej tego dołazaly. Ale zacna rzecz jest bārzo korona maczeńska: iako naucza Cypryan świsty, Martyrij inestimabilis gloria, infinita mentura, immaculata victoria, inestimabilis titulus triumphus immensus. Maczeństwá (prawi) nieosławomana chwata, nieskończona miara, niepokalane zwycięstwo, nieosławomany tytuł, nieogarniony triumph. Toć ponieważ gdyby były te dziatki w łasce Bożej w dziecinstwie pomarły/ zostawałyby były bez korony maczeńskiej: a teraz gdy ich Żerod pozabwał/ zostala w żywocie wiecznym korona maczeńska: toć im postāremu ten Żerod dobrodzieystwo uczynił.

Exhort:
ad Mart.

Rzeczysz náostatek. Jezeli im dobrodzieystwo uczynił/ toć tym zabuśaniem dziatek nie zgrzeszył: co jest przeciwko náuce Kościelney/ ktora o to Żerodowi wielka niezbożność y okrutienstwo przypisuje.

Odpowiadam: A bārzo zgrzeszył: bo ażkolwiek/ iako Theologowie mówia/ materialiter, iakoby za okazy wшыscy przesładowcy niewinnych/ dobrodzieystwo niewinnym czynia/ przeto iż z okazy ich złości/ wiele dobrego niewinni otrzymuią: wśakże iż formaliter, to jest/ z intencyy/ ten Żerod niechciał tym dziatkom dobrze uczynić/ y owšem źle/ iako też pospolicie wśelki przesładowca niewinnych czyni/ przeto środze zgrzeszył/ iako wielce okrutny y niezbożny.

Czym że sobie wiele złego sprząwił/ iuż dowodze.

Pañ Bog wśzechmogacy środze karze tych/ ktorzy niewinnych przesładuią. Toć ten Żerod przesładuiacy te niewinne dziatki/ nástrogię zasłużył karanie: toć sobie tym zabuśaniem dziatek wiele złego sprząwił. Iż Pañ Bog środze karze tych/ ktorzy niewinnych przesładuią y wśakżia/ iako

ina rzecz

Psalms: 3.

Sapient: 10.

Regum
Cap. 9.

śna rzecz z Pisma świętego. Dawid niewinny/ pćśmiony prześladowa- niem od Saula/ nie mścił się trzywody swojey/ ale Pan Bog nie odpuscił. Prześladował y syn własny Dawida/ odpuscił mu to Dawid/ przykazuiać slugom swoim/ aby go nie zabili/ ale nie odpuscił Pan Bog. Prześladował także tego niewinnego Dawida Semei złoścąc mu/ y kamieniami na niego ciskaiać/ odpuscił mu to Dawid/ ale Pan Bog nie odpuscił. Wszytkich zgolił nieprzyjaciół/ niewinnie Dawida prześladowających/ stodze Pan Bog pokarał/ iako sam Dawid przyznaie/ kiedy spiewa: Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa. Abowiemie ty miły Panie pozabiał wszytkich, mnie niewinnie prześladowających. Mardocheusz także niewinnie prześladowanie cierpiał od Amána/ y choć mu to Mardocheusz odpuscił/ Pan Bog go iednak stodze pokarał/ kiedy go na wysokiej subienicy dopuścił obieć. Jozephą niewinnego prześladowali bracia/ y niezbożna Pani tego: odpuscił im to/ y słowem się tego nie mścił/ ale ich Pan Bog o to surowie pokarał. Mendaces ostendit qui maculaverunt illum. Kłamcami Pan Bog pokarał tych, którzy go zmaźali. Jezabel prześladowała stodze Eliasz/ odpuscił to Eliasz/ ale i Pan Bog stodze skarał/ bo i psona pożarcie porzucił. Z tych/ y z wielu innych miejsc Pisma świętego/ iakoś się pokazuje/ iż Pan Bog stodze karze tych wszytkich/ którzy niewinnych ludzi na ty świecie prześladowa.

Wielka rzecz powiem. Często króć Pan Bog wino sobie wyrzadzona iakośno odpuszcza/ a trzywody wyrzadzoney niewinnych wybranych swoim/ nie odpuszcza/ ale i stodze karze. Wielki barzo grzech popelnit lud Izraelski/ kiedy sobie balwan ieden za Boga obrałszy/ temu się klaniał/ wielki to mowa grzech/ bo go barzo y często aggrawuje Morysz/ nazywając go peccatum maximum, naywiększym grzechem. A przecis na krotka modlitwa Moryszowa prećko im P. Bog ten grzech odpuscił. Także stodze zgrzeszył lud Izraelski wapiąc y desperuac o mocy Bożey/ y wierząc że

ich nie mogli wprowadzić do ziemi obiecanej/ a przecis im Pan Bog y ten grzech na krotka modlitwa Moryszowa odpuscił/ iakoś sam mowi. Dimisi iuxta verbum tuum. Odpusciłem według słowa twego. Kiedy zaś zgrzeszyli Amalecytowie przeciwko ludowi Bożemu niewinnemu/ niesłusnie go prześladowa/ przyśiagał to Pan Bog wtwierdzić/ iż im tego bez karania stogiego odpuscić nie miał/ y nie odpuscił: bo choć do czasu zwlaczal/ przecis we cztery sta lat sobie przypomniał y stodze ukarał: y Saula Króla tego był na to ukaranie wybrał/ że tyle to niektórym z nich przepuścił/ odebraniem od niego królestwa pokarał. Szemrąla też Mária siostra Moryszowa/ przeciwko bratu swemu Moryszowi/ tym go niewinnie prześladowa/ pokarał i Pan Bog y przykrym pośmianiem/ y stogim trudem: y ażkolwiek Morysz wszytet się był wdał na modlitwa/ za nie goraco P. Boga prośac/ aby iej odpuscił/ y trąd iej oczyścił/ niechciał go iednak P. Bog wysłuchać: y którego iacno wysłuchał prośacego za tymi/ ktorzy Pana Boga stodze obrazili/ tego żadną miarą wysłuchać niechciał/ prośacego za tą/ ktora niewinnego ięzykiem swoim prześladowała. Grzech też pychy Dawidowey/ ktoreysie przeciwko P. Bogu dopuścił/ krotkim powietrzem Pan Bog ukarał/ ktore się iednak Dawida nie docknalo: a mazochoystwo iego/ ktorym prześladował niewinnego Dryasza/ surowie barzo pokarał śmiercią czterech synow iego/ y woynami/ y stogimi turbacjami przez wszytet czas żywota iego erwatacymi. Tegoż dowodzi poważny Origenes: wważa Hamil: 7. iac bowiem owa przypowieść o studze/ in Cap: 12. ktory był winien dżieśać tysiący talentow Panu swoiemu/ wpaćruie to mądrze/ iż kiedy go znalazł tak wielkim długiem obciążonego/ y nie zgromił go surowie/ y iacno mu wszytet dług odpuscił. A kiedy poży ten sluga zgrzeszył przeciwko towarzysowi swemu/ surowie go zgromił/ mowiac: Seru nequam, omne debitum dimisi tibi. Sluga niecnotliwy, wszytek ci dług odpuscił: A żadną miarą odpuscić mu niechciał/ ale go do więzienia wrzucić/ ażby

Num: 14.

Hamil: 7.
in Cap: 12.
Marth.

ażby wszystko oddał/rozkazał. Jasná te-
dy rzecz/ iż P. Bog surowie karze tych/
ktorzy niewinnych przesładują: y o-
wszem nie tylko karze/ ale też surowie
karze/ niżej tych/ co iemu samemu wy-
rządzaia krzywdy. Jacyż iasna rzecz/ iż
ten dzisiejszy Herod/ działki niewinne
przesładując/ sobie złe uczynił/ gdy na
wielkie karanie Boskie zarobił/ ktore
go nie minelo. Bo iako pise Jozefus/
hostego dnia potym działek
niewinnych morderstwie/ porwał go
stoga gorączka/ káseł/ puchlina/ po-
dagra/ y inšie brzydkie choroby/ tak
cieście y smrodliwe/ że sie sam chciał
zabić: y tak wtych cięstkich boleściach
niešťześliwa dusze wypuścił: nawet

y synowie tego niešťześliwie wszyscy
pogineli.

Cieścieś sie wszyscy z tymi nie-
winnymi działkami/ ktorzykolwiek co
dla Chrystusa na tym świecie niewin-
nie cierpicie; cieście sie mowia/ bo ias-
tom oto pokazał/ wielkie wami nie-
przyjaciele: wasi przeladowaniem
swoim dobrodziejstwa czyni: przes-
ciwnym sposobem leżaycie sie wszyscy
ktorzy niewinnych przesładujecie; bo
iakoim oto pokazał/ na wielkie karanie
Boskie wszyscy sobie zarabiacie/ ktos
tego teźeli nie tu na świecie/ tedy po-
śmierci w ogniu wiecznym doznacie:
czego was wchoway Chryste Jezu/ kto-
ry żyjesz y królujesz na wieki. Amen.

NA DZIEŃ NOWEGO ŁATA, KAZANIE PIERWSZE.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. *Luc. 2.*
Iako skoro wypełnily sie ośm dni, aby było dziecie obrzezane.

Ad Titum
2. Cap.

Nam też na ten Nowy
Rok grzechy opuścić/ a chwycić
sie prawdziwej służby
Bożej potrzeba. Chrzestia-
nie Namilży. Tle iato mo-
wis/ ale Doktor narodow Paweł ś.
oto na nas dnia dzisiejszego wola.
Apparuit gratia Dei Salvatoris no-
stri, omnibus hominibus, erudiens
nos, ut abnegantes impietatem &
secularia delideria, sobrii, & iusti,
& pie vivamus in hoc saeculo. Poka-
żał sie (prawi) łaska Boga Zbawiciela
naszego wszystkim ludziom, nauczając nas,
abyśmy zaprzawili się niebożności y
światowych pożadliwości, trzeźwie, y
sprawiedliwie, y pobożnie żyli na tym
świecie. Jakobyżekł Paweł świąty:
Tle na to przyszedł Chrystus na
świat/ nie na to tak Herod milosier-
dzie y łaskę swoją otworzył/ aby ludzie
w nadziei tego milosierdzia/ cuglow
požadliwościom swoim popuszczali:
ale raczej na to/ aby widząc ludzie
tak wielką y nieogarnioną dobroć ie-
go/ grzechom się zarzekali/ a o cnoty
świąte wszystkie się siłami starali.
A tak wedle tej nauki Pawła świątes

go/ potrzeba nam dziś grzechom po-
prześć/ a żywot świątobliwy za-
cząć. Ale iakoż tego dokażemy? Wier-
cie iako? W starym Zakonie obrzeza-
nie było in remedium peccatorum,
na wleczenie grzechom: Tym obrzeza-
niem dziś Chrystus/ iakoby iaki grze-
śnił/ obrzezać się dopuścił. A nam
tedy tego remedium contra peccata,
tego lekarstwa na grzechy záżyć/ so-
i jest/ obrzezać się nam potrzeba. Ale
coż prosze w nas/ abyśmy na grzechy
zleczeni byli/ obrzezać mamy? Po-
wiem ja na terażniejszy Kazaniu:
naprzód/ co w nas osobliwie obrzezać
mamy: powtore/ iż przez to obrzeza-
nie nie nie utracimy: potrzeście/ iż
nam takie obrzezanie żadney nie záda
boleści. Będzie to wszystko ku czci y
chwale Bożej/ a ku zbudowaniu na-
jemu.

Co się tynie pierwszego punktu:
Podobno kto tego jest rozumie-
nia/ iż teźeli chcemy na ten nowy Rok
grzechom poprześć/ potrzeba nam
obrzezać smysły nasze/ potrzeba obrze-
zać widzenie/ od patrzenia na rzeczy
nieprzyystoyné/ dworne/ zgoła na wsty-
dne.

etc.

którekolwiek człowieka do grzechu pobudzić mogą: potrzeba obrzezać słyszenie/od słuchania mów szpetnych/ piosnek nieuczciwych/ od słuchania mów/dobrej sławie bliźniego śkodzących: potrzeba obrzezać wkruszenie/ od pożywania potraw y trunków/obżarstwu tylko y lubieżności a nie potrzebnie własney służących: potrzeba obrzezać powonienie/ od niepotrzebnych perfumów/którymi ludzie śmię y męskie rzeczy swoje napuszczają: potrzeba obrzezać dotykanie/ od pożądliwego dotykania rzeczy zakazanych: potrzeba obrzezać iszyt/ od mów bluźnierstkich/ od mów złorzeczających/ od mów szpetnych/ od mów sławie bliźniego śkodzących: potrzeba obrzezać rękę od wdzierstwa/ od kradzieży/ od zabójstwa/od niesłusznego ludzi niewinnych bicia: potrzeba obrzezać nogi/ od tancerów niepożciwych: y od chodzenia na miejsca nieprzystojne. Jeszdynym słowem/ potrzeba obrzezać duchownym obrzezaniem wszystkie smysły/ y instrumenty grzechów naszych.

Nie przezeja temu/ iż potrzeba obrzezania takiego: y owsem przyznawam/ iż każdemu Chrześciańskiemu człowiekowi takiego potrzeba obrzezania. Bo iako tym był różny lud Izraeli od innych narodów/ iż każdy Izraelczyk był walec ciała obrzeżany/ a inne narody tym się nie bawili: tak po tym była dawnych czasów poznac Chrześciańska różnym powierchnie od Poganina: iż każdy Chrześciaнин/ tak laik/ iako y duchowny/ tak młodzieniec/ iako y żonaty/ tak meżatka/ iako y Panna/ tak wdowiec/ iako y wdowa: byli w oczach/ w iszytu/ w rękach/ y we wszystkich smysłach swoich skromni/ powściągliwi/ y mądrze: Poganie zaś bynajmniej o takie obrzezanie nie dbali.

Wszakże iednak nie przyznawam/ aby człowiekowi Chrześciańskiemu dosyć było na takim obrzezaniu: nie przyznawam mówię/ aby także tylko obrzezanie grzechy nasze leczyło. Bezspiecznie mówię/ iż nam co innego leży w nas obrzezać potrzebą. A coż takiego? Nie co innego/ tylko wola naszą: ta nam od własney miłości/ to jest/ od chęci własnego/ obrzezać po-

trebą/ jeżeli dostatecznie zleczeni na grzechy/ to jest/ jeżeli grzechów całe poprzestać chcemy. Dowódza tego y dyskurssem/ y z Doktorów świętych. Dyskurssem tak. To leczyć potrzeba/ co jest fundamentem/ y rzodłem/ y przyczyną wszelkiew choroby. Ale tak jest/ iż własna wola/ abo własne chcenie woli naszej/ jest fundamentem y rzodłem wszystkich chorób/ to jest/ grzechów naszych. Toć tedy ta nam wola obrzezaniem leczyć potrzeba. Iż to nam leczyć potrzeba/ co jest fundamentem y rzodłem choroby: z Medycyny/ to jest/ z nauki lekarzkiej dowodzą. *Sancto in* dziwnie pochwała Galena Cesarzkiej Doktor z takiego postętku. Żałował czasu iednego młodzieńca zacięnie wrodzonego zachorował/ mówiąc/ bardzo na żołądek/ wielkie bardzo boleści cierpieć/ y żadnego poikarmu strzymać/ dla wielkiej cholery w żołądku panującej/ nie mogąc. Przyzwano do niego niemalo Doktorów/ Medyków: z których go iednak żaden nie poratował/ nie wleżył. Przyzwa tedy Cesarz.ego Doktora Galena/ który przyśledszy do chorego/ a zrozumiał wszy/ iż go inny Medyk ratować swoimi lekarstwami nie mogli: spytał Doktorów onych/ coście w nim leczyli? Odpowiedzieli: leczyliśmy żołądek/ bo na żołądek choruje y wielce boleje. Na to Galenus: O prostacy! nie to w chorym leczyć potrzeba/ na co choruje/ nie to co go boli: ale to co jest fundamentem/ y rzodłem/ y przyczyną tego choroby. Oto tu widzicie w tym młodzieńcu watoeba bardzo zapalona/ przez co cholera wielką rodzi/ która w żołądek wylewa/ y która w żołądku panując/ ta boleść zadaje/ y potraw żołądkowi przyimować nie dopuści. Zrżodło tedy tej cholery/ to jest/ watoeba/ mieliście wprzód leczyć/ a tak byście byli żołądek iacno wleżyli. To rzekłszy Galenus/ watoeba leczył/ cholera w niej wysuszył/ y tak gdy watoeba żołądkowi cholery nie dodawała/ iacno żołądek wleżył. Toć tedy pierwsza dyskursu moiego propozycja/ to jest ta: To nam naprzód leczyć potrzeba/ co jest fundamentem y rzodłem choroby: jest według nauki lekarzkiej prawdziwa. Drugiej propo-

*Lib. in artem par-
ticulari Galeni
Cap. de sym-
ptoma.*

Matt. 15.

zyciey/ to iest tey: Ale wola nasza/ to iest/ własne chcenie/ iest fundamen-
tem y zrzodlem chorob naszych duchow-
nych/ to iest/ grzechow; słowy są-
mego Lekarza niebieskiego Chrystus-
sa Pana/dowodzą. De corde enim
exeunt cogitationes malę, homici-
dia, adulteria, fornicationes, furta,
falsa testimonia, blasphemie: hæc
sunt quę coinquinant hominem.
Zferęć howier, [to iest według tłumá-
czon. Pisma świętego, od woli] wychodzą
myśli złe, zaboystwa, cudzołóstwa, nie-
czystości, kradzieży, fałszywe świadectwa,
błujnierstwa: te są które mają człowieka.
Tymi słowy niebieski Lekarz Chry-
stus/ iasnie pokazał zrzodło chorob/
to iest/ grzechow naszych. Jako we-
dlug Galenę/ z watroby zapaloney
wypływa cholera do żołądka/ y przeto
go chorym czyni: tak według Chry-
stusa/ z woli naszej własney/ cholera/
to iest grzechy/ do smyslow/ y inszych
członkow/płyna. Z woli naszej/ nie to-
żumowi ale cięlu pobjazaiacey/ plyn-
nie do oczu widzenie rzeczy nieprzy-
stoynych/ niepożęciwych: bo to wła-
sna wola oczom roztężuje: z teyże
woli plynie do uszu/ słuchania słow
sprosnych/ y sławie bliźniego škodzą-
cych: z teyże woli plynie do wstę-
nia/ pożywanie potraw/ zbytkom y
objęściu służących: z teyże woli plyn-
na nieporządne powomienia/ niepo-
żęciwe dorykiania; plyną do ręku wy-
dzierstwa/kradzieży/zaboystwa; plyną
do izzęć/ mowy spetne/ wstęczne/
gniewliwe/ bliźniego sławie škodzą-
ce. Jednym słowem/ od woli naszej
własney/ plyną na wszystkie smysły y
członki/ wszelkie grzechy: bo wola
wszystkim smysłom rozstężuje. Toć te-
dy iako według Galenę/ darmo oni
Medycy żołądek chory leczyli/ kiedy
zrzodła y fundamentu cholery oney
nie leczyli: tak według nauki Chrystus-
sowej/ daremnie kto obrzezuie widze-
nie swoje/ słyszenie/ wstęzenie/ y insze
smysły; daremnie obrzezuie y martwi
izzęć/ rękę/ nogi/ y insze członki: iezeli
nie obrzezuie/ nie martwi/zrzodła wszy-
stkich grzechow/ to iest/ własney swojej
woli. Toć tedy iezeli chcemy zleczyć
grzechy nasze/ to iest/ iezeli ich chcemy
całe poprzestąć/ potrzeba nam konie-

cznie własną wola naszą obrzezać. Co
sieknie Doktorow świętych. Pięknie
naprzód o to napomina każdego po-
ważny Cassianus. Multis siquidem
experimentis edocti tradunt; ma-
ximè iuniores, ne voluptatem qui-
dem concupiscentiæ suę refranare
posse, nisi prius mortificare per o-
bedientiam suą didicerint volun-
tates. Ideoque pronuntiant, nulla-
tenus prevalere vel iram, vel tristi-
tiam, vel spiritum fornicationis
extinguere; sed nec humilitatem
cordis veram, nec cum fratribus v-
nitatem perpetuam, nec firmam
diuturnamq; posse retinere con-
cordiam: sed nec in cænobio diuti-
us perdurare eum, qui prius vo-
luntates suas non didicerit supera-
re. Długim (prawi) doświadczeniem
dośli tego przodkowie nasi, iż ludzie
zwłaszcza młodzi, żadną miarą rozkoszy
pożadliwości swoich wskromić nie mogą,
ażby wprzód przez posłuszeństwo woli
swojej umarli. I śmieć ci pomienię-
ni Oycowie ślęży nauczania, iż żaden abo
gniewu, abo smutku, abo duchu nieczysto-
ści wygnać nie może, ale ani prawdziwey
serdeczney polary nabyć, ani z Bratnią ie-
dnoci wieczney chować, ani długo w
zgrupadzeniu trwać, poki własney woli
swojej nie obrzeże, to iest, nie umarwi.
Tymi słowy ten wielki Mistrz duchą
iasnie naucza/ iż mię na choroby du-
chowne/ to iest/ na grzechy/ dośkonale
zleczoneym bydz nie może/ ażby wprzód
fundament grzechow/ to iest/ własną
swoją wola obrzezał. Tegoż naucza
świety Leo Papież tymi słowy. Vir
mens rationalis salubriter exte-
ra castiget, debet etiam propria e-
xercere ieiunia: quia non solum
carnis desiderijs, sed etiam animi
cupiditatibus convenit repugnare,
dicente scripturā: Post concupi-
scentias tuas non eas, & a voluntate
tua mala auertere. Aby (prawi) ro-
zumny człowiek pożytecznie y zbawienne
smysły swoje zwierzechne martwić, ma-
też własne swoje posły odprawować: bo
nie tylko pożadliwości cielesne skromić,
ale też woli swojej chęciwości martwić y
onim się sprzeciwiać potrzeba. Tak bo-
wiem Pismo mówi: Za pożadliwością
mi twoimi nie chodź, a od własney woli

Lib: 4, de
Instit: 8.
Cap.Serm: 9.
de Ieiun.

swojej

twojej pilnie się odwrócaj. Pośpiuj dalej Dionysius Rychelius libro 1. mówiąc tak. Zapewne (prawi) wiedz każdy/ żeś się to na nic nie przyda/ i żeś rola twoja w pieniądzu twoim opuścił; y to na małość się przyda/ jeżeli wszystkie smysły twoje zwierzęcznie umarł; po ki woli twojej własnej nie ostrzemi. A zaprawdę dobrze ten Doktor powiedział/ że na mało się przyda powierzchowne rzeczy opuścić y umarł; po ki woli własnej nie umarł. Bo y Piotr święty opuścił dom/ rolę/ pieniądze/ żonę/ dzieci/ bracia/ siostry/ y wszystko co tylko miał y mógł mieć na świecie: iako sam mówi: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Ocośmy opuścili wszystko, y posłaliśmy za tobą. A przeszedł ci się to na nic nie przydało/ po ki własnej woli nie obrzezał/ po ki dopuścić nie chciał aby mu mistrz jego wmył nogi. Tak bowiem do mego Chrystusa mówi. Si non lauero te, non habebis partem mecum. Jakioby rzekł: jeżeli Piotrze przy tej woli twojej stać będziesz/ cząstki ziemna mieć nie będziesz. Jużem tedy pokazał/ co nam to obrzezać na początku tego Roku potrzeba/ abyśmy się wiecej grzechom nie dopuszczali. Obaczmyż już iako to obrzeżanie czynić mamy.

Zaprawdę lepiej woli naszej obrzezać nie możemy/ iako tym sposobem/ którego nas sam Pan Chrystus przykładem swoim nauczył. Wola Boga Ojca była/ aby był Chrystus pojmány/ związany/ biczowany/ cierniem koronowany/ żelazony/ y na Rzymu zawieszony: lekła się tego wola tego ludzka/ y niechęć przeciwuła się temu. Coż uczynił Chrystus? obrzezał niechęć własną wola swoją. Jakiż to? wyrzekł się jej/ spuścił się całej woli Boga Ojca niebieskiego/ mówiąc: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Iednak Boże Ojcie, nie moja, ale twoja wola niech się dzieje. Tak masz czynić y ty człowiecze Chrześcijański/ w tym obrzeżaniu woli twojej zawiesz/ abyś się we wszystkim woli twojej wyrzekł/ abyś się we wszystkim na wola Boga spuścił. Chce Bóg/ żebyś imienia jego na daremno nie używał/ żebyś nie przysięgał/ nie cudzo-

łodził/ nie kradł/ nie zabijał/ fałszywie nie świadczył; żebyś się nie gniewał/ żebyś się trzywdy nie mścił/ żebyś w bóstwo/ nadzając na tym świecie cierpieć/ żebyś żył w trzeźwości/ w sprawiedliwości/ w pobożności. Lekła się tego wszystkiego wola twoja z tym ciałem śmiertelnym złączona/ przeciwuła się niechęć temu wszystkiemu; obrzeż się/ wyrzekaj się jej/ spuść się we wszystkim na wola Boga: to jest/ sprawuj się we wszystkich postępkach twoich według woli Bożej/ mówiąc z Chrystem. Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat: Iednak Boże Ojcie, nie moja wola, ale twoja niech się dzieje.

Rzeczysz. Wielka boleść żądać takie obrzeżanie: bo cięśko bardo na człowieka/ czynić we wszystkim wola Boga.

Tak to ja odpowiadam/ naprzód: A owsem nie obrzeżanie woli twojej boleść żądać człowiekowi: a obrzeżanie żadnej boleści nie przynosi/ y owsem wielką pociechę y wesele.

Jż nieobrzeżanie woli twojej boleść przynosi/ iasna rzecz. Ten który ją wola swoją idzie/ chce honoru/ bogactwo/ rozkoszy/ gdy go co z tego omyli/ czyli na to nie boleie? Gdy te rzeczy winnych widzi/ a sam dopiast ich nie może/ czyli zazdrości nie boleie? Gdy wie o tych/ którzy mu do tego przeszkodzili y przeszkadzają/ czyli na nich nie boleie? Zaprawdę nie inaczej. Sluchajmy o tym wielkiego Doktora Bernata świętego. Vnde sunt scandala? vnde turbatio? nisi quod propriam sequimur voluntatem; & temere quod volumus in corde nostro definientes, si quomodo id prohiberi contingat aut impediri, obstinud etiam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus. Cauemus igitur a propria voluntate, tanquam a vipera possima & nequissima, & quae sola deinceps damnare possit animas nostras. Zkad (prawi) w nas zgorzelenia? Zkad turbacje, niepokoje? tylko zkad, iż się własnej woli trzymamy, upornie chcemy w sercach naszych, sławimy; czego gdy dopiast dla jakiej przeszkody nie możemy, zraz się srodze gniewamy, na to szemrzemy, z tego boleimy. Serżymyś

ſie tedy właſney woli, iáko zmie naygor-
ſzey y nayniecnotliwſzey, y która ſamá du-
ſe náſe potapić moze.

Jż zaś obrzezanie woli właſney/
Boleſci żadney nie przynosi do-
wodzi. Sennacheryb Krol Aſſyryus
ſki wſzytke miáſta Judzkiey ziemi
zwoiował / Jerozolimy tylko dobyć
nie mógł : iáko opowiada Iſaiáſ

Iſaie 37.

Prorok. Hæc dicit Dominus de Re-
ge Aſſyriorum: non intrabit civi-
tatem hanð, & non iaciet ibi ſagit-
tam, & non occupabit eam clypeus.
To mowi Pan Bog o Krolu Aſſyryjskim:
nie wnidzie do tego miáſta, ále ani ſtrzały
ſwoiey rzuci do niego. Tákci záprawda:

Proverb:
12. Cap:

Non contriſtabit iuſtum, quidquid
acciderit ei. Nie záſmuci ſpráwiedli-
wego, cokolwiek ſie mu przyda. A ktoż
ieſt ſpráwiedliwy? Záprawda nie kto
inſzy tylko ten / którego wola / ieſt wo-
la Boża / który obrzezał / to ieſt / wy-
rzeſi ſie woli ſwoiey. Do tegoć to Je-
ruzalem / choćby Krol Aſſyryjski / to
ieſt / ſatan / z naywiſſzymi woſtki / to
ieſt / z trudnoſciami w enocie / przy-
ciagnáti: nie tylko do niego przez ze-
zwolenie nieprzyſtoyne nie wnidzie /
ále też ani ſtrzały ſwoiey / to ieſt / ſmu-
tku ábo boleſci iákiey / w to miáſto
nie wpuſci. Je náſtatek obrzezawcy
wola ſwoie / wielka wcieche y weſele o-
noſi: ſwiadeczmy naprzód Pogańſki. Si-
kozof Seneca, de Beata vita Cap: 4. A-
nimus ſic ſuper omnia, erectus ad
Deum, à nutu & voluntate Divina
ſic pendens, ut illum nec extollant
fortuita nec frangant: & cui vera
voluptas ſit, voluptatum contem-
ptio. Hunc animum ita liberum,
ita interitum ac ſtabilem, extra tur-
pem metum, extra cæcam libidinẽ
& fœdas cupiditates poſitum, cui v-
num bonum ſit Deus & voluntas,
vnum malum averſio à Deo & Di-
viná voluntate; hunc, inquã, animũ
non contriſtabit, quidquid ei acci-
derit. Hunc ita fundatum, neceſſe
eſt velit nolit, ſequatur hilaritas cõ-
tinua, & lætitia alta, atque ex alto
veniens. *Wyſt (práwi) niech-będzie
nid wiſt, to wynieſionj ku Bogu, od ſki-
nienia y woli Bożej tak wiſacy, żeby go
przypadki żadne nie turbowały, y który-
bż roſkoſz poczytał, roſkoſzy pogardz. Ani-*

muſt tak wolny, tak nieuſtraſzony, tak ſki-
teczny, tak boiáźni, ſlepey lubieźnoſci,
brzdękich pojadliwoſci nieznáiacy, które-
mu iedno dobro ieſt Bog y wola Boża, któ-
remu iedno złe ieſt odwrócenie ſie od Bo-
gá y od woli Bożej; ten mowi ánimuſ,
od żadney rzeczy záſmucony bydz nie mo-
że. Ten ánimuſ tak ugruntowany, rad
nie rad w uſtáwicznej weſeloſci, y wyſo-
kiey rádoſci, z wyſoká przychodzącey, ob-
ſiatać muſi. Sluchaymy o tym y
muſtrzá duchowneg Dyonisium Ryche-
luum Opuſc: de Profeſ: Monáſt: artic: 14.
Obedientibus & veris Religioſis dat
Deus multiplicem conſolationem,
mentis tranquillitatem, conſcientiæ
ſerenitatem, & copioſum in omni
gratia & virtute profeſtum. Etenim
quanta plũs amore Dei ſpernunt &
vitant ſolacia carnalia & mundana,
& timorati ſunt, & iugi cordis cu-
ſtodia: tanto copioſius promerentur
conſolationes ſpirituales, inter-
nas, Divinas: de quibus Prophetæ lo-
quitur Deo. Quã magna multi-
tudo dulcedinis tuæ Domine! Po-
ſuſinym (práwi) to ieſt tym, którzy ſie
właſney woli wyrzekſzy do woli ſie Bożej
przywſzali, dacie Pan Bog rozmaíta po-
ciecha, umiátku uſpokoienie, ſumnienia,
czyſtoſc, y obſity we wſelkiey táſce y cna-
cie poſtápek. Im bowiem wiecey dla mi-
toſci Bożej opuſzczá, im ſie pilniey dzie-
ſnych y ſwiátorych pociech wyſtrzegá,
im z wielkſá boiáźnią ſercá ſwoiego ſtrze-
gá: t, im obſiſe od Pána Bogá wnatrzne
pociechy zaſtugia; o których mowi Pro-
rok. O iáko ieſt wielka wielkoſc ſtodkaſci
twoiey Panie! która zákryt boiaćym ſie
ciebie. Jáſna tedy rzecz / iż to obrzezá-
nie / boleſci żadney nie zádaie.

Powtore: Daymy to żeby boleſc
zádawáło: czemużbyś człowiecze tey
boleſci dla zleczenia doſtkonáleg duſie
twoiey cierpieć niemiał? Dla zlecze-
nia ciála twoiego czyli przyſtrych y
gorzkih lekarſtw nie pnieſ? czyli z bo-
leſciá ápertur w cieletwoim nie czy-
niſ? czyli podczás pálcá / podczás raki /
podczás nogi ſobie odciaſ? choć z bo-
leſciá wielká nie dopuſzczáſ? áby ták
wſzytke ciáło ogniem piekielnym zá-
razone nie zoſtáło. Jezeliż to dla zdro-
wia cielesneggo / ábyś ieſzcze przez iák-
czás trotki żył na ſwiecie / wielkie bole-

ſci po-

ści podeymuiesz: a czemuż dla zdrowia, zupełneg dusze twojej/ żeby dusza twoja żyła nie przez troski czasu/ ale na wieki; nie masz podjąć boleści/ ktorabyś w tym obrzezaniu duchownym znaydowała? Druga. Turcy tak są posłusznicy Cesarzowi swemu/ że kiedy przy Postach Cudzoziemskich rostaże/ aby się przy oczach jego każdy swoim mieczem zabił/ zaraz to w oczach jego ochotnie czynią/ choć to z wielką swoją boleścią. Jezeliż to aby wola Pańska swiego wypełnił/ który im tego niczym nie zapłaci/ taką boleść z ochotą podeymują/ y za szczęście sobie wykonanie woli Cesarzowej pożytkują: czemuż ty nie masz się całe spuszczać na wola Najwyższego Cesarza/ samego Boga/ choćby też to z boleścią twoją przychodzić miało? Czemuż się mówisz na tę boleść odważyć nie masz/ ponieważż to Bóg obficie nagrodzi? Trzecia. Byli Poganie tak się dochodzący w Królach swoich/ iż im koniecznie konformować się chcieli/ choć z wielką swoją boleścią. Bo jezeli oczu Król nie miał/ oni sobie oczy wyrzneli/ jezeli ręki nie miał/ oni sobie rękę prz-

neli/ jezeli nogi nie miał/ oni sobie nogi wyrzneli; choć też za to mało albo nic od Króla nie wzięli. Cziomnież Chrześcijański: Chrystus Jezus Pan y Zbawiciel twój/ nie ma własnej woli swojej/ obrzezał wola swoje. *Vorum tamen non mea voluntas, sed tua fiat.* Jednak Boże Ojczy. nie moja wola, ale twoja niech się dzieje. Czemuż też ty choć dlatego samego żebyś się Królowi twojemu Chrystusowi konformował/ nie masz woli twojej obrzezać? choćby też to obrzezanie wielką boleść zadawało? Nie bądź niebądź, ożubleyś w miłości przeciwko Królowi twojemu Chrystusowi/ nad Pogány tak miłujące Króla swoje: obrzeżuy/ by też to mało bydy z boleścią/ własną wola twoja: to jest/ wyrzekay się tej na ten Ciowy Król/ chcąc we wszystkim pełnić wola Boża. A tak na wszystkie choroby dusze twojej złezgony zostaniesz/ y Królowi twojemu Chrystusowi/ według woli y według ciała obrzezanemu/ podobny będziesz. Któremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne.

A M E N.

Matt: 26.

NA DZIEŃ NOWEGO LATA, KAZANIE W T O R E.

Et vocatum est nomen eius IESVS. *Luca 2.*
T nazwano imię jego I E Z U S.

Rzeczy trudne niebieskie/ smysłom naszym nie podległy/ zwykło Pismo święte do rzeczy smysłom naszym podległych/ przyrównywać. Chrześcijanie Namilży. Królestwo niebieskie jest rzecz trudna/ y smysłom naszym nie podlegająca; patrzcież iako ta rzecz do roznych rzeczy widomych Pismo święte przyrównywa! *Simile est regnum celorum, thesauri absconditi in agro.* Podobne jest królestwo niebieskie skarbowi ukrytemu w roli. *znovu: Simile est regnum celorum lagenæ melle in mace.* Podobne jest królestwo niebieskie niwadowi zapuszczonemu w morze. *znovu: Simile est regnum celorum grano sinapi.* Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu. A coż ma prosić za intencją Pismo święte/ co za przyczynę/ dla której ta rzecz trudna y inna także/ do rzeczy smysłom naszym podległych przyrównywa? Nie inna zaiste tylko ta/ abyśmy te rzeczy trudne y niewidome/ przez te łatwe y widome poznawszy/ do miłości się ich iako najgoręcej zapalali. Słuchajmy o tym Grzegorzę świętego/ tak nauczającego. *Celorum regnum fratres charissimi idcirco terrenis rebus simile dicitur, ut ex his quæ animus novit, surgat ad incognita, quæ non novit: quatenus exemplo*

ieszce: *Simile est regnum celorum grano sinapi. Podobne jest królestwo niebieskie ziarnu gorczycznemu. A coż ma prosić za intencją Pismo święte/ co za przyczynę/ dla której ta rzecz trudna y inna także/ do rzeczy smysłom naszym podległych przyrównywa? Nie inna zaiste tylko ta/ abyśmy te rzeczy trudne y niewidome/ przez te łatwe y widome poznawszy/ do miłości się ich iako najgoręcej zapalali. Słuchajmy o tym Grzegorzę świętego/ tak nauczającego. Celorum regnum fratres charissimi idcirco terrenis rebus simile dicitur, ut ex his quæ animus novit, surgat ad incognita, quæ non novit: quatenus exemplo*

Matt: 13.

Homil: 11.

visibilibus se ad invisibilia rapiat, & per ea quae visu didicit, quasi confectus, incalescat. Dłatego się (prawi) królestwo niebieskie do ziemskich rzeczy przyrównywa, aby się serce z tych rzeczy, które zna, zapalało miłością ku tym rzeczom, których nie zna. Między tymi niebieskimi trudnymi rzeczami/ jest też najśodsze Imię I E Z V S, które dziś przy Obżezaniu swoim otrzymał Jedyń Syn Boży. Et vocatum est nomen eius I E Z V S. T nazwane jest imię jego I E Z V S. Imię to jest do zrozumienia bardo trudne. Tak abo wiem mówi o Synu Bożym Jan 3. w Obżewieniu swoim. Habens nomen scriptum, quod nemo novit, nisi ipse. Miał (prawi) imię napisane, którego nikt nie zna, tylko on sam. Toć abyśmy się byli tego nasłodszego imienia rozmiłowali/ potrzeba nam go było poznać: toć potrzeba było to imię przyprowadzić do takiej rzeczy myślom podległej. Przyrównywa tedy Pismo 3. to Naswiatłe Imię do oleju. Tak abo wiem Oblubienicą do Syna Bożego w ciebie ludzkim połączanego/ mówi. Oleum effusum nomen tuum. Olej (prawi) wylany imię twoje. Wiać tedy Chrzestanie Naswiatły/ abyśmy to imię naswiatłe I E Z V S, iakokolwiek zrozumieli/ y oneś go się na początku tego Roku który zaczynamy/ iako najgoręcej rozmiłowali: powiem náterážniejszym Różaniu/ iako to Przenaswiatłe Imię I E Z V S jest olejem: to jest/ co ma za podobienstwa to imię do oleju. Bez dzie to ku czci y chwale Bożej/ á ku zbudowaniu naszemu.

Wiele podobienstw do oleju Bernat święty wpátuje w naswiatłym Imieniu I E Z V S O W R M. Chrzestanie Naswiatły. Ja iednak dla krótkości troiatie tylko wpátuje podobienstwo.

Pierwsze: ma to olej/ że z różnymi pomieszany liquorami wszystkie przetrwija: pomieszaycie te liquor/ wodę/ piwo/ miód/ wino/ y oliwę: zaraz bez wszelkiej odwołki oliwa się na wierzchu pokazuje. Jest zaś prawda w tym podobne Naswiatłe Imię I E Z V S, oleiowi: wszystkie bowiem liquor/ to nasłodsze imię przechodzi. Przez liquor/ naprzód rozus-

mić możemy imienia Syna Bożego. O iako w tym naczyniu/ to jest w Personie Syna Bożego/ wiele tych liquorow/ to jest/ imion, pomieszanych! Wyleża naprzód Izaiasz imienia tego. Et vocabitur admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri saeculi, Princeps pacis. Bedzie (prawi) nazwany, przedziwny: to iedno imię: Consiliarius, Porádnik; to drugie imię: Deus fortis, Bog mocny; to trzecie imię: Pater futuri saeculi, to czwarte imię: Princeps pacis, Kráje pokoju; to piąte imię. Anyol też do Panny mówi. Et vocabitur nomen eius Emmanuel; to szóste imię. Wzgniewie go też zowie Mistrzem/ y Panem. Vos vocatis me, Magister & Domine. Wy imię (prawi) nazwyacie, Mistrzem y Panem: to siódme y osmie imię. Jan święty zowie go Barankiem. Ecce Agnus Dei. Oto Baránek Boży: to dziewiate imię. Náosłátek/ przy dzisiejszym obżezaniu Vocabatur est nomen eius I E Z V S; T nazwano go I E Z V S M: to dziesiąte imię. Z tych tedy wszystkich liquorow/ z tych zacnych imion/ które się w tym naczyniu/ w Personie Syna Bożego pomieszały/ które też imię jest najzaczniejsze/ naywyższe: Zaprawda to nasłodsze Imię I E Z V S. Jáko olej na wierzchu liquorow pływa/ wszystkie inże pod sobą liquor/ máiaci/ tak i imię I E Z V S, wszystkie inże imienia Syna Bożego przechodzi. Dowodzi też go Abulensis/ naprzód w osobliwosci/ że to imię I E Z V S, przechodzi ię imię Deus, Bog, które Żydowie zwali Tetragrammaron, á po polsku lehoua. Dowodzi tego pomianiony Doktor tak. To imię Deus, Bog, znaczy Boga ile jest Pan y Stworzyciel: I E Z V S zaś znaczy Boga/ ile jest Żbawiciel y Odkupiciel. Ale tak jest/ iż wiastke było dobrodzieystwo Odkupienia/ niżeli Stworzenia: bo Róściol święty z Gregorzá świętego spiewa. Nihil enim nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset: to jest: Wszystko co dla nas Bog uczynił/ bądź to stworzenie/ bądź wrodzenie/ bądź cokolwiek inżego; ná nicby się to nam było nie przydało/ gdyby nas było nie odkupiono. Toć też zaczniejsze/

y wiast

Apoc: 19.

Cant: 1.

Isaia 9.

Ioann: 13.

Ioann: 1.

Quasi: 7.
in cap: 20.
Exodi.

Exodi 3.

y wiekſze ieſt to Imię Ieſvs, niżeli to Imię Devs, Bog. Dotego: Imię Boga Zbawiciela/ zamyka w ſobie Imię Boga Stworzyciela: a Imię Stworzyciela/ nie zamyka Boga Odkupiciela. Odkupienie bowiem ſupponuje ſtworzenie; a ſtworzenie nie ſupponuje Odkupienia. Co abyſmy cym lepiej zrozumieli; potrzeba wieſdzieć/ iż to Imię Bog/ ieſt to Imię/ którym ſie Bog nazwał/ mówiąc. Ego ſum, qui ſum. Jam ieſt, którym ieſt. A to Imię Ieſvs znaczy tego/ który ieſt Stworzyciel/ y zgubionych zbawia/ ożywia/ wſprawiedliwia/ y w wielbia. Bog ieſt ſzrodkiem y pozątkiem ieſteſtwa: a Ieſvs ieſt ſzrodkiem y pozątkiem káſti/ chwały/ y zbawienia. Bog ieſt zwycięzca Pharaóna y Egiptu: a Ieſvs ieſt zwycięzca dyabła y piekła. Bog ieſt ſtano- wiący ſtary Zakon: a Ieſvs ieſt ſtá- nowiący nowy Zakon. Bog Żydów prowadził przez morze czerwone do ziemi Chanaaneyſkiej: a Ieſvs przez krew ſwoją/ która ſie krząmi y obmywamy/ prowadzi nas do ziemi niebieſkiej. Toć tedy wyſſze/ zacniey- ſze ieſt to Imię Ieſvs, niżeli to Imię Boga. A z tad ci przydaie pomienio- ny Abulenſis. Maius peccatum eſt accipere nomen Ieſvs in vanum: quam iſtud nomen Deus. *Wiakſz ieſt grzech brąc Imię Ieſvs ná daremno, niżeli to Imię Bog.* A dale tego przy- czyną. Quia Eccleſiæ communis & laudabilis conſuetudo, magis ho- norat iſtud nomen Ieſvs, quam no- men Devs: vnde audito nomine Ieſvs, deuoti fideles, aut caput in- clinant, aut genua fleſcunt; quod non faciunt audito nomine Devs. Bo (práwi) paſſoliz y chwalebny Ro- ſcieln y wyjezay, wiecey czci to Imię Ie- ſvs, niżeli to Imię Bog: ba wſyſſawſ. Imię Ieſvs, nabożni wierni, zaráz ábo głowę ſchyláia, ábo ná koláná kłkáia; czego nie czynia wſyſſawſy to Imię Bog. Przewyſſza y wſyſtkie inſze pomienio- ne Imioná Syná Bożego: bo o tym powiedział Paweł ſwisty. Donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Dárował mu Bog Ociec Imię, przechodzące wſelkie Imię. A ták iáſna rzecz/ iż iáko oley wſytkie liquora

Ad philip- penſes 1.

táć naſłodſze Imię Ieſvs, wſytkie Imioná przewyſſza.

Powtore: Przez liquora rozu- mieć możemy ſiedm dárow Duchá ſwiatego: Mądrość/ Rozum/ Xáda/ Moe/ Wmiekſtność/ Pobożność/ Boiaſn Pańſka. Te wſytkie liquora/ iż przewyſſza naſłodſze Imię Ieſvs: dowodzą. Prorokował niegdy Izai- aſh/ iż miał przyſć czas taki/ w który ſiedm niewiaſt wchwyćwſzy mają te- dnego/ nápietać ſie miały imienia tego. Apprehendent ſeptem mulie- res virum vnum, & dicent: panem noſtrum comedemus &c. tantum- modd inuocetur nomen tuum ſu- per nos. Poważny Orygenes náu- cza/ iż te niewiaſty ſą ſiedm dárow Duchá ſwiatego; ten mąj którego ſie chwycić miały/ ieſt Jedyń Syn Bo- ży; imię tego ieſt/ Náſwiateſze Imię Ieſvs: Te tedy wſytkie dáry Duchá Przenáſwiateſzego/ żyją ſobie ſchycić ſia Imieniem Jeſusowym. Słowa ſa pomianionego poważnego Orygenes- ſá. Quid eſt, inuocetur nomen tuum ſuper nos? Ego ſum ſapientia, volo tuo nomine vocari, ut ego ſapien- tia dicar Ieſvs: ut intellectus & con- ſilium magnum, & fortitudo, & ſci- entia, & pietas, & timor Dei, nomi- netur Ieſvs: ut omnia in omnibus, nomen tuum fiat. Jakoby rzekł: tá- kdy dáć Duchá Przenáſwiateſzego/ chce ſia zwáć Imieniem Jeſusowym. Toć tedy iáko oley ná wſytkimi liquorá- rami plywa/ ták to Imię Ieſvs ná dárami Duchá Przenáſwiateſzeg: Toć wſytkie przewyſſza. Wiacey rzeka: Przewyſſza to Imię Jeſus wſytkie dobra/ wſytkie liquora/ które tylko głowiek má od Pańi Boga ſwoiego. Bo te wſytkie má przez to przeſłodkie Imię Jeſus. Nie ia to mówis ale po- ważny Arnoldus Carnotenſis, mówi ták. In ſuperioribus quidem hoc nomen de 7. ver- ponitur, ut quid vndiq; eſt, quantum- b; *Domi- cunq; eſt, quantumcunq; ſit, ſe co- ni in Cru- gnoſcat inferius, ſe fateatur indigni- 66.* ut: & ſi quid habet candidum, ſi quid conſpicuum, ad illud nomen referat, vnde accipit, illiq; ſapien- tiæ deuotus adſcribat. Najwyjey (práwi) to Imię Ieſvs káda, áby co- kolwiek, z kádkolwiek, iákokolwiek wiel- kie ieſt.

Iſaia 4.

Homil: 4. in Iſaiam.

Iſaia: vi.

kie wst. niżs; m sie byż; adślo, węgol
nie. s; m sie byż; m, zamaru; y cokolauri
bi. mi to pęglnego, cokolawiek. zaenego,
aby do tego lmiema referowalo; y u ma
wst; o dob. e przypisny to Jest tedy to
nastodże Imie JEzus w tym do oles
u podobne; iż iako olej wst; itie lu
q. vory; tak nastodże Imie JEzus
wst; itie Imiona; y wst; itie dary
Bożkie przewyższa.

P Wtore; jest podobne Imie
Jezus do oleu; iż iako olej lucei
& accendit, świeci y zapala: tak y na
stodże Imie JEzus oświeca oze lu
dzie duszne; y zapala miłością Bożą:
do wódz tego pat. Anvol Panst; zw. a
stował Pasterzom Narodzenie Chry
stusowe. Annuntio vobis gaudium
magnum &c. Opowiadum vobis vesi
le wiel. ie: Narodził się vobis Chrytus.
zrazdżie ie go m. lucy tego w pieluski v
winione go. Et hoc vobis signum, in
venietis infantem pannis involu
tum, positum in praesepe. Porwa
sio Pasterze do Bethleem; y śpieśno
przychodzą. Pastores loquebatur ad
invicem, transcamus vique Bethle
em, videamus hoc verbum, quod fa
ctum est: & venerunt festinantes,
& invenerunt MARIAM & Ioseph, &
infantem positum in praesepe. Mo
nili (prawi) ieden do d. użięgo, pod. my
do Bethleem, oglata m. to słowo; Isore
sia sstało y przysli śpieśno; znaleźli MA
RIAM, y Ioseph; y niewinnatko polnione
we łbie. A wtorey nie Ewangelia
świeta o tych Pasterzach nie wspomio
na; tsko to; je. videntes cognoue
runt d. verba, quod dictum fuerat
illis. Przyjada potem z dalekich tras
torezzy Królowie; alie daleka polis
tygnieyfy. Invenerunt puerum cū
MARIA Matre eius, & prociden
tes adoraverunt eum. Znalezi (prawi)
lieriatko z MARTA Matka tego, y
v. adś poklon mu oddali. Malo na
tym: Ecce apertis thelauris suis, ob
luerunt ei munera, aurum, thus, &
myrrham. Otworzywś, skarb; swo
ie; ofirowali mu t. v. z. lato, kadzido, y
myrrhe. Coż prosis za przygoną to
żności między Pasterzami; a Królami;
czemu przyszedly Pasterze; nie
poklonili się temu dzieciarku; iako
Bogu; ani mu dąrowali tych ofiaro

wali? Królowie zas przytachawşy; y
poklon mu Bożki oddali; y hoynie v
darowali. Długimi się nie bawiac
dyktur sam; naswiecse to Imie I. t.
zv., iest światłość oświecająca; iest
y ogien; ferca, zapalający. Przysli
Pasterze do globu Panstkiego przed o
simym dnem przed obrzezaniem tego;
a zacy m iestże na ten czas nie świeciło
Imie I. t. z. v. s., nie było iestże dzie
ciarko I. t. z. v. s. m nazwane; zacy m
nie byli tak oświeceni Pasterze; ani
miłością tego tak zapaleni; żeby mu
byli Bożki poklon oddali; y cokolwie
iako vhogiemu; ofiarowali. Królo
wie zas przytachali wż po obrzezaniu;
kiedy wż Vocatum est nomen eius
I. t. z. v. s.; zacy m to ich Imie oświeci
ło; to ferca zagrzalo; że się Dzieciarku;
Towonarodzonemu poklonu; y bo
nate mu dary ofiarowali. Pięćnie o
tym Bernat swietym mowi; naucza; ac
iako nie tytko tych Trzech Swietych
Królow; ale też wst; itet świat to Imie
naswiecse JEzus oświeciło. Vnde
putas in tota orbe tanta & tam lubi
ta fides lux, nisi de praedicatione Nor
mine I. t. z. v. s.? Nonne in huius No
minis luce Deus nos vocavit in admi
rabile lumen suum; quibus illumi
natus, & in lumine isto videntibus
lumen, dicat merito Paulus. Quis
aliquando tenebrae, nunc autem lux
in Domino. Zlad (prawi) rozumie; p
wst; kim świeci. t. k. wie ka y t. k. p. et. a
swoi tlosć wi. wy powstāt. t. k. lko zoponi. dā
mimianale z v. s. c. yli nie wst; ito tlosć
Imienia tego Bog nas wezwat do przedzi
wney swi. tlosć swoiey; t. k. z. m. oświeco
nym, y w t. k. swi. tlosć swoiey; oświeca
cym. Sufnie monti Apostol. Byluscę kiedy
tymnoscia, a teraz. swi. tlosć ia w Panu.
Niemniej iasnie Augustyn s. naucza;
iako nie tytko oświeca to słodkie Imie
I. t. z. v. s., ale też ferca miłością zapala.
Hoc nomen saluatoris n. ei. filij sui,
in ipso adhuc lacte matris tenerum
cor meum piē biberat, & alitē rene
bat: & quidquid sine hoc nomine
fuisse, quamvis iteratum & expo
litum, & veridicum, non me totum
rapiebat. To (prawi) o Boże moy Imie
Zbawicieli moiego, a Syna t. k. moiego, w su
m. m. iestże mleku matczy; nskim m. i.
kie se. sa m. oie pobożnie piło; y gęboło w
sobie

Luc. 2.

Luc. 2.

Lib. 3
Concl.
Cap. 4.

sobie trzymać, y cokolwiekby było bez tego imienia, choćby też uzzonego, y wypolerowanego, y prawdziwego; nigdy do Ciebie sercá moiego całé przychodzić nie mogło. A Bonáventura święty piśe o wielbnym Pátryáršie y Oycu nášym Fráncisku świętym: iż gdy Fránciszek święty/ albo wymawiał/ albo od tego wymowione słyhał nastodże Jmis I e z v s, ták się goraco miłością rozpalał: że práwie wšytek od siebie odchodził. Jest tedy y w ty podobne nastodże Jmis I e z v s oleiowi/ i jako olej/ lucet & accédit: ták y náswietšhe Jmis I e z v s oświeca y zápala.

Otrzećie: A w tym jest podobne Jmis I e z v s oleiowi. Oświeceniem námašzone rzeczy máteryalne/ lubo kólá/ lubo inše instrumentá/ státa się obrotne y sposobne do odprawowania powinności swoich. Ták rzeczy stworzone/ náswietšym Jmieniem I e z v s námašzone/ choćby też z siebie obrotne y sposobne do iákich operácii nie były/ záraz wzgumšy nastodże Jmis I e z v s, státa się obrotne/ y we wšytkim poslušne. Z natury swojej páraliže/ trádý/ gluchoty/ ślepoty/ choroby wšytkie/ weje/ śmierci/ sami śatáni/ nie są z natury swojej rzeczy obrotne/ to jest/ poslušne rozkazaniu ludzkiemu: niechże iedno te rzeczy ludzkie námašcza nastodžym Jmieniem I e z v s, to jest/ niech im rozkaza w Jmis Jezusowe: wnet się obrotne/ to jest/ poslušne stána. Jáśny tego dowód z Ewángeliey świętey. Wyprásując Chrystus Pan wżniow swoich náopowiadanie Ewángeliey świętey/ eák do nich między innymi rzeczami mówi. Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo demonia eiicient, lingua loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & benè habebunt. Znaki ábo cudá, & ktorzy unierza, to czynić beda: w Imie moie śatány wymiátáć, nowymi iezykami mówić, węże nošić beda: truciźná im škodzić nie będzie; ágdy ná chorých ręce swoje položia, ozdrowieia. A džiáło się ták/ iáko Chrystus opowiedział: džiáło się mówi/ y zá časów Apostolskich/ y po časiech Apostolskich. Džiáło

to się zá časów Apostolskich: bo Wżniowie Chrystusowi/ wtrocumšy się z drogi do niego/ o tym mu oznaymua mówiąc. Domine, etiam demonia subiiciuntur nobis in nomine tuo: iáko by rzekli: Pámie/ nie tylko choroby/ páraliže/ trádý/ gluchoty/ ślepoty/ gorączki/ śmierci/ ále y sami dyabli są nam w Jmis twoim poslušni. Džiáło się tož y po časiech Apostolskich. Piśe bowiem Grzegorz święty/ iż času iedne° chodził do ogrodu Zakonników iednych złodziey/ y brał im co lepszé iá: rzyny/ owoce/ y zióła: czego postrzegšy ogrodnik/ szuka dziury/ ktoraby wychodził: á znalazšy/ obaczy w niej wejé wielkiego: á chcąc aby on wáż był stróžem w oney dziurze/ y złodzieia onego do ogrodu nie pusił/ námašci go Jmieniem JEZUSOWYM/ to jest/ rozkazuje mu w Jmis JEZUSOWE/ mówiąc: In nomine I e s v precipio tibi, ut aditum istum custodias, & furem hic ingredi non permittas. W Imie I e z v s o w e rozkazujeć, ábyś tey dziury strzegł, y wchodzić tu złodzieiowi nie dopuścił. Stáł się obrotnym wáż ná takie rozkazanie/ bo złodzieia onego nigdy do ogrodu nie pusił/ rzucájac się ná niego/ kiedy się do ogrodu zápuszczał. A znówu tenże Grzegorz święty piśe/ iż S. Márcela linus Biskup Antioński/ ná podáś grę ták choruiąc/ iż się z miéjsca ruszyć nie mógł: dowiedziawšy się iż miasto gore bázó/ kázal się nieść tu ogniozwoi/ y obaczywšy zápal wielki zgubawšytkiemu miastu grożący/ záwolał ná ogień: w Jmis Jezusa Chrystusa rozkazujeć ogniu/ ábyś dálej nie postępowal/ y owšem ábyś tu stánawšy zágaśł. Wzcił ogień Jmis JEZUSOWE/ oddał poslušenstwo/ stánal/ y zágaśł. Podobnych rzeczy w Hystoryách pełno. Toć iásna rzecz/ iż to nastodże Jmis I e z v s, jest y w tym podobne oleiowi: iáko ten/ obrotne czyni rzeczy máteryalne: ták to Jmis I e z v s poslušne czyni ludziom rzeczy stworzone. Czciymyš tedy to Przeświète Jmis I e z v s, iemu się kláníamy/ gorącý go sercem miłujemy/ ábyśmy przez nie zbawienia wieczneđ dostapili. Co nam rácz dáć Chryste I e s v, ktorý żyješ y kroluješ ná wieki wieczne. Amen.

Luce 10.

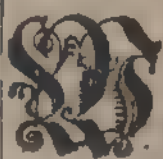
Lib: 1. Dialogor: 3. Cap.

Lib: 1. Dialogor: 6.

Marci 16.

NA DZIEŃ TRZECH KROLOW, KAZANIE PIERWSZE.

Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? *Matt: 2.*
Gdzie jest który się narodził Krol Żydowski?

Miele jest Krolow na świecie. Chrześciane klas milły. Jest Krol Hiszpański/ Francyjski/ Polski/ Angielski/ Szwedzki/ y innych bardzo wiele. A mądrze to ci Krolowie z wrodzenia swego/ iż są Krolami? Prawda jest/ iż oni nie pamiętając na to/ iż się każdy z nich ubogim a nie Panem wrodził/ Nudus egressus lum de utero matris meæ. *Nagi wyszedłem z żywota matki mojej.* zapomniawszy tego/ iż żadnemu stworzeniu przy stworzeniu tego nie dał Pan Bóg panowania nad innymi ludźmi/ ale tylko nad rybami morskimi/ y ptakami niebieskimi/ y zwierzętami ziemskimi: Et dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur super terram. *Wszystkiego stworzenia tego zapomniawszy/ rozumieja/ iż się Krolami porodzi.* Mądra na tym/ ale tej heredy wywodzi genealogie swoje/ pokazując/ iż są Panowie z Panow/ Krolowie z Krolow/ ić. Przeciwnie tym wszystkim pokazuje na teraźniejszy Kazaniu/ iż się o żadny z nich/ te dzisiejsze słowa weryfikować nie mogą/ Vbi est qui natus est Rex? *Gdzie jest który się narodził Krol?* Ale się tylko o samym Chrystusie rzecz może: Vbi est qui natus est Rex. *To jest: pokazuje/ iż się żaden na świecie Krol nie wrodził/ tylko sam Chrystus.* Będzie to tu czci y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naszemu.

Lepiej prawdy/ iż się żaden Krol nie narodził Krolami/ tylko sam Chrystus/ bożko takim dowodzi dyskurssem. Ten nie jest Krol z wrodzenia/ który sam z siebie nie ma państwa/ y nie ma/ co by dał poddany swoim/ ale wszystko co ma/ ma od poddanych swoich: ten zaś jest Krol z wrodzenia/ który ma sam z siebie państwo/ y

dobrą/ których więcej poddanym swoim/ a nie od poddanych nie bierze. Ale tak jest/ iż wielki Krol na tym świecie/ nie ma sam z siebie państwa/ y dobrą/ któreby więcej poddanych/ ale wszystko co ma/ ma od poddanych swoich: sam tylko Chrystus Pan/ ma państwo y dobrą sam z siebie/ których poddanym swoim więcej/ a od nich dobr swoich nie bierze. Toć żaden Krol na świecie Krolom się nie wrodził/ sam tylko Chrystus Krolom się wrodził. Iż żaden Krol na świecie nie ma sam z siebie państwa y dobrą/ Krolowskich/ ale wszystko co ma/ od poddanych ma; figura Pisma świętego dowodzi. Krol Salomon wielki/ od Pana Boga mądrością obdarzony/ zbudował sobie tron Krolowski wielki/ z słoniowej kości/ który wszystko pokrył złotem/ zbytnie wysmianym: miał ten tron sześć stopni/ miał wierzchołki/ miał dwie rące y trzy y z owej strony stolica trzymająca/ miał dwanaście lewów/ z trzy y z owej strony po stopniach stojących: było to budynek Krolowi równego na świecie nie było. Tak abowiem sam Duch Przenajświętszy powiedział. Non est factum tale opus in vniuersis regnis. *Nie ślanał taki budynek we wszystkich królestwach.* Ten tak wspominał Mądrze/ był figura wielkiego Królestwa na świecie: wysokość tego Krola sześć stopni/ przechodziła/ na których lwi po obu stronach stali; figura/ wolała że każdy Krol na świecie przechodzi/ wyższym jest nad poddane swoje: Lwi figurowali/ iż Krol wielki na świecie ma być iako Lew mocny/ żeby się ani bojaźnia/ ani miłoscia od sprawiedliwości odwołać nie dał: o fragłość mądrystatu/ figurowała/ iż Krol każdy ma być jednaki/ względem każdego poddanego swego: ręce dwie ludzkie/ stolice y trzy y z owej strony

trzymająca

Job: 1.

Genes: 1.

*3. Regum
Cap: 19.*

trzymające. Dux manus hinc atque inde tenentes sedile; figurowały/znaczyły/ iż tece poddanych wszystkich Królewską trzymając stolice/ to jest/ wszystkie Królewską dostojność. Jezusli bowiem Król ma zwierzchność nad poddanymi/ ma ią nie z natury swojej/ ale z rąk y woli poddanych/ którzy go sobie za Pana wzięli; jeżeli ma magnificenciam, wielmożność Królewską/ ma ią z rąk poddanych swoich: jeżeli ma wojska potężne/ ma ię z rąk poddanych swoich; bo z ich podatkom/ z ich poborów: jeżeli ma skarby y bogactwa wielkie/ ma ię z rąk poddanych. bo z ich wierney y cieszney prace. A tak cokolwiek dobrego Król światowy ma/ wszystko to z rąk poddanych swoich ma. Toć z tej figury Pisnia świętego jasna rzecz/ iż żaden Król światowy/ z wrodzenia swojego nie ma tego że Królem jest/ y wiele dabr mającym. Ale y wyręcznym Pisniem świętym też pokazuje. Zachęcało się ludowi Izraelskiemu Króla/ y mowia do Samuela. Constitue nobis Regem, vt iudicer nos, sicut & vniuersæ habent nationes. Postanow nam Króla, któryby nas sędził, iako się w wszystkich narodach zachowuje. Zroskazywania Bożiego czyni wola ich Samuel/ iednak co będą powinni dawać Królom w przod im opowiada. Filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, &c. Syny wasze nam pobierze, y osadzi nimi wozy swoje, poczyni sobie z nich konie, poczyni ich Putkownikami, Setnikami, a drugich woznikami ról swoich. Corci też wasze pobierze, y uczyni je sobie karczami, kucharkami y agrady wasze sobie przyniessie, dla owocow y przechadzki, trzody wasze zajmie dla stolu swojego, &c. z tych y z innych rzeczy/ trudno mu czego odmówić mać; bo iż tych rzeczy potrzebuie/ a sam ich z siebie nie ma/ od was ię mieć musi. Toć tedy Chrzescianie Namulki pewna rzecz/ że żaden Król światowy z siebie nie ma/ ale wszystko z poddanych. A z tym pewna rzecz/ że się żaden Królem nie rodzi.

Iż zaś Chrystus Pan/ ma sam z siebie/ y Państwo/ y wszystkie dobra/ których obficie poddanym swoim używa: dowodzą. Psalmista święty tak

do Chrystusa Boga swojego mowi.

Tecum principiu in die virtutis tuae: a Greci tert cyta: Tecum principatus. Z toba Państwo pospolu idzie, w dzień mocy twojej: (to jest w dzień wrodzenia twoiego według ciała:) Jakioby rzekł: Żywota Marki twojej pospolu z toba państwo twoje/ chwala twoja/ Maiestat twój/ dostojność Królewską/ wychodzą. Którymi słowami iasnie daie znać Prorok święty/ iż Chrystus sam z siebie/ a nie od innego iakiego człowieka/ ma państwo. Że zaś wszystkie dobra ma Chrystus sam od siebie/ y onych poddanym swoim obficie używa/ z tegoż Psalmi, tyś swiatec go dowodzą. Thronus eius sicut sol in conspectu meo. Thron jego iako słońce przed obliczem moim: spięwa Psalmista święty. Jakioby rzekł: Bóg Ociec mowi o Chrystusie Synu swoim/ Thron jego/ to jest/ Królestwo jego/ jest iako słońce. A iakoż słońce króluię: Światłość y wszystkie dobra ma samo z siebie/ nie od tych niższych rzeczy; króluiąc/ tych dobre swoich niższym rzeczom używa/ mieściąc w ię daie światłość/ gwiazdom iasność/ ziemi moc do rodzenia złota/ srebra/ ołowiu/ cyny/ y innych kruszców; ogrodom daie rodzenie drzewa rozmaitego/ y zioł prześlicznych/ y dzwonię pożytecznych; wodom daie moc do żywienia ryb; ptaszkom po powietrzu iasnością swoją drogę pokazuje; zwierzętom/ po polach y lasach świeci. Jednym słowem/ wszystkim poddanym swoim dobrze czyni/ a y najmnieyszych rzeczy od nich nie bierze. Thronus eius sicut sol. Takież jest Królestwo Chrystusowe: także Chrystus króluię iako słońce/ tak Chrystus wszystkim poddanym swoim dobrze czyni. On daie Aniołom światłość/ Patriarchom świętym wiara/ Prorokom nadszanie/ Apostołom miłość/ Maczennikom moc/ Wyznamcom stateczność/ Pamiętom czystość/ Doktorom mądrość/ pokutującym odpuszczenie y łaska: Non est qui se abscondat à calore eius: nie maż tego poddanego jego. na siebie y ziemi/ ktoregoby dobrami swoimi nie wdawał. Jako świadczy Paweł święty. Omnia per ipsum, & in ipso constant, siue in caelis, siue in terra.

Psalm: 109.

Psalm: 88.

Psalm: 18.

1. ad Cor: 7.

Aleć iestże y druga metaphora w
pátruis/ dla ktorey Chrystus kroluje
iako słońce. Gdyby miasto iakie było z
szczytch dyamentow/ tak/ żeby y wlicz/
y rytci/ y wieże/ y pawimenty/ dyamen-
towe były: niechżeby słońce temu miá-
stu wszytkiemu panowało. Jakoby
mu też panowało? czyliby co od nie-
go bralo? Bynamniemy y owsem wszytkoby
dobrze miástu onemu dawało/ wszytkimby
dyamentom piękności w-
szycalo. boby wszytkie oświecało/ w
każdymby onym dyamentcie suam spe-
ciem, swoieby podobienstwo wyraża-
ło/ tak/ żeby w najmnieyszym dyamencie
całe słońce świeciło: by tam dyá-
mentow było y sto tysięcy/ w każdym-
byście z osobną całe słońce widzieli.
Ludzie sprawiedliwi/ a co są inzego/
tylko jedno miasto Boże/ a miasto dyá-
mentowe? Jako bowiem dyament
jest świetny y przezysty/ żadney maku-
ły nie mający: tak sprawiedliwi ludzie
przez łaskę Bożą są świeci/ y dziwny
czystości/ bo żadney makuły grzechu
śmiertelnego nie mający. Temu miá-
stu kroluje słońce/ Chrystus Jezus:
Tak bowiem mowi każdy sprawiedli-
wy. *fecisti nos Deus a nostro regnū.*
Vezynitei nati o Panie, Bogu naszemu kro-
lestwem. A iakoż Chrystus kroluje
sprawiedliwym? Tak kroluje/ że im
wszytko dobre daie. Daie to naprzod/
iż są miástem dyamentowym: bo im
Chrystus przez zasługi Krwie swoiey
konferue łaskę Bożą poświęcaiącą/ y
duśa ludzka dziwnie czyszcząca: daie
sprawiedliwym słońce/ to jest Esse Di-
uinum, istota Boska/ ktora iako słoń-
ce świeci we wszytkich wlicach tego
miásta/ to jest/ sprawiedliwego głos-
wień: świeci in intellectu w rozumie/
in memoria w pamięci/ świeci
in voluntate w woli; a świeci iż nie
per speciem sui, nie przez podobienst-
wo swoje/ iakoby słońce świeciło w
miejscie dyamentow; ale świeci per
suam essentiam propriam, daieć sa-
mego siebie Bogu/ każdemu sprawie-
dliwemu człowiekowi. *Ad eum ve-*
niemus, & mansionem apud eum
faciemus. Do niego przyjdziem, y mie-
stanie y niego uczynimy. A iako daie
sprawiedliwym istota swoje Boska/ tak
daie wszytkie attributa swoje/ niekon-

czona mądrość swoia/ niekonczona
dobroć/ niekonczona sprawiedliwość.
Co wiéś? kiedy Verbum Caro ta-
ctum est, kiedy Słowo Ciąłem się zstalo,
osobliwym sposobem naturze ludzkiej
Bóg dobre swoich komunikował: bo
iż nie tylko łaski swoiey/ nie tylko
Bóstwa swoiego/ ale też suam perso-
nalitatem/ swoiey osoby wyczył: tak/
iż się Bóg zstalał człowiekiem/ a człowiek
Bogiem. Jest iasna rzecz/ iż Chry-
stus ma sam od siebie dobrą/ ktorych
obficie poddanych swoim wycza.

A bierzysz też ten Krol iakie do-
brą od nas poddanych swoich? Rze-
cze król y bierz. Napięra się
bowiem wszytkiey duśe nasze/ wszy-
tkiego rozumu/ wszytkiego serca/ wszy-
tkiey myśli/ wszytkich smysłów/ wszy-
tkich uczynków/ wszytkich słow: zgo-
ła wszytkiego naszego. Napięra się
wszytki y duśe/ wszytkiego serca/ wszy-
tkiey myśli/ wszytkich sił/ kiedy każdes-
mu z nas rozkazuje: *Diliges Domi-*
num Deum tuum, ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua, & ex totis vi-
ribus tuis. Be łzieś miłował Pana Bo-
ga swiego, ze wszytkiego serca twoiego, y
ze wszytkiey duśe twoiey, y ze wszytkiey
myśli twoiey. Napięra się wszytkich w-
czynków: bo mowi przez Apostola.
Omnia quaecunque facitis in verbo
aut in opere, omnia in nomine Do-
mini facite. Wszelko cokolwiek czyni-
cie w słowie albo w uczynku, wszystko dla
imienia Pańskiego czynicie. Napięra
się wszytkich słow naszych: bo mowi.
De omni verbo otioso, reddet ho-
mo rationem in die iudicii. Z każde-
go słowa próżnego, odda człowiek liczbę
sądzie Bożym. Jakoby rzekł: y re-
dnego słowa mowić nie mać/ tylko
ku chwale Bożej. Napięra się y dobre
naszych powierzbownych: bo nam
sobie w wboгих iakmużny dawać roz-
kazuje. A takżaden Krol ziemski tak
ściśle/ tak dostatecznie/ nie napięra
się podatkow od poddanych swoich/
iako Pan Bóg po nas napięra się
dobre naszych: y żaden o nieoddanie
ich tak surowie nie karze; iako Pan
Bóg.

Ja iednak powiadam: iż Pan
Bóg od człowieka żadnych dobre nie
bierze sobie. Bo jeżeli co bierze/ nie

na swoy

Apoal: 5.

Cornel: 2.
Lapide in
Prophetia
porec.

Ioann: 14.

Matt: 22.

ad. Colof-
senes 3.

Matt: 10.

na swoy to pożytek/ ale na nasz własny bierze. Bierze bowiem te rzeczy dla tego/ aby ie nam zaczęły y kosztowniejsze oddał. Kiedyby Król napięrał się od poddanych podatkom/ y rozkazałby sobie podatki dawać szelagami/ a onby każdy szelag obrocil w cztery wony złoty/ y takby ja każdy szelag podatku/ nazad poddanemu czterowony złoty oddał. Co rozumiecie/ jeżeli liby ten Król brał sobie dobrą poddanych swoich? Zaprawda bynamniej; bo aczby co brał/ ale nie sobie/ nie na swoy pożytek/ ale na pożytek wielki poddanych swoich. Takci Pan Bog Wszechmogacy/ napięra się od nas dobr naszych/ ale na nasz wielki pożytek. Z Pisma swietego tego dochodz. Pan Bog Wszechmogacy tak do Mojżesza mowi. Quis det talem eos habere meum, ut timeant me, & custodiant uniuersa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis, & filijs eorum in perpetuum. O koby to dal (prawi) żeby ten lud Izraelski był takiż woli, aby się mnie bał, y aby wszystkie przykazania moje ciele zachował, po wszystkie czasy, &c. A czemuż się to tak bardzo mowy miły Panie napięraś słuszby od ludu Izraelskiego? coż ci z tego ja pożytek przyjdzie? Odpowiada: Ut bene sit eis, aby im y sinom ich dobrze było na wieki. Jako na ten czas dla dobrego ludzkiego napięrał się Pan Bog dobr ludzich: tak y teraz dusze twoiey głowiec napięra się/ aby one złotem lasi twoiey ozdobiwszy/ one nazad lasi ozdobił oddał: woli się twoiey napięra/ abyć ja ciele nasycił y uspokoił/ y takci uspokoił nazad przywrócił: ciała się twoiego napięra/ aby ie dotibus glorię, darami chwały ozdobił/ y tak ozdobił tobie nazad oddał: dobr się twoich y dostatkow napięra/ aby ie niebieśka korona wkoronował/ y z wielką ci ie lichwa oddał. Wziął od nas ciało y krew/ kiedy Verbum Caro factum est, kiedy Slovo Ciało się staliło: czyli to na swoy pożytek? Zaprawda nie na swoy/ ale na nasz wielki. Ciało nasze/ mało na tym że z siebie dobrego nie ma/ iako wola Apostoł: Non est in carne mea bonum: ale też nad to jest źródłem wszytkiego złego. Przez

ciało nasze/ nabyliśmy grzechu pierworodnego; bo według ciała jesteśmy potomkami Adamowymi; z ciała naszego rodzą się porużenia/ chciwości nieporządne/ sprzeczne/ wietczne przeciwko duchowi wojny prowadzące. Caro concupiscit aduersus spiritum. Żaden korzeń tak gorzki nie wypuszcza owocow/ żadna rola tak ostrego nie rodzi ciernia/ iako go rodzi ciało: a tak obficie rodzi/ że choć w martwione połutę/ wiośniennicami/ y dyscyplinami rozmaitymi; przecia iednak spinas & tribulos germinat, chwast y ciernie rodzi rozmaitych pozadliwości. To tedy ciało gdy Jedyny Syn Boży przyjął na się/ oczyścił go od wszelkiego ciernia y przeklestwa; y gdy go z Bóstwem swoim złączył/ nad gwiazdy piekniejsze/ nad Serafiny doskonalsze/ nad Anyoly wyjsze/ uczynił: y tak oddając go nam czyste/ doskonałe/ Bóstwem w bogactwie/ oddając morze na potarm w Przenajświętszym Sakramencie: iako naucza Thomas święty Doktor Anyelski: Hoc quod de nostra assumptione, totum nobis contulit ad salutem. Cokolwiek od nas wziął, to nam wszystko na zbawienie nasze oddał. O koby tu nie przysna/ że jeżeli co od nas bierze/ to na wielki nasz pożytek bierze! Do pfigolki w Pismie przyrównywa się Zbawiciel nasz/ dla wielu w prawodzie przyczyn/ osobliwie iednak dla iedywney roboty: przyleci pfigolka do ogrodu twoego/ padnie na twiatki/ zbiera rośs która z nieba pada/ bierze ja w swoje wnętrznosci; czyli się na nas starzyć może; iakoby dobra z ogrodu twego brała? Tis starzyś/ ani się starzyć może; bo to co bierze/ w lepszą daleko rzecz obraca: rośs zbiera gruba/ która nie innego nie jest tylko iedna woda/ małoć bardzo pożytku przynosząca/ a rośs przyiawszy do żoladki swojego/ przemienia ja w słodki y smaczny miód; potym go w wlu twoim składa/ taka słuca/ taka dyspozycya/ że się temu y naydowciśpmiejszy rozum zdumiewać musi. To właśnie sprawił Chrystus Jezus: zstąpił z nieba na ogrod światła tego/ iako pfigolka iaka/ padła ja pfigolka na naysłodszy y nayszyjszy świat

Ad Galat.
6. Cap.

Deuter: 5.

Ad Rom.
7. Cap.

Ad Colof

żywota Przenasławithey Panny :
wzięła ją pŕęgiółka roſſa z łwiātu/ to
ieſt/ ciało ludzkie/ y dziwnie nād miod
ſłodſia te roſſa wczyniła : bo iſa ozdobiła
Boſſimi ſwoimi darāmi. In quo
inhabitat omnis plenitudo Divini-
tatis corporaliter. W ktorym (to ieſt
Chryſtus) mieſſka wſſetka zupełnoſc
Boſſiwa według ciała. O ktory wypoz-
wie/ iako to wyſoła/ iako zacna/ w-
czynił Chryſtus natura naſſa! Toć te-
dy iſna rzecz/ iż ten Krol Chryſtus
B Z V S, dał wſſetko y daie poddānym

ſwoim/ a nie prāwie od nich dobiega
nā ſwoy pożytek ani wziął/ ani bierze.
A zācym iſna rzecz/ iż ſie ſam Chry-
ſtus tylko Krolew prodził; poniewā
y pānſtwa ma ſam z ſiebie/ y wſſetkie
dobrā ma ſam z ſiebie/ y onych pod-
dānym obſcieie pŕyca/ a nie od nich
nie bierze. Temu tedy iako prāwdzi-
wemu Krolowi wſſetcy ſłuſzmy/ y temu
ſamemu z tymi dziaſieyſzymi Krolami
częſc/ chwala/ y poſłon nā wieki
wieczne oddaymy.

A M E N.

NA TENZE DZIEŃ TRZECH KROLOW,

KAZANIE WTORE.

Obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. *Matth: 2.*

Oſiārowali mu dāry, złoto, kādźidło, y mirrhę.

Dzisieyſzy Trzey Krolow
wie/ ſo Przodkowie wſſet-
kich Narodow w Chryſtus
ſa wierzących. Chreſciā-
nie w Chryſtusie ſłaym-
ſy. A iako ſo Przodkami naſ wſſet-
kich/ tak ſo y Miſtrzami/ od ktorych
ſie wczyc mamy. A czego ſie wczyc
mamy? Wielu zaprząda rzeczy; oſo-
bliwie iednā wczyc ſie mamy/ coſiny.
Chryſtusowi Bogu naſemu oſiaro-
wāc winni. Oſiārowali ci Krolowie
Chryſtusowi Panu/ kādźidło/ mirrhę/
y złoto: y my także oſiārowāc mu ma-
my zāwſe/ kādźidło/ mirrhę/ y złoto.
A coż to zā mirrhā/ kādźidło/ y złoto?
Sluchaymy Grzegorza ſwietego/ tak
nauczającego. Aurum offerimus, ſi
ſapientia lumine ſplendemus; thus,
ſi orationis ſtudio redolemus; myr-
ram, ſi carnis vitia mortificamus.
Jākoby rzekł Doktor ſwiety./ złoto
Bogu oſiāruiemy/ ieżeli Boga mi-
luemy: kādźidło/ ieżeli modlitwy pil-
nuemy: mirrhę/ ieżeli aſſekty naſe r-
martwiamy. Jż tedy dāry zāte zā-
wſe Chryſtusowi Bogu naſemu od-
dawāc mamy; pokāż nā terāſnieyſzy
Kazaniu. Będzie to tu czci y chwale
Bożej/ a tu zbudowanu naſemu.

Homil: 19.

Jż naprzod z tymi dzisieyſzymi
Krolami kādźidło modlitwy
ſwiatey/ (zwiāſzā wmyſlowey/ ktora
ieſt Chryſtusowi naywodzięcniey-
ſza) zāwſe Pānu naſemu oſiārowāc
mamy; takun dowodzą dyſkursem.
Sluſna rzecz bārze/ y nam wielce po-
żyteczna modlic ſie/ zwiāſzā wmyſto-
wa modlitwa: to ieſt/ myſla naſa
zapāttowāc ſie nā rzeczy Boſſie. Toć
tedy eā modlitwa modlic ſie mamy:
a zācym to kādźidło Chryſtusowi Bo-
gu naſemu oſiārowāc mamy. Jż na-
przed ſluſna rzecz modlic ſie wmyſto-
wa modlitwa/ to ieſt/ myſleć o rze-
czach Boſſich/ dowodzą tak. Chry-
ſtus Pan ie Bog dziwne ſpoſoby wy-
nālaſł/ żeby z głowiekiem zāwſe kon-
werſował: to intencya Verbum Ca-
ro factum eſt, Słowo Ciātem ſie ſłāło :
to ieſt/ Słowo złączyło ſie z natura
ludzā. A gdy potym to Słowo
Przedwieczne/ Jedyſy Syn Boży/ z
natura ludzā oſſedł od naſ do nie-
bā; to intencya/ tym wmyſlem/ zo-
ſłāwił ſie nam w Przenaſławitſzym
ſakramencie/ aby z nami wſtawicznie
konwerſował/ aby z nami obecnie mie-
ſkał. Toć y nam ſluſna rzecz wynā-
leſc taki ſpoſob/ ktorymbyſmy z nim

194m: 1.

zāwſe

zawzię konwersowali/ to jest/ zawzię
sis z nim zabawiali. Ale ten sposób
jest najsłodszy/ modlitwa wmy-
słowa: to jest/ myśl y wważanie rzeczy
Boskich. Toć słusna rzecz/ abyśmy te-
go sposobu używali. Jż modlitwa
wmysłowa jest sposób do tego najsł-
odszy/ iasna rzecz. Coż abowiem
jest modlitwa/ zwłascza wmysłowa?
Oratio est elevatio mentis in Deum.
Modlitwa jest podniesienie się wsi do
Boga: toć człowiek łącz y z Panem
Bogiem. Czym pieknie Iuannes Cli-
macus. Oratio in qualitate quidem
sua, coniunctio atque unio est ho-
minis & Dei. Modlitwa (prawi) nie
in se go nie jest, tylko łączenie się, z jedno-
czeniem się człowieka z Bogiem. Toć te-
dy jeżeli modlitwa wmysłowa jedno-
czy człowieka z Bogiem/ idzie z tym/
iż modlitwa jest sposób najsłodszy
człowieka do konwersacy y z Panem
Bogiem. Toć jeżeli Chrystus ile Bog
dziwne sposoby wymyślił do konwer-
sacy y człowieka; słusna/ aby też
człowiek modlitwy wmysłowej uży-
wał; przez ktoraby z Chrystusem Bo-
giem swoim zawzię konwersował.

Jż też modlitwa wmysłowa/ kto-
ra Chrystusowi ofiarujemy/ jest nam
wielce pożyteczna; dowodzi. Nie
człowiekowi tak nie pomaga do ro-
dzenia dobrych uczynków/ a z tym do
cnoty świętych/ iako modlitwa wmy-
słowa: to jest/ rozmyślanie o Panu
Bogu. Toć nam jest ta modlitwa
wielce pożyteczna. Jż nam nie tak
nie pomaga do rodzenia dobrych u-
czynków/ iako modlitwa wmysłowa/
abo rozmyślanie o Panu Bogu; tak
pokazuje. Pomaga nam do rodzenia
dobrych uczynków/ naturą dobrą/ kto-
rey komu P. Bog użyty/ pomaga ma-
drość nabyta/ pomaga experyencya/
doświadczenie/ pomagają napomina-
nia starszych/ pomagają przykłady lu-
dzi dobrych: ale nad te wszystkie rzeczy/
nawiascey pomaga modlitwa wmy-
słowa. Toć ta zgola nawiascey poma-
ga. Jż nad pomienione wszystkie rzeczy
nawiascey pomaga modlitwa wmy-
słowa/ iasna rzecz. Pomagają roli do
rodzenia owocow wody ziemskie/ iako
wody rzeczne/ wody z rzodeł nacier-
pane/ wody rozmaitymi strumieniami

mi płynące: pomagają także wody
dżdżowe z nieba spadające. A ktoreż
też z tych nawiascey pomagają: bacz
do dobrze wszyscy wiecie/ iż nawiascey
pomagają wody deszczem z nieba spa-
dające: byście całą rzekę na roli iako
wylali/ nigdy tak wrodzayney nie wzy-
mi/ iako deszcz z nieba spadający. Ale
tak jest/ iż y dobroć natury/ y mądrość
nabyta/ y doświadczenie/ y napomi-
niania starszych/ y przykłady dobrych/
mają wilgotności iakoby ziemskie;
modlitwa zaś wmysłowa/ ma wilgo-
tności/ to jest dary/ niebieskie: bo sam
Bog obficie modlacemu się dary swo-
je daje. Toć tedy modlitwa wmysł-
owa/ wilgotności darow ktore z nieba
otrzymuje/ wiascey dopomaga do rodze-
nia dobrych uczynków y cnot świętych/
nieżeli wszystkie inne pomienione rzeczy.

Rzecz. Modlitwa wmysłowa
tylko poręczywa/ pości człowiek o Bo-
gu myśli: toć innych czasow nie po-
maga do rodzenia dobrych uczynków.
Ta to ja odpowiadam: Gdy rano
choć tylko przez godzinę rozmyślanie
sis pilniey o rzeczach Boskich zabas-
wisz/ pperoniam/ iż cały dzień to roz-
myślanie do dobrych uczynków poma-
gać ci będzie. Czyli bowiem niewiesz/
iż madicum fermentum totā mas-
sam corrumpit? Trocha kwasu wszystkie s. cap.
dziejie zakwasza? Takci zaprawde kros-
kie a gorące rozmyślanie o Bogu/
zageziecie cię na wszystkiey dzień do rodze-
nia dobrych uczynków. Czyli niewiesz:
iż kiedy w wielki dzwon wderza/ dzwiele
wderzenia y po wderzeniu seroko się
rościaga? Takci gdy modlitwa two-
ja wderzy w młodość Boskie/ y
po wderzeniu/ to jest/ po rozmyślaniu
o rzeczach Boskich/ dzwiele/ to jest/ moc
rozmyślania/ na sprawy całego dnia
rościagać się będzie. Czyli niewiesz:
iż się człowiekowi o tym w nocy śni/
w czym się we dnie bawił? Takci kto
się rano nabożnym rozmyślaniem o
rzeczach Boskich zabawi/ przez cały
dzień na myśl mu przychodzić będą.
Czyli niewiesz: iż kiedy się kto pátroz-
niem w iasne słońce zabawi/ na cokol-
wiek potym weyde/ wszędzie species
solis, wszędzie iakoby słońce widzieć
będzie? Takci kto rano oczyma dus-
chownymi zapátroz się rozmyślaniem

na słońce

na słońce sprawiedliwości/ na Boga
swoiego; cały dzień poży Bogą przed
oczyma mieć będzie. Co wszystko czo-
wiekowi do rodzenia dobrych czyn-
ków/ bärzo wiele pomoże. Jäsna te-
dy rzecz/ iż ofiarować to kädzido/ mo-
dlitwa wmysłowa/ Chrystusowi Bogu
naszemu/ iest rzecz bärzo słusna/ y nam
wielce pożyteczna.

Powtore: Jż z tymi dzisiejszy-
mi Królami/ mirrhe/ to iest
vmartwienie/ Chrystusowi Panu of-
fiarować mamy; dowodze. Słusna
to bärzo/ y nam wielce pożyteczna/
martwić samych siebie dla Chrystusa.
Toc to martwienie Chrystusowi Pa-
nu ofiarować mamy. Jż martwić sie
dla Chrystusa/ iest rzecz bärzo słusna;
tät pokazuje. Chrystus Pan ile Bog/
ta mirrhe vmartwienia siebie/ nam
nieäko ofiaruje. Toc też słusna aby-
śmy mu też ta mirrhe/ to iest vmar-
twienie siebie samych/ ofiarowali.
Jż Chrystus Pan ile Bog/ ofiaruje
nam nieäko mirrhe/ to iest/ vmar-
twienie siebie; iäsna rzecz. Co rozu-
miecie/ gdyby matka dziecis na ra-
kach swoich piastowała/ y pierśiami re-
stowymi karmila; ä onoby z szereg zło-
ści swojej matka swoia drapala y
käsala; ä matkab y go przecie z ręk
swoich nie wyrzucila/ ä niby mu pierś
swoich pożywać bronila. Co rozumie-
cie/ czyliby sie ta matka w tej mierze
stodze nie martwila? Przynaćie
wszysty żeby sie y bärzo martwila.
Täci zaprawda: Chrystus Pan ile
Bog/ trzyma nas dżiatki swoje na re-
kach Wszechmocności swojej/ konse-
rując nas na tym świecie: karmi nas
iäko matka pierśiami providencyey
swoiey Boskiey. A my co: kiedy grze-
szymy/ nic inzego nie czyniemy/ tylko
go drapiemy/ käsamy/ bo stodze obra-
zamy: ä on przecie nas nie wyrzuca z
ręku Wszechmocności swojej/ cierpi
nas dlugo/ y nie kärke nas/ y owšem
pierśiami providencyey swoiey Bo-
skiey żywi na świecie. A wiec sietu w
tej mierze nie martwi? O zaprawda
wielce nieäko martwi/ bo cierpi. Toc
nam nieäko mirrhe/ to iest/ vmar-
twienie siebie samego/ ofiaruje.

Powtore tegoż dowodze. Chry-
stus Pan ile człowiek/ żyjąc na tym

świecie/ ofiarował nam nieäko mir-
rhe/ to iest/ vmartwienie samego sie-
bie. Toc tedy wielce słusna rzecz/ że-
byśmy mu też mirrhe vmartwienia sa-
mych siebie ofiarowali. Jż Chrystus
Pan żyjąc na tym świecie/ ofiarował
nam vmartwienie swoje/ iäsna rzecz:
ponieważ pozawşy od wbożieć/ äs
rodzenia swego/ äż do końca żywota/
wstawićnie dla nas vmartwienie ciera-
piał. Ta zaś konsequencya: toc słus-
na y nam ofiarować mu vmartwie-
nie naše: tät obiadnam. Alä wi-
dzieć człowiecze Chrześciani/ iż Chry-
stus Pan äż do śmierci dla chwały Bo-
żey y zbawienia nášeg wiele ciera-
piał/ iednak ieszcze dälko wiecey prägnal
cierpieć: prägnal cierpieć te wszystkie
vmartwienia które ty cierpieć możesz:
prägnal cierpieć vmartwienie które
ty cierpiš/ nad nieprzyjacielem twym
nie inżąc sielżywdy/ tobie od niego
wyrządzoney: prägnal cierpieć vmar-
twienie twoie/ które cierpiš w poście/
w prägnieniu/ w goracu/ w zimnie/
w niepätreniu na rzeczy nieprzystoyne/
w niesłuchaniu mow y pieśni nie-
uczciwych: prägnal cierpieć vmar-
twienie/ które cierpiš w powściągäs-
niu izyła twoiego: iednym słowem/
prägnal Chrystus wszelkie vmartwie-
nie dla chwały Bożey y zbawienia náš-
iego cierpieć. Jezeliż tedy Chrystus
tego wszystkiego tät bärzo prägnal/ toc
kiedy to przynamniemy w tobie członku
swoim cierpieć będzie/ wielce z tego
poćiechony zostanie. Toc ponieważ on
dla ciebie tät wielkie vmartwienia v-
cierpiał/ słusna żebyś też ty dla poćie-
chy tego/ vmartwienie cierał; słus-
na żebyś sie martwil/ nie inżąc sie
nad nieprzyjacioly twymi krzywdy;
słusna żebyś sie martwil/ nie pätząc/
nie słuchając/ rzeczy nieprzystoynych;
słusna żebyś sie martwil w izyłu
twoim; słusna żebyś sie martwil po-
stem/ czuciem/ prägnieniem/ y rozny-
mi żadz twoich powściągliwościami.
Gdybyś byl obecny kiedy Chrystusa
Panä v słupä okrutnie dla zbawienia
twego bigowano: gdyby mu iuż náš
przykład sto plag stogich bylo żädano/
ä wiedzialbyś byl przytym żeby tego
Chrystus prägnal/ żebyś też ty dla
niego aby iedna plaga przyiał. Czyliż

by to

by to niestusna była / abyś sis tey te-
dney plagi dla miłości Chrystusowey
podiał: Zaprawdę / ponieważby już
sto plag dla ciebie Chrystusa podiał /
sufna żebyś też ty był dla niego aby
jedna podiał. O człowiecze Chrześcia-
ński / wszystkie wmartwienia twoie kto-
rekolwiek możesz na tym świecie cier-
pieć / są iakoby jedna plaga / względem
stogich wielu plag Chrystusowych.
Kiedy Chrystusa biczowano / nie pra-
gnął abyś ty na ten czas dla niego iak-
ta plagę podiał; teraz jednak serdecz-
nie pragnie / abyś dla niego przyna-
mniey jedna plagę podiał / to jest / mar-
twił smysły twoie / affekty twoie / cia-
ło twoie. Toć ponieważ on stami plag
dla ciebie podiał / sufna żebyś też ty
aby jedna plagę / to jest / wmartwie-
nie samego siebie / cierpiał.

Jż też es mirtys wmartwienia /
Chrystusowi Pánu ofiarować / jest
nam rzecz wielce pożyteczna; dowo-
dzę. Wmartwieniem siebie samych /
dosyć czyniemy Pánu Bogu za grze-
chy nasze. Toć wmartwienie siebie sa-
mych / jest nam rzecz bázro pożyteczna.
Jż wmartwieniem dosyć czyniemy Pá-
nu Bogu, za grzechy nasze; naucza
Ambroży s. Kiedy ad *Virginem lapsam*,
to jest / do tedney Pánni grzeszney /
tak pisze. *Lugubris tibi accipienda*
est vestis, & mens ac membra sin-
gula, digna castigatione punienda.
Amputentur crines, qui per vanam
gloriam occasionem luxurie prae-
stiterunt: defluant oculi lachrymas,
qui masculinum simpliciter non aspe-
xerunt: palleat facies, quae quon-
dam viruit impudice: denique to-
tum corpus iniuria maceretur, cin-
gre aspersum, & opertum cilicio per-
horrescat; quia male sibi de pulchri-
tudine placuit: cor vero sic lique-
scens sicut cera, ieiunio inquietans
seipsum, & cogitationibus veritatis,
quare sic ab inimico subversum.
Sensus etiam crucietur, quia in mē-
bra corporis cum haberet domina-
tionem, malo cessit imperio. *Tejeli*
(práwi) chceś dosyć uczynić za grzechy,
w smutną sate oblec ci się potrzeba, a
myśl y wszystkie członki, słusnym trapię-
niem karć. Masz oderznąć włosy, które
przez próżną chwałę do nieczystości oká-

37a podają: oczy niechaj też wylewać,
przeto że się masz szczerze nieostrożnie przy-
pátrowały, twarz niech blednieie, która
przedtym niewstydliwie kwitnęła: zgotá
wszystko ciało suś, popiołem go posypuj,
włosienica pokrywaj, przeto że się niepo-
rządnie w piękności swojej kochało: ser-
ce niech topnieje iako wosk, postami siebie
samo turbiuj, y myślami unajaiac,
czemu było ad nieprzyjaciela zwyciężone.
Smysł niech boleie, który nad innymi człon-
kami cielesnymi mając moc, z tego wstul-
chał roszkania. Tymi słowy iasnie
dacie znać Ambroży świsty / iż wmar-
twieniem nas samych / Bogu za grze-
chy dosyćczyniemy. O Boże mój!
iakobyśmy sis tym pożytkiem / do ofia-
rowania Chrystusowi tey mirtys / to
jest / wmartwienia naszego / mieli pobu-
dzić! Co rozumieś / kiedybyś o poro-
wanie sis na Król / skazany był na os-
trzną śmierć y stogie męki; a potym
by Król nad toba sis zmiłował /
przysłał do ciebie / wstąpił i odmias-
mam ci karanie / żywość nie wezmę /
ani cię mazać kaze / pieniężnym cię
tylko karaniem ukarze; daś mi za ten
exces troche pieniadzy / których ty masz
dosyć. Co rozumieś / czylibyś sis tego
z ochoty nie podiał: czylibyś oney
trochy pieniadzy żałował? Rozu-
mien o tym / żebyś z radością / y wielo-
ką ochotą / y z pokornym podziękowa-
niem / ona troche pieniadzy oddał. O
człowiecze Chrześciański! porwałś
sis nieraz grzechem twoim na Królá
twoiego / Bogá / zasłużyłś za to os-
gien piekielny / abo czyscowy: kiedyć
Bóg roszkuje pokutować / y martwić
sis za grzechy / kiedyć się kaze martwić
odpuszczając bliźniemu krzywdy / kie-
dyć kaze, pościć / włosienice ność /
kiedyć choroby które na cię dopuszcza
cierpieć kaze: jednym słowem / kiedy
wola tego, jest / abyś wmartwieniem
ciała twego za grzechy pokutował: a
co to innego czyni / tylko mowi: odpus-
zczam ci śmierć wieczną / męki piekie-
lné y czyscowe / tym się pieniężnym ka-
rantem chce koncentrować / tym ma-
łym y trošką wmartwieniem affe-
któw twoich / y ciała twego. Wisc
ci człowiecze Chrześciański / nie masz
sis tego zradości podęymować /
wisc mu za taką laskę pokornie nie

masz

masz dzisłować? wiasz się tu nie masz
z ochoty za grzechy twoje iako najwyż-
szej martwić? O zaprawda wielceś nie-
rozumny/ jeżeli inaczey uczynisz! Nas-
my tedy te myrhy wmartwienia na-
szego oddawać Chrystusowi Panu.

Potrzebie. Jż mamy Chrystu-
sowi Panu/ złoto/ to jest/ mi-
łość serdeczną/ (która według subtel-
nego Doktora/ jest prawdziwa sapien-
tia) ofiarować; dowodzę. Chrystus
Pan ile Bog/ ofiarował nam to złoto/
to jest miłość/ miłując nas ze wszytkie-
go serca swoje^o Boskiego. Toć słusna/
żebyśmy my też to złoto z tymi dzisiejs-
zymi Królami ofiarowali/ to jest/ że-
byśmy go ze wszytkiego serca miłowali.
Jż Chrystus Pan ile Bog/ wmiłował
nas ze wszytkiego serca swego Bos-
kiego; iasna rzecz. Czyli cie to głó-
wiecze nie ze wszytkiego serca Syn Bo-
ży wmiłował? Kiedy aby cie zgubione-
go znalazł/ aby cie poranionego zle-
czył/ aby cie umarłego ożywił/ aby cie
ślepego oświecił/ aby cie więznią wy-
zwoił/ aby cie slugę odkupił/ aby cie
nędznego w błogosławil/ aby cie sobie
omierzonego przejednal/ aby cie z łá-
stki złupionego/ łaska swa w bogá-
cił/ aby cie synem y dziedzicem kró-
stwa swego uczynił; przyśedł na sen-
sawid/ daleci ciele. siebie samego/ tobie
głowiecowi podległ y niepożyteczne-
mu/ tobie niegodnemu y niewdziacne-
mu/ tobie nieprzyjacielowi swemu/
tobie niedbalcowi y wzgardzicielowi/
tobie synowi gniewu y niewolnikowi
dyabelskiemu/ tobie wygnancowi z
nieba y potrawie piekielney/ tobie w
głości twojej zartwardzilemu y po-
grzebionemu/ tobie na wieczne potę-
pienie skazanemu. O zaprawda przy-
znac to musisz/ że cie ze wszytkiego ser-
ca Boskiego wmiłował! Wiasz ię-
szcze rzeka: Czyli cie to nie ze wszytkie-
go serca wmiłował/ kiedy krom siebie
samego/ zesłał ci y dał Ducha Przena-
sawiejszego/ przez którego wylał w ser-
cu twoim miłość swa/ którego cie
łościółem uczynił/ przez którego dary
cibie poświęcił? Czyli cie to nie ze
wszytkiego serca wmiłował/ który na
zapłatę/ w żywot wieczny/ w mają-
sność y dziedzictwo/ w zżywanie y
błogosławieństwo wieczne/ nie cokol-

wiel inzego/ nie iakie inże dobro/ kto-
reby mogli uczynić/ ale siebie samego/
dać/ ofiarować/ darować tak iż iako sam
sobie jest wszytkiego szczęścia y błogos-
ławieństwa źródłem y początkiem/
tak y tobie tegoż siebie samego dać. ja
wieczna nagroda/ mówiąc: Ego ero
merces tua magna nimis. *In bade*
zaplata twoja nabyt wielka. Czyli tu
nie widzisz głowiec/ iż cie ze wszytkie-
kiego serca/ ze wszytkiego Bosstwa/ ze
wszytkich sił/ ze wszytkich wnetrznos-
ści miłuje Bog? Jakoż chcesz więcej
aby cie miłował? Nie inymyż wna-
trznociami/ nie inym sercem/ nie in-
ym Bosstwem siebie samego miłuje/
y napełnia/ y w błogosławia Bog; tyle
to tym co y ciebie. a przecieś się taká
miłością siebie kontentnie na wieli/ y
nie pragnie czego inşę miłować: Że
iakoż ty możesz pragnąć co inşego mi-
łować/ okrom iego samego/ który cie
tak wmiłował?

O kłoby to dał głowiec Chrze-
ściński/ żebyś poznał onych nayspo-
dleyšych rzeczy/ nayspodobšy podobie-
ny onych kłamiwych rzeczy/ nayskłami-
wsze kłamstwo; onych naysprošniey-
šych rzeczy/ naysprošnieyšy spętność;
onych głupich rzeczy/ naysgłupšy głu-
pšwo; onych naysgoršych rzeczy/ nays-
goršy złość; onych naysmnieyšych rze-
czy/ naysmnieyšy małość; kłorychci-
miłość/ chęć/ wzywánie/ z nimi zabá-
wá/ z nimi wéieba/ przesładza do mi-
łości/ do wzywánia/ do odziedziczenia
onego dobra/ onego dobre dobra/ one-
go nayszyšzego dobra/ onego ošáte-
cznego dobra/ to jest/ Pána Boga! O
ludzie Chreściánsky/ potiz dziećmi
głupieci/ potiz nie godneš ludziom/
potiz nie słusznego; ale tylko sprošne/
tylko złe/ tylko nieprawde/ tylko prze-
máiacze/ tylko gubiacze/ tylko dyabel-
skie tyranšwo miłować/ o niešy stá-
ráć/ o nim myšleć/ ná nie pracować
bódiecie? Czemu nie samego Boga/
nayszyšze dobro/ kłory was ze wszy-
kieš serca wmiłował/ miłujecie? Wo-
ly stworzoneš do trawy polney/ wil-
cy do misá/ ielente do wozow/ páj do
łowu/ krucy do trupow/ wieprze do
miłocá/ y inşy zwierzęta do swoych
potraw stworzone są; y miłujá je/
znáją ie/ lákna ich/ żyja nimi/ smáku-
ją ie

Genef: 15.

ia ie sobie/ tyia od nich. A ty głowie-
cze stworzonyi jest do rzeczy wiecz-
nych/ do rzeczy wysokich/ do czystych/
do wszydluwych/ do uczciwych/ do ro-
zumnych/ do cnot/ do rzeczy niebie-
skich/ do Chrześciańskich/ do świe-
tych/ do Boskich; iednym słowem/
stworzony iesteś do samego Boga: a
przecie o żadney z tych rzeczy nie my-
ślisz/ żadney nie miluiesz/ żadney nie
pragniesz/ o żadna nie dbasz/ żadney nie
śledzisz; y owsem o te wszystkie rzeczy/

y o samego Pána Boga/ y o miłość ie-
go/ y o wolę jego/ y o obietnice jego/
y o nagrody jego nie dbasz; one mna-
sz/ y onymi gardzisz. Obacz się przebog/
przypaday z tymi Krolami do Chry-
stusa prawdziwego Boga/ wszystkim
sercem ofiaruy mu kadzidło/ mirrę/
y złoto; to jest/ modl się zawże do nie-
go/ vmartwiy się zawże dla niego/
miluy go ze wszystkim sercem two-
iego/ teraz y na wieki wie-
czne. Amen.

NA DZIEN S. AGNIESZKI Panny y Męczenniczki Chrystusowej.

KAZANIE PIERWSZE.

Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. *Mat: 25.*
Piec z nich było głupich, a pięć mądrych.

Agnieszka Święta zacnego
domu była/ y wrody prze-
dzwoney. Chrześciańskie w
Chryście Tłumisz. Gdy
tedy ze szkoły Pánienkiej
šla/ ocy na się syna Rzymskiego Sta-
rośty Semproniusa/ obrociła: który
posłał do niej drogę wspominki y dary/
w ścieżkach/ kłopotach/ y pniadach/
prosił aby jego przyjaźni nie gár-
dziła/ a za małżonkę temu bydy chcia-
ła. Agnieszka święta mężnie odpowie-
działa: zacniejszyemu poslubiona iest
stem/ któremu odmienne wiary nie
moga. Młodzieniec on rozumiejąc/
iżby nadeń zacniejszego y bogatszego
nie było/ iestże wielkie wspominki po-
stał/ wsiłnie się starać aby nadeń ni-
kogoż nie przekładała. Ona iednak iest-
żę śmieley y rzetelney odpowiedzia-
ła: daleko zacniejszyemu zaślubiona iest
stem/ zaczął syna Starośty Rzyms-
kiego/ za małżonkę mieć niechca. Po-
stał y trzeci raz/ y do niej/ y do rodzi-
cow iey/ prosił aby w tym wporna
nie była; ponieważ we wszystkim Rzy-
mie wielkie iey szczęście portać nie mo-
gło. A tu wielkim sercem odpowie-
działa Pánienka: Przy moim który

mie wprzód sobie zaślubił/ stois; cie-
bie za małżonkę nigdy znąć niechca.
A tak Agnieszka święta obrala sobie
IEZUSA, pogardziła głowiekiem;
wszystk swois miłość do IEZUSA Pána
obrociła; a głowiek który się iey
przyjaźni napierał/ kochać niechciała.
Tu się ja pytam: czyli w tej mierze A-
gnieszka święta była z pięci mądrych
Pánien: to jest: czy mądrze sobie A-
gnieszka święta obrala/ kiedy samego
Boga nie głowieką milować chciała?
Połazę ja na terazniejszy Kazaniu/
że sobie bärzo mądrze obrala: a z tym
że z tej miary iedna z pięci mądrych
Pánien była. Będzie to tu częć y tu
chwale Bożej/ a zbudowaniu našemu.

A gdy samego Chrystusa Boga
postanowiła milować Agniesz-
ka s. głowiekiem pogardziwszy/ mą-
drze sobie bärzo obrala: dowodzą tak.
Gdyby kto sobie obrał/ widzieć słodką
melodyę/ y wdzieczną muzykę; głu-
pieby sobie obrał. Czemuż? bo wdzie-
czna muzyka y słodka melodya/ nie iest
obiecium visus, ale auditus, nie mo-
że bydy widziana/ ale tylko słyszana.
Także gdyby kto sobie obrał słyszeć pie-
kne malowanie/ piękne wrode y glu-
pieby

pieby obrał. Czemu? bo malowanie y wroda/ nie są obiectum auditus, ale visus, slyšane bydy nie mogą/ ale tyl-
ko widziáne. Ktożby tedy sobie ma-
drze obrał? Tenby sobie obrał mądrze/
ktoryby sobie obrał widzieć to/ co jest
objectum visus, to co widziáne bydy
może; ktoryby sobie obrał slyšać to/
co jest objectum auditus, co slyšane
bydy może. Toć też ten sobie nie ma-
drze obiera milować to/ co nie jest ob-
iectum amoris, co milowane bydy
nie może; ten zaś mądrze obiera sobie
milować/ktoryby sobie obiera to/ co jest
objectum amoris, co milowane bydy
może. Ale tak jest/ iż kreatura a zątym
człowiek/ nie jest obiectum amoris,
ale sam Bog jest obiectum amoris.
Toć ten nie mądrze sobie obiera/ kto-
ryby sobie obiera milować kreatura/ a
zątym człowieka: ten zaś mądrze so-
bie obiera/ktoryby sobie obiera milować
Boga/ pogardziwszy człowieka. Toć
ponieważ Agnieszka święta pogardzi-
wszy człowiekiem/ obrała sobie mi-
łować samego Chrystusa/ Boga; idzie
zątym iáśnie/ iż sobie mądrze obrała.

Je sam Pan Bog jest obiectum
amoris, a nie człowiek: to jest/ sam P.
Bog może bydy milowany/ dowodzi.
Według Filozofa/ bonum est obie-
ctum amoris: tylko sama dobra rzecz
milowana bydy może. Ale tak jest/ iż
tylko sam Pan Bog jest dobry/ a nie
ktory człowiek. Toć tedy sam P. Bog
jest obiectum amoris, jest rzecz ktora
może bydy milowana. Jż sam Pan
Bog tylko jest dobry/ dosyćby mi do-
wodzić/ z samey Przedwieczney Pra-
woty/ Chrystusa/ Pána słowy: Nemo bo-
nus, nisi vnus Deus: Zaden nie jest do-
bry, tylko ieden Bog. Wszakże y troche
szerzej iáśnie tego tak dowodzi. Czło-
wieka dwoiáko wważać możemy: Na-
przód secundum se, według samego
siebie; powtore/ secundum quod est
à Deo, według tego iáko jest od Pána
Boga. Pierwszym sposobem/ to jest/
według siebie/ człowiek nie jest/ nie
nie ma/ nie nie może/ zgola sam z sie-
bie jest przepáścią niezego/ przepáścią
złości. Tak ábowiem Ociec náš Fran-
cišek święty przyznáie/ kiedy na gło-
sokiey kontemplácyey tak pokornie
wola: Ego abyssus nihili. Iam o Pá-

nie przepáścią niezego. Drugim sposo-
bem wważony człowiek/ to jest/ ile jest
od Pána Boga stworzony: i jest coś/
y zda się mieć iákieś dobrá: wszytkie
iednák z mizerya pomieszane/ słabe/ lis-
che/ zmáżane/ przemieniające/ y nie tak
człowieka zdobiące/ iáko go obciążają-
ce/ y dłużniem go Boskim czyniace: a
zgola tak są mále dobrá tego/ iż w zgle-
dem Pána Boga są iáko by nic. Co
przyznáie Psalmista święty/ mówiac:
Substantia mea tanquam nihilum, *Psalm: 38.*
ante te. Substáncja moia, iáko by nic w zgle-
dem ciebie. Toć tedy sam tylko Pan
Bog jest prawdziwie dobry/ a nie ktos
tylko człowiek.

Rzecz. Widyć się znáydzie czło-
wiek bázro piśny/ bázro wrodziwy;
drugi się znáydzie bázro dowcipny y
mądry/ znáydzie się y łaskawy/ y mi-
łosierny/ y sprawiedliwy: Toć nie tyl-
ko Pan Bog/ ale y człowiek ma iáka-
kolwiek dobroć. Sluchay człowiecze:
day mi człowieka y náypiśniejszyego/
niech będzie piśny iáko śliczna Iu-
dith: o ktorey mówi Pismo święte:
Erat autem eleganti aspectu nimis, *Iudith 2.*
Była ná weyrzeniu zbytecznie śliczna.
Niech będzie piśny iáko náywrodziwo-
sia Esther: ktorey wroda zaleca Pismo
święte: Erat enim formosa valde, *Esther 2.*
et incredibili pulchritudine, omni-
um oculis gratiosa, et amabilis vide-
batur. T była wrodziwa bázro, y do wey-
rzenia niepodobney piśności, etc. Niech
będzie piśny iáko Absalon/ o ktorego
wrodzie Pismo święte: Porro sicut *1. Regum 14. Cap.*
Absalon vir non erat pulcher in o-
mni Israhel, et decorus nimis. Ná
Absaloná we wszytkim Izrahelu piśkni-
ego mąszożny nie było. Niech zgola
będzie piśny/ tysiąc razy więcej piś-
nością/ ná piśnością wszytkich lud-
dzi ná świecie. Niech tenże będzie
mądry iáko drugi Salomon/ niech
przechodzi mądrością potysiąc kroć
rázy wszytkich ludzi ná świecie: niech
celuje w mądrości wszytkie milliony
Aniołow w niebie: niech będzie tenże
łaskawy/ y miłosierny/ y tysiąc razy
wieceymá w wszytkie łaskawe/ sprawie-
dlive/ miłosiernie ludzkie y Anioły: w
pewniám cie/ iż tá wszytká piśność ie-
go/ w zgleciem piśności Boskiej/ jest
spetność: wszytká tá mądrość tego/

w zgle-

Epist. 114.

względem mądrości Boskiej/ jest głupstwo: wszystko zaś jego dobroć y łaskawość/ względem dobroci y łaskawości Boskiej/ jest szczerą złość. Tak abowiem naucza Bernard święty: Et solum est gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur: cui comparata omnis incunditas, minor est: omnis suavisitas, dolor est: omne dulce, amarum: omne decorum, sordidum: omne postremum quodcumque aliud delectare possit, molestum. T samo (prawi) tylko jest wesele, które nie z stworzenia, ale z Stworzyciela pochodzi: względem którego wszelka wesołość, smutek jest: wszelka wdzięczność, boleść jest: wszelkie słodkie, gorzkie jest: wszelkie piękne, szorstne jest: wszelkie następstwo cokolwiek uciechy może, przykre jest. Tymi słowy iasnie Doktor święty pokazuje/ iż wszelkie stworzenie z Panem Bogiem stosowane/ żadney dobroci nie ma. Toć tedy tylko sam Pan Bog jest dobry.

Powtore dowodzi/ iż każdy człowiek ma trzymać zapewne/ że sam tylko Pan Bog jest dobry/ a niektórekolwiek iakie stworzenie. Gdyby czterey/ albo pięć ludzi mądrych/ zacnych/ y cnotliwych/ twierdzili y świadczili o iakiej rzeczy/ iż jest dobra: a o drugiej twierdziliby także/ że nie jest dobra: słusniebyśmy im w tej mierze wierzyli/ iako mądrym/ zacnym/ y cnotliwym ludziom. Chciejżeby też twierdzili wszyscy Professorowie zacni/ wielkiey iakiej y zawołaney na świecie Akademicy: dopierożbyśmy temu wierzyli. A kiedyby ieszcze wszystkich Akademicy które tylko są na świecie Professorowie/ też twierdzili/ y za ich zdaniem słoby wszystko pospolstwo na świecie: trzymaliby wszyscy o oney rzeczy/ że jest dobra/ a o oney drugiej że nie jest dobra: dopierożby y każdy z nas/ musiał zapewne też rozumieć/ y zapewne trzymać/ iż owa rzecz jest dobra/ a owa niedobra: y wielkiby to był upór/ y owsem iawne śaleństwo/ nie iść za zdaniem wszystkich Akademicy/ y owssem wszystkiego pospolstwa. Ale tak jest/ iż nayzacniejszy/ naymądrzejszy/ nayświętobliwsza ze wszystkich kreatur/ to jest Przenasświęta Panna/ twierdzi/ że sam Pan Bog jest dobry/ a nie

które inne stworzenie: też twierdzi nie czterech albo pięć mądrych/ zacnych y świętych Anyolow/ ale to twierdzi wiele millionow Anyelskich duchow: też twierdzą wszyscy Professorowie Akademicy niebieskiey: też twierdzą wszyscy Professorowie Akademicy tey ziemskiey: też twierdzi wszystko pospolstwo niższych wszystkich kreatur. Toć tedy y każdy z nas ma trzymać y zapewne rozumieć: że sam tylko Pan Bog jest dobry/ a nie które inne stworzenie. Iż Panna Przenasświęta/ nayzacniejszyha kreatura/ tak trzyma/ że stworzenie nie jest dobre/ a P. Bog jest dobry/ iasna rzecz: bo siebie gani/ a Panna Boga chwali/ siebie choć nayzacniejszyha na świecie stworzenie gani/ gdy mówi: Quia respexit humilitatem ancille sue: Iż (prawi) weyrzaliś na nie służebnice swojey. Panna Boga zaś chwali/ gdy mówi: Magnificat anima mea Dominum: Wielbi dusza moja Pana. Ze też wszystkie milliony Anyelskie też twierdzą/ iasnie się to z Pismá świętego pokazuje. Et omnes Angeli stabant in circuitu throni, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adorauerunt Deum, dicentes: Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro, in secula seculorum. Amen. T wszyscy (prawi) Anyolowie stali około thronu, y upadli przed thronem na twarzyswoie, y chwale Bogu oddali, mówiac: Błogosławieństwo, y iasność, y mądrość, y dięczynienie, cześć, cnota, y moc, Bogu niszemu na wieki wieczne. Amen. Kiedy tu padli Anyolowie na twarzyswoie przed maiestatem Boskim/ zganiłi się mych siebie/ choć nayzacniejszyha stworzenie wedlug natury/ za nie się zgola poczytali. Tak abowiem naucza Thomas święty Doktor Anyelski. Quid est eos in facies suas cadere? nisi celsitudinem suam respectu Divinam, quasi nihil reputare. Coż jest (prawi) Anyolom upadć na twarzyswoie? nie innego, tylko zacność swoia, względem Boskiej, a nie poczytać. Kiedy zaś Bogu spiewaia błogosławieństwo/ iasność/ ić. dosyć iasnie dobroć mu przyznawaię/ y one wychwalaię. Ze też

Lucas 1.

Lucas 1.

Apocal. 7.

wszystcy

Apocal: 4. wszyscy Professorowie Akademiei niebieſkiej toż trzymają; i aſnie ſie ztegoż Piſina ſ. poſażnie. Professorowie Akademiei niebieſkiej miedko ſa oni Starcowie/ ktorych widział Jan ſwiety w Obiawieniu ſwoim. Patrzymyż co czynią. Procidebāt viginti quatuor le- niores ante ſedem, & mittebant co- ronas ſuas ante thronum. Wpadali dwadzieſci czterech Starcom przed ſto- lica, y rzucili korony ſwoie przed thro- nem Boſkim. Coż bowiem tym aktem inſzego czynili: tylko ſobie nie/ a Bogu wſzystko przyczytali. Tak poważny Rupertus naucza. Mittunt ergo an- te Throni coronas ſuas, id eſt, quid- quid virtutis, quidquid habet digni- tatis, Deo cum gratiarum actione offerunt. Rzucia (prawi) przed Thro- nem Boſkim korony ſwoie, ta ieſt, cokol- wiek mądra, dobroci, godności, to wſſeko nie ſobie, ale Bogu ſamemu z podzięko- waniem przypisują. Ze też wſyſcy Pro- feſſorowie Akademiei ziemſkiej / to ieſt/ wſyſcy ludzie ſwietci na ſwiecie toż twierdzą pewna rzecz. Bo wſyſcy ſwiateoblwi mowia z Pławem ſ. Omnia arbitratus ſum ut ſtercora, ut Chriſtum lucrificerem. Wſytkom z a gnoy poczyt al, aby Chryſtuſa poz- ſkał. Tym ſłowem wſyſcy ſwietci Pán- ſcy/ ſtworzeniu nie / a Bogu wſyſtko dobro przypisują. Ze náſtatek wſy- tko poſpołſtwo/ to ieſt/ wſyſtkie kre- dury niſſe/ toż trzymają/ i aſna rzecz: bo wſyſtkie Bogá z dobroci teg chwa- la: iáko ich do tego wzywa Dawid ſwiety Prorok Pánſki. Laudate Do- minum de coelis, laudate eum in ex- celſis, &c. Chwalcie (prawi) Páná z nie- bios, chwalcie go na wſokajściach: chwalcie go ſłońce y mieſiácu, chwalcie go wſy- tkie gniazdy y ſwiatełci: chwalcie go nieba ná nieby, y wſyſtkie wody, które ſa nad niebioſy, niechay chwala imie Pán- ſkie. Chwalcie Páná z ziemie, ſmokawie y wſyſtkie przepáſcia: ogień, grad, ſnieg, lod, wiatry wiechrowane, które ſpráwują ſłowo tego. Gory y wſyſtkie págorki, drze- wa owoc dające y wſyſtkie cedry: beſty y wſyſtko b; dło, wle y ptacy pierzni: kro- lowie ziemſcy y wſyſcy ludzie, mlodziń- cy y pánienci, ſtarzy z mlodymi, niech chwala imie Pánſkie. Patrzyć! ſame: go Páná Bogá chwala/ a nie ktorego

kolwiek człowieka. Toć w ſamym P. Bogu dobroć/ a nie w ſamym człowie- ku wpatruia. Toć tedy i aſna rzecz/ iż każdy z nas ma to záprawne trzymać/ że ſam Pan Bog ieſt dobry, a nie kto- rykolwiek człowiek. A zátem każdy z nas mądrze ſadzac przyznać muſi/ iż kiedy dziſieyſza Agnietka ſwiera czło- wiekiem pogardziła/ Kochać ſie w nim niechciała/ a Chryſtuſa Bogá prawe- go ſobie obrala/ y do niego wſyſtkę mi- łość ſwoia obrociła: przyznać (mo- wie) muſi/ iż mądrze bázro obrala: a zátem przyznać muſi/ iż jedna z pier- ci mądrych Pánien była.

Tey mądrości wielkiej/ y nam wſy- tkim od Agnietki Swietey wzyć ſie potrzeba: kiedy nam przydzie obierać ſobie abo ſtworzenie iakie / abo Páná Bogá: a przychodzi nam to obierać nie záſſe/ kiedy ſie nam przychodzi iá- kiego grzechu cieſkieg dopuſcić: ma- my ráczey obierać ſobie Páná Bogá / niſet iakiekolwiek ſtworzenie. Wied- dzie cie pokuſa do zſtów nieſprawie- dliwych/ do nabývania bogactw z o- bráza Boſka: porzuć ráczey wſyſtkie zſty/ nie dbay o bogactwa/ obieray rá- czej ſobie P. Bogá. Wiedzie cie po- kuſa do roſkoſy cielesney / przećwko- przykázaniu Boſkiemu: poniechay te- go/ ráczey ſobie obieray Páná Bogá / w ktorym ſie zámyſlaia wſyſtkie roſko- ſy. Wiedzie cie pokuſa do pomſty nad bliſnim/ przećwko zákázaniu Bo- ſkiemu: zaniechay tego / ráczey ſobie iáſte P. Bogá twego obieray. Zgola- pomiewaj żadna rzecz ſtworzona do- bra nie ieſt/ ale tylko ſam P. Bog do- bry ieſt/ iego nad wſyſtko przekładay.

Rzecz. Lubo to tak ieſt w re- czy ſamey/ iż ſam Pan Bog dobry ieſt: iednak rozum moy w ten čas gdy mi grzeſzyć przychodzi/ poſażnie mi/ iż y rzecz ſtworzona dobra: y tak trudno ieſt ſobie nie mam obierać. O człowie- cze! twoyci to rozum poſażnie rzecz ſtworzona bydy dobra; a inſe wſyſtkie rzeczy na niebie y na ziemi poſażu- iac/ iż ſam Pan Bog tylko ieſt dobry! Wied iſ ſamá Pánna Przenáſwiatełſa ſadzi/ że ſam Pan Bog ieſt dobry/ a inſe rzeczy ſtworzone y roſkoſy nie nie- ſa: miliony Aniołow ſwietych ſa- dza/ że ſam P. Bog ieſt dobry/ a wſy-

kie in

tekie inne rzeczy stworzone y rozkoszy/
nie nie są: wszyscy Święci Pánscy na
niebie y na ziemi/ wszystkie kreatury sa-
dzą/ że sam P. Bog jest dobry/ a wszy-
skie inne rzeczy stworzone y rozkoszy/
nie nie są: O iako to wielki twoy w-
pot/ y iako wielkie ślawnictwo! rzeczy
zámowim rozumem/ miłością własną
zámiecionym/ wolisz iść/ Pánem Bo-
giem gárdzać/ a rzecz stworzona sobie

obierając a za rozsądkiem wszystkich
Aniołom y ludzi rozumniejszych iść
niechcesz! Obacz się kiedykolwiek w
tey mierze/ obieray sobie rzeczy z dzi-
śniejszego Agnięśka święta Pána Boga
dobro niekonzone/ a pogardzay wszy-
tkimi rzeczami/ które nie zgola nie są.
Co nam wszystkim rącz dać Chryste
Jezu/ który żyjesz y królujesz na
wielki wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEŃ AGNIE- SZKI ŚWIĘTEY, KAZANIE WTORE.

Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. *Matt: 25.*
Pieć z nich było głupich, a pięć mądrych.

Królika jest osobliwie we-
dlug Moralnych Theolo-
gow mądrość. Chrześcia-
mew Chrystusie namilify.
Oeconomica, Polytica,
Militaria. Mądrość Gospodarska/
mądrość Polityczna/ mądrość Żol-
nierska. Mądrość Gospodarska tak
opisują. Prudentia Oeconomica est,
quæ quis prudenter regit familiam,
domesticam. Mądrość Gospodarska
jest, która kto mądrze rządzi swoję fami-
lię domową. Polityczna opisują tak.
Prudentia Polytica est, quæ subditi
ordinant se apte, ad recipiendā ma-
data Principis, in ordine ad bonum
commune. Mądrość Polityczna jest,
która poddani przysłuchują się mandaty króla
swoiego, względem dobra państwa.
Mądrość Żolnierska opisują tak.
Prudentia militaris est, quæ quis re-
gē gubernat militiam. Mądrość Żol-
nierska jest, która kto dobrze prowadzi
wojnę. Onia dzisiajszego wyśławie-
nam Kościół święty jednę z pięci Pá-
nien mądrych/ Agnięśka święta: gdyż
przy tej dzisiajszej wroczyści/ czyt-
nam Ewangelia święta o pięci Pá-
nach mądrych/ między nimi ligac dzi-
śniejszego Agnięśka święta. Ktorąż pro-
szą mądrością z pomienionych trzech
Agnięśka święta mądra była? Po-
każę ja na terażniejszym Kazaniu: tj

wielką mądrością pomienioną ma-
dra była: była mądra prudentia Oe-
conomica, mądrością Gospodarska:
była mądra prudentia Polytica, ma-
drością Polityczną: była mądra pru-
dencia Militari, mądrością Żolniers-
ką. Będzie to ku czci y chwale Bożej
a ku zbudowaniu naszemu.

Jnaprzód Agnięśka święta by-
ła mądra prudentia Oeconi-
cā, mądrością Gospodarską: takim
dowodzę argumentem. Ten ma mą-
drość Gospodarską/ który ma iac fa-
milię/ albo poddane sobie od wyższego
Pána zlecone/ rządzi nimi według
woli Pánstkiej/ robi nimi nie sobie/ ale
własnemu ich Pánu. Ale tak jest/ iż A-
gnięśka s. miała poddanych Pánstkich/
to jest/ Chrystusowych/ sobie do rzą-
dzenia zleconych/ którymi rządziła
według woli Pánstkiej/ to jest/ Chry-
stusowej. Toć tedy Agnięśka święta
miała prudentiam Oeconomicam,
była mądra mądrością Gospodarską.
Pierwsza tego Argumentu propozy-
cja/ opisania tej mądrości/ iasna jest.
Drugiej argumentu propozycyey/ to
jest tej: Ale Agnięśka święta miała
poddanych sobie od Chrystusa zleco-
nych/ którymi według woli Chrystu-
sowej rządziła: dowodzę tak. Wszy-
skie potencye/ wszystkie smysły w głó-
wie/ są to poddani Boży: bo ich
on sam

Ioannes
Pontifex
put: 23.
quasi: 5.

on sam stworzył / on sam jest ich dzie-
dzicznym Panem : ze potencie y smys-
ły / zleca P. Bog do rzadu woli głos-
wieć każdego / aby nimi rządził we-
dlug woli samego Pana Boga. Toć
y Agnieszce swietey potencie y smysły
tey / podał do rzadu : toć Agnieszka S.
miała poddanych od wyższego Pana so-
bie zleconych. Jż zaśa nimi rządziła
według woli Pańskiej / to jest / według
woli Chrystusowej : tak pokazuje.
Zasłubił był sobie Chrystus Agniesz-
kę swiatą / y wziął ją Oblubienicą
iako samą przyznawa o sobie mówiąc :
Annulo tuo iubarhavit me Domi-
nus meus Iesvs Christus, & tan-
quam Sponsam decoravit me coro-
nā. Pierścieniem swoim zasłubił mie-
cie Pan moy Iesvs Christus, y iako O-
blubienica ozdobił ją korona. Zaczem
wola Chrystusową była / aby iemu sa-
memu wszystkimi potencjami / wszystki-
mi smysłami służyła. W tym Scaro-
ście Rzymi wroda Pamienska zra-
niony / posłał do niej / żądając tey w-
Malżeństwo : napierał się też od niej
żeby mu y widzeniem / y słyszeniem / y
powonieniem / wstępieniem / y dotyka-
niem służyła : y prezentując tym smys-
łom Agnieszki s. zacne ich obiecta,
prezentując wroda y młodość swoję /
kleynoty bärzo drogę / y ściany wielce
świecne / potrawy przestodkie / won-
ności wdzięczne / muzyki wesole. Coż
na to wszystko Agnieszka swiatą : Di-
scede a me pabulū mortis, quia iam
aliū amatore praeuēta sum. Od-
stap odemnie potrawę śmierci, iuż cię do-
mnie inśy. zacniejszy uprzedził : nigdy
ja tobie y z moimi smysłami służyć nie
będę. Pokazuje mi piękność y wro-
detwois ; illi sum despōlata, cui An-
geli seruiunt, cuius pulchritudinem
sol & luna mirantur : Iesvsowi
zasłubiona iestena, któremu Aniołowie
służą, którego się piękności słońce y mie-
siąc dziwuia. Ofiarując mi kleynoty
twoie ; Iesvs moy daleko mi uż wstę-
pię oddał : uż moy Oblubieniec Iesvs,
włożył drogę tkānic na ściany moje / y
na pierśi moje nośenie z ognistych y
świecnych kāmieni drogich zawiesił /
obreczami złotymi okrasil rāce moje /
y twarz moję nauśnicami ozdobił / y
złotym odzieniem pokrył mi : nād eo

Iesvs moy / y ściany nieofacowane
wskazał mi / które mi dāć obiecał. A tak
trzywody Jżusowi mojemu uczynić /
y samā sobie niechca / abych tu innemu
serce obrocić mogła. Bo Jżusowa
wrodā / zacność / y moc / y wdzięczność /
wszystek rodzaj ludzki przechodzi / y
Aniołowie piękności się tego dziwu-
ia / y widzeniem się też uweselaia. Ja-
śna tedy rzecz / iż Agnieszka swiatą poda-
danymi Chrystusowymi / to jest / wszyst-
kimi potencjami swoimi / według wo-
li Pańskiej / to jest Chrystusowej / we
wszystkim rządziła. A zatyim iasna
rzecz / iż była Panna mądra pruden-
ciā Oeconomica, mądrością Gospo-
darską.

Powtore. Ze też Agnieszka S.
była Virgo prudens, pruden-
ciā Polyticā, mądrością Politycz-
ną : dowodzi tak. Według definic-
cyey mądrości tey / ten poddany jest
mądry mądrością Polityczną / który
przymiut / to jest / zachowuje mādā-
tā Rrolewskie / ściągając się do do-
brā Rzeczypospolitey. Ale tak jest / iż
Agnieszka swiatą zachowała mādā-
tā Rrolewskie / to jest / Boskie / ściągā-
jąc się do dobrā Rzeczypospolitey /
Rōściolā wojuiącego / y Rōściolā try-
umfuiącego. Toć tedy Agnieszka S.
była mądra mądrością Polityczną.
Jż Agnieszka s. zachowała pamiemo-
ne mandaty Boskie : tak pokazuje.
Kiedy na głowiekā potrzebā tāta nā-
stępuje / iż go do odstąpienia prawdy
y wiary w Bogā prawego przyciska /
trzy osobliwie mādātā Boskie zachow-
wać ma. Naprzod powinien confi-
dere, ma vsāć mocno pomocy Bo-
skiej : powtore / ma rāczey y mātci / y
oycā / y braci / y siostr. y mātetności /
y wszystkiego co ma odstąpić : niżeli
wiars w prawdziwego Bogā utracić :
potrzebie / ma zāratunek od P. Boga
wziety iemu dzieł czynić. Jż ma pier-
wszy mādāt zachować : nāpomina
każdego Psālmistā s. Sperate in Deo
omnis congregatio populi, effundi-
te coram illo corda vestra, Deus ad-
iutor noster in aeternum. *Vśaycie*
mu wszystko. zgromādzenie ludzi, wyle-
wajcie przed nim sercā wasze, Bog pomo-
ca nāśa na wieki. Ze ma zachować y
drugi mādāt : nāucza sam Chrystus

Pan v

Psalm: 61.

Cap: 14. Pan y Łukasz świętego/ gdy mowi.
 Jeżeli kto przychodzi do mnie, a nie ma
 w nienawisści oycą, y matki, y żony, y dzie-
 ci, y braci, y siostr, ięsze y dusze swoiey:
 nie może być uczniem moim. Je ma y
 trzeci mandat zachować; naucez Pa-
 ad Ephes. wel swiety pisać do Ephesow. Gra-
 5. cap. tias agentes semper pro omnibus.
 Dzięki Bogu czacie, ganię za wszystko.
 Ale tak jest/ iż Agnieszka święta będąc
 w takiej potrzebie/ w której przymus-
 zano ją do odstąpienia prawdziwej
 wiary Chrystusowej/ zachowała do-
 stonalne te mandaty Królewskie/ które
 się ściągają do dobra Rzeczypospoli-
 tej Chrześcijańskiej. Toć tedy Agnies-
 zka święta zachowała mandaty Kró-
 lewskie/ ściągające się do dobra Rzes-
 zypospolitey. Ję pierwszy mandat
 zachowała/ to jest/ iż miała wność w
 pomocy Chrystusa swego; iasna jest
 rzecz. Żył Panience Ścągostą: abo
 ofiary Wście Bogini czynić musiał/
 abo się do domu nierzadnego na ias-
 wna stomota/ y wtracie panienstwa
 twoiego posła. A Agnieszka święta
 co na to? Jako niegdy troje dziecię/
 gdy ich w piec ognisty Nabuchodo-
 nozor wrzucić rozkazał/ z wnością
 wielką śmieło rzekła. Ecce enim
 Deus noster quem colimus, potest e-
 ripere nos de camino ignis ardētis,
 & de manibustuis o Rex liberare.
 Oto bowiem Bog nasz którego chwalemy,
 mocen jest wybanic nas z pieca ognistego,
 y z rąk twoich o Królu wyzwolic. Tak/
 y owszem z wielką wnością/ gdy w
 piec ognisty domu nierzadnego Śc-
 ągostą Rzymi chćiał ją Panienkę
 wrzucić/ wielkim sercem rzekła: Ję ob-
 broną Boga moiego śmieło to obie-
 cuję/ iż ani się twej Bogini kāmien-
 nej poklonię/ ani cudzą wśeteczno-
 śćią pomazana bede: mam ię dobrego
 strożę czystości moiej/ który mi mo-
 cna ręką Boga obronić/ a tego nik-
 mu co by z wblizieniem Panienstwa me-
 go było/ nie dopuści. Nie jest Bog
 moy iako wafet kāmienne y nieme/ od
 których pomocy żadney mieć nie mo-
 żeć/ gdy ich w wćiskach wafych naye-
 wiecey prońcie. Lecz Pan moy Jezus
 Chrystus żywy na moie pomoc nie os-
 mieśla/ a tam gdzie mi nayeżey be-
 dzie/ przeka mi obronę posła. Nie za-

wiodła się na wność swoiej/ y W-
 ście Bogini nie ofiarowała/ y przy czy-
 stości Panienstwej z obroney Bostwej
 została. Toć iasna rzecz/ iż pierwszy
 mandat Królewski w tej mierze za-
 chowała.

Je zachowała y drugi mandat/
 pewna rzecz. Miała Agnieszka świe-
 ta ięsze oycą y matką/ miała bracia y
 siostry/ miała y maistność: gdy się
 przy tym wszystkim y przy Chrystusie
 zostać nie mogła/ wszystko to porzuci-
 ła/ opuściła dla samego Chrystusa/ y
 lubo ię bogoboyim Rodzicy do tego
 nie przesładzali/ wśetę choćby też by-
 li y przesładzali/ nigdy by byli nie
 wśotkali. Pię Victor Vicensis, iż swie-
 ty Satorius/ gdy mu groził Hunnerius
 kus Król Arvanin/ iż gdzieby nie zo-
 stał Arvaninem/ miał dać żonę tego w-
 malzenstwo iednemu pastuchowi: a
 żonę się tego tego lekala/ y przeto Sa-
 tura meża/ aby Królowi przyswolił/
 prosił; tak ię meżnym sercem odpo-
 wiedział. Tanquā vna ex insipien-
 tibus mulieribus loqueris: formi-
 darem mulier, si sola huius vitæ es-
 set amara dulcedo, artifi. 10 cōiunx
 diaboli ministras: si diligeres ma-
 ricum, nunquam ad secundam mor-
 tem adtraheres proprium virum.:
 distrahant filios, separent vxorem,
 auferant substantiam, mei Domini
 ego securus de promissis, verba te-
 nebo: Si quis non dimiserit vxo-
 rem, filios, agros, aut domum, me-
 us non poterit esse discipulus. Iaka-
 bi (prawi) iedną z głupich niewia-
 st: lekala; w się niewi-
 sta, gdy by tego
 żywota była gorzka stokłość, dyabel się
 namie o niewia-
 stę naprawił: gdy by me-
 ża kochala, nigd. by go do drugiey nie
 namawiała śmierci: niech mi pobiora
 dzieła, niech mie z żoną rozłącza, niech
 maistność w; ma, ia się słow Paná mego
 Jezusa trzymać beda: Jeżli kto, nie
 opuści żony, dzieci, y ro-
 l, y domu, nie mo-
 że być uczniem moim. Tożby była od-
 powiedziála y Agnieszka święta/ gdy-
 by ię byli przyłtzy/ abo rodzicy/ abo
 bracia/ abo siostry/ żeby była Chr-
 ystusa odstąpiła/ i meżnym sercem za-
 wolalaby była: Jako ieden z głupich
 mowicie/ gdybyście corts wafę mi-
 lowali/ nigdy byście ię tego nie życzy-

Libro 1.
Vandalica
persecut.

Daniel: 3.

li; niech mi was odbiora/ niech ma-
tność wszytkę weźma/ niech wszytkie
członki moje na tatorowicy rościagną/
niech wszytkę krew ze mnie wyleje: ja
na słowa 1 E Z V S A moiego pamiętać
będę. Jeżeli kto Ojca, Matki, braciey, y
siostr, dzieci, y majątności nie opuści, v-
czniem moim być nie może. Toć A-
gnieszka s. y ten drugi mandaty Krolez-
wki/ prawdziwie zachowała.

Je zachowała y trzeci/ iasna rzecz.
Podziękowała Bogu swojemu za ra-
tunek w potrzebie swojej: tak abowie
w porządku wielkiego ognia/ w któ-
ry wrzucona była/ rozszerzywszy y pod-
nioszły ręce swoje/ mówi: Wieczna
chwała y pokłon bądź tobie nieśmiertel-
ny Wszechmocny Ojczy, iżś miś przez
Syna swego, z mocy niezłomney reki wy-
bawił, y od pomagania niegodnego z-
achowałś duszę moją: y teraz ogień ten
iako chłodna rośsa uczynileś mi, y wiel-
kimi dobrodziejstwami okraśleś duszę moją,
y we mnie wstawiłś lśnienie światła twoiego.
Proszę przyimić iż duszę moją w potoku,
ciebieś samego pragnę, wiary ku tobie nie
odmienię, serceć zapalone iako pierwej
opisuję. Jasná tedy rzecz iż Agnieszka
świeta w potrzebie swojej zachowała
mandaty Krola niebieskiego: a zatym
iasna rzecz iż Agnieszka s. była mądra
prudencją Polycją, mądrością Pos-
lityczną.

Potrzebie. Iż Agnieszka świeta
była mądra/ prudencją Mili-
tari, mądrością Żołnierską: dowo-
dzi. Mładzy młodzi/ y te też dwie
kondycye/ do mądrości Żołnierskiej
należą. Pierwsza: żeby żołnierz był si-
e nieprzyjacielem/ poń się ięże nie-
przyjaciół nie zmocni: uż to nie m-
dry Żetman abo Żołnierz/ który mo-
gac bić nieprzyjaciół/ gdy ięże sł-
by/ wmyślnie czeka aż się ostanie mo-
cnym. Druga kondycja jest mądrego
żołnierza/ żeby miał armatę nieleda-
iako/ ale iako nąwybornieyszą. M-
dry Żołnierz był Dawid/ aż barzo prze-
biera w armacie: wberze go Saul w
zbroie swojej/ włoży przyłbic na gł-
wo jego/ miecz do bołu przypasze: alic
mu się ta armata nie podoba/ y mówi:
Non possum sic incedere, quia non
vltum habeo. Nie podoba mi się ta ar-
mata, bom iey nie przywył. Co rzekł

do swojej się bierze armaty/ bierze kły
w rękę/ obiera sobie z strumienia pias-
kami co nąyostreyszych/ y z tymi
się przeciw Philistynom wyprawiue.
Ale tak jest/ iż Agnieszka świeta ną
woynie swojej z czartem zachowała te
dwie kondycye mądrości Żołnierskiej.
Toć była mądra mądrością Żołnier-
ską. Iż naprzód zachowała pierwszą
kondycyę: tak pokazuje. Słaby jest
nieprzyjaciół nąs czart przeklęty przez
cawko nam w ten czas/ kiedy człowiek
ięże jest młodziuchny/ poń złych na-
logow w grzechach nie nabył: męcn-
y się zaś ostate/ kiedy człowiek w grze-
chy zabierze/ y złych nalogow nabier-
ta. Niemole to zdanie/ ale Grzegorz
świtego/ na one słowa Jobowe/ 13. Moral
Concidit me vulnere super vulnus,
Cap. 10.
irruit in me quasi gigas, tak pisze
go. Et quia cum vulnus vulneri ad-
ditur, vires contra nos antiqui hostis
vehementius crescunt, recte lubun-
gitur: Irruit in me quasi gigas. Fa-
cile quippe inimico resistitur, si non
ei vel in multis lapsibus, vel in vno
diutius conleatiatur: sin verò eius
sualionibus anima subesse cōsueue-
rit, quātō se ei subijcit crebrius, can-
tō illum sibi intolerabilem facit, vt
ei reluctari non valeat: quia nimi-
cum malignus aduersarius contra
hunc ex prava cōsuetudine fortiter
quasi gigantis more pugnat. A iż
(prawi) gdy rana ranie przydana bywa,
iż przeciwko nam słarego nieprzyjaciół
gwałtowniejsz rosta, przeto przydane: N-
t. r. ną mi iako Olbrz/ m. Łacno bowiem
nieprzyjaciółowi dać odpor, gdy mu kto
na wiele grzechow, abo ną ieden długo
nie przyzwala: lecz iako ną pobudki jego
żegn. c. i. się dusza przyzwalać, im tego
częściej będzie, tym przeciwko sobie mo-
enie sięgo uczwie, a zatym tym się słabsza
ną przeciwnie się iemu stanie: bo w ten
czas przeklęty nieprzyjaciół iż iako Ol-
brzym mocno ną nie nąstapować będzie.
Tymi słowy iasne dāte znāć Grzegorz
świtey/ iż w młodości samey/ poń czo-
wił w grzechy nie zabierze/ słabym jest
przeciwko niemu nieprzyjaciół. A za-
tym w ten czas z nim się potylać/ iego
moc kruszyć/ mądrym żołnierzowi
potrzeba. Ale tak jest/ iż Agnieszka s.
młodziuchna/ bo we trzynastu lat be-

dać/ złych

Ad Ephes.
Cap: 6.

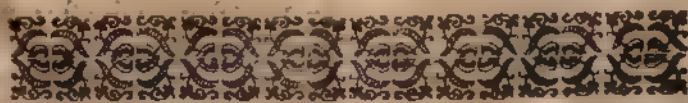
dygizybych ięszce żadnych nalogow nie
nabywamy / dala bitwa nieprzyacielo-
wi czartowi przeklatemu / ktory na nas
przez onę Tyranna Starosta Rzymu
skiego następowal. Toć dala nieprzy-
cielowi bitwa / poć ięszce był słaby:
toć zachowała te pierwszo Zolnierskiej
mądrości kondycja. Je zachowała y
druga: tak potajnia. Armata nays-
potężniejsza na garta przeklatego iest
miedzy innymi wiara / ktora radzi ać
mować się Pawiel s. pisząc do Ephes-
zyanow. In omnibus sumentes scu-
tum fidei, in quo possitis omnia tela
nequissimi ignea extinguere. *We-
rzyć* (prawi) bierzcie na się tarcza
wiary, ktorabyście mogli wszystkie ogniste
strzały niecznotliwe nieprzyjacieli zięć. *Drugi*
oraże nayspotężniejsze / iest mi-
łość goraca J E Z U S A Chrystusa: iako
nauczał ogniom swoich Antoni świę-
ty Pustelnik / mówiąc do nich. Mihi
credite Fratres, periculum sathanas
piorum vigilas, orationes, ieiunia,
voluntariam paupertatem, mileri-
cordiam & humilitatem, maxime
vero ardentem amorem in Christum
Dominum. *Mnie* wierzyć (mówi)
Bracia, laka się sathan nabożnych czućia,
modlitw, postow, dobrowolnego ubóstwa,
miłotierdzia y pokory, a nawięcej go-
racy przeciwko Chrystusowi miłości. *Al-*
te tak iest / iż Agnieszka S. miała mocna
wiara w Chrystusa: tak aborem w
bitwie ktora z czartem przeklatym od-
prawowała / mówi: Ipsi soli seruo fi-
dem, ipsi me tota devotione com-
mittito. *Iemu* samemu dochwala wi-
rę, iemu się *wszystkim* nabożnym po-
lecam. A znnowu do Pana Boga swo-
go mówi: Te confiteor labijs, te cor-
de, te totis visceribus concupisco.
Ciebie Boże mój wyznawam *uści*, *ciebie*
sercem, *ciebie* *wszystkimi* siłami pragnę.
Je miała y goraca miłość przeciwko
Chrystusowi; y to iasna rzecz. Tak
aborem sama o sobie mówi. Ecce
quod concupiui iam video, quod
speraui iam teneo, ipsi sum iuncta
in coelis, quem in terris posita, tota
devotione dilexi. *Oto* (prawi) cze-

gom pragnęła iuz widzę, czegom się spo-
dziewała iuz mam, zt; mem się złącza
w niebie, ktoregom na ziemi będąc *w*szyst-
kim nabożnictwem miłowała.

Juzśmy tedy Chrzescianie na-
milszy obaczyli / iż Agnieszka święta by-
ła jedna z pięć mądrych Panien; była
mądra mądrością Gospodarską / mą-
drością Polityczną / mądrością Zol-
nierską. Staraymy się przykładem
tej Świętej / o pomieniona trojaka
mądrość. Zlecił nam Pan Bóg do
rządu poddane / to iest / potencye y
smysły nasze: badźmy się mądrymi Oe-
konómami / robmy smysłami naszymi
nie światu / ale Panu Bogu. Nie by-
łoby nam miło / y frodzyliśmy się o to
na Oekonomá naszego gniewali / gdy-
by poddanyimi naszymi w swoim ogro-
dzie / w swoim polu robil: a naszym os-
trod tym czasem chwastem y pokrzy-
wami zarosl. Dopieroż P. Bog wielo-
ce się gniewa / kiedy my poddanyimi ie-
go / smysłami naszymi / w ogrodzie te-
go świata robimy / kiedy smysłow na-
szych na prozności światowe zajmwa-
my: a ogrod Boży / dusza nasza / chwas-
tem rozmaitych występkow / y pokrzy-
wami złych nalogow / zarasta: O teo
wypowie iakie nas za to karanie czeka:
Staraymy się y o mądrość Polity-
czną / zachowuymy mandata Arole-
wskie / gdy nam przychodzi taka po-
trzeba; iż albo mąistności / albo rosto-
chy / Rodzicom / braci / siostr odstąpić
potrzeba / albo Pana Boga obrazić:
Mieymy ofnosc w ratunku Bożim /
y rączy *w*szystkiego na świecie odstę-
puymy / nielibysmy mieli iakim grze-
chem Pana Boga obrazić. Staray-
my się y o mądrość Zolnierską / poć-
śmy młodzi / poć złych nalogow w
grzechu nie weźmiemy / poć zgola
nieprzyjaciel przeciwko nam słaby: w
ten czas przeciwko niemu wojuymy:
Staraymy się też o armatę / to iest / o
wiara żywa / y o miłość goraca prze-
ciwko Chrystusowi Bogu naszemu.

Reoremu cześć y chwala niech
będzie na wieki wieczne.

A M E N.

NA DZIEN S. MACIEIA

Apostoła Chrystusowego,

KAZANIE PIERWSZE.

Diserte à me quia mitis sum & humilis corde. *Matth: 11.*

Uczcie się od mnie, bom jest cichy y pokornego serca.

Ad Philip.
2. Cap.

Jawił się z Niebá Mistrz pokory Chrystus I z w s, Chrzescianie w Chrystusie. Tamulhy: y nauca nas pokory/ y slowem/ kiedy o to wdżisley się. Ewangeliey mowi: Dilate à me, quia mitis sum & humilis corde. *Uczcie się odemnie, bom jest cichy y pokornego serca: uczy y samym uczynkiem/ bo humiliavit semetipsum, taclius obediens usq; ad mortem.* U pokorzył siebie samego, i stał się poslušnym aż do śmierci. Ludzie tego świata gdy ich o droge pytamy/ wsty nam droge rozpowiadaia/ a podczas y palcem pokazuia; ale przed nami nie ida/ ani nas droga ktora nam iść poszerza/ prowadzi. Inaczej Chrystus Pan/ nie tylko wsty rozpovedzial nam droge pokory do niebá/ nie tylko nam palcem jednym ta droge pokazal; ale też sam przed nami ta droga siedl/ y zsiadł. Zaczem wszyscy się mamy tey pokory od takiego Mistrza uczyc: to jest/ mamy bydz prawdziwie pokornymi. Agemuż: Bo bydz pokornymi/ decet nos, expedit nobis, necessarium est nobis: przystoi to nam/ pożyteczna to nam/ potrzebna to nam. Pokaje to wszystko ná terasznym Kazaniu/ tu czci y chwale Bożey/ a zbudowaniu naszemu.

Jnaprzód decet nos, czci nas to/ przystoi to nam Chrzescianom/ bydz pokornymi: dowodzi tak. Nie tak nie czci sluge Krolewskiego/ jako chodzie po Krolewstwie/ to jest/ w śacie Krolewstwiey: bo y on Amán wielki Senaeor u Krola Asswera/ kiedy go Krol spytał: Quid debet fieri viro, quem Rex honorare desiderat? Co też (prawi) ma uczynic Krol temu czlowiekowi, ktorego uczic pragnie? Odpowiadając/ y Krola informując: na-

przód śaty Krolewski klásc ná niego kaze: Homo quem Rex honorare cupit, debet indui vestibus regijs. Czlowiek, ktorego by chcial Krol uczic, ma bydz w śaty krolewskie obleczony. Ale tak jest/ i z śatá Krola niebieskiego/ Jedyneho Syná Bożego/ jest pokora: Nie ia to mowi/ ale powazny Alwarez, owazaiac one slowa Psálmu. In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tanquá sponsus procedens de thalamo suo: tak mowi: Thalamus vnde exiit novus & increatus Sol ad salutem humani generis, est uterus virgineus: inde autem processit seu sponsus, gemmis preciosissimis adornatus, & nuptialibus vestimentis indutus. Quae autem sunt haec vestimenta? infantia, imbecillitas, nuditas, paupertas. Quae sunt ista vestimenta? totius deiectionis & propriae despicietiae demonstratio, totiusq; humilitatis incus latentis ostensio. Quae sunt ista vestimenta? viles panniculi, quibus eum Virgo involuit. Jakoby rzekł ten wielki Mistrz duchowny. Kojnica (prawi) z ktorey wyszlo Slozko nieslowne dla sprawowania zblawienia ludzkiego, byl żywat Pánienški: z tey kojnice wyszlo, iako Oblubieniec w śaty wesela ubrany, y drogimi perlami ozdobiony. A o, to za śaty? dziecinstwo, słabość, nagość, ubóstwo. Coż to za śaty? wszelkiego tonienia y niebie wżárdy pokazanie, y wnatrzney wśskiej pokory obiaśnienie. Coż to za śaty? podle pieluski, w ktorego ta Panna powila. A przydaie tenże Mistrz duchowny. Nuptialis igitur vestis Regis Regum ac Filij Dei, humilitas fuit: hanc sibi circumdedit, ut in mundum ad connubium celebrandum cum Ecclesia procederet: vnde haec vestis erat splendore illu-

strio, pulchritudine, mirabilis, & pretio ac valore incōparabilis. *Wielna tedy sata Krola nad Krolmi i Syna Bozego pokora byla: w to sie przybral, w to z Kościołem swoim slub bral: i stad ci ta sata jest isnościa zagna, pieknościa dziwna, nagroda nieśmácowana. Toć te dysługa Krolewskiego bierzgo czci/ gdy w tey śacie chodzi. Ale tak jest/ iż każdy Chrzesciáński czlowiek/ jest sluga Chrystusa Krola niebieskiego. Toć czlowieka Chrzesciáńskiego decet humilitas, czci go to bierzgo chodzić w tey śacie Krolewskiej/ w pokorze Chrystusowej; wielce mu przystoi bydz pokornym. Zrozumiała sa prawda do brze Agata swiata/Panna y Męzeczniczka Chrystusowa/ y przeto gdy ten Ścárostá Quindianus mówi: Nonné te pudet nobili genere natam, humilem & seruilē Christianorū vitam agere? Czyli cie (práwi) nie wstyd, czyli tego sobie za sromotę y za nie wzięwość nie poczytasz, pokorny y służebny żywot Chrzesciáński prowadzić? Odpowiedziała mu swiata Pántienta wielkim śercem. Multo praestantior est Christiana humilitas & seruitus, Regum opibus & superbia: Wiedzy o tym Ścárostá/ iż Chrzesciáńska pokora/ daleko jest rzeczą zacniejszą y poczciwszą/ aniżeli wszytekich Krolow Rzymskich/ y wszytekich Greckich/ y wszytekich Perskich/ y wszytekich Hiszpańskich/ y wszytekich Francuskich/ y wszytekich innych/ ktorzy tylko byli/ y są na świecie/ słaby/dostácti/ y pompy. Jázym wiedzi o tym/ iż miś ta śać pókora Chrystusowej/ nie tylko nie sromoci/ ale miś tez wiecey czci/ niżeli by miś wszytkie purpury Krolewskie/ y wszytkie kleynoty na świecie czciły y zdobyły.*

A drugim ieszcze tryzje prawdy dowodzą argumentem. To non dedecet, nie sromoci/ ale decet, czci iákie: go czlowieka/ co według stanu swojego czyni: to jest/ to przystoynie czyni/ co po nim stan ięg wyśaga. Obiáśniam to takim sposobem. Gdyby iákie Panie wielkie wstąpiło z swiata do Zakonu (iáko sio często trafiało y trafia) náprzykład do Zakonu Fránciská: rzeczą pewną/ iż coby to Panie w stanie świeckim badace czciło/ coby mu

w stanie Zakonnym badacemu nie przystáło. Náprzykład/ czciłoby go to w stanie świeckim badacę chodzić w śacach kosztownych/ blawatnych/ ryśich/ sobolich ić: czciłoby go to/ mieć niemáło za soba czeládzi: czciłoby go mieć niemáło porców kosztownych/ trunków wiele smácznych, czciłoby go to goście hojnie częstować/ wśeselić/ wdárować: czciłoby go mieć sprzęt domowy zacny/ od złota/ srebra, cyny/ miedzi ić: czciłoby go mieć obicia ná ściany y łobierce kosztowne: czciłoby go to mieć wiele pieniadzy/ posposno iędzić/ ić. Niechżeby zostawszy Zakonnikiem S. Fránciská miał też śac ty kosztowne/ futra drogic/ ryśie/ sobole: niechby miał slugi/ niechby goście hojnie częstował/ niechby kosztownych porców záżywał/ niechby sio dobrego winá obficie napuiał/ niechby pieniadzy miał dosyć/ niechby miał iáki sprzęt w mieszkanie swoim kosztowny/ niechby miał mieszkanie pięknie śpálerami ábo łobiercami obite/ niechby páńskimi konmi iędził: Czyliby go to wszytko czciło/ czyliby mu to przystáło? Záprawda bynamniey. Coby go tedy czciło? coby mu przystáło? Coby go czciło/ gdyby miał hábie podobny/ podobny: bo mu tak Regula ić go ordynuje. Et Fratres omnes vestimētis vilibus induantur, & possint ea repetiāre de sacris & alijs pecijs. Coby go czciło/ gdyby żadnego slugi nie miał/ ale sam y sobie y inszym/iáko ubogi posługował: tak bowiem Regula s. rozkazuje. Et alij Fratres debent illis seruire, sicut vellēt sibi seruire. Brácia zdáwi niechaj insym służą, iáko by rádzi żeby im służono. Coby go czciło/ gdyby żadnych pieniadzy nie miał: bo mu ich Regula s. zakazuje: & fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Coby go czciło/ gdyby sprzętu żadneg nie miał: bo takim był Ociec s. Fráncisek. Eteramus contenti vñ tunicā intus & foris repetitā, cum cingulo & braccijs, & nolebamus plus habere. Coby go czciło/ gdyby konia żadnego nie miał/ ale pieszo chodził: iáko mu Regula s. rozkazuje: Et Fratres non debeant equitare, nisi manifestā necessitate, vel infirmitate cogantur. A czemuż

by go to owe rzeczy ktorych zazywal
na stolecie nie czely / teby go zaś za-
konne czely: Nie inia tego przyczyna
na tyłto ta / iż tamte nie byłyby we-
olug terażniemyego stanu tego / te zaś
byłyby wedlug stanu tego terażniemy-
go zakonnego. Pewna to tedy pro-
pozyca: To nie decet, ale decet,
gci to każdego człowieka / kiedy się spr-
awie według stanu swóiego.

Alc tat jest: żeśmy przedtym wstę-
pię ludzie byli w stanie Adamowym /
ktoremu gart przez pychę swoje päs-
nowal; lecz Bog przemiöst nas do in-
szego stanu przez łaskę swoją świętą /
przemiöst do stanu Ewangeliczy Syna

1. ad Co
lossen.

Porogo: Jako naucza Paweł Świsty.
 Cum gaudio gratias agentes Uo
 & Patri, qui dignos nos fecit, in par
 te in foris sanctorum in lumine, qui
 eripuit nos de potestate tenebrarū,
 & transtulit in Regnū Filij dilectio
 nis suae. Z radością (práwi) dziełując
 Bogu Ojcu, który nas godnymi sprawił tu
 wezjeżdźniwu łosom Świstych w światło
 ica, który, nas wydarł z mocy ciemności, i
 przeniosł do Królestwa Syna swego miłojego.

1. / Ktaz wedlug nauki Pawla. sa z
 tego/przenieszeni iestefiny od stanu A
 damowego/ do stanu Chrystusowego.
 Stan ten Chrystusow/ to iest/ stan
 Chrześcianski/ zaprawde wyciaga po
 nas potora/ to iest/ wyciaga po nas a
 byśmy potornie na tym swiecie żyli.
 Tcia to mowia/ ale Pawel s. nauczaj/
 iz po nas wolacya / stan nasz / potora
 wyciaga. Stoma sa Apostola swias

Ad Ephes.
4. Cap.

tego: Obsecro itaq; vos ego vincit
in Domino, vt dignè ambuletis vo-
catione quâ vocati estis, cum omni
humilitate & mansuetudine, cum
patientia, supponentes invicem in
charitate. Proste was tedy Bracia ia
gimie: ny w Panu... b sie godnie chod, il.
w powołaniu ktor meście powołani, ze
wielika pokora i cichościa, i z cierpliw-
ością, znosząc jeden drugiego w miłości.
Tóć tedy pomierzać po nas pokorę wy-
ciaga stan Chrześciański; nie dedecet,
ale decet, wielce to nas cześć/ bydz po-
kornymi. A jątym nie możesz mówić
y nappzaczniejszy człowiecze Chrześci-
ański; nie cześć mia to pokornie z ciers-
pięć despekty/ y rozmaite ná tym świecie
cie dolegliwości; nie możesz tego mo-

wie; bo decet, czci cię to/ gdyż tego
 po tobie sian twoy Chrzesciāński wy-
 ciaga. *Discite à me quia mitis sum
 & humilis corde.* *Wzciecie się odemnie
 bom iest cich, y pokornego serca.* Nie
 możeh mówić y nazyzacniemyh; nie czci
 mię to/ wstąpić mieysca wyższego/ prze-
 dmieyszego/ mniey godnemu: bo choć
 by to Poganina nie czciło/ ciebie decet,
 bo tobie powiedziano: Cum invita-
 tus fueris ad nuptias, recumbe in no-
 vissimo loco. *Gdy będziesz na go-
 roszony, obierz sobie najniższe mieysce.*
 Nie możeh mówić y nazyzacniemyh; nie
 czci mię to szukać poiednania z podley-
 hym bliżnym moim: nie możeh tego
 mówić/ bo aż to Poganin może mo-
 wić/ ciebie iednak decet, tobie to przy-
 stor: bo tobie powiedziano. *Vadite
 conciliari hatri tuo.* Idź a poiednaj się
 z bratem twoim. Nie możeh mówić y
 nazyzacniemyh; nie czci mię to w śacie
 podley y niekostowney chodzić: bo aż
 to Poganin mówić może; iednak cie-
 bie Chrzesciāninā decet, przysior bar-
 zo śata podla: tobie bowiem mowi
 Paweł swiety. Non in tortis crui-
 nus, aut auro, aut argento, aut mar-
 garitis, aut veste pretiosa; sed quod
 decet mulieres promittentes pietatem,
 per bona opera. *Przybierajcie
 się (prawi) nie w przyprawki, abo w glo-
 o, abo w srebro, abo w perły, abo w dro-
 gie y kosztowne śacie; ale iako przysior nie-
 wiastom, które obiecnia pobożności prze-
 yczają dub. 6.* Nie możeh mówić y
 nazyzacniemyh; nie przysior mi podle
 posługi odprawać y wbożhemu po-
 slugować: bo aż to Poganin mówić
 może/ Chrzesciānin iednak nie może:
 bo decet iplum, czci go to/ podle po-
 slugi odprawać: do niego się bo-
 wiem ściągają słowa Chrystusowe. Si-
 ego Dominus & Magister vester la-
 vi pedes vestros: & vos alter alteris
 debetis lavare pedes. *Iezelim ia Pan
 y Mistrz waf wmył wam nogi, y w, ieden
 drugiemu toż czynić maćie.* Nie możeh
 mówić; nie czci mię to/ bydy podda-
 nym/nad mię w prozdeniu/ w leciech/
 w zasługach/ w nauce/ podleyhemu:
 bo aż to Poganin mówić może/ ied-
 nak Chrzesciānin nie może: bo tego
 decet, czci go to barzo bydy podda-
 nym: Jemu bowiem powiedzia-

Luc 14.

Marb. 9

E. ad Ti
 mo. h. 2
 16. 2

10月21日

Chry

Mat. 20. Chryſtus. Quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter; & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus. Którybykolwiek z was chciał być między wami wiekſzym, niech będzie ſługa; a ktoby chciał być pierwſtym, niech będzie poddań m. Po wna tedy rzecz/ że decet, czy to wielce Chreſcjanſkiego głowietka/ być poſtornym.

Powtorę: że to Chreſcjanſkie mu głowietkowi expedit, że mu ieſt rzecz pożyteczna; dowodzę tak. Pan Bog poſtorny roſſe niebieſkie dary ſwoich ſwiatych darc. Toć expedit, pożyteczno ieſt człowiekowi Chreſcjanſkiemu być poſtornym. Jż Pan Bog roſſe dary niebieſkich poſtorny ſpuſzcza; tak poſtaznia. Jakob ſtarſzego brata ſwego Ezawego ſiły obloſt/ aby tak błogoſławieństwo y dziedziſtwo braterskie otrzymał; y nie omylił ſie na tym/ ſiły mu one do tego poſmogły; bo nie wprzod otrzymał one roſſe niebieſkie/ aż wprzod Jżak poſczuł wonia ſiły Ezawego. Tak abowiem opisuie tenże Piſmo ſ. Statimq; veſenſit veſtimetorum illius fragrantiam, benedicens illi ait: Ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Dec tibi Dominus de rore coeli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini. Zaráż iako poſczuł ſiły iego wonnoſć, błogoſławił mu też: Oto wonnoſć Syna mego, iako wonnoſć roli pełnej ktorej Bog błogoſławił. Niechci da Bog z roſſy niebieſkiej, y z tłuſtoſci ziemie, obſirotć zbóż y win. Wodziecznyſza ieſt daleko Bogu wonnoſć ſiły Syna iego Jednorodzonego/ to ieſt/ wonnoſć pokory iego/ niżej wodzieczna była Jżakowi wonnoſć ſiły Ezawego. Toć kiedy zażyjemy tego ſpoſobu Jakobowego/ kiedy ſie obleczemy w ſiły Syna Bożego/ w pokora ſwiata: poſczu wſy Bog Ociec tey ſiły wonnoſć/ da nam ſwoie ſwiate błogoſławieństwo/ da nam z roſſy niebieſkiej y z tłuſtoſci ziemie/ to ieſt/ ſpuſci nam obſirotć laſki y dary ſwoie niebieſkie. Opczwia w tym kaźdego Bernat ſwiatey/ mowiac tak. Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis aſcendit, & iſpum quoq; regium accubiturum, gra-

tá ſuaſitate aſpergit. Dobra (prawo) wonnoſć pokory, która z padołu tego płaczu wſta pnie, y ſama Krolewſka ſolica wodzieczna ſłodkoſcia pokrapia. Rzetels nieyieſzcze Grzegorz ſwiatey. Niſi quis prius humilitatem habuerit, ad gradus ſeptem donorum Spiritus ſancti non aſcendet: ſicut ſcriptum eſt. Super quem requieſcet Spiritus meſ, niſi ſuper humilem, & quietum, & clemente ſermones meos? De quo per Pſalmiſtam dicitur. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit, in valle lachrymarum. Conuallis, quippe locus humilis eſt, & peccator quiſque dum ſe in lachrymis humiliter affligit, in corde per aſcenſum virtutum proficit. Qui rursus ait: Qui emittit fontes inconvallibus. Quia Omnipotens Deus, dona ſpiritalis gratiæ humilibus præſtat. Ieżeli kto (prawo) wprzod pokory mieć nie będzie, do ſtopni ſiedmi darów Duchá ſwiatego nie przjdzie: iako napisało. Nad kim (po)cznie Duch moy, tylko nad pokornym, y ſpokojnym, y drzącym na ſłowá moie? O ktorym Pſalmiſta mowi: Wſta powania w ſercu ſwoim ſporzadził na padole płaczu. Padoł bowiem pokorne mieyſce ieſt, y grzeſznik wſelki gdy ſie pokornie łzami trapi, w ſercu do cnot ſwiatych wſta pnie. Który też y znou mowi: Spuſzcza przodła na padoły. Bo Wſechnogacy Bog, dary taſki duchowney pokorn m daie. Po wna tedy rzecz y z Piſmá ſwiatego y z Doktorow ſwiatych/ iż P. Bog poſtornym tylko roſſe dary ſwoich niebieſkich ſpuſzcza. To zaś konſequencya. Toć nam expedit, pożyteczno ieſt/ być poſtornym: tym podobieństwem objaſniam. Gdyby iakie Kroleſtwo przez niemáły czas deſzczá abo roſſy niebieſkiej niemáło; bez ktorych wilgotnoſci/ we wſytkich ogrodách/ we wſytkich ſadách/ we wſytkich polách/ we wſytkich winnicách/ niſy ſie nie rodziło. y owſemby wſytko wyſchło y wygorzało/ przez coby ludzkie wſytkiego Kroleſtwá/ ze wſytkim doſbytkiem ſwoim/ głod wielki y nadze cierpieli. Daymyſz to żeby oſtawicznie chmura pełna wody obſirotć na powietrzu nad wſytkim onym Kroleſtwem wiſiała; iednáby y tropelki deſzczá ſpuſcić nie mogła/ przeto/ żeby tam co

Libro 31.
Moral ca-
pita 7.

Genes. 27.

Serm. 42.
in Cant.

na po-

2. Corin-
9. Cap.Serm.: 1. d.
narali Do-
mini.Lib: 2. de
apolog:
David.

na powietrzu tamowało / y trzymalo wode. Co rozumiecie: czyliby to non expediret, czyliby to nie bylo pozytyw-
czno onemu Krolestwu / zeby kto samo-
ns odwalil / y tak obfity deszcz y rosy
wszytkiemu Krolestwu na odzywienie
wszytkiego spuscil? Przysnacicie wszy-
scy / zeby to expediret, bylaby to rzecz
onemu Krolestwu wielce pozyteczna.
Chrześcianie Namulhy: Krolestwo
wszytko dusze naszey ma swoy ogrod /
swoie drzewa / swoie pola / swoie win-
nice / to jest / ma potencie / ma sily / ma
smysly cielesne: te wszystkie rzeczy bez
deszczu y rosy laski Bozey / y naymniey-
szego owocu wrodzić nie moga. Tak
abowiem determinuje Pawel swiety.
Non sumus sufficientes cogitare ali-
quid ex nobis, quasi ex nobis; sed o-
mnis sufficientia nostra ex Deo est.
O tymże Bernat swiety mowi. Qua-
ratergo deuvionis aquas, quilquis
eminauerit bonorum operum se-
mina, vt irrigatus fonte gratie, bo-
re conuersationis, hortus non are-
scat, sed in perpetua viriditate pro-
ficiat. Niech szuka nabozenstwa wod,
ktokolwiek poslal dobrych uczynkow na-
wienie, aby polany zrodlem laski Bozey,
dobrego obcowinija ogrod nie wyschl; ale
zeby co raz to wiscey kwitnal. Kiedy te-
dy dusza nasza tey niebieskiej rosy nie
ma / wszystkie schnie; a zacy wielki glos /
wielka nadza cierpi. Pod ten czas wi-
si nad Krolestwem dusze naszey / oblok
providencyey Boskiej / pelen deszczu /
laski / darow Boskich; y wsilute obfi-
cie ten deszcz spuscić na Krolestwo du-
sze naszey: bo Pan Bog z natury swo-
zey Boskiej co jest z niego / pragnie wy-
slac na dusze ludzkie dobra swoje Bos-
kie. Tak abowiem naucza Ambrozy
swiety. Non est ille avarus muneru,
nec beneficij parcus, nec gratie an-
gustus & frugi, sed opulenta largi-
tatis, quos redemit a peccato, auget
in pramio. Nie jestli Pan Bog (prawo)
takomy w darach, ani w dobrodzieystwie
skopy, ani w lasce scisty, ale bogi a szjo-
drota, ktorych odkupil od grzechu, ubo-
gaca zaplata. Wszakze iednak czesto
troc tamuje cos w providencyey Bos-
kiej ze obfiteosc lask Bozych; co jest /
przeszkadzajacy aby ich nam Pan Bog nie
spuszczał. A coż to takiego tamuje?

Nie co innego tylko pycha nasza. Nie-
ia to mowi / ale powazny Caietanus,
piszac na one slowa. Dispor sit super-
bos. tak mowi: Cum cetera vitia fu-
giant, sola superbia se opponit Deo.
Kiedy (prawo) wszystkie wyslepy in se v-
ciekaja, sama pycha przeciwi sie Bogu.
Jakoby rzekl: Kiedy Bog pragnie
wylac na nas dary swoje / sama mu sie
pycha ludzka zastawia / sama mu sie
przeciwi / sama mu nie dopusci na nas
wylac darow iego Boskich. Toe tedy
temu Krolestwu / duszy ludzkiej / wiel-
ce expedit, wielce iey jest rzecz pozytyw-
czna / zeby kto odwalil ze same / to jest
pyche / niedopuszczajaca providencyey
Boskiej / spuszczac nam obfitey deszczu
laski y darow Boskich. Ale tak jest / iz
sama tylko pokora oddalic moze ze tam-
na / to jest / pyche: gdyz według Silo-
zosa / contrarium per contrarium
collitur. Toe tedy nam expedit, jest
rzecz wielce pozyteczna / bydz pokor-
nymi.

Porzećcie: Ze tej to jest neces-
sarium, rzecz nam koniecznie
potrzebna; tak potażuis. Nie mozes-
my przysc do Krolestwa niebieskiego /
tylko przez pokora. Toe tedy neces-
sarium est, koniecznie potrzeba nam
bydz pokornymi. Ji nie możemy do
Krolestwa niebieskiego przysc bez po-
kory: dowodza y racya / y Doktor-
mi aa / y Pismem s. Racya dowodze
tak. Jest to Axioma Philosophicu,
jest pewna y fundamentalna y Silo-
zosa propozycja: ze ad terminos
oppositos, oportet motus esse oppo-
sitos, do terminow sobie przeciwnych,
drogi tej abo biegi do nich sa sobie prze-
ciwne. Jako to naprzyklady sursum
& deorsum, miesce wysokle y mies-
ce niskie / sa sobie terminy przeciwnie /
przeto tej biegi do nich sa sobie prze-
ciwne: bieg bowiem wzgore / jest a-
scensus, wstepowanie; bieg z as na
dol / jest de scensus, zstepowanie. Ale
tak jest / iz Krolestwo niebieskie a pieklo /
sa terminy abo konce sobie wielce przes-
ciwne: gdyz ieden jest smiercia wie-
czna / drugi żywotem wiecznym. Toe
tez y motus, drogi abo biegi do nich /
sa sobie przeciwnie. Lecz droga do pie-
kla byla Lucyferowi y jest inszym lu-
dziom / pycha: takto danielz nac Jzaias

Pro.

Iſaia 14.

Epist: ad
Dioſcorū
56.

Prorok. Detrahta est ad inferos ſuperbia tua, concidit cadauer tuum. Sciagniona ieſt do piekła pycha twoja, upadło tam ciało twoje. Tote tedy droga albo bieg do nieba/ ieſt pokora. Sluchaymyſ o tym y Doktorow ſs. Auguſtyń s. oł nauca. Non enim redire poſſumus niſi humilitate, qui ſuperbiā lapſi ſumus; ſicut dictum eſt primæ noſtræ Creaturæ: Guſtate & ericis tanquam Dii. Huius igitur humilitatis exemplū, id eſt viſ, quā redeundum fuit, ipſe Reparator noſter in ſeipſo demonſtrare dignatus eſt. Nie możemy ſie (prawi) wrocić, tylko przez pokorę, ktorzy my upadli przez pycha: iako rzeczona pierwieſemu Słowu rzemiu naſſemu: Koſtuycie, a będącie iako Bogowie. Ktoſy to pokory wizerunk, to ieſt drogi, która ſie do nieba wrocić mamy, ſam Zbawiciel naſſ na ſobie pokazał. Tegoż ieſt zdania y Chryzoſtom ſwiatey. Nihil humilitati comparandum eſt, hinc Chriſtus beatitudini principium fecit; tanquam enim quoddam immenſi ædificij fundamentū, humilitatem primum iecit, ſine qua nemo ſalutem conſequitur: ſed ſive quis ieiuauerit, ſive orauerit, ſive ſcas pauperibus erogauerit facultates, ſine humilitate hæc & huiusmodi omnia, nihil afferunt utilitatis: contrā, ipſius condimento, gratio-

ra omnia & ineundiora redduntur. Nie nie ieſt (prawi) rownego pokorze, y przeto Chryſtus błogoſławieſtwnu początek pokory pokazał: iakoby bowiem jednego wielkiego budynku fundament założył, pokorę ſwiate, bez ktorey nikt zbawienia wiecznego nie doſtapi: ale choćby kto pościł, choćby ſie kto modlił, choćby kto ubogim majątnoſci ſwoie rozdali ieżeli pokory mieć nie będzie, na nic mu ſie to nie przyda: przeciwnym ſpoſobem, pokorą ſwiate, wſytkie te rzeczy Pańu Bogu wdzięczne y przyjemne czyni. Co ſieſtnie Piſmā ſwiatego: iśnie C H R Y S T U S Pan nauca/ y owſem ypomina/ iż za den nie wnidzie do Kroleſtwa niebieſkiego/ tylko pokorny. Tał bowiem mowi y Matheuſſa ſwiatego. Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum coelorum. Zaprawa porwiadam wam, ieżeli ſie nie przemienicie, y nie ſtaniecie ſie iako małuczy, nie wnidziecie do kroleſtwa niebieſkiego. Ponieważ tedy Chreſćććanie Nam miſy/ y decet, y expedit, y neceſſariu eſt; ponieważ nam y przyſtoi/ y pożyteczna/ y potrzebna/ bydź pokorny mi; wczmyſ ſie pokory ſwiatey od tego/ ktory dnia dſieſyſſeg mowi. Wzcie ſie odemnie, bom cichy y pokornego ſerca. Jemu część y chwala na wieli wieczne. Amen.

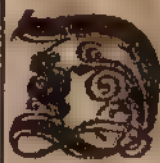
Matt: 18.

NA TENZE DZIEN S. MACIEIA Apostoła,

KAZANIE W T O R E.

Confiteor tibi Pater, Domine coeli & terræ: quia abscondisti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Matt: 11.

Dziękuję tobie Oycze, Pánie nieba y ziemi: iż ſe te rzeczy zakrył przed mądrymi y roſtropnymi, a obiawił ſe małuczki.

Dziſieyſy Aſtoſtol Chryſtoſow Maciey Swiatey/ był parvulus, był małuczki/ to ieſt pokorny. Chreſćććanie Nam miſy. Był mowi małuczki/ corde, ore, & opere, ſercem/ niſko o ſobie trzymając; y

ſty/ ſiebie ſamego nie zalecając; wczyniłem/ wſytkim ſie rzecz ſama wniſając. Był mowi małuczki/ ſercem; kiedy abowiem przy dziſieyſſey elekcyey Macieia ſwiateg na wrząd Aſtoſtolſki/ modlitwa czynia Aſtoſtolowie ſwiateci/ tał zacyniają. Tu Domine qui

Mat: 11.

Q.

corda

corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum. Jako by rzekli: Pokory wielkiej serdecznej potrzeba do urzędu Apostolskiego; bo ty nam wszystkim maluczkimi byłeś ro-
 Mat: 18. kazał/ mówiąc. Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnū coelorum. Jeżeli się nie staniecie ma-
 luczkiemi, nie wnieściecie do królestwa nie-
 biejskiego. My serc ludzkich widzieć nie możemy/ ty sam zaś tym który widziś każdego serdecznie pokora/ pokazaś kto-
 ry z tych jest prawdziwie do urzędu A-
 postolskiego sposobny. A pokazał Pan-
 Aler: 1. Bog Mąciela świętego. Cecidit fors super Matthiam. Tote Mąciela a. mu-
 stał być humilis corde, pokornego serca. Je był humilis ore, pokornym wsty/ y to pewna: przy różnych bo-
 wiem na wysokości urzędy elekcyach/ wiele bywa takich/ którzy Elektorom swoje zasługi/ swoje sposobności/ y w-
 sprawach dzielności opowiadają. O Mącielu a. nie takiego przy elekcyey nie czytamy. Tote był humilis ore, pokorny wsty. Je był humilis y ope-
 re, y to iasna rzecz: bo o sobie y o wszy-
 tkich Apostołach mówi Paweł święty. Tanquam purgamenta huius mudi facti sumus, omnibus periple-
 ma vsq; adhuc. Stałimy się (prawi) jako smierci iwi: to tego, y wszystkich jako proch pod nogami. A my wszyscy Chrze-
 ścijanie Namilży/ przykładem Mąciela świętego/ mamy być parvuli, eor-
 de, ore, & opere, sercem/ wsty/ y czyniem. Pokaza to na terażniejszym Razaniu/ ku czci y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naszemu.

1. Corint.
4. Cap.

A naprzód mamy być przykładem Chrystusowym y Mąciela świętego/ parvuli corde, maluczkimi sercem/ to jest/ nisko o sobie w myśli naszej trzymający: także dowodzą ta-
 cza. Nie ma się z czego głowiek na w-
 myśle swoim wynosić. Tote ma być pokornego serca/ to jest/ ma nisko o so-
 bie rozumieć. Jś się nie ma z czego gło-
 wiek na wmyśle wynosić; tak pokaza-
 znis. Gdyby miał z czego/ tedy albo z-
 tego/ że jest głowiekiem mąciwym bo-
 na naturą, dobrą przyrodzoną: albo z-
 tego/ że jest dobrym głowiekiem/ to-
 jest/ mąciwym bona gratiā, y cnoty święte. Ale z tych rzeczy nie może się

głowiek wynosić nad innych. Tote te-
 dy nie ma się z czego wynosić. Jś z-
 tego/ że jest głowiekiem mąciwym dary przy-
 rodzone/ nie może się na wmyśle wy-
 nosić nad inſze/ tak obiadnam. Kie-
 dy tobie głowiek dał to P. Bog jś jest
 jest głowiekiem/ y dał ci rozum dobry/ y
 dowcip ostry/ dał ci wrota według
 cięła/ dał ci się wrota do domu za-
 cny/ dał ci y inſze dary przyrodzone:
 czyliś się ty do tego iakośkolwiek przy-
 czynił? czyliś pomagał Panu Bogu
 te rzeczy tobie sprawującemu? czyliś
 mu te rzeczy zasłużył/ albo mu radził/
 albo o nie prosił? Musiś przyznać/
 żeś takiego nie czynił. Tote tedy
 Pan Bog te dary dał ci tylko z łaski
 łaski y dobroci swojej; tote te rzeczy są
 jego własne/ tote się ty z tych rzeczy za-
 dna miara nie możesz wynosić. Kie-
 dybyś widział/ że rzemieśnik zrobił
 iakie naczynie złote/ ożiwione piękne y
 subtelne sztuką: czyliś ty mógł się
 z tego naczynia wynosić? gdybyś rze-
 mieśnik ani w robocie ratował/ ani
 mu materię dodał/ ani byś radził/ a-
 ni byś mu zapłacił/ ani byś go o robo-
 te prosił? Zaprawdę nie mógłbyś się
 żadną miarą z tego naczynia chlubić;
 bo żadną miarą nie jest twoje. Tote
 ponieważ Pan Bog sam sprawił wszy-
 tkie które masz dary przyrodzone/ bez
 pomocy/ bez rady/ bez zasługi/ bez pro-
 aby twojej; żadną miarą z nich się wy-
 nosić nie możesz.

Rzecz: Gdyby mi rzemieś-
 nik naczynie kosztowne zrobiłszy da-
 rował/ mogłbym się z niego chlubić/
 choćbym go ja nie zrobił. Tote ponie-
 waż Pan Bog dał mi dary przyrodzo-
 ne/ choćem ja się do ich używania nie
 przyłożył/ mogę się z nich chlubić. Na
 to ja odpowiadam: Myliś się na-
 tym/ abyć te dary Pan Bog dał/ tak/
 żebyś ich był Panem. Kiedyc ich bo-
 wiem Pan Bog użył/ nie oddał od
 siebie ich dominium, postaremu Pan
 Bog sam jest Panem głowiek/ y wszy-
 tkich darow/ których mi użył: na-
 wet nie tylko mu do tych rzeczy domi-
 nium, państwo nie dał; ale też ani v-
 sum in suum commodum, nie użył
 P. Bog głowiekowi tych darow/
 żeby ich używał na swoy pożytek/ ale
 tylko na chwale samego Pana Boga

Wſzech

Wszehmogącego. Toć tedy trudno
makto o sobie ná wmyśle wiele rozu-
mieć/ dla dárow przyrodzonych. Do
tego/ choćby też dary przyrodzone były
własne tegż człowiekú/ ktorému ie Pan
Bog dal: iefgzebyś z nich nie miał
ná wmyśle swoim nad inſze wynoſić.
Pan Bog bowiem dáry przyrodzone
tak rozdzielił/ że każdemu prawie cło-
wiekowi dal dar ofobliwy/ ktorým in-
ſzych ludzi celuje. Widziemy bowiem/
iż iedni celują w dowcipie/ drudzy w
rozſadku/ iedni w wczynku/ drudzy w
wymowie/ iedni w ſiloſofiey/ drudzy
w prawie/ iedni w Aſtologii/ drudzy
w Theologii/ iedni w malarſtwie/
drudzy w ſnickerſtwie/ iedni w złoſni-
ctwie/ drudzy w żelaznym rzemioſle/
iedni w goſpodarſtwie/ drudzy w wo-
zennym maſtwie zc. Tak ábowiem o
tym poważył *Aloisius Lippomanus* mo-
wi, *Rarus est qui non sit insigni ali-*
quâ gratiâ prater alios donatus, quâ
maximè & Eccleſiam iuvare poſſit,
& ministrare Chriſto. Rzadki ieſt,
prawi/ ktorzyby nie miał iakiego ofobliwe-
go zacnego dárú ná inſzych, ktorýmby
możł y Koſciół ratować, y Chryſtuſowi
ſłużyć. Choć ty tedy człowiecze widziſz
w tobie dary przyrodzone/ ktorých w
inſzych nie widziſz/ nie przeto inſzych ná
wmyśle twoim maſz poniżać/ nie prze-
to wiele o ſobie rozumieć/ onym
maſz gárdzić: bydyś bowiem może/ że o-
ni mają ná cie dary zacneyſze przyro-
dzone/ lubo ich ty nie widziſz.

Jeżeli człowiek nie wynoſiacy ſię
z dárow przyrodzonych/ nie ma ſię ná
inſzych ná wmyśle swoim wynoſić z
tąd/ że ieſt dobry człowiekiem/ máiacý
cnoty ſwiſte/ dary/ láſki Boże: dowo-
dza. Ten człowiek ktorý ſię nie wynoſi
bi z dárow przyrodzonych/ one ſámes-
mu Pánu Bogu przypisuiac: ta rácy-
ma/ dla ktorey ſię wynoſi ná inſzych
z cnót ſwoich: że prawi dal P. Bog
drugiemu rozum wielki y dowcip-
ieſność cielesną/ wrodzone w wielkim
domu zc. áż on tego zle/ bo na obra-
żo Boſka żázywá: ia zaś dárow Boſkich
przyrodzonych dobrze żázywam/ y nu-
mi pilnie ſię ná cnoty ſwiſte zdoby-
wam: toć tedy ia mam ná inſzych/
toć mogę więcej o ſobie rozumieć/ ni-
żeli o inſzych. Ale tá konſequencya

ieſt zła: *ſtaraniſis o cnoty/ toć mo-
gę więcej o ſobie rozumieć/ niſz o in-*
ſzych. Toć tedy człowiek/ że ieſt cło-
wiekiem dobrym/ z tąd nie ma o ſobie
więcej rozumieć/ niżeli o inſzych. Ji
poſumiona konſequencya ieſt zła/ tat-
obráſmam. A to ſtáranie twoie o
cnoty/ ieſt ſigeta láſki Boża: bo bez
nicy nie nie możemy. Mowi bowiem
Páwel ſwiſty. Non ſumus ſuffici-
entes cogitare aliquid ex nobis, qua-
ſi ex nobis, ſed omnis ſufficiencia
noſtra ex Deo eſt. T pomysłić nie nie
możemy ſami z ſiebie, ale wſtka ſiła
náſza ieſt z dárú Boſkiego. Toć tedy że
ſię ty ſtáraſz o cnoty/ nie idzie zátym/
że ie ſobie/ a nie Pánu Bogu przypiso-
wać maſz/ y tak ſię z nich ná inſzych
wynoſić: y owſem wiedz o tym/ że
przed ty ſobie dobr przyrodzonych nie
przypisuięſz/ ale ſámemu Pánu Bogu/
nie wynoſiſz ſię z tego żeſ ieſt cłowies-
kiem/ ale to ſobie przypisuięſz: á z tego
ſię wynoſiſz/ żeſ ieſt dobrym cłowies-
kiem: nieſpráwiedliwie dzieliſz: co ieſt
podleyſzego dáieſz Pánu Bogu/ a co
zacneyſzego/ to ſobie. Coż bowiem
ieſt zacneyſze/ czyli bydyś człowiekiem/
czyli bydyś dobrym człowiekiem? Alu-
ſiſz przypisnac/ iż to ieſt rzecz zacneyſza/
bydyś dobrym/ cnocliwym cłowiekem:
niżeli tylko bydyś człowiekiem. Bo że
byś był cłowiekem/ Pan Bog to lá-
cno ſpráwił/ roſkazaniem y krotkim
wlepieniem prętko cie wczynił: ale żeſ
byś był dobrym/ cnocliwym/ ſpráwie-
dlwym cłowiekem/ nie lácno tego
ſpráwił: z niehá dla tego zſtąpił/ trzy-
dzieſci trzy lat ná to pracowal/ krow-
wym ſię potem dla tego pocił/ náoſta-
tek krew ſwoje przenaſwietſa ná trzy-
ju dlate przelał. Toć daleko zacney-
ſza rzecz ieſt/ bydyś dobry cłowiekem/
aniżeli tylko bydyś cłowiekem. Toć
ieżeli Pánu Bogu przypisuięſz to/ żeſ
ieſt cłowiekem/ y przeto ſię z tego nie
wynoſiſz: á tego nie przypisuięſz/ żeſ
ieſt dobrym cłowiekem/ y dla tego o
ſobie wiele rozumieſz: nieſpráwiedli-
wie dzieliſz/ co ieſt podleyſzego P. Bo-
gu/ to zacneyſze ſobie przypisuięſz.

Dotego: choćby też cnoty ktore
maſz/ własne twoie były/ przecis ſię ty
z nich ná wmyśle twoim ná inſzych
wynoſić nie maſz. Bo coż ty wieſz/

2. Corint
3. Cap.

In Exod:
Cap: 36.

2da 2da
Quest: 161
Art: 3.

rzeli bliźni twoy wiſtſzych cnot nād
cie nie ma/ lubo ich ty nie wiſiſz:
Sluchay o tym Thomafā s. Doktorā
Anielskiego/ tāk mowiacego: Verē
iudicamus & æſtimamus poſſe eſſe
aliquid occultum in alio, quo nobis
ſuperior ſit; etiamſi bonum noſtrū
quo illo videmur ſuperiores, non
ſit occultum. Prawdziwie (prawi)
ſadziemy y rozumiemy, iż w bliźnimſzym
bydź może co tαιemnego, czym nas przed
Bogiem celuie; choć nam to dobro nāſe
nie tαιne, ktorym bliźniego zdamy ſie ce-
lować. O tymże y Auguſtyń s. de ſan-
cta Virginitate Cap: 34. Panna niech
ſie nād małatkā nie przenoſi/ niech ſo-
bie myſli/ iż tαιemne ſā dāry Boże/ ktor-
e tylko w pokuſie poznawane bywā-
ją. Zładźe bowiem krom inſzych rze-
czy wie Panna/ że gotowā dla Chry-
ſtuſa męczeńſtwo podić: otoż onā
może tαιney cnoty nie mieć/ ā małatkā
iā może mieć. Małatkā może bydź
Thekla/ ktora Chryſtuſa w miſtach
wyznāłā: Panna zaś może bydź Krys-
ſpina/ ktora ſie w miſtach Chryſtuſa
zāprzālā. O tymże y Grzegorz ſwie-
ty. To/ prawi/ Wſzechmogacy P. Bog
czyni w ſercach ludzkich/ co czyni w
krāiach ziemſkich: mogli Pan Bog
jednemu krāiowi dāć wſyſkie owoce/
ā przecie jednemu dāć wino/ drugiemu
oliwo/ iednemu doſtatek bydłā/ dru-
giemu doſtatek fruktow ogrodných:
bo gdyby byłā iednā krāinā wſyſtko
miałā/ drugaby ſobie lekce wāżyłā/ ā
niby o niſ dbālā. Jako tedy krāie
ziemſkie rożne od Pānā Boga dāry
māją: tāk duſie ludzkie rożnymi cno-
tami y łaskami ſā od P. Boga ozd-
bione: aby tāk iednā ſie nād drugā nie
wynoſilā; wiedząc/ iż onā cnoty też
tāk/ ābo wiſtſze/ lubo iāwne nie ſā/
miec może. Ponieważ tedy nie może-
my ſie nā wmyſle wynoſić/ ſo ieſt/ nie
możemy wiele o ſobie trzymać/ ani dla
dārow przyrodzonych/ ani dla dārow
łaski. Toć nam przykłādem Chryſtu-
ſa/ potrzebā bydź pokornego ſercā.

Homil: 10.
in Ezech.

Pomocze: Je mamy bydź par-
vuli ore, małuczkiem w oſtach;
dowodzą. Nie ma niſt mowić tego/
z czego by ſie chwalebny y zacny lu-
dziom pokazał. Toć tedy oſty pom-
ien bydź małuczkiem. Ji nie ma nie

mowić z tego/ z czego by ſie przed ludź-
mi zacnym pokazał: tāk objaſniam.
Gdybyś cieſtko chorował/ y mowić
by kto/ chwał ſia przed ludźmi z two-
iego zdrowia/ powiāday iż ſā zdrow
dobrze/ czylibyś go w tym wſluchał:
czylibyś przed ludźmi powiādał/ iż ſā
zdrow dobrze? Nie powiādałbyś: y
nāmawiācemu ciſ nā to/ odpowie-
dzałbyś; ā iāko mam powiādać ſem
zdrow/ kiedy nie zdrow? Ale tāk ieſt/
iż głowie nā tym ſwiecie ma chorob
wiele duchownych/ wiele niedoſkonā-
łoſci duſjnych. Toć kiedy go do tego
pokuſa prowadź/ aby ſie przed ludź-
mi chwalił/ iāko by był zdrow/ ſo ieſt/
iāko by był cnotliwy y dobry; nie ma
też mowić ani ſie chwalić; y owſem
pokuſie odpowiadāć: A iāko mam
mowić ſem dobry/ ponieważem zły/
dla rożnych moich defektow? Wiesz
cey ieſzcie rzeſz: Gdybyś bārze cieſtko
chorował/ y przyſliby dwāy do ciebie/
iedenby mowil: powiāday przed ludź-
mi żeſ zdrow/ ā gdy tāk powiādać ba-
dzieſ/ ieſzcie ſie wiſcey boleſci y cho-
roby przyczyni; ā drugi by mowil: nie
powiāday żebyś był zdrow/ ā wſzyc ſie
znācznie choroby/ y boleſci twoiey.
Ktoregobyś ty z tych wſluchał? Zā
prawdā choćbyś tylko miał odrobina
rozumu/ nie tegobyś wſluchał/ ktory
nieprawdā káže mowić/ y tym ſobie ie-
ſzcie wiſcey choroby przyczyni; ālebyś
rāczey tego wſluchał/ ktoryby miłzeć
kazał/ y tym miłzeniem choroby ſo-
bie wſzyc. Tāk właſnie: chorujeſ ty
bārze/ maſ wiele defektow duchow-
nych/ rādzić przecie ſiātan pokuſami
ſwoimi/ abyś ſie przed ludźmi z do-
brych wczynkow chwalił; ā wieſ iż ſā
mym tym chwaleniem/ wiſcey ciſ de-
fektow duchownych przyczynia: Z dru-
giey ſtrony rādzić Pan Bog abyś mił-
zał przed ludźmi o dobrych wczynkach
twoich/ ā tym ſānym wſzyc ſie znācz-
nie choroby: bo y pychy wydzieſ/ y za-
ſlugi ſobie przed Pānem Bogiem przy-
czyniſ. Rogoż tu tedy maſ wſluchać:
czyli gārtā/ czyli P. Boga? Muſiſ
y odrobina rozumu māiſcy przyznāć/
iż lepiej ſluchać P. Boga/ y miłzeć
o dobrych wczynkach ſwoich; aniżeli
ſluchać gārtā/ y tāk ſobie choroby du-
chowney przyczyniāć.

Rzecz. 1.

Rzeczysz. Gdy kto chory nieślusnie ma powiadać że zdrowy: tak kto żył nieślusnie ma mówić że zdrowy: ale za lasła Bożo zdrowem na duszy/ cnotliwie y pocztwie żyje. Toć o swoich dobrych uczynkach prawdzie wie powiadać mogą. Tła toć ja odpowiadam/ naprzód: tym samym że tak o sobie mówisz/ nie jesteś zdrowy ale chory: bo w tobie pychy y nadstości dosyć. Pustelnicy/ których był przełożonym Páchomiusz s. (iako pisze Laurentius Surius Tom: 3.) przyniesli robota tak swoich do Páchomiusza/ wiele ich przyniosło po jednej rogoście/ a jeden z nich dwie rogozy przed nim położył; a gdy się spodziewał iż go miał Páchomiusz z tego pilney roboty pochwalić/ wzdychając serdecznie Páchomiusz/ rzekł: O namilży Oycunie/ oto ten brat/ od samego poranku pracował aż do wieczora/ a ta wszytka praca swoja dyabłu ofiarował: bo raczy obrał pochwalić się przed ludźmi/ aniżeli pochwalić się przed Bogiem. Patrzcie/ tylko znasz kiem dobry swoy uczynek chciał ten Zakonnik pokazać/ a przecie tym samym pokazał się być próżny cnoty/ y wielce na duszy chorujący. Toć y ty/ tym samym iż mówisz o sobie/ żeś zdrow na duszy/ że masz dobre uczynki; iasnie pokazujesz/ żeś jest chory na duszy. Druga: Dajmy to żebyś był prawdziwie zdrow/ to jest/ prawdziwie dobrym y cnotliwym człowiekiem; tym samym że to o sobie powiadasz/ zdrowie twoje duszne psujesz/ to jest/ dobre twoje uczynki y cnoty tracisz. Tak abowiem mówi Bazyli święty. Dulcis spiritualiū opum spoliatrix. iucundus animarum nostrarum hostis, vana gloria est. *Słodka (prawy) duchownych bogactw naszych rozbojniczką, wdzięczny dusz naszych nieprzyjaciel, jest próżna chwala.* A drugi także Basilium Seleucensis, opłakując słody które przynosi mowa y chępliwosć z dobrych uczynków swoich. O sortem lugendam! post multa ieiunia, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post uberes effusas lacrymas, denique post annorum viginti vel triginta abstinentiam, ab inanis gloriæ latrunculis, omnibus

In Con. si.
Monasti.
Cap: 11.

Homil: 12.
in princip.
Proverb.

ipollari! & humilem omnino fieri meritori cuidam diuiti, qui in portu naufragium fecit omnium, quæ erant tanto labore & sudore parata. *Ojako to (prawy) rzecz opłakana! po wielu posłach, po ciasnym y ostrym bargo żywość, po długich do Boga modlitwach, po wstrzeżliwości przez lat dwadzieścia abo trzydzieści trwającej, przez próżną chwale oraz utracić! y podobnym być kupcomi niektoremu bogatemu, u samego brzegu wszytka czego z wielką pracą nabył, trącącemu! Jasna tedy rzecz/ iż nam przykładem Chrystusowym potrzeba mieć humilitatem oris, potrzebą mieć wstach naszym pokora.*

Potrzenie. Potrzeba nam być maługłumi opere, potrzeba nam pokory w dobrych uczynkach naszym. Spyta kto/ a iakoż to mieć w uczynku pokora? Odpowiadam: W uczynku mieć pokora/ jest/ wszędzie niższego miejsca szukać/ podleżym się w rzędem kontentować/ o drogo sąsiednie dbać/ wmyśleń powagi nie przestregać/ z skabulatury (iako pospolicie mówią) nie stapać/ skromnie ze wszystkim się zachować/ pompy się wśhelatki wystrzegać/ każdemu ucztwość powinna wyrzodzić: te są osobliwe akty/ które człowiek naśladować Chrystusa/ ma wyprawować. Taka pokora mieli Święci Pańscy/ gdy ich kto w czym napomniat/ pokornie to przyjął. Chryzostom święty lubo był wysokiej nauki/ gdy go y jedna babka z strony Kazania/ które do ludzi miewat/ napomniat; nie tylko się o to nie obrażał/ ale z miła to chciało przyjąć/ y potym się poprawował. Thomas S. Doktor Angielski/ gdy wedle zwyczajui Zakonnego czytał lekcya do stołu/ od Starshiego był poprawiony/ a nieślusnie/ bo dobrze czytał/ on się zaraz wrocił/ y tak zaraz czytał/ iato go poprawiono: mówili mu po wieczery Bracia towarzysze jego/ dobrze czytał Thomasu/ gdyś owe sylaby stracił/ czemuż się wrocił/ kiedyś ja produkować kazano? Odpowiedział: Miał na tym należy czytać/ iaba brevis abo longa, ale to grunt/ iakt y najmniejszy pokory wyprawić: lepiej mi się było w pokorzyć Starshemu/ aniżeli sylaby dobrze wymówić.

Bogoboyni ludzie/ y ná naywyższych
przedách będący/ nie gárdzą infymy/
ale się ich pokornie rądzą/ iako sobie
postępować mają. Tak *Claudius A-*
quatinus, Generalis Societatis 125v, trzy-
dzieści lat y trzy wysytek Zakon rzą-
dził/ nigdy nie nie czynił bez rady as-
sistentow swoich/ a przez wysytek czas
rządu swojego/ tylko raz przeciwko ich
zdaniu uczynił. Swiatobliwi ludzie/
przy wszechelkim zgromadzeniu ostatnie-
go miejsca szukaia. Zilaryus święty
Pittawski Biskup/ od Liberiusa Pa-
pieżą na Koncylum wezwany/ oto się
wielnie starał/ aby ostatnie miejsce os-
trzymali/ y stało się tak/ iż mu się y sto-
łka niedostało: a gdy na ziemi wia-
dził/ ziemia się ona z nim podnosić poče-
ła/ tak wysoła/ że wszystkich krzesła
przewyszył: y ten który chciał by-
dź nayniższym/ stał się ze wszystkich nay-
wyższym. Swiatobliwi ludzie/ wpo-
sarzają się y wniżają y nayspodlejszym/
y choć ich nie obraża/ przecie je reżeli
się gniewaia/ przepaśia. Tak świa-
ta Kacharzyna Senenska/ nieprzyja-
ciolce swojej wielkiej/ z wielką mi-
łością y pokorą służyła. Swiatobliwi
ludzie/ podle barto posługi odprawo-
wali/ y tego się dla wpodobania Pánu
Bogu niewstydzili. Dawid Krol
y Prorok/ gdy Arka Páńska prowadził/
przymieszał się do kántorow śpiewa-
jących/ y purpura Krolewska słożywszy
wbior podły kántorow na się przysiał.
y z nimi iako ieden z nich stał y śpie-
wał. Smiała się z niego jego żona
Michol/ mówiąc: Quam gloriosus
fuit hodie Rex Israel, discooperiens
se ante ancillas seruatorum suorum,
& nudatus est, quasi si nuderetur vnus
de laurris. Patrzącie/ za blazną go po-
czytali z takiego jego postęptu/ a prze-
cie Dawid niedbał/ ale chcąc się Pánu
Bogu swemu przypodobać/ wielką w
tym pokorą pokazał/ mówiąc: Ludā
& villior sum, plusquam factus sum.
Pomniadaś zonomoiā/ jem się stał iako
to blazen/ tak P. Bogu podla vsluge
oddając; wiedząc; o tym/ że jeżeli się
stał podłym/ iestże się y podlejszym
dla Pána moiego stana. Zaleca barto
to pokorą Dawidową Grzegorz 3.
Lib. 27. Moral. Cap. 27. Przypatrzyć
się prawi godzi/ iako wiele darów Da-

wid wziął/ a przecie się mocno poko-
ry trzyma: A kżoby się z tego nie wy-
nosił/ gdyby paszceci Lwow rozdzie-
rat/ niedzwiedziow ramięm śarpat/
nad wysytek Bracia swoią na Krole-
stwo pomaszgony został: Kżoby się
nie wynosił/ gdyby strasznego woysku
Goliata poraził: Kżoby się nie wy-
nosił/ gdyby lud wysytek Izraelski rzą-
dził: Kżoby się nie nadymał/ gdyby
wysytek Izraelskie Krolestwo otrzys-
mał: A przecie Dawid/ wysytekich po-
mienionych rzeczy dołazawszy/ nie ty-
ko się nie podnosił: ale między pos-
półstwem iakoby ieden z nich podla
vsluge Pánu Bogu oddaie. A przy-
daie pomieniony Grzegorz 3. Kżo
Dawid plus saltantem stupens, quam
pugnantem: pugnando quippe
holtes subdidit, saltando autem
coram Domino, semetipsum vicit.
Ja się (prawi) bąrzey Dawidowi przed
Arką Páńską skaczacemu, jeżeli z nieprzy-
iacielem się biacemu dziwuia: biac się
boniem z nieprzyiacielem, nieprzyacio-
dy pokonał, a skaczac przed Arką Páń-
ską, samego siebie zwyciężył. Podobny
Dawidowi był niedawnych czasow/
Thomas Morus Kancelarz Koronny
Angielski/ o którym piše Stapleton
in vita eius Cap. 8. iż Kápiánowi w ko-
meście iako ieden zaczął służyć/ już bar-
dac pomienionym Koronnym Kánc-
lerzem: o co gdy go Kápiś ieden na-
pomińało/ mówiąc: Nie badź się to
Krolowi podobać/ że tak podle po-
sługi/ y godności twojej nieprzystoy-
ne/ odprawujesz. Odpowiedział na to:
Krolowi Pánu moiemu nie może się
to niepodobac/ co się Pánu Bogu mo-
iemu podoba: y to rzekłszy/ nie tylko
służyć Kápiánowi nie przestał/ ale też
z prostymi kántorami śpiewał/ Kżysz
przed wysytkami w Processyey/ w ie-
dnej komiesce nosił: a nie wstydzil się
tego/ y owšem wielce się z teg wesełił/
że się zjedł na iakakolwiek vsluge Bo-
ska. Otoż przykładem Chrystusa Pá-
na/ Mácieia świętego/ y Świętych
Páńskich/ y my mamy mieć pokorą w
uczynkach naszych/ áktow y vslug po-
dłych wzbraniać się nie mamy/ owšem
ich z ochotą/ gdy się poda okazywa/ wy-
prawować nie zaniechaymy. A gdy
tak náuczymy się od Chrystusa pokor-

2. Reg. 6.

ry/ y ser

ry/ y serdeczney/ y wstney/ y wczynko-
wey/ z dzisieyszym Wlascielem swiaty/
ktorys sial maluczki/ zaplato ma-
luczki od Chrystusa zgotowana/wes-
zmiemy. Wezmiemy rewelacya nie-
bieska/ wezmiemy wiadomosc o rze-
czach Boskich y niebieskich. Te abo-
wiem sami maluczcy/ abo pokorni od
Boga Oycy bierz: za co Chrystus

Pan wdzisieyszy Ewangeliy Bogu
Oycu dzieknie/ mowiac: Dziekne to-
bie Oycze, Panie nieba y ziemie, i ze te
rzeczy zakryl przed madyymi y roztropny-
mi, a objawiles je maluczki. Dajze
nam sam Chryste I a z y te ma-
losc/ ktory i ych y ktolwiez na
wieki wiekow. Amen.

NA DZIEŃ SWIĘTEGO KAZIMIERZA, Krolewicá Polskiego.

KAZANIE PIERWSZE.

Depositum custodi. 1. ad Timoth. Cap: 6.
Depozytu strzeż.

Kazimierz Swiaty oddat
Panu Bogu swemu wiel-
kie skarby y depolita jego/
co jest/ laska y pamiensstwo
swiate. Chrześcianie w
Chrystusie Namilhy. A gdzie tez
prosze Kazimierz swiaty/ tych koszo-
wanych skarbow/ na ktore tak wiele nie-
przysiaciol czuwal/ Bogu swoiemu
dochowal? Pise Scрабо. 13 starzy cho-
wali skarby swoje na miejscach z na-
tury swoiey nieprzystapnych/ co jest/
tam/ gdzie nikt przystapic/ a zacyt
skarbow wykrasc nie mogli. Plutar-
chus zas in Pompeio wspomina/ iz
Mithrydates zbudowal kastel Jwe-
re/ kastel barzo potezny/ y przemysem
ludzkim obronny/ y tam zlozil wshy-
tkie skarby swote. Toz wspomina He-
rodotus o Assyryczykach. Toz y in-
ni historycy pisza/ o inshych rozma-
itych narodach/ iako skarby swoje w
mocnych przemysem ludzkim forte-
cach/ pilnie barzo chowali. Grekowie
zas y Rzymianie/ doswiadczywszy ze y
w fortcach poteznych depolita ludz-
kie ginily/ na miejscu sia swiate z skar-
bami swoimi wnelali. Tak uczynil
(iako pise Macrobium Lib: i.) Valer-
Publicola, ktory kosciol Saturnowi
Bogu zbudowawszy/ tam iako na
miejscu swietym/ wshytke Rzeczypo-

spolitey depolita zlozil. A Herodia-
nus wspomina/ ze Rzymianie in tem-
plo Pacis, w kosciele Pokoiu/ wielka
summa zloty zlozili. A tak rozne na-
rody/ na roznych miejscach/ ktorym
wsali/ skladali y chowali bogactwa y
dostatek swote. Ktoregoz tedy sposo-
bu zacyt do chowania skarbow Boskich
dzisieyszy Kazimierz swiaty/ co jest/
gdzie tych depozytow/ laski Bozey y
pamiensstwa swoiego/ wcale Panu Bo-
gu swoiemu dochowal? Pokaze ia
na teraznieyszym Kazaniu/ ze ich zlo-
zil y dechowal/ & in loco natura lu-
inaccessibili, na miejscu z natury
swoiey nieprzystapnym/ y oraz na
miejscu przemysem ludzkim obron-
nym/ y oraz na miejscu swietym.
Bodzie to tu czci y chwale Bozey/ a
tu zbudowaniu nasemu.

Jz naprzod Kazimierz swiaty/
dochowal na miejscu niedostepny
skarby od Pana Boga sobie powierzo-
ne/ takim dowodze teg argumentem.
Mieysce z przyrodzenia swe^o niepry-
staciotom^o niedostepne/ jest dusia
ludzka/ rozmyslaniem sie Wlasci. Pa-
na Jezusowey bawiac. Ale tak jest/
iz w takiej duszy swoiey chowal Kazi-
mierz s. pomyslione depozyta Boskie.
Toc Kazimierz swiaty chowal depo-
zyta Boskie/ na miejscu z natury swo-
iey od

Lib. 7.

Lib. 8.

Lib. 2.

tey od nieprzyjaciół niedostępny. Ję
duśa rozmyślanie sie Młeki Pána
Jezusowey bawiać/ iest miejscem nie
dostępnym od nieprzyjaciół/ tak potas
zuia. Kiedy Jozue Hetman ludu Bo
żego/ ze wszystkim ludem Izraelskim
obległ miasto Jerycho/ dla wysokich
murów mieyskich/ trudny był przystęp
woysku/ do domow y tamienic onego
miasta: gdy iednak wtraby z rozkazá
nia Boskiego wderżono/ wszystkie mu
ry wpadły/ y lancy przystęp Izraelszy
tom do domow miasta onego wczys
niły. Jeden tylko dom został nieprzy
stępny/ nie przystąpił do niego żaden
nieprzyjaciel/ ani go żatym wylupal/
ani skarbowo tego wybrał. A ktoryż
to był dom nieprzyjaciółom nieprzy
stępny? Ten/ z którego okna wiał
snućek/ czerwony/ albo karminowy.
Obrwolano bowiem było w woysku Iz
raelskim/ aby do domu snućkiem czer
wonym naznaczonego/ nie przystę
pować nie śmiały/ wedle obietnice Iz
raelskich spiegow/ która wczynili
Rahabie nieczadnicy/ mówiac: In
noxii erimus à iuramento, quo ad
iurasti nos, si ingredientibus nobis
terram, signum fuerit funiculus iste
coccineus, & ligaueris eum in fene
stra. Snućek ten czerwony/ figuro
wał Młeki Królowa Chrystusa Pána
Zbawiciela nasze. Tak abowiem na
ucza poważny Rupertus. Quicunq;
angustiati à peccatis, quicunq; Ethi
opes, id est, denigrati in vitiis, per
vnum saluantur funiculum coccineum,
id est, per Crucis & Passionis
Christi signaculum. Ktorzykolwiek
sa od grzechow ućisnieni, ktorzykolwiek
sa Murzynami, to iest, w ślupkami poczer
nieni, przez ieden tylko czerwony snućek
zachowani bywają, to iest, przez Krzyż y
Młeki CHRYSUSOWY znak. Wiechże
wszystkie inſe domy/ to iest/ dusze ludz
kie/ będą nieprzyjaciółom do przystę
pu lancy, niech y ná głos traby/ to iest/
połus rozmaitych/ wpadną ich potężne
mury/ to iest/ bona proposita, dobrze
przedsięwzięcia. Ten iednak dom/ cá
duśa ludzka/ z której okna/ to iest/ ro
zumu/ wiaćć będzie czerwony snućek/
to iest/ Krzyż albo rozmyślanie Młeki
Pána Jezusowey; ten mówi iedyny
dom/ będzie wszystkim nieprzyjaciółom

ná skárby w tym domu zachowane czu
wajacym/ zát powietrznym/ to iest
czáctom/ iáto y wnetrznym/ to iest ciá
lu; nieprzystępnym. Ję do dusze z któ
rey wiaćć będzie czerwony snućek/ to
iest/ Krzyż albo rozmyślanie Młeki Chry
stusowey/ nie przystąpi zewnetrznym nie
przyjaciół/ to iest czáct; nauczala Do
ktorowie Święci. Chryzostom swia
ty tak naucza. Crucem non simplici
tér digito in corpore, sed magná
profeció fide, in mente formare o
portet. Nam si hoc modo eam im
presseris, nullus scelerum dormo
num, cum hastam videat, quá lethale
vulnus suscepit, congregari tecum
audebit. Nam si tantum loca, in
quibus capite damnati poenas per
toluunt, videmus, ingenti horrore
concurrimus: quid passurum putas
diabolú, si mucronem tenere te vi
derit, quo vires eius Christus dissol
uit? Si ergo solum signum Crucis
tantum terrorem demoni iniicit;
quid si accedunt alia Christi patien
tis instrumenta? flagella, columnæ,
spinæ, clavi, lancea, & quæ per illa
passus est, tormenta? Krzyż (práwi)
nie po prośtu tylko palcem ná ciebie nášym
czynić mamy, ále wielka wiara w myśli
nasze formować go y wyrażać potrzeba;
bo jeżeli go w myśli twojej wyrażysz, ja
den satan, widząc w tobie miecz od któ
rego rana śmiertelna odnosi, do ciebie nie
przystąpi, ani się z toba potykać ośmiesi.
Bo jeżeli my gdy ná mieyscé, ná których
winowáy, conſcináia, weryżemy, srodze się
lekamy: coż rozumiesz, czy się satan lekáć
ciężce nie będzie, widząc w myśli twojej
miecz, to iest Młeki Chrystusowa, która po
rąjonym została. A jeżeli się tylko samego
znaku Krzyża to iest rozmyślanie o Krzy
żu Chrystusowym tak lekáć dopieroż się le
káć będzie gdy przystym rozmyśláć będzieś
bieże, rozgi, ślupy, ciernie, gwoździe, wło
czenia, y inſe instrumenta młeki Chrystusa
wey. Tymi słowy iásnie dáćć znać Do
ktor święty/ iż duśa z której okna/ to
iest/ z rozumu/ wisi snućek czerwony
rozmyślanie Młeki Jezusowey/ iest
nieprzyjaciółom zewnetrznym/ to iest
czáctom/ nieprzystępna. Je też duśa
wymże snućkiem naznaczona/ iest nie
przystępna y nieprzyjaciółom wnetrznym/
to iest cielesnym/ dowodzi tak.

Hom: 55.
in Cap. 10
Matth.

Iosue 2.

Lib. 1. in
Iosue c. 12.

Czytam

Czytam w Historyach/ iż Roku Pańskiego 1144. gdy Chrześcianie wielkich zwycięstw na Wschodnich stronach dotychczas; nieprzyjacieli ich Poganie/ opatrzywszy na nich pogodę/ gdy się bankietowali/ ściśle ich obległszy/ przy samym ich obozie wielki ogień nanieśli: który od wiatrów rozdeptany/ już w całym obozie Chrześcianskim pożreć groził. Chrześcianie potrzebnie niewiedząc co czynić/ przybiegli do Roberta Biskupa/ prosząc aby z drzewem Krzyża świętego zabiegał strasznemu ogniu. Uczył więc Biskup/ zabiegał z drzewem Krzyża s. strasznemu ogniu/ który zaraz jakoby cząc drzewo Krzyża świętego stanął/ a potym przeskoczył za wiatrem przeciwnym na nieprzyjacieli obrócił/ y wielu z nich popalił. Patrzcie/ Krzyż materjalny Chrystusowy/ jest takiej mocy/ iż ogniomu materjalnemu przystąpi do Chrześcian żadna maza nie dopuścił. Toć też Krzyż duchowny/ to jest/ rozmyślanie Krzyża/ nie dopuści przystąpi ogniomu pożadliwości cielesnej do duszy/ która tym rozmyśleniem opatrzona będzie. Rzecz. Nie ma takiej mocy to rozmyślanie Młki Chrystusowej przeciwko ogniomu pożadliwości cielesnej; tak ma Krzyż Chrystusowy materjalny/ przeciwko ogniomu materjalnemu. Ja zaś powiadam/ iż ma: a nie ta tylko powiadam/ ale y wielki a stary w Kościele Bożym Doktor Orygenes/ tak naucza

Lib. 6. in Certum namque est, quia ubi mors Christi circumfertur, non potest regnare peccatum. Est enim tanta vis Crucis Christi, ut si ante oculos ponatur, & in mente fideliter retineatur; ita ut in ipsam mortem Christi intentis oculis mentis aspiciatur; nulla concupiscentia, nulla libido, nullus furor, nulla superare possit invidia; sed continuò ad eius presentiam, totus ille quem supra enumeravimus, peccati & carnis fugatur exercitus. Pewna to [prawi] iż kto śmierć Chrystusową z sobą nosi, w tym grzech krolować nie może. Jest bowiem taka moc Krzyża Chrystusowego, iż jeżeli go sobie kto przed oczy postawi, y wiernie go rozmyślać będzie; tak iż na śmierć Chrystusową oczyma wewnętrznymi zapá-

trawiać się będzie; tego żaden ogień pożadliwości cielesnej, żadna wsteczność, żaden gniew, żadna zazdrość nie zwycięży ale na porzucenie tylko tego smurka czemwonego, to jest, rozmyślania Młki Chrystusowej, wszystko wojsko grzechu y ciała [prośnie] ucieknie. Toć tedy już pewna to propozycja/ iż to miejsce/ ta dusza/ jest nieprzyjaciolom nieprzystępna/ która jest opatrzona rozmyśleniem gorzkiej Młki Chrystusowej.

Iż zaś Krolowie Polski Kazimierz święty/ w takim miejscu chował depozytą Boskie/ łaskę y pamiętność świętą; to jest/ w duszy swojej/ rozmyśleniem Młki Chrystusowej opatrzonej; iasna rzecz z Historycy żywota tego. Tak abowiem śmądczy. In Divina verò Passionis contemplatione, vir Dei ferventi ac indefesso mentis studio versabatur. Rozmyśleniem [prawi] Młki Chrystusowej, mają Boży gorący bardzo duchem y niepróbowanym wstawnicze się bawił. Myśliłi Rodzicy Kazimierzowi Świętemu o Krolowskiej albo Cesarzowskiej Corce w Malżeństwo święte/ pobudzał Kazimierza świętego do rozkoszy świat y proda tego. A on co? padając przed Wzrzymianym Iezusem. w nocy na modlitwie/ tak sobie rozmyślał. Ty miłości moia/ Odkupicielu dusze mojej/ ty Iezus moy/ dla mnie na Krzyżu strasie boleści cierpił; a więc ja rozkoszy patrzeć będę? Tyś w purpurs ramiach obleczony/ y cierniową koroną skory; a ja o purpurs Krolowską y o koronę złota dbać będę? Tyś Iezus moy na twórdym łożu Wzrzymianym dla mnie spoczywał; a ja miastem Krolowskiej postęli żążyć będę? Tyś o ctem y żołcia napawany był; a ja rozkosznych trunków żążyć mam? Tyś Iezus moy wrogania/ despektu/ naśmiewaństwa wielkie dla mnie cierpiał; a ja o chwale y części światowej dbać będę? Tak rozmyślając/ opiewał Rodzicom y wszystkim przytomnych/ iż światu słuszyć nie miał/ ale samego Chrystusa naśladować pragnął. Toć tedy już pewna rzecz/ że Kazimierz święty chował depozytą Boskie/ na miejscu nieprzyjaciolom Boskim znatury nieprzystępnym.

Powtore. Jż Kazimierz święty skārby sobie od Pána Boga powierzone/ złożył in loco arte munito, ná miejscu przemysłem ludzkim do brze wfortyfikowanym: dowodze tak. Mieysce przemysłem ludzkim mocno opatrzone/ iest głowiek/ postami/ włosienicami/ niedospaniem/ y inshymi moretyfikacyami vmartwiony. Ale tak iest/ iż Kazimierz święty był głowiek/ włosienicami/ postami/ niedospaniem vmartwiony: y w sobie samym tak vmartwionym/ skārby Boże chował. Toć ie ná miejscu przemysłem ludzkim vmocnionym chował. Jż mieysce przemysłem ludzkim wfortyfikowane iest głowiek vmartwiony/ tak pokazina. Nie dobedzie takiego głowieka/ ani nieprzyaciela obcy/ to iest/ satan; nie dobedzie ani nieprzyaciela domowy/ to iest/ ciało. Toć tedy głowiek vmartwiony/ iest mieyscem przemysłem ludzkim wfortyfikowanym. Jż takiego głowieka nie dobedzie nieprzyaciela obcy/ to iest/ czart: dowode tak. Pan Bog Wszechmogący w Raiu/ iedny tylko przykázaniem/ według Hieronyma świętego y Ambrozego/ wyrażnie głowieka obowiozwał/ to iest/ moretyfikacya w iedzeniu. De ligno autem scientie boni & mali ne comedas. Zdrzemá vmieistności dobrego złego nie poznay. Tu się pyta Doktorowie święci/ czemu Pan Bog głowiekowi/ którego stworzył/ y Panem go wshytlich zwierzał y bestyi wczynił/ przykazał post/ to iest/ nieiedzenie zonego drzewa? Jezeli bowiem Pan Bog głowieka stworzył wolnego/ czemuż go przykázaniem swoim związał? Druga. Czemu go takim przykázaniem związał? Czy nie przyszłomnie było przykazać mu najwyżey y najzacniejszey cnoty Alti/ to iest/ miłosci Bożey/ albo wiary/ albo ktorey inshy do czei Bożey należacey? Dotego/ [iako się Augustyn święty pyta] albo owoc drzewa onego był dobry/ albo zły? Jezeli zły/ czemuż go Pan Bog w Raiu postawił/ y krom tego/ jezeli był zły/ ná coż go było głowiekowi mądremu zakażować potrzebá? sam się mógł domyslić nie poznając go. Jezeli zaś on owoc był dobry/ czemuż zakażany? Ná to odpo-

wiadaia pomienieni. Doktorowie Święci: iż ná to Pan Bog postawił głowieka w Raiu/ y owšem y ná świecie/ aby z czartem przeklętym woiował/ y tak mieysce iego w niebie otrzymał. Przysłało tedy żeby był Pan Bog głowieka/ potrzebna opatrzył ná te woyna armata: znał Pan Bog skutki satanskie/ y wiedział iż obzárstwem miał satan przeciwko głowiekowi woiować; moretyfikacya tedy głowieka/ to iest/ postem/ wfortyfikował. De ligno autem scientie boni & mali ne comedas. Jakoż póki tey armaty od siebie głowiek nie odrzucił/ potymu nie nieprzyaciela nie wczynił. Tak abowiem náucza Hieronym święty: Adam quamdiu ieiunavit, in paradiso fuit: comedit, & eiectus est. Adam póki pościł, w Raiu mieszkał: ztamanu siy post, wyrzucony został. Toć tedy według zdania samego Pána Boga/ Adam pierwshy głowiek/ vmartwiony/ od nieprzyaciela czarta przeklętego dobyty bydy nie mógł. Toć y teraz takze głowiek vmartwiony/ od czarta zwyciężony bydy nie może. Piśnie o tym y poważny Orygenes. Cum ieiunatis, daemones vincitis, omnemq; classem illam malignam rectorum convincitis, mala desideria effugatis. Gdy [prawi] pościecie, satany zwyciężacie, y wshyka wojsko satanskie do wcieczki przymuszacie. Toć tedy pewna rzecz iż głowiek vmartwiony/ iest mieyscem: od nieprzyaciela obcego/ to iest/ od czarta/ niedobytym.

Jż też iest niedobytym od drugiego nieprzyaciela/ to iest/ od ciała; dowodze. Nabuchodonozor Krol Assyryjski/ podbił pod swois moc bázowiele miast y krolestwo/ y posłał Zetanego Holofernes/ do wshytlich Prowincyi przyległych Krolow/ aby mu się dobrowolnie poddali/ y wczynili tak. Posłał też y do ludu Izraelskiego/ ale gdy mu się poddać niechcieli/ przyciągnął ze wshytka potencya swoia pod miasto Bethulia: chciał tedy koniecznie dobyć/ iednak tego nie dokazał. A czemuż? bo tam był głowiek vmartwiony/ swiatobliwa Judyth/ o ktorey powiada Pismo święte. Habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitae suae,

prater

Gen. 2.

Lib. 13.
de Civit.
Dei. Cap.
20.Hom. 4.
de divers.

Iudith. 8.

præter festorum dierum solennita-
tes. W tosiennice na biodrach swoich no-
sac, pościła po wszystkie dni żywota swo-
iego, okrom świąt domu Izraelskiego.
Ta sama nie dopuściła dobyć onego
miasta/ y starbowiego wybrać: bo w-
ciawszy głowa samemu Hetmanowi
Zolofernesowi/ wszystko woysko jego
rosproszyla. Toć sie zaprawde y te-
raz dzieie: ten Nabuchodonozor/
ciało ludzkie/przez Zolofernesa Het-
mana swego/ to jest/ per gulam, przez
objaśstwo/ o iako wiele Krolestw Bo-
skich/ to jest/ dusz ludzkich zwoiowało/
y pod moc swoie podobilo! Uciechze też
ten Hetman tego Zolofernes/ to jest/
objaśstwo/ ze wszystkim woyskiem Krola
swego Nabuchodonozora/ przys-
dzie pod to miasto/ to jest/ czlowiek/
postami/ wlosiennicami/ y innymi
mortyfikacyami umartwionego: do-
bedzieli tego miasta? Zaprawde nie-
gdy nie dobedzie. Czlowiek bowiem
umartwiony/ iako druga swieta Pani
Judyth/ wnie głowa temu Hetmanowi/
to jest/ zwycięży go/ a zaty rospro-
szy wszystko woysko jego/ to jest/ wszy-
stkie namieszności cielesne. Pięknie na-
maza Leo swiety Papiż/ iako miłoś-
wicie post swiety fortysfikowal czlowie-
ka/ przeciwko ciaku: mowiac tak. In
omni tempore omni que vicia huius
seculi, ieiunia nos contra peccata
faciunt fortiores, ieiunia concupi-
scentias vincunt, tentationes repel-
lunt, superbiam inclinant, iram mi-
tigant, &c. Wskielkiego [prawi] czu-
po wszystkie dni żywota tego, posty nas prze-
ciwko grzechom fort. fikusa, posty po, adli-
wosci żywioła, pokusy odpadzenia, py-
che tlamia, gniew ośmierzenia. Toć te-
dy pewna to propozycja/ że czlowiek
umartwiony/ jest miejscem/ przemy-
slem tak wfortysfikowanym/ zego nie-
przyiaciel ani obcy ani domowy do-
być nie może.

Jż zaś Kazimierz swiety takim
był czlowiekiem umartwionym/ iasna
rzecz z historycy żywota tego i ktora
tak umartwienie jego opisuje. Vbi
autem eos adolescentie annos atti-
git, quibus ut plurimum ceteri vo-
luptati indulgere consueverunt,
mox sensibus & corpori suo frenū
continentie iniecit: iuvenes artus

duro cilicio & assiduis ieiunijs exte-
nuando, lectique Regalis abiectione
mollitie, in nuda humo cubado, &c
Gdy przyszedł [prawi] dotych lat, w le-
wych lud, iemiodzi pospolicie na mśelanie
sie rospuszczać zwykli i oskosi: zaraż smy-
słom/ swoim y ciu wędzido powściągli-
wości zadržil, młode członki, ost. a wlo-
siennicaz wstawić m posty dracz, i, po-
rzuć m młoko toż. Krulenskiego, na
golej ziemi piał, we wczoru miał, pod-
czas ciemnej nocy przed drzmi m. Ko-
ścielnymi krzyżem leżac, modlitw od-
prawować. O zaprawde przyznać tu
każdy musi/ iż był sluga Chrystusowy
wielce umartwionym/ a zaty m
miejscu przemyślem mocno wfortysfi-
kowanym/ chował depozyta Boskie/ to
jest/ laske Boża y Namienstwo swiete.

Perzecie. Jż Kazimierz swie-
ty depozyta Boskie chował na
miejscu swietym: dowodze. Miejsce
swiete a oraz potrzebne y nieprzyiacielom
straszne/ jest Panna Przenaswiete-
sta. Ale tak jest/ iż Kazimierz swiety
w tym miejscu chował depozyta a bo-
starby Boskie. Toć te tedy chował na
miejscu swietym. Jż miejsce swiete
jest Przenaswietsta Panna/ iasna rzecz.
Bo ona jest Templum Dei, Sacra-
rium Spiritus Sancti. Ona jest Kościo-
lem Bozym, y Swiatnica Duchu Przena-
swietsego: iako o niej Rosciol swie-
ty śpiewa w Antyphonie swojej. Je-
żas to miejsce jest nieprzyiacielowi
straszne/ y Pisma s. figura/ y Dokto-
rem Roscielnym/ dowodze. Co sie
tę Pisma swietego. Czytam w Ob-
iawieniu Jana swietego/ iż sie znał
wielki pokazal na niebie, niewiasta
sie w słońce obrana pokazala/ mając
miesiąc pod nogami swymi/ a na głow-
wie korona/ ze dwunastu gwiazd zlo-
żona; y będąc brzemienna bolala y
wolala/ chce porodzić. Pokazal sie y
drugi znak na niebie. Et ecce Draco
magnus & rufus, habens capita se-
ptem & cornua decem. Aoto prawi
smok wielki, który miał siedm głow, a
rogow dziesięć, a ogonem swoim trzecia
część gwiazd z nieba zrzucający. Ten te-
dy smok stanął przed niewiastą. Vt
cum peperisset, filium eius deuora-
ret. Czekal ażby była porodziła, żeby był
śmiał ię pożart. A kładze to profetemu

Apoc. 12.

Apoc. 12.

smokowi/ że czeka porodzenia? Czyli
 się na te niewiasty rzucić/ y oney z
 dziecięciem oraz poznać niemogli?
 Zaprawdę był to smok moczny/ ponie-
 waż mógł tak wiele gwiazd samym
 swoim ogonem z nieba rzucić. Czyli
 też wstydził się z niewiastą wojować?
 Aleć się to mówić nie może: bo jeżeli
 się nie wstydził na dziecięstwo por-
 wać/ toć się nie miał czego wstydzić/ y
 z niewiastą wojować. Czyli też podob-
 no pięknością tej niewiasty wnie-
 dziony/ miał nad nią politowanie? Ale
 y to mówić się nie może/ gdyż/ jeżeli
 nad pięknym tej dziecięciem polito-
 wania nie miał/ daleko mniej nad nie-
 wiastą. Coż tedy jest/ że nie ostrzy pa-
 zurow swoich na nią? co jest/ iż tak
 cierpliwie czeka tej porodzenia?
 Niechby stogiemi swoimi rogami
 trzosił ta niewiasta/ niechby oraz y
 ona/ y syna z nią zabił y pożarł?
 Czemuż nic takiego nie czyni/ ale cze-
 ka? Nie dziw zaprawdę: straszna mu
 jest barzo ta niewiasta panieństwem
 swoim/ nie kuś się o dzieciętko/ aźby
 go ona z żywota swego wypuściła: bo
 wie/ iż tego ta Panna w żywocie swo-
 im trzyma/ temu nigdy nie nie uczyni.
 Nie ia że przyczyna czekania tego dale/
 ale Marjusz święty/ mówiąc tak.
 Errabundus & anceps tentator,
 mollia suspensaque tentamenta ri-
 watur: animabat illum presumere
 congressum partus foemineus, sed
 deterrebat Virginitas parientis.
 Błazący [prawi] kusićiel, miękki po-
 kuszący do wojny z niewiastą: animo-
 wało go rodzenie niewieście, ale oraz stra-
 szło panieństwo rodzącej. Takci zapra-
 wda y teraz/ kłopotliwiec depozyta swo-
 ie/ to jest/ siebie samego/ iasła Boga
 panieństwo swoje/ oddaw opiece Pan-
 nie Przenaswiętney; połać tylko w
 żywocie swoim/ to jest/ w opiece swo-
 iej trzyma ta Panna: nigdy się o nie-
 cen smok/ czart przeklęty nie pokuśi.
 Rychleby wszystkie gwiazdy z nieba
 strącił/ jeżeliby tego kto jest w opiece
 Przenaswiętney Panny/ dostał: y
 przeto tylko czeka/ y pariat, czeka aby
 tego ta Panna z opieki swojej wypu-
 ściła/ dopiero się o tego kuśi/ dopiero
 go pożera. Toć tedy z figury Dyma
 świętego mamy/ iż Przenaswięta

Panna/ jest miejsce strasne nieprzystan-
 ciom/ to jest/ czartom przeklętym.
 Cośkolwiek Doktor Roscielnego/ ias-
 nie o tym Richardus à S. Laurentio
 naucza. Ipsa Virgo MARIA dicitur
 terribilis ut castrorum acies ordina-
 ta. Cant. 6. Ipsa enim tantum est
 demonibus terribilis, quantum An-
 gelis & Sanctis existit venerabilis:
 id est, sicut tota acies Apostolorum,
 Prophetarum, Martyrum, Angelo-
 rum, Virginum, & omnium, qui or-
 dinati contra diabolum pugna-
 runt. Nam quia omnia Sanctorum
 privilegia habet in se congesta, ita
 terribilis est omnibus demonibus,
 sicut uniuersa collectio Sanctorum
 aliorum. Panna [prawi] Przena-
 święta jest straszna iako wojsko wszy-
 wane. Ona bowiem tak jest straszna sta-
 tantom iako jest Anyotom y świętym Pán-
 skim w uciekaniu: to jest, tak jest straszna
 statantom, iako im jest straszne wszy-
 tko wojsko Apostolow, Prorokow, Maczenni-
 kow, Anyotow, Pánien, y wszytkich in-
 szych, ktorzykolwiek kiedy przeciwko czar-
 tu przeklętemu wojowali. Bo iż ta Pán-
 na ma przywileje wszytkich świętych Pán-
 skich, idzie pátym, iż tak jest czartom prze-
 klętym straszna, iako im jest straszne wszy-
 tko zebranie wszytkich świętych Pán-
 skich. Perona tedy rzecz/ iż Przena-
 święta Panna jest miejscem świę-
 tym/ y barzo strasnym czartom prze-
 klętym.

Lib. 1. de
 laudibus
 Virg.

Hom. 1.
 de ieiunio.

Iż zaś Kazimierz s. w tym mieys-
 scu świętym chował depozyta Boskie/
 dusze swoje iasła Boga ozdobiona/ y
 panieństwo swoje; iasna rzecz z tego
 hymnu/ w ktorym tak się w opiekę z
 dusze swoje oddać tej Pannie.
 Commendare me dignare CHRIS-
 TO tuo Filio:

Vt non cadam, sed euadam de
 mundi naufragio.

Fac me mitem, pelle licem, com-
 pte lasciuam.

Contra crimen da munimen, &
 mentis constantiam.

Panno dany, mnie ofiary, do ręk Ła-
 zerskich:

Bym nuyłmat, a nie zginał, w mętnych
 burzách śniatowych.

W Twoje staranie y kochanie, Panno chce
 bydz oddany.

W smiercy

*Wiemierz złości, spraw w czystości,
bym nie był nągrawany.*

*Duszą, światem, aby miało w Bogu uspo-
kojenie.*

*Przeciw złemu, dzielne memu sercu
day wzbroszenie.*

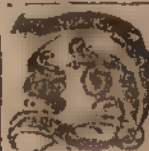
Obaczmyśy tedy gdzie Rzymierz ś.
łaski y pamięstwo swego depozytu
Boskiego / P. Bogu dochował: y my
też przykładem jego chowamy w tych
że miejscach / łaski Bożej y czystości pą-
nienia. Chowamy te depozyty Bo-
skie w miejscu z natury swojej nieprzy-
stępnym / to jest w duszy naszej / rozmy-
ślaniem Młci Chrystusowej opas-
trzoney. Wspominając historję / iż
ieden z Senatorow zacnych Hiszpań-
skich / przystąpił w Madrycie / ad Pa-
trem Petrum Fabrum, prosił go a-
by mu podał taki sposob modlitwy:
ktoremu światobławy Ociec taki spos-
ob podał. Hec tecum quandoque
perpende: CHristus in summa ino-
pia, ego in opulentia: CHristus in
fame & siti, ego in exquisitis epulis:
CHristus nudus, & ego pretiose con-
uestitus: CHristus in doloribus, &
ego in delicijs. Chrystus (prawi) mo-
w wielkim żył ubóstwie, a ja w wielkim
bogactwie: Chrystus w głodzie y pragnie-
niu, a ja w wyrylnych potrawach:
Chrystus nagi, a ja w kosztownej ubra-
nie: Chrystus w boleściach, a ja w delicyach
Przeko potym ten Senator siedł na
ieden bogaty bankiet / gdzie przydeli-
cyach wspomniawszy sobie na pomiesz-
kone punkta / serdecznie się rozplakał /
y z bankietu na miejsce osobne / dla
plażu iść musiał. Tychże punktow
rozmyślaniem / y ty głowiec opas-
truy duszę swoją: kiedy cię ktora kol-
wiek potęsa do rozkośy / a zaty do
grzechu prowadzi / y taki chce wydrzeć
łaskę Bożą / myśl sobie: CHristus in
doloribus, ego in delicijs: CHristus
zostaje w boleściach / a ja mam rozkośy

zżywać: Upewniam cię iż nie zgrze-
szyś / y takim sposobem dochowasz
Bogu depozytu jego. Pomotore / cho-
waj depozyty Boskie w samym sobie
umartwionym: myśl się na tym / a-
byś miał łaskę Bożej y czystości świę-
tey Bogu twojemu dochować / gdy się
dobrze naciadaś / dobrze się napułaś /
miętko y długo sypiaś / piśtnie cho-
dziś / oczyma wszędzie strzelaś: niepo-
dobna tak żyć dochować łaski Bożej
y czystości świętey: potrzeba umar-
twienia w iedzeniu / w pićiu / w spa-
niu / y we wszystkich smysłach swoich.
Tak abowiem S. Karolus Borrhos
maus pisać ad Cardinalem Batho-
rzum, naucza. Castitatem nunquā
assequeris, nisi te carnis maceratio-
ne afflitaues, sensus omnes com-
presseris, otium ut pestem fugeris.
Czystości (prawi) nigdy mieć nie będziesz,
jeżeli post. mi ciała twoiego służyć zanie-
chaś, jeżeli wszystkich twoich smysłow nie
skrociś, jeżeli się prożnowania, iako za-
rązy chronic nie będziesz. Czystość
w świętych miejscach masz chować te de-
pozyty Boskie / to jest / masz je Przenas-
świątę Panny opiece / iako nabórcey
polecąc / wołając do niej z Damascus Sermo: in
nem świętym. Nienaganna a Przena- Annunt:
twista Matko nadzieie w tobie mając, o d. B. M. V.
nieprzyjaciół zachowany zostana: w obro-
nie twojej będąc, o Przeczysta Panno, la-
kac się nie będą: puszczają za nie przja-
ciół y moiem, sama tylko zbroja obrony ś.
twojej opatrzone: y przeto pomocy two-
iej prosić, wołam do ciebie o Pani, za-
chowaj mnie od nieprzyjaciół modlitwa-
mi twojemi świat mi. Racz to nam
dać Chryste JEZU przez przyczynę
Rzymierza świętego / abyśmy tak de-
pozytow twoich dochować mo-
gli: który żyć y królueś
na wieki wieczne.
AMEN.

NA TENZE DZIEN KAZI- mierzá Svvietego, KAZANIE W T O R E.

Sint lumbi vestri praeincti. Luca 12.

Niech beda biodra wasze przepasane.

O ochotney wstugi pras-
wdziwym slugom swo-
im/ przepasze sie Bog
Wsechmogacy w niebie.
Chrześcianie w Chrystusie
Namilszy. Nie ta to mowa/ ale sama
Przedwieczna Prawda/ Chrystus Je-
zus/ w dzisiejszy s. Ewangelii/ ka-
żdego w tym wperwia/ mówiac: A-
men dico vobis, quod praeinget se,
& faciet illos discumbere, & transi-
ens ministrabit illis. Zaprawdę po-
wiadam wam, iż sie przepasze, y posadzi
ich, y przechodząc służyć im będzie. A po-
trzeba wiedzieć/ iż nie którymkolwiek
pasem sie Bog przepasze: bo go żaden
pas stworzony/ iako Immenlum, nie
obstanie; gdyż go coeli coelorum nō
capiunt, niebā go nie ogarnā: opasze
sie tedy pasem nie stworzonym/ miło-
ścią nie stworzoną/ Duchem Przena-
świetszym. Ten abowiem sam jest pa-
sem Boskim/ iako nauca Bernard S.
spiritus Sanctus est firmissimum &
indissolubile vinculum Trinitatis.
Duch (prawo) Światy, jest najmocniejszy,
y do rozermiania nie podobny związek Tró-
ce Przenaswiałsev. Bzetelniey ieszcze
Dyonizyus świąty Areopagita. Divi-
nus amor, est quidam aternus cir-
culus, per optimum, ex optimo, &
in optimum, inenarrabili conuerli-
one circūiens. Boska (prawo) miłość,
jest iakoby iakiś wieczny cyrkul, przez na-
lepszego, z najlepszego, y do najlepszego nie-
wypowiedzielnym obrotem krąjący. Je-
żeliż tedy P. Bog na wstuge slug swo-
ich w niebie/ przepasze sie pasem miło-
ści nie stworzoney: toć też słusna/ aby
y słudzy jego służyć mu tu na świecie.
A słysząc iż im sie do tey służby przepa-
sac każe/ mówiac: Sint lumbi vestri
praeinerti. Niech będa biodra wasze
przepasane: słusna mowa/ aby sie do
obrotniejszy służby jego/ pasem miło-
ści nieiako nie stworzoney przepasali.
Uczynił tak dzisiejszy sluga Chrystu-
sow Kazimierz świąty Krolewicz Pol-
ski/ przepasał sie tu służbie Bożej/ mi-
łością Bożą nieiako nie stworzoną.
Co położy na terażniejszy Kazaniu/
tu cześć y chwale Bożej/ tu zbudowa-
niu naszem.

Dzisiejszy wielki sluga Boży
Kazimierz świąty/ przepasał sie

pasem miłości Bożej iakoby nie stwor-
zoney/ to jest/ miłował Pana Boga
iakoby nie stworzoną miłością; domo-
dza naprzód a Priori, takim argumen-
tem. Miłość z przyrodzenia swego
procedit ex cognitione boni obie-
kti, pochodzi z poznania dobrej rzeczy:
bo nihil volitum, nisi cognitum, po-
wiedział Filozof. Toć y inferiora
miłości/ to jest/ amor finitus y amor
infinitus, miłość skończona z poznā-
nia skończonego/ miłość zaś nie skoń-
czona z poznania nie skończonego po-
chodzić będzie. Ale tak jest/ iż Kazi-
mierz świąty miał poznanie Boga
nieiako nie stworzone. Toć też miał y
miłość Boską nieiako nie stworzoną.
Iż Kazimierz świąty miał poznanie
Boga nieiako nie stworzone/ dowodzi
tak. Według Theologów/ w Panu
Bogu principium cognitionis infi-
nitae, jest memoria fecunda, począ-
tek onego poznania nie skończonego/
to jest/ Słowa Przedwiecznego/ jest
pamięć/ to jest/ intellectus infinitus
cum obiecto infinito, rozum nie-
skończony/ z rzeczy którą rozumie nie-
skończoną. Toć też y w rzeczy swo-
roney/ gdzie będzie rozum nieiako nie-
skończony; y rzecz/ albo y species, po-
dobienstwo nieiako nie stworzone: tam
będzie y cognitio, poznanie nieiako
nie stworzone. Ale tak jest/ iż w Kazi-
mierzu s. był rozum nieiako nie skoń-
czony/ była y przed rozumem jego
species obiecti infiniti, podobienst-
wo rzeczy nie stworzoney. Toć tedy
w Kazimierzu s. była cognitio, było
poznanie iakoby nie stworzone. Iż w
Kazimierzu świątym był rozum iako-
by nie stworzony/ dowodzi. Nauca
Thomas świąty Doktor Anyelski/ iż
gdy co jest z siebie iakoby nie stworzone
y nieograniczone/ tak/ że sie nieiako
może extendere ad infinita, tedy li-
mitatur, finitur, per materiam, grā-
nice mu stanowi materya. Naprzy-
kład/ natura ludzka/ która jest w ie-
dnym człowieku/ co z niej jest/ może
być in infinitis w niepołączonych lu-
dziach: iednak gdy sie już komuniz-
tuje iednemu/ już materya jego grā-
niczygo/ sprząwie/ iż to co było z sie-
bie iakoby nie stworzone/ staje sie skoń-
czone. Ale tak jest/ iż rozum ludzki

Sermo: 3
in die Pen-
tecost.

jest

1. Cor. 2.

jest sam z siebie nieiało illimitatus, mogący poznawać wszystkie rzeczy stworzone/ materjalne y duchowne/ y wiele rzeczy może poznawać o rzeczy niestworzoney. Toć go limitat, granicem u czyni materja/ to jest/ słagzenie sie z ciałem/ y pożadliwościami tego: Jako naucza Paweł święty. Animalis homo non percipit ea que sunt Spiritus. Cieleśny człowiek nie poymnie tego, co do ducha należy. Tegoż naucza/ y Richardus Victorinus. Quantum quisque has delectationes vel voluntates sequitur, tantum in mente creatur. Jakoż doświadczenie sąmo pokazuje/ że im kto więcej idzie za ciałem/ za chęćwościami tego/ tym bardziej limitatur eius intellectus, to jest/ tępym się staje rozum tego. Ale tak jest/ iż Kazimierz święty nie siedl za pożadliwościami ciała/ był iakoby abstractus à materia, odstrychniony od ciała. Tak abowiem świadczy historia żywota tego. Postquam ad eos annos adolescentiæ venit, quibus plerumque iuvenes voluptati indulgere solent, mox corpori suo frenum continentie iniecit. Gdy (prawi) do tychlat przyszedł, w których młodzi zwykli się na rozkosz rozpuszczać, zaraz włożył międzyto na ciało swoje, nę gdy iść niechciał za pożadliwościami ciała swiego. Toć tedy rozum tego był nieiało illimitatus, nieiało nieograniczony/ bo nieograniczony. Czytamy w Księgach Sędziow ludu Bożego: iż kiedy Gedeon wyprawował się na wojnę przeciwko nieprzyjaciolom: diuisit trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manib⁹ eorum, lagenasque vacuas, ac lampades in medio lagenarum. T dał im w rece traby y flaszę, prożne, a w pośrodku ich były pochodnie gorące. Venerabilis Beda dziwnie się y pyta/ co to za cetermonie/ że na wojnę żołnierze wyprowadził/ dał im w rece flaszę glinianą/ a w pośrodku pochodnie zapalone? Kaczeby im to dać było w rece/ lufi/ strzały/ miecze: czemuż im tedy dać w rece flaszę glinianą/ z pochodniami zapalonymi? A odpowiada pomianiony wielki Doktor/ iż to słusne bardzo uczynił: bo gdy już następować mieli na nieprzyjaciela/ tżal im flaszę

Cap. 7.

one glinianą potłuc/ a światło które było skorupa ograniczone rozpuścić/ y tak się z nieprzyjacielem potykać. Jakiż dobrze mu się powiodło: bo tym sposobem wielkie zwycięstwo nad nieprzyjacielem otrzymał. Coś podobnego czyni Gedeon niebiański/ Pan Bog Wszechmogący: wyprawione nas z żywota/ Matkę naszych na świat, iakoby na wojnę jedną. Multa est vita hominis super terram; a wyprawione z flaszami glinianymi/ to jest/ obojętnych ciałem: w pośrodku tej flaszę/ to jest ciała naszego/ kładzie pochodnia zapalone/ to jest/ rozum przyrodzony/ który się zowie lumen naturale, światłością przyrodzoną: Tżal czyni tedy glinianą graniczy światło tej pochodni/ limituje rozum/ aby swoich wszędzie nie rozpuszczał promieni. Jednak kiedy nam przychodzi wojować z nieprzyjacielem naszym/ z czartem przeklatym/ rozkazuje Pan Bog/ słowielowi/ aby ta skorupa glinianą stłukł/ to jest/ aby ciało swoje martwił/ aby le postami/ disciplinami/ włościenicami dręczył; żeby tak rozum tego ta skorupa cielesna ograniczony/ rozpuszczał promienie swoje; y tak aby poznawał Pana Boga swiego/ a z tym szczęśliwie nieprzyjaciela porażał. A iżkolwiek wiele jest ludzi którzy w tej mierze nie chcą słuchać Pana Boga/ nie tłuka tych glinianych flasz/ nie martwią ciała swego: a z tym też ograniczoną rozum swój/ światłość mają/ przeto Pan Boga swiego nie znają/ y nieprzyjaciela nie zwyciężają: Kazimierz jednak święty uczynił dosyć w tej mierze rozkazania Bożemu. Wziawszy bowiem od niego w żywocie Matki swojej pochodnia zapalone/ to jest/ rozum y flaszę glinianą/ to jest/ w cielesnym: zaraz iako się puścił do potrzeby z nieprzyjacielem/ zaraz z młodości stłukł to naczynie glinianą/ martwił ciało swoje. Iuueniles artus duro domabat cilio, & assiduis exercitiis. Młode członki ostrą martwił włościenicą, y postami, ię postami siłzył. Toć tedy rozum swój/ od skorupy cielesnej ograniczony/ uczynił nieiało nieograniczonym. Toć już iasna rzecz/ iż Kazimierz święty

106 7.

miał

miał rozum nieako niekończony.

Je też miał y speciem obiektu Infiniti przed rozumem swoim; tak dowodzi. Jest wprawdzie wiele Theologów tego rozumienia/ iż non potest dari species obiektu Infiniti, nie może być dane podobieństwo rzeczy niekończoney: iż jednak kontrawersyey teraz z tymi Theologami zaniechawszy/ bezpiecznie mówię/ że Panna Przenaswieszka jest swoim sposobem species obiektu Infiniti, jest podobieństwem rzeczy niekończoney; to jest/ Panna Boga swojego: dowodzi tego z Doktorów swiatych. Dionizyus s. Areopagita Lib: de Divinis Nominibus cap. 8. tak naucza. Imago Dei est Angelus, manifestatio occulti luminis, speculum purum, clarissimum, incontaminatum, immaculatum, suscipiens totam (si est convenientis dicere) pulchritudine Dei, & mundè resplendere faciens in seipso. Quemadmodum possibile est bonitatem, silentij quod est in abditis, &c. Ktore słowa wważając Thomas s. mówi tak: In aliquo creato speculo, propter sui puritatem & claritatem, recipitur perfectè tota pulchritudo quæ est possibilis in creatura, per assimilationem ad Deum. Jeżeliż tedy według Dionizego swiętego/ Anzyl jest species nieako reprezentująca Pannę Bogą/ a według S. Thomasa jest species, dla czystości swojej. Toć ponieważ Przenaswieszka Panna Angelos vincit puritate, daleko więcej jest specios Dei, jest podobieństwem Boskim. Ale słuchajmy o tym rzetelniej mówiącego Augustyna swiętego. Si coelum te vocem, altior es: si matrem gentium dicam, precedis: si formam Dei appellem, digna existis. Jeżeli cie o Panna, niebem nazowię, wyższą nad nieba iest: jeżeli Matka narodów, te przechodziś: jeżeli forma Boska nazowię, godną tego. Jeżeliż tedy Przenaswieszka Panna według Augustyna s. jest forma Boska: toć tedy pewna/ iż Panna Przenaswieszka jest species Dei, podobieństwem Boskie. Ale tak jest/ iż Kazimierz swiaty miał zawsze przed oczyma rozumu swojego Przenaswieszka Pannę. Słuchajcie bowiem co mówi do dusze swojej.

Omni die dic MARIAM, mea laudes anima.

Eius festa, eius gesta, cole devotissima.

Contemplare, & mirare eius celsitudinem.

Dic felicem Genitricem, dic Beatam Virginem.

Na dzień każdy, ty chwal zawsze, moją duszę MARYA.

Świątą, sprawy, iey zabawy, pilną kontemplacją

Zrozumiewaj; a zdumiewaj nad taką siłą zacności.

Cześć Panieńska z Macierzyńska, równo sławiac godności.

Jeżeliż tedy tegoż dnia dusza Kazimierza s. przypatrowała się Przenaswieszce Pannie: toć ta species obiektu Infiniti, to jest/ Przenaswieszka Panna/ była przed oczyma rozumu s. Kazimierza: toć miał Kazimierz s. Speciem obiektu Infiniti. Toć jeżeli Kazimierz s. miał principia cognitionis, miał przyczyny poznania nieako to niekończoney/ idzie ztym/ iż miał cognitionem Dei, poznając P. Bogą iakoby niekończoną. Czego takim iestże potwierdzam dyskursem. Theologowie ci/ ktorzy przeciwko subtelnemu Doktorowi argumentują/ probując iż nie może być dana species Essentiae Divinæ, ta mają rację: iż by ta species rozumowi stworzonej mu przyniosła niekończoną doskonałość. Dobrzeż tym rzeczy swojej probują/ iż teraz determinować niechcą: to mówią/ że ta species Dei, Panna Przenaswieszka/ przyniosła z sobą wielkie doskonałości Kazimierzowi swiętemu. O Krolowej Sábie czytamy/ że ingressa Hierusalem cum comitatu, & divitijs, & camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis, & gemmas pretiosas, venit ad Regem Salomonem. A przyiachawszy (prawi) do Ieruzalem z asy, slencya wielka, y bogactwy, y z wielbłady, ktorzy nieśli na sobie jolta, złota niekończone, y drogic kamienie, przysła do Krola Salomona. Przez oflawiczne nabożestwo/ y przez codzienna o niej kontemplację/ przyiachala ta Krolowa Saba/ Panna Przenaswieszka/ do tego nowe^o Salomona/ do Krolowicá Poli

Serm: 83
de Assupt.
B. M. V.

3. Regum
19. Cap.

skiego

Stego/ Rázimierzá s. Toć przyiáchá-
lá z wielkimi bogáctwy/ z drogiemi
perlámi/ z kóštowynymi máściami :
bo iey o tákie bogáctwá prošíł/ kiedy
sis do niey ták pokórníe modlíł :

Et da menti, te poscenti, gratia-
rum munera.

Vt sim castus, & modestus, dulcis,
blandus, sobrius.

Pius, rectus, circúspectus, simul-
tatis nescius.

Eruditus, & munit, Diuinis eloquijs.

Timoratus, & ornatus, sacris exer-
citijs.

Constans, grauis, & suavis, beni-
gnus, amabilis.

Simplex, purus, & maturus, pati-
ens, & humilis.

Corde prudens, ore studens, verita-
tem dicere.

Malum nolens, Deum colens, pio
semper opere.

Dussey moiey, & prošby twoiey, niech da
Bog swych task wtości.

Bym czystego y skromnego życia strzegł
przy trzeźwości.

Niech pobożny, y ostrożny, y przez cie ná-
uczony (y dobiony.

Wšelka cnota, y prośłota zosłána o.
Bogá czcący, miluiący, prośly, śczerzy, nie
dwórny. (y pokórny.

Spráwiedliwy, y cierpliwy, śláteczny.

Bym przy cności ślál w ochocie, od grze-
chu wćiekáiac.

Falsz odkrywál, w sercu trzymał pra-
wdę w wćiech nie táiac.

Wprošíł sobie Rázimierz s. o Pánný
Przenáświetshey te ślárbý; miał bo-
wiem te pomienione cnoty. Ale nie
tylko te Krolowa Sábá przywiozłá
Salomonowi/ lez y aurum infinitú,
zloto nieškonzone. Coz to bylo zá
zloto? Grzegorz świsty Tissenstí nic
inšego nie rozumie/ tylko cognitio-
nem Dei; ták mowiác: Homil. 7. in
Cantic: Ed quod obtulerit dona Re-
gi, pietatis aromata, & aurum, Dei
cognitionem. Przywiozłá práwi dáry
Krolowi, pobożności máć, y zloto Boskiej
znáomości. Toć y Przenáświetsza
Pánná/ bez wátpienia między inšymi
vpomínkami/ to też zloto cognitio-
nis Dei, przywiozłá mu nieiáko
nieškonzone poznánie Pána Boga.
Toć Rázimierz S. iáko miał princí-

pium amoris quasi infiniti, to iest/
nieškonzone nieiáko poznánie Boskie;
táć mial quasi infinitum amorem,
nieiáko nieškonzona miłość Boga.

Powtóre: tegoż á posteriori,
to iest/ex effectu, z skutku; do-
wodzi. Nic nie mogło škonzyć mi-
łości Bożej/ ktora gorzał Rázimierz
świsty. Toć tedy tá miłość Boga/ by-
lá w Rázimierzú świstym iáko by nie-
škonzona. Jz nic nie mogło škonzyć
miłości w Rázimierzú świstym: ták
pokázuię. Pospólicie ná tym šwiecie
bogáctwá/ roškosy ciála/ honory/
škonze w ludziách miłość Boga: dla
tych ábowiem rzeczy częstokroć głó-
więł Pána Boga obraza/ á z tym Pá-
ná Boga miłować přešláte; iáko co-
dzienna pokázuię nam experyencya.
W Rázimierzú świstym áni bogá-
ctwá/ áni roškosy ciála/ áni honory
šwiatowe/ miłości ku Bogu zálać nie
mogly: Toć iey škonzyć nie mogly.
Jz iey zagásić přerzeczene rzeczy nie
mogly/ iáśna rzecz. W chorobie cieš-
kiej Rázimierzá świstego/ ználázi sis
tám pewnie táki/ ktory mu mowił:
Naiáśmiejšy Krolewicu/ ábo tu czy-
šćości odstápić potrzebá/ ábo przez
šmierć wtráćić wšytkie bogáctwa/ ták
šerokiego Kroleštwá/ ktore cie po Wy-
cu czekáá. Á on co? Wšytko moie
bogáctwo I E Z V S, w nim šá wšytkie
šlárbý y došlátki moie: Malo mori
quám fœdari: wole przez šmierć
wšytkie bogáctwá šwiátá tego opu-
šćić/ niżeli byđz grzechem zmázány.
Mogli tám drugi mowić: Naiáśmiejšy
šy Krolewicu/ ábo delicyi y roškosy
wšytkich Krolewškich/ ktorych przez
dlugie lárá záżyć moješ/ odstápić przez
šmierć potrzebá/ ábo teraz roškosy
přeciwno czýšćości záżyć. Á on co?
Moie wšytkie roškosy šá I E Z V S, w
nim šámy šá delycie y nieškonzone
póciechy moie: přeto/ malo mori
quám fœdari: wole przez šmierć od-
štápić wšytkich ná šwiecie roškosy/ á
niželi Boga moiego obrázic. Mogli
tám mowić trzeci: Naiáśmiejšy Kro-
lewicu/ ciebie honor/ Koroná Kro-
lewška czeká: potrzebá teraz ábo hono-
ru Krolewškiego przez šmierć ná wies-
ci odstápić; ábo Doktorow wšluchác
y pániensšwo wtráćić. Á Rázimierz

świety co? Wszytek moy honor w
leżysz i smoum/ mało mori quàm
foedari: wole przez śmierć wszytkich
honorow na świecie odstąpić/ niżeli p.
Boga moiego obrazić. Mogł tam y
gwarzyć mówić: Należniechy Kro-
lewicu/ nie nowina to ludzjom zgrze-
szyć/ a przecie potym Pána Boga
przez pokutę przeproszę/ y tak znouu
laski Bożej y miłości tego nabymaia:
toć y ty z wlaszczą cięsto choroba
przyciśniony/ mojesz z grzeszyć/ a po-
tym pokutować będziesz/ y Pána Bo-
ga przeprosisz/ y laski tego świętey y
miłości nabędziesz; złączym się y przy
Krolestwie Polskim zostaniemy/ y Kro-
lestwa niebieskiego nie utracimy. A
Kazimierz swiety co na to? Malo
nori quàm foedari: choćbym też
wiedział że mi Bog da potym laska do
pokuty/ y odpuszc mi grzechy moje;
chochym przytym wiedział/ żebym
miał bydź Krolem nie tylko iednego
Krolestwa Polskiego/ ale też y tysia-
ca innych takich Krolestw; choćbym y
to wiedział/ żebym żył nie tylko sto lat/
ale y tysiąc lat; choćbym naostatek
wiedział/ żebym był potym y w Kro-
lestwie niebieskim; przecie mało mo-
ri quàm foedari, wole umrzeć/ niż y
na ieden moment przestąć Pána Boga
meż milować. A ktoż tu nie przyzna/
iż miłość Kazimierza świętego przecie
wół Bogu/ była iakoby nieśkonczona?
Zaprawdę to baidy przyznać musi.

Rzeczysz: Przynamniemy śmierć
skonczyła miłość Kazimierza święte-
go: toć miłość tego skonczona była.
Na to ja odpowiadam: Prawdziwie
a goraco Boga milujących/ y śmierć
sama/ miłości nie konczy. Piśze Lobbe-
tim, iż Mieczennik ieden Societatis Ie-
su, Pater Rochus Gonzales, opowiada-
iąc dzielnym Narodom Chrystusa/ od-
nich ściśdy jest dla miłości Chrystusa-
wey. Dziwna się rzecz przydała: choć
głowa od ciała odcięta była/ w której
było mieszkanie wysokich kontemplā-
cy y myśli o Bogu/ choć też ył mił-
czał; samo iednā serce nie milowało/
ale kochanego swego Iezusa, głosem
wychwalało/ miłością tego gorzało/
przybomnych do miłości tego zapā-
lało. To widziacie/ y sama śmierć/ pra-
wdziwey Bożicy nie skonczyła miło-

ści. A nie rozumiecie/ żeby to tylko
w tym Mieczenniku śmierć nie skonczy-
ła miłości; nie skonczyła iey y w Kazi-
mierzu swiety: co tak pokazuje.
Jan swiety w Obiawieniu swoim wi-
dzi Baranka/ takim sposobem. Et vidi
& ecce in medio Throni, & quatuor
animalium, & in medio seniorum,
Agnum stantē, tanquam occisum. T
widziałem, a oto w posrodku Thronu,
czterech zwierząt, y w posrodku starców,
Baranka stojącego, iakoby zabitego. Patrzą
cie/ ten Baranek jest Chrystus/ kto-
ry też się zda zabity/ a żywym umarły/
przecie stoi/ a żywym żyje. Kazimierz
swiety iest ieden z onych sta czterdzię-
stu czterech tysięcy Panien/ które
wchodzą idąc za Barankiem/ gdzieś to-
wiel się obroci. Toć zawsze choć się
zda umarły/ stoi z Barankiem. Tak
bowiem mówi Jan swiety. Et vidi &
ecce Agnus stabat supra montem
Sion, & cum eo centum quadra-
ginta quatuor millia. Widziałem a
oto Baranek stał na gorze Syon, a z nim
sta czterdzięci y cztery tysiące. Jeżeliż
tedy Kazimierz swiety stoi z Baran-
kiem/ toć żyje z Barankiem/ toć mu
spiewa zawsze pieśń chwały. Et can-
tabant quasi canticum novum. Toć
choć umarł śmiercią dożył/ miłość
tego nie umarła/ miluje postaremu
Baranku/ to iest/ Chrystusa Boga swo-
tego/ y milować będzie na wieki. Ja-
ko też nauczył Paweł swiety. Chari-
tas nunquam excidit. Miłość nigdy
nie ginie. Toć y śmierć nie skonczyła
miłości przeciwko Bogu w Kazimie-
rze swiety; toć ta miłość w Kazi-
mierzu swiety była y iest nieśkonczo-
na. A żywym iako się Bog przepa-
siał na usługę Kazimierza świętego w nie-
bie pasem miłości nieśkonzoney: tak
według możliwości swojej Kazimierz
swiety przepasał się/ żyjąc na tym świe-
cie/ na usługę Boga/ pasem miłości
Bożej iakoby. nieśkonzoney. A my
tedy Chrzęścianie Namilhy/ staraymy
się przykładem Kazimierza świętego/
na służbę Boga przepasować się pasem
miłości Bożej/ nie iako nieśkonzoney:
niechay w nas ani bogactwa/ ani ro-
skoszy/ ani honory/ nie gąsła miłości
Bożej/ to iest/ dla tych rzeczy nie obra-
żaymy Pána Boga. Napomina nas

oto

de fatis
Christian
p. 185.

Apoc. 5.

Apoc. 14.

ibidem.

1. Cor. 13.

Libro 83.
Quest.

o eo Augustyn s. tymi słowy: Si ista terrena diligis, vt subiecta dilige, vt famulantia dilige, vt arrham sponsi, vt munera amici, vt beneficia Domini: sic tamen, vt memineris semper quod illi debeas: nec ista propter te, sed ista propter illum, & per ista illum, & super ista, illum diligas. Causa anima, ne (quod ab sit) meretrix dicaris, si munera dantis plusquam amantis affectum diligis. Dilige illum propter te: dilige te, propter illū: dilige illum, vt fruaris illo: diligo in donis illius, quae data sunt ab illo: illum tibi, & te illi dilige. *Iezeli (prawi), o człowiecze ziemskie rzeczy miłuj, miłuj je iako*

poddane, miłuj iako slugi, miłuj iako w pominki Oblubienicę, iako dary przyjacielskie, iako dary Pańskie: tak iednak abyś pamiętał zawsze, co Boga twojemu powinien: abyś tych rzeczy nie miłował dla siebie, ale te rzeczy dla niego, y przez te rzeczy jego, y nie te rzeczy jego samego. Strzeż się o duszo, abyś nierządnicą nazwana nie była, wiać dary dającego, niżeli jego samego miłując. Miłuj go dla niego: miłuj siebie, dla niego: miłuj jego, abyś otrzymała jego. Daj to nam Chryste Iezu Zbawicielu nasz/ abyśmy cię cack przez przyczynę Kazimierza s. miłowali, Który żyje y króluz iez na wieki wieczne.
A M E N.

NA DZIEN S. THOMASZA Doktorá Anyelskiego, KAZANIE PIERWSZE.

Vos estis lux mundi. *Mat: 5*
Wy jesteście światłością świata.

S Bławiciel nasz Chrystus Pan / światłością świata Apostołow swoich nazywa. Chrześcijanie w Chrystusie Ciemiśfy. Tenże tytuł dał / y wshytkim inshym Doktorom Kościoła swego świętego / gdy przy czystości Doktorow Świtych / w dzisiejszemy Ewangelii / iakoby do wshytkich Doktorow mówi: Vos estis lux mundi. *Wy jesteście światłością świata: Lecz ponieważ rozmaite są światłości światła: gwiazdy są światłością światła / miesiąc jest światłością światła / słońce jest światłością światła. Ktorą z tych światłości światła / są Doktorowie święci? Kto to ja na to odpowiadam. Że żadna z tych światłości nie są / bo te wshytkie przewyżsają: a jącym są światłością światła taką / która te wshytkie przechodzi. Jż te wshytkie światłości przechodzą Doktorowie święci / niech teraz o wshytkich dowodzę: pokazuje tylko o dzisiejszym Doktorze Anyelskim / Thomasz Świtym / iż ten jest*

światłością / przechodzącą najwyższą tego świata światłość. Będzie to ku czci y chwale Bożej / ku zbudowaniu naszemu.

Jż dzisiejszy Thomasz Świty Doktor Anyelski / przeszedł zacność / najwyższą na świecie światłość / to jest / słońce: takim krótko dowodzę dyskurssem. Przeszedł Thomasz Świty / to słońce in continuate motus, w stałości biegu: przeszedł in uniformitate motus, w jedności biegu: przeszedł in figura motus, w figurze biegu: przeszedł in diffusionem luminis, w wyczerpaniu inshym światłości: przeszedł in puritate luminis, w czystości światłości: przeszedł in extensione luminis, w rozpuszczeniu swojej światłości. Toć tedy Thomasz Świty przeszedł zacnością to słońce wshytkiego światła.

Jż **N** Aprzód Thomasz S. przeszedł słońce in continuatio. no motus: dowodzę. Był ten czas kiedy to słońce niebieskie w biegu swoim stało. Za czasow bowiem Jo-

Iosue 10.

zuego/ gdy ná nie Jozue zámował. Sol
contra Gabaon ne mouearis. Słońce
stoy, a nie bież przecinka miástu Gabaon.
Sicut itaq; sol in medio coeli, & nō
festinauit occumbere spatio vnus
dies. T tak (práwi) stanęto słońce w po-
srodku niebá, y przez ieden cały dzień z-
mieszcá sie nie rusz. to. Ale gdy Tho-
maś świąty poczał bieg swoy ku Bo-
gu/ zostawšy Żakonnikiem Dominiká
świątego/ nigdy w biegu swoim nie
stańal. Toć tedy przeszedł to słońce
niebieskie/ in continuitate motus, w
wstawnicznosci biegu. Jż Thomaś ś.
zapuscíwšy sie ku Bogu/ nie stańal
nigdy w biegu swoim; iásna rzecz.
Czesło barzo ná głowiekú ku Bogu
bieżacego/ wola ciáło/ iáko Jozue iá-
zi: Sol cōtra Gabaon ne mouearis.
O słońce stoy/ nie bież ku Bogu; to-
ćst/ zázyi rostkošy ciála: y czesło bár-
zo rozne stonca ku Bogu bieżace/ kiedy
ná inšych rzeczy głosy nie stáno: ná
głos ciála/ w biegu swoim ku Bogu
wemu stáwáto. Bieżał pędem wiel-
kim ku Bogu świątobliwy Dawid/
bieżał mowis przez cnoty świete: áż
gdy wpadł w ruce iego w iáskini nies-
przyaciél Saul/ następná ná Dawi-
da śludzy iego. Ecce dies de qua lo-
cutus est Dominus ad te. Tymi slo-
wy iáko by okrzyknął Dawidá: Sol
contra Gabaon ne mouearis; stan
Dawidzie w biegu twoim/ zaniechay
teraz cnoty/ miłości bliźniego/ zabry
nieprzyaciéla/ kretego Bog podał w
ruce twoie. Nie vsłuchal Dawid gło-
su tego: bieżał postátemu ku P. Bo-
gu przez cnoty ciępliwosci. Ale kiedy
iedná wrodziwa niewiásta/ wroda swo-
ia okrzyknála Dawidá: Sol contra Ga-
baon ne mouearis. O Dawidzie/
stan w biegu ku Bogu/ zázyi zákazá-
ney rostkošy. Stánsło ná ten głos w
biegu swoim to słońce. Misit & tulic
eam. Posłał sobie Dawid po nie. Bie-
żał y syn iego Salomon mądry/ wiel-
kim impetem ku Bogu; y kiedy ná in-
še głosy w biegu swoim nie stánsł; iá-
ko skoro okrzyknáło go ciáło: Sol con-
tra Gabaon ne mouearis. Stánsł
nieborak. Depravatum est cor eius
per mulieres. Zepsomáły niewiásty ser-
ce iego. Nie takim słoncem był dzi-
siejszy Thomaś ś. z Aquinu/ gdy sie

1. Regum
24. Cap2. Regum
11. Cap.3. Regum
11. Cap.

puścił w Żakonie Dominiká świątego
wielkim pędem ku Bogu/ okrzyknála
go miłość macierzyniá: Sol contra
Gabaon ne mouearis: stan o sy-
nu moy w tym biegu ku Bogu/ wy-
niđz z Żakonu twego: nie stánsło to
słońce ná głos macierzyni w biegu
swoim. Okrzyknáło go głos bráci y
krewnych iego: Sol contra Gabaon
ne mouearis: słońce stan w tym
biegu ku Bogu/ wystápn z Żakonu: nie
stánsło ná ten głos to słońce/ bieżało
postátemu ku Bogu swoiemu. Náco
starec nápráwiono wšeteczna niewiá-
sta/ ktora sie dziwnie pięknie wštroi-
wšy/ wéšla do mieštánsia iego: tam
wroda swoia okrzyknála ná mlodziencá
świątego: Sol contra Gabaon ne
mouearis. O słońce stan w biegu swo-
im ku Bogu/ zázyi ná świecie rostkošy.
Szczęśliwy nad Dawidá/ mądry nad
Salomoná/ nie stánsł w biegu swoim
ku Bogu/ bieżał ku niemu przez cnot-
y/ zyskości/ niewiásta od siebie precz
odpedziwšy. Mulierem quæ ad la-
be-
scandam eius pudicitiam missa e-
rat, citione fugavit. Niewiásta ktora
ná zepsománie zyskości iego do niego wp-
szońska była, głownia ognisła odpędził.
Toć przewyżsł słońce to niebieskie/ in
continuitate motus, w wstawnicznosci
biegu.

Słż też przeszedł Thomaś świąty
O słońce niebieskie/ in vniformi-
tate motus; dowodzą. Prawdác jest
iż słońce máteryálne bieży nieiáko
vniformitér, bo nigdy biegu swego
nie mieni; w tym iednak nie vnifor-
mitér, nie iednostáynitér/ iż co raz to
pod ziemis z światłościá swoia zápa-
da/ y świecić ludziom przestáie. Takie
záprawds były rozmaite stonca/ náuka
swoia świecace ná świecie/ iuż iednak
nie świeca/ iuż sie ludzie ich náuki nie
trzymáli. A czemuż? bo pod ziemis
nowych árgumentow západły: tak
ich tá ziemis nowych árgumentow zá-
cniła y záwáliła/ iż sie iuż ná świat
z opinyámi swoiemi pokázác nie ámie-
ia. Nie tak słońce náše Thomaś ś.
iuż kilkásť lat bieży po świecie świat-
łościá náuki swoiey; á bieży vnifor-
mitér, nigdy pod ziemis nie západa.
Sypa ziemis árgumentow przeciwko
náuce Thomáśa Świątego Pogánie/

sypa

sypa Żydzi/ sypa Heretycy/ sypa y niektórzy Kátholicy: nigdy iednak do tego czasu nauka Thomasa S. pod żadną ziemią argumentow ludzkich nie zapadła/ żadne iey argumenta ludzkie nie zacięły: świeci tego nauka zarówno y w Papieżach/ y w Kárdynalách/ y w Biskupách/ y w Cesarzách/ y w Królach/ y w sławnych Akademíách/ y w Zakonách/ y świecić perenne nigdy nie przestanie. Bywały y bywają słoneca pracami wielkimi w Kościele Bożym świecące/ ale wiele ich zapadło/ y zapada pod ziemią/ to jest/ pod nagrodą doczesną: bo ich wiele pracowało y pracuje/ dla godności tego świata/ dla promocyey/ dla wolności/ dla expectacy od żywota pospolitego/ dla wygod ciała swoiemu: gdyby nie nagroda doczesna/ gdyby nie promocy do godności/ nigdyby drugi nad niego nie pracował. Nie tak Thomas świecy/ świecił pracami swoimi w Kościele Bożym/ nie zapadał pod ziemią nagrody doczesney. Mówi do niego Chrystus. *Benè scripsisti de me Thomas, quam ergo mercedem vis?* Dobrześ o mnie napisał Thomasu, jakiejże chcesz za to nagrody? Czy chcesz abyś cię uczynił wszytkiego Zakonu Generalem? Al on co? Niechce. Czy chcesz abyś cię uczynił Arcybiskupem? Al on co? Niechce. Czy chcesz abyś cię uczynił Kárdynalem/ albo Papieżem? Al on co? Niechce. Czegoż tedy chcesz? *Non aliá Domine nisi Te. Niechce may I am in seey kapłaty, tylko si mego ciebie.* Tyś sam moy JEzu/ wszytkie moje godności/ wszytkie moje bogactwa/ y wszytkie rozkoszy. A któż ci nie przyzna/ iż Thomas świecy przechodzi w tym słonce materialne/ iż to często z światłością swoją pod ziemią zapada: Thomas zaś świecy światłością nauki swojej nigdy pod ziemią nie zapadał.

Że też Thomas S. przechodzi słonce niebieskie/ in diffusionem luminis, w rozpuszczaniu po świecie nauki swojej/ dowodzi tak. Słonce to niebieskie/ diffundit lumen, rozpuszcza po świecie światłość swoją/ modo naturali, sposobem przyrodzonym: nie może zatrzymać słonce światłości swojej/ aby iey nie rozpuszczało. Zamięni

cie przed słoncem drzewi y okna/ żeby w izbie nie świeciło/ przecie ono y przez najmnieysze dziurczki drzewiś będzie/ aby tam świeciło. Takimci sposobem niektórzy uczem ludzkie na świecie/ diffundunt lumen suum, iakoby modo naturali: nie mogą w sobie żadną miarą zatrzymać y zatrzymać światłości/ to jest/ nauki swojej/ gwałtem się dra na Doktorstwa/ na Káthedry/ aby w nich jasność nauki swojej rozpuszczali: y choć im kto zamięni drzewi y okna do tego/ przecie oni takich dziurczek/ takich sposobow/ szukać: że się przecie na Káthedra wedra. Zaczem takowi wszyscy/ są podobni słoncu niebieskiemu/ które w sobie światłości żadną miarą zatrzymać nie może. Nie takim był Thomas S. Doktor Anyelski/ miał w sobie światłość swoją zatrzymać: nie dął się na Káthedra Doktorsta/ długo się wymazał/ aby z niej nie ugił: nie wdzierał się na Káthedra Arcybiskupia. Papież Urban VI. dawał mu Arcybiskupstwo Neapolitańskie/ przyiac go żadną miarą niechciał. Jakoż tedy rozpuszczał światłość nauki swojej? Rozpuszczał modo libero, poslušnym swemu przymuśsony/ liberè, z rozmysłem wielkim/ wstąpił na Káthedra Doktorsta/ y z niej jasność nauki swojej dopiero rozpuszczał: a iż według Filozofow/ perfectior est modus agendi liberè, niżeli modus agendi naturaliter, doskonaley ten czyni/ ktorey wolnie czyni/ niżeli ten ktorey koniecznie czyni/ to jest/ ktorey nie może nie czynić: Toć tedy Thomas S. w rozpuszczaniu światłości nauki swojej/ przeszedł to słonce niebieskie.

Tegoż iestże y drugim fundamencem dowodzi. Słonce niebieskie rozpuszcza światłość swoją/ gási/ cmi/ in se światłości/ iako gwiazdy y mieśiac/ ktorych przy jasnym słoncu/ prawie nic nie znąc. Takimci sposobem w schodzą y rozpuszczają światłość swoją niektórzy Doktorowie: pokazując bowiem światu naukę swoją/ zaraz in se światłości/ in se Doktorzy gási/ bo ich gania/ koncernują/ y często im grubiaństwo y nietozum przypisują. Sami tylko świecić chcą/ na tym są/ aby tylko ich nauki wszyscy

łuchał. Podobni onemu Nabuchodonozorowi Krolowi Assyryjskiemu/ którego myśl na tym wyszła była/ że by go był wyszła świat słuchał. Nie tak rozpuścił światłość swoje Thomasowi świętemu; nauczając abowiem nie gasił nauki innych Doktorów: bo im nie przyganił/ onymi nie gardził/ ani ich grubianami nazywał. Świeci przy światłości Thomasa świętego/ nauka Augustyna świętego/ świeci nauka Ambrożego świętego/ świeci nauka Grzegorza świętego/ Hieronima/ Chryzostoma/ Cypryana/ Nazaryana/ i innych. Żadney z tych światłości nie przyganił/ żadney nie zepsował/ a zatyż żadney nie zagaścił.

Rzecz ta: Nie jest tym Thomasowi świętemu nad słońce niebieskie zaciemny/ że innych nie gąsi światłości/ gdyż y owsem to jest zaciemnia światłość/ którą inna gąsi. Ja zaś powiadam/ iż w tym przeszedł Thomas słońce niebieskie; gdyż to jest zaciemnia rzecz/ tak świecić/ żeby innych nie gasić/ jeżeli innych świecić cięć. Wielki Panegirysta Plinius/ wysławiając Trajana Cesarza/ takie mu osobliwie dać elogium: Tu tamen maior omnibus quidem eras, sed sinellius diminutione maior. Jakoby rzekł: Było innych ludzi tak wiele wielkich y zacnych/ ale coż porówna/ kiedy światłość ich gasiła innych: twoja zaś o Cesarzu wielkość y zacność/ przechodzi zacności wszystkich/ jednak nikomu nie skodzi/ nikogo nie cię. Patrząc/ w tym powiada zacnością innych przeszedł on Cesarz/ że innych zacności nie pogąsił. Toć tedy zaciemnia to rzecz świecić/ innych nie gasić/ jeżeli świecić/ innych gasić. Toć Thomasowi świętemu przeszedł w tej mierze zacnością swoją słońce niebieskie.

Przeszedł Thomasowi świętemu słońce niebieskie/ a puritate luminis, w czystości światłości; tak potażnia. Słońce niebieskie rozpuści światłość swoją/ ale zmieszana z uprzykrzonym ciepłem. Nie tylko bowiem (tak to wiecie) słońce świeci/ ale też y grzeje/ y owsem tak parzy/ iż podcią pod cien gąsiłowego drzewa ludzie y bydła/ tak wietlać musza. Słońcu temu niebieskiemu jest wiele Doktorów na

świecie podobnych: rozpuściła ci światłość nauki swojej przy pisaniu Elog/ ale rozpuściła zmieszana z uprzykrzonym ciepłem; bo pisał bardzo goraco/ inny pzymawiając/ innych szczypiąc/ a zatyż do gniewu tak bardzo zapalał/ iż podcią pod drzewo Krzyża Chrystusowego/ dla nabycia pacyencycy/ wietlać musza. Tętał także pisał cności/ bogobojni/ y światobliwi Doktorowie/ jako o sobie świadczy s. Grzegorz Nazaryanowski Orat. 150. Non aduersarios contrariis & contrariis inessimus, quemadmodum plerique faciunt, non cum dogmate, sed cum dogmatibus assertoribus confligentes, ac rationum & argumentorum infirmitatem, maledictis interdum contragentes. Pisał (prawie) przeciwnikom naszym/ potwarzami abo wścizpkami nigdy/ sm/ nie dotykał: nie tak iako inny, nie tak się naucza, iako sam; m/ nauczycielom przeciwniac, a swoich rączy y dowodow/ słabość, szorstkość y podcią pokrywając. Podobnym w tej mierze Nazaryanowski był dzisiejszy ten nasz s. Doktor Anielski: rozpuścił on światłość nauki swojej/ wielu Elog pisał/ ale rozpuścił luoem purissimam. Bo aż do światłości Bożej/ który serca ludzkie zagażował y zagrzewał/ jednak purissimam, bo czysła od uprzykrzonego ciepła: nikogo nie parzył/ nikogo nie szczypał/ nikogo nie lizył. Pisał przeciwko Poganom/ ale bardzo skromnie; pisał przeciwko Heretykom/ ale nikogo Antychrystem nie nazwał. Pisał przeciwko Żydom/ ale ich nie potwarzał; pisał przeciwko niektórym Katołikom; ale ich słowy wrażliwymi nie karcił. Toć wszystkich/ y Pogan/ y Żydy/ y Heretyki/ y Katołiki osmiewał/ ale bez gorąca: bo nikogo nie sparzył. A dla tejci (między innymi) przygryzł/ sam Chrystus approbował/ pochwalil/ nauka Thomasa świętego/ mówiąc: Bene scripsisti de me Thomas. Dobrze o mnie napisał Thomas. Hieronim s. uważa/ że Pan Bóg pochwalil/ approbowal/ dzień pierwszy/ trzeci/ czwarty/ piąty/ szósty/ a dnia wtorego nie pochwalil/ nie approbowal: Słowa są pomienionego wielkiego Doktorę. In

Lib: 1.
contra Iovinianum.

mendum est, quod scriptura in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, dixerit: Et dixit Deus, quia bonum est: In secundo die hoc omnino subtraxit. Coz sis to profesztalo tego dnia wtorego/ dla czego Pan Bog dnia tego nie approbowal? Wiecie co? Wtorego dnia stanal firmament/ rozdziel miedzy wodami czystacy. Et fecit Deus firmamentum, diuisitque aquas quae erant sub firmamento, ab his quae erant super firmamentum. Tle approbuie tedy Pan Bog dnia wtorego/ bo sis teg dnia ostala dywizya/ rozdziel wod. Wody znaia Doktorow Koscielnych nauka: Aqua sapientiae salutis potauit illum. Woda (prawi) madości napolgo. Tego tedy Doktorá nauki nie approbuie Chrystus/ trocy czym dywizye/ dyssensye/ niezgody/ mienawisci/ rancory/ miedzy Doktorami. Approbowal Bog Thomasa swistego/ bo non diuisit aquas ab aquis, bo tal skromnie/ tal pokornie/ tal lagodnie pisal; iz nikomu otazyey do dywizye/ do rozczegnienia/ do gniewu nie dal. Toć tedy wż iasna rzecz/ iz Thomas s. przeszedl słońce niebieskie/ in puritate luminis, w czystości światła.

Wzrostet: Iz Thomas s. przeszedl słońce niebieskie/ in extensione luminis, w szerokim światłości swoiey rozpuszczanur: dowodza tal. To słońce niebieskie rozpuscita światłość swoia/ tylko in inferiora, na te tu niżej rzeczy pod soba badace: ale in

caelum empyreum, do nieba najwyższego/ gdzie Pan Bog z Swistymy swietmi/ y Anyolami rezydnie/ nie rozszerza światłości swoiey: to jest/ obiecia, rzeczy tam badacych/ nie oświeca. Tle tal Thomas swisty Doktor Anyelski; oświecił on iato słońce niebieskie/ inferiora obiecia create, kiedy napisal Filozofia/ de principiis rerum naturalium, de Materia, Forma, Causis, de Tempore, de Loco, de Motu, de Caelo, de Anima, y in fine o rożnych rzeczach traktaty: lecz tym si nie kontentuiac do samego nieba/ gdzie rezydencya Bosta/ rozpuscita światłość nauki swoiey: oświecił nam Swistych Pánstich/ oświecił Anyolow/ oświecił Chrystusa Pána/ oświecił Troycy Przenaswistego. Bo przez tego nauke poznawamy bogosławienstwo Swistych Pánstich/ poznawamy Anyolow/ poznawamy Hierarchie niebieskie/ poznawamy Chrystusa/ poznawamy wielug możności Troycy Przenaswistego. Toć daleko szerzej rozpuscita światłość swoia Thomas swisty/ niżeli to słońce niebieskie. Toć Thomas swisty Doktor Anyelski/ przechodzi in extensione luminis, w szerokim rozpuszczaniu światłości swoiey/ to słońce niebieskie. Toć tedy Thomas swisty jest lux mundi, światłością światá/ ale światłością/ najwyższą światłość niebieską we wszystkich rzeczach pomienionych przechodzącą.

Z tego Bogu chwala na wieki wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEN THOMASZÁ S. Doktorá Anyelskiego,

KAZANIE WTORE.

Tráfiło się w Piątek po pierwszey Niedzieli Postu.

Angelus autem Domini descendebat in piscinam, & mouebatur aqua, & sanabatur vnus. Ioan: 5.

Anyel Pániski zstepował do sadzawki, y poruszałá się woda, y ieden zleczonym zostawał.

Jako

Ale w Jeruzalem starym była sadzawka/ rozmaite leżące choroby: tak w Jeruzalem nowym/ Kościele s. Kátholickim/ jest jedna sadzawka w ścianach chorych wzdrowiająca. Chrześciance w Chrystusie Namilży. Ta sadzawka inſza nie jest/ tylko nauka o rzeczach Boſkich/ to jest/ Theologia ſwiata. Jako abowiem sadzawka/ jest jedno z rozmaitych ſrzodeł zgrómadzenie: tak nauka Theologię ſwiałę w Kościele Bożym/ jest jedno nauki/ z rozmaitych ſrzodeł/ to jest/ z Doktorów Świałych/ zebranie: jest tu woda/ która z onego głębokiego ſrzodeła/ z Auguſtyna ſwiałego wypłynęła: jest tu woda/ która z czystego ſrzodeła Zietonyma ſwiałego wypłynęła: jest tu woda/ która z ſłodkiego ſrzodeła Ambroſzego ſwiałego wyſła: jest tu woda/ która z obſkiego ſrzodeła Grzegorza s. początek ſwoy wzięła: ſa tu wody/ które ſię z Greckich onych ſrzodeł/ Chryſtoſomá/ Bazylego/ Grzegorzow/ Damaſcena/ y inſzych rozmaitych Doktorów/ obſciebie zbiegły. Do oney ſadzawki Jeroſolimſkiej zſtepowal Anyol/ y poruſzeniem ſwoim dawał moc wodzie oney/ aby była rozmaitych chorob lekárſtwem. Angelus Domini deſcendebat in piſcinam, & movebatur aqua, & ſanabatur vnus, quacunq; detinebatur infirmitate. Anyel Pańſki (práwi) zſtepowal do ſadzawki, y poruſſá á ſię woda, y zdrowym zaſtawal ieden, ná iá' a' olwieł chorobá. A do tey naſzey ſadzawki/ noſzey nauki Theologię ſwiałę/ wſtąpił ieden Anyol/ y dał tey nieiake moc/ do leżenia wſelákich rozumu ludzkiego chorob. A cóż to za Anyol? Śmierle mówi/ że nie inſzy tylko Doktor Anyelski/ Żákonu Dominitá ſwiałego/ Thomaś ſwiały. Potáże to naprzód ná teraznięſzy Kazaniu/ iż Thomaś ſwiały z Aquinu/ żył na tym ſwiecie był Anyolem; potem potáże/ iż ten Anyol wſtąpił w ſadzawka nauki Theologię ſwiałę/ ruſzył tá woda/ to jest/ dał tey nieiake moc na leżenie wſelákich rozumu ludzkiego chorob. Będzie to tu cze y chwale Bożey/ a tu zbudowanui naſſemu.

Iż Thomaś ſwiały z Aquinu/

żył na tym ſwiecie / był iednym Anyolem; takim dowodzę dyſkurſem. Według Filoſofá/ Anyol jest to ſubſtancia abſtracta á materia, jest ſubſtancia; a od wſelkiej máterey odſtrychniona. Ale tak jest/ iż Thomaś s. z Aquinu/ był abſtractus á materia, był nieiake od máterey odſtrychniony. Tóć Thomaś ſwiały żył na tym ſwiecie był Anyolem ziemſkim. Iż Thomaś ſwiały był abſtractus, odſtrychniony od wſelkiej máterey/ dowodzę: á naprzód/ że był abſtractus á materia Individuali. Wyſokie w domu zacnym wrodzone/ honory/ y bogactwa tego ſwiata/ ſa to materia Individualis: bo Individuo, człowiekowi w oſobliwoſci wziętemu/ ſłuży: wyſokie wrodzenie zdobi/ honor wynoſi/ bogactwa ſięgaſliwym według ſwiata czyni. Dótego/ gdyby te rzeczy nie Individuo, ale ſpeciei, nie człowiekowi w oſobliwoſci/ ale człowiekowi w poſpolitoſci ſłużyły; użby wſyſcy ludzie musieli być wyſoce wrodzeni/ wſyſcy ná godnoſci/ wſyſcy bogáci/ wſyſcy iednákowo dárámi przyrodzonymi obdárzeni. Ale nie jest tak: nie wſyſcy te rzeczy máia: Tóć tá materia non ſpectat ad ſpecie, ale ad Individuum; á zátym ſłuſnie ſię názwáć może materia Individualis, á nie Specifica. Ale tak jest/ iż Thomaś ſwiały z Aquinu/ był abſtractus ab hac materia, był odſtrychniony od tey máterey. Tóć Thomaś s. był odálony á materia Individuali, od máterey człowiekowi w oſobliwoſci ſłużacey. Iż Thomaś ſwiały był od przyrzeczonych rzeczy odſtrychniony/ tak potáżura. Mácie wiedzieć/ iż Anyolowie ſa od Paná Boga ſtworzeni cum materia Individuali, to jest/ z dobrámi Anyolom w oſobliwoſci náleżącymi. Tak abowiem mówi Pan Bog do Anyola pierwſzego. Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore, in delicijs paradysi Dai fuiſti. Omnis lapis pretioſus operimentum tuum, ſardius, topazius, & iaspis, chryſolithus, & onyx, & beryllus, ſaphyr, & carbúculus, & ſmaragdus, aurum opus decoris tui. Ty ieſteſ (práwi) pieczęcia podobieńſtwa, pelen mądroſci, y doſko-

Execheſis
28. Cap.

náły w

nąty w piękności, w rozkoścach Ráiu Bo-
jego h. i. e. i. : wśelaki kámién drogi przy-
krycie twóie, sárdym, topázus, y i. i. s. i. s.
chryzolitus, &c. Przez te drogie ká-
mienic/rozumieis Doktorowie św. a. c. i.
laski Boże/ y dary Duchá swiętego/ w
których Pan Bóg Anyołow stworzył.
Coż się stało? Lucyfer y adharenci-
iego/ stał się quid concretū ad ma-
teriam individualem, non abstra-
xerunt se ab hac materia, nie odda-
li się affektem od tej materyy/ wie-
cey się w niej wchołali niż w samym.
Panu Bogu: Anyołowie zaś dobrzy/
nie byli quid concretū cum hac ma-
teria, nie zostali ich affekt z tą maté-
ryą/ abstraxerunt se, odstřychneli
miłość swoią/ wola swoią/ od siebie y
od tych swoich dobre; á obrócili się ca-
le ku P. Bogu. O czym tak pięknie
Augustyn święty mówi. Angeli in-
commutabili & ineffabili pulchri-
tudine Dei, cuius sancto amore in-
ardescunt, omnia quae infra sunt,
seque ipsos inter illa contemnunt;
ut ex toto quod boni sunt, eo bono
ex quo boni sunt, perfruatur. Any-
ołowie (práwi) nieodmienney y niewypo-
wiedzianey piękności Boskiej, swiętą mi-
łością goreia, wśytkimi niższymi rzeczá-
mi, y soba miedzy tymi gárdza, áby całe
tego dobrá, z którego dobrymi są, záży-
wali. Jako Anyołowie wrodzili się cū
materia individuali, to jest/ z pomiesz-
nionymu dobrámi; tak się y ludzi wie-
le rodzi in materia individuali: bo
w zacnych domách/ bo w honorách/
bo w bogactwách/ bo w rozmaitych
przyrodzonych dárach. Jedni tedy
stali się quid concretū, z rásztą się
z tymi dobrámi/ gdy się w nich zby-
tnie Kocháia/ y czystość dla nich Pá-
ná Boga swiętego przez grzechy odstę-
puia. Thomáš s. z Aquinu/ nie złych
ale dobrych Anyołow wtę mierzé ná-
śladował. Wrodziwszy się in mate-
ria individuali, bo w domu wysokim
Zrąbiow z Aquinu / wrodziwszy się
przy bogactwách domu swiętego wiel-
kich; áby P. Boga swiętego záżywał
ná wielki/ abstraxit se ab his omnib⁹,
oddalił się od tego wśytkiego. Bo w
młodości swięty wstąpiwszy do Zako-
nu Dominiká swiętego/ pogardził do-
mem swóim wysokim/ zacnością go-

śności swięty/ życie swóie pod iármio
posłuszeństwa oddawaiać: pogardził
wśytkimi bogactwý y mąistnościami
swoimi/ które tylko miał y mógł
mieć na tym świecie/ á to czyni-
ąc ślub wbośtwá Zakonnego: prawie iako
dobrzy Anyołowie/ o których powie-
dział Augustyn święty. Omnia in-
tra se, & seipios contemnūt, ut Deo
perfruantur: tak y Thomáš święty/
wśytkim swóim y soba samým dla P.
Boga swiętego pogardził. Tóć tedy
był modo Angelico á materia indi-
viduali abstractus, był od materyy
człowiekowi w osobliwości służący/
oddalony.

Powtóre: iż też był abstractus á
materia specifica; dowodzi. Mate-
ria specifica hominis, może się ná-
zwąć potentia ad generandum, moc
do rodzenia. Tá ábowiem omni speci-
ei humanæ, wśelkiemu człowiekowi
należy. Ale tak jest/ iż Thomáš s. był
od tej materyy abstract⁹, oddalony;
oddalił się od niej per votum Casti-
tatis in Religione, przez ślub czysto-
ści w Zakonie Dominiká s. Tóć tedy
był abstractus á materia specifica,
był odstřychniony od materyy czło-
wiekowi w pospolitości należący. A
nie ledziako był abstractus, oddalony/
ale tak iako Anyoł. Anyoł nie tylko
nie ma potentiam proximá ad gene-
randum, mocy bliższej do rodzenia/
ale też ani remotam, ani mocy dale-
kiej. Podobnym záprawdą sposobem
y Thomáš święty/ nie tylko nie miał
potentiam proximam, iako też y in-
szy Zakonnicy/ ślub czystości wieczney
czyniac; ale náđ inśyich to miał/ że
nie miał ani potentiam remotam,
to jest/ ani pobudki do rośkośy ciała.
Słuchaycie o tym Zistoryey żywota
tego. Luteriam Parisiorum mitti-
tur, quem Fratres in itinere per vim
captum, in Arcem Castri S. Ioannis
perducunt: ubi variè exagitatus, ut
sanctum propositum mutaret; mu-
lierem etiam quæ ad labefaciendam
eius constantiam introducta fuerat,
cycione fugavit. Mox beatus iuue-
nis flexis genibus ante lignum Cru-
cis orans, ibique somno correptus,
per quietem sentire visus est sibi ab
Angelis constringi lumbos: quo ex

Lib. 2. de
Civit. Dei
Cap. 22.

tempore omni postea libidinis sensu caruit. Do Páryjá (práví) byl od Przelozomych swoich postány, ktorego Bráćia iego w drodze moca pojmanysy, ná Zamek Iana S. zaprowadzili: gdzie rozmáćcie kussony, áby byl swiete swoje przedřianuziećie odmienit, niewiásle tež ltorá ná skáze státecznoći iego wprawádzona bytá, głownia ognista od siebie wygnat. A potym prátko gdy Młodzieniec swiaty padłšy ná kolána, goraco się przed Krzyżem š. modlił, y gdy w tym záfnał, czuł przez sen, iż mu Anyolowie biadrá wiazáli; od ktorego potym času, nigdy do ciála pobudki żadney nie czuł. Toć tedy prawna rzecz/ iż Thomáš š. byl abstract⁹ á materia, šs individuali, & specificá, to iest/ od mátereyey cłowiekowi y w osobliwóći y w pospolitóći należącey. A zátym prawna rzecz/ iż Thomáš swiaty/ żyjąc ná tym swiecie byl prawdziwie Anyolem.

Nás zaś ten Anyol zřtápił do tey Sadzawki/ náuki Theologieczney; y poruřšywsy iá/ dáł iey moc do legenia rozmáitých chorob: iuř obaczmy. Záprawda przystápił do tey Sadzawki/ to iest/ Theologiey Swiatey. Bywáis niektorzy Doktorowie tácy/ ktorzy položywsy konkluzyá/ ábo náuka iáka: przydáis. Hęc est contra communem doctrinam. Tá náuka, šs konkluzyá, iest moia własna, przeciwno innym wszystkim. Drudzy zaś položywsy konkluzyá swoie/ przydáis: Hęc est nullius: Zaden tak nie náucza, tylko ia. To ći/ y tym podobni/ non descendunt in piscinam, nie zřstepis do sadzawki/ do Theologiey: ále zřsobá iákaš woda nowa/ náuka Theologiezna przynosá. Nie tak ten Anyol/ Thomáš swiaty/ descendit in piscinam, przystápił do stárey náuki Doktorow Swiatych. Przebieżcie wszytka summa Theologiey iego/ á obaczycie/ iż przy káždy prawie konkluzyey przydáie: Ita S. Augustinus, ábo tež/ Ita S. Hieronymus, ábo ita S. Gregorius, ábo ita S. Ambrosius, ábo ita S. Chrysosthomus, &c: tak náucza Augustyn swiaty/ tak Hieronim š./ tak Grzegorz š./ tak Ambroży swiaty/ &c. Toć tedy iásna rzecz/ że descendit in piscinam, zřtápił do tey sadzawki/ do náuki Doktorow Swi-

tych. Iż zaś poruřšywsy te wody dysputácyami swoimi/ dáł iey moc ná legenie rozmáitých chorob; dowodzis. Pismo Swiete Noemu przypisuje poczátek wprawowania roli. Coepitque Noë vir agricola, exercere terram. Pytáis się Tłumácz Pisma š. czemu to Pismo swiete Noemu przypisuje/ że on poczáł być oraczem? Widyc y Raim przed nim byl oraczem? Et Caim fuit agricola. A odo-
Gen: 3.
Gen: 4.
powiáda is ná to Epozycorowie: Ażkolwieł przedtym ziemié wprawowano/ iednáť iż Noe naprzód wymyřł instrument/ to iest/ plug/ ktorzyby woly ciągnely/ y tak ziemié wprawowały; przeto Noemu Pismo swiete przypisuje/ że on naprzód poczáł ziemié oráć. Toż Pismo swiete opisując poczátek ziemié/ tak mowi. Terra autem erat inanis & vacua. A Theodozyon przelożył: Terra autem erat inanis & nulla. Aquilá zaś czyta. Erat nihil & nihilum. Bytá nie. Pytá is się Tłumácz Pisma swiateg/ czemu to ziemiá byla próżna/ y zgóla nie? Odpowáda piśtnie Hugo Cardinalis. Erat sine dispositione. Ażkolwieł ziemiá miała w sobie wiele rzeczy; iednáť iż bez wřřelákiego porzádku/ że bez piśtnóći/ że byla ciemnościami pokryta; przeto byla inanis & vacua, byla zgóla iákoby nic: áż dopiero kiedy Pan Bog zgromádził wody ná miejsce iedno/ kiedy facta est lux, kiedy ziemiá ořwiećil/ tak/ iż iey ludzie wřřwáć mogli; dopiero Pan Bog iákoby znowu ziemiá stworzył. Co o ziemi powiedziano/ to o náuce Theologiey Swiatey mowić możemy. Sapientia abscondita & thesaurus inuisus, quæ utilitas in utrisque? Madrość zákryta y skarb niewidziany, á ná co się oboie przydáda? A Lyránuś nář przydáie. Quasi dicat nulla. Madrość zákryta, iákoby nic. Ażkolwieł tedy náuka Theologiey Swiatey przed Thomášem swiatym byla w sobie wielce zdrowa; iednáť/ iż byla iákoby abscondita, zákryta/ trudná; bo sine ordine, sine dispositione, bez porzádku/ bez piśtney dyspozycyey/ zgóla bez swiáćlóći; przeto mocy tákiey nie miała ná legenie chorob rozumu ludzkiego. Ten naprzód Anyol Tho-

mař

maś święty iako drugi Tioe wymy-
śli instrument/ to jest/ Methodum
tradendi Theologiam: ten naprzod
ordynował/ dysponował/ naukę Do-
ktorów Świętych: ten też dał swia-
tłość/ to jest/ łączność do pojęcia. Tote-
dy ten Anioł Thomasa świętego/ zsta-
piwszy do tej Sadzawki Theologicy s.
ruszywszy nas/ dał też moc do leczenia
chorob rozumu ludzkiego. Tylko
jest różność między tą teraźniejszą
Sadzawką/ a między tą Jerozolim-
ską Sadzawką; iż w tamtej/ tylko sa-
nabatur unus, oraz się ich wiele nie
leżyło/ ale tylko jeden: w tej zaś Sa-
dzawce/ Theologicy święci od Tho-
masa świętego napisanej/ wszyscy się
na rozum chorujący/ oraz leczyć mo-
gą. Niech przystąpi do tej Sadzawki
chorujący na rozum Ateista, lubo-
wzięcie lat trzydzięci/ ale kilka tysięcy
lat choruje/ y niech się opłocze w
Quaście Thomasa świętego/ de E-
xistentia Dei; sanabitur, zaraz przy-
stąpi Idololatra, to jest/ chwalący
wiele Bogów; y niech się opłocze/ w
Quaście Thomasa świętego: de
Deo Vno, o Bogu jednym; sanabi-
tur, złączonym zostanie. Niech przy-

stąpi do tej sadzawki/ niewiem iaki A-
ryanin; y niech się opłocze w Quaście
Thomasa świętego/ de Deo Tri-
no, o Trojcy Przenaświętszej; sana-
bitur, ozdrowieje. Niech przystąpi
do tej sadzawki Jyd xporny/ y niech
się opłocze w Quaście Thomasa s.
de Incarnatione Verbi Divini, o
Wcieleniu Syna Bożego; sanabitur,
ozdrowieje. Niechay przystąpi Lu-
ter/ Kalwin/ y inzy którykolwiek He-
retyk/ y niech się opłocze w Quaście
Thomasa świętego/ de Augustissimi
Eucharistiae Sacramento, o
Przenaświętym Sakramencie; sa-
nabitur, ozdrowieje. Niech przysta-
piży y nieznocliwie żyjący Katholik/
y niech się opłocze w Quaście Tho-
masa świętego/ de Virtutibus; sa-
nabitur, złączonym łączno zostanie.
Jednym słowem: nie maś takiej cho-
roby rozumu na świecie/ którejby ta
sadzawka/ Theologia święta od Tho-
masa świętego napisana/ łączno zle-
czyć nie mogła. A zatem iż nam Pan
Bóg z miłosierdzia swego/ posłał do Theologicy świę-
tej takiego Anioła: niech mu
będzie za to cześć y chwala
na wieki. Amen.

NA DZIEN ŚWIĘTEGO IOZEF A

Oblubieńca Panny Przenaświętszej, KAZANIE PIERWSZE.

Tu fabricatus es auroram & solem. *Psal: 73.*
Tyś zbudował jutrzennę y słońce.

Cantic. 6.

JEST Panna Przenaświęta
Jutrzenną/ jest y **CHRISTUS**
Pan/ Słońcem. Chrzestanie
w Chrystusie Namitły. Jest
mówi Panna Przenaświe-
ta Jutrzenną: bo ten tytuł Piśmo
święte dało/ mówiąc: Quae est ista
quae progreditur quasi aurora con-
iurgens. I którą to jest posiepnia-
jąca Jutrzenną wschodzącą? Jest też y

Chrystus Pan Słońcem: bo y temu
ten tytuł przypisuje Prorok/ mówiąc:
Orietur vobis Sol iustitiae. Wznidzie
wam Słońce sprawiedliwości. Te dwie
świata/ Jutrzenną y Słońce/ MA-
LA 4, y IER 23 Chrystus/ wielce nam
są potrzebne: bo komu te dwie swia-
tła iasnością łaski swojej świecą/ ten
w ciemnościach wiecznych siedzieć nie
będzie na wieki. A tóż nam prośbę/
te dwie

Psal: 37.

te dwoie tak wiele potrzebne swię-
tła zbudował: Smiele mówić mogą
do Boga Oycę niebieskiego. Tu fa-
bricatus es Auroram & Solem. Ty
Boże Ojcie był budowniczym, cieśla, po-
częty w żywocie Iutrzenki, y początku
Stońca: tyś zbudował M A R I O y
Chrystusa. Słuchajcie rzec mogą y do
Józefa świętego. Tu fabricatus es
Auroram & Solem. Ty Józefie s. był
budowniczym y cieśla Iutrzenki y Stoń-
ca: Młórey P. y Chrystusa: boś ty
zawiaďował / tyś był opiekunem ży-
wota Chrystusowego y Przenaswieś-
kiej Panny. Lecz którymż Instru-
mentami ten Ciesła budował te bu-
dynki: Każdy porządny Ciesła rzecch
osobliwie Instrumentow zająwa do
wystawienia budynku swiego. Na-
przód zająwa Idzami albo Exemplar-
zami / który sobie wprzód w intelekcie
swoim wystawia: tak bowiem y Silo-
zof powiedział: Domus ad extra fit
a domo ad intra. Powtórę / zająwa
miary; bez tej abowiem rowne / kształ-
tnego / mocnego budynku nie wysta-
wi. Potrzebie / zająwa siekiery / albo
topora / którym drzewa cieś / odcina
seki / y inże do budynku niepotrzebne
cząści. Miałże też dzisiajszy ten Cies-
ła Józef święty / ten pomieniony tro-
jaki Instrument / do budowania ży-
wota Chrystusowego y Panny Prze-
naswieśkiej? Pokazuje nań teraznie-
szym Kazaniu / iż miał. Bądźcie to ku
czci y chwale Bożej / a ku zbudowa-
niu nasemu.

CO się tćnie naprzód pierwszego
Instrumentu / to jest / Idzami
operis Exemplarzami; iż ten miał świę-
ty Józef / do budowania budynków
swoich; dowodzą. P. Bog Wpęch-
mogący ma ab aeterno Idzami omniū
rerum, ma w rozumie swoim exem-
plarze wszystkich rzeczy / y używa Pan
Bog tych exemplarzów ludziom w
czystości żyjącym. Ale tak jest / iż Jo-
zef święty żył w czystości Pánienstey.
Toć mu P. Bog exemplarz / temu do
budyńku potrzebnego / użył: toć
miał ten pierwszy instrument / Idzami,
według którego budował żywot Chry-
stusow y Panny Przenaswieśkiej. Iż
P. Bog ludziom w czystości żyjącym /
używa exemplarzów swoich / dowodzą.

Jest P. Bog iako przeczoczyste zwier-
ciadło / które iasnie reprezentuje w hy-
stkie rzeczy: w nim się wszystkich rzeczy
Idzami, albo exemplarze znajdują. Jako
tedy / gdyby się w takim zwierciadle
stworzonym wyrażily species albo ex-
emplarze różnych rzeczy; nie wyrażi-
lyby się potym te species, w grubey i-
stey materyy / przeciwko zwierciadłu
postawionej: ale by się wyrażily w
przechoczystym szkle / przeciwko zwier-
ciadłu postawionym. Także też y to
Zwierciadło niestworzone Bog / nie
wyraża swoich exemplarzów / to jest /
swoich wiadomości / w rzeczach mater-
yalnych / grubych; to jest / w ludziach
według ciała żyjących: ale te wyraża
w rzeczach czystych / w sercach Pánien-
stych. Jednym słowem / tym Bog u-
żywa wiadomości swoich Boskich /
której rozkoszy ciała nie zna / ale w
czystości Pánienstey żył. Co iasnie
wyrażil sam Chrystus Pan y Mátheus
s. mówiąc: Simile est regnum
caelorum decem Virginibus. Podo-
bne jest królestwo niebieskie dziesięciom
Pánnom. Czemż bowiem nie mówi:
podobne jest Królestwo niebieskie
Wdowom / Młozakom; ale tylko mo-
wi / że jest podobne Pánnom? Zapra-
sodę dać tym znać / iż tylko się w Pán-
nach samych wyrażają podobieństwa
Królestwa niebieskiego: to jest / one
species, one wiadomości / które w
Królestwie niebieskim / to jest / w sa-
mym Panu Bogu świecą. Piśnien to
wszystko wyrażil S. Clemens Alexandri-
nus. Quomodo fieri potest, ut qui
victus fuerit a voluptatibus, Domino
assimiletur, aut Dei habeat cog-
nitionem? Mens enim quae est mun-
da, & ab omni vicio libera, est quo-
dammodo apta ad Dei potestatem
suscipiendam, cum Divina in ea af-
surgat imago. Iako to (prawi) by-
dż. może, aby kto cielesnymi rozkoszami zwy-
ciażony, przysiał podobieństwo Boskie, albo
jeby miał wiadomość Boską? Dusza bo-
wiem która jest czysta, y od wszelkiego
wysłupku wolna, sposobna jest do przyia-
ciański Bożej: gdyż w duszy takiej, Bo-
ski pomysł obraz. Iż zaś Józef s. żył
w czystości Pánienstey: słuchajmy
Bernardyna świętego Senenstiego /
tak nauczającego: Quomodo cogi-

Matt. 25.

Libro 3.
Stron:
Cap. 4.

Sermo: de
S. Ioseph.
tate potest mens discreta, quod Spi-
ritus S. tantâ vnione vniret menti
tantæ Virginis aliquam animam,
nisi virtutum operatione simili-
mam? Vnde credo Ioseph fuisse
mundissimū virginitate, vt esset ad-
iutoriū simile Virgini. Iako (prawi)
y pomyślić może duszą rozumna, żeby był
miał Duch S. z taką Panną łączyć iaka
duszę, ktoraby tej Pannie nie była w cna-
tach bärzo podobna? Zkądże wierze, iż
Iosef S. był w naczyszym Pannieństwie;
aby tak był pomocą Natwistsey Pannie
podobna. Zsetelniey iestże o tym po-
ważny Gerson. Sicut decuit vt Virgo
summā puritate niteret: sic decuit,
vt haberet suo modo parem. spon-
sum purissimum, qui cum perpetua
Virgine, virgo permaneret. Iako
przytłato, aby Panna onā najwyższą cys-
tostcią świecił: tak przytłato, aby mi-
łā swoim sposobem równego sobie Oblu-
bieńcā naczyszego, ktorzy z wieczną
Panną w pannieństwie wiecznym zostawali.
Jasna tedy rzecz / iż Iosef S. miał
Idzias, Exemplarze / według ktorych
budował żywot Chrystusow y Panny
Przenaswistsey.

A iakoż mu ich wzywał Pán Bog?
Odpowiadam. Ażkolwiek mogli sam
przez się immediate, osobliwie iedną
wzywał mu ich przez Anyolow swoich
świstych. Trwożył soba Iosef świst-
cy widząc Pannę brzemiennā / y my-
śli / czy ma daley o tej Pannie zawi-
dować: alie mu Pán Bog przez An-
yolā imprymie wiadomość / iako się
ma w tym razie sprawować. Ecce An-
gelus Domini apparuit in somnis
ei dicens: Ioseph fili David, noli
timere accipere MARIAM coniu-
gem tuam: quod enim in ea natum
est, de Spiritu sancto est. A oto [prá-
wi] pokazał się Anyol Páński we śnie I-
osefowi, mówiąc: Iosefie Synu Davi-
dow, nie bój się wziąć MARYET Mat-
ronki twoiej: co się bowiem w niej wro-
dziło, z Duchā świstego iest. A sprawa-
wał się w budowaniu tego budynku,
według tej wiadomości Iosef s. Tak
bowiem świadczy Ewāngelistā świst-
cy: Exurgens autē Ioseph a somno,
fecit sicut pręcepte ei Angelus Do-
mini, & accepit coniugem suam.
Porwstawszy ze snu Iosef, uczynił tak iako

mu Anyol rozkazał. Znowu Iosef S.
gdysie Herod turbaue / y szukał na z-
bić Dziecięcia Nowonarodzonego /
niewie iako ma daley budować / to iest /
zawiadować o żywocie Przenaswist-
sey Panny y Chrystusa Pána. Alie
mu znowu P. Bog przez Anyolā im-
prymie Idzias, według ktorey ma
się sprawować: Angel⁹ Domini ap-
paruit in somnis Ioseph, dicens: sur-
ge & accipe puerum & Matrem eius,
& fuge in Aegyptum, & esto ibi, vi-
que dum dicam tibi. Anyol Páński
pokazał się we śnie Iosefowi, mówiąc:
wstań, weźmij dzieciatko y matkę jego, y
ucieka y do Egiptu, y bądź tam póki in-
czy nie rozkaze. A budując Iosef świst-
cy według tego exemplarza żywot Pá-
niński y Chrystusow. Tak bowiem
mowi Ewāngelistā świsty. Qui con-
surgens accepit puerum & Matrem
eius nocte, & secessit in Aegyptum:
& erat ibi vsq; ad obitum Herodis.
Ktory (prawi) porwstawszy wziął dziecia-
sko y Matkę jego w nocy, y ułapił do Egi-
ptu: y mieszkał tam aż do śmierci Hero-
dowey. Budując iuz przez kilka cz-
asow w Egypcie żywot tej Jutrzenki
y Stoncā / to iest / Przenaswistsey
Panny y Chrystusa Pána: gdy nie-
wiedział iako daley budować / to iest /
zawiadować o żywocie Przenaswist-
sey Panny y Chrystusa Pána: znowu
mu Pán Bog posyła przez Anyolā
Idzias, albo Exemplarz budowania.
Tak bowiem wspomina Ewāngelistā
świsty. Defuncto Herode, Angelus
Domini apparuit in somnis Ioseph
in Aegypto dicens: Surge & accipe
puerum & Matrem eius, & vade in
terram Israhel: defuncti sunt enim,
qui querebant animā pueri. Wstał
y weźmij dzieciatko y matkę jego, y po-
dź do ziemi Izraelskiej: umarli bowiem ci,
ktory szukali na śmierć dzieciatka. A
budował Iosef s. według tego exem-
plarza. Tak abowiem opisuje Ewān-
gelistā świsty. Qui consurgens ac-
cepit puerum & matrem eius, & ve-
nit in terrā Israhel. Ktory (prawi) po-
wstawszy wziął dzieciatko y matkę jego, y
pryszedł do ziemi Izraelskiej. A tak
po wszystkie czasy zawiadowania Iose-
fowego / o żywocie Naswistsey Pá-
ny y Chrystusa Pána / kiedykolwiek

Matth: 2.

Matth: 2.

Jozef s. potrzebował takiej informacyey abo Exemplarza do budowania / zawęzł mu go Pan Bog abo sam przysłał / abo przez Anyoły przysłał : według których Exemplarzów / tak budował Jozef święty pomienione budynki / iż mu w tym żadne mądrości ludzkie przeszkodzić nie mogły.

Kiedy Pan Bog Mójżesz y Aarona czynił budowniczymi domu Izraelskiego / dał im w ręce laski / iako by mówić : ta laska Mójżeszu y Aaronie / dom inoy Izraelski budować będziecie. Poczynając tedy budować rzucił przed Pharaonem laskę Aarona / ktora się w węże obrociła. Tym czasem / iż znacznie poczęli budować dom Izraelski / czarnoksiężnicy chcąc to budowanie plować / rzucili też laski swoje przed Pharaonem / ktore się także w węże obrociły : przemógł jednak wąż Aarona y Mójżesza one węże / y pojął je. Tak bowiem dać znać Pismo święte. Sed deuorauit Virga Aarona, Virgas eorum. Ale pojął laski Aarona w laski ich. A tak ta laska / ktora się w węże przemieniła / budowali ci dwaj budownicy dom Izraelski. Podobna rzecz uczynił Bog Wszechmogący z Jozefem świętym : dał mu laskę w ręce / aby nią budował to Jutrzenka y Słonce : to jest / zlecił mu staranie y opiekę o Niewiastę Pannę y Chrystusa Pána. Rzucił tedy ta laska Jozef święty / to jest / miał staranie o Niewiastę Pannę y Chrystusa Pána : alie się ta laska w węże obrociła. Coż to za wąż? Wąż znaczy mądrość : ktore prudentie sicut serpentes. Młoda Bostka laska Mójżesza w węże się obrociła ; y Jozefa świętego także staranie o Niewiastę Pannę y Chrystusa / za sprawą Bostki / wzięm się stało : to jest / mądrością prawnie Bostki mądre było : bo mu wyczył Bog Wszechmogący Idęas, Exemplarzów. Ale coż się stało? Miał też iakoby Czarnoksiężnik Herod / druga laska / drugie staranie : ktora laska / chciał zepsować to Jutrzenka y Słonce / to jest / chciał zgładzić y zabić Chrystusa : y ta się laską obróciła w węże / to jest / w mądrość światową : bo mądre Trzech Króli wysłał do Betleemu

mówiąc : Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis renunciate mihi, ut & ego veniens, adoram eum. Idźcie a pytajcie się pilnie o dzieciatko, a gdy go zna, dziecię, oznajmicie mi, abym się y niemu pokłonił. Chytry wąż / to jest / chytra tego mądrość. Jednak wąż Jozefow przemógł przeciwko wężowi Herodowemu / to jest / mądrość Jozefa s. / przemogła mądrość Herodowa. A tak ta laska starania swego Jozef s. budował grunsownie Jutrzenka y Słonce / to jest / żywot Niewiastę Pannę y Chrystusa Pána. A zarym uził się rzecz / iż ten nasz Ciesla / Jozef święty / miał pierważy Instruement do budowania Jutrzenki y Słonce / to jest / miał Idęas, Exemplarze / sobie od Pána Boga wzięcone.

Co się tknie drugiego Instruementu / to jest / Menuram : iż miał y te Jozef święty / tak pokazuje. Kto poyrzy na przyćiebi / z których złożony był budynek żywota Niewiastę Pannę y Chrystusa Pána na tym świecie / obaczy iakno te przyćiebi bierzno między sobą nie iednaki / bierzno nierówne. Pierwsza przyćiebi była piękna y kształna / to jest / początek żywota Chrystusowego : bo gdy Niewiastka Panna w Betleem porodziła syna / Chrystusa Pána / wielce go wesóło wrodziła : weseliła się sama / weselili się Anyołowie / weselili się Paśnikowie / weselił się Jozef święty : iako wważy Chryzostom święty. Videns puerum natum, maxima exultatione repletus est. Widząc Jozef wrodzone dzieciatko, uradował się niezmierną radością. Ale druga przyćiebi / druga część żywota Chrystusowego / bierzno pierwszemu nierówna : iako wważy pomianiony Chryzostom święty. Sed rursus huic gaudio periculum grando successit, cum tota ciuitas turbaretur, ipse Rex fureret, & ad necem puerum quaereret. Znowu (prawi) po tym weselu, niebieszczęstwo wielkie nastąpiło, gdy się wszystko miasto turbało, Król się gniewał, y namierzył dzieciatką szukać. Bierzno te dwie przyćiebi / między sobą nie iednaki / bierzno nierówne. Znowu kształna y piękna przyćiebi żywota Chrystusowego

Matth. 2.

Exodi 7.

Matth. 10.

go / gdy

go, gdy Trzey Krolowie przyiachali/
y dziecieciu jako Bogu/ Gese z wpo-
minami oddawali/ Jozefa swiete-
go y Laswietsha Panna wzeli/ serca
swoie z Chrystusem zjednocyli. Ale
druga przycies barzo od tey rozna: w-
ciekac kaze Jozefowi y z Marka y
z dziecieciem do Egiptu: a wciekac
dniem y nocą/ w pogodę y w niepogo-
dę/ w zimno y w goraco. Zaisze to
nierowne między soba przyciesi. Zno-
wu pietna przycies/ gdy sie Anyol w
Egiptie pokazue Jozefowi/ z wygnania
na do Oyczyzny wrociec sie kaze. Lecz
przekto druga przycies barzo tey nies-
rowna: Audiens autē quod regna-
ret Archelaus pro Herode. timuit
eū ire. *Slyšac [prawi] Jozef, iż kro-
lowal Archelaus na miejscu Heroda-
wym, bał się iść do Oyczyzny. A tak i-
do dom z przyciesi zbudowany bywa/
tak żywot Przenaswietshy Panny y
Chrystusa Pána/ z rozmaitych aktow/
z rozmaitych przygod/ był zložony: z
przygod mowis/ y wesolych y niewes-
olych/ bo y z dobrych y zlych. Pátrzy-
myš/ co z tymi nierównymi przyciesi-
ami Jozef s. czynil? Czynil iako
Cieślá/ rownal miara te wšytkie przy-
ciesi/ zrownal wšytkie między soba/
y tak przeczacne budynki wystawil. A
což to za miara? Nie inša tylko con-
formitas ad voluntatē Dei, zgadzania
nie sie we wšytkim z wola Boża. Ta
miara rownal te wšytkie przyciesi.
Jozef swisty: wpatrujac bowiem
wola Boża/ wšytko mu rowno bylo:
tak mu widziec bylo wesole/ iako y
nie wesole przygody; tak mu bylo spo-
czywac/ iako y wciekac; tak mu bylo
na wygnaniu/ iako y w Oyczyźnie mie-
stac; tak mu bylo byc bogatym/ iako
y ubogim; tak mu bylo żyć w bez-
spieczestwie/ iako y w niebezpieczeń-
stwie. Jednų słowem/ zatórownie wšy-
tkie przygody od P. Boga przyjmował.
Nie pobladze/ gdy w tey mies-
rze Jozefa s. przyrownam do Oblu-
bienice niebieskiej. Wzywa tam gła-
si iednego Oblubienicę do Ogrodu
swoiego/ y wiatru pulnocneg/ y wia-
tru poludniowego: Surge Aquilo,
veni Auster, perfila hortum meum.
*Pomyslań pulnocny wietrze, przydź y polu-
dniowy, przemiej ogród mój. Cztery są**

osobliwie iakoby przyciesi / z ktorych
jest ten wšytek świat zložony: Ori-
ens, Occidens, Auster, & Aquilo.
Wschod/ Zachod/ Poludnie/ y Pul-
nocy. Te przyciesi/ osobliwie gese
poludniowa y pulnocna / są między
soba nierowne: Poludnie jest iasne/
Pulnocy zaś ciemne: wiatr poludniowy
wy cieply/ cichy/ przyjemny/ a zátym
wesoly; wiatr zaś pulnocny/ glosny/
zimny/ przykry/ a zátym y smutny.
Ponieważ tedy te dwa wiatry/ tak są
między soba rozne/ pyta się Justus s.
czemu Oblubienicę obu tych wiatrów
iakoby iednego wzywa? Surge Aqui-
lo, veni Auster, perfila hortum meū:
czemu nie mowi / perfilate hortum
meum. *Przemiejcie ogród mój. A o-
powiada tenże Swisty. Quoniam
vult in duobus aduertitur. Iakoby
rzekł: Oblubienicę te dwoie przyciesi
barzo między soba rozne zjednocyla/
to jest zrownalá. A ktoreyze miary
do tego zaiyla? Nie inšey zaisze/ tylko
zgadzania się z wola Boża. Wpatru-
jac bowiem wola Boża / iednáto iey
bylo przyjmowac wesole y nie wesole
przygody; iednáto wdzieczne y przy-
kre; iednákie iey bylo szczęście y nie-
szczęście: przetož obu wiatrow iako
iednego / do siebie wzywa. Takci y
naš Cieślá Jozef swisty/ przyciesi
między soba barzo nierowne/ szczęście
y nie szczęście/ wesole y smutne przygo-
dy/ między soba rownal: to jest/ zató-
rownie wšytko od P. Boga przyjmował.
A zátym miał ten budowniczy
naš Jozef s/ y drugi Instrument
do budowania Juerzenki y Slonca/
miał mowis miara/ zgadzania się z
wola Boża.*

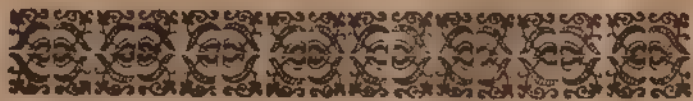
Co się tynie trzeciego Instru-
mentu: y siekiera abo topór/
widze w taku Cieśle našego/ Jozefa
swistego. A což to prosi za siekier-
ą? Nie inša/ tylko miłość bliźniego:
wielkie bowiem ma podobienstwo mi-
łość do siekiercy. Będzie owo drzewo
chropowate/ saktowate; niechże ieno
cieślá weźmie ostrą siekiera w rące/
wnetże siekiera odetnie wšytko co
drzewo špatne czynilo / wnet drzewo
piśnym wczym. Czyli tegož nie spia-
wuje/ prawdziwa bliźniego miłość?
Zaisze nie inaczey. Niech będzie bliźni-
chropo-

Gen: 44.

chropowaty/ szpetny/ to jest/ niech ma występki y złe obyczaje: miłość bliźniego wzięto to od niego: bo kto bliźniego prawdziwie miłuje/ ten wymawia/ ogradza/ y iako może złe rozumienie wybiła z głowy nieprzyjaznych ludzi. Który tedy człowiek z miłości bliźniego nie głosi defektów jego/ ale je znosi/ ale je pokrywa: ten nosi siekiera miłości bliźniego w rękach swoich. Czy nosiłże w rękach swoich tę siekierę Józef święty? Wnieźże zrozumiecie. Chceć Józef Patriarcha doznać/ jeżeli też Bracia jego mieli miłość przeciwko Bratu najmłodszemu Beniaminowi/ zajęł takiego sposobu. Raz zaś nasłuch worphenice Beniaminowi/ a między pszenicą wrzucił kubeł jęczmienia/ z którego sam piał. Wywiada Bracia z miast/ alic pogonia za nim. Quare reddidistis malum pro bono, scyphus quem furati estis, iose est quo bibit Dominus inebriatus. Zemiście złym za dobre oddali, kubeł któryście ukradli, ten jest z którego Panno piie. Pozna się oni Bracia ścawiać/ trząść/ mówiąc/ że go nie poznali: alic gdy przysli do woru Beniamin/ znalazł kubeł w worze jego/ y rzekł: Filius Rachel, quae furata est idola, & ea negavit. O zaście Syn wrodził się w Matce/ Rachel matka jego/ potrażli bałwany Ojcu swemu/ a przecie się zaprzęła: y ten zły człowiek Beniamin/ ukradł kubeł/ a przecie się zaprzęł. Poznał w tym Józef/ iż prawdziwey przeciwko niemu nie mieli miłości: bo zaraz obaczywszy kubeł w worze braterskim/ posadzili go o kradzież. A kiedyby byli mieli miłość prawdziwą braterską/ iacoby go byli ochronili. Jeżeliby byli: spadł ten kubeł ze stołu w zboże/ podrzucił go ktoś/ albo iakim innym trafunkiem dostał się do onego woru. Niemowili tak: bo siekiera miłości bliźniego w rękach swoich nie mieli. Podobnie go sposobu zajęł Bog Wszechmogący

na Józefa świętego. Chceć abo wiem doznać/ jeżeli ma prawdziwą bliźniego miłość: nasypał pełen wor Beniamin pszenicą czystą: to jest/ napelnił Naswicię Panny łaski swojej Boska: iako z słow Anielskich dochodzimy: Ave gratia plena. Witay łaskis pełna. Miedzy tą pszenicą łaski Bożej/ wrzucił złoty kubeł/ to jest/ Słowo ono Przedwieczne/ Syna swego Jedynego. Coż zatem? Obaczy Józef święty Naswicię Panny/ w żywocie kubeł/ to jest/ owoc żywota noszący. Cum esset desponsata Marce levi MARIA IOSEPH, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. Gd (prawi) była zaślubiona Matka Jezusowa MARTA IOZEFOWI, nim się ześlizgnęła z żywota w Duchu Świętego. Czy zawołałże tu Józef z bracia Józefowa? Filia Rachee quae furata est idola. Własność Córki Jezus/ w niej się wrodziła/ zgrzeszyła iako y Matka. Nie zawołał tak: Ale co? Cum esset iustus, & nollet eam traducere, &c. siekiera miłości bliźniego odciął mniemanie złe/ nie o niego złego nie rozumiał/ nie posadził ich o grzech. Tędy ten trzeci Instrument cieleski miał Józef święty/ to jest/ ostrą miłości bliźniego siekierę. Wzmyś się wszyscy od tego szlachetnego Ciesle/ iako też żywot nasz budować mamy: Stawajmy się mieć Idazas, abo Exemplarze/ to jest/ Mądrość Boska: Stawajmy się mieć miara/ to jest/ conformitatem ad voluntatem Dei, zgadżanie się we wszystkim z wola Bożą/ wszystko iednako od Pana Boga przyjmując: Stawajmy się mieć siekierę miłości bliźniego/ ktoś rabyśmy defekty tego odciął: iako to nam sam Chrystus przykazał: Ktoemu niech będzie część y chwala na wieki.

A M E N.

NA DZIEN IOZEFA SWIETEGO.

KAZANIE W T O R E.

Cum esset desponsata Mater IESV MARIA IOSEPH. *Matt: 1.*

Gdy była zaślubiona Matką Iezusową Marya Iozefowi.

Serm: de
Purif:

M Anna Przenasświęta była Córka/ a Córka jedyna Boga Oycy Niebieskiego. Chrzestianie w Chrystusie Namilży. Jż była Córka: naucza S. Laurentius Iustinianus tymi słowy. Beata Virgo à Spiritu Sancto absque temporis intervallo fuit possessa: sibi namque illam Spiritus Sanctus elegerat in Sponsam, Sapientia in Matrem, mundus in Inventricem, Angeli in Dominam, Aeternus Pater in Filiam. Błogosławiona (prawi) Panna od Duchy Świętego niemiskannie była opánowana: sobie ia bowiem Duch Święty obrał za Oblubienicę, Mądrość za Matkę, świat za poratowanie, Aniołowie za Pania, Bóg Ociec Przedwieczny, za Córka. Jż zaś była jedyna taka Córka: naucza poważny Rupertus, pisząc na one słowa Cant 6. Vna est columba mea. Beata Virgo vna est electa, quia nec inter Angelos, nec inter homines, similem vel primam habet, nec sequentem habitura est. Błogosławiona (prawi) Panna, jedna jest wybrana: bo ani między Aniołami, ani między ludźmi podobnej sobie nie miała, ani mieć będzie: To tedy swoia jedyna y Kochana Córka/ wydał Bóg Ociec za mąż/ wydał ja za Jozefą świętego. Cum esset desponsata Mater IESV MARIA IOSEPH. Gdy (prawi) była zaślubiona Matką Iezusową Marya Iozefowi. A coż też prosił za posag Bóg Ociec niebieski dał Jozefowi świętemu/ za Przenasświętą Panną? Jż dał za niego Córka/ posag mu dać miał: iż zaś taka Córka Jedynaczka/ a taki Pan wielki/ przysłało dać posag wielki. Coż za posag? Czytam w Historyách/ iż Marcus Antonius cognomento Philo-
phus, wziął za żonę swoia w posagu/ jedno królestwo herokie. Czytam y w Matheusá świętego/ iż y Chrystus Pan za córkami swymi/ to jest/ cno-

tami świętymi/ w posagu dać królestwo niebieskie. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum, &c. Błogosławieni wbożcy w duchu, bo ich jest królestwo niebieskie. Błogosławieni którzy prześladowanie cierpią dla sprawiedliwości: bo ich jest królestwo niebieskie, &c. To podobno y Jozef święty/ za Córka tak zagnę Monarchy/ to jest/ samego Boga/ wziął w posagu iacie królestwo ziemskie/ albo wiece królestwo niebieskie? Zaprawdę nie takiego. Nie wziął królestwa ziemskiego/ bo onie nie dbał: królestwo też niebieskie/ uż mu iure hereditatis, iako Synowi Bożemu/ bo w łasce Bożej badacemu/ należało: częścią dlatego/ pomienionych rzeczy w posagu nie wziął/ iż posag ma być dany ex proprijs bonis Patris, z własnych dobre Oycowskich: królestwa zaś ziemskie y niebieskie/ nie są bona propria Dei Patris, ale są communia omnibus tribus Personis: tak są Boga Oycy/ iako y Syna/ y Duchy świętego; ponieważ opera Trinitatis sunt indivisa ad extra, iako Theolog naucza. Coż tedy dał za posag ex proprijs bonis Bóg Ociec niebieski Jozefowi świętemu? Według Thomasá świętego y innych Theologów/ dobra własne Oycy niebieskiego są: Paternitas, Oycostwo/ Principium, Początek: przynależzone zaś dobro jest/ Potentia, Moc. To podobno Bóg Ociec niebieski/ Jozefowi świętemu tych dobre swoich własnych wżyczył: Zaprawdę wżyczył mu tym wielce podobnych: wżyczył mu Paternitatem Oycostwa/ względem Syna Bożego: wżyczył mu Principium, bydyć miało początkiem/ względem Person Bożkich: wżyczył mu Potentiam, Mocę/ względem wszystkich rzeczy. Pokaż to wżytko tu cęci y chwale Bożej/ a tu wystawieniu Jozefá świętego.

Matt: 5.

Luc: 2.

Luc: 2.

O siatkniem naprzód Paternitatem, Oycostwa względem Syna Bożego; i z tego Bog Ociec użył Jozefowi świętemu / i asnie z Ewangeliey świętey dowodzi. W Łukasza świętego / sama Przenaświetsza Panna do Chrystusa Pána tak mowi: Ecce Pater tuus, & ego, dolentes quare habuimus te. Oto (praw) Ociec twój, to jest Jozef, y ja, szukaliśmy cię z boleścią. A znówu wtymże Rozdziale mowi Ewangelista święty. Et non cognouerunt parentes eius. T nie zrozumiełi Rodzicy jego. A znówu też: Erat Pater & Mater eius mirantes super his, quare dicebantur de illo: Ociec y Matka jego dziwowali się tym rzeczym, które o nim mówiono. Tłóstatel tenże Ewangelista święty mowi o Jozefie świętym y Náswietszey Pannie. Cum inducerent puerum & matrem eius. Gdy wprowadzili dziećatko Pána Iezusa a Rodzicy jego. Tóciásna rzecz z samey Ewangeliey świętey / i z Bog Ociec użył Jozefowi świętemu Paternitatem względem Syna swiego.

Rzecz kto: Jozef święty non concurrebat ad generationem Filij DEI, nie konkurrował do wrodzenia Syna Bożego. Tóć tedy nie miał Paternitatem względem Syna Bożego: tóć mu Oycem nie był? Ná to ja czworako odpowiadam. Naprzód z Augustynem świętym. Lib. 7. de Consen: Euan: Cap. 1. Nec enim propterea non erat appellandus Pater CHRISTI, quia illum non genuerat; quandoquidem recte Pater illius esse potuerit, quem non ex sua Coniuge procreatum aliunde adoptasset. to jest: Aczkolwiek Jozef święty Syna Bożego nie wrodził, że go iednak za Syna sobie przysposobił, słusnie Oycem jego zwany bydz może. Podobienstwem to objaśniam. Nie wrodził się kto Krolew / iednak i z Rzeczpospolita obratá go sobie Krolew / słusnie y prawdziwie Krolew się zwac może. Tak / nie wrodził się Syn Boży / Synem Jozefowym / iednak i z go sobie Jozef święty obrat y przysposobił za Syna / prawdziwie on jest Synem / a Jozef Oycem jego.

Powtore: odpowiadam z Chry-

zostaniem świętym / Hem. 4. in Matt. tak do Jozefa świętego mowiacym. Nam et si nihil habeas in hac generatione commune: tamen quod est proprium Patris, quodque nihil laedit Virginis dignitatem, hoc tibi facile concedo. Quaquam enim non sit Filius tuus, tu tamen curam erga illum & sollicitudinem ostendis Parentis, Jákoby rzekł Doktor 8: Choć Jozef święty nie wrodził Syna Bożego; iednak i z go wychował / y miał taką piecza o nim / iáko własny Rodzic / przeto słusnie Oycem jego zwany bydz może.

Potrzebie: odpowiadam z Epiphaniusem świętym Hares: 78. Co się na czyiej roli wrodził / to do niego należy: Syn Boży wrodził się z roli / z ciała Przenaświetszey Panny / która rola / które ciało / było Jozefowe: bo Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Tóć Syn Boży do Jozefa świętego należy / iáko z ciała jego wrodzony: tóć Jozef święty słusnie Oycem jego zwany bydz może.

Pogwarce odpowiadam: Rzedymowi / Jozef święty nie konkurrował do wrodzenia Syna Bożego. Niepozwalam ci tego: bo konkurrował pewnym sposobem. Náuczają Theologowie / i z Bog Ociec do wrodzenia Syna Przedwiecznego / nie tylko konkurruie active, to jest / active intellectu, áktem rozumu swiego: ale też konkurruie obiective, bo wprzód nieatko Bog Ociec rozumie istność y Bóstwo swoje / y wszystkie átrybuta Bóstie: y tak z tego rozumienia rodzi Syna / wyrażając w nim Bóstwo swoje / y wszystkie átrybuta swoje Bóstie. Jozef tedy święty aczkolwiek nie konkurrował do wrodzenia Syna Bożego active; iáko Bog Ociec niebieski konkurruie: konkurrował iednak obiective, przeto Oycem jego słusnie zwany bydz może. I z konkurrował obiective, dowodzi naprzód tak. Duch Przenaświetszy formował mocą swoją Bóstwo / w życie / wócie Panny Przenaświetszey / (iáko nas tego wiata święta naucza) Ciałem Chrystusowe. Tóć Duch święty miał idram, miał iákie obiectum, á-

bo ktem

bo Exemplarz przed oczyma swoimi.
Boskim/ według którego Exemplar-
za/ Ciało Chrystusowe w żywocie Pa-
nienskim formował. Jż abowiem
Duch święty był Agens Intellectual-
le, quod agit per cognitionem, bez
Exemplarza na który patrzył/ Ciało
Chrystusowe nie formował. A co-
to był proste za Exemplarz? na który
w ten czas patrzył Duch Przenaświe-
tchy? Smiele mówię; iż okrom in-
nego Exemplarza/ był y Józef święty:
(dajmy to je non in proprio gene-
re:) na Józefa świętego patrzył
Duch Przenaświecchy formując Cia-
ło Chrystusowe: dowodzi tego tak.
Poważny y wielki Pisma świętego
Doktor Alphonsus, tak o Chrystusie
Panu pise. Verè IESVS CHRISTVS
Iosephi ingenium ac proprietates
referebat, quia similes effectus à cau-
sà superiori ijs, qui item à secundà
producuntur. Prawdziwie [prawi]
IESVS CHRISTVS, Józef świętego
domcip y własności miał w sobie wy-
rażone. Patrząc/ według tego Dok-
tora/ w IESVSIE Panu/ domcip/ formę/
figurę/ y inie własności Józefa b.
były wyrażone. Rzeczelniey ięszce o
tym wielki Rancelerz Paryski Gerson
tak pise. De Ioseph ratio suadet
quod facialis forma, IESV forma si-
milis fuit: si non hoc modo Pater
eius creditus esset, qualiter omnino
Matris saluasset honorem? O Ioe-
sef (prawi) święty, sam to rozum po-
kazwie, iż formą twarzowego, była po-
dobna formie twarzy Chrystusowej: tak, iż
kto wejrzał na twarz Chrystusową, a
z drugiej strony na twarz Iosefową, ta-
cno mógł poznać, iż Chrystus był Sinem
Iosefowym. Jeżeli tedy według tych
Doktorów/ Chrystus Pan miał w so-
bie wyrażona od Ducha świętego for-
mę/ figurę/ y inie własności Józefa
świętego: toć albo ie Duch święty
wyraził calu, albo miał przed oczyma
iako Exemplarz/ Józefa świętego.
Nie mozeż mówić je calu, trafunkiem;
bo takim sposobem Bog nie nie sprzą-
wuje. Toć musiś mówić/ iż miał
przed oczyma Józefa świętego: toć
Józef święty był ienako Exemplar-
zem Ducha świętego. Toć Józef
święty konfurrował nieiako obietci-

nie z Duchem świętym do wrodzenia
Syna Bożego.

Tegoż ięszce y powtore dowodza.
Naswiecła Panna pospolu z Du-
chem świętym formowała w żywocie
swoim Ciało Chrystusowe/ iako Theo-
logowie nauczają. Toć y ona przed oc-
zymą swoimi miała iak Exemplarz/
według którego Ciało Chrystusowe
formowała. A co to był za Exem-
plarz? Przypomnijcie sobie Jakób
Patriarchę: ten gdy chciał aby owie-
czki pstrze iagniatka rodziły/ kładł przed
oczy ich/ gdy poczynąły/ rozgi pstrze/
aby owieczki na one rozgi patrząc/
pstrze też iagniatka rodziły. Chciał
iż nie Jakób/ ale Bog Ociec niebieski/
aby była owieczka tego Panna Przena-
świeccha/ pstrze iagniatko/ to iest/
Chrystusa rozmaitymi cnotami ozdo-
bionego/ wrodziła. Toć potrzeba by-
ło przed oczy tey postawić iako rozgi
pstrze/ to iest/ rozmaitymi cnotami ozdo-
biona. Sprawil Jakób Patriarcha
Józefowi synowi swemu tunicam
polymitam, iakę pstrze. A Pan Bog
także nad inych miluac Józefa b.
sprawil mu tunicam polymitam,
iakę pstrze/ to iest/ ozdobil go rozma-
itymi cnotami. Była w Józefie b./
miłość Boża namiętna/ cierpli-
wość namiętna/ wstyd niezwy-
czajony/ czystość niewypowiedziana/
skromność niewidana/ ludzkość y do-
broć nieporównana. Tak abowiem
naucza święty Bernardyn Senenski.
Vnde credo Ioseph fuisse mundissi-
mum in Virginitate, profundissi-
mum in humilitate, ardentissimum
in charitate. Wierze (prawi) iż Jo-
sef święty był najczystszy w Paniek-
stwie, najgłębszy w pokorze, najgorę-
tszy w miłości. Te tedy rozgi pstrze/ iż
postawil Pan Bog przed oczy rozumu
Przenaświecchey Panny/ gdy poczy-
nala w żywocie swoim Syna Bożego
iaksze z sameyże Ewangeliey świętey
dowodza. Riedy Anioł oznaymuie
Przenaświecchey Pannie poczęcie Sy-
na Bożego/ tak do niey mówi. Ecce
concupies in vtero, & paries Filium.
Oto poczniesz w żywocie, y porodzisz Syna.
A Panna co na to? Quomodo fiet
istud, quoniam virum non cognos-
co? Iako sie to ma słać, ponieważ ja

Tom: 3.
Trac: 30.

Lib: de S.
Ioseph.

Serm: de
S. Ioseph.

Luce 1.

Serm: 13.
de Nativ:

nie ja nie znam? Uwaga tu Augustyn
świąty/ iż nie który inny maż stał
w ten czas w oczach rozumnych Przez
naszawiechy Panny/ tylko naczysty
Józef świąty. Tote pewnie stał
przed try ogyma na to/ aby porzą-
dził ta owieglą poczynającą Chrystu-
sa/ podobnego Józefowi świątemu
począł. Tote tedy Józef świąty nie
tylko z Duchem świątym/ ale y z Prze-
naszawiechy Panna nie mało konturro-
wał obietnicę, do wrodzenia Syna
Bożego. A ztym słusnie się Dycem
tego zowie.

O siatknie drugiego dobra to-
jest/ Principium: iż Bog Ociec
niebieski/ wysyłał Józefowi świąte-
mu bydyz principium, początkiem/
względem Person Bożich/ ale na
świat posłanych; dowodzi. A nas
przod/ iż Józef świąty stał się nie-
 mało principium, początkiem/ iż wto-
ra Osoba Boża/ Syn Boży przyszedł
na świat: tak pokazuje. Obiecał był
Pan Bog potomkowi Dawidowemu
Syna swojego: czemuż go tak nierys-
chło posłał? Było wiele potomków
Dawidowych przed Józefem świą-
tym: trzydzieści y ośm generacyi by-
ło przed Józefem świątym/ a w tych
co wiedzieć iako wiele potomków było
Dawidowych: a co wielsza między ni-
mi znajdowali się y święci/ iaki był
Ezechiasz y Jozaphat; a przecie Pan
Bog żadnemu z nich przez tak długi
czas nie wiać obietnicę swojej/ nie
posłał żadnemu Syna swojego na
świat. Coż za przyczyna tego? nie
infa zaprawda/ tylko iż jedni byli grze-
śnicy/ drudzy zaś acz byli świątymi/
nie mieli jednak tak wysokich cnót/ tak
wysokiej świątobliwości/ żeby się by-
li mogli opiekac Synem Bożym/ y
Naszawiechy Matka jego. Dopiero
kiedy się Józef świąty na świat po-
słał; tak wysokimi cnótami/ tak wy-
soką świątobliwością/ w oczach Bo-
żich rozświecił; iż mu już Pan Bog
iako potomkowi Dawidowemu wi-
ścił obietnicę swoją/ posłał na świat
Syna swojego. Nie moia to nauka
ale wielkiego w Kościele Bożym Do-
ktrora Chryzologa świątego/ tak nau-
czającego. Angelus dicitur Ioseph
fili David. Videtis fratres in perso-

Ser: 149.

na genus vocari, videtis in vno to-
tam prosapiam nuncupari, videtis
in Ioseph seriem Davidici stemma-
tis iam citari. Ioseph fili David:
tricesima octava generatione natus,
quomodo filius David dicitur? Nisi
quia fides promissionis impletur.
Tote ponieważ ze wszystkich potomków
Dawidowych pierwszy się Józef świą-
ty posłał/ ktoremu Pan Bog wiać
obietnicę swoją/ y posłał mu na świat
Syna swojego/ wtoła Osoba Boża;
idzie ztym/ iż Józef świąty był nie-
 mało principium Divinae Personae, mit-
tenda ad extra, był początkiem po-
słania Syna Bożego na świat.

Je też był nie mało principium
missionis Spiritus sancti, początkiem
zesłania Ducha Świątego; dowodzi.
Pierwsze Ducha Świątego ze wszystka-
mi doskonałościami swoimi posłanie
na świat/ było do Panny Przenaszwie-
chey/ gdy Anioł do niej rzekł: Spi-
ritus sanctus superueniet in te. Tak
bowiem naucała Doktorowie świąci,
Ambroży świąty mówi tak. Hodie
primum Spiritus sanctus auditur, &
audietur, & creditur. *Dziś dopiero
pierwszy raz o Duchu Świątym słyszymy,
dziś dopiero o nim wierzymy.* O tymże
ypowajny Rupertus. Antehac Spi-
ritus Dei, siue Spiritus Domini di-
cebatur, nec facile in omni serie ve-
teris Testamenti reperies, hoc insi-
gne vocabulū, Spiritum Sanctū: ab
hoc loco ferē primū sonuit in aurib'
nostris, hoc reuerendum & insigne
vocabulum, proprium, atque abso-
lutum, Spiritus Sancti. Quam ob-
causam? Nisi quia maximē ex hoc
opere quod in MARIA operatus est,
claruit hio Spiritus Domini, quod
verē sanctus sit. *Przedtym (prawi)
Duchem Bożym albo Duchem Pańskim
był zwany, y nie takno we wszystkich sta-
rym Testamencie nazdziejsto przezwiśka
Ducha Świątego: od tego miejsca na-
przod zabrzmiało w uszach naszych, to
jaczne y wielkiey czci godne słowo, Duch
Świąty. A dla którejże przyczyny? Tyl-
ko dla tej nazwijacey, iż dla tej sprawy
ktora sprawił w Pannie Naszwiechey,
najświeżiej pokazał ten Duch Pański, że
jest Świąty. A tak według tych Doktor-
ów Świątych nauki/ dopiero pierw-*

Lib. 2. in
Lucam.

In Cap. 1.
Matth.

wszystak

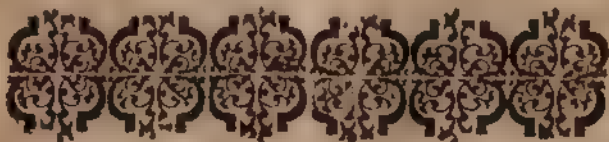
wszysty raz na świat Duch święty tak doskonała jest posłany; tedy Anioł rzekł: Spiritus Sanctus superueniet in te. A coż prosi za okazyja była/ posłania takiego Ducha Przenaswieszczenia? Sluchajcie co Anioł do Panny Przenaswieszczenia mówi: ecce concipies & paries. Oto poczniesz y porodzisz Syna. A Panna co nąto? Quomodo fiet istud? Iako się to stanie, ponieważ ja męża (to jest Jozef) nie znam? Dopiero Anioł/ iakoby vices gerens Jozefowego/ obiecał Pannie Ducha Przenaswieszczenia. Spiritus Sanctus superueniet in te. Duch święty zstąpi na cie. Toć Duch święty/ pierwszy raz pomienionym sposobem jest na świat posłany/ aby Jozef świętego był iakoby namiastnikiem/ aby to sprawił/ czego Jozef święty sprawić nie mógł. Toć tedy Jozef święty był iakoby okazyja missionis Spiritus Sancti: był niejako początkiem zstąpienia na świat Ducha Przenaswieszczenia. Toć już iasna rzecz/ iż Bog Ociec niebieszki wzywał Jozefowi świętemu/ bydz niejako principium, początkiem/ względem Person Boskich na świat posłanych.

Co się tnie Potentiam: iż y tedy wzywał Bog Ociec Jozefowi świętemu: obaczmy. Czytam w Piśmie świętym w Księgach Rodzaju/ iż Faraó Król Egiptu/ wzywał moce swojej prawie Królewskiej/ spraszał wiedliwemu Jozefowi. Dixitque Pharaó ad Ioseph: ecce constitui te super vniuersam terram Aegypti: tulitque annulum de manu sua, & dedit eum in manu eius. Rzekł [prawa] Faraó do Jozefa, otam cie postanowił nad wszystką ziemią Egipską: y zdział pierścien z ręki swojej, y włożył go na rękę jego. Nie jest y nie był Król niebieszki/ Bog Ociec Przedwieczny Stępcy/ przeciwko naszemu Jozefowi świętemu: wzywał mu za prawda moce/ podobney mocy swojej/ dał mu

pierścien/ to jest/ patrocinium, wzywał go Patronem ludzkim/ żeby był niejako wszechmocnym/ to jest/ wszystkie ludzkom tym którzyby się do niego wcielali/ sprawującym. O czym tak pięknie Teresa święta. Lib. vita sua Cap. 6. Significare vult Deus omnibus, patrocinium sanctissimi Ioseph implorantibus, quod sicut ipse in hoc mundo voluit subditus esse Iosepho, & eius obedire mandatis: ita etiam in caelis ad dexteram Patris gloriosus existens, nihil ei pro nobis interpellanti negat, quinimod libentissime omnia concedit. Chce (prawi) Pan Bog wszystkim oznaczyć, którzykolwiek się w czymkolwiek do Jozefa świętego wcielają, iż iako on na tym świecie żył, chciał bydz poddany Jozefowi, y jego rozkazania we wszystkim słuchać: tak y teraz na prawicy Boga Ojca siedząc, żadney mu rzeczy, o którąż nam proszą, nie odmówi; y owszem wszystko dla niego z wielką ochotą uczyni. Toć tedy wzywał Bog Ociec summą potentiam, y owszem iakiejsi wszechmocności Jozefowi świętemu. Toć tedy ponieważ mu wzywał dobre/ swoim własnym wielce podobnych; iasna rzecz/ że wielki posag wziął Jozef święty/ za Panną Przenaswieszczenia. Do tak tedy z posagu Boskiego wielce bogatego męża/ słusnie się wszyscy w potrzebach naszych wcielają mamy: słusnie mówić możemy do niego/ co niegdy Egypćjanie do Jozefa w Egypcie mówili. Salus nostra in manu tua est, tantum respiciat nos Dominus, & tunc seruiemus Regi. Zbawienie nasze w ręce twoje o Jozefie święty, tyłlo patrz na nas miłosiernym okiem, a my wesłote Bogu naszemu słusnie budujemy. Dproście ty nam dziś wszystkie potrzeby nasze/ gdyż wszystko możesz w tego/ Królegoś tu był Ojcem: iemu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

Gen: 41.

Gen: 47

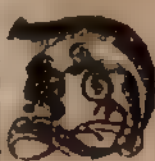
NA WIELKI CZWARTEK

Przy Wieczery Páńskiey.

KAZANIE PIERWSZE.

Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. *Ioann: 13.*

Dalem wam przykład, abyście tak czynili, iakom ja wam uczyniłem.

Wá osobliwie Alty wys
prawił CHRYSTVS
Pan/ przy tej ośtátniey
dzisieyszey Wieczery.

Chrześcíanie w Chrystus
áre Namilshy. Pierwszy Alty/ i3 wstał
wszy od Wieczery/ wmył nogi Ucznió
swoim. Ták bowiem mówi Ewán-
gelistá światey. Deinde mittit aquá
in peluum, & coepit lauare pedes di-
scipulorú, & extergere linteo, quo
erat praecinctus. *Nalal wody w nacz-
nie, y poczał umywać nogi Uczniów swo-
ich, y wcierać ręcznikiem, którym był
przepásany.* Drugi Alty który Chry-
stus wyprawił/ było prágniemie/ teo-
rym prágnał pożywać Wieczery z U-
czniámi swoimi: ták ábowiem do U-
czniów mówi: *Desiderio deside-
raui hoc Pascha manducare vobis-
cum, antequam pariat. Prágnał prá-
gnalem tego Baránka pożywać z w. mi,
jaki cierpieć nie będa. Jezeli tedy/ tedy
ná ośtátniey Wieczery nauczył nas
Chrystus/ iáko tej Wieczery/ to jest
Ciála y Krwie Chrystusowey/ poży-
wać mamy. Tu ábowie rzekł: Exem-
plum enim dedi vobis. Dalem wam
bowiem przykład. Tóć pomienione Al-
ty/ przy tej Wieczery zámwse wyprá-
sować mamy: náprzód/ umywać
mamynogi; to jest/ czyścić mamy su-
mniemia náše/ abyśmy ták iáko naya-
czyśszymi/ naypiękniejszymi/ przysze-
powáli- do tego Przenáświetszego
Sákrámentu. Powtóre: mamy przy-
stepować z wielkiem prágniemem do
tego Przenáświetszego Potármu. J3
te Alty zámwse przy pożywaniu Prze-
náświetszego Sákrámentu wypráwo-
wać mamy: pokáże ná terázniejszy
Kazániu. Będzie to ku czci y chwale
Bozey/ á ku zbudowaniu nášemu.*

Ioann: 13

Lucia: 22.

J3 náprzód pierwszy Alty wyprá-
sować mamy: to jest/ mamy
umywać nogi/ ábo czyścić potármu &
sumniemia náše/ przed pożywaniem
Przenáświetszego Sákrámentu: ták
tym dowodzą argumentem. Jest to
iustum, & nobis necessarium, to czy-
nić/ jest rzecz słusná/ y nam wielce po-
rzebna. Tóć ták czynić mamy. J3
to jest iustum, rzecz słusná/ ták poká-
żuje. Chrystus Pan w Przenáświets-
szym Sákrámentie/ jest dziwnie pie-
śny/ y bez wśheláctey zmászy: Ták go
ábowiem wychwala Oblubienicá w
Pismách swoich: Ecce tu pulcher es
dilecte mi, & decorus. *Oto ty piękny
ukochány moy, y wielce śliczny.* Po-
świadeża Oblubienicy Augustyn S.
pisać ná Psalm 44. Pulcher ergo in
coelo, pulcher in terra, pulcher in
utero, pulcher in manibus paren-
tum, pulcher in miraculis, pulcher
in flagellis, pulcher invitans ad vi-
tam, pulcher non cutans mortem,
pulcher deponens animá, pulcher
recipiens; pulcher in ligno, pul-
cher in sepulchro, pulcher in coelo,
pulcher in intellectu. *Piękny (práwił)
Chrystus w niebie, piękny ná ziemi, pie-
kny w żywocie Pánińskim, piękny w ra-
kach Rodziców: piękny w cudách, pie-
kny w biczowaniu, piękny wzywáiac do
żywota, piękny i śmierć podejmuiac, pie-
kny dusze ktádac, piękny przyjmuiac; pie-
kny ná drzewie, piękny w grobie, piękny
w niebie, piękny w rozumie. A że piękny
y w Náświetszym Sákrámentie: ná-
ucza Zacháryasz Prorók. Quid enim
bonum eius est, & quid pulchrum
eius, nisi frumentum electorum, &
vinum germinans Virgines? Co ábo-
wiem jest dobrego, y co pięknego tego, t3-
to chleb wybránych, y wino Pánińki ro-
dzace?*

Cantic: 1.

Zach: 9.

dzace?

dzase? Jakoby rzekł/ mowi wżony
Sylueira: Tak jest wielka piękność
tego Przenaswiatłego Sakramentu/
iż powierzcna chwala Boska przed
ludźmi wielce zdobi. Ale tak jest/ że
gdyby człowiek nie wmyty od wszelkich
makt swoich/ choć y grzechow po-
wshednich/ przystąpił do Niaswiat-
łego Sakramentu; Chrystusaby wśe-
dzie pięknego śpietnym bārzo czynił.
Toć tedy wmyty/ to jest/ od wszelkiej
zmazy ożyżczonym/ ma przystepo-
wać do Przenaswiatłego Sakramen-
tu. Żeby nie wmyty/ y śpietnym przy-
stepuacy/ Chrystusa śpietnym wży-
mi; dowodze. Co rozumiecie? Żyli-
by ten Oblubieniec był piękny/ktory-
by miał nos nagnity/ albo twarz i-
gody robactwem pospcone? Żaiste
przynacie / żeby był bārzo śpietny.
Ale tak jest/ iż pożywający Niaswiat-
łego Sakramentu/ ośiаемy się iedny
Ciałem Chrystusowym / ośiаемy się
członkami Chrystusowymi: Tak bo-
wiem mowi Chryzostom S. Pro-
pterea semenplum nobis immiscu-
it, & corpus suum in nos contem-
peravit; ut unum quid simus, tan-
quam corpus capiti coaptatum.
Dlatego (prawi) samego siebie z nami
zmieszał, y ciało swoje nam dał; abyśmy
jedno z nim byli, iako ciało do głowy przy-
tożone. Toć jeżeli ktory człowiek przy-
stąpi śpietnym do Przenaswiatłego
Sakramentu: iuż członek całego te-
go Oblubienica Chrystusa Pana będzie
śpietny: toć wśytek Oblubieniec / to
jest Chrystus/ będzie śpietny. Toć te-
dy iustum est, słusna rzecz jest/ aby-
śmy omytymi/ iako nayszczenniejszymi
do Przenaswiatłego Sakramentu przy-
stepowali; żebyśmy tak Chrystusa nie
spęcili.

Rzeczeto. Tylko to grzechy
śmiertelne człowieka śpietnym czynią/
ale nie powshednie: toć tedy tylko
śmiertelne grzechy/ a nie powshednie/
wmywać nam potrzeba. Toć gle mo-
wi; żeby nam tak potrzeba wmywać
sumnienie nasze/ żebyśmy iak nayszcz-
niejszymi przystępowali. Na to ja odpo-
wiadam: Nie tylko grzechy śmier-
telne/ ale też y powshednie/ dusze sto-
dze śpietna czynią. Sluchay nie mnie
ale Augustyna świętego/ tak mowia-

tego: Venialia nostrum decus ex-
terminant, & animam inquinant:
eamque velut quibusdam pustulis,
& quasi horrenda scabie replentia,
deformem faciunt. Powshednie (prawi)
grzechy, piękność naszą niszcza, y du-
sę maza, y ona iakoby iakimi krostami o-
sypua, nawet straszny iakoby pārchem
duszę nāpelniāra. Wważcie tu sobie tād-
żdy/ jeżeli to grzechy powshednie du-
sę naszą nie spęca: a żatym uważ/ ie-
żeli to Chrystusa/ ten członek / ktory
jest krostami/pārchem osuty/ zpietno-
ści wyniszczony/ stodze nie spęca: Ża-
prawda go swoimi krostami/ swoim
pārchem stodze żaraza/ a żatym stod-
żego śpietnym czyni.

Wisey ieszcze rzeka. Co rozumie-
cie/ gdyby się człowiek iedne° dnia po-
kazał/ mający twarz weżowa/ dru-
giego dnia mający twarz wilczą/ trze-
ciego dnia mający twarz smoczą: czy-
liby się to nie pokazywał bārzo śpiet-
nym? Żaiste nie inaczey. Macie
wiedzieć/ iż człowieka w grzechach choć
tylko powshednich badacy/ jest w o-
czach Boskich sprośnieszey/ niżeli gdy-
by stāł w postaci weża/ albo wilka/
albo smoka/ albo ktoreykolwiek inney
bestey. Bo sprośność grzechu y nays-
mniejszego/ choć powshedniego/ prze-
chodzi śpietność wszelkiej rzeczy māt-
eryalney/ ktora tylko jest y bydź mo-
że. Śpietność bowiem ktoreykolwiek
rzeczy māteryalney/ przeciwi się pie-
tności māteryalney: ale sprośność
grzechu/ przeciwi się piękności nād-
przyrodzoney/ to jest/ łasce Bożey; a
żatym przeciwi się niejako piękności
Boskiej. Jeżeli tedy kto przystępuje
do Przenaswiatłego Sakramentu/
choć w grzechach tylko powshednich;
przystępuje sprośnieszey nād weżā/
nād wilkā/ nād smokā/ zgolā sprośnieszey
nād ktoraokolwiek bestyā. A tak ie-
dnocząc się w tym Przenaswiatłym
Sakramencie z Chrystusem/ uważcie
iaki członek Chrystusowi przydaie?
Żaiste nād wśytkie bestye sprośnieszey.
A żatym pomyslcie sobie iako tak przy-
stepuacy/ sprośnym Chrystusa czyni!
Już tedy iasna rzecz / iż iustum est,
słusna jest/ abyśmy dobrze omytymi/
iako nayszczniejszego sumnienia badacy/
do Przenaswiatłego Sakramentu

przystę-

przystępować.

Sophon. 1. **I**ż też to jest nobis necessarium, iż nam wmyrym przystępować do Przenasświętego Sakramentu/ jest rzecz bardzo potrzebna i dowodzą. W wielkiej bardzo czystości sumnienia potrzeba nam umierać: a zatem bardzo się nam przed śmiercią/ woda pokuty świętej wmywać potrzeba. Bo po śmierci Bóg/ scrutabitur scrupulum in lucerna: z niewypowiedzianą pilnością/ przypatrować się duszy naszej będzie: a zatem y najmniejszy matulek bardzo dobrze obaczy. Ale tak jest/ iż z wielkym przygotowaniem przystępować mamy do Przenaswiętego Sakramentu/ niż do śmierci. Toć jeżeli nam to rzecz potrzebna/ wmyć się iako najlepiej pokuta święta przed śmiercią: jest też nam wielce potrzebna/ iako nayspilniej wmyć pokuta święta sumnienie nasze/ przed przystępowaniem do Przenaswiętego Sakramentu.

Æsler. 2. **I**ż z wielką pilnością potrzeba nam dusze nasze czyścić przed przyściem Przenaswiętego Sakramentu/ niż przed śmiercią; objaśniam takim podobieństwem. Król Asverus miał wiele żon/ z których nim królowieśla do Króla/ przez dwanaście młodzieńcy/ każda się wprzód w swoim pokoiu powinna była czyścić/ y różnymi olejkami zdobić/ aby się była Królowi/ iako nawiascey podobala. Pytam ja tu/ gdyby tam było jedynym z tych niewiaśc/ prosto z pokoiu swojego wchodzić do pokoiu Królewskiego przychodziło: drugimby było przychodziło wchodzić do Króla/ nie immediate, ale przez drugie pokoje/ w którychby były mogły ięże się oczyścić/ ochodzić/ wetuiac tego/ czego by w własnym pokoiu zaniedbały: pytam/ ktorzymby z tych niewiaśc/ potrzebą się było w swoim własnym pokoiu/ pilnie czyścić y chodzić? czyli tym/ ktore prosto z pokoiu swojego/ do pokoiu Królewskiego wchodzić miały; czyli tym/ ktore wchodzić miały z swojego pokoiu przez inne pokoje/ w których się ięże czyścić mogły/ jeżeli co do oczyszczenia opuściły? Przysznać rozumem wszyscy/ żeby się tym potrzebą było pilnie chodzić/ y czyścić w

swoim własnym pokoiu/ ktore prosto do Króla wchodzić miały/ ktoreby iniegi pokoiu w ktorymby oczyszczenia swojego powetowały/ nie miały. Ale tak jest/ że dusze nasze oblubienice Chrystusowe/ różnie przystępują do Króla Oblubienca swego/ do Chrystusa Pana: raz przystępują immediate, to jest/ do samego Jazaj Chrystusa/ a to na ten czas/ gdy żyjąc na tym świecie przystępują do Przenaswiętego Sakramentu: znowu przystępują do niego po śmierci/ nie immediate zawsze/ ale kiedy tego potrzeba/ przechodzą przez pokoy czyścowy/ w ktorym się oczyścić z matulek swoich/ ktorych tu zaniedbały/ mogą. Kiedyż tu tedy pilniey potrzeba się dusiom ludzkim czyścić przez pokute świętą? czyli w ten czas/ kiedy przystępują do Chrystusa w Przenaswiętym Sakramencie będącego; czyli w ten czas/ kiedy przez śmierć przystępują do Chrystusa w niebie królującego? Przysznać musicie/ iż daleko pilniey czyścić się mają przez pokute przystępujący do Chrystusa w Przenaswiętym Sakramencie; ponieważ ci wż iniegi pokoiu w ktorymby się oczyścili/ to jest/ czyścą/ nie mają: daleko mowię pilniey czyścić się mają ci/ niżeli przystępujący przez śmierć do Chrystusa: ponieważ ci/ czego zaniedbali oczyścić przez pokute/ ogniem czyścowym oczyścić mogą. Toć tedy iasna rzecz/ iż nie tylko necessarium, ale też i summe necessarium est, nie tylko rzecz nam potrzebna/ ale też nayspilniejsza/ iako w nayswiętszym sumnienia czystości przystępować do Przenaswiętego Sakramentu; jeżeli się Chrystusowi Panu/ przy tym przystępowaniu podobać/ y od niego iako nayswiętsze dary otrzymać chcemy.

Iż y drugi Akt przed przyściem Przenaswiętego Sakramentu/ to jest/ Akt pragnienia wyprawować mamy; iż mowię/ Chrystusa w tym Sakramencie goraco pragnąć mamy: dowodzą tak. Iustom, słusna to rzecz/ że nobis necessarium, rzecz nam bardzo potrzebna/ pragnąć Chrystusa w Przenaswiętym Sakramencie. Toć go tedy pragnąć mamy. Że to iustum est, że to słusna

rzecz; dowodzą. Chrystus Pan go-
taco pragnie/ abyśmy go w tym Sa-
kramentie pożywiali. Toć tedy słusna/
abyśmy my też tegoż pożywiania pra-
gneli. Te konsequencya objaśniam
jedną historyą. Piśe historyę Fran-
cuzki/ iż Roku 1415. Hetman Koles-
stwa Sycylijskiego na imie Sfor-
cia/ iachal w niemaley gromadzie żoł-
nierstwa/ do jednego Młastá: w tym
dano mu znać/ że tonie w rzecze tego pá-
chola/ iego pólciowcy/ w którym się
bárzo kochał. Stoczy zaraz sam na
koniu ku oney rzecze/ á obaczywszy pá-
chola tonące/ stoczy do niego y wrzes-
ta/ chcąc go korniecznie ratować. Wisc
że środze bystra była woda/ á siła się
wszystka moca przeciwko wodzie/ chcąc
tego páchola podać: co raz to bar-
ziej woda konia y iego zálewa/ ná to
jednát nie respektuje; ale postáremu
á siła się/ bárzo gorąco pragnąc pácho-
la ratować. Áż náostátek od wody
przemożony/ y z koniem pospolu wto-
nal. Przyzna tu każdy/ iż ten Hetman
wielce pragnął/ podać tego páchola
onemu/ y tym go ratować: ále
przytym y to każdy przyznac musi/
iż kiedy owo pácholo widziało takie
prágniennie Hetmána swóiego: słus-
śnie też y ono miało pragnac vchwy-
ć się ręki tego: y wielceby było nie-
słusśnie uczynilo/ gdyby mu było ręká
podájacemu/ ręká swoiey wmykało:
wiem żebyście go wszyscy zá niewdzię-
cznego poczytali. Chrzesciánie Nas-
milscy: widziat Chrystus Iezus Zbá-
wiciel nási/ páchola swóie/ to iest/ gło-
wieta práwie tonącego: Patrzącies co
czyni: oto dzisieyszey nocy wpada w
rzeká gorzkiej Młéi/ ktora cierpieć
będzie: á wpadając w rzeká/ y pra-
gnąc bárzo ratować głowietá/ podá-
je mu iuz nie tylko ręká/ ále wszystko
Ciálo / y Krew swoia przénadziejá/
wolájąc ná niego/ áby się tey ręká/ ábo
rączey Ciála iego chwycił: to iest / á-
by go pożywał. Si quis máducauerit
ex hoc pane, vivet in aeternum. Je-
żeli (práwi) / to tego chleba pożywać ba-
dzie, żyć będzie ná wieki. Kiedy ták
bárzo Chrystus Pan pragnie/ áby
nam tonący/ ręká/ ábo rączey Ciá-
lo swoie święte/ do pożywiania po-
dát: krotu nie przyzna/ że też słusnie

człowiek ma pragnac vchwycić się tey
ręki/ to iest/ pożywać Ciála y Krwie
Chrystusowey w Przenáświetszy Sa-
kramentie? Záprawda to każdy y na-
prostszy przyznac musi/ iż poniewaz
Chrystus serdecznie pragnie/ abyśmy
Ciála y Krwie iego pożywiali/ y my
też słusnie tegoż serdecznie pragnac
mamy.

Jż też pragnac pożywać Chry-
stusa w Przenáświetszym Sakramen-
cie/ iest człowiekowi necessariu; tá-
kim dowodzę argumentem. Człowie-
kowi v bogiemu/ w zgarádonemu/ cho-
temu/ zranionemu/ głupiemu/ álepe-
mu/ głuchemu/ zgóla wśelkley nędzy
podległemu: czyli nie iest necessa-
rium, nie iest rzecz potrzebna mieć to/
czym sobie kupic może rzec/ w ktorey
się bogactwa/ delicye/ wszystkie leká-
stwa/ dobra zgóla wszystkie zámyka?
Záprawda przyznac każdy musi/ iż to-
mu człowiekowi iest to necessarium,
iest to potrzebna/ czym sobie té rzec
może kupic. Ale ták iest/ iż w Przená-
świetszym Sakramencie/ zámyka się
bogactwa/ wszystkie delicye/ wszystkie
lekástwa; á te wszystkie dobra/ samym
prágniennem kupic sobie człowiek v-
bogi/ nędzy/ może. Toć mu tedy to
prágniennie iest necessarium, iest wiel-
ce potrzebne.

Jż w Przenáświetszym Sakra-
mencie zámyka się bogactwa wiel-
kie: świadczy Epiphaniusz s. piśac
ná one słowa Ewangeliey Matthae-
jsá swiętego: Venit homo quidam
dives ab Arimathaea, nomine Io-
seph &c. Verè dives, vtramque e-
nim substantiá Christi á Pilato do-
no acceperat: verè dives, qui mar-
garitam illam, quæ omnem pretij
æstimationem excedit, secum aspor-
tare promeruerat: verè dives, sac-
culum namque plenum gestabat,
nempe ipsummet Divinitatis the-
saurum. Záprawda (práwi) był bo-
gátem on Ioseph, który obie substancye
Chrystusowe, dárowizna od Pilatá otrzy-
mał: prawdziwie bogáty, bo wórek peł-
ny do domu swóiego wniósł: prawdziwie
bogáty, bo perły nieogáconaney dostát:
wszystek Bóstwa nieogárnionego skarb do
domu swóiego wziát. Tymi słowy dá-
jąc Epiphaniusz s. iż Ciálo Chrystus

De Chri-
sti sepult.

Iuan: 5.

Æ

łowe/

Psal: 147.

lowe/ a zatym Przenaswieszy Sakrament/ wshytke bogactwa w sobie zamyla. Ze tej ten Przenaswieszy Sakrament zamyla w sobie y wshytke delicje/ wshytke roskosy; tak potazuis. Psalmista swiety oznaymuie Miasztu Jerozolimskiemu wshetki dostatek ie°. Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum sion; Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti latiat te. Chwal Ieruzalem Páná, chwal Bogátwego Syonie: bo zboja trójca ciebie napelnil. Owozajcie prosze/ w czym Protok swiety napelniesz nie Jerozolimy upatruie? W samym tylko zbożu. Et adipe frumenti satiat te. A czemuż to w samym tylko zbożu? Czyli do dostateku y delicyi wshytch miasztu one° dosyc było miec zboze? Tak jest: dosyc było miec zboze. A coż to prosze za zboze takie/ wshytke delicje y roskosy w sobie zamyla? Nie inshet/ tylko Ciało y Krew zbawiciela naszego/ w Przenaswieszym Sakramencie. Nie ia to mowiasz ale S. Paschajus Lib: de Corpore & Sanguine Domini, Cap: 9. Hoc instrumentum, Corpus videli. et Christi, adipem habet; & non solum adipem, sed & omnes delicias: ita & potus Sanguinis. Unde quod de petra myitice manavit, nunc mel, nunc oleum, nunc aqua; ounc quodque potus dicitur: quis quidquid prægustare, spiritualiter potueris, hoc totum ibidem inuenies. To (prawi) zboze, Ciało Chrystusa Páná, ma trójce zboza; mato na tym, ma w sobie y wshytke delicje: toż ma y Krew iego przenadroska: y dlatego, iako niegdy zopokiraz miod, drugi raz olej, trzeci raz woda obfite plynat: tak z tego Przenaswieszego Sakramentu wshet o plynie, czego kolwiek duchownie kosztowac mozesz. O tymże y powazny Orygenes. Singulis sensibus animæ, singula quæque CHRISTVS efficitur: idcirco & verum lumen dicitur, ut habeant oculi animæ quod illuminetur: idcirco & verbum, ut habeant aures quod audiant; idcirco & panis vitz, ut habeat gustus animæ, quod degustet: idcirco & vnguentum vel nardus appellatur, ut habeat odoratus animæ fragrantiam: idcirco & pal-

Homil: 1.
in Lib. Ro-
gum.

pabilis, & manou tractabilis. Każdemu (prawi) dusz naszy smyslowi, jest o soblinym CHARTY: dlatego jest y prawdziwa swiatloscia, aby duszne oczy miały co widziec: dlatego jest słowem, aby duszne uszy miały co slyszec: dlatego jest chlebem, aby usta ludzkie miały czego pozynac: dlatego jest matką, aby pomnienie nasze miało swoje wonia: dlatego y dotykany bydz moje, y w rękę piastowany. Toć tedy według tych Doktorow/ wshytke w sobie ten Przenaswieszy Sakrament zamyla delicje. Ze tej zamyla w sobie wshytke lekarstwa; nauza Cyrillus swiety. Non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit: sed et enim cum in nobis maneat Christus, (suscipiem) membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit; nec in quibus sumus peccatis, considerat; sed aegrotos curat, collisos redintegrat, & sicut pastor bonus, qui animam suam pro ouibus posuit, ab omni nos erigit catu. Przenaswieszy (prawi) Sakrament, nie tylko imierci, ale też wshytke od nas odpadza charaby; wsmierza homiem gdy w nas Chrystus miaszka, srogie cylonkow naszych prawo, pobożnoie vmacnia; turbacze, serdeczne gadi, grzechow naszych nie vmaza; ale chore leczy, stitucione goi, y iako pasterz dobry, który dusz swoje polozył za owce swoje, w ka- dym nas ratuje y dzwiga. wpadli. Perma tedy rzecz/ iż Przenaswieszy ten Sakrament/ wshytke, dobra cziowietowi potrzebne/ doskonale w sobie zamyla.

Ze zaś te wshytke dobra w Przenaswieszym Sakramencie badace/ kupue sobie cziowiet desiderio, prægntienie wielkim tego Przenaswieszego Sakramentu; tak potazuis. Kiedy Egypcyanie wielce latneli potarmu/ przwoli do Pharaóna/ aby ich potarmem wspomogli: odpismuie ich Pharaón mowiac: Ite ad Ioseph, & quid quid ipse dixerit vobis, facite. Idziecie do Iosepha, a cokolwiek on rzecze, to czyncie. Przyida do Iosepha/ y targuie zboze/ a skonczywszy targ/ przydaie Pisanie swiete. Crecebat fames, apertique Ioseph vniuersa horrea, & vendebat Egyptijs. Wsmagał się

Lib: 4.
Cap: 17.

Genes: 41.

gled,

głód, y otworzył Jozeph wszystkie gumna, y przedawał Eg. pcyanom. Patrzcie! nie wprzód Jozeph otworzył wszystkie gumna Egiptu / aż się wprzód zaś mogli głód: to jest/ wielkie pragnienie potarmu. Takci zaprawde/ otwiera prawdziwy Jozeph Chrystus i z z gumna/ to jest/ dobra swoje niesieście w Przenajświętszym Sakramencie: ale nie wprzód/ aż cresci famēs, aż tego Przenajświętszego Sakramentu barzo kto pragnie. A lubo Jozeph w Egipte/ nie za samo tylko pragnienie zboże Egiptyanom przedał: Chrystus iżes iednak w tym szkodrobluwy nād Jozephā/ iż za samo pragnienie/ daie dobrā tego Sakramentu świętego: tak dālece/ iż im kto więcej tego Sakramentu świętego pragnie/ tym wiastie dāry z niego bierze: im go zaś kto mniej pragnie/ tym też mniej otrzymuje. Tle ia to mówis/ ale tak nāuczā S. Kāthāryna Senenska/ w swoich z Panem Bogiem Dyalogach Cap: 110. tymi słowy: Si plurimi portarent candelas ad accendendū, & vna ponderis esset vnius vnicie, alia duarum, linc sex, vel vnius librę; & quamvis omnibus accensis, in qualibet magna & parua, totum lumen accipias, videlicet calorem, colorem, & ipsum lumen: iudicabis tamen, quod minus de lumine recipiet ille, qui candelam parvam accendit, quā ille, qui maiorem. Ita contingit in hoc venerabili Sacramento, tantum accipitis ex illo lumine, quantum de materia sincerę dilectionis, & amoris, & igitur desiderij, portatis Iako [prawo] gdyby was wiele z świecami przystąpiło do iedney żapaloney świecy, ale nie z iednakimi świecami: bo by iedne były miazgse, y takież knoty miazgse, drugieby były y z swoimi knocikami cienkre; przystać musicie, iż choćbyście wszyscy świece zaświecili, a zātym wszyscy byście mogli do światłości należeć, y ciepło, y farba, y iasność; przecieby ten z was więcej wziął światłości, który z większą świecą przystąpił, ten zaś mniej, który z mniejszą. Takci się dzieie w Przenajświętszym Sakramentu wzywānia: przychodzi iedni z wielką świecą, to jest, z wielkim pragnieniem, drudzy z małā świecą,

to jest, z mātym pragnieniem: wszyscy ci Przenajświętszy Sakrament biora, wśakże dāry y skutki tego Sakramentu nie iednako otrzymuia: ci mātō biora, którzy z ciepłym pragnieniem przystępia: ci barzo wiele, którzy z ognistym pragnieniem pożywia.

Ponieważ tedy Chrześcijański człowiecze/ jesteś wielce na duszy vboгим/ nędznym/ chorym; a zātym bogactw/ delicy/ lekarstw/ potrzebującym: a w Przenajświętszym Sakramencie/ zażywasz się wszystkie bogactwa/ wszystkie delicye/ wszystkie lekarstwa; y nie możesz sobie tych dobr inaczey kupic/ tylko desiderio, miłością/ y gorącym pragnieniem Przenajświętszego Sakramentu. Toć tedy to desiderium, iestci necessarium, iestci dziwnie potrzebne. Zdobywasz się tedy na to pragnienie/ iako najwięcej. Przeszkadzając do tego rzeczy światowe/ przeszkadza wieś/ to jest bogactwa; przeszkadza żonā/ to jest/ rozkosz ciała; przeszkadzać pisie iazm wolow/ to jest/ pisie smyslow twoich; przeszkadzając mówis te rzeczy; bo do nich obracasz affekty y delideria, żądze twoie/ a zātym ich cāle tu Przenajświętemu Sakramentowi obracac nie możesz: oddalże wszystkie te affekty y delideria twoie od tych mārnych rzeczy/ a obróć ie tu samemu Bogu w Przenajświętszym Sakramencie będącemu. Co rozumiesz; gdybyś był w rzeczy doczesne vboгим/ nie miałbyś iedno ieden barlog/ albo raczej gnoy w ktorymbyś leżał/ a przytym iedna siermięga iatana/ w ktorabyś się przyodziewał/ y garnceżek gliniany/ z ktorogobys ialmujny vbogety pożywał: w tymci by iaki Kupiec bogaty w kramie swoim pokazał wielkie bogactwa/ iako złote naczynia/ śiaty złotogłowe/ śarlatne/ iedwabne/ kleynoty perel y diamentow nieofacowanych: y rzekłci by kupiec/ kup to v mnie wszystko. Tybyś odpowiedział: nie mam za co. Onby na to: zaśochay się tylko w tych bogactwach moich/ pragnij ich tylko/ a dam ci za to pragnienie bogactwa moie: y im więcej pragnac ich będziesz/ tym więcej bogactw moich wezmiesz. Pytam ciś człowiecze: gdybyś widział/ iż ci affekt tu onę bar-

logu twemu przestadza do pragnienia onych nieoszacowanych kleynotow/ w perłach y dyamentach; gdybys widzial/ izci affekt do oney sierniagi twoiey lataney/ przestadza do pragnienia onych zloroglowowych y loskowanych fiat; gdybys widzial/ izci affekt do oneg glimane^o garnka/ przestadza do pragnienia onego szeroszotego naczynia/ czlowieka bogatego: pytam cis mowia/ czylibys affektow twoich nie oddalil/ y nie odstawal od onego barlogu/ od oney sierniagi lataney/ od onego garnka glimanego? Zaprawda/ y odrobina rozumu mairac/ oddalilibys wszystkie affekty twoie od tak marnych rzeczy: a obrocielibys wszystkie pragnienie twoie do onych nieoszacowanych dobr/ abyś je sobie tym pragnieniem kupil. Ocz czlowiecze Chrześcianski/ kiedyś jest w dobrą duchowne barzo ubogi/ pokazuje Kupiec niebieski/ Chrystus Jezus, nieoszacowane bogactwa swoje w Przenajświętszym Sakramencie/ y chce je przedać barzo tanie/ za pragnienie tylko szferdeczney miłości pochodzące: do ktore^o pragnienia przestadzac affekt do tego barlogu/ do tego gnomu bogactw swiata tego; przestadzac affekt do tey lataney sierniagi

gi/ to jest/ godności y honorow tego swiata; przestadzac affekt do tego glinianego garnka ciela twoiego; nie mozesz sie nie mozesz serdecznym pragnieniem ku Bogu dla tych marnych rzeczy podnosić. Tak abowiem naucza Glossa ex S. Gregorio. Amor ergo rerum terrenarum, viscus est spiritualium pennarum. *Milost rzeczy ziemskich, lep to jest skrzydel, wyleciec chcących do rzeczy niebieskich.* Dważże sobie czlowiecze Chrześcianski/ tezeli to nie slusna rzecz/ abyś wszystkie affekty twoie odstawal od rzeczy swiadowych/ abyś ich nie kochal/ abyś ich nie pragnął: zebyś tak wszystkie twoie chęć/ wszystkie twoie pragnienie/ obrocił do Chrystusa w Przenajświętszym Sakramencie/ y abyś tak tym pragnieniem kupil sobie nieoszacowane dobra tego! O zaprawda to rzecz jest barzo slusna. Wiec tedy te dwa Akty wyprawuy zawsze czlowiecze przed przylacieciem Przenajświętszego Sakramentu: wmyślay pilnie sumnienie twoie/ y pragnuy serdecznie tego Pokarmu: a tak otrzymasz z nim wielkie niebieskie dary. Co nam day Chryste Jezus/ ktory żyjesz y królujesz na wieki. Amen.

NA TEN ZE DZIEŃ Wieczerzy Pańskiej, KAZANIE W T O R E.

Sciens Iesus quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit, surgit à coena. Ioan: 13.

Wiedzac Jezus iż od Boga wyszedł, y do Boga idzie, wstał od wieczerzy.

Pisując nam Ewangelista swiasty odeszcie Zbawiciela naszego od nas do Ojca/ opisuje oraz wiadomość tego o odesciu swoim od Ojca do nas. Chrześcianie w Chryście siemiamy. Sciens Iesus quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit. *Wiedzac Pan Jezus, iż od Boga wyszedł, y do Boga idzie.* A nácoż to prosta taka wiadomość tego opisuje? Miał Chry-

stus Pan innych wiadomości barzo wiele: Jle był Bog/ miał wiadomość doskonałą o sobie samym Bogu; miał też wiadomość y o wszystkich kreaturach swoich: bo Sapientia eius non est numerus. *Mądrości jego liczby nie mają.* Jle też był Czlowiek/ według Theologow/ iestże w pierwszym porządku swojego punkcie/ w żywocie macierzynskim badac/ miał wiadomości wiele: bo miał Visionem be-

Psalm: 146.

cificā,

ificam, widzenie i asne Boga w Troje
cy Przenawiały Jedyne/ przy
ktorey widział w Bogu y rzeczy stwo-
rzone. Miał przytym oraz y scienci-
ami infusam, wiadomość od Boga
włana/ przez ktora także wiele rzeczy
poznawał. Miał potym y trzecia
wiadomość/ scienciam acquisitam
per experientiam, miał wmiętność
ktorey nabył przez doświadczenie/ y o
ktorey mówi Ewangelista święty.
Proficiebat laus sapientiā, Poma-
jał się Pan laus w mądrości. Ponie-
waż tedy Chrystus Pan miał wiele o
wielu rzeczach wiadomości: czemuż
nam Ewangelista święty ca tylko oso-
bliwie/ ktora miał o odesciu swoim
od Oycy do nas na świat/ przy tym
odesciu tego od nas/ opisać? mówiąc:
Sciens laus, quia a Deo exiit, & ad
Deum vadit. Wiedząc laus, iż od
Boga wyszedł, y do Boga idzie. Czy to
podobno Chrystus Pan odchodząc od
nas do Oycy przez śmierć/ konformo-
wał się odesciu swojemu od Oycy do
nas? y tak przytym odesciu od nas
do Oycy/ potrzebą mu było nieiako
zbieżać odesćie swoje od Oycy do
nas? Tak też Chrześciane Namulki.
Chrystus Pan odchodzenie od nas do
Oycy/ konformował odchodzeniu
swojemu od Oycy do nas. Wzym
konformował: pokazuje na terażniey-
szym Kazaniu/ tu części y chwale Bożej/
a tu zbudowaniu naszemu.

W wielu wprawdzie rzeczach/
w piaci iednak osobliwie/ konformo-
wał Chrystus Pan odchodzenie swoje
od nas do Oycy/ odchodzeniu swoje-
mu od Oycy do nas.

Przod/ został Syn Boży przy
Oycu modo spiritali, iako
Duch; przyšedł do nas od niego/ mo-
do corporali, w ciele śmiertelnym.
Co abyście tym lepiej zrozumieć/ po-
trebą wiedzieć; iż po ki ieszcze Syn
Boży zostawał tylko przy Bogu Oy-
cu/ dwuch mu rzeczy było potrzebą.
Ziedney strony potrzebą było Synowi
Bożemu odejść od Oycy na świat;
bo tego zbawienie narodu ludzkiego
potrzebowало: Z drugiey strony po-
trebą było Synowi Bożemu przy
Bogu Oycu zostawać; ponieważ iako
Ociec w Synu/ tak Syn w Oycu/

necessario, koniecznie/ nierozdzielnie
mieszka. Coż wymyśliła miłość Bo-
ska/ mądra/ y mocna? Wymyśliła y
postanowiła to: Niech Syn Boży
iednym sposobem odejdzie na świat/
drugim sposobem niech zostawa przy
Oycu: modo corporali abeat, mo-
do spiritali remaneat: y tak Ver-
bum CARO FACTUM EST. Słowo
Ciałem się stało: & habitavit in no-
bis: y do nas przyšedł mieszkało: a
przytym w Bogu Oycu/ iako śczerzy
Duch pozostał. Pięknym eo podobień-
stwem objaśnia Augustyn Święty/
Serm: 145. To (pławi) słowo moje
wymysłowe/ to rozumienie/ ktore ia
wam teraz powiadam/ przy mnie w
rozumie moim zostaje: a iednak y do
was odemnie odchodzi: zostaje przy
mnie duchownie; bo ia eo co wam
powiadam/ postątemu rozumem: a
idzie do was mąteryalnie przez głos
języka moiego; bo y wy eo co wam
powiadam wsiłkawszy/ zrozumiecie.
Podobnym sposobem Jedyń Syn
Boży/ Słowo ono rozumu Boskiego:
Syn Boży/ y odszedł od Oycy do nas/
y został przy Oycu: przyšedł do nas
pokryty mąterya/ ciałem; został zaś
w rozumie Oycowskim iako Duch/ y
iako tam zostawał od wieków.

Taką trudność nieiako przyšła
na tegoż Syna Bożego/ gdy on z na-
mi na tym świecie mieszkał. Z iedney
strony/ gorąca miłość przeciwko lu-
dziom iakoby go przymuszała/ aby był
przez śmierć krzyżową odszedł od nas
do Oycy; bo ludziom do zbawienia
nie potrzebniejszy/ nie pożyteczniejszy
nie było/ iako śmierć niewinna
Jezusowa. O czym sam Zbawiciel
do Uczniów swoich/ tak mówi. Ve-
cum amen dico vobis, expedie vo-
bis ut ego vadam. Jednak wam to
(pławi) powiadam, potrzeba to wam,
aby ia odszedł: A tak miłość zbawie-
nia ludzkiego/ nieiako wypychała
Syna Bożego od ludzi/ na śmierć
krzyżową. Z drugiey strony/ tak mi-
łość przeciwko ludziom/ nie dopu-
szczała mu odchodzić od ludzi. Ro-
chaneł bowiem od łochanki trudno
ma odejść: wiaje miłość/ puścić
nie chce/ radby miluacy zawsze był
przytomny temu/ ktorego miłuje;

Ioa. 13.

ciężki mu róg bez kochanki/ ciężki miesiąc/ ciężki dzień/ y owym ciężka godzina: ciężki y boleś wstawienie bez tego/ którego kocha. Toteż tak na świecie przyjacielu nigdy nie wmiłował/ iako wmiłował Chrystus głowiec. Oczym iasnie świadczy dzisieysza Ewangelia święta. Cum dilexisset tuos, in finem dilexit eos. Wmiłował/ [prawi] swoich, do końca ich wmiłował. To jest: tak bierz/ tak gorzco/ iż iuz gorzcey y miścey wmiłować nie mógł. Toteż mu odepść od ludzi rzecz była bierz/ ciężka. Coż tedy miał czynić/ kiedy ziedney strony miłość nalegała aby był odchodził/ z drugiey strony trzymała/ aby był nie odchodził? Tę miłość macra y mocna/ także wynalazła sposób: Odeydz Synu Boży od ludzi/ y zostan przy nich: odeydz na śmierć/ modo uilibili, zostan przy ludziach in Sacramento, modo inuilibili: odeydz do Oycy przez śmierć w ciełe widomym/ zostan przy ludziach w Sakramencie/ w ciełe niewidomym. Tak uczynił Syn Boży: Odebowiem dziś odchodzi z Wieczery/ iurgit a Coena, idzie od ludzi na śmierć okrutną/ w ciełe widomym: jastaię tedy przy ludziach w ciełe niewidomym/ dając się im w Przenaswiestnym Sakramencie/ mówiąc: Accipite & manducate, hoc est Corpus meum. Biercie y pożywajcie, to jest Ciało moje. Toteż w tej pierwszey rzeczy konformował Chrystus Pan odesście swoje od nas do Oycy/ odesściu swojemu od Oycy do nas: iako od Oycy odchodził/ a przecie przy nim został: tak y do Oycy od nas odchodził/ a przecie przy nas został/ w Przenaswiestnym Sakramencie.

Ad Philip.
2. cap.

Matt: 20.

Powtore: Odesście Synu Boży do Oycy/ także było. Odchodził od Oycy/ a przychodził do nas/ in forma serui, w postaci słubnika. Tak bowiem naucza Paweł święty. Exinanuit semetipsum formam serui accipiens. Wzniżył samego siebie, przyjął nam formę słubnika. A sam Chrystus o sobie mówi: Non veni ministrare, sed ministrare. Nie przyjechałem aby mi służyło, ale abym służył. A w takiey formie przy Oycu został: Został iakoby sub specie panis, pod o-

soba chleba. Tak bowiem naucza Bernard święty. *Serm. in Coena Domini*, do onych słow Psalmsy świętego als ludu: Panem Angelorum manducauit homo. Comedunt igitur Angeli Verbum de Deo natum, pane suo viuunt Angeli in celis, & beati sunt. Pożywają (prawi) Aniołowie Słowa z Boga urodzonego, chlebem swoim żyją w niebie Aniołowie, y błogosławieni są. Którymi słowy dacie znać Bernard święty/ iż Syn Boży zawsze zostawał/ y zostaje sub specie panis, iakoby pod formą chleba. Temu także tiemu swojemu od Oycy do nas odchodzeniu/ zaprawda konformował Chrystus to dzisieysze swoje odchodzenie od nas do Oycy. Odchodził od Oycy/ a przychodził do nas/ in forma serui, w postaci słubnika: oboż też odchodził od nas dziś/ in forma serui: mówi bowiem Ewangelia święta. Surgit a coena, & ponit vestimenta sua: & cum accepisset linteum, praecinxit se, deinde mittit aquam in peluim, & coepit lauare pedes discipulorum & extergere linteis, quo erat praecinctus. Wstał od wieczery, zdejmując z siebie szatę, przepasał się ręcznikiem, bierze w naczynie wody, leje w miednicę, umywa nogi Uczniom swoim. Czyli to tu nie species serui, czy nie postać słubnika? Ożyste tak. Macra Abigail iadac do Dawida/ tak do niego mówi: Ecce famula tua sit in ancillam, ut lauet pedes seruorum Domini mei. Oto (prawi) służa twoja niech będzie słubnica. A coż będzie za powinność tej słubnicy? ut lauet pedes seruorum Domini mei: aby umylała nogi sług Pańskich. Ponieważ tedy Chrystus Pan odchodzi od ludzi/ umywa z wielką pokorą nogi sług Pańskich/ to jest/ sług Bożych: toteż odchodzi od ludzi w postaci słubnika. Znowu odchodzi od Oycy/ został przy Oycu sub specie panis, pod formą chleba. A od nas odchodzi/ przy nas zostawał/ sub specie panis, pod osobą chleba/ w Przenaswiestnym Sakramencie. Tak bowiem Ewangelia święta mówi: Accipit Iesus panem, & benedicens fregit, & ait: Sumus, hoc est Corpus meum. Wziął Iezus chleb, błogosławił y ta-

Ioa. 13.

1. Reg: 25.

Marc: 14.

mat. 7

Luce 22.

mal, y rzekł: Bierżcie, to jest Ciało moje. Dwajaznietkorzy/ iż zbawiciel nasz/ tak sobie z chlebem poczał/ iako sobie poczał z Panem onego wieczernika. Poślat do Pana tego wieczernika dwóch Uczniów swoich/ taka im dasz informacya. Et dicetis patrifamilias domus: dicit tibi Magister, ubi est diuerforium, ubi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis coenaculum magnū, iteratum: & ibi parate. Nagotował sobie pokoy Pan ieden w Jeruzalem/ obit go piśnym spalerami: bo to wyraża to słowo/ coenaculū magnū, iteratum. Idźcież (prawi) mówcie temu Panu. Gospodarzowi, niech mi tego swego pokoiu wstąpi, tam chce wieczernić. Na słowa Chrystusowe wstąpił Pan Gospodarz pokoiu onego/ y wyszykley ozdoby tego. Dwajaznietkorzy/ iż tymże sposobem/ poślatil sobie Chrystus/ na ostatniy Wieczery z substancya chleba. Substancya chleba ma swoy pokoy/ w którym spoczywa/ to jest/ certam magnitudinem, pewna wielkość w hoſtyey: ma ten pokoy/ ściąg/ to jest/ quantitatem, ozdobioną iako śliczna spalera/ białością/ smakiem/ y infymy przypadłością. Coż Chrystus Pan słowem swoim Boskim czyni? Tymi słowy Hoc est Corpus meum. To jest Ciało moje: czyni przemianienie chleba w Ciało swoje. Jakoby rzekł: wstąpił Panis Gospodarzu substancya chleba/ idźżeś precz/ iabada w tym pokoiu spoczywał/ to jest/ sub hac quantitate; iabada ta spalera/ ta białością/ to jest/ tymi przypadłościami chleba/ pokrzyty. Wstąpił ten gospodarz/ substancya chleba/ a sam Chrystus zostaje z nami sub speciebus panis, pod osobami chleba. Toć zaprawda y w tym konformował odchodzenie od nas do Oycy/ odchodzeniu swemu od Oycy do nas: że iako odchodząc od Oycy przyszedł do nas w postaci slugi/ a został przy Oycu pod postacią chleba: tak odchodząc od nas do Oycy/ odszedł w postaci slugi/ a został przy nas pod osobami chleba.

Pożecier: odesćcie Syna Bożego od Oycy do nas na świat/był to także. Odszedł od Oycy/ a przyszedł

do nas/ passibilis, cierpieniu podległy; a został przy Oycu impassibilis, cierpieniu nie podległy. Iż przyszedł do nas passibilis, wyznawa wiara święta Retholicka w Symbolum swoim: Passus sub Pontio Pilato. Umazjon pod Półskim Pilatem. O tymże Betnat święty. Christus voluit humanis communicare misericordiam, quod est per omnia fratribus asimilaris; ut similiter passus ac tentatus, misereri ac compati ipso disceret experimento. Christus (prawi) chciał być uczestnikiem miżeryey ludzkiej, co jest, we wszystkim być braci podobnym; aby tak cierpieć, m y kusić, sam, m doświadczeniem nauczył się wyrozumieć. Iż zaś przy Bogu Oycu został impassibilis, iasna rzecz: bo został immutabilis, a zatym nulli actioni corruptione subiectus, nie od niego cierpieć niemogący. A w tym Chrystus konformował odchodzenie swoje od nas do Oycy/ odchodzeniu swemu od Oycy do nas: przyszedł do nas od Oycy passibilis, cierpieliwy/ a został przy nim impassibilis, niecierpieliwy; y teraz także odchodzi od nas passibilis, a zostanie przy nas impassibilis: Iż odchodzi passibilis, cierpieliwy; iasna rzecz. Wychodzi abowiem dziś z wieczernika/ niosąc dobrowolnie. Ciało swoje przenasświetle na stogie meki. Będzie dziś sieyhey nocy iako łotr ueden poymany/ związany/ zdeprany/ będzie policzowany/ będzie pokrzykowany/ będzie oskarżony/ potwarzony/ postomocony/ popluty/ nasmiany: będzie uieroćsano po mieście/ po ratuszach włożony/ będzie stodze bigowany/ będzie miłośierne cierniem skłoty/ będzie oskrutnie na Krzyżu między dwiema łotrami zawieszony y zabity. Toć tedy dziś odchodzi od nas passibilis, cierpieliwy. A iakoż przy nas w Przenasświetły Sakramencie zostanie: zostanie impassibilis, niecierpieliwym. Ciało

Trakt. de grad: humilis.

In 4 sent: distin: 20. quass: 6.

stans

litens modo quantitatiuo in ordine ad locum: Corpus autem Christi, sic non existit in Eucharistia. Aby (prawo) ciało takie, cierpiąco co od rzeczy (swoi)zone) materialne, potrzeba żeby to ciało było na mie scie rozdzielnie, to jest, żeby różne części tego, różne części miejsc a złączone były: Ciało zaś Chrystusowe, nie jest tak w Przenajświętszym Sakramencie. Toć nie cierpieć od takiej rzeczy materialney nie może. Toć tam zostać Chrystus impassibilis, niecierpiący. Toć odchodzenie swoje od nas/ konformował Chrystus Pan wrey mierze odchodzeniu swojemu do Oycy.

W Czwarde: odchodzenie Syna Bożego od Oycy/ było także. Odchodzi od Oycy na świat/ totus omnibus hominibus, & totus singulis, wyszedł wyszedł wszystkim ludziom/ y wyszedł każdemu człowiekowi z osobną; przy Bogu Oycu także został otus in toto racie, & totus in quolibet Angelo eius; wyszedł we wszystkim Oycu/ y wyszedł w każdym Aniele tego. Jż odchodzi od Oycy wyszedł wszystkim ludziom/ y wyszedł każdemu człowiekowi z osobną: naucza Benał święty/ uważając one słowa Cantuari: s. Dilectus meus mihi & ego illi. Quomodo cunctis totus Christus intendit? Primo quidem quod habeat in natura simplicissima spōsi Diuinitas, quasi vnum respicere, multos, & quasi multos vnum: nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem parus, nec ad diuersitatem diuisus, nec restrictus ad vnū, nec anxius ad curas, nec perturbatus, aut turbulentus ad sollicitudines: sic sanē vni inuentus, vt non detentus; sic pluribus, vt non distinctus. *Łąko (prawo) o każdym wyszedł Chrystus na pieczę. Naprzód dlatego, iż ma to naturę Boską, patrzyć na wielu, iżko na jednego, y na jednego, iżko na wielu: ani do wielości, wieloraki jest, ani do ilości, nie dostateczny, ani do różnic rozdzielon, jest. Ani do jednego skrocony: staranie się o jednego, nie zatrzymuje przy jednym, ani staranie się o wielu, różni go czyni. Jż też został wyszedł we wszystkim Oycu: sam świadczymy mo wiąc. Ego in Patre, & Pater in me.*

Serm: 89.

Ioan: 14.

Ja w Oycu, y Ociec we mnie. Jż y w Aniołach wyszedł został/ y to pewna/ do jest omnia in omnibus: jest wyszedł to we wszystkich błogosławionych swoich.

A w tym Chrystus Pan konformował odchodzenie swoje od nas do Oycy/ odchodzeniu swojemu od Oycy do nas. Odchodzi też bowiem od nas totus nobis, & totus vnicuique nostrum, wyszedł nam, y wyszedł każdemu z nas: Zostaje też przy nas w Przenajświętszym Sakramencie/ totus nobis, & totus vnicuique nostrum, wyszedł nam, y wyszedł każdemu z nas. Jż dla nas wszystkich odchodzi wyszedł na śmierć krzyżową/ y dla każdego z nas z osobną; obaczmy. Paweł święty o miłości/ która go Chrystus umiłował/ tak piše w liście swoim do Galatów. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Umilował mnie, y wydał siebie samego za mnie. Omasz wiały się kto z Pawłem świętym: co mówisz o Apostole świętym? Ażaj Chrystus dla ciebie tylko umieszczony: iżaliż nie dla wszystkich ludzi? Jż prawdziwy sam do Kolossensów piśać naucza. In Christo Iesū non est gentilis & ludæus, circumcisio & præputium, barbarus & Scythæ, seruus & liber: sed omnia & in omnibus Christus. Czemuż tedy do Galatów piśać/ iżko by go sobie samemu przywłaszczają/ mówią: mnie umiłował/ y wydał siebie za mnie? Czyli też innych nie umiłował/ iżko y ciebie? Odpowiada Paweł święty. Tak jest tak/ ale iednak choć dla wszystkich/ wyszedł się wydał; y dla każdego prześcis z osobną wyszedł: przeto y dla mnie iednego wyszedł. Ale y sam Chrystus Pan/ to prawda wyrażił w oney o synu marnotrawnym historyey. Wrości się syn marnotrawny do Oycy/ alieści na prześcis tego rośkazuje Ociec zabić cię iżko tuczone. Occidite vitulum saginatum. Patrzyćcie/ nie teoretycznie iżko zabić bydłko/ ale ono prawu teoretyczny karmić/ tuczyć/ ono najcięższe zabyćcie. Syn marnotrawny według wszystkich Doktorów świętych/ jest każdy grzesznik nas wracający się do Oycy/ to jest/ do Pana Boga samego: tego Bog Ociec

Ad Galat: 2. cap.

Ad Colos: 2. cap.

Luca 15.

wspiera

Lib: 2. de
Penitem:
Cap: 3.

wsprawniedliwiając/ wsprawniedliwia-
occisione vituli saginati, zároveň dla
każdego z osobną grzesznika/ roztazuje
zabić bydlatko tuczone/. Którym by-
dlatkiem jest Chrystus I z z v s, Pan y
Zbawiciel nasz. Ale iakoż to bydla-
tko zároveň zabijane bywa? Odpowia-
da Ambroży święty. Sicut enim le-
mel Christus pro nobis immolatus
est: ita quotiescunque peccata do-
nantur, Corporis eius Sacramentū
sumimus, ut per Sanguinem eius
fiat remissio peccatorum. Iako (prá-
wi) Chrystus raz za grzechy nasze umi-
rt: tak kiedykolwiek P. Bog odpuszcza grze-
chy, również ie odpuszcza przez Kie-
w Chrystusowa. Zaczynam zároveň w oczach
Bożych/ iakoby occiditur: Toć iako
za wszytek/ tak za każdego z osobną.
Toć kiedy dziś od nas na śmierć o-
drutna odchodzi/ odchodzi totus o-
mnibus, & totus singulis: wszytek
wszytkim/ y wszytek każdemu z osobną.
Ji też zostaje przy nas w Przenas-
świętym Sakramencie/ totus o-
mnibus & totus singulis, wszytek
wszytkim/ y wszytek każdemu z oso-
bną; naucza iasnie Thomas święty
Doktor Angielski. Sumit vobis, tu-
munt mille, quantum isti, tantum
ille, nec sumptus consumitur. Bie-
rze ieden, bierze tysiąc, tyle ci, ile ieden,
a wzięty niewstanie. O czym y powa-
żny Rupertus, zgadzając słowa one:
Ecce ego pluam vobis panes de coe-
lo: zonymi słowy: Panem coeli de-
dit eis, panem Angelorum mandu-
cavit homo: tak poważnie mówi:
Et quidem illic panem coeli, panem
Angelorum, singulariter: hic autē
pluam vobis panes, pluraliter di-
ctum est: nullam tamen suspicoris
dissonantiam; secundum se panis
vobis Christus, vel vnum Corpus
Christi; verumtamen secundum
locales Ecclesias, & secundum offe-
rentium personas, siue accipientium
innumerabiles populos, cibaria si-
ue panes, pluraliter recte dicas. Tam
(mowi) chleb niebieski, chleb Angielski,
w osobliwości: tu zaś mowi, spuszcza
nam chleby, w wielości: nie rozumie: tu
iakię rozności; według siebie chleb ie-
den Chrystus, iednak według rozności ko-
ściół, y według wielości przyjmia-

Exodi 16.
Psal: 77.

cych, słusnie go nazywać możesz, pokarmá-
miáko chlebami. Jasna tedy rzecz/ iż
y w tej czwartej rzeczy konformował
Chrystus Pan odchodzenie swoje od
nas do Oycy/ odchodzeniu swojemu
od Oycy do nas.

Opiate: Odchodzenie Chry-
stusowe od Oycy było takie.
Odszedł od Oycy z światłości między
ciemności. Tak abowiem mowi o
nim Jan święty. Et lux in tenebris
lucet, & tenebrae eam non compre-
henderunt. Światłość (práwi) w cie-
mnościach świeci, a ciemności ie. nie o-
garnęły. Przy Oycu zaś został świat-
łość w światłości: Tak abowiem
Jan święty naucza. Quoniam Deus
lux est, & tenebrae in eo non sunt
ullae. Bog jest światłością, a ciemności
w nim żadnych nie ma. A w tym zaś
prawda konformował Chrystus Pan
odchodzenie swoje od nas/ odchodze-
niu swojemu od Oycy. Odszedł od
Oycy na świat/ światłość w ciemno-
ści; odchodzi y od nas światłość: bo
mowi sam o sobie: Ego sum, lux
mundi. Jam jest światłość świata:
Odchodzi w ciemności: tak abowiem
mowi do Żydów/ w których rece is-
dzie. Hae est hora vestra, & pote-
stas tenebrarum. Tak jest godzina wa-
śta, y moc ciemności. Zaczni się jutro
bárzo to słońce: bo non erit ei speci-
es, neque decor. Nie będzie w nim
piękności: wszytek będzie zeplwany/
zbity/ zepszecony/ iako trędowaty.
Zostaje zaś przy nas/ iasność w iasno-
ści. Zostaje iasność: bo do niego/ ias-
ność do do iasności/ roztazuje nam przysze-
pować Psalmistę święty/ mówiąc:
Accedite ad eum & illuminamini.

Joan: 1.

Joan: 1.

Joan: 8.

Lucia 22.

Isaia 53.

Psal: 53.

Cont: 2.

pożywają: drudzy zaś pięknie y kosztownie się stroją / a w gębsz nie mają co włożyć: wielka zaprawda nie porczya / dla której y on Gospodarz niebieski / z bankietu swego rozkazał wyrzucić iednego / który bez kosztowney śiary / kosztownych potraw chciał pożywać. Chryzostom zaś s. Homil: de Diuite, ztad przynamnię wychwala onego bogacza / iż iako kosztownie iadał / tak y kosztownie chodził: Induebatur purpurā & bysso, & epulabatur quotidie splendide &c. Mówi tedy pomieniony Doktor Chryzostom s. Igitur & nobis quales epulæ, talia sint & vestimenta. Iakich pożywamy potraw, takimi się pokrywamy szatami. A któryż tedy potraw poskarm / tak iasny / tak świetny / tak czysty? któryż świeci takim miłośnieniem / taką dobrocią / taką potora / taką skromnością / taką cierpliwością / taką miłością / iako słodka łezwa w Przenasławistym Sakramencie? Zaprawdaż jeden. Toć wszyscy pożywający tę potrawu / świetnie chodząc mamy: tymiż nam ciotami / którymi on świeci / świecić potrzeba. Co do nas y Apostoł święty napomina. Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam; supportantes invicem, & donantes vobismet ipsis, si quis adversus aliquem habet querelam; sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. Oblucyście się iako wybrani Boży, święci, y umiłowani, w wnetrznosci miłosierdzia, w dobroci, w pokorze, w skromności, w cierpliwości; znosić ieden drugiego, odpuszczając ieden drugiemu, jeżeli co ma przeciwko niemu. Toć uż iasna rzecz / iż y w tym konformował Chrystus Pan odchodzenie od nas odchodzeniu swemu od Oycy: iż iako odchodził od Oycy na świat do ciemności; iednak został przy Oycu światłość w światłości: tak też odchodząc od nas / odchodził w ciemności; a iednak zostając przy nas w Przenasławistym Sakramencie / światłość w światłości.

Obaczmy tedy iako Chrystus Pan konformował odeście swoje od nas / odeściu swemu od Oycy / do

nas: obaczmy uż cośmy mu za to powinni. Zaprawda / za to że od nas odchodził przez śmierć do Oycy / wieleśmy mu powinni / iako dnia iutrzeyshiego wstychyć. Za to zaś / że przy nas został w Przenasławistym Sakramencie / powinniśmy go wielce miłować / y tego nigdy nie obrażać. Jęśmy go powinni miłować / iasna rzecz. Miłowałbyś głowieże przyjaciela tego / który odieżdżając zostawiłbyś na wieczne niezapomnienie wszystkie kłopoty / ścierby / zgola wszystkie dobra swoje; y takbyś cie bardo zbogacił: o iakobyś go mowa miłował / poglądając po onych kłopotach y ścierbach! wychwalałbyś go przed wszystkimi ludźmi / mówiąc: że wszystkie dobra zostawił mi mój namilshy przyjaciel / cokolwiek mam / z szerey iasni jego mam. Miluyże tedy głowieże Chrześciański łezwa Zbawiciela twego: ten ci to jest ten taki przyjaciel. Byłś ubogi / uż prawie od głodu umierał: ten miłuyący przyjaciel odchodząc z tego świata do Oycy / zostawił ci na znak miłości wszystkie kłopoty / wszystkie ścierby / wszystkie zgola dobra y bogactwa swoje: boć zostawił Ciało y Krew przegradzając / dusze swoje / Bostwo swoje / siebie samego wszystkiego / w którym są wszystkie dobra. O ktoż wypowie iakiej za to miłości godzien! Ję też przeto / nie masz go nigdy głowieże grzechami obrażać; y to iasna rzecz. Co rozumiesz głowieże / gdybyś miał obraz przy sobie owego przyjaciela / któryć zostawił wszystkie kłopoty / y dobra swoje; czylibyś nie głęczył / gdybyś on obraz w oczach ludzkich spęcił / lżył / y owšem deptał? Zaprawdaż głębyś to czynił: bo byś tym sposobem dobrodziecia twego wielce despikował. Zaprawda mówiliś by wszyscy ludzie na to patrzący: Ożądamiś głowieże coś czyniś? Obraz to dobrodziecia twego / któryś tyś gdyś był ubogi / wszystkimi dobrami napelnił: iużbyś był od głodu umarł / on ci to dał / iż żył; takżemu to dobrodziecystwa jego odwziasczasz: pewna tedy rzecz / żebyś to głęczył / a z tym pewna rzecz / żebyś tego czynić nie miał. O głowieże Chrześciański: obraz wielkiego przyjaciela

twojego

Łuca 16.

Ad Colos.
1. 3.

twoiego/ Pána Boga twoiego/ iest
duśa twoia: gdyż ta iest na wyobra-
żenie Boskie stworzona: zle tedy czy-
niś/ kiedy grzechami twoimi/ wśet-
czniśwy/ pñaniśwy/ pomsta/ latom-
stwem/ y inşymy grzechami/ duśa two-
ia/ ten obraz Boski spęciś/ liyś/ de-

peś. Toć tedy tego czynić nie maś:
ale owszem maś ze wśytkiego serca
miłować takiego dobrodziejśwa y iemu
tak wielkie dobrodziejśwa tego od-
wdzieczając/ wiecznie służyć. Kto-
mu niech będzie cześ y chwala
na wieki wieczne. Amen.

NA WIELKI PIĄTEK O Męce Chrystusowey, KAZANIE PIERWSZE.

O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte, si est do-
lor, sicut dolor meus! Thren: 1.

O wy wśyscy, którzy droga idziecie, uważaycie y upatruyćie, ieżeli iest
boleść, iako boleść moia!

Isai: 53.

Wowiedział Izaiasz: Gene-
rationem eius quis enar-
rabit? Rodzenie prawi
Chrystusowe/ tak wieczne/
iako y doczesne/ y ktoż wy-
powie? Chrzęścianie w Chryście
Tłumy. Ja zaś dziś gdy mi o Mę-
ce Chrystusowey przychodzi mówić/
śmiele mówię. Passionem eius quis
enarrabit? Gorzka Męka Chrystus
fowa y ktoż wypowie? Jako Prorok
świety poiać nie mogli dziwnego Za-
rodzenia tego: tak żaden rozum ludz-
ki poiać nie może/ a żatym ani ieżyb
wypowiedzieć/ gorzkości Męki Ie-
zusa Pana y Zbawiciela naszego.
Tak bowiem naucza Antonin świety.
Tantus fuit dolor huius Passionis, ut
Hic: sic: sol intelligentie nostrae eclipsetur,
s. Cap. 6. & obliuretur ad intelligentiam
eius, nec planè capere potest. Taka
(prawi) bła boleść Męki Chrystusowey,
iż do rozumienia iey cmi się słońce rozu-
mienia naszego, y żadna miara tej boleści
poiać nie może. A nie dziw/ iż człowiek
poiać boleści Męki Chrystusowey
nie może: ponieważ doskonałe poznać
Boga/ który cierpi/ nie może: ale i-
ako sam tylko Bóg siebie doskonałe
zna/ tak też sam tylko Bóg/ i Męka
Chrystusowa doskonałe poiać może.
Co sam Chrystus iasnie przyznaje/
przez Proroła mówiąc: Tu scis im-
properium meum, & confusionem

meam. Ty o Boże mój znaś wraǳnie
moie, y b.śbo moie. Coż tedy czynić
mamy? ponieważ Męki Chrystusowey
ani poiać/ ani wypowiedzieć mo-
żemy? Wierżmyż ani iey uważać/ ani o
ney mówić będziemy? Bynamniey.
Lubo bowiem doskonałe poiać iey/ y
mówić o ney nie możemy: abyśmy
iednak według możności naszej wiel-
kość tej Męki uważali/ y o ney mo-
wili/ affektuie po nas tego Chrystus/
przez Proroła świetego Jeremiaśa/
na nas wołając. O vos omnes, qui
transitis per viam, attendite & vide-
te, si est dolor, sicut dolor meus!
O wy wśyscy, którzy droga idziecie, to iest,
n. t. m. swiecie i. iecie, uważaycie y upa-
truyćie, ieżeli iest boleść podobna boleści
mojej! Tej woli Chrystusa Pana na-
szego dosyć czyniac/ abyśmy ciekłość y
strogość Męki iego uważyli; potażo
na terażniejszym Kazaniu ciekłość y
strogość Męki Chrystusowey/ ex qua-
druplici causa, 3 gwoli iey przy-
ny: ex causa Fini, 3 t. m. a. dla k. t. o-
rego Chrystus cierpiat. 3 causa Ma-
teriali, 3 przyczyney według k. t. o-
reyy cierpiat: ex causa r. moientie. 3 przy-
czyney od k. t. o-
reyy cierpiat: ex causa in-
strumentali, 3 instrumentow/ przez k. t. o-
reyy cierpiat. Będzie to wśetko ku czci y
chwale Bożey/ ku zbudowaniu nasze-
mu.

Thren: 1.

1. Part:

Hic: sic:

s. Cap. 6.

Psalm: 68.

Finalem przyczyny / dla której Chrystus cierpiał : że nie insha była / tylko aby był Chrystus Meśa swois grzechy wszystkich ludzi oraz zgładził / y za nie dosyćczynił. Z tej przyczyny / srogości y cięskłości Meśki Chrystusowej / tak dowodzą. Cięski jest grzech ex parte offensis, z strony Boga obrażonego. Jeżeli bowiem ciężka wina tego / który się porwie na mieszczanie / ciężka i cięższe gdy na Senatora / i cięższe niższa kiedy na Króla : Toć nie z konieczności ciężka / kiedy na nieskonczony dobroci Boga. Cięski jest grzech y ex parte offendentis, z strony tego który grzeszy : bo ieden robaczek ziemi / ieden proch / ieden cien / iedno zgoła nic ; porywa się na Boga / na morze niezbrodzone wśhelakiej istności / y doskonałości. Z tych y z innych stron / grzech jest tak ciężki / iż żaden człowiek / żadnymi zasługami / y największymi / y najdłużey wrościacymi / Bogu dosyćczynić za niego nie może. Cze^o poważny Climaciu naucza. Si peccata nostra, leuadum quod ponderanda sunt, ponderaremus ; arbiraremur nos non posse satisfacere pro istdem, etiamsi mille annis in pane & aqua abstinereamus, vniuersumq; mundum produceremus nobiscum, & pro nobis plorantem totum quoque Iordanem. Gdybyśmy (prawi) grzechy nasze, tak iako mniemy, iż uważone, uważyli doślibyśmy tego, iż za nie Pánu Bogu dosyćczynić nie możemy, choćbyśmy y tysiąc lat na chlebie y wodzie pościli, choćby się za nami wszystkiego świata ludzie przyczyniali, y choćbyśmy tak wiele łez wylali, iako w rzecę Iordanie wody. W tymże y Hieronim święty in Regula. Fortitan parua estimas culpam ? Dico tibi, quod nec pro minima culpa, totus satisfacere mundus posset, nisi Deus ex sua pietate dignaretur ignorere. Podobno ty (prawi) lekce sobie grzech uważasz ? Powiadam ci, iż za ieden najmniejszy grzech, nie mogłby Bogu y wszystek świat dosyćczynić, gdyby nie miłosierdzie Boskie. Jakoby rzekł Doktor Święty : Choćby kto miał cnoty y zasługi wszystkie Panny Przenajświętszej / choćby kto miał wszystkie cnoty y zasługi wszystkich mil

lionow Aniołow świętych / choćby kto miał cnoty y zasługi wszystkich Macennitow świętych / wszystkich Wyznawcow / wszystkich Panienek ; przecisby bez miłosierdzia Boskiego / tymi wszystkimi / y za najmniejszy swoy grzech / Bogu dosyćczynić nie mógł. Ale tak jest / iż Chrystus Pan Meśa swois miał Bogu dosyćczynić za grzechy ludzkie. Toć kiedyby był miał Meśa swois ieden tylko grzechek mały iednego człowieka zgładzić / miałaby Meśa tego cięskłości swois przechodzić cięskłość pokuty / ktoraby kto czynił bázko ciężka przez tysiąc lat : miałaby przechodzić cięskłość cnot y zasług Panny Przenajświętszej ; miałaby przechodzić cięskłość cnot y zasług wszystkich milionow Aniołow / miałaby przechodzić wszystkie cięskłości cnot y zasług Macennitow Świętych ; miałaby była przechodzić wszystkie zacność cnot y zasług Wyznawcow / y Panienek świętych. Toć kiedyby Meśa swois Chrystus miał zgładzić / nie tylko ieden malusienki grzechek iednego człowieka / ale wszystkie y największe grzechy wszystkich ludzi / ktorych jest prawie rzecz niezliczona ; bo nie ieden z nich z Manassesem mówi. Peccavi super numerum arenae maris. Zgładziłem, popełniłem więcej grzechow, niż jest piasku w morzu : A wszystkie y Janem świętym mówi : In multis delinquimus omnes. Toć kiedy Meśa Chrystusowa gładząca te wszystkie grzechy / musiała bydyć nieswymownie ciężka.

Powtóre : teyże cięskłości Meśki Chrystusowej / z cięskłości grzechu tak dowodzą. Z ieden grzech śmiertelny zasługuje poenam damni, to jest / wstrata lasti Bożej / y chwały niebieskiej nieskonczony : zasługuje poenam sensus, to jest / męki wieczna nieskonczona w ogniu piekielnym. Tak nas abo woiem Kościół święty / Meśka nąga naucza. Et qui bona egerunt, ibunt in vitam eternam ; qui vero mala, in ignem eternum. A którzy dobrze czynili, pójda do żywota wiecznego ; ktorzy zaś źle, pójda w ogień wieczny. Toć musi to bydyć ciężka Bogu bázko sąsiadka / kiedy kto Bogu dosyćczyni za ieden grzech śmiertelny / y przypo

wroci tym iednemu czlowiekowi las-
 sze Boza y chwala niebieska / y odwroci
 ci od niego wieczny ogien piekielny.
 Toć niestychanie musz bydz cieszze to
 dosycuczynienie / ktorym kto Bogu
 dosycuczyni / nie za teden tylko grzech
 smiertelny / ale tez za niezliczone grze-
 chy smiertelne; gdy kto nie iednemu
 czlowiekowi / ale niezliczonym ludziom
 lasze Boza y chwala niebieska wraco-
 na przywroci; y gdy od tychze niezli-
 czonych / wieczne pieklo odwroci. Ale
 tak jest / iz Chrystus Pan Msta swoia
 Przenasmiestka / za wszystkie grzechy
 nasze miał Bogu dosycuczynic. Tak
 bowiem mowi Izaiasz Prorok: Po-
 suit Dominus in eo iniquitates o-
 mniū nostrū. A samze Chrystus
 mowi: Supra dorsum meum fabri-
 cauerunt peccatores, prolongau-
 runt iniquitatem suam. A Bog O-
 cieć niebieski przez Izaiasza Proroka /
 tak oznaymuie: Propter scelus po-
 puli mei percussit eum. A znou
 Prorok. Verē languores nostros i-
 pse tulit, & dolores nostros ipse por-
 tauit. Tymze Msta swoiey dosycu-
 czynieniem / miał Chrystus nie iedne-
 mu czlowiekowi / ale niezliczonym lu-
 dziom / przywrocić wraco na lasze Bo-
 za / y wieczna chwala: tymze dosycu-
 czynieniem Msti swoiey / miał Chry-
 stus odwrocić od niezliczonych ludzi
 wieczny ogien piekielny. Toć tedy
 ta cieszkość Msti Chrystusowej mu-
 siiała bydz z tey miary niestychanie
 cieszka.

Rzecz: A lekkie bolesci Chrys-
 tusowe / iako pochodzace od nieskon-
 czoney Osoby / byly nieskonczoney wa-
 gi / według Theologow. Toć nie bylo
 trzeba Chrystusowi tak cieszkich bole-
 ści cierpieć: toć zle infernie / ciesz-
 kie dosycuczynienie zaslużyły grzechy
 nasze / y tak cieszkie / ze za nie żadne po-
 kuty stworzenia ktoregokolwiek dos-
 ycuczynic nie mogły: toć mowi /
 zle infernie / iz Msta Chrystusowa
 dosycuczyniaca za te grzechy / musiiała
 bydz bardzo cieszka.

Tak to słuchay odpowiedzi / nie
 moiey / ale Thomasa swieteg Doktor-
 ra Angielskiego. Christus voluit ge-
 nus humanum a peccatis liberare
 non solā potestate, sed etiam iusti-

tiā: & ideo non solum attendit
 quantam virtutem dolor eius habe-
 ret ex Diuinitate vnica, sed etiam
 quantū dolor eius sufficeret secon-
 dū humanam naturam, ad satisf-
 factionem. Chrystus Pan (prawi)
 chciał narod ludzki od grzechow wyzwo-
 lić, nie sama tylko moc, ale też sprawie-
 dliwość: y przeto nie to tylko uważał,
 ani się na to tylko oglądał, iako wielka
 moc miała boleść jego stać, iż była z Bo-
 Źstwem łączona: ale też to wpatrował,
 aby boleść jego według ludzkiej natury
 za grzechy dosycuczyniła. Którymiś
 wyiśnie dacie znać Doktor swiety / iz
 Msta Chrystusowa / według cieszko-
 ści grzechow / cieszka bardzo była. Jus-
 zem tedy iakokolwiek pokazał ciesz-
 kość Msti Chrystusowej / ex causa.
 Finali, z cieszkości grzechu / dla ktorey
 go cierpiał.

Osiemne Causam Materia-
 lem: potrzebą wiedzieć / iz m-
 terya / według ktorey Chrystus ciera-
 piał / była dusza jego / y Ciało jego
 swiete. Cierpiał Chrystus na duszy:
 tak abowiem sam mowi: torrauerunt
 aquae viuae ad animam meam: (to
 jest według Tłumaczow Pisma swie-
 tego.) Przeniknaly boleści, iż do dusze
 moiey. Cierpiał y na Ciele: bo się tak
 sam wskaza. Supra dorsum meum
 fabricauerunt peccatores. Na grzbie-
 cie moim budowali grzesznicy [co jest /
 rany mu wielkie zadawali.] A znou:
 Foderunt manus meas, & pedes me-
 os. Przekopali ręce moie y nogi moie. Ze
 tedy naprzod ex parte animae pati
 volentis, cieszka była bardzo Msta
 Chrystusowa: dowodzi tak. Dusza
 Chrystusowa / poznawała doskonale
 rozumem swoim obfite pożytki / ktore
 z tey Msti pochodzić miały. Toć tedy
 dusza Chrystusowa / pragniała y chciała
 iako naywiekszej Msti: toć ta Msta
 jego była bardzo cieszka. Tey konse-
 quency: dusza Chrystusowa dosko-
 nale poznawała obfite pożytki / ktore
 z Msti tey płynąć miały / toć pragnie-
 la y chciała iako naywiekszej Msti:
 dowodzi tak. Im kto doskonaley po-
 znawa iakie dobro / tym go wiecey
 pragnie. Widziemy bowiem iz ludzie
 im wiecey poznawają pożytki ktore
 z naut pochodzą / tym wiecey naut

Psal: 68.

Psal: 118.

Psal: 21.

Isaia 53.

Psal: 118.

Isaia 53.

3. Parte
Quest. 46.
art. 1.
ad 6.

pragna/ y tym o wielkie sie nauki sta-
raia: a ktorzy nie poznawia tych po-
zytkow/ o nauki sie tez nie staraia:
gdyz ignoti nulla cupido. Jezelite-
dy dusza Chrystusa Pána/ dostonale
poznawala pożytki/ ktore z boleści
Młeki jego pochodzic mialy: toć tych
boleści iako naywiecey pragnac/ y ży-
cyc sobie musiala. Druga. Im kto-
ra dusza wiecey tego miluje/ tym wiecey
dla niego cierpiec pragnie. Glus-
chaycie miluacey Chrystusa dusze J-
gnacego swietego/ iako ta pragnie
wiele cierpiec. Veniam fruar beatis
illis, quae mihi preparatae sunt, quas
velim mihi veloces reperiri, quas e-
tiam alliciam, ut compendio me de-
uorent, non ut quosdam territa
non attigerunt: et quae nisi volue-
runt vitio, ego vim inferam. Ignis,
crux, bestiae, fractio ossium,
membrorum divisio, & totius cor-
poris contritio, & tota tormenta
diaboli in me veniant, modo Chri-
sto fruar... Zycie [prawi] sobie, aby
mie bestye pazarty: o ktoby mi to dal,
aby ochotne byly na pozarcie moie! wcho-
waj Boze tego, aby sie mnie przelakly, y
dotknac sie mnie iako inflych Meczenni-
kow nie smialy: ie, eliby leniwie do po-
zarcia mnie byly, ia sie sam do nich drze-
bede, y ia przymusza bede, aby mie dla
Chrystusa mego capredzey pazarty. Ogień
prawni, Krzyz, bestye, polamianie kości, po-
sarpanie członkow, wszystkiego ciała star-
cie, y wszystkie maki dyabelskie, niechay
niemie przysida, bylem Chrystus zazywat.
Ale tak test/ iż ani dusza Ignacego
swietego/ ani ktoregokolwiek infly/
tak goraco Chrystusa abo tego innego
niemilowala/ iako goraco Chrystus
wmiłowal dusze nasze. On bowiem
sam o sobie mowi. Fulcite me flori-
bus, stipate me malis, quia amore
languo. Oblazcie mie kwieciami, obfyp-
cie mie iabkami, bo od miłości ustam.
Toć jezeli dusza Ignacego swietego/
abo ktoregokolwiek infly/pragnela barzo
wiele cierpiec dla Chrystusa: niepo-
rownanym sposobem dusza Chrystus-
sowa/wiecey pragnela cierpiec dla dusz
ludzkich. Toć Młeka Chrystusowa
musiala bydz barzo ciepla/ ex parte
animae Christi pati volentis, z strony
dusze Chrystusowej cierpiec pra-
gnacey.

Cant: 2.

Powtore: tegoż domodze ex
parte animae Christi apprehenden-
tis, z strony dusze Chrystusowej ap-
prehenduiacey. W Ogroycu przed o-
czyma dusze Chrystusowej/ stanela
smierc tego iuz nastepuaca/ stanely
grzechy ludzkie. Ale tak test/ iż te
grzechy sprawowaly w duszy Chrystu-
sowej wielki smutek/ a zaym wielka
serdeczna boleść. Toć tedy ciepla by-
la barzo Młeka Chrystusowa/ ex par-
te animae Christi apprehendentis,
z strony dusze Chrystusowej appren-
duiacey. Jz naprzod smierc/ ktora
stanela w Ogroycu w oczach tego/
ciepla w duszy tego smutek sprawila:
tak pokazuje. Powiedzial Eklezj-
styk. O mors quam amara est me-
moriam tui! O smierci, (prawi) iako
jest gorzka pamiatka o tobie! Toć jez-
eli smierc ktora przed oczyma stanela/
sprawila w duszy smutek: im smierc
nastepuaca bedzie okrutniejszy y zel-
zywsza/ tym wielkszy smutek w duszy
sprawowac bedzie. Ale tak test/ iż
smierc Chrystusowa/ ktora na niego
iuz iuz nastepowala/ byla nayokru-
tniejsza y nayzelzywsza: Tak abowiem
zydzy miedzy soba wadzili. Morie
turpissi na condemnem eum: Jz
ktoby rzekli: nie dosyc nam na tym/ as-
byśmy tego zdraycy Jezusa/ iakokol-
wiek smiercia stracili/ nie dosyc aby-
śmy go iakokolwiek z tego swiata zglac-
dzili: ale wymyslimy na niego iako
nayzelzywsza smierc: morie turpis-
simu condemnemus eum. A wy-
myslili smierc krzyzowa. Toć tedy
w onym Kielichu stanela ta smierc
przed oczyma Chrystusowymi: a przy-
tym stanely one powrozy mocne/ one
stryczki ostre/ one lancuchy zelazne/
ktorymi mial bydz wiazany/ y po Je-
ruzalem wlozony: gdy stanely przy-
tym one okrutne bicze y rozgi/ y lanc-
uchy/ ktorymi mial bydz sredze bicz-
owany: gdy stanal on stup/ do kto-
regu mial bydz przywiazany: ono
ciernie/ ktorym mial bydz skloey/ on
krzyz ciepla/ one gwozdzie zaostrzone/
ktorymi mialy bydz rane y nogi prze-
bite. O iako tak okrutna y zelzywa
smierc nastepuaca/ wielki smutek w
duszy tego sprawowac musiala! Je-
tez grzechy ludzkie ktore stanely przed

Ecclesi: 42.

Sap: 11

oczyz

oczyna iego/ wielki smutek w duszy iego
go sprawowały; tak dowodzą. W
ludziach grzesznych/ grzech sam z sie-
bie/ sprawuje wielki smutek. Niech
grzesznik pożywa y naysmężniejszych
potraw; ma iednak przy tym w sercu
gorzka bardo potrawa/ to jest/ grzesze-
nie sumienia z grzechu pochodzące:
niech grzesznik słucha wdzięcznych me-
lodyi y muzyki; w sercu go iednak me-
lancholia z grzechu pochodząca trapi:
niech grzesznik w pałacach zacnych y
dziwnie pięknie ozdobionych mieszka;
w sercu iednak ciężki go robać z grzes-
chu pochodzący iadownicę kassa: niech
grzesznik na łożach kosztownych y
miękkich wstanych spoczywa; w sercu
iednak ostre ciernie utrapienia/ z grzes-
chu pochodzącego/ wstawnie go
drapie: niech grzesznik z miłymi y po-
ufałymi przyjaciółmi rekreacyę y
dobrej myśli zażywa; w sercu iednak
nieprzyjaciel grzech/ wielce mu stro-
fowaniem swoim dołącza. Tak abo-
wiem do grzesznego człowieka mówi
Prorok: Dabit tibi Dominus cor
pavidum, & animam consumptam
maerore. O grzeszniku (prawi) daj
Pan Bog bożogłowi serce, y duszę smut-
kiem strapioną. O tymże Ambroży s.
pisze in Psal: 38. & tłumacząc one slo-
wa: Et peccatum meum, contra me
est semper: tak wyraźnie mówi.
Offunditur enim nobis nostri ima-
go peccati, nec quietum esse reum
suum permittit. Itaque dum ora-
mus, peccatum offunditur: ubi so-
mus sensum corporis relaxaverit,
peccatum recurrit; semper nobis
error noster, tanquam malus exa-
ctor occurrit, vel tanquam impro-
bus foenerator conveniens debito-
rem. A tak grzechy y iednego czło-
wieka/ gdy ie apprehenduje/ stogi w
nim smutek sprawują. Niechżeby ten
człowiek/ nie tylko się smucił z swoich
tylko grzechow/ ale y z dziełami innych
ludzi grzechow; o iakoby się daleko
wiecej smucił! Niechżeby się z tysią-
cą/ abo z milliona ludzi grzechow/
mocno ie apprehendując/ smucił: o
któż wypowie iakoby to był smutek ie-
go! Ale tak jest/ iż Chrystus Iezus
Pan y Zbawiciel nasz/ sam grzechu nie
mając/ przyjął na się smutek nie tylko

pochodzący z grzechow iednego czło-
wieka/ nie tylko smutek pochodzący z
grzechow milliona ludzi; ale też przy-
jął na się smutek pochodzący z grzes-
chow wszystkich ludzi/ poczynając od
Adama/ aż do ostatniego człowieka.
Jako wyrażił Izaiasz mówiąc: Vere
dolores nostros ipse tulit, & lan-
guores nostros ipse portavit. Za-
prawa boleści nasze on zniósł, y słabości
nasze on zniósł. O tymże y Ambroży
świasty. Ergo pro me doluit, qui
pro se nihil habuit, quod doleret;
& sequestrata delectatione Divini-
tatis aternae, tadio meae infirmita-
tis afficitur: suscepit enim tristitiam
meam, ut mihi laetitiam suam me-
reretur. A przyjął na się Chrystus
smutek/ pochodzący ex perfectissima
apprehensione peccatorum. Jako
bowiem duszą iego była perfectissi-
ma, naydoskonalsza: tak też y Akty
dusze/ & jątym y apprehensya złego/
musiała być naydoskonalsza. To
nieścychanie ciężki musiał być smu-
tek/ z grzechow wszystkich ludzi pochod-
zący/ w duszy Chrystusowej. To
iż iasna rzecz/ iż ciężka bardo była
Męka Chrystusowa/ ex parte animae,
malum culpae apprehendentis, z
strony dusze/ złość grzechu apprehen-
dującej.

Potrzenie: ciężkości Męki Chry-
stusowej dowodzą/ ex parte animae
Christi, peccata nostra detestantis, z
strony dusze Chrystusowej za grzechy
nasze żalującej. Ta wola ludzka wie-
cej żaluie za grzechy/ ktorey rozum do-
skonaley poznawa ciężkość grzechow-
wey złości/ y ktora wiecej miłuje Pa-
ną Bogą/ przeciwko ktoremu jest
grzech; y ktora ma większą łaskę Bo-
żą/ y auxilia Divina ad dolendum
de peccatis, większe ratunki Boskie do
żałości za grzechy. Ale tak jest/ iż wo-
li ludzkiej Chrystusowej rozum/ nay-
doskonaley ze wszystkich ludzi poznat
złości grzechowej ciężkość. Duszą
bowiem Chrystusową od punktu po-
częcia swojego/ miała perfectissimam
scientiam infusam, miała naydosko-
nalszą wiadomość wszystkich rzeczy:
iako Theologowie nauczają. Tąż wo-
la Chrystusową naydoskonaley ze
wszystkich ludzi Bogą miłowała; iako

Ijai: 53.

Lib. 10.
in Lucam

Deut: 28.

1-5

naucza

Ioan: 1.

Lib: 2. de
vniuerso
Cap: 51

nauęca Thomasz święty. 3. Partes.
Quest: 40. Artic: 6. Taz wola Chrystusowa miała naywiększą łaskę Bożą: bo Chrystus był plenus gratia & veritate. Taz wola Chrystusowa/ naywiększą miała ratunkę Bożę do żałobcy za grzechow. Tę przy Nacieszycielu Chrystus/ niezmierna żalność miał za grzechy ludzkie; a zatym na duszy swojej niezmierna odnosił boleść. Ale iakoż pżyby wielka? Pięte Thomas Cantuariensis. 13 do Arcybiskupa Senonenskiego przysłał na spowiedź ieden grzesznik/ który się był ciężkiego wstępczeństwa dopuścił; y spowiadać się z wielką skruchą y z wielkim płaczem/ pytał się Spowiednika/ iezeli też to rzecz podobna/ żeby był iakim izami/ y iakim karaniem podobnym mógł dostąpić odpuszczenia grzechu onego? Na to mu Spowiednik; możesz dostąpić odpuszczenia/ byleś podał pokutę którą ci żądam. To grzesznik on usłyszawszy/ krzyknął wielkim głosem: o Oycze choćbyś mi każł y naystraszniejszą śmiercią zginąć/ gotowem to śmierć podać za grzechy moje; y owszem Oycze/ choćbyś mi tysiąc śmierci podać każł/ gotowem na to wszystko. Pogrzeź nim pospół płatać y Spowiednik/ a płacząc rzecze do niego: acoż ci naznaczam pokutę na lat siedm. Zawolał grzesznik: acoż to jest siedm lat? choćbym żył lat y sto/ y tysiąc. y onayczyszej pokucie/ nie dosyć bym przećciś uczynił Bogu za ciężkie grzechy moje. Tu Spowiednik zadziwiwszy się tą wielką skruchą grzesznika tego/ rzecze: idź prawi/ przez trzy dni tylko pościć będziesz na chlebie y na wodzie/ a Bog ci twoje grzechy odpuszczi. Dopiero grzesznik pogrzeź wolać: Oycze mało to/ żądam prośbę pokutę godną grzechom moim. Zdumiewając się takiey gorącey żalności Spowiednik/ naostatet rzecze. Idź/ ieden tylko Paściorek za grzechy z mowisz/ a Bog ci twoje grzechy odpuszczi. Tu grzesznik od żalu y smutku za grzech płacząc y rycząc/ padł na ziemię/ y od wielkiej za grzech boleści/ umarł. Podobną rzecz pięte Antystina in vita Beati Vincentij Ferrariensis, parte prima, Capite 31. Czułowiek ieden w grzech wielki wpadł

by spowiadał się Wincentemu świętemu/ który mu żądał za pokutę pościć przez trzy dni na chlebie y wodzie: a gdy grzesznik spytał/ czy podobną to Oycze/ abyin iako pokutę wstępną ognia piekielnego/ którym grzechom moim zasłużył? Na to mu Spowiednik: trzy tylko paściorki z mowisz/ a Bog ci grzechy odpuszczi. Co słysząc grzesznik/ tak wielkiej się dobroci Bożey zdumiewając/ pogrzeź pierwszy paściorek mowić/ y iezę go nie skonzyl/ a o to z wielkiej przeciwko Bogu miłości/ y dla ciężkiego za grzechy żalu/ serce się w nim rozpuściło; y padłszy na ziemię ducha Bogu oddał. Jezeliż to ci y inni grzesznicy/ nie poznawszy tak doskonałe ciężkości grzechu/ nie milując tak gorąco Paściorki Boga/ które obrażili/ nie mając tak wielkiej łaski Bożey/ y takich Bożych ratunkow: a przećciś tą ciężką żalność za grzechy swoje odnosi/ iezeliż znieść nie mogąc/ umiera. Coż rozumieć mamy/ iako ciężką żalność miał Chrystus Pan za grzechy ludzkie/ który poznał doskonale ich złość/ który naygoręcej P. Bogu milował/ który miał tak wielkie łaski y ratunki Bożę. O żąprawda była to tak ciężka żalność/ iezeliż y pot krwawy z Chrystusa wycisła: gdzieby była nie wstępną chmorna taka Boża/ pewnieby była Chrystusa o śmierć przyprowadziła. Tak abowiem sam Chrystus mowi: Tristis est anima mea usque ad mortem. *Smutna jest dusza moja aż do śmierci.*

Pogrzeźwarto: Ciężka była Męka Chrystusowa/ ex parte animae, oinni consolatione carentis, z strony dusze żadney pociechy nie mającej: cęż tak dowodzi. Innym Świętym swoim Pan Bog podał kielich męki z pocieszeniem zmieszany. Calix in manu Domini vini meri plenus mixto. Dal innym Pan Bog fel & mel, żółć y miod: podał im iedną taką kamięn/ drugą taką chleb. Tak Dawidowi s. który o sobie mowi: Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuas latificauerunt animam meam. Według (prawi) wielkości boleści moich w sercu moim, pociechy twoje uweseliły duszę moją. Tak Pawłowi świętemu/ która

Matt: 26.

Psalm: 74.

Psalm: 93.

2. Corint.
7. cap.

Apost.

Apost. 1.

ty o sobie mowi: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio, in omni tribulatione nostra. Petny ieslem poćiechy, obfytne weselem, we wsełakim utrapieniu naszym. Tak podał meki Apostołom świętym. Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilij. Odchodzili Apostołowie z weselem od Trybunałow Tyráńskich. Tak podał kamienie Szczepanowi świętemu. Lapidés torrentis illi dulces fuerunt. Kamienie (práw) z strumienia, słodkie mu były. Tak podał krzyż Andrzejowi świętemu, który na nim umierał. Tak podał krata żelazna / a práwie ognista / Wawrzyncowi świętemu / na ktorey on leżał z Tyrana násis śmiał. Tak podał węgle ogniste Tyburcemu świętemu / ktore mu się ślizgały roza dąły. Jednym słowem: ludzie święci cierpieli meki / ale záwse práwie z wielkimi od P. Bogá ná duszy poćiechami. Ludzie zaś nie święci / w mekách swoich miewáli poćiechy od niektórych konsyderacy / ktore im rozum ludzki podawał. Tak Mutius Scauola cieśzył się konsyderacy chwały światowej / kiedy mu ręką ogniem palono. Jemu ábowiem te wierzytki przypisano:

His flammis inuror ad gloriam.

Vnimanum viuere satius, quam inglorium.

Et facere, & pati fortia: Romanorū

Alle tak jest / iż duszą Chrystusa Pána / przy Nace swojej / ani od Pána Bogá / ani od rácey rozumu swego / poćiechy żadney nie miała. Nie miała od Pána Bogá / bo była od niego ośpuszczona: iáko się z onych iey słow pokazuje: Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me. Boże Boże mój, czemuś mnie opuścił? Nie miała poćiechy ani od konsyderacy iákich rozumu ludzkiego: bo sam Chrystus o sobie mowi:

Psal. 22.

Renuit consolari anima mea. Niechciała przyjmować poćiechy duszą moją. Nie miała duszą Chrystusową poćiechy / ani a superiori parte animae: bo choć rá ná Bogá iáśnie pátrzyła / iednak niżey góście żadney poćiechy nie spuszczała; tak dálece / że sama o sobie duszą Chrystusową mowi:

Psal. 73.

Dolores inferni circumdederunt me. Boleści piekielne ogarnęły

Psal. 107.

mię. To jest / iáko w mekách piekielnych żadney poćiechy nie miał; tak ani w mech. Jezeliż tedy duszą Chrystusową / y naymnieszej poćiechy w Nace swojej nie miała / iáśnie za tym idzie / iż Meła Chrystusową była bázrzo cieśka / ex parte animae Christi, consolatione carentis, z strony dusze Chrystusowej / żadney poćiechy nie mającey.

Jż też ex parte Corporis Christi, z strony Ciała Chrystusowego / cieśka bázrzo była meką iego; tak pokazuje. Im ciało ktorego głowięta jest mięśne / subtelniejszy / komplexy zacięniejszy; tym w mekách cieśka boleć gwie. Widziemy bowiem ná osł / iż Pan subtelniejszy komplexy / podzias od tego umiera / od czego grubby wieśmiał ani zachoruje: y potrzebowa twarz popárzy / ktorey piśta namięny nie wznie: y żimá cieśka nie ktore drzewa psute / a drugim bynas mniemy nie skodzi. Ale tak jest / iż ciało Chrystusa Pána / było bázrzo mięśne / subtelne; bo przezacney komplexy: Naprzód przeto / iż słusna była aby ow głowiekt ktory miał bydz práwdziwym Bogiem / miał też y ciało iáko nayzacniejszy: słusna była aby to ciało ktore z Persona Bóstá złączone było / iáko nayzacniejszy komplexy zostawało. Jako bowiem dusza ta ktora miała bydz z Persona Bóstá złączona / miała bydz ze wszystkich ludzkich dusz nayzacniejsza: tak też przysłało / aby y ciało / ktore z tą Personą złączone bydz miało / ze wszystkich ciał ludzkich nayzacniejszy było. Potwore dlateg / iż rzemiasnit ciała tego był nayzacniejszy ze wszystkich / to jest / Duch Przenaswisthy. Tak ábowiem Anyoł do Panny Przenaswistsey mowi: Duch Święty zstąpi ná cie / y moc Taywyskego zástom tobie. Znowu do Jozefa świętego. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Co się bowiem z niej urodziła, z Ducha ś. jest. A któż kiedy mógłby tak wielkiemu y zacnemu rzemiasnikowi / nayzacniejszego skutku nie przypisać? Toć y z tej miary ciało Chrystusowe / było komplexy naydoskonalszey. Potrzebie dlatego / iż ciało ma do dusze proporcya: ále duszą

2. 4. de

Matth. 2.

Chrystusowa / la ze wszystkich naysub-
ciemniejsza: toć także y ciało. Poczwarte
dłatecz / iź Pamienskie ciało jest subtel-
niejszy y miękki / niż ciało męskie. Ale
tak jest / iź Duch Przenajświętszy z
samego tylko ciała / to jest / ze krowie
Panny Przenajświętszej / formował
ciało Chrystusowe. Toć to ciało mu-
sziało bydz dziwnie miękkie y naysub-
telniejszy. Toć tedy z strony ciała
Chrystusowego naysubtelniejszego /
bardzo cięsta była Matka Chrystusowa.

Powtore tegoż dowodze. Wszy-
stkie członki Ciała Chrystusowego ciera-
piały: Głowa y czoło przenajświętsze /
tysiącem ciernia / według Bernar-
duskiego było skłote; włosy leżące-
y / były wytargane / vsy bluznier-
stwi zelżywościami napełnione:
tworząc przenajświętszą / policzkami zbici-
ta / y plwocinami zepszona: wsta-
żołcia y octem napawane / nozdrza
sinodem trupow na gorze Kalwary-
cy utrapione: była naszwistka po-
hykami zbici / y żelaznymi lancuchami
okrutnie potarta: plecy biciami /
y powrozami okrutnie porane: oczy
patrzące na namulską Matkę / utra-
pione: ramiona cięskim Krzyżem ha-
niebnie zranione: ręce y nogi ostrymi
gwoździami przybite: wnetrżności
gdy ciało z Krzyżem podniesiono /
porargane: żyły w ciele Jezusowym
porwane: kości niemal wszystkie z
miejsca swoich wytrącone / y policzone.
Jednym słowem: A planta pedis vs-
que ad verticem capitis, non erat in
eo sanitas. Od stopy nagi aż do wierzchu
głowy, nie było w nim zdrowego członka.
Toć tedy ex parte Corporis, z strony
Ciała Chrystusowego / była bardzo cie-
sta Matka Chrystusowa. A z tym już
iżna rzecz / iź ex Causa Materiali,
cięsta była Matka Chrystusowa.

Co się tynie Causam Efficien-
tem. Potrzeba wiedzieć / iź
Causa Efficiens Matki Chrystusowej /
byli dyabli / y ludzie. Od tych abo-
wim cierpiał Chrystus: iako sam mo-
wi tym / którzy go poymać przyszli / z
pochodniami / z mieczami / z armatami
iako po lotrzą iakiego. Sed hæc est ho-
ra vestra, & potestas tenebrarum.
Jakoby rzekł: ten jest czas waszego wy-
starcia / mała nademna moc / aby mia-

mezyli. Ludzie zaś rozmaici byli od
których Chrystus cierpiał. Cierpiał
od Judaszy / cierpiał od Żydow / ciera-
piał od Panow / cierpiał od slug / ciera-
piał od pospolstwa / cierpiał od mie-
wiasły. Iż ze wszystkich przyczyn tych /
cięsta była Matka Chrystusowa: do-
wodze. A naprzod / iź cięsta była z tad
iź od szatanow cierpiał. Szatan jest
sam z siebie okrutnik wielki. Wspo-
minając Historię / iź w Merytu / mi-
tām światłość Ewangelicy świętey
dosła / był ieden dyabel / którego tam-
tego kraiu ludzie chwalili / tak na one
przypaściły y slugi swoje okrutny / iź
na nie prawo włożył / aby mu na ka-
żdy rok ofiarowali na ofiarę / wiodzies-
kieci tysięcy serc małuczkich dzieci.
A teoż się tu nie zdumienie takiemu i-
go okrucieństwu? Ale y codzienną
experyencyą dochodzimy okrucień-
stwa tego / gdy patrzymy iako opeta-
nych od siebie / nad którymi zwoli
Bożej moc ma / okrutnie trapi.
Niechże ięże do tego iakoby wrodzo-
nego okrucieństwa / przymiesz się pry-
wata: niech przeciwko komu w moc
sobie danemu / ma iaka prywatę: do-
pietoż się z nim okrutnie obchodzić
będzie. Ale tak jest / iź do Chrystusa
Pana sobie w moc podanego / miał
swoie wielkie prywaty / wielkie wraży.
Toć go stródze trapić musiał. Iż do
Chrystusa Pana miał swoie prywaty /
iżna rzecz. Naprzod z tad: Szatan
im kto jest cnotliwszy / tym do niego
ma większą prywatę / większą przeci-
wko niemu watołka / y przeto bar-
dziej przeciwko niemu następnie: i-
ako nauczka Grzegorz święty. Mox ut
animus amare celestia coeperit,
mox ut ad visionem pacis intinuat,
totā se intentione collogetur; anti-
quus ille aduersarius, qui de celo la-
psus est, inuadet, & insidiari ampli-
us cupit, & aciores tentationes ad-
mouet. Zaraz (prawo) iako dusza nie-
bieskie rzeczy miłować pocznie, zaraz i-
ako się skora wstąpi do wnetrznego obroci
pakaj; skryty nieprzyjaciel, który z nie-
ba spadł, zagrości, przeto tym większe
swoie iada y pokusy na takiego człowieka
podnosi. A że Chrystus Pan ze wszy-
stkich był nayswieobliwszy / musiał
z tym szatan nawiętszą przeciwko
niemu

Isaie 1.

Luc. 20.

2. Mach.
Cap. 2.

nieinu mieć waśni/ naywiększą menas-
wić; a zatyin musiał go naywiecey
nád wšytke inſze ludzic trapić. Druga.
Gdy kto od tego ſtomotnie me-
raz zwoyciżony będzie/ wielką ſię prze-
ciwko zwoyciżcy menawiſcia zapala.
Dowiedział ſię pyſny Antyochus/ iá-
to czytamy w Księgách Máchabey-
ſkich/ iż Żydzi porażili woýſká tego w
ziemi Żydowſkiej: ták ſię bázono ná Ży-
dy roziać/ iż bez przeſtántu prawie
leciał do nich/ chcąc Jeruzalem iedną
Żydowſką wczynie mogiela. Locutus
eſt ſe venturum Ieroſolymam, &
congeriem ſepulchri ludæorum e-
am facturum. Ale ták ieſt/ iż gátt
przeſtety od Chryſtuſa Pána byl nie
raz ná glowa porażony; miánowicie
ná puſczy/ kiedy go głodnego kuſil.
Toć musiał mieć wielką do Chryſtuſa
Pána przywaſ: toć gdy mu ſię w moc
doſtał/ musiał go wielce trapić. Trze-
cia. Gdy kto Krolá iákiego z fortec
iego wyrzuci/ y onemu odbierze y o-
pánuje/ muſi ſię ten wyrzucony ſio-
dze ná tákiego alterowác: a gdyby ſię
mu w racc doſtał/ prawieby go (iáko
mowia) z ſtory lupil. Ale ták ieſt/ iż
Chryſtus Pan z wielu fortec gáttá
wygnał/ y te fortece opánował: bo z
wielu ciał ludzkich dyabły wygániał/
y tych ludzi láſką ſwoią oſwiecał. Toć
ſię musiał gátt ſrodze ná Chryſtuſa
o to alterowác: toć gdy mu ſię dziś
Chryſtus w racc doſtał/ ſrodze go tra-
pić musiał. Czwarca. Niechay He-
tman iáki z wielką pracą lupow y ko-
rzyſci doſtánie/ ieżeli mu kto lupy one
odbić y odbierze/ muſi ſię ná tákiego
peronne ſrodze gntewác. Ale ták ieſt/ iż
temu Hetmánowi piékielnemu/ to
ieſt/ ſátánowi/ wiele lupow/ ktorych
on z pracą doſtał/ odbił y odebrał
Chryſtus. Odbił mu y odebrał Má-
gdalena/ y Mártcheuſiá/ y Zacheuſiá/
y inſzych bázno wielu. Toć ſię ná Chry-
ſtuſa ſrodze gntewác musiał: toć gdy
mu ſię w racc doſtał/ ſrodze go dręzyć
musiał. Toć tedy uż peronna rzecz/ i
ex parte diaboli, cięſka muſiała być
Młká Chryſtuſowa.

Jż z ſtrony Judáſhowey cięſká
była/ ták potázuis. Kochány Wgniem
Chryſtuſowym byl Judáſ. Toć to
Chryſtuſa ſrodze boleć muſiało/ je go

zdrádzil y przedał. Ktora boleſć ſwo-
is wyraził Chryſtus Pan/ przez Pro-
roka mowiac. Quoniam ſimulacius
meus maledixiſſet mihi, ſuſtinauiſ-
ſem utique. Tu verò homo vnani-
mis, dux meus, & notus meus, qui
ſimul mecum dulces capiebas cibos.
Gdyb mi byl (práwi) nie przyiaciel moy
złoteczyl, wždybym byl wytrzymal: ale
ty człowiecze iednomyslly, wodzu moy, y
znáiomoy moy, któryś zemna ſłodkich po-
traw pójnwał. Patrzyć/ nie mowi cóś
wczynil/ ale Tu, tyś wczynil. Jakoby
rzekł: nie ták me tá Młká boli/ ná
ktorąś mi wydał/ iáko to że Tu, że tyś
mie/ przyiaciel moy/ wydał. Druga.
Tanie bázno oſiácowal Chryſtuſa/ tyl-
ko go przedał zá trzydzieſci groſhy.
On oleiek ktory Magdalena wylała
ná nogi Pána lezvsorvx, zá trzyſtá
groſhy oſiácowal Judáſ; ták abowiem
trzytnął/ gdy to obaczył. Vt quid
perditio iſta vnguenti facta eſt? po-
terat enim vnguentum iſtud venun-
dari pluſquam trecentis denarijs, &
dari pauperibus. T czemuż (práwi)
táka ſię utrátá ſtátá? mogli ſię ten oleiek
przedać wiecey niż zá trzyſtá groſhy, ktore
ſię ubogim mogly rozdáć. Patrzyć/ iez-
den liquorek/ ieden oleiek/ ſtał v niego
wiecey/ niż zá trzyſtá groſhy. A Chry-
ſtus lezvs, tylko zá trzydzieſci groſhy!
Toć ná to musiał ſrodze Chryſtus bo-
leć/ kiedy w ták lekkiey cenie/ w ták lek-
kim poważeniu byl v Judáſiá. Dote-
go ieſzcze/ lekce kto wáży ten towar/
ktorego ná borg dáć/ znáć je mu zby-
ty bázno. Judáſ ná borg dał ten to-
war/ to ieſt/ Pána lezvsá Żydom: ták
bowiem piſe Młátek ſwięty. Et pro-
miserunt ei pecuniam le daturus.
Póhicáli mu dáć pieniadze. Patrzyć/
nie dali mu záraz/ ale im borgował/
bo mu tylko obiecali: ktore lekkie po-
wáženie/ muſiało wielce boleć Chry-
ſtuſa Pána. Trzecia. Przyiaciel ſkim
znákiem wydał Judáſ Pána lezvsá,
to ieſt/ pocátowaniem. Quemcumq;
oſculatus fuero, ipſe eſt. A to wielką
boleſć Chryſtuſowi Pánu zádać mu-
ſiało: ktora doſyc wyraził onymu ſto-
wcy. Iuda, oſculo Filium hominis
etadis? Judáſu, pocátowaniem Syná
człowieczego wydáieſ. Jakoby rzekł
mowi Páſcházys ſwięty. Pignus

Pſalm. 54

Marc. 14.

Marc. 14.

Lib: II. in
Marth:

offers veraz pacis, sed vulnus infla-
gis, & venenum serpentis. O Iudasze
(prawi) znak prawdziwego pokoiu ofia-
ruiesz, ale w rzeczy samey rana zadajesz, y
miejow w iadem zarazasz. Toć tedy cie-
ska była Młota Chrystusowa/ z stro-
ny Judaszowej.

Jż też ciaska była z strony Żydow-
tół pokazuia. Ciaska była śmierć Cy-
ceronowi/ że śmierć podiał od tego/
ktorego był Patronem. Ciaska była
śmierć Rassyjanowi/ że umierał od
strzał wżniow swoich. Ciaska była
śmierć Seneca/ że ginął od tego kto-
rego był Pedagogiem. Ciaska była
śmierć Hetmanom Rzymistim/ kiedy
od tych/ ktorych krwio swoia bronili/
umierali. Ciaska bywa śmierć Młota
ce/ kiedy od dzieci swoich własnych os-
krutnie umiera. Ale tak jest/ iż Chry-
stus Pan był Patronem y Prokurato-
rem w Bogu Oycy/ narodu Żydow-
skiego/ był ich Mistrzem y Naucz-
cielem/ był ich Pedagogiem/ był ich
Hetmanem/ był ich Młota/ był ich
Panem. Toć od nich cierpieć y u-
mieraćac/ umierał iako Patron od
tych/ ktorych sprawy bronil/ iako
Mistrz od wżniow/ iako Pedagog od
dzieci/ iako Hetman od żołnierzow/
iako Młota od synow. A któż tu nie
przyzna/ iż na to niezmiernie boleć
musiał? Sluchajmy/ iako dnia dzu-
sleyshiego wyraża CHRYSTVS boleść
swoia/ ktora ma żąd/ iż go lud iego
zabija. Młowi do tego ludu swojego:
Popule meus, quid feci tibi? aut in
quo contristavi te, responde mihi?
O ludu moy, y cojemci z tego uczynił? A-
le w czymem cie zasmucil, odpowiedz
mi? Jam dla ciebie biegował y łaził
Egipt z pierworodnymi iego: a tyś
mnie za to w słupą obiegował. Popule
meus, quid feci tibi? O ludu moy/
cojemci uczynił? Jam ciebie wy-
prowądził z Egiptu wtopiwszy Phae-
raoná w morzu czerwony: a tyś mnie
za to wydał Przelożony Ráplánskim.
Popule meus, quid feci tibi? O lu-
du moy/ comci uczynił? Jam przed
tobą otworzył morze: a tyś za to o-
tworzył ostre wloznie pierś moie.
Popule meus, quid feci tibi? O lu-
du moy/ cojemci uczynił? Jam cie-
bie mánno łarmil ná pušczy: a tyś

mnie za to stógimi policzłami nákara-
mil. Popule meus, quid feci tibi?
O ludu moy/ cojemci uczynił? Jam
ciebie náprawiał woda żyworá z opoki:
a tyś mnie gorzko żółcia/ y przykrym
octem nápoił. Popule meus, quid
feci tibi? O ludu moy/ comci uczy-
nił? Jam dla ciebie Reole Chána-
neyskie pozabiał: a ty dziś za to rzęci-
na głows moie bilesz. Popule meus,
quid feci tibi? O ludu moy/ cojem-
ci uczynił? Jam dał berło Reole-
wskie w ręká twoia: a tyś dziś za to
włoczył koroná cierniowá na głows
moie. Popule meus, quid feci tibi?
O ludu moy/ cojemci uczynił? Jam
ciebie wywyżzył wielką mocą moia:
a tyś mnie dziś za to zawiąsił ná śubie-
nicy Krzyżowej. Z tych słow Chry-
stusowych/ pokazuje się iáśnie/ iż ciaska
była Młota Chrystusowa/ z tej miar-
ty/ że cierpiał od ludu Żydowskiego/
ktoremu wiele dobrego uczynił.

Jż ciaska była Młota Chrystus-
sowa y żąd/ że od Pánow/ od Anna-
sá/ Ráphasá/ Herodá/ Pilatá/ ciera-
piał; tak dowodzą. Młowi Chrystus
przez Proroká. Circumdederunt me
vituli multi. Abo iako Chaldeys-
cył czyta. Tauri pingues, seu prin-
cipes basan obfoderunt me. Otoczyłá
mnie wielość bykow tłustych, to jest/ Pánow
y Przelożonych. A znou o nichże mo-
wi: Aperuerunt super me os suum,
sicut leo rapiens & rugiens. Otwo-
rzyli nádemna wstá swoie, iako lew dra-
piący y ryczący. A znou o nichże.
Quoniam circumdederunt me ca-
nes multi, consilium malignanciú
obfedit me. Bo (prawi) otoczyło mnie
psów wiele, rada zlosliwych obśiadła
mnie. A znou. Salua me ex ore
leonis, & a cornibus vnicornú hu-
militatem meam. Wyban mnie z pá-
szejaki lwa, y od rogów jednorożcow po-
kara moia. Coż to prosi jest? iż
Chrystus IZZVS, onych Pánow y
Przelożonych Ráplánskich/ y Stároste/
názwwał byłámi mocnymi y tłustymi:
názwwał ich lwem drápiącym y ryczą-
cym: názwwał ich psámi: názwwał ich
dnerożcami: názwwał ich radą zlosli-
wych? Nie inśia záiśte tego przyczy-
ná/ oylko aby wyrażil ich stogóść
przeciwko sobie/ młowi Justynus S.

Psal: 21.

Psal: 21.

Psal: 21.

Psal: 21.

in Triphone. Tak stogim impetem
w niego uderzyli/ iako bycy uderzani;
tak wielkim latnieniem zguby teg la-
tneli/ iako Lew drapiacy y ryczacy la-
tnie potrawy; taka zapalczywoscia
y nienawiscia slawa tego y uczciwe
kassali/ taka zapalczywoscia psi ob-
cych kassali y pozerali; tak sie mani-
festerne z nim obchodzili/ tak sie u-
blagac nie dali/ iako sie iednorozco-
wie rozdrażnieni ublagac nie dopu-
szcza. Jezeli to taka bestyaliska stro-
gosc Panow y Przelozonych onych
byla przeciwko Chrystusowi; toć ias-
na rzecz/ iż ex parte Principum,
ciaska byla bardzo y przykra Maska
Chrystusowa.

Ja też ex parte seruatoru, ciaska
byla Maska Chrystusowa/ iasna rzecz.
Bo opisuiac Ewangelista s. strogosc
onego policzku zadanego/ tak pisze.
Iean: 18. Vnus assistens ministrorum, dedit
alapam. Ieden z slug stoiacy, wzial
Iezusowi policzek. Miedatino opi-
sal okolicznosc tego zdrayce/ iż byl
ieden z slug Kapiłanskich/ ale dlateg/
aby wyrzadzil/ iż y z tej miary on poli-
czek byl ciaski/ iż od iednego suseki byl
zadany. Wiele bardzo Dawid swiety
cierpiel od nieprzyjaciol swoich/ na-
wet y od własnego syna; a przecis le-
dwie mienayciejsza byla ona trzymoda.
Kora go od iednego podlego slugi
Samei nazwanego/ pokalala; kiedy
na wtiekajacego z Jeruzalem Dawida
Krola/ z domu swoięg wypadly/ tak
zelywiole wola: Egrederere, egrederere,
vir sanguinum & vir Belial: reddi-
dit tibi Dominus vniversum san-
guinem domus Saul, quoniam in-
uastisti Regnū pro eo. Wymidz (pra-
wi) nymidz, maju krwie, maju diabel-
ski: oddalci Boga w szyska kreu domu
Saulowego, przeto jez mu w darl Krole
stue. Gdyby byl ten despekt poklat
Dawida od tego godnego/ nie byl by
mu tak ciaski: ale ze od iednego po-
dlego suseki/ byl mu prawie ze w szys-
kich trzymod kora cierpiel/ nayciejszy.
Powiedzial bowiem powazny Philo in
Flaccum. Nihil est molestius quam
maiores ab inferioribus, & magi-
stratus accusari a subditis. Nie m. i. s.
(prawi) nic ciaskiego, iako gdy x. acnie-
ly od nizszych, Przelozeni od poddanych,

zniewazeni bywalia. Poniewaz tedy
Chrystus Pan wiele cierpiel przy mas-
ce swoiey od slug: studzy go bowiem
pymali/ studzy zwiadzali/ studzy po-
mascie Jerozolimskim wlozyl/ stu-
dzy despektowali/ studzy sie z niego w-
ragali. Toć tedy Chrystus wielce na to
boleć musial: Toć z tej miary/ iż od
slug cierpiel/ ciaska bardzo byla
Maska tego.

Jz też ciaska byla Maska Chry-
stusowa/ ex parte populi, z strony po-
spolstwa; iasna rzecz. Mial ten zwy-
czay Pilat/ iż wzgledem dnia swie-
tego/ wypuszczal im wolno iedneg zlo-
czyńca. Miac tedy iednego lotra w
zámknieniu/ insignem latronem; i
[przydacie Ewangelista swiety/] dale
sobie pospolstwa obierac: Obierzcie
sobie (prawi) do uwolnienia/ albo Ba-
rabasza/ albo Iezusa Nazarenskigo.
Wielki to despekt poklat Chrystusa od
Pilata/ kiedy go zrownal z wietrznym
lotrem. Wielkaby byla zmirowaga po-
kalala Chrystusa y od pospolstwa/ gdy-
by go byli za tak wielkiego lotra mie-
li/ iako Barabasa: wielceby go byli
tym zelzyli. Koraż bowiem wielka
zelzywosc/ wielki kontempt/ wielka
trzymoda bydz moze/ iako naymiewin-
niejszego Baranka/ zrownac z dra-
pieznym wilkiem/ iako zloto zro-
wnac z guoiem/ iako bto zrownac
z droga perla/ iako zrodlo pluga-
stwa/ zrownac z zrodlem czystosci/
iako dawce żywota/ zrownac z mezo-
boyca/ iako pokoy czyniacego/ zro-
wnac z turbatorem? Jedny slowem/
ktory moze bydz kontempt ciaski/ ias-
ko figera niewinność/ figera swia-
tobliwosc/ zrownac z figera zloscia/
z figera nieprawosci: Toć ponie-
waz to dzisieysze pospolstwo/ nie tyl-
ko zrownalo/ ale też przelozylo milka
nad baranka/ ciemność nad slonce/
bto nad droga perla/ zrodlo pluga-
stwa nad zrodlo czystosci/ mejoboy-
ce nad dawce żywota/ turbatora nad
pokoy czyniacego/ figera zlosć y nie-
prawosc/ nad figera dobroć y swia-
tobliwosc/ Barabasa/ mowia/ nad
Boga: a to w ten czas/ kiedy wolali:
Non hunc sed Barabam. Wypusc
Pilacie Barabasa; a cri e fige, cru-
cifige, przyzijuy Jezusa. Toć niesly-

chowanie wielka trzymada portala Chry-
stusa od tego pospolstwa: toć na nie
wielce boleć musiał. Toć cięśka by-
ła Młotą tego/ex parte populi, 3 stro-
ny pospolstwa.

Jż naostatek cięśka była Młotą
Chrystusową/ex parte ancillae, 3 stro-
ny niewiaśty/ służebnice/ dowodzą.
Tężego się Chrystus Pan/ tak bardzo
nie leżał/ iako się leżał zaprzecenia/ kto-
rym się go mieli zaprzecć Dżniowie
iego. Dla tey bowiem osobliwie przy-
czynny/mowil. *Tristis est anima mea,*
vique ad mortem. Smutna iest dusza
moja, aż do śmierci. Tak o tym Żalari-
us święty/ pisać na te słowa/ mowi.
Metuit ne se Deum abnegent disci-
puli, quem casum & coniputum es-
sent conspiciendi. Non itaque mors,
sed tempus mortis, in metu est. Le-
ka się (prawi) by się go znał Dżniowie
iego, obaczmyś ubitego, zepłwanego, u-
trzyjowanego, nie zaprzeli. Kto tedy
był okazywa tego zaprzecenia się Chrystus
owego: ten nayeścisza prawie boleść
zadad Chrystusowi Panu. Ale tak iest/
iż niewiaśta jedną była okazywa/ naye-
przedmiersemu Dżniowi/ do zaprze-
nia się Chrystusa. Tak bowiem piše
Lukaś święty. Quem cum vidisset
ancilla sedentem ad lumen, & eum
fuisse intorta, dixit: & hic cum illo
erat. At ille negavit eum, dicens:
Mulier non novi illum. Ktorego
(prawi) gdy obaczyła niewiaśta, rzekła:
o ten znana pospolu był. A on się zaprzat,
mowiac: niewiaśta, i nie znam go. Toć
tedy wielkiej boleści Chrystusowej
była ta niewiaśta przyczyna. Toć cię-
śka była Młotą Chrystusową/ ex par-
te ancillae, y 3 strony niewiaśty. A za-
tem iuż iasna rzecz/ że cięśka była Młotą
Chrystusową/ ex omni causa Effi-
ciente, 3 strony przyczyny ta Młota
zadająca.

O sio tżnie Causam Instrumē-
talem: potrzebą wiedzieć/ iż in-
strumenta Młot Chrystusowej/ te by-
ły. Vincula, powrozy y lancuchy/
którymi był związany: reka zbroyna/
ktora był wderzony: plwoćiny/ nas-
smiewiska/ y bluźnierstwa/ bicz y roz-
gi/ cierniowa Korona/ Rzyż/ y gwoź-
dzie. Ale od tych wszystkich wielce cier-
piał Chrystus. Toć cięśka była Młotą

Chrystusową/ ex Causa Instrumen-
tali. Jż naprzod a vinculis, iż mu po-
wrozy y lancuchy wielka boleść zada-
wały; obaczmy. Wiesz Chrystusowe
figurowały wiesz Jozefowe/ Sam-
sonowe/ Hieremiaszowe/ Ezechiel-
owe/ y owsem według Augustyna s.
figurowały i wiesz Jzaakowe/ y wiesz
miezliczonych barankow y ofiar/
ktore od początku świata Bogu ofia-
rowane były. Tak wiele tysięcy ty-
siącom związow potrzeba było/ aby
były iako kolwiek srogość/ twarłość/
ostrość/ zwieszow Chrystusowych wy-
rażily. Toć musiały być niewiaśta-
ney prawie srogości zwiesz Chrystu-
sowe: zwłaszcza że związana była sy-
ła tego lancuchem żelaznym/ związ-
ne pierśi/ związane ręce. A nie tylko
boleśnie było to związane/ ale też sro-
dze żelżywe. Krolom abowiem y Że-
tmánom/ związane iest wielce srogo-
tne. Alexander Krol Macedonski/
gdy z rady Doktorow chciał mu-
krem z reki puścić/ y tak reka związać
dla wydania się żył; żadna miara tego
dopuszcć nie chciał/ mowiac: non de-
cet vinciri Imperatorem. Nie przy-
stoi/ aby ktorymkolwiek związkiem
Krol miał być związany. A Da-
wid Prorok y Krol Izraelski/ płacząc
zabitego wielkiego Żetmána Abnera/
z tego go osobliwie wystawia/ że nigdy
związany nie był. Plangensq; Rex
& lugeas Abner, ait: nequaquam
ut mori solent ignavi, mortuus est
Abner. Manus tuae ligatae non sunt,
& pedes tui non sunt compedibus
aggrauati. Płacząc, (prawi) Krol Ab-
nera, mowil: żadna miara tak nie umart
Abner, iako umieraia nikczemni. Ręce
twoje związane nie były, ani nogi twoje
pętlami obciążone zostały. Jeżeli tedy
związanie iży Krolow y Żetmánom:
toć iżyło bardzo y Chrystusa wielkiego
Krola y Żetmána: toć wielce na to
związanie bolał. Toć z tey miary cię-
śka bardzo była Młotą tego.

Jż też cięśka była 3 strony zbro-
ney reki/ ktora mu był srogi policzek
wyćięty/ pewna rzecz. Bo tak bardzo
cięśko wderzono na reka Chrystusa/ że
zaráż na ziemi upadł/ zaráż się reka
ona na twarzy iego światley wyrażila/
zaráż się krew z ust/ z nosa/ z oczu ob-
ficie

Matt: 14

Luc: 22

Tomo 3.
Trakt: 29

Luce 18.

ficiertucila/ broda tego y hyie swieta.
zmoczyła/ iako nabożni rozmyślają.
Było też to uderzenie wielce zelżywe
Chrystusowi Panu: Tak abowiem pło-
szepowazny Salmeron. Alapa habuit
aliam circumstantiam. Policzek (prá-
wi) on, miał y druga okoliczność: bo sty-
śnany był po wszystkich dworze Bisku-
pim/ y wszystkich przytomnych do wiel-
kiego ztad wesela y śmiechu pobudził.
Kiedy Chrystus Pan z Digniami swo-
iem i wstępował do Jeruzalem/ ták im
przekładał Młotą swoią. Ecce ascen-
dimus Ierosolymam, & Filius ho-
minis tradetur Principibus Sacer-
dotibus, & Scribis &c. Oto (práwi)
wstępujemy do Ieruzalem, a Syn człowie-
czy będzie wydany Przetożonym Kápłá-
skim, y Doktorom, y potępia go ná śmierć,
y wydádza go Pogánom ná wymianie, ná
ubiczowanie, ná Ukrzyżowanie. Coto
jest prośba/ iż gdy Chrystus Pan wyli-
cza swoje násmiewistká/ wydanie/ bi-
zowanie/ Krzyżowanie: o policzku
wzmianki żadney nie czyni/ y słowem
jednym Digniom swoim o nim nie o-
znajmuie? Cylito podobno dlatego/
iż to miała rzecz była? Jásste nie dlate-
go: ále dlatego/ iako jeden Pisma s.
Doktor odpowiada: Ostendebat cre-
do tantam illorum esse ignomini-
am, tamque sibi indecoram, ut mi-
nus detrectaret de Cruce, quam in-
ter alapas videri. Pokazał tym zamil-
czeniem o policzkách, pokazał według
zdania mego, iż tych policzkow zelżywać,
fragoté, tak wielka była: że znorniejsza
była Chrystusowi widzieć się ná Krzy-
żu, aniżeli między policzkami. R E phrem
światy. Serm. de Passione Domini, ták
o tym uderzeniu mówi. Zadrżały nie-
bá, poruszyły się fundamentá ziemi, ná to
uderzenie: przelekli się Aniołowie y Ar-
chániołowie, Gábryel y Michał światy
tworzyły swoje skrzydłami zakryli, Cheru-
binowie zátwożeni pokryli się, Seráphi-
nowie, gdy policzek Pánu Máiestatu wy-
ciato, skrzydłá opuścili. Toć tedy z stro-
ny tej zbrojney raki/ która Chrystusa
uderzona/ cięśka była bázro Młotą
Jezusową.

Jż też cięśka była Młotą Chry-
stusową z plwocin/ które Żydzi rzuo-
cali ná twarz tego násmiewistka: y to
iásna rzecz. Bo za wielkiej zelżywości

znát bylotó y Żydom / gdy komu w
twarz pluniono. Tak bowiem mo-
wi Pismo Num: 12. Si pater eius spu-
isset in faciem illius, nonne debue-
rat saltem septé diebus rubore suf-
fundi? Gd, by (práwi) Ociec, plunął w
iej twarz, czyliby się tego przynamniej
przez dni siedm wstydac nie miał. Aleć
y my teraz kiedy plunac chcemy/ miey-
sce do tego podleysze wpatrujemy/ od
ludzi się odwracamy/ y plunawszy za-
raz zacieramy. Toć pomieważ nie raz
pluniono w twarz Jezusową/ ále kto
się tylko nie lenił/ brzydka y śmrodli-
wa flegma swoia w twarz J E zusową
rzucal; musiała ta zelżywość wielce
boleć J E zusa. Toć y z tej miary/
cięśka wielce była Młotą Jezusową.

Jż też z strony násmiewist y wra-
gania/ cięśka była Młotą Chrystus-
ową: dacie znac Łukasz S. mówiac:
Et viri qui tenebant illum, illude-
bant cadentes, &c. T studzy którzy go
trzymali, násmiewali się z niego, posy-
kuiac go; a wołając ná Chrystusa, oczy
zapięzane mającego: Prorokuy o Chry-
stusie, kto jest, który cie uderzył. J przy-
tym bluźniac/ ták wiele mówili/ iż to
wypisać/ ábo wymowić/ ábo wyliczyć
jest rzecz niepodobna. Krótkimi slo-
wy zámknął Łukasz światy. Et alia
multa blasphemantes dicebant in-
eum. T wielo iásnych rzeczy bluźniac, mó-
wili przeciwko niemu. O tymże Chry-
stosom światy. Vt ipse nil lenitatis
prætermisit, sic illi nil contumeliæ,
nichil impietatis: sed tam verbis,
quam factis, explere furorem suum
conati sunt. Iako Chrystus (práwi) ni-
czego co należało do skromności, nie opu-
ścił; ták oni żadney potwárzy, żadney
niezbożności nie zaniechali, któreby ták
słony, iako y uczynki, przeciwko Chry-
stusowi nie wynarli. Toć y z tej miary
cięśka była bázro młotą Chrystusową.

Jż też z biczow y porozow/ któ-
rymi Chrystusa biczowano/ cięśka
bázro była Młotą Chrystusową: do-
wodzi. Jedni káci siekli Chrystusa
rozganii cierniowymi / drudzy po-
wrozami wezłowatymi / drudzy lán-
cuskami żelaznymi: co wszystko ták o-
pisuje Hieronim światy. Sex carni-
fices accedunt, duo eorum virgis
spineis, duo loris nodosis, duo cate-
nis fer-

Luce 22.

Hom: 26.
in Matth.

nis fer-

nīs ferreis, vnguibus terminatis ad-
duncis: incipiuntq; primi totis vi-
ribus eum percutere, adduntur vul-
nera vulneribus, decurrit sanguis:
primis defessis, succedunt secundi,
et nouis vulneribus vetera cumu-
lant: quos mox tertij subsequuntur,
qui vnicuius carnem ac pellem auel-
lunt. Szczę (prawi) katon przysięga,
dwaj z rozgami cierniowymi, dwaj z po-
wrożami węglowatymi, dwaj z tańcuś-
kami żelaznymi: poczynają piernusy dwaj
ze wszytkiej mocy bić Jezusa, przydają
rany do ran, płynie obfita krew, a gdy się
piernusy dwaj zmordowali, następują
drudzy, y piernusym ranom nowe przy-
dają: 10-tych następują y trzeci dwaj,
którzy już skora y ciało okrutnym biciem
drąpa y śarpają. O takie to stogie bi-
gowanie było! Job święty opłaki-
ując ostatnie utrapienie swoje / mówi
tak: Pellī me, conlumpnī carni-
bus adhæsit os meum. Skorze mojej,
pa utracōnym ciebie, przysięchły korci moie.
Lamentue tu Job / iż ciało jego wśhya-
tko zniszczone zostało / y nie w nim z
postaci ludzkiej nie było / ośrom sto-
ry / a kości. Cieszył to było Jobowe
utrapienie: ale o iakō daleko cięższe /
prawdziwego Joba Jezusa Pana!
Nie tylko bowiem ciało w nim stras-
wione / cierniem rozebrane / ale też y
skorą podrapaną / y kości odkryte / ob-
nążone: tak / że widziane y policzone
bydź mogły: według tego co Chry-
stus przez Prorokā o kościach swoich
powiedział: Dinumerauerunt om-
nia ossa mea. Policzylī we mnie wśhy-
tkie kości moie. O tymże Chryzostom
świąty / Serm: 3. de Passione Domini.
Ecce Dominus meus apratur ad ver-
bera, ecce iam caditur, rumpit san-
ctam cutem violentia flagellorum,
et repetitis ictibus, crudelia vulne-
ra scapularum, terga conscindunt.
Oto (prawi) Panā mego Jezusa miaja
do ślupā, aby go biczowano, oto go już bi-
czują, przerywā światā skorą frogōć bi-
czom, y okrutne vdręcenie, prawnie krā-
ie światę ple-y jego. O tymże y Prze-
nāświśta Panna nā biczowanie pās-
trząca / tak do Brygidy świąty mo-
wi: Tā pierwsze / prawi / vderzenie /
iā blisko stojāca / widziałam ciało jego
vbiczowane aż do kości / tak iż kości

jego widziane były: a to ięszce sroższa
była / że biczę ciało jego nā konce swoje
śarpając / rozbięrały. Rcoż tu tedy
nie przyzna / iż bāżo sroga była meta
Chrystusowa z strony Instrumentora
biczowania tego?

Jż też cięśka była z strony Koron-
ny cierniowej: iakōnie się pokazuje z
słow Przenāświśtchey Panny do Bry-
gidy świątę. Lib. 4. Revel. Cap. 70.
Tedy / prawi / Koronā cierniowa wiel-
kim gwałtem nā głowę Syna moiego
była wciśniona / ktora do połowice
czołā przenikała / strumieniami Krew
świata płynęła / ktora y twarz / y wło-
sy / y oczy / y broda tak zmoczyła / że mi
się zdał prawnie ściera krew badacy.
Toż się pokazuje z słow Bernatā s. /
ktory o tym tak mówi: Corona spi-
nea, mille puncturis speciosum eius
caput diuulnerauit. Koronā ciernio-
wa, tyśiacem przebicia światā głowę ie-
go zranila. Aż ono ciernie / według
niektorych kontemplantow do mozgu
przenikało / w którym jest zrodło y po-
czatek wśhytkich smysłów / y wśhelaciej-
gućia: musiały niezmierna boleść
Chrystusowi Panu zadawać: tak dās-
lece / że też S. Laurentius Iustin. Lib. de
Christi Agone, tak naucza. Debuit pla-
nē mori tanto dolore transfixus, sed
tamen reseruauit ad vitam, vt his e-
ciam grauiora perferret. Przy Koro-
nowaniu swoim Chrystus takie boleści
cierpiał, iż miał od nich umrzeć, gdyby
się był do cierpienia większych boleści nie
zachował. Toć y z strony cierniowej
Korony / cięśka bāżo była Meta
Chrystusowa.

Je też cięśka była bāżo z strony
Krzyżā cięśkiego / obaczmy. Gdy Pu-
lat Panā Jezusa skazał nā śmierć / os-
krutni onśkać / Krzyż ktory był z des-
bowego drzewa / y przeto cięśki y twarz-
dy / włożyli nā rāmia Panā Jezusa-
uwe, aby go nā sobie niost nā górę
Kalwārę: ale Pan Jezus był już nā
ten czas srodze słaby / po tak srogim y
cięśkim biczowaniu / po tak cięśkim
Koronowaniu / po tak długich dro-
gach / od wieczernikā do Ogroyca / od
Ogroyca do Anasā / od Anasā do
Kaisasā / od tego do Pilatā / od Pi-
lata do Herodā / y znouu od tegoż do
Pilatā: wisc przez całą noc nie spał /

ale po-

Job 19.

Lib: 1. Re-
uelat.

ale posyłam / nasmiem / y infym /
małami / stodze był trapiiony. Jednym
słowem: tak uż był zniszczony / iż sam
Pilat / aź Poganin / miał nad nim
niełatwe politowanie: bo go wszy-
tkiemu ludowi pokazał / mówiąc: Ec-
ce homo. Oto człowiek: chcąc tym
wszystkich do miłosierdzia nad nim po-
budzić. Dotego / meśnienie tego Krzy-
żu / iako wważa Taulerus y Blosius:
tak cięśka ramieniu jego lewemu ra-
no zadało / iż była ze wszystkich ran
najwielka. Toć mu cięśkie bardzo by-
ło to meśnienie Krzyżu na gora Kalo-
waryey. Ażatym cięśka była Młota
jego ex parte Crucis, z strony Krzy-
ża cięśkiego.

Iż niosłatek cięśka była z strony
ostrych żelaznych gwoździ: y to iasna
rzecz. Jako bowiem przywiodszy go
na gora Kalwaryey / obnażyli go z kła-
tego z niezmierną boleścią / zaraz go
na Krzyżu porzucili / a prawa ręką
porwawszy / żelazny ostrym gwoździem
ciało w niego y kłoci przemiłując / przes-
bili / y do Krzyża przybili: tymże okru-
ciestwem lewa ręką porwali / kłota /
iż do dziury w Krzyżu przewiercianej
nie dostawała / dla struzenia żył z prze-
bicia prawey ręki / przeto powrozami
przyciągali lewa ręką do dziury / w
Krzyżu przewiercianej: a przycią-
gnawszy okrutnie / iako y pierwszą do
Krzyża przybili. Potym się obroćili
do nog / które iż do dziury przewier-
cianej w Krzyżu nie przystawały / po-
wrozami je okrutnie do dziury przy-
ciągali: y tak przyciągawszy / nogi
jego świąte ostrym gwoździem prze-
bili / y do Krzyża przybili. Potym
Ciało z Krzyżem podnieśli / y tak go
na Krzyżu skomotnie zawieśli / y wszy-
tkiemu ludowi pokazali. A kłoz tu
nie przyzna / iż froga boleść Chrystus
z tego na Krzyż przybicia wczuł:
Wielką boleść czuie człowiek gdy się
jedną żyłą w nim zerwie: wielką bo-
leść czuie / gdy jedną kośćczką z mieys-
ca swego wytracona zostanie. Coż
rozumieć mamy iako czuł boleść nies-
winny Jezus, gdy w nim żyły potę-
gane / wszystkie kłoci z mieysca swoich
ruszone zostały / tak iż widziane y po-
liczone być mogły: iako wważa in-
cognitus pisząc in Psalm. Ex tali vio-

lenta corporis extensione aperiebā-
tur ossium iuncturae, quia Christus
nudus fuit crucifixus: & sic ad litte-
ram poterant ossa eius dinumerari.
Z takiego (prawi) gwałtownego rocią-
gnięcia ciała jego, otwieraly się kłoci spo-
ienia: a iż Chrystus nagi był ukrzyżowa-
ny, bardzo dobrze rzecz sama kłoci jego
mogły być policzone. Dotego / po-
ki na tym świecie żył Chrystus / nie miał
gdzie głowy swojej naswietley skło-
nić: na co miało boleć / mówi:
Vulpes foueas habent, & volucres
coeli nidos, Filius autem hominis
non habet vbi reclinet caput. Laska
(prawi) miała ramki swoje, y płaślowie
niebiescy gniazdeczka, a Syn człowieczy
nie ma, gdzieby głowę skłonił. Teraz
żas na Krzyżu / nie tylko głowy / ale też
y infych członków / nie ma gdzie skło-
nić. Bo jeżeli chce skłonić głowę / cier-
nie okrutnie kłoci: jeżeli chce skłonić
rękę / gwoździe potężnie trzymają: ie-
żeli chce skłonić plecy / nie może / chy-
ba na twárdym Krzyżu: jeżeli chce
skłonić nogi / y te okrutnie przybite.
Toć uż iasna rzecz / że z strony wszy-
tkich Instrumentów Młot Chrystus
wey / cięśka bardzo była Młota Chry-
stusowa. Ażatym użem iakotol-
wiek pokazał / iż ze wszystkich czterech
przyczyn / bardzo cięśka była Młota Je-
zusowa.

Sluchajcie tedy człowiecze Chrze-
ściánstwi / o co do ciebie Chrystus Je-
zus / tak cięśko dla ciebie vmeczony /
wola: O vos omnes, qui transitis
per viam, attendite & videte, si est
dolor sicut dolor meus. O wszelki
na świecie człowiecze, wważ pilno, jeżeli
li jest boleść iżko boleść moją / jeżeli jest
miłość przeciwko tobie, tako miłość mo-
ją / jeżeli to kto uczynił dla ciebie, com
ja uczynił. Wważ człowiecze / żem ja
Pasterz dobry / kładący duszę moją za
owieczki moie: wważ / że nikt wielksey
miłości nie ma nad tego / który duszę
swoją położył za przyiacioly swoje: a
ja iestże wielką przeciwko tobie mi-
łość mam / bo za cie nieprzyiaciela
mego / za niewdzięcznika / za niepoży-
tecznego / za mizernego człowieka / w-
mieram. O człowiecze / wważ iako
mie wiele kosztuie / iakom cie drogo
zapłacił! Powiedz mi o człowiecze /

Matt. 8.

Silueira
T. 5. fol.
351.

iaćim dalej sposobem mamci oświadczyć miłość / którą mam przeciwko tobie ? Powiedz mi / jeżeli jeszcze wiesz / że staranie mieć mogą o zbawienie dusze twoje ? Powiedz mi / czym to sobie jeszcze wiesz / o ciebie kupić mogą / abyś mi miłował ? Powiedz mi / iakiemi pracami o ciebie wysłużyć mam / y iakiemi zasługami zjednać wierność / szczerść / stateczność w eność ? Powiedz mi / iaka jeszcze armata / iakimi tężanami / mam sobie dobyć serca twojego . aby mi poddane było / aby mi służyło / aby we wszystkim przykazanie moje ściśle chował ? O duszo ludzka / wlochana / z tysiącą wybrana / czemuż nie przez grzechy twoje opuść / cząś ? czemuż nie odstępujesz / a idziesz za miłośnikami twoimi ? O zaprawde oni / (to jest / ciało / świat / czart /) nie są ciębie miłowcy / ale są z ciębie śmieciacy / są twoi nieprzyjaciele / są twoi zdraycy / są twoi rozbojnicy / są twoi zabójcy . A cożes we mnie Bogu / Odkupicielu / Oycu / Pasterzu / Lekarz / Oblubieńcu / za nieprawość znalazła / żeś się tak nie podobani / że tak mnie gardziś / że tak o mnie niedbajś ? A cożes za dobroć / co za zbawienie wpatrzyła w przeciwności moich / w świecie / ciebie / y cząć ? że ich tak nad mnie przekładaś / że im wolisz służyć / niżeli mnie / że mnie dla nich stodoje obrazajś ? O duszo Chrześcijańska / długoż mi tak dopuścisz na Krzyżu wisieć / nie na Krzyżu Żydowskim / ale na Krzyżu grzechów twoich : y długoż mnie biegać y cierniem koronować będziesz ? Długoż mnie bluźnić y nad Barabassą przekładać będziesz ? y długoż mnie żołćia karmić / y octem napawać będziesz ? y długoż mnie grzechami twoimi co raz krzyżować będziesz ? y długoż nieprzyjaciele moi wsta swoje nademną otwierać będą ? y długoż się śmiać y nężyć / że ze mnie będą / mówiąc : Otoś ty Izzy Chryste to dusza tak miłował /

żeś dla niego krew twoja przelał / a przecis oną ciębie nie miłuje / anić służy : myśmy iey nie umiłowali / aniśmy czego dla niego uczynili : a przecis oną nas miłuje / y nam służy . Czegoś ty miłością swoją / krew swoją / śmiercią swoją / o niego nie dostał : tegośmy my darmo o niego dostali . Te y inne podobne słowa mówi do ciebie o duszo Chrześcijańska Chrystus Iezus , natym okrutnym Krzyżu wiszący . A ty mu też co na to wszystko masz odpowiadać ? Odpowiadaj tak . O Iezus mój wboleściach utopiony / y w meżę prawie utrapienia przemieniony / y nie tak ranami obfity / jako wszystko w tana jedyn obrocony : ach iako te rany / te meż / wolała namis ! ach iako gwałt czynia sercu mojemu wolaniem swoim ! Słyś Panie słyś / y zgola widzi / y prawda się rękami dotykam / czego ty sprawiedliwie nader potrzebuješ ! Widzi iż żadney wymowki wynaleść nie mogą dla ktoreybym ci się nie miała całe na służbę oddać . Ocoż Panie oto serce moje / oto wola / oto rozum / oto pamięć / oto miłość / oto wolność / oto godność / oto ciało y dusza / y żywot / ze wszystkim ciębkami / ze wszystkim siłami / ze wszystkim smysłami / ze wszystkim altami / tobie się poddać / tobie się oddać / tobie się darcie / tobie się ofiarować . Orom gotowa / na pełnienie wszelkiego przykazania twojego . O Panie day co roztążujesz / a roztąż co chcesz ! Roztążujesz mi miłość / day co roztążujesz / a roztąż co chcesz . Cierpieć mi każesz / wzgardzonym bydź każesz / posłusznym bydź każesz / odpuszczać każesz / wmrzeć mi każesz : day co każesz / a każ co chcesz . Tyś maiećność moia / tyś wola moia / tyś godność / tyś substancja moia / tyś od tej godziny wszystko dobro moje . Który żyjesz y królujesz na wieki wieczne .

Amen.

NA TEN ZE DZIEN O Męce Chrystusowej, KAZANIE W T O R E.

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. *Cantic: 1.*

Snopeczek mirrhy kochany moy mnie, między pierśiami moimi mieszkać będzie.

M Jele nabożny w toście: le Bożym Doktor/Ber-
nat swisty / dziwnie się
w jednym mirrhy snopec-
zku zakochał. Chrzęści-
anie w Chrystusie Namilfy. Jako-
chał się w nim tak / że go złożył nie w i-
kiej zacnie zbudowanej stodole / nie w
ikiej dobrze opatrzonej komorze / nie
w ikiej niedobrych skrzyni / ale go
złożył między pierśiami / to jest / w sa-
mym sercu swoim / mówiąc z Oblu-
bienia: *Snopeczek mirrhy kochany moy
mnie, między pierśiami moimi zosławiać
będzie.* W którymby się zaś polu-
złobył na ten kochany snopeczek / d-
nać tenże Doktor S. tymi słowy. Et
ego Fratres ab exordio cōversionis
meæ, pro fasciculo meritorum, quæ
mihi deesse sciebam, hunc mihi fa-
sciculum colligere curavi; collectū
ex omnibus anxietatibus & amari-
tudinibus Domini mei: sputa, fla-
gella, clauos, assidue considerans.
Jakoby rzekł Doktor swisty: Wy-
dłem z sierpem rozmyślenia moiego
w polu miastu Jeruzolimskiego: w
Wieczerniku Chrystusowym / w O-
groycu / na miejscu poymania / w An-
nasy / w Kaphasy / w Heroda / w Pi-
lata / na drodze ku gorze Kalwaryey /
na Krzyżu Chrystusowym / n-
załem różnych garztek mirrhy / to jest / cnot
Chrystusowych: które wszystkie zwi-
załem w jeden snopeczek / w którym się
tak kocham / że go w samym sercu mo-
im chowam: tego mi nikt na wieki
nie wydrze. Niechay wszystkie swi-
ta Królowie z wojski swoimi przys-
ciagną / niech y sam Lucyper piekie-
ny z wojski swoimi nastąpi: nie dam
sobie nikomu wydrzeć tego snopeczka

cnot Jezusa wkrzyżowanego. Inter
vbera mea commorabitur. *W sercu
moim na wieki mieszkać będzie.* Rozu-
miem to o was wszystkich Chrzęści-
anie Namilfy / iż też y wy wszyscy ser-
decznie pragniecie / ten snopeczek mir-
rhy / cnoty Jezusa wkrzyżowanego /
chować y nosić w sercach waszych: co-
zumiem / iż pragniecie mówić z Pa-
włem swistym. Vivo ego iam non
ego, vivit verd in me Christus. *Zy-
ja już nie ja, ale żyje we mnie Chrystus.*
Wiac tedy / pomemaj dziś przych-
dzi dzień żywota / dzień (mowa) życia tak
kochanej mirrhy / to jest / cnot Jezus-
a wkrzyżowanego: abyście sobie tey
mirrhy n-
zeli / zaprowadz was dziś-
siejszym Kazaniem w polu Jerozo-
limskie / do Wieczernika Chrystusowe-
go / do Ogroyca / na miejsce poyma-
nia / do Annasy / do Kaphasy / do He-
roda / do Pilata / na górę Kalwaryey /
na Krzyż. W tych polach / nabożnym
słuchaniem y rozmyśleniem niewin-
ney N-
Jezusowej / że będziecie
garztki mirrhy / to jest / cnoty Chry-
stusowe: które w jeden snopeczek p-
m-
cia wasza zwi-
zawszy / pilnie w ser-
cu waszym (czego ja wam wprzemy-
szyć) schowacie. Będzie to wszy-
tko ku czci y chwale Bożej / a ku zbu-
dowaniu naszemu.

W Jerowskim polu Jeruzolim-
skim / to jest w Wieczerni-
ku / w którym Chrystus ostatnia od-
prawuje Wieczernią / trzy garztki mir-
rhy kosztowney / to jest / trzy osobli-
we cnoty Chrystusowe / ja wprzemy-
szyć. Chrzęścianie Namilfy. Miłość prze-
ciwko ludziom gorąca / pokora g-
boła / cierpliwość niewymowna. Co
się tnie miłości gorącej: ta wyraża

Serm: 43.
in Cant.

Evangelista S. gdy mówi: Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. *Umiłowawszy swoich, do końca ich umiłował.* A iakoż barzo? Z tego zrozumiećie podobieństwa. Syn ieden złośliwy y zapamięstały/ porwał się na własnego swego Oycę/ pobił go środze y poranił. Czego gdy się wrząd domiedział/ z tego onę syna poymać kazał: a sąd zasiałszy/ osadził go na śmierć; na którą kiedy go prowadzą/ Ociec to obaczy/ y serdeczna ku synowi miłością wzruszony/ idzie do wrzadu y prosi/ aby synowi winę onę odpuszczono/ y od śmierci uwolniono. Niechce wrząd tego uczynić/ powiadać iż to być nie może/ bo by to było przeciwko sprawiedliwości. To słysząc żalosi Ociec/ rzecze Sędziemu: otoż ja sam chcę za niego sprawiedliwości dosyć uczynić/ ofiaruję się na śmierć za niego/ niech mnie zabiją/ a syna mego wolno wypuścić. Rzecze Sędzia: żali tego syn twój godzien/ abyś za niego umarł? Powinien cię był czcić y szanować jako Rodzicę/ y jako Dobrodzicia; a on nie tylko cię nie uczył/ ale cię y pobił/ y środze poranił. *Tak to Ociec:* Już to próżno miłościwy Sędzia/ tak miłus syna mego/ że za jego złości chcę umrzeć/ byle on żyw został. Gdy się tak ten Ociec odważył umrzeć za syna/ prowadzą go zaraz na miejsce śmierci/ na które idąc Ociec zawoła syna onę go/ y rzecze: Synu mój namilży/ dla ciebie umieram/ rzecz cię naykosztowniejsza/ perła nieofacowana w posaduncu zostawiam; dlatego/ abyś na te perły oglądając/ zawsze sobie wspominał na miłość moją przeciwko sobie/ żem dla złości twoich umarł/ a umarł stomotną śmiercią. Co rozumiecie Chrzestianie Namilży/ iako to była wielka miłość tego Oycę/ przeciwko złemu synowi? Syn się na niego porwał/ pobił go y poranił; iż on miasto pomsty/ co miał iść za sam syna karać/ albo na niego instygować/ iść za szalonego na śmierć zastępuje/ za niego ochotnie umiera: mało iść za tym/ że wszystkich doń swoich najzaczniejsza y naykosztowniejsza rzecz/ na wieczne niezapomnienie zostawia. Przyznacie Chrzestianie/ iż

tu wielka miłość ku synowi ten Ociec pokazał/ y zgoła tak/ nad którą wieść by być nie może. A wiecież Chrzestianie Namilży/ co to za syn/ y co to za Ociec? Syn ten złośliwy/ iest każdy grzeszny człowiek: Ociec/ iest Chrystus Jezus/ Bog oraz y człowiek. Tyś to ty grzeszny człowiek nieuczcił Oycę twoiego/ y owsem kiedykolwiek przestąpiłeś przykazanie Boskie/ zawsze się na niego porwał/ y onęgoś środze zranił. Poymała cię taka Boska/ w której są obecni wszyscy ludzie/ stawia cię przed wrząd/ to iest/ przed sprawiedliwość Boga Oycę niebieskiego/ gdzie cię na wieczną śmierć do piekła osadzono. Widząc to Ociec twój/ iedyny Syn Boży/ z wielkiej ku tobie miłości/ zapomniawszy krzywdy swojej/ ofiarował się sprawiedliwości Boskiej za ciebie umrzeć/ a umrzeć stomotną Krzyżową śmiercią; na którą oto dnia dzisiaj idąc/ zawoławszy do siebie ciebie grzesznego wszelkiego człowieka/ ofiaruję na ofiarę wiecznej nędy droższą y nieofacowaną perłą/ to iest/ Ciało y Krew swoją przenaświatła/ mówiąc: Accipite & manducate, hoc est Corpus meum. Biercie y pożywajcie, to iest Ciało moje. Jakoby rzekł: O synu/ o grzeszny człowiek/ oto dla złości twoich idę na śmierć Krzyżową/ dać cię/ co mam naykosztowniejszego/ Ciało y Krew moją/ abyś na to oglądając y tego pożywając/ przypominał sobie gorącą miłość moją przeciwko tobie/ żem za grzechy twoje śmiercią okrutną umarł. Hec quotiescumq; feceritis, in mei memoriam facietis. To kiedykolwiek czynić będziecie, na moją pamiątkę czynicie. A mogliście tu już o człowieka grzesznego/ wieść miłość Ociec twój/ Chrystus Jezus, pokazać? O zaprawdę nie mogli. Wzmiyże tedy sobie człowieka tego garzkiego męczącego: uważaj miłość Jezusową tobie w Wieczerniku pokazaną: a pobudzaj się do miłości jego przeciwko tobie/ do wzajemnej miłości twojej przeciwko niemu; a z tym pobudzaj się do tego/ abyś takiego miłośnika twego nigdy nie obrażał. Gorącymi cię do tego słowy pobudza

Chryzo-

Homil: 60
ad popu:
Antioch.

Chryzostom S. mowiąc tak: Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Quis pastor oues proprio pascit cruore? Et quid dico pastor? Matres multae sunt, quae post partus dolores, filios alijs tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat. Attendamus itaque nobis ipsis dilectissimis, talibus fruenter bonis: & cum aliquid turpe dicere voluerimus, vel nos ab ira corripi viderim? consideremus quibus digni facti sumus: talisque cogitatio nobis irrationabilius motuum sit correctio. Hei mihi quot ad salutem nobis via! Nos corpus suum effecit, nobis suum communicauit corpus, & horum nihil nos a malis auerit! T ktoż (prawi) kiedy wypowie mocy Pańskie? y ktoż sprawi, mocy jego oznajmi? T ktorzy kiedy pasterz tak owieczki swoje miluje, żeby ie ciątem swoim karmił, y krmia swoia napawał? Co mowi pasterz? Matki dosyć sie też goraco kochają w dzieciach swoich, a jednak wiele ich jest, które im y własnego mleka żalnia, innym ie piślunkom do karmienia oddają. Nie tak nasz Jezus, goręcej nas daleko umilował, niż matka matki dzieci swoje: bo nas własnym swoim Ciałem karmi, y Krmia swoia napawa. Pwazymy przeto najmilszy, iakich to dobr używamy: a gdy nam przjdzie albo wymowić co nieprzystojnego, albo pomyśleć co nieczystego, albo się gniewem zapalamy, albo się grzechu iakiego inszego dopuścić chcemy z umi. żamy tak niezmierna miłość Chrystusa Dobrodzieła naszego, niech nam będzie wzidłem od złego nas hamującymi. Ach, ach, iako mamy wiele drog zbawien-nych! O iako nam wiele Pan nasz uczynił, a przeciw nas to wszystko od grzechow nie hamuje! Tak miłość Chrystusa we wzajaniem naszym wzawży/ przypatrzmy się y głębokiey tego pokorze.

Wstanie Zbawiciel nasz od Wier-cherzy y umywa nogi Uczniom swoim. Surgit a cena, & lauat pedes discipulorum suorum. O iaka to głęboka pokora! Ten przed którym kłeka wśelkie kolano/ niebieskie/ ziem-skie/ y piekielne: ten mowi przykłada

na kolano/ przed iednym ziemskimi robotami/ Uczniami swoimi! Co wiśia/ przykłada iako (niektorzy w waznia) naprzod do nog Judaszowych/ y do niego te albo tym podobne słowa pokornie mowi: O namilszy Uczniu moy/ cożem ci kiedy złego uczynił/ żeś mi już wymyślił przedać nieprzy-iaciom moim? Jam ciebie za wro-chańego Ucznia sobie obrał/ inszych tak wiele ludzi pominawszy; iam ciebie śafarzem ialmużn moich uczynił/ iam ciebie cudami uczcił/ iam ci sto-łroena nagroda/ y żywot wieczny o-biecał: czemuż mi złym za dobre od-dałeś? czemu mi chcesz Żydom nie-przyiaciom moim przedać? Taka to Judasz/ lubo nie wsty/ iedną sercem/ złośliwie odpowiadał. Nie prosiłem cie o nic; kto ci prosił y o niebo twoje/ a kto ci prosił o to/ żebyś mi wziął sobie za Ucznia? kto ci o to prosił abyś mi śafarzem twoim uczynił? Nie prosiłem cie o nic/ y te-raz nie proszę; przedam ci Żydom/ wola pieniażce/ niżeli ciebie: przyda-ż mi się pieniażce na co/ a ty mi się na nic nie przydasz; a przedam ci za trzydzieści groszy/ boś wiecey nie go-dzien/ ba y za to nie stoisz. O Chry-ścianie moi/ iaka to głęboka pokora Zbawiciela naszego! Kłaczy y nog glo-wnego nieprzyiaciela swojego/ lubo go tak stodze w sercu swoim despektu-je/ y lekce waży. O głowie Chry-ścianski winny sobie te garztki murhy/ pokory leżwioqvay, ucz się od Krola nieba y ziemie pokory. Oto Krol nieba y ziemie Chrystus leży, choć w niewczym nie wraził Judasza/ prze-cie y nog tego wpada/ y nieiako odpuszczenia prosi: wic tobie robotu ziemski ciasto się będzie bratu twoje- mu/ w naturze tobie rownemu wpo-łorzyć? Mowisz wic: co mi do niego/ niech się gniewa iako chce. Oto tak nie mowi Jezus, ale się stara pilnie o zbawienie Judasza/ pokora swoia odwodzi go od grzechow. Toć y ty też się odzwajasz naśladowca Chry-stusowym/ tak czynić masz: masz mo- wis pokornie wpadać do nog nieprzy-iacielowi twojemu/ y onego błagać/ aby się nie gniewał. Mowisz wic: nie dalem mu żadney okazyey/ nie po-

winieniem się przed nim upokarzając. O to tak nie mówi Iezus, ale żeby dłużej Judaśowi pozyskał do nog jego przysła. Toć y ty luboś żadney przyczyny nie dał/ także czynić masz. I towarzysze: wżgards od niego odnioś/ jeżeli do nog jego przypadne. O to dobry a pokorny Iezus, wżgards wielka od Judaśa odnosi/ iż wiecey sobie waży troche pieniaędzy/ niż Mistrza y Pana swego: a przecis on o to się nie gniewa/ ale łaskawie miłoszy serce jego: wż się tedy y ty pokorny od Chrystusa Pana.

Matt. 26.

Przypatrzmy się pokorze Chrystusowey/ przypatrzmy się jego cierpiomości. Gdy tak głęboka pokora Zbawiciela naszego/ twardego serca Judaśowego nie zmiażdżyła/ pośledł Judaś od wiegerzy do Żydow/ aby im Pana y Mistrza przedał/ y mówi do nich: Quid vultis mihi dare, & ego cum vobis tradam? Przedam wam Iezusa, co mi zań dać chcecie? O głupi Judaśu! Gemuż do Żydow idzieś/ ktorzy sobie ten towar leśce wazyl: jeżeli był łakomy na pieniaźce/ wiec było tak sobie postąpić: poć było na iaki ićmarte po wżytek świećcie zaciwołany; albo wiec w niać było z tym towarem twym/ na iaki goś wysocę/ y ktorzyby ci był wżytek świat rodział/ y zaciwołać było głosem wielkim: Mam towar/ mam Iezusa!

Takatenkiego na przeday/ kupko chceś/ przedam temu/ kto mi go lepiey zapłaci. O iakobyś był tak wżyni wży miał w ele kupcow/ ktorzyby boli ten towar daleko lepiey zapłacili! Gorzka w miłosci Mgdalena/ przewbieżałaby była prześ/ dalaćby była wiele dobrego za niego; dalaćby była one drogocne w ktorych światu szac chodzila/ dalaćby była one złote lancychy y mianele/ one dyamenty y perły/ y inne kleynoty/ w ktore się przybierała: dalaćby była one drogocne olejki/ y ktorzybyś ty ieden za trzydzi groży ścacił: dalaćby była/ możesz/ za Iezusa to wżytek/ bo droższy był w niey Iezus nad wżykie złoto/ glo. y y aćlasy/ droższy był w niey Iezus nad wżykie dyamenty y perły/ y o wżen droższy był w niey Iezus nad wżykie złoto y bogactwa na

świećcie: iednym słowem/ cokolwiek miała/ wżytko by była ochotnie za Iezusa przymosła. Nie mnieyaby była za ten towar dała y Gospodyn Iezusova Martha: pewnie by była y ta wżytko domostwo swoje/ y o wżem wżytko maćciność/ za Iezusa ofiarowała. Co wielka/ y wżyscy Aniołowie z nieba przybieżeli by byli na ten ićmarte/ y przywiezłiby byli za Iezusa ścaby wielkie: gdyż onym nie miłszego/ nie przyiemniejszego nie masz/ iako paterzyć na swarz Iezusova. Co naywistha/ Macta tego Przenawisze/ przybiegałaby była z ochota/ y z wielka prościoscia/ y lubo złota nie miała/ albo pieniaędzy; bo na tym świećcie obożuchna żyła: iednak dalaćby była sama siebie na wżytek/ byleś był tylko nikomu infemu tylko oney samey/ Iezusa nie dawał. Głupieś tedy sobie o Judaśu postąpił/ kiedyś towar tak drogi Żydom przedawał/ ktorzy go sobie leśce wazyl; ponieważaby go był daleko lepiey zapłacili ci/ ktorzy się w nim nadewżytko kochali. Ale y samym Żydom bardo go głupie przedałeś. Bo ktoż to kiedy towar tak kupcom przedaie? Quid vultis mihi dare? Co mi zań dać chcecie? Jakobyś rzekł: dacieli trzydziści groży/ wezmę; dacieli dwadzieścia pięć groży/ wezmę; dacieli dwadzieścia/ wezmę; dacieli dziesięć/ wezmę; dacieli pięć/ wezmę; dacieli ieden groż/ wezmę; dacieli ieden halerz/ wezmę; bo za wiecey ten zdrayca Iezus nie stoi. Patrzcie/ iaki to stogi despekt y kontempra/ potyla od zdrayce Judaśa/ Pana naszego: iż kiedyby był y biedny trzewiś swoy przedawał/ przecisby go był za cokolwiek zacił/ nie dałby go/ był pewnie na ścacił kupuacego: a o to Iezusa mniey sobie wazyl niż ieden trzewiś/ gdy go chce Żydom za co za to przedaie/ na ścacił kupuacego daie. Zaprawda jeżeli kiedy/ tedy tu się spełniło/ co powiedział Krol y Protok Dawid święty. Pro nihilo habuerunt ceram desiderabilem. Zańcie sobie nie mieli ziemie pożądaney. Coż to bowiem za ziemia pożądana? Ziemia nie inna/ tylko natura ludzka Chrystusowa: iako tłumaczy Tho-

Psal. 103.

masz świec

masz swisty/ Doktor Anyelski/ y inhy. Tliczego bowiem na świecie tak nie pragneli ludzie/ iako Patriarchowie y Prorokowie świeci pragneli Chrystusa: tak dalece/ że się też nazywa Chrystus: desiderium collum eternorum, pragnienie pągorkom wiecznych. Patrzącież/ co się dziś dzieje? Judaś zdrajcą/ pro nihilo habuit terram desiderabilem: y za ieden halerz nie považał sobie leżysa prawnego Mesyasa; bo zgola pro nihilo, za nic. A ponieważ Chrystus tak wielką trzysnę cierpliwie znosi/ wcz się y w człowiecze Chrzesciński od Chrystusa cierpliwosci: lekce cis kto wazy/ cierpliwie to znos przykładem Pana twoiego. Te trzy garzki mirchy/ to jest/ miłość/ pokora/ y cierpliwosc/ wjawszy w polu Wiczerńka Chrystusowego/ podźmy uż do drugiego pola/ to jest/ do Ogroca.

Ozegnawszy się Zbawiciel nasz z milymi Dziećmi/ y z namiłsa Matka swoia/ idzie na modlitwo do Ogroda. Tu wważeniem naszym garzka mirchy/ to jest/ cnote posluszeństwa/ wzmymy sobie. Wpada Chrystus na ziemi/ na twarz swoia prze naswieca przed Bogiem Oycem/ y potrzeby modli się do niego. Pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Oycze, jeżeli można rzecz, niech będzie odemnie ten kielich oddalony. Poć się trwawym potem na tę modlitwo/ a odmioży od Boga Oycy ostacnia rezolucya/ że to inaczej bydy nie może/ tylko potrzeba koniecznie za nasrod ludzki cierpieć/ rezynuię się cała na wola Boga Oycy/ sercem mówiac: Uciechże się we wszystkim dzieło wola twoia święta/ Boże Oycze niebieski/ oddaś się/ rezynuię się całe w ręce twoie/ we wszystkim cokolwiek się podobna Najestatowi twemu świętemu/ chęć bydy całe poslušnym. Tu się wstecz wdała inferior portio, to jest/ ciato y smysły Chrystusowe/ ktorem się cięśka zdala następująca męka. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: Patrzy/ prawy Chryste/ na co się to Bogu Oycu ofiarujesz? wważay pilnie iakie cis męki czekają! Oto cis pretko iako wierusnego zboycę poymaia/ y związa; oto

cie wlozyć po mieście/ po blocie/ po rynstochach będą; oto cis od Biskupa do Biskupa/ od Sadziego do Sadziego/ stromotnie prowadzić będą; oto poplynie krew obfita strumieniami/ poleie ślup y ziemi/ a przecis nad to/ ba żadnego politowania mieć nie będą; potym cis cierniem haniebnie zramia; y naostatek na subienicy Krzyżowej/ iako mernutnego lotra zawieszą. Wiac się tu na tak srogie męki Bogu Oycu ofiarujesz? wiac mu w tym wszystkim chęć bydy poslušnym? A on co na to? Obroćwśy wszystko serce swoje do Boga Oycy/ mowi: Gotowy jestem/ gotowy zawsze Boże Oycze/ przyiac z raki twoiey wszechmocney/ cokolwiek na mis będąc posćśnego/ bądź cięśkiego posćś: czyn zemna o nayrostośniewśy pokorui serca mego/ co tobie milego y miłości twoiey godnego jest: ogień/ krzyż/ bestye okrutne/ zgruchotanie kości/ członków roztarganie/ wszystkim cięśla skarcie/ y wszystkim męki czartowskie/ niech na mis przyida/ gotowem na to wszystko/ abym tylko woli twoiey świętey dosycuczynil. O ktobym to dal Boże Oycze moy/ jebym ja sam dla cię y miłości twoiey/ znosił wszystkie te choroby/ boleści/ męki/ wżgady/ zelżywosci/ y wśelakie inśe wtrapienia/ ktorekolwiek wszyscy po wszystkich czasach study twoi znosił/ znosił/ y znosić aż do końca świata będą! O Boże Oycze moy/ luboć to za grzechy narodu ludzkiego tego się kielicha podejmuię/ przedmiewśa iednak intenscya/ dla cię y chwaly twoiey świętey/ dla śczerey miłości twoiey: iednym słowem dlatego/ abym woli twoiey we wszystkim był poslušny. Przymiys że uż przymiys Boże Oycze moy/ za grzechy ludzkie to poslušenstwo/ ktore ja dziś tobie/ gorzka ta męka z raki twoich przyjmuię/ chętnie ofiaruię.

Wziymże tu sobie człowiecze Chrzesciński cnote poslušenstwa: patrzy/ iako cięśkie męki y wtrapienia Bog Ociec na Chrystusa kładzie/ a przecis się tego wszystkiego chętnie podejmuię: a ty y w małych rzeczach czynić woli Bożey niechceś. Uciechceś znosić wbośtwą/ ani choroby/ ani prześladowania: cęśniś sobie w tym/ nierzetaś/

przeklinasz/ płaczesz i y sobie samemu/
y ludziom/ y podczás Bogu nieprze-
puszczasz. Żaluy dziś za to wszystko/ a
mow do smutnego w Ogroycu Jezu-
susá. O namilshy Jezu/ iedyndus
sie moiey pociecho/ użci sie dziś zus-
pelnie oddaie/ y cale ofiaruie/ abyś ze-
mna czynil y teraz y na wieki co chcesz/
y co chwale y czci twoiey bądziej słu-
ży. O Królu nad Królmi/ oto w re-
kach twoich iestem/ czyn zemna iakoś
sis podoba; gotowe serce moie/ o ná-
dzieio moia/ gotowe serce moie/ przy-
jac wszystko z Oycowskich rąk twoich:
niechce inaczej żyć/ inaczej umrzeć/
tylko iako ty chcesz/ moy namilshy Ie-
z v: y wbostwo/ y smutek/ y strachy/
y boleści/ y pokusy/ y prześladowania
wielkie/ gotowem z ręki twoiey prze-
naswiecić ochotnie przyjmować.

L Aż sie już oddawshy namilshy
Iez v wszystko na wola Boga
Oca/ wychodzi z Ogroyca przeciwko
Judašowi/ ktory sie już z Żołnierzás-
mi armatnymi dla poymania Barana
tego niewinnego przybliżał; y mowi do
Żołnierzy swoich; Surgite eamus, ec-
ce appropinquavit qui me tradet.
*Wstanie (prawi) oto sie bawiem przy-
bliża; a ten ktor; mia wyda. W tym trze-
cim polu/ to iest/ przy poymaniu Pana
Krlm/ iednostej mitchy garzels wznies-
my sobie rozmyślaniem nabożnym/
to iest/ cnota lastawości niewinnego
Jezusa; a oraz żalujemy za nasze za-
palczywości. Idzie przeciwko nie-
winnemu Jezusowi złośliwy Judaš
zgromada żołnierzy zbroynych/ mo-
wiąc do nich: Quemcuq; oscula-
tus fuero, ipse est tenete eum, & du-
cite eum. Jakoby rzekł: ktorego-
kolwiek pocałuje/ ten iest Mistrz moy/
imaycieś go/ a przestrzegam was/ do-
brze go y mocno zwiąźcie: & ducite
eum, ostrożnie go prowadźcie: boć
to figlarz ten Jezus/ boć to śalbierz
ten Jezus/ wyfiglue sie on wam ani
obaczycie iako/ wymknie sie on wam
z ręki: boć on ma swoje zdradzieckie
sztuki/ ma subtelne fortele: przestze-
gam was tedy/ ducite eum, pro-
wadźcie go ostrożnie: mech iedni z
was ida przed nim/ drudzy za nim/
drudzy z boków. Tak zaleca przekle-
ty Judaš/ niewinnego Baranká Pa-*

ná Jezusa. A Pan Jezus co ná to?
O zaprawda gdy go zdradliwie poca-
łował/ mógł piorun z nieba spuścić/
aby był tego zdrajce zabiti pospół z te-
go kompaniá; mógł dopuścić aby sie
mu była ziemia rozstąpiła/ y onego ży-
wo pożarła; mógł roztąć woyskom
Anielskim/ aby sie byli krzywdy tego/
iako Pana swiego zemścili. Alści
nie takiego nie czyni/ ale cnota lasta-
wości pokazuje/ lastawie do Judaša
mowi: Amice, osculo Filium ho-
minis tradis? Przyiaciela, pocałowá-
niem Syná cztowieczego wydaieś? Jak
toby rzekł: O moy namilshy Wznu
Judašu/ zawšemci ja tobie był przy-
iacielem/ y teraz oto choćbym ciá ied-
nym slowem mógł śtać y zabici/
niechce iednak tego czynić/ y owšem-
ci dawna przyiaźni moie ofiaruie; ná-
wroc sie tylko od grzechu twoiego do
mnie/ żaluy z serca/ a ja tobie wszystko
odpuszczę. Nie zmieczyła ta lasta-
wość twardego serca Judašowskie?
O iako wielkie ie^o zatwardzenie! Czy-
tamy w Piśmie s. w Księgach Kró-
lewskich/ iż kiedy złośliwy Saul prze-
śladował niewinne^o Dawida/ wpadł
iednego gąsiu w iedney iastini w re-
ce Dawidowe/ gdzie go Dawid mógł
zabici: nie mu iednak zlego nie wzy-
nił/ ale tylko kráiu śaty tego ná znáć
weznałshy/ wybieży za Saulem/ y w-
padłshy ná ziemię przed nim/ zawola:
Pátrze Panie moy Saulu/ zemci iest
przyiacielem/ niewierz tym ktorzy
má do ciebie złe wdáia/ iakoby mial
ná zdrowie twoie następować; ocoś
uż był w rękách moich/ mogłem cié
zabici/ a iednak niechciałem tego wzy-
nić. Wslyšawshy Saul przyiaźni pelne
słowa Dawidowe/ izámi sie żalawshy/
rzecze: Fili mi David, o Synu moy
namilshy Dawidzie; ná oko už widze/
żeś mi iest przyiacielem/ przeto serdec-
znie tego żaluie/ zem cié kiedy przesła-
dował: odpusć winá moie/ už cié
wiscey prześladować nie bede. Patrzy-
cie/ przyiaźni pokazána/ acz dosyć zło-
śliwego Saulá/ zmieczyła tak; iż
plakał żalując złości swoich. A oto
dobry Iez v zmieczył Judaša nie
może! przyiaźni mu wielka swoje po-
kazuje/ mówiąc: Amice, Przyiaciel-
u. A on iednak ná to niedba/ ale w

Luca 21.

Matt: 26

Matt: 26

złości

złości swojej trwając/ pobudza Jol-
merzow onych: Porwycie go/ zwi-
cie/ ostrożnie prowadźcie. Wraz tu
ducho nabożna/ z iaka furya psi oni
wściekli/ z ktorými moc ciemności
piekielney wrowarzystwo była/ na
nie winnego tego Baranka przypadli/
y na niego się rzucili/ o ziemię go ode-
rzyli/ rece jego święte z ktorých wśy-
sko dobre płynie/ okrutnie powroza-
mi tak mocno zważali/ iż kreć prze-
nawieścia z palców wyrzucali: lan-
cuch żelazny na szyję jego zarcucio/ y
tak skromnie go związawszy/ z wiel-
kim trząśnięciem/ nie tak prowadzą/ iako
biąc skromnie/ z popychaniem do mia-
sta Jeruzalem wleka. To wważając
człowiecze Chrześcijański/ z przykładu
Chrystusowego wż się bydy łaskawym/
zwłazkając gdyć się rzeczy według woli
twojej nie powodzą/ gdyć się nieprzy-
jacieli przesładowie/ a twota się przeći-
wko sobie przypiąnia nie miewa. Jā-
luy o człowiecze oney furyey twojej/
ktora na nieprzyjacień tobie człowie-
ka często wypierał: mow dziś ducho
nabożna pokornym sercem do zwi-
zanego Jezusa: Jam JEzu moy łas-
kawy na taką wżgardę twoję zaro-
bił/ iam się czartowi za niewolnica
oddala/ y na hanba/ y na meki pie-
kielne zaprzedał: iam toba Bogiem
moim wżgardził/ iam to ciebie po-
wiazal/ iam podeptał: swawola to
moja ten lancuch na szyję twoję świę-
tą zarcuciał: związ Dobrodziemu
moy powrozami miłości pamiętać mo-
je/ aby pominiał zawnę na tak wielkie
dobrodziestwa twoje: związ oczy
moje/ aby nie patrząły na rzeczy nie-
przyjatywne: związ uszy moy/ aby nie
złorzeczył/ nie klamał/ słow nie poczu-
wych y sławie bliźniego škodzących/
nie mowil: związ rece moje/ aby bli-
źniemu nie škodziły: związ nogi mo-
je/ aby droga nieprawości nie chodzi-
ły: związ zgoła mnie wśytkiego/ a-
bym się nigdy nie ruszył do tego/ co
jest z obraza Należystu twego na-
zwierżetą.

ZAt skromnie związanego Pā-
nā/ przyprowadzono naprzod
do Anasā. Wcym tu czwartym po-
lu/ w domu Anasowym/ wżniemy so-
bie nabożnym rozmyślanie garzke

mitthy/ to jest/ cnota skromności:
Panā i z vsowvay. Spytany Pan
od Anasā o naukę/ odpowiada skro-
mnie: je ci ktorzy tey słuchali/ daliby
o niey świadectwo. Spytany o W-
cznie kadyby byli: nie odpowiedział/
wiedząc iako wśyscy tego opuścivszy
pouciekali. Wcym złośliwy słushta
Biskupi/ wyrzucił Panu si ogi policzek/
ktorey po wśytkim Dworze Biskupim
był słysiany/ y na ktorey wpadł mē zje-
mā niewinny ław: skromnie iednak
tak wielką krzywdę zniost Jhāwiciel
nāf Chrystus ław: tak dalece/ że też
Ephrem święty zdumiewając się tak
tey skromności/ mowi. Grande mi-
raculum fratres, stuporis plenissi-
mum est, cernere Christi Regis ac
Domini nostri mansuetudinem!
Palmā casuā seruo, rationabiliter
prudenterque respondit, cum omni
mansuetudine ac reverentia: seruu-
furit, Dominus patitur i irascitur
seruus, Dominus in sua benignitate
persistit. *Wielki (prawi) cud Bracia,
zdumienia pełna rzecz, patrzeć na skro-
mność Chrystusa Króla y Panā naszego!
Dłonia od slugi uderzany, mądze, rozu-
mnie, że wśelaka skromnościa odpowia-
da: sroży się sluga, Pan cierpi i gniewa
się sluga, a Pan w swojej dobrociłości
zostaje. Wż się tu człowiecze Chrześ-
cijański cnoty skromności od Chrystusa.
Dlatego bowiem skromnie barzo ten
policzek zniost Chrystus: aby ciebie
skromności nauczył. Nie ia to mo-
wie/ ale Augustyn święty tak naucza.
Si cogitemus, quis acceperit ala-
pam: nonne vellemus eum qui per-
cussit, aut caelesti igne consumi, aut
terra dehiscente sorberi, aut corre-
ptum demonio volutari, aut aliqua
huiusmodi qualibet poena, vel etiā
graviori puniri? Quid enim horum
per potentiam iubere non potuis-
set, per quem factus est mundus;
nisi pati nos docere voluisset. Jezeli
(prawi) Chrześcijańie, wważając badziemy
kto to wziął policzek: czyli tego pragnie
nie badziemy, aby ten zdradca, który go
zadął, albo ogniem z nieba spuszczonym
był spalony, albo od ziemi pożarty, albo od
światła opatany, albo idkim innym cięż-
kim karaniem skarany? Zaprawda życzyć te-
go badziemy. Aleć sam Chrystus ktorego*

Trad: 113
in loan:

In Calen:
Gręga.

lich zgubą/nizeli wszytkich boleści nabyć. O czym tak poważny Origenes. Iob est athletarum fortissimus, in cuius libro nihil ita eminet, ut eius fortitudo & patientia: labores tamen sentit, quos ex duro sermone hauriebat; ideo et his loquitur verbis. Quamobrem ad corporis dolorem, animi quoque molestiam adhibetur? cur me, magis verbis quam dolores corpus conciditis. Iob (prawi) nad wszytkie kłopoty najmocniejszy, w którego księdze nie tak nie światła jako męstwo i cierpliwość: a przecie z słow potwarzających wielka cięskota czyni: gdzież nie się wskaza, mowiąc: T czemuż mi da boleści cielesne, i serdeczney przydacie? czemu serce moje słony wąż, mi więcej niż ciało wrzody krącić? Dosyć była cierpliwa i cicha Zuzanna/ a przecie żadny spósobem fałszywych świadków nie mogła zmieść. Exclamavit voce magnā Susanna, & dixit: Deus æternus, qui absconditorum es cognitor, tu scis quoniam falsum testimonium tulerunt contra me. Zawolała głosem wielkim Zuzanna, i rzekła: Boże wieczny, który wszytkie skrytości znaś i widzisz, ty wieś iż fałszywe przeciw mnie wydalili świadectwa: A tak patercie/ iż y najcięży ludzie/ ozywali się iako kolwiel przeciwko swoim fałszywym świadkom. Sam tylko niewinny niewinny i z vs, tak cichy/ iż się y najmniejszym słowem na wszytkie fałszywych świadków potwarzay nie ozywa.

Matt: 25.

I E z v s autem tacebat. A I E z v s milczal. Pożę się tu słowiec od niewinnego Jezusa cichości/ milczy ty na wszytkie potwarzay/ które cię potyka. Sluchaj iako cię o to nąpomina Athanazyus święty. Tu homo, non sustinens ab homine tecū euidem naturæ contumelijs affici, imitare Dominum tuum: Si enim ille cum Deus esset, toleravit pro te hominem peccatore, colaphis cedi & tu indignaris, quod hostis tibi conuictum dicit, & paras vitionem. Ty (prawi) słowiec, kto y od słownika iedney, z toba natury badacego, nie mojęś zcierpieć potwarzay, naraduy Pana twoiego Iezusa: Ieżeli bowiem on Bogiem badac, od ludzi dla ciebie posyła

Sermo: de
Passione
Domini.

cierpieć; czemuż się ty gniewasz, y pomysłę tuieś, gdy cię nieprzyjacieli twoy potwarzają? Gdy tak fałszywi świadkowie następowali na Pana I E z v s a, drudzy ściepacz Żydowsky/ zawieszowali oczy jego/ y pohytując go mówili: Prophetiza nobis C H R I S T E, quis est, qui te percussit? Prorokuy Chrystusie, kto cię uderzył? Drudzy zaś pluli w twarz jego przenaswiadcza: on iednak między nami stoi/ iato iedną owieczką między jrogimi wilkami. Do wazay tu duszo nabożna/ na co przysła naysł. cznieysza twarz Zbawiciela twoiego! Ludzie gdy pluią/ mieysca na to podleyszego w domu sukca/ pluią pod stol/ pod ławę/ na ziennu/ y zacierają/ zdeptują swoje plwoćiny. Ocoz podleyszeg mieysca plwoćinom swoim okrutni Żydzi nie znalesli/ nad twarz I E z v s u v v s! Tunc expuerunt in faciem eius, & colaphis eum ceciderunt. Tedy pluli na twarz jego, y posłikowali go. Pytam tu każdego z was/ gdy by był przy tym kiedy Żydzi pluli na twarz Jezusa was/ co byś tam był czynił? Odpowiadaj mi podobno sercem twoim: Dział bym się był Pana moiego/ y wziął bym racznik albo chustkę/ otarł bym był plwoćiny z twarzy jego/ i wytrze; albo też wziąwszy wody iatcy czystey wnał czynię, omył bym był plugawę one Żydowskie plwoćiny z twarzy Pana moiego: a ieli bym był tego dokazać nie mógł/ tedy bym był twarz moją zasłonił twarz jego przenaswiadcza/ jeżeli raczy w twarz moją grzeszną plwał/ a jego niewinney twarzy przepuścił. O grzeszny a mizerny słowiec/ a ja tobie powiadam/ że byś ty był nie tylko plwoćin jego nie otarł/ ani byś iey był zaskapil; ale byś był raczy w twarz pospolu z Żydami plul: dowodząc tego tak. Pluięś teraz w twarz bliźniego twoiego/ kiedy go słowami twoimi lżyś/ kiedy go niesłusnie potwarzasz/ kiedy go przeklinasz/ kiedy wścizyplawym uszkiem twoim/ sławę jego szepieś. Ale ten bliźni twoy/ iest członkiem Chrystusowym. Toć ty co bliźniemu twemu czyniś/ to Chrystusowi twojemu czyniś. Jeżeli tedy teraz w twarz bliźnię twoją pluięś/ toć teraz w Chrystusowe

Matr: 26.

twarz pluć: toćbyś był w to twarz
y w domu Kaifasowym pluć. Prze-
stanje tedy teraz głowiecze Chrześ-
ciański tego plwania/ raczej to czyn tea-
raz/ co byś był czynił (iako sam mo-
wił) w domu Kaifasowym. Ocie-
talbyś był/ iako sam mówił/ z plwo-
cin Zbawicielowi twarz: oćierayze
teraz plugasliwą z członków tego/ z blu-
znych twoich/ prześladzay temu/ nie
dopuszczay tego/ wymawiaj uczynek;
a gdy nie możesz uczynku/ wymawiaj
intencyę/ chwal raczej bliźniego two-
go przed innymi ludźmi.

Alphas z ona wshytka przekłata
kada Żydowski/ wydawşy de-
kret na niewinnego Baranta/ że reus
est mortis, godzien iest śmierci; pro-
wadzić kaze Pana i z v s a do Pilata
Starosły/ na Katuś. Wola wshytka
starşyżna Żydowska na Pilata: przy-
prowadzilişyn Pilacie onego zdraycę
z v s a, który psuie nasz Zakon/ który
ludzie zawodzi/ który starşych nie
ma/ który zakazuje czynić dawać Ce-
sarzowi; y ujęşmy go osadzili na
śmierć: iednak/ iż się nam iako swia-
tobliwym ukłogo zablić nie godzi/
ty wyday na niego dekret/ aby był os-
trutnie zamordowany. Pytał Pilat
Dana/ iezeli byś się znał do tego wshy-
tkiego? Wszakże iż on skromnie się
zachowując milczał/ odesłał go do
Heroda Króla Galilejskiego: który
winy w nim nie znaydując/ wysłał
wsz go z Dworem swoim/ y iako bla-
żna w białą szatę ubrawşy/ nazał do
Pilata odesłał. Tu w tym fiostym
polu/ wżmy sobie głowiecze Chrześ-
ciański garzłte mirthy/ to iest/ cnota
cierpliwości Chrystusowej.

Pilat rozmaitych sposobow fus-
tał/ aby był Pan Jezus wolny/
znając niewinność jego: iednak iż za-
dnym sposobem nie mógł/ rozkazał go
ubiczować/ aby tak Żydzi widząc sta-
towanie/ wżaliwsy się nad nim/ uż-
sę tym kontentowali. Tu wraź ka-
zda duşo nabożna/ iako okrutni łaci
zdarli z szat niewinnego Baranta/
który nagim stanaşy w oczach wshy-
tkiego ludu/ wielce się zawştydził: y
iżeli która msta/ tedy to obnażenie
było mu wielce bolesne! Obnażono
bowiem tego/ który lilie polne/ y wshy-

otcie kwiatki/ y wshytke drzewa/ y wshy-
tke praşti/ y wshytke ludzie przyo-
dziewa. Poeym do słup przywioz-
wsy race one/ które wshytke niebo y
ziemię zbudowały; bieżu przywioz-
zanego Iezusa. Bilo go na przemian-
ny heć okrutnych łatów; iedni roz-
gami cierniowymi/ drudzy powroz-
kami weźłowatymi/ trzeci lancuřł-
mi żelaznymi: padało się niewinna
ciato/ plynęła krew/ łobci widzieć
było. Jakoby mu wiele ran przy tym
biczowaniu zadano/ trudno pewnie
wiedzieć. To tylko pewna/ co powie-
dział Izaiasz Prorok: A planta pa-
dis vřque ad verticem capitis, non
est in eo sanitas. Vulnus, & liuor,
& plaga tumens, non est circumli-
gata. Od słopy (prawy) nogi, aż do wier-
chu głowy, nie ma w nim zdrowego
członka. Rana, y sinieć, y spuchła rana,
nie iest zawiązana. Znowu: Non est
species ei neque decor: & vidimus
eum, & non erat aspectus; & desi-
deravimus eum, despectum, & no-
uissimum virorum, virum dolo-
rum, & scientem infirmitatem.
Nie ma (prawy) ani vrody ani piękności:
widzielişmy go, a nie było na co poyrzec; y
pozadalişmy go, wzgardzonego, y napa-
dlişego z mżow, maşą bolećci, y zna-
iacego niemoc. Cierpiał to iednak bi-
czowanie tak stogie niewinny Iezus:
a gdy się stodze okrutni łaci oni po-
mordowali/ odwiązali Pana od słu-
p, który od słabości wielkiej padł
zaraz na ziemię. Badać iednak onym
łacom poslušny/ zbiera śatki swoje/
wshytke prawie krewa polane/ oblo-
czy się w nie z wielką swoją boleścią!
Nie vgaşilo się iednak tym/ okrutni-
stwo Żydowskie; znowu Panu iestże
stroişa msta żadać: obloćşy go na
poşmiewista w szat şperne czerw-
na/ sadzając go na iednym wydatnym
miejşcu/ iakoby na iakim Młacieście i
koronując go ostrą cierniową kor-
ną/ przenikaćca prawie do mozgu
iego przenaswićşey głowy; pokłk-
ując przed nim nasmiwając się/ y mo-
wiąc: Ave Rex Iudaeorum. Witay
Królu Żydowski. Wcz się tu głowiecze
Chrześciański cierpliwości w chor-
bie y w boleściach twoich: wcz się ciera-
pliwości w vroganiu y nasmirow-

Isaia 53

śłach.

Serm. 174
de Temp.

śląc. Zapominać o to gorącym
słowu Augustyn świsły. Aspiec vt
in toto corpore scriptus es? Agno-
sce homo, quantum valeas, & quan-
tum debeas! & dum tantam redem-
ptionis tue perspicis dignitatem,
ipse tibi indicito peccandi pudorem.
Ecce pro impio, pietas flagellatur;
pro stulto, Sapientia illuditur; pro
mendace, Veritas necatur; damna-
tur Iustitia pro iniquo, Misericordia
affligitur pro crudeli. Przypatrz się
(prawi) człowiecze, iakoż na wszystkich
człowiecze iego napisany? Wzaj iako wiele
wajysz, poznaj iakoż wiele powinien! A
gdy tak wielkiego odkupienia twego wiel-
ką godność wważysz, samżo sobie grzesze-
nia wysła przed oczy stawiasz. Oto za nie-
zbożnego, pobożność biczują; za głupie-
go, z Madrości się śmieją; za kłamcę,
Prawdę zabijają; za nieprawnego, Spra-
wiedliwość potępiają; za okrutnego, Mi-
łosierdzie trapią. Tymi słowy Doktor
świsły dać znać / iakoż wiele człowie-
cze Chrześcijański powinienes cierpieć/
patrzac na ubiczowanego y wyśmiao-
nego Chrystusa. Jeżeliś tedy czło-
wiecze do tego czasu był niecierpliwy/
wpadniesz dziś do nog łaskawego Ie-
zusa, z płaczem y żalnością mówiasz:
O najcierpliwszy Panie Iezus, wska-
ż mi przykład cierpliwości dać się;
tobie za to pokłon oddaie / y ciebie
chwale: a przytem stanowiąc od dziś
swojego dnia / we wszystkich boleściach
y chorobach / w ubóstwie / y nadmiewo-
ściach / bydz cierpliwym: wspomóż mi
tylko ratunkiem twoim / bo bez ciebie
nic nie mogę.

Przyprowadzili oni okrutni tacy
Pana ubiczowanego y wkoronowane-
go przed Pilata: który zdziwiony się
Chrystusowi Panu bärzo / (bo podo-
bno iako żyw tak zranionego y zepsze-
conego człowieka nie widział;) po-
myślił sobie: Niepodobna to rzecz / do-
by się Żydzi zmiękczyć nie mieli / gdy-
by go tak zranionego y sławionego
wszystcy obaczyli: wyniósł tedy z nim
na ganek / pokaza go wszystkim / a za się
nad nim iakożkolwiek zmiłował. A w-
czymś tak: wyszedł z Panem przed Ka-
tuś na ganek / y odchyliwszy nieco ścia-
ny iego / zawoła na wszystkie przyto-
mne ludzkie: Ecce Homo, Oto Czło-

wiek! Oto człowiek dosyć starany:
bo nad wszystko / nad prawo / bärzcie
ubiczowany y wkoronowany: patrz-
cie na te skogie rany iego / patrzcie na
krw płynącą / patrzcie na krosi / kto-
re w nim od biczowania wielkiego wi-
dać było. Ecce Homo: Oto Człowiek,
brat wasz / ciało wasze / krew wasza:
miejcie nad nim politowanie / uż się
takim wkaraniem iego kontentujcie.
Oto Człowiek: jeżeli zły / uż oto zło-
ści swoje / krew swoją omył / uż za-
nie sownie ubity; chciejcie go tedy
wypuścić. Ecce Homo: Oto Czło-
wiek. Jeżeli wam o to idzie / żeby wam
wiecej nie szkodził / y ludzi nie zawo-
dził / uż się nie bojcie: oto bowiem
uż zmieszony / y prawie wniwecz obro-
cony / długo mu żyć niepodobna. Ec-
ce Homo: Oto Człowiek. Jeżeli wam
o to idzie / aby Królem waszym nie był:
iakoż się pokazuje / że nie będzie: po-
niemaj o to y teraz rady sobie dać nie
może. Jednym słowem: Ecce Ho-
mo. Oto Człowiek, tak pobity / tak
zraniony / tak ospecony; jem ja Pi-
lat / którym uż wiele złoczyńców ka-
zał / iehżem iako żyw tak zbitego y
sławionego człowieka nie widział /
mnie go samemu żal / y rozumiem że
tamtienne serce ma / kto nad nim poli-
towania niema! Nie pomogło to nie
zakłamałym Żydom / nie zmieczył ich
tak zraniony y zepszecony Iezus:
postaremu wołał. Tolle, tolle, cru-
cifige. Zmieć go, zmieć Pilacie, wkrę-
śnij. Wias przynamniej teraz ciebie
grzeszny człowiecze niechaj zmięczy/
dla ciebie zraniony Jezus. Ecce
Homo: Oto Człowiek. Mówiles
iakoż / wściznku / ptiânico / me-
joboyco: Hominem non habeo, nie
mam człowieka / któryby mnie do sadza-
wki wpuszcł / y z grzechow moich o-
mył: Ecce Homo, Oto Człowiek le-
żący: oto sadzawka krwie przy ślupie
iego: wzywa cie tymi ranami swoimi
dla ciebie podistymi / do żalu za grze-
chy twoje: przystapże do tego Czło-
wieka przez serdeczny żal za grzechy
twoje / wpusć się do tej sadzawki
krwie swojej / y obmyć się ze wszystkich
grzechow swoich. O zaprawda czło-
wiecze Chrześcijański / miałbyś się ta-
postaćia spetna Chrystusowa / która ci

co Pilat pokazuje pobudzać do praw-
dzywej pokuty światy. Pise *Grego-
gius Taranensis*, iż Klotyldis Królowa/
od Amaleryka męża swego bła-
żo źle traktowana była/ często była
bita/ często krwio zbroczona; czego
nie mogąc daley cierpieć/ chustka ie-
dna krwio swoia zbroczona/ postala
płacu swoiemu Childebertowi/ iako-
by z tymi słowy: Czy możesz nie namię-
śny bracie patrzyć suchym okiem na
krwio siostry twojej? Czyli ci ta mo-
ia krwio nie poruszy do politowania
nademną siostrą twoją? Czyli się tey
krwio nie żemściś/ nad złośliwy me-
żem moim/ który mi tak wielkie krzy-
wdy czyni? **O** Chrzesciāni! czo-
wiecez/ już nie Klotyldis Królowa/
ale sam Chrystus Iezus, pokazuje nam
uż nie chustka krwawa; ale twarz
swoia przenasmięta/ y owsem wsty-
żonego siebie/ sinosciām / plwocina-
mi/ y krwio zespęconego. **Ecce Ho-
mo: Oto człowiek.** Starczy się przy-
tym na grzechy twoie/ które mu to
wyrzadziły/ iakoby mówiąc: **O** czo-
wiecez! y możesz suchym okiem pa-
trzyć na głowa moia cierniem żanios-
ną? na twarz moia policzkami/ plwo-
cinami osięconą? Czy możesz bez
politowania patrzyć na to, wstyżo-
ciało podrapane/ skłote/ zbrocone?
Wyrzuci się do politowania/ a powstań
przeciwko grzechom twoim/ które mi
to wstyżo wyrzadziły: stroie glo-
wy twojej/ przyczyna są śpietności
głowy mojej: zbyteczna ozdoba twa-
rzy twojej/ przyczyna jest sinosci twa-
rzy mojej: rośkośy ciała twoje/ przy-
czyna są posięczenia moiego. Pom-
ściy się tedy dziś, nad tymi nieprzyja-
ciolami moimi/ nad grzechami two-
jemi: żaluy za grzechy/ pokutuy za
nie/ postanow dziś wiscey się ich na
wielki niedopuszczając.

Widząc Pilat, iż pokazanie Pa-
na Iezusa żanionego/ nie nie pomo-
gło niemilościernym Żydom/ do in-
szego sposobu wydawnienia Chrystusa.
Pana obraca. Miał zwyczaj wypu-
ścić im na świato Wielkonoce ie-
dnego z więźniow/ którego by sobie
obrali. Dał im tedy obierać: obierając
(prawi) sobie/ abo Barabasa/ (który
był dla wierutnego lotrostwa w wię-

zieniu) abo Iezusa. Krzyżnoli wsta-
scy wielkim głosem. **Non hunc sed** Ioan: 18.
Barabbam. Barabasa wypuść, Ie-
zus. **Nazarenskiego ukrzyżuy.** Mogł
im tam Pilat mówić: ale Barabasz
zdamna złodziey/ tak wiele ślody lu-
dziom poczynił/ na sto tysięcy złotych
płrady, a Iezus nikomu nie nie wziął/
nikogo nie wstodził/ y owsem wsty-
żum dobrze czynił. Coż oni na to?
Non hunc sed Barabbam. Gorz-
y jest Iezus nad Barabasa złodzieja/
przeło raczej Barabasa a nie Iezusa
wypuść. Mogł mówić Pilat: ale
Barabasz nie tylko złodziey/ ale też
zboycā; rozbijał od kilkudziesięciu lat
po lasach y rozmaitych drogach/ zabił
wiecey niż tysiąc ludzi/ młodych y
starych/ nikomu nie przepuszczając;
a Iezus nikogo nie zabił/ y owsem
wielu ożywił. Coż oni na to? **Non**
hunc, sed Barabbam. Gorz-
y jest Iezus, nad rozboynikā wierutnego
Barabasa: wypuść Barabasa/ a Ie-
zus. **ukrzyżuy.** Mogł mówić Pilat:
ale wyindzieli Barabasz/ będzie gorz-
y niż pierwszy/ będzie się tego macił nad
wami jeszcze go wiszili/ będzie znowu
po drogach rozbijał/ będzie zgola do-
bru pospolitemu ślodził: a Iezus
iako przedtem tak y teraz/ choć wyni-
dzie/ nie nikomu złego nie uczyni. A
oni co? **Non hunc, sed Barabbam.**
Lepz-
y jest Barabasz/ niżeli Iezus/
wypuść Barabasa/ ukrzyżuy Jezusa.
Tu Pilat widząc że ani ten sposób nie
pomaga/ mógł mówić do onego zło-
śliwego ludu: ponieważ już inaczej
bydź nie może/ tylko aby umarł Ie-
zus/ o toż go na ścista śmierć dekreto-
wać będą. A oni co? **Crucifige, cru-**
cifige. Nie tak Pilacie: lekka by to
była śmierć na niego/ daleko cięższa
zasłużył: ukrzyżuy go/ ukrzyżuy.
Mógł daley mówić Pilat: o toż go
iako złodzieja obiesić na subienicy ka-
że. A oni co? **Crucifige, crucifige.**
Kto (prawi) lekka śmierć na niego:
cięższa daleko zasłużył/ ukrzyżuy go/
ukrzyżuy Pilacie. Mógł i jeszcze mo-
wić Pilat: o toż go gwiertować ro-
stają. A oni co? **Crucifige, scromos-**
teneyśa śmierć zasłużył/ ukrzyżuy go
Pilacie. Mógł naostatek mówić:
o toż go na hafu zawiesić rostają. A

oni co?

oni co? Crucifige: náyzelżywśa śmierć zasłużył Krzyżowca/ ta koniecznie ma zginąć; wkrzyżuy go/ wkrzyżuy Pilacie. Gdy ták Pilat ná nich nie wytárgować nie mogli/ y inni mu też nieásta Cefársta pogrozili/ mówiac: non oris amicus Caelaria. Nie bądź się przyjacielem Cefárskim: wydal ná Pána ták niespráwiedliwy dekret. Ego Pontius Pilatus, I E Z V M N A Z A R E N V M, R E G E M I V D A E O R V M, crucifigi iubeo. *Ia Páński Pilat, Iazysa Nazarenskiego Królá Zydowskiego, wkrzyżować rozkazuje. Ten dekret oślyśawszy niewinny Iazys, podmost ozy swoje w niebo do Boga Oycá niebieskiego/ gorącym sercem mówi: Przyjmie Boże Oycze niebieski ten dekret/ dla grzechów narodu ludzkiego/ gotowe serce moje gotowe, tej woli swojej Boże Oycze dosyć czynię.*

Wielka tedy radość pórwali Zydzi Pána I E Z V S A, y Krzyż wielki á cięśki/ iúż przedtým zgotowany/ klada ná ramię ná tego swiate. Tu my w tym polu wjnymy sobie garzeka miarhy/ to jest/ virtutem constantie, cnoty státeczności w dobrym. Nie mieti politeowania Zydzi ná strapionym I E Z V S M/ innych dwu lotrow/ ktorých z nim prowadzili/ krzyżami nie obciążyli; samego tylko J E Z U S A stógum Krzyżem przywálili. Nie wstáte iedná Zbawiciel náš w cierpliwosci swojej: constantér, státecznie cierpi/ przyjmie on Krzyż cięśki/ y mieszgo ná gora Kálmáreyey. Wzje się ty głowiec Chréścianśki cnoty státeczności od Chrystusa Pána; iáko on/ choć iúż wiele wciérpiał/ przecis y Krzyżá się nosić nie wzbrámał: ták y ty choć naywiecey dla Chrystusa wciérpiś/ przecis nigdy nie wstáway; nos dla niego Krzyż y naycięższy/ teory ná cie przepuści: á iezeli Krzyżá cięśkiego zá Pánem Jezusem nosić niechceś/ to jest/ niechceś wypráwować wyśokich cnot/ y cięśkich mortyfikacyi/ przynamniey nie przydaway Chrystusowi cięśkości/ Krzyż dla ciebie cięśki nosacemu. Gdybyś był ná ten czas w Jeruzalem/ gdy Pán I E Z V S Krzyż ná gora Kálmárya most; á obaczyłbyś był iákiego głowiecá/

teoryby nie tylko nie pomagał Chrystusowi Pánu Krzyżá nosić/ áleby też ięże nábrawśy iálich kámiem cięśkich/ nákládłby ich nie málo ná Krzyż Pána J E Z U S O W / przyczyniając mu ciężaru do onego Krzyżá: perwnebyś krzyżnł ná sákie głowiecá/ mówiac: Co czyniś zápámietały głowiecze! dosyć má ciężaru niewinny Jezus/ miásto tego co byś mu miał ciężaru pomódz nosić/ ięże mu ciężaru tymi kámiem przyczyniasz: O iáko iest wielkie okrucienstwo twoie! Sądziłbyś Chréścianinie tego głowiecá o wielkie okrucienstwo: sódzje sam siebie. Tęsie Krzyż Pán Jezus ná gora Kálmáreyey/ ciężar wielki dźwiga/ coż ty czyniś? Miásto politeowania nad nim/ miásto pomocy/ bierzesz cięśkie bázno kámiem/ to jest/ cięśkie grzechy/ teore są ná wszystkie kámiem cięśkie: iáko mówi Prorok: Sicut o-

Psal: 37.

Gdy iúż przyprowadzono Pána ná gora Kálmáreyey/ piatko z niego zdzieráia śráty/ á oraz perwne rány/ do ktorých śráty iego przywzráty/ odnawiaia: potym go o ziemie wderzáia/ y ná Krzyż pokládáia/ rece y nogi násmiśte okrucenie powrozami do dźwiu krzyżowych przyciągáia/ rece y nogi gwóździámi z niezmierną boleścią iego przybiáia; á przybiwśy podnosiá ku gorze/ wśyctiev go swiádu iáko naywietutniejszy łotrá pokázuac. Tu my nabożnym rozmyślánem wjnymy sobie garzeka miarhy/ to jest/ cnoty miłości. Dważ ty głowiecze niewymowna miłość iego przeciwko tobie: iáko ná cie wola o

Serm: de quadruplici debite.

elina-

clinatum, geniculaciones irritor-
as, titulum famosum, vestimenti
sortem, & geminatum Crucifige.
Quid plura? Vilissimum mortis
supplicium, & probra nefandissi-
ma! Vide Christum in Cruce pen-
dentem, capitis inclinationem ad
oculum, brachiorum extensionem
ad amplexum, lateris apertionem,
& totius corporis contritionem!
Verè copiosa apud eum redemptio:
quia per quinque partes de corpore
eius vnda sanguinis emansuit; cum
ad redemptionem totius orbis, vna
pretiosissimi Sanguinis gutta suffi-
ceret. Obrac (prawy) y znowu obroć,
przed oczyma twoimi, przenańwiat się
Cała Ch. Jstosowa, od boku do boku, od
samego wierzchu do samego dołu: a w
nim wysłuchajcie gna, dzieś boleść! Węrzy-
ną pot krmawy, ną policzkow mygārde, ną
biczow srogōc, ną cierniow łorone, ną
plwoćmy, ną vrag nia, ną dzwiganie
Krzyżu, ną zawiepienie ną subienicy: wey-
rzy ną oczy mdlejące, ną usta bledniejące,
ną gorzkość potraw, ną kwās napoiu!
Węrzy ną głowu sklonioną ną przykle-
kaniu syderskie, ną tytuł niesławny, ną
ścisły podzielone, ną vkrzyjuy vkrzyju po-
wtarzanie. Coż wiecetyl. Węrzy ną
śmierć ną zelżywość, ną niesłychane na-
mieniwicką: pātr ną Chrystusa ną Krzy-
żu wiszącego, pātr iako sklonił głowu, a-
by cie pocatował, wyłagał ramionā aby
cie obłapił: pātr ną otwarty bok, y ną
wszystkiego ciała ściercie. Prawdziwie
obfite v niego odkupienie: bo piatka stru-
mieni z ciała iego świętego krew płynie;
choć jedna kroplā krwi iego przena-
droższy wszytek świat odkupić mogła.
Tego wszytkiego wważaniem/ zapalaj
się o głowieże tu miłości tak wielkiej
go Dobrodziecia twoiego: iako cis obo
napomina gorącymi słowy Seraphu-
sny Doktor Bonaventura święty.
O Anima ad imaginem Dei facta,
quomodo te amplius potes conti-
nere? Ecce sponsus tuus dulcissimus
pro te vulneratus, iam factus glo-
riosus, te cupit amplecti, & tibi dul-
cissima largiri oscula; & ad ipsum
negligis accedere? Nam prae nimio
amore aperuit sibi latus, vt tibi tri-
buat cor suum: sibi etiam voluit
manus & pedes perforari, vt cum ad

ipsum peruenieris, sic tuæ manus
inrent in suas, ac pedes tui in suos,
vt sibi inseparabiliter coniungaris.
O duszo ludzka ną obraz Boski stworzona,
iakoż sie daley wstrzymać mojesz? Oto
Oblubieniec twoy nastodsy, dla ciebie
krąniony, y już uwielbiony, pragnie cie
obłapić, y nastodse dāc pocatowanie; a
czemuż do niego przystąpić niechcesz?
Dla zbytniej swioły przeciwko tobie mi-
łości, otworzył bok, aby dāł serce swoje,
otworzył ręce y nogi, aby gdy do niego przy-
stapisz, tak ręce twoie weśly w ręce iego,
nogi twoie w nogi iego, żebyś się z nim
nierozdzielnie zjednoczył. Przystapże
tedy o duszo Chrześcijańska z wielkim
afektem do tego ognia miłości/ do
wstrzyżowanego JEZUSA: y z wielkiej
miłości/ mow do niego nabożnym
sercem. Jam iest o JEZU moy przys-
czyna/ jesteś Pānem y Bogiem będąc/
nā tāt okrutna śmierć przyszedł: po-
dany jest czątkom w moc/ abym ja z
mocy y niewoli czątkowśkiej wybawio
na była: wziałeś ną się grzechy moje/
y karanie/ y męki/ którekolwiek czątk-
wynałeś mogli; abym ja od grze-
chow y karania wolna zostawała. O
Dobroci niepoista! o miłości cudow-
wona! Ty JEZU/ ty Królu/ przed kto-
rym wszytkie kolano klęka/ zniżyłeś
Młocstat twoy do tātley wżgārdy; a
ja naylższe stworzenie wszytkiej
wżgārdy godne/ wżgārdzone bydz nie-
chce! Wiem Pānie moy/ żeś niego-
dna/ abyś miś miłował; aleś ty go-
dzien abym ja ciebie miłowała. Nie
dāyże wż namilżse dobro moje/ nie-
dāy tego/ abym czego inśego okrom
ciebie samego pragnąć miała/ szukać
miała/ miłować miała. Niechce nie-
chce inśego dziedzictwa/ tylko ciebie:
dosyć mam/ kiedy ciebie mam. O nie-
sposobliwa ja/ żeś kiedy ciebie ktoryś
miś od wielow umiłowal/ nie miło-
wała. Plāżcie/ plāżcie oczy moje/
plāżcie rzewliwie / żeś obrażiłā
Stworzyciela/ Odkupiciela/ Oycā/ y
Bogā moiego. Plāwācam się dziś
do ciebie JEZU moy z całego serca/ y
tāt iako cis ze wszytkiego serca miłuis/
ciebie nādewśytko przekłādając; tāt
ze wszytkiego serca żāluis/ żeś ciebie
dy obrażiłā. A przystym/ działuiąc
JEZU moy że wszytkie twoie bole-

ści/wzgądy/naśmierwiał/za prace
działuś za wszystkie rany/ za krew
przenadrożną dla mnie wylaną/ za
śmierć najczelzywszą dla mnie podia-
tą. Schowam ten snopeczek mi-
rthy/bo jest/cnoty twoje/w Mace twoj

ney wżete/ w głębokim sercu moim.
Falciculus myrrhae dilectus meus
mihi. Bądźcieś mój Jezu cnotami
twoimi snopeczkiem mirthy/ zło-
żonym w sercu moim/ na
wieki wieczne. Amen.

NA DZIEŃ S. WOYCIECHA, Biskupa y Męczennika, KAZANIE PIERWSZE.

Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere. Ioan: 10.

T drugie owce mam, które nie są z tego owczarnie, y te potrzeba mi przyprowadzić.

GDY które owieczki Chry-
stusowe nie są w owczar-
ni/ to jest/ nie są dla grze-
chow swoich z pocztu spra-
wiedliwych ludzi; Pasterz
abo Biskup ich/ powinien ie z grze-
chow wyprowadzić/ a do owczarni/
to jest/ do zgromadzenia y pocztu lu-
dzi sprawiedliwych/ bądź to chę-
cych/ bądź niechcących/ przyprowa-
dzić. Chrześcianie w Chrystusie Na-
mili. Jasnio się ta prawda z dzie-
ł swiętych Ewangelii pokazuje.
Pasterz bowiem dobry y Biskup na-
wyższy Chrystus I. z. z. v. s. chce wszy-
stkich Biskupów nauczyć/ iako się na-
wzrostem swoim sprawować mają;
wyrażnie sam o sobie mówi: Et ali-
as oues habeo, quæ non sunt ex hoc
ovili, & illas oportet me adducere.
T drugie owce mam, które nie są z tego
owczarnie, y te mi przyprowadzić potrze-
ba. Jakoby rzekł: ludzi grzesznych
treba mi sprawiedliwymi poczynić.
Wiecy jeszcze powiem: nie tylko Bi-
skup/ ale też y każdy inny człowiek
Chrześcianski/ gdy widzi bliźniego
swoiego w grzechach będącego/ powin-
ien tak chętnego iako y niechętnego
adducere, gwałtem do sprawiedli-
wości/ to jest/ do cnotliwego żywota/
przewodzić. Nie ia to mówią/ ale
Chryzologus święty. Serm: super
Genes: 10. Adducite volentes, tra-

hite nolentes: facite vobis de aliena
necessitate mercedem. Seruum.
Dominus adducat, filium pater of-
ferat, non retardet vir, conjugem
adducat ad fidem, amicus amicum
trahat ad salutem Divinam; ut de
gratia Divina, humanam compro-
bet charitatem. Nemo dicat, non
vult: quia Abraham ut filium of-
ferret, colligavit: & Loth, Angeli
ut subtraherent flammis, subtrahit
manibus sustulerunt. Wszyscy (pra-
wi) Chrześcianie, miejcie pilną pieczę
o bliźnich waszych: jeżeli ich widziecie
w grzechach, a chcą z nich powstać, przy-
prowadźcie ich do Chrystusa: jeżeli nie-
chcą, przyćmićcie ich gwałtem do ow-
czarnie Chrystusowej. Sługa Pana niech
przyprowadzi, Syn Ojciec niech przewie-
dzieć, małżonka do wiary niech prowadzi,
przyjaciel przyjaciela niech do zbawie-
nia Boskiego przyciąga. Niech się nikt z
tego nie wymawia, mówiąc: niechce:
boż Abraham, syna aby ofiarował, zwi-
zał; y Loth, Aniołowie, aby nie zgorzał,
zaręce wzięwszy, wyprowadzili. Tymi
słowami znać ten wielki Doktor/ iż
wszelki Chrześcianski człowiek/ gdy
widzi bliźnich swoich w grzechach be-
dących/ ma mówić słowa dzisiejszych
świętych Ewangelii: Et alias oues
habeo, quæ non sunt ex hoc ovili,
& illas oportet me adducere. T
drugie owce mam, które nie są z tego ow-

czarnie, y te powinienem przyprowa-
dzić. Lecz ponieważ każda powin-
ność z iakiegokolwiek prawa pocho-
dzi: z któregoż tedy prawa/ powinien
każdy człowiek Chrześciański bliźnich
swoich z grzechow ich wywodzić?
Pokażę na terazniemyym Kazaniu/
że na to powinien ex omni iure: po-
winien ex iure Naturæ, ex iure Diui-
no, ex iure Gentium, ex iure Cano-
nico, ex iure Polytico. Powinien y
z prawa przyrodzonego/ y z prawa
Bożiego/ y z prawa Narodow/ y z
prawa Koscielnego/ y z prawa Poly-
tycznego; a potym pokażę, iako tey
powinności dosyć czyni dzisiajszy
Woyciech święty. Będzie to wшыt-
ku części y chwale Bożej/ a tu zbudow-
waniu nasemu.

I naprzod ex iure Naturæ, z
prawa przyrodzonego/ powin-
ien każdy człowiek Chrześciański ra-
tować w potrzebie duchowney bliźnie-
go swiego; tak pokażę. Maia nie-
mie bestye wrodzona skłonność do po-
ratorowania bliźnich swoich/ w ich po-
trezbach. Piše bowiem Eusebius E-
missenus, iż kiedy państwo z goracych
kraïow leci przez morze/ do kraïow
wolneyšey y łaskawšey konstytuciey;
jeżeli który z państwa długo nad mo-
rzem leżąc mdleje/ y na siłach swanku-
je/ inŝe mocneyše państwo podlatuje
pod niego/ y dźwiga go na sobie/ do-
tad/ poŝi sobie nie spocznie/ y siły w-
traconey nie odysła: y tym sposobem/
gdy jedno państwo drugie ratuje, wшы-
tkie zdrowo y wcale do kraïow łaskaw-
wšych przylatują. Tenże Author pi-
še o ieleniach/ iż kiedy przez rzekę na
obŝecia paŝa gromada płyna/ pierwszy
wtorego głowa na sie przyimuje/ y o-
ne dźwiga; toż czyni wtory trzecie-
mu/ y trzeci czwartemu/ aż do osta-
tniego: a gdy sie ow napierwszy sprá-
cuje/ ostatni głowa tego na sie bierze/
a który był wtory/ ostatnie sie pierwszy:
który gdy sie też sprácuje/ znówu go
ostatni na sie bierze: y tak wшыscy sie
wzajemnie ratują/ a ratując na pozó-
daną paŝa przepływają. Toż y inŝy
Authorowie o inŝych rożnych nie-
mych bestwach piše. Ale tak jest/ iż
nie jest natura skopŝa przeciwko czło-
wiekowi/ niż przeciwko niemym besty-

om. Toć jeżeli ta skłonność dała na-
turą niemym bestyom/ aby bliźnich
swoich w potrzebach ich ratowały;
dała też skłonność y człowiekowi. Toć
ludzie/ jeżeli są Zakonnicy/ y leca nad
morzem/ to jest/ nad tym światem/ któ-
rego się wyrzekli/ do łaskawše kraïu/
to jest/ do niebieskiej Wycyzny; jeżeli
są który z nich zmorduje/ jeżeli który
na siłach swankuje/ y tak wgrzechy
ktorekolwiek wpada; maia drudzy
paŝkowie/ drudzy Zakonnicy/ wrodzo-
na skłonność pod nich podlatywać/ y
onych przydłami nabożeństwa/ dobrych
przykładow/ strofowanie/ napominá-
niem/ karaniem/ poŝi siły nie nabęda/
ratować. Jeżeli są ludzie są świętocy/
y iako ielenie płyna morzem/ to jest/ w
zabawach światowych/ na one obŝecia
paŝa Wycyzny niebieskiej: jeżeli tak-
że na siłach duchownych swankują/ a
jeżeli grzechow się dopuŝczając/ conac
poczynają; maia inŝe ielenie/ to jest/
inŝi ludzie świętocy/ wrodzona skłon-
ność ratować ich/ y dźwigać także do-
brym przykładem/ w pominiem/ ná-
uka/ strofowaniem/ karaniem/ y inŝy-
mi sposobami. Toć tedy ex iure na-
turæ, z prawa przyrodzonego/ powin-
ien każdy człowiek ratować bliźnie-
go swiego w potrzebie duchowney/
to jest/ w grzechach będącego.

Powtore tegoż dowodzi. Na to
człowiek Chrześciański powinien ex
iure naturæ, quod illi faciendum.
dictat ratio naturalis, co mu poŝa-
zuie czynić rozum przyrodzony: (tak
bowiem wшыscy Filozofowie nauczają.)
Ale tak jest/ iż rozum przyrodzo-
ny poŝazuje to y dyktuje człowieko-
wi/ iż ma ratować bliźniego swiego
w potrzebie duchowney będącego. Toć
tedy powinien na to człowiek ex iure
naturali. Iż ten ratunek poŝazuje y
dyktuje rozum przyrodzony/ tak ob-
iaśniam. Gdyby gorzał dom sąsiá-
da twego/ y miedzialbyś ty zapewne/
iż jeżeli go ratować nie będzieś/ y ty
sam/ y dom twoy/ y wшыtkie bogá-
ctwa twoie/ zgorię; czyliby rozum
przyrodzony nie poŝazował/ iż onego
sasiáda ratować potrzeba? Przyzna-
każdy/ żeby to rozum przyrodzony
dyktował. Ale tak jest/ że kiedy gore
ogniem grzechow sąsiáda twoy/ to jest/
bliźni

Serm. 16.
de verb.
Domini.

blizni twoy; jezeli go ty nie poratusz / to jest grzechow albo nauka / albo napominaniem / albo strofowaniem w nim nie wgasisz; y ty sam ze wszytkim zgoreiesz: bo tym samym smiertelnie grzeszysz / czym y dusze twoje zabuwasz / y wszytkie bogactwa twoje / to jest / za slugi przed Panem Bogiem / tracisz. Tak abowiem mowi Augustyn swietcy. *Vulnus fratris tui contemnis? peior es tacendo, quam ille conuclando. Ty (prawi) brata twoiego rana lekce sobie wazysz? gorzej ty grzeszysz milczac y nie napominac, nizeli on potwarzac.* O tymze y Koscielne prawo Can. *Facientis. Distinct. 86. Facientis culpam procul dubio habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare.* Grzeszacego grzech bez wse-lakiego wazpienia ma ten, ktorzymogac, napomniec y poprawic grzeszacego przecis tego zaniechal. Toe tedy rozum przyrodzony pokazue / iz blizniego twoiego w grzechach badacego powinienes ratowac. Toe tedy uiz pewna rzecz / iz ex iure naturae, powinien kazdy czlowiek Chryscianstwi / bliznie swego / owieczke Chrystusowe / z grzechow wywodzic / a do owczarnie Chrystusowej / to jest / do pocztu sprawiedliwych adducere, wshelakim sposobem przywodzic.

Matt. 18.

Powtore: Iz na to powinien ex iure Diuino, z prawa Boskiego; dowodzi. Chrystus Bog prawi, wytal przyklazuje. Si autem peccauerit, in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Jezeli zgrzeszy przeciwko tobie brat twoy, idz a napomnij go sam samego. Reore rozkazanie sciaga sie / nie tylko na wtaranie grzechu / ktorzym nam blizni nasz przywode idla uczynil; ale sie tez sciaga na strofowanie wshelkie grzechu popelnionego przeciwko Bogu. Reo bowiem przeciwko Panu naszemu / przeciwko Oycu naszemu grzeszy / y przeciwko nam grzeszy. Toe tedy ex iure Diuino, powinien kazdy czlowiek Chryscianstwi / albo napominaniem / albo strofowaniem / albo wklaraniem / albo nauka / ratowac blizniego swego w grzechach badacego. A nie iakokolwiek powinien / ale tak / (poniewaz to Bog rozkazuje) ze z tego trudno sie

ma wymawiac. Tak abowiem mowi Prorok. Leo rugiet, quis non timebit? Dominus locutus est, quis non prophetabit? Jakoby chcial rzec Prorok: Kiedy Lew ryknie / zadne mu sie zwierze nie sprzeciwi / zadne nie mruczy / wszytkie milcza: tak kiedy Bog co rozkazuje / trudno mu sie sprzeciwic / trudno wymowic / milczec po:rzeba / a czynie co / co rozkazuje. A Sophonia Prorok takze napomina wszytkich ludzi / mowiac. Sileta a facie Domini: to jest / bez wshelakiego sprzeciwienia / bez wshelakiej wymowy / czynie przykazanie Boskie. Wymawia sie niektorzy z napominania y ratowania bliznich swoich / mowiac: nie mozemy napominac y strofowac wshetecznych / puianicow / gniemliwych / mociwych / latomych; bosmy sami nie lepsi. Turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum: trudno kto ma z bloza dzwigac w ktorym samje lezy. A Prorok co na to? Sileta a facie Domini: Milczcie / tym sie nie wymawiajcie; bo wam to przed Bogiem nie wydzie: powinni sie bowiem poprawic / z grzechow powsta / jebracie tak z grzechow drugich ratowac mogli. Drudzy mowia: nie mozemy napominac bliznich naszych; bosmy goracy / passyona / gotowi / a tacy nie sa sposobni do napominania: predzey ci blizniego rozkazania / amizeli go naprawia. Prorok za co na to? Sileta a facie Domini: Milczcie / nie wymawiajcie sie; bo wam za wymowka przed Bogiem nie wydzie: powinni sie bowiem martwic / miarkowac affekt wase / a bycie tak skromnymi badac / ostali sie sposobnymi do napominania / y ratowania grzesznych bliznich waszych. Mowia trzeci: nie mozemy napominac y strofowac bliznich naszych; bosmy nie uczeni / nie wymowni; a napominacy / ma bydz uczeni y wymowni. Mowi bowiem Grzegorz S. Pensare doctor debet, quid loquatur, cui loquatur, quando loquatur, qualiter loquatur, & quantum loquatur. Si enim unum eorum defuerit, locutio opportuna non erit. Ma (prawi) uwazac nauczyciel, co mowi, komu mowi, kiedy mowi, iako mowi, iak

Amos 3.
Cap.

Sophon. 1.

Hom. in
Ezech:
Proph:

wiele mowi. Jezeli bowiem czego z tych przy napominaniu nie będzie, napominanie skutku żadnego nie weźmie. A Prorok co na to? Silete a facie Domini: Milczcie / nie wymawiajcie się; nie wydzicie wam tą wymówką przed Bogiem: powinniście bowiem wzywać się y dowiadować / iako macie napominać bliźnich waszych. Czwarcą mowia: nie możemy napominać bliźnich naszych; bo się gniewaia / turbuia o napomnienie / y napominających liza / despektuia / przesładuia. A Prorok co na to? Silete a facie Domini: milczcie / nie wymawiajcie się; nie wydzicie wam tą wymówką przed Bogiem: powinniście bowiem despektu y przesładowania cierpieć dla sprawiedliwości: gdyż Beati qui persecutionē patiuntur propter iustitiam. Błogosławieni, którzy prześladowanie cierpią dla sprawiedliwości. Mowia ieszcze niektorzy: nie mogą napominać / bo wole spokojnie żyć / siebie samego paterzyć / cudzych defektow nie wpatrować. A Prorok co na to? Silete a facie Domini: milczcie / to was przed Bogiem nie wymowi: boście dla gci y chwały Bożej / y zbawienia bliźniego / powinni pokoiu waszeg odstąpić. Jasna tedy rzecz / iż ex iure Divino / powinniśmy ratować bliźnich naszych w grzechach będących; y tak ich adducere ad ouile Christi, przymodzić do owczarni Chrystusowej; a takieśmy powinni / że się z tego trudno wymawiać mamy.

Potrzebie: Jż ex iure Gentium, z prawą wszystkich Narodow / powinien każdy człowiek Chrześcijański bliźniego swojego ratować / to jest / z grzechow wywodzić / y tak adducere, do cnoty przymodzić: dowodzą. Wszystkie Narody konformują się w sprawach swoich Królom y Panom swoim. Pospolite bowiem Axioma y wszystkie: Regis ad exemplum totus componitur orbis. A poważny Cassiodorus powiedział: Publici decoris mater, est mens regentis. Facilius quippe (si dicere fas est) errare naturam, quam dissimilem sui Princeps possit formare Rempublicam. Pospolitey, (prawi) piekności matka jest, umysł Królewski.

Lacniejszyśa mi się zda rzecz, (jeżeli się to rzecz może) naturze pobladzić, aniżeli Królom w Rzeczypospolitey, różne od swoich Królewskich, obyczaje widzieć. Ale tak jest / iż Król y Pan nasz Chrystus Jezus / wszelakim sposobem starał się ratować ludzi grzesznych / onych z grzechu wywodzić / a do cnoty przymodzić. Toć y my wszyscy słudzy ię / iure Gentium, powinniśmy się Chrystusowi Królom naszymu w tym konformować. Toć ex iure Gentium, z prawą wszystkich Narodow / powinniśmy bliźnich naszych z grzechow wywodzić / a do sprawiedliwości adducere, przymodzić. Jż Chrystus Król y Pan nasz / tak czynił / iasna rzecz. Chrystus bowiem był onym miłosierdnym Samarytanem / który znalazłszy na drodze poranioneg grzechami człowieka / miłosierdziem wzruszony / zsiadł z konia chwalił swojej / y mając z sobą dwa grochy / to jest / naturę ludzką y Boską / obałożył z ochoty na wleczenie grzechow ludzkich. Chrystus Pan był ony dobrotliwym pasterzem / który opuściwszy dziewiasćdieśiat y dziewiasć owiec na puszcy niebieskiej / przyszedł na ten świat / aby setną owiec zgłę / to jest / grzesznego człowieka / z pastwisk wółow piekielnych wyrwał y wyzwolił. Chrystus Pan był oną światobliwą matroną / która zgubiwszy jedną drogą perle / wszystkie dom wyprzedała / pochodnia zapaliła / w każdy kąt domu swojego zayrzała / aby była zgubiona perla / to jest / grzechami pokrytego człowieka znalazła. Chrystus Pan był onym dziedzicem winnice / który aby robotnikow sprawiedliwymi poczynił / własną swoją osobą do winnice przyszedł; lubo wieł / iż od nichże miał bydź okrutnie dlatego zamordowany. Jednym słowem: Chrystus Pan tak się starał o zbawienie grzesznych ludzi / że też dla tego śmierć okrutną na Krzyżu / wszystkie Kręw przelewając / podiał. Oż prawda jeżeli co / tedy ten przykład Króla y Pana naszego Chrystusa Jezusa / miałby nas do tego starania o zbawienie bliźnich naszych pobudzić. Jakoż o to goraco bierz wola na nas Chrystostom święty. Homo dignissimum Dei animal, & propter quem

Luce 10.

Luce 15.

Luce 15.

Matt: 21.

nec Unigenito suo Pater pepercit. Non enim hoc mihi dicas, quod sit fugitivus quispiam, vel latro, vel fur, vel facinorosus, vel quod sit pauper, abiectus, vilis, & nullius frugis: sed cogites quod pro ipso mortuus est Christus; sufficiatque tibi, ut potè idonea sollicitudinis causa. Cogita quantum illi necessarium sit, quem tantum Christus ita appreciatus est, ut ne sanguini suo pepercit. Neque enim opinor, si Rex pro aliquo occidi vellet, quaereremus argumentum aliud, num magnus quispiam ille sit, quem Rex tantum facit: & sufficiens est mors eius qui mortuus est, ut ostendat quantæ charitatis fuerit erga illum. Nunc verò, cum non homo, non Angelus, non Archangelus, sed ipse celorum Dominus, ipse Unigenitus carne vestitus, tradidit semetipsum pro nobis ad mortem; si non omnia fecerimus, & attentaverimus, ut homines tanto pretio redemptos, in omni cura habeamus; quā nos tuebimur defensione? quam veniam impetrabimus? Człowiek (prawi) jest nagodniejszy Boskie zwierzę, dla którego Bóg i Jednorodzonego swoiemu nie przepuścił. Nie mówi mi bowiem, że ten albo on człowiek jest to biegły, albo łotr, albo złodziej, albo zbojca; nie mówi, że ten albo on, jest ubogi, wzgardzony, podły, na nic się nie przyda: ale mówi, że i dla niego umarł Chrystus, niechci na tym samym będzie dosyć, maś tym samym skutkiem przysięga, aby się o zbawienie jego starał. Myślisz, jaka mu tego potrzeba, którego Chrystus tak oszczędził, że dla niego i krwi swojej nie przepuścił. Gdybyśmy widzieli, iż Król dałby się za kogoś zabić, dostatecznie zań dochodziłbyśmy, jaka to rzeczy człowiek którego sobie Król tak poważa, iż się dla niego dał zabić: i śmierć Królewską świadczaby dostatecznie, jaka go miłował. A teraz gdy nie człowiek, nie Anioł, nie Archanioł; ale sam niebieski Pan, sam Jednorodzony ciążony przodkany, wydał samego siebie dla zbawienia naszego na śmierć; jeżeli myślisz, jakiego sposobem szukać i prosić nie będziemy, abyśmy o zbawienie ludzi tak drogo odkupionych, pieczę mieli; jaka się na

ładzie Bożym obronimy? i jako odpuszczanie uprokiem? O Chrzęścianie nas! my! gdybyśmy te słowa Chryzostoma świętego często uważali! iakobyśmy się pili o zbawienie bliźnich naszych przykładem Chrystusowym! stawali!

Odwarte: Jż ex iure Canonico, 3 prawa Kościelnego / powinniśmy się starać o zbawienie bliźnich naszych: dowodzą. Prawo Kościelne tak stanowi. Can: Nimirum, Parag: At enim, &c. At enim, quibusdam ista non prosunt? Numquid ideo negligenda est medicina, quia nonnullorum est insanabilis pestilentia? Ale (prawi) niektórzy, nie wspomnienie nie pomaga? Czyli dlatego zaniechaj lekarstwa mamy, że niektórych choroby są nieuleczalne? Znowu toż prawo Parag: Putat. tak mówi. Putat neminem debere cogi ad iustitiam; cum legas patrem familias dixisse servis: Quoscunque invenieritis, cogite iurare: cum legas etiam ipsum primò Saulum, postea Paulum, ad cognoscendam & tenendam veritatem, magnā violentiā Christi cogentis, esse compulsum. Czy rozumiesz (prawi) że nie powinien nikogo do sprawiedliwości przymusić? czyli nie czytaś, iż Gospodarz rzekł sługom swoim: Którychkolwiek znajdziecie, przymusić wnieść: czyli nie czytaś, iż pierwszej Szawel, a potem Pável, do poznania i bronięcia prawdy, wielkim gwałtem od Chrystusa był przymuszony? Tym słowem prawo Kościelne iśnie daje znać, iż każdy Chrzęścianin i człowiek / powinien bliźniego swojego z grzechów wywodzić / a do sprawiedliwości przywodzić. Toć tedy ex iure Canonico, każdy na to powinien.

Jż **O**státet ex iure Polytico, 3 prawa Politycznego powiniem; tak dowodzą. Cokolwiek się Królowi podoba, na to 3 prawa Politycznego powinni poddani. Tak bowiem mówi ius Civile. Insti: de iur: natur: Quod Principi placuit, legis habet vigorem. Co się (prawi) Królowi podoba, na to prawo polityczne poddanego obowiązuje. Ale tak jest / że Królowi niebieskiemu Chrystusowi

Matt: 25.

Serm: 25.
in Cant.

Pánu / wielce się to podoba / gdy bli-
żnich naszych z grzechów wywodzi-
my / a do sprawiedliwości przywodzi-
my. Toć tedy ná to powinniśmy ex-
lure Polytico, z prawa Politycznego.
Je się to Krolowi Chrystusowi Pánu
naszemu podoba / dowodze. Podoba
się to bázro Chrystusowi / kiedy go kro-
lańcego / potrawami których on kár-
mie / nakarmi: bo y ná sódzie swoim
błogosławionym mówić będzie: Ve-
nite benedicti Patris mei, &c: Esu-
riui enim, & dedistis mihi mandu-
care. Podźcie błogosławieni Ojca moie-
go, &c: bom taknat, a nakarmiłcie mnie.
Ale tak jest / iż potrawa której Chry-
stus karmi / jest pokutą grzeszną / czo-
wieka; potrawa jego jest cnosą grze-
sznego / zbawienie grzesznego. Tak á
bowiem náucza Bernat święty / ná o-
ne słowa. Qui pascitur inter lilia, pis-
cat. Pascens pascitur ipse, & quibus
eis? quibus libenter vescitur, pro-
fectibus nostris, etenim gaudium
Domini fortitudo nostra, cibus eius
penitentia mea, & cibus eius salus
mea, cibus eius ego ipse. Karmiac
ludzi y on karmiony bywa, a którymż po-
trawami? tymi których rad pożywa.
Potrawa jego jest pokutą moją, potrawa
jego jest zbawienie moje, potrawa jego
jest ja sam. Toć tedy kto grzesznika
od grzechów do pokuty przywiedzie /
kto go do cnosy namowi / kto praca
swoją duszę jego zbawi: ten Krola
swojego Chrystusa smácznymi potra-
wami karmi / ten go bázro wesolo cze-
stui: Toć się to Chrystusowi wielce
podoba.

Powodre tegoż tak dowodze. Ktes
dy taki nieprzyjaciel robotnikowi wy-
drze nagrodę / ná ktera on ciężko á
práwie krawie robił: rejeli kto on
nagrodę nieprzyjacielowi jego odbie-
y oná wcale robotnikowi odda / czy-
li się ten człowiek robotnikowi ones-
mu nie wpodoba? Zaprawde y bázro
wpodoba. Ale tak jest / iż Chrystus
Pan jest robotnik / który ciężko / bo
krawym potém / robił ná zbawienie
dusze ludzkiej: ta zaś zapłata / dusze
ludzkiej / nieprzyjaciel zaś przelaty
wodził Chrystusowi / kiedy człowieka
do grzechu przywodzi. Toć tedy kto-
ry sluga Chrystusowi / bądź nápomiz-

nanie / bądź náuka / bądź takim in-
nym sposobem / przywiedzie grzesznego
człowieka do pokuty; y tak go z mocy
światłkiej wytraci / y wcale Chrystu-
sowi odda: wielce się taki człowiek
Chrystusowi Pánu wpodobac musi.
Toć tedy lare Polytico, z prawa Po-
litycznego / powinien każdy człowiek
blizniego swiego ratować. A zátym
iż iásna rzecz / iż ex omni lure, z pra-
wa wszelkiego / powinniśmy bliznich
naszych z grzechów ich wywodzić / a do
sprawiedliwości ich przywodzić.

Dośyc dzisiejszy wielki Biskup / y
Miezennik Chrystusowi Woyciech
światy. Zostawsy ábowiem z woli
Bożej Biskupem Práskim; á widzac
owieczki Chrystusowe nie w owczarni /
to jest / nie w sprawiedliwości; widzac
mowie w owieczkach zbytki wielkie /
rospustność cielesną / widzac iż wiele
zon brali / powinna krew mazał / nie-
wolniki Chrześciańskie y dzieci swoje
Zydoin przedawali / światá gwałcili /
postów nie chowali / kárność Kościel-
ną zmiatali / Biskupa sobie nie wa-
żyli / świeckie przeciw niemu możnocy-
śe Pány pobudzali; leczyl wzrody ich /
iż náuka / wpoiminaniem / káramiem /
przykładem / modlitwami / postami / y
innyimi rozmaitymi sposobami. A gdy
oni iáko śaleni / z ran tych tak śkodli-
wych / przywiania y masei drogic
zdzierali; wdal się od nich Woyciech
światy do Rzymu / á potym do We-
gier y do Polski; áby był szukał wśe-
dy grzeszników / którychby był mogł
do Chrystusa náwrócić / á ich pokutę
Chrystusa smáczno wczestować. A sly-
śac iáko śatay wiele dusz ludzkich / o-
wieczek Chrystusowych / zaráził w Pru-
siech bálwochwálstwem; pragnac
wszystkich powydzierac z mocy śa-
ciańskiej / á oddac Chrystusowi / puscił
się do Prus: gdzie od Poganstwa o-
krutnie wroślem z tyłu wderzony / ná
ziemię padł / á boleść wielką ciera-
piac / dzikował Pánu Bogu w sercu
swoim mówiac: Bych dobrze wśacey
w tey tu ziemi nie żył / y ná tym ie-
dnym wielkim wpoiminu / cány tey / y
cierpienia dla Pána mego Jezusa w-
czestowanego / przestárs. Tym się te-
dnać ięśze nie contentuiac / á pamięci

tając iż Chrystus Jezus nie wprzód
przeſtał zbawieniu ludzkiemu ſłużyć/
aż dlatego kreć ſwoim naſwiera ra-
czył przełać: y uwajając/ iż luce gen-
tium, powinien był w tej mierze kro-
ła ſwoim Chrystuſa naśladować: tak
dlugo w Prusiech pracował około
zbawienia duſz ludzkich/ aż kreć ſwo-

im dla owieczek Chrystuſowych/ po-
deymując mecenstwo/ przełal. A my
ſie tedy wſzyſcy poguwamy w po-
winności naſey/ y według możności
naſey pracujemy około owieczek Chry-
ſtuſowych: Ktoremu niech bę-
dzie cześć y chwala na wie-
ki wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEN S. WOY- ciechá Biſkupá y Męczenniká. KAZANIE WTORE.

Et illas oportet me adducere, & vocem meam audient. Ioan: 10.
Tone potrzebá mi przyprowadzić, y głosu mego ſłuchać będą.

Bo yciech ſwiety napomni-
nal y karał owieczki Chry-
ſtuſowe/ y wſelákim ſka-
zał ſie ſposobem przy-
wieſć ie do owczarni/ to
ieſt/ do pobożnego żywota. Chrze-
ściánie w Chrystuſie Namiliſy. Nie-
chciały iednak te owieczki ſłuchać gło-
su iego/ niechciały ſłuchać te/ ktorych
był Paſterzem y Biſkupem: tak dale-
ce/ że od nich odeyſć iáko od niepoſlu-
ſnych/ wpoſtynych/ y niekárnych/ y nie-
raz/ musiał. Niechciały ſłuchać y te/
ktorych nie był Biſkupem: bo gdy ſie
o ich zbawienie ſkarał/ nie tylko wiel-
kie od nich prześladowanie cierpiał:
ale też náoſtátel śmierć okrutną pod-
iał. Nie tak my ſie ſprawować ma-
my: Razdy człowiek Chrzeſciánſki/
gdy go ábo paſterz duſze iego/ ábo iéſt
Biſkup/ ábo Pleban/ ábo też ktorys
kolwiek inſzy bliźni napomina y ſtro-
fuie z grzechow/ powinien to wdzie-
cznie przyimować/ powinien wdzie-
cznie głosu tego ſłuchać: á zátym do
owczarni Chrystuſowej/ to ieſt/ do
pobożności Chrzeſciánſkiej przycho-
dzić. A ſkądże to tá iego powinność
pochodzi? Odpowiadam: iáko po-
winność człowieka Chrzeſciánſkiego/
áby napominał bliźniego/ gdy go wi-
dzi w grzechách/ z wſelkiego práwa
pochodzi: tak też powinność wſel-
kiego człowieka Chrzeſciánſkiego/ áby
w grzechách będąc/ napominanie y

ſtrofowanie przyimował/ z wſelkiego
práva pochodzi. Pochodzi y ex lure
Naturæ, z práwa przyrodzonego; y
ex lure Diuino, z práwa Boſkiego;
y ex lure Gétium, z práwa Narodow;
y ex lure Canonico, z práwa Ro-
ścielnego; y ex lure Polytico, z prá-
wa Polytycznego. Je to wſytko tak
ieſt/ potaje náterázmieſzym Kazaniu:
co będzie tu cześć y tu chwale Bożej/ á
tu zbudowaniu náſiemu.

Jż Przód ex lure Naturæ/ z
práva przyrodzonego/ po-
winien każdy człowiek Chrzeſciánſki
wdziecznie przyimować napomina-
nia y ſtrofowania z grzechow; dowo-
dzić tak. Grzeſzny człowiek/ z grzeſzy-
wſzy/ ma naturalem inclinationem
ad obiectum ſibi bonum, ma wro-
dzoną ſkłonność do rzeczy ſobie do-
brey. Jáko bowiem każda rzecz ma
ſkłonność przyrodzoną do ſwego do-
brego: tak też ſkłonność muſi mieć y
grzeſzny człowiek. Ale tak ieſt/ iż grze-
ſnemu człowiekowi/ ile ieſt grzeſzny/
correctio. napominanie y ſtrofowa-
nie z grzechow/ ieſt bonum & conue-
nienti obiectum, ieſt dobra y wielce
potrzebna rzecz. Toć tedy do tego ná-
pominańia y ſtrofowania/ ma natura-
lem inclinationem, wrodzoną ſkło-
ność. Toć tedy ex lure Naturæ, z
práva przyrodzonego/ powinien
grzeſzny człowiek wdziecznie przyimo-
wać napominania y ſtrofowania z

grze-

grzechow. Jz głowiekowi grzeszemu napominanie y strofowanie jest obiectum bonum & conueniens, rzecz dobra y pożyteczna; dowodze. Clauza poważny *Cornelius à Lap.* pisze *in Proverb: Cap. 15.* Quod est aratrum agro, sarculus horto, lima terro, lixiolum panno, fornax auro, peccen capiti, carminatio lino, trituracurico, frznum equo, cauterium vulnerei, pharmacum febrri, virga puero: hoc est disciplina homini carnali, & virijs addicto. Co jest (prawi) roli twardey plug, co jest ogrodowi rydel, co jest żelazn slosarska pilka, co jest suknu kalka, co jest złotu pirc ognijz, co jest głowie grzebień: co jest lno witarcie, co jest pszenicy młocenie, co jest koniowi wadzidło, co jest ranie plastr, co jest goracze lekarstwo, co jest dziecieciu rozgá: to jest grzesznemu człowiekowi strofowanie y karanie. Ale tak jest/ iż plug twardey ziemi jest obiectum bonum & conueniens, jest iey rzecz dobra: bo jeżeli plug nie z orze/ nie przestwoć/ nigdy rola zboża nie wrodzi: rydel jest rzecz dobra ogrodowi; bo jeżeli rydlem stopány nie będzie/ potrzebny było y chwasty/ a nie rzeczy dobre wrodzi: pilka slosarska jest dobra żelazni/ bo bez niej rżo zespicecone będzie: kalkus jest rzecz dobra suknu/ bo bez niego plugawym będzie: piec ognisty/ jest rzecz dobra złotu: bo bez niego złoto za błoto poczytane będzie: grzebień jest rzecz dobra głowie/ bo się bez niego środze záplugawo: lno dobra rzecz jest tarcie/ bo bez niego twarde y ostre/ a żatym niepożyteczny będzie: młocente jest rzecz potrzebna pszenicy/ bo bez niego pszenica chlebem się nie stanie: wadzidło jest rzecz dobra koniowi/ bo bez niego/ tam gdzie potrzeba będzie/ biegać nie może: plastr jest rzecz dobra ranie/ bo bez niego zagnie: lekarstwo jest rzecz dobra głowie/ bo bez niego goraczka głowieka y morzy: rozgá/ jest rzecz dobra dziecieciu/ bo bez niej swawolnym się stanie. Toć też strofowanie y karanie grzesznemu jest rzecz dobra: pomemaj bez tego człowiek grzeszny/ będzie rola cnot swistych nie rodząca/ będzie bez tego ogrodem/ potrzebny y chwastem grzechow zárosty/ będzie bez

tego żelazem rżo występkow záspiceconym/ będzie bez tego suknem zlosciami pobrutanym/ będzie bez tego błotem zlych nalogow zespiceconym/ będzie bez tego głowa brudem zlych obyczaiow záplugawiona/ będzie bez tego lno twarde y pássyami swymi záostrozonym/ będzie bez tego pszenica z plewami/ będzie bez tego jako kon na wšelaka swawola wyzadany/ będzie bez tego jako rana w ktorrey się robactwo grzechow zámnóży/ będzie jako goraczka w człowieku bez wšelakiey ochłody/ będzie jako dziecis bez wšelakiego chwizenia. Toć tedy iasna rzecz/ iż strofowanie y karanie grzesznemu człowiekowi jest rzecz dobra: a żatym rzecz iasna/ iż lura natura, napominanie/ strofowanie/ y karanie/ grzeszny człowiek ma przysimować.

Powtore: Jz ex lure Divino, z práwa Boskiego / powinien człowiek słuchać głosu napominającego: to jest / powinien przysimować strofowanie y karanie zá grzechy; iasna rzecz. Takie bowiem Bog práwo stanowi przez Medrea: Tene disciplinam, ne dimittas eam, custodi illam, quia ipsa est vita tua. Trzymaj się (prawi) kárności, nie opuśćaj jej, strzeż kárności, bo ona jest żywoté twój. Toć tedy ex lure Divino, z práwa Boskiego / powinien człowiek przysimować kárność/ to jest/ napominanie y karanie z grzechow/ ktorých się dopuścił.

Powtore tegoż dowodze. Pan Bog Wshechmogacy/ kiedy grzesznych napomina y strofuie/ y wzywa do pokuty swistej / przyprowadza się do kófosy. Ierusalem, Ierusalem, quare volui congregare filios tuos, quemadmodum galina congregat pullos suos sub alas, & noluiti! Ierusalem (prawi) Ierusalem, iakom wiele razy chiał zgromadzić syny swoje, iako kokaś zgromadza pod skrzydła karczeta, a tyś niechciała! Proszę tedy/ gdy kófosy gdaże ná karczeta swoje/ gdy się środze siły gdażac/ y one wabiąc/ aby biegały pod iey skrzydła: czyli tego kófosy niechce/ czyli tego nie pragnie/ aby karczeta głosu iey słuchała/ aby go przysimowała/ aby ná ten głos przetko

do niego

Prover. 4.

Matt. 23.

do ntey bieżą? Zaprawda przyznas-
cie wszyscy/ że tego barzo chce y prás-
gnie: gdyż nie dla czego inšego gda-
cze/ nie dla czego inšego siła/ tylko
dla tego samego. Ale tak iest/ iż kiedy
ciebie zalotniku/ wšeteczniſtu/ pasterz
twoy/ starſzy twoy/ abo inſzy człowiek
Chrzeſćciański napomina y ſtrofuie z
grzechow/ mówiąc: Poprzeſtan za-
lotoro/ wšeteczniſtwa/ boy ſie Páná
Bogá/ ſproſny to grzech/ y Bogá wiel-
ce gniewającego: nie pasterz to ani inſzy
człowiek Chrzeſćciański ná cie gda-
cze/ ale to ſamá ona kókoſ niebieſka/ ſam
Bog/ ná cie wola. Kiedy ná ciebie pic-
iánico wola Ráznodzień / abo inſzy
Chrzeſćciański człowiek: poprzeſtan
człowiecze tych zbytkow twoich/ oto
Páná Bogá obrażaſ/ zdrowie y má-
iſtnoſć traciſ/ bliźnich twoich złym
przykładem gorſzyſ: nie Ráznodzień
iá to ani inſzy człowiek Chrzeſćciański
gda-
cze/ ale to kókoſ niebieſka/ Bog
Wſzechmogący ná cie wola. Kiedy ná
ciebie lańcomco/ wydzierco/ abo licha-
wiarzu/ wola Biſkup/ Pleban/ abo in-
ſzy Chrzeſćciański człowiek: poprzeſtan
tego/ grzech to wielki cudzo^o piágnąc/
nie wjeźmieſz nic z ſobą/ á tym zartzy-
mánim cudzego duſſa ſwois zabieſ:
nie Biſkup to/ ani Pleban/ ani inſzy
człowiek Chrzeſćciański gda-
cze/ ciebie
ſtrofuie/ ale kókoſ ona niebieſka/ Bog
Wſzechmogący/ ná cie wola. Jednym
ſłowem: kiedykolwiek y w którymkol-
wiek grzech wpádnieſ/ á nápomina-
cie y ſtrofuie/ y tarteż kókoſ wiet z tego
grzechu: nie człowiek cie to nápom-
na/ nie człowiek wola/ ale ſamá kókoſ
niebieſka/ ná cie wola: á nie iá kókoſ-
wiel wola/ ale ſie ſiła bázno/ ze wſſy-
etkley mocy gda-
cze/ áżrej do ochrápie-
nia. Jáko ſam przez Proroká ozná-
muie. Laboravi clamans, rauce fa-
ctę ſunt fauces meę. *Prácowalem*
(práwi) *wolać*, y ochrápiatem od wo-
lánia. Jezeliż tedy tá kókoſ niebieſka/
Bog/ ſiła wielka gda-
cze ná grzeſnych
ludzi/ wola ich pod ſtrzydła ſwoie/ to
ieſt/ do pokuty ſwiatey. Toć teg chce
y tego piágnie/ aby kurtę / aby lu-
dzie/ tego głoſu ſłucháli/ aby go przy-
mowali/ y tak ſie pod ſtrzydła Boſkie
przez pokutę gárniſi. Ale tak iest/ iż
velle Dei, eſt ius Dei, chcenie Boſkie/

Pſal: 62.

ieſt to práwo Boſkie. Toć tedy ius
Divino, zprawa Boſkiego/ powinien
człowiek ſłuchać nápomniania y ſtro-
fowania tego/ który go napomina y
ſtrofuie. Toć z tego práwa Boſkiego
powinien nápomnianie y ſtrofowanie
przyimować. Iż kiedy Pasterz/ abo
Ráznodzień/ abo inſzy człowiek Chrze-
ſćciański wola y ſtrofuie z grzechow/
iż mówi nie onto nápomina y wola/
ale ſamá kókoſ niebieſka gda-
cze/ to
ieſt/ Bog Wſzechmogący: dowodze.
Sam Chryſtus do Uczniow ſwoich/
którym nápomnianie y ſtrofowanie
zlecił/ mówi: Non enim vos estis
qui loquimini, sed Spiritus Patris ve-
ſtri, qui loquitur in vobis. Nie wy
ieſcieście którzy mówicie, ale Duch Oycá
wáſzego, który mówi w was. Rzeczęſ:
Tylkoć to Chryſtus Pan Apostołom
ſwoim rzekł: Nie wy ieſcieście którzy
mówicie, ale Duch Oycá wáſzego który
mówi w was: ale tego nie rzeczoſo in-
ſzym terážnieyſzym ludziom/ którzy nas
nápomniają/ y ſtrofuia z grzechow.
Toć to oni nád nami gda-
cze/ á nie Pan
Bog. Ná to ja odpowiadam: że iáto
dawał Duchá ſweğ Apostołom Chry-
ſtus/ tak y teraz dáie nápomniájące
ciebie. Słuchay bowiem co mówi A-
poſtol ſwiatey. Et ipſe dedit quosdám
quidem Apoſtolos, quosdám Pro-
phetas, alios veró Euangelistas, ali-
os autem Pastores & Doctores, ad
conſummationem Sanctorum, in opus
miniſterij, in ædificationem corporis
Chriſti: donec occurramus omnes
in unitatem fidei, & agnitionis Fili-
j Dei, in virum perfectum, in menſu-
ram ætatis plenitudinis Chriſti. T-
onje (práwi) *dał iedne Apoſtoły, drugie*
Proroki, drugie Ewangelisty, drugie Pá-
ſterze y Doktory, ku dokonaniu Swiatych,
ná wczynek poſługowania, ku zbudowa-
niu ciáła Chryſtusowego, etc. Tymy
ſłowy dáie znáć Apoſtol ſwiatey/ iż P.
Bog dáie Duchá ſwoieğ ludziom/ ku
budowaniu Koſciola Chryſtusowe^o:
to iest/ dáie im Duchá ſwoiego do ná-
pomniania y ſtrofowania ludzi/ y tak
do odwodzenia ich od grzechow/ á
do przywodzenia do ſpráwiedliwoſci.
Wiſc żeby był kto nie rozumiał/ że im
to tego Duchá dáie/ abo dawał ná po-
czátku tylko Koſciola Chryſtusowe^o:

Matt: 10.

Ad Ephes:
4. Cap.

Do

przy-

przydacie Paweł święty : donec occurrant omnes, &c. abyśmy zabieżeli wsiſſcy do vnienia wiary, y vnienia Syna Bożego, w doskonałego męża dając tymu słowu znać Paweł święty/ iż aż do samej powſzechne^o Zmartwychwstałnia przy końcu świata/ będzie dawał Bog Duchą ſługom ſwoim/ do zgrozmadzenia owieczek/ do Chryſtuſowej owczarnie. Jaſna tedy rzecz/ że gdy nas bądź Przelożem/ bądź Ścářy/ bądź inai ludzie Chreſcijańſcy napominają z grzechow/ ſam to nas Pan Bog napomina y ſtrofiuje z grzechow: a jątym ieſt to wola tego/ prawo tego/ abyſmy głoſu tego ſłuchali. Toć tedy jaſna rzecz; że ex lure Diuino, powinniemy głoſwiek napominania y ſtrofowania z grzechow przyimować.

Potrzebie : iż tej powinien na to ex lure Gentium : dowodzi tak. To ieſt według Jurystow. Iur Gentium, co ſie zachowuje wſhytych zwlaſzcza przednieyſzych Narodow. Ale tak ieſt/ iż przyimowanie napominania y ſtrofowania z grzechow/ zachowywało ſie w wſhytych zwlaſzcza przednieyſzych Narodow. Toć na te napominania y ſtrofowania/ powinniemy głoſwiek grzeſzny ex lure Gentium. Iż to przyimowanie napominania y ſtrofowania/ bywało w wſhytych przednieyſzych Narodow: tak poſtawia. Naprednieyſze na ſwiecie narody były/ narod Żydowski/ narod Perſki/ Rzymſki/ Grecki/ Francuſki/ Hispański/ Połſki/ Turcki/ &c. Ale w tych/ bywało to przyimowanie napominania y ſtrofowania z grzechow. Toć to przyimowanie napominania/ bywało w wſhytych przednieyſzych narodow. Iż naprzod bywało w narodu Żydowskiego/ jaſna rzecz. Napomina z roſkazaniami Boſkiego Natchan Dawida/ o cudzołoſtwo y majochoyſtwo/ mowiąc. Quare ergo contempſiſti verbum Domini, vt faceret malum in conſpectu meo? Vriam. Hec thau percuſſiſti gladio, & vxorem ipſius accepſti in vxorem tibi. Quamobrem non recedet gladius de domo tua vſq; in ſompiternum. Cemuſ (prawi) pogardził ſłowem Pańskim, żebyſ wczynił złe przed obliczem moim? Vryaſta Heterczyka zabił i mie-

czem, jona iego mżał ſobie za jona : wieczy o tym, iż nie odſłapi miecz od domu twego na wieki. Przyiſł Dawid pokornie y ſtruſonym ſercem to napominanie/ mowiąc. Peccavi Dominum. Zgrzeſzyłem Pannu. Achab tak: że Krol Izraełſki grzeſznikiem był wielkim przed Panem Bogiem/ tak dalece/ że o nim Piſmo ſwiate mowi : Igicur non fuit alior talis ſicut Achab, qui venundatus eſt, vt faceret malum in conſpectu Domini. Nie był (prawi) drugi taki, iaki był Achab, który był za-przedany, aby był złe czynił przed obliczem Pańskim. Napomina go tedy od Pana Boga Eliſh Prorok/ mowiąc. Hec dicit Dominus, in loco hoc, in quo linxerunt canes ſanguinem Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum. To (prawi) mowi: an, na mieſcu, na którym liźali piż kren Nabothowa, y twoje też liźać będą. Przyiſł Achab to napominanie pokornie/ y czynił poſuta poſzcząc/ y w wojze/ y w wołaſiennicy chodząc/ y inſie mortyfikując odprawując. Ci y inai w narodzie Żydowskim/ przyimowali pokornie napominania y ſtrofowania z grzechow. Co ſie tknie narodu Perſkiego. Wspominają Hiſtorcy/ iż o tego narodu był ten zwyczaj/ kiedy Panowie wielcy takiego ſie kryminału dopuſcili/ zdeymowano z nich ſiaty/ teore palcatami w oczach onych Panow ſrodzebito/ napominając tym onych Panow/ żeby ſie grzechow ſwoich kałali/ aby ich podobno toż nie poſtalo/ co ſiaty ich poſtalo. A przyimowali wdzięcznie to napominanie. Co ſie tknie narodu Rzymſkiego. Czytamy w żywocie Ambrożyego ſwiętego/ iż gdy Ceſarz Rzymſki Theodozyus/ Biſkupowi iednemu roſkazał bożnice Żydom wyſtawić/ teore to było poſpolſtwo za iego poduſzczaniem zburzyło; wczynił przeciwko Ceſarzowi Ambroży ſwięty Razanie przy iegoż bytnoſci/ gromiąc Ceſarza o taki nieſprawiedliwy wyrok : a gdy ſiedł z Razalnice/ rzekł mu Ceſarz : przeciw mnie Razanie miałeſ Biſkupie? Odpowiedział Ambroży ſwięty : y o wſhem po tobie iem miał Ceſarz. A Ceſarz laſkawie rzekł do niego : prawdę/ jem przytę dał na Biſkupa

2. Regum
12. Cap.

3. Regum
21. Cap.

o budowanie bojnice przykazanie/ ale
użte odmienis y odwołam/ y toć obies-
cuis. Pátrzcie/przyiał pokornie ná-
pomnienie z grzechu/ y poprawił się.
Oychże Rzymian ięszce zá Pogań-
stwa/ Cállillus wielki Hetman/ od
Rzymian o excessy swoje strofowany
y wygnany/ Bogom prosił/ áby kiedyś
kolwiek Rzymianie ná niego wspo-
mniali/ á do Oyczyzny go tego náząd
przywrócili. Pátrzcie/ nie śiał ani
złorzeczył Rzymianom/ ale skromnie
karanie ono przyiał. Co się tćnie ná-
rodu Greckiego. Pisze Láercyus/ iż
czásu iędnego Zeno Filozof/ wielu
bárzo ludzi okolo siebie stojacych/ o
ich grzechy strofował y karal: iędnego
iędnał między nimi munał/ ani go z
grzechow ięgo strofował. O co on w-
ráżony/ spyta Filozofá: á mnie cze-
mu o grzechy moje nie strofujesz? Od-
powie mu Filozof: Quia tibi non
credo. Boć nie wierze: to iest/ nie
wfam ci/ ábyś odemnie skromnie stro-
fowanie z grzechow przyiał. Z tego
postępkú iásnie się pokázuie/ iż v Gre-
ków bywali tácy/ ktorzy skromnie y
wdzięcznie nápomniania y strofowa-
nia o grzechy przyimowali. Co się
tćnie narodu Fráncuskiego. Pisze Hi-
storyk Fráncuski/ iż Klotárys Krol
Fráncuski/ chcąc skarb swoy z bogáci-
postánowił/ aby trzecia czásć docho-
dów Roscielnych/ do skarbu ięgo oda-
dawana była. Czego gdy się Grzegorz
Turonki Biskup dowiedzial/ śmieie
do Krolá poszedł/ stódze go o ięgo
postępek y takomstwo gromiac/ y
pomsta mu Bósta/ gódzieby się nie w-
pámistał/ grożąc. Przyiał wdzięcz-
nie Krol nápomnienie/ Biskupa w-
zcził/ y postánwienie swoje rewokó-
wał. Co się tćnie narodu Hispáń-
skiego. Pisze Alvarez Gámez in Vita
Ximénis, iż Kárdynál Ximénis rodzą-
cem Hispan/ był wielce wspámiałego
ánimusu Prálat/ tego tedy ná kázá-
niu przytomnego/ zgromił stódze Ká-
znodzieiá/ je się w hácie niezwyczajną
Kárdynálowi wbrał. Po kázaniu po-
stál po niego Kárdynál iędnego z Pá-
now swoich: gdy śiedł Káznodzieiá
ná pálac/ lekáł się wielce/ wiedząc że
on Kárdynál wśyśkim Krolestwem
wladnáł: alić oto miásto czego z ięgo/

prosił go Kárdynál z sobá do obiadu/
y kázanie które był uczynił przeciwko
niemu/ wielce wychwalal: czym poká-
zał/ iáko wdzięcznie nápomnienie ięgo
y strofowanie przyiał. Co się tćnie
Narodu Polskiego. Wspominaia
Kroniká Polskie/ iż Kásimierz Krol-
wicz Polski/ Káże Sedomurskie/ grá-
zac z Dworzánnem swym Karty/ Krys-
wóde mu czynił: nápominał go o to
Dworzánnin/ á bárzo ostro/ bo mu po-
liczył wyciał: przyiał to od niego Ká-
że/ bo go żadná miára o to/ lubo Se-
nat ná niego instygował/ kárác nie-
chćiał. Co się tćnie narodu Tur-
ckiego. Pisze Bjauius, iż kiedy Má-
chomet Cesarz Turecki dobył Kon-
stántynopola/ záchochal się w iędney w-
rodziwey niewieście narodu Greckie-
go/ dla czego spraw Rzeczypospolitey
zámiedbywał/ tak dalece/ że uż woysko
ięgo o inśym Cesarzu myśliło. Przy-
iáciel tedy onę Cesarzá ná imię Mu-
staphá/ ácz z wielką bojázná nápom-
nał go o to y strofował/ przekládá-
mu: iż ięzeli tey niewiasty nie porzu-
ciś/ y stánie/ y Páństwo bárzo pretko
utráciś. Przyiał Cesarz Máchomet
tak wdzięcznie ono nápomnienie/ iż o-
nę niewieście, aby mu była wroda
swoia do rzeczy rycerskich nie przeska-
dzála/ w oczách woyská wśytkiég hys-
pćiał. Pewná to tedy rzecz/ że v wśy-
śkich práwie zwlászczá przedmieszych
Narodow/ bywalo to / iż nápomina-
nia y strofowania z grzechow wdzię-
czne przyimowali/ y po nich się po-
práwowáli. Toć tedy ex lure Gen-
tium, powinien człowiek Chrzęścián-
ski przyimowác nápomniania y stro-
fowania z grzechow swoich.

P Ogwarde: iż ná toż powinien
ex lure Canonico: iásná rzecz.
Tát ábowiem Ius Canonicum. Can-
Non omnia Ge. stánowi. Non omnis
qui parit amicus est, nec omnis qui
verberat, inimicus. Meliora sunt
vulnera amici, quám oscula inimi-
ci: melius est cum severitate dili-
gere, quám cum lenitate decipere: uti-
lius panis esurienti tollitur, si de ci-
bo securus, iusticiam negligebat: quám
esurienti panis frangitur, ut
iniusticiæ seductus acquiescat. Et
qui phræneticū ligat, & qui lechar-

gicum excitat, ambobus molestus, ambos amat. Quis nos potest amplius amare, quam Deus! & tamen nos non solum docere suaviter, verum etiam salubriter terrore non cessat: fomentis lenibus quibus consolatur, sæpe etiam mordacissimum medicamentum, tribulationis adiungens. To jest/ mowi Kościelne prawo: Przyimuy napominanie y strofowanie z grzechow, bo to z przyiąni pochodzi, je cie kto napomina. A lepsz sa rany od przyjaciela żądane, nizeli całowanie od nieprzyjaciela: lepiej je cie kto ostrze miluje, nizeli je cie łaskawie żądodzi: pożyteczny jest łaknacemu chleba odmówić, gdy dla dostatk chleba, sprawiedliwość odstępował; nizeli mu podać chleba, aby w niesprawiedliwości trwał. A ktoż nas więcej miłować może iako Bog? a przecie nie tylko nas wzywa wdzięcznie, ale nas też uślawicznie straszy zbawienie: do lekarstw łaskawych ktorymi nas cieśy, częstokroć przykład przykre bardo lekarstwo, ktorym nas trapi. Tymi słowy Prawo Kościelne nie tylko stanowi/ abyśmy strofowania z grzechow przyimowali; ale nam też to przyimowanie wielce żaleca. Toć tedy ex iure Canonico, z Prawa Kościelnego/ powinien członek grzeszny przyimować napominania y strofowania z grzechow swoich.

Náostatet powinien ná to ex iure Polytico, z prawa Polyticznego ábo świeckiego: tak dowodzic. Iure Civili, prawem Polyticznym powinna rzecz/ aby każdy w Rzeczypospolitey żyjący/ bliźniego swego/ iako członek teżie Rzeczypospolitey/ ratował w potrzebach iego. Nie infa ábowiem intencya ludzkie Rzeczypospolite stanowi/ to jest/ nie w osobności ale w spoliatości żyją/ tylko tak; aby ieden drugiego w potrzebie iego ratował. A iako powinien ieden drugiego ratować w potrzebie cielesney/ tak daleko w potrzebie cnoty. Mowi bowiem Arystoteles. Homines legibus amicitia magis obligantur ad arcenda vitia amicorum, quam ad depellenda detrimenta rei familiaris: quia virtutes, quæ sunt veræ & constantis amicitia fundamenta, vitio quæiuntur.

9. Ezech.
Cap. 2.

Ludzie (prawi) z przyiąni więcej są obowiązani bronić przyjaciółom występku, nizeli bronić skodych w rzeczach gospodarskich: występek ábowiem, cnoty, które są prawdziwey przyiąni fundamentami, obalaia. Jeżeliz tedy ieden członek Rzeczypospolitey/ powinien drugi członek w cnotie ratować y posminaniem y strofowaniem y karaniem: Toć też z tegoż prawa ten drugi członek/ powinien to napominanie y strofowanie wdzięcznie przyimować.

Rzecz się. Choć każdy w Rzeczypospolitey powinien napominac y strofować występnygo; nie idzie żaby/ że też występny powinien to przyimować. Odpowiadam ia ná to: y bardo idzie żabym. Nigdy bowiem Actuum nie może bydz sine suo Passivo, nigdy Relatiuum sine suo Correlatiuo. Toć ieżeli Prawo rozkazuje napominac y strofować występnych; idzie żabym/ iż też y występny rozkazuje/ napominania y strofowania przyimować. Jest robaczek drzewo toczący/ ten pychczek tylko ma twárdy/ że y nawi twárdzie drzewo gryzie y psuje/ á tórn pychczka/ w sytke cialo ma miękkie/ nie da się tchnac/ y iat się go nammię do tchnieś/ zaraz się pułka/ y dotykaćceg się bardo máże. Gdyby tedy Prawo Polytyczne rozkazywało tylko napominac/ á nie rozkazywałoby napominania przyimować; toby tylko rozkazywało mieć pychczek twárdy/ żeby to tylko każdego napominac/ strofować/ każdemu głowę gryść; á nie rozkazywać napominania y strofowania przyimować/ dopuszczałoby każdemu mieć miękkie cialo/ niedostliwie/ dopuszczałoby/ żeby się każdy za dotknięciem/ za napominaniem pułkał: to jest/ żeby napominającego iżył/ lałal/ fułal/ żeby strofującego mazał y despułował. A wieczy to tak przystoynie y sprawiedliwie czynilo Prawo Polytyczne: Przyzna każdy/ że bardo nie przystoynie. Toć tedy jeżeli Prawu Polytycznemu niesprawiedliwośći przyczytać nie chcemy/ musimy przyznac/ iż iako stanowi napominac y strofować występki; tak stanowi napominania y strofowania z występku przyimować. Toć tedy iasna rzecz y z prawa Polyticznego/ że po-

winsten

winien każdy grzeszny człowiek przys-
mować napominania y strofowania z
grzechow swoich.

Już tedy iasna rzecz/ iż każdy cło-
wieczko Chrześciański powinien z
wszelkieg Prawa napominania y stro-
fowania z grzechow swoich przymos-
wać: y nie maś sis wymawiać tym/ że
ciekto ostro napomina y strofine. Bo
ażkolwiek to jest prawda/ iż to napo-
minanie y strofowanie ma być łago-
dne y miłkie: wśhatże gdy w tey mie-
rze napominający albo pobładzi/ albo
też tobie to być potrzebnio osadzi/
maś ty to napominanie choć przykre/
wzięcznie przymować. Pięknie ci-
o to napomina święty Bazyliusz. Ef-
fet enim à decore abhorrens, si qui
cum adversa corporis valetudine
laborant, ij vlque adeo magnam
medicis fidē habeant: vt esto iplos
secent, esto vtant, esto amarillimis
medicamentis medeantur; nihilo-
minus tamen inter bene meritos de
se illos numerent: nos non itidem
quoque aduersus animarum nostra-

rum medicos, quandocunq; durio-
re imponenda nobis re aliqua salu-
tem nobis efficiunt, fuerimus ani-
mati. Byłaby to (prawi) rzecz nieprzy-
stojna, gdyby kiedy według ciała chorua-
cy, od swoich lekarzow bywają krąci,
kłoci, paleni, y środze gorzkimi lekarstwy
naprawiani; a przecie się na nich nie gnie-
wają, także im nie mści, y owsem z do-
brodzieiom swoich przynawiają, y tak
wzięcznie od nich wszystko przymują:
nie przystojnaby to mówić była, żebyśmy
my się na tych gniewali, którzy duchowne
nasze choroby leczą: nie słusna jebyśmy
za złe mieli, kiedy nas ani krąci, ani pala,
ale tylko słow y napominają y karzą.
Niechciejmy tedy Chrześciańskie Na-
misy/tych owieczek Wołaniech świę-
tego naśladować/ przymujemy chę-
tnie strofowanie z grzechow naszych/
y dopuścimy się przymodzić do ow-
czarnie CHRYSTVSA y Bogą
naszego: Reoremu niech bę-
dzie cześć y chwala na wieś-
ci wieczne. Amen.

NA DZIEŃ SWIĘTYCH APO- STOŁÓW Philippá y Iákubá.

KAZANIE PIERWSZE.

Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Ioan: 14.

Panie pokaż nam Oycá, a dosyć mieć będziemy.

Rzecz záprawda wielkiego
podziwienia godna/ iż S.
Philip/ o samo tylko wi-
dzenie Oycowstie prosi/ y
tym się samym kontento-
wać obiecuje. Chrześciańskie w Chry-
ście Namisy. Nauczyciel bowiem
Theolog/ iż człowiek błogosławiony
w niebie/ wiele rzeczy widzi: widzi i-
stność Boga/ widzi Troycę Przena-
świętą/ Boga Oycá/ Syná/ y Du-
chá świętego; widzi iako Syn od Oy-
cá/ y Duch święty od Oycá y od Syná
pochodzi; widzi wszystkie doskona-
ści Bostkie/ mądrość jego nieskon-
czoną/ sprawiedliwość/ dobroć/ mi-
łosierdzie/ y wszystkie inne doskonałości.

A gdyby nie widział ktorey rzeczy z
tych/ non sufficeret ipsi, mekonten-
towałby się/ non esset beatus, nie był
by tym samym błogosławiony. Wi-
dzi też y secundaria obiecta, widzi
naturę ludzką Chrystusa Paná/ widzi
Przenąświętą Panne y chwale iey/
widzi Aniołow świętych y chwale
ich/ widzi Świętych Pańskich y chwa-
le ich/ widzi y inne kreatury wszystkie/
quorum visio ad statum eius perti-
net, ktorych widzenie do stanu jego
należy. Ponieważ tedy błogosławio-
ny każdy/ tak wiele rzeczy widzi/ y wi-
dzieć to wszystko do zupełnego jego
kontentowania należy; czemuż Phi-
lip święty o samo tylko widzenie Oy-

Lib: 1. sen-
tent:

ca prosi/ y tym sie samym kontendo-
wać chce? Domine ostende nobis
Patrem, & sufficit nobis. *Panie pokaz
nam Oycá, á kontentować sie będziemy.*
Przyczynia trudności nauka Subtle-
nego Doktora/ ktory naucza/ iż Rela-
tiones Originis, ktore są Paternitas,
Filiatio, Spiratio, non dicunt perfe-
ctionem, nie są doskonałości: bo iná-
czej gdyby Synostwo było doskonało-
ścią/ abo Oycostwo; wżby Ociec/ kto-
ry Synostwa nie ma/ nie miałby wśie-
lakiey doskonałości; y Syn ktory Oyc-
costwa nie ma/ nie byłby zupełnie dos-
konałym. Jezeliż tedy Oycostwo są-
mo z siebie według subtelnej Dok-
trá/ perfekciey niema; czemuż Philip
świety tylko o to prosi aby Oycá wi-
dział? Domine ostende nobis Pa-
trem, & sufficit nobis. *Panie pokaz
nam Oycá, á kontentować sie będziemy.*
Druga: czemu Philip świety żadney-
teatury nieprosi/ aby mu pokazała
Oycá; czemu nieprosi o to ani Anyo-
łow/ ani Proroków/ ani niebá/ ani zie-
mie/ ani ktoregokolwiek inzego stwo-
rzenia; ale tylko samego Chrystusa
prawdziwe^o Syná Bożego/ mówiąc:
Domine ostende nobis Patrem. *Pá-
nie pokaz nam Oycá* Náte dwie tru-
dności odpowiem ja na bezázmeynym
Kazaniu. Co będzie tu części y chwale
Bożey/ tu zbudowaniu naszemu.

CO sie tćnie pierwszey trudno-
ści: Potrzebá wiedzieć/ iż ten
głowiek ktory obaczy P. Boga Oy-
cem/ wśetćmu dobrámi ubogácony
zostaje: dowodzą tego y Pismem s. y
z Doktorów światych. Co sie tćnie
Pismá swietego: Dawid S. Prorok
Paniki/ wielce sie weseli y raduje/ y
wśetkiey ziemię do radości wysyła.
Iubilate Deo omnis terra, servite
Domino in letitia, introite in con-
spectu eius in exultatione. *Rádny sie
(práwi) wśetka ziemia, służcie Pánu z
weselem y z wielką radością, przychodź-
cie wśetcy przed oblicze jego. A czemuż
to? co zá motiwum, co zá przyczyna
táć wielkiey radości? Scire quon-
iam Dominus ipse est Deus,
ipse fecit nos, & non ipsi nos.*
*Wiedźcie o s. m, iż Pan jest Bogiem
nášim, on jest Oycem nášim. Że jest
Oycem/ rádуйте się/ bo nie macie się*

o co trąsować. Ociec bowiem dzia-
łom wśetkie dobrá sápoie dáie/ mo-
wiąc do káżdego syná: Omnia mea
tua sunt. *Wśetko moje o synu jest twoje.*
Piśtnie interpretuje intencya Dawi-
da światego/ Chryzologus S. Erat
homo peccati servus, erat captivus
mortis, erat mancipium demonū,
erat idolorum vernula; sic malis
Dominis talibus misera exhibebat
servitutem: & ideo homo dabat ex-
trema suspiria, quando tales, tam
crudeles Dominos sustinebat. Pro-
pheta ergo videns nos á talibus li-
beratos, & reuocatos ad obsequium
Creatoris, ad Patris gratiá, merito
exclamat: Servite Domino in leti-
tia, introite in conspectu eius in e-
xultatione. Był (práwi) człowiek grze-
chu służą, śmierci więzieniem, sáńskim
miewolnikiem, bálwanów służebnikiem;
pod tákowymi złymi Pány iszał y wzdý-
chał: przeto widząc Prorok, że sie nam
Bóg O, cem pokazał, y od tákich nas nie-
przyjaciół wyrwał, słusnie woła: Służ-
cie Pánu z weselem, chodźcie przed obli-
cze jego w radości, już mam bowiem ná-
pięzym schadzić nie będzie. Tegoż dos-
chodźmiemy y z samey Ewangelię s.
Syn on marnotrawny/ táł sam w so-
bie mówi: Surgam & ibo ad Patrem
meum. *Wstanie (práwi) y poyde do Oy-
cá mego. Patrzyć/ nie mówi wroce się
do domu Oycowskiego/ do máietno-
ści/ do dóstatków y bogactw tego; ale
tylko mówi/ ibo ad Patrem meum,
poyde do Oycá mego. Jáko by rzekł:
o nie niedbam tylko o Oycá/ niezego
nie potrzebuje tylko Oycá/ y przeto nie
czego widzieć nie prágne/ tylko Oycá,
ibo ad Patrem meum. Poyde do Oy-
cá mego. A wskoraliże co? A bázno:
bo wśetko przez to otrzymał: i táko
naucza Chryzostom świety. Postquá
enim dixit: Revertar ad Patrem
meum; verbum hoc, illi omnia
bona attulit. To (práwi) słowko ie-
dno: Wroca się do Oycá mego, wśet-
kiemi go dobrámi napelnito. Tegoż też
y Chryzolog świety naucza tymi slo-
wy. Nisi ergo celestis Pater rede-
untis filij radisset in vultu, & totam
confusionis caliginem respectus sui
lumine sustulisset, nunquam Divini
vultus vidisset iste filius claritatem.*

Luca 15.

Serm: 6.

Luca 15.

Psalm: 99.

Homil: 10.
in Epistol:
ad Rom.

Gdyby

Gdyby był (prawi) Ociec niebieski Oycem / nyska swola twarza nie oświecił syna marnotrawnego, gdyby był iśnoscia Oycem / skiez twarz swolej nie rospadł ciemności jego, mgdyby był niebieskiej światłości nie widział. Jakoby rzekł Doktor święty: przeto że mu się Bog Oycem pokazał / wszystkim go dobrami napelnił. Iż mu się bowiem pokazał Oycem / bankiet dla niego sprawił / wuzgone bydlatko zabił / nayprzedniejszyhara nagość jego przyodział / rękę jego drogim pierścieniem ozdobił / świętym go obuwieciem opatrzył / wdzięczney muzyce weselo mu spiewać kazał: zgoła wszystkim go dobrami / przeto / że mu był Oycem / napelnił. Tą tedy jest przyczyna / dla której Philip święty o samo tylko pokazanie Oycą prosi / y tym się samym kontentować chce / mówiąc: Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Panie pokaz nam Oycą, a dość mieć będziemy. Wiedział Philip święty / że komu P. Bog Oycem się pokazuje / tego wszystkim dobrami napelni: wiedział / iż kto Bogą Oycą widzi / ten widzieć będzie wszystkie Trojes Przenasławieństwa / widzieć będzie wszystkie doskonałości Bostie / widzieć będzie Panna Przenasławieństwa y chwale iey / widzieć będzie Anyołow y chwale ich / widzieć będzie Świętych Pánstich y chwale ich / widzieć będzie wszystkie kreatury które do stanu tego należą: zgoła wszystko dobre mieć będzie / bo mu Bog Ociec rzecze: Fili mi, omnia mea tua sunt. Synu mój, wszystkie dobra moje są twoje. Toć tedy mądrze bázno Philip święty o samego Oycą pokazanie prosi / mądrze bázno tym się samy kontentować obiecuje / mówiąc: Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Panie pokaz nam Oycą, a dość mieć będziemy.

O to jest / czemu Philip święty samego tylko Chrystusa o to pokazanie Oycą prosi: potrzeba wiedzieć / iż wszystkie kreatury umieia nam Pána Boga pokazać Sedzia; a sam tylko Chrystus może nam go pokazać Oycem. Iż wszystkie kreatury umieia Pána Boga pokazać nam Sedzia; do wódze. Złlezyały duchem świętym nátechniony / o ziemi powiedział. Ge-

neratio parietit, & generatio aduenit, terra autem in perpetuum stat. Rodzenie (prawi) przemiła, y rodzenie przychoi, a ziemia zawsze stoi. A na coż to prosi / kiedy ludzie ustawicznie jedni umierają / drudzy się rodzą / ziemią jednak zawsze stoi? To podobno dlatego / żeby wszystkim służyła / żeby wszystkich żyjących żywiła y nosiła / a po śmierci wszystkich ciała chowała: Bydź może / że y dlatego: ale y wtęciorem finem, dalszy koniec trwałobci ziemi / wpatrzył poważny Olympeiodorus. Terra quidem in perpetuum stat, accusatrix vestra effecta, in qua nefaria opera perpetrastis. Ziemia (prawi) od początku świata stoi, y stać będzie do sadnego dnia, patrząc na wszystkie sprawy ludzi, którzy się ustawicznie rodzą y umierają: y milczy do czasu, ale jako przyjdzie czas sadu, będzie accusatrix, będzie insygnator. em koronnym przeciwko ludziom złym, insygnować będzie na wszystkie niesprawiedliwe ludzkie. A tak to stworzenie / ziemi / stało nas przed Pána Boga / nie przed Oycą / ale przed Sedzią: pokazuje go nam nie Oycem łaskawym / ale Sedzią strasnym. Wisc podobno nad ziemią / łaskawie będzie niebo albo Anyołowie? Bynamiery. Homo quidam, erat dives, & habebat villicum, & hic diffamatus est apud eum. Człowiek niektóry był bogaty, y miał włodarza, którego przed nim oślawiono. Patrząc / diffamatus, oślawiony: ktoż to oślawił tego włodarza? to jest / kto człowieka przed Pánem Bogiem oślawił? Odpowiada Chryzolog święty. Clamabat terra, clamabat caelum, dolebant Angeli, quando iam tota saeculi fama loquebatur. Wołała (prawi) ziemia, wołało niebo, wołały anyołowie, y skarżyli przed sędzią na człowieka. To widziacie: y ziemią / y niebo / y Anyołowie / człowiek grzesznego przed Bogiem Sedzią stawiają / a nie przed Oycem; strasnym mu go Sedzia / a nie Oycem łaskawym pokazuje. Sam tylko jedyny Chrystus Jezus / grzesznemu człowiekowi Boga / nie Sedzią / ale Oycem pokazuje: to jest / sam tylko Boga / za sługami swoimi grzesznemu człowiekowi błaga / y tym mu go łaskawym

Oycem.

Ecdl: 1.

Luc: 16.

serm: 125

Lucia 15.

Luce 23.

Oycem czyni. Co y z takiego tego posłpku zrozumieć możemy. Kiedy Chrystus Pan na Krzyżu umierał/ tak do Boga Oycá swiego mówił. Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Oycze/ uczynilem wola twoje święte/ oto widzisz iákom zraniony/ widzisz że wiszę między rozbojnikami iáko lotr najwiecej nieyfy/ widzisz/ iż miś już krew wcho- dzi/ widzisz miś od wszytkich opuśczonego: ducha tedy moiego w ręce twoje Oyczemoy oddaís. Co to jest Chyż ścianie Namulsy: áżaj Młáestat y Thron wielki nie czętał w niebie ducha Chrystusowego: áżaj go prawica Boska nie czętała: áżaj nie on miał bydz podwyżsiony/ aby mu się wpełzkiekolano kłaniało/ niebieście/ ziemskie y piekielne: Czemuż tedy zápomniawšy nieiało y Thronu/ y Młáestatú/ y prawey strony/ nie gdzie indziej kładzie ducha swiego/ tylko w rękach Oycowskich/ mówiąc: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Oycze, w ręce twoje oddaís ducha moiego. Wiecie czemu? Wszytkie inše kreatury podawały nieiało w ręce Boskie/ rozgę: to jest/ karanie ná człowieka/ starzec ná niego y instygator: y tak wszytkie kreatury Sedzia stráśnym Pana Boga człowiekowi czyniły. A Chrystus co? Nie rozgę/ ále ducha swiego w ręce Boskie podáie/ aby się ręce Boskie oblagaly/ Nie- ta y śmierć Synowska/ aby się tat Bog nie Sedzia stráśnym/ ále Oycem laśńawym człowiekowi stáwił. Nie ta to przyczyna oddánia ducha Chrystusowego dáis/ ále poważny Rupertus Abbas. Lib. 2. de Operibus Spiritus S. Certus dixit: Pater in manus tuas commendo spiritum meum; certus inquam & securus, quod commendatum suum, cum grandi lucro esset recepturus. Nam quia sic tradidit spiritum suum, ecce omnibus filiis regenerationem acquisivit. Bezpiecznie (práwi) oddat Ducha swego w ręce Oycowskie, wiedząc iż go miał z wielkim zyskiem odebrać: oddaíac bowiem Ducha swego w ręce Oycowskie, sprowadził to, że się staniemy Synami Bożymi. A tak uczynił nam Boga nášego Oycem nášym. Tęże prawdy ięszce

y drugimi Pisma świętego miejscami dowodze. Dániel Prorok Pański ma takie widzenie. Aspiciebam donec chroni positi sunt, & antiquus dierum sedit: vestimentum eius candidum quasi nix, capilli capitis eius quasi lana munda, millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Patrzyłem [práwi] áż Throny postáwione, y vsiadł starzec w śacie białey iáko śnieg, á włosy wáinacy iáko wełna czysta: tysiące tysięcy służyli mu, á dziesięćkroć sto tysięcy stali przed nim. Sad vsiadł y księgi otworzone są. Jan święty także w Obiáwieniu swym ma takie widzenie. Et nemo poterat in caelo, nec in terra, neque sub- tus terram, aperire librum, neque respicere illum: & ego flebam multum; quia nemo inuentus est dignus aperire librum, nec videre illum: & unus de Senioribus dixit mihi: ne- fleueris, ecce vicit Leo de tribu Iuda, aperire librum. T żaden (práwi) nie mógł ani ná niebie, ani ná ziemi, ani pod ziemią, otworzyć księgi; y onśem- ani wejrzeć ná nie: &c. Co to jest próśe? Dániel widział Pana Boga/ Jan święty także widział P. Boga: Dániel widział księgi/ á żadney trz- dności nie widział okolo otworzenia ksiąg; ledwie co Pan Bog vsiadł ná sadzie/ Iudicium sedit, ledwie co ty- śniacego Aniołow otoczyło; áliści zá- raz bez wśelákiey trudności księgi otworzono. Et libri aperti sunt: nie szukaia/ nie pytáia. Quis est dignus aperire librum? I ktoż jest godzien otworzyć księgi: ále záraz ledwie Sa- dzia zásiadł/ & libri aperti sunt, zá- raz księgi otworzono. Jan zaś święty widzi księgi/ áliści niemáś koby to otworzył: woláia po niebie. Quis est dignus aperire librum? Iesli tu kto coby był godzien otworzyć tę księga: y ża- den nie znalazł się ná niebie. Et nemo poterat in caelo. Znowu po wszyt- kiey ziemi woláia. Quis est dignus aperire librum? Iesli tu kto coby był godzien tę księga otworzyć. Et nemo poterat neque in terra: nie znalazł się żaden. Oco gdy rzewliwie plátał Jan święty/ áż oto obaczy Bá- ranta biorącego księgi/ y otwierá- cego.

DAN: 7.

Apo: 4.

tego. Et venit & accepit de dextera sedentis in throno librum, & cum aperuisset librum, &c. Co to jest (mowis) Chrześciance Namilhy/ iż Daniel widzi księgi bez wśhelathey trudności otworzone? Jan zaś święty widzi księgi/ alisci niemáš ktoby ia otworzył? Trochę do Theologiey wybożyny. Potrzeba wiedzieć/ iż w Panu Bogu jest liber vitæ, jest też y liber mortis: jest księga żywota/ jest y księga śmierci. Księga żywota/ jest pręciencia, iakoby wiadomość/ ktora ma P. Bog o wszystkich przeznaczo- nych. Tak abowiem naucza Augusty święty. Ipsa Dei pręciencia de il- lis, quæ falli non potest, est liber vi- tæ, in quo scripti sunt, id est, præco- gniti. Księga zaś śmierci/ jest præ- ciencia infallibilis omnium da- mandorum, jest wiadomość Boga o tych/ ktorzy mają bydź potępieni. In- ſa tedy widział Daniel Prorok/ inſa Jan s. Daniel widział księgi śmierci/ ktora otworzona była: bo nie trudno było o tego/ ktorzy ia otworzył i z o- nych tysięcy y millionow Anyo- łow/ ktorzy stali około Thronu Sa- dziego/ każdy ia mógł otworzyć: bo każde stworzenie na głowiekã przed Bogiem instygować może; a ztym każde może głowiekowi pokazać Bo- ga strãśnym bãrzo Sedzia. Jan zaś święty widział księgi/ (księgi mo- wis) żywota: alisci żadna kreatu- ra/ ani na niebie/ ani na ziemi/ zna- leść sie nie mogła/ ktoraby te księgi otworzyła: bo żadna kreatura Boga łaskawe^o głowiekowi uczynić nie mo- gła; a ztym żadna mu go Oycem po- kazać nie mogła. Sam tylko niewin- ny Baránek/ sam tylko niewinny Pan I E z v s, dla grzechow ludzkich zabiz- ry/ księgi żywota otworzył: bo on sam Boga głowiekowi łaskawym uc- czynił: a ztym/ on sam Boga głos- wiekowi Oycem pokazał. Tã tedy jest przyczyna dla ktorey Philip święty młogo inſzego o pokazanie Oycã nie prosi/ tylko same^o Chrystusa; tã (mo- wis) przyczyna/ iż ludziom Boga za- den Oycem pokazać nie może/ tylko sam Chrystus krwawymi zasługami swoimi.

A tuć sie pożąnie/ iakos ty głos

wieże grzeszny/ wiele powinien temu Baránkowi/ I E z v s o v v i Panu: ponieważ ci młk B O G A łaskawym Oycem uczynić y pokazać nie mógł/ tylko on sam krwawymi zasługami swoimi. Obiasnić to podobien- stwem takim. Gdybyś ty głowie- miał Oycã bogatego/ ktoregobys na- sie wielce rozgniewał; tak/ żeby na o- czy nie dał; tak/ żeby cie wydziedziczył/ y oddalił od wszystkich dobr swoich; tak/ żeby cie znać za synã nie chciał; na- wet lubobys go chciał przeprosić/ nie dałci by sie przeprosić; y choćbyś po- sylał niewiedzieć kogo/ aby od ciebie przeprosił/ młogoby nie przypuścił/ y przeprosi ci by sie nie dał. W tym o- brałby sie iaki wielki Oycã twoiego przyjaciela/ ktoryby wiedząc iż sie O- cieć twoy ubłaga przelaniem krwi ie- go/ przelałby krew swoia/ prezentos- wałby ia Oycu twojemu/ y takby go ubłagał y przeprosił/ żeby cie przyiał do łaski/ y do dziedzictwa wszystkich dobr swoich. Co rozumieś głowie- cze/ iakobyś temu przyjacielowi był wiele powinien? co rozumieś/ iakos- byś go miłował/ śanował/ y temu za- tak wielkie dobrodzieystwo wślugo- wał? Młłuyże głowiecze Jezusa wi- krzyżowanego/ śanuy go/ słuź Jezusowi: onci to bowiem jest takim przy- jacielem. Rozgniewaleś był Oycã twoiego niebieskiego grzechem pier- worodnym/ rozgniewaleś tak bãrzo/ żeć nie dał na oczy; tak bãrzo/ że cie wydziedziczył z dobr niebieskich; tak bãrzo/ że cie za synã znać y mieć nie ch- ćiał; y nie znalazł sie taki/ ani na nie- bie/ ani na ziemi/ ktorzy go od ciebie przeprosił. Sam tylko iedyny Syn Boży/ nad toba sie wjalwſzy/ przepro- sił ci Oycã; ten ci to sprawił/ że cie Bog za Synã namilſzego przy krzcie świętym przyiał/ y oraz dziedzicem dobr swoich wszystkich uczynił. A spias- wilci to wszystko Jedyny Syn Boży Chrystus I E z v s, nie iakokolwiek/ ale krwia swoia przepadroſſa/ śmiercią swoia hãniebna/ ktora dla grzechow twoich podiał. Toć go głowiecze maś za to wielce miłować/ maś go za to śanować/ y temu wielce służyć. Słu- chay głowiecze iakos cie o to napomi- na Bernat święty. Si in te essent o-

quadrupl:
debito.

omnes vitæ filiorum Adam, omnes dies sæculi, omnes labores omnium hominum, qui sunt, fuerunt, & erunt; nihil est ad comparationem eius, quod pro te Filius Dei toleravit. Cum ergo donaueris, quidquid es, quidquid potes: non erit sicut stella ad solem, sicut stilla ad fluvium, sicut pulvis ad montem. Kiedybyś (prawi) człowiecze miał wszystkie żywoty synów Adámonowych, którzy żyli od początku świata, y żyć beda aż do sadnego dnia: kiedybyś miał wszystkie dni wszystkich wieków, żebyś żył nie tylko tysiąc lat, ale y wiele millionow lat: kiedybyś miał wszystkie prace y zasługi wszystkich ludzi świętych, którzy na świecie byli, są, y beda: y dabyś te wszystkie żywoty dla Chrystusa, y służyłbyś mu ze wszystkich serc, nie tylko przez sto tysięcy lat, ale y przez wiele millionow lat: y podałbyś dla niego prace y meki wszystkie, które kiedy ludzie święci dla Boga podali: jeszczebyś tym nie nagrodził Chrystusowi miłości jego która ci pokazał, gdyż Boga przejednał, y tąskającym Ojcem uczynił: y o-

wszem wszystkie pamiennie rzeczy, którebyś dla Chrystusa uczynił, nie byłyby względem miłości Chrystusowej tak, iako gwiazda względem słońca, tak iako kropelka wody, względem głębokiej rzeki, tak iako jeden proszek, względem wysokiej gory. O Chrześciane Tamilsy: jeżeli to iakobyśmy nie dali Chrystusowi/ gdybyśmy mu przez wiele tysięcy lat ze wszystkiego serca służyli/ niebyśmy mu (mowis) nie dali za to/ tym wszystkim/ że nam Bóg Ojciec przejednał: a coż kiedyś ani jednego tego żywota dla Chrystusa nie damy/ ani przez ten krótki czas żywota naszego sizerze mu służymy: y owszem miasto wdzięczności/ miasto miłości/ ciuściemu go grzechami często obrażamy. O iakosmy niewdzięczni! o iako wielkiego jego gniewu godni! Obaczmy się kiedykolwiek/ słuźmy Chrystusowi ze wszystkiego serca/ iako Panu y Dobrodziejcowi naszemu. Ktoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEŃ SS. APOSTOŁÓW Philippá y Jakubá. KAZANIE W T O R E.

Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum. Ioan: 14.
Philippie, kto mnie widzi, y Ojciec mego widzi.

Chrystus Pan bedac przysłodzonym Synem Bożym/ reprezentował Boga Ojciec niebieskiego. Chrześciane w Chrystusie Tamiłsy. A nie iakokolwiek reprezentował/ ale tak dostojnie/ iż każdy kto ry widział Chrystusa/ zaraz w nim widział y Boga Ojciec: Jako sam Zbawiciel w dzisiejszej świętej Ewangelii naucza/ mówiac do Philippá s. Qui videt me, videt & Patrem meum. Philippie, kto mnie widzi, y Ojciec mego widzi. A my wszyscy Chrześciane/ iasłesziny synami Bożymi. Tak abowiem Chrystus Pan do Dżniow swoich mowi: Ut sitis filij Patris vestri, qui

in coelis est. Abyście (prawi) byli synami Ojciec waszego, który jest w niebie. A znowu. Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Bądźcie miłotiernymi, iako y Ojciec wasz miłotierny jest. A znowu wszyscy z nauki Chrystusowej w Pácierzu mowiemy. Pater noster, qui es in coelis. Ojciec nasz, który jest w niebie. A czyli też wszyscy ci synowie/ to jest Chrześciane/ prawdziwie reprezentują tego Ojciec swojego/ to jest Pána Boga? Czyli też wszyscy mowić mogą? Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie Chrześcianina widzi, y Ojciec mego Boga widzi? Nie wszyscy zapraswda. So jedni Chrześciane/ którzy

Luca 6.

March. 5.

nie pras

nie prawdziwie reprezentują Boga; a zatem mówić prawdziwie nie mogą: Kto mnie widzi, i Ojca mego Boga widzi. Drudzy są/ ktorzy prawdziwie Boga swojego Oycą reprezentują; a ci prawdziwie mówić mogą: Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie widzi, i Ojca mego widzi. A ktorzyż to są/ co nie prawdziwie/ y ktorzy co prawdziwie Boga/ Oycą swojego reprezentują? Pokaża ich na terażniejszym Kazaniu. To będzie tu cześć y chwale Bóżej/ a tu zbudowaniu naszemu.

Ktożto mówiąc: Ci Chrześcijańscy nie prawdziwie Boga/ Oycę swojego reprezentują/ ktorzy się różnych grzechów/ przeciwko P. Bogu dopuszczają. Słuchacze namilify. Abym tego dowiodł/ taki wpzód załadam fundament. Ażkolwiek każdego człowieka Pan Bog stworzył na obraz swój. Ad imaginem Dei factus est homo: właśnie kto się grzechów dopuszcza/ ten na się infy obraz/ infy postać bierze. Nie ja to mówię; ale Hieronim &c. Cum ad imaginem & similitudinem Dei conditi sumus, ex vicio nostro personas nobis plurimas superinducimus: & quomodo in theatralibus scenis, unus atque idem histrio, nunc Herculem robustus ostendit, nunc mollis in Venerem frangitur; ica & nos tot habemus personarū similitudines, quot peccata. Gdy (prawi) na obraz y podobieństwo Boskie stworzeni jesteśmy: y iako na komedjach, iedenże kuglarz, raz majnego Herkulesa, drugi raz miakka reprezentuje Venerę; tak y my, tak wiele postaci na się bierzemy, iako się wielu grzechom dopuszczamy. Ktorych to zaś rzeczy postaci na się bierzemy/ specyfikuje Graueus Cancellarius Parisiensis. Accipimus larvam leonis per superbiam, lupi per voracitatem, asini per stoliditatem, vituli per lasciviam, tauri per extollentiam, pardi per hypocrysim, simiaz per gestulationem, hyenaz per crudelitatem, hericij per asperitatem, aspidis per inobedientiam, hirci per infamiam, facorem, apri per iram, porci per immundiciam, canis per invidiam,

leporis per timiditatem, serpentis per calliditatem, vulpis per haesim, cameli per gibbositatem, id est, diuitiarum, & auaritiæ sarcinam. Bierzemy (prawi) na się larwę lwa przez pychę naszą, wilką przez obżarstwo, osła przez głupstwo, cielca przez nieczystość, byka przez wyniosłość, ryśia przez obtudność, małpy przez plasy, wilk Murzyskiego przez okrucieństwo, jeża przez ostryść, iaszczurki przez nieposłuszeństwo, kózka przez niesławny smród, dzikiego wieprza przez gniew, psa przez nienawist, zająca przez bojaźliwość, węśa przez chytrość, liszki przez odstępstwo, wielbłąda przez garb, to jest, bogactw y takomstwą tlomok. To tedy za fundament założymy/ iż człowiek przez grzechy/ rozmaitych bestyi larwy albo postaci na się bierze: już dowodzę/ iż ci ktorzy się różnych grzechów dopuszczają/ nie prawdziwie Oycę/ to jest/ Pana Boga swojego reprezentują; domowdzą mówiąc tak. Gdyby ci prawdziwie Pana Boga reprezentowali/ tak/ iżby mówić prawdziwie mogli. Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie widzi, widzi y Oycę mego: toć ponieważ oni są swami przez pychę/ wilkami/ osłami/ cielcami/ ryśiami/ wężami/ iaszczurkami/ kózkami/ liszami/ wielbłądami/ ic: toczy (mówię) y Pan Bog musiał mieć na sobie wszystkie tych bestyi larwy. Ale to nigdy nieprawda/ aby Bog który jest nieskonzoney piękności y taki/ względem którego piękności/ wszystkie piękności stworzenia/ spetność jest; właśnie ta iasność cieniem jest/ właśnie ozdoba brzydłością jest. Toć tedy grzesznicy prawdziwie Oycę/ Boga swojego nie reprezentują: toć prawdziwie mówić nie mogą. Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie widzi, i Ojca mego Boga widzi. Przydałem iż mówić nie mogą: y Oycę mego Boga widzi. Bo mogą mówić/ y Oycę mego widzi/ to jest/ infego/ ale nie Boga: widzi dyabła. Sam abowiem dyabeł jest/ który różnych bestyi larwy na sobie nosi. Jakoż takiego widział Jan święty w Obiawieniu swoim. Et ecce draco magnus, habens capita septem, & cornua decem. A oto (prawi) smok wielki, mający głow siedm, y

Gen: 1.

Epist: 12.
ad Mar-
cellum.

Sam: 177

Apoc: 12.

rogow dzieł. To jest/ iako poważny
Alcazar komentuje/ mniący siedm
postaci bestyi: Lwa przez pychę/ wils-
kã przez obżerstwo/ ciecia przez nies-
czystość/ psa przez zazdrość/ węża
przez gniew/ wielbłąda przez łatom-
stwo/ osła przez lenistwo. A takci
człowiek grzechow sie rozmaitych do-
puszczający/ mówić może: kto mnie
widzi/ y Oycã moiego dyabła widzi:
ale mówić prawdziwie nie może: kto
mnie widzi/ y Oycã moiego Boga
widzi.

3 ludzi zaś sprawiedliwych/ bogo-
boynych/ w cnotach sie wśhelących o-
bierających/ każdy reprezentuje pra-
wdziwie Oycã swiego Pána Boga/
każdy prawdziwie mówić może: Qui
videt me, videt & Patrem meum.
Kto mnie widzi, y Oycã moiego Boga wi-
dzi: dowodzi tego y 3 Pisma święte-
go/ y 3 Doktorow świętych. W Pie-
niach Salomonowych czytamy/ iż O-
blubienica szukała kochankã swego/
to jest Pána Boga swiego/ trafiła na
ludzie cnotliwie żyjące/ y przy nich za-
raz P. Boga swiego znalazła. Pau-
lulum cum pertransissem eos, in-
veni quem diligit anima mea. Zna-
lazłam tego którego miłuję dusła moia.
A czemuż to proste zaraz znalazła?
Inter Deum & creaturam est infini-
ta distantia, iako Theolog naucza:
miedzy Pánem Bogiem a rzeczą stworzo-
ną, jest nieskończona odległość: iakoż
tedy przy samych rzeczach stworzo-
nych/ to jest/ ludziach sprawiedli-
wych/ mogła Boga znaleźć? Zaiste
dlatego: iż w tych ludziach cnotli-
wych/ znajdowało się podobieństwo
y obraz Boga; a sącym ludzi cnotli-
wych widząc/ widziała w nich zaraz
Boga; a zatym znalazła w nich zaraz
Boga. Nie iã to mówię ale poważny
Gilbertus Abbas. Quid esse vicinius &
similius potest? quam sapientia sa-
pientie, iustitia iusticie, quam illu-
minata illuminanti, iustificanti iu-
stificata: quid similius alij quam
causatiuum causę, formatũ formę?
Nam in formato penę nihil atten-
ditur, quam forma. Denique &
quod dulce est, super omnia simile
videtur dulcedini; & quod lucidum
est, luci. Itaq; proximum non in-

iuste videtur, quod illi tantã amu-
latione componitur: proximum,
quia nihil interponitur. Nam etli
finicum nostrum, incomparabiliter
excedit Dei infinitas; imaginis ta-
men ad veritatē, nonnulla digno-
scitur esse affinitas. Iurę ergo dici-
tur paululum. Słusnie (prawi) mo-
wi Oblubienicã, xarazem Boga mego przy-
sprawiedliwych znalazła. Coż bowiem
blijszego, co podobniejszego bydz może, iã-
ko mądrość mądrości, sprawiedliwość,
sprawiedliwości, iako oświeconia oświe-
conemu, iako vsprawiedliwiona vspra-
wiedliwiałacemu? Co podobniejszego ko-
mu, iako skutek przyczyny swojej, iako
rzecz uformowana formie swojej? gdyż
w rzeczy uformowanej sama tylko forma
widzieć może. Nad to, rzecz słodka po-
dobna jest słodkości, rzecz iasna, podobna
jest iasności. Choć tedy Bog nieskończo-
ny; sposobem przechodzi rzecz stworzona,
obraz iednak y podobieństwo, czyni ludzi
bliżsiemi Bogu. To nauka dale znać ten
Doktor/ iż ludzie sprawiedliwi/ cno-
tami swoimi reprezentują Boga:
tak/ iż kto ich obaczy/ Boga samego
obaczy. Doświadczyl tego/ y on wiel-
ki Rcol Assuetus: Rcol mówił pod-
soba mniący sto y dwadzieścia Pro-
wincyi. Ten abowiem obaczywszy nies-
prawiedliwość dekretu swiego przez-
ciwko ludowi Izraelskiemu wydane-
go/ tak piše do poddanych swoich.
Iudæos neci destinatos, in nulla pe-
nitens culpa reperimus: sed e contra-
rio iustis videntes legibus, & filios Al-
tissimi & Maximi semperq; viuen-
tis DEI, cuius beneficio & Patribus
nostris, & nobis Regnum traditum
est. Zydow (prawi) ktorchẽ na śmierć
skazał, w żadnym grzechu nie zna-
lazł: yowsem znalazłem, iż sprawiedli-
wie żyją, y są Synami Najwyższego, Naj-
większego, y zawsze żyjącego Boga: za-
tego dobrodzieństwem, y Oycom na-
szym, y nam dane jest Królestwo. Kto
proste temu Poganinowi oznaymił
Największego/ Najwyższego/ y zawsze
żyjącego Boga? Kto mu powiedział/
iż on królestwã funduje/ y komu chce
rozdąć? Kto go nauczył/ iż on to z
dobroci swojej czyni/ że tego Pánem
postanowi? Jednym słowem: skąd
poznał ten Poganin prawdziwego

Boga?

Cantic: 3

Sermo: 8
in Cant.

15/ber 16.

Psal: 46.

Matth: 5

Boga: Czemu także po Poganstwie nie mówi: znalazłem Żydów synów Bogów? Czemu / iakoby właśnie Chrześcianin wyznaje jednego Boga / żywego / najwyższego / najwyśszego / Królestwo światowych dysyributorą? O zaprawdę / z synów poznał Oycę: znalazł Żydów bez winy / znalazł sprawnieśliwych y cnotliwych; przeto Boga prawdziwego / najwyższego / żywego / którego oni chwalili / któremu oni służyli / obaczył. Vidit filios, vidit & Patrem. Obaczywszy syny, obaczył y Boga ich Oycę. Insi także Królowie y Książęta tego świata / poznali prawdziwego Boga / który stworzył niebo y ziemię / y wszystko co na niej jest. A przez którejś medium, przez iaki szosdek poznali Boga prawdziwego / kto ich oświecił / co mieli za zwierciadło / w którym Boga tu jeszcze na świecie żył / obaczyli? Sluchajmy Psalmisty świętego. Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham. Królowie (prawi) narodów, przysli do poznania prawdziwego Boga, który się pokazał Abrahamowi. A czemuż przysli do tej znajomości? Quonia Dij fortes terre vehementer eleuati sunt: bo widzieli na ziemi ludzi żywota tak czystego / tak niewinnego / tak sprawiedliwego / iż się iakoby nie ludźmi / ale Bogami bydź zdali. Widzieli Apostołów dziwnymi cnotami świecących: aż zaraz w nich iako we zwierciadłach / y prawdziwych obrazach / obaczyli y poznali prawdziwego Boga. Nie ia to mowa / ale poważny Euthymiusz pisząc na pomienione słowa Psalmisty świętego. Apostoli terrena & mundana omnia superauerunt, nec voluptatibus vllis, aut tribulationibus victi sunt: sed vitā ac sermone semper claruerunt, atque ideo per eos summi etiā Principes ac Reges, ad Christum adducti sunt. Apostołowie (prawi) ziemskie y światowe nieszczęścia rzeczy przewyżsili, żadne ich rozkoszy, żadne utrapienia nie zwyciężyli: ale iż żywotem świętym y słowem zawsze świecili, Króle wielkie y Książęta, do poznania prawdziwego Boga przynieśli. Zbawiciel nasz / tak y Mattheusza świętego naucza. Beati mundo corde, quonia ipsi Deū videbunt: Błogosławieni

czystego serca, bo oni Boga widzieć będą. A kiedyż go to widzieć będą? to podobno tylko w niebie / w onym wiecznym błogosławieństwie? Nie tylko tam / ale y tu: kto będzie czystego serca / to jest / cnotliwego y pobożnego żywota / w sobie samym Boga widzieć będzie. Tak bowiem naucza Grzegorz święty Tysenski. Qui seipsum videt in seipso, quod desiderat, intuetur: atque ita beatus fit, qui corde puro præditus est: quoniam dum suam puritatem intuetur, per imaginem formam principalē animaduertit. Który (prawi) siebie widzi w sobie, tego którego pragnie widzi; y tak człowiek czystego serca, stając się błogosławionym: bo kiedy na czystość sumnienia swego, na sway żywot cnotliwy patrzy, przez obraz formę nayprzedniejszą, to jest Boga widzi. A objaśnia to Doktor święty podobieństwem. Quemadmodum enim illi in speculo solem vident, etiamsi cælum ipsum suis oculis non intueantur; nihilo secius in speculi splendore, solem vident: quā illi, qui ipsum orbem solis intuentur. Ita inquit etiam vos, (etiamsi vires vobis non suppetant, ad contemplandum & animaduertendum lumen inaccessum) si ad eum, qui ab initio in vobis constitutus fuit, imaginis decorem ac gratiam reuerſi fueritis; in vobis ipsis, quod queritis, habetis. Iako [prawi] oni, którzy we zwierciadle słońce widzą, choć w niebo nie patrzą, nie mniej słońce widzą; iako y ci, którzy w samo światne słońce patrzą. Tak y my, Kczniowie moi, mowi Zbawiciel światy, (choć są nie martwi abyście iak nie Boga, ono światło nieprzystępne widzieli,) jeżeli iednak czystego serca będziecie, jeżeli obraz Boski w sumnieniu waszym znajdować się będzie, to ięście na świecie każdy z was, w samym sobie Boga widzieć będziecie. Toć już iasna rzecz y z Pisma świętego / y z Doktorów świętych / iż każdy sprawiedliwy / każdy Chrześcianin cnotliwie żyjący / prawdziwie Boga / Oycę swojego reprezentuje / każdy prawdziwie mówić może. Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie widzi, y Oycę moiego, Boga widzi.

Obaczywszy tedy Chrześcianie nas

Libro de
s. Beat:

milży/ kto to nie prawdziwie/ a kto
 prawdziwie Boga reprezentuje: wys-
 strzegamy się reprezentować Pana
 Boga nie prawdziwie/ a staramy się
 reprezentować go prawdziwie: strzeż-
 my się/ mówią/ reprezentować Pana
 Boga nie prawdziwie: bo go tak re-
 prezentować/ jest iemu wielce niemilo-
 ło/ y nam niepożyteczno. Jż iemu
 wielce niemilo/ iasna rzecz. Co rozu-
 miecie/ gdyby Ociec dał synowi swo-
 iemu obraz pięknie odmalowany/ y
 rzekłby mu: chca mie słudzy moi/ kto-
 rzy mę nie znają/ poznać; idźcie/ pokaz-
 im ten obraz/ aby mę z niego pozná-
 li. Gdyby syn zaktł ten piękny obraz
 Oycowski/ a miasto niego wziąłby iá-
 ko larwa wilka/ abo niedźwiedzia/ á
 bo osła. y pokazałby te larwy slugom/
 mówiąc: oto taki mój Ociec. Co ro-
 zumiecie/ gdybyś o takiej reprezen-
 tacyi swojej Ociec dowiedział/ czy-
 liby mu to miło było? Przynaćie
 wszyscy/ żeby mu było bázno niemilo.
 Takci zaprawda: dał nam Ociec nasz
 Bog Wszechmogący obraz swój przy
 stworzeniu piękny/ dał nam podobien-
 stwo swoje przy krzcie świętym; iáko
 naucza Hieronim s. pisząc in Cap: 28.
 Ezechiel. Notandum, quod imago
 in creatione facta sit tantum, simili-
 tudo in baptismo compleatur.
 Potrzeba (prawi) wiedzieć, iż obraz tyl-
 ko Boski dany nam jest przy stworzeniu,
 podobieństwo łóżyć się przy krzcie świę-
 tym. A dał nam Bog ten obraz swój
 piękny ná to/ abyśmy wszystkim slugom
 Bożym/ eo jest kreaturom/ re-
 prezentowali Boga. Jeżeli tedy ná-
 szymi grzechami bierzemy ná się bzyde-
 kie larwy/ rozmaitych bestyi/ y tak Pa-
 ná Boga reprezentujemy. O kto wy-
 powie/ iáko to Panu Bogu niemilo!
 Słuchajmy o tym Ambrozego świę-
 tego. Si Tyranni aliqui imaginem
 habeat, nonne obnoxius est damna-
 tionis? Tu deponis imaginem æter-
 ni Imperatoris, & erigis in te ima-
 ginem mortis: eijs magis de ciui-
 tate animæ tuæ imaginem diaboli,
 & accolle imaginem Christi. Gdyby
 (prawi) kto miał ná sobie obraz Tyrana
 iákiego, czylib: nie podlegał potępieniu?
 Ty człowiecze, składaś z siebie obraz
 wiecznego Cesarza, a bierześ ná się obraz

śmierci: wyrzuc (prawi) z miastá
 dusze twojej obraz dyabelski, a przyjmij
 ná się obraz Chrystusowy. Je nam też nie-
 pożyteczna fałszywie reprezentować
 Boga/ Oycá naszego: to jest/ tego mi-
 ńskiego obraz/ a nie tego/ ná sobie nosić;
 tak pokazują. Nie przyjmie nas P.
 Bog po śmierci do królestwa swego/
 jeżeli nie swój/ ale cudzy obraz ná nas
 obaczy. Toć tedy cudzy obraz nosić
 ná sobie/ a nie Boski/ bázno nam nie-
 pożyteczna. Jż nas P. Bog bez obrazu
 swego nie przyjmie: naucza Ambrozj
 święty. Fugiamus hanc imaginem,
 quæ intrare ciuitatem Dei non po-
 test: quia scriptum est. Domine in
 ciuitate tua, imaginem illorum ad
 nihilum rediges. Et non intrat in-
 digna imago, & quæ intrauerit ex-
 cluditur: quia non intrabit (inquit)
 in eam omne commune, & qui facit
 excommunicationem, & mendacium: sed
 ille intrabit in eam, cuius in fronte
 Agni nomen scriptum est. Anima
 igitur nostra, ad imaginem Dei est,
 in hac totus est homo: quia sine hac
 nihil es, sed es terra, & in terram
 resolveris. Strzeżm. się (prawi) tego
 obrazu, który do miastá Bożego wnieść nie
 może; bo napisano. Panie, w mieście
 twoim obraz ich w niwecz obrócisz. T nie
 wchodzi niegodny obraz; a jeżeli wnidzie,
 wyrzuczony będzie: bo nie wnidzie do
 onego miastá, cokolwiek pospolitego, y co-
 kolwiek obrzydliwego y kłamstwu czyni;
 ale wnidzie tylko ten do onego miastá, kto-
 ry mieć ná czele swoim będzie imię Bó-
 rankowe. Dusza tedy naša jest stworzona
 ná obraz Boski, w tym o człowiecze wszy-
 stá iákość twojá zawisła, bez tego jeste-
 nie, jesteś ziemią, y w ziemię się obrócisz.
 Czytam w Piśmie świętym/ w Kie-
 gách Królewskich/ iż Elizeus Prorok/
 gdy się go ródził Joram Król Izra-
 elski/ coby czynić miał będąc od Mo-
 abitów obleżonym: wielkim mu ser-
 cem odpowiedział. Quid mihi &
 tibi? vade ad Prophetas Patris tui
 & matris tuæ (scilicet Achab & Ie-
 zabel.) Et ait illi Rex Israel: Qua-
 re congregauit Dominus tres Re-
 ges hos, vt traderet eos in manus
 Moab? Dixitque ad eum Elizeus:
 Viuit Dominus exercituum in cuius
 conspectu sto, quod si non vultum

Libr: 6.
 Hex: 6. 7.

Lib: 1. Of-
 fit: 6. 49.

4. Regum
 3. Cap:

Iozaphat Regis Iudæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem. T coj [práwi] zá práwo maš zemna? idž do Prorokow Oycá twego y Mátki twoiey. Przysięgam przed Bogiem, gdybym się twarży Iozaphata, Krola Iudy nie wyszedł, ani bym cię słuchał, ani bym na cię weyrzał. Pátrzyćcie/ iż widział obraz białochwałski / y o wšem dyabelski w tym Krolu/ ták się nim brzydził; że nie tylko mu łaski iáskiey pokazać niechciał/ ále też ani weyrzec ná niego / odsyłać go do iego Prorokow. Vade ad Prophetas Patris tui. Idž do Prorokow Oycá twoiego. Jezeliż to Prorok był ták żarliwym o obraz Boga swego / że nie widząc go w onym Krolu Joramie / ále ráz rzezy widząc w nim obrazy dyabelskie/ jadney mu łaski nie tylko uczynić niechciał/ ále się y weyrzec ná nie^o wzbrańiał: Co rozumiecie/ iezeli Bog nie będzie żarliwszy o swoy obraz/ y o swoe ie podobienstwo/ ktore przy kręcie ś. wyrażił w człowieku? O záprawde/ kiedy przy śmierci nie obaczy w duszy ludzkiej obrazu y podobienstwa swiego; ále ráz rzezy obrazy y podobienstwo dyabelskie: nie tylko nie weyrzy ná to dusze/ to iest/ nie przymieiey do chwaly swoiey świętey; ále iey też rzeze. Vade ad Prophetas patris tui. Idž do Prorokow oycá twoiego. Widzs w tobie pyšnym/ obraz dyabla pyšnego: idž do Oycá twoiego dyabla. Widzs w tobie nieczystym/ obraz dyabla

nieczysteg: idž do Oycá twego dyabla nieczystego. Widzs w tobie gniewolnym / mściwym / obraz dyabla gniewolnego: idž do oycá twoiego dyabla gniewolnego. Widzs w tobie chytrym/ zdradliwym / obraz dyabla chytrého y zdradliwego: idž do oycá twoiego dyabla chytrého y zdradliwego. Jednym słowem/ grzeszny człowiecze: Vade ad Prophetas patris tui: idž do oycá twoiego dyabla/ ktorego obrazy ná tobie widzs. O iáská to ciáská będzie odprawa duszy ludzkiej: gdy iey Bóg za swoie nie przyzna/ y przeto od siebie/ od Krolestwa swego odrzuci! Sluchaymy o tym Ambrozego świętego. Graue est vt dicat de te Deus: non agnosco colores meos, nō agnosco imaginem meam, non agnosco vultum quem ipse formavi. Cis skac rzezy będzie, kiedyć Bog rzeze: nie znam w tobie málowania mego, nie znam w tobie obrazu mego, nie znam w tobie twarzy odemnie stworzoney. Nescio vos. Nie znam was: idžcie przez odemnie. Wšytkimi tedy silami stáraymy się o cnoty święte/ jebyśmy ták obraz Boží y podobienstwo iego ná sobie nosili; á żábym jebyśmy prawdziwie mówić mogli z Philippem świętým: Qui videt me, videt & Patrem meum. Kto mnie widzi, y Oycá mego widzi. Kto remu niech będzie cześć y chwala ná wieki wieczne. Amen.

Lib: 6.
Hexam:
cap: 8.

Ná Dzień Znalezienia Świętego

K R Z Y Ż A,

KAZANIE PIERWSZE.

Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum DEI. Ioan: 3.

Záprawde záprawde powiádam tobie, iezeli kto odrodzony nie będzie z wody y z Duchá świętego, nie może wniść do Krolestwa Bożego.

S Tárzy Poganie/ zwlaścía w światá celniejšy / bywali tego o sobie rozumienia/ że się z Bogow rodzili. Chyż ściánie Namilşy. X lubo to

ich rozumienie było fałszywe / iednak wielce im pożyteczne. Ták ábowiem piše Augustyn święty Lib. 3. de Civit. Dei, Cap: 3. Varro velle esse civitatis dicit, vt se viri fortes etiam si fal-

sum sit,

sum sit, ex Dijs genitos esse credant: ut eo modo animus humanus volut diuinę stirpis fiduciam gerens, res magnas aggrediendas pręsumat, audacius agat, vehementius; & ob hoc impleat ipsa securitate felicius. W arto (prawi) nauce, że ta Rzeczypo-
[polite] pożyteczna, aby się ludzie Krcer-
scy z Bogom porodzonymi rozumieli, aby tak animus ich wspiął się wysokim wro-
dzeniem do odwagi na rzeczy wysokie, do dokazania i wykonania rzeczy wysokich. A zrodzi Scypio/niechciał tej w ludzi osobie tracić opiniey/ że był z Bogom wrodzony: a to przeto/ żeby się tym był pobudzał do spraw Synowi Bo-
żemu przystoynych. A Alexander wys-
znawał/ iż mu to pomagało wiele do odważnych spraw/ iż się rozumiał bydz Synem Bożym. Chrzęścianie Tla-
milhy: fałsz to był y szczerę pochleb-
stwo/ żeby byli oni Poganie z Bogą sięktorego wrodzili. Ale to jest pra-
wda szczerą/ że my wszyscy ktorzy Chrzęst święty przyjmujemy/ z Boga się rodzimy/ Synami Bożymi przysposobionymi przez łaskę iestestmy. Tego bowiem z działyey Ewange-
lię dochodzimy. Amen amen dico vobis, nili quis renatus fuerit ex aqua & spiritu Sancto, non potest intra-
re in Regnum Dei. Zaprawde za-
prawde powiadam ci, jeżeli się kto nie-
odrodzi z wody i z Duchą świętego, nie-
będzie mógł wnieść do Królestwa Bo-
żego. Tymi słowy/ (według Doktorow śś.) dać znać Chrystus/ iż wszyscy ludzie Chrzęst święty przyjmujący/ rodzą się z Duchą świętego/ rodzą się z Bogą. Co y Jan ś. wyraził w liście swoim. Videte qualem charitatem ostendi vobis, ut filij Dei nominemur & si-
mus. O ludzie (prawi) uważajcie, iaka to nam Bog miłość pokazał, że nas Syna-
mi Bożymi uczynił. Toć Chrzęścianie Tlamilhy/ jeżeli Poganie/ rozumiejąc [a]cz fałszywie/ iż są Synami Bożymi/ tym się pobudzali do zacnych spraw y powinności Synom Bożym przystoynych; daleko więcej my/ będąc pra-
wodziwie Synami Bożymi/ mamy się tym pobudzać do spraw y powinno-
ści Synom Bożym przystoynych. A coż to są za sprawy? co za powinno-
ści Synom Bożym przystoynę? Po-

1. Ioh. 3.

Razie ta na terazmęszym Kazaniu bo-
dzie to tu cęci y chwale Bożey/ a tu
zbudowaniu naszemu.

S Prawy y powinności tego sy-
na Bożego/ człowieka Chrzę-
ściańskiego/ nięktore wylicza Bazyl-
ius święty/ in Moral: Reg: 80. cap: 21. Quid proprium Christiani? fides, quę per charitatem operatur. Quid proprium est eius, quę in proximo est, charitatis? utilitatem propriam non querere, sed utilitatem eius qui diligitur, cum animę, cum corporis. Quid proprium Christiani? mun-
dari ab omni inquinamento carnis & spiritus, & perficere sanctitatem, in timore Dei & charitate Christi, & nullam habere maculam atque rugam. Quid proprium Chri-
stiani? providere Dominum in con-
spectu suo semper. Quid proprium Christiani? quotidie ac singulis ho-
ris vigilare, & assidue paratum esse ad eam perfectionem, per quam pla-
ceat Deo. Quid proprium Christi-
ani? scire venturum esse Dominum horę illą, quą non sperat. Ktorą jest [prawi] powinność Chrzęściańskie-
go człowieka? wiara, która przez miłość sprawuje: Ktorą jest powinność tej, która jest przeciwko bliźniemu miłości? poży-
tku swego własnego nie szukać, ale pożytku dusze y ciała tego, którego miłujemy. Co jest za powinność Chrzęściańskiego czło-
wieka? bydz czystym od wszelakiey zma-
zy dusze y ciała, y pomażać światobli-
wość w bojaźni Bożey y miłości Chrystu-
sowej. Co jest za powinność Chrzęściań-
skiego człowieka? każdej godziny czuć, gotowym bydz nęzawołanie Pańskie. Co jest za powinność Chrzęściańskiego czło-
wieka? wiedzieć, że Pan tej godziny przy-
jdzie, ktorę się nikt nie spodziewa. Te y inne powinności Chrzęściańskiego człowieka wyliczają Doktorowie śś: ale krótko mówiąc/ y wszystkie powin-
ności w iedney zamykając; powin-
ność y zabawa Królewicowi niebies-
kiemu/ Synowi Bożemu/ Chrzęści-
ańskiemu człowiekowi/ nayprzystoyn-
ieysza iest/ miłość zawsze na Krzyżu. Tak naucza Chrystus/ tak y inisi Do-
ktorowie. Chrystus: bo mówi; Si quis vult venire post me, abneget se-
metipsum, & tollat crucem suam.

Matt: 16.

Kto

Serm. 26.
de Diab.

Kto (prawi) chce iść za mną, niech się
zaprzy samego siebie, niech bierze Krzyż
swoy na się. Tak naucza y Doktor
rowie święci. Augustyn święty tak
mowi. In Cruce per totam istam vi-
tam debet pendere Christianus: nō
enim est in hac vita tempus euellē-
di clauos: clauī sunt, praecepta iusti-
tiae. Na Krzyżu (prawi) przez wszystek
czas żywota swego, na Krzyżu ma wisieć
Chrześcianin: nie jest bowiem czas w
tym żywocie dobywać gwoździ z rąk na-
szych y z Krzyża: potrzeba zawsze tymi
gwoździami sprawiedliwości na Krzyżu
wisieć. A iż to jest zabawa synowi
Bożemu/ Krolewicomu niebieskiemu/
wielce przystoyna: dyskurssem Chry-
zostoma świętego dowodzi. Kiedy on
Krolewicz niebieski/ Syn Boży przys-
rodzony/ Chrystus Jezus na Krzyżu
wisiał/ iadowici Żydzi z niego się wra-
gać/ takim go argumentem z Krzy-
ża wabia. Si Filius Dei es, descende
de Cruce. Jakoby rzekli: Nie przy-
stoi Synowi Bożemu na Krzyżu wi-
sieć/ nie przystoi tak zelżywa śmierć
umierać/ nie przystoi tak wielkie bole-
ści cierpieć: jeżeli tedy Syn Boży/
toć masz zstąpić z tego Krzyża. Po-
wstaie przeciwko tym Żydom wielki y
wymowny Doktor Chryzostom świę-
ty/ tak dyskursuac: A owsem/ że był
Synem Bożym/ nie miał zstępować
z Krzyża: dowodzi (prawi) tego tak.
Krolewicomu niebieskiemu/ Synowi
Bożemu/ należała wojna z nieprzyja-
cielem/ iego była powinność biec się z
czartem przełstym/ on miał na Krzy-
żu zwoiować swoją potęę/ czartow-
ską pychę/ swoim wbostwem czartow-
skie łaskomstwo/ swoją cichością
czartowski gniew: zgolił swoimi cno-
tami czartowskie złości. Ergo non
debabam descendere de Cruce. Toć
nie miał zstępować z Krzyża: toć mu
przystąpiło wisieć na Krzyżu. Tego ja
dyskursu pożyczymy od złotoustego Do-
ktora/ sobie Krolewicu/ głowiec
Chrześcianśki dowodzi: że to twoią
przystoyna powinność na Krzyżu za-
wsze wisieć/ dowodzi tak. Krolewico
niebieski/ Synowi Bożemu przys-
posobionemu/ przystoi wojować/ z
nieprzyjacielem tryumfować/ wszystkim
się nalażdom iego sprzeciwiać: bo ie-

Mat. 27.

Serm. de
Passione

żeli Krolewicom światowym przy-
stoyna jest zabawa na wojne iachac/
z nieprzyjacielem się bić/ z niego try-
umfować: toć też y Krolewicomu
duchownemu przystoi z nieprzyjacie-
lem duchownym wojować/ iego zwy-
cieżać/ z niego tryumfować. Ale tak
jest/ iż zwyciężyć nieprzyjaciela/ z nie-
go tryumfować/ niemożemy tylko przez
Krzyż. Tak abowiem naucza Chryzo-
stom święty. Armemur inlupera-
bili hac Christianorum, armatura,
Cruce nimirum: hac erit tibi ba-
culus, hac armatura, hac turris in-
expugnabilis. Armumysie (prawi)
niezwyciężona Chrześcianśka armata, to
jest Krzyżem świętym: tena będzie ar-
mata, ten nieab. ta wieża. O tymże
uściżę rzetelnym/ poważnym Origenes. Homil. 8.
Intelligendum est, quod diabolus in Iosue.
victus est quidem & crucifixus: sed
iis, qui cum Christo crucifixi sunt.
Jakoby rzekli: ci tylko dyabła zwycię-
żają/ ci z niego tryumfują/ ktorzy z
Chrystusem na Krzyżu wiszą. Toć też
dy Krolewicomu niebieskiemu/ głow-
wiecowi Chrześcianśkiemu/ nie masz
przystoyniey iako na Krzyżu wisieć.
Spytasz: a iakoż to głowiec Chrze-
ścianśki ma na Krzyżu wisieć? Odpo-
wiadam: nie każdy ma wisieć na Krzy-
żu materialny/ iako Chrystus wisiał/ a
le każdy ma wisieć na Krzyżu duchow-
ny/ to jest/ każdy cnoty świętey ma i-
ako nawiścey przestrzegać. Tak wisieć
na Krzyżu naucza Augustyn święty.
Nunquid omnes Virgines, qui se-
quantur Agnum crucifixi sunt, ve-
nequantur? Numquid Paulus cruci-
fixus fuerat, cum dicebat: Mihi au-
tem ablit gloriari nisi in Cruce Do-
mini nostri Iesu Christi, per quem
mihi mundus crucifixus est, & ego
mundo. Hoc autem dicit, ut intel-
ligas, Crucem non ligni esse patibu-
lum, sed vitae virtutisque proposi-
tum. Czyli (prawi) wstanie Panny
ktore za Barankiem idą ukrzyżowane są?
czyli Panny ukrzyżowane były kiedy mo-
wił: Zachowaj Boże chęć pić mi się, tyl-
ko w Krzyżu lażysa Chrystusa, przez
ktorego mi świat ukrzyżowany, y ja
świātu. Mowił to tedy, aby rozumiał
przez Krzyż, nie drewniana subienica, ale
żywota y cnoty przedziwianie. Takie

Serm. 2.
de Iosue.Serm. 32.
de Sanct.

goż użyżowaniana nauca poważny
 Cassianus Lib: 4. Instit: Cap: 34. Sed
 fortē dicas, quomodo potest homo
 Crucem suam iugiter portare, &
 quemadmodum vivens quis posset
 esse crucifixus? Audi rationem bre-
 uiter. Crux nostra, timor Domini
 est; sicut ergo crucifixus quis non-
 iam pro animi sui motu membra
 sua quoquam mouendi vel conuer-
 tendi habet potestatem: ita & nos
 voluntates nostras ac desideria, non
 secundum id quod nobis suave est
 ac delectat ad praesens; sed secundum
 legem Domini, quo nos illa con-
 strinxerit, applicare debemus. Po-
 dobn (piarwi) spytaś, iako człowiek mo-
 że Krzyż swoy wstańcicznie nośić, abo iako
 żyć może być użyżowany? Sluchay
 krotko sposobu: Krzyż nasz, boiagz Pań-
 ska jest; iako tedy kto jest użyżowany
 członkami, wedle woli swoiey nie wła-
 dnie, y nie ma mocy tam ich obracać,
 gdzieby rozumiał: tak y my woli nasze, che-
 ci nasze, nie według tego, co nam smakuje,
 y co się nam podoba, ale według przyka-
 zania Pańskiego, które nas wiąże, pilnie
 obracać mamy.

A żeby kto nie rozumiał / że to
 tylko takim sposobem sami Zakonnicy
 cy na Krzyżu wisieć mają: sluchay Au-
 gustyna świętego na te słowa: Si quis
 vult venire post me, tollat Crucem
 suam; tak mowiącego: Siue vir, siue
 mulier, siue is qui praest, siue is qui
 alteri parer, & seruari vult, hanc in-
 grediatu r viam. Non enim admo-
 nitionem hanc, virgines audire de-
 bent, & maritatae nō debent: viduae
 & nuptae non debent; aut Monachi
 debent; & coniugati non debent;
 aut Clerici debent, & laici non de-
 bent: sed vniuersa Ecclesia, vniuer-
 sum corpus, vniuersa membra, per
 officia propria distincta & distribu-
 ta, audire debent. Wśelki (piarwi)
 człowiek, bądź to mąż, bądź niewiasta,
 bądź Pan, bądź poddany, bądź raskazuia-
 cy, bądź słuchający: jeżeli chce być zbá-
 wionym, niechay ta drogą idzie. Słow á-
 bowiem Chrystusowych: kto chce iść za
 mną, niech Krzyż swoy nośi; nie tylko
 Panny słuchac mają, á mężatki y wdowy
 nie mają: nie tylko Klericy słuchac mają,
 á laicy nie mają: ale wśytek Kościół, wśy-

tko ciało, wśytkie członki na którychkol-
 wiek urzędach będące, w którymkolwiek
 stanie żyjące, wśytkie á wśytkie żadnego
 nie wymuiac, pomienionego głosu Chry-
 stusowego słuchac mają. Zatem wśy-
 scy ludzie Chrześcijańscy na Krzyżu
 wisieć powinni.

Nie baw się tedy Chrześcijański
 człowiecze światowymi zabawami /
 strzeż się nieczystości / objazstwa / gniew-
 woś / y inśyich wśytkich grzechow;
 bo te zabawy tobie nie przystoi: ale
 się zabawiaj Krzyżem Chrystusowym /
 cnotami świętymi. Gdybyście wi-
 dzieli Królewicza Polskiego / á onby
 wziąwszy kompanię z woźnicami / z
 majsterzami / z háydukami / zgoła z
 ludźmi nayspodleyśymi: z nimiby za-
 siadał / kartę grał / z nimiby bestye opá-
 trował / pospoluby z nimi gnoie z stá-
 ien Pańskich wynosił: czylibyście mu
 nierzekli: Ty Naráśniesz Królew-
 czu / nie swoia to zaprawda rzecz z tak
 podła przedstawac kompanię / nie przy-
 stoi tobie z háydukami zásiadać / nie
 tobie to należy z woźnicami konie y
 inśe bestye opátrować / nie poćciwa
 to tobie gnoie z Pańskich stáien wy-
 nosić: twoiá ráczey rzecz na woyna
 iáchac / z Żetmány y Kawalery zaczy-
 ni przedstawac / tam konia we zbíoi do-
 siadać / tam się z Koronnym nieprzyia-
 cielem potylać / tam Wygryzny bronić /
 tam tryumfu z nieprzyiaciela sukac.
 Te są zabawy przystoyné synowi Kró-
 lewskiemu / te go zdober / te go zná-
 nienitym / przysienitym / y milym /
 wśytkiemu Królestwu czynia. Takéi
 zaprawda człowiecze Chrześcijański:
 wrodziles się przy krzcie świętym sy-
 nem Bożym / dosyć wielkiego / bo wie-
 cznego Króla: nie przystoi tedy zá-
 bawiac się spíawami podłych woźnic /
 háydukow / majsterzow / y inśyich
 podłych osób: ci woźnicy y osoby po-
 dle bestye opátrowiace / są homines a-
 nimales, ludzie bestyalscy / teorych za-
 bawy są objazstwo / nieczystość / py-
 cha / gniew / lákomstwo / y inne tym po-
 dobné wczynki: nie przystoi tedy tobie
 Królewicowi niebieskiemu objazstwo /
 nieczystość / pycha / gniew / lákomstwo /
 zázdrość / nienawisć bliźniego / y inśe-
 sym podobné wczynki. A przeto ty
 człowiecze Chrześcijański / wważając

zaczność

Hom: 47.
de divers.

Serm: 7.
de Natiu:
Domini.

Lib: de
Sect:

zaczność y godność prozienia twoiego/ nie masz się tymi sprawami zabawać. Pięknie ciś y gorącymi słowy o to napomina **Leo s. Papięz**. Agnosce **o Christiane dignitatem tuam**, & **Divinæ confors factus naturæ**, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire: memento cuius capitis & cuius corporis sis membrum: reminiscere, quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in Dei lumen & regnum. **Vznaway** (prawi) o Chrześcianańie godność twoją, y Boskiey sstańszyć się natury uczestnikiem, do stary się beśhalskiej podłości ladańska konwersacya y prośnymi sprawami nie wracay. Pamiataj ktoreyś głowy y ktorego ciała członek, przypominay sobie **Jeś**, wydarty z mocy ciemności, a przenieśiony iest do Boskiey światłości, y Boskiego krolestwa. **Temniey goraco** **Cyprian** święty takt każdego syna Bożego/ to iest Chrześcianańskiego człowieka/ wspomina. **Nunquam opera humana mirabitur**, quisquis se cognoverit **Filium Dei**: deijcit se de culmine generositatis, qui admirari aliquid post **Deum** potest. **Nigdy** (prawi) sprawami ludzkiemi bawić się nie będzie, ktokolwiek się będzie znał synem Bożym: straca się z wysokiej zacności, ktokolwiek co Boskiemu Synowi nie przystoynego czyni. **A daley tenże Doktor s. rzecz swota prowadzi**. Cum ergo sollicitat te caro, responde: **Filius Dei sum**, ad maiora natus sum, quam ut me ventris mancipium efficiam. Cum te tentat mundus, cum aurum & opes ostentat, responde: **Dei sum filius**, celestibus opibus destinatus; indignum ergo

est, ut terræ albæ aut rubræ punctum conlecter. Cum te dæmon invadit, cum honores & pompas promittit, responde: vade sathana in gehennam, absit, ut filium me efficiam diaboli, qui filius & hæres sum Dei: regno æterno natus, omnem terræ honorem pompamque, velut filium calco, & pedibus premo. **Gdy** ciś (prawi) człowiecze Chrześcianański ciato namawia do roskoszy, odpowiaday: **Synem Bożym iestem**, do większych wrodziłem się rzeczy, niewolnikiem y sluga brzucha sstać się nie mogę. **Gdy** ciś człowiecze Chrześcianański kusy świat, gdy ciś to y bogactwa swoje pokazuje, odpowiaday: **Synem Bożym iestem**, do niebieskich bogactw wrodziłem się, niegodna tedy rzecz, abym odrobiony biały, abo żoltey ziemię szukał. **Gdy** na ciś człowiecze Chrześcianański czt następuje, gdy ciś honory y pompy światowe obiecuje, majnym odpowiaday sercem: idź satanie do piekła, zachoway **Bo, e**, abym się miał czynić synem dyabelskim, którym się wrodził **Synem y dziedzicem Bożym**: wiecznemu Krolestwu wrodziłem się, wśelbi honor ziemski y pompę jego, iako gnoj poczytam, y nogami moimi deptę. **Tymi słowy nauczają pomienieni Doktorowie święci/ iż ty Krolewicu niebieski/ człowiecze Chrześcianański/ nie masz się bawić tymi światowymi ladańskimi zabawami: ale masz się zabawić sprawami wielkimi/ Krolewiczowi/ to iest Synowi Bożemu/ przystoynymi. Pozuway się tedy człowiecze Chrześcianański w twoiej powinności: To nam racy dąć Chryste Iezus, który żyjesz y królujesz na wieki wieczne. Amen.**

Ná Tenże Dzień Znalezienia

S. K R Z Y Z A,

KAZANIE W T O R E.

Dziś dzisiejszego obcho-
dziemy święto Znalezie-
nia Reżyja s. Chrześciana-
nie namilży. To nam też
podobno potrzeba dziś

Reżyjow szukać / y one znaydować:
Zaprawda nie potrzeba: pełno na tym
świecie Reżyjow/ w każdym stanie/ w
każdey zabawie/ każdego czasu/ Reżyj
znaydujemy. **Młodzieńiec** ieden py-
sał

Sf 2

cal So

eal Sokratesa / powiedz mi Filozofie
 co mam czynić: czyli sie mam ożenić/
 czyli żamiechąć? Odpowiedział mądry
 Filozof: Vtrumcunque feceris, poe-
 nitabit. Jakoby rzekł: zgola niewiem
 coć mam radzić: jeżeli sie ożenisz/ be-
 dzieś tego żałował: bo będzieś miał
 Krzyż/ponieważ cum mulieribus in-
 cundē vivere non possumus: Z nie-
 wiastami wesoło mieszkac, rzecz prawnie
 niepodobna. Jeżeli sie też nie ożenisz/
 będzieś tego żałował: bo mulier iest
 malum necessarium. Zła, ale potrze-
 bna. Co Sokrates iednemu młodzień-
 cowi w iedney powiedział okazyey/ to
 my każdemu człowiekowi/ w każdej ok-
 azyey odpowiedzieć możemy. Quid-
 quid feceris, poenitebit. Czyi co
 chceś / obierz sobie żywor iaki chceś/
 żałować tego będzieś. Pytali sie mło-
 dzieńiec: Czy mam byc żołnierzem/
 czyli nie? Odpowiedzieć mu możemy:
 Quidquid feceris, poenitebit. Be-
 dzieśli żołnierzem/ będzieś tego żało-
 wał: bo sie wczasow / wygod / y do-
 mowych piechot pozbawisz / a ran / y
 niezdrowia nabędzieś. Nie będzieśli
 żołnierzem/ żałować także będzieś: bo
 ia sławę nie zarobisz/ Rzeczypospolitey
 sie nie przysłużyś/ domatorem zwany
 będzieś/ ba y z ubogich sie chłopkow
 nie spanoszyś. Pytali sie ieszcze: czy
 mam byc kupcem/ czy nie? Odpo-
 wiedzieć mu możemy: Quidquid fe-
 ceris, poenitebit. Będzieśli kupcem/
 będzieś tego żałował: bo wiele prac/
 kłopotow / w drogach niebezpieczeń-
 stwa/ osutania/ zdrady cierpieć mu-
 szisz. Nie będzieśli kupcem/ będzieś
 tego żałował: bo zyskow/ zarobkow/
 a z tym bogactw / mieć nie będzieś.
 Jeżeli sie ieszcze spyta: Czy mam byc
 Kiedzem/ czy nie byc? Odpowiedzieć
 możemy: Quidquid feceris, poeni-
 tebit. Będzieśli Kiedzem oziębłym/
 będzieś tego żałował: bo sie pozbaw-
 ić musisz rostkowy ciała/ pompy swia-
 towey/ wielakiey dobrej myśli: gdyż
 to wszystko Kiedzu nie przystoi. Nie be-
 dzieśli też Kiedzem/ będzieś tego ża-
 łował: bo w takiej części ludzi nie be-
 dzieś/ bo cię skto na skute chleba robić
 musisz / bo w ubóstwie zostawac be-
 dzieś. Jeżeli ieszcze spyta: Czy mam
 byc Przelozony/ czy nie byc? Quid-

quid feceris, poenitebit. Podeymieś-
 li sie Przelozenstwā/ będzieś tego ża-
 łował: bo sie naráżisz na zazdrości/
 na nienawiści/ na hemtanie przeciwko
 sobie/ na rozmaite frasunki y kłopoty.
 Nie będzieśli też Przelozony/ będzieś
 tego żałował: boć będzie nie miło/ że
 toba mnieys i y mniey godnieys i za-
 dzo/ że głowa krzyża/ że cię sobie le-
 ce waży. A tak wszelkiemu człowie-
 kowi radzaceму sie w jakimby stanie
 miał żyć/ odpowiedzieć mu możemy.
 Quidquid feceris, poenitebit. W iak-
 imkolwiek stanie żyć będzieś/ będzieś
 tego żałował: bo w każdym znajdzieś
 swoje Krzyże/ to iest/ rozmaite utrapię-
 nia. Kiedy tedy pełno Krzyżow na
 świecie/ tak/ iż ich nam dnia dzisiey-
 szego znaydować nie potrzeba: coż
 tedy dziś przy Znalezieniu Krzyża ś.
 czynić będziemy? Submy/ znosmy
 wszystkie Krzyże tego świata/ponieważ
 nam sie też bardo przyprzykają. A iakoż
 tego dotkamy? Wiećia/ iż kiedy w
 iakiey Rzeczypospolitey wiele sie zleg-
 dzieie; iniegi sposobu wytorzenie zle-
 go nie maś/ tylko Authora/ Inwentor-
 a wszystkiego zlego znalesc / y onego
 zniesc: tym samym wszystko zle zmie-
 sione zostac. Tak y nam jeżeli chce-
 my wszystkie Krzyże zniesc z tego swia-
 ta / potrzeba nam dowiedziec sie/ co
 iest za Inwentor/ co za Author wsty-
 tlich Krzyżow naszych/ aby tak za znie-
 sieniem tegoż/ wszystkie sie Krzyże z teg-
 o swiata zniosty. Wisc ia wam tedy
 na terazniemych Kazaniu pokaza te-
 go Authora y Inwentora wszystkich
 Krzyżow naszych. Będzie to wszystko
 tu czei y chwale Bożey / a tu zbudo-
 waniu naszemu.

Sługo nie bawiac: Author y
 wynalezca Krzyżow iest/ samo-
 je człowiek grzeszny. Cześcienie
 Namuszy. Dowodze tego naprzod
 tak. Kiedy teo drzewo materjalne
 długie poloży/ y tym samym da okā-
 zys drugiemu człowiekowi/ że na tym
 długim drzewie poloży lignū trans-
 uerlum, to iest/ poloży drzewo po-
 przeczne/ y tak sie Krzyż materjalny
 ostanie: pewna rzecz/ iż ten ktory po-
 lożył długie drzewo/ y tym dał okāzys
 drugiemu/ że też polożył transuerlum
 lignum, poprzeczne drzewo/ pewna

mowie iest/ że ten iest Authorem tego
 Krzyża materjalnego; gdyżby ten był
 inaczey nigdy nie stanał. Toć tedy kto
 poloży drzewo iedno długie duchow-
 ne/ y da tym samym okazya temu
 infemu/ że na tym drzewie poloży li-
 gnum tranfuerfum, drzewo duchow-
 ne poprzeczne; y tak się Krzyż duchow-
 ny aſtanie/ to iest/ cieſkie utrapie-
 nie; pewna mowie rzecz/ że ten który
 polożył drzewo długie/ y dał okazya iż
 położono poprzeczne/ iest Authorem
 tego Krzyża duchownego. Ale tak iest/
 że człowiek grzeſzny kładzie drzewa du-
 chowne długie/ to iest/ delideria, pra-
 gnienia/ chęci ſwoie do różnych rze-
 czy; y tym ſamym daie okazya inſym
 ludziom/ że kładą ligna tranfuerſa,
 drzewa poprzeczne/ to iest/ przeſzkody
 do otrzymania tego/ czego grzeſzny
 pragnie; a ztym zaraz aſtaie się Krzyż
 duchowny/ to iest/ utrapienie. Toć
 tedy grzeſzny człowiek iest Authorem
 y przyczyna wſhytkich Krzyżow ſwoich.

Jż człowiek grzeſzny kładzie drze-
 wa długie/ to iest/ delideria, pragne-
 nia/ y chęci ſwoie; y tym daie okazya
 że inni kładą lignum tranfuerſum;
 iſtańna rzecz. Ambicioſus, człowiek wy-
 nioſły/ pragnie ſerdecznie godności/
 honorow tego ſwiata/ ſtaraſie o nie
 wſhytkiemu ſpoſobami; y tym daie oc-
 kazyę/ że mu konkurrenci albo nieprzy-
 iaciele kładą lignum tranfuerſum;
 to iest/ przeſzkoda do godności; z cze-
 go zaraz Krzyż/ to iest/ utrapienie w ſer-
 cu tego grzeſznika poſtaie. Auarus,
 człowiek lakomy/ kładzie drzewo dłu-
 gie/ to iest/ pragnienie ſwoie wielkich
 bogactw/ pragnie okolo tego we dnie
 y w nocy; y tym daie okazya inſym/
 że mu położy lignum tranfuerſum,
 kiedy go okradną/ albo ſpalą/ albo oc-
 czarują/ albo dobrą inſym ſpoſobem
 po wydzierają; z czego zaraz poſtaie
 w ſercu iego Krzyż/ to iest/ cieſkie utra-
 pienie. Luxurioſus, człowiek wſhete-
 czny/ położy drzewo długie/ pragnie-
 nie iakiey oſoby wrodziwey/ poſyla po-
 dárunki/ ſtroi ſie/ ciągnie ſie/ ſadzi ſie;
 y tym daie okazya/ że mu kto położy
 lignum tranfuerſum, przeſzkodzi mu
 w zamiſłach iego; z czego zaraz po-
 ſtaie Krzyż w ſercu iego/ bo melan-
 cholia ſroga. Człowiek ſwiatoſy/

położy długie drzewo pragnienia ſwo-
 iego/ pragnie aby ſynaczek iego dorost/
 aby zoſtał wgonym; a potym żeby zo-
 ſtał Proboszczem bogatym/ albo Bi-
 ſkupem wielkim; aliaſi ſynaczek po-
 loży lignum tranfuerſum, gdy ſie a-
 bo polotruię/ albo ſie nie wzy/ albo ſo-
 bie inſy ſtan obierze/ albo mu też kto
 do promocyey przeſzkodzi; z czego za-
 raz Krzyż w ſercu Wycoſkim poſtaie-
 ie/ to iest/ utrapienie wielkie. Toż ſie
 o wſhelkim inſym człowieku grzeſnym
 mowie moze/ że kładzie ligna longa,
 drzewa długie/ to iest/ wielkie y ſerde-
 czne pragnienie rzeczy ſwiatoſey; y
 tym daie okazya/ iż ponuntur ligna
 tranfuerſa, iż mu przeſzkody do tego
 czego pragnie/ rozmaici kładą. Toć
 też y ſam grzeſny człowiek iest Autho-
 rem y przyczyna Krzyżow ſwoich. Po-
 twierdzam dyſkursu tego Piſmem 6.

Jaśnie Aſtoſol ſwiety mowi:
 Cupiditas eſt radix omnium malo-
 rum. *Chciwość albo pragnienie iest po-
 czatkem wſſſkiego złego.* Jakoby
 rzekł; iż ludzie długie drzewo pras-
 gnienia ſwoiego w ſercu ſwoim zakla-
 dają/ przeto niezliczone Krzyże mają.
 Kiedy oni ſludzy Króla Aſſwera po-
 ſtrzegli/ iż ſie Król rozgniewał na A-
 maną/ rzekli do Króla: En lignum
 quod parauerat Mardocheus, qui
 locutus eſt pro Rege. *Oto (prawi)
 drzewo w domu Amanowym, które zgo-
 tował dla Mardocheuſa. Tę to Król:*
 Appendice eum in eo. *Obieście go
 na nim.* Co to iest proſe? czy mało
 miał Król drzewa z ktoregoby ſubie-
 nica wrobiona była? Czemuz tedy nie
 kaze wrobić dla niego ſubienice/ ale
 na teyże ſubienicy/ ktora ſamże Aman
 zbudował/ y w domu ſwoim poſtawił/
 roſkazuje go obieſcić? Tętemnicą w
 tym wielka była; Dano bowiem tym
 znać/ iż on ſam Krzyż ſwoiego był Au-
 thorem; zbyteczne części pragnienie po-
 lożył w ſercu ſwoim/ y dał tym okazya
 że Mardocheuſ położył na tę długim
 drzewie lignum tranfuerſum, przeſzkoda do
 honoru; y takci Krzyż ſtanał/ na który
 zawieſzony zoſtał; przeto też na mâte-
 ryalnym od ſiebie zbudowanym wieſeć
 muſiał. Toż ſie y ze wſhytkimi inſy
 mu grzeſnikami dzieie/ nigdy Krzyż
 nie cierpi/ tylko ten/ który ſobie ſami

1. ad Tim.
 6. cap.

Eſther 7.

Powtore/ tegoż dowodzi tak. Wszystkie przypadki/ wszystkie zlerze-
zy/ ktorekolwiek Pan Bog na glo-
wieka przepuszcza; bądź to wbostwo/
bądź choroby/bądź nieszczęścia/bądź nie-
roztwo/ bądź śmierć/ y inſety m po-
dobne/ same z siebie krzyżami nie są:
to jest/ same z siebie/ głowieka trapić
mocy nie maia: ale wszystkie moc do
trapienia od grzechu biora. Toć to
będzie Authorem grzechow/ ten be-
dzie Authorem wszystkich Krzyżow.
Ale tak jest/ iż głowiek grzeszny jest
własna swola Authorem wszel-
kiego swego grzechu. Toć tedy gło-
wiek grzeszny jest Authorem wszystkich
Krzyżow swoich. Iż wszystkie przypad-
ki/ rzeczy ktore się zdadza bydy złe/ są-
me z siebie nie są Krzyżami/to jest/ nie
maia mocy trapić głowieka; ale to
moc z grzechu biora/ dowodzi: a na-
przód fundamentem Filozoficznym.
Nauczają Filozofowie/ że Acciden-
tia non operantur., nisi in virtute
Substantiz. Przypadłości nie sprawić
nie mogą, tylko mocą substanczy: Jako
to na przykład/ ogień grzeie przez cie-
pło/ a ciepło iako samo przez się bydy
nie może/ tak ani grzać może: woda
także chłodzi przez zimno/ a samo się
zimno przez się/ iako bydy nie może/ tak
ani chłodzić może: mówią bowiem
ciż Filozofowie/ Actiones sunt sup-
positorum. Ale tak jest/ że grzech jest
substancją wszystkich przypadków/ to
jest/ rzeczy/ ktore się zdadza bydy złe.
Toć wszystkie przypadki non agunt,
nie trapią głowieka/ tylko in virtute
substantiz, mocą grzechu. Toć od
grzechu maia to/ że są krzyżami/ że do-
kuczają głowiekowi. Ze grzech jest
substancją/ od ktorej biora moc do
trapienia wszystkie rzeczy/ ktore się zda-
dza złe: dwoiako dowodzi. Naprzód
tak: Ze wszystkich tych przypadłości/
nawgorſza y nayszłaśliwsza jest śmierć;
iako wszyscy dobrze wiemy. Ale śmierć
od grzechu ma moc do trapienia: mo-
wi bowiem Apostoł święty, Stimu-
lus autem mortis, peccatum est.
Będziec [prawi] śmierci, grzech jest.
Toć tedy grzech jest substancją/ od
ktorej wszystkie złe rzeczy do trapienia
głowieka moc swoją biora. Tegoż po-
wtore dowodzi. Gdzie grzechu nie-

ma; to jest/ gdzie głowiek jest spra-
wiedliwy/ tam żaden przypadek/ ża-
dna rzecz/ ktora się zla głowiekowi
zda/ Krzyżem głowiekowi nie jest: to
jest/ namniej go nie trapi. Toć tedy
jeżeli tego trapi/ od grzechu to pocho-
dzi/ grzech tego przyczyna. Iż gdzie
grzechu nie ma; / gdzie głowiek jest
sprawiedliwy/ tam żaden przypadek
Krzyżem nie jest/ nie trapi; dowodzi
y Piśmem świętym/ y z Doktorow/ y
z Filozofa. Co się tnie Piśma świę-
tego. Piotr święty w liście swoim/
tak do Chrześcian piſe. Quis est qui
vobis noceat, si boni amulatores
fueritis? To jest: Ktoż wam Krzyż
zadac/ kto was utrapic może/ jeżeli
żarliwymi o cześć y przykazanie Bo-
skie będziecie? Co to jest proſa/ że s.
Piotr mówi/ żarliwego o cześć Bożą
nie utrapic nie może? Gdyby był
rzekł; cichego/ spokojnego/ dobrotli-
wego/ pokornego/ nie utrapic nie
może; nie dziwowałbym się tej mo-
wie: gdyż te cnoty głowieka y wſhy-
stkich łochanym/ wdzięcznym/ y mi-
łym czynia; ażatym te cnoty maia-
cego/ nie utrapic nie może. Ale żar-
liwi o cześć Bożą/ o obserwancya man-
datow Boſkich/ o Boże moxy iako by-
wają y ludzi w nienawiści! O iako
przeciwko sobie ſemrania/ powstawia-
nia/ prześladowania doznaną! Ja-
śna rzecz na Protokach świętych/ kto-
rych/ iż się wymowali o cześć Bożą/ o
obserwancya mandatorow Boſkich/ nie
tylko prześladowano/ ale też y okru-
tne zabuano. Czemuż tedy Piotr s.
mowi; Quis est qui vobis noceat, si
boni amulatores fueritis? Niemaj,
niemaj takiego, który by was utrapic, ie-
żeli żarliwymi o cześć Bożą y obserwan-
cyz mandatorow jego świętych będziecie.
Ta zaprawda przyczyna Chrześciance
namilſzy nauki Piotra świętego/ iż
choć niezliczone nienawiści/ prześlá-
dowania/ y same śmierci żarliwych o
cześć Bożą pokryć często będą; prze-
cis ich jednak namniej nie utrapia;
si boni amulatores, kiedy dobrymi/
sprawiedliwymi/ cnotliwymi/ to jest/
bez wszelkiego grzechu zostawac będą.
Sluchajmy o tym y Doktorow świę-
tych. Chryzostom święty tak naucza

1. Petri.
3. Cap.

1. Cor.
5. cap.

Homil. 5.
ad pop. An.

quo ge-

Mat. 27.

quo generosum virum cogat contristari? Auferet pecunias; sed habet in coelis diuitias: patriam eiiciet; sed in coelestem ciuitatem mittet: vincula iniiciet; sed habet conscientiam solutam, & exteriorem non sentiet catenam: interficiet corpus; at iterum resurget. Et sicut cum umbra pugnās, & aërem verberans, percutere poterit neminem: sic & cum iusto pugnans, cum umbra tantum pugnat, & vires suas dissoluit, & nullam illi plagam infligere poterit. *T coż kto moze (prawi) uczynić, czymby możnego człowieka utrapił? Wjdrze pieniądze; nie utrapię go tym, bo on ma bogactwa w niebie: z Ojczyzny go wyjenie; nie utrapię go tym, bo go tym samym do niebieskiej Ojczyzny pśle: wrzucę go do więzienia; nie utrapię go tym, bo ma sumienie wolne: zabije ciało; nie utrapię go tym, bo y to zmartwychwstanie. Zgola iako ten który z cieniem się bije, iako ten który wiatr uderza, nikomu nie dokuczy, nikogo nie uderzy: tak ten, który z człowiekiem sprawiedliwym, to jest, bez grzechu będącym, woiwie; z cieniem się bije, sam się nieborak wyjła, morduie: a sprawiedliwemu żadney plagi, żadnego utrapienia nie zadacie. O tymże Grzegorz. Nazywajenski. Duo hac arripit & superari nequeunt, Deus, & Angelus: tertium est Philosophus. In materia, materiae expertus, in corpore, incircumscriptus; in terra celestis, in passionibus impassibilis, omnibus rebus vinci se facile cedens, praeterquam animi magnitudine. Et eo ipso quod vinci se patitur, eos qui superiores sibi esse videntur, deuincens. *Te (prawi) dwie rzeczy Bog z Anjot, zwyciężają b dż nie mogą: trzecia rzecz, jest, cnotliwy człowiek. Ten w ciełe będąc ciata nie ma; w ciełe nieograniczony, na ziemi niebieski, w mukach niecierpiący, we wszystkich się zwyciężyć dopuści, wyjawy w cnotcie: y tym samym, w czym się zwyciężać dopuści, moźniejszych nad się zwycięża. Tymi słowami znać ci Doktorowie świeci; i sprawiedliwego / bez grzechu będącego / nie nie zaśnuć / nie mu Krzyżem nie jest; bo on wshytko moźnie y cierpliwie z miłości ku Bogu znosi.**

Najostateczniej tegoż Philosophi Seneki nauka. Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cardii vel teri potest; sed incurrentia vltio retundit: ita sapientis animus, solidus est, & id roboris colligit, vltiam tutus sit ab iniuria, quam illa quae retuli. *Iako (prawi) niektórych kamieni twarłosć y nieujytkosć jest taka, iż ani się przeciąć, ani wyśować, ani śłuc, żadna miara nie dopuścza; y wshytkim wshytką rzecz, uderzającą od siebie odbija: tak cnotliwego człowieka serce, od żadney y najcięższej rzeczy na świecie, utrapienia albo krzywdy cierpieć nie będzie. Toć tedy pomyśl y według Pisma świętego y według Doktorów świętych y według Filozofa / sprawiedliwy człowiek / to jest / bez grzechów będący / żadnego Krzyża / żadnego utrapienia na sercu cierpieć nie może: przeto / iż niczego nie pożąda / tylko wedle woli Bożej; a wshytko z ręką Bożich chętnie przyjmie: toć mowa iasnie zaś tym idzie / iż grzech / niezgadżanie się z wola Bożą / jest causa adaequata, iest wshytką przyczyną / wshytkich Krzyżów ludzkich. A z tym iasną rzecz / iż grzeszny człowiek / będąc Authorem y Inuentorem grzechów / jest też Authorem y Inuentorem wshytkich Krzyżów swoich.*

Otożem wam pokazał Authorem y Inuentorem wshytkich na świecie Krzyżów. Chcecie li tedy wygubić z świata wshytkie Krzyże wasze / znieście z świata tego Authorem / grzesznego człowieka: to jest / nie grzeszcie / a Krzyżów mieć nie będziecie. *Narzekala niegdy ziemia y plakała mówiąc: Nie śkety mnie / że tak wiele synów moich na świecie Krzyżują / tak wiele na synubienicy wieśnią. Pytano tedy / a coż to, za synowie twoi? Odpowiedziała: Ludzie. Każdy bowiem człowiek mówi z Jobem: Nudus egressus sum de vtero Matris meae (scilicet terrae) & nudus reuertar illuc. Nigim wyszedł z żywota Matki mojej, (to jest z ziemi) y nigim się do niej wrocę. Ta to rzeczono ziemi: A czemuż ty ziemio rodziś drzewa na Krzyże y synubienice? nie rodź ty drzewa / a nie będziesz*

Job 1: cap.

dzie

dzie krzyżom ani subienic / na krzyżachby synom twoich wieszano. Toż ia do ciebie grzeszny głowiecze mówić moge: Boleieś na to. y narzekaś / i serce twoie / dusza twoja / krzyże różne na świecie cierpi: darmo narzekaś. Nie rodź ty sam drzewa złych chęci twoich na krzyże / a krzyżom nie będzie. Cierpi serce twoie krzyż / utrapienie wielkie / że ciś na honory / godności / y wrzedy nie promowia: nie kładź ty długie drzewa w sercu twoim / to jest / pragnienia godności / y honorom na tym świecie: choć kto będzie chciał tranluerlum lignum, ponera, choć ci przeszkodzi do honorom y godności / nie będzie przecie krzyż / to jest / utrapienia w sercu twoim. Nie poładay ty długiego drzewa / to jest / pragnienia bogactw w sercu twoim: choć kto będzie chciał położyć lignum tranluerlum, to jest / choć ci kto przeszkodzi do nabycia bogactw: nie powstanie przecie krzyż / to jest / utra-

pienie w sercu twoim. Nie poładay drzewa długiego w sercu twoim / to jest / nie pragnij światowej pociechy z dzieł twoich: choć kto położy lignum tranluerlum, choć ci kto przeszkodzi do tych pociech: nie powstanie jednak krzyż / to jest / melans cholra w sercu twoim. Jednym słowem: Nie miej żadney żądze nieporządney w sercu twoim / a nie ciś nigdy nie zaśmuc / krzyżu żadnego mieć nie będzieś. Tak bowiem powiedział święty Pogancki Filozof Seneca. Qui desideria sua claudit, cum loue de felicitate contendit. Kto (piąwszy) serce nieporządne żądze swoje wyrzuć, tak jest szczęśliwy, iako Bóg; tak go nie zaśmuci, iako Bóg samego. Komuśkolwiek tedy przyjrza się Krzyż na tym świecie / znosć ie pomianionym sposobem. Co nam cież dąć Chryste iż żył, który żył i y królował na wieki wieczne. AMEN.

NA DZIEN S. STANISŁAWA Biskupa Krakowskiego, Męczennika Chrystusowego.

KAZANIE PIERWSZE.

Ego sum Pastor bonus. Ioan: 10.
Iam iest Pasterz dobry.

Kiedy Biskup ma być dobrym Pasterzem owieczek swoich: a nie tylko Biskup / ale też każdy głowiek Chrześcijański ma być dobrym Pasterzem bliźnich swoich. Chrześcijanie Namulhy. Ma być każdy Biskup Pasterzem dobrym: bo temu rzeczone. Pasce oues meas. *Pasce oues meas.* Ma być y każdy głowiek Chrześcijański pasterzem dobrym bliźnich swoich: Bo vnicuique Deus mandauit de proximo suo. *Kjdemu Bóg zlecił pierza o bliźnim swym.* A potrzeba wiedzieć / że nie każekolwiek dobroć / ma być y Biskup / y każdy głowiek Chrześci-

jański / Pasterzem dobrym: ale ma być dobroć Diuiną, dobroćią Boską / Pasterzami dobrymi: to jest / dobroć ich ma być podobna dobroći Boskiej. Jakiem się to pokazuje z dzieł świętych Ewangelii. Gdy abowiem Chrystus Pan naucza uczniow swoich / iako ma być pasterzami dobrymi; nie koraćkolwiek dobroć przed ich oczyma kładzie / ale dobroć swoją Boską / mówiąc: Ego sum Pastor bonus. *Iam iest Pasterz dobry.* Lecz w czymże to prosić się dobroć Pasterzom owieczek Chrystusowych / ma być podobna dobroći Boskiej? Krotko odpowiadam: ma być podobna in principio, w początku dobroći; ma być

podo-

podobna in Obiecto moriuo, to jest/ w rzeczy ktora do tey dobroci pokus-
dza i ma bydz podobna in Proprie-
tate, w wlasności tey dobroci. Po-
kaze to wszystko na terazniejszym Ka-
zaniu: a przytym iako dobroć dzisiey-
szego dobrego Pasterza Stanisława
świątego/ była podobna dobroci Bo-
skiej/ obaczemy. Będzie to wszystko
tu części y chwale Bożej / a tu zbudow-
waniu naszemu.

Iz **Q**uod in Principio, w po-
czątku dobroci/ ma bydz do-
broć Pasterzow ludzkich/ podobna do-
broci Boskiej: dowodzą tak. Prin-
cipium bonitatis Divinae, est actus
purus. Początek z którego płynie do-
broć Boska/ jest rzecz przeczyszcza. Iz bo-
wiem według Theologow/ dobroć jest
attributum Dei, iakoby wlasność Bo-
ska: idzie z tym/ iz iako wszystkie at-
tributa/ wszystkie wlasności Boskie /
płyną ab Actu puro, to jest/ ab Essen-
cia Dei, od istności Boskiej: idzie
mowa z tym/ iz y bonitas, dobroć/
płyną ab Actu puro, od rzeczy przes-
czyszczej/ od istności Boskiej: żadney
niedoskonałości nie przysmuszający.
Ale tak jest / że też dobroć Pasterzow
ludzkich/ to jest/ staranie się o zbawie-
nie owieczek y bliznich swoich / ma
płynąć y pochodzić ab Actu puro, od
człowieka swoim sposobem przeczyszc-
go/ niedoskonałości/ to jest/ grzechow
nie mającego. Toć tedy dobroć Pa-
sterzow ludzkich/ to jest / staranie się
o zbawienie owieczek/ ma bydz podob-
na nieiako in Principio, w początku
swoim/ dobroci Boskiej. Iz dobroć
Pasterzow ludzkich/ to jest/ staranie się
o owieczki / ma pochodzić ab Actu
puro, to jest/ od człowieka grzechami
nie zmażanego i y figura Pisma świę-
tego/ y wyraźnym Pismem świętym/
y z Doktorow świętych dowodzą.

Co się tćnie Figury Pisma świę-
tego. Czytam w Księgach Rodzaju: iz
Pan Bog dla grzechu Adamowego
przeklina ziemię. Quia audisti vocem
uxoris tuae, & comedisti de ligno,
ex quo praeceperam tibi ne come-
deres, maledicta terra in opere tuo.
Zes (prawi) słuchaj głosu żony twojej, y
pojmajes z drzewa zakazanego, przeklęta
ziemia w pracy twojej. Co to jest pro-

szę? Jeżeli na wskazywanie człowieka zie-
mia przeklina/ czemuż też wody nie
przeklina? Jeżeli dlateż ziemia prze-
klina/ iz człowiek był z ziemię uczynio-
ny, pewna rzecz/ że y bez liquoru/ bez
wody/ nie był uczyniony: bo jeżeli z
gliny uczyniony/ musiała ta glina
mieć swoje wilgotność. Jeżeli ziemia
dlatego przeklina/ że drzewo które by-
ło przyczyna grzechu/ wrodziła: pe-
wna rzecz/ że go bez humoru/ bez wo-
dy nie wrodziła. Toć tedy iako ziemia/
tak y woda przeklećwa/ podlegać
miała. Czemuż tedy Pan Bog ziemię
wyśko przeklął/ a wody bynajmniej?
Długiemu się dyskursami nie bawiąc/
poważny *Alcimus* z tego przyczyna
daie. Terrae maledictur, non a
quo; quia in aquis erat peccatum.
abluendum, de fructu terrae contra-
ctum. Jakoby rzekł ten Doktor: od
wody Chrztu świętego miało pocho-
dzić obmycie przeklećwa/ to jest/ zma-
żanie grzechow Adamowych: nie mia-
ła tedy woda podlegać przeklećwu/
które sama znoić miała. Takż przy-
czyna wpatruie poważny *Tertullianus*,
czemu *Spiritus Domini* ferebatur
super aquas, czemu się Duch święty
wieszał nad wodami? Nam & tene-
brae totae adhuc sine cultu/ yderum
informes, & tristis abyssus, & terra
imparata, & caelum rude; solus li-
quor semper materia perfecta. Jaki-
żoby rzekł ten wielki y stary Doktor:
Inse żywioły grzechow nie znoszą, przeto
mniey im to srodzi, że ciemnościami/ to-
re znać grzechy, respeccone są. Ale wo-
da/ semper materia perfecta, zawsze
miała bydz przeczyszcza: bo nieżyłości,
to jest grzechy, znoić miała: y ludzom
cnoty przynosić. Jeżeliż to tedy woda
od początku świata miała bydz actus
nieiako purus, nie miała żadnemu
przeklećwu/ żadnym ciemnościami
podlegać/ przeto/ iz od niej oczyszcze-
nie grzechow pochodzić miało: Toć
też ponieważż też od pasterzow ludz-
kich/ przez ich napominania y strofo-
wania y nanki/ ma pochodzić oczys-
zczenie od wszelakich grzechow: idzie
z tym/ iz każdy z tych Pasterzow/ ma
bydz nieiako actus purus, ma bydz Pa-
sterz każdy sam przeczyszczytym/ to jest/ za-
dnym grzechom nie podlegającym.

De Baptis-
mo. 3.

Genes. 3.

Co się tnie wyrażnego Pisma 4.
Czytam w Księgach Krolewskich / iż
Joab Hetman Dawidow / pogubiwszy
nie mało ludu / dobywając miasta i
dnego Ammonitow; posłał do Da-
wida / dając mu znać o porażce. Gdy
posłał Krolowi ta nowina przynosi /
furywieście Krol na Joab / i takoby na
nieczemnego Hetmana / który tak wies-
le ludu w śturmie porządził: alicsi on
posłał widząc Krola rozgniewanego /
tęczy: Etiam terius tuus Vrias He-
thas occubuit. Krolu, y sługa twój
Vrias Hetmanczyk poległ. Alicsi Dawid
to wysławszy zamilkł / furey przestał /
strofować Joab / zaniechał: y owsem
pisać do Joab / nie tylko go nie stro-
fował / ale też ani mu nie. Non te fran-
gat ista res, varius est enim euentus
belli. Niech cię ta porażka nie turbaie,
takci to na wojnie być musi. A czemuż
to prosił Dawid / wysławszy że Vrias
zabity poległ / zamilkł / y nie napomi-
nał ani strofował Joab? Wie dzim:
tego to bowiem sprawcą była / że Vrias
zabity: on go kazał postawić na
miejscu niebezpiecznym / aby tak był
zginął. Ponito Vriam ex aduerso
belli, ubi fortissimum est praelium,
& derelinquit eum, ut percussus
intereat. Widząc tedy Dawid impu-
ritatem, nieczystość sumienia swo-
iego, nie taie / ani strofował Joab / z
tego nieczemności: wiedząc / iż ten
Przełożony / ten Pasterz / trudno ma
poddanych swoich z występku napo-
minać y strofować / który sam non est
actus purus, który się także w grze-
chach y niedoskonałościach poczuwa.
Sluchamyś o tym y Doktorow 4.
Gregorz święty tak naucza. Mun-
dus esse a vitijs debet, qui aliena
curat corrigere: querens tantò
perspicacius alijs fugienda videt,
quanto hoc ipse per scientiam & vi-
tam celerius declinat. Quia nequa-
quam purè in membro maculam
considerat oculus, quem pulvis ob-
tenebrat: & superiectas sordes ter-
gere non valent manus, quae lutum
tenent. Czystym ma być (prawi) od
grzechow, który kogo chce strofować z wy-
stępku. Tym bowiem iadniey w drugim
występku obaczy, im się więcej przez wi-
domość y cnotliwy żywot, od występku

oddalać będzie. Bo y oko prochem za-
prucone, zmązy na innych członkach wi-
dzieć nie może: y ręce błoto trzymające,
plugastwa z innych rzeczy zetrzeć nie mogą.
O tymże Ambroży święty. Qui cor-
dis sui domum excolere non valet,
quomodo plurimorum adhibebit di-
ligentiam? Et qui trabem ex suo
non potest eruere oculo, quomodo
ex alterius oculo poterit amputare
festucam? Który (prawi) domu swego
swojego ozdobić nie może, iako cudze serce
z grzechow oczyścić? I który trawę z o-
ka swego znieść nie może, iako żdźbła
z oka braterskiego znieść? Tegoż zdanie
ma iest y Hieronim święty. Quomo-
do Praeses Ecclesiae auferre potest
malum de medio eius, qui in delictum
simile corruerit? aut quam libertate
peccantem corrigere potest, cum
tacitus ipse respondeat sibi: eadem
se commisisse, quae corripit. Iako
(prawi) Przełożony Kościelny może złość
znieść o więzki, jeżeli się sam tej złości
dopuszczał? Abo, iaka będzie śmiałość kogo
strofować z tego, w czym się sam czuje?

Była zaprawda dobroć Pasterza
dzisiejszego / podobna tej Kondycyey /
to iest / in Principio, w początku do-
broci Boskiej. Miał wielkie staranie
Stanisław święty o owieczkach Chry-
stusowych. Badać bowiem wymowny
y wzgony w Kościele Krakowskim /
y po wszystkich Biskupstwach; Gdzie y go-
tace Kazania miewał / którymi ludzi
z grzechow wywodził / do miłości Bo-
żej zapalał / y tak do owczarnie Chry-
stusowej przyswodził. A wstąpiwszy
na Biskupstwo Krakowskie / dopiero
starał się o owieczki Chrystusowe:
sam nawiedzał Plebanie / a jeżdżąc po
wsiach / służby Boskiej / y pożytku dusz
ludzkich doglądał / na Archidyaconów
w tej się mierze nie spuszczał: nay-
więcej na czysty żywot Kapłanski / a-
by towarzystwa białej plci nie miał /
oko obracał: a żeby w czystym a pobo-
żnym życiu ofiary straszliwe y Aniels-
kiej czystości godne / przystoynie ku
pożytkowi dusz ludzkich sprawowane
były. Obrocił staranie swoje y do
Krola Bolesława / napominał go y
strofował / y karał z grzechow tego.
A sam też takim był: O zaprawda był
metalo Actus purus, był żywota

Lib: de de-
gnis: Sa-
cerdos:

2. Reg: 1. Cap.

2. Reg: 11. Cap

Lib: 6. Moral.

bárzo czystego/ był w dzieciństwie purus, to iest/ od grzechow wolny. Tak bowiem świadczy historia żywota iego. Crescit non magis corporis quam animi viribus; modestus, pudicus, ad omne genus doctrine & pietatis propensus puer. *Różnie (prawi) iako w cielesnych, tak w duchownych, obfitach; skromne, wst, dliwe, do wszelkiej nauki i pobożności skłonne dziecko.* Był purus, czystym od grzechow/ in adolescentia, w młodzieństwie swoim. Tak bowiem świadczy historia żywota iego. *Wraca się (prawi) z Paryża do domu/ iako z więzienia kupiec do brzy/ wraca się nie swego nie utraciwszy/ pobożności/ skromności/ czystości/ siłowości i nabywszy nauki wielkiej/ dzielności w odprawowaniu spraw bárzo wysoki.* Był purus, wolnym od grzechow/ in virili etate, w młodym wieku. Tak bowiem świadczy historia żywota iego: *Żostawszy (prawi) Biskupem/ przychylni sobie postow/ wziął na się włościenica/ częściej i pilniejsze modlitwy odprawował/ ofierze wmartwienia ciała na się przyjął/ marność się awiada/ i cęci próżney iego pilniejsze strzegał.* Toć tedy dobroć iego Pastera/ to iest/ staranie się o owieczki/ teg opominania i karania/ pochodzily/ wypływały/ ab aktu puro, od niego wielce czystego. Toć dobroć iego była podobna dobroci Boskiej/ in Principio, w początku dobroci.

Owtore: Że dobroć Pasterzow ludzkich/ ma byc podobna dobroci Boskiej/ in Obiektu motiuu, w rzeczy pobudzającej; dowodza. Obiektum motiuum bonitatis Dei, rzecz ktora się Bog pobudza do starania się o zbawienie owieczek swoich/ iest ipsum esse Dei, sam Bog. Bo cokolwiek Bóg czyni dla zbawienia ludzkiego/ wszystko vleimate czyni dla chwały swojej Boskiej/ iako pospolicie nauczaia Theologowie. Ale tak iest/ że też Obiektum motiuum, rzecz ktora ma człowieka pobudzać do starania się o zbawienie owieczek swoich/ iest także ipse Deus: bo każdy Pasterz/ z miłości przeciwko Bogu ma się starać o zbawienie owieczek swoich. Toć tedy dobroć Pasterzow wshytlich/ ma byc in

Obiektu motiuu, w rzeczy do dobroci pobudzającej/ podobna dobroci Boskiej. *Jestem Pan Bog/ ma byc Obiektum motiuum, to iest/ z samej miłości przeciwko Bogu/ ma się Pasterze dusz ludzkich pobudzać do starania się o zbawienie owieczek swoich i z Pisma swietego dowodza.* *Jestem Prorok nazywał na sprośności wst swoich. Vt mihi quia tacui, quia vit pollutus labijs ego sum.* *Biada mnie (prawi) i jem milczal, bom iest człowiek wst i zmazane mairacy.* *Aluści na oczyszczenie iego/ przylatuje od Maios staty Boskiego ieden z Serafinow.* *Et voluit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari &c: T przylat do mnie ieden z Serafinow, mairacy w raku wagieli ognisty, i dotknal się wst swoich, i rzekł mi: oto się to dotknalo wst swoich, i zgladzona bedzie nieprawosc twoja, i grzech twoy zmazany bedzie.* *Dziwnie iest Choram Anyelskich/ wedlug Dionizego swietego. Cap. 18. de Celest. Hierarch.* *Czemuz tedy Bog Wshetmogacy nie posyla do tego meszyzkiego Proroka/ ani Anyola/ ani Archanyola/ ani Cherubina/ ani z ktoregokolwiek inzego Choru: ale posyla z naywyszego Choru Seraphina?* *Czyliby byl tego ktorykolwiek Anyol z nizszego Choru nie sprawil? Dlugimi się nie bawiac dyskursami; potrzeba wiedziec/ iż Serafinowie naygorzejsza miłością ze wshytlich Anyolow palaja.* *Aby tedy Pan Bog Wshetmogacy wyrazil/ iż ten ktory staraniem swoim/ napominaniem/ i strasowaniem/ ludzi zmazanych grzechem czyścić ma; aby mowie pokazal/ iż ma gorzeć miłością Bożą/ to iest/ iż z miłości przeciwko Bogu to staranie o zbawienie ludzkie ma pochodzic: przeto nie ktorego inzego Anyola/ ale samego Seraphina/ na oczyszczenie Jestem Proroka posyla.* *A dla tey przyczyny/ nie co inzego się Panu Bogu podobaw Pasterzach dusz ludzkich/ tylko to samo/ że z miłości przeciwko Bogu to ich staranie pochodzi.* *Oblubienica starająca się o zbawienie owieczek Chrystusowych/ tak do Corek Jeruzolimskich w Pieniach Salomonych mowi.* *Wstatam, abym otworzy-*

saie 6.

Cant: 5.

Ła memu milemu, rece. moie spłynęły mirrha, y palce moie pełne mirrhy co najwyborniejszy: zapora drzwi moich odłogłam mi: memu, a on sie już był skłonił, y przeminął: dusza moja roztopiła się, gdy moy miły przemowił; szukałam, a nie znalazłam go, wołałam nań, a nie odpowiedział mi; należeli mi srożowie miążsła, ubili, y zrani mi, rzucili mi płaszcz, moy srożowie murów. Przysyćcie. Adipso vos filie Ierusalem, si inueneritis dilectum meum, ut nuntiatis ei, quia amore langueo. *Poprządam was (prawi) Córki Ieruzolimskie, jeżeli byście potkały mego miłego, jeżeliście mu oznajmiły, iż od miłoręczy młodej. Oważcie prośbę Chrześciance, iako wiele spraw ta Oblubienica wylicza/ y co oznajmić Kochanemu swemu/ to jest Bogu/ rozkazuje. Gorzka się napawała myrrha/ dźwigała zapora drzwi swoich/ tysiąc drog y trudności dla owieczki tego podiała: co wieksha/ rany/ plagi/ odmiosła/ złupienie z płaszczem cierpiąca/ krew swoją dla owieczek Boskich wylewała: a przecie nie jada ani wyciąga po Łozach Jeruzolimskich/ aby o czym innym oznajmiły Oblubiencom/ to jest Bogu/ tylko o samej miłości/ ut nuntiatis ei quia amore langueo. Czy też oznajmienia nie były godne tej pracy/ tej gorzkości/ tej podiste plag/ rany/ y innej trudności? Jaisze były godne. Czemuz tedy tych zapomniawisz/ o samej miłości oznajmić kaze? Nie insha jaisze tego przyczyna/ tylko ta: iż bez miłości przeciwko Bogu/ wszystkie inne rzeczy nie nie są. Choćby kto dla owieczek Chrystusowych największe gorzkości/ trudności/ cięskłości/ bicia/ rany/ krew rozlanie/ złupienie ze wszystkiego ponosił/ jeżeliby to wszystko nie od miłości przeciwko Bogu pochodziło/ Bogu by się to nie podobало. A dla tej przyczyny/ sama tylko miłość z której wszystko podejmowała/ oznajmuje: sama się miłością przed nim popisule. Toć tedy dobroć Pasterzów owieczek Chrystusowych/ to jest/ staranie się ich o zbawienie dusz ludzkich/ ma być podobne in Obiektu mortuo, dobroci Boskiej. Jako Bog z miłości przeciwko sobie Bogu stara się o zbawienie*

ludzkie: tak y wszyscy inzy Pasterze/ z miłości przeciwko samemu Panu Bogu/ mają się starać o zbawienie dusz ludzkich.

Była zaprawda dobroć Pasterstwa Stanisława świętego/ (to jest/ staranie się o zbawienie dusz ludzkich) podobna in Obiektu mortuo, dobroci Boskiej. Staral się Stanisław święty o zbawienie onej owieczki zgubionej/ Króla Bolesława. A coż miał prośbę tego za mortuum? Czyli bogactwa iaki/ dżehy ich był dostal? Nie to: bo y swoje bogactwa które miał po Rodzicach/ ubogim dla miłości Chrystusowej rozdał. Tak abo wiem świadczy Historja żywota tego. Parentibus mortuis, amplius patrimonium pauperibus distribuere. Po śmierci Rodziców swoich, wielka po nich majątność ubogim rozdał. Czyli też mortuum Stanisława świętego do starania się o one owieczki/ był honor iaki na świecie? Zaprawda anten: bo już był honorami światowymi wzgardził; ponieważ y honor Biskupi, ponieważ y przymusiony przyjął. Tak abo wiem świadczy Historja żywota tego, Lamperto Episcopo Cracouiensi mortuo, in eius locum a sacro Collegio, uniuerso populo expetente, inuitus Stanislaus succituz. Czyli mortuum Stanisława świętego/ że się starał o zbawienie Bolesławowe/ była dobra sława/ abo wielka y ludzi reputująca? Ani ta: gdyż nie tylko na reputacyj tym nie zadowol: ale raczej na gniew/ na potwarzę wielkie/ na zło wdawanie/ które go od Bolesława y od jego pochlebcom potykało. Toć ponieważ żadnego mortuum naturale, żadnej pobudki przyrodzonej/ do tego nie miał Stanisław święty/ musimy przyznać/ że solo mortuo supernaturali, sama miłość przeciwko Bogu pobudzony/ starał się o zbawienie/ tak dusze Króla Bolesława/ iako też y innych wszystkich owieczek swoich. Toć tedy dobroć Stanisława świętego/ to jest/ staranie się o owieczki Chrystusowe/ była podobna dobroci Boskiej in Obiektu mortuo, to jest/ w rzeczy do starania się o zbawienie ludzkie pobudzającej.

Potrzebie: że dobroć Pasterzom ludzkich/ ma być podobna do dobroci Boskiej/ in proprietate, w własności: dowodzę. Własność dobroci Boskiej/ est infinitas: dobroć Boska jest nieskończona. Ale tak jest/ iż też dobroć Pasterzom ludzkich ma być swym sposobem nieskończona. Toć ma być in proprietate, w własności/ podobna dobroci Boskiej. Zema być nieskończona/ dowodzę. Nie ma się kończyć/ ani personami/ ani personzłosciami/ ani starania się sposobami. Toć tedy ta dobroć/ to staranie się o zbawienie dusz ludzkich/ ma być w Pasterzách niejako nieskończone. Jż się nie ma kończyć personami: iasna rzecz. Bo o każdym owieczku Chrystusowa ma się dobry Pasterz bázro pilnie starać: a to przykładem Pawła świętego/który nie sto tysięcy dusz/ nie tysiąc dusz/ nie sto tysięcy dusz/ ale wszystkie Bogu chciał pozyskać. Jako sam o sobie mówi: Omnis omnia factus sum, ut omnes facerem saluos. Wszelkom się stał wszystkim, abym wszystkich zbawił. Nie ma się kończyć/ ani złościami person: to jest/ nie mamy przedstawiać starać się o zbawienie bliznich naszych/ choćby nam też dlatego y najwiecej trzymad wyrządzali. Tak nas bowiem naucza Chryzostom święty/ Homil: 1. aduersus Iud. Donaria omniū preclearissima, si animas pereuncium, reduxerimus, etiam si contumelia fuerit ferēda, tolerāda verbera; breuiter, si quid aliud his etiam molestius sufferendum: omnia faciamus, ut illos recuperemus. Quandoquidem & egrotos curamus calceibus ferientes, contumelijs & conuicijs incessantes, nec offendimur contumelijs; verū nihil aliud videre cupimus, quā sanitatem hominis: quin & Medici vestem, saepe lacerauit egrotans, & non ideo a cura destitit ille. Quod fit igitur, ut qui corporibus consulunt, tantā vtantur diligentiā: nos animabus istorum pereūtibz cessamus? perinde ac si existimemus nihil accidere graue, cum mēbra nostra putrescunt. Ze wszystkich (prawi) dārow, które Bogu ofiarować możemy, najzacieysze są dāry, dusze, które Bóg pozyskamy. Dlategoż

choćby nam y potwórz znoić, y bić, y cokolwiek nad to gorszego: wszystko znoić mamy, abymy dusze bliznich naszych pozyskali: Bo kiedy chorych leczymy, choć nam taia, ztoręcza, i, a, drapia, bura, lopia, depca, przecie jeżeli chcemy ich zleczyć na to wszystko niedbamy; ani ich leczyć przestajemy. Jeżeli tedy okolo ciał bliznich naszych takie staranie mamy, a zajmuj o dusze ich niedbamy? Tymi słowami naucza Chryzostom święty/ nie tylko każdego Biskupa y Plebanā/ ale też każdego Chrześciańskiego czlowieka/ aby w nim żadne złości y przesławdowania/ które go od owieczel potyskaia/ nie kończyły starania tego okolo zbawienia owieczel. Jż nie maia kończyć tego starania/ y sposoby/ ktorych kto usz zajmował okolo zbawienia owieczel swoich: tenże Chryzostom święty naucza Conc: 1. de Lazaro. An non vides Parentes, quomodo filijs suis, licet frequenter desperatis, assident lachrymanτες, lamentantes, excolantes; omnia quae possunt ad mouentes ad supremum usque halitum: hoc tu facito pro Fratribus; & tamen illi non possunt lachrymis ac lamentis morbum depellere, nec mortem abigere: tu verò frequenter poteris animam deploratam assiduitate instantiaque per lamenta reuocare, ac suscitare. Dedisti consilium nec persuasisti, illachryma, punge frequenter, & suspira paululum, ut tua sollicitudo incutiat illi verecundiam, & conuerteret illum ad salutem. Czyli (prawi) nie widzisz jako Rodzice synów swoich choruiących, choć już o żywocie ich zawarli, pilnuia, płacząc, lamentuiąc, catuie, gloszcząc, aż do ostatniego tchnienia: tateż ty też, staraiac się o zdrowie duchowne, to jest, o zbawienie bliznich twoich; y owsem pilniey to czyn, niż oni: bo oni płakaniem y lamentami swoimi vleczyc y ad śmierci uiolnić nie mogą: a ty wstawniczym staraniem zleczyć duchowna choroba brata twego możesz. Dales mu radę, ale nie wstuchal: płacząc nad nim, przykrzymu się, tracay go słowy twoiemi, nudy-chay; aby takie twoie okolo niego staranie zawstydziło go, y do upamiętania przywiodło. Tymi słowami Doktor święty naucza każdego Chrześcianina/ aby

zajmęły jednego y drugiego sposobu
około zbawienia owieczki swojej / nie
konczył tu starania swego około niej:
ale żeby innych jeszcze wśhelatich sposo-
bów zajmował. Jasna tedy rzecz / iż są
dobroć / to jest staranie się o zbawienie
owieczek / ma być w Pasterzach ludz-
kich nicieko niekonzone.

Zaprawda była dobroć / to jest star-
anie się o owieczki / w Stanisławie s.
podobno w tej własności / dobroci Bo-
skiej: była swoim sposobem niekon-
zona. Nie konczyły tej naprzód
persony: bo się starał o zbawienie tak
prostycho iako y wżonych / tak bogatych
iako y ubogich / tak laików / iako y
Kapiłanów: starał się o zbawienie y
samego Króla Bolesława / y umu
nie przepuścił. Nauczca *Lucas Burgen-
sis*, y *Cornelius à Lap*: że zgromił Pio-
trę świętego Chrystus / kiedy rzucił
się na onego Malchusa sługę Książ-
kapiłanickich / y ucho mu uciął. A cze-
muż mu to zganil? Bo Książstom sa-
mym y Panom wielkim przepuścił /
na nich się nie rzucił: a na jednego
ubogiego służy z wielkim się animusiem
porwał. O iako wiele Pasterzów na-
gadzie Bożym nagane odnieść / kto-
rzy wielkim sercem gęstość ubogich
ludzi gromia z ich grzechów / ale Pa-
nom / Książstom / Królom / choć da-
leko gorę / onych się bojąc / przepu-
ścizna. Nie odnieść na gadzie Bo-
żym tej przygany Stanisław święty:
nie tylko się on na Malchusa rzu-
cał / to jest / nie tylko ubogich y nisko-
go stanu z ich grzechów gromił: ale
też y najwyższej osobie / Królowi
Bolesławowi nie przepuścił. Widząc
bowiem w Królu w roztokach cieles-
nych niepowściągliwość / w łatanii
okrucieństwo / w podatkach drapieży /
w szczęciu hárdość / a nade wszystko
sprośne cudzołóstwo: porwał się z
napominaniem y strofowaniem prze-
ciwko niemu / starając się tak o zbá-
wienie dusze jego. Zaczyn nie konczył
y najwyższą osobą / dobroci / to jest sta-
rania tego. Je nie konczyły złości / to
jest / prześladowania / które cierpiał
od Bolesława / starania tego: y to ias-
na rzecz. Nastąpił Król na honor
Stanisława świętego / naprawując
synowców Piotrowiną / aby mu za-

dali iż wies ich niesprawiedliwie trzy-
ma: mało na tym / gdy znawu napo-
minal Stanisław święty Bolesława;
lżył go słowy / porwał się na niego
pogroźkami na gardło: te jednak zło-
ści nie konczyły w Stanisławie s. do-
broci / nie przestał starać się o zbawie-
nie dusze jego: Józef święty wiele zle-
go y nienawiści wciierpiwszy od Brá-
ci / z roztazania Oycowskiego szuka-
ch / stara się o nich. *Fratres meos* Genes: 37.
quæro. Bráci (prawi) moich szukam.
Ale na cie zli / wielce cię nienawidzą:
czem nieprzyjaciółom swoim po-
starm z roztazania Oycowskiego nie-
siesz? Tlic to: *Fratres meos quæro.*
Braci moiej szukam. Dziwnie się
Chryzostom święty tak wielkiej miło-
ści tego / y mówi: *Fratrum odio*
minimè offensus est, nec expostu-
lavit eum Patrem haberet amantis-
simum sui, sed tulit ad eos cibum
in desertum: neque non inuentis
maledixit, neque reuersus est, sed ad
crudeles illos & immanes propera-
uit, verè fraternum seruans affectu.
Namque (prawi) braterska nienawi-
scia nie obrażony nie wymawiał się Ojcu,
który go wielce kochał, y nie prosił aby go
nie posyłał do Bráci, ale niósł im na pu-
scza pokarm: a gdy ich nie znalazł, nie
rozczekał im, ani się nań odwrócił, ale się
pieszył do onych srogich y okrutnych brá-
i, prawdziwy w tej mierze przeciwko
mu braterski affekt pokazując. O za-
prawda był drugim Jozephem Stá-
niławem Świętym. Roztazał mu Ociec
tego / to jest Bog / aby most potrawa /
to jest / zbawienna nauka / brá-
ci swojemu Królowi Bolesławowi: most
mu iá z ochoty. Spytałby był kto
Stanisława świętego kiedy siedł na
Dworze Królewskim: do kąd idzieś Bu-
kupie? A on co? *Fratre meū quæro.*
Brátá mego Bolesława szukam. Ale cie
rodzi nienawidzi? A on ná to. *Fra-*
tem meum quæro. Brátá meiego su-
kam. Aleć odpowiada / y śmierć
grozi? Tlic to: niech mis y zabije.
Fratrem meum quæro. Brátá meiego
szukam, z potrawą / którą mu Ociec
tego Bog przez mis posyła. Żadne też
dy złości Bolesławowe / nie konczyły
ty dobroci Stanisława s. Jz náostá-
tek tej dobroci tego / nie konczyły y

sposob

spôsoby / którymi się starał o zbawienie
Bolesława Króla / iasna rzecz. Bo
tiedy nie pomógł pierwszy sposób / ias-
godnie Króla wspomnianie / aż był dru-
giego : prosił Króla / aby enot swoich
wysokich nie miał sprosny żywotem
swoim : gdy y ten sposób nie pomógł /
modlił się za nim do Pana Boga / pla-
tał nad grzechami jego : gdy y ten spo-
sób nie pomógł / ostrymi go słowy
strofował y napominał / aby się wpa-
mistał : gdy ani to pomogło / groził
mu karnością Kościelną / to jest pla-
tosa : gdy y na to niebdał / wielkim
sercem karał go / wyklinał / y od spo-

teczności Chrześcijańskiej odcinał.
A tak pości tylko żył / wszelkich sposo-
bów zażywał / aby był za zgubiona
owieczkę znalazł. Toć tedy już iasna
rzecz / iż dobroć Stanisława święte-
go / to jest / staranie się o zbawienie dusz
ludzkich / była podobna dobroci Bo-
skiej / in Principio, in Obiecto in ori-
u. & in Proprietate. O taką dobroć
y my się starajmy : a tak dobrego Pa-
stusza zapłata weźmiemy. Co nam
rącz dać Chryste Jezu / który
żyjesz y królujesz na wieki
wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEŃ S. STANI- sława, Biskupa y Męczennika Chrystusowego.

KAZANIE W T O R E.

Deus, pro cuius honore gloriosus Pontifex Stanislaus gladiis im-
piorum occubuit.

*Boże, dla którego części chwalebny Biskup Stanisław od mieczow niezbo-
żnych poległ.*

Kościół święty w dzisiejszej Modlitwie swojej / tych słow do Pana Boga wywa.

Jelkie enoty świeciły w
Stanisławie świętym
Biskupie Krakowskim.
Chrześcijańskie Namilhy.

Świeciła w nim enota w
bostwa dobrowolnej : bo przykładem
Apostolskim / wysyłka swoich Oczysz-
dla miłości Chrystusowej rozdał na w-
bogie. Świeciła w nim głęboka pokor-
ta : bo dostojności Biskupiej / wważa-
jąc podłość swoich / długo się przytę-
wzbramał. Świeciła w nim enota mi-
łosierdzia ku wrogom : bo patrzyć su-
chym okiem y z proźną ręką / pości mu-
mactwa y dochodów Kościelnych
stawiało / na ludzką nędzę nie mogł.
Świeciła w nim czystość Anielska / ias-
nawość wdzięczna / sprawiedliwość
niegodzienną / męstwo nieustraszone /
y inne rozmaite enoty. Miedzy wysy-
tkami jedną / iako dyament miedzy per-
łami / najświeższą w nim świecił zelus,
żarliwość o część Bożą. Przy dzisiejs-
szej bowiem proźności / Kościół s.

nie wspominać w Modlitwie swojej
innych wysokich enot jego : ta jedna /
to jest / żarliwość o część Bożą wspo-
mina / tak się do Pana Boga modlić :
Deus, pro cuius honore gloriosus
Pontifex Stanislaus gladiis impiorum
occubuit. *Boże, dla którego części chwa-
lebny Biskup Stanisław, od mieczow nie-
zbożnych poległ. Tym postępkem y mo-
dlitwą swoją Kościół święty wyraża /
iż najświeższą w nim świeciła enota
żarliwości o część Bożą. A czy słus-
sznają to była / żeby się był Stanisław
święty tak żarliwie wymawiał o część
Bożą : Jaiście słuszna : a to dla dwu
osobliwie przyczyn. Naprzód dla tego /
że Bog był Panem y Królem jego /
ktorego z nieważono : powtórę / iż
Bog był Oycem jego ktorego obrażo-
no. Jai dla tych dwu przyczyn słusznie
się wymawiał o część Bożą : położy na
teraźniejszym Kazaniu. A przytym
iako my też dla tychże przyczyn słusznie
się o część Bożą wymawiać mamy.*

Bedzie

Bedzie to w sytko. tu. cze i y chwale
Bozey/ a tu zbudowaniu naszemu.

S naprzod przeto słusnie się
Stanisław święty wymował o
część Bożą/ iż Pan Bóg był Krolew-
y Panem tego: tak pokazuje. Czytamy
w Piśmie świętym/ w Księgach Krolew-
skich/ iż kiedy utrapiony Dawid u-
ciekał przed synem swoim złośliwym
Absalonem/ zabiegł mu drogę Semei
z domu Saula nieprzyjaciela Dawida
dowego/ y zmięwał był barzo Krola słowem
y uczynkiem. Słowem: bo po-
wieda Pismo święte: Ita autem lo-
quebatur Semei cum malediceret
Regi: Egredere, egredere vir lan-
guinum & vir Belial: reddidit tibi
Dominus uniuersum sanguinem
domus Saul &c. Tak (prawi) mówił
Semei, gdy głorzeczył Krolowi: Wynidz,
wynidz mężu krwi, y mężu Beliala: ad-
dał ci Pan wszystkie krew domu Saulowe-
go, któremuś wydał Krolestwo. Zmię-
wał Dawida y uczynkiem: Mitte-
batque lapides contra David, & co-
tra uniuersos seruos David. Ciskał
kamieniami na Dawida, y na wszystkie
slugi jego. Nie mogli tak wielkiej
zmięważy Krolewskiej zcierpieć te-
den. 3 żołnierzy Dawidowych na-
imio Abizai/ y przeto żarliwie wy-
mował o honor Dawida/ mówił
do niego. Quare maledicit canis
iste pessimus, Domino meo Regi?
Vadam, & amputabo caput eius.
Czemu (prawi) głorzeczy ten zdechły
pies Panu mojemu Krolowi? nie wy-
trwam mu, bo dał mi głowę. A że-
muż to prosił tak się żarliwie ten żoł-
nierz wymiennie ostrywda Dawidowe?
Wszystko tego przyczyną była: że Da-
wid był Panem y Krolew tego. Qua-
re maledicit Domino meo Regi?
Jakoby rzekł: zcierpieć tego żadna
miarą nie mogę/ aby kto miał Pana y
Krola mojego zmięwać. Jeżeliż to
słusnie czynił ten Abizai/ że widząc iż
Pana y Krola tego ziemskiego zmię-
wają/ wiał się o część jego. Toć po-
miewał Bóg wielkym daleko Krolew-
y Panem był Stanisław: bo Pa-
nem wiecznym/ bo Krolew nieśmiertel-
nym: toć mówił słusnie się żarli-
wie wymował Stanisław: o część
P. Boga swiego: słusnie kiedy Ar-

cybiskup Gnieźnieński y inni milczeli/
żarliwie rzekł: Quare maledicit ca-
nis iste mortuus Domino meo Regi?
Czemu zlorzeczy ten zapamiętały Krol
Bolesław/ czemu mówi zlorzeczy/ tak
brzydliwym cudzołóstwem/ tak wielkim
okrucieństwem/ tak niesłychanym dra-
pieństwem/ tak nieubłagomą nieczy-
stością? Czemu mówi/ tak srogimi
grzechami zmięważy/ sromoci/ Boga
Pana y Krola mojego? Vadam &
amputabo caput eius. Ponieważ wy
nad mi wyszli/ pasterze niechcecie/ po-
dać na pałac tego/ wtens nieczem stro-
fowania/ napominania/ y karania/
głowa złości jego. Jeżeli to nie po-
może: głowa jego jest Chrystus/ ode-
tnie to głowę od niego/ oddzieli go
od społeczności Chrześcijańskiej per
excommunicationem, przez klawie
odłocze go od Chrystusa. Rzekł tak
Stanisław s. w sercu swoim/ słusnie
y rzecz sama wykonat/ słusnie. A
my tedy Chrześcijanie Stanisławy/ gdy
widziemy/ iż którykolwiek bliźni nasz/
zmięważy Krola y Pana naszego/ kiedy go
mówi zmięważy albo puaństwem/ albo
nieczystością/ albo cudzołóstwem/ albo
poważem/ albo drapieżstwem/ dopuścza-
jąc się tych y innych grzechów przeciw-
ko Bogu/ nie mamy milczeć/ ani
prożnować/ ale się mamy żarliwie wy-
mować o część Boga/ Pana/ y Krola
naszego.

Rzecz to: Trudno się wymo-
wać o część Bożą/ trudno napom-
niać y strofować bliźnich naszych z ich
grzechów: bo gdy napominamy albo
strofujemy grzesznych z ich złości/
gniewała się na nas/ prześladowała nas/
a podczas porwania się na nas/ nie
słowem tylko/ ale y ręką: dla potow
tedy/ wolimy wszystkiego zaniechać.
Odpowiadam ja na to: że to nie jest
mowa Chrześcijańska głowiska:
obiasnam to tak. Piše Valerius Ma-
ximus, o jednym Dworzaninie Alexan-
dra Wielkiego/ iż gdy trzymał thur-
rybularz Alexandrowi Bogom swoim
ofiarującemu/ a na gola rękę jego wy-
padł wąż ognisty z thurrybularzją/
aby był Alexandrowi ofiary nie przez
škodził/ nie śmiał onego ognistego
węża rzucić z ręki swojej/ lubo się
w rękę palita: czego postrzeżę Alex-

zander / wielkiej doznanaiac w tym
cierpliwosci jego / umyslnie przedlu-
zaj ofiara ona. O iako to tu wielka
cierpliwosc ten sluga pokazal dla Pa-
na y Krola swowego Alexandra: Se-
neca takze pise o iednym sludze / iz gdy
Pana tego na smierc osadzonego / zol-
nierze od przodu postami kutali / on slu-
ga strzymy Pana swego / a kate jego
wdziawsy / y pierścien jego na palec
swoy wlozyl / zabiegł dobrowolnie
onym żołnierzom droga / mowiac : na-
com jest osadzony / to nademna wy-
konaycie. To rzekly / kly pod miecz
podlozyl / y za Pana swowego sciaty
jest. O iako to wielka milosc tego
slugi przeciwko Panu swoiemu ! Mogl
byl zyc / mogl gdyby byl Pana wydal /
bogactwa jego pobrac : a iednak y bo-
gactw y zywota dla Pana swowego ch-
tnie odslapil ! Chrzescianie Tamilly :
ziemski to Pan byl Alexander Wielki /
ziemski to Pan byl y ten / o ktorym Se-
neca pise : nie cierpial Alexander y ten
drugi Pan dla slug swoych / ani desper-
trow / ani krzywdy zadney ; nie polo-
zyl ci Panowie zywota swego dla slug
swoych ; nie wylali krwi swojej dla
nich : a przecis to ci sludzy slusnie ba-
czo uczynili / gdy ieden palenie dla
Pana swowego cierpial / a drugi smierc
dla niego podial. Slusnie to mowis
uczynili / bo ich z tych postepkow wshy-
stek smiat chwali / y onym sie iako cno-
stliwym dziwuje. Kiedy tedy glowie-
cie Chrzescianski Pan y Krol twoy /
Bog / dla ciebie na tym swiecie krzyw-
dy wielkie / zniwagi / prześladowa-
nia cierpial : kiedy zywot swoy dla
ciebie polozył / kiedy wshytke krew prze-
nadrozsza za ciebie przelal : iakoż nie
slusna badzie abyś ty dla czci y hono-
ru jego / przymowli / prześladowa-
nia / zniwagi / y bicia od bliznich two-
ich / ktore cie od nich / gdy ich napomi-
nasz y strofujesz z grzechow / potylac
moga / chetnie ponosil : O Boze moy
iako na Sadzie Bozym powstanie ten
sluga Alexandrow / y potepiac badzie
slugi Boze / mowiac : jem ja ogien ciera-
pial dla Pana moiego Alexandra / choc
on dla mnie nie nie cierpial / ani zy-
wota za mnie polozył : a Chrzescia-
nie dla Boga swowego / aby czci y ho-
noru jego obromili / y slowa przytego

cierpiec niechcieli ! Zawstydzil na Sa-
dzie Bozym Chrzesciany y ten sluga /
o ktorym pise Seneca / mowiac : dla
mnie Pan moy krew swojej nie prze-
lal / a przeciem ia dla niego krew
swojej nie zalowal : a Bog Chrzesci-
anski Krew swoja dla Chrzescian prze-
lal / a przecis oni dla czci y honoru
jego / ktorego napominaniem y stro-
fowaniem obronic mogli / nie tylko
krew swojej zalowali / ale y technac
sie na slawie y wzciwym swoim nie
dali. Abyśmy tedy Chrzescianie Tam-
milly na Sadzie Bozym na taka kon-
fuzya nie przyszli / kiedy widziemy bliz-
nich naszych grzechami swoiemi znies-
wazajacych Boga / Pana / y Krola nas-
zego : wymujemy sie o czesc y honor
jego / napominamy / strofujemy bliz-
nich naszych / chocby nam tez dla te-
go y gniewy ich / y prześladowania / y
bicia cierpiec. Takim byl sluga Bozy
dzisiejszy Stanislaw swiety / ktory dla
czci y honoru Boskiego / gniewy /
despekty / prześladowania / y sama
smierc okrutna podial. A Bernat a.
za iedno to sobie szczescie poczytal /
kiedy mogl bydz tarcza Boga swowe-
go / to jest / kiedy mogl despekty ciera-
piec / zeby Bog jego przy honorze
swoim zostawal. Tak abowiem pis-
zac do Papiezsza Eugeniusza mowi :
Si necesse sit unum fieri de duobus,
malo in nos murmur hominum,
quam in Deum esse : bonum mihi
si dignetur me uti pro clypeo, libe-
excipio in me detrahentium linguas
maledicas, & venenata spicula bla-
phemorum, ut non ad ipsum per-
ueniant : non recuso inglorius fie-
ri, ut non irruiatur in Dei gloriam.
Iezeli (prawi) potrzeba iedno ze dwu o-
bierac, wole je mnie ludzie semranie-
m swaim obrazaja, anizelaby Pana Boga o-
brajac mieli : za szczescie to sobie miec
bede, gdy mnie Pan moy obierze sobie za
swoja tarcza, ochotnie strzaly iazykow zlo-
slivych, y iadowite bluznierslwa przy-
mowac bede, aby sie tylko Pana Boga nie
dotknely : niech ia zelzom bede, byle sie
Pan Bog moy przy honorze swaim zostal.
Dezy nas tedy dzisiejszy Stanislaw o.
zebyśmy sie zalowic o czesc Boza za-
stawiali ; a to przeto / ze on jest Panem
y Krolew naszym.

Lib. 2. de
Consider.

arm: 4.

Powtorę: Jezus słusnie Stanisław święty żarliwie wymos-
wał o cześć Bożą/ przeto/ iż Bog był
Oycem tego: tak pokazuje. Nauca
Chryzologus święty/ iż wszystkie kre-
atury/ obaczywszy iako nieprzyjaciela
Chrystusowi Chrystusa krzyżują/ wszy-
tkie prawie wcietać chcieli. Crea-
cis in unum tota diffugerat creatu-
ra. Patrząc wszystkie kreatury na krzy-
żu Stworzyciela swojego, wcietać chie-
li. Ale czemuż wcietać chcieli? Po-
trzeba wiedzieć/ iż wółta o cześć Stwo-
rzciciela swojego żarliwością zdista/
mścić się chcieli krzywdy jego: niebo
chcieli pioruny y ognie pożerające na
onych okrutnikow spuścić: iako nie-
gdy spuściło na onych koczory Eliasa
Proroka despektowali: oblok: chcieli
grądem potłuc one nieprzyjacioly
Chrystusowe; iako niegdy potłukły
Sodomity nieprzyjacioly Lothowe;
ziemią otworzyć się niewypczajnie
chcieli/ y poznać nieprzyjacioly jego;
iako niegdy pożarła Bathaną y Abi-
roną/ nieprzyjacioly Morzechowe:
słońce w biegu swoim stanąć chciało/
y świecić tym tylko/ którzyby byli nie-
przyjacioly Chrystusowe zabili:
mieciami y gwiazdy w słońcu iako woj-
ska do boiu stanąć chciały: iako nie-
gdy przeciwko Syfaryze nieprzyjacie-
lowi ludu Bożego stanały. Jednym
słowem: każda kreatura według mo-
żności swojej/ chciała powstać przeciw-
ko onym zabójcom Chrystusowym.
Jednak iż Chrystus chciał dla zbawie-
nia naszego cierpieć/ prosił Boga Oy-
ca/ aby ich zabijać nie dopuszczał. Pa-
ter dimitte illis, non enim sciunt
quid faciunt. Ojcie, odpuść im, bo
niewiedzą co czynią. Je tedy wszystkie
kreatury Bog Ociec niebieski zabia-
mował/ nie mogąc się kreatury zema-
ścić krzywdy Stworzyciela swojego;
z drugiej zaś strony/ nie mogąc pa-
trzyć na obrażę jego; odwróciły się/
wcietać chcieli. Jako tedy owosły
syn dobry/ że o Oycu tego kochanym
nieprzyjaciela tego bardzo złe mówi/ sła-
luie/ środze sława jego szczybie/ niecno-
tliwie przed ludźmi wdawając: rzeki
się tey krzywdy Oycowskiy zemścić nie-
może/ ani geby obmowcy zatać; od-
wraca się/ wcieta/ słuchać tego żadna

Luc: 23.

miara niechce. Tak kreatury wszystkie
patrzac na obrażę Boga Stworzyciela
swoiego/ Oycę swoiego/ a zemścić
się nie mogąc/ odwracały się/ wcietać
chcieli/ na to patrzeć nie mogąc. Od-
wróciło się słońce/ kiedy się zaciemilo;
odwrócił się dzień/ kiedy ciemnościom
miejsca pozwoili; odwróciła się zie-
mia/ kiedy się trzęsła; odwróciły się o-
poki/ kiedy się padały: zgola/ wszystkie
kreatury patrzeć nie mogły na obrażę
Stworzyciela y Oycę swoiego. Jezus
liż to tedy kreatury słusnie się wymo-
wały o obrażę Boga/ Stworzyciela
swoiego/ choć im Bog właśnie Oycem
nie był; ponieważ w niemych kreatu-
rach/ nie mającym niem Dei, ale tyl-
ko vestigium Dei, ślad tylko Boga/
iako pospolicie Theologowie naucza-
ją: toć ponieważ Stanisław święty
był prawdziwie Synem Bożym/ bo miał
w sobie obraz y podobienstwo Bo-
skie; a widział przytem/ iako Boles-
ław swoim cudzołóstwem/ drapież-
stwem/ okrucieństwem/ y innymi sro-
gimi grzechami/ znowu Chrystusa
prawdziwego Boga krzyżował: wes-
ług nauci Pawła świętego. Kurlus

Ad Hebr: 6,

Amy Chrzescianie Namilhy
kiedy widzimy/ iż kiedykolwiek bliźni
nasi krzyżują Chrystusa; to jest/ piana-
stwy/ wścieczestwy/ gniewy/ y inhy-
mi grzechami obrażają; nie chcemy
tego cierpieć/ ale każdy z nas wymu-
sia o krzywdę Boga/ Oycę swoiego.
Wola o to na każdego Chrzescianina
Augustyn święty tymi słowy. Vn-
quemq. Christianū zelus domūs Dei
comedat: verbi gratiā. Videat fratrē
currere ad theatrum, prohibe, mo-
ne, contristare, si zelus domūs Dei
comedit te., &c. Każdego (prawi)
Chrzescianina żarliwie domu Bożego
niechaj zdeymuje: na przykład. Widząc
brata, a on idzie na igrzyska nieprzyj-
stojne, hamu go od tego, napomina go, smuc się

Trakt: 10.
in loan:

3tego,

z tego, jeżeli masz o część Boga żarliwość. Widzisz drugich idących na pieniądza, hamują ich od tego, iako może, jedna miara tego nie zaniechują: iednak jeżeli ten grzeszacy jest ci przyjacielem, łaskawie go upominaj: jeżeli żoną, srodziej ją strofuj: jeżeli słuźebnicą albo słuźebnikiem, bij. Tym samym nauczaj Augustyn święty wstyżliwych Chrzęścian, aby żadną miarą trzymody Bożej nie cierpieli: ale żeby się o honor Boga, iako nabórzcicy wymowali. O Boże mój, iakie w nas Chrzęścianach w tej mierze niedbałstwo! Co rozumiecie kiedyby Król w ciąższym łacie napadłby poddani, słowu żyli/ piściami bili/ nogami topali: patrzyłby na to, syn Królewski/ y mógłby im to zganić/ y owszem mógłby tego zabronić: a przecieby stał raze założony/ ani by im tego ganił/ ani bronil: co rozumiecie/ iakieby to niedbałstwo tego było przeciwko

Królowi/ Oycu/ y Dobrodziejowi swojemu! Takci zaprawdę Chrzęścianie/ członkowie/ iestes ty synem Bożym/ y według natury: bos na obraz y podobienstwo Bostie stworzony: y według łaski/ bo cis ca czyni synem Bostim przysposobionym. Kiedy tedy grzesznicy/ bliźni twoi/ Króla niebieskiego/ Oycę twoiego/ grzechami swoimi których się dopuszczają/ ija y bija: a ty to widzisz/ bo o tym wieś: a przecie milczysz/ nie napominasz/ nie strofujesz: o kro wypowie iakie niedbałstwo twoie/ iaka nierozumność przeciwko Bogu/ Oycu/ y Dobrodziejowi twojemu! Chciejmy tedy Chrzęścianie Namilży/ przykładem Świątobliwego wymować się o część y honor Boga y Oycę naszego. Ktoś temu niech będzie część y chwala/ na wieki wieczne.

AMEN.

NA DZIEŃ WNIEBOWSTĄPIENIA PAŃSKIEGO,

KAZANIE PIERWSZE.

Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris.

Wstąpił na niebiosy, siedzi na prawicy Boga Ojca.

Dnia dzisiejszego obchodzimy Droczystość Wniebowstąpienia Chrystusowego. Chrzęścianie Namilży. Słuchaj tedy rzecz/ abyśmy się też y my przy tej droczystości nauczyli/ iako za Chrystusem do nieba wstapować mamy. Opiświe Bernat święty / iż trojako ludzie wstępują do nieba. Słowa są takie tego świętego Doktorá. Non omnes uniformiter gradiuntur ad Deum: quidam passu, sicut illi, qui terrenorum curis implicati, vix aliquando respirant, ut Domini recordentur: quidam modesto incessu, sicut hi, qui Domini seruitio mancipati, & Deo quidem seruiunt, & tamen erga seipsos indulgentiores existunt: alij veloces, id est, rapido cursu; sicut hi, qui super carne sua se iatu-

entes, & se & transitoria cōtemnentes, celeriter proficiunt ad Deum: hoc solummodo cupientes, in pace quiescere, in idiplum. Nie wstępić (prawi) iednako wstępują do P. Boga: iedni leniwo, iako owi, którzy sprawami ziemskimi wwikłani, ledwie kiedy odchodzą, żeby na P. Boga wspomnieli: nie-którzy zaś skromnym postępowaniem wstępują, iako owi, którzy się na służbę Boga udali; y wprowadzić Pana Boga służą, ale przecie na się łaskami: trzeci są, którzy prętko bieżą y wielkim impetem bieżą, iakowi są ci, którzy y sobą y światem wszystkim pogardzwszy, Boga samego pręgną, w nim doskonale odpoczywają. Alzy tedy z którymi z tych wszystkich trojakich ludzi wstapować do nieba mamy? Zaisie z tymi trzeciemi: feruentissimie, wielkim impetem/ prętkim biegiem ku niebu przez dobre w-

czynić bieżemy. A czemu? Na-
przód/ ratione Causæ Exemplaris,
ad cuius instar tendimus: to jest/ na-
przód/ dla Exemplarza naszego Chry-
stusa/ za którym do nieba idziemy i
Powtórę/ ratione Causæ Formalis,
ad quam tendimus, to jest/ dla zacno-
ści błogosławieństwa wiecznego/ do
ktorego ciągniemy. Potrzebie/ pro-
pter rationē Causæ Finalis, propter
quam tendimus, względem przyczyn-
ny/ dla której do niebieskiego błogos-
ławieństwa wstępujemy. Jż dla tych
trzech przyczyn feruentissime, impes-
tem gorącym przez dobre uczynki do
nieba wstępować mamy i pokazuje na-
terazniejszy Kazaniu. Co będzie tu
czci i chwale Bożej/ a tu zbudowaniu
naszemu.

Jż naprzód ratione causæ Ex-
emplaris, dla Exemplarza naszego
to jest Chrystusa Pana/ gorąco i prze-
biegiem tu między wstępować
mamy: tak pokazuje. Koniec Wci-
lenia się Syna Bożego/ to jest/ dla
ktorego Syn Boży przysiał na się na-
turę ludzką/ tak wiele pracował/ tak
wiele cierpiał/ tak wiele krwi swo-
jej przelał/ i tak przelał/ koniec mo-
wis tego wszystkiego nie był ten/ aby
nas był od grzechów naszych odkupił/
i zmięłoli krzyżem wybrał: bo
mógł był naturę ziemską Anielską
na się przysiał/ i bez wszelkiej pra-
cy i męki/ tysiąc światów zbawił: i
gdy już przysiał na się naturę ludzką/
mógł jedną kropelką krwi swojej do-
syć uczynić za wszystkie grzechy naro-
du ludzkiego. Coż tedy był za koniec/
dla ktorego feruentissime, tak bardzo
gorąco starał się o zbawienie ludzkie:
czemu tak wiele dla niego uczynił i
cierpiał? Zaprawda nie inşy koniec/
nie dla czego innego to wszystko uczynił/
tylko aby podał Exemplarz i wz-
jęć ułomność/ jako on/ nie i-
żakolwiek/ ale feruentissime, i-
żakolwiek/ przez dobre uczynki do
nieba ma wstępować. Nie mógł to
nauka/ ale Bazyliego świętego/ tak mo-
wiącego. Omnis actio, omnis item
termo Saluatoris nostri Iesv Chri-
sti, excolenda pietatis virtutisque
obunda, regula est. Propter hoc
enim etiam naturam humanam su-

scepit, ut in te, velut in tabula qua-
dam, veram nobis pietatem ac vir-
tutem depingeret: eamque nobis
omnibus maribus simul ac firmam
ante oculos statutam, vnicuique pro-
viribus imitandam, seu archetypū
proponeret. Neque enim alia de
causa ille corpus nostrum gerit, nisi
ut (quoad fieri possit) nos ad imitan-
da vitæ eius studia conformemur.
Wielka (prawa) sprawa, i wielka mo-
wa Zbawiciela naszego Chrystusa, wize-
rankiem jest, według ktorego pobożność i
cnocie odprawować mamy. Dlatego bo-
wiem przysiał na się natura ludzka, aby
na sobie i-żakolwiek i-żakolwiek słował
nam prawdziwą pobożność i cnotę, i aby
nam wszystkim te cnotę i pobożność wy-
mówił, tak naśledzić, i-żakolwiek i-
żakolwiek, przed oczyma Exemplarza, we-
dług ktorego sprawnąć się mamy, wy-
stawił: ani dla inşej przyczyny ci-żakolwiek
na się przysiał, tylko dlatego, abyśmy się
żywotowi jego wedle się naszych konfor-
mowali. Ponieważ tedy Chrystus się
stał Exemplarzem naszym/ i dla tego
Chrystus feruentissime, z wielką go-
racością/ starał się o zbawienie nasze:
i tak z wielką goracością do nieba
wstępował: toć i my ratione huius
causæ Exemplaris, dla tego naszego
Exemplarza/ nie i-żakolwiek/ ale fer-
uentissime, z wielką goracością przez
dobre uczynki do nieba wstępować ma-
my. A j-żakolwiek/ jeżeli Chrystus wyni-
szł siebie samego/ i-żakolwiek się wpo-
korzył/ gdy na się naturę ludzką przy-
siał: i ty głowie Chrześcijański wsta-
pując do nieba/ nie i-żakolwiek ma-
ś się wpo-żakolwiek/ ale i-żakolwiek nasyłabiey. Je-
żeli Chrystus przysiał na się naturę
ludzką/ mogąc się wrodzić w pałacach
królewskich/ a przecie się w stał w
wobstwie wielkim wrodził/ i w wbo-
stwie wielkim j-żakolwiek żył: toć i ty gło-
wie Chrześcijański/ choćbyś mógł
żyć bogato i dostatnie/ wsta-żakolwiek
dnat do nieba/ maś żyć i-żakolwiek w na-
wistwym (przynajmniej wedle ducha)
wobstwie. Jeżeli Chrystus mogąc
w-żakolwiek żyć/ przecie j-żakolwiek/ go-
raco/ niew-żakolwiek/ wsta-żakolwiek
toć i ty głowie Chrześcijański wsta-
pując do nieba/ maś żyć w deli-
cyach/ w-żakolwiek/ i pieczęd-żakolwiek

Basilii
Nieremb-
in Hamil-
foli. 341.

Lib: Con-
sist. Mo-
nach: c. 2.

świata/ ale masz żyć iako w naywieks-
 hey ciachu swemu niewygodzie / y
 ostrey mortyfikacyey. Jezeli Chrystus
 byl poslušnym / y podlemu człowieko-
 wi Jozephowi / jezeli Chrystus umizyl
 sie Janowi Chrzęcielowi / jezeli Chry-
 stus cierpiał wragania / nasmiwiska /
 despekty / y od Książat Kapłanstich / y
 od Farizeuszow / y od naypodleyšie^o po-
 spolstwa : toć ty wstępując do nieba /
 nie iakotolwiek masz bydy poslušny /
 ale y naypodleyšiemu Przełożonemu :
 nie komutolwiek tylko masz sie umizać /
 ale y naypodleyšiemu człowiekowi : nie
 od kogotolwiek masz tylko cierpieć des-
 pekty / wragania / y krzywdy / ale y
 od ludzi nayniższego y naypodleyšiego
 stanu będących. Jednym słowem :
 wstępując do nieba przez dobre uczyn-
 ki / masz ie wyprawować przykładem
 Chrystusowym iako naygoršey / to
 jest / iako naydoskonaley. Sluchay /
 iako ci o to napomina Bazyliusz ś.
 na pomianionym miejscu. Quapro-
 pter tu, quodcumq; vel factum
 eius audieris commemoratum, vel
 dictum; ea nolito negligenter, &
 tanquam aliud agens audire: quin
 stude potius, ut mente tecum cogi-
 tando rimandoq; ad eorum profun-
 dum peruenias, eorumque quae ti-
 bi eraduntur aperte, particeps fieri
 contende. Dlatego (prawi) ty kiedy-
 kolwiek ci przypomni kto, abo uczynek
 abo słowo iakie Chrystusowe; nie zanie-
 chuywaj, y nie sluchay iakoby co innego
 czyniac, y owšem sławaj sie, abyś o tym
 pilnie myslac, y głęboko uważiac, we-
 dług tego sie koniecznie sprawował. O
 iako sie Bog Ociec niebieski o to gnie-
 wa / kiedy sie według tego Exempla-
 rza który nam podał / sprawować nie-
 chcemy! Co rozumiesz człowiecze / kie-
 dyby Król iaki / chciał pokazać sposób
 poddanym swoim / iako wołować ma-
 ra z nieprzyjacielem / dał im za Exem-
 plarz y wizerunk iedynego syna swe-
 go; któryby syn pokazywał poddanym /
 iako sie sprawować maia / oćierpiał na
 wojnie wiele głodu / pragnienia / nie-
 dospánia / niewczasow / wielkieby pra-
 ce y kłopoty podiał / nawet scogieby
 rany od nieprzyjaciół odniósł / y od-
 niósłby rzekłoby poddanym : otożem
 wam podał sposób / iako sie na wojnie

sprawować macie : także sie sprawu-
 cie / a zwycięzycie. Co rozumiecie gdy-
 by oni poddani tak byli leniwi / żeby
 sie według tego Exempla-
 rza sprawować niechcieli : co roz-
 umiecie (mowia) iakoby sie on Król o
 to wielce gniewał : uważcie iakoby
 mu to stódze niemulo było / żeby y głod-
 dy syna iego daremne były / y ciera-
 pienie żimna daremne / y cierpienie go-
 raca daremne / y cierpienie niewcza-
 sów / niedospánia / y prace wszystkie y
 kłopoty daremne : zgola wszystko Ex-
 emplarz byłby daremny / przeto żeby
 poddani według niego sprawować sie
 niechcieli : O Boże mój / iakoby ten
 Król miał słuszną przyczynę do gnie-
 wu! O kto wypowie / iakoby ich słus-
 hnie o takie niedbalstwo y lenistwo ka-
 rał. Chrzęścianstwi człowiecze : toć wła-
 śnie Król nieba y ziemi / Bog Ociec
 niebieski uczynił / aby ciś nauczył y po-
 dał ci sposób / iako masz na tym świe-
 cie wołować z ciąłem / z światem / z
 ciałem / y iako masz przez to woła-
 wanie do nieba wstępować. Dał ci za
 Exemplarz Jednorodzonego Syna
 sobie we wszystkim rownego : który to
 Syn iego feruentissime, barzo gorąc
 co z nieprzyjaciół wołował / wiele
 głodu / żimna / pragnienia / wiele nie-
 wczasow / wiele prac / wiele kłopotow /
 wiele barzo ran odniósł od nieprzyja-
 ciół swoich; wołając na ciś. Inspice
 & fac secundum Exemplar. Patrzą czo-
 wiecze / czyż według mnie Exempla-
 rza twój. Kiedy ty człowiecze niechce-
 śś naśladować Chrystusa / wiedzże o tym /
 że wszystkie głody iego które cierpiał
 dla przykładu twójego są daremne /
 wszystkie cierpienia pragnienia. däre-
 mne / wszystkie cierpienia żimna y go-
 raca daremne / wszystkie cierpienia nie-
 wczasow y niedospánia daremne /
 wszystkie prace y kłopoty daremne /
 wszystkie rany iego podiałe daremne :
 iednym słowem / wszystkie uczynki y słow-
 a iego daremne. A iakoj sie ty czło-
 wiecze Chrzęścianstwi Bog Ociec Nie-
 bieski / przeciwko tobie gniewać ma-
 ra : kiedy od niego tak drogi / tak
 kosztowny Exemplarz podany / däre-
 mny! O kto wypowie / iakie ciś o takie
 niedbalstwo y lenistwo karanie od Pa-
 na Boga czeka! ponieważ y sam Syn

Exod. 25.

Isaia 49.

Boży na to goraco y czemlwie narze-
ka / że darmo był Exemplarzem. In
vacuum laboravi, sine causa, & va-
ne fortitudine meam consumpsi.
Jakoby rzekł: Ach mnie nadzmemu /
darmom robil / bez przyczyny y pro-
żno wysiłilem się do śmierci. Jasn-
tedy rzekł / że ratione causa Exemplar-
is, dlatego że nam Chrystus dał przy-
kład / mamy nieistotnie do nieba
przez dobre uczynki wstępować / ale
feruentissime, iako z najwyższą d-
chą goracością.

Powrót: Ji mamy z tą goraco-
ścią wstępować / ratione causa
Formalis: to jest / dla widzenia iasnej
Pana Boganętego / które będzie for-
ma w błogosławiającego dusze nasze: do-
wodzi tak. Gdyby Pan Bog iakiemu
w bogiemu głowietowi pokazał słaby
fawor tego światła / pełne wyborne-
go złota; y rzekłby mu: tysiąc lat żyć
będziesz na świecie / a przez te tysiąc
lat nie mieć nie będziesz / czego byś był /
tylko to samo / co z tych moich słabow /
przez te jedną godzinę / które ci po-
zwalam / weźmiesz. Co rozumiecie
Chrześcianie / jeżeliby ten wbożuchny
człowiek / w te godzinę / albo prozno-
wał / albo się igrał / albo bawił / albo
leniwo z tych słabow brał: Ożapiam
do przynacenie / żeby nie proznował /
żeby nie leniwo brał / ale feruentissi-
mie, choćby się z niego poc strumienia-
mi lat / z wielkąby chciwością y go-
racością słabow tych potrzebę swo-
je brał: y nie daby się żadnym pod-
ten czas zabawom od tej pracy odwo-
dzić. Jeżeli to tedy ten człowiek w-
bożuchny / albo y ty sam człowiek / a-
byś przez tysiąc lat był tu na świecie /
jeżeli byś to mówił przez te jedną po-
zwoloną godzinę / dla takiego życia
przez tysiąc lat / nie leniwo / ale fer-
uentissime, z wielką goracością pra-
cował: Toć tedy nie przez tysiąc lat /
ale przez wszystkie wieczność / w błogo-
sławieństwie wiecznym żyć potrzeba;
a na to robić tu na świecie przez te
godziny żywota twojego konieczne po-
trzeba; przeto / iż tam nie mieć nie
będziesz / czego tu nie zrobisz: Toć
daleko więcej feruentissime, iako na-
gorsej masz na one dobrą błogosła-
wienieństwa wiecznego pracować. Tę

consequencyę dowodzi tak. Coż jest
przebieg ten żywot ludzki na świecie? a
co jest on żywot y błogosławieństwo
wieczne? Żywot ten na świecie / choć-
by też w nim kto miał y najwyższe
bogactwa / pościechy / y rozkoszy / przes-
cis pełen jest mizerycy y utrapienia.
Poznał te mizerycy światowego wese-
la mądry Seneka / przetoż Epist. 60.
tak pisze. Gaudia quae vocamus, a-
d id non sunt gaudia, ut sepe initia
futuræ tristitiæ. Wesele (prawi) kto-
reż wiemy, nie są tak dalece wesele, ale
raczej częstokroć są początkiem smutku.
Rzetelniej ięszce mądrzy nad Senekę
Salomon. Ritus dolore, miscebi-
tur, & extrema gaudij, luctus occu-
pat. Smiech (prawi) z boleścią zmie-
szany będzie, a koniec wesele płacz. A że
wszystkich najlepiej Job święty. Ho-
mo natus de muliere, breui vivens
tempore, repletur multis miserijs.
Człowiek z niewiały urodzony, krótko ży-
jący, a pełen weselek i mizerycy. Ule m-
jego jest zdania y Augustyn święty.
Quid est autem diu vivere? nisi diu
torqueri? Coż jest (prawi) długo żyć?
tylko długo męczonym być?

Żywot zaś niebieski / to jest błogo-
sławieństwo wieczne / co jest? Słus-
chajmy Augustyną świętego. O vita
quam præparavit Deus ijs qui dili-
gunt illum! Vita vitalis, vita beata,
vita secura, vita tranquilla, vita pu-
ra, vita munda, vita casta, vita san-
cta, vita ignara mortis, nescia tristi-
tiæ, vita sine labe, sine dolore, sine
anxietate, sine corruptione, sine
perturbatione, sine varietate & mu-
tatione: Vita totius elegantiae & di-
gnitatis plenissima: vbi est amor
perfectus, & timor nullus, vbi dies
æternus, vbi Deus facie ad faciem
cernitur. O vita, amore tui lægues!
O żywocie (prawi) który zgotował Bog
tym którzy go miłują: żywocie żywy, ży-
wocie bezpieczny, żywocie spokojny,
żywocie piękny, żywocie
niepokalany, żywocie czysty, żywocie świę-
ty, żywocie smierci nie znający: żywocie
bez smutku, żywocie bez żałoby, żywocie
bez boleści, żywocie bez frąsunku, żywocie
bez skaży, bez turbacy, bez odmiány. O
żywocie wszelkiej piękności y godności
pełny: gdzie jest miłość doskonała, a ba-

Proverb.
14. cap.

Job 14.

Serm. 17.
de Verb.
Damin.

iaż żadna, gdzie dzień wieczny, gdzie Boga w twarz widza. O żywocie, odmiataci ku tobie mdle! Jeżeliż tedy iako się pokazało/ żywot ten jest pełen mizeryey; a żywot wieczny pełen szczęścia y wesela: dobże ia barzo inferuis/ gdy mówis: Jeżeliby człowiek aby żył tym tu mizeryey y utrapienia pełnym żywotem/ feruentissimé, goraco barzo brałby z skarbu Boskiego potrzeby swoje/ przez godzina sobie pozwolił; dobrze (mówis) inferuis: Toć daleko wiscey feruentissimé, barzo goraco mamy się starać/ przez dobre uczynki o potrzeby nasze/ ktorzymbyśmy żyli żywotem/ wszelkiego szczęścia y wesela pełnym. A metylko to ia te inferuis consequencya: ale też y Augustyn świsły tymi słowy. Amemus vitam eternam, & ex eo nouerimus quantum pro vita eterna laborare debemus; cum videmus homines amatores presentis vite temporalis atque finiendae, sic pro illa laborare; ut quando venerit merus mortis, quidquid possunt faciant, non ut auferant, sed ut differant mortem: quantum laborat homo quando mors imminet, fugiendo, latendo, quidquid habet dando, & se redimendo, laborando, cruciatus molestiasque sustinendo, medicos adhibendo, & quidquid aliud homo potest. Si ergo labore tanto, tanto conatu, tantis impendijs, tantā instantiā, tantā vigilantia, tantā curā agitur, ut aliquantulum plus viuatur? Quomodo agendum est, ut semper viuatur? Et si prudentes dicuntur, qui omnibus modis agunt, ut differant mortem, & uiuant paucos dies: quam stulti sunt, qui sic viuunt, ut perdant diem eternum! Mówimy (prawi) żywot wieczny, a ziad iako na żywot wieczny pracować mamy, dochodzimy. O iako praciue człowiek kiedy śmierć następuje, uciekać, kryć się, cokolwiek ma dawać, y siebie odkupować, praciować, meki y przykrości znosić, lekarzom zażywać, y wszystko cokolwiek może czynić. Jeżeliż tedy, takie prace, takie uśiłowanie, takie koszty, takie pilność, takie czynności, takie starania, ludzie czynią, aby trocha dłużej żyli: O coż nam czynić potrzeba, abyśmy na wieki żyli! T

jeżeli mądrymi tylko zowieśmy, którzy się wszystkimi sposobami starają, aby na infy czas śmierć odłożyli: ktoż wypowie iako / aglupi ci, którzy tak żyją na świecie, że tym życiem żywot wieczny traca! Jasnaw tedy rzecz/ iż ratione Causae Finalis, to jest / dla zacności widzenia / y błogosławieństwa onego wiecznego / feruentissimé, iako naygorcey pracować mamy.

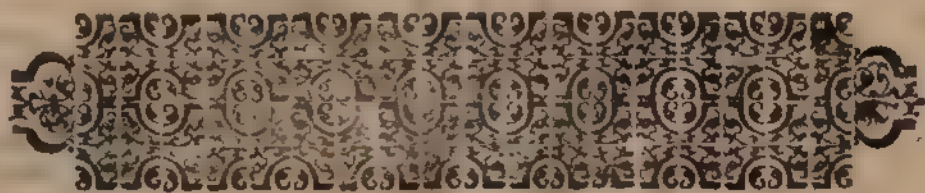
Potrzebie: Iż ratione Causae Finalis, to jest / dla konca / względem ktorego ciągniemy do błogosławieństwa wiecznego / mamy feruentissimé, iako naygorcey przez dobre uczynki do nieba wstąpić; tak pokazui. Koniec dla ktorego do nieba ciągniemy / jest chwala Pana Boga Wszechmogacego. Nie dlatego bowiem samego o niebo starać się mamy / aby nam dobrze było: ale dlatego nayprzednieyszym sposobem / aby Bog z tego był pochwalony. Toć tedy nie iakokolwiek / ale feruentissimé, o to się starać mamy. Tej consequencyey dowodzyc. Gdyby był Pan Bog oraz stworzył wszystkich ludzi z doskonałym rozumem / y z darami łaski swojej świsłey: y pokazał wszystkim z ledney strony wielkość y zacność chwały onney niebieskiej; z drugiey strony pokazałby im strasne / strasne / a nieugasiłone piekło: y obświłby im był zapewne / iż tylko jeden z nich wnidzie do nieba / a to ten / ktory go będzie gorcey miłował / y temu pilniey służył; ktory będzie infych wszystkich światobliwośćią przechodził: inisi zaś wszyscy na wieki do piekła potępieni zostaną. O Boże mój / Ktożby na ten czas z ludzi patrząc na okrutne meki piekielne; nie starał się wszystkimi siłami / wszystkich infych ludzi światobliwośćią przechodzić: aby tak strasnego piekła ušłedł / a do nieba się dostał. O zaprawda / Ktożby na ten czas człowiek wszystkimi siłami / wszystkim affektem starał się do nieba wstąpić: nie byłoby na ten czas żadnego niedbalstwa / w żadnym człowieku lenistwa. Teraz a bowiem choć człowiek widzi infych / miłosierdnieyszych / cierpliwych / w pokorze / w cierpliwości celować: bo sobie myśli / choć oni będą w

niebie/

niebie/ przecis też y ia choć nie mający
tak wielkiej potory/ tak wielkiej cię-
pliwości/ tak wielkiego miłosierdzia/
tamże się dostać mogą. Teraz choć
człowiek widzi innych ludzi/ daleko
nad się nabożniejszych/ skromniejszych/
trzeźwieszych/ nie wstydzie ich w tej
mierze przechodzić/ bo sobie myśli/
aż ia takiego nabożenstwa/ takiej
skromności/ takiej trzeźwości/ mieć
niebada; przecis się bez tego/ choć nie
tak wysoko/ do nieba dostana. Teraz
choć człowiek widzi/ iż drudzy ludzie
bardzo ostry żywot na świecie prowa-
dzą/ bardzo cięsto potuts w rozma-
itych moretyfiacyach żyć/ czynić;
przecis się ich nie stara nie tylko w
tej mierze nie przechodzić/ ale ani ich
naśladować/ myślać sobie: nie tylko
tak ostro żyjący będą w niebie/ ale po-
nterają i domo Patris mei manlio-
nos multae sunt: *z domu Ojca moie-
go (to jest w niebie) rozmaite/amieślá-
nia:* przeto y ia/ choć nie tak ostro ży-
jący/ dostana się do nieba. Lecz kie-
dyby był Pan Bog wszystkich ludzi vpe-
wnił/ iż ieden tylko będzie zbawiony/
ten/ który będzie ze wszystkich najswia-
tobliwszy: wżby było wszystko inaczej.
Gdyby był widział kto/ innego czło-
wieka nad się pokorniejszego/ cierpli-
wiejszego/ miłosierdniejszego; frásował-
by się był o to mówiąc: Przebog w
przedzi mi ten człowiek do nieba/ bo
widzę nad mi lepszy; trzeba mi go
koniecznie nie tylko naśladować/ ale
też w tych cnótach celować. Gdyby
był kto widział człowieka nad się na-
bożniejszego/ skromniejszego/ trze-
żwieszego/ turbowalby się był o to
mówiąc: Przebog teni to pewnie w
niebie będzie a nie ia; potrzeba mi go
tedy koniecznie w tych cnótach wy-
ścignąć. Gdyby był kto widział czło-

Ioan: 14

wieka ostry bardzo żywot y cięsto po-
tuts czyniącego; sinucilby się był/
mówiąc sam w sobie: Przebog teni
to pewnie a nie ia/ w niebie będzie/ po-
treba mi go koniecznie w ostrości ży-
wota przewyższyć: bo inaczej do pie-
śla się na wieki dostana. Jeżeli to res-
dy Chryścianie Namilhy/ miłość
człowieka przeciwko sobie samemu
takby go pobudzała/ tak feruentissi-
mum, tak gorącego wstąpienia się o
niebo czyniła; jeżeliby się tak goraco
starał/ żeby mu dobrze było/ żeby pie-
śla wszedł/ a do nieba się dostał: toć
daleko wiecey/ kiedy to Bog kazał
nam się starać o niebo propter ma-
iorem gloriam suam, dla wielkiej
chwaty swojej Boskiej; y vperwnił
nas/ iż im kto swiatobliwszym będzie/
tym z tego wiśka Bogu chwala rość
będzie: Toć mówis ma nas daleko
wiecey ten koniec/ tą chwałą Bożą/ do
tego pobudzać/ abyśmy się iako nays-
goracey o niebo starali. Ożaiśte/ iak-
to zacniejsza jest chwala Boża/ y o-
wszem zacniejszy sam Bog niżeli czło-
wiek: tak skuteczniejsza ma nas chwala
Boża/ y owszem sam Bog mouere,
pobudzać/ do gorącego w cnótach
swiętych postępu/ aniżeli by nas po-
budzała miłość samych siebie. Toć
tedy ratione Causae Finalis, dla tego
koncánafego/ to jest/ dla chwały Bo-
żej/ mamy się feruentissimie starać/
aby nas nikt w cnótach y wśielakiej
swiatobliwości nie celował. Otożem
pokazał/ iż ratione Causae Exempla-
ris, y ratione Causae Formalis, y ra-
tione Causae Finalis, mamy się starać
feruentissimie, iako naysgoracey do
nieba wstapować za Chrystusem Pa-
nem. Reoremu niech będzie
część y chwala na wieki
wieczne. Amen.

NA TENZE DZIEN WNIE- bowstąpienia Páńskiego, KAZANIE W T O R E.

Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris.

Wstąpił na niebiosá, siedzi na prawicy Boga Ojca.

WSzyscy ludzie pragniemy
wstąpić do Nieba za
Chrystusem Pánem: iea-
dnak nam wiele trudno-
ści do tego przeszkadza.

Chryścianie Namulisy. Przeszkadza
nam mowa wiele trudności do tego:
bo nam przez wielkie utrapienia/ a
zgoła przez ogień y wodę wstąpić do
Nieba potrzeba. Nie ia to mowa/
ale Apostoł Paweł światyćat naucza.
Per multas tribulationes oportet
nos intrare in Regnum Dei. Przez
wiele (práwi) utrapienia, potrzeba nam
wnieść do Królestwa Bózego. O tymże y
Ambroży święty. Omnes oportet
per ignem probari, quicunque ad
paradysum redire desiderant. Non
enim otiose scriptum est: quod cie-
lis Adam & Eua de paradysi sede,
posuit Deus in exitu paradysi, gla-
dium igneum versatilem: omnes
oportet transire per flammam, siue
ille Ioannes Euangelista sit, quem
Dominus dilexit: siue Petrus, qui
claves Regni caelorum accepit: o-
portet dicat: transivimus per ignem
& aquam, & eduxisti nos in refrigori-
um. Wstąpił (práwi) ogniem do
świadczyć potrzebą, którykolwiek da-
ia poprosić się pragna. Nie darmo bo
wtem napisano, iż wygnany był Bog-Adá-
m y Ewa z raju, postawili we drzwiach
miecz ognisty, przez który wstępy wnieść
do raju musiał: bądź to, kto będzie Ignem
Euangelista, którego Pan miłował;
bądź to, kto będzie Piotrem, któremu Pan
klucze królestwa niebieskiego oddał: ka-
jdy zgoła mówić musi: przeszliśmy przez
ogień y wodę, y wyprowadziłeś nas do
chłoda. Coż tedy czynić mamy/ kiedy
nam tak wiele trudności Wniebo-
wstąpienia bronia? Rócznie mamy
superare omnes difficultates, mamy
zwyciężać wszystkie zażępiące nam y

przeszkadzające trudności: przez wszy-
tkie się możemy przebić mamy. A czy
moż to? Naprzód ratione desiderij
voluntatis humane, że tego Wniebo-
wstąpienia wola ludzka pragnie. Po-
wtóre/ ratione desiderij naturae hu-
mane, że tego Wniebowstąpienia
natura ludzka żąda. Potrzebie/ ra-
tione desiderij Christi, że tego Wnie-
bowstąpienia Chrystus wielce pra-
gnie. Jż dla tych trzech przyczyn/ ma-
my wszystkie trudności/ które nam do
Nieba przeszkadzają/ meżnie zwycię-
żać: położy na terażniejszy Razá-
nu. Będzie to tu cześć y chwale Bo-
żey a tu zbudowanie naszemu.

Naprzód propter desiderium
voluntatis humane, dla pragnie-
nia woli ludzkiej/ mamy zwyciężać
wszystkie trudności/ które nam przeska-
dzają do otrzymania chwały niebie-
skiej: dowodzi tak. Wola ludzka ro-
zumem przyrodzonym oświecona/
widząc piękność niebiańska chwały świa-
towej/ wielce iey pragnie: y chcąc
temu pragnieniu dosięgnąć/ dla
otrzymania chwały światowej/ wszy-
tkie trudności głowie zwyciężać. Toć
też ponieważ wola ludzka oświecona
światłością nadprzyrodzoną/ widzi
piękność chwały niebieskiej/ y oney
wielce pragnie: toć też mowa/ aby
się temu pragnieniu dosięgnąć/ ma-
głowie meżnie zwyciężać wszystkie
trudności/ które mu do otrzymania
chwały niebieskiej przeszkadzają. Jż
głowie pragnący chwały świa-
towej/ wielkie trudności dla otrzyma-
nia iey zwyciężają/ rásna rzecz z ludźmi
światowych. Siewoli pragnącemu
chwały światowej/ potrzeba było re-
kło sobie spalić: zwyciężył te trudność/
spalił sobie rękę. Lacedemonczykowi
chcącemu chwały światowej/ potrze-
ba było w młodości srogie biczować

3. Reg. 18

Cant. 1.

nia / w oczach Rodziców y krewnych
swoich wytrwać; zwyciężyli dla chwa-
ły światowej to trudność / przed-
dusza z ciała ich wysła / aniżeli ciała
bieżom ich wstąpiło: iako pisze Tertu-
lianus ad Martin: Cap. 4. Pragneli oni
studzy Białowi chwały światowej z
zwyciężenia Eliasa: o czegoż nie czy-
nili! Volati/Baal exaudi nos: tran-
siliebantq; altare quod fecerant.
Cumq; esset iam meridies, illude-
bat illis Elias dicens: Clamate vo-
ce maiore. Clamabant ergo voce
maiore, & incidebant se iuxta ritum
suum cultus, & lanceolis, donec
perfunderebantur sanguine. *Basil*
(prawi) w. słuchaj nas, y przeska-
nuj ołtarz, który byli wstąpili: a gdy
iż wstąpiło południe, namięwał się z
nich Eliasz mówiąc: ięszcie większym gło-
sem wołać. Wołał tedy ięszce głośnie-
j: rzekali się według prawa swego noż-
mi y włóczniami, tak długo, poki się
krwia nie zalała. Wieleby gąsli wzię-
to / gdybym tu chciał wylizać / iako
wiele Reolowie / Hetmani / Cesarze /
żołnierze / dla martej chwały świato-
wej / trudności moźnie y odważnie
zwyciężyli. Tey zaś konsekwencyey:
toć też gdy wola ludzka światłością
nádprzyrodzoną oświecona / pragnie
chwały niebieskiej / toć mówi dla tey
chwały / głowiec ma wśhelanie trudno-
ści zwyciężać / dowodzić tak. Gdyby
oślowi plewy pokazano / a z drugiej
strony owies komowi położono oziół-
by przedko bieżał / a prawieby leciał do
plew / czyliby nie słusna / żeby też kon-
tętsko przedko bieżał / a prawie leciał
do swotego owsa? Ożaprawda słus-
sna / y z strony samego konia / ponie-
waż daleko wielkiej sily / y dobiegu
spodobniejszy jest kon / aniżeli ośioł: stu-
sna y ex parte obieci, z strony owsa;
bo ten daleko zacniejszy jest / aniżeli ple-
wy. Poganstki lud / jest ośioł: nauczają
bowiem Doktorowie ss. że on ośioł /
na teorym Zbawiciel nasz do Jeruza-
lem iachal / figurował populem gen-
tilem; lud poganstki. Chryścianie zaś
są iako animuszowaty kon: Equitavi-
meo in curribus Pharaonis, aili mi-
lavi te amica mea. Jezeli tedy ośioł /
to jest lud poganstki / do swoich plew /
to jest / do chwały światowej przedko

bieżał / a prawie leciał / zwyciężając
wszystkie trudności / narażając się na
ogie / na miecze / na bestye / na głody /
na niewczasę: zgola na same śmierci /
dla dostania tylko plew / to jest / świat-
towej chwały: Jakoż nie słusna ba-
dzie / żeby wielkiego animuszu kon / to
jest / głowiec Chryścianski / iuz nie do
plew / ale do owsa / y owsem do oney
chwały niebieskiej / iako mówi nie stu-
sniejszy aby przedko bieżał / albo prawie
leciał / zwyciężając wszystkie trudno-
ści / narażając się choćby też y na ogień
y na miecze / y na bestye / y na kato-
wnie / y na okrutną śmierć. Ożapra-
wda ma to czynić / aby tak od ośia / to
jest / od głowiec poganstkiego na Sa-
dzie Bożym zawołydzony nie był. The-
mistokles Hetman Wielki / dla Wyży-
zny wielkie wojny chwalebnie odprze-
wodził / y wiele ran odnożył; kiedy
powrócił do Wyżyny / y kiedy był na
jednym theatrum wysokim / aby był
od ludu wszytkiego taki zwycięzca wi-
dziany / posadzony / rzekł te słowa: Ja
wszystkie moje prace y rany podiete
są samym kontentem / że się mnie
zwycięży / ten lud wszytek tey godziny
przypatrui. O moy Boże / iako ten
ośioł śniadował sobie swoje plewy / tro-
rych tylko jedney godziny miał poży-
wać. Coż rozumiesz głowiec Chry-
ścianski / iako tobie chwala ona niebie-
ska śniadować ma? Kiedy się iuz lu-
dzie nie tylko jednego niasia / ale wszy-
tkie woska Anielskie / y owse sam Bog
chwalić się badzie: a nie przez jednę
tylko godzinę / ani przez jeden dzień /
ale na wieki wieczne. Jasna tedy rzecz /
iż ratione desiderij voluntatis hu-
manæ, dla pragnienia woli ludzkiej /
ktorym pragnie chwały niebieskiej /
ma głowiec zwyciężać wszystkie tru-
dności / kterekolwiek przeszkadzą
mu do dostąpienia chwały niebieskiej.

Powtóre: iż ratione desiderij
naturæ humanæ; dla pragnie-
nia natury ludzkiej / wszystkie trudno-
ści zwyciężać mamy; pokazuić tak.
Nie może się uspokoić pragnienie na-
tury naszej / poki się nie zjednoczy z
Bogiem swoim w chwałę niebieskiej.
Tak abowiem modli się Augustyn s.
Fecisti nos Domine ad te, & inquisi-
tum est cor nostrum, donec perue-

niamus

niamus ad te. Stworzyłeś nas Panie do Ciebie, y nie uspokoi się serce nasze, póki nie przyjdziemy do Ciebie. Toć tedy aby się uspokoiło pragnienie natury naszej / wszystkie trudności zwyciężać mamy / którekolwiek nam przeszkadza do dostąpienia chwały wiecznej. Tę konsekwencyę dowodzą tak. Aby rzeczy nieme y nieczujące uspokoiły pragnienie natury swojej / dostępując centrum swojego / do którego są stworzone / zwyciężają przeszkadzające sobie do tego y największe trudności. Tę przykład / kamień / kiedy z wysokości leci do centrum swojego / wszystkie zastępujące trudności / wszystkimi siłami zwycięża: jeżeli mu zastąpi ogień / wpadnie w ogień / y przebieży przez ogień: jeżeli mu zastąpi woda / y w te się wraży / y przez nie przeleci: jeżeli mu zastąpi drzewo / także / wielkim impetem zerwie y połamie drzewo: jeżeli mu zastąpi jakiś drugi kamień / y ten roztrąci: jeżeli mu zastąpi żmierzak / y temu nie przepuści. A jeżeli mocne rzeczy zwycięża / daleko więcej / jeżeli mu małe y słabe rzeczy zastąpią / na przykład / naczynie gliniane / albo słabe / laciuteńskie to wielkim swoim impetem potrzaska: y tak wszystko zwyciężywszy / centrum albo miejsca swojego do którego jest stworzony / dochodzi. Toć też człowiek / ponieważ naturę jego pragnie do centrum swojego / to jest do Boga swojego / aby się z nim w chwale wiecznej zjednoczył / ma też zwyciężać wszystkie przeszkadzające sobie trudności. Choćby mu zastąpiło ubóstwo y największe / choćby mu zastąpiły głody / y pragnienia / y prześladowania: nawet choćby mu zastąpiły y ogień / y wody / y katornie / y miecze / tak żeby mu to wszystko potrzeba cierpieć / aby tak do nieba wstąpił: ma się na to wszystko wielkim impetem / wielkim sercem narażać / to jest / cierpieć to wszystko / aby doszedł centrum swojego / to jest / aby się z Bogiem swoim w chwale wiecznej złączył. Konsekwencyę tę dowodzą tak. Centrum do którego pragnie naturę ludzką / to jest Bog / niekoniecznym prawie sposobem przechodzi wszelkie inne centrum / wszelkie rzeczy nieme y nieczujące: y nie porównanym spo-

sobem zwycięższy czyni człowieka / jeżeli którekolwiek centrum / rzecz do siebie ciągnąc. Toć jeżeli inne rzeczy tak wielkim impetem do centrum swego mniej doskonałe biegną / wszystkie / y największe trudności zwyciężają: toć daleko więcej tak ma czynić człowiek. A rzecz sama tak czyni św. Pius i Piuscy / iehże w starym Testamencie. O których tak świadczy Paweł. Sancti per fidem vicerunt Regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt recompensationes, obtinuerunt ora leonum, exstinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra vetererunt exterorum. Alij verò ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in pelibus caprinis, egentes, angustati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. Przez wiara (prawi) Święci zwyciężyli Królestwa, czynili sprawiedliwość, otrzymali obietnice, zwyciężyli Lwom, zagabili niewatność ognia, &c. Niektórzy też pośmiewiska y bitia cierpieli, nad to iehże y więzienia y ciemnice: kamienowano je, rościnano je. y kłono, zamordowaniem od mieczy umierali: turali się w owczych y kozich skórach, w bódz, uciśnieni, utrapieni, których świat był niegodzien. O zaprawda ci wszyscy biegli do Boga / iako najwyższy kamień do centrum swojego / zwyciężając wszystkie y największe sobie przeszkadzające trudności! O Boże mój / iako my tak nie czynimy! Nie zastępują nam wody / ognie / bestie / katornia / miecze / to jest / nie trafia się nam to wszystko cierpieć dla nieba: małuczkę nam tylko rzeczy zastępują / więczą na przykład w pułku / więczą w nieczystości / więczą w pomście / więczą w pokarmach zbytecznych / więczą w strojach / więczą w bogactwach: a przecis my y tych małych rzeczy nie zwyciężamy; przeszkadzają nam / zatrzymują nas do Boga / prawdziwego centrum naszej / biegących. O iakie to cuda! Co rozumiecie / kiedyby kamień wielki od nieba przez powietrze wielkim impetem leciał / alisiby jednym razem na

Ad Hebr.
11. Cap.

powietrzu stał; dziwnie wy się temu / szukałabyście przyczyny / w patrzałabyście pilno / co to takiego zatrzymało ten kamień; y postrzegłabyście jednego małusientiego pioreszka pod onym kamieniem / y dosłubyscie tego / iż ono małusientie pioreszko zatrzymało on tak wielki y ciężki kamień. Oślobyście się temu cudowi / mówiąc: Ojcie to dziwy / też dno pioreszko / małusientie / letusientie / tak ciężki y wielki kamień impetrem wielkim lecały / zatrzymało! Takić to cud takiż zawzięcie się dzieje / Chrześcianiści głowicze: serce twoie iako ieden ciężki kamień z natury swojej breży do centrum swojego do Boga; aliści temu sercu zastępuje letusientie pioreszko / albo wciechą w nieczystości / albo wciechą w pułstwie / albo wciechą w pomście / albo wciechą w stroniach / albo wciechą nieporządna w innych rzeczach stworzonych; aliści to pioreszko zatrzymuje cię / przeszkadzając do Boga; bo kiedy dla tych rzeczy grzeszysz / Bogą nie dostępujesz. A wieś to nie cud? kiedy cię głowicze te pioreszka letusientie / które to ledą wiać zwieta z tego świata / y owsem które są lżeysze niż pioreszka / bo vanitates, prożności: wieś to mówis nie cud / kiedy te przeszkadzają do nieba? Jaiście wielki y niewypowiedziany to cud!

Potrzebie: Jz propter desiderium voluntatis Christi, dla pragnienia woli Chrystusowej / wszystkie trudności zwyciężać mamy: dowodzę tak. Gorąco pragnie Chrystus Wniebowstąpienia naszego / to jest / gorąco pragnie / abyśmy doszli do niey wieczney chwały. Toć go słusna w tym pragnieniu pocieszyć: to jest / słusna starać się zwyciężać trudności / o Wniebowstąpienie. Jz Chrystus Pan gorąco pragnie Wniebowstąpienia naszego; wyrażił na Krzyżu wiśać / gdy wsiłnie onym słowy wołał: Sitio. Pragnę. Jz abowie tu pragnął Wniebowstąpienia naszego / naucza Droga Osiensis. Domine quid sitis? Ergone plus cruciatur sitis, quam Crux? de Cruce siles, & de siti clamas? Sitio! Quid? vestram fidem, vestram salutem, vestrum gaudiū:

De Passio-
ne Dom.

plūs animarum vstrarum, quam corporis mei cruciatus me tenet. Panie (prawi) czegoż pragniesz? Wiacie więcej draczy pragnienie niżeli Krzyż? o Krzyżu milczysz, a o pragnieniu wołasz? Pragnę! Czegoż? waszej wiary, waszego zbawienia, waszego wesela: więcej dusz waszych, niżeli cięła moiego meki miętrapią. O tymże y Augustyn święty pisał in Psalm: 61. In Cruce positus, Sitio dixit; quamvis illi non dederunt, quod sitiebat. Ipsos enim ille sitiebat; at illi acetum dederunt, non vinum novum. Na Krzyżu (prawi) wiśacy, mówił: Pragnę; choć mu oni tego czego pragnął, nie podali. Onych bowiem samych pragnął, a oni mu octu miasto siebie dali. Ale y przez Proroka samże Zbawiciel to pragnienie swoje wyrażił / mówiąc. Cucurri in siti. Bieżałem w pragnieniu. Dziwnie się tu Augustyn święty / że Chrystus o swoim biegu w pragnieniu oznajmuje / a o spożnieniu w tym biegu nie wspomina. Słowa są Doktora świętego. Quid tibi deest o Christe? Impletur de te, quod predictū est: Adorabunt eum omnes Reges terre, omnes gentes servient ei. Quid ergo sitis? Tantis populis non sataris? T czegożci (prawi) o Chryste nie dostaie? Pełni się co napisano o tobie: Bada mu się klaniać wszyscy Królowie ziemscy, wszystkie narody służyć mu beda. Czegoż tedy pragniesz? czemuż tak wiele narodów pragnienia twego nie ugasi? Odpowiada tenże Augustyn święty. Multos bibit, sed nunquam erit sine siti. Wielu bierze Chrystu zbawienie, piie, nigdy jednak bez pragnienia nie będzie. Bo choćby wszyscy byli zbawieni / a ieden tylko człowiek wcielałby przez grzechy swoje od zbawienia / postaćemby Chrystus biegał za nim / pragnąc zbawienia tego. Pewna to tedy propozycja / iż Chrystus wielce pragnie Wniebowstąpienia naszego. Tey zaś konsequeyey: Jeżeli Chrystus pragnie Wniebowstąpienia naszego / toć nam wszystkie przeszkadzające trudności zwyciężać potrzeba; tak dowodzę. Czytam w Piśmie świętym w Księgach Królewskich / iż kiedy Philystynowie nieprzyjaciela Dawidowi z wojskiem swoim opánowali

Psalm: 61.

byli

2. Regum
23. Cap.

byli miasto Bethleem / záchciało się było bärzo Dawidowi wody z sadzawki Bethleemskiej / y przeto w prągnienu wielkim zamolał. O si quis mihi daret potum aquae de cisterna, quae est in Bethleem iuxta portam. O ktoby mi dał [prawo] napić się wody z sadzawki, która jest w bramie Bethleemskiej. Ledwie to Krol Dawid wyrzekł, alisci trzey majni Rycerze ieg / z wielkim sercem bieja ku Bethleem / przebuia sie przez woyska nieprzyacielskie / naraziac sie wielkim sercem na szelbe / na miecze / na wloznie / y na wszelka nieprzyacielska armata ; y tak wshytke trudności zwycięzywszy / nązgerpali wody / y przynieśli Dawidowi. Jezeliż to ludzie / dla pragnienia Krola swego ziemskiego / ktory im tego ani rostazal / ani nagrodzić obiecał ; wshytke trudności y niebezpieczeństwa / ktore im tylko w dostawaniu oney wody ktorey Krol pragnął przestadzali / majnie y odwaznie zwycięzyli. Toć pomewaj też Krol nieba y ziemie Chrystus i z vs, bärzo gorąco pragnie tej wody / to jest / zbawienia ludzkiego / idzie zaym / iż ty żołnierzu CHRYSTOW, głowiecze Chrześciański / abyś tak tego Krola tworego / w prągnienu iego pociehył / masz majnie zwyciężać wshytke trudności / ktorekolwiek ci do dostania tej wody / to jest / zbawienia wiecznego / przestadzają. Choćby zastępowały wstępującemu do nieba / y ognie / y miecze / y bestye / y kzyze / y bohoswa / choroby / y wszelkie przesładowania ; masz się na to wshytko narazić / to jest / masz to wshytko cierpieć : choćby tylko dla tej samey przyczyny / że tego Krol y Pan twoy Chrystus Jezus pragnie / abyś zbawienia wiecznego dostał. Wiacey ieszcze rzekł : iako pomianem żołnierze Dawidowi / nie tylko wshytke trudności majnie dla wgażenia pragnienia iego zwyciężyli ; ale też nie trzymali go długo w prągnienu ; bo mając nad iego prągnienu politowanie / zaraz a zaraz bez wszelkiej odwołki / ieruerunt, zaraz się na wszelkie trudności odważyli : tak y my mamy mieć politowanie nad pragnącym Jezusem Panem naszym / nie mamy go długo w iego prą-

gnienu trzymać / ale predko bez wszelkiej odwołki / mamy się na wszelkie trudności odważać : abyśmy iako nąprzede zbawienia / ktorego Chrystus pragnie / dostali. O Roże moy / iakośa niemilosiermi na pragnącego Chrystusa ci / ktorzy na dalsze czasy odkładają zwyciężania trudności ; a zaym siaranie się o zbawienie wieczne ! Terch złość y nad Chrystusem pragnącym wielką miłosierdecy / takim obiańm podobienstwem. Gdyby Pan taki wielki pragnac bärzo w drodze / posłał slugę swego do miasta / w hot drogę iego bedacego / zlecąc mu to / aby mu iako nąprzede z onego miasta napoiu iakiego smacznego y zdrowego przyniósł / ktorymby pragnienie swoje wgał : y poszedłby on sluga do miasta / a wshedłby do gospody / y zastawłszy tam taneczniaki dobrej myśli / z nimiby w taniec poszedł : y gdyby już ze dwie abo ze trzy godziny tanecowali a rzekłby mu kto : co czynisz zły głowiecze : Pan twoy bärzo pragnie / po to cię posłał / abyś mu iako nąprzede napoiu przyniósł / a ty się ladasz zym bawisz : A onby ná to : bärzo mi się podoba ta dobra myśl / zał mi od niej odejść / nie moge się w tym zwyciężyć / abym iey tak predko odshedł. Co rozumiecie Chrześciańskie / iakoby to był zły sluga / y ná Pana swego strodze pragnącego niemilosiermi / ktoryby zwyciężyć się nie mógł / y odstać w tancu swym wciechy / aby Pana sworego napoił : Niechjeby ieszcze z tej gospody poszedł do drugiey / y obaczył : by tam / że ludzie graia w arcaby / tarty / kostki / onby się też przysiadł do nich / grałby też pospolu z nimi ; a gdyby już grał przez nie mały czas / byłby od tego wopominony : niebaczny slugo / Pan cię tak długo czeka / pragnie bärzo / czemuś tak ná niego miłosieretny / że się tak długo ledaczym bawisz / a Panu napoiu nie nieśiesz : A onby ná to : O niech też Pan ma pacyencya / trudno się ia też nie mam zabawić z miłakompánia / bedzie ieszcze dośwc czasu do wgażenia pragnienia Pánstiego. A gdyby ieszcze tenże sluga wshedł już dla Pána napoiu / z miasta ku Panu wysłachal ; a w tymby obaczył myślawcow poluiacych / y zaiace goniacych / onby

też napoy postawiwszy / z nimi żaiace
goni: a gdyby mu kto rzekł: co widy
czyniś zapamiętały człowiecze / czemu
tak długo Pana twoiego pragnieniem
dreczyś? Czemu na niepożytecznych
zabawach czas trawisz / a Panu two-
iemu tego po co cię posłał / nie nieśiesz?
A onby postaremu na to: niech też Pan
wytrwa / napuść się ięszce. Co rozu-
miecie Chrześciane Tamilhy / iakiby
to był niecnolliwy sluga? Co rozumie-
cie / czylibyście wy tak niecnolliwego /
tak na Pana okrutnego slugę / chowa-
li? Zaprawdę mielibyście tego slugę
za niebaczego / za złośliwego / y na
Pana okrutnego: żadenby z was pe-
wnie takiego slugi nie chował. O za-
prawda Chrześciański człowiek / który
zwyćzajania trudności / to jest pokus /
y staranie się o zbawienie wieczne / na
dalsze czasy odkłada / jest takim slugą
Chrystusowym: pragnie bärzo gora-
co Pan tego / to jest Chrystus Jezus /
cnot tego / a żatym zbawienia tego: y
posyła go po ten swoy napoy do tego
miasta / kiedy go trzyma na tym świe-
cie dlatego / aby się starał o zbawienie
duże swojej: alisci on w młodości
widząc ludzi młodych dobrej myśli /
świata y rostkossy tego żażywaacych /
on też z nimi swiata y rostkossy żażywa.
Wolaita na niego Różnoddziele / bā y
czesto własne tego sumnienie: oto
Chrystus pragnie cnot twoich / poku-
ty twoiej / czemuż go ty w tym pra-
gnieniu trzymasz? czemu nie nieśiesz
mu co przedzey tego napoiu? czemu
się przez cnoty swiate y pokute nie sta-
raś o zbawienie duże twoiej? A czło-
wiek co? Jakoby mowi: niech też
Chrystus poczeka / trudno to nam
nie żażyc też młodości y rostkossy tego

świata. Idzie dalej do wieki maskie-
go / aż widzi / iż drudzy warcaby /
tartyć. grāia / to jest / gospodarstwa
y honorow tego swiata pilnuia: on
też z nimi. Wola Różnoddziele / wola
y sumnienie: oto Chrystus pragnie
pokuty twoiej / napoy Chrystusa tak
dawno napoiu tego czekającego. A
człowiek co? Cierpliwyc Chrystus /
Langanimis & multum misericors: Psal: 102.
dlugo cierpiacy / poczeka on ięszce po-
kuty moiej. Wychodzi uż z miasta /
kiedy przychodzi do starości / a czesto
kroć uż z napoiem Chrystusowym /
poczyna pokute y staranie się o zbā-
wienie swoje: alie widząc inshych sta-
rych / że żaiace gonia / to jest / widząc
chciwych / łakomych / pieniadze zbiera-
jacych: on też z nimi za żaiacem / on
też miasto pokuty / miasto starania się
o zbawienie swoje / chciwy / łakomy /
pieniadze zbierający / namniety na pra-
gnienie Chrystusowe niedbający. O
ktoż tu wypowie iaka to złość / iaka
niedystrecya / iakie nād Chrystusem
okrucienstwo! Nie bądź takim slugą
Chrześciański człowiecze: ale ponie-
waż Chrystus pragnie Wniebowsta-
pienia / to jest / zbawienia twoieg; nie
odkladay / ale przedko zwyćzajay wshy-
tkie trudności / starając się o zbawie-
nie twoie.

Obaczysz tedy dosyć iāania / iż
y dla pragnienia woli ludzkiej / y dla
pragnienia natury ludzkiej / y dla pra-
gnienia woli Chrystusowej / słusna
rzecz wshytkie trudności dla Wniebo-
wstąpienia zwyćzajac: pilnie się o
to zwycięstwo staraymy. Co nam
rācz dāć Chryście I x z v, który
żył y króluię na wieki
wieczne. Amen.

NA DZIEŃ BOZEGO CIAŁA, KAZANIE PIERWSZE.

Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. *Iean: 6.*

Kto pożywa tego chleba, żyć będzie na wieki.

Żłowiek sam z siebie żyć nie
może na wieki / tż żywotem
cielesny. Chrześciane Tam-
milhy. Nie może mowia żyć
na wieki / y dla przyczyny

wonstżney / y dla przyczyny zewonstżney
Dla przyczyny wonstżney: bo natura lu-
dzka powoli słabie / męszcie / wstāie: a
choć w każdy dzień repānie się przez ro-
zmāte połaemy y leśārstwa / mgdy ię

dnat tak doskonale ratować się nie może/ żeby za czasem całe zwałona nie została. Tę może też żyć na wieki dla przyczyny zewnętrznej: bo może albo od ognia/ albo od wody/ albo od żywiołu/ albo od miecza/ albo od innych przyczyn/ żywot ten skrócić/ y tak zginąć.

Jako żywotem cielesnym/ tak y żywotem duchownym/ który nam laska Boża przynosi/ głowiek sam z siebie żyć nie może na wieki. Tę może (można) tak dla przyczyn wewnętrznych/ i tak też pomniejszych. Dla wewnętrznych: bo letitius & cogitatio humani cordis/ in malum prona sunt ab adolescentia sua. Sm. 1. y mysl serca ludzkiego, skłonna jest do zlega od młodości swojej. Ale to jest/ iż te namietności y pożadliwości nieporządne natury naszej/ skromi y umartwiażywianie. Przenaswieszczenia Sakramentu. Toć tedy to żywotanie/ tollit Causam Intrinsicam mortis spiritualis, znosi przyczynę wewnętrzną śmierci duchowney. Iż żywotanie Ciała y Kwie Chrystusowey/ skromi namietności y pożadliwości natury naszej/ dowodzą: Kiedy lud

Genes. 3. nych: bo letitius & cogitatio humani cordis/ in malum prona sunt ab adolescentia sua. Sm. 1. y mysl serca ludzkiego, skłonna jest do zlega (które głowiekowi odeymie żywot/ to jest/ laska Boża) od młodości swojej. Tę może też żyć na wieki dla przyczyn zewnętrznych/ to jest/ dla nieprzyjaciela/ czartą przekłanego. Tłauca abowiem Piotr świąty. Aduersarius veltet.

1. Petri y Cap. diabolus, tanquam leo rugiens circuit, querens quem deuoret. Nieprzyjaciół (prawi) wół dyabel, iako lew krąży szukając kogoby pożart. Kiedy tedy głowiek sam z siebie żadnym żywotem nie może żyć na wieki/ czegożby mu tedy potrzebá/ żeby mógł żyć na wieki? Niechże ia tu determinować/ czegożby mu potrzebá/ aby żył na wieki tym żywotem cielesnym. I leż czegożby mu potrzebá/ aby żył na wieki żywotem duchownym/ determinować/ toć to z Chrystusem Panem. 2. Qui manducac hunc panem, vivet in eternum Kto pożywa chleba tego, będzie żył na wieki. To jest/ ktokolwiek pożywa Ciała y Kwie Chrystusowey/ w Przenaswieszczeniu Sakramencie/ żyć będzie żywotem wiecznym. A czemuż to? Dlatego/ że ten Niebieski pokarm/ y Causam Intrinsicam mortis spiritualis tollit, przyczynę wewnętrzną śmierci duchowney znosi: y a Causa Extrinseca mortis spiritualis defendit, od przyczyny zewnętrznej śmierci duchowney/ broni: pokazuje to na teraszniejszym Kazaniu. Co będzie tu części y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naszego.

Joan. 6. Iż Przod wewnętrzna przyczyna śmierci duchowney/ to jest/ grzechu/ znosi żywotanie tego chleba/ to jest/ Przenaswieszczenia Sakramentu: dowodzą tak. Wewnętrzna przyczyna śmierci duchowney/ to jest/ namietności albo pożadliwości nieporządne natury naszej. Tak abowiem sam Pan Bog mówi: Sensus enim & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. Sm. 1. y mysl serca ludzkiego, skłonna jest do zlega od młodości swojej. Ale to jest/ iż te namietności y pożadliwości nieporządne natury naszej/ skromi y umartwiażywianie. Przenaswieszczenia Sakramentu. Toć tedy to żywotanie/ tollit Causam Intrinsicam mortis spiritualis, znosi przyczynę wewnętrzną śmierci duchowney. Iż żywotanie Ciała y Kwie Chrystusowey/ skromi namietności y pożadliwości natury naszej/ dowodzą: Kiedy lud

ba/ to jest Przenaswieszczenia Sakramentu: dowodzą tak. Wewnętrzna przyczyna śmierci duchowney/ to jest/ namietności albo pożadliwości nieporządne natury naszej. Tak abowiem sam Pan Bog mówi: Sensus enim & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt ab adolescentia sua. Sm. 1. y mysl serca ludzkiego, skłonna jest do zlega od młodości swojej. Ale to jest/ iż te namietności y pożadliwości nieporządne natury naszej/ skromi y umartwiażywianie. Przenaswieszczenia Sakramentu. Toć tedy to żywotanie/ tollit Causam Intrinsicam mortis spiritualis, znosi przyczynę wewnętrzną śmierci duchowney. Iż żywotanie Ciała y Kwie Chrystusowey/ skromi namietności y pożadliwości natury naszej/ dowodzą: Kiedy lud Izraelski szedł do ziemi obiecanej/ zastąpiła mu na drodze wielka y bystra rzeka Jordan/ przez którą aby był przeszedł lud Izraelski/ wprzód Kapiłani z Arką Panką w której była Manna/ wepili w rzekę. Ledwie się co wody dotknęli/ aż woda która wielkiem impetem na dol bieżała/ nazad się obróciła/ y drogę suchą ludowi Izraelskiemu pozwała. Tak abowiem świadczy Pismo. & deceruit aquae decedentes in locum vno. &c. Stępły (prawi) wody na dol bieżące na wieś/ i w jednym miejscu/ przestęły w jedno/ y wiatry/ pierwsze pędziły wody na dol: a przecie wstroniły/ zawęściagnęły/ przecięły naturę swą/ zostały. A czemuż? Quid est tibi mare quod fugisti & tu Iordanis aqua conuersus es retrorsum? Cor fit skalę/ morze jest wieciekło/ y tobie Iordanie jest się wycoobrać. Tę in śia tego przyczyna/ tylko ta. A facie Domini: Pan Bog sam nad oną Arką trzydował/ twarz Panki/ której się one wody przelekły/ zawęściagnęły y wstroniły wszystkie impety na dol spadające wody. Ale tak jest/ iż w tej nowey Arce w Przenaswieszczeniu Sakramencie/ tenże Bog prawdziwie rezydował. Toć gdy ta Arka/ Przenaswieszczenia Sakramentu/ wchodzi przez żywotanie godne do głowieka/ wszystkie tego wody/ to jest/ wszystkie namietności/ wszystkie pożadliwości/ wielkim

Genes. 3.

Iosue 3.

Psalm. 112.

impes

impetem ná dol/ to iest/ do zlego z ná-
cury swoiey bieżące/ wśytkie mówią
stano/ y wśytkie te Ała wśtromi/ po-
wóciagme cale/ od grzechu zátrzymá.
Tie ia to mówia/ ále Cyrillus świety
eát náucza. Eucharistia tedat, cum
in nobis maneat Christus, scóuicetom
membrorum nostrorú legem, pie-
tatem corroborat, perturbationes
animi extinguit. *Przenáświetszy (prá-
wi) Sakráment (kromi, gd) i w nas mieści-
ka Chrystus, srożące się członków náśłych
práwo, pobożność umacnia, impety áni-
musu náśzego gáti.*

Nami: 11.

Kiedy lud Izraelski misá ná pus-
szyz nie miał/ srogi miał appetyt do
niego; eát dálece/ i żrzechzał nápies-
tárac się misá. Flagrauit desiderio
ledens & flens, iunctis sibi pariter
filijs, & ait: Quia dabit nobis ad va-
lescendum carnes. *Pałat (práwi) prá-
gnieniem lud, i siedząc á płacząc pospólu
z dziećmi, wólat mówiał: o ktoż nam da
misá do iedzenia? Kiedy zaś Pan Jes-
us pięciorgiem chleba náłarmil pięć
tyśięcy ludzi, choć byli bázro głodni/
bo przez trzy dni nie iedli, przecie się
sáimym chlebem kontengowali/ misá
się nie nápierali/ żadnego zgóła ápi-
petytu do niego nie pokazali. A cze-
muż to? Kto próśie ich appetyt wiel-
ki do misá wśtromil? Zaprawda nie-
tę inśy/ tylko ten chleb od Chrystus
sá rozmnożony/ który był figura Prze-
náświetszego Sakrámentu: ten to ten
urodzona, ich námiętność y appetyt
do misá, wśtromil/ y záchamował.
Oczyw eát poważny Basilus Seleucus:
Multiplicat panes, ut dissoluat lu-
dum antiquam criminationem,
& insatiabilem voracitatem. *Ko-
żmnaża (práwi) chleb, áby poskromil da-
mne. Z dówśkie nárzekánie, y nien sżcone
obráżśwo. Chryzostom świety przy-
dáie: wielkie bázro cudá czynil Chry-
stus/ ślepych, óświecał/ chromych
wśdraiwiał/ głuchym słuch przywra-
cał/ chore leczył/ wmarłe wśkrzeszał.
Coż ná to Żydzi? Zádrościa zdieci/
gniewáśia się scódzje nárzekáśia o zgwał-
centie. Sabbathu/ o niezáchowanie
práwo/ sżuki sżatáńskie Panu zádáśia/
y inśie porwárzy na niego, kláda. Al-
kiedy ich óto chlebem náłarmil/ mo-**

Ioan: 6.

wia: Quia hic est veré Propheta.
Iest to prawdziwy Prorok. A gódież ó-
ne nieporządne páśoye/ one zádrości/
one sżurye/ one gniemy/ one ó Sabb-
bách y cześć Bożá zárlwości? *Pier-
tne ó nich Chryzostom świety mówi.
Non ultra eis Sabbathi transgressio-
nis cura, non ultra zelant pro Deo,
sed omnia remota sunt. Iuż sżo (prá-
wi) wśyce ó Sabbath nie wymiá, iuż ó
honor Bożki niedbáśia, wśytkie w nich
páśoye wśłázy. Tie tēo inśy to sżpáwił/
tylko on chleb/ który Przenáświetsze-
go Sakrámentu figura był: ten to
chleb ich gorácość/ zápálczywość/ zá-
drość/ złość/ poskromil y pohámó-
wał. A iedli to tylko figurá Przená-
świetszego Sakrámentu byłá eátkei
mocy/ i moglá wámierzyć wśytkie
nieporządne áffekty: ktoż tu nie przy-
zna/ i dáleko wśyce sam, Przená-
świetszy Sakráment/ poskramia y w
martwia w złowiektu wśetżne tego
námiętności y do zlego popedliwo-
ści? Przyznáie to/ y w tym náś wpeł-
wnia Bernat świety/ eát mówiac: Si
quis vestrum non tam scepá modo, *Serw: de
non tam acerbos sentit iracundie baptyf.
morus, inuidie, luxurie, gratia a-
gat Corpori & Sanguini Domini:
quoniam virtus Sacramenti opera-
tur in eo. Iedli (práwi) tēo z wáś nie
eát sżogie teraz eżnie poruślenia do gnie-
wu, do zádrości, do nieczystości, niech
dziekuie zá to Ciału y Krwi. Páńskiey.
Nie co bowiem inśego, tylko moc tego Sá-
krámentu, to w nim wśytko sżpáwić.
Jásna tedy rzecz/ iż póżywánie Prze-
náświetszego Sakrámentu/ tollit
Causam Interinsecam mortis spiri-
tualis, znóśi wśetżną przyczyná
śmierci duchowney.**

*Że też broni od przyczyn zewnaś-
Prznych/ to iest/ od czártow prze-
ślanych: dowódze. Dáie godne póży-
wánie Przenáświetszego Sakrámens-
tu złowiektowi sily przeciwko temu
nieprzyiácielowi/ dáie y śmiáłość:
iest mu też przeciwko temu Goliáthowi
ostrym kámieniem/ iest mu tarcz/á/
iest mu mieczem. Tóć tedy póżywá-
nie tego Przenáświetszego Sakrá-
mentu/ defendit hominem á Causis
externis mortis spiritualis, broni*

złowiek

In Cap. 4.
Ezech.

głowicę od przyczyn zewnętrznych
śmierci duchowney. Jż dacie wielkie
sily; nauca Hieronim s. tymi słowy.
Nihil ita valescentis animi roborat,
quomodo panis vitæ, de quo scriptum
est: & panis cor hominis confirmet.
Nic (prawi) takiey silz duszy ludzkiey nie
dacie, iako chleb żywota, o którym napisano.
T chleb niech serce ludzkie posila.
Zetęz dacie śmiałość przeciwko nie-
przyjacielowi: obaczmy. Turcy be-
dac natury bojaźliwej / aby śmiało-
ści przeciwko nieprzyjacielowi naby-
li / pus pewny liquor / nim ida do po-
trzeby: ten im abowiem tak fantazyja
pomisza / że namniey nie apprehen-
dus niebezpieczeństwa / y przeto iako
halen / bieża na dział / na kopie / na
miecze / y na wsielacie in sie orze. Chre-
ścianie zaś żąd śmiałości przeciwko
nieprzyjaciolom / to jest / gartom prze-
kлетym nabywają. Zaprawda od Prze-
niaswiałego Sakramentu. Pise bo-
wem Baronius / iż na pogatku Ro-
ściola Bożego / kiedy gart przeklety
przez onych Tyranow / y prześladow-
cow wołował przecu. Chreścias-
nom / przed sobą potyka / to jest /
przed Męczeństwem / brali Chreścias-
nie Przenaswiałego Sakramentu / y
przeto każdy go Chreścianin miał
w domu swoim: y nabywali takiey
śmiałości / iż iako insensati, iakoby
halen / sili na ognie / na bestye / na mies-
cze / zgola na wsielacie katownie: y tak
mężnie, nieprzyjaciela swego gartą
przekletę zwyciężali. Zetęz jest ten
Sakrament Przenaswiałego / ostrym
kamieniem przeciwko Goliatowi gart-
tu; tak potężna. Nauca Philo Zy-
dowin / iż Dawid miał sie z Golia-
them potykać / na onych piaci ostrych
kamieniach / ktore był sobie z strumie-
nia obral / napisał imiona piaci prze-
dnieyszych Patriarchow: na pierwszym
napisał imię Abrahámowe / na dru-
gim imię Izaakowe / na trzecim imię
Jakobowe / na czwartym imię Moys-
zefowe / na piątym imię Jozuego /
ktory sie po Hebráysku zwał Jezusem.
Którymże prosi z tych kamieni Go-
liathą zabił? Rzeczcie tym / ktorego
wprzód z torbeczki swojej dobył. Do-
brze mówicie. Ale ktoregoż wprzód
dobył? Wiecie / iż to naprzód z tor-

beczki wyimuiemy cosmy tam naos-
tku włożyli: ostatni kamień / ktory Da-
wid włożył do torbeczki / był on / na
którym napisał Imię Jezus: toć tego
naprzód dobył / toć tym Olbrzym-
onego vderzył y zabił. O czym y same
że Dawid dacie znać mówiac: Tu ve-
nis ad mecum gladio, hasta, & cly-
peo: ego autem venio ad te, in no-
mine Domini exercituum. Ty (prá-
wi) przychodź do mnie, z mieczem, z
oszczepem, y tarczą: a ja do ciebie przy-
chodzę w Imię Pana Zastępow. Jakiż
to? Czyli sie tam Dawid nie potykał?
A barzo potykał: czemuż tedy mówi-
ia ida do ciebie w Imię Pańskie? Dla
tego / że na onym kamieniu / było na-
pisane Imię Jezus: przetoż dobrze
mówił / bue sie z toba Imieniem Jezus-
fowym. Ale ten kamień Dawidow
coż prosi figurował? Zaprawda nie-
co inzego / tylko Przenaswiałego Sa-
krament. Tak abowiem mówi Pan
Bog w Objawieniu Jana świętego.
Qui vicerit, dabo ei calculum candi-
dum, & in calculo nomen scriptum.
Kto prawi zwycięży, dam mu kamień bia-
ły, a na nim napisane Imię. Przez kto-
ry kamień wiele Tłumaczow Pisma s.
rozumieis sam Przenaswiałego Sa-
krament. Jezeliż tedy figurą tylko
Przenaswiałego Sakramentu była
kamieniem ostrym / którym mogli za-
bić Dawid nieprzyjaciela swego Golia-
thą: toć daleko więcej sama rzecz / sam
Przenaswiałego Sakrament / będzie
głowicę godnie przysiępując-
mu / ostrym kamieniem / którym zwy-
cięży Goliathą piekielnego / to jest /
gartą przekletę. Jż też Przenas-
swiałego Sakrament / jest clypeus, tar-
cza / przeciwko gartom przekletym /
obaczmy. Zmyślali Poetowie / że nie-
ktory Hetman / miał tarcza kryształ-
owa tak dziwna / iż kiedykolwiek miał
sie potykać z nieprzyjacielem / ona od-
kryta tarcza taka iasność z siebie wy-
dawała / iż iako od piorunu iakiego
nieprzyjaciele na ziemię padali. O za-
prawda Przenaswiałego Sakrament
jest taka kryształowa tarcza / przed
która wszyscy nieprzyjaciele nasi vcie-
kac musza. Jezeli mnie w tym nie-
wierzycie / słuchaycie Dawida swia-
tego Proroka / ktory opisuiac kżesćcie

1. Reg. 17.

1. Apoc. 2.

Tom: 2.
Annal.

Psal. 147

nowego Jeruzalem/ to jest/ Kościół Bożego/ tak wesolo śpiewa. Lauda Ierusalem Dominum, &c. Qui micat crystallum suum sicut buccellas, ante faciem frigoris eius, quis sustinebit. Chwał (prawi) Ieruzalem Pańska, który wysła kryształ swój jako bułki, y ktoż zimno jego znieśie? Przez ten kryształ/ nie rozumie Dawid święty tego lodu materialnego zimnego: bo ktoż kiedy widział ten lod materialny na kształt bułek chleba? Ktoż się kiedy tym lodem jako chlebem karmił? Ża prawda nie na świecie. Toć nie o tym materialnym kryście mówi/ ale o Przenajświętszym Sakramencie/ którego pod formą chleba pożywamy/ y który jest prawdziwym duch naszych pokarmem. Ale czemuż go kryśtalem/ to jest zimnym lodem zowie? y czemuż to nie zimna jego nie znieśie? Czyli ten Przenajświętszy Sakrament/ nie jest ogniem? czyli gorąca nie zapala miłością tego/ który go przyjmujemy? Odpowiadam/ iż to wszystko prawda. Jest Przenajświętszy Sakrament/ y ogniem/ y lodem: ogniem jest przyjaściolom/ lodem nieprzyjaściolom. Ale jest ogniem/ zapala miłością Bożą/ godnie przyjmujących: ale jest lodem/ sprawuje zimno w kościach nieprzyjaścielskich. Jako ogień całe gośdnie przyjmujących rozpala/ tak lod krew w żyłach nieprzyjaścielskich czyni zmarzłą/ y do ucieczki ich przywodzi. Czytam w Kronice Braci Mnichy iasne tego doświadczenie. Alas S. widząc jako się Saraceniowie dobywali do tej Oczyszczony/ to jest/ do Asyzy/ ona sama wszystkich rozpędziła/ tak/ iż uciekać musieli. A jakoż ich to rozpędziła? Ża prawda pokazaniem tylko tej kryształowej tarczy/ to jest/ Przenajświętszego Sakramentu. Ledwie co bowiem ta tarcza na murach miejskich odkryła/ zaraz Poganstwo mroźem bojaźni przerażeni/ przez potwierać. A jeżeli to tak jest skuteczna ta tarcza przeciwko Poganom: daleko jest skuteczniejsza przeciwko heretikom/ przeciwko którym jest ten Przenajświętszy Sakrament postanowiony. Jako przyznaie Psalmista święty/ mówiąc. Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribulant

Psal. 22

me. Zgotowałeś o Panie przedemną stoł, przeciwko tym którzy mię uścisną. Jasná tedy rzecz/ iż Przenajświętszy ten Sakrament/ jest głowiekowi godnie go przyjmującemu/ potrzebna tarcza przeciwko czartom przeklętym. Że też jest y mieczem/ przeciwko tymże nieprzyjaściolom: obaczmy. Czytam w Pismie d. w księgach Sędziów dziwną rzecz/ która się przytrafiła Gedeonowi/ mianemu ludu Bożego Hetmańskow. Naśladując go niegdyś nie wojsko Madjanitów/ a iż on bardo mało ludzi miał/ wielce soba trwożył: którego aby był Pan Bóg utrzepczył rzekł do niego: wstań/ a idź ścicho pod oboz nieprzyjaścielski/ nałóż tam rcha/ y słuchaj co tam mówić będą. Uczyni tak Gedeon/ y usłyszy żołnierza tak się drugiemu żołnierzowi powiadał. Vidi somnium, & videbatur mihi, quasi subcinericius panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere. Cumq; peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, & subuertit, & terrae funditus coequavit. Respondit ei cui loquebatur: non est hic alius, nisi gladius Gedeonis. Tradidit enim Dominus in manus eius Madian, & omnia: astra eius. Widziałem (prawi) sen, y zdało mi się iakoby chleb podpopielny iścymieny/ tocz: i się a biegał do obozu Madjanitów: y przybiegł ku namiotowi/ uderzył go y wyrwał, y zwał na wszystkie z ziemi. Odpowiedział ten któremu sen powiadał: in sego to nic nie znaczy, jedno miecz Gedeonow. Abowiem dał Pan Bóg w ręce jego Madjanitów, y ze wszystkim obozem. To usłysawszy Gedeon/ wziął serce/ y uszyłował trzysta żołnierzów swoich/ y dawszy im strąby y pochodnie gorące w ręce/ uderzył na nieprzyjaścioly/ y z nich wielkie bardo otrzymał zwycięstwo. Trzy tu rzeczy widać potrzeba w tej historycy/ z których jedno jest figura y opowiadaniem drugiego/ choć te rzeczy nie mają podobieństwa żadnego między sobą ani proporcyy. Pierwsza rzecz/ chleb podpopielny we śnie widziany: druga rzecz/ tłumaczenie tego chleba/ to jest miecz: trzecia rzecz/ ani chleb/ ani miecz/ ale traba w ręce żołnierskie dawa. Dziwna zaś sprawa

Iudic: 7.

wa! Coż ma bowiem za propocya chleb do miecza/ że on chleb we śnie/ znaczył y figurował miecz na iawie? A to nie mniej dzwona rzecz/ iż Ge- deon słysząc iż miecz jego miał zwycię- żyć Madyanicy/ a przecie nie miecz/ ale traba w ręce Rycerstwa swe^o dała. Dzwone to zaśle rzeczy/ y wielkich pel- ne zaismnie. Mogł Pan Bog sprá- wie/ żeby był on żołnierz nie chleb/ ale miecz we śnie widział: chciał nam tu iedną Pan Bog piekna pokazać Przenasławieſzego Sakramentu figu- ra. Jest Przenasławieſzy Sakrament chlebem prawdziwym/ a chlebem nies- bieſkim/ a chlebem podpopielnym. Czemuż podpopielny? Czyli dlatego/ iż popioł znaczy Accidentia uisibilia, przypadłości widome/ ktorými tu Ciało Chryſtusowe ieſt pokryte? Czy- li dlatego podpopielny/ iż w popiele pokuty ma być pieczony/ y pożywa- ny? Czyli podobno dlatego/ aby był rożnym od ofiary Krzyżowej; gdzie ten chleb pieczony był/ ale w piecu o- gnia gorącego/ y iśnie świecące- go: tu zaś pieczony zoſtał/ ale ſtry- cie. Wſzytko to dobrze. Znowu/ cze-

muż ten chleb oraz mieczem ieſt? A- byś wiedział/ iż tobie ieſt chlebem po- silającym; ale przeciwko nieprzyja- ciolom/ ieſt mieczem ſtráſnym: tobie żywot przynoſi/ ale nieprzyja-ciolom twoim czártom śmierć. Toć tedy per- wna rzecz/ 3tey Piſmá ſwiętego Si- gury/ iż Przenasławieſzy Sakrament/ ieſt głowiecowi godnie go przyjmú- iacemu miecz przeciwko czártom prze- ſłatym; a miecz taki/ ktorým ſi ty bić nie będzieſ/ ale tylko gdy w traba trabić będzieſ/ to ieſt/ modlić ſi do Boga gorąco nie zaniechaſ; ſam ten miecz nieprzyja-cioly twoie czárty prze- ſłate zabudź będzie. Pokazałem tedy Chrzeſćianie Namiliſy/ że qui man- ducat hunc panem, uiuet in æter- num. Kto pożywa tego chleba, żyć będzie na wieki: bo ten chleb y wnetrzne przy- czyny duchowney śmierci znieſie/ y od zewnetrznych przyczyn głowiek potężnie obroni. Staraymy ſi tedy/ abyſmy do Chryſtusa w Sakramencie Przenasławieſzym będącego/ godnie przyſtepowali. Reoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień BOZEGO CIAŁA, KAZANIE WTORE.

Qui manducat hunc panem, uiuet in æternum. Ioan: 6.
Kto pożywa tego chleba, żyć będzie na wieki.

NJe wſzytkim iednakie ſtu-
tki przynoſi Chleb niebieſ-
ki/ to ieſt/ Przenasławieſzy
Sakrament. Chrzeſćianie
w Chryſtusie Namiliſy.
Arka ona ſtarego Teſtamentu przyno-
ſiła żywot Izraeleżytom: bo przy niej
wielkie nád. nieprzyja-cioly otrzymy-
wali zwycięſtwa. Przynoſiła błogo-
ſławieſtwa w domu Obededona: Et
habitaue Area Domini. in domo
Obededon tribus menſibus, & ben-
dixit Dominus Obededon, & omne
domu eius. T. miſkała (prawí) Arka
Páńska w domu Obededona trzy mieſia-
ce, y błogoſławił Pan Bog Obededona, y

wſzytek dom iego. Ale táż Arka Páns-
ka Giliſtynom báłwochwałcom przy-
noſiła śmierć. Ták bowiem Piſmo ó.
náucza. Et circumdlexerunt Arcam
Dei Iſraël: illis autem circúducen-
tibus eam, fiebat manus Domini per
ſingulas ciuitates interfectionis ma-
gnæ nimis, & percutiebat viros v-
niuſcuuſq; urbis, a paruo uſque ad
maio rem. T obwiedli (prawí) Arka
Boga Izraelskiego: a gdy ja obwiedziła
wółá ſię raká Páńska w każdym mieſcie
wielkiej bárzo porażki, y zabudła me że w
każdym mieſcie, od máłego do wielkiego.
Tákci záprawda Przenasławieſzy Sák-
rament/ ktore^o ona Arka figura była;

lubo sam z siebie ofiaruje żywot miewny: Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum. *Kto pożywa tego chleba, żyć będzie na wieki: wstaćże/ i tak* rozmaite są dyspozycje ludzkie; tak też rozmaite są skutki Przenaświśtego Sakramentu: Ktorzy się do niego dobrze dysponują/przynosi im żywot; ktorzy zaś źle/przynosi im śmierć. Jako nauczyciel Thomas święty Doktor Angielski. Mors est malis, vita bonis: vide parvis sumptionis, quam sit dispar exitus. *Śmierć jest złym, żywot dobrym: patrz jako pożywiania równego, nie równy jest koniec. Jakoż się tedy sprawować albo dysponować mamy/ aby nam ten Niaswiśty Sakrament żywot przynosił: Odpowiadam: Naprzód/ przed przystępowaniem mamy oczyścić sumienia nasze/ y od grzechów śmiertelnych/ y od grzechów powszednich. Powtórę: mamy pożywać Przenaświśtego Sakramentu z pokorą/ z miłością/ y rozmyślaniami. Młeki Pańscy Chrystusowey. Potrzebie: mamy po przyimowaniu wdzięcznie w sercach naszych śpiewać Chrystusowi. Iż się tak koniecznie sprawować mamy: pokazuje nam terażniejszy Kazanur: buduje to ku czci y chwale Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.*

I Naprzód przed przyimowaniem Przenaświśtego Sakramentu/ mamy oczyścić sumienia nasze/ od wszelkiego grzechu śmiertelnego: dowodzi tak. Kto w grzechu śmiertelnym przystępuje/ i takoby znów Chrystusa zabił/ y i takoby Chrystusa w gnój brzydli wrzucił. Ale się tak wielkiej złości czynić nie godzi. Toteż tedy przed przystępowaniem/potrzebą sumienie obmyć przez pokutę świętą/ z wszelkiego grzechu śmiertelnego. Je ten który w śmiertelnym grzechu przystępuje/ i takoby Chrystusa zabił/ y w błoto go wrzucił; nie ta mowa/ ale Augustyn S. (iako go przymodzi Thomas święty *Opusc: 38. Cap: 18.*) Etenim qui indignè Christum sumit, indignè agit, ac si interficiat. Quam temerarium est, quam nefarium est, cruentis manibus Intemeratæ Virginis tractare Filium. Quis auditu sustinet aurium, quis oculis non confun-

detur ad intuitum, cuius mens nō rapetur in excessum, ubi mundi pretium mittitur in sterquilinum! Non enim minus est detestabile, in os pollutum, quam in lutum mittere, Dei Filium. *Abowiem (prawo) kto niegodnie Chrystusa przyjmie, też czyni iakoby go zabił. O iaka to śmiertelność! i iaka złość! krwawymi rękami dotykać się Syna Niepokalanej Panny! T ktożby o tym ślyseć, ktożby kiedy na to mógł patrzyć? ktożby od zdumienia od siebie nie odszedł? gdyby widział, iż Odkupienie świata rzucił w gnój. Wiedze a tym, że to nie mniejsza złość w usta grzechem zmazane prziać, iako też tegoż Syna Bożego w błoto wrzucić. Tymślowy Doktor święty iasnie daie znać/ iako wstręty grzech/ przystępować do Przenaświśtego Sakramentu w którymkolwiek grzechu śmiertelnym. Ale żebyście tym lepiej stróżyć tego grzechu zrozumieli/ tak ja ięszce objaśniam. Bez wszelkiego wątpienia grzech Lucyperow był bärzo ciężki: bo go dla niego z niebą zrzucano/ y w piekle wtopiono; a co naysilniejsza/ że bez wszelkiej powrotności się do niebą nadzieie. A iapowiadam/ że z pewney miary cięższy jest grzech niegodnie przystępującego do Przenaświśtego Sakramentu/ nad grzech Lucyperow. Lucyper bowiem nie będac na ten czas dyablem ale Aniołem przedziwnie pięknym/ chciał bydy Bogu naysilniejszemu podobnym: a człowiek w grzechu śmiertelnym przystępujący/ będac dyablem brzydliwym/ (bo sam Zbawiciel Judasza dla grzechu śmiertelnego w którym był/ dyablem nazwał. Vnus ex vobis diabolus est:) będac mowia człowiek tak brzydliwym dyablem/ chce sobie Boga podobnym być czynić. A tak Lucyper chciał samego siebie podwyższyć: a grzeszny człowiek niegodnie pożywający/ poniżyć y wporozżyć chce Boga. Lucyper piękny/ chciał bydy pięknemu Bogu podobny; a człowiek grzeszny brzydli/ chce aby mu był Bog brzydliwym dyabłu podobny. A wiec tu z tej miary nie cięższy grzeszny człowiek niegodnie przystępujący do Przenaświśtego Sakramentu/ niżeli zgrzeszył Lucyper? Przypatrzcie się każdy musi/ że cięższy. A iż*

Ioan: 6.

człowiek

Psal: 49.

człowiek w grzechu śmiertelnym przy-
 stępujący/ chce aby mu był Bog podob-
 ny/ dowodzą. Sam Pan Bog przez
 Proroká do grzesznika mówi tak. Ex-
 stimasti iniquē, quod ero tui similis.
*Bez wstydu rozumiałeś, żeć będą podob-
 nym.* Arguam te, & statuam con-
 tra faciem tuam. Jakoby rzekł: Nie
 zcierpię tego/ ale cię starze/ y na oko
 pokaze/ iakom ci niepodobien. Ale
 kretemuz to tu grzesznikowi Pan Bog
 grozi? Zaprawda/ niegodnie przystę-
 pującemu do Przenasławieńskiego Sa-
 kramentu. Tak bowiem przydaje.
 Peccatori autem dixit Deus: Quare
 tu enarras iustitias meas, & assumis
 testamentum meum per os tuum?
*Grzesznikowi (prawi) rzekł Bog, czemu
 ty wypowiadasz sprawiedliwości moje, y
 bierzesz testament mój przez usta twoje?*
 Coż to bowiem za testament Boski?
 Zaprawda nie inny/ tylko Przena-
 sławieński Sakrament: bo o nim sam
 Chrystus mówi. Hic calix novi Te-
 stamenti est, in meo sanguine. Ten
 kielich nowego Testamentu jest, w mojej
 krwi. Zaczynam Testament przez ofi-
 arę swoje człowiek grzeszny bierze/ kiedy w
 grzechu śmiertelnym będzie/ Ciało y
 Krew Chrystusowe przyjmie. Toć
 ponieważ to sam Bog zarzuca niego-
 dnie przystępującemu/ *Jeżeli* Affektuje
 by mu Bog był podobny/ idzie z takim
 idaniem/ iż człowiek grzeszny/ będzie
 brzydkim dyablem/ Bogá sobie brzy-
 dkiem chce mieć podobnym. Małom
 to rzekł/ wiacey rzekł. Nie tylko sobie
 Bogá chce mieć podobnym/ ale też
 chce być iedno z Bogiem. Czy nie-
 wiecie co Paweł święty mówi? Vñ
 corpus multi sumus hñmñ, qui de
 vno pane participamus. Jedna Ciało
 jesteśmy wstyśmy, którzy z iednego chleba
 pożywamy. Jezeliż się iednym ciałem
 przez ten święty chleb wstyśmy ostate-
 my/ y z tym się chlebem iednoczymy:
 toć dusza grzesznego człowieka/ spro-
 sñg y brzydka/ z Bogiem się niestwo-
 rzoney piękności iednoczy: toć chce
 być z Bogiem iedno. Sam Lucyper
 tego nie affektował/ ani tego chciał.
 Toć ciąższy jest z tey miary grzech czło-
 wieka w grzechu śmiertelnym przy-
 stępującego/ niżeli grzech pyśnego
 Lucyperá.

Psal: 49.

Marc: 14.

1. Corint:
10. Cap.

Jeżemy mamy się oczyszczać przed
 przyjęciem Nasławieńskiego Sakramen-
 tu/ y od grzechów powszednich: iasna
 rzecz. Mowi bowiem Paweł święty.
 Probet autem seipsum homo, & sic
 de pane illo edat, & de calice bibat.
Niech się (prawi) probuje (sam człowiek).
 Ale iakaz to ma być probacya/ abo
 iakie przygotowanie? Nic wiscey nie
 mowi Paweł święty/ tylko to: & sic
 de pane illo edat. I tak z tego chle-
 bá, niech pożywa. To słoweczko sic, tak/
 pełne jest tajemnic. Jakoby rzekł Pa-
 weł święty: Sic, tak przystępuj/ tak
 się gotuj/ tak bądź czysty według mo-
 żności; iako jest czysty ten/ do krotogo
 przystępujesz. Sic, tak się gotuj/ iako
 godność tego pokarmu wymaga. Sic:
 zapraszaj do domu serca twojego
 Królá nieba y ziemi: także się go-
 tuj/ iako się na przyjęcie takiego gos-
 ćcia gotować potrzeba. Sic: przys-
 tępujesz świętego/ niewinnego/ niezmá-
 zanego: także się gotuj/ jebyś był
 święty/ niewinny/ niezmazany. Sic:
 przyjmujesz Boga/ także się gotuj/
 jebyś wstyś był Boski. Toć tedy y
 najmnieyszym grzechem powszednim/
 nie ma być przystępujący/ według
 nauki Pawła świętego/ zmazany. Słu-
 chajmyś o tym y Chryzostomá święte-
 go/ tak wstyśkich przystępujących do
 Przenasławieńskiego Sakramentu/ ná-
 pominającego. Si enim Rex Babi-
 lonius, ex captivitate eligens iuue-
 nes, in quibus nulla esset macula, ho-
 nestos formá, & decoros facie, ele-
 git: multo magis & nos adstantes
 mensæ Regali, honestos specie ani-
 mæ esse oportet; ornatum haben-
 tes aureum, stolam mundam, cal-
 ceamenta Regalia, vultum animæ
 formosum. Jezeli (prawi) Król Babi-
 loniski, wybierając z więzienia, chciał na
 palác swój mieć młodzieńskie bez
 wstyśkiej zmaży, wrodz piękney, y warzy-
 wdziaczney: daleko wiacey my do tego
 stolu Krolowskiego przystępujący, mamy
 być bez wstyśkiej zmaży, mamy być
 piękni y wrodzinni na duszy, mamy mieć
 wbiar złoty, szata czysta, obuwie Krole-
 wskie, y twarz duszy naszej wdziaczna.
 Już tedy iasna rzecz/ iako czystymy
 y od grzechu śmiertelnego/ y od grze-
 chu powszedniego być mamy/ przye-

1. Cor: 11.

stępujący do Przenajświętszego Sakramentu.

Isaia 53.

Powżore. Jś mamy przystapować do Przenajświętszego Sakramentu z pokora: dowodzą. Chrystus w tym Sakramencie/ wiele się upokorzył. Powiedział o nim ciępiącym Izaiasz Prorok. Desideravi muscum novissimum virorum. Jakioby rzekł: Widzieliśmy go przy Młacie swojej naysłodszyego. ze wszystkich meżow. A słusnie to o nim powiedział. Byłabowiem bardo upokorzony/ kiedy był od wszystkich wysnuwany/ kiedy był potwarzony/ zeplwany/ wbięzowany/ za gorzkiego nąd Barabbasza poczytany/ między zbóycami na Krzyżu zawieszony. Ale ja powiadam/ że wiacey się w tym Przenajświętszym Sakramencie upokorzył/ niżeli przy Młacie swojej. Bo przy Młacie swojej/ rzekł się wyniszył/ przecis formę człowieka przy sobie zatrzymał. Tak bowiem sam Jezus pokazuje go wszystkim ludom/ on mówi: Ecce Homo. Oto człowiek. Ale tu w Przenajświętszym Sakramencie y z formy człowieka prawie się wyniszył: bo się niczym innym nie zda bydy/ tylko chlebem. Jezeliż tedy Bog/ tak się w tym Sakramencie upokorzył/ iakoż tu będzie kto chciał pójść do niego przystąpić? Kiedy Pan Bog dał manne ludowi Izraelstwu/ mówi do ludu Moyżesz. Cibavit te manna, vt humiliaret te. Nakarmił cie (prawa) manna, aby cie upokorzył. Jakioby rzekł: Pátrz ludu Izraelsti/ iako Bog aby cie upokorzył/ karmi cie manna. Tu ja pytam/ iakoż go to karmieniem mamy upokorzył? A owšemci go to iakoby podwyższył/ kiedy go do chleba Anielskiego przypuścił? Panem Angelorum manducauit homo. Tym bowiem samym wyższym się stał nicia/ to człowiek nąd Anioły/ kiedy Anioły piekárzami chleba y pokarmu ludzkiego uczynił. Jezeliż też od figury/ to jest od manny/ do rzeczy samey/ to jest/ do Przenajświętszego Sakramentu poydziemy: a ktoraz wielka godność y podwyższenie człowieka potkac może/ iako kiedy bywa do stołu Bożego przypuszczony/ y owšem samym Bogiem karmiony? Jakiż tedy prawda to bydy może/ Cibavit te manna,

Deutor: 8

vt humiliaret te. Nakarmił cie manna, aby cie upokorzył. O zaprawda/ prawdziwie to mówi y mówi Moyżesz; upokarza tu Bog człowieka. Bo kiedy tu widzi człowiek Boga tak upokorzonego/ niepodobna prawie/ aby się y on upokarzać nie miał.

Jezeliż z miłością gorącą przystapować do tego Przenajświętszego Sakramentu mamy: iasna rzecz. Seráfico nowie niebiescy/ pátrząc tylko na Boga/ gorczą miłością tego: y owšem wieden się ogień miłości przemieniaia. Jakiż my tedy samego ognia Bożiego go pożywiać/ sama się substancja miłości nieskonzoney karmiac/ iako mówis miłować P. Boga/ y owšem gorzeć miłością tego nie będziemy? O zaprawda cuda so wielkie/ sumnym bydy/ zmárzłym bydy/ do ognia przystapując/ y owšem ognia pożywiać!

Je też mamy przystapować z rozmyślaniami Młeti Chrystusowej: y to iasna rzecz. Tak abowiem Paweł święty naucza/ mówiac: Quoties calicem bibetis: mortem Domini annuntiabitis. Kiedykolwiek (prawa) chleba tego pożywać będziecie, y kielichu pic: żarzą przy tym śmierć Páńska opamiętać będziecie. Był ten dawny zwyczaj/ iż kiedy ludzie za zdrowie albo dla uczczenia kogo pili/ nie dosyć im było raz się napić; ale aby byli uczcili tego dla korego pili/ potrzeba było tak wiele kieliskow wypić/ iak wiele liter imis iego zamykalo w sobie. Napiwszy kład: pil kto za zdrowie/ albo ku czci Cesarstwey/ żto imia Cesar, heć liter w sobie zamyka/ heć też kieliskow powinien był wypić. Zład napisał Martialis: (erit.

2. Corint: 11. Cap.

Sex iubeo cyathos fundere, Cesar Podobno na ten zwyczaj pátrzył Dawid 6. kiedy mówił: Calicē salutari accipiam, et nomen Domini inuocabo. Kielich zbawienny wezmę, y imienia Páńskiego rozynąć będę. Jakioby rzekł: chce wypić kielich na moje zdrowie ale nomen Domini inuocabo, chce wypić ku czci Imienia Páńskiego. Też słowa mówi y każdy człowiek pożywiający Przenajświętszego Sakramentu. Kielich zbawienny pic będę/ ku czci Imienia Páńskiego. Ale Imię

Psalm: 115.

Pánskie

Paniście/ Imię I E Z V S, ma piść liter.
 Toć piść kielichow wypić potrzeba.
 Piść kielichow/ iest piść ran Pana
 Jezusowych: pić tedy maś głowiecze
 z tych piści ran/ pożywając Przena-
 świetnego Sakramentu. Z rany reki
 prawey/ piy podziwienie; dziwu y sie
 ze Pan tak wielki/ tak moźny/ chciał
 sie tak upokorzyć/ aby cis z sobą zle-
 dnogyl. Z rany reki lewey/ piy affekt
 politowania; wważając jako wiele dla
 ciebie niewinny Jezus uciertał. Z r-
 ny boću/ piy affekt miłości; miłując
 go serdecznie za to/ że tak dziwnie rzeczy
 wymyślił na zbawienie twoie. Z r-
 ny nogi prawey/ piy podziękowanie/
 za tak wielką miłość ięć y dobrodziej-
 stwo. Z rany nogi lewey/ piy affekt ku
 naśladowaniu wysokich cnót Chrystu-
 sowych. A tak zawsze przy pożywaniu
 Przenaświetnego Sakramentu/ na-
 puay sis z tych piści kielichow/ roz-
 zmyślając nabożnie pić ran niewin-
 nych Pana I E Z V S O V T E N.

Otrzedzie. Ji po pożywaniu
 Przenaświetnego Sakramentu
 mamy śpiewać w sercach naszych
 Chrystusowi: obaczmy. Był ten daw-
 ny zwyczaj/ iż gdy po obiedzie zebra-
 no ze stołu/ lumia na stol przynoszo-
 no/ na ktorey każdy prosił się w pod-
 bano wygrawał. Toć y my po tym
 bankiecie/ to iest/ po pożywaniu Prze-
 naświetnego Sakramentu/ mamy
 wesolo śpiewać. Naprzód altem/ po
 tym basem. Altem: wważając wyso-
 ko cosmy przysili/ śpiewając sobie:
 Tu we mnie teraz iest wshytka natura
 Chrystusowa/ tu teraz we mnie iest
 wshytko Bostwo/ tu we mnie sa wshy-
 tke zasługi/ tu wshytke dary/ tu wshy-
 tke łaski/ tu wshytke przykłady/ tu
 wshytke nauki/ tu wshytke cnoty/ tu
 wshytke ratunki/ tu wshytke niezmi-
 nej miłości cudá/ tu teraz we mnie
 sa wshytlich dobre/ wshytlich błogosła-
 wienstw/ wshytlich bogactw/ wshel-
 kiego szczęścia niebieskiego/ nieprze-
 brane skarby: przybadzi się tu teraz
 wshytke á wshytke gdziekolwiek iest-
 ście moie chęci/ moie żądze/ moie pra-
 gnienia/ moie wshytke łakomstwa/
 y posłusie mi w czepaniu wshytlich
 moich potrzeb/ z tych nieprzebranych/
 obfitych/ y nieskonczonych skarbow.

O serce moje uż czepay/ uż bierz/
 uż sis napelnay/ uż mizerya y w-
 bostwo twoieratury: ta iest wola do-
 brego I E Z V S A, ta iest godzina two-
 ia/ ta okazyja/ ten dzien dobry: tu
 sie godzi wshytke pragnienia y żądze
 swoje napelnic y uspokoić.

Śpieway y drugą prosiętkę b-
 sem. Śpiewał niegdy on bialy labś/
 stary Symeon/ przyawfiy na rece
 swoje I E Z V S A Nowonarodzonego/
 śpiewał mowic tak. Nunc dimittis ser-
 uum tuum Domine/ secundum verbu
 tuu in pace. Quia viderunt oculi mei
 salutare tuum. Jakoby rzekł: oczy
 moje oglądały niebieska Stworzycie-
 la moiego piękność/ niech uż vmre:
 bo niesłusna/ aby te oczy ktore pa-
 trzely na Stworzyciela/ patrzeć mia-
 ly na stworzenie/ na iakie ziemskie rze-
 czy. Te rece moje Boga sie dotknely/
 niech uż vmre: niesłusna bowiem
 aby sis te rece stworzenia iakiego do-
 tykać miały: Te ramiona moje obla-
 pialy Króla niebieskiego/ niech uż v-
 mre: niesłusna bowiem aby sis uż
 miały ściagnąć do iakieg stworzenia:
 Te pierśi moje Boga pialowały/ niech
 uż vmre: bo niesłusna aby komukol-
 wiek od tego czasu służyły: Te pro-
 siętki Symeonowe śpieway y ty ta-
 jdy głowiecze/ po przyściu Przena-
 świetnego Sakramentu. Śpieway so-
 bie: niech uż światu/ ciachu/ y cz-
 towi vmre: dotknął sis izeyl moy
 Chrystusa Zbawiciela moiego: niech
 uż vmre światu: bo niesłusna żeby
 sie miał wiecy bliźniego dotykać przez
 hemtanie/ przez zelżywości/ przez w-
 wlozenie sławy iego. Reka moja do-
 tknęła sie Jezusa Stworzyciela mego;
 niech uż vmre światu: niesłusna bo-
 wiem/ aby ta reka wiecy służyć miała
 lupiestwu/ kradzieřwu/ ábo lubie-
 żności iakiej. Noga moja śla do Prze-
 naświetnego Sakramentu, niechże uż
 vmrze światu: niesłusna bowiem/
 aby wiecy chodziła do tancow/ aby
 wiecy chodziła na miejsca nieprzy-
 stoyne: niesłusna zgola/ aby światu
 w czymkolwiek służyła. Serce moje
 ostalo sie przybytkiem Bostwu; niech
 uż vmrze światu: niesłusna bowiem
 aby to serce ktorakolwiek rzecz swo-

Lucia 2.

rzona

rzona przez którykolwiek affekt/ do siebie przysła. Dusza moja przez przy-
ście Przenaswistego Sakramentu
stała się palácem Króla niebieskiego;
niech już umrze światu: bo nieślusna/
aby wiscey którykolwiek rzeczy swo-
rzoney przybytkiem była. Jednym
słowem / wszytek głowiek przyslaem
Boga do siebie. Nunc dimittis ser-
uum tuum Domine: Niechże już um-
rze światu: bo nieślusna żebym ko-

mu miał żyć/ oprocz samemu Bogu.
Tak tedy sprawuymy się przed poży-
waniem/ tak przyżywaniu / tak po-
żywaniu Przenaswistego Sakra-
mentu: a pewnie nam żywot wieczny
ten niebieski chleb przymieście: bo qui
manducat hunc panem, vivet in
aeternum: kto tak pożywa tego
chleba/ żyć będzie na wieki
wieczne Amen.

✠✠✠✠✠✠

Ná Tenże Dzień BOZEGO CIAŁA, KAZANIE TRZECIE.

O sacrum Conuiuium! in quo Christus sumitur, recolitur memo-
ria Passionis eius, mens impletur gratiâ, & futurae gloriae nobis
pignus datur.

O święty Bńkiecie! ná którym Chrystusa pożywamy, ná którym Młke iego
przypominamy, ná którym dusza nássa łaska się napełnia, y przyszley
chwały zakład bierzemy.

W

Rzez wszytek prawie czań
żywota swiego/ Chrystus
Pan wzywał nas wszyte-
kich do służby swojej swoie-
tey. Chrzestanie w Chrystu-

stusie Namilży. A nie iátołkolwiek wzy-
wał/ ále przytym obiecowal wielką za-
pracę okolo cnot swietych podiste/ nas-
grode. Wzywał do cnoty wbostwa;
obiecowal za to Królestwo niebieskie.
Beati pauperes spiritu, quoniam ipso-
rum est Regnum coelorum. Błoga-
stawnieni wbadzy w ducha, bo ich jest Kró-
lestwo niebieskie. Wzywał do znoszenia
cierpliwie krzywd / y wszelkiego dla
sprawiedliwości prześladowania; y
obiecowal także za to Królestwo nie-
bieskie/ mówiac: Beati qui persecu-
tionem patiuntur propter iustitiam:
quoniam ipsorum est Regnum coe-
lorum. Błogostawnieni którzy prześlá-
dowanie cierpią dla sprawiedliwości: bo
ich jest Królestwo niebieskie. Wzywał
do opuśczenia Oycá/ matki/ żony/ brá-
ci/ siostry y majątności; y obiecowal
zaráz przytym wszytkim opuśczeni-
cym/ stokrotną zapłatę y żywot wie-
czny. Et omnis qui reliquerit patrē,

aut matrem, aut fratres, aut sorores; centuplum accipiet, & vitam
aeternam possidebit. T wszelki który
opuści Oycá, matkę, brácia, siostry &c:
stokrotną zapłatę nie; mie, y żywot wieczny
otrzyma. Jednym słowem: za wszytkie
cnoty święte / do których Chrystus
Pan ludźi wzywał/ przytym zaráz ob-
biecowal obfita nagroda. Kiedy kto
co komu winien oddać/ á zaráz nie od-
daje/ pospolicie daje pignus, zastaw/
ktoryby go o przyszley zapłacić/ wbe-
spieczyl. Ponieważ tedy Chrystus P.
obiecowal głowiekowi za pracę okolo
cnot swietych nagrodę/ powinienże
też był głowiekowi dać pignus, zasta-
w; nimby mu był oddał żywot wie-
czny: Zaprawdę/ nie powinien był
dać żadney zastawy. Bo ponieważ lu-
dzie tylko dlatego dają zastawę/ iż ro-
botników oszukać mogą: á Chrystus
Pan jest prima Veritas, pierwsza Pra-
wda/ ktora nikogo zawieść nie może;
nie powinien był dać głowiekowi iá-
kiegokolwiek zastawy. Wszakże szcze-
rely lasi swojej dał pignus, zastawę
żywota wiecznego/ to jest/ Przenaswiste-
go Sakramentu. Czego áczyby mi dosyć

Mat. 19.

Matth. 5.

domieść

domieść słowami tymi Thomasa S.
Et futura gloria nobis pignus dan-
tur: wśadzie troche serzey. na tera-
źniejszy Kazaniu potaje/ iż ten. Tę-
świety Sakrament/ktorego pożywa-
my na tey wielkiej Wieczery/ jest pra-
wodziwie pignus vite eterne, jest za-
stawa chwały wieczney. Będzie to tu-
żci y chwale Bożej/ a tu budowa-
ni naszemu.

Iż Przenaswiety Sakrament kto-
regogo na tey wielkiej Wieczery po-
żywamy/ jest prawdziwie zastawa chwa-
ły wieczney: takim krótkim dowodze
dyskurssem. Według moralnych Theo-
logow/ cztery są osobliwie kondycye
pignoris, rzeczy ktora w zastawie da-
na bywa. Pierwsza/ żeby rzecz ktora
tego zastawia/ była albo równa/ albo
wielka/ niż ta rzecz w ktorej zastá-
wiona bywa. Dział tego ciż Theolo-
gowie przyezys: bo (prawi) gdyby
była zastawa mnieysza/ nie byłby ratus
creditor, nie byłby o długu swoim do-
statecznie ubezpieczony. Druga kon-
dycya/ żeby rzecz ktora tego zastawia/
nie była sobie wolna: bo człowiek so-
bie wolny/ bez wielkiej y słusney przy-
czyny zastawiony/ y nie tak wnieśli-
ny byż nie może. Trzecia kondycya
jest: iż ten ktory rzecz zastawil/ nie
może tey od kredytora odebrać/ po-
mu nie odda/ co mu winien. A tego
pryczyna dala: bo gdyby mu było
wolno odebrać zastawę/ kredytor o
rzeczy swojej nie byłby ubezpieczony.
Czwarta kondycya zastawy jest: iż
rzecz zastawionej godzi się używać/
gdy pozwoli ten/ ktory zastawil/ ie-
dną saluá substantiá rei: A tego przy-
czyna dala: bo (prawi) że rzecz zastá-
wiona/ przez używanie nie może tracić.
Ale tak jest/ iż te cztery kondycye zastá-
wy/ ma Przenaswiety Sakrament/
nam na tey wielkiej Wieczery dany.
Toć tedy jest prawdziwie pignus, jest
prawdziwie zastawa.

Iż ma naprzód pierwsza kondy-
cya: dowodze. Przenaswi-
śły Sakrament/ jest wielka rzecz/ niż
formalis beatitudo eterna, niż ono
błogosławienstwo wieczne/ ktore sto-
w duszy błogosławionej znayduie. Toć
ten Przenaswiety Sakrament ma
pierwszą zastawę kondycya. Iż Przer-

naswiety Sakrament jest wielka
rzecz/ niż ona chwala niebieska; obacz-
my. Prawda jest/ iż obiecana nam
chwala niebieska/ jest rzecz bázno zacna
y wielka/ y człowiek wiele konten-
tuieca. Tak abowiem naucza Anzelm
świety. Quid enim amas caro mea?
quid desideras anima mea? Ibi est
quidquid amatis, quidquid deside-
ratis. Si delectat pulchritudo: ful-
gebunt iusti, sicut Sol. Si velocitas,
aut fortitudo, aut libertas corporis,
cui nihil obistere possit: erunt simi-
les Angelis Dei. Si longa & salu-
bris vita: ibi est sana eternitas, &
eterna sanitas: quia iusti in perpe-
tuum vivunt. Si satietas: satiabu-
tur, cum apparuerit gloria Dei. Si
ebrietas: inebriabuntur ab ubertate
domus Dei. Si melodia: ibi Ange-
lorum chori, cunctinque sine fine Deo.
Si quaelibet non immunda, sed
munda voluptas: torrente volupta-
tis sue potabit illos Deus. Si sapien-
tia: ipsa sapientia Dei ostendet sci-
psam. Si amicitia: diligant Deum,
plus quam seipsos. Si concordia:
omnibus erit una voluntas. Si po-
testas: omnipotentes erunt sue vo-
luntatis, ut Deus suus. Si honor &
diuitie: Deus, bonos servos suos &
fideles, supramulta constituet. Si
vera securitas: certe ita certi erunt
Deum dilectorem suum, nunquam
ab eis bona ablaturum. Cor huma-
num, cor indigens, cor expertum,
arumnas, imò obrutum arumnie,
quantum gauderes, si his omnibus
abundares? Coj bowiem miłujesz o cia-
o maie? czego pragniesz duszo moja?
Tam jest cokolwiek miłować, czego kol-
wiek pragniecie. Ieżeli was cieśy piakność
i miłostki: sprawiedliwi tam iako sto-
ce świecić będą. Ieżeli was cieśy przed-
kość, y moc, y chęć ciała: sprawiedli-
wi tam Aniołom Bożym podobni będą
Ieżeli was cieśy długi y zdrowy żywot:
tam zdrowa będzie wieczność y wieczne
zdrowie: bo sprawiedliwi żyć będą na wie-
ki. Ieżeli was cieśy nasycenie: tam się
nasycą sprawiedliwi, gdy im się chwala
Boża pokaze. Ieżeli was cieśy piakństwo:
tam się napawać będą z obfitości domu
Bożego. Ieżeli was cieśy, wdzięczna mu-
zyka: tam chory Anielskie śpiewają Bogu

In Prolog:
Cap. 21.

bez końca. Jeżeli was cieśy korałowiek
nie nieczyśta, ale czyśta roskoś: tam sprá-
wiedliwych struszeniem roskośy swoich
Bog nipać będzie. Jeżeli was cieśy ma-
drość: tam sie sama Madrość spráwie-
dliw, ma pokaze. Jeżeli was cieśy przpiązk:
tam wyssey milowac Pána Boga beda,
wiecey niz sami siebie. Jeżeli was cieśy
zgoda: tam wyszych iedna mola będzie.
Jeżeli cieśy moc: tam wszechmocni beda
woli swoicy, iako y Bog swoicy. Jeżeli cieśy
y bogactwa: Bog wiernych tam nad wiel-
kimi dobry pastanowi. Jeżeli cieśy bespie-
czeństwa: tam wyssey beda bezpiecni; bo
peruni, iż ich Bog nigdy nie oddali od sie-
bie. Oserce ludzkie, serce wielo potrze-
buje, serce tu na świecie wielkich wci-
skom dotwiedzające, y onsem xew. Sad
wiskami wciśnione, o iakoby sie wesełilo,
gdzys tak wielkie dobrá miało? Zao-
czym wielka rzecz jest bázno/ błogostá
wienstwo ono wieczne/ które nam
Bog w nagrodę cnot naszych obiecal.
Cao to iednak tak wielko rzecz / wie-
dzieć jest Bóstwo Pána Boga naszego.
Z tego bowiem Bóstwa / wszystko co
sie w błogostáwienstwie znayduie / iako
y obfitego jezodla plynie: gdyz dlatego
Świeci Pánscy beda piękni / beda mo-
cni / beda wolni / beda zdrowi / beda
wieczni: dlatego beda nasyćeni / ná-
poceni / wieczney muzyki słuchający /
w roskosích ophymiający: dlatego ma-
dry / zgodni / miłujący / bezpieczni /
w bogactwach ophymiający / je Bóstwo
Pána Boga swiego iáśnie widzieć
beda. Ale tak jest / iż to Bóstwo cale
zámyla sie w Przenáswiełym Sá-
trámencie / który nam Chrystus Pan
zostawił: iako śpiewa Thomáš świo-
ty Doktor Anyelski. Adoro te deu-
te latens Deitas, quae sub his figuris
verá laticas. Klámam ei sie nabożnie,
Bóstwo z iáśnie, które pod tymi figurami
jest iáśnione. A znouu tenże Do-
ktor świoy: Panis Angelicus sic pa-
nis hominum, dat panis calicus fi-
guris terminum. O res mirabilis,
máducat Opminum, pauper, seruus,
et humilis. Tegoż y Doktorom Any-
elskim w Jewel Kóściol naucza. Toć
tedy ten zastaw / Przenáswieły Sá-
trámenc / rationis rei contenta,
względem tego co w sobie zámyla / dá-
leko jest zacniejšy / nizeli formalis

beatitudo eterna, nizeli błogostá
wienstwo ono wieczne. Toć ten Prze-
náswieły Sattrámenc / ma pierwie-
pignoris, zastawy / kondycya: iż jest
zacniejšy niz to / w czym go zastawio-
no.

Z ma y druga pignoris kondya
Dcya: obagmy. Lubo Chrystus
Pan jest sobie wolny / iednak Bog O-
ciec miał słusno przyczyna onas go
zastawic. Toć ta zastawa ma y druga
kondycya / która taká jest: iż rzecz so-
bie wolna / za słusno tylko przyczyna
ma bydź zastawiona. Iż Bog Ociec
miał tego słusno przyczyna / dowodze.
Śwánowi Prámo Cod: de Patribus, qui
Filios distraxerunt: iż Pater tempore
famis, potest oppignorare filium.
Ociec czasu głodu / gdy sam y z fámia-
liá swoia latnie / syná swiego. choć
sobie wolnego / zastawic może. Ale
Bog Ociec y z fámiliá swoia / głod-
nie iáko cierpiał. Toć miał słusno
przyczyna zastawic Syná swiego.
Spyta kto: Jakóž to Bog ze wszyst-
kí fámiliá swoia głod cierpiał? Macie
wiedzieć / iż cibus, pokarm Boga O-
cá / jest zbawienie ludzkie. O czym tak
Ambroży świoy. Paternus est cibus
salus nostra, et Patris gaudium, no-
storum redemptio peccatorum.
Ojcowski pokarm jest zbawienie náśle, y
Ojcowski wesele jest grzechom náśych
odkupienie. O tymże y Hieronim świo-
ty. Nulla enim potest esse iucundi-
tas, nisi Pater nobiscum celebrante,
convivium. A Venerabilis Beda. Pa-
tris autem cibus, est salus nostra. Toż
zbawienie ludzkie / jest pokarmem wśy-
stkich fámiliy Bostey / wśyśkich An-
yolow świoy. Tak bowiem mowa
Glossa. Refectio Dei et sanctorum
est salus peccatorum, Potilenie Bo-
skie y Świoy iego, jest zbawienie grze-
śników. To wszystko Bog Ociec nie-
bieśki wyráził / kiedy sie wesełac z sy-
ná marnotrawnego potuty / mowi
do wśyśkich fámiliy swoicy. Man-
ducemus et epulemur: Jedzmy / y
z weselem pozynamy zbawienia te-
go grzesnika. Jeżeli to tak jest / iż
pokarm Boga Ocá y fámiliy iego /
jest zbawienie ludzkie. Toć ponieważ
w stáym. Jakonie bázno słapo było
tego pokarmu / gdyz nie tylko Tarcos

Epist. 149.

Luc. 13.

domie /

domie/ ale y wybrany y wlochanylud
Izraelski/ Páná Boga odstępował/ y
táť zbawienia nie dostępowal/ idzie
zatem/ iż Bog Ociec niebieski/ y z sá-
mili swoig wielki głod cierpiał. Aby
się był tedy nákarmił Bog Ociec/ y ze
wszystk sámlis swoig/ zbawieniem
ludzkim/ zástáwł Syná swó^o Jednoce-
dzonego: aby táť przez cnoty swiate/
y przez pozýwanie Syná Bożó^o w Prze-
naswisthý Sákrámencie/ ludzie zbá-
wienia dostępowali/ ktorzymby się Bog
Ociec ze wszystkimi Anýolámi swoimi
nákarmił. Tóć iáśnie rzecz/ iż miał słu-
żyć przeyzyna Bog Ociec zástáwić
nam Syná swóiego.

O sié tñie trzeciey kondycyey.

Trzecia kondycya zástáwy iest/
iż nie może byđz odebrána od tego/
ktory iá zástáwł/ aźby oddał co powi-
nién. Ale te kondycya ma Przena-
swisthý Sákrámént. Tóć ma te trze-
cia pignoris, zástáwy/ kondycya. Iż
ma te kondycya: to iest/ iż nam tego
Przenaswisthého Sákrámentu nie
odbierze Pan Bog/ aź nam dá chwale
wieczną: iáśnie rzecz. Táť ábowiem
Chrystus mowi przy ostatney Wie-
Gerzy. Hic est Calix sanguinis mei,
noui & æterni Testamenti. Ten iest
kielich Krwie moiey, nowego y wiecznego
Testamentu. Pátrzcíe/ wieczność tes-
mu Sákrámentowi zápisuje. Tóć go
nam nie odbierze ná wieli: to iest/ nie
odbierze/ aź nam dá chwale wieczną.
W czym y ná drugim mýscu nas
vpewnia/ mowiac. Ego vobiscum
sum, vsq; ad consummationem se-
culi. Ja z wámi iestem, aź do skończenia
wiátá.

O sié tñie czwartey kondycyey.

Czwarta kondycya zástáwy
iest/ iż iey z pozwoleniem zástáwla-
cego vzywác może: jednáť saluá sub-
stancjá eius, aby w cále substáncya za-
stáwy zostawála. Ma y te czwarta
kondycya Przenaswisthý Sákrá-
ment. Godzi się nam go zázywác ná
pożytki náše: dano nam ná to po-
zwolenie onymi słowy: Accipite &
manducate ex hoc omnes. Bierźcie,
y pozýwajcie z tego wshyct. A ná iákież
pożytki zázywác go możemy? Odpó-
wiadám. Nápřed/ zázywác go mo-
żemy ná odpuszczenie grzechow nášych.

Jedna nam ábowiem ten Przena-
swisthý Sákrámént odpuszczenie
grzechow: gego. táť dowodze. Był
ten czas kiedy verbum Caro tactum
est. Stáwo Ciałem się stáło. Był y ten
čas/ kiedy Verbum sanguis tactum
est. Kied/ się Stáwo Krwią stáło. Czas
mowien ten był/ tempus incarnatio-
nis, čas Wcielenia Syná Bożego/
kiedy się Personá Bożka zláczyła z ná-
turą ludzką w żywocie Panny Przes-
naswisthey. A czy byłżetęz kiedy taki
čas/ ktorego Caro Verbum táła
est, ktorego Ciałó Słowem się stáło/
ktorego sanguis Verbum tactus est,
ktorego Krew Słowem się stáła?
Záprawda iest taki čas záwżę przy O-
fierze Przenaswisthey: záwżę tam
Caro sit Verbum, Ciałá Chrystusowe
stáło się Słowem, głóśno wólałym. Táť
ábowiem Prorók swistý spiewa o
Przenaswisthey Ofierze. Circuli &
immolavi in tabernaculo eius ho-
stiam vociferationis. Pátrzcíe/ Ciałó
Chrystusowe w Przenaswisthým
Sákrámentie/ iest Hostya. Ábowiem
Káptán ofiaruac mowi: Offerimus
præclaræ Maiestati tuæ hostiam pu-
ram, hostiam sanctam, &c. Tá hos-
tya/ Ciałó Chrystusowe/ iest Hostya
vociferationis, hostya wólaćca. A
o cóż wóla? Wóla do Boga Oycá
o odpuszczenie grzechow tym ludziom/
ktorzy tey hostyey godnie pozýwają.
O czym Ambroży swistý táť mowi.
Totum verò quidquid Christus egit
in carne, preces sunt, & supplicatio-
nes sunt. Wshytko cokolwiek Chrystus
czynił, modlitwy są, y błagánie tá grze-
chy. A Sanguis kiedy się też stáł v er-
bum? Stáł się Słowem ná Krzyżu.
Táť ábowiem mowi Páwel swistý.
Accessistis ad Testamenti novi Me-
diatorem Iesum, & sanguinis asper-
sionem, melius loquentem quàm
Abel. Przyspólisćcie do Testamentu no-
wego Pórzędniká Iezusa, y krwie po-
kropienia, która lepiej wóla niżeli krew
Ablowa. Bo krew Ablowá pomsty/
tá zaś wóla o odpuszczenie grzechow.
Ale y w Przenaswisthým Sákrámen-
cie Krew Chrystusowá stáła się Słó-
wem: bo wóla o odpuszczenie grze-
chow nášych. Tłie iá to mowi/ ále
Cyprian swistý náuczá. Christi san-

Psal: 26.

in Com-
ment.

Hebr: 9.

guis de Cruce clamans, pacem lo-
quitur & reconciliationem : quin
idem sanguis, quoniam à nobis bi-
bitur, si modò dignè bibitur, cla-
mat in corporibus verba pacifica.
*Chrystusowa Krew z Krzyża wolaiać, o
pokój wolać, y o odpuszczenie : y owszem
tą Krew, gdy ia godnie pijemy, wolać w
ciatach naszych słowa spokojne. Toć
kiedy kto godnie pożywa Przenas-
świętego Sakramentu/ przyjmie
Ciało y Krew wolaiać o odpuszczenie
grzechow do Boga Oycá. Toć tey zaś
stawy zażywać możemy na odpuszcze-
nie grzechow naszych.*

A tuć się wielki nierozum potá-
zuie/ gdy ludzie abo rzadko / abo ni-
gdy do tego Przenaswiętego Sakra-
mentu nieprzystępuia. Co rozumie-
cie/ gdyby Król miał różne dłużniki :
byłby mu ieden z nich winien sto tys-
śacy/ drugi dwieście tysięcy/ trzeci
million : y niemieliby czym oddać. On
zaprosiłby ich na wieczerza do stołu
swoiego/ z taką umową : Przyjdzie-
cie w hatách przystoynych na wieczerza
moja/ pożywajcie smacznych potraw
dla was zgotowanych ; a tym samym
zapłacicie mi długi wasze : A ty mi
zapłacisz/ ktoryś mi sto tysięcy wi-
nien/ y ty mi zapłacisz/ ktoryś mi dwa-
ćroć sto tysięcy winien/ y ty zapłacisz/
ktoryś mi million winien. Co rozu-
miecie Chrzęścianie Namili/ iakoby
to był dobrotliwy Król/ iako miło-
śierny : co rozumiecie/ ci dłużnicy/
czyliby mieli aby odrobina rozumu/
gdyby niechcieli iść na te wieczerza :
Zasie przyznacie / żeby byli bez rozu-
mu. Takci zaprawdę winniśmy Kró-
lowi niebieskiemu Panu Bogu dług
wielkie/ dosyć uczynienie za grzechy
nasze : winien drugi więcej niż sto tys-
śacy/ drugi więcej niż dwaćroć sto
tyszyacy/ drugi winien więcej niż mil-
lion. Wzywa nas tedy na wieczerza/
abyśmy pożywali potrawy smaczney
Ciała y Krwie tego w Przenaswię-
tym Sakramencie ; y iakoby do nas
mowi : Pożywajcie godnie potraw
moich / a tym zapłacicie mi wielkie
długi wasze. Jakoż się tu wymawiać :
O Boże mój/ iaki to nierozum/ zawnie
się dłużąc/ rzadko na ten bankiet przy-
chodzić / y tym samym dług wielkie

plącić! Wzywamy tedy często tego Na-
świętego Sakramentu na odpuszcze-
nie grzechow naszych.

Powtore : Zażywać tego zaktá-
du mamy/ na umocnienie się przeciw
nieprzyjaćiolom naszym/ tak ludzom/
iako też y hatánom. Ji umacnia Nas
święty Sakrament głowietá przeciw
wół tym nieprzyjaćiolom : dowodzi.
Thomáš święty Doktor Angielski/ pý-
ta się/ czemu Chrystus Pan siebie za-
mego komunioował na ostatniey
Wieczerzy? czemu zżył tego Przenas-
świętego Sakramentu? Czyli pro-
pter augmentum gratie habitualis,
dla przyczynienia sobie łaski Bożej/
iako go my zażywamy? To się mo-
wić nie może : gdyż on miał łaskę Bo-
żą doskonałą/ ktorey mu przyczyniać
nie było potrzeba. Czyli dla odpus-
zczenia grzechow? A to iestże mniey
mówić się może/ gdyż on nie tylko za-
dneho grzechu nie miał/ ale ani mógł
mieć. Rozumie tedy pomianiony
Doktor święty. Ex susceptione hu-
ius Sacramenti, habuit quandam
spiritualem delectationem. Z przy-
jęcia tego Przenaswiętego Sakramentu
Chrystus Pan miał nieiakaś duchowna
wóieche. A coż to była za delectatio,
co za wóiecha? Zásie Chrystus Pan
ile głowieł/ był y secundum intelle-
ctum, y secundum voluntatem bea-
tus, záczy miał dostateczne swoie nie-
bieskie wóiechy. Coż to tedy była za
nova delectatio, co za nova wóiecha?
Odpowiadáia niektóry/ że nie infa-
tylko quodam alacritas ad patien-
dum, iakás ochotá/ iakás nowa moc
do potykánia się z nieprzyjaćioły.
Miał się Chrystus Pan tey nocy po-
tykać z nieprzyjaćioły/ to iest/ y z ludź-
mi złymi/ y z gártty przekletymi : miał
bydź mowie od nich poymány/ zwia-
zány/ násmiány/ obizowány/ ná Krzy-
żu zawieszony : miał do tego magná
alacritatem, wielkú ochotú y moc/
gdyż bázro prágnał cierpieć za nas :
jednák nowéy iakieyś ochoty nábył z
pożywania Naswiętego Sakramen-
tu. Po Chrystusie Panu/ Męcz-
nicy świeci/ máiać się potykać z nie-
przyjaćioły widomymi y niewidomý-
mi/ tymże się Przenasświętým Sakra-
mentem umacniałi. Byli Męczenní-
cy świę-
cy świę-

3. Parta
Quest: 81.
artic. 1.

cy święci, iako y inſy ludzic / z natury ſwoiey ſłabi / bez ſily / bez oreżá: ále ſie przeciwko ſtrogim nieprzyjacióło mo-
cnymi / zbroynnymi / nie oſtráſionymi
ſtali: tak / iż żadni Tyranni ze wſy-
tymi ſwoimi woymi zwyciężyć ich nie
mogli: ktorey mocy z wzywania Nae-
ſwietſzego Sakramentu doſtawali.
O czym Cypryan ſ. ad Cornel: Papam
Epiſt: 54. tak piſe. Quos exortamus,
hortamur ad præliũ, non inermes
& nudos relinquamus, ſed proteſti-
one Sanguinis & Corporis Chriſti
muniamus; & cũ ad hoc fiat Eu-
chariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe
tutella; quos tuos eſſe aduerſus
aduerſarios volumus. muni-
mento Dominice ſacramentis ar-
memus. Których (práwi) pobudzam
y nápomnamy do wojny, nágich y nie-
zbroynych nie opuſzczamy; i ále ich Krwia
y Ciałem Chryſtufonym wzbroymy: y kie-
dy ná to ieſt Przenaſwietſzy Sakrament,
aby pożywającym mogł być obrona: kte-
rych ubezpieczyć chcemy, Przenaſwiet-
ſzym ich Sakramentem wzbroymy.

Ále oſobliwie wzywanie tego Nae-
ſwietſzego Sakramentu / godnie po-
żywającego wmacnia przeciwko czár-
tom przekletym. O czym tak Chryzo-
ſtom ſwiety / Homil: ad Neophit: náus-
za. Cũ te egredierem poſt Con-
uiuium Dominicum viderit inimic⁹,
poſt eccleſtes epulas, tanquam igne
Leonis ore flammantem, fugit &
deſerit, omni vento velocior, nec
approximare contendit: & cũ
cruentam linguam tuam, de longẽ
ille crudelis proſpexerit, mihi cre-
de, non ſtabit: & cũ os tuum ſen-
ſerit rutilare, greſſum ſuum retrõ
cum timore torquet. Gdy cĩ (prá-
wi) obaczy nieprzyjaciół twój czárt, z
wieczery Páńſkiej w, chodzącego, po wzy-
waniu tych potraw niebieſkich, iako
przed ogniem y wſt Lwicz wychodzącym
wciółka, tak przedko iako wiatr: y iako tyl-
ko krwawy od Krwie Chryſtufowej ſczył
twój poſtrzeże, plác doſtáć nie może: y
gdy wſtá twoie iákniające Ciałem Chry-
ſtufonym obaczy, záraz tył podáie. Tłá-
te tedy y ná inſie (ktore tu dla krotko-
ſci opuſzczam) pożytki / základu tego,
to ieſt Przenaſwietſzego Sakramen-
tu / wzywać mamy.

To iednak notować potrzeba / iż
základu wzywać ſie ná godzi / tylko
ſaluá ſubſtanciá cĩn, bez naruſzenia
ſubſtancyy tego. Záczym y Przena-
ſwietſzego Sakramentu záżywać ma-
my / ſaluá ſubſtanciá cĩn, bez naru-
ſzenia ſubſtancyy tego. Ále toż to ná
ſaluá ſubſtanciá może záżywać Prze-
naſwietſzego Sakramentu? Ten zá-
práwda / ktory niegodnie / to ieſt / w
iáſkich grzechách ſmiertelnych przyſie-
puie. Co rozumiecie / gdyby Król iá-
ki záſtawił ſyna ſwego v tego / á tenby
go wzięwſzy wrzucił między wje / y
iáſgurki / y zmił / y inſa rozmaíta
gádzina / ktoreby onego Królewicá
kóſalá / y gęzylá. Czyliby ten záżywał
základu ſaluá ſubſtanciá? O zápra-
wda nie záżywałby bez naruſzenia ſub-
ſtancyy tego. Takci zápráwda: kto
ieſt w grzechách ſmiertelnych / á przy-
muie Przenaſwietſzy Sakrament / rzu-
ca ten zástaw / tego Królewicá niebie-
ſkiego / między wje / zmił / iáſgur-
ki / y inſa rozmaíta gádzina. Wje
ſa ſproſnie nieczyſtoſci / iáſgurki ſa
gmiły y gántory przeciwko bliźnie-
mu / zmił ſa kóſania bliźniego ná-
ſtawie: inſa gádzina ſa inſie grzechy.
Tá tedy gádzina kóſa y gęzie Chryſtu-
ſá: bo go przyſtego w Przenaſwieto-
ſzym Sakramencie / taki cłowiek ſto-
dzi obraża. Wiecey rzeká. Gdyby kto
wzięwſzy Syná Królewſkiego / oddal
go ſatanom okrutnymi / tego nieprzy-
jaciółom: czyliby ten zástaw wzywał
ſaluá ſubſtanciá? Zápráwda nie zá-
żywałby bez naruſzenia ſubſtancyy
tego. Takci zápráwda grzeſnił / kie-
dy ieſt w grzechách ſmiertelnych / ieſt
mieſtániem ſátáńſkim / czárti ſerce
tego opánováł. Ále tedy w grze-
chách pożywa tego Przenaſwietſzego
Sakramentu / nie inſego / nie czyni /
tylko Chryſtuſá do iáſkim ſátáńſkiej
między ſátány rzuca. O iáka to nie-
zbožnoſć! Wiecey ieſcie rzeká. Áza-
byten ſaluá ſubſtanciá, záżywał Sy-
ná Królewſkiego iáko záſtaw / ktory-
by go wzięwſzy w záſtawie / kóſa ſwo-
já wlaſna okrutnie zábił? Zápra-
wda nie byłaby tu ſaluá ſubſtanciá
tego: bo by cále naruſzona była. Ten
ktory niegodnie przyimuie Przena-
ſwietſzy Sakrament / kóſa ſwojá wla-

1. Cori:
11. Cap.

ino okrucenie Chrystusa zabija. To-
go nie żączywa (saluā substantiā. Ję-
go saki zabija / dacie znać Paweł świę-
ty. Quicumq; manducauerit panem
hunc, vel biberit Calicem Domini
indignē, reus erit Corporis & San-
guinis Domini. Násttore słowā pi-
śac Theodoretus / mowi. Hoc signifi-
cat, quod quemadmodum tradidit
eum Iudas, ipsi autem insultarunt,
& cum probris & convitijs affe-
runt Iudaei: ita cum ignominia &
dedecore afficiunt, qui sanctissimū
eius Corpus, immundis manibus ac-
cipiunt, & in pollutū os immittunt.
Kiedy (prawi) rzekł Paweł święty: kto
niegodnie pojyma Ciałā / Krwie Chrystu-
sowej, winien będzie Ciałā / Kwie Chry-
stusowej: dat tym znać Apostoł święty,
iż iako go Iudaś wydał, / i Żydzi się z niego
uragali / wielkie mu krzywdy uczynili:
iż i tak ci wyrzadzają Chrystusowi, którzy
Przenajświętsze Ciało jego, w nieczyste ra-
ce swoje, / w uślā zmazane biorą. O tyma

że Chryzostom świątocy. Considera-
quantum adversus proditorem in-
dignaris, & contra eos, qui eum cru-
cifixerunt: itaque considera, ne tu
quoque sis reus Corporis & Sangui-
nis Christi. Illi sanctissimum Cor-
pus iugularunt, tu verò pollutā su-
scipis animā, post tot beneficia. *V-
waż sobie szlōwiec, iako się przecimko-
zdraycy Iudasowi gniewasz, a nie tylko
przecimko Iudasowi, ale też przecimko
tym którzy Chrystusa Pana twego wkrzy-
żowali: uważajcie żebyś ty sam tego nie
czynił. Pewna tedy rzecz / iż ktokol-
wiek niegodnie / to jest / w grzechach
świeckich będąc / pożywa Przenajświętsze
tego Sakramentu / żączywa tej zaślā-
wy / non saluā substantiā. Co ponie-
waż się nie godzi / starajmy się godnie
przystępować do Przenajświętszego
Sakramentu. Co nam racy dać
Chryście Jezu / który żył iś /
iśolił na wieli wieczne.*
A M E T.

Rom: 6.
ad popul.

Ná Dzień Świętego ANTONIEGO Z PADWIE, KAZANIE PIERWSZE.

Vos estis lux mundi. *Matth: 5.*

Wy jesteście światłością świata.

Genes: 1.

1. Iean: 1.

Dziś jest światłość
świata tego. Chrzest
nie w Chryście Namili-
sy. Jedną jest światłość
stworzona / druga jest nie-
stworzona. Światłość stworzona ię-
że dwoiakā: mniejsza y większa. Fe-
citq; Deus duo luminaria magna:
luminare maius, ut preller diei; &
luminare minus, ut preller nocti.
Uczynił (prawi). Bo c. dwoie światła
spielkie: światło większe aby pānowało
dnioy / i światło mniejsze, aby pānowa-
ła nocy. Światłość zaś niestworzona
y niestworzona / jest sam Bóg w Tro-
cy Przenajświętszej. Jedyny. Tak bo-
wiem nūczy Jan święty. Quoniam
Deus lux est, & tenebrae in eo non
sunt vllz. Bo (prawi) Bóg światłością
jest, a ciemności w nim żadnych nie ma.

Zbawiciel Chrystus Pan / Dżniom
swoich nazywa światłością światā w
dziśieyśy święty Ewangeliey / mo-
wiąc: Vos estis lux mundi. Wy ie-
ście światłością światā. A rzecz pe-
wna / iż Dżniowie Chrystusowi we-
dlug substancyej ludzmi będąc / świat-
łością wedlug substancyej bydy nie-
moga. Toć światłością bydy musz /
tylko wedlug podobienstwa: ktorey-
tedy światłości podobienstwo nā so-
bie nosz: czy światłości stworzoney /
czy światłości niestworzoney? Niech-
ia tu o inśyech Dżniach Chrystuso-
wych determinować: determinus by-
ło o dziśieyśy wielkim Dżniu Chry-
stusowym Antonim świętym / y mo-
wis: iż on będąc Dżniem Chrystuso-
wym / y meżem prawi Apostolskim /
był światłością światā / podobną świat-
łości

ciłości niestworzonej / był podobny
Synowi Bożemu / który o sobiemo-
wi: Ego sum lux mundi. *Iam iesel*
światłości światła. Pokazuje to na te-
żajniejszy Kazaniu / tu czci y chwale
Bożej / a tu zbudowaniu nasemu.

A Antoni święty był światło-
ści niestworzonej / Chrystusowi
Paniu / podobny: takim krótko po-
kazuje dyskurssem. Trzy są osobliwie
według Theologów / światłości nie-
stworzonej / Syna Bożego / własności.
Od pierwszej zowie się Filius, Syn
Boga Ojca: od drugiej zowie się
Verbum Dei Patris, Słowo Boga
Ojca: od trzeciej zowie się Imago
Patris, Obraz Boga Ojca. Ale tak
jest / iż dzisiejszy wielki Kaznodzieja
Chrystusowi Antoni święty / był też
niekiedy Filius Dei, Syn Boży; był
niekiedy Verbum Dei Patris, Słowo
Boga Ojca; był niekiedy Imago Dei
Patris, Obraz Boga Ojca. Toć dzi-
siejszy wielki Kaznodzieja Chrystus
owi Antoni święty / był światłością
światła / podobną światłości niestwo-
żonej Synowi Bożemu.

A naprzód Antoni s. był swoim
Dziosobem Filius Dei, Syn Boży:
dowodzą tak. Paweł s. pisząc do Rzy-
mian / tak wyraźnie naucza. Quicumque
Spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.
Ktożkolwiek (prawi) Duchem Bożym
rzadzeni bywają, którzy idą z Duchem
Bożym: ci są synami Bożymi. Ale tak jest /
iż Antoni s. był sprawowany Duchem
Bożym / siedl za Duchem Bożym. Toć
Antoni s. był prawdziwie Synem Bo-
żym. Iż Antoni s. siedl za Du-
chem Bożym / tak potężnie. Duch
światowy / y Duch Boży / są sobie
bardzo przeciwni. Duch światowy
mowi do serca ludzkiego: Beati di-
titer, błogosławieni bogaci / którzy zło-
tą y srebrą wiele mają / którzy mają-
tności wiele / dobytku wiele / siat wie-
le / czeladzi wiele / poddanych wiele
mają: szczęśliwi ci / bo światła y ro-
skoszy tego / wedle myśli zażyć mogą.
Duch zaś Boży inaczej mowi: Beati
pauperes spiritu. *Błogosławieni ubo-
dzy w duchu: szczęśliwi ci / którzy dla*
*miłości Bożej opuszczają złoto / sre-
bro / majątności / dobytki / siaty / czel-*
adź / poddane / y wszystko: szczęśliwi / bo

zżywszy tu trochę nadze / krolestwo
niebieskie otrzymają. Powtórę / duch
światowy mowi: Beati potentes, bło-
śławieni możni na świecie: szczęśliwy
to / co sobie krzywdy czynić nie da / do-
mowi się swego / wet za wet odda / w-
mie się o się starać. Duch zaś Boży
inaczej do serca mowi: Beati mites.
quoniam ipsi possidebunt terram.
Błogosławieni ci / to jest / szczęśliwi ci /
którzy krzywdy wśhelacie na tym świecie
cie cierpią / każdemu zmiłują / gdy
ich kto wiednie strone wderzy / drugiej
nadstawia: szczęśliwi / którzy wzgar-
dy / prześladowania / wśhelacie wci
połkornie znoszą. Potrzebie / duch
światowy do serca podaje: szczęśliwi /
którzy zawżę na tym świecie wśhelali:
Et cognoui quod non esset melius
quam letari: lepszy rzeczy na świecie
cie nie mają / tak zawżę bydz dobrej
myśli / teść zawżę smaczno / pie wśhel-
to / wczasować się miękko / wśhelatich
wygoda zżywać. Duch zaś Boży in-
czey do serca mowi: Beati qui luger,
quoniam ipsi consolabuntur. Bła-
gostawieni którzy płaczą, bo pocieszeni
będą: to jest / szczęśliwi ci / którzy tu
ostrej / surowy żywot / w postach / wło-
siennicach / w dyscyplinach / w niedo-
spaniu prowadzą: szczęśliwi to / bo
ich wieczne wesele y nieskończone ro-
skoszy czekać. Poczwarte / duch świat-
owy mowi: Aurea libertas, złota
(prawi) wolność / szczęśliwy ten czło-
wiek / który sobie wolen / który iżym-
nie zna / który czyni to / co mu się po-
doba / który nie ma tego / co by nad
nim przewodził. Duch zaś Boży mo-
wi: Qui vult venire post me, abne-
get semetipsum. Kto chce iść za mną,
niech się zaprzy samego siebie: niech
wolność utraci / niech wola swoja pod
iarzmo posłuszeństwa podłoży / ić. A
tak w tych y innych rzeczach / inny jest
duch światowy / inny jest Duch Boży.
Za którymże tu duchem siedl Antoni
święty? Zaprawdę / nie siedl za du-
chem światowym / ale za Duchem Bo-
żym. Bo się Antoni święty nie to-
chał w bogactwach tego świata / ale
opuścił wszystko / opuścił majątności /
złotą / srebrą / wszystko co był to miał / y
mogł mieć na tym świecie: wyniszczył
się mowie ze wszystkiego przez ślub

Matth. 5.

Ecclesi. 3.

Matt. 16.

ascies

ścisłego ubóstwa/ wprzód w Zakonie Augustyna świętego/ a potem w Zakonie Franciszka świętego. Jednym słowem/ prącił się nągim/ za nągim Chrystusem. Nie hędl za duchem światowym/ ale za Duchem Bożym: bo cichości Chrystusowej naśladował; nie tylko abowiem krzywdy/ y przesładowania Zakonnym ludziom pospolite cierpiał/ ale też najwyższe przesładowanie/ to jest śmierć/ dla Chrystusa podjąć/ y krew swoją za niego przelać/ gorąco pragnął: y owszem tego/ iako drogiego skarbu/ po świecie z wielką pilnością szukał. Nie hędl za duchem światowym/ ale za Duchem Bożym: bo opuścić wszelkie wesele/ wszelkie rozkoszy/ wszelkie wygody światowe; poszedł do ostrego Zakonu/ gdzie w ostrych wiecznych postach/ dyscyplinach/ włościennicach/ w niedospaniu/ w pracach/ ciachu przykry/ ale duchowi wesoły żywot prowadził. Nie hędl za duchem światowym/ ale za Duchem Bożym: bo wolność swoją Chrystusowi darował/ sam się dobrowolnie w iarżmo jego zaprzagli: wyrzekł się własney woli/ kiedy przez ślub ścisłego postuśniewstwa/ oddał się całe Chrystusowi. Toć tedy iasna rzecz/ iż ponieś waz Spiritu Dei agebatur, we wszystkim prawie hędl za Duchem Bożym/ a nie za duchem światowym/ iasna mowa rzecz/ iż był prawdziwie Synem Bożym.

Zteż Antoni święty był nie iako Verbum Dei Patris, Słowem Bogą Oycą: dowodzi tak. Słowo ono Przedwieczne Bogą Oycą/ dwie rzeczy osobliwie sprawuje. Pierwszą/ że jest manifestatum eorum, quae sunt in Patre, oznajmuje/ pokazuje/ te rzeczy/ które są w Bogu Oycu. Tak abowiem naucza Theolog/ Pater dicit omnia Verbo, Bog Ociec mówi wszystko Słowem/ to jest/ manifestuje/ wyraża/ oznajmuje to/ co jest w Bogu Oycu. Druga rzecz ma Słowo ono Przedwieczne/ że jest popoliu z Oycem productuum amoris Divini, pochodzi od niego/ iako y od Oycą miłość Boska. Bo iż Ociec kommuńkuje Słowu Przedwiecznemu woli swojej/ gdy niejako ięże ta wola miłości z siebie nie wydała; idzie zącym/

iż ta wola/ iako Ociec/ tak y Słowo. Przedwieczne/ technemność ona jest stworzona Boska. Ale tak iest/ iż Antoni święty miał niejako te dwie promianione rzeczy: był manifestativus eorum, quae sunt in Deo, oznajmował światu te rzeczy/ które są w Bogu: wydawał też z siebie gorącą miłość Boską/ która serca ludzkie zapalał. Toć tedy Antoni święty/ był niejako Verbum Dei Patris, Słowo Bogą Oycą niebieskiego. Iż naprzód Antoni święty manifestował/ oznajmował światu te rzeczy/ które są w Bogu zamknięte/ dowodzi tak, Zamknięta się w Bogu Omnipotentia, Wszelchmocność. O zaprawdę reprezentował/ y reprezentuje Antoni święty wshytliemu światu/ Omnipotentiam Dei. Jeseliż bowiem przez cudá wielkie pokazuje się światu Wszelchmocność Boską; y. któryż kiedy Święty Pánki przyczyna swoją w Bogą/ tak wiele/ y tak wielkich cudów czynił/ iako Antoni święty? Zaprawdę/ia nieznayduis drugiego. Świadectwem iest tego/ nie tylko Padewskie miasto/ ale też wshytte prawie kąt wshytłego świata. Czym tak Bonaventurá święty. Si quartis miracula, mors, error, calamitas, demon, lepra fugiunt, agci iurgant/ sani: cedunt mare, vincula, membra, resque perditas perunt, & accipiunt iuvenes & cani: pereunt pericula, cessat & necessitas, narrent hi qui fontunt, dicant Paduani. Jest w Pánu Bogu Sapientia, Mądrość. O zaprawdę reprezentował Antoni święty Sapientiam Divinam, Mądrość ona Boska. W Rzymie stódkie y wzone Kazanieczyniac/ Papieżá/ y wshytlich infych/ tak do zdumienia przywiodł; iż go sam Papież Arta Tesstamentu/ przynio mądrości/ y skarbem umieistności Boskiej nazywał. Jest w Pánu Bogu liberalitas, hojność. Zaprawdę manifestował/ reprezentował ta hojność Boska Antoni święty: nie kontentował się tym/ iż wielkie cnoty wyprawował dla Pána Bogá/ żyjąc w Zakonie Augustyna świętego: ale chęć siebie samego wshytłego/ y krew Bogu oddać/ wdał się do Zakonu Franciszka świętego.

Ozprawa/reprazentował tym hoj-
ność Boga: Jako Bóg nie konten-
tował się cokolwiek dać człowiekowi/
ale wszystko co miał/ y siebie samego
oddal człowiekowi: tak Antoni świę-
ty nie kontentował się cokolwiek wzy-
nić dla Pana Boga/ ale siebie samego
przez Męczeństwo chciał Bogu swo-
jemu oddać. Jest w Panu Bogu Ve-
ritas, prawda/ nie maś tam żadnego
fałszu/ nie maś żadnego błędu/ nie
maś żadnego zawiędzenia. Antoni
święty reprezentował Veritatem.
Dei, bo prawdy nauczał/ y Herety-
kom/ y Rucholikom/ y wszystkich/ kto-
rych tylko dość kiedy mogli. W Ary-
minie/ w Tolosie/ w Mediolanie/ i
w Heretykom prawda Boga po-
kazywał/ tak iasnie/ iż wszystkie ich fał-
sze przekonał/ odkrył/ y tak do vżna-
nia prawdy przywiódł/ iż go też mło-
dem Heretykom nazywano. Jest w
Panu Bogu sprawiedliwość: oz-
naczał Antoni święty/ wszystkie
mu światu sprawiedliwość Boga/
wolał wszędy: Nisi poenitentiam e-
geritis, omnes peribitis. Jeżeli poku-
tisz, czynić nie będziecie, wszyscy poginiecie.
Reprazentował to sprawiedliwość
Boga/ y tym/ iż iedną straszył y gro-
ził/ bogatych iako y ubogich. Tak
bowiem świadczy historya żywota ie-
go. Tanto iustitie libramine singu-
lis sua reddebat, quod siue parvis, si-
ue magnis loquebatur, æque cun-
ctos veritatis iaculo feriebat. Tak
(prawi) sprawiedliwość zachował, iż ie-
dnako, tak wielkim, iako y małym mowił,
iednako na wszystkich straszył Ewangelie-
i wiately wypuszczał. Jest w Panu Bo-
gu miłosierdzie: reprezentował y
to światu Antoni święty/ bo despe-
rujących o zbawienie swoje vmacniał/
y onym miłosierdzie Boga przekła-
dał. Po iednym tego Kazaniu/ na-
wrocił się od grzechow swych ieden
młodzieniec/ tak skutecznie/ iż pośed-
szy zaraz na spowiedź do niego/ dla
plązu wielkiego nie mógł y słowa
przemówić: zaczął mu Święty rzekł:
idź teraz synu/ a napisz grzechy swoje/
a mię wielką w miłosierdziu Bożym
nadszies. Pośedł/ y napisał/ y doznał
miłosierdzia Bożiego: bo wrocimszy
się stworzył łaska/ chce grzechy czy-

tać/ ale obaczył wszystkie zmazane za-
cudem Bożym. Szefuje w Panu
Bogu determinacye o szkodach/ kto-
rymi ludzie wiecznego błogosławien-
stwa dostąpić mają. A te Antoni ś.
wszystkiemu światu oznajmował/ wo-
lał na wszystkich z Pawłem świę-
tym. Nolite errare, neque fornicari,
neque idolis seruientes, neque
adulteri, neque molles, neque ma-
sculorum concubitores, neque fu-
res, neque auari, neque ebrios, neque
maledici, neque rapaces, Regnum
Dei possidebunt. Nie zawódźcie się
(prawi) Bracia, wiedźcie o tym, iż ani
wśetecznicy, ani białwonom służący, ani
cudzołajnicy, ani nieczysti, ani złodzieje,
ani łakomcy, ani pijańcy, ani ztorzeż-
cy, ani wzdiercy, Królestwa Bożego do-
stąpią. Jednym słowem/ manifestow-
wał/ oznajmował Antoni święty
wszystkim słuchaczom swoim/ rzeczy/
które się w Panu Bogu zamykały.

A nie iak cokolwiek oznajmował/
ale miał to tym sposobem/ którym
ono Słowo Przedwieczne wszystko oz-
nacza. Słowo ono Przedwieczne/
tak manifestat omnia, oznajmuje
wszystko/ iż przytym nigdy Ojca nie
odstępnie. Kiedy w niebie wszystko ma-
nifestabat, w Ojcu zawsze było. Tak
bowiem mowi Jan święty. In prio-
cipio erat Verbum, & Verbum erat
apud Deum. Na początku było Słowo,
a Słowo było u Boga. Kiedy też to Sło-
wo zstąpiwszy na świat/ oznajmowa-
ło światu rzeczy Ojcowskie/ zawsze po-
stąremu przy Ojcu zostawało. Tak
bowiem naucza Cyrillus święty Ale-
xandryjski/ pisać na one słowa Jana
świątego. Hæc locutus est Iesus, &
subleuatis oculis in celum; dixit:
tak mowi pomieniony Doktor mowi.
Cum quali viaticum ad salutem, ve-
ritatem dogmatis Apostolis fuit
Christus tradiderit, continuo ab hac
collatione in orandi habitu se con-
uertit; nec vllum tempus inter ser-
monem ad discipulos, & Deum Pa-
trem, interuenire passus est. Gdy (pra-
wi) prawda niebieska Apostołom Chry-
stus opowiadał, zaraz się do modlitwy u-
dał, tak dalece, iż y najmniejszego czasu
nie było między kazaniem jego, a zabawą
z Bogiem Ojcem niebieskim. O zapra-

Libr. 11.
in Ioan.
Cap. 14.

CANT. 2.

Wód takim sposobem każdy Różno-
dział Chrystusowi/ma ludziorom oznay-
mować rzeczy Boskie: ma zawnie os-
znaymuąc rzeczy niebieskie/ w Bogu
swoim mieszkać. Tak abowiem Oblu-
bieniec niebieski/ do każdego Różno-
działu mówi. Surge amica mea, spe-
ciosa mea, & veni: columba mea.
in foraminibus petrez; in caverna-
macerie, ostende mihi faciem tuā,
sonet vox tua in auribus meis. Jā-
koby rzeki: Powstan przyjacielu mój/
to jest Różnodział/ abyś ludziorom pra-
wda Boska opowiadał: ale przytym
bądź gośbicą/ w dzurach opoki miesi-
kająca: iako gośbicą w dzurach opo-
ki wstawicznie iogę y siła: sāt ty zā-
wnie bądź w ranach Boskich wtopiony.
nigdy ich nie odskupy/ ale w nich mie-
siskając/ opląkuy swoje y ludzkie rzechy

Zaprawda dzisiajszy Antoni o-
takim był Chrystusowym Różnodzie-
ła. Oznaymował ludziorom rzeczy Bo-
skie/ ale oraz w Bogu zawnie mieszkał.
Wyświadcza to iasnie on postępek ie-
go/ kiedy spracowany będąc przez dlu-
gi czas kázaniem/ spowiedziami/ y
radami duchownymi/ przysłał mu che-
roielka/ aby się mógł być udać na mie-
sce iasne osobne/ kadyby się był mog-
zabawić/ y ścieśley zjednoczyć z Panem.
Bogiem. O co gdy napisał do swoje-
go Dromicyala/ sam mu Anyoś w
tym posłuszyl/ list mu zaniósł/ y odpu-
przyniósł. Ktorem cudem Pan Bog
pokazał/ iż ięzłowiek Antoni święty
wstawiczna bogomyślnością y miło-
ścią w Bogu swoim mieszkał/ przecu-
iednał gdy tym ścieśley chciał się z
Bogiem swoim zjednoczyć/ wiele się
to Panu Bogu podobalo. Wiele ba-
rzo bywa Różnodzieliom/ onemu tru-
tom z korabie Noego wypuszczone-
mu/ podobnych: bo się trupami/ to
jest/ poćiechami cielesnymi/ zabawa-
mi światowymi/ konwersacyami z
ludźmi świeckimi długo bawia/ do
Pana Boga się swojego/ to jest/ do
czwignia duchownego/ do bogomyśl-
ności/ do wważania rzeczy Boskich/
nie wracają/ czasu do tego nie mają.
Nie tak Antoni święty; był iako go-
śbicą z korabie wypuszczone. Wy-
puszczony bowiem na kázanie/ ięzłowiek
gdy ota nie spuszczał z Pana Boga swo-

iego: wpatkże kázaniem swoim wiele
pozyskawszy/ wracał się do korabie/
do pustyni; & wracał bārzo prędko/
aby był mógł tym wisteky bogomyśl-
ności zająwać.

Powtore: Słowo ono Przedwie-
czne nie tylko głosem wszytko oznay-
mowało y oznaymuie/ ale też samym
sobą. Reo tylko weytzy na ono Sło-
wo Przedwieczne/ tym się samym do-
wiaduje o rzeczach Boskich. Zapr-
wda każdy Różnodział Chrystusowi ta-
kim sposobem ma być Verbum, nie
tylko słowy/ ale samym sobą/ to jest/
żywotem swoim/ ma nauczać/ y os-
znaymować ludziorom rzeczy Boskie.
Wyrażił w tym wola swoje Bog
Wschodniogący/ kiedy naucza Mojze-
szę y Aarona/ iako się przed Phara-
nem sprawować mają. Cum dixit
vobis Pharaon, ostendite signa; dices *Exodi 7.*
ad Aaron: tolle virgam tuam, &
proijce eam coram Pharaone, ac
vertetur in colubrum. Pyta się Au-
gustyn święty: *Quest. 19. sup. Exod.*
Ponieważ Pan Bog przydał Mojze-
szowi Aarona za Oratora wymowne-
go/ czemuż nie samemu Mojzeszowi
rozkazuje porzucić różgę przed Phara-
nem/ ale Aaronowi: Niechby był Aa-
ron perorował do Pharaona/ & Mo-
jesez niechby był cudā iasno czynił:
czyliby to był Aaron/ słowy swoimi nie
nie sprawił/ gdyby był róża przed Pha-
raonem cudow nie czynił: Zaprawda/
nie inaczey: niechby był Aaron eloquen-
cyą swoją nie sprawił/ gdyby był rzecz-
sama dziwnych rzeczy nie czynił. Takci-
zaisze/ nie nie sprawi Różnodział mo-
wa/ ięzeli żywota przykładnego nie ba-
dzie. A zasy ma być Różnodział/ iako
Verbum Dei, nie tylko ma mówić/ ale
sobą samym ma reprezentować wszy-
tko to/ czego naucza. Takim zapra-
wda Różnodział był dzisiajszy Anto-
ni święty: opowiadał słowem rzeczy
Boskie: ale nie tylko słowem/ lecz y sa-
mym sobą/ to jest/ światobliwym ży-
wotem swoim. Tak abowiem świada-
czy Historia żywota jego. Vitam
probant vilitas, simplex innocentia,
cura disciplinæ, zelo iuncta chari-
tas, veritas, modestia, testes sunt do-
ctrinæ. Był tedy prawdziwie Anto-
ni święty/ iako Verbum Dei, Słowo

Boskie/

Boskie/ z tey miary/ iż manifestował/ oznajmował światu rzeczy Boskie.

Był y z tey miary Antoni święty słowem Boskim/ iż iako Słowo ośno Boskie/ palą miłością Boską: tak swoim sposobem palą miłością y Antoni święty. Świadczy historia żywota jego/ iż z takim affektem/ y z takim nabożeństwem/ nie tylko Páderoscy ludzie/ ale też y z wszystkich okolicznych wsi/ y z Kąsielow/ ná niego się kazanie zchodzili/ iż teżże w nocy powstając z świecami zapalonymi przyschodzili ná pole/ zastępując sobie miysce: chadzał też tam Biskup z Duchowniństwem/ y wszyscy przedniyszy z miasta/ męzkie/ y panny/ y wszelacy ludzie. Pod czas kazania wszystkie kramy y wózki zámknione zostawili/ wszystkie też sprawy y sady w ten czas opuściano/ y własniesia iako iakże Święto woczytse on czas odprowadzał: a tak go pilno słuchano/ iż między trzydziestu tysięcy ludzi/ nie słychać było słowa namnięyszego: a z takim wracali się wszyscy nápełnieni miłością Bożą/ duchem skrupy y nabożeństwá/ y błogosławionym się poczytal/ tego z nim mogli albo mówić/ albo się go dotknąć: y gdyby nie było straży/ która go zámie we szodeł prowadziła/ y wyprowadzała/ zámieby go byli obnáżyli/ hárpiać ná nim y wrzynając tego siłnie. A zátym przez niego przychodzili do pokoju ludzie nie zgodni/ wiaźniowie wolności nábywali/ dłużnicy odpuszczenia długow/ gniemy/ y obraży sobie przebaczáli: wracali iedni drugim rzeczy y pieniądza/ albo krádjione/ albo złe nábyte: a nákoniec grzesznicy y grzesznice/ zástá rzále y iáwne/ náwracálysie pokutując zá grzechy swoje; y tak wczasząc do Sakramentow/ iż Káplani y Zakonnicy nie mogli im wystarczyć wstuga swoia. Jeżeliż tedy tak goraco miłością Bożą serca ludzkie rozpalal Antoni święty: cóż pewna rzecz/ iż spirabat Divinum amorem, páłal miłością Bożą. Toć y z tey miary słusnie się Słowem Boskim názwać może.

Jż Názwał słusnie się Antoni święty názwać może Imago Dei Patris: dowodzić tak. Dłatez

go Syn Boży zowie się Obrazem Ojcowstwu/ iż jest według Mędrca Imago bonitatis illius: Obraz dobroci jego.

Sapient. 7.

Alé tak jest/ iż też Antoni święty/ jest nieiako Obrazem dobroci Boskiej. Toć się słusnie názwać może Obrazem Boga Ojca. Jż Antoni święty jest nieiako Obrazem dobroci Boskiej/ tak pokazuje. Bóg Ociec/ dobroci swojej/ doskonałości swojej/ komunikuie Synowi/ y Duchowi świętemu: bo im komunikuie natury swojej/ y átrybutow swoich wszystkich: iako nieskonczoney mądrości/ nieskonczoney sprawiedliwości/ nieskonczoney mocy ić. Wszakże tak y Synowi/ y Duchowi świętemu/ dobre y doskonałości swoich komunikuie/ że ich y namnię sobie nie wymiie: bez wśczerbku dobr swoich/ dobrá y Synowi y Duchowi świętemu dáie. Takimci sposobem każdy Ráznodzień Chrystusow ma vzywać dobr swoich/ światobliwości swojej/ doskonałości swojej/ słucháćom swoim; ma mówić vzywać bez wśczerbku y światobliwości swojej. Tak ábowiem náusza Grzegorz święty. Redemptor noster sic vult nos querere salutem alienam, vt non negligam, nostrá: vult vt vocentur peccatores ad penitentiam, sed non vult vt pereant hi, qui ipsos peccatores vocant: vult vt conquersus peccator iusticiá quam non habuit habeat; sed non vult, vt iustus eam, quam habet iusticie palmam, perdat. Odkupiciel (práwi) náś, chce ábyśmy tak zbáwieniu ludzkiemu służyli, żebyśmy własnego zbáwienia náśego nie zámiedbýwáli: chce áby grzesznikom do pokuty wzywano, ále niechce, áby wzywácy do pokuty, sámi gináli: chce áby náwrocony grzesznik, miał spráwiedliwość, ktorej przedtym nie miał, ále niechce áby spráwiedliwy, spráwiedliwaść ktora ma, stracáł. Alé tak jest/ iż Antoni święty vzywał doskonałości/ światobliwości swojej/ słucháćom swoim: bo się doskonałością y światobliwością jego wielce budowáli: á vzywał Antoni s. tych dobr swoich bez swoje wśczerbku/ bez skody światobliwości/ y doskonałości swojej. Tak ábowiem świadczy historia żywota ięg. Monte Sion prze-

Lib: 1. in

Lib: Reg:

Cap: 10.

dicat Domini praeceptum, & talentum duplicat coelicus acceptū. Z gory (práwi). Sponu, opowiada przykazanie. Páńskie, czym sobie nie umniejszy, ale raczej rozmnażá talenty niebieskie. Toć tedy Antoni święty/ był w tym mierze nieiało Imago bonitatis Dei Patris, był Obrazem dobroci Boga Oycá niebieskiego. A zácym iásna rzecz/ iż Antoni święty był lux mundi, światło-

ścia świata: światłością mowis podobną niestworzonej światłości/ to jest/ był nieiało podobny Jednorodzonemu Synowi Bożemu: był (mowis) podobny w tym/ iż był Synem Bożym/ iż był swoim sposobem Verbum, Słowo Oycowskie/ iż był Imago Patris, Obrazem Boga Oycá.

Z tego Bogu chwala ná wieki wieczne. Amen.

Na Tenże Dzień Świętego ANTONIEGO Z PADWIE, KAZANIE W TORE.

Gdy się trąfi pod Oktawę Bożego Ciała.

Vivo autē ego, iam non ego, vivit verò in me Christus, Ad Galat:2.

Zyje ia, już nie ia, ale żyje we mnie Chrystus.

Doprąwuiac Droczystość Bożego Ciała/ to jest/ Chrystusa w Przenaswiatym Sakramencie obecnego; odprąwuiemy też oraz dnia dzisiejszego. Droczystość wielkiego Wyznawcy Chrystusowego/ Antoniego świętego. Chrzęścian nie w Chrystusie Namulży. A czemuż to oraz te dwie wielkie zbiegają się Droczystości? Czyli to máia iáta z soba konnerys/ iáta spójeczność/ Chrystus w Przenaswiatym Sakramencie/ y Antoni święty? Máia zaprawda wielka. Káždy głowiek Chrzęścianin/ ná świecie/ powinien żyć żywotem Chrystusowym: tak ábowiem náuczga Páwel święty pisać do Kólofensow: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo: cum apparuerit Christus vita vestra, tunc & vos apparebitis cum Christo in gloria. Pomárliście (práwi) żywot wasz zakryty jest z Chrystusem w Bogu: gdy się Chrystus pokaze żywot wasz, ná ten cz y wy; Chrystusem pokaze się chwalebnie. Tak żył y sam Páwel święty/który mowił. Vivo autem ego iam non ego, vivit verò in me Christus. Zyje ia, już nie ia, ale żyje we mnie Chrystus. Dzisiejszy tedy Antoni święty/ má wielka do Chrystusa Pána w Przenaswiatym Sakra-

mentie badacego/ relacya: bo żył ten Święty ná tym świecie żywotem Chrystusowym/ nie którymkolwiek/ ale podobnym temu/ którym żyje Chrystus w Przenaswiatym Sakramencie bádacy. Pokaze to ná terażniejszym Kazaniu. Co będzie tu góły chwale Bożey/ á tu zbudowaniu naszemu.

Cztery osobliwie kondycye żywota Chrystusowego w Sakramencie Ołtarza świętego wpátrujs. Chrzęścianie Namulży. Pierwsza/ iż Chrystus Pan żyje w tym Sakramencie/ jest Hostya żywa/ jest ofiara Bogu Oycu. Tak ábowiem ofiaruac Káplan przy Misy. Przenaswiathey mowi: Suscipe Sancte Pater Omnipotens aeternae Deus, haec immaculatam Hostiam. &c. Przyjmij Boże Ojczy wieczny, te niepokalana ofiary. A znowu po konsekracy. Offerimus praelatae Maestati tuae de tuis donis accedatis, Hostiam puram, Hostiam sanctam; Hostiam immaculatam. Ofiaruiemy (práwi) przeczacnemu Máiestatowi twemu ofiary czyste, ofiary święte, ofiary niepokalane. Zácym pewna rzecz/ iż Chrystus żyjący w Przenaswiatym Sakramencie/ jest Hostya/ jest ofiara Bogu Oycu niebieskiemu. Cłowiek każdy Chrzęścianin/ ále ofobliwie Zatonnik/ wiele rzeczy może ofiarowac Panu Bogu. Może ná-

Ad Colof:
3. Cap.

przod

Homil: 20.
in Moral.

przed ofiarować Pánu Bogu ofiarę
iálmuzny: y záprawde wdzięczna to
Pánu Bogu ofiará/ do ktorey nápos-
mina káždego człowieká Chryzostom
świety/ tymi słowy. Cum vides pau-
perem, Corpus Christi, aram Chri-
sti, te videre puta; & reuerere, & e-
leemosynę sacrificium offer, ex quo
gloria & gratiarum actio, quasi fu-
mus ascendat in Deum. Gdy (prá-
wi) obaczysz ubogiego, rozumiey żei zná-
lazł Ciało Chrystusowe, Ołtarz Chrystu-
sow, ofiarujże ná tym Ołtarzu ofiarę iálm-
muzny, & ktoreyby chwala y dzieł czynie-
nie, iáko dym do Boga wstąpił. Powto-
re: może ofiarować człowiek Pánu
Bogu duchowna iálmuznę, nawracás-
iac dusze ludzkie do Pána Boga swo-
iego: y tá dżownie jest wdzięczna Pá-
nu Bogu ofiará. Ták ábowiem náus-
za Chryzostom świety. Etsi immen-
tas pecunias, vniuersas Salomonis
opes, omnes Creci thesauros pau-
peribus eroges, plus tamen effeceris
si vnam conuerteris animam. Choc
był niezliczone pieniądze, wszystkie Sálo-
monowe bogactwa, wszystkie Krezusowe
skarby ná ubogie rozdał; więcej iednak
sobie przed Pánem Bogiem záslużył, kiedy
aby iedną duszę Pánu Bogu pozyskał. Po-
trzebie: może Zakonnik Kápiánem
będący/ ofiarować Pánu Bogu Ciał-
o y Krew Chrystusowá przy Mšy
Przenasławisthey: y to dżownie Bogu
Oycu przyiemna ofiará: bo o niey táł
sam Bog Ociec powiédział. Hic est
Filius meus dilectus, in quo mihi
bene complacui. Ten jest Syn mój v-
kochány, w którym mi się upodobało. Te-
y inše ofiary wdzięczne/ może człowiek
zwłászczá Zakonny/ Pánu Bogu ofia-
rować. Wšakże ze wszystkich ofiar tá
będzie Pánu Bogu nayprzyiemniejszy
śia ofiará/ kiedy sam człowiek stánie się
Zostyá/ kiedy się y z ciałem y z duszą
wszystek Pánu Bogu odda: Oczym
táł náucza Augustyn świety. Qua-
rebas, quid offerres pro te? Offer te:
nisi te? quia in omni creatura ter-
rena nihil melius fecit te: quare te,
á te: quia perdideras te. Pótał się
cobyś Pánu Bogu ofiarował, ofiaruj siebie
samego: czegoż bowiem Bog wyciąga po-
sobie, tylko ciebie samego? Szuka ciebie.

Homil: 2.
in Epist.
ad Cor:

Mat.: 17.

Serm: 136
de Temp.

od ciebie, boś był zgubił siebie. O toż
prosi przez miłosierdzie Bostie y Pá-
wel świety/ to jest/ prosi wszytkich
Chrześcían/ aby sami byli Zostyá/ że-
by samych siebie Pánu Bogu ofiaro-
wali. Obsecro vos per misericordi-
am Dei, vt exhibeatis corpora ve-
stra, hostiam viuentem, sanctam,
Deo placentem. Prośe was Bráćia
przez miłosierdzie Boże, abyście oddawa-
li ciała wasze Bogu, ofiarę żywą, świętą,
Bogu się podobającą. Ale táł jest/ iż dżi-
śieyśmy wielki Wyznawcá Chrystusow/
Antoni Świety/ był hostyá/ oddał się
wszystek Bogu swoiemu. Toć tedy
miał pierwszą żywotá Chrystusowes-
go w Przenasławisthym Sakramencie
będącego/ Kondycyá. Iż się wszystek
Antoni Świety Pánu Bogu ofiaro-
wał; iásna rzecz z postępkow tego. Odda-
ł się naprzód iáko ofiara Bogu/ czy-
niąc Professyá w Zakonie Augustyná
świątego: á táł się zupełnie Bogu
oddal/ iż gdy mu w iednym Klastor-
ze náwiedzanie krewnych/ tego bogos-
myślności nieco przeszkadzało/ wšedł
przed nimi do inšego Klastoru/ aby
się był táł całé bez wšelákhey przeszkod-
y Pánu Bogu oddawał. Tym się ies-
dnął/ że był hostia Deo incruenta, of-
iara Bogu niekrwawá/ tym się (mo-
wie) nie kontentuiąc/ chciał byđz ho-
stia Deo cruenta, prágnał aby był
ofiara Bogu krwawá. Słyszac bo-
wiem/ iż pięć Bráći Mnieyších świa-
tego Fránciszká/ krew swois przelali
w Marrochium dla Chrystusa/ on tes-
go serdecznie prágnał/ wšąpił do tes-
goż Zakonu: iáko świadczy Złstoria
żywotá tego. Optans fore socius
gloriae victorum, quos occidit impi-
us Rex Marrochiorum, sequitur
Antonius viam defunctorum. Jes-
dnął iż w tym woli Bożey nie było/
stał się Bogu incruenta hostia, nie-
krwawá ofiara/ przez ślub ścisłego po-
słuszeństwa/ y wyrzeczenia się we wšy-
tkim woli swojej w Zakonie świątego
Fránciszká. A zátym iásna rzecz/ iż
Antoni świety żył ná tym świecie we-
dlug pierwshey Kondycyey żywotá
Chrystusowego w Przenasławisthym
Sakramencie. Jáko eam Chrystus
jest Hostia incruenta; táł swoim spo-
sobem Antoni świety był hostia in-

Ad Rom:
12. Cap.

Lib: 4. de
Sacramē-
tu cap. 4.

cruenta, ofiara Bogu niekłamana.
S Kuga kondycya Żywota Chry-
stusowego w Przenaswieszcym
Sakramencie jest/ iż tam Chrystus zo-
staie sine substantia panis, bez sub-
stancyey chleba; ale tylko sub specie
panis, pod przypádlościami chleba.
Tak abowiem nauca Ambroży świe-
ty. Sed panis iste, panis est ante ver-
ba Sacramentorum, vbi accesserit
consecratio, de pane fit Caro Chri-
sti. Ale (práwi) chlebek ten chlebem jest
przed poświęceniem, lecz po poświęce-
niu, z chleba staie się Ciało Chrystusowe.
O tymże y Thomáš święty Doktor
Anyelski. Sub diuersis speciebus, si-
gnis tantum & non rebus, latente res
eximia. Jż y według tej kondycyey
żył ná świecie Wyznawca Chrystusow
Antoni Święty: tak pokázuis. Chle-
bem pospolicie nazywamy dobrá tego
świata: iako majątności/ pieniadze/
y inше wszystkie dostatki. Niektorzy
tedy żyją ná tym świecie in substan-
cia panis, niektorzy zaś żyją sub spe-
ciebus panis, pod podobienstwem
chleba. Ci ktorzy żyją in substantia
panis, ieshczę są dwoiacy: iedni/ktorzy
vltimeatē subsistunt in hac substan-
cia, drudzy non subsistunt vltimeatē,
iednak mają proprietatem, przywłasz-
czają sobie te substancya. Ci subli-
stunt vltimeatē, ktorzy dobrá tego
świata mają pro fine vltimeo, wta-
piając serca swoje w tych rzeczach do-
czesnych/ wiecey o nie dbając/ niż o sa-
mego Pána Boga. Tacy są wszyscy
ktorzy dobré tego świata nabywają z
grzechem y obrazą Boga. Wiedzą ná-
przykład/ iż taki żył/ taki zarobek/ taki
kontrakt/ jest z krzywdą bliźniego/ a
zátym z płaczem ludzkim: a przecie
się na to wszystko odważają/ wiecey so-
bie pieniadze/ niżeli łaska Boga powa-
żając. Wiedzą drudzy/ iż się chować
pieniędzy nie godzi/ gdy ludzie wbo-
dzy w cieśńlecy potrzebie będący ratun-
ku potrzebują: a oni przecie chowają
y nie poratują bliźniego/ wiecey się w
pieniadżach/ niżeli w Pánu Bogu y
w bliźnich Kochając. Máiá drudzy
pełne brogi y gumna zboża: a przecie
czekają z nimi drogości/ a tym czasem
ludzie wobodzy głód wielki cierpią. Jes-
dnym słowem: ci wszyscy, ktorzy z o-

brząz Boga abo nabywają tych dobre-
doczesnych/ abo dobrze nabyła z obra-
zą Boga trzymają; tacy mówią wшы-
scy/żyją vltimeatē in substantia panis,
bo subsistunt in illa, serca swoje w
nich/ a nie w P. Bogu fundują. Tak
żył sub substantia panis Saul Krol
Izraelski. Rozkazał mu Pan Bog aby
wytrącił wszystkie dobra Amalecytom.
Nunc ergo vade, & percutis Amalec
& demolire vniversa eius: non par-
cas ei, & non concupiscas ex rebus i-
psius aliquid. Nie wsluchaj on tego.
Pepercit Saul optimis Amalec. Co
najlepszym rzeczom Amalecytom przepu-
ścił. Nie w Pánu Bogu/ ale in sub-
stantia panis, serce tego subsistebat.
Tak żył sub substantia panis on Bo-
gacz/ ktorzy mając gumna pełne/ prze-
cis w bogich głodem morzył.

Ci zaś subsistunt, żyją in substan-
cia panis, non vltimeatē, ktorzy mają
proprietatem, własność majątności
y dobre tego świata/ iednak wiecey się
w Pánu Bogu Kochają niż w tych rze-
czach: bo tych dobre / ani nabywają/
ani ich trzymają z obrazą Boga: y o-
wszem ich dla Pána Boga obficie bli-
źnim swoim/ gdy tego potrzeba/ uży-
czają. Tak żył in substantia panis
Abrahám/ tak Izák/ tak inai Pátry-
archowie Święci: tak y teraz ludzie
máistni / a przytym bogoboyni/ ná
tym świecie żyją. Ci náostatek żyją
tylko sub specie panis, ktorzy nie tyl-
ko serce swoich w rzeczach doczesnych
nie wtapiają: ale się też ich proprie-
tatem, własności/ przez ślub wboſtwa
dla miłości Chrystusowej wyrzekają.
Ci (mówią) żyją sub specie panis, pod
podobienstwem chleba: żdądzą się mieć
chleb/ to jest dobrá tego świata/ kiedy
ich według potrzeby używają/ a prze-
cis w rzeczy samey ich nie mają: bo się
wszystkiego prawi do nich przez Pro-
fessya wyrzekli. Tak żył sub specie pa-
nis, Bazyliusz święty Biskup/ oraz y
Zakonnik wielki. Przydzie czasu ie-
dnego do Kościoła iego Cesarz Heres-
tyk/ obaczy Biskupa świętego z wiel-
ką magnificencyą / obaczy gromada
wielką Káplánów w świetne od złota
apparaty przybranych/ obaczy Káthe-
dra Biskupia Máiastatu pełną/ oba-
czy mitra Biskupia dziwnie kosztow-
ną;

1. Regum
15. Cap.

wna; zdumiecie się na takie dostątki / y rozumie / że to tego substancya; a nie patrzcie że to tylko były species panis, accidens to tylko było wszystko sercu Bazylego świętego. Posłał do niego Walens Cesarz (iako pisał święty Grzegorz Tłazyńzowski Orat: in laudib: Basilij,) posłał (mówiąc) Stárosta do Cezaryey / gdzie naugai Bazyli ś. roztążując / aby wszystkimi sposobami przymusił go do odstąpienia wiary RACHOLICKIEY. Stárosta wprzód zażywa słow łagodnych / wiele od Cesarza obiecując: ale to nic nie pomogło. Odmieniał sposoby / y groził; Bogiem prawi świadcząc Bazyli / gdzie nie uczynił woli Cesarstwiey / dżirwy z toba czy nie będą. Spyta Bazyli święty. A co mi uczynisz? Quenam haec? facito ut ea cognoscamus. Na to Stárosta: Inferam bonorum spoliacionē, exilium, cruciatum, mortem. Odbierając (prawi) wszystkie dobra y dostątki, posle cie na wygnanie, wielkimi cię mekami trapić będą, okrutna śmierćia zabiją. Odpowiedział Bazyli ś. Si quid aliud habes, id nobis minitare: horum enim quae commemorasti, nihil nos attingit. Iestli co masz więcej powiedzieć, bo z tych rzeczy któreś powiedział, żadna mi nie obchodzi. Odbierzesz mi wszystkie dostątki / nie mam ja tu tylko samego Boga: posleś mi na wygnanie / nie mam ja żadnego domu / Bog sam Oczyszcznia moia: zabieś mi / Bog sam żywotem moim. Patrzcie / widział Cesarz wiele dobre u Bazylego świętego / a przecie te wszystkie nie były substancja panis Bazylenmu świętemu / serce tego non subsistebat in illis, były tylko species panis, zdat się ich mieć / a w rzeczy samey ich nie miał. Pewna to tedy / iż wszelki Zakonnik / który uczynił ślub wbośtwia / żyje tylko na świecie lub specie panis, pod podobienstwem chleba. Ale tak jest / iż dzisieyszy wielki Wyznawca Chrystusowy Antoni Święty / przy Professey swoiey w Zakonie Franciszka świętego / per verba professionis annihilavit substantiā panis, podobnym niejako sposobem / iako Kaptan per verba Consecrationis annihilat substantiā panis: a przecie miał species panis; bo zażywał potrzeb / do ży-

wota ludzkiego nalezających / sine omni dominio. Toć tedy Antoni święty żył na tym świecie lub specie panis, tylko pod podobienstwem chleba. Wiecey ieszcze rzekę. Jako CHRYSYSTUS w Przenaswiętym Sakramencie nie gdy się nie wraca do substancyy chleba / która raz zniżył; ale zawsze zostaje tylko lub specie panis, tylko pod podobienstwem chleba: tak uczynił y Antoni ś. Przydawało się za czasow Antoniego świętego / iż niektórzy Zakonnicy / a co naygorzsi / ich głowa sam General Eliasz / chciał się mierzako wrócić ad substantiam panis, chciał wielce czynić w Zakonie świętym / przeciwko wbośtwu świętemu. Antoni święty obstarcił, przed samym się Papieżem Wikarym Chrystusowym sprzeciwił w tej mierze Generalowi / y jaśliwość swoją sprawił to / że y sam / y wysłtet Zakon Franciszka świętego nie wrócił się ad substantiā panis: ale został lub solis speciebus panis, to jest / przy głębokim Apostolskim od Franciszka świętego / y owsem od samego Chrystusa podanym / wbośtwie. Toć tedy y według drugiey kondycyy żywota P. Chrystusowego w Przenaswiętym Sakramencie / żył na tym świecie wielki Wyznawca Chrystusowy / Antoni święty.

Z Kzecia Kondycya jest żywota Chrystusowego w Przenaswiętym Sakramencie / iż Chrystus Pan w tym Sakramencie konwersuac z ludźmi / non habet operationes animae sensitiuae, ale tylko operationes animae rationalis: Choć tu Chrystus ma oczy cielesne / przecie nimi nie widzi; choć ma vsy cielesne / przecie nimi nie słyszy etc. Bo według Filozofow / aby te smysły operacye swoje miały / potrzeba żeby były in loco diuisibiliter, iako według Theologow nie są w Przenaswiętym Sakramencie. Na zaś tu Chrystus operationes animae rationalis; bo rozumie rzeczy Boskie y ludzkie / miluje siebie Boga / y ludzi / pragnie głę Boskiej / y zbawienia ludzkiego. etc.

Każdy Zakonnik z ludźmi konwersuac / ma za prawdę zachować w trzecia żywota Chrystusowego kondycya. Nie ma mieć operationes a-

Lib: de
discipl:
Cap: 12

animæ sensitivæ: ale tyłko operationes animæ rationalis. Jżniema wis dziec/ slyść/ doczytać sie rzeczy swiatowych, iasna rzecz: Bo inaczey sprośnie upadnie. Sluchaymy co o tym mowi. B. Laurentius Iustinianus. Quot temporibus nostris fuerunt & sunt, qui tanquam ardentes lampades, & mundi luminaria lucebant coram hominibus, paulatim ex frequenti secularium conuersatione & confabulatione reperfacti, ad pristina opera secularis vitæ miserabiliter redierunt. O iako [prawi] wiele cząsow nasych bylo, y jest, ktorzy iako lampy goraiace, y swiatłosci swiatą świecili prze ludzmi: a jednak z cząstego ludzmi świeckimi obcowania y rozmawiania, oziabli, y do spraw dawnych swiatomego żywota mizernie sie wrocili. Na co y Prorok Jeremiaś lamentował/mowiac. Cā didiores Nazaræi eius nunc, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphyro pulchriores: denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Jā boby rzekł Prorok swiaty: Nizarecykowic, [to jest/ Zakonnicy/ ludzie Bogu oddani] byli niegdy nad śnieg bielszymi, nad mleko iasniejszymi, nad staro kascistoniowe rumienśszymi, piekniejszymi nizeli saphir: gdy wysli na ulice, y z ludzmi konwersować poczełi, poczerwiali barziej niż wagle twarzy ich, y nie poznano ich na ulicach: to jest/ między ludzmi nie poznano ich jako zakonnikami y pobożnymi; ale ich poznano dymem swiatowym wkurzonych. Toć tedy iasna rzecz/ iż aby Zakonnicy w konwersacyi ludzkiej nie upadli/ potrzeba żeby nie mieli operationes sensuales potrzebā im smysły swoje na Protkiey wodzy trzymać. Jż zaś mają mieć operationes animæ rationalis, to jest/ konwersuac z ludzmi/ mają o Bogu, ślich rzeczach myśleć/ y z ludzmi rozmawiać; mają mieć serce zawżę ku Bogu podniesione: y to iasna rzecz. Widział Jan swiaty w Obiawieniu swym Różnodyeś Kościola swiatego Różnolickiego/ y mowi o nim. Vidi alterum Angelum per medium azili volantem. Widziałem drugiego Anjola przez potrodek nieba lecacego. Na krolestwo poważny Richardus Vico-

rimus tak pisze. Volare dicitur, quia sancti Predicatores seiplos pennâ contemplationis suspendunt, & tamen curam proximorum intueri non negligunt. Lecacego [prawi] Anjola widzi Jan swiaty, bo swiaty Różnodyeś, sami siebie skrzydłem kontemplacyi w niebie wiesia: a przecia sit o zbawienie dusz bliźnich swych starac się zaniebdymia. Takim Różnodyeś między inşymi był Chryzostom swiaty/ o ktorym pisze Georgius Alexandrinus. W rozmowach [prawi] z ludzmi swieckimi wspominał żywoty swiate/ ich konwersacya/ ich wysoka cnota zaszleciac: tak iż z rozmow tego o Bogu/ y o swiatych/ wielu barzo słuchających serca sie truszyły/ oczy obfite łzami wydawały/ z serca gorące pragnienia do cnoty y swiatobliwego żywota iak z pieca wypadały. A tak perena rzecz/ że Zakonnik każdy konwersuac z ludzmi/ nie ma mieć operationes animæ sensitivæ, ale tyłko animæ rationalis.

O za prawdę działy się wielki Wyżnawca Chrystusow Antoni swiaty/ żył według tej żywota Chrystusowego w Przenawieszym Sakramencie kondycyey. Konwersuac bowiem z ludzmi/ nie miał operationes sensuales, ale tyłko rationales. Gdy raz iak wnie kazał Antoni swiaty przeciwko grzechom okrutnikā Ezelinā/ posłał mu ieden Postowny wspominek przez swoje Dworzany z tą kondycyą/ iż jeżeli go przyiał/ żeby go rācz zabił: lecz jeżeli by niechciał/ żeby zcierpieli wszystko. Oddawali mu on wspominek z wielką pokorą/ prosiac/ aby go rāczyl przyjąć/ iako znał miłosć Ezelinowej przeciwko niemu. Nie dāł sie w tej mierze wwieść sensualitati Antoni Swiaty/ przyjąć wspominku onego niechciał/ mowiac: nie dāy tego Boże/ abym ia miał brāć ten dar/ ktory jest bogactwem ubogich ludzi/ y z ktorego on musi oddać stogi rāchunek na Sądzie Boskim. Drugi raz gdy go prosił ieden znaczny Szlachćcie do domu swego/ y naznaczył mu osobne mieszkanie; obaczy prādko iasność wielką z mieszkania iego wychodzaca/ a na kōsiacze ktora miał przed sobą/ Rato-dzieciatko piekne/ otoczone promieniami iasnymi/ ktore polegāiac na

swiatym/

Świstym/obląpiło go y ściśnięto: a Świsty ie satze z niewymowna tego wciecha/ nie mogąc się onego dziecięcia napatrzyć. Potym gdy zniknęło ono dzieciętko/ Świsty drżwi otworzyli: a postrzegłszy iż Gospodarz przy parował się onemu obcowaniu z Pánem Jezusem/ aby był sensualitatem, ktora go do próżney chwaly prowadzić mogła/ wmarł: poprzyściągł onego Gospodarza/ aby tego nikomu poświadczył/ on był żywy/ nie powiadał. Wtedy y innych okazyach tak martwił świsty swoje/ iż się ludzjom zdawało/ iakoby pasc przyli na samego Apostoła od Boga im posłanego: czym ich tak budował/ iż przychodzili do pokonu ludzkie niezgodni/ wazniowie wolności nabýwali/ dłużnicy odpuśczenia długów dostapowali/ gniewy y obrazy ludzkie sobie przebacali/ wracali tędni drugum rzeczy y pieniądze/ albo pokładziom/ albo złe nabýte: a nakoniec grzeszney y grzesznice/ zaszłać y iawnie/ nawracały się pokutując za grzechy swoje/ y do Sakramentow wczepiać: tak/ iż Káplani y Zakonnicy wystarczyć im wsluga swoia nie mogli. Pewna tedy rzecz/ iż Antoni świsty był według tey trzeciej żywota Chrystusowego kondycy.

Czwarta kondycya Żywota Pána Chrystusowego w Przenajświętszym Sakramencie ież/ iż jest totus in tota hostia, & totus in qualibet parte: iako Chrystus jest wszytet pod wszytką hostyą/ tak jest wszytet pod naymnieyszą cząstką hostyey. Tak abowiem Thomas s. Doktor Anielski/ y z nim wszytet Kościół świsty Rátholicki śpiewa. *Frauto decum Sacramento, ne vacilles sed memeto, tantu esto sub fragmento, quantum toto tegitur.* Złamanyszy (prawi) hostyą, nie miej żadney o tym Sakramencie wątpliwości: ale ná to pamiętaj, iż tak ież Chrystus pod naymnieyszą partykułką, iako pod wszytką hostyą. Każdy Zakonnik ma mieć do żywota Chrystusowego kondycya: ma być totus sub tota hostia, ma być & sub qualibet etiá minima particula hostie. Zostawia ktora się Bogu ofiarować/ ież wszytet Kościół świsty Rátholicki/ to ież wszytko zgromádenie wiernych Chry-

stusowych: Zakonnik tedy y naydoskonalszy/ ma być pod wszytką tą hostyą/ to ież/ ma się umiść wszytkim a wszytkim uniwersaliter, wiernym Chrystusowym. Ma być y sub qualibet etiá minima particula hostie: to ież/ ma się umiść/ za podleysego pożywać/ náń człowiek y naypodleysego w Kościele Bozym. Tak był Ociec nasz Fránciszek świsty/ ktory wielkim przed Pánem Bogiem bódac/ był y pod naymnieyszą partykułką hostyey/ to ież/ umiast się y za naypodleysego pożywał náń wszytkie grzeszniki. Gdy go bowiem pytano/ co by o sobie otrzymał? Odpowiedział/ iako pisze Bonáventura S. in vita eius Cap: 6. *Videor mihi maximus peccatorum.* Trzymam to o sobie/ że grzeszniesego człowieka nádemnie nie wás. Tak żył y s. Zakonnica Gertruda/ o ktorej tak pisze: *Quoscunque enim homines vidit, sibi praeferbat, eosq; meliores se indicabat.* Ktorychkolwiek ludzi widział, kádego z nich náń się przekładał, kádego lepszym być náń się rozumiał. Był záprawde według tey kondycyey/ dzisieyszy wielki Wyznawca Pána Chrystusow/ Antoni s. Był Antoni świsty cnot y náuki wielkiej/ przeszedł iedną y naymnieyszemu się wntęzał: pokázował się prostakiem wielkim y nieukiem/ nie śmiejąc się kusić o żadną sprawę wielką. Z pewney okazyey rozkazał mu Przełożony/ żeby Bráciey powiedział co tu zbudowánui: począł się Świsty Antoni wymawiać wszelakim sposobem/ powiadać/ iż nic innego nie robił w Zakonie/ tylko wmywał garnki y miski w kuchni; y że też był prostakiem y naynieposobnieyszym náń wszytkie inne co ich tam było. Gdy iedną posłuszeństwo mierzył z pokora/ wstąpił ná káthedra/ y tak gorąco y wysoko zaczął/ iż się wszyscy zdumiali/ iż iako żywi takiego kazania nie slyszeli: y oraz wielce się zbudowali z iego pokory/ za ktora przez tak długi czas tak oney swojej láski y náuki. Tóć tedy iásna rzecz/ iż Antoni świsty ná tym świecie był żywotem podobnym żywotowi Chrystusowemu w Przenajświętszym Sakramencie. A zátem słusnie bázdo odprawuie my wrogystość tego

pod Ottawę Przeniesienie Sł. mentu; a obchodząc te wielką Drogę czystości tego / słuszną też abyśmy się tak to naysilniejsz starali / o naśladowanie

wysokich cnót tego. Co nam też dać Chryste Jezus / który żył i królujesz na wielki wieczne,
A M E T.

Ná Dzień Świętego IANA CHRZCICIELA, KAZANIE PIERWSZE.

Erit enim magnus coram Domino. Luca 1.

Bedzie bowiem wielki przed Panem.

Nie wielka to / bydy wielkim w świecie. Chrzestowanie w Chrystusie Nasmilży. Nie wielka mowa: bo wielkość światowa / imieniem tylko samym jest taka / a nie w rzeczy samej. Dawid zdał się sobie bydy wielkim Królem: idkój był wielkiego ludu Izraelskiego / do piastu mordercy w liczbie przyrównanego / Monarcha: wielkim go Pan Bóg zwycięstwowy wstawił / niezliczonymi prawie bogactwami wdzirował. Paterczył / co o tego wielkości sam: Bóg przez Natchana Proroka mówi: Feci tibi nomen grande, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. Uczynilem ci imię wielkie, według imienia wielkich, którzy są na ziemi. Nie mówi / uczynilem ci wielkim: ale mówi tylko / dalem ci imię wielkie. Toć tedy wyszła wielkość y zacność tego / imieniem tylko a nie w rzeczy samej wielkością była. Ale dajmy to / żeby wielkość światowa w rzeczy samej taka była / postaraliśmy nie jest stateczna / nie ma żadnego mocnego fundamentu. Ać, powietrze / ma te tytuły: illustrissimus, clarissimus, eminentissimus, serenissimus. Naiśniejszy, iśniejszy, najwyszy, najświeższy. Tymi tytułami naysławniejszy w świecie ludzie / wielkość swoje tytułują: bo się zowią illustrissimi, Clarissimi, Eminentissimi, Serenissimi. Toć ać reos citulos mają: toć ich wielkość niestateczna / bo słusznego fundamentu nie mające. Ale dajmy jeszcze y to / żeby były stateczne i takkolwiek wielkość światowe: postać wielką świat

towa wielkość / barzo jest mała. Wielkim bowiem zowią się ludzie światowi / względem małych. A coż to za wielka rzecz / bydy wielkim względem małych? Do tego / mały to świat: tak też tedy może bydy kto wielkim / na małym świecie. Zwał się Alexander Wielkim / ale mu ktoś śmiał się z niego napisał. In pulillo nemo magnus. Na małym, żaden wielkim bydy nie może. Jakaż tedy wielkość jest prawdziwie wielka? Wielkość / coram Domino: to jest / bydy wielkim przed P. Bogiem: to mówis jest prawdziwa wielkość. Jeżeli by bowiem ten człowiek y ludzi był wielkim / któryby był względem wielkich Olbrzymów wielkim: Toć pomieważ Pan Bóg jest magnitudinis infinita, nieskończony wielkością; kto jest wielki coram Domino, już ten bydy musi prawdziwie wielkim. Taka za prawdziwa wielkością wielkim był dzisiaj Paterarcha Prorokow / a Przesłaniec Chrystusow / Jan S. Czego aćbym dostatecznie dowiodł / przytoczywszy tylko słowa Anyelskie / które mówi do Zacharyasza o Janie świętym. Erit enim magnus coram Domino. Wszakże nieco szerzej na terazniejszy Kazaniu chce pokazać / iż Jan święty dzisiaj / był magnus coram Domino, in conceptione sua, wielkim był przed Panem / przy poczęciu swoim: był magnus coram Domino, in natiuitate sua, wielkim przed Panem / przy narodzeniu swoim: magnus coram Domino, in vita sua, wielkim przed Panem / w żywocie swoim. Przy tym pytać się będa / jeżeli też y my

2. Reg. 7.
Cap.

wysocy

wszyscy powinni się starać być wielki-
mi przed Panem / y tak. Bądźcie to wszy-
sto tu czci y chwale Bożey / a tu zbys-
domaniu naszemu.

Iż **A**przod Jan święty był ma-
gnus coram Domino, in
sua conceptione, przy swoim po-
jęciu: obaczmy. Kiedy się Przena-
świasta Panna zdumiewała W Ciele-
niu Syna Bożego; kiedy to mówi-
ła rzecz niepodobną poczytała / aby o-
na Syna Bożego pojąć y porodzić
miała; kładzie iey Archányol Gá-
bryel przed oczyma Janá świętego. Et
ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa
concepit filium in senectute sua. Oto
(prawi) Elżbieta powinnować a twój, y
ona poczęła syna w starości swojej. Jás-
koby rzekł Archányol: poczęła El-
żbieta Janá w żywocie swoim / toć y ty
poczniesz Syna Bożego w żywocie
swoim. Co to jest prośba? W mater-
cey zacność / nie godzi się argumen-
tować a minori ad maius. Nápřyz
kład. Złebym argumentował / mo-
wiąc: jest ten człowiek tak mocnym /
że ludzie zwyciężyć może: toć też y
Boga zwyciężyć może. Złebym argu-
mentował: bo iż kto ludzi zwyciężyć
może / nie idzie zartym / że y Boga nie-
skonzoney mocy zwyciężyć może. Cze-
muż tedy pominąć Jan był mniejszy
od Chrystusa / tak iednak Archányol
Gábryel argumentuje. Elżbieta po-
częła Janá: Toć y ty poczniesz Boga.
Nie tak argumentował on Anýol / kto-
ry się z Jakobem pařował / ale raczej
argumentował / a maiori ad minus.
Si contra Deum fortis fuisti, quando
magis contra homines prevaleris.
Iezeliś (prawi) przeciwko Bogu był mo-
cny, daleko więcej przeciwko ludziom
mocny / bądź iś. Czemuż tedy Archá-
nýol tak argumentuje: Elżbieta po-
częła Janá: Toć y ty poczniesz Chrystu-
sa Boga. O záprawda nie pobiładził
Archányol w dyskursie swoim. Bo
ażkolwiek Chrystus był wielkšy ná-
Janá: iednak iako do poczęcia Syna
Bożego requirebatur virtus infinita,
potrzeba było mocy nieskonzonego
Boga: tak do poczęcia Janá święte-
go z nieplodney y staréy Elżbiety / requi-
rebatur virtus infinita, potrzeba było
mocy Boskiey nieskonzoney. Zaczem

bárzo dobrze Archányol Gábryel ar-
gumentuje: Takiey mocy do poczęcia
Chrystusowego potrzeba / iakiey do
poczęcia Janowego. Ale iuż moc Bo-
ża sprawiła poczęcie Janowe: Toć
sprawi y poczęcie Chrystusowe. Z te-
go fundamentu takim ia dyskursem
dowodzi / iż Jan święty przy swoim
poczęciu / był magnus coram Domi-
no. Táz moc sprawiła poczęcie Ja-
nowe / która sprawiła y poczęcie Pá-
ńskie / to iest / Chrystusowe. Toć po-
częcie Janowe / in causa Efficiente, w
mocy sprawuiacey / iest podobne po-
częciu Chrystusowemu: toć Jan s.
poczęty / podobny iest w poczęciu / po-
czętemu Chrystusowi. Toć y Jan
świety przy poczęciu swoim / iest ma-
gnus coram Domino, iest wielkim
przed Panem.

Iż też Jan święty był Magnus
coram Domino, in Natiuitate,
przy Narodzeniu swoim; obaczmy.
Kiedy się urodził Jan święty / powiá-
da Łukáš święty Ewángeliřta. Et
audierunt vicini & cognati eius,
quia magnificavit Dominus miseri-
cordiam suam cum illa, & congra-
tulabantur ei. T uřyřeli (prawi) řa-
liedzi / powinnowáci iey, iż uwielbił Pá-
ń miłosierdzie swoje z nią, y winsowáli iey.
Co to jest prośba? iż Ewángeliřta s.
mowi / uwielbił / to iest / wielkim wy-
nił Bog miłosierdzie swoje / przy Ná-
rodzeniu Janá świętego: Czyli przed-
tym to miłosierdzie iego wielkim nie
było? Záprawda było: bo się Prorok
świety przed tym Narodzeniem tak
do Pána Boga modli. Misere mei
Deus, secundum magnam miseri-
cordiam tuam. Zmiłuy się nádemna
Boże, według wielkiego miłosierdzia
twego. A znówu tenże Prorok przy-
znáie / że miłosierdzie Páńskie tak iest
wielkie / iż niebo y ziemia nápelata.
Misericordia Domini plena est ter-
ra. Miłosierdzia Páńskiego pełná iest
ziemia. A znówu. Domine in caelo
misericordia tua. Pánie ná niebie
miłosierdzie twoie. Poniewáż tedy
wielkim / bo nieskonzoným / było mi-
łosierdzie Boskie / przed Narodzeniem
Janá świętego: iakož tedy mogło
bydž uwielbione / to iest / wielkim wy-
nionie przy Narodzeniu Janá święte-
go.

Łuk: 1.

Psal: 10.

Psal: 32.

Psal: 35.

wychwalając, ludzka mu chwala dala. Chrystus zaś Janą wychwalając, Boska mu chwale konferował. Toć tedy już iasna rzecz/ iż ponieważ y sam Pan Chrystus wystawia Janą świętego/ iasna mowis rzecz/ że Jan święty był w żywocie swoim magnus coram Domino, wielkim przed Panem.

O sić tknie drugiey Części: to jest/ iezeli też wszyscy Chrześciance ludzie powinni się starać/ aby byli wielkimi przed Panem Bogiem/ to jest/ w cnotach świętych. Wiele jest takich na świecie ludzi/ którzy na te kwestya odpowiadają/ mówiąc: Jesmymy nie powinni się starać/ abyśmy byli wielkimi przed Panem Bogiem/ to jest/ w cnotach świętych doskonałymi. A mowia pospolicie: A mnie co pozym bydz tak świętym iako był Jan święty/ abo iako był Franciszek święty? Nie dbam bydz porównanym z Pawłem s. do trzeciego nieba, nie zazdroścę nikomu kanonizacyey po śmierci: bade żył tak/ iako ludzie pospolicie żyją/ dosyć mi na tym/ bade tak żyjąc postaremu w niebie.

A ia zaś na pomianioną kwestya odpowiadam: iż każdy Chrześcianski człowiek/ przykładem dzisieyszego Jana świętego/ powinien się starać/ aby był wielkim przed Panem Bogiem/ to jest/ doskonałym w cnotach świętych: y iezeli inaczej czyni/ to jest/ nie stara się ciągnąć do doskonałości/ to jest/ w niebezpieczeństwie potapienia wiecznego. Nie ia to mowię: ale tak naucza Augustyn s. Sēper tibi displiceat, quod es, si vis peruenire ad id, quod non es: si dixeris sufficit, peristi. Zawsze (prawi) niechci się nie podobate, czym jesteś, żebyś mógł przjść do tego czym nie jesteś: iezeli rzekł, dosć mam, zginał się. Jan koby rzekł Augustyn święty: A ktoż ty jest Chrześcianski człowiecze/ który to granice dąrom Bożym stanowią? A ktoż ty jest/ który mowisz: niechce więcej iasli Bozey/ niechce więcej cnot/ dosyć mi na tej świętobliwości która już mam/ jużem dosyć postąpił w drodze duchowney/ niech tu już koniec będzie. O iaka to nieprawość! Czyli to nie jest naśladować one go grubego/ a oraz głupiego Krola Herresa/ który palow kłkła w wielki Ocean wbił

wszystko między nimi wszystko morze zaimknąć? Pan Bog serce nasze wieksh nad niebo wznosił/ y ono samy soba chce napelnic: a ty go iako w niedney skorupce/ w iednym sercu twoiego małym taciuku chcesz ogarnąć: y tego którego nieba okrażyć nie mogą/ w ciastnym sercu twoim gościncu chcesz ogarnąć. Czyli to rozum? Zaprawdę wielki nierozum. Ale iezeli iezgzeżad nie dochodziś/ iez po winien ciągnąć do doskonałości/ słuchayże co sam Pan Bog do wszystkich ludzi mowi: Estote perfecti, sicut & Pater. *Matt. 5.* vester coelestis perfectus est. Bądźcie doskonałymi, iako y Ociec wasz niebieski doskonałym jest: a żebyście w to potrafiłi/ wystawiam wam doskonałości moiey Exemplarz/ Chrystusa Syna moiego: według tego Exemplarza/ według tey formy/ wszyscy się sprawuycie. Pierzeł: moiey substanczey dwa są obrazy/ dwuch mam Synow/ ktorzych na świat z nieba posyłam: Jeden będzie roza rostkona wkoronowany: a ten będzie Exemplarz Panom wielkim/ Szlachcie/ Bogaczom: drugi będzie cierniem wkoronowany; a ten będzie Exemplarzem ludziom podłym/ w bogum/ wzgardzonym. Nie mowil tak: ale co? Jednego Syna mam, iednego na świat posyłam: tego iednego za Exemplarz wszystkim dais/ y Krolom/ y Książcom/ bogacym/ y w bogim/ świętym y Zakonnikō: wszyscy a wszyscy mają się koniecznie starać/ aby tego Syna moiego w doskonałości naśladowali. Jezeli tedy wszyscy a wszyscy ludzie/ powinni Chrystusa naśladować: a Chrystus był wielkich bardo cnot. Toć wszyscy powinni się o wielkie bardo cnoty starać/ toć wszyscy winni się starać/ aby byli magni coram Domino, wielkimi przed Panem Bogiem.

O sić tknie trzeciey Części/ to jest/ iako się mamy wielkimi stawać przed Panem: krotko rezoluwis. Nie masz lepszego sposobu nad ten/ ktorym się asłat wielkim dzisieyszym Jan święty. Nauczają Arhythmeticy/ że według nich/ O jest cyfrą/ nie z siebie nie jest: przydane iednak ad unitatem, abo do infty ligby/ tedy bardo wielko liczba sprawuje: Je-

żeli bowiem do jedney łaski przydasz iedno O, wnieć uczyni dziesięć/ jeżeli drugie/uczyni trzydziści/ jeżeli przydasz trzecie/uczyni tysiąc/ jeżeli czwarte/uczyni dziesięć tysięcy: y tak im więcej tych cyfer do łaski przydasz/ tym więcej tysięcy/ a z tym więcej wielkość uczynisz. Tym sposobem stał się wielkim przed Bogiem dzisiejszy Jan święty. Dał mu Bog winitatem: to jest/ łaska swoja święta wspaniałowiciąca; ktora nazywam łaską abo winitatem: bo iako łaska/ winitas, jest principium numeri: tak łaska Boża według Theologów/ jest principium omnis meriti, początkiem wszelkiej zasługi. Do tej łasce/ do łaski Bożej/ przydawał Jan święty O, to jest cyfra. Pyta go Garyzenusowie: Tu quis es? Alz on przydać cyfra/ nihil. Nic: bo confessus est, quia non sum ego Christus: nie jestem ja Chrystus: sem/ a z tym nie iedna cyfra przydał/ ale ich bardzo wiele. Znowu go pyta: Elias es tu? Iesle ty Eliasem? A tu/ nic, cyfra przydać. Non sum. Nie jestem. Znowu go pyta: Prophetas es tu? Iesle ty Prophetam? Znowu przydać cyfra/ Non sum. Nie jestem. Pyta. Quid ergo baptizas? Ciemu? tedy chrzciś? A tu znowu przydać nie/ cyfra. Ego baptizo in aqua. Jakoby rzekł? Chrześc moy ja dney mocy zaiebie nie ma. Znowu pyta. Quid ergo es? Coż tedy? A on na to. Ego vox. Iam glori: trochę pary/ zgola nie i. y tak przydać cyfra. Znowu mówi: W poszodku was stał na ktorego wy nie znacie, kto egom in rzemyczka w trzewiku rozniadac nie godziem. Reorymi słowy przydał iehże nic/ przydał cyfra. A tak Jan święty przydać co raz te cyfry/ to jest wpołożenia siebie głośnie/ przydawał co raz tysiące światobliwości swojej. A tak przydawaniem stał się magnus coram Domino, wielkim przed Panem Bogiem.

Tego sposobu zajmuy y ty głowięcie każdy Chrześcianin/ jeżeli chcesz stać się wielkim przed P. Bogiem. Dał ci P. Bog łaskę/ to jest gratiam, sanctificantem, łaskę poświęcającą/ przydawaycie do tej łaski cyfra/ przydaway nie/ wielce się wpołaczay. Wie-

dziecie cis chce abyś się chlubił z dowcipu y nauki: przyday do łaski Bożej cyfra/ trzymay o sobie/ iżeś nie w dowcipie y nauce. Wiedziecie cis chce/ abyś się chlubił z wielkiej Familii: przyday do łaski Bożej cyfra/ rozumiey o sobie/ iżeś sam z siebie naysposdleyhy człowiek. Wiedziecie cis chce/ abyś się chlubił z wroby twojej/ z mocy/ y innych datow do ciata należacych/ przyday do łaski Bożej cyfra/ rozumiey iżeś nie/ iżeś słaby y sproshy robot ziemski. Wiedziecie cis chce abyś się chlubił z twoiego nabożentwa/ z czystości/ z trzeźwości/ z miłosierdzia nad bliżnim/ z sprawiedliwości/ y z innych rozmaitych cnót/ y dobrych wczynkow: przyday do łaski Bożej cyfra/ za nic się poczytay przed Panem Bogiem/ rozumiey iżeś naysposdleyhy w cnorach ze wszystkich ludzi na świecie/ trzymay to mocno o sobie/ iżeś ze wszystkich ludzi na świecie naysposdleyhy. Gdy tak te cyfry/ to jest/ a te pokory święte przydawac będziesz do mieszkanie w tobie łaski Bożej/ wielkim się bardzo stanieś przed Panem Bogiem twoim: a bez przydawania tych cyfer/ bardzo małym. Według Arythmetyków/ choć żadna cyfra do łasce przydana nie będzie/ jeżeli inże liczby przydane będą/ wielka postoiem wielkość z przydawania insey liczby powstanie: Według zaś Mistrzów duchownych/ choćby kto do tej łaski/ to jest/ do łaski Bożej/ niewiedzieć iakie liczby cnot przydawał/ jeżeli cyfer/ to jest/ ated pokory nie przyda/ żadna wielkość przed Panem Bogiem nie powstanie. Tak naucza wielki Mistrz duchowny Gregorz 9. Qui enim sine humilitate, virtutes congregat, in vento pulverem portat; & vnde aliquid ferre cernitur, inde deterius excutitur. Kto [prawi] bez pokory cnoty zgromadza, ten niewiary proch nasy, który mu nie tylko żadnego pożytku nie przyniesie; ale go też zasy. Tegoż y drugi Mistrz duchy Cassianus naucza. Nullo modo poterit in anima nostra virtutis structura consurgere, nisi prius iacta fuerint in corde nostro verae humilitatis fundamenta. Zadnym [prawi] sposobem w duszy naszej cnot budowanie nie powstanie.

Hom: 7. in
Euang.

Lib: 10. in
1. c. 32.

Homil. 1.
super Mil-
litas est.

nie, jeżeli w przed m sercu naszym, praw-
dziwey pokory fundament założony nie
będzie. Tęgoż zdania jest y Bernat s.
Sine humilitate nec Virginias MA-
RIA placuisset: Si MARIA humi-
lis non fuisset, super eam Spiritus
Sanctus non requievisset. Bez poko-
ry (prawy) ani łanieństwo MARTY
Boguby się było podobato: gdyby była po-
korna nie była, nigdyby była spoznieniem
Ducha Świętego nie została. Tymi slo-
wy daie znać Doktor święty/ iż y naye-
wyższa cnota bez pokory/ wielkim przed
Panem Bogiem nikogo nie czyni.
Stęraymy się tedy iako nappilniey o
akcy pokory święty; inaczey teieli się
przez akcy pychy o światową wielkość
stęrać będziemy/ przyjdzie ten czas/ kie-
dy tego serdecznie żałować będziemy.

Rzecz się. Trudno to y nas na
świecie o pokora się stęrać: Ludzie
bowiem światowi śmieia się z takich/
z niżejmych/ bojaźliwych/ y owsem
z głupich ludzi/ pokornych poczyta-
ia: musieli byśmy wszyscy Jakkimś
kami zostać/ gdybyśmy pokornymi
bydź chcieli. Na to ia odpowiadam.
Cnotliwi ludzie światowi/ nie śmieia
się z pokornych/ y owsem ich wielce
śmiają; na złych zaś y niezbożnych
ludzi światowych/ respektować nie
potrzeba. Przyjdzie bowiem ten czas/
kiedy y oni/ iż się stęrali o wielkość
światową/ żałować będą: y my/ jeś-
my się przez pokora stęrali o wielkość
duchowną/ weselić się będziemy. Ob-
iaśnie to jednym Apologiem/ y Kon-
ce. Czasu jednego iastrzab wragał
się z praścełką maluczkęgo/ którego
kokołka błotna zowiemy: wragał się
mowi/ że sobie w kolorze podobnym
będąc/ tak był niżejmy/ że tylko ro-
baczki maluczkie po ziemi zbierał/ y o-
nymi się żywił/ a o inie praścełkę lepię
po powietrzu latające niedbał/ ani ich
słowił. Na to mu ten praśceł odpow-
iedział: nie masz się z czego miły
bracie iastrzabie chelpić/ że się cudzy
miesem którego z praca po powietrzu
doskąd/ karmi: ia się tym tu wbo-
gim stołem na ziemi kontentuiac/
wielkiego pokoru żądam: ty zaś y
pokoru nie masz/ bo co żywo na cie bi-
ie; y podobno do tego przyjdzie że ża-
łować tego będziesz/ iż się cudzym ży-

wiś. To rzekłszy/ rozstali się z sobą.
Przedło potym iastrzab/ gdy chłopot-
wi iednemu gołębie porad/ wychyco-
ny/ zabity/ y z wysoka na pustkach dla
przykładu drugim zawieszony został.
Trochilus, to jest on praśceł maluc-
zki/ obaczywszy wiszącego iastrzab-
przyleciał/ y pocznie mówić: o moy-
miły bracie iastrzabie/ iadoc było le-
piey po ziemi robaczkami się żywić/ a
nie po powietrzu latać: żyłbyś był
lepię/ a teraz tak mizerne wylętasz z
żywozem veracil/ y straconie iako
złodziey na tych pustkach wisisz. Ja-
strzab/ jest człowiek światowy y pyśny
trochilus, to jest praśceł maluczki/
błotna kokołka nazywany/ jest człowiek
bogoboyny y pokorny. Iastrzab tedy
to jest człowiek pyśny/ lata po powie-
trzu/ to jest po tym świecie/ łapa ho-
nory/ tytuły tego świata/ iako iakie
praśki; nabywa tytuły/ Generosus,
Magnificus, Perillustris, Illustris,
Illustrissimus, Reuerendissimus,
erenissimus: będzie miał drugi tytuł
samych kłk wierchow. Pokorny
zaś człowiek robaczkami się ziemskimi
karmi/ to jest/ wraza/ iż jest iednym
ziemskim robaczkiem/ jest iednym pro-
chem/ y zgola niczym przed Włatesta-
tem Boskim/ o wyższe tytuły nie dba/
honorami gardzi/ y owsem przed ni-
mi wcieka. Iastrzab tedy/ to jest czło-
wiek światowy/ z pokornego się nie
raz śmieie/ y mowi: O niżejmy
człowiecze/ czemuż się też o się nie sta-
raś/ czemu też wyżej nie lataś/ czemu
się o godności y wrzedy na świecie nie
stęraś? Ocoś tego godzien/ ocoś to
zasłużył/ ocoś młodszy/ podleys nad-
cis/ na wrzedach siedzą; ocoś sa zacni
y wielcy w świecie/ a ty w pogardzie y
wylętkich. A pokorny światowemu co
na to? Ja (prawi) w świecie siedząc/ y w
rzędu żadne nie mając/ mała się rzęga
kontentuię/ y da mi każdy pokoy: a ty
honory y wielkości światowe łowiac/
o iako wiele masz ządrości/ nienawis-
ści/ co żywo na cie bue/ krąge; a co
wielka podobno tego kiedyś na Sa-
dzie Boskim żałować będziesz. To tak
pokorny światowemu/ tu z nim na
świecie żyjąc/ odpowiada. A po-
śmierci co mu też mówić będzie? O
zaprawde/ gdy człowiek pokorny y bo-

goboy

gob oyny obaczy iastrzabę/ to jest py-
knego człowieka/ z łaski Bożej zupio-
nego/ ranami grzechow zespęconego/
w cnoty wielce wbojnego/ z podzi-
wieniem mówić będzie: O nieśczęśli-
wy iastrzabie/ na co ci się teraz przy-
dadzą one prace y kłopoty twoje? na
co one wielkości światowe/ bogac-
stwa/ kłopoty łowił? Przeszło to/ wsta-
ło to wszystko/ a ty nieboże bez cnoty/
bez łaski Bożej/ bez Boga/ w ogniu
piekielnym zostawiać na wieki będziesz.
O iakoć było lepiej robaczkami się ży-

wić/ to jest/ mizerya y podłość twoja
zawsze wznosić/ y tak się ponizić/ y tak
wielkości przed Bogiem nabycie.
O toż Chrzęścianie Tamulscy/ nie bądź-
my iastrzabami/ ale małuczkami pra-
cieczkami: nie stąpamy się przez py-
cha o wielkość przed światem/ ale z
dzisiejszym Janem świętym/ stąpa-
my się przez pokorę o wielkość przed
Panem Bogiem. Ktoremu niech bę-
dzie cześć y chwala na wieki
wieczne. Amen.

Na Tenże Dzień Świętego IANA CHRZCICIELA, KAZANIE W T O R E.

Quid puras puer iste erit? Luca 1.

Co rozumieś, co to za dziecko będzie?

Je zwikli ludzie dzie-
ciom skarbów swoich po-
wierzać y zlecać. Chrzę-
ścianie w Cz. Kystucie
Tamulscy. A owsem
własnych skarbów dziecięcych/ nie
zwykli im w moc dziecięca dawać.
Jako y sam Doktor Narodow Paweł
świąty naucza. Quanto tempore
hæres parvulus est, nihil differt a
feruo, cum sit Dominus omnium
sed sub tutoribus & auctoribus est vici-
ad præfinitum tempus a Patre. Poku-
dziecie dziedzićiam, nic nie ma, choć jest
Panem wszytkiego: ale pod mocą y wła-
dzą opiekunów jest, aż do czasu od Oyc-
zamiernego. Pan Bog zaś iako wi-
dzą/ inaczey czyni: iuż on y najmniey-
szym dzieciom skarbów swoich Boskich
nie ofracowanych chętnie Konkreduie.
Niechce tu o inszych działkach mówić/
temu dzisiejszemu dziecięciu Janowi
Świątemu/ o iako drogich depozy-
tów swoich Boskich powierzył! Nie-
ofracowany jest depozyt łaski Bożej/
nie ofracowane są kleynoty Virtutes in-
fusa, fidei, spei, & charitatis, wiary/
nádziej y miłości; także cztery cnoty
korespondowia Virtutes cardinales;
nie mniej kosztowne kleynoty/ siedm
darów Ducha Pżenaświśtęgo. Tych

wszytkich pomianionych depozycow
swoich Boskich/ powierzył Pan Bog
temu dzisiejszemu dziecięciu Janowi
świątemu. Powierzył mu łaski swo-
iey świątey: bo go ięszce w żywocie
máćierzynskim poświęcił. Antequam
exires de vulva sanctificauit te.
Wprzód niżeli wyszedł z żywota máćki
twoiey, poświęcił cię. Powierzył mu
cnot świątych wolanych/ y darów Du-
chá świątego: bo te pospolite z łaski
Bożej vsprawiedliwiające człowieka
wi dáne bywają. Tych skarbów skutki
czuąc ci pokrewni Janá świątego/
pytali się między sobą. Quis puras
puer iste erit? Co to (prawi) za dziecko
będzie? Nie czysam/ żeby sobie rezol-
wowali te Questya: Wier ia rezol-
wować te Questya na terażniejszy
Kazaniu będą/ iuż nie in futuro, ale
in præterito: y pokaza/ że isto puer,
fuit fidelis depositarius depositorum
Dei, to dziecko było wiernym polá-
dnikiem/ abo strożem pomianionych
skarbów Boskich. Bądźcie to wszystko
tu czci y chwale Bożej/ a tu zbudo-
waniu nášemu.

Jan świąty był fidelis depo-
sitarius, był wiernym strożem
pomianionych skarbów Boskich sobie
powierzonych: takim dowodzą dyskurs

sem. Me

sem. Według Jurystow *Parag: Jres deposita &c.* ta jest osobliwa obligacja depolitarij, to jest tego/ w którego kto skarby swoje składa, żeby oddał rzecz też właśnie/ która w niego złożono/ a przytym non detricam, nec in aliquo deteriore factam, żeby oddał namniej nienaruszona. Ale tak jest/ iż Jan święty przy śmierci swojej/ oddał Bogu też właśnie łaskę Bożą/ która wziął od niego w żywocie macierzyńskim/ oddał też cnoty własne. Toć tedy Jan święty był fidelis depositarius depositorum Dei, był wiernym skrzynią skarbow Bożych/ sobie powierzonych.

Iż Jan święty naprzód docho-
wał Bogu y oddał eandem numero gratiam, też właśnie łaskę/ która naprzód wziął od niego in sua prima iustificatione, przy swoim pierwszym usprawiedliwieniu: tak to pokazuje. Wiele bywa takich ludzi/ którzy umierając/ oddają Bogu łaskę/ ale non eandem numero, quam in prima sua iustificatione acceperūt, licet eandem specie: nie to mu łaskę właśnie oddają/ która przy swoim pierwszym usprawiedliwieniu wzięli: bo to przez grzech śmiertelny/ którego się kiedy dopuścili/ utracili. Taki był Dawid/ taki Piotr/ taka Magdaleną/ tak y wiele innych/ którzy otrzymawszy łaskę Bożą/ grzechu się śmiertelnego dopuścili. Toć ten P. Bogu dochował y oddał gratiam eandem numero, też właśnie łaskę która był wziął przy swoim pierwszym usprawiedliwieniu/ który nigdy śmiertelnie nie zgrzeszył. Ale tak jest/ iż Jan święty/ nigdy się grzechu śmiertelnego nie dopuścił: bo był iestże w żywocie macierzyńskim/ według Thomasa świętego Doktorą Angielskiego zawierzony w łaskę Bożę/ tak/ iż śmiertelnie zgrzeszyć nie mógł. Toć tedy Jan S. dochował Bogu/ y oddał mu eandem numero gratiam, też właśnie łaskę/ która wziął od Pana Boga przy pierwszym swoim usprawiedliwieniu.

Iż też oddał non detricam, non deteriore factam, namniej nie zepszecona: tak dowodzi. Grzechami powszednimi bywa dusza/ a z tym nie tak y łaska Boża w niej zepszecona/

co jest/ nie wyczona. Tak abowiem o duszy naucza S. Laurentius Iustinianus. Porro licet veniale delictum, le perperantē, eternae mortis nequaquam facit reum; maculat nihilominus animam, fervorem charitatis minuit, potentiam animae in bonis operibus debilitat, retardat à gloria, & saepe fit peccati mortalis occasio.

Choć (prawo) powstał w grzech, wieczna śmierć człowieka nie zabija, speści jednak duszę, gorącości miłości umniejsza, siły dusze do dobrych uczynków wadli, od chwale zatrzymawia, y często służy do grzechu śmiertelnego okazji. Ale tak jest/ iż o Janie świętym się credi potest, quod nec venialiter peccaverit, pobożnie wierzyć możemy/ że ani powszednie zgrzeszył. Toć tedy trzymać pobożnie możemy/ iż Jan święty oddał Bogu łaskę/ takoby non deteriore factam, namniej nie zepszecona.

Iż nabożnie trzymać możemy/ że Jan święty y powszedniego grzechu nigdy się nie dopuścił; naucza z infymi Doktorami poważny Abulensis. Ale y z ostrożności/ która się strzegł Jan S. grzechu powszedniego/ tegoż dochodzić możemy. Tak abowiem Kościół święty o tego ostrożności wdziesiątym hymnie śpiewa:

Antra deserti teneris sub annis,
Civium turmas fugiens, peristi:
Ne leui saltem maculare vitam

Famine posses.

Wiek twój o Janie ledwie co kwitnie,
A już wybiegasz z światą w puste knieie,
Zebys nie upadł w ludzkie grzechu złości
T z włoności.

W tej wierności mamy zaprawda wszyscy Janą świętego pilnie według możliwości naszej naśladować: otrzymawszy łaskę Bożą przy naszym usprawiedliwieniu/ nigdy jej przez cieśli grzech tracić nie mamy. Nie mamy jej tracić przez grzech śmiertelny/ ani dla żadnego dobrego/ ani dla żadnego złego doczesnego. Iż nie mamy tracić/ dopuszczając się grzechu śmiertelnego/ dla żadnego dobra doczesnego; tak pokazuje. Wielka rzecz jest daleko y odrobina łaski Bożej/ jeżeli wzytek świat/ według natury swojej: a z tym wielka rzecz jest niż wzytek dobra na świecie. Tak abowiem naucza

De grad:
perfect:
Cap: 1.

Thomasz święty Doktor Angielski.
2. Part: Quæst. 113: Art. 9. ad 2.
Bonū gratia vnius, maius est quā
bonum natura totius vniversi. Do-
brod (prawi) jedney łaski Bożej jest wię-
ksza, niżeli dobro wszytkiego świata we-
dlug natury jego. Zdanie tego Doktor
święty przychone: Bo (prawi) dobro
łaski/ czym głowieka uczestnikiem na-
tury Bożkiej; dobro zaś wszytkiego
świata według swego przyrodzenia/
nigdy tego nie dokaze. Jeżeliz tedy y
najmnieysze dobro łaski Bożej/ daleko
jest większe y zacnieysze/ niżeli dobro
wszytkiego świata: toć choćby kto
głowiekowi dawał wszytkie złota y
srebra wszytkiego świata/ wszytkie pie-
niędzy milliony wszytkiego świata/
wszytkie inne bogactwa y dostatek
wszytkiego świata; choćby mu dawał
kto wszytkie honory/ wszytkie roskoszy/
których wszyscy ludzie na świecie za-
żyli y zażyć mogą; nie ma się jednak
głowiek dla tego wszytkiego y jednego
grzechu śmiertelnego dopuszczać/
przez który traci łaskę Bożą. O Boże
moy iakośmy od takiej powinney re-
zolucyey dalecy! kiedy nie dla wszytkie-
go złota y srebra y bogactw wszytkie-
go świata/ nie dla wszytkich honorow
y roskoszy; ale podczas dla marnego
zysku/ dla krótkiey ciała naszego roskos-
hy/ dla małego honoru/ skogich się
grzechow/ przez które traciemy łaskę
Bożą/ dopuszczamy. Zawstydyj na
Sądzie Bożym złożyć naszą samo po-
ganstwo. Wspominając historyę/ iż
Lyturgus obrany był Królem za kon-
dycyę/ jeżeli brat jego umierając po-
tomką męskiej płci w żywocie Ma-
jorki swojej nie zostawił. Królowa
tedy złościwa/ zapomniawszy wro-
dzoney przeciwko potomkowi swoje-
mu miłości/ niewiedząc iehgo czyli
męczyzna czyli biała płeć w żywocie
swoim nosi/ do Króla onego nowo
obranego tak napisała. Królu! Ja-
śmiesz y/ bezemienna jestem/ wieś
bierz dobrane/ iż jeżeli męczyzna nosi/
ten ci męczyzna berło z reki y korona
z głowy twojej odbierze: jeżeli tedy o
sobie radzić chcesz/ ośo ja mam trunek
jedyn/ który wypijesz zglądając potom-
ka którego nosi/ czym królestwo two-
je na wieki ugruntuisz: o to cię tylko

proszę/ abyś na mnie służebnica twoja
pamiętał/ która dla ciebie trawi moję
własney nie przepuszczam. Ten list Ly-
turgus przeczytawszy/ wielkim sercem
zaf Królowey odpisał. Sine Regina,
ut viua soboles in vitales auras pro-
deat, siue ea masculus siue femella
fuerit, nihil me moratur. Nunquā
deerunt media (si nobis ita videbi-
tur.) ē medio tollendi. Zaniechaj
(prawi) tej rzeczy o Królowa; niech
jinyj posomek na świat wynidzie, bądź
bądź męczyzna, bądź niewiasta, nie tra-
daj mi go bądź (bądźli się tak zdato)
zniesć tego świata. Potym iako skoro
wrodził się synaczkę/ wziął go zaraz
Lyturgus na ruce swoje/ y zaniósł do
Senatu/ y przed wszytkim ludem przy-
trywszy go purpura Królewską/ rzecze:
Domini (inquit) vivat iustitia, vi-
uat fidelitas! En Rex vester, ego
solūm me eius profiteor clientem.
& subditum. Pánowie (prawi) niech
zbie sprawiedliwość, niech zbie wier-
ność! Oto Król wasz, otom ja tylko służę
y poddamy jego. Pátrz Chrześciański
głowieczek/ ten Poganin nie znał prze-
wego Boga/ nie miał łaski Bożej/ kto-
raby przez grzech utracił/ nie wiedział
żeby grzechem Boga dobroci nie skon-
czoney obrażał; dla samey tylko pie-
kności przyrodzoney cnoty/ nie chciał
się dla otrzymania wszytkiego bogactwa
go królestwa/ y jedne grzechu dopu-
ścić/ zezwalając na zglądzenie onego
dziecięcia. Coż ty nieszczelivy na Sa-
dzie Bożym rzecze: który znał przez
wiara prawnego Boga/ wieś iż przez
grzech tracił łaskę Bożą/ która jest
nad wszytko dobro tego świata więk-
sza/ wieś iż grzechem obrażał nieskon-
czoną dobroć Boga: a przecie. nie tyle
to dla otrzymania królestwa bogactwo/
ale czystość dla jednego małego zy-
sku w piemiadach/ w maistości/ dla
jedney krótkiey roskoshy/ grzechu się
przeciwko Bogu twojemu dopuszczasz.
Nie czyn tego dla Boga/ ale przykła-
dem dzisieyszego Jana święte docho-
way w sobie skarbu łaski Bożej/ którego
Bóg w duszy twojej złożył.

A nie tylko przykładem Jana S.
teyże łaski królestwo od Pana Boga
wziął/ temu wcale dochowywać
mamy; ale też mamy dochowywać/

Epist: 42.
ad Henri-
cū Archi-
duc: Henr:

non deteriore factā, namque ne
ospecons. Grzechami powshednimi/
to sis ich dopuszcza/ speca nieiako co
jest z niego/ samego Pana Boga. Tak
abowiem mowi Bernat a. Singuli
illiciti motus animi mei, sunt que-
dam in te Deus conquisia: ut puta i-
racundie motus, in mansuetudinē
tuam; inuidie, in charitatem; tur-
pitudinis, in castitatē; & innume-
ra his similia, quę de carnoso lacu
prurientis pectoris mei, etiā nunc
incessanter ebulliunt: iuuantur
& impingentes in serenitatem pre-
fulgentis vultus tui. Każde (prawi)
nieporządne poruszenia serca moiego, sa-
nieiako o Boże moje zelżywości: po-
ruszenie do gniewu, lżyłaskawost twoja;
poruszenie do zazdrości, lży miłost twoja;
poruszenie do lubieżności, lży cz, słast
twoja; y niezliczone inšie tym podobne
poruszenia, które z błotnistej jeziora serca
moiego uściwicznie wypadają, nani niey-
sławia twarz Majestatu twoiego specia. Teżes-
li cady samego Pana Boga grzechami
naszymi powshednimi nieiako speca-
my: toć y lasła Boża/ktora ma quod-
dam esse Divinum, jest nieiako coś
Boskie/ grzechami powshednimi nie-
iako specamy. Czego iz czynienie ma-
my/ takim objaśniam podobieństwo.
Gdyby Matka sprawila coreczke swo-
iej fiata barzo koshowna/ na ktoraby
wydala wszystkie maitnosć swoia/ tak/
zeby sis prawie dla oney fiaty ze wšys-
kiego wyniszczyła. Co rozumiecie/ czy-
liby nie zle czynila ona coreczka/ gdyby
w oney fiacie ledā na lawie prochem
uturzoney siadla/ namniey na to nie
respektuac/ aby fiaty oney prochem
nie uturzyla. Czyliby iestze gorzej nie
czynila/ gdyby komu plugastwem zma-
zanemu/ dotykac siebie dopuscila.
Czyliby iestze gorzej nie czynila/ gdyby
sama dobrowolnie w błoto/ w fiacie o-
ney nie zawnawšy sis/ ani fiaty ochra-
niać/ wešla. Przysznaćie wšyscy/ zeby
to barzo zle czynila/ nie hanuac fiaty
od kochaney matki tak drogi sobie spias-
wionej: miałaby raczy z kądze miey-
scā/ na ktorymby vśieć miała/ proch
zetrzeć/ abo kądze mieysce kobiercem
iakiem/ aby sis iey fiata nie zespēcila/
chodogo przykryć: miałaby nie tylko
nie dopuszczac sis dobrowolnie doty-

kać komu plugawione/ ale też mia-
laby od niego iako naybarzicy vćiekać:
nie tylkoby nie miała w błoto sama
dobrowolnie wchodzić/ aleby też mia-
la zdaleka barzo wšelkie błoto muiac.
Matka naša Chrystus I s z y s, Pan
y Zbawiciel naš/ sprawil nam barzo
koshowna fiata/ lasła Boża: ta sis
bowiem zowie w Ewangeliy ewistey
vestis nuptialis, fiata godowa. O i-
ako nam drogo sprawil ta fiata! Wy-
dal na nas wšytkę maitnosć swoia/ to
jest zdrowie swoje/ kupil is za krew
swoia przepadrošsja na Krzyżu/ y tu-
pomy oblozy nas w ta fiata przy v-
sprawiedliwieniu naszym: iako nas te-
go Wiata swieta Katholicka nauczaja.
Kiedy tedy głowiege w tey fiacie/ w
lasce Bożey badac/ vśiadzieš na takim
mieyscu/ gdzie grzechow powshednich
nierozmyslnie dopuscic sis mozeš/ zle
to barzo czyniš: a kiedy iestze z tym
głowiekiem/ ktory jest grzechami plus-
gawiony konwersuieš/ y iego sis plus-
gastwoy/ to jest/ grzechami/ dla nieos-
trożności twoiej mąješ/ iestze gorzej
czyniš: a kiedy iestze sam dobrowol-
nie/ rozmyslnie/ w błoto grzechow cho-
dziš/ a troz iuz wypowie/ iako to barzo
zle y glupie czyniš! Maš raczy chro-
nić sis wšelakiey prochu/ to jest wšelak-
iey okazyey do grzechu powshedniego:
maš raczy vćiekać przed kompania/
grzechami powshednimi plugawiona:
maš muiac z daleka wšelka zabawy/
wšelka prace/ choć y naypożyteczney-
sja: maš sis chronić vrzedu y nayza-
cneyšego/ kiedy nie mozeš tey zabawy/
tey prace/ tega vrzedu sprawowac/ bez
dopuszczenia sis grzechow powshednich:
maš zgola raczy wšytko zle cierpieć na
tey swiecie/ niżej Boskiten depoyt/ to
jest lasła Boża/ deteriore, nieiako ze-
specons P. Bogu twoiemu oddawac.

Powtore: iz Jan swiety docho-
wał w cale drugiego starbu Pa-
nu Bogu/ to jest/ cnos swiatych wlas-
nych; dowodzi tak. Czytam w Pi-
smie swiatym w Księgach Sadziow/ iz
Samson chcec popalic y zniszczyć
wšytkie zboża Filistynskie/ poymal
erzysta listek/ y vniazał wšy v ich ogos-
now głownie ogniš/ rozpuscił po-
ich polach one listki/ y tak zniszczył/
popalit wšytkie zboża. Tego sposobu

jud: 15.

1. Corint.
9. Cap.

Sermo: de
S. Ioanne
Baptista

żający na nas cząst przestępcy/ chcąc
popalić/ wgniść/ w nas wszystkie
zboża/ od Boga w duszách naszych po-
siane/ to jest cnoty święte: tym li-
stom/ to jest namiernościom/ pożadli-
wościom naszym/ dodać potusami
swoimi/ pochlebstwami swoimi/ ognia/
to jest popedliwości do złego. Cze-
gożby tedy potrzebą/ aby te listy nie
popalili/ y nie zgniły w człowieku
tego zboża/ cnot świętych? Zapra-
wda potrzebą te listy trzymać/ aby w
pola swawolnie nie wybiegały/ to jest/
potrzebą te martwić postami/ wło-
siennicami/ pracami/ niedospaniem/ y
inny mi mortyfikacyami. Tak czynił
Apostoł Paweł święty. Castigo cor-
pus meum, & in servitutem redigo.
*Karzę ciała moje, y z ni ewalam. A cze-
muż? Ne forte cum alijs predicave-
rim, ipse reprobus efficiar. Jakoby
rzekł: zalecam innym cnoty święte/
aby nich tedy sam nie veracił/ mar-
twię ciała moje. Ale tak jest/ iż dziś
świeży Jan Święty Chrzciciel/ trzy-
mał bärzo ściśle te listy/ to jest namie-
rności y pożadliwości swoje. Tak as-
howiem o Janie świętym piše Ber-
nat święty. Quanta sublimitas in
conuersione fuerit, non est cur-
rentis linguae volubilitate differen-
dum, sed Euangelica dignitatis co-
probandum eloquio. Ioannes (in-
quit) habebat vestimentum de pilis
camelorum, & zonam pelliceam,
circa lumbos, oves autem eius erat
locusta, & mel sylvestre. Rigida
vestis, & durissimi hispidicibus
contexta, rigore squallifero corpus
afflicte Patriarchae, ea nemque te-
nerissimam, immatura districtio, di-
scipline feritate coarctat; teneros
artus & sacratori Spiritu superfluos,
continud quatit longitudo marty-
rij. Castigato ventri, & diuturna
maceratione distento, ignota fuit
varietas forculorum, nec introiit
in os eius, quod gulam eius allide-
ret, suffragaret ventrem, stomacho
blandiretur. Wysoka Janá Świętego
świątobliwość, nie wymi, nie wymi
język ludzkiego, ale pomagá Ewangelii
Świętej ma opo wiadać. Jan (prawi)
miał stę z włosów wielbłądowego, to jest,
włosiennice; pąsem się skorym opasał,*

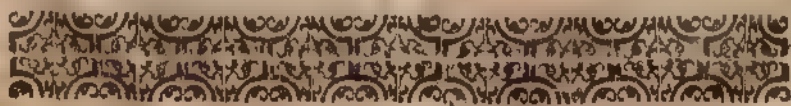
potrawi go bytá śarąńca, y miód leśny.
Gruba sukna, y ostrymi kósm. ścinami
prześyta, ostrością trapiłá Pátryarche
świątego: ciáło jego miękke, ścisłe kara-
nie martwiło; młode członki, y duchem
świątym polane, długie bärzo męczeń-
stwo trapiło: nie znał żóladek jego wstá-
wicznym postem zdągony, ro;ności po-
traw, nie wóśło w wstá jego, coby do-
zbiłku przychacáto, coby żywót nádało,
coby żóladkowi pochlebito. Tóć tedy
Jan święty dochował Bogu wcale
tego drugiego depozytu/ to jest/ cnot
świątych y dárów Ducha świątego/
których mu Pan Bóg z niestonczoney
dobroci swojej powierzył.

A my Chrześciance łamili/ gdy
przy wstąpieniu naszym po-
wierzy nam Bóg tych depozytów
swoich Bóstich/ to jest cnot świętych/
y dárów Ducha świątego: mamy się
wskazać sposobem starać/ abyśmy ich
wcale Bogu naszemu dochowali. W
martwieniem namierności y pożadli-
wości naszych/ zachowane bywają (iá-
kom już powiedział) cnoty święte;
mamy tedy postami/ włosienicami/
dyscyplinami/ niedospaniem/ y inny-
mi mortyfikacyami martwić iáto
nawpilniey ciała nasze. Wiecey rzekł:
dla obrony cnot świętych/ mamy y
zdrowia nasze nie żalować/ y owszem
śmierć samą/ gdy ich mądrzej obronić
nie możemy/ mamy podejmować.
Tak uczynił ieden wstydliwy młodzie-
niasek. Wspomináia historyę/ iż o-
tolo Roku Pańskiego 921. wtedy Po-
ganie wólowali Hiszpania/ dostal się
Krolowi Poganińskiemu w zakładzie za
pewną osobę młodzieniaszek dziwnie
urodzony/ na imię Pelagius: ktoreś-
go wdziedzna wroda Krol niewierny
zraniony będąc/ następował na czy-
stosć jego niepokalana/ pochlebiał/
prosił/ groził/ ale mądry młodzienias-
zek przy cności czystości/ sobie od Bo-
gá powierzoney stójac/ wycić się w tym
nie dał. Mógł tedy Krol ná niego
następować. A on co? bronił się/ nie
plączem iáto dzieci/ nie krzykiem iáto
niewiasty/ nie wolaniem iáto bojáźli-
wi: ale dzieciną w czternastym roku/
przeciwko Krolowi tólkądzieńiat wy-
siocy wojská mądrému/ mądrze się
pormie/ piścica go w gęba mocno w-

derzy/ mówiąc: Czemu ty niezdolny
wskazywać/ chcesz mi wydrzeć/ czego
mi dać nie możesz? Czemu depozyt
nawyszyjzego Krola. Boga moiego/
cnoty czystości/ chcesz mi odebrać?
czemu Oblubienice. Chrystusowej
śmierci się dotykać? Nie mam nie
mam oręża/ którymby ci się bronił/ co
mogę/ to czynię: brodę ci wyrażę
gam/ pieściami cię zbije/ a Bóg cię za
mnie potym dostatecznie skarze. Wiesz
dział zapewne ten święty Młodzieni-
niak/ iż go Krol za to porwanie się
na osobę Krolewszą okrutnie zabił
miał/ i tak też zaraz uczynił/ bo go
nożyczkami żelaznymi króć rozciął/
a poręby na słupki rozciął/ a potym
wrzucił wrzucił: wiedział mówić ten
młodzieniak/ że go to potkać miało/
a przecie wielkim sercem dla obrony
depozytu Boskiego/ cnoty czystości
świątecznej/ podał się dobrowolnie na
śmierć swoją/ bronił cnoty świątecznej/
iako drogiego depozytu Boskiego.
O Boże mój/ iako wielu zawiadydzi na
Sądzie Bożym ten Młodzieniak?
Ten dla obrony cnoty czystości/ wsty-
żonych delicyj Krolewskich y jego podda-
runków odstąpił: a teraz o Boże mój/
iako jest wiele takich/ którzy dla led-
pochlebstwa/ dla led- podarunku/ dla
led- pogroźki/ cnoty czystości odstę-
pują. Ten dla cnoty czystości podał
się na okrutną śmierć: a teraz choćby
drugi mogli postem/ włościenicą/ dys-
cypliną/ y innymi morderstwami
wskazywać/ a przecie cnoty czystości
zachować: a przecie cię mu y te małe
rzeczy bardzo ciężkie/ niechce nimi
bronić depozytu Boskiego/ cnoty świą-
tecznej. O ktoż wypos-
wie/ iako takiego przed Bogiem kon-
fuzya czeka! Żebyśmy tedy na taką
nie przyszli konfuzję/ chciejmy mat-
niemności/ y poządliwości naszej/
dla zachowania cnoty świątecznej: y
jeżeli nam kto z ludzi chce wydrzeć/
bronić ich/ y przecie nam najwyszyj-
szej osobie na świecie. Godzi się bowiem

w takiej okazy/ gdy się cnota in-
szej obronić nie może/ godzi się mo-
wić porwać/ y na osobę najwyszyj-
szą. Pię Thomas Cantiprat: iż w ier-
dnym mieście przysła do niego na
miejscu Biskupim badającego/ iedna
dziewięć pięknej wroty Panienta/ pro-
siąc go wielkim płaczem o miłosier-
dzie. On się temu że tak bardzo płacze/
zadziwiony: pyta dlaczego płacze/
i tak? Odpowiedział wielkim wzdy-
chaniem: Ja niechcąc uwa niewiasta/ Kapłanem
iednego/ który się niewstydlawie o cz-
stość moją kusił/ uderzył/ dałam mu
w geby/ aż się krwawo oblał: alic o to
Duchowni do Rzymu mi iść po roz-
grzeszenie kaza/ co na mnie jest rzecz
bardzo trudna. Namiechnął się Tho-
mas Cantipratens y rzecze: wstuchaj
Panno rady mojej/ czyli nie? Odpo-
wie: bardzo rada wstucham. Na to
on rzecze. Radzę/ y owszem rozkazu-
ję/ kiedykolwiek do ciebie przystąpi
w takiej okazy bądź prosty Kapłan/
bądź Pralat y najwyszyj: gdy go in-
szej pozbyć nie możesz/ daj mu pieś-
cia w geby/ choćbyś mu y żeby wszystkie
wybiła/ choćbyś mu y oczy wydrapa-
ła/ namniej tym nie zgrzeszysz/ a za-
żadnej klątwy nie popadnieś: nie ty-
koć do Rzymu po rozgrzeszenie cho-
dzić nie potrzeba/ ale ani do prostego
Kapłana. Godzi się bowiem y pie-
ścią/ y kłutem/ y żelazem/ bronić tego
depozytu Boskiego/ cnoty czystości/ y
przeciwko najwyszyjszej osobie na świe-
cie. Tymi słowy dał znać ten wielki
Biskup/ iż depozytu Boskiego/ to jest/
cnoty świątecznej/ wskazywał sposobem
całe Bogu naszemu według woli jego
świątecznej dochowywać mamy. A za-
tym jużem pokazał/ co to było za dzie-
cia Jan Świąteczny: pokazałem mówić
że był wiernym stróżem depozytu/
abo skarbu Boskiego. Chciejmy go
skutecznie naśladować/ za pomocą
Pana Boga naszego: któremu
niech będzie cześć y chwala
na wieki wieczne.
Amen.

Lib: 2.
ap: 80.

Ná Dzień Świętych Apostołów PIOTRA Y PAWŁA, KAZANIE PIERWSZE.

Gloriosi Principes terrarum,
Chwalebne Książęta ziemi.

Słowa są w Antyphonie Kościelney / o dsi
świeżych Apostołach położone.

Marci: 1.

Ioan: 21.

Matt: 16.

2. Cor: 12.

Aktor: 9.

S Wiadamy dnia dzisiejszego dzień Męczeństwa Wielkich Książę Apostołów / Piotra y Pawła. Chrzęścianie w Chrystusie Namilży. A czemuż to prośba powołał Chrystus na Apostolstwo Piotra? Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Podźcie za mną, a sprawnie to, że się stanięcie rybakami ludzi. Obrat potem tegoż Piotra Chrystus P. Pas pieżem / uczynił go potem najwyższym Kościoła swego Pasterzem. Palce oues meas. Paj (prawi) owce meas. Kanonizował potem Chrystus Piotra świętego / mówiąc: Beatus es Simon Bariona. Błogosławiony ty Symonie Bariona. A przecie Kościół ś. nie święci z wrogystości ani powołania na Apostolstwo / ani wybrania na Papieństwo / ani Kanonizacyę Piotra ś. Takimże sposobem porwany był Paweł świąty do trzeciego nieba: Scio hominem in Christo, ante annos quatuordecim, raptum vsq; ad tertium coelum. Znam (prawi) czyso wieka, przed lat czternaście, porwanego do trzeciego nieba. Był tenże Apostoł uczyniony naczyniem wybranym do noszenia liquoru narkotycznego / to jest / imienia Pana Jezusa wego. Vade Ananis, quoniam vas electionis est mihi iste, &c. Idz (prawi) Ananiś, bo ten mi jest naczyniem wybranym, aby nosił Imię moje narodom, &c. Promowowany był tenże Apostoł na Doktorstwo wszystkich narodom. Tak abowiem śpiewa Kościół świąty: Petrus Apostolus & Paulus Doctor Gentium, ipsi nos docuerūt legem tuam Domine. A przecie Kościół ś. nie święci z wrogystości / ani trąsłacyey / przeniesienia Pawła ś. do trzeciego nieba / ani obrania tego

na naczynie imienia Chrystusowego / ani promocyę tego na Doktorstwo. Coż to mówię jest / że samo tylko Męczeństwo tych wielkich Książę Apostołów Piotra y Pawła / z wielką dzisiejszą wrogystością święci? Czyli to podobno Męczeństwo ich / to jest cierpienie dla Chrystusa / było nad wszystkie ich prerogatywy zacnieysze? Tak jest Chrzęścianie Namilży. Męczeństwo które dla miłości Chrystusowej ci Apostołowie podali / było nad wszystkie ich pomianone prerogatywy zacnieysze / naywiecszy ich uczyniło gloriośos. Pokazuje to na teraznieyszym Kazaniu / ku czci y chwale Bożej / a ku zbudowaniu naszemu.

C O sie cennie naprzód godności Apostolskiej / do której był powołany Piotr S. Pewna rzecz / iż ta godność jego była wielką prerogatywą. Apostołowie bowiem Święci byli ministri & dispensatores, byli sędziami rzadami tajemnic Bożych / byli sędziami wszystkich ziem / byli sędziami wszystkich światów / byli Rządzicielami Ewangelii świętej / byli fundamentami Kościoła Bożego / byli najwyższymi gwiazdami wieńca Królowej niebieskiej / byli pokoiowymi Króla nieba y ziemi / byli Ministrami wszystkich miernych / byli brami Rządu niebieskiego / byli Zetmianami świętymy wszystkich wojsk wybranych Pańskich / byli gubernatorami wielkiego otzaru Kościoła Bożego / byli najwyższymi Książętami niebieskiej Hierarchii / byli rozkazującymi naturze / Elementom / dyabłom / chorobom / namięt y samey śmierci. Tak abowiem naucza Augustyn świąty. Dedit eis potestatem super naturam, ut eam curarent; super demones, ut eos euerterent; super elementa, ut illa

Sermo: de
Apostol:

immutarent; super mortem, ut eam contemnerent; super Angelos, ut corpus Domini consecrarent. *Dalim* (prawi) *moc nad naturę, aby leczyli i nad ściany, aby je wyganiali i nad żywioły, aby je odsmieniali; nad śmiercią, aby nią gardzili; nad Anioły, aby cięto Pánstwie poświęćali.* Jednym tedy słowem wielka to była *Piotra S. prerogatywa*; bydy Apostolem Pánstkim.

Aleć ia bezpiecznie mówia: iż to wielka y chwalebniejsza była w Piotrze Świętym/cierpieć na tym świecie dla miłości Chrystusowej/nizeli Apostolem bydy. Słuchaycie o tym nie mnie ale Chrystostoma świętego. *Hom. 8. in Cap. 4. Epist. ad Ephes. Vinctum esse propter Christum, illustrus est, quia sive Apostolum, sive Doctorem, sive Euangelistam esse Związany (prawi) bydy dla Chrystusa, zacnieysza jest, niż bydy bady Apostolem, bady Doktorem, bady Ewangelistą.* A dowodzi tego pomieniony Chrystostom święty. *Krol (prawi) Tabu chodonozor/widzac cud wielki/ i z ogięci stogi trojga dziaćel nie spalił/ stał sie niekto Apostolem/ Káznos dziaćel/ opowiadającym niestonczona moc Boga żywego: y wysłał uniwersał po wszytkim Królestwie swoim/ przykázując/ aby nikt nie śmiał zlorzezyć Bogu Sydrachowemu/ Mifachowemu/ y Abdenagowemu. Placuit ergo mihi prae dicere signa eius, quia magna sunt; & mirabilia eius, quia fortia. Upodobáło mi sie (prawi) opowiadac Boga tego cuda, bo są wielkie y dziwy jego, bo są mocne, &c.* A czemuż przecis ten Krol nie otrzymał zapłaty Apostolskiej/ ponieważ tak iáko drugi Apostól opowiadał wszechmocność tego? Nie insha zaiste tego przyczyna/ tylko ta: że w tym opowiadaniu żadnego prześladowania/ żadnego sprzeciwienia nie cierpiał: że sta datego powiadania nie wdał w niebezpieczeństwo żywota/ nie podał dla tego żadnego Męczeństwa. Toć tedy zasługa Apostolska/ zapłata swoia bierze od cierpienia dla Chrystusa: toć cierpienie dla Chrystusa jest zacnieysze/ nad prerogatywy Apostolska.

Co się tćnie drugiey prerogatywy Piotra Świętego/ to jest Papie-

stwa tego/ albo raczey Wikarystwa Chrystusowego naziemi: A że zaprawda godność tego była bázno wielka; gdyż Wikaryego Chrystusowego Główa Káżetá/ Krolowie/ Césarze/ Monarchowie wszyscy Chrześcianscy/ tego nad sobą zwierzchność przyznawali; a gdy przynamniemy nogę pocáluią/ za osobliwy to sobie fawor poczytali.

A przecis ia bezpiecznie mówia: że zacnieysza rzecz jest daleko/ na tym świecie dla miłości Chrystusowej/ cierpieć, nizeli bydy Papieżem y Wikaryem Chrystusowym. Bo powiedzcie mi co jest zacnieyszego/ czyli bydy Pánem stárbow Królewskich/ czyli tylko bydy káfarzem ich? Bez wątpienia przyznacie/ iż wielka jest bydy Pánem ich/ aniżeli káfarzem. Coż jest próśa za powinność Papieśka Wikaryego Chrystusowego? Zaiste ta: bydy káfarzem stárbow niebieskich/ pozwalając Odpustów/rozgrzeszać od grzechow ic. Jemu bowiem powiedziano: *Tibi dabo claves. Re-*

Matt. 16.

gnai caelorum: tibi dam klucze Królestwa niebieskiego/ abyś nimi y odmykał y zamykał niebo/ iákoć się będzie najlepiej zdało. Real jest Papież káfarzem stárbow niebieskich. A cierpiący zaś dla miłości Chrystusowej na tym świecie/ czym jest? Jest Pánem stárbow niebieskich. Tak ábowiem Chrystus sam mówi: Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam, quoniam ipsorum est Regnum caelorum. Błogosławie ni którzy prześladowanie cierpie dla sprawiedliwości, bo ich jest Królestwo niebieskie. Ale mówi: bo ich będzie Królestwo niebieskie/ ale jest/ rzecz sama. Toć y nad Papieża zacnieyszy jest cierpiący co dla miłości Chrystusowej. Światowi ludzie poiać tego com rzekł nie mogą: ale prawdziwi słudzy Boży rozumieją y wiedzą/ iż inshym árzodkiem nie przyida do Królestwa niebieskiego/ tylko przez cierpienie dla Chrystusa. Marcellus Rzymianin tak był. złączył Kościół Cnoty z Kościołem Honoru/ iż nie mógł wnieść nikt do Kościoła Honoru/ tylko przez Kościół Cnoty. Słudz y tedy Boży wiedzą o tym/ że toć Bóg zgynił: cierpienie dla Chrystu-

Matt. 5.

Roman: 8

śa z Królestwem niebieskim tāt zier-
dnoczył/ że nikt nie wnidzie do Kró-
lestwa niebieskiego/ nikt nie będzie Pa-
nem iego/ tylko przez cierpienie dla
Chrystusa. Tāt abowiem nauka Pa-
troel święty. Si compatimur & con-
glorificabimur. Jezeli z Chrystusem
cierpieć będziemy, z Chrystusem kró-
wać będziemy.

Zie onum święty piśac do Dā-
māzā Papieża/ chce mu wszytkiego do-
brego życzyć w liście swoim: iakoż
tedy piśe? To podobno tāt: Niech ci
Ojcie święty Bog wżycza zdrowia na
dlugie lata/ niech ci szczęści na tym
wysokim wżedzie twoim/ niech ci się
wszytko według myśli dzieje. Nie tās
kiego nie piśe/ nie życzy mu pomia-
mionych rzeczy. Ale co? Życzy mu a-
by go widział na wzor Piotra świę-
tego wżyzowanego. Tāt bowiem
do niego piśe. Ita et alius cum Pe-
tro cingat. Tāt cie niech drugi opāse,
iako y Piotr. A coż to prośe za życzli-
wość tāt? Gdyby teraz przyjaciół
przypaścielowi życzliwy tāt piśał: Ży-
ćże żeby cie na subienicy zawiešono/
wżec żeby cie na kracie żelazney wpi-
czono/ życzć żeby cie z skory obłupio-
no. A żeby tāt piśacego za głupie-
go nie poczytał? Tōc tedy y Hiero-
nim święty nie do rzeczy piśe/ kiedy
tāt do Dānāzā Papieża mowi: życzć
tego/ żeby cie na krzyżowej subienicy
zawiešono. Ale ja powiadam/ że to
bārze mādze Hieronim święty piśe.
Wiedzial bowiem to/ co y wszyscy pra-
wdziwi śludzy Chrystusowi wiedza/ iż
to iest najwyższe dobro ze wszytlich na
świecie/ cierpieć dla miłości Chrystu-
sowej: y przeto mu niczēg inšego nie
życzy/ tylko tego najwyższego dobra.
Podobny Hieronimowi święty był
Siroua Papież/ który cie był zostāia-
cego na świecie Wawrzynca święte-
go. A iakoż? To podobno mowi: Nie
frāsy się synu/ po mnie na Papie-
stwo wstāpiš/ Wlācyem Chrystus-
wym bādzieš; nie tātiego nie mowi:
Ale co? Po trzech dniach ciešże mōli
cierpieć bādzieš nizeł iā cieprā/ okus-
teniešsā śmierciā zginiēš/ nizeł iā. O
iako to dziwne pociešenie! Kiedyby
tō choremu rzekł: nie frāsy się/
ponet je nā cie boleści wielkie bārze nā

stapio/ ciekliwość y smutek wielki nā
cie przypdzie/ wszytkie swoje wnetrzy-
ności tmac się w sobie bēdā; y tāt mi-
żerna śmierciā w cieškich boleściach
wmrzeš. O iakobyś biedne było tēż
chorego pociešenie! A czemuż prze-
cis Sixtus święty tāt Wawrzynca ś.
ciešy? Nie mowi/ Papieżem po mnie
bādzieš; ale tādze mowi/ scogie mōli
po mnie dla P Chrystusa cierpieć bā-
dzieš. Nie inšā tego przyczyna tylko
tā/ że to daleko wielkē dobro cierpieć
dla Chrystusa/ aniżeli bydź Papieżem.

Co siētknie trzeciēy Przegāsy-
wy Piotra świętego: Kanonizācyā
tātje iego od Chrystusa/ była bārze za-
cna: kiedy tego po śmierci kanoni-
zuia/ tāt go bārze tym cāza że wiecey
nā świecie cācie nie moga. A coż kie-
dyby iešże tego za żywota kanoni-
zowano; o ikoż wypowie/ iakoby go
tym wielce wżczono. Poniewāż tedy
Chrystus Piotra świętego iešże za
żywota iego kanonizował/ mowiac:
Beatus es Simon Bar Iona. Błogo-
śławiony ty Symonie Bar Iona. Tōc go
za Kanonizācyā wielce Chrystus
wżcił.

A przecie ja mowi: iż nād to
Kanonizācyā Piotra świętego za-
czniešabyłā Kanonizācyā iego/ kōs-
rā go kanonizowano dlatego/ że ciera-
piał dla miłości Chrystusowej. Do-
wodząc tego pytam: Kiedyby Król w-
czynił iednego poddanego Szlachci-
cem bez żadnych zasług iego z szcze-
rey tylko łāstki/ y faworu swojego;
drugiegoby wczynił nie z szczerego fa-
woru/ ale dla zasług iego krwawych.
Kiedyby prośe z tych dwuch był za-
czniešy? Przysnacie wszyscy że ten/
ktoremuby Szlachectwo dla zasług
iego krwawych konferowano. Ale
tāt iest/ że kiedy Chrystus Pan kano-
nizował Piotra świętego za żywota/
mowiac: Beatus es Simon Bar Iona.
Błogosławiony ty Symonie Bar
Iona: kanonizował go w ten cāz
z łāstki y faworu swego/ ā nie z zasług
iego: bo lubo Piotr święty wyznał
przedtym: Tu es Christus Filius Dei
vivi. Ty iest Chrystus Syn Boga żywego:
iednāktym niezāsłuzyl błogosławie-
stwa; boć tēż y cārci to wyznawali/
ā przecie błogosławieństwa nie dosta-

Mat: 16.

Ibidem.

Matth: 5.

pili. A kiedy Piotr Świsty cierpiał dla miłości Chrystusowej/ y tak był kanonizowany/ onymi słowy: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est Regnum celorum. Błogosławieni którzy prześladowanie cierpią dla sprawiedliwości, bo ich jest Królestwo niebieskie: uż na ten czas z swoich zasług ziemnych był kanonizowany. Toć tedy daleko zacenniejszy był cierpieć dla Chrystusa/ niżeli kiedy był od niego tu łączy żyjąc kanonizowany.

CO się tćnie Prerogatywa Páwła Świstego: Pierwsza tego Prerogatywa była/ iż był do trzeciego nieba porwany. Wielka to zaiste była prerogatywa: bo według niektórych Doktorów/ widział na ten czas Paweł Świsty iśnie istność Páná Boga Wszechmogącego. A day, to że według niektórych nie widział iśnie istności Bóstey: przecis tam nabył natchnienia y nadozgonalshey wiadomości Bóstey.

A przecis ja powiadam: iż zacenniejsza to była w Pawle świątym porwanym byt dla Chrystusa do wiś ziemi/ y tam byt okowyany/ tam wiele trzymwł cierpieć; niżeli byt do nieba trzeciego porwanym/ y tam tajemnice Bóstie słyszeć. Nie ja to mówię/ ale Chryzostom świsty tak mówi: Non ita beatum dico Paulum, quod in paradysum raptus, atq; quod in carcerem est coniectus; non ita beatum aestimo, quod verba ineffabilia audiuit, atq; quod vincula sustinuit; non ob id adeo beatum illum praedico, quod in tertium caelum raptus est, atq; propter vincula. Nie tak (prawi) ja szczęśliwego Páwła poczytam, że był do Ránu porwany, iako go ja szczęśliwego poczytam, że był do więzienia dla Chrystusa wrzucony: nie tak go ja szczęśliwego poczytam, że słyszał dziwne niebieskie rzeczy, iako go ja szczęśliwego poczytam, że dla Chrystusa okowy cierpił: nie tak go stawia dla porwania do trzeciego nieba, iako stawia dla tego, że dla Chrystusa więzienie cierpił. A znówu tenże Doktor świsty mówi: Si quis Christum diligit, is nomen quid sit quod dicitur: si quis erga Dominum insanit [właśc. i. d. i. e.] & ar-

det, is novit quae sit vinculorum virtus; hic utique prius habebit optima datum, vincula ferre propter Christum, quam caelos habitare. Iezeli (prawi) kto Chrystusa miłuje, ten rozumie co mówi: iezeli kto w gładem Páná, (je tak rzekł) śłaleie, y miłością przeciwko niemu gorie, ten zna co to więzienie cierpieć dla Chrystusa; y ten raczej sobie obierze dla miłości Chrystusowej więzienie cierpieć, niżeli z Chrystusem w niebie królować. A ja rozumiem/ iż gdyby Aniołowie błogosławieni mogli czego pragnąć/ niegoby innego nie pragnali/ tylko cierpieć dla Chrystusa; y z ochoty odstapiliby na czas onego błogosławieństwa wiecznego/ żeby tym czasem mogli cokolwiek dla miłości Chrystusowej cierpieć. A żebyś to komu nie zdala rzecz nie podobna/ takim to objaśniam sposobem. Wielka lasła Bóg pokazał według Pisma świątego Eliaszowi y Enochowi/ kiedy ich do Ránu przenosił. Ale coż tu prosi w tym za fawor: czyli piękniejszy w rostkach y obfitości wdelicych ziemski Ray/ niżeli niebieski: Czyli lepsza rzecz duszy z ciałem byt złączona/ niżeli z Bogiem: Żaś prawda bynamniej. Czyli tedy nie lepszy byt tym Prorokom/ dług natury umierając zapłacić/ iako y inni Świsci/ y tak zaraz do iśnego onego widzenia B O G A niekonczonego przyść/ y w onym się morzu słodkości Bóstey ponurzyć: niżeli przez tak wiele tysięcy lat/ od onego błogosławieństwa wiecznego/ od niebieskiej Oczyszczony/ od towarzysztwa z Świstymi Pánstimi/ od onych nie wypowiedzianych rostkach niebieskich byt oddalonymi/ w iednym tylko światie tego kćiku przebywać. Zaprawda kiedy stan w którym teraz Eliasz y Enoch zostają/ słowować będziemy z stanem błogosławionych Pánstich w niebie; stan błogosławionych Pánstich/ stan terażniejszy tych Proroków świątych/ przechodzi. Bo błogosławieństwem Pánscy/ uż się w oczyszczeni/ ci są na wygnaniu: oni uż w stole Królewskiego w niebie siedzą/ y weseła Barankowego zająmają; ci iśże głodni są się nadszicia karmia: oni uż do portu szczęśliwie przypłynali/

Romil: 12.
in Epistol.
ad Coloss.

ci ięszce na wyspie / choć bärzo weso-
ley/miastła/ ięszce przez to morze ży-
wota śmiertelnego nawigacyey czeka-
jąc. W czymże tedy zawist ten fawor
Boży/ który pokazał Eliaszowi y E-
nochowi/przenosić ich do Rāju? Jäs-
prawda nie w czym inšy/ tylko w tym/
iż za czasu Antychrysta przyida/y z nim
wowyiac/męczeństwo dla miłości P.
Chrystusowey podeyma. To szczęście
ich tak wielkie bądźcie/ iż cierpienie dla
Chrystusa przez kilka godzin/nagrodzi-
im to szczęście/ktoreby ich było potka-
ło/ gdyby byli Boga przez tak wiele
tysięcy lat/iąśnie w niebie z drugimi
Świetymi widzieli? Skosztowanie
cielichy Chrystusowego/ to jest/ ciera-
pienie dla niego/nagradza pożywanie
niebieskiej oney mąnny/ przez wiele
tysięcy lat. O Boże moy/iata to jest
wielka zasność dla miłości Chrystus-
sowey cierpienia/ tak wielka/ że iey
sama chwala niebieśka nieiało wstępu-
ie. Czyli nie widzicie/ iż za jedno kros-
tkie na tym świecie dla Chrystusa w
cierpienie/ wielka chwala w niebie o-
trzymujemy? Jakoby to krotkie ciera-
pienie/ (supposita gratia & acceptio-
ne D E I) wielkiej wagi było/ niżeli
chwala oná niebieśka. Tak bowiem y
sam Paweł święty naucza. Momen-
taneę & leue nollae tribulationis,
aeternum gloriae pondus operatur
in coelis. Kroćcinchne (prawi) y leu-
chne niše v'ierpienie, wieczna chwala
niebieśka ludziom w niebie/ sprawuje.
Toć tedy iasna rzecz/ że wielka to y za-
cnięysza prerogatywa Pawła święte-
go/ iż dla miłości Chrystusowey ciera-
piał/ aniżeli ta/ że był do strzećiego nie-
bá zachwycony.

To się tknie drugiey prerogaty-
wy Pawła świętego: był Paweł świa-
ty vas electionis, był naczyniem wy-
brányim do nożenia Imienia JEzusa-
sowego po wszystkich Narodach. Jäs-
prawda y ta prerogatywa była bärzo
wielka. To bowiem naczynie było Bo-
gu bärzo mile/ iż dla niego/ iata nau-
cza Hieronim święty/ przepuścił Pan
Bog ziemi nieplodney/ łamienistej/
zley/ to jest/ pokoleniu Beniaminowe-
mu; ktore dla strasne^o grzechu Galá-
atydom/ zgładzone/ zniszczone cale
bydź miało. Jz bowiem widział Bog

iż się Paweł święty z tego pokolenia
miał wrodzić/ przepuścił dla niego
temu pokoleniu. Jacone to było naczyn-
nie: bo o num mowi święty Bernard
Serm: 1. huius Festi: Vas dignum, &
coelestibus ferculis repletum, de quo
& fannus escam, & infirmus accipiat
medicinam. Naczynie godne, y nie-
bieskich potraw pełne, z ktorego y zdrowy
pokarm, y chory lekarstwo bierze. Wy-
jęz ięszce postępuje Chryzostom świa-
ty/mowiac Homili 18. ad Roma: A stra-
quendam cum fierent, admirabatur
Angeli: hunc verò D E I vas ipse ad-
miratur est dicent' Vas electio-
nis, &c. Kiedy gwiazdy niektore stworzo-
no, zacności ich dziwowali się Anjelenie:
ale kiedy to naczynie Pawła S. uczyniono,
sam się Bog zacności iego dziwował, mo-
wiał: Vas electionis: nie iakiekolwiek
to naczynie, ale wybrane. Bywais bo-
wiem naczynia/ alia in honorem, a-
lia in contumeliā, niektore dla czci/
a niektore dla zelżywości/ niektore dla
pobłych/ niektore zaś dla nayprzes-
dniejszych liquorow. Paweł święty
był naczyniem dla nayprzedniejszē ze
wszystkich liquorow/ to jest/ dla Imie-
nia JEzusowego: o którym Duch
święty mowi: Oleum effusum no-
men tuum. Oley (prawi) wylány Imie-
niowe.

Rzeczę kto: Nie tylko Paweł S.
ale też y inši/ nošili y noša Imie JE-
zusowe między ludźmi: Toć tedy
nošić Imie JEzusowe przed ludźmi/
nie jest wielka Pawła S. prerogaty-
wa. Na to ia odpowiadam: Nie jest
człowiek náto vformowány od natura-
ry/ aby co nošil/ ale do czego inšego
jest stworzony: y że co podczas noši/
trafunkiem się mu to przydaie. Ale
naczynie z umysłu ná to od rzemioślo-
nika bywa zrobione/ żeby co w sobie
zatrzymało/ y ono nošilo. Aczkolwiek
tedy wiele ludzi noši Imie JEzusowe/
iednak trafunkiem się im to przy-
daie: do czego bowiem inše^o wiecey
daleto sercá swoje obraca. Ale Pa-
weł święty nošil Imie JEzusowe iata
to naczynie ná to wybrane/ ná to ro-
bione: tak/ iż się do czego inšego nie
przydał/ tylko do tego; do niego in-
szego sercá swojego nie obracał/ tylko
do tego samego. Druga: Kiedy czoł-

wiel iaki co nosi / a seiplo monetur / sam sis moca swoia rufia / sam sis w noszeniu rzadzi / ale naczynie samo z siebie sis nie rufia / ani soba rzadzi / ale od tego inzego rufione y rzadzone bywa. Takci zaprawda nosi imie Jezusowe / ale nosi iako ludzie / sami sis rufia / sami soba rzadza : bo opowiada imie Jezusowe wedlug rozumu swoię / wedlug sil swoich. Ale Pawel swiety nosi imie Jezusowe iako naczynie : bo sis sam nie rufia / sam soba nie rzadzi : Non ego auct. sed gratia DEI mecum. Jakoby rzekł : Nie ia opowiadam imie Jezusowe / nie ia nawracam Narodow / nie ia dobrze czynię / ale lasza Boza mnie porufa / mnie rzadzi. Wielka to tedy byla prerogatywa Pawla swietego / ze byl naczyniem noszącym imie Jezusowe.

A ia przecie mówię : iż cierpienie iego dla miłości Chrystusowej / zacnieysze bylo nad to / iż byl naczyniem wybrany : dowodzi tego tak. Gdyby byl Pawel swiety dla miłości Chrystusowej nie cierpiał / na nic by mu sie to bylo nie przydało / choćby byl nosił imie Jezusowe. Losa bydlata smaczne y kosztowne potrawy / nosi przezstodkie wino / ale komu insemu nie forte : same sis tylko trocha siłana y woody kontentować musza. Tak / wiele jest ludzi / wiele jest Raznoddzielow / ktorzy nosi najstodhsze imie Jezusowe / inshym smaczni / opowiadaja / slawia : ale iesli nie nie cierpią dla miłości Jezusowej / trocha sis tylko siłana y woody kontentować musza : mówię beda na Sadzie Bozym : Domine nonne in nomine tuo prophetavimus ? Alec vstysza odpowiedz : Amen dico vobis, nescio vos. Zaprawda mówię nam, nie znam was. Toć y Pawel S. gdyby byl tylko nosił imie Jezusowe / a nie cierpiałby byl nie dla miłości Jezusowej / wieczneyby byl zapłaty za to nie otrzymal. Toć tedy iasna rzecz / iż zacnieysza to jest cierpieć co dla miłości Chrystusowej / nizeli bydz naczyniem wybrany. Poewierdza tego nauka swoia Piotr swiety. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis. Patrzcie / nie rzekł : iezeli nosić imie Jezusowe badzicie ;

ale rzekł : iezeli wżgardzeni y verapierni badzicie dla imienia Jezusowego / błogosławieni badzicie. A czemuż : Quoniam, quod est honoris, glorie, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescet. Jako by rzekł : Badzicie zająwać wszelkiego dobra / ktore sis w tym imieniu zamyka : nieprzyjaciele wasi beda rozumieć / ze wam krzywdy czynia / a w rzeczy samey czcie was y chwalebnymi czynić beda.

Co sis tknie nąostatek trzeciej prerogatywy Pawla swietego / co jest / Doktorstwa iego wzgledem wshytlich Narodow. A ta prerogatywa byla bardzo wielka : bo ażkolwiek Piotr s. bedac Doktorem Żydowskim / budował budynek Chrystusowi ; iednak na gotowym fundamencie / to jest / na nauce Prorokow swietych : nauczał bowiem lud Żydowski Bogą znający / Pismo swiete przyjmujący / Messyasa czekający. Ale Pawel swiety nowe fundamenta zakładac musiał : bo nauczał Narodow Poganckie / Bogą iednego nie znające / Pisma s. nie przyjmujące / nieśmiertelności dusze nie przyznające / na kstalc niemych bestyi żyjące. Jacy to wielka to tego prerogatywa byla / ze takich ludzi trudnych do pojęcia prawdy Chrystusowej / byl wielkim Doktorem.

A ia przecie mówię : ze to w Pawle swiety miewia byla / cierpieć dla miłości Chrystusowej / aniżeli bydz Doktorem Narodow. Dowodzi tego z sameyze Pawla swietego nauki / ktorzy do Timotheusza pisac / taka mundaie instrukcy. Prædica verbum, in sta opportunè, importunè, in omni patibna & doctrina. Patrzcie / wprzod kładzie Pawel swiety cierpliwość / nizeli nauka ; daie znac / iż potrzebniejszy rzecz jest y zacnieysza / cierpieć dla Chrystusa / aniżeli nauczac. A znou tenze Pawel s. nie chelpi sie z tego ze nauczał / ale sis chelpi z tego / ze dla miłości Chrystusowej cierpiał. Mihi autem ablit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Iesu Christi. Nie day tego Boze, abym sis miał z czego inzego chelpić, tylko z cierpienia dla Jezusa Pana moiego. Czemu sis dziwujesz Chryzostom s. de Laud: S. Pauli,

ad Tim. 4. 6.

ad Galat. 6. Cap.

mowi táf: Luoribus quasi quibusdam coronis gloriabatur, tribulationibus ut delicijs vivebatur, squalore carceris, ut paradysi amantitate gaudebat. Ránami (práwi) iáko drogami koronami szczycił się, utrapienia iáko rokosznych delicyj pozymał, pr. y kroci więzieni, za Rájskie wciechy poczytał. Tóć tedy iuz iásna rzecz/ iż pomiewaj Maczenstwo dla Chrystusa / które podieli dzisieysy wielcy Apostolowie/ wielkie y zacnieysze jest/ nád wszystkie inšie prerogatywy Apostolow świeztych: iásna mowie rzecz/ iż słusnie Róściolowi to ich chwalebne dla Pána Chrystusa podiete Maczenstwo / z wielką wroczyśnością obchodzi. A zátym chciejmy wšrscy przykładem dzisieyszych wielkich Apostolow śmies

tych/ cierpieć ná tym świecie dla miłości Chrystusowej: bo jeżeliż cierpieć dla Chrystusa zacnieysza jest rzecz/ niż byś Apostolem/ niż byś Papieżem/ niż byś Kanonizowanym/ niż byś do trzeciego nieba porwanym / niż byś naczyniem wybranym / niż byś Doctorem Narodow: Tóć daleko wiecey zacnieysza rzecz jest/ cierpieć dla miłości Chrystusowej/ niż mieć godności tego świata/ niż mieć bogactwa/ niż mieć rokoszy: Tóć jeżeli się o te bázko pilnie y odważnie stáramy: daleko wiecey wšytkimi siłami/ stárac się o to mamy/ abyśmy iáko náywiecey cierpieli dla miłości Chrystusowej. Któremu niech będzie cześć y chwála ná wieki wieczne. Amen.

✠ (S)

Ná Tenże Dzień SS. Apostolow PIOTRA Y PAWŁA, KAZANIE W TORE.

Quem dicunt homines esse Filium hominis? *Matth: 16.*
 Co też ludzie mówią, czym jest Syn człowieczy?

Ale wšytkich ktorzy ná tym świecie według poia-
 dliwości ciała żyją/ y Pi-
 śmo świete/ y Doktorowie
 Świci/ ludźmi nazywają.
 Paweł świsty wielkie niezgody y me-
 namiści w Korynthyanách wpátru-
 iac/ ludźmi ich zowie/ táf do nich pi-
 śac. Cum enim sit inter vos zelus &
 contentio, nonne carnales estis, &
 secundum hominem ambulatis,
 nonne homines estis? Ponieważ
 [práwi] między wámi zamyśla się swa-
 ry y nienawisć, iżali nie cielesni jesteście,
 y według człowieka sobie postępowacie?
 iżali nie ludźmi jesteście? Z Doktorow
 zás Świstych: Augustyn świsty pi-
 śac in Psalm: 82. táf: iż tytuł wšytkim
 złym daie. Vnde qui portant ima-
 ginem terreni hominis, qui non est
 filius hominis, hominum nomine
 significatur. Zkad (práwi) li ktorzy ná
 sobie noszą obraz ziemskiego człowieka,
 który nie jest synem ludzkim, ludźmi się ná-

zywają. Przeciwnym sposobem/ tych
 wšytkich ktorzy ná świecie nie wedle
 ciała żyją/ ale affekty swoje pomiarko-
 wawszy sprawiedliwie się sprawują/ y
 Piśmo świete/ y Doktorowie Świci/
 Bogami nazywają. Sam Zbawiciel
 nasz świadczy/ iż ich táf Piśmo świete
 nazywa. Si illos dixit Scriptura De-
 o, quem Pater sanctificavit & misit
 in mundum, vos dicitis, quia bla-
 sphemas, quia dixi: Filius Dei sum.
 jeżeli (práwi) tych, to jest sprawiedli-
 wych, Piśmo nazywa Bogami: czemuż
 my bluźnierca zowieć, iżem się Synem
 Bózym nazywał, którego Ociec poświęcił,
 y ná ten świat posłał? Z Doktorow zás
 Świstych/ Bazyli świsty/ táf: tytuł
 sprawiedliwym daie. Nam qui hisce
 carnis perturbationib⁹ evasit superio-
 re, ac per sinceram mentis perfec-
 tionem ad Angelicam puritatem con-
 scendit statum; si quando contin-
 gat de rebus vtdifferat, quae huma-
 nitus sunt, mimicum is intelligi de-

Ioann: 10.

Homil. 17.
in Psalm:
115.

bet á

1. Corint.
3. Cap.

per à reliquorum sensu exemptus; mendacij enim expertus est, qui dixit: Ego dixi Dijeistis, & filij Excelli omnes. Kto (prawi) nie według ciała żyje, kto ciała zwyciężył y umarł, y przez szczerą wmyślu swiego doskonał, do Anielskiej czystości przystąpił; jeżeli kiedy o potocznych sprawach ludzkich mówić mu przyszedzie, wyiaty będzie głębiej innych ludzi; bo ten nie słamał, który rzekł: Bogami iessejcie, y Synami Najwyższego nasyćcy. Grzesznicy tedy ludźmi/ sprawiedliwi zaś Bogami są/ y według Pisma świętego/ y według Dóktorów Świętych. Coż tedy ludzie/ to jest grzesznicy/ o Zbawicielu naszym/ po ktemu żył na świecie/ mówili: a co też Bogowie/ to jest sprawiedliwi? Jasną rzecz z dzisiejszej świętej Ewangelii/ iż ludzie mówili iedni/ że jest Eliaszem/ drudzy że jest Jeremiaszem/ trzeci że jest iednym z Proroków. Bogowie zaś/ to jest Apostołowie/ mądrzy: Słowa wszystkich/ to jest dzisiejszy Piotr s. mówi: Tu es Christus Filius Dei vivi. Tyś jest Chrystus Syn Boga żywego. A teraz też co ludzie/ to jest grzesznicy/ o Zbawicielu naszym mówią? Quem dicunt homines esse Filium hominis? A co też Bogowie/ to jest/ ludzie sprawiedliwi/ o nim mówią? Na te quæstiones odpowiem ja na terażniejszy Kazaniu/ będzie to ku czci y chwale Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.

Philozofowie dworako rzeczy opisują. Negatiue, y affirmatiue. Opisują negatiue, kiedy wyrażają co rzecz nie jest: Jako to opisują Materya pierwsza/ mówią: Materia prima neque est Ens, nec Quantum, nec Quale. Materja pierwsza, ani jest rzecz, ani wielka, ani iaka. Affirmatiue, kiedy wyrażają co jest rzecz: Jąto to ciż pominiona opisuje Materja/ mówią: Materia est principium primum vniuersum; cum insit &c. Materja jest początek każdej rzeczy, &c. Filozofowie w tej mierze naśladowa wszyscy grzesznicy. Opisują bowiem Chrystusa/ opisują go negatiue, wyrażając co nie jest Chrystus: opisują też affirmatiue, wyrażając co jest Chrystus.

Wierzym sposobem opisania go tak. Christus non est Deus.

Chrystus nie jest Bog. Rzeczcie: Dla Boga/ nie mówią tak grzesznicy/ zwłaszcza Chrześciane o Chrystusie/ nie mówią tego/ aby nie był Bogiem. A ja powiadam/ że czynkami swoimi wyraźnie to mówią; y dowodzą tego tak. Mładsz latomcy/ chciwi/ lichwiarze y wydziercy/ bogactwa za Boga; mładsz pyśni honory y godności za Boga; mładsz obiercy potrawy swoje za Boga; mładsz piąnicy/ gorzalki/ winą/ y inne trunki za Boga. Toć ci wszyscy nie mają Chrystusa za Boga: toć rzecz sama mówią/ że Chrystus nie jest Bogiem. Toć kiedy kto pyta: Quem dicunt homines esse Filium hominis? Co ludzie/ to jest grzesznicy/ mówią o Chrystusie. Odpowiadam bezpiecznie/ iż mówią: Christus non est Deus, Chrystus nie jest Bogiem. Iż pominieni wszyscy grzesznicy/ rzeczy w których się toczą/ mają za Boga/ a nie Chrystusa; nie ja mówią/ ale Hieronim święty in Cap. 6. Matt: Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum: Gdzie jest skarb twój, tam y serce twoje: tak mówi tłumacząc te słowa: Hoc non solum de pecunia, sed etiam de cunctis passionibus sentiendum est: gulosi, Deus venter est, ibi ergo cor, vbi est thesaurus: luxuriosi thesaurus, epulæ sunt: lasciuui, ludicra amatoris libido; huic seruit vnusquisq; quo vincitur. Te (prawi) słowa: Gdzie jest skarb twój, tam y serce twoje; nie tylko się o pieniądzach mają rozumieć, ale też o wszystkich innych namiot namiętnościach: obierce Bog bruch jest, a żądnym tam serce, bo tam skarb jego; y bieżnik skarb, potraw są; wsteczni ięzysk; miłoni ká iwiata, iwiata. Tenże Doktor święty mówi: Quomodo igitur quicunque subiectus est Saluatori, flectere ei genu dicitur? sic qui peccati seruus est, & habet spiritum seruitutis, genu scribitur flexisse peccato. Qui fornicator est, & per lupanaria decurrit, libidini flectit genu suum: qui furiosus est, flexo adorat iram genu: qui mammonam suscipit, & Deus eius est venter, flectit genu auaritiæ & luxuriæ. Et quid necesse est me singula peragere? rotier Diabolo flectimus genua, quoties.

Lib. 2. in
Cap. 3. R.
missio ad
ephef.

Homil: 2.
in Lib: In-
dicum.

cunque peccamus. Iáto (prawo) kto
słucha Chrystusa, ten mu się kłania, ten
go ma za Boga: tak kto służy grzechom,
grzechowi się kłania, y ma grzech za Bo-
gá, nie Chrystusa. Kto się nieczystością
bawi, y po nierządnych domach chodzi,
roskosz ciała ma za Boga, nie Chrystusa:
kto jest furjat, gniewliwy, miścinny, ten
gniew ma za Boga, nie Chrystusa: kto się
objera, kto pieniądze takomie zbiera, ten
brzech swoy, y pieniądze swoie, ma za Bo-
gá: ktoś mówiąc, ktokolwiek się iákie-
go grzechu dopuści, ten dyabła ma za
Boga, nie Chrystusa. Pátrzcie!
iáto iánte tenże Doktor swiety náus-
cza/ iż ludzie/ to jest grzesznicy/ Chry-
stusa za Boga nie mają. Tegoż zdá-
nia jest/ nie tylko Hieronim swiety/
ale też y poważny Orygenes. Vnui-
quisque quod prae ceteris colit,
quod super omnia miratur & dili-
git, hoc eius Deus est. Discutiat
nunc vnusquisque seipsum, & taci-
tus ex suo corde recenseat, quae in eo
potissimum & super cetera omnia
flamma amoris exarsuer, quis sibi
ardentior ceteris foueatur affectus:
& si quid est, quod in dilectionis
lance praeponderat, hoc sibi Deus
est. Sed vereor, ne apud plurimos
praeponderet amor auri, & auaritia:
pondus praesens sacris lance demergat:
vereor, ne in alijs libidinis & volu-
ptatis amor intantum praeponde-
ret, ut usque ad terram demergat:
in alijs amor gloriae saecularis, & hu-
manae dignitatis cupiditas, super o-
mnia praegravet. Et valde paucos
esse arbitror, qui intra semetipsos
scientes affectus suos, & in statera
eos aequalitate pensantes, inueni-
ant, quod dilectionis Dei pondus su-
per omnia cetera quae sunt humana
praeponderet. Koga (prawo) kto ná-
dewszystko miłuje y kámiuśły, tego ma
za Boga. Tu się niech każdy poráchnie, y
w sercu swoim pilnie niech wważa, do cze-
go też bázioy serduśka iego zápalone, do
czego affekty iego zmierzają: niech każdy
m. łosc do rzeczy światowych, y miłosc do
Chrystusa wóży, ná wáge, niech ie wáży,
ktorá też wiecey cięży. A iákoż poznáć
ktorá wiecey wáży? ták poznáć. Kie-
dy owo widzisz/ iż nábywanie piemo-
dzy jest z obraza Boga/ z krzywdą bli-

źniego; widzisz/ iż się taki żyje/ taki za-
rodek/ taki targ niegodzi: widzisz/ iż
chcącwie zbieraś dobrá doczesną/ z wciá-
żemtem poddanych/ bezprawie im czy-
niąc; wolała na cie w ten czas piemo-
dzy y bogactwa: nábyway nas/ bo do-
brze z námi: Z drugiey strony wola
Chrystus do serca: nie nábyway nie-
słusznym sposobem/ z krzywdą bliźni-
go; bo tym samym łaská moia wróciś/
wolisz mie Chrystusa mieć/ niżeli pie-
niądze, Jezeli głowieś głosu bogactw
słucha/ á nie głosu Chrystusowego;
iż miłosc bogactw/ przeważa miłosc
Chrystusowá. Zaczynam iż bogactwa/
á nie Chrystusa máć za Boga. Kiedy
owo pokuśy cie do ciała prowadzą/
wola w ten czas rokosz ciała: czyn-
ták/ dopuść się y záży światá: z drug-
iey strony wola Chrystus do serca;
nie czyn ták/ wróciś łaská moia/ wróci-
ciś mnie samego/ w ktorym są wśzy-
tkie rokoszy. Jezeli głowieś rokoszy
ciała wwozić się dąciś/ Chrystusa nie
słuchając; iż przeważa miłosc ciała/
miłosc Chrystusowá; wiecey rokosz
miłueś/ niżeli Chrystusa; á zátym ro-
kosz/ á nie Chrystus jest Bogiem two-
im. Kiedy owo widzisz/ iż puánstwo
jest z obraza Boga; wola na cie ná
ten czas gorzałá/ wino/ y infy tru-
neł; záży światá z miła kompaniá:
z drugiey strony wola Chrystus; nie
wpuay się/ bom ta zákalá/ bo łaská
moia wróciś. Jezeli głowieś kusá
raczy słuchaś/ niżeli Chrystusa/ jezeli
się wpuay/ y infych do tego przywo-
dzisz, iż wiecey kusel/ niż Chrystusa
miłueś; iż puánstwo/ á nie Chry-
stus jest Bogiem twoim. Toż się mó-
wić może o kazdym infym grzechu/ iż
miłosc tey rzeczy dla ktorey głowieś
grzeszy/ przeważa miłosc przeciwko
Chrystusowi: á zátym tá rzecz/ á nie
Chrystus/ jest Bogiem głowieś grzes-
znego. Aleć y tu kto rzecze: nie słysze-
my tego wólania Chrystusowego w
ten czas/ kiedy mamy grzeszyć: ináczey
gdybyśmy słyseli/ nigdybyśmy nie grze-
szyli. Odpowiadam: Wiecie że grze-
chy/ iáto nieczystosc/ gniew/ puán-
stwo/ &c. są przeciwko woli Chrystu-
sowej/ przeciwko zákazaniu iego: ta
sama wiadomoscá wola ná was Chry-
stus; zátym żaden się tym nie wymó-
wi.

wi/ nie slyszalem na mie wolajacego Chrystusa. Jasna tedy rzecz/ ze tal grzesznicy negatiue opisuią Chrystusa: Christus non est Deus, Chrystus nie jest Bogiem.

Powozore: ciż grzesznicy opisuią Chrystusa affirmatiue, to jest wyrażając/ co jest Chrystus. A iakoz? Quem dicunt homines esse Filium hominis? Co też ludzie o Chrystusie mówią? Ci dzisiejszy ludzic/ ktorych Chrystus pytał/ iakokolwiek przystoi/ niego opisali: bo alij dixerunt Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Jedni go mianowali Eliaszem, drudzy Ieremiaszem, trzeci jednym z Prorokow. To iakokolwiek wzięciwie: bo ci Prorocy/byli ludzic dobrzy y Swiacy. Lecz tetazniejszych czasow ludzic grzeszni/ opisuią Chrystusa barzo nie przystojnie. Już bowiem nie mówią/ ze jest Eliaszem/ albo Ieremiaszem. Ale co? Mówią tal: Chrystus jest iakoz miec/ objerca/ wsteteczni/ pułanic/ wydzierca/ gniewliwy/ y inshymisprosnymi tytulami Chrystusa speca. Rzeczcie: Przebog! y naywistshy grzeszni Chrzescianin/ tego o Chrystusie nie mówi. Odpowiadam: Rownem kazdy grzeszni rzecz sama to mówi. Nieia o tym świadcz/ ale po ważny Drygenes. Ego autem puto, quod non solum ille maledicatur Christo, qui sermonem maledictum aduersus eum profert: sed & ille qui sub nomine Christiani male agit, & turpiter conuersatur, & inhonestis verbis, vel actibus suis, facit nomen eius blasphemari inter gentes. Ia (prawi) rozumiem, ze nie tylko ten zlorze-
czy Chrystusowi, ktory o nim usł, zle stawia
mowi: ale też ten, ktory sie zowie Chrze-
ścianinem, a zle czyni, y sprośnie w nieczy-
słosci żyje. Kazdy iakomy Chrzesci-
anin/ a trzymoś bliźniemu czyniacy/
mowi: Chrystus byl iakomy: kazdy
gniewliwy y mściwy Chrzescianin/
mowi: Chrystus byl gniewliwy y
mściwy: kazdy wsteteczny y nieczysty
Chrzescianin/ mówi: Chrystus byl
wsteteczny y nieczysty: kazdy objerca y
pułanic/ mówi: ze Chrystus byl ob-
jerca y pułanic/ id. A czemuż to ka-
zdy grzeszni mówi o Chrystusie/ iż
Chrystus byl takimże grzesznikiem?

Odpowiadam: naprzod dlatego/ iż Chrystus jest Mistrzem kazdego Chrze-
ścianskiego człowieka/ a na Mistrza
wystąpił sie wznioś zlewais. O zy-
tal żarliwy a poważny Salwianus
świadczy: Frustra nobis de preroga-
tua & nomine Christianitatis blan-
dimur, qui ita agimus ac vivimus, ut
hoc ipsum quod Christianus popu-
lus esse dicimur, opprobrium Chi-
sti esse videatur. Vbi est lex Catho-
lica quam credunt, vbi sunt castita-
tis & pietatis precepta, quae discunt?
Euangelia legunt, & impudici sunt;
Apostolos audiunt, & inebriantur;
Christum sequuntur, & rapiunt; vi-
tam improbam agunt, & probatam
legem habere se dicunt. In nobis
Christus patitur opprobrium, in no-
bis patitur lex Christiana maledi-
ctum, dum dicitur: Ecce quales sunt,
qui Christum colunt, falsum planē
est quod dicunt, se bona discere. Si
enim bona discerent, boni essent:
talis profecto secta est, quales & se-
ctatores: hoc sunt absque dubio,
quod docentur: sancta a Christia-
nis fierent, si Christus sancta docu-
isset. Estimari naque de cultoribus
suis potest, ille qui colitur: quomo-
do enim bonus Magister est, cuius
tam malos videmus esse discipulos?
Ex ipso enim Christiani sunt, ipsum
audiunt, ipsum legunt. Dármo sobie
(prawi) zacnościa y imieniem Chrzeci-
ańskim pochlebiamy, ktorzy tak czyniemy
y żyjemy, ze to samo iż sie Chrzesci-
ańskim ludem zowiemy, Chrystusowi wielka zel-
izwośc zádauemy, gdy Poganie mówią:
gdzie jest Zakon Katolicki, ktory trzy-
maia? gdzie sa czystosci y pobożności przy-
kazania, ktorych sie uczą? Ewangelie
czytają, a nieustydliwi sa; Apostolow stu-
chają, a przecie sie upiują; za Chrystu-
sem ida, a przecie wydzierają; niecno-
tliwy život prowadzą, a przecie Zakon
swoy cnotliwym nazywają, &c. A dalej
tenże Doktor. W nas Chrystus cierpi zel-
izwośc, w nas Zakon Chrzesci-
ański cierpi zlorzeczestwo, gdy niewierni mówią:
Oo iakimiśa ci ktorzy Chrystusa chwala!
Falsz to jest zaprawda gdy mówią, iż sie
dobrych rzeczy uczymy; bo gdyby sie do-
brych rzeczy uczyli, dobrymi by byli; swia-
tobliwieby Chrzesci-
anie: li, gdyby Chry-

Lib: de
Prou

Hom: 27.
in Cap:
24. Num:

przynosiemy: tak przeciwnym sposobem przez złe uczynki nasze, P. Bogu chwale odbieramy.

Afirmatiue zaś/ to jest/ wyrazając co jest Chrystus/ tak o nim wszyscy pobożni z dzisiejszy Proserem świętym mówią: Tu es Christus Filius Dei viui. Tyś jest Chrystus Syn Boga żywego. Tyś jest Bogiem naszym/ tyś Stworzycielem naszym/ Odkupicielem/ Oycem/ Matką/ Dobrodzielem naszym. Mowa y z Ambroszym świętym. Lib: de fid: contra Arian: cap: 6. Tu es Verbum, quia ex ore Patris processisti. Tyś Chryste Iezus Słowo, boś z ust Boga Ojca niebieskiego wyszedł. Tu es Sapietia, quia arcana coelestia credentibus reuelasti. Tyś Chryste Iezus Madraść, boś tajemnicie niebieskie wiernym twoim objawił. Tu es dextera, quia per te opera Divina perfecta sunt. Ty Chryste Iezus jesteś prawicą, bo przez ciebie sprawy Boskie doskonałe swoje miały. Tu es margarita, quia nihil pretiosius habetur. Tyś jest perła, ze wszystkich rzeczy najdroższa. Tu es thesaurus, in quo omnes thesauri coelestes conditi cognoscuntur. Ty Chryste Iezus jesteś skarbem, w którym wszystkie skarby niebieskie są złożone. Tu es rete, quia per te de mari sæculi, gentium multitudo; per aquam baptismatis, Ecclesia congregatur. Ty Chryste Iezus jesteś siecią, która wielolet narodów, przez wodę chrztu zwycięgo, do Kościoła wyciągniona bywa. Tu es aratum, quia signo Crucis tuæ dora pectora subiunguntur. Ty Chryste Iezus jesteś plugiem, bo znakiem Krzyża świętego, twarde serca ludzkie uprąwione bywają. Tu es fons, quia ex te sitientia corda coelestis aquæ gratiâ irrigantur. Ty Chryste Iezus jesteś źródłem, bo z ciebie pragnące serca, niebieskiej łaski woda napawane bywają. Tu es Petra, quia credentibus fortitudinem, incredulis duriciam præstas. Tu Chryste Iezus jesteś opoką, bo wiernym moc, niewiernym zaś gwałtowność dajesz. Tu es lapis angularis, quia utrumq; parietem, noui & veteris Testamenti, in teipso copulasti. Ty Chryste Iezus jesteś kamieniem węgielnym, któryś dwie ścienie, nowego y

starego Testamentu, w sobie samym złączył. Tu es Agnus, quia pro nobis innocens es passus. Ty Chryste Iezus jesteś Barankiem, niewinnie za nas zabitym. Tu es homo, quia propter nos homines secundum carnem nasci dignatus es. Ty Chryste Iezus jesteś człowiekiem, boś się dla nas grzesznych według cięta urodzić raczył. Tu es vitulus, quia propter nostram salutem pati sustinuit. Ty Chryste Iezus jesteś bydlakiem, boś był za nas na Krzyżu ofiarowany. Tu es Aquila, quia per venerabilem Resurrectionem, ut Rex altæ ad Patris peruolas sedem. Ty Chryste Iezus jesteś Orłem, boś pochwałębnym Zmartwychwstaniem, jako Krol do prawicy Ojcowskiej przeleciał. Tu es Leo, quia tu es Rex Regum, qui mortem & Zabulon virtutis tuæ potestate comminuit. Ty Chryste Iezus jesteś Lwem, boś ty Krol nad Krolmi, śmierci y czartą moc, mocą twoją skruszył. Tu es via, quia per te ascensus est. Ty Chryste Iezus jesteś drogą, bo przez ciebie do niebieskiej mchodziemy Ojczyzny. Tu es veritas, quia mendacium nescis. Ty Chryste Iezus jesteś prawdą, bo kłamstwa nigdy nie znasz. Tu es vita, quia vniuersa viuificas. Ty Chryste Iezus jesteś żywotem, bo ty wszystkie rzeczy ożywasz. Tak Chrystusa sprawiedliwi ludzie z Ambroszym świętym opisują. Z Bernatem świętym zaś tak go opisują. Tu Iezus dulcis memoria, dans vera cordis gaudia, sed super mel & omnia, tua dulcis præsentia. Ty Iezus słodkie pamiątanie, tyś serca prawdziwie kochanie, z tobą nad miód słodsze obcowanie. Tu Iezus es, quo nihil canitur suauius, nihil auditur iucundius, nihil cogitatur dulcius. Tyś Iezus jest, o którym śpiewanie jest najwznieśliwsze, o którym słuchanie jest najprzyjemniejsze, o którym myślenie jest najsmaczniejsze. Tu Iezus es, de cuius dulcedine, nec lingua valet dicere, nec litera exprimere, expertus potest credere, quid sit Iezus diligere. Ty Iezus moją jesteś, którego miłości ani język wymówić, ani piśmo wyrazić może: samą tylko wiarą doskonale może objawić. Tu dulcedo cordiū, fons viuus, lumen mentium, excedens omne gaudiū,

& omne desiderium. Ty *lazz* iesteś
wzdychający dusze nadzieia, ty iedyna ser-
caściokość, ty źródła woda żywa, ty
światła rozumu świeca, ty radość,
wselkie wesele y wszelkie pragnienie
przewyższająca. Tu *lazz* decus An-
gelicum, in aure dulces canticum,
in ore mel mirificum, in corde ne-
ctar coelicum. Ty *lazz* moją iesteś
ożdobą Anielską, w uchu melodya niebie-
ska, w ustach ślodośćiarzyska, w sercach
potrawa Boska. Tu *lazz* v mentis de-
lectatio, amoris consumatio, tu mea
gloriatio, tu es mundi saluatio. Tu
es corona Martyrum, tu flos peren-
nis Virginū, tu casti cordis lilium,
tu decertantis praeium. Ty *lazz*
iesteś moją pocieszenie, miłości dokoncze-
nie, tyś moje uwielbienie, tyś światła

wszystkiego zbawienie. Tyś iest korona
Męczennicka, tyś słodka czystość Pannie-
ska, tyś wszystkich wojujących zapłata.
Odożesmy wstykli Chęścianie *lazz*
milky/ quem dicunt homines esse
Filiū hominis, co też ludzie/ to iest
grzesznicy/ o Chryśtusie mówią. Wstyk-
liśmy też z drugiey strony/ quem di-
cunt Dii Filiū hominis, co też lu-
dzie sprawiedliwi o Chryśtusie mo-
wią. Strzeżmyś się bydyś ludźmi/ to
iest grzesznikami/ abyśmy o Chryśtu-
sie nieprawdy nie mówili: a staray-
my się bydyś Bogami/ to iest sprawie-
dliwymi/ żebyśmy prawdę o Chry-
śtusie mówili. Reoremus częśc
y chwałę na wielki wiec
zgne. Amen.

Na Dzień Świętej MAŁGORZATY PANNY y Męczenniczki Chryśtusowej, KAZANIE PIERWSE.

Hec est Virgo sapiens, & vna de numero prudentum.

Ta iest Panna mądra, y iedną z liczby mądrych.

Czart przeklęty iest kupie-
cki człowiek. Chęścianie
w Chryśtusie namilky.
Kupiecki człowiek o iako
pragnie żyłkow! Tak bázno
pragnie/ że się uspokoić nie może/ po-
ki wielkich nie nabiera bogactw. Tak
y czart przeklęty/ tak bázno pragnie dusz
ludzkich/ iż się uspokoić nie może/ po-
ki ktoreyśkolwiek dusze sobie nie pozyska.
Wyrażil to Zbawiciel nasz w Łukasza
świątego/ o czarcie przeklętym mo-
wiąc: Cum immundus spiritus e-
xierit de homine, ambulat per loca
inaquosa quarens requiem. Gdy pra-
wi w niedzielę niecz: *śy duch od człowieka,*
chodzi po mie. scach suchych szukając po-
czynku. Jakoby rzekł Zbawiciel: Nie
możesz się czart uspokoić/ tylko pozyska-
wszy dusze ludzkę. Czart tedy przeklę-
ty szuka z pilnością drogich perel/ to
iest/ dusz ludzkich; a z oczywśy ktora
droga perle/ wszystko swoje iakoby prze-

daie/ y człowiekowi za droga perle/ to
iest/ za dusze daie. Obaczył ośo dnia
dzisieyszego droga perle/ to iest/ droga
dusze w Małgorzacie świętej/ y targow-
wał te perle pilno w Małgorzacie świa-
tej: dawał iey za nie bogactwa wielkie/
kiedy iey ofiarował za Małżonką czło-
wieka wielce bogatego/ Stároste wiel-
kiego Wschodnich kráioy/ to iest/ Chis-
bryusa: y krom tego/ gotow iey był
dać wszystkie bogactwa światowe/ kto-
re tylko mogli mieć w mocy swótey/ że-
by mu była tylko Małgorzata święta
przedala dusze swoie/ dopuszczając się
grzechu/ to iest/ odstepuac wiary w
Chryśtusa. Wszakże/ non comparavit
eam: nie kupil iey drogiey perly/ nie-
chciała mu iey żadnym sposobem prze-
dać Małgorzata święta: bo niechciała
zgrzeszyć odstepuac Chryśtusa. A
mądrzeż to czyniła Małgorzata świa-
ta/ niechcac temu kupcowi/ czartowi
przekłatemu/ iey drogi perly dusze

swótey

swioley przedac? Czyli mowis ma-
dra byla Panina/iedna z pieci Pánien
madrzych? Pokazuje na terazniemych
Kazaniu/ że to barzo madrze wzymla;
a zatym iz byla dziwnie madra Pán-
na: Bedzie to tu czci y chwale Bo-
zey/ a tu zbudowanu naszemu.

Iz madrze wzymla dzisieysza
Malgorzata swieta/ gdy za
to co iey czart dawal/ niechciala prze-
dac drogiey perly dusze swioley; takim
naprzod dowodza dyskursem. Wshy-
tko to co dawal czart Malgorzacie s.
wzgladem perly/ to iest duszei/ bylo
ledaco. Tóe tedy barzo madrze wzy-
mla Malgorzata swieta/ kiedy za to
wszystko nie przedala drogiey perly/
dusze swioley/ czartowi przekletemu.
Is to wszystko co iey dawal czart prze-
klety wzgledem duszei/ bylo ledaco/
dowodza. Wzgladem iedneg bylto ac-
cidents, to iest/ wzgledem iedney przy-
padlosci dusze/ wzgledem mądrości/
wszystko zloto y srebro na swiecie/
wszystkie kamienie drogie/ wszystkie
prolestwa/ wszystkie bogactwa/ sa le-
daco. *Zat abowiem nauza o mądro-*

28:

ści/ wielki Prorok y Krol Job swiasty.
Non dabitur aurum obrizum pro
ea, nec appendetur argentum in
commutatione eius, non confatur
tinctis Indis coloribus, nec lapidi
sardonio pretiosissimo, vel saphi-
ro: non adequabitur ei aurum vel
vitrum, nec commutabuntur pro ea
vasa auri, excelsa & eminentia non
memorabuntur in comparatione
eius: non adequabitur ei topazyus
de Aethiopia, nec tinctura mundis-
sime componetur. *Nie badzie (pra-*
wi) za mądrość dāne szereg złoto, ani
badzie odważne srebro na zamiāna iey:
nie badzie przyrownāna do nākrapiā-
nych Ind, iskich koloraw, ani kamieniowi
Sardyowi nandroższemu, - ani Saphiro-
wi: nie xrowna sie z nim złoto, abo skto,
ani iey zamiānia z klejnoty złote: wyso-
kiey wysadzone rzeczy y wspomniane nie
bada wzgledem mądrości: nie badzie iey
przyrownāny topāzju z ziemi Murzyn-
skiej, ani iey xrownāia y z naczysa
bārwa. Jezeliż tedy wszystkie złota/
wszystkie bogactwa/ wszystkie prolestwa/
wedlug Pisniā swiate/ sa wzgledem
iednego Accidents, iedney przypadlo-

ści duszei naszey/ to iest wzgledem ma-
drości / ledaco: toć pomierwaj Sub-
stantia est perfectior iuo Accidente,
Substantia iest zacniysza y dostonal-
sza niz swoia przypadlosć: idzie zaty
iz wzgledem saney dusze/ ledaco iest
wszystko zloto/ bogactwa wszystkie/ pro-
lestwa wszystkie tego swiata. Tóe tedy
barzo madrze wzymla dzisieysza S.
Malgorzata/ kiedy za te rzeczy docze-
sne/ semu kupcowi/ to iest/ czartu
przekletemu/ żadna mārā tey drogiey
perly dusze swioley/ przedac niechciala.

A ty każdy głowieze Chrzesć-
ński/ māj tey dzisieyszey Wzecnice
Chrystusowej Malgorzaty swietey/
w tey mądrości nasladować. Taz-
guie v ciebie ten kupiec piekielny/ czart
przeklety/ droga perla/ to iest/ dusze:
y podać za nie dobra doczesne/ kiedy
owo cis abo podarunekże iasli/ abo
zysk niesłusny/ abo favor ludzki/ abo
bogactwa iasie/ abo kosztosy/ do grzes-
chu przywodzi: nie przedaway cāk tas
nie dusze twoiey; choćiby ten kupiec
dawal wszystkie dobra wszystkie swias-
ta/ nie dopuszczay sie dla tego y iedne-
go grzechu śmiertelne: gdyż te wshy-
skie rzeczy na swiecie ledaco sa wzgla-
dem duszei twoiey. Sluchay o tym nie-
mnie/ ale złotoustego Doktorā Chrys-

Hom: 56.
in Matt:

ostoma swietego. Pretium animae
non est, ne vniversus quidem mun-
dus: ideo Saluator ait: Quid pro-
dest homini si vniversum mundum
lucreretur, animae verò suae decimen-
tum patiatur. Vt autem scias ne v-
uersum quidē mundū esse pretium,
animae, audi quidnam Paulus dicat:
Circueuerunt in melioris, in pellibus
caprinis, egentes, angustiaty, affli-
cti, quibus dignus nō erat mundus,
id est, quibus mundus vniversus va-
lore impar erat. Zapłata (prāwi)
zā dusze, y wshstek swiat bydz nie moze:
dlatego bawiem Zbawiciel powiedzial.
T na coż sie to przyda człowiekowi cho-
by tej wshstek swiat pozyskal, jezeli du-
sze swoie straci. A jezys sie w tym upe-
wnit, iz wshstek swiat nie iest godna zā
dusze zapłata, sluchay Pāwła swietego,
co mowi o swiet: ch duśach. Tutā sie
w owczych y kozlich skorach, ubodzy, wci-
śnieni, utrapieni, ktorzy swiat byl nie
godzien, to iest, z ktorzych iednego wshstek

świata godna zapłata b, d, nie mogli. A znowu tenże Doktor s. gorąco upozmina / abyśmy za ledaco dusz naszych czartowi przekłesemu nie przedawali. Pecuniam qui amisit, aliam pro amissa reddere potest; similiter qui zdes, qui seruos, qui cetera huiusmodi: animam si perdas, aliā pro ea dare non poteris: vel si Rex orbis & Dominus sis, quæque in orbem offeras, non poteris vel vnā animam eruere. Pieniadze ieżeli utrąciś, inśych mi: slo nich dostać możejś: dom ieżeli utrąciś, czeladź, sity, y inne rzeczy tym podobne; wśytkiego tego znowu iakokółwiek náb, d, możejś: ale ieżeli dusze utrąciś, nie masz nic za co byś znowu jorzyłś. Chorb; był Krolem y Pánem wśytkiego świ. t. i. y takb; s. d. wśytko co jest na świecie, chorb; s. d. sam wśytek s. w. t.: a d. n. m. i. a. r. a. z. i. to wśytko duś. t. w. o. r. e. n. i. e. o. d. y. k. a. s. Jasná tedy jest rzecz / iż w. r. e. y. m. i. e. r. z. e. m. a. n. y. n. a. s. l. a. d. o. w. a. c. d. z. i. a. i. e. y. ś. w. i. e. t. e. y. : chochy nam czart kusić nas do iarteg grzechu śmiertelneg / ofiarował wśytkie honory światowe / wśytkie bogactwa światowe / y wśytkie rozkośy światowe / nie mamy się iednak y iednego grzechu dla tego dopuścić / y tak dusze nasze tracić. A ieżeli to kieszdyby nam ten kupiec czart / dawał wśytkie dobra wśytkie świata / przeciebyśmy się nie mieli dla tego y iednego grzechu dopuścić: wważcieś iá to jest głupi człowiek / kiedy to nie dla dobre wśytkieg świata / ale dla trochy złota / abo pieniadzy / abo zysku / abo honoru / grzechu się dopuścizac / drogą perle dusze swoiey czartu przedać.

Powtorę: Iż to bázro mądrze uczyniła Małgorzata Świata / gdy za rzeczy doczesne / drogę perly dusze swoiey czartowi nie przedała: dowodzi tak. Wielki Pan / to jest Chrystus Iezus, kupił sobie tę drogą perle / dusze ludzka / za krew swoia przepadrożka / krew dla niego przelał. Tóć tedy bázro mądrze uczyniła Małgorzata Świata / kiedy tę perly komu inśemu za ledaco przedać nie chciała. Iż wielki Pan / to jest Chrystus / kupił sobie krew swoia przepadrożka tę drogą perle: náuza Bernat Światę, Ma-

gna res anima, quæ Christi sanguine redempta est: grauis animæ casus, quæ non nisi Cruce Christi potuit reparari. Wielka rzecz jest (prawi) dusza, która krewia Chrystusowa kupiona jest: ciężki dusze upadek, który tylko Krzyżem Chrystusowym mógł być poratowany. A znowu tenże Doktor świętey. Ipse ipse colligit vos, qui diligit vos tanquam viscera sua, tanquam fructum preciosissimum Crucis suæ, tanquam dignissimam recompensationem effusi sanguinis sui. Ten (prawi) zgromadza was, o bráć, który was miłuje iako wnatrznosci swoie, iako najdroższy owoc Krzyża swoiego, iako nagońniejsza nagrodę wylaney krwi swoiey przenaświatłey. Pewna tedy rzecz / iż ta droga perle dusze ludzka / kupił sobie Chrystus krewią swoia przepadrożka.

Tę zaś Konsequencyę: Tóć bázro mądrze uczyniła Małgorzata Świata / gdy za ledaco tak drogiey zgoniony perly przedać nie chciała: dowodzi takim podobienstwem. Gdyby Pan iáki ná s. w. e. c. i. e. miał (karby wielkie / miałby náprzykład / kółka kroc sto tysięcy / za które kupiłby sobie maistość wielką / y wydałby wśytkie pieniadze / y iednego pieniadza sobie nie zostawiając / y kupiłby tak maistość / zleciłby iá przednikowi swoiemu: czyli: by ten przednik mądrze uczynił / kieszdyby onś maistość za kółka grochy iáki temu kupcowi przedał? Przysnacie: żeby środze głupie uczynił; ponieważ: Pan tego za kółka kroc sto tysięcy kupił sobie maistość / a onby iá tak bázro tanie przedał. Przeciwnym sposobem byłby ten przednik bázro mądry / gdyby temu kupcowi targuacemu maistość / y tak mało poduacemu / náłaził środze / mówiac: O nieszczęśliwy człowiecze / Pan moy dał kółka kroc sto tysięcy za tę maistość / a iá iá tobie mam dać za te kółka grochy? Jezeliż tedy wielki Pan / to jest Chrystus Iezus, drożey niż za kółka kroc sto tysięcy; bo za krew swoia wśytkie przepadrożka / kupił sobie drogą perle / dusze Małgorzaty Światę / y onś iáko przednik zlecił Małgorzacie Światę; głupieby była bázro uczyniła / gdyby była za kółka grochy [gdyż wśytkie dobra tego

Epist: 54.

Epist: 19.

Świata

świata i światło kłk grofy; y owsem iakoby nie / względem naydroższej krowie Chrystusowej / gdyby była mo-
wiła za nie przedała droga perle / dusze
swoie. Toć przeciwnym sposobem
mądrze uczyniła / kiedy iey tak tanie
żadna miara przedać niechciała.

A ty każdy głowiecze Chrześciani-
ski / masz w tey mądrości naśladować
Mągorzaty Świetey : wiedząc / że
perla dusze swoiey tak drogo od Chry-
stusa jest kupiona / nie masz iey fiatano-
wi / nie masz iey kupcowi piekielnemu
tak tanie przedawać. Słuchay iako
cis o to napomina poważny a stary
Tertullian : Quam indignum est
Deo, qui Filio suo non peperit pro
te, ut fieret maledictum pro nobis :
qui tanquam ovis ad victimam du-
ctus est, & tanquam Agnus ante ton-
dentem, sic non aperuit os suum :
sed posuit dorsum suum in flagella,
maxillas autem in palmas, & inter
iniquos deputatus est, & traditus in
mortem, mortem autem Crucis :
totum hoc, ut nos a peccatis libera-
retur : sol cessit diem, emptionis
nostrae apud inferos emancipatio
est, & stipulatio nostra in caelis. Su-
blevatae sunt portae sempiternae, ut
introiret Rex gloriae, Dominus vir-
tutum, hominem de terris, imò ab
inferis mercatus in caelos? Quis est
nunc qui aduersus illum reluctatur?
imò depretiat mercedem eius, tam
magno comparatam, pretiosissimo
scilicet sanguine, commaculat. O
iako (prawi) niegodna rzecz przed Bo-
giem, kto y S, nowi swojemu nie przepu-
ścił dla człowieka, dopuszczając dla czło-
wieka aby był za złoczyńcę poryty :
prowadzono go iako owieczka na ofiarę, a
iako baranek przed strzyżącym, nie otwo-
rzył ust swoich : y owsem podał plecy
swoie na biczowanie, twarz swoie na po-
liczkowanie : między toty poryty nie jest,
wydany na śmierć Krzyżowa : wszystko to
dla tego, aby nas od grzechow odkupił.
Patrzyło słońce, kiedy nas sobie kupował,
patrzyła piekło, kiedy nas wybaniał, pa-
trzyło Niebo kiedy o nas kontrakt czynił.
Tkoż teraz będzie śmiał temu sic iego
kupnu sprzeciwić? Ktokolwiek sie tak
drogo kupiony, za ledaco przedaie, krew
Jezusowa przepadroższa lekce waży, y

głupstwem swoim niesłychanym m. je.
Tymi słowy goraco ten poważny Do-
ktor napomina każdego głowieka / aby
krowi Chrystusowej trzymady nie czy-
nił / to jest / aby badac tak droga krowa
kupiony / tanie sie czartowi przekle-
mu za dobrą tego swiata nie przeda-
wał. Pieknie barzo y dowcipnie ar-
gumentował / acz Poganin Filozof
Seneka / przeciwko grzesnikom. Gra-
tuita nobis videntur quae carissime
constant, ex eo licet stupor noster
appareat, quod ea sola putamus emi,
pro quibus pecuniam solvimus; &
gratuita vocamus, pro quibus nos
ipsos impendimus, quae emere nol-
lemus. Si domus nobis nostra pro
illis esset danda, si amicum aliquod
fructuosumque praedium, ad ea pa-
ratissimi sumus pervenire, cum sol-
licitudine, cum periculo, cum iactu-
ra pudoris, & libertatis, & temporis:
adeo nihil est cuique se vilius. Ja-
koby rzekł ten Poganin : kiedybyś
miał solwark rostkofny / nie przedalbyś
go za ledaco : kiedybyś miał palac wys-
mieney / kiedybyś miał fiate kofto-
wna / nie przedalbyś iey za ledaco : cze-
muż same cnoty / ktora jest ze wszystkich
rzeczy nayzacniejsza / za ledaco przeda-
iesz? czemu siebie samego cnotliwego /
tak lekce powazasz? ze ledą rostkofny / le-
dą pożytko przedko przedaiesz / to jest dla
ledą rostkofny / dla ledą pożytku / cnoty
odstepuiesz. O Chrześciani! tamliki /
niezeli to ten Poganin / tylko same pie-
kności cnoty przyrodzoney wpatrując
za głupiego głowieka poczytał / ktory
cnoty dla tych rzeczy doczesnych tra-
cił : cożby był ten rzekł / gdyby był po-
znał / iż Bog krowa swoia przepadroż-
sza dusze ludzka kupił : a przecie gło-
wiek dusze swoie za ledaco przedaie.
Czego on tedy do ciebie głowiecze dla
swoiey niewiadomości nie mówił / to
ja dzis iasnością wiary swietey oświe-
cony / do ciebie głowiecze Chrześciani-
ski mówie: Nie dano głowiecze Chrze-
ściani za maietność twoie / za miostko
twoie / krowie Jezusowej / nie kupiono
iey tak drogo; a przecie byś ty tey krowi
swoiey za kłk grofy nie przedał :
nie dano za dom twoy krowie Jezus-
owej / a przecie byś ty domu swiego za
kłk grofy nie przedał : nie dano za

Epist. 42.

Lib: de
jugum: in
persecut:
Cap: 12.

iate twoje/ w ktorej chodzisz krawie Je-
zusewcy/ a przeciebyś ty tej kawy za
taka groszy nie przedał: nawet/ nie
dano zaboty twoje krawie Jezusewcy/
a przeciebyś ich za taką kielagow nie
przedał. A za dusze twoje wydal Chry-
stus krawie wycie przepadł/ a
muż is tedy za ledą okazyja za taką gro-
szy/ to jest/ za te rzeczy światowe (które
względem krawie Chrystusewcy są iako
taka groszy/ względem wielkich mullio-
no w) tak marnie przedałeś?

Rzeczysz: Nie przedał is dusze
mojej/ ale tylko zastawił is. Tylko to
bowiem ten gartu przedał is dusze swo-
je/ ktory grzesząc nie myśli potuto-
wać: ale is grzesząc/ tylko do czasu
zastawił is dusze moją gartowis; bo is
znovu przez pokuta myślisz odzyskać.
O głowieczu Chrzęścińskim/ y w tej za-
stawie/ wielkie twoje potężnie głup-
stwo! Obiśmiam ci to takim podob-
nictwem: Gdyby kto pił na gospo-
dzie wino/ w ktorymby zastawił kley-
not/ kilkadziesiąt tysięcy kosztuacy/
z ta kondycya. żeby mu kleynotu nie
oddawano/ aż zapłaci wino. Onby
zadno miata nie miał czym wykupić
kleynotu: czyliby to nie głupie czynił/
zastawiając ten kleynot? Musisz przy-
znać/ żeby bardzo głupie czynił. Tłuch/
żeby y drugi raz/ y trzeci/ y dziebiaty/
zajmował na on kleynot winą; dopieś
rozby głupie czynił/ ponieważby y
pierwszego wina czym zapłacić nie
miał/ y tak kleynot swoy drogą wykupić.
Takci zaprawda głupi jesteś głow-
wicz: kleynot twoy nadroższy/ dusze
twoje/ wino rożkoży albo zyskow do-
czesnych piac/ y garta przeszłego
zastawiać; a zastawiać/ nie masz
czym wykupić: bo sam z siebie według
sil przyrodzonych/ godney pokuty za
grzechy twoje/ według wszystkich Theo-
logow czynić nie możesz. A jeszcze da-
leć o merożumney czynisz/ kiedy w ie-
dnym grzechu zastawiać dusze two-
je/ y nie mając iey czym od iednego
grzechu wykupić/ iść ze więcej grze-
chow/ na ty n o wiecie żyć/ przy-
czyniać! Ani tedy temu kupcowi pie-
kielnemu przedawać drogie perły du-
sze twojej/ ani mu iey zastawiać: A ie-
żeliś tak do tego czasu czynił/ nie des-
peruy. Jest pospolicie w Kioleśtwach

takie prawo/ iż diatki które są pod os-
piekunami/ wszystkie kontrakty które z
się oda ich zaciągmono na nie/ mogą
reclundere. mogą ie zrzucić. Wpły-
scyśmy na tym świecieżniacy są dzie-
ci: Tak bowiem mowi Paweł swiaty.
D/nec occurrat omnes in unitate
fidei & agnitionis Filij Dei, in vi-
sum perfectum, in mensuram ætatis
plenitudinis Christi, ut iam nō simus
parvuli fluctantes. Jakoby rzekł
Paweł 6. i: póki tu żyjemy na tym świe-
cie/ dziećmi jesteśmy: y przeto iako
dzieciom/ przedał nam P. Bog Pedas
gogow/ Anyolom swiatych: iako przy-
znaje Psalmista Panst. Angelis suis
Deus mādauit de eis, ut custodiant eis
in omnib; vijs tuis. Anyolom [prawi]
swoim przykazal Bog o tobie, aby cię strzegli
we wszystkich drogach twoich. Tóć tedy &
contra dū venditionis, & contra dū
oppignoracionis, y przedawşy y za-
stawiaşy dusze nasze/ możemy is przy-
lasce Bożey pokuta swięta odkupić.
Jeżeliś tu jest ktory wścietczny/ ktoryś
dla rożkoży cielesnych przedał albo
zastawił dusze twoje; jeżeliś tu jest iak
i takomiec/ ktoryś dla dobre docze-
snych/ dla zyskow niesprawiedliwych
przedał/ albo zastawił hatanowi dusze
twoje; jeżeliś tu jest iaki gniewliwy/
ktoryś nienawistciami/ pomstami/
przedał albo zastawił hatanowi dusze
twoje: jednym słowem/ jeżeliście tu
są ktorzykolwiek grzesznicy/ ktorzyście
grzechami waszymi zastawili/ albo prze-
dali hatanowi dusze wasze; zrzucaycie
z nim te kontrakty wasze/ odkupuycie/
wykupuycie pokuta święta y prawdzi-
wa/ drogie perły dusz waszych. O mi-
żerni o nieszczęśliwi! Ktoż was tak
bardzo zaślepił/ że tak pogodnie czas/
tak sposobne/ tak wielkie/ ktorych wam
Bog do pokuty wzywa/ opuszczacie?
Coby prośba potępieni w piekle gorai-
cy dali za to/ gdyby im pozwolono aby
troche czasu/ pod ktoryby mogli poku-
ta swięta odkupić dusze swoje z nie-
woli hataniskiej? Gdyby do nich An-
yol zstapili/ y oznaymili im/ iż wam
Bog dał czas do pokuty: O Boże
moy czegoby nie czynili pokutując?
Oroz ty głowieczu grzeszny/ rozumiey
teraz o sobie/ żeś już w ogniu piekiel-
nym; bo do mego w grzechach beda-

Ad Eph: 4

Psal: 90.

cy/należysz: kiedy tedy teraz Różno-
dziecie od Boga powiadaia/ iż ci Bog
pozwała iehże czasu do pokuty; i
wielka ochota pokuty/ y odkupy i
niewoli ślaniańskiej droga perla dusze
twojej/ abyś ia tak Chrystusowi/ tro-

ty ia sobie drogo kupił czasu śmierci
oddal: Co nam wshytum racy dać
Chryście Jezu/ przez przyczynę Mała-
gorzaty świętej: który żył y tro-
lucy/ na wieki wieczne.
A M E N.

Ná Tenże Dzień Świętej M A Ł G O R Z A T Y P A N N Y y Męczenniczki Chrystusowej, K A Z A N I E W T O R E.

Simile est Regnum celorum thesauro abscondito in agro, quem
qui inuenit homo, abscondit, & prae gaudio illius vadit, & ven-
dit vniuersa quae habet, &c. *Matth: 13.*

Podobne jest Królestwo niebieskie skarbowi zakopanemu na roli, który zna-
lajszy człowiek, zakrył go, y przedał wszystko swoje dla niego.

S Am Pan Bog Wszechmo-
gący jest starbem nieprze-
brány. Chrześciane w
Chrystusie Namilży. Sam
mówi Pan Bog jest star-
bem: bo on sam w sobie wszystko swo-
je dobro zamyka. Tak abowiem náu-
cza Augustyn S. *Dic anima mea-
Deo, dic: quis es Domine, & quem
te intelligam? Certè tu solus es,
quod es; & tu es, qui es: id est, quo
nihil maius cogitari potest, nec me-
ius, nec iucundius. Vita es, sapien-
cia, lux es, veritas, bonitas, æterni-
tas, sum mum, bonum. Tu tibi o-
mnia sufficiens, nullo indigens, quo
omnia indigent vt sint, & vt bene
sint. Mow (prawi) duszo moia, mow do
Boga: ktoś jest a Panie, y co o tobie ro-
zumieć mam? Zapravda tyś sam ieś,
coś ieś; y tyś ieś, któryś ieś: to ieś, nad
ktorego nie większego, nie lepszego, nie
wdzięczniejszego pomyśleć się nie może.
Tyś ieś żywot, mądrość, światłość, pra-
wda, dobroć, wieczność, najwyższe dobro.
Tyś sam sobie dostateczny, nikogo nie po-
trzebiuacy, ktorego wshykie rzeczy potrze-
bują, aby były, y aby dobrze były. Tego
tedy starbu w roli niebieskiej zakopa-
nego/ człowiek/ ktoremu dziś przypo-
dobne jest Królestwo niebieskie/ ma*

pełnie przez dobre uczynki szukać; zna-
lajszy/ma go zakryć/zakrywszy/ma dla
niego wszystko swoje przedać. Poka-
za to wszystko na terażniejszym Kazaniu:
a przytem iż tak czyniła Męczenni-
ca dzisiejsza Chrystusowa Małgo-
rzata święta/ obaczemy. Będzie to
wszystko ku czci y chwale Bożej/ a tu
zbudowaniu naszemu.

Jz Przod z pilnością wielką/
starbu tego/ to jest P. Boga
naszego/ szukać mamy; takim dowo-
dzę dyskursem. Szukają ludzie na tym
świecie starbow/ szukają złota/ z wiel-
ką pracą y odwagą żywota swojego.
Toc daleko więcej tego starbu niebie-
skiego/ to jest P. Boga swego/ z wiel-
ką pilnością szukać mają. Jz ludzie
z wielką pilnością szukają starbu y
złota na tym świecie, iasna rzecz y z
Pismą świętego/ y z Doktorow świę-
tych. Co się tynie Pismą świętego.
Pisze Glossa in Lib: Reg: iż wyspa Os-
phie/ do ktorej Żiram Krol z sluga-
mi Salomonowymi po złoto posyłał;
pisze mowie/ iż ta wyspa w złoto obfit-
tuje; iednak pełna jest bestyi stogich/
osobliwie lwow/ ktorzy do oney wy-
spy przystępu ludziami nie dopuszczają;
a przecie ludzie bywali y bywają tak
odważni/ iż dla onego złota miedzy

strogie

rogie bestye/ między lwy iadowite/ z wielką odwagą zdrowia y żywota swiego idą/ y tam złoto zbierają. Co się tnie Doktorá świętego. Pięknie opisał Chryzostom S. prace/ które podejmują ludzie swiátowi/ szukając złota tegó swiátá. Nam sicut Pharaon atrocissimus ille Tyrannus, flagellis ad colligendas paleas compellebat Hebræos: sic etiam nunc diabolus ad officium laterum, flagellis cupiditatis multos incendit. Quid autem aliud aurum, quam cænum & argentum, quam palea? Sicut ergo palea ignem, sic pecunia & cupiditas avaritiæ flammâ incendit; & quasi cænum coinquinat possidentes. Iako (prawo) on okrutny Tyran Phárao, frogimi biczami przymuszał Lidy do zbierania plew: tak teraz, czart przelaty biczami pozadliwosci wielu do roboty cegel zapala. A coż jest inzego złoto, tylko jedna blota? co jest inzego srebro, tylko jedna plewa? Iako tedy Zydzi w Egypcie okolo blotá y plew frodze pracowali: tak teraz ludzie swiátowi o złoto zbierania blotá, to jest złotá, y okolo plew, to jest okolo srebrá, pracują. Pewna to tedy propozycja/ iż ludzie na tym świecie z wielką pracą y odwagą skarbow dogerszych szukają.

Tęż następconcy: Toć daleko więcej skarbu niebieskiego/ Páná Boga swiegó/ z pilnością szukać mają: dowodziś tak. Rzedby kto obaczyl na piasku takim wyrażona stopa przyiaciela swiego/ y wshytymi siłami starałby się doń do oney stopy/ wshytlichby sposobow na to zajmował; iednakby żadnym sposobem doń do oney stopy nie mogli: przeto żeby mu kto do tego wielce przeszkadzał. Wsymby temu człowiekowi powiedziało: z takim pracami/ y owšem z mnieyszymi możeś znaleźć same tego przyiaciela/ którego stopy z tak wielkimi pracami szukasz. Czyliby nie szukał ten człowiek miał się starać o samego tego przyiaciela? czyliby nie szukał dla znalezienia tego miał podejmować prace? ponieważby takie prace/ dla znalezienia stopy tego podejmował? Zaprawda przyznanie wshytcy/ żeby szukał daleko miał te prace dla znalezienia samego przyiaciela

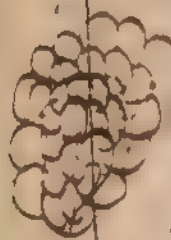
ciela podejmować/ które dla stopy tego podejmował. Bo jeżeliby mu się stopa przyiaciela na cokolwiek przysdała/ dopieroż sam przyaciela. Chcesz ścienie Tamiszy/ wshytto złoto/ wshytte bogactwa/ y owšem wielka kreaturá/ rzecz stworzona/ jest to iedno vestigium Dei: bo nośina sobie według Theologow nieśaki znać Boga. Jeżeliż tedy człowiek/ tej stopy przyiaciela swiego/ to jest Boga; jeżeli mówi złotá y srebrá/ y bogactwo tego swiátá/ z wielkimi bázno pracami/ na tym świecie żyjąc/ szuka; a przecież nigdy tak iakoby sobie życzył/ tego vestigium niedochodzi: Toć ponieważ wielki człowiek/ iż z takim pracami/ y owšem z mnieyszymi daleko/ może znaleźć samego przyiaciela/ to jest samego Boga; toć mówi szukał z wielką pilnością y pracą/ ma szukać y starać się o tego przyiaciela swiego Boga. Iako ow/ któryby z wielkimi pracami/ szukał stopy przyiaciela swiego; a z takim albo y z mnieyszymi niechciałby szukać samego przyiaciela/ byłby wielce głupi: tak ty mizerny człowiecze/ kiedy vestigium Dei, tego tylko znaku Boskiego/ to jest/ rzeczy stworzoney/ z wielkimi pracami szukasz/ a samego przyiaciela swiego Boga/ y z mnieyszymi szukać niechcesz/ nie słychać nie głupim jesteś. A drugim ci to objaśnię podobieństwem. Gdyby człowiek iaki bázno spragnął/ y obaczylby na ziemi cien wody/ z wysokiej rynnny spadającej/ y pracowałby bázno żeby cienią onego dostał/ na wgaszenie pragnienia swiego: postrzegłby tej pracy tego kro/ ktoraby dla dostania cienią onego podejmował; y rzekłby mu: Przyiacielu/ czemu się tak bázno męczysz okolo dostania cienią tego/ ponieważ napracowawszy się okolo niego/ postaremu się nim nie wgasisz; oto z taką albo mnieyszą pracą możesz dostać jezodla swiego wody/ ktorą cień szukał; y tak się z tego jezodla dostatecznie napić możesz/ y wshytto pragnienie twoie wgasić: radź tedy staraj się z taką/ albo mnieyszą pracą o samo jezodlo. Co rozumiecie/ gdyby ow człowiek odpowiedział: niechcę takiej pracy/ y owšem ani mnieyszej/ dla samego jezodla podejmować/

wole dla ciemia ciezej pracowac: co rozumiecie/ czyliby to nie glupi czlowiek? Jazste przyznacie/ ze y odrobisny rozumu nie mairacy. Taleri zaprawda tat: pragniesz serdecznie czlowie: czy dobr/ pragniesz rozmairtych starbom: y widzisz na tym swiecie cien tey wody/ to iest dobr/ wshytke abowiem rzeczy tego swiata sa iednym ciemem Boskim. Tak abowiem okrom Doktorow Swietych na swoim grobie kazal napisac powazny Lypsius; Vis alio re voce me tecum loqui? humana cuncta fumus, vmbra, vanitas, & scena imago: & verbo absolvam, nihil. Oktoz wypowie/ z iakimi pracami/ z iakimi wielkimi fatygami/ szukasz czlowieze tego ciemia/ dobr/ starbow tego swiata! Wola na cie Pisino s. wolaia Raznodzieie: oto czlowieze po wielkich pracach/ chobystego ciemia rzeczy swiatowych dostal/ przecie tym ciemem pragnienia twoiego nie wgaisz; obroct te prace/ a przynamniey polowice ich/ do szukania samego zrzodla dobre wshytlich/ to iest/ do szukania samego Boga/ ktorym tylko samymi/ pragnienie twoie dostatecznie wgapie moiesz. Jezeli tak czlowieze nie czynisz/ wiaz iako glupie czynisz! Sluchay napominajacego cis Grzegorz swietego. Vita nostra nauiganti est similis: is namque qui nauigat, stat, sedet, iacet, vadit, quia impulsu nauis ducitur: ita ergo & nos sumus, qui siue vigilantes, siue dormientes, siue tacentes, siue loquentes, per momenta temporum ad finem quocidie tedimus. Cum igitur finis nostri dies aduenerit, ubi uobis erit omne quod modo cum tanta cura queritur, & cum sollicitudine congregatur? Non ergo honori non diuitiis querenda sunt, quae dimittuntur: sed i bona querimus, illa diligamus, quae sine fine habebimus; si autem mala persequimur, illa timeamus quae a reprobis sine fine tolerantur. Zywot (prawi) nasz, jegluicemu iest podobny: ten bowiem ktory jegluie, chodzi, stoi, lezy, a przecie wskanicznie biegiem okretu biezy: tak y my ktorzy, badz czuemy, badz spimy, badz milczemy, badz mowiemy, kazdego momentu do konca naszego ciagniemy. Gd ted konca nase-

go dziek przidzie, gdziez sie to podziei wshytka, czego teraz z taka praca szukamy, y co teraz z takim klopotem y frasunkiem zgromadzamy? Nie honorow ted, nie bogactw, ktore opuścić musimy, szukac nam potrzeba; ale jezeli dobr szukamy, one milujemy, o one sie staraymy, one zgromadzaymy, ktore bez konca miec bedziemy: jezeli sie z tego boimy, onego sie boimy, ktore potepieni bez konca znosc beda.

Byla w tey mierze madra Panna dzisieysza Malgorzata swieta; boshyslawszy od Raznodzieiow Chrystusowych/ ktorzy sie na on czas po wsiach y lasach przed okrutnikami y prześladownikami tryli/ wshyslawszy mowi o starbie niebieskim/ to iest/ o prawdziwym Bogu; pogardzila duchem Bozym sprawiona/ wshytкими starbami swiatowymi/ a starala sie y szukala z praca wielka y woslowaniem o iedyny nieprzebrany starb/ to iest/ o samego Boga. Gdy iey bowiem Strastostka Olybrius mowil: niezlezona starby Panno y pismadze miec bedziesz/ y zacnieysza nad wshytke mowiasty miastu tego zostaniesz; tylko odstap Chrystusa. Odpowiedziala na to meznym sercem Malgorzata swieta: Jam sie nauczyla zywemu y prawdziwemu Bogu ofiarę chwały czynić/ Bogow twoich nie znam/ y czcie ich nie bede/ o starby y bogactwa twoie niedbam/ y dla nich Boga/ starbu serca moiego/ nie odstapię. Jakoby rzekla Panienta swieta: cien to wshytke/ obluda to wshytke/ co mi obiecujesz sam Bog iest zrzodlem wshytkego dobra/ wola sie przeto o zrzodlo wshytkego dobra/ o starb nigdy nieprzebrany/ wshytкими silami starac. Nasladyuy my y my w tey mierze tey wielkiej Niezennice Chrystusowej Malgorzaty swietey: pogardzaymy starbami swiatowymi/ a wshytkim sercem staraymy sie przez dobre uczynki o starb niebieski/ Panna Boga Wshychmogacego.

Wotore: Iz znalazzsy przez dobre uczynki tendrogi starb/ to iest iaste Boza/ mamy go abscondere, mamy go kryc/ to iest/ nie mamy sie przed oczynia ludzkimi z dobrymi uczynkami naszymi/ (przez ktore ten starb/ to iest P. Boga mamy) przez

Homil: 2.
in Epist: 2.
ad Titum.

zentować: dowodzą. Żeżtey prez-
zentacyey dobrych uczynków naszych/
żadne^o pożytku nie odnosimy/ a skos-
de wielka popadamy. Toć tedy ab-
condere, kryć przed oczyma ludzkimi
dobre nasze uczynki potrzeba. Jż zta-
tey prezentacyey oczom ludzkim do-
brych uczynków naszych/ żadnego po-
żytku nie odnosimy: nauca Chryzo-
stom a. Vnum igitur intueatur so-
lum, ad id tota nostra dirigatur in-
tentio, quo scilicet pacto Dei me-
reamur ore laudari: non laudat te
ille aut ille, nihil inde amittis: & si
vituperet quispiam, nihil omnino
te laesit. Sive enim laus, siue vitu-
peratio, ex Deo tantum emolumen-
tum habet aut detrimentum. Cete-
rum humana omnia sunt procius
inania. Do tego tylko (prawi) wszy-
tką naszą niechaj mierza intencja, aby-
śmy od samego P. Boga pochwaleni b. li-
nie chwali cie ten abo on, nie ty nie-
traciś: gini cie ten abo on, nie ci ty
nie szkodzi: y pochwała, y nagana, s sa-
mego i. lko Pán Boga pożytek abo ska-
da odnosi: ludzkie zaś pochwały y naga-
ny, szczerze są próżność. Jż zaś ta prez-
zentacya dobrych uczynków naszych/
to iest/ gdy ie dla próżney chwały prez-
zentujemy/ iż mówie słowa przynosi:
nauca pomieniony Chryzostom S.
Vana gloria luxa est bellus, horre-
tus daemon, pestis orbis terrar, ve-
nenata vipera. Quomodo enim il-
la bestia, vnguibus vterum matris
discerpit: ita etiam hoc vitium pa-
rentem dilacerat. Próżna (prawi)
chwała, iest frogą bestia, straszny dyabel,
zaraza wszytkego świata, wdomita zmi-
ta: Bo iato ta bestia swymi paznokciami
żywoć matczyński rozdziera: tak y ten
wysłupok Matce swojej wyrządza. O tyż
poważny Climacus. Inanis gloria est
laborum dissipatio, sudorum per-
ditio, thesaurorum insidie, perfidia
alumna, superbiae praeursor, in-
portu naufragium, in area formi-
ca; quae etsi tenuis est, laboribus ta-
men omnibus & fructibus insidia-
tur. Próżna (prawi) chwała, iest prac-
nasych zniszczenie, potow z guba, skarbom
wydzierca, niedowiarstwa carka, pchy
márzałek, w samym porcie upadek, w
gumnie mrowka: ktora małusienka

Homil: 12.
in Epist: 2.
ad Corin.

Grad: 12.

wprawdzie iest, na wszytkie jednak prace
nasze y pożytki chytrze naslepnie. Jasna
tedy rzecz/ iż dobre nasze uczynki/ ma-
my kryć przed oczyma ludzkimi/ a sa-
mym ie tylko oczom Bostim prezzen-
tować: iako czynił Jeremiaś Prorok/
tak do Pána Boga swowego wolałacy.
Tu autem Domine Sabbaoth, qui
iudicatus es, & probas renes & cor-
da: Tibi enim reuelavi causam
meam. Ty zaś (prawi) Pánie Zaste-
pow, który sadzisz sprawiedliwie, y do-
swiadczasz skrytości serc: Tobie same-
mu obiwilem sprawę moję. Patrzącie
co mówię: Tibi reuelavi, nie ludziom
Pánie/ ale tobie samemu prezentuję
sprawę moję: nie oczom ludzkim/ ale
tylko twoim/ chęć się w uczynkach mo-
ich podobać.

Jerem: 2.

Rzecz: Powinnismy dobrym
przykładem świecić bliżnim naszym/ a
zgorszenia im żadne^o nie dawać. Toć
tedy nie powinniśmy abcondere, po-
krywać dobrych uczynków naszych
przed ludzimi. Toć też tego starbu
Pán Boga naszego/ kiedy go przez
dobre uczynki znajdziemy, pokrywać
nie mamy.

Na to ia odpowiadam takim po-
dobienstwem. Czynieć tak mamy iako
czym mądry podrożny/ ktory wybier-
ając się w daleką drogę/ czerwone
złote y dukaty w siatule mocney gle-
boło chowa/ a do miastka miedziane
pieniądze/ abo monety sypie: aby
miał pogotowiu czymby w drodze y
strawę/ y od gospody gospodarzowi
płacił. Tak y wy wszyscy czyncie: Dwo-
iakić mać bydź dobre uczynki wasze/
jedne przez ktore zachowacie przy-
kazania Bostie: drugie przez ktore
zachowacie consilia, rady Chrystu-
sowe. Jako tedy podrożny monety
nie kryje głęboko: tak y wy uczynków
przez ktore zachowacie przykazania
Bostie/ kryć nie macie: macie też mo-
nety placić bliżnim waszym powin-
ność/ to iest/ dawać im dobry przy-
kład. Jawną to bowiem ma bydź lu-
dziom/ że iednego Boga chwalicie/ że
świeta świecicie/ że oycą y matką czci-
cie/ że nie krádniecie/ że nie zabuacie/
nie cudzołożycie/ że się na bliżnich nie
gniewacie/ że im z szczerego serca ods-
puszczacie. Alia czerwone złote/ to iest

uczyn-

prawy/ktore sa cōsilij, porady Chry-
stusowey: iako to. nošenje włosien-
nice/ nošenje żelaznych pasłow/dyscy-
pliny/modlitwy długie/ posty y ias-
mużny nie powinne/ y tym podobne
dobrze uczyni: macie wglebołey sła-
tule chować/ to iest/ macie się z nami
przed ludźmi kryć/ a samym ie tylko
oczom Bostim prezentować. W pras-
wzięcie y pierwzych uczynków/ to iest
ktore sa praecepti, nie trzeba dla pro-
żney chwały czynić/ y tak potrzeba ie
nieiako tym samym abscondere, po-
krywać i ale tych drugich ktore sa con-
silij, nie tylko nie trzeba czynić dla
prożney chwały/ ale ie też trzeba. tak
bydź może/ iako nabazyszy tarc.

Potrzebie: Potrzeba nam dla te-
go starbu vendere omnia,
wszystko poprzedać: to iest/ jeżeliśmy
Pana Boga przez dobre uczynki znale-
gli/ potrzeba abyśmy go nie utracili
poprzedać/ to iest/ odstąpić wszystkich
wciech nieporządných. Wiele się lu-
dzi myli na tym/ kiedy rozumieją/ iż
im dosyć ktorychkolwiek wciech niepo-
rządných odstępować: wszystkich bo-
wiem potrzeba. Czytamy w Piśmie
Świsłym w Księgach Krolewskich/ iż
Pan Bog Wszechmogący/ rozkazał
był Saulowi Krolowi/mówiąc: Va-
de & percuti Amalec, & demolire
universa eius, non parcas ei, & non
concupiscas ex rebus eius aliquid.
Idz (prawi) zwoiuj Amalec, z grun-
tu wszystkie dobra tego w niwecz obróć,
nie przepuszczaj mu, y nie pozadaj z rze-
czy jego czegokolwiek. Potrachał Saul y
zwoiował Amalec: iednak nie wszy-
tko ich zniszczył. Sluchajcież iako go
Prorok Samuel gromi: Pro eo quod
abiecasti sermonem Domini, abie-
cit te Dominus. Dlatego jest odrzuć-
t od siebie przykazania Pańskie, y ciebie też
odrzućt od siebie P. Bog. Oiało wiele
z nas też wsłysz y co wsłyszal Saul.
Rozkazuje nam Pan Bog wszystkie nie-
porządne delectacye y pociechy mat-
cowie y mięzzyć: Mortificare membra
vestra, quae sunt super terrā. Pmar-
tydyćcie członki wasze, ktore sa na ziemi.
Jeżeli tedy niektórych tylko nieporzą-
dných wciech odstępujemy/ aniemy
wszystkich: toż wsłyszemy/co wsłyszal Saul:
jest ty głowiecz rozkazanie Pańskie

odrzućt/ y Pan Bog też ciebie odrzu-
cił. A zatem/ coż ci potym głowie-
cze/ że odstępujesz dla Boga wciechy/
ktora jesteś w cudzołóstwie/ odstępu-
jesz y tey ktora jesteś w pomocy nad
bliznim twym/ odstępujesz y tey ktora
jesteś w pniństwach/ y tey ktora je-
stiesz w zbieraniu niesprawiedliwie pie-
niędzy y bogactw/ odstępujesz y innych
tym podobnych: jeżeli przynamniej
iedney nie odstępujesz: jeżeli mięzzy-
żno nie odstępujesz wciechy/ ktora je-
stiesz obmawiając/ y na sławie figyriac
blizniego: jeżeli niewiasto nie odstę-
pujesz wciechy/ ktora jesteś w strojach
twoich/ ktorymi ludźmi iestś otas-
zys do nieczystości: na nicci się to nie
przyda głowiecze/ żeś innych wciech
nieporządných dla Pana Boga odstę-
pił. Tak abowiem. naucza Jakub S.
Qui offendit in vno, factus est om-
nium reus. Kto obrazi Pana Boga aby
wiedziemy, sstał się wszystkim winnym.
Toć tedy abyś sobie dochował tego
drogiego starbu/ to iest P. Boga two-
iego/ masz vendere omnia. masz prze-
dać/ to iest/ odstąpić wszystkich na świe-
cie wciech nieporządných.

Jacob: 2.

Była y w tey mierze wielce madra
dzisieysza Malgorzata S. vendidit o-
mnia, odstąpiła wszystkiego. Odstę-
piła wciechy ktora ludzie czina w go-
dnościach tego świata: bo dla Chry-
stusa trzebiała bydź wielka Wsebo-
dnich traw Staraścina: odstąpiła
wciechy/ ktora ludzie czina w strojach
ciała swego; bo dla Chrystusa odstę-
piła wszystkich stworow świata tego:
odstąpiła wciechy/ ktora ludzie czina
piechono chowając na ty świecie ciało
swoie; bo dla Chrystusa/ dopuściła
ciało swoje okrutnym karom bicz-
ować/ dopuściła boli swoje żelaznymi
blachami piec/ dopuściła dla Chry-
stusa ciało swoje żelaznymi osiekami
drapać. Jednym słowem: wszystkich
wciech na świecie odstąpiła/ kiedy
krewo swoje dla Chrystusa vmierała/
a zatem wszystkie wciechy światowe os-
tracała/ meżnie y ochotnie przelała.
Starcamyż się tedy wszyscy tey wiel-
kiej Męczennicy: Chrystusowey we-
dług możliwości naszej naśladować; a
tak z tego starbu niebieskiego z Pana
Boga naszego/ cieszyć się zawsze be-

dziemy. Co nam rácz dáć Chryste
1 Ez v, który żyjesz y królujesz z Bo-

giem Oycem y z Duchem świętym/ná
wieki wiecnie. A M E T.

Ná Dzień Świętey MARYEY MAGDALENY, KAZANIE PIERWSZE.

Vides hanc mulierem? *Luce 7.*

Widziś ta niewiaście?

psalm; 12.

Drogiacy są ludzie ná tym
świecie. Chrześciance
Ciemiłszy. Jedni są in-
nocentes, niewinni i
drudzy są Peccatores,
grzeszni. A niewinnym y grzesznym/
daie Pan Bóg Mistrzom/ od których
byśis wiele dobrego uczyli. A takichże
Mistrzom? Dies diei eructat verbum,
& nox nocti indicat scientiam. Nie-
winni ludzie są dnem/ dla świecacey
w sobie lasi Bożey: Tym tedy Bóg
Wschodniogacy za Mistrza daie dzień/
to jest ludzi sprawiedliwych/ a wiato-
bliwych/ i asnym słoncem lasi Bożey
oswieconych. Dies diei eructat ver-
bum: Dzień dniowi dodáie nauki.
Grzesznicy zaś są nocą: bo w nich
Słońce sprawiedliwości nie świeci:
nocą też są grzesznicy/ którzy przed ni-
mi żyli. Et nox nocti indicat scien-
tiam. Noc tedy/ to jest grzesznicy przed
tym żyacy/ którzy się przedtym do
Pana Boga swiego prawdziwie ná-
wrocili; máia przykładem swoim nau-
czáć nocy/ to jest grzeszników po nich
żyacych/ iáko się do Pana Boga ná-
wráć/ y temu służyć máia. Taka noc
za Mistrza daie nam wszytkim grzes-
znikom Chrystus Jezus w dzisiejszey
świętey Ewangeliey/ mówiac: Vides
hanc mulierem? Widziś ta niewia-
ście? Widziś ta grzesznicę MARY-
Magdalene? Ta jest mistrzym twoim/
od tey się ucz/ iáko się masz sprawować
Spytacie: A czegoż się od tey grzes-
znicy uczyć mamy? Odpowiem ja
wam ná to pytanie ná terażniejszy
Kazaniu: to jest/ powiem/ czego się
wszyscy grzesznicy od Máryey Ma-
gdaleny uczyć mamy. Będzie to ku

gzi y chwale Bożey/ á ku zbudowa-
niu naszemu.

Dwie rzeczy osobliwie wpátruia
w Máryey Magdalene. Chrze-
ściance Ciemiłszy. Pierwsza/ że Má-
rya Magdalena iáko skoro dowiedziá-
ła się o Chrystusie w domu Faryzeusz-
wym/ zaraz bez wszelkley odwloki do
niego biegła/ do niego się z szczerego
serca nawrocila/ za grzechy swoje pla-
kala. Tak bowiem oznáymuje Ewán-
gelista święty. Mulier quae erat in ci-
uitate peccatrix, ut cognouit quod
Iesus accubisset in domo Pharisaei,
attulit alabastrum vnguenti. Nie-
wiaśta (práwi) która była w mieście
grzesznica, iáko skoro dowiedziáła się, iż
usiadł Jezus w domu Faryzeuszowym,
przyniosła máści, upadła do nogiego, i zá-
mi je posála. Druga rzecz wpátruia w
Máryey Magdalene/ iż ona nawro-
ciwszy się do Chrystusa/ dziwnie mu
goraco służyła; bo ostrą potutę czy-
niła. Tak abowiem o niej świádczy
Grzegorz święty. Quae enim prius
frigida peccando remanserat, post-
modum amando fortiter ardebat;
quae à monumento Domini etiam
discipulis recedentibus, non rece-
debat: exquirebat, quem non inue-
nerat, flebat inquirendo, & amoris
sui igne succensa, eius quem ablatum
credidit, ardebat desiderio. Ktora
(práwi), pierwey grzesząc zimna była, po-
tem miluiac mocno gorzáła; która od
gróbu Pánskiego, choć go wczniowie od-
stąpili, oná nie odstąpiła: szukała tego, kto-
rego była nie znalazła, plákała szukaiać,
y ogniem miłości zápalana, tego którego
cie; iáko rozumiała wzięto, prágnieniem
gorzáła.

Luce 7.

*Homil: 29.
in Euang.*

Ji tes

Iż tedy naprzód pierwszej rzeczy
wzywać się mamy: to jest / iż przy
kładem Maryey Magdaleny zaraz i
to się dowiemy / iż do serca naszego
przyszedł Chrystus przez inspiracyę y
natchnienia swoje Boskie; iż mówię
zaraz do Chrystusa nawracając się przez
pokutę mamy: dowodząc tak. Bardo
rzecz jest niebezpieczna / na inspiracyę
abo natchnienia Boskie do pokuty
wzywające / nie zaraz się porwać do
Chrystusa przez pokutę świętą. Toć
tedy bez wszelkiego odkładania zaraz
się porwać potrzeba. Iż jest rzecz
niebezpieczna odkładać / pewnia ka
żdego Bernardyn świsły Senenski.
Sicut lechargicus tana diu dormit,
donec soporem morte concludat;
sic male vivens cito aeternam mor
tem incurrit, si vivens cito per po
nitentiam euigilare non curat. Esto
ergo euigilans; & peccator si euigi
lare nolueris ad misericordiam te
vocantem, euigilabis ad iustitiam
te damnantem: de qua Dominus
ided subdit: Si ergo non euigilaue
ris, veniam ad te tanquam fur. I
ako (prawi) wstawicznego spania choroba
cierpiący, spiac umiera: tak głę żyjący
przeto śmiercią wieczną ginie, jeżeli ży
jąc przeto się przez pokutę nie ocknie.
Strasz się tedy ocknąć o grzeszniku: bo ie
żeli się nie ocknieś na miłosierdzie ciębie
władzące, ocknieś się na sprawiedliwość
Boską ciębie potępiającą; o której Bog
mówi: Jeżeli się nie ocknieś, przysła do
ciębie iako złodziey. Z tych słów iasnie
się pokazuje / iż bardo rzecz niebezpie
czna odkładać pokutę / kiedy Bog z
miłosierdzia swojego / posyła nam in
spiracyę swoje Boskie / wzywające nas
do pokuty.

Rzecz się: Dobry jest y miłosier
ny Bog; zacząć choć ią się teraz z
grzechów na jego inspiracyę y natch
nienia do pokuty nie porwam / da
mnie on potym takie inspiracyę / na
które będa się mogli do pokuty świętey
porwać / y tak odpuśczenie y łaska Bo
ża otrzymać.

Nia to ią odpowiadam: Dobryć
jest prawda Pan Bog / ale złość two
ją / niewdzięczność twoją / która to
sprawuje / iż się teraz na jego natchnie
nia Boskie nie porwam / spramie to

może / żeć omtnie łaski swojej Boskiej /
nie posłec inspiracyi / natchnienia do
pokuty. Podobienstwem ci to obja
śnie. Gdyby Krol iaki napisał list do
poddanego swego / w te słowa: Przy
jeżdżaj do mnie zaraz / a ią ciębie w
czynię dziedzicem królestwa moiego;
a jeżeli nie przyjedziesz zaraz / śmierci
nie wydziesz. Gdyby on poddany list
przeczytał / rzucił go o ziemię / po
deptał / a potym podeptany wstąpił
z rzuć / y takby do Krola nie iachal.
Co rozumiecie / gdyby się Krol o tym
dowiedział / czyliby się o taką zniewa
gę listu swojego nie rozgniewał? czy
liby wiać listów / w tej matercy pu
sał? Przyznacie wszyscy / żeby słusne
przyczyna miał Krol wiać do niego
nie pisać. Takciż zaprawda / Krol nie
bieści Bog Wszechmogący / pisze do
człowieka list / kiedy mu posyła swoje
inspiracyę Boskie: którym listem wzy
wa go / aby zaraz do niego przylachal /
to jest / nawrócić się do niego przez po
kutę świętą; obiecując mu przytem /
że go uczyni dziedzicem królestwa nie
bieśkiego / grożąc przytem śmiercią
wieczną / jeżeliby się przez pokutę do
niego nie nawrócił. Coż człowiek na
to? Przeczytał list Boski / to jest /
wzruszył w sercu inspiracyę jego Bo
ską / kiedy na nie niedba / y iachac przez
pokutę do Boga nie chce; a co innego
czyni? tylko gardzi / depce list Boski;
gardzi bowiem inspiracyę jego Boską /
a potym rzuca ią wstąpił / kiedy ię za
pomina. A wiać tu nie ma Boga słu
sney przyczyny gniewać się o taką li
stu swoje zniewagę? Czy nie ma słu
sney przyczyny / wiać do człowieka
takich listów / to jest / inspiracyi swoich
Boskich / nie posyłać? Musiż każdy
przyznać / iż ma tego słusną przyczy
nę. Dotego Anioł stróż / który te listy
podczas od Boga przynosi / nie po
może przed Panem Bogiem głowie
kowi. Czytam w Piśmie świętym w
Księgach Wywodu / iż Mojżesz a
kiedy nioś z góry listy od Boga do
ludu Izraelskiego / widząc niewdzię
cznych Bogu / bagać iako się nowemu
Bogu z krzywdą Bogą prawdziwego
kłaniali; żarliwością o część Boską
zduszy / wolał listy one podrapać / niż
li ię ludowi onemu niewdzięcznemu

Exod. 32.

oddac. Takimci sposobē Anioł stroz/
widzcie cie Bogu niewdzięcznego/me
tylko sie sa toba do Boga nie przy-
czyni/ abyć przez niego swoje listy/ to
jest/ inspiracye swoje Boskie/ posyłał/
ale też skarzyć sie na niewdzięczność
twoja będzie/ y karania za to żadać/
jes pierwsze listy Boskie/ to jest/ natch-
nienia tego swięte podeptał.

Ale daymy to żeby sie Pan Bog
nie gniewał o to/ żeś terazniemy
natchnieniem tego pogardził/ nie na-
wracając sie do niego przez pokute; y
tak daymy to/ żeby dobroci swojej
Boskiej gotow był ludziom y innych
potym czasow dawać listy y natchnie-
nia swoje Boskie: przecie ty niewieś/
jeżeli dalszych czasow doczekasz/ jeżeli
żyć będziesz do dziesiatka lat/ y owsem
niewieś/ jeżeli żyć będziesz do drugie-
go roku; wiecy rzekę/ niewieś jeżeli żyć
będziesz do utrá. Toć choćbyś też
wiedział/ iż Pan Bog y w dalsze czasy
gotow dawać słowietom listy y na-
tchnienia swoje Boskie/ przecie sie na
to spuszczać nie masz; ponieważ nie-
wieś/ jeżeli tak długo żyć będziesz. Po-
dobienstwem ci to objaśnię. Co rozumi-
miesz/ gdybyś się ktorzy ludzie rzeczami
zapowietrzonymi zapowietrzyli/ y dla
tego pomarli: czyliby tobie bezpiecna
rzecz/ tychże się zapowietrzonych rzec-
zy dotykać/ y onych brać? Przyznał-
byś/ żeby to była rzecz barzo niebezpie-
czna/ y żadna miara rozumnym będąc
tego byś się nie dopuścił. Takci za-
prawda spuszczenie się na to/ że do-
czekasz dalszych czasow/ w ktore mi po-
śle Bog listy swoje swięte/ natchnie-
nia swoje Boskie; to mowię spuszcza-
nie się/ jest takoby rzecz zapowietrzo-
na: niezliczona rzecz ludzi/ tym się
spuszczeniem na dalsze czasy/ y odkła-
daniem pokuty/ zapowietrzyła: niezli-
czona mowię rzecz ludzi dla odkłada-
nia pokuty na inny czas/ śmiercia wie-
czna pomarło. Jakoż to tedy bezpie-
czna tobie dotykać się tej rzeczy/ to
jest/ odkładania na inny czas pokuty/
ktora rzecz tak wielu śmiercia wie-
czna pozabijała?

Leż y to jeszcze daymy/ żebyś y
dalszych lat doczekal; daymy y to/ żeby
P. Bog y w te dalsze czasy wysłał listy/
y natchnienia swojego do pokuty

swiętey: nie dlateg przecie masz po-
kute odkładać/ ale y teraz zaraz/ teraz-
niejszych dni y lat/ masz Panu Bogu
w pokucie służyć. Co rozumiesz/ gdy-
by taki chłopet/ powinien był Panu
wszystkie dni w tydzień robić dla wiel-
kich długow/ ktoreby Panu winien;
gdyby nie robił w poniedziałek, we
wtorek/ we środek; a rzekłby mu
kto/ czemu Panu nie robisz? czemu na
Paniście nie idziesz? Onby na to: bado
robił we czwartek/ w piątek/ w sobotę.
Czyliby go ten rozmawiający z nim
nie strofował/ mowiac? Sły słowie-
cze/ powinienes ty robic/ y we czwar-
tek/ y w piątek/ y w sobotę; y choćbyś
w te dni ze wszystkich siły robił/ prze-
cie Panu za to/ coś mu winien/ dosyć
nie uczynisz: iakoż tedy w te dni odro-
bisz/ y za poniedziałek/ y za wtorek/ y
za środek? Zaprawda to nigdy niepo-
dobna. Nie mógłby ten chłopet ja-
kna miara na to odpowiedzieć/ mus-
iałby koniecznie przyznać/ że zle uczy-
nił/ gdy w poniedziałek/ y we wtorek/
y we środek Panu nie robił. Takci za-
prawda słowiec każdy/ choćby też żył
lat y tysięcy/ y sto tysięcy/ y million/
powinien Bogu po wszystkie lata/ po
wszystkie dni/ po wszystkie godziny/ ze
wszystkich sił swoich robic; to jest/ po-
winien go zawsze ex toto corde, ex
tota anima, ex totis viribus dilige-
re, ze wszystkiego serca/ ze wszystkich du-
chów/ ze wszystkich sił milować; a słu-
żąc mu tak/ nigdy Bogu dosyć nie uczyni-
ja wielkie dobrodzieystwa tego/ y za-
grzechy swoje. Kiedy ty tedy słowie-
cze nie służysz Bogu tego roku/ y dru-
giego/ y trzeciego: ale odkładasz ode-
dnia do dnia/ od roku do roku pokute
y prawdziwa służba Panu Bogu
Wschmognącemu; gdy ja tobie rze-
kę; powinienes ty służyć Bogu/ y
czwartego roku/ y piatego/ y dziesią-
tego/ y setnego; y choćbyś w te lata
służył Bogu ze wszystkich sił/ przecie
mu nie odśłużył dobrodzieystw tego/
nie wypłacił długow twoich; kiedyż
mu tedy odrobisz te dni/ te lata tera-
zniejsze/ w ktoreś mu także powinien
ze wszystkich sił służyć? Zaprawda na
to żadnym sposobem odpowiedzieć
inaczejnie możesz/ tylko tak: Nie czy-
nie/ ze mu y teraz/ y zawsze/ ze wszyst-
kich

go serca nie służe. Już tedy iasna rzecz/ iż przykładem tej dzisiejszey grzesznice/ nie mamy odkładać na dalsze czasy pokuty; ale zaraz wczuwşy naschnienie Boskie do pokuty swistej wzywając; mamy się do Pana Boga naszego z prawego serca nawracać.

Iż y drugiey rzeczy mamy się od Maryey Magdaleny wczuć/ to jest/ że przykładem iey według cięskosći grzechow naszych/ cięska też y ostra mamy czynić pokute: dowodze. Młodych Chrystusow Jan święty/ o Panu naszym do uczniow swoich tak mowi: Ipse baptizabit vos Spiritu sancto & igni, cuius ventilabrum in manu eius. Jakoby rzekł: niech tego nie rozumie grzesznik/ że to świecona woda strzpi grzechy swoje/ potrzeba się krzyć ogniem/ to jest/ potrzeba ostrą pokutę za grzechy czynić: a gdy kto tak ogniem/ to jest/ surową pokutę czyszcic się będzie/ Chrystus będzie miał ventilabrum, wiejąc go w rełach swoich. A na coż to? Odpowiada święty

Laurentius Novariens: Præpara te venienti Domino, & ipse te baptizabit Spiritu sancto & igni, habens ventilabrum in manu sua, quod est inspectio ac ponderatio poenitentis ac peccati. Ipse perpendit in te verumq. pondus, ipse inspicit in te molem & molem, vnam poenitentiam, & vnam pestilentiam. Wziąćzkaż [prawi] jest iakoby waga w ręku iego: A coż wazy? wazy pokutę twoją z grzechami twoimi; przypatruie się pilno, jeżeli korresponduje cięskosć pokuty cięskosći grzechom: jeżeli korresponduje, pokutę przymie: jeżeli nie korresponduje,

precz ją odrzuca. Tegoż naucza S. Casarius Arelat: Kiedy dacie przyczynę dla ktorey Pan Bog Saulowi nie odpuszczał/ a Dawidowi odpuszczał/ choć oba pokutowali/ mówiąc: Peccaui, zgorszyłem. Słowa są tego świętego Dostojnego. Quia non compensabat magnitudinem criminis, levis humiliatio supplicantis: non levi agendum est contritione, id est compensatione, vt debita illa redimantur, quibus mors æterna debetur: nec transitoria opus est satisfactione promalis illis, propter quæ paratus est ignis æternus. Dlatego [prawi] Sau-

lowi nie odpuszczono, iż pokutę iego była lekka, a grzechy ciężkie. Nie lekka bowiem skrucha y nagroda te są długi zapłacić maia, które śmierć wieczna zastużyły: nie lekkim dosyć uczynieniem zgładzone bydy mogą te grzechy, którym jest ogień wieczny gotowany. Przydaje po ważny Tertullianus. Si qui vendunt, prius nummum quo paciscuntur examinant, ne scalprus, ne uerulus sit vel adulter: etiam Dominum credimus poenitentiae probationem. prius inire, tantā nobis mercedem perennis vitæ concessurum. Jeżeli [prawi] ci którzy przedają, wprzód się groszowi, za który przedają przypatruia, jeżeli nie warty, jeżeli nie fałszywy, jeżeli ważny: toć daleko więcej Pan Bóg Wszechmogący, przedając nam za grz. pokutę żywot wieczny, pilnie się wprzód tej pokucie przypatruie, jeżeli słusna y ważna. A przetoż Bazyliusz S. pisze in Psalm: 115. a oraz wważając pokutę Dawidowā/ opłakuie to/ iż my rozumiemy/ że mała pokuta za ciężkie grzechy dosyć uczynimy. O miłeri nos, qui cum vel vnā orauerim die, vel horā vnā breuem aliquā super peccatis nostris tristitiam passi, securitatem nobis promittimus, perinde ac quidpiam confecissemus, quod ex quo responderet diluendæ omni nostræ malitiæ. O my [prawi] niebezpieczni, którzy gdy się przez ieden dzień modlimy, albo przez iedną godzinę, albo przez krotki czas za grzechy się nasze smutem iuz sobie bezpieczeństwo obiecujemy: ni inaczej tylko iakob, i my co takiego uczynili, czymbyśmy dosłownie ciężkie grzechy nasze wypłacić mogli. Nie takim był Dawid s. bo mowił. Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me. Otoczyły mnie boleści śmierci, niebezpieczeństwa piekielne natarły mnie: to jest/ (mowi Bazyliusz święty) nie contentus się ktorekolwiek boleści za grzechy moje cierpieć/ ale takie takie mogą bydy nas wielkie: a iż śmierci są boleści naye wielkie/ takie sobie za grzechy zadają. Naostatek sam śatan/ takó czerał w żywociach S. świętych/ nie lekko za grzech swoy oświadcował się czynić pokutę. Tak abowiem do iednego głosa wielka mowił: gdyby mi [prawi] dano

Lib: de poenit.

3

Psalm: 115.

moc de

moż do pokuty/ choćby mi drabino o-
graża od ziemi do nieba zrobiono/
radbym po niej chodził/ aż do samego
jednego dnia/ byłem tylko za grzech
mój wypokutował. To patrzcie/ że y
sam gart przeklęty przyznał/ iż nie lek-
kiej/ ale ciężkiej za grzechy ciężkiej po-
kuty potrzeba.

Rzeczysz; nie są grzechy moje tak
ciężkie jako śatanśkie. A ja tobie grze-
siny głowięce powiadam/ żeś ty dale-
ko większy grzesznik niżeli sam śatan.
Śatan raz tylko myślał przeciwko
Bogu swojemu zgrzeszył; a ty o iato
wiele razy! Ale daymy to/ żeby był
śatan niezliczonych się grzechów do-
puszcil/ a ty byś się był tylko jednego
grzechu dopuszcil; przeciwny była
w.śkła złość twoja/ niżeli śatanśka.
Chcesz wiedzieć czemu? Dlatego: śa-
tan nie zgrzeszył przeciwko Bogu/
który się dla nich stał Aniołem/ nie
doznali tak wielkiej jego przeciwko
sobie miłości; nie zgrzeszyli przeciw-
ko Bogu/ który dla nich przyjął
wiany iest. nie zgrzeszył przeciwko Bo-
gu/ który im samego siebie dał za po-
karm. nie zgrzeszył przeciwko Bogu/
który im tak wysokie Kapłanstwo zo-
stał; nie zgrzeszył przeciwko Bo-
gu/ który im przykładem swoim spo-

sob życia podał; nie zgrzeszyli przeciw-
ko Bogu/ który dla nich przez trzy-
dzieści lat y trzy pracował. A tyś
zaś głowięce zgrzeszył przeciw-
ko Bogu/ który się dla ciebie stał
człowiekiem; zgrzeszyłeś przeciwko
Bogu/ któregoś miłości wielkiej prze-
ciwno sobie doznał; zgrzeszyłeś prze-
ciwno Bogu/ który za cie przyjął
ny iest; zgrzeszyłeś przeciwko Bogu/
któryć siebie samego dał za pokarm;
zgrzeszyłeś przeciwko Bogu/ któryć
tak wysokie Kapłanstwo zostawił;
zgrzeszyłeś przeciwko Bogu/ który cię
przykładem swoim sposobu życia nau-
czył; zgrzeszyłeś przeciwko Bogu/ kto-
ry dla ciebie trzydzieści y trzy lata
ciężko pracował. A więc tu grzech y
złość twoja nie większa/ niż grzech y
złość śatanśka? Toć tedy już jasna
rzecz/ iż za ciężkie grzechy twoje/ ciężka
y ostra pokuta powinienes czynić. A
zatem zawnie Vide hanc mulierem;
zapatruj się zawnie na tę dzisieyszą
miewaistę Maryę Magdalena/ bierz
wzór od niej/ wż się od niej/ y prętko
wostro za ciężkie grzechy twoje poku-
tować. Co nam wshytym rącz dać
Chryście lazu/ który żyłysz y tro-
luch na wielki wieczne.

A M E N.

Ná Tenże Dzień Świętey MARYEY MAGDALENY, KAZANIE W TORE.

Lacrimis cecit rigare pedes eius. *Lucę 7.*

Lzami poczelá polewać nogi jego.

Wezawszy Magdalena s.
plakać y pokutować za
grzechy swoje/ nigdy pla-
tać nie przestała. Chrze-
ścianie w Chryście Na-
mili. O początku bowiem lez tej
świecety grzesznice czytamy: ale o kon-
cu nigdy. Wiele grzeszników nasla-
duie tej świecety grzesznice w tym/ iż
poczynają plakać/ to iest/ pokutować
za grzechy swoje: ale mało takich/ kto-
rzyby naśladowali tej świecety grze-

sznica/ w skuteczności pokuty. Piše
Collector Adag: iż głowiek jeden ná is-
mis Kanterius/ wybrał się w daleką
krajinę z jednym towarzyszem y przy-
tacielem swoim; aż wychodząc już z
miejscowości swojego w którym mieszkał/
wsiadł Kanterius w bramy/ mo-
wiąc: Jużem się towarzyszu miły
zmordował/ daley iść nie mogę ani
poyde. Zjadło wrośło w kraj onym
Adagium o każdym który zczawszy
wielkie rzeczy/ prętko w przedsięwzię-
ciu swo-

ciu swoim wstał: Canterius in porta.
Canterius w bramie. Wiele jest bärzo-
 tących Kanteriusów na świecie: wy-
 biera się bowiem nie jeden w daleką
 krajinę/ to jest/ ku niebu; chce tam iść
 drogą pokuty świętej: Incipit la-
 crymis rigare pedes I e s v, zaczy-
 na z Magdaleną pokutować za grze-
 chy swoje: ale w samej bramie wsta-
 da/ to jest/ na samym początku wsta-
 je. Canterius in porta. *Canterius w bra-
 mie.* A czemuż to prosi/ tak presto
 grzesznicy w pokucie wstają? Dla iez-
 dney osobliwej przyczyny/ iako pomia-
 niony Canterius; propter timorem
 difficultatis itineris, że się leżał tru-
 dności dalekiej drogi/ presto wstał/ y
 drogi zaniechał: tak grzeszników po-
 spolicie od zaczętej pokuty odwodzi
 difficultas poenitentiae, trudność po-
 kuty. Wiac tedy abyśmy przykładem
 dzisiejszhey Magdaleny świętej/ po-
 czawhy płatać/ to jest/ pokutować za
 grzechy/ nigdy nie wstawali; potaje na
 serażnyczym Kazaniu/ iż się trudno-
 ści pokuty świętej leżać nie mamy.
 Będzie to ku czci y chwale Bożej/ a
 ku zbudowaniu naszemu.

Iż poczawhy z Magdaleną świa-
 tą płatać/ to jest/ za grzechy po-
 kutować/ nie mamy się żadney w po-
 kucie trudności leżać/ dowodzą tego
 tak: Nie maś trudności żadnych w
 drodze pokuty świętej: y jeżeli się i-
 ta według rozumienia ludzkiego znay-
 duie/ mamy moc na zwyciężenie wśre-
 latney w pokucie świętej trudności.
 Toć tedy nie mamy się żadney trudno-
 ści w pokucie świętej leżać. Iż nie
 maś w drodze pokuty świętej żadney
 trudności; dowodzą tak. Ona świe-
 cza która dobremu pasterzowi zgina-
 ła/ tuliła się po lasach/ po puszczęch/
 błąkała się po gorach y dolach/ w wiel-
 eich była dla drapieżnych bestyi niebe-
 spiecznościach; a z całym wiele prac y
 trudności w onej swojej drodze zają-
 ła. Gdyż i ta owieczka od dobrego
 pasterza znaleziona była/ gdy się do ow-
 czarni wracała; czyli też i ta truo-
 dność w tym wguła? Zaprawda za-
 dney: bo na wdzuszczne ramiona p-
 sterza swego wzięta/ smagno na nich
 spoczywała: nie pędził iey rozga-
 dany pasterz przed sobą/ nie strącił po-

ciem/ ale niośł na ramionach swo-
 ich. Tak abowiem naucza Grzegorz
 święty *Cliffensi in Caten:* Cum pa-
 stor inuenisset ouem, non puniuit,
 non duxit ad gregem urgendo; sed
 superponens humero, & portans cle-
 menter, annumerauit gregi. Gdy
 (prawi) pasterz znalazł owieczkę, nie ka-
 rał iey, nie pędził gwałtem, ale na ra-
 miona swoje wzięwszy, młó i łaskawie-
 zaniósł do trzody swojej. Wiecie dobrze/
 iż ta owieczka nie iniego nie figuro-
 wała/ tylko grzeszną człowieka; Ten-
 ci to bowiem ten jest owieczka/ która
 odstąpiwszy przez grzechy od Pasterza/
 to jest/ od P. Boga swego/ wielkie
 fatygi y trudności/ słuząc temu swia-
 tu podeymuje/ mówiąc: Lassati su-
 mus in via iniquitatis & perditio-
 nis, & ambulauimus vias difficiles,
 viam autem Domini ignorauimus.
*Pomordowaliśmy się na drodze nieprawo-
 ści y zguby, chodziliśmy drogami trud-
 nymi, a drogi Pańskiej nie wiedzieliśmy.*
 Kiedyż iś z nieśkonczoney swojej do-
 broci/ Pasterz/ Bóg Wszechmogący/
 znaydzie per gratiam suam excitan-
 tem te owieczkę; to jest/ gdy ta owie-
 cza pokutować pocznie/ gdy się wras-
 ca do niebieskiej owczarni droga po-
 kuty świętej: o zaprawda już nie prze-
 ciwie/ już żadney trudności nie czuje;
 bo iś sam Pasterz Chrystus Iezus na
 ramionach swych Bostich nieśie. Wie-
 ia to mówi/ ale słodki Doktor Ber-
 nat święty/ o wszystkich pokutujących
 w postach/ w włoścennicach/ w dyscy-
 plinach/ w modlitwach/ w niedospa-
 niu/ w pracach/ y w innych mortyfikas-
 cyach/ *Præm: in Psal:* Qui habitat
 in adiutorio &c. tak mówi. Quod i-
 gitur remedium ut retineatur labor,
 & tamen hic labor dulcescat Diuinā
 dulcedine? Quoniam si abundat
 tribulatio vestra, pro eo abundabiliter
 consolatio vestra per eum, ut in eo
 delectetur anima, quæ in his renuit
 consolari. Apud ipsum namq; ipsa
 quoque tribulatio, magna quædam
 consolatio poterit inueniri. Non-
 ne enim certum est, supra vires hu-
 manas, vltra naturam, contra con-
 suetudinem esse quæ sustinetis? A-
 lius igitur portat ista, ille sine du-
 bio, qui secundum Apostolum por-

Sapien: 5.

cat omnia verbo virtutis suae. Coj tedy (prawi) czynić, żeby y pracować w pokucie, a przeciw Boska słodkości słodząc sobie to pracę? Bo (prawi) jeżeli obfitych utrapienie wase dla Boga, obfitych też pociech wase będzie przez Boga, abyś w Bogu cieszył duszą, która się światłymi wciśchami cieszy niechce. Czyli to bowiem nie pewna, że to jest nad siły lud, kie, nad naturę, przeciwko zwy- czajowi, co znasz y cierpieć? Nie wy to tedy nie w; znasz, ale kto infty to znosi. On bez wątpienia, który nosi wszystkie słomem mac, swięcy. Tymi słowy Doktor święty iakże dać znać, że nie owie- czła / nie grzesny słownictwo / prace y trudności w pokucie święteży nobi; ale le nosi sam Pasterz na ramiętach swoich / to jest / sam P. Bóg. A znos wu tenże Doktor święty pisze ad Cle- ric: Cap: 30. iakże nauczaj / i w poku- cie b. żadney trudności nie masz / ale wszelaka słodkość. Non sunt condi- gne passionis huius temporis, ad praeteritam culpam quae remittitur: non ad praesentem consolationem quae immittitur: non ad futura glo- riam, quae promittitur. Denique nulla tanta est amaritudo, quam non Prophetica farina dulcetur, quam non lapidam reddat Sapien- tia, lignum vitae. Nie sa (prawi) go- dne utrapienia tego czasu do przyszłego grzechu, który się nam odpuszcza, nie sa podobne teraźniejszy pociechom, ktor ch nam Bóg wjrza; nie sa godne przyszłej chwaly, która nam Bóg obiecuje. Nastę- tek żadney niem, i tak wielkiej w poku- cie gorzkości, ktoraby Prorocka słodkość nie ofod; ta ktoraby smaczna madość dzęwa iżywa, smaczna nie ucz. mila. Jasna tedy rzecz / i w drodze pokuty święteży / żadney prawdziwie trudności nie masz.

Jż zaś jeżeli według rozumienia ludzkiego / sa w pokucie iakie trudno- ści / iż mow: mamy moc do zwycięże- nia tych trudności; dowodzena przod- tek. Mamy moc do zwyciężenia tru- dności w służbie świętowej. To też mamy moc do zwyciężenia trudności w cności; a ztym y w pokucie świę- teży. Jż mamy moc do zwyciężenia trudności w służbie świętowej; iak- śna rzecz z Pisma świętego. Służył

Jakob Pátryarcha Pánu świętowej- mu / słuchajcież iakto ciasto pracował: mowi sam do Labana kretemu służył. Die noñque estu vrebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis: sic per viginti annos in domo sua servivi tibi. W ednie y w nocy cierpie- tem wpalenie y mroz, wciekał sen od oczu moich: tak przez lat dwiędziesiąt w do- mu swoim służyłem ci. Pátrycie / iakto miał moc Jakób do zwyciężenia tru- dności w służbie świętowej. Słu- chajmy o tym Chryzologá świętego opisującego iakie trudności zwyciężają ludzie / służąc Pánu świętowej- mu. Servus namque post vigilias an- trolucanas, post totius diei varios & du- ros labores, post trepidantes & an- xios concursus, & parat Domino suo cenam, & accendit quod para- verat subministrat; non est elatus, quia fecit, sed cum devotione sin- gula faciens contremiscit, & appo- nit Domino suo cibos multiplices, arte tota totius saporis conditas; ipse autem semicoctam nec salicam forsitan emulam gustaturus, porri- git crebra pocula, varios calices, vi- na mutat, ad longissimi conviviij fa- bulas longiores stat fixus, stat mo- veri nescius, stat, quia lassescere non licet servitori. Stuga (prawi) po rán- nym bargo wstaniu, po różnych y ciężkich całego dnia pracach, gotuje Pánu swię- temu wieczerza, y nagotowawszy służy mu- lo stolui a z tego się wszystkiego co wzy- nił, nie chęłpi, ale na wszelkie wskazanie Páńskie prawię dr. y, sławia przed Pá- ną patrą wy różne wszelakimi przyprawami y gotowane, a sam nieborak malarzecz y niedawarzona, y podzys niedosolona, kon- sentować się musi; podaje Pánu gości- kieliski, odmienią, winą, gdy Pan długą przy swoim bankiecie y gościem rozmawia, on nieborak stoi iak w rty przed Pá- nem, ruszyć się nie imie, chyba na skinie- nie Páńskie; bo się y z mordować służba Páńska nie dopuści. Opisał tu ten Do- ktor święty iakto moc mają ludzie do zwyciężenia trudności w pokucie świętowej. Też moc w kupcach / zola- nierzách / iakto męcz widać: o kto wyppowie iakto dla rzeczy świętowych / wiele trudności zwyciężają! A ztym już pewna to propozycja / iż mamy

Genes: 31.

Serm: 361.

moc na

mocna zwyciężenie trudności w służbie światowej.

Epif. 76. To zaś konsequencya: Toć też mamy moc do zwyciężenia trudności w pokucie; nie ia inferna/ ale y sam Posłanek Filozof Seneka tak piše. Inuentus est qui flammis imponeret manum, cuius risum non interrumpere tortor, qui in funere liberorū lacrymam non mitteret, qui morti intrepidus occurreret: amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerant. Quod si hoc potest obstinatio animi aliquo stimulo excitata: quanto magis virtus, quae non ex impetu, nec subito, sed equaliter valet. Itaque quidquid acciderit, ex quo animo sustinebit: sciet enim id accidisse ex lege diuina. Znalazł się (prawi) taki, który dobrowolnie rękę wrzucił w ogień, którego wesele sam męczący kat nie przerywał, który na pogrzebie dzieciak swoich łezki nie wypuścił, który samej śmierci droga ochotnie zaśedł: miłość, gniew, chciwość, to wszystko sprawiły. Jeżeli to krótkie zawnzięcie się animuszu, czymkolwiek poruszone, sprawić mogło: iako daleko więcej cnota, która nie nagle, nie zapalczywie, ale rozmyślnie wszystko czyni, sprawi toż wszystko może. Cokolwiek się tedy cnotliwemu przyda, wszystko to tacznie znieść: wiedząc, że to wszystko na niego przysłał; woli samego Boga. Tymi słowami Filozof ten iasnie dał znać: iż jeżeli mamy moc do zwyciężenia trudności światu służąc/ daleko więcej mamy moc na zwyciężenie trudności/ cnotcie służąc.

Rzeczysz: Przeto mamy moc do zwyciężenia trudności w służbie światowej/ je do świata chęć mamy. Powiedział bowiem Bazylus święty/ pisząc in a. Cap: Isai: Sic naturā comparati sumus, quae proposito elegerimus, quantumlibet molesta fuerint, tamen eam operosam molestiam deuoramus. Znatury to (prawi) mamy, iż do czego chęć weźmiemy, choćby też to było y nayprzykrywsze, przecie ta wśelaka przykraść taczno zwyciężamy. Do pokuty zaś y rzeczy duchownych chęci y affektu nie mamy: przeto na zwyciężenie trudności w pokucie się znaydujących/ mocy nie mamy.

Na to ia odpowiadam: wiec te

chęć y affekt który macie do świata/ obroćcie do rzeczy duchownych/ y pokuty świętej: a tak będziecie mieli moc na zwyciężenie trudności/ które się znaleźć mogą w pokucie świętej. Gdyby Król poddanemu swojemu rozkazał/ aby napisał sobie przywilej na iakie Starostwo wielkie/ inaczej mu go dać niechcąc/ tylko z tą kondycyą/ żeby sam sobie przywilej napisał: onby przecie onego przywileju nie pisał; wy iego to niedbalstwo widzając/ rzeklibyscie mu: czemu przywileju nie pisesz? Onby na to odpowiedział: bo pióra nie mam. Wybyście na to rzekli: oto widzimy w ciebie pióro. Onby na to: mam ia pióro/ ale w lewey ręce/ a lewa ręka nie umie pisać. Czynlibyscie wy takiemu nie rzekli: o głupi głowiecze/ a czemuż z lewey ręki w prawa pióra nie weźmiesz? Weźmij w prawa rękę pióro/ a będziesz mógł pisać. Toż y ia do ciebie/ który to masz chęć do światowych rzeczy/ a nie masz do duchownych/ mówis: powiadaś/ że masz chęć do światowych rzeczy/ a nie masz do duchownych: to trzymaj pióro w lewey ręce/ a nie w prawey; y tak nie moiesz sobie przywileju do nieba pisać/ to jest/ nie moiesz trudności w pokucie świętej; zwyciężać: coś jest barzo głupi. Powiedział bowiem Eklezjyaszes. Cor sapientis in dextera eius. Scilicet. 10. & cor stulti in sinistra illius. Serce mądrego w prawicy iego, serce głupiego w lewicy: Weźmijże głupi głowiecze w prawa rękę z lewey ręki pióro/ to jest/ chęć twoją y affekt który masz do świata/ obroć do cnoty/ do pokuty świętej; a tak będziesz miał moc do zwyciężenia trudności w pokucie świętej; a iaym napisiesz sobie przywilej do królestwa niebieskiego.

Powtore: iż mamy moc do zwyciężenia trudności / które się mogą znaydować w pokucie świętej; takim dowodzę dyskurssem. Mamy moc na przykład/ przez jeden dzień żyć w czystości/ trzeźwości/ cierpliwości/ w pokucie/ w włościnnicy/ y w infirym za grzechy nasze bądź zadaney/ bądź dobrowolney mortyfikacyey. Toć też mamy moc żyć w takieyż pokucie/ po wszystkie dni żywota naszego. Iż ma-

my moc żyć przez taki czas / naprzy-
kład przez dzień / w połucie światley/
pewna rzecz : ponieważśmy ja po-
czeli : (z takim tu bowiem dykturum/
ktorzy poczeli lacrymis rigare pe-
des 1 a 2 v. to jest / ktorzy poczeli po-
tutować za grzechy swoje.) Tey zaś
consequencyey ; Tocy też y po wshytke
dni żywota naszego / możemy zwycię-
żać trudności w połucie światley : do-
wodzi tak. Nie mamy sobie imagi-
nować / żebyśmy się to mieli potykać
ze wshytłymi dniami żywota naszego/
to jest / ze wshytłymi trudnościami/
które się w połucie światley przez wshy-
tkie dni żywota naszego trafia ; ale ma-
my zapewne rozumieć / że w osobliwo-
ści pojedynkiem każdego dnia trudno-
ści zwyciężać mamy. Tocy jeżeli iedne-
go dnia trudności w połucie światley
zwyciężyć możemy / idzie z tym / iż ka-
żdego dnia przez wshytel czas żywota
naszego / zwyciężyć je możemy. Wi-
słcey rzekł ; Dla tego więcej w in-
szym dniu żywota naszego trudności w połucie
światley zwyciężamy / niżeliśmy je pier-
wszego dnia / ktoregośmy pokute po-
czeli / zwyciężyli. Obiasniam to takim
podobieństwem. Gdyby Król wprze-
wil iednego żołnierza swojego przeciw-
ko nieprzyjacielowi ; y ślaneloby kil-
kadziesiąt tysięcy woyska nieprzyja-
cielskiego w oczach onego iednego żoł-
nierza ; pewna rzecz / iż kiedyby on
żołnierz imaginował sobie / iż mu się
przyjdzie ze wshytłim oraz woyskiem
potykać . pewna rzecz mówię / żeby się
leżał / y potykać by się nie chciał : lecz
kiedyby się z iednym żołnierzem wo-
yska onego pokłał / y zwyciężyłby go ; a
w tym Królby go upewnił / mówiąc :
Nie frąsuy się / nie nastąpi oraz na cie
to wshytke woysko / nie ze wshytłim się
oraz potykać będzieś / ale z każdym żoł-
nierzem tego woyska z osobną : a co
wielka / że gdy iakos iednego zwycię-
żył / drugiego zwyciężył ; nie tylko nie
ubędzie mocy na trzeciego / ale iey
też ięże w.ele przybędzie : boć iak Król
twoy mocy dodawać bede : (suppo-
nujemy / żeby to był Król taki / ktorzyby
mógł mocy dodawać zawsze żołnie-
rzowi swojemu.) a gdy zwyciężył trze-
ciego / ięszce więcej mocy przybędzie ;
gdy czwartego / ięszce więcej ; y tak ja

zwyciężeniem każdego z osobną żołnie-
rza / nowyby zawsze przybywało mocy
żołnierzowi onemu. Co rozumiecie/
gdyby już naprzykład sto żołnierzow
nieprzyjacielskich położył na placu / y
użybył sto razy silniejszy / niżeli w
ten czas gdy pierwszego zwyciężył : co
rozumiecie / mówię / czyliby się już dru-
gich bał : wiedząc / że nie ze wshytłymi
postatemi ; ale z każdym z osobną po-
tykać się będzie. Zaprawde użyby się
żadnego nie bał : bo jeżeli pierwey sto
razy mniej mocy miał / mógł pier-
wszego zwyciężyć / daleko więcej teraz
będzie / mógł każdego zwyciężyć : a tym
więcej / iż mu za zwyciężeniem każdego
z osobną / nowy a nowy mocy przy-
bywać będzie.

Taki się zaprawde w rzeczy samey
dzieie : Król niebieski Bog Wszech-
mogący / żołnierza swojego / głos-
wił / wprawdzie na wojnę / kiedy te-
go po nim wyciąga / aby przez wshytel
czas żywota swoje / pokute za grzechy
czynił. Alisć temu żołnierzowi / te-
mu głowiewowi / wielkie woysko sta-
wa w oczach / to jest taka / a podczaj
kilkanaście tysięcy dni żywota iego /
przez ktore pokute czynić potrzeba.
Leta się tedy tego głowie / iakoby to
ze wshytłymi tymi żołnierzami / to jest
dniami / miał się potykać / to jest / iak-
oby to wshytlich dni trudności w po-
lucie miał oraz poność. A Król / to
jest Pan Bog / co do niego : Nie frą-
suy się głowie / nie wshytke to wo-
ysko na cie nastąpi / ale successiue / dzień
za dniem następować będzie / z każdym
dniem z osobną wojować ci przyjdzie :
a wiedz o tym / że gdy drugiego dnia
trudności w połucie światley zwycię-
żył / przybędzie mocy y przyrodzoney
y nadprzyrodzoney. Przyrodzoney /
bo już się cokolwiek wrodzi consuetu-
dinis in virtute ; y nadprzyrodzoney /
bo sobie w nimie nowy sąunek wysłu-
żył. A gdy trzeciego dnia trudności
zwyciężył / y czwartego / y piatego / y
dziesiątego / y setnego . ić : za każdym
dniem przyczynić ci się będzie mocy ;
y przyrodzoney ; bo per frequentato-
actus generatur habitus virtutis , kto-
ra głowie / mocnym do zwyciężenia
wshytlich trudności czyni : przyczynić
się mocy y nadprzyrodzoney / boć iak za

każdym

każdy z zwyciężeniem nowej mocy do-
dawać bade. A tak się w rzeczy samej
działo: bo według Theologów/ przys-
czynia się człowiekowi za każdym zwys-
ciężeniem trudności w pokucie/ y cno-
ty/ y pomocy Boskiej. Toć iasna jest
rzecz/ iż jeżeli człowiek ma moc zwys-
ciężyć trudności w pokucie przez jeden
pierwszy dzień/ y tak ma moc pognać
potutę; daleko większa ma moc zwys-
ciężyć trudności w pokucie przez in-
ne dni wszystkiego żywota swojego.

Doznał tej prawdy na sobie Au-
gustyn S. Latał się na przodku po-
tuty świętej: Tak bowiem sam o so-
bie mówi: Quibus sententiarum
verberibus non flagellavi animam
meam, vt sequeretur me conantem
post te ire: & renitebatur, recu-
labat, & non se excusabat. Con-
sumpta erant & convicta argu-
menta omnia, remanserant muta
crepidatio, & quasi mortem trepi-
dabat, restringi à fluxu consuecu-
dinis, quo tabescebat in mortem.
O iakimim (prawi) naukami biczował
duszę moją, ab była słazanna uśilnia-
ym i & ja toba Panem moim, a ona się
ociagała, wstrzaniała, ale się nie wyma-
wiała: Bo wszystkie te wymówki, ws-
zystkie racje, & fałszywe pokazane były,
samo tylko nieme lekniecie się w duszy
mojej zostawiało, y iako śmierci bała się
dusza moja, wstrzymując się od swych
złych w grzechach namiętności. Gdy się
zaś odważył tenże Augustyn S. na
pokutę świętą/ mocny był bärzo na
zwyciężenie wszelkich trudności.
Sluchamy bowiem co sam o sobie
począwszy pokutę świętą mówi.
Quam leuue mihi subito factum est
carere suauitatibus nugarum, &
quas amittere natus fuerat, iam di-
mittere gaudium erat. Eijciebas
enim eas à me, vera tu & lumina
suauitas, eijciebas & intrabas pro
eis, omni voluptate dulcior. O iako
prętko słodko mi się stało, nie zżymać
wzdzięczności marnych tych & omylnych
światowych rozkoszy: y których opu-
ścić wielce mi się weseła. Wyrzuciłeś te o-
demniety namiętności y namiętności
św. wzdzięczności: wyrzuciłeś je, a sa-
meś miśto nich wchodził, a dwość, które

rozkoszy słodko. Tymi słowy dać
znać ten wielki Doktor święty/ iż ma
człowiek moc pognać potutę/ a iestże
daleko większa ma moc/ począwszy
potutę/ potuty nie przedstawiać.

Potrzenie: iż mamy moc do
zwyciężenia wszelkich trudności w
pokucie świętej; dowodzi tak. Chry-
stus Pan używany cięską za nas
na Krzyżu potutę czyniacy/ przykla-
dem swoim dodać nam mocy/ na
zwyciężenie wszelkich w pokucie tru-
dności. Toć tedy mamy moc na
zwyciężenie tych trudności. Iż
Chrystus używany przykładem
swoim dodać nam mocy; dowodzi.
Łotr wiśacy z Chrystusem na Krzy-
żu/ na długą się potutę Chrystusowi
ofiarui. Naucza bowiem Augustyn
święty/ iż gdy ten Łotr mówił do
Pana Iezusa: Memento mei dum
veneris in Regnum tuum: Pámie-
taj na mię Panie, gdy przyjdiesz do
Krolestwa twoiego; przez Krolestwo/
rozumiał tu Łotr Sad ostateczny
Chrystusowi. Jeżeli bowiem kiedy/
tedy na ten czas prawdziwie się Chry-
stus Krolem pokaze. A tak gdy mo-
wił Łotr: pamiętaj Panie na mię gdy
przyjdiesz do Krolestwa twoiego: ias-
toby własnie mówił: O Panie/ dośyć
mi na tym będzie/ gdy na mię wspo-
mniesz w sadny dzień: a na tym czasem
chce na tym Krzyżu wisieć y pokuto-
wać/ aż do samego dnia sadnego; nie
prośs cis/ iako moy towarzyszy/ taluun
fac temetipsum, & nos, woliu mi
Panie od tego Krzyża: nieprośs o to/
bom zasłużył/ abym na nim do samego
sadnego dnia wisiał: bo tego serdes-
cznie żaluie/ jem cis Bogą moiego o-
brażał. Gdyby był też rzekł na ten
czas temu Łotrowi: O Łotrze/ wiedz
co mówisz/ iestżeć to do sadnego dnia
tysiąc lat/ a wiec chcesz tak długo na
tym Krzyżu pokutować? Odpowie-
działby był na to: Chce nie tylko przez
tysiąc lat pokutować/ ale też y przez
tysiąc tysięcy lat/ y owszem przez sto ty-
sięcy lat/ y owszem przez million lat;
żabym na potutę iakokoświek Bogu
nagroził grzechy moje. O Chrześcia-
nie/ iako to miał moc ten Łotr na
zwyciężenie wszelkich w pokucie tru-
dności! A ktoż mu prośs tak wielkiej

Serm. 220.
de Temp.

mocy wyczał? Nie kto inny tylko w-
trzyżowany Jezus przykładem swo-
im. Tak abowiem ten Łotr na Krzy-
żu mówi: Nos quidem digna facis
recipimus, hic autem nihil mali fe-
cit. Jakoby rzekł: Oto Jezus nie
złego nigdy nie uczynił/ żadnego się
grzechu nigdy nie dopuścił; a oto tak
ostrą na Krzyżu odprawuje pokutę: o-
iako wieciey daleko my/ ktorzysmy tak
wiele nagrzężył/ mamy surowo po-
kutować! Oto Jezus gotów na tym
Krzyżu nie tylko przez trzy godziny/ a-
le gdyby tego potrzebą/ y przez wiele
tyśacy lat/ y do sądneho dnia surowo
pokutę odprawować: a iakoż ia ktor-
zym tak wiele zgrzężył/ mam sobie na
tym Krzyżu tęsknić y do sądneho dnia
pokutę czyniac! Patrzcie/ Chrystus
wtrzyżowany przykładem swoim do-
dał mocy temu Łotrowi na zwyciężenie
nie wśytekich trudności w pokucie s.

Podobna rzecz pisze Platus de bone-
stat: Relig: Cap. 24. Jeden młodzie-
niak był syn niektorego wielkiego Hra-
bie/ posłany był od Oycy swego do Pa-
tryjza na naukę/ gdzie przypatruiac się
pilnie y nabożnie rozmaitym Jako-
nom/ wpodobal sobie y obrał Zakon
Dominika świętego; y namysliwszy się
wstąpił do tego Zakonu. Co Ociec
wysławszy/ bázko przeko przyiedzie do
Paryjza/ szuka rozmaitych sposobow
iako by syna z Zakonu wybawił: gdy
inśe sposoby nie nie sprawiły/ takiego
naostatek zażywa. Posyła do niego
jednego z pokrewnych swoich/ ktory
przychodzi/ tak mowi do onego pobo-
żnego młodzieniaka. Wiedz o tym
synu/ iż Matka twoja dowiedziawszy
się o tej pokucie twojej/ już prawie
umiera: zmiłuj się tedy nad nią/ wy-
nidsz z tego Zakonu/ a zamechay tej
pokuty: wiedz o tym/ iżś wielkich
bogactw Oycowskich odbiegł/ wiedz
y to/ że w tym Zakonie musis wiele

niebde-
spanie/ wlośiennice/ dyscypliny ciera-
pieć; nie będziesz mógł tego wytrwać/
bedąc zwiastując pieszono wychowa-
ny. To słysząc pobożny młodzieni-
ak/ pokazuje mu wtrzyżowanego lez-
sa, y rzecze: Patrz przyiacielu/ oto
słodki lezvs na Krzyżu wśyacy/ widzi
Matkę pod Krzyżem wielce bolejącą/
a przecie dla niej z Krzyża nie zstepu-
je: przypatrz się iako ubogi y nagi
niemowny lezvs na Krzyżu wśi/ od-
skapiwszy wśytekich bogactw y dost-
tkow ktore mieć mógł: widziś iako
rany od biczowania odniosł/ widziś
iako rany w raku y nogach jego; a
przecie pokutę za grzechy moje konczy:
widziś/ iż octem w pragnieniu był na-
parwany/ a przecie to dla mnie znosi
y pokutuje. A czemuż ia mam Krzyż
y pokutę dla Matki mojej/ dla bo-
gactw/ dla dostatkow odmiennych o-
puszczac? Czemu mi w pokucie ma-
być cięskte wlośiennice y dyscypliny/
posty/ y rozmaite mortyfikacye; kiedy
Chrystusowi Krzyż tak stogi dla zb-
wienia mojego cięskli nie był? Tym
słowem odprawił młodzieniak przy-
ciela onego/ a zaczęty pokuty przy-
kładem wtrzyżowanego lezvs a wśpo-
nożony/ żadną miarą nie odstąpił.
Stojem pokazaj Chrześciance Tam-
b- / iż w pokucie świętej nie masz ja-
dnych trudności/ a iezeli się iako wa-
dług rozumienia ludzkiego znajdnie/
namy moc na zwyciężenie jej/ by też
brła y nawałśia. Chcieymy tedy po-
czawszy z dzisiejszą Magdalena swia-
ta za grzechy nasze płakać/ to jest/ po-
kutować; chcieymy mowis z tą d-
siejszą świętą Magdalena/ nigdy
pokuty nie przedstawac. Co nam r-
dac Chryste lezvs, ktory żyjes y
królujesz na wieki wieczne.

A M E N.

Ná Dzień Świętego

IAKVBA APOSTOŁA.

KAZANIE PIERWSZE.

Dic, vt hi duo filij mei sedcant, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad sinistram in Regno tuo. *Mat. 20.*

Rzec (prawi) aby ci dwa synowie moi siedzieli, jeden ná prawey, drugi ná lewey stronie w Krolestwie twoim.

En dziśieyhy wielki Apostol Chrystusow Jakub Święty/pospolu z Janem Bratem swoim/ chciwy był bérzo godności światowey. Chrześcianie w Chrystusie Namilhy. Nie iam tu niedostatkosć przypisui/ ale wielki w Kościele Bozym Doktor Chryzostom światy/gdy inowi tak. *Volabant autem vt ego conicio, quoniam super duodecim sedes discipulos sessoros audierunt, primatum huius confessus impetrare. Cheteli (prawi) iako iá dochodze, iż si, sili je ná dwunastu sliach siedzieli wieli wczniowie Chrystusowi, przedkowanie w tym siedzeniu vproti. A teraz ludzie/ zwiastu godności y wrzędow niegodni/ są ambitiosi, chciwi bérzo godności. Pise Albertus Magnus, iż balsam test podobny bérzo oleiowi: po tym iednak poznac co test balsam/ a co olej: iż balsamu choć tylko kropelke w naczynie wody pelne puszcisz/ ná dol sam wpada/ y tam zostac: olej zaś wpuszczony w wodę/ zaráz się ná wierzch wybiá/ y wierzchem plywa. Tak się y między ludzmi dzieie: iedni są balsamem/ a ci są ludzie słachetni/ maderzy/ godni i drudzy są oleiem/ ludzie podli/ nieczemni/ do wrzędow y godności niesposobni. Między tym tedy balsamem a oleiem/ eá test różnosć: iż balsam/ to test ludzie godni/ nie wynoszą się/ nie pragną godności/ ale się niskim kontentuią mieyscem: olej zaś/ to test ludzie nieczemni y niegodni/ żadną miarą ná dole bydź niechca/ ale się woskłym sposobem tu gorze wybiá/*

zaraz chciwi są wysokich wrzędow y godności. Zahamował Chrystus Pan ambicya/ chciwość godności w Jakubie swietym/ y Bracie tego/ moztac: Nescitis quod petatis. Nie wiecie co prosicie. A iá tedy chciw na teraznieyhyh Kazaniu zahamować ambicya/ to test/ chciwość godności światowych/ w ludziach: postaje/ iż ambicya/ chciwość godności/ magnú damnum & téporale & spirituale, wielka szkoda y doczesna y duchowna przynosi: a nullum lucrum, neq; téporale neque spirituale, żadnego zysku/ ani doczesnego ani duchownego chciwemu człowiekowi nie sprawiue. Bądźcie to tu czci y chwale Bozhey/ a tu zbudowaniu nasiemu.

In naprzód ambicya/ chciwość godności tego świata/ szkoda wielka doczesna przynosi: dowodzi tak. Tłacz wielkie w ludzi dobro doczesne test/ libertas, wolność. Tak bowiem powiedziat Dyogenes Filozof. Quod optimum inter homines est, libertas est. Najlepsza rzecz między ludzmi, wolność test. O tymże y Xenophon de Reb: gest: Gracia. Lib: 4., Liberum esse, equidem cunctis rebus antefendum arbitror. Bydź (prawi) wolnym, nysztkie rzeczy przewyższa. Ale tak test/ iż ambitiosus, chciwy godności/ wolność traci. Toć tedy chciwość godności/ szkoda wielka doczesna przynosi. Iż chciwy godności/ wolność traci i náucza Chryzostom światy. Nihil procius libertatem animi sic tollit, quemadmodum secularium rerum cupiditas, & eorum quae videntur esse preclara. Non enim sibi viuunt, sed alteri & mille crudelibus Do-

Hom. 66.
in Mat.

De vegetabilibus
Lib: 6.
Tract: 1.

Hom: 59.
in Mat:

rainis huiusmodi homines premū-
tur. Nic (prawi) zgola wolności ani-
musu tak nie gnozi, iako świątomych rze-
czychciwość, a znułajęz tych, które są v
ludzi godne y zacne: a bawiem chciwi,
nie sobie, ale inšemu żyja, y od tyśiaci o-
krutnych Pánov vciśnieni bywają. A
dowodzi tego ten Doktor święty.
Przypátrzymy się [prawi] iednemu z
tych/ ktorzy wiele v Krolow moga/
przypátrzymy się temu ná ktorego
wszystko prawie krolestwo oczy obroci-
ło; a obaczemy/ iż ten iest wielkym
niemolnikiem/ mżeli ktorykolwiek
slušta podly slugi iego. Ten bawiem
slušta podly/ iednego iuz tyłto Pána
ma/ ktoremu się chce podobać; a ten
chciwy godności/ tak wiele ma Pá-
now/ iako wiele iest ludzi v krolestwie;
bo v wszystkich chce byt godnym/
wszystkim się akommodować musi. Ty
mi słowy Doktor święty dosyć dosko-
nale wyrażil/ iako chciwy godności/
traci wolność swois. Przydam ia: iż
człowiek chciwy godności/ nie tyłto
iest mizernieyhy nád podlego sluska
slugi swieiego: ale też iest mizernieyhy
nad człowieka ná tym świecie naymi-
zernieyhego/ eo iest/ w naywielkhey nie-
woli badzecego: y dowodzi tego tak.
Według zdania pospolitego/ nie ma
mizernieyhego/ y wielkhey niewoli cię-
piacego/ iako człowiek ná galery po-
tępiony. Ale tak iest/ iż człowiek chci-
wy godności/ nád tego iest ná gale-
ry potępionego iest mizernieyhy/ y
wielkha niewola ciępiący. Toć iest
nád wielkiego człowieka mizernego
naymizernieyhy/ y naywielkha niewola
ciępiący. Iż nád człowieka ná gale-
ry potępionego/ chciwy godności iest
mizernieyhy/ y wielkha niewola cię-
piący; dowodzi: Człowiek ná galery
potępiony/ w tym iest mizerny y nie-
wolny/ iż iest łańcuchem mocnym do
galery przykowány/ y że ma nád soba
okrutnego dozorca/ ktory go srodze
biczuje/ gdy aby namniej powinności
swoiey dosyć nie czyni. A człowiek
chciwy godności/ tak wielo łańcu-
chow iest związány/ iako wiele ma de-
sideria, pragnienia czci tego świata:
ma chciwy godności okrutneý dozor-
ca nád soba/ ktory go okrutnie we dnie
y w nocy biczuje/ to iest pycha: wstawi-

enie go tá wednie y w nocy piecze y
meczy. Człowiekowi ná galery potę-
pionemu/ zwyčajem lżej się dzieie; te-
muż człowiekowi pozwalają choć ná
trotki czas troche chlebem się pośilić/
wolno mu też podczas wesoło sobie zaś
spiewać/ iezeli też ma v przyiaciela a-
bo kogo pieniażde/ może się nimi z nie-
woli swoiey wykupić. A człowiek
chciwy godności/ im więcej pracuje
w tey swoiey niewoli/ tym cięzshe prá-
gnienie y cięzkość od chciwości swo-
iey czuje; nie pozwoli mu tá chciwość
y bułki chleba z iest bez gorzkości/ we-
solym byt nigdy nie może/ bo go nie
rozweseli: wstysy że kogo chwala/
trapi się z tego: obaczy że kogo godno-
ścią poczę/ dzwoni się frásie: wstys-
y że mu kto w czym przygani/ prawie
despernie: widzi/ że kto ma laska v te-
go/ ktory godności rozdaie/ by też ten
był nád niego y wrodzieniem/ y dostá-
tkiem/ y mądrością/ daleko podleyhy;
przecie mu deferować/ pochlebiac/ w-
nizac się z wielkim swoim dysgustem
musi: widzac sobie do godności prze-
stádzących/ czyli mu się serce nie
fráie: widzac/ iako wielkie expensy
dla dostania godności loży/ czyli nie
boleie: postrzeghy iż Pan abo Krol
ná niego nie wesolym okiem poyrzal/
czyli prawie od frásunku nie rozpa-
za: O záprawda/ nie mądzeý. Wy-
rażil to wszystko Bernat święty tymi
gorącymi słowy. O ambitio, ambi-
tium crux! quomodo omnestor-
ques, omnibus places: nihil acerbi-
us cruciat, nihil molestius inquietat,
nihil apud miseros mortales crebri-
us, negotijs eius. O chciwości (prá-
wi) godności, chciwych krzyżu! wszystkich
trapiś, wszystkich maczyś, a przecie się
wszystkim podobasz: nie tak okrutnie nie
maczy, nie tak człowieka nie turbuie iako
ambicja, to iest, chciwość godności; a
przecie nie masz nic ludziom pospolitszego
nád chciwość godności? O teyże mize-
ryey chciwego godności/ poważny Te-
trarcha Dial: 47. Lib: 1. mowi. Ex
quo ambitioni seruire cepisti, tibi
vivere desijisti: vilis tibi est anima,
virtus, fama, quies, otium, securitas.
Iakoś skoro ambicjeý sluzyc poczal, od te-
go czasu sobie samemu nie żyjeś: za nic
iuz v ciebie dusza, za nic cnota, za nic sta-

Lib: 3. de
consider.

wna, za nic pokoy, za nic wczasy, za nic bezpieczeństwa. Już tedy iasna rzecz / iż chciwy godności człowieka / wolność swoje traci / a wielkiej niewoli y miszeryi dostaje.

Iż też damnum spirituale, ktorde duchowna przynosi chciwość godności; doprowadza. Chciwym godności / im więcej przybywa godności / tym więcej ubywa cnoty. Toć tedy chciwość godności skłode duchowna przynosi. Iż chciwemu godności / im więcej przybywa godności / tym więcej ubywa cnoty; naucza s. Grzegorz in Registr. Qui nititur ad altiora conscendere, quid aliud agit, nisi ut crescendo decreseat; & ascendendo exteriùs, interiùs ad profunda descendat? Kto (prawi) wsiłuje wysoko wstąpić, a o co inzego się stara, tylko o to, aby przyczyniać wielkości, umniejszał wielkości; y wślapiać zewnętrznie, głęboko upadał wnetrzenie? Obiaśnij te nauki Grzegorza świętego / podobieństwem. Będzie trochę dobrego winą wbecze / przyleieś do niego wody konew / przybyło winą; przyleieś druga konew wody / przybyło jeszcze więcej; przyleieś trzecia / jeszcze przybyło więcej; y tak kiedy go przybywa / tym samym oraz go ubywa: bo virtutem, moc winą / przez to przylewanie traci. Dum crescit, decrescit, mowi Grzegorz s. y bärzo do brze mowi: bo gdy trochę winą było / każdy mowi / że to prawdziwe wino / teraz zaś takim przylewaniem każdy mowi / że to woda. Tak się właśnie przydaje człowiekowi chciwemu godności: przybywa mu co raz godności / y zda się iż ten człowiek w godności rośnie; a ono w rzeczy samey godności się iego umniejsza: bo cnoty wnetrney / co raz to więcej przez honory ubywa. Sluchajmy jeszcze o tym Grzegorza świętego na one słowa Psalmisty S. Deiecisti eos dum alleuarentur, tak piszącego. Neque enim dixit: Deiecisti eos postquam alleuati sunt, sed dum alleuarentur: Quia pravi quique dum saeculari honore suffulti, foris videntur surgere, intus cadunt. Alleuatio ergo ruina est, quia dum gloriam falsam subnixi sunt, a vera gloria vacuantur.

Hinc iterum dicitur: Deficientes ut fumus deficiant. Fumus quippe ascendendo deficit, & se dilatando evanescit: sic videlicet fit, cum peccatoris vitam praesens felicitas comitatur: quia vnde ostenditur ut altus sit, inde agitur, ut non sit. Nie rzeć (prawi) Duch święty: Zrzucicie ich wyniesionych, ale zrzucicie ich gdy się wyniosili: bo wszyscy niebożni, gdy światowym honorem zewnętrznie powstawać się zdadzą, wewnętrznie upadają. Podnoszenie tedy ich upadkiem jest: bo gdy się fałszywa chwala podnosi: prawdziwa chwala, to jest cnota, traci. Z tad znowu napisano: Niszczejacy, niech iako dym zniszczą. Dym podnosić się uślać, y szerzać się niszczyć: takci grzesznemu człowiekowi szczęście światowe wyrządza, wynosi go a oraz poniża y niszczy. Probą tego iasna na Saulu / na Dawidzie / na Salomonie / ktorzy gdy światową godnością prosili / na cnotę wielce poszwankowali. O czym tak piše poważy Tertullianus. Saul bonus praeteris, liuore postea evertitur: David vir bonus secundum cor Domini, postea cadis & stupri reus est: Salomon omni gratia & sapientia donatus a Domino, ad idololatriam a mulieribus deceptus inducitur. Saul (prawi) dobry nad innych, z zazdrością potym Krolew będąc upadł: Dawid mąż dobry prawię wedle serc P. ańskiego, Krolew będąc, stał się mąż bojowy y cudzotwórcą: Salomon wszelka taksza y mądrość od Pana Boga obdarzony, Krolew zostawszy, przez niewiasty w bałwochwalstwo upadł.

A tuć się wielki nierozum owych ludzi pokazuje / ktorzy gdy ich kto na godności y wrzedy promowuje / pospolicie mówią: Mój to Dobrodziej / mój przyjaciel / winien mi to być do śmierci odslugować. Wielki to zaiste nierozum; co takim objaśniam podobieństwem. Gdyby kto pieścia podobit oko bliżniemu swojemu / tak żeby oko spuchło / y ta puchlina wielkieby się bärzo ostato; y na to oko w rzeczy samey dla iego naderzości widziećby nie mógł: czyliby ten rozumnie mowił: Mój to przyjaciel / mój to wielki Dobrodziej / który mię vderzył: bo mi z małego oka wielkie czynił. Za-

Lib: de
Praescript:
aduersus
Heretic:
Cap. 3.

prawda wieleby to nierozumna mo-
wa tego była: bo cożby mu po tym
żeby się o ko zwierzechu nadeło/ a we-
wnętrz wirtutę wiliuā utraciło: Taki
właśnie: Promowował cie kto na w-
rzedę/ na godności/ aliści się ty z tego
nadymaś/ y wielkim się w ludzi poła-
zuieś/ a z tym wirtutem wiliuā, cnota
wewnętrz traciś. Wisc to tu rozu-
mie mówisz: moy to przypaść/ moy
to Dobrodziej? Zaprawda/ nierozu-
mie: bo cożci po tym że się zwierzechu
nadymaś/ kiedy cnota hwanuie?
Medrka w tej mierze była ona świe-
ta dusza/ która w Pieniach Salomo-
nowych mówiła. Filij matris meę
pugnauerunt contra me. Synowie
mátki moiey bili przeciwko mnie. Ale
cożci wždy tak z tego uczynili? Posue-
runt me custodem in vineis. Posti-
nowili me strażem w winnicách. A wisc
to tym bili przeciwko tobie? wisc cie
to ubili gdy cie gubernatorem miasta
wielkiego/ Biskupem/ Pralatem Op-
actwa bogatego uczynili? Odpowiada:
tym miś zaprawda ubili. Tot spicula
enim in meum contorserunt pectus,
quot vota in meam electionē con-
iecerunt, non tam electores, quam
peremptores. Tak mi (prawi) wiele
plug zadali, iako wiele głosów na moie
wybranie ni przetożenstwo dali, nie tak
mie wybierający, iako zabijający: mówi
Benedictus Fernand^o in Cap. 33. Gen.
A przed nim dobrze Bernat ś. Ab il-
lis ipsis (inquit) facetur se promotā,
a quibus & passam. Jakoby rzekł;
tego żeście miś na wżad wybrali/ nie
mam za wygodę/ ale ciężę za wielką
śkoda: nie postanowiliście miś w ta-
kim stanie/ w którymbyś się wesełił/
ale w takim w którymbyś cierpił:
wásze obranie woyną mi iest/ nie po-
koy; gwałt mi czyni/ nie odpocznie-
nie. Wyżey postępuje Augustyn S.
gdy nie tylko ludzi/ ale samego Pana
Boga nieprzyjacielem nazywał, gdy go
na wżad promowował. Nihil in hac
vita difficilius & laboriosius, Epi-
scopi & Presbyteri aut Diaconi offi-
cio, & maxime in hoc tempore. Quis
autē sit modus recte animas regen-
di; nec a pueritia, nec ab adolescé-
tia didici: & quando discere coepe-
ram, vis mihi facta est, nec in alia

re video mihi Deum magis iratū,
ut cum indignus essem poni ad re-
mum, positus sum ad gubernaculū.
Niemáš (prawi) w tym żywocie nic tru-
dniejszego, nie máś nic cięższego nad Bi-
skupi, y Kaptánski, y Diakoński wżad, a
nawniecy tego czasu. A któryby był spo-
sob duszami dobrze rządzić, tegom się ani
w dziecinstwie moim, ani w młodości
nauczył: y kiedyś się tego uczęć począł,
gwałt mi się sstał: y w żadney okazy
nie zda mi się, aby się Bog na miś bārziej
gniewał, iako na ten czas, gdy mi glecona
śter, kiedyś do wiosła sposobnym nie był.
Jasna tedy rzecz/ iż ambitio, to iest
chciwość godności/ przynosi człowie-
kowi damnum spirituale, škoda w
rzeczach duchownych.

Iż zaś nullum lucrum tempo-
rale, żadnego zysku doczesnego/
chciwość godności nie przynosi: o-
baczmy. Czytamy w Piśmie świętym
w Księgach Rodzaju/ iż Jakób długo
bārzo służył Wuiowi swojemu Łaba-
nowi: prawić był na poly od goracá
stonecznego upieczony/ prawić był na
poly ostrym mrozem wstawiony/ prá-
wie był na poly ciężkimi pracami
zwatłony. A dla czegoż to tak bārzo
pracował? zaiste dla piękney Rácheli.
Patrząc się/ co mu Łaban wyrzadził:
miasto piękney Rácheli/ podrzucił mu
nieurodzimka/ śpietna Lya. Tak się
bowiem z nim Jakób wmarwia. Non-
né pro pro Rachel servivi tibi, qua-
re aliam poluisti mihi. Czylićci nie
dla Rácheli służył, czemuż ciś mi inssa pod-
rzucił? Pięknaż to dziwnie Ráchel/ po-
żądana godność: chciwi tedy tey go-
dności/ ktoż wypowie iako się piekła
staniem/ iako się wędza wstawiczną
myśla; kto wypowie iako zabiegają/
iako pracują/ aby dostali światowey
godności: aliści często Łaban/ świat/
miasto piękney Rácheli/ miasto go-
dności/ śpietna Lya/ to iest konfuzya/
podrzuca. Czyli nie tak wyrzadził A-
manowi? Pracował ten nieborak na
piękna Ráchel/ starał się o honor te-
go świata/ piekł się nienawistcia prze-
ciwko Mardocheuszowi/ że mu się tyl-
ko wklonić niechciał: nie mogła go w
tym frasunku wcieśzyć/ ani Kochana
malżonka/ ani mile dżiastki/ ani wier-
ni przyjaciele/ ani wielkie dostátki: a-

Cantic: 1.

Serm: 30.
in Cant.Epist: 14.
ad Valer.

Genesi: 29

liści

liści mu świat za te prace/ za te frasunki/ brzydka Lya podrzucił/ kiedy miasto honoru stomocnie na subienicy zawieszony został. Suspendus est itaque Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheo. Czyli nie tak wyrzadził Absalonowi? O iako ten wiele pracował dla piśney Racheli/ dla godności Krolewskiej! Onizal sie y podłym ludziom/ pochlebiał/ cąłował/ y nayspodleyshogo: aliści mu świat sprosna Lya podrzucił/ kiedy na dacie z wielka konfuzya zawieszony został. Vidi Absalon pendere de quercu. *Widziałem* (prawi) *Absalon* *mówiącego na dacie*: mowi ieden z Żółnierzy do Joaba Żetmána Dawidowego. Czyli nie tak uczynił Abimeles chowu: który tak dla piśney Racheli/ to jest dla godności światowej pracował/ iż siedmdziesiąt braci okrutnie pozabijał. Zaprawda tak mu wyrzadził: bo mu spetna Lya/ to jest konfuzya podrzucił: kiedy od iedney niewiastry z góry w głowę uderzony/ mizernie zabity został. Czyli nie tak wyrzadził Nabuchodonozorowi? Zaprawda tak. Pracował ten wiele dla piśney Racheli/ dla części światowej: aliści mu świat podrzucił spetna Lya/ to jest konfuzya/ kiedy go spetna uczynił bestya. Czyli nie tak uczynił iednemu Cesarzowi Rzymskiemu? Pracował y ten dla piśney Racheli/ dla części światowej: aliści mu świat podrzucił spetna Lya/ to jest konfuzya/ kiedy w Senacie Młoty/ y zamordowany został. Czyli nie tak wyrzadził Pompeuszowi? O kto wypowie/ iako ten dla piśney Racheli/ dla części światowej pracował: aliści mu świat Lya podrzucił/ to jest konfuzya: kiedy mu y paćci losci ziemie rmarilemu na pogrzeb nie pozwolili. Toż wyrzadził świat y naszym niezliczonym/ godności światowej chciwym. Toć tedy chciwość godności światowej/ y doczesnego tego zysku nie przynosi.

Rzeczysz: Ażkolwiek ci ktorychś wylizyli/ żadnego zysku z chciwości godności swoich nie odnieśli: inszy iednak odnieśli y odnosa. Widziemy bowiem że nie ieden dostepnie Kiestwa/ Krolestwa/ Cesarstwa/ o ktore sie pilnie starał. Toć tedy chciwi godności

zysku na tym świecie godność.

Nato ja odpowiadam: Biedny to bartożyst/ choć kto Krolestwa y Cesarstwa dostąpi. Kozbowiem z tego za pociechy? Wszyscy Krolowi cąłują takie/ a drugi gdyby iako radby mu is wiał: wszyscy Krolowi obracnemu wolają: Vivat, vivat Rex, niech żyje/ niech żyje Krol y Pan nasz w Nestorowelata; a drugi wsercu życzy żeby y utra nie doczekał: wszyscy z czciwością przy Krolu stoja/ ale drugi sercem daleki jest od niego: wszyscy postępli Krolewskie w oczy wychwalaia/ a drudzy potatnie na wszystkie sprawy Krolewskie narzekaja: wszyscy przytaciolami sie Krolewskimi bydz potajnia/ a drudzy głośnie przez ciwość Krolowi nieprzyjaźni chowaja: wszyscy sie przed oczyma Krolewskimi Krolowi klaniaia/ a drudzy from ozgu sława Krolewstwa iadowicie kassaja. Wiedza to/ y co wiekshogo/ Krolowie o poddanych swoich: a wiec sis tym trapić nie musza? Zaprawda/ y bartoż. A kiedy ieszcze y starania/ y frasunki/ o tolo Krolewsta wajać będziemy: dopieroż tam Krolewskie muzerye wpaćrzemy. Sluchajmy o tym Chryzostoma swistego/ tak mowiącego. Neque tu diadema respicias, sed curarum tempore: neque purpuram intueri, sed animam ipsa purpura nigrescentem: non ita corona caput circumdat, sicut animam sollicitudo; nec satellitum cateruam, sed molestiarum multitudinem spectas. Nie patrz ty (prawi) *człowiecze* *na Krolewska Korona*, ale raczej patrz *na wielka frasunkow Krolewskich nieważność*: nie patrz *na Krolewska purpura*, ale patrz *na duszę ich nad purpurą czerniejącą*: nie tak *Korona głowę ich zdobi*, iako *zstawiać pieczolowanie trapi*: nie przypatruj *się gromadzie Dworzánów*, ale *się przypatruj wielkości frasunkow*. Coż tu tedy zyskał ten/ który Krolestwa dostąpi? Zaprawda nie. O czym tak Hieronim swiety. Et grandis quidem labor est, sed effectus nullus est; sic est vita hominum. Huc illucque discurrimus, possessiones quaerimus, opes appetimus, procreamus filios, laboramus, in Regna suscitamur, & omnia facimus; & non in-

Homi. 66.
ad Populū
Antioch.

intelligimus, quia araneae telam teximus. Wielka w prawdzie na tym świecie praca, ale bez wszelkiego zysku, taki jest żywot ludzki na tym świecie: tu zomdziejemy i miejsca na miejsce biegamy, majątkości szukamy, bogactw pojadamy, dziełki rodzimy, pracujemy, królestwu światowemu dostajemy, wszystko czynimy; a tego nie wiemy, że szczerą tylko pałaczną rozpóścieramy. Toć tedy już pewna rzecz: iż ambicya/ chciwość godności światowej/ nullum bonum temporale adfert, żadnego zysku doczesnego nie przynosi.

Aż náostatek nie przynosi/ ani lucrum spirituale, zysku duchownego; dowodzi. Spytajcie teraz onych Rzymskich Cesarzów/ których gościł wszystkie świat: spytajcie onych wszystkich Greckich Mędrców/ których świat iakoby za Bogi iakie poczytał; spytajcie onych Królów Perskich y Syryjskich/ którzy wszystko to mieli/ cokolwiek świat pięknego widzi: spytajcie y wszystkich innych/ którzy cokolwiek gości światowej chciwi byli; coście też za zysk odnieśli/ ze wszystkich prac waszych na świecie? Inaczej wam nie odpowiedzą/ tylko tak. Quid nobis profuit superbia i aut divitiarum iactantia, quid contulit nobis? Wszystkie nasze pychy/ wszystkie nasze bogactwa/ najmniejszego nam zysku nie przyniosły: chyba tylko to piekło/ w którym [ach miśtety] na wieki gorzeć będziemy.

Rzeczysz. Poganie to byli Cesarze Rzymscy/ y Mędrcy Greccy/ y Królowie Perscy; przeto nie dziw/ że im chciwość godności światowej żadnego zysku nie przyniosła. Ciężkiem nie duchownego zyskać nie może. Ale my Chrześcianie/ będąc wiernymi Chrystusowymi/ y starając się o godności/ wiele zyskać możemy.

Na to ja odpowiadam: Żadnego zysku z tej chciwości godności chyba tylko samo piekło/ nie odnieście. Słuchajcie co o wszystkich chciwych godności/ mówi Psalmista święty.

Psal: 75.

Ab increpatione tua dormitauerūt,

qui ascenderunt equos. Jakoby rzekł Psalmista święty: ktorzy wsiedli na konie chciwości tego świata godności/ spisa na wszystkie twoje o Boże napominania; spisa/ y namniemy na nie niedbają. Mówi poważny Rafinus. Sonet Evangelica tuba, minetur iudicium, minetur aeternas pallas, intentet conitrua, adhuc dormiunt superbi, adhuc vitam veterē damnare nolunt, neque in novam euigilare. Niechaj (prawi) arabi Ewangelicy świętej trąbą, niechaj grozi strąsnym Sadem Bożym, niech odpowiada karaniem wiecznym, niech puszcza gorące słowa iako pioruny, nie dękna się na to wszystko ludzkie pyśni, ludzkie chciwi godności światowej, nie przesłana oni postawem chciwości swojej. Ab increpatione tua dormitauerūt. A czemuż to? Odpowiada Augustyn święty pisząc in Psal: 75. Quare hoc? nisi quia ascenderunt equos, id est extulerunt se in honoribus, in potentatibus, in incerto diuitiarum. Tales sunt equi eorum, quibus tanquam indomitis, in aeternum feruntur supplicium. Czemuż się to (prawi) nie ockna? bo wsiedli na konie, wynieśli się w godnościach, w mocy, w bogactwach; tak są twarżouste te konie ich, iż na nich iako na tych ktorzy zatrzymać nie mogą, do wiecznego piekła bieżą. To widzicie/ iż wesoług Augustyná świętego/ tak nie wierni/ iako też y wierni/ z chciwości godności/ nie innego tylko samo piekło zyskują.

Obaczysz tedy Chrześcianie Namniemy/ iż ambicya/ chciwość godności/ przynosi y szkoda doczesna/ y szkoda duchowna; a nie przynosi/ ani zysku doczesnego/ ani zysku duchownego: niechcimy tego dzisiajszego Apostoła Jakuba Świętego w tej ambicyi náśladować/ ale go raczej w pokorze/ ktorey był pełen po wzięciu Ducha świętego/ náśladowamy. Co nam rąz dać Chryste Iezu: ktory żył y królował na wieki wieczne.

A M E N.

Ná Tenze Dzień Świętego

I A K V B A A P O S T O Ł A .

K A Z A N I E W T O R E .

Dic, vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad sinistram in Regno tuo. *Matt: 20.*

Rzecz (prawi) aby siedzieli ci dwaj synowie moi, ieden po prawicy, drugi po lewicy w Krolestwie twoim.

Dzisiejszy Wielki Apostol Chrystusow Jakub Świsty (iako dochodzą z Ewangelię przeczytanej) był wielce ambitiosus in virtute, był chciwy bázro przodkować w enocie. Chrześciane Namulscy. Pokazał te swoje ambicya dwiema obliwom Altrami: Pierwszym/ kiedy chciał przodkować przed wszystkimi Apostołami/ starając się o to przez Miałe swoje o Chrystusa tymi słowy. Dic, vt sedeant hi duo filij mei, &c. *Mow (prawi) aby siedzieli ci dwaj synowie moi, ieden na prawicy, a drugi na lewicy w Krolestwie twoim.* Bo ażkolwiek Chrystosom świsty naucza/ iż tu pokazał Jakub Świsty pospolu z Bratem swoim naganne swoje ambicya/ to jest chciwość przodkowania światowej godności: iedną Ambroży a. naucza/ iż tu pokazał chwalebne ambicya/ affektuac pierwszego miejsca w łasce Bożej; a zátym y w enocie a. Powtore/ pokazał te ambicya swoje, chcąc byż niezako podobnym samemu Chrystusowi/ oświadczać się/ iż może pić kielich tego: kiedy go bowiem y brata tego Chrystus pytał. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Czy możecie pić kielich, który ja mam pić? Śmieło odpowiedział z Bratem swoim. Possumus. Możemy. Bo ażkolwiek Chrystosom świsty naganne na presumpcya Apostołom świstym w tej mierze przypisuje: poważny iedną Maldonatus twierdzi/ iż ci Apostołowie/ gorąco miłością Chrystusową zapaleni/ y tego co siłom ich było niepodobna/ dla Chrystusa dożądać pragneli.

W takiej chwalebnej ambicyi potrzeba y nam wszystkim naśladować tego dzisiejszego Jakuba a. Mamy naprzod vsilować przed młym w enocie przodkować: powtore/ mamy pragnąć dla Chrystusa y to czynić/ co siły nasze przechodzi. Jż to rakt jest; pokazuje na terażniejszy Kazaniu/ co będzie to ku czci y chwale Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.

Jż naprzod mamy byż pierwszy Altem ambitiosi in virtute, to jest/ mamy się starać przodkować w enocie; obaczmy. Ludzie świata tego/ chcą ieden przed drugim przodkować w rzeczach światowych: a nie dbają iedną o to/ aby przodkowali w rzeczach duchownych/ to jest w enotach świstych. Czytamy w Piśmie świstym w Księgach Rodzaju/ iż Józef syn Jakubow/ braci swojej sen taki referuje. Audite somnium meum, quod vidi, putabam nos ligare manipulos in agro, & quasi consurgere manipulum meum, & stare: vestrosq; manipulos circumstantes adorare manipulum meum. *Stuchajcie [prawi] braciśkowie moi, powiem wam co mi się śniło: zdziło mi się, iako byśmy wiazali w polu sнопki, y iakoby powstawał sнопek mój, y stanał: a wásse sнопki okolo stojace, klaniały się sнопkowi mojemu.* Ten sen obrząit bázro braciśk tego/ bolało ich to/ iż przed nimi miał przodkować/ y przeto gromią go mówiac: Numquid Rex noster eris? a ut subiiciemur ditioni tuae? *Czyli (prawi) Krolew naszym będziesz? aby my poddánymi twoimi budziemy?* Drugi raz także/ tymże braciśkom referuje drugi sen. Vidi per somnium, quasi

Gene: 37.

Solem & lunam, & stellas vndecim adorare me. *Widziałem* (prawi) *we* *nie iakob*, *słonce* *y* *mieśiac*, *y* *gwiazd* *ie-* *denaście*, *klaniały mi się*. Co oślyśiasz wśy Ociec gromi go/ mowiac. Quid tibi vult hoc somnium. quod videris? num ego, & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terrā? Coż (prawi) *znaczy ten sen*, *czyli ja*, *y* *matka* *twoja*, *y* *bracia* *twoi* *klaniać ci się będą* *my* *na ziemi*? Nie czytamy iednakże by bracia sami o ten sen gromili Jozefą. A czemuż go prosi o pierwszy bärzo stogo gromili? a o ten drugi bynamniey? Czyli to zacnieyś był pierwszy/ niż ten wtory? to jest/ czyli wiekśa zacność/ wiekśe przodkowanie obiecowal/ aniżeli ten wtory? Nie ta tego rozumiem przyczyna jest/ ale rozumiem że ta. W pierwszym śnie widział snopki/ rzeczy ziemskie; y tak snopki tego wyrażal/ iż w rzeczach ziemskich miał celować bracia swoie; w drugim śnie widział rzeczy niebieskie/ słonce/ mieśiac/ gwiazdy; co wyrażalo/ iż ich miał celować/ y w rzeczach duchownych/ w cnotach świętych. Nie tak się tedy o to bracia turbiu/ kiedy im wtory sen referuie/ iako kiedy on pierwszy opowiada. Bo o to mney dbali/ że ich miał celować w rzeczach niebieskich/ to jest/ w cnotach świętych; ale o to się bärzo gęzli/ że ich miał celować w rzeczach ziemskich. Toć się záprawde y teraz dzieie: frásus ia się bärzo ludzie gdy ich kto celuje w rzeczach ziemskich/ ale się bynamniey nie frásus/ gdy ich kto celuje w rzeczach niebieskich/ to jest w cnotach świętych. Widzi kto/ że się sásiadowi jego w gospodarstwie szczęści/ rodzi mu się dobrze/ zbiera pieniadze wielkie/ skupie majątności; záprzy mu tego/ y w sercu swoim myśli: Ego gdyby się to nie iemu ale mnie tak w gospodarstwie powodziło/ o gdyby ia też to tak wiele pieniadzy zebrał/ o gdybym ia to tak wiele majątności skupował; myśli o tym w sobie/ y kiedy może wśelakim się sposobem stąra/ nie tylko mu wyrownać/ ale go też w tych rzeczach celować. Widzi kto/ iż bliźniego jego na godności y wrzędzbyora/ że go dla jego nauki/ wymowy/ dla ludzkości/ wielce ludzie acceptuiz;

trapi się o to y myśli sobie: o gdyby ia to był tak wzgony/ tak wymowny a nie on/ gdyby to mnie ludzie tak acceptowali/ na wrzędzby y godności brali; a nie tylko o tym sobie myśli/ ale się też o to ile może stąra/ chcąc żeby nie tylko z owym zrownal/ ale żeby go y przeszedł. Widzi druga/ iż iey sásiadka piśnie chodzi/ że się stroi w iedwabne śiáty/ że się perlami y rozmaitymi kleynotami kosztownie zdobi; wielce się o to w sobie gęzie/ mowiac: o kiedybym ia to miała takie perły/ takie śiáty/ takie kleynoty/ a nie ona; y nie tylko o tym myśli/ ale się też o to gdy może stąra/ chcąc nie tylko owey wyrownać/ ale też w stroiu przodkować. A tak we wśytkich prawie rzeczach ziemskich/ chcą ludzie nie tylko sobie być równymi/ ale też chcą być nad inśy celnieyśymi. Nie takiego zaśie się humoru w rzeczach duchownych. Widzi kto sásiada swoięgo abo inśęgo bliźniego/ że w takżdy dzien Wśy święty słucha/ w Kościele długo y nabożnie się modli/ do Sakramentow świętych często y z wielkim przygotowaniem przystępuje/ pośty ośtro y prawdziwie zachowuje; czyli się o to trapi/ iż tego w sobie nie widzi? czyli wáluie y stąra się o takież cnoty? Bynamniey: y o wśem sobie myśli: niech tam sobie w Kościele siedzi/ by chciał y cały dzien/ niech do Sakramentow świętych przystępuje y záwśe/ niech pości ośtro/ choćby też nie iść nie chciał. Widzi kto sásiada abo inśęgo bliźniego/ iż nad nadzłym y vbogim miłosierny/ iż choremu ośluzzy/ iż wćianionęgo poráttuie/ iż vbogięgo wspomóże: czyli się o to trapi że tego w sobie nie widzi? czyli się stąra w tych go cnotach przechodzić? Bynamniey: y o wśem sobie myśli: niech dacie vbogim/ choćby też wśytko rozdał/ niech ráttuie wćianionych/ niech ośluzgi chorým/ a mnico do tego? Widzi kto sásiada abo inśęgo bliźniego/ iż ćierplivy/ pokorny/ zmiłim się nie powodzi/ Łázdęgo znieśie; czyli się o to frásuie że tego w sobie nie widzi? czyli się o to stąra/ żeby mu w tych cnotach wyrownal/ abo go przeszedł? Bynamniey: y o wśem sobie myśli; niech się wpoćarza/

niechay

niechay cierpi iako rozumiesz a mnie co do niego? Nie tak ma bydz Chrzesćciński człowiecze/ ale przeciwonym sposobem: kiedy widzisz tego nad cie bogatsego/ zacnieyszego/ stroynieyszego/ ić. nie masz sie o to frąsować: bo cie to wszytko nie zbawi. Ale kiedy widzisz tego nad sie w modlitwie pilnieyszego/ goratsego/ widzisz częściey y z wielkym przygotowaniem do Sakramentow swiatych nad cie przystepujacego/ widzisz częściey y surowiey poszczajacego/ widzisz miłosierdnego/ wbo gum chorym wstajajacego/ wciśmionych ratujacego/ niedostatkich wspomagajacego; widzisz pokorne/ trzywdy pokornie znosjacego/ nieprzyjacielom odpuszczajacego/ y onych milujacego: ić. nie frąsuj sie o to ze to wszytko w nim widzisz; ale sie o to frądze frąsuj/ ze tego w sobie nie widzisz. A nie tylko sie o to frądze frąsuj/ ale też wszytkim sercem/ wszytkimi silami w siluj/ staraj sie/ abyś mu w tych cnotach wyrównal/ y owsem abyś go w nich celował. Tak czynili Swięci Pańscy. Antoni swiaty Pustelnik wstajawszy onostowa/ Ewangeliey swiatey: Chceśli bydz doskonałym/ idz a przeday wszytko co masz/ rozday wbo gum/ a mnie naślady: tak zaraz wczynil/ y majątnosc wszytkę na wbogie rozfrąsował/ żywnosc sobie wyrabial/ nigdy przed zachodem słońca nie iadł/ chleba y wody miernie używał/ drugdy aż do czwartego dnia pokarinu cielenego czelal: goracym sercem Paná Boga milujac/ wstawnie sie modlil: y tak sie wstawnie w cnotach swiatych ćwiczac/ żyl na puszczy las tiktądzieśiat. Paterzcieś/ iako sie tym nie kontentuiel Pise Athanazy swiaty/ iż kogokolwiek iaka cnota ozdobioneę widzial/ koniecznie w oney cnotcie naśladowac go wsilował. Nławiedziwszy Pawła swietego pierwsego Pustelnika/ y przypatrzywszy sie cudowny cnotom iego/ wrocil sie do swych Bráci. Pytaia go Brácia/ gdzieś tak dlugo byl Oycze swiaty? A on nie rzekł; iedno to: Biada mnie grzesnikowi/ ktory falszywie sie Pustelnikiem y Mucznikiem zowie: widzialem Eliáša/ widzialem Janá na puszczy/ widzialem Pawła w Ráui. To

widzicie: człowiek tak wielkich cnot/ a przecis plakal/ trafil sie wielce/ ze takich cnot w sobie nie widzial/ iakie w Pawle swiatym wpatrzył. Podobna rzecz czytam w Bernata swietego: przystapi brat ieden do swietego Bernata/ y poczne przed nim serdecznie plakac: preta go Bernat swiaty/ coć sie dzieie Bracie/ o co placzęś? Odpowie: biada mnie niedzemu/ dzis na wtrznim przypatruję sie iednemu bratu/ naliczyłem w nim trzydzieści cnot/ z ktorych żadney w sobie nie widze. Jezeliż to Chrześciance Nas milky/ Swięci Boży hedac cnot rozmaitych pelni/ przecis byli tak ambitiosi, tak chciwi cnot/ iż kiedykolwiek w kim wyżsja cnota obaczeli/ wielce sie o to trafil/ o one sie cnotę starali/ y owsem celowac w nię wsilowali: Iako daleko wiecey nam grzesnym/ ktorzy cnot w sobie nie widzimy/ potrzeba sie trapić/ kiedy cnotliwszych/ swiatobliwszych nad sie widzimy.

Rzeczęś: A coż nam to trapienie sie za pożytek przynieśie? Odpowiadam: przynieśie pożytek bårzo wielki. Widzi Izaiasz Prorok Mąciestat Bosti na Thronie wysokim y wyniosłym/ przy ktorym stali dway Serafinowie/ goraco bårzo Pana Boga swoiego chwalacy. Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum. Tworali (prawi) ieden do drugiego: Swiaty, Swiaty, Swiaty Pan Bóg w o. sk. Gdy tak goraco a wstawnie chwale Bosta słyszy Izaiasz Prorok. Izami sie żalawszy boleie na to/ ze z nimi także Paná Boga nie chwali. Vamibi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum. Biada mnie biada że milczę/ że z tymi Anyolami pospolu Boga moiego nie chwale; a to przes to jem nie godzien/ mając wsta zmażać ne. Nie zazdrościł tu Prorok swiaty Anyolom takiego szczęścia/ iż chwalili Paná Boga swoiego: ale sie tylko serdecznie trafil o to/ że pospolu z nimi Paná Boga swoiego nie chwalił. A coż mu prośis za pożytek to iego wtrapienie przyniosło? Wielki záprawda pożytek: bo oto posłano do niego iednego Serafiná/ ktory oczyścił wsta iego/ aby byl do chwały Páńskiej sposobny. Et volavit ad me vnus de Seraphim,

Isaia 6.

raphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. T przyleciał do mnie ieden z Serafinow, a w rece iego magiel rozpalony, który wziął kleśczykami z ołtarza, y dotknął się ust moich, y rzekł: otom się dotknął tym ust twoich, y będzie znięta nieprawość twoja, y grzech twój oczyszczony. Toż y nam z daru Bożkiego przydać się może. Kiedy bowiem obaczemy bliźnich naszych/ iż wolają: Święty/Swięty/Swięty: to jest/ cnotami y światobliwością swoją chwala Pana Boga swojego: y to widząc/ płakać y trapić się o to będziemy/ iż my Pana Boga tak nie chwalimy/ to jest/ tak doskonałych cnot świętych nie mamy; a przystym trapieniu wedle możliwości starać się o cnoty święte będziemy; mocen jest Pan Bóg oczyścić nas od grzechów naszych/ y cnotami świętymi ozdobić. Już tedy iasna rzecz/ że mamy być ambitiosi in virtute, mamy być chętni cnot świętych/ mamy się starać/ aby nas nikt w nich nie celował.

Powtorę: Jż mamy być y drugim altem ambitiosi, to jest/ mamy z widłecy przeciwko Chrystusowi miłości pragnąć y tych cnot/ tych dobrych czynków/ których siły nasze wyprawić nie podobają: obaczmy. Duch święty przez usta Prorockie do duszy skruszoney tak mówi: Magna est enim velut mare contritio tua. Wielka jest (prawi) iako morze skruszenia. Czemuż to prośe iako morze? czemu do morza przyrównał duszę do Pana B O G A się mająca? Słuchajcie zaprawde: Morze mocny mi porużone wiatrami/ choć z brzegów żadną miarą wylać nie może: Terminū poluisti, quem non transgredientur: tak się iedną wysoko podnosi/ tak barzo walty swoje ku niebu wydaie/ że się zda iakoby wylowało wszystkie ziemie zalać. Tak ma być dusza prawdziwie skruszona/ to jest/ ku Panu Bogu nawrocona: lubo z brzegów wylać/ to jest/ nad siły ciała swojego nie exteriorius dla P. Boga czynić nie może; porużona iedną od morzenego wiatru Ducha swietego/ pobu-

żona prawdziwą miłością Bożą/ ma się affectibus, desiderijs, to jest/ affectami y pragnieniem tak wysoko podnosić/ iakoby chciała wshytek świat zalać; to jest/ wszystkie cnoty wszystkich Świętych Pánstich dla Pana Boga swojego wyprawić. Oni Serafinowie/ których widział Izaiasz Prorok po pięci strzydel mieli. Sex alae vni, & sex alae alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Co to jest prośe/ iż dwiema strzydłami szer dnemi latał? Mielł głowę Bożą/ bo ią pokrywali dwiema strzydłami; mieli nogi Bożie/ bo je drugimi dwiema strzydłami zasłaniałi. Gdyby tylko nogi Bożie mieli/ mogliby się strzydłami do głowy Bożiej wzbudzić y także kiedyby głowę tylko mieli/ mogliby się do nog Bożich strzydłami swymi spuszczać: ale kiedy mają y nogi Bożie/ y głowę/ czemuż latać? Niepodobna im gdzie indziej zalecieć: bo niepodobna jest im wiecey mieć. Czemuż tedy non quiescunt, nie spoczywają? Nie dziwować się: Significabant oni Seraphimowie prawdziwych slug Bożych/ y chcieli im pokazać/ iako Bogu swojemu służyć mają. Latać tedy ustawicznie strzydłami/ choć im niepodobna gdzie extra Deum zalecieć/ aby wyrażili/ iż prawdziwi sludzy Boży/ mają affectibus, desiderijs, y tam latać/ gdzie dolecieć nie mogą: to jest/ mają pragnąć serdecznie takich cnot/ takich dobrych czynków/ których siła ich cielesna wyprawić nie może. Tak służyli Panu Bogu swojemu Święci Pánscy. Dawid święty na puszczy przed nieprzyjacioly swoimi pilnie się krył/ tak się do Pana Boga swojego modli. Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo: eleuatio manuum mearum, sacrificium vespertinum. Iakoby rzekł Dawid święty: O Boże mój/ widzisz że bydlę nie mogę w przybytku/ w świątyni twojej Bożkiej/ gdzie tobie kadzidło Kąplani/ y inkie ofiary ofiaruję; iedną pragnę tam być y robie ofiarować: przymiżże to pragnienie moje za wdzięczne/ kadzidło y ofiarę. Tak służył Panu Bogu y Daniel święty

Thren: 2.

Psalm: 103.

Dan: 7.

w Babiloniey: słuchajmy bowiem ias-
to się modli. Et non est in tempore
hoc holocaustum, neque sacrifici-
um, neque oblatio, neque incen-
sum, neque locus primitiarum corā
te, ut possimus inuenire misericor-
diam tuam; sed in animo contrito,
& spiritu humilitatis suscipiamur,
sicut in holocausto arietum & tau-
rorum, & sicut in millibus agnorum
pinguium; sic fiat sacrificium no-
strum in conspectu tuo hodie. Ja-
koby rzekł Prorok święty. O Panie
Boże moy/ pragniemy ofiarować o-
fiary/ ale nie możemy: bo czasu tego
nie masz ani całopalney ofiary/ ani
ładzenia/ ani pierwiastkow młodych/
abyśmy mogli znaleźć miłosierdzia
twoje: ale w sercu skruszonym y w dus-
chu pokornym/ przyjmij nas tak/ iako-
bychśmy ofiarowali całopalne ofiary
baránów y wołów; y iakobychśmy
rybiące barántów tłustych ofiarowa-
li; tak dziś przyjmij ofiary sercá ná-
szego do łaski twojej świętej. Tak y
ty głowiesz Chrześcijański/ służ Panu
Bogu twojemu/ czyn dla Pana Boga
twojego/ cokolwiek siły twoje prze-
moga: a czego nie przemoga/ tego
pragnij. Starać się o cnotę poko-
ry/ pragnij zmieść pokornie by to mo-
gło być/ wszystkie nasmiawiska y de-
spekty/ które znosili wszyscy Święci
Pánscy: starać się o cnotę posłuszeń-
stwa/ pragnij wszystkie prace y ciężki
zmieść/ którekolwiek poddani wszyscy
pod posłuszeństwem będący/ dla Pana
Boga znosili: starać się o cnotę cis-
chości/ pragnij wszystkie trzymdy dla
Pana Boga zamilzeć/ którekolwiek
słudzy Pánscy zamilzeli: czynić wbo-
gienia miłosierdzia/ mów w sercu
twoim: O Pánie/ kiedybym ja mógł/
radbym y wszystkich wbożych ná świę-
cie dla imienia twojego porósował:
trapił cię ciało twoje takim umartwie-
niem dla Pana Boga/ mów w sercu
twoim: O Pánie/ gdyby to było mo-
gło/ radbym y wszystkich moreysitacyi
prawdziwych sług twoich ná ciebie mo-
im doznał. Wysłyszy od tego słowo
przykre/ mów w sercu twoim: a iani
dla miłości twojej Pánie Jezus moy/
nie tylko to przykre słowo/ ale y nay-
cięższe potwarzy znosić gotów. Słu-

chaj nabożnie Nłsy świętej/ mów w
sercu twoim: gdyby to można rzecz
moy Pánie/ radbym wszystkich Nłsy
Przenasławionych słuchał/ teoretol-
wieś się po wszystkich świecie odpra-
wiał. Odprawiać modlitwy/ mów
w sercu twoim: radbym Pánie gdyby
to można rzecz/ wszystkim cię modli-
twami Świętych twoich czcił y chwa-
lił. Gdyż takie Nłsy często wyprawo-
wać będziesz/ prętko się wysoki przed
Panem Bogiem zasługami zbgaciś.
Masz bowiem zapewne wiedzieć/ iż
kiedy czynisz co możesz/ a pragniesz
wszystkich pomianionych aktów/ któ-
rych wyprawić nie możesz; zasługujesz
sobie tak przed Panem Bogiem/ iako-
byś je wyprawił. Łacniejśy bowiem
jest daleko Pan Bog do zapłaty/ niż do
karania. Ale tak jest/ iż gdybyś pra-
gwał dopuścić się wszystkich grzechów/
których się kiedy ludzie zli dopuścili/
takbyś był karany/ iakobyś się ich do-
puścił. Toć też gdy pragniesz wszy-
stkich cnot/ które kiedykolwiek Święci
Pánscy czynili/ zasługujesz sobie za
wszystkie te cnoty zasługę przed Panem
Bogiem. O iakie to szczęście nasze! o
iaka pociecha! Co rozumiecie/ gdyby
iako memu kupcowi rzeciono: nie
masz czym zapłacić tych towarów któ-
re widzisz/ pragnij się ich/ a mieć je bę-
dziesz: Co rozumiecie/ iakoby się cię
szył/ za iakieby to szczęście sobie poczy-
tał? co rozumiecie/ iakoby pragnął o-
nych towarów/ aby ich tak dostał?
To nas wszystkich szczęście od Pana
Boga potyka: nie mamy tych zasług/
rey zapłaty/ która daie Pan Bog za te
czyni/których my wyprawić nie mo-
jemy: aż nas upewniaia Nłstrzowie
Duchowni ze wszystkimi prawie Theo-
logami/ iż samym pragnieniem/ zasług
tych dostać możemy. O któż wypowie/
iakie to nasze szczęście! Starać się te-
dy każdy/ abyś był przykładem dzisiejs-
zego Wielkiego Apostoła Jakuba
Świętego/ ambitiosus in virtute,
starać się przodkować w cnotach świę-
tych: starać się wiecey pragnąć/ niż
starkiem samym dokazać możesz. *Nł*
bowiem święty *Laurentius Iustina* *scilicet:*
Parum operatur, quamvis mul-
ta agit, qui non amplius agit affe-
ctu, quam actu. Máto (prawi) czyni,

L. de per-
discipl:
Monast:
Cap. 6.

choć wiele czyni, który nie wiecey prą-
gnie, nizeli czyni: Racz nam to dać

Chryście Iezv, wszystkim/ który żyjesz
y królujesz ná wieki wieczne. Amen.

Ná Dzień
A N N Y S W I E T E Y,
Mátki Przenaświetszey Pánni.
K A Z A N I E P I E R W S Z E.

Viderunt eam filiae Sion, & beatissimam praedicauerunt. Cant. 6.
Widziały ia córki Syonskie, y przebłogosławioną wychwalały.

Alne święta rodzaca Prze-
naswietsza Pánni/ po trzy-
kroć błogosławiona nazy-
wa Damascen S. Chrzes-
zczanie w Chryście Tła-
milscy. Verè beata est ac ter beata,
quæ beatitudine donatam à DEO
infantem, hoc est MARIAM, no-
mine quoque ipso venerandam, pe-
pescisti. Prawd niewiś błogosławiona, y
po trzy'roc błogosławiona, która bło-
gostawienstwem darowana rd Pánni Bogu,
to jest MARIĄ, y dla samego Imienia
wszelkiej uczciwości godna, urodziła. A
nie tylko sam Damascen świętey te zas-
cna Matrone błogosławiona zowie;
ale y nas wszystkich do tegoż pobudza/
mówiac. Dicamus ad eam cum Scri-
ptura: Quam beata domus David
ex qua prodixisti, et venter, in quo
DEVS sanctificationis Arcam, hoc
est, eam à qua ipse sine semine con-
ceptus est, fabricavit. *Mówmy (prá-
wi) do niej z Pismem: O iáko błogosła-
wiony dom Dawidow, z któregoś wysłá-
o iáko błogostáwiony żywot, w którym Bog
poświęcenia swojego Arkę, to jest ona, z
ktorej się bez natienienia począł, wybud-
wał. Lecz ktorymże to trójakim bło-
gostawienstwem błogosławiony jest ży-
wot rodzącej Anny świętey? Trójakie
ia osobliwie błogosławiony żywot w
Piśmie świętym znajduie. Pierwszy/
Rodzicielski naszey Ewy/ in statu in-
nocentiae, w stanie niewinności. Za-
praws błogosławiony to był żywot:
bo nie miał w tym stanie rodzić tylko
beatos, błogosławionych/ iáko Theo-
logowie nauczają. Drugi żywot bło-*

gostawiony znajduie Bógarodżice
samey Pánni Przenaświetszey: o kto-
rym ona z rzekie niewiasta wielkim
glosem mówi: Beatus venter qui te
portavit. *Błogosławiony żywot, który
cie nosił. Trzeci żywot błogosławio-
ny znajduie/ żywot Bogá Dycá mies-
bięskiego/ z którego przed wielki Syná
swojego rodzi/ y który jest Essentiali
beatitudine, Jstoy swojej błogostá-
wienstwem / błogosławiony. Wiac
to podobno rodzaca Przenaświetsza
Pánni Anna święta/ po trzykroć jest
błogosławiona / błogosławienstwem
podobnym błogosławienstwu trójak-
kiego błogosławionego pomienionego
żywota? Tak jest zaprawda: Pokaza-
to na terażniejszym Kazaniu/ ku czci
y chwale BÓżey / á ku zbudowaniu
naszemu.*

Ji Przod rodzaca Przenaświeta-
sz Pánni Anna święta/ bło-
gostawiona jest błogosławienstwem ży-
wota pierwszey Rodzicielski naszey w
stanie niewinności będącej i domo-
dze tak. Błogosławienstwo żywota
Rodzicielski naszey Ewy w stanie nie-
winności/ w tymby było osobliwie za-
wiste / iżby był żywot on w tym sta-
nie rodził potomstwo/ bez wszelkiej
nieporządnej pożadliwości. Bo we-
dlug Theologów/ iustitia originalis,
sprawiedliwość pierworodna/ wszy-
tkie nieporządne porużenia y pożadli-
wości rozum poprzedzające/ skutecznie
by była tak trzymala/ żeby były wszy-
tkie smysły y żądze nasze rozumowi
cale posłuszne/ á rozum Pánni Bogu
tak dalece/ żeby był głowiek żył w stu-
pełnym

Orat: 2.
de Natiu.
B. Mariae.

pełnym wewnętrznym pokoiu / w światłości / sprawiedliwości / żadnego nieporządnego nie czuąc affektu. Ale tak jest / iż y Anna święta poczęła w żywocie swym Przenaswiałą Pannę / w zupełnym wewnętrznym pokoiu / w światłości / w sprawiedliwości / nie czuąc żadney nieporządney w ciele swoim pożądliwości. Toć tedy Anna S. rodząca Przenaswiałą Pannę / była błogosławiona / błogosławienstwem podobny błogosławienstwu pierwśey Rodzicielki naszey w stanie niewinności. Iż Anna S. poczęła w żywocie swym Przenaswiałą Pannę we wszelkim pokoiu y światłości / to jest / nie czuąc żadney od ciała pożądliwości: naucza poważny Galatinus. A Sancto Ioschim & Anna, omnem corporis libidinem, voluptatem effrenatam, Deus abstulit, ut eo modo ipsam immaculatam, Virginem generarent, quo primi parentes si non peccassent, filios suos in paradyso genuissent. Od Ioschim (prawi) świętego y od Anny, wszelką ciętą nieczystość y nieporządna pożądliwość Pan Bog oddalił, aby tym sposobem niepokalana Panna urodziła, ktorymby byli pierwśy Rodzicy nasi, gdyby byli nie zgrzyśli w Raju, potamstwo urodziła. Toż oznaymuie Anyol Birgicie świętey w objawieniu swoim / tymi słowy. Sanctissimi Deiparæ Virginis Parentes, citrà omnē sensum libidinis, conceptionem illius Divino Spiritu impulsī, exercuerūt. Najsławniejsi (prawi) Bogarodzice Panny Rodzicy, poczynając ta Panna, y najmnieyszy nieporządny od ciała pożądliwości nie czuli, ale poczęli ta Pannę, Boskim tylko Duchem natchnieni. Toż oznaymuie y sama Panna Przenaswiałą w Pieniach Salomonowych / tymi słowy. Sub umbra illius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Jakoby rzekła (mowi poważny Rupertus.) Non steti ad horam sub umbra, ut interdum paterer carnis æstum, interdum haberem refrigerium; sed continuò sedi, quia semper pacem habui, iugiter sub umbra illius quiesci. Jezus iż według tych słow / Przenaswiałą Panną zawsze zostawała pod cieniem

Ducha Przenaswiałego; toć też y w punkcie poczęcia swego: toć y Matce tey zasłonił Duch Przenaswiały od wszelakiey pożądliwości. Toć tedy pewna rzecz / iż Anna Święta rodząca Przenaswiałą Pannę / jest błogosławiona / błogosławienstwem podobny błogosławienstwu żywota pierwśey Rodzicielki naszey / w stanie niewinności.

Powtore: Iż Anna święta rodząca Przenaswiałą Pannę / jest błogosławiona błogosławienstwem podobnym błogosławienstwu żywota Przenaswiałey Panny: dowodzą. Żywot Anny S. rodzącey / jest podobny żywotowi Panny Przenaswiałey rodzącey. Toć też błogosławienstwo żywota Anny świętey / jest podobne błogosławienstwu żywota Panny Przenaswiałey. Iż żywot Anny S. rodzącey / jest podobny żywotowi Panny Przenaswiałey rodzącey: tak pokazują. Żywot Panny Przenaswiałey / z posłuszeństwa urodził Syna Bożego. Tak bowiem naucza Augustyn święty. O miracula, o prodigia. Fratres mei! naturæ iura mutantur in homine! Deus nascitur, virgo sine viro gravidatur, viri nesciam sermo Dei maritat, simul facta est Mater & Virgo; Mater facta, sed incorrupta; Virgo habens filium, nesciens virum. Solus enim sine peccato est natus, quem sine virili complexu, non concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis. O dziny (prawi) o cudá Bracia moi! mienia się prawa natury w człowieku! Bog się rodzi, Panna bez męża brzemienna, matka nieznająca słowa Boże Matka czyni, oraz się stała Matka y Panna: Matka, ale nieskazona. Sam bowiem bez grzechu się urodził; ktorego bez męża, nie pożądliwość ciała, ale posłuszeństwo dusze urodziło.

Powtore: Żywot Przenaswiałey Panny / urodził Syna Bożego / supposita cognitione Dei, y poprzedzeniem poznania y zapatrzenia się na Paną Bogą Wszechmogącą. Należy abowiem S. Antonius, Dionysius Carthus: y Franciscus Suarez 3. part. Quest: 87. Artic: 4. Disp: 19. Sect. 4. y inisi: Iż Przenaswiałą Panną przy

Serm: 13.
de temp:
Cap: 1.

138

Lib: 1. c. 3.

Cant: 2.

Lib: 1. in
Cant:

Wcielenu Syna Bożego / przy wro-
dzemu tego / y przy Zmartwychwsta-
niu / widziała iśnie istność Boga / tak
iako iż w niebie świeci Pánscy widza.
O czym y poważny Rupertus pisać
na one słowa. Absque eo quod in-
trinsecus later. Cant. 4. tak do
Panny Przenaswieskiej mowi. Si e-
nim Paulus dixit, se fuisse raptum in
Paradisum, siue usque ad tertium
caelum, ita ut nesciat, siue in corpore
siue extra corpus raptus fuerit; & au-
disse arcana verba, quae non licet
homini loqui: quanto magis tu Re-
gina caelorum persape caelestibus
interfuisti. Quippe quam & circum-
steterunt obstetricum vice, gloriam
Deo concinentes Angeli, & inter
haec didicisti vel assecuta es quod
later, & latere nos debet. Iezeli (pra-
wi) Paweł porwany był do Ránu, ábo áż
do trzeciego Niebá, tak iż niewie czy to
w ciełe było, czy nie w ciełe; y tam słyszał
słowa tajemne których się człowiekowi mó-
wić nie godzi. O iako daleko wiecety ty
Krolowa niebieska w niebieś przebywa-
ła, y taméś dochodziła tego, czego przed
nami zataiono. Tymi słowy dale zná-
ten wielki Doktor / iż Przenaswieska
Pánna / poznawała / zapatrowała się
całe y doskonałe na Páná Boga swoiez-
go. A iezeli kiedy / tedy wedle pomia-
nionych Doktorów / przy porodzeniu
Syna Bożego.

Potrzećie: Żywot Panny Przena-
swieskiej wrodził Syna Bożego / sup-
posita summa charitate Dei, z po-
przedzeniem bärzo gorącej miłości
Bożej. Nauca bowiem Thomáša,
Doktor Anielski / iż impossibile est
Deum videre claré, & ipsum non
amare, niepodobna to widzieć Boga
iśnie / á przedeć go nie miłować. Ale
iako się pokazało / przy wrodzeniu Sy-
na Bożego widziała iśnie Przena-
swieska Pánna Boga. Toć go y mi-
łowała. Sluchajmy o tym y Hiero-
nimá świętego tak mowiącego. Pu-
to, quidquid cordis est, quidquid
mentis, quidquid virtutis humanae,
si totum adhibeas, non sufficiat ut
cogitare valeas, quanto indefinen-
ter cremabatur ardore pij amoris,
quantis movebatur repleta Spiritu
Sancto caelestium secretorum ineca-

mentis: quia etiam diligebat Christum,
ex toto corde, ex tota anima, & ex
tota virtute; novis tamen quotidie
inflammabatur desideriorum affe-
ctibus: tanto siquidem validius,
quanto Divinis illustrabatur inen-
sificationibus. Rozumiem (prawi)
ze choćbyś wśytko serce, wśytke myśl,
wśytke siłę natury ludzkiej do tego
obrocił, abyś mógł poiać iako wślawiczy na
gorzálá miłościá Przenaswieska Pánna,
nigdybyś iednak tego nie dokázal. Wo-
aćkolwiek miłowała Chrystusa & wśy-
skiego sercá, ze wśytkiej duśe, ze wśy-
tkich sił; zámś się iednak nowymi żadz-
swoich efektami zapalała, tym pote-
niej, im więcej od Páná Boga wnatrzne-
go nawiędzenia miewała. A kiedyż wie-
ćśe nawiędzenie miała: iako kiedyś sa-
mego Boga w żywocie przeczystym
poczeła? Toć go tedy supposita cha-
ritate, z poprzedzeniem gorącej mi-
łości porodziła.

Poczwarte: Żywot Przenaswies-
kiej Panny wrodził Syna Bożego
cooperante virtute Altissimi, przy
sprawie mocy Najwyższego. Tak á-
bowiem Anioł Pánne obiecowal / gdy
się iey zdała rzecz niepodobna Syna
bez meżá poczeć. Spiritus Sanctus su-
perueniet in te, & virtus Altissimi
obumbrabit tibi. Duch Świąty zstápi
ná cie, y mac Najwyższego zástani tobie.
O tymże oznajmował ieszcze przed tym
Psalmistá święty. Adiuvabit eam.
Deus mané diluculo. Rátować iá
Bog będzie ráno przededniem.

Ale tak iest / iż też żywot Anny świa-
tey wrodził Przenaswieska Pánna z po-
słuszeństwá; wrodził supposita cogi-
tatione Dei, z poprzedzeniem poznania /
y zapatrowania się na Páná Boga /
(lubo nie. claré;) potrzećie / wrodził
supposita charitate Dei, z poprzedze-
niem miłości Bożkiej; poczwarte / w-
rodził cooperante virtute Altissimi,
z pomocą mocy Najwyższego. Toć
tedy żywot Anny światey rodzący
Pánne Przenaswieska / był podobny
żyworowi Panny Przenaswieskiej
Syna Bożego rodzący.

Iż naprzód żywot Anny światey
wrodził Przenaswieska Pánne ex o-
bedientia, z posłuszeństwá; świádeży
iáma Przenaswieska Pánna Lib. 1.

Renef:

Serm. de
Assump.

Luca 1.

Psal: 42.

Reuel: S. Brigitta Cap: 9. tymi słowy
Joachimus & Anna ex charitate Di-
sina & ex verbo Angeli conueni-
runt carne, non ex concupiscentia
aliqua voluptatis, sed contra suam
voluntatem, ex Diuina dilectione:
& sic ex semine eorum per Diuinam
charitatem, caro mea compaginata
est: *Joachim (prawi) y Anna z miłości*
Boskiej y z słowa Anielskiego zaszli się w
cielo, nie z pożądliwości iakięj rozkoszy,
ale przeciwko swojej woli, z Boskiej mi-
łości: y tak z ciała ich przez Boską mi-
łość spoiła jest ciasto moje. Tymi sło-
wy dała znać samą Przenaswieszę
Pannę, iż ex pura obedientia, z szcze-
rego tylko posłuszeństwa/ żywot Anny
Świętej/ prozcił Przenaswieszę
Pannę.

Ze też żywot Anny świętej prozcił
Przenaswieszę Pannę supposita co-
gnitione Dei, z poprzedzeniem zapas-
trowania się na Pannę Bogą: świadczy
świety Germanus Patriarcha
Konstantynopolita. Orat: de Virg:
Presentatione, tymi słowy Anna swie-
ta prezentując. Ego cum essem sub
dio in horto meo, oculos in caelum
collens, postus autem meum mani-
bus verberans, clamaui ad Deum,
qui est in caelis. Meus autem coniux
eum esset solus in monte, & ieiuna-
ret quadraginta dies, eadem a Deo
supplex petebat. Sic ergo flexus,
qui est paratus ad misericordiam, &
benignus Dominus, amborum pre-
cibus; misit Diuinum Angelum no-
bis prænunciaturum meæ filię con-
ceptionem. *Ia (prawi) będąc w ogro-*
dzie moim, wznosiłam oczy moje ku niebu
do Boga, a rękami biłam się w pierś, wo-
łając do Panny Boga, który jest w niebie,
Mayś Matzianek gdy był sam na gorze, a
pożoła dni czterdzieści, o toż Pannę Bogą
pokornie prosił. Sklonił się namodlitwy
nasze, ten który jest gotów czynić miłosier-
dzie: y posłał nam Anioła swojego, opo-
wiadać nam poczęcie córki naszej. Jes-
żeliż/ iako się z tych słów pokazuje/
przed porodem Przenaswieszey
Panny/ wznosiła Anna święta oczy
swoje ku niebu: toć iasna rzecz/ iż się
zapastrowała myśla swoja według
możności na Pannę Bogą: Toć wro-
dzenie Przenaswieszey Panny z żywo-

ta Anny świętej/ poprzedzało zapas-
trowanie się na Pannę Bogą. Ze też
poprzedzała to wrodzenie miłość Bo-
ska w Anni świętej: świadczy Anioł
do Brygitty świętej de Virg: Cap. 10.
tak mowiący. Deus nullum simile
loacum & Annæ coniugio in omni
Diuina charitate & honestate præ-
uidit: idcirco ei placuit, de hoc san-
cto coniugio honestissimæ suæ Ma-
tris corpus generari. Bog (prawi)
adnego Mat: enstwa podobnego Joachi-
mowemu y Anny, we wszelkiej Boskiej mi-
łości y zacności nie widział: przeto mu
się podobato, aby się było z tego przezacne-
go Mat: enstwa, ciasto przezacney Matki
iego urodziło. Tymi słowy dała znać An-
ioł Panki/ iż żadni inni Mat: onko-
wie na świecie/ tak gorąco nie miło-
wali Pannę Bogą/ iako Joachim
świety y Anna święta. Toć tedy mi-
łość Boska poprzedziła wrodzenie
Przenaswieszey Panny z żywota An-
ny świętej.

Ze też żywot Anny świętej prozcił
Przenaswieszę Pannę cooperante
virtute Alchimi, za sprawą osobli-
wą mocy Boskiej/ obaczmy. Psal-
mista świety tak Pannę Bogu swojemu
śpiewa. Caeli enarrant gloriā
Dei, & opera manuum eius annun-
tiant firmamentum. *Niebiosy (prawi)*
opowiadają chwałę Bożą, a sprawy
ruk jego oznajmują firmament. A coż
to prośe za firmament/ który to same-
rce Boskie uczyniły? Odpowiada
śodki Doktor Bernat świety/ Serm.
y sup. Salve Regina: y naucza/ iż ten
firmament inhy nie jest/ tylko Pannę
Przenaswieszę. Omnibus firma-
mentis firmius firmamentum tu
Domina, quæ cum quem caeli ce-
lorum capere non poterant, capi-
sti, & concepisti, portasti, & non de-
fecisti, aluisti, pauisti, mamasti, e-
ducasti. Jeżeliż tedy Przenaswieszę
Pannę jest firmamentem: toć ten fir-
mament rola Boska w żywocie Anny
świętej budowała. Rzetelniey ieszcze
o tym Augustyn świety. Quid est Tract: de
quod to promobet in mea Natiuita. 5. Hares:
co? Non sunt libidinis conceptus
cupiditate; ego Matrem, de qua na-
scerer, feci; ego viam, meo itinere
præparavi. Hanc quam tu despicias

Psal: 18.

Cap: 5.

Maniche, Mater mea est, & de ma-
nu mea fabricata est. Iam (prawi)
Mátka z ktoreyem się urodził, uczynił:
iam drógi peregrynáciej moiej zgotował.
Tá ktorá ty gárdziś Manicheuszu, Mátka
moja jest, z ręki mojej wystawiona jest.
Toć tedy pewna rzecz / iż iako ciało
Chrystusowe moc łaywyższego Boga
w żywocie Przenaswisthej Panny for-
mowała: tak podobnym nieiako spo-
sobem / moc łaywyższego ciała Prze-
naswisthej Panny w żywocie Anny
świętey sprawowała. Toć tedy iuż
iásna rzecz / iż żywot Anny świętey
rodzący Pannę Przenaswisthą / był
podobny żywotowi teyże Panny Sy-
ná Bożego rodzącey.

Otrzećcie: Jż Anna święta była
błogosławiona / błogosławien-
stwem podobnym nieiako błogosła-
wienstwu Boga Oycá Niebieskiego:
tak pokazuje. Rodzenie żywota Anny
świętey / było nieiako podobne Rodze-
niu Boga Oycá Niebieskiego. Toć
tedy Anna święta była błogosławien-
stwem nieiako podobnym błogosła-
wienstwu Boga Oycá / błogosławio-
na. Jż rodzenie Anny świętey było
nieiako podobne Rodzeniu Boga Oy-
cá Niebieskiego: dowodzi tak. Ge-
neratio Divina fundatur in Esse Di-
vino, Rodzenie ono Boskie / funduje
się na samey naturze Boskiej: Bo
ażkolwiek Rodzenie ono immediate
procedit ab intellectu; wśakże iako
sam rozum Boski / tak y Rodzenie fun-
duje się na Istności Boskiej. Ale tak
jest / że tej generatio, rodzenie Anny
świętey / funduje się in Esse Divino,
na rzeczy Boskiej. Toć rodzenie to /
jest nieiako podobne w tej mierze Ro-
dzeniu Boskiemu. Jż rodzenie Anny
świętey funduje się in Esse Divino:
dowodzi. Gratia Dei dat nobis Esse
Divinum. Łaska Boża daje nam nie-
iako naturę Boską: bo się przez nie
ostaliśmy consortes Divinae Naturae,
uczestnikami Łatury Boskiej / według
Apostoła świętego. A Chryzolog s.
Serm. 101. naucza tak. Deus quod
humanum est, cum vult, facit esse
Divinum: & quod nostra carnis est,
cum dignatur, suum commutat in
spiritum. Ale tak jest / iż rodzenie An-
ny świętey funduje się na łasce Bożej.

2. Pert. 1.
Cap.

Tak się bowiem Kościół święty w
dzisiejszej kolekcji modli: Deus qui
B. Annæ gratiam conferre digna-
tus es, ut Genitricis Vnigeniti Filij
cui Mater effici mereretur &c. Toć
tedy rodzenie Anny świętey funduje
się in Esse Divino.

Powtórę: Jż rodzenie Anny świa-
tey / jest podobne nieiako Rodzeniu
Boskiemu: dowodzi tak. Rodzenie
ono Boskie / jest generatio luminis
de lumine: iako w Symbolum Nic-
ensium wyznawamy. Ale tej rodze-
nie się Przenaswisthej Panny / jest ge-
neratio luminis de lumine: gdyż y
Łaswisthą Panną która się rodzi / jest
lumen, jest światłością; y Anna świa-
ta która ta Panna rodzi / jest lumen,
jest światłością. Toć tedy rodzenie
Anny świętey jest podobne Rodzeniu
Boskiemu. Jż Przenaswisthą Panną
która się urodziła z Anny świętey /
jest światłością; naucza poważny Ru-
pertus / mówiąc tak do Panny Prze-
naswisthej. Tu pulchra pulchritu-
dine Divina, pulchra (inquam) non
quomodocumq; sed ut luna. Sicut
enim luna lucet & illuminat luce
non suā, sed à sole concepta: sic tu
o Beatissima, hac ipsum, quod tam
lucida es, non ex te habes, sed ex
gratia Divina. Tyś (prawi) o Panno
piękna pięknością Boską: piękna [mo-
wie] nie iakokolwiek, ale iako miesiąc.
Iako bowiem miesiąc świeci y oświeca
światłością nie swoją, ale sobie od Słoń-
ca wziętą: tak y ty o przebłogosławio-
na je świeciś, nie z siebie masz, ale z łá-
ski Bożej. Toż przydać y drugi Do-
ktor Anonymus. Tu pulchra ut
luna diceris: illa enim astrorum
omnium sola Soli simillima, &
candore venusta argenteo, cate-
ris in celo promiscet syderibus:
Tu veri Solis imago expressissima,
inter millia astrorum Deo assisten-
tium, Virginali puritate in caelis
gloriosa præfulges. Tyś (prawi)
o Panno, piękna iako miesiąc: bo iako ten
samey wszystkich gwiazd jest Słońcu nayo-
dobniejszy: tak ty prawdziwego Słońca,
to jest, Boga, wyraźnym obrazem badac,
między tysiącami gwiazd przy Bogu stoja-
cych, panięńska czystością w niebie chwale-
nie

Lib. 6. in
Cap.

Serm. de
Nativit.
Virg.

lebie święci. Ze też y Anna święta/
która te Pannie rodzi/ jest światłością/
dowodzą. Anna/ (mowi Epiphā-
nius święty Orat. de Laud. Virgin.)
interpretatur gracia, tłumaczy się ja-
ską: a jaśka Boża/ azaj nie jest świa-
tością? Zaprawdę jest. Tak abo/
wtem naucza Fulgencjus święty, Si-
cut radius solis, totum mundum il-
luminat; sic Divina gracia subita
visitatione totam mentem illumi-
nat, iako (prawi) promień słoneczny
wszystek świat oświeca: tak jaśka Boża
nagłym namiedzeniem/ wszystkie dusze
światłością napelnia. Może náostaz/
też Anna święta záżyć słow/ które mo-
wi Bóg Ociec do Syna swiego. Ex-
vtero ante luciferum genui te: mo-
że mowić Anna święta: Z żywota
mojego przed Lucíferem wrodziłam
cie o Panno. Nie rodzą pospolicie
miewiały potomstwa swiego ante
Luciferum, to jest/ ante operationē
Luciferi: po Lucífer piekielny iá-
dem swoim/ to jest/ grzechem pierwo-
rodnym/ wszystkie potomki ludzkie zá-
cają: wprzód on wyprawi nad każdę
stulkę swoją/ nim go Matka ogląda,
wprzód go on ma w rękach/ niżeli go
matka piasztuje. Sama tylko między
wszystkimi niewiastami Anna święta

tak szcześnie/ iż poczęła y wrodziła
Pannę Przenaświetszą ante Lucife-
rum, to jest/ przed tego operacyą.
Nie zaráził Lucyper iadem swoim pie-
kielnym tej Panny/ nie miał iey w res-
tu/ nie náłatmil iey gorzłością swo-
ją: bożá Panna była w żywocie Anny
świety bez grzechu poczęta/ iako się
na swoim miejscu potaje. Już tedy
jasna rzecz/ iż Anna święta jest wez-
dlug Damascena świętego ter beata,
po trzykroć błogosławiona. Jest bło-
gostawiona błogosławieństwem ży-
wota pierwshey Rodzicielki násey E-
wy w stanie niewinności: jest błogo-
stawiona błogosławieństwem podob-
nym błogosławieństwu Panny Przes-
naświetshey: jest błogosławiona bło-
gostawieństwem niejako podobnym
błogosławieństwu Boga Oycá niebie-
skiego. A zatym jasna rzecz/ iż słusnie
Duch Święty przez rsta Salomona
wepowiedział, Videbunt eam filie Cant: 6.
Sion, & beatissimam predicave-
runt. Obaczyły te Panny wszystkie
corki Syonkie/ to jest/ wszyscy oby-
watele niebiescy/ y iako naybłogosła-
wienia/ wychwalali. Z czego
Bogu chwala/ ná wieki
wieczne. Amen.

—SS—

Ná Tenże Dzień

A N N Y S W I Ę T E Y

Mátki Panny Przenaświetszey.

K A Z A N I E W T O R E.

Simile est Regnum coelorum, sagent missæ in mare, & ex omni
genere piscium congreganti. *Matth: 13.*

Podobne jest Królestwo niebieskie sieci zápuszczoney w morze, y ze wszy-
tekich rodzajow ryb zgromadzaiący.

SWięci Pánscy od różnych
wysokich spraw swoich/ ro-
żną wysokość otrzymują ty-
tuły. Chrzesciánie w Chry-
stusie Namulscy. Piotr S.
iż náuka/ Kazaniem/ rodności/ rze-
dem/ światobliwością/ wszystek Ros

ściół Chrystusow wspierał; opoki ty-
tuł od samegoż Chrystusa otrzymał.
Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & Matt: 16.
super hanc petram ædificabo Eccele-
siam meam. A ja tobie (prawi) po-
wiadam, że ty jest opoka, a ná tej opoka
zbuduje Kościół mój Páwel s. iż po
wszystkim

wszystkim świecie goracz Chrystusowi miłością zapalony biegł/ y wszystkie Narody starał się gorącym łazaniem do Chrystusa pociągnąć; Do której w wszystkich Narodach tytuł od Kościoła świętego dostał. Petrus Apostolus, & Paulus Doctor Gentium, ipsi nos docuerunt legem tuam Domine. Piotr (prawi) Apostoł, y Paweł Doktor Narodów, ci nas o Panie nauczali przykazania twoiego. Jan święty iż miał machałkować Chrystusowi Panu/ iż mu miał drogę torować/ y ludziom go palcem pokazać: od Dycy swiego Zacharyasza tytuł Proroka otrzymał. Et tu puer, Propheta Altissimi vocaberis; praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ty (prawi) dziecko, będziesz nazywane Prorokiem Najwyższego; ty poprzędzisz Pana gotując mu drogę. Wszyscy Apostołowie/ iż świecili światu światłością z nieba przyniesioną/ światłości tytułem od samego Chrystusa są ozdobieni: Vos estis lux mundi. Wy (prawi) jesteście światłością świata. Jednym słowem/ różni Święci Pańscy/ różnie/ częścią od samego Chrystusa/ częścią od Kościoła świętego/ częścią od Doktorów świętych/ częścią od różnych Raznodziejów/ zwołanych przy swoich wroczyśnościach/ otrzymywali y otrzymują nazwiska. A my też dnia dzisiejszego przy tej wroczyśności/ Matkę Przenajświętszą Panny Annę świętą/ takim wzięliśmy tytułem? Wzięliśmy ja/ dajmy jej tytuł Rybolowczony. Ona bowiem jest/ która zapuściła sieć swoją w morze/ która wszelkiego rodzaju ryby/ dla nas wyciągnęła. Pokażę ci na teraźniejszym Razaniu: Co będzie ku czci y chwale Bożej/ a tu zbudujemy naszemu.

Drze jest Bóstwo Pana Boga Wszechmogącego. Chrzęściana nie Tamiłscy. Morze jest głębokie/ wiele światła części zawierające: y Bóstwo jest bardzo głębokie/ wszystkie prawie części światła zawierające. Tłumia to, mówi/ ale poważny Filozof Platon/ tak wyraźnie mówi: Deus est animus, per immensas mundi partes diffusus, ex quo omnia quae nascuntur, vitam capiunt. Bog (prawi) jest

umysł, przez nieograniczone części światła wylany, z którego wszystkie rzeczy, które się rodzą, żywe biorą. Morze jest głębokie/ y tymi wszystkimi ziemi wody dodać: Bóstwo także czterema osobliwymi rzekami wody z siebie dobrodziejstw swoich wszystkiemu światu wylewa. Jako świadczy święty Dyonizyus/ tymi słowy. Deus est infinitum bonum, a quo datur Esse quod duplex: Creationis, Conseruationis, Recreationis, & Beatitudinis. Bog jest (prawi) nieskończone dobro, od którego płynie czworakie dobro: Stworzenia, Zachowania, Odnawienia, y Udobogaczenia. Morze jest niebezpieczne/ y puszczili się do niego na morze bez moceń okrętu/ y mądrego żeglarza/ pretko utonie: y Bóstwo także wielce jest niebezpieczne; puszczili się do Bóstwa rozumem tylko przyprowadzonym opas trzony/ pretko bardzo utonie. Tak bowiem naucza Bazylus święty. Quantum verò sit Deus, & quae illius mensura, & qualis Essentia; talia sciscitantur sunt periculosa, ei autem qui rogatur perplexa, & tatum medietina est silentium. Pytać się (prawi) jako jest wielki Bog, y jaka jego miara, y jaka Istność/ jest rzecz pytaćemu niebezpieczna, a temu którego pyta, trudna: y na takie rzeczy lekarstwo, jest milczenie. Morze jest głębokie: y Bóstwo także jest głębokie/ a prawie dno nie maące. Tak bowiem naucza Paweł święty/ mówiąc: O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae eius! O głębokość bogactw, y umiejętności, Boskiej! o jako są niepojęte ścieżki jego, y niedościgłe drogi jego! Jest tedy Bóstwo morzem głębokim/ głębokim/ niezbrodzonym/ żadnymi grąncami nieograniczonym. Jako iżnie naucza Damascen święty Lib: 1. Cap: 12. Deitas est immensum & infinitum Essentiae pelagus. Bóstwo (prawi) jest nieogarnione y nieskończone Istności morze.

W tym morzu/ pływały od wieków wszelkiego rodzaju ryby. Coż za ryby? Naprzód rybą oną wielką/ Syn Boży. Ta to bowiem jest Ryba/ która była na Rzyżu zawieszona/ gwoździła

Luce 1.

Matth: 1.

Ad Rom: 11. Cap.

serm: de
s. andrea

mi/ wloznia/ y cierniem rozplatana/
ytam przy ogniu slonecznym wpiezosa:
Jako naucza Venerabilis Beda. Pi-
scis assus est Christus passus; cui con-
corporatur Ecclesia, ad participan-
dam beatitudinem sempiternam.
Ryba (praw) wpiezona, jest Chrystus w-
maczony i z ktorym sie jednoczy Kościół
Święty, do uczestnictwa błogostaniewstwa
wiecznego. Ta to jest ryba Tobiaszowa/
z ktorej wyszlo zółc/ to jest/ gorzka
Mleś/ ktora na ślepoty dusz naszych
zleczenie przyłożono. Ta to jest ryba
Jonaszowa/ ktora Jonasz niepostu-
sznego/ to jest/ Boga nie słuchającego
Adama/ poślęła; y w miłosierdzia
swoiego wnetrzości przysławszy/ od
onego w tataru wiecznym wtonis-
nia/ zachowała. Ta tedy ryba/ Jedyn-
ny Syn Boży/ pływala od wiekow w
onym niezbrodzonym morzu/ w Istno-
ści Boskiej: Jako naucza Jan święty/
w pierwszym Ewangelicy swojej Roz-
dziale. In principio erat Verbum, &
Verbum erat apud Deum, & Deus
erat Verbum. Na początku było Sło-
wo, a Słowo było u Boga, a Bóg był Sło-
wem.

Drugiego rodzaju ryby/ są Święci
Pąsicy: ktorych też jest ięszce wiele
rodzajow. Bo iedni są Patriarcho-
wie/ drudzy Prorocy/ trzeci Aposto-
łowie/ czwarcy Męczennicy/ piąci Wy-
znawcy/ szeste Panienki. Wyjści ci
są rybami. Jako bowiem ryby/ zawsze
mają bydź w wodzie: tak ludzie święci
tobliwi/ zawsze mają bydź w wodzie
morskiej/ to jest/ w Bogu swoim: jako
naucza słodki Doktor Bernat święty.
Mens sapientis semper est apud De-
um; illum semper ante oculos ha-
bere debemus, per quem sumus, sa-
pimus, & vivimus. Sicut nullum
est momentum, quo homo non uti-
tur & fruatur Dei bonitate & miseri-
cordia: sic nullum debet esse mo-
mentum, quo eum presentem non
habeat in memoria. Myśl (praw)
mądrego zawsze jest u Boga: onego zawsze
przed oczyma mieć mamy, przez którego
jestemy, rozumiemy, żyjemy. Iżo ja-
dnego momentu nie ma, ktoregoby czo-
wiek nie używał dobroci y miłosierdzia
Boskiego: tak żadnego momentu bydź nie
mo, ktoregoby człowiek w Bogu przez pą-

miotanie o nim nie myślał. A znówu
tenże Bernat święty wyrażnie Świę-
tych Pąsich/ so jest/ prawdziwych
sług Boskich/ rybami nazywa. Pisces
mundos esse legalis sanctio iudicat,
qui & pennis leuantur, & protegun-
tur squamis; siue illi in mari sint,
siue in flumine, siue in stagno. Ha-
bet enim mare hoc magnum & spa-
tiosum pisces mundos, & dignos
Dominicā mensā: quia ex his, qui
in seculi latitudine habitu actuque
versantur, reliquit cibi multa mil-
lia, quos Apostolica sagena trahit,
ut cum educta fuerit, segregentur à
malis. Habet & flumen pisces mun-
dos, quicunque inter dispensatores
fideles inveniuntur: fluvius quippe
est Prædicatorum Ordo, non in eo-
dem permanens loco, sed extendens
se & currens, ut diuerfas irriget ter-
ras. Sunt & in stagno mundi pisces,
qui in claustro Deo seruiunt, in spi-
ritu & virtute: meritò siquidem sta-
gnis monasteria comparantur: ubi
quodammodo incarcerati pisces,
euagandi non habent libertatem.
Sunt autem squammæ multæ, sed
vna ex eis quasi lorica contextur:
quia vna est patientiæ virtus. Pen-
nulæ verò ad hilaritatem non in-
congruè referuntur; hilaritas quip-
pè leuat & subleuat, ut saltus quosdā
in altum dare videatur, quisquis ex-
hilaratur. Tym słowy nauczył Ber-
nat święty/ iż trojakie są ryby Świę-
tych Pąsich na świecie: iedne są w
morzu/ a ci są ludzie w zabawach
światowych bogobojnie żyjący: dru-
gie są w rzekach/ a te są ludzie w stanie
duchownym Kąpiącym słowo Boże
opowiadający: trzeci są w stawach/ a
te są Zakonnicy w Kłostorach Pánu
Bogu służący. Te wszystkie ryby pływ-
wały od wiekow w niezbrodzonym
morzu/ so jest/ w Pánu Bogu: bo
tām były od wiekow in decretis Diui-
nis, w prędestynacyey Boskiej.

Trzecię rodzaj ryby są/ łaska Bo-
ża wspaniałoliwająca/ cnoty wolane/
y dary Duchá świętego. Iż te dary
Boskie są rybami/ dowodzą. Ryby
gdzieś rodzą: nie gdzie indziej/ tyl-
ko w wodzie. Łaska Boża także/ y
cnoty święte/ y dary Duchá święte

go/ nie gdzie indziej się rodzą/ tylko
w wodzie Chrztu świętego/ y w wo-
dzie leż/ albo pokuty świętey. Jż się
rodzą w wodzie Chrztu świętego/
iżna rzecz. Tak abowiem Theolog
opisuje Chrztę świętey. Baptismus
est ablutio corporis facta, simul cum
certa verborum forma, nata sancti-
ficare animam, per communicati-
onem gratiae, quā liberatur a pecca-
tis. Jż się też te dary rodzą w wodzie
pokuty świętey/ naucza Hieronim.
pisał in Cap. 2. Joel. Vos quos iuste
post penitentiam voco filios Sion
& Ecclesiae, letamini atque gaude-
re: quia fecit vos novis fructibus vir-
tutum abundare ac saturari, atque
inebriari vino & oleo. Wy (prawi)
których sprawniedlinie po pokucie nazy-
wam Synami Syonskimi y Kościelnymi:
wesełcie się y radujcie, bo was uczynił
Bóg w nowo owoc cnot obfitować, y nasy-
cać się y napawać winem y oleiem. Po-
wtore teżyj prawdy dowodzą tak. Rze-
by sequuntur naturam aquae, takżej
są natury ryby/ takżej jest natury wo-
da w której się rodzą: dlatego gdy
blotniśta woda/ ryby też blotem tro-
czą/ gdy zaś piekna y czysta/ ryby też
z niej czyste wychodzą. Ale tak jest/ iż
także Boga/ także cnoty wolne/ y dary
Ducha świętego/ sequuntur na-
turam aquae, takżej są niejako natu-
ry/ takżej jest woda Chrztu świętego
y pokuty świętey. Toć pomienione
dary Boga/ w tych się wodach rodzą.
Jż pomienione dary Boże sequuntur
naturam aquae Baptismi & Peni-
tentiae, tak pokazuje. Woda Chrztu
świętego/ zamyka w sobie niejako na-
turę Boga: bo Bóg/ Duch Przenas-
więtchy/ wstępuje w wodę Chrztu
świętego: jako naucza poważny Eu-
sebius. Emissus Spiritus Sanctus, qui
super aquas Baptismi saluifero de-
scendit illapsu, in fonte plenitudi-
nem influit ad innocentiam, in con-
firmatione augmentum oratur ad
gratiam. Wstępuje tenże Bóg/ Duch
Przenaswiętchy/ w wodę pokuty świa-
tey. Tak bowiem Concil. Trident. Sess.
6. o atęch do pokuty świętey nale-
żących/ mówi. Si quis dixerit homi-
nem sine praesente Spiritu San-
cto inspiratione, atque eius adiuto-

rio, hominem credere, sperare, di-
ligere, sicut oportet, ut ei iustifica-
tionis gratia conferatur, anathema
sit. Iżeliby kto rzekł, iż człowiek bez
poprzedzającego Ducha świętego tak
może wierzyć, mieć nadzieję, miłować
Pana Boga, jako potrzeba do tego, aby
mu taká usprawniedliniaca dana była;
niech będzie wyklęty. Toć tedy te wo-
dy Chrztu y Pokuty świętey/ są niejako
to natura Boga wprzymiłowana.
O zaprawda sequitur naturam aquae
także Boga/ jest też niejako natury Bo-
skiej: bo według nauki Piotra świa-
tego/ per eam efficiuntur Divinae cō-
sortes naturae, przez takę Boga sta-
my się uczestnikami natury Boskiej.
O zaprawda/ y cnoty święte/ y dary
Ducha świętego/ sequuntur naturā
aquae, są niejako natury Boskiej: bo
nas niejako czynią podobnymi natu-
rze Boskiej. Nie ia to mówię/ ale
Ambroży święty/ Lib. de dignit. condit.
human. Cap. 3. Virtutis quantum plus
quisq. in seipso habet, tanto propior
est Deo, & maiorem Dei Condito-
ris gerit similitudinem. Im kto
wiecej ma cnot, tym jest bliższy Bogu, y
tym się Bogu podobniejszy staje.
Słusznie się tedy także Boga/ y cnot
te wolne/ y dary Ducha świętego
rybami nazywać mogą: ponieważ się
w wodach Chrztu świętego y pokuty
świętey rodzą. Te wszystkie ryby pły-
wały także w morzu niezbrodzonym/
a pływały od wieków/ in decretis Di-
vinis. Jako bowiem Świętym swoim
P. Bóg od wieków przeznaczył chwa-
łę: tak przeznaczył y media, szodo-
ki do otrzymania chwały wiecznej:
to jest/ także swoje święte/ cnoty wol-
ne/ y dary Ducha świętego. A jż tym
obaczysz co to są morze/ co są ryby:
obaczmy już co to są lagena, co są
sieć zapuszczona w morze na ryby.

Sieć ta zaprawda jest Przenaswię-
ta Panna: przypatrzmy się matercy y
formie sieci: a przyznamy/ iż Przenas-
świętey Pannie tytuł sieci bardo do-
brze służy. Materca sieci jest pospo-
licie len: materca także/ to jest/ ciąż-
ło Przenasświętey Panny/ bardo do-
brze lenem się nazywać może. Len nie
tak z ziemi zbierany bywa/ jako inne
rzeczy/ które ziemią rodzi: rodzi się

Homili in
Festo Pen-
tescof.

mią phec

mią pszenicę / żyto / ięzmię / y inſe
zbożę; wſyſtkie te rzeczy zbierała; nie
bez ciężkiej rany: bo y pszenicę / y ię-
zmię / y żyto / y inſe także rzeczy / o-
ſtrem podrzynamy sierpem. Rodzi
też ziemią len: iakoż go z ziemi zbier-
amy? Bez wſełatkiej rany temu zado-
ney: w ręce go bowiem bierzemy / y
cały z ziemi wyrrywamy. Tak rodzi
ziemią żywot ludzki / pszenicę / żytą / y
zbożę rozmaite / to ieſt / rodzi rozma-
itych ludzi. A iakoż te zboża z żywota
matek ſwoich zbierane bywały? Z
wielką zaprawdę rana: bo z grzechem
pierworodnym. Sama Przenaſwiet-
ſza Panna / z żywota Małki ſwojej ieſt
wyrwana reka Boſka bez rany: to ieſt /
bez grzechu pierworodnego; tak / iż
ſłuſznie do P. Boga ſwojego mówić
może. Quoniam tu es, qui extraſti-
ſti me de ventre. Ty Panie ieſteś, któryś
mnie ręką twoją wyrwał z żywota. A iż
bez rany grzechu pierworodnego; nie
tylko Doktorowie Katołicy ſwiada-
czą / ale y ſam ſłodkiy Młachomet w
ſwoim Alkoranie wyznaje (iako piſe
Canisius Lib: 2. de Peſpara Cap: 10.)
Nullus naſcitur, de filijs Adam,
quem non tangat Sathan, præter
MARIAM & Filium eius. A dru-
gie podobieństwo wpacruie ciała Prze-
naſwietſzey Panny / do lnu. Len nie
w delicyach ludzie chowają / ale w
wielkim wtrapieniu: bo go z ziemi
wyrwarſzy / moczą / potym ſuſzą / po-
tym tłuką / potym czeſzą: y zgola ro-
zmaicie go trapią / mżeli co z niego
wrobiją. Tak Przenaſwietſza Panna
ciało ſwoie nie w delicyach chowała
na tym ſwiecie / ale w wielkim wtra-
pieniu: ſuſzyła ciało ſwoie poſtami /
czeſała oſtremi włoſiennicami / tłukła
mieleto twárdym ſypianiem / trapiła
wſtawicznymi modliwami. Tak bo-
wiem piſe o tej Pannie ſwięty Grzeg-
gorz Turonenſki. Ex qua templū
ingreſſa eſt, ſine cilicio carnem illā
pungente vixiſſe nunquam, illius
veſtes ē viliffima lana nullo infe-
ſta colore, ſomnus illius ſuper hu-
mo nuda, vel duris tabulis adhære-
bat, nullo inſtructus lecto; famem
coelitus allato pane fugabat: quæ
verò à miniſtris templi in alimen-
tum accipiebat, ea quotidie paupe-

ribus erogabat. Od tego czasu, iako
Przenaſwietſza Panna do hartioła wſtąpiła,
bez włoſiennice ciała iej trapiacey nigdy
nie była, ſaty iej były z naypodleyſzey wet-
ny, ſarby żadney nie znające, ſypianie
iej było na galey ziemi, albo na twárdych
deſkach, głód chlebem z nieba przynie-
ſionym odpędzał: a co iej ſtudzy Ko-
ſcielni do żywnoſci dali, to wſyſtko na
każdy dzień ubogim rozdawali. Mo-
że ſie tedy ciało tej Panny lnem nazwać /
a zatym materią. Co ſie tknie Gor-
my ſięci: wiecie / iż ſięć ma dwoiakie
ſkrzydło / y matnia / od ktorey ſkrzydła
pochodzą. Zaprawdę w Przenaſwiet-
ſzey Pannie znajduje ſie taka forma:
ſkrzydło iedno tej Panny ieſt Akt ro-
zumu / kontemplacya iej o rzeczach
Boſkich wyſoka: drugie ſkrzydło iej
Akt woli / to ieſt / gorąca Miłość Bo-
ſka. O pierwyym ſkrzydłe tej Panny
tak mówi poważny Rupertus. O tu
coelum Dei, vnica ſedes Domini, in
viroque vigilantie modo, cunctis
mortalibus ſive terrenis hominibus
longe eminentior extuſti, longe
ſtudioſior ad contemplandū eum,
in quem deſiderant Angeli proſpi-
cere. O ty (prawi) niebo Boże, iedy-
na ſtolica Pańska, przeſtół wſyſtych lu-
dzi na ziemi czynnoſcia twoja, dalekoſ-
czynnieyſza była do kontemplacye tego, na
ktorego patrzyć Aniołowie pragną. O
drugim także ſkrzydłe / to ieſt o miło-
ſci / tak Iſdephonſus S. mówi: Beatam
Mariam ſic Spiritus ſanctus igniuit, Serm: 1.
vt in ea Spiritus ſancti flamma vi- de Affum-
deatur, nec ſentiatuſi niſi tantum i- ptione.
gnis amoris Dei. Tak (prawi) ta Pan-
ne Duch Przenaſwietſzy roſpalił, iż ſie
czym inſym byż nie zda, tylko iednym
miłości Bożej ogniem. Tych dwu ſkrzy-
deł / to ieſt / kontemplacye y miłości /
iako by matnia od ktorey pochodziły /
była głoſota iej potora. O ktorey ſa-
ma mówi: Reſpexit humilitatem
ancillæ ſuæ. Wyrzał (prawi) na po-
korę ſłużeńnice ſwojej.

Ta tedy ſięć dziſieyſza Anna ſ.
zapuſciła w morze / to ieſt / w Boſtwo
Pana Boga Wſzechmogacego. Le-
dwieſie bowiem ta ſięć w żywocie ſ.
Anny pokazała / wprzód ja w Morze
Boſtwo kontemplacya y miłości rze-
zy Boſkich / mżeli na ſwiat / puſciła.

Serm: 51.
artic: 1.
Cap: 2.

Nie ia to mówis/ ale świątey Bernar-
dyn Senenski/ tak naucza. Et licet in
vtero Matris suae, sicut & ceteri in-
fantes, dormiret: attamen somnus
qui abyssat & sepelit in nobis ratio-
nis & liberi arbitrij actus, & per con-
sequens actum merendi; non cre-
do, quod talia in ipsa fuit operatus:
sed anima sua liberè ac meritorio a-
ctu tunc tendebat in Deum: vnde
illo tempore erat perfectior cõtem-
platrix, magis quàm vnquam fuit
aliquis alius, dum vigilaret. *Achoś*
(prawi) w żywocie Mąski swoiey Prze-
naświatła Panna, iako in ście dziatki śpiał: a:
przecie iednak sen, który nam y rozum y
wolność moli odeymwie, a żatym y nieszczę-
sliwym przed Panem Bogiem zasługui-
cy; nie wierze przecie żeby sen w tey
Pannie toż sprawował: ale wierze, że
duśka iey w ten czas wolnie Aktem zas-
ługuiącym w Bogu samym była: dlategoż
onogo czasu gdy śpiała, w żywocie Mąski
ieście bedac, doskonalsza miała o Bogu
kontemplacya, niżeli ktokolwiek inśy y
nā iāwie. A nie iakokolwiek w to mo-
rze/ to jest w Bostwo/ wešla Przenaś-
wiatła Panna: ale ście obieśm strzy-
dlami/ to jest/ kontemplacya y miło-
ścia/ tak głęboko zanurzyła/ iako ście
sieć z strzydlami swoimi w głębokim
morzu zanurza. *Tłuma to mówis/ ale*
nabożny Doktor Bernardus. Serm: de
verb: Apocal: luce igitur solo perhi-
betur amicta, quæ profundissimam
Divinæ sapientiæ, ultra quàm credi
potest, penetrauit abyssum: & quā-
tom sine personali vnione creaturæ
conditio patitur, luci illi inaccessi-
bili videatur immersa. *Stuśnie w*
ślońce przyobleczona, która naygłębsza
Boskiej mądrości, wiecey niż kto wierzyć
może, przeniknęła przepaś: y iako kon-
dycya stworzenia dopuści, bez złączenia
sie z osobą Boską zjednoczeniem osoby, po-
nurzyła sie w oney nieprzystępney świą-
tości. W tym tedy głębokim morzu/
w Bogu samym/ zasługami swoimi
brodzacta sieć/ Przenaświatła Pān-
na; zagłębiła wielkość wszełkiego ro-
dzaju ryb.

Zagarnęła naprzód ona naywięk-
szą rybę/ Jedynego Syna Bożego/
go/ y wyciągnęła go na świat/ dwiema
strzydlami swoimi: to jest/ kontem-

placya y miłością. Kontemplacya
tak bowiem naucza świątey Bernar-
dyn Senenski. Per noctem, contem-
plationis supersplendentem caligi-
nem, intellige: in qua nocte hæc
Virgo surrexit, & apice affectionis
in æterna se sustulit, Verbum de fi-
liu Patris rapuit, omniq̃ue creaturæ
suum authorem & principium resti-
tuit. *Przez noc (prawi) kontemplacya*
tey Panny rozumiey: tey nocy ta Panna
powstała, y naywiększym affektem do wie-
cznych się rzeczy podniosła: tam Słowo y
sona Oycowskiego wydarła, y wśelkiemu
stworzeniu Stworzyciela swiego y pocze-
tek oddała. Iż y drugie strzydło/ to
jest/ goraca Miłość/ do poymania
tey ryby konturrowała; naucza po-
ważny Dionizyus Kartuzyanus. In
Incarnationis mysterio, vtriusq̃ue
naturæ immediatam & hypostati-
cam Vnionem pensando, Virgo sa-
gra per charitatem eiusq̃ue arden-
tissimum actum, fuit summe & im-
mediatè disposita, ad Vnigeniti Filij
Dei Conceptionem. *W tajemnicy*
(prawi) w Cielenia Syna Bożego, obu na-
tur złączenie się w iedney osobie, Panna
ta Świata przez miłość y akt iey na gorat-
sy była przedziwnie y doskonale do pocze-
cia Syna Bożego przysposobiona. Iż do
poymania tey Ryby konturrowała
nieiako matnia/ to jest/ pokorą Prze-
naświatłej Panny: naucza Augustyn
świątey. O verè beata humilitas
quæ Deum hominibus peperit, vi-
cam mortalibus edidit, eccl̃os in-
novauit, mundum purificauit, pa-
radysum aperuit, & hominum ani-
mas ab inferis liberauit. Facta est
MARIE humilitas scala cœlestis, per
quam descendit Deus ad terras. O
prawdziwie (prawi) błogosławiona po-
kora! która Boga ludziom urodziła, ży-
wot śmiertelnym przyniosła, niebo odno-
wiła, świat oczyściła, Raj otworzyła,
duśke ludzkie z piektow wyhawiała. Sta-
ła się MARIA pokorą drabina niebie-
śka, przez którą Bóg nā ziemię zstąpił.
Już tedy iasna rzecz/ iż ta sieć Pān-
na Przenaświatła/ dzisiejsza Rybo-
łowczyni Anna świata/ w morzu Jst-
ności Boskiej/ włożyła świątu rybę
wielką/ Jedynego Syna Bożego.

Tom: 3.
Serm: 3.
artic: 2.
Cap: 1.

In Luc: 6.
i. art: 2.

Serm: 36.
de Sanct.

Iż y drugiego rodzaju rybyżas. **A**gnela ta siostra Anna święta w Morzu Istności Boskiej: dowodzi. Drugiego rodzaju rybyż to jest / Święci Pąscy, lubo od wielokro byli błogosławieni in iactatione Dei: iesdnali in executione, w rzeczy samey / przez Przenaświeżę Pannę wieczne błogosławieństwo otrzymali. Tę Anna święta ta Rybolowczynia / siostra swoja / to jest Przenaświeżę Pannę / wszystkich Świętych Pąskich do błogosławieństwa wiecznego z Morza intencyey Boskiej wyciągnęła. Iż przez Przenaświeżę Pannę wszystkich Święci Pąscy otrzymali w eretuscycy / to jest / w rzeczy samey / błogosławieństwo wieczne / które im Pan Bóg wiecznym swoim dekretem zgostował: świadczy iasnie Bernat święty. Sileat misericordiam tuam Virgo Beata, si quis est, qui inuocatum te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse: nos quidem seruulicui, ceteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipfis. Laudamus Virginitatem, miramur humilitatem; sed misericordiam amplexamur charius, recordamur sepius, crebrius inuocamus. Hac est enim quae totius mundi reparatione obtinuit, salutem omnium impetrauit. Niech (prawi) milczy o miłosierdziu twoim błogosławiona Anno ten, który pamięta że go kiedyś wołał: tego do ciebie w potrzebie swojej, nie po ciebie: my naprawdę szukać konie twoi, z innych cnot twoich mieć się tobie radujemy, ale z miłosierdzia nam samy. Chwalimy Panieństwo, dziwnie się pokorze, ale miłosierdzie twoje nam miżerny smaczniejszy jest, słodszy jest; miłosierdzie twoje ścisły obłapiamy, czuścimy go sobie przypominamy, więcej go w potrzebach naszych używamy. To miłosierdzie twoje o Anno naprawa światła otrzymała, to wszystkim ludziom zbawienie wieczne uprofito. O tymże poważny Anabertus: iako go cytuję Viegas in Cap: 3. 1 poc: pytać się abowiem ten Doktor / czemu Jan Świsty mówi: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Oto (prawi) przybytek Boski z ludźmi. Jezeli ieden człowiek y Bóg oraz Chry-

stus: czemuż nie mówi Jan Świsty. Ecce tabernaculum Dei cum homine, ale mówi cum hominibus. Odpowiada ten poważny Doktor. Multitudo electorum cum Christo in vtero Virginis praedestinata descendit: vbi sese Dominus Virginitati MARIANAE dedit, & simul dedit ei omnes praedestinationum legatos, vt inde parturirentur. Zgromadzenie (prawi) wybranych Pąskich od wieku do chwaty wiecznej przeznaczone, wsta-pilo z Chrystusem w żywot Panieński: bo gdy się dat Syn Boży tej Pannie, dat też pospół z sobą wszystkich Świętych w prześchacący Boskiej pośianych, aby się wstępy z niej do żywota wiecznego wrodzili. Dla tej przyczyny Jan s. nie mówi Ecce tabernaculum Dei cum homine: ale mówi, cum hominibus. Z tych słów tego Doktora iasnie się pokazuje, iż Anna święta ta siostra Przenaświeżę Pannę / wszystkich Świętych Pąskich z prześchacący Boskiej wyciągnęła / do błogosławieństwa wiecznego.

Iż naostatęk y trzeciego rodzaju rybyż to jest / także Roza / cnoty wolane / y wszystkie dary Duchá świętego / ta Rybolowczynia nasza Anna święta / siostra swoja / to jest Przenaświeżę Pannę / z Morza Boskiego wyciągnęła: naucza wyraźnie Rupertus Abbas, mówiąc tak do Przenaświeżę Panny. Emissiones tuae paradysus malorum puricorum, cum pomorū fructibus: id est, quidquid gratiarum, quicquid virtutum, quicquid operationum caelestium mundus accepit, emissiones tuae sunt: vt vbi erant prius spinae, vipers, carduus, vrtica & pallurus, ibi sit Cyprus cum nardo, nardus & crocus, fistula & Cynamomū cum vniuersis ligulis Libani. Wypuszczanie twoje o Panno Roy iablek ziarnistych, z owocami iabloni: to jest, cokolwiek łask, cokolwiek cnot, cokolwiek operacyi niebieskich świat otrzymał, wszystko to przez cie otrzymał o Przenaświeżę Mátko: aby gdzie przedtym był głog, ciornie, oset, pokrzywa, tam żeby były Cyprysy z nardem, nardus z safranem, ze wszystkimi drzewy Libańskimi. Chceśli tedy cłowieczę wiedzieć / iakoś wiele powiemien Annie świętey / wważ sobie iż ona jest

Serm: 4.
in Cant:

Rybolowczyna/ktora misit lagenam
in mare, & ex omni genere piscium
congregauit: ona sieć zapuściła w
morze/ y wszelkiego rodzaju ryby wy-
ciągnęła. Masz wszystko dobre głos-
wiecze przez te święte Pania: boś
wszystko otrzymał przez ciotkę iey Pania
na Przenaświećszą. Jezeli masz Je-
zusa Chrystusa Syna Bożego: masz
go przez Annę świętą. Jezeli masz
Świętych Pąskich: masz ich przez An-
nę świętą. Jezeli masz Przenaświeć-
szą Sakrament Ciała y Krwie Chrystu-
sowej: masz go przez Annę świętą.

Jezeli masz łaskę Bożą poświęcającą:
masz ją przez Annę świętą. Jezeli
masz wiarę/ nadzieję/ miłość: masz
je przez Annę świętą. Jezeli masz
mądrość/ moc/ sprawiedliwość/
wstrzemięźliwość: masz przez Annę
świętą. Jezeli masz dary Ducha Prze-
naświećłego: masz je przez Annę s.
Zgola wszystkie dobre masz przez An-
nę świętą. Umieyże takiey Dobro-
dziecy służyć/ a Bogu za nie dzie-
kuy: ktoremu cześć y chwała/ na
wieki wieczne. Amen.

Ná Vročystość PORCYVNKULE Ktorą Oćiec Święty Fránciszek v Chry- stusa Pána vprosil.

KAZANIE PIERWSZE.

Optimam partem elegit. *Luci 10.*

Naylepszą część obrała.

Silozofowie Chrześcíanscy
ná różne porcey ábo części/
podzieleni rzeczy. Chrześcía-
nie Tamišy. Osobliwie
iedną diuiterunt Ens fini-
tum, in Substantiam, & Accidens;
tát/ iż wszelka rzecz stworzona według
Silozofow/ ábo iest substancya/ ábo
przypádłość. Znowu substantiam,
diuiterunt in Corpoream & Incor-
poream: tát/ iż według nich wszelka
substancya stworzona/ ábo iest ma-
teryalna/ ábo duchowna. Przypá-
dłość także rozdzieliłi in Accidens
Naturale, & Supernaturale: tát/ iż
wszelka przypádłość według Silozo-
fow/ ábo iest przyrodzona/ ábo ná-
przyrodzona. Dnia dzisieyszego przy-
szedł Król Niebá y ziemi Chrystus
Iezus, pospolu z Przenaświećszą Pá-
nią/ y z wielkim Woyskiem Anielskim
do wbojnego Kościoła/ przy którym
mieszkał Fránciszek Święty: dał sobie
obierać Fránciskowi Świętemu ie-
dne porcey/ iedną część z wszystkich

tych pomianionych rzeczy: Proś mi-
(prawi) Fráncisku o co chcesz/ po tom-
tu do tego Kościoła przy którym
mieszkał y z Matką moją zstąpił/ á-
bym cis tym choynie wdarował/ o co
mię prosić będzieś. Aż Fránciszek
świety obrał sobie łaskę Bożą/ y od-
puszczenie wszelkich y najwielkzych
grzechow/ tym wszystkim/ którzyby za-
nie szczerze pokutowali: Proś (prá-
wi) miły Pánie/ ábyś wszystkim którzy-
by ten Kościół nawiedziłi/ odpus-
ścił wszystkie grzechy/ ktorychby się
Káplánowi prawdziwie wyśpowa-
dali. Ktoremu słowy nie tylko sobie
obrał odpuszczenie poene tempora-
lis, peccatis debita, to iest/ karanie za
grzechy: ale też/ iáko Philippus Bo-
sqwier dowodzi/ vprosil łaskę Bożą/
przez która się remissio culpar, przez
która odpuszczona bywa winá. A czy
dobrzeż to sobie obrał Fránciszek świa-
ty? Pokażę ja ná terážniejszy Kazá-
niu/ że optimam partem elegit, kie-
dy sobie obrał łaskę Bożą/ á zátym od-
puszcze-

puszcze-

puśczenie grzechow; naylepsza cząstka obrał. Będzie to ku czci y chwale Bożey/ a ku zbudowaniu naszemu.

Iż ze wszystkich części rzeczy stworzonych/ naylepsza część jest część Boża; a ztym iż sobie naylepsza część obrał Franciszek święty: dowodzą. Zaczynęła jest część Boża/ niżeli wszelka substancja tak materjalna/ iako y duchowna: zaczynała jest część Boża/ niż wszelkie accidens, niż wszelka przypadłość/ tak przyrodzona/ iako też stworzoność nadprzyrodzona. Toć część Boża/ jest optima pars, naylepsza część ze wszystkich rzeczy stworzonych. Iż naprzód zaczynała jest część Boża/ niż wszelka substancja materjalna; dowodzą y z Pisma świętego/ y z Doktorów świętych. Co się tyczy Pisma świętego: Salomon mądrość swoją od P. Boga dąną/ tak wynosi. Optavi, & datus est mihi sensus, & invocavi, & venit in me spiritus sapientie, & preposui illam Regnis & sedibus, & divicias nihil esse duxi in comparatione illius: nec comparaui illi lapidem preciosum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius: super salutem & speciem dilexi illam &c. Mądrość (prawi) od Pana Boga mi dāna przetożylem, to jest, ją zaczynęła poczytałem, nad Królestwā Mądracty: a bogactwā wzniatęm iż nic nie są względem niej: z kamieniem drogim nie równałem jej: bo wszelkie złoto względem niej piaskiem jest maluczym: a wszelkie srebrzośtwo i z mądrością, za błoto poczytane będzie. Nad zdrowie y urodę więcej mądrość umiował, y postanowiłem mieć ją sobie za światłość: &c. Ale tak jest/ iż według wszystkich Theologów/ część Boża/ daleko jest zacząć się nad mądrość Salomonową. Toć jeżeli mądrość Salomonową zacząć się była nad wszelkie Królestwā/ nad Mądracty/ nad wszystkie złota y srebra/ nad wszystkie kamienie drogic/ nad wszystkie bogactwā: iednym słowem/ nad wszystkie substancja materjalna: toć idzie ztym/ iż część Boża/ jest nad te wszystkie rzeczy daleko zacząć się. Co się tyczy Doktorów świętych. Thomas

święty Doktor Anielski tak o części Bożey wydaie sentencyę. Bonum, gratia unius, maius est quam bonum nature totius y unius. A odrobina (prawi) części Bożey/ dobrocią przechodzi dobroć wszystkich natury. Patrzącie/ według tego świętego Doktora/ y odrobina części zaczynęła jest/ niż to wszystko meho materjalne: zaczynała/ niżeli wszystko słońce/ niżeli miesiąc/ niżeli gwiazdy, niżeli ziemiā/ y niżeli wszystkie rzeczy/ które są na ziemi. Toć tedy pewna rzecz/ iż ta część Boża/ zaczynała jest nad wszelką substancja materjalną.

Iż też zaczynała jest nad wszelką substancja duchowna; dowodzą tak. Najzaczynęła duchowna substancja jest/ substancja Anielska. Zaczyna to bardzo substancja: bo jeżeli nature tej uważać będziemy/ obraz Trojcy Przenajświętszey naydoskonalszym sposobem w tej naturze wyrażony zostaje. Jeżeli też operacya Anielska wypatrować zechcemy/ y z tej miary wielka jest bardzo zacność Anielska. Człowiek prawdā zacny jest w operacyey rozumu/ która wszystkie inne zwierzęta przechodzi; wszelkie iako bardzo pobłdzić może: bo iż poznawa per species emendicatas a sensibus, iako y często oszukany bywa. Anyol zaś w operacyey rozumu swojego nigdy pobłdzić nie może: bo iako naucza Thomas święty Doktor Anielski/ 1. Par. Anyol rozumie y poznawa rzecz per species a Deo sibi concretas, które go omylić nie mogą. A tak w zacności operacyey/ zaczynęła jest daleko Anyol nad człowieka. Jeżeli naostatecz zacność Anielska uważać będziemy ex officio, z urzędu; y ztąd będzie bardzo wielka. Są abowiem Anyolowie według urzędów swoich: iako dają znać Jan święty w Obiawieniu swoim. Vidi Agnum in medio throni habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem Spiritus Dei, missi in omnem terram. Widziałem (prawi) Baranka w porządku Thronu o siedmi rogach, y o siedmi oczach, które są siedmi duchow Boskich, na wszystkie ziemie wysłani. O tymże y poważny Clemens Alexandr. Septem quidem sunt, quorum est

Par: 2.
Quast: 113
art: 9.

1. Par.
Quast: 55
art: 2.

apoc: 5.

Lib: 6:
Strom: 1.

maxima

Sap: 7.

maxima potentia, primogeniti Angelorum Principes, per quos Deus omnibus hominib⁹ præsudet: ideoq³ oculi Dei dicuntur in Apocalypsi. Siedm iest (prawi) tych, ktorych naywieksza iest moc, pierwotodne Anyolow. Anageta, przez ktorych Bog wyslykim ludziom panuje: dlaczego sie tez oczami Boskimi w Obiawieniu lania s. nazywaja. Zaczyna tedy iest barzo substancya Anyelska. A przecie ja bezpiecznie powiadam/ iz nad wyslykie Anyoly według natury wazione/ zacnieysza iest lastka Boza: y dowodzisz tego tak. Niechby Anyolowie wyslycy/ Archanyolowie wyslycy/ Cherubinowie/ Seraphimowie wyslycy/ słowem rzekę/ niechby wyslycy Duchowie niebiescy byli w ktorymkolwiek czlowieku: wyslycy ci substancya swoja/ non constituerent hominem in statu & ordine Divino, nie wzyniliby go wzestniem natury Boskiej. Lastka zaś Boza constituit hominem in statu & ordine Divino, według Apostola swietego/ czyni czlowieka consortem Divinae naturae, wzestniem natury Boskiej. Toć tedy z tej miary lastka Boza iest zacnieysza nad wyslyka substancya duchowna/ y nad naywysza Anyelska.

Jz tej lastka Boza zacnieysza iest nad wszelakie Accidens naturale, to iest/ nad wszelaka przypadłość przyrodzona: dowodzisz, ze wyslykich przypadłości przyrodzonych/ nayzacnieysza iest cnota. Zaczyna to barzo przypadłość: o niej abowiem mowi Seneka Virtus extollit hominem, & super astra mortales collocat: nec ea quae bona aut mala vocantur, aut cuoitis nimis, aut expauescit. Cnota (prawi) wynosi czlowieka, y nad gwiazdy smiertelnych przenosi: cnota ani nazybyt pragnie, ani sie nazybyt leką rzeczy, ktore sie dobrymi albo złymi zdadza. Tenze znouu mowi. Errare mihi videtur, qui dixit: Gravior est pulchra veniens e corpore, virtus. Non enim villo honestamento eget, ipsa magnum sui est decus. Mnie sie (prawi) zda, ze zle powiedzial ktorzykolwiek powiedzial: wdziecznieysza iest cnota, z pieknego pochodzaca ciasta: nie potrzebuie boniemi cnotą, cudzey ozdoby, sama przez sie zacna badac, y wyslykie

inse rzeczy zdobiac. O teyze zacności cnoty y Rzymiski powiedzial Oratione. Nihil est virtute amabilius, nihil est quod magis alliciat homines ad diligendum: quippe cum, propter virtutem & bonitatem, eos etiam quos nunquam vidimus, quodammodo diligamus. Nad cnota (prawi) nie maś nic milszego, nie maś nic do miłości ludzkiej tak skutecznie potiażającego: poniewaz dla cnoty, y tych ktorychesmy nigdy nie widzieli, zwykliśmy nieśako miłowac. Dla tey ci samey zacności cnoty/ wielce sie starali o cnote om starzy Philosophowie: cnoty czyl sie Diogenes w cierpliwości/ Sokrates w sprawiedliwości/ Plato w mądrości/ Zenokrates w czystości/ Kato w stateczności/ Artyluskowie w pobożności/ Decyusowie w miłości/ Scerwolowie w mądrości: y inśi w wielkich y wysokich cnotach sama sie tylko ich zacnością wprowadzili/ czesto sie obierali. A dopieroż po przysciun na świat Chrystusowym/ o iako sie ludzie o cnoty starali! Sam ieden Antoni swiety pustelnik tak barzo byl w tym staraniu goracy/ iz kiedykolwiek wstydziel o jakim czlowieku/ w cnotie sie iakiey obierającym/ komiecznie sie staral/ aby go naśladowal. A tak y z nauki Philosophow/ y z starania sie goracego o cnoty ludzi pobożnych/ dochodzimy/ iz ze wyslykich przypadłości przyrodzonych nayzacnieysza iest cnota.

Alc tak iest/ iz lastka Boza nad wszelko przyrodzona cnota iest daleko zacnieysza. Toć tedy lastka Boza iest nad wszelka przyrodzona przypadłość zacnieysza. Jz wszelka lastka Boza/ nad wszelka przyrodzona cnota iest zacnieysza/ pokazujac tak. Zbierz do kupy cnoty wyslykie onych Pawlow pustelnikow/ onych Zylaryonow/ Pachomiusow/ Makaryusow/ Abrahamiusow/ y inśych wyslykich/ ktorych nieśba na glebokich pustyniach widzielo/ y ktorzy w wstawniczych modlitwach/ postach/ wlosciennicach/ w wstawniczym milczeniu/ w wstawnicznym niedospianiu/ wysokich cnot Akty wyprawowali: zbierz do kupy onych niezwyćiezonych Chrystusowych Męczennikow Szczepanow/ Marczynow/ Sebastyanow

2. Petri 1.

Epist. 88.

Epist. 67.

baſtyanow / Cypryanow / y inſych
woyſka wielkie: zbierz Jagnieſki / Ce-
cylie / Magaſhy / Lucye / Rátharzyny /
Małgorzaty / y wſytkie inſze Pánny /
ktorekolwiek krewo ſwois dla Chryſtus
ſá wylały. Położe w iſtim iednym
człowieku / wſytkie cnoty wſytkich
Puſkelników / Wyznawców / Mecz-
ników / Meczennic y Pánien: ieżeli
ten człowiek te wſytkie cnoty máiąc /
będzie bez láſki Bożej: Tenebrae e-
runt ſuper faciem abyſſi: wſytkie
te cnoty / będą ciemne / ſpetne / brzyd-
kie w oczách Pána Boga Wſzechmo-
gącego. Jáko bowiem ſwiatełość da-
je widzieć wſytkie y nayeſliczneyſze
kolory / y bez niey wſytkieby zoſtawia-
ły w ciemnoſci. Tak láſka Boża / we-
dlug wſytkich Theologów / wſytkie
cnoty wdzieczne w oczách Boſkich czy-
ni: bez láſki Bożej wſytkieby w cie-
mnoſciách ná wieli zoſtawiały. Tó-
iako ſłońce nád wſytkie kolory ieſt za-
cnieyſze / przeto iſ wſytkie oſwieca:
tak láſka Boża nád wſytkie cnoty
przyrodzone ieſt zacnieyſza / przeto / że
wſytkie wdzieczne w oczách Boſkich
czyni.

Je też nád wſytkie przypádłoſci
nádprirodzone / zacnieyſza ieſt láſka
Boża; dowodzi: á naprzód iſ ieſt za-
cnieyſza nád te / ktore tu człowiek mie-
wa ieſzce ná tym ſwiecie. Jeſych przy-
pádłoſci nádprirodzonych / ktore tu
miewa człowiek ná tym ſwiecie / naye-
zacnieyſze ſá cnoty Theologiczne / Fi-
des & ſpes, Wiara y Nadzieia. Ale
tak ieſt / iſ nád te zacnieyſza ieſt láſka
Boża. Jáśnie ábowiem mówi Pá-
wel ſwisty. Nunc autem manent
Fides, Spes, Caritas, maior autem
horum eſt Caritas. Teraz (práwi)
zoſtáia Wiara, Nadzieia, Miłość: á mi-
ędzy tymi nayeſtſza ieſt Miłość: ktora
wedlug ſubtelnego Doktorá / toż ieſt w
rzeczy ſamey / co y láſka Boża. Tó-
tedy láſka Boża / zacnieyſza ieſt nád
wſytkie nádprirodzone / ktore mie-
wa człowiek ná tym ſwiecie / przypá-
dłoſci.

Iſ też ieſt zacnieyſza nád te przy-
pádłoſci / ktore człowiek będzie miał
w onym żywocie wiecznym: dowo-
dzi tak. Jáčne tam będzie bázno lu-
men gloriæ, ſwiatełość chwały: za-

cna y viſio beata, widzenie iáſne Pá-
ná Boga w Troycy Przenáſwiatſhey
Jedynego. Jáčne (mówi) będzie lu-
men gloriæ: bo kiedy oko rozumu
náſzego w niebie nie ieſt proportio-
natum do widzenia tak zacnego Ob-
iectum, to ieſt / Iſnoſci Pána Boga
w Troycy Przenáſwiatſhey Jedynego;
to lumen gloriæ, ſwiateło chwały / we-
dlug Theologów ſprawi to / iſ oko ro-
zumu náſzego będzie mogło doſkoná-
le pátrzyć / ná to Obiectum nieſkon-
zoney doſkonáłoſci / to ieſt / ná Pána
Boga w Troycy Przenáſwiatſhey Je-
dynego. Będzie zacna y viſio beata,
widzenie ono iáſne Pána Boga náſeg.
Tak ábowiem o tym widzeniu mówi
Augustyn ſwisty. Vitori ſumus vi-
ſionem quandam, viſionem præcel-
lentem, omnes terrenas pulchritu-
dines, argenti, auri, gemmarũ, imò
& pulchritudinem Angelorum ſu-
perantem: quia ex ipſo pulchro,
pulchra ſunt omnia. Viſio Dei tan-
tæ pulchritudinis viſio eſt, & tanto
amore digniſſima; vt ſine hac qui-
buslibet bonis alijs præditum atque
abundantem, non dubitet Plotinus
infeliſſimum dicere. Widzieć (prá-
wi) będziemy widzenie iákieſ, widzenie
przejacne, wſytkie ziemſkie piéknóſci
ſrebrá, złotá, drogich kamieni, y omſem
piéknóſci Anyełſka przechodzące: bo zſa-
mego piéknego, wſytko piéckne ieſt. Wi-
dzenie Boga takiey piéknóſci widzenie
ieſt, y takiey miéłóſci nággiońſe: iſ bez
tego, choćby też kto miał wſytkie dobrá,
y w nichb, obſitował, przeciaby byt we-
dlug náuki Plotiná, że wſytkich naye-
ſzeſzlimſzy. Jáčne tedy ieſt y lumen
gloriæ, ſwiateło ono chwały: jáčne y
viſio beata, widzenie ono błogoſłá-
wione Boga w Troycy Jedynego. A
przećis ia beſpiecznie mówis / iſ daleko
zacnieyſza ieſt láſka Boża / niżeli ſwiate-
ło ono chwały / y niżeli widzenie bło-
goſłáwione. Ani mi tu mów / że widze-
nie błogoſłáwione ieſt oſtátnie ſzcze-
ſcie náſze / á zátym ieſt że wſytkich rze-
czy nayeſtſza: Nie mów mi (mó-
wi) tego; bo áczkolwiek przyznawam
iſ to ieſt oſtátnie ſzczeſcie náſze: nie iſ
będzie iedná zátym / áby nád láſk Bo-
żá zacnieyſze było. A omſem zacnieyſza
ieſt láſka Boża / á to zrey miáry: iſ ona

Lib. 10. de
ſionem quandam,
viſionem præcel-
lentem, omnes terrenas
pulchritu-
dines, argenti, auri,
gemmarũ, imò
& pulchritudinem
Angelorum ſu-
perantem: quia ex
ipſo pulchro,
pulchra ſunt omnia.
Viſio Dei tantæ
pulchritudinis
viſio eſt, & tanto
amore digniſſima;
vt ſine hac qui-
buslibet bonis alijs
præditum atque
abundantem, non
dubitet Plotinus
infeliſſimum dicere.
Cap: 16.

1. Corint.
13. Cap:

22

ieſt poſ

jest początkiem y końcem / bez tego światłości chwały y widzenia błogosławionego nie miałbyśmy.

Otoż pokazałem / iż łaska Boża nad wszystkie części rzeczy stworzonej jest najcenniejsza. A z tym iasna rzecz / iż dnia dzisiejszego Franciszek święty optimam partem elegit: gdy łaska Boża sobie obrat / najlepsza część o obrat. Ktorey Porcyunkule / ktorey częściej / gdy ja otrzymasz człowiecze / abyś umiał śanować / pokazać krótko / iaka szkoda odnosi / gdy dopuszczając się grzechu iakiego śmiertelnego / łaskę Bożą traci. A naprzód ztąd / iż łaska Boża jest zacniejsza nad wszystkie królestwa y bogactwa tego świata; tak pokazuje. Daymy także człowieka w ktorego ślepiach byłyby skarby wszystkich Królów tego świata; w ktorego rąku byłyby dostatek wszystkich Cesarzów tego świata, na ktorego by głowie / byłyby wszystkie Cesarzów korony / y Królów tego świata; w ktorego by ciele była moc y siła ludzi wszystkiego świata; w ktorego by duszy byłyby wszystkie mądrości y mądrości ludzi wszystkiego świata: daymyż to / żeby jeden igrzyskiem przegrał oraz to wszystko / utraciłby oraz wszystkie skarby / wszystkie królestwa / wszystkie siły / wszystkie mądrości: y stałby się z najbogatszego najsłabszy / z Króla y Cesarza najsłabszy / z najmocniejszego najsłabszy / z najmądrzejszego najgłupszy. O mój Boże / iakobyście sędzieli żeby ten bardzo marnie nieściana szkoda podział! Ależ już powiedział / iż łaska Boża nad wszystkie pomienione rzeczy jest daleko zacniejsza. Toć kiedy człowiek y przez jeden grzech śmiertelny / bądź wsteczności / bądź puństwa / bądź pomsty / lubo insey iakiekolwiek złości / łaska Boża utraci: wielka szkoda odnosi niż ten / ktoryby oraz wszystkie królestwa / wszystkie bogactwa / y insey pomienione rzeczy utracił. O Boże mój / iaka jest niewaga nasza / gdy tak marnie łaska Boża tracimy.

Powtórę: ztąd iż ta Porcyunkula / łaska Boża / jest zacniejsza nad wszystkie cnoty; tak wielkość szkody ziej utraty / pokazuje. Gdybyście widzieli człowieka przez lat czterdzieści / albo pięćdziesiąt / albo sto / na puszczy mro-

źniacym / w ustawicznych postach o chlebie tylko a wodzie / w codziennych do trwie dyscyplinach / w ustawicznych dziennych y nocnych modlitwach trwającego: y zgola we wszystkich cnotach doskonale wyćwiczonego: y widzielibyście żeby jednym słowem zle wyrzeczonym te wszystkie cnoty oraz potracił. O Boże mój / iakobyście rzewnie płakali nad niebezpieczeństwem tego człowieka / wszyscy byście przyznawali / iż go nieoszczędzając potępił / szkoda; gdy co przez lat kilkadziesiąt / albo przez sto lat / z wielką pracą nabył / toby oraz w jednym oku mgnieniu marnie utracił. Powiedziałem / iż łaska Boża jest nad wszystkie najwyższe cnoty zacniejsza: toć jeżeli człowiecze Chrześcijański przyznaje / iżby tego człowieka / nieściana szkoda potępił / ktoryby cnoty przez lat sto zebrane marnie utracił; musi przyznać / iż ciebie wielka szkoda potępił / kiedy przez jeden grzech śmiertelny łaskę Bożą utracił.

Potrząście: ztąd iż ta Porcyunkula / łaska Boża / jest zacniejsza nad iakąkolwiek chwałę / y nad widzenie błogosławione; tak wielkość szkody ziej utraty / objaśniam. Eżau gdy z polą przyszedł / a iść mu się bardzo zachciało / za trocha łaski przedał pierworodne swoje błogosławieństwo / ktore miał iako pierworodny syn od Ojca otrzymać: wyszedł świat po wszystkie wielki wydziewować się nie może tak wielkiemu tego głupstwu / że za tak marną rzecz błogosławieństwo Ojca swoje / za którym było wiele dobrego / utracił. Coż rozumiecie / kiedyby było za onym błogosławieństwem zaraz immediate pochodziło błogosławieństwo wieczne / widzenie Boga w Trocy Przenajświętszej iedyne; o iakoby był dopiero świat poczytał za wielkiego prośaka tego Ezaego / gdyby był za on trocha łaski / to błogosławieństwo przedał. Toć ponieważ ty człowiecze Chrześcijański / za trocha łaski / to jest za trocha rozkoszy / ktora guzieś w grzechu / albo wsteczności / albo w grzechu puństwa / albo w grzechu pomsty / albo w iakiejkolwiek insey złości / przedajesz rzecz zacniejszą niż było prawo pierworodne Ezaego; y

owsem

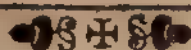
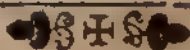
owsem rzecz zacnięysza niż jest widze-
nie błogosławione: coć słoda nieo-
ścawiana z takiego twórego posta-
tku odnosi.

Nastatek: zjadł iż ta Porcyun-
la/laska Boża/ jest nad naturę Anyel-
ską zacnięyszą; wielkość słody z tej
utrąty/ tak pokazuje. Co rozumieś
człowiecze/ gdyby ieden robak w
gnoiu leżący/ był z tego gnoiu odBo-
gą wyrwany/ y nad niebą/ nad wszyt-
kie Anyoly/ Archanyoly/ Cherubiny/
Seraphiny/ zacnięyszym wystawiony:
a onby potym z swojej nieuwagi wro-
cił się dobrowolnie do gnoiu swóieg:
y utraciwszy zacność zacnięyszą nad
Anyoly/ zacnięyszą nad Seraphiny/
znówby się stał onym podłym roba-
czkiem/ y wróciłby się do gnoiu pier-
wszego. Co rozumieś każdy/ iakoby go
w tym nieoścawiana słoda potkala:
Zaprawda przynąć to każdy musi/
iż niestychana. Wiedz o tym człowie-
cze Chrześciani/ iż kiedyś ty jest w i-
fem grzechu śmiertelnym/ iesteś przed
Bogiem iako ieden robak w gnoiu le-
żący: a kiedyś Bog da przysć do po-
stury/ że się z jalem przyszłym wy-
spowiadasz/ y tak laska Boża otrzy-
masz; staieś się nad niebo wyższym/
wyższym nad wszystkie natury Anyelskie/
nad naturę najwyższego Seraphina
zacnięyszym: uważaj sobie/ kiedy przez
nierozum swój dla iakiej światowej
rozkoszy wracasz się do gnoiu swóieg/
do grzechu: y utraciwszy Porcyunkul-
la/ laskę Bożą/ staieś się znów onym
podłym w gnoiu leżącym robakiem:
owaj (mówi) iako cię przez to wiel-
ka potyka słoda! a uważaj to/
nie żyj sobie takiej słody: z zacnięys-
zego nad wszystkie Anyoly/ dla tych
marnych światowych rzeczy/ nie sta-
waj się iednym podłym robakiem.
Sam czart przeklęty/ przeto że jest
zacney Anyelskiej natury/ strodzi sobie
lekceważ te światowe rzeczy: nie dba
on o żywota/ ludzka/ nie uważa
tego choć mu złorzecza/ nie stara się

o pochlebstwa światowe/ bogactwa
wszystkie za gnoy sobie poczyta/ śmie-
ie się ze wszystkich rozkoszy świato-
wych; dla tego tylko samego/ że jest
zacney Anyelskiej natury. Jako Krol
w złotej koronie y purpurze idac/
choć na drodze obaczy motyla- abo
podkora/ lubo co tak podobiego/ nie
wznosi tego/ nie schyla się po to/ le-
cce to sobie wazy/ y boi się aby pods-
nieśieniem tych rzeczy stanu swó- me
zelił. Tak czart przeklęty/ będąc za-
cney natury Anyelskiej/ przechodząc
się po tym świecie/ nie schyla się po-
te rzeczy światowe/ to jest/ nie stara-
się o nie/ tak ie sobie lekce wazy/ iżby
sobie za despekt poczytał/ ote się rze-
czy światowe y namniey na tym świe-
cie starać. Toć człowiecze Chrześc-
ański/ ponieważ gdys jest w łasce Bo-
żej/ daleko zacnięyszy nad naturę
Anyelską; idac droga tego świata/
maś sobie lekce wazyć wszystkie rzeczy
tego świata/ nie maś się schylać do-
nich: to jest/ nie maś się starać/ zwla-
szcza z obraza Boska/ ani o godności/
ani o sławie/ ani o bogactwa/ ani o
rozkoszy/ o żadna zgola rzecz stworzo-
na. Niezeli to czart/ choćby przez to
żeby się starał o rzeczy światowe nie
utracił swojej zacności Anyelskiej;
przecis tylko dla tego samego/ że to-
nia przystoi zacney naturze jego starać
się o tak podle rzeczy; cale o nie nie
dba. O iako tobie człowiecze Chrzes-
ciani/ daleko mniej dbać potrzeba/
gdys ty w łasce Bożej będąc zacnięys-
zy jest nad naturę Anyelską/ y gdy te
zacność/ w tym staraniu/ laczno zgub-
ić możesz. Otożem pokazał iaka
nas słoda potyka/ gdy te porcyęysza
tracimy. Staramy się tedy abyśmy
się nigdy grzechu żadnego śmiertelne-
go przez który tracimy laskę Bożą/
nie dopuszczali: co nam rąz dać
Chryście Jezu/ który żyjesz y tro-
luiesz na wieki wieczne.

Amen.

Ná Tenže Dzień
PORCYVNKVL E
 Ktorą Oćiec święty Fránciszek v Chry-
 stusá Páná vprošíł,
KAZANIE WTORE.

Optimam partem elegit. *Luca 10.*
Naylepsza częśćkę obrał.

Mzyśedhy Chrystus Pan do Kościoła Panny Maryi Angielskiej/ dal wolność Fránciszkowi świętemu/ aby go prosił/ o coby chciał. Chrzestianina w Chrystusie Namilhy. A obrał sobie Fránciszek swisty stárac się o zbawienie ludzkie/ kiedy prosi Chrystusa Páná o zupełny Odpust dla zbawienia ludzkiego. Nie dziwuisz się ja temu/ iż Fránciszek swisty nie obrał sobie ani Zakonowi swojemu/ wielkich bogactw y maistości ná tym świecie: nie dziwuisz się temu/ że nie obrał sobie ábo Zakonowi swojemu wysoki w Kościele Bożym godności: nie prosił o to/ aby Bracia Zakonu jego brano ná Biskupstwa/ Kardynałstwa/ ábo Papieństwa: nie dziwuisz się y temu/ że nie prosi Chrystusa dla siebie ani dla Braci swojej/ o favory y przyjaźni ludzkie: nie dziwuisz się (mówię) temu/ iż żadney z tych rzeczy sobie nie obrał. Bo już był przez Professya swoje wshytłymi rzeczami tymi dla miłości Chrystusowej pogárdził. Pogárdził bogactwo: kiedy w Regule swojej napisał: Bracia niech sobie nie przyprowadzają ani domu/ ani roli/ ani takieykolwiek inshy rzeczy. Pogárdził honorami wshytłymi/ rák Braci swojej w Regule przykazując. In paupertate & humilitate Domini famulantes, vadant pro elemosyna confidenter. *W ubóstwie y w pokorze Pánu Bogu służąc, niech chodzą dla iłmuiny z ufnością.* Pogárdził y wshytłim favorem ludzkim/ kiedy dla

Chrystusa/ y przyjaźni własnych Rodziców odstąpił. Lecz temu się wielce dziwuisz/ że sobie z rzeczy duchownych czego/ ráko wielce potrzebnego/ nie obrał. Duchowna rzecz jest/ y wielce gó ludzi duchownych y doskonałych pożądana/ wysoka o rzeczach Bożich kontemplacya: duchowna rzecz jest/ y wielce ludziom swiastobliwym wdzięczna/ y mżecz y bydz Chrystusem: duchowna rzecz jest/ y ludziom duchownym dziwnie wesola/ bydz y pewnionym y wbespieczonym o zbawieniu swoim/ błogosławienstwem wiecznym. Czemuż tedy o żadną z tych rzeczy nie prosi Fránciszek swisty? czemu żadney inshy rzeczy sobie nie obrał/ tylko samo stárac się o zbawienie ludzkie; gdy o nic Chrystusa nie prosi tylko o to/ co należało do zbawienia ludzkiego/ to jest/ o Odpust zupełny wshytłim pokutującym grzesznikom. Czyli to podobno tá częśćka jest ze wshytłich pomienionych naylepsza? Tak jest Chrzestianina namilhy: Pokazuje to ná teraznieyszym Kazaniu/ iż tá jest częśćka z pomienionych duchownych części naylepsza. Będzie to ku czci y chwale Bożej/ á ku zbudowaniu nášemu.

Ośie tknie náprzód pierwszey rzeczy duchowney/ to jest/ wysokiey o rzeczach Bożich kontemplacyey: przyznawam chętnie/ iż tá częśćka jest dziwnie dobra. Oniey abowiem powiedział Chrystus Pan. Porro vnum est necessarium. *Jedne. Iedne. (prawi) o Martho potrzebá. A iż to o kontemplacyey rzeczy Bożich mo-*

Collat. 1.
Cap. 2.

Lib. 26.

Lib. 14.

Lib. 2.
Revelat.
Cap. 22.

wi/naucza poważywszy *Cassianus* tymi słowami. Vnum aut est volus Dei intuitus & contemplatio, ut scilicet etiam Sanctorum actus ac ministeria mirifica supergressus, solius Dei iam pulchritudine scientiāq; pascatur. To iedno (prawi) o którym *Chrystus* mówi, iest patrzenie y kontemplacya samego Boga: wszystkie inne zabawy opuścić, samego Boga pięknością y miłością, na się pobożny człowiek natym świecie karmić. To się iedno porcyęcza kontentował *Dauid* święty/ kiedy mówił. Vnam petij à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Oiednemarzyć (prawi) Pána prosił, abyśmy miesztali w domu Bożym: (to iest/ przez kontemplacyę.) To się porcyęcza kontentowała y ona święta Páni *Esther*/ tak się do Pána Boga modłała. Tu scis Domine, quod nunquam letata sis ancilla tua, ex quo huc translata sum, usque in presentem diem, nisi in te Domine Dea. Tyć wieśmity Panie, iż iakom w tym domu królewskim mieszkąc poczęła, w nikimem się nigdy nie uweseliła, tylko w tobie Bogu moim. To się porcyęcza kontentowała/ y one sobie wielce śmiałowała *Brygitta* święta: iako sama o sobie mówi. Quadam vice cū Psalmodie tota intenderem, tu Domine dedisti decem vicibus & amplius dulcissimum osculum ori animæ meæ. O osculum, longè exuperans omnem aromatum fragrantiam, & omnem mellis dulcedinem! Kiedym się (prawi) raz Psalmami zabawiła, tyć miły Panie dzisiaj rano y wieczey dał naśladować pocatowanie wstom dusze mojej. O pocatowanie, przechodzące daleko wszystkie wszelkiego kwicia wonności, y wszelkiego miodu słodkości! O śmiałku tej porcyęczki mówi y *Beata* święta *Flodki* Doktor/ a mówi dobrze iey postawiający. Contemplatio est mētis in Deū suspensio eleuatio, & cetera dulcedinis gaudia degustans. Kontemplacya (prawi) iest myśli w Boga zamieszony podniesienie, wieczney słodkości wesela iuż kosztowanie. Pewna to tedy/ iż to bāzro dobra y smaczna porcyę. Jednak iż nad te porcyę tak dobro y smaczna/ lepsza iest ta porcyę/

staranie się o zbawienie ludzkie: do wodze tak. Nie może być prawie do stonalsha kontemplacya nad te/ skoro miał *Paweł* święty/ kiedy był do trzeciego nieba porwany. O tej bowiem kontemplacyey *Pawła* świętego/ tak mówi *Thomas* święty Doktor *Anielski*. Tertio modo dici potest tertium celum, contemplatio Dei secundū gradus cognitionis, quā Deus videtur, quorum primum pertinet ad Angelos infimæ Hierarchiæ, secundum ad Angelos mediæ, tertium ad Angelos supremæ. Przez trzecie (prawi) niebo, może się rozumieć kontemplacya Pána Boga według stopni poznawania, którym Pána Boga widzimy: z których stopni pierwszych, należy do ostatniej Hierarchii, drugi należy do Aniołów średniej Hierarchii, trzeci należy do najwyższej Hierarchii Aniołów. Tymi słowy dać znać *Thomas* święty: iż *Paweł* święty do trzeciego nieba/ to iest/ do trzeciej y najwyższej Hierarchii *Anielskiej* był porwany/ y tam między *Seraphinami* będąc/ iadnie widział Istność Boga. O zaprawda nad taką już wyższą nie może być kontemplacya. Ale tak iest/ iż ta częsta/ ta porcyę/ staranie się o zbawienie ludzkie/ przechodzi zacnością te Pána świętego kontemplacya: Bo *Paweł* święty tamte częsta/ to iest kontemplacya/ dla tej częsta/ to iest/ dla starania się o zbawienie ludzkie/ opuścił. Tak abowiem nauca święty *Cyryl* *Hierosolimitański*. Descendit autem Paulus rursus, non quod dignus non esset conversatione ceteri celi: sed ut gustatis supercelestibus, & honoratus descendens, Christum predicaret. Zstąpił (prawi) znów *Paweł* święty do ludzi, nie żeby nie był godzien konwersacyey trzeciego nieba: ale żeby skosztować rzeczy niebieskich, y wzięszy, zstąpił *Chrystus* ludziom opowiadać: to iest/ o zbawienie się ludzkie starać. Toć tedy ta częsta/ staranie się o zbawienie ludzkie/ przechodzi zacnością te częsta/ to iest/ y najwyższą o rzeczach Bożych kontemplacya.

Co się stnie śmierci z *Chrystus* sem łączący: y to porcyęunkus/ iedynie smaczna. Sluchaycie iako

2. 2da
Quaest. 11.
artic. 3.
ad 4.

icy goraco pragnie Ignacjusz świsty
Mactennik in Epist. ad Rom: tak mo-
 wacy. Vtinam fruar bestiis illis que
 mihi preparatae sunt, quas velim
 mihi veloces reperiri, quas etiam
 alliciam, ut compendio me deuo-
 rent, non ut quidam territz non
 attigerunt, earque nisi voluerint vi-
 tro, ego vim inferam. Ignis, cruz,
 bestiz, confractio ossium, membra-
 rum diuisio, & totius corporis con-
 tritio, & tota tormenta diaboli in
 me veniant, tantum ut lesum adipi-
 scar. *Day Boze* (prawi) aby mi był be-
 shty potrawa, ktorzych y proste aby mi co
 nayprzedzey požarty: bedali sie mnie le-
 kac, iako też y innych Mactennikow, ia ich
 wabie beda: y onsem przymusiac ich
 beda aby mi požarty. Ogień, krzyż, be-
 shty, z gruchotanie kości, w shtkich czton-
 kom zranienie, w shtkiego ciata skrusze-
 nie, w shtkie maki dyabelskie, niech na mie
 przida, bylem z Iezusem moim zlaczo-
 ny zostal. Patrzcie / iako barzo pra-
 gniel tey porcyunkule / smierci / kto-
 raby go z Chrystusem zlaczyla. A nam
 calze w shtkim dzwonne te porcyun-
 tule smakue Cypryan świsty / y z nie-
 go Ambroży świsty. Qualis illic ce-
 lestium Regnorum voluptas, sine
 timore moriendi, & cum zternita-
 te viuendi, quam summa & perpe-
 tua felicitas! Illic Apostolorum,
 gloriosus chorus, illic Prophetarum
 exultantium numerus, illic Marty-
 rum innumerabilis populus, ob
 certaminis & passionis victoriam,
 coronatus, illic triumphantes Vir-
 gines, quae concupiscentiam carnis
 & corporis continetiz robore sube-
 gerunt: remunerati misericordes,
 qui alimentis & largitionibus pau-
 perum, iustitiz opera fecerunt, & ad
 caelestes thalamos terrena patrimo-
 nia trastulerunt. Ad hos fratres cha-
 rissimi auidā cupiditate propere-
 mus, ut cum his cunctis esse, & ad Chri-
 stum venire contingat, optemus.
 Hanc cogitationem nostram Deus
 videat, hoc propositum mentis &
 fidei Dominus Christus aspiciat: da-
 turus eis glorie suae ampliora
 premia, quorum erga se maiora
 fuerint desideria. O iaka iest (prawi)
 niebieskich kroleshtu roskosh, zyt bez

boiazni smierci, o iakie iest szczytie zyt
 wiecznie! Tam Apostolom, swietych
 chwalebny putk, tam raduiacych sie Pro-
 rokow wielka liczba, tam Mactennikow
 swietych nieprzeliczone wojska, z a swoie
 bitny y zwyciestwa ukoronowane, tam
 tryumfuiace tanny, ktore pozadliuosc
 ciata powiciagliuoscia uskromily: tam
 odnosa zaplata milosterni, ktorzy z
 ubogich wspomagali, y ktorzy z tego
 swiata matnosci swoie do niebieskich
 przybytkow przenieśli. Do tych Bracia na-
 milsi, z wielkim pragnieniem y chciwo-
 scia pospieszamy: y zebysmy z tymi, y z
 Chrystusem naszym co przedzey sie ziedno-
 czyli, wielce sobie zycmy. Ta mysl na-
 sa niech Pan Bog widzi, na to przedsu-
 wziecie nasze niechay Chrystus Iezus pa-
 trzy: tym bowiem wiaksza da nagroda,
 ktorzy go wiecey pragnat beda. Smac-
 zna to tedy porcyunkula / vmrzeć
 y ziednoczyć sie z Chrystusem y z Swie-
 tymi tego.

A przecis ia smiele mowis: iz nad-
 te tak smaczna porcyunkule / zacniemy
 sa iest porcyunkula starac sie o zbawie-
 nienie ludzkie. Dla tey abowiem /
 tamtey porcyunkule odstapil sam Pa-
 wel świsty: sluchaycie bowiem co
 mowi. Coardior autem e duobus:
 desiderium habens dissolui & esse
 eum Christo, multo magis melius:
 permanere autem in carno, necessa-
 rium propter vos. Dwie mi (prawi)
 rzeczy sciskaa, pragnienie vmrzeć
 y bydz z Chrystusem: y zyt iest sze dla
 zbawienia naszego. A rezoluiował sie
 y osadzil / se to byla lepsza porcyun-
 kula / starac sie o zbawienie ludzkie /
 niz preeko z Chrystusem sie ziednos-
 czyć. Sluchaymy o tey tego rezolu-
 cyey zlotoustego Doktora Chryzostosa
 ma swistego. Quid eligam (inquit)
 ignoro: Quid dicis Paule? cum hinc
 abiens in caelum migraturus sis, &
 cum Christo futurus, ignoras, quid
 eligere debeas? Acerbam hic vitam
 ducis, infame, siquid, frigore, nudita-
 te, curis, persecutionibus, angustijs,
 & acerbam hanc adhuc vitam desi-
 deras? Quis mercator nauem ha-
 bens multis rerum copiis plenam,
 cum licet iam ad portum appelle-
 re, tutēque quiescere, adhuc tamen
 in naui nauigare mallet? Quis athle-

Lib. de bo-
 no mort:

ad Philip.

ta cupi-

ta cupiet amplius certamen, cum iam liceat coronari? Quis miles, cum iam liceat cum celebritate & trophæis à bello liberari, ac cum Rege in ipsis quiescere & refocillari regijs; sustineat adhuc in bello sudare, & in acie collocari? Quomodo ergo cupis adhuc in hac vita consistere, quam aded amaram vis? Czy umrzeć y bydź z Chrystusem, czy jeszcze żyć y zbawieniu ludzkiemu służyć, niewiem. Coż to mówisz Páwle? Ponieważ umierając do nieba pojdiesz, y z Chrystusem będziesz, iakoż niewiesz co sobie masz obrát? Tu przykry żywot prowadzisz, w głodzie, w pragnieniu, w zimnie, w nagości, w ustawicznym staraniu, w prześladowaniu, w więskách; a przecież jeszcze deliberujesz, jeżeli masz z tego żywota wynieść do Chrystusa? T któryż kiedy kupiec pełen okrat towarów mający, gdy już może do brzegu przypłynąć, y w bezpieczeństwie zostawać, który mówi jeszcze dobrowolnie zechce po morzu żeglować? Który kawałec, gdy już ma wygrana, zechce się znowu z tymże potykać? Który kiedy żołnierz, kiedy mu się już godzi z Krolew triumfować, y z nimże po pracach wojennych iść; walczyć wczasu w palácach Krolewskich, który mówi zechce znowu z nieprzyjacielem się potykać? Czemuż ty tedy Páwle, mogąc już z Chrystusem krolować, jeszcze chcesz w tym gorzkim żywocie zostawać? A odpowiada sobie Chryzostom święty iakoby od Páwła świętego. Propter ipsum Christum, ut quos illi lucrifeci, seruos expeditiones constituam & solidiores: non audisti me, non quod mihi est utile, sed quæ sunt proximorum, querentem? Dla chwały (prawi) Chrystusowej, obieram sobie jeszcze żyć choć w gorzkim żywocie, abym tak zbawieniu ludzkiemu służył: czyliś odemnie nie słyszał, że nie tego szukam co mnie jest ożyteczno, ale co bliznim moim? Jasná tedy rzecz / iż lepsza to porcyunkula / starać się o zbawienia ludzkie / aniżeli umrzeć / y z Chrystusem się zjednoczyć: ponieważ sam Páwel święty to porcyunkula staranie się o zbawienie ludzkie / nad śmierć przeto z Chrystusem zjednoczącą przelożył.

O si tñe vbepiezenia z stro-
ny żywota y błogostawienstwa

wiecznego: y to dziwne smaczna porcyunkula. Dzwonie smakowała ta porcyunkula Dawidowi świętemu: bo gdy go o zbawieniu onym wieczny opewniono / wesolo zaśpiewał. *Lectus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* *V. vespelimus sibi* (prawi), wielce gdy mi powiedziano, iż do domu Páńskiego pojdziemy. Smakowała barzo ta porcyunkula y Oycu naszemu Franciszkowi s. Wspomina bowiem historya żywota jego / iż gdy był opewniony o zbawieniu swoim / ustawicznie się weselił / śpiewał / y inszych do wesela choć w cięskich boleściach swoich pobudzał. A przecież śmieje się twierdzić / iż to daleko zacniejsza porcyunkula / starać się o zbawienie ludzkie: dowodzą tego tak. Páwel święty nie tylko vbepieczenia o chwale niebieskiej / ale też samej chwały niebieskiej / chciał na wielki odstąpić dla tej porcyunkule / dla starania się dla chwały Bożej o zbawienie ludzkie. Toć tedy ta porcyunkula jest zacniejsza nad tę porcyunkulę / to jest / nad vbepieczenie o zbawienie ludzkie. Iż Páwel święty chciał odstąpić tej porcyunkule / to jest chwały wiecznej / dla starania się o zbawienie ludzkie: iásnie się potężuje z onych słów jego / które pisze do Rzymian. *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus.* Zyczyłem ja [prawi] sobie oddaloną być od Chrystusa dla braci moich. Bo iakżkolwiek poważny Lyránus naucza / iż tego sobie do czasu tylko życzył / a nie na wieki: Ambroży zaś święty y Toletus rozumieją / iż tu Páwel święty / gdy był jeszcze w Żydostwie / życzył sobie bydź oddalonym od Chrystusa / to jest / nie wierzyć w Chrystusa dla braci swoich Żydów: Orygenes zaś naucza / iż tu Páwel święty mecenstwo y śmierć chciał podać dla Żydów. Wszakże Chryzostom święty inaczej to miejsce Páwła świętego tłumaczy / naucza / iż tymi słowy Páwel święty obiera tu sobie dla zbawienia ludzkiego / y na wieki postradać chwałę oną niebieską. Słowa są tego wielkiego Doktorá. Quomodo enim optasset Paulus à Christo anathema fieri, hoc est, separari ab eo per mor-

Psal. 121.

Ad Romanos 9.

per mor-

per mortem carnis; cum mors ipsa, magis ad eum chorum, qui cum Christo est, coniungat, & ipsius gloria potiri faciat. Vermiculorum, est itaque in luto latitantium ista suspicio. Vterque enim tam Moyses quam Paulus cum hac dicerent, non solum cogitatione transcendunt, omnes presentis vite agones ac mortem: sed etiam pro Deo quem magis quam seipso diligebant, ecclos & Angelos supergredientes, omnia invisibilia spreverunt, ac pro Dei amore ab ipsa Dei fructione & ineffabili gloria exsistere, non tam petierunt, sed (quod audius est) etiam optarunt. Ita enim totam eorum mentem inexplabilis charitatis affectus deuicit, ut etiam id quod prae ceteris amabilius erat, frui Deo contemnerent, & celorum Regno Diuinaque fructioni, quam expectabant laborum remunerationem, cedere paterentur: ne scilicet Deus tantopere ab ipsis dilectus, ab impijs irridideretur, blasphemareturque. Iakoby (prawi) żyjezt sobie Páwet od Chrystusa bydz oddalon; m, to jest, oddzielenym przez śmierć według ciała? ponieważ ta śmierć raczej z Chrystusem łączy, aniżeli od niego dzieli. Robaczkow to tedy w błocie się walających jest mniemanie. T Mojszbowiem y Páwet gdy to mówili, nie tylko myśla swoią przenieśli wszytkie terażniejszego żywota y śmierci samey potrzeby: ale też dla Boga, którego więcej niż siebie samych miłowali, nād niebá się y nād Anyoty wzniosły, wszytkimi niewidomymi rzeczami nuzgárdzili: y dla miłości Bożej, od zżywania samego Pána Boga, y z niewymowney chwały wypáść, nie tylko próbili, ale też (co niwksza jest) tego sobie, gdyby to była rzecz możliwa, życzyli. Tak ábowiem wszytko ich myślnie nysconey miłości affekt zwyciężył, że też y tym co im nād inśe rzeczy miłszo było, to jest, zżywanie Pána Boga, nuzgárdzili y Krolestwá niebieskiego, y zżywania Boga, którego w zapłacie prac swoich czekałi, ustąpić chcieli: áby tylko Bog od nich umiłowány, od niebożnych nuzgárdzony y zblurniony nie był.

Ponieważ tedy iáko się już pokazało, staranie się o zbawienie ludzkie/ jest porcyunkulá nād pomianione wszyts

kie przejacne porcyezki zacnieysza y lepsza: toć kiedy dnia dzisieysze° straniczek świąty/ nie prosił Chrystusa o wysoka ná tym świecie o rzeczach Bożkich kontemplacya; nie prosił o śmierć ktoraby go z Chrystusem zjednoczyła; nie prosił o ubezpieczenie z strony błogostawienstwa wiecznego: ale się tylko starał o zbawienie ludzkie/ prosił Chrystusa o Odpust zupełny dla wszytych grzeszników szczerze pokutujących/ y on kościoł Panny Maryey Anielskiej nawiędzających: musiemy záprawde przyznáć/ iż optimam partem elegit, naylepsza cząstka obrát/ kiedy nie to co temu było pożyteczno/ ale to co chwale Bożej y bliżnich zbawieniu więcej służyło/ skutecznie y Chrystusa wprosił.

Chrześcianie w Chrystusie Namilsky / kiedy Świeci Pánszy obietali sobie ts porcyunkulá / to jest / staranie się o zbawienie ludzkie/ kiedy mówią y zbawienia dusz swoich chcieli odstąpić dla bliżnich swoich; obierali to sobie dla tego/ że ludzie/ gdy P. Boga grzechami obrażają/ Pánem Bogiem swoim gárdzą/ á zátym go despektują. Świeci tedy Pánszy z miłości gorącey ku Pánu Bogu swotemu / áby Boski honor od grzeszników zelżywości nie cierpiał/ chcieli się starać ludzi od grzechów odwodzić z taką odwagą/ iż dla tego honoru Boskiego/ chcieli propriam utilitatem odstępować; obierając raczej żeby onym dobrze nie było/ żeby nie zążywali oney chwały wieczney: á żeby tylko P. Bog przy swojej czci y dostojności zostawał. Powtorze/ starali się o zbawienie ludzkie/ chcąc gdyby to było mogło bydz bez grzechu swoięgo/ y zbawienia dusz swoich odstąpić dla tego/ iáko naucza poważny Ludouicus Molina 1. Part: Quæst: 24. iż beatitudo multorū maius est Dei bonū & gloria, quam sit vnus tantū beatitudo. Zbawienie wieczne wielu, większe jest dobro y chwala Boska, niżeli zbawienie mnie iednego człowieka. A zátym tego żyć/ nie tylko nie jest przeciwno miłości: ale też jest Akt wielkiej y gorącej przeciwno Pánu Bogu miłości.

Żład wiaż sobie pilnie każdy głowie Chrześciański/ iáko też ty masz

sobie

sobie poczynać / iako się masz o cześć y chwałę Pana Boga twoiego starać. Gdybyś miał wszystkie wszystkie światła bogactwa / wszystkie pieniadze y skarby ; a nie mogłbyś ich dotrzymać tylko z tym / żebyś się ty albo kto inny aby raz grzechu powiednego dopuścił : miałbyś raczej wszystkie bogactwa y pieniadze wszystkiego świata wrzucić / aniżeli y jedny grzechem powiednym Pana Boga twoiego zelżyć. Cześć bowiem Boska wszystkie bogactwa świata ta też przechodzi. Gdybyś miał wszystkie honory y godności wszystkiego świata / wszystkie Królestwa y Cesarstwa ; a nie mogłbyś ich dotrzymać / tylko z ta kondycją / abyś się jednego powiednego grzechu dopuścił : miałbyś raczej wszystkich honorów na świecie odstąpić / y stać się ze wszystkich ludzi najbliżym ; aniżeli Pana Boga y jednym grzechem powiednym zelżyć. Cześć abowiem Boska nieporównanym sposobem wszystkiego świata honory przechodzi. Gdybyś miał wszystkie rozkoszy świata tego, którychkolwiek ludzie żądzili na tym świecie ; a nie mogłbyś ich dotrzymać tylko z ta kondycją / żebyś się aby jednego grzechu powiednego przeciwko Panu Bogu dopuścił : miałbyś raczej wszystkich rozkoszy odstąpić / y w najcięższych mekach na tym świecie zostawać / aniżeli aby jednym grzechem powiednym Pana Boga zelżyć. Cześć abowiem Boska / rozkoszy wszystkie tego świata / daleko przechodzi. Wiacey rzekł : Gdybyś miał wszystkie y duchowne deliey którychkolwiek Pan Bog wszystkim Świętym Kochankom swoim na tym świecie szczerobliwie wzywał ; a nie mogłbyś ich inaczej dotrzymać / tylko z ta kondycją / żebyś się aby raz grzechu powiednego dopuścił : miałbyś raczej wszystkie te duchowne deliey wrzucić / aniżeli aby jednym grzechem powiednym P. Boga zelżyć. Cześć abowiem Boska / wszystkie pomienione deliey daleko przechodzi. Wiacey naostatku rzekł : Gdybyś onego błogosławieństwa wiecznego / rozkoszy niebieskich nigdy niestraconych / inaczej otrzymać nie mógł / tylko żebyś się aby jednego grzechu powiednego dopuścił : miałbyś raczej

onego błogosławieństwa wiecznego odstąpić / aniżeli y jednym grzechem powiednym P. Boga zelżyć. Cześć abowiem Boska / błogosławieństwo twoje zacnością swoją daleko przechodzi.

O Chrześciance! iakosiny nie wypowiadanie y niesłuchanie dalecy od ratiey o cześć Boska żarliwości! Nie idzie nam podczas o wtraty / abo nabycie wszystkich na świecie bogactw y pieniedzy ; ale idzie o wtraty abo nabycie takiej trochy pieniedzy ; alie my nie tylko się jednego grzechu powiednego dopuszczamy / ale y śmiertelnych / o iako wiele ! Ktoż bowiem kiedy powie / iako wiele kłamstwa / kłzywosprzysięstwa / zdrady / gniewow / dla tych marnych na świecie dostatkow / często się dopuszczamy ! Nie idzie nam podczas o wtraty wszystkich honorow y godności tego świata : idzie tylko o wtraty abo nabycie takiego małego honoru : alie my że nas to słowem abo uczynkiem zelży / abo nam do odstąpienia takiego urzędu na tym świecie przeszkodzi ; alie my mówimy / nie tylko się jednego grzechu powiednego dopuszczamy : ale też częstokroć wielu śmiertelnych ! O iako wiele dla tej przyczyny wielkich między ludźmi nienawiści ! iako wiele obmowist / niechęci / pomsty / śkalowania / odporowania / trudno y wypowiadanie ! Nie idzie nam podczas o wtraty wszystkich na świecie rozkoszy / nie idzie nam o wtraty wszystkich w niebie rozkoszy / nie idzie zgoła o wtraty onego błogosławieństwa wiecznego : ale nam idzie o wtraty abo nabycie takiej trochey rozkoszy / wciechy / dobrej myśli tego świata : alie my nie tylko się jednego grzechu powiednego dopuszczamy / ale też o Boże moje / iako wielu śmiertelnych ! Bo częstokroć pragnienia / obżarstwa / cudzołóstwa / rozmaite występki / zgorzenia / strasne / dla niebezpieczney a trochey rozkoszy / częstokroć bywają. Ktoż to wypowiadanie może / iako w nas w lekkim barto poważeniu cześć y chwałę Boska / kiedy dla tak marnych rzeczy Pana Boga naszego stróżem bywamy y desperujemy. Chciemyż się od dnia dzisiejszego poprawić : oto dzisiejszy ś.

Granciszek pominowſzy wſytkie inſze porcyunkule/ te iedne porcyunkule ſobie obral/ cześć y chwale Boſta: kiedy ſobie nie inſzego nie obral/ tylko co do zbawienia duſh ludzkich/ á zátym do czei y chwały Bożey należało. A my tedy przykła dem tego/ chcemy ſie

nade wſytko o te porcyunkule o cześć y chwale Boſta ſtarać/ nigdy Pana Boga náſzego żadnym grzechem nie obrażać. Co nam rácz dać Chryſte

IEZV, który żyjeſ y królujesz ná wieki wieczne,
A M E N.

Ná Dzień Świętego W A W R Z Y N C A Męczenniká Chryſtufowego, K A Z A N I E P I E R W S Z E.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Ioan: 12.
Jeżeli ziarno pszeniczne w ziemi wrzucone nie obumrze, samo tylko zostanie: ale jeżeli obumrze, wielki owoc przyniesie.

Mzedni Filozof Arystoteles/ wielkiego cłowieká in Pradycamencie Subſtantie: złoſiwl. Chreſććanie w Chryſtusie Namili. Ale ia śmiele rzekę/ iż wielki cłowiek cnotliwy/ reponitur in Pradycamencie Paſſionis: bo każdy rák muſi co cierpieć. Aggezylaus Krol/ czasu iednego przy wielkim ludu zgromádzemu/ zámował: Powſtańcie wſyſcy kupcy/ y powſtali wſyſcy kupiectwem ſie bawiący: zámował drugi raz/ powſtańcie wſyſcy złoſnicy/ y powſtali wſyſcy rzemieſta tego: zámował trzeci raz/ powſtańcie wſyſcy krawcy/ wſyſcy ſiewcy: y powſtali wſyſcy/ kiedy inſi ludzic ſiedzieli. Gdyby y teraz kto ná wſytkich ludzi cnotliwych zámował: powſtańcie wſyſcy cnotliwi/ ktorzy nie cierpić ná tym ſwiecie: rozumiem/ żeby y ieden nie powſtał. Ale kiedyby zámował/ powſtańcie wſyſcy cnotliwi/ ktorzy co cierpić ná ſwiecie: rozumiem/ żeby wſyſcy powſtali: bo y iednego cnotliwego nie máſ/ ktorzyby czerkoſliwiec nie cierpiał ná ſwiecie. Powiedzial bowiem Páwel ſwisty. Omnes qui pie volunt vivere in Christo, perſecutionem patiuntur. Wſyſcy ktorzy chcą

pobajnie żyć w Chryſtusie, przeſładowani nie cierpieć będą. A nie ma ſobie cłowiek teſtnić in hoc Pradycamencie Paſſionis, nie ma zbrańić ſie cierpieć: y owſem ma ſie o to ſtarać/ żeby do konca trwał w cierpliwoſci ſwoiej. Powiedzial bowiem ſam Chryſtus Pan w dzieſieyſey Ewangeliey. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Jakoby rzekł: Jeżeli tu kto cierpieć nie będzie/ bez owocu zoſtanie: lecz jeżeli cierpieć będzie/ wielki owoc przyniesie. A iakoż ſie ma cłowiek cnotliwy ſtarać/ aby dotrwał w cierpliwoſci ſwoiej? Filozof tak opisał Relatium. Relatium est, cuius totum eſſe eſt, ad aliud se habere: y poſy Relatium zoſtaie/ póki ſie do ſwoiego Corelatium referue. Paciens eſt ſo Relatium: zátym poſy kto będzie paciens, póki ſie wſytek będzie referował ad ſuum agens, ſo ieſt/ do tey rzeczy od ktorey cierpi. Coż ieſt zá agens od ktorego to cłowiek cnotliwy ná ſwiecie cierpi/ od tego ſo cłowiekowi cnotliwemu pochodzą omnia mala, wſytkie złe rzeczy? Potrzeba wiedzieć/ iż to agens inſe nie ieſt/ tylko ſam P.

Bog.

Amos 3.

Bog: od Pana Boga albo sprawu-
cego/ albo dopuszczającego wszystko zle
rzeczy na nas przychodzi. Tak abo-
wiem Prorok opiewia każdego. Non
est malum in ciuitate, quod Deus
non fecerit. Nie maś nic zlego we
wszystkim mieście, któreby nie było od Pa-
na Boga. Oymje Augustyn święty.
Nihil fit in ista totius creaturæ am-
plissima quadam immensa; Repu-
blica, quod non de summi Impera-
toris aula, aut iubeatur, aut permit-
tatur. Nie maś (prawi) nic we wszy-
stkiej kreaturze, czego by Najwyższy Ce-
sarz albo nie rozkazał, albo nie dopuścił.
Jaczby abyś człowiecze zostawał zawsze
patiens, cierpliw; ma byś już tu esse
suum do P. Boga/ od którego wszystko
zle na ciebie pochodzi: maś się mowić
wszystkim affektem/ wszystką miłością/
do niego referować. Kto bowiem Pa-
na Boga ze wszystkiego serca swego
miluje/ ten będzie zawsze patiens, do-
trwa do końca w cierpliwości swojej.
Połajże to na terazniejszym Kazaniu:
a przytym/ iako dzisiaj wielki Me-
czennik Dawczyniec święty dotrwał
in Predicamento Passionis. Będzie
to tu czci i chwale Bożej/ a tu zbudo-
wania naszego.

Jż człowiek całym sercem P. Boga
miluiecy/ dotrwa w cierpliwo-
ści swojej; takim krótko dowodzę ar-
gumentem. Człowiek całym sercem
Pana Boga miluiecy/ nie czuje ma-
la disconuenientia, złych rzeczy któ-
re na niego przychodzi. Toć tedy w
cierpliwości swojej do końca dotrwa.
Jż człowiek całym sercem P. Boga
miluiecy/ nie czuje sobie przeciwnych
rzeczy; dowodzę y fundamento Phi-
losophico, fundamentum Silozofic-
cznym; y fundamento Theologico,
fundamentum Theologicznym; y fun-
damento Medico, fundamentum Me-
dycznym; y Doktorami świętymi/ y
Historiami.

Co się tćnie fundamentu Silo-
zoficznego: ten taki jest. Vbi
non est apprehensio mali, ibi nul-
lus sentitur dolor. In amante Deū,
non est apprehensio mali. Ergo in
amante Deum, nullus sentitur dolor.
Gdzie nie maś apprehensyey zley rze-
zy/ tam nie może być uczuć boleści.

W miluiecy Boga/ nie maś ap-
prehensyey zlego. Toć w miluiecy Bo-
ga/ nie może być uczuć boleści. Jż
gdzie nie maś apprehensyey zley rze-
zy/ tam nie może być uczuć boleści/
iastna rzecz. Vmrycie drzewo/ nie
czuje a czemuż? bo nie apprehen-
duie: wderzcie w kłamięn/ boleści nie
czuje: a czemuż? bo apprehensyey nie
ma. Toć tedy pewna rzecz/ iż gdzie
nie maś żadney apprehensyey/ tam nie
może być uczuć boleści. Jż zaś w
w miluiecy goraco Boga/ nie maś
żadney apprehensyey zlego: to jest/
w miluiecy goraco P. Boga/ żaden
smyśł nie apprehenduie suum discon-
ueniens, sobie przeciwnę rzecz: do-
wodzi tak. Kiedy która potencya/ si-
ła dusze naszej/ zwołując przednię-
bawę się intensę, bardzo mocno/ oko-
ło iakiey rzeczy; in się potencye albo siły
dusze ludzkiej/ prożnować albo prze-
stić swojej operacyey musza. Co y sa-
mą experyencyę wyświadcza. Kiedy
owo kto mocno zamyslił się o iakiey
rzeczy; in się siły dusze tego prożnuie:
iako by prożnuie stykanie/ bo taki cło-
wiek mocno o czym myślać/ choć o
tolo niego wolać/ nie styka; choć się
ludzie przechodzą/ nie widzi; choć się
go kto dotyka/ nie czuje. Toć pewna
rzecz/ iż gdy się jedną siłą zwołując
przednię-
bawę mocno około swojego
obiectum zabawi/ in się prożnować
musza. Ale tak jest/ iż wola ludzka jest
przednię-
bawę siłą dusze naszej. Toć gdy
się goraca miłością zabawi około
obiectum, to jest/ Pana Boga swo-
iego/ in się siły dusze naszej musza pro-
żnować/ musza przeciwnych rzeczy
disconuenientia sibi obiecta, nie ap-
prehendować.

Co się tćnie fundamentu Theo-
logicznego; ten taki jest. Amor
intensus obiecti naturalis, tollit sen-
sum malorum. Ergo multo magis
amor obiecti supernaturalis, tollit
senum malorum. Miłość goraca
rzeczy przyrodzoney/ odcygnie czucie
rzeczy złych. Toć to daleko więcej
sprawuje miłość goraca rzeczy nad-
przyrodzoney/ to jest/ Pana Boga.
Jż miłość goraca rzeczy przyrodzo-
ney albo stworzoney/ odcygnie czucie
albo boleść od rzeczy przeciwnych po-
chodzą;

chodząca i rozmaite wysławiająca
 historye: niektóre tu tylko przypo-
 mnia. Pięse Plutarchus in Apophte-
 gmatibus: iż Zopirus Hetman Króla
 Dariusza/ wielce miłując tego Pana
 swojego/ takim to postępkem oświade-
 czył. Gdy Dariusz Król oblegił Baby-
 lonia/ chcąc iey koniecznie dostać/ nie
 mógł tego żadnym sposobem dokazać;
 o co gdy się stodze ściskał/ Zopirus
 aby był Królowi dogodził/ wrzucił so-
 bie nos/ wsta porzucił/ rzy oberzwał/
 y tak stodze ośkarżony y porażony
 wcieli do Babilonczyków/ ściskając się
 wrzeczy na okrucieństwo Króla Pana
 swojego/ y prosiąc przytym aby go do
 siebie przywzieli. Wzięli się nad nim/
 wprowadzili go do miasta/ uczynili go
 Hetmanem Wojska swojego: rozu-
 miąc/ iż boleścią ona wielką rozja-
 rzony miał się mścić krzywdy swojej
 nad Dariuszem. Aliaści Zopirus gdy
 czas upatrzył/ wojsko y wsiyskie Ba-
 bilonia Królowi Dariuszowi oddał.
 Widzicie/ iako miłość rzeczy stworzo-
 nej/ odiała czucie boleści onych ran/
 iakoby nie czuł onych stogich ran/ aby
 był tylko temu się wpodobał/ którego
 miłował. Historyk także Francuski
 in Carolo IX wspomina: iż gdy
 Henricus brat Karla dziewiątego
 Króla Francuskiego dobywał fortece
 iedney/ ślabej ieden żołnierz/ po-
 strzegł/ iż nieprzyjaciół strzelba swo-
 ja mierzy do Henrika Króla/ stożyl
 przelot/ zastył Henrika Hetmana
 swojego/ y tak dla niego dwiema kulami
 przestrzelony poległ. Patrzcie/
 niedbał na boleść/ iakoby iey nie czuł:
 bo serdecznie miłował Hetmana swo-
 iego. We Florency Pan ieden za-
 to hał się bardzo w niektozey osobie/ y
 gdy iey już wiele podarunków oddał/
 niofateł iey rzekł: Damci cokolwiek
 ci się y mi nie najwyścey podoba. Ona
 na to: najwyścey mi się podobają o-
 czytwoie: pośedł y on do domu wylu-
 pił sobie oczy/ y postal je sobie oney.
 O teo wspomnie iako to boleść/ wy-
 lupić sobie oczy: a przecie teo boleści
 iakoby nie czuł. Widzicie/ miłość rze-
 czy stworzoney odcymuje czucie y nawa-
 wielęz boleści. Pókie o tym po-
 ważny Cassiana. Agricola flagran-
 tes Solis radios, pruinas quoque &

glaciem non declinans, terram in-
 fatigatus exercet, & indomitas agri-
 glebas frequenti vomere iubigit;
 dum finem spectat, id est, perceptio-
 nem copiosarum frugum: referta,
 etiam frugibus horrea libenter ex-
 haurit, easque putribus sulcis instan-
 ti labore commendat, presentem
 diminutionem futurarum mellium
 contemplatione non sentiens. Illi
 etiam qui negotiationum solent e-
 xercere commercia, non incertos
 pelagi timent casus, non villa disci-
 mina perhorrescunt, dum ad finem
 questus spe proposita, prouocantur.
 Oraz (prawy) gorące słoneczne promie-
 nie, grądy lody chętnie ponośi, bez wśe-
 lakiey fatygi twarzą ziemię uprawia;
 nie czuje tego wsiyskiego, bo się spodziewa
 obfitego wrodzaju który miłuje: rzuca
 w ziemię bardzo wiele zboża, nie czuje sko-
 dy bo się spodziewa pożytku, który miłuje.
 Ciekawy kupiec odważa się na wielkie
 morskie niebezpieczeństwa, nie liczone
 prace y fatygi podejmie: a przecie te-
 go iakoby nie czuje, bo się tylko spodie-
 wa, który miłuje. Robotnik wśelaki
 choć dzieśiaty pos z mego ciecze/
 gdy mu bardzo dobrze płaca/ nie nie-
 dba/ ani czuje: bo zapłata wielce mi-
 łuje. Tę iasną rzecz/ iż miłość gorą-
 ca rzeczy przynrodzoney/ odcymuje czu-
 cie wśelakiey boleści/ z rzeczy przecie-
 wney pochodzącey. Prawdziwe to tedy
 Antecedens: Amor rei naturalis,
 tollit sensum mali disconuenientis.

Tę zaś consequencyę: Tę mi-
 łość gorącą rzeczy nąprzynrodzoney/
 to jest/ Pana Boga/ daleko wiścey
 znosi czucie wśelakiey boleści: Tę
 mówie consequencyę/ dowodzi tak.
 Rzecz stworzona / dobrocią swoją
 sprawia tak pożytną miłość/ iż ją
 znosi czucie wśelakiey boleści: bo we-
 dług Filozofa/ bonum est obiectum
 voluntatis, sicut est verum intelle-
 ctus. Ale tak jest/ iż dobroć Boga dą-
 leko jest wiśkszą/ niżeli dobroć rzeczy
 stworzoney. Tę iżeli dobroć rzeczy
 stworzoney sprawia tak mocną mi-
 łość/ iż ją znosi czucie wśelakiey boles-
 ci; daleko wiścey sprawi to dobroć
 Boga. Iż dobroć Boga jest wiśkszą/
 niżeli wśelaka dobroć stworzona: i-
 aśna rzecz/ a ięszce iśmiejśa czyni Aus-

Libro de
Spiritu &
anima.

gustyn święty tymi słowy. Excita-
nunc anima mea & erige totum in-
tellectum, & cogita quantum potes,
quale, & quantum sit Dei bonum.
Sic enim singula bona delectabilia
sunt, cogita intentè quam delecta-
bile sit illud bonum, quod continet
iucunditatem omnium bonorum;
& non qualem in rebus creatis su-
mus experti, sed tantò differentem,
quantò differt Creator à creatura.
Sic enim bona est vita creata, quàm
bona est vita Creatrix: si ita iucun-
da est salus facta, quàm iucunda est
salus, quæ fecit omnem salutem: si
amabilis est sapientia in cognicio-
ne rerum conditarum, quàm ama-
bilis est sapientia, quæ omnia crea-
vit ex nihilo. *Wzbudz się (prawi) du-
szo moja i podnieś wszystkie rozum twój, i
myśl iako moję, iakie i iak wielkie jest
Boskie dobro! Jeżeli w osobności dobrą v-
cięśne są, pomyśl pilnie iako jest vcięśne
ono dobro, które w sobie gromadzi w dzie-
łach wcielonych dobru; a nie taka, iakiej
w rzeczach stworzonych doświadczamy,
ale tak różna, iako różny jest Stworzyciel
od stworzenia. Jeżeli bowiem dobry jest
żywot stworzony, o iako dobry jest żywot
który wszystko stworzył: jeżeli wdzięczne
jest zdrowie wczynione, o iako wdzięczniej-
sze jest zdrowie, które wczyniło wszelkie
zdrowie: jeżeli pobudza do miłości ma-
drość poznawająca rzeczy stworzone, o iako
pobudzi do miłości Madrość, która v-
czyniła wszystkie rzeczy stworzone. O tym
że y Gregorz święty. Omnia hu-
mana quæ iusta quæ pulchra sunt,
Dei iustitiæ & pulchritudini compa-
rata, nec iusta nec pulchra sunt, sed
nec omnino sunt. *Wszystkie (prawi)
ludzkie rzeczy które sprawiedliwe, które
piękne są, z sprawiedliwością i pięknością
Boską stosowane, ani sprawiedliwe ani
piękne są, y owszem nie nie są. Jeżeliż też
dy piękność stworzona względem pie-
kności Boskiej nie nie jest / sprawie-
dliwość stworzona względem sprawie-
dliwości Boskiej nie nie jest / moc
stworzona względem mocy Boskiej
nie nie jest / bogactwo stworzone
względem bogactwa Boskich nie nie są /
dobroć stworzona względem dobroci
Boskiej nie nie jest; a przecie te rze-
czy stworzone do tak mocnej miłości**

pobudza wola ludzka / iż tak colligit
sensum dolorum, znosi czucie wśes-
latkiej boleści: Toć daleko więcej nies-
kongone doskonałości Boskiej / sprzą-
wia w woli ludzkiej tak mocna mi-
łość / że tak colligit sensum dolorum,
zniesie wśelatę boleści w czucie.

Powtóre / tej konsequency: Mi-
łość rzeczy stworzonej znosi czucie bo-
leści; toć daleko więcej miłość rzeczy
niestworzonej zniesie czucie boleści:
Tey mowie konsequency tak dowo-
dzi. Mocniejszy jest y skuteczniejszy
habitus charitatis à Deo infusus, pra-
sertim cū actuali auxilio Dei; quàm
habitus charitatis acquisitus: to jest/
mocniejszy jest enota miłości od Pa-
na Boga wlanej / zwłaszcza z przyto-
mną osobliwą pomocą Boską / niżeli
enota miłości nabytej. Jeżeliż tedy
enota miłości nabytej / sprawuje z wo-
lą ludzką tak mocną miłość rzeczy
stworzonej / iż tak znosi czucie boleści
od rzeczy przeciwnych: toć tedy dales-
ko więcej enota miłości od P. Boga
wlanej / zwłaszcza według Theologów
złączona z osobliwą pomocą Boską /
sprawuje tak mocną miłość rzeczy stwo-
rzonej; iż tak zniesie czucie wśelatę
boleści od rzeczy przeciwnych. Iż mi-
łość od Pana Boga wlana mocniejsza
jest nad miłość nabytą; dowodzi.
Ogień niebieski ten materialny / moc-
niejszy jest nad ten ziemski material-
ny. Ten bowiem ziemski / pali tylko
y trawi rzeczy / albo suche / albo nie na-
szłyte mokre; ale naszłyte mokrych pa-
lić nie może / a daleko mniej wody nie
spali. Ogień zaś niebieski y najmoc-
niejszy drewna / y kamienie / y same wo-
dy pożyra. To bowiem wczynił / zaczął
sow Elias Prorok / iako mamy w
Pismie S. w Księgach Królewskich.
Cecidit ignis Domini, & voravit
holocaustum, & ligna, & lapides;
pulverem quoque & aquam, quæ
erat in aquæ ductu, lambens. Spadł
ogień Pański y pożarł ofiarę, y drwa, y
kamienie, y sam proch, y wodę. Ogień
jest to symbolum miłości: bo y E-
gypscy kapłani miłość ogniem sym-
bolizowali / iako pise. *Aulus Gellius. R
Anyolowie nagoręła miłością Bo-
ską palącey / Gerazimami się zowią / Lib. de Ca-
strobis ognistymi; iako pise S. Diony. leśi Nic:*

3. Regum
18. Cap.

Libr: 27.
Moral:
Cap: 2.

fus. A sam Chrystus Pan o miłości, mówiąc/ogniem is nazywał. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut ardeat? Przyszedłem ogień pusiścić na ziemię, y czegoż chce in tego tylko tego aby gorzał? Toć tedy cnota miłości nabytey/ jest iakoby ogień ten ziemski; cnota zaś miłości z nieba od Pana Boga wlanej/ jest iakoby ogień niebieski: Toć mocniejszy jest miłość od Pana Boga z nieba wlana/ niżeli miłość ziemska/ to jest/ nabyta. Toć teżeli miłość ziemska/ trawi/ żnośi/ czucie boleści rzeczy przeciwnych: daleko więcej dołaje tego miłość niebieska od Pana Boga wlana.

CO się tćnie fundamentu Medycznego: ten taki jest. Puány człowiek bardzo nie czuje boleści/ choć go wybiu y porania: przyczyna tego dale Medyk/ bo (prawi) wapory napoiu ida z żołądka do głowy/ gdzie iż musi/ teory jest początkiem wszystkich sensów/ napelniana/ sensory meiate wiozą/ iż swoich operacyi abo apprehensyi wyprawować nie mogą. Ale tak jest/ iż człowiek goraco P. Boga miluacy/ jest duchownie miłością Bożą wpoiony. Toć człowiek goraco Pana Boga miluacy/ czuć boleści od rzeczy przeciwnych nie może. Iż człowiek goraco P. Boga miluacy/ jest duchownie puány: Pismem świętym y Doktorom ś. objaśniam. Pismem świętym. Tak bowiem Ebluz bienia w Pieniach Salomonowych głosi. Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi. Iedzie przyjaciela y pićie, y wpićie się nakochni. Patercie/ mowi Grzegorz ś. przyaciółom iedć tylko y pić kaza; ale nakochniych/ to jest/ goraco bardzo miluacych/ y wprawia: Et inebriamini charissimi Toć miłość Boża puány duchownie człowieka czyni. O tymże y poważny Richardus de S. Victore in Benjamin lib. 4. Cap. 10. Charicomedunt, sed charissimi inebriantur, quia secundum mensuram dilectionis, dispensatur & modus manifestationis. Kochani iedca, ale się nakochni wpićia: bo według miary miłości, rozdania sposob wiadomości. Tegoż naucza Bernat święty. Calix vini Divini amoris, calix inebrians, quā

praeclarus est! Inebriat, calefacit, acuit, audaces facit & fortes, obliuifos, discretos, somnolentos. Inebriat amor Dei, ad contemptum mundi; calefacit, quia feruentes facit: acuit, quia erudit: facit audaces contra aduersa, fortes à carne, mundo, & demonibus inuincibiles: obliuifos, eorum scilicet quae retrò sunt, & in futura extentos: discretos, erudiens ad iusticiam: somnolentos ad temporalia & tædiosos, & ad inuisibilia contemplanda pronos & promptos. Kielich (prawi) miłości Boskiej, jest kielich wprawiający: o iako przekacny, wprawia, zagrzewa, zaostrza, śmiały y mocnymi czyni. Wprawia miłość Boża ku wzgardzie światu, zagrzewa, bo ochotnymi czyni: zaostrza, bo naucza: czyni śmiałych przeciwko przeciwnym rzeczom, czyni mocnych, od cięta, od światu, od szatanow nieznuciających: czyni zapamiętujących tych rzeczy które przeszły: czyni dyskretnych, ćwicząc do sprawiedliwości: czyni śpiących y tesklanych względem rzeczy doczesnych, do wważania zaś niewidomych rzeczy, sprawnie skłonnych, sposobnych, y ochotnych. Toć tedy według fundamentu Medycznego/ goraco P. Boga miluacy/ nie czuje boleści od rzeczy sensom swoim przeciwnych.

CO się tćnie Doktorow świętych: Ci iasnie tej prawdy nauczają/ kiedy tej wielkiej dzisiejszej Wawrzynca świętego cierpliwości/ nie inko przyczyna dala tylko ta/ iż się wósyet referował ad suum Agens, to jest/ goraco bardzo miłował Chrystusa prawdziwego Boga. Augustyn bowiem święty tak naucza. Quando B. Laurentius, appositos extrinsecus ignes non timeret, nisi intus flamma charitatis arderet? In comparatione feruoris quo pectus eius ardebat, exterior persecutorum flamma frigebat. Quando enim ferret tantorum dolorum aculeos, nisi diligeret gaudia premiorum? I kiedyż by był (prawi) Wawrzyniec święty nie lekał się kraty ognistej, na której go pieczono, gdyby był wewnątrz nie gorzał płomieniem miłości? Względem ognia którym serce jego gorzało, powierzchwni ogień był zimny. O tymże Leo Papież in Na-

Serm. 4.
super Cal
ue Reg.

Serm. 37.
de diuers.

tali San-

Sancti Laurent. Nihil obtimes, nihil proficis sæua crudelitas: subtrahitur tormentis tuis materia: mortalis, & Laurentio in cælum abeunte, deficis: flammis tuis superari charitatis Christi flamma non potuit, legnior fuit ignis qui foris vllit, quam qui intus accendit. *Nic (prawi) nie ostrzymieś, nie nie zyskujesz o frogie okrucieństwo: biora mekom twoim śmiertelną materią; adchodzi Wawrzyniec do nieba, a ty uścis: ognie swoje zwyciężyć ogniem miłości Chrystusowej nie mógł, zimniejszy był ogień dwój, który zwycięzchu palił, niżeli ten który wewnątrz gorzał.* Tłumaczył ten kłm Ambroży święty. *Serm. de Sancto Laurent.* Ardebat extrinsecus B. Martyr Tyrani saeuientis incendijs, sed maior illum intrinsecus Christi amoris flamma correbat: Non potuit ignium tormenta sentire, qui sensibus paradysi refrigeria possidebat. *Gorzał (prawi) zewnątrz ś. Maczenik frogiego Tyrana ogniami, ale wiesz, go wewnątrz ogień miłości Chrystusowej palił: Nie mógł czuć boleści od ognia, który czuł rąskie ochłody.* Prawdą tedy rzec z Doktorów świętych: iż milujący goraco Chrystusa / czuć boleści od rzeczy smysłom przeciwnych nie może.

Co się tćnie historyey: aćby na sey dosyć / teora dziś Kościół święty o Wawrzynca świętym przed oczy nasze kładzie: wskazuje y drugi b jest dosyć. Wiele ich opuszcwisy / dwie tylko przywioda. Około Roku Pańskiego 1617. Kieharzyna Krolowa / Krolestwa Perckiego sąsiadka / poimaa na była od Chaaab Krola Perckiego: przymusił ją frogimi mekami żeby była Chrystusa odstała / ale ona wśytkim się affektem do Boga swego referuac / to jest / całym sercem Chrystusa miluac / stawała się iakoby boleści żadnych nie czuła. O co się Tyran wielce gniewuac / rozkazał iey pierat oberznac / y wśytkie iey członki w ogniu powoli smażyc. Sam tak lakał się takiey meki zadawać / przymusił ię iedną od Tyrana / wśytkie członki świętey oney Krolowej powoli spalił. Z tego wśytkiego święta Pani nie czuła; bo wśytką miłością w Bo-

gu ponurzona była: tak się tylko do niego modłać. O Deus bone, quanti tui precii vendis prædiuites paradysi merces. Momentaneum est quod cruciat, æternum quod doleat: exiguae sanè sunt omnes sarcinulae nostræ, quibus æterna præmia comparantur. O dobry (prawi) Boże, iako za mało Rzyskie przedajes bogactwa! Na ieden moment trwa to co męcz, a na wieki to co cieszy: małusienkie są wśytkie załugi nasze, ktorymi wieczne dobra otrzymujemy. Podobna rzecz pisze Palladius in Hist. Lausica Cap. 1. o Potamiey Pamiencie Alexandryjskiej: Tędy poymał Starosta Pogasnin / groził iey / mowiac: jeżeli Chrystusa nie odstapiś / w bole wrzacey smoly smażyc cię rozkażę. Odpowiedziała wielkim sercem Pamiencie: o co cię tylko prośe Starosto / żebyś mnie nie presto zabwał / ale żebyś mnie powoli smażyc w tym bole rozkazał: żebyś tak dla miłości JEZUSA Odlubienca moiego iako najwiecey y iako najdlużej wćierpieć mogła. Pozwolił na to Starosta / y powoli przez całą godzinę Pamiencie w on Kościół spuszczano: a gdy już do sytu przyszło / Pamiencę niepożalanego ducha CHRYSTUSOWI oddała. Patrzcie / gorzała miłością Chrystusową / alisci żadnych rzeczy smysłom przeciwnych / iakoby nie czuła. Toć już pewna rzecz / y z Filozofey / y z Theologiey / y z Medycyny / y z Doktorow ss / y z historyey: iż głowie goraco P. Boga miluacy / nie czuje boleści od rzeczy smysłom swoim przeciwnych. Staraemy się tedy Chrześciance Namilisy / abyśmy się zaważeć całe referowali wśytkim affektem ad nostrum Agens, do P. Boga nasieg / to jest / staraemy się abyśmy go goraco milowali; a tak boleści od rzeczy smysłom naszym przeciwnych czuć nie bedziemy: a zatym patientes, cierpliwyimi do końca dostrwamy / y iako ziarno pszeniczne obumarle / wielki owoc chwaly wieczney sobie vrodzimy. Co nam rącz dać Chryste JEZU / przez przyczynę Wawrzynca świętego / który żyjes y Kroluies na wieki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień Świętego W A W R Z Y N C A Męczenniká Chrystusowego, KAZANIE W T O R E.

Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. Ioan: 12.

Kto má duszę swoje w nienawiści ná tym świecie, ten iej strzeże do żywota wiecznego.

N Jaka bázno mek cierpi
dná dzisiejszego Wá-
wryniec Święty. Chrze-
ścianie w Chrystusie Cla-
milły. Nie kontentował
się on Tyran Decius/ żeby był Świę-
tego Dyakona dał ściąć/ albo bestyom
pożreć/ albo go truciźna zglądzić/ nie
kontentował się aby go na wygnanie
posłał: ale go okrutna mek znosi z
tego świata; kiedy go ná kracie żelá-
zney położonego/ piec iako ryba iaka
rozkazuje. A czemuż przecie tak bázno
wesoły Wawryniec Święty? czemu
nie tylko się nie smucił/ ale się też zo-
krutnił smieć? mówiąc: Assatum
est iam, verla, & mādūca. Już się o Ty-
rańie dopiekła, obrać ná infasirane, a tey
dopieczoney pożyway. Nie dziwować
się temu: Zachowuje Wawryniec ś.
náuka Chrystusowa w dzisiejszey E-
wangeliey świętey położona. Qui o-
dit animam suam in hoc mundo,
in vitam aeternam custodit eam.
Miał Wawryniec święty w nienas-
wiści samego siebie ná tym świecie/
przeto niedbał ná to/ że go obnázono/
y że go okrutnie ná kracie żelázyney pie-
cyono. Danoby znáć/ náprzykład/
Krolowi Hispáńskiemu/ iż Krol Per-
si Cesárz Turckiego stodze trapi/ że
mu miáśńa bierze/ woyská iego znosi:
czyliby się Krol Hispáński o to frásó-
wał? Bynamniem: raczej ciehułby się
y wesołił z tego. A czemuż? Dla tego/
że Cesárz Turckiego ma w nienas-
wiści: przeto nie tylko się z tego złego
nie trapi/ ale się też wielce wesołi. Tak
y Wawryniec Święty/ kiedy go Ty-

ran okrutny ná kracie żelázyney piekł/
kiedy mu dobrá cielesne/ to iest/ zdro-
wie odeymował/ naymniem się o to nie
smucił/ ani frásował: bo o się niedbał/
samego siebie miał w nienawiści.
Jeżeli tedy y my Chześcianie Ci milá-
my/ chcemy wesołó dla Chrystusa ciera-
pieć ná tym świecie/ y tak z nim po-
polu żywota wiecznego dostąpić/
według dzisiejszey náuki Chrystuso-
wey/ samych siebie miemy w nienas-
wiści. Ale czy słuszná to grzechnemu
złowietowi samego siebie mieć w nie-
nawości? Pokáże ie ná terázniejszy
Kazaniu dwiema dyskursami/ że bázno
słuszná. Będzie to ku czci y chwale Bo-
żey/ a ku zbudowaniu náskemu.

Jż słuszná/ aby człowiek grzeszny
ná tym świecie miał samego
siebie w nienawiści: takim naprzód
dowodzę dyskursem. Człowiek iest so-
bie sam wszystkiego złego przyczyna.
Toć słuszná/ aby samego siebie iako
przyczynę wszelkiego złego miał w nie-
nawości. Jż człowiek sam sobie iest
przyczyna wszelkiego złego: dowodzę.
Zla iest człowiekowi śmierć. O mę-
żbowiem rzeczone. O mors, quám
amara est memoria tui! O śmierci,
iako iest gorzkie wspomnienie o tobie! A
ktoż człowiekowi śmierci przyczyna?
The Van Boer: bo Deus mortem
non fecit. Ktoż tedy? Ante homi-
nem, vita & mors, bonum & malū,
quod placuerit, dabitur ei. Poślawio-
no przed człowiekiem. żywot y śmierć, złe
y dobre, aby sobie obrał robu rozumiał.
Robiał sobie grzeszny człowiek/ śmierć.
Impij autem manibus & verbis ac-

Eccli. 41.

Sap: 1.

Eccli: 15.

Sap: 1.

cerfic.

cerlierunt illam. Niezbojny (prawi) rakami y słowami przywabili do siebie, śmierć. Toć sam sobie głowiek tego złego/ to jest śmierci jest przyczyna. Powtore/ zle są choroby y rozmaite na tym świecie boleści. A tych kto przyczyna? Sluchajmy Chryzostoma świętego. Vnde podagra, vnde capitis dolores, vnde corruptorum humorum abundantia, vnde innumeri alij morbi? nonne ex intemperantia. Zkad (prawi) podgrzy, zkad boleńia głowy, zkad zepsowanych humorow obfitość, zkad niezliczone inſe choroby? czyli nie z roznych zbytkow, ktorych sie głowiek dopuſzcza? Toć tedy sam głowiek/ wſytkich chorob y boleſci jest sobie przyczyna. Potrzebie/ zle jest zepsowanie cnot ſwiatek w duszách naſzych: zla to bázno rzecz. Jako bowiem nąd cnoty nie maſz nie drożſzego/ ták nąd wtrąca cnoty nie maſz nic gorſzego. A tego złego kto proſi przyczyna? Sluchajmy Grzegorza świętego/ 3. Part: Paſtor: Admonit: 20. Princeps coquorum ventres est, cui magná curá obſequium à coquis impenditur. Muri autem Ierusalem, virtutes sunt animæ, ad desiderium supernæ patriæ eleuata. Coquorum igitur Princeps muror Ierusalem deſcit; quia dùm ventres ingluuiæ exenditur, virtutes animæ per luxuriam deſtruuntur. *Kia- ja kucharzow, jest zoladek, ktorema pilnie kucharze ſluzja. Mury Ierolimskie są cnoty duſze, do pragnienia niebieſkiej O- czyszcz, nynieſtey. Kiaje tedy kucharzow, mury Ierolimskie obala: bo gdy ſie zoladek potrawami rozpycha, cnoty duſzne przez zbytki niſzczęia. Toć tedy y tego złego sam sobie głowiek przyczyna. Poczwarte/ zle są na głowiek turbas- cye/ pieczolowania/ fraſunki/ y dyſtraks- cye rozmaite na tym świecie. Ták abowiem mowi Piſmo: Summa pla- ga est morbor animi. *Naywiekſze to jest (prawi) ſkaranie, ſmutek ſerdeczny. O tymże y Poeta.**

Attenuant vigiles corpus misera-
bile curæ.

ſuſta czuiace mizerne ciało ſkarania.
A tego złego kto proſi przyczyna? Zaprawde ſamże głowiek. Zmyſlali Poetowie/ iż myſliwy Alceon w ieles-

nia ſie przemienił/ y od pſow ſwoich poſarpany zoſtał. Aleć wrzeczy ſa- mey tak ſie znayduie: kiedy głowiek na tym świecie goni obiekta delecta- bilia, kiedy myſli y wſilue rzeczy ſwiatatego doſtać; paſſye tego/ chęć woſci/ żądze/ iakoby pieſkowie iacy na głowiek ſie ſamego obracają, iego fraſunkami rozmaitymi kaſſają/ y rozmaitym pieczolowaniem około rzeczy dochęſnych ſarpara. Toć y tego złego sam sobie głowiek przyczyna. Popiate/ zle jest y ze wſytkich rzeczy naygorſze piekło/ więzienie ono wiel- kie w mocy ſataniſkiej. A tego kto proſi przyczyna? Zaprawde sam so- bie głowiek. Ceſſet propria volun- tas, & non erit infernus. *Znieſ (prá- wi) właſna wola, a piekła nie będzie:* mowi ſłodki Doktor Bernat ſwisty.

Doſli tego y ſami Pogánſcy Fi- lozoſowie/ iż sam sobie głowiek wſy- tkiego złego przyczyna: y dlatego ta prawda/ takim objaſnili konceptem. Drzewa uczyniły sobie ſeym/ radząc iakoby temu zlemu zabiejeć/ że ich ſie- kiera ſtodze pſnie: iuż galeſti obciná- iac/ iuż y całym drzewom nie przepu- ſzczając. Rozmaie ſentencye rozmaie te drzewa wydawały. Jedne mowiły wtopić te ſiekiera/ drugie mowiły za- kopać to gęboko/ drugie mowiły zſta- pić to żeby nam ſtodzić nie mogła. Po wielu inſych ſentencyach/ wſmus, wiaż/ tak mowi: Czyli może nam ſto- dzic ſiekiera bez toporzyſka? Odpo- wiedziały drzewa/ nie może. Wiaż na to: A ktoż iej toporzyſka dodaie czyli nie my ſame? Odpowiedziały drzewa/ my: bo drewniane bywa to- porzyſko. Ták to wiaż: Toć tedy my ſame/ dając ſiekierze toporzyſko/ wſy- tkiegoſmy złego sobie przyczyna: nie dajmyż iej toporzyſka/ a ſtodcy nam czynić nie będzie. A ſtáło na tym. Applikowali ten koncept Filozoſowie do ſamychże ludzi. Zla nam śmierć/ zle choroby/ zle boleſci/ zle fraſunki y wtrapienia na tym świecie. A ktoż nam tych wſytkich przyczyna? Kto tey ſiekierze toporzyſko daie? Zapraw- de chciwość ánimuſu naſzego. O- mnium malorum radix est cupidi- tas, tranſgreſſionis mater, magiſtra nocendi, primipilaria iniquitatis.

auriga militiae, siccaria, virtutum, seditionis origo, fouca scandalorum. Wszelkiego złego korzeniem jest chciwość, ta jest przestępliwą matką, ta szkodzi mistrzyni, ta nieprawości przodkiem, ta złości forytarzem, ta cnot wydzierca, ta nieznaszeł paczakiem, ta zgorżenia przepaścią. Jasna tedy rzecz / że człowiek sam sobie jest wszystkiego złego przyczyna. Tey zaś konsequencyey: Toć tedy słusnie człowiek ma mieć sam siebie w nienawiści; dowodzi takim podobieństwem. Gdyby iaki człowiek miałcy wiele głównych / to jest / na zdrowie swoje następujących nieprzyjaciół / podany był do iakiego Zamku y mocney fortece / aby tam od tych swoich nieprzyjaciół był bezpieczny / y aby od nich nie zginął: y podałby się ten człowiek pod straż y obronę jednego wielkiego przyjaciela y powinno wótego swego / którego by wierności y przyjaźni wielce ufal: wszystko by na dzieła obrony y zachowania jego od nieprzyjaciół / w tym przyjacielu zostawiała; onby tylko sam miał władzę na oney fortecy / przeto żeby nie mógł nikć wniknąć do Zamku / tylko za pozwoleniem jego. Gdyby ten przyjaciel / któryby miał być wiernym / znalazł się niewiernym / wszystkimby nieprzyjaciółom brame do Zamku otworzył / wszystkimby wprowadził / żeby z onym człowiekiem czynili coby chcieli / żeby okrucieństwo swoje według upodobania nad nim wykonali / czego y onby im sam pomagał; y owsem nad innych wieccyby się nad nim pastwił. A gdyby kto onemu człowiekowi chciał co dobrego uczynić / to jest / gdyby mu chciał co na wzięcie utrapienia jego przysłać / onby z tym przysiępą do niego nie dopuścił: y jeżeliby co przypuścił / wprzodby ono tućżna albo żołćis gorzko zacił. Pytam ja / czyliby ten mizerny człowiek / nie słusnie miał w nienawiści tego swego iako mnieśmal / przyjaciela? O za prawdę przyznacie / żeby go bärzo słusnie miał w nienawiści: y owsem słusnieby go w wielksey miał nienawiści / niż onych wszystkich innych nieprzyjaciół swoich: ponieważ oni wszyscy skłodzićby mu byli nie mogli / gdyby on im był bramy nie otworzył / gdyby ich był na nie

go nie przywoził. Takci za prawdę / Chrzęścianie Namilży: ma człowiek na tym świecie głównych swoich nieprzyjaciół / choroby / boleści / śmierci / utrapienia / piekło. Pan Bóg człowieka temuż samey poruczył: nie może mu żaden nieprzyjaciel skłodzić / ani czart / ani świat / ani ktokolwiek inny / bez przyzwolenia woli jego. Coż się tedy dzieje? Konsensem / pozwoleniem swoim na grzech / otwiera bramy człowiek wszystkim nieprzyjaciółom swoim: otwiera szatanowi / bo iako skoro na grzech zezwoli / szatan nad nim może otrzymać: otwiera bramy śmierci / chorobom wszystkim / strasunkom wszystkim / otwiera bramy piekłu / otwiera bramy zgola wszelakiemu złemu / iako się już pokazało. A kiedy P. Bóg miżernemu człowiekowi co dobrego iakę dobrą inspiracyę posła / on to truciżną niewdzięczności swojej zacił / iako tego iasnie doznatiemy. A tak człowiek który sam sobie miał być przyjacielom wielkim / sam na się wszystko złe przywodzi. Wiec tu nie przyzna każdy / iż człowiek samey siebie ma mieć w wielksey nienawiści? O za prawdę przyznacie / to każdy musi / że nad wszystkie inne nieprzyjacióły siebie samego ma mieć w nienawiści.

Dowodzi: Iż człowiek grzeszny ma się mieć w nienawiści; także dowodzi dyskurssem. Ludzie bogoboi ni mają w nienawiści tych / którzy Pana Boga obrażają. Miał tych w nienawiści Dawid / bo mówił: Iniquos odio habui. Grzeszników miałem w nienawiści. Miał tychże w nienawiści Eliasz Prorok: O którym tak Chryzostom święty gorąco mówi. Cum Elias Propheta Sanctissimus populum pruaricantem aspiceret, cumque Baal & lucos despecto Domino coli à sacrilegis peruideret, cumque Creatore despecto, figmentis sese nemoribusque omnis populus addixisset; zelo Dei commotus, Iudæam terram siccitatis sententiâ & pluviarum siccitate addixit. Gdy (prawi) Eliasz Prorok święty widział lud Pana Boga obrażający, to jest, gdy widział lud Pana Boga prawdziwego opuszczający, a Baalowi swu kłaniający; jarliwością o cześć Bożą zdiety, Żydow-

Psal: 118.

Homil: 2.

ska zie-

Regum
17. Cap.

Exod. 32.

skazanie suchością i niepadaniem deszczu
i nieba skarą. Nledwie wyrzekł te slo-
wa: Vivit Dominus Deus Israel, in
cuius conspectu sto, si ergo annis his
ros & pluvia, nisi iuxta oris mei ver-
ba. Żywie Pan Bóg Izraelski przed kto-
rym stoje, jeżeli będzie rosa & deszcz tych
lat, tylko według słowa vsi moich. Les-
dnie (mówię) te słowa wyrzekł/ ażeby
żaraz niezwozyczna nastąpiła susza.
Miał to nienawiści obrazających Pá-
nā Boga Mojżesz/ bo krzyknął ná
prawdziwe slugi Boże. Ponat vir
gladium super femur suum, ite &
redire de porta vsque ad portam,
per medium castrorum; & occidat
vniuersumque fratrem suum, & ami-
cum, & proximum suum. Przepa-
ście (prawi) miecz do boku waszego, idź-
cieś od bramy do bramy przez porządek
obozu; i wymiatać się o obraze Pánā Boga
swojego, zabijać brata swego, i przyja-
ciela, i bliźniego swego. Osluchali te-
go synowie Lewi/ i legło onego
dnia ná placu dwadzieścia trzy tysią-
ce ludu. Tegoż iako w Piśmie świe-
tym/ tak i w Historiach dosyć/ że lu-
dzie miłujący Boga/ żarliwie wymia-
tają o krzywdzie Bożej/ y mają w niená-
wisci tych/ którzy Pánā Boga ich
obrazają.

Ciebie samego człowiecze pytam:
Gdybyś się w moc twoją dostał Judaś/
który Chrystusa Pánā twoiego Ży-
dom przedał: gdybyś się w moc twoją
y rękę twoją dostał on Malchus/ kto-
ry srogą policzył wyciał Chrystusowi
Panu: gdybyś się w rękę twoją dostał
Kaiaphas/ który Chrystusa Pánā two-
iego potępił: gdybyś się w rękę twoją
dostał Ariusz/ Luter/ Kalwin/ y inni
herezyarchowie/ którzy hacie Pánā
twoiego/ to jest Chrystusowe/ potę-
gali: gdybyś się w rękę twoją náostał
tak dostał sam Lucyper/ który się
chciał z Bogiem zrownać. Pytam cie
(mówię) człowiecze/ iakobyś się ty z ty-
mi/ którzy chcą podano/ abyś się ná-
d nimi zemścił krzywdy Pánā Boga
twoiego/ iakobyś się z nimi obchodził?
Czylibyś ich głaskał/ czylibyś im po-
chlebiał/ czylibyś im przysinać got-
ował/ czylibyś im bankiety sprawo-
wał/ czylibyś ich w drogich háciach no-
sił/ czylibyś im miłkie łaskał?

Wierze/ żebyś miał y iskierka miłości
Bożej/ nie z tego nie czynił: alebyś się ra-
czej zimnem/ głodem/ niedospaniem/
żelżywością iako naywięcej karcił/ y
owsem wstyłłimi mełami/ którebyś
tylko wymyślić mógł/ wielcebyś się
trapił. A to tylko przeto/ żebyś się
ná nad nimi krzywdy Pánā Boga twoiego
iako naywięcej zemścił.

Ala tak jest/ że ty człowiecze/ jeżeli
masz aby częściej prawdziwey pokor-
ty/ masz rozumieć o sobie/ żeś wielki
grzesznik/ niż Judaś/ który Chrystusa
przedał: wielki grzesznik niż Mal-
chus/ który Chrystusowi policzył wy-
ciał: wielki grzesznik niż Kai-
phas/ który Chrystusa potępił: wiel-
ki grzesznik niż Lucyper piekielny:
bo ci zgrzeszyli przeciwko Bogu/ kto-
regó z miłości przeciwko sobie wkrzy-
żowanego nie widzieli: aleś ty zgrze-
szył przeciwko Bogu/ którego dla mi-
łości twojej widzieli wkrzyżowanego.
Coż tedy z sobą czynić będziesz? To się
w sobie kochać/ to sobie pochlebiać be-
dziesz? wiesz cię twojemu przysina-
ć gotować będziesz? wiesz go smá-
cznymi trunkami napawać będziesz?
wiesz go pięknie y kosztownie stroić be-
dziesz? wiesz go w miłkiej pościeli po-
kładać będziesz? wiesz mu dosypiania y
współłakich czasów dopuścić? O za-
prawde/ jeżeli w tobie jest iskierka mi-
łości Bożej/ nie będziesz nic z pomie-
nionych rzeczy czynił: ale będziesz się
miał raczej w wielkiej nienawiści.

A w czymże ta nienawiść należeć
będzie? Nie w czym innym/ tylko w
ciężkim samym sobie trapieniu. Pu-
ke Guicciardinus lib. 10. iż Borbo-
niusz Egipt rebelizował Królowi
swojemu Francuskiemu/ a przysłał do
niego nieprzyjaciela do Cesarza Karła
piątego: dla której przyczyny y sami
Hispani poddani Karła piątego/ to
jest/ dla tej jego przeciwko Panu swo-
jemu rebelii/ mieli go w nienawi-
ści. Zadał tedy jednego czasu Cesarz
od jednego Pánā Hispańskiego/ aby
Egipt onemu pozwolił mieszkania
w pałacu swoim. Na co tak on Pan
Hispański odpowiedział: Pozwól
przeto że wász Cesarz Mój tego
po mnie żadał: lecz iako skoro z pałá-
cu tego ten zdrajca wynidzie/ żaraz

ten pałac ogniem spali/ iako miastem
niem takiego rebellizanta zmazany.
Patrzcie Chrześciane: nie rebellizował
to Król Królowi Hiszpańskiemu /
ktorego ten Pan Hiszpański był
poddanym/ ale rebellizował Królowi
obcemu/ to jest Francuskiemu: a prze-
cie go tak srodze nienawidział/ że y
pałacowi swemu własnemu z mien-
wisci przeciwko niemu nie przepu-
ścił/ ale go ogniem spalił/ iako miastem
takiego zdrajcy zmazany. Coż
rozumiecie? gdyby był ten Król
poddanym Króla Hiszpańskiego/ kto-
rego był poddanym y ten Pan Hisz-
pański / y temużby był rebellizował:
co rozumiecie (mowie) iakoby go był
dopieroż miał o krzywdę Pana swego
go w srodzej nienawisci? Rozumiem
żeby był dopieroż nie tylko pałac w
którym mieszkał/ ale y tego samego
spalił. Kiedykolwiek ty grzeszny czło-
wiecze dopuścilesz się iakiego ciężkie-
go przeciwko Bogu grzechu/ stałes
się Panu twojemu własnemu / Bogu
twojemu/ rebellizantem: uważe iako
się srodze masz mieć w nienawisci!
Masz naprawdę ten pałac w którym
mieszkał/ to jest ciało twoje/ ogniem
potuty świętej palic: a nie tylko ciało
/ ale też y siebie samego wszystkiego
tymże ogniem potuty świętej masz
surowie / rozumnie jednak / (gdyż na-
pisano/ *rationabile sit obsequium
vestrum*) ogniem potuty świętej po-
żdziżyć/ martwić; mścić się nad so-
bą samym tym zmięwać Pana Boga
twojego/ ktorego od ciebie taka rebeli-
acja potkała.

Tak czynili oni prawdziwie poku-
tuacy/ ktorych opisuje S. Ioannes Chrys-
tostomus tymi słowy. Cum pervenissem
ad penitentium Monasterium, imò
verò ad Religionem fugientium, vidi
revera res & verba, quæ Deo
vim inferre possent: quosdam ex
reis illis vidi noctibus totis usque
sub diem stare perungiles, pedesque
immobiles tenere, contra somnum
vim naturæ inferre, nullam sibi
ipsis requiem indulgere, sed seipsum
increpare. Alios in oratione reo-
rum more vinctis post terga mani-
bus, humi luridas facies suas inquinan-
tes, indignos se qui cælum aspicerent,
vociferantes; nihil peccantes,

sed tacitam mutamque Deo mentem
offerentes, confusione plenam. Alios
vidi pectora iugiter tundentes,
animamque suam ac vitam suspirio
ingenti reuocantes; alios lacryman-
tes, alios quod ij non possint
lamentantes. Vidi nonnullos veluti
æneos ex dolore effectos, & in-
sensibiles ad omnia. Gd. m (prawi)
przyszedł do Kłostoru pokutniacych, wi-
działem. Zaprawa rzeczy słowá, które
y samemu Bogu gwałt czynić mogły. Wi-
działem niektórych grzeszników, iż prze-
gáte nocy stali nie śpiacy, z miejscá się na
którym stali nie ruszali, gwałt naturze
snu się napieráacy czynili, żadnego sobie
spoczynku nie pozwaláli, sobie samym że
kiedy zgrzeszili táłali. Innych widziałem
na modlitwie opák ręce związane mó-
tacych, smutne twarze do ziemi nákła-
niacych, zá niegodnych się w niebo
wyrzucić mó-acych, a nie proszą-
cych, ale milczaco y niema myśl,
niedu pełna, Bogu swojemu ofiarowa-
nych. Niektórych widziałem w pierśi się
bitac; ch, głęboko wzdycháacych, rzewli-
wie płáczacych; drugich którzy tego nie
mogli, o to lamentuacych; niektórych
widziałem smutkiem y frasunkiem tak
strapianych, iż prawie się stáli iakoby
miedziánymi, nie czuacymi. Niektó-
rzy z nich na fragim się goracu stone-
cznym piekła, niektórzy ostrym się zimnem
trapili, niektórzy troskę tylko wody kęś-
toráli, aby się iakokolwiek tylko pośiliłi:
niektórzy troche tylko chleba skusiwszy,
ostitek iakoby y chleba niegodni, odrzuca-
li. Przyszedł ten á. Quem locum
apud illos risus habuit? quæ sermo
otiosus? quem ira? quem furor? v-
bi tenuis vini cogitatio? vbi pomorú
degustatio? Iugiter ad Dominum
clamabant, solacijs Orationis vox au-
diebatur. Gdzie tam (prawi) było miey-
sce śmiechu? gdzie tam mieysce prożnych
mow, ábo gniewu? gdzie mieysce zapálczy-
wości? gdzie aby na; mniejsze o winie pomy-
ślenie? gdzie iáblek skosztowanie? Wstąpił
cznie do Pana wótałi, sam tam tylko gło-
modlitwy był zánusze słany. A czemuż to
prośić dziwni ludzie tak bázno samych
siebie mieli w nienawisci? Rozu-
miem/ że nie dla tego tylko / aby od-
puszczenia grzechów dostapili / gdyż
samo do Żátonu wstąpienie jest iakoby

Chrześć drugi / grzechy wśelacie znosi-
facy: ale to dlatego czynili / dlatego
tak się bázro mieli w nienawiści / żeby
się byli nad sobą zemścili krzywdy Pá-
ná y Boga swiego / która go przez ich
rebellia / to jest / przez dopuszczanie się
grzechów potykała. A my ich tedy
według możności naszej y słabych sił
naśladować vsilujemy: ponieważ ja-
ko się pokazało słusnie się mieć mamy

w nienawiści: y dlatego jesteśmy sobie
grzechami wiele złego uczynili / y dla-
tego że samiśmy P. Bogu przez
grzechy nasze rebellizowali. A gdy tak
siebie samych w nienawiści mieć ba-
dziemy / ia vitam æternam custodi-
mus nos, żywota wiecznego z Chry-
stusem dostapiemy. Ktoremu niech
będzie cześć y chwała na wieki
wieczne. Amen.

Ná Dzień

ŚWIĘTEGO IACKA

Pátroná Korony Polskiej.

KAZANIE PIERWSZE.

Gaude Fili Hiacynthe.

Wesel się Synu Hiacyntie.

Miało to wszyscy pobożni /
zwłaszcza Chrześciance /
i ich Doktorowie Świę-
ci Synami Przenaswięt-
szej Panny nazywają.

*Serm: de
Aque du-
an.*
Chrześciance w Chrystusie Ciąmiłszy.
Bernat święty tak wśelkiego Chrze-
ścianina animuje. An trepidas ad
Christum accedere? Frater tuus est
& caro tua, cunctus per omnia absq;
peccato, ut misericors fieret: Hunc
tibi fratrem MARIA dedit: ergo &
ipsa Mater nostra est. Czyli się [prá-
wi] lekąś do Ch: ystusa przystąpić? Brat
to twoje ciało twoje, we wszystkim kuśony
bez grzechu, aby był miłośnym: Brá-
tem ci go dała MARRA: toć y ona jest
Mátką twoją. Tenże tytuł każdemu w
Chrystusa wierzącemu Seraphiczny
Doktor Bonaventura święty daie.
MARIA non solum est Mater Christi
singularis, sed etiam Mater omni-
um fidelium universalis. Vnde D.
Ambrosius ait. Si Christus est cre-
dentium frater, cur non ipsa qui
genuit Christum erudentium sit
Mater? Eia charissimi, omnes nunc
gaudeamus, nunc omnes gaudendo
dicamus: Benedictus frater, per

quem MARIA est nostra Mater: &
benedicta Mater, per quam Christus
est noster frater. MARTA (práwi) nie
tylko jest Mátką Chrystusową, ale też jest
Mátką wszystkich wiernych powśechna.
Zkąd Ambroży święty mowi: Jeżeli
Chrystus jest wierzących brat, czemuż nie
ona która urodziła Chrystusa, wierzących
jest Mátką? Ey Namilejszy, wszyscy się te-
raz weselmy, wszyscy weselać się mowmy:
Błogosławiony brat przez którego MARTA
jest naszą Mátką: y błogosławiona MARTA
przez która Chrystus stał się bratem na-
szym. A tak szczęśliwi są bázro wszyscy
Chrześciance / że ich Doktorowie
Święci Synami Przenaswięt-
szej Panny nazywają. Lecz moim zdá-
niem szczęśliwszy jest w tej mierze Hiá-
cynth Święty / kiedy go już nie Do-
ktorowie Święci / ale sama Przena-
święta Panna wstami swotem y Syn-
cem swoim nazywa / mówiąc: Gau-
de Fili Hiacynthe, eo quod tu es à Fi-
lio meo, & à me, exaudiuntur pre-
ces. Róduj się (práwi) Synu Hiacyntie:
abnowiem twoje od Syna mego y odem-
nie, wysłuchine bywając modlitwy. Ale
czy nie gniewaś się Chrystus Pán o to /
że Przenaswięta Panna kogo inśes

go krom niego/ to jest/ *Hiacyntha S.*
Synem swoim żowie? czyli też mo-
wie Chrystus przyznawa *Hiacyntha*
świątego za Brata swojego/ a zátym za
Syna Przenaświątehey Panny? Po-
taje iá to ná terazniejszy *Razánú*/
że przyznawa. Będzie to tu czci y
chwale Bożej/ a tu zbudowaniu
naszemu.

J Chrystus Pan przyznawa Já-
cáká świątego za Brata swojego/
a zátym za Syna Przenaświątehey
Panny: takim dowodze dyskursem.
Hiacynth świąty jest podobny *Chry-*
stusowi Panu w głowie/ we włosach/
w oczach/ w twarzy/ w ustach/ w re-
kach/ w nogach/ y w gárdle. Toć też
dy trudno się ma zaprzeć Chrystus
Jáká świątego/ trudno go nie ma przy-
znac za Brata/ a zátym za Syna Prze-
naświątehey Panny. Jí náprzód *Hia-*
cynth świąty jest podobny *Chrystusowi*
Panu w głowie: dowodze tak.
Głowa Chrystusa Pána jest złoto nay-
przedniejszy. Tak abowiem o tej gło-
wie iego Oblubienicá w *Pieniach Sá-*
lomonowych mówi: *Caput eius au-*
rum optimum. Głowá [práwi] iego
złotą nayprzedniejszy. A cóż to za zło-
to? Nie inše/ tylko Bóstwo. Tak
abowiem náucza *Grzegorz* świąty.
Sponsi caput aurum dicitur, quia e-
ius humanitas, ex Divinitatis sue
claritate nobis principatur. Oblu-
bienicá [práwi] głowá, złotem názy-
wana: bo natura iego ludzka, Bóstwa
swoiego iáśnością nam pánuje. O tym-
że y *Páwel* świąty/ *Caput Christi De-*
us. Głowá Chrystusowá jest Bog.

A głowá też *Hiacyntha* świątego
co jest? Záprawde także *caput eius*
aurum optimum; głowá iego złoto nay-
wyborniejsze, to jest sam Bog: pokázuje
to tak. Ten komu jest głowá/ teo nim
rządzi/ y kogo on słuchá. A któż *Hia-*
cynthem świątym rządzi? Chciáł
wpráwdzie *Hiacynthem* s. rządzić
świat: mówił mu nie raz/ wrodził się
się zánie w domu sáńcheckim/ w do-
státku wielkim/ iestes bliskim tres-
wnym *Biskupa* *Krakowskiego*/ prze-
stáy teraz ná *Ránomey* *Krakowskiej*/
czekájąc inše *Prelatury*/ czekájąc *In-*
fuly *Biskupie*/ *Arcebiskupie*; możesz

świątkim *Prálatem* bedąc/ y zbáwie-
nie dusze twojej spráwować/ y wiekše
w *Kościel* Bozym pożytki czynić.
Chciáło nim rządzić y ciáło: y to z
kompaniá swojá mówiło. *Veni no-*
biscum, fruamur bonis quae sunt, &
vtamur creatura canquam in iuven-
tute celeriter, vino pretioso nos im-
pleamus. Podj (práwi) z námi, vjy
wáymy dobré niniejszych, rázzywáymy
stworzenia iáko w młodości przetka, wi-
nem drogim nápełniáymy się. Z drugiey
strony chciáł nim Chrystus Bog prá-
wy rządzić/ mówiąc do niego: Si vis
perfectus esse, vade & vende quae
habes, & da pauperibus; & habebis
thesaurum in caelo, & veni, & se-
quere me. *Iezeli chcesz byđz doskona-*
łym, idź a poprzeday wszystko co masz, y
rozday to ubogim; a będzieś miał skarb
w niebie, podjże a náśládaj mnie. Rogoż
tu prosie vsłuchał *Hiacynth* Świąty
czyli świąta/ czyli ciáło/ czyli Pána
Bogá? Záprawde vsłuchał samego
P. Bogá. Opuścił máistności/ po-
gárdził wysokim wrodzenie/ odstąpił
wysokich *Prelatur*/ obnázył się ze wszy-
tkiego/ ástál się náśládownicá Chrystu-
sowym/ zostájąc aż do śmierci *Jákón-*
nikiem Dominiká S. Toć sam Bog
sercem iego rządził/ toć sam Bog był
głowá iego: toć *caput eius aurum*
optimum. Toć *Hiacynth* s. *Chry-*
stusowi w głowie jest podobny.

To się ténie włosow Chrystusow-
wych: potrzeba wiedzieć/ iż Chrystus
sowe włosy takie były/ iákie opisuie
Oblubienicá w *Pieniach Sálomono-*
wych. Comae capitis eius sicut elatae
palmarum, nigrae, quasi coruus. Włosy
(práwi) iego iáko látorostli páłmowe,
czarne, iáko kruk. Przez te włosy roz-
zumie poważny *Rupertus*, veritates
sacrarum scripturarum, náuki wszy-
tkie *Pisma* świątego/ zgólá wszytkie
o Bogu wiadomości. Játo bowiem
włosy z głowy wyrastáją: tak wszyt-
kie náuki y wiadomości o Bogu/ w
Chrystusie Panu z głowy iego wyra-
stáły/ to jest/ od P. Bogá pochodziły:
gdyż sam Chrystus dáie znáć: *Mea*
doctrina, non est mea, sed eius qui
misit me. Mojá náuka nie jest mojá, ale
jest tego który mnie posłát. Te tedy włosy/
náuki Chrystusowe/ były y świątá iá-
to trut

Sapient: 2.

Matt: 19.

Cant: 5.

1. Corin:
11. Cap.

Cantic: 5.

Ioan: 7.

Corin.
Cap.

to fruk czarny: bo od swiata letce
pomazone/ a zgola wzgardzone byly.
Iudaeis quidem scandalu, Gentibus
autem stulticia. Zydzi nauka sie iego
wielce go, byli, a Poganie za glupstwo i
pocz, tali.

A z Ziacynthą swietego iakie tez
byly wlosy? iaka prosta byla tego nau-
ka? Wyprawiono go do Wloch: iak
kajcam nauka y zabawa iego? iako y
czym sie gotuje przywitac domowe
swie? Podobno na tym jest/ azeby
tak z naywieksza przyiachal peruka/ a
by pizmem trafil/ aby pieknie na lus-
zni zagral/ y wyskocyl? Cze te iego
zaprawde we Wlozech zabawy byly:
ale iako swiadczy Zystorya zywota iego
go/ na oney nauce Pisma s. prekli y
wielki pochob wzial Jacet swisty; tak
is wielu dowcipem y pilnoscia
przechodzil: y wczonym Theolo-
giem zostawly do Polski powrocil;
zaraz go Jwo Biskup Krakowski przy-
zwal do Kosciola swego/ y baczac w
nim nie tylko vmieciecia/ ale tez zywota
y swieta y prawda w obyczaiach iego
Theologia/ wielce go milowac poczal.
Mial tedy Ziacynth s. wlosy nauki
nie iakieykolwiek/ ale z glowy swowej
wyrastajace/ to jest/ wiadomoaci o
Bogu mial od Boga samego pocho-
dzace/ y w Pismie swietym podane.
A byly te comae nigrae quasi coruus:
bo nauka Swistych Panstich w swia-
ta jest wzgardzona/ y za glupstwo ies-
dno pogytana.

Can: 5.

Co sie tknie oczu Chrystusowych:
te opisuje tak Oblubienica w Pismach
Salomonowych. Oculi eius sicut co-
lumbae super rivulos aquarum, quae
lacte sunt lotae, & resident iuxta flu-
enta plenissima. Oczy (prami) iego
iako golebice nad strumieniami wod, kto-
re mlekiem sa om, te, y miszkala nad po-
tokami nappelnieyszymi. Przez te oczy
pomazny Hugo rozumie memoriam
& intellectum, pamiec y rozum. Te
oczy w Chrystusie byly iako golebice
propter simplicitatem & veritatem:
iz w pamieci y rozumie Chrystusowy
nie bylo zadnego falsu/ ale szczerz pra-
wda; a rezydowaly zawze te oczy nad
potokami nappelnieyszymi/ to jest/ nad
atrybutami Boskimi/ ktore fluunt
ab Essentia Dei: bo sie zawze Chry-

Lib: 1. de
Asir: Mo
Lib: 1. 3.

stus pamiecia y rozumem swoim wsta-
wicznie przez kontemplacya swoje na
nie zapatrowal.

A Ziacynthą swietego oczy iakie
tez byly? O zaprawde oculi eius co-
lubarum: oczy iego iako golebice;
bo szczerz y proste. Miewaia niektor
czy oczy/ ale oczy orla/ abo kame; pra-
wodziwy zas sluga Chrystusow miewa
oczy golebice. O czym tak pieknie Ve-
nerab: Beda. Item oculos columba-
rum habet amica Christi: quia om-
nis quae illum veraciter intus amat,
nullo externarum rerum appetitu,
miluorum more, accenditur; nulli
viuentium adversum quid medita-
tur; quod columbariae fertur esse
mansuetudinis, quae cuncta quae oc-
currunt, simplici & miti corde con-
templatur. Jakoby rzekl ten wielki
Doktor: na ten czas ma dusza ludzka
oczy kame abo orla/ kiedy patrzy iako
te bestye patrze: patrze te bestye w
sionce/ ale oraz z oka na infie rzeczy po-
gladzia: bo sa pelne affektow do vlo-
wienia infych rzeczy. Kiedy tedy glos-
wi Chryescianski patrzy okiem pamie-
ci y rozumu na Pana Boga/ ale przy-
tym jest pelen affektow/ do bogactw/
do honorow/ do roskosy ciela: taki
glowiet ma oczy orla abo kame. Kie-
dy zas dusza ludzka patrzy pamiecia y
rozumem na P. Boga: a przytym uiz-
nie patrzy na rzeczy swiatowe/ to jest/
nie ma affektu do swiata/ do bogactw
y do roskosy: na ten czas ma oczy go-
lebice; bo patrzy simpliciter na same
go tylko P. Boga. Ale tak jest/ iz Zia-
cynth s. patrzac pamiecia y rozumem
na Pana Boga/ nie mial affektu do
swiata/ do bogactw/ do roskosy: bo
sie tego wshytkego przez Professya Za-
konu wyrzekl. Tocz tedy oculi eius
columbarum, oczy iego byly golebice.
A gdzie rezydowaly? O zaprawde su-
per fluentia plenissima, nad potokami
nappelnieyszymi. Fluenta plenif-
sima, potoki nappelnieysze sa/ benefi-
cium Creationis, bo nam tym potok-
kiem plynie nase esse: fluentum ple-
nissimum misericordiae Dei, benefi-
cium Redemptionis, dobrodzieystwo
Odkupienia: bo nam tym plynie las-
ka Boza: fluentum plenissimum
sapientiae Dei, est beneficium con-

serva-

leruacioni, potok nappelnieyſzy ma-
drości Boſkiej/ ieſt dobrodziejſtwo
zachowania nas na ſwiecie; bo nam
tym potokiem płynie to/ iż nie gnie-
my; fluenta pleniffima bonitate.
Dei, potoki nappelnieyſze dobroci Bo-
skiej/ ſa pieć ran JEZUSA Pana y Zbá-
wiciela naſzego; tymi nam ábowiem
płynie zbawienie naſe: fluenum ple-
niſſimum pietate, ieſt Przenaſwieſz-
ſza Pánna; tym ábowiem potokiem
płynie wſytkim ludziom dobrodziej-
ſtwa Boſkie. Oczy tedy Ziácyntá ſ.
pamięć y rozum/ nie rezydowały ná-
kaluſami plugawymi tego ſwiata;
ale rezydowały ſuper fluenta pleniffi-
ma: bo miał záwſe Ziácyntá ſwiety
w pamięci y w wważaniu dobrodziej-
ſtwa ſtworzenia/ dobrodziejſtwa Ode-
kupienia/ dobrodziejſtwa zachowa-
nia: miał záwſe w pamięci y w wwa-
żaniu rany JEZUSOVE, zapatrował
ſie wielkim y gorącym nabożeńſtwe-
m ná Przenaſwieſzſza Pánna. Świadczy
bowiem Hiſtorya żywota tego/ iż wſta-
wizmie wednie y w nocy ábo ſie wwa-
żaniem rzeczy Boſkich/ ábo wſługami
zbawieniu ludzkiemu báwił. Toć te-
dy oczy tego pamięć y rozum/ rezydó-
wały ſuper fluenta pleniffima, ná-
potokami nappelnieyſzymi. Toć po-
miewáż oczy tego iáko gołębice: ponie-
wáż tej rezydowały ſuper fluenta ple-
niſſima; toć mowiá Ziácyntá ſwiety
w oczách Chryſtufowi ieſt podobny.

To ſe ſłnie genas, to ieſt/ iágod
twarzy Chryſtufowej: te opiſiue O-
blubienicá w Pieniách Salámono-
wych/ mowiá. Genas e us ſicut areo-
lae aromatum. *Iágod iágo (práwi)*
iáko grzádki wonnych kwiatów. Przez
te grzádki wonnych kwiatów/ roz-
mnieá ſie wedlug nieſkorych Dokto-
row Vgziowie Chryſtufowi. Jáko
bowiem piękne grzádki ziół wonnych/
ſa nieco wyſſze y wydatnieyſze ná-
d in-
ſza ziemiá: táł Vgziowie Chryſtuf-
wi byli wyſſzy/ zacnieyſzy/ wydatniey-
ſzy/ ná-
d inſzych ludzi. Jáko grzádki
ziół wonnych záleiáca y zdobia ogró-
dniká: táł Vgziowie Chryſtufowi zdo-
bili y zdobia Chryſtufa. Jáko w grzád-
kach ogrodných iedne bywáia kwiaty
biále/ drugie czerwone/ trzecie zielo-
ne/ czwarte lázurowe/ piáte czarne:

táł 3 Vgziow Chryſtufowych iedni
ſa biálými kwiatami/ iáko ſa Wyzna-
wcy/ Biſkupi/ y Kapiáni; drudzy ſa
kwiatami czerwonymi/ iáko ſa Me-
cennicy krew dla Chryſtufa wylewa-
iácy: trzeci ſa kwiatami zielonymi/
iáki ſa ludzie w ſtanie Máłżeńſtim
pobożnie żyácy: czwáci ſa kwiatami
lázurowymi/ iáki ſa ludzie w ſtanie
Wodowim Chryſtufowi ſłuſzacy: piáci
ſa kwiatami czarnymi/ iáki ſa lu-
dzie przed ſwiatem po puſzczách Pána
Bogá chwálácy. To ſaka ieſt twarz
Chryſtufowa/ ſłignymi grzádkami
wonnych kwiatów ozdobiona.

A Ziácyntá ſwiętego genas, iá-
gody twarzy tego/ iákie trz ſa? O zá-
prawde/ ſicut areolae aromatum.
Czyli nie piękna grzádka wonnych
kwiatów wyſtáwił Ziácyntá ſwiety
we Fryſáku Niemieckim? Záprawde
piękna: bo tam piękne zgromá-
dzenie Zakonników wyſtáwił. Piękna grzád-
ka wonnych kwiatów wyſtáwił w Níe-
cie ſtolecznym Kráowie: bo y tu
zgromá-
dzenie wielkie Zakonników w
troſkim czasie zebrał. Piękna grzád-
ka wonnych kwiatów wyſtáwił w Ri-
towie/ piękna grzádka wonnych kwia-
tów wyſtáwił we Gdanſku/ piękna
grzádka wonnych kwiatów wyſtáwił
w unnych miáſtách y miáſteczkách ſie-
rokiego Królestwa Polſkiego. Polá-
te wſytkie grzádki/ te wſytkie zgro-
má-
dzenia/ y náuka niebieſka/ y przy-
kładem żywota ſwego ſwiatobliwego.
Kwiénáły záwſe y kwiéná w tych
zgromá-
dzeniách ſliczne y wonne kwia-
ty: kwiéná kwiaty jólte gorácy y o-
gnisty Ráznodzielow/ kwiéná won-
ne kwiaty biále Doktorow wczonych/
kwiéná wonne kwiaty czerwone Me-
cenników/ ktorzy krew dla Chryſtufa
rozláli: kwiéná wonne kwiaty zielone/
pobożnych y mądrych ſpowiedników:
kwiéná wonne kwiaty lázurowe nie-
bieſkiey fárb y wyſokich o rzeczách Bo-
ſkich kontemplantow: kwiéná wonne
czárne kwiaty/ nabożnych/ lubo cie-
mnych/ bo y ſwiata w zgårdzonych
konwerſow. Aktoż tu nie przyzna/
że genas eius ſicut areolae aromatum?
twarz Ziácyntá ſwiętego/ to ieſt pie-
knoſć y ozdoba tego/ ieſt iáko grzádki
wonnych kwiatów. Toć tedy Ziá-
cyntá

cinth święty y w twarzcy podobny
Chrystusowi.

Co się tknie labia, wst Chrystusow-
wych: y te opisuje Oblubienica w Pie-
niach Salomonowych. Labia eius
distillantia myrrham primam, wsta
(prawi) jego lilje myrrha pierwsza z sie-
bie wydaiace. Byly zaprawde wsta
Chrystusowe lilje propter candorem
& innocentiam, dla jego czystosci y
miewinnosci: byly plynace myrrha
nawpierwsza/bo pierwszy glos byl z wst
tego: Poenitentiam agite. Pokute
czyncie. A znou: Beati pauperes
spiritu, beati qui lugent, beati qui
persecutionem patiuntur &c. Dili-
gite inimicos vestros, & bene facite
illis qui oderunt vos: wszytko to gorz-
ka myrrha. Błogosławieni wbo dzy w du-
chu, błogosławieni ktorzy płaczą, błogo-
śławieni ktorzy prześladowanie cierpia,
&c. Miłujcie nieprzyjacioly wasze, y do-
brze czyńcie tym, ktorzy was nienawidza.
To takie byly wsta Chrystusowe.

A Ziacynta świętego wsta iakie?
Ozaisze labia eius lilia distillantia
myrrham primam, wsta jego lilje
plynace myrrha nawpierwsza. Lilje
byly wsta jego: bo przeczyste / bo miew-
inne. Świadczy o tym Kościół ś.
gdy mowi: Je castissimum & incon-
taminatum spiritum Deo reddidit,
nawczystszego y niepokalanego ducha
Panu Bogu oddal. A czymże te lilje
owe wsta jego plynely? Plyną miew-
nych Różnodzielow wsta wdziacznym
kwieciem: co oplakuie Chryzostom z
tymi slowy. Floresulos verborum &
compositionem & charmoniam cu-
riosius sectamur, ut canamus, non
ut profitemur; ut simus in admiratio-
ne, non ut doceamus; ut oblecte-
mur, non ut compungamur; ut
plausu & laudibus obtentis abea-
mus, non ut mores componamus.
Kwiatki (prawi) stow wdziecznie y cie-
kawie wkładac, pilnie się słuchamy, abyśmy
spiewali, a nie żebyśmy pożytek wczuli;
abyśmy w podziwieniu u ludzi byli, a nie
żebyśmy ich czego nauczyl; abyśmy ich
wiesyli, nie żebyśmy ich skrusili; abyśmy
pochwałę od nich sobie odeśli, a nie żebyśmy
obyczaje naprawili. Tle tak Ziacynta
święty / nie kwieciem / ale myrrha
gorzka / wsta jego plynely. Ostro bo-

wiem na grzeszniki wołał z Pawłem
świętym. An nescitis quia iniqui
Regnum Dei non possidebunt? No-
lite errare, neque fornicarij, neque
idolis seruientes, neque adulteri,
neque molles, neque masculorum,
concubitores, neque fures, neque a-
uari, neque ebriosi, neque maledici, neque
rapaces, Regnum Dei possidebunt.
Czyli, (prawi) niewiecie Chrześciane,
iż nieprawi krolestwa Bożego nie otrzy-
mają? Nie zawoźcie się, wiedźcie o
tym, iż ani wsteczniczy, ani bałwanom
służący, ani cudzołotnicy, ani pieśczoni,
ani nieczysti, ani złodzieje, ani łakomecy,
ani pijanicy, ani złościzacy, ani w dzier-
cy, Krolestwa Boskiego dostapia. Wołał
y z Ambrożym świętym. Omnes o-
portet per ignem probari, quicunque
ad paradysum redire desiderant.
Non enim otiose scriptum est: quod
eicdis Adam & Eua de paradysi fe-
de, posuit Deus in exitu paradysi
igneum gladiu versatilem. Omnes
oportet transire per flammam: siue
ille Ioannes Euangelista sit, quem
ita dilexit Dominus, ut de eo diceret
ad Petrum: Sic eum volo manere,
quid ad te: siue ille sit Petrus, qui
claves accepit Regni celorum, qui
supra mare ambulauit. Wsise (prawi)
ogniem doświadczeni będz mają, kto-
rykolwiek do Raju wrocie się pragna.
Nie darmo bowiem napisano: iż wyrzu-
ciwszy Adama y Eua z Raju, postawił
Bóg we drzewiach Rajskich ogniasty miecz:
dłacie znać, iż tam nikt wrocie nie może,
tylko przez ogień: bacz to kto będzie
lanem Euangelisty, ktorego Pan tak umi-
lował, iż o nim rzekł do Piotra: tak chce
żeby zostawał, co tobie do tego: bacz, kto
będzie Piotrem, który wziął klucze kro-
lestwa niebieskiego, y który po morzu cho-
dził. Tę ponieważ wsta Ziacynta
Świętego byly iako lilje myrrha plyn-
nace; idzie ztym iż Ziacynta święty
był w wstach Chrystusowi podobien.

Co się tknie ruku Chrystusowych:
te byly manus cornatiles auree, ple-
ne hiacyntis, ruce jego tozone złote,
pełne hiacyntow. Tozone zaprawde:
bo wielce do wstugi ludzkiej obrotnie/
wstawicznie czynki miłosierne wys-
prawiające; bo umarte wskrzeszające/
ślepe oświecające / tradowate oczy-

hłąjące/ chleby rozmnażające/ woda
w wino przemieniające. Złote : bo
Boża pięknością ozdobione: Jako
naucza Grzegorz Świsty. Manus
Christi sunt aureæ, quia quidquid
exterius operabatur, interius in Di-
vinitatis pulchritudine disponeba-
tur. Ręce (prawi) Chrystusowe zło-
te : bo cokolwiek zewnątrz czynił, to
wszystko wewnątrz Boską swego piękno-
ścią zdobił. Pełne były hiacyntow :
bo wszystkie sprawy Chrystusowe były
niebieskie / bo ludzie / jako naucza
Angelomus, ad spem & amorem
caelestium excitant, do nadziei y
miłości rzeczy niebieskich / których ko-
lor hiacyntu reprezentuje / wzbudza-
jące.

Zaprawda y ręce Hiacynta świę-
tego manus cornatiles, aureæ, plenæ
hiacynthis. Tożone ; bo bardzo do w-
stugi bliżni obrocne / y pretkie. Tak
bowiem o nim świadczy Historia ży-
wota jego : pewnego do śpiąca
miejsca nie mając / gdziekolwiek spra-
cowany przypadł / tam się trochę prze-
drzymawszy do pracy się siołey / w
którey był nieprzerobiony wręczal ; za-
wsze albo się wczyl / albo się modlił / albo
kazał / albo spowiedzi słuchał / albo cho-
te nawiedzał. A były te ręce złote : bo
Boża pięknością ozdobione / to jest /
in statu Divino, in statu gratiæ Dei,
w łasce Bożej wyprawowane. Były
pełne hiacyntow : bo serca ludzkie do
nadziei y miłości rzeczy niebieskich
gorąco zapalające.

Co się tknie nog Chrystusowych ;
y te tak opisuje Oblubienica niebie-
ska. Crura eius columnæ marmo-
reæ, quæ fundatæ sunt super bases
aureas. Golenie (prawi) jego silny
marmurowe, na podstawkach złotych
postawione. Te golenie nog Chry-
stusowych były atry nadziei. On się
abowiem do BOGA Oycá modlił.
Deus meus adiutor meus, & spera-
bo in eum. Bog mój, pomocnik mój, w
nim nadzieję mieć będą. Były te no-
gi marmurowe : bo ich żadne tego
świata przeciwnieństwa obalić nie mo-
gły / bo y w najwyższych przeciwnie-
stwach / w najwyższych nieporogach
y wiatrach / Chrystus Pan nadziei w
Bogu Oycu nie tracił. Stały się nogi

jego na podstawkach złotych / to jest /
wspierały się in misericordia & in-
stina Dei : bo Chrystus nadziei swo-
ją posiadał w miłosierdziu y sprawies-
liwości Boskiej. A Hiacynta s.
także crura, columnæ marmoreæ,
fundatæ super bases aureas : nogi ię-
jako słupy marmurowe / na podsta-
wkach złotych postawione. Miał bo-
wiem Hiacynta święty nadziei w
Bogu. Świadczy Historia żywota
jego / iż śmiał sercem Apostolskim y
Procektim w Jmá Chrystusowe wo-
dziej rozkazać / aby go bez utraty y Brá-
cia jego na drugi brzeg przeniosł : y
puścił się sam na wodę / wołając na
trzech Braci / Floryána / Godyána /
y Benedykta / aby z nim šli / a nie się
nie bali : Bo Chrystus (prawi) y wo-
dom rozkazuje / a temu posłuszne / y
tym którzy go milują / bydź muszą.
A tak na plaży swym jako w łodzi
najbezpieczniejszej na drugą stronę
Bracia swoje on dziwny jeglarz prze-
wiozł. Toć y w nogach Hiacynta s.
Chrystusowi podobien.

Co się tknie nąściatet gardła Chry-
stusowego : A to sobie śniacze Oblu-
bienica / mówiąc o nim. Guttur eius
suavissimum. Gardło (prawi) jego
najśodsze. Zaprawda gardło Chrystu-
sowe / to jest / słowa Chrystusowe / by-
ły przestodkie. Tak abowiem o nich
Psalmista święty świadczy. Quam
dulcis faucibus meis eloquia tua, su-
per mel ori meo. Ojako (prawi) śod-
ie wstom moim słowa twoje, nād-miod
zaisze śodse.

A Hiacynta świętego także gut-
tur suavissimum, glos / słowa / nau-
ka jego / przestodka. Śniacze były slo-
wa jego Krolowi Tatarskiemu : bo
na słowa jego / jako świadczy Histo-
rye / z wielką Senatorom swoich ligi-
ba Chrystusa się rozmiłował / y po-
rzuciwszy haliństwa Pogańskie / wiara
Chrześcianańska przyjął. Śniacze by-
ły słowa tego Cesarzowi Konstanty-
nopolskiemu. Páledłogowi : bo słu-
chając przestodkich słow jego / tak się
rozmiłował Chrystusa / iż już czynna-
ste odhępieniestwo odrzućwšy / z Ro-
ściolem się prawdziwym Chrystuso-
wym porędnal / y ujednogyl. Śniac-
ze były słowa jego Narodowi Nie-
mieckiemu.

Cant: 5.

Psalm: 118.

mieckiemu / Polskiemu / Ruskiemu /
Pruskiemu / Mazowieckiemu / Mał
tanckiemu / Moskiewskiemu: bo sie
te wszystkie narody na Kazanie Ziacyn
tha swietego miloscia Chrystusowa
rospalaly / y do Kościoła sie teg swie
tego / y do cnot Chrześcianskich o
choćme gárnaly. Tóć inż iásna rzecz /
iz Ziacynth swiaty wielce Chrystu
sowi pierworodnemu Przenaswiete
sney Panny Synowi / byl podobien: á
zácym / iáko samá Przenaswietešá Pánn

ná / ták y sam Chrystus Jezus Zvá
cynthá swietego za Syná Przenas
swietšey Panny przyzná. Tóć te
dy wielkie y niewypowiedziane ſzczę
ście Ziacynthá swietego poškalo / że
sie oškal Synem namiłšym Przenas
swietšey Panny. Keorego ſzczęścia
y my temu winšuiac / nabożnie vpras
šaymy / aby nas tego ſzczęścia ſwo
jego / modlitwa ſwoia / wczęšnu
šami wczynil na wielki wieš
cne. Amen.

Ná Tenže Dzień
SWIĘTEGO IACKA
Pátroná Korony Polskiej,
KAZANIE W T O R E.

*Optimam partem elegit. Luc: 10.
Naylepša czaštkę obrálá.*

MA y služba Boška ſwoie
czaštki. Chrześcianie
w Chrystuſieł Tamiłšy.
Služba bowiem Boška
in communi, w poſpo
lićoſci / dzieli ſie ná služba Boška /
ſwiecká / y Zákonná. Bo inſhá ieſt ſłu
żyć Pánu Bogu w ſtanie ſwieckim /
inſhá ſłużyć Pánu Bogu w ſtanie Zák
onnym. Znowu služba Boška w ſta
nie Zákonnym / má ſwoie czaštki: bo
inſhá ieſt ſłużyć Pánu Bogu w ſtanie
Zákonnym ſolitarie, w oſobnoſci /
inſhá ſłużyć Pánu Bogu w ſtanie Zák
onnym in congregatione, w zgro
mádeniu. Znowu služba Boška w
ſtanie Zákonnym w zgrozmadzeniu /
má ſwoie czaštki. Bo inſhá ieſt ſłużyć
Pánu Bogu w ſtanie Zákonnym w
zgrozmadzeniu / prowadząc tylko vi
tam Contemplatiuam, prowadząc
żywot rozmyślájący tylko rzeczy du
chowne: inſhá ieſt ſłużyć Pánu Bogu
w ſtanie Zákonnym w zgrozmadzeniu /
ducendo vitam Contemplatiuam.
ſimul & Activam, báwiąc ſie y roz
myślániem rzeczy duchownych / y oraz
ſłužąc zbáwieniu ludzkiemu. Wro
dził ſie Syn w Mátku / to ieſt / Ziac

cynth Swiaty w Przenaswietešá Pánn
ne. Gdy dano Pánnie Przenaswiete
šey obierać ſobie z wielu czaštek iedną.
MARIA optimam partem elegit.
MART A naylepša czaštkę obrálá. A Ziac
cynth swiaty gdy mu dano wolnoſć
obierać ſobie služba Boška / optimam
partem elegit, naylepša czaštkę služby
Boškey ſobie obrál. Pokaże to ná te
rážniemyšym Kazaniu / tu cęci y tu
chwale Božey / á tu zbudowaniu ná
ſiemu.

JŻ Ziacynth swiaty naylepša
czaštkę služby Božey obrál ſobie
ná tym ſwiecie: takim pokazuię dy
ſkurſem. Náw wszystkie czaštki služby
Božey ná tų ſwiecie / naylepša czaštká
ieſt služba Boška w ſtanie Zákonnym w
zgrozmadzeniu / báwiąc ſie kontemplá
cya rzeczy duchownych / á oraz przytę
ſłužąc zbáwieniu ludzkiemu. Ale ták
ieſt / iz ta ſobie obrál Ziacynth swiaty.
Tóć tedy naylepša ſobie obrál czaštkę.
Iż služba Boška w ſtanie Zákonnym
ieſt lepša czaštká náw služba Boška w
ſtanie ſwieckim: dowodzi náprzod
ták. Služba Boška w ſtanie ſwieckim
podlegá wielkim niebeſpieczeńſtwom:
ſlužba zaś Boška w ſtanie Zákonnym

tym niebezpieczeństwom nie podlega. Toć służba Boża w stanie Zakonnym jest lepsza częścią/ niż służba Boża w stanie świeckim. Jż służba Boża w stanie świeckim podlega niebezpieczeństwom i tak pokazuje. Człowiek światowy kupuje wieś/ kupuje pięć i arzm wolow/ poymuie żonę: iako wyrażil Jbawiciel nasz w Ewangelii swojej świętej. Ale tak jest/ iż kupić wieś/ przeskłada człowieka do przyszcia na wieczera Bostka: bo przez kupienie pięci i arzm wolow/ rozumie się staranie o rzeczy ziemskie/ o bogactwa/ o pieniądże etc. co jest okazy do wielkich grzechow; bo kupując/ sprzedając/ pożyczając/ przemieniając/ kontraktując/ z trudną teo wiarować się grzechow może/ złaścić/ gdy żąda raz serce ludzkie opamięta: poiać też żona przynosi trudność do przyszcia na wieczera Bostka; bo się takiemu potrzeba starać o żonę/ o dzieci/ o czeladź/ o przyiazń ludzką; zkad wielka nieumiejętność rzeczy duchownych/ twardość serca/ niepamięć o Panu Bogu/ a ztym skłonność do grzechow rodzić się musi. Toć iasna rzecz/ iż służba Boża w stanie świeckim/ podlega wielkim niebezpieczeństwom do stąpienia wieczery Bostkiej/ błogosławieństwa onego wiecznego. Jż zaś służba Boża w stanie Zakonnym tym niebezpieczeństwom nie podlega; iasna rzecz. Bo Zakonnikowi nie przeskłada przyszcia na wieczera Bostka kupienie wsi/ co jest panowanie; gdyż się Zakonny człowiek przez ślub posłuszeństwa/ panowania w własnej swojej woli wyrzekł: nie przeskłada mu i kupienie pięci i arzm wolow; bo pre ślub wbostwa opuścił wszystko: nie przeskłada mu i poraenie żony; bo się ślubem czystości Panu Bogu obożwiazal. Toć tedy służba Boża w stanie światowym podlega niebezpieczeństwom/ których służba Boża w

stanie Zakonnym nie zna.

Powtore: teyże prawdy dowodzą tak. Błogosławieństwo człowieka na tym świecie żyjącego/ zawisło w wielkim w netrznym potoku: bo y błogosławieństwo ono wieczne/ bez tegoż potoku bydy nie może: y przetoż się ono błogosławieństwo zowie visio pacis, widzenie potoku. Ale tak jest/ iż człowiek w służbie Zakonnej żyjący/ wielkiego wnetrznego potoku dostaje/ którego człowiek w stanie światowym nigdy nie ma. Toć tedy służba Bostka w stanie Zakonnym/ jest lepsza częścią/ niż służba Bostka w stanie świeckim. Jż człowiek w stanie Zakonnym żyjący/ wielkiego potoku dostaje: naucza s. *De Obed. Cap. 18.* *Laurentius luthianus.* Żaden (prawo) wysłowieć nie może/ iakim bywa napelniony weselem/ iakiego zżywa pokojem/ w iakich oplywa roskoszami/ iakimi na każdy dzień oświecony bywa Bożymi promieniami/ który dobrowolnym umysłem/ y niebiestem natchnieniem wzbudzony/ światu służba wyprawia/ idzie do Klastoru/ służy Panu Bogu/ nie ziemskiego nie pragnąć/ nie doczesnego nie trzymać/ nie coby miłość swoją sobie przywłaszczyc mogło/ sobie nie zachowywać. Jest bowiem klastor/ ogród zamknięty/ Ray roskoszy/ pokoj małżeński/ loż niepokalane/ cnot szkoła/ przybytek przysiężny/ wsparcie Oblubienicowe/ oboz walecznych Ryceżow/ dom światobliwości/ straż czystości/ wstydu w mocnienie/ Religii Mistrzostwo/ a posłuszeństwa świętego zwierciadło niepokalane. Orymże znaczney światobliwości mają *Thomas de Kempis. Lib. 3. de Imit. Christi Cap. 11.* Wielka część o Boże mojej/ wielka chwala tobie służyć/ y wszystkim dla ciebie wzgardzić: będą bowiem mieć łaskę/ którzy dobrowolnie poddali się twojej naswiatłej służbie: nayda nayłodfka Duch Świętego pociecha/ którzy dla miłości twojej wszelką roskoszę cielesną odrzucili: wielkiego potoku serdecznego dostali/ którzy dla Jmienia twego ciasną drogą chodzą/ wszelkiego świeckiego starania zaniebawiają. O wdzięczna y miła służbo Boża/ która staie się człowiek prawdziwie wolny y święty! O błogosławiony

stanie

stanie Zakonny/ ktory czlowieka An-
yolom czyni podobnym/ Bogu mi-
lym/ szatanom straszliwym/ y wszy-
tkim wietnym przyslanym! O wni-
sowane y pozadane wslugowanie/ to-
bie naywyzsze dobro jest obiecane/ y
wesele bez konca w niebie zachowane!

Doznał tego Zakonnego wnetrze-
nego potoku Theodozysus młodszy Ces-
arz/ ktory iako czytamy in vitis Patrū
Part. 2. Cap. 14. trawny do Celestia-
ktorego Zakonnika/ pustelnicy żywota
prowadzacego/ o duchownych y swi-
tych rzeczach z nim rozmawiał; y chle-
ba tylko a wody słuszy/ rzeczy do o-
nego Zakonnika: Jakom na świecie/
nigdy nie miał/ iaki teraz mam z toba
bedac: O iakoscie wy szesliwi przed
Bogiem/ ktorzyście się świata wyrze-
kli! Jezeli to Chrześciance Namilhy
przez jedne tylko godziny w Zakonney
Celi bedac ten Cesarz/ tak słodkich po-
ciech duchownych doznał: coż roz-
miecie o tych/ ktorzy przez wszytek czas
żywota swiego w Zakonnym żywot-
cie Bogu swojemu służą.

Ze też służba Zakonna w zgroma-
dzeniu/ jest lepsza czysta/ nad służbę
Boża Zakonna w osobności; dowo-
dzi Bazylus swiety takim sposobem.
W cielesnych potrzebach sam sobie
czlowiek dostatecznym bydy nie może/
ale inszych ratunku potrzebuie. Jako
bowiem nogą/ y swoich sil/ y inszych
czlonkow ratunku potrzebuie: y sa-
myimi swoimi silami bez cudzey po-
mocy obyć się nie może. Tak y czlo-
wiek każdy by był naysilniejszy w rze-
czach do ciała nalezacych / bliznich
swoich pomocy potrzebuie. Toć też
y w rzeczach duchownych/ sam sobie
czlowiek nie wygodzi: toć ratunku
bliznich swoich potrzebuie. Toć tedy
lepsza jest czysta służba Boża w zgro-
madzeniu Zakonnym/ aniżeli w oso-
bności. Powtore tegoż dowodzą.
Dostonalosc czlowieka Chrześciana-
skiego w cnosach swietych zawisła:
ktorych zwlaszcza osobliwych/ wypra-
wować w osobności żyjący/ nie może:
bo praxis virtutū ut plurimum circa
proximum versatur, wyprawia cnoty
nawiaczy około blizniego skutek swoy
bierze. Jakoż bowiem w osobności

żyjący potornym będzie/ kiedy się nie
będzie miał komu wpozarzać: Jako
polowanie miłosierne pokazuje/ kiedy
nie będzie miał komu: Jako cichosc
y skromnosc zachowa/ kiedy nie będzie
miał komu zmilczec: Jako cierpli-
wosc wyprawi/ kiedy go nie zlego od
nikogo nie potka: Jako akty miłości
blizniego wyprawi/ kiedy niema komu
w potrzebie wsluzyc/ nie ma kogo w
niedzy poratowac/ nie ma kogo na-
pomniec/ ani nauczyć: Toć tedy służba
Boża Zakonna w zgromadzeniu/ w
ktorey czlowiek ma zawise okazya do
wyprawowania cnos swietych/ dale-
to jest lepsza czysta/ nad służbę Boża
Zakonna w osobności.

Tego potwierdzam nauka wiel-
kiego Mistrza Duchownego Thomasa
de Kempis, ktory tak wysławia służbę. Part.
be Boża w Zakonnym zgromadzeniu. Serm. 2.
Reo (prawi) jest dobrej woli/ y
Pana Bogasuka między tymi co Pa-
na Bogasuka/ wiecy w dobry po-
stapi/ y mocniej stac będzie. Tam czlo-
wiek w enocie zprobowany y wyćwi-
czony bywa/ tam wstawicznie niedba-
stwa strosiwa/ a do dostonalosci slo-
wem y czynkiem prowadzi: tam w-
kazuje/ iako swoje niedostonalosci w-
wazac y one oplakiwac potrzeba: tam
z jednego się ochoty wzbudza/ z dru-
giego potory zbudowanie bierze/ tego
posluszenstwem/ onego cierpliwoscia
się wzrusza: tam wstydzi się bydy leni-
wym/ tam znajduje ktorych się oba-
wiać/ a ktorz też milowac ma: a tak
ze wszytek pożytek brac może. Tam
drugiego strosowanie/ owego jest w-
pominienie/ tam niebezpiecnosc dru-
giego/ temu się stale zwierciadlem:
tam czlowiek nośi/ y noszon bywa/
tam wiele widzi y slychy/ zkad się cwie-
czy; tam dobrych zalecania aby lepszy
mi byli/ tam niedbale strosiwa/ aby się
poprawili: tam czlowiekowi nie do-
puszcza proznowac/ ani swojej woli
zazywac: tam wszytkie rzeczy czas ma-
ia/ a do sprawy swojej każdy idzie z po-
sluszenstwem: tam duzy mdlejszy wspie-
ra/ tam zdrowy chorego nawiedza-
iac/ rad ze w tym Panu Chrystusowi
służy: tam gdy jeden wstanie/ drugi
miejsce jego zastapi/ tam zdrowe czlo-
wieki o chore się frasiwa/ tam pracowity

za bogomyślnę pracę/ bogomyślny za pracującego się modli: tam głosić ma wielu za się proszących/ tam też wiele znajduje pomocników/ iako wiele ma towarzyszy. Tymi słowy iasnie dać znać ten Mistrz Duchowny/ iż służba Boża w zgromadzeniu Zakonnym/daleko jest lepsza gościł/ nad służbą Bożą Zakonną w osobności.

Je nąostatek służba Boża w Zakonnym Zgromadzeniu/ bawiać się bogomyślnością y oraz usługiwaniem zbawieniu ludzkiemu/ jest lepsza gościł/ nad służbą Bożą Zakonną w Zgromadzeniu/ sama się tylko bogomyślnością bawiać: dowodzić tak. W Pismach Salomonowych Oblubienicą miłości Kochanego Boga swego. zrazniona/ wśmnie go prosi/ aby iey oznajmił/ gdzieby się pod czas południowy bawił/ y czymby się karmił. *Indivisi mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Proste (prawi) oznajmij mi, ty którego miłuję, dusza moja, gdzie się karmisz, gdzie spoczywasz w południe. Do affektu kochać/ miłość wzbudza/ miłością pali/ y Oblubienicą w oney już niepokoiu nieznałacej światłości/ widzieć pragnie. Coż na to wszystko Oblubieniec? Egrederere, & abi post vestigia gregum tuorum, & pascas hedos tuos. *Wynidz (prawi) Oblubienico, y chodź śladem trzód swoich, y pás kózły swoje.* O iako się ta odpowiedź każdemu zdąć może przykra. Oblubienicą kochającą/ z wielkiego affektu cieszyć się chce z Kochanym Bogiem swoim: alieci Bog odsyła ią do prace około owiec y kózł. Egrederere, & abi post vestigia gregum. To ią podobno tym wśmiał: podobno iey affektu kochającego nie pokazał? podobno się iey wprzymierzyl? Bynamniey. Słuchaymy co o tym świsły Grzegorz Tysenski rozumie. Hec dixit, sollicita de pulchritudine, quam divinitus consecuta erat: simulq; discere cupiens, quo pacto venustate illam perpetuo retinere possit: nondū tamen voce sponsi potitur, Deo nimirum praestantius aliquid de ipsa prospiciente. Dziwna rzecz (prawi) Oblubienicą złożywszy śmiertelność/ pragnie ias-

nej widzenia twarzy Boskiej/ y wśmiałtego onego błogosławieństwa już dostąpić: alieci pasc iey owce y kózy/ to jest/ pracować około zbawienia dusz ludzkich/ roztążnia. Tłechże młt nie rozumie/ aby iey w tym ży iaki affekt Oblubieniec pokazał/ niechay młt nie będzie iey opiniey/ aby ią tym zmeszał: bo y owśm do zacnieyszy ią rzeczy odsyła/ nad samo iasne widzenie Boskie/ to jest/ do prace około zbawienia dusz ludzkich. Deo nimirum praestantius aliquid de ipsa prospiciente. Jezeliż to według nauki Tysenskiego/ staranie się o zbawienie ludzkie tu chwale Bożej/ jest quid praestantius, jest coś zacnieyszego/ nad iasne widzenie Boskie. Toć daleko wiecej starać się o zbawienie ludzkie tu chwale Bożej/ jest rzecz daleko zacnieysza nad sama bogomyślność w tym tu doczesnym żywocie: Toć służba Boża w stanie Zakonnym/ bawiać się y bogomyślnością y usługiwaniem zbawieniu ludzkiemu/ daleko jest lepsza gościł/ nad służbą Bożą bogomyślnością się tylko zabawiającą. Potwierdza to tego nauka swoja y Doktorowie Kościelni. *Venerabili Beda* staranie się o zbawienie dusz ludzkich/ w zacności nad wszystkie rzeczy przekłada/ mówiąc. Quae gratia sublimior, & Deo gloriosior conversatio esse potest, quam illius, qui quotidiano exercitio alios ad Auctoris sui gratiam studet convertere? & crebra animarum acquisitione, gaudium Patris caelestis semper augere. T którą (prawi) większa łaska, która na świecie zabawa zacnieysza y Bogu przyjemniejsza bydz może? iako na każdy dzień starać się o nawrocenie grzesznych ludzi do Pana Boga swego, y tym Bogu Ojcu niebieskiego wesele, które z ludzkiego nawrocenia niewia, często rozmnażać. O tymże poważny *Richardus Victorinus*. Nescio an maius beneficium possit homini a Deo conferri, quam ut per eius obsequium, alij consequantur salutem: si tamen homo cooperetur Deo ex charitate. Niewiem (prawi) aby większe dobrodziejstwo Bog człowiekowi uczynić mógł, nad to, gdy mu tego wyczęży, iż inisi przez iego prace zbawienia dostępnia:

Kamil. 6.
w Kuang.

jeżeli zmiata się ta praca z miłości ku Bo-
gu padeymuie. Tegoż rozumienia jest
y Grzegorz święty. In quantum vo-
bis profecisse pensatis, vobiscum
alios trahite, in via Domini socios
habere desiderate: si ad Deum ten-
ditis, curate ne soli veniaris. In Apo-
calypsi dicitur: qui audit, dicat, veni:
ut qui iam in corde vocem superni
amoris acceperit, foris etiam pro-
ximis vocem exhortationis reddat.
Jeżeliście (prawi) w duchu posłapili,
pociągajcie y drugich z sobą, w drodze
Pánstwey pragnijcie mieć towarzysztwo:
jeżeli do Boga bieżycie, strzeżcie abyście
nie sami tylko bieżeli. W Obiáwieniu Pa-
ni świętego napominia: kto słucha, niech
mowi, podz: iakoby rzeczano, kto w sercu
swoim głos niebieskiey miłości otrzymał,
ten bliźnich swoich nauka swoia niechay
wiecznego zbawienia szuka. Uczynił tak
niektory Pustelnik imieniem Aphra-
tes / iako píše Theodoretus lib. 4. Hi-
storiar. Cap. 24. Já czasów (prawi)
Walensá Cesarzá Axyána / przybieżał
ten Pustelnik do Antyochiey / gorącą
żarliwością o dusze ludzkie przeistyl;
ktorego posławszy Cesarz spyta: Do-
ład Mních? Odpowie / modlić się
za Pánstwo twoje przychodzi. Tłáto
Cesarz: twoia rzecz domá było zosta-
wać / á w celi modlitwy pilnować. Za-
konnik ná to: Przelaré o Imperator
ais: nam id mihi faciendum & ha-
ctenus feci, dum oves Saluatoris pa-
ce fruerentur: verum quia iam ma-
gnopere conturbantur, & periculū
eis impendet, necesse est omnes vias
persequi, non modò nē á feris capi-
antur, sed etiam vt incolumes con-
seruentur. Przezacnie (prawi) a Ce-
sarzu mowił, iż mowiá rzecz w Celi bogo-
myślności pilnować: y czynilem tak do
tego czasu, gdy owieczki Chrystusowe zo-
stawály w pokoju: lecz iż iuż niebespie-
czeństwo zbawienia dusz ludzkich nastę-
puie, potrzebá mi wślytkich sposobow sa-
kac, nie tyl! a żeby od bestii pozárte nie by-
ły, ale żeby y przy zdrowiu zostawły.
Tę postępek swoim świadobliwy ten
Pustelnik iásnie dal znać y nauczył /
iż dáleko lepszá cząstka jest służyć Bo-
gu w Zakonie / oraz się y bogomyślno-
ścią y staraniem o dusze ludzkie ba-
wić / aniżeli tylko samey bogomyśl-

ności pilnować. A zatyń iuż to pe-
wna pierwsza dyskursja moiego pro-
pozycya / to jest tá: Naleysha nad
wszystkie cząstki służby Bożej jest tá
cząstka / służyć Panu Bogu w zgro-
madzeniu Zakonnym / pilnować bogo-
myślności / y oraz starając się o zbá-
wienie dusz ludzkich.

Drugiey propozycye / to jest try:
Ale táka cząstka Ziącynth święty so-
bie obrał: dowodza tak. Obrat sobie
Zakon Dominika świętego / co wszyt-
kiemu światu iáwna jest: gdyż w Rzy-
mie / który jest głowa wszytkeg świat-
ta / od samego Patryarchy Dominika
świętego / chętnie do Zakonu jest przy-
istyl. Ale tak jest / iż Zakon Dominika
świętego służy Bogu pilnować bog-
omyślności / á oraz starając się o
zbawienie dusz ludzkich. Tóć tedy
Ziącynth s. obrał sobie táka cząstka /
to jest / służba Boża / bogomyślności
á oraz y zbawieniu ludzkiemu służba.
Iż Zakon Dominika s. służy Pa-
nu Bogu w bogomyślności / iáwna
rzecz. Zabawę żywota bogomyślnes-
go Thomasz święty Doktor Angielski
té osobliwie wylicza / 2. 2da. Quæstio.
Art. 3. słuchanie słowá Bożeg / tárag
duchownych czytanie / pilnowanie ná-
uż Pisma świętego / pisanie rzeczy do
ducha należących / pilnowanie modlit-
wy tak vstney iako y vmyslowey té.
A w którymże proste stanie więcej pi-
lnowa kázania / czytania Pisma święte-
go / pisania tárag? w którym więcej
nabożensztwa / iako w tym? Co się do-
tyczy kázania: Písa Zystorye / iż do
przepowiadania słowá Bożego także
zapalenie bywáło / (bo ná to był ten
Zakon postanowiony) że nie śmieli
dobrym sumieniem potárnu bráć za-
dnego dnia / ieżliby byli nie odpráwili
iákiego kázania / lub to iednemu / lub
wielom: á czego im w náuce nabytey
nie dostawáło / Duch święty nágras-
dzał y dodawáł: bo wielu bázdo do
pokuty náwracáli. Co się tćnie czy-
tania Pisma świętego y pisania tárag:
o iáko wiele było y jest w tym Zakon-
ie / którzy táragi wielkie / zacne / y po-
ważne / obiániáć Pismo S. pisáli.
Tacy byli między infymi Albertus
Magnus, Herueus, Durandus, Hugo
Cardinalis, który wszytko Pismo s.

barzo

bárzo piśnym wykładem objaśnił: Antoninus wielki/ ták w náuce iáko y w swiatobliwosci/ Capreolus, Petrus Taratazyus, dwáy Kárdynali Turechemata y Caletan: y inszych bárzo wiele/ ktorých mianować byloby bázto długo. Ale náde wszytlich náypzednieyszy S. Thomas z Aquinu/ ktorego umietyńsci obfitosc/ iásnośc/ głębokośc/ á ktoż przystoynie wychwalać moze? Ktoż potym wyliczy tych/ ktorzy przez wszytkie wieki częścią w Szkolách uczyli/ częścią pisali/ częścią o rzeczach wątpliwych mądre odpowiedzi dawali. Co się tknie naboženstwa: Bywali w tym Zakonie ták gotacy w naboženstwie/ iż ná modlitwie cále nocy y dnu trawili/ kóscioł nigdy pustkami znaleźć się nie mogli/ nigdy bez braci modlacych się nie był/ ábo rzadko: wiele bywało zápalonych ogniem swietý/ ktorzy się z modlitwy nie porwali/ áże iáka lastka osobliwa w P. Bogá wprośili y otrzymali: obchodzili Oltarze wszytkie pokornie w padając/ y ták rzewno płacząc/ iż tym ktorzy przed kósciołem byli/ zdało się że w porządku kóscioła ciało iest iákiegoś umarłego/ ktorego oplakują. Iż też ten Zakon służy Pánu Bogu starając się o zbawienie ludzkie/ y o tym dosyć w rozmaitych Zistoryách. Ná jedney Kapitule Generalney Páryskiej/ Brát Jordan General oznáymil/ iż potrzeba niektórych posłać do ziemie swietey/ á ták koby chciał tam dobrym wymyslem iść/ niech dać o sobie znać. Jedno to on wyrzekł/ áż ledwie w ták wielkim zebraniu ktory się znalazł/ ktorzyby nie padł ná ziemię/ záraz z płaczem y łzami prosiąc o posłanie do ziemie krowa Zbawie-

cielowa poświęconey. Wskazal Pápiez Innocencyus do Prowincyała Francuskiego/ aby kilku Braci posłał do Tatar dla nawracania ich/ ktorego się spodziewał z oney práce: záraz ták wiele się Braci ná to ofiarowało/ że ná oney Kapitule wielki się płacz ostal/ prosiacych ze łzami o posłuszeństwo: y jedni płakali od radości iż dostali dozwoleńia/ drudzy od żalu że im licencye nie dano. Humbertus General ná początku swego przodu/ kazał Braci wszedy/ aby ktorzyby chcieli dobrowolnie puścić się ná morze/ y przebyć do grubych narodow/ dla rozszerzenia imienia/ chwaly/ y wiary Páńskiej/ dali o sobie znać. Skoro to uslyszeli/ z dalekich krajow przybyło wiele Braci/ nie tylko się tego podejmując/ ale też przez własne krowie y przez błogosławioną śmierć Syná Bożego/ poprzysięgając tegoż Przelożonego aby ich posłał/ y żeby wiedział/ iż gotowi są ná śmierć dla wiary y chwaly Zbawicielowey/ y wciérpieć wszytko między Posłanymi dla zbawienia ich. Toć tedy iáka sına rzecz/ iż Ziacynth swietý obrat iáka służba Boża/ w ktorey słuza/ y bogomyślności/ y oraz zbawieniu ludzkiemu. A zá tym uż iáka rzecz/ iż oprymam partem elegit, naylepszą sobie przykładem Pánný Przenaswieteney Mátki swietey czastkę obrat. W czym kto moześ násláduy Ziacynthá swietego/ á kto nie moześ/ zálecaj się swietey modlitwie iego/ aby miał y teraz pieczę o zbawieniu dusi nászych/ stawiając się zá nimi przed Máiestátem Pána Boga nászego. Ktoemu niech bedzie częśc y chwala ná wieki wieczne. Amen.

Ná Dzień Świętego
BERNARDA OPATA
KLAREWALLENSKIEGO,
Zakonu Cysterceńskiego.
KAZANIE PIERWSZE.

Vos qui reliquistis omnia & secuti estis me, centuplum accipietis. *Matth: 19.*

Wy którzyście opuścili wszystko, a posłiście za mną, stokrotna zapłata weźmiecie.

NJe iednacie jest Doktorów Świętych rozumieć, co to za stokrotna zapłata / która Chrystus Pan prawdziwie w bogim obiecał. Chrzęścieanie w Chrystusie namilfy. Grzegorz święty takiey o tym jest opiniey. Centuplum accipiet, quia Deus faciet, ut talis multo magis gaudeat paupertate, aut rerū suarum abnegatione, ut potē amore Christi facta; quā diuites gaudeant, omnibus suis opibus & commodis. *Stokroć [prawi] weźmie: bo to Bog sprawi, iż taki wiacey się daleko weselić będzie z ubóstwā, y wyrzeczenia się własnych swoich rzeczy, iako z miłości przeciwko Chrystusowi uczynione; niżeli się wesela bogacze ze wszystkich swoich dóbr y wygod światowych.* Cassianus zaś przez to centuplum, rozumie wesele nie tylko ztąd pochodzące / że kto dla Chrystusa wszystko opuści / ale też wesele z samey cnoty wynikające. Słowa są tego świętobliwego Męzā. Si pro ira & furoris perturbatione, iugem animi lenitatem, pro sollicitudinis & distentionis angore, securitatis quietem, pro introitus huius seculi penaliq; tristitia salutaris tristitiae fructum, pro vanitate laticiae temporalis, gaudij spiritualis appenderis ubertatem; & retributionem in horum affectuum commutatione centuplam percipies. *Iezeli (prawi) za gniewu y zapalczywości turbacja uśmierzna animu-*

su łaskawość, iezeli za pieczotowania y gorzkie dystrakcyę bezpiecny pokoy, iezeli za niepożyteczny tego świata smutek, zbawienno smutku pożytek, iezeli za próżne radości, obfitość duchownego wesela, pilnie w uważaniu swoim roztrząsać będzie. bāżo lācno stokrotna zapłata za pomienione affektom umiarkowanie, obacz. *ś. Orygenes* zaś / *Theophilaktus* / *Euthymius* / y znówu *Cassianus* / przez to centuplum, rozumie wielość domow nabytych / wielość rodzicom y wielość braci / których daleko wiecey nabywa ten / co dla Chrystusa wszystko opuszcza / a niżeli ich miał pierwey. Słowa są pomienionego poważnego Kassiana, Centuplam fratrum patrumq; recipiet quantitatē, quisquis patris vnius, vel matris, seu filij, pro Christi nomine charitate contempnā, in omnium qui Christo seruiunt, dilectionem sincerissimam transierit. *Wszystkie te Doktorów Kościelnych sentencye / są bāżo dobre; do ktorzych iefcze iedne nā terāżnieyszym kazaniu przydam: Powiem co to za stoktore od Pana Boga weźmā w bodzy Chrystusowi; a przytym pokāże / iako to sto otrzymał dżisteyfy wielki Opát Klarewallenski Bernat święty. Będzie to ku czci y chwale Bożej / ku zbudowaniu naszemu.*

NOc / która jest appropriatā, przywłaszcza się Bogu Oycu Wszechmogącemu / jest to łaska tego. Chrzęścieanie w Chrystusie namilfy. *Nie*

Collat. vlt
Cap. vlt.

moia to nauka/ ale powaznego Lyrana / na one slowa Psal. 109. Virgam virtutis tuae &c. tak pisacego. Virgam virtutis tuae, id est, potestatem docendi in omnibus linguis, & faciendi miracula ad confirmationem doctrinae, emittet Dominus, id est, Deus Pater, qui cum Filio misit Spiritum sanctum, conferentem potestatem istam Apostolis. *Laska* (prawi) *mocy swojej*, to jest, *moc swojej do opowiadania Ewangelii*, i do czynienia cudow na potwierdzenie prawdy Ewangelii swietey, wypusci Bog Ociec, który z Synem poslal Duchą swietego, taka laska, to jest moc, Apostolom swiatemu dajacego. Tey swojej expozycyey posmieniony Doktor taka date przyczytna. Notandum verò quod potestas docendi praedicta, conuenienter significatur per virgam: quia Doctores Haereticorum antiquitus virgam portabant, in signum doctrinae: similiter potestas miracula faciendi per virgam designatur; vnde Moyse missus a Deo in Aegyptum dicitur Exod. 4. Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa. *Slusnie* (prawi) *moc do niego*, i do czynienia cudow, nazwalem laska: Bo starozadni Doktorowie Zydowscy na znak nauki laska nazyli; także moc do czynienia cudow, slusnie nazwalem laska: bo i Mojżesowi poslanemu do Egiptu rzeczone: wezmij laska w rękę twoją, która cuda czynić będzie. Zgadza się w tej mierze z Lyranem i powazny Kassiodorus tak pisac. Emitte virgam, & sic emissā virgā dominabitur ipse Pater. Virga est sceptrū Regiae potestatis, quā sustentantur boni, franguntur mali: emissā virgā dominaberis conuersis. Perona tedy rzecz według nauki tych Doktorow/ iż Potentia, Moc/ która się przywłaszcza Bogu Oycu/ jest iedną prawdziwą laską.

Sapientia zaś/ *Madrość*/ która jest appropriatum Filio, przywłaszcza się Synowi Bożemu: jest to ieden circulus, ieden iakoby okrag: czego ex proprietatibus circuli iasnie dowodzi. Okragla figura jest ze wszystkich figur do obrotności do biegu naysposobniejszy: iako powa-

żny naucza Berchoryus. Nulla enim figura ad motum est aptior, quam circularis: circulus enim in puncto & in modico tangit terram, & ideo in terra non sinit, immò moueri & discurrere semper cupit. *Zadney* (prawi) *figury do obrotu sposobniejszy nie miasz na figure okragla: bo cyrkul abo okrag punkcikiem się tylko ziemi dotyka, i przeto na ziemi nie stawa, i owsem toczy się i biegac ustawnicznie pragnie. Madrość także zwłaszcza Boska/ ze wszystkich rzeczy jest nayobrotniejsza/ i do biegu naysposobniejszy. Tak bowiem o niej mowi Pismo s. Omnibus mobilibus mobilior est Sapientia. Ze wszystkich (prawi) obrotnych rzeczy nayobrotniejsza jest Madrość Toć tedy dla tej własności slusnie iednym cyrkulem abo okragiem nazwać się moze. Druga: ma to cyrkul/ że in puncto, in modico terram tangit, loczy się z ziemią tylko w punkciku malusienkiem. A Madrość także Przedwieczna dotknęła się ziemi/ to jest żywota Panny Przenawieszczy/ tylko in modico puncto, w malusienkim punkciku: bo tylko respexit humilitatem ancillae suae, acz in tych enot wiele było w Pannie Przenawieszczy/ dla samej iednak potory zloszyla się ta Madrość z Panną Przenawieszcza. Rzetelniejsze Richardus a S. Laurent: dowodzi: iż Madrość ona od Boga Oycy wrodzona/ jest iednym cyrkulem; dowodzi moze i z takiej cyrkulu definicyey. Circulus est ab eodem in idem reuersio. Ta definicya dobrze sluzi Madrości oney od Boga wrodzoney. Nam sicut ex Patre omnia operabatur: sic & ad ipsum & in ipsum omnia pro gratiarum actione referebat. Iako (prawi) Madrość ona Przedwieczna z Oycy wszystko sprawowala: tak tez do Oycy i w Oycy wszystko referowala. Jest tedy Madrość Boska iednym prawdziwym cyrkulem.*

Młosc także Boska/ która jest appropriatum Spiritui sancto, która się przywłaszcza Duchowi s. jest także drugum doskonałym cyrkulem. O czym tak piśnie Dionizyus swiety. Diuinus Amor est quidam

eternus

Sap: 7.

eternus circulus, per optimum, ex optimo, & in optimo, & in optimū inenarrabili conuersione circumiens. Boska (prawi) miłość jest nieśmiertelny okrąg, przez najlepszego, z najlepszego, w najlepszym, w najlepszego, niemyślnym obroceniem krąży. O tymże y Thomasz święty Doktor Angielski in Dionisij Caput 4. de Diuin. nominib: Quædam circulatio apparet in amore, secundum quod est ex bono, & ad bonum; & illa circulatio conuenit eternitati Diuini Amoris: quia solum motus circularis potest esse perpetuus. Et hoc est quod dicit: Amor est sicut quidam circulus æternus. Takieś (prawi) krązenie widzimy w miłości: bo jest y z dobrego, y do dobrego: a to krązenie znajduje się w wiecznej Boskiej miłości, bo tylko samego cyrkula bieg może być wieczny. A to jest co mówi Dionizjusz święty: Miłość (prawi) jest nieśmiertelny cyrkul.

Obaczmyśmy w osoblowości/ iż Madrość Boska y Miłość Boska/ są dwa Cyrkuly wieczne: obaczmy to o nich y w pospolitosci. Oblubienicą wychwalając rece Oblubienicę swojego/ tak o nim mówi. Manus eius cornatiles aureæ: to jest/ (iako tłumaczy Richardus à S. Laurent: Lib: 5. pag: 371.) Manus cornatiles, id est, per circuitum circumcisæ. A z Hebrajskiego tenże tłumaczy. Manus eius orbes aurei. Rece iego okrąg złote. Oblubienicą tą jest Przenajświętsza Panna/ Oblubienicę zaś tę jest Bog Ociec niebieski. Tak bowiem o tym Dionisjusz Carthusianus de dignit: Maria Lib: 4. Artic: 6. Constat autem quia tu Dei Patris vnica sponsa, tu Vnigeniti eius Mater electa. Iasna (prawi) rzecz o Panno Przenajświętsza, że ty Bog Ociec jedyna Oblubienicą, tyś jednorodzonego iego wybrana Matką. A te rece Bog Ociec Niebieskiego/ które to wychwala Panna Przenajświętsza/ co są? Nieco innego zaprawdę/ tylko principia duo productiua, Intellectus & Voluntas. Jako bowiem my te członki refkami miłowaliśmy/ które są principia productiua: tak/ iż Rozum y Wola w Bogu Oycu są principia productiua, bårzo dobrze refkami nazwać się

mogą. A czemuż to te rece manus cornatiles? czemu nie iakiey insey figury/ ale okragley? Odpowiada pięknie Richardus à S. Laurent: Lib: 5. pag: 371. Manus cornatiles, id est, per circuitum circumcisæ, & quosdam circulos spectantibus proferentes. Okragły Intellect, Rozum O, coniski: bo z niego cyrkul się, to jest, Sapientia genita, Madrość rodzi. Okragła wola: bo od niej drugi cyrkul, Miłość W, wieczna, Duch Przenajświętszy, pochodzi. Ponieważ tedy Potentia, Moc/ która się przywłaszcza Bogu Oycu/ jest łaska; a Madrość y Miłość Boska są dwa cyrkuly. Toć zaprawdę czynią centum, sto: ponieważ łaska z dwiema złączona cyrkulami efficit centum, sprawuie sto.

Toć to zaprawdę centum, ci rosysey którzy dla miłości Chrystusowej wszystko opuszczają/ otrzymują na tym świecie. Otrzymują łaskę/ potentia, moc do czynienia cudow/ która się przywłaszcza Bogu Oycu; otrzymują cyrkul sapientiam, Madrość/ która się przywłaszcza Synowi Bożemu; otrzymują drugi cyrkul Miłość Boska/ która się przywłaszcza Duchowi Przenajświętemu.

Żnaprzod otrzymują łaskę/ potentiam, moc do czynienia cudow; dowodzą. Z tych wszystkich którzy dla Boga wszystko w Nowym Zakonie opuszcili/ był naprzędniejszy Piotr święty/ którego są te dzisiejsze słowa. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Ostaemy my opuścili wszystko y posłaliśmy za tobą. Ten tedy wchodzi czasu jednego do Kościoła na Modlitwę: alic w bogi ieden/ od wrozdzenia niechodzący/ prosi o iasnużną/ y dacie mu Piotr święty taką. Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi Nazareni, surge & ambula. Srebra y złota nie mam, co mam, to daję: w imie Pána I E Z V S A Chrystusa Nazareńskiego wstań, ychodź. Patrzcie/ Boska to moc dąć chodzenie od wrodzenia chromemu/ żadna moc stworzona dokazać tego nigdy nie mogła/ ani może. Toć mu Bog Ociec wżyczył nieśmiertelny łaski swojej/ Moc swojej. O czym świadczy y Ambroży

świątym tymi słowy. Ecce Petrus sub Christi nomine quasi vnus Christus, ac adeo omnium Dominus factus est, ut naturae damna repararet. Oto (prawi) Piotr iakoby ieden Chrystus sstał się Panem wszystkich rzeczy, nawet y samej natury, bo iey ota rozkazuje. A skądże prosię Piotrowi świętemu taka moc? dla czego mu iey Bog Ociec nieiało komunikował? Samże Piotr święty daie znać/ mówiac. Argentū & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Jakoby rzekł: iżem ubogi/ iż dla Boga srebra y złota nie mam/ przeto moc na czynienie cudow mam. O tymże y Ambroży święty pisać in Psal. 118. Cui paruo Deus est, totius naturae possessor est effectus: videlicet totius quidam cum Domino Dominus. Kto (prawi) na tym świecie iest tak ubogi, iż nie ma nic, okrom samego Pana Boga: ten z Panem Bogiem iest Panem wszystkich. Wyrażił to prawda y Thomas święty Doktor Angielski. Przyszedł czasu iednego do wielkiego y bogatego w Kościele Bożym Pralata: który mu pokazuje wielką kupsę złota/ mówiac: Thomasiu/ uż mówić nie mogę: Argentum & aurum non est mihi. Srebro y złota nie mam. Odpowiedział mu Thomas święty. Fatendum hoc est, sed etiam non poteris dicere: surge & ambula. Prawda Pralacie, je nie mogę mówić, złota y srebra nie mam: ale też y to nie mniej prawda, je nie mogę od urodzenia chromemu mówić: wstań y chodź. Jakoby rzekł Thomas święty: Opuścić wszystko dla miłości Chrystusowej/ konferuie moc do czynienia cudow. Jasna tedy rzecz/ iż w nowym Zakonie to dla miłości Bożej wszystko opuścić/ temu Bog laski swojej/ to iest/ potentiam faciendi miracula, obficie vycza.

Ale y w starym Zakonie Pan Bog w tey mierze stepnym nie był: y sam tey mocy ubogim dla miłości swojej vyczał. Przypatrzmy się dziwney y niesłychaney mocy Eliasa Proroka: mówi tak z wielką żarliwością do ludu Bożego ten Prorok. Vivit Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto: si erit hic annis ros & pluvia, nisi iuxta verba oris mei. Zyc

(prawi) Pan Bog Izraelski, przed którym stoie: iż ani rosy, ani deszcz tych lat padać nie będzie, tylko wedle rozkazania vstmoich. Chryzostom święty Lib: de Consubstantialitate Filij, dziwuie się tey wielkiej Proroka świętego mocy/ y mówi. O rem mirabilem! ne vestē quidem habuit, & coelum clausit! O cudowna rzecz (prawi) iedney suknie nie miał, a niebo iednym słowem zamknął y odmykał. Wielkaby to moc była na świecie/ gdyby iaki człowiek wsiłknie skrzynie/ wsiłknie sklepy/ wsiłknie zamki/ wsiłknie fortece/ iednym słowem otwierał: wielkaby to moc y niesłychana prawię/ y nie ludzka/ ale raczej Boska. Coż rozumieć mamy/ iako to daleko wielka moc/ iednym słowem zamknąć niebieście otwierać? Moc to zaś prawda Boska/ bo y Oycowie święci do samego Boga wolali. rumpe coelum, mitte rorem. Otworź (prawi) o Boże niebo, a spuść rosę na ziemię. Toć ponieważ Elias miał moc otworzyć niebo; miał nieiało moc Boska sobie od niego vyczona. A czemuż mu iey vyczył? czym to sobie zasłużył? Jaiście nie czym innym/ tylko dobrowolnym vbostwem. Nie moie to zdanie/ ale Chryzostoma świętego na posmianonym miejscu. Ob hanc mirum causam coelum clausit, quia vestem non habuit, quia nihil hic possedit: idcirco multam exhibuit potentiam, cum labra tantum deduxisset, ut innumeri laberentur e coelo thesauri, effecit. O sanctum os! cui fontes imbrum inerant. O vocem innumeris bonis securitatem! Dla tey (prawi) przyczyny niebo zamknął, że y suknie nie miał, że tu na świecie nie trzymał: dla tego (mówia) miał moc taką, iż tylko wsta otworzył, niezliczone z nieba skarbys przyniosł. O iwie te wsta obfitych grzodeł dżdżow pełne! a głośnie niezliczonymi dobrami płynący! Toć iuż iasna rzecz y z nowego y z starego Testamentu/ iż Pan Bog o puszczańcym wszystkim dla miłości swojej vycza laski/ to iest/ mocy swojej świętey.

Dzisiejszy wielki Zakonu Cyfierscyńskiego prawię Patriarcha Bernardus. opuścił dla miłości Chrystusowej wszystko/ opuścił Oycę/ Matkę/

bracia/

bracia / siostry; opuścił wszystkie mają-
 ictwo / opuścił y siebie samego / wsta-
 pując do Klastoru Cystercium / y tam
 karki swoje pod iązmo posłuszeństwa
 Chrystusowego podkładał. A otrzy-
 małże od Pana Boga te laste / poten-
 ciam faciendi miracula, moc do czy-
 nienia cudow? O zaprawdę otrzy-
 mał. Cuda to wielkie / serca ludzkie w
 świecie sie kochające / do Boga swoje-
 go obrócić. Miał moc na czynienie
 tych cudow Bernat święty. Nawieś-
 dzali go raz młodzi żołnierze świata
 oddani / chcąc go widzieć; a było to w
 zapusty: prosił ich Bernat święty /
 aby zapustnych gonitew y igryskt sko-
 dliwych a zwykłych zaniechali. Oni
 tego obiecać niechcieli. A on rzekł:
 mam w Panu Bogu nadzieję / iż mi to
 da / czego wy teraz niechciecie: y kazał
 im piwa przynieść / które przejęgna-
 wszy / rzekł. Piycie te ochłode dusza:
 drudzy siepić ociągali / iako ludzie te-
 go świata / bojąc się tego co poeym
 guli: wsakże pili wszyscy / y posili.
 Skoro z wrot wysli / skruszyło sie tat-
 serce ich ku Panu Bogu y opuszczeniu
 świata / iż sie wrócili do święte-
 gó / y wszyscy slugami Bożymi w
 Klastorze zostali. O iako to wielkie
 cudo! Powtore: cudo to wielkie /
 rozzerwane animusy y serca ludzkie zie-
 dnoczyć. Miał Bernat święty moc
 do czynienia cudu tego. Abowiem on
 w ciaskim onym rozzerwaniu y odhce-
 pienstwie przeciwko Innocentemu Pa-
 pieżowi / tak wiele pracował / iż sie pra-
 wodziwie rzec może / że za tego samego
 sprawa / wszystko sie ono źle wskromiło.
 Naprzod bowiem Francya wszystko do
 niego przylaczył / potym Zentyka Kro-
 la Angielskiego onże z Papieżem po-
 iednal / choć wszyscy tameczni Biskupi
 byli temu na wielkiej przeszkodzie; po-
 tym wszystkie Niemiecka ziemia z Pa-
 pieżem poiednal; potym do Rzymu /
 który na ten czas był bärzo ściśniony /
 Papieżimi y innymi Kärdynalowi li-
 stami przywabiony / w iawney dyspu-
 taczey Rogiera Krola Sycylijskiego
 przelonał: y tak Piotra Leona Anty-
 papy fakcy / rädę y mądrość swoia
 zwoleł / iż gdy był od wszystkich opu-
 szczoney / náośtatek mizernie zginął.
 Potrzebie: wielkie cuda P. Bog przez

nego czynił / kiedy na modlitwie tego
 nieiał Josbettus w niemocy mowe
 straconą otrzymał / y bezpokuty y Sa-
 kramentownie ymiał. Dziecięciu tes-
 dnemu sucha ręka ku zdrowiu dobre-
 mu przywrócił. Jednego w choroba
 wielka y dluga przez czarty wprawio-
 nego / położeniem na tego głowe na-
 czynia w którym był Przenaświęty
 Sakrament / zleczył; y czartowiska moc
 odegnął. Z tych y innych wielu cu-
 dow które czynił / iasnie sie pokazuje /
 iż Bernat święty miał te laste / po-
 tentiam, moc od Pana Boga sobie
 żyżoną na czynienie wielkich cudow.

Powtore. Iż pierwszego cyrkula
 lu / to iest Sapientiam, która
 sie przywłaszcza Synowi Bożemu / w-
 żyżę Pan Bog / wszystkim dla miło-
 ści swojej wszystko opuszczającym; os-
 baczymy. Zbawiciel nasz Chrystus Pan /
 obaczwszy czas jednego wielkie rzekł
 ludzi: Aperiens os suum docebat
 eos, dicens. Beati pauperes spiritu,
 &c. Otworzywszy usta swoje nauczał
 ich, mówiąc: Błogosławieni wbo-
 duchu &c. Czemuz to prosi naprzod
 mowi: Błogosławieni wbo-
 duchu? Czemu nie wprzod mowi: Bł-
 gosławieni którzy płaczą / błogosła-
 wieni którzy łakną y pragną sprawie-
 dliwości / błogosławieni miłosierni /
 błogosławieni czystego serca &c. Cze-
 mu to prosi naprzod mowe swoje do
 wbo-
 gich Zbawiciel dyryguie? mo-
 wiąc: Beati pauperes. Błogosławieni
 wbo-
 dzy. Jąiste nie bez przyczyny. Gdy
 Zbawiciel aperuit os suum, otworzył
 usta swoje / otworzył to skarb Ma-
 drości swojej Boskiej: iako naucza
 dzisiaj Bernat święty. Serm. 4.
 in Feslo Omnium Sanctorum: Verè a-
 pertum est os eius, in quo omnes
 thesauri sapientiae & scientiae recon-
 diti sunt. Prawdziwie (prawi) otwo-
 rzył usta swoje, w których złożone sa
 wszystkie skarby mądrości y umiejętności.
 Chcąc tedy pokazać tomu on naprzod
 komunikuje y wżyżę cyrkulu tego /
 to iest mądrości swojej Boskiej / na-
 przod mowi. Beati pauperes spiri-
 tu. Błogosławieni wbo-
 dzy: d-
 ąc znąc / iż mądrości swojej naprzod
 wżyżę wbo-
 gim / to iest tym / którzy z
 miłości ku Bogu wszystko opuścili.

Psal. 103.

Prorokował niegdy Psalmista Panści Dawid święty/ kiedy mówił. Saturabuntur ligna campi, & Cedri Libani quas plantauit, Nasycione (prawi) będą drzewa polne, y Cedry Libańskie które sęzepił. Co to jest proste? jeżeli niebieskie wilgotnością miały być nasycione y wysokie Cedry Libańskie/ y niskie drzewa polne, czemuż nie wprzód wysokie y na wysokich gorach sęzepione Cedry? czemuż mówię nie wprzód nasycione zostały/nizeli drzewa polne? Cedry wysokie bliższe nieba będąc/ miały też wprzód od niego dary tego otrzymać: drzewa zaś polne niskie będąc/ y od nieba dalsze/ miały też po nich być nasycione. Czemuż się przeciwnym sposobem stało? Saturabuntur ligna campi, & Cedri Libani quas plantauit. Wprzód (prawi) drzewa polne/ a potem Cedry Libańskie. Augustyn święty/ Concion. 1. in Psal. 103. Tom. 8. pięknie/ a do rzeczy naszey/ pomienioną rozsolwuje gitałtys. Peruenit panis & oleum Christi ad Senatores, ad Reges, & nobiles Cedri Libani, potentes in seculo saturabuntur. Sed prius ligna campi satiata sunt, id est, pauperes & humiles; deinde etiam Cedri Libani, sed quas plantauit ipse. Cedry (prawi) Libańskie wysokie/ są Senatorowie/ Monarchowie/ Książęta/ Królowie/ Cesarze tego świata: wysokie to bierz Cedry/ bo na wysokich gorach/ to jest/ godnościach sęzepione. Drzewa polne niskie/ są ludzie wboższy/ Apostołowie/ Zakonnicy/ którzy dla miłości Bożej opuścili wszystko/ stali się wielce wbożymi. Aperuit os suum. Otworzył Bog niebieskie wilgotności/ mądrość swoją Boską/ wiadomość o Trojcy Przenajświętszej/ wiadomość o Wcieleniu Syna Bożego/ wiadomość o cnotach/ wiadomość o Sakramentach świętych/ y inże tym podobne niebieskie nadprzyrodzone wiadomości. Ktoż tedy ta mądrość Boską naprzód nasycioną został? Saturabuntur ligna campi & Cedri Libani quas plantauit. Naprzód drzewa polne niskie/ ludzie wboższy/ rybołowcy/ którzy z miłości ku Chrystusowi wszystko opuścili; a przez nich

dopiero wysokie Cedry Libańskie/ Senatorowie/ Książęta/ Królowie/ Cesarze: oni Konstantynowie/ Herakliuszowie/ Justynianowie/ Theodozjuszowie/ y inże wysokie/ a prawie niebiańskie Cedry. Tym bowiem wszystkim Apostołowie wboższy/ którzy z miłości ku Bogu wszystko opuścili/ po wszystkim świecie roznieśli mądrość onę niebieską. Toć tedy iasna rzecz/ iż Bog Wszechmogący tego cyrkulu swojego/ Mądrości swojej Boskiej/ używa tym osobliwie/ którzy dla miłości tego wszystko opuścili.

Miedzy tymi był dzisiejszy wielki Patriarcha Bernat święty: patrząc myśl iako mu Bog używał mądrości swojej Boskiej. Pożytek który mądrego kazania czyniły/ ani myślał prawiem poiety być może: bez lichby prawiem ludzi było y jest/ którzy zgrzechow do życia pobożnego powstawali y powstają: Pisma też tak wdzieczne/ tak słodkie/ tak wszystkim smakowite/ że go wszyscy za słodkiego y międoślennego Doktora przyznawali: nauka jego tak jest przyjemna/ y tak pożyteczna/ iż do tego czasu rzadko abo nigdy prawiem kazania niemają po wszystkim świecie/ któreby nauka Bernata świętego ostodzone nie było. Już Abaylars da Heretyka/ nauka y wymowa miedzy swymi Heretkami/ gdy już ledwie kto był coby mu się mógł oprzeć/ naprzód w osobności/ a potem iawnie na Koncylium Senonenckim przekonął y pohanił. Wnetże potem Gwilberta Poretana/ który też wielkie imię miał na Koncylium Reimenskim przedysputował y pohanił: tak/ iż sam błąd swój iawnie wyznać musiał. Zentyska Apostata który Tolossancka Dyakceya niebożnością swoją zaraził/ sam pokonał/ y ztamtąd wygnął. Jednym słowem: nauka Bernata świętego w Kościele Bożym są prawie nieoskazywane. A ztym pewna rzecz/ iż Bernardowi świętemu używał Bog cyrkulu swojego/ Mądrości swojej Boskiej/ iako temu/ który dla miłości tego opuścił wszystko.

Iż naostatku Pan Bog drugiego cyrkulu swojego/ to jest miłości Bożej/ używa tym/ którzy dla niego opuszczają wszystko: krećto tak

poła

Cant. 2.

Cant. 5.

połaziła. Oblubienica o kochanym swoim / tak w Pieniach Salomona wych mowi. Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles, similis est dilectus meus hinnulo capreaz ceruorum. Oto ten (prawi) przychodzi skaczac po gorach, przeskakiuac pagorki, podobny jest ukochany mój kozce, y ielonkowi młodemu. Przeto potym o tymże mowi: Crura eius columnae marmoreae. Golenie (prawi) nog jego filary marmurowe. Coż to jest prośe? raz mowi / iż kochany mój skacze chyżo z gory na gore / z pagorku na pagorek / skacze iako kozła / iako ielonet młody: drugi raz zaś mowi / nogi jego iako słupy marmurowe. Co to jest / iż raz ma nogi chyże y lekkie / iako młoda kozła / albo młody ielonet / ktorymi z gory na gore / z pagorku na pagorek skacze: a potym te lekkie nogi skamieniały / ośtaly się filarami marmurowymi / cięskimi / na miejscu iako wryte stojacymi? Co (mowie) zaprzyczy na tak nagley y wielkiej odmiany? Przydaie żaraz samą Oblubienicą przyczyne. Crura ei⁹ columnae marmoreae, quae fundatae sunt super bases aureas. Jakoby rzekła: Były wprowadzcie nogi też chyże / ale iako skoro na złotych stąsły podstawkach / tak od złotych zmienione zostały / iż się im z miejsca trudno ruszyć / filarami się marmurowymi bázno cięskimi ośtaly. Toteż się zaprawde dzieie z ludźmi naszymi / ktorymi do Pana Boga iako do ośtatego konca y centrum naszego bieżymy. Chyże są te affekty miłości naszej / skaczą z gory na gore / to jest / z cnoty w cnocie; zapaleni bowiem miłością Bożą / bieżą przeto tu niebuiako młodzi ielonkowie. Niechże iedno te affekty nasze stąsą super bases aureas, niech się głowie złotych tego / bogactwo / rozmiłuje; żaraz się crura eius, kolana jego / ośtają columnae marmoreae, żaraz skamieniają / tak się cięskimi ośtają / iż z gory na gore / to jest z cnoty w cnocie / nie postapia. Toteż tedy iasna rzecz / iż tym tylko P. Bog tego drugiego cyrkulu / to jest / miłości swojej użyja / ktorzy non stant super bases aureas, ktorzy złoto / bogactwo / wszystkie rzeczy tego światá

dla samey miłości Bożej opuszczają.

Miedzy tymi był dzisiejszy wielki páttryarcha Bernat święty. Użyzył mu zaprawde Bog tego cyrkulu swojej / miłości swojej: miłował gorąco Pana Boga / co acz wszystkie Pisma tego iasnie wyświadczaia / osobliwie iednak on słodki hymn o Zbawicielu naszym iezusie Panu / w ktorym tak słodko śpiewa. O IESV mi dulcissime, spes suspirantis animae, te quarunt pia lacrymae, te clamor mentis intimae. O IESV mój najsłodszy, nadzieio dusze wzdychającej, ciebie szukająca nabożne, ciebie wznoszą głosi moje wewnętrzne. A znówu tenże Doktor s. Aridus est omnis animae cibus, si non oleo isto infunditur, insipidus est, si non hoc sale conditur. Si scribas, non sapit mihi, nisi legero ibi IESVM: si disputes, aut conferas, non sapit mihi, nisi sonuerit ibi IESVS. IESVS mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Suchy (prawi) duszy mojej wśelki pokarm, który Imieniem IESVSOWYM okraszony nie jest, przykry jest, niesmaczny jest, który solą Imienia jego potrzasniony nie jest. Ieżeli piśiesz, nie smakuje mi, ieżeli tam IESVS a czytać nie bede: ieżeli dysputujesz, albo rozmawiasz, nie smakuje mi, ieżeli tam IESVS a nie wśłysz. IESVS miód w wśłach, melodya w wśłach, wdzieczna radość w sercu. A tak bázno Bernat święty miłością Bożą gorzał / że też y wielu innych miłością tego zapalał / na wszystkich gorąco wołając. IESVM omnes agnoscite, amorem eius poscite, IESVM ardentem quærite, quærendo inardescite. IESVS a wszyscy znajcie, miłować go pilnie się starajcie, IESVS a gorąco szukajcie, szukając wielce się rozpalać. Były y te słowa jego wielce skuteczne. Gdy Bracia y powinni też postrzegli / iż miał wola ródć się do Zakonu / bázno mu tego odradzali: ale on w tej mierze daleko był szczęśliwszy / bo gorący serce przekładając im światá tego omylnosc / do grzechow drog wiele / strogość Sadu Bożego / piekła cięskosc / nasładowania Chrystusowego słodkosc / wszystkich Braci swoich y innych krewnych tak rozpalił miłością Bożą / iż wszyscy z nim Żakonnictwami zostali. Odkrom tego / nigdy się

do Klas

do Klarewalle nie wrócił/ tylko z wielkim orfakiem Nowicyuszow/ ktorych gorące słowa jego/ miłością Bożą rozpalały: a pospolicie byli także/ ktorzy w Theologię y w wymowie/ tudzież też w wrodzeniu byli wielce zacnymi; między ktorymi liczą Henryka Brata rodzzonego Krola Francuskiego. Krotko mówiaci tak bardzo miłością Bożą rozpalał serca ludzkie/ iż Oycowie syny byli/ żony męża/ bojąc się aby za nim wstępy na służbę Bożą do Klastorow nie posli.

Oroz macie centuplum, ktore na

tym świecie wziął od Pana Boga swojego Bernard Świąty: wziął las/te/ potentiam, ktora się przywołująca Bogu Oycu: wziął cyrkul pierwszy/ to jest Mądrość/ ktora się przywołująca Synowi Bożemu: wziął drugi cyrkul/ to jest miłość Boga/ ktora się przywołująca Duchowi Świętemu. Stąpamyż się wedle możliwości y my/ abyśmy dla miłości Bożej opuścili wszystko: a tak y my weźmiemy to Centum od Pana Boga. Ktoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

Na Tenże Dzień
S. BERNARDA OPATA
Klarewällenckiego, Zakonu Cyster-
cyenńskiego,
KAZANIE W T O R E.

Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam aeternam possidebitis. *Matth: 19.*

Wy którzyście opuścili wszystko, y posłuszyście za mną, stokrotną zapłatę weźmiecie, y żywot wieczny otrzymacie.

Msyżki do doskonałości ciągnącym/ potrzebą wszystko opuścić. Chrześcijaństwo w Chrystusie Tęmiły. Wszystko mówię potrzebą opuścić: bo tak Zbawiciel w Łukaszę świętego do wszystkich mówi. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. *Iezeli kto (prawi) przychodzi do mnie, a nie ma w nienawiści Ojca swego, y Matki, y żony, y synów, y braci, y siostry, nawet y dusze swojej, nie może być uczniem moim.* A znów u Matheusza świętego/ wszelkiemu do doskonałości ciągnącemu mówi. Si vis perfectus esse, vade & vende quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, sequere me. *Iezeli (prawi) chcesz być doskonałym, idź, przedaj wszystko co*

masz, y rozdaj ubogim, a będziesz miał skarby w niebie, y podążaj za mną. A w dzisiejszej świętej Ewangelii tegoż potwierdza. Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam aeternam possidebit. *Tęmiły (prawi) któryby opuścił dom, albo brata, albo siostry, albo Ojca, albo Matkę, albo żonę, albo syny, albo role, dla imienia mego, stokrotną nagrodę weźmie, y żywot wieczny otrzyma.* Pewna to rzecz/ iż ciągnącemu do doskonałości wszystko opuścić/ a Panu Bogu to ofiarować/ potrzebą. Lecz coż też ze wszystkich rzeczy naprzód potrzebą opuścić? Pokażę ja na terazniejszym kazaniu/ iż naprzód siebie samego potrzebą opuścić: powtórę/ iako to siebie opuścić: potrzebie pokazuje/ iż dzisiejszy Patriarcha święty/ całe siebie

samego

Luc 14.

Matth: 19.

sámego opuścić / a Bogu się ofiaro-
wał. Będzie to ku czci y chwale Bo-
żey / a ku zbudowaniu naszemu.

Co się tćnie pierwszego punktu /
iż naprzód człowiek do dosko-
nałości ciągnący / siebie samego ma
opuścić y Bogu się ofiarować takim
dowodem dyskursu. To człowiek cią-
gnący do doskonałości ma naprzód
opuścić / y Bogu ofiarować; co jest
nayszanowniejszego / Bogu nayszanowniejszego / y bez którego opu-
szczenia a Bogu ofiarowania
wszystkich innych rzeczy opuszczenie y
ofiarowanie Panu Bogu się nie podob-
a. Toć tedy człowiek ciągnący do do-
skonalskości / naprzód siebie samego o-
puścić / a Panu Bogu się ofiarować
ma. Iż to człowiek ma naprzód ofia-
rować co jest nayszanowniejszego / y bez
ktorego opuszczenia y ofiarowania /
wszystkich innych rzeczy opuszczenie Pa-
nu Bogu się nie podobą; i iasna rzecz.
Bo ponieważ co dla Pana Boga o-
puszczam y temu ofiaruję / dla tego to
czynię aby mi się podobali; jeżeli mu
się to nie podobą / co opuszczam y temu
ofiaruję / nayszanowniejszy rzeczy nie opu-
ściwszy / y temu nie ofiarowawszy; idzie
złym / iż rzecz nayszanowniejsza wprzód o-
puścić / y ofiarować potrzeba. Iż zaś
człowiek jest rzecz nayszanowniejsza mia-
dzy wszystkimi swoimi rzeczami / do-
wodzi tak. Według Filozofa / finis
est perfectior, ordinatus ad finem:
coniec jest szanowniejszy nad te rzeczy /
których jest koncem. Ale tak jest / iż
człowiek wszystkich swoich rzeczy / bo-
gactw / y owsem wszystkiego świata /
jest koncem; bo wszystkie złota / srebra /
woły / owce / y wszystek świat Pan Bog
dla człowieka stworzył. Toć tedy czło-
wiek nad wszystkie swoje rzeczy jest dła-
leko szanowniejszy. Dotego / według Fi-
lozofa / substantia est perfectior ac-
cidentibus, substantia jest rzecz za-
szanowniejsza nad wszystkie przypadłości; a
człowiek jest substantia, jest sustenta-
culum & primum subiectum omni-

um bonorum; ponieważ on wszyst-
kimi rządzi. Toć człowiek jest szanownie-
jszy nad wszystkie inne swoje rzeczy. Toż
wyraził y sam Chrystus Pan y Młodo-
wiec świetego / mówiąc: Quid o-
nim prodest homini si mundum v-
niuersum lucretur, anima vero su-
detrimētum patiatur? aut quam-
dabit homo commutationem pro
anima sua? T coż (prawi) potym czło-
wiekowi, choćby wszystek świat zyskał, ie-
żeli duszę swoją utraci? albo co da za za-
miast człowieka za duszę swoją? Tymi
słowy dając znać Zbawiciel / iż nie ma-
nie szanowniejszego nad samego człowieka.
Je też człowiek ze wszystkich rzeczy swo-
ich jest P. Bogu nayszanowniejszy;
dowodzi. Młodziec o ludziach powie-
dzał. Posuit oculū suū super corda
illorum. Położył (prawi) oczy swoje
Bog na sercach ludzkich. Położyć gdzie
oko / to jest / obrócić na tego oko / jest
go posadzić / jest go pragnąć. So bo-
wiem oczy iako okienka iasne / przez
które serce wychodzi do powietrza-
nych rzeczy; y tam pospolicie oczy o-
bracane bywają / czego serce pragnie.
Toć jeżeli Pan Bog na same tylko lu-
dzie oczy obraca / a nie na ktorekolwiek
ich rzeczy; iasnie ztym idzie / iż do
samyh tylko ludzi ma serce / samych
tylko pragnie / samych kocha. Toć te-
dy nad wszystkie rzeczy które tylko ma
człowiek / on sam P. Bogu jest przy-
szanowniejszy. Iż też wszelkie innych
rzeczy opuszczenie / y Panu Bogu ofia-
rowanie / Panu Bogu przysławne nie
jest / jeżeli wprzód człowiek siebie nie
opuści / y Panu Bogu nie ofiaruje;
iasna rzecz z Pisma świetego. Dwaj
bracia Kain y Abel ofiarowali Panu
Bogu ofiary: weyrzał Pan Bog na
ofiary Abela / nie weyrzał na Kaino-
we. Respexit Dominus ad Abel
& ad munera eius, ad Caim autem
& ad munera eius non respexit.
Weyrzał Pan na Abela y na dary jego, na
Kaina zaś y na ofiary jego nie weyrzał.
A czemuż? Różni Doktorowie świe-
ci różne przyczyny dają. Ambroży ś.
naucza / iż dla tego Pan Bog nie przy-
jął ofiary Kainowej / iż był leniwy y
niemychły w ofiarowaniu: bo nie ofia-
rował / aż wprzód obaczył brata swo-
iego ofiarującego. Czego dochodzi

Mat. 16.

Eccles. 17.

Genes. 4.

Genes. 4.

z onych słow Pisma świętego. Factum est autem post multos dies ut offerret Cain. T ofiáto sie (práwi) po wielu dniach, iż też y Kaim ofiarował. Stey je ofiázyey Ambroży S. Lib: 1. de Cain Cap: 20. wielka czyni inwektywę ną tych/ którzy sie leniwo y nierychło ną służbę Boską ofiarują; dowodząc/ iż sie to bázro Pánu Bogu nie podobá. Chryzostom święty/ dla tego (práwi) ofiáry Ablowe podobály sie P. Bogu/ á Kaimowe nie podobály/ iż Abel ofiarował co miał lepszego/ á Kaim co miał podlejšego: bo mówi Pismo/ iż de primogenitis ofiarował Abel/ z pierworodnych/ nayłostowniejszych/ nayzaciejszych/ y z tych ięszce nie cośkolwiek ofiarował/ ále de adipibus earum, co nayłustisze/ co naylepsze gąstki ofiarował. O Kaimie zaś nic takiego Pismo święte nie wspomina. Cypryan zaś święty/ y Hieronim/ y Bernat náuczają/ iż dlatego P. Bog ofiáry Kaimowe nie przyjął; iż ofiáry P. Bogu ofiarował/ a brátá swego miał w nienawiści. Nie podobá sie bowiem ofiáry Pánu Bogu/ kiedy ie kto czyni w gniewie y w nienawiści przeciwko brátu. Dla której przyczyny przestrzegli Chrystus w Ewángeliu swojej świętey. Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quod frater tuus habet aliquid adversum te; relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Iężeli masz ofiáry ofiarować ná ołtarzu, á wspomnię sobie, że brát twoy ma co przeciwko tobie, idź wprzód pojednaj się z brátem twoim, á wróciwszy sie dopiero ofiarować będziesz. Wszystkie te przyczyny Doktorow świętych są dobre: ále Augustyna świętego prąwie że wszystkich naygruntowniejszą. Pożeli ofiarować Abel y Kaim/ Abel ták: wprzód siebie samego opuścił/ woli sie swojej záprzał/ Bogu wola swoie/ serce swoie/ siebie samego oddał/ pełniac we wszystkich przykazaniach y wola Boska: dopiero potym powierzone rzeczy swoje/ to ięst/ pierworodne trzod swoich ofiarował. Kaim zaś siebie samego nie opuściwszy/ woli sie swojej nie záprzał/ Bogu siebie samego wprzód nie ofiarował/ ofiáry powierzchne Pánu Bogu ofia-

Matth. 5.

rował. Tey przyczyny Augustyn S. dochodzi z Listu Janá á. Opera illius maligna fuerunt, fratris autem iusta. Spráwy (práwi) iego złośliwe były, á brátá iego spráwiedliwe. Spráwiedliwe były spráwy Ablowe/ bo sie we wszystkim z wola Bożá zgadzające: złośliwe Kaimowe/ bo sie z wola Boską nie zgadzające. A dlatego przysłać Pismo święte. Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius. Wprzód Pan Bog przyjął ofiáry Ablowe/ á dopiero zwierzone ofiáry iego: bo wprzód siebie samego/ niż ięst/ swoje rzeczy ofiarował. Toć tedy iáśnie rzecz/ iż ze wszystkich rzeczy które głowiek dla Pána Boga opuszcza/ y Pánu Bogu ie ofiaruje/ pierwszą ma bydź sam głowiek: naprzód (mówie) siebie samego opuścić/ á Pánu Bogu ofiarować potrzeba.

Co sie tćnie drugiego punktu: to ięst/ iáko sie to głowiek ma opuścić y Pánu Bogu ofiarować; potrzeba wiedzieć/ że ták ma sie opuścić. Głowiek w stanie świeckim żyjący/ ma we wszystkich spráwach swoich spráwować sie według woli Bożey. Tćdkie może mieć uczynki głowiek tákdy: złe/ dobre/ & indifferentes, áni złe z siebie/ áni dobre. Wszystkich tedy złych uczynkow ma sie strzedz/ głowiek/ me dla tego samego tylko/ że są w sobie actus turpes, że są uczynki sprośne; bo dla tey przyczyny y Pogańscy Filozofowie strzegli sie złych czynić: y nie dla tego tylko/ że Pan Bog złe uczynki karze; boby sie to głowiek ná ten czas tylko z miłości ku sobie samemu/ nie życząc sobie zaránia/ złych spráw wystrzegal. Ale ma sie głowiek wystrzegac złych uczynkow/ dla tego samego/ że sie przeciwia woli Bożey/ to ięst/ że sie Bogu nie podobá. Uczynki tákże dobre/ iáko modlitwy/ iáki mużny/ ciála vmaczwienia ic. ma głowiek wypráwować nie dla tego samego/ że te cnotliwe uczynki są w sobie piękne; bo y Poganie dla tey piękności cnoty wypráwowali: áni dla tego samego tylko ma głowiek dobre uczynki wypráwować/ żeby byl w niebie; boby y to z własney siebie samey pochodziło miłości: ále ma dobre uczynki wszystkie wypráwować szczerze dla tego

1. Ioann: 3. Cap.

dla tego/że się to woli Bożej podobają/ że Bóg tak chce. Także actus indifferentes, sprawy które są z siebie ani złe ani dobre/ iako to iedzenie/ picie/ spá- niecie. ma wedle tylko woli Bożej za- wsze wyprawować. Zakonna zaś osoba/ otkrom tego/ ma siebie sama tak opuszczać/ żeby dla Pana Boga y woli tego swiaty/ całe wola swoja poddała pod wola Przełożonych swoich: tak/ żeby we wszystkim bez roztrząsania woli Przełożonego/ czyniła wola tego.

Tak bowiem naucza Seraphiczny Doktor Bonaventura swisty. Quid-
Part: 2. *Sec: C. 3.* quid Superior eis vel Praepositus vel Instructor iniunxerit, quasi divini-
 tatis imperatum, statim ut veri obe-
 dientiae filij, deuote adimpleant: quidquid statuerit immobiliter ser-
 uent, scienterque aliquid transgredi sacrilegium putent. Cokolwiek [prá-
 wi] Przełożony rozkazuje, iakoby to sam Bóg rozkazał, zaraz iako synowie posluš-
 ęństwa niech Zakonnicy wykonywają: cokolwiek postanowi, niech nieodmiennie chowają, y dobrowolnie co przestąpić, za-
 iedno swiatokractwo niech sobie pocz-
 yta. O tymże y poważny Casarius Arelaten-
 sis Episcopus. Quidquid tibi à senioribus fuerit imperatum, acci-
 petanquam de caelo, sicut de ore Dei prolatum: nihil reprehendas, nihil discurias, in nullo prorsus murmurare praesumas; totum san-
 ctum, totum iustum, & utile iudica, quidquid tibi à Praelato videris im-
 perari. Cokolwiek ci o Zakonniku starszy swoi rozkaza, przyjmij to iakoby to z nie-
 bą, z ust Boskich przyniesiono: żadney or-
 dynacyey Przełożonego twego nie przygá-
 niaj, żadney nie roztrząsaj, o żadney nie
 szemrj, wszystko za swiate, wszystko za
 sprawiedliwe, wszystko za pożyteczne po-
 czytaj, cokolwiek ci Przełożony zleci.

A z tey ci nauki o opuszczeniu sie-
 bie samego/ iasnie się pokazuje/ iako
 jest wiele takich/ ktorzy rozumieją/ iż
 opuścili siebie samych/ iż wola swoja
 poddała pod wola Przełożonego/ a w
 rzeczy samey inaczej się znayduie. Gdy
 bowiem Przełożony rozkazuje/ gdy co
 ordynuje/ iż oni się z tego wymawia-
 ją/ turbują/ tak iż Przełożony ordy-
 nacyey swojej dla pokoiu odstąpić
 musi. Gdy Przełożony gdzie pośle/

mieysce naznaczy/ oni gdzie indziej się
 proszą/ y Przełożonemu się przykują;
 tak iż żeby co gorzkiego nie nastąpiło/
 pozwolić musi. Tacy wszyscy/ choć
 idą z Obedyencya/ która sobie wymo-
 gli; przecie nie żyją pod posluš-
 ęstwem/ nie opuścili siebie samych/ nie
 wedle woli Bożej y Przełożonych
 swoich/ ale wedle woli swojej żyją.
 Nie mają to nauka/ ale Doktorow
 Swistych. Dzisieyszy Bernat swisty
 tak naucza. Porro quisquis vel aper-
 te vel occulte satagit, ut quod habet
 in voluntate, hoc ei spiritualis Pater
 iniungat; ipse se seducit, si forte si-
 bi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse Praelato
 sed magis ei Praelatus obedit. Kto-
 kolwiek się [práwi] stara bądź iawnie,
 bądź tajemnie, żeby mu to Przełożony ro-
 skazał do czego on ma chęć, każdy taki
 siebie samego zawodzi, jeżeli rozumie, iż
 pod posluš-ęstwem żyje: ponieważ w tey
 mierze, nie on jest poslušny Przełożone-
 mu, ale Przełożony iemu. O tymże Se-
 raphiczny Doktor Bonaventura s.
 Esto dominus cui ipse, ne des ali-
 cui potestatem ordistui, nisi Deo,
 & Praelato tuo propter Deum. Esto
 ita expeditus ab omnibus alienis oc-
 cupationibus vel affectionibus,
 quod in nullo Praelato tuo aliquan-
 do molestus sis pro licentijs aliquid
 agendi, vel eundi, vel dandi, vel ac-
 ciendi. Et ita liberè arbitrio suo
 te committas, quod tibi securè dice-
 re possit: fac hoc, & dimitte illud.
 Et tu sine murmuratione cordis &
 difficultate facias, vel dimittas: alioquin parvam fiduciam potes ha-
 bere de merito obedientiae tuae, quā
 vouisti Deo in manibus sui Vicarij
 vel tui Praelati. Si tu per impatien-
 tiam vel importunitatem, eum vo-
 lueris eum tibi seruire, vel te licen-
 tiare, quo tempore velis noluerit,
 murmures; tunc non intrares per-
 ostium quod est Christus, in ouilem
 Sanctae Religionis: quia ille non
 venit facere voluntatem suam, sed
 Patris. Ita enim tu fur esses, & latro.
 Fur, quia rem alienam, hoc est vo-
 luntatem propriam, quam Praelato
 resignaueras, eo inuito usurpares.
 Latro, quia tali exemplo animas

Tras: de
 interior:
 hom: par:
 1. cap. 40.

simplices necares'. Bądź [prawi] Panem siebie samego, nie dawaj nikomu mocy nad sercem twoim tylko Bogu, a Przetozonemu twojemu dla Boga: bądź tak uwolniony od wszystkich nienależących zabaw, od wszelkich affekcy, żebyś się w żadnej rzeczy nie przykrzył Przetozonemu twojemu o licyencyę czegokolwiek czynić, gdziekolwiek iść, cokolwiek dać, cokolwiek wziąć: tak się całe na wolaiego spuść, żeby bezpiecznie mógł rozkazać: czyn to, opuść to: a ty żebyś to bez wszelkiego szemrania serdecznego y trudności wszelakiej, wykonywał y pełnił. Jeżeli inaczey czynisz, mądra masz mieć nadzieję o zaśludze postuśienstwa, które Bogu w rekach Przetozonego twoiego obiecał. Jeżeli ty przez niecierpliwość, przez uprzykrzenie chcesz, aby Przetozony czynił wola twoje, y szemrzesz kiedy nie uczyni: nie wchadzysz drzwiami którymi jest Chrystus, do owczarni Zakonu Świętego: bo Chrystus nie przyszedł woli swojej czynić, ale wola Ojca swojego. A ztym jest złodziejem y rozbojnikiem. Złodziejem: bo rzecz cudza, to jest wola twoja, któraś był Przetozonemu oddał, sobie przywłaszczył. Jesteś rozbojnikiem: bo twoimi złym przykładem proste dusze zabinasz. To już wiódziemy/ co to jest opuścić samego siebie/ y ofiarować się Panu Bogu.

O sobie tknie trzeciego punktu. O zaprawdę dzisiejszy wielki Patriarcha Bernat święty/ opuścił samego siebie y ofiarował się Bogu. Sluchajcie bowiem co sam o sobie mówi. Cum ergo ei donauero quidquid sum, quidquid possum, nonne istud sic est, sicut stella ad Solem? gutta ad fluium? lapis ad montem? granum ad acervum? Non habeo nisi minuta duo, immo minutissima, corpus & animam; vel potius vnum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus, tantillum, tantis beneficijs praeuenit? qui toto se totum me comparauit? Alioquin si illam retinueram, quā fronte, quibus oculis, quā mente, quā conscientia, vado ad viscera misericordiae Dei nostri? & audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum, quod custodit Israel, & illius sanguinis non guttas sed vndas, a quinque parti-

bus corporis, in meum pretium detorquere? Kiedy (prawi) Bogu mojemu daruję cokolwiek jestem, cokolwiek mogę, czyli to nie jest iako gwiazda względem Słońca, kropla względem rzeki, kamień względem góry, ziarno względem kupy? Nie mam tylko dwie rzeczy, mąlusienkie, y owšem najmniejszy, ciało y duszę: albo raczej jedna tylko rzecz najmniejsza wola moja. T nie dam jej Bogu mojemu, nie badej się we wszystkim konformować woli jego świętej? który badej tak wielki, mnie tak máluczkiego, taka wielkością dobrodziejstw swoich poprzedził, który samym sobą mnie wszystkiego sobie kupił. Jeżeli inaczey uczynię, to jest, jeżeli wola moja przy sobie zatrzymam, jakimże czołem, którymi oczyma, iaką myślą, iakim sumnieniem udam się do wnętrzości Boga moiego? iako się nstydzić nie bade przebieć y przekonać one najmniejszą fortecę, która strzeże Izraela? iako bade śmiać onej krwi nie krople ale rzeki, y piaszczaste ciała jego płynących, na moje odkupienie zaciągac? Tymi słowy Doktor święty iakśnie dal znać/ iż opuścił siebie samego/ to jest wyniszczył się z woli swojej/ oddał całe wola swoje Bogu swojemu. Toż y ty czyn przykładem jego wszelki człowiecze Chrześciański/ cokolwiek ciągniesz do doskonałości.

Rzeczysz. Ciekła to bázno pomienionym sposobem opuścić siebie samego. Na to ja odpowiadam: day to iż ciekła/ iednak człowiekowi wielce potrzebna. Pięknym to objaśnił Apologiem Cyrillus Święty. Owieczka (prawi) chciała własney wolności/ opuściwszy towarzysztwo trzody/ od rzadu Pasterza swojego uciekła: a gdy po puszczy błądziła/ potkał ją Jelen/ y poźnie pytał o przyczynę y okazyję z której się błąka po głębokiej puszczy: Na co mu owieczka odpowiedziała: Długom (prawi) w cięskach niewoli y Pasterza moiego zostawała/ już też teraz chce naryodzićzniejszy żyć wolności/ a wiecey niewoli Pasterza moiego nie znać: bo mi nie tylko mleko codziennie odbierał/ ale też co rok wełnę/ sate moja przyrodzoną/ odcynał. Na to Jelen/ iakoby mądrze nad owieczką politowanie/ rzecze: żal mi owieczko że błądziś/ ale

niemniej

Serm: de
quadrup.
debito.

Lib: 2. 4.
polog. Mo.
tal. cap. 9.

nienntey tego/ że sobie głupie radzisz:
 słodkac jest wolność/ y nieosławiany
 starb/ ale nie wszytkim w pospolitosci:
 ści: wiele bowiem jest takich/ ktorzym
 niewola pokoy/ zdrowie/ żywot/ bez
 spieczestwo przynosi: wolność zaś
 zguba/ śmierć/ y wszytko złe. Obi-
 śniam ci to przykłady. Wolność lu-
 du/ bez Krola y słuchania Pana/ wszyt-
 ke Rzeczpospolita gubi: ciało podda-
 ne duszy żyje/ wybiwszy się z mocy du-
 sze/ ginie: okret/ który się żeglarzom
 rzadzić dopuści/ nie utonie: sprze-
 wiadacy się dyrektcy żeglarzow na
 dno morskie wpada: mowczka po-
 strzydel nie ma/ pośi sobie wolnie nie-
 lata/ żyje: tak iey strzydelką rosta/ a
 na wolność wyleci/ w miszery się o-
 braca. Takci y z toba się owieczko
 stanie/ y owšem uż się tak dzieie: wi-
 dzisz/ iako uż bliżysz/ przeto że Pa-
 sterz nie maś/ na pasha nie trąś/ bo-
 ley niż nie polaje: tu nieprzyjaćiol
 pełno/ ty armaty nie maś/ y krotci
 tu obroni: Twoia tu droga blad/
 wodz twoy przepaś/ pasha głod/ zgu-
 ba towarzyszy/ loniec zguba ostatnia.
 Ja Jelen mam (iako widzisz) wielkie
 rogi/ nogi chyże/ a przecis za ledwie
 się tu od okrutnych bestyi wybiegam.
 Ale powiedz mi owieczko/ na co się
 wolności napieraś? Czyż byś do-
 brze/ czyż byś złe czyniła? Jezeli
 przeto/ żebys dobrze czyniła/ tego po-
 tobie pasterz chce/ na coż od niego w-
 cietaś? Jezeli przeto żebys złe czyni-
 ła/ ta wolność szczerz ci będzie nie-

wola: bo zla wola/ im jest wolniejszy/
 tym jest w rzeczy samey niewolniejszy:
 im mocniejszy/ tym słabszy: im wy-
 nosniejszy/ tym niższy. Słuchay te-
 dy owieczko rady mojej/ a wróc się
 do Pasterza twiego/ żebys wolnie
 nie zginęła/ y żebys wilcy nie ziedli/
 niechci to ciebie nie będzie/ że ci P-
 sterz doi y strzyże/ od niego mleko
 bierzysz/ od niego y welns; bo on cie-
 bie strzeże y pascie/ lepięci dąć mleko
 y welns; niżeli y mleko/ y welns/ y oraz
 wszytko w pasczetkach wilczych zgubić.
 To owieczka wstydawszy/ wróciła się
 do Pasterza swiego. Smakuj y ty
 bie głowiecze Chrześciański wolność/
 wybiuś się z mocy/ z posłuszeństwa
 Przelozonych twoich/ wylamuj się
 twymi wymowkami/ twym szem-
 raniem/ twym wpryżrzeniem: wyl-
 lamuj się mowis dla tego/ że Prze-
 lozeni wogody twoie odeymia/ na-
 mistności twoie stromia/ rozsadek
 twoy krotci: y rozumiesz/ że to do-
 brze żyć według woli swowej/ a nie-
 wiesz tego/ że na cię bestye piekielne
 dybia: niewiesz/ że rozumienie twoie
 jest złe/ wola twoia szczerz w pot/ wy-
 gody twoie przepaś: wważ to wszy-
 tko/ a nie trudnoć będzie opuścić sie-
 bie/ żyć pod prawdziwym posłuszeń-
 stwem. Obaczyś bowiem iż ci lepię
 twoy rozsadek/ twoja wola utracić/
 aniżeli ze wszytkim zginąć na wieki:
 czego nas wszytkich wchoway Chry-
 ste Jezu/ który żyjesz y krolujesz
 na wieki wieczne. Amen.

Ná Dzień Świętego
BARTHŁOMIEIA
APOSTOŁA.
KAZANIE PIERWSZE.

Et elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominavit. *Luc: 6.*
I wybrał z nich dwunastu, ktorych Apostołami nazwał.

Bierais/ promowais lu-
 dzie ludzi/ na rozmaite go-
 dności/ ale bierz często dla
 pewnych swych respe-
 ktow. Chrześciańie w
 Chryście Tłamisz. Promowais

li ludzi Rzymianie/ y na same godność
 Boska: ale dla swych pewnych pry-
 watnych respektow. Tak bowiem pi-
 sze Plinius in Panegy: Traian: Dicitur
 celo Tiberius Augustum, sed ne
 Maiestatis crimen in se induceret:

Nero Claudium, sed ut irrideret: Vespasianum Titus, Domitianus Titum: sed ille ut Dei filius, hic ut frater videretur. Oddat (prawi) niebu Tyberius Augustá, ále przeto, żeby nie rozumiano, iż obraził Máiestat iego: zá Bogá poczytał Nero Klaudiusá, ále przeto żeby sie z niego násmiał: Wespázjáná Tytus, Domician Tytusá; ále on żeby go zá syná, ten zá żeby go zá Brátá Bojého miano. Tle tak promowował ná go: dności Apostolskie y Pásterkie Chrystus Pan: nie pátrzył ná krewność/ nie respektował ná vsługi/ nie miał względu ná to/ zemu co kiedy dobrze go uczyniono; ále respektował tylko ná sama godność y sposobność do v rzędu Pásterkiego y Apostolskiego. Uczyniwšy bowiem przez cála noc modlitwe/ obaczył ich godność y sposobność: y tak elegit duodecim ex eis, wybrat dwunastu z nich, á między nimi dzisiejszego Bářthłomieia Świętego/ ná vřad Apostolski. Ktorzykolwiek tedy mamy moc ábo obierać/ ábo prezentować/ ábo konferować/ ábo iákolwiek promować ná go: dności Pásterkie w Kościele Bożym; nie mamy naśladować pomianionych Cesárzów Rzymskich/ ále mamy naśladować Chrystusa Pána: nie mamy obierać/ prezentować/ konferować/ promować ná go: dności Pásterkie w Kościele Bożym/ ani krewnych/ ani ná zasłużonych/ ani nam potrzebnych/ ani bogatych/ ani ná pozytecznych; ále tylko godnych/ y ná takie vřady sposobnych. Pokazuje to wšytko ná terazniejszy Kazaniu: co będzie tu częć y chwale Bożey/ tu zbudowaniu nášemu.

Iż naprzód w obieraniu ná vřad duchowne/ ábo w konferowaniu vřadów Pásterkich/ nie mamy ná krewność respektować; takim dowodze dyskursem. Przenášwiateš Páná/ optimam partem elegit, najlepszą część obrał/ kiedy Syná Bojého Chrystusa Pána naywyżšego duš ludzkich Pásterzá w żywocie šwšym poczeł: á poczeł go non ex voluntate carnis & sanguinis, nie z áffektu do ciała y krwi: ále z Duchá Przenášwiatešego. Tak bowiem Anšol do Panny mówi. Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi

obumbrabit tibi. Duch Šwisty zstąpi ná cie, y moc Naywyżšego zástoni tobie. Ale tak iest/ iż każdy elettor/ obierający/ ábo kollátor/ konferujący komu vřad Pásterki/ poczyňa iáko by drugiego Chrystusa; bo šamieštniá Chrystusowego/ Pásterzá owieczek Chrystusowych. Toć go ma poczynać/ to iest/ obierać/ non ex affectu carnis & sanguinis, nie dla tego že mu krewny/ ále go ma concipere de Spiritu šancto, ma go poczynać z Duchá šwistego/ to iest/ ma obierać go: dnego takiego vřadu/ y sposobnego do sprawowania zbawienia owieczek Chrystusowych.

Kiech. K krewny moy godzien tego vřadu/ y tak sposobny do sprawowania owieczek Chrystusowych/ iáko y nie krewny. Toć y krewnego obierać ábo temu konferować mogą.

Ná to ia odpowiadam: Jezeli iáwnie iest godniejszy ná d inšych/ ábo przynamniemy tak godny/ iáko y inšy; y jezeli nie tylko ty/ ále y inšy obcy godnym go byđš y sposobnym sądzá; nie przecze y ia takiemu obieraniu: bo go to iuž nie z áffektu krwi poczynaš/ ále z Duchá šwistego. Ale jezeli ty tylko ábo krewni twoi/ godnym go byđš sądzá; niebezpiečna to bázŏ ná ten šis rozsádek spuszczać. Co abyš każdy zrozumiał: potrzebác wtędzić/ że bliskość ábo odległość czestokróć fałšywe sprawuie widzenie. Jášna to rzecz iest w pátrzeniu ná Planety niebieskie. Tam ludziom ná ziemi badacym/ Miesiąc zda še byđš wielšym niż Saturnus/ y niż inše Planety; á tym ktorzy tam še blisko/ dáleko še wielšy Saturnus/ ániželi Miesiąc/ pokázuie. Tam ná ziemi nišley badacym/ gálá ná wiešy zda še byđš nie wielka/ á tym ktorzy tam še blisko/ ináčey. Takci záprawa: czesto še ná šwiecie trafia/ że distantia ábo approximaatio decipit visum, ábo iudiciu: bliskość y odległość rozsádek psuia. Tych ktorzy še od nas dálecy/ to iest/ żadney z námi pokrewności nie mający/ choć też še w go: dności wielcy; przecie še nam málušieny zdádzá: sądziemy ich mniemy godnymi/ mniemy sposobnymi ná vřady: bliškich záš/ to iest pokrewnych/ bázŏ godnymi byđš sądziemy.

Jazym/

Jaczym / iż sie bázro w tey mierze ofus-
ląc możemy / nie potrzeba sá nam w
tey mierze ná náš własny rozsádek
spuszczać.

A jeżeli to / gdy widzimy krewnych
nášych sposobnych y godnych / niebe-
spieczna sá ná ten rozsádek spuszczać /
ytákich ná wrzedy Pásterstie promo-
wować: daleko wiecey niebezpieczna /
gdy ich iáwnie niegodnych y niesposo-
bnych widzimy / częścią dla defektu
náuki / częścią dla defektu cnoty. Co
rozumieš / gdyby przyszło pálać ábo
dom twoy wspierać / przeto iżby obá-
leniem sá groził / y mogłbyś go we-
sprzec stupem marmurowym / kámiennym /
mocnym; á tybyś go wspárt
stupem drzewianym y zgnitym: czyli-
byś to dobrze uczynił? Przyznaj / że
nie bázro. Gdybyś był Realem / y
przyszłoby ná wojnę woysko wyprá-
wować / y mogłbyś go wypráwić z
Zetmánem doświadczonym / czulym /
szczęśliwym; á tybyś przecis tego mi-
nawšy / wypráwił woysko z iednym
domatorem / ospálcem / nierozumnym /
boiaźliwym / jadney woyskowej expe-
ryencyey nie máiacym: czylibyś to do-
bre uczynił? Musiś przyznáć / iż
bázro nie. Co rozumieš / kiedybyś miał
budować Kościół iáki wielki y kosztor-
wny / y mogłbyś zaciągnąć rzemie-
śnika iákiego dobrego / wiernego / trze-
źwego / y bázro w tym rzemieśle bies-
głego; á zaniechawšy tego / zaciągnął-
byś pártacza / puánice / rzemieśla tego
niewiádomego: czylibyś to dobrze u-
czynił? Pewna rzecz / że bázro nie. Gdy-
byś miał ná wydániu corte tochánu /
y nápietáby sie tey człowiek pogcé-
wy / bogoboyny / wrodziwy / máis-
tny; á ty tym pogárdziwšy / wydalbyś
iá zá człowieka niŹemnego / grubego /
špetnego / złego / wbojnego: czylibyś
w tym nie pobádził? Musiś przyznáć / że
y bázro. Wiedz o tym / iż Pásterze
o tym człowiece / że Pásterze / iáko Bu-
stapi / Plebani / Práci / sá to kolus-
mny / filary / wielkiego páłacu / to iest
Kościół Bozego. Tak bowiem náu-
cza poważny Richardus Victorinus, pi-
śáac ná one słowa Obiáwienia Jána
świątego. Kto zwycięży, uczyni go fila-
rem w Kościele moim &c. Sicut colu-

ma in templo, ita ipse, nempe E-
piscopus Philadelphiar, & quilibet
alius, debet esse firmus per fidem,
erectus per intentionem, sublimis
per contemplationem: & alios qui-
dem sustentet verbo consolationis,
alios suffragio orationis, alios exem-
plo actionis. Iáko (práwi) filar w ko-
ściele, tak Biskup Philádelphiey, y wszel-
ki inšy Pásterz, ma byáć filarem w ko-
ściele Bozym, mocnym przez wiárę,
wzniesionym przez intencyę, w sokim
przez kontemplacyę: aby iednych wspie-
rał słowem pociešnym, drugich przyczy-
na y modlitwa, drugich przykładu u-
czyniém. Wiedz o tym / iż Pásterze
owieczek Chrystusowych / sá to Zet-
mani / Wodzowie woyska Chrystuso-
wego. Tak ábowiem Chrystus Pan o
wnych Pásterzách ludu Żydowskiego
mowi u Matheusá świątego. Sinice Matt: 17.
illos, cæci sunt, & duces cecorum.
Zaniechajcie ich bo ślepi sá, y wodzowie
ślepych. Wiedz o tym / iż Pásterze
owieczek Chrystusowych / sá budowni-
czymi Kościoła Chrystusowego. Tak
bowiem Pásterz owieczek Chrystuso-
wych Páwel świąty mowi. Poesta-
tem dedit mihi Dominus in ædifi-
cationem, & non in destructionem.
Dáł mi Pan moc ná budowanie, nie ná
psowanie. Wiedz o tym / iż Pásterze
owieczek Chrystusowych sá Oblubien-
cy / Kościół záz Chrystusowi iest Oblu-
bienicá. Bo Pásterz przyjmując pás-
terstwo / ślub bierze z Kościołem
Chrystusowym. Jeżeli ty tedy mo-
żesz obietaniem ná Pásterstwo / ábo konfe-
rowaniem beneficium, wesprzec Ko-
ściół Bozego mocnym kámiennym
filarem; mocnym mowis w cności Pá-
sterzem; á przecis go wspieráš dre-
wianym stupem / y to nágnitym / to
iest, Pásterzem w cności słabym; y
owšem dla złych nálogow we złych
obyczaiách nágnitym. Jeżeli mo-
żesz dáć woysku Chrystusowemu Zetmá-
ná wojny wiádomego / y majnego /
to iest Pásterzá / potus śátáńskich ná
woysko Chrystusowe nástepuacych
dobrze świádomego / czulego / ma-
jnego; á przecis dáies do wojny z śá-
tánem niewiádomego / rákiego / który
sám potus śátáńskich nie zwyciężá;

Mat: 17.

2. Cor: 13

mal: 6.

dáies.

dać niedbalego/ na przeciwienie się nieprzyjacielowi słabego. Jeżeli Kościół Boży może budować przez rzemieślnika biegłego/ y w tym rzemiośle ćwiczonego/ to jest/ przez Pasterza/ który się tego rzemiosła uczył: a przecieś go budujesz przez takiego/ który niewie co z tym rzec/ przeto iż się tego nie uczył. Jeżeli może Oblubienica Kościoła świętego/ wydać za Oblubienicą uczniwego dla pobożnego żywota/ wrodzonego dla piękności duchowney/ bogatego dla nauki: a ty przecieś wydajesz ten Kościół za Oblubienicą niepożyczniwego dla żywota nieprzykładnego/ śpietnego dla duszney sprośności/ ubogiego dla niedostatku nauki. Należy sam przyznać/ iż to śalenie/ nieprawie/ a zgola złośliwie czynisz.

Rzeczysz: lubo teraz ten ktoremu konferuias nieposobny/ przeto że nauki nie ma/ przeto że w cności ma defektow dosyć: może się jednak nauczyć y w cności poprawić.

Ta to ja odpowiadając/ pytam. Gdyby synagga kochana y jedyny środek zachorował/ y mogłaby go polecić Medykowi wczonemu y świadomemu: czylibyś go polecił temu/ ktorzy nie nielunie? dopiero masz nadzieję że poiedzie do Padwie/ y uczyć się Doktorstwa będzie. Zaprawda mądrze sobie postępując/ nigdybyś tego nie uczynił. Czemuż? bo tym czasem niżby on do Padwie zaichal/ y nauczył się Doktorstwa/ synagga twоя mogłaby umrzeć. Jeżelibyś tedy synagga chorą tego nie zlecił Medykowi ktoremu byś się potrzebą uczyć: czemuż synagga Boże/ owieczki Chrystusowe/ zawsze Medyka/ Pasterza biegłego y wczonego potrzebujące/ czemu mówisz zlecać nieuczonemu/ na cności śwankującemu/ w nadziei tego/ że się nauczy/ że się w cności poprawi? ponieważ tym czasem nim się on nauczy y poprawi/ owieczki Chrystusowe Pasterza y Lekarza sposobnego nie mające/ zginać mogą.

A tuć się taknie pokazuje/ iako bärzo zlecynia Rodzicy/ ktorzy działkom swoim iefcze niedorośłym/ Plebanie/ y infse Pralatury albo konferuią/ albo żeby im były konferowane pilnie się stają.

Barzo to zlecynia: bo te działki zlymi potym Rąplanami bydy mogą: a gdy się bada/ podobnie Święte pieśkom/ porzuciłeś perły przed wieprzami: czego Chrystus zażądał u Naszeuśa świętego/ mówiąc. Nolite Sanctum dare canibus, & nolite proijcere margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & conuersi dirumpant vos. Nie dawajcie (prawi) Świętego pieśkom, y nie rzucajcie perel przed wieprzami, aby ich nogami swoimi nie zdeprali, y aby rzuciwszy się na was, samych was nie posarpaty. Podobno rzeczysz: nie stają się dzieci moje choć bada zle/ pieśkami y wieprzami. Ta to ja mówię: Równem zli/ goršymi są pieśkami/ niżeli pieśkowie z natury: sprośnieszymi są wieprzami/ niżeli wieprzkowie z natury. Bo pieśkowie y wieprzkowie z natury/ mają to od Pana Boga: a pieśkowie y wieprzkowie ze złości swoich/ mają to od dyabła. A przecieś obierający albo konferuujący takim godności Kościelne/ goršy są nad Turki/ nad Pogány/ nad Heretyki: bo Turcy/ Poganie/ Heretycy/ rzeczy święte Kościelne rzucają pieśkom y wieprzom/ ale nie wierząc temu żeby to rzeczy były święte: Ratcholicey zaś Kollatorów albo elektorowie/ wierzą że wrzedy Kościelne są wrzedy święte: a przecieś te pieśkom y wieprzkom rzucają/ kiedy im je konferuią/ albo je na nie obierają. Za co y tu na świecie karanie wielkie odnośa: bo ich to potyla/ co Chrystus powiedział o pieśkach y wieprzach. Ne forte conuersi dirumpant vos: obracają się bowiem ci na elektory y kollatory swoje/ bo częstokroć nartekają na nich że ich do stanu duchownego przyswiedli/ zlorzeza im/ przeklinają/ na Sad Boży powołują/ swego potapiają na nich przyczynę składając. A nie dziw: bo oni iako pieśkowie woleliby byli koci zabaw y kłopotow światowych gryść/ aniżeli teraz duchownym zostawşy/ paćierz/ naboženstwa/ słuszy Bożey pilnować. Jako wieprzkowie woleliby byli młoto swoje rośkośy cielesney/ aniżeli teraz czystości Anielskiej/ w ktoroy Rąplan żyć powinien/ przestrzegać.

Math. 7

Pomoc

rod. 13.

Powstare: iż w obieraniu albo w konfektorowaniu wżędow duchownych/ dbać niemamy na zasługi/ krotte kompetytory wżędow duchownych v nas mają/ jeżeli w rzeczy samej do takich wżędow nieposobni: dowodzą. Pán Bog Wschmogacy ludowi Izraelskiemu/ tak roztazuje. *Primogenitum alicui commutabis* oue, quod si non redemeris, interficies. Za pierworodne (práwi) ośla, daś owca, jeżeli nie odkupisz, zabiejesz. Pyta się tu poważny náh Lyránus/ czemu to Pán Bog roztazuje o pierworodnym ośla/ a nie o pierworodny konia albo muła? Bo ponieważ y te zwierzęta kopyta nie dziela/ są też nieczyste/ iako y ośiel/ y osiárowane bydy niemają. Odpowiada tenże poważny Doktor/ że Rábbi Salomon náucza/ iż oślowie bárzo rósowali Żydy gdy wychodzili z Egiptu; bo ich żony/ dzieci/ y inſze rzeczy ná sobie dźwigałi: y przetoż mieli oślowie merita zasługi swoje v Żydom/ przeto Pán Bog chciał/ żeby ośiel iakokolwiek należał do osiáry Oltarz/ iakoby y inſze czyste bydle; nie ták żeby miał bydy osiárowany/ ale żeby przynamniej był owca od osiáry odkupiony. A ták iako to przydać *Cornelius a Lapid.* nie chciał Pán Bog aby to głupie bydle do osiáry Oltarz/ należało. *Gregorius* święty *Moral.* 27. y *Rupertus* także/ przez nieczyste bydle iakim jest ośiel/ rozumiea głowiek/ nieuczonego/ prostego/ y złego: przez owca zaś rozumiea głowiek/ niewinnego/ mądrego/ dobrego. Choć tedy ośiel/ to jest głowiek nieuczony y niedobry/ ma v ciebie wielkie zasługi/ pracował dla ciebie/ albo dla twoich/ wiele i przećie go ná wżędy duchowne Pasterſkie Pánu Bogu nie osiáruy: bo się taki ośiel Pánu Bogu nie podobá. Osíáruy raczej Pánu Bogu za niego owca/ ośbierz/ konferny Pasterſki wżęd/ wżónemu y pobożnemu głowiekowi. *Rzeczysz:* Ale temu co to v mnie zasłużył/ jest przyaciélem. Na to ja mówię: Bądź mu przyaciélem wedle dawney przypowieści/ *A micus* vique ad aras, to jest/ bądź mu przyaciélem aż do Oltarz/ ale nie daley/ to jest/ ná Oltarz go nie kładź/ nie osiáruy go

Pánu Bogu za Pasterz/ owieczek iego; bo tym samym sumienie twoie zamiedziesz/ dusze twoje y iego zabiejesz.

Był w tym ostrożny mieraś *Rolandus de Placiolo* Legat Padewczy/ kow do Papież/ iako piſe *Scardeonus Lib. 8. Claſs. 8. Histor. Patavin.* Temu bowiem Postowi chcąc fawor poſtazac Papież/ dał mu karte biał/ aby sobie obrał iakiekolwiek chce w Kościele Bożym beneficium, y żeby sobie przywilej ná onej karcie nápiſał. Poſtrzegł tego ieden przyaciéł wielki y zasłużony onego Legat/ y prosił go/ żeby ná niego o bogáte iedno beneficium prosił: alié on prosił o iedno proſte/ y bárzo w bogie beneficium, y to bez wżędu Pasterſkiego. Zadzwiſł się temu Papież bárzo/ y spytał: czemu o ták podle prosił? Odpowia Legat: nie dźwuy się Oycze święty/ ten mój przyaciéł ná ktorego proſi/ do wiekſzego y bogátszego nieposobny. Pátrzyście/ był on temu amicus, ale vique ad aras, był on temu przyaciélowi swemu przyaciélem/ ale tylko aż do Oltarz/ bo go ná Oltarz/ to jest/ ná wżęd Pasterſki/ wſadzić niechciał: wiedział/ że był tabula rasa, karta biał/ dla tego ná niej piſać niechciał wielkiego wżędu: bo im karta jest bielsza/ to jest/ im mniej literami/ albo náukami nápełniona/ tym też mniej ná niej piſać potrzeba przywileie ná Pralactwá Kościelne: lubo się teraz ináczey dzieje/ bo podczas im kto karta bielsza/ to jest/ im kto mniej umie/ tym ná niej wiecey piſa wżędow duchownych: áz tego ektorowie albo kollarorowie ſzerze się Pána Boga boiały/ nie czynia.

Rzeczysz: Ten ktoremum jest przyaciélem/ przeto że ma v mnie merita, zasługi swoje; lubo teraz jest do spráwowania wżędu duchownego y Pasterſkiego nieposobny/ może się iednak ná wżędzie odmianić/ y przyłożymy pilności/ może się stać sposobny. Na to ja odpowiadam: Nie spuszcza się ná to. Piſe *Maiolus* ták *Apolog.* *Silgnus* (práwi) ná ośielu iadać/ poſiilkował *Jowiſh/ z Olbrzymami* wojuącego: co *Jowiſh* zawiódł/ iadać/ ośielk/ między gwiazdami poſtawił/ y wedle niego zlob. *Skąd Astrologos*

Tomo 2.
Colloq. 1.

Zec

wie nie

wie niektore gwiazdy ośleściami nazy-
wają / i mająły przy nich badac / zle-
bem. Sigurd bowiem miał ośle-
tą / podobno sie w tych gwiazdach po-
kazuje / i tak też była raka / y innych be-
sty. Tym Apologiem chcieli podo-
bno starszy wyrazić / że kiedy kto Pana
w czym poratuje / y w czym mu się przy-
służy / choćby też był nieut / i tak ośle-
przecis go Pan y pod niebiosą na go-
dności wynosi. Tak czynił Iulius Ce-
sarz (iako piše Suetonius:) bo gdy
mu przygarniano / że ludzi podłych y
nieczemnych na wysokie godności y
urzędy podnosił. Odpowiedział: zaś
służeni mi są / bo mi do Państwa po-
mogli / przeto im to odwdzięczać mu-
szą. Ale uważajcie / że on ośleł od Jo-
wiska między gwiazdy posadzony / po-
staremu ośleł / y postaremu żłobu po-
trzebuje: bo nieukowie y podli ludzie /
choćbyś ich ty pod samo niebo wyno-
sił / przecis oni postaremu oślowie / po-
staremu oślich obyczajom / postaremu
żłobu potrzebują: wyniesiesz ich na
urzędy Pasterkie / postaremu nieuko-
wie / medbalcy / brzuchowi służący /
żłobu tyłko / to jest / plem rzeczy swia-
tomych / bogactw / y rozkoszy latnacy.

Psal. 48.

Psalmiści świsły o człowieku po-
wiedział: Homo cum in honore as-
cet non intellexit, comparatus est
iumentis insipientibus, & similis fa-
ctus est illis. Człowiek (prawi) na go-
dności badac, nie rozumiał: to jest
godności swojej / żeby się był przez to
wstrzymał od sprośności: ale człowie-
kiem badac / na urządzie stał się by-
dlciem głupim. Comparatus est iu-
mentis insipientibus, & similis fa-
ctus est illis. Jeżeli to człowiek przed
urzędem człowiekiem rozumnym ba-
dac / na urządzie bydlciem się stał
nierozumnym: co rozumiesz o tym /
który przed urzędem był bydlciem /
był oślem: co (mowa) rozumiesz / ie-
żeli na urządzie także bydlciem oślem
nie będzie? Zaprawda będzie; czym
godność Kapiłńska y Pasterka wiele
ce żelży. Bog zstąpił z nieba do stą-
nie woli y ośła / y z stąnie (służnie
rzec moge) niebo uczynił / dla swojej
tamt obecności / y dla przytomności
Taswistey Panny / Aniołom / y Jo-
zefu światego: ale ośleł / kiedyby był

w niebie posadzony / stąniaby pewnie
z nieba uczynił. Toć prawdziwie czy-
nia nieukowie / medbalcy / nieczemni
ludzie: postawili ich na niebie / to jest
na wysokim urządzie duchownym / a-
liści oni stąnią z niego czynia: bo tam
pełno stąnā cielesności / bo tam żłoby
objaśnienia / y puństwa / y zbytkow /
bo tam gnoiu niedbaństwa w urządzie
swoim bārzo wiele. Toć się żaden na
to spuszczać nie maś / kiedy obierasz / a-
bo konferuiesz urzędy Pasterkie / nie
maś się mowić spuszczać na to / że choć
teraz nieumieistny / nieposobny do
takiego urzędu / będzie potym sposo-
bny; gdyż ośleł wśadzie oślem będzie.

Otrzećcie: iż Elektorowie albo
Kollatorowie respektować nie
mają / ani na ślāchectwo / ani na bo-
gactwā; obaczmy. Aldrouandus r. de
aibus piše / iż poważni niektórzy Au-
torowie / przełożenstwo nad praśtwem
przypisowali pawowi: a to dla tego
pietności / wedle onego adagium.
Species Priami digna imperio: Inby
zaś przypisowali to kurowi: ale już
pospolitym zdaniem przełożenstwo
nad praśtwem przypisują Orlowi dla
bystrości ogu / które mądrość y pro-
widencya Przełożonemu nąpotrze-
bniejszą / znacza. Toć się y teraz bārzo
często dziele: Elektorowie albo Kollā-
torowie Przełożenstw duchownych /
czekając dawania pawowi pietnemu /
to jest / człowiekowi bogatemu / we-
dlug onego co mówili Elektorowie
y Trātaś Proroka. Vestimentum
tibi est, Princeps esto noster. Pi-
knieś odziany, bądź Przełożonym naszym.
Drudzy zaś konferuig Przełożenstwā
kurowi: a ci są ktorzy na ślāchectwo
samo respektują / iakoby to tym śā-
nym Przełożenstwā należały; rozu-
mieia / iż iako kus z korona się rodzi /
tak y oni z Przełożenstwem. Nie tak
ma bydz / samemu Orlowi Przeło-
ženstwo należy: to jest / człowieko-
wi mądremu / bystre ogu na powin-
ności urzędu swojego mającemu.

Isaia 3.

A jeżeli się to nie godzi respektow-
wać na bogactwā / które kto ma z O-
czyzny / albo z swojego nabycia; dale-
ko więcej niepotrzebā obierać y kon-
ferować tym / ktorzy już są dostāni /
przeto / że mają inśe beneficia. Tru-

dno bo

zech. 3.

zech. 33.

Mat. 25.

dno bowiem powinności swojej dos-
 lych czynić będą mogli. Rzecz. Bę-
 dzie chował Wikaryego/ który za nie-
 go dosyc czyni. Ta odpowiedz nie-
 dosyc czyni: kiedy bowiem Pasterz owi-
 ce swoje studze swoimu zleca/ czyli
 Pan onych owiec/ slugi a nie raczy Pa-
 sterz/ ligby onych owiec szukać ba-
 dzie? Zaprawda sam Pasterz/ a nie
 sluga/ z owiec rachować się będzie.
 W tym y sam Bóg przestrzega Paster-
 zow/ przez Ezechiela Proroka. Ban-
 guinem de manu tua requiram. A
 znowu. Banguinem de manu spa-
 ulatorum requiram. Krmie (prze-
 wi) owiec moich, y raku tchwoich Pasterza,
 szukać będą. A on Krol y Młatheuska
 swiętey rachować się rozkazuje z dobr-
 swoich/ z talentem swoich/ tym wła-
 snie samym/ ktorymie zlecił. Ale na
 to mowi: wśak ja Wikaryego zpo-
 zwoleniem starzych kościelnych cho-
 wam/ y dispensa na nierezydowanie
 mam: toś oni/ to jest Wikaryowie/
 już mają mieć o owcach pieczę: toś
 za nie odpowiadać będą. Zaprawda
 to nie wymowi: bo czystość Pan
 Bóg nie approbuie takiej dyspen-
 cyey/ gdyż często na wprzeżone pro-
 by/ y fałszywie allegowane przyczy-
 ny/ wydawanie bywaia. Dlatego/ abo ten
 Wikary ktoremu zleca się jest sufficient,
 dostateczny/ paść owieczki Chrystuso-
 we/ abo nie: jeżeli mowi że jest nie-
 dostateczny/ toć y ty siebie temu zle-
 cając zawodziś/ y dusza tego zawodziś/
 y dusze owieczek Chrystusowych gubisz.
 Jeżeli zaś jest dostateczny paść owie-
 cki Chrystusowe/ czemuż tedy nie on
 Pasterzem/ za co ty intraty y pożytki/
 nie pracując nań/ bierześ? Trudno
 temu wierzyć/ aby o Pana Boga by-
 ławata niesprawiedliwość/ żeby po-
 zwalał brać zapłatę prace temu/ co
 nie pracuje. Druga. Trudno tego
 masz mówić/ że jest sufficient, dostá-
 teczny: bo pasterkie staranie nie tylko
 zawisło w administrowaniu Sakra-
 mentow swiętych/ nie tylko w odma-
 wianiu pacierzy/ nie tylko w odpra-
 wianiu Mszy swiętych/ (lubo na-
 temnit y tych rzeczy niełat czystość
 jako potrzeba odprawiać) ale też to
 staranie zawisło w nauczaniu pra-
 wdy/ żywota y występkow owieczek

ostrym skrofowaniu/ ná co się naie-
 mnicy barzo rzadko odważają: zawis-
 lo też to staranie Pasterkie w nakars-
 mieniu lańnacych/ w przyrodzianiu nas-
 taw/ w przyimowaniu pielgrzymow/
 w namiedzianiu chorych y więziow/
 czego Wikaryowie dostatecznie y jako
 potrzeba/ dla świątobliwości swojego sa-
 larium, żadną miarą czynić nie mogą.
 Ale dajmy to/ żeby Wikaryowie chcie-
 li temu dosyc czynić: przecie tobie przy-
 owcach nie mieszkac/ barzo niebespie-
 czna. Pewna rzecz że Mojżesz słusna
 miał przyczynę troche się od owieczek
 swoich oddalić: bo się oddalił ná spo-
 toynieysza do Pana Boga modlitwa/
 y dosyc dobrych Wikaryow na swoim
 miejscu zostawił/ Aarona y Hurá/ y
 nie absentował się jedno przez dni
 czterdzieści: a przecie owieczki tym
 czasem ciępkiego się gniechu przeciwko
 Bogu dopuścily. A coż kiedyby się był
 absentował przez pulkoć/ coż gdyby
 przez rok/ o coby tam było! Dważże
 tu sobie każdy elektorze y kollatorze/ ie-
 żeli to dobrze konferować beneficia tá-
 kim/ ktorzy już mają inże beneficia.

W dostatek: iż nie mamy respektu
 wac na to/ że nam z tym dobrze
 będzie/ że nas turbować o dochody
 kościelne nie będzie/ że nim rzadzić
 będziemy/ że nam pożyteczny będzie/
 dowodziś tak. Nie bywa nam to do-
 brze/ gdy ná to respektujemy/ y owšem
 barzo źle. Toć ná to respektować nie
 mamy. Jż nie bywa nam to dobrze
 gdy ná to respektujemy/ obaczmy.
 Powiedział Eklezjastyk. Donec
 accipiant, osculantur. manus
 dantis, & in promissionibus humi-
 liant vocem suam. Póki nie weźma
 całcia kollatorowi rące, y w obietni-
 cach upokarzają mowę swoją. Jako-
 by rzekł Mledzecz: otwarcia bę-
 zo wsta swoje do obiecowania/ abyś ty
 otworzył rące twoie do dania: mo-
 wia/ jeżeli mi dąś ten wżad/ moia be-
 dzie praca/ ale tobie dobrze/ moy cie-
 zar/ ale twoy honór: hukam od ciebie
 Przelożenstwa/ ale tymom Przelożony
 będzieś/ hukam od ciebie kathedry/ ale
 ja ty zasiedzę. A potym co? Przy-
 dacie Eklezjastyk. Et in tempore red-
 ditionis postulabit tempus, & lo-
 quetur verba tuij, & murmuratio-

Ecles. 29.

num, & tēpus causabitur. Si autem potuerit reddere, adpersabitur: solidi vix dimidium reddet, & computabit illud quasi inuentionē. Si autem, fraudabit illum pecuniā suā, & possidebit illum inimici gratis: & convicia, & maledictā reddet illi, & pro honore & beneficio, reddet illi contumeliā. Kiedy przjdzie dobrym za dobre oddać, zapłacić będzie, semrać nacja będzie, naczas vtyskować będzie. A ieżli będzie mogł oddać, miasto tego sprzeciwić się, słańcieć się nieprzjacielem, vszyscy y zlorzeczestwa oddać za godność, a za dobrodzieystwo nakarmicie potwárza. T tak, po onym catorwaniu kassa, po poehlebianiu drapie, po obietnicach z tym nagradza. A Rusnięto Pan Bog na takich elektorow abo kollatorow przepuszcza: bo tacy kollatorowie z pychy swojej czestokroć dlatego nierozumnego y niesposobnego promowia / aby sami rzadzili / raz mu posłują / aby on im zawżę służył: czynią go Krolew / czynią go Panem / aby oni byli Reges Regum, & Domini Dominatium, aby tak sami byli Krolami Krolow y Panami Panow. Pan Bog tedy pycha ich y złe serce karząc /

przepuszcza / że się oni z ich rzadow wyslamia / onych nie słuchają / na nich powstają / wielkimi ich nieprzyciacielami bierzcie często bywają. A tak ktorych mieli za omieczki / stała się im wazjami / ktorych mieli za miestkich / doznają ich swądymi kāmianiami / ktorych mieli za społoynych / doznają swarliwych / kłopotliwych / sobie uszykiem / prawem / a podczas y zaka dokuczających. Toć tedy niebysza to kollatorom abo elektorom dobrze / kiedy dla swego dobrego / dla swego pożytku / niesposobnych na wrzady duchowne promowia.

Krolowiek tedy abo konferuiek / abo obieraś na wrzady Pasterskie w Kościele Bożym / nie miej respektu ani na krewność / ani na zaśluga / ani na bogactwa y słabectwo / ani na pożytki swoje: ale patrz tylko na samego Pana Boga / na sprawiedliwość / patrz przykładem dzisiejszym Chrystusowy na samą godność y sposobność na takie wrzady. A tak od ludzi pochwała / y od Pana Boga zapłata odnieś się: ksoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne.

Alm E Tl.

Na Tenże Dzień S. BARTHŁOMIEIA APOSTOŁA; KAZANIE W T O R E.

Et omnis turba querebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. Luc: 6.

T wszelka rzesza stąrała się o dotknięcie jego, bo moc z niego wychodziła, y uzdrawiała wszystkich.

Bzytko szczęście y błogosławienstwo rozumnego stworzenia / zawisło w dotknięciu się Pana Boga swiego. Chrześciance w Chrystusie Namilży. Nie moia to nauka / ale wszystkich Theologow y Doktorow Swietych / ktorzy iednostkays nie twierdzą / iż beatitudo nostra consistit in attingentia Essentiae Dei,

per visionem clarā & fruicionem beatam. Błogosławienstwo (prawo) y owšem niebo nasze nie iniego nie jest / tylko dotknięcie się Istności Bostkiej / przez widzenie jasne / y miłowanie błogosławione. Za takim Istności Bostkiej dotknięciem / virtus de Deo exit, moc z Boga wychodzi / stworzenie rozumne uzdrawiająca / to jest / wszystkie chęci / wszystkie appetyty / do-

skonałe

konale nasycająca. Teraz człowiek
choćby miał wbytek świat/by też miał
y tysiąc światom/ wspotoić/ nasyć.
appetytow/ zedz swoich/ nie może:
wten czas dopiero/ kiedy twarz Pana
Boga w Troycy Przenaswietley Jes-
dynego jasnie ogląda/ wten czas gdy
go cała wola milować będzie/ iuż się
dostatecznie nasyć: Jako przyznaie
Psalmista Dawid 6. Satiabor cum
apparuerit gloria tua. Na ten czas
się nasyca, gdy mi się o Panie ziarni chwa-
ła twoja świat. Et omnisturba que
rebat eum tangere. Tegoż to do-
sknienia Bostiego przez jasne widze-
nie/ wszyscy ludzie na świecie szukać
mają: bo wśhelci człowiek/ sprawy/
prace/ zabawy wśhelacie/ do tego kon-
ca/ aby otrzymał błogosławieństwo
wieczne/ które w pomianionym do-
sknieniu zawisto/ dyrigować ma. A
iakoż się wždy o to dostnienie Bostie
starać mamy? Ciężna jest forteka do
niebá: Quam angusta porta, & ar-
cta via est que ducit ad vitam. Ciężna
jest forteka, y ciężka droga, która prowadzi
do żywota: mowi sama Przedwieczna
Prawda. Toć z dzisieyszym wielkim
Apostolem Barthłomieiem świętym
w tej ciężney fortece/ y z ktorą się odrzec
mamy. Co to za skory/ potaje na te
różneyzym Razaniu. Będzie to tu
częci y tu chwale Bożej/ a tu zbudowa-
niu naszemu.

Dwoista osobliwość skora na tym
świecie mamy. Chreścianie
Ulamfky. Pellem exterioram, &
pellem interioram. Skora powierze-
chnia/ y skora wewnętrzna. Skora zwierz-
chnia/ są bogactwa y dostatek tego
świata: skora wewnętrzna/ jest wygodá
y delycie tego naszego ciała. Nie mo-
żá to nauczá/ ale poważnego Oryges-
nesá/ ná one słowa Jobowe/ Pellem
pro pelle, & cuncta que habet ho-
mo, dabit pro anima sua, ták pisa-
cego. Corium pro corio, corium
diuitiarum pro corio corporis, rem
familiarum & diuitias, exterius co-
rium; interius veró corium, cor-
pus & ossa intelligens. Ac si diceret
sathan: Quid magnum passus est
Iob, externo corio decoratus? tan-
ge interius corium eius, id est, car-
nem eius dolore affice & conters;

& apparebit constantia eius. Skora
(prawi) zá skora; skora bogactw zá sko-
ra ciała, bogactwa przez skora zwierz-
chnia, ciała y kości przez skora wnetrzną
rozumieć. Jakoby rzekł sathan o Iobie
do Pana Boga: Procz wielkiego Iob cier-
pił, gdy go z zwierzchniej skory obtuży-
no? dotknij się jedno wewnętrznej skory,
a doznaś słatecznośtriego.

Jż tedy abyśmy się do niebá cięż-
sna forteka wśhelali/ potrzebá się nam
naprzód z skory zwierzchniej odrzec/
to jest/ bogactwa. y. dostatek tego
świata opuścić: dowodzając. Przez
skórą nam ta skora do wśhelá do bło-
gostawieństwa wiecznego/ to jest/ przez
skórą nam bogactwa tego świata.
Toć się z tej skory odrzec mamy/ to
jest/ bogactwa opuścić mamy. Jż
nam ta skora/ to jest/ bogactwa przez
skórą do wśhelá do niebá: dowo-
dzą. Chęzořtom święty tak o bogac-
twách mowi. Licet diabolus non
esset, licet nullus qui impugnet ap-
pareat, innumera tamen viae sunt,
que diuitiarum amatores, ad ge-
henam trahunt. Choćby też (prá-
wi) y dyábla nie było, y owsem y żadne-
go inśego nieprzyiáciela ná nas następ-
ującego; przecie iednak niezliczone drogi
są, które milořników bogactw, do piekła
wiecznego ciągną. Przydam ja: y ow-
sem sam czárt/ iakoby siłom swoim
nie wśláć/ od bogactw siły zaciąga/
która ludźi zwycięża/ y w niewola ich
bierze. Co wyraził Zabakul Prorok
ták o tym nieprzyiácielu mowiąc. Ipse
super omnem munitionem ride-
bit, & comportabit aggerem, & ca-
piet eam. On (prawi) to jest czárt,
wśláć fortece, wśláć armata opa-
trzone mieřce, wylmieć y wysypie wał,
a dostanie iej. Gdy bowiem przeciwko
człowiekowi wojnie/ ták sobie postar-
puie/ iakó Żetmani dobywáńcy po-
tężney fortece: Jako ci śypis wał wy-
soki okolo miásta/ mury iego przez
wyskaiace/ y z tego wału miástu stro-
dze skóda/ y onego dobywáń. Ták
czárt przekłety śypie wał doźnych my-
śli/ pieczolowáná/ stárania/ prawowá-
nia/ kłopotánia/ okolo bogactw
tego świata: a gdy ták wał wysypie/
niech się człowiek niewiedząc iaká op-
atrzy armatą/ ámiere się czárt z tego/

Homil. 7.
in Acta 4.
posol.

Habac. 1.

Homil. 13
in Epist. 2.
ad Corin-
thios.

sturmuse bezpiecznie do głowienia/ do-
staniego/ y w niewola swois bterze. O
czym tak poważny Theophilaktus mo-
wi/ pisać na pomienione słowa Pro-
roka swietego. Omne munimen-
tum occupat adducto aggero: ete-
nim aggerem curarum terrestrium
iaciens & excitans, obsidet huma-
nam mentem & caput. Jezeliż tedy
czart przeklęty zwyciężá głowiená/ y
bogactw tego świata pod moc swois
serce y dusze tego podbija: toć bogá-
ctwá przesładzá nam do wescia do
żywota wiecznego. O czym ieficze sie
rzecy pięknie pomieniony Chryzostom
swiety. Quid in Regnum celorum
inducit, diuitie, an paupertas? Au-
diamus illum celorum Dominum
dicentem: Arcta est via, quae ducit
ad vitam. Quis igitur vadit per viam
angustam? ille qui in diuitijs, vel
qui in paupertate? qui solus, vel qui
innumera onera gestat? qui solutus
& liber a curis, vel curas & sollicitu-
dines multas habens? Sed dices:
etiam pauperes pereunt, & multi e-
tiam diuites illis ineffabilibus bonis
fruentur. Ceterum contrarium li-
cet videre: nam pauci quidem di-
uites, multo autem plures pauperes
saluantur. Considera impedimen-
ta diuitiarum: primum est superbia,
mater malorum, & quae diabolum
fecit esse diabolum, cum antea non
esset talis. Item radix omnium ma-
lorum est avaritia. Quis igitur est
propior apud hanc radicem, dives
an pauper? Nonne manifestum est,
quod dives? Nullus pauper tanta
operabatur mala propter indigen-
tiam, quanta ditari volentes, ut plu-
ra habeant, & quae habent, ne pec-
dant. Non enim pauper necessaria
sua desiderat, ut dives superflua:
non ita formidat famem pauper, si-
cut rerum suarum iacturam dives
tremis ac formidat. Co (prawi) do
Kralestwa niebieskiego wprowadza, czyli
bogactwo, czyli ubostwo? Sluchajmy Pa-
ni niebieskiego mowiacego: Scista jest
droga która prowadzi do żywota. Ktoż
tedy idzie droga scista? bogaty czyli ubo-
gi? czyli ten co sam idzie, czyli ten który
z soba wielkie ciężary niesie? czyli ten
który od starania wolny, czyli ten który

okoto rzeczy światomych pieczolowania
pełny? Odpowiedz: T wiele ubogich gi-
nie, y wiele bogatych wiecznego błogosta-
wieństwa dostępuje. Ja zaś inaczej po-
wiadam: mało bogatych zbawienia do-
stępuje, wiecej daleko ubogich. Uwaz v
siebie przeszkody pochłdzace z bogactw:
Pierwsza przeszkoda jest pycha, matka
złości, y która śataną weczyńiła śatanem,
kiedy przedtym takim nie był. Znowu ko-
rzeń wszystkiego złego takomstwo: a ktoż
prośba jest tego korzenia bliższym? bogaty
czyli ubogi? a żaź nie istna rzecz, iż bogá-
ty? Zaden ubogi tak wiele złego nie poro-
bit dla ubostwa, iako wiele porobili chca-
cy sie spánośyc aby wiecej mieli, y aby te-
go co máia nie utracili. Nigdy ubogi po-
trzeb tak nie pragnie, iako bogaty zbytkowi:
nigdy sie tak ubogi nie laka głodu, iako sie
laka bogaty utraty bogactw swoisich. Já-
śna tedy rzecz/ iż ó żwierzchnia stórá/
co jest/ bogactwá tego świata/ przes-
ładzá nam do wescia niebieskiego.

Tey zaś konsequencyey: Toć sia
nam z tey stóry odrzec potrzeba/ to
jest/ toć bogactwá opuścić mamy:
dowodze tak. Ożierciaś sia z wielka
chacia z tey stóry/ światowi ludzie dla
zdrowia doczesnego. Choruiacy bo-
wiem/ a máiacy nádzieis/ iż zleżony
bydź może/ kleynoty swois/ złoto/ sre-
bro/ piemiadze/ y gdy tego potrzeba
wszystko prawie máietność loży/ ná
Doktory/ ná Cyruliki/ ná lekarstwa.
Temu kóretnu ná Trybunale idzie o
gárdlo/ wszystko loży co tylko ma/ ná
prokuratoroy/ ná przedarowanie Se-
dzior/ aby sie tylko przy zdrowiu zo-
stał. Bogaty kupiec przez morze z bo-
gáymí towáry iadac/ gdy nástąpi
morskie niebezpieczeństwo/ dla zácho-
wánia zdrowia/ wszystko y naykósto-
wnieysze towáry z okretu wyrzuca:
Jako náuczka poważny Orygenes. Et
qui in mari nauigant, cum periculú
passi fuerint, omnia quae in naui ha-
buerunt, eorum nunt, atque in ma-
re projiciunt: diuitias exterius cori-
um exuunt, ut ipsi euadant, & ser-
uent interioris corium corporis. Kto-
rzy (prawi) ná morzu jegluiá, kiedy nie-
bezpieczeństwo nástąpi, wszystko cokolwiek
w okracie máia, wyrzucaia, wszystkim
gárdza: zwierzchnia stóra bogactw z sie-
bie zdymuia, aby sie przynamniey przy-
wnatrz-

Lib. 2. in
Iob.

wstrzemy, to jest, przy zdrowiu zostali.
Jeżeliż to ludzie dla zdrowia doczesne-
go / zdzierają z siebie te skóre zwierze-
chnia / to jest bogactwa: toć ponieważ
iako się pokazało / że zwierzechna sko-
ra / to jest bogactwa / przeszkadza
nam do dostąpienia zdrowia wieczne-
go / y owšem żywota wiecznego: toć
mówią te skóre zwierzechnia / zdzierać
z siebie mamy / to jest / bogactwa
opuszczając nam, konieczne potrzeba.
Tak ogłosił dzisiaj wielki Apostoł
Chrystusowi Barthłomiejowi swiaty. Piše
abowiem o nim Petrus de Natalib: iż
Barthłomiej swiaty był bardzo bogaty
synowiec Króla Syryjskiego / y sam
tylko między wszytkimi Apostołami
rodzinnu w swiatą zacnego: uważając
oniednać iż ludzie na tym świecie / dla
tego żeby żyli lat kilka / albo kilkana-
ście / albo kilkadziesiąt / odstępują dla
tego wszytkich bogactw swoich: on-
dlatęgo aby żyli nie lat kilkanaście /
albo kilkadziesiąt / albo y tyśiąc / albo
sto tyśięcy; ale żeby żyli na wieki wie-
czne / przystawszy do Chrystusa odarł
się z tey skóry / opuścił wszytkie boga-
ctwa tego świata / a siedł w bogim za-
w bogim Chrystusiem. Tak y my czynić
mamy / kiedy nam do cnoty / do na-
śladowania Chrystusowego / boga-
ctwa tego świata przeszkadza / konie-
cznie opuszczając je mamy: a nie tylko
same bogactwa które już trzymamy
opuszczając mamy / ale też y starania o
przyszłe porzucąc mamy. Obiśnie
to takim podobieństwem. Gdyby
kto, z was konia / którego by drogo
czyniono / kupował / a nie znając się
na koniach / pytałby się ludzi w tej
mierze mądrych / jeżeli się ten koń tak
kiedy summy stoi: ktorzy przypatrzy-
wszy się koniowi y dobrze go zprobo-
wawszy / odpowiedzieliby / na stronę
pytającego odwiódłszy: Panie mój /
konia tego nie kupujcie; gdyż ten kon-
ma swoje wielkie wady; ma za wadę /
iż tak wchodzi w błoto / iuż się z niego
nie ruszy / żadna miara tego który na
nim siedzi / z błota nie wyniesie: ma
y za wadę / że wchodzi do y najmocniejs-
ze grzyzie: ma i jeszcze y to / że jest swar-
dousty / niż go nie zatrzyma w biegu /
a zatył bardzo łatwo z tym który go
osiędzie / w dół y w przepaści na pe-

wną zgubę wpadnie. Co rozumiecie /
czyliby ten człowiek tego konia kupił?
Zaprawdę żadna miara: nie tylko za
wielką summą kupieby go nie chciał /
aleby go podobno y darmo przysiać
nie śmiał. Swiat ten Chrześciański
człowiekże przedacie konia / to jest /
bogactwa / a drogobárzo / bo za cie-
kie, prace y starania y kłopoty. Spys-
tafli się mądrych ludzi / to jest duchow-
nych / jeżeli mają tego konia tak dro-
go kupić. Odpowiedzieli: nie kupuy /
bo ten kon ma swoje wielkie wady: z
błota z toba żadna miara nie wynie-
dzie: bo przy strasnym onym koncu /
to jest przy śmierci / z błota cie grzes-
chow nie wyniesie. Tak abowiem
powiedział Mądrzec. Nihil prode-
runt diuitie in die ultionis. W dzień
pomsty (prawi) bogactwa nie nie po-
moga. Ma ten kon y druga wada /
grzyzie wchodzi: bo odcymuje wne-
trzne wesela / a grzyzie środze sumnie-
nie. Tak bowiem naucza Grzegorz
swiaty. Hom. 25. in Ewang. Di-
uitie cogitationum tuarum acu-
leis mentem lacerant, & dum vlti-
ad peccatum pertrahunt, quasi in-
flicto vulnere eruant. O tymże
swiaty Clemens Alexandryjski lib. 3.
Padag. Cap: 6. Diuitie si ab im-
pito vito apprehenduntur, inharere
& mordant. Bogactwa (prawi) gdy ich
nie wiadomo dostanie, pokassany od nich
zostanie. Ma ten kon y trzecia wada /
jest swardousty / nie utrzyma go: bo
quod plus sunt porae, plus sitiuntur a-
que, w piagnieniu nie zachamowanie
bieży: y tak człowieka w dół grzes-
chow / y nioskaweł w przepaści piekiel-
ną niebezpiecznie wnośi. Iż w dół
grzechow wpada / naucza Chryzostom
swiaty / mówiąc. Radix omnium
malorum est pecunia studium, inde
enim pericrium, furtum, rapina,
scortatio, inuidia, cedet, odium fra-
trum, bellum, auaritia, simulatio,
adulatio. W belkiego tego korzeń jest
chciwość pieniądzy, zstad krzywoprzy-
sistwa, kradzieży, wydzierstwa, wse-
teczeństwa, zazdrości, nienawiści, zabi-
cia, wojny, &c. Je też do przepa-
ści piekielney wtraca: Chrystus w
Ewangeliu swietey mówi: Mortu-
us est diues, & sepultus est in infer-

Prav. 11.

Lata 16.

no. *Vmárl bogáty, y pogrzebiono go w piekle.* Dważże tu sobie głowiecze Chrześcijański / jeżeli tu tego konia tak bázno drogo / to jest / za cięście starania y pieczolowánia / masz kupować? Jąste choćby go też darmo dawano / nie miałbyś go przyjmować. Już tedy jasna rzecz / iż się z tey skory zwierzechney konieczne odzierać potrzeba / jeżeli chcemy wciśnać się ciasną fortką do nieba.

Zie się też potrzeba odrzec y z skory wewnętrzney: to jest / potrzeba opuścić wygody y delicye do ciała należące; dowodzą tak. Przeszkadza nam y ta wewnętrzna skóra / do wescia ciasna fortka do nieba. Toć się z niej odrzec konieczne potrzeba / to jest / toć wygody y delicye cielesne konieczne opuścić mamy. Jż nam przeszkadza do wescia do nieba / dowodzą. *Młody drzec o cielemowitak.* Corpus quod

corruptur, aggrauat animam. Ciało (prawi) które się psuje, obciąża duszę, to jest / obciąża rozum / myśli ludzką / aby o rzeczach niebieskich duchownych nie myślała / aby się do rzeczy niebieskich przez kontemplacyę y cnotę świętą nie wznosiła: y tak przeszkadza duszy wescia do nieba. Patrząc / które to ciało przeszkadza duszy / mówi Augustyn 8. 13. de Civ. Dei, cap. 16. iż nie którekolwiek ciało: bo ciało sprasiedliwych po zmartwychwstaniu także przeszkoda nie będzie: y owsem y ciało w Ránu przed grzechem pierworodnym / przeszkody tej nie czyniło. Przeszkadza tedy wchodzić do nieba / corpus quod corruptur, ciało które się psuje. A które się psuje? Odpowiada Chryzostom święty. Homil. 1. de Penit. iż to / które sobie iedzeniem y niepomocnością pochlubiło / a postem y umartwieniem wzgardziło. Ale także to iedzenie było: czyli także / iakie było onych / o których wspomina

Isaia 22. Jżiaś Prorok / iż pogardzili postem. Et conuerterunt se occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum. Obracili się (prawi) zabijać cielętá, rzezać barány, y jeść mięsá, pić wino. Czyli to iedzenie było także / iako onych / którym Bóg groził przez Amosá Proroká. Vae vobis, qui comeditis agnum de grege, &

vitulum de medio armenti. Biada nam, którzy jećcie baranká y trzody, y cielcá z obory. Czyli to iedzenie było także / iakie było ludu Izraelskiego / którzy się natykałmiasami / rybami / cebulami / groszkami / melonami / ogorkami / w ziemi Egypciey? Bynamniey. Ale to iedzenie było tylko iednego iakubstwa. To bowiem samo sprawiło corpus corruptibile, ciało śmiertelne / a zatym duszy do wescia niebieskiego wielce przeszkadzające. Jeżeliż to iednego iakubstwa iedzenie / dosyć máła wygoda / tak przeszkadza duszy do wescia do nieba: iakóž daleko nie więcej przeszkadzając będzie iedzenie tak wiele mias / iuz wolowych / iuz cielesnych / iuz ieslenich / iuz káplonich / iuz europatro / iuz ryb / y rozmaitych innych wymyślnych pokarmow? Jakož nie więcej będzie przeszkadzać pićie zbyteczne wina / miodu / piwa / gorzalki / y innych glosów zaráżających trunkow? A iako nie będą przeszkadzały inne rozkoszy y delicye / których ciała obficie pozwalamy? Zaprawda / w rzeczy samey te wszystkie wygody y delicye do wescia niebieskiego przeszkadzają.

Powtore tegož dowodzą: Młody wsiytkim ptakami Orzel przodkuię: y słusnie / bo wsielkie ptástwo wędrując w rzeczach osobliwie przechodzi z nas przod / że najwyżey lata / obłoki bowiem przewyższa / y pod niebo się prásiwie wznosi / y iako napisał Oppianus nad powietrze wylatuje: powtore / iż iako wpatrzył Alianus Lib. 14. Cap. 10. inie ptástwo nie prosto ku gorze leci / ale y ná to się y ná ową stronę skłania / y wybaga; Orzel zaś prosto się ku gorze wysoko wznosi. Orzel tedy tak bázno zacny / máłym iakim ciężarem obciążony / sila swoia przyrodzoną wznosić się wprowadzić ku gorze; iednak trudnośc w tey mierze y przykrość / y przeszkoda czuje / co y glosem swoim / iakoby narzekaniem ná ciężar / lecać ku gorze oznáymuje. Pytam ja tu: gdyby wrobił máły y słaby / wsielkim był iestże ciężarem obciążony niż orzel wielki y silny: czyliby ten wrobił pod tym ciężarem mógł ku gorze wysoko lecieć? Musiałby przysnąć káždy / żeby nie mógł. Jeżeliby to bowiem Orłowi / y wsielkemu y sil-

niey

nieyhemu/ y mnieyſzym ciężarem ob-
ciążonemu trudno przychodziło: a
cojwrobliłowi/ y małemu/ y ſlabemu/
y ciężſzym ciężarem obciążonemu:
Moral. Grzegorz ſwisty naucza/ iż Pań Bog
Ep. 34. wyſoſich ſwistych ſwoich na ziemi
názwał Orlami/ onymi do Joba ſło-
wy. Numquid ad præceptum tuum
eleuabitur aquila? & in arduis po-
ner nidum ſuum? Cyli (prawi) ná ro-
kazanie twoie wznieſie ſia Orzeł/ y wyſoko
gniazdo ſwoie złoży? Takiem Orlom
według te^o zdania Boſkiego/ był Piotr
ſwisty: o którym powiada Piſmo
ſwiete/ iż ſia od ziemi wyſoko bogo-
myślność wzbiął. Cecidit ſuper
eum mentis excaſſus. Pádło ná niego
myśli zachwycenie: to ieſt/ od ziemi
ku niebu wyſoko podnieſienie/ iáko
naucza Thomaſ ſwisty/ a. 2da. Quaſt.
175. Art. 3. Takiem Orlom był Paweł
ſwisty/ który ſam o ſobie mowi. No-
ſtra conuerſatio in caelis eſt. Náſe
(prawi) miſſkanie w niebie. Zno-
w. Qui conreſuscitauiſe & conſede-
re nos facit in caeleſtibus. Ktory (prá-
wi) ná poſpatu wſkrzeſił/ y w niebie ná-
złoba poſadził. Ná ten czas podobno
Paweł (mowi Grzegorz ſwisty) w
wiezieniu związany ſiedział/ a przecie
myſla w niebie z Chryſtuſem miſſkał.
Ci y inſy Orlowie máſze ciała wielce
umartwione/ wtrzyżowane/ poſtami/
miedoſpaniem/ rozmaitym kaćaniem/
práwie obumárle/ tym ſamym/ máłym
bárzo ciężarem obciążeni byli: a przez
cie wielka trudność y ciężkość w wzbi-
ianiu ſia ku niebu czuła/ ná ktora y ná-
rzekał/ y bárzo wyſkuił. Sluchay
cieco Paweł ſwisty mowi. Sento a-
liam legem in membris meis, ca-
pitulum me ducentem. Znowu. In-
ſelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis huius. Nieſie-
ſliny ia człowiek, y ktoż mie od tego
miertelnego ciała w: bawi? To Or-
lom wielkim y ſilnym/ máły ciężar/
ciało wyſuſhone/ wycienzone/ umar-
twione/ práwie obumárle/ tak do wzbi-
iania ſia ku niebu przeſtadzało: toć
tobie wrobliłowi małemu y ſlabemu
wedle ducha/ ciało mieſami wolowys-
mi/ cielecymi/ ielenimi/ y inſzymi ro-
zmaitymi wymyſlnymi poſtawami
obciążone/ daleko wiſcey ciężyć będzie:

Toć ciało twoie winami/ gorzałkami/
y inſzymi rozmaitymi trunkami dobrze
napoione/ daleko wiſcey do nieba
przeſtadzać będzie: Toć ciało twoie
mieſtim y długim ſypaniem opatrzo-
ne/ koſtownymi ſkarami ozdobione/
ná roſkoſy ciała roſpuſzczone/ dalekoć
wiſcey wſſcia do nieba bronić będzie.
Toć tedy prawdziwa to propozycja/
iż ta wnetrzna ſkora/ to ieſt/ wygody
y delicje tego ciała/ przeſtadzaia
człowiekowi do wchodzenia niebieſ-
kiego.

Tey zaś konſequencyey. Toć tedy
z tey ſie ſkory odrzeć/ to ieſt/ te wygo-
dy y delicje ciała ſłużące opuſzczac
mamy; dowodzi tak. Piſze Hieronim
ſwisty/ iż Filozofowie pogañſcy/ żeby
byli mogli tym lepiey Filozofiey pil-
nować/ to ieſt/ natury rzeczy ſtworzo-
nych pilniey y doſkonaley wważać/ od-
ſtepowali potraw ſmácznych y náſycá-
iacych; trzymáiąc to záperone/ iż wy-
godá ciała tymi poſtawami przeſta-
dza do Filozofiey. Xenophon także
in vita Cyri piſze/ iż Perſowie chlebem
ſia tylko a ſola contentowali. Eubus-
lus także wſpomina/ iż v Perſow/ lu-
dzie ktorzy byli nayuczeńſzy y naywy-
mownieyſzy/ máli tylko a iárzyntami
żyli. Charemon człowiek wielkiey wy-
mowy piſze/ iż Kápláni Egypſcy aby
ſia im była głowa nie záwracała/ kie-
dy ſia zápatrowali ná gwiazdy nie-
bieſkie y one wważali/ mieſa nigdy nie
iedli/ ani winá pili. Sam Plato/ choć
bogaty bárzo/ aby ſia był mogli ſpoſo-
bney Filozofia bawić/ to ieſt/ natury
ſtworzonych rzeczy pilniey poznawác
y wważać/ tak ſia ſtrzeżł wygod cieles-
nych/ że tey iáko piſze Hieronim ſwis-
ty mieyſca do miſſkania ciała niezdor-
wo obierał/ trzymáiąc to záperone/ iż
kiedy ciało ſłabe/ ná ten czas duch do
wważania y poznawania rzeczy ſtwor-
zonych ieſt daleko ſpoſobnieyſzy. Zno-
wu Hieronim ſwisty piſze/ iż Epiku-
rus o nic ſie bárziew nie ſtárał/ iáko o
to/ żeby iáko naywiſcey roſkoſy ná tym
ſwiecie záżył. Pátrzymyſiał o ſia o to
ſtárał: rádził y nauczał/ y ſam czynił/
żeby iáko namniey ieſć/ iáko namniey
pić/ y to tylko iárzyny y podle potrá-
wy. Przyczyny tego dwie oſobliwie
dawał: pierwſzą/ iż kto chce koſto-

Lib. 2. con-
tra Iovin.

wnych potraw y bårzo wielu żązywąć/ mußi się wielce o to starać/ pieczolo-
wąć/ ną to pracować/ około tego się
strąsować/ cowiedzieć co rązy wielce
się turbować; co się wśytko rośkośy
prawdziwey przeciwi. Druga przy-
czyne dawał: nie maś (praw) wiśkśey
rośkośy/ iako śmączno ieść y pić: a ktoż
śmączniey ie y pić/ iako ten który się
dobrze przepości/ y wielce wprągnie?
Toć pośt y prągnienie wielce do rośko-
śy pomaga. Jeżeliż to Filozofowie
Pogąńscy/ przeto żeby byli Filozofi-
cy pilnowali/ to ieśt/ żeby byli iako
naleypley natury rzeczy stworzonych
poznawali/ żeby się byli ną gwiazdy
niebieśkie/ ną słońce/ ną mieśiac/ y ną
inśe Pląnezy dośkonaley zapąttrowali;
opuszczali wygody y delicye cielesne/
iako sobie do pomissionego wważa-
nia prześkadżające: Toć daleko wi-
sćey tobie głowiecze Chreściańśki/ po-
trzeba opuszczać wygody y delicye cie-
lesne/ ponieważci iako się powiedzia-
ło/ prześkadżają do wważania już nie
rzeczy stworzonych/ ale do wważania
śamego Stworzyciela: prześkadżają
ci do dośtapienia iąśnego widzenia
Boga w Trocy Przenaświśkśey Je-
dynego w Kroleśtwie niebieśkim. Żą-
prawda iako widzenie iąśne Boga w
Trocy Przenaświśkśey Jedyneego w
niebie/ przewyżśa/ przechodźi/ wśhel-
ka Filozofia/ to ieśt wważanie rze-
czy stworzonych: ták staranie się twor-
ze o wście do nieba/ a żątym o wi-
dzenie Boga w Trocy Przenaświśkśey

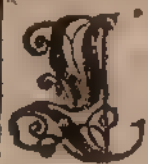
Jedyneego/ miałoby przechodźić
wśytkie starania Filozofow Pogąn-
śkich/ ktore czynili około wważania y
poznawania rzeczy stworzonych. Je-
żeli Epikurus y z swoimi naśladowa-
cami/ aby był zey krotkśey ną świecie
rośkośy żążył/ strzegł się bårzo wygod
cielesnych/ y przeto głod y prągnienie
częśto cierpiał: Toć ty głowiecze
Chreściańśki/ abys żążył rośkośy już
nie zey światowey/ ale oney niebie-
śkśey/ abys obśtował w onych rośko-
śiach/ ktorych ani oko widziało/ ani
ucho ſłyśało/ ani ich ſerce ludźkie pote-
ło/ maś się starać opuścić te wygody
y delicye cielesne/ ktoreć przystępu do
tych niebieśkich rośkośy bronia. Żą-
prawda/ iako rośkośy one niebieśkie ni-
gdy nieśkonczone y niewypowiedzia-
ne/ przechodza te rośkośy światowe
krotkśey y omyśne/ y dośyć podle: ták
staranie się twoie o dośtapienie onych
rośkośy niebieśkich/ ma przechodźić
wśytkie starania wśytkich Epikurey-
czykow/ ktore czynia aby dośtąpili tych
rośkośy docześnych. Otożem już po-
kazał Chreściańcie Namiliśy/ iż jeżeli
się chcemy żą Barthłomiejem Świe-
tym ciąśno forćka do nieba wśiśnać/
potrzeba nam przykładem tego odrzec
się z dwoiakśey ſkory/ zwierzchniey y
wnetrzney: to ieśt/ potrzeba nam o-
puszczać y bogactwa tego świata/ y
wygody y delicye ciała nąśnego. Czego
nam dopomoś Chryśte Iezv, żą przy-
czyna Barthłomieia Świecącego/ ktory
żył y kroluił ną wieki wieczne. A.

Na Dzień Wywyższenia SWIĘTEGO KRZYŻA KAZANIE PIERWSZE.

Super omnia ligna Cedrorum tu sola excelsior.

Nad wśytkie drzewa Cedrowe, tyś ſam nąwyżśy.

Słowa ſa Kościół S. przy biśkiewśey Drożyśtośi

Wódzie świściowu bårzo so-
bie lećce waja duchowny
Krzyż Chryśtusow. Chre-
ściańcie Namiliśy. Wważa-
jąc go bowiem ſecundum
eśse naturę, według iego natury/

naućżając: iż ieśt maligna natura
złośliwego przyrośzenia. Krzyż
bowiem ten ieśt/ nąprzykład śle-
poty/ chłemoty/ chorobą/ nieśła-
wá/ prześladowania/ zniemagi/ wra-
ganie/ wbośtwo/ nadżą ną tym świe-
cie/ ić.

cie/ zę. a wszystko to constituit in negationibus, bo y ślepota jest nie mienie widzenia/ y choroba jest utrata zdrowia/ y nieśmiałość jest utrata wczciwego: a wszelka prymacya albo negacya/ jest maligna naturze, złośliwego jest przyrodzenia. Wważając też krzyż/ secundum suos effectus, naucaia/ nec est quid malum nec bonum, ani jest rzecz dobra ani zła/ ale indifferens: bo gdyby ten krzyż był dobry/ wszyscy krzyż cierpiący byliby w niebie/ co nigdy nie jest. Gdyby też był zły/ wszyscyby byli potępieni: co się żadna miara mówić nie może. A tak światowi ludzie/ barzo sobie lecce duchowny krzyż Chrystusowi poważają. Dzień dzisiejszy/ jest dies Exaltationis Sanctae Crucis, dzień Wywyższenia Krzyża świętego materialnego: niechże będzie y dzień Wywyższenia Krzyża świętego duchownego. Wważając iż krzyż ten duchowny/ ile go kto z miłości ku Chrystusowi ną tym świecie cierpi/ exaltabo sanctam Crucem super omnia ligna Cedrorum, wywyższę Krzyż święty duchowny/ nad wszystkie drzewa Cedrowe/ to jest/ super omnia bona mundi, nad wszystkie dobra tego świata: pośażę na teraźniejszy kazaniu/ iż cierpieć krzyż dla Chrystusa ną tym świecie/ jest rzecz omnium bonorum honestorum honestissima, jest rzecz ze wszystkich wczciwych rzeczy nayuczciwsza: jest rzecz omnium bonorum utilissima, ze wszystkich dobre pożytecznych naypożyteczniejsza: jest rzecz omnium bonorum delectabilium suprema ze wszystkich rzeczy wczciwszych nayuczciwsza. Będzie to ku czci y ku chwale Bożey/ a ku zbudowaniu naszemu.

Naprzód cierpieć krzyż dla miłości Chrystusowej/ jest bonum honestissimum, jest rzecz ze wszystkich wczciwych rzeczy nayuczciwsza/ domo-
daje tak. Wczciwe ludzkie ną świecie/ pospolicie zawisto naprzód w zacnym w zacney familiiy prowdzeniu/ powo-
te w prowdzowaniu w zgromadzeniu iakim wielkim/ potrzebie w nauce wy-
sokiej/ pozwarte w lasce y w fawo-
rach Panow wielkich. Zawisto w
zacnym prowdzeniu: powieźdzał bo

wiem Mładrzec. Gloria filorum, Patres eorum. Chwała synow, przod-
kowie ich. A Arystoteles 2. Polit. Cap. 6.
nauca/ iż zacne prowdzenie zawiste w
wszystkich Narodow w wielkim było
poważaniu/ przeto/ iż ci lepi pospo-
licie bywają/ ktorzy są zacne prowdze-
ni. A Saul Krol Izraelski chcąc do-
znać cnoty Dawidowej/ pyta się o
prowdzenie tego/ mówiąc. De qua
stirpe est hic adolescens? Z ktorey
familiiy ten się młodzieniec prowdzi? Iż
wczciwe zawisto także w prowdzowa-
niu iakim zgromadzeniu: pewna
rzecz: bo o ludziach światowych po-
wieźdzał Chrystus vñ Matheusą swia-
tego. Amant autem primos recu-
bitus in carnis, & primas cathedras
in Synagogis. Kochają się (prawi) w
piernych miejscach ną bankietach, y w
piernych katedrach w zgromadzeniu.
Iż zawisto wczciwe y w nauce wyso-
kiej, y to pewna. Bo mądry Salomon
o mądrości powieźdzał. Venerunt
mihi omnia bona pariter cum illa,
& innumerabilis honestas per ma-
nus illius. Przysły mi (prawi) wsy-
stkie dobra z mądrością, y nieprzelicz-
na wczciwość przez ruce mądrości. Iż
zawisto wczciwe y w faworach Pań-
skich: y tego z Pismą świętego domo-
daje. On Aman Krola Asyrii/ szys-
cił się z tego/ iż miał fawory wielkie
v Krola y Krolowej: bo zawolałszy
do siebie żony y przyjaciół swoich;
Exposuit quantā eum gloria super
omnes Principes & seruos suos Rex
eleuasset, Regina quoq; Esther, nul-
lum aliū vocavit ad conuiuium
cum Rege, præter me. Przetoż im
(prawi) y oznaymit, iako go Krol wielka
chwała nad wszystkie Xianżetą y stugi swoje
wyniosł, Krolowa też Esther, nikogo in se-
go nie zaprosiła z Krolm ną bankiet,
tylko mnie. Ale tak jest/ iż cierpiący
krzyż dla Boga/ ma wczciwe z zacno-
ści prowdzenia pochodzące/ a wczciwe
ze wszystkich naywistkie; ma wczciwe
naywistkie z prowdzowania pochodzą-
ce; ma wczciwe naywistkie z nauki wy-
nikające; ma wczciwe naywistkie z fa-
worow Pańskich otrzymywane. Toć te-
dy cierpieć krzyż dla P. Boga/ jest bo-
nū honestissimū, jest rzecz ze wszystkich
rzeczy wczciwych nayuczciwsza. Iż na-

Prout. 17.

1. Reg. 17.

Matt. 23.

Sapient. 7.

Esther. 5.

Ad Habr.
12. Cap.

Cantic. 6.

przód cierpiący krzyż dla Chrystusa ma
względnie największe z wrodzenia wiel-
kiej rodziny pochodzące; iasna jest
rzecz. Należą wszystkie rodziny Szlache-
ckie/ Królewskie/ Cesarzkie/
najwyższa jest rodzina Bosta. Ale z tej
rodziny jest cierpiący krzyż dla P. Bo-
ga/ gdyż taki jest Synem Bożym/ iako
naucza Paweł 8. Flagellat omnem
tulum quem recipit; quod si extra
disciplinam estis, ergo non filij. Prze-
puszcza (prawi) Bog krzyż na rękę
swoją; jeżeli krzyżom nie cierpi-
cie, to Synami Bożymi nie jesteście. Toć
tedy cierpiący krzyż dla Chrystusa/ ma
największe względnie z wrodzenia z rodzi-
ny zacnej pochodzące. Jż też ma
największe względnie/ z przodkowania
wynikające; dowodzą. Niemniej wiel-
kiego względnie z przodkowania mie-
dzy Chrześcijanami pochodzącego/ iako
bydź pierwszy w Zgromadzeniu Chry-
ścian. Ale tak jest/ iż cierpiący
krzyż dla Chrystusa/ jest pierwszym mie-
dzy Chrześcijanami. Toć taki ma naj-
większe względnie z przodkowania pocho-
dzące. Jż cierpiący krzyż dla Chry-
stusa/ ma pierwsze miejsce między
Chrześcijanami; dowodzą. Zgromadze-
nie wszystkich Chrześcijan/ jest to jedno
wojsko przeciwko nieprzyjacielowi w-
sytowane. Tak bowiem o nim mówi
Pismo 8. Terribilis ut castrorum
acies ordinata. Straszny (prawi) Ko-
ściół jego, iako wojsko wysytowane. A ktoż
prosi w wojsku wysytowanym przodu-
kować? Wiecie dobrze że ten/ który jest
najbliższy nieprzyjaciela. W wojsku
Karła Piątego/ Króla Prosper Rolu-
mina/ otrzymał był od Cesarza przy-
wilej/ aby zawsze w wojsku ię przodu-
kował. Trafiło się czasu jednego/ iż
nieprzyjaciół wojsku Cesarzowskiemu w
tyl załaził: on tedy Król w nadziei
przywileju/ obrocił się też w tył wojs-
ku Cesarzowskiemu: gdy mu tego ino Puł-
kownicy Cesarzowi bronili/ a on przed
Cesarzem produkował przywilej/ iże
zawsze miał przed wojskiem Cesarzkim
przodkować; ino zaś Pułkownicy al-
legowali/ że nie tu w tyle pierwsze jest
miejsce: że nim król Cesarz/ mo-
wiąc: To jest pierwsze miejsce w wojs-
ku moim/ które jest bliższe nieprzyja-
ciela: a iż teraz nieprzyjaciół w tył za-

szedł/ tu w tyle jest pierwsze miejsce w
wojsku moim. Ale tak jest/ iż cierpiący
krzyż na tym świecie dla Chrystusa/
jest najbliższy nieprzyjaciela/ to jest/
czarta przekleśta: gdyż czarta przez-
stąpiła na ludzi pobożnych/ prawdziwie
krzyż Chrystusów noszących/ napras-
dzy y najwięcej następować. Tak bo-
wiem naucza Grzegorz święty/ pisząc
na one słowa Ecclesiastici 2. Fili acce-
dens ad servitutem Domini, &c. Mox
ut animus amare coelestia coeperit,
mox ut ad visionem pacis intima
totā se intentione collegerit, anti-
quus ille aduersarius, qui de coelo la-
psus est, inuidet, & insidiari am-
plius cupit, & acriores tentationes
admovent. O tymże Bernard święty,
de Conuersat. Cleric. Cap. 18. Quoti-
dianis discimus experimentis, ten-
tari acriter a concupiscentia carnis,
& uigori amplius in operibus luti, qui
Pharaonis imperium effugere mo-
liuntur. Codziennym (prawi) doświad-
czeniem dochodzimy tego, iż daleko więk-
sze pokusy nieprzyjacielskie y namiętne cier-
piaci, którzy przez pobożny żywot z mocą si-
ły Pharaona piekielnego wystąpi. Toć te-
dy cierpiący na tym świecie krzyż dla
Chrystusa/ najpierwsze miejsce między
Chrześcijanami ma. Jż też największe
względnie z mądrości pochodzące/ ciera-
piący krzyż dla Chrystusa ma; ias-
na rzecz. Należyć mądrość jest
mieć Jezusa Chrystusa używanego;
bo ta mądrość jest excellen-
tissimi & honestissimi obiecti; a ma-
drość ex obiecto suam specificatio-
nem według filozofów bierze. Ale
tak jest/ iż cierpiący krzyż dla Chrystu-
sa/ nie nie umie tylko Jezusa Chry-
stusa używanego: bo każdy taki
mówi z Pawłem 8. Non enim iudi-
caui me scire aliquid inter vos, nisi
Iesum Christum & hunc Crucifi-
xum. Nie rozumiem abym co umiał
in się między wami, tylko Jezusa
Chrystusa, a tego używanego. Jż na-
ostatet cierpiący krzyż dla Chrystusa/
ma największe względnie z faworow po-
chodzące Pańskich; dowodzą. Wiel-
koby to był fawor Pański/ Królewski/
gdyby tego Król na konia swojego
wsadził/ y korona swą włożył. Jako
niegdy Assuerus Król Mardochai-
nowi

1. Cor. 7.

nowi

i czegoż chce inſego, tylko aby ſie zapalał? Toć kiedy który dzban ſzlany/ to ieſt/ głowiek z natury ſwojej ſłaby / pełen będzie wody/ to ieſt Krzyż/ utrapie-
nia tego świata; y ſtanie przeciwko promieniom ſłonecznym/to ieſt/ prze-
ciwko miłości Boſkiej/ która zawsze oświeca głowiek: woda ta/ to ieſt Krzyż y utrapienie/ nie tylko nie zaga-
si promieni miłości Bożej/ ale ich też wielce przyczyni/ ſprawi gorąca-
barzo w takim głowieku miłość Bo-
ſka. Podźmy po to do experyencyey/ obaczmy to z ſamego doświadczenia. O iako wiele razy Bog inſpiracye laſt ſwojej ſwistej/ iako promienie iakie ſpuſzcza na ſerce ſwownego młodzie-
niaſka; ſpuſzcza ſam przez ſie/ ſpuſzcza przez głoſy Raznodziejſkie/ ſpuſzcza przez ſtrofowanie Spowiedników/ ſpuſzcza przez napominanie przyja-
ciol; aby zła kompania porzucił/ aby ſie do Pana Boga nawrócił/ aby za grzechy pokutował/ aby cnotliwie żyć počał: nie to nie pomaga. Niechże iedno Pan Bog dzban ten napelni wodą Krzyża y utrapienia na tym ſwiecie/ niech odeymie doſtatek/ niech złoży cięſtą choroba: alicie mło-
dzieniaſek wola: o jeżeli mi Bog da z tej choroby powstać/ powstań z grzechow moich/ do nich ſie wracać nie będą/ uż ſłużyć Bogu/ y iego mi-
łować nigdy nie przeſtają. Zładze te-
mu proſie taka odmiana? Kto go mi-
łością Bożą roſpalił/ że go wiecey or-
brażać niechce? O zaprawdę iednym ſłowem rzekł/ promienie laſt: y mi-
łości Boſkiej/ przeniknęły wodę utra-
pienia teg/ z której moc wzięły roſpa-
lić miłością Bożą ſerce iego/ y dla teg-
władę y odporne ſerce iego roſpaliły/ zmiękczyły/ do Boga cale nawróciły. Dotykały ſie nie raz ſercą iego promie-
nie ſłoneczne miłości Boſkiej y na-
pominania/ a nie w nim nieſprawo-
wały; dopiero gdy ten dzban woda na-
pełniony zoſtał/ wielka ſie w nim mi-
łość Boſka zaiela. A toć to podobno wyraził ſam Chryſtus Pan/ kiedy go Paweł ſwistej proſił/ aby z niego wo-
de wylał utrapienia; tak mu bowiem modłacemu ſie odpowiadzał. Suffi-
cit tibi gratia mea, nam virtus in in-
firmitate perficitur. Doſć maſt Pa-

wle na taſce moiej, bo moc w niemocy ro-
śnie. Jakóż to rozumieć? Czyli to nie
contraria fortitudo & infirmitas,
moc y ſłabość? Nieinaczy. Jednak
tak ſie w rzeczy ſamej dzieie/ rzecz
przeciwna ſobie przeciwna rozmnąja.
Oto promień ſłoneczny miłości Bo-
żej/ in infirmitate, w niemocy; oto
woda utrapienia/perficetur, rośnie; y
tak woda promień miłości Bożej roz-
mnąja. Dlaczego to zrozumiały
Paweł ſwistej/mowi. Libenter glo-
riabor in infirmitatibus meis, vt in-
habitet in me virtus Chriſti. Och-
nie chlubić ſie będą w niemocach, w u-
trapieniach moich, aby we mnie miaſtła
moc, to ieſt, miłość Chryſtowa.

Obiaſniam to ieſzcze y takim ſym-
bolum. Scipio Bargaglius, lib: Sym-
bolor: malował ſymbolum takie: wy-
rąził na tablicy wiatry/ y z tej y z
owej ſtrony wodę poruſſającą/ przy-
piſując takie lemma. Turbani, ſed
extollunt. Turbani ale wyſoko wy-
noſa. Jakoby rzekł: nie maia ná co
narzekać wody/ że ich wiatry poruſſa-
ia; dobrze im to bowiem nagradza-
ia/ kiedy ie poruſſywszy wyſoko wy-
noſa. Wtoż ia zaprawdę wſytkim
Krzyżom/ to ieſt/ wſytkim wciſkom
na tym ſwiecie/ to lemma przypisać.
Turbani, ſed extollunt: turbani
głowiek/ ale wyſoko ku Bogu przez
aſſekty miłości wynoſa. Bo ten kto-
ry niſko barzo ſiedział/ to ieſt/ ziemſkie
tylko rzeczy miłował; utrapieniem
poruſſony/ uż ſie wyſoko podnoſi;
bo Boga ſerdecznie miłue. Co przy-
znaie Dawid ſwistej mowiąc. Tribu-
lationes cordis mei multiplicatae
ſunt. Hieronim ſwistej z Żydowſkieg
czytá: Tribulationes cor meum
ſurſum ferri ſecerunt. Utrapienia
moje (prawi) ku gorze, to ieſt, ku tobie
Boże moy, ſerce moje podnioſły. Świa-
dkiem tego ieſt y Krol Manáſſes/ iako
to w Piſmie Świtem w gwártych
Księgach Krolewſkich czytamy. Nie pa-
mistał ten ná Pana Boga/ klaniał ſie
cudzym Bogom/ ſwiat tylko y rzeczy
iego miłował: aż kiedy Pan Bog
przepuſcił utrapienie/ gdy go z Kro-
leſtwa wygnano/ poznał grzechy ſwo-
ie/ zewſytkiego ſie ſercá do Pana Bo-
ga nawrócił/ y onego miłował. Pe-

2. Cor. 12.

2. Corint.
12. Cap.

wna res

rona tedy rzecz/ iż nam cierpienie krzyż-
żać na tym świecie / rzecz naysposob-
niejsza / to jest miłość Boga przy-
nosi.

Iż nam też cierpienie krzyż-
przynosi rzecz naysposobniejsza po-
tym żywocie; dowodzi. Naysposob-
niejsza rzecz po tym żywocie/ jest blo-
gostawienstwo ono wieczne/ krolestwo
niebieskie. Ale nie nam tedy/ rzecz nie
przynosi/ tylko samo cierpienie dla
Chrystusa. Toć tedy cierpienie krzy-
żać dla Chrystusa/ przynosi nam rzecz
po tym żywocie naysposobniejsza.
Iż cierpienie krzyżać dla Chrystusa/
przynosi nam blogostawienstwo ono
wieczne; a tak przynosi/ iż nikt nam
tego/ tylko samo cierpienie przynosi;
y Pismo święte/ y Doktorowie SS.
świadczą. Pismo święte: bo Paweł
świasty mówi: Non coronabitur nisi
qui legitime certauerit. Korony nie-
bieskiej nie otrzyma, kto się tu maime po-
tykać nie będzie. A znów. Quoni-
am per multas tribulationes oportet
nos intrare in Regnum Dei. Przez
wielkie (prawi) utrapienia, mamy
wchodzić do Krolestwa Boga. O tymże
Hieronim świasty. Si per multas tri-
bulationes quibusdam celestis Re-
gni aditus aperitur, illis utique clau-
ditur, qui nolunt sustinere vel pau-
cas. Jeżeli (prawi) wielkie utrapienia
otwierają nam do Krolestwa niebieskie-
go, toć ten sobie to Krolestwo zamyka, kto-
ry nie cierpieć nie chce. Toż wyrażił y
ieden Ociec świasty/ iako czytamy in
Vitu Patrum Lih. 3. Probił go ieden
głowiek: Da mihi Pater vnam rem
quam custodiam, & saluer per eam.
Daj mi Ojcze rzecz taką, której bym
strzegł, y przez którą bym zbawienia do-
stąpił. Na co mu on odpowiedział. Si
potueris iniuriari, & affici conui-
tijs, & portare ac tacere, magna est
hæc res, & super alia mandata. Je-
żeli (prawi) będziesz ukrzywdzony, y de-
spetowany y potwarzony, a będziesz to
możesz znosić, y na to milczec, wielka to
rzecz będziesz miał, y nie inie przykazania
wielkie. Już tedy iasna rzecz/ iż po-
mimo cierpienie krzyżać dla Chrystusa
na tym świecie/ przynosi nam rzecz
naysposobniejsza/ y tużycym/ y z
tego świata zejłym: iasna mowa

rzecz/ iż cierpienie krzyżać dla Chry-
stusa/ jest bonum omnium bonorum
vatum valissimum, jest rzecz ze wszy-
stkich rzeczy pożytecznych naysposob-
niejsza.

Odrzećcie: Iż też cierpienie
krzyżać dla Chrystusa/ jest bo-
num omnium delectabilium maxi-
mum, jest rzecz ze wszystkich do-
brzych naysmaczniejsza; dowodzi.
Chrystus Pan y Święci tego/ naysposob-
niej sobie na tym świecie cierpienie
krzyżać smakowali. Toć tedy znać/ iż
cierpienie krzyżać jest rzecz ze wszystkich
naysmaczniejsza. Iż cierpienie krzy-
żać Chrystusowi Panu było naysma-
czniejsze; dowodzi. Ta rzecz jest komu
naysmaczniejsza y naysposobniejsza/
do której ma tak wielki appetyt/ iż
mu się nigdy nie oprzykrzy; tak/ iż
choć się ten już dobrze naje y ona się
napelni/ przecis ten/ ięszce latnie.
Ale tak jest/ iż cierpienia krzyżać ni-
gdy się Chrystus najeść nie mógł; y
choć się nim prawie nasycił/ iako mo-
wi Jeremiaś Prorok. Saturabitur. Thren: 3.
opprobrijs. N sycony będzie wraga-
niem, nasmiemysli; postaremu tego
cierpienia latniel; bo już prawie w-
mierał/ wolał; Siro, Pragne: to jest
cierpieć dla zbawienia ludzkiego. Toć
tedy cierpienie krzyżać/ ze wszystkich po-
straw Chrystusowi było naysmaczniej-
sze. Je też y Świętym Pankim ciera-
pienie krzyżać/ było potrawa ze wszy-
stkich naysmaczniejsza; iasna rzecz w
Męczennikach Świstych/ którzy nie
sobie na tym świecie tak bardo nie
smakowali/ iako cierpieć dla Chrystusa.
Sluchajmy co między innymi
mowi Marcus y Marcellianus Bracia-
cie. Cierpieć stogi krzyż/ kiedy ich do
slupą gwoździami żelaznymi przybi-
to; aż gdy namawia ich Sedzia aby
Chrystusa odstąpili: Resipiscite mi-
seri, & vos ipsos ab his cruciatibus
eripite. Ocknijcie się (prawi) o mi-
serni ludzie, y samych siebie z tak ciężkiej
meki wybawcie. Odpowiedzieli na to:
Nonquam tam iucundè epulati su-
mus, quam hæc libenter tunc Chri-
sti causâ perferimus. Utinam nos
tam diu hæc pati finat, quam diu
hoc corruptibili corpore vestiti eri-
mus. Nigdyśmy (prawi) tak smaczniej

potra-

potrąmy na świecie nie pożywali, iako
smaczno teraz te maki dla Iazyśa Chry-
stusa cierpiemy. Daj to Boże, abyśmy od-
z, ch mak dla miłości jego przez wszystek
czas żywota naszego wolni nie b. li. Słus-
chajmy o tym smaku w cierpieniu
krzyżow/ y Chryzostoma s. Hom: 22.
tak piszącego na one słowa Pawła s.
Gaudere in Domino semper. Et
quomodo gaudere licet, ubi sunt
vincula, ubi tormenta, ubi iudicia?
Hinc maxime gaudere licet: quo-
modo verò licet, ubi non hæc? Qui-
namq; sibi nullius magnæ rei cõsci-
us est, quomodo delectabitur? Itaq;
quantò maiorẽ dixeris tribulationẽ,
tantò maiorẽ dicis voluptatem. Iakoz
sia tu (prawi) na świecie weselić, gdzie
wizienia, gdzie maki, gdzie sady? Tow-
żem tu z. i. ch mak. sądow, z krzyżow,
nawiczej sia weselić. Wiczej rzekę:
nie maś sia z czego inzego na świecie
weselić, tylko z tego samego: bo iakoz sie
z czego kto ma weselić, kiedy sie w żadne,
wielkiey rzeczy nie czuje? Moma bepie-
cznie, im kto maś wiel se utrapienia,
im maś wielśa rozkoś, wielśa vcieche.
Ponieważ tedy y Chrystusowi Panu/
y Świętym tego/ naysmaczniejszy jest
cierpienie krzyża: Toć cierpienie krzy-
ża jest omnium delectabilium maxi-
mum, jest ze wszystkich rzeczy sma-
cznych rzecz naysmaczniejsza.

Rzecz. Świątowanym ludziom cier-
pienie krzyża nie smakuie; Toć choć iay
Chrystusowi y Świętym tego smakuie/
nie idzie z tym/ iż jest rzecz ze wszystkich
naysmaczniejsza. Na to ia odpowiadā-
cie/ pytam. Kiedybyś sie chciał do-
wiedzieć o smaku iakiey potrawy: czy-
libyś sie pytał o iey smaku ludzi cho-
rych/ gorących cierpiących/ kórzę-
stą gorzkim humorem zarażone maia?
Zaprawde nie pytałbyś sie tych/ ani-
byś na ich rozsądku przedstawiał: bo
oni zarażone vsta maiać/ prawdziwie
rozsądzić niemoga. Rogobyś sie te-
dy o ten smak pytał? Mladze sobie
postępować/ pytałbyś sie tych/ kórzę-
zdrowe vsta/ y humorem gorzkim nie-
zarażone maia. Ludzie tedy świąto-
wi/ czyli vst swoich gorzkością zara-
żonych nie maia? Zaprawde maia.
O nich abowiem Psalmista s. powie-
dział. Quosum os maledictione de-

amaritudine plenum est. Kórzęch
(prawi) to jest świątowych ludzi/
vsta złorzeczeństwa y gorzkości pełne sa.
Dajmyś to tedy/ iż ludzie świątowi
cierpienia krzyża sobie nie smakuia/
na ich ty rozsądku przedstawiać nie-
maś. Chrystus Jezus y Święci tego
maia vsta zdrowe/ żadnym humorem
przeciwym nie zarażone. Toć ponie-
waż ci sady/ iż cierpienie krzyża na
tym świecie/ jest rzecz ze wszystkich naya-
smaczniejsza/ za taką sobie rzecz cier-
pienie dla Chrystusa maś poczytać.

A drugi raz na pomienioną od-
powiadam obiecay: kiedy mowiś/
ludzie świątowi nie smakuia sobie
cierpieć krzyża/ abo utrapienia na ty
świecie. Odpowiadam/ iż to nie za-
wsze prawda: y owsem częstokroć
świątowi ludzie/ za jedną sobie maia
vcieche cierpieć. Spytay Szlachcica/
Książcia/ Pana iakiego wielkiego/
czemu tak ochotnie y smaczno polu-
sie/ y za zwierzem biegas? gdzie zi-
mno/ goraco/ wiatry przykre/ wtu-
rzemie/ głod y pragnienie cierpiś. Czy-
li dla iakiego zysku? Dymnniej: to-
by bowiem na Pana wielkiego nie przy-
stalo; gdyż y tego co vgoni/ mało co
abo podczas nie nie zająie. Czemuż
tedy? Dla vciechy. To widzicie/ iż
wiele cierpi w tym bieganiu/ a przecia-
żo sobie tak smakuie/ że sie drugi bez
tego iakoby obyć nie moze. Spytay
cie zeglarzow/ czemu tak wiele nie-
wczasow na morzu podrymuia/ tak
wiele niebezpieczeństw/ tak wiele gło-
du y nędzy? Inaczej nie odpowiadza/
tylko że to jedna nasza vciecha/ po mo-
rzu sie wozic. Spytaycie gospodarzā
starego/ czemu nie spusćis gospodar-
stwa młodszym? oto tak wiele kłopo-
tow/ frasunkow/ niewczasow/ dla nie-
go cierpieć musis; moglibyś uż sobie
żyć w pokoju/ o ničem nie wiedząc.
Odpowie: uż bym ia bez tego nie wy-
trwał/ użem sie przyuczył/ żę bym
uż bez tych kłopotow nie mogł. To
widzicie/ że ludziom świątowanym
krzyż sie smakuia. Rzecz. świa-
towe to krzyż/ nie dla Chrystusa pod-
iate/ żę bym nie dowodził tym/ żeby
krzyż dla Chrystusa podiate/ sma-
czne były. Na to ia odpowiadācie/
pytam. Gdyby potrawa kropelka cu-

trzu ocukrowana / słodka y smaczna była: czyliby ocukrowana zrzodłem niesprzebranym cukru / smaczna y słodka nie była: Musisz przyznać / żeby bärzo słodka była. Wshytke krzyże y utrapienia światowe / teorekolwiel są smaczne y słodkie światowym ludziom / są tylko kropelka słodkości stworzoney ocukrowane: krzyże zaś y utrapienia dla Chrystusa podiate / są samym zrzodłem cukru y wshelakiej słodkości / to jest / Duchem Przenaswieshtym / ofszodzone. Tak abowiem naucza Paweł swisty. Excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti. Przyimuiac (prawi) słowo w wielkim utrapieniu z weselem Duchu swietego. Toć iezeli krzyże y utrapienia dla świata / są słodkie y smaczne: bez porównania wshelkiego krzyże

ktore kto cierpi dla Chrystusa / są słodsze y smaczniejszye. Osz Chrześciance Tamiłsy, macie Exaltationem Sanctae Crucis, Wymyżsenie Krzyża Swietego: wywymyżylem cierpienie Krzyża Chrystusowego / super omne bonum honestum, super omne bonum utile, super omne bonum delectabile; wywymyżylem mowia to cierpienie Krzyża / nad wshelkie dobro wczciwe / nad wshelkie dobro pozytywne / nad wshelkie dobro wciśne. Jezeli się tedy o ktore dobra na świecie staramy / o to się naywshetke ze wshetkich dobro / to jest / o cierpienie krzyża dla miłości Chrystusowej / staramy: Co nam rącz dąć Chryste! rzy, ktory żył y kroluiesz na wieki wieczne.
A M E N.

Ná Tenże Dzień Wywyższenia S W I E T E G O K R Z Y Z A K A Z A N I E W T O R E.

Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.

Ioan: 12.

A ia iezeli podwyższoney bede od ziemi, wshytke do siebie poćiągne.

Mozmiana jest abstrakcy. Chrześciance w Chrystusie Tamiłsy. Osobliwie iednak troiaka / według Thomaśa swietego Doktora Anielskiego. Jedną à materia singulari, druga à materia sensibili, trzecią à materia intelligibili. Abstrakcy albo oddalenie à materia singulari, od materyy osobliwej jest / kiedy rozum nasz wważa rzecz materyalną / nie to albo owa w osobliwości / ale w pospolitości: iako to náprz przykład / wważa głowiekà nie tego albo owego / ale tylko głowiekà w pospolitości: wważa lwà nie tego albo owego w osobliwości / ale tylko lwà w pospolitości, zé zé. Abstrakcy oddalenie à materia sensibili, jest / kiedy to wważa rzecz synydom podlegla / nie to albo owa w osobliwości / ale w wważa w pospolitości: iako to kiedy Mathematyk wważa tryángul / nie

ten albo ow osobliwy / ale tryángul w pospolitości. Abstrakcy / oddalenie à materia intelligibili jest / kiedy to wważa rzecz duchowno / nie to albo owa w osobliwości / ale tylko w pospolitości: iako to Meshafizyk wważa Aniola nie tego albo owego / ale Aniola w pospolitości, Zbawiciel nasz w dźśaięshy Swistej Ewangeliey obietcuje / iż iezeli od ziemi ná Krzyż podwyższoney będzie / wshytke do siebie poćiągne. Et ego si exaltatus fuero à terra omnia traham ad meipsum. Tia (prawi) iezeli podwyższoney bede od ziemi, wshytke do siebie poćiągne. Reorazé to prośie abstrakcy / Chrystus Pan od ziemi ná Krzyż podwyższoney / wshytke do siebie poćiągne: Potażé ia ná teraznięshy Kazaniu / iż poćiąga wshelaka pomieniona abstrakcy: oddala ludzi à materia singulari, od materyy osobliwej; oddala ludzi à ma-

teria sensibili, od matercy smysłu, podległy; oddala ludzi a materia, intelligibili od matercy rozumnej. A iż według Filozofa wszelka abstrakcyja / wszelkie oddalenie od matercy / dzieje się per actum intellectus, przez akt rozumu; pokazuje iż Chrystus Pan per actum intellectus nostri, to jest / przez akt rozumu uważającego Chrystusa na Krzyżu podwyższonego / wszelka pomieniona abstrakcyja czyni. Będzie to wszystko tu części y chwale Bożej / a tu zbudowaniu naszemu.

Co sićknie naprzód pierwszego punktu / to jest / iż Chrystus Pan na Krzyżu podniesiony / czyni abstrakcyja a materia singulari; domo-
dys tak. Materia singularis, to jest osobliwa / są bogactwa tego świata: bo ażkolwiek na początku świata były wszystkie dobra communia, pospolite wszystkim ludziom / wszakże successu temporis, za czasem / aby byli ludzie w zgodzie żyli / facta est divisio rerum, stało się podzielenie rzeczy; tak / iż które przedtem były communes, wszystkim pospolite / stały się singulares stały się osobne; do których przyraffa serce ludzkie / tak iż głowie stać się z nimi nieakties consecratum, zstała się przez affekt swoy nieporządny z nimi. Ale tak jest / iż Chrystus Pan na Krzyżu podwyższony / abstrahit, oddala / odrywa serce ludzkie od bogactw; a odrywa per actum intellectus, przez akt rozumu ludzkiego: bo głowiek uważający pilnie Chrystusa na Krzyżu nągiego / zawieszonych / pogardza bogactwami tego świata. Toć tedy Chrystus Pan na Krzyżu podwyższony / czyni abstrakcyja a materia singulari, od matercy osobnej. Iż Chrystus Pan uważony od głowieka na Krzyżu zawieszony / oddala y odrywa serce ludzkie od bogactw / domo-
dys y Pismem Świętym y Historiis. Izaiasz Prorok w Kozdiale 33. tak prorokuje. Regem in decore suo videbunt, oculi eius terram cernent de longē. Obaczy [prawi] oczy ludzkie Król w zacności swojej, a z daleka na ziemię patrzyć będą. A kiedyż to prosić patrza oczy ludzkie na Król: to jest / na Chrystusa (o którym tu Prorok prorokuje) w zacności swo-
jey.

To podobno na ten czas patrza na niego w zacności swojej / kiedy się przemienia na gorze Thabor / kiedy resplenduit facies eius sicut Sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Rozjaśniona twarz jego iako Słońce, a ślasy jego ślasy się białe iako śnieg. Abo podobno na ten czas patrza na niego w zacności swojej badającego / kiedy cudą wielkie czyni / kiedy woda w wino przemienia / kiedy ślepe / chore / gluche / tradowate / paralizem zarażone leczy / kiedy umarłe wskrzesza / kiedy ślasy z ciał ludzkich wymiata / kiedy morzu y wiścirom rozkazuje. Czyli też w ten czas widza oczy ludzkie tego Króla w zacności swojej / kiedy z wielkim tryumfem niewinnych dzieci wjeżdża do miasta Jeruzalem. Zaprawdę nie w te czasy: ale raczej na ten czas patrza na niego oczy ludzkie w zacności jego / kiedy między dwiema łotrami na gorze Kalwaryi na Krzyżu zawieszony wiśi. Tu bowiem dopiero pokazuje deporem, chwale / zacność swoją. Nie ia to mówis / ale poważny Klumemus / uważając one słowa Pawła a. ad Habr: 2. Videmus Iesum propter passionem mortis, gloriam & honorem coronatum; tak mówi. Gloria & honorem vocat Crucem, neque enim tantum Deo dignum erat tamq; gloriosum fecisse caelum & terram, ac hominem, supernaque virtutes; sicut quod propter nos dignatus est crucifigi. Chwała (prawi) y części y zacności Krzyż święty Apostoł nazywa: bo nigdy Pana Boga tak zacnym nie czyniło stworzenie nieba y ziemi, y stworzenia y wszystkie mocy niebieskie; iako go zacnym pokazało ukrzyżowanie z narodem ludzki. Tenże znowu uważając one słowa. Si cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent. tak mówi. Opportuna Dominum gloriae appellavit: nam quoniam Crux ignominia esse videbatur, ostendit eam esse magnam gloriam. Barzo (prawi) dobrze ukrzyżowanego Pana nazywał Apostoł święty Panem chwały: bo iż Krzyż zdał się być u ludzi zeliznym, pokazał Apostoł, iż jest wielce chwalebny. Kiedy tedy oko rozumu ludzkiego uważa Chrystusa na Krzy-
żu.

Math 17.

ad Cor.
2. Cap.na Krzy-
żu.

na Krzyżu w takt wielkiej chwale y zac-
ności wspaniałej; człowiek cernit terrā
de longē, patrzy na ziemi z daleka;
to jest opuścić ziemię/ pogardza bo-
gactwem wsłktemi dla miłości w-
trzyjowanego JEZUSA/ który dla
miłości tego wsłtku bogactw pos-
gądził/ w bogum y nągim na Krzy-
żu umierał.

Cantic. 3.

W Pieniach Salomonowych czy-
tam/ iż Krol Salomon sprawił sobie
dzwoń jednę lektę. Ferculum fe-
cit sibi Rex Salomon de lignis Li-
bani, columnas eius fecit argenteas,
reclinatorium aureum, ascensum
purpureum, mediā charitate con-
stravit. Lektę (prawi) sprawił sobie
Krol Salomon z drzewa Libańskiego, ko-
lunmy tej lektę dał srebrne, poręcze zło-
te, wschod sarkatny, srodek miłości pa-
krył. Przez tę lektę Salomonowa/
pospolicie Doktorowie Świści rozsu-
mnia dobro tego świata. To bowiem
dobro zamyka w sobie srebro/ zamyka
złoto/ zamyka purpurę/ y wsłkcie in-
sze dostatek. A dla kogoż prosi ten
prawdziwy Salomon/ Bog Wszech-
mogący/ zbudował to ferculum, do-
brą tego świata? Propter filias le-
culalem, dla corek Jerozolimskich/
to jest/ dla dusz ludzkich: nie dla tego/
żeby się w tych dobrach Kochały/ ale
tylko dla tego/ żeby z nich potrzebę
swoie brały. Coż się za tym stało?
Dusze ludzkie stały się quid concre-
tum cum materia singulari, zbytnie
się w tej materii/ to jest/ w dobrach
tego świata/ zatóchali. Coż z tym
Duch Przenasławisty czyni/ iako serce
ich oddala od tych światowych rzeczy?
Egredimini, & videte filias Sion Re-
gem Salomonē in diademate, quo
coronavit illū mater sua. Wynidzie
(prawi) Córki Syońskie, & patrzącie na
Krola waszego Salomona w koronie, która
go ukoronowała Matka jego. Jakoby
rzekł: O dusze ludzkie/ których się ser-
ca zrosły ze złotem/ y srebrem/ y rze-
czami tego świata; porzucicie tylko
ottem wważania waszego na JEZUSA
ostrej korony na Krzyżu zranionego/
przypatrzcie mu się dobrze/ & wpe-
wniam was/ iż oddalicie/ oderwiecie
serca wasze od tej materii/ od wsłk-

kich tego świata bogactw/ & przysta-
niecie do wbojnego Chrystusa na Krzy-
żu za was zamieszkanego. Doznało
wiele Corek Jerozolimskich/ wiele
duszy ludzkich/ prawdy słow tych Du-
chów Przenasławistych: bo ich wiele za-
patrzymy się aktem rozumu swojego
na JEZUSA wtrzyjowanego/ oderwa-
ły serca swoje od rzeczy światowych.
Miedzy którymi osobliwie była Eli-
zbieta świąta Krolewna Magierska/
o której tak świadczą Kroniki Jako-
nu Franciszka świątego. Aż (prawi) w
Święto idąc do Kości. & drogo we-
dle ślani swojego Krzewoskie w zło-
to y perły przybrana/ na wsłciu porzy-
w Kościele na Krucyfiks/ Alieci myśl w
serce tej wderzy: Bog mój dla mnie
nago na Krzyżu wisi y umiera/ & ja w
drogich tych złotogłowach/ perłach/
y złotych wiencach śmiem się nosić:
Od niego y Dąmowie wcieli/ & zemna-
tacie woysto slug idzie/ wczciwość mi
wyrządzała. & także to Panu dobro-
dzieństwo płaca: także mu to miłość
która on nam pokazał/ oddała: ach
mnie niechżeśliwey grzesznicy! Ta te-
dy myśl/ także wważanie/ tak tej serce
zranilo/ iż w Kościele omdleć musiał
i/ y wyniesiona przed Kościół/ ledwie
do siebie przyśedhy/ wsłtkim złotem
y srebrem/ y innymi bogactwami tak po-
gądziła/ iż gdy mają nie było/ iako je-
dną z prostych niewiaśc tak się wbieta-
ła. Toć tedy iasna rzecz/ iż Chrystus
na Krzyżu podwyższony/ czyni abstrak-
cję & materia singulari, oddala/ od-
rywa serca ludzkie/ od bogactw tego
świata.

Też czyni abstrakcję & mate-
ria sensibili, to jest/ iż Chrys-
tus na Krzyżu podwyższony/ od rosko-
sy ciała oddala y odrywa serca ludz-
kie; obaczmy. Zgadza się na to
Matematycy/ iż Planeta Wenera
sprawuje w ludziach którzy się pod pa-
nowaniem tej gwiazdy rodzą/ wielką
chcię do rokosy cielesnej: bo (prawi)
ten Planeta obfitość krwie rodzi/ z
której chcię do tej rokosy pochodzi.
Jeżeli jednak gwiazda ta podczas w-
rodzenia którego człowieka/ będzie z
słoneczną złączona/ słonce skutki tej
znieśnie: bo promieniami swoimi/ y
ich goracościami/ influencye Wenery

psal. 50.

ciale ostabi. O zaprawda duchownie
mowiac/tak sie z ludźmi dzieie: wshy
scysmy podlegli tej gwiazdzie do ro-
stosy ciała Plantacyey; wshysey spies-
wamy z Dawidem swiatym. Ecce e-
nim in iniquitatib⁹ conceptus sum,
& in peccatis concepit me mater
mea. O tam Pánie w nieprawościach
porzety, y w grzechach poczęła mnie mat-
ka moja: to jest/ w rostosy ciała. Lecz
kiedy oraz pod Słońcem będziemy, to
jest/ kiedy wyrażaniem naszym pod w-
trzyżowanym Jezusem / który jest
Słońcem sprawiedliwości/ staniemy;
zaprawda on promianami goracey
miłości swojej/ żagłasi w nas wshytkie
chuci do rostosy cielesney. Doznał te-
go na sobie Augustyn swiaty: bo kto-
ry przedtym kużył tej rostosy/ stan-
wszy rozmyśleniem swoim pod wtrzy-
żowanym Jezusem/ tak sie miłości
tego rozpalił/ iż w nim wshytką niepo-
rządna miłość zagłasiła. Tak sie abo-
wiem do Chrystusa modli. Absor-
beat queso Domine, mentem meam
melliflua & ignita vis amoris tui, ut
amoris amoris tui moriar, quia a-
more amoris mei dignatus es in
Cruce mori. Niech (prawi) o moy Pá-
nie żatopi dusze moje skodką ognistą moc
miłości twojej, abym miłością twoją u-
miał, bo ty z miłości przecimbo mnie
na Krzyżu umrzeć raczył. Takież wwa-
żanie Chrystusa wtrzyżowanego tak
dźi wshytkim pokusy cielesne cierpi-
cym/ poważny Hugo de S. Victore. Lib.
3. de Anim. Cap: 23. Quoties te sentis
curpibus cogitationibus pulsari, &
ad illicitam delectationem affici, to-
ties pone ante mentis oculos, quo-
modo Christus in Cruce suffixus sit
pro te &c. Ile razy (prawi) poczniesz
nieczyste myśli/ ile razy do rostosy zaba-
żany kuśsony będziesz, tyle razy przed o-
czy wważania twójego staw sobie Chrystu-
sa na Krzyżu zawieszonogo: y rozumiey/
je tak do ciebie mowi. Idź/ idź głow-
wiecz/ żąży lubieżności twoich/ a ia
tu na Krzyżu dla ciebie cięsklie boleści
cierpieć beda. Idź/ napas oczy twoie
sprośnymi rzeczami/ a ia tu na Krzyżu
oczy moje we łzach obfitych moczyć
beda. Idź/ napas wshy swoje piosne-
kami/ y niewstydlivymi słowy/ a ia tu
na Krzyżu dla ciebie bluznierstwa y zel-

tywości cierpieć beda. Idź ty/ żążyway
z twoimi wshetecznicami biesiady/ a
ia tu dla ciebie żość y oczęć pić beda.
Idź ty/ a racz y nogi y wshytko ciało
twoje ponurz w nieczystościach two-
ich/ a ia tu racz y nogi/ y wshytko ciało
dla ciebie zranie dopuszcze. Idź ty y
stroy głowę twoją rozą y inshym roz-
mątym twieciem/ a ia tu cierniową
koronę słoty zostana. Idź ty/ mchay
ci rostosy cielesne serce zrania/ a ia tu
wloznia żelazna serce moje dla ciebie
zranie dopuszcze. Idź ty/ y żążyway
rozmaitych swiatowych delicyi/ a ia
tu wymysłnymi miakami nasycony zo-
stana. A wisc sie tu na takie myśli/
serce swoje o głowiecz nie zmiastczy/
wisc sie od rostosy ciała takim słowy
wtrzyżowanego Chrystusa nie oddali:
O zaprawda oddali: Krzyżnieś z
Bernatem s. Deus meus pendet in
pacibulo, & ego voluptati operam
dabo? Bog moy wiści na subienicy, a ia
rostosy pilnować beda?

Czytamy w Żywocie Ignácego
Swietego Fundatora Soc: Iezv, iż
ten Swiaty miłością wielką tu bles-
znimzdiłty/ w Paryżu lednego nieczy-
stego odwieść od grzechu nieczystości
nie mogac/ gdy się dowiedzial/ iż miał
z miaką wymieć na wykonanie swojej
wsheteczności/ on mu zabiezał/ y w les-
dnym iesiorze w zimney wodzie aż do
shyestanal; y gdy mual/ zawołał na
niego: idź idź na to sprośność/ ia tu
za cie pokuta czymiebeda/ aż sprawie-
dliwy gniew Boży od ciebie oddalony
będzie. Co słysiac on głowiecz/ nieczy-
stosci zaniechal. Swiaty także Fran-
cisek Xaverius/ gdy rozmaitych spos-
sobow na grzesnika lednego szukał/ aż
by go był od grzechow jego odwiódł/
a przecis mu to nie nie pomagalo;
naostatek takiego żążył sposobu. Jes-
wlołszy się z katek/ sielł siebie samego
stodze żelaznymi lancuszkami/ tak/ iż
krew z ciała jego obficie plynala: co
widzac on grzesnik/ krzyknie: stoy dla
Boga/ użod tego czasu grzeszyć nie-
chce. Jeżeli to Chrześciance Namil-
szy/ wżubnienie w wodzie zimney ies-
dnego głowiecz/ wśiechenis do krwa-
prostego głowiecz/ bylo tak bärzo sku-
teczne/ że moglo oddalic/ oderwać/
serce ludzkie od rostosy tego ciała. Coż

serm. de
honest:
vit.

rozumieć

rozumiecie/ gdy kto bedzie patrzył na
wbieżonego okrutnie za grzechy swo-
te Iezusa? co mowis rozumiecie/ ies-
zeli serca swowego nie oddali y nie odes-
wie od rostkoy ciała? O zaisze skutec-
zynieysza jest Krzew Jezusowa do takie-
go od grzechu oderwania/ nizeli krew
Kawerego swistego! Toć tedy iasna
rzecz/ iż Chrystus na Krzyżu podwyż-
siony/ czyni abstrakcyo a materia len-
tibili, oddala/ odrywa serca ludzkie/
od rostkoy ciała/ a przymodzi do pra-
wodziweg ciała swowego wmaczawienia.

Oz niosłatek Chrystus na Krzy-
żu podwyżsiony/ czyni abstrak-
cyo a Materia Intelligibili, oddala
y odrywa serca ludzkie od Matercy
w rozumie tylko ludzimi badacey/ to
jest/ od honorow y godności tego
świata; dowodzą. Oblubienica to-
warzystom swoim w Pieniach Salos-
monowych tak pogardy swojej przy-
czyna dais. *Nolite me considerare,
quod fulca sum, quia decoloravit me
Sol.* Jakoby rzekła: widzialyscie mis-
pietwey barzo piękna/ barzo śliczna/
barzo wdzięczna/ dziwnie wszytkim
przyjemna/ to jest/ dziwnie w swiata
zaczna; teraz zaś widżcie miszpetna/
ciemna/ czarna/ y wielce w swiata
wzgąrdzona: nie dziwuycieś sie tes-
mu/ stonć tego przyczyna/ to mis-
czarna/ to ciemna/ to wzgąrdzona w-
czynilo! A coż to prośa za Oblubienic-
a/ y co to za Słonce/ ktore ia z zacney
wzgąrdzona uczynilo? Zaisze ta O-
blubienica jest duszą ludzką pokutnia-
ca/ Słonce jest Chrystus Iezus wkrzy-
żowany/ ktorego ona attem rozumu
swolego wważała/ z zacney wzgą-
rdzona sie stała: to jest/ patrząc na Ie-
zusa na Krzyżu wzgąrdzonego/ wszy-
tkimi honorami y godnościami tego
świata pogąrdziła. Nie moia to nau-
ka/ ale swistego Antoniego z Padwie/
tak mowiącego. *Sol ecclipsim id est
defectum patiens, omnia decolorat:
sic verus Sol CHRISTVS, qui cognouit
occasum suum, ecclipsim mor-
tis in Cruce patiens, colores omnes,
vanitates omnes, glorias fallaces,
omnes honores, debet decolorare.*
Ideo dicit anima penitentis: *Nigra
sum, fulca sum, quia decoloravit me
Sol.* Dum enim oculo fidei Deum

meum, Sponsum meum, IESVM
Christum in Cruce pendentem, cla-
uis confixum, felle & aceto potatū,
coronā spinē coronatum video;
omnis decor, omnis gloria, omnis
honor, omnis pompa transitoria,
in pallorem vertitur, & à me nihil
æstimatur. Słonce (prawo) zaciemnie-
cierpiac, wszytkie rzeczy ciemnymi czyni:
tak prawdziwe Słonce CHRISTVS, który
poznał zachod swój, zaciemnie imierci
na Krzyżu cierpiac, wszytkie fary, wszy-
tkie prozności, wszytkie chwale, wszytkie
czci, pogasił. Dlatego mowi dusza poku-
tuia: czarna, ciemna jestem, bo mis-
oczernilo Słonce. Gily bowiem okiem
wiary patrzy na Boga moiego; na Oblu-
bienicę moiego Iezusa Chrystusa na
Krzyżu wiszącego, gwoździami do Krzyża
przybitego, żołcia y octem napojonego, ko-
rona cierniowa ukoronowanego, wszelka
zaczność, wszelka chwala, wszelka część,
wszelka pompa przemijająca, porzucam,
opuszczam, zgola za nic sobie poczytam.
Jasna tedy rzecz/ iż Chrystus Pan na
Krzyżu zawieszony/ czyni abstrakcyo o-
ciam a Materia Intelligibili, oddala/
odrywa serca ludzkie od honorow y
godności tego swiata/ a przymodzi
do pogardy wszelakiej godności. A
zarym iasna już rzecz/ iż Chrystus na
Krzyżu podwyżsiony/ czyni pomienio-
na troiako abstrakcyo: kto mu sie na
Krzyżu zawieszonemu przypatruie pil-
nym y nabożnym wważaniem/ oddala
sie y od bogactw/ y od rostkoy ciała/
y od honorow tego swiata; a wstępu-
ie na Krzyż do wtrzyżowanego Chry-
stusa.

W tym tylko rzecz/ żebyś głowie-
ze gdy ci raz Chrystus wtrzyżowany
do siebie na Krzyż/ to jest do cnotliwego
żywota pociągnie/ że dla niego o-
puściwszy bogactwa y rostkoy y go-
dności/ hęże sie Krzyża Chrystuso-
wego chwyci; y tym mowis rzecz/
żebyś więcej z tego Krzyża nie zstępo-
wał/ y Chrystusa na nim nie opuścił.
Okoż wypowie/ iako wielki nasz nie-
rozum/ kiedy opuściwszy raz bogac-
stwa/ rostkoy/ y honory swiatowe/ y
wzawsy sie cnotliwego żywota Krzy-
ża Chrystusowego/ pretko zaś z niego
zstępiemy. Co rozumiecie/ gdyby
teraz Chrystus na Krzyżu był zawie-
siony/

fiomy/ y z miłości przeciwko niemu iá-
li człowiek dalby się też z drugiey stro-
ny Krzyża Chrystusowego przybić:
potym przyszedłby też do Chrystusa
mówiąc; dam ci wiele millionow pie-
niędzy/ tylko zstap z tego Krzyża: nie-
chciałby iednak Chrystus dla onych
wszystkich millionow z Krzyża zstąpić;
przyszedłby potym y drugi mówiąc;
dam ci o Chryste wszystkie wszystkiego
świata rokoszy / tylko zstap z tego
Krzyża: nie zstąpiłby przecie; przy-
stąpiłby jeszcze y trzeci mówiąc; dam ci
wszystkie wszystkiego swiata kroles-
stwa/ tylko zstap z tego Krzyża: nie-
chciałby przecie Chrystus zstąpić dla
żadney z pomianionych rzeczy/ Aleby
chciał wisieć na Krzyżu z szczerę tylko
miłości onego człowieka / któryby za
nim na Krzyżu wisiał. Gdyby po-
tym też do onego człowieka na dru-
giey stronie Krzyża wiszącego przysta-
pił/ y pokazałby mu iedno iablusko
mówiąc; dam ci to iablusko / tylko
zstap od tego Chrystusa z tego Krzyża;
co on wysłuchawszy żarzący się porwał/
y opuszcawszy Chrystusa na Krzyżu/ z-
stąpiłby z Krzyża dla iabluska onego.
Co rozumiecie/ czylibyscie się temu
człowiekowi wiele nie dziwowali/
czylibyscie nie mówili; O nieszcześli-
wy człowiecze/ Chrystus Jezus dla
ciebie z Krzyża zstąpić niechciał/ ani
dla wielkich millionow pieniędzy/
ani dla wszystkich na świecie rokoszy/
ani dla wszystkich krolestw y hono-
row tego swiata; a ty nie dla wiel-
kich millionow pieniędzy/ nie dla wszy-
stkich rokoszy swiatowych / nie dla
wszystkich krolestw y honorow tego
swiata; ale dla iednego iabluska/ y to
podobno robaczywego/ z Krzyża zste-
puiesz/ y Chrystusa opuszczasz. O iá-
ko to niesłychana ślepotá twojá/ o iá-
ko niesłychana złość y niewdzięczność
twojá przeciwko Chrystusowi!

Chrześcianie łamili/ w samey
rzeczy to com teraz powiedział/ czesto
się bázno znayduie. Wisiał Chrystus
na Krzyżu dla ciebie człowiecze Chrzes-

ćciański/ y dla wszystkich millionow
tego swiata z Krzyża zstąpić nie-
chciał/ ani dla wszystkich rokoszy/ ani
dla wszystkich honorow y krolestw
tego swiata; przeto że sobie zbawienie
duše twoiey więcej wazyl/ nizeli wszy-
stkie milliony/ nizeli wszystkie rokoszy/
nizeli wszystkie tego swiata honory:
co ty człowiecze widzisz/ y wielką tego
przeciwko sobie miłość wważasz/
wstępuiesz też na Krzyż do Chrystusa/
kiedy poczynasz pobożny y cnotliwy ży-
wot na świecie. Przychodzi potym
do ciebie potusa/ pokazując ci iablus-
ko/ to jest/ iákakolwiek wciecha wyste-
ptu: w iákomstwie pokazuje wciecha/
która z bogactw pochodzi; w gniewie
pokazuje iablusko / to jest wciecha/
która z pomsty wynika; w nieczystości
pokazuje iablusko/ to jest wciecha z
go szkodliwego ciała; w nieposłuszeń-
stwie pokazuje iablusko/ to jest wcie-
cha/ która pochodzi z czynienia wła-
sney woli: y tak w iákimkolwiek wy-
stęptu pokazuje potusa iákie iablusko/ iáka-
kolwiek wciecha; a wszystko to iablus-
sko robaczywe/ mniacie w sobie robaká/
a robaká okrutnie sumienie grzeszne-
go człowieka gryzącego. Kiedy tedy
ty człowiecze/ dla iákiegokolwiek iá-
bluska/ choć y dla iednego z pomiano-
nych/ porzucasz się z Krzyża od Chrystu-
sa/ to jest/ kiedy dopuszczasz się iákiego
grzechu/ odstepujesz żywota pobożne-
go/ porzucasz cnotę; wważ sobie iáko
złotliwie/ iáko niebacznie czynisz/
Chrystus Jezus dla ciebie tak ścacie-
nie wisiał na Krzyżu/ iż ani dla wszy-
stkich millionow/ ani dla wszystkich ro-
koszy/ ani dla wszystkich honorow/ zsta-
pić z niego niechciał; a ty dla iákiego iá-
bluska Chrystusa opuszczasz! Oba-
cz w tey mierze ślepotá twojá/ a kiedy ci
Chrystus na Krzyżu podwyżsiony przy-
ciągnie do siebie/ to jest/ przyciągnie
do cnotliwego żywota; trwaj na tym
Krzyżu z Chrystusem do śmierci: co
nam róg dać wszystkim Chryste Jes-
zu/ który żyjesz y królujesz na
wieki wieczne. Amen.

Et surgens secutus est eum. *Matth: 9.*
I powstawszy szedł za nim.

Et surgens secutus est eum.

Matth: 9.

I powstałszy będą za nim.

przy śmierci/ złe po śmierci. Pożaje
to na terazniejszy Kazaniu: co będzie
tu cześć y chwale Bożej/ a tu zbudo-
waniu naszego.

Jż naprzód ludziom cudzego
Wracać y nagradzać niebeczcy/
małe ante morrem, źle przed śmier-
cią/dowodzić tak. Ci którzy abo przez
wydzierstwo / abo przez lichwę / abo
przez wzięcie poddanych / abo iá-
kimkolwiek niesprawniełym spo-
sobem dobr iákich nabyl; dobrá te do-
czesne trácą/ y dobr duchownych nie
nabywają. Toć się im źle dzieje przed
śmiercią. Jż dobrá doczesne trácą /
dowodzi. Z przyrodzenia swojeǳ wśy-
stkie rzeczy kiedy są extra propria lo-
ca, kiedy są nie na swoim własnym
miejscu/ do swoiego się własne^o miej-
scą przez gwałt wydzierają / y do nie-
go prawie leca. Jasna to rzecz na ká-
mieniu / na wodzie / na ogniu / ić.
Te bowiem rzeczy/gdy są extra pro-
pria loca, gdy ich kto z własnego ich
miejscą ruskyl/ gwałtem się do swoich
miejsc własnych kwąpią. Ale tak jest/
iż dobrá które kto ma przez niespra-
wiedliwe nabycie / są extra propria
loca: bo nie w swoich własnych pá-
now/ którym należą. Toć się sam
wydzierał / á prawie gwałtem / ad
propria loca, do swoich własnych pá-
now: toć opuszczał tego który ich
nabyl. Toć ten który niesprawnie
nabyl/ traci tu dobrá doczesne. Rze-
żesz. Dajmy to żeby się one odemnie
gwałtem wydierały/ mam ja iednak
spôsoby do zadržymania ich przy sobie.
Tá to ja odpowiadam: nie dołazesz
tego. Przestrzega każdego Młodziec
mówiąc w Przypowieściách swoich.
Ne erigas oculos tuos ad opes quas

Prod: 23.

non po-

non potes habere; quia facient tibi pennas quasi aquilae, & volabunt in caelum. *Likoby rzekł: nie pojaday dobr, ktorych ci sie miec nie godzi, bo sobie przypamia skrzydła iako Orłowie, y vleca do nieba. Pátrz głowieczę/ iakie to wiel długi Medrca dobra niesprawniedliwie nabyte skrzydła maia; nie wroble/ nie gołebicze/ ale Orle. Orle skrzydła tak Orla podnośa/ że lubo on kászda praśyna wchwyćć może/ tego też dnak żaden ptak poimac y zatrzymac nie może. Ponieważ tedy dobra niesprawniedliwie nabyte/ Orle skrzydła maia/ nie postrzeżesz iako odleca od ciebie/ a ty ich nie przymasz/ ani dogoniś. Ale day to/ żebyś moc ich ktorąś od ciebie wydz'eraia zwyciężyl/ chcec je przy sobie zatrzymac: to pewna/ iż Boskiey mocy nie zwyciężysz/ ktorac dobra niesprawniedliwie nabyte wydiera: iako wydarta Labanowi dobra niesprawniedliwie Jakobowi wzięte; iako wydarta Pharaonowi y Egypcyanom dobra Izraelczytom niesprawniedliwie odiste; iako codzien wydiera tym/ ktorzy niesprawniedliwie y z krzywdy bliźnich swoich dobre nabymaia. Widziemy bowiem iż nie ktorzy przez cały żywot swoy bogactwa zbieraia/ y sobie podczas zaluia/ y ubogim nie dadzą/ y choć podczas głodu widzą y wiedzą o umieraiających/ przecis iakoby to do nich nie należało/ bliźnich nie ratuia: widzimy mowia nie raz/ iż tacy albo przez wojnę/ albo przez ogień/ albo przez wydziercom/ dobra swoje traca. Widziemy nie raz/ iż kupcy nabieraia wiele pieniedzy/ będzie miał drugi y trzeci/ a potym niewiedzieć gdzie się co podziere. Widziemy drugich iako wiele nastupia maistości/ aż albo dziasiek Pan Bog nie daie/ y tak wszystko w ruce cudze wpada: albo jeżeli daie/ tedy takie/ ktore wszystko przemienuia y potracą. Toć musis przyznać/ iż lubobys się mocy samych rzeczy niesprawniedliwie nabytych mogli sprzeććwić/ Boskiey się iednak mocy/ ktorac je z raku wydiera/ żadną miarą nie sprzeććwisz. Mialo na tym/ że niesprawniedliwie nabyte dobra utracisz; to gorzka/ że z nimi utracisz y swoje włas-*

ne. *Ma owożto zapis iakiego wielkiego dziedzictwa; meczę w tym zapisie aby iedno słowo będzie fałszywe/ wszystkie inſe słowa psuie/ wszystkie zapis za nic nie stoi. Wszystkie dobra bogatego człowieka są iako ieden zapis/ jeżeli tam tedy przynamniemy iedno słowo będzie fałszywe/ to jest/ jeżeli będzie iakie dobro niesprawniedliwie nabyte/ wszystkie inſe słowa/ wszystkie dobra popsuie/ wszystkie odbierze. Piſe tego przykład Cezaryus. Kupiec ieden bardzo robił y pracował/ a przecis nie nie zyskał/ y owsem y swoje tracił/ y zawsze w nędzy wielkiej był. Gdy tedy trafil na iednego bogatego Spowiednika/ y rady od niego szukał; doszedł tego Spowiednik/ iż on kupiec miał brata osobę duchowną/ którą mu dawał pieniedzy darownym sposobem/ chcec go z bogacć. Rzekł tedy Spowiednik onemu kupcowi: ta osoba duchowna nie mogła dawać tych pieniedzy/ y tyś ich dobrym sumieniem nie mogli brać: te to pieniadze y same się od ciebie wydarta/ y twoje własne z sobą zabrały. Nie brał tedy on kupiec od brata swego Duchownego wiecej pieniedzy/ y sam robiac własnymi/ ostal się wielce dostatnim. Owoż pewna rzecz/ iż niesprawniedliwie nabymaiający/ traci swoje dobra dogesne.*

Żetęż nie nabyma duchownych/ to jest/ iasli Bożey; iasna rzecz. Bo iż takli w grzechu smiertelnym zawsze zostaić/ iasli Bożey/ ktora z grzechem smiertelnym jest incompobilis, żadną miarą miec nie może. O iakoby dla tey samey przyczyny miał człowiek Chrześciński wszystko wracać/ cokolwiek ma niesprawniedliwie y z krzywdy bliźniego nabytego! Gorzma rzecz czytalem. Pan ieden bogaty starb swoy złożył w iednego wielkiego swego przyjaciela/ dowierzaiać/ iż mu go miał w całe dochować/ y czasu swego oddać. Gdy się potym onego swego depozytu wspomina/ ow się go zapiera/ y prawie przysięga/ żeś mi nic do schowania nie dał. Poſeł on tedy od niego zwiſiwſzy głowa: myślać iednak iakoby starb swoy mógł odzyskać/ przyſeł mu taki koncept. Naprawił iednego wielce bogatego

Głowies

człowieka/ żeby bardzo wielkie skarby
swoje na wozy włożymy/ wiozł do o-
wego/ który mu był skarbu tego za-
przał/ aby te też z niego deponował.
Uczynił tak on człowiek/ y kiedy po-
cznie skarby swoje składać z owego
człowieka/ w tym też ow przyjdzie/
ktoremu było skarbu zaprzano; y rze-
cze owemu/ którego skarby składano:
wroc mi skarb/ ktoregom ci do scho-
wania powierzył. Owo nieborak wwa-
ża sobie/ iż jeżeli mu go zaprze y nie
oddam/ ten który w mnie teraz składa
daleko większe skarby/ będzie się tegoż
obawiał abym mu ich nie zaprzal/ y
tak w mnie nie złoży tych swoich ska-
row; wola tedy wrocic temu ten skarb
mnieyszy/ aby te wielkie skarby w mnie
złożono/ y żebym się ich zaś zaprzal.
A takci on człowiek rekuperował wbo-
stwo swoje. Człowiecze Chrześciana-
ski/ naucz się od tego choć nieubożnego
człowieka mądrości: Kiedy ten wi-
dział/ iż zaczęliście mnieyszego ska-
bu/ mogło mu przeskodzić do złoze-
nia z niego daleko. większego skarbu/
wolał odstąpić owego mnieyszego/ y
dobrowolnie go oddać/ aby większy
daleko był z niego deponowany: na-
ucz się (mówie) od niego/ ponieważ
wiesz zapewne z nauki Wiary świętej
Racholickiej/ iż zaczęliście dobrą
cudzego/ ktoregoś niesprawiedliwie
z krzywdą bliźniego twoiego nabył/
nie oddanie tego/ nie nagrodzenie sko-
dy albo krzywdy/ przeszkadzać do tego
żeby Bog Wszechmogący skarbu swo-
iego niebieskiego/ laski swojej świa-
tej/ktora skroć y owsem po million
razy jest większym skarbem y dobrem
niżeli te dobra cudze ktore trzymasz/
albo ktorych nie nagradzasz; kiedy to
[mówie] wiesz/ masz choć obrobine
tylko rozumu inaiac/ tych mnieyszych
dobrze odstępować/ masz cudze wró-
cać/ skrody nagradzać/ aby Pan Bog
nieoskaczony skarb laski swojej świa-
tej w duszy twojej deponować raczył.

ZŁ też małe in morte, złe przy-
śmierci temu/ który cudzego nie
oddaje/ krzywd y skrody wyrządzoney
nie nagradza; dowodza. Ten który
tego w czym krzywdził/ ponieście z
sobą na sąd Boży to wszystko/ w czym
tego krzywdził. Toć mu tedy przy-

śmierci bardzo złe będzie. Je ponieście
to wszystko w czym tego krzywdził/
dowodza. Patrycius święty prosił
Pana Boga/ aby owieczną ukradzioną
jednemu tego ubogiemu poddanemu/
ozwala się w brzuchu tego który
był ukradł. A wysłuchał go Pan Bog:
kiedy się bowiem niś do kradzieży
przyznać niechciał/ owca ona w brzu-
chu tego który był ukradł/ mocno
bezczeć poczęła. O Boże mój! kiedyby
teraz owce/ woły/ kury/ kąpiłony/ gęsi/
indyki etc. poczęły się ozywac w brzu-
chach żołnierskich albo inśnych ludzi
łaskomych/ ktorzy te rzeczy od ubogich
biorą a onych nie płacą/ ktorzy nie-
sprawiedliwie od ubogich poddanych
te rzeczy wyćiskają; gdyby się [mówie]
te rzeczy w brzuchach ich ożwały/ by-
ły podobno większy wprask niż w Alce
Tłego/ gdzie wszystkie zwierzęta po-
spolu były. Wszakże lubo się to teraz
nie dzieje/ nieomylnie przy śmierci
dziać się będzie: wszystko co komu wy-
darł/ w czymś tego krzywdził to z
sobą ponieście: bo vniuersisq; suum
onus portabit: y to wszystko się w to-
bie ożwie/ bo to wszystko do Boga o-
sprawiedliwość wolać będzie. Tey zaś
konsequencyey: Toć ponieważ te rze-
czy z sobą człowiek ponieście/ złe mu
bardzo będzie; iasne dowodza. Kiedy
złodziei z pokradzionymi rzeczami
pymają/ y zamieszki mu ie na fyley
do sądziego go z nimi prowadzą/ czyli
mu na tey drodze dobrze? Zaprawdę
złe. Toć y tobie/ ponieważ z sobą po-
nieście droga śmierci wszystko w czy-
mś tego krzywdził/ będziec bardzo
złe.

Rzecz: Otoż przy samey śmierci
ci powracam wszystko albo powracac
kaze/ y każdemu krzywdy y skrody na-
gradzać sukcesorom zleca/ ale teraz
nie wroca; y owsem tego zająta. Na
toć ja odpowiadam. Nie dokazesz te-
go podobno: wiele było takich/ kto-
rzy przy śmierci chcieli od siebie ode-
dalić rzeczy cudze/ chcieli oddać y na-
gradzić w czym tego krzywdzili/ ser-
ce swoje chcieli oderwać od tego wśy-
tkiego/ a nie mogli. Wspominają
historye o małpie/ że czasu jednego
nosiła dzieci swoje na fyley/ a gdy ją
myśliwcy gonili/ aby była tym chyżej

wiećkała/ chciała dzieci z żyje zrzucić; ale dzieci żadna miara zrzucić się nie dały/ tak się matki swej mocno trzymały/ iż ich żadna miara pozbyć z siebie nie mogła: y takci nieboga w ręce się myślicow dostala. Toż się o iako często na świecie przytrafia! Nas bierze drugi na żyje swoje tak wiele ciężarów/ to jest/ tak wiele trzymad ludzkom poczyny/ tak wiele cudzego dobra trzyma; alie gdy pospolity wstyżkiego świata myślicow/ śmierć następuje/ iako druga málpa/ chce te dzieci/ te ciężary z siebie zrzucić/ to jest/ chce od siebie oddalić/ chce oddać; alie się go one mocno trzymają/ oddać się od serca tego niechca/ nie może affektu y miłości od nich pozbyć; y tak mizerne w ręce srogiego myślicow/ śmierci/ niespodziewanie wpada/ to jest/ z tym umiera. Proba tego naty/ o którym wspominaia Kronika Jakonu S. Franciszka. Umierając jeden grzesznik/ który wiele miał dobre cudzych (przeto/ że bogactwo z trzymad ludzką nabyl) poslal sobie do Klasztoru Braci Mniejszych po Spowiednika: który gdy przyšedł/ i zrozumiał sumnienie tego/ namawiał go pilnie/ aby wszystko cudze wrocil. Przetrząsłymi tedy słowy strusił go tak/ iż za wolawšy Pisarza/ rozkazal wszystkum powracać co komu byl winien; y takci mu dal rozgrzeszenie. Gdy potym on Spowiednik odszedł/ a żona z dziećmi plakała/ przeto że za onym wroceniem w obstawie zostać miała; on rewokował swoje postanowienie/ y wracać nie kazal. Czego się Spowiednik dowiedziawšy/ przyšedł do niego/ mówiąc: Ponieważ ty rewokował to/ co był dla zbawienia dusze twojej bázno dobrze postanowił/ ia też rewokowa rozgrzeszenie moje: y takci nieszczęśliwie czarci dusza tego porwali. Wdzićcie málpe/ chciał ten dzieci/ ciężary swoje/ z siebie zrzucić; a iednak dokazać tego nie mogli. Nie odkładajże żaden oddawania cudzego aż do śmierci/ ale pókiś zdrow/ oddaj co komu należy.

Iż náostatel malè post mortè, šle temu po śmierci/ który nie wrocil cudzego/ nie nágrodził škod y trzymad wyrzadzonych: dowodzi. Po

śmierci ná sódzie Bożym Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt. & qui abstulerunt labores eorum. Stána spráwiedliwi z wielkim stáskiem przeciwko tym którzy ich wciśnali, y którzy pracą ich wydarli. A mówić do Sędziego wtrzymdzeni beda: Spráwiedliwy Sędzia/ wczyn nam spráwiedliwość z tych/ którzy przeciwko przykazaniu twoiemu wielkie lichwy z nas bráli/ mocą nas opprymowali/ trzymad w sąsiectwie badac czynili/ tak żeśmy im mąietności dziedziectwa nášego za co za to dla pokoiu wstępować musieli: gdyś im co w nas podobáło/ sposóbami/ wykrętami/ w nas dostawáli. Ale osobliwie chłoptowie ná Pánów skrzyć beda: myśmy spráwiedliwy Sędzia robili/ cięšli żywot ná świecie prowadzili/ we dnie y w nocy spoczynkufmy nie mieli; a przecieśmy słusznego pokármu y posilku w pracach nášych nie mieli: z podátkow nášych z potu czoła nášego/ Pánowie goście y ludzie niepotrzebne obficie często wali; a myśmy łakneli/ pragneli/ že mnośmy y nágość cierpieli: z nas Pánowie wszystko mieli/ a przecieś o nas nie dbáli/ wiecey w nich pái y škapy zboża ziedli/ niżeli my ktorzyśmy ná to cięšlo pracowáli: ich bankiety były głodem nášym/ ich wesela były płaczem nášym/ ich zbytki były niedostatkiem nášym; ich światá/ ich wciechy/ ich pompy/ ich próżności/ ich stroie/ były posty náše/ wterapienia náše/ lámenty náše/ wzdychania náše. Zgóla tak z námi postępowali iako chcieli/ nie iakoś ty z bliznum postępować rozkazal. Coż ná to rzęce spráwiedliwy Sędzia: iako osadzi? Faciet iudicium omnibus iniuriam patientibus: wyda sentencya za tymi/ ktorzy trzymad cierpieli; y wstanie się iź ktorzy tu iedli/ pili/ škárbili/ škóili się/ rostkofy/ delicyi/ wśelálich wczasow záżywali; tam beda głod/ pragnienie/ y nágość cierpieć/ tam beda plakać/ nárzekać/ zębami zgrzytać/ y ná wielką ná swoje nieszczęście lámentować. Prorokue im o tym Prorok. Cessavit gaudium tympanorum, quieuit sonitus iactantium, conticuit dulcedo cytharæ: cum cantico non bibent

Sapient. 5.

Psalm. 102.

Isaia 24.

VINUM,

vinum, amara erit portio bibentibus illam. *Vstało (prawi) wesole bebnom, nie stychać wesolego śpiewania, umilkła środlatć latnie: z śpiewaniem wini picie nie beda, gorzkie bedzie ich pożilenie. D, bodzy zaś wstępowdzeni y wciśnieni na tym świecie; w dostatkach/ w rostkach/ we wśhelakim szczęściu tam opływać beda. Bo Bog otrzeżzy wśhelakie z oczu ich/ y nie będzie tam wiecey śmierci/ ani płaczu/ ani wołania/ ani boleści/ bo to już wśhytko przeminiało. Toć tedy iasna rzecz/ iż będzie małe pośt mortem tym/ ktorzy tu trzymwda czynili/ z cudzego zbytkowali/ zle im będzie po śmierci.*

Rzeczęś. Bada mieli na Sądzie Bożym rozmaite wymowki: Ci co lichwe albo podarunki sędziami badac brali/ wymawiać się beda/ iż dobroz wolnie im lichwe albo podarunki dawanano/ oni tego nie wyciągali/ ani szukałi. Ci ktorzy wydzierali/ wymawiać się beda/ żeśmy brali tym/ ktorzy nie wiedlug stanu swiego żyli/ nad swoy stan skroili się/ bankietowali się/ zbytkowali; przeto aby byli na swoy stan pamiatałi/ dobraśniny im odbierali. Ci ktorzy w bogich chlopkow podatekami/ robotami niezwyčajnymy obciążali/ wymawiać się beda; nie było potym chłopu mieć tak wiele wolow/ owiec/ kuc/ gęsi etc. gdyby był proźnował/ zleby był czynił; zaczął trzeba mu było brać/ trzeba mu było roboty przyczyniać. Chlopkowie zaś/ ktorzy też Panow zdradzali/ Panom kradli/ bada się wymawiać/ mowiac: mielić Panowie podobiatku wśhytkeg/ nie było tedy grzechu Panu ukrasć/ y tego w dobrach tego oskudzić.

Ta to ja odpowiadam. Żadna z tych wymowka nie wydzie. Wspoминаю historyę/ iż złodziey ieden oskradł obraz Łasawierśkej Panny; kiedy go poymano y przed sądem pytano: czemuś pierścienie z palcow pobrał? Odpowiedział: sama mi je raka podawała/ (tak bowiem był obraz namalowany/ iż się zdal iakoby raka patrzącemu podawał) musiałem tedy wziąć co mi podawano. Kiedy go pytano: czemuś wziął koronę? Odpowiedział: Panna MARTA żywa w koronie nie chodziła/ y malowanej też

nie było po niej. Gdy po pytano: czemuś wziął szatę złotem szycą z obrazu? Odpowiedział: bo na zimie zimna była/ a na lato ciepleja. Nie pomogły te blażeńskie wymowki złodziejom/ osadzono go/ y spalono. Takieć to właśnie wymowki pomianione beda: lichwiarze y sędziowie biorący podarunki mowić beda; sam mi raka podawał/ sam mi etat/ musiałem wziąć. Nie wydzieć to/ boć musiał dać/ bobyś był inaczej nie pożyczyl/ inaczej nie osadził. Kiedy Panowie mowić beda/ wydarłisiny mu/ bo się nad stan swoy skroili/ bo zbytkowali/ przodkowie też tak niechodzili/ temu nie było po tym. Ktoć nie wydzie: bo ciebie nie uczyniono gospodarzem dobrejgo. A ta wymowka nie wydzie/ proźnowałby był/ musiałem mu kazać każdy dzień na Pańskim robić; pilny był w karczmie/ musiałem mu w Świąto kazać w drogę iachać: y toć mowis nie wydzie: bo on mogł sobie robić w domu bez twojey pańszczyzny/ mogł do Rosciola iść/ y nabożeństwu pilnować. Nie wydzie y chlopkom wymowka: bo iż Panowie dosyć mieli/ nie zatył idzie że im trzeba było brać. Naostatet nie wydzie Panow wymowka/ mowiacych: chlopkow dobra/ są dobra Pańskie: kiedy tedy chlopkom biore/ swoje biore/ nie cudze. Nie wydzie mowis ta wymowka: bo nigdy to prawda nie jest/ aby to nie chlopkowe właśnie było/ co on ciepleja swoja praca zarobi. Wśhytke Pan Bog stworzył in pondere, numero, & mēsurā: wagę/ liczbę/ y miarę wśhytko zważył/ wśhytko zliczył/ wśhytko zmierzył. Jeżeli tedy y nierozumne stworzenia na świecie/ dispo-

la/ aby ieden w rostkach żyłacy/ mógł
brać wszystko temu/ który na obraz
Boży stworzony/ Bogu wierne słu-
ży: Kto tedy wierzyć może temu/ aby
to Bóg tak postanowił/ żeby ieden
człowiek który satanom w swoich chę-
wosciach y lubieżnościach służy/ miał
wszystkiego dostatek: a drugi człowiek/
to jest ubogi chłopiec/ Bogu służyacy/
otzom miżernego swiego pożywienia
nie miał? Niepodobna tak o Pa-
nu Bogu trzymać. A z tym przyzna-
kajdy/ iż pominięte wymowki niko-
mu na Sądzie Bożym nie wyda.

Ponieważ tedy Chrześciane Namu-
siły/ iako się inż pokazało/ trzymać
iż cym cudze dobra/ trzymać y szkod nie
nagradzającym/ zle przed śmiercią/
zle przy śmierci/ zle po śmierci: sta-
ramy się przykładem dzisiejszego A-
postoła Matthaeusa Świętego/ nie-
gdy Celnika y Jawnogrześnika/ wśys-
tko cudze wracać/ trzymać y szkod
cale każdemu nagradzać/ y swego ubo-
gim nie żalować/ a potym Chrystusa
naśladować: któremu niech będzie
cześć y chwala na wieki wieczne.

A M E N.

Ná Tenże Dzień S. MATTHEVSZA APO- stoła y Ewangelisty, KAZANIE W T O R E.

Et surgens secutus est eum. *Matt. 9.*

I powstawszy poszedł za nim.

Słykawszy Matthaeus S.
głos Chrystusa Pana wzy-
wającego do naśladowania
swiego/ zaraz opuściwszy
wszystkie bogactwa swoje/
relictis omnibus surgens secutus est
eum, poszedł za Chrystusem Panem.
Chrześciane Namuśly. A czy ma-
drzej to y słusniej uczynił? Porphyri-
us Filozof y Julianus Cesarz/ iako
w dniejszych lekcyach oznajmuie Hie-
ronim święty/ nauczali: iż to nie ma-
drzej y nie słusniej uczynił. Co to (mo-
wili ci Poganie) za mądrość/ wielkie
mądrości y pieniażce y zyski opu-
ścić/ na słowo iednego człowieka za so-
ba wzywającego? Gdyby go był za-
wolał za sobą Król iaki wielki y bogá-
ty/ któryby mu mógł być dać bogá-
ctwa wielkie/ iakożkolwiek mądrzeby
był uczynił/ puścić się za nim: ale
iż go wzywał za sobą ieden człowiek ubo-
gi y w światą wżgardzony/ wielko-
w tym niemadrosć pokazał ten bo-
gacz/ gdy wszystko opuściwszy puścił
się za Chrystusem. Alz Hieronim 8.
y inży Doktorowie pokazuia iasnie y
dosyć skutecznie przeciwko tym Poga-
nom/ iż to co uczynił Matthaeus świę-
ty/ mądrzej słusniej uczynił: ia iednak
coż na terażniejszym Kazaniu pokaze-
pokaze [mowi] y racya Filozofi-
czna/ y Iurydyczna/ y Mathematy-
czna/ y Pismem Świętym/ iż Mat-
thaeus święty mądrzej uczynił/ kiedy
opuściwszy wszystkie bogactwa które
miał/ samych się rzeczy niebieskich za
Chrystusem idąc/ rozmilował. Bez-
dziej to wszystko ku czci y chwale Bożej/
a ku zbudowaniu naszemu.

Wszystkie rzeczy opuścił/ iakożkolwiek mądrzeby
był uczynił/ puścić się za nim: ale
iż go wzywał za sobą ieden człowiek ubo-
gi y w światą wżgardzony/ wielko-
w tym niemadrosć pokazał ten bo-
gacz/ gdy wszystko opuściwszy puścił
się za Chrystusem. Alz Hieronim 8.
y inży Doktorowie pokazuia iasnie y
dosyć skutecznie przeciwko tym Poga-
nom/ iż to co uczynił Matthaeus świę-
ty/ mądrzej słusniej uczynił: ia iednak
coż na terażniejszym Kazaniu pokaze-
pokaze [mowi] y racya Filozofi-
czna/ y Iurydyczna/ y Mathematy-
czna/ y Pismem Świętym/ iż Mat-
thaeus święty mądrzej uczynił/ kiedy
opuściwszy wszystkie bogactwa które
miał/ samych się rzeczy niebieskich za
Chrystusem idąc/ rozmilował. Bez-
dziej to wszystko ku czci y chwale Bożej/
a ku zbudowaniu naszemu.

Wszystkie rzeczy opuścił/ iakożkolwiek mądrzeby
był uczynił/ puścić się za nim: ale
iż go wzywał za sobą ieden człowiek ubo-
gi y w światą wżgardzony/ wielko-
w tym niemadrosć pokazał ten bo-
gacz/ gdy wszystko opuściwszy puścił
się za Chrystusem. Alz Hieronim 8.
y inży Doktorowie pokazuia iasnie y
dosyć skutecznie przeciwko tym Poga-
nom/ iż to co uczynił Matthaeus świę-
ty/ mądrzej słusniej uczynił: ia iednak
coż na terażniejszym Kazaniu pokaze-
pokaze [mowi] y racya Filozofi-
czna/ y Iurydyczna/ y Mathematy-
czna/ y Pismem Świętym/ iż Mat-
thaeus święty mądrzej uczynił/ kiedy
opuściwszy wszystkie bogactwa które
miał/ samych się rzeczy niebieskich za
Chrystusem idąc/ rozmilował. Bez-
dziej to wszystko ku czci y chwale Bożej/
a ku zbudowaniu naszemu.

1. Polje:
Cap: 6.

many ch/

wanych / ale iako w samym koncu: ten
zaś mądrze y słusnie czyni / który się
w szkodkach iako w koncu nie kocha;
ale tylko miluje sam koniec do ktore-
go zmierza. Ale tak jest / iż rzeczy y
bogactwa tego świata / są tylko tan-
quam bona vtilia., są tylko szkodli-
mi do dostąpienia końca: rzeczy zaś
niebieskie są koncem każdego głowie-
cia; bo Pan Bog Wszechmogący dał te
rzeczy na świecie głowiecowi tylko
dla tego / aby przez nie iako przez
szkodki / królestwa niebieskiego dostę-
pował. Toć ten mądrze będzie czynił /
który się przestanie kochać w rzeczach
tego świata / iako w koncu / a samego
się końca rozmiłuje. Ale dzisiaj się
Mattheus święty tak uczynił; kochał
się przedtem w bogactwach nie iako
in medijs, ale iako in ultimo fine, nie
iako w szkodkach do końca / ale iako
w samym ostatecznym koncu. Toć bą-
rze mądrze uczynił Mattheus święty /
gdy przestał milować rzeczy tego świata
iako ostateczny koniec / a rozmiłował się
samemu końcowi / to jest / rzeczy niebieskich.
Iż Mattheus święty milował przed-
tem bogactwa nie iako szkodki / ale
tanquam vltimum finem., iako o-
statni swoy koniec; dowodzą. Ten
miluje bogactwa iako ostateczny swoy
koniec / który dla nich grzeszył / y
Pana Boga swego odstąpił.
Taki bowiem każdy auertitur à Deo
tanquam ab vltimo fine, odwraca
się od Pana Boga / iako od ostateczne-
go końca / a obraca się do kreatury /
do rzeczy stworzonej. Ale tak jest / iż
Mattheus święty grzeszył dla bo-
gactw swoich: bo był Celnikiem y Ja-
wnogrzesznikiem. Toć ie milował tan-
quam vltimum finem, iako swoy o-
stateczny koniec. Toć (iakośmy już rzekli)
mądrze barzo y słusnie uczynił / gdy
ie opuścił / gdy miłować swoje od nich
oddalił / a ona całe do rzeczy niebie-
skich obrócił. Ta racja abyście wszy-
scy tym lepiej zrozumieć / takim ob-
rótom podobieństwem. Lekarsztwa
rośklekają się to media, są to szkodki do
dostąpienia zdrowia; zdrowie zaś jest
finis, jest koniec wszystkich lekarstw.
Niechżebyście widzieli iakiego głow-
wiecia / któryby się ze wszystkich sił
starał o lekarstwa / iędzilby dla nich

po Indyach / po Hiszpaniach / po Tur-
czach / zgolił po wszystkich krajach świata;
i iędzilby z wielkim zdrowia
swego naruszeniem; y tak lekarstw sus-
tając zdrowieby całe psował. Czyliby
to on mądrze czynił? Wszyscy roz-
mierzają przyznacie / że barzo niemądrze.
A czemuż? bo pervertit ordinem na-
turę; lekarstwa są szkodki do zdrowia /
a zdrowie jest koniec: on tedy koniec
odstąpił dla szkodków / bo zdrowie
traci dla lekarstw. Toćby ten barzo
mądrze uczynił / gdyby opuścił takie
staranie o lekarstwa / a zdrowia same-
go ścigał. Taki zaprawdę: po-
niemaj rzeczy tego świata / to jest bo-
gactwa / są tylko szkodki do dostąpie-
nia dobre niebieskich / słusnie y mą-
drze czyni ten / który ie opuszcza y ni-
mi gardzi / kiedy dla nich traci one do-
bra niebieskie grzechom się dopuszcza-
jąc. Mattheus święty dzisiaj się tak
uczynił. Toć barzo mądrze uczynił.

Co się tnie Racyj Juridyżney;
to się formować poczyna / wprzod
taki zakładam fundament. Nauka
Jurysta Justynianus / Tit. 4. Parag.
de vs. fruct. y Tryphonius Quasi. 81.
je duplex est dominium, perfectum
& imperfectum, plenum & non ple-
num: dwoiakie jest państwo / zupełne
y niezupełne; zupełne jest doskonałe /
niezupełne jest niedoskonałe. Wten
czas jest państwo zupełne / kiedy kto
potest disponere de re quomodo-
cunque voluerit, kiedy może dyspono-
wać rzeczmi iakokolwiek zechce; może
iż zastrawić / dawać / arendować /
przedać ic. Wten czas zaś państwo
jest niezupełne / kiedy kto ma rzecz / z
ktorej iednak nie wolno mu czynić co-
chce; ma tylko vsum fructum, może z
niej brać pożytki / y to tylko do czasu /
poć wyży Pan sobie wstać nie może.
Ludzie tedy zowią się Panami tego
świata; iakoż są: bo Pan Bog subie-
cit omnia sub pedibus eorum, wszy-
tko im w moc podał. Pan Bog także
zowie się Panem rzeczy tego świata:
bo Psalmista święty mówi. Domini, psal. 83.
est terra & plenitudo eius. Państwo
jest ziemia, y wszystko co na niej jest. Ina-
czej iednak głowiec jest Panem ziem-
skim / inaczej Pan Bog. Pan Bog
bowiem ma plenum dominium, ma

zupelne panstwo nad rzeczami tego swiata; bo mu z nimi wolno czynić co tylko zechce: czlowiek zaś nie ma plenum dominium, nie ma zupelnego panstwa; ale tylko vsum fructuum, tylko używanie dobr tego swiata; y to tylko do woli Bożej; powinien czlowiek stad wstepować; kiedy mu tylko Pan Bog roztaje. Rzeczy zaś niebieskich; iako Pan Bog; tak y czlowiek; gdy się do nieba dostanie; będzie miał plenum dominium: bo iż iednoż będzie z Panem Bogiem; to co Bog będzie miał; y czlowiek będzie miał; Bog na wieki; y czlowiek na wieki. To za fundament założywszy; dowodzaj; że Mattheus swiety mądrze y słusnie uczynił; gdy opuścił rzeczy ziemskie; aby niebieskich nabył. Gdyby komu dano obierać; mowiaci: oto masz przed sobą dwie majątności: iedna tała; że iey dostawisz; nie będziesz miał plenum dominium nad nią; będziesz tylko brał z niey pożytki; ktorymi iedną nie wedle woli twoiey; ale wedle woli wyższego Pána dysponować będziesz: y z samą majątnością nie będziesz wolno czynić co byś chciał; nie będziesz iey mogli ani dawać; ani arendować; ani przedać; y powinien będziesz z niey wstąpić każdego dnia; y owsem każdej godziny; ktoreykolwiek wyższy Pan wstepować ci roztaje. Druga majątność masz przed sobą ktorey dostać możesz z mnięysza daleko pracy niż oney pierwszey; a gdy iey dostaniesz; będziesz miał nad nią plenum dominium: bo iż będziesz miał wieczność; y nikt ci iey nigdy nie odejmie; wolnoć z nią będzie czynić co zechcesz; pożytki też z niey wszytkie zupelnie swoje. Pytam ja tu: czlowiek mądrze sobie postępujący; ktora by sobie z tych majątności obrał; czy ową pierwszą; czy tą wtórą? Rozumiem wszyscy przyznacie; że y namnięy. rozumni mając; miałby obrać tą nad ktora ma mieć plenum dominium, zupelne panstwo. Takci się za prawde stało dnia dziesiątego z Mattheusem swiety: położył Chrystus przed niego dwie majątności; bogactwa tego swiata; ktore miał y mógł mieć; z drugiej strony położył przed niego bogactwa niebieskie; iasne Boże; y błogosławien-

stwo ono wieczne; y mowił tak do serca iego. Obieray sobie Mattheus co chcesz; albo majątność; to jest dobrą tego swiata; bogactwa; ktore masz y mieć możesz; a będziesz miał nad nimi dominium imperfectum, nie zupelne panstwo; bo tylko mieć będziesz vsum fructuum, używanie pożytkow; y to tych pożytkow nie wedle woli twoiey; ale wedle woli Bożey będziesz mógł używać; będziesz też trzymał tą majątność tak; że z niey powinien będziesz wstąpić każdego dnia; y owsem każdej godziny kiedyć roztaje. Albo z drugiej strony obierz sobie dobrą niebieską; nad ktorymi będziesz miał plenum dominium, zupelne własność; będziesz ich doskonałym Panem; nikt ci ich na wieki nie odbierze; wiecznym ich dziedzicem będziesz. Obrac tedy sobie Mattheus swiety dobrą niebieską; naśladowanie Chrystusowe; iasne Boże; y błogosławienstwo wieczne; a pogardził bogactwami; y tym wszytkim co mógł utracić. A wiec tu sobie nie mądrze w tej mierze postąpił: Zaprawda każdy przyznac musi; że bardo mądrze.

Co sie tknie Racyy Mattheusa; tyżney; y ta tak rzeczy moiey dowodza. Wszytkie bogactwa; y owsem wszytek ten swiat; jest iednym tylko małusieńkim punkcikiem. O czym tak poważny Seneka Lib: 1. Natural: Hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igni diuiditur: O quam ridiculi sunt mortaliū termini! Punctum est istud in quo navigatis, in quo bellatis, in quo Regna disponitis. Tenci to (piświ) ten punkcik, który Narody mieczem y ogniem między sobą dziela: O iako wysmiawia godne są ludzi śmiertelnych granice! Punkcik to jest o ludzkie na którym jeźdźcie, na którym między sobą tak środze wojnuiecie. Dla teyże przyczyny pomieniony Seneka śmiał się z Aleksandram nazwyczając się wielkim; mowiac. Nemo magnus in pusillo. Nie może nikt być wielkim na małusieńkim punkciku. Ale y nayprzedniejszy ze wszytkich Mattheus; Duch Przenaswielny; zmierzyszy doskonale wszytkie te swiata rzeczy; takie o nich zdanie wydał przez Proroka. Quo-

nam tanquam momentum. state-
re, sic est ante te orbis terrarum, &
tanquā gutta roris antelucani quæ
descendit in terram. Oto (prawi)
Narody wszystkie przed tobą iako mgienie
i szczyt w wagi poczytane są, y iako kro-
plą rosy spadające na ziemię. Toć ieżes-
li wszystkie rzeczy tego świata są iako
ieden punkcik/ten mądrze uczyni/ktos
ry ten punkcik opuści dla iedney wiel-
kiej y nieograniczoney circumferen-
cyey. Ale tak iest/iż rzeczy niebieskie/są
rzeczy wielkości niezmierzoney/nieo-
graniczoney. Toć Mattheus święty
dnia dzisiejszego bardzo mądrze uczy-
nił/ gdy ieden punkcik/ to iest/ bogac-
stwa tego świata opuścił dla rzeczy
niebieskich.

luc 16.

Objasnia to iedna z Ewangelicę
światey Historiay. On bogacz w pie-
tle gorący wolał na Abrahama o-
rątnę. Pater Abraham miserere
mei, & mitte Lazarum, ut intingat
extremum digiti sui in aquam, ut
refrigeret linguā meam: quia cru-
cior in hac flamma. Oyeze (prawi)
Abrahámie zmituy się nademną, y poslij
Lazarza aby vmoczył koniec palca w wo-
dzie, y żeby ochłodził ięzyk mój: bo mie-
ten ogień srodze pali. Doktorowie swia-
ci wważając te słowa bogacza potę-
pionego/ wielkie mu głupstwo przy-
pisał/ przeto/iż o iedne tylko kropel-
kę prosił; pomieważ kropelka żadna
miara ognia onego wielkiego zagasić
nie mogła. Daliśmy to/ żeby był A-
braham onemu bogaczowi pokazał z
iedney strony iedną kropelkę wody/ z
drugiey strony pokazałby mu był mo-
rze iedno wielkie/ y rzekłby mu był:
Obieray sobie bogactwo co chcesz/ albo
te kropelki wody/ albo to morze. Nie-
chay żeby był bogacz obrał kropelkę ied-
ną wody/ a morzem pogardził; czy-
liby to był mądrze uczynił? O zapra-
wdę głupie. A czemuż? Boby była
ona kropelka na nie mu się prawie nie
przydała; boby była ognia piekielne-
go w którym gorzał żadną miarą za-
gasić nie mogła: morze zaś niezbro-
dzone iacno tego dokazać mogło/ iac-
no ogień piekielny zagasić mogło/ y
tak bogacza z ognia wybawić. Niech-
ay żeby go był iestże y powtórę napomie-
nal Abraham: ale prostacku/ obierz

sobie raczej morze/ tć się kropelka na-
nie nie przyda: A onby był mowił:
wolać ja kropelkę niż morze. O Boże
mój/ iakieby to było niesłychane śa-
lenstwo! Takci są Chrześciane Na-
milhydzicie się na tym mizerny swie-
cie: pała głowiek ogniem chciwości/
gorecie prawie w pożadliwościach swo-
ich; alisć Pan Bóg stawa przed o-
czyma tego kropelki wody/ to iest/ do-
brą tego świata: z drugiey strony sta-
wia niezbrodzone morze/ to iest dobra
niebieskie: y iakoby Bóg do każdego
głowieka mowi. Obieray sobie co
chcesz/ albo punkcik/ kropelkę/ to iest
dobrą tego świata; albo morze/ to iest
dobrą duchowne/ dobrą niebieskie: al-
bo się o ziemskie rzeczy staray/ albo za-
mna idac o niebieskie. Alie głowiek
wiscy się starając o dobrą światowę/
obiera sobie kropelkę/ niechce całego
morza. Wola Chrystus przez Ka-
znodzicie: ale mizerny głowiecz krop-
elką tą/ to iest/ rzeczy światowę/ bys-
miał y wszystkie/ nie wgaśa zapalu ser-
ca twoiego/ nie wgaśa ognia chciwo-
ści y pożadliwości twoich/ nie wkon-
tentuis nigdy doskonałe serce twoie-
go/ staray się raczej przez naśladowa-
nie Chrystusowe o samo morze/ to
iest/ o łaskę Bożą/ a ono blagost-
wienie wieczne: to tylko samo o-
gień chciwości y pożadliwości two-
ich doskonałe wgaśić może/ to tylko
samo serce twoie wkontentue/ ochło-
dzi/ y uspokoi. A głowiek światowy
co na to? Wolać ja (prawi) kropelkę/
wola pieniać/ wola bogactwa tego
świata/ niżeli samego Boga. O Boże
mój/ iako to niesłychane śalenstwo
ludzkie! Toć kiedy dzisiejszy Matthe-
us święty pogardził kropelką/ to iest/
opuścił bogactwa/ a obrał sobie mo-
rze/ obrał sobie Boga/ puszczając się
za Chrystusem: toć mowił bardzo mą-
drze sobie postąpił.

O sić etnie Pisma Świętego:
Paweł święty o dobrach tego
świata tak wydal sentencję. Omnia
arbitratus sum ut stercora, ut Chri-
stum lucrificam. Wszyskom poczy-
tal za gnoy, abym Chrystusa pozyskał.
Z tey nauki/ rzeczy moiey tak dowodzę.
Ten mądrze czyni/ który opuszcza stas-
tanie się o gnoy/ dla starania się o per-
ly y dro-

ly y drogie kleynoty. Ale według Pá-
wla swieteg wšytkie rzeczy tego swiá-
ta nic inšego nie sá/ tylko jeden gnoy/
rzczy zás niebieskie sá drogie perly y
kleynoty/ bo o nich powiedział Chry-
stus/ neque mittatis margaritas ve-
stras ante porcos, nie rzucaycie perel
przed wieprze. Toć kiedy dziś Mátheu-
sů swiety opuścił gnoy/ to iest/ rzczy
tego swiáta/ á puścił sie zá Chrystusem
hutać drogich perel/ bázto sobie ma-
drze postąpił. Obiáśniam to tákim
podobienstwem. Gdyby pod pálac
Krolewski przyšedł iákí wiesniaczek/
y widziałby pod oknem pálacu śmieci
zámstad wyrzucone/ y przystąpiłby
do Podstárbięgo/ ábo Wielgorzadce
Dworu Krolewskiego/ mówiac, Pro-
śba miłościwy Pánie / dozwólcie mi/
żebym mógł te śmieci z pálacu Kroles-
wskiego wyrzucone zbierać. Odpo-
wiedziałby mu Wielgorzadca: Dáre-
mina to twojá práca będzie/ bo to ty
podobno rozumieš/ iż ták w tych
śmieciách sá iákíe kosztowne rzczy/
przeto iż z pálacu Krolewskiego wy-
rzucone/ ale sie ná tym bázto myliš/
niemáš ták nic kosztownego/ iedno
tylko szczer śmieci. Ale ták/ porádzę
ia tobie/ prácu y tážę okolo dobr
Krolewskich: bo Krol kázdemu tá-
kiemu drogimi to perlami y starbá-
mi nágradzá: á co iestże wiéřba/ prá-
ce mnieyše okolo tego podeymieš/ ni-
želibys podiál okolo támych śmieci.
To rozumiecie/ gdyby chłopek tey rá-
dy nie słuchł/ áleby wolál okolo o-
nych śmieci prácowáć/ iákoby to byl
ten chłopek bezrozumny. Przyznacie
wšyscy/ że nie ináżęy. Záprawde
wšytkie dobra tego swiáta sá szcze-
re śmieci/ iákó sie z Páwla swie-
tego pokázalo: okolo zbieránia tych
śmieci/ o iákó ci wiesniaczkowie lu-
dzie swiátowi wielce prácu! Wola-
ná nich Podstárbi niebieski/ Páwel s.
Quae sursum sunt quaerite, ybi Chri-
stus est in dextera Dei sedens, quae
sursum sunt sapite, non quae super
terram. O ludzie (práwi) o wysokie/
o niebieskie rzczy pilnie sie stáraycie/
okolo tych prácu/ á nie okolo rzc-
zy ziemskich: ták drogie perly/ ták
nieofácowane stárby/ znajdziecie.
Kiedy tedy kto tey rády nie słucha/ ále

Ad Coloss.
3. Cap.

sia w tych rzczech doczesnych kochá-
iac/ o nie sie pilnie stára/ niebieskich
zaniedbYWaiac/ przyznacie/ że ták
nierozumnie czyni. A zátym przy-
znac musicie/ iż dzisieyšy Mátheuš
swiety/ kiedy wšytkie práce okolo bo-
gáctw tego swiáta opuścił/ á idąc zá
Chrystusem stárał sie o niebieskie
stárby/ bázto to mądrze uczynił. Na-
śladyujmyš w tey mierze tego dzisiey-
šego wielkiego Apostola swietego/
opuszczajmy stáránia okolo tych rzc-
zy doczesnych/ á stáraymy sie o wie-
czne. Słuchaycie iákó nas o to nápo-
mináia/ Doktorowie swięci. Augu-
styn swiety mówi ták, Quid enim
fratres mei gaudere vultis in argen-
to? Aut argentum perit, aut tu, &
nemo scit quid prius: verumtamen
illud constat, quia utrumque peri-
turum est: quid prius, incertum.
Nam nec homo hic potest manere
semper, nec argentum hic potest
manere semper: sic aurum, sic ve-
stis, sic domus, sic pecunia, sic lata-
praedia, sic postremó lux ista. Noli
ergo velle gaudere in istis, sed gau-
de in illa luce quae non habet occa-
sum. Toj (práwi) o Bráćia chcetie
sie weselić w srebrze waszym? Ábo sre-
bro ginie, ábo ty, á nikt niewie kto pier-
wey: to iednak pewna, że to oboie zginie,
lub to niepewna, które pierwey: bo áni
srebro tu zaruše trwáć moze, áni czło-
wiek. Toj rozumiey o złocie, toj o stáćie,
toj o domu, toj o pieniądzech, toj o siero-
kich solwárkach y máiatnoścích, toj ná-
ostátek o tey świátłosci. Nie stáraycie sie
o te rzczy áni sie w nich wesel, ále sie
stáray o one świátłostí która nigdy nie
gasnie. O tymże Chryzostom swiety
in Parantica ad Entropium. Hunc
verficulum, Vanitas vanitatum &
omnia vanitas, si saperent, qui in po-
tencia versantur; si in parietibus om-
nibus, & in vestibulis suis scriberent,
in foro, in domo, in ingressibus: quo-
niam quidem multae sunt rerum fa-
cies, multae imagines falsae, quae de-
cipiunt incautos; istud oportet quo-
tidie salutare carmen, & in pran-
dijs, & in cenis, & in conventu v-
oumquemque proximo suo canere,
& a proximo suo libenter audire:
Vanitas vanitatum est, & omnia va-

In Psalm.
29.

aitas. Ten (prawo) wierzył, prozność
prozności y niś, tko prozność; napisaliby
sobie Pánowie, gdyby madyrmi b, li, y na
satach swoich, y na dworach swoich, y
na damach swoich, y na drzwiami pa-
taczow swoich; bo iż fałszywe se joblu-
dne rzeczynicostrojnych zwodzą, na kaj-
dy dzień witac ten wierzył potrzeba,
spiewać go przy obiadach, przy wiecze-
rzach, przy zgromadzeniu, zawsze tego trze-

bá słuchac: prozność prozności y niś, tko
prozność. Ta nauka Chryzostom S.
goraco wśytkich napomina/ aby opu-
szczali staranie okolo tych rzeczy do-
czesnych/ a pilnie sie starali o wieczne.
Co nam rácz dać wśytkim/ za przys-
czyną dzisieyszego Mattheusza swie-
tego Chryste! z v, który żyje
y króluiet na wieki wieczne.
A M E N.

Ná Dzień Świętego MICHAŁA ARCHAN- Y O Ł A, KAZANIE PIERWSZE.

Angeli eorum semper vident faciem Patris. *Matth: 18.*
Aniołowie ich zawsze patrzą na twarz Oycowską.

Aniołowie Święci wiele
bárzo rzeczy widzą. Chrze-
ścianie w Chryście Nas-
milży. Widzą naprzód sa-
mo Bóstwo/ to jest Istność
Pána Boga Wśchmogącego; widzą
Troycę Przenaswistą/ Boga Oycę/
Syna/ y Ducha Świętego; widzą iáto
Syn od Oycy/ y Duch święty od Oycy
y Syna pochodzą; widzą nieśkonzone
atrybuty y doskonałości Bostie. Wi-
dzą y z rzeczy stworzonych bárzo wie-
le: naprzód naturę ludzką Chrystus-
sa Pána/ ściebieśamy/ widzą iásti y
dary/ ktorými ich Pan Bog obáro-
wać raczył; widzą tych wśytkich lu-
dzi/ ktorými sie opiekáją. Jednym
słowem/ według Theologów/ widzą
quidquid ad statū eorum pertinet.
to wśytko widzą/ co do ich stanu na-
leży. Coż tedy jest/ iż w dzisieyshey
świathey Ewangeliey Chrystus Pan o-
śamym tylko twarzcy Oycowskiey wi-
dzemu/ wspomina? Angeli eorum
semper vident faciem Patris. *Anio-
łowie ich zawsze widzą twarz Oycowską.*
Czemu prośa żadnego inśego widze-
nia okrom tego jednego nie wspomia-
na? Długami się dyskursami nie bą-
wisc/ krótko odpowiadam. Mowi-
tu Zbawiciel o Aniołach nie absolu-

te, ale ile nam ludziom wśluguis: bo
mowi Angeli eorum, *Aniołowie ich,*
to jest ludzi. Wisc iż Aniołowie swie-
ci y według natury y według stanu
błogosławionego/ zacnieyszymi są dár-
leko náđ ludzi tu ná świecie żyjących;
aby Chrystus Pan pokazał/ co też An-
iołom tak zacnych pobudza do tego/
aby nam náđ się daleko podleśszym
służyli/ mowi. Angeli eorum sem-
per vident faciem Patris: Jakoby
rzekł: iż ludziom Aniołowie wślugui-
ją/ to do tego máją motiuum, tym
się pobudzają/ że patrzą ná twarz Oy-
cowską. Co to za twarz Oycowska/ y
że Aniołowie patrzeniem ná nią/ po-
budzają się do wślugu naszym; poká-
ná teraznieyszym Kazaniu. Co będzie
tu czci y chwale Bożej/ a tu zbudo-
waniu naszemu.

Prawna rzecz/ iż iáto Bog Ociec
ciáłá żadnego nie ma/ tak też
y twarzcy sey máteryálney mieć nie
może. Jáko jednáć jest Duch nie-
stworzony/ tak y twarz ma duchow-
ną nieśworzoną. A cożto za twarz
iego? Nie inśa/ tylko Jednorodzony
Syn/ Chrystus Jezus/ Pan y Zbawi-
ciel náš. Jáko bóstwem twarz mani-
festat hominem, z twarzcy pozná-
wamy człowieká: tak Syn Boży ma-

nifestat

Ioan. 14.

Ioan. 17.

Tobia 12.

apoc. 8.

Psalm 83.

nifestat Patrem, 3 Syná Bożego poznawamy Bogá Oycá. O czym y sam Chrystus Pan mowi do Philippá s. Philippe, qui videt me videt & Patrem meum. Philippie, kto mnie widzi, y Oycá moiego widzi. A ná infym mieyscu. Pater manifestavit nomen tuum hominibus. O cze, ożnymitem / misie twoie ludzom. Jest tedy Syn Boży faeies Patris, iest twarz Bogá Oycá niebieskiego.

Obaczmyś iako widzenie tej twarzy / to iest Syná Bożego / pobudza Michála Świątego / y Anyolow świątych / do vstug naszych.

Pierwsza vstuga / ktora nam czynia Anyolowie świeci iest / iż modlitwy nasze / posty nasze / ialmużny nasze / iży. nasze / y inšie dobre czynki nasze / zanoszą przed Maiestat Pána Bogá Wszechmogącego / y tam wszytkim nam iednais potrzeby nasze / z ktorymiś sie znouu do nas wracają. Dochodziem y tej prawdy z Pisina świętego z księgi Thobiašowej. Mowi tam abowiem Anyol Pański do Thobiaša starego. Quando orabas cum lacrymis & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos; ego obtuli orationem tuam Domino. Kiedyś sie ty (prawi) modlił z płaczem, y kiedyś grzebił umarłych, y kiedyś obiad twój opuszczał, y kiedyś umarłych krył wé dnie w domu twoim, a w nocyś ich chował; ia modlitwę twoją zanosilem do Pána Bogá. Wielka to zaiste postuga Anyolow świątych: bo modlitwy nasze przez ich rece do nieba przemiesione / są Pánu Bogu wdzięczne. A iakoż bázio wdzięczne? Jead zrozumieiny. Wspomina Jan święty w Obiáwieniu swoim, iż gdy był záchwycony do nieba / stało się milczenie w niebie. Factum est silentium in celo quasi mediá horá. Stało się (prawi) milczenie w niebie, iakoby przez pulgodziny. Czemuż się to prośba stało milczenie w niebie? Często w Piśmie świętym czytamy / iż obywátele niebiescy vstáwicznie śpiewają Pánu Bogu cześć y chwale. O czym dáie znać Dawid świąty mowiąc. Beati qui habitant in domo tua Domine, in seculum

la saeculorum laudabunt te. Błogi sławieni o Pánie ktorzy mieszkaia w domu twoim, ná wieki wieczne ciebie chwalić beda. Toż y Kościół święty w hymnie swoim wyznawa. Tibi omnes Angeli, Tibi caeli & vniuersae Potestates, Tibi Cherubim & Seraphim incessabili voce proclamant: Sanctus, Sanctus, Sanctus. Tobie wszyscy Anyolowie, Tobie nieba y wszytkie mocy, Tobie Cherubinowie, y Seraphinowie, bez przesłanki śpiewają: Świąty, Świąty, Świąty. Dotego / iż my tu P. Bogu chwałę śpiewając / przedstawamy; pochodzi to cześćia z słabości ciała naszego / ktore spoczynku y pośilku potrzebui; cześćia dla oziebłości ducha naszego; cześćia dla różnych dystrakcyi / z ktorymiś sie dusza y ciało wielce morduię. Lecz w Świątych Pańskich / nie z tych rzeczy silentium, milczenie, w niebie / sprawić nie może; nie słabość / bo ich moc Boska w rekú piastuię; nie oziebłość / bo w nich ogień gorący miłości záwse iednak górze; nie dystrakcyie iakie / bo ci ktorzy w Pánu Bogu samym całe są vtopieni / y ná mnieyszy dystrakcyey w chwale Bożej mieć nie mogą. Coż tedy za przyczyna tego tam milczenia w niebie? o ktorym Jan święty mowi: Factum est silentium in celo. Stało się milczenie w niebie. Abyście zrozumieeli przyczynę / obseruuycie prośbę w ktorą to czas stało się milczenie w niebie. Factum est silentium in celo quasi mediá horá, & alius Angelus venit, & stetit ante altare aureum, quod est ante Thronum, & ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum, de manu Angeli coram Deo. To iest: w ten czas stało się milczenie w niebie / gdy Anyol przyšedł y státnał / y prezentował Pánu Bogu modlitwy ludzkie. Patrzyć / w ten czas Pan Bog wszytkim swoim muzykom y kántorom niebieskim milczenie przystáuię / tedy Anyolowie modlitwy ludzkie prezentuię. Jako tedy owo tomu wdzięczna muzyka gra / iezeli wdzięczniejszy vstyszy / pierwszey przystáć y milgeć roztáuię. Tak P. Bog Wszechmogący słucha wdzięcznie muzyki oney Anyelskiej / onego przestodzieg Alleluia / oney wdzięczney piośni

ti Świąte

li Święty/Święty/Święty. Wszakże i modlitwy ludzkie przez Anioły przyjęzione/ są mu nie mało wdzieczne/ przeto sit silentium in celo, gdy słucha modlitew naszych/ milczenie nie mało muzykom niebieskim przyląguie. A składaję prośbę tak wielkiej wdzięczności modlitwy nasze na brywaia? Zaprawdę z cesu Aniołów świętych/ te modlitwy przynoszących. O czym dacie znać *Ioannes Climacus*. Non habet vim confidentiae oratio postea, neque munditiae pennas, ut ingredi ad Deum possit, nisi hanc et proximo assumant Angeli, eamque offerant Domino. Nie ma (prawi) mocy wznosić modlitwańska, nie ma i skrzydeł czystości, aby wnieść przed Boga mogła, chyba dopiero w ten czas, kiedy i Aniołowie do nieba zaniósł i Pana Boga osławił. Zaczynam wielce nam w tym usługiu Aniołowie święci/ że modlitwy i dobre uczynki nasze Panu Bogu wdzięczne prezentują.

A i do tej usługi naszej pobudzają się Aniołowie święci pątrzeniem na twarz Oycowstwa/ to jest na Syna Bożego; dowodzą. Jakob Patriarcha miał czas iednego także widzenia. Viditque in somnis scalam stantem super terram; & cacumen illius tangens caelum, Angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam, & Dominum innoxum scalam. Widział (prawi) we śnie drabinę stojącą na ziemi, wierzchem sięgającą nieba, Anioły też Boga wstępujące i zstępujące przez nią, i Pana samego na drabinie wspartego. Według Doktorów Świętych/ w tym widzeniu wyrażona jest posługa Aniołów świętych/ która ludziom czyni wstępując do nieba z modlitwami naszymi po tej drabinie niebieskiej. A ten Pan który to innoxus est scalam, który się to wspierał na rogach tej drabiny też jest? Nie kto inny zaprawdę/ tylko facies Patris, Chrystus wczasyjowany: który się Aniołom na wierzchu tej drabiny wczasyjowanym dla tego pokazywał/ aby pątrzyli/ iako on na drabinie Krzyżowej służył zbawieniu ludzkiemu/ i żeby się takim na niego pątrzeniem do usługi zbawienia ludzkiego pobudzali. Nie moje to zdanie/

ale Augustyn s. naucza/ iż Pan ten na drabinie wsparty/ jest Chrystus. *ser. 79.* Dominus scalam incubens, est Christus in Cruce pendens. Pan (prawi) na drabinie wsparty, jest Chrystus na Krzyżu wiszący. Iż zaś dla tego pokazywał się na Krzyżu wiszący/ aby Aniołom do usługi ludzkiej pobudzał; naucza Hieronim święty. *Epistola ad Iulian. Tom. 1.* Vidit Iacob scalam, & desuper innitentem Dominum, ut laillis manum porrigeret, & ascendentes suos ad laborem provocaret aspectu. Widział (prawi) Iakob drabinę, a na wierzchu drabiny wspartego Pana, aby spracowanym rękę podawał, i wstępujących przykładem swoim do pracy pobudzał. Jasną tedy rzecz/ iż do pomienionej usługi ludzkiej pobudzaia się Aniołowie święci/ pątrzeniem na twarz Oycowstwa/ to jest pątrzeniem na Syna Bożego.

Druga usługa/ którą czynią Aniołowie święci ludziom/ jest/ iż gdy człowiek wpadnie w jakiś grzech śmiertelny/ bądź to w cudzołóstwo/ bądź w pijaństwo/ w meżoboystwo/ abo w iakikolwiek inny grzech/ z którego powstać niechce; Aniołowie święci zwołują Stróżowie/ wśladkich szukaia sposobow/ żeby człowieka z grzechu wyprowadzili/ i tak zgubionego Pana Boga znaleźli. Proba tego z Pisma świętego. Czytamy w Łukaszu s. iż Gospodarz ieden przyszedł do winnice swojej szukać owocu z figi w Ogrodzie onym szejpioney: którego nie znalazłszy/ rzekł do Ogrodnika. *Luc. 13.* Ecce anni tres sunt ex quo venio, quercens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide ergo eam, ut quid etiam terram occupat? Oto (prawi) już trzy lata iako przychodzi szukaiać Owocu z tego drzewa figowego, a iednak gałęzi nigdy nie znalazł: wytnijże to drzewo, na coż mi i ziemia zstępuje? Coż na to Ogrodnik? Prosi za onym drzewem. Dimitte illam etiam hoc anno, dā fodiā circa illam, & mittam stercorea. Prośba Panie; zamiechaj ieszcze tego drzewa na ten rok, postaram się aby rodziło, kopając będą około niego ziemię, i onę gnoiem uprawia. Według Doktorów Świętych/ ten Gospodarz jest Pan Bóg/ winnicą jest Kościół tego Święty/

drzewo to figowe jest głowiek grzeszyny / Ogrodnik jest Anyol Stroj. Przychodzi Gospodarz to jest Pan Bog do tego drzewa / to jest do głowiek grzesznego / który jest suchy / bo wilgorności łaski Bożej nie mający / y przeto owocow nie rodzący / to jest dobrych uczynkow zasługujących żywot wieczny nie czynący : a gdy mu już przez nieskory czas czekał / wyciąć chce to drzewo / znieść go przez śmierć z tego świata / jako niepożytecznego. A Ogrodnik co / to jest / Anyol Stroj tego ? Przyczynia się za nim do Pana Bogá / aby mu Pan Bog pojechał / aby mu przedłużył żywota. Fodiam circa eum & mittam stercora. Postaram się mowi do Bogá Anyol Stroj / żeby pokutował / y tak owoce rodził / postadam mu dobre rady do serca / przełożę mu sprostność grzechow / pokaza niebezpieczeństwo wylósć / znajdę mu takich Różnoddzielow / y takich Spowiednikow / którzy go do pokuty przywołają. A tak w rzeczy samej Anyol Stroj częstokroć czyni / nie tylko grzesznikowi podaje rady do serca / ale też Spowiednika y Różnoddziela / do naprawy głowiek sposobne / pokazuje. Jednym tego przykładem potwierdza. Pięte *Franciscus Albertinus, in Libello de Custodia Angel.* iż Kapłan jeden Societatis Iesuy przybył do miasta niektorego w Katalunbryi : alicż zaraz przystąpi do niego głowiek prosić bardzo / żeby go wysłuchał Spowiedzi. Spyta go Kapłan : co cie do tego przywodzi / że tak nagle chcesz się przedemną spowiadać ? Odpowie mu on głowiek. Dział trzeci dzień (prawi) radziłem się przyiaciela moiego / iakoby mi się mógł zemścić / trzymody moiej nad nieprzyiacielem : poradził mi / abysmy oba z rufnicami na niego w nocy rzegli. Ta rada wstydliwa / zarazem się porwał / y śpieszył do domu / gotowałem rufnice / nabiałem / nakłóciłem / podsypałem : alicż oto piękny Młodzieniec stanie przy mnie / y spyta. Co ty myślisz ? na co ta strzelba gotujesz ? Wiecha mu powiedział : alicż on młodzieniec z wielką śmiałością rzecze : Czyli rozumiesz iż ja niewiem zamyslow swoich ? czyli niewiem / że ty zapomniawszy zbawienia dużej twojej wmyślisz zabić

nieprzyiaciela twoiego ? y coż ci wymyślił ? Obrażił cie mowisz : o iako wiele razy ty Bogá twoiego obrażał / a Bog ci to cierpi ! Mogłoby cie każdey godzinie zabić / a nie czyni tego : a ty oto dla miłości Bożej małusienkiew trzymody zcierpieć mechcesz ? Jużś ty nie raz wieczne zasłużył potępienie / a Bog tak wiele lat pokuty swojej czeka ! Czemu nie pamiętasz na cierpliwosc Dżezuszanego Iezusa / który się trzymody swoich nie mścił ? Czemu na to nie pamiętasz / że jeżeli ty nieprzyiaciolum twoim nie odpuszczisz / Bog też tobie nie odpuszczy ? Czemu nie pamiętasz / iż Bog zapłaci tym zgotował / którzy tu dla niego cierpią. Tymi słowy Młodzieniec on tak zmieszzył serce moje / że się łzami zalawiał / zlych zamyslow zaniechał. Poznałem tedy że on Młodzieniec był Anyol / ale on kazawszy mi się przed sobą spowiadać / zaraz zmienił. Ta tedy jest przyczyna dla ktorey ciebie tak prętko y nagle o Spowiedzi święta proszę. Toć tedy iasna rzecz / iż Anyolowie służą nam w tym / że się starają aby nas z grzechow w któreśmy wpadli / wywieśli ; abo w które w pasc możemy / nie w padali.

A że się do tej posługi naszej pobudzą tym / iż vident faciem Patris / iż patrzą na twarz Oycowstwa / to jest / na Chrystusa starającego się o zbawienie nasze / obaczmy. Piękny on młodzieniec iakob / wyszedłszy z Oycowstwa do domu / przyszedł do samotnego pola Bethel / y zastał tam wiele pasterzow / którzy chcieli woda napoić trzody o wieczek swoich ; nie mogli iednak tego dokazać / przeto / że nie mieli ktoby im był kámen na prześzkodzie badacy / odważył. Páterzył na to ich oczekiwanie iakob / iednak się nie ruszył aby był on kámen odważył / y tak owieczki ich napoił. W tym też przyjdzie prześlizgnąć Ráchel z owieczkami swymi do onego trzodla : alicż iakob nie nie miał ślaniać porwie się / on kámen dźwignie / odważy / trzodlo otworzy / y owieczki piękney Rácheli napoi. *Rachel veniebat cum ouibus Patris sui, nam gregem ipsa pascebat : quam cum vidisset iacob, & sciret confortinam suam, ouesq; Laban auunculi sui, amouit lapidē quo puteus*

claude.

claudebatur. A oto (prawi) Ráchel przychodziła z owcami Ojca swego, abo wiem ona trzęda pászta: która gdy wyrzucił ją Iáko, a dowiedział się iż była jego Wujeczna siostra, a matka Lábaná Wuiá jego, odwałit kámiem którym się woda zamykátá. Pátrzenie/ gdy widział Iáko prostych pásztołów/ iáko by niedbał/ nie porывał się/ nie odwałit kámiem/ nie nápoit owieczek: dopiero kiedy prześlizgnęła Ráchel widzi/ kiedy widzi iáko się stara o owieczki/ dopiero się porывa/ kámiem odwała/ przez czystą wodę owieczki nápawa. Iáko bowiem temu wielce się podobni Aniołowie Świci. Pászli w starym Zákonie pásztołowie owieczki swoje/ ále pásztołowie prości: bo puri homines, tylu ludzkie/ lubo Pátrarchowie y Prorocy Świci. Czekali tedy żeby był kto kámiem grzechów/ który przywala obficie zrodziło łaski Bożej/ odwałit: to jest/ żeby był kto z nimi szukał grzechów ludzki/ owieczek zgubionych. Czyż nie to z nimi Aniołowie Świci/ lecz nie tak ochotnie/ nie z taką żarliwością: Alz gdy się pokázala pásztoł tych owiec prześlizgnęła Ráchel/ to jest Sapiencia zterna, Jedyńy Syn Boży/ już nie prosty człowiek/ ále Bog o raz y człowiek/ który o sobie mówił: Ego sum Pastor bonus. Jam est Pászterz dobry: zaraz Aniołowie Świci/ pátrząc na tego Pászterza/ iáko on z wielkíej miłości przećwóło owieczek zgubionych/ opuścili wsiach dzieł/ wiećdziesiąt dziewięć/ poszedł między lasy/ między ciernie/ między gory/ wsiach dzieł szukać zgubionych owieczek; pátrząc z iákimi sárygami/ pracami/ potami/ szukał człowieka grzesznego/ áby go był od grzechów odwiodł/ y przez czystą wodę łaski Bożej nápoit: pátrząc iáko te owieczki znalazły na rąk mioná swoje włożył/ y do owczarni zámioł: na to wsiach (mówie) pátrząc Aniołowie/ pobudzeni przykásdem Chrystusowym/ z wielką ochotą porывała się do usługi ludzkiej/ odwałita kámiem grzechów od zrodziła łaski Bożej/ szukała wsiach sposóbowo którymby grzesznego człowieka z grzechu wywiedli/ y do Pána Boga swóiego náwrócili. A przetoć kiedy tak szukali Oblubienice/ która o sobie

mówi. Iuenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem. Znalezli mnie strażowie, (to jest/ iáko rozumie powasny Guilhelms, Aniołowie) którzy strzegą miasta: kiedy tedy (mówie) szukali y oni znaleźli/ zaraz ich pyta. Num quem diligit anima mea vidistis? Iáko by rzekł: a żądzie wam taka ochota okolo zbawienia dusze mojej? Co was do tej strażi/ do tej prace/ do tak czynnego y pilnego szukania dusze mojej przywodzi? Ugdym was przede tym tak żarliwych/ tak ochotnych/ tak zbawienie dusz ludzki milujących nie widzieli/ iáko teraz. Num quem diligit anima mea vidistis? Musi być jeszcze wy widzieli Iezusa Kochanie moje/ musi być jeszcze się przy pátrzyli temu/ który przychodzi quere & saluum facere quod perierat, musi być jeszcze się tego pilności/ czynności/ miłości dobrane przypatrzysz/ do tego się o dusze moie starania pobudzi. Pewna tedy rzecz/ iż y do tej drugiej usługi/ to jest/ do wzmocnienia nas z grzechów naszych/ pobudziła się Aniołowie tym/ iż vident faciem Patris, iż pátrzą na twarz Ojcowá/ to jest/ na Chrystusa dusze ludzkie z grzechów wywodzącego.

Trzecia posługa/ która Aniołowie Świci czynią jest/ iż gdy grzechów pozbedziemy á łaski Boże otrzymamy/ gdy już Pan Bog zásiedzie w duszy naszej/ iáko na swoim własnym thronie; strzeże nas bázro we wsiach drogach/ to jest/ w sprawach naszych/ zaskrywa nas skrzydłami swoimi od nárazdów nieprzyacielskich/ od czarów przeklętych. Podźmy po prawdę do Pisma świętego. Izaiáš Prorok/ iáko czytamy w sióstem Rozdziale proroctwa jego/ miał takie widzenie. Vidi Dominum super solium excelsum & eleuatum, & ea quae sub ipso erant replebant templum: Seraphim stabat super illud, sex alae vni, & sex alae alteri, duabus velabant faciem eius, duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Widziałem (prawi) Pána na stolicy wysokiej y wyniosłej, á te rzeczy co pod nim były, nápełniały kościół: Seráphinowie stali ná nim, šest skrzydeł ieden máiacy, y drugi także šest, dwiema pokrywali

Iuan: 10.

Isaia 6.

twarz jego, dwiema pokrywali nogi jego, a dwiema latili. Co to jest prosto/ że Anyolowie Pánsy zaslaniá P. Boga na wysokej stolicy swojej siedzącego? Czyli go zaslaniá od iákiego goracego wpałenia? Bynamniy. Nie może mieć P. Bóg żadnego zwiáshgá wprzetyżonego wpałenia. Czyli to zaslaniem go/ iáko by inšy nie dopuścizá na niego patrzyć? A to nie. Deus enim libere se manifestat ad extra, iáko Theolog nauca; nie potrzeba go zaslaniać/ sam się on tym zaslani/ kiedy się widzieć komu nie pozwoli. Czyli też to zaslaniá go dla obrony iákiej od nieprzyjaciół jego czartow przetyżych? Ták jest: te pzygysne wpatrzył Bernat áwisty/ mówiący. Alis caput Domini pedesq; velantia, ad hoc tibi demoni posita puto, ut sicut homini peccanti paradysi per Cherubin prohibetur ingressus: ita & per Seraphim tuus curiositati modus imponatur. Skrzydłami głowá Pánska y nogi zaslanióne, dl tego rozumiem tobie czárcie me sa v-tazyme; áby iáko grzešacemu człowiekowi do Ráin Cherubin wessia broni: ták y przez Seraphimá swojá się riekáwóć chetzná. Lecz ty się ja dále ppytam: Azaj Pánu Bogu w niebie siedzącemu od czartow obrony potrzeba? iáa li ten nie jest dawno do piekła wrzucony? Jáste ták: Bo mówi Chrystus. Vidi Sathanam tanquam fulgur de coelo cadentem. Widziatem Szátáná iáko błyskawica y niebá lecacego. Czes muż go tedy Anyolowie dla obrony od czártá zakrywác maia? Abyście to zrozumieli/ potrzebá wiedzieć/ iż nie tylko Pan Bóg siedzi na wysokej stolicy niebieskiej/ ále też siedzi na wysokej stolicy dusze spráwiedliwego człowieka. Nie ja to mówię/ ále poważy Orygenes tłumácząc one słowá. Coelum mihi sedes est: ták mówi. In his, quorum conuersatio in celis est, sedeo & requiesco. Nátych, ktorých obcowanie w niebie jest, siedzę y odpoczywam. A inšy Doktor mówi. Anima iusti sedes est Dei. Dusá spráwiedliwego, jest stolica Boska. Choć tedy stolicá Boska niebieská/ nie potrzebuje obrony od czartow: tá tedná stolicá dusá ludzka/ wielkiej obrony od

czartow potrzebuje: Bo ledwie co P. Bóg w niej zásiedzie/ záraz czárci przetyżci następuia na tę stolicę/ chcąc z niej Boga zepchnąć/ á sami na niej zásiedć. O czym ták pięknie mówi Jzydorus de Sum. Bon. Cap. 5. Quia diabolus in Sanctis intrinsecus non regnat, contra eos intrinsecus pugnat: & qui intrinsecus amisit dominium, extrinsecus commouet bellum. Ze (práwi) dyabel w świątych wewnątrz nie króluie, przeciwko nim wewnątrz wojuie: y który wewnątrz ná nim strácił zwiérchność, ponierzechu wssczyna wojnę. O tymże poważny Rabanus. Quando enim quis se à mundi errore auertere curat, & ad seruicium Dei coadunare festinat: tanto grauiora bella & certamina ab hostibus tolerat. Quisquis enim accingi in Diuino seruitio properat, quid aliud quàm contra se antiqui aduersarii certamen parat? Abowié (mówi) im się kto bázyley z świątynych wymi-klác vstáue hledam, y do vstugi Boskiej bydz. przygárnionym prógnie: tym cię zsebitny y nárazdy od nieprzyjaciół znorí. Ktokolwiek abowiem zmierza do služby Boskiej, coż inšego czini, tylko dawnego przeciwniká swego czártá, gniem przeciwko sobie rozjázza. Zaczym pátrzyć/ iáko bronią tey stolice Boskiej/ dusze ludzkiej/ Anyolowie. Seraphim stábant super illud, sex alae vni, & sex alae alteri, duabus velabant faciem eius &c. Seraphimowie stáli ná d nia, šest skrzydel viednego, y šest skrzydel v drugiego, dwiema skrzydłami, zaslaniáli twarz jego &c. Te ich pilná vstuge opisuie Augustyn &c. Angeli desiderat aduentu nostrum, quoniam de nobis expectant ciuitatis suae ruinas restaurari: ideoque eos, qui hereditatem capiunt salutis, instruunt, protegunt, confortant, intrant & exeunt nobiscum, attentè considerantes, quàm pie, quàm honestè in medio nationis prauè conuertemur, quantoque studio queramus Regnum Dei & iusticiam eius, quanto timore seruimus illi. Adiuvant laborantes, protegunt quiescentes, hortantur pugnantes, coronant vincentes. Amolawic (práwi) prágna przyšcia nášego, abowiem tego po

Lucas 10.

Soliloqu.
Cap. 27.

nas oczekiwania, abyśmy ruiny miały: one-
ga niebieskiego restaurowali, y dla tego
tych którzy dziedzicami stawaia się zba-
wienia, nauczaia, bronia, y umacniaia,
wchodzi y wychodza z nami, pilnie u-
ważaiać iako pobożnie, iako uczciwie w
pośród tego narodu obcujemy, y z i-
aką pilnością szukamy Królestwa Bożego y
sprawiedliwości jego, z iaką bojaźnią
służemy mu. Wspomagaia pracujących,
bronia spoczywających, animuia bojuja-
cych, koronuia zwyciężających.

A czymże się ci Aniołowie Świeci
do tej usługi pobudzają? Angeli co-
rum semper vident faciem Patris.
Tym/że na Chrystusa/ ten Thron Bo-
ski zastanawiającego/ y onego bronia-
jącego. A wiec też y sam Chrystus
broni/ zastania dusze nasze od nieprzy-
jaciół? Zaisze tak. Opisując Jan 8.
w Obiawieniu swoim Stolicę Boską/
powiada/ że Iris erat in circuitu sedis.
Tęcza była w okregu Stolicy. Coż to za
tęcza? Rozni Doktorowie różne zdas-
nia dają: ja się trzymam zdania/ kto-
reż date poważny Ansbertus. Tę te-
cza jest twarz Boga Ojca/ Chrystus
Iezus, Pan y Zbawiciel nasz. Jako bo-
wiem tęcza za czasow Noego/ była
znakiem pokoju między Bogiem y
człowiekiem; tak Chrystus uczynił po-
koj między Bogiem y człowiekiem;
iako tęcza jest luk/ tak y Chrystus: luk
ma dwa rogi/ które cięciwą iednoczy;
tak Chrystus ma dwie naturze/ ludzką
y Boską/ te natury iedną są cięciwą/
to jest/ unione Hypostaticą, ziedno-
zone. Ten tedy luk/ Chrystus/ otacza
stolicę Boską/ Iris erat in circuitu se-
dis, otacza dusze ludzką: rozmaite
strzały obrony swojej/ wypuszcza prze-
ciwko nieprzyjaciółom ludzkim/ czar-
tom przekletym. Aniołowie tedy
Świeci to widząc/ iako Chrystus bro-
ni człowieka w lasce swojej będącego/
pobudzają się do obrony tego Thronu
Boskiego/ to jest człowieka w lasce Bo-
żej będącego/ bronia go. Strzydlami
swoimi od wśhelających naraźdow nie-
przyjacielskich. Pewna tedy rzecz/ iż
Aniołowie Świeci tym się do posług
ludzkich pobudzają/ że vident faciem
Patris, patrzą zawsze na twarz Oj-
cowską/ to jest/ na Chrystusa Syna
Bożego/ służącego zbawieniu ludzkie-
mu.

A tuć uż każdy człowiek ianie w-
znać może/ iako to bärzo ciężki grzech
dąć komu zgorzienie/ to jest/ kogoś ol-
wiek do grzechu zła swoją radą abo
przykładem przywieść: ponieważ bo-
wiem y Chrystus Pan / y Aniołowie
iego Świeci/ przykładem iegoż pobu-
dzeni/ usługują zbawieniu dusz ludz-
kich; wielki to grzech musi być/ prze-
kładając ludziom złym swoim przykła-
dem do zbawienia wiecznego. Co ro-
zumiecie/ gdyby Król iaki bogaty po-
tkał w drodze człowieka iakiego nę-
giego/ ze wszystkiego odarte go/ w bło-
to wdeptanego/ stodze zranionego/ y
z polcowania nad nim zsiadłby z ko-
nią / y samby go rękami swoimi wy-
wlokł z błota/ samby rany iego za-
wiał/ samby go w ściany swoje wbił.
Co Dworzanie iego widząc/ przykła-
dem Królewskim pobudzeni/ y omby
też z koni zsiadli/ y pomagali go Krol-
lowi z błota wyciągać/ rany mu za-
wijać/ y w ściany Królewskie obkładać/
y takby go poratowanego y ubranego
go odiechali. Potym trafiłby na onę
człowieka iaki prosty żołnierz Krole-
wski / y złośliwie odarłby go ze wśys-
tkich ścian Królewskich/ poraniłby go
znowu/ wdeptałby go w błoto/ a wie-
działby o tym/ że go przed tym sam
Krol z Senatorami swoimi z błota
wywlokł/ y rany iego zlecił/ y w ściany
swoje przybrał. Co rozumiecie/ gdy-
by się Krol o takim tego Żołnierza
postępie dowiedział / iakoby się han-
stodze rozgniewał? Co rozumiecie,
czyliby przyzwawszy go nie mówił:
slugo nieczotliwy/ wiedziałeś dobrze
żem ja Krol y Pan twój/ pospołu z
Senatorami moimi pracował około
tego niedzika/ zsiadłem z konia do
błota/ y swoimi go rękami wywlokł/
ranym iego zawiał/ y w ściany moje
przybrał; a ty iakoby mnie na złość
czyniąc/ znowuś go w to błoto wde-
ptał/ poranił/ y odarł: o iakos za to
zbyt wielkie karanie zasłużył! Takci
właśnie Chrzestianie Namilhy: czło-
wiek grzeszny jest iako pomianiony w
bogi/ bo leżał w błocie złych naco-
gow. Infixus sum in limo profundu.
Odarty był z ściany łaski Bożej/ zranio-
nym zostawał na ścianach/ to jest/ na ro-
zumie/ woli/ y pamięci swojej: a gdy
się nad

ſie nad nim znieſkonzoney dobroci
ſwoiey Krol niebieſki zmiłować raczył/
zſkipił z nieba/ wywołki głowień z
błota złych nalogow/ zawiął krwa-
wymi zaſługami ſwoimi rany/ to ieſt
grzechy iego/ przybrał go w ſate Krol-
lewſką laſki ſwoiey Boſkiey. Na co
pátrząc Dworzánie iego niebieſcy An-
yolowie ſwieci / zſtepuia też z nieba/
y rada / pomoc / ſtraza / wywołcza
też głowień z błota złych nalogow/
rany grzechow iego opátruia / w ſá-
ta laſki Bożej obłoga / kiedy go do-
ſiału za grzechy do pokuty prawdzi-
wey przywodzi. A głowień złośliwy
co czyni? Kiedy bliźniego ſwoiego
namowa/ bądź też złym przykładem/
do któregoſkolwiek grzechu przywie-
dziej / bądź do pniaſtwa/ bądź do
wſierecznoſci / bądź do pomſty ić.
nie inſzego nie czyni / tylko tego kto-
tego Chryſtus Jezus z Anyolami ſwo-
imi z błota grzechow wywołki/ rany
iego zawiął/ w ſate laſki Bożej przy-
odział/ znowu w błoto złych nalogow

wrzuca / znowu mu rany zádacie/ zno-
wu ſate laſki Bożej z niego zdieta.
A ktoż tu niewyżna / iż taki każdy báz-
rzo cięſko grzechy/ á zátym ná wielkie
barzo karanie zatabia; ktorým grozi
Chryſtus Pan wdziękſzey ſwistej
Ewangeliey. Vx mundo á ſcanda-
lia: necesse enim vt veniant ſcanda-
la, verumtamen vx homini illi per
quem ſcandalum venit. &c. Biada
(práwi) ſwiátu od zgorſzenia: muſiać
być zgorſzenia, wſzákże biada temu cło-
wiekowi przez którego zgorſzenie ſie ſtáie:
leżyby mu było, gdyby mu młyński ká-
mien w ſkie wwiązano, y w morſkiej glo-
bokoci wtopiano. Strzeżmy ſie tedy
Chrzeſćcianie Namiliſy/ abyſmy tomu
do zbawienia złym przykładem náſzym
przyczyńa niebyli: ále raczej przykla-
dem Chryſtusowym / y Anyolow
Swistych/ ſtarajmy ſie według mo-
żności o zbawienie bliźnich náſzych.
Czego nam dopomoż Chryſte Jezu/
ktory żyjeſ y królueſ ná wie-
ki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień ŚWIETEGO MICHAŁA ARCHANYOŁA, KAZANIE W T O R E.

Sedług Piſmá Świtego
y Doktorow Świstych/
dziewięć ieſt Chorow An-
yeliſkich. Chrzeſćcianie w
Chryſtusie Namiliſy. Já-
ko tedy w Chorách Kapłaniſkich tu ná-
ziemi/ bywa poſpolicie ieden Zebdo-
madarz ktory w Chorze wſytkim zá-
czyna. Deus in adiutorium meum
intende. Boże przyſpieſz ná pomoc moia.
Tak w onych Chorách niebieſkich An-
yeliſkich/ był ieden najwyżſzy iáko by
Zebdomadarz/ to ieſt Lucyfer/ ktory
ból w ytkim Chorom Anyeliſkim po-
winien intonować ábo zacząć. Deus
in adiutorium meum intende. Boże
ná pomoc moia przyſpieſz: to ieſt/ powu-

nien był appetere beatitudinem cum
adiutorio Dei obtinendam, miał
prágnać błogoſłáwieńſtwa wiecznego z
pomocą Boſką doſtąpić. A on iáko? Nie
intonował pomianionym ſpoſobem/
ále przeciwnie. Appetijt beatitudi-
nem proprijs viribus obtinendam,
chciał ſam ſwoimi siłami błogoſłáwień-
ſtwa wiecznego doſtąpić. Czym wielce
zgrzechył/ bo to była pycha y praſums-
pcya iego; iáko náucza Thomas S.
Doktor Anyeliſki/ 1. Part. Quaſt. 63.
A zátym kiedy, on nie zaczął/ Deus in
adiutorium meum intende; wiele
Anyolow nie ſpiewáło/. Dominus ad
adiuvandum me feſtina. Pánie ná-
rátunek moy poſpieſz: to ieſt/ nie przy-

znali

znali/ aby im pomocy y łaski Bożej do ożrymiania zbawienia wiecznego było potrzeba: ale sami swoim siłom w tej mierze dufali/ y tym samym grzechem pychy stodze zgrzeszyli. Wisc iako gdy w Chorze seden Hebdomas datz zle zagnie/ inſy sequens poprąwicie/ y uż dobrze inonowie: tak gdy zle zagal Lucyfer/ Michal s. zagal dobrze: bo zagal Deus in adiutorium meum intende. Baje na pomoc moia pospiesz: wpołorzyl ſia Bogu/ przyznając/ że pomocy iego potrzeba do ożrymiania zbawienia wiecznego. Ktorem poſtepiem swoim iż dal dobry przykład inſym Anyołom/ oniteż z nim pošli: Domine ad adiuuandum me festina: to ieſt/ wpołorzyl ſia/ y przyznali/ iż własnymi siłami błogoſławieństwa wiecznego doſtąpić nie mogli/ ale tylko z oſobliwej łaski y pomocy Boſkiej. Wisc tedy iako ſobie wiele u Pana Boga zaſłużył Michal ſwisty tym/ iż dobrze inonował/ y Anyołow inſych przy Panu Bogu zadržymał: y iako wielkie karanie zaſłużył Lucyfer/ przeto iż zle inonował/ y wielu Anyołow przykładem swoim zgorſzył/ y od Pana Boga odſwiał: poſaża na terażnieſzym Rządzie. Co będzie tu cześć y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naſem.

Eo ſie ckie pierwsze punktu: nim go poſażować poczne/ to ieſt/ nim poſażować poczne iako ſie wielce Michal Swisty Panu Bogu przyſłużył/ iż tak wiele millionow Anyołow przy Panu Bogu zadržymał; wprzod taki zakładam fundament. Pan Bog Wſzechmogacy ma wiele Krolestw. materjalnych. Jego bowiem ieſt Krolestwo Zhiſpanſkie/ Francyſkie/ Perſkie/ Indyſkie/ Wloſkie/ Poſkie ić. Zgoła wſzytek ſwiat ieſt iego: iako ſpiewa Prorok Pański Domini eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum, & uarietati qui habitant in eo. Pańska ieſt ziemia y wſtka co na niej ieſt. Tenże Pan Bog Wſzechmogacy ma Krolestwa duchowne/ to ieſt/ ludźi y Anyołow ſprawiedliwych. Tak abowiem ſprawiedliwi Panu Bogu chwale wyſpiewują. Dignus es Domine accipere librum, & aperire ſignacula eius, quoniam occiſus es,

& redemiſti nos Deo in ſanguine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & feciſti nos Deo noſtro Regnum. Godzienſ Panie/ wziąć księgi, y pieczęć tej otworzyć, bo cie zámordowano, y odkupites nas Bogu we krwi twoiej, z wſelkiego pokolenia, y ięzyka, y ludu, y narodu, y uczynites nas Bogu naſem Krolestwem. A nie dżwże y Anyołowie y ſprawiedliwi ludźie ſa Krolestwem Bożym. Jato bowiem Krol w Kroleſtwie mieſka/ rozkazuje/ y rżadzi: tak y Pan Bog Wſzechmogacy w ſprawiedliwych swoich mieſka/ y zupełnie w nich rżadzi. Miſka; bo tak ſam o tym mowi. Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Do niego przyjdziemy, y mieſkanie w nim uczynimy. Rżadzi: bo także o tym mowi. Si quis diligit me ſermonem meum ſeruabit. Ieżeli mie kto miłue, rozkazania mego ſłuchac będzie. Riedy tedy Pan Bog ma dwoiatkie Kroleſtwa/ materjalne y duchowne: ktoreż tej z tych Kroleſtw zaciemieſze? Smiele mowi/ iż duchowne Kroleſtwa ſa zaciemieſze. Co iasnie tak poſażuis. Riedy owo Krol wielki na przykład Krol Poſki/ poſyła legacya do poſtronnego Krola/ piſe na liſtach/ y wyraża przednieſze Pańſtwa nad ktorymi panue: Na przykład/ terażnieſzy Pańſtweſzy Krol Poſki/ tak ſie piſe. Jan Kazimierz Krol Poſki/ Wielkie Kija Litewſkie/ Ruſkie/ Pruſkie/ Mazowieckie/ Inſiane, ſkie/ ić. A tak każdy Krol/ przednieſze ſwoie Prowincye na tytule swoim piſe. Pan Bog też Wſzechmogacy wyſyła w legacyey ſługe ſweż Moyszeſa do ludu Izraelſkiego w Egipte mieſzkającego i pátzcieſz iako ſie yſculture. Hec dices filiis Iſraël: Ego ſum Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, Deus Patrum veſtrorum. Iam ieſt (prawi) Bog Abrahamow, Bog Izakow, Bog Iakobow, Bog Oycow naſzych. Nie zowie ſie Bogiem nieba y ziemi/ ſłonca y mieſiaca/ elementow y gwiazd ić: ale tylko zowie ſie Bogiem Abrahamowym/ Bogiem Izakowym/ Bogiem Iakobowym. Zaſto gdyby który Krol ziemſki miał Pańſtwo nad niebem/ nad ſłoncem/ nad mieſiaccm/ ić: inſe opnać wſy tytulus

Joan. 14.

ibid:

Exodi 3.

ſalm. 20.

ſual: 5.

REE

ly/ pu

ly/ pisałby się / Krol nieba / słońca /
miesiaca / gwiazd / etc. Czemuż tedy
Pan Bog nie pisałby się w tej legacyey
Bogiem nieba y ziemi / y słońca / y mie-
siaca ; ale tylko Bogiem Abrahamo-
wym / Bogiem Izakowym / Bogiem
Jakobowym ? Nie infa zaiste tego
jest przyczyna tylko ta / iż denomina-
tio sit à potiori : agtoliwiek P. Bog
jest Bogiem / y nieba / y słońca / y mie-
siaca ; iednak iż zacnieysze są duchow-
ne ieg Krolestwa / to jest ludzkie spra-
wiedliwi / przezo się Bogiem Abrahá-
mowym / Izakowym / Jakobowym ty-
tuluje. To za fundamens záložymy /
iż nayzacnieysze Krolestwa Bostie są
ludzkie / abo Anyolowie sprawiedliwi ;
iż iako się wielce Michał święty Pa-
nu Bogu przysłużył / gdy wiele milio-
onow Anyolow przy Panu Bogu zá-
trzymal / tak pokazui.

Gdyby Krolowi iakiemu nieprzy-
iaciel oblegił miasto / y potężnieby do
niego szturmował : w tym przycia-
gnąłby Pułkownik iaki Krolewski / y
z wielką odwagą obroniłby od nieprzy-
iaciela miasta onego : rzecz pewna / że
by się ten Pułkownik Krolowi wielce
przysłużył. Niechżeby tenże Pułko-
wnik / nie iednego ale kilkudziesiąt
miał Krolewskich od nieprzyiaciela os-
bronil / dopierożby się iefcze Krolowi
przysłużył. Niechżeby całego Krola-
stwa iż w cięskim niebezpieczeństwie
będącego obronił / o dopierożby się
Krolowi prawie ni. wymownie przy-
służył ! Ale tak jest / iż Anyolowie
sprawiedliwi / którzy od Pana Boga
byli stworzeni in gratia. w łasce Bo-
żej / boli nie tylko miastami / ale też
Krolestwami Bostimi / w których Pan
Bóg iako w Krolestwach swoich miesz-
kał y krolował : a te Krolestwa oblegił
był Lucifer / y onych ilom przykładem
swoim potężnie dobywał / Bogu ie-
chac odiać. w tym Michał ś. krzy-
żem się na Anyola. Quis vt D. E. v. s.
T. kto iako Bog : obronił tych Krolestw
Bostich od nieprzyiaciela Lucifera
przeklętego. Toć tedy Michał świę-
ty wielce się tym Panu Bogu przy-
służył.

A my tedy Chrześciance Namilży
przykładem Michała świętego pilnie
się o to starać mamy / abyśmy się ze-

łosę jarłowie starali bronić nieprzy-
iacielowi / to jest / szarcu przeklętemu /
Krolestw Bożych / to jest dusi ludzkich /
kiedy do nich ten nieprzyiaciel / potu-
sami swoimi / namowami / podarunka-
mi / y infymi rozmaitymi sposobami
do grzechu ich przywodzic / szturmu-
ie : iako opisuię Seraphiczny Doktor
Bonaventura święty. Diabolus ho-
mines modò impugnat per violen-
tiā tribulationum, modò per blan-
ditias tentationum, modò per frau-
dulencias & astutas illusionum.
Czart [prawi] przeklęty szturmuie do
sprawiedliwego człowieka, iż gwałto-
wnymi uściskami y frasankami, iż po-
chlebnymi pokusami, iż słodkimi, chy-
trymi, obłudnymi sposobami. Na ten
czas (mowa) iż czart przeklęty chce
Bogu to Krolestwo / to miasteność /
to jest człowieka / przez zezwolenie iego
na grzech / odebrać ; my iedak Paná
Boga szczerze miluiemy / mamy Krol-
stwo y miasteności Bostich według
możności bronić. Co rozumiecie /
gdyby syn widział iż Oycá iego na-
milskiego z własney iego miasteności
wyganiał / własne mu iego dziedzic-
two odcyminął ; czyliby oney miast-
eności mogąc bronić / nie bronil ?
Zaiste enotliwym synem będąc wys-
mowałby się o Oycá / bronilby miast-
eności iego. Chrześciance Namilży /
zawsze w Pacierzu mowiemy Pater no-
ster qui es in celis. Oycze nasz który
jest w niebie. wkręcy tedy Paná Boga
za Oycá naszego znamy. Toć tedy wi-
dziemy / iż nieprzyiaciel Bostki uśiluje
Panu Bogu miasteności / Krolestwa
iego / dusie ludzkie odbierać lubo przez
grzech púnstwą / lubo przez grzech
wskęceństw / lubo przez grzech łá-
komstwą : bronimy tych miasteności
Bostich iako możemy / iż napomis-
naniem / strofowaniem / karaniem /
przykładem dobrym / wskłátiem infym
sposobem odwodzimy dusie ludzkie od
wskłátięgo grzechu. Rezygnat Mi-
chał święty gdy widział krzywdę Bo-
sta. Quis vt Deus. Ktoż iako Bog ?
Tak y my czynimy : Widzisz / że kto
dla marnych pieniędzy / dla zyskow nies-
sprawiedliwych Paná Boga obraza /
wołay ná niego. Quis vt Deus ? K-
toż iako Bog / w którym są wskłátię

Serm. de
S. Micha-
ele.

bogactw

bogacem: gemuż tedy głowieże dla
márných pieniedzy Boga przez grzech
niesprawiedliwości opuścisz? Widzisz/
iż kto grzechem puánstwa Pá-
ná Boga obraża; wolay ná niego mo-
wisc: Quis vt Deus? Kyczlowieże/
gemuż dla ták márných rzeczy/dla zby-
tkow twoich Pána Boga obrażasz?
w Bogu to wszystkie są zámknione
słodkości. Widzisz/ że kto grzechem
wstępczeństwa Pána Boga obraża;
wolay ná niego. Quis vt Deus? A
ktoż iako Bog? Gemu o głowieże
dla szástełnego ciála/ które prákto
robacy rozroczá/ Boga w którym są
nieśkonzone cósłoty/ opuścisz? A
ták zámwe gdy widzimy że Pána Bo-
ga obrażają/ wolaymy ná nich: Quis
vt Deus? A ktoż iako Bog? przetla-
daymy im przed ógy Pána Boga/ y
iego nád wszystkie rzeczy wszystkie lu-
dziom/ abyśmy ich od grzechu odwie-
dli/ smákuemy. A ták zasługi Mi-
chála święteg wgestniłkami budziemy.

Co stałtne drugiego punktu:
to iest/ iako wielkie karanie za-
służył Lucyper/ przywodząc do grze-
chu/ á zátym do odstąpienia od Pána
Boga ták wiele millionow Aniołow/
uiz sie táčno domyślic. Jáko bowiem
wielka zapláta zasłużył Michał świę-
ty dájac dobry przykład Aniołom
świątym: ták przeciwnym sposobem
wielkie karanie zasłużył Lucyper zlym
swoim przykładem/ ták wiele Anio-
łow od Pána Boga odwodząc.

Przetoż y my wszyscy pilnie się sta-
raymy/ abyśmy potępienia Lucypero-
wego wgestniłkami nie byli; stáraymy
się (mowię) abyśmy zlym przykładem
nie gorzeli/ so iest/ do grzechow nie
przywodzili bliznich nászych: inaczey/
cieżey w tej mierze grzeszyć budziemy/
nizeli sam Lucyper zgrzeszył. Pytam
bowiem koby cieżey Krola obraził/
czyli ten który miasto iego zburzył/ ále
niewiedząc żeby go Krol z wielką od-
waga/ y z wielkimi pracami/ y owsem
z rozlaniem krwi swojej dostał: czyli
ten/ któryby Krolowi miasto zburzył/
wiedząc że go Krol z wielkimi pracá-
mi/ z ciásłkami kłopotami/ z rozlaniem
obfitym krwi swojej otrzymał? Já-
kie przyznacie/ aby ten daleko cieżey
Krola obraził/ któryby miasto Krolowi

się zburzył/ wiedząc/ iż go Krol z po-
milionymi trudnościami dostał.
Tákci záprawda/ Lucyper zburzył
zlym swoim przykładem Krolestwo
Boże/ ále niewiedział żeby Bog ná te
miasta ciásłko pracował/ aby się dla
nich pocit/ aby dla nich Krew swoją
przenasłwistka przelał: niewiedział
tylko to/ że dixit & facta sunt. Je temia-
sta Bog iednym słowem stworzył. Ale
głowiek wie co Chrystus lazvs Krol
niebá y ziemię uczynił dla tych miast
swoich/ to iest/ dla dusz ludzkich; wie
że pracował dla nich przez lat trzy-
dzieści y trzy/ wie że się dla nich krawá-
wym potem pocit/ wie że ich Krew
swoją przenaśłwistka ná Krzyżu prze-
lana dostał: á przecie iakoby ná des-
pę Chrystusowi/ te miasta iego/ dusze
ludzkie/ burzy y wniwecz obraca/ gdy
ich do grzechu zlym swoim przykładem
przywodzi. O Boże moy/ iako z
tej miary daleko ciásłcy grzeszy/ nizeli
przetleł Lucyper! Ale żebyście tym
lepiej zrozumieli/ iako barzo ciásłko
grzeszy ten/ który zlym przykładem
swoim gorzly blizniego/ objaśniam
so takim sposobem. Co rozumiecie/
gdyby się znalazł ták zly głowiek ná
świecie/ któryby spustoszył wszystkie
miasta/ poburzył wszystkie zamki/ po-
palil wszystkie wsi y folwarki y dwory/
wniweczby obrocił wszystkie zboża y
wszystkie dobytki ludzkie/ któreby tylko
ná wszystkim świecie były: co (mowię)
rozumiecie/ iakoby ten głowiek nie-
słychanie zła rzecz uczynił! Jezeli bo-
wiem nárzekamy kiedy kto spali wieś
abo dwie/ kiedy kto wyrabił miasto
abo dwie abo dziesięć: cóż rozumiec
mamy/ iakobyśmy dopiero nárzekali/
kiedyby wszystko Krolestwo wniwecz
zlupil/ y zniszczył! A cóż gdyby wszystek
świat: á gdyby iefcy wniwecz obro-
cił nie tylko te wszystkie rzeczy ná ziemi/
áleby się rzucił y ná samo niebo/ ná sá-
mo słońce/ ná gwiazdy/ y wszystko so
wniwecz obrocił? O Boże moy kto
uiz wypowie y poymie/ iakoby to ten
głowiek zła rzecz uczynił? A iá ták po-
wiadam/ iż ten głowiek który dáje
scandalum, który abo swoim zlym
przykładem/ abo namowami/ abo za-
słotami/ abo gęstowaniem/ abo podá-
runkami/ choć y iednego głowieka do

grzechu któregokolwiek śmiertelnego
przyszedzie; gorsha rzecz daleko czyni/
niżeliby wżymał ten/ któryby wszystkie
miasta wszystkiego świata poburzył/
wszystkieby zamki zgruntu wywrócił/
wszystkieby wsi/ folwarki/ dwory/ gu-
mnia/ dobytki wszelkie popalił. Wie-
cey rzeka/ gorsha rzecz czyni niżeli ten/
któryby wszystko niebo to materjalne
y z słońcem/ y z miesiącem/ y z gwia-
zdami obalił/ y w miewcz obrocił. A
dowodze tego tak. Nauczais Theo-
logowie/ a osoblweis Thomasz święty
Doktor Angielski 2. Part: Quest: 119.
Artic: 9. Amato 3 Augustyna świę-
tego/ in Ioan: Cap: 14. iż wielka rzecz
jest z niebożnego człowieka sprawie-
dliwego uczynić/ niżeli stworzyć niebo
y ziemię. Słowa są świętego Dokto-
ra: Maius opus est vix ex impio iustu
fiat, quam creare celum & terram.
A słusnie tak naucza ten święty Do-
ktor: bo aby było stąnsło niebo/ słoń-
ce/ y gwiazdy/ ziemia/ y wszystkie tego
świata Królestwa; niepotrzeba było/
aby był Bóg okolo tego pracował/ y
umiał/ y aby był Krzew swoje przena-
drożsła dlatego na Krzyżu przelał:
Ale żeby był człowiek sprawiedliwy/
żeby mu był łask Boża ziednał/ pra-
cował na to Syn Boży przez lat trzy-

dzieści y trzy/ y Krzew swoje przena-
drożsła dlatego przelał. Tote słusnie
mowi Thomasz święty/ iż to wielka
rzecz człowieka sprawiedliwić/ niżeli
niebo y ziemię/ y wszystko co na niey jest
stworzyć. Jeżeli tedy wielka rzecz
jest człowieka sprawiedliwić/ niż nie-
bo y ziemię stworzyć: tote też gorsha
rzecz/ człowieka od sprawiedliwości
odwieść/ y do grzechu takiego śmie-
rtnego przynieść: niżeli w miewcz
obrocić niebo/ ziemię/ y wszystko co na
niey jest. Wważże tu sobie człowiecze
Chrześcijański/ kiedykolwiek przymio-
dles tego lubo z tym przykładem/ lu-
bo namowami/ lubo podatkami/
lubo gestowaniem/ lubo iakimkol-
wiek innym sposobem/ przymiodles
(mowis) do grzechu/ a ztym do vsta-
ty sprawiedliwości y łaski Bożej: w-
waż mowis/ iakoa cieszko zgrzeszył/ y
iakię ciękaranie czeka: a wważiac po-
tutuy za to/ wiecey tego nie czyn/ ale
raczej przykładem dzisiejszego Mi-
chała Świętego/ któregokolwiek mojesz
y iakokolwiek mojesz/ do cnoty y mi-
łości Bożej pobudzay. Co nam eacz-
dąc wszystkim Chryste leż/ który
żył y królował na wieki
wieczne. Amen.

NA DZIEN

Wielkiego Pátryarchy y Fundatora Za-
konu Bráci Mnieyszych,

FRANCISZKA ŚWIĘTEGO KAZANIE PIERWSZE.

Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem
signum Dei viui. Apocal: 7.

I widziałem drugiego. Anioła wstępującego od wschodu słońca, mają-
cego znak Boga żywego.

A Zkolwiek Chrzescianie,
Ciamilhy/ każdy człowiek
nosi na sobie obraz y po-
dobienstwo Boga w Tro-
cy Przenasławierhey Jedyn-
nego: gdyż ias. na Pat Bóg rzekł:

Faciamus hominem ad imaginem
& similitudinem nostram. Vczymy
człowieka na obraz y podobienstwo
nasze. A Psalmista święty wyznawa.
Signatum est super nos lumen vul-
tus tui Domine. Znak (prawy) iwi-
dłoci

Genes. 1.

Psalm. 4.

staści twarzy twojej na nas wyrażony jest
 Panie. Wszakże iedenże osobliwie Świę-
 ci Pánscy/osobliwie znaki y podobienst-
 wa Bóstie na sobie wyrażone mają.
 O których w osobliwosci mówiac/
 dzisiejszy Wielki Párryarcha Fránci-
 sek święty/ nośi na sobie znak Boga
 żywego. On jest bowiem według Se-
 ráphicznego Doktora Bonawentury
 świętego onym Aniołem/ o którym
 mówi Jan 8. w Objawieniu swoim.
 Vidi alterum Angelum ascenden-
 tem ab ortu solis, habentem signum
 Dei vivi. T widziałem (prawi) dru-
 giego Anioła wstępującego od wschodu
 słońca, mającego znak Boga żywego. O
 tymże y Bernardyn święty Senencki.
 Præcesserat ante sanctum Franciscum
 vir gloriosus Dominicus in Ange-
 lica vita pariter & doctoria: Beatus
 enim Franciscus est alter Angelus
 Regula & doctrina; sed idē in cha-
 ritate, & fide, atq; vita: qui propter
 facta Angelus nuncupatur, tūm pro-
 pter eius Angelicam vitam, tūm
 quia Dei nuncius fuit ad renouan-
 dum in mundo Christi Euangelium.
 Poprzedził (prawi) Fránciszek świętego
 Anielski maj chwałebny Dominik świę-
 ty w Anielskim żywocie, oraz y w nauce.
 Błogosławiony bowiem Fránciszek jest dru-
 gi Anioł Regula y nauka; lecz tenże w
 miłości, w wierze, y żywocie: który też
 zowie się Aniołem, częścią dla żywota
 swego Anielskiego, częścią iż był posłem
 Bożym na odnowienie po świecie Chry-
 stusowej Ewangeliey. Którymi słowy
 ten wielki Święty iasnie z Seráphis-
 cznym Doktorem naucza: iż prawdzi-
 wie Fránciszek święty był onym An-
 iołem noszącym na sobie znak Boga
 żywego. Lecz ponieważ trzysła Osob-
 by Bóstie/ Bog Ociec/ Syn/ y Duch
 święty; Ktożby (prosi) osoby B-
 Źkiej nośi na sobie znak ten drugi An-
 ioł Fránciszek święty? Pokazuje na
 terażniejszy Kazaniu/ iż nośi na so-
 bie znak wśrótch trzech Osob Bo-
 Źkich: nośi na sobie signum Dei Pa-
 tris, znak/podobienstwo Boga Oycá:
 nośi na sobie signum Filij, znak Bo-
 ga Syná: nośi na sobie signum Spi-
 ritus sancti, znak/podobienstwo Du-
 cha Przenajświętszego. Będzie to wśro-
 tko ku głę y chwale Bożej/ a ku zbaw-

domaniu naszemu.

Aż naprzód Fránciszek Święty
 nośi na sobie Signum Dei Pa-
 tris, znak Boga żywego/ Boga Oycá
 niebieskiego; takim dowodzie dyskur-
 sem. Signum, znak Boga Oycá nie-
 bieckiego/ własność która różni od
 Syná y od Ducha świętego/ jest/ że
 dicendo generat Verbum, mówiac
 Bog Ociec rodzi Syná. Jako bowiem
 kreatura rozumna Anioł abo głó-
 wiek/ kiedy ma verbum mentis, to
 jest/rozumienie takiej rzeczy; to słó-
 wo wmyślone/ to rozumienie/ rodzi
 rozum tego/ y to rodzenie zowie się
 dictio mentalis, mówienie wmyślone.
 Podobnym sposobem Bog Ociec/ ro-
 dzi rozumienie/ które rodzenie zowie
 się dictio, mówienie wmyślone w Bo-
 gu Oycu. Ale tak jest/ iż też Fránci-
 sek święty dicendo generabat Ver-
 bum Divinum, mówiac rodził Słó-
 wo Przedwieczne/ to jest Syná Bożego.
 Toć tedy Fránciszek 8. nośi na
 sobie signum Dei vivi, znak Boga
 żywego/ Boga Oycá niebieskiego. Iż
 Fránciszek 8. dicendo, mówiac/ ro-
 dził Syná Bożego; tak to pokazuje.
 Grzegorz święty uważając one słowá
 Chrystusowe: Et extendens manū
 suam in discipulos, dixit: Ecce ma-
 ter mea, & fratres mei. Uwzględniając
 (mówi) ten Doktor 8. słowá Chry-
 stusowe/ pyta się iako to rzecz podob-
 na/ aby mógł być główiek Mátki
 Syná Bożego rodząca? Sed cum is
 qui voluntatē Patris fecerit, soror
 & frater Domini dicitur, propter
 verumq; sexum, qui ad fidem col-
 ligitur, mirum non est; mirandum
 verò valde est, quomodo etiam Ma-
 ter dicatur? Ale (prawi) gdy ten kto-
 ry czynić będzie wola Boga Oycá, brátem
 si y siostrą Chrystusową zowie, nie dziw-
 to dziw iako też Mátką jego być może? A
 odpowiada sobie tenże Doktor 8. Sed
 sciendum est, quia qui Christi frater
 & soror est credendo, mater efficitur
 predicando: quasi enim parit
 Dominū, quem cordi audientis in-
 fudit: & mater eius predicando
 efficitur, si per eius vocē amor Do-
 mini in proximi mente generatur.
 Wiedzieć nam (prawi) potrzeba, iż kto-
 si słuźie brátem y siostrą Chrystusową

Homil. 3.
in Euang.

przez wiara, ten sie matka iego stie przez
kazanie: bo iakoby Syna Bozego w serce
sluchajacego wlewa, y miala sie iego sta-
wa, jezeli mowa swoia w duszy bliźniego,
mitosc Boza rodzi. Ale tak jest/ iż Francy-
šek swiety kazaniem swoim wlewał
Chrystusa w serca ludzkie/ y zapalał te
miłością Bożą. Toć tedy Francyšek
swiety dicendo generabat Verbum/
mowiac rodził Slovo Przedwieczne/
Syna Bozego w sercach ludzkich. Iż
Francyšek swiety Kazaniem swoim
wlewał Chrystusa w serca ludzkie/ iż te
zapalał miłością Bożą: iasna rzecz z
Zistorycy żywota iego. Tak gorące
słowa kazania iego były/ iż po iednym
kazaniu iego trzydziści mlodziencow
swiatem pogardziwszy/ Chrystusa sie
rozmiłowali/ y iego w Zakonie Francy-
ška swietego naśladowali. Na Rá-
pitułe Affykiey/gdzie sie było pić ty-
siec Braci zgromadziło/miał tak go-
rące kazanie/ iż niezliczona liczba lu-
dzi do miłości Chrystusowej zapalił:
z których pić set tak sie bázno Chry-
stusa rozmiłowali/ iż swiatem pogar-
dziwszy/ Zakon teg przypisli. Do Braci
swoich takie kazania miewał/ iż ich
do doskonałości żywota Chreścian-
skiego wielce zapalał. Tak abowiem
swiadczy Zistorya żywota iego. Do-
ctus doctrine gratia, doctus experi-
entia, quæ sunt perfectionis: hæc
Fratres docet omnia, tam factis, quæ
frequentia mellisui sermonis. I od
táski Bozey, y od doświadczenia nauce-
ny, przykładem y słowy nauczał Braci dro-
gi do konitojri. Aleć nie tylko w Braci
swoiey rodził Chrystusa/ sercá Braci
ekie miłością iego zapalał: ale też
krótyl y po dalekich krájach/Pogánom
niewiernym/ y wýstetym grzesnikom
Chrystusa opowiadając/ y miłość iego
w sercach ich wlewając/ a do poku-
ty zá grzechy skutecznie wzywając.
Tak abowiem Zistorya swiadczy. Hic
predicando circueit, & quem non
homo docuit, sic doctus in stuporem:
victorum verba loquitur, novumq;
nova sequitur: militia doctorem.
At tál gorącym duchem s. Ewangelia
Chrystusowa opowiadat/ iż gdy przed
Sultanem Babilon Kun Káral/náus
si swoiey y prawdy Chrystusowej po-
wierdzając/prosil aby ogień nágoros

wano/ chcec weni z iego Káplány
wnieść, to (práwi) w ogniu nie zgoré/
niech iego wiara będzie lepsza. Na co
gdy Kápláni Sultanowi pozwolic nie-
chcieli/ sam sie wnieść w ogień ofiaro-
wał. A nie dziw/ że nie leżał sis w os-
gień powietrzny wnieść/ w którym
iż ogień wnetrzny miłości Chrystus-
sowej gorzał. Tak bawiem swiadczy
Zistorya. Denique Spiritu Christi
ut flamma totus accensus, cepit ut
alter Elias veritatis æmulator existe-
re, cepit & aliquos ad iusticiam
perfectam adducere, cepit & ceteros
ad poenitentiam invitare: erant
autem ipsius eloquia nō inania, nec
risu digna, erāt virtute Spiritus san-
cti plena, erant medullas cordis pe-
netrantia. Francyšek (práwi) duchem
Chrystusowym iako ogień zapalony, poczał
iako drugi Elias, prawdy Boskiey náu-
cząc, ludzi do spráwiedliwosci przywa-
dzit: słowa iego były Duchá i. pełne.
Toć tedy Francyšek swiety dicendo,
mowiac/ generabat Verbum, rodził
CHRYSTUSA: a rodził tak nieásko/
iako rodzi Bog Ociec Slovo Przed-
wieczne.

Bog Ociec rodzi Slovo Przed-
wieczne/ ex cognitione lue Deitatis,
z poznania/ z kontemplacyey Bostwa
swoiego. Tak abowiem náuczka Tho-
mas swiety Doktor Angielski. 1. Part.
Quest. 34. art. 1. Pater enim intel-
ligendo se, & Filium, & Spiritum
Sanctū, & omnia alia quæ in ipsius
scientia continentur, concipit Ver-
bum. Bog Ociec. (práwi) rozumieiac
siebie, y Syna, y Duchá swietego, y wýs-
teto co w Bogu jest, poczyná Slovo. A
tál dáie znáć tymy słowy Thomas s.
iż nie wprzód Bog Ociec mowiac ro-
dzi Syná/ nim sie zapátrzy ná nie-
skonczona Bostwo swoje. Záprawda
y Francyšek swiety/ ná wzor Boga
Oycá rodził w sercach ludzkich Syná
Bozego/ ex cognitione Deitatis, zá-
pátrzywszy sie wprzód kontemplacy-
ná nieskonczona Istność Pána Boga
swoiego. Oblubieniec niebieski/ to jest
Chrystus Pan/ wystawiaiac Oblu-
bieniec swoia Kóściol swiety/ tál
o niey w Pismách Solomonowych
mowi. Capilli tui sicut greges ca-
prarum, quæ ascenderunt de monte

Galaad,

Galaad, dentes tui sicut greges montium, quia ascenderunt de laqueo, omnes gemellis facibus, & stercoribus non est inter eos. *Włofy* (prawi) swoje, iakoby trzody koz, które wyszły z góry Galaad, żeby twoje iakoby trzody pastwiskowych, które wyszły z łazni, wszystkie po dwójgu izgniat młacie, nieplodnej między nimi nie młł. Przez te żeby Grzegorz Świsty Tysiencki rozumie Różnoddzielę Kościoła Bożego. Dentes laudat, per quos fortassis illi sunt intelligendi, qui Ecclesiae corpus a-lunt. Jako bowiem żeby wszystkim cięlu żywność gotowa y dała; tak Różnoddzielę słowo Boże ludziom gotowa / y onego członkom Kościoła Bożego obficie dodała. Lecz tu trudność nie mała; czemu to Różnoddzielę O-bliwienie niebieśli Chrystus Pan do koz przyrównał / a nie raczej do owiec? Zwłaszcza; że ich posłał; sicut oves inter lupos, iako owce między wilkami? A jeżeli ich nie chciał przyrównać do owiec / czemuż ich przynależnie do takich wstych skromniejszych zwierząt nie przyrównał; ale koniecznie do koz; mówiąc: dentes tui sicut greges caprarum, żeby twoje iako trzody koz. Ambroży Świsty *Serm: 16. in Psal. 118.* te tego dowcipna wpierzył przyczyna. Vides quod in altis grex iste patitur, audisti quod in monte spectantur a pastoribus suis, dum omnia de rupe pendentes, ubi luporum incurfus esse non possunt, ubi facundae arbores fructum integrum subministrant; cernere licet, ubi lacte distentas super teneram lobolem, maternam pietate sollicitas, idcirco elegit eas Spiritus Sanctus, quibus certum venerabilis Ecclesiae compararet. Jakoby rzekł Doktor Świsty: dla tego Różnoddzielę Duch Chrystus słowo przyrównał do koz; iż iako kozy; nie kontentuiac się dolinami; równinami; choć też obfitymi; na wysokość góry wbiegaia; gdzie będąc bezspieczne od drapieżnych wilków; smacznych z gęstych drzewek owocom pozyskaia; a słodkiego mleka w pierś swoich nabrawszy; zbiegaia z gór / y malinkie kozłata swoje słodkim mlekiem napawaia. Tak y prawdziwi Różnoddzielę Kościoła Bożego / wprzod

wbiegaia na wysokość góry / in altissima obiecta, to jest; obracaia kontemplacya swoje do rzeczy wysokich / do rzeczy Boskich; y tam się smaczny pokarmem natarmiwszy; a mleka słodkiego nabożeństwa / y słodkiej o Bogu wiadomości obficie napiwszy; zbiegaia młcia do kozłatek małych; to jest do ludzi światowych; y onych mlekiem nabożeństwa / y zdrowymi o Panu Bogu naukami napawaia; y obficie karmia młcia. O zaprawdę Franciszek Świsty był takim Różnoddzielę; wstępował na wysokość góry Istności Boskiej przez gęstą kontemplacya. Świadczy bowiem Historia żywota jego / iż w modlitwie był wysokiego y w zachwyceniu gęstych zachodzącego rozmyślania; zwłaszcza w pustych miejscach; zapatrował się na Boga w Troicy Przenajświętszej Jedynego / zapatrował się na Chrystusa na Krzyżu zawieszonego / z którego zapatrowania nabywał mleka nabożeństwa y nauki w pierśiach serca swego. Bo czy nie był z nauki ludzkiej wczony; z modlitwy iednak y rozmyślania rzeczy Boskich; y z daru Ducha Świętego; wielkie okolo Pisma Świętego / y artykułach wiary tajemnice wniat; tak iż w Senie Theolog ieden widząc głęboke w nim Theologia; se słowa wy-rzec musiał; tego Świętego Oycę Theologia / czystością y bogomyślnością wysoko iako Orzeł lata; a nasza nauka po ziemi się brzuchem czołga. Na tych tedy wysokich gorach dobrze się sam natarmiwszy; wychodził z pustych miejsc do kozłatek małych; to jest; do ludzi światowych; y onych obficie słodkim mlekiem nauki Boskiej karmił; y posilał. Toć tedy iasna rzecz; iż w tej mierze Franciszek Świsty nosił na sobie signum Dei viui, znał Boga żywego / znał Boga Oycę niebieckiego; ponieważ dicendo generabat Verbum, mówiąc rodził Syna Bożego w sercach ludzkich.

Dzi też nosił na sobie Signum Dei viui, znał; własność Boga żywego; to jest; wtorey Osoby Boskiej; takim dowodząc dyskursem. Znał abo własność wtorey Osoby Boskiej; jest Filiatio, Synostwo. Tak abo wiem z infymi Theologami nauka Tho-

masz a.

Joan: 1.

mał święty Doktor Angielski 1. Part: *Quest: 34.* Ale tak jest / iż Franciszek Święty miał swoim sposobem Synostwo Bożkie. Toć w tej mierze był niejako podobny wtorej Osobie Bożkiej / Synowi Bożemu. Ji Franciszek Święty miał Synostwo Boże: tak podobnie. Jan święty w pierwszym Rozdziale Ewangelii święty naucza / iż Pan Bog dał tym / którzy przyieli Chrystusa / narodzić się z Bogą / moc / aby się stawali Synami Bożymi. Quotquot autem, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius &c. Pytam ja tu / iako to tym którzy z Dea nati sunt, którzy się z Bogą urodzili / dano moc / aby się stawali Synami Bożymi? Wjdź / jeżeli się z Bogą urodzili / już są Synami Bożymi: na co im tedy dana moc / aby się Synami Bożymi stawali? Abyście to zrozumieć / potrzebą wiedzieć / że infa to jest bydzie Synem Bożym secundum participationem naturae Divinae, według uczestnictwa natury Bożkiej / a infa secundum similitudinem proprietatum, według podobieństwa własności. Trąfi się owo y miesdzy ludźmi / iż Ociec zrodzi syny / wprawdzie sobie w naturze podobnych; boby mążczy synami nie byli / ponieważ filiatio ma bydzie productio in similitudine naturae: wiaćże iednak w infszych własnościach / częstokroć sobie niepodobnych. Bedzie cząsem Ociec mądry / a syn prostak; bedzie Ociec mocny y zdrowy / a syn słaby y chory; bedzie Ociec urodziwy / a syn śpietny; bedzie Ociec mójny y śmiały / a syn gnuśny y bojaźliwy; bedzie Ociec kromny / a syn rozruty; bedzie Ociec sprawniedliwy / a syn wydzierca; bedzie Ociec miłośierny / a syn okrutny / &c. A tak pewna rzecz / że może bydzie syn Oycu similis in participatione naturae, w uczestnictwie natury: ale dissimilis in moribus, niepodobny w obyczajach. Takciż prawdziwa bywa częstokroć między Ojcem niebieskim / to jest Panem Bogiem / a między synem ziemskim / to jest człowiekiem: tak mówi bywa / że bedzie człowiek podobny Panu Bogu in participatione Divinae naturae, bo

bywa per gratiam consort Divinae naturae, przez łaskę poświęcająca stając się uczestnikiem natury Bożkiej: wiaćże iednak podług taki głowiek w infszych własnościach bywa P. Bogu niepodobny. Pan Bog jest mądry / a on częstokroć w rzeczach Bożkich bywa prostak; Pan Bog mocny / a on słabiuchny / y przez siebie wysotich enot nie podeymujący: Pan Bog jest śpietny / a on dla mąkul grzechow powszednich śpietny: Pan Bog jest hojny / a on przeciętło Panu Bogu mało dla niego czyniąc / ślapy. Pan Bog jest ogniem gorącym / a on jest podług w nabożeństwie zimnym: Pan Bog jest miłośierny / a on częstokroć na bliźniego ostry. Podług też ten syn / to jest człowiek w łasce Bożej bledący / jest Panu Bogu podobny / nie tyle uczestnictwem natury przez łaskę / ale też y w infszych tego własnościach. Jeżeli Pan Bog jest mądry / mocny / śpietny / hojny / gorący / miłośierny / &c. y on też swoim sposobem mocny / śpietny / hojny / miłośierny / gorący / &c. Tu już łatwo się domyslić / iako się rozumieć maia posmissionem słowa: Tunc którzy się z Bogą urodzili, dał Bog moc, aby się Synami stawali Bożymi. Tak się bowiem rozumieć maia: Hi qui ex Deo nati sunt, dedit potestatem filios Dei fieri: tym którzy się z Bogą urodzili / y są Synami Bożymi per participationem naturae, to jest przez łaskę Bożą / dał moc / aby się też stawali Synami Bożymi per similitudinem in alijs proprietatibus, przez podobieństwo w infszych własnościach.

O zaprawde dziśierwy Franciszek święty / urodziwszy się z Bogą przez łaskę / był Synem Bożym przez uczestnictwo natury Bożkiej. Tym się iednak nie kontentował / ale się przez pilne staranie swoje stał Synem Bożym secundum similitudinem proprietatum, stał mu się niejako podobnym w tego własnościach. Jest P. Bog Panem y Kolem: był y Franciszek a. Panem y Kolem / bo pánował w życiu swym y namietnością swą im. Tak bowiem świadczy historya żywota tego. Tantá quoque per exercitationes fulgere cepit in sensibus

venustate pudoris, ut plenum iam carnis assecutus dominium, fadus cum oculis pepigisse videretur. Tak dalece (prawi) przez wstawnicze ćwiczenie w smyślach swoich cystarcia świecił, iż się zdał jakoby zupełnego państwa nad ciałem swoim dosłapił. Jest Pan Bog mądry; był y Frąnciszek święty swoim sposobem mądry. Wiecie abo wiecie/ iż Bog máluczkim/ to jest pokornym/ mądrości swojej Bóstey wzywa. Tak sam Chrystus za to Bogu Oycu wdziękowy s. Ewangeliey dzisiaj. Confiteor tibi Pater, Domine coeli & terrae, quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Dziękuję tobie Ojcze, że te rzeczy zakrył od mądrych y rozstronnych, a objawił je máluczkim. A ktoż był mniejszy y pokorniejszy nad Frąnciską świętego? O którym tak historya żywota jego świadczy. Franciscus omnem creaturam supra se ponebat, & se subitus. Frąnciszek (prawi) wszelkie stworzenie nad się przekładał, siebie samego wszelkiemu stworzeniu podkładał. Toć tedy pełen bydz musiał mądrości Bóstey. Jest Pan Bog mocny y niezwyciężony; był y Frąnciszek święty swoim sposobem mocny y niezwyciężony: bo go żadne piekzoty światowe/ żadne rokoszy ciała/ żadne pokusy katanstkie/ nawet y samo piekło zwyciężyć/ y do grzechu przywieść/ nie mogło: zwyciężył świat/ y ciało/ y czarta na głowę zwolował. Jest Pan Bog hojny/ bo on jest/ a quo bona cuncta procedunt, od którego wszystkie dobra pochodzą: był y Frąnciszek święty przeciwko Bogu hojny/ bo nie tylko precepta Dei, przykazania Bóstie/ ale też consilia Evangelica, rady Ewangeliey świętey/ pilnie/ ściśle/ y doskonale zachował. O czym tak mówi historya żywota jego. Franciscus Evangelicum nec apicem vel unguem transgreditur, nec iota; nil iugo Christi suavis, hoc onere nil levis, in huius vitae rota. Jest P. Bog perfectionis infinitus; niekonczoney doskonałości: był y Frąnciszek święty swoim sposobem iakoby niekonczoney doskonałości: surowy bázro od młodości swojej nawróciwszy się do Chrystusa żywot prowadził/ potrawia tego

była surowa/ z popiolem wmyślnie dla wielkiej gorzkości zmieszana: napoy tego był prosta woda/ y to do wygaszenia pragnienia zażywać iey niechciał: łożko tego gola ziemią/ poduska kásmen albo drewno/ suknia gruba/ wbozga/ y polatana: wczas tego był wstać wiczenie się we dnie y w nocy modlić. Gdy tedy w tak wielkiej ostrości przez długi czas Panu Bogu służył/ zdało się mu/ iakoby ieszcze nic dla P. Boga nie uczynił: y przeto często na się y na Bracia wołał. Incipiamus fratres, usque modò nil fecimus. Poczynamy Bracia, do tego czasu ieszcześmy nic nie uczynili. Toć był prawie iakoby niekonczoney doskonałości. Jest P. Bog miłosierny; był y Frąnciszek s. miłosierny/ miał miłosierdzie y nad potrzebami duchownymi bliznich swoich/ y nad potrzebami cielesnymi. Miał nad duchownymi; bo we dnie y w nocy modlitwami/ y gorącym Kazaniem/ zbawieniu ludzkiemu służył. Miał y nad cielesnymi potrzebami: bo ich cymkolwiek mógł ratował/ tak dalece/ że y plaścz/ y suknia z siebie gdy widział potrzebnego wbożego/ z wielką ochotą dawał. Jest Pan Bog piskny; był y Frąnciszek święty swoim sposobem piskny. Ten bowiem jest piskny przed Bogiem/ który jest śpietny w oczach swoich: Frąnciszek święty był śpietny w oczach swoich; bo gdy go Brat Pacyfik czasu lednego spytał: Quid credis de teipso frater? Bracia Frąncisku co też o sobie rozumiesz? Odpowiedział. Mihi videor, peccatorum mundi huius maximus. Wi-
dzi mi się że jest ze wszystkich na świecie grzeszników największy grzesznik. Toć musiał bydz w oczach Bóstich dzisiaj piskny. Jest Pan Bog miłujący nieprzyjaciół swoje: był y Frąnciszek święty miłujący nieprzyjaciół swoje. Tak bowiem świadczy historya żywota jego. Illum, qui sibi malum faciebat, vel de ipso malum dicebat, multum diligebat, quia meditante illo tanquam nuntio, Deus magnum bonum sibi conferebat. Tego (prawi) co mu złe czynił, albo złe pnił, wielce Frąnciszek miłował, rozumiejąc, iż mu przez niego Bog wiele dobrego czyni. Toć tedy iasna rzecz/ iż

Fránciszek swiety miał Synostwo Boże / był Synem Bożym / nie tylko secundum participationem Diuinæ naturæ, to jest dla łaski Bożej / ale też secundum similitudinem proprietatum, według podobieństwa własności Bożych. A z tym iasna rzecz / iż Fránciszek swiety miał signum Dei viui, nosił na sobie znák Boga żywego / to jest Syna Bożego.

Porzećcie. Iż Fránciszek Swiety nosił na sobie znák Boga żywego / to jest / znák trzeciej Osoby Boskiej / Duchá Przenaswieszczonego; dowodzając. Własność Duchá swietego jest Amor spiratus, Miłość echmiona od woli Boga Oycá y Syná. Ale tak jest / iż Fránciszek Swiety / był iakoby Amor spiratus, iakoby jedną miłością od Boga Oycá y Syná echmioną. Toć tedy Fránciszek Swiety nosił na sobie signum Dei Viui, znák Boga żywego / to jest Duchá Przenaswieszczonego. Iż Fránciszek Swiety był miłością echmioną Boga Oycá y Syná; tak pokazuje. Daniel swiety Prorok Páński / między innymi rzeczami / widział też w Obiáwieniu swoim jedną rzekę ognistą. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur à facie eius. Rzeká (práwi) ognista / bystra wypadá z ręką jego. A gdzie spadá? Spadá na Thron Boski / y z niego poeym wypływałá: co widział Jan swiety w Obiáwieniu swoim / kiedy mówi. Vidi fluvium splendidum tanquam crystallum, procedentem à sede Dei & Agni. Widziałem (práwi) rzekę iasná iako kryształ, pochodząca od stolicy Boga y Báránká. Rzeká tá / według náuki Augustyná swietego / nie innego nie zná / cz / tylko miłość Boga ognistá / przez którą bo żadney málusy nie znáca. Ktorykolwiek tedy człowiek podstawi siebie samego / y serce swoje pod stolicę Boską y Báránkowską / od której stolicy wypada rzeká miłości Bożej / ten człowiek będzie prawdziwie Amor spiratus, będzie miłością od Boga Oycá y Syná echmioną. Ale tak jest / iż Fránciszek swiety podstawił siebie samego pod samą stolicę Boga y Báránká. Toć tedy na niego spłynęła obficie rzeká miłości Bożej. Toć tedy był amor spiratus, był prawdziwie

miłością echmioną. Iż Fránciszek Swiety podstawił siebie samego pod stolicę Boga y Báránká; tak pokazuje. Przenaswieszcza Pánna / jest prawdziwie sedes, stolicá / Thron Boga y Báránká. Tak bowiem náucza poważny *Guericus Abbas* pisząc na one słowá / *Veni electa mea, & ponam in te Thronum meum &c.* Non poterat signantius, vel elegantius describi prerogativa gloriæ eius, quâ ut Thronus Dei regnantis esse diceretur. Nulli liquidem animæ, tantâ plenitudine aut familiaritate copiam sui Diuina Maiestas videtur indulgere, sicut illi in qua spiritualiter præ ceteris sedere delegerit. Discipulis quidem Dominus loquebatur: In regeneratione cum sederit Filius hominis in sede Maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes. Matri vero, cuius longè differens est meritum, nihilominus differens promittitur præmium: Veni, (inquit) electa mea, & ponam in te Thronum meum. Nie mogł (práwi) wyrażniey, ábo piękniey opisać jasności chwaly Przenaswieszczej Mátki, iako gdy ia Thronem Boga Króluiącego nazywał. Żadney ábowiem duszy tak Boski Máiestat nie nápełnił, iako ta w której wsiéć duchownie raczył. Wzniom swoim wprawdzie Pan mówił: w Odrodzeniu gdy wsiéć Syn człowieczy na stolicy Máiestatu swiego, y wy wsiéćcie na stolicách. Mátcę zaś iako więcej zasługoney, daleko inákszą obietnicę nagrodę: Podz (práwi) wybrána moia, staniéś się Thronem moim. Pod ten Thron Boski / pod Przenaswieszcza Pánna / z której wypływa na wszystkie ludzkie rzeká miłości Bożej / podsadził się immediate Fránciszek Swiety. Tak ábowiem náucza swiety Antoninus Arcybiskup Florentyński. 3. Part. *Hystor: Tit: 23. Cap. 1.* Ascendit super Cherubim & volavit: Franciscus ascendit per virtutes, & volavit super Cherubim. Signanter dicitur super Cherubim, non super Seraphim: nam super Seraphim non sunt, nisi Beatissima Virgo & Filius eius. Pátercie / iako iásnie ten swiety Arcybiskup przyzná / iż Fránciszek & prześedł Cherubiny / wszedł między Seraphiny / podsadził się pod sam

Ser: 1. de
assumpt:

Dan: 7.

Apoc: 22.

Li: 2. contra
Gres:

Thron

Thronu Maiestatu Boskiego/ to jest pod Niewiastą Panną. Toć ponieważ od tego Thronu/ od Przenasławienia Panny/ wypada rzeka ognista miłości Bożej/ idzie zącym/ iż spłynęła obficie w to podstawnione naczynie Frąciśka Świętego. Jakoż iasne o tym świadczy Historia żywota iego. Biennio itaque ab impressione Sacerorum Stigmatum, anno videlicet à sua conversione vigesimo, ad Sanctam Mariam de Portiuncula se deferri poposcit: ut ubi per Virginem Matrem Dei, spiritum conceperat perfectionis & gratiæ, ibidem mortis soluto debito, ad bravium perveniret retributionis æternæ. *W edwie lecie po wziętych bliznach do Panny MARYJY Anielskiej chciał być promiowany: aby tam gdzie przez Pannę, Matkę Bożą, wziął ducha doskonałości y łaski; tam też dług śmierci zapłaciwszy, wziął zapłatę wieczną. Paterście/ iako iasnie świadczy ta Historia/ iż przez Pannę Przenasławioną spłynęła od P. Bogi w serce Frąciśka s. wśelaka łaska doskonałość/ to jest/ rzeka ognista miłości Bożej. A zącý iasna rzecz/ iż Frąciśek s. był prawie Amor Dei spirat⁹, był prawie miłością Boską ochwiona.*

Czego ieszcze y powtore tak krotko dowodzę. Gdyby kto ognistym mieczem/ to jest/ w ogniu rospalonym/ w iakiego człowieka wderzył: przyznacie żeby go nie tylko zranil/ aleby go też zapalił/ tak iżby prawie gorzeć musiał. Rany Jezusa Pana y Zbawiciela nāsęgo/ czyli nie były miecz ognistym? Zaprawde były: bo ogniem miłości Bożkiej gorzące. Tymi ranami swoimi wderzał Chrystus Jezus w serce Frąciśkowe/ kiedy te rany iego Frąciśek s. głęboko wważał kontemplacyą. Wiesz czy rzeka/ nie tylko wderzał Chrystus tym mieczem ognistym w serce Frąciśka s./ ale też ten miecz ognisty wtopił w ciełe Frąciśka s./ kiedy rany swoje święte w ciełe iego wyrażić raczył. Toć go tymi ranami ognistymi rospalić musiał: toć tedy wśytel Frąciśek s. ogniem miłości Bożej gorzeć musiał: Toć był prawdziwie Amor Dei spirat⁹, był ochwiona miłością Bożą.

Tegoż ieszcze y potrzebie à posteriori, dowodzę tak. W śmiej/ to jest

popielistey siłki chciał chodzie Frąciśek święty. A krotko się to pokrywa po piolem? Zaprawde samo doświadczanie nie pokazuje/ iż nie wagił czarny/ zągashony/ żimny/ ale wagił ognisty. Toć ponieważ Frąciśek święty po piolem się pokrywał/ nie był wagiem czarnym/ zągashonym/ żimnym: ale był wagiem ognistym/ miłością Bożą gorzącym. Oczym tak Seraphiczny Doktor Bonaventura święty. Quis enarrare sufficiat, charitatem ferventem, quā Sponsi amicus Franciscus ardebat? Torus namque quasi quidam carbo ignitus, Divini amoris flammā videbatur absorpsit. *I krotko (prawi) wypowiedzieć może patająca miłość; która przyjaciela Oblubienica Frąciśek święty gorzał? W śmiejek bowiem iako iaki wagił ognisty, Boskiej miłości płomieniem całe był przeżarony. Już tedy iasna rzecz/ że Frąciśek święty/ nosił na sobie signum Dei viui, znał Boga żywego/ to jest/ był niejako podobny Bogu Oycu/ Synowi/ y Duchowi świętemu.*

Rzecz podobno: Názbyt to wychwalał Oycą świętego Frąciśka: podobnaż to rzecz/ aby stworzenie y człowiek szakitelny/ miał być Bogu swojemu podobny? Odpowiadam. Nie wychwalam názbyt/ ale tak tylko iako słusna: a iezelić się to zda niepodobna/ słuchajcie mnie/ ale Grzech gorzący świętego/ tak o ludziach świętych obliwych mowiącego. Imago enim & similitudo Dei est, inclyto odio nulum odire, & amore perfecto Deum diligere. Unde malum odio habent, & Deum honorum fontem, & omnia bona diligunt, dicentes: Iniquos odio habuimus, & legem tuam dileximus: ut se filios Dei, & viuas imagines protestentur. Qui ergo videt eos tanquam filios adoptatos, Patri per virtutem simillimos, & tanquam pulcherrimas imagines, videt & Patrem, & aliquā stillam eius puritatis & sanctitatis intelligit. Horum vna sollicitudo est, Christum primogenitum Patris Filium & maiorem fratrem induere, eiusque virtutes quantum possunt in omnibus sequi, & actus imitari: & inde habent, ut sicut ille est perfe-

In vita S.
Francisci
Cap. 9.

In Lib. 1.
Reg.

Quissima Patris imago, ita & ipsi ad eius normam delineati, figuræ orni elegantissimæ æterni Patris existunt. Eo autem ipso elogio Filij naturalis Dei, non quidem ex æquo, sed quadam exigua proportionem participant. De illo namque scriptum reperimus. Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, similis erit Deo in filiis Dei! Tymis slo-

wy dáte znáć ten Doktor swiety/ iáko sie ktory czlowiek moze stáć podobný Bogu Oycu / y Synowi / á zátym y Duchowi swietemu. Ktorego sposobu/ iáko zázył dzisiejszy wielki Pátryarcha Fránciszek swiety/ ták y my wedlug možnosti násey chciejmy sie o znáć Boga żywego stárac. Ktoremu niech bedzie czéść y chwála ná wielki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzien
Wielkiego Pátryarchy y Fundatorá Zakonu Bráci Mnieyszych,
FRANCISZKA SWIETEGO
KAZANIE WTORE.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. *Math: 11.*

Podźcie do mnie wszyscy ktorzy prácuiecie, y obciążeni jesteście, á ja was pósiló.

Czlowiek rzecz iáko miluacy/ odchodzi od siebie/ opuszcza siebie/ wstáie sam w sobie/ wmieta w siebie; á przychodzi do tego/ ktorego miluie/ przystáie do niego/ onym jest/ tego żywotem żyie. Chrześciance w Chrystusie Namilszy. Jz miluacy odchodzi od siebie/ opuszcza siebie/ á przychodzi/ przystáie do tego/ ktorego miluie: świádczy pospolite áxioma. Anima magis est ibi ubi amat, quám ubi animat. Dusá raczej w tym miejscu ktorego miluie, niżeli w tym ktorego ożywia. O tymże Dionizyus swiety de Divin: Nominib: Cap: 4. Amor amatores suo statu dimouet, & sui iuris esse non sinit, sed in ea quæ amant, penitus transfert. Miłość [práwi] miluacych z stanu swiego rugnie, y swoimi bydy nie dopuści, ále ich do tego co miluie, ále przenosi. Ze też miluacy w sobie wstáie/ wmieta; á tego ktorego miluie/ żywotem żyie; doswodzi. Wedlug Filozofá operari sequitur esse, operácyá łączy sie z isto-

ta. Ale ták jest/ iz operácyá czlowieka miluacego/ to jest cogitatio, myśl/ wshytká jest tego/ ktorego miluie. Táki bowiem o Oblubienicy Kocháiący niebieskiego Oblubienicá mówi BERNAT swiety. En omne quod cogitat ista, & quod loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil. Oto (práwi) nishytko, co tá myśli, co mówi, ciebie brzmi, toba pachnie, á wiecy nie. Jeżeli tedy operácyá/ myśl czlowieka miluacego/ wshytká jest tego/ to jest o tym/ ktorego miluie. Toć y esse, & vivere jest tego/ ktorego miluie. Jest miluacy Phénixowi podobny: iáko bowiem Phénix gorącym słonecznym spalony/ z popiołu znówu swiego zmartwychwstáie: ták czlowieká miluacego/ miłość trawi/ y práwie niszczy/ bo miluacy w sobie wstáie; ále znówu z tego popiołu zniszczenia nowym powstáie/ żyie żywotem tego/ ktorego miluie. Ze tedy czlowiek miluacy/ od siebie odchodzi/ y w sobie wmieta: wiele mu ná tym należy/ áby wiedził/ do kogo siebie opuszcwszy

ser: 79.
in Cam:

ma iść/ czym żywotem swoy utraciś
wſzy/ma żyć: to ieſt/ wiele mu na tym
należy/ tego ma milować. Wiedzi
na terażmiejſzym Kazaniu poſtaza/ iż
nałepiey człowiekowi iść do tego
ktory do ſiebie w dziſieyſzey Ewange-
lii wola. Venite ad me omnes qui
laboratis, & onerati eſtis, & ego re-
ficiam vos, Podźcie do mnie wſzyſcy kto-
rzy pracujecie, y obciążeni ieſcie, a ja
was poſiła: Poſtaze ia (mowi) iż tego
nałepiey milować: a przytym poſta-
żo/ iako dziwne dobrze wzywił Grans-
ciſeł święty/ gdy y ſiebie/ y wſzytko
co mieć mogli opuſciwſzy/ ſamego
Chryſtuſa milował. Bądźcie to wſzy-
tko ku czci y chwale Bożey/ ku zbudow-
nianiu naſemu.

Iż ten nałepiey czyni/ ktory i-
dzie przez Akt miłości do tego/
ktory dziſ wola: Venite ad me: to
ieſt/ do Pana Boga; takim krotko do-
wodzi dyktuſem. Kto idzie do i-
akiegokolwiek kreatury przez miłość/ to
ieſt/ kto miłuje iakie ſtworzenie/ ſię czyni
m/ y ieſt wielce nieſzczęśliwy. Toć na-
łepiey ten czyni/ ktory idzie do Pana
Boga: to ieſt/ miłuje ſamego P. Bo-
gą. Iż kto idzie do iakiego ſtworze-
nia/ to ieſt miłuje go/ ſię czyni y ieſt
nieſzczęśliwy; tak poſtazia. Co rozumie-
cie/ gdyby człowiek iaki dom ſwoy/
y Oyczyznę/ y wſzytko co by tylko miał
opuſcił/ wſzytkiego by ſię wyrzekł; a
puſcił by ſię y ſiedł by wdaleka kraina/
do iakiego według miuſamania ſwoieg
przyjaciela; y zażywſzy w drodze wiele
prac/ kłopotow/ y trudow/ przyſiedł-
by do wrot domu iego: a ſioby go on
do ſiebie puſcić niechciał/ y owoſem o-
depchnął by go od wrot domu ſwoie-
go/ odegnał by go precz. Co rozumie-
cie/ iakieby to było nieſzczęście iego?
gdyby go ani tam ani ſam/ gdyby ſię
muſiał culać y tam y ſam/ y tak ſię w-
nawecz obrocić. Przyznacie/ żeby to był
człowiek nieſzczęśliwy/ przyznacie żeby
wielce miał za ſię temu/ ktory go przy-
iść niechciał. Dawid nie opuſcił do-
mu y oyczyzny ſwoiey dla Nabal/ ale
dla tego inſzego; poſtał tylko poſty do
domu iego z taką legacją: Od wielu
lat bromać od zlego trzody twoiey/ y
wſzytkiego twego: oſtyſzałem/ iż pa-
ſterze twoi ſtrzygą trzode twoją/ a ci

wiedzą/ jeſmy ſię im w nawczym nie wa-
przykrzyli na puſtyni/ iako ſpytani/
powiedzieć mogą: proſi tedy niech
znaydą iakie ci młodzieńcy moi w cie-
bie/ coſkolwiek znaydzie gotowego re-
kta twoją/ day ſługom twoim/ y ſy-
nowi twojemu Dawidowi. Nie przyia-
tych poſtow nieubożny Nabal/ mo-
wiac: Quis eſt David, & quis eſt fi-
lius Iſai? Tollam ergo panes meos,
& aquas, & carnes pecorum, quæ oc-
cidi conſoribus meis, & dabo viris,
quos nescio vnde ſint? Odpowied-
ział (prawi) Nabal: I ktoż ieſt Da-
wid y kto ieſt ſyn Iſiego? To to ja wezmę
y chleby moje, y wody, y mięsa, któremu
nagotował dla ſtrzyżców moich, a dam to
wſzytko ludziom, których nie znam? A tak
ci ich z niſzym prawie wypchnął z do-
mu ſwoieg. Rozgniewał ſię o to Da-
wid barzo/ y za nieſzczęśliwego ſię w
tey mierze pożytał. To dla Nabal/ a
nie opuſcił domu/ y oyczyzny ſwoiey/
to nie ſam ſiedł do domu iego; a przez-
cis choć tylko poſtow iego wdziecznie
Nabal nie przyiał/ ale ich z niſzym z
domu ſwoiego odprawił; tak ſię o to
barzo rozgniewał/ y za nieſzczęśliwe-
go ſię pożytał; że biegał/ aby był y i-
go ſamego/ y wſzytkę męczyznę iego
pożabwał. Coż rozumieć mamy/ gdy-
by był ſam do domu iego ſiedł/ opuſcił
wſzy ſwoie wſzytko/ a przecia by był od
nieg wdziecznie nie przyiety/ y owoſem
z niſzym ſtomotnie odprawiony; co
(mowi) rozumieć mamy/ iakoby ſię
był dopiero gniewał/ y za nieſzczęśli-
wego w tey mierze pożytał? Toć i-
ſna rzecz ieſt/ iż to wielce nieſzczęśliwy
człowiek/ ktory ſwoy dom/ ſwoie wſzy-
tko opuſci dla drugiego/ a on go do
ſiebie nie przyimie/ y owoſem od domu
ſwoiego odepchnie.

Człowiek miłujący rzeczy ſtworzo-
ne/ ſłoto/ bogactwa/ roſkoſy/ opu-
ſzcza dom ſwoy/ oyczyznę ſwoię/ y
owoſem ſiebie ſamego: bo miłujący
inſzą rzecz/ opuſzcza/ idzie od ſiebie/
iako ſię powiedziało. O Boże moy
iakich kłopotow/ iakich prac zażył
człowiek na tey drodze/ to ieſt/ ſtara-
iść ſię o te rzeczy doſeſne! A przyi-
mą go do ſiebie te rzeczy/ ſłoto/ bo-
nory/ bogactwa/ roſkoſy? Nie przyi-
mą. Ten to aboruiam tylko do ſiebie

1. Regum
25. Cap.

milującego przymiuię / który redamat, to iest / milującego siebie wzajemnie też miuię : a iż pomienione rzeczy carent voluntate, niemają woli / od ktorey miłość pochodzi: toć nie miuię wzajemnie milującego siebie / a zátym go nie przymiuię. Miało nam tym że nie przymiuię / to wielka / że go od siebie precz wypychają. Pytacie swowolnego Absalona / kto go wypchnął na dach / na którym zawieszony został? Inaczej nie odpowie / tylko tak: wypchnął mnie ambitio honoris, chciwość godności Królewskiej / ktoreyem chciał dostać: ta mnie na tym dachu zawiesiła. Pytacie onego pyśnego Amána / najwyższego u Króla Asyrii Senatora / kto cię wypchnął na subieniec / na przedzieśiatłokci wysoka? Inaczej nie odpowie / tylko tak: wypchnął mnie honor / ktoregom po Mardocheuszu wielce przagnął. Pytacie onego bogacza / kto cię wypchnął do piekła gorącego / z ktorego nie wyrzyszą na wieki? Inaczej nie odpowie tylko tak: niechżeśliwem złoto y bogactwa / te mnie tu od siebie wypchnawszy / wepchnęły. Pytacie óney zlosliwej Jezabelle / kto cię zepchnął z Pałacu Królewskiego / y podał psom do pożarcia? Kto duszę twoją podał do gorącego piekła? Inaczej nie odpowie tylko tak: sprawiły to złości moje / stroje moje / rozkoszy cielesne. Toć iasna rzecz / iż rzeczy stworzone nie tylko nie przymiuię idących do siebie przez miłość / to iest milujących rzeczy stworzone; ale ich też od siebie skromnie wypychają. Toć niechżeśliwy to człowiek / który idzie przez miłość / to iest / który miuię rzeczy iakie stworzone.

Aż zaś iest wielce szczęśliwy ten / który idzie przez miłość do Pana Bogą / to iest / który iego samego miuię: tak iasnie pokazuje. Co rozumiecie / gdyby człowiek iaki ubogi / opuścił iaką chałupę swoję ubożuchną / glinianą; y poszedłby do Króla iakiego wielkiego w daleką krainę: ktoreby go zaráz wyszedłszy tu niemu obłąpił / y dałby mu zaráz w złotym Pałacu swoim mieszkanie / podeymowałby go obficie / samby był iego Dyonemem / sam częstnikiem / sam sto-

nikiem / sam króczył / sam kuchmistrzem / sam podcząsył: iednym słowem / we wszystkimby mu był sam wszelaka wygoda. Przyznaćie wszyscy / żeby ten człowiek był wielce szczęśliwy: ponieważby za iedną swoję glinianą chałupę / złoty Pałac Królewski otrzymał / za lichę y grubę potrawę / ktoreby w chałupę swoję pożywał / otrzymaćby smaczne / kosztowne / królewskie potrawy. Ożaprawdaż tak iest szczęśliwy człowiek / który prawdziwie Pana Boga miuię: odchodzi od siebie / gdy miuię Pana Boga: coż tu opuszcza / opuszczając samego siebie? Zaprawdaż tylko iedną chałupę glinianą; ponieważ iest człowiek z gliny ulepiony. A gdy przychodzi do Króla niebieskiego / do Boga swego / miuię go Bog przymiuię / wdzięcznie obłąpia / bo redamat, wzajemnie człowiek ta miuię / prawie infinito amore, niekonczoną miłością. Tak abo wiem sam o sobie mowi. Ego diligentes me diligo. *Ia mnie milujących miuię.* A przyiawłszy tak Bog człowieka / wielce mu rad: bo go dawno do siebie zapraszał / wolałac. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. *Podziecie do mnie wszyscy ktorzy pracujecie y obciążeni iestescie, a ia was posile. Tak mu rad będąc / daie mu pałac kosztownego* *Matth. 11.* *fy nad złoto: bo mu daie mieszkanie w samy sobie. Deus charitas est & qui* *1. Ioann.* *manet in charitate, in Deo manet:* *1. Cap.* *& Deus in eo. Dawłszy mu w sobie Pa-* *lác / opatruię go wszystkim potrzeba-* *mi; bo Bog ma providencyę osobli-* *wą o tych / ktorzygo prawdziwie mi-* *uię. Tak bowiem Bog mowi przez* *Izaiasz Proroka. Ecce serui mei* *Isaie 65.* *comedent, & vos esurietis: ecce ser-* *ui mei bibent, & vos sitietis. Oto* *(prawi) / studzy moi, to iest kochankowie* *moi, beda pożywać, a wy będziecie ta-* *knać; oni beda pić, a wy będziecie pra-* *gnąć. Sam Bog kochanków swoich* *jest częstnikiem / sam ich częstuię / mo-* *wiac. Venite, comedite panem,* *1. Psal.* *meum. Podziecie, pożywajcie chleb mój.* *go. Pan Bog sam iest podcząsył / ko-* *chanków swoich / bo ich wdzięcznie* *poi. Bibite & inebriamini charissi-* *mi. Pijcie, y wpijcie sie namilłszy. Sam*

Bog

Bog jest kucharzem kochanków swoich: bo im on w polach zboża promianem słonecznym warzy/ on w ogrodach na drzewach owoce gotuje: Jednym słowem/ wszytkim dobrem jest Bog miłującym siebie.

Będźmy też szczęśliwymi ludźmi/ szczęśliwy był dzisiajśy nasz Patriarcha Franciszek święty. Ten abowiem idąc/ to jest miłując/ miął wszytkie rzeczy stworzone: nie miłował złota/ ani iakiegokolwiek bogactwa. Tak się bowiem dla Chrystusa wygnieczył ze wszytkiego/ że się nie tylko złota y pieniędzy y majątności Oycowskiej wyrzekł przed Biskupem Asyryjczykiem: ale też y ostatnie sukienki zdawszy z siebie/ oddał Ojcu/ chcąc naгим nągiego naśladować Chrystusa. Miął miłością roztoszy wszytkie światy/ nie sobie z nich nie zostawiając: Obaczył go czasu iednego Rodzomny jego drżącego w Kościele/ posłał do niego żartując/ aby mu przedał cokolwiek ciepła. Odpowiedział wielkim sercem Maj święty: przedalem już wszytko Jezusowi mojemu/ gdy wszytkie wygody cielesne dla niego opuścił. Miął z miłością wszytkie honory tego świata: w żadney się bowiem chwale światowej nie kochał/ ale zawsze pogardy/ iako naysłabiej kupiec złota/ szukał. Tak bowiem Złotyrodzcy świadczą/ iż Brat tu Leonowi kazał sobie mówić. O Frater Francisce, tot peccata in seculo perpetrasti, ut inferno dignus sis. O Bracie (prawi) Franciszku, także wiele grzechów popełnił, żeś piekło zasłużył. Miął tedy wszytkie rzeczy światowe Franciszek święty: bo wszytkie opuścił/ y Braci swojej opuścić kazał/ tak w Regule ordynując. Bracia niech sobie nie przypuścą, ani domu, ani mieysca, ani iakiegokolwiek insey rzeczy, ale iako pielgrzymi y przychodniowie będąc na tym świecie, niechay chodzą dla iakmużny z ufnością.

A miłowaliśmy miłością wszytko stworzenie Franciszek Święty/ hiedł do tego który w dzisiajśey świętey Ewangelii wola: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis: hiedł (mówiąc) do niego/ to jest/ miłował go/ nie iakokolwiek miłością, ale nayo-

restszą, Seraphiczną. Tak abowiem Kościół Święty o nim śpiewa. Mentemque ipsius Sancti Spiritus operatione amor ille Seraphicus ardentissime incendit interiora. A tak gorąca ta miłością przyszedł do Boga swojego. A przysłał go Bog do siebie: O zaprawdę przysłał! Bo redamaui, niekonczoną go miłością w miłował: a przysłał go dał mu droższy niż złoty Pałac: bo mu dał mieszkanie w samym sobie: dawł mu mieszkanie w samym sobie/ podejmował go we wszytkim. On był częścią iego: bo go częstował wtrapieniem y boleściami/ iako zwykł kochanków swoich częstować. Ego quos amo arguo & castigo. Sam był krączy iego; bo nie oraz wszytkie na niego boleści przepuszczał/ ale mu ich po gostce udzielał. Sam był podcząsy iego: bo go słodkimi niebieskimi pociechami napawał: Sam był Oekonomem iego/ y teraz jest: bo y teraz Braci iego jest Prowizorem. Wiecey bowiem niż po dwa kroć sto tysięcy Braci iego/ nie na tym świecie według Reguly nie mających/ iako to wszytek świat widzi/ miłostliwie sustentuje.

Rzecz kto. Nie tu osobliwego o Franciszku Świętym nie powiadać: ponieważ Chrystus y wszytkich insey kochanków swoich do siebie przysłał/ wszy obsługuje częstuje. Wiecey powiem/ iż nayoobliwszym sposobem Franciszek Świętego częstował. Józef Patriarcha przysłał Braci swoje na bankiet/ częstował wszytkich: ale nayoobliwszego Beniamina. Tak bowiem Pismo święte świadczy. Ma-
Gen: 43.
iorque pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet. Pół razy wiecey się dostało Beniaminowi, niż insey Braciey. Takci zaprawdę: częstuje Chrystus wszytkie Bracia swoje/ wszytkich kochanków swoich/ których do siebie przysłał: y nayoobliwszego iednak nayoobliwszego. Któryż jest nayoobliwszy Brat iego? Jakiś Franciszek Święty wola. Ego frater minor. Jam Brat nayoobliwszy nad wszytkich. Tak abowiem y Złotyrodzcy o nim pisze apud Planton: pag. 90. Franciscus omnem creaturam supra se ponebat, & se subtus. Franciszek (prawi) Święty wsł-

karzeć

ta rzecz stworzona, nąd się przekładał, kądże się wniżał. Tego tedy najmnieyszego Brata swojego Chrystus naylepiej uczęstował: bo porcyą tego/ kęto go uczęstował/ piekroć przechodzi wszystkich innych porcy: bo mu dał pięć ran swoich przenadroznych/ kęto tych innym nie dał: tych sam Chrystus smaczno pożywał/ tymi y Franciszka Świętego uczęstował.

Żtey tedy miary/ że rzecz stworzona nie przyjmie tego kęto do niej idzie przez miłość. Chrystus zaś każdego do siebie idącego, przez miłość przyjmuje: żtey mówi miary/ nie szczęśliwy to człowiek kęto do stworzenia idzie/ to jest/ kęto rzecz stworzona miluje; a szczęśliwy ten/ kęto do Boga idzie/ to jest/ kęto samego Boga miluje.

Ale wiec tylko z tey miary nie szczęśliwy stworzenie miluący/ iż go stworzenie nie przyjmuje: ten zaś kęto Boga miluje/ tylko z tad szczęśliwy/ że go Bóg do siebie przyjmuje: Nie tylko z tad ow nie szczęśliwy/ a ten szczęśliwy: Dajmy to/ żeby iako Bóg przyjmuje miluących siebie/ takby też y stworzenie przyjmowało przez miłość idących do siebie: ięszceby przecież przysty od stworzenia był nie szczęśliwy/ przysty zaś od Boga wielceby był szczęśliwy. Dowodzę tego tak.

Coż jest prośba wszystka creatura/ co jest wszystko na świecie stworzenie? Macie wiedzieć/ iż rzecz stworzona jest to/ co nie jest: stworzenie jest szczerze/ pierwsi/ stateczne/ prawdziwe nihil, nic: stworzenie jest sobie zrodło y początek niczego: stworzenie jest iedno morze niezbrodzone/ y przepaść niczego: stworzenie jest zrodłem wszystkich szpetności/ jest zrodłem wszystkich nieumieistności/ jest zrodłem wszystkich złości. Że to wszystko tak jest/ świadczą Izaiasz Prorok. Omnes gentes quali non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum reputatae sunt ei. Wszystkie (prawi) Narody, iakoby nie są, tak są przed Bogiem, yż nic, yż próżność poczytane są od niego. O tymże y Dawid świąty. Et substantia mea tanquam nihilum ante te. T substancja (prawi) moja, iako nic przed tobą. Znowu. Verumtamen uniuersa,

vanitas omnis homo viuens. Iednak (prawi) wszelka próżność, wszelki człowiek żyjący.

Rzeczę: Kochankowie to Boscy powiedzieli/ przeto tego tylko chwali/ a wszelkie stworzenie gani: gdyby to kochanki rzeczy stworzoney mówił/ iakokolwiekbyśmy mogli wierzyć.

Wiac słuchaj o tym/ y kochanki rzeczy stworzonych. On Aman był wielce rzeczy stworzone kochający/ słuchajże co mówi o rzeczach stworzonych. Zwola czasu iednego przystąpił swoich do domu swojego. Et exposit illis magnitudinem diuitiarum suarum filiorumque; turbam; & quantā cum gloriā super omnes Principes & seruos suos Rex eleuāset. T pokazał im (prawi) wielkość bogactw swoich, kupa synów, chwala którą go Krol nąd wszystkie Xiazetā y slugi swoje wyniosł. A przysłał. T Krolowa Esther iadnego iętego ną bankiet nie zaprosiła z Kolem, tylko mnie samego, y kęto też y iutro obiadować będą. Tłóstał też mówi: Et cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quam diu videro Iudæum Mardochæum sedentem ante fores Regias. T gdy to (prawi) wszystko mam, rozumiem iż nie mam, pał widzę Żydā Mardocheusza y wrót Krolewskich siedzącego. Dważ żaycie (proś) kęto to rzekł o wszystkich dobrach swoich stworzonych/ nihil me habere puto, gd to mam, rozumiem iż nie mam: Kęto to rzekł? Nie miłośnik Boży/ ale miłośnik rzeczy światowych. Kęto to rzekł? Nie Plato/ nie Aristoteles/ nie Sokrates/ nie iaki człowiek cnota miluący: ale człowiek światowy/ człowiek drogi do cnoty niewiedzący. Kiedy to rzekł? Tł ten czas/ kiedy ięszce asał pierś szczęścia światowego. Kiedy to rzekł? Tł ten czas/ kiedy namięny ięszce o śmierci swojej nie myślał. Kiedy to rzekł? Tł ten czas/ kiedy sobie imaginował/ iakoby był nieśmiertelny. Kiedy to rzekł? Tł ten czas/ kiedy ięszce nie poznał/ że to wszystko ślana rzecz. Kiedy to rzekł? Tł ten czas/ kiedy ięszce nie wiedział/ aby to wszystko przeminać miało. O iakich to dobrach rzekł/ że nic nie są? O troiaki: de bonis vtilib, o dobrach pożytecznych/

gdy mo

Isaia 40.

Psal. 38.

Psal. 38.

gdy mówi. *Exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarū. De bonis honestis, o dobrach wczciwych: & quantā eū gloriā super omnes Principes & terros suos Rex eleuasset: y pokazał im, iaka go chwala Krol nād wszystkie Senatory wczcił. De bonis delectabilibus, rzekł to y o dobrach wczciwych: Regina quoque Esther, nulum aliū vocauit ad convivium, prater me. T Krolowa (prawi) Esther, nikogo innego nā bankiet nie zaprosila, tylko mnie.* A względem ktorychże dobre te wszystkie dobra żā nic poczytał? Względem tylko wklonu od Mardocheusza: tak sobie wklon od niego pozwał: iż względem niego wszystkie przezrzone dobra żā nic poczytał. Ulecho, żeby był nie z wklonem iednego człowięka/ ale z samym Pānem Bogiē dobre swoich kompanacya uczynil: o Boże mój/ iakoby był dopiero zawołał: Nihil me habere puto. Tlic nie mam: Wszystko to abowiem cokolwiek mam/ nie nie jest. Jāczym y według zdania miłośników Bostich/ y według zdania miłośników światowych/ wszelkie stworzenie me nie jest.

Coż tu tedy człowiek miluacy rzeczy stworzone wstora/ choćby go też te do siebie przysięły: to jest/ choćby go wzajemnie milowały? Ponieważ miluacy przemienia się w tego ktorego miluje/ w sobie winiera/ a żyje żywotem tego/ ktorego miluje: i idzie zātym/ że człowiek miluacy stworzenie/ tym się sstaje/ czym jest stworzenie/ ktore miluje. Toć ponieważ stworzenie wszelkie jest niczy/ y on się sstaje niczym: ponieważ stworzenie jest szczerze/ pierwsze/ stateczne nie/ y człowiek stworzenie miluacy sstaje się szczerze/ prawdziwe/ stateczne nie: ponieważ stworzenie jest zrodłem y początkiem niczego/ y miluacy też stworzenie sstaje się zrodłem y początkiem niczego: ponieważ stworzenie jest morzem niezbrodzonym y przepascią niczego/ y miluacy też stworzenie sstaje się morzem y przepascią niczego: ponieważ stworzenie jest zrodłem wszystkich spienności/ wszystkich nieumiejetności/ y wszystkich złości/ toć y miluacy stworzenie sstaje się zrodłem wszystkich spienności/ wszystkich nieumiejetności/ y

wszystkiej złości. A ktoż tu prośe nie przyzna/ że ten ktory miluje stworzenie/ choć go też stworzenie do siebie przysię/ postaremu nie nie wstorał/ postaremu wielce niešťeśliwy został.

Przypatrzmy się iako jest szczereliwy ten/ ktory Boga miluje/ y dla żadney go nigdy rzeczy stworzoney nie obraża: przypatrzmy się mowe czym jest/ gdy się w Boga ktorego miluje przemienia/ gdy żywotem jego żyje. Co jest Bog? Deus est, quies, Bog jest/ ktory jest. Bog jest szczerze/ pierwsze/ stateczne/ prawdziwe Ens, prawdziwa Istota: Toć y człowiek miluacy Boga sstaje się tym/ co jest/ sstaje się szczerze/ pierwsze/ prawdziwa Istota. Bog jest zrodło y początek wszelkiej Istoty: toć y człowiek miluacy Boga sstaje się zrodłem y początkiem wszelkiej Istoty. Bog jest morzem/ przepascią Jesteństwa: toć y człowiek miluacy Boga sstaje się morzem przepascią Jesteństwa. Bog jest prawdziwa y szczerza prawda/ pierwszy y najwyższy rozum: Bog jest piękny/ y sama piękność/ wszystkich piękności zrodło: Toć y człowiek miluacy Boga sstaje się piękny/ y sama pięknością. Bog jest dobry/ y szczerza dobroć/ y zrodło wszelkiej dobroci: toć y człowiek miluacy Boga sstaje się dobrym/ y szczerza dobrocią/ y zrodłem wszelkiej dobroci. Bog jest mądry/ y szczerza mądrość: y człowiek tedy miluacy Boga sstaje się mądrym/ y szczerza mądrością/ y zrodłem wszelkiej mądrości. Jednē słowem/ cymkolwiek jest Bog/ tym się sstaje y człowiek miluacy Boga. Tak abowiem naucza Augustyn święty. *Talis quisque nostrum est, qualis est eius dilectio: terram diligis, terra eris: Deum diligis, Deus eris. Taki (prawi) jest każdy z nas, iaka jest miłość jego: ziemię milujesz, ziemia będziesz: Boga milujesz, Bogiem będziesz.* Ktoż tu tedy nie przyzna/ iż szczereliwy daleko jest ten/ ktory samego Boga miluje/ nād tego/ ktory iakie stworzenie miluje? Zaprawda to każdy y odrobine rozumu mający/ przyznać musi. A zātę szczereliwość jest dziśieyśmy nāš Patriarchā święty/ szczereliwość mowis nād wszystkich tego świata miłośników. Oni bowiem byli/ y są nie;

Trakt. 2.
in Epist. 1.
Ioann.

á Fránciszek świsły jest to/ co jest: oni
są pierwszym / pierwszym / y prawdziwym
miejscem; á Fránciszek świsły jest szcze-
rą / pierwszą / prawdziwą istotą: oni
są źródłem y początkiem naszego; á
on jest źródłem y początkiem istoty:
oni są morzem naszego; á on jest mo-
rzem niezbrodzonym wszystkiego; oni
są szpetni / nieumieślni / zli; á Fránc-
iszek świsły jest pięknością / umieś-
nością / dobrocią. Miłujcie tedy y

ty głowicie Chrześcijański Boga rás-
czey á nie stworzenie: to jest / wieciey
sobie poważay Boga / niż wszystko stwor-
zenie: niechciey dla stworzenia iakie-
gokolwiek y jednym grzechem P. Bos-
ga tworego obrażać; á będziecie iako
drugi Fránciszek / y owszem będziecie iako
Bóg: Ktoemu niech będzie
czść y chwala ná wieki
wieczne. Amen.

✠✠✠

Ná Dzień Świętych Apostolow, SYMONA Y IVDY KAZANIE PIERWSZE.

Ecce mando vobis, vt diligatis inuicem: si mundus vos odit, sci-
tote quia priorem me odio habuit. Ioann: 15.

To wam przykazuje, abyście się wzajemnie miłowali: jeżeli was świat
ma w nienawiści, wiedzcie że mnie wprzód nienawidział.

Dzisiejszy wielcy Aposto-
lowie Chrystusowi Symon y Thadeusz świsły/
wielkie od świata cierpie-
li nienawiści y prześlado-
wania. Chrześcijanie w Chrystusie
Namiliwy. Jeden z nich to jest Symon /
Egypci; á drugi to jest Thadeusz /
Mezopotamia z kazaniem Ewangelii
y świsły przebiegał: za co miasto
wściekłości / wielka nienawiść y prze-
śladowanie / nawet y śmierć okrutną /
od świata podieli. A my także wszyscy
choćbyśmy tej światu / to jest złym
ludziom y najłepszym czynili / mamy
od nich wielką nienawiść y prze-
śladowanie cierpliwie znosić / y onych
miłować. A czemuż? Quia Christus
persecutiones sustinere praecepit;
quia CHRISTVS persecutiones
sustinuit; quia CHRISTVS per-
secutiones per homines immittit:
przeto / że Chrystus nienawiści y prze-
śladowania cierpieć rozkazał / mo-
wiąc: Hec mando vobis vt diligatis
inuicem. To wam przykazuje, abyście
się wzajemnie miłowali. A znowu, Di-
ligite inimicos vestros. Miłujcie nie-

przyjaciół wasze. Powtórę przeto /
że Chrystus prześladowania cierpiał.
Si me persecuti sunt, & vos perse-
quentur. Jeżeli mnie prześladowali,
y was prześladować będą: Potrzebie
przeto / że od Chrystusa te prześlado-
wania pochodzą. Tak abowiem o
Pánu Bogu mówi Job świsły. Ipse
vulnerat & medetur. On rany zadaje,
y leczy. Jż dla tych trzech przyczyn
mamy od świata nienawiści y prze-
śladowania / które nam opowiada w
dzisiejszym Ewangelii Chrystus / cier-
pieć ná tym świecie: pokazuje ná teraz-
niejszy Kazaniu. Co będzie ku czci
y chwale Bożej / á ku zbudowaniu
naszemu.

Job 5.

Jż naprzód nienawiści y prze-
śladowania od ludzi mamy
cierpliwie znosić przeto / quia Chri-
stus praecepit, że nam to Chrystus roz-
kazał; dowodzi tak. Ludzie enotliwi
rozkazanie Oycy swojego bardzo pilnie
chowają / y przestąpić go żadną miarą
niechcą. Toć też rozkazanie Boskie
pilnie zachować mają / y przestępować
go żadną miarą nie mają: Toć nienas-
wiści

wieści

wiści y prześladowania cierpieć ma-
 12/ quia Christus praecepit, se to
 Chrystus Bog prawdziwy przykazał.
 Iż ludzie cnotliwi przykazanie Oycá
 swoieg pilnie chowają; z Pisma świa-
 tego dowodzą. Pan Bog Wszechmo-
 gący rozkazał Jeremiašowi Proroko-
 wi/ aby był wprowadził Rechabity
 do domu Páńskiego/ y żeby ich tam
 winem smácznym częstował: y czyni-
 eł Jeremiaš Prorok/ wprowadza
 Rechabity do domu Páńskiego/ y czę-
 stuje ich mówiąc: bibite vinum, pi-
 cie vino, proſe o ochotę. Coż oni ná-
 to? Non bibemus vinum. Winá pić nie
 będziemy. A czemuż? Quia Ionadab
 pater noster praecepit nobis, dicens:
 non bibetis vinum, & filij vestri vsq[ue]
 in sempiternum, & domum non
 edificabitis, & sementem non sere-
 tis, & vineas non plantabitis, nec
 habebitis: sed in tabernaculis habi-
 cabitis cunctis diebus vestris, vt viua-
 tis diebus multis super faciem terrae.
 Obediuimus ergo voci patris nostri
 Ionadab in omnibus quae praecepit
 nobis, ita vt non biberemus vinum
 cunctis diebus nostris, &c. Nie be-
 dzimy, (práwi) pić winá: bo Ionadab
 Ociec náš przykazał nam mówiąc: nie
 będziecie pić winá, y synowie wáſzy ná-
 wieki, y domu budować nie będziecie, y
 łąć nie będziecie, y winnic ſzczepić nie
 będziecie; ale w namiotách miáſkác bu-
 dziecie zámwſe. Vſłucháſmy tedy przy-
 kazania Oycá náſzego we wſytkim, co tyl-
 ko nam rozkazał, nie piłſmy winá po
 wſytkie dni żywotá náſzego. Toć tedy
 iáſna rzecz z Pisma ſwiatego/ iż ludzie
 cnotliwi/ pilnie bázro przeſtrzegają
 choć y w rzeczách bázro trudnych przy-
 kazania Oycá ſwoiego. Te zaś konſe-
 quency: toć też ludzie cnotliwi po-
 winni zachować przykazanie Boſkie/
 to ieſt Chryſtuſowe; nie ia inferus/ale
 ſam Pan Bog Wszechmogący: bo ſie-
 eł z ludem Izraełſkim przykazanie
 iego ſwiate przeſtępującym vmawia.
 Praualuerunt sermones Ionadab
 quos praecepit filiis suis, vt non bibe-
 rent vinum, & non biberunt vsque
 in diem hanc, quia obedierunt prae-
 cepto patris sui. Ego autem locutus
 sum ad vos de mane conſurgens &
 loquens, & non obedistis mihi. Prze-

mogły (práwi) mowy Ionadabowe, kto-
 rym przykazał ſynom ſwoim aby nie pili
 winá; y nie pili aż do tego dnia przeſtrze-
 gając przykazania Oycá ſwoiego. A ia
 Bog ráno porwſtaąc mowilem do was, ro-
 ſkázowałem wam, a nie uczyniliſcie we-
 dług rozkazania moiego. Jákoby rzekł
 Pan Bog: Rechabitoſie ciekſcie mie-
 li od Oycá ſwoiego przykazania: ciekſ-
 ta to rzecz nie pić winá nigdy; bo vi-
 num laetificat cor hominis. Wino
 umefela ſerem ludis: ciekſta to rzecz/
 nie ſzczepić winnic/ gdyż to máietność
 dziwnie miła: bo ſis winnica zowie
 poſſeſſio amantiffima, máietność náy-
 ukocharſza: ciekſta to była nigdy w do-
 mu nie mieſtác / ale tylko w namiot-
 cie; ponieważ namiot nie może eł
 głowieká broń od niepogody roz-
 máiety eł ſimie iáko y lecie/ iáko bro-
 ni dom. Jeſeliż tedy praualuerunt
 sermones Ionadab, przemogły eł
 wielkie trudności ſłowá Jonadabá/
 choć proſtego tylko głowieká: toć też
 moie Boſkie ſłowá daleko więcej miá-
 ły przemoc wſytkie trudności ktore
 ſie w przykazaniu moim znaleźć mo-
 gły. Toć iáko oni ſynowie Jonadab
 bowi zachowali przykazanie Oycá ſwo-
 go/ eł y wy mieliſcie daleko więcej
 zachować przykazanie moie Boſkie.
 Jánie tedy ztąd idzie/ iż ponieważ
 ludzie przykazania ludzkie choć bázro
 trudne chowają; iánie idzie jákym/
 że też y eo Boſkie Chryſtuſowe przy-
 kazanie/ ktorým przykazuje nienawi-
 ſć y prześladowania cierpieć/ choć y
 też w nim niewiem iákie trudności
 były/ potrzeba nam zachować.

Powtórę rzeczy moiey dowodzę
 eł. Jób ludzie bázro pilnie ſłucháli.
 Eł abowiem ſam o ſobie mowi Job.
 Quando procedebam ad portam ci-
 vitatis, & in platea parabam eathe-
 dram mihi. Dwoie tu mieyſcá Job
 ſwiete wyraża/ brame mieyſcá y ká-
 thedre: aby dwa ákty ſwoie wyrażił.
 Był bowiem ſędzią/ lud dekretnący/
 był y Doktorem/ ludzi iáko ſis mieli
 ſprawować náuczający. Sady odpra-
 wował w mieyſciey brame/ náuki zaś
 dawał ná vlicy w káthedrze. Jákóž go
 tedy ſłuchano? Dáſe znác ſam Job á.
 mówiąc. Principes ceſſabant loqui,
 & digicum ſuperponebant ori ſuo.

Psalm 103.

Amos 5.

Iob 29.

Jakoby rzekł: Książę którym się go-
dziło mówić/ tak poważali sady/ roz-
kazania/ y naukę moją: że też nie tyl-
ko umieli gdy mówić począł/ ale też
palcem sobie zamykali usta/ żeby przy-
namniej czegośkolwiek nieosłownie
przeciwnego słowom moim nie wyrze-
kli. Przydacie ięście. Et lingua eorū
gutturū suo adhærebat. *Języki (prawi)*
ich, ani się ruszyły. A ięście przydacie.
Verbis meis addere nihil audebant,
& super illos stillabat eloquium me-
um, expectabant me sicut pluviam.
Słowom moim nie śmieli nie przydawać,
y iako krople spadały na nich słowa moje,
czekali tak słow moich, iako ziemia czeka
deszczu. A czemuż to prosię z taką wzię-
wością słuchali ludzie słow Jobo-
wych? że y same Książę zaraz gdy
mówić począł zamilkli/ y usta sobie
zamykali? Czemu z taką bojaźnią słu-
chali słow tego/ iż nie tylko co przeciw-
nego wyrzec/ ale bez yżyzkiem ruszyć
nie śmieli? Czemu z takim pragnie-
niem słuchali słow tego/ z takim pra-
gnieniem ziemia wyschła przysunąć
deszcz? Tiedla czego ięście to się wsi-
tko działo/ tylko dlatego/ że Job był
wielce mądry według rozumu/ y prze-
to nie fałszywego y złego wymówić y
rozkazać nie mógł: był według woli
wielce światobliwy/ y przeto nie nie-
słusznego wyrzec y rozkazać nie mógł.
Jeżeliż to Joba dla mądrości tego y
światobliwości wszyscy ludzie tak słu-
chali/ iż bez wszelkiego sprzeciwienia
wszystkie jego mowy/ wszystkie przyka-
zania/ z wielkim pragnieniem przysu-
mowali/ wykonywali/ y pełnili. Toć
ponieważ Chrystus łazys po million
razy/ y owym nieśkonczonym sposo-
bem iest mądrzy nad Joba; ponieważ
po million razy/ y owym nieśkonczo-
nym sposobem iest według woli świat-
obliwszy nad Joba. Toć nie wymo-
wić/ nie nam rozkazać nie może/ coby
było albo niesłusznego/ albo niepożyte-
cznego/ albo nam szkodliwego. Toć ie-
żeli Joba wszyscy słuchali/ y wszystkie
przykazania jego bez wszelkiej wymo-
wki pełnili: toć mówis daleko więcej
my słowa Chrystusowe/ przykazania
jego/ bez wszelkiej wymowki dosko-
nale chować y pełnić mamy. Toć po-
niemaz Chrystus przykazał nienawi-

ści y prześladowania od złych ludzi
cierpliwie znosić/ ta rozkazanie tego
bez wszelkiej wymowki pełnić mamy.
Toć już iasna rzecz/ iż cierpieć miena-
wici/ prześladowania mamy/ quia
Christus præcepit, przeto że to Chry-
stus przykazał.

Co się tynie drugiego punktu:
to iest/ iż dla tego nienawisci
y prześladowania cierpliwie znosić
mamy/ quia etiam Christus iustituit,
że ię też sam Chrystus cierpiał: nauczając
Doktorowie święci. Chryzostom
święty tak naucza. Vidisti Deum
hominem fieri, & eō usque pro tua
descendentem salute, tantāq; pro te
perpassum; & adhuc inquis & du-
bitas quemadmodum possibile sit
iniurias donare conseruis? Non au-
disti in patibulo eum dicentem: Pa-
ter dimitte eis, non enim sciunt quid
faciunt? Non vides, quia & post
Crucem suam, & post Resurrectionē,
Iudeis interfectores suos Apo-
stolos miseri? bona illis innumera
portantes, idque cum ab eis in-
numera mala passuri essent? At tu plu-
rimū omnino læsus es. Verūm,
quid tandem tale perpassus es, quale
tuus immo omnium Dominus?
Vinctus loris, verberatus, palmis o-
ra temeratus, conspuratus à seruis,
mortē sustinens, & mortem omniū
culpissimam & intensissimam, &
hoc postquam beneficia eis mille
contulerat. Sin autem omnino ni-
mis læsus es, idcirco nihilominus
beneficium refer nocenti, ut & tibi
facias maiorem coronam, & fratre
periculo gravissimi languoris ab-
soluas. *Widziacie (prawi) że się Bog*
stał człowiekiem, widziacie iako się dla
zbawienia twoiego poniżył, widziacie iako
wiele dla ciebie wciierpiał: a ięście
watpiysz y pytasz, iako to rzecz podobna, nie-
nawisci, krzywdy, y prześladowania od
blizniego moiego znosić? Czyli nie sły-
śał na krzyżu wiśiącego y mówiącego:
Ojciec odpuść im, boć niewiedzą co czy-
nia. Czyli nie widzisz, że y po śmierci krzy-
żowej, y po Zmartwychwstaniu, Żydom
ktorychgo zabili Apostołom posłał, niezli-
czono im dobrą postać, choć od nich
wiele wciierpieć mieli? Alas ty podobno
barzo od złych ludzi obrąony: Lecz coż

Hom: 12.
in Matth.

widz

Episto-
m ad
rom: 8.

term: de
pass: Dñi.

wždy tak wielkiego cierpiś iako twoy, y o-
wszem wszytkich rzeczy Pan? Powrozami
był związany, bit, policzkowany, seplwany,
naysromotniejszy y nayokrutniejszy imier-
cia od tych zabiiany, ktorym tysiac dobro-
dziesław uczynił. A day to, żeś barto
obrażony: przecie dobrze czynn temu który
cia obraził, abyś y sobie koronę zaskuiył,
y onego do Pana Boga nawrócił. A znos-
wu tenże święty Doktor. Brat twoy
uczynił ci krzywdę: płacz nie dla twoiey
krzywdy, ale dla iego nieszczęścia, iako y
Chrystus płakał Iudasza, nie dlatego że
sam Chrystus był ukrzyżowany, ale dla te-
go że był od Iudasza wydany. Zelżył cie
kto, potwarzył cie kto, proś Boga, aby mu
to żałować odpuścił, wskrom gniew twoy, bo
jemu szatan froga rana żądał, iuż je go ty
nie bity, abyś y iego y siebie samego z nim
nie ubił. Poty Chryzostom Święty.
Ciemney goraco o tym mówi Bern-
nat święty. Cur. autem. adhuc
extento collo ambulas? O terra, &
cinis! adhuc te superbia eleuat, ad-
huc te impatientia exagitat? Incue-
re humilitatis & mansuetudinis Do-
minum IESVM, vniuersę creaturę
factorem, tremendum iudicem vi-
vorum & mortuorum, ante pedes
hominis & traditoris sui genua in-
curuantem. Disce, quia mitis est,
& humilis corde, & confundere in
superbia tua, & erubescere in impati-
entia tua. Czemuż (prawi) iesze z wy-
niosła sycha chodzisz? O ziemia y prochu!
iesze cie pycha twoią podnosi? iesze cie
niecierpliwosc twoią pobudza? Pátrz ná
pokorę y cichość Pana I E Z V S A, wśel-
kiego stworzenia Stworzyciela, Sędziego
żywych y umarłych, pátrz iaka v nog fro-
giego prześladowce, y zdrajce, swojego
przyklaka! Ktoż mógł mieć kiedy kogo w
większey nienawiści iako Iudasz Pána? a
przecie nie tylko się ná niego nie gniewa,
ale tak się upokarza! Vcz się, bo jest cichy
y pokornego serca, wśydz się pychy y nie-
cierpliwosci twoiey. Jáśna tedy rzecz
z náuki Doktorow Świętych/ iż nam
potrzeba nienawiści y prześladowania
cierpieć/ przeto/ iż Chrystus sustinuit,
iż ie sam Chrystus Pán ná tym świecie
cierpiał.

CO się tćnie trzeciego punktu:
to jest/ iż potrzeba nienawiści
y prześladowania cierpieć przeto/ iż

Chrystus immittit, iż od Chrystusa są-
mego przez złe ludzic pochodzą: do-
wodzi tak. Prawa Cesarstie zażądają
Żołnierzowi powstawać przeciwko
Żetmanowi; gdygo bulawa vderzy/
zażądają y bulawy iego łamać/ mśzając
się vderzema swego. Tak bowiem mo-
wi Prawo. Si virgam fregierit, ca-
pite plectatur. Paragr: de re Milit: Je-
zeliby (prawi) laska, ktorą go Hetman
vderzy, złamał, sych mu vciąć. Dżi-
wna rzecz/ będzie ta bulawa abo laska
drewniana/ abo żelazna/ niechby była
y złota; przecieby nigdy nie stała za
zdrowie y żywot ludzki: a przecieby gdy-
by kto ná nas o vderzenie powstał/ by
też niewiedzieć iakie miał w woysku za-
stugi/ przecie mu sych vciąć roztążnia.
Czemuż to? Nie dla iakiey godności
oney bulawy abo laski/ ale dlatego/ że
jest instrumentem sprawiedliwości Że-
tmanskiey. Coż ty rozumieś głowiec
cze o nieprzyiacielu twym/ który cie
ma w nienawiści/ czym też jest? Náš
wiedzieć o tym/ że jest bulawa abo las-
ka Boska/ ktorą ciebie P. Bog karze.
Tak abowiem Bog mówi przez Pro-
roka Izaiasza o Krolu Assyryjskim/
ktorym Pan Bog karał lud Izraelski.
Assur virga furoris mei. Krol (prawi) *Izaię 50.*
Assyryjski, jest to laska gniewu meiego.
Jezeliż tedy głowiecze Chrześcíanski
nieprzyiaciel twoy który cie ma w nie-
nawiści/ y który cie prześladowie/ jest
instrumentem Boskim/ ktorym cie P.
Bog za grzechy twoie dotyka: toć się
tobie niegodzi ná nie porzywać mśzając
się nád nim krzywdy twoiey. A dru-
gum ci to objaśniam podobienstwem.
Czyliby to nie głupi głowiec/ ktoryby
powstał przeciwko instrumentom Cy-
ruliś tego/ ktory mu krew zżyły pu-
ścił/ abo tego/ ktory mu rana zgoił?
Záprawda bylby wielce głupi; nie tyl-
ko przeto/ iż z tey rany żądane/ dobro-
dziesławstwo/ to jest zdrowie odniósł; ale
ocz y dlatego/ że te instrumenta krew
skodliwa wypuścily: y iezeli iaká bo-
leść żádaly/ zá złe im mieć nie trzeba/
bo one tylko są instrumenta. Coż ty
rozumieś/ czym też są prześladowcy y
nieprzyiaciele twoi? Wiedzą o tym/ iż
nie innego nie są/ tylko instrumenta
Boskie. Widział on Cyruliś niebieski
Bog Wśechmogacy/ iżeś był pelen

106 6:

twie zbyteczney/ byleś pyśny/ wynio-
słymi/ infymu gárdzacyim/ nieczystym/
obzartym/ zwadliwym/ zc. aby cie tes-
dy P. Bog wlezył/ wmyślił ci wpuścić
ktwie/ to jest/ odebrać ci, przez zlego
człowieka/ przez tego nienawisć bogas-
ctwa twoie/ y rzęciwe/ y zdrowie two-
ie. Jako to dobrze rozumiał Prorok
Job swisty/ mówiąc tak do P. Boga.
Sagittæ Domini in me sunt, quarum
indignatio eribit spiritum meum.
*Strzały [prawi] Pánskie są we mnie, kto-
rych iad mścizy ducha mego: to jest/
złość moia; przez te strzały rozumie-
jąc zartá prześladowce swęg/ y onych
przyziaciol/ ktorzy go prześladowali.
Toć tedy ponieważ ci ktorzy nas máia
w nienawisć/ ktorzy nas prześladow-
ia/ są instrumentá onego Cyrulika nies-
bielskiego P. Boga nášego: toć mówię
nie mamy ná nich powstawác/ ná nich
się gniewác/ ani ich mieć w nienawis-
ści/ ale ráczey wszytko mamy cierpli-
wie znosit.*

Rzeczysz: A zkolwiek od Chrystu-
sa pochodzą przez ludzkie te prześlado-
wania ktore mis potykáia/ trudno ie-
dnáť mam je cierpliwie znosit; bo mi
bárzo dokuczáia/ są mi bárzo przykre.
Na to ja odpowídam: Człowiecze
Chrześciáński/ choćci by nienawisć y
prześladowania [gdyby od samego
człowieka pochodziły] były przykre;
przecis gdyć od Boga pochodzą/ nie
miałyby byđz przykre. Dawidowi
wielce była przykra nienawisć y
prześladowanie ktore go potkálo od
Nabalá/ kiedy postom tego rzekł:
Quis est David & quis est filius Isai?
Hodie increverunt servi, qui fugi-
unt Dominos suos. &c. *T ktoż jest
Dawid, y kto jest syn Isáego? Teraz násta-
li słudy, ktorzy wciekáia Pánom swoim.
Wezma tedy chleby moje, wody moje,
miasá moje, ktorem zgotował robotni-
kom moim, y dam je ludziom, ktorich nie
znam? &c. Ták się bárzo tá niechóć
iego Dawidowi wprzykrzyła/ iż bieżał
zaráz z woyskiem swoim aby się był tes-
go zemścił. Accingatur unusquisq;
gladio suo: & accincti sunt singuli
gladijs suis, accinctusque est & Da-
vid ense suo, & secuti sunt David
quasi quadragenti viri. Przypasł
(prawi) káždy miecz do boku swiego: y*

przypasáli, y Dawid też przypasał miecz
do boku swiego, bieżáło z á nim okolo
czterech set meżow. Dáleko bázdzey
Saul prześladował Dawidá: bo go
szukał po gorách y dolách/ po lasách y
polách/ wszedy gdziekolwiek mogli się
o nim dowiedzieć/ nie dopuścił mu w
pokoiu zostáwác: szukał go zabieć/ á
przecis Dawid nie tylko nie następ-
wał ná Saula/ ale też kiedy mu wróce
wpadł/ puścił go wolno. A czemuż
to nie tak mu dokuczály prześladowa-
nia Saulowe/ iáko Nabalowe? Mía-
dzy infymy tá tego przyczyna: że Náb-
ál był prosty człowiek/ ale Saul był
Krolem Izráelskim; choć tedy wielce
bolał Dawid/ gdy go prześladował
prosty człowiek/ nie tak iednáť bolał
gdy go prześladował Krol. Jezeliż
to nie tak były przykre Dawidowi
prześladowania/ że od Krolá pocho-
dziły/ choć od nieprzyziaciela; toć dás-
leko więcej nie máia byđz człowiekowi
cielski y przykre prześladowania/ kto-
re od Pána Boga Krolá náđ Krolmi/
á do tego od przyziaciela prawie serdec-
znego pochodzą. Zrak ábowiem tak
wielkiego przyziaciela/ nie zlego czło-
wiekowi przychodzić nie może. Elis-
as Prorok wciekał przed Jezábella.
ktora go chciała zabieć: á potym sam
je prosił od Pána Boga aby umarł.
Petiuit animæ suæ vt moreretur.
Coż to jest? Dopiero wciekał przed
śmierć/ áż oto zaráz prosi Pána
Boga o śmierć? Nie dżwó jásiste: w-
ciekał przed śmierć ktora z ręki Jez-
zabelli pochodzić miała; lecz nie wcie-
kał przed śmierć/ ktorey z ręki Bos-
kiey sobie życzył. Bo śmierć z ręki Je-
zabelli iáko od nieprzyziacielski pocho-
dzáca/ musiała byđz wielce przykra;
ale śmierć pochodząca z ręki Boskiey/
iż pochodzić miała z ręki przyziaciels-
kiey/ nie w sobie przykrego/ nie zlego
mieć nie mogła. Tákci záprawda:
gdyby nienawisć y prześladowania
pochodziły człowiekowi od samego
człowieka/ mogłyby w sobie mieć iáko
złość: ale ponieważ pochodzą od sa-
mego Pána Boga wielkiego człowie-
kowi przyziaciela/ nie w sobie zlego
mieć nie mogą. Wspomináia histo-
rye/ iż Alexándra Wielkiego przestrze-
żono listem/ że go Philip Doktor iego
przedá

1. Regum
25. Cap.

3. Reg: 19

przedarowany y przenąsty od Daryu-
śa/ miał zapewne otruc/ lekarstwo mu
w trunku podać. Gdy ten list czyta
Aleksander Wielki/ alic Philip on Do-
ktor do pokoiu wchodzi/ podaje mu
kubek z lekarstwem/ nąpominając aby
go zaraz wypić. Weźmie on kubek Ale-
xander/ alic śłyśy iż mu namietność
tego śępcę/ mówiąc: nie piy/ bo tu
perona trucizna/ iako cśa iuż w tym
przestrzeżono. A on co? Nie śluchā-
jąc tego/ śmieie trunkę wśytek wypić/
tāś sobie myśląc: przyjaciel wielki po-
dał mi ten trunkę/ choćby mi nie tylko
jeden człowiek/ ale y tysiąc ludzi po-
wiało/ że w tym trunku iest truci-
zna/ nigdy ia temu nie wierza. Nie
iest bowiem rzecz podobna/ aby mi tā-
ki przyjaciel kiedykolwiek miał co złę-
g podać. Pytam ia tu: czy byłże on Phi-
lip Doktor tāś wielkim przyjacielem
Alexandrowi wielkiemu/ iako iest wiel-
kim przyjacielem Pan Bog człowieka
wi? Nie był zapewne: bo nie zśtąpił
dla Aleksandra z niebā/ krowie swojej dla
nieg nie przelał/ nie umarł za niego: a
Bog dla człowieka zśtąpił z niebā/ krowie
swoie nadrośśa dla niego przelał/ dla
nieg umarł. Toć tedy iezeli Alexander
Wielki daleko mnieyśsemu przyjaciel-
lowi podaćcomu sobie trunkę tāś bā-
rzo wśał/ iż mu śia to rzecz niepod-
obna zdala/ aby mu co złęgo podać
miał: daleko wiścey maś ty każdy czo-
wieczę wśać/ iż kiedyć Bog przez nie-
przyaciela twęgo podaje nienawiści
y prześladowania od niego/ daleko
(mowis) wiścey maś wśać/ iż w tym
trunku/ to iest w prześladowaniu/ nie
maś nic złęgo/ nie maś nic przykrego.
A przeto choć ei namietność zwoia
śępcę/ że to zła rzecz nienawiść y prze-
śladowanie ludzkie: maś ty iednak na
to meźnie odpowiadać: Bog moy/
przyjaciel moy serdeczny/ podaje mi
ten trunkę: a wiśc to rzecz podobna/

aby mi co złęgo w tym trunku podas-
wał? Nigdy to niepodobna. Takci
zaprawde sam Chryſtus Iezvs odpow-
wiał Piotrowi świątemu. Nieś-
chce Piotr/ aby Chryſtus pił kielich
prześladowania który mu w Ogroycu
podano/ y porywa śia do mieczā nā-
tych którzy Pānā imali: iakoby mo-
wiśc do Chryſtuśa: nie piy Panie kiel-
lichā tego; bo w nim iest wiele złęgo/
tu biżę/ tu powrozy/ tu korona cięś-
mowa/ tu gwoździe/ tu Krzyż/ tu
jole/ tu ocieś/ tu deśpekecy/ tu nāśmier-
wiść/ tu zgola wśytko złe. A Chry-
ſtus co nā to? Calicem quem dedi
mihi Pater, nos vis ut bibam? Jāko-
by rzekł: o Piotrze/ wżdyć to serdec-
zny przyjaciel moy/ Ociec moy/ Bog
moy/ podaje mi ten kielich: a podo-
bnaż to rzecz/ aby tu co złęgo bydyś
miał? Zaprawde nigdy niepodobna.
Toż y ty człowiecze Chreściāński/ kie-
dykolwiek cśa potyka iakā nienawiść/
krzywdā/ prześladowanie od nieprzy-
aciela/ odpowiaday namietności
swoiey/ mówiąc: Ociec moy/ przyja-
ciel moy/ Bog moy/ podał mi ten kiel-
lich/ z raki to Bośkiey pośło to prze-
śladowanie od nieprzyaciela: a po-
dobnaż to rzecz/ aby tu co złęgo bydyś
miał? Zaprawde nigdy niepodo-
bna. Otożem Chreściānie Namilśy
pokazał/ iż mamy wśelakie nienawi-
ści y prześladowania cierpieć; y prze-
to że CHRYSTVS prācepil, że
Chryſtus przykazał ie cierpieć; y prze-
to że Chryſtus ſuſtinuit, że ie Chryſtus
cierpiał; y przeto że Chryſtus immit-
tit, że ie nam Chryſtus pośyla. Ścāś-
raymyś śia żebyśmy ie cierpliwie zno-
śili/ a tāś korony dźiśieyśy wielkich
Apośtołow Symonā y Judy wze-
ſnitkami bādźiemy. Co nam rācz dāć

Chryſte Iezv, który żyieś y krowieś
nā wielki wieczne.

A M E N.

Ná tenže Džień SS. Apostołow SYMONA Y IVDY, KAZANIE W TORE.

Et vos persequentur. Ioan: 15.

T was prześladować beda.

Szyscy wybrańi Chrystusowi / od świata / to jest od złych ludzi / powinni według dzisiejszej świętej Ewangelii prześladowania cierpieć. Chrzęścianie w Chrystusie Namiliży. Czesłokroć iednak wymawiają się z tego: A czymże? Osobliwie dyshonorem / nieczcią. Zdespektuię kto tego / chce się zdespektuię zemścić / rzecześli mu / zcierp to / day pokoy. Coż on ná to? Wielki to moy dyshonor / potrzebá swoje oddać / y tak honoru mego obronić. Dowie się nieprzyjazny głowiek ná bliźniego swojego / mowże iedno obráżonemu: odpusć mu to / nie dochodź swego: zaráz się wymawia mówiac / wzięwe moje w tym / żadna miara puścić tego mimo się nie moge. Wyzwie kto podlejszy zacniejszego ná poziedyneć / rzecześli wyzwanemu: nie wychodź / bo to grzech / w kłatwe wpadnieś: nie námowiś go ná to / wymawia się / reputacya moja y honor moy v ludzi teżeli nie wynude w trące. Aby się tedy nićt ta wymowka nie wymawiał: pokazuje ná terážniejszy Kazaniu / przy tej wroczyślności Apostołów świętych Symona y Iudy / iż żadnego dyshonoru nie máś / y owšem wielka cześć y godność / cierpieć ná tym świecie dla Chrystusa prześladowania y nienawisći. Pokazuje to mowie y fundamentu Filozoficznym / y fundamentem Theologicznym / y fundamentem Politycznym. Bądźte to wszytko ku czci y chwale Bożej / á ku zbudowaniu nášemu.

Co się tćnie fundamentu Filozoficznego: potrzebá wiedzieć iż Filozof náucza / że Substantia dicitur á substando, substat enim o-

mnibus accidentibus, podlega wszytkim przypádłościom / cierpi ie / znosi ná sobie wszytkie; przecie iednak żadney przez te podległość nie ponośi nieczci: y owšem ta substancya ktora immediate substat, ktora samá przez się podlega wszytkim przypádłościom / jest nayzacnieysza: bo się zowie prima substantia, nayprzednieysza substancya. Miedzy accydentami także Charitas, miłość / substat omnibus: Tak bowiem o niey powiedział Paweł święty. Charitas pateriens est, benigna est, charitas non amulatur, non agit perperam &c. omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Miłość [práwi] cierplima jest, dobrotliwa jest, miłość nie przetrwí się, nie czyni ná złość, wś, kto znosi, wśkiemu wierzy, wśkiego się spodziewa, wśkiej rzeczy podlega. A przecie miłość przez to żadney nie traci godności / postaremu jest że wszytkich accydentow nayzacnieyszych / nayzacnieysza: bo zacnieysza nád wiara / y nád nádzienie / ktore są nádzprzyrodzone przypádłości. Maior autem horum est charitas, mowi Paweł święty. *Większa záń (práwi) z tych rzeczy jest miłość.* Z tego iá fundamentu Filozoficznego / tak rzeczy moiey dowodzę. Substantia, y miłość / z tego że substantia accidentibus, że podlegająca przypádłościom / nie tylko żadney nieczci nie odnośi: ále też ztąd są nayprzednieysze y nayzacnieysze rzeczy. Toć też tá Substantia / to jest głowiek: y zwoia ktora ma w sobie miłość / ztąd że substat accidentibus, że będzie podlegał wśkiemu ktora się przydać może przypádłowi / á zátym y wśkiemu prześladowaniu; z tego mowie nie tylko żadney nieczci nie od-

1. Corint: 13.

nieście /

mieście/ale też wielka część: bo się stał
nie prima substantia, zaczętyś nad
inse ludzie substancya.

3 Pisma świętego potwierdzam
tego dyskursu. Mojżesz S. stał się
względem wszystkiego ludu Izraelskie-
go prima Substantia, pierwsza substan-
cya: bo go Pan Bog uczynił Przeło-
żonym y Wodzem wszystkiego ludu Iz-
raelskiego. A czemuż? To mu tak wiel-
ka zasługa/ tak wielka część przynio-
sła? Czyli podobno to/ iż był Synem
przypodobionym Corti Pharaonowey?
Czyli to/ iż wychowany był na Dwor-
cie Krolewskim? Czyli też to/ iż był
żarliwy o lud narodu swego/ kiedy
Egypciańską krzywdę Żydowi nowi czy-
niacego zabił? Czyli też to/ iż dla części
Bożey Krolestwem Egypckim po-
gwardził? Zaprawdę nie to wszystko: ale
to/ iż substabat accidentibus, to go
czciło/ to go zacnym uczyniło/ że po-
nosił rozmaite przypadłości/ to jest/
krzywdy y prześladowanie od ludu Iz-
raelskiego. Nie może to zdanie/ ale
Ambrozego świętego tak mówiącego.
Quantas a populo allatas Moyse
absorbebat iniurias? quam mihi ser-
mone post iniurias appellabat? quo-
modo consolabatur in laboribus,
dehincbat oraculis, fouebat operi-
bus? Merito estimatus est super o-
mnes homines, ita ut nec in vultum
eius possent intendere. O iako (prá-
wi) wielkie krzywdy Mojżesz święty od
ludu poniósł? O iako łagodnie, odmięszy
tak wielkie krzywdy do nich mówił? O iako
ich w pracach cieszył, iako ich wyroká-
mi miękczył, iako ich uczynkami zmięka-
ł? Stasnie się tedy tak zacnym stał nad
wszystkie ludzie, że też na twarz jego nado-
śnięła y patrzeć nie mogli. Jozeph tak
że święty stał się w Egypcie prima
substantia, nayzacnięszym/ naywyższym
częci człowiekiem. Tak abowiem do nie-
Pharao mówi. Tu eris super domū
meam, & ad cui oris imperiū, cun-
ctus obediēt populus. Ty (práwi) be-
dziesz nad domem moim, twiego rozka-
zania wszystek lud mój słuchać będzie. A
coż go tak zacnym uczyniło? y co mu
tak wielka część przyniosła? Jaiście nie
co innego tylko to/ iż substabat acci-
dentibus, iż cierpliwie znosił przypad-
ki y rozmaite prześladowania. Nie ta

to mówią/ ale Chryzostom święty na
pomianione słowa Pisma świętego/
tak mówi. Vide quomodo caprius
repente constituitur Rex totius Egy-
pti, & qui in carcerem coniectus fu-
erat a Rege, in summum exaltatur
locum, & qui fuerat eius Dominus,
repente vidit quem ut adulterum in
carcerem miserat, totius Egypti su-
scipisse imperium. Vidisti quan-
tum sit ferre cum gratiarum actione
tentationes: propterea & Paulus E-
phesijs dicebat: Afflictio patientiā
operatur, patientia probationē, pro-
batio spē, spes non pudefacit. Pátry-
[práwi] iako ten który dopiero był w wię-
zieniu, Krolestwem wszystkiego Egiptu v-
czczony jest: a ten który go do więzienia
wrzucił iako cudzołojniká, widział prae-
ko ná Páństwu wszystkiego Egiptu podnie-
sionego. Widzi się, iako to wielka rzecz
znać: podziękować prześladowaniu?
Dlatego y Paweł s. do Ephesow mówi:
Verapenie cierpliwosć sprawnie, cier-
pliwosć doświadczenie, doświadczenie
nádzieie, a nádzieie nie zawstydzi. A przy-
daje Chryzostom s. pobudzić wśys-
tych do cierpliwosći prześladowania.
Hec audientes, in afflictionibus a-
nimam nunquam despondeamus,
neque proprias rationes sequentes
timosi simus & difficiles, sed ma-
gnā patientiā elari spe bonā fouea-
mus; scientes Omnipotentiam Do-
mini nostri, & quod sinens nos ex-
periri aduersa, nō relinquit, sed vult
ut certantes clariori coronā cinga-
mur. To my (práwi) o Iozephie słysząc,
nie trącamy w utrapieniach naszych sercá,
nie sadzmy się ná rácyach naszych, ale wśys-
tko cierpliwie znamy, wiedząc o Wśie-
chmośności Pána nášego, y że dopuścić-
iac ná nas rzeczy przeciwe niechce nas o-
puścić, ale chce żebyśmy tym sobie ná ko-
ronę zarobili. Pewna tedy rzecz z fun-
damentu Filozoficznego/ iż cierpienie
prześladowania/ żadney nieczęści sta-
gom Chrystusowym nie przynosi.

Co się tćnie fundamentu Theos-
logicznego: potrzebá wiedzieć/
iż nauczają Theologowie/ że Pan
Bog ma między innymi te pradiata,
te własności. Iustus, sapiens, bonus,
misericors, patiens. &c. Spráwies-
liwy/ mądry/ dobry/ miłośniwy/

cierpliwyy/żć. Pytają się potym iezeli też człowiek participat ista prädica-
ca, iezeli się w człowieku te doskonało-
ści znáydomać mogą? A zgodnie náu-
czają/ że mogą: bo y człowiek może
bydź sprawiedliwy/ mądry/ dobry/
miłosierny/ cierplivy; a nie tylko z-
quiuocę iáko niektórzy náuczają/ ale
też według subtelniejszych Doktorow
vnuocę, teyże istoty sprawiedliwość/
mądrość/ dobroć/ cierpliwość/ może
bydź w człowieku/ ktorey jest w Pánu
Bogu/ lubo w Pánu Bogu daleko
doskonalszym sposobem.

Z tego fundamentu Theologiczne-
go/ sáć iá rzeczy moze dowodzić.
Wielka to zacność y część bydź uczest-
nikiem tych doskonałości/ ktore są
w Pánu Bogu znáyduia. Toć naye-
większa zacność/ naywyższa część jest/
bydź uczestnikiem doskonałości Pánu
Bogu naywłasnieyszych. Ale ták jest/
iż odpuszczając nieprzyjaćiolom/ a zátym
cierpliwie znosić ich prześladowania/
jest doskonałość naywłasnieysza Pána
Boga Włebmogacego. Ták bowiem
Kościół świąty śpiewa. Deus cui
proprium est misererí semper. &
parcere. Boże (práwi) ktorego wła-
sna jest zámusie bydź miłosiernym, y zámusie
odpuszczając. Toć tedy cierpieć prześlá-
dowania/ jest rzecz nayzacnieysza y
nayeścisza.

Powtórze z tegoż fundamentu/ ták
rzecz moie pokázuję. Wielka jest za-
cność y część bydź uczestnikiem prz-
dicati Dinini, tytułu Boskiego. Toć
nayeścisza zacność y część jest/ bydź u-
czestnikiem tytułu same Istności Bo-
siej wyrażającego y znającego. Ale
sáć jest/ iż cierpiący prześladowania/
nie męczący się ich/ jest uczestnikiem
tytułu Boskiego/ same Istności Bo-
siej wyrażającego/ to jest tego/ Deus,
Bog. Toć tedy wielka to zacność y
część cierpieć prześladowania/ y one-
go nie mieć. Iż sáć człowiek jest u-
czestnikiem pomianionego tytułu/ iá-
sna rzecz z Pisma świątego. Esau wci-
dlug mniemania swego cierpiał prze-
śladowanie od Jakóbá Brata swego:
aż kiedy mu je odpuścił Esau/ y onego
się nie męcił/ mowi do niego Jakób.
Genf. 33. Vidi faciem tuam, quasi viderim
vultum Dei. Widziałem (práwi)

twarz twoją, iáko by twarz Boga. Ażes-
musz to ták mowi: Odpowiada Głós-
sá. Peccator dum remittit, quasi al-
ter Deus est. Grzeszny kiedy sobie krzy-
wdy wyrządzone odpuszcza, iáko by drugi
Bog jest. A Chryzostom świąty in Cap.
33. Gen. ták náucza. Nihil facit ita.
Deo similem, sicut inimicis esse pla-
cibilem. Nic ták (práwi) Bogu podob-
nym nie czyni, iáko nie męcić się prześlá-
dowania náđ nieprzyjaćioły. Wyrażil
to y Dawid świąty sáć się z Pánem
Bogiem swoim vmawiając. Ego au-
tem sicut Oliua fructifera in domo
Dei, speravi in misericordia Dei in
aeternum: &c. Et expectabo nomen
tuum, quoniam bonum est in con-
spectu Sanctorum tuorum. Aia (prá-
wi) iáko Oliwa rodząca owoc, miałem ná-
dzieję w miłosierdziu Boskim ná wieki:
&c. I będa oczekiwat łmiania twoiego,
bo to jest dobra w oczách Świątych two-
ich. Abyście zrozumeli dla czego się
Dawid świąty Oliwa nazywa/ potrze-
ba wiedzieć/ że Oliwa między innymi
drzewami/ te ma dwie osobliwe wła-
sności: pierwsza/ iż kwitnie lećie kiedy
nayeścisze gorąca pánusia/ a przećis-
goraco kwiećci oliwnemu nie škodzi/
iáko by innym drzewom/ gdyby ná ten
czas kwitnely/ škodziło: druga ma
własność Oliwa/ iż owoc swoy wydate
w pul zimny/ kiedy uż inye drzewa nie
tylko owocu/ ale ani liścia mają.
Czego tá jest przyczyna/ że to drzewo
nie powietzechu tylko ale we wnetrz
mocy y sile swois do rodzenia zadržu-
muie/ dla czego tey mocy ani goraco-
lećie/ ani zimno zimie zepsować może.
Dawid tedy świąty był przed Pánem
Bogiem iáko iedna Oliwa: nastapilo
stogie goraco prześladowania od nie-
przyjaćiol rożnych/ goraco to mowi/
bo podczas prześladowania zapalaia
się w człowieku nieprzyjaźnym wne-
trzności/ zapala się gniewem y ferce:
nastapilo y stogie zimno podczas
tákie prześladowania/ to jest/ następ-
owało ná niego odium, nienawisć
prześladowcow tego. A Dawid co-
czyni? Podczas stogiego goracá wy-
puszcza z siebie wdziaszne kwiatki mi-
łości y modlitwy zá prześladowce
swoie: podczas tej stogiego zimná/ so
jest nienawisć nieprzyjaćielstey/ ro-
dzi śmieć

dzi śniące owoce/ to jest/ dobrze czy-
m nieprzyjaciółom swoim. A z tym
spodziewa się też Dawid za to mi-
łosierdzie przeciwko nieprzyjacz-
nym/ mi-
łosierdzia Bostiego/ a miłosierdzia
wiecznego: Jakoby mówiąc: iż ja
prześladowcom moim odpuszczam
winy ich/ mam nadzieję że mi też Bog
odpuści na wielki winy moje. Ale
wylkoż się tego Dawid świąty spodzie-
wa? Nie wylkoż tego/ ale y czegoś wie-
kszego. Et expectabo nomen tuum.
*Radę się (prawi) spodziewał za to Imie-
nia twoiego. Coż to za Imię? Imię
Bostie jest Deus, Bog. Toć tedy od-
puszczający krzywdy y cierpiący przes-
ładowania/ otrzymuje Imię Bostie.
Toć się staie uczestnikiem naysacniejs-
zego pradicatum, naysacniejszego
tytulu Bostiego. Toć tedy z fundas-
mentu Theologicznego iasna rzecz/ iż
to wielce cęci głowiek/ kiedy cierpi
prześladowania od nieprzyjaciół
swoich.*

Co się tnie fundamentu Pol-
itycznego: z tego rzeczy moiey
dowodzę tak. Nie masz prawie mie-
dzy Politycznymi ludźmi zacniejsz-
y/ wczciwzhey rzeczy/ iako pokazać się ma-
żnym y wielce mocnym w różnych po-
rzebach. Ale tak jest/ iż nikt możn-
szym y mocniejszym pokazać się nie
może/ iako kiedy zcierpi prześladowa-
nia od nieprzyjaciół. Toć tedy to jest
rzecz wielce zacna y wczciwa. Iż nikt
się możn-
szym y mocniejszym pokazać nie
może/ iako gdy prześladowcom
swoim cierpi/ dowodzę. Sam P. Bog
Wschmoczność swoje chciał światu
wszystkiemu pokazać iako naucza Pá-
wel świąty. Volens Deus notam-
facere potentiam suam. *Cheć (prá-
wi) Bog pokazać moc swoją. Jakoż ja
tedy pokazał? To podobno przety-
wając sławidła fontan niebieskich/
rumpendo catharactas celi, y w kto-
rim czasie spuszczać potop/ y tak
nieprzyjacióły swoje zalewając y roz-
piąc? Czyli podobno spuszczać z nie-
ba ogień y siarkę/ y tak nieprzyjacióły
swoie w popioł obracając? Czyli też
podobno posyłając Anioła swojego/
ktoryby pozabiał wszystkie nieprzyja-
cióły jego: iako on ieden Anioł/ ktory
niezliczone woysko Sennacheryba ied-*

dney nocy pobit? Czyli naostatet wy-
puszczając strugich niedźwiedziow kros-
czyby nieprzyjacióły jego pozabiał? iako
to niegdy pozabiał dziatki śmiejące się
z Elizeusa Proroka. Tlic takiego.
Ale co? Przydaje Paweł świąty. Su-
stinendo in multa patientia vasa-
irz apta in interitum. Jakoby rzekł
Paweł świąty: Tym Pan Bog potas-
zał Wschmoczność swoje/ iż vasa irz,
naczynia gniewu/ to jest/ ludzi skarb-
nych sobie gniew Bostiego/ nieprzyjaciół
swoich/ y wielkich prześladowcom
znosił/ mogąc ich zaraż karac y zem-
ścić się krzywd swoich/ nie czynił tak:
ale cierpiał ich y blugo im czekał. Toż
y Kościół świąty Rkholicki P. Bogu
swojemu przyznaje/ tak się do niego
modłac. Deus qui Omnipotentiam
tuam parcendo maxime de miseran-
do manifestas. *Boże, który Wschmo-
czność swoją odpuszczaniem y miłosier-
dziem naysacniejsz pokazuje. Jeżeliż te-
dy sam Pan Bog moc swoją naysac-
niej w ten czas pokazuje/ kiedy cierpi
prześladowcom swoich: Toć też y
głowiek/ nie w ten czas pokazuje moc
y męstwo swoje/ kiedy przetywa sław-
idła vst swoich/ y wypuszcza wody ob-
mowistá/ zlorzeczeństwá/ szczypanie
sławy prześladowcom swoich: nie w
ten czas kiedy spuszcza pioruny/ laia-
nia/ lzenia/ despektowania prześlá-
dowcom swoich: nie w ten czas kiedy
wyzwany na pojedynkę wychodzi/ y
rani/ albo zabija prześladowce swoje-
go: ale w ten czas/ kiedy mogąc się
zemścić już ięzykiem/ już ręká/ już iá-
kimkolwiek innym sposobem/ przecie-
sł się trzyma/ nie mści się/ cierpi prześlá-
dowania od nieprzyjaciół swoich.
Toć tedy nie w ten czas głowiek zas-
cny y wczciwym się staie/ kiedy się
sprzeciwia prześladowcom swoim/
ale w ten czas/ kiedy mogąc się zem-
ścić/ przecie iednak wszystko cierpliwie
znosi. Tey prawdy y sami Poganie
dochodzili. Piše Plutarchus/ iż gdy
Pompeus wojował z Julusem Ces-
sárzem/ Rzymianie widząc iako się
szczęściło Pompeuszowi/ wystawili
tu cęci y sławie jego statuas, figury/
osoby jego: kiedy mu się potym nogá
pominał/ obálili wszystkie. Przypędz-
potym zwyciężcá Juliusz do Rzymu/*

y obaczywszy Pompeiufowe figury poobalane / także je podnieść y na swo-
im miejscu gdzie były pierwey postaw-
wione / postawić. Co widząc Cicero
Philozoph a oraz Orator Rzymski /
przyszedłszy do Cesarza rzecze: O Ces-
tar, cum statuas Pompeij collocasti,
tuas constabilisti. Jakoby rzekł: O
Cesarzu / nie lżyć cię to / że się nie mści-
ś nad Pompeiusem prześladowcą two-
im / y owym tak cię to wielce czci / że
tym samym ijes figury jego wystawił /
sobies figure nieśmiertelney sławy y
wszystkiego świata postawił. Takci za-
prawa: wystawił sobie prześladowcę
swoy człowiecze Chrześciański / wysta-
wił mowił sobie figurey dobrej sławy
między ludźmi / nie lżył się tym byna-
mniej / kiedy tych figure nie obalał /
kiedy go nie znieważał / sławy jego nie
krył / y owym sławy jego bronił.
Ale cię to raczej wielce czci / y tym so-
bie zacna figure sławy nieśmiertelney
wystawił.

Powtore / z tegoż fundamentu rze-
czy moiey dowodzę tak. To człowiek
ta y Politykow wielce czci / co go in
bono admirabilem facit, co go lud-
dziom wenoście dziwnym czyni. Ale
tak jest / iż cierpieć prześladowa-
nia od złośliwych ludzi / y nie mieć
się nad nimi / czyni człowieka admi-
rablem, dziwnym: dziwnia się bowiem
ludzie człowiekowi takiemu. Toć te-
dy to znoszenie prześladowania / nie
lży / ale wielce czci człowieka. Jż to
znoszenie wszelkiego prześladowania
czyni człowieka admirabilem, lu-
dziom dziwnego: tak pokazuje. Ma-
luisz pospolicie Chrystophora święte-
go / a on Páná Jezusa przez rzekę prze-
nosi / a ludzi w łalecie; y dziwnia mu
się ludzie bardzo: dopierożby się
wielce dziwowali / gdyby teraz obrał
się taki człowiek / któryby przez wielką
rzekę ktoraby wezbrała / przenosił y
Chrystusa Páná / y ludzi także rozma-
itych. wierzą / żeby co żywo bieżało wi-
dzieć tak wielkiego y mocnego człowie-
ka. Takimci zaprawda Chrystopho-
rem jest człowiek / wszelkie na tym
świecie prześladowania cierpiący:
prześladowanie bowiem od złych lu-
dzi / a co jest infiego / tylko jedná wiel-
ka rzeka wody. Jako mowi Psalmista

świety w prześladowaniu bedący.
Saluum me fac Deus, quoniam in-
traverunt aquae, usque ad animam
meam. Przez to tedy rzekę człowiek
cierpliwy nieśie Chrystusa na rami-
swoim: bo glorificat & portat
Deum in corpore suo, przez cnotę
swoją według Páná świętego / chwa-
li y nosi Boga na ciele swoim: nosi
oraz przez tę rzekę y ludzi wiele / to
jest / wszystkich prześladowcom swoich /
bonie mścić się nad nimi / dźwiga ich
y cierpi. Toć tedy jest taki człowiek
mirabilis, iako jednemu Chrystopho-
rowi wszyscy się ludzie dziwować y
przypatrować muszą.

Ludzie na początku świata na ie-
dnym miejscu są stworzeni / na który
się potem y rozrodzili: presto się ie-
dną potym y za morzem pokazali. A
iakoż tam nie mając iestże na ten czas
okretow / zaszli? Tłuktorzy / iako pu-
ści Lorynus in Sapientiam, rozumieją /
iż ludzie oni byli Ołbrzymami wielki-
mi / y przeto morze na drugą stronę
przebrnęli. Co rozumiecie / kiedyby
teraz był taki człowiek tak rosty / tak
wysoki / żeby morze na drugą stronę
przebrnął: co mowicie rozumiecie / w-
iatamby to był ten y wszystkich podzi-
wieniu? Zaprawda w wielkim barzo.
Człowiek cierpiący wszelkie prześla-
dowania na tym świecie / ażaj morza
wielkiego z tego / które go potyka / nie
przechodzi? Jaiście nie inaczej: Wiesz-
cie się ludzie puszcza w to morze / to jest
w cierpliwość prześladowania / ale le-
dwie drugiemu będzie po pás / albo po
kolana / albo po kostki / zaraz się leka / y
ucieka: to jest / y małe prześladowanie
barzo mu ciężkie / ucieka przed nim /
cierpieć go nie chce. Toć ten człowiek /
który wszelką głębokość morza prze-
brnie / a tak przebrnie / że mu woda do
wst nie dościsze / to jest / że się ani wsta-
ni prześladowcom nie sprzeciwi / musi
si być wszystkim ludziom w wielkim
podziwieniu; a z tym musi być y
wszystkich w wielkiej czci y poślanowa-
niu. W takiej czci był nie tylko y po-
spolitego wszystkiego ludu / ale też y w
Chrystophoma świętego Konstantyn
Cesarz. Dano znać czasowi jednemu tes-
mu Cesarzowi / iż prześladowcy jego
w niektórych mieście statuam, figure

Psal: 68.

tego obalili/ głowę iey wcieli/ y twarz poranili: pooblebey / Dworzanie Cesarscy/ bardzo następowali na Cesarza/ prowadząc go do tego/ żeby się był takiey krzywdy swojej zemścił/ mówiąc: Głowę twoją o Cesarzu wcieli/ twarz poranili/ Koniecznieste pomścić postrzeżba. Konstantyn to słysząc/ pocznie sięgając do głowy swojej/ y onś mścić/ twarz się także swojej pocznie dotykać; y wsmiechając się rzecze: Zaprawdę ja mam y głowę y twarz zupełną/ nie mi się z tego nie stało: y tak nie mścił się oney krzywdy swojej. Tu Chryzostom święty dziwuąc się tak wielkiey cności tego Cesarza/ mówi: Pobudował ten Cesarz tak wiele Kościołow/ tak wiele miast/ bitew tak wiele wygiał/ wielkich Królów y Monarchow zwyciężował; a przecież dlatego wszystkiego nie jest tak chwalebny/ tak zacny/ tak dziwny u Boga y u ludzi/ iako dlatego/ iż prześladowcom swoim odpuścił/ y nie mścił się krzywdy

sobie wyrządzony. Toć to znoszenie prześladowania/ czyni głowicę admirabilem, dziwnym.

Już tedy iasna rzecz/ y z fundamentu Filozoficznego/ y z fundamentu Teologicznego/ y z fundamentu Politycznego/ iż cierpieć y znosić dla Chrystusa wszystkie na tym świecie prześladowania/ żadney nieczci y zelżywości głowicowi Chrześcijańskie^{mu} nie przynosi: y owsem wielką część y chwałę. A zatem tedy nam w dzisiejszey świętey Ewangeliey Chrystus Pan wśhelątkie od świata/ to jest/ od złych ludzi/ menawisci y prześladowania cierpieć rozkazuje: nie wymawiajmy się z tego żadną nieczcią albo zelżywością: ale przykładem dzisiejszych Świętych Apostołow Symona y Judy/ wśhelkie prześladowania cierpmy na tym świecie/ dla miłości Chrystusowej. Ktożemu niech będzie część y chwała na wieki wieczne. Amen.

NA DZIEŃ WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH KAZANIE PIERWSE.

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in coelis. Weśelcie się y radujcie, bo zapłata wasza obfita jest w niebie. (Matt: 5.)

Mogli Pan Bog ludzioro wybranym swoim/ różnymi sposoby konferować y dąć błogosławieństwo ono wieczne. Chrześciance w Chrystusie Namilshy. Mogł go naprzód ludzioro dąć per modum donationis, dąrowizna. Zaprawdę gdyby tak był uczynił/ pokazałby się był liberalista wielkim/ a zatem wielceby go to było cęciło y zalecało. Bo jeżeli ludzi liberalitas wielce cęci y zaleca: tak bowiem powiedział *Latini in Diocletiano*. Potissima dos in Principe, liberalitas & clementia. Ofabliwy to (prawi) klejnot w Panu, szkodliwosc y takawosc. Toć też y Panna Boga wielceby była ta szkodliwosc tego zalecała. Powtore/ mogli Pan Bóg konferować głowicowi

błogosławieństwo wieczne/ per modum hereditatis, iako dziedzictwo. Bo ponieważ ludzie wszyscy przez sięgają na laszko Boz/ stała się synami Bozymi przysposobionymi/ mogli wszystkim dąć błogosławieństwo wieczne iako synom/ a zatem iako dziedzicom. A nie utraciłby był Pan Bog na tym: bo jeżeli Pan Bog dąć dla tego ludzioro błogosławieństwo wieczne/ aby mu w niebie służyli pospolu z onymi/ ktorzy widział służyć Panu Bogu Dániel Prorok s. *Millia millium* ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Tysiące tysięcy służyli mu, y dziesięć kroć sto tysięcy stali przed nim. Jeżeli y dla tego dąć ludzioro Pan Bog błogosławieństwo wieczne/ aby im komuniłował z nieśkonzoney dobroci swey Boskiej

Psal. 83.

dobr swoich/ wedle onęg *axioma*: Bonum est sui communicatio. *Rzecz dobra, dobr swoich insym używa.* Jeżeli dla tego Pan Bog konferuie ludziom blogosławienstwo wieczne/ aby go na wieki chwalili/ wedle tego co mówi Psalmista święty. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. *Blogosławieni, Panie, którzy mieszkaia w domu twoim, na wieki wieczne chwalić cię będą.* Jeżeli (mówi) dla tych przyczyn Pan Bog konferuie blogosławienstwo swoje ludziom; wszystko to bydy mogło/ choćby im był blogosławienstwo to konferował/ iako synom per modum hereditatis: bo y dziatki po chrście świętym z tego świata zchodzące/ którym Pan Bog daie blogosławienstwo swoje wieczne iako synom/ a zartym dziedzicom; y słuza z Aniołami świętymi Panu Bogu/ y są uczestnikami dobr iego/ chwala go y chwalić będą na wieki. Coż tedy jest/ że ani per modum donationis, ani per modum hereditatis, ani iako darowizny/ ani iako dziedzictwa/ niechiał dać Pan Bog ludziom rozumu już używający Królestwa wiecznego: ale tylko per modum mercedis, chiał dać iako tona abo zaplata za zasługi: według słow tych dzisiejszych P. Chrystusowych. Gaudete & exultate, quonia merces vestra copiosa est in coelis. *Weselcie się y radujcie, bo zaplata wasza obfita jest w niebie.* Połaje ia na teraz znieyszym Kazaniu/ że to Pan Bog z dobroci swojej uczynił/ y propter bonum nostrum honestum, y propter bonum nostrum delectabile, y propter bonum nostrum utile: y dla dobra naszego wiecznego/ y dla dobra naszego wiecznego/ y dla dobra naszego pożytecznego. Będzie to wszystko tuż czci y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naszemu.

Matth. 5.

CO się tnie pierwszego punktu: iż Pan Bog chiał nam dać blogosławienstwo wieczne per modum mercedis, iako zaplata za zasługi/ propter bonum nostrum honestum, dla naszego wiecznego; dowodzi tak. Gdyby Król iaki wielki/ wymyślił dać iednemu z poddanych swoich pul Królestwa swojego wielkiego y bogatego: y przyzwawszy do siebie onęgo czo-

wieka/ mówiłby mu: daćbym ia tobie darmo pul Królestwa moiego/ ale by rzeczono/ żeś go był nie godzien/ mówiono by/ domator to/ legat/ nigdy tego nie zasłużył: przetoż iedną woyną/ potykał się z nieprzyjaciół miemi/ a nie boy się/ oto ia tobie daie oręż y zbroie moie/ y owsem wyzżyć mocy przeciwko nieprzyjaciółom/ y wszelakim cię prowiąntem y potrzebami opatrować będą: (supponis/ że by to był Król taki/ któryby mógł mocy swojej poddanemu użyć;) a gdy się z woyny wróci/ otrzymasz za to pul Królestwa moiego. Przyznałby tu każdy/ temu się królewskiemu postępowi przypatrujący iż Król ten zwaśzcza mający dosyć okrom tego głowieka usych do boiu żołnierzy; przyznałby mówić każdy/ iż ten Król chiałby mu dać pul Królestwa swojego nie darmo/ ale iako zaplata za one potyczki/ propter bonum eius honestum, dla dobra iego wiecznego/ to jest/ aby wiecznie otrzymał pul Królestwa. Ale tak jest/ że y Pan Bog Wszechmogący takimże sposobem sobie postępuje z poddanym swoim / z człowiekiem; to jest/ takimże sposobem nayszyjse dobra swoje temu daie. Coż tedy to czyni propter bonum eius honestum, dla dobra iego wiecznego. Iż Pan Bog takimże sposobem nayszyjse dobra swoje człowiekowi daie/ dowodzi.

Mógł P. Bog człowiekowi z szczyrej łaski swojej konferować Królestwo niebieskie: bo on jest absolutus Dominus, zupełnie jest Panem wszystkich dobr niebieskich y ziemskich. Ale iżby był mógł mówić czart przeklęty; nigdy tego człowiek był niegodzien/ nie zasłużył tego/ w żadney nigdy dla Boga potyczce nie był. Coż uczynił Pan Bog? Wyprawił człowieka na ten świat na woynę/ kazał mu się potykać z ciałem/ z światem / z czartem/ kazał mu bydy cichym/ pokornym/ w Bogu w duchu/ posłusznym/ bliźniego miłującym: A na te woyny opatrzył go wszelakim prowiąntem/ daie mu dobrą dozę na tym świecie: dal mu armate swoje/ o które Páwel święty mówi. Accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo. *Bierzcie na się oręż Boskie, abyście w dzień zły*

ad 1. Epist. 6. Cap.

zwycię-

zwyciężyć mogli: Dzięcza też głowies-
towi mocy swojej: Omnia possum.
in eo qui me confortat: mowi
Paweł święty. *Wszystko mogę za pomo-
cą tego, który mi pomaga.* A dopie-
ro za te wszystkie prace/obiecane gło-
wielowi w zapłatę królestwo niebies-
kie. Toć to tedy czyni propter bonū
honestum, dla dobra wiecznego / aby
tak głowiec iakoby godny królestwa
niebieskiego/ wieczwie go dostał. A
przecież na dniu sadnym/ nie sobie
Chrystus Pan honor z dobrych czyn-
tów ludzkich przypisować będzie/ ale
głowielowi: bo nie siebie z tych w-
zynków/ ale ludzi chwalić będzie/ mo-
wiąc. Venite benedicti Patris mei,
possidete paratū vobis Regnū ab ori-
gine mundi. Esuriui enim & dedistis
mihi manducare, sitiui & dedistis mi-
hi bibere, nud⁹ fui & operuistis me.
Podzięcie błogosławieni *Ojcami⁹ osiągnięcie
królestwa zgotowane wam od początku
świata: bo tak nał⁹ nakarmiliście mnie, bo
pragniał⁹ a napoiłiście mnie, hom był nagi, a
okryliście mnie, &c.* O zaprawda mogłby
tām słusnie mowić: iam to wam dał że-
ście mi karmić/ żeście mi napawali/
żeście mi odziewali w ubogich; mogł-
by to mowić tām mowić: bo se wszyst-
kie uczynki ludzkie czynię z łaski tego
świątey. Alieci nie sobie ale ludziom
wszystko przypisuje. Czemuż to? Nie
dla czego inşeg tylko dla ich honoru/
jeby tak wszelkie stworzenie poznało/
iż nie darmo otrzymuje głowiec króles-
twa niebieskie/ ale za swoje przy-
łasc Bożey czynione uczynki.

Rzeczę też: Dosyćby był wielkie
dobro głowiec otrzymał/ choćby był
dawanym sposobem błogosławien-
stwa wiecznego dostąpił. Toć nie po-
trzeba było zasług nasych. Na to ja
odpowiadam: Prawda/jeby był gło-
wiec wielkie dobro tym sposobem o-
trzymał: ale Pan Bóg Wszechmogą-
cy z nieskonzoney dobroci swojej ma-
ten zwyciężay/ iż kiedy największe dobro-
daje głowielowi/ dla tego honoru
chce mu je dawać tanquam debitor,
iakoby z powinności. Jasnij tego z
Pisma świętego dowód. Przyszedł
Pan Bóg do domu Abrahámowego/ y
zawola do siebie Abrahámę/ y na pier-
wszym przywitaniu/ syna tego namila

tego Izaaką od niego potrzebuie. Tol-
le filium tuum quem diligis Isaac, &
offer illum super vnum montium,
quem monstravero tibi. *Wzmiay
(prawi) syna twego, którego miluieś
Izaaką, y ofiaruy mi go na jedney górze
która ci pokaze. Wielka cięskoba w tę
uczucie serce Abrahámowe; iednak zwycię-
żywszy sam siebie/ zaprowadziwszy
syna na górę/ y dobywszy miecza/ chce
czynić to co mu Bóg rozkazał: alie
głos Boży do niego. Per memetipsū
iuravi dicit Dominus, quia fecisti
rem hanc: &c. in semine tuo bene-
dicentur omnes gentes: to iest/ iako
naucza Paweł święty: Quia fecisti
rem hanc, jes mi dał syna twoiego/
otoż ja też tobie dam Syna moiego
Przedwiecznego/ Bogą Bogą/ mnie
we wszystkim równego: obiecując/ iż
sę z nasienia twego narodzi. Coż
to iest/ pyta się tu Chryzostom świa-
ty: nie mogłby Pan Bóg dać głowies-
towi Syna swojego z szczerę tylko łaski
y dobroci swojej? Mogł zaprawda:
y otrzymałby był głowiec od Pana
Boga dobro prawie nieskonzone. A
czemuż przecież rozkazuje Pan Bóg
głowielowi/ aby się moenie potkał z
passyą swoją/ z miłością przeciwno-
synowi? rozkazuje mu/ aby mu go o-
fiarował. Tolle filium tuum quem
diligis Isaac. A odpowiada pomia-
niony Chryzostom święty. Vult pri-
or beneficio afficere, & non videri
prior beneficio afficere, sed reddere:
mihi autem hoc considero, quanta
sit bonignitas; nam cum homini-
bus quedam magna danda erat
gratia, volens id non facere ex gra-
tia sed tanquam debitor, effecit pri-
mum, ut homo det filium suum pro
re Dei, ut nihil videretur magnum
facere dans filium suum, siquidem
ante eum homo hoc fecit, ne existi-
maretur hoc facere ex gratia, sed ex
debito. Chciał (prawi) Pan Bóg gło-
wielowi dobrze uczynić/ y postanowił
od wielkora dać mu Syna swojego na
świat: iednak nie chciał tego uczynić z
szczerę łaski/ ale iakoby z powinności;
bo z zasługi ludzkiej; odt sobie mysląc:
Dami mu Syna bezie⁹ zasługi/ beda ja-
zod miał sławę z dobroci moicy/ ale
głowiec żadney czci mieć nie będzie; bo*

Geni. 22.

Rom. 25.
in Epist.
ad Hebr.

Każdy rzecz/ i z tego nie zasłużył. Odoż niech człowiek potka się z passją swego i/ niech mi da wprzód syna swiego Jaaak: wprawdzić ten nie stoi za mego/ który jest Bogiem; ja jednak przyjmę to i takoby zasługa od mego/ aby ten człowiek miał honor z otrzymania Syna mego. Paterzcie Chrześciane Namilhy/ czemu P. Bog tak wiele tego dobra człowiekowi dać nie chciał/ tylko ex merito, z zasługi/ według Chryzostoma s. i. propter bonū honestum hominis, dla honoru ludzkiego. Toć tedy iasna rzecz/ i z kiedy P. Bog nie chce dać człowiekowi tego dobra błogosławieństwa wiecznego/ tylko per modū mercedis, tylko jako nagrodę za zasługi/ czyni to propter bonū honestū hominis, czyni to dla honoru ludzkiego.

CO się tynie drugiego punktu; i z tej to Pan Bog czyni/ że nie chce nam dać błogosławieństwa wiecznego/ tylko per modum mercedis, jako nagrodę za zasługi; czyni to modū propter bonum nostrum delectabile, dla dobra naszego uciekłego; to jest/ aby nam było smaczniejszy ono błogosławieństwo wieczne: tak potakajcie. Smaczniejszy nam daleko będzie błogosławieństwo wieczne kiedy go sobie zasłużymy/ aniżeli kiedy byśmy go nie zasłużyli. Toć tedy zapewne otrzymać mamy/ i z ponieważ Pan Bóg Wszechmogący/ chce nam dać błogosławieństwo jako najsłodszy/ czyni to/ i z go chce dać przez zasługi/ propter bonum nostrum delectabile, dla dobra naszego uciekłego. Że smaczniejszy nam będzie błogosławieństwo gdy go zasłużymy: z Pisma świętego dowodzi. Psalmista święty obiecuje człowiekowi błogosławieństwo jako wieczne/ tak mu wesoło śpiewa:

Psal: 127.

Labores manuum tuarū quia manducabis, beatus es, & benē tibi erit. Prace (prawy) rąk twoich i z pożywać będziesz, błogosławiony jesteś, i dobrze będzie. O Boże mój/ jako wiele bardo będzie potraw smacznych na ony bankiecie niebieskim? Sluchajmy przynamniej o niektórych potrawach mojego Bernata świętego. Erit enim eorum summa felicitas, summa incunditas, vera libertas, perfecta charitas, aeterna securitas, & secura a-

Lib: Bernardi: cap. 4.

ternitas. Ibi est vera læticia, plena scientia, omnis pulchritudo, & omnis beatitudo: est ibi pax, pietas, bonitas, lux, virtus, honestas, gaudiū, læticia, dulcedo, vita perennis, gloria, laus, requies, amor, & concordia dulcis. Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas DEI. Ibi videbimus glorię decorem, sanctorum splendorem, & Regię potestatis honorem. cognoscemus Patris potentiam, Filij sapientiam, Spiritus s. benignissimam clementiam. Będzie tam (prawy) w onym błogosławieństwie wiecznym najsłodsze szejście, najsłodsza wdzięczność prawdziwa wolność, doskonała miłość, wieczne bezpieczeństwo, i bezpieczna wieczność; tam będzie prawdziwa radość, zupełna umiarkość, wszelka piękność, tam będzie pokój, pokojność, dobroć, światłość, miłość, wesołość, wesele, słodkość, żywot wieczny, cześć, chwala, miłość, i goan przestodka: Chwalebne rzeczy powiedziano o tobie o miasto Boże. Widzieć tam będziemy chwałę i zacność Swietych iasność, Królewskiej mocy cześć: poznamy tam moc Boga Ojca, mądrość Boga Syna, dobroć Boga Duchą s. Jeżeliż jest tak wiele zacnych potraw na ony bankiecie niebieskim/ czemuż Psalmista święty nie śpiewa/ że Swiści Pánscy pizerzczonych potraw smaczno pożywać będą? Ale tylko śpiewa. Labores manuum tuarum quia manducabis. Prace rąk twoich i z pożywać będziesz. Do tego: owocow tylko prac naszych pożywamy/ a nie samych prac: czemuż Psalmista święty mowi/ że labores manuum tuarū manducabis, że to prac pożywać będziesz. Odpowiada na to święty Izydora Pellusota Lib: 1. Epist: 414. Nie przeczy Psalmista święty tego/ że Swiści Pánscy pomianionych rozkosznych potraw na bankiecie niebieskim pożywać będą; ale tylko chce wyrazić/ co będzie za pożywką onych potraw/ co je smaczniejszym i słodkimi czynić będzie: i oznajmuje/ i z praca/ i z zasługami onych potraw: przeto osobliwie będą smaczne człowiekowi one niebieskie potrawy/ że je zasłubił/ że je zasłużył. Smaczna jest sama przez się wolność/ ale ty człowiekowi sam smaczniejszy będzie/ że je zasłużył. Smaczna jest sama z siebie miłość/ ale

sym

ry smaczniejszy sa głowiekowi będzie/ że ia sobie zasłużył. Smaczne sa same z siebie radość/ piękność/ umiastność dobroć/ światłość/ pokoy/ zgoda/ iedność/ y widzenie Boga: ale tym smaczniejszy daletko głowiekowi będą/ że labores manuum eius. że ie tu sobie zasłużył. Świadczeniem tego choć Posłanie Philozofa Seneki/ świadczeniem mówie/ iż to każdemu więcej smakuje/ niż co więcej pracował. Tak bowiem mówi in Consolat: ad Heluid: Pretiosos cibos non eximus sapor, aut aliqua faucium dulcedo, sed raritas & difficultas parandi, facit. Kosztowne potrawy nie zaprawia, nie sładkość wstępnymiającego, ale praca z która sa zgotowane, smaczne czyni.

Wspomina Pismo święte w Ksiągach Krolewskich/ iż Nathan Prorok przyszedłszy do grzesznego Dawida posława mu Historię o iednym bogaczu/ który miał w oborach swoich wiele tłustych wołow/ cielat/ baranow/ kozłów/ owiec/ mając z myślenia wiele zwierzyń; gdy mu przyszło bankiet dla gością sprawować/ przepuścił wszystkim swoim trzodom/ wszystkim swoim dostatom/ a wydatł owieczkę w bogie głowiekowi/ y sprasował z niej bankiet gościowi swojemu. Parcens sumere de ovibus & de bobus suis, ut exhiberet convivio peregrino illi, qui venerat ad se; cultum ovem viri pauperis, & preparavit cibos. Coż to jest? czemu ten głowiek opuściwszy trzody swoje/ opuściwszy tak wiele dobytku tuczonego/ tłustego/ opuściwszy smaczne y miłe zwierzyń/ aby był smaczno gością weselował; cudza owieczka dla niego przygotował? Czyli to podobno smaczniejszy była ta wydatka owieczka/ niżeli wszystkie własne owce/ woły/ cielęta/ kury/ geśi gospodarskie? Tak jest rozumieniem przyczyna/ iż ona owieczka była wydatka/ była cudza/ a nie swota/ przeto smaczniejszy onemu gospodarzowi była. Smaczniejszy bowiem łatwiej ludzkie cudzego niżeli swego własnego pożywiano. Blogosławienstwo ono wieczne/ widzenie ono jasne Pana Boga w Trójcy Przenajświętszej Jedyńego/ gdzieby nam było darcie z łaski od Pana Boga naszego dane/ albo

jakto synom dziedzictwo konferować/ nie/ nie byłoby nam tak barzo potrzebna smaczna: ale kiedy nam to blogosławienstwo będzie owieczka wydatka/ będzie daletko smaczniejszy potrawa. A kiedyż nam to blogosławienstwo będzie owieczka wydatka? Wydzieramy ie niełatwo/ kiedy ie cnotami naszymi zasługujemy. Tak bowiem sam P. Chrystus y Matheusza Świętego w Rozdz: 11. mówi. Regnum coelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Krolestwo niebieskie gwałtem pierpi, a gwałtownicy ie w dzierżawia. Gwałtem pierpi krolestwo niebieskie od potory ludzkiej/ od czystości/ od cierpliwości/ od posłuszeństwa/ od modlitwy/ od miłości Boga y bliźnie/ od postów/ od mortyfikacyi/ od wskazywania zgola cnoty: y tak wydatka owieczka krolestwo niebieskie będąc/ smaczniejszy będzie głowiekowi/ niżeli gdyby mu było darcie mo przyszło. Jasna tedy rzecz/ iż ponieważ smaczniejszy jest blogosławienstwo wieczne zasłużone/ niż nie zasłużone; a P. Bog chciał nam dać blogosławienstwo wieczne jako najsmaczniejszy; jasna mówis rzecz/ iż kiedy nam P. Bog chciał dać blogosławienstwo wieczne vt mercedem, jako nagrodę za zasługi/ uczynił to propter bonum nostrum delectabile, dla dobra naszego wiecznego.

O sie także trzeciego punktu: to jest/ iż nam Pan Bog chciał konferować blogosławienstwo wieczne per modum mercedis, uczynił to propter bonum nostrum utile, dla dobra naszego pożytecznego: do wódze. Kiedy kto ma maistość albo kleynot taki z szczerę tylko lastki konferującego/ nie ma oney maistości y kleynotu doskonałe y gruntownie. Tak bowiem naucza poważny Bernardus Lib: 3. Epist: 11. Non sicut radicibus nititur amor indebitus, & citò ad examen reducitur, quidquid gratia aura praestat. Nie gruntnie (piękn) ten mi, który z niepowinney tylko miłością ma: pracko sie to odmiąć zwykło, co z szczerę lastki poszło. Toć kiedyby był głowiek otrzymał od Pana Boga blogosławienstwo wieczne/ albo darcowizna z szczerę tylko lastki/ albo dziedzictwem także tylko z lastki pochodził/

Matth: 11.

Reg: 12

Ad Rom:
4. Cap.

Genes. 24.

dzecym/ choćby był wiedział/ iż Pan Bog nieodmienny; rozumiałby był przecis/ iż niema doskonałego prawa do błogosławieństwa wiecznego. Toć mu to daleko rzecz pożyteczniejsza była/ żeby był otrzymał błogosławieństwo wieczne tak/ iżby mu było pominięte/ iżby miał prawo do niego. Toć kiedy tak Pan Bog uczynił/ że chciał dać głowiewi błogosławieństwo wieczne/ w mercedem, iako nagrodę za zasługi/ tak żeby miał głowie prawo do tego błogosławieństwa; wesług tego co mówi Paweł święty, *Qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Toć [mówi] P. Bog kiedy chciał dać głowiewi błogosławieństwo wieczne per modum mercedis, iako nagrodę za tego zasługi/ uczynił to propter bonum vite hominis, dla dobra pożytecznego głowiewi.

Pisnę tego *Figura* w Piśmie świętym czytamy. Wyprowadził Abraham Patriarcha starszego sługę swego Eliezera do Mezopotamii/ aby tam znalazł Małżonkę synowi tego Kochanemu Izzaakowi. Wyjechał Eliezer z niemałym pożtem/ nabrawszy w to. moki kłeynoty y bogactw rozmaitych/ y przyjeżdża do Mezopotamii/ a chcąc się dowiedzieć/ ktoraby Panience Pan Bog obrał Izzaakowi/ tak uczyni o siebie postanowienie. Przyskapi (prawi) do żrjódlą wody/ y rzecze Panience która tam przyjdzie/ aby mi się dała napić i jeżeli rzecze/ *benedicite domino, & camelis tuis potum dabo; ipsa est quam preparasti seruo tuo Isaac.* Pij Panie, y wielbłady twoje napij; a ja jest, ktorameś ty obrał sługę twojemu Izzaakowi; a zątem ty a nie ja dam kłeynoty kosztowne od źródła/ y tak przyjeżdża do źródła/ y obaczy piśnię Panience Rebeki na ramieniu swoim naczynie dla wody mofacy/ y rzecze: Panience/ niech znajde lasło w oczach twoich/ jestem spracowany z drogi/ daj mi się napić. A ona na to: dam bardo rada/ y nie tylko ciebie/ ale y wielbłady twoje napije. Alie zaraz Eliezer stomoki rozwiązuje/ drogic

kłeynoty wymiute/ Panience is daie. *Protulit vix in aureas appendentes cyclos duos, & armillas totidem pondo cyclosum decem.* To jest proste/ iż ten Eliezer wody od tej Panience potrzebował: miał chłodzi dożyć/ y pewnie mu na naczyniu nie schodziło/ z ktorogo wielbłady napawał; czemuż tedy sam sobie nie nazerpał wody/ abo czemu chłodzi nazerpać nie kazał? ponieważ ono żrjódlą było wszystkim podrobnym pospolite; ale prosi Rebeki/ aby go ona napoiła. Wiecie czemu? między innymi przyczynami y te znayduie. Miał wola dać iey one kłeynoty y zaprowadzić do domu Pana swiego/ aby tedy one kłeynoty iakobowiem zasłużyła/ aby miały do nich prawo miała/ potrzebując po niej oney usługi/ żeby go y wielbłady tego napoiła. Podobnym ci sposobem y Pan Bog z nami postępuje. Nie potrzebuie Pan Bog dobrych uczynków naszych/ może on sam przez się y latnacego nakarmić/ y pragnącego napoić/ y nagiego odziać: ić. nie potrzebuie Pan Bog postów naszych/ czystości naszej/ cierpliwości naszej/ pokory naszej/ posłuszeństwa naszego/ zgola nie potrzebuie żadney cnoty/ żadnych dobrych uczynków naszych; a przecis tego wszystkiego po nas wyciąga. Czemuż? Dlatego/ że nam chce dać one kłeynoty niebieskie/ wzdziwienie ono iasne Boga w Troicy/ Przenajświętszej Jedynej; y chce abyśmy takiego dobra doskonała posłuszeństw mieli/ chce abyśmy mieli prawo do onego dobra/ a zątem chce abyśmy go zasłużyli; y tak błogosławieństwo wieczne per modum mercedis, iako nagrodę otrzymali.

Ponieważ tedy Chrzęścianie Nas milimy/ y dla naszego dobra wiecznego/ y dla naszego dobra wiecznego/ y dla naszego dobra pożytecznego/ postanowił Pan Bog dać nam błogosławieństwo wieczne per modum mercedis, iako nagrodę za zasługi nasze; a krotkiego nam czasu użył do tego zasługowania/ bo brevis dies hominis *lab. 14.* *lunt: mamy się pilnie starać/ abyśmy przykładem wszystkich Świętych Pańskich/ iako nappilniey na te się zasługi zdobywali. Oście jest glupstwo nasze*

he lic

Je kiedy tak nie czyniemy/ a ten krotki czas nam wyczony na marnych zabawach y proźnowaniu trawimy! Co rozumiecie: kiedyby Krol taka z poddanyim swoim uczynil umowa. Napisz sobie przywilej na Starostwo nas przednieysze y nabogatsze w Krolestwie moim/ otoż zegarek wyracam/ napiszesli ten przywilej po ki nie wyście/ otrzymasz to Starostwo; lecz jeżeli nie napiszesz/ nie mieć niebśdzie/ w obostwie wielkim zostawac musisz. Co rozumiecie/ jeżeliby ten poddany przez ta godzinę proźnowal? co rozumiecie/ jeżeliby sie ładaczym bawil? Co rozumiecie/ gdyby towarzystwo przyszło do niego/ mówiac: Poiedzmy w pole na myślistwo/ na żańce/ żaźymy rekreacyę; czyliby nie odpowiedział: Ey daycie mi teraz pokey/ widzicie że godzina cieże/ a iam iesze mało co przywileu napisal/ idzie mi o wielka rzecz/ niechce tej wafey rekreacyę. Ża prawdę mądrym bedac/ takby odpowiadzial. Niechżeby już pul godziny wycieklo/ a onby iesze mało co abo nie przywileu nie napisal; w tymby przyszło drugie towarzystwo/ mówiac: Podz z nami na gospoda/ żaźymy dobre myśli/ podpiymy sobie ic. Co rozumiecie/ czyliby im nie rzekł: przebog daycie mi pokey/ mam ia te pulgodziny na czym strawić/ otom iesze mało co napisal/ żadna miara z wami nie poyde: pewnieby ich tak odprawił/ choć y namniej rozumu miało. Niechayżeby już tylko quadzana zostawal/ a onby iesze siłę miał pisać; a w tymby trzecie towarzystwo przyszło/ mówiac: podz z nami w łarty/ abo też w warcaby/ y ciagniliby go z soba. Co rozumiecie/ czyliby drugiemu y pisać nie dal/ mówiac: idzie do zabitey śmierci/ widzicie że zegarek dobiega/ a ia iesze bärzo siłę mam pisać: nie o cokolwiek mi to idzie/ ale o wielkie y ferotie Starostwo. Przysznaćie tu wszyscy/ żeby ten człowiek słusnie sie niechcial bawic/ ani myślistwem/ ani dobra myślo/ ani karcami/ ani żadnymy inšymi zabawami. O Chreścianie Namilky: z nami to z nami Krol niebieś. Bog Wszechmogacy żmowa uczynil: wyrzucił nam zegarek/ dal nam czas tego żywota na

tego/ mówiac: Piszcie sobie przez ta godzinę przywilej na Krolestwo niebieśkie/ to jest/ staraycie sie o zasługi/ żebyście wieczna w Krolestwie moim nagroda wziali: badzcie miłosiernymi/ cierpliwymi/ czystymi/ wstrzemięzliwymi/ zgodliwymi/ ieden drugiego miluiącymi/ nabożnymi/ sprawiedliwymi/ łaskawymi/ cichymi ic. Aluści nas zabawy światowe od takiego pisanja przywileu tego odwodzi: wzywa nas w młodości kompania do świata/ do rożkoży/ do puństwa/ chce świat abyśmy na tym młodość naszą trawili; my jeżeli rozum mamy/ sercem wielkim mówmy: Day mi pokey świecie/ oto zegarek cieże/ rączey mi dobrych uczynków patrzyć potrzeba/ idzie mi o wërata Krolestwa niebieśkiego. Znowu w pulgodziny/ to jest/ w męstwie/ wzywa świat do gospodarstwa/ do starania sie o rzeczy doczesne; tu dopiero mądrym sercem wolac mamy; przebog/ już pul godziny wycieklo/ a iam iesze bärzo mało abo nie napisal/ day mi pokey świecie/ frąski to tu wşytko/ przemua wşytko/ choćym ia naywiecey bogactwo nązbieral/ na nie mi sie to wşytko nie przyda/ jeżeli sobie Krolestwo niebieśkiego przez cnoty światie nie zasłuże. Przysidzie potym y starość/ kiedy już dobiega zegarek/ y tu wzywa świat starego człowieka/ aby worki swoje pieniadymi nąpełnił/ aby siódł w łarty/ to jest/ rozmaite kontraktę o majątności z ludzmi zawieral: O dopieroż tu ma wolac: day mi pokey nieśczęśliwy świecie/ oto już blisko koniec żywota moiego/ zegarek dobiega/ a ia iesze małym co przywileu napisal/ mało mam zasług/ mało cnot/ już mi przynamniey ten ostatel żywota moiego na dobrych uczynkach/ cnotach światych/ strawić potrzeba. Pozuwaymy sie tedy Chreścianie Namilky wpisaniu tego przywileu: ponieważ P. Bog postanowil/ inącey nam nie dawac błogosławieństwa wiecznego/ tylko per modū mercedis, tylko dla zapisanych w niebie zasług naszych; wsiłnie sie o te zasługi staraymy. Co nam rącz dać Chryśte I z z v. który żyjesz y Krolujesz na wielkim wicczne. AMEN.

Ná Tenže Dzień WSZYTAKICH SWIETYCH. KAZANIE WTORE.

Gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis.
Weselićie się y raduyćie, bo zapłata wasza obfita jest w Niebie. *Marc: 5.*

SWĄTŁICH cnotliwych a
w Chrystusa wierzących/
napomina Chrystus w
dzisiejszej s. Ewangelii
aby się dla obfitej za-
płaty/która ich w niebie za cnoty swie-
te czeka/weseliłi y radowali. Chrzęści-
anie w Chrystusie Namilży. Rzymia-
nemu napomnieniu ludzie swiato-
blimi doświadczyć/weselićie się y w najcięższych
próbach z tej obfitej zapłaty. Fran-
cišek swięty Patryarcha y Ociec mój/
w posrzedku cięzkich boleści swoich/
weselił się mówiąc. Tanta est gloria
que me expectat, ut omnis pena me
delectet. Tak jest (prawi) obfita za-
płata która mi czeka, że mi wszelkie ná-
tę, m iwiecie utapienie smakuje. Postry/
bieżowania/ na twardej desce sypia-
nie/ długie czucie/ wstawanie modli-
twy/ nasmięsk/ draganie/ potwa-
rzy/ choroby/ y inne rozmaite wdrzeż-
nia/ wielce mi ciężko/ pominąć że te
podevmuie dla obfitej zapłaty/ która
mi obiecana. Piše także Palladius,
in Lausica Cap. 52. o Braci swojej
w wielkiej ośtrości żywota na pušczy
żyjący. Licebat eos videre exultan-
tes in solitudine, adeo ut nullam e-
iusmodi exultationem in terra vi-
dere liceat, nec laetitiam corpoream:
neque enim erat inter eos aliquis
maestus, aut tristis. Widziałby był
(prawi) ony kóstro żyjących Pušelników,
wielce na pušczy wesołych, tak dalece, że
nigdyż ná świecie między ludźmi światu
słyszac mi takiego wesela nie widział, ni-
jakim oni optywali: jeden z nich smu-
czym y żalofym nie bdać. Rprzede-
daley. Jezeli by się był który między
nimi aby namniej smućić począł/ za-
raz Przełożony ich Apollo/ pytał go o
przyczynę smutku/ y mówił wszystkim:
nie trzeba nam się smućić/ ponieważ

bedziemy dziedzicami Królestwa nie-
bieskiego: niech się smućą Poganie/
niechay płaczą Żydzi/ niech się trapią
grzesznicy/ którzy się w tym mizernym
świecie kochają: ale my słudzy Boży
którzy się tak obfitej zapłaty spodzie-
wamy/ wiecznie się radować y weselić
mamy. Credo y infty prawdziwi słu-
dzy Boży/ według dzisiejszego nápo-
minania Chrystusowego/ weselićie się y
radujcie z tej obfitej zapłaty/ która ich
w niebie czeka. Lecz w czymże tej
profii/ będzie tak obfita zapłata w nie-
bie? Potężna na terażniejszym Ka-
zanii/ że będzie copiosa in Substan-
tia, będzie obfita w Substancyey; be-
dzie copiosa in Quantitate, obfita w
Ilości; będzie copiosa in Qualitate,
obfita w Jakości. Będzie to wszystko
tu gci y chwale Bożej/ a tu zbudowa-
niu našemu.

Snaprzód będzie ona zapłata
w niebie copiosa in Substan-
tia, obfita w Substancyey: tak potę-
żna. Słowem sprawiedliwy ná tym
świecie żyjący/ daie Panu Bogu wšy-
tko swoje substancye; bo daie siebie
samego/ kiedy Pana Boga miluje ze
wšytkiego serca/ ze wšytkiej myśli/ ze
wšytkich sił/ ze wšytkiej dusze/ y tak
go milując pełni we wšytkim wola ier-
go swięta. Já te tedy tego substans-
cyę która oddał Panu Bogu/ daie mu
Pan Bog w niebie za zapłatę Substans-
cyę swoje Boga. Dał mu tu słowem
siebie: a Pan Bog mu tej daie wza-
jemnie sam siebie. Tak abowiem náu-
cza Paweł swięty. Tunc erit Deus
in omnia in omnibus. Ná ten czás [to
jest w niebie] będzie Bog wšytko we wšy-
tkich: to jest/ w każda ludzka dusza
błogosławiona w nadziei wšytek Bog
w Trocy Przenaswienney Jedyny/ ze
wšytkimi własnościami y przynioś-
mi swa

mi swoimi/ ze wszystka Wszechmocno-
 ścią swą/ ze wszystka nieskonczona
 sprawiedliwość/ ze wszystkim nies-
 konczonym miłosierdziem/ ze wszy-
 stkim Najęstestwem: zgola ze wszystkim
 swoimi Boskimi bogactwami: cokolwiek
 się w Bogu zamysła/ to się wszystko w
 każdym błogosławionym Panu dok-
 łaśnie znajdować będzie. A ztym
 co powiedzie: To/ iż się każdy święty iś-
 koby w Pana Boga miłością przemio-
 ni: czego poważny Boctwo dowodzi
 tak. The mnieyszego skutku jest Bos-
 stwo/ niżeli te przypadłości na świe-
 cie/ iako to dobroć/ sprawiedliwość/
 białosc/ czarność. etc. Ale dobroć/
 gdzie jest/ czyni rzecz dobrą: sprawie-
 dliwość/ gdzie się znajduje/ czyni rzecz
 sprawiedliwą: białosc/ czyni rzecz bia-
 łą: czarność/ czarna. etc. Toć też Bos-
 stwo będąc w człowieku w niebie ba-
 dającym/ czyni człowieka (lubo nie tak
 iako czyni Accidens) iakoby Bogiem.
 Co iednakż niema się rozumieć/ aby ten
 człowiek naturą ludzką tracił/ ale tak/
 iż iako żelazo rozpalone ogniem / o-
 gniem jest/ lubo przy naturze swojej
 żelazney: tak człowiek Boga w sobie
 mający/ Bogiem się nieiako/ przy na-
 turze iednakż swojej zostając/ praw-
 dziwie stanie. A wiec to tu nie będzie
 copiosa merces in Substantia? Czyli
 tu obfitej zapłaty człowiek nie we-
 zmie za swoją substancją? O zapraw-
 da to copiosa merces in substantia,
 obfita zapłata w substancji. Coż a-
 bowiem jest człowiek? co za substancja
 tego na tym świecie? Rozmaitych
 rozmaite o tym były zdania: Trzy-
 mam się iednakż zdania Ojca mego
 Gracjusza świętego / który przypa-
 trzywszy się samemu sobie/ a oraz Pa-
 nu Bogu na całonocnych modli-
 twach/ tak o sobie y o Panu Bogu
 wydał sentencyę. Ego abyssus nubi-
 li, tu abyssus Essentia. Jam o Panie
 moym przepięcia niczego: ty zaś jesteś
 przepięcia wszelkiej istoty. Nazwał
 Gracjuszek święty substancją swoją
 przepięcia niczego/ dlatego/ że w czo-
 owieku końca nie ma żadnego nega-
 cyi: bo się o nim mówić może: Ho-
 mo non est Angelus, non est cælum,
 non est Sol, non est Luna, non est
 stella, non est aurum, non est ar-

gentum. etc. Człowiek nie jest Anioł,
 nie jest niebo, nie jest słońce, nie jest mie-
 siąc, nie jest gwiazda, nie jest złoto, nie-
 jest srebro. etc. A tak nie ma końca w
 wliczaniu negacyi/ które się z najdus-
 za w człowieku. Przeciwnym sposo-
 bem Pana Boga dlatego nazywa a-
 byssus Essentia, przepięcia Istoty:
 bo także w Panu Bogu końca nie ma
 istoty wszelkiej: bo w Panu Bogu
 jest eminenter Angelus, homo, cæ-
 lum, sol, luna, stella, aurum, argen-
 tum: &c. jest w Panu Bogu zaczęty
 hym sposobem Anioł/ człowiek/ nie-
 bo/ słońce/ miesiąc/ gwiazdy/ złoto/
 srebro/ y wszystko zgola bez końca. Jes-
 zeliż tedy Substancja Boska dana by-
 wa w zapłacie człowiekowi w niebie/
 za tę substancję człowieka/ która tu
 człowiek dał żyjąc na tym świecie Pa-
 nu Bogu: a Substancja Boska nies-
 konczonym sposobem przechodzi sub-
 stancją ludzką: wóć zaprawda czo-
 owiek potyka copiosa merces in Sub-
 stantia, bierze tam człowiek obfitej
 zapłaty w Substancji. a tak obfite/ iż
 tam już żadney innej substancji czo-
 owiek pragnąć y potrzebować nie bę-
 dzie. O czym tak wyrażnie Augustyn
 święty. *Erit omnia in omnibus.*
Quid est omnia? Quidquid hic qua-
rebas, quidquid hic pro magno ha-
bebas, ipse Deus tibi erit, ipse tibi
erit cibus & potus, immortalis glo-
ria. &c. *Bedzie Pan Bog wszystkim w*
wszystkich. Coż to jest wszystko? Czegośkol-
wiek tu szukasz, cokolwiek tu rozumiałe-
wielkiego, tym cię wszystkim. Bóg bę-
dzie, on ci tam będzie pokarmem, on ci bę-
dzie: napoiem, on nieśmiertelna chwala.
Tenże Doktor święty znówu Sermon. 1.
de diversis: Non ergo indigebimus,
& ideo beati erimus: pleni enim e-
rimus, sed Deo nostro; & omnia
quæ hic pro magno desideramus,
ipse nobis erit pro magno. Cibus
hic quæris, Deus cibus tibi erit; am-
plexum hic quæris, mihi autem ad-
herere Deo bonum est: diuitias hic
quæris, quomodo tibi deerunt? o-
mnia, quando illum habebis, in quo
sunt omnia? Et ut verbis Apostoli
te faciam securum, de illa vita hoc
dixit: ut sit Deus omnia in omni-
bus. Nie będziemy (prawi) potrzeba-

Serm. 14.
 de verbis:
 Apostoli.

mac ktoreykolwiek rzeczy w niebie, y dla tego błog. ślawniemi będziemy: pełni bowiem będziemy ale Boga naszego, a wszelka rzecz ktorej tu iako wielkiej pragniemy, Bóg nam sam będzie. Pokarmu tu szukaś, Bogci tam pokarmem będzie: o bliższenia tu szukaś, y Bogiem tam z ciebie znożony będzieś; bogactw tu szukaś, na czymżeś schodzić będzie, kiedy tego mieć będziesz w którym się zamyka wszystko? I że cie słowy Apostolskimi ubespieczę, o onym żywocie powiedział Apostoł: Będzie Bóg wszystko we wszystkich.

Ogłowiecze Chrześcianski/iako byś się tak obfita Substancyey zaplata miał pobudzać do tego/ abyś wszystkie swoje substancye/ to jest/ wszystkiego siebie/ zupełnie na służbę tego/ na pełnienie woli tego świętey oddał. Daj ludzkie swoje substancye/ siebie samych/ zdrowie swoje/ dla substancyey tego światła/ dla majątności/ dla bogactw przemieniających. Czemu się bowiem żołnierze narażają na śmierć/ na strzelbę/ na wszelkie niebezpieczeństwo? Żyłby nie dla czego innego tylko dla sławy na tym świecie/ albo dla dobrego mienia. Czemu kupiec za morze iedzie/ narażając się na nawalność/ iedzie między rozbojnikami/ niedba na wszelkie niebezpieczeństwo? Cudła czego innego/ tylko dla substancyey tego światła/ dla bogactw y dostatków. Jeżeliż to mówis człowiek daj substancye swoje/ aby miał te tu marna substancye: Ojaby daleko więcej nie miał substancyey swojej żalować na tym świecie/ aby ją nie otrzymał w niebie one Substancye Boga nieśkonczona. Już tedy jasna rzecz/ iż zaplata Świętych Pańskich będzie w niebie copiosa in Substantia, obfita w Substancyey.

Iż też zaplata sprawiedliwych będzie w niebie obfita in Quantitate, w Iłości: tak pokazuis. Człowiek sprawiedliwy daj tu na świecie Panu Bogu magnam in intentione Quantitatem durationis, wielki w intencyey swojej czas służby tego świętey: ale parum daj Quantitatem in executione, mały bierz czas w samym skutku. Wielki mu mówis daj czas w intencyey swojej: bo człowiek sprawiedliwy ma wola wiecznie Panu

Bogu służyć/ y przykazania tego świętego na wieki nie przestąpić. Taki był Dawid święty Prorok Pański/ tak Panu Bogu spiewający. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum. Skłoniłem Panie serce moje do przestrzegania przykazania twoiego: nie na rok/ nie na dzień/ nie na sto/ nie na tysiąc/ ale in aeternum, na wieki. I znówu, In aeternum non obliuiscar iustificationes tuas. Na wieki o moy Panie nie zapomnie przykazania twoiego. Tak mówi y każdy inny człowiek prawdziwie sprawiedliwy: A jakym magnam Quantitatem durationis, wielką bierz długość czasu daj Panu Bogu na służbę tego świętego. Mały zaś mówis daj in executione, w samym skutku: bo albo presto w grzech wpada/ y tak nie długo prawdziwie Panu Bogu służy: albo przez wszystek czas żywota swojego innocent, niewinny zostaje; niech żyje y puletorasta lat/ przecie krótki to bierz czas: powiedział bowiem Job/ Breues dies hominis sunt. A Paweł święty momentaneum, wszystek czas żywota naszego za moment pożyta. Patrzymy z drugiey strony/ co Pan Bóg człowiekowi sprawiedliwemu w zaplacie daj/ iako Quantitatem durationis, iak wielką trwałość w niebieskich rostkach: daj już nie tylko in intentione, ale in executione, rzecz sama/ eternitatem, samą nieprzejętą wieczność. O czym daj znać Paweł święty/ tymi słowy. Id enim quod in presenti est, momentaneum & leue tribulationis postrze, aeternum gloriae pondus operatur. To utrapienie nasze terazniysze na ieden moment trwające, wieczna chwala sprawi. A iakoż też wielką tą wieczność? Trudno wyrazić doskonale: wszakże iakokolwiek obdarsza Bonaventura S. Kiedyby to (prawi) ieden z potępionych trwać na wieki w piekle/ na każdy tysiąc lat iedną leżkę wypuścił/ nabyłaby się tych leżek wiele/ żeby była z nich wielka woda/ jeżeli wszystkie morza; tak iżby mogła zatopić wszystek świat: a przecieby wieczność iakoby się dopiero poczyniała. A drugim to przykładem obdarsza. Kiedyby (prawi) co million lat/ prażet

psal: 118.

ibidem.

2. Cor: 4.

mały

mały wymorał tej ziemiś na mąkowie
ziarno/ y przenosiłby na inſy świat;
przenosiłby wſhytkę ziemię w przod/
niżeliby ſie wieczność ſkonczyła. To
eſt wielka Quantitatem durationis,
eſt wielkie trwanie w roſkoſiach nie-
bieſkich/ da Pan Bog ſprawiedliwym
ſwoim. A wiec do nie obſita nagro-
dą in Quantitate? O Zaprąwda ob-
ſita. Słuchaymy o tym Auguſtyna
ſwiętego/ eſt mowiącego. Requies
eterna digna quidem erat emi la-
bore perpetuo, ſed neceſſe eſt ut e-
matur tēporali labore: ſi enim ha-
beres eternum laborem, nunquam
pervenires ad eternam requiē: de
dies centena annorū millia habent
finem, quod tibi dabo non habet fi-
nem. Qualis miſericordia. DE II
Non dicit: Decies centena annorū
millia labora: nec dicit, vel mille
annos labora: nec dicit, quingentos
annos labora; ſed cū vivis in pau-
cis annis labora, inde iam requies
erit, & finem non habebit. Ecce
quantum pretium damus, quodam-
modō vnam ſiliquam ad capiendos
theſauros ſempiternos! Gdyby nam
był (prawi) rzekł, ſłużcie mi przez pięć
ſet lat, dam wam za to zapłatę wieczną;
obſitaby to był dat zapłatę: nāwet gdy-
by był rzekł, ſłużcie mi przez ſto tyſięcy
lat, a dam wam za to zapłatę wieczną;
y takby była ieſzcze bārgo obſita zapłata.
T owszem gdyby był rzekł, ſłużcie mi przez
dzieſięć kroć ſto tyſięcy lat, a ja wam za
to dam wieczną zapłatę; y tuby to ieſzcze
obſita była zapłata. Toć dāleko wiacey
kiedy nie roſkizuje ſobie ſłużyć przez dzie-
ſięć kroć ſto tyſięcy lat, y owszem ani przez
tyſięć lat, y owszem ani przez pięć ſet lat,
ale tylko przez te troche lat, przez te kil-
kanaście albo kilkadzieſiat lat: toć mowie
dāleko wiacey obſita to zapłata, gdy za tak
krotka ſłużba, wieczna zapłata dāie. Ieſt
to tak obſita zapłata, iż ta ſłużba nāſza
względem tej zapłaty, ieſt iako jednā kro-
pelka wody, względem niezbrodzonego mo-
rza. Wiacey ieſzcze przydācie Auguſtyn
ſwięty. Tanta eſt pulchritudo & in-
cunditas lucis eternę, ut etiam ſi nō
liceret amplius in ea manere quā
vnius diei morā, propter hoc ſolum
innumerabiles huius vite anni plē-
ni delicijs & circumſluentia tempo-

ralium bonorum, recte meritoque
contemnerentur. Non enim falſo
aut prauo affectu dictum eſt: Quo-
niam melior eſt dies vna in atrijs
tuis, ſuper millia. Tak ieſt (prawi)
wielka piekność y wdzięczność ſwiątości
wieczney, iż choćby ſia też w niej nie go-
dziło bydz tylko przez ieden dzień, dlatego
ſamego ſuſznaby opuścić niezliczone dni
żywoſci tego, choćby też był pełne wſelā-
kich roſkoſzy y obſitości dobr tych docze-
ſnych. Nie ſatſzymie bowiem, ani z tym
affectem rzecono. Lepſzy ieſt dzień ieden
w prz. ſionkach twoich, niż tyſięce. A
przetoż tenże Auguſtyn ſwięty gorā-
co nas do tego wpmina/ abyſmy ſia
tak wielkā obſitości tej zapłaty do
ſłużby Bożej pobudzali. Tak bowiem
mowi. Amemus vitam eternam,
& ex eo nouerim⁹ quantum pro vi-
ta eterna laborare debemus; cū
videm⁹ homines amatores pręſen-
tis vite temporalis atque finiendę,
ſic pro illa laborare, ut quando ve-
nerit metus mortis, quidquid poſ-
ſunt faciant, non ut auferant, ſed ut
differant mortem. Quantum labo-
rat homo, quando mors imminet,
fugiendo, latendo, quidquid habet
dando, & ſe redimendo, laborādo,
cruciatu moleſtiasque ſuſtinendo,
Medicos adhibendo, & quidquid al-
lud poteſt faciendo. Si ergo san-
cum facit ut aliquantulū viuat, quid
nos facere conuenit, ut ſemper viuā-
mus? Si labore tanto, conatu tanto
tantis impendijs, tantā inſtanciā, tan-
tā vigilantia, tantā curā procuratu
ut miſerē viuatur; quid agendum,
ut beate viuatur? Et ſi prudentes di-
cuntur, qui omnibus modis agunt,
ut differant mortem, & viuant pau-
cos dies: quā ſtulti ſunt, qui ſic
viuunt, ut perdant diem eternum. I
Mluymy (prawi) Bracia żywoſci wieczny,
dowiādymy ſie co dla żywoſci wieczney
czynić mamy od tych, którzy dla terā-
żnieyſzego żywoſci pracują. O iako pra-
cuie człowiek kiedy śmierć nāſtępuje, iuż
wcięka, iuż ſia kryje, iuż dāie, iuż ſia odku-
puje, iuż wciſki, utrapienia, maki, roboty
cięſkie, cierpi, iuż Lekārzom przyzwia,
iuż drogo płaci, iuż wſzytko dla zdrowia
ſwego toży. Ieżeliż tedy takie prace, ta-
kie wſilowania, takie czynności, takie od-

Serm. 64.
de verb.
Domini.

wagi czyni człowiek, aby trochę sobie żywota mizernego przedłużył: Oczaj ma czynić, aby wiecznymi czasami błogosławien, m. j. t. jeżeli mądrymi są którzy wsty-
głych sposobem żyjąca, aby sobie tego krotkiego żywota przedłużyli: o iako są głupi ci, którzy tak żyją, iż tym wieczny żywot trącą? Już tedy pewna rzecz/ iż zapłata w niebie sprawiedliwych lud-
dzi/ będzie copiosa in Quantitate, bo-
dzie obfita w Jakości.

Dł naostatek zapłata w niebie
sprawiedliwych ludzi/ będzie
copiosa in Qualitate, obfita w Jako-
ści/ to jest/ w smaku y słodkości/ oba-
czmy. Ludzie sprawiedliwi Panu Bo-
gu służąc/ dają mu qualitates, ofiaru-
ją gorzkości y przykrości/ które dla nie-
go cierpią: iako to na przykład ciera-
piąc dla niego despekty/ zniewagi/ na-
smiewiska/ wbośtwo dobrowolne/
włosienice/ dyscypliny/ posty/ me-
cznictwa/ y inne które się znaydowac
mogą mortyfikacye. Jednak te wsty-
tkie gorzkości y przykrości dają Panu
Bogu in remisso gradu, bardzo male.
A to czemu? bo nauca Filozof/ iż
qualitas est in summo gradu, kiedy
nihil habet de contrario: jest zaś in
remisso gradu, kiedy habet admix-
tum contrarium. Wszystkie tedy na-
śże utrapienia y mortyfikacye na tym
świecie/ mają admixtum contrari-
um, to jest gaudium, wesele. Toć są
in gradu remisso, toć bardzo male. Jż
zawsze mają przymieszane contrariū,
to jest wesele/ iasna rzecz. Ktoż bo-
wiem wielkże gorzkości y przykrości
dla Chrystusa cierpiał/ iako Apostołowie
Święci: trzyjowano ich/ ścina-
no/ skory darto/ w oleiu smażono. x.
Patercieś/ iako w tych gorzkościach
mają przymieszane contrarium, wiel-
kie wesele. Ibant Apostoli gauden-
tes à conspectu Concilij, quoniam
digni habiti sunt pro nomine Iesu
contumeliam pati. Szli Apostołowie
weseleć się od trybunaliow, przeto, że się
godnymi ślali dla Imienia Chrystusowego
cierpieć: potwarzy. O samem Pawle
świątym Chęćostom świątym Hom. 1.
sup. Cap. 1. Epist. 2. ad Corinth.
takie świadectwo wydać. Beatus
Paulus cum videret quasi nihil cu-
mulos tentationes quotidie ingru-

Act. 5.

entes, non aliter quam si in medio
paradyso vixisset, ita gaudebat go-
stiebatque. Paweł świąty (prawo) gdy
widział każdego prawie dnia na się gestę
iako śnieg n. ślepniase pokusy, nie inaczej
tylko iakoby w paradyżu Raju żył, tak się
weseleć y radował. Po Apostołach kto-
wielkże przykrości y gorzkości cierpiał
dla Chrystusa iako Męczennicy Świa-
ci? a przecie y ci wielkie w swoich mę-
żach słodkości czuła. Szczepana święta
tego kamienia/ alieci Lapidis tor-
rentis illi dulces fuerunt. Kamienie
strumienia słodkie mu były. Tyburcy
Świątymuśiał po ognistych węglach
deprać/ alieć mu to wogóle barzo słod-
kie. Tak bowiem do Tyranna mówi.
Carbones isti flores mihi videntur.
To węgle, ślicznym zdają się być kwie-
ciem. Po Męczennikach świątych/
wielkie ofiary y przykrości cierpieli.
Wyznawcy święci: a przecie im dła-
wne słodkie były. Sluchajcie przyna-
mniey jednę z nich Bernara świątego
tak mówiącego. Labor meus vix est
vnius horae, & si plus est, non sentio
pre amore. Praca moja ledwie trwa
jednej godziny, a jeżeli dłużej, nie czu-
ję dla miłości. Po Wyznawcach świą-
tych wielkie cięskości y przykrości
cierpieli dla Chrystusa Pamięci: a
przecie y te wielkie w swoich gorzko-
ściach czuły słodkości. Jedną tu tylko
dla krotkości przypomnieć: Czasu ies-
dnego potrawy Pamiętom Zakona
nym wedle zwyczaju rozdawano/ mi-
niono tedy jedne z nich/ która do os-
ney potrawy wielki miała appetyt/
ona to z miłości przeciwko Panu Jez-
zowi cierpliwie zniosła/ w
czym tak wielka słodkość czuła/ iż
serdecznie pragnęła aby ją tak często
znowa potrawa mięno. Jtak wsty-
scy prawie Świąci Pamięcy oddawali
cu Panu Bogu Qualitatem, przys-
trość y gorzkość/ która tu dla niego
cierpieli/ ale zawsze miała/ bo in gradu
remisso, bo mającą admixtum con-
trarium, bo zawsze z weselem y z słod-
kością.

A Pan Bog tym sługom swoim
iaka też odda zapłatę in Qualitate,
iaki też będzie ono wesele/ ona radość/
ona rośkość niebieśka? Zaprawda in
summo gradu: bo ona radość y wes-
fele nie

Serm 25.
in Cant.

sele nie będzie miała admixtum contrarium, będzie tam bez wszelkiego przymieszanego smutku/ a ztym będzie tam merces copiosa in Qualitate, będzie zaplata obfita w słodkości. Iż tam będzie radość y wesele sine admixto contrario; tak potężnie. Vbogi Łazarz gorzkości swoje które cierpiał w drzwi Bogaczowych ofiarował Panu BGSu: kiedy przysła śmierć/ powiada o nim Chrystus. Mortuus est Mendicus. Vmarł Mendyk vbogi. A czemu prośb nie mówi vmarł Łazarz/ ale mówi vmarł vbogi/ zebrał: Nie darmo: bo nie vmarł Łazarz/ y owsem żył na łonie Abrahamy; ale vmarł Mendyk/ zebrał/ vmarło vbostwo tego/ głód tego/ niedość tego/ nagość tego/ wżgąrdy tego/ wżzody tego/ rany tego/ wszystkie zgośła wtrapienia/ smutki/ y gorzkości tego: te same vmarły/ te minęły. Co o wszystkich Świętych Páńskich obiawił Pan Bog Janowi świętemu. Tak obawiem w Obiawieniu swoim Jan święty mówi. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neq; dolor erit ultra, quia prima abierunt. T otry (prawi) Bog wszelka tze z oczu Świętych swoich, y nie będzie więcej śmierci, ani płaczu, ani wolania, ani boleści, bo te rzeczy wprzód przeminęły. Pięknie to opisał y Augustyn święty/ tak w Królestwie niebieskim Qualitas rostkofy/ żadnego contrarium przymieszanego mieć nie będzie: tak bowiem ten Doktor święty mówi. Ibi erit gaudium infinitum, læticia sine tristitia, salus sine dolore, via sine labore, lux sine te-

nebris, vita sine morte, omne bonum sine omni malo; vbi iuuentus nunquam senescit, vbi vita terminum nescit, vbi decor nunquam pallescet, vbi amor nunquam tepescit, vbi sanitas nunquam marcescit, vbi dolor nunquā sentitur, vbi gemitus nunquam auditur, vbi triste nihil videtur, vbi læticia semper habetur, vbi malum nullum timeatur. quoniam ibi summum bonum possidetur. W niebie (prawi) wesele bez końca, radość bez smutku, zdrowie bez boleści, droga bez prace, światłość bez ciemności, żywot bez śmierci, wszelkie dobro bez wszelkiego złego/ gdzie młodość staryści nie czuie, gdzie żywot końca nie zna, gdzie piękność nigdy nie blednie, gdzie miłość nigdy nie chłodnieje, gdzie zdrowie nigdy nie dratwie, gdzie bolu nigdy nie czuć, gdzie stekania nigdy nie słysiec, gdzie smutku nie widac, gdzie radości zawsze pełno, gdzie złego nigdy nie znaydziesz, gdzie najwyższe dobro zawsze trzymać będziesz. Jezeliż to ona rostkof/ ona radość niebieska/ żadney przeciwności przymieszaney mieć nie będzie: toć będzie in lummo gradu; toć będzie zaplata Świętych Páńskich copiosa in Qualitate, obfita w słodkości. Obaczysz tedy Chrześciane Ciamilhy/ iż nas za cnoty y zasługi nasze czeka obfita zaplata; obfita morwa & in Substantia, & in Quantitate, & in Qualitate; starymy się tak najwyższemu o wszelkie cnoty święte. Co nam rącz dać Chryste JEZU/ przez przyczynę wszystkich Świętych/ którzy żyjesz y królujesz na wieki wieczne. Amen.

NA ZADVSZNY DZIEŃ KAZANIE PIERWSZE.

Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Luc. 16.

Ojcze Abrahamie zmiłuj się nademną, y pośly Łazarza, aby umoczył koniec palca w wodzie y ochłodzi język mój bo miś srodze ten ogień dręczy.

KJEDN sie ia przypatruje
głowiekowi Chrześciana
skiemu w Kościele Świętym
Katholickim żyjącemu/wol
dziej go podobnym bydz Ab
rahamowi onemu/ na którego Bo
gacz z gorącego ognia o ratunek wo
łał. Chrzęścianie w Chrystusie Nas
milu. O onym Abrahamie to na
przód czytamy/ iż piastował na łonie
swoim niegdy wbojnego/ wrzodowas
tego/ y zranionego Łazarza. Et erat
quidam mendicus nomine Lazarus,
qui iacebat ad ianuam eius viceri
bus plenus. Factum est autem ut
moreretur mendicus, & portaretur
ab Angelis in sinum Abraham. Leżat
(prawi) Łazarz wboj, wrzodowaty, w
drzwi Bogaczowych: T ista sie ze umart
wboj y zranieniony jest od Aniołom na łono
Abrahamy. Jest w tym zaprawda
podobny głowiek Chrześcianski Abrah
hamowi: piastuje także głowiek Chrze
ścianski na łonie swoim niegdy wbo
jnego/ zranionego/ Łazarza. Coż to
ż Łazarz? Nie inu/ tylko Chrystus
Iezus Pan y Zbawiciel nasz. Ten
bowiem Łazarz był niegdy wboim/ia
to sam o sobie mówi: Vulpes foueas
habent, Filius autem hominis non
habet vbi caput reclinat. T listi (pra
wi) m iai: moczki swoje, a Syn głowie
czy nie ma gdzie, głowie skloni. Ten
to Łazarz/ był niegdy ranami ofuty:
bo o nim mówi Prorok. A planta pe
dis usque ad verticem capitis non
est in eo sanitas. Od stopy nogi aż do
wierzchu głowy nie ma w nim zdrowe
go członka. Tego to Łazarza rany psi
lizali/ to jest/ Boganie y Narody za
slugi krwie jego świętej przylili. O
czym tak Augustyn święty. Lazarus
est Christus, vlcera, passiones eius
sunt, quas in Sacramento Corporis
& Sanguinis eius, per totum iam
orbem gentes suauitate lambunt da
uotissimā. Łazarz jest Chrystus, rany
jego są maki jego, które w Przenaświe
tym Sakramencie Ciała y Krwie jego, po
wsze takim świecie wielce nabożna wdzie
cznościa Narody liła. Tego tedy Łaza
rza Chrystusa Pana piastuje głowiek
Chrześcianski/ dwoiako. Naprzód/
pod osobami chleba y winy w Przena
świecym Sakramencie: piastuje go

tak [mowi] nie tylko Kąpian przy O
ficerze Niny Przenaświecnej/ ale go
też piastuje niejako y ten głowiek/ kto
ry aby sie Niny Przenaświecnej ofia
rowała/ sprawuje. Drugim sposo
bem głowiek Chrystusa piastuje/ kiedy
Chrystus jest w rękach jego/ to jest/ ia
koby w mocy jego/ aby go kiedy chce z
modlitwami/ z ialmużnami swoimi
wyprawował/ to jest/ żeby zasługi jego
przez modlitwy swoje do Boga Ojca
posyłał. Jazym jest w tym podobny
głowiek Chrześcianski Abrahamowi/
iż iako Abraham piastował Łazarza:
tak y głowiek Chrześcianski piastuje
Łazarza/ to jest/ Chrystusa Pana.

Do tego Abraham/ do głowieka
Chrześcianskiego wola dnia dzisiejsze
go Bogacz w ogniu gorący. Pater
Abraham miserere mei. Ojciec Ab
rahamie zmiłuj się nademną. Coż to
ż Bogacz? Nie inu/ tylko dusza k
zdego głowieka sprawiedliwego w o
gniu Czystowym cierpiąca. Bogacz
to wielki: bo w lasce Bożej badaczy/
dary Ducha Przenaświecnego maia
cy/ prawo do Królestwa niebieskiego
wrzku trzymający: dla pewnych ies
dnal długow w ogniu Czystowym ciero
piący. A o coż ten Bogacz na Abrah
ma/ na głowieka Chrześcianskiego wo
ła? Oto/ żeby mu posłał na ratunek
Łazarza. Zmiłuj się (prawi) głowie
ce Chrześcianski/ posli mi Łazarza/
to jest Chrystusa/ przez Ofiarę Niny
Przenaświecnej/ posli przez modli
twy/ przez ialmużny/ y inie dobre w
czynki: aby vmoczył koniec palca swo
iego w wodzie/ to jest/ aby mi Chry
stus zasługi kropel Krwie swojej apo
plitować raczył/ y tak mnie ochłodził z
Czyści wybawiając. Nie wysłuchał
on Abraham Bogacza/ nie nie uczynił
na prośbę jego. A głowiek Chrześc
ianski czyli też ma wysłuchać dziś wo
łającego do siebie Bogacza/ to jest du
szę z ognia Czystowego? O zaprawda
ma go wysłuchać: bo głowiek Chrze
ścianski nie może mieć tych wymowek/
któremi się on Abraham wymowił
Bogaczowi. Jż nie może mieć tych
wymowek/ pokazuje na terażniejszym
Kazaniu. Co będzie tu cze y chwale
Bożej/ a tu zbudowaniu naszemu.

Luc: 16.

Matth: 8.

Isaia 1.

Lib: 2. E
nangel:
Quast: 38.

Czy osobliwie wymowki miał Abraham ktorym sie Bogaczowi z ratunku słusnie wymowil. Chrześcianie Tamiłsy. Pierwsza/ że między Abrahamem a Bogaczem była tak wielka przepaść/ ktorey nietylko przebyć z żadney strony nie mogli. Tak bowiem mowi Abraham wymawiając sie Bogaczowi. Inter nos & vos chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire, non possint, neque inde huc transire. Miedzy nami (prawi) a wami jest wielka przepaść, dla ktorey, ani my do was, ani wy do nas przebyć nie możecie. Druga wymowka miał/ że Bogacz wziął w cę żywoćie dobrą. Tak bowiem mowi Abraham. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. Synu pamiętaj iżci wziął dobrą za żywota twego. Trzecia miał wymowki/ że on Bogacz Łazarzowi o ktorego prosił/ y odrobiny z stołu swego spadających żałował. Jako wważy Augustyn święty/ Serm: 227. de Temp: O diues, quā fronte queris guttam, qui noluisti porrigere micam? Jakioby rzekł Abraham: o Bogaczu/ iako sie nie wstydzisz prosić o kropa/ ktoreys żałował, odrobiny? Ale tak jest/ iż żadna z tych wymowek nie może sie głowiek Chrześcianski wymawiać dušom z ognia Cyscowego ratunku wołaiacym. Toteż nie może mieć tych wymowek ktore miał Abraham.

Z naprzód nie może mieć pierwszej: tak położył. Chaos, przepaść ona nieprzebyta/ ktora sie Abraham wymawiał/ nie inšego nie była/ tylko decretum Divinum, diuidens beatos a damnatis, dekret Boski/ postanowienie Boskie/ ktorym oddzielił potępionych od błogosławionych/ aby między sobą żadney spoleczności nie mieli/ a żatym siebie wzajemnie nie ratowali. Nie mógł to nauka/ ale Doktorow świętych/ Ambroszego świętego/ Chryzostoma/ Augustyna: ale osobliwie Grzegorza świętego/ tak mowiacego. Inter diuitem & pauperē chaos est, quia post mortem nequeunt merita mutari, ut damnati transeant ad sortem, beatorum, aut vice versa. Przepaść ta nie inšego nie jest/ tylko postanowienie/

żeby sie zasługi y błogosławionych y potępionych odmienić nie mogły. O tymże Augustyn S. świadczy. Per Lib. 2. chaos significat, receptis in carcere, Quasi. 8. per incommutabilitatem Divinae sententiae, nullum auxilium Divinae misericordiae posse praebere a iustis, etiam si velint illud praebere. Ta (prawi) przepaść nie inšego nie jest, tylko nieodmienne dekret Boski, za ktorym już sprawnie dla ratunku miłosierdzia Boskiego potępionym dać nie mogą. Ale tak jest/ iż nie maś między głowiek Chrześcianskim/ a między dušami w ogniu Cyscowym bedacymi takiego chaos, takiego przepaści: to jest/ nie maś dekretu Boskiego/ aby ludzie na świecie żyjący/ duš w Cyscu bedących ratować nie mogli: y owšem jest od nas do nich rowny gościniec/ to jest/ jest dekret Boski pozwalaiący nam ratować ich. Toteż tedy nie ma głowiek Chrześcianski pierwszej wymowki Abrahamowej. Iż nie maś pomysłonego chaos, y owšem jest dekret Boski/ abyśmy ich ratowali: y Doktorow św. y z Concilij, y z Pismą świętę/ dowodz. Co sie tynie Doktorow świętych. Augustyn ś. tak mowi. Habemus Sanctorum communionem, id est, cum illis Sanctis, qui in hac quam suscepimus fide, defuncti sunt, locietate & spei comunione teneamur. Tenże Lib: 20. de Civit: Dei Cap: 9. Neque piorum animae mortuorum separantur ab Ecclesia, quae etiam nunc est Regnum Christi. Pa-bożnych (prawi) zmarłych duš, nie dzieła su od Kościoła, który też y teraz jest królestwem Chrystusowym. A Damascen Orat. de święty tak mowi. Nunc verò & opis Defuncti. ferenda tempus est, & negotiandi: nam hoc misericors ille vult gratias habere, ut nos tum in vita, tum post confectum vitae curriculum, mutuo alij ab alijs iuvenmur. Teraz (prawi) mamy czas y do poratowania ieden drugiego, y do kupowania: bo tego miłosierdy Bog chce, abyśmy y za żywota, y po śmierci, ieden drugiego ratowali. Co tynie Koncylia: Otrzym inšych/ Trydentkie Sess: 25. de Purgat: tak nauka. Cum Catholica Ecclesia Spiritu Sancto edocta, ex sacris Literis, & antiqua Patrum traditione, in sa-

2. Macha-
beor. 12.

oris Concilij, & nouissime in hac
Oecumenica Synodo docuerit pur-
gatorium esse, animasq; ibi deten-
tas fidelium suffragijs iuari. Co sic
tanie Pisma swietego: iasnie w Kie-
sach Aachabeystich czytamy. Vir-
torissimus Iudas collatione facta,
duodecim millia drachmas argenti
milic Hierosolyma offerri pro pec-
catis mortuorum sacrificium, iuste
& religiose de resurrectione cogi-
tans. *Moz (prawo): naywaleczniejszy Iudas,*
zebrany y dwunascie synacy grzywnien
siębra, poslal do Ieruzalema, ab, nam za
grzechy smartych ofiary czyniwo, spr
iwiedliwie y pobo, nie o zwadliw, chwila
niu myslac. Coe tedy y Doktorowie
Swieci/ y Zbory powshedne/ y Pismo
swiete wyowiadzaiu/ iz miedzy nami
Chrześciány/ a miedzy ymacy/ nie
masz jadnego chaos, niemasz nieprze-
bytey przepasci/ to jest/ niemasz detre-
tu Boskiego/ ktoryby nam bronil w
martych dusze ratowac.

I y druga wymowka wyma-
wiać się nie możemy: dowodze.
Umarli w Cyscu badacy/ nie wziali na
tym świecie dobre tatich/ iakie wzial
on Bogacz w piekle badacy. Coe się im
tedy ta wymowka wymawiać nie mo-
jemy. Fili recepisti bona in vita tua.
S nu, wzialeś dobrą w żywocie twoim.
Iz umarli w Cyscu badacy/ nie wziali
tu żyć dobre tatich/ iakie wzial on Bo-
gacz tak pokazuie. Dobrą ktore wzial
on Bogacz/ y dla ktorych ratowany
bydź nie mogli/ byly iego własne. Bo
Grecki text przydaie. Fili recepisti
bona tua in vita tua. *S nu wzialeś do-
brą twoją w żywocie twoim.* Jakoby
ezekl Abraham: *Snu/ Bogaczu/ nie*
masz w niebie czego się wspominać/ bo
reżelis co dobrego czynil na świecie/
wziales za to zaplata w żywocie two-
im: one twoje gumna/ purpury/ ho-
nory od ludzi/ one bogactwa/ byly na
groda tego/ coe kiedy dobrego uczynil.
Ale tak jest/ iz dusze w Cyscu badace/
non receperunt bona in vita sua, nie
wziales nagrody w żywocie swoim: bo
ażkolwiek niektorzy z nich wziali bo-
gactwa/ majątności/ pieniadze. Nie
gdy te iedną nie wystarczyly ich do-
brym uczynkom: gdyż oni te uczynki
czynili dla samego Pána Boga/ za to

im P. Bog wiecznym królestwem pla-
cić obiecal. Zaczynam nie możemy za-
dnemu w Cyscu badacemu mówić/
Fili recepisti bona in vita tua, *S nu*
wziales ty dobrą w żywocie twoim.

Powtorze/ przez dobrą ktore wzial
Bogacz na tym świecie/ rozumiemy Grze-
gorz swiety dobrą dozesne/ ktore zli-
maja/ tak/ iz w nich finem ultimum.
swoie szczęście ostatnie pokladaiu.
Słowa są Grzegorza swietego. Mali
in hac vita bona recipiunt: omne
enim suum gaudium felicitatem
transitoriam putant. Zli (prawo) w
tym żywocie dobrą otrzymuiu: bo te
przemijaiace rzeczy, za ostatnie szczęście
swoie mają. Tacy z Bogaczem onym
są wszyscy/ ktorzy się wiecey w dobrach
y rozkoszach tego świata/ niżeli w Pá-
nu Bogu Kochaiu/ ktorzy bogactwo
per fas per nefas nabylaiu: i wie-
dzac że to przeciwko Pánu Bogu/
z krzywdą bliźniego swego nabylaiu
dostatkow/ przecie nabylaiu: wie-
dzac że przez lichwę/ wydzierstwo/ y
niesprawiedliwe kontraktę/ z oszuka-
niem bliźniego nie godzi się dostawać/
a przecie dostaiu: wiedzac że to źle/
gdy się z cudzey práce bankieciu/
smaczno iedzą/ dostatkami pija/ z wó-
smieniem y placzem ubogich/ ktorzy
przy głodzie y nędzy na ich zbytki ro-
bić chcą muśu. Tacy mówis wszy-
scy/ z Bogaczem tu na świecie dobrą
swoie bioru/ y przeto też z Bogaczem
nie w Cyscu ale w piekle bda: gdyż
im to Bog obiecaie mówiac. Vae vo-
bis diuites, qui habetis consolatio-
nem vestram, vae vobis qui saturati
estis, quia esurietis: vae vobis qui
ridetis nunc, quia lugebitis & fle-
bitis. Przez Amosá Proroká wola
Bog. Vae qui opulenti estis in Sion,
& confiditis in monte Samariae, O-
ptimates, capita populorum, ingre-
dientes pompaticè domum Israël.
Vae qui dormitis in lectis eburneis,
& lasciuatis in stratis vestris, qui co-
meditis agnum de grege, & vitulum
de medio armenti. *Biada wam (prze-
ciw) ktorzyście bogaci w Syonie, y ufacie*
w gorze Samariey, Senatorowie, Ksiazeta
ludu, z pompa wchodzący do domu Izra-
elskiego: biada wam, ktorzy mialy ich
wymienić, chciejcie, y rozkosz na tożach
waszych

Homil. 40.

Luce 6.

Amos 6.

waszych zajmacie. Ale tak jest / iż
duże w Czystu będące / takim sposo-
bem non receperunt bona in vita
tua, nie otrzymali dobre w żywocie
swoim : bo choć niektórzy bogatymi
dostaniami byli ; przecis jednak osta-
tniego szczęścia swego w tych rzeczach
nie posiadali / wiacey się w Panu Bo-
gu niżeli w tych dobrach Kochali ; bo
ich zobraza Boska nie nabýwali / ani
trzymali / y jeżeli się w czym kiedy po-
stępnali / za to szczerze poturowali / y
z Panem Bogiem się porównawszy z
tego świadka zeszli. Toć trudno się im
wymawiać mamy / mówiąc ktoremuś
kolwiek z nich : Fili recordare quia
recepisti bona in vita tua, Synu pą-
mistay jes wziął dobra twoje za ży-
wota twojego.

Iż naostatek / y trzecia wymowka
Abrahánowa / wymawiać się w
mają / gdy nąnas o ratunek woła /
nie możemy ; dowodze. Nie odmawia-
wali oni Łazarzowi / to jest Chrystusowi /
odrobin spadających z stołu swęgo.
Toć im się wymawiać nie możemy / mo-
wiąc : żalowaliście odrobin Łazar-
zowi / niegodniście przeto y krople
wody / to jest / ratunku od zasług Chry-
stusowych. Jż nie odmawiali Łazar-
zowi odrobin / tak iako on Bogacz od-
mawiał / dowodze. Mica, odrobiny /
ktorych bogaci odmawiaia / według
tłumaczow Pisma świętego / są bona
superflua, te dobra które potrzebom
naszym zbywaia. Te odrobiny daia
wzięli Bogacze nie Łazarzowi w bo-
giemu / ale także ludzjom bogatym /
gdy ich obficie y zbytecznie czestuią /
gdy owo na bankietach wielkie zbytki
w potrawách / w napoiách / w stroiách /
w muzykach pokazuią / kiedy owo pod-
czas y żayducy ktorzyby piwo dobrze by-
ło / wino obficie pili ; a Łazarz / w bogi
poddany / po ciężkiej robocie głod-
mirze / abo ledaczym contentować się
musi. Ludzie tedy sprawiedliwi w
Czystu będący / nie odmawiali tych o-
drobin Łazarzowi ; dawali bowiem
superflua w bogim / dawali to co im
zbywało Chrystusowi. On to bowiem
są / do ktorych Chrystus na Sadzie
swoim mówić będzie. Esurini & de-
distis mihi manducare, sitivi & de-
distis mihi bibere, nudus fui & ope-

ruistis me &c. Łaknałem a nakarmi-
ście mię, pragnąłem a napiliście mię,
nagi byłem a pokryliście mię. &c. A o-
wsę nie tylko odrobinami dawali / ale
też y całymi bułkami / y owsem bocha-
nami Chrystusowi dawali. Wiele ich
bowiem jest w Czystu / ktorzy Bisku-
pstwa / Opactwa / Probostwa / Klas-
tory / Szpitale / Kościoły / dla miłości
Chrystusowej budowali / fundowali /
posazyli. Toć tedy y to trzecia wy-
mowka trudno się im z ratunku wy-
mawiać mamy. Zaczyn / ponieważ
żadney słusney wymowki mieć nie mo-
żemy / słusna abyśmy ich zawzię / ale
osobliwie dnia dzisiejszego ratowali ;
słusna abyśmy do nich Łazarza posy-
łali / to jest Chrystusa Pana przy ofierze
Naszy Przenasławistej : słusna aby-
śmy im go posyłali przez nabożne mo-
dlitwy nasze / przez ialmużny nasze /
przez dyscypliny nasze / przez inne mo-
tyfikacye nasze / aby tak Chrystus wy-
czył im krople wody / to jest / wyczył im
zasług przenasławistej Krwie swojej /
przez ktoreby zasługi mogli bydź o-
chłodzeni / y z ognia Czystowego / ktory
bardzo ciężki cierpią / wybawieni.

Lecz ktoreż też duże w Czystu ba-
dące / osobliwym sposobem ratować
mamy ? Odpowiadam : mamy na-
przod ratować duże najwyższych Pą-
sterzow / Biskupow / y Prelatorow. Dal
nam tego przykład wshytel lud Izra-
elski. Kiedy bowiem umarł Aaron
Biskup ich najwyższy / płakał go wshy-
tel lud dni trzydzięści. Omnis autē
multitudo videns occubuisse Aaron,
flevit super eo triginta diebus, per-
cunctas familias suas. A czemuż ?
Daje przyczynę poważny Lyránus.
Propter reverentiam Pontificalis
officij, aby byli pobożność swoia y w-
szczętność przeciwko zmarłemu Bisku-
powi pokazali. Toć y my Biskupom
naszym / ponieważ oni Kościoł Boży /
mądrością / pobożnością / powagą /
prawie na ramięch swoich noszą /
powinniśmy po śmierci wdzięczność
pokazywać : co na ten czas najwyższej
czyny będziemy / kiedy duże ich po-
śmierci modlitwami y innymi dobry-
mi czynkami ratować będziemy.

Powtore / mamy ratować duże
zmarłych Kapłanow ; iako Plebanow /

Num: 20.

Matt. 23

2. Reg. 1.

y inšych wšytkich/ ktorzy tu dušom našym ná swieće żyć/ sluzyli. Dal nam takže tego przytład pomieniony lud Izraelsti. Kiedy bowiem zmarł Saul y Jonathas syn jego/ y Kapłan/ y lud Izraelsti/ ná woynie Philistynskiey; Dawid y wšyscy przynim będący wielce ich płakali/ y wedle możności ratowali. Et planxerunt, & fleuerunt, & ieiunauerunt usque ad vesperam, super Saul & filium eius, & super populum Domini, & super domum Israel, eo quod corrissent gladio. Ale tegoż wprzod płakali, y tego wprzod postem y modlitwami ratowali? Populum Domini, lud Panstki; a potym dom Izraelsti/ to jest/ iako świadczy Glossa Interlinealis: Fleuerunt & ieiunauerunt super populum Domini, hoc est Sacerdotes, & super domum Israel generaliter: wprzod płakali y ratowali Rásplánow/ a dopiero inšy lud Izraelsti. A nam takže wielce się zastuguiw Ráplani: bo oni nam Chryste swiety daia/ oni spowiedzi słuchaiu/ y inše Sacramenta administruia/ oni nas słowem Bożym karmia/ oni nas słowem y przytładem do Krolestwa niebieskiego prowadza. Toć za ich duše przednieyszym sposobem modlić się mamy.

1. Reg. 28.

Potrzećie/ modlić się mamy za świećkie Przelozone naše/ za Krole/ za Starosty/ za Sadzie/ y za wšytkie inše urzadniki. Dal nam y tego przytład lud Izraelsti/ ktory wielka pobożność zmarlemu Samuelowi Sadziemu y Przelozonemu swojemu pokazał. Mortuus est autem Samuel, & congregatus est uniuersus Israel, & planxerunt eum. *Umarł (prawi) Samuel, y zgromadził się wšytek lud Izraelsti, y płakał go bázgo. A gemuż? Ods powiada poważny Abulensis. Tenebatur ei totus populus ad honorem magnum sicut Principi, in exhibendo pietatem eius funeri. Powinienu być wšytek lud wczciwość, iako Przelozonemu/ swemu wyrzadzić, y pobożność swoia przeciwko niemu po śmierci pokazać. Tak y my Sadziom naszym/ Przelozonym naszym/ wdzięczność po śmierci/ osobliwie modlitwami naszymi za duše ich/ pokázować mamy. Bo oni*

wiele okolo nas za żywota swego pracowali/ wiele też wciępieć od nas wšyżyptow y przymowet musieli/ przez to z wielu miar godni ratunku nasieg.

Poczwarće/ modlić się mamy za Rodzice naše. Dal nam tego przytład Augustyn swiety/ ktory się cał za Matkę swoia Monikę/ choć wielce swiatobliwa/ modlił. Ego itaque laus mea & vita mea, Deus cordis mei, sepositis paulisper bonis eius actibus, pro quibus tibi gaudens gratias ago, nunc pro peccatis Matris meae deprecor, exaudi me per medicinam vulnerum nostrorum, quae pependit in ligno, & sedens ad dexteram tuam te interpellat pro nobis: dimitte obsecro, ne intres cum ea in iudicium. *Aia (prawi) chwalo moia, y żywocie moy, Boże sercá moiego, zaniechawszy ná ten czas dobrych iey uczynkow, za ktoreś z weselem dziakuis, teraz za grzechy Matki moiey ciebie proszę; wysłuchaj mnie przez lekárstwo ran naszych, ktore ná Krzyżu wiśiało, y ktore siedząc ná prawicy twoiey, przyczynia się za nami, racz iey grzechy odpuszcic, y nie wchodząc w sad z słuźebnica swoia. A słusnie zaiste modlić się mamy za Rodzice naše/ ponieważ oni nam dali ciało/ krew/ żywot/ oni nas wychowawali/ oni okolo nas pracowali/ oni nas nauczali; nie możemy im tego w lepszej okazyey odwdzięczyć/ iako gdy się za nich w ogniu Czystcowym będących modlić będziemy.*

Popiate/ modlić się mamy za Bracia y inše krewnie naše. A tego nas nauczili Bracia Samsonowi. Kiedy się bowiem o śmierci tego dowiedzieli/ powiada Pismo swiete. Descendentes fratres eius & uniuersa cognatio, tulerunt corpus eius, & sepelierunt in sepulchro patris sui Manue. Wielka to pobożność Bracia Samsonowi pokazali; bo iako mówi Nicolaus Serarius, *Quaest. 33. in hunc locum*, naradzili się dla Samsona ná niebespieczeństwo śmierci/ a śmierci okrutney; bo się od ludu onego/ ktory był Samsonowi y krewnym jego nieprzyiązny/ niczego inšego spodziwać nie mogli. A my tedy mamy Bracia y krewnie naše/ ktorzy do nas o ratunek wolaiu/ według możności naszej ratować.

Lib: Conf: Cap. 13.

Iud: 16.

Pożostie/

Hom. 17. Pochoście/ mamy ratować przyja-
ciół naszych. Oto nas borem napo-
mina Mądrzec. Omni tempore dili-
git, qui amicus est, & frater in an-
gustijs comprobatur. W wszelkiego czą-
stku miłuje; kto prawdziwie przyja-
cielem jest, a w potrzebie przyjaciela doznaje. O
tymże Ioannes Gerson. 4. Part. Serm.
2. de defunct. Qui in vita verè amavit,
in morte oblivioni non dabit. Kto
kogo żywego szczerze miłował, ten umar-
łego nie zapomni: a z tym modlić się
za niego będzie.

Posiódme/ mamy ratować nie-
przyjaciół naszych. Nauczyl nas tego
Dawid święty / który wysławszy o
śmierci nieprzyjaciela swego Saula/
wielką przeciwko niemu pobożność
pokazał; bo go płakał/ bo za duszę ie-
go pościł/ y iako mógł ratował. Je-
dnym słowem / wszystkich zmarłych
wiernych Czystusowych mamy acz-
żalować/ ale osobliwie dnia dzisiejszego
ratować/ ktorzykolwiek ratunku na-
szego potrzebują.

Jako nas napomina
Augustyn święty. Membra Christi in Epistol.
ubi laborant, ibi esse debes, ut sub
capite sis. Audi Prophetam: Latum
mandatum tuum nimis. Extende
charitatem per totum orbem, si vis
Christum amare: quia membra
Christi per totum orbem iacent.
Gdzie członki Chrystusowe pracują, tam
masz być, abyś był pod głową twoją
Chrystusem. Stuchaj Proroka mówiące-
go: Szerokie przykazanie twoje nazywaj.
Rozciągnij miłość twoją po wszystkim
świecie, jeżeli chcesz Chrystusa miłować:
bo członki jego po wszystkim świecie leżą
Czymkolwiek tedy możemy/ ratujemy
dnia dzisiejszego zmarłych dusze/ ktore-
kolwiek ratunku naszego w ogniu Czysto-
scowym potrzebują. Nie utracimy
na tym/ bo to nam miłosierdzie Ojca
wszelkiego miłosierdzia nagrodzi:
ktoremu niech będzie cześć
y chwala na wieki wie-
czne. Amen.

Ná Tenże Dzień Z A D V S Z N Y KAZANIE WTORE.

Quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Ioan; 13.
Iakom ja uczyniłem, tak y wy czynicie.

Arb: 7 Rozumiem że y sama natura/
y przyjaźń/ pobudza/
was dnia dzisiejszego/ a-
byście pietatem, miłości
osobliwą pokazali zmar-
łym pokrewnym/ y wszystkim bliznim
waszym. Chęćciście Namulży. Po-
budza was do tego sama natura/ bo
wieście dawne legis naturę princi-
pum, prawa przyrodzonego naukę:
Quodcumque vultis ut faciant vobis
homines, & vos illis facite. Cobyscie
radzi, żeby wam czyniono, to wy też czyń-
cie. Jtey rozumiem nauki tak sobie
dykturacie. Mam ja to czynić
blizniemu/ cobym rad aby mnie czy-
niono: a ja bym rad żeby mnie w ogniu
badanego ratowano: toć y ja w o-
gniu Czystowym bliznich moich bada-

nych/ mam także ratować. Przyjaźń
także do tego was pobudza: bo sobie
rozumiem tak argumentować. Da-
wana jest przypowieść/ w potrzebie
przyjaciela doznaje. Toć ponieważ w
ciebie jest potrzeba dusze w Czystu
badacie/ maia teraz przyjaźni mojej
doznawać. Toć ich ratować potrze-
ba. Wszakże/ iż gdybyście się tylko
his mortui naturę, y przyjaźnia/ do
ratunku bliznich waszych w Czystu ba-
danych pobudza/ słabobyście ich po-
dobno ratowali/ y zasługibyście za to
przed Panem Bogiem nie mieli: gdyż
te mortui merę naturalia. Chęćci-
was efficaciori mortuo, skuteczniejsz-
ego przyczyna pobudzić/ do poratowa-
nia dusz mek w ogniu Czystowym
cierpiących. A coż to będzie za mori-

um?

1. Petri 2.

Ad Philip.
2. Cap.

uum i Piotr święty chce ludzi pobu-
dzić do cnoty cierpliwości/ pobudza-
ich przykładem Chrystusowym/ mo-
wiąc: Christus passus est pro nobis,
vobis relinquens exemplum. Chry-
stus cierpiat dla nas, nam zostawiając
przykład. A Paweł święty także pobu-
dza ludzi do cnoty posłuszeństwa/
przykład Chrystusowy przed oczy im
kładzie. Christus factus est pro no-
bis obediens usque ad mortem, mor-
tem autem Crucis. Chrystus (prawi)
stał się posłusznym dla nas aż do śmierci,
a śmierci Krzyżowej. A ja tedy nie mo-
gę wymyślić mocniejszego morium,
którymbyś was pobudził do pobo-
żności przeciwko duchom zmarłych/
nad przykład Chrystusowy. Wystawie
tedy przed oczy wasze na terazniejszy
Kazaniu przykład Chrystusowy/ co jest/
pokazał i Chrystus Pan przez wszy-
tkie czasy konwersacyi swojej na tym
świecie/ pokazywał pietatem, miłość
przeciwko zmarłym. Będzie to ku
czci y chwale Bożej/ a ku zbudowa-
niu naszemu.

O Chrystus Pan przez wszystkie
czasy konwersacyi swojej na
świecie/ pokazywał pietatem, pobo-
żność przeciwko zmarłym; takim po-
kazuje dyskurs. Pokazał te pobo-
żność przeciwko zmarłym in Conce-
ptione sua, przy Poczęciu swoim/ po-
kazał in Natiuitate, przy Narodze-
niu/ pokazał in Predicatione, przy
Ewangelii swojej opowiadaniu/ po-
kazał in Passione, przy Męce swojej/
pokazał in descensu ad inferos, przy
zstąpieniu do piekła/ pokazał in
Resurrectione, przy Zmartwychwsta-
niu/ pokazał in Ascensione, przy
Wniebowstąpieniu. Toć po wszystkie
czasy konwersacyi swojej na świecie/
pokazywał pietatem, pobożność
przeciwko zmarłym.

O naprzód pokazał pietatem, po-
bożność swoją in Conceptione,
przy Poczęciu swoim i z nauki Pa-
wła świętego iasnie się pokazuje. Pa-
weł święty pisząc do Żydów o Chry-
stusie Panu mówi tak. Ideo ingre-
diens mundum, dixit: hostiam &
oblationem noluit, corpus autem
aperasti mihi; holocaustomata pro
peccato non tibi placuerunt, cum

dixit: Ecce venio: In capite libri
scriptum est de me, ut facerem vo-
luntatem tuam. Coż to prośbę była
za wola Boża/ która odrzuciwszy ofia-
ry starego Zakonu/ Chrystus Pan
przychodząc na świat/ to jest/ w sa-
mym punkcie Poczęcia swego/ wypela-
nił? Zaprawdę nie insha/ tylko wola
wybawić dusze z odchłani piekielnych/
y w Czystcu badace. Jeszcze się był
Chrystus Pan nie wrodził/ ledwie się
w żywocie Marii swojej poczał/ za-
raz się Bogu Ojcu ofiarował ciera-
pieć/ aby dusze ludzkie w Czystcu wy-
bawione były. Nie ja to mówię/ ale
S. Vincentius Ferrerius tak naucza.
In puncto Conceptionis Deus Pater
aperuit sibi librum predestinationis,
dicens: Fili, ecce quot Sancti in
limbo, & quot animæ in purgato-
rio, nunquam poterunt celum in-
trare, nisi per tuam Passionem, &
mortem dolorosam. Vis eam susti-
nere? Respondit: Placet mihi. W
punkcie (prawi) Poczęcia Chrystusowego
Bog Ociec otworzył Chrystusowi księgę
przeznaczenia, mówiąc: Synu, oto tak
wiele świętych w odchłani piekielnej, tak
wiele dusz w Czystcu, nigdy nie będą mo-
gli wnieść do nieba, tylko przez Mękę y
śmierć twoją. Chcesz się tej Męki y
śmierci podzielić? Odpowiedział: Po-
dejmę. Toć tedy iasna rzecz/ że w punkcie
Poczęcia swego Chrystus Pan/ poka-
zał przeciwko zmarłym w Czystcu be-
dacy pobożność; ponieważ się w tym
punkcie za nich cierpieć ofiarował.

O też pokazał pobożność swoją
przeciwko zmarłym, in Natiui-
tate, przy Narodzeniu; tak pokazuje.
Kiedy się Chrystus P. narodził/ trzej
Krolowie przyiachali aby mu się po-
klonili. Ecce Magi ab Oriente vene-
runt Hierosolymam, dicentes: Vbi
est qui natus est Rex Iudæorum, vi-
dimus enim stellam eius, & venimus
adorare Dominum. Oto (prawi)
Krolowie przyiachali od wschodu do Je-
rusalem, pytając się y mówiąc: Gdzie
jest który się narodził Krol Żydowski: bo-
śmy gwiazdę jego widzieli, y dla oddania
jemu pokłonu tuśmy przyiachali. A uczy-
nili tak/ pokłon mu y dary oddali. A-
perais thesauris suis, obtulerunt ei
munera, aurum, thus, & myrrham.

Serm. de
S. Thoma
Cantuari.

Matth. 2.

Ad Hebræ-
os 10. c.

Otwo-

Otworzywszy skarbyswoie, oddali mu dary, złoto, kadzido, y mirrhe. Wiele jest bázno expozycy Doktorow świątych/ ná to miejsce Pisma świątego: rozmaitem różne rzeczy przez te dary rozumieis: między innymi iedną podobamisi expozycya/ ktora dacie poważny Euthymium. Quia Reges Babylonis quondam expugnaverant, ac thesauros deprædati fuerant, & hostias cessare fecerant, populumq; iugulauerant; Regnum verò Babylonis unā cum thesauris suis ad Persas devolutū erat: idē offerunt Persæ Babyloniorum hæredes, Domino templi, quod tunc contumeliā affectum fuerat, aurum quidē pro thesauris, thus pro hostijs, myrrham autē pro iugulatis. Patrzyćcie/ ledwie się Chrystus wrodził/ ledwie co żył po czół/ zaraz miał staranie o dusze zmarłych. Zgadze to bowiem mieli Królowie/ że te ofiary ofiarowali? Rzecz pewna/ iż ponieważ każdy czynił dobry/ pochodzi z osobliwej łaski Chrystusowej/ y z náchmienia Bóstwego/ idzie zatóż/ iż czynili te ofiary za sprawę Chrystusową; on im to był do serca podał/ aby byli za one dusze te dary ofiarowali/ ktore w ten czas ratunku z ofiar nie mieli/ kiedy Królowie Babilonscy Jeruzalem y Kościół wojowali. Toć tedy przy Narodzeniu swoim/ miał Chrystus staranie o duszách zmarłych w Czyśćcu bedacych.

Że też pokazywał Chrystus te miłość przećwko zmarłym, in Prædicatione, to jest w ten czas/ kiedy chodзил po ziemi Żydowskiej Ewangelia świąta opowiadając; tak pokazuje. Abraham Patriarcha y Wnuc tego Jakob/ y Prawnuk Jozeph/ wielcy słudzy Boży/ wsiłniesz o to starali/ aby byli w ziemi Chananeyskiej pochowani. Abraham miejsce grobu kupił sobie u Cheteyczyków za cztery sta stebnych. Jakob poprzyślągi syna swego Jozeph/ aby ciało jego z Egiptu przewioził do ziemi Chananeyskiej. Jozeph także rozkazał koniecznie kości swoje wsiąć z Egiptu/ y pogrześć także w ziemi Chananeyskiej. Pyta się tu S. Petrus Damianus, co była za przyczyna tego/ że się ci Patriarchowie Świąci tak pilno starali/ aby

ciała ich w ziemi Chananeyskiej pogrzebione były? Słowa są pomienionego świątego Doktora. Quid ergo est, quod Sancti Patriarchæ, qui se cinerem & pulverem esse perspicuè perhibent, qui cerè corpora & corporalia quæquæ celestiu cõtemplatione despiciunt, in Chananzorum terra corpora sua quiescere, tanto desiderio concupiscunt? Co to jest (prawi) że ci Patriarchowie Świąci, którzy się za proch y popiół mieli, y którzy ciała y rzeczy cielesne zapuścili; czemu mówią tak goraco pragną, aby ciała ich w ziemi Chananeyskiej pogrzebione były? Czyli nie tak była ziemia w Egipcie/ iako y w ziemi Chananeyskiej? Czyli się to tak w ziemi oney kochali/ iż im y po śmierci śniadowali? A odpowiada pomieniony Doktor/ iż to przeto czynili/ że duchem proteckim wiedzieli/ iż po onej ziemi nogi Chrystusowe chodzić miały. Illis igitur terræ nimbibus beati viri iam medullitus aggliscébāt, quam per Spiritum iam cernebant vestigijs Saluatoris atteri. Ale coż im po tym prośbie było? że Chrystus miał po onej ziemi chodzić/ ná co się im to przydało? Czyli z tego chodzenia po onej ziemi/ dusze ich iakikolwiek miały odnosić pożytek? iako w odchłaniach piekielnych ochłoda? Zaprawda tak jest a nie inaczej. Jako teraz pomaga to bázno dusiom/ ktorých ciała przy Kościolách odpoczywają/ pomaga im mówis ofiara y obecność Chrystusowa w Kościele świątym/ odnosi zadołga w metách swoich: takimże sposobem chodzenie Chrystusowe z Ewangelia po onej ziemi/ miało wielce pomagać/ y rzecz sama pomagalo dusiom w Czyśćcu bedacym. Toć tedy Chrystus Pan in sua Prædicatione, przy swoim Ewangeliey świątey roznoszeniu/ pokazywał pietatem erga mortuos, ratował dusze w ogniu Czyśćcowym bedace.

Że też pokazywał te miłość przećwko zmarłym/ in Passione, przy Mace swojej; dowodzą. Kiedy Pilatowi Pána Jezusa prezentowano iako winowayce/ y kiedy Żydzi instygowali mu ná śmierć; żoná Pila-

Matt. 27.

to wia postala do Pilata z tatami sio-
wy. Nihil tibi & iusto illi: multa e-
nim passa sum hodie per visum pro-
pter eum. Zaniechaj tego sprawiedli-
wego, bom ta dzis dla niego w widzeniu
wcierpiala. Zgadby to poslo tej nies-
wieście / i3 sie starala o wybawienie
Chrystusowe / oznaymuie S. Dionysius
Carthusianus. Diabolus nempe qui
ab exordio conatus est hominū im-
pedire salutē, nunc quoq; uxorem Pi-
lati instigavit per suggestiones cō-
minatorias factas in somno, (vt pro-
babilis dicitur,) vt virum suum in-
duceret ad Christi liberationē. Czart
(praw) który na początku uśiłował ska-
dzić zbawieniu ludzkiemu, y teraz przez
żonę Pilatową starał się o wybawienie
Chrystusowe. Lecz coż było po tym sta-
ranowi wybawić od śmierci Chry-
stusa?

Ioann. 13.

Wzdyć to on miserat in cor
Iuda, vt traderet eum, iego to spraw-
ka była / że Judasz Pana przedał / on
mu to rądził / on do serca podał / on
szkodli do tego potażał: Zgadzie mu
tak prześła odmianą? i3 ten / który się
nie dawno starał o śmierć iego / teraz
się o wybawienie stara? Wiecie co za
przyczyna? Ta a nie inna: domyślał
się już czart / gdy Pan Jezus cierpiał
przed Pilatem / i3 to był prawdziwy
Syn Boży y Messyasz światu obiecany.
Lecz Zgadzie się tego domyślał?
Pewnie nie z powierzchowney iego postać-
wy / gdyż w nim w sobie Synowi Bo-
żemu podobnego nie miała; y dla niey
różney był opprobrium hominum &
abiektio plebis, był potmiemiskiem, y
wzgarda v wślykiego ludu. Zgadzie się
tedy domyślał / i3 jest Synem Bożym?
Zgad zaprawdę: widział pod czas i3
Chrystusowe / iako już wielka y nie-
zwyčajna pociecha miały dusze w od-
chłaniach piekielnych badace / y przeto
rozumiał / że to już prawdziwy Syn
Boży y Messyasz dla nich cierpi. Nie
moia to nauka / ale Dionysius Carthusianus,
ktory tak mowi. Videns quoque (vt
creditur) consolationem sanctorū
in limbo, coepit vehementer conij-
cere, quod esset verus Messias, ti-
mensq; vinci ac spoliari ab eo, inci-
tauit mulierem ad ea quae dicta sunt.
Widac (praw) iako wierzymy, pociecha
świątych w ochłani piekielney, poczał

Psalm. 21.

się mocno domyślać, że to prawdziwy Mes-
syasz, przeto boiać się aby złupiony y zwy-
cieżony nie był, naprawił niewiasto aby się
starała o wybawienie iego. Jezeliż tedy w-
marł pod czas Męki Chrystusowej /
miał od niego pociechy swoje; toć
Chrystus przy Młacie swojej potażo-
wał umartłym pieracem, czynił im dos-
brze. Pyta się Athanasius b. Lib: de
Passion: & Cruce Domi: czemu Żydzi
wołali na Chrystusa Pana na Krzy-
żu wiszące. Si Filius Dei es, descen-
de de Cruce. Jezeliż Synem Bożym,
złap z Krzyża. Nie dawno wołali / Cru-
cifige, crucifige, Ukrzyżuj, ukrzyżuj:
Zgadzie im tedy tak prześła odmianą /
i3 wołają descende de Cruce, złap
z Krzyża? Odpowiada Athanasius
świąty / że to nie ich głosy były ale sta-
rańskie / on to przez nich wołał; a to
przeto / i3 się domyślał że to Syn Bo-
ży / ktory mu śmierć swoją wydrze-
dusze / ktore w odchłaniach y w Cyscu
trzymał. Słowa są Athanasiego świą-
tego. Magna turba sunt Diaboli, vt
Dominus istiusmodi vituperijs pul-
saretur, oprabatq; eum de Cruce de-
scendere, ne inter mortuos versare-
tur, & ipse mortuorum dominium
retineret. Toć tedy y według Atha-
nasego świątego / Chrystus Pan przy
śmierci swojej umartłych ratował.

Matt. 27.

Z też in descensu ad inferos,
przy swoim dopieklow wstapies-
niu / i3 i3stnym się umartłym potażał;
obaczmy. Chrystus Pan przez Mładr-
ca sam o sobie mowi. In omni terra
steci. Stanałem na wślykiej ziemi. Czym
dał znać / i3 na wślykiej ziemi miał
mieszkać / y w niebie / y na świecie / y w
podziemnych odchłaniach piekielnych.
O czym tak i3śnie świadczy Hugo Car-
dinalis. In omni terra steci, id est, in
terra viventium, & in terra mori-
entium, & in terra mortuorum; &
in coelo, & in inferno, & in mundo.
Stanałem na wślykiej ziemi, to jest, na zie-
mi żyjących, na ziemi umierających, y na
ziemi umartłych; y w niebie, y w piekle, y
na świecie. Lecz coż było po nim in
terra mortuorū? na ziemi umartłych?
Odpowiada Damascen b. Descendit
in infernum anima Deificata, vt
quemadmodū his qui in terra ver-
sabantur, iustitiae Sol ortus erat: ita

Eccles. 14.

Lib. 3. de
Fid. Op-
schodox.
Cap. 19.

etiam

etiam ijs, qui sub terra in tenebris & in umbra mortis sedebant, illucesceret. Zstąpił do piekła dusz Chrystusowa z Boskiej łaski, aby iako tym, którzy tu na ziemi żyli, Słońce sprawiedliwości wschodzącej tak i tych, którzy pod ziemią w ciemnościach i cieniu śmierci siedzieli, oświecić. A iakoż ich oświecił? Naucza święty Vincentius Ferrerius, iż wszystkie dusze wybawił z Czyśćca/gdy do piekła zstąpił. Słowa są takie wielkiego pomienionego Różnoscie. Quæstionem faciunt Doctores, & Divus Thomas 3. Part: Quæst: 51. Art: 8. Vtrum Christus liberauerit omnes animas quæ erant in Purgatorio? Ad Quæstionem illam oportet respondere per distinctionem, secundum quod de ista materia possumus loqui dupliciter: vel per rigorem iustitiæ, vel per dulcedinem misericordie: si loquamur primo modo, non liberauit nisi illos solum, qui cõpleuerant tempus poenitentiz, & istam viam sequitur D. Thomas 3. Part: Si autem loquamur de dulcedine, misericordie, possumus dicere, quod omnes liberauerit. Pytania sie (prawi) Theologowie, jeżeli Chrystus Pan zstąpiwszy do piekła, wybawił wszystkie dusze z Czyśćca? Na które pytanie, tak sie odpowiedzieć może: jeżeli mówić będziemy według ostrych sprawiedliwości Boskiej, tych tylko dusze z Czyśćca wybawił, które już za grzechy swoje doszły uczynity: jeżeli zaś będziemy mówić według łaski i miłosierdzia jego, możemy trzymać iż wszystkie wybawił. Toć tedy iasna rzecz, iż Pan Chrystus przy zstąpieniu swoim do piekła / dusze w Czyśćcu badające ratował.

Z teź ratował in Resurrectione, przy Zmartwychwstaniu swoim: dowodzą. Chrystus Pan w odchłaniach piekielnych badający/tak się do Boga Ojca o powstanie od umarłych modli. Eue de custodia animarum meam, ad confitendum nomini tuo, me expectant iusti, donec retribuas mihi. Wyprowadz (prawi) z więzienia dusze moje, aby chwaliły i wiata Imię twoje, mnie oczekiwające sprawiedliwi, aż mi nagrodzisz. Tątoż słowa tak pisze Dionysius Carthusian: Me expectat

iusti existentes in limbo, donec tribuas mihi præmium accidentale, quod patiando promerui, videlicet Resurrectionem beatam. Non enim educi potuerunt, donec Christus à morte resurgeret. Mowi (prawi) Chrystus, czekam na sprawiedliwych w odchłaniach piekielnych badających, aż mi oddasz zapłatę accidentalną, która zaśluzylem Meka moia, to jest, Zmartwychwstanie błogosławione. Nie mogły bowiem inaczej być wybawione dusze z odchłani piekielnych, tylko za Zmartwychwstanie Chrystusowym. Jeżeliż tedy Chrystus Pan Zmartwychwstaniem swoim ratował dusze w odchłaniach piekielnych badające; toć ich przy Zmartwychwstaniu swoim ratował. Wiecej jeszcze przydać S. Petrus Damianus, Lib: 2. Epist: 14. ad Desiderium, gdzie naucza, iż dusze w Czyśćcu badające w żadną Niedziela mogą Czyśćcowych nie cierpieć / a to dla Zmartwychwstania Chrystusowego w dzień Niedzielną. Słowa są tego świętego Doktorá. Secundum virorum illustrium pias opiniones, atque sententias, quælibet animæ defunctorum in diebus Dominicis requiescunt, atque à supplicijs feriantur. Tantam pietatem Christus in sua Resurrectione ostendit mortuis, ut etiam die Dominico, qui est dicatus Resurrectioni eius, noluerit eas poenas Purgatorii pati. Według zdania (prawi) uczonych ludzi, dusze w Czyśćcu badające w każdą Niedziela spoczywają, i od mak wolne są. Tak wielka łaska Chrystus przy swoim Zmartwychwstaniu pokazał umarłym, że też na pamiątkę tego dnia, niechciał aby mak Czyśćcowe cierpiły.

Zenaośćatet in Ascensione, przy swoim Wniebowstąpieniu ratował Chrystus dusze umarłych; iasna rzecz. Tąto bowiem przy Wniebowstąpieniu swoim rozprzeżenił bramy niebieskie. Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: Tąto mówią / aby z nim posposłu wstąpiły do nieba dusze umarłych. Tąto abowiem naucza święty Wincentius Ferrerius. Erant prius obstacula quædam, quibus obstitentibus animæ defunctorum introire non poterant celos: sed nota, qualiter

Serm: in Sabbath. Sanct.

Sal. 141.

Sal. 23.

Serm. de Osta: 8. Stephani.

Christo ascendente obstacula amota sunt, iuxta quod tangit prophetia David. Attollite portas principes vestras, & eleuamini portae aeternales. Były (prawi) pierwsi przeszkody niejakie, dla których dusze zmarłych do nieba wchodzić nie mogły: ale te wszystkie przeszkody oddalone są, gdy Chrystus do nieba wstąpił, według proroctwa Dawidowego. Podnieście bramy waszych Książek i wyniescie się bramy wieczne etc. Toć tedy i przy w Niebowstąpieniu swoim ratował Chrystus dusze umarłych w Czyśćcu będące.

Obaczysz tedy iż Chrystus Pan i przy Poczęciu swoim/ i przy Narodzeniu/ i przy Kazaniu/ i przy śmierci/ i przy zstąpieniu do piekła/ i przy Zmartwychwstaniu/ i przy Wniebowstąpieniu swoim ratował dusze umarłych: pobudząmy się tym przykładem Pana naszego do tegoż ratunku. Jako bowiem, naśladowanie innych cnot Chrystusowych/ tak i naśladowanie tego w poratowaniu umarłych/ wielki nam przyniesie pożytek: bo dusze z Czyśćcu przez nasze ratunki wybawione/ to nam odwdzięczając/ przyczyniać się za nami do Pana Boga naszego będą. Kiedy Anioł Ráphael/ przyprowadził młodego Tobiasza w dom Oyca tego/ rzekł synowi stary Tobiasz. Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum? I co możemy dać temu młodziemu światemu, który z tobą przyszedł? Odpowiedział mu na to Tobiasz młody. Ojcie/ a czymże mu to nagrodzić możemy? i co się znawdzie godnego dobrodziejstwom tego? Mnie prowadził i przyprowadził zdrowe/ pieniądze on od Gabellá odzyskał/ on mi żona ujednał/ diabelstwo które było przy mnie wstronił/ wezle tej Rodzicom sprawił/ mnie od pożarcia ryb wybawił/ tobie widzieć dał światłość niebieską: zgola wszelkimi darami przez niego napelnieni jesteśmy. Jeżeli to głowiek ięże śmiertelny Tobiasz/ tak był wdzięczny dobrodziejstwom: o iako daleko będzie wdzięczniejszy duszą błogosławioną/ od któregośkolwiek głowieka z ognia Czyśćcowego wybawioną? Zaprawdę mówić przed Panem Bogiem swoim będzie. O Panie

Boże mój/ ten głowiek mnie tu do meba z Czyśćca wyprowadził/ on mi to Matzonts/ to jest/ chwale niebieską nieiało abym ja tym przedzy otrzymał/ modlitwami swoimi ujednał/ on diabelstwo które mi w Czyśćcu otrzymało wstronił/ on długiemu ięże miał płacić za mnie zastąpił/ on abym tym przedzy światłość niebieską widział/ sprawił: wszystkim prawie dobrem przez niego tak prętko napelniony jestem. Oddaję mu to mój Boże/ i nagrodź mu taką miłość/ taką dobroczynność/ w Królestwie twoim niebieskim. A nie tylko duszą wybawioną przed samym Panem Bogiem ten uczynił wystawić będzie/ ale też przed wszystkimi Aniołami/ i zgola przed wszystkim niebem. Kiedy Chrystus Pan wstrząsnął Pámienta jednego Książca/ przysłał Rodzicom/ aby tego nikomu nie powiadali: nie to iednak nie pomogło. Exijt fama hęc in vniuersam terram illam. Ogłoszono ten uczynek Chrystusow, po wszystkich onej ziemi. A ktoż ogłosił? Nie Apostołowie/ ani Rodzicy: bo tym rozgłaszać Chrystus zakazał. Ktoż tedy? Puella: rozgłosiła ona Pámienta/ która dobrodziejstwo wzięła: iako naucza Chryzostom święty mówiąc. Præcepit, & non solum, sed vehementer, præcepit, vt nemo sciret: præcepit tribus Apostolis, præcepit & parentibus, vt nemo sciret, præcepit Dominus omnibus; sed puella tacere non potuit, quæ surrexit. Lubo (prawi) Chrystus i Apostołom i Rodzicom przysłał, aby tego nie głosili, Pámienta jednak która dobrodziejstwo wzięła, milczec nie mogła, dziękowała, i wszystkim opowiadała. Takci zaprawdę duszą ludzką z ognia Czyśćcowego przez ratunki twoje wybawioną/ głosić to będzie przed Naszemi Pánna/ przed wszystkimi Aniołami/ przed wszystkim dworem niebieskim/ mówiąc: Ten mój głowiek modlitwami/ i almużnami/ i zastupieniem śśśś świętych/ z Czyśćca wybawił. A nie tylko sławie będzie/ ale i stać się modlić za tego/ który ja wybawił/ nie zaniecha/ i tu za żywością/ i przy śmierci. Za żywością: bo mowi Thomas święty Doktor Anielski. Debet nos mouere nostra utilitas: cum

Tobie 12.

Matth. 9.

Homil. 7. in Marc.

tas: cum

tas: cum enim oramus pro illis qui sunt in Purgatorio, & eleemosynas facimus, quando liberantur & sunt in patria, libenter orant pro nobis. Mamy sie [prawi] pobudzić pożytkiem naszym: gdy my sie bożiem modlimy za tych którzy sa w Czyscu, y iakimuzny za nich czynimy, wybawieni, y w Oczyszczeniu niebieskiej badacy, ochotnie modla sie za nami. Ze y przy śmierci; potwierdza tędną Historiá która pisze Vincentius Belluacensis, in Specul. Moral. Lib. 2. Dist. 13. Part. 1. Żołnierz jeden zwykł sie był za umarłe modlić/ tak iż kiedyś żołnierz mimo Cmentarz iachal/ z kolumnia zabił/ y wszedł na Cmentarz za umarłe sie modlił. Czasu tedy jednego gdy wietkał przed nieprzyjaciół/ nie minął Cmentarz/ ale według zwyczajn swego wszedł na Cmentarz/ y modlił sie: a gdy nieprzyjaciół dali się do niego na Cmentarz/ aby go byli zabili; zdalo się im że umarli z

niemalym woyskiem powstałi y obronili/ broniąc Żołnierza onego/ y przez to oni nieprzyjaciół wcieć musieli. Ożaprawde też się ztądym stanie który tu żyjąc ratował dusze umarłych. Kiedy abowiem czasu śmierci nastapia na niego nieprzyjaciół tego czasu przelęci/ dusze umarłych od tego głowienia ratowane/ modlitwą mi swoimi przeciwko nieprzyjaciółom powstawać będą/ y tak miłośnika tego głowienia y Dobrodziecia swego go/ obronią. Jakimkolwiek tedy sposobem możemy/ aż zawsze/ osobliwie tędną dnia dzisiejszego ratujemy dusze w mekach Czyscowych badace/ y ratunku naszego potrzebujące: prosząc Pana Boga/ aby on przez zasługi trwie Jednorodzonego Syna swego/ onym miłośnikom bydl raczył. Ktoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

NA DZIEN ŚWIĘTEGO MARCINA BISKUPA, KAZANIE PIERWSZE.

Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio. Luc: 11.

Zaden zapaloney pochodni pod korycie nie kładzie.

Pochodnia zapalona/ jest każdy nasz dobry czyn. Chrześcijaństwo. Namilży. Jako bowiem pochodnia zapalona/ sama z siebie światła nie ma/ ale go od innej światłości bierze: tak dobry nasz czyn/ nie ma własnej swojej światłości od siebie/ to jest/ eile meritorium, tego/ że zasługuie żywot wieczny: ale światła tego zaciąga od pierwszej światłości/ to jest/ od Chrystusa Pana/ który sam o sobie mówi. Ego sum lux mundi. Jam jest światłość światła. Od zasług abowiem Chrystusowych/ iak po spolicie nauczają Theologowie/ biota to nasze czyni/ iż sa zasługujące żywot wieczny. Powtorę: iako po-

chodnia zapalona/ oświeca tego który sa w celi swoich nosi/ y widomym go wszystkim czyni: tak dobry czyn/ cnota światła/ illustrem facit, czyni głowienia wielce zacnego. Jeżeli abowiem cnota tylko przyrodzona albo Moralna jest iasna/ iako powiedział Salustius in Catilin: Virtus clara externaque habetur: daleko iasniejszy jest cnota Chrześcijańska/ y daleko głowienia iasniejszym czyni. Potrzebie/ iako pochodnia zapalona głowienia w nocy idącego od upadku w dół zachowuje/ y na miejsce zamierzone prowadzi: tak dobry czyn zachowuje głowienia od upadku w dół piekielny/ y prowadzi go do żywota wiecznego. Dla tychci y innych propo-

Homil. 13.
in Evang.

cyi Grzegorz święty dobre uczynki
nasze pochodniami zapalonymi nazy-
wa. *Lu.ernas quippe ardenes in-*
inanibus tenemus, cum per bona o-
pera proximis nostris lucis exem-
pla monstramus. Pochodnie (prawi)
zapalone w rękach naszych trzymamy,
gdz przez dobre uczynki nasze, bliźnim na-
szym dobre przykłady dajemy. Nemo
ac. *Edit lucernam, & ponit eam sub*
modio. Tey tedy pochodnie zapalo-
ney/ dobrego uczynku/ nie kaze nam
kłaść Chrystus Pan w dzisiejszey swie-
tey Ewangeliy pod korzec. A coż to
za korzec? Pokaze go na terazniemyym
Razaniu: a przytym pokaze/ iż Mara-
cin Święty pochodnie zapaloney nie
kładł pod korzec. Bedzie to tu cześć y
chwale Bożey/ a tu zbudowaniu
naszemu.

Dwa korce albo dwie miary oso-
bliwie opatrnis/ pod ktore we-
dlug woli Chrystusowey/ kłaść nie ma-
my pochodni zapalonych/ to jest/ do-
brych uczynków naszych. Pierwszy ko-
rzec jest/ merces temporalis y an-
gloria; nagroda doczesna proźney
chwały. Korzec to zaprawda: bo ma
wielką do korca materialnego pro-
porcyę. Bedzie owo pochodnia zapalona/
ktora może daleko y na mile y na
tętkę mul diffundere lumen, rozpu-
szcąc światłość swoia: przytymieś
tylko ta pochodnia iakiem korcem/ za-
raz tak ten korzec coarctabit, tak ści-
śnie promienie pochodni/ tak ie soba
ograniczy/ że ich już daley świecić za-
dnym sposobem rozpuszcząc nie bedzie
mogła. Tak właśnie nasz dobry uczy-
nek/ może diffundere lumen laum-
barzo daleko/ barzo wysoke; bo od zie-
mie do nieba. Możemy bowiem za-
slugować sobie dobrym uczynkiem y
ziemskie y niebieskie rzeczy. Niechże
też wloży ten dobry uczynek pod za-
plata doczesna proźney chwały/ to jest/
niech go czyni tylko dla proźney chwa-
ły/ zaraz coarctabit eius esse merito-
rium, tak ściśnie nasz dobry uczynek/
że nie rozpuści światłości swojej tu
niebu/ nie zasłuzi nim sobie żywota
wiecznego. Tak abowiem mowi Chry-
stus/ iż ci ktorzy dla tey nagrody do-
czesney co czynią/ receperunt merce-
dem suam, *nizeli tu już zapłata swoia.*

Math. 6.

Drugi korzec/ jest możność sił naszych.
Jako bowiem korcem rzeczy nasze mie-
rzymy: tak gęstość uczynki nasze
możnością sił naszych mierzymy/ kie-
dy nad siły nasze nie czynię nie affektus
iemy. Pod ten tedy dwoiak korzec/ iż
według nauki Chrystusowey/ kłaść
pochodni zapalonych/ to jest/ dobrych
naszych uczynków nie mamy/ dowo-
dzi. A naprzód/ iż pod pierwszy korzec
tey pochodnie stawiać nie mamy.

Jaczej daleko stoi nasz każdy bo-
bry uczynek/ nizeli wshytka pro-
żna chwala/ ktora nas od ludzi potkac
może: bo sie stoi samego Boga. Za
dobry bowiem uczynek/ samym soba
chce płacić/ mowiac do każdego gło-
wieka. *Ego ero merces tua magna-*
nimis. Iá człowiecze (prawi) beda na-
groda twoja nizbyt wielka. Toć tedy
pod ten korzec kłaść nie mamy pocho-
dnie zapaloney/ to jest/ dla proźney
chwały ludzkiej dobrych uczynków
czynić nie mamy. Konsequencyę to
obiasnia Chryzostom święty takim
sposobem. Każdy (prawi) przedajacy
kupiec/ z towarem swoim tam idzie/
gdzie sie spodziewa lepszey za towary
swoie zapłaty/ zgola tam gdzie drozdy
spodziewa sie przedać. Gdyby były
dwa iarmarki/ na jednym z nich były
by tylko kupcy mizerni/ wbo dzy/ takom-
stwa pełni/ ktorzyby y za nadrozke to-
wary nie dąć nie mogli/ ani chcieli/
tylko proch albo piasek: na drugim
zás iarmarku byłiby kupcy do kupo-
wania zaci/ bogaci/ dostatni/ choyni/
w towarach wielce korzystający/ y to-
wary zlotem y srebrem placacy. Na
ktorybys ty człowiecze iarmark z to-
warem twoim iachal? Czylibys od
tamtego iarmarku pierwszego nie vs-
ciekal/ a do tego bys sie nie spieszył?
Zaprawda/ kiedybys inaczej czynił/
bylbys niestychanie głupi. Dobrze te-
dy uczynki ktore czynisz/ sa to iako
towary twoie; iarmarki zaś sa
dwa osobliwie/ na ktorzych te towary
przedac mozesz. Jeden iarmark jest te-
go swiata/ na ktory jest wiele kupcow/
ale mizernych/ wboгих/ takomych/
skupych. Jeden z nich/ ktory był
Krolem/ w osobie wshytlich mowil:
Pauperes facti sumus nimis. Wbogi-
mi zslalimy sie nabyt. A prawdziwie
to rzekl:

Genes. 15.

Homil. 2.
in Ioann.

Psalm. 78.

to rzekł: bo wśleki głowiek na świecie
tak jest ubogi/ iż na jedno dobre pomy-
slenie/ sam z siebie zdobyć się nie mo-
że. Dotego/ ci wszyscy kupcy/ nie sa-
chciami tych towarów naszych/ dobrych
uczynków; wiedząc/ że im się cudze
dobre uczynki na mało przydadzą. A
co najwielkšā/ ci kupcy nie mają czym
płacić/ chyba tylko prochem/ to jest/
mowa/ pochlebstwem/ pochwałą swoją.
Jeżeli bowiem głowiek sam z siebie
jest proch/ pewnie głos jego/ by też był
nagłośniony/ i zniechciany/ nie jest tylko
jako proch. Drugi iarmark jest nie-
bieści/ gdzie są kupcy dziwnie bogaci/
dostąpi/ we wszystko obfitujący/ o ta-
żdyim z nich mówić się może. Gloria.
Et diuicia in domo eius. Chwała y
bogactwa w domu jego. Ci tam kupcy
bardzo sobie poważają towary nasze/ to
jest/ dobre uczynki: tak bardzo poważają
iż/ że za jeden kubek wody/ za jedną sus-
tencję/ za jedno nabożeństwo Bogu ser-
czą westchnieniem/ nieoszacowanymi skar-
bami niebieskimi płacą. Ci którzy
tu tedy z tych iarmarków/ mają z to-
warem swoim/ z dobrymi uczynkami i-
schąć: Czyli na światowy/ czyli na nie-
bieści? O zaprawda/ jeżeli mają aby o-
drobina rozumu/ mają iść na nie-
bieści/ to jest/ dla Boga samego mają
wszystko czynić; boć to on drogo sa-
mym sobą zapłaci; a mają mieć i-
armark światowy/ to jest/ nie mają nic
czynić dla oczu ludzkich; boć kupcy
światowi tylko prochem proznych chwa-
ły zapłacić to mogą.

Judaś nie tylko był niebożny
przedając Chrystusa/ ale też niesłycha-
nie głupi. Był Chrystus Pan ten/
w którym wszystkie skarby mądrości y
wiedzy/ i Boskiej zakryte były:
był tym/ o którym rzeczone: Nescit
homo pretium eius. Nie zna czo-
lowiek ceny jego: był tym/ o którym tak-
żę powiedziano. Omne aurum in
comparatione illius arena est exi-
gua, & quasi lutum reputabitur ar-
gentum in conspectu illius. Wślekie
złoto względem niego jest m. i. pył/ y
za błoto jest por. i. we frebro przed za-
cnićia jego. Postanowił tedy Judaś
ten towar przedać/ y iedzie z nim na
iarmark/ a na iakiż? Abijt ad Prin-
cipes sacerdotum, & ait illis: Quid

vultis mihi dare, & ego eum vobis
tradam. Posedł do Xajaj Kaptan-
skich, y rzekł im: Co mi zań dacie chciecie,
a ja go wam wydam? Patrz iakie tego
glupstwo! Idzie do takich z tym to-
warem/ którzy sobie ten towar d-
wicie lekce wzięli. Dostć ten towar
od ludzi y dobrze widzących oszacowa-
ny bydz nie może: Nescit homo pre-
cium eius: a dopieroż od Pharyzeu-
sów którzy byli złością zaslepieni/
żadną miarą godnie oszacowany bydz
nie mogli. Dotego/ ci kupcy nie su-
kali go z tym towarem/ y owsem ich
on szukał: łakomci też byli/ bo o nich
dawno powiedział Prorok. Avaritia
in capite omnium. Łakomstwo (pr-
ciw) w głowie wszystkich. Ciado byli
okrutni/ niedbając na skoda y nays-
wielkšā bliźniego swojego: co pot-
kali iasnie na ten czas/ kiedy Judaś
odnosił im pieniądze mówiąc. Pec-
caui tradens sanguinem iustum.
Zgrzeszyłem wydając krew sprawedli-
wa. Bo mu odpowiedzieli. Quid ad
nos? tu videris. A nam co da tego?
Niesłychanie tedy głupie uczynił Ju-
daś/ kiedy Pharyzeusom Syna Bo-
żego przedał. Ale zaprawda y głos
wielki/ który kładzie świecę zapaloną/
to jest/ dobre uczynki swoje pod korzec/
to jest/ który je czyni dla proznej chwa-
ły ludzkiej/ jest w tym glupstwie Ju-
daśowi wielce podobnym. Choć bo-
wiem daleka jest rozność uczynków
naszych od Chrystusa/ jest iednak
nieiakoś między dobrym uczynkiem
a między Chrystusem pro-
porcyja: jest nieiako dobry uczynek
nasz synem Bożym. Tak abowiem
mówi Jzaiasz Prorok. Omnia
opera nostra operatus es in nobis
Domine. Wszystkie uczynki nasze uczy-
nił w nas miły Panie. Tego tedy sy-
na Bożego/ dobrego uczynku/ tak jest
wielka cena/ że nie tylko ludzie/ ale y
i sami Aniołowie godnie oszacować go
nie mogą: tak jest wielka tego cena/
iż go żadne stworzenie/ ale tylko sam
Bog samym sobą/ zapłacić może. Iu-
dzie iednak światowi tego syna Bo-
żego/ dobrego uczynku/ bardzo lekce wzięli:
bo dobre uczynki dla ledą zabawy/ dla
ledą zysku światowego/ czestokroć o-
puszczają. Ciż ludzie światowi są l-
comi

Amos 9.

Matt: 27.

Isaia 26.

Comi

Jerem. 6.

komu/bo o nich powiedział Jeremiaś Prorok. A maiori usque ad minorem, omnes avaritia student. Od wielkiego do małego, wszyscy takomstwu służy. A tak tym ludziom światowy/ jako drugi Judaś/ tego syna Bożego/ do brzytwy przynęcił/ człowieka przedać/ kiedy dla próżnej chwały ludzkiej czyni. A wiec to nie głupie czyni? O zaprawda nie słychanie głupie/ kiedy za trochę prosił/ za trochę próżnej chwały/ rzecz nieoficowaną dać.

Rzeczysz. To czy się już nie go-
dziło nic czynić/ jako dla chwały ludz-
kiej/ tak też y dla któregośkolwiek zapła-
ty doczesnej: y tak prace y roboty
ludzkie/ użby przed Panem Bogiem
płatne nie były: ponieważ ludzie na
świecie pospolicie dla zapłaty docze-
snej pracują. Na to ja odpowiadam:
Gdy nie tylko dla samej zapłaty docze-
snej pracujesz/ ale też primary, prze-
dniejszym sposobem ku czci y chwale
Bożkiej pracujesz/ pod korzec prace
twojej nie kładziesz: rozpuszcza pro-
mienienie zasługi praca twoja do samego
nieba/ bo sobie tym wieczna nagroda
zasługujesz. Ty rzemiasniku/ kiedy dla
zapłaty ośło rzemienia twego robisz/
miej taką intencję: Panie Boże mój/
robis y pracuje/ żeby mi miał zapłatę
dlażywienia siebie y domu mojego:
ale nie tylko dla tego/ lecz osobliwym
sposobem przeto/ abym dosyć uczynił
woli twojej świętej/ żebyś mnie w tym
stanie postanowił: niech ta robota
moja będzie ku czci y ku chwale twojej
świętej. Kiedy prawdziwie w sercu
intencja taka mieć będziesz/ nie podło-
żysz prace twojej pod korzec/ pod na-
grodę doczesną: ale ja postawiś na
lichtarzu/ y rozpuściś jasność swoją/ to
jest/ zasługę swoją do samego nieba.
A ty Gospodaru/ y ty chłopcze/ y ty stu-
go/ y zeladniku: jednym słowem/
wszelki człowiek co robisz na tym
świecie/ obracaj to przedniejszym spo-
sobem ku czci y chwale Bożej/ pełniać
wola Bożego/ że cię chciał mieć w sta-
nim stanie y w ciałej robocie: a nie
podłóżysz pracę y czynów twoich pod
korzec/ ale na lichtarzu: boć to Bog
obficie nagrodzi: jako nas w tym opo-
wiania Paweł święty/ mówiąc. Quod-
cunque facitis, ex animo operamini,

Ad Coloss.
3. Cap.

sicut Domino & non hominibus.
scientes quod à Domino accipietis
retributionem hereditatis. Cokol-
wiek czynicie z serca czynicie, jako Panu
a nie ludziom, wiedząc że od Pana Boga
samego zapłatę dziedzictwa wezmiecie.

Tak czyniś dzisiaj wielki Biskup
Turonski Marcin Święty/ nie kładł
dobrych czynów swoich pod korzec
próżnej chwały ludzkiej/ albo jakiegoś
kolwiek zapłaty doczesnej: ale wszystko
czynił dla samego Pana Boga. Nieś-
chcał tu wszystkich jego czynów wspo-
minać/ przypomniał tylko on jeden wy-
czynił/ kiedy płacząc swojego wbogiego
mu wrzynał/ y nim go przyodził. O
zaprawda nie włożył tej pochodnie/
tego czynu y korzec/ to jest/ nie
uczynił tej takuśniny dla próżnej
chwały ludzkiej/ albo dla jakiej inśey
zapłaty doczesnej/ ale ten uczynił wy-
prawił dla samego Chrystusa: jako
sam Chrystus świadczy/ kiedy mówi.
Martinus adhuc Catechumenus hac
me veste contexit. Marcin iestże
chrystu ciekawcy, ta mię szata przyodził.
Dziwowałem się ja nie raz/ co za przy-
czyną/ że ludzi inśych barzo wiele/ wie-
kie daleko dobre uczynki czyniło: bo
budowali y fundowali Kościoły barzo
zadne y kosztowne/ budowali y nada-
wali szpitale/známienite/ sprawowali
ornaty/ kielichy/ y inśe apparatusy barzo
kosztowne/ Klastorow tak masylich/ ias-
ko y Pamienskich barzo wiele wystawia-
li y nadali: a przecie świat o nich mi-
czy/ ani ich wystawia/ zgola tak wiel-
kich ich dobrych czynów nie wspo-
mina. A Marcina Świętego kawa-
łek płacząc który dał wbogiemu/ wysy-
teł świat sławi y chwali: uż to kłkás
nasze set lat po wszystkich ámbonách
po wszystkich świecie/ opowiada Ko-
ściół święty/ że Marcin Święty wrz-
ynał płacząc swojego wbogiemu: y gdy-
by iestże świat stał y kłkánasze tysia-
cy lat/ nigdyby ten kawałek płaczą-
Marcina świętego z wst ludzkich nie
wyseł/ zámieby go ludzie po wśy-
kim świecie stawili. Wiecey rzeko/
sam Bog uż przez kłkánasze set lat
sławi Marcina świętego przed wśy-
skimi Aniolami/ y przed wśytkim
Dworem niebieskim/ mówiąc: Mar-
tinus adhuc Catechumenus, hac me

veste

veste contexit. *Marcin ieſzcze chryſtu czekaiacy, ta mieſta odział. I ieſzcze wiſcey rzeka/ ná wieki wieczne Bog przed wſytkim ſtworzeniem ſlawić badzie Marcina Swietego/ mowiac: Martinus adhuc Catechumenus, hâc me veste cõtezit. Marcin ieſzcze chryſtu czekaiacy, ta mieſta przodział. Lecz uż ſie temu wſytkiemu nie dziwuie. Ludzie bowiem wielcy/ Koſcioly y ſpitaie/ Kłaſtory/ ktore buduią/ funduią/ náduia/ kielichy/ krzyże/ ornaty/ y inſze naczynia koſcielne ktore ſpráuią; wſytko to o iáko czeſto kładą pod kõrzec/ bo proſney chwały ludzkiej z tego ſukáia/ gdy ná Koſciolach/ Kłaſtorách/ ſpitaalach/ ornatach/ kielichách/ krzyżách ic. herby ſwoie wyſtáuią. Ten bowiem kõrzec tak coarétat, áciſka promienie/ że te ich wczynki nie áwieca ſlawie ludzkiej po wſytkim áwiecie; tak ten kõrzec coarétat, że promieniem zaſługi ſwoiej nie dochodza niebá/ to ieſt/ w niebie ſobie nie zaſluguią. Nie tak ſobie pogál Marcin áwiete/ nie podkõrzył káwalká pláſzcá ſwego pod kõrzec/ nie wczynił tey áálmużny dla proſney chwały/ ábo iakiey zapláty doczeſney/ ale dla ſámego Pána Boga; przed to áwieci ten dobry wczynek iego po wſytkim áwiecie/ y po wſytkim niebie. Chciemyſz wſyſcy Marciná á. w tey mierze náſládownáć/ nie kładzmy dobrych wczynków náſzych/ tych pochodni zápalonych/ pod pomieniony kõrzec.*

Dzi ich nie mamy kładc y pod drugi kõrzec/ to ieſt/ pod moſnoſc áil náſzych; dowodza. Mamy prágnáć wiſcey czynic dla Pána Boga/ niſeli áily náſze przemoga. Tõc tedy pod ten kõrzec moſnoſci áil náſzych/ nie mamy kładc dobrych wczynków náſzych. Iż mamy wiſcey prágnáć czynic/ niſeli przemoga áily náſze; tak pokázuię. Rupiec ieden miał takie ſklo/ iż kiedy ſe przy ſelagách ſwoich pokõrzył/ reprezentowáło ono ſklo ſelagi czerwonymi złotymi; y tak gdy tym ſpoſobem ſelagi wdawáł zá czerwone złote/ wielkie bázno máiſtnoſci poſtupowáł. Drugi takſe chłopiec miał takie ſklo/ iż kiedy go poſtáwił przy kámykach ktore do miáſta przewo-

wiozł/ reprezentowáło ono ſklo kámyki drogimi perlami; y tak kiedy wdawáł kámyki zá perly drogic/ wielkie bázno zá nie bogáctwá zebrał. Rozumiem o tym żebyſcie wy teſz wſyſcy zycyli ſobie mieć takie ſklo/ przy ktorym byſcie ſelagi zá czerwone złote/ y proſte kámyki zá perly wdawáli. Ale tak ieſt/ iż prágnienie náſze wielkie/ ieſt takie ſklo/ iż kiedy go przylożemy do málych wczynków náſzych/ wielkie bázno ſtána w oczách Boſkich. Dáieſz náprzykład vbogiemu bułka chlebá/ á pokõrzyſ ná tey bułce ſklo prágnienia twoiego/ mowiac to w ſercu twoim: Pánie Boże moy/ dáie temu vbogiemu bułka chlebá/ iednáł prágne dáć y tyſiac bułek chlebá / gdybym przeſmogi/ y owſem radbym dla miłoſci twoiej y wſytkich vbogich co ich ieſt ná tym áwiecie pokõrzył; to prágnienie twoie/ tá wola twoia/ owa bułka reprezentuię Pánu Bogu/ uż nie iáko bułka/ ale iáko tyſiac/ y owſem tak wiele ich reprezentuię/ iáko wiele ich vbogim dáć prágnieſ. Poſciſ w Piaſet ábo w Sobota / á nie moſeſ wiſcey / áni tak oſtro/ iáko Swięci Pánſcy poſcili; przyloż ſklo do tego poſtu/ to ieſt prágnienie takie: Pánie Boże moy/ oſiaruię ten poſt iednego dnia/ y taki iáko przemoge: ále moy Pánie/ gdyby moſna rzecz/ poſciłbym y tyſiac dni tak oſtro/ iáko Swięci twoi poſcili; to prágnienie twoie w oczách Boſkich reprezentuię nie ieden dzien poſtu/ ále tyle dni/ ále ich prágnieſ poſciſ. Odzięieſ iednego nágiego iedná ſukienká/ przeſto iednego/ że inſzych ozdiazáć nie moſeſ; iednáł przylożyſ do tey twoiej iedney kátki ſklo/ prágnieſ nie takie: Pánie Boże moy/ iednego tylko vbogieg iedná kátká odzięiam/ ále gdybym przemogi/ radbym wſytkich vbogich co ich ieſt ná áwiecie przyodział/ á to z miłoſci ku tobie: to ſklo/ to prágnienie/ reprezentuię Pánu Bogu uż nie iedná ſukienká/ ále tak wiele ſukienek iáko ich wiele dáć prágnieſ. Jedný ſłowem: kiedykolwiek który wczynek twoy według moſnoſci áil twoich czyniſ/ á do tego wczynku przylożyſ ſklo prágnienia twoiego/ wiſcey prágnáć gdybyſ mogli; nie ná to coſ wczynił/ ále ná to coſ wczynie-

Luca 21.

Lib. 16.

pragnął/ P. Bog patrzeć będzie. Toć tedy mamy pragnąć więcej czynić/ niżeli możność sił naszych przemoże. Jż to nasze pragnienie jest takie sło/ które to sprawuje/ iż male dobre uczynki nasze/ wielkie w oczach Boskich stawa-
ją: dowodzą/ yż Pisma świętego/ yż Doktorą świętę. Z Pisma świętego/ iasna rzecz jest. Wspomina Zbawiciel nasz y Łukasza świętego/ iż czasu jednego rzucali Panowie wielcy wielkie pieniądze na ofiary/ rzucali talary/ czerwone złote/ nie stopo/ ale barzo choyne. Wdowka też jedną położyła kwartnicę: alieści Chrystus P. przydaie. Amen dico vobis, quoniam vidua hec pauper, plus omnib' misit, qui miserunt in gazophilacium. Zapravda (prawi) powiadam nam, iż ta wdowka uboga więcej wrzuciła do skrzynki, niżeli wszyscy inшы. A czemuż? Widyć inшы kładli talary/ czerwone złote/ a ona tylko kwartnicę: Co to sprawiło/ iż tej kwartnicę wielkiy sił ofiar nad talary/ y czerwone złote? Zapravda/ sprawiło to sło przedziwne/ to jest/ pragnienie: dając mało ta wdowka/ pragnęła dać iako namiercey gdyby była mogła: które pragnienie Pan Bog tak przyiał/ iakoby wolał nie wiele była dała. Co się otnie Doktorą świętego. Thomas s. Doktor Angielski/ 2. 2da Quest. 154. Artic. 5. stwierdził/ iż Abraham Patriarcha rodząc wiele dzieci/ nie mnieyszy był zasługi/ niż Jan święty y Angielskiy czystości żyjący. Non impar meritum est continentis in Ioanne, quod pul-las expertus est nuptias; & in Abraham qui filios generavit. Nie mnieyszy (prawi) zasługi był przed Panem Bogiem Abraham rodząc dzieci, niżeli Jan w czystości żyjący. Rzecz to jest pewna/ iż stan pamienski przechodzi stan Maleski. Tak abowiem naucza Augustyn święty. "Continentem coniugato praefere quis ambigat? Coż tedy jest/ iż Abraham Patriarcha nie mnieyszy był zasługi przed P. Bogiem niżeli Jan święty Ewangelista: Odpowiada Augustyn święty. Continentiam Ioannes in opere, Abraham in solo animo & habitu habuit. Jan święty (prawi) wrzeczył samey czystości chował/ Abraham tegoż pragnął ale

nie mógł: przeto jedniakiey byli oba przed P. Bogiem zasługi. Potwierdza też nauki y Pawel święty. Si voluntas prompta est, secundum id quod habet, accepta est, non secundum id, quod non habet. Jakoby rzekł: Nie patrzy tylko Pan Bog na uczynki/ ale na serce; nie tak P. Bog płaci to co czynisz/ iako to co chcesz czynić. Tegoż naucza y Ambroży s. Aflectus igitur divitem collationem, aut pauperem facit, & pretium rebus imponit. Wola (prawi) y pragnienie, bogaty abo ubogi uczynek czyni. Toć tedy iasna rzecz/ iż pragnienie więcej czynić niż możemy/ jest wielce pożyteczne: a żądam iasna rzecz/ iż pod ten drugi korzec/ to jest/ pod możność sił naszych/ dobrych naszych uczynków kłaść nie mamy.

Nauczył nas tego przykładem swoim dzisiejszy wielki Biskup Turonski Marcin święty. Więcej pragnął czynić/ niżeli siły jego przemogły. Służył Panu Bogu w wielkiej żywota o-
strości przez lat osmdziesiąt: aż kiedy już ma umierać/ tak się przed Panem Bogiem swoim oświadcza. Domine si adhuc populo tuo sum necessarius non recuso laborem, fiat voluntas tua. Jakoby rzekł: Panie służyłem ci przez lat kładziesiąt/ ale oto gorowem ci służyć y przez kładziesiąt tysiący lat/ y owsem na wielki: służyłem ci zawiadując o jednym Klastorze/ ale Panie oto gorowem dla ciebie służyć y wszystkim Klastorom które są na świecie: służyłem ci Panie/ zawiadując jedną tylko Diecezją Turonską/ ale gorowem z miłości ku tobie y wszystkiemu światu służyć: Fiat voluntas tua, nie tylko to co siły moje przemoga/ ale co tylko chce wola święta twoja/ tego y ja wszystkiego/ ze wszystkiego sercem moim pragnę. Tym przykładem Marcina świętego y my wszyscy/ choćbyśmy na więcej dla Pana Boga uczynili/ przecie ięże więcej/ y niż siły nasze przemoga/ czynić pragniemy. Tak się sprawując/ to jest/ dobrych uczynków naszych/ nie dla prożney chwały czyniąc; y więcej ich niżeli siły nasze przemoga/ pragnąć; zachowamy dzisiejszą naukę Chrystusową/ nie podłożemy zapaloney świecy na-
hey pod

2. Corint.
8. Cap.Lib. 2. Of-
fic. cap. 2.

hey pod pomianiony dworaki korzec/
ale raczej na lichwarzu/ aby przed Pa-
nem Bogiem w niebieſkim kroleſtwie

jaśnie ſwiecił/ na wieki wieczne.
A M E. 17.

Ná Tenże Dzień Świętego MARCINA BISKVPA, KAZANIE WTORE.

Martinus adhuc Catechumenus, hanc me veste contextit.

Marcin ieſzcze chrztu czekający, tą mie ſłota przyodział.

N Oboć to poſpolicie Poetis
& piſtoribus omnia li-
cent, Poetom. y Málá-
rjom wſzytko ſie godzi/
Chrzeſćianie w Chryſtusie
Uamiliſzy: Wſkażę iednak iż ſie nie
bez woli Bożej nie dzieie/ mniemam
iż z oſobliwej ordynacyey Boſkiej
Márćina ſwiętego poſpolicie malowa-
jąco żołnierza młodogo ná koniu/ á
on plaſzcza ſwego w bogiemu wrzyna.
Lecz ponieważ każda ordynacya Bo-
ſka/ ma ſwoie przyczyna: coż za przy-
czyná/ iż Pan Bog ordynował Már-
ćina ſwiętego malować młodogo/ y
plaſzcza ſwego w bogiemu wrzynają-
cego? Rozumiem że tego nie inſza
przyczyna/ tylko dla przykłađu náſzego.
Inſpicie & tuc ſecundum exemplar,
mowiłoby Pan Bog do człowieka:
pátrze/ y czyn według tego Exampla-
rza/ wcz ſie od Márćina ſwiętego iál-
mużny czynić: on w młodym wieku/ w
ſieſnaſtym roku/ ta iálmużna uczynił/
on żołnierzem będąc Ślacheckiego ro-
du/ y przeto ochodoſtwa potrzebuący/
in neceſſitate, w potrzebie wielkiej
będąc/ bo nie okrom orszá & plaſzcza
nie mając/ uczynił w bogiemu iálmu-
żne: y ty tedy każdy maſz ſie tych dwu
rzeczy uczyc/ maſz w młodoſci twojej
iálmużny czynić/ maſz y w potrzebie
będący/ w bogiemu nie żałować. Jż to
tak ieſt/ poſkażę ná teraźniejszy Kazá-
niu: Co będzie tu czci y chwale Bo-
żej/ á tu zbudowaniu náſzemu.

Jż naprzód w młodoſci/ nie czeka-
jąc ſtaroſci abo śmierci/ przykła-
dem Márćina ſwiętego mamy iálmu-
żny czynić: dowodzą tak. Iálmużná

ieſt remedium contra peccata, ieſt to
lekarſtvo/ ktore niſczy y znoſi grzechy
ludſkie. Toć tedy ta iálmużna w mło-
doſci/ nie odkładając do ſtaroſci abo
śmierci/ czynić mamy. Jż iálmużná
ieſt ta/ ktora grzechy niſczy y znoſi/
daje znać Duch ſwięty przez Mędrca
mowiąc. Ignem ardentem extin-
guir aqua, & eleemoſyna reſiſtit
peccatis. Ogień gorący gaſi woda, á
iálmużná przeciwi ſie grzechom. Tenże
Mędrzec powiedział. Contra ma-
lum bonum, vnum contra vnum,
duo contra duo, nec fecit quidpiam
deſſe. Przeciwnko złemu dobre, iedno
przeciwnko iednemu, dwoje przeciwnko
dwójgu. Czego dacie przyczyna Augu-
ſtyn ſwisty y Arystoteles: gdyby ie-
dná rzecz przeciwną była ná ſwiecie/ á
drugieyby ſobie przeciwney/ ktoraby
ſie mocy iey y skutkom ſprzeciwiła/ nie
było: owaby wſzytek świat wniwecz
obrotiła. Aby tedy ogień wſzytkiego
świata nie spalił/ uczynił mu Pan Bog
contrarium, to ieſt woda/ ktoraby mu
ſie ſprzeciwiła/ y moc iego krocila.
Jako ná tym ſwiecie mąteryalnym/
ogniowi poſtánowił Pan Bog con-
trarium, woda/ ktoraby moc ognio-
wa gaſiła: tak duchownie mówiąc/
przeciwnko ogniowi grzechu/ poſtáno-
wił Pan Bog iálmużną/ ktoraby moc
grzechowa krocila/ pſowała/ y znoſi-
ła. A tak z ordynacyey Boſkiej/ nie
maſz nie tak ſie ſprzeciwiać tego grze-
chom/ jako iálmużná. Co nie ma ſie
tak rozumieć/ iakoby kto przez iálmu-
żne miał immediać znoſić grzechy/
ale tak/ iż przez iálmużne dysponuje
ſie do łaski Bożej/ á zátym do odpuſz-

Ecclief. 3.

Lib. 50.
Homil. 19.

czyma grzechom: gdyż miłosierdzie czyniacz / miłosierdzie otrzymuio. Ozym tak pięknie Augustyn święty mowi: Ad omni peccato & a morte liberat elemosyna, & ipsa est quae purgat peccata, & facit inuenire misericordiam, & vitam eternam. Od wśelkiego (prawi) grzechu, y od śmierci wybawia iakmużna, ona jest która czyści grzech, y czyni znaleźć miłosierdzie y żywot wieczny. Tenże Augustyn święty pyta się / czemuż na ostatnim Sądzie / sprawiedliwy Sądzia do sprawiedliwych mówić będzie. Łaknąłem y nakarmiłem was, pragnąłem y napiłem was &c. Żłym zaś mówić będzie. Idźcie przekleść w ogień wieczny, bom taknął, a nie nakarmiłem was, bom pragnął a nie napiłem was &c. Widz / mowi Augustyn święty / że wiele ludzi w czystości żyje / wiele ich w wielkich postach żyje / wiele w ustawicznych modlitwach / wiele ich cierpi prześladowanie dla Chrystusa / wiele Nieczystość podejmuje dla niego. Czemuż im tedy mówić nie będzie: Podjęcie błogosławieni Dycia moiego / boście dla mnie w czystości żyli / boście dla mnie postowali / boście dla mnie prześladowanie y sama śmierć cierpieli. Ale im tylko mowi: Podjęcie błogosławieni Dycia moiego weźcie Królestwo / bom taknął a nakarmiłem was / bom pragnął a napiłem was &c. Wielu też z drugiej strony widze złych / męzoboycow / cudzołożników / wydzierców / mściwych / pusańców / czemuż im mówić nie będzie: Idźcie przekleść w ogień wieczny / boście cudzołożyli / zabili / wydzierali / boście się wpuścili / &c. Ale tylko: Idźcie przekleść w ogień wieczny / bom taknął a nie nakarmiłem was / pragnąłem a nie napiłem was &c. Rodz powiada sobie Augustyn święty na te Queszty. Trápisano / Sicut aqua exstinguit ignem, ita elemosyna exstinguit peccatum. Iako wodą gasi ogień, tak iakmużna gasi grzech. Jakoby tedy Sądzia sprawiedliwy mówić będzie: Podjęcie błogosławieni / osiągnęcie Królestwa / nie przeto / żeboście grzechom przy wśelkich dobrych uczynkach nie mieli / ale przeto / żeście

Eccl. 3.

grzechy wśelkie iakmużnami zgładzili: Wy zaś przekleść idźcie do ognia wiecznego: a żeby nie rozumieł że dla swego cudzołożstwa / wydzierstwa / pusaństwa / &c. idąc do piekła: powiadam wam / iż dla tego / żeście mi nie nakarmili / nie napiłem &c. to iest / żeście iakmużnami grzechom wśelkich nie zgładzili. Pewna tedy rzecz / y według Pisania & y według Doktorów Świętych / iż iakmużna ogień grzechu gasi.

Tey zaś konsequency: Toć iakmużna w młodości przykładem Marcina Świętego czynić potrzeba / nie odkładając tego do starości: domoż / pytać. Rieczyby dom ten materjalny ogniem materjalnym gorąco / czy potrzeba było ratować: pytam / Rieczyby go potrzeba ratować: Czyli w ten czas kiedy się ogień w nim zaymuje / czyli w ten czas kiedy już dom prawie zgorzał / y już sam ogień gasnie? Rado aby odrobina rozumu mający / przyznał / że w ten czas trzeba ogień zalewać / kiedy się w domu zaymuje / a nie w ten czas kiedy już dom spalił / y sam iakoby gasnie. Ale tak iest / iż w młodości / zaymuje się w domu dusze ludzkiej ogień grzechom. Tak abowiem Ambroży święty naucza. Vicina est lapsibus adolescentia, quia variatum est cupiditatum feruore valentis inflammatur, aratis. Bliższa (prawi) iest grzechom młodość, bo rożnych chęci w sercu gorące, gorące ciępley zapala się młodość. W starości zaś już ogień grzechu dom spalił / y sam już iakoby gasnie: bo już potentia ad peccandum, moc do grzechu w starości wcale y prawie wstaje. Toć tedy w młodości iakmużna ogień grzechom gasić potrzeba / do starości albo do śmierci nie odkładając.

Powtórę teyże prawdy dowodzę tak. Czynienie iakmużny nie infektuje / tylko śianie tego / coby nam wrodziło żywot wieczny. Toć tedy w młodości przykładem Marcina Świętego / iakmużna czynić potrzeba. Jż czynienie iakmużny / iest to śianie tego / coby nam wrodziło żywot wieczny / iak śiana rzec z Pisania świętego. Wyrażnie bowiem Pan Bog mowi przez Ozeasza Proroka. Seminare vobis

Lib. de Vi-
duis.

Osea 10.

in iusti-

in iustitia: to jest/ ieycie sobie w spra-
wiedliwość. Jakoby rzekł mowi Am-
broży święty: Bądź człowiecze duchow-
nym oraczem/ ściey cochy wrodzilo;
to tylko twoie co na wbożich rozdaś/
to zaś co chowaś/ temu infemu zo-
stawiś: iezelić ziemia rodzi gdy co w
nie wrzuciś/ daleko więcej wrodzić
miłosierdzie/ gdy z miłosierdzia wbo-
żich poraśniesz. Pewna tedy rzecz/ iż
czynienie ialmużny jest iedno pościwa-
nie. Tey zaś konsequencyey. Toteż w
młodości przykładem Marcina świę-
tego/ ialmużna czynić potrzeba/ tak
dowodze. Pospolicie młodość wio-
sna/ starość zaś zimna ludzkie nazywa-
ią. Pytam ia tedy/ kiedyż ścieć potrze-
ba/ czyli na wiosna/ czyli zima? Przy-
znaś każdy/ że na wiosnę ścieć/ a zime
uż wrodzonego y zebranego pożywać
potrzeba. Toteż iezeli czynienie ialmu-
żny jest ściecie/ podczas wiosny/ to jest
w młodości/ a nie zimy/ to jest/ nie do-
piero w starości/ czynić ialmużna
potrzeba.

Potrzebie dowodze/ że w młodo-
ści raczy a nie przy śmierci/ czynić
ialmużna przykładem Marcina świę-
tego potrzeba. Według wszystkich
Theologow/ aby ialmużna Pánu Bo-
gu przytymna była/ ma bydy dawana
voluntarie, & ex charitate Dei, do-
browolnie/ y z miłości przeciwko Pá-
nu Bogu. Dobrowolnie mowis; bo
iako peccatum non est nisi volunta-
rium, iako grzechu nie maś/ tylko w
ten czas/ kiedy wczynet z wolney woli
pochodzi; tak też meritum non est
nisi sic voluntarium, wczynet zaslu-
guacy żywot wieczny/ nie może bydy
tylko z wolney woli pochodzacy. Ma
też bydy ex charitate Dei, z miłości
przeciwko P. Bogu: bo według Pá-
wła świętego/ wszystko bez miłości za-
nie nie stoi. Ale tak jest/ iż kiedyś ty
nie czyni ialmużny w młodości/ ale
dopiero testamentem chcesz ialmużna
czynić przy śmierci/ nie czyniś tego
dobrowolnie: trudno też o tobie trzy-
mać tego/ żebyś to czyni z miłości ku
Bogu. Toteż to ialmużny czynienie na
testamencie/ nie może bydy P. Bogu
przyjemne. Jzto czynienie ialmużny
przy śmierci na testamencie/ nie jest
dobrowolne i iasna rzecz. Wyrzuca

kupiec z okretu towary swoje kofe-
wne/ czyli to dobrowolnie czyni? Nie
dobrowolnie/ ale pżeto/ że inaczey
zdrowo wypłynac nie może. Tak y ty
czyniś/ dopiero ialmużny przy śmier-
ci dając: bo cie śmierć do tego przy-
musza; toteż nie dobrowolnie. Je też
nie z miłości ku Pánu Bogu czyniś:
iasna rzecz. Kiedyś był młodym y
zdrowym/ nie ci nie przeszkadzało do-
dawania ialmużny/ miałeś wiele do-
brego/ wchodziś bardzo często trafiał/
głośno wołał/ prosił o wspomogę-
nie/ Pan Bog ci zapłata obiecowal/ a
przecież dawać nie chciał; iatoż tedy
teraz o tobie rozumieć/ że z miłości
ku Pánu Bogu dajesz? Łacno się do-
myślic/ że dajesz nie z miłości/ ale że
widziś/ iż tego żyć nie możesz/ że
nie po tym: y kiedybyś nie umierał/
nigdybyś nie dal. A tak dajesz to Pá-
nu Bogu po cym ci już nie. A wisc
śie to Pánu Bogu ma podobac?
Rzecz to niepodobna. Dla teyć przy-
czyny Lucya święta nalegała na Mł-
sks/ żeby mładnośc na wbożie rozda-
ła. Z czego gdy się ona wymawiała/
mowiac: zayis tego za żywota/ a
przy śmierci na wbożie rozdám. Rze-
kla iey Lucya święta: toteż daś Chry-
stusowi to tylko/ coć się już na nic nie
przyda/ a iatoż mu sie tym przyślużyś?
Sluchajmyś o tym y Bazylego świę-
tego/ Hen. 7. contr: diuit: auaros, tak
do tych którzy aż do śmierci czynienie
ialmużny odkładają/ mowiacego.
Nolo vendere, nolo pauperibus da-
re, ob vitz necessarios vsus: ego
quidem bonis dum vixero frui vo-
lo, post mortem verd in testamen-
to heredes facultatum mearum ac
dominos pauperes adscribam. Heu
miser! tunc benignus ac liberalis
hominibus eris, cum amplius inter
homines non ages? Cum te cadauer
aspiciam, tunc fratris amantem ap-
pellabo? Magna dignus eris libera-
litaris laude, magnus tibi honor
debebitur aut gratia, si in sepulchro
iacens, & in terram conuersus, ma-
gnificus ac sumptuosus apparebis; si
tempore, quod ad promerendum
datur, in voluptate ac delicijs ab-
sumpto, pauperes nequaquam as-
spexisti, mortuus cuiusnam actionis

aut operis mercedem petiturus es? Nullus enim post mercatum solum negotiatur, nequedemum post certamina accedens coronatur, nec post bellum fortis gerit; nec item post vitam pietatis laudem premiū quod capiet. Niechce mówić przedać, niechce ubogim dać: ale chce tego pokim żyć zażywać, po śmierci na Testamentie wszystkie ubogim zapisać. Ach mizerny człowiecze! w ten czas dobrociwym, i choyim, chcesz być przeciwny ludzom, kiedy już między ludzmi być nie możesz, kiedy cie trupem widzieć będą dopiero mówić bliźniego twego będziesz? Coż ci potym że cie zachynego, za dobrociwego ludzkie wdawać będą w ten czas, kiedy już w grobie zgnieś i jeżeli ten czas który dał Bog na zażycie żywota wiecznego, strawił w rozkościach w delciach, ubogich nie widząc, po śmierci i kiedy z uczynku twojego zapłatę upominąć się będziesz? Po iarmarku nikt nie kupuje, po wojnie do wojska przybyszący nagrody za bitwę nie bierze; tak i po tym żywocie nikt sobie chwali i zapłatę nie żąda. Już tedy iasną rzeczą jest przykładem Marcina świętego w młodości ialmużny czynić mamy.

Z też przykładem Marcina S. y z tych rzeczy które nam są potrzebne ialmużne czynić mamy: nauce Chryzostom święty Homil. 15. ad Popul. Antioch. Dic mihi, si quis te senio cōfectum, & viuentem in paupertate, subito iuuenem se facturum promississet, & in ipsum ætatis florem reducurū, & super omnes præualidum, & speciosum redditurum esse, & Regnum in mille daturum annos, & Regnum inquam pacem firmissimā possidens: quid pro hac promissione non eligeres tam facere, quam pati? Ecce autem Christus non hæc, sed his multo maiora promittit: non enim tantum est iuuentutis & senectutis medium, tantum est corruptionis & incorruptionis intervallum, nec quantum est Regni & paupertatis, tantum est gloriæ presentis & futuræ; sed quantum summiorum, & veritatis. Propter hæc itaque nonne & corpora, & pecuniæ sunt impendendæ, imò verò quod animas exponere dignum non fue-

rit? Powiedz mi (prawi) człowiecze, kiedybyś się bał, ostarzał, y w wielkim był ubóstwie, y przyszłoby taki człowiek do ciebie, któryby cię obiecał zaraz młodym uczynić, któryby obiecał kwitnący wiek przywrócić, y uczynić cię nad wszystkich mocniejszym y piękniejszym, y wszystkim wdzięczniejszym, y obiecał ci być dać królestwo spokojne, w którymbyś królował w dobrym zdrowiu, y zawse w młodości przez tyśiąc lat i czegobyś mu jałował za taką obietnicę? Zaprawdę choćby co najpotrzebniejszego było, wydałbyś dla takiej obietnicy. Otóż ci Chrystus nie to, ale nad te rzeczy daleko więcej obiecuje: obiecuje młodość, bo nieskazitelną; obiecuje królestwo wieczne, obiecuje pokoy nigdy nie przerwany; a ona młodość która obiecuje, ona królestwo, on pokoy, tak przechodzi tu młodość, to tu królestwo, ten tu pokoy, iako przechodzi prawda sumą sijn. Sen to tu, wszystko, & tam, i tam rzecz, y szczerą prawdą. Czegoż tedy Chryzostomowi za takie obietnice, masz jałować? Zaprawdę nie tylkobyś nie miał jałować pieniędzy, m. ietności, ale też ani ciała twoiego, y onsem y żywot miałbyś y nie raz dla tego położyć. A dalej tenże Doktor święty mówi. Abyś tu dostał godności na świecie/ w szeregu wysokiego/ któryć iefsz y do arzechow ołazya będzie/ nie żalujesz y tego na to wydać/ czego potrzebuiesz/ y zapożyczasz się na to/ y podczas z żony kleynoty zastawisz/ ba y samey żony y dzieciom ledwie przepuścisz: a żebyś dostał królestwa niebieskiego/ godności oney miłdy nieskonzoney/ ciastość dlatęgo dać tego coć jest potrzebniejszego? Tymi słowy dać znać Chryzostom święty/ iż y z rzeczy nam potrzebnych mamy czynić ialmużne święta/ iako dziś uczynił Marcin s.

Rzecz: Nie powinniśmy dawać tylko ex superfluis, z tych rzeczy które potrzebom naszym zbywają: bo Pisimo s. mówi/ jeżeli masz dwie suknie daj jedną nie mającemu/ a Glossa rozumie przez drugą suknie rzeczy nam zbyteczne.

Nato ja odpowiadam: Kiedyś ty chciwy y skapy y iakomy/ nigdy ty nie zbytniego mieć nie będziesz. Powiedział bowiem Medrzec. Avarus

Eccl. 5. non implebitur pecunia. Łakomy nigdy się pieniędzy nie nasyści. A tak często wielę ślapy y chciwy / by miał wszystko świat / ta się wymowa wymawiać będzie: nie mam nic zbytecznego. Glossa przeto owa masz rozumieć / o zbytecznych tobie rzeczach pod ten czas / kiedy bliźni twój nie są w ostatniej potrzebie: bo kiedy są w ostatniej potrzebie / powinienes ich ratować y z tych rzeczy które stanowią twemu są potrzebne.

Rzeczysz: Jeżeli wszystko wydam tego roku / coż na przyszły rok mieć będę? Na to ja odpowiadam. O to się frasować Chrystus zakazał / mówiąc: Nie frasujcie się mówias, co będziemy jeść, albo co będziemy pić, albo w czym będziemy chodzić, bo się o to wszystko Poga nie frasują. Scit enim Pater vester celestialis quia omnibus his indigeris. Wie bowiem Ojciec wasz niebieski, iż tego wszystkiego potrzebujecie. Do tego / kiedy sięś silę zboża tego roku / powierzasz tego zboża ziemi / wstając jeć to obficie przyszłego roku nagrodzi. A czemuż czyniac iakmużna y oddając to Bogu / nie masz nadzieje / jeć to rzece Boskie rozmnoży? Ponieważ cisam Bog xpus wnił / mówiąc: Querite primum, Regnum Dei & iusticiam eius, & hæc omnia adicientur vobis. Szukajcie wprzód królestwa Bożego y sprawiedliwości jego; a te wszystkie rzeczy będą wam przydane. Cie masz się tedy często wymawiać tym: coż sam mieć będę / kiedy rozdam? bo wiecey masz wierzyć Bogu / niżeli ziemi twojej w którą ziarna rzucasz. A wiedz o tym / że czasu ostatniej potrzeby bliźnich twoich / co się pospolicie trąfią podczas głodnego roku / powinienes y z potrzebnych stanowi twojemu rzeczy ratować bliźniego twoiego. Trąfiło mi się niedawnego czasu zaraz po głodnym roku bydy wiednego Páná / który wiele zboża podczas głodny do Gdanśka spuszczał / uszczę miał w gumnach bardzo wiele; y powiadał mi przy stole: Ojczy / wiele tu ludzi okolo nas od głodu umarło. Rzékłem mu na to: Za tych wszystkich umarłych ci odpowiadac beda / którzy mieli siłę zboża / a nie ratowali. O iaka to ślepotá ludzka / że obligacyey swojej / powinności swojej / w takim razie nie wiedzą! Powini-

ni w ten czas nie tylko zboża swoje / których im do żywności swojej y do mu swego nie potrzeba / na wbogie / aby nie umierali / wydawać; ale też gdy im już zboża nie stanie / y kleynotom y három kosztownym przepuszczać nie mają. Sluchajcie memnie / ale Pisma świętego / y Doktorow świętych. Pisma święte: Mowi bowiem Jan święty. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & claverit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? Kto by (prawi) miał substancya tego świata, a widziałby brata swego w potrzebie bedacego, a zamknąłby wnetrzości swoje przed nim, iakoż w tym miejscu miłość Boska? To widzicie / według Jana świętego / kto ma dobrá tego świata / iako zboża; a gdy mu tego nie stanie / ma pieniądze / ma kosztowne háry / ma kleynoty: jeżeli gdy widzi w potrzebie bliźnich swoich / a zwlaśnie w ostatniej / kiedy ludzie podczas głodu po wsiach y po miasteczkach umierają / a przecie nie ratuje; widzicie (mowis) że w takim miłości nie masz / według Jana świętego: a za tym że taki śmiertelnie grzeszy / za to samo potępiony będzie / jeżeli tego pokuta a. nie zgładzi.

Co się tnie Doktorow Świętych. Augustyn święty tak píše. Hoc est in Psalms: occidere hominem, vitæ suæ ei subsidia denegare: caue, ne inter loculos tuos cõcludas salutem inopum, & tanquam in tumulis sepelias vitæ pauperum. To jest (prawi) zabieć człowieka, nie użyć mu tego, czymby żywot zatrzymał; strzeż się abyś między pieniędzy twoimi nie zamknął żywota wbo- gich, y żebyś żywota ich iako w grobie nie zawarł. O tymże Ambroży święty. Lib. de Naboth. Parietes vestitis auro, homines nudatis: clamat ante domum tuam nudus, & negligis; & sollicitus es, quibus marmoribus pavimenta vestias: pecuniam pauper querit, & non habet, panem postulat homo, & equus tuus aurum sub dentibus mandit. Ściány (prawi) wásze, złotem obitacie, a wbo- gich nógich nie odiermacie: przed domem twoim wbo- gi nagi wa- ta, a niedbaś, a pilnie się o pawimie- marmurowy domu twoiego starasz: o pie- niądze

1. Ioan: 3.

in Psalms: 118.

Lib. de Naboth.

niądze

niadze ubogi proti, a chleb jebrak wola,
nie dać się, a kość woy złoto zębami swe-
mi grzbie. Tymu słowy Ambroży świe-
ty dać znać/ iż y pieniądзом/ y statom/
y kleynotom/ y wszelakiemu domu two-
go ochodościwu przepuszczając nie masz/
kiedy widzisz bliźnich twoich w wiel-
kiej potrzebie będących.

Rzeczysz: Gdybym ratował ubo-
gich głod cierpiących/ nągich/ chorych/
ic. kleynotami moimi: na przykład
gdybym pierzcień palca moiego na to
łożył/ palec mój nie byłby tak piękny
y ozdoby w oczach ludzkich. Toć te-
dy kleynotom moich nie powinienem
na ubogich obracać. Na to ja odpo-
wiadam: Coż jest lepszego/ czy pie-
kność jednego palca twoiego/ czyli pie-
kność ciebie wszystkiego? Przysznać
musisz/ że lepszą rzeczą jest piękność
mnie wszystkiego. Ale tak jest/ iż kiedy
pierzcień twój na potrzeby ubogich
obrocił/ byłbyś się stanieś pięknym.
Mówi bowiem Duch święty przez
Ecclesi 31.
Ecclesi 31.
benedictum labia multorum, & testi-
monium veritatis illius fidele. Świę-
tego w chlebach będą błogosławić usta
wielu, a świadectwo prawdy, tego wierne.
A nie tylko się byłbyś świętym stanieś
przed ludźmi/ gdy pierzcień palca two-
iego na ubogie obrocił; ale się też
byłbyś świętym stanieś/ przed sa-
mym Bogiem. Tak bowiem Kościół

święty śpiewa o sprawiedliwych. Ful-
gebunt iusti sicut sol in conspectu
Dei. Świecić będą sprawiedliwi, jako
słońce przed obliczem Boskim. A tak
świećność pierzcień twoiego/ tak
świećność twoiego/ w słońce się świećność
y jasność obroci/ która już nie tylko
palec twój/ ale też ciebie wszystkiego/
y przed ludźmi/ y przed Bogiem zdo-
bić będzie. Toć tedy piękności palca
twoiego masz odstąpić dla tak wielkiej
piękności ciebie wszystkiego: toć pod-
czas wielkiej potrzeby bliźnich was-
szych/ zwłaszcza czasu głodu/ kiedy lu-
dzie po miasteczkach/ po wsiach wnie-
są/ dobrym sumieniem nie tylko
zboża/ ale ani pieniędzy/ ani koszt-
ownych stat/ ani kleynotom chować nie
możecie: ale pod grzechem śmiertel-
nym/ a z całym dusznym zacięciem/
opatrzyć wasy żywienie domu wasze-
go/ powinniście tym wszystkim bli-
źnich waszych ubogich ratować/ gdy
ch ratować kto inny/ albo nie może/ a
bo nie chce. Chcemy tedy wszyscy we-
dług możliwości naszej naśladować dzi-
wniejszego wielkiego Biskupa Marcina
świętego; jako on y w młodości/ y
z rzeczy sobie potrzebnych ialmużne
czynił/ tak y my czynmy/ a to dla mi-
łości Chrystusowej: któremu niech
będzie cześć y chwala na wieki
wieczne. Amen.

✠

Na Dzień Świętey

KATHARZYN Y,

Panny y Męczenniczki Chrystusowej.

KAZANIE PIERWSZE.

Hæc est virgo sapiens, & una de numero prudentum.

Ta jest Panna mądra y jedna z liczby mądrych.

Katharyna święta widząc
iż Chrystusem Panem Bo-
giem prawym Boganstwo
gardziło/ temu nie służ-
yła/ ani go miłowała: wiel-
ce na to bolała. Chrzestianie Namil-
sy. A nie tylko bolała/ ale też święta

żarliwością zdieta/ bącząc jako wiele
dusi fałszywym Bogom służąc ginie/
w dzień wroczyły gdy Cesarz ofiary
fałszywym Bogom y z ludem swoim
czynił/ się bezpiecznie przed niego/ y
tak do niego rzecz uczyniła: Przys-
tało tobie Cesarzu/ który tak wysoko

mieysce

mieysce maſz y inne ſprawaieſz/ o tych
błedach wiedzieć/ a ludzi ſmiertelnych
za Bogi nie mieć/ ani w tym głupiego
mniſiania Pogańskiego naślado-
wać: ſam Iezus Chryſtus ieſt praw-
dziwy Bog/ ktoremu wſzelki głowiek
ſłużyć/ y iego miłować powinien.
Byś chciał Ceſarzu wpor y bład ten
złożyć z ſiebie/ poznalbyś prawego
Boga/ wiecznego/ y nieſmiertelnego/
ktorego ſamo Imię wymowione/ y
Krezy na powietrzu uczyniony/ bogi
twoie ſtraſzy/ iſz wciekać muſia: czego
ieżeli chceſz doznać ſama rzecz moſzeſz.
Tymi y inſzymi ſłowami y ſam^o Ceſarz/ y
Ceſarzowa/ y Senatory/ y wſzytek
Dwor Ceſarſki/ y owsze wſzytko ono po-
ganieſtwo/ do ſłużby y miłości Chryſtu-
ſowej namawiała y przywodziła. A
czy madrzeſz to czynić? Odpowiem
ia na to pytanie na teraznieſzym Ka-
zaniu: z czego ſie dowiemy/ ieżeli też
Katháryna ſwiała była mądra Pan-
na/ y iedną z ligby mądrych. Bądź
to tu czę y chwale Bożey/ a tu zbudo-
waniu naſeimu.

Zda ſie z iedney ſtrony/ iſz nie ma-
drze czyniła Katháryna ſwiała/
gdę tego ſerdecznie pragnęła/ aby lu-
dzie porzuciwszy fałszywe bogi/ ſame-
mu Chryſtuſowi ſłużyli/ y iego miło-
wali: zda ſie mowi/ iſz nie madrze czy-
niła: czego tak dowodzi. Między
Oblubienicą a Oblubieniem to ſie po-
ſpolicie zachowuje/ iſz kiedy Oblubie-
nica ſwego Oblubienicę kocha/ nie radaby
żeby ſie on w kim inſzym kochał. Oblu-
bieniec także kiedy ſie w Oblubienicy
kocha/ nie radaby żeby ona tego inſze-
go kochała/ y owszem barzo ſie gniewa/
kiedy przez iakie znaki dochodzi tego/
iſz do tego inſzego Oblubienicę iego
ſkłania ſerce. Ale tak ieſt/ iſz duſza ludz-
ka Chreſcianaſka/ ieſt Oblubienica
Chryſtuſowa/ a Chryſtus Bog ieſt iey
Oblubieniem. Tak abowiem mowi
Paweł s. *Despondi enim vos vni vi-*
ro, virginē caſtam exhibere Chriſto.
Zaſlubilem wás iednemu majowi, pán-
ni czyſta oddać Chryſtuſowi. Toć tedy
duſza ludzka miłująca Chryſtuſa Oblu-
bienicą ſwego/ a zátym duſza Katháry-
ny ſwiałey miłująca Chryſtuſa/ nie
miała tego pragnąć ani tego żyć/ y
żeby inſze ktore duſze miłowały Chry-

ſtuſa. Toć ſie tedy zda/ iſz nie madrze
czyniła Katháryna ſwiała/ kiedy nie
tylko ſerdecznie pragnęła/ ale ſie też
wſilnie ſtarala/ żeby wſzytkie inſze duſze
miłowały także Chryſtuſa. Ji między
Oblubieniem a Oblubienicę to ſie za-
chowuje/ iſz Oblubieniec nie radaby że-
by ſie Oblubienicę tego w kim inſzym
kochała: iasna rzecz w ſamym Panu
Bogu/ ktory ieſt Oblubieniem duſz lu-
dzkich. Sluchayciebowiem co mowi
o ſwoiey Oblubienicy. *Hortus con-*
clufus, fōs ſignatus, ſoror mea ſpon-
ſa. Jakoby rzekł: *Sioſtro y Oblubie-*
nico moia/ duſzo ludzka/ tyś piękna iak
to ieden Kay ziemſki/ przeto każdy pie-
knoſć twoie obaczmyſz/ ſerce ſwoie do
ciebie ſkłaniać muſi: chca tedy/ żebyś
mi była ogrodem zamkniętym/ y ze-
wſiad murami otoczonym: niechca
abyś na tego czy obracała/ niechca
abyś komu włoſy twoie poſażowała:
bo iakom tego ſam doznał/ iedno wey-
rzemie oká twoiego/ ieden włoſek twoy/
przeraza/ rani ſerce ludzkie. *Vulne-*
raſti cor meum in vno oculorum,
tuorum, in vno crine colli tui. *Zrą-*
niłai ſerce moje, iednym okiem twoim,
iedn, m włoſem ſwie twoiey. Małom to
ieſzcze powiedział/ wiacey o tym Oblu-
bieniu Niebieſkim / Bogu Wſzech-
mogacym/ powiem: tak bázno tego
przeſtżega/ żeby ſie Oblubienicę duſzą
ludzka w kim inſzym nie kochała/ że
też nie tylko chce/ aby była poſpolitym
murem otoczona/ ale też baſty y wie-
że nie tylko kamienne/ ale y ſrebrne
okolo niey buduje. Tak abowiem w
Pismach Salomonowych mowi. *Si*
murus eſt, ædificemus ſuper eum. *Canr: 8.*
propugnacula argétea. Jakoby rzekł:
ieżeli iuż za murem ſiedzi Oblubienicę
moia/ dla wiaſſze go bezpieczeńſtwa/ niech
ten mur ma baſty ſrebrne. A ows-
zem y taka oſtrożnoſcia ieſzcze ſie nie
kontentuje/ ale okolo niey chce mieć
mur ogniſty. *Ego ero illi murus i-*
gnis in circuitu. *Iá duſzy ludzkiey bede*
murem ognia do koła. Ale ani tym ſie
ieſzcze nie kontentuje: ieſzcze loſto
ſwoie potężna opatrnie ſtraża/ aby
nikt nie przyſtąpił/ w kimby ſie Oblu-
bienicę iego kochać mogła. *En lectu-*
lum Salomonis, ſexaginta fortes
ambiant ex fortiffimis Iſraël. Oto

Cor: 7.

Canr: 8.

Zach: 9.

Canr: 3.

(práci) tożka Salomonowego śeicdziesiąt najmocniejszych meżow w Ieracelu strzeże. O Boże mój/ iáto to wielka ostrożność! iáto to Bog przestrzega/ aby sie Oblubienica iego duszą ludzką w kim inšym nie kochała! Kiedyż iemyscy Oblubienicy niechce aby sie ich Oblubienice komu pokázowały/ y z kim konwersowały; dopuszczają im iednak konwersować z Oycem/ z Mátką/ z bráćmi/ z siostrámi: á Ciebieśi Oblubieniec Chrystus/ Oblubienicy swoiey duszy ludzkiej/ nie dopuszcza konwersácyey y z Oycem/ y z Mátką/ y z bráćmi/ y z siostrámi. Sluchaycie bowiem co mówi. Veni enim separare hominem aduersus Patrem suum, & filiam aduersus Matrem suam, &c. Przyszedłem bowiem odlaczać syná od Oycá, córke od Mátki &c. A znówu. Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut Patrem, aut Matrem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Tyselki (práci) który opuści dom, albo bráćmi, albo Oycá, albo Mátkę, albo żonę, albo syná, albo rolę dla Imienia mego, stokrotną zapłatę weźmie, y żywot wieczny otrzyma. Reorymi słowy iásnie dáie znać/ że niechce/ aby Oblubienica iego duszą ludzką/ konwersowała z Oycem/ z Mátką/ z bráćmi/ z siostrámi; żeby zátym tego inšego nie miłowała/ o krom niego samego. A to ięszce máło ná Páná Boga: niechce náwet aby sie duszą człowieká podobala/ y niemym rzeczom/ niechce aby sie podobala słowu y mieścacom/ bo mówi. Ora Patrem tuum in abscondito. Játo by rzekł: słowu y mieścacom nie pokázuy sie z modlitwą / tylko samemu mnie. Niechce aby sie podobala/ y własnym náwet członkom swoim. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Niech niewie lewica twoja, co czyni prawica twoja. Náostáték/ kiedy ten Oblubieniec niebieski Bog Wszechmogący przestrzeże/ że sie ta Oblubienica duszą ludzką w kimkolwiek inšym kocha/ powstaie zelosty/ i nie zálwie/ przeciwko owemu. O Antoninie Césárzu czytamy/ iż gdy Faustyná żoná iego Młóńka była nieiáko serce do slugi swojej/ zá rade Konsiliarzow swoich/ po-

wstał przeciwko niemu/ zabić go kazał/ y krew iego Césarzowej wypić. O zaa prawda nie ináczey y Pan Bog czyni: gdy postreże/ iż sie duszą ludzką w kim kocha/ zaráz przeciwko owemu/ aby go z światá zniósł/ powstaie. Kochala sie dusza Abrahánowá w Izáaku synu iedynym/ alisći Pan Bog zaráz przeciwko Izáakowi powstaie/ y zabić go rozkázuie. Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Isaac, &c: & offeres illum in holocaustum, super vnū montium, quem monstrauero tibi. Weźmij (práci) Abrahámie syná twego, którego tak miłujesz, y zabij go przed ábliczem moim ná iedney górze, która ci pokazę. Co gdy chciał uczynić Abrahám/ Pan Bog mu tego znówu zakazał czynić. A czemuż zakazał? Kiedy miał Jephthe ofiarować y zabić córke swoją/ Pan Bog mu tego nie zakazał: czemuż tedy Abrahámowi syná zabijać zakazał? Nie bez przyczyny. Wiecie/ iż kiedy máż ma podeyrzenie o swoiey małżonce że tego inšego kocha/ grozi sie owego zabić: iezeli iednak postreże/ że małżonka iego o to zabić nie miedba/ uż o niey suspiłować przestáie/ uż sie wperwia/ że támtęgo człowieká nie kocha; y przeto uż go znówu zabijać zakazuje. Podobnymći sposobem/ chcąc Pan Bog miłosći Abrahánowey doznáć/ rozkázuie Izááká zabić: widząc zás iż to Abrahám ochotnie czyni/ namnię sie o to nie frásuie/ ani smuci; uż Pan Bog o miłosći Abrahánowey przeciwko sobie nie wątpi. Tak ábowiem sam mówi. Ne extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam: nunc cognoui, quod timeas Deum. Jużem teraz poznat/ że sie Bogá boisz: nie zabijájże uż tedy Izááká. Jephthe zás kiedy mu przysła zabijać córke/ frásował sie o to bázno/ płakał/ nárzekał/ odkłádał: co Pan Bog widząc/ powstaie przeciwko temu w ktorym sie kochał/ to iest/ przeciwko córce/ nie zakázuię ię zabijać/ y owšem dopuszcza/ aby ták nie żył ten/ w ktorym sie Jephthe tak bázno kochał. Te przyczyny postępu Boskiego wpatrzył Ambrosy swiaty/ tak mówiac. Quia non vna forma meritorum, ideo nō vna forma factorum. Pater Iephthe

Gen: 22.

De Virgi:
Lib: 2.

dolu-

doluit, sicut filia: non doluit Abraham, nec consuluit parentis affectum; ubi audiuit Diuinitatis oraculum, non distulit sacrificium, sed maturauit obsequium.

Jeżeli zrozumieć przyczynę dla której Pan Bog na rzeczy człowiekowi miłże gestokroć nasłupie / y one człowiekowi odbiera. Pierwszy Rozdzicy naszy mieli dwu synów Raima y Abła: Abła dobrego / w którym się kochał / Raima złego / w którym się nie kochał. Przeciwno kretemuz P. Bog powstaie? Przeciwno Ablowi / w którym się kochał; bo im go zwiada bierze. Jakob miał dwie żony / Rachela / która wielce kochał / y Lia / która daleko mniej. Na którą Pan Bog na przód powstał? Na Rachela / w której się kochał: bo mu ta pierwszej w małże. Miał Jakob Paterarcha 12. synów / najkochanijym jego był Jozeph. Na którego Pan Bog nastąpił: Na kochankę: bo Jozephą porwał z oczu jego. Dawid miał wielu synów / między nimi Ammona y Absolona ze wszystkich najkochanijych. Na których P. Bog na przód nastąpił: Na tych dwu kochanków: bo ich zabieć dopuścił. Toż y codziennie prawie widzimy: widzimy mówis / że P. Bog na te rzeczy następuje / w których się ludzie najwięcej kochają: te dziatki bierze / te honory / te klejnoty / te przywilejy / w których się najwięcej kochamy. Co wszystko dlatego czyni / aby się człowiek w nichym innym nie kochał / tylko w Bogu samym. Jeżeli Pan Bog wszystkich prawie sposobow szuka / aby się Oblubienicą tego ducha ludzkiego w nim innym nie kochała / tylko w nim samym. Toć też Oblubienicą tego ducha ludzkiego / wszystkimi sposobami miałaby się o to starać / aby iey Oblubieniec / to jest Bog / w nim się też innym nie kochał / tylko w niej samej. Toć iako on murami i / bastiami otacza / aby do niej nikt nie przystąpił / kretego by milować mogła: tak y ona miałaby też tego przestępcę / żeby ją dła ducha do Oblubienicą iey / do Bogą / przez wiare y miłość nie przystępowała / żeby iey tak to okazywa Oblubieniec Niebieski Bog nie milował. Toć iako on powstaie przeciwno tym

wszystkim w których się ducha ludzkiego kocha / tak y ona miałaby powstawać przeciwno tym wszystkim duchom / w którychby się Oblubieniec iey kochał. Toć się zda / iż dła dzisiejszego Rachela / która święta nie mądrze uczyniła / kiedy przed innymi duchami ludzkimi / Oblubienicą swego Chrystusa Bogą / nie tylko murami nie zamyla / ale też serce wrota Kazaniem swoim / nautę swoją / do niego otwiera: nie tylko nie strzeże / aby nikt do niego nie przystąpił / ale też pozawszy od Cesarza / wszystkich innych do niego goraco mowa swoją garnie: nie tylko nie powstaie na tych którzy się w Chrystusie chcą kochać / ale też ich serdecznie pozycyna kochać: toć się mówi zda / iż to barzo nie mądrze czyni.

Łecz z drugiej strony odpowiadam Lia napomniiona Kurstya. Hec est virgo sapiens, & una de numero prudentium. Rachela / która święta jest mądra Panna / y jedna z mądrych Pann. Mądrze to barzo uczyniła / gdy się wszystkim ślami starała o to / aby Cesarz y wszyscy na świecie ludzie / miłowali Oblubienicą Chrystusa / y temu służyli; żeby on ich wzajemnie wieczną miłością miłował: że to (mówis) mądrze uczyniła / dowodze tak. Rekol: wiel Paną Bogą miłuje / ma tego życzyć y o to się starać / żeby go też wszyscy miłowali. Ale tak jest / iż Rachela / która święta serdecznie Chrystusa Bogą miłowała. Toć się starać miała / aby go też wszyscy serdecznie miłowali: toć mądrze uczyniła / gdy się o to starała: Jj kto miłuje Paną Bogą / ma się starać / aby go też wszyscy miłowali; dowodze tak. Człowiek chce aby go wszyscy ludzie miłowali / aby go wszyscy chwalili: życzy tego sobie ile może / żeby się w nim kochał Papież / y Cesarz / y wszyscy Królowie / y wszyscy Biskupi / y wszystkie Książet: zgola życzy tego sobie / żeby go wszyscy ludzie na świecie kochali / y o to się według możności swojej stara / tego gdy tylko może / wszelakim sposobem zabiega: y przeto na tych / którzy mu lasi ludzkiej złości / Pannstey nie życzy / do niej przestępowała / na tych mówis następuje / y ma ich w wielkiej nienawiści. A zładze to człowiekowi pochodzi / iż so-

bie żyć/ aby był od wszystkich miło-
wany: Zaprawdę z tad/ że siebie sa-
mego miluje: przeto bowiem sobie
wszystkiego dobrego/ a zartym y miło-
ści u wszystkich ludzi/ żyć. Ale tak
jest/ że człowiek powinien więcej Pa-
na Boga milować/ niżeli siebie samego:
bo Deus diligendus est super omnia.
Toc też więcej ma tego żyć y o to
się starać/ żeby Pana Boga/ y Papież/
y Cesarz/ y Królowie wszyscy/ y Bisku-
pi wszyscy/ y Kapłani wszyscy/ y Kie-
żerza wszystkie/ y zgoła wszyscy ludzie na
świecie serdecznie milowali.

Powtore/ trzy prawdy dowodzą
tak. Pan Bog milujący człowieka/
chce aby od wszystkich był milowany:
a nie tylko tego chce/ ale też to wszy-
stkim przykazuje/ mówiąc y Cesarzom/
y Królom/ y Kieźetom/ y Panom/ y
wobom/ y wszystkim zgoła na świe-
cie. Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima
tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex
omni meate tua, & proximum
tuum sicut teipsum. *Bedzieś milował
Pana Boga twego ze wszystkie^o sercá tve-
go, y ze wszystkie^o dusze twoye, y ze wszy-
stkich, sił twych, y ze wszystkie^o myśli tve-
ich, a bliźniego twego, iako siebie samego.*
A nie iakokolwiek to przykazuje/ ale
pod groźm karaniem śmierci wies-
zney. Mowi bowiem Jan święty.
Qui nō diligit, manet in morte. Kto
nie miłuje, w śmierci mieszka. A z tej
miary nie iakokolwiek to rozkazuje/ ale
tak rozkazuje milować/ iako on na-
sam umiłował. Hec mando vobis, ut
diligatis invicem, sicut dilexi vos. To
má przykazuje, jebyście się tak wzajemnie
miłowali iako ja was umiłował. A on nas
tak umiłował/ iako rany i^o/ gwoździe
iego żelazne/ koroná cierniowa/ Krzyż/
Krew iego naswietła wyświadcza.
Bo abyśmy my Boga milowali y Bog
nas/ naráził się na rany/ na gwoździe/
na koronę cierniową/ na Krzyż/ na wy-
lanie krwi. Toc tedy ten mądrze y do-
brze czyni/ który milując Pana Boga
chce żeby też był od wszystkich miłowa-
ny/ y żeby on wszystkich miłował/ tego
żyć/ y o to się stara: a nie iakokol-
wiek/ ale tak/ iż kiedy tego potrzebá/
naraża się y na rany/ y na wiazanie/
na głód/ na pragnienie/ na ściegié ká-

rownie/ na śmierć okrutną. Toc ma-
dże y dobrze uczyniła dzisiejsza Káthá-
ryna święta / kiedy milując sama
Chrystusa/ życzyła tego/ żeby go wszy-
scy miłowali/ y żeby on wszystkich mi-
łował. A nie tylko życzyła tego/ ale
też starała się o to: nie iakokolwiek/
ale tak/ iż się narażiła na cięście wia-
zanie/ na głód/ na pragnienie/ na ście-
gié karownicze/ na okrutną śmierć. Wio-
dząc abowiem że iá to wszystko potłáć
máło/ gdyby była Chrystusá przed Ce-
sarzem opowiadała y wyznala: dla
miłości iednak Chrystusowej y bli-
źnich swoich/ ná to się odważyła. Toc
tedy dziwnie to mądrze uczyniła.

W tej mądrości naśladowali Ká-
tháryny świętey różni święci Pánscy
naśladował Augustyn święty/ który
tak gorąco mówił. In illius pulchri-
tudinis amore, non solum non in-
video ceteris, sed etiam quero, qui
mecum appetant, mecum inbient,
mecum teneant, mecum perfruan-
tur: tanto mihi amicitiores futuri,
quanto erit nobis res amata com-
munior. Prorsus tales querit illa,
cuius verē casta est, & sine vlla con-
taminatione coniunctio. *W onym
(prawi) piękności włożeniu y miłości,
nie tylko inżym nie zazdrościsz, ale też
takich szukam, którzyby pospółu zemna
tegoż Pána y Boga pragneli miłować, któ-
rzyby zemna o to się starali, którzyby go
zemna pospółu trzymali, którzyby go ze-
mna pospółu używali: tym mi miłszymi
będą, im nam tá rzecz pospółitśa będzie.*
Naśladował w tym Kátháryny świę-
tey y Chryzostom święty/ który tak
o sobie pisał. Vellem si fieri posset,
vestris oculis ostendere, quā in-
vobis habeo charitatem: nihil est
enim vobis iucundius & desidera-
bilius, ne hae ipsa quidem lux. Mil-
lies enim optarem ipse esse caecus, si
per hoc liceret animas vestras con-
vertere. *Zyczyłbym (prawi) sobie, je-
bym wam ná oko pokazał, iako was ser-
decznie miłuję. Nie máś mi bowiem
nic w dzieczniejszyego, nie máś nic tak po-
żądane, náwet ani tá sama światłość,
iako mi jest miłe, y pożądane zbawienie
wásze. Tysiąc razy zyczyłbym sobie byđ
ślepy, gdybym mógł do miłości Bożej
dusze wásze náwrócić.* Naśladowała

LUC 10.

P. IOANN:
3. CAP.

IOANN: 15.

Homil: in
Acta Apo-
stolor.

w tym Rátháryny świętey y Teressa
 święta: tak ábowiem (iako w tey ży-
 woście czytamy) o sobie mówi. Quale
 mihi damnum, aut cur conqueri de-
 beam, licet vsque ad diem iudicij in
 Purgatorij pennis persistere me o-
 porteat, si modò per id consequatur,
 vt anima vna salutem assequatur..
 T coż (páwi) mam z tad z á škodę, y cze-
 mubym sie miała wskazywać choćbym do
 dnia sadnego meki, czyścowne cierpią-
 jeby przez to áby iedną duszą zbawienia
 dostąpiła. Nasładowała w tym Rá-
 tháryny świętey y iedną Pánienką/ o
 ktorey wspominaia historye / iż sá
 wielką miłością Chrystusową zapalo-
 na będąc/ tak do Chrystusa wołała.
 O Deus! o amor! o excessus amo-
 ris! da mihi tantam vocem, quæ
 audiat ab Oriente vsque ad Occi-
 dentem, à czło vsque ad infernum,
 vt tuum amorem omnibus incla-
 mem, vt ab omnibus agnoscaris &
 amaris. O Boże! o miłości! o prze-
 páści miłości! prośe dać mi tak wielki
 głos, któryby był słyszany od wschodu, aż do
 zachodu, od Niebá aż do piekła, ábym
 miłując twoje miłosćich umowitá,
 áby cie wszyscy znali, y wszyscy miłowali.
 Nasładowała náostatnie w tym Ráthá-
 rzyne świętey y Błogosławiony Ja-
 kóponus Jákónu świętey Franciszka/
 ktorey tak wielką miłością przeciwko
 Bogu gorzał/ iż sie serce iego w nim
 rozplýwało: á gdy wstáwicznie płá-
 tał/ á o przyczynę pláczu pilnie go py-
 tano; to przywodził: Quia Amor
 non amatur. Bo (práwi). Miłości, to
 jest Bóg, ludzie nie miłują. Rmy tedy
 w tey mądrości nasładowymy dzie-
 sieysze Rátháryny świętey/ miłowac
 Chrystusa/ żyćmy/ y o to sie pilnie iako
 możemy staraymy/ áby go wszyscy po-
 spólu z námi miłowali y iemu służyli.
 Lecz iakoż odpowiemy ná racya/ dla
 ktorey zdalo sie/ że nie mądrze czyniá
 dzieisieysza Rátháryna święta/ gdy też
 życzyła/ y o to sie starała/ áby wszyscy
 ludzkie Chrystusa Oblubienicá Niebie-
 skiego miłowali: ná te mówi Rá-
 cya: Sam Oblubieniec Niebieski Bóg
 Wszechmogący/ nie chce tego áby O-
 blubienicá iego duszą ludzká/ kogo in-
 szego krom niego miłowala: toć też
 wzajemnie Oblubienicá/ to jest duszą

ludzká/ nie ma tego żyzyć/ á zátym y
 Rátháryna święta nie miała tego ży-
 czyć/ áby inše dusze Chrystusa miłowa-
 ly/ y żeby ich on zátym wzajemnie
 miłował.

Odpowiedzmy tak ná ten Argu-
 ment. Kiedy mówi/ iż Oblubieniec
 Niebieski Bóg Wszechmogący nie
 chce żeby Oblubienicá duszą ludzká ko-
 go inšego miłowala: pozwalaymy
 tey propozycyey. Ale tey konsequen-
 cyey: toć też duszą Oblubienicá nie
 ma tego żyzyć/ żeby go inše dusze mi-
 lowały/ y od niego były umiłowáne;
 tey mówie konsequencyey nie pozwa-
 laymy. Słusna to, bowiem/ áby O-
 blubieniec niebieski Bóg nie chciał je-
 by duszą ludzká kogo inšego krom niego
 miłowala: bo iż miłość dusze ludzkiej
 jest stworzona/ y tak stworzona; choć-
 by miłowala Oblubienicá swego Chry-
 stusa/ ze wszystkiego serca/ ze wszystkich
 sił/ przecie go godnie/ tak iako miło-
 wány bydy ma/ miłowac nie może; á
 zátym gdyby ięszce miłość dzieiślá/ y
 do kogo inšego obracała/ daleko nie-
 doskonałey/ á zátym niegodniey miło-
 wacby go musiała. Miłość zaś Chry-
 stusową/ iako prawdziwego Boga/
 jest miłość nie stworzona; zátym do-
 stónale miłowac może nie tylko iedną
 duszą ludzká/ ale też niezliczone dusze
 ludzkie: á zátym nie może mieć przez
 to škody y krzywdy żadney duszą ludz-
 ká/ kiedy Chrystus y ona miłuje/ y przy-
 tym wiele inšych. Nie ma też czego
 duszą ludzká záyrzeć/ kiedy inše dusze
 Chrystusa Oblubienicá miłują: bo iż
 on jest nie stworzoney dobroci y zacno-
 ści/ nie tylko iedną duszą/ ale też niezli-
 czone dusze násyć/ y ich uspokoić mo-
 że. Kiedy owo przed kogo iedną tylko
 potrawá/ y to szczupłą postawia; ię-
 zeli drudzy chcą z niego pożywać/ słusz-
 nie się owo to ma frásować/ przeto/ iż
 ta potrawá ledwie iego samego násy-
 ć może: ale kiedy stół będzie niezli-
 czonymi potrawami zastawiony/ nie
 ma się o co ow głowie frásować/ choć
 y inšy ludzie z onych potraw pożywa-
 ją; ponieważ y iemu będzie dosyć/ y
 wszystkim inšym dosyć. Tak właśnie
 duszą miłowaca Chrystusa Oblubieni-
 cá niebieskiego/ nie ma się o co fráso-
 wać/ gdy inše dusze także tegoż Oblu-

biencá niebieskiego milnia: gdyż Chry-
stus Jezus prawdziwy Bog/ iest takie
obietum, tak wielkie/ tak dostatnie/
tak nieskonzone/ że wszystkie dusze ludz-
kie siebie milniące doskonale nasycić y
wspokoiernoże. Chciejmy tedy nasla-

dować w tey mądrości dzisiajhey
Katharzyny świętey: milujmy Chry-
stusa/ y starajmy się aby go wszyscy mi-
lowali: ktoremu niech będzie cześć
y chwala na wielki wiekow.

A M E N.

Ná Tenże Dzień ŚWIETEY KATHARZYNY Panny y Męczenniczki Chrystusowey. KAZANIE W T O R E.

Hæc est Virgo sapiens, & vna de numero prudentum.

Ta iest Panna mądra, y jedna z liczby mądrych.

Dziśka iest osobliwie
mądrość/ według subtel-
niejszych Theologów.
Chrześcianie w Chrystu-
sie Tamiszy. Jedna/ kto-
ra versatur circa finem, to iest/ ktora
pokazuje głowiekowi/ iakiby koniec
spraw swoich miał obróc. Druga/ kto-
ra versatur circa media ad finem,
pokazuje głowiekowi ktore środki
ma sobie obróc/ y iako ich ma záżywać/
do otrzymania zamierzonego końca.
A nie maia te mądrości z sobą neces-
sariam connexionem, to iest/ może
jedna bydy bez drugiej. Wiele bowiem
bywa takich/ ktorzy miewaią pruden-
ciam respectu finis, sed non respectu
mediorum: mądrze sobie koniec do
ktorego smierzą/ obieraią/ á ktorzy
mi go środkami dostapić/ niewiedza.
Miał prudentiam respectu finis, on
młodzieńcaś był bogaty/ ktory do Pána
Jezusa przystąpił/ pytał się co by
był za środki do otrzymania żywo-
ta wiecznego, Dobry sobie koniec o-
brał/ żywot wieczny: ále środków
do tego nie wiedział: bo się onie py-
tał. Drugi zaś, miał prudentiam
respectu mediorum, sed non respec-
tu finis, znaia środki do iakiego koń-
ca prowadzące, á końca samego nie
znaia. Tak oni Pogańscy Filozofo-
wie/ mieli prudentiam respectu me-
diorum: bo się obierali w cnorach
wielkich/ ktore są środki do żywota

wiecznego: ále nie mieli prudentiam
respectu finis: bo przez cnoty nie
Pána Boga/ ále chwały doczesney hu-
kali. Dzisiajśka Katharzynę świętą/
Pannę y Męczenniczkę liczy Kościół
święty między mądrymi Pannami.
Hæc est Virgo sapiens, & vna de nu-
mero prudentum. *Ta iest mądra Pán-
na, y jedna z liczby mądrych.* Ktorąż te-
dy mądrością była mądra Katharzyn-
na święta: Pokazuje ta ná teraznię-
szym Kazaniu/ że była mądra/ & pru-
dentia respectu finis, y mądrością
względem ostatecznego końca: była
mądra & prudentia respectu medio-
rum ad finem, mądrością względem
środków do ostatecznego końca. Będzie
to tu cześć y chwale Bożej/ á tu zbuc-
dowaniu naszemu.

Jż Katharzyną świętą była na-
przed prudens prudentia respec-
tu finis, była mądra mądrością wzglę-
dem obierania sobie końca affektów
swoich: trotko dowodzi tak. Gdy-
by Król iaki wielki y możny/ gąsił
przedtym naznaczonego, zasiadł w
cyntu stołecznego Miasta swojego: á
zasiadłby ná Městieście jednym wys-
okim y wielce kosztownym/ tym wmy-
stem/ aby mu podani iego pokłon po-
winny oddali: miałby też przed sobą
wiele starbow kosztownych/ od złotych/
srebrnych/ y kamieni drogich: á to przeto
żeby nimi bogacił tych/ ktorzyby mu
pokłon oddali/ y iemu służyć chcieli.

Tego Król

Tego Krola z takimi dostatkami obaczywszy poddani na Młecisłacie/ pogardziliby nim/ y odwróciwszy się od niego/ poklonby Krolowski oddali iednemu obrazowi Krolowskiemu/ ktoryby tam był w kacie iednym onego rynku/ y ktoryby także miał wiele bogactw od złotych y srebrzanamalowanych. Ale by w tym/ gdyby się oni onemu obrazowi Krolowskiemu kłaniali/ wystąpiłaby iedna Panienka wrodziwa; y nie obrazowi Krolowskiemu/ ale samemu Krolowi żywemu/ prawdziwemu/ y prawdziwe bogactwa mającemu/ poklonby y poddaństwo powinne oddała. Co rozumiecie/ czyliby ta Panienka nad one wszystkie inne ludzkie mędrstwa nie była? Przysnacie rozumiem/ żeby daleko mędrstwa była: boby sobie ten koniec poklonu swojego obrała/ Krolowemu poklonu powinnym/ y poddaństwo. Ale tak jest/ iż toż się właśnie działo w mieście Alexandryey/ za Młecisłata Cesarza. Krol niebą y ziemie Chrystus Jezus/ iako po wszystkich świecach/ tak y w mieście Alexandryey/ wsiadł na Młecisłacie swoim wysokim: bo y po wszystkich świecach/ y w mieście onym słynęły cudą tego: wsiadł (mówię) w onym mieście dlatego/ aby mu poddani iego/ to jest ludzkie/ Boskie poklon/ y służba powinna oddali. Miał przy sobie bårzo wiele bogactw/ a bogactw niebieskich/ aby nimi ubogacił tych/ którzyby mu się iako prawemu Krolowi y Bogu kłaniali/ y temu prawdziwie służyli. Alisi wszyscy prawie ludzie onego miasta/ począwszy od samego Pana swojego Młecisłata/ pogardzili tym Krolowem niebą y ziemie/ y odwróciwszy się sercem swoim od niego/ obrazowi iego poklon oddali/ to jest ludzi prostych/ którzy są obrazami Boskimi/ za Boga prawdziwie chwaliłi/ y onym się kłaniali/ onym służyli/ y od nich malowane bogactwa dobre tych doczesnych brali. W tym wystąpiła w porzodek wrodziwa Panna Katherzyna swiata/ y pogardziwszy obrazem Boskim/ to jest ludzimi/ samemu Krolowi niebą y ziemie Chrystusowi/ poklon y część Boską oddała/ iego przed Cesarzem y wszystkim ludem za Boga prawdziwego wyznała/ w nim nadzieję wszystkie położyła/ iego.

sobie za koniec wszystkich affektów swoich obrała. Toć tedy Katherzyna swiata/ ponieważ nie męmy/ ale żywy/ nie malowany/ ale prawdziwy koniec affektów swoich obrała/ toć mowiła była prudens, prudentia respectu finis, była mądra Panna/ mądra mowiła mądrością/ koniec prawdziwy affektów ludzkich pokazująca.

Iż też Katherzyna Swiata była mądra/ prudentia respectu mediorum, mądrością około środków do końca należących/ tak pokazuje. Dary Boskie/ są media ad obtinendum ultimum finem, są środki do otrzymania ostatecznego końca: wszystkie bowiem dary/ których nam Pan Bog daje/ do tego ordynuje/ abyśmy ostatecznego końca żywota wiecznego dostąpili. Ale tak jest/ iż Katherzyna Swiata darów Bożych mądrze używała. Toć miała mądrość około środków do żywota wiecznego. Iż darów Bożych dobrze y mądrze używała/ dowodzi. Cztery osobliwie miała dary Boże Katherzyna swiata: miała nobilitatem generis, słabeznie wrodzenie; bo w domu Cesarzkim wrodzona była: miała ingenij perspicacitatem, dowcip wielki; bo wzgone Filozofy przedysputowała: miała animi magnanimitatem, animusku wspaniałość; bo się y Cesarza z tego złości strofować nie przestła: miała corporis pulchritudinem, ciała piękność; bo patrząc na nią Cesarz zalece dwie wierzyl/ aby się tak piękna na ziemi wrodziła. Ale tak jest/ iż tych wszystkich czterech darów Bożych/ dobrze y mądrze używała Katherzyna swiata. Toć tedy mądrze używała środków do otrzymania ostatecznego końca: toć była prudens prudentia respectu mediorum.

Iż naprzód generis nobilitatem, słabego y zanego wrodzenia dobrze y mądrze używała: tak pokazuje. Ci nie mądrze używają słabego wrodzenia/ którzy przeto że się słabeznie wrodzili/ wysoko patrząc/ tak bårzo honoru swojego światowego przestrzegają/ tak go bårzo ochraniają/ iż aby go y najmniejszy maktula nie zmazałi/ wszystko co mogą czynią: pragną się/ bna się/ y owsem zabudować.

sia: o mało zniewaga/ o mało desper-
 kci/ tak się wymiła/ iż ani kosztu/ ani
 zdrowia/ ani dusze swojej nie żałowała:
 bo aby honorem swego nie utraciła/
 albo utraczony rekuperowała/ ani na do-
 brą swą/ ani na zdrowie/ ani na sa-
 mego Pana Boga respektowała. Nie
 mądrze mówi ci generis nobilitate
 truntur, ślacheckiego swego wrodze-
 nia żałowała: bo tym samym/ że tyl-
 ko światowej czi szukała/ która nie
 innego nie jest/ tylko jeden dym/ barzo
 nierozumnie czyniła. Ci zaś mądrze
 generis nobilitate truntur, ślache-
 ckiego wrodzenia swego używała/ kto-
 rzy się ślacheckim wrodzeniem swoim
 do cnoty/ y zachowania przykazania
 Boskiego pobudzała i y tak ślache-
 ckim wrodzeniem prawdziwej czi/
 która w cnotcie zawisła/ szukała. Tak
 używał ślacheckiego wrodzenia swego
 Bolesław Czwarty Król Polski/ który
 obraz oycy swego na ścianie swojej w-
 wieszany/ zawsze na złotej tablicy wy-
 rącony nosił/ y zawsze kiedy co miał
 znacznego zacząć/ wprzód na onę ta-
 bliczkę wejrzał: a wważając iako się z
 ślacheckiego Rodzica wrodził/ pobu-
 dzał się tym ślacheckim wrodzeniem
 do cnotliwego w oney sprawie/ która
 zaczął/ postępu. Tak używał ślache-
 ckiego wrodzenia/ on ślacheckim/ Elea-
 zarus o którym czytamy w Psalmie
 świętym w Księgach Młachabeyckich/
 gdy go przymusił/ aby przykazanie
 Boskie przestąpił/ zapamiętała się na
 ślacheckie swoje wrodzenie/ y tym się
 do cnoty y zachowania przykazania
 Boskiego pobudza. Cecipit cogitare
 ingenitę nobilitatis canitiem, et
 que a puero optimę conversationis
 actus, & secundum sanctę & a Deo
 constitutę legis constituta, respon-
 dit ei dicens: Præmitti se velle in
 infernum, &c. Nam et si in præsen-
 ti tempore supplicij hominum eri-
 piar, sed manum Omnipotentis, nec
 vivus, nec defunctus effugiam. Gdy
 go (piewi) okrutna śmierć przymu-
 siano, aby przykazanie Boskie przestąpił,
 on sobie począł wmyślać ślacheckie swoje
 wrodzenie, y od dzieciństwa obyczaje za-
 wzięte przysłowne, y pretko odpowiedział:
 Wola raczej do piekła wstąpić, aniżeli
 cnoty odstąpić, y Boskie przykazanie prze-

stąpić. Ale tak jest/ iż dziśieysza Kather-
 zyna świata/ także swoim ślacheckim
 wrodzeniem do cnoty pobudzała.
 Tak bowiem do Cesarza mówi: Jeżeli
 niewieść Cesarzu/ jem jest cnotą Cesa-
 rza który był przed tobą/ a imię mam
 Katherzyną/ jestem w naukach ćwiczo-
 na: ale ja tego wszystkiego za nie sobie
 nieważę/ y owszem jem zaczęte wrodzo-
 na/ zaczęte też Oblubienicę mieć/ to
 jest samego Chrystusa/ pragnę. Toć
 ponieważ nie czi światowej szukała
 ślacheckie wrodzona Katherzyna świa-
 ta/ ale raczej czi prawdziwej z cnoty
 pochodzącej: toć (mówi) tego daru
 Bożego/ nobilitatem generis, ślache-
 ckiego wrodzenia/ dobrze y mądrze
 używała.

Je też ingenij perspicacitate, y
 je ostrego dowcipu dobrze y mądrze
 używała/ dowodzi. Ci nie mądrze do-
 wcipu zaczęte y ostrego używała/ kto-
 rzy w rozkoszach cielesnych siebie sa-
 mych y z dowcipem swoim utrapiała/
 którzy dowcipu swego około rozko-
 sy/ około gospodarstwa/ około rzeczy
 światowych/ ziemskich/ używała: ci
 mówią nie mądrze czynią: bo co roz-
 umiecie/ gdyby kto kosztownego/ złotego
 instrumentu/ używał do rzeczy plu-
 gawych y szpetnych/ czyliby to mądrze
 czynił? Gdyby Monarcha iaki/ pur-
 purę swoją plewy przytkił/ albo ber-
 łem swoim krolewskim siadno na wozie
 wkładał/ czyliby to mądrze czynił? Zaś
 prawda nie mądrze. Tęto Cesarz zło-
 tamotyła w oczach Senatorów swo-
 ich począł ziemie kopać/ iako pisał Mau-
 sonius Dial. de Ner: wszyscy na to pa-
 trzacy wielce mu się dziwowali/ y za-
 głupiego pożywali. Ten wielki dar
 Boski/ ostrego dowcipu/ jest to instrumen-
 taczniejszy nad krolewską purpurę/ za-
 cniejszy nad berło krolewskie/ zacniejszy
 nad wszelkie złoto. Toć kiedy kto
 tego instrumentu używa do tego bło-
 szy/ kiedy go w rozkoszach cielesnych
 ponurza/ kiedy o rzeczach tylko ziem-
 skich/ cielesnych/ światowych myśli/
 radzi/ o nie się dowcipnie/ subtelnie
 stara/ wielce nie mądrze czyni. Pie-
 knie takiego każdego strofować Augu-
 styń święty. Si calicem aureum in-
 venisses in terra, donares illum Ec-
 clesię Dei: accepisti à Deo ingenium,

2. Mach
 6. Cap.

Episto:
 Licenciu.

Spiri-

spiritualiter aureum, & ministras inde libidinibus, & in illo Sathana propinas teipsum: nunc iratum. Deum times? Gdybys (prawy) złoty kielich w ziemi znalazł, darowałbys go do Kościoła Bożego: otrzymateś od Pana. Bogą dowcip duchownie złoty, alic go obracaś do wsłuchania twoiego, a w nim satana samym sobą czuść: a więc się o to zagniewanego Pana Bogą nie boisz? Ale słuchajmy iako y sam Pan Bog przez Ezechiela Prorożę grozi takim/ ktorzy wzięwszy zacne dary Boskie/ sprośnie ich używają. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, acque argento meo, quae dedi tibi, & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in ijs, & sumpstisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illas, & oleum meum, & thymiam, & posuisti corā eis. Biada tobie a dusz ludzka, wzięłaś odemnie naczynia zacne od złota y srebra moiego, ktoremi dał, y uczyniłaś z nich sobie obrazy męskie, y sprośnie ich używała, y wzięłaś szaty twoje różnych kolorow, przybrałaś je, y olej mój, y wonne prochy moje kładłaś przed nimi. O Boże mój! iako się y teraznieszłych czasow roz dziele. Biorą ludzie od Pana Bogą złote y srebrne naczynia/ to jest ingenia, dowcipy bardo zacne/ bardo ostre; alic i własna swoja wola robia z nich bałwaniki/ kiedy te talenta swoje/ te dary Boskie/ tylko do próżności/ do rozkoszy/ do rzeczy ziemskich obracają. Ci tedy wszyscy/ a któż nie widzi/ iako nie mądrze dowcipow swoich używają? Ci zaś mądrze złotego tego instrumentu/ tej purpury królewskiej/ tego szepetum królewskiego/ tego daru Bożego używają/ ktorzy go używają do zacnych y wysokich rzeczy/ to jest/ do poznania Pana Boga swiego/ do nauki około cnos świętych y dobrych obyczajow/ do nauki o rzeczach niebieskich/ do poznawania bładow wierze świętej y dobrym obyczajom przeciwnych: ci mówie mądrze używają/ bo zacnego instrumentu do zacnych rzeczy/ złotego dowcipu/ do złotych Boskich rzeczy używają. Ale tak czyniła dzisiejsza Katherzyna święta: wzięła od Pana Bogą dar dowcipu ostrego; do czegoż ten dowcip obróciła? Nie

do błosć rozkoszy y dobre tych świeczek/ ale do złota nauki y wiadomości o prawym Bogu: tak była uczona y w naukach wyzwolonych/ y w naukach Boskich/ że pięćdziesiąt naprzecdmiejszych Filozofow/ ktore był przeciwko niej Marencjus zebrat/ stornownie przedysputowała/ na oko im pokazując/ y z Poetow Pogańskich/ y z Sybil/ i z Chrystus jest prawy Bog/ ktory na świat przyszedł/ aby skazy wrzodom niezłęczonych naprawił/ y do żywota wiecznego ludzi zaprowadził. Obróciła złoty dowcip swoy/ y do nauki około cnos świętych. Tak abo wiem gdy iey wiele dobrego Marencjus obiecuie/ mówiąc: uczuśli Bogi moie/ Państwo z toba rozdzieli; tak mu. (mówi) mądrze na to odpowiadziła. Nie miew nadzieie żadney o mnie/ aby mi co od Chrystusa odwieść miało/ Chrześciantka jestem/ y Oblubienica Chrystusowa/ iego sobie mam za najdroższą na świecie rzecz/ temu dziewictwo moje poświęciłam. Pokazała ten dowcip rozumu swiego Katherzyna święta/ y przed Cesarzową/ ktora do niej do więzienia dobrym sercem weszła: bo iey wiary w Chrystusa nauczyła/ y do pogardy świata/ rozkoszy/ y wszystkiego stworzenia przywiodła. Toć tedy Katherzyna święta mądrze używała y tego drugiego daru Boskiego/ to jest/ dowcipu zacnego y ostrego.

Jy trzeciego daru/ to jest/ animi magnanimitate, wspaniałości w myślu/ dobrze używała; tak pokazuje. Wspaniałość animusu Ambroży s. przyrównał do rzeki nazywanej Tygrys. Jako bowiem ta rzeka wielkim impetem nad inne rzeki bieży/ y swoja bystrością wszystko z sobą porywa/ y żadney rzeczy zatrzymać się nie da: słowia są święte Doktor. Quodam cursu rapido resistētia quaeque transuerberat, neque aliquibus eius cursus impedimentorum haeret obstaculis. Tak wspaniałości animusu nie się oprzeć nie może/ wszystko ją zwycięży y przebieży. Jest ta wspaniałość animusu podobna y Orłowi/ ktorego żadne nie pogody nie ostraśa. Jest podobna Lwowi/ ktory się nikogo nie przestaje. Jest podobna dyamentowi/ ktor

wi/ który się struszyć nie dopuści.
 Jest podobna skała na morzu/ która
 się ze wszystkich nawalności morskich
 amiera. Tego tedy daru Bożego ci
 nie mądrze używasz / który rzeczy
 światowych szukać/ na wszystkie się
 prace/ y niebezpieczeństwa/ y na wszelką
 trudność odważasz. Piśe Zeno-
 dotus w swojej Złistorey/ iż Kalimas-
 chus na wojnie przeciwko Persom
 znaleziony był między trupami/ i
 takoby buczył się z nieprzyjacielem/ a ze
 wszystkich stron strzałami osypany/
 i takoby właśnie strzałami był aby nie
 spadł trzymany. Tak wielkiej w spás
 małości animuszu tego/ tak wielkiemu
 męstwu/ Persowie tak się zdumie-
 wali/ i takoby głowickowi nieśmiere-
 telnemu. Seneka także piśe o Ratonie.
 Hic vir incomparabilis, Rem publi-
 cam Romanam quamdiu potuit,
 sustentavit : & licet in omnes om-
 nium incommodorum ac deplo-
 radarum omnibus lacrymis confu-
 sionum abyssos rueret, adhuc tamen
 vna manu, vnum pedem iam in-
 presenti præcipitio habentem. su-
 stentabat : cum autem nequireret
 amplius, mali violentiâ superatus,
 in patria solo sibi delegit sepul-
 chrum. Ten (piarot) maż nieporównany,
 Rzeczpospolita Rzymska poki mógł dźwi-
 gał : a choć na niego wszystkiego prze-
 ciwnieństwa y niebezpieczeństwa wśelakichleż go-
 dnego przepaści prawie się zwałowały, i
 sseż jednak jedna ręka, choć już jedno-
 nogu w przepaści niebezpieczeństwa mający,
 Rzeczpospolita wspierał : a gdy już daley
 nie mógł, moca niebezpieczeństwa zwyciężony,
 w Ojczyźnie swojej pogrzebiony został.
 Ci y inhi byli animuszu wielce wśpa-
 niałego/ ale tego nie mądrze używali :
 bo tylko dla rzeczy światowych. Ci
 zaś mądrze tego daru używają/ kto-
 rzy dla cnoty y dla Boga swiego na
 wszystkie się niebezpieczeństwa y tru-
 dności mężnie y śmieie odważają. Tak
 wśpaniałego animuszu był Chryzo-
 stom święty/ który gdy go Eudorya
 Cesarzowa prawda mówiącego z sto-
 lice swojej wyganiała/ tak piśe. Epist-
 ad Cyriacum. Siquidem vult me
 Regina exulem, agat in exilium,
 Domini est terra & plenitudo eius :
 & si vult secare, sequet : idem passus

est Ilias : si vult in pelagus mittere,
 Ionæ recordabor : si me lapidare
 vult, lapidet me, Stephanum habeo
 primum Martyrem socium : si & ca-
 put tollere vult, tollat : habeo soci-
 um Ioānem Baptistam : & si substan-
 tiam auferre, auferat nudus exiui de
 utero matris meæ, & nudus reuertar
 illuc. &c. Jeżeli mi chce mieć Krolowa
 wygnańcem, niech wyżenie : Páńska
 jest ziemia y pełność ziemi : jeżeli mi
 chce napoty przetrząść, niechay przetrząśnie,
 wśak toż potkało y Izaiáša. jeżeli mi
 chce w morze wrzucić, na Ionáša pá-
 miatać beda : jeżeli mi chce ukamienio-
 wać, mam Szczepana pierwszego Męcz-
 nika towarzysza : jeżeli mi chce głowę
 wciąć, niech utnie, mam w tym towa-
 rzysza Iana Chryściela : jeżeli mi chce
 wszystko pobrać co mam, niechay wszystko
 pobierze : nagi wyszedłem z żywota Má-
 tki moiej, nagi się tam wroca. Pátrzcie/
 iako wielce wśpaniałego animuszu ten
 święty Bystup/ gdy oto dla cnoty/ na
 wszystkie trudności gotow. Zapraw-
 da takiey wśpaniałości animuszu była
 dzisiajśa Katherzyna święta. Mowi
 ież Maxencyus Cesarz/ iak nie odsta-
 piś Chrystusa/ beda musiał to twoie
 tak piękne iako purpurą ciało/ drapać
 y męczyć. A Panna na to : Czyń co
 chcesz/ śiec/ pal/ żyły targaj/ kości
 moie truś/ po członku wcinaj/ wy-
 myśl y najwściekłe męki/ gotowam na
 wszystko dla miłości Chrystusowej.
 Razal tedy Pánnie żyłami wołowymi
 y biczmi przez dwie godziny okrutnie
 śiec : plynęła krew zewszad/ lud pla-
 tał : a Panna/ iakoby ciało kamienne
 miała/ nie się na sercu nie mieniła. Toć
 tedy wśpaniałości animuszu mądrze
 używała/ ponieważ się na wszystkie tru-
 dności/ na najcięższe męki/ dla cnoty
 y miłości Chrystusowej odważyla.

Jż náostatek czwartego daru
 Bożego/ to jest piękności ciała/
 mądrze używała : dowodze tak. Ci
 nie mądrze używają piękności ciała
 swiego/ którzy popisują się z piękno-
 ścią swoją aby serca ludzkie psowali/
 to jest/ do nieczystości przywodzili : ci
 nie mądrze używają/ którzy piękność
 ciała swiego rozmaitymi rzeczami
 zdobią / przyrodzona się nie kontena-
 tuieć pięknością : takich bowiem sto-

dzegromi Cyprian świsły. *Lib: de Habit: Virg.* Quae omnia peccatores & apostatae Angeli suis artibus prodiderunt, illi & oculos circumducto nigrore fucare, & genas mendaci rubore inficere, mutare crinem adulterinis coloribus, & expugnare omnem oris & capitis veritatem, corruptellae suae impugnatione docuerunt. Czarti (prawi) przekleci nauczyli takiego przyczynienia piękności, oni nauczyli oczy czarnościa zdoł, y oni podali sposób iagody kłamiwa rumianościa farbować, oni wyćwiczili włosy cudzymi farbami pokrywać, oni iako mistrzowie kłamstwa podali sposób twarz swoje zmienić. A daley tenże Doktor swistymowi: Przeciwno Bogu (prawi) ci reka podnoży/ ktorzy co Bog uformował/ omiecha reformować/ nie wważając tego/ że to jest dzieło Boże/ co się rodzi/ to zaś dzieło dyabelskie/ co oni wymyślają. Ty rozumiesz że się zdołysz gdy się stroisz/ a ono na Boskich tak dzieło następujesz/ y prawdę psujesz. Pan twoy mowi: nie możesz głowiecze uczynić włosów twoiego/ iednego białym/ drugiego czarnym: a ty przeciwno tym słowom Boskim włosy twoje odmieniał. Nie pooblebia takim y Grzegorz świsły. Sicut nonnulli, qui cultum subtilem pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod si videlicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives, qui torquetur aqua inferos, purpura & bysso indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta pretiosa, nisi ad inanem gloriam quaerit, vel honoratior ceteris esse videatur. Sa (prawi) niektorzy, używania subtelnych y drogich szat za grzech nie poczytający, co gdyby prawda była, nigdyby tak pilnie Pismo święte nie wyrąziło, że Bogacz, w piekle gorący w purpurze y białorze chodził. Nikt bowiem kosztownych szat nie używa, tylko dla prożnej chwały, y żeby go więcej niżeli, innych poważano.

Jednym tedy słowem/ ci nie mądrze piękności ciała używają / ktorzy się z innymi przed ludźmi złym wymysłem połączają/ albo tey wymyślnymi strojami przyuczyniają. Ci zaś mądrze tego daru Bożego używają/ ktorzy go przed oczami ludzkimi aby ich nie obrażały kryją/ ktorzy piękności swojej przyrodzonej nie przyuczyniają. A ci lepiey/ ktorzy gdy widzą/ iż ich piękność ludzkom szkodzi/ Pána Boga proszą aby ich szpetnymi uczynił; iako iednaktożra wprosiła y Pána Boga iż się trebowata stała/ przeto/ że tey piękności duszom ludzkim szkodziła. A ci naylepiey/ ktorzy y piękność y zdrowie oraz cielesne/ dla cnoty y dla miłości Chrystusowej gdy tego potrzeba/ tracą. Tak używają piękności swojej cielesnej dzisieysza Ratcharzyna święta: świadczy historyja żywota tey Panny / iż tak wdzieczna y piękna w oczach Cesarstkich stanela/ iż na nie iakoby ną iaka Boginia patrzył/ y serce wrode tey chwalić począł. A Panna na to: Ci czartowie (prawi) ktore wy za Bogi macie/ tak was zwodzą/ iż was tylko do niewstydom y cielesney sprośności pobudzają/ ia iakamtoż wiek jest/ wiem iżem jest prochy błoto/ z ktorego Bog taki obraz taki widziysz uczynił: wskazywa że ia tey piękności moiej dla Chrystusa odstepuję/ y ona oraz z żywotem moim Chrystusowi oddaie. Jakoż oddała/ kiedy z rozkazania Tyranna dla Chrystusa y wiary tego ściata została. Toć tedy iako innych darow/ tak y tego daru Boskiego/ mądrze Ratcharzyna święta używała: A tym sposobem tymi darami Boskimi/ iako frzodkami/ ostatniego konca/ to jest Pána Boga swojego/ w żywocie wiecznym dostąpiła. Toć już iasna rzecz/ żebyla Virgo prudens, & prudentia respectu finis, & prudentia respectu mediorum ad finem: Z tego Bogu chwała na wieki wieczne. Amen.

Ná Dzień Poświęcánia

K O S C I O Ł A
K A Z A N I E P I E R W S Z E.

Hodie in domo tua oportet me manere. *Luca 19.*
Dzisiaj w domu twoim potrzeba mi zmieścić.

Isaia 66.

Apoca: 21.

2. Paralipom: 7. c.

3. Regum 5. Cap.

W Odoeba się bázro Pánu Bogu. budynek kámienny. Chrzesciánie w Chrystusie Ciámski. Upodobał sobie mieszkanie w onym górnym mieście Jeruzalem niebieskim: Caelum mihi sedes, & terra scabellum pedum meorum. Niebo mi sioica, a ziemia podnózek nog moich. A ziątkieże to tām māterycy mieszkanie? Ziąste z kāmienią kóścowego. Tak bowiem oznajmuje Jan święty. Et erat strutura muri eius ex lapide lapide &c. T byto (práwi) budowanie muru jego z kāmieniá kóścowego. O tymże y Róścioł Świsty śpiewa. Caelus urbs Ierusalem, beata pacis visio, quae cella de viventibus saxis ad astra tolleris. Niebieskie miasto Ieruzalem, błogosławione pokoju widzenie, które wysokie z żywiciących kāmieni wysoko występuje. &c. Upodobał sobie Pan Bog mieszkanie y w onym kóścowym Róściele Salomonowym/ iáko sam przyznaje. Elegi & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus. Wzbraćem, y poświęćem, to miejsce, a by tām Imię moje było na wieki, a by tām mieszkali oczy moje y serce moje zaruć. A to mieszkanie ziątkie też māterycy? Záprawda tákże z kāmienney. Præcipitque Rex ut tollerent lapides preciosos grandes, & quadrarent eos, & ponerent in fundamentum templi. Róskazat Krol, a by wzzięto kāmieni drogich wielkich, y aby je wygotowano, y położono ná fundament Róścielny. Upodobał sobie opó dñiá dñisieyszego mieszkanie y w domu Zacheusowym/możąc do niego. Hodie in domo tua oportet me manere. Dzisiaj mi potrze-

ba w domu twoim zmieścić. A ten też dom ziątkie māterycy? Ziąste tákże z kāmieni. Potrzeba wiedzieć/ iż cnoty święte są to kóścowe kāmienie: iáko nauza poważny Zaymo/ pisać ná one słowa Obiawienia Jana świętego. Exierunt septem Angeli vestiti lino mundo & candido. Wysłi (práwi) Aniołowie odziani płotnem czystym y białym. Ták te (mówi) słowa ták przezręczony Doktor piše. Si legamus vestiti lapidibus mundis, sicut in quibusdam codicibus invenitur; per hos lapides designantur virtutes, Spes videlicet, Fides, Charitas, castitas, humilitas, & ceteræ virtutes, quibus ornantur fideles. Jezeli (práwi) pomienione słowa, iáko świętego czytác będziemy, odziani byli kāmieniami czystymi, iáko niektórzy czytania i przez te kāmienie znáczą się cnoty, to jest Wiará, Nádzieciá, Miłóść, czystóć, pokorá, y inne cnoty ktorými się zdobia wierni. Z tych tedy kāmieni/ to jest cnot świętych/ zbudował Zacheus Róścioł Pánu Bogu. Zbudował z cnoty pokorę/ bo nie respektując ná to iż był Róścizciem/ wśelka odrzućmy powagę/ iáko to dzieciná iáka wbiezał ná drzewo figowe. Et præcurrens ascendit in arborem sycomorum, ut videret eum: ktorým aktem wielce się upokorzył. Zbudował z cnoty miłosierdzia/ bo mówi stánawşy przed Chrystusem. Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus. Oto Pánie połowicę dobr moich dáám ubogim. Zbudował z cnoty spráwiedliwóści/ bo oddáć obficie/ co komu należy. Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Jezelim kogo w czym oszukał, we czwórnásob nágrádzam. To ták imię/ z ktorých budowany bywa Róścioł Pá-

Apoca: 19.

ścioł Pá-

ściół Panu Bogu/ ma być z wyso-
kich gór wycięte; iako naucza Augu-
styn święty/ pisać w Psal: 117. Pra-
ciduntur de montibus lapides. Wy-
cinane bywają z gór kamienie na budowa-
nie Kościoła Bożego. Maia też być do-
brze wypolerowane: tak abowiem
Kościoł święty spiewa. Scalpri sa-
lubris ictibus, & cunctione plurima,
fabri polita malleo, hanc saxa mol-
lem construunt. Wydrożone (prawi)
zbawionym uderzaniem kamienie, y mło-
tem kowalskim wypolerowane, Kościoł
Boży budują. Z którychże tedy gór wy-
ciął ten dzisiejszy Zacheusz te trzy kós-
towne kamienie: y iako je wypolero-
wał/ je sia tak mieszkanie iego Chry-
stusowi podobalo: Odpowiem na to
na terażniejszy Kazaniu: co y do
nas aplikować będziemy/ tu cześć y
chwałę Bożę/ y tu zbudowaniu Ko-
ścioła Bożego w duszach naszych.

Zrzy góry bierz wysokie znady-
duis/ z których Zacheusz dzisiejszy
dostał pomienionych trzech káme-
ni/ na budowanie duchownego Ko-
ścioła Panu Bogu. Pierwsza góra
jest/ pierwsza Osoba w Trojcy Przes-
nawiathey/ Bog Ociec niebieski. Gó-
rą to zaprawde/ bo wszystkie rzeczy
stworzone przewyżsająca/ a góra pe-
łna kamienia drogiego; to jest/ mi-
łosierdzia wspaniałego. Tak abowiem
mowi Paweł święty. Benedictus
Deus, & Pater Domini nostri Ie-
su Christi, Pater misericordiarum, &
Deus totius consolationis. Błogo-
sławiony (prawi) Bog, y Ociec Páná ná-
szego Iezusa Chrystusa, Ociec mi-
łosierdzia, y Bog wszelkiej pociechy. A owsem
wszystka ta góra jest natury tego káme-
nia/ to jest/ wszystkie Bog Ociec jest mi-
łosierny. Tak abowiem naucza Be-
nat święty. Sed forte quis dicat,
quomodo illi proprium est misere-
ri, cuius iudicia abyssus multa? Non
minus iustus, quam misericors, cui
misericordia & iudicium decanta-
tur. Verum id quidem, cuius vult
miseretur, & quem vult indurat; sed
quod miseretur, proprium illi est:
ex se enim sumit materiam, & quod-
dam seminarium miserendi: nam
quod iudicat & condemnat, nos eū
quoddammodo cogitans. Ale (prá-

wi) podobno kto rzecze, iakoż to iego wła-
sność jest miłosierdzie, pomemaj sady iego
sa przepaść wielką? niemniej jest sprá-
wiedliwy, iako y miłosierny, ktoremu mi-
łosierdzie y sprawiedliwość spiewają.
Prawda to jest, jednak-ż y miłosiernym
jest, ma to z siebie, ale i z karze, ma to znać,
my go do tego przymuszamy. Z tej tedy
wysokiej góry/ ludzie potrzebujący
enoj miłosierdzia/ maia tego kós-
townego kamienia dostawać/ z tej [mo-
wis] wysokiej góry/ od Boga Oycá
niebieskiego. Tak abowiem naucza
Zbawiciel náš w Łukáša świętego
Ekstote misericordes sicut & Pater.
vester misericors est. Bądźcie mi-
łosiernymi. A iakimże miłosierdziem?
Nie Abrahánowym/ ani Izáánowym/
ani Jakóbowym/ ani iakiegokolwiek
inšego Pátryárchy y Proroka/ nie z
tych gór tego kamienia zaciągajcie;
Ale co? Sicut & Pater vester miseri-
cors est. Bądźcie miłosierni/ mi-
łosierdziem Boga Oycá niebieskiego.
Dzisiejszy tedy Zacheusz był miłosier-
ny/ mówiac do Chrystusa. Ecce dimi-
dium bonorum meorum do paupe-
ribus. Oto połowice dobr moich Pánie,
daj u bogim. A z kądże dostał tego ká-
mienią? Głym miłosierdziem był mi-
łosiernym? Zaprawde miłosierdziem
Boga Oycá niebieskiego. Jakież bo-
wem miłosierdzie jest Boga Oycá?
Sluchajmy o tym samego Chrystusa
Páná. Qui facit solem oriri super
bonos & malos. A zlym y dobrym/
przyjaciółom y nieprzyjaciółom/ mi-
łosierdzie swoje Bożie pokazuje. A
Zacheusz iako? Zaprawde także. Ecce
dimidium bonorum meorum do
pauperibus. Połowice dobr moich daj
ubogim: tak zlym iako y dobrym/ tak
przyjaciółom iako y nieprzyjaciółom.
Toc tedy dzisiejszy Zacheusz z tej wyso-
kiej góry od samego Oycá niebieskie-
go/ zaciągnął tego kós-
townego ká-
mienia miłosierdzia/ na budowanie
Kościoła Chrystusowi w duszy swoiey.

Lecz czymże ten kámen wypos-
rował/ aby był sposobny do budyntu
Kościoła Bożego? Kiedy mądry Sá-
lomon budował Kościoł Panu Bogu/
kámienie ono rzemieślnik Cudzoziem-
ski polerował. O zaprawde y ten ká-
mien miłosierdzia Zacheusowego/

Luca 6.

Cor: 1.

Ludziomiec piekielny Czart przelaty
 polerował. Tak abowiem naucza śś
 ry Origenes Hom: 3. in Jerem: Do-
 mon est malleus vniuersæ terræ, qui
 lapides ex quibus templum Dei ædi-
 ficatur, ne structura apri sint, suis icti-
 bus, id est tentationibus, frangere
 conatur. Czart (prawi) jest młotem
 wszytkiej ziemi, który uderza w kām-
 nie, którego ma być Kościół Boży budo-
 wany, chcąc je pokruszyć, aby się na budo-
 wanie Kościoła Bożego nie jeśły. Ale
 się częstokroć przeciwko jego intencyey
 dzieje: bo częstokroć uderzanie jego/
 to jest pokuśy jego/ nie tylko nie roz-
 tracaia/ to jest/ nie znoszą cnot świe-
 tych/ ale ieteż polerują/ y do budowā-
 nia Kościoła Bożego sposobne czyni-
 ją. Takimci sposobem kāmien ten
 Zacheusz był wypolerowany: vde-
 rzyl młotem pokuśy swojej w ten kām-
 nień Czart/ podając Zacheuszowi do-
 sercā; nie rozdāy dobre twoich vbo-
 gum/ bo masz żonę/ y dzieci/ ktorzy wiele
 potrzebiu: vderzył y drugi raz/ nie
 rozdāy dobre twoich vbo gum/ bo ty
 masz komu dawać/ tak wiele czelādzi/
 tak wiele poddanych/ ktorych ci żywici
 y odżiewać potrzeba: vderzył y trzeci
 raz/ nie rozdāy dobre twoich vbo-
 gum/ bo cades a tuo statui, z głowiek
 żanego y bogatego / y v wszytkich
 wśietego/ stāniesz się podłym/ vbo-
 gum/ żebrakiem. Nie rozstracił tym
 uderżaniem Czart kāmienia tego / y
 owsem wypolerował go / kstatenym
 go y pieknym w oczach Bożich czyni-
 nił: bo nie respektował Zacheus/ ani
 nā żonę/ ani nā dziatki/ ani nā czelādę
 swoię/ ani nā stan swoy/ ani nā siebie
 śanego / zgola nā nic nā świecie: ale
 wielkim sercem czyni miłosierdzie/ mo-
 wiąc do Chrystusa. Ecce dimidium
 bonorum meorum do pauperibus.
 Oto (prawi) połowice dobr moich dāe
 vbo gum. A takci z tego wypolerowa-
 nego y wygotowanego kāmienia/ bu-
 dowāt CZARSTWOWI Kościół w
 duszy swojej.

A nam Chrześciance Namilfy/
 przykładem Zacheuszowym/ potrzeba
 się stārac o ten drogi kāmien/ o cnotę
 miłosierdzia / byśmy także Kościół
 przyiemny Pānu Bogu w duszy naszej
 zbudowali/ y ozdobili. O co każdego

z nas gotaco nāpomina Chryzostom
 świsty. Hom: 48. in Matth. Zachari-
 domum cogitatione ingredere, &
 considera, cū audisset Christum,
 apud se mansurum, quomodo eam
 ornavit: non enim curriculum ad vi-
 cinos contendit, mensas, sedes, sub-
 sellia petens eburnea, nec extraxit
 ē loculis laconica quædam mensa-
 rum velamina, sed ornatu Christo
 gratissimo decoravit. Et quo? Di-
 midium bonorum meorū do pau-
 peribus. Sic & nos oro domus no-
 stras exornemus, vt Christum susci-
 pere mereamur: hæc pulcherrima
 portarum velamina, hæc in coelis
 solum modō fiunt, ibi texuntur, ibi
 celorū Rex habitat, sic Matthæus,
 sic Centurio domum suam ornavit:
 Vnde factum est, vt vsque in hodie-
 nam diem fulgentissimam habiteret
 Regiam. Wnidz (prawi) człowiecze
 myśla twoia do domu Zacheusowego,
 uwajaj iako on nā przyście Chrystusowę,
 gotował dom: nie bieżał do sariadów,
 pożycząc słołow, zydłow, krzesł, ani do-
 stawał z skarbów swoich kosztownego obi-
 cia: ale gotował dom swoy Chrystusowi,
 miłosierdzię nā vbo gum, mówiąc: Oto
 połowice dobr moich dāe vbo gum. Tak
 gotował dom swoy Chrystusowi Matthæus,
 tak y Setnik, tak y ty człowiecze gotuj.
 A dostawśy tego drogiego kāmienia/
 to jest miłosierdzia/ nie dopuszczay go
 roztracać y psować kowalowi piekiel-
 nemu czartowi przelatemu/ który go
 pokuśa swoich młotem śluc vśilnie.
 Uderza pokuśa swoia człowieka miło-
 śiernego / hepcac do sercā jego: nie
 rozdāy tak hoynie dobre twoich nā
 vbo gie/ oto bowiem masz syny/ który
 nā nauki/ nā praeceptory/ nā wycho-
 wanie potrzebā/ ktorymś dziedziectwo
 zostawieć powinien: masz corti/ który
 śle nā stroie/ nā wesele/ nā posogi po-
 trezbā: nie rozdāy tedy dobre two-
 ich nā vbo gie. Tym swoim uderżeniem
 Czart roztraca w niektórych ludziach
 ten kāmien miłosierdzia/ to jest/ od-
 wodź ich od czynienia iālmuzny: ktor-
 ych przeto gromi Augustyn świsty.
 Filijs (inquis) meis seruo: qua-
 re non illi potius impendis
 omnia, qui te fecit ex nihilo? &c.
 Synom (prawi) moim chowam: a cje-
 muż

Lib: do
 10. chard:

muż nie rączy temu dąci, który cie w-
czynił z niższego, który cie karmi, y zsy-
nami twóim? Wierz mi że nie lepiej gle-
cast synowi twoiemu dziedzictwo twoie,
niżeli Stworzycielowi twoiemu; y kta-
mias zaprawde ludzie, gdy mówia, że
dzieciom chowamy, y tym płaśczykiem,
pokrywając takomstwo swoje: co tak poká-
zuie. Mówites kómu, daway ná iá mu-
żny dobrá twoie: on sie wymowił, dzie-
ciom chowam. Tráfiło sie że mu ieden-
syn umiart: jeżeli dla synów chowát, nie-
chayżeby za synem częstke iego postát? cze-
muż ia tedy w domu choruá? odday mu
co iego byto, y cos dla niego chowát. Mo-
wiš, że umiart: ále do Boga poszedł, toć do
Boga trzeba częstke iego postát w ubo-
gich. Inaczey, iákoż sie nie bedzie wsty-
dził przywitać sie tam z synem twoim,
kiedy mu do Boga częstki iego nie pošleš?
Do tego, ty dzieciom chowáš: á ony ko-
mu? Też dzieciom: á dzieci zát owe ko-
mu? Też także swoim dzieciom. Coż te-
dy kto da Chrystusowi? co duszy swoiey?
wszystko to tylko dzieciom; między dzieci
twoie które maš ná ziemi, póczytaj też
brátá ich, którego miáa w niebie, y ktore-
mu trzeba byto wszystko dáć: przynamni-
ich tedy podzié, áby ná cie to nie przyszło,
co skapcom obiecuie Dawid. Zostáwia
cudzym bogáctwá swoia. Rzeczysz: ázaj-
to cudzym, kiedy zostáwia synom moim?
Pomniádam ci, kta ciebie w twoim utra-
pieniu nie rátnie, ten iest od ciebie cudzy.
Synowie twoi po śmierci cie nie rátnia.
Toć sa cudzy. Przypátzmy sie bogáctwom,
którzy tu žle žyli; y synowie ich, którym:
bogáctwá zostáwili, także žle žyia. Iáko
Oycowie byli pyšni, tak y synowie: iáko
Oycowie obżercy, tak y synowie: iáko Oy-
cowie takomi, tak y synowie. Czyli ci te-
dy porátnia? bynamni-ey. Miał on Bo-
gacz w piekle goráacy piaci bráci, którzy
pobráli po nim sukcesyá: á przecie od
żadnego rástunku nie prosi, tylko od Lázá-
rza, ubogiego: wiedział bowiem, że go
iáko cudzy, rátnowác nie mieli. Nie do-
puszczaymy tedy pokušom hátáńskim
roztrácać tego kámienná drogieg/ mie-
łosierdzia ná ubogimi/ ráczy te po-
kušy hátáńskie mech go wypoleruá/
abyšmy z niego wybudowáli Rošciol
w duszy nášey Chrystusowi/ iáko dżó
zbudowál ten szczęśliwy Záchęš.

S Ruga wysoka gorá/ iest Jedyn-
ny Syn Boży/ Chrystus Pan
y Zbawiciel náš. Jemu bowiem Ro-
šciol święty śpietá: Tu solus Altis-
simus. Tyš sam Nápominaš. A ta gorá
pełna iest kámiennáto iest/ potory s:
bo wszystkie częstki tey góry wielce po-
korne; iáko opisuie powažny Origenes.
Vniverlam namq; Domini dispen-
sationem, ad humilitatem nos in-
struere deprehēdimus: cū infans
esset, nob in lecto, sed in präe-
pio ponitur; deinde in domicilio sá-
bri & Matris pauperculæ enutritur, sub-
ditur Matri, & illius sponso, subdi-
tur Ioanni, & baptismum á servo tu-
scipit Dominus: nemini advertari-
orum resistit, neque inenarrabilem
suam potestatem in quēquam vi-
brat, sed quasi potentioribus cedit;
Principibus sacerdotum in forma-
rei silitur, ad Präsidem ducitur, &
iudicium illius sustinet, & cū pos-
set calumniatores arguere, silencio
colerat illorū calumnias: conspu-
tur á seruis & vilissimis pueris; mor-
ti traditur, eiq; hominū iudicio tur-
bissimá; post tantam veró animi
humilitatem, tandem ad gloriam
suam exiit, quorquot cum ipso i-
gnominiam tulere. Wštek (práwi)
żywot Chrystusow pokory náš vczy: gdy
był niemowlęciem, nie ná to, ku ále we-
łobie leżał; potym w domu ciestelskim
y ubożuchney Mátki był wychowany, po-
kušny był Mátki y Iosephowi, umiart sie
Iánowi, Pan od slugi chrzešci przyjmuiac:
żadnemu sie nieprzyiacielowi swemu nie
przeciwst, niemypowiedziány mocy swo-
iey ná żadnego przeciwniká nie wyniart:
upokorzył sie Przelożonym Káptáńskim,
iáko winowáycá prowadzony był przed
Stároštá, á gdy potwarcom swoich mógł
strofowác, milczac wszystkie potwárzy
żcierpiat: był wyimiány, był zeplwany, był
ubiczowany, był ná śmierć náymotniejszy
ślá osadzony; wszystko to pokornie zniost.
Tá tedy wysoka gorá/ sam Syn Bo-
ży/ nápomina náš/ abyšmy z niego ten
kámién potory kámiál. Disce á me,
quia mitis sum, & humilis corde.
Vczcie sie (práwi) odemnie, bom iest ci-
chy, y pokornego sercá. Uienápomina
żebyšmy ten kámién kámiál z oney go-
ry/ z pokornego Dawidá święte/ kto-
ryš

Homil: 22.
de humil.

Matth: 11.

ry sie robaczkiem nazywał; ani z Jeremiasza świętego/ktory sie za dziecię poz-
czytał; ani z Janą świętą/ktory rze-
myczką w trzewiká tego rozwiązać nie
śmiał: ale napomina ten kámién łaz-
máć z siebie samego. *Wzcie sie* (prá-
wi) *odemnie, bom iest cichy y pokornego*
serca.

Lib: de
santa vir-
ginit.

Z tey góry dzisieyszey Zacheu-
s uš dostał tego drogiego kámiénia/
cnoty pokory świętey. Nie iá to mo-
wis/ ale Augustyn święty ták do
Chrystusa Pána mówi. Audiant te,
& veniant ad te, & mites atq; humi-
les esse discant à te, qui misericor-
diam & veritatem tuam requirunt,
tibi viuendo, tibi, non tibi. Audiat
hoc laborans & oneratus, qui sarcina
ná premitur, vt oculos ad cælum
leuare non audeat, percutiens pectus
ille peccator: audiat Centurio, non
dignus cuius cæctum subires: audiat
Zachæus maior publicanorum: au-
diat mulier in ciuitate peccatrix:
audiant meretrices & publicani: hi
omnes cum conuertuntur ad te, fa-
cile miteſcunt & humiliantur, me-
mores iniquissimæ vitæ suæ. Niech
cie (práwi) słuchája, y niech do ciebie
przychodza, y niech sie cichoſci y pokory
uczta od ciebie, którzy miłosterdzia y
prawdy twoiey szukája, tobie żyjac, to-
bie, nie sobie. Niech tego słucha prácuja-
cy y obciążony on grzeſnik, który bił sie
w pierś, oczu swoich w niebo podnieſt
nie śmiał: niech cie słucha Setnik, nie-
godzien ábys do domu iego wſzedł: niech
cie słucha Zacheuſ, xiąża iawnogrzeſni-
kowi: niech cie słucha niemláſta, która
była w mieſcie grzeſnicá: niech cie sł-
chája nierządnicá, y iawnogrzeſnicy: ci
bowiem, wſyscy ciebie słuchájac cichymi
ſia y pokornymi ſłája. Tymi ſłowami dáje
znáć Augustyn święty/ iż iáko inſi ták
y dzisieyszy Zacheuſ/drogiego tego ká-
mienia/ to iest pokory/ dostał z tey wy-
ſokiey góry/ od Syná Bożego.

A gdy tego kámiénia dostał Zacheuſ/
vderzał wien kował piekielny/
czárt przekletý/ chcąc go roztracić/
zepsować/ áby ſie był nie zſzedł na bu-
dowanie Kościółá Chryſtusowego.
Vderzał pokuſa ſwoia w ſerce Zacheu-
ſowe: nie wbiegá y ná to figowe drze-
wo/ boſ ty człowiek v ſwiata zácny/

á tym ſámyym zá iedno dziecis płoche
poczytany będzieſ. Vderzył y drugi
raz: zelżyſ tym y ſámyym twoim/
krewonym twoim zácnyym wſtyd pło-
choſcia twois zádaſ. Vderzył y trze-
ci raz: przád twoy/ godnoſć twois
zmierzáyſ/ palcem ciſ ſobie ludzic by-
blázna iákiego poſázować będą. Lecz
nie roztracił tego kámiénia Czárt/ y
owſem go wypolerował. Wwázájac
ábowiem Zacheuſ/ że Chryſtus wiel-
kim będąc/ ſtał ſie dla ludzi mála dzie-
cina; wwázájac iż on będąc ſámyym
Boſkiey/przyiáł ná ſie poſtáć ſluzebni-
ká; pámiétájac ná to/ iż on będąc Pá-
nem/ głąboſo ſie poniżał: to wſytko
mówia lubo ieſzcze/ iáko Ambroży S.
náucza/ puſillus fide, málym będąc
w wierze / ieſzcze niedoſkonale temu
wſytkiemu dowierzájac/ nie dáł ſie od-
wieſć żadnym pokuſom od pokory;
y ták nie dáł ſobie tego koſtownego
kámiénia roztracić: przetoż tym ká-
mieniem iáko wypolerowanym y ſpo-
ſobnym/ budował mieſtánie w duſzy
ſwoiey Chryſtusowi Pánu.

A my tákże Chreſćcianie Namila-
ſzy / ieżeli chcemy w duſzach náſzych
zbudować przyiánné Chryſtusowi
Pánu mieſtánie/ doſtámy z tey góry
wyſokiey/ od Syná Bożego/ cnoty po-
kory świętey: O co nas goráco napo-
mina Bernat święty tymi ſłowami. Ad
quid fratres, aut quæ neceſſitas fuit,
vt ſia exinaniret ſe & abbreviaret
Dominus Maieſtatis; niſi vt voſ ſi
militer faciatis? Iam clamat exēplo
quod poſtmodum prædicaturus eſt
verbo: Diſcite à me quia mitis ſum
& humilis corde. Obſecro proinde
fratres, non patiamini ſine cauſa
tam pretioſum exemplar vobis ex-
hibicum eſſe; ſed conformamini
illi, & renouamini ſpiritu mentis
veſtræ. Náco to (práwi) Brácia, ábo co
tego była zá potrzeba, áby ſie ták wyniſ-
czył y skrócił Pan Máieſtátu, tylko żeby-
cie my tákże uczynili? Iuż wola o to przy-
kładem, o co potym má wolać ſłowem:
*Wzcie ſie odemnie, bom iest cichy y pokor-
nego ſerca.* Proſſa was tedy Brácia, niech
nie będzie dáramnie ten exemplarz w-
czách náſzych wyſtáwiony, chciejcie mi-
ſie ákkommodować, chciejcie ſie duchem-
myſli. náſzey odnawiać. Tymi ſłowami

Serm: de
Nativit:
Iuſtini.

Docto:

Doktora świętego pobudzajmy się do nabywania z przykładu Chrystusowego pokory świętej: a gdy iey nabędziemy/ nie daymy iey roztrącać piekielnemu kowalowi/ Czartowi przekleśtemu. Wderza on o iako często w ten kamień pokory naszej! Gdy bowiem przyjdzie znieść pokornie potwórzę/ wragania/ nasławiewiska; alic Czart do serca pokusa podać/ nie bądź tak pokornym/ bo wszyscy poży toba gardzić będą: wieś bowiem iż na pochyłe dźwiesz wo rądy kozy skaczą. Gdy owo głowiek chce bliźniego przeprosić/ do nog mu wpaść: wderza Czart przekleśty pokusa swoją: nie przeprosząy/ boć to o soba nād cie daleko pośleją/ tym samym same^o siebie zelży/ będzie się ten twoy nieprzyjaciel z tego chlubił/ ić. Gdy człowiek chce żyć bez wrzędow/ bez honorow na tym świecie; wderza Czart przekleśty pokusa swoją do serca kłócić/ y niekto mówiąc: czemu też nie maś się starać o wrzedy/ y o przelozęństwo? czyś tego nie godzien? Jaz prawdę/ y wrodzenie/ y nanta/ y cnota/ y luty/ y praca zaśluszył to; nie maia cie tedy wrzedy y honory na tym świecie miiać. Tym y tym podobnymi pokusami wderza czart/ chce roztrącić kamień pokory naszej. Nie dopuszczajmy tego roztrącenia/ trzymajmy się mocno pokory: jeżeli nam cięskie potwórzę/ wragania/ trzymody/ ić. pamiętajmy/ że Chrystus Jezus daleko wielkie potwórzę/ wragania/ nasławiewiska dla nas pokornie znośil: jeżeli nam cięskie opokorzenie się bliźniemu y przeproszenie iego/ pamiętajmy iż Chrystus Jezus Król niebā y ziemię wpał do nog nieprzyjaciela swego Judaśa. jeżeli nam cięsko bez wrzędow y honorow żyć na tym świecie/ wważajmy iż Chrystus Jezus w pokorzył samego siebie/ y stał się posłusznym aż do śmierci. Tymci sposobem przy pokorze zostając/ zbudujemy wdzieczne mięskanie w duszach naszych Chrystusowi Panu.

Trzecia wysoka góra/ jest trzecia osoba Boga/ Duch Przenajświętszy. A ta wysoka góra pełna jest kamienia do budowania Kościoła Bożego/ to jest/ pełna jest cnoty sprawiedliwości. Jest w Duchu Przenaj-

świętszym iusticia distributiva, sprawniwość rozdająca: jest iusticia vindicativa, sprawiedliwość karząca: jest iusticia commutativa, co jest czyjegogo oddająca. Jest [mówię] sprawiedliwość rozdająca: bo wyraznie naucza Paweł święty. Alij quidem per Spiritum datur sermo sapientiae, alijs autem sermo scientiae per eundem Spiritum, alteri fides in eodem Spiritu, alteri gratia sanctorum, alijs operatio virtutum, alijs prophetia, alijs discretio spirituum, alijs generalium linguarum, alijs interpretatio sermonum: haec autem operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Jednym (prawi) Bog daje mądrość, drugim umiejętność, drugim wiarę, drugim łaska do leczenia, drugim Duchą prorockiego, drugim rozróżnianie duchow, drugim różnych językow umiejętność, drugim trudnego pisma prawdziwy wykład: a to wszystko sprawuje ieden-je Duch, rozdając każdemu, iako chce. Jż też w Duchu Świętym jest iusticia vindicativa, dając znać Zbawicieli nasz/ gdy o przyszciu Duchą świętego. tak mowi. Cum autem venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Gd (prawi) przyjdzie Duch Święty, będzie karał świat z grzechu, y z sprawiedliwości, y z sadu. Jż się to nimże znayduie y iusticia commutativa, sprawiedliwość oddająca co komu należy; naucza Bazyliusz święty. Lib: de Spir: Sancto. Cap: 15. Per Spiritum Sanctum datur in paradysum restitutio, in Regnum celorum reditus, in adoptionem filiorum reuersio. Przez Duchā (prawi) Świętego, otrzymujemy Ráię przywrócenia, Królestwa niebieskiego oddanie, przypodobienia za Syny odnowienie. Dzisiejszy tedy Zachęś dostal tego drogiego kamienia sprawiedliwości/ na budowanie w duszy swojej Kościoła Pánu Bogu: miał iusticiam, distributivam; bo według tey dał to Chrystusowi Panu/ co zaślugi iego wyciągały: Chrystus Pan z weselem pracował około zbawienia dusze Zachęśowej/ cym sobie zaśluszył u Zachęśa/ aby go był w dom swoy z weselem przyiał/ y uczynił tak. Et susceperit illum gaudens. Przyiał go z wese-

1. Corint.
12. Cap.

Ioan: 16.

tem. Nial iusticiam commutatuā, oddał co było czyiego. Et si quid aliquem defraudauit; reddo. *Iezelim w czym kogo osiadał, odda. Nial iusticiā vindicatiuā.* bo oddaniem we gwornasob ukarał w sobie prześle grzechy swoje. A co wielka/ odpomni money gory/ od Ducha Przenaświeżego/ dostał Zacheus tego kamienia/ cnoty sprawiedliwości. Tak bowiem każdy sprawiedliwy z Psalmistą swym tym wyznawa: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. *Duch twój dobry Panie zaprowadzi mnie na ziemie proste.*

Psal. 142.

Wderzał młotem pokus swoich czart w ten kamień sprawiedliwości/ podając mu do serca: nie wracay cudzego/ bo sis między ludźmi osławił: ludzie przedtym niewiedzieli/ abyś tego w czym osiadał/ teraz kiedy oddawać będziesz/ do wiedzis sis z wielką twoją niesławą. Wderzył y drugi raz; zajął teraz tych dobre/ a przy śmierci na testamentie roztajesz oddać co jest czyiego. Wderzył y trzeci raz; pracowaleś też na to/ y tobie też ludzie winni/ mojesz to przy sobie zatrzymać. Trmi jednak pokusami nie rozbił tego kamienia czart/ y owsem go pięknie wypołerował: bo gdy sis Zacheus tym pokusom sprzeciwił/ pięknieysza stała sis sprawiedliwość tego przed Młóstwem Bożym. A także z tych kamieni budował Zacheus w duszy swojej Kościół przyimny Chrystusowi Panu.

A nam Chrześciane Namilisy potrzeba sis starać o ten drogi kamień/ o cnotę sprawiedliwości/ na budowanie Kościoła Panu Bogu w duszy naszej: potrzeba nam cnoty sprawiedli-

wości/ abyśmy każdemu według zasługi tego oddali/ abyśmy grzechy nasze ukarali/ abyśmy co jest czyiego oddawali. Ażadzie tego kamienia dostaniemy? Zaprawda z tej wysokiej gory od Ducha Przenaświeżego: ta nam góra dodaie wielkiej sprawiedliwości. O czym Augustyn ś. pisac in Psal. 118. tak mowi. Iustitiz Domini recte, non terrentes sed latificantes corde, hoc est Spiritus sancti virtute. *Sprawiedliwosci (prawi) Pańskie proste, nie straszace, ale weselające serca, mocą Ducha świętego.* A gdy kamienia tego nabądziemy/ nie dopuszczaymy go czartowi przekletemu roztracać. Wderza pokusa swoich czart/ chce roztracić iusticiam vindicatiuā; nie karz (prawi) w sobie grzechów swoich tak straszyć/ bo osłabię/ y owsem siebie samęg zabuę/ a zatym skodze zgrzeszyć. Nie na to niedbaymy: gdyż Pan Bog pokutujących zawsze ratuje/ onych rozmącie wspomagać. Wderza drugi raz; nie oddaway (prawi) coś komu winien/ potrzebniejszy ty niżeli on/ mać on wiele dobrego; y tej sis pokusa sie sprzeciwaymy/ myślac sobie/ że Pan Bog roztazał oddawać co cudzego/ nie pytaic sis czy mu tego potrzeba/ czy nie potrzeba/ czy on tego dobrze czyli źle zajął. Gdy tak sprawiedliwości we wszystkim przestrzegac będziemy/ z tej cnoty sprawiedliwości przy innych pomianionych cnotach/ wdzies czny Kościół Panu Bogu przykładem dzisiejszego Zacheusa/ w duszach naszych zbudujemy. Co nam rącz dać

Chryście Jezu/ który żyjesz y
Eroluęś na wieki wie-

czne. Amen.

✠✠✠

Ná Tenze Dzień Poświęcánia K O S C I O Ł A K A Z A N I E W T O R E.

Hodie in domo tua oportet me manere. *Luca 19.*

Dziś mi potrzeba w domu twoim zmiszkac.

Dziś Zachęsz przymusił Chrystusa Páná/aby w domu iego miszkał. Chrześciane w Chrystusie Tłumisz. Mowi bowiem do niego Chrystus. Hodie in domo tua oportet me manere. *Dziś mi potrzeba w domu twoim zmiszkac.* A my czy możemy też Chrystusa Páná przymusić/aby w Kościele dusze naszej miszkał? aby też do nas rzekł: Hodie in domo tua oportet me manere. *Dziś mi potrzeba w domu twoim zmiszkac?* Możemy zaprawdę. A iakoż? Tłumacza Philozofy/ iż natura abhorret vacuum, natura znieść nie może próżności, wszystkimi siłami zabiega/ nędetur vacuum, aby się próżne nąświećcie miejsce nie znaydowało. A przeto choć niebo jest mocne/ przecie pierwszym sposobem mogłby kto gwałt uczynić niebu/ mogłby przymusić niebo/ żeby tu ną te niskości do niego zstąpiło / takim mowia sposobem. Gdyby sprawił to / żeby tu ną tym miejscu gdzie teraz jest/ był nieodmienne/ a potym żeby uczynił vacuum inter se, & inter celum, żeby wyniszczył wszystko. powietrze / y zniósł wszystko cokolwiekby było między nim a między niebem: ną ten czas jużby tym samym niebu gwałt uczynił/ jużby y samo niebo. ad impediendum vacuum, aby nąpełniło miejsce próżne/ z wysoka zstąpiło. Takci zaprawdę/ mocny jest Pan Bog/ trudno mu kto gwałt uczynić może/ trudno do czego przymusić/ a zátym y do tego/ żeby w człowieku iako w Kościele swoim miszkał: iednak jest ną to. pomieniony sposob/ kiedy uczynimy w sobie vacuum, to jest/ kiedy wyniszczymy z siebie bonum delectabile, wciecha nieporzadna ciała/ kiedy wyniszczymy z

siebie bonum honestum, to jest nieporzadna wyniosłość albo pycha/ kiedy wyniszczymy z siebie bonum utile, nieporzadny do dóstatków tego świata affect; przymusiemy Chrystusa Páná aby w nas iako w Kościele swoim miszkał: bo on ad implendum vacuum, zapewne do dusze naszej zstąpi/ y w niej miszkać będzie. Pokaż to ną terażniejszym Kazaniu. Co będzie tu czci y chwale Bożej/ a tu zbudowaniu naszemu.

Naprzód euacuatio, wyniszczenie się ze wszelkiego dobra wcielnego według ciała/ miewa przymuska Páná Boga naszego/ aby w Kościele dusze naszej miszkał; obaczmy. Sam Pan Bog z tym się oświadcza/ iż to iego wciecha y delicye konwersować z synami ludzkimi. Delicia mea esse cum filiis hominum. A czemuż to proks non cum hominibus, nie z ludźmi/ ale cum filiis hominū, z synami ludzkimi? czemu nie ma wciechy z ludźmi/ ale tylko z synami ludzkimi? czemu nie nawiedza ludzi/ ale tylko synow ludzkich? Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quia visitas eum. Tłumacza tylko pamięta/ a ną syna człowieczego nie tylko pamięta/ ale też do niego przychodzi/ y iego nawiedza. Czyli to inhy są ludzie/ a inhy synowie ludzcy? Tak jest: inhy są ludzie/ inhy synowie ludzcy: ludzie nie nawiedza/ a synow ludzkich nawiedza. Ktorzy są ludzie/ a ktorzy synowie ludzcy? Słuchajmy wielkiego Doktorá Petrum Damianū, tak nąuczającego. Nota tamen quod dicit, non cum hominibus sed cum filiis hominum, suas esse delicias: ego puto hominem ad veterem hominem; filios vero hominis ad Filium hominis pertinere.

Prover. 8.

Psalms. 8.

luxtaquam intelligentiam puer cy-
charista sic intonat: Quid est homo
quod memor es eius? aut filius ho-
minis quia visitas eum? *Vivajay tu*
(práwi) co momi, nie z ludzmi, ale z syna-
mi ludzkimi wciechy moia. Ludzie fakto-
rzyzja według staroego człowieka w affe-
ktach do ziemie, do ciała tego: *otych*
Bog pomni, ale z nimi swoich wciechy de-
licy nie ma. Synowie zaś ludzcy są, kto-
rzyzja według nowego człowieka Chry-
stusa, którzy się wyniszczyli z affektow
wśhelákich do ziemie, to iest do ciała tego:
a z tymic Bog ma pieśczoły swoje. Z te-
go fundamentu tak ia rzeczy moiey do-
wodze. To miejsce ktore iest komu
wielce wcieśne/ y z ktorego komu de-
licye wielkie pochodza/ to mowia mieys-
ce/ tego ktory w nim wciechy czuje/
do siebie ciagnie/ do siebie przyśc nie-
iáto przymusza: według dawnego
aryoma. Trahit sua quemque volu-
ptas. Ciagnie do siebie swoia kájdego w-
ciecha. Ale tak iest/ iż iáto się powie-
działo/ synowie ludzcy/ to iest ci/ ktorzy
się wyniszczyli ze wśhelákich affektow
do ciała/ są mieyscem BÓgu wcie-
śnym / z ktorego mu wielkie delicye
pochodza. Toć tedy to miejsce/ to iest
ci ludzie/ nieiáto Pána Boga do sie-
bie przyciagaia/ y nieiáto aby do nich
zstapil/ przymuszaia.

Riedy Apostołowie świeci fráso-
wali się o odeście Chrystusowe we-
dlug ciała/ *CHR*ystus Pán cięśac ich
Ieann: 16. mowi. Nisi ego abiero, Paraclitus
non veniet ad vos. *Iezeli ia nie odejde*
od was, Pocięściel Duch iwiaty nie przy-
dzie do was. A czemuż to do nich
przyśc nie miał? co mu do tego prze-
śładzało? Ożáprawda nie co inśego
tylko to/ iż póki był z nimi secun-
dum praesentiam corporalem, kie-
dy był obecny według ciała/ nie było
w nich zupełne^o vacuum, nie byli pro-
żnymi od wśhelákiego affektu według
ciała: przeto nie przymuszałi wniśc
do Koscioła dusze swoiey Duchá świes-
tego/ BÓga prawdziwego: przeto
mowi Chrystus. Nisi ego abiero, Pa-
raclitus non veniet: potrzeba tego
koniecznie abym ia od was odsiedl/ że-
byście tak z siebie wyniszczyli wśheláki
affekt do ciała/ żeby zátym náwiedzil
was Bog prawdziwy/ Duch Przena-

świeśty. Pieśnie to opisiue Bernat *Serm: 6.*
świeśty/ y oraz potáz nie/ iezeli to choć *in Ascens.*
menágnny affekt do ciała/ prześładza
náwiedzemu Bóśkiemu/ daleko wiecey
nagánnny prześładza: a zátym daleko
wiecey wyniszczyć się z mego potrzebá/
któ chce aby wślyśal: Hodie in domo
tua oportet me manere. *Dziś mi po-*
trebá w domu twoim zmiśśkac. Slo-
wá są pomimione go Doktorá świes-
tego. Grande mysterium: quid
enim sibi vult, nisi ego abiero Para-
clitus non veniet ad vos? Itane in-
uisa Paraclito praesentia Christi, aut
contubernium Dominicae carnis
Spiritus Sanctus horrebat? quae nec
concepi quidem, nisi eo superueni-
ente potuerit. Quid est ergo, nisi
ego abiero, Paraclitus non veniet?
Nisi carnis meae praesentia vestris
subtrahatur aspectibus, spiritalis
gratiae plenitudine occupata mens
non admittit, non recipit animus,
non capit affectus. Quid vobis vide-
tur fratres? Si haec ita sint, immo
quia ita sunt, audeat quis de cetero
phantasticis quibusdam illecebris
deductos, lectans lenocinia carnis suae
illum pariter expectare Paraclitum?
audeat (inquam) qui huic sterquilli-
nio semper inhaeret, qui carnem fo-
uet, in carne seminat, carnem sapit,
illam nihilominus consolationem,
supernae visitationis, torrente volu-
ptatis illi, illam sperare gratiaspi-
ritus vehementis, quam vtriusque ipsa
testatur, nec cum ipsa quidem.
Verbi carne percipere vllatenus A-
postoli potuerunt. Errat omnino,
si quis caelestem illam dulcedinem,
huic cineri, Diuinum illud balsa-
mum huic veneno, charismata illa
Spiritus Sancti misceri posse huius-
modi illecebris arbitratur. *Wiel-*
katu (práwi) táismnica: coż to bowiem
iest, iezeli ia nie odejde, Pocięściel nie
przydzie do was. Takle Pocięściel nie
rad widzi obecności Chrystusowej? takle
ten Pocięściel lakał się konwersacyey z
ciałem Chrystusowym, iż nie mógł náwie-
dzic Apostolow, pokiby on nie odsiedl? Nie
lakał się Duch iwiaty konwersacyey z
Chrystusem, ale aby pokazał, iż nikt zupeł-
ności taksi Duchá iwiatego przyiać nie
może, poki od affektu do ciała wolnym

nie będzie; przeto nie przychodzi do Apostołom, ażby Chrystus według ciała od nich odszedł. Coż się wam tużda Bracia, jeżeli to tak jest, ktoż będzie więcej miał bawić się myślami nieczystymi, lubieżnościami cielesnymi, spodziewać się Ducha Świętego Pocięyciela? kto będzie miał w tym gnoiu leżący, ciała śnuiący, w ciełe zaśiewający, ciałem trącający, Boskiego nawiedzenia i pociechy jego wyglądać? kto pomyśli o tym, aby go on strumień rośkośy łaski Ducha Świętego nawiedził, kiedy Apostołom świętym, mając tylko Chrystusa według ciała obecnego, nawiedzić niechciał? Myli się na tym każdy, który rozumie, iż ona śłodkość niebieska, z tym tu popiołem, on Boski balsam z tą tu trucizną, one dary Ducha Świętego z rośkośkami cielesnymi pomieszane być mogą. Jasną tedy rzecz, iż euacuatio, wyniszczenie się z dobra wcieśnionego według ciała/ sprawuje/ iż Pan Bóg do Kościoła dusie naszej na mieszkanie zstępuje. Wiedzieć jednak potrzeba/ że nie sprawuje tego adaequatę, to jest samo przez się/ trzeba y drugiey ewakuacyey/ y drugiey wyniszczenia/ trzeba się wyniszczyć ex bono honesto, to jest/ z nieporządney chęci do godności/ per humilitatem, przez głabość pokora. Jż y tego vacuum potrzeba/ a niedosyć na pierwszym/ dowodzą.

Wypuścił Noe z Korabii figura Ducha Świętego/ to jest gołębicę/ o ktorey powiada Pismo święte. Quia cum non inuenisset, ubi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum in arcam. Ktora nie znalazłszy gdzieby spoczęła nogą iey, wróciła się do niego do Korabii. Ktule iako wiecie dobrze/ zabawił się na trupach/ y przeto nie powrócił do Noego: dajmy to że gołębicę brzydziła się trupami/ y na nich spocząć niechciała/ dajmy że się wstęłała ciała ludzkiego sprośnością chydziła; czemuż przynamniej na wysokich górach ktore już były bardo dobrze widziáne/ nie spoczęła? Podobno kto rzecze/ przeto/ że iestże były wilgotne/ błota pełne/ przeto y tych nie lubił/ czystości swoiey przestrzegając/ y na tych spocząć niechciała. Niech to tak będzie/ że dla tey przyczyny w ten czas na nich nie spoczęła: gdy ja też dniał znowu po czterdziestu dni wypu-

szono/ kiedy już wietrzyby got dostać/ tegnie oschły/ czemuż na nich nie wstał dla? czemu nie spoczęła przez iakikolwiek czas/ ale się do Noego z rośkośką oliwną wróciła? Piękna tego dacie przyczyna s. Anasztazyus Synaita. Była/ ta (prawi) gołębicą figura Boga/ figura Ducha Przenajświętszego: nie spoczęła tedy na trupach ludzkich/ brzydziła się cielesnością; a nie tylko nie spoczęła na trupach ludzkich/ ale ani na wysokich górach; dając znać/ iż Bóg/ Duch Przenajświętszy/ nie spoczywa w ludziach cielesnych/ mia ich/ brzydzi się nimi: ale krom tego choćby nie byli cielesni/ choćby się już z afektów cielesnych wyniszczyli/ jeżeli iestże są gorami wysokimi/ to jest/ jeżeli nie wyrzucą z siebie bonum honoris; jednym słowem/ jeżeli się głabość nie uniają/ mia ich gołębicą Duch Przenajświętszy/ nie spoczywa/ nie mieszka Bóg w duszach takich. Słowa są pomienionego Doktora świętego. Tunc Spiritus Dei, columba superferrebat, volans super aquas, non inueniens requiem pedibus suis, ut tabernaculum figeret in homine, aut inhabitaret, aut inambuleret, etiamsi omnium montium cacumina essent detecta, quae quidem significabant peccati infirmorum euentiam, & vitij nimiam elationem, eiusque induratum & callosam vecordiam.

Żymże się ożywa y sam Pan Bóg przez Izaiasa Proroka. Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tementem sermones meos? Ktore słowa Augustyn święty Enarrat: in Isai: 92. tak czyta. Super quem requiescer Spiritus meus? Super humilem, & quietum, & tementem verba mea. Na ktor, mże (prawi) człowieka spocznie Duch moży nad pokornym, y spokojnym, y drżącym na słowa moie. Co uważając daley Augustyn święty tak mowi. Audi quomodo describat ipsam sedem: forte audieturus eras marmoratam domum amplam, spatiosam atriorum magnitudine, & fulgore tectorum: audi quid sibi parat Deus, super quem requiescer Spiritus meus? Super humilem & quietum,

Lib: 1.
Hexam:

Isaia 66.

Genes: 8.

& tremens verba mea. Ecce humilis esto & quietus, ut in te habiter Deus. Altus est Deus, non in te habitac, si altus esse volueris: humilis esto, & tremens verba eius, & ibi habitat: non timet tremens domū, quia ipse illam firmat. *Sluchaj (prawi) członiecze, iaka Pan Bog opisuje mieszkanie swoje: spodziewales sie ty podobno, żeś miał słyszeć o mieszkaniu iego marmurem ozdobionym, o mieszkaniu iego wielotcia pokojow, iasnotcia dachow ozdobnym: sluchajze iakie sobie Bog mieszkanie gotuje. Na kimże (prawi) spocznie Duch mój? na pokornym, y spokojnym, y drzącym na słowia moie. Oto głowiec badz pokornym, y spokojnym, aby w tobie Bog mieszkał. Wzrostki jest Bog, nie musi być w tobie, jeżeli będziesz chciał być wysokim: pokornym badz y drzącym na słowia iego, a w tobie mieszkać będzie: boiś się ty mieszkać w domu drzącym, albo trzęsącym się: nie boi się tego P. Bog, bo on ten dom sam umacnia. Cóż mniey pięknie y Ołdster na pomienione słowa Bostkie pisze/ mowi. Licet omnia fecerim, nihil ea curo, non respicio illa, sed hoc respicio, scilicet hominem humilem coram me, & parui spiritus: id est, qui non multum habet spiritus sui, sed mei. Mowi (prawi) Pan Bog: Lubom ię wszystko uczyni, o nic jednak niedbam, na nic nie pytam, tylko na człowieka przedemną pokornego, y ducha matego: to jest, nie wiele ducha swiego matego, ale wiele moiego. Tymi tedy słowy Pan Bog Włosek chmogacy według Doktorow Swiętych iasnie daie znać: iż aby człowiek mieszkanie w Kościele duszy swojej Pannu Bogu zgotował/ potrzebą mu się euacuare, wyniszczyć z affektu wstępliwego do wyniosłości: a ztym wielce mu potrzebą być uniozonym y pokornym. Wiedziła o tej woli Bostkiej dobrze Oblubienica niebieska/ y przez toż takim słowy Kochanego swego Oblubienica/ to jest Chrystusa/ do siebie wabi. Lectulus noster floridus. Żą praszam cie do siebie Kochany mój Jezus/ lożeczka nasze kwitniace. Wiedziła dobrze o wielkości iego/ wiedziła dobrze/ że wielkości iego wstępliwie świat nie ogarnie/ nie rąno iey było/ że jest wielkości nieskończoney: a przecie go*

nie wzywa/ ani mu ofiaruje lożę długiego/ szerokiego: ale mu ofiaruje małuczkę/ szupłą/ wąską lożeczko. Lectulus noster floridus. Tę dla czego to inzego/ tylko iż znała humor Oblubienicy swego Boga/ wiedziła iż się on w lożu wielkim/ szerokim/ to jest w człowieku pyśnym/ wyniosłym/ nie kocha: ale małuczkę/ niskiego/ to jest nie o sobie nie tżymającego/ poważa/ kocha/ y w nim mieszka: y przeto mu nie łoże wielkie/ ale lożeczko małuczkę ofiaruje. Czego dotknął poważny Hugo Cardinalis tak na pomienione słowa Oblubienicy pisać. Arguta insinuatione, iquitatē sponsa sponsum ad amplexum, ex sui opinione, quā semper se minuit: nam proprium solet esse humilium, ut semper de se sentiant infra quā sint. *Madrze (prawi) Oblubienica małuczkim o sobie rozumieniem wzywa do siebie Oblubienicę swego: własna to, bawiem pokornym, mniey a sobie trzymać, jeżeli się w rzeczy samey znajduje. Wiedziła o tym Bostkim upodobaniu/ y samą Przenajświętszą Panną/ y przeto euacuavit se, wyniszczyła się ze wstępliwiey wyniosłości/ y tym przyniewoliła nieiako Bogu/ aby sobie w niej mieszkanie uczynił. Czym tak wyraźnie poważny Ambrosius Ansbertyus. O quantum meruisti! o quantum beata humilitas in sacra Virgine valuisti! Quid enim in sacra Virgine meruisti? nisi ut Deum homini coniungeres, ut Verbum carni unires. Quid in sacra Virgine valuisti? nisi ut Spiritum super eam attraheres, qui carnem Verbi cum Patre in utero eius formaret. Quid in sacra Virgine potuisti? nisi ut quae erat ancilla, Conditoris sui fieret Mater & sponsa. *Quia (prawi) wiele zasłużyła! o iako wiele błogosławiona pokora w tej świętej Pannie mojej! Coż się bowiem w tej Pannie inzego zasłużyła? tylko to, iż Boga z człowiekiem złączyła, iż Słowa z ciałem zjednoczyła. A coż inzego w tej Pannie mogła? tylko to, iż Ducha świętego do niej przyciągnęła, który był ciału Chrystusowemu z Ojcem y z Synem, w żywocie iey świętym formował. O wymię y poważny Guerricus Abbas. O humilitas!**

Lib. 2. in apocal.

Ser. 7. de assumpt.

angu.

2. Libris Rudi. Thome, Liborowicz 42. C. 1. 1. 1.

Cantic. 1.

angusta tibi, ampla Divinitati, pauper & insufficiens tibi, sufficiens ei, quem non capit orbis, copiose ac deliciosè reficiens illum, qui & Angelos pascit: super quem (inquit) requiescam, nisi super humilem? In omnibus requiem quaesivi, sed apud humilem ancillam inveni, non est inventa similis illi in gratia humilitatis, idèd in plenitudine humilitatis requiescit etiam corporaliter omnis plenitudo Divinitatis. O pokoro (prawi) ciążna sobie, szeroka Bosinnu, w boga y niedostatnia sobie, dostatnia temu, którego świat ogarnąć nie może: obficie y rozkosznie posilając tego, który y Anioły karmi. Nad kimże (prawi) spocznie tylko nad pokornym? We wszystkich skutkach spoczynienia, ależ ie w pokornej służebnicy znalazł: nie znalazł a się ie podobna w łasce pokory, y przeto w zupełności pokory spoczęł a w całej zupełności Bosinnu. Ależ y dzisiajśy Zachęś/ tym/ że statura pusillus erat, że był małego wzrostu/ nie tylko według ciała/ ale też według ducha: że mówił był tak pokornym/ iż za niegodnego się poczytał/ aby Chrystusa miał zapraszać do domu swojego/ przeto zwabił Chrystusa do domu swojego/ y te słowa usłyszał słowem. Hodie in domo tua oportet me manere. Dził (prawi) Zachęś, potrzebą mi gnieść w domu twym. Toć tedy iasna rzecz/ iż aby kto przyniesł wolit mieć Pana Boga mieszkać w łasce dusze swojej/ potrzebą aby było w duszy jego to vacuum, to jest/ aby się wymiścił ze wszelkiej swojej wyniosłości.

Ależ y natym ięszce nie dosyć/ potrzebą y trzeciego vacuum, potrzebą się wymiścić z affektu wszelkiego do dostatków tego świata. Połi się bowiem kto takim sposobem nie wymiści/ Bog do niego na mieszkanie nie wnidzie. Piše Plutarchus/ iż Demosthenes czasu jednego kłótał do drzwi jednego człowieka/ który się w muzyce y w graniu na lutni wielce kochał/ który to człowiek kłótałanie jego usłyszał/ prosił aby wszedł do domu jego. Na to mu Demosthenes: Faciam si alligaris cytharam, uczynię o co prosisz/ jeżeli lutnia powiesz/ jeżeli iey zaniechasz. Patrząc/ niech

ciał wnać ten wielki Orator Demosthenes do domu tego/ ażby w przodlutnie zaniechał. Podobna rzecz za prawdę dzieje się zawsze na świecie: człowiek bogaty/ to jest kochający się w dostatkach swoich/ kocha się w lutni/ tak abowiem o bogatych powiedział Job święty. Tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi. A gdy tak sobie na lutni gra/ a gdy się w swoich dostatkach kocha/ y z nich się wesela/ przychodzi do drzwi serca/ uż nie Demosthenes/ ale sam Bog: kłóć przez inspiracye y różne inne zewnętrzne sposoby. A człowiek co? Pozwala Pana Boga do serca swojego puścić/ zaprasza go do siebie zawsze/ modlić się. Vilitatem quesumus Domine habitationem istam. Niewiedzą prosimy cie miły Panie, to mieszkanie. A znów. Veni Sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium &c. A Pan Bog co na to? To co niegdy Demosthenes. Faciam, si alligaris cytharam. Kocha się w kosztownych szatach swoich/ ma się dostatek/ a wbody moi grzebień świeca: kocha się w kłopotach swoich/ chowa ich w skrzyniach swoich/ jeden twoj pierzcionek mógłby wielu w bogich pożywić/ a przecis ich ratować niechcesz: kocha się w pieniędżach/ ma się dostatek/ chowa/ zbiera/ a w bogich widząc ich nędze nie ratujesz: kocha się w dostatku potraw/ zbytek/ zastawia niepotrzebnych y próżnych chlebow/ a wbody tak poddani/ iako y nie poddani głód mrzeć muszą. Faciam, si alligaris cythara. Jeżeli zaniechasz tey lutni/ jeżeli się kłóć w drogich szatach nie będziesz/ ale w bogich przyodziewać będziesz/ jeżeli kłopoty które niepotrzebnie chowa/ na sieroty na wdowy potrzebujące obroć: jeżeli pieniędzy swoich w bogim żałować nie będziesz/ jeżeli zbytku w potrawach zaniechasz/ a łaknących moich karmić będziesz/ zgola jeżeli się z kochania/ z affektu/ do tych dobre doczesnych wymiści/ Faciam, uczynię to/ mieszkać w łasce dusze twojej beda: inaczej nie. Je tak BOG do człowieka mówi/ y jego bydy niechce/ połi się z affektów do rzeczy doczesnych nie wymiści/ i

106. 21.

anie na

Epist ad
Napotiā-
m

śnie naucza Hieronim święty. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel partem Dominum habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino: qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit, pars mea Dominus: nihil extra Dominum habere potest. Quod si quidpiam aliud habuerit prater Dominum, pars eius non erit Dominus: verbi gratia, si aurum, si argentum, si possessiones, si variam suppellectilem, cum istis partibus, pars eius Dominus fieri non dignatur. Który (prawi) człowiek, albo on jest częścią Pańską, albo Pan częścią jego: tak się ma zachować, aby on miał Pańską. Pan jego: kto ma Pańską z Proroki mówią: Częśćka moja Pan, nie nie ma mieć kró same Pań: Jeżeli co, innego krom samego Pańa mieć będzie, częścią jego Pan nie będzie: np przykład, jeżeli złoto, jeżeli srebro, jeżeli majątności, jeżeli rożny sprzęt mieć będzie, z tymi częściami Pan częścią jego być nie zechce. Tymi słowy dać znać Hieronim s. iż w każdym wielki affekt do dobrego tego świata państwa, w tym Pan Bóg mieszkać / y częścią jego być nie może. A dla tego przyczynił się dnia dzisiejszego Zachęś od Chrystusa: Hodie in domo tua oportet me manere. Dziś mi trzeba Zachęś mieszkać w domu twoim. Dla tego mówi przyczynił się nie był Chrystus częścią Zachęśową / nie mieszkał w domu jego / iż się Zachęś tobał w dostatkach świata tego: dziś zaś iż widział Chrystus Pan affekt jego / iako naucza Ambroży święty / a widział wyprośniony od wielkiej chęci do rzeczy doczesnych / czyni chętnie mieszkanie w domu jego: Dziś mi (prawi) potrzebą w domu twoim mieszkać.

Już tedy iasna rzecz / iż jeżeli y my chcemy te święte słowa wstąpić. Hodie in domo tua oportet me manere, Dziś mi potrzebą w domu twoim mieszkać: jeżeli mówić chcemy przynależnie do Chrystusa / aby sobie poświęcić Kościół dusze naszej / y żeby w nim mieszkał / potrzebą nam trojać pomienione vacuum uczynić w duszach naszych: potrzebą nam wymiścić się z affektów nieporządných / y ad bonum delectabile, y ad bonum

honestum, y ad bonum utile, z affektów mówić do dobrego uczynnych według ciała / y do dobrego uczynnych według świata / y do dobrego użytecznych według człowieka. O iakosmy stądże nierozumni / kiedy tego czynić nie chcemy! Kiedy aby Bóg w nas mieszkał / marnych rzeczy z domu serca naszego / z dusze naszej / wyrzucić nie chcemy! Co rozumiecie: gdyby Król iaki możny y bogaty / z wielkimi dobrami swoimi przyjechał do ubogiego chłopca / y obaczyłby w naczyniach jego pełno błota / obaczyłby w strzyniach jego pełno plew / obaczyłby w szafach jego dosyć zgnitych owoców: y wzięwszy się nad onym chłopcem ubogim / rzekłby mu: euacues, wypróżnij wyrzucić z tego naczynia twojego błota / a iá wyczyść kosztownym y smacznym winem napełnij: będziesz miał winą zawsze dostatek: wypróżnij z twoich strzyn y wyrzucić plewy / a iá wyczyść złotem moim przeczyszczonym napełnij / będziesz miał złota zawsze dostatek: wypróżnij z szaf twoich zgnile jabłko / a iá szafy twoje krolowskimi moimi potrawami napełnij: będziesz zawsze krolowskich potraw w domu twoim pożywał. Co rozumiecie Chrześciane. Namilży / gdyby ten chłopiec taki laska krolowska wzgardził / gdyby odpowiedział Krolowi: nie wypróżniać z błota naczynia moiego / schoway się tam sobie z twoim winem: nie wypróżniać plew z moich strzyn / nie prosić z twoim tam złotem: nie wypróżniać zgnile z szaf moich / mieć tam sobie potrawy twoje: co mówią rozumiecie Chrześciane Namilży: czyliby ten człowiek / nie był wielce nierozumnym? Przypicie wstąpić / że nie inaczej. Takci się za prawdę tak na świecie dzieje: napełniles człowiecze naczynia dusze twojej błotem / to jest / affektami do ciała: napełniles strzynie dusze twojej plewami / to jest / affektami do godności: napełniles szafy dusze twojej zgnitymi owocami / to jest / affektami do dobrego tego świata / które są według Pisma świętego zgnilością / bo iterum, troy: y mówić Pan Bóg w Pismie swoim świętym: Euacua, człowiecze wypróżnij z naczynia dusze twojej błota /

bloto/ wyrzuc z mey affekty nieporządne do ciała/ á ia te naczynia/ to jest/ siły dusze twoiey/ nápełnis kořtozownym winem poćiech/ Niebieskich/ ktorými sie ná wieli náprawác bedziesz: Wyprzeczny strzynie dusze twoiey z tych plew lekkich/ to jest/ wyrzuc affekty nieporządne do części światowey/ á ia strzynie dusze twoiey nápełnis przeczystym złotem łaski moiey świętey/ ktorác badzie skarbem ná wieli nieprzebrány: Euacua, wyrzuc z siebie dusze twoiey zgnilości/ to jest/ affekty nieporządne do dóstatków doczesnych/ á ia ie nápełnis potrawami moimi Boskimi. Jednym słowem/ Euacua, wyprożnij dusze twoie głowiege od wszelákiego affektu do rzeczy stworzoney/ á ia samym sobą dobrem niekorczonym/ nápełnis dusze twoie/ w duszy twoiey ze wszystkich dobrami moimi mieszkać bede/ sam ci bede wszystkim dobrem. Kiedy tedy głowiek niechce w sobie tego vacuum czynić/ á co innego czyni/ tylko gárdzi łaská Krolewska/ łaská Boża: kiedy niechce wyrzucić affektoru nieporządných do ciała/ mówi iakoby do Pana Boga: wola

ia to bloto moje/ schoway sie tam Pánie Boże z twoim winem/ to jest/ z poćiechami niebieskimi: kiedy sie niechce wynieść z nieporządných affektoru do wyniosłości tego świata/ co innego czyni tylko mówi do Pana Boga: schoway sie tam Pánie Boże z twoim złotem łaski twoiey Boskiej/ wola ia te moje plewy: kiedy niechce wyrzucić z siebie affektoru nieporządných do dóstatków tego świata/ co innego czyni tylko mówi do Pana Boga: niezbam Pánie o twoie potrawy Niebieskie/ kontentuje sie tu tymi zgnilkami moimi. Oktoż tu poymie/ kto tu wypowie tak wieli nierozum grzesznego głowieka! Niechciejmy tedy Chrześcianie Ciemiśy bydz tak nierozumnymi: ale z dzisiejszym Zacheusem/ wszystkie pomianowane nieporządne affekty wyprzeczaymy z dusz naszych/ á wyslychemy od Chrystusa te szczęśliwe słowa. Hodis in domo tua oportet me manere. Dziś mi potrzeba zmięskát w domu twoim. Rácz nam to dáć CHRYSTE JEZU/ który żyjesz y królujesz ná wieki wieczne. Amen.

Bogu w Troycy Jedynemu Chwała ná wieki.

REGESTR

Osobliwzych rzeczy, ktore się w tych Kazaniach zamykają.

A.

Abraham wymusił się o głowę Dawida / zemu i karku. 172.
Abraham tego wprawa. 474. Abrahamowi tylko y
Dawidowi obiecuje Bog Syna swatego / dla
tego. 54.
Abstrakcyja wieloraka jest. 409.

AGNIESZKA SWIETA.

Gardząc głowiekiem i Jezusa sobie za Oblu-
bieńca obierając matra się Panna pokazała. 99.
Miała mądrość trojaką / Economicam, Politicam,
Militarē: Gospodarską / Polityczną y Solnierską. 105.
Tę mądrą Boskie wprzezwiosci zachowała. 105
Alexander Wielki w Aroplcie mieście nabył
się za kocha dlatego / iż nigdy w takich nieprzysia-
cielskich nie było. 59.

ANDRZEJ SWIETY.

W Andrzeju świętym inaydowały się trzy poży-
tki doskonałości Chrześciańskiej / Materia, Forma
& Priuatio. fol. i. &c. Przykładem Andrzeja świę-
tego mamy opuścić rzeczy światowe / gdy nas Chry-
stus za sobą wala / & to dla rzeczy przysyni. fol. 7
per totam.
Andrzeja Spinoza obwaga / przyrodości Zakonu
Rozdaje y wdziać mu czyni. 18

ANYOŁOWIE SWIĘCI.

Anyoł jest Substantia abstracta i materia, jest sub-
stancją odrębną od materii. 145. Wiele do-
brego ludzom czyni. 33. Anyołowi obiektemu
dowierzać nie trzeba. 53. Czemu wpadła na twarz
swoje przed Młecstatem Boskim. 101. Atore rze-
cy wiebie widza. 426. Czemu się do usług naszych
pobudziła. tamże. Atore nam usługi czyni. 426. 26.
Jaka co rozprzestrzeniała bramy niebieskie. 483.
Antyfu spandłoci co jest. 505.

ANNA SWIETA.

Jest błogosławiona błogosławieństwem pier-
wszym Rodzicielki naszej w stanie niewinności bo-
dacy. 280. Jest błogosławiona błogosławień-
stwem podobnym błogosławieństwu Syna Pá-
ny Przenawierkiej. 331. Jest błogosławiona bło-
gosławieństwem podobnym niekto błogosławień-
stwu Boga Wyca niebieskiego. 334. Anna święta
wrodziła Pannę Przenawierką / z obediencia. 3 po-
słuszeństwa. 332. Wrodziła także Pannę Przena-
wierką / supposita cognitione Dei. 3 poprzedzeniem
zapłatowania się na Boga. 333. Nakoniec wrodzi-
ła i Cooperantia Virtute Altissimi, za sprzą osobl-
wa mocy Boskiej. tamże. Anna święta jest swia-
toscia. 335. Jest Rybolowczyni / ktora łapując
wysięcie swoje w morze / wsielkiego rodzaju ryby dla
nas wyłagła. 336. 26.

ANTONI S. PADEWSKI.

Był światłością światą podobną światłości
nie stworzonej / to jest / Jemu Synowi Bożemu.
161. 26. Był swoim sposobem Filii Dei, syn Boży.
263. Szedł za Duchem Bożym. tamże. Był ucie-
lako Verbum Dei patris. 264. Manifestował świat

tu te rzeczy ktore się w Bogu zamykają. 264. Jaki
Pim był Równodzieci. 266. Palat miłości Boskiej.
267. Nazwał się moje Imago Dei Patris. 267. An-
toni święty był żywotem Chrystusowym podobnym
temu / którym żył Chrystus w Przenawierkiej
Sakramencie bedacy. 268. 26. Był hostya żywot
był na tym świecie lub specie panis. non habuit ope-
rationes a nim sensum. był totus lub tota hostia. &
sub qualibet ariam minima particula hostie. 269. 26.
Apostolem bydy wszelka godność. 266.
Jaka Panna wody zapiłnowiła. 247.
Jaka świętego Testamentu była figura Przena-
wierkiego Sakramentu. 251.
Assuerus zład poznaje Pannę Bogą. 213.

B.

Bestye mało wrodzona słoności do porokowa-
nia bliźnich swoich. 194.

BŁOGOSZAWIENSTWO WIECZNE.

Wzym za wisko 396. Którym sposobami mogli
le Pan Boga cłowiekowi konfiterować. 462. 26. Dla-
tego le Pan Boga dacie tylko per modum mercedis. 462.
Wzym rozum wywodzić. tamże. W błogosławieństwie
wiecznym będzie obfita zapłata / in sub-
stantia. in Quantitate. & in Qualitate. 466. 26. Tyle
to woluciam y potykaciam się Bog w chmoga-
cy błogosławieństwo wieczne dacie. 462. Smagamy
się gdy na nie robimy. 464. Błogosławieństwo
wiecznego nie szuka / glastwo jest. 466. Błogosław-
ieństwo Páńskiego / stan / przechodzi stan Eliasa y Se-
noch w Xatu bedacych. 259. Cłowiek błogosław-
ieństwo wiele rzeczy widzi. 205.

BOG WSZECHMOGĄCY.

Bárzo się gniewa gdy się za wolanie jego nie idzie.
my / także epikommunikuje y surowo karzą obce.
11. 26. Z niewinnym głowiekiem jako Młka z dzie-
ciatcem sobie postępuje. 26. Jest Oblubieńcem
głowiekowi w utraconiu bedacy. 72. W nim są-
nym wszystko dobre y pościech. tamże. Stodze ka-
re tych którzy niewinni / przykładu. 76.
Bog winę sobie wytrądził / iako odpuszcza / nie-
winnym za ludzom. Krzywdę wygniona / krodze ka-
re. 79. Sadnych dobr od głowiek nie bierze dla
siebie / ale tylko na nasz pożytek. 93.

Bog sam tylko jest obietcam amora. y sam tylko
dobry. 102. Pokornym tylko spuszcza kossie darcow
niebieskich. 111.

Bog przepasze się do ochomey usługi prawdziwym
sługom swoim. 126. Czemu przy stworzeniu nie ap-
probował dnia wtorego. 135.

Bog wygna w ciemności żyłacym Exemplarom
swoich. 140. Bárzo się gniewa gdy się nie sprawa-
emy według Exemplarz / ktory nam podał. 217.
Pannę Bogą widzący wszystkim dobrami w bogactwo
rostać. 206. Bóstwo Pannę Bogą jest morzem. 236.
Czemu Pan Bóg ziemię przeklina / & wody nie prze-
klina. 225. Dobroć Boska wielka / niż wszelka dos-
broć stworzona. 236. Bog sam jest sárbem nie-
przebrany. 203. Boga nie szuka / z pilnością glup-
two.

Osobliwych rzeczy.

240. 304. Budynek P. Bogu taki się podobą. 308.
 Bogą Oycą pokarm jest zbawienie nasze. 353.
 Bog Ociec miał przyszyje zaślubić Syna swego.
 Janie.
 Bogą Oycą Słowo Przedwieczne dwie rzeczy
 osobliwie sprawuje. 264.
 Bog y najmniejszym działom starbow swoich
 kontrowie. 280. Przed Panem Bogiem bydy wiel.
 kim prawdziwa wielkość. 274.
 Bogomyślnego żywota zabawy które są. 375.

BOGACTWA.

Cłowiek w bogim cynia 7. Bogactwa wfy.
 nie względem przypadku sedney dusze są ladać.
 199. Cłowiek z frasobliwym y utrapionym cynia.
 2. Dłazego te P. Bog odbiera. 499. Co cieniem.
 103. Potrzeba te pecko opuścić a to gęścia
 ex parte rerum mundi, gęścia ex parte hominis, gę.
 114. ex parte Dei. 7. etc. wiata serca ludzkie. 10.
 Bożysławy zwyciężony zostaje/ odpowazy wygra.
 17.

C.

Carolus Quintus Germane złote z twarzą swota y O.
 blubienicy swojej wyrażone w podobakunka dnie Mar.
 grabiemu swojemu. 15.
 Choroby zład pochodzi. 361.

CHRISTVS PAN.

Chrystus Nowonarodzony odpuszcza grzechy te.
 oney niewiedzie. 45. Przy narodzeniu swoim za.
 chował trzy kondyce prawdziwego Najświętsz.
 10. jest quatum consensus, mutuum cohabitationem,
 1. fidem. 40. &c. Wielkość wesela z narodzenia
 Chrystusowego pochodzi z trojstkiej przyszy. 36.
 Przy narodzeniu tego spiskane są wszystkie trzy Osoby
 Trojce Przenajświętszej. 31. 26. Żaden na świecie
 Arol/Arolem się nie wrodził/tylko sam Chrystus. 90.
 Chrystus Pan wszystkie dobra w sobie zamyka. 37.
 Sam z siebie ma państwo y dobra. 91. Przyro.
 dnywa się do państwa dla tego 95. Wmiałował
 nas ze wszystkim serca Bożkiego. 98. Miał wi.
 domości wielę. 99. Jest ryba. 336. Jest białan.
 10. 27.
 Chrystus Pan reprezentuje Oycę niebieskie. 210.
 Jego głowa/ wlosy/ oczy/ łagody twarzy tego/ wsta.
 10. nogi/ co znaga. 366. 22. Chce całego cło.
 10. wielę. 46. Jaki cłowiek może przymusić Chry.
 10. 513.
 Chrystusowi Panu wiary dochować mamy. 45.
 Chrystus P. żyjąc na świecie/ 36° nągał. 480.
 Wywalał do cnot obiciele zapłata. 256. Zapit
 sobie dusze krwia swota przenadrobła. 300. Jest
 nam exemplarzem/ iako do nieba wstępować ma.
 10. 250. Inągey nam pokazuje drogę/ inągey
 10. 108.

Chrystus Pan przy Młoce swojej ładney poledchy
 10. 169. Dwa akty wyprawuje przy oś.
 10. 150. Wychodząc od nas do O.
 10. 10. przy śmierci konformował się odesciu swojemu
 10. 10. do nas/ y w tym to konformowanie było.
 10. 17. 26. Białe się wpołczył w Przenasw: S.
 10. 10. 254. Ciemu samemu
 10. 260. Ciemu samemu
 10. 174. Ciemu samemu
 10. 170. Ciemu samemu
 10. 176. Ciemu samemu
 10. 244. Ciemu samemu
 10. 259. Ciemu samemu
 10. 208. Ciemu samemu
 10. 208. Ciemu samemu
 10. 27.

Chrystus Pan używany dodaje nam mocy w
 pokucie. 317. Jaki co do piekła wstąpił. 487. Jaki
 Chrystus Panem iako do nieba wstępować ma.
 10. 235. 11. Jaki Chrystus Panem wstąpił y wstępować ma
 10. 550.

CHRZEST. CHRZESCIANIN.

Chrzest święty przymulacy rodzi się z Bogą. 216.
 Chrzestianin cłowiek powinien. 216.
 Chrzestianin cłowiek ma być żywotem Chry.
 10. 269. Powinien się starać bydy wiel.
 10. 177. Wiele rzeczy może Panu Bogu oś.
 10. 268.
 Chrzestianin który nie reprezentuje Boga. 211.
 Chrzestianin cłowiek ma być do dobre^o po.
 10. 435. Jaki się starać aby się mażnie bro.
 10. 434. Chce bydy doskona.
 10. 5.

C I A Ł O.

Ciała piekności na co mamy używać. 306.
 Ciało ymartwione cłowiek/ nigdy zwyciężyć
 nie może. 122. Ymartwienie ciała naszego Chry.
 10. 96. Który oś.
 10. 292. Cłowiek do ciała z tym nalogiem
 10. 10.

CIERPLIWOSC.

Cierpieć niewinnie potrzeba. 70. Żeby cło.
 10. 554.
 Cierpieć dla Chrystusa jest Panem bydy starbow.
 10. 287. Zaczyna się cierpieć dla Chry.
 10. 289. 22. Wszytko cierpieć mamy/ abyśmy došli
 10. 249.
 Cierpieć dla Chrystusa jest iakoby jedna rzecz z
 10. 450.
 Cierpieć niewinnie być aniżeli winnie. 71.
 Cierpieć przesławiania y nienawidzić dla cło.
 10. 456. per totum. Nienawidzić y
 10. 71.
 Cierpieć przesławiania y nienawidzić dla cło.
 10. 450. per totum. Który y nienawidzić cierpiacy
 10. 459.

G N O T A.

Cnoty święte są natury Bożkiej. 338. Co znaga.
 10. 361.
 Cnota naprzód otrzymać jest ta otrzymać zacyym
 10. 50.
 Cnota Pharyzejska temu od Pana Boga re.
 10. 62. W cnotach powinien cłowiek bydy
 10. 64.
 Cnoty bez pokory nie są. 278. Dla zachowa.
 10. 254. Chwała Boża y owsem sam
 10. 259.
 10. 20.

CZART PRZEKŁĘTY.

Słaby ieſt poſi głowiek w grzechy nie zabnie. 106.
Bontentue ſie połowica głowiek! gdy całego mie-
nie moſe 45. Jeſt kupcem. 298. Preſkłada nam
do dobrego. 510. Koſnych beſtyi na ſobie lárwy
noſi. 212. Jego okrucieſtwa. 170. Im kto cno-
ſliwy tyi do niego wiekſza ma prywatę. 170. Ar-
gument na ſataniſkie połuſy które ciciemy. 35.
Czarta przekletemu bronie mamy kroleſtw Bo-
ſkich. 454.
Czas żywota náſzego bázo krótki. 467.

CZŁOWIEK.

Jeſt przepáſcia náſzego. 100.
Sam ſobie ieſt wſytkiego ſtego przyczyna. 360.
Według iſtnoſci ſwoiey przyrodzoney! má trzy po-
gatk. fol. 1. Nie moſe być żywotem cieleſnym ná-
wiek dla duchu przyczyn. 246. Czego mu potrzeba
aby był ná wiek żywotem duchownym. 247.
Człowiek ieſt áuthorem wſytkich krzyzów. 22.
Człowiek Chreſcíanſkie pominnoci która. 216.
Czym ſie ma pobudac do ádnych ſpraw. 216. Wiele
powinien Chryſtuſowi. 209. Dopuſzczácy ſie
grzechom rozmaritych beſtyi lárwy ná ſie bierze. 211.
Człowiek ſprawiedliwy reprezentuje Páná Bo-
gá. 212. W ſobie go widzi. 213.
Człowiek ná nie ſie nie zędyſie z talentami ſwoi-
mi tylko ná chwale Boſia. 13. Má goraco y pilno-
ná chwale Boſia pracować. 14. Sginalby gdyby
Páná Boga nie miał ná ieden moment! przez iſtota
y obecnoſc tego. 39. Máiac P. Boga przez iſtota
luty Boſkiey y dobre tego ſtate ſie wgeſtniſiem. 39.
Czynac dobrze ſtate ſie Bogiem. 36. Má ſie
ſtatec żeby był ambitioſus in virtute. 62. Má wyſo-
kie choty ná bydy odważnym. 64. Má ſie ſtatec
aby wſytky miłowáli P. Boga! 499. Noſi ná ſobie
obraz Boſki. 436. Jáko ſie moſe ſtat podobny P.
Boga. 448. Dla miłoſci Boſzey má opuſzczac rzeczy
ſworoſen. 445. Miłowac P. Boga ieſt piány. 358.
Starbu ſwoiego to ieſt Páná Boga! má zpiłnoſcia
ſukać. 303.
Człowiek grzeſny nie má mieyſca do koregoby ſie
wótre mogli. 74. Nie má ſie z tego ná wmyſle wyno-
ſic. 114. 24. Zácnięſſia rzecz bydy dobrym głowie-
kiem! ániſiel bydy ſamym tylko głowiekiem. 115.
Człowiek má bydy parubus corde, ore, opere, má bydy
máluaci ſercem wſty y wczynámi. 114. 26.
Człowiek wmarzwiony ieſt mieyſce przemyſku ludſkim
wforyſkowane. 22. Jáko ſie má bronie nieprzypá-
cielowi. 434. Powinien ſienáwiſci y przeſładowá-
ná ierpliwie znosić. 450. Má ſie ze wſytkiego
wyniſſyć ieſli chce / żeby y niego Pán Bog mie-
ſtal. 510. Samego ſiebie má opuſzczac. 385. Má ſie
mieć w mienawiſci. 362. Má ſie rozumieć ná wſetk.
ſzym grzeſniem. 363.
Człowiek chciwy godnoſci wolnoſc traci. 319.
Człowiek grzeſny ieſt zgubiona owieſka. 313.
Má ſie chronić grzechu powszedniego. 283. Háma-
cy ſie eſcámi ſwiatowymi / mocno do nich przy-
wiązány zaſtate. 10. Czini dobrze poſi áſta dif-
ferentia nie przyſtapi. 52.
Człowiek nie ieſt Pánem ádrowſobie od Páná Bo-
gá dánych. 114. Má co powinien dowcipa y rozu-
mu ſwego używac. 504.

CZYSTOSC.

Bez wmarzwienia nie moſe bydy nábyta. 125.
Wgryſtoſci żytacym użyga P. Boga Exemplarow
ſwoich. 140.
Cyrkaly wleſnoſci które ſa. 579.

D.

DAWID.

Dawid przyjmie nápomnánia. 202. Weſeli ſie

y do weſela wſelkiej kreáture wywá / dla iáſkiej
przyczyny. 206. Kamień tego którym Olbrzymá
zabił co znaczy. 249.
Dawidowi y Abrahámowi tym dwiema tylko 04
biecnie Bog Syná ſwoiego! dla tego. 34.

DOBRA SWIATOWE.

Człowiek ſráſobliwym y wtrápionym cynia. 8.
Człowiek pála. táme. Potrzeba ie przedſo opu-
ſzczáć grzeſia ex parte rerum mundi, grzeſia ex parte
hominiſ. grzeſia ex parte Dei, fol. 7. &c. per totum.
Dobrá ſwiátá tego ſa cieniem. 505. Wiaſa ſetca
ludſkie. 10. Dla tego ſe Pán Bog odbiera. 499.

DOBRE VCZYNKI.

Dobre wczynki mamy kryć dla tego. 305. Dla
ſamego Páná Boga cynić ſe mamy. 13. Jáko go-
raco y pilnie. 14.
Dobre wczynki dla chwaly Boſzey cynione / ná
náſ ſie pożytek áciagáta. 25. Nie o iáſcekolwiek
dobre wczynki y cnoty / ále o wyſokie ſtatec ſie má-
my. 19. Odważnie y ámiſle dobre wczynki cynić
mamy. 17. Ná dáſſy gráſ odſłádać ich nie mamy. 20.
Dobre wczynki proina chwala traci. 117.
Doktorowie ſwieci áſta ſe ſwiátloſcia. 131.
Doktorowie áſto máta d. fundere lucem, áſto má-
ſa ſwiecić náuka ſwoia. 132. & ſeq. Piſac káſgi nie
máta inſyſch Doktorow náuki ganić áni ſipocić. 135.

DOSKONAŁOSC.

Pogatk ábo przyczyny doſkonałoci Chreſci-
ánſkiey ſa trzy! Maria Forma & Privatio. 2. per totid.
Do doſkonałoci nie áciagnac znać potępienia 277.
Áto chce bydy doſkonałym má náſładowac Chry-
ſtuſa 5. Do doſkonałoci áciagnacemu trzeba wſty
iſto opuſzczáć. 144.

DVCH SWIĘTY

Ze wſytkiem ſwoimi iſtotinymi mocami ſtapił ná
Pánne Przenáw. 53. Jeſt ſpiſány ná kárcie / to
eſt ná turze ludſkiey Chryſtuſowej. 34. Vnoſi ſie
nádo wodami. 215.
Duch ſwiátowy y Duch Boſy wáym roſni. 263.

DVSZA LVDZKA.

Czym nápełniac mamy duſſe náſe. 520. Já le-
dáco przedháć ſey nie mamy y dla tego. 301.
Duſſe ſwoie záſtáwować wielkie głuſtwa. 302.
Duſſa báwiaca ſie rozmyſlaniem Áſeli Chry-
ſtuſowej! ieſt mieyſcem niedoſtápnym. 120. Wſy-
kie bogáctwa ná ſwiecie wágladem iedney tylko przy-
pádoci duſſe ſa ledáco. 299.
Duſſe wáſſcu bedace powinnſmy ratowac. 474.
Człowiek duſſ w Czycu bedacych nie ratuácy! 34.
dney wymowki nie má. 475. 26. Átorc oſobliwym
ſpoſobem ratowaci mamy. 477. Czyn ſie do ráto-
wania duſſ w Czycu bedacych pobudzac mamy. 478.
Duſſe wáſſcu bedace ratuácy co zá pożytek odno-
ſi. 484.

E.

Eláſſowi y Enochowi ſáwor Bog Wſedhmoſ-
gacy pokazál / kiedy ich do Ránu przymoſi. 290.
Eláſſ nápomina Achába. 302.
Elizeuſ oddala od ſiebie Joramá dla tego. 214.

F.

Filozofowie dwóáſto rzeczy opiſuá. 299.
Filozofowie náugali! ze ſobie głowiek przycz-
na ſtego. 561.
Filozofowie ná rozne grzeſi podzieliſi rzeczy. 542.

FRANCISZEK SWIĘTY.

Oſobliwie noſił znać Boga żywego. 437. wſty
ákim tzei Perſonom Boſkim był podobny. táme.
Dobrze

Osobliwych rzeczy.

Dobrze wzyń! gdy siebie y wszystko swoje opuścił.
pojechał za Chrystusem. 445. Najosobliwiey go
Chrystus wczestował. 447. Kiedy sie na Egiptie
wyjeżdżał gotował. 439. Najlepsza gasła obracił sa-
m Boga. 345. Onie innego nie prosi tylko o to
co należało do zbawienia ludzkiego. 348. Imie-
nem Jezus zapalony/ odchodzi od siebie. 19. wy-
male sie niegym 160.
Języski/ turbacye/ przygotowanie zle sa. 361.

G.

Galenus młodzieńca leczy na matrobie. 81.
Bedeon żołnierzowi dacie słąsegliniane/ gemu. 127.
Słowa Chrystusowa która jest. 366.

GODNOSC SWIATOWA.

Godności chciwość służy wielka pogesna y du-
chowna przynosi. 319. 32.
Godności/ honory/ bogactwa/ prowdzenie/ sa ma-
teria Individualis. 136. Człowiek chciwy godności/
wielka niewola cierpi/ mija na galerach badacy. 320.
Chciwemu godności im więcej przybywa godności/
im więcej bywa cnoty. 321. Człowiek chciwy
godności wolność traci. 319.
Godność żadnego zysku ani dogesnego/ ani du-
chownego nie przynosi/ ale samo piekło. 322. 32.
Góra i kłoty kłamienie na budynel Rodziola
Chrystusowego braci mamy. 309.
Góra na która Różnosciele wprzód wstapować
mają. 439.

GRZECH, GRZESZNY CZŁOWIEK.

Grzech sam i siebie speści człowiek. 22. Zasu-
guie pranam damni. 164. Za grzechy Boga doży-
ć nie możemy. 164.
Grzech jest przyczyna wszystkich kłopotów y wra-
żenia. 222. Według ciężkości grzechów cięzka y
ciężka cynta mamy pokuta. 311.
Grzechy gny gaci mamy. 492.
Grzechu powzednego służy. 281. Samego Pa-
ni Boga speści gdy sa kto grzechu powzednego do-
puszcz. 265.
Grzechy powzednie dusze spetna gynie. 151.
Grzechy w młodym nazywecy panule. 492.
Grzechu ciężkość zła poznac. 164.
Grzechy ludzkie wielki smutek sprawiły w ogach
Chrystusowych. 167.
Grzechami nie mamy Chrystusa obrażać. 162.
Grzech ciężki/ niegodnie przystępując do Prze-
nawienia tego Sakramentu/ niż Lucypet. 252.
Grzech ciężki nadaremnie braci to imie Jezus/
miejeli to imie Bog. 87.
Grzech za który Swięci Pánsey pokutowali/ nie
speści ich y owszem wielce służy y zdoł. 23. 22.
Grzechom poprzestac a żywot światobliwy za-
bac/ iako tego dokazac. 80.
Grzesznik ieden od zalu za grzechy umiera. 168.
Człowiek grzeszny ani w Bogu/ ani w sumientu swo-
im nie znajduje pociechy/ ani w bogactwach/ ani w
przyjacielach. 74. 22.
Grzeszny człowiek śmiego śatanu w łosciach y
grzechach przechodzi. 312.
Grzesznicy ludzmi sie nazywają. 292. Co o Bo-
gumowia. 293. 22. Kiedy w których sie kochają
mają za Boga. 293.
Grzeszni ludzie sa nosa. 308. Ciemu przedko
w pokucie wstają. 913.
Gregory S. Alotaryusz o łakomstwo y dobra
Rozdzielne strofuje/ kol pokornie strofowanie przy-
mule. 205.

H.

Herod Krol przesładowac dżiatki niewinne wiele
m dobrego/ sobie zaś wiele złego wzyń. 76. 22.

Zabijając dżiatki niewinne cięzko grzeszył. 76. Je-
go karanie. 80.
Hieronim S. list do Damazja Papieża. 288.
Honor Bostu wielce mamy poważac. 353. O
honor y gracie Bostu mamy sa wymowac/ dla
dwoch przyczyn. 351.

HONORY SWIATOWE.

Chciwość honorow te światu/ wolność traci 319.
Człowiek chciwy honorom y godności/ jest mizerney.
By nad człowiek na galery porzucenego. 320.
Honorom im kłomu więcej przybywa/ tym więcej
bywa cnoty. 321. Miałko honorow gestkość
konfuzey nabywamy. 322.
Honory wielka służy y dogesna y duchowna przy-
noszą/ a żadnego zysku ani dogesnego ani duchowne-
go nie sprawują. 319. per totum
Honory/ prowdzenie/ bogactwa/ sa materia Indivi-
dualis. 136.

I.

Jacek święty w wym podobny Chrystusowi 366.
Jest synem Panny Przenaszy a bratem P. Chrystu-
sowym. 365. Najlepsza sobie obraci gasła służy
Boszy. 371.
Jakub święty dwiema dżiatkami pokazał swoje am-
bicy. 325. Był ambitiosus in virtute. 325. 32.

I A L M V Z N A.

Ialmuine gynie każdego gasu winniny. 491.
Słuki które sprawuje. tamie.
Ialmuina co nam rodzi. 493. Kiedy ma byd
gyniona. tamie. Od nie gyniecia ialmuini-
nie nie wymowi człowiek. 454.
Ialmuiny ofiara Pánu Bogu wdzięczna. 269.
Ialmuine dawać w bogim wszelkim sposobem win-
niny. 496.

I A N S. EWANGELISTA.

Kontentue sie tym tytułem/ że jest Kochankiem P.
Chrystusowym. 58. Wiernie Chrystusowi służył.
60. Był ambitiosus in virtute. 62. W nazywicy
cnoty wielkim sercem sie odważał. 64. Dla trzech
przyczyn nad inshy Dżaniw Chrystus go więcej
kochał. 58. Jest speculum Morsitans Dei. jest zwier-
ciadłem Bostim dla trojakiy przyczyny. 65. Re-
prezentue P. Boga w Trojcy Przenaszytcey Je-
dynego. 66. Reprezentue proprietates Personarum.
Divinarum. 66. Reprezentue operacye abo sprawy
Bostie. tamie.
Janowi S. na ostatniy wieczery Chrystus w-
zyzył umieralności. 68. Nazywają gorzał mi-
łością przeciwko Bogu. tamie.

I A N S. CHRZCICIEL.

Był magnus coram Domino, był wielkim przed
Pánem/ in Conceptione. in Nativitate. in vita sua. 274
Był fidelis depobearius, wiernym poślaknikiem abo
strojem sárbow Bostich sobie powierzonych. 280.
Jąstżaba rozmowa z Trochilem praśkiem mło-
dym. 279.
Ignacy Macemmil pragnie dla Chrystusa Pána
cierpieć. 166.

I M I E I E Z U S.

Jest oletem/ które ma podobieństwo do oleju. 86.
Wszystkie imiona Syna Bostego przechodzi. tamie.
Przewyższa dary Ducha świętego. 87. Wszystkie
dobra które ma człowiek od Boga przewyższa. 87.
Imie Jezus oświeca y zapala. 88.
Wielki grzech nadaremnie braci to imie Jezus/ ni-
miejeli to imie Bog. 87.
Intencya młacy przy roboci/ co zafuguje. 483.
Job zabił w ogach dżiatel swoich cięzko. 28.
Był w wielkiej cenie/ w wielkim kochaniu u Boga. 62.

Joseph Patriarcha Kości swoje do cudzego kraju
przełożyć każe. 36.

IOZEPH S. OBLUBIENIEC

Panny Przenajświętszey.

Był budowniczym żywota Chrystusowego y Panny
Przenajświętszey. 139. Arorych Instrumentow
do tego budowania używał. 140. 26. Był wyśto-
szeń. 140. 26. Co za posag wziął po Pannie Przena-
jświętszey. 145. Jako konfurrował do wrodzenia
Syna Bożego. 146. Był principium, był nieiało
pożatkiem względem Person Bożych. 148. Wziął
Potentiam, Moc względem wszystkich rzeczy. 149.
Miał Paternitatem, Oycostwo względem Syna Bo-
żego. 146.

Jadał najcięższą boleść zjadał Jezusowi. 171.
Je^o niezdolność y głupstwo w tym się pokazało. 437

K.

Kamilus Hetman wygnanie cierpliwie znosi. 103.

KATHARZYNA ŚWIĘTA.

Była mądra & prudent & respektu finis, y mądro-
ścią względem ostatecznego końca; & prudentia res-
pektu mediorum ad finem, y mądrością względem
orzodków do ostatecznego końca. 502. 26.

Katharyna święta / iehi mądre czyniła gdy
śamego Cesarza y Cesarzową y Senatora y owym
wszystko ono pogasiło do Ruiny y miłości Chry-
stusowej namawiała y przywodziła. 496. 26.

KAZIMIERZ ŚWIĘTY.

Skarby y depozyta od Boga sobie dane / chował
na miejscu niedostępnym / na miejscu obronnym y
na miejscu świętym. 119. 26. Jego umiarkowanie
123. Naboiestwo ku Pannie Przenaj- 124.

Kazimierz S. był przepasany ku Ruinie Bożej
miłości Boja nieiało niepożoga. 126. Miał
poznane Boga nieiało niepożoga. 126. W Kaz-
mierzu S. nie nie mogło skończyć miłości. 129.

Kazimierz Święty przyjmie poligam od Dwo-
żenną. 201.

KAZNODZIEIA.

Ma wypaść do brzośwoich bez wstarcia światłości
wości swojej 267. Oznajmuje trzy niebieskie
w Bogu ma mieszkać. 266. Nie tylko Rowy ale
też y żywotem swoim ma nauczać. 266.

Kazania Chrystusowe o tym bywały. 481.
Kaznodzieia napomina Kardynała na Kazania o
świecie niezwykłą / że co Kardynał wielce go wy-
chwala. 203.

Klara S. Przenajświętszym Sakramentem nie-
przyjaźni rozpedza. 250.

Klothoplys Krolowa chustka kwia swola 310-
gona brata posyła. 190.

Kontemplacya jest ciastka zająca. 348.

Kotce pod które pochodnie zapaloney płasć nie
mamy. 486.

Kościół kamienny Pannu Bogu się podoba. 508.

Kościół z takich kamieni w duszy naszej P. Bogu
budować mamy, tamie. Z których gor te kamie-
nie wyćinąć mamy na zbudowanie Kościoła Pannu
Bogu. 509. Żeby Chrystus w duszy naszej iako w
Kościół mieszkał / trzeba w sobie wyćnić vacuum.
515. per totum.

Kreatury wszystkie Boga połączają nam się. 207

Kreatura na świecie co jest. 448.

Krewi którzy mają być promowowani na go-
ności. 390.

Krewnych promowować niebezpieczno. 391.

K R O L.

Krolem żaden się nie wrodził tylko sam P. Chry-
stus. 90. Krol nie ma sam z siebie / ale od
poddanych. tamie.

Krolem y Hetmanom bydy związany / sciemnia
jest rzecz. 172.

Krolewskie prawo obowiazuje poddanych. 157.

Krolestwo dostąpić zysk biedny y lichy. 311.

Trzy Krolewie ślania się P. Jezusowi & P. 171.
172. 26. 28. Czego nas waga. 94. 26. 28.
daturki co zaga. 94. 26.

KROLESTWO NIEBIESKIE.

Krolestwo Bożie dwoiakie / materjalne y du-
chowne. 433. Krolestwo niebieskie przyrównywa-
nie do Pann / temu. 140.

Krolestwa Niebieskiego nie otrzymamy bez cno-
ty pokory. 412.

Krzywdy cierpiący otrzymuje imię Bożie. 459.

O Krzywdzie Boża mamy się wymować. 243.

Krzywdy niechcące nagać / być co zaniecka. 415.

Krzywdy przy śmierci nagrodzić jest rzecz nie-
podobna. 417.

Krzywdy czyniącego na sady Bozym nie nie wy-
mowi. 419.

K R Z Y Z.

Krzyż co jest. 217. Jak Krzyż widzieć potrzeba
przez wszystkie są żywota naszego. 217.

Krzyż jest zwycięstwem y triumphem. 217.

Krzyż s. drzewo ognia śmierci / y na nieprze-
ścislony go obraca. 121.

Krzyż duchowny w takim poważaniu w ludzi. 402.

Krzyż dla Chrystusa cierpić co za dobro głowie-
towi przynosi. 403. 26. per totum.

Krzyż jest też nasłaniający. 408.

Krzyż pełno na świecie. 219. Author y in-
ventor Krzyżow to jest. 210. Jako też Krzyż nasz
znosić mamy. 223. 26.

Krzyżem się zbawiać głowiecowi Chrystusowi
niemu przystoi. 218. Chrystus na Krzyżu podwpi-
sany trojaka czyni abstrakcy: abstrahit, oddala
materia singulari, a materia sensibili, a materia intel-
ligibili: to jest oddala głowiec od bogactw od ro-
schoy ciłak / od honorow y godności. 410. per totum.

Krzyż dla Chrystusowego wiały / nie ma się gł-
wiec znowu wracać. 413.

L.

Lacedemoniacy krowie srogie bógowania dla chwa-
ły światowej podrywowali. 241.

Likurgus wierności dochowuje. 252.

LASKA BOZA.

Nie mamy iey tracić dla żadnego dobra dogodne-
go / dopuszczając się grzechu. 281.

Laska Boża tracić przez grzech / wielka szkodli-
wość głowiec. 346.

Laska Boża najlepsza jest ciastka ze wszystkich ci-
stek rzeczy stworzonych. 343. 26.

Laska Bożej nie maiać za nie wszystko. 26.

Laska Boża jest laska. 278. Zaczynają jest laska
Boża niś wszelka substancja materjalna y duch-
wna. 343. 26. Do otrzymania obfitości lask Bo-
żych co przedstawia. 112.

Laskawość Chrystusowa. 184.

Lacyper bazo ignify / ze inftychołom odp. 20
ga odwiódł. 437. Jakie karanie za to zastrzył. 435.

Lud Jydelski temu na puszy mieśa pragnie / lub
zaś na puszy chleba nasarmony kontentare się. 248.

Ludzie trojako wstępali do nieba. 235.

Ludzie światowi dla otrzymania chwały swia-
towej wielkie trudności zwyciężają. 241.

Ludzie niektorzy żyja in substantia panis, in sy sub
speciebus panis. 270.

Ludzie z pilnością szukała Piarbom y złości. 303.

Ludzie na świecie dwoiacy są. 308.

Ludzie niewinni są dniem. 308.

Ludzie światowi mają moc do zwyciężania 121.

Osebliwych rzeczy.

Onoaci w służbie światowej. 114. Własne starcie
Przedkowi w ciele. 325. 16.
Ludzie bogobojni mają wlenawieci ludzi grze-
snych. 362. Ludzie pobożni są synami Pańcy Prze-
mądlonej. 365. Wdy miała gołebice. 369.

M.

Maciej święty był malugłymi cords ore opere.
111. &c.
Mądrość troista. 103. Theologowie tak o dzie-
la mądrości. 302.

Mądrość SS. Pánstich wzym należy. 497.
MAŁGORZATA. S.

Małgorzaty świętej mądrość w cym 199. &c.
per totum. Garozi słaby y bogactwy. 305. Słar-
bu w roli niebieskiej zapanego to jest samego
P. Boga/pilnie szukał/analizy go zakrył/zakry-
wszy dla niego wszystko swoje przedał. 303.

MAŁZENSTWO.

Małzeństwa prawdziwego trzy są kondycje. 41.
Małżeństwo SłowPrzedwiecznego i natura ludzka
ma kondycje prawdziwego Małżenia. 41. 20.
Małżeństwo Syna Bożego z naturą ludzką dla ge-
go się stało. 47. Duża nasza w duchownym Małżeń-
stwie z SłowemPrzedwiecznym które ma zachować
kondycje. tamże.

Mądrość Bożie trzy zachować mamy/ gdy taka
potrzeba przyciska do odstąpienia wiary. 104.

MARCIN ŚWIĘTY.

Wzrost jego młodościemu gemu Kościół święty
wyśławia. 433. Od Marcina świętego dwuży nie
cy wcy się mamy. 491. per totum. Marcin święty
nie kładł pochodnie zapaloney dobrych wzynkow
swoich pod korzec prożney chwały. 488. Ani pod
korzec możności sił swoich. 489.

MARYA BOGARODZICA PANNA.

Przenawieściła Panną Maryę nie samymi Panien-
stwem zażyła bydy Manka Boża. 50. Jest Ju-
ryzenta. 139. Ato ia zbudował. 140.

Panna Przenawieściła była Córka Oycy niebie-
skiego. 145. Jest miejscem świętym y nieprzypa-
dom strasnym. 123. Jest podobieństwem rzeczy nie-
kongoney to jest samego Pána Boga. 128. Panny
Przenawieściły żywot z postuśenstwa wrodził Sy-
na Bożego. 331. Wrodził Syna Bożego z zapa-
żenia się na Pána Boga. 331. Jest światłością.
334. Nazwał się może dziecią 338. Święci Pánscy
przez Pannę Przenawieściła otrzymali błogosła-
wienie wreszcy samey. 341.

MARYA MAGDALENA.

Czego się od niej wcy mamy. 308. per totum
Pierwszy raz nogę Chrystusowe namasził drugi raz
nie nogi ale głowę z gemu 129.

MATHEVSZ ŚWIĘTY.

Dziwnie mądrze baynił kiedy opuszczył wsiy-
kie bogactwa które miał/ samych się rzeczy niebie-
skich za Chrystusem idąc rozmyślał. 410. 16. per
totum. Przykładem Matheusza świętego powin-
niśmy wracać wsiyko cośmy niesprawiedliwie na-
byli z blagogo. 415. per totum.

MECZENSTWO.

Męczeńska toroná tak začna. 78. Męczeństwo
dla Chrystusa podieję jest takoby jedná Męka z
Chrystusowa. 48. Męczeństwie jest niekiedy inże prze-
rogatyw. 386.

MEKA CHRYSŦVSOWA.

Dziwnie začna. 47. Skuteczna przeciwko Szartu.
40. Rozmyślanie Meki Chrystusowej by 303u
wycisła. 125.

Meki Chrystusowej cierpienie y frogosć z ktorych
przyczyn pochodziła. 163. 16. per totum. Męka
Chrystusowa w máltych ratule. 481.

Meki Chrystusowej trudno wypowiedzieć. 163.
Przy Mecie Chrystusowej wsiykie kreatury wci-
tác chcieli/ gemu. 224.

Męstwo nawiętsze które. 459.

Młara co znaczy. 143.

Michał 6. wiele sobie zażył i dobry przykład
inym Aniołom pokazał/ y onych przy Pánu Bogu
zatrzymał. 493.

MIKOŁAY ŚWIĘTY.

Siebie samego y wsiykie talenta swoje ná chwa-
le y służbie Bożej obracał. 14. Goraco y pilno pra-
cował. 13. Śmieie y chwajnie. 18. Bez wpełnien
odwloki. tamże. 16.

MIŁOSC BOŻA.

Milosci przeciwko Bogu śmierć nie konay. 130.
Pomniemy miłość Chrystusowi. 162. Miłuiacy
Pána Boga pragnie dla niego cierpieć. 46. Bez
miłości wsiykie rzeczy nie mia. 228.

Milosci Boża y miłość światowa która wsiy-
waży takó poznac. 194. Miłosci od Pána Boga
włana mocniejszy jest niż nabyta. 357. Piłanym
alowiekó cym. 258. Wsiykie bolesti y maki w/
śmierci. 319. Miłuiacy Pána Boga sąsławi. 445.

Stać się temu podobnym. 443.

Milosci Chrystusowa tak wielka. 180.

Milosci rzeczy takie co w głowieku sprawnie.

44. Miłuiacy takie stworzenie zle cym y jest nie-
sławi. 441. Miłosci goraco rzeczy przyrodzo-
ney odeymuie gucie rzeczy zlych. 355.

MODLITWA.

Wmysłowa modlitwa służna zabawiac się. 94.
Jest sposob nayskuteczniejszy. 95. Jest nam pożyte-
czna. tamże.

Moyzes dla tego się stał Bogiem Pharaono-
wym. 54.

Mucus Szenola dla chwały światowej pali so-
bie taci. 241.

N.

Nabuchodonozar nie może dostać miasta Bethu-
lecy/ gemu 123.

Napominanie y strofowanie głowickowi jest do-
bre y pożyteczne. 200. Pomniemy je przypomnieć
ex omni iure. 199. per totum. Bliznich napominac
y zgrzechow wywodzić powinniśmy. 193. per totum.
Napominania náydobraly się w wsiykich Naro-
dow. 201. Wymawiac się napominania blizniego
trudno. 191. Wsiykiey powinni przypomnieć ná-
pomniania. 204.

NIEBO.

Do nieba mamy biesć fer ont. firmé, gemu 1230.
Przez wiele trudności do nieba wstępować potrze-
ba. 241. Zrośstwo niebieskie do rożnych się rzeczy
przyroównywa. 85. Z kory się odrzec potrzebá ier-
zeli do nieba wnieść chcemy. 342.

Nienawidź samego siebie wzym należy. 363.
Ato samego siebie wlenawieci ma o nie nieba y
niegona nie gute. 360. Grzeszny głowiek powinien
się niec wlenawieci. 362.

NIEPRZYJACIEL.

Nieprzyjacielowi kto dobrze cym stac się Bo-
giem. 51. 16. Nieprzyjacielowi nie odpuszczá y do-
bre nie cym wielki nierozum. 51. Nawiastniy-
sa doskonałosci Pána Boga nieprzyjacielowi odpu-
szcá. 458. Odpuszczá nieprzyjacielowi nawiętsze
męstwo. tamże. Na nieprzyjacielow nie mamy się
gniewać. 453.

Bożego

Regeſtr

Wzogo Piſmo ſwiate nazywa orazem/ dla
tego ? 138.

O.

Oblubienica wywaa do Ogroda ſwego wiatru
pulaocnego/ poludniowego/ gemu ? 143.
Obraz Boſki nieprawdliwie reprezentowa/ Pa-
mu Bogunie miło/ głowiekowi nie pożyteczno 214.
Obraz Boſki wziaſiſiny przy ſtworzeniu/ podo-
bieſtwa przy Chryſcie. 214.
Obreżanie duchowne iako mamy czynić. 85.
Ociec Przedwieczny rodzi Syna/ zpoznawania
Boſtwa ſwego. 438.
Ogień ieſt ſymbolm miłości. 357.
Ogich pokuſny Imienia JEZUS. 89.
Opuszczenie rzeczy iakiey dla miłości Chryſtuſo-
wey/ iako nagroda ſprawuje. 379.
Opuszczaćmy rzeczy ſwiata tego/ komunifiku-
Bog nieiako attributow ſwoich. 380.
Opuszczenie ſiebie ſamego w czym należy. 388.
Opuszczenie ſiebie ſamego ieſt cieſka. 388.
Oraze przeciwko cięciom ſtateczne. 107.
Orzel dla tego inne pięſtwa przechodzi. 400.
Ośiel wyraża nam poglądy ludzi. 242.

P.

Panienska jednā dla cyſtoſci biſe wgebe ta-
plana. 285.
Paſiwo wieloraki. 421. Paſami iakimi na
ſwiecie ſa ludzie. tamie.

P A S T E R Z.

Pasterz duchowny powinien ludzi/ zgrzechom wy-
prowadzić/ gwałtem do ſprawiedliwoſci przywo-
dzić 193. Powinien na to/ exornaturs 204. 22. per-
cum. Pſterze/ Przelożeni/ Rządzieli/ gdy na-
dominanci/ Bog przez nich mowi. 201.
Pſterze iako maia być/ dobrezy/ y w czym. 224. 22.
Miłość Boſka ma Pſterzów pobudzić o ſtarcanie
ze o owieczkach Chryſtuſowych. 227. Pſterza ſta-
kanie ma być/ nieſkończona. 229. Na wſytkie tru-
dnoſci ma ſie ofunąć. 230.
Pſterz y Przelożony chce/ tego ſtrofować/ ma
być/ bez grzechu. 222.

PAWEŁ SWIĘTY.

Zacienyſy gdy był do więzienia wtracony/ anieli
gdy do trzeciego nieba porwany. 289. Jego pro-
rogatywy. tamie. Wielka zacnoſć Pawła ſwia-
tego/ że był najczynieſm noſzącym imię Chryſtuſo-
we. 291. 22.
Paweł ſwięty obieca ſobie/ dla zbawienia ludzkie-
go poſtąpić/ chwale niebieſkiej/ iako to rozumieć. 351.
Piotra ſwitego Wzeglęſtwa zacienyſe nad
wſytkie inſze prerogatywy tego 286. 22. per totum.
Pelagius miſtwa pokazuje o ciota cyſtoſci. 284.

PHILIP SWIĘTY.

Czemu tylko o widzenie Oycā proſi. 206. 22.
Czemu o to widzenie iadney inſzey ſkreatury nie pro-
ſi/ ale ſamego Chryſtuſa. tamie.
Philipſyn Wtórego Arca/ Hiſpaniſkiego/ na rā-
ny Oycowſcie pamiatać/ bāmował ſie od
głoſci. 25.
Pochodnia co znaczy. 485. Pod iaki koniec nie
mamy kląć/ zapaloney pochodnie. 486.
Poſiedchy ſwiatoſwe nie ſa w zględem poſiedchy
Boſkiey. 73.
Początki doſkonatoſci Chryſciańſkiej/ które ſa. 1.
Poddanemu nie godzi ſie na Arca/ Pań ſwego
porywać. 25.

P O K O R A.

Pokornymi być/ mamy/ czemu ? 108. Pokornym
Boa ſpuſzcza roſt/ dārow niebieſkich. 212. Pokora

głowiek/ a iſteſt mu pożyteczna/ potrzebna. 109. 22.
Do ſtoleſtwa niebieſkiego bez pokory przyſci nie mo-
żemy. 112. Mamy być/ pokornymi/ carce. 112.
opere. 114.
Pokora/ Franciszka ſwitego. Gertudy ſwitey.
Antoniego ſwitego. 173.
Pokora/ Chryſtoſoma ſwitego. Thomasa ſwite-
tego. 117. 22.
Pokoy wnetrzny ieſt błogoſtawieſtwa/ glo-
wiek. 372.

P O K U T A.

Œpętnoſć grzechu/ gładi/ moſi/ y wnetrz/ obra-
ca. 25. Jeſt potrawa Chryſtuſowa. 198. Pokuta
odkładać/ rzech/ niebieſkiego. 309. Trudnoſci wpo-
kucie nie mamy ſie lekāć. 313. Pokutniacego/ glo-
wiek/ Chryſtuſus noſi/ na rāmionach ſwoich. tamie.
Pokuta/ zamyſka/ wſobie/ natuta Boſka. 378.
Poſt przykazuje P. Bog/ głowiekowi/ dla 20. 121.
Prace wſytkie/ które podejmujemy dla chwały
Boſey/ na nā ſie pożytek/ cięci. 25.
Pragnienie iakiey rzeczy/ ſprawuje weſele. 46.
Pragnienie dobre/ co w nas ſprawuje. 490.
Pradica Boſkie/ oſobliwe/ które. 457.
Promocja ludzka dla iakich reſpektow/ bywa. 389.
Promowiaczy na godnoſci/ nie ma reſpektow/ na
ſkewnoſci/ ani na ſwoy pożytek. tamie.
Proſnā chwałā/ traci/ dobre/ wſytki. 111.
Proſnowaniem/ y na jeden moment/ nie mamy ſie
zabawiać. 211.

P R Z E S Ł A D O W A N I E.

Dla których przyczyn mamy cierpieć. 450.
Prześladowania/ cierpieć/ ymi/ głowiek/ ludzkom
dziwnym. 400.
Prześladowania/ cierpieć/ przykładem ſwoim/ Chry-
ſtuſu/ wzy nas. 452. Sam Chryſtuſus/ na nas/ przeſła-
dowanie/ dopuſzcza. tamie. Wielka godnoſć/ cie-
pieć/ przeſladowania/ na tym ſwiecie. 456.
Prześladowanie/ cierpieć/ najwielkie/ meſtwa. 459.

R.

Rachel/ plāge/ y poſiedchy/ nie przyimule/ co ſa
przyczyna. 49.
Rany Chryſtuſowe/ ſtępcanie/ w gāſcie/ w nas/ mogą
chui/ do grzechu. 27. 22.
Ręce/ nāſe/ mamy/ kląć/ w rany Chryſtuſowe/ aby-
my/ z nich/ rzech/ nam/ potrzebne/ bieli. 26. Abyſmy
ſie/ miłości/ Boſka/ rozgrzewali. 29.
Roſmyſłanie/ trzyna/ Chryſtuſowego/ iako/ ma/ mo-
iako/ trzyna/ māteryalny/ Chryſtuſow. 121.
Rzymianie/ dla/ tego/ ſie/ promowowali. 389. 22.

S.

Sadawka w Jeruzalemi/ co ſie/ znaczy. 136.

SAKRAMENT PRZENASWIETSZEY.

Iako mamy do niego przyſtępować. 150. 22.
Przed przyſtęciem/ Nadſwieckiego/ Sakramentu/ bā-
ſiey/ mamy/ czyścić/ dufka/ nāſe/ ni/ przed/ ſmiercią. 152.
W Przenaſwieckim/ Sakramencie/ zamyſka/ ſie/ bo-
gactwa/ wielkie/ delicye/ koſtoſzy/ lekāſtwa. 153. 22.
Wſytkie/ pragnienia/ od/ rzech/ ſwiatoſwych/ oddać/
mamy/ a/ do/ ſamego/ P. Boga/ w/ Przenaſwieckim/ Sa-
kramencie/ mamy/ te/ obracać. 155. Do Przenaſwi-
ckiego/ Sakramentu/ ſwiecno/ chodzić/ mamy. 192.
Sakrament/ Przenaſwieckiy/ przyczyna/ ſmierci/ du-
chowney/ moſi. 247. Wſytkie/ poſadliwoſci/ po-
ſtrami. 248. Dāte/ wielkie/ ſiły. 249. Jeſt/ oſtrym/
kāmieniem/ przeciwko/ Czartu/ ieſt/ y/ tarcza. 249.
Sakrament/ Przenaſwi-
ckiy/ ieſt/ lodem/ mieczem. 250.
Nie/ wſytkim/ iednakiem/ ſkui/ przynoſi. 251. Iako/ ſie/
do/ niego/ dyſponować. 252. 22. per totum. Po przy-
ſtęciu/ Przenaſwieckiego/ Sakramentu/ mamy/ ſpicować/
y/ iako. 254.

Sakram.

Osobliwych rzeczy.

Sakrament Przenaswien: jest zastawa wiecznej
hwały. 257. Wiska rzeka jest niż chwala nie-
bieśca. tamże. Wlekanie przy nas będzie. 259.
Sakramentu Przenaswieniego pożytek. tamże.
Przystępować do Przenaswieniego Sakramentu w
grzechu śmiertelnym zabijamy Chrystusa. 261. w
Sakramencie Przenaswien: który kondukuje żywota
Chrystusowego. 263. Ofiara Przenaswien: Sakra-
mentu dziwnie przyjemna. 269.
W Sakramencie Przenaswien: Chrystus roztaje
torus omnibus & torus singulis. 161. Bierz się w po-
sady Chrystus w Przenaswien: Sakramencie
nisi przy Nocy świętej. 254.
Serce przywiązane do rozkoszy cielesnej / do pie-
niędzy / y przy samej śmierci oderwać się od nich nie
może. 11.

Serce małe i lekkie niżej nie dościsze. 18. Nie
wspokoje się pości się Bogiem nie zlag. 241.
Sforca Hetman Królestwa Syceylijskiego / chce
pachole konie ratować sam tonie. 153.
Stora z której się odzierają mamy wieloraka. 347.
Z której się nam odzierają potrzeby / jeżeli do Nieba
wnieść chcemy. tamże.

Słowo fałszywe cięższe niżeli wszystkie boleści
nabyć. 186.
Służba Boga ma swoje gaski. 371.

Nie wiele się gęści dzieł. tamże. Błota jest
najlepsze. tamże.

Śmiałość y odwaga wszelkie przeszkody wprata /
y one łatwo zwycięża. 18.

Śmierć okrutna w ogach smutek ciężki sprawuje.
166. Śmierć ciężka przystawia. 172.

Śnopek mirthy co mamy. 179.

Śnopek mirthy w polach Jeruzolimskich naboi-
żnym rozmyślaniem inacz mamy. tamże per totum.

Sprawniwi Bogami się nazywają. 191.

Sprawniwego nie nie utrap. 221.

Sprawniwi ludzie są Królestwem Bożym. 433.

Podobni są Abrahamowi na którego Bogas w ogniu
gorącacy wołał. 474.

Stan żywota naszego wyciąga tego / abyśmy po-
tornie żyli. 110.

Stankaw Świsty żelaznie się wymuje o gęść
Boga / y dla tego to cyni. 231. per totum.

Starcowie wpadają przed Thronem Bożym / y
forony rzucają / gemu. 102.

Strofowanie dla gniewu y przesładowania / nie
mamy żaniechować. 252.

Stworzona rzecz na nie się nie zedyje tylko na to /
na co jest od Boga wzmianona. 15.

Sumienie dobre dostatecznie wlepić może do
wielka kaidęgo. 73.

Świat punktem jest. 421. Światowe rzeczy są
to oszukiwają ludzi. 446.

Świata tego zachość y wielkość intenciem tylko
nie w rzeczy samej zachość jest. 274.

Światowa zachość niestateczna. tamże.

Światłość dwójaka jest. 162.

Światłości stworzonej to jest Syna Bożego
własność. 263.

ŚWIECI PANSCY.

Od roinych y wysolich spraw / roiny y wysolki o-
trzymują tytuły. 335. Sa rybami. 337. Bierz
się trapił gdy wspan cnota obaczył. 317.
Wiecey pragneli dobrze cynić / niżeli mogli. 490.
Wielki cierpieli z poledkami. 169.

Świeci Panscy przykładem nas swoim do dobre-
go pobudzają. 491. Jaki się w boleściach cieszyli.

468. Boleśca widząc wgardę Chrystusową. 496.

Do miłości Chrystusowej nas pobudzają. 500. Sa

Orłami na ziemi. 431.

Świeci Panscy przez Panna Przenasw: otrzymali

blagosławieństwo w rzeczy samej. 341.

Szata Arola niebieskiego jest pokora. 108.

Szaty potrzebą przed obecność Boga. 26.

Szaty y Persów palcami bija dla tego. 202.

Szaty białe Nazarenow Świstych we Arwi
Chrystusowej wybielone. 407.

SZCZEPAN ŚWIĘTY.

Z weselem przyjmował łamię Żydowski / dla
tego. 46. per totum Pragnął mecenistwa. tamże.
Nisłość tego zkad poznać. 47. Stał się Bogi. 51.
Przy Drogiści Szczępan S. stał się druga
Jednacy / podobna Jednacy Syna Bożego. 51.
Sillo Kupca lednego barto wyborne. 489.
Szkody bliższemu nie ugródzający także karanie
odnoś. 415.

T.

Talentami od Pana Boga danymi / naszymi Pa-
n Boga głowiek ma robić. 18.

Talentami pilno y goraco na chwata Boja pra-
cować mamy. 14. Ale nieszczęście talentami na

chwata P. Boga pracać podziwienią godzien. 15.

Talentami robić ode dnia do dnia / od roku do ro-
ku odkładać nie mamy. 21.

Targu krzyżalowa nieprzyjaciela geomi sąsno-
sca swoja. 249.

Theodozys przyjmując pokoranie karanie od Am-
brozego świętego. 202.

Themistokles za prace swoje tym się kontentuje / że
mu się lub przypatrował. 242.

Thomas S. Apostol włożył także swoje w rany
Jezusowe dla trzech przyczyn. 26. per totum. Stzech

nie dowiadztwa tego za który pokutował wielce go
sławny wżyni. 22. 11.

Thomas święty Doktor Angielski przeszedł zacho-
sca flońce. 131. per totum. Był Aniołem. 136.

per totum.

Towary nasze które są. 456. Na który tarmać

mamy z nimi iść. tamże.

Turecki Cesarz strofowanie o niewiasta jedne
przyjmując / y niewieście głowę winać kaje. 208.

Tutaj pisać listów jeden prawny / śmiatymi się
stał / y na niebespieczeństwa wszelkie się nara-
żał. 249. Nie godzi się przed Cesarzem Tureckim

stanąć tylko w ście kóstowney. 26.

Twarc Opa Przedwiecznego która jest. 415.

V.

Ubogich ratować wszelkim sposobem winien ka-
dy głowiek. 496.

Uciech wszystkich świętów odstępować potrze-
ba dla Pana Boga. 307.

Użył dobre tego się stoja. 486. Sa zapała-
na pochodnia. 485. Przez co te traktujemy. 484.

Winnimy pragnąć wielkie wżyni cynić / niżeli te
możemy cynić. 498.

Wmactych dusze ratować sam Pan Chrystus nas
nienay. 480.

Wmactli przy kociolach leżacy co są pożytek y te-
go maia. 481.

Wmactwienie ciała naszego Chrystusowi ofiara-
wać mamy. 96.

Wmactwienie głowiek ciała nigdy zwyciężyć
nie może. 122.

Wmactwienie także pożytek przynosi. 401.

Wrozenie / honory / bogactwa / sa wactrya ind-
uid. 116.

Wstugowanie zbawienia ludzkiemu Panu Bogu
wiece się podobą. 447. 11.

Utrapienia cierpieć dla chwaly wieczney nie jest
ciężko. 472.

Ważenie Pana Boga zowie się test niżeli wży-
tych obrotów niebieskich. 4.

Regeſtr Osobliwych rzeczy.

W.

Wacław świetego ſtopę zagrzały ſtę. 6.
Wawrzyniec ſwiety/ ſi. cierpliwie wieki znoſi/
miłość goraca Bóſta to ſprawiła. 358. Nie tylko
ſta nie mścił nieprzyjaciół ſwoich/ ale ſie tej z
okrutnikami. 360.
Waż w imię Jeſufowe Ogrodą ſtrzeże yzłodyer/
iá nie puſza. 89.
Weſela wielkość krotkiego wynika zrodła.
36. 36. 36. 50
Weſele tego żywota pełne ſa miſerycy. 239.
Wiary mamy dochować Chryſtuſowi. 41. Gdy
potrzeba przymuſia do oſtapienia wiary/ tazy mán-
daty potrzeba zachować. 104.
Włoſy Chryſtuſowe iákie były. 366.
Wola náſza ieſt fundament chorób náſzych du-
chownych. 142. 142. 142.
Woyciecha świetego cnoty. 191.

X.

Xerxes filiá palow wbił w Ocean/ chciał mo-
rze wſzytko zátężyć. 377.

Z.

Zakonnik ktore rzeczy ma oſiárować Pánu Bogu.
360. Nie ma miéć operationes. anima. ſenſuum.

ale tylko anima Rationalis. 172. 172. Jáko ma bydy
hoſtya/ ma bydy totus ſub tota hoſtia, y totus ſub qua
libet parte. 273. 17.

Zapłata wieczną woyminalezy. 450. Zapłata
ſtoſtoma woyminalezy. 177. Jáko ieſy doſtá-
tami.

Zaſtawy atery konſtycy.

257.

ZBAWIENIE LUDZKIE.

Do zbawienia nie doſyć iákiekolwiek cnoty mieć.
20. Stáranie ſie o zbawienie ludzkie zachtęſte
ieſt nád kontemplacya. 349. Nád wſzytkie rzeczy.
374. Nád śmierć y ziednocenie ſie z Chryſtuſ-
sem. 550. Nád yperwienie o zbawieniu. 551.

Ziemiá poſadana co znaczy. 182.

Ziemiá dlaſzego ſtoi. 207.

Ziemiá proſna zemu ſie názywa. 218.

Zołnierskiey mądroſci konſtycy. 106.

Zezdło. w Epiſcie kráſnie Greckiey pochodnie
zagaſzone zapala. 29.

Żywota bogomyſlnego zabawy. 375.

Żywot ten ieſt pełen miſerycy. 218.

Żywot niebieſki pełen ſzczáſcia y weſela. támiſe.
Jáko dla niego mamy pracować. támiſe.

Bogu w Troycy Iedynemu
Chwała ná wieki.

KAZANIA
NA SWIĘTA

PANNY
PRZENASWIĘTSZEY,
Z Różnych Doktorow y Authorow
ZEBRANE Y NAPISANE.

P R Z E Z

X. FRANCISZKA RYCHŁOWSKIEGO,
*Zakonu Świętego FRANCISZKA Reformatá
ná ten czas Káżdźicie y Święty Theologiey
Professorá.*

Superiorum Permissu.

Cum Gratia & Priuilegio S. R. M.

W KRAKOWIE.

W Drukárni STANISŁAWA PIOTRKOWCZYKA, Typog. I. K. M.

Roku Páńskiego, M. DC. LX VII.

Łąski morze MARYA y iey Święta Chwałá,
Łabęciowi może bydz zabawa wspaniała:
Morze dla kąpania sie wśnieżney swey białości,
Chwałá żá materya do głosu wdzieczności.
Wiec iz Łabęć TRZEBICKICH y biały y śpiewa.
Kazania o MARYBY słusnie oczyszczewa.

Iásnie Oświeconemu Xiążćciu

Y

NAYWIELEBNIYSZEMV

ŹEGO MOŚCI

X. ANDRZEIOWI

TRZEBICKIEMV

Biskupowi Krákowskiemu,

Xiążćciu Siewierskiemu,

Pánu Svemu Miłosciwemu.

*Tosuiac sie do Kleynotu Przeźacney Fámiliey Twoier, iestes prawdziwie Łabe-
ciem. IASNIE OSWIECONE
MIŁOSCIWE XIAŻE. Wiele
rozmáici piśa o ŁABECIV, to iednák oso-
bliwie, iż jest Avis in fluminibus habitans,
alba plumis, sine nigredine intermixta,
& inter pisces habitans, ipsos non deuor-*

*rat neque ledit, nautis bonum præsagit, & in aliseius maxima
fortitudo. Takimci ŁABECIEM ma bydz káždy wysoki w Ko-
ściele Bożym Prálat: iáko poważny náucza Berchorius. CYGNVS
est Prælatus, qui in aquis Sacrae Scripturae nutritus, debet esse
candidus per castitatem, modulosus per prædicationis vtili-
tatem, pullos suos & subditos debet ab inuasoribus spirituali-*

bus & temporalibus protegere, & se contra inuales Hæreticos, dæmones, & Tyrannos, medium obijcere, & ipsos rostro Orationis, sibilo prædicationis, & alis protectionis debet diligentius defendere. Caput debet habere eleuatum, id est, intentionem erectam ad æterna: collum longum, id est, discretionem deliberatiuam; vt scilicet antequam cogitatio à corde exiens, exterius ad os & ad opus perueniat, possit considerare & videre, vtrum bona sit vel mala. &c. *Jesteś Záprawde Wásá Xiazeca Mość według káždey tey kondyczey prawdzimym ŁABĘCIEM. Wyniosłeś wysoko Głowe Twoie, bo ku samemu BOGV; kiedyś ziemskich rokoszy obtudami z młodości swojey wzgąrdziwszy, stan sobie Dochowny nieodmiennie obrat, intencya służby samemu Pánu BOGV. Długieyś bárdzo szyey; bo w sprawách poważnych nie nagle, nie porwecz, nie ná pámieć, ale Z wielką deliberacyą, Z wielką uwagą, Z wielkim wszytkich okoliczności rozstrześnieniem, rad sobie postępuieś. Porośteś iáko ŁABĘC białym pierzem; boś naiásnieyszymi Cnotami od dzieciństwa Twoiego do tego czasu gesto ozdobił; á tak ozdobił bez czarnych piórek przymieszania, iż sie o Wásy Xiazecy Mości to iści, co Pismo Swiete o światobliwej ludzcie powiedziało. Non erat qui loqueretur de ea verbum malum. Niemáś bowiem nikogo Páná Bogá sie szczerze boiacego w Koronie Polskiej, któryby o Wásy Xiazecy Mości zte słowo mowit. Spiewaś Wásá Xiazeca Mość iáko ŁABĘC wdzięcznie; bo náuki Wásy Xiazecy Mości głębokiey, kazania goracego, nápmínania Pásterkiego skutecznego sławá, wszytke Korone Polska rozwiśeła. Zyiś Wásá X. Mość iáko ŁABĘC między rybami, to iest, między wszytkimi szerokiey Diacezey Kráowskiej duchownie poddánymi; á przecie żadney rybce nie škodziś: bo nikogo nie wkrzywdziś, káždego przy swoim práwie zostáuieś, od nikogo podárunkow bedac w sprawiedliwości nienáruśony nie bierzies; y owśem iesteś rybkom Twoim Adiutor in opportunitatibus, in tribulatione, iáko tego doznawáia wodzi Diacezey Kráowskiej; ale osobliwie Miásto Kráowskie, ktoregoś w bogie zwłasczá pod czas iádowitego powietrza, boynie iáko dobry Pásterz y szczerobliwie opátrowať. Jesteś Wásá Xiazeca Mość ŁABĘC, żegluiacym dobrze tuśacy; bo le-*

Indib 2.

dwie co pokazałeś sie Biskupem Krákovskim, záraz sobie ludzie
tey Diecezey obiecowáli szczęśliwe po morzu tego świata żeglówá-
nie, wgtos mówili, iż ten upádłé cnoty w Diecezey Krákovskiej
podzwignie, ten boiażń Boża w duśách ludzkich roskrzejwi, ten mi-
tość Boska w ożiebtych sercách zágaśsona wznieći; y nieomylnie to
mówili, gdyż światobliwego żywota przykładem, pilnymi Diece-
zey Krákovskiej wizytami, żarliwym o cześć Bożą y Kościoła
świątego pieczętowaniem, cnoty Chrześciáńskie w duśách ludz-
kich szczepiś, boiażń Boża sserzysś, y mitość ku Chryśtusowi w ser-
cách ludzkich zápalasś. *Maś Wásá Xiażeca M.* iako *LABEC*,
y skrzydła mocne, ktore inśe nie są, tylko Mitość Boża y Mitość
Oczyzny. O któż może wymówić iakoś mocno tymi skrzydłá-
mi robiť, pod czas niedawnego nieśczęśliwego w Koronie Pol-
skiej domowego zámieśńania, gdyś z wielką odwagą, kóśtem,
praca, zdrowia náruśńeniem, stárat sie o pokoy, á pokoy pospolity:
wgtos to co żywo mówiło, iż ieżeli kto, tedy Przewielebny Biskup
Krákowski, wśytko co może czyni, żeby strony poroźnione poie-
dnať, y pokoy wśytkiey Rzeczypospolitey przywróciť. Kiedy tedy
Wásá Xiażeca Mość ieśteś wedle pomienionych kondycyi pra-
wdziwie *LABECIEM*: toć iuż rzeki wody po ktoreybyś ptywał,
potrzebá. Otoż ia *Wásy Xiażecy Mości* te Rzekę, z málu-
śienkiem moiego písania przyczynkiem, prezentuję; Rzekę mo-
wie Chwať Páńny Przenáświetszey *MARYEY*, o ktorey mówi
Pismo S. wédtliig náuki Bernárdyna świątego Seneńskiego. Fons
alcendebat de terra, & irrigabat vniuersam superficiem terræ. Genef. 2.
I Psalmistá świąty. Fluminis impetus lætificat Civitatem DEI. Psalm. 45.
Wiemci ia to dobrze, iż bez moiego Pisma dosyć to szeroka y gte-
boka Rzeká, Chwať Przenáświetszey Páńny: O niey bowiem
mówić sie mogą one słowá Pisma świątego. Paruus fons qui Esther 10.
creuit in fluuium, & in lucem solemque conuersus est, & in a-
quas plurimas redundauit. Wiem y to dobrze, że *Wásá Xia-
żeca Mość* od młodości swoiey po tey Rzece szerokiey Chwať Pán-
ny Przenáświetszey ptywasś; ptywasś myśla, ież zacność często
rozmyślaíac; ptywasś wśty, ież Chwaťe Pánieńska opowiadaíac;
ptywasś uczynkiem, ież Chwaťe goráco promowuiac: wśakże
iako *LABEC* po gtebokiey Rzece ptywaiacy, nie ma za złe, gdy kto

do oney rzeki przypuści málusiénka wody kropelke, nie ma zágle,
choć te kropelke pod skrzydlá iego puści: Ták y Wásá Xiaže-
ca Mość nie będzie miał zágle, iż y ia niegodny te iedne mál-
usiénka kropelke Chwały Pánny Przenaświetszey do iey głębokiey
Rzeki przyczyniam, y one pod skrzydlá Wászey Xiažecy Mo-
ści przez te Dedykacya puščam. O co pokornie upraśaiac,
oddáie sie przy tym pospółu z Zakonem moim tájce Wászey Xia-
žecy Mości, Páná mego Miłościwego.

Dan w Klasztorze Przemyśkim. 5. Iulij A. D. 1667.

Wászey Xiažecy Mości
Páná M. Miłościwego,

Naniższy Slugá y Bogomodlcá,

X. Fránciszek Rychłowski,
Reformat.

S V M M A R Y V S Z K A Z A N

Ná Świętá Panny Przenaświetszey.

Ná Dzień Niepokalanego Poczęcia Panny Przenaświetszey.

Razanie Pierwsze: O błogosławion, m Zymo- cie Panny Przenaświetszey: to zą Exem- plarz miał Bog W sechmogacy, według kto- rego Zymot Panny Przenaświetszey dla siebie budował. 2.

Razanie Wtore: Iż Panna Przenaświetsza jest księga bąka racna: y że ma cztery oś- bliwie każdej księgi kondycye, to jest, ma au- thorem, editionem, approbationem, dedicationem: ma authora, wydanie, ap- probacya, y osławianie abo dedykacya tej księgi. 8.

Razanie Trzecie: Iż Poczęcie Panny Prze- naświetszey, było podobne poczęciu pierwszej Rodzicielskiej naszey Eny: było podobne po- częciu Anielskiemu: było podobne Poczęciu Boskiemu, to jest, Syna Bożego. 15.

Razanie Czwarte: Iż zachować Pannę Prze- naświetszą od grzechu pierwotnego, Dbus potuit, debuit, & hoc ipsum facere de- cuit; iż to Bog W sechmogacy mógł wczynić, y powinien to był wczynić, y przysłało to Bogu W sechmogacy aby był tak wczynił. 21.

Razanie Piąte: Iż nie tylko Bog W sechmo- gacy mógł zachować Pannę Przenaświetszą od pierwotnego grzechu; ale też inaczey nie mógł wczynić, to jest, nie mógł tego dopu- ścić, aby była Panna Przenaświetsza w grze- chu pierwotnym poczęta. 29.

Ná Dzień Narodzenia Panny Prze- naświetszey.

Razanie Pierwsze: Iż Panna Przenaświetsza była Liber Grammaticæ, była księga Grammatyki; á to dla trzech przyczyn, na- przed, iż sprawiła głęboką deklinacya; po- wtore, iż wysłała dziwna rozných rzeczy konstrukcy; potrzecie, iż wczyniła sylłaby jednej skrocień, y drugiey znaczna prolon- gacya. 33.

Razanie Wtore: Iż Panna Przenaświetsza będąc księga Grammatyki, wczyniła głabo- kiey deklinacyey, dziwny konstrukcyey, y po- zyteczney abbrewiacyey y prolongacyey. 41.

Razanie Trzecie: Iż Panna Przenaświetsza jest Liber Philosophiæ Rationalis,

jest księga Philozofii Rozumney; á to dla trzech przyczyn: napřed, iż zamyka w sobie terminy; powtore, iż zamyka w sobie Prépo- zycye; potrzecie, iż zamyka syllogizmy. 48.

Razanie Czwarte: Iżo wszystkie substancja Panny Przenaświetszey, totum esse morale, zaniwsto in Esse Relativo ad Filium, zaniwsto w Relacyey do Syna. 55.

Razanie Piąte: Iżo Panna Przenaświetsza była prawdziwa Iutrzenka w domu łachymowym, wschodząca; á to częścią á priori, to jest, z natury Iutrzenki; częścią á posteriori, to jest, z skutku Iutrzenki. 60.

Ná Dzień Zwiastowania Panny Przenaświetszey.

Razanie Pierwsze: Iżo Budowniczy niebie- ski Bog W sechmogacy, zbudował sobie prawdziwą Iutrzenkę, Pannę Przenaświetszą y których Instrumentem do tego budowanie żywił. 65.

Razanie Wtore: Iż Panna Przenaświetsza przy Zwiastowaniu Anielskim poczęta Ver- bum æternum, Słowo Przedwieczne, tak- nieiako, iżo się słowo Anielskie poczyni- 70.

Razanie Trzecie: Iż Panna Przenaświetsza przy Zwiastowaniu swoim poczęta Słowo Przedwieczne tak, iżo jest od wieków w Bo- gą Oycę poczęta. 74.

Razanie Czwarte: Iż Panna Przenaświetsza poczyniłać w żywocie swoim Syna Bożego, poczęta oraz wszystkie sny Duchowne, to jest, wszystkie Wybrane Páńskie: y iżo my w żywo- cie tej Panny będąc sprawować się mamy. 79.

Razanie Piąte: Iżo Panna Przenaświetsza inuenit gratiam apud Deum, znalazła łaskę u Boga, y te ktorey nikt nie zgubił, y te ktora kto zgubił, ále daleko odiachał, y te ktora kto zgubił, ále umiart: y iżo oddała każdemu te łaskę ktora była powinna. 84.

Ná Dzień Nawiedzenia Panny Przenaświetszey.

Razanie Pierwsze: Iżo Panna Przenaświetsza Beatam dicunt omnes Generatio- nes Diuinae, błogosławiona nazywają wszel- kie Rodzenia Boskie: błogosławiona nazy- wa te Panna Generatio æterna ex Patre,

Rodzenie wieczne z Boga Ojca i błogosławiona nazywa Generatio temporalis ex Matre, Rodzenie doczesne z Matki i błogosławiona nazywa Generatio temporalis ex anima iusti, rodzenie doczesne w duszy sprawniejszej.

Razanie Wtore: Iako Panna Przenajświętsza Magnificat Deum, wielbi Pana Boga nadojkonalszym nad wszystkie kreatury sposobem: a to trojako: naprzod, per representationem, przez reprezentowanie Pana Boga swiego; powtore per cognitionem, przez poznanie Istności Boskiej; potrzebie per glorificationem, przez chwalcenie Marii Błogosławionej.

Razanie Trzecie: I Chrystus w żywocie Panny Przenajświętszej będąc, wzywa Janę świętego w żywocie Elżbiety będącego secundum Conditionem Verbi, według kondycyey słowa.

Razanie Czwarte: Czego sie od Panny Przenajświętszej, Elżbieta święta nawiedzała: uczęć mamy.

Razanie Piąte: Co ją przyczyna była w Pannie Przenajświętszej tak wielkiej radości, i tak wdzięcznego śpiewania przy Nawiedzeniu swoim.

Ua Dzień Wzwyżżenia Panny Przenajświętszej.

Razanie Pierwsze: Iż w Pannie Przenajświętszej znajduje sie Species Sanctissima Trinitatis, postać, podobieństwo Trojcy Przenajświętszej; a zatem ona jest lumen ad revelationem Gentium, światło które oświeca rozumy nasze wiadomości o Trojcy Przenajświętszej.

Razanie Wtore: Iako Panna Przenajświętsza oczyszczała sie dnia dzisiejszego, nie tylko nie naruszyła czystości swojej w rozumieniu ludzkim, ale iey też sobie wielce przyczyniła.

Razanie Trzecie: Iż Panna Przenajświętsza jest duchownym ogniem, i że ten ogień w rękach naszych nosić mamy.

Razanie Czwarte: Iako Panna Przenajświętsza jest jedynym dzimnie świętym i przeczyszczeniem karbunkulem.

Razanie Piąte: Co ją iasnym dała nam te trzy osoby dnia dzisiejszego do Kościoła naszego, iymśkiego wchodzące, to jest, Chrystus Jezus, Panna Przenajświętsza, i Josef iusty.

Ua Dzień Wniebowzięcia Panny Przenajświętszej.

Razanie Pierwsze: O najlepszej cząstce Panny Przenajświętszej, iż ze wszystkich cząstek substancyj, i ze wszystkich cząstek operacyi iustelakich, Panna Przenajświętsza optimam partem elegit, najlepszą sobie cząstkę obratła.

Razanie Wtore: Iako Panna Przenajświętsza dnia dzisiejszego locata in aethereo thalamo, będąc posadzona w powietrznym przybytku, miała Qualitates aethereas, miała własności zdrowego niebieskiego powietrza.

Razanie Trzecie: Iako Panna Przenajświętsza przy dzisiejszym wesoly w Niebowzięciu, jest prawdziwie najświeższym słońcem.

Razanie Czwarte: O najlepszej cząstce Panny Przenajświętszej, iż sobie obratła optimam partem ex bonis fortunae, z dobr szczęścia; ex bonis naturae, z dobr przyrodzonych; ex bonis gratiae, z dobr łaski; ex bonis gloriae, z dobr chwały.

Razanie Piąte: Iż Panna Przenajświętsza jest prawdziwie niebem: jest podobna temu materalnemu niebu, in pulchritudine, w piękności; in magnitudine, w wielkości; in virtute, w mocy.

NA DZIEŃ
NIEPOKALANEGO
POCZĘCIA
PRZENASWIĘTSZEY
PANNY
KAZANIE PIERWSZE.

Beatus Venter qui te portauit. *Luka 11.*
Błogosławiony Żywot który cie nośił.

Żiwocie zacny i
przeczysty Ży-
wot/ budując
biedni dzisiaj
tego w żywocie
Anny Świętey
Bog Wszech-
mogący/ kiedy

śię poczyła Panna Przenaswieta.
Chrześcianie w Chrystusie Namilży.
Słuchajmy o tej zacności Żywota
Pamienskiego Doktorow Kościelnych.
Epiphaniusz święty/ *Serm: de Laudibus*
Deiparae, tak ten Żywot wystawia.
O Vterum impollutum, habentem
circulum Caelorum, qui Deum in-
comprehensum, in te verò com-
prehensum portasti: O Vterum Caelo
ampliozem, qui Deum in te, non
coarctasti: O Vterum qui Caelum
est, septem circulis constans, & ca-
pacior istis existis. O Vterum se-
ptem Caelis sublimiorem atque la-
torem: O Vterum qui es octauum

Caelum, septem firmamenti celsio-
rem. O Żywocie (prawi) niepokalany
cyrkul Niebieski mający, któryś Boga nie
ogarnionego w sobie ogarnionego nośił: O
Żywocie nad Niebo, wiśszy, któryś Boga
w sobie nie ścisnął: O Żywocie któryś jest
Niebem siedm w sobie Cyrkulow maia-
cym, a wszytkie przewyższającym: O Ży-
wocie nad siedmiorakie Niebo wyższy: O Ży-
wocie któryś jest osmym Niebem nad
siedm firmamentow wyższym. Drugi
stary i poważny Doktor Chrysippus le-
rosolimitanus in *Serm: de S. Deipara*, tak
dnia dzisiejszego te Panna wita. Aue
igitur semper, Aue gratia plena, A-
ue quæ vuluam adopta es præter na-
turam, vel ipsis Caelis latior; quan-
doquidem per hanc comprehendi-
stieum quem ne Caeli quidem capi-
unt. Witay (prawi) zawsze, witay tak
pełna, witay która Żywota dostąpiła nad
naturę nad Niebą same serbszego, ponie-
waż i tym Żywotem ogarnąć tego, kore-
go i same Niebą ogarnąć nie mogły. Ties

inny pięknie wita te Pannę dnia dzisiejszego poważny *Andreas Ierosolimitanus* in *Serm: de Annunt: Salus Dei* ager amplissime, quem nullus alius locus, nisi tu sola comprehendere potest. *Witay* (prawi) *rola Biska nader wielka, którego żadne inne miejsce o krom ciebie samey ogarnąć nie może.* Z tych słów Doktorów Świętych iasnie się pokazuje/ iako to zacny Żywot Bog dnia dzisiejszego w żywocie Anny s. wystawuje. Lecz coż też miał za Exemplarz Bog Wszechmogący/ według którego dnia dzisiejszego ten Żywot dla siebie budował? y którego to Żywota błogosławieństwem/ błogosławiony jest Żywot Przenaswietshey Panny? Pokazuje ia na terażniejszym Kazaniu Exemplarz/ według którego Bog ten dzisiejszy Żywot Pamięski buduje. Będzie to tu cześć y chwale Bożej/ a tu wysławieniu Przenaswietshey Panny.

Zapuściłem się był myślami moimi szukać między Matkami z Kazaniami wygnanymi żywota/ któryby był Exemplarz Żywota Panny Przenaswietshey: ale ledwie mi się rozumem moim z miejsca ruszył/ zaśedł mi drogę Bernat święty z takiejsze się wracając peregrynacyey: y zrozumiałem/ że ja myśli mojej przestrzegł mi/ abym się darmo nie trudził/ mówiąc: *Serm: 4. de Assumpt: Nec primam similem habere visa est, nec habere sequentem: gaudia Maria habens, cum Virginis honor, MARIA privilegium est, non dabitur alteri: singularis, sed continuū omnino indicibile. Jakoby rzekł. Nie trudź się darmo/ użem ia okiem rozumu moiego te peregrynacyę odprawił: poyrzałem po wszystkich z Kazaniami wygnanych Matkach/ y obaczyłem/ że niektóre z nich mają iakieś podobieństwo do cnoty tej Panny. Mają iedne iakieś podobieństwo do tej pokory: drugie mają iakieś podobieństwo do tej miłości: trzecie mają iakieś podobieństwo do tej czystości: czwarte mają iakieś podobieństwo do tej pobożności: piąte mają iakieś podobieństwo do tej cierpliwości. Jednym słowem/ znalazłem Matki/ tej Matce w niektórych cnotach*

nierówno/ lubo niedostojnie podobne. Wszakże w żywocie/ w którym p. rodziła/ Nec primam similem habet: y visa est, nec habere sequentem, y iakieś podobnym nie jest/ nie miała między Matkami Exemplarza Żywota swojego/ ani ona której Matce po sobie Exemplarzem będzie. Bo żadna przed tą Panną/ oraz Matką y Panną nie była/ ani po niej będzie: samey to tej Panny przywilej osobliwy/ ale oraz zacności niewypowiedzianej. Tymi ia słowy Bernat święty wstręt wzięwszy/ zaniechałem między Matkami według ciała szukać Exemplarza Żywota Panny Przenaswietshey. Dowiedziałem się iednak od samego Zbawiciela moiego Chrystusa/ że się znajduje na świecie żywoty/ nie tylko według ciała/ ale też y według ducha: które w sobie/ uż nie tylko ludzkie/ ale y samego Chrystusa noszą/ y onego duchownie rodzą. Quicunque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in celis est, ipsa meus frater & soror, & Mater est. Ktokolwiekby wykonał wolę Ojca mego, który w niebie jest, on jest bratem, siostrą, y Matką moją. Tego się (mówię) dowiedziałem/ pusiściłem się między te Matki Chrystusowe/ między ludzkie światobliwe/ szukając żywota/ któryby był Exemplarzem Żywota Panny Przenaswietshey. Lecz y tu nie znalazłem żywota w światobliwości podobnego Żywotowi Panny Przenaswietshey. bo aczkolwiek wiele dusz ludzkich Bogu poświęconych znalazłem: wszakże iednak/ nie tak poświęconych/ iako Panna Przenaswietsza. bo ona osobliwym sposobem nad wszystkich innych Świętych Pańskich poświęcona została. Nie moje to zdanie: ale Bernat święty go/ *Serm: 5. de Assumpt: Ceteris sanctis datur gratia per partes, Beata Virgini tota se infudit plenitudo gratiae, quae fuit in Christo: quam aliter, & aliter: quia in Christo fuit plenitudo gratiae, tanquam in homine personaliter definito: in MARIA vero velut in templo singulariter consecrato. Insym Świętym danna jest łaska po części, Pannie Przenaswietszej wszytką łaską jest wdana, która była w Chrystusie: aczkolwiek inaczej.*

Matt: 12.

Bo w Chry-

Cantic. 1.

1. Corint.
1. Cap.

Isaia 1.

Bo w Chrystusie Panna, iako w Osobie Boskiej, w Pannie Przenaswieszey, iako w Kościele osobliwym, szczególnym sposobem poświęconym. W czymby zaś ta osobliwość poświęcenia zawisła/ zflow samey Panny Przenaswieszey w Pismach Salomonowych dojdziemy. W innych Świętych poświęceniu mowi Panna Przenaswieszca. Cant. 1. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentula dilexerunt te. Oley wylany Imię twoie o Synu Bożym, dlatego młodzianekne zakochały się w tobie. Swój ie zaś poświęcenie wważając/ mowi. Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi. Sropeczek mirrhy, wkochny mój mnie. Jakoby rzekł: Inże dusze ludzkie wmitowały cię dla oleju/ ia zaś dla mirrhy. Co to jest/ że adolescentula, młodzianekne/ to jest inży Święci Pánscy/ wmitowali Oblubienicę Pannę Chrystusá dla oleju: ale nie samá Oblubienicę/ nie samá Przenaswieszca Panná: ale go oná wmitowała dla mirrhy? Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi. Czy to podobno inżych Świętych swoich poświęcił oleiem/ á ona same poświęcił mirrhy? Tak jest/ nie inaczej. Ale tu znówu trusdnosc/ iedenże Chrystus/ to jest/ iedenże Krówa/ zastugi iego/ poświęcił y Pannę Przenaswieszca/ y wżytlich Świętych Pánskich; iako mowi Apostol. Qui factus est nobis Sapientia a Deo, & iustificatio, & sanctificatio. Stał się nam Chrystus od Boga, y Madrością, y sprawiedliwością, y poświęceniem. Czemuż tedy iedenże Chrystus/ iedenże zastugi iego Krówa/ wżytkim inżym ludzjom Świętym są oleiem/ samey Pannie Przenaswieszey mirrhy? Wiedcie czemu? Macie wiedzieć/ że oley rany leczy. Tak bowiem mowi Izaisz Prorok o tych którzy zranieni nie byli zlegent. Vulnus, & liver, & plaga tumens, non est circūligata, nec curata medicamine, nec fota oleo. Rana, y sinóć, y uderzenie spuchłe, nie jest im zawiązane, ani zleczone lekarstwem, ani namaszczone olejem. Mirrha zaś nie leczy rany/ ale zachowuje od rany: bo zachowuje od korupcyey/ y zepsowania. Chrystus tedy oleiem jest wżytkim inżym ludzjom SS: bo ich poświęca/ y przed zranionych grzechem pierwo-

rodnym. Tak bowiem o tym Samarytanie Chrystusie mowi Ewangelista święta / iz zranionego głowietá oleiem zlezył. Samaritanus autem quidam appropians alligavit vulnera eius &c: infundens oleum & vinum. Samarytaniektory zbliżywszy się, zawiązały rany iego, lecząc je oleiem y winem. Lecz Pannie Przenaswieszey nie jest oleiem/ ale mirrha: bo ona od rany grzechu pierworodnego zachowała: iako to Kościół święty w Kolekcie Bieswiarza Bráciey Śl Inieżyych przyznaje/ tak się modlać. Quaelumus Domine, ut qui ex morte eiusdem Filii sui praevisa, tam ab omni labe praeservasti: nos quoque mundos eius intercessione ad te pervenire concedas. Prosimy cię o Pannie, iakoś ta Panna przez przeyżane zastugi Syná twoiego, od wszelakiey skazy zachował: tak nas iey modlitwa rącz do siebie zaprowadzić. Toć pewna rzecz/ iz ta Panna osobliwym y zacniejszym sposobem poświęcił/ niż inżych ludzjom Świętych: gdyż zachowanym bydy od zlego/ zacniejsza jest/ niż wyprowadzonym bydy ze zlego: Jako naucza Chryzolog święty/ in Allegorijś Godfridi ad Cap: Ioann: 11. Gravior enim Medicus, qui anticipat morbos, quam qui in mortis ingerit seram, & non sine dolore medicinam. W dziecniejszy (prawi) jest Medyk od choroby zachowuiący, niżeli chorobę z boleścią leczący.

Alc nie tylko z flow samey Oblubienice Panny Przenaswieszey: ale też y z flow samego Oblubienicę/ samego Chrystusá/ dochodzi tego/ iz oná zacniejszym daleko sposobem poświęcona była/ niż wżyscy inży ludzjom Święci. Oblubieniec Niebieski Chrystus Pan/ tak wychwałá Oblubienicę swoję w Pismach Salomonowych. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Zebrański text czyta/ Et macula non in te. Co to jest proste/ iz nąsá vulgata czyta/ Et macula non est in te: á Zebrański text czyta/ Et macula nō in te. Czy to iedę Pisarz przydał est, czyli ie drugi wymazał? Czy ieden prawdę napisał/ czyli drugi z prawdę się minął? Bynamniey. Obá dobrze napisał: bo nie iedney/ ale le dwuch Oblubieniec piśnoscí wyraża.

Lucia 10.

Cantic. 4.

Cant: 6.

zili. Dworáta iest Oblubienicá Chry-
stusová: iedná iest wšelki głowiek
w Niebie kroluacy/ druga iest Pán-
ná Přzenášwisthá: O ktorey ná inšy
miejscá Oblubieniec mowi. Vnica
est columba mea; vna est perfecta
mea. Iedyna iest golębica moia, iedná
jest doskonała moia. Owšeltkey tedy in-
šey dušy mowi Chrystus. Tota pul-
chra es amica, & macula nō est in te.
Wšytká iest piękna przyjaciółko moia, y
zmáza nie iest w tobie. To słowo Est
iest přesens temporis: á přesens
dicit relationem ad pratericum, ma-
tákaš do časů přeshlego relácya. Já-
czym gdy Chrystus do wšelkey inšey
duše mowi: Wšytká piękna/ žádná
mákuła grzechu nie iest w tobie; tym
sámym wyraża / že nie iest w tobie te-
raz žádná mákuła / žádn grzech/ ale
in praterico, w přeshlým czasie byla.
Do Pánný jáš Přzenášwisthey mowi.
Tota pulchra es amica mea, & ma-
cula non in te. Wšytká piękna, á
mákuła nie w tobie: wyrzuca / est,
aby přesens nie záciogalo prateri-
cum, aby kto nie rozumiał / že teraz
w mý mákuła nie iest / ale předešm
byla. Z tych tedy słow sámeho O-
blubienicá Niebieskego/ dowodze ta/ iž
Pánná Přzenášwisthá zácniešym dá-
leko spôsobem iest pošwiecona / niž
wšyšcy inšy Swieci Pánšcy. Zácnieš-
šy to dáleko Swisty/ ktory záwše byl
šwistym/ á nigdy nie šwistym: mželi
ten/ ktory iest šwistym/ ale kiedyš byl
nie šwistym. Ale tak iest/ iž wšelki
inšy Swisty Pánšci/ iest šwisty/ ale byl
kiedyš nie šwisty/ bo byl kiedyš máku-
la grzechu zmázány: Pánná jáš Přze-
nášwisthá nigdy nie byla nie šwista;
bo nigdy mákuły grzechu nie znała:
według wspomniáných słow Oblu-
bienicá Niebieskego. Et macula non
in te. Toć oná náš wšytkie inše
Swiste iest zácnieššy Swista/ iest zá-
cnieššym spôsobem pošwiecona. Toć
tedy žádn žywot duchowny Swis-
tych Pánškich podobny nie iest Pánný
Přzenášwisthey. Toć žádn Exemplar-
zem Žywotá Pánný Přzenášwist-
hey nie byl/ áni byžž može.

NJe znalazšy tedy ná ziemi/ áni
miedzy Mátkami według ciá-
lá/ áni miedzy Mátkami według Du-

chá/ žywotá/ ktoryby byl Exemplarzē
nášey Pánný Přzenášwisthey/ pušćis-
lem siéku Niebu. Tam přyzpátruia-
šis myšla moia sámej Trojcy Přzená-
šwisthey/ wpatizylem Žywot niéšwo-
ržony w sámy Bogu Oycu Wšech-
mogacy/ o ktorym sam mowi přez
Proroká. Ex Vtero ante Luciferum
genui te. Z žywotá moie^o, o Synu, přez
Luciferem vrodžilem cie. Tum uiz po-
dobno znalazł Exemplarz Žywotá Pánný
Přzenášwisthey: podobno ten Žy-
wot Boga Oycá niebieskie^o / w ktorym
od wieku iest nápisáne Słowo Přede-
wieczne/ y ktory zátym iest Liber ge-
nerationis Filij Dei: podobno ma-
wie ten Žywot Oycowski iest Exem-
plarem Žywotá Pánný Přzenášwist-
hey: Tak iest/ meinažey. Jest podos-
bny Žywot Pánný Přzenášwistšy Žy-
wotowi Boga Oycá Niebieskego: á
zátym Žywot Boga Oycá Niebieske-
go/ byl y iest Exemplarem Žywotá
Pánný Přzenášwisthey. Nim tego
dowiodo/ w přezod taki Theologizny
zakładam fundáment. W Pánu Bos-
gu iest dworákie Pochodzenie. Jedno
iest Syná Božego od Oycá/ y zowie šie
Generatio, Rodzenie: drugie iest Du-
chá šwistego/ od Oycá y Syná/ y zowie
šie Spiratio, Tchnienie. Jest tedy
wielka miedzy Theologami kontras-
wersšy/ czemu Pochodzenie Syná od
Oycá iest Generatio/ Rodzenie: Po-
chodzenie jáš Duchá šwistego od Oy-
cá y Syná/ nie iest Generatio, nie iest
Rodzenie. Jedni náuczá; iako Tho-
maš šwisty/ 1. Part. Quäst. 36. Art. 2.
že dlatého/ iž máia Principia forma-
lia diversa: počatek Pochodzenia
Syná/ iest Rozum: počatek jáš Du-
chá šwistego iest Wola. Drudzy jáš/
miedzy ktorymy Henricus á Gandaui
náuczá; dlatého Pochodzenie Syná
iest Rodzenie/ že pochodzi od Natury:
Pochodzenie jáš Duchá šwistego/ nie
iest Rodzenie přeto/ že Duch šwisty
pochodzi od Woli. Nálepiey iednáš
žda mi šie náuczja Alexander Alen: y
Richardus á S. victore. á de Trinit. Ge-
neratio est in similitudine Naturę.
Rodzeniema byžž rzeczy podobney w
Naturze rodzacemu: á iž Syn Božy
iest perfecte similia Patri, iest dosko-
nale podobny Oycu/ nie tak jáš Duch

Psal: 109.

šwisty/

Świsty/ przeto Pochodzenie Syna jest Generatio, Rodzenie: Pochodzenie zaś Duchą Świątym/ nie jest Rodzenie. Lecz tu znowu trudność. A w czymże Syn Boży jest podobny Oycu/ aniżeli Duch Świąty? Jeżeli Syn jest Bog/ iako y Ociec: y Duch Świąty także. Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S. Tak Bog Ociec, Bog Syn, Bog Duch Świąty. Jeżeli Syn ma attribute Boskie/ iako y Ociec/ ma nieśkończona mądrość/ sprawiedliwość/ miłosierdzie: y Duch Świąty także; bo wyznawamy wszyscy: Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus Sanctus. Iaki Ociec, taki Syn, taki Duch Świąty. Jeżeli Syn Pan/ iako y Ociec; y Duch Świąty także. Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus S. W czymże tedy podobniejszy jest Syn Bogu Oycu/ niżeli Duch Świąty? Odepowiada pomieniony Doktor Richardus à S. Victore. Quia Paternam naturam proprium est, aliam à se Personam Divinam gignere, cui naturali proprietati Patris perfecte similis Filius fecundus nascitur, ad productionem Spiritus S. Własna to jest Bogu Oycu/ drugiej Persony byt przyczyn: w tej własności Syn Bogu Oycu podobny/ bo także od Syna Persony Boskiej/ Duch przenaswieszny pochodzi. A tak w tym jest podobniejszy Syn Boży Bogu Oycu/ niż Duch Świąty: że iako od Oycy Persony Boskiej; tak y od Syna Persony Boskiej pochodzi: od Duchu zaś Świątego już żadna Persony Boskiej nie pochodzi. Z tego fundamentu Theologicznego/ takim argumentem dowodzi; iż Żywot Panny Przenaswieszny jest podobny Żywotowi Bogu Oycu niebieskiego. Dłatego według Theologów Syn Boży jest podobniejszy Oycu/ niż Duch Świąty: iż iako on Persony Boskiej rodzi/ tak y od Syna Persony Boskiej/ Duch Przenaswieszny pochodzi; a Duch Świąty już żadnej Persony Boskiej początek nie jest. Ale tak jest/ iż Żywot Panny Przenaswieszny/ też Persony Boskiej rodzi/ która Żywot same Bogu Oycu niebieskiego rodzi/ to jest/ Syna Bożego. Toć Żywot Panny Przenaswieszny w tym jest podobny w tej mierze Żywotowi Bogu Oycu niebieskiego. Iż

Żywot Panny Przenaswieszny też Persony Boskiej rodzi/ która rodzi Żywot Bogu Oycu; Wiata Świąta powieszchna/ y Doktorowie Świeci nauczają. Bemat Świsty Sermon: 2. de Parva. tak o tym iasnie mówi. Ait sanctus Angelus fecunditate MARIE commendans, quod ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius DEI; ac si dicat: Cum eo tibi solo est ista Generatio communis. Mowi Aniel do Panny, iey Matierzysłwo zalecając: co się z ciebie urodzi będzie zwane Synem Bożym. Iakoby rzekł: Z nim samym to jest Bogiem Oycem iest ci to Rodzenie Syna Bożego wspólne. Nie masz (prawi) ani na niebie/ ani na ziemi/ twemu Żywotowi żywota podobnego: sam Żywot Bogu Oycu/ Żywotowi twojemu podobny: bo mił/ ani na niebie/ ani na ziemi/ Persony Boskiej/ Syna Bożego nie rodzi/ tylko ty sama na ziemi/ a Bog Ociec w niebie. Toć iasna rzecz/ iż Żywot Panny Przenaswieszny rodzący Syna Bożego/ był y jest podobny Żywotowi Oycowskiemu rodzącemu tego Syna Bożego. Wiacey rzekł. Nie tylko rodząc Panną Przenaswieszna Syna Bożego/ była podobna Bogu Oycu rodzącemu Syna swojego: ale też iestże przed rodzeniem Syna Bożego/ była z pewnej miary podobna Bogu Oycu Niebieskiemu/ przed rodzeniem Syna swojego wżonemu: dowodzi tego. Naucz Theolog/ iż aczkolwiek Bog Ociec z Synem swoim iest simul in duratione aeternitatis, y simul natura, iednakże są wieczni: wśakże Bog Ociec iest prior Origine, iest pierwszy początkiem: przeto/ że iest początkiem Syna. Pyta się tedy Subtelny Doktor/ jeżeli in illo primo signo Originis Pater est perfecte beatus, jeżeli gdy iest pierwszy iako początek mawśkiej doskonałości? Odpowiada Subtelny Doktor/ że iest perfecte beatus, in illo primo signo Originis. Dowodzi tego: bo (prawi) Bog Ociec/ nie nie bierze od Syna/ ani od Duchu Świątego/ ponieważ on sam zrodzonym iest wśkiej dobrot: toć jeżeli od Syna/ ani od Duchu Świątego nie bierze żadnej doskonałości/ idzie zarym/ iż sam od siebie/ in primo signo Originis, est perfecte beatus, mawśkiej

doskonałość: a ztym ma widzenie y miłość Istności Boskiej / ma mądrość / sprawiedliwość / y wszystkie inſe attributa / albo doskonałości Boskie. Panna Przenaświeta także / in primo signo Originis ſue, w pierwszym punkcie Poczęcia ſwego / była perfectą, miała doskonałości takiej Panny nie należąca. Toć w tym podobna przed Rodzeniem Syna / Bogu Oycu. Jż iako Bog Ociec (żetż rzekł) przed Rodzeniem Syna / in primo signo originis est perfectus: tak Panna Przenaświeta przed Rodzeniem Syna Boga / in primo signo Originis Conceptionis ſue, była perfectą, była doskonałą; dowodzą. Bog Ociec in primo signo Originis est perfectus: bo ma cognitionem y amorem Diuinæ Eſſentię, ma y inſe w tym ſwoie attributa perfectey Boskiej. Ale y Panna Przenaświeta in primo signo Originis, w pierwszym punkcie Poczęcia ſwego miała cognitionem Dei, lubo nie comprehenſiuam / ani beatam, iako Bog Ociec; miała amorem Dei, lubo inſinſitum, ani beatum, iako Bog Ociec; miała y inſe doskonałości. Toć in primo signo Originis, w pierwszym punkcie Poczęcia / była perfectą, była doskonałą. Jż miała cognitionem Dei, poźnanie Pana Boga in primo signo Originis świadczy Bernardyn ſwiety Senenſki Tom. 2. Serm. 5. Part. 1. Cap. 2. In prima ſanctificatione, quacum ad rationem & intellectum, tanta illi claritas ſuperinfuſa fuit, quod hac ſeptem perfectę intelligebat ſecundum quosdam: primò, naturam creatam irrationabilem, ſecundò, naturam creatam Rationalem, certio Naturam Increatam. Diuinale &c. W pierwszym, (prawi) poſwiceniu ſwoim miała rozum, także iśnoſcia oświecany, jż poźnała wiele rzeczy: oſobliwie iednąk Naturę onę Nieſtworzona Boską &c. Że też w tyż punkcie miała miłość Boską / iśna rzecz. Jezeli bowiem każdy z nas głowie / ztaz gdy ma perfectum uſum rationis, winien mieć Ałs miłości Bożej nade wszystko. Toć daleko wiſcey mając Panna Przenaświeta w pierwszym punkcie Poczęcia rozum / miała

Ałs miłości Bożej. Miała w tymże pierwszym punkcie iśna Bożę. Naga oſobliwie Wincencyus ſwiety / Serm. de Natiu. Virg. Non credatis, quod fuerit ſicut in nobis, qui in peccatis concipimur, naſcitur, & nutrimur, ſed ſtatim poſquam corpus eius fuit formatum, & anima creata, tunc fuit ſanctificata ſtatim, & tunc quia facta eſt lux ſanctificationis in ea, ſtatim Angeli in celo teſerunt Feſtum Conceptionis. Niech (prawi) temu nikt nie wierzy, żeby ſie tak ſtato z Panną Przenaświeta iako z nami. Nie tak: bo my ſie w grzechach, poczynamy, rodzimy, y wychowujemy: ale Panna Przenaświeta, ztaz gdy iej ciało było formowane, y duſza ſtworzona, ztaz w tym punkcie poſwiccona zoſtala, y Anyołowie iej Poczęcia ſwieto w niebie odprawowali. Jśna to tedy rzecz / jż w tym ieſt podobna meiat Panna Przenaświeta Bogu Oycu / jż iako on in primo signo Originis, był perfectus, doskonały: tak Panna Przenaświeta in primo signo Originis Conceptionis ſue, była doskonałą.

Rzeczami tu kto. A Anyołowie także / y pierwszy Rodzicy naſzy in primo signo originis, w pierwszym punkcie poczęcia ſwego byli perfecti, byli doskonałi. Bo także według Theologów byli creati in gratia, ſtworzeni w iśſce Bożej. Toć nie tylko Panna Przenaświeta / ale y Anyołowie / byli podobni w tej mierze Bogu Oycu. Toć z tego podobieństwa nie ma oſobliwego zalecenia Panną Przenaświeta. Na to ja odpowiadam. Daleko w tej mierze podobniejszy Panna Przenaświeta Bogu Oycu / niżeli Anyołowie / y pierwszy Rodzicy naſzy. Bog Ociec in primo signo Originis ieſt perfectus, doskonały / inamiſſibiliter, tak doskonały / jż tej doskonałości wtracić nie mogli. Panna także Przenaświeta była doskonałą inamiſſibiliter, tak / jż tych doskonałości wtracić nie mogła. Anyołowie zaś y pierwszy Rodzicy naſzy mieli doskonałości w pierwszym punkcie poczęcia: ale amiſſibiliter, tak / jż to wtracić mogli. Toć w tej mierze Panna Przenaświeta podobniejszy była Bogu Oycu / niż Anyołowie / y niż pierwszy Rodzicy

naſzy.

naſzy. Jż Anyołowie y pierwy Ro-
dzicy mieli doſkonałości amilli-
bilitet, iſna rzec: bo y pierwy Rodzicy/
y niektorzy Anyołowie/ utracili/ y ci
co nie utracili/ utracić mogli/ iako
Wiara Święta nauca. Toć mieli a-
millibilitet. Ze zaś Panna Przena-
świeta miała doſkonałości inamilli-
bilitet, ſwiadczy wiele Doktorow.
Miedzy inſymy wżony *Idiota de Virg.*
Maria Cap. 4. Sed quia corrupte e-
rant naturæ omnes, & peccato va-
cillauerant, idē Te glorioſam Vir-
ginem MARIAM ædificauit in domū
ſolidam & fortem, quæ nullo modo
vacillare poſſit, idē exēdit colu-
mnas ſeptem, ad Te fortiter & ſubli-
miter ſuſtentandam: ſeptem colu-
mnæ quibus firma ſteſiſti, ſunt ſep-
tem dona Spiritus Sancti, quæ re-
quieuerant in Te, & nunquam Te
deſeruerunt, per quæ ſteſiſti firmi-
tē, & perſeuerantē in omni gratia.
Jtey nauki/ oſobliwie z owych ſłow/
ædificauit Te domum ſolidam &
fortem, quæ nullo modo vacillare
poſſit, iſnie ſie poſtazuje/ iż była Pā-
na Przenaświeta/ iakoby impecca-
bilis, nie mogaca zgrzeſzyć. Toć mi-
ła doſkonałości inamillibilitet, eſt/ iż
ich utracić nie mogła. Toć ze wſzy-
tek kreatur naypodobieſza ieſt
Panna ta Bogu Oycu Niebieſkiemu.
A teć to. tak wielka Panny Przena-
świety wyſokość/ wyraził Duch Prze-
naświety przez wſiā Dawida Świę-
tego Proroka. Tak bowiem ten Pro-
rok ſwiety wzywa Syna Bożego z Ży-
wota Oycowſkiego w Żywot Panny
Przenaświety. Specie tuā & pul-
chritudine tuā, inende, proſpere
procede, & regna. *Vrota twoia, y*
wſyſka pieknoſcia twoia o Synu Boży, w
niż ſeżesz wie, poſtać, y kroluy. Dlu-
giegoby mi czasu potrzeba naterutyna
wſytek tych ſłow Prorockich/ ktore
w ſobie wielkie tajemnice zamykają:
niechca przeto wſytek roztrząſać/ to
iedno ſłowo wważyć chce/ procede,
poſtepuj Synu Boży od żywota do ży-
wota/ od Oycowſkiego do Macierzyn-
ſkiego. Ciemu nie mowi/ descende,
zſtać: ale procede, poſtać. Wiecie
ſluchające/ co ieſt za różność miedzy
tymy ſłowami procede, & descende:

poſtać/ & zſtać: Ta różność/ iż pro-
cellio, ieſt rownina; kto procedit z
mieyſcā/ na rowne temuż mieyſcu po-
ſtepuie mieyſce: Deſcēſus zaś ieſt nie-
rownina: kto bowiem deſcendit, z
mieyſcā wyſſzego na niſſze zſtepuie.
Nie mowi tedy Prorok ſwiety/ de-
ſcende, zſtać Synu Boży z Żywota
Oycowſkiego do Macierzynſkiego:
ale procede, poſtać od żywota do ży-
wota. A coż to ieſt: Wieć to rowny
Żywot Panny Przenaświety Żywo-
towi Boga Oycā niebieſkiego? Nie
chce ia rownać ſworozenia z Stworzy-
cielem w naturze: zaſługami iednak
ſwoimi/ pieknoſciā ſwoiā/ doſła nie-
iako Panna Przenaświeta Żywota
Boga Oycā niebieſkiego. Jż zaſługami
doſła nieiako/ nigdybym ia nie
mowił/ gdyby tego wprzod nie napi-
ſał Grzegorz ſwiety/ ktory in *Lib. Reg.*
piſac/ tak mowi: An non mons lu-
blimis MARIA? quæ ut ad Cōceptionem
æterni Verbi perungeret, me-
ritorum verticē ſupra omnes Ange-
lorum choros, vſque ad ſolum Dei
tatis erexit. *Czyli nie wyſoka gora MA-
RII? ktora aby poczęta ſława wieczne,*
zaſług ſwoich wierzech nad wſytkie chory
Anielskie do ſamego Majeſtatu Baſkiego
podnioſła. Widzicie iako doſła. Toż
pieknie wyraził Hugo Victorinus, ktory
Serm: 2, de aſſumpt: wważając one
ſłowa Cant: 1. Ecce tu pulchra es a-
mica mea, ecce tu pulcher es dilectæ
mi, tak mowi: O qualis ſocietas!
Totus pulcher, totam pulchram ſibi
ſociat. Ego totus pulcher, & tu tota
pulchra, ego per Naturam, & tu per
gratiam: ego totus pulcher; quia
totum quod pulchrum eſt, in me eſt:
tu tota pulchra, quia nihil, quod tur-
pe eſt, in te eſt. Pulchra in corpore,
pulchra in mente: in corpore pul-
chram te facit integritas Virginita-
tis: in mente pulchram exhibet vir-
tus humilitatis. Tota ergo pulchra
es, corpore niuea, mente ſyncera:
nec alia talem decebat, nec alius ta-
li inueniri poterat. O digna digni,
formoſa pulchri, munda incorrupti,
excelsa Altissimi, Mater Dei, Spon-
ſa Regis æterni! Tymy ſłowy wyra-
ził ten ſwiety Doktor/ iako pieknoſć
Przenaświety Panny/ reſpondū.

ie piękności Boskiej. Ale ięszce rzetelniey toż wyrażil poważny Rupertus *Lib. 6. in Cant.* Ecce tu pulchra es: Quando Spiritus Sanctus in te superuenit, & Filium Virgo concepisti, tunc tu, & extunc pulchra, pulchritudine Diuinā. Kiedy ná cie Páno Duch Świety zstąpił, y kiedy Syn poczęta, w ten czas y od tego Syn stłł áś się piękna pięknością Boską. Słuchnie przeto Prorok świety wzywając Syna Bożego do żywota Pánienskieg/ mówi: Specie tuá & pulchritudine tuá,

procede. Nie zstepuy ale postepuy: bo od piękności Boskiej/ do piękności Boskiej. A ponieważ tak jest/ iako się uijpokażalo/ iż Żywot Panny Przez naszwisthey/ y przy rodzeniu Syna Bożego/ y przed rodzeniem tegoż Syna/ był podobny Żywotowi Boga Oycá niebieskieg; á Żywot Boga Oycá poprzedził Żywot Pánienski. Toć Żywot Boga Oycá był exemplarzem Żywota Panny Przenaszwisthey. Z czego Bogu chwała ná wieki. Amen.

Ná Tenże Dzień
NIEPOKALANEGO
POCZĘCIA
Panny Przenaszwistzey.

KAZANIE W T O R E.

Liber generationis IESV CHRISTI. *Marth: 1.*
Xięgá Rodzin, IEZVSA CHRYSVSA.

W Anna Przenaszwistca jest Xięgá bardzo zácná. Chyba ścianie w Chrystusie Nás milszy. Dostć zácná jest Xięgá Pisma Świtego/ iako náucza Augustyn *s. Lib. 2. de Doctr. Christiana.* Quāti autē minor est auri, argenti, vestisq; copia, quā de Aegypto secum ille populus abstulit, in comparatione diuitiarū, quas postea Hierosolymæ consecutus est: tanti fit cuncta scientia, quæ quidem est collecta de libris gentium, si Diuinarum Scripturarum scientiæ comparetur. Iako (práwi) daleko. mniejsza była obfitość złotá, srebrá, y stat, która lud Izraelski z Egiptu wyniośł, nád one ktorey potym w Ieruzaleń. dostąpił: tak mniejsza jest wszelka náuka w Xięgách wszytkich Filozofow, Pogáńskich, wglądem náuki, która się w Xięgách. Pisma Świtego zámyka. A przecie to Xięgá Pisma Świtego przechodzi zácnosć

Xięgi/ to jest/ Panny Przenaszwisthey. Tak ábowiem náucza Antonin świety Quāto facta sunt potiora verbis vel scripturis: tanto sunt ostensa maiora in MARIA, quā in Scriptura per Deum. Nam Scripturæ dedit, ut Deum loquatur; MARIA contulit, ut per eam Christus pandatur. Ibi eum multiplex tegit figura; hęc vestit Deum MARIA caro pura: ibi prænunciatur; hęc ostenditur: ibi latet in mortua charta; hęc patet in charta monstrata: ibi dicta sunt magna; hęc fecit mihi magna, qui potens est. Iako zácniejsza uczynki nád pismá y słowa: tak nam zácniejsze rzeczy pokazano w MARTER, niżeli w Piśmie świtym. Pismu dał Bog, áby o Bogu mówił; á MARTER dał Bog, áby nam Bogá wydał: w Pismie Bogá pokrywa Figura; á tu ciálem pokrywa Bogá MARTA: w Pismie go obiecuia; á w MARTER go daia: w Pismie

4. Parte
Tit: 15.
Cap. 22.

zakryty

zakryty; a w **MARTE** odkryty: w Pismie wiele powiedziano; a w **MARTE** wiele uczyniono. Jest tedy Panna Przenaswieszta Kiegi zagna. Kiegi każda ma mieć gtery osobliwie kondycye: ma mieć authorem, editionem, approbationem, dedicationem. Ma mieć authora/ wydanie/approbacyę/ y komukolwiek ofiarowanie. Panna tedy Przenaswieszta czyli też ma te kondycye? Ma zaprawdę. Pokáže to na terazniemych Kazaniu. To będzie tu gci y chwale Bożey/ tu zbudowańmu naszymu.

COsia tknie náprzód tey Kiegi Authora: Ten nie inny jest/ tylko sam Pan Bog Wszechmogacy. Dowodze też krotkim takim argumentem. Naučząc wprawdzie niektorzy Filozofowie/ iż P. Bog Wszechmogacy/ nie sprawuje sam przez sie immediate/ wszystkich skutkow ná tym świecie; ale to zleca caulis secundis, przyczynom stworzonym. Jako to zdrowia ludzkiego náprawa/ sprawa lekařstwa: vrodzanie ziemskie/ sprawa influencye niebieskie; ciepło/ sprawa ognia abo słońce: te y inne skutki/ sprawa causae secundae, stworzone rzeczy/ ná to moc od Pana Boga mające. A tylko sie testutki Panu Bogu przypisują/ przeto/ iż on dal moc rzeczom stworzonym ná sprawowanie tychże skutkow. Wszakże wszyscy Filozofowie y Theologowie ná to się zgadzają/ iż excellentissima opera, nayzaczneyšie dzieła/ immediate sam przez sie sprawuje/ on sam jest ich author. Ale tak jest/ iż ze wszystkich rzeczy stworzonych/ tá Kiegi/ to jest Panna Przenaswieszta/ jest opus excellentissimum, jest rzecz nayzaczneyšia: nayzaczneyšia (mowie) in gratia, w łasce Bożey; nayzaczneyšia in virtutibus, w cnótach swietych. Toć tedy sam tylko Pan Bog jest tey Kiegi Author. Iż Panna Przenaswieszta jest opus excellentissimum in gratia w łasce Bożey/ náuczca *Venerabilis Beda*. Bene gratia plena vocatur, quae nimirum gratiam, quam nulla meruerat, allequitur; ut ipsum videlicet gratia concipiat & generet autorem. Dobrze iey (prawi) mowia, łaski pełná, która takiey łaski dostąpiła.

ktorey żadna insha nie zasłużyła; iż też samego sprawce łaski poczęła y urodziła. O tymże y *Amadeus swiety/ Hom: 3. de Laud: Virg.* Spiritus sanctus superueniet in te. In alios Sanctorum venit, in alios venit: sed in te superueniet, quia prae omnibus, & super omnes elegit te, ut superes universos, qui ante te fuere, & post te futuri, plenitudine gratiae. Duch Swiety (prawi) przyjdzie nad cie. W innych Swietych przyśedł, w drugich przyjdzie; ale w ciebie náprzyjdzie, bo ná wszystkich ciebie obrał, abyś wszystkich, którzy przed toba byli, y po tobie beda, przewyższa pełnością łaski. Tegoż náuczca *Bernardyn swiety Senenski*. Excep-
to Christo, tanta gratia Virgini a Domino data est, quantum vni creaturae dare possibile esset. Wyiamy (prawi) Chrystusa, tak wielka łaska Pan Bog dał Pannie Przenaswieszce, że większej żadney stworzonej kreaturze dać nie mogł. Jest tedy Panna Przenaswieszta opus excellentissimum in gratia, nayzaczneyšia ze wszystkich rzeczy w łasce Bożey. Je też jest opus excellentissimum in virtutibus, nayzaczneyšia w cnótach/ náuczca poważny *Richardus a S. Laur: Lib: 1. de Laud: Virg: Cap. 4.* Nota quod dicitur, gratia plena, ut vnaquaq; gratiarum plena sit. Wiajaj to co mowia, łaski pełná, tak iż každy cnoty pełná była. Tás przykład (mowi pomianiony Doktor) tak była pełná pokory/ że y namnięszego miejsca pycha w niej nie miała. Nie sa tak pełni pokory inni Swięci Pánscy; bo przynamnię w myśli ich ma miejsce pycha/ choć malusienkie/ y grzechu powszedniego nie przecho-
dzace. To osobliwy był przywilej Panny Przenaswieszce/ iż ani w myśli iey/ namnięszego miejsca pycha nie miała. Także była pełná czystości/ iż ani w myśli namnięszego miejsca nieczystości nie miała. Znajądnie w innych Swietych nieczystość/ przynamnię kaćcięł iaki w myśli: w Pannie zaś Przenaswieszce y namnięszego nie znalazła. Także była pełná miłości/ że y namnięszego miejsca zazdrość/ abo gniew/ abo nienawieść nie miała. Toż się mowi o wszystkich innych cnótach; tak wszystkie

tom: 2.
form: 61.
artic: 2.

wszystkie Panna napelnily/ iż w niej y
namniejszego miejsca/ ktoremuś
wiel wystepkowi/ nie dopuścily. Toć
tedy Panna Przenaswieszca/ iest opus
excellentissimum. in virtutibus, iest
rzecz nayzaczneysha w cnotach. Toć
ponieważ opus excellentissimum,
rzecz nayzaczneysha/ sprawnie według
wszystkich Filozofow y Theologow/
sam P. Bog; adzieżatym/ iż sam Pan
Bog iest authorem tej nayzaczneyshy
Rzeczy/ to iest Panny Przenaswieszey.

O sie tknie Edycyey/ wydania
tej Rzeczy: Potrzeba wiedzieć/ iż
każdey rzeczy stworzoney Rzęga/ iest
wydrukowana w Drukarni niebieskiej/
a wydrukowana od wielow w rozumie
Boskim. Każdey bowiem rzeczy
stworzoney ma Pan Bog w rozumie
swoim idea, albo Exemplarz/ według
ktorego rzecz każda sprawnie na świat
cie. Tak naucza Augustyn s. Lib: 83.
Question: 46. Ideæ sunt principales
quedam formæ, vel rationes rerum
stabiles atque incommutabiles, ac
per hoc æternæ ac semper eodem
modo se habentes, quæ Divinâ in-
telligentiâ continentur: & secundum
eas formari dicitur omne, quod o-
riri & interire potest. *Obrząz. w ro-
zumie Boskim/ są niejakie formy rzeczy/
stale y nieodmienne, y przeto wie-
czne, y zawsze w rozumie Boskim zstają-
ce: według tedy tych wszystka Pan Bog
sprawnie, cokolwiek sprawnie. Poty
Augustyn święty. Ale y przykładem
to deklaruję, Użeli budowniczy dom
budować pocznie/ użeli iest mądry/ w
przód go w głowie/ to iest/ w myśli
swojej zbuduje/ ma wprzód formę a-
bo Exemplarz tego w głowie/ według
ktorego potym zbuduje. Podobnym spo-
sobem y Pan Bog Wszechmogący/ be-
dąc budowniczym nieśkonczennie mą-
drym/ ma wprzód wszystkie rzeczy w
myśli swojej Exemplarze: według
ktorych wszystko w czasie sprawnie.
Pierwsza tedy Edycya tej Rzęginyshy
Panny Przenaswieszey/ była w Dru-
karni niebieskiej/ w rozumie Boga
Ojca niebieskiego: A pierwsza/ nie tyl-
ko względem inshych Edycy/ albo wy-
dania tej Rzęgi/ to iest Panny Przena-
swieszey; ale też pierwsza względem
wszystkich rzeczy szersze stworzonych:*

To iest/ ze wszystkich inshych Rzęg rzeczy
stworzonych/ naprzód Pan Bog
w rozumie swoim Boskim te Rzęgi/ to
iest Panna Przenaswieszca wydruko-
wał/ to iest rozumem swoim poznał:
czego dowodzą y Rzęgi/ y Pismem
świętym. Rzęgi: bo naucza Filo-
zof 2. Metaph: Ut se res habet ad
esse, ita & ad cognosci: iako sie rzecz
ma względem istności/ tak sie ma y
względem poznania. Ale tak iest/ iż
Panna Przenaswieszca iest według is-
tności lasty y cnoty (iako sie już do-
wiodło) ze wszystkich kreatur nayspie-
rsza. Toć też in cognosci, w pozna-
waniu od Pana Boga/ iest ze wszystkich
rzeczy nayspiesza: toć iż Bog nays-
pierwszy w rozumie swoim Boskim wy-
drukował/ to iest/ poznał. Chrystus
P. wielka ludzi rzęsa ciśnieła/ a prze-
cis gdy sie go dotknęła niewiasta ied-
ną/ zawałala. Terigit me aliquis, nā
ego aoui virtutem de me exisse. Do-
tkat sie mnie ktoś, bom ja poznał, iż moc
ze mnie wyszła. Patercie/ wiele sie ludzi
dotykało Chrystusa/ a przecis sie go
nawiecey dotknęła ta niewiasta/ do-
ktorey moc Chrystusowa wyszła. Tak
iż zaprawda/ wszystka rzęsa kreatur od
wielow dotykała sie intelektu Bo-
skiego/ to iest/ poznawana była od ro-
zumu Boskiego: i wśakże iedną tą nies-
wista/ do ktorey nayspiesza moc Bo-
ska wyszła/ ta sie osobliwym sposobem
dotknęła intelektu Boskiego/ iż od
niego naprzód poznana: a ta niewia-
sta/ do ktorey to moc Boska nayspies-
za wyszła/ iest Panna Przenaswieszca.
Ona bowiem sama mowi, Fecit mihi
magna, qui potens est. Uczynił mi
wiele ten, który mocny iest. Toć ona na-
przód terigit intellectum Divinum,
ona naprzód iest od rozumu Boskie-
go poznana. Co sie tknie Pisma S.
Sama Panna Przenaswieszca tak mo-
wi o sobie. Dominus possedit me
in initio viarum suarum, an-
tequam quidquam faceret à princi-
pio. Nondum erant abyssi, & ego
iam conceptaeram, necdum fontes
aquarum eruperant, necdum mon-
tes graui molle constiterant: ante
omnes colles ego parturiebar. Pan-
mie (prawi) poriadł na początku drog
swoich, wprzód nim co uczynił od pocza-
tku &c.

Luca 8.

zku etc. i am przed wszystkimi pągorkami urodzona. Jakoby rzekła Panna Przenaświata: Wrodził Bog od wieków wszystkie stworzone rzeczy w rozumie swoim Boskim; ale mnie in principio viarum iuarum, mnie na samym początku/ mnie naprzód/ nie tylko względem którychkolwiek creatur/ ale też ante omnes colles, wprzód niż wszystkie insepągorki/ to jest/ Świeta swoje. Pierwsza tedy Edycya tej Księgi/ to jest Panny Przenaświathey/ była w Drukarni niebieskiej od wieków. Druga Edycya/ drugie wydanie tej Księgi/ jest dnia dzisiejszego/ kiedy się poczyna ta Panna w żywocie Młodzi Anny świętej. Pospolicie Doktorowie/ gdy powtórę Księgę swoją wydają/ piszą na początku/ secunda editio aucta, à mendis castigata, & emendata; drugie wydanie tej Księgi przyczynione/ od niektórych errorów wy-czyśczone/ y poprawione. Pożecie tedy Panny Przenaświathey w żywocie Anny świętej/ jest tej Księgi editio secunda aucta, drugie wydanie wielkie. Czemuż? bo in prima editione, w pierwszym wydaniu/ miała tylko Panna Przenaświata esse cognitum diminutum in mente Dei: ale tu już dziś ma wielkie esse Existentiæ reale, to jest/ już ma bytność sama rzecz. Jazym jest ta dzisiejsza editio auctior, wielka: iednak nie jest castigata, ani emendata, nie jest poprawiona/ ani wyczyszczona. W pierwszej swojej Edycy/ Jan święty y Jeremiaś/ mieli błąd w sobie wielki: bo ich Bog od wieków poznał concipiendos in peccato originali, poznał/ iż mieli być w grzechu pierwotnym poczęci; y przeto ich secunda editio fuit aucta & castigata, byli oczyszczeni po poczęciu swoim od grzechu pierwotnego. Ale Panny Przenaświathey Edycya wtóra/ nie była castigata, ani emendata, nie była poprawiona: bo ani in primam, ani in secundam editionem, nie wdął się error grzechu pierwotnego: poznał Bog ta Panna bez grzechu pierwotnego/ y w czasie poczęcia się ta Panna bez grzechu pierwotnego/ iako się wnetże pokazuje. Toć Edycya/ wydanie tej Księgi którekolwiek/ było bardo zacne: bo bez wśe-

lkiej poprawy/ bez wszelkiego oczyszczenia.

Co się tnie Approbacy: Nie potrzebować było wprowadzić tej Księgi approbacy; gdyż Author tej Księgi B O G/ będąc sam najwyższym wszystkich Księg Censorem/ żadnego nad sobą Censora nie przyjmie. Wszakże kondescendując słabym rozumom ludzkim/ dopuścił ta Księgę swoją approbować Doktorom Kościelnym/ to jest dopuścił im świadczyc/ iż ta Księga żadnego bładu/ to jest/ złaśca pierworodnego grzechu/ w sobie nie zawiera. Clapzod tedy Ambroży święty taką dać approbacy. MARIA vt incorrupta sic Virgo, sed Virgo per gratiam, ab omni integra labe peccati. MARTA, (prawi) tak Panną przez łaskę, że od wszelkiego prawnie grzechu wolna. Powtórę Hieronim święty taką approbuie. Beata terra Ecclesia, cuius est Rex CHRISTUS Filius ingenitorum, de Abraham, Isaac, Iacob, Prophetarum quoq; & Sanctorum stirpe descendens, quibus peccatum non fuit dominatum, & ob id fuerunt liberi, ex quibus nata est Virgo liberior Sancta MARIA. Błogosławiona (prawi) ziemia Kościoła świętego, której Krolew jest Chrystus Syn zacięnych, z Abrahamowego, Izakowego, Jakubowego Proroków y Świętych Pąskich rodzących idacy, którym grzech nie panował, y przeto od niego wolnymi byli, z których się urodziła Panna MARTA daleko nad nich od grzechu wolniejsza. Pożecie/ Augustyn święty taką ta Księgę approbuie. Lib. de natura & gratia. Cap. 36. De Sanctiss. Virgine MARIA, cum de peccatis agitur, nullam prorsus habere volo questionem. Scimus enim quod plus ei gratia collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quod concipere & parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. O świętej Pannie MARTA, dla czci Pąskiej, w materzy o grzechach, żadney kwesty mieć niechce. Wiemy bowiem że iey wieczyłski dano, że wszystkich miał na zwyciężenie grzechu, która zasłużyła począć y urodzić tego, który żadnego grzechu nie miał. Pożecie/ Grzegorz święty taką ta Księ-

Serm. 22.
in Psalm:
118.

In cap. 20.
Ecclesiast.

genychwała/ in Lib: 1. Reg: pisac. Potest montis nomine Beatissima. semper Virgo MARIA Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quae omnem electae creaturae altitudinem, electionis suae dignitate transcendit. An non mons sublimis? MARIA, quae ut ad Conceptionem Verbi aeterni pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit. Czyli (prawi) nie wysoka gora MARTA, ktora aby byla Pożecia Stowa wiecznego doszła, w sztych Swietych y Aniolow Chory przemysla. Jezeliż bosiem wedlug tego Doktorá swietego przewysyla: toć y pierwsza Rodzićielka nasze Ewe przešla. Ale ta byla bez grzechu pożeta. Toć y Panna Przenaswiesza. Okromtych wielkich Kościelnych Doktorow/ y inhy także Doktorowie to Eiege approbuja. Naprzod swiety Ildephonsus Tolesánski Arcybiskup. Lib. contra eos qui disputant de Virginit: MARIA, tak o tey Eiedze mowi, MARIA Natiuitas gloriosa, in omni Ecclesia Christi, felix & beata praedicatur; unde constat auctoritate Ecclesiae, quod nullis quando nata est subiucit delictis, nec contraxit in utero Sanctificata originale peccatum. Błogosławione (prawi) MARYE dzień wštek Kościół Chrystusow, iako szczęśliwy y błogosławiony wychwała: żad sie iasnie pokazuje, iż żadnym gdy sie narodziła nie podlegała grzechom, ani była zarażona w żywocie poświecona, pierwotnym grzechem. Powtore wżony Idiota Contemplat: de Beata Virg: Cap. 2. tak te Panna wysławia. O benedicta Virgo MARIA, benedicta ante ortum, in ortu, & post ortum: o Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto; & macula peccati, siue actualis, siue originalis, siue mortalis, siue venialis, non est in Te. O błogosławiona (prawi) Panna MARTA, błogosławiona przed wrodzeniem, przy wrodzeniu, po wrodzeniu: o Panno najchwałebniejsza, nie po części, ale zupełnie, y zmyzy grzechom bądź pierwotnego, bądź uczynkowego, bądź śmiertelnego, bądź powszedniego, nie masz w tobie. Takaj tey Eiedze daie aprobacya Bernat Swiety/ Serm. 4.

sup. Salve Reg. Licet MARIA de factum natura viciata per peccatum, duxit originem, praelecta tamen, per Spiritum Sanctum, & praeferuata. Choć (prawi) Panna MARTA pošla z natury Rodzicom grzechem zarażonej, wybrana jednak od Duchá Swietego, y od grzechu zachowana jest.

Aleć y sami nieprzyjaciele tey Eiegi/ to jest Panny Przenaswieszey/ dosyć iej pietno approbacya daia. Luther Żeretyt/ tak te Eiege wychwala. Dignum & iustum erat MARIA personam ab originali peccato praeferuari, de qua Christus sumpturus erat carnem, quae omnia peccata superaret. Godna (prawi) była rzecz, y słusna, aby była osoba MARYE od grzechu pierwotnego zachowana, z ktorey Chrystus miał ciáło przyiać, którym miał wštkie grzechy zwyciężyć. O tymże drugi Żeretyt Erasmus Rothemadani in Apolog: ad Librum Alberti p. Tu felix illa plantula o Virgo MARIA, de Iesse radice sublimata, nihil tamen inde genitalium sordium trahens; tu sacratissimum pacifici Regis Templum, tam magnificentum, ut in eo Rex Olympi praesideret; tam sanctum, ut nulla unquam peccati labe potuerit profanari. Quam magnifice sentiam de Sacratissima Virgine, declarat Poëan meus, & obsecratio iam toties excussa, semperque faui sententiae, quae liberat eam etiam ab originali peccato. Ty (prawi) szczęśliwy szczepek z korzenia Iessego podwyższone, żadnych jednak wrodzenia szpetności nie mająca: Ty przenaswieszy spokojnego Krola Kościół, tak wielmożny, iż w nim sam Krol Niebieski mieszkał; tak swiety, iż nigdy grzechem iakim zgnalony być nie mógł. Iako wielmożnie o tobie trzymam o Panno Przenaswiesza, Xiegi to moje oznajmuia, y zámie kochałem sie w tym zdaniu, ktore cie wolna od grzechu pierwotnego czyni. Właściciel sam Pogánin Macchomet/ także tey Eiedze aprobacya pise. Nullus nascitur de filijs Adam, quem non tangat Sathan, praeter Mariam & eius Filium. Żaden sie nie rodzi z Synow Adamowych, ktorego by sie Szatan nie dotknął, wyiamy MARTA y Syná iej. Wła tedy tá Eie

Ga Panna Przenaswieszta/dosyć
zaczna/ y od przyziaciol/ y od nieprzyziaciol
ciot approbacya.

O sie tknie Dedicationem, to
jest/osiarowana tey Kiegi: Jest
ta Kiega osiarowana y dedykowana
Naywyższemu Patronowi/ to jest sá-
memu Bogu. Marya córka Krola
Angielskiego Henryka/ a Malżonka
Philippa Krola Hispáńskiego/ chce
swoy affekt ku Malżonkowi swojemu
oswiadczyć/ przy weselu swoim takie
namalować kazala symbolum. Gwia-
zda namalowała przy słońcu/ także
przypisując Lemmá. Soli dicata lu-
ci. Sámej oddana światłości. Dala tym
znac/ iż iako stella Veneris, tak jest
złączona z słońcem/ iż o nie medba tyl-
ko o słońce/ y nigdy sie od niego nie
dzieli: tak y ona od słońca/ od Krola
Malżonka swiego/ dzielić sie nigdy
nie miała. Służyłoli to symbolum tey
Krolowej/ czy nie/ ia determinować
niechca: to wiem/ iż Pannie Przena-
siewskiej dziwnie pięknie służy. Ona
zaprawde soli dicata luci, ona sama
światłości wieczney/ to jest Bogu od-
dana. Oddata sie niektórym ludziem
ciemnościom/ to jest światu: Soli dica-
ta luci, sama tylko Panna Przena-
siewska/ nigdy sie y naymnieyszym po-
szeptem nie oddala ciemności świat-
kowej/ zawsze tylko światłości/ to jest
Bogu. Oddata sie niektórym ludziem
y dedykacja ciała y rozkoszom tego: Soli
dicata luci, sama Panna Przenaswiesz-
ta/ nigdy sie nie dedykowała y nay-
mnieyszy rozkoszy ciała; ale samej tyl-
ko światłości/ Bogu swojemu. Od-
dała sie niektórym ciemnościom/ to
jest ciemności: Soli dicata luci, Panna
Przenaswieszta samej sie tylko świat-
łości/ samemu Bogu zawsze odda-
wała.

Oblubieniec Niebieski/ to jest/
sam Pan Bog Wszechmogacy/ Oblu-
bienica swia Panna Przenaswiesz-
ta/ zrodlem zapieczetowanym nazy-
wa. Hortus conclusus soror mea.
Sponsa, fons signatus. Ogród zamkni-
ony siostra moja Oblubienica, zrodło za-
pieczetowane. Ledwie to o niey wy-
rzekł z alisci znowu inaczey mowi.
Fons hortorum, pureus aquarum vi-
ventium, quæ fluunt impetu de Li-

bano. Zrodło ogrodow, studnia wod ży-
wych, które padem wielkim płyną z Li-
banu. A coż to jest proke: Dopiero ia
nazwał zrodlem zapieczetowanym/ a
zátym ostrożnie bázro przykrytym/ y
zawartym: a tu zaś/ a bázro przetło/
nazywa te Pannę zrodlem/ y owšem
studnia otwartą/ żywe wody obficie
z siebie wydawająca. Co za przyczyna
takiey rozności: Wielka zaiste. Chciał
niebieski ten Oblubieniec wyrazić/ co
jest Panna Przenaswieszta względem
rzeczy stworzonych/ a co jest względem
Oblubienca/ to jest P. Boga: y wyra-
ził/ iż względem wszytkich rzeczy stwo-
rzonych est Fons signatus, jest zrodło
dobrze zawarte y zapieczetowane/ tak
iż naymnieyszy kropelki affektu ku rze-
czom stworzonym nie wypuści. Wzgle-
dem zaś P. Boga jest studnia otwar-
ta/ impetem wielkim wodę/ to jest af-
fektu ku Bogu/ wstawicznie wydająca.
Co wszytko wyraził poważny Dionysius
Carthusianus pisząc in Cantica. Ego
dormio, & cor meum vigilat. San-
ctissima Virgo præminentèr dice-
re potuit hæc verba: quia contem-
plativissimam vitam duxit, & ab exte-
riori tumultu, omni inordinato stre-
pitu, & curâ superflua, arque inquie-
tudine culpæ penitus abstinens &
sopita, vigilantissima Deo vacavit,
pro Ecclesia exoravit, actibusq; vi-
tutum in terrarum excellentia per-
fectissimis fuit intenta. Te (prawi)
słowá, Ia śpię, a serce moje czuje: Prze-
naswieszta Panna na doskonały mowieć
mogła; bo naybogomyslniejszy żywot pro-
wodziła, od wszelkiego powierzchownego tu-
multu, od wszelkiego nieporządnego pie-
czetowania y niepokoiu, po wszytkie czasy
wolna, w Bogu myśla y affektem ponu-
żona: cnoty najczystszy m sposobem za-
wsze wyprawniwała. O tymże y poważ-
ny Sophronius, Serm: de Assumpt: Dei-
para. Puto quod quidquid cordis
est, quidquid mentis, quidquid vir-
tutis humanæ, si totum adhibeas,
non sufficias cogitare, quanto inde-
finenter cremabatur ardore pij a-
moris, quantis movebatur repleta
Spiritu Sancto celestium secretorum in-
citamentis: quia etsi diligebat Chri-
stum ex toto corde, & ex tota ani-
ma, & ex tota virtute: novis tamen

quotidie inflammabatur praesentia desideriorum affectibus: tanto siquidem validius, quanto Divinis intuitus visitabatur illustrationibus: quam tota repleverat Spiritus sancti gratia, quam totam incanduerat Divinus amor, ita ut in ea nihil esset, mundanus quod violaret affectus. Rozumiem (prawi) iż cokolwiek sercá, cokolwiek myśli, cokolwiek siły ludzkiej, kiedybyś to zebrał, nie mogłbyś przecie pojąć, iako uślawicznym ogniem miłości Bożej gorząca Panna Przenaświeta: bo cokolwiek miłowała Chrystusa ze wszytkiego sercá, ze wszytkiej dusze, y ze wszytkich sił; na każdy iednak dzień now, mi sie affektami ku Bogu zapalała, tym więcej, im większymi Boskimi dárkami oświecona bywała; która wś, iła napełniła Duchá s. i. iśká, która wszytkę tak rozpalita miłotć Boską, iż namniejszego affektiku ku rzeczom światowym mieć nie mogła. Tymi słowy wyrazili ci świętego Kościola Doktorowie/iz Panna Przenaświeta względem wszytkich rzeczy stworzonych/była fons signatus, była źródłem zapieczętowanym/namniejszego affektiku ku nim nie wypuszczającym: względem zaś Panna Boga/była puteus aquarum, była studnia wod/ impetem wielkim affekty swoim ku Bogu wypuszczająca. Toć tedy ta Księga/ to jest Panna Przenaświeta/ samemu tylko Bogu dedykowana ofiarowana była. A nie kiedykolwiek: ale iako Księga przy samej Edycyey/ przy samy wydawaniu/ Patronowi dedykowana bywa: tak y Panna Przenaświeta/ nie kiedykolwiek tylko/ ale przy samej Edycyey/ to jest/ przy swoim Niepokalanym Poczęciu dedykowana ofiarowana była. Słucháymy bowiem co mówi Jan święty w Obiadzieniu swoim. Vidi civitatem sap-

Apoca: 22.

Am Ierusalem novam, descendentem de caelo a Deo, paratam sicut sponsam, ornata viro suo. Widziałem miasto święte Ierusalem nowe, zstępujące z nieba od Boga, iako Oblubienica Meżowi swemu ubrana. Widział tu Jan święty Panna Przenaświeta/ która jest prawdziwie Miałtem Jerozalem: a widział ią zstępującą z Niebá/ to jest/ z dárku Bożego przychodzącą na świat/ przez Niepokalané Poczęcie; alisci patrzącie/ iuz ią widzi sponśam, Oblubienicą Boską; toć iuz iemu posłubiona/ iemu dedykowana. Toć przy samej Edycyey swojej ta Księga/ to jest Panna Przenaświeta/ była Bogu samemu dedykowana. Miał tedy Człowiecze Chrześciański Księga Panna Przenaświeta ze wszytkimi Księgi kondycyami. Miał ta Księga zácneho Authora/ ma zácna edycya/ ma zácna Approbacya/ ma iemnię zácna Dedykacya. Záczym nie jest ci ten Liber ad legendum prohibitus, możesz te Księgi często sobie czytać/ wiele się z niej upewniać cie/ náuuczyć. Przyšedł czasu iednego Thomaś święty Doktor Anyelski do Bonawentury świętego/ pytał go zktoreby się Księgi tak dziwnych rzeczy/ ktore pisał/ czył. Pokazał mu Seraficzny Doktor Użyżowanego Iezusa, mówiąc: Ta jest iedyna Księga móla/ z tej się wszytkiego wze. Jeżeli się y wymnie pytać/ z iakiej się Księgi czyć mać/ inšey wam po Chrystusie nie pokazuje/ tylko Panna Przenaświeta. Te Księgi często czytajcie/ to jest/ iey się enotom często przypatrujcie/ a wielkiej mądrości Niebieskiej nabędziecie. Co nam róz dąć CHRYSTE IEZU, który żyjesz y królujesz na wieki wieków.

Amen.

Ná Tenże Dzień NIEPOKALANEGO POCZĘCIA Panny Przenaświetszey.

KAZANIE TRZECIE.

Iacob autem genuit Ioseph virum MARIÆ. *Matth: 1.*
Iákoł záz zrodził Iozephá Mežá Máryey.

Dość pilnie opisute nam Ewangelista Mattheus święty Przodki y Rodzice Jozephá świętego. Chyba ścianię w Chrystusie Namilży. A coż to jest? Iż ten Ewangelista święty opisuiac Poczęcie Panny Przenaświetszey / nie opisuię Przodków y Rodziców iey / ale tylko Przodki y Rodzice Jozephá świętego? Jezeli kto rzecze: iednę rodzią byli Jozeph y Niaswietsza Panna / zacyym opisuiac Ewangelista święty Przodki y Rodzice Jozephá świętego / opisal oraz Przodki y Rodzice Panny Przenaświetszey. Przyznaię ia to: iedną pytam / czemuż nie opisal directę, ale tylko iá: toby indirectę Przodki y Rodzice tey Panny. Rozni Doktorowie / różne tego przyczyny dają. Tá mi się iedną naywiecey ze wszystkich podoba / która dąie porażny Richardus a S. Laurent: Lib: 6. de Laud: Virg. Wzięła była tá Panna taka rada od Duchá świętego. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum Patris tui. Stuchay coko, y patrz, y zapomnij ludu twoiego, y domu Ojca twego.* Wsluchála tey rady Panna Przenaświetsza / zapomniála Przodków y Rodziców swoich przy Poczęciu swoim: przeto też y Ewangelista ś. átkommoduię się Pannie Przenaświetszey / opisuiac iey Poczęcie / nie opisuię Przodków y Rodziców tey przebłogosławionej Panny. Słowa są pomianonego wielkiego Doktora. O-

bliuiscere domum patris tui; quod & ipsa fecit, ad quod significandum non nominatur pater eius in genealogia Marthæi. Je oná [práwi] zapomniála Rodziców przy Poczęciu swoim / zapomniál ich też Ewangelista ś. Ale kiedy Niaswietsza Panna zapomniála przy Poczęciu swoim / poczęcia Przodków y Rodziców swoich / czyich sobie poczęcie przypomniała? to jest / kiedy iey Poczęcie / poczęciu Przodków y Rodziców iey podobne nie było / któremuż Poczęciu podobne było? Odpowiadam: Było podobne poczęciu pierwszey Rodzicielki násey Ewy; było podobne poczęciu Anielskiemu; było podobne poczęciu Boskiemu / to jest Syná Bożego. Połaje to ná te różneyšym Kazaniu. Co będzie tu czci y tu chwale Bożey / á tu wystawieniu Panny Przenaświetszey.

Iż naprzod Poczęcie tey Panny / było podobne poczęciu pierwszey Rodzicielki násey Ewy; dowodze ták. Materya z ktorey się poczęła Ewa / była kóść Adáмова. Tá bowiem Piśmo święte inowi. *Edi-*

Genes: 2.

była

była przeklęta/ choć nie in praesenti, iedn. in futuro miała Bog przekląć. Tęchciał tedy Pan Bog Ewy z ziemi/ która miała być przeklęta/ stworzyć. A Panna Przenasiewiśka z ias. Tę się też matercy poczęła: Zaisie nie z ziemi przeklętej. Mówi b. w. Ildephonsus święty. Totum quidquid in MARIA fuit, possedit Spiritus Sanctus. Tę nie z ziemi przeklętej. Tę Poczęcie tę było podobne in materia, poczęciu pierwsz. Rodzicielki n. Tę: i. albo Ewa non de maledicta terra, nie z przeklętej ziemi/ t. Panna Przenasiewiśka nie z przeklętej ziemi jest poczęta.

Było też Poczęcie Panny Przenasiewiśkiej podobne poczęciu pierwsz. Rodzicielki n. in modo, w sposobie poczęcia. Poczęcie pierwsz. Rodzicielki n. stało się inuisibiliter respectu hominis. Immisit ergo Dominus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit vnam de costis eius. Przepuścił Pan Bog sen na Adama, który gdy zaśnął, wyciął Pan Bog k. z boku iego, A t. nie dopuścił Pan Bog człowiekowi widzieć poczęcia pierwsz. Rodzicielki n. Zaisie w tę mierze podobne Poczęcie Przenasiewiśkiej Panny/poczęciu pierwsz. Rodzicielki n. Immisit Dominus soporem in Adam, przepuścił Pan Bog sen na syny Adams mowe/ t. i. przez t. n. set lat nie widzieli Poczęcia tę Panny: bo niewiedzieli/ że się niepokalanie poczęła/ y do tego czasu i. i. jest wiele/ który sp. / to jest/ nie widzą niepokalanego Poczęcia Panny T. Tę. Tę Poczęcie Przenasiewiśkiej Panny było podobne poczęciu pierwsz. Rodzicielki n. Ewy.

Oweore: J. też Poczęcie Przenasiewiśkiej Panny/było podobne poczęciu Anielskiemu; dowodzą. W pierwszym punkcie poczęcia swego go n. pierwsz. Aniol/ y w. y. inni/ wzięli od P. Boga/ y perfectionem voluntatis, doskonałość woli/ y perfectionem intellectus, doskonałość rozumu/ to jest/ sapientiam, mądrość. J. wzięli perfectionem voluntatis, to jest/ łaska Boga; i. rzec. T. a. a. B. B.

liuś święty. Non enim infantili statura Angeli sunt creati, deinde paulatim exercitati atque perfecti, Spiritus Sancti susceptione digni habiti sunt: sed in ipsa constitutione, & quadam conspersione suae substantiae, simul infusam habuere sanctitatem. Nie malucznego wzrostu stworzenia Aniołowie, t. żeby powolnym ćwiczeniem przyjęcia Ducha świętego godnymi się stali: ale przy samym swoim stworzeniu, y swojej substancji wzięciu, mieli w. ł. i. T. też w tymże punkcie poczęcia swego/ wzięli perfectionem intellectus, to jest mądrość: i. naukę Thomasa świętego Doktor Anielski/ tymi słowy. Potentia vero intellectus, in substantiis spiritualibus superioribus, id est in Angelis, naturaliter completa est, per species intelligibiles, connaturales, in quantum habent species intelligibiles, connaturales, ad omnia intelligenda, quae naturaliter cognoscere possunt. Rozum (prawy) Anielski jest z przyrodzenia swego doskonały, przez niektóre obrazy przyrodzone tych wszystkich rzeczy, które rozumieć może. Tymi słowy/ przez obrazy przyrodzone/ d. zn. Doktor święty/ i. mądrość Aniołom jest przyrodzona: a z. w. w pierwszym punkcie poczęcia swego od P. Boga wzięta. Ale t. i. i. też Panna Przenasiewiśka przy pierwszym punkcie Poczęcia swego wzięła perfectionem voluntatis & intellectus, wzięła od P. Boga doskonałość woli/ to jest gratiam sanctificantem, łaskę Boga poświęcającą; wzięła y doskonałość rozumu/ to jest/ sapientiam, mądrość. Tę Poczęcie Panny T. T. T. było podobne poczęciu Anielskiemu. J. t. Panna błogosławiona wzięła w pierwszym punkcie Poczęcia swego y doskonałość woli/ y doskonałość rozumu; naprzód w pospolitości dowodzą. W Pismie świętym w Księgach Judith czytamy/ i. po onym zwycięstwie/ które otrzymała Judith P. T. nad Holofernefem/ gdy wszystkie bogactwa/ wszystkie lupy/ Izraelczycy odebrali wojsku Holofernefowemu/ cokolwiek było osobliwego samego Holofernefą/ to w.

in Psal: 32

1. Parto
Quaest. 55.
artic: 2.

Genes: 2.

eto lud

Judith 15.

tego lud Izraelski dal Judycie swietey. Porro autem vniuersa quae Holofernis peculiaris fuisse probata sunt, dederunt Judith, in auro, & argento, & vestibus, & gemmis, & omni supellektili, & tradita sunt illi omnia à populo. *Cokolwiek sie (prawi) pokazyło bydy Holofernesá wlasnego, tak we zlotcie, iako y we srebrze, tak w sztach, iako y w perlach drogich, wstko to oddano mizney Judycie.* Wszyscy bardzo dobrze wiecie/ iż Judythá swieta figurowała Pannę Przenaswietszą / Holofernes zaś figurował najwyższego Anyolá Lucyferá. Wielkie były bardzo bogactwa tego Holofernesá; tak bowiem do niego mówią. In delicijs paradysi Dei fuit, omnis lapis pretiosus operimentum tuum. *W rajszych (prawi) byty roskośtach, wszelki kamień drogi był odzieniem twym.* Toć tedy cokolwiek było nayośoblwszego tego pierwszego Anyolá/ eo wszystko dano Pannie Przenaswietśhey. Ale tak jest/ iż doskonałość woli y rozumu/ które wziął Anyol w pierwszym punkcie poczęcia swiego/ były nayośoblwsze rzeczy pierwszego Anyolá. Toć te rzeczy były dane Pannie Przenaswietśhey/ w pierwszym punkcie poczęcia swiego.

Powtore/ in particulari, o tych doskonałościach/ iż były dane przy poczęciu Pannie Przenaswietśhey; dowodzę. A naprzód de gratia iustificante, że tey była dana łaska Boża/ a dana w pierwszym punkcie tey poczęcia: dowodzę. Doktor Anyelski Thomaś Swietý/ iż Anyol w pierwszym punkcie poczęcia swiego otrzymał łaskę Bożą/ takim probuie argumentem. Arborea, animalia, & alia huiusmodi, secundum Augustinum in Genesim; in prima sui conditione producta sunt à Deo, secundum quasdam seminales rationes: Ergo etiam Angelus, secundum rationem seminalem beatitudinis, in prima sui conditione productus est: Hæc ratio seminalis respectu beatitudinis, est gratia: Ergo Angelus in gratia creatus est. *Drzewá (prawi) y inśe zwierzetá, że rodzić máia, moc do rodzenia w pierwszym punkcie poczęcia swiego biera: Toć y Anyol w pierwszym*

punkcie poczęcia swiego wziął moc do rodzenia chwaly wieczney. Ale ta moc jest łaska Boża: Toć Anyol wziął łaskę Bożą w pierwszym punkcie poczęcia swiego.

Tym fundamencie/ którym dowiodł Doktor Anyelski/ iż Anyol w pierwszym punkcie poczęcia swiego otrzymał łaskę Bożą; y in też dowodzę/ iż Panna Przenaswietśha w pierwszym punkcie poczęcia swiego otrzymała łaskę Bożą: y tak argumentują. Drzewá / zwierzetá / y inśe wszystkie rzeczy które kiedy rodzić máia / záraz w pierwszym punkcie poczęcia swiego biera moc do przyszłego rodzenia/ według Augustyna Swietego. Ale tak jest/ iż Panna Przenaswietśha była drzewem / które Syna Bożego wrodziło. Toć w pierwszym punkcie poczęcia swiego wzięła moc do rodzenia Syna Bożego. Ta moc jest łaska Boża. Toć łaskę Bożą otrzymała Panna Przenaswietśha w pierwszym punkcie poczęcia swiego. Iż Panna Przenaswietśha była drzewem / które Syna Bożego wrodziło: świadczy poważny Richardus à S. Lauren: Arbor est MARIA, propter virorem Virginitatis, humorem gratiae, medullam pietatis, folia sacrorum verborum, frondes bonorum operum, flores sanctorum desideriorum, fructum Vnigeniti Dei. *Drzewo (prawi) jest MARTA: ma bowiem zieloność Pánięstwa, ma wilgotność łaski Bożej, ma liście słow swietych, ma gálazki wozynkow dobrych, ma kwiatki prágnienia światobliwego, ma owoc lednorodzonego Syna Bożego.* Iż zaś tego drzewá moc do rodzenia/ była łaska Boża/ pewna jest rzecz. Słuchamy bowiem co do tey Panny mówi Anyol. Ne timeas MARIA, invenisti enim gratiam apud Deum. *Nie lekaj się MARTA, boś znalazła łaskę u Boga.* A coż za łaska? co za efekt abo skutek tey łaski? Ecce concipies in Vtero & paries Filium Otó poczniesz y porodisz Syná. Tu piestnie Bonawentura swietý mówi. Vide in speculo quomodo Gabriel asserens MARIAM lib: 6. invenisse gratiam, statim eam gratiam specificans, subiungit: Ecce concipies in Vtero. *Pátry (prawi) iako Anyol Gábryel, gdy do Panny mówi, znalazł łaskę; záraz iako ta łaska zna-*

Lib: 12. de Laud: Virginis.

lib: 6.

łázt

1. Parte
Quaest: 62
Artic: 3.

Orat: 2.
de Natiu:

Serm: 142.

1. Parte
Quaest: 55.
Artic: 2.

lázla oznáymie, gdy mówi: oto poczniesz, y porodziš Syná. Jakoby rzekł: Zná-
lázlaś taką-láste/ która jest principiu
generationis Filij Dei, która jest iá-
koby semen Personae Dei, która wro-
dziš Jedyne^o Syná Bożego. O tym-
że y Dámáscen święty. Natura gra-
tia cedit, ac tremula stat, progredi
non sustinens; verum tantisper ex-
pectavit, dum gratia fructum suum
produxisset. Wstąpiła tu w Pánnie blo-
gostánioney naturá, lástce: (nie mogła
naturá wrodzić Syná Boże^o) zdumia-
ła státa, daley nie poslepuac, áž láská a-
moc wrodziła. Wytrázmey iehsze Chrys-
zologus á. Virgo, te gratia Matrem
præstitit, non natura. O Pánnie, nie-
naturá, ále láská, ciebie Mátká Boża uczy-
niła. Toć ponieważ według Augusty-
ná świętego/ y według Doktorá An-
yelskiego/ drzewa/ y inše rzeczy/ záraz
w punkcie poczęcia swojego biorá ra-
tionem seminalem, biorá moc do
przyszłego rodzenia: idzie zátym/ że
y to drzewo Pánná Przenaswietša/
láste Boża/ w pierwszym punkcie Po-
częcia swojego otrzymała. Toć iako
Anyoł w pierwszym punkcie poczęcia
otrzymał láste Boża: tak y Pánná
Przenaswietša.

Je też w tymże punkcie Poczęcia
otrzymała y doskonałość rozumu;
dowodze. A naprzód fundamentem
Thomášá świętego Doktorá Anyel-
skiego. Ten wielki Doktor tak dowo-
dzi/ iż Anyoł w pierwszym punkcie
poczęcia otrzymał species intelli-
gibiles rerum; á zátym sapientiam.
Substantiae spirituales inferiores,
habent esse affine corpori, in quan-
tū sunt corporum; & ideo ex ipso
modo essendi competit eis, ut à cor-
porib⁹ & per corpora, suam perfecti-
onem intelligibilem consequantur.
Substancie verò superiores, id est An-
geli, sunt à corporibus totaliter ab-
solutae, & ideo species rerum cogni-
tarum acceperunt à Deo simul cum
intellectuali natura. To jest/ dla-
tego substancie duchowne niższe/ od
ciála doskonałość swoją rozumną bio-
rą/ bo z ciálem złączone są: ponieważ te-
dy substancie duchowne wyższe/ to jest
Anyołowie/ całé są od ciála oddzielo-
ne; toć od ciála doskonałości nie bio-

ra; toć doskonałość rozumu swojego
máis od samego Pána Boga przy
sámym stworzeniu swoim. Z tego iá
Thomášá świętego dyskursu / taki
rzeczy moiey probuacy formuie ars-
gument. Anyoł dlatego w punkcie
poczęcia swojego wziął doskonałość
rozumu/ to jest mądrość/ iż jest od
ciála oddzielony. Ale też Pánná Prze-
naswietša w pierwszym punkcie Po-
częcia swojego / całé miała była od
ciála oddzielona. Toć też Pánná Prze-
naswietša w punkcie Poczęcia swoje-
go/ wzięła doskonałość rozumu/ to jest
mądrość. Iż Pánná Przenaswietša
była miała od ciála oddzielona/ tak
dowodze. W Pismách Salomono-
wych pytała się tej Pánni. Quæ est
ista, quæ ascendit per desertum sicut
virgula fumi, ex aromatibus myr-
rhæ & thuris, & uniuersis pulueris
pigmentarij. T którą tá jest wstępuia-
ca przez pusłynie, iáko rośczka dymu
z góły mirrhy y kadzidłá, y wszelákich rzeczy
wonných. Theodoretus y Ambroży
święty twierdzą/ iż ci pytaacy się/ są
obywatele Niebiescy. Což to tedy
jest/ iż Anyołowie świeci nie inša ro-
śczka Pánná Przenaswietša nazywa-
ła/ ale tylko rośczka dymu? Krótko
mowiac/ dlatego/ iż rośczka dymu/
iáko ná oko widzimy/ wstępuje wyśó-
ko ná tšcalé piramidy/ tak/ iż im wy-
żej wstępuje/ tym się stáie cieńsza/ tym
się stáie mniej máterey/ mniej ciála
máiąca: á gdy się iáť náywyżej pod-
niebie/ jest tak subtelna/ iż iuž iáťoby
żadney máterey nie ma. Pánná tedy
Przenaswietša/ iż w punkcie Poczęcia
swojego tak wyśóko wstąpiła/ że się
nie tylko niebá/ ále też samego sercá
Bożiego dotknęła; bo mu się wielce
w tym punkcie wpodobála: Toć w tym
punkcie była iáťoby bez wszelákieg ciá-
ła. Pięknie á do rzeczy moiey mówi
święty Rupertus in Cant: Talis vir-
gula Tu ó Beata Virgo MARIA, sua-
uem odorem spirasti Altissimo, ce-
lestibus disciplinis erudita atque ex-
tenuata, ascendisti per desertum,
id est, animum habens valde solita-
rium. Ty á błogostánioná Pánnie, jesteś
rośczką dymne wdzięcznie Bogu wonia-
iaca, nie stáła przez pusłynie, duśe má-
iac wielce asobná. Wważcie te słowa:

Animum

animum habens valde solitarium, maiać & Panno dusze bärzo osobna: toć od cięła / (to iest od wśhelących cięła niedoskonałości) oddalona. Niemniej pieśń o tym Origenes. Hom. 3. in Diners. ad Cap. 2. Matth. Ecce seder in nube pusilla, carnalem animam non habete, nec aliquam peccati grapedinem. Oto (prawi) siedzi na obłoczku maluczkim. (to iest Syn Boży w Pannie Przenaswiatkiej) cielesney dusze nie maiać, ani iakiego grzechu cięskości. Toć tedy Panna Przenaswiatka w pućcie Pożecia swiego/ otrzymała y perfectionem, voluntatis, to iest lasta Boża/ y perfectione intellectus, to iest mądrość. Toć Pożecie Panny Przenaswiatkiej/ bylo podobne pożeciu Anielskiemu.

Pożecie: iż Pożecie Panny Przenaswiatkiej/ bylo niejako podobne Pożeciu Syna Bożego z żywota/ to iest/ z rozumu Boga Oycę Wśhelomogącego/ takim dowodzą dyskurssem. Pożecia Syna Bożego/ y terminus à quo to iest/ sam Bóg Ociec/ był y iest światłością. Tak bowiem mówi Jakub święty. Omne datum optimum, & omne donum, perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Wśhelkie dānie naylepsze, y wśhelki dar doskonalszy z Niebā iest, y spūiać od Oycę światłości, y którego nie maś odmiāny, ani cięnia niestateczności. Tegoż Pożecia terminus ad quem, to iest Syn Boży/ iest także światłością. Tak bowiem Paweł święty mówi. Qui cum sit splendor, & figura substantię eius. Ktory, (to iest Syn Boży) gdy iest światłością, y figurą substancję iego, to iest Oycę. A Mędrzec. Candor est lucis æternę, & speculum sine macula. Iasność iest światłości wieczney, y zwierciadło bez zmaży Māiestatu Bożego. Ale tak iest/ iż też Pożecia Panny Przenaswiatkiej/ terminus à quo, iest światłość/ y terminus ad quem, to iest/ sama Panna Przenaswiatka/ iest światłością. Toć Pożecie Przenaswiatkiej Panny iest niejako podobne Pożeciu Syna Bożego. Iż terminus à quo,

Pożecia Przenaswiatkiej Panny/ iest światłość; y figurami Pisma świętego/ y z Doktorow świętych/ dowodz. Oblubieniec Niebieski/ tey Kościołney Oblubienice swojej/ takim słowy wzywa na świat. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis. Podz (prawi) z Libanu Oblubienico moia, podz z Libanu, podz koronę odniesieś. Coż prośe Liban znać? Według Hieronima świętego/ nic inśego/ tylko iasność. Słowa są pomienionego wielkiego Doktorā. Merito igitur de Libano venire iubetur, quia Libanus candidatio interpretatur. Słusnie iey z Libanu wzywa, bo Liban nic inśego nie iest, tylko iasność. Wważcież Chreścianie/ nie Tamiśy/ żład/ tanquam à termino à quo, łazę przysć na świat Oblubieniec Niebieski Pannie Przenaswiatkiej: z Libanu. Veni de Libano, to iest z światłości. Toć tedy terminus à quo Pożecia P. Przenaswiatkiej iest światłość. A z drugie^o mieysca Pisma świętego też prawdę objaśnia. Gdy Tote Patriarcha chciał sie wpewnić/ iezeli wż wody dostatecznie ztemis odkryty/ wypuścił z Korabiu swego golebica/ ktora potwociła sie do niego przed wieczorem/ przynosząc mu wśteczkach galazke oliwną zieloną mi listkami ozdobioną. At illa venit ad eū ad vesp̄eram, portans ramum oliuę virentib^{us} folijs in ore suo. Czemu prośe ta golebica nie czekała nocy? czemu tak pospieszyła? Czyli to podobno nieprzyjaciel taki/ drapieżny Orzel/ abo łakomy iaszcżab postrążył? Mówić sie to nie może; bo te ich nieprzyjacioly zniost był pospolity potop. Czyli też podobno dla te^o że sie obawiała zamiętnienia Korabiu na noc? Ale y to nie; bo na nis w Korabiu czekała/ co ona y z daleka widzieć mogła. Czemuz tedy wolności przyrodzoney po herotich/ a na ten czas nowych połącz/ dlujey nie żążywa? ale przed wieczorem do Korabiu przybywa? Ta tego przyczyną Chreścianie Tamiśy/ iż nie chciała vznać ciemności/ ale chciała przybydz z światłości do światłości. O czym tak pieśń Ambroży święty/ Lib. de Arca & Noe. Cap. 19. Non otiosę posuit ad vesp̄eram, vt

Cam: 4.

Genes: 8.

Iacob. 1.

Ad Hebr.
1. Cap.

Sapient: 7.

Serm: 4.
super Sal.
ve Regi:

Cap: 117.

non arbitreris eam sine lumine fu-
isse, & quibusdam tenebris ocula-
tam, sed diurno candore fulgentem,
expectasse usque ad occasum diei, &
sic adeum regressam, apud quem
etiam vesperi tenebras habere non
posset. Nie darmo (prawi) przybyła
przed wieczorem, abyś kto nie rozumiał,
iż kiedykolwiek była bez światłości, abyś
nie rozumiał że była kiedy w ciemności:
Przybyła tedy z światłości do światło-
ści. Golebica ta figurowała prawo-
dziole Panny Przenasiewstsa; iako
świadczy poważny *Cluniacensis*. In no-
uissimis diebus emissā columba Vir-
go MARIA, super omnes pulcher-
rima, nata ex tribu iuda grug, ad e-
plum redijt, portans rāmum mileri-
cordiæ de paradysio. Naświesza
(prawi) Panna jest najpiękniejsza go-
lebicą/ Etera nam przyniosła na świat
rośnięte oliwna/ to jest/ Syna Bożego
w oszczepach swoich/ kiedy rzekła: Ecce
ancilla Domini, fiat mihi secundum
verbum tuum. Ta tedy golebicą po-
częła się/ przyšla na świat/ przed wie-
czorem. Coż to za wieczor? co za noc?
Tis co insiego/ tylko grzech pierwo-
rodny: iako nauczca Bernard swiaty/
Quid autem est nox frigida & ob-
scura, nisi peccatum originale? Co
jest (prawi) za noc zimna i ciemna, tylko
grzech pierworodny? Zaczynam przed ca-
nocą/ przed grzechem pierworodnym/
poczęła się/ przyšla na świat Panna
Przenasiewstsa. Zaczynam nie z ciemności/
ale z światłości przyšla. Toć ież Po-
częcia terminus à quo, była światłość
Jż też terminus ad quem, to jest
sama Panna Przenasiewstsa/ była
światłością/ dowodza. *Albertus Ma-*
gnus in Mariali naucza. Quod au-
tem plus participat de natura lucis,
plus habet puritatis, ut summa lux,
& summè luminosum, summè sit
lucidum & purum: & ubi est ma-
gis propriè & verè proprietas lucis,
ibi verè & magis propriè est propri-
etas puritatis. In Beata Virgine
respectu omnium, creatorarum

cum, Persona Diuina, non, uni-
tarum, fuit, gratia in summo: er-
gò appropinquat ad primam lucem
in summo: ergò est puritas in sum-
mo. Co (prawi) więcej ma światłości,
to też ma więcej czystości. A iż Panna
Przenasiewstsa, ze wszystkich kreatur z
Persona Boska niezłączonych, miała i tak
najwyższą. Toć też przysiępuie naj-
bliżej do pierwszej światłości, (to jest) Boskiej,
jest tej światłości najpodobniejszą.
Toć według tego wielkiego y nabo-
żnego Doktora/ nie tylko Panna Prze-
nasiewstsa jest światłością: ale też
najpodobniejszą jest światłości Bos-
kiej. O tymże y *Philippus Abbas*, pisac
in Cant. Tu es ergò omni claritate
& splendore solis clarior & splen-
didior, omni lapide pretioso in-
comparabiliter pretiosior: Tu super
omnem stellarum fulgorem, ut potè
stella maris, fulgentior inueniris:
candor quippe es eternæ claritatis,
& speculum sine næuo Diuinæ Ma-
iestatis. Tyś o Panno nād iasność Slo-
neczna daleko iasniejsza: tyś jest nād ws-
tkie kamienia drogic, nieporównanym
spółobem droższa: tyś jest nād wszystkie
piękno gwiazdy daleko piękniejsza: tyś
jest boniem światłość wiecznej światło-
ści, z zwierciadło bez zmazy Boskiej do-
słowności. Jasna tedy rzecz według tych
Doktorów/ iż Przenasiewstsa Panna
nie tylko iest światłością: ale też iest
światłością/ nieiako światłości Bos-
kiej podobną. A iacym / ponieważ
według *Philosophi* actus specifican-
tur à terminis: iezeli termini à quo
& ad quem, Poczęcia Panny Przenas-
iewstsey/ były iakożkolwiek podobne
terminis à quo & ad quem Poczęcia
Syna Bożego. Toć też Poczęcie Panny
Przenasiewstsey/ było nieiako po-
dobne Poczęciu Syna Bożego.

Juz tedy iasna rzecz/ iż Poczęcie
Panny Przenasiewstsey/ było podobne
y poczęciu pierwszej Rodzicielki nās-
sey Ewy: y poczęciu Anielskiemu/ y
Poczęciu Boskiemu. Z czego Bogu
chwała na wieki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień NIEPOKALANEGO POCZĘCIA Panny Przenaświetszey.

KAZANIE CZWARTE.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Cant. 4.

Wszystkaś piękna przysaściółko moją y zmazany w tobie nie masz.

Nie wszyscy ludzie/ y mis-
dzy Rachołkami/ przy-
znają Niepokalanę Pocze-
cie Przenaświetszey Pan-
ny. Chrześcianie w Chry-
stusie Namilży. Wiele jest bázno tá-
kich/ ktorzy choć są dziwnie gorący w
nabożenstwie do Przenaświetszey Pán-
ny: przecis iednak nie przyznają iey
tego/ że była niepokalaná/ to iest/ bez
grzechu pierworodnego/ poczęta. Z
tych niektorzy/ dlatego Niepokalanę
Poczęcia nie przyznają/ iż się im zda/ że
CHRISTUS DEUS non potuit id facere;
iż Bog tego uczynić nie mógł/ aby ia
był od grzechu pierworodnego zachow-
wał. Drudzy dlatego/ iż non debuit
id facere, choćby był mógł/ nie powin-
nien był uczynić. Trzeci dlatego/ iż
sibi im zda/ iż non decuit hoc ipsum
facere, nie przystało to/ aby to był
uczynił. Kiedy mądry Salomon wy-
stawił Kościół Pánu Bogu/ powiada
Pismo święte/ Nebula implevit
domum Domini, & non poterant
sacerdotes stare, & ministrare pro-
pter nebulam. Mgła (prawi) nápeł-
niła dom Páński, tak, iż Káptáni nie mogli
stać y służyć dla oney mgły. Coś podo-
bnego stało się przy zbudowaniu no-
wego Kościoła/ to iest/ przy Poczęciu
Przenaświetszey Panny: Nebula
implevit domum Domini, mgła ta-
ką grubą/ nápełniła dom Páński: to
iust/ racye/ argumenta ludzkie/ dla
których/ niewszyscy widzieć mogą/ że
Przenaświetsza Panna iest niepokalaná

nie poczęta. Widzieć nie mogą/ że
hoc Deus facere potuit, że hoc fa-
cere debuit; że ipsum hoc facere de-
cuit, że to Bog mógł uczynić/ że to
powinien był uczynić/ że mu to przy-
stało uczynić. Wiele tedy aby ta mgła
argumentow ludzkich cale ná dol w-
pádia/ y tak abyśmy wszyscy widzieli/
iż ta Panna iest niepokalaná poczęta;
pokazuje ná terážnieyszym Kazaniu/ iż
zachować Panna Przenaświetsza od
grzechu pierworodnego/ Deus potuit,
mógł; potest/ że debuit, powinien
to był uczynić; potest/ że hoc ip-
sum facere decuit, że mu to aby by-
uczynił/ przystało. Będzie to wszystko
tu czci y chwale Bożej/ a tu wysła-
wieniu Panny Przenaświetszey.

Nim dowodzić pocznę/ iż Chry-
stus Bog prawy/ potuit, mógł
zachować Przenaświetsza Pannę od
grzechu pierworodnego/ wprzód mi
powiedzieć potrzeba/ co to iest czo-
łowi pognać się w grzechu pierwo-
rodnym. Potrzeba tedy wiedzieć/ iż
P. Bog Wszechmogący iustże w Ká-
nu/ uczynił był z pierwszym Rodzicem
nászym Adámem takie postanowienie:
Jeżeli nie zgrzeszysz/ pozyskując z drze-
wa zakazanego/ wszyscy potomkowie
twoi poczynąc się będą. w żywotach
Mátek swoich in iusticia originali,
w sprawiedliwości pierworodney/ to
iust/ dusza ich rozumna/ w pierwszym
punkcie złączenia się z ciałem/ będzie
miała łaskę moie vsprawiedliwiającą.
Jeżeli zaś zgrzeszysz pozyskując z drze-
wa zakazanego

wa zaktazanego/ wszyscy potomkowie
twoi poczynac sie beda in peccato o-
riginali. w grzechu pierworodnym: to
jest/ dusze ich rozumne/ w pierwszym pun-
ktcie zlaczenia sie swoiwego z ciałem/ be-
da miały privationem gratiae iustifi-
cantis, nie beda miały łaski moiey w-
sprawiedliwiaiącey. dlaczego potom-
kowie twoi beda się poczynac synami
gniewu / nieprzyjaciolami Boskimi/
niemowlętami kataniskimi. Te nauka/
Theologom prawie wszytkim pospo-
lita / za fundament zalozywşy; iż to
Deus potuit, iż mogli zachowac Panna
ne Przenaswistsha od grzechu pier-
worodnego/ to jest/ iż mogli uczynic/
zeby byla dusza Przenaswistshy Panny
ny w onym pierwszym punkcie/ w kto-
rym sie z ciałem zlaczyła/ w łasce Bo-
zey vsprawiedliwiaiącey / tak domo-
dze. Podobna to rzecz byla y z strony
Boskiej: bo non est impossibile a-
pud Deum omne verbum, wszytko
Bog uczynic moze/cokolwiek uczynio-
ne bydz moze. Podobna tez to rzecz
byla/ y z strony dusze Przenaswistshy
Panny: bo jezeli dusza w ktorym pun-
ktcie moze miec łaskę Bożą vsprawi-
dliwiaiąca; toć moze miec w kazdym
punkcie; toć y w pierwszym punkcie
z laczenia sie z ciałem. Toć jezeli du-
sha Przenaswistshy Panny mogla w
ktorymkolwiek punkcie miec łaskę Bo-
żą/ mogla ta tez miec y w pierwszym
punkcie zlaczenia sie z ciałem/ y tak w
pierwszym punkcie Poczęcia swoiwego.

Rzeczesh: Prawda to jest/ iż Pan
Bog mogli to uczynic/ wważaiac moc
iego Boska absolute, to jest/ przed
wszelakim woli iego swietey dekrete;
iednak gdy iuz dekretem swoim postan-
owil/ iż gdyby Adam zgrzeszył/ wszy-
scyby ludzie poczynali sie w grzechu/
to jest/ wszytkich dusze laczylyby sie z
ciałem ogolocene z łaski Bozey/ to
jest/ nie mairace łaski Bozey vsprawi-
dliwiaiącey: iuz po tym dekrete nie
mogli Pan Bog uczynic/ zeby sie kto-
ry potomek Adamow bez grzechu po-
czal/ to jest/ zeby sie ktorego dusza/
zlaczyła z ciałem / w tymże punkcie
z laczenia łaski Bożej mairac.

Na to ja odpowiadam: Dekre-
ta Boskie nie wiąża Pannu Bogu ra-
tu/ zeby pewnych rzeczy od dekreto-

y praw swoich pospolitych/mocą swo-
ją wyjac nie mogli. Co iżanie tak po-
kazuje. Jest dekret Boski/ aby kazdy
czlowiek raz umarl/ o ktorym dekrete
tak Pawel swisty mowi. Statutum
est hominibus semel mori. Postano-
wiona jest ludzgom raz umrzeć. A przes-
cie Łazarz (y inszych wiele wskrzeszo-
nych) nie raz / ale dwa razy umarli.
Postanowil P. Bog dekretem swoim:
Non videbit me homo, & viver. Ni-
gdy mia czlowiek znaczy widziec nie be-
dzie. A przecie Morysz Swisty / y
Pawel swisty żyłacy/widzieli Istność
Panną Bogą według Thomasa swis-
tego/ y inszych powaznych Doktorow.
Postanowil P. Bog dekretem swoim:
Non facies tibi sculptile, neq; omne
similitudinem, quae est in caelo de-
super, & quae in terra deorsum, nec
eorum quae sunt in aquis sub terra.
Nie bedziesz sobie czynil obrzuz rzecza-
go, ani zadnego podobienstwa tych rzeczy.
ktore sa wygorz na niebie, ani tych ktore
sa nisko na ziemi. A przecie w Rozdzia-
le dwudziestym piatym tychże Krag Wy-
wodu/ tak rozkazuia. Duos quoque
Cherubim aureos & productiles fa-
cies ex utraque parte Oraculi. Dwa
(prawi) Cherubinow złotych ze złotą ko-
wanego uczynisz, z obu stran ubt. agálnice,
Cherubin ieden bedzie na iednym boku, a
drugi na drugim. Postanowil P. Bog
dekretem swoim/ aby morze y rzeki z
brzegow swych nie wystepowaly. Tak
abowiem Pisino Swiete oznaymuie.
Quando circumdabat mari terminu
suum, & legem ponebat aquis, ne
transirent fines suos. Kiedy (prawi)
granicami otaczal morze, y prawa wo-
dom slanoil, aby z brzegow swoich nie
wystepowaly. A przecie / o iako wiele
razy/ y morze/ y rzeki / z brzegow swo-
ich wylewaly. Postanowil P. Bog/
aby ogien przylozona do siebie mairae
tya palil. A przecie troygadziatki w
piecu Babilonskim / namniey sie nie
dotknal. Postanowil Pan Bog de-
kretem swoim/ zeby wszytkie corti A-
damowe w boleściach syny rodzily. In
dolore paries filios. A przecie wyial
od tego prawa Pannę Przenaswistsha;
gdyz ona/ według wszytkich Kacholis-
tow/bez boleści porodila. Postanowil
P. Bog dekrete swoim/ zeby sie wszele

Ad Hebr:
9. Cap.

Exodi 29.

Exodi 20.

Prov: 9.

Daniel: 2.

Genes: 3.

Genes: 3.

figliowiek w proch obrocil: Pulvis es, & in pulverem reverteris. A przecie od tego prawa wyial Przenaswietka Panna: gdyz wedlug wshytlich Kacholikow / ona sta w proch nie obrociła: ale z nienukufonij ciałem / wziesła jest do nieba. A tak wiele P. Bog rzeczy dekretemi swoimi postanowil: a przecie wedlug woli swojej swietey tego chce / y kiedy chce / od tych praw swoich wyimuje / y uwalnia. Toć tedy od tego dekretu swojego / o którym mowi Pawel swiety. Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines peccaverunt. Iako (prawi) przez iednego człowieka grzech wszedł na ten świat, a przez grzech śmierć, y tak wshytlich ludzi śmierć doszła, w którym wshytscy zgrzesyli. Od tego mowia prawda / aby sie byli ludzie wshytscy poczynali bez łaski Bożej / a za tym w grzechu pierworodnym: moiał Pan Bog Wshchmogacy wyiać Małżonkę swoia / Panna Przenaswietka.

Jeżeli iestże rzecześ. Toć nie będzie prawdziwa nauka Pawła swietego. In quo omnes peccaverunt. W którym (to iest w Adamie / pierwszym Rodzicu) wshytscy zgrzesyli. A owsem / samemu dekretoowi Bożiemu nie dosyć sie stanie / którym wshytlich / którzyby sie z Adama grzesznego porodili / na grzech pierworodny osadzili.

Tak to dosyćby odpowiedzieć / iako to sie uiz na pierwsze zarzucenie odpowiedziało: wshytże y powtore odpowiedzam. W lezbie tych wshytlich / którym na grzech pierworodny osadzono / nie zamyla sie Przenaswietka Panna. Nie iest bowiem ona w lezbie wshytlich / ale iest nad wshytlich. Przypnais co wshytscy Kacholicy / iz ona swieta Pani Esther / figurowala Przenaswietka Panna. Sluchaycież co Aššuerus do niej mowi. Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli timere, non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hac lex constituta est. Nie boj sie [prawi] Esther, nie umrześ, nie na ciebie, ale na wshytlich, prawo to postanowione iest. Co to iest / że mowi: nie na cie / ale na

Ad Rom: 5. Cap.

wshytlich: Czemu nie mowi: nie na cie to prawo postanowione / ale na mshytch? Ale mowi: nie na cie / ale na wshytlich. Czy to podobno ona z lezby ich nie byla? Tak iest, iz byla to chana Małżonka Krolowska / nie byla ze wshytlich / ale iedna nad wshytlic. Takci zaprawde Przenaswietka Panna / byla Krolowa niebieska / iedyu Kochana Oblubienica Boża. Tak bowiem o niej w Pismach Salomonowych Oblubieniec niebieski mowi. Saxaginta sunt Reginae, & octoginta concubinae, & adolescentularum non est numerus: una est columba mea, perfecta mea, una est Matris lux, electa genitrici suae. Szczęście małżonek Krolowskich, a mądzie małżonk, młodziuchni, chleby nie ma: iedna iest gołębica moja, doskonała moja, iedna iest Matce swojej wybrana. Toć tedy Panna Przenaswietka nie byla ze wshytlich / ale super omnes, nad wshytlic.

Potwierdzam tego y z Doktorow Swiatsch. Powiedzial o kimś Ekleziastes. Unus est & secundus non habet. Ieden (prawi) iest, a drugiego nie ma. Ktore słowa Ambroży swiety de Inlutation: Virg: applicuit Chrystusowi Panu. Dixit ecclesiastes. Unus est, & non est secundus. Quis est iste? nisi, de quo dictum est: Magister vester unus est Christus. A czemuż to Ambroży z Chrystusowi Panu applicuit / że był iednym / ale nie pierwszym? Czyli bowiem po Chrystusie Panu nielustrzeni Kościola Bożego nie był, Papst / a po nim Linus / potom Kletus: iedni zaprawde byli ci nielustrzeni Kościola Swietego. Toć razey Chrystus Pan ma być nazwany względem sukcesorow swoich primus pierwszy / a nie unus, nie ieden. Odpowiada Ambroży swiety. Unus, quia Unigenitus Dei Filius, &c. nullus secundus, quis quod vult facit, non quod imperatur. Nie iest (prawi) Chrystus Pan pierwszy. Nietylż / ale ieden Nietylż; bo nie ma wtorego / ani trzeciego / któryby był Jednorodzonym Synem Bożym: tylko ten sam Jednorodzonym Synem Bożym / bo sam czyni co chce / nie co mu rozkazano. A

Cant: 6.

Ecclesi: 4.

Esther 15.

tak nie

Serm: de
Assumpt:

tak nie jest z liczby wszytkich inszych/
ale nad wszytkich. Toż ja o Przenas
świetszey Pannie mówię: nie jest pier-
wsza ze wszytkich/ ale jedná. Oczym
tak poważny Rupertus. Vna, quia
nec inter Angelos, nec inter homi-
nes, similem vel primam habet, nec
sequentem habitura est. Jedná jest
(práwi) bo ani między Anyotami, ani
między ludzmi, ábo podobney, ábo pier-
wszey, ábo wtorey niema. Rzetelniey
jestże Hieronim świety. Sicut in cō-
paratione Dei nemo bonus: ita in
comparatione Matris Domini nul-
la inuenitur perfecta, quamuis vir-
tutibus eximius comproberetur. Vnus
est Pater noster, qui in celis est, v-
nus & Magister: vna est forma Vir-
ginitatis in MARIA. Jáko (práwi)
względem Bogá, nikt dobrym nie jest:
ták względem Mátki Páńskiej żadney do-
skonalszey nie znajdziemy, by się też kto y w
największych cnotách pokazał. Ieden jest
Ociec náš, który jest w niebie, ieden jest
Mistrz: jedná jest formá Pánieństwa w
MARYE. Toć tedy iáko jest ieden O-
ciec náš/ ieden Mistrz/ ieden Bog/
drugiego nie máš: tak proportiona-
licer mówiąc/ jedná jest taka Przena-
świetsza Pánná/ jedná Mátká Boża/
w liczbie inszych bydz nie może/ nie jest
między inszymi/ ale super omnes/
nad wszytkie.

Ad Hebr:
2. Cap:

Páwel świety wystawiając Chry-
stusa Páná/ tak dyskurue. Cui enim
dixit aliquando Angelorum: Fili-
us meus es tu, ego hodie genui te.
Et ad Angelos quidem dicit. Qui
facit Angelos suos spiritus, & mini-
stros suos flammam ignis. Ad Fili-
um autem: Thronus tuus Deus in
seculum seculi. Ktore słowá Páwła
światego świety Thomas Valenti-
nus Conc. 2. de Nat. tak według pros-
porczyey Przenasświetszey Pannie appli-
kuie. Hoc est enim nomen, super-
omne nomen purę creaturę, in quo
nemo tecum participat. ó Virgo.
Cui enim aliquando non dicam
homini, sed etiam Angelorum di-
xit: Mater mea es tu, Filius tuus sum
ego. Ad Angelos quidem dicit.
Qui facit Angelos suos spiritus, &
ministros suos ignem, vřentem.
Ad Virginem autem: Vnica est

columba mea, vna est perfecta
mea, vna est Genitrix mea,
electa mea: vna est, quia nec
tibi similem visa es, nec habere se-
quentem. To (práwi) jest imię ná-
wśelkie imię śczerego stworzenia, ktore
Tobie ó Pánnó, z nikim pospolite nie jest.
Komuż ábowiem, nie tylko z ludzi, ale y
z Anyotów rzeczono: Mátká moia jest,
ia Synem twóim. Do Anyotów wprá-
wdzie rzeczono: Który czyni Anyotów
swoich duchami, y stugi swoje ogniem.
Do Pánný zaś: Jedná jest gotabica moia,
jedná jest doskonała moia, jedná jest Ro-
dzicielka moia, jedná jest wýbrána moia:
bo ani ma, ani miec będzie podobney sobie.
Toć tedy iásna rzecz y z Písmá świe-
tego/ y z Doktorów świateych/ iż Przes-
nasświetsza Pánná nie jest z liczby wszy-
tkich/ dekretem Boskim (według ná-
uči Páwła światego) ná grzech pier-
worodny skazanych: ale jest super-
omnia, nad wszytkie. Przeto dekret
Boski pomianiony/ do niey nie nale-
żał: Jáko wyraźnie náucza Anselmus
świety in Offic. Nog. Cap. 4. Vas ele-
ctionis S. Paulus dixit, omnes in A-
dam peccasse: vera virque senten-
tia, & cui contradicere nefas esse
pronuntio. Sed cum eminentiam
gratię DEI in Te MARIA Virgo con-
sidero, sicut Te non intra, sed supra
omnia quę facta sunt, ineffabili
modo contueor: ita & Te, non le-
ge naturę aliorum, in Tua Conce-
ptione deuectam esse opinor. Ná-
czynie (práwi) wýbraniá Páwel świety
rzekt, wś. scy w Adamie zgrzesyli: pra-
wdziwie rzekt, przeczyć temu uchoway
Boże. Ale gdy znacność táski Bożey w To-
bie Pánnó MARIA uważam, iáka ćia nie
między wśstkimi, ale nad wśstkimi rze-
czami stworzonymi niewypowiedziąnym
sposobem widzę: tak nie według prawá
natury wśstkich inszych o Porzeciu two-
im trzymam. A ponieważ pomiano-
ny dekret Boski/ nie prześkładał Bos-
gu/ áby był zachował Pánnę Przenas-
świetszą od grzechu pierworodnego.
Toć uż zácym idzie/ iż potuit, mogli
to Pan Bog uczynić/ mogli zachować
Przenasświetszą Pánnę od grzechu
pierworodnego/ to jest mogli to uczy-
nić/ żeby była duszą Przenasświetszey
Pánný w łasce Bożey/ w pierwszym

punkcie

punkcie złączenia się swoieg z ciałem.

Z też debuit, powinien to był Chrystus uczynić: dowodzi tak. Wskłże syn powinien czcić Matkę/ile może. Toć iezeli mogli Chrystus uczcić Matkę żeby była grzechem pierworodny niepokalana; ponieważ Chrystus był dobry Syn/ a przystępnym Zakonodawcą/ roztącający: Honora Patrem tuum, & Matrem tuam: y o którym powiesz dziano: cepit facere & docere, począł czynić y nauczać: debuit sic facere, powinien to był uczynić/ to iest/ uczcić Matkę swois. Przenaswieszcza/ zachowując się od grzechu pierworodnego.

Rzecz. Syn powinien czcić Matkę/ gdy do tego co nie przeskłada z ordynacyey Boskiej. Ale do tego/ żeby był zachował Chrystus Przenaswieszcza Pannę od grzechu pierworodnego/ przeskładała do tego ordynacya Boska; która ordynowała/ aby Chrystus był względem wszystkich ludzi Redemptor Odkupiciel/ & Salvator, Zbawiciel: a użby był nie odkupil Przenaswieszczy Panny/ ani iey zbawil/ gdyby była grzechu pierworodnego nie miała. Toć aby iey był Odkupicielem y Zbawicielem/ nie mogli iey zachować od zmaży grzechu pierworodnego.

Ta to ja odpowiadam: Nie tylko ten odkupie/ który zgubionego odkupie; ale też ten odkupie/ który aby kto nie zginał zachowuje. Nie tylko ten zbawia/ który od śmierci wskrzesza: ale też ten/ który od śmierci zachowuje. A tak/ mogli Chrystus bydy Redemptor, Odkupiciel Przenaswieszczy Panny/ y Salvator, Zbawiciel/ gdy się zachował zasługami swoimi od zguby y od śmierci grzechu pierworodnego: to iest/ gdy zasługami swoimi to sprawil/ iż grzechem pierworodnym zmażana nie iest. A z tym ordynacya Boska/ która ordynowała/ aby Chrystus był względem wszystkich Odkupicielem y Zbawicielem/ nie przeskładała do tego/ aby był Chrystus Pan/ iako dobry Syn/ uczcił tym zachowaniem od grzechu pierworodnego/ Matkę swois.

Jż nie tylko ten odkupie/ który rzecz utraconą płaci; ale też ten/ który od utracenia albo zguby zachowuje.

ie; iasnie pokazuje. Dawid swiety Prorok Pánstwi/ dziekując Pánu Bogu/ iż go zachował od mieczá olbrzymowego y Saulowego/ tak dziekuje.

Qui redemisti David seruum tuum de gladio maligno. (Tu bowiem text Hebrájski punkt czyni.) Dziekując Pánie, który odkupil Dawida slugi twego, od mieczá złośliwego. Pátrzcie/ samo tylko zachowanie od mieczá/ odkupieniem nazywa. Znowu Páwel ś. mówi. Christus redemit nos de maledicto legis. Christus nas (práwi) odkupil od przekleństwa Zakonu. A rzecz pewna/ żeśmy my nigdy nie byli pod przekleństwem Zakonu/ to iest/ pod cięstką ona niewola stárego Zakonu. Toć samo zachowanie nas od onego przekleństwa Zakonnego/ nazywa Páwel swiety redemptionem, odkupieniem. Ale y sami Poganie/ odkupieniem iasnie nazywają zachowanie od niebezpieczeństwa śmierci. Quintillianus wielki Orator Declamacione 9. tak mówi. Vna fingitur coniux, quae iam periculi vicam mariti, vicariá morte suá redemit. O tymże poważy Curtius. Et gubernator, si naufragium timeat, isaurá quidquid seruari potest, redimit. Zeglarz (práwi) gdy się utonienia okrętu boi, wyrzucaniem różnych rzeczy z okrętu, in se rzecz odkupuje. Do tego/ odkupienie nasze częstokroć zowie się złączeniem naszym; leczenie zaś nie tylko iest tego/ który chorego wzdrowia/ ale też y tego/ który od choroby prazerwuje. Tak abowiem naucza Galenus Lib. 1. de sanitate tuenda, Cap. 1. Cum vna sit ars, quae corpori hominis tuendo dicata sit, ut alibi à nobis ostensum est, eius primae ac maximae partes, duae sunt: quarum alteram sanitatis tuendae: alteram morbi profligandi facultatem appelles. Jedną iest [práwi] nauka lekarska, której dwie są nazwiska części, jedną choroby odganiająca, druga od chorób zachowująca. Toć tedy y według Pisma Swietego/ y według mowy pospolitey/ bázdo do brze Chrystus Pan mogli bydy nazywani Redemptor, Odkupiciel Przenaswieszczy Panny/ gdy się od zmaży grzechu pierworodnego/ zasługami swoimi zachował. Jż też mogli bydy

psal: 43.

Ad Galat. 3. Cap.

nazwa:

Matth. 2.

nazwany y Saluator, Zbawiciel; y to iasna rzecz. Kiedy Dzieniowie Chrystusowi bali sie wrociennia/ zawolali na Chrystusa Panna. Dominas, saluans, perimus. Panie, zbaw nas, bo ginie my: to jest/ zachoway nas od zginienia. Toć iasna rzecz/ iż samo od zginienia zachowanie/ zowie sie saluatio, zbawienie; a z tym zachowaniem/ Saluator, Zbawiciel. Toć zachowanie Chrystus Pan Przenaswiesz Panny od wpadnienia w grzech pierworodny/ barzo dobrze Saluator, Zbawiciel Panny Przenaswieszey/ mogli bydz nazwany. Wiecey rzeka. Zaczneyshym sposobem jest Chrystus Pan Redemptor y Saluator Przenaswieszey Panny/ gdy ia zaslugami swoimi zachowal od grzechu pierworodnego/ nizeli kiedyby ia byl zaslugami swoimi od grzechu pierworodnego oczyscił. Sam abowiem Pogannin Quintillianus Lib: 2. Cap. 7. powie: Dzial. Plus proderit demonstrasse rectam protinus viam, quam reuocare ab errore iam lapsos. Zaczneysha jest (prawo) y. pożycznieysza, prosta droga komu pokazać, aniżeli iuz błędnych na prosta drogę n. prowadzić. Jaz iasna tedy rzecz/ iż ordynacya Boska/ ktora ordynowal/ aby Chrystus byl wshytlich Odkupicielem y Zbawicielem/ nie przeszkadzala Chrystusowi Panu do tego/ aby byl Matka swoje wzięć/ zachowując ia od zmaży grzechu pierworodnego.

Rzeczesh powtorze. Powinien byl Chrystus iako Syn wzięć Matka iako mogli: Toć jest prawda/ że ia wzięć byl powinien iako mogli/ gdy sie iuz z niego narodzil/ gdy iuz Matka iego byla. Ale kiedy sie ta Panna poczynala wzywocie Matki swojey/ ieszcze sie byl z niego Chrystus nie wrodzil/ ieszcze Matka iego nie byla. Toć iey na ten czas wzięć nie byl powinien.

Ná to ia odpowiadam: Ty sam przyznawasz/ że Chrystus Pan według nauki Thomasa swietego Doktorá Angielskiego/ czcił tym Przenaswiesz Pannę/ iż pošli sie z niego nie wrodzil/ zachowywal ia od wshelakiego grzechu wczynkowego/ y najmnieyszego powshedniego. Toć iesze ia tym czcił/ iako Matka/ choc sie iesze byl z niego

nie narodzil; daleko wiecey tym iamiat wzięć/ żeby ia byl od grzechu pierworodnego zachowal: poniewaz grzech pierworodny po tysiac kroć/ y owshem niewypowiedzianie wiecey maże dusze/ nizeli ktorykolwiek grzech powshedni. Zaprawda/ iesze liby byla Przenaswiesz Panna mogla sie zalowac na Syna/ gdyby iey byl Bogiem bedac me zachowal od grzechow powshednich; daleko wiecey moglaby sie byla zalowac na niego/ gdyby iey byl Bogiem bedac/ od zmaży grzechu pierworodnego/ mogac zachowac/ nie zachowal. Zaprawda iesze liby sie bylo Slowo ono Przedwieczne zmažalo/ gdyby byla ta Panna przynamniey iedno slowo prozne kiedykolwiek wyrzekla; A przeto mowi o niej Duch swiety. Sicut vitia coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce. Iako tkanicá karmazynowa wsta twoie, y wymowa twoja słodka: to jest/ zawiązane sa mocno straza wsta twoie/ aby czego proznego nie wymowily/ y iakimkolwiek slowem/ Słowa Przedwiecznego nie zmažaly. Daleko wiecey gdyby byla ta Panna grzechem pierworodnym zmažana/ Slowo ono Przedwieczne/ ona niestworzona swiatlosć/ nie mogla by bydz bez zmaży. Toć tedy iesze to Slowo zaroke bylo bez zmaży: y Przenaswiesz Panna niepokalanie pozczeta bydz musiala. Toć debuit, powinien byl Chrystus ta Panna od grzechu pierworodnego zachowac.

Wzrostek: Ji decuit ipsum, przyslalo to na niego; dowodzace. Miedzy ludzmi znayduia sie tacy pobożności synowie/ i Rodzicow swoich z wielka swoia odwaga/ z niespieszonością wyrwyia: znayduia sie tacy synowie/ ktorzy wshytke swoje prace/ y wshytke co maia/ dla wzięcia Rodzicow swoich toza. Toć nieskonzoney doskonałości Syna Chrystusa Jezusa/ z niebiespieszonością grzechu pierworodnego/ Matka swoje/ decuit, przyslalo/ wybawic. Toć aby nie byla w takić nieczci/ to jest/ aby nie byla przez grzech pierworodny niewolnica satanska/ decuit, przyslalo/ aby byl zaslugi swoje Chrystus na to tozyl. Ji miedzy ludzmi znayduia sie tacy pobożności synowie/ że odwa-

Cant: 4.

znie Rodzicom swoich z niebezpieczeństwa wyhawiają; iasna rzecz y mies-
dzy samym pogánstwem. Piše *Quintilianus Declamat. 2.* iż czasu iednego
gorzał dom iednego dobrego człowieka/
w którym gdy uż ogień ogarnął
dwoie ludzi starych/ to iest/ Oycá y
Młatká młodzieńcá iednego: młodzie-
niec on/ w niezmiernéj żalosci zosta-
łac/ á Rodzicom w onym niebezpie-
czeństwie widzac/ wrącił się w ogień
chcąc Rodzicom ratować: y lubo
sam gorzał/ wyrwał iedną Oycá z o-
nego ognia/ y ná miejsce bezpieczne
wyniósł. Znowu się także po Młatká
w ogień wrącił/ ale że mu w tym oczy
wygorzały/ uż iey wynieść nie mogli.
Patrzącie/ iaká pobożność w Pogán-
skim człowieku/ przeciwko Rodzicom
swoim. Coż Chrześciance Namulhy
gorzkiego bydy rozumiecie/ czy ten o-
gień mąteryalny/ czy grzech pierwo-
rodny? Wiedźcie o tym záperone/ że
gorzky iest grzech pierworodnydaleko/
niżeli ten ogień mąteryalny: ták dá-
lece/ iż wolalaby była Przenásmięta
Pánna w ogniu piekielnym bydy y ná
wieki/ aniżeli bydy poczęta w grzechu
pierworodnym. Ták bowiem wyrá-
żniénauca oświecony Doktor *Franciscus Mayronius in 3tiq. Distinct. 3.*
Quest. 2. Artic. 2. Si Christus Ma-
trem suam permisisset incurrere
peccatum originale, prius sibi fecis-
set, quám si eam perpetuú poená
sensus puniuiisset: unde Beata Vir-
go in puris naturalibus constituta,
prius poenam æternam elegisset,
quám peccatum originale, quia
magis quis debet fugere odium
Dei, quám poenam æternam. Gdy-
by był (práwi) Chrystus dopuścił, po-
cząć się Mátce swojej w grzechu pierwo-
rodnym, garzeyby iey był uczynił, niżeli
gdyby ia był wiecznym smółu karaniem
skaral. I błogosławiona Pánna, gdyby
iey byto dano obierać, rychleyby była obra-
ła wieczne karanie, niżeli grzech pierwo-
rodny. A słusnie: bo wieczne w ogniu
karanie/ nie przynosi nieprzyiąźni
Bożey/ nie przynosi niewoli háćan-
skiej/ á grzech pierworodny oddala
od Boga/ czyni nieprzyiacielem Bo-
żym/ czyni niewolnikiem háćanskim.
Jeżeliby to tedy było przeciwko pobo-

żności Chrystusowej/ gdyby Mátka
widzac w ogniu tym mąteryalnym/
y mogac iá ratować/ y z ognia wyr-
wać/ przeciwko tego nie uczynił: ież-
liby to było przeciwko pobożności ie-
go/ nie wyrwać Młatká/ á mogac wyr-
wać z ognia wiecznego: Toć daleko
wiecey byłoby to przeciwko pobożno-
ści iego/ nie zachować Młatká swojej
od grzechu pierworodnego.

Iż też znayduia się także pobo-
żności synowie/ ktorzy dla czci Ro-
dzicielski swojej/ wszystko swoje tożá:
iasna rzecz także między samym po-
gánstwem. Alexander wielki uż w-
mierájac/ przed którym wszystká zie-
mia drżała/ ktory pobit Króle y Pány
ziemskie/ kázal do siebie umierájącego
zwołać Senatory swoje Mácemony/
y taka rzecz do nich uczyni. Oto (prá-
wi) Namulhy moi/ umiera Alexander
wasz/ świadkamiście mi com dla was
uczynił/ iakom ná to pracowal/ abym
was wszystkiemu światu chwalebnych
pokázal: wiadomiście/ że dla O-
czyzny waszey y mozey/ żadnego nigdy
wczasu nie záżył: ledwie ktory dzień
żywoťa moiego strawiłem bez wojny/
ledwie ktora noc przeżyłem nie czuąc:
teraz przychodzi czas/ abyście mi to
odwdzięczyli/ proszę abyście mi tego
nie odmawiali/ czego po was żadać
będę. Kiedy wszyscy pátrza/ y vcha-
nádstawiają/ o co ich prosić będzie:
rzecze Alexander/ iakó piše *Q. Curtius*
Lib. 9. Quoniam olim rei agitatae
animo meo, nunc promendae occa-
sio oblata est: mihi maximus labo-
rum atque operum meorum erit
fructus, si Olympias Mater immor-
talitati consecratur: mihi si licue-
rit, ipse praestabo: si factum non
permiserit, vos mandasse memen-
tore. Com dāwne uczynić zámyślal,
teraz wykonać podalá mi się okázáa: zá-
nawnieksza nagroda wśtykich prac mo-
ich tó mieć będą, gdy Olympias Mátka
moia, między nieśmiertelne poczytána bę-
dzie: jeżeli nie umra, to sam uczynię: ie-
żeli umra, pámiatajcie to uczynić, jeżeli
mi chcecie wszystkie prace moje odwdzię-
czyć. Patrzącie/ Pogánin/ á przeciw-
ko wszystkim prace y záslugi swoje/ do czci
Młatká swojej obraca/ część Młatká
swojej/ wszystkim pracami y záslugá

mi swoimi wielkimi kupnie. Coż tedy rozumieć mamy / o nieślężonej pobożności Synu / Chrystusie Panu Zbawicielu Naszym? Wielka to niechęć / bydy niewolnica satanśka przez grzech pierworodny: a przeciwnym sposobem częśc wielka / nigdy niewolnica satanśka nie bydy. Mamy za prawdę to o niego pobożności trzymać / iż decuit, aby był na to obrocił zasługi krwie swejczy przynależnej / aby był zachował Matkę swoją od niewoli satanśkiej / a ztym aby był zachował Matkę swoją niepokalaną od grzechu pierworodnego / barzo to na niego przysłało. Już tedy iasna rzecz / iż y poruit, mogli Pan Bog te Pannę od grzechu pierworodnego zachować: iż y debuit, powinien był: iż y decuit ipsum, przysłało to na niego; a ztym iasna rzecz / iż ta Panna jest niepokalanie poczęta.

Rzeczę. Czemuż nam tego Piusino święte iasnie nie wyraziło? Żaden Ewangelista / żaden Prorok / o tym wyraźnie nie napisał. Na to ci odpowiadam. Bo tego nie potrzebą było: dosyć jeć Ewangelista święty napisał o tej Pannie: De qua natus est Iesus, z ktorej się narodził Jezus. Że ad bowiem wszystko dobrze masz o tej Pannie trzymać: masz się zapewne domyślać / iż cokolwiek Bog mógł / y co był powinien / y co mu przysłało / to wszystko uczynił. Nie ia to mówię / ale święty Thomas Valentinus Conc. 2. de Nativ. Virg. Cogitanti mihi ac diu hæsitanti, quid causæ sit, quod cum Evangelistæ de Ioanne Baptista, & alijs Apostolis, tam longum fecere tractatum: de Virgine MARIA, quæ vitæ & dignitate omnes antecedit, ita summam percurrant historiam: cur inquam non traditum est memoria, quomodo concepta, quomodo nata, quomodo nutrita, quibus moribus decorata, quibus virtutibus ornata: quid cum Filio in humanis egerit, quomodo cum illo conversata sit, quomodo post eius Ascensionem cum Apostolis vixerit. Hæc, inquam, mihi hæsitanti: cur de actibus Virginis, sicut de actibus

Pauli, non est compositus liber: nihil aliud occurrit (accusare enim Evangelistas negligentiam, sicut impium, ita & temerarium iudico:) quàm ita placuisse Spiritui Sancto, eiusque providentiâ Evangelistas siluisse, propterea, quia Virginis gloria, sicut in Psalmo legitur, omnis intus erat: & magis cogitari poterat, quàm describi: sufficitque ad eius plenam historiam, quod scriptum est in themmate: quia de illa natus est Iesus. Quid amplius queris? quid ultra requiris in Virgine? sufficit tibi, quod Mater Dei est. Quznam obsecro pulchritudo, quznam virtus, quæ perfectio, quæ gratia, quæ gloria Matri Dei non congruit? Gdym (prawi) długo w sobie myślił, co by była za przyczyna, iż Ewangelistom Świętym o łanie Krzycielu, y o innych Apostołach, dosyć szeroko pisali: a o Narodzeniu Pannie MARYI ktora wszystkich żywotem y godnościami przechodzi, barzo mało napisał: czemu nie wypisał, iako się poczęła, iako urodzona, iako wychowana, iakimi obyczajami ozdobiona, ktorými cnotami okraszona, co z Synem swoim robiła, iako sobie z nim poczyniała, iako po jego Wniebowstąpieniu z Apostołami żyła? Gdym (prawi) o tym wszystkim myślił, inſzejem tego przyczyny nie upatrzył, tylko iż się tak Duchowi świętemu podobáło, aby o tych rzeczach Ewangelistom nie mówili, przeto, iż wszytką chwałę Panniejska jest wewnątrzna, rychley ia ktorozumem poiać może, aniżeli ia opisać. Dosyć uczyniono, y dosyć wielka Historia wyrażono, kiedy na początek napisano: z ktorej się narodził Jezus. Czegoż się więcej pytasz? czego więcej chcesz o tej Pannie? dosyć masz ná t. m. je jest Matka Boża. Ktorey je bowiem pięknoſci, ktorey cnoty doskonałości, ktorey łaski, ktorey chwały, Matka Boża mieć nie będzie? Tymi słowy ten wielki Biskup daćie znać / iż ponieſważ ta Panna była Matka Boża / iacno się każdy domyſlić ma / y zapewne trzymać / iż była niepokalanie poczęta. Z tego niech będzie Bogu ſámemu cześć y chwała / ná wieki wieczne. Amen.

SSS

NATEN

Ná Tenże Dzień
NIEPOKALANEGO
POCZĘCIA
Panny Przenaświetszey.
KAZANIE PIĄTE.

De qua natus est IESVS. *Matth: 1.*
Z korey sie narodził Pan IEZVS.

*Lib: 1. de
Virginie:*

KAZAN prawdziwy sługa
Przenaświetszey Panny/w
siluie wedle możności swo
iey wystawiać te Panno.
Chrześcianie w Chrystusie
Tamilhy. Każdy mówi: bo każdy
sługa tej Panny/zajmwa do niej słow/
teorych do niej zajmował Jldesonsis
świety. Beata fidei nostrę, beata tu
animę nostrę, beata dilectioni no
strę, beata præconijs & prædicatio
nibus meis; prædicę te donec præ
dicanda es, diligam te donec dili
genda es, laudem te donec laudabi
lis es, serviam tibi donec serviendū
est glorię tuę. O błogosławiona wi
ry nąsę, błogosławionas ty duszy nąsę,
błogosławiona miłości nąsę, błogost
wiona wystawianiu y w chwale ną
semu; niech cię wystawiam tak iako ma
b, dz wystawiana, niech cię miłuię tak
iako ma b, dz miłowana, niech cię chwa
le tak iako ma b, dz chwalona, niech cię
służy tak iakoć służyć rzecy powinna.
A ta przeto tychże słow znaynizszymi
służebnikami do tej Przeczystey Panny
zajmwać/ chce dnia dzisieyszego. we
dle słabychnych sil moich wystawiać
przed wami wszystkimi te Panno/ chce
tey zacność/ wysokość/ godność/ dnia
dzisieyszego opowiedzieć. Lecz z cze
goż te wszelkiey chwały godna/ chwa
lic bada? Inhy słudzy tej Panny/
przy dzisieyszey wroczyści wychwa
laia te Panno z tad/ iż Pan Bog mógł
te Panno przy tej Poczęciu od grzechu
pierworodnego zachować/ y w samey

rzeczy zachował/ tak/ iż sie ta Panna
bez grzechu pierworodnego/ a zatym
niepokalame dnia dzisieyszego pocze
la. Ja zaś daley postapie: Pokaze na
terazmayszym Kazaniu/ iż to P. Bog
nie tylko mógł uczynić/ ale też że in
czy nie mógł uczynić/ to jest/ nie mógł
tego dopuścić/ aby była w grzechu
pierworodnym poceta. Bedzie to
tu cze y chwale Bożey/ a tu wystawie
niu Przenaświetszey Panny.

Z tego Pan Bog nie mógł
uczynić/ aby sie była Panna Prze
naświetsza w grzechu pierworodnym
poceta: takim naprzod pokazuia dys
kursiem. Ludzie pospolicie domy bu
duia/ według proporcyei tych/ ktorzy
w domach mieszkać maia: Inatşe bo
wtem buduia dla prostych chłopkow/
inatşe dla Szlachty/ inatşe dla Sena
torow/ inatşe dla Krolow ic. Ciz lu
dzie gdy naczynia robia/ robia je we
dług proporcyei tych rzeczy/ dla ktor
zych naczynia gotuia. Krotko mo
wiac/ zachowuia ludzie w sprawach
swoich dawna one przypowieść: we
dług stawu grobla. Tę też y P. Bog
Wszystomocy gdy domy buduię/
gdy naczynia gotuię/ według propor
cyei tych rzeczy ktorym to przewiduię/
wszystko sprawuię. Sluchaymy o tym
aż starego/ iednak wielce wzonego
Tertulliana/ tak dyskursuace. Non
es diligentior Deo: Et tu quidem,
Scythicas & Indicas gemmas, & ru
bentis maris grana cadentia, non
plumbo, non ære, non ferro, non

*Lib: de re
surrectio
ne carnis
Cap: 6.*

argento quoque oblaqueas, sed elatissimo & inluper operosissimo auro: vnguentis pretiosissimis quibusque, vasculorum prius congruentia curas; proinde perspecta ferruginis gladijs, vaginalum adaequas dignitatem: D E V S vero animae suae umbram, Spiritus sui auram, oris sui operam, vilissimo alicui commiserit capulo, & indignè collocando vtrique damnaverit? Nie iesz ty (prawi) człowiecze pilniejszy w rzeczach twoich nad Panną Bogą twoiego: ty Tatarskie i Indyjskie perły, i czerwonego morza prześliczne żłarna, nie w ołow, nie w miedź, nie w żelazo, nie w iakiekolwiek srebro oprawniesz, ale w nanyborniejsze złoto: ty drogie mści w przeczysle i drogie naczynia kładziesz i ty wyborowego żelaza miedź, w przystojney i godney pochwie chowasz. A Pan B O G duże swojei cień, ducha swojego para, i si swoich dzieło, w podłe naczynie, w nileczamne i zgata ładziakie miejsce schował? Tymi słowy znać dal ten wielki Doktor/ iż ieżeli ludzie/ tedy daleko wiecey Pan Bog/zacnym rzeczom zacne domy/zacne naczynia gotuje. Ale tak iesz/ iż gdyś Panna Przeczysła poczynala w żywocie Matki swojei Anny swiatey i gotował w ten czas P. Bog dom samemu sobie Bogu/gotował sobie naczynie. Gotował mowis dom: bo Panna Przeczysta: miała bydz domem mieszkania Boskiego: i jako wyznacze Rozciol S. w dzisiejszych swoich Antyphonach. Haec est domus Domini firmiter edificata. Ten iesz dom Pannski gruntownie zbudowany. Gotował sobie oraz i naczynie: bo go ta Panna w Żywocie swoim ogarnac miała: Tak abowiem Bonaventura swiaty/ do tey Panny mowi. Tu immensissima M A R T A capaxior es coelis, quia quem coeli capere non poterant, tuo gremio contulisti. Tu capaxior es mundo, quia quem totus non capie orbis, in tua se clausit viscera, factus Homo. Ty (prawi) nieogarniona M A R T A wielszym iesz naczyniem nad niebo: bo tega ktorego nieba ogarnac nie mogly, ty go w żywocie twoim zamknęła. Toć taki dom/ taki naczynie sobie P. Bog przy tym dzisiejszym Poczęciu gotował/ i taki dom/ i

In speculo
Cap: 5.

kie naczynie/ przysłało nieskonczones mu Bogu. Ale tak iesz/ iż nie przysłało Synowi Bożemu mieszkać w domu grzechem pierworodnym zmaszanym/ nie przysłało mu dotykać się naczynia tymże grzechem zespieronego: Toć dnia dzisiejszego nie mogli P. Bog budować tey Panny/ grzechem pierworodnym zmaszaney/ nie mogli tego dopuścić/ aby była ta Panna w grzechu pierworodnym poczęta.

Iż naprzód nie przysłało Synowi Bożemu mieszkać w domu grzechu pierworodnym zmaszanym: obaczmy. Zbudował P. Bog na początku wszystkich rzeczy niebo/ i y prętko po tym dziwnie go ozdobił/ i uż najświeższym słońcem/ i uż pięknym miesiącem/ i uż ślicznymi gwiazdami: i edny słowem/ tak bogate y ozdobne prętko po stworzeniu uczynił Pan Bog niebo/ i si tak wielkiey ozdobie tego/ rozum ludzi i prawię zdumiewać musi. Coż tedy iesz/ że lud Izraelski i edno nieme bydło ze złota wlane przysłał za Bogą/ i iemu si iako Bogu kłaniał? Czemu nie rączy śliczne mebu pokłon Boski oddał? czemu tak bogatey y ozdobney rzeczy przynamnię za przybytek prawdzivego Boga nie przyznał? Podobno ono nieme bydło wiecey dobrego uczyniło ludowi onemu/ niżeli niebo? Trudno tak mowić: nigdy bowiem ono bydło dobrze ludowi Izraelskiemu nie uczyniło. Czyli też podobno dla tego/ że niebo wszystkim ludziom iesz pospolite/ a bydło ono było ludu Izraelskiego własne? Nie rozumiem aby y dlatego/ bo postaręmu pożyteczniejszy im było niebo choć y infym pospolite/ niżeli ono bydło/ choć ich było własne. Coż tedy za przyczyna/ iż w niebie tak ślicznym nie Boskiego nie upatrowali? Abyśmy przyczyna zrozumieli/ potrzeba wiedzieć/ iż P. Bog na początku samym ciemne niebo zbudował: tak abowiem naucza Bazyli Homil: 2. i uż swiaty. De Coelo etiamnum in Hexa-

Homil: 2.
in Hexa-
meron.

quam

quam fertis redimebatur, neque enim huiusmodi condita erant. O niebie (prawi) to potrzeba wiedzieć, iż przy poczęciu swoim było nie ozdobne, y owsem ciemne: bo ieszce go Pan Bog był nie ozdobił ani słońcem, ani miesiącem, ani gwiazdami: bo te rzeczy iż potem stworzyć y niebo niemi ozdobić raczył. Tacy jest zaprawda przyczyna według Anasazyusa świętego/ dla której lud Izraelski nie Boskiego w niebie nie wpatrował: uważając lud Izraelski iż niebo przy poczęciu swoim było ciemne/ bez słońca/ y owsem bez wszelkiej światłości/ nie zdało mu się aby taka rzecz miała być przystoynym domem y mieszkaniem Boskim/ a daleko mniej aby sama była Bogiem. Panno Przenaswiętka Epiphanius święty Niebem nazywa. O Vterum Caelo ampliore, qui DEVM in te non coarctasti. O Zywocie (prawi) nad niebo sferisy, którzy z samego Boga w sobie nie wstąpił. Toć gdyby to niebo/ Panna Przenaswiętka/ przy poczęciu swoim była ciemna/ to jest grzechem pierworodnym zmażana/ day to żeby potem iśnym słońcem iśki Bożej była ozdobiona; przecisby domem Boskim nie była/ nie przystałoby Bogu w takim domu mieszkać/ który kiedykolwiek był ciemny/ y grzechem pierworodnym zepszecony.

Pise Guicciardinu lib. 6. Iz Bortoniusz Książę/ rebellizowawszy Panu swojemu Królowi Francuskiemu/ przysłał do nieprzyjaciela jego/ so jest do Karła Piątego Cesarza. Cesarz tedy od iednego Pána Hispańskiego żadał/ aby był onemu Gościorowi pozwolit pałacu swojego do mieszkania na taki czas: na to żądanie odpowiadział on Pan Cesarzowi: Na instancję Waszey Cesarzowej Młści to uczynię/ lecz iako skoro ten rebellizant Panna swojego z tego pałacu wyiedzie/ zaraz ten pałac spale: bo mi w nim mieszkać iako zmażanym takim rebellizantem nie przystoi. A uczynił tak: gdy bowiem on Książę wyiachał z pałacu/ Pan on Hispański pałac aż do stowny spalił/ y do gruntu zburzył. Pótrząćcie/ ieden ślącć Hispański miał sobie za rzecz wiele nieprzystoyną/ mieszkać w domu takim/ który był

rebellizantem przeciwko Panu swojemu zmażany; y nie pomogło to nic/ choć on pałac mógł być po wyiachaniu rebellizanta onego kosztownie ozdobiony/ nie pomogło, choć mógł być mieszkaniem cnotliwej iśney ślącćy wczony/ nie pomogło to iż mógł być całe reformowany: przecis żadna miara on Pan mieszkać w nim nigdy nie chciał/ przeto tylko/ że był mieszkaniem rebellizanta kiedykolwiek zmażany. Jezeliż to głowiekowi ślącćnemu nie przystało mieszkać w domu/ mieszkaniem rebellizanta ludzkiego zmażanym: iakoż tedy przystałoby było nieśkonzoney doskonałości Bogu/ mieszkać w domu zywota Przenaswiętkey Panny/ gdyby był w tym domu rebellizant Boski cząte przeklęty kiedykolwiek mieszkał: O zaprawda/ żadna miara toby było nie przystało: choćby też był ten pałac potem y nie wiedzieć iako darami Boskimi ozdobiony. Ale tak jest/ iż w głowieku mającym grzech pierworodny/ mieszka rebellizant Boski cząte przeklęty: według nauki wszytkich Theologow. Toć gdyby była Panna Przenaswiętka w grzechu pierworodnym poczęta/ byłaby zmażana mieszkaniem rebellizanta Boskiego; toćby było takie mieszkanie Bogu żadna miara nie przystało.

Iż też nie przystało Synowi Bożemu/ dotykać się naczynia grzechem pierworodnym zepszecone: obaczmy. Posłał Pan Bog iednego z Seraphim nowswoich do Izaiasy Proroka/ który to Seraphim wziawszy nożyczkami wagieli z ołtarza Pańskiego/ dotknął się nim wst Izaiasy Proroka/ mówiąc: Ecce terigit hoc labia tua, &c. Oto (prawi) dotknęło się to wst twoich, y zmażana będzie nieprawość twoja. Potrzeba też było dotknąć się y Jeremiasza Proroka: aż sam się go Pan Bog ręką swoją dotyka. Kt młit Dominus manum suam, & terigit os eius. A czemuż też tu Pan Bog nie zajął kleszczykow y węgla ogniowego: ale się sam ręką swoją dotknął wst Jeremiasza Proroka? Czyli to on Seraphim sługa Boski taki był delikat/ że gdy Pan Bog instrumentu nie zajął/ on go przecis zająwa? Zaprawda eo się

mówić

isaia 6.

Jerem: 1.

Homil: 2.
in Iorem:

mówić nie może: gdyż Seraphim o żadne takie delicye nie dba. To się podobno on Seraphim obawiał/ aby się węglem onym nie sparzył; y przeto kleszczykow onych zajął? Ani to mówić się może: bo iż jest święty duch/ skody mu żadney ogień uczynić nie może. Coż tedy za przyczyną/ iż Pan Bog ręką swoją Boga dotknął się wst Jeremiasza Proroka/ a Seraphim nie chce się ręką swoją dotknąć wst Izaiasza także wielkiego Proroka? O tygenes stary taka wpatrzył rozności przyczynę. Oblerua differentias Ieremias & Isaias: Isaias quoniam confessus est immunda labia se habere, non extendit Dominus manum suam, neque vnus ex Seraphim manu sua labia eius tetigit, sed forcipe solum tangens, ait: Ecce abstuli iniquitates tuas. Ieremias autem quia sanctificatus erat in vulua, non forceps mittitur, neque de altari carbo incensus: nihil enim habebat igne dignum; sed ipsa manus Domini tetigit eum. Z tych słow pokazuje się przyczyna różności: Izaiaszowe wsta były naczyniem/ grzechem zmażanym: tak abowiem sam wyznaje: Vae mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum. Biada mi nie żem milczał, bom iest mąż zmażany wst i maiacy. Jeremiaszowe zaś wsta nie były grzechami zmażane/ bo był iestże w żywocie Matczeryniskim poświęcony: Pan Bog tedy dotyka się naczynia czystego/ ale naczynia nieczystego y sam Seraphim ręką swoją dotykać się nie chce. Jeżeliż tedy sługą najwyższego Króla Seraphim niebieski/ poscytał sobie za rzecz nieprzystoyną/ dotknąć się y namniey naczynia grzechem zmażanego: iakozby było samemu Królowi niebieskiemu/ Synowi Bożemu przystało/ iuż nie tylko dotknąć się naczynia grzechem pierworodnym zmażanego/ ale też w tym naczyniu bydz ogarnionym y bydz nie iako zamkniętym? Rzeczysz: było to naczynie po Poczęciu/ od grzechu pierworodnego przez łaskę poświęcającego oczyszczone; przeto mogli Pan Bog w tym naczyniu bydz ogarnionym. A na to ia odpowiadam: iż y za najwyższym oczyszczeniem/ iestżeby było Syn

nowi Bożemu nie przystało dotykać się naczynia grzechem pierworodnym kiedykolwiek zmażanego.

Pisze Ioannes Gierundius lib: 2. de rebus Hispanorum. Iż ieden Narod w Hiszpaney/ to iest Biscainorum, miał takie prawo/ żeby był żadnego Biskupa dla administrowania Sakramentow ss. do siebie nie przypuszczał/ okrom samego Biskupa Kalaguritańskiego. Gdy tedy do Narodu onego przybył Ferdinandus król Kastylii/ a przywiozł soba Biskupa swojego; niektórzy z pospółstwa/ bojąc się prochem ziemi oncy ktorey się mulicą Biskupa niosąca dotykała pomazać/ proch on wshywał z ziemi wystrobałi/ y do kupy go zgarnawszy całe spalili. Patrzcie/ mogli on proch iestli był iako zmaża zepszecony bydz całe opłotany/ y tak oczyszczone; a przecie oni ludzie y tak oczyszczonego żadna miara dotykać się nie chcieli/ mając sobie za rzecz wielce nieprzystoyną/ y dotknąć się prochu tego/ ktorego się kiedy człowiek prawem w Państwie ich zakazany dotknął. Jeżeliż to ludzie proszą/ sami będąc sprośności pełni/ za rzecz sobie nieprzystoyną poczytali/ y dotknąć się prochu/ ktorego się kiedy dotknął człowiek w ich państwie zakazany/ luboby też ten proch był opłotany y oczyszczony: toć daleko więcej Bogu nieczystość czystości nie przystało/ dotknąć się tego prochu/ tego ciała Pánienskiego/ ktoregoby się był grzechem pierworodnym dotknął człowiek prawem Bożym zakazany/ to iest Człt przez łtety; day to choćby też był ten proch opłotany/ y od grzechu pierworodnego oczyszczony. Potwierdzam tego nauka samego Zbawiciela naszego. Zbawiciel nasz wyprawuiac Doznioł swoich na opowiadanie Ewangeliey świętey/ przykazał im mówiac. Et qui. *Luca 9.* cunque non receperit vos, neque reseperit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel de civitate, exatite puluerē de pedibus vestris. A gemuż to proste? Odpowiada Hieronim święty/ Theophilaktus y Ambroży święty/ in Cap: 9. Luc: przeto/ iż po ziemi oncy ludzie szli chodzili/ dla czego ona ziemia potapiona y przeklęta była/ y dla tego niegodna aby się

iej były

tey były nogi Apostolskie dotykały. Tu ja pytam / a ktorą kiedy ziemią wiecey maledicta, wiecey przekleta bydz mogła / iako ziemią / albo ciało grzechem pierworodny kiedykolwiek zmażane? Zaprawda srodze to przez Fleca ziemią / bo jest wszelkiego przeklestwa początkiem y zezodem. Toć teżeli nie przystało / żeby się były kiedy nogi Apostolskie dotykały ziemię oney przekletey; daleko nieprzystoymieysza była / żeby się był Syn Boży dotknął Żywota Panny Przenaswietszey / gdy by była ta Panna przeklestwu grzechu pierworodnego podlegała.

Nłostatek / iż nie mógł Pan Bog tego dopuścić / aby była Przenaswietsza Panna w grzechu pierworodnym poczęta; tak dowodzi. Tłumaczy wielcy Doktorowie / iako Petrus Damianus, Bernardinus Senensis, Ioannes Gerson, Albertus Magna, y inni / iż Przenaswietsza Panna widziała iasnie Istność Boga / choć tu jeszcze na tym świecie żyjąc. A Ferdinandus Salazar dedukuje / iż to widzenie miała osobiście w punkcie Poczęcia swojego w żywocie Anny swietey /

gdyż ten punkt ze wszystkich inshych ponym punkcie Wcielenia Syna Boga / był naywyższim / y naygodniejszym. Ale tak jest / iż widzenie iasne Pana Boga / nie może bydz w ktorymkolwiek cieleciu pospolu z grzechem śmiertelnym / albo pierworodnym; gdyż widzenie iasne P. Boga złączone jest z miłością / ktora incompossibilis est cum peccato mortali actuali, albo originali. Toć tedy teżeli Przenaswietsza Panna miała claram visionem Dei, miała iasne widzenie P. Boga / w punkcie Poczęcia swojego; idzie za tym / iż żadna miara nie mogła miec w tymże punkcie żywota swojego grzechu pierworodnego. A za tym iasna rzecz / iż nie mógł tego żadna miara P. Bog Wszechmogacy dopuścić / aby była ta Panna w grzechu pierworodnym poczęta. Czego winniac my dnia dzisieyszego tey Dáunie / wcielamy się do tey przyczy ny / aby nam tu czystość serdeczna wprosić raczyła y Syna swojego. Ktoru niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne.

A M E N.

NA DZIEŃ
NARODZENIA
 P A N N Y
 PRZENASWIETSZEY.
 KAZANIE PIERWSZE.

Liber generationis Iesv Christi. *Matth: 1.*

Księga Rodzaju i Ezusa Chrystusa.

Jelka bärzo Rólego wy dal Twiestworzony Doktor / P. Bog Wszechmogacy / gdy nieskonczona moc / y niepoiera mądrością / seroki świat z niszczeg stworzył. Chrzestianie w Chrystusie Tłumacz. Niebo jest to iedna wielka tey Księgi Karta: Extensum coelum si-

cut pellem: iako iedne pargaminowa wyciągnal Karta / gdy niebo postanowil. Na tey Karcie wydrukował naypierszo wielka y illuminowana litera / ozdobnie a iasnie wszystko oświecające słońce: inshę potym drobnieysze litery / to jest gwiazdy / tak wyraźnie / tak doskonale / na tey Karcie wybil / iako na tak bieglego / y doskonaleg przy-

z

stalo

Genf. 1.

stało Drukacza/oraz y Authora. Zie-
mia jest druga karta/na ktorey rozne
r3e3y/uz to ziola/uz bydleta/tak po-
r3adne rozporzadzil; i3 kazdy rozus-
lnny/tak piekney/tak madrey/tak nie-
zwyczajney tego dyspozycyey dzwos-
rowac sie musi. Trzy in3e zymioły/ sa
trzy karty/ na ktorych tak wyborne li-
tery/to jest/tak skutecznie wyrazil qua-
litates, i3 ich nie tylko opisac/ ale y
wyrozumiec trudno. Co wiek3a/ nie
tylko w3ytk3a te Ksiegi sam generali-
ter censurowal/ ale kazdey karcie/ y o-
w3em kazdey literze/swoie Boska przy-
tozyl approbacya. Et vidit Deus
quod esset bonum. *Fidział Bog iż
to c3o uczynil, było dobre.* Ta iednat
tak wielka Ksiega nie kontentuiac sie
Bog/ wydal dnia dzisieyszego nowa
Ksiega/ kiedy sie Panna Przenaswieta
3a narodzila. T3owa to zaprawde y
przedziwna Ksiega: Tak bowiem Da-
mascen 3wiety mowi. Vbi protolus
ille thesaurus, qui vitā suscepit, vbi
honus liber, in quo inenarrabili mo-
do, Deus, Verbum, citra omnē ma-
nūs operam inscriptus est. Gdzie
(prawi) drogi ow 3karb, który 3ywot
przyjal, gdzie nowa Ksiega, w ktorey nie-
wypowiedzianym sposobem B o g, S3owo
Przedwieczne, nie rek3 ludzka wpisana
jest. Lecz poniewaz rozne sa Ksiegi:
i3 kaz Ksiega byla Panna Przenaswieta
3a: Pokaze na terazniejszy Raz
niu/ 3e byla liber Grammatica, Ksie-
ga Grammatyki. Bedzie to ku czci y
ku chwale Bozey/ a ku zbudowaniu
naszemu.

D3 Panna Przenaswieta/ pra-
widziwie Ksiega Grammatyki
nazwac sie moze/ takim dowodze dys-
kurssem. W3ytk3a Grammatyki Ksie-
ga/ wedlug tej nauki Mistrzow/ trzey
w sobie osobliwe zamyla czesci. Chrze-
sc3lanie w Chry3tusie Namil3y. Piers-
ws3a/ sprawuie deklinacye; druga/ ies-
dnych rzeczy z drugimi konstrukey;
trzecia/ syllab w3ytk3ich skrocenie abo
prolongacye. Panna Przenaswieta
3a sprawila g3eboka deklinacya/ wy-
3k3awila dzwona roznych rzeczy kon-
strukeya/ uczynila syllaby iedney skro-
cenie/ y drugiey znaczna prolongacya.
Toc sie Panna Przenaswieta 3a 3lusznie
Ksiega Grammatyki mianowac moze.

D3 sprawila deklinacya/ naprzod
obaczmy. Wiedza w3y3scy Gr3a-
matyey b3arzo dobrze/ 3e Verbum est
indeclinabile, s3owa deklinowac sie
niemoze. Jezeli ktore S3owo bylo in-
declinabile, tedy Verbum Persona-
le, quod erat in principio apud Deū,
S3owo Osoby Syna Bozego/ ktore
bylo v Bog3: to samo 3a3bie nat3o-
mione/ vpo3orz3one bydz nie moglo.
Tensie abowiem vni3yć y vpo3orz3yć
moje/ ktorego abo wielkosc in3ego
przewazyć/ abo defekt i3aki na dol po-
ciagnac moze. S3owo ono Przed-
wieczne/ y nat3ogo wiek3eg3 nad 3ie nie
moglo miec: bo Bogiem bylo/ nad
ktorego nie wiek3ego nie m33: y dla
tey3e przyczyney defektu zadnego nie
znalo nigdy. T3o bylo indeclinabi-
le, vni3enia/ vpo3orz3enia niezn3iace.
Factum est declinabile, to S3owo
Przedwieczne/ declinavit, nisko sie v-
po3orz3ylo. Humiliavit semetipsum ad Philip-
piformam servi accipiens. *Vpo3orz3yl pens: 2.
samego siebie, biorac na 3ie 3luzebnica
post3ac.* On ktoremu 3luzyl3y Milliony
Aniolow/ Millia militum ministra-
bant ei, 33at3 sie 3luga: Non venit
Filius hominis ministrari, sed mi-
nistrare. On pod ktorego nogi dw3-
dzie3cia czterech Krolow przes3wietne
korony rzucali/ y nisko 3olobitno3e
oddawali/ sam sie 33at3 podno33kiem.
Conculcauerunt me inimici mei. *Matt: 20.
Apoc: 4.* On ktory niebu y ziemi/ morzu y pie-
3ku ro3kazowal/ sam sie 33at3 pos3u-
3nym. Et erat subditus illis. *G3e3o: Luca 2.*
Ta to zaprawde deklinacya/ niewypo-
wiedziane vni3enie/ nies3ychane vpo-
3orz3enie. Ktoli tak dzwona tego S3o-
wa mogli sprawic deklinacya? Nie
t3o in3y/ tylko Panna Przenaswieta
3a. Dowodze tey prawdy.

Humilitas Christi fuit summa,
deklinacya/ pokora Chry3tusowa/ byla
tak wielka/ i3 u3 wiek33a bydz nie mo-
gla: i33o Anzelmus 3wiety pis3ac na
listy Paw3a 3wiatego mowi. Non e-
nim maior humiliatio, apt maior
exaltatio fieri poterat. *Wiek3ey pokor-
y u3 bydz nie moglo nad te, ktora 3ie
Syn Bo3y vpo3orz3yl.* T3o i33eli 3a t3o 3
ludzi sprawil/ ten sprawil ktory
byl naywiek3ey pokory. Ale Panna
Przenaswieta byla summa humili-

2. parte
Quaest. 32

caris. Toć ona tylko sama tak głęboko deklinacya sprawić mogła. Iż Niaswietsza Panna najwielkszy ze wszystkich ludzi była pokory/ z nauki Doktorá Anyelskiego Thomasa swietego fundament wziawszy/ iásnie pokázusze. Nauka Thomasa swietego/ iż incensio qualificatis fit per maiorem radiationem eius in subiecto, im się głebiej przypádłość w ktora wkorzeni substancya/ tym jest głebsza y mocniejszy/ iáko (mowa niektorzy w czinowie Doktorá swietego) im głebiej drzewo w ziemi korzenie swoje wpuści/ tym jest wielksze y mocniejszy: tak im przypádłość wiecey substancya przenika/ tym też wielksza y mocniejszy zostaje. Toć y pokora/ ktora jest ludzkiej substancyey przypádłość/ tym wielksza będzie/ im głebiej ktora przeniknie substancya. A że najgłebiej się wkorzeniła w Niaswietsza Panna/ głebiej niż w innych Swietych Pánstkich. Toć ta pokora najwielksza była w Niaswietszej Pannie. Iż się głebiej wkorzeniła w tę Pannę/ niż w innych Swietych Pánstkich/ patrzącie. Głęboko się bardzo pokora wkorzeniła w Dawida swietego Krolá Izraelskiego/ gdy się iednym robaczkiem bydz przed Místatem Bostim poczytał. Ego autem sum vermis & non homo. Jestem robaczkiem, a nie człowiekiem. Głebiej ięszce w Abraháma Pátryarche/ gdy się prochem y popiołem bydz przed Pánem swoim wyznał. Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis. Beda mówił do Pána mego, będąc prochem y popiołem. Głebiej ięszce przeniknęła Pátryarcha wbogiego Zakonu Granciská Swietego/ ktory się wshytłim ludziom niaswiecie wniżył/ Brátem się mniejszym tytułując. Ego minor. Miały dosyć Dawid robaczkiem będąc/ mniejszy Abrahám prochem y popiołem zostając. A Granciská swiety? Ego minor: ja ięszce nad robaczka/ nad proch y popioł mniejszy. Jáko w tych Pátryarchow y Prorókow/ tak y w innych Swietych Pánstkich starego y Nowego Testamentu/ głęboko się bardzo wkorzeniła cnota pokory swietey: wshátke nie przeniknęła w żadny do samego iego fundamentu. Ktoryż

Psal: 21.

Gen: 18.

jest proste fundament substancyey ktoregokolwiek człowieka: Zaprawdę nie inhy/ tylko instans, punkt poczęcia iego: ten jest fundament na którym się buduje wshytka machina żywota ludzkiego. Do tegoć to fundamentu ktoregokolwiek człowieka nie przeniknęła cnota pokory swietey/ gdyż w tym fundamencie wshytlich inhych ludzi było contrarium, była rzecz przeciwna pokorze/ to jest pycha. Grzech abowiem pierworodny nie jest bez pychy/ iáko Róściós Swietego Doktorowie nauczają. A ponieważ wshytlich inhych ludzi fundament/ punkt poczęcia/ zarája pycha grzechu pierworodnego; idzie zátym/ iż pokora nie przenika do samego fundamentu wshytlich inhych ludzi. W ta zaś Panna tak się głęboko wkorzeniła pokora/ iż do samego fundamentu/ to jest/ do punktu poczęcia/ przeniknęła: gdyż się ta Panna Niepokalanie Poczęła/ w punkcie poczęcia swojego głęboko się wniżyła. Toć tedy ięszliż qualitas intenditur per maiorem radiationem in subiecto, ponieważ pokora Panny Przenaswietszey była summę radicata, tak się głęboko wkorzeniła/ iż już iáko by głebiej nie mogła: toć była summa, tak wielka/ iáko wielksza bydz nie mogła. Toć ona sama summam declinationem, najgłebszą pokora w Chrystusie Synu swoim sprawić mogła. Jákoż rzecz sama sprawiła/ co iásnie obaczyć możemy.

Duch Przenaswietszy w Pieniách Salomonowych/ między inhyimi ten też Niaswietszej Pannie tytuł daie. Fons signatus. Jest o Panno zrodłem nánáczonym. Coby to był za znak/ ktorym zrodło to jest nánáczone? Oznáymie poważny Richardus Lib. 9. de Laud. Virg. MARIA fons, vice speculi supplet: facies Patris Filius est, hanc autem faciem reddidit nobis fons iste, respiciente Patre humilitatem ancillae suae. MARTA (práswi) jest zrodłem, w ktore zrodło weryzał Bog Ociec Wszechmogący, y w nim tuarż swoje, figura swoje, to jest Syna swiego, Słowo ono Przedwieczne, wyrażil. Rzecz pewna/ iż ono Verbum Personale, w ten czas głęboko deklin

Cant: 4.

nowało/ kiedy Bog Ociec wyrzał w to źródło/ kiedy respexit humilitatem ancillae suae. W ten bowiem czas Verbum Caro factum est, *Słowo Ciątem się stało*. Toć w ten czas głęboko się wniżyło: Toć iż Verbū tą głęboko declinauit, sprawiła głęboka declinacya Przenaswieszczy Panny. O czym pięknie Cardinalis Hailgrinus mówi tak. Virginis autem speciem, sic concupiuit Dominus, & ipse eius desiderium in tantum superinduxit, hoc est, ad tantum excessum perduxit, ut ad nostram infirmitatem humiliatus sit Omnipotens. Tak się Bogu upodobata ta Panna, iż go do tego przywiodła, że się Wschmogacy do naszey niemocy upokorzył. Ciemniey to wyrażil Augustyn swia

Ser: 2. de ty/ tymi słowy. O vera humilitas,
Assumpt: quae Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edidit, coelos innouavit, mundum purificavit, paradysum aperuit, & hominum animas liberavit: facta est MARIA humilitas scala coelestis: per quam Deus descendit ad terras. O prawdziwa pokoro! która Bogą ludziami porodziła, żywot przyniosła, niebo odnowiła, świat przeczyszczyła, Raj otworzyła, dusze ludzkie wzbawiła: stała się MARYJA pokorą drabina niebieska, przez którą Bog zstąpił na ziemię. Jasna tedy rzecz/ iż Nás swięta Panna/ Przedwieczne Słowo/ sprawiła declinabrio, to jest głęboko upokorzone.

O Baczysz iż Nás swięta Panna głęboko w Synu Bożym sprawiła declinacya/ obaczmy/ iako dziwna różnych rzeczy wysławiła konstrukcyę. Człowiek jest Nomen, Imię: acz dla wielu przyczyn/ dla tey iednak osobliwie/ iż mu definitio Nominis bärzo dobrze służy. Według Grammatyków/ Nomen est quod casus habet, & tempora non adsignificat. Imię jest które ma casus, a czasu nie ma. Zaprawdę człowiek jest taki/ który ma wiele przypadków/ a czasu nie zna. O pisał pięknie kazusy ludzkie Augustyn swięty/ mówiac o sobie. Vita mea,

nik soli loqu: 6. 2.

vita fragilis, vita caduca, vita quae quantum magis crescit, tanto magis decrescit, & statim marcescit: nunc gaudeo, & statim tristor i vigeo

nunc, iam infirmor; nunc vivo, statim morior; nunc felix appareo, statim miser; nunc rideo, iam fleo: sicq; omnia mutabilitati subiacet, ut nihil in vna hora, in vno statu permaneat. Mors quoq; mille modis quotidie miseros homines inopinatē rapit: hunc necat febribus, illum opprimit doloribus, hunc consumit fames, illum sitis extinguit, hunc suffocat aquis, illum interimit laqueo, hunc trucidat ferro, illum veneno corrumpit: & nunc super omnia, magna miseria, cum nihil sit certius morte, ignorat tamen homo finem suum. *Żywot mój, żywot słaby, żywot krótki, żywot, który im bärzciej powstaje, tym bärzciej uśtaie, i żaraz zwiędnie: teraz kwitnie, żaraz schnie; im daley posłapuje, tym bliżey do śmierci przystępuje: teraz się wesela, żaraz się smute; terazem czesłny, żaraz chorui; teraz żyje, żaraz umieram; terazem szczęśliwy, żaraz mizerny; teraz się imięcie, żaraz płacz: i tak wszystkie rzeczy odmianie podległe, iż iedney godziny ślaku nie zatrzymają. Coż rzeko o śmierci? ta, ma tyście, sposobow ktorymi ludzi i te światu, noście tego goraczka, owego boleściami mordue, tego głodem, owego pragnianiem trawi, tego wodą żalewa, owego w samotowka wrzuca, tego ogniem, owego zabami frogich bestyi pożera, tego żelazem, owego trucizną zabija; a nado wszystkie mizerje największa, iż człowiek pewien śmierci być, końca swego wiedzieć nie może. Patrzącie/ iako wiele kazusow/ wiele przypadkow ma człowiek. Et tempora non adsignificat, czasu nie ma: bo według filozofa/ non habemus de tempore, nisi nunc, nie mamy z czasu/ tylko ieden punkt. A ten czas sem nie jest/ ale nexus partiu temporis, związek tylko czasu przeszłego y przyszłego. Toć człowiek non adsignificat tempora: zacząłm dobrze człowieka wi służy opisante imienia/ quod casus habet, & tempora non adsignificat. Verbum zaś/ iako Artykuł Wiary swiętey wzy/ jest Jedyny Syn Boży/ przed wieki od Boga Oycy rodzony. Stała się w czasie dziwna konstrukcyja/ Nominis cum Verbo, człowieka z Synem Bożym/ gdy Verbum Caro factum est, *Słowo Ciątem się stało*.*

Ktoli te konstrukcy sprawil: Prawda/je effectiue sprawila Troycę Przenaswietła: bo wedlug wſzytkich Theologow/ Incarnatio est opus totius Trinitatis, W Cielenie Syna Bóg jego iest sprawa wſzytkiej Troycy Przenaswietley: Jedną y Przenaswietła Panna te przedziwna konstrukcy sprawila konſenſem / zezwoleniem ſwoim: kiedy rzekła, Ecce ancilla Domini. Oto ja ſluzebnicą Pańską. Nie ia to mowia/ ale poważy Rychardus tak wyraźnie naucza. Eructavit illud verbum bonum, mellifluum, & ſuaue: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. In hoc autem verbo neſtareo inſtatum exhilaravit de ſalute noſtra ſollicitum Regem cęli, quod quaſi factus immemor iniurię primorum parentum, a ſede Regali ſtatim deſcenderes, velut deſiſto diademate glorię, & celos diſrumpens, exiliter eodem momento de ſinu Paterno in Vterum Virginalem, vociferans illud: Delicia meę eſſe cum filiis hominum. Wymowila (prawi) ono ſłowo dobre, międopłynne, y ſmaczne. Oto ſluzebnicą Pańską, niech mi ſie ſknie wedlug ſłowa twoiego. T tym ſłowem przeſłodkim, tak barzo rozweſelila ſłaniacego ſie Krola niebieſkiego o zbawienie naſze, iſz iakoby zaſamniały krzywd; ſobie od pierwſzych Rodzicow naſzych wyrzadzoney, z Maieſtatu ſwoiego Krolenſkiego z ſtapil, y iakoby korona z głowy ſwoicy zaſawſzy, y niebo przerwaſzy, w tymże momencie wymowionego ſłowa Pańſkiego, z toną Oycawſkiego w żywot Pannieſki wſtapil, wolając: Roſkoſy to moie, bawić ſie z ſynami ludzkimi. Sluchaymyſz o tym y ſamey Panny Przenaswietley. Mecum ſunt diuitię & gloria, opes ſuperbę & iuſticia. 21 Simmachus czyta. A me ſunt diuitię, & gloria. Odemnie (prawi) ſa bogactwa y chwala, doſtatk; wynioſte, y ſprawnieſtliwość. Acoż to proſiſz za bogactw; y chwala? co za doſtatk; mogly pochodzić od wbożuchney Panny? Wielkie zaprawda bogactwa. Incarnatio Verbi Diuini, W Cielenie Syna Bóg jego/ iest to bogactwo nayożyſſe wſzytkiego ſwiata. Vbogi byl barzo ſwiat/ poſci Chryſtuſa nie miał: Mo-

dicum habuimus antequam veniret ad nos, benedixit nobis Deus ad introitum eius: Jaki dom Labanow byl vbogi/ poſci do niego Jakob nie przyſzedl/ Jakob go vbogacil: tak vbogi byl ſwiat bez Chryſtuſa/ Chryſtuſ go dobrami napelnil. O czym tak pieknie ſwisty Anaſtaſyus Synaktę piſze na one ſłowa. Et vidit Deus lucem, quod eſſet bona &c. Si omnia, quę fecit Deus ſunt valde bona, quomodo non dicit Scriptura illas tenebras, quę erant ante lucem, eſſe bonas? ſed neque aquas illas bonas, neque abyſſum quę obſcurabatur eſſe bonam dicit. Dicens ergo, & vidit lucem quod eſſet bona, oſtendit, quod omnia illa, quę venerunt ante veram lucem I e s v m, quę illuminauunt omnem hominem venientem in hunc mundum, & terram, obſcurarunt, demerſerunt, & ſuffocauerunt, non eſſe bona. Ieżeli (prawi) wſzytko co Bóg uczynil, bylo barzo dobre; czemuż nie mowi Piſmo, iſz one ciemnoſci, ktore byly przed ſwiatoſcia byly dobre? ależ ani wod, ani przepaſci dobrymi nazywa. Pokazał tym, iſz one wſzytkie rzeczy, ktore ſwiata przyſtly przed prawdziwą ſwiatoſcia I e s v m, ktora oſwieca wſelkiego człowieka przychoďącego na ten ſwiat, nie byly dobre. Zaprawda tedy poniewaſz to bogactwo/ Incarnatio Verbi Diuini, poſcio od konſenſu Panny Przenaswietley; ona te dziwna konstrukcy Nominis cum Verbo, dziwnym ſpofobem sprawila. O czym dale znać y ſwisty Methodius in Hypopanthem, tak ſie z Panna Przenaswietła vmaſwiając. Quid hoc illuſtrius, quidue ſublimius? Qui cœlum & terram implet, cuius præterea ſunt omnia, quęcunq; mouentur atq; ſubſiſtunt, iſ cui factus eſt indigus. Tuenim admirabilem Incarnationem, quam aliquando non habuit, Deo mutuatam dediſti. Coż (prawi) na to zacnieyſzego, co wiekſzego? Ktory Niebo y ziemia napelnia, ktorego przytym ſa wſzytkie rzeczy ktore ſa, ten ſie ſtal Cielne potrzebuiacy: Tyś abowiem przedziwnego W Cielenia Boga, ktorego przed tym nie miał, pożyczył. Jasn; tedy rzecz/ iſz Przenaswietła Panna penonym

Genes. 30.

Lib. 1. He-
remian.

Lib. 2. de
Laud. Vir-
ginis.

Prov. 8.

spůsobem/te dziwna konstrukcyja Nominis cum Verbo, złączenie się głosew ieda z Słowem Przedwiecznym/sprawiła.

Rzeczta część Księgi Graminaz: tyki/ iedne sylaby straca/ drugie produkuje. Dosyć zaiste temu uczyniła Panna Przenaswistka. Bog Wszechmogący względem kreatury dwiema się osobliwie sylabami pisze: Iusticiā & Misericordiā, Sprawiedliwość i Miłosierdzie. Te bowiem osobliwie atrybuty kreatury swojej pokazuje/ iako daie znać Psalmista 6. Duo haec audiui, quia potestas tibi est, & tibi Domine Misericordia. Dwie tylko sylaby Panie przysły do uszu moich, Moc, to jest Sprawiedliwość, i Miłosierdzie. Z tych sylab iedną/ to jest Sprawiedliwość/ była wstary Jaka: nie longa, długa bärzo. Zgrzeszył człowiek/ alie omnes moriemini, quia in Adam peccavistis. Wszyje pomrzeje, boście w Adamie zgrzesyli. Patrzenie/ iako to Iusticia longa, poszawszy od pierwszego człowieka/ (Chrystusa tylko samego/ a Naswistka Matka iego minawszy) aż się na ostatnim człowieku konczy! Zaprawda longa, ktora się na tak wiele Milios now ludzi extenduje. Druga zaś sylaba Miłosierdzie/ było bärzo trosekie/ iako wważa Augustyn święty: ktory tłumacząc Psalm trzydziesty trzeci/ tak mowi. In principio erat Verbum: ecce cibus sempiternus; sed manducant Angeli, manducant supernae virtutes, manducant, & saginantur: quis autem homo posset ad illum pervenire? Na początku było Słowo: oto pokarm wieczny; ale go tylko Aniołowie pożywają, tylko się nim mocy najwyższe karmia, i nasycaia, człowiekowi go nie podają. Patrzenie/ Miłosierdzie Boskie/ ktore Słowem Boskim głodno karmilo kreaturę/ trosekie było/ nie extendowało się dale Aniołom; Aniołom tylko/ a nie człowiekowi dogadzało. Panna tedy Przenaswistka Iusticiam Dei, ktora była longa, uczyniła breuem: a przeciwnym sposobem/ Misericordiam, ktora była brevis, uczyniła bärzo długą. Iż uczyniła Iusticiam breuem, dowodzi. Jzaiasz Prorok mowi. R-

Psal: 61.

gredietur virga de radice Jesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini. Winidzie rozga z korzenia Jessego, i kwiat z korzenia iego wystąpi, i spocznie nad nim Duch Pański. Przez ten kwiat Doktorowie Święci rozumieją Chrystusa. Na tym ci to sliżnym kwiecie głu Chrystusie/ wyszytel Duch Pański/ duch gniewu/ duch zapaleczności/ duch sprawiedliwości spoczal: tu się na tym iednym zatrzymała sprawiedliwość Boska/ ktora się na wszytkich ludzi ściągala. Poswiec in eo iniquitates omnium nostrum. Karanie/ ktore nas wszytkich potkać miało/ wyszytko na te iedne obrocił osoba. Na zaż to nie wielkie stroczenie sprawiedliwości Boskiej? Zaiste wielkie. A ktoż to sprawił? Zaprawda Panna Przenaswistka. Ona Syna swego na to ofiarowała/ dała/ aby się na nim wyszytel gniew sprawiedliwości Boskiej zostal. Nie ia mowie/ ale Antonin święty. Et quod dicitur de Patre eterno Christi, ita & de eius Matre temporalis dici potest illud Romanorum 8. Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illum: (scilicet voluntate & affectu) Et quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit, pertinetia ad recreationem nostram? Co się o Bogu Ojcu mowi, to się y o Naimięstey Pannie mowie może, iż własnemu Synowi nie przepuściła, ale go za nas wydała, wola y efektem; a iakoż wszytkiego nam do zbawienia potrzebnego z nim pospota nie darowała? Rzetelnicy tedy szęce Bonaventura święty in Speculo Ante MARIAM non fuit qui sic detinere Dominum auderet, testis Isaias, qui dicit: Non est qui invocet nomen tuum, & teneat te. Przed MARIĄ nie była, ktoby skrocił sprawiedliwość Boską, sama tylko ta Panna tego dokazać mogła. Jasnawedy rzecz/ iż Naswistka Panna fecit Iusticiam Dei brevem, skrociła sprawiedliwość Boską. Miłosierdzie zaś Boskie/ iż uczyniła długie/ słuchaycie. Prorok Pański Abakuk/ omawiając się z Panem Bogiem/ takich do niego słow użył. Domine audiivi auditionem tuam. Panie słyszałem słyszenie twoje. 4. par: tit: 15. Cap. 20.

Isaia 52.

4. par: tit: 15.

Cap. 20.

Habacuc 3. Cap.

Te stor

Te słowa na waga wziąwszy Ilderphonsus święty/ pyta się Proroká s. Quid audisti sanctissime Vates? Audirum tuum audiui. Non puto, quod consuetè loquaris, vocem enim nos alicuius audimus, & non auditum: quia auditus alterius non est, nisi ei^o cuius est, & in quo est. Co (prawi) mówił Proroku święty? Wzdyć to głos albo słowo, jest obiectum słuchania; słyszenie zaś, nie jest obiectum, ale akt słuchającego: Coż tedy jest, iż mówił, słyszenie twoje Pánie słyszałem? A nie mówią od Proroká S. ná te trudność odpowiadzi/tak sam sobie Doktor święty odpowiada. Cernit Verbum Cōsubstantiale, pro quo sic pauescit, ac per hoc, vnum est quod audit, & quod conspicit. Widzi Słowo, Syná Bo, ego Wcielonego, & tak iedno jest co widzi, & co słyszy. Syn Boży/ który tylko był Słowem/ stał się & słyszeniem: przez to słusnie mówi Prorok. Słyszałem Pánie słyszenie twoje: & to jest/ Syná twojego. Tu się ja pytam: co za przyczyna/ czemu Słowo Przedwieczne/ gdy się człowiekiem stało/ Prorok s. słyszeniem namiętna? Czy podobno dla tego/ iż się stało we wszytkum słuchając Bogá Oycá niebieskie? Bydź może: bo Christus factus est pro nobis obediens vsq; ad mortem. Stał się Christus dla nas poslušny aż do śmierci. Czyli też dla tego/ iż Syn Boży stał się człowiekiem/ stał się tak wielce miłośniernym/ iż jest prawie audirum, słyszenie miżeryy ludzkiej? Tak jest za prawdę. W starym Zakonie/ byleci wprawdzie Bog miłośnierny/ ale tak/ że potrzebá było náchylać ucha tego/ aby był miżeryy ludzkiej słuchal. Inclina ad me aurem tuam. Fiant aures tuę intendentes. Auribus percipe orationem meam. Ná kłóń Pánie ucha twego do mnie. Niech beda Pánie vsy twoie głosu mego słuchające. Póymá twymi Pánie poymij modlitwę moję: wołał Prorok święty. Lecz gdy się stał człowiekiem/ nie tylko już dáte ucho człowiekowi/ canquā actum primum: ale się też już stał/ iakoby actus secundus, słyszeniem samym miżeryy ludzkiej. Piśknice bázro opisał to Arnoldus Abbas. Tract. de septem verb. Dom: Non arctatur numero,

non clauditur fine, nullas omnino habet metas Divina clementia: sit qui invocet, erit qui exaudiet. Latro in cruce simul & confitetur, & iustificatur, & glorificatur. Tak jest (prawi) wielkie miłosierdzie Boskie, iż ani liczbą, ani końcá, ani gránic nie ma: Lotr ná krzyżu, oraz y proti, y odpuszczenia dostępuje. Czemu nie wpzód prosić/ a potym dopiero otrzymuje? Ale oraz/ simul & confitetur, & iustificatur? Nie infa tego przyczyna tylko tá/ iż gdy Lotr był in actu secundo, oraz y Chrystus był in actu secundo słyszenia. Czemuż? bo wszytek jest audirum, tak jest miłośnierny/ iż jest prawie słuchaniem wstawnym miżeryy nášej. A żádaje prośb Chrystusowi tak wielkie miłosierdzie? Żád/ iż jest totus audirum? Żád/ iż przez miłosierne ucho Pánnę Pzemasłwiłšey z niebá ná ziemię przeszedł. Nie ja mówi/ ale Richardus à S. Laurent. Per aurem, Lib. 4, dicitur concepisse: in Conceptione enim Filij misit dilectus eius, id est Deus Pater, manum suam, id est, Filium in eam per foramen auris suę. Przez ucho tá Pánná poczęła, wpuścił Bog Ojciec do żywota tej Pánnie raka swoję, to jest Syná swoję, przez ucho Pánnieńskie. A to ucho Pánnieńskie/ áżaz nie było wielkiego miłosierdzia? Żás prawda tak: bo o niej mówi Richardus Victorinus in Cantic: Cap: 23. Ad te Matrem misericordię, Matrem miserorum, clamant exules filij Euz, clamant ipsę miseria: (habent enim miseria clamorē) non possunt habere ante Te filii: nec auditum tuum latere, eo quod aurem audiendi miseria habeas, & eas scire, sit eas audire: ita, ut ubicunque fuerit miseria, Tua currit, & succurrit misericordia. Do ciebie Mátki miłosierdzia, Mátki miżernych, wołáa wygnáni synowie Ewy, y onussem wołáa same miżerye: nie mogą te milczec przed tobá: bo ich ty wstawnie słuchaś, y nie możeś o nich wiedzieć, á ich nie słyszeć. Pátrzące/ iakoby według tego Doktorá/ tak jest miłosierna tá Mátká/ iż iakoby jest wstawnym słyszeniem miżery nášey. A żátym/ iakoby gdy stódka z chłodnego źródlá woda czerpamy/ dochodziemy iż z nieźbrodzoneg morzá strumyszcze

Łami

Ad Philipenses 2.

Psal: 30.

Psal: 129.

Psal: 16.

Lib. 1. Mi-
scell: tit:
83.

łami słodkości obfitującymi przez
nią/ y z nich słodkości swojej nabyła.
Tak gdy widzimy wielką słodkość
Miłosierdzia Bożego/ gdy widzimy/
iż wysiłek jest słyszeniem miżeryi na-
szych/ dochodzeniem/ iż z one^o męzbro-
dzonego morza/ z serca Boga Oycą
niebieskiego/ przez miłosierne Prze-
naswieczonej Panny wcho przeszło/ y z
niego słyszenie/ ono Przedwieczne Slo-
wo wzięło. Z tego iasnie potwierdza
Hugo de S. Victore. Christus in celo
ex Patre, sine Matre, DEVS: Chri-
stus in terra ex Matre sine Patre,
Homo. In celo qualis Pater, talis
Filius: in terra qualis Mater, talis
Filius. In celo cum Patre Aeternus
& Imensus: in terra cum Matre
in corruptus, & mansuetus. Chrystus
w niebie z Ojcem bez Matki: Chrystus na
ziemi z Matką bez Ojca. W niebie iaki
Ociec, taki Syn: na ziemi, iaka Matka,
taki Syn. Patrzącie/ iako rzetelnie wy-
rącił ten Doktor/ iż Slowo ono Przed-
wieczne/ inakże w niebie/ inakże na zie-
mi. Jako inakże woda w morzu/ inak-
że w źródle: tak Slowo Przedwie-
czne/ inakże w morzu/ w sercu Boga
Ojca/ inakże na ziemi. Tam bierze qua-
litates Ojca/ qualis Pater, talis Filius:
tu bierze qualitates Matki/ qualis Ma-
ter, talis Filius. Wielkie^o miłosierdzie
Matki/ wielkiego miłosierdzia Syn.
Toć iasna rzecz/ iż Naswietła Panna
fecit misericordiam Dei magnam,
uczyniła wielkie miłosierdzie: zaczął
fecit longam, uczyniła długie. O czy-
teście posłuchajmy Richardum Vico:
Part. 2. in Cant. Cap. 53. tak Naswiet-
ła Panna wysławiającego. Carnalia
in Te Christus vbera suxit, vt ex Te

nobis spiritualia fluere; & cum
misericordia Dei sit ab aeterno, am-
plior coepit esse ex tempore; & cum
ex Te coepit initium, eius quoque
largitas ex Te sumpsit augmentum.
Ja Te ergo concepit lac Diuinae
misericordiae, & ex Te nobis pro-
fluxit: ipsa prius repleta es, & ex
Te nobis profluxit haec abundan-
tia. Pożywiał pierzi twoich Chrystus,
aby nam przez cie dary płynęły duchow-
ne, y miłosierdzie które było od wie-
ków, większe się stało w czasie: y gdy z
Ciebie swój wzięło początek, z Ciebie też
swoje wzięło pomnożenie, z Ciebie nam
wypłynęło mleko miłosierdzia. Tym Ty
mlekiem wprzod iesteś napełniona, a po-
tym my wszyscy od Ciebie napełnieni.
Tymi słowy/ amplior coepit esse ex
tempore: y tymi/ largitas eius ex
Te sumpsit augmentum; iasnie daie
znać/ iż Naswietła Panna miłocor-
diam Dei fecit longam, uczyniła mi-
łosierdzie długie. Co nie ma się rozu-
mieć/ aby samo w sobie nie było dłu-
gie: iako też nie ma się rozumieć sa-
mą w sobie sprawiedliwość krótka.
Bo iako miłosierdzie Boskie/ tak
sprawiedliwość jest nieskończona. Ale
się ma rozumieć/ iż Naswietła Panna
in ordine ad creaturam, creatu-
rze Boskiej pokazała miłosierdzie Bo-
skie długie/ sprawiedliwość krótka.
Jasna tedy rzecz jest/ iż Przenaswiet-
ła Panna jest liber Grammaticae,
ponieważ mogła sprawić deklinacya/
mogła sprawić konstrukcyę/ mogła
sprawić syllab abbreviacyę/ y prolons-
gacyę. Z tego Bogu chwala
na wieki wieczne.

AMEN.

Ná Tenze Dzień

NARODZENIA

PANNY

PRZENASWIETSZEY,

KAZANIE WTORE.

Liber generationis IESV Christi. *Matth: 1.*

Xiega rodzaju I EZVSA CHrystusa.

MŻŁta choyność swoia pokazała Rebeká / gdy nie tylko Eliezerá / ale y dobytek iego nápoila. Chrzęścianie w Chrystusie Tamiłszy. Eliezer tylko prosi / aby iego samego ochłodziła. Inclina hydriam tuam, vt bibam. *Náchyl wiadrá twoiego, ábyś się nápił.* A ona ochotnie: Bibę Domine, quin & camelis tuis potū tribuā; nie ciebie tylko / ale y dobytek twoy chętnie nápois. *Richardus à S. Laurentio.* przypatrując się posępkowi temu / twierdzi / iż choyność tak wielka Rebeki / była figura choyności Panny Przenaswietszey: *Largitas MARIAE assimilat largitatem Esij sui, qui dat amplius, quàm petatur.* Vnde Rebecca, (quæ interpretatur, multum accepit) in figura MARIAE, Eliezer petenti ad bibendum aquas, respondit: Bibę Domine, quin & camelis tuis potū tribuam. Choyność MARIE jest podobna choyności Synowskiej, który wiecześnie, niżej kto prosi: Dlatego Rebeká choynością swoia, która y Eliezerá y dobytek iego uczęstowała, była figura Naswietszey Panny. A słodki Doktor Bernat święty toż przyznaje / gdy się tak do tej Panny modli. O Domina, ipsi quoque catelli de micis tuis edant, nec puero tantum Abraham, sed & camelis potum tribuas, de superfluenti hydria tua: quia tu verè filia es prelecta Altissimi Filio. O Pani, y szczeniatá zstępu twójego

chciey náarmić, y nie tylko służy Abráhamowego, ale y dobytek iego z obfitego wiadrá twoiego rácz nápoić, gdyż ty jest córka wybrana Synowi Najwyższego. Jest tedy Naswietsza Panna prawdziwa Rebeká / która nie tylko Eliezerá od Abrahama posłanego / to jest / Syná Bożego od Boga Oycá ná świat zesłanego / choynie nápawa: ale też y camelos, y nas grzesznych / iáko Syná Bożego dobytek / szczerobliwie posila. A czymże to tak Syná Bożego / iáko y nas nápawa? Długimi się o tym nie bawiąc dyskursami / jest Naswietsza Panna Xiega Grammátyki / inclinauit hydriam suam, náchylała tedy Xiegi Synowi Bożemu / nápoila go głęboká deklinácia / dziwne konstrukcey / cudowna abbreviácia / y prolongácia / iáko o tym w wyższym powiedziało się Kazaniu. *Et camelis eius vult potum tribuere.* A nas wszystkich grzesznych / chce wodę náuti swoiey choynie nápoić / chce byż Xiega Grammátyki względem nas wszystkich: wzy nas także tá Panna głębokiey deklináciey / dziwney konstrukcey / pożyteczneý abbreviáciey / y prolongáciey. Pokaża to ná teraznięszym Kazaniu / ku wystawieniu Panny Przenaswietszey / á zátym ku chwale Bożej.

OBiecamy pokazać / iż Naswietsza Panna wzy nas deklináciey / konstrukcey / abbreviáciey / y prolongáciey: przysiępuie naprzód do deklináciey: y dowodzą / iż nas

Przenaswiewka Panna wzy deklinacyey/ to jest/ potory swietey.

Wedlug Seraphicznego Doktora Bonawentury swietego/ trojaka jest deklinacya/ Potora swieta. Prima, Secunda, & Tertia. Pierwsza/ Wtóra/ Trzecia. Pierwsza jest/ kiedy sie kto vnija starszemu niz sam; druga/ kiedy sie vnija rownemu; trzecia/ kiedy sie vnija/ y poddaie lizszemu/ y nizszemu nad sie. Ale tak jest/ iż Niaswiewka Panna/ byla declinationis prima, & secunda, & tertia: vnizyla sie y starszym Przelożonym/ y rownym/ y nizszym. Toć nas przykladem swoim wzy wśelakiey deklinacyey/ wśelakiey potory. Iż Panna Przenaswiewka byla declinationis prima, to jest/ vnizala sie wyzszym/ na godności swietekiey siedzącym/ do wrodza. Wyssedl dekret od Cesarza Augusta/ aby byl wśytel swiat spisan. Exit edictum a Cesare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis. Ale Jozef y Niaswiewka Panna ida do Bethleem. Ascendit autem & Ioseph cum MARIA vxore pregnantē. A pocój. Ut profiterentur, aby sie vnizyli przedowi/ aby poddaństwo swoje wyzszym ludziom oddali. Tak o tym poważy Lyranus. Profitebantur autem dupliciter le esse subiectos Romano Imperio, scilicet scripto, quia eorum nomina scribebantur de mandato Imperatoris: & etiam facto, quia soluebant censum Imperatori. Dwojakim (prawo) sposobem oświadczyli poddaństwo swoje Rzymskiemu Państwu: y pismem, bo imiona ich miedzy poddane Cesarzkie wpisane były: y czynsem, bo czyns oddali Cesarzowi. Gleboła to zaiste była deklinacya Niaswiewey Panny; nie mowila/ nie powinnam ia na to/ bom jest wielkiego Krolowskiego rodu; nie powinnam/ bo wieśkiego Cesarza w żywocie moim nosi; nie powinnam/ bom Krolowa meba y ziemie; nie powinnam isc w tak daleka droga/ bo co godziną rodzenia sie spodziewam. Nie narzekala Niaswiewka Panna na Cesarza/ nie roztrzasala rozkazania/ nie sadzila intencyey/ ktora on popis czynic rozkazal: nie takiego Krolowa niebieska nie

mowila: ale ochotnie bez wśelakiey wymowki/ bez wśelakiego wielkiego/ o sobie rozumienia/ z wielka potora idzie/ poddaństwo swoje wprzeiny y vnizonym sercem wyzszym ludziom oddaie. Jaczym byla prima declinationis, bo sie wyzszym wedlug swiata ludziom vnizyla.

Tym przykladem wzy Niaswiewka Panna kazdego Chrześcianskiego glowieka tey pierwszej deklinacyey. Nias glowiecze Chrześcianski nad soba wedlug duchownego stanu Papiesza/ Biskupa/ Plebana; masz wedlug swietekiego stanu Krola/ Starosta/ Burmistrza/ abo z inszym tytułem przelozonego; wzy cie Przenaswiewka Panna vnizac sie z tych kazdemu/ wzy na nich nie narzekac/ nie szemrac/ na slawe nie nastepowac/ obycaiorow ich nie roztrzasac/ intencyey nie sadzic/ czemu to abo owo rozkazano/ nie pytac: wzy tym wśytkim wczuwość powinna wyrzadzic/ dobrze przed ludzmi wspominać/ wpotrzebie ich ratowac/ wśytko o nich dobrze rozumiec. Te y nauki mialbys sie zawze glowiecze Chrześcianski wzyć/ mialbys sie w niej cwiczyc/ mialbys te nauki w tey Kiedze w Niaswiewey Pannie/ kazdy dzien pilnie przez wiazanie y nabożne rozmyślanie czytac. Bo gdybys te y nauki nabył/ wysokaby cis od tego Mistrza w Akademiey Niebieskiej potkala promocyja: gdyż kto sie vnija ten bedzie podwyzsiony.

Iż tej Panna Przenaswiewka byla secunda declinationis, to jest/ vnizyla sie aequalibus, rownym/ do wrodza. Rowny Niaswiewey Pannie byl icy Oblubieniec Jozef swiety: iako wczony Gerson/ de Nativitate Marie nauca. Sicut decuit ut Virgo summā puritate niteret, sic etiam decuit, ut haberet suo modo parem sponsum purissimum, qui cum perpetua Virgine, Virgo permaneret. Vterque Regali progenie illustris, vterque sanctificationem in utero recipiens. Iako przyslalo, aby Panna naywyzsza smiečila czystością: tak przyslalo, aby icy Oblubieniec dluga obdąrzony byl czystości wieczności. Oboie przeczacni z rodu Krolowskiego, oboie poświęceni z żywota Macierzyńskiego. Temu

tedy for

Luc 2.
 tedy sobie rownemu/ wniżyła się Nias-
 świecka Panna. Nie wspominając
 innych wniżenia tego Aktow/ z tegoż
 osobliwego pokazać się to może. Zna-
 leżli Jozef święty z Panną Przena-
 świecką Panną JEZUSA po trzech
 dniach między Doktorami w Rościesz-
 le: alic Niaswiecka Matka/ do Syna.
 Fili quid fecisti nobis sic? Ecce
 Pater tuus, & ego dolentes quære-
 bamus te. *Tot to uczynił Synu, oto O-
 ciec twój, y ja szukaliśmy cie z żalością*
*Patrzcie/ Jozefowi pierwszego wstąpi-
 cie miejsca/ wniża się Jozefowi/ iako*
wważa Augustyn święty. Serm: de
divers: Cap. II. Z pokory (prawy)
*wielkiej/ w przód Jozefa mniemane-
 go Oycą wspomina/ niżej siebie w*
rzeczy samej Matki. O takimże tej
Panny wniżeniu piśe poważny Gerson
Serm: de Nativ: Virg: O miranda
prorok Joseph sublimitas tua o
dignitas incomparabilis! ut Mater
Dei, Regina coeli, Domina mundi,
appellare te Dominum, non indi-
gnum putaverit. O Jozefie, iako suda-
wna twoja wysokość/ o iako twoja nie-
porównana godność! Matka Boja, Kro-
lowa niebieska, Pani wszystkiego świata,
Panem cie swoim bydz wznawia, tobie się
iako Pannę wniża swojemu. Była tedy
 Niaswiecka Panna y secunda decli-
 nationis, bo się rownemu sobie wni-
 żyła głowietowi.

Tym przykładem wzy Niaswieck-
 ą Panną każdego głowietę Chrze-
 ściańskiego tej wtorey declinacyey.
 Masi głowietę bliźniego twoiego
 we wszystkim tobie rownego/ iako miał
 Niaswiecka Panna Jozefa: wzy
 cie Niaswiecka Panna przykładem
 swoim/ abyś mu się wniżał/ wzy abyś
 nie mówił: jestem tak dobry/ iako y
 on/ jestem mu rowny w prowdzeniu/ w
 nauce/ w cności/ w latach/ zasługach/
 w experyencyey/ nie ma nademnie/
 takbym ja temu/ y lepiej dosyć wzy-
 nił: czemu mna pogardzają/ czemu
 o mnie niedbają/ Przywoda mi się dzie-
 ie. 16. Wzy Niaswiecka Panna nie
 mówić tego: ale raczej nie tylko te-
 mu rownemu który jest Przełożonym/
 ale y nie Przełożonemu bydz podda-
 nym/ posłusznym dla miłości Bożej.
 Tak leczya w tej Kiedze/ w Niaswieck

hey Pannie miałbyś głowietę Chrze-
 ściański często czytać/ miałbyś z tej
 nauki wielki pożytek: boby nie było
 w tobie ambicyey/ nie byłoby zazdro-
 ści/ nie było nienawiści/ nie byłoby
 poswańkow/ nie byłoby żadney przes-
 łeicy niezgody: ale raczej stro-
 mność/ miłość/ życzliwość/ mile tu
 na ziemi z bliźnimi pomieścić/ a
 potym wieczne z Niaswiecką Panną
 w niebie Krolowanie.

Jż też była tertia declinationis,
 wniżyła się potrzebie Niaswiecką Panną
 inferioribus, ludziom nad się niż-
 szym obaczmy. Apostołowie y inшы
 wierni/ rzecz pewna/ iż nad Niaswieck-
 ą Panną byli niższy: gdyż ona była
 y jest Regina Apostolorum/ Krolow-
 ła Apostołow/ a zatym wшыtkich
 wiernych Chrystusowych. Tym się ro-
 dzał wшыtkim Niaswiecką Panną w-
 niżyła/ gdy po tych wшыtkich miejsce
 nayniższe na modlitwie otrzymala.
 Erant omnes perseverantes in Ora-
 tione cum mulieribus, & MARTA
 Matre Iesu. Byli wшыscy jednomyślnie
 trwający na modlitwie z niewiastami, y z
 MARTA Matką Iezusową. Głobokiey
 tej pokorze przypatrując się Bernard
 święty/ tymi 19 słowy zaleca. Merito
 facta est novissima prima, quae cum
 prima esset omnium, sese novissima
 faciebat: merito facta est omnium
 Domina, quae se omnium exhibe-
 bat ancillam: merito denique su-
 per Angelos exaltata est, quae & in-
 fra viduas & poenitentes, infra eam,
 de qua eiecta fuerant septem dæ-
 monia, ineffabili sese mansuetudi-
 ne inclinabat. *Stusnie ostatnia stala*
się pierwsza, która pierwsza będąc osta-
tnia się uczynila: stusnie stala się wшы-
tkich Pania, która się wшыtkich czynila
sluzebnica: stusnie iest nad Anyol, po-
nieżona, która nad niewiasty, y wdowy, y
pokutniace, byla wniżona. Wшыtkim tes-
 dy ludziom nad się niższym wniżyła się
 Niaswiecka Panna/ a zatym była
 tertia declinationis, naygłębszey
 pokory.

Tym przykładem wzy Niaswieck-
 ą Panną/ każdego Chrześciańskiego
 głowietę/ tej trzeciey declinacyey.
 Masi głowietę Chrześciański w pro-
 wzeniu/ godności/ w nauce/ w dost

Apar. 1.

Serm: de
verbis Apo.

ktu nadsie niższych/ przeto żeś Senas-
torstkiego albo Szlacheckiego rodu/
przeto żeś na przedzie/ żeś wżony/
żeś bogaty: wżycieś Naswiatła Panny
na wzniesie się niższym; wżycieś Szla-
chcica/ nie chłopac każdemu/ nie des-
pektować plebeusów/ mieszczanów/
rzemieślników/ miasto zapłaty/ nie
znieważać: wżycieś wżonego prosta-
kiem nie gardzić/ z niego się nie na-
śmiewać/ temu gdy go Przełożonym
wżynias/ chętnie bydz poddanym: w-
życieś bogatego/ wżonego okiem nie
przenosić/ wżogianu gdy to przystoy-
na miejscu wstąpić/ gdy go obrażysz/
pokornie przeprosić/ temu w potrze-
bie według możliwości wstąpić. Ta jest
nauczka tej Ziemi niebieskiej Panny Prze-
naswiatłey: wżycieś ta Panna wżytlich
Chrześcińskich ludzi tej trojakię de-
klinacyę.

Każdy tedy człowiecze Chrześci-
ński wżycieś od Naswiatłey Panny
pokory. Bądźcieśli wżal dobrze te
nauczki/ bądźcieśli prawdziwym Nas-
wiatłey Panny synem: nie bądźcieśli
ley wżal/ ani synem/ ani sluga
Naswiatłey Panny bądźcieśli. Sama
cieśli bowiem pokora prawdziwie bydz
Naswiatłey Panny synem iasnie po-
kazuje.

Czart przetłety czasu iednego
chciał się dowiedzieć/ iezli Chrystus
był prawdziwym Synem Bożym.
Pamięćcieśli iako tego dochodzi. Si Fi-
lius Dei es, mitte te deorsum. *Ieje-
liś jest Synem Bożym, deklinuy/ spuść się
na dół. Co jest/ że takiego dowodu za-
żywa? Czy to z tego antecedens, scilicet
declinare, necessariò inferitur, to
consequens, Ergo est Filius Dei, toć
jest Synem Bożym? Tak jest Chrze-
ścićanie: kto wżmie deklinować/ kto
się wżpokarza/ ten jest Synem Bożym.
Nie moiá to nauczka/ ale Theophila-
kta in Matt: tak pisaćcego. Si Filius
Dei es, mitte te deorsum: quasi hoc
dicat. Ego non credo voci coelitus
missæ: attamen tu si Filius Dei es,
ostende mihi, quomodo? mitte te
deorsum. Jakoby rzekł. Z mielu-
miar domyślam się żeś jest Synem Bożym:
pościćcieśli przez dni czterdzieści, a iedną
żyćcieśli, cuda takie czyniśli, których nikt czy-
nić nie może: bo paraliżem zarażonych*

wzdawiasz, ślepych oświecasz, głuchym
niemy, chromym, zdrowie dajesz, wmar-
łych wskrzeszasz, modliśliśli się we dnie y w
nocy tak długo, że y na modlitwie nocu-
iśli, nieprzyjacielom dobrze czyniśli, w
czystości pamięślić żyćcieśli, głosiśli daśli
niebáśliśli. Te y inśli mam dowody,
żeś jest Synem Bożym: wżakże wżytlie
te argumentá są wżmie tylko probabi-
lia: pokora, deklinacya, ta iedną będzie
wżmie argumentum demonstrati-
vum, to nieomyślnie a iaknie pokazywacy
dowód, żeś jest Synem Bożym: Si Filius
Dei es, mitte te deorsum. *Ieje-
liś jest Synem Bożym, spuść się na dół.
Takimci zaprawda argumentem do-
wieślić każdy może że jest Synem y sluga
Naswiatłey Panny: y że kto do
Naswiatłey Panny zawżesoboty się
spuśćli/ że kto Bractwo Rozjancá s. wży-
mając/ Rozjaniec zawżes nabożnie o-
prawuje/ że kto Szkaplerz s. trzymá-
jąc powinnościom iego dosyć czyni/
że kto na każde Świsto Naswiatłey
Panny szetce się grzechom swoich
spowiada/ y Naswiatłey Sakrament
przyjmuie/ że kto Kościół pod tytu-
tem Naswiatłey Panny buduje y mu-
ruie: są te wżytlie rzeczy argumentá/
dowody/ że kto jest Synem Naswiat-
łey Panny. Wżakże wżytlie te ar-
gumeta tylko są probabilia: bo z
nich non necessariò inferitur: Ergo
est Filius & servus Beatissimæ Vir-
ginis. Declinatio, pokora/ jest argu-
ment pewny/ jest argumentum de-
monstrativum: bo zed że kto pokora-
ny/ nieomyślnie płynie ta consequen-
cia: toć jest Synem y sluga Panny
Przenaswiatłey. Wyrażil te prawda
wielki w Kościele Bożym Doktor Hiero-
nim s. tak wżytlich ludzi Chrześci-
ńskich napominając. Dilectissimi,
amate. M a r t a m quam colitis, co-
lite quam amatis: tunc verè coli-
tis & amatis, si imitari velitis, quod
amatis. Na ten czas Marta prawdzi-
wie czcicie y miłujecie, kiedy iey naśla-
duiecie. Pościćcie dla niey/ pozdrawia-
cie często/ trzymacie Bractwá: iezce
zácym nie idzie prawdziwie consequen-
cia; toć synami/ toć slugami Panny
Przenaswiatłey iezciecie. A kiedyż?
Tunc verè colitis & amatis, si imita-
ri velitis: iezli tej Panny naśladujecie/*

Luce 4.

Serm: da
Assumpt:

cie/zatym prawdziwie idzie/ze is iako
studzy czucie/ y iako synowie miluie-
cie. A naprzednieysza tey Panny cno-
ta byla potora swieta: bo tylko na
to Bog weyrzal/ respexit humilitate
ancillae suae. Toe ten tylko prawdzi-
wy sluga/ten prawdziwy syn/ktory tey
Panny w potorce nasladuje. Z Hie-
ronimem swietym trzymia Ildophon-
sus swiety. MARIA non tantum
prodest laudatio nostra,quam eius
imitatio: magis placet imitator de-
votus,quam laudator otiosus; vera
laudatio cordis, est imitatio operis.
Pozytecznieysze jest tey Panny nasla-
dowanie/ nizeli zacnosc tey wychwa-
lanie. Reokolwiek tedy ozywaj sie
bydz tey Panny sluga abo synem/ ko-
niecznie masz sie od niey uczyc troiaz
ktory pomienionej daskinacyey/masz sie
wnizac wyissemu/ masz sie wnizac ro-
wnemu/ masz sie wnizac nizsemu.

Co sie taknie konstrukcey: Dwor-
iaki jest osobliwie w Granumai
tykow verbum. Jedno jest verbum
Actiuum, slowo sprawniace: drugie
verbum Passiuum, slowo iakoby cier-
piace. A ono wieczne Slowo/ ktore
bylo na poczatku w Bogu/ jest takze
dwoiatkie/ jest Actiuum, jest y Passiuu.
Actiuum zaprawda/ bo omnia per
ipsum facta sunt, & sine ipso factum
est nihil, wszako sie przez nie stalo, a
bez niego nie sie nie stalo: wszystkie daz-
ry/ wszystkie dobrodzieystwa/ ktorekole-
wiek czlowiek od Pana Boga ocrzy-
muie/ wszystko to Slowo sprawnie. Za-
czym prawdziwie jest Verbum Acti-
uum. Niemniej y Verbum Passiuu:
Reoz abowiem tak wiele dla nas
cierpial/ iako Slowo ono/ ktore dla
cierpienia Cieklem sie stalo. Christus
passus est pro nobis, vobis relinques
exemplum: cierpial za nas nieznos-
nie meki. Panna Przenaswiecna by-
la vnita per actum voluntatis Verbo
Actiuo y Verbo Passiuo, byla ziedno-
czona aktem woli z Slowem wszystko
sprawniacy y cierpiacy. Toe nas
takze wszystkich uczy tey konstrukcey/
ucz y ziednoczenia sie z Slowem onym
wiecznym/ y sprawniacy y cierpiacy.

Jz Naswiecna Panna byla ziedno-
czona aktem woli/ to jest miloscia/ cu
Verbo Actiuo, z tym Slowem wszy-

tko sprawniacy: z Doktorow swie-
tych obaczmy. Pyta sie tey Panny S.
Anselmus Lib: de Excell: Virgin: cap: 4.
Et tu Beatissima feminarum, in qua
fluxit tam copiosa & supereminens
gratia omnium gratiarum, quid a-
nimi quaso gerebas ad eum, qui ti-
bi hac magna fecit? O na; blagosla-
wienie między niewiastami, ktora sply-
nela tak obfita lask wszystkich laska, iakie-
gos tej serca, iakieys woli byla prze-
ciwko temu, ktory tak wielkie dobro-
dzieystwa uczynil? To jest/ gdy sie prze-
ciwko tobie pokazalo Verbum, tak
barzo Actiuum, cos tej czynila? Na
to pytanie odpowiada Bernat swie-
ty. Amor Christi MARIA animam
non modò confixit, sed etiam per-
transiuit, vt nullam in pectore Vir-
ginali particulam vacuum amore
relinqueret, sed toto corde, tota a-
nima, tota virtute diligeret, & esset
gratia plena. Milosc Syna Bozego, du-
sa tey Panny nie tylko granila, ale tej
wszystke przeniknala, tak iz y namniej-
serca czascieczki nie bylo, ktoraby mila-
scia zraniona nie byla. Milosc tey
Panny/ y dusze/ y serce/ y wszystkie sily
z Chrystem ziednoczyla. A tak Nas-
swiecna Panna aktem woli byla y
wszystka/ y ze wszystkimi silami/ Ver-
bo Actiuo vnita, z Slowem wszystko
sprawniacy ziednoczona.

Uczy tedy przykladem swoim Nas-
swiecna Panna/ zlaczenia sie z tymze
Slowem Boskim/ aktem woli/ to jest/
goraca miloscia. Do czego pobudza
Bonawentura swiety kazdego czlo-
wieka. Multum tibi contulic, qui hoc
totum, & tantum, & tibi dedit. Mul-
tum ergo diligendus est, qui tantum
dare potuit, & qui tantum dare vo-
luit. Vide ergo quid agis, cum in hoc
mundo amari, & amare concupis-
cis: totus mundus tibi subiectus est, & tu
non dico totum mundum, sed ne-
scio quam aliam mundi portioncu-
lam, quae nec specie pulchra, nec v-
tilitate necessaria, nec quantitate ma-
gna, nec bonitate optima, antece-
dat in societatem tuam amoris, admit-
tere non aspernaris? Certè si hoc
diligis, vt subiecta dilige, vt famu-
lancia dilige, vt munera amici, vt
beneficia Domini: sic tamè, vt sem-

Serm: 29.
in Cant.

Ioann: 1.

1. Petri
Cap. 4.

per memineris, quid illi debeas: nec ista pro illo, nec ista cum illo, sed ista propter illum, & per ista illum, & supra ista illum diligas. *Wielec bázgo Bog twoy tobie vzyezyl, wielce go teź przeto maś miłowac. Pátrzye człowiecze co czyniś, gdy ten świat miłuiest, y od niego chceś bydz miłowany? Wszytek świat pod mac twoie Bog podłożył, a ty nie mówię wszytek świat, ale y małuchna czasteczka iego, która ani piękna, ani pożyteczna, ani potrzebna iest, miłuiest! Záprawda-ieżli rzeczy te miłuiest, iako poddane, iako dary, iako stugi, iako dary przyiacielskie, iako dobrodzieystwa Páńskie miłuy. Ná to iednak pámietay zámśe, abyś tych rzeczy nie miłowal miásto Boga, ani tych rzeczy z Bogiem, ale te rzeczy tylko dla Boga, y przez te Boga, y nád te Boga, abyś zámśe miłowal. Ták tedy przykładem Panny Przenaswietſzey ma człowiek bydz cum Verbo Actiuo, áktem woli z iednoczony.*

Była tákże z iednoczona z tymże cierpiącym Słowem y per actum amoris, przez goracą miłość: iako opisałie ieden poważny Doktor. Scabat iuxta Crucem Mater eius. Vnde tanta tibi fortitudo? Non utiq; ferreum aut saxum corpus habuisti, ut hodie toties doloris gladio crucifigereris vulnerarerisq; vná cum Filio tuo: ac nihilominus fixo ac constanti corpore perstares. Et forsitan cruces illi & horridi clauis, & te pauciter ita derinebát in Cruce Filij tui, ut collabi non posses. Ac verò multò fortius amor potentissimus, ipsa quoque morte fortior, te sustinuit, ut cadere nequires. Stáłś ó Mátka pod Krzyżem! *czy s o w y m. Zkądjeć táka moc? Záisle nie želázno, nie kámiennie tiáto twoie: a iednak ták wiele rázy boleścia ukrzyżowane nie upádło. Podobno cie o Pánnie one srogie y okrutne gwiazdzie pospolu z Iezusem ná Krzyżu trzymáły? Rozumiem je tak: Lecz dáleko mocniejszyá bylá miłość, która cie z Iezusem cierpiącym ták ziednoczyła, żeś go odślapic nie moglá. Bez wátpienia tedy bylá Náswietſza Pánná vnica Verbo Passiuo, bylá z iednoczona z Iezusem niewinnie cierpiącym.*

Vczy tym przykładem swoim Náswietſza Pánná kázdego Chrzes

ścianſkiego Głowięcá/ zbawienney Konstrukcyey cum Verbo Passiuo, wczy z iednoczenia sie Aktem miłości z Iezusem Ukrzyżowanym. Do czego goraco bázgo pobudza kázdego Bonáventureá swiety. *in stimulo amoris.* Anima ad imaginem Dei facta, quomodo te amplius potes continere? Ecce sponsus tuus dulcissimus pro te vulneratus, iam factus gloriosus, te cupit amplecti, & tibi dulcissima largiri oscula: & ad ipsum negligis festinare? Nam prae nimio amore aperuit sibi latus, ut tibi tribuat corpus suum: sibi etiam voluit manus & pedes perforari, ut cum ad ipsum perveneris, sic manus tuæ intrent in suas, ac pedes tui in suos, ut sibi inseparabiliter coniungaris. Ostulisti & tardi corde, qui ad possidendum aliquod vanum, per incerta foramina introitis, & inde etiam exire multoties non potestis: sed ad possidendum Dei Filium, summum bonum, candorem, & splendorem aeternum, per apertas vulnerum ianuas non introitis! Oglupi (práwś) y leniwego serca, którzy dla otrzymania prozności przez nieperwne wchodzenie dziury, z których często wyjść nie możecie! O duszo ná obraz Boski stworzona, iako sie wiecez zátrzymać mozesz? Oto Oblubieniec twoy náślodzł Iezusa, dla ciebie graniony, ciebie prágnie oblápic, ciebie prágnie náśłodzić, w pocátowaniu pocieszyć: a czemuż sie do niego nie kwapiś? Dla zbitnicy ábowiem miłości przeciwko tobie, bok sobie otworzył, abyć dat serce swoje dopuścił rece y nogi otworzyć, abyś tymi wrotky wszedł miłościá do niego, y żeby tak rece y nogi twoie w iego meśły, abyś sie z nim nierozdzielnie, ná wieki ziednoczył. Już tedy iásna rzecz, że Pánná Przenaswietſza wczy nas Konstrukcyey Nominis cum Verbo, wczy złączenia sie dusze náſzey z Słowem Przedwiecznym/ to iest/ z Bogiem Wſzechmogącym.

W náóstátek wczy nas Pánná Przenaswietſza prozodyey/ to iest/ perworych syllab/ ábo spraw y posłepkow ábbreviacyey/ skrocenia/ y prolongacyey ábo przedluzenia/ ták pokazua. Bylá Pánná Przenaswietſza bre-

sa brevis in cogitatione de necessa-
rijs corporis, krótka w myśleniu o
potrzebach cielesnych: a longa in
cogitatione de necessitatibus spiri-
tus, długa w myśleniu o potrzebach
duchownych: była brevis in locutio-
ne de temporalibus, krótka w mo-
wie o rzeczach doczesnych; longa in
locutione de Deo, była długa w ro-
zmowie o Panu Bogu: była brevis
in operatione circa temporalia, by-
ła krótka w pracach około rzeczy do-
czesnych; longa in operatione circa
spiritualia, długa w pracach około
rzeczy duchownych. Toć nas uczy/ a
byśmy byli krótkimi w myśleniu około
rzeczy doczesnych/ a długimi w myśle-
niu około rzeczy duchownych: żeby-
śmy byli krótkimi w mowie około rze-
czy doczesnych/ a długimi w mowie
około rzeczy duchownych: żebyśmy
byli krótkimi w pracach około rzeczy
doczesnych/ a długimi w pracach oko-
ło rzeczy duchownych. Toć tedy uczy
nas Panna Przenaświetsza prozodzący/
to jest/ uczy które sylaby/ a to postę-
pli stracać/ a które przedłużać mamy.
Jż Panna Przenaświetsza była krót-
ka w myśli o rzeczach doczesnych/
naucza Amadeus święty/ tymi słowy.
Soepe (vt credimus) oblita es usi ac
potus, spretaque carnali necessita-
te, noctes in somnes agebat, vt Chri-
stum mente cogitaret, Christum
carne videret, cuius ardebat deside-
rio, cuius flagrabat obsequio. Często
(prawi) iako wierzymy, zapomniawszy,
pokarmu y napoju, pogardziwszy potrze-
bami do ciała należącymi, przez całe no-
cy nie śpiła, aby była o Chrystusie m-
słta, na Chrystusa patrząc, którego pra-
gnieniem gorzała, któremu służyć, ugni-
stamilością jadła. Tymi słowy iasnie
dać znać Doktor święty/ iż Przenaś-
wietsza Panna była krótka w myśle-
niu o rzeczach doczesnych/ ale długa
w myśleniu o rzeczach duchownych.
Je też była krótka w mowie o rzeczach
doczesnych/ a długa w mowie o rze-
czach duchownych; naucza Doktor
rowie Święci. Epiphanius święty
mowi tak. Erat MARIA in omnibus
rebus honesta, grauis, pauca admo-
dum eaque necessaria loquens: ad
audiendum facilis, & perquam af-

facilis. Była (prawi) MARIA we wszy-
stkich rzeczach uczciwa, poważna, bardo
młoda, y to z potrzeby tylko mowiąca: do
słuchania łacna; y mielő w słuchaniu
przyjemna. O tymże Anzelmus świę-
ty. Mos suus erat modice loquella, Lib: de
expedita obedientia, sine audacia, Laudibus
sine risu, sine turbatione, sine ira. B. Virgin.
Miała to w ob czaiu Panna Najświętsza,
iż bardo mało mowila, prawie posłuszeń-
stwo oddawała, bez śmiałości, bez śmie-
chu, bez turbacji, bez gniewu. Toż
twierdzi Ambroży święty, MARIA Lib: 2. de
corde humilis, verbis grauis, animo Virgin.
prudens, loquendi parciore, legen-
di studiosior. MARIA (prawi) ser-
uens pokorna, słowy poważna, umiarkowa-
madra, mowa skąpa, czytaniem pilna.
Łaśkawe y poważne Richardus tak-
te Panna wystawia: MARIA in can- Lib: 4. de
tione suo protegens laudes Domini Laudibus
aliquantulum prolixa est, cum vtiq; B. Virg.
alibi breuiter locuta sit. MARIA
(prawi) w Pieśni swojej chwalać Pana,
nieco mowa swoja przedłużyła, kiedy in-
nych czasów zawsze bardo krótko mowi-
ła. Pierwa tedy rzecz według tych
wielkich Doktorów/ że Panna Przes-
naświetsza była brevis in loquendo
de temporalibus, longa in loquen-
do de spiritualibus, krótka była w
mowie o doczesnych/ a długa w mo-
wie o duchownych rzeczach. Je też by-
ła krótka w pracach około rzeczy do-
czesnych: naucza poważny Richardus
tymi słowy. Nota, quod licet pau- Libro 4.
percula MARIA, non tamen legitur
aliquid mendicasse, vel pro iuis
temporalibus Filium exorasse. V-
waja; tu (prawi) iż MARIA choć była
ubożuchna, przecie o niej nie czytamy,
aby jeź zebrała, aby Syna o rzeczy ziem-
skie dla siebie prosiła. Je zaś była dłu-
ga w pracach około rzeczy duchow-
nych/ naucza s. Vincencyus Gera-
rrius. Virgo nunquam fuit otio- Serm: in
sa, imo erat semper occupata, in Virginis
sanctis operibus, surgebat in media Natuit.
nocte, & orabat. Panna (prawi) MA-
RYA nigdy nie prosiwała, y owszem za-
wsze pracowała około świętych spraw, o
pudnocy wstawiała, y pilnie się modliła.

Jż zaś mamy się tegoż od Przes-
naświetszej Panny uczyć/ napomina
nas wszystkich Bernard. święty tymi
słowy.

flowy. MARIA non recedat ab ore, non recedat à corde; & ut impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum: ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitiâ peruenis. Ani odieżykâ, ani od fercâ twoiego, niech nie odstepnie MARYA: á żebyś iej sobie ziednal modlitwy, nie opuśćzaj iej náśladowâc náuki; od niey się wczac nie zbladziś, do niey się

modlac nie zdeperuięś, o niey myślac nie zmyliś, oney się trzymâiac nie upadnięś, zá iej obrona nikogo się nie lakaś, zá iej rzadem nie prâcuieś, zá iej táśka terminu twoiego dostapięś. Chcieymy się tedy wielkim sercem/ tákiey od Przenaswiatŝey Panny/ prawdziwey Księgi/ Grámmatyi uczyć: á tym sposôbem ná niebieśka Theologia promocyę otrzymamy. Co nam rácz dáć Chryste Iezus, który żyieś y trôluieś ná wieki wieczne.

A M E N.

Ná Tenże Dzień
NARODZENIA
P A N N Y
PRZENASWIĘTSZEY.
K A Z A N I E T R Z E C I E.

Libér generationis Iesv Christi. *Matth: 1.*

Księga Rodzaju Iezusa Chrystusa.

Ezeli ktora Księga/ tedy Księga Filozofiey ma swoje wielkie záleccie. Chrześciaś nie w Chrystusie Namilŝy. Orator Rzymŝki Cicero táku mi tytułami Filozofia slawi. O vita Philosophia dux, virtutis indagatrix, expultrix vitiorum: quid? non modò nos, sed omnino hominum, vita, sine te esse non potuisset. Tu vrbes peperisti, tu dissipatos homines in societatem vitæ conuocasti, tu eos primò inter se domicilijs, deinde coniugijs, cum literarum & vocum communione iunxisti: tu inuentrix legum, magistra morum & disciplinæ fuisti: ad te confugimus, á te opem, perimus, tibi nos ut antea, magna ex parte, sic nos penitus, totosque tradimus. O Filozofia (práwi) tyś żywota Hetmânka, tyś cnoty wynálezca, tyś skázielka złoŝci: tyś ieś, bez ktorey nie mytylko,

ile y wŝytek naród ludzki bydz nie moze: tyś wŝytkich miast fundatorká, tyś zebrańia ludzkiego do spolnego towarzystwa, mátká, tyś spolnych domow, spolnego matierńŝtwa, spolnych náuk, spolney mowy rodzielkâ, tyś obyczáiw mistrzyni, do ciebie się wciekamy, twoiey obrony prosimy, tobie się cále oddáiemy. Temu Oratorowi Rzymŝkiemu/ Rzymŝki tákże Filozof Senekâ poświadcza / mowiáć ták: Philosophia promittit mihi, ut me parem Deo faciat, ad Philosophiam totam mentē converte, huic asside, & hanc cole, & tunc ingens intervallum est, inter te, & inter homines: omnes mortales tu antecedes, & dii non multum te antecedet. Obiecuie (práwi) Filozofia z Bogiem mie zrownâc, oney tedy káždy rozŝ twoy opárá, z nie się wŝláwicznie zabáwíá, á ták dâlekiem się bârzo od ludzi slanieś, y wŝytkim ludziom przodkowâc badzieś, y owŝem Bogowie sami nád cie nie wiele wŝed

Lib. 1.
 Tuscul.
 Quæst.

Lib. de
 Morib.

le mieć będa. Jednym tedy słowem/żaczna jest bęrazo Księga Filozofiey. Przenaswiewtę Pannę Świętę Doktorowie Księga nazywają/ nęuczając/ iż onę jest Liber generationis Jesu Christi. Księga rodząca Iezusa Chrystusa. Pokażę ja tedy na teraznięszym Kazaniu/ iż nie tylko Przenaswiewtę Pannę jest Księga/ ale też przeżaczna Księga/ to jest Liber Philosophię Rationalis, Księga Filozofiey rozumney. Będzie to tu częć y chwale Bożey/ a tu wystawieniu Przenaswiewtę Panny.

Tę Pannę Przenaswiewtę jest Księga Filozofiey Rozumney/ takim dowodzę dyskursem. Trzy są osobliwie części (według Aristozowa tey nęuki/) Filozofiey Rozumney. Pierwsza częć/ zamyka w sobie Terminy; druga/ Propozycye; trzecia/ Syllogizmy. Ale tak jest/ iż wszystkie te trzy części zneydują się w Przenaswiewtę Pannę. Toć onę jest prawdziwie Liber Philosophię Rationalis, Księga Filozofiey Rozumney.

Tę Przenaswiewtę Pannę zamyka w sobie Terminy/ dowodzę tak. Wielkie cnoty wyrażę Pan Bog Wszechmogący w Pannie Przenaswiewtę/ iako opisuie Ambroży święty. Virgo MARIA erat non solum corpore, sed etiam mente, corde humilis, verbis gravis, animo prudens, loquendi peritior, legendi studiosior, non in cumulo divitiarum, sed in prece pauperum spem reponens: intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis non hominem sed Deum solita quęre, nullum laedere, omnibus bene velle, maioribus assurgere, equalibus non invidere, instantiam fugere, rationem sequi, & amare. Quando ista fastidiuit humilem, quando risit debilem, quando vitavit inopem? Nihil in oculis toruum, nihil in verbis pro cax, nihil in actu inuerecundū: non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species, simulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Talem Evangelista monstravit, talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Pannę MARTA (prawi) był,

nie tylko według ciała, ale y według ducha, sercę był pokornego, słowa poważnego, animus mędrego, w wymowie biegły, w czytaniu uśtawiczny; nie w bogactwach, ale w modlitwach ubogich uśtawiczny; nigdy nie prożniący, w mowie wielce się wysłyszający, okę w sprawach swoich nie ludzkiego, ale Boskiego zawnę szukać, nikogo nie obrażający, każdemu dobrze życzący, przed starszymi powstający, równym nie zazdroścący, prożnej chwały wielce się strzegący, zdrowy rozum mętuący, zawnę się według niego sprawujący, pokornym nigdy nie gędzący, z ułomnego nigdy się nie nęzmiewający, ubogiego nigdy się nie chroniący, oczyma się po stronach nie błądzący, w mowie, wchodząc, we wszystkich posłępkach wysłakiey się dworności wysłzegający: tak, iż postawę cięła iey, byłę myśli obrazem, cnoty figura. Tęka Ewangelistę pokazywał, tęka Anioł zwałę, tęka sobie Duch święty obrę. Aleć nie tylko te/ lecz y wszystkie inie cnoty w tey Pannie Bog wyrażę/ iako Bernat święty tymi słowy przyznę. Hortus conclusus Tu es Dei Genitrix, a celestis confuta pigmentario, virtutum omnium speciosis floribus delectabilior vernans. Ieset (prawi) o Pannę, zamyknionym ogrodę, w wszystkich cnot prześlicznymi obitęciący kwiatami. Ale tak jest/ iż te wszystkie cnoty w Przenaswiewtę Pannie/ były Terminy Filozofiey Racyonalney. Toć w tey Pannie Terminy pomienione Filozofiey/ iako w Księdze napisane były. Iż wszystkie cnoty w tey Pannie były Terminy Filozofiey Rozumney; dowodzę y z definicyey/ y z własności tych Terminow. Definicya albo opisanie Terminow pomienione Filozofiey/ tę jest. Terminy sunt principia remota Syllogismi. Terminy (prawi) są początki odległe Syllogizmu albo Racyey. Ale tak jest/ iż wszystkie cnoty Panny Przenaswiewtę były principia, początki Syllogizmu albo Racyey: Toć były Terminy pomienione Filozofiey. Iż cnoty Panny Przenaswiewtę były principia, początki Syllogizmu/ albo Racyey; dowodzę tak. Słowo ono Przedwieczne Jedyny Syn Boży/ jest Syllogismus, jest iedną przedziwnę Racyę/ iako nęczy poważny Hesychius, Homil.

Orat ad
Mar: post
serm: de
Assumpc.

Lib: 3. de
Virtut.

Lib: de
Excellen:
Virgin:

Serm: 1.
de Annu-
tiat. B. V.

2. de Deip. Libens recoditur in prae-
sept, vt qui sunt pecuini, accurrant,
& reperiant Logon, id est, Ratione
in praecepti constitutam, vt ex eo re-
cipiant dignitatem, rationalem.
Chetnie (prawi) dopuscił się we żłobie
położyć, aby bydłowej natury będący prz-
biegali, z mowu abo Racya we żłobie po-
łożoną znajdowali, y aby god godności ro-
zumną brali. Ale tak jest/ iż tej Racy-
ey/ tego Syna Bożego Wcielonego/
principia, początki/ były cnoty Prze-
nasławskiej Panny. Toć tedy były
początki Syllogizmu abo Racyey. Iż
były principia Racyey/ to jest/ Syna
Bożego Wcielonego/ cnoty Przena-
sławskiej Panny; naucaia iśnie Do-
ktorowie święci. Anselmus święty
tak naucza. Summa Dei Sapientia,
nullam in massa creationis huma-
nae vitam inuenit, per quam, vt di-
spoluerat, in mundum veniens, tam
luctuosę perditioni subueniret, do-
nec ad istam de qua loquimur, Vir-
ginem ventum esset. Sed hac mox,
vbi in mundum per humanę gene-
rationis lineam venit, tantę omnis
boni virtute, & constantiā perfectę
resplenduit, vt eam ipsa Sapientia
Dei, verę dignam iudicaret, per
quam in homine veniens, non mo-
dō reatum primorum hominum,
sed & totius mundi peccata deleteret.
Najwyższa (prawi) Boska Madrość za-
danej we wszystkim stworzeniu ludzkim,
drugi nie znalazła, przez którą według
swego posłanowienia, na świat przyszed-
szy, tak ośląkaną zgubę znalazła; aż do
tej, o której mówimy. Panny przyszła.
Lecz iako skoro ta na świat przez ludz-
kie wrodzenie przyszła, tak zaraz wsfel-
kiego dobrą cnotę y słatęczność do-
skonałe rozświeciła, iż sam i Madrość Boska,
one sama za godną osadziła, przez którą
na świat przyszedłszy, nie tylko grzech pier-
wszych ludzi, ale też grzech wsfelkie^o czo-
wieka zmazała. Tegoż naucza y świę-
ty Grzegorz Thaumaturgia. Nam
quoniam Sancta MARIA in carne
dum esset, purissimā vitam omni-
genere virtutum exultam, opti-
matęq; supra humanę naturę con-
suetudinem gerebat, idē aterni
Patris Verbum, carnem ex ea susci-
pere dignatum est. Iż (prawi) Prze-

nasławską Panną gdy w ciele była, prze-
czysły żywot y wsfelkich cnot pełny pra-
widziła: przeto wieczne Boga Oycę Stę-
wo, przezczęste cięło z iey żywota wziąć u-
myśliło. Dważajcie particulę, idē,
przeto: jest to bowiem particula cau-
salis. Toć iasna rzecz/ iż cnoty Przena-
sławskiej Panny były principia, by-
ły początki/ abo przyczyny/ niebieskie-
go Syllogizmu/ przedziwney oney Racy-
ey/ Słowa Przedwiecznego w ży-
wości Pamienskim Wcielonego.

Powtore: ex proprietate Ter-
minorum, z własności Terminow.
Filozofiey Rozumney/ iż cnoty
Przenasławskiej Panny były tymi
Terminami; dowodzą tak. Osobli-
wa własność Terminow przerzecz-
ney Filozofiey jest abstrakcio a
Materia, wsfelakie od Materiey odda-
lenie. Wsfelkim Terminom/ y zawse/
ta własność służy: bo y Vniuersalia, y
Pradicamenta, które są Genera ge-
neralissima, są Terminy Philozophis-
czne/ a są wsfelkie oddalone od mater-
iey: bo są tylko obiectiue in intel-
lectu, sam ich tylko rozum uważa.
Ale tak jest/ iż cnoty Przenasławskiej
Panny/ wsfelkie także są abstrakce, od
wsfelkiej materiey oddalone. Toć dla-
tey własności są niejako terminy Phi-
lozophiczne. Iż cnoty tej Panny
wsfelkie są od wsfelakiey oddalone ma-
teriey/ dowodzą tak. Co jest Obiectu
considerationis? Jest abstrakum,
jest oddalone od materiey: Co bo-
wiem jest złazzone z materią/ obiectu
consideracyey bydy nie moze/ iako na-
ucza Thomasz święty Doktor Anye-
ski. Singularium, quę sunt in re-
bus corporalibus, non est intelle-
ctus apud nos, non ratione singula-
ritatis, sed ratione Materię: vnde,
si aliqua singularia sunt sine mate-
ria subsistentia, sicut sunt Angeli,
illa nihil prohibet intelligibilia esse
actu. Ale tak jest/ iż cnoty Panny
Przenasławskiej/ są obiecta conside-
rationis. Toć są abstrakce, oddalone
od wsfelakiey materiey. Iż cnoty tej
Panny są obiecta considerationis,
tak dowodzą. Asswerusowi wielkie-
mu Krolowi/ także tego assystencya
także podać. Quarantur Regi puel-
le virgines ac speciosę, & mican-

tur, qui

1. Parte
Quest: 56
Artic: 1.
ad 2.

liber 2.

cur, qui considerent per vniuersas
Prouincias puellas speciosas, &
Virgines. Pošliy (práwi) Miłościnny
Krolu po wšytkich Prowincyách twoich,
ktorzyby uwazali dla ciebie piękne y vro-
dzliwe Pánienki. Co to jest/ że nie mo-
wia/ qui videant, pošly Krolu/ kto-
rzyby wpatrowali wrodzliwe Pánien-
ki: ále mowi/ qui considerent, kto-
rzyby je uwazali. Czyli to pánienki
one tak subtelne byly/ że obietta vi-
sionis bydy nie mogly/ ále tylko con-
siderationis? Nie trzymam ja tego
o onych pánientách: lez trzymam
bespiecznie iz pánienki/ cnoty Przena-
światſzey Pánny/ byly tylko obietta
considerationis. Wiacey rzekł: nie
tylko byly obietta considerationis,
ále tezy byly obietta solius Diuine
considerationis, sam ie tylko Bog
doskonale uwazyć y poznać mogł: iá-
ko náucza poważny Richardus á S.
Laurent: ná one słowa. Quam pul-
chra es amica mea, pſſac. Absque
eo, id est, prater illud, quod intrin-
secus latet, soli Deo cognitum, ne-
mini manifestum: vel absque eo,
quod intrinsecus latet, id est, absq[ue]
interná virtutum pulchritudine,
quæ omnes homines latuit. O iákoś
(práwi) piękna przyiacielko moia: ie-
dnák bez tego, co w tobie jest zakrytego,
czego żaden człowiek nigdy nie poznał, ále
tylko sam Bog. Toć tedy cnoty Przena-
światſzey Pánny są obietta conſide-
rationis: á zátym iásna rzecz/ iz są od
wſſelákiey oddalone mátereyey. A zá-
tym iúz pewna rzecz/ iz słusnie Prze-
naświatſza Pánna názwac się moze/
Liber Terminorum, Księga Termi-
now Philozophiey Rozumney.

Iz tezy jest Pánna Przenaświatſza
Liber Propositionum, Księga
Propozycy tezy Philozophiey; do-
wodzs. Propozycye Philozophiey
Rozumney nie infego nie są/ tylko
termini per copulam coniuncti, teta-
miny z wiáſtiem metákim z soba zla-
czone: zowiá się termini simplices,
sáme przez się badace/ póki zwiáſtu-
nie máia; iáko ten przystápi/ iúz się
stáia propozycye. Ale tak jest/ iz cno-
ty Przenaświatſzey Pánny zwiázane
byly copulá, to jest/ miłościá Boża/
która jest według Písma ſwíetego

vinculum perfectionis, zwiázeť do-
ſkonálości. Toć tedy z pomianionych
terminow stály się propozycye. A po-
niemó w Przenaświatſzey Pánnie by-
ly: Toć ona była y jest prawdziwie
liber Propositionum. Iz cnoty Prze-
naświatſzey Pánny/ byly zwiázane
copulá, to jest miłościá Boża/ obacz-
my. Czytam w Písmie ſwíetym/ iz
Ferculum fecit libi Rex Salomon
de lignis Libani, columnas eius fe-
cit argenteas, reclinatorium aure-
um, ascensum purpureum, mediá
charitate constravit. Lektýke (prá-
wi) spráwił sobie Krol Salomon, z drze-
wá Libáńſkiego, filary tezy lektýki, wſtá-
wił srebrne, poroczce złote, wſchod ſtá-
tny, iřzodek miłościá przyozdobit. Lec-
týká tá kóſtowna według Doktor-
ow ſwíetych/ jest Pánna Przenaś-
światſza/ drzewo Libáńskie znáczy
cnotá Pánienſtwá/ iáko náucza Gilber-
tus Abbas piſſac in Cant. Virginalis
candor, videtur expreſſus Libani
lignis: Quasi Libanus non incisus,
evaporavi habitationem meam:
Matris Domini specialiter hæc ver-
ba videntur. Illa veré Libanus,
& Libanus non incisus: meritó e-
nim non incisa, quæ non est diuisa.
Pánienſka czystość jest Libáńskie drzewo,
którym drzewem jest Pánienſtwa Mátki
Chryſtufowej, á drzewo cále, bo y ná-
mniey nienirúſſone. Filary srebrne są
w tezy Pánnie cnotá wiáry/ y wmieta-
tności. O czym tak tenże Gilbertus
mowi. In argento, fidei rationem
& ſciétiám accipitis. Poroczce złote w
tezy Pánnie jest rozumienie zdrowe/ á-
bo cnotá prawdy. Reclinatoriũ aure-
um tunc exurgis, cum nuda Tibi ſi-
ne sermonis inuolucro raptim inci-
pit coruſcare veritas: mowi pomia-
niony Doktor. Mediá charitate con-
stravit: w poſtřzodku tych y wſytkich
inſzych cnot/ cnotá miłości. O czym
tak pomianiony Gilbertus, Charitas
in medio collocatur, quasi orna-
mentum quoddam commune, &
totius clauſula feruuli. Ipsa media
est, & reliquarum quasi medulla
gratiarum, cæteræ quasi in partem
ſe contrahunt, illa omni commu-
nis est gradui. W poſtřzodku miłóſci
poſtánowiona, iáko by ozdoba poſpolita.

Cantic. 3.

Serm. 18.

Serm. 19.
in Cant.

wszystkich cnot, y iakoby zamknięcie wszystkich lekt, ki Salomonowej. Tymi słowy iasnie daie znać/ iż inſze cnoty ſa extrema, ktore miłość/ iako copula, iako związek ieden/ iednoczy. A zátym iás ſna rzecz/ iż cnoty Przenaswiałſzey Panny miłością Boſką związane/ ſa prawdziwie Propozycye Filozofſzey Rozumney.

Abyſiny iednak wiedzieli/ iakie to ſa Propozycye: potrzeba wiedzieć/ iż dwoiakie ſa u Filozofow propozycye. Jedne ſa contingentes, drugie neceſſariae. Te ſa contingentes, w ktorých copula, związek/ tożerwany bydz moze: Te ſa neceſſariae, w ktorých copula, związek/ ták ieſt ſtateczny/ ták trwały/ iż żadna miara zepſowany bydz nie moze. W wielu mizernych ludziach cnoty miłością Boſką złączone/ czynia iakoby proſitiones contingentes: abowiem tá copula virtutum, miłość Boſka/ tożerwana y owszem zepſowana bywa. Co iasnie opisał Grzegorz ſwisty. Sed videte, quid Veritas dicat: Veniemus, & apud eum mansionem faciemus. In quorundam enim corda venit, & mansionem non facit: quia per compunctionem quidem Dei respectum percipiunt, sed tentationis tēpore hoc ipsum quo compuncti fuerant, obliuiscuntur: licq; ad perpetranda peccata redeunt, ac si hac minimē planxissent. Patrzącie (práwi) co Prawda mówi: Do niego przyjdziemy, y mieſkanie w nim uczynimy. Doſerc bowiem niektórych (przez miłość) przychodzi: iednak goſcie tam ieſt, y mieſkania nie czyni: bo ácz przez ſkruc hę Boſkie ná ſie oku obracáia, iednak częſu pokus odſlepia, y ták ſie do pełnienia grzechow wracáia, iakoby xá nie nigdy nie plákali. W tákich tedy ludziach/ copula virtutum, miłość Boſka/ ieſt contingens: bo nieſtateczna/ y pretko ginaca.

Wſákże ma Pan Bog podczas tákich ſwoich oſobliwych łochánkow/ w ktorých miłość nie contingenter, ale neceſſarió cnoty wiąze/ przeto/ iż w nich miłość ieſt ſtateczna/ trwała/ zgotá nieodmienna. Táká miłość była w Páwle ſwiety/ ktory ſam o ſobie mówił. Quis nos separabit à charitate

Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculū, an persecutio, an gladi? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei. Tcoż mie (práwi) oddzieli od miłości Chrystusowej? czy utrapienie, czy wciſk, czy głód, czy nágość, czy niebeſpieczeńſtwo, czy przeſładowanie, czy miecz? Pewniem tego, że ani śmierć, ani żywot, ani Aniołowie, ani Xieſtwá, ani Moc, ani wyſokość, ani głębokość, ani ſtworzenie iakie, oddzieli mie od miłości Bożej. Była tedy miłość Boża w Páwle ſwistym/ y inſzych ludziach Apoſtolſkich/ nieodmienna; a zátym propozycye/ cnoty miłością złączone/ były proſitiones neceſſariae, nigdy nieodmienne.

W Pánnie tedy Przenaswiałſzey cnoty miłością złączone/ były proſitiones, nie contingentes, ale neceſſariae, nigdy żadna przygoda nieodmienne: y owszem ták bázro neceſſariae, że w żadney inſzey kreatorze/ nie były ták nieodmienne/ iako w Przenaswiałſzey Pánnie. Páwel bowiem á. wyliczywszy wiele rzeczy/ ktore go od miłości Bóżej oddalić nie mogły/ konkluduje: neque creatura alia poterit nos separare à charitate DEI. Żadna (práwi) moc ſtworzona oddalić nas od miłości Bożej nie moze. A Pánná Przenaswiałſza wiecey mówić moze: neque potentia creata, neq; potentia increata, ani moc ſtworzona/ ani moc nieſtworzona/ (nie mówia tu de potentia Dei absoluta) oddzielić mie od miłości Bożej moze. O czym pieknie Bernardyn ſwisty Senenſki/ Serm. 9. mówi. Nora, quodſi omnes creaturae Angelicz & humanz, recolligerent ſuum velle; ſimul in vna voluntate, non haberent tantam vnionem cum Deo, quantam habet Beata Virgo Maria ſola: quia hoc ſuſſentire & velle, efficit ipſam fieri Matrem Dei, in tantum, quod Deus non poſſet ipſam ſeparare à ſe. W-ważaj (práwi) iż gd, by wszystkich kreator, Aniołow y ludzi, miłość do kupy ge-

Homil. 30.
in Evang

Ad Romā.
P. Cap.

brana

brana była, przeciwy nie była tak wielka, iaka była miłość, która się z Pannem Bogiem tą Panną zjednoczyła: przeto i sam Pan Bog tej Panny od siebie oddalić nie może. Toć tedy nad Panną S. y nad wszystkich innych Świętych Pann: trwałszy/ grubotniejszy był w Pannie Przenajświętszej miłość: a zaś tym nad wszystkie propozycje z rozważnych cnot w świętych Bożych zebrań/ trwałsze były y nieodmienniejsze w Pannie Przenajświętszej.

Wyrażił to wielki sługa tej Panny Albertus Magnus tymi słowy. Tercia diei opus est congregatio aquarum in locū unum, id est, in Virginalē Vterum congregatio omnium gratiarum: sed in hoc est differentia, quod congregatio aquarum appellatur maria, mediā correptā: congregatio gratiarum appellatur MARIA, mediā productā. Illa congregatio aquarum brevis est, & transitoria, iuxta illud Apocalipsis 21. Et mare iam non est. Hac autem est perpetua: iuxta illud Luca 10. Optimam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Dnia (prawi) trzeciego sprawa, jest zgromadzenie wód na jedno miejsce, zgromadzenie też łask w Pannie Przenajświętszej, zowie się morze: w tym tylko różność, iż zgromadzenie wód zowie się Maria, tródek skrocony młaiac: zgromadzenie zaś łask w żywocie Panny Przenajświętszej, zowie się Maria, tródek przedłużony młaiac. Zgromadzenie bowiem wód, jest krótko trwające, bo przemijające: według tego, iako w Objawieniu Janā świętego napisano. T morzā już nie maś. Zgromadzenie zaś cnot w Przenajświętszej Pannie jest na wieki trwające, według tego, iako napisano: MARRA najlepsza czasłko obróci, która od niej oddalona nie będzie. Wyrażił tymi słowy ten wielki Doktor różność między cnotami wielu innych ludzi/ a cnotami Panny Przenajświętszej. Zgromadzenie cnot w innych wielu ludziach ma mediā correptā, breuiem, krótką: bo copula virtutum, związek cnot/ to jest miłość Boża/ jest brevis, krótką/ nie długo trwająca. Lecz congregatio virtutum, zgromadzenie cnot w Pannie Przenajświętszej/ ma mediā lon-

gam: bo copula virtutum, związek cnot/ miłość Boża/ w tej Pannie jest na wieki trwająca. Non auferetur ab ea in aeternum, na wieki od niej oddalona nie będzie. Pewna tedy rzecz/ iż znaydują się w Przenajświętszej Pannie propositiones necessariae, to jest/ cnoty święte/ wieczna miłość Boża złączone.

Rtore/ iż iako Propozycje Filozoficy Rozumney/ były principia proxima syllogismi Demonstratiui, to jest/ były przyczyna Wieloney Kacycy Bożkiej: nauza Bernardyn święty Senenski. Tom: 2. Sermon: 51. art: 3. Cap. 7. Coronā duodecim stellarum non immeritō coronatur, quia omnium virtutum & gratiarum merita, super omnes rationales & spirituales creaturas, singularissimi generis. privilegio superexcessit. Quo siquidem factum est, ut non solum fide & dilectione Christum conciperet in corde, verum etiam & carnem illius ex purissimis sanguinibus eius Divini amoris superexcessivus ardor, in Virgineo Vtero generaret. Tymi słowy/ wszystkich cnot y łask zupełność młaił, którymi wszystkie rozumne kreatury przewyższyć y tak goraca miłością Syna Bożego poczęła: tymi mowis słowy/ ten nabożny Doktor wyrażił/ iż wszystkie cnoty nie iakotols wiel wzięte/ ale miłością Bożą złączone/ były principia proxima & immediata, przyczyny Poczęcia w żywocie Pannienstym Syna Bożego. Jakiśney iefce Dionisio Carthusianus dał In Lucam Cap: 1. art: 2. ie znać/ iż cnoty Przenajświętszej Panny miłością zwołane/ były immediata principia Syna Bożego/ w żywocie Pannienstym poczętego. In Incarnationis misterio, utriusque naturae immediatam & hypostaticam unionem pensando, Virgo sacra per charitatem eiusque ardentissimum actum, fuit summē & immediatē disposita ad Unigeniti Filij Dei Conceptionem. Nam charitas praestantissima atque divinissima, Deoque placentissima virtus est, coniunctionem, transformationem, & insolubilem colligationem efficiens. Tymi słowy/ Pannā Przenajświę-

In Maria
Cap: 162.

In Lucam
Cap: 1.
art: 2.

przez miłość, i przez ognisty Akt mi-
łości, była przysposobiona do Pocze-
cia Syna Bożego: tymi (inowis) sto-
my dacie znać ten Doktor/że przez in-
snoty była dysponowana ta Panna
do Poczęcia Syna Bożego/ ale ra-
moté, tak/ iż in-
snoty były remota
principia Conceptionis Filij Dei.
Lecz te cnoty miłością związane/były
immediata principia, przez się same/
a wzięte przez co in-
snego były Poczęcia
Syna Bożego w żywocie Pánienskim
poczętli. Pewna tedy rzecz/ iż Prze-
naswietła Panna była liber propo-
sitionum Philosophiae Rationalis,
była Regia propozycji Filozofiey
Rozumney.

Na ostatku Panna Przenas-
wietła była liber Syllogismi
Demonstratiui, to jest/ Racyey oney
Wcieloney/á od Boskiego Intellectu
pochodzącey i dowodzą. Byłci w
prawdzie od wieków ten Syllogismi/
ta Racya Boska in Forma, ale in For-
ma Dei: iáko naucza Paweł święty:
Qui cum in forma Dei esset, in For-
ma Dei był/ kiedy wsiątki świat stwor-
zył; in Forma Dei był/ kiedy świat
potopem skarał; in Forma Dei był/
kiedy Sodoma y Gomorra spalił; in
Forma Dei był/ kiedy z piorunami/ z
grzmotem/ z trząsaniem wielkim/
przykazanie dawał. Jednak w tej
formie położony będąc/ nie konwin-
tował głowie/á aby był Bogu swo-
temu wiernie służył: potrzebą przeto
było ten Syllogismi/ ta Racya/ w in-
nákhey formie położyć. Położył iá te-
dy Duch Przenaswietły in forma
serui, kiedy exinanivit semetipsum
formam serui accipiens, wniósł się sa-
meo siebie, posłał na się sługębnika bio-
rac: ktore to tego w tákhey formie po-
łożenie/ opisał Doktorowie Święci.
Cyprian święty tak de Idolorum vani-
nauca. Hic est Virtus Dei, hic ra-
tio, hic Sapientia eius & gloria, hic
in Virginem illabatur, carne, Spiri-
tu Sancto cooperante, induitur.
Ten (práwi) ledym Syn Boży jest moc
Boska, ten mądrość y chwala, ten z prze-
czyszczenia Panny, sprawa Ducha Świętego
ciała bierze. O tymże Bernat święty
Serm. 4. sup: Salve Reg: Dominus
tecum o MARIA, Dominus autem

Spiritus est, Spiritus ergo Sanctus
magnificavit facere tecum: magni-
ficavit inquam facere in Te duo o-
pera sua, vnum erat, dum dignam
Te fecit quae Dei Filium concipere
posses, & parere; alterum, quando
ex Tua Carne sancta ac digna, Car-
nem Filij Dei formavit. Pan (prá-
wi) z toba o Panno, á Duch jest Pánem,
ktory wnielbil sprawa swoia z Tobá á to
dwórákim sposobem: naprzód, gdy cie
godna Poczęcia Syna Bożego uczynił: po-
wtóre, gdy z Ciała Twego świętego y go-
dnego, Ciała Syna Bożego uformował.

Wiecey jeszcze rzeka: Położył ten
Syllogismi ábo Racya Duch Świę-
ty/ nie tylko in forma, ale też in certa
figura, w pewney figurze. W ktore-
rely figurze? Smiele mówią/ że in
figura Crucis: czego dowodzą tak.
Okochánym swoim Jezusie mowi
Naswietła Panna w Pieniach Sá-
lomonowych. Fasciculus mirrhae
dilectus meus mihi, inter vbera mea
commorabitur, Snopczek (práwi)
mirrhy ukochany mój, między piersiami
moimi spoczywać będzie. Coż prośa
przesłódkim Pánienskim piersiom/ z
gorzkością mirrhy? Słodkie było Po-
częcie Syna z tégo/ słodkie w ży-
woicie noszenie/ słodkie wrodczenie/ słod-
kie piastowanie/ przesłódkie piersiami
karmienie: Jednym słowem/ wsiątkie
tu sprawy okolo słodkiego Jezusa/
przedziwna obfita słodkością. Zkąd
je tu tedy gorzkość mirrhy? iá Oblu-
bionka mowi, Fasciculus mirrhae
dilectus meus mihi, Snopczek mir-
rhy, ukochany mój leży. Rupertus in Cap. 1.

święty odpowiada/ przywodzić ta Cant.
Panna do wsiątkich mówiąca. Noli-
te solam attendere horam, vel diem
illam, in qua vidi talem dilectum,
ab improbis comprehensum male
tractari, scilicet illudi, spinis coro-
nari, flagellari, crucifigi, felle & a-
cero potari, lanceari, mori, sepeliri.
Cum igitur carne mea taliter pro-
genitum, talem Filium sinu meo
fouerem, vinis gestarem, vberibus
lactarem, & talem eius futuram
mortem, semper pra oculis habe-
rem; qualem, quantam, quam pro-
lixam me putatis materni doloris
pertulisse passionem? Hoc est quod

dico:

Ad Philip-
pens. 2.

Ad Philip-
pens. 2.

dico: Fasciculus mirrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. O commoratio dulcis quidem, sed plena gemitibus innarrabilibus. Nie te tylko (prawi) godzinę, nie ten tylko dzień uważajcie, którego widzieli kochanego mojego pomyślnego, zwiastowanego, najmianego, cierpienia koranowanego, ubiczowanego, ukrzyżowanego, zolcia i ocleni napawanego, wtocznia przebitego, pogrzebionego: ale i ta wstępy uważajcie, iż gdy tego Synaczka piastowała, nosiła, pierśmi karmiła, zawszem jego mola okrutna i śmierć sromotna przed oczyma miała: uważajcie, iako wielka, iako długa boleść serca moie z maki Synaczka moiego odnożyło! To to jest co mówię. Fasciculus mirrhæ dilectus meus mihi, snopczek mirrhy ukochany moim miedzi pierśmi moimi. Głabiej ięszce o tym on nabożeństwem ku tej Pannie palający Bernardyn święty Senekli mówi tak. Hæc Virgo se obrulit ad illam inestimabilem mortem, & illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi Conceptione tota fuit incensa. Quando magis Virgo cum Christo crucifixa est, in hora huius Conceptionis! In signum igitur quod Crucifixa Crucifixum concepit, ordinavit summa Sapientia Dei, quod eodem die Christum

concepit, quo etiam fuit passus. Ta (prawi) Panna ofiarowała się na ona nieofiarowana śmierć, i na on niewypowiedziany zapal, którym w punkcie Chrystusowego Poczęcia zapalona była. A daleko więcej ta Panna z Chrystusem ukrzyżowana była w godzinę Poczęcia tego. Na znak tedy tego, iż ukrzyżowana ukrzyżowanego poczęła, sprowadziła Najwyższą Mądrość Boską, iż tego dnia Chrystus poczęła, którego Chrystus cierpiał. Jeżeli tedy według tego wielkiego świętego/ Crucifixa Crucifixum concepit, ukrzyżowana/ ukrzyżowanego w żywocie poczęła: Toć od Ducha Przenajświętszego położony jest ten Syllogizm/ ta Racja w żywocie Pamięskim/ nie tylko in forma terui, ale też in figura Crucis. A zátym iásna rzecz/ iż ponieważ w żywocie Przenajświętszej Panny był ten dziwny Syllogizm formowany/ iásna (mówię) rzecz/ iż ta Panna jest liber Syllogismi, jest Ręko Syllogismu/ ábo Racy oney niebieskiej. A zátym/ iż iako się pokazało/ jest Liber y Terminorum, y Propositionum, y Syllogismi, zátym mówię idzie/ iż Panna Przenajświętsza jest Liber Philosophiz Rationalis. Z tego niech będzie Bogu chwała na wieki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień

NARODZENIA

PANNY PRZENASWIĘTSZEY,

KAZANIE CZWARTE.

De qua natus est IESVS. Matthi: 1.

Z korey się narodził I E Z V S.

Ewangelista Święty zwykł się atkomodować wroczy stości/ ktora Kościół święty Rátholicki nabożnie obchodzi. Chrzesciánie Tłumilscy. Obchodzi Kościół święty wroczy stość. wesola Narodzenia Chry-

stusowego/ áż zaraz Ewangelista S. substancya tego ktory się wrodził/ opisuie; gdy mówi: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Na poczatku było Słowo, á Słowo było u Boga, á Bog był Słowem. Ec Verbum.

Ioann: 1.

Caro fa-

Lucia 1.

Caro factum est. I Słowo Ciałem się
zstało: to jest / Bóg stał się człowie-
kiem. Opisuie y circumstances / okoli-
czności tego Narodzenia; gdy po-
kazujemy się / gdzie się narodził / in ci-
vitate David: opisuie circumstantiā
temporis, gdy mówi / iż się w ten czas
rodził / kiedy exijt edictum a Cesa-
re Augusto: opisuie circumstantiam
paupertatis, gdy mówi: & pannis
cum inuoluit, & reclinauit eum in
praesepe, quia non erat ei locus in
diuerlorio. *Vinielą go w pieluski, y
położył w żłobie; bo dla niego nie było
miejsca w gospodzie.* Opisuie y circū-
stantiam finis, dla której się rodził.
Natus est hodie Saluator mūdi. Ten
który się dziś narodził / na to się naro-
dził / aby był Zbawicielem świata. Toż
zachowuje Ewangelista święty y przy-
woczyść Janą świętą. Opisuie
substancję ię nadprzyrodzoną. Erit
enim magnus coram Domino. *Be-
dzie wielki przed Panem.* Opisuie cir-
cumstances tey substancję: mortyfi-
kacya; vinum & licetram non bibet:
dary ięgo / Spiritu sancto replebitur
ex utero Matris suae: operacye ięgo /
& multos filiorum Israēl conuerteret
ad Dominum Deum ipsorum: po-
winność ięgo / Ipse praebit ante eum
in spiritu & virtute Eliaz, parare
Domino plebem perfectam. *On go
poprzedzi, aby mu zgotował lud dosko-
nały.* Przy dzisiejszy zaś wroczyść
Narodzenia Panny Przenaswistey /
iakożby zapomina zwycięzcy swoiey E-
wangelista święty / ścisły jest barzo /
nie nie piše o Naswistey Pannie / sa-
me tylko relacya / ktora ma Naswist-
ka Panna do Syna / wyraża / gdy mo-
wi: De qua natus est Iesus. *Z kto-
rey się narodził Iesus.* Coż to jest /
czy to wszystko Esse, wszystko substan-
cja Naswistey Panny zawista w tey
Relacyey do Syna: czy to ta sama Re-
lacya wszystko substancja Naswistey
Panny wyrażil? Tak jest Chrześcia-
nie Tamulhy; pokazuje to na terażniey-
szym Kazaniu / iż wszystko Esse Morale
Przenaswistey Panny zawisto in Es-
se Relatiuo ad Filium, a ztym iasna
rzecz będzie / iż Ewangelista święty /
dosyć dostatecznie opisał Naswistka
Panna / gdy napisał: De qua natus

est Iesus. *Bedzie to tu wystawieniu
Naswistey Panny / a zaty tu chwa-
le Bozey.*

W totum Esse Przenaswistey
Panny / zawisto in Relatione
ad Filium, trochę dowodzą takim dy-
skurssem. Z tad iakożkolwiek dochodzić
możemy / iż Boga Oycę totum Esse
Personae jest od Relacyey do Syna / że
bez tey Relacyey Oycowskiej nigdy
nie był / nie jest / y nie będzie / iako po-
spolita Theologow sentencya trzymają.
Naswistka Panna tak że bez Relacyey
Nacierzynstwa do Syna / nigdy nie by-
ła / nie jest / y nie będzie. Toć też od tey
Relacyey do Syna / ma nierażko wshy-
tko Esse, wszystko Substancja swoje.

Naprzod / iż nigdy bez tey Relacyey
Nacierzynstwa do Syna nie była /
iasnie pokazui. W Pierwszym zaraz
punkcie Poczęcia swoiego / in primo
instanti suae Conceptionis, iuz ro-
dziła Syna Bozego / iuz miała te do
Syna Relacya; tak iż substancja tey
Panny / nie poprzedziła w którym
punkcie tey Relacyey. Toć iasna rzecz /
iż bez niey nigdy nie była. Że w pun-
ctie Poczęcia swoiego / iuz rodziła
Syna Bozego: y Doktorowie Swi-
ści wyawiają / y iacya tego Pismem
Swietyym wspiera probui. Co się
eknie Doktorow Swietych. Bernard
dyn święty Senenski tak nabożnie mo-
wi. Sanē Deus ipse aeternus, sic il-
lam benedictam Matrem condidit
& sanctificauit in tempore, qualem
eam sanctam elegit in aeternitate.
*Zaisle Bóg wieczny, taka sobie stworzył
Matkę, taka poświęcił w czasie, iako so-
bie obrał w wieczności.* Paterzcie / ta-
lem Matrem condidit, przy samym
stworzeniu / w punkcie Poczęcia / iuz
ia ten Doktor zowie Matką. Toć w
punkcie Poczęcia swego / iuz miała
Relacya do Syna. Aleć to iasniey
Racya pokaze. Ten rodzi Syna Bo-
żego przynamniey in utero spiritali,
w żywocie duchownym / który czyni
wola Boga Oycę niebieskiego: wes-
dług zdania samego Chrystusa. Qui
fecerit voluntatem Patris mei, hic
frater meus, soror, & mater est. *Kto-
kolwiekby czynił wola Oycę moiego, ten
bratem, siostrą, y Matką moją jest.* Prze-
naswistka Panna w pierwszym pun-
ctie po-

Tom: 2.
Serm: 51.
art. 1. 6. 1.

Mat: 12.

ćcie po-

ćcie Poczęcia swowego/ czyniła wola Boga Oycy niebieskiego: bo non rebellavit in Adam, nie zrucila iarz: ma Boskiego w punkcie Poczęcia swowego/ poslušna byla Bogu/ nie odstąpiła przez grzech pierworodny od woli jego swietey: iako subtelniejszy dowódza. Toć w pierwszy punkcie Poczęcia swoje/ byla Matka Syna Bożego: żacz y miała zaraz Relacya do nie.

A niech mi tu nie mówi. Nie tylko to Nasz wietśa Panna/ ale też y inſy ludzic/ lubo po punkcie poczęcia swowego/ sa takim sposobem Matkami Syna Bożego: poniewaz y inſy pełnia wola Boga Oycy niebieskiego. A żacz y nie tylko to. Nasz wietśa Panna w rodzeniu Syna Bożego naśladowie Boga Oycy: ale też y inſy ludzic. Niech (mowi) niek te go nie mowi. Nie sa inſy ludzic podobni w tym Bogu Oycu nie stworzonymu/ ale podobni Oycu stworzonymu. Dowcipniejszy Filozofowie Chreścianscy/ między inſymi różnościami/ ktore czynia między Relacya/ ktora ma Bog Ociec do Syna/ a Relacya ktora maia Rodzicy stworzeni do dziateł swoich/ ta też różność klasda: że Relacya ktora maia Rodzicy do dziateł/ nie żawſe ſie w nich znayduie. Bo w przod maia Eſſe ſwoie przez wiele lat Rodzicy/ niz maia Relacya do dziateł: y gdy iey doſtana/ teſt w nich mutabiliter, odmienna barzo: bo iako ſtore, ſynaczek weźmie Eſſe ſwoie od Rodzicow/ żacz w nich Relacya oſtaie/ y tylko ſie extrinſeca denominatione Oycami abo Matkami zowia. Nie tak Relacya Oycow ſwo/ Oycy niebieskiego: nie w przod ma Ociec niebieſki bytność ſwoia/ niz ta Relacya: y gdy ia ma/ ma immutabiliter, tak/ iż iey wrócić nie moze. Jako bowiem Syn Boży od Oycy w każdym punkcie wieczności bierze ſwoia ſubſtancya/ y bracie będzie na wieki/ tak/ iż tam nie maſy præteritum & futurum, ale żawſe Pater actu generat: tak też nieodmienna w nim żawſe Relacya Oycowſwa/ tak/ iż iey nigdy wrócić nie moze. Inſy tedy wſyſcy ludzic/ gdy czyniac wola Oycy niebieskiego/ sa Matkami Syna Bożego/ maia Relacya do niego/ ale tak

iako Rodzicy stworzeni: bo mutabiliter, raz pełnia wola Boga Oycy niebieskiego/ a prækto iey potym odſtępia. Ecce qui ſerviunt ei non ſunt ſtabiles, mowi cierpliwy Job. Oto którzy pełnia wola iego nieſtateczni ſa. A Bernard ſwiety poſwiadcza Lib. Medit. Cap. 9. Cor meum inſtabile eſt, dum ſuo ducitur arbitrio, & Dei caret conſilio: in ſeipſo non poteſt conſiſtere, ſed omni mobili mobilius, per infinita diſtrahitur. Serce moje nieſtateczne, ſamo w ſobie ſtać nie moze: ale nad wſytkie nieſtatkki nieſtateczniejszy do niepoliczonych rzeczy roſtargnione bywa. Nie naśladowie tedy inſy ludzic w tym Akcie Boga Oycy niebieskiego: bo on żawſe in actu, żawſe rodzi Syna/ żawſe ma Relacya do niego. Sama tylko Panna Przenaſwietſa/ naśladowie w tym Akcie Boga Oycy niebieskiego: iako on, in nullo inſtanti, w żadnym punkcie/ bez tego rodzenia nie byl/ nie ieſt/ y nie będzie: tak y Nasz wietśa Panna/ bez tego rodzenia nie byla w żadnym punkcie/ y nie będzie. Nie byla in inſtanti Conceptionis, w punkcie Poczęcia swowego/ iakom iuż pokazał: nie byla y potym od punktu Poczęcia/ aż do punktu ſmierci/ co iuż pokazuia.

Duch Przenaſwietſy w Pieniach Salomonowych/ ogrodem zamkniętym tytułue Panna Przenaſwietſa, Hortus conclusus ſoror mea ſponſa. Ogród zamknięty ſioſtrą moją Oblubienicą. Gdyby ta Panna do iakięgo ſierokiego przyrownał polá/ wielceby iey żaprawda polá tytuł ſłużył. Jako bowiem polé każdemu otworzone: tak y miłoiertdzie Nasz wietſey Panny nikomu nie zamknięte: iako tego doznał Bernat ſwiety/ ktory mowi. MARIA omnibus ſinum miſericordie aperit, ut de plenitudine eius omnes accipiant, caprius redemptionem, zeger curationem, triſtis conſolationem, peccator veniam, iuſtus gratiam, Angelus læticiam. MARIA wſytkim wrotá miłoiertdzia otwiera, aby z iey zupełności wſyſcy ſwoie czerpáli potrzeby, wiazień odkupienie, chory uzdrowienie, ſmutny pociecha, grzeſznik odpuſzczenie, ſpráwiedliwy łáſka, Anioł weſele. A tak gdyby Przenaſwietſa,

Job 4.

Cant. 4.

naswiatę Pannę polem nazywał/ nie
dzumowałbyś się. Lecz to mi dzia-
wno/ że ją nazywa ogrodem zamknię-
tym/ hortus conclusus. Coż to jest
proste? Rozni różne roznaydunia przy-
czyny: wielu iednak mnych opuścić
wshy/ poważny Rupertus Lib: 4. in
Cant: piękna a rzeczy mney służyła
to przyczyna dale. Vnde hortus?
Nam inde nominatur hortus, quod
semper ibi aliquid oriatur: quia,
cum alia terra semel in anno ali-
quid creet, hortus nunquam sine
fructu est. Dłatego (prawi) Duch
Przenaswiatę ta Panna ogrodem nazy-
wa, że iako, lubo in sta zic mia raz tylko
w rok rodzi; ogrod iednak jąwse co rodzi:
tak Naswiatę Panną jąwse co rodzi.
Pierwszy punkt Poczęcia/ y ostatni
punkt żywota/ są terminy tey Panny:
po ki była ta Panna w konkluzey tych
terminow/ była iako ogrod iaki jąwse
rodząca; a coż takiego? Pewnie nie
rodziła chwastow żadnych/ ahus d-
i formes Diuine voluntati; nie rodzi-
ła mowię grzechow/ bo w tym ogo-
dzie nie było ziemię chwastu rodzą-
cey/ to jest/ nie była potentia ad pec-
candum, iako mowi Bonaventura
świety in 3. Dist 3. Part: 1. Tunc
sanctificata fuit conformiter Filio
suo, non tantum quantum ad im-
potentiam ad peccatum, sed etiam
quantum ad impossibilitatem la-
bendi in aliquod peccatum. Tak
dalece ta Panna poświęcona była/ iż
ymocy do grzechu nie miała/ grzechu
rodzić tey Pannie rzecz była niepodo-
bna. Nie rodził też ten ogrod ahus
indifferentes, gdyż takie ahus tylko
ab imperfecto agente, non referen-
te ad aliquem finem, pochodzić
zwykly. Panna Przenaswiatę była
Agens perfectissimum, a jacy m res
feruica wshytke ahus swoje do do-
brego konca: toć nie rodziła ahus
indifferentes. Toć jeżeli według po-
ważnego Ruperta jąwse ten ogrod
rodził ahus, a nie rodził difforme,
ani indifferentes: toć rodził jąwse
ahus conformes voluntati Diuine,
ahus jąwse się zwola Boża zgadz-
ające. A ponieważ według zdania sa-
mego Zbawiciela/ takie Ahusy gene-
rationes Filij DEI: Toć Panna

Przenaswiatę przez wshytę czas ży-
wota swojego rodziła Syna Bożego;
tak dalece/ iż ile Artow wola Panny
Przenaswiatę wyprawiła/ tyle
miała generationes Filij DEI, tak
wiele miała Artow rodzenia Syna
Bożego.

Z tey nauki weźmie zrozumienie
swoie iedno trudne Pisma świętego
mieysce. Przypatrując się Duch Prze-
naswiatę/ Żywotowi Naswiatę
Panny/ takie o nim zdanie dale. Ven-
ter tuus sicut aceruus tritici, vallatus
lilijs. Żywot twoy Panno Przenaswiat-
ę, iako iedno psenice zebranie. Co to
jest proste/ iż żywot Naswiatę Panny/
iednym psenice zebraniem nazy-
wa: Odpowiada Guilhelmus apud Del-
rium. Bene igitur venter ille Virgi-
neus, qui non phantastico & simu-
lato (vt mentitur Manichæus) sed
vero solidoque fætu intumuit, ad
confutationem eiusdem erroris, a-
ceruus tritici comparatur. Na poban-
bienie błodu Mánichęusowego kłami-
wie twierdzącego, iż zmyslenie tylko Panny
Przenaswiatę nosiła płod w żywocie
swoim, dobrze mowi Duch święty, żywot
twoy iako zebranie psenice: pożądując
rym/ iż prawdziwy płod w żywocie
swoim nosiła. Dowcipnac to odpo-
wiedz: lecz nie quietue: Bo czemuż
proste/ nie do iednego ziarna pseni-
cznego ten żywot przyrównal/ ale do
wielu ziarnaczek/ y owšem do wielkie-
go ich zebrania? Venter tuus sicut
aceruus tritici. Jeżeli kto rzecze/ dla-
tego/ że to ziarno Chrystus wielka
kupa ziarnaczek wrodziło/ to jest/ tota
congregationem electorum, wshy-
tke kupy wybranych Pánstich: one
(mowię) kupy/ ktorę widział Jan 4.
w Obiawieniu swoim. Vidi turbam
magnam, quam dinumerare nemo
poterat. Widziałem rzeszę wielką,
ktorey nikt przeliczyć nie mógł. Dobry
y to odpowiedz: bo y Ambroży S.
w tenże sposób odpowiada. Venter
tuus vt aceruus tritici: Christus gra-
num vnum fuit in vtero Virginis,
& tamen aceruus dicitur; quia gra-
num hoc virtute continet omnes e-
lectos, vt sit ille primogenitus in
multis fratribus. Wszakże y ta odpo-
wiedz iestże nie doskonałe quietue:

Cant. 7.

Apocal: 7.

Lib. de In-
sit: Virg.

bo aczkolwiek to jest prawda/ iż to, ie-
dno ziarno wielka kupa wrodziło; nie
wprzód iednak aż było mortuum, nie
wprzód aż było wymłócone rozgami v
slupá/ nie wprzód aż było wysuszone
ná ogniu słoneczny/ nie wprzód aż by-
ło gwozdziámi wytłuczone/ ná ony gu-
minie/ twárdym mowis drzewie krzy-
żowym; iednym słowem/ nie wprzód
aż cecidit in terram, dopiero wrodzi-
ło kupa wielką pszenice/ totam con-
gregationem electorum, zebranie
wybranych Pánstich. Toć nie w ten
czas wrodziło to zebranie/ gdy przeby-
wało w żywocie Panny Przenaswiete-
skiej. Czemuż tedy Duch święty mo-
wi: Venter tuus sicut aceruus tri-
cici. *Zywoť twoy o Panno iáko zebranie
pszenice?* Domyślam ia się dostatecz-
nie rezolucyey tej kwestyey. Rodziła
Panna Przenaswietśką Syná Bożego
w punkcie Poczęcia swiego/ rodziła
aż do ostatniego punktu żywota de-
czesnego: to rodzenie/ to jest/ pełnie-
nie woli Bogá Oycá Niebieskiego/ aż
zaż nie jest ziarnem pszenicznym? Jest
zaprawda; iáko ziarno pszeniczne jest
pokármem; tak pełnienie woli Bożej
jest pokármem. Meus cibus est vt fa-
ciam voluntatem eius qui misit me.
Ponieważ tedy Panna Przenaswiete-
śka tak wiele áktów rodzenia Syná
Bożego miała/ od punktu Poczęcia/
aż do punktu skonania. Toć w żywo-
cie duchownym Nászwietśkiej Panny/
wielka kupa/ wielkie zebranie tej psze-
nice/ áktus generandi było. Toć słus-
śnie Oblubieniec Niebieski mówi:
Venter tuus sicut aceruus tricici. *Zy-
woť twoy iáko zgromádenie pszenice.*
Słusnie y drugie słowa przydaje. Val-
latus lilijs, otoczony lylíami: Lylia
bowiem znaczy Pámenstwo. Jáko tes-
dy rodzeniu według ciała korespon-
dowała swoiá lylia/ to jest/ integritas
corporis: tak káżde^o ziarneczku psze-
niczemu/ to jest/ káżdemu rodzeniu
duchownemu Syná Bożego/ kores-
pondowała swoiá lylia/ integritas
mentis: iákoć była Mátka ná vmy-
śle/ tylećć była Panna ná vmyśle:
á zátym słusnie mowi Duch święty.
Venter tuus sicut aceruus tricici val-
latus lilijs. *Zywoť twoy iáko zebranie
pszenice otoczony lylíami.* Pokaza wšy

tedy iż Nászwietśką Panná od punktu
Poczęcia/ do punktu skonania/ miała
Relacyá do Syná: zostaje mi pokázac/
iż ia y teraz ma/ y mieć będzie ná wieki.

Athanaszyus święty wważając
śladkie one słowa Anielskie: Spiritus
sanctus superueniet in te, & virtus
Altissimi obumbrabit tibi: tak do-
wópnie pisze. Idcirco gratia plena
cognominata est, quod adimpletio-
ne Spiritus Sancti omnibus gratijs
abundaret, & virtute Altissimi ob-
umbraretur: quam virtutem per o-
mnia tempora Conceptus illam ha-
buisset confido, & post Conceptum,
eam retinuisse. Nec enim id tem-
porarium in Virgine accidisse opi-
nor, sed per omnia tēpora hoc illi
datum fuisse: quemadmodum &
nunc in presentia, & in æternum,
vique habet hæc Virgo obumbran-
tem sibi virtutem Altissimi, & super-
uentum Spiritus sancti. *Dlatego łáski
pełná názwana jest, iż Duch i święty wšy-
tkimi ia łáskami swoimi nápełnił, y moc
Naywyższ^o gástoniłá iey: która moc miá-
ła po wš, tkie czasy Poczęcia swiego, y
teraz ia ma, y ná wieki wieczne ona mieć
będzie.* Patrzącie/ co ten Doktor świę-
ty mowi/ virtutem Altissimi obum-
brantem, która wrodziła Syná Bo-
żego/ ma záwsze/ y mieć będzie ná wie-
ki. A rzecz pewna/ iż w niej nie pro-
żnuie: bo frustra est illa potentia,
quæ non reducitur ad actum. Toć
ta moc/ y teraz rodzi/ áktem pełnie-
nia woli iego świętey/ y rodzić będzie
Syná Bożego ná wieki. Wyrażila
to sáma Panna Przenaswietśka w Psa-
lmách Salomonowych / gdzie sobie
wófnie/ iż ia jeszczećte ktorego wiel-
ce prágneła/ pokáło. Sub vmbra il-
lius quem desideraueram, sedi, &
fruct^o eius dulcis gutturi meo. *Via-
dlám pod cieniem tego, ktorego prágne-
ła, á owoc iego śladki gárdłu moiemu.*
Coż prośe zá owoc cienia? Nie inšy
zaprawda tylko ten / ktory nabożna
Elzbieta błogosławionym miánuie:
Benedictus fructus ventris tui. Pod-
tymćci to cieniem wsiádlá Panna Prze-
naswietśka. Sub vmbra illius, quem
desideraueram, sedi. A powstałáś
tedy z pod tego cienia? Tugdy ná
wieki. Tak twierdzi poważny Kupert^o.

Lib: 1. in
Cant:

Ex quo mihi Angelus locutus est: virtus Altissimi obumbrabit tibi: ego sub umbra illius sedi, non steti ad horam sub umbra, sed cōtinuō sedi: quia semper pacem habui, iugiter sub umbra illius quieui. Od tego czasu, którego mi rzekł Anioł: mac Najświętszego za mi tobie i iam pod cieniem Jego wsiadł, nie skinełam na godzinę i t l k, ale pod nim moim ustawicznym spocynęk. Toż y pomieniony Ałłhánazyus s. mówi. Nunc in praesentia, & in aeternū utique habet hanc Virgo obumbrantem sibi virtutem Altissimi. Cien ten gdy pod nim pierwszy raz ta Panna wsiadła w pierwszym punkcie/wzysnuł rodząca te Panna. Toć jeżeli teraz y na wieki ta Panna pod tym cieniem siedzi/na wieki ten cien Panna rodząca Syna Bożego czyni. Toć Niaswieszta Panna wiecznymi czasami rodzi y rodzić będzie Syna Bożego. Pięknymi wieczności Macierzyństwa tego Anielus święty ozdobił wierszami.

Flos aeternus, tota lenis, lignū semper viride.

Semper Mater, quia nunquam erit sine sobole.

(ca, Ręka miękka, y rośnięta na wieki kwitnieszawse Matka, bo wiecznie potomka rodząca.

Juzem tedy trzy rzeczy pokazał: Pierwszy iż Niaswieszta Panna w pierwszy punkcie Poczęcia swojego miała Relację do Syna. Druga/ iż od punktu Poczęcia/ do punktu Stonania/ miała Relację do tegoż Syna. Trzecia/ iż y teraz ta relacja ma/ y na wieki ona mieć będzie. Toć tożem Esle Przenaswieszta Panny jest ad Filium, jest do Syna. Toć dosyć doskonałe Ewangelista święty opisał Pannę Przenaswieszta/ kiedy napisał. De qua natus est Iesus. Z której się narodził Iezus.

Ktoremu niech będzie część y chwala na wieki wieczne.

AMEN.

Ná Tenże Dzien
NARODZENIA
PANNY
PRZENASWIEŹSZEY.
KAZANIE PIĄTE.

Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora confurgens? Cant: 6.
I któraż to jest, która postępuje iako iurzenką wschodząca?

Job 38.

Witano niegdy Jobá świętego/ jeżeliby wiedział drogę światłości/ abo miejsce wschodzącej iurzenki. Chciejcieżcie namilżyć. Indica mihi si nosti omnina, in qua via lux habitat? Powiedz mi (prawi) jeżeli nieś o wszystkim, na której drodze światłość mieszka? Nunquid post ortum tuū præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum suum? Czyli ty pokazał (prawi) iurzenke miejsce swoje? Trudna była ná

Jobá taka quasty/ trudno mu iá było rozolwować/ y pokazać miejsce iurzenki wschodzącej. O iakosmy my w tej mierze ná Jobá s. szczęśliwszy! Trudno mu było ná te pomieniona od powiedzieć quasty; nam zaś nie jest trudno: myżá iáśka Boża gdyby nádzis spytano/ Indicate locū surgentis auroræ, pokażcie nam miejsce wschodzącej iurzenki: moglibysmy bezpiecznie to miejsce/ ten dom/ wschodzącej iurzenki pokazać/ mówiac: Oto dom Joachymow y Anny/ jest to

miejsce

mieysce w ktorym po ciemney nocy grzechu/ dzis Jutrzenka powstaje/ to jest/ rodzi sie dzis szczerwie w domu Joachymowym Jutrzenka prawdziwa/ to jest Niaswietsza Panna. Rzecze kto: nie byla ta Panna Jutrzenka/ a zатым pokazujae dom Joachymow/ w ktorym sie ta Panna rodzi/ nie pokazujae mieysca wschodzacey Jutrzenki. Pokazuje na terazniemych Kazaniu / y a priori, to jest z natury Jutrzenki/ y a posteriori, to jest z skutku Jutrzenki/ iz Przenaswietsza Panna byla prawdziwa Jutrzenka/ a zатым dzis w domu Joachymowym wschodzaca. Bedzie to wyszko ku czci y chwale Bozey/ a ku wyslawieniu Niaswietszey Panny.

Eo sie etnie naprzod natury Jutrzenki: z tey/ iz Niaswietsza Panna byla prawdziwa Jutrzenka; tak pokazuje. Natura tey Jutrzenki materjalney jest incorruptibilis, nie skazitelna/ to jest/ zadnemu zepsowanu niepodlegla. Ziemskie rzeczy/ iz maia principium intrinsecum corruptionis, maia materia wselakiey formy chowa/ woynie wstawiezney wnetrzney y zewnetrzney podlegaja. Lecz corpora celestia (miedzy ktorymi jest Jutrzenka) iz materzey chowey wselakiey formy nie maia/ woynie tez zadney a zатым y skazitelnosci nie podlegaja. Podobnym sposobem y my wszyscy ludzie/ sumus corruptibiles, skazie wszyscy to jest grzechowi podlegamy/ przeto iz principium intrinsecum corruptionis, to jest fomitem peccati, podniecie grzechu w duszy naszej mamy. Dom wszystkich nas/ y owsem dom wszystkich swiata/ jest podobny domom Egypckim/ w ktorych wiecy umarlých niżej żywych lezalo: co rzewliwie oplakiwal Jeremiaś Prorok/ mowiac. Iacuerunt in terra foris puer & senex, virgines meae & iuvenes mei ceciderunt, pereunt & perierunt omnes ab exterminatore Angelo: ingreditur mors domos nostras, per fenestras nostras; hunc per oculi, illum per aurium, alium per oris & linguae fores, iaculis suis malignus conficit. Leżeli (prawi) na ziemi mlody y starzy, panny moje y młodzieńcy moi upadli, gina

y zginali wszyscy od zabijajacego Aniola: wchodzi imierc do domow naszych przez okna nasze, tego przez ocy, owego przez uszy, innego przez uszy ięzyka drzwi, strza- t: mi swoimi zlosliny zabija. Nie tak mowic sie ma o Przenaswietszey Pan- nie/ nie podlegala ona zadney woynie ani wnetrzney ani zewnetrzney/ a za- tym fuit incorruptibilis, zadney skaz- zie grzechowey nie podlegajaca. Nie podlegala (mowia) ta Panna woynie wnetrzney: bo w domu tey Panny nie mieszkal Agat z synem swoim Izmae- elem/ cuius manus contra omnes, to jest/ nie podlegala grzechowi pierwo- rodnemu/ y synowi tego/ to jest fomi- ti peccati, podniecie do grzechu. Pw- tnie to/ iako woynie wnetrzney nie po- dlegala Przenaswietsza Panna/ opi- sal powazny Richardus Victorinus, pla- kac na one slowa Psalmisty swietego. Venite & videte, opera Domini, quae posuit prodigia super terram, auferens bella viques ad finem ter- ra, tymi slowy. Quae est terra ista, de qua bella omnia finetenus aufe- runtur? nisi illa de qua idem Pro- pheta ait: Veritas de terra orta est. De hac terra omnis pugna tollitur, in hac pax plena reparatur. Atque hinc etiam est, quod sicut Coelum non est capax alicuius peregrinae impressionis, ut loquuntur Astro- logi: ita & Deipara propter mira- bilem eius impeccabilitatem, nulla peregrinam leuissimi etiam peccati originalis impressionem vnquam suscepit. T ktoraz to jest (prawi) ziemia z ktorey to woyny wselakie znieklono? Nie ta sa tylko ona, o ktorey Prorok mo- wi: Prawda z ziemi sie wozdila. Z tey ziemi wselka wojna znasza, w tey ziemi wselki sie pokoy znayduje. Iako niebo nie przyimuie zadney przeciwney sobie im- pressyey, iako Astrologowie naucaia: tak ani Bogarodzica zgrzeszyt niemogaca, zadney impressyey grzechu pierworodne- go nigdy nie przyjeta. Nie podlegala tez ta Panna woynie zewnetrzney: O- nicy sie bowiem isciły slowa Izaiasza Proroka. Non solum non ingredie- tur hostis hanc Urbem, sed nec sa- gittam quidem in eam iaciet, non cominus fallax recta scutis eam a- dorietur, nec aggeres quidem ad

Lib. de
Emmanu-
ele C. 24.

Thren: 4.

Isaie 37.

eam oppugnandam excitabuntur.: eadem via qua venit, te infecta reuerteretur, nec ciuitati huic vt cogitat pernitiem inferet: hanc enim numine meo protegam, & eius meritis, & mea benignitate prouocatur. Nie tylko (prawo) nie widać nieprzyjaciela do miasta tego, ale też ani strząsy swojej puści do niego: nie otoczy miasta tego pułk karzeł w uzbrojony, nie będa okolo niego usypiane waty: taż droga która przyszedł nieprzyjaciel, nazad się wrócić nie może: miastu temu szkody żadnej jako wymyślił nie uczyni: miasta bowiem tego i za jego zasługami, i za moją dobrocią, bronić będą. Toć tedy iasna rzecz/ iż Przenasławiecka Panna była prawdziwie Jutrzenką: miała bowiem naturę Jutrzenki/ przeto/ iż była incorruptibilis, to jest/ żadnej szkiełki grzechu nigdy niepodlegała.

Co się tyczy skutku Jutrzenki: y z tego/ że Przenasławiecka Panna była prawdziwa Jutrzenka; tak pokazuje. Skutek osoblwy Jutrzenki jest/ iż rośnie rodząc/ y ona spuszcza. iac/ iednym rzeczom wzrost/ a drugim ożywienie przynosi/ iako codzienna experyencya dochodziemy. Przenasławiecka Panna rodząc rośnie/ ona (mówi) rośnie/ o którą wolali Oycowie Świeci, Rorate Caeli desuper., & nubes pluant iustum. Spuście roś se niebios, y obłoki spuście sprawiedliwego: rodząc (mówi) to rośnie/ to jest/ Syna Bożego Przeczystą Panną/ iednym rzeczom wzrost przyniosła: przyniosła (mówi) wzrost niejako o atrybutom/ doskonałościom Boskim/ przyniosła wzrost Aniołom Świty/ przyniosła wzrost niejako wszystkim inshym kreaturom: ożywiła też uschłe rzeczy/ to jest/ grzeszne ludzkie. Toć y wedle skutku jest Przenasławiecka Panna Jutrzenka Niebieska. Iż rodząc rośnie/ to jest Syna Bożego/ przyniosła wzrost pewnym sposobem doskonałości Boskiej: tak pokazuje. Zgadza się na to wszyscy Doktorowie Świeci y Theologowie/ iż Przenasławiecka Panna/ jest Mater misericordiae, jest Matka miłosierdzia: w tym iednak wątpliwość/ iako to Przenasławiecka Panna mogła być Matka miłosierdzia. Wszystkie Atrybuta Boskie i-

dentificanur realiter Deitati, są iedną rzeczą z Bosstwem: jeżeliż tedy Przenasławiecka Panna nie jest Mater Deitatis, nie jest Matka Boswa: iakoż może być Mater atrybutu Diuini, iakoż może być Matka miłosierdzia Boskiego? Jeżeliż to rzecze: iakoż może być nazwana Matka Boża/ choć nie Matka Boswa; tak może być nazwana Matka miłosierdnego/ choć nie samego miłosierdzia. Słaba to odpowiedź: ponieważ że Panna nie tylko nazywała Doktorowie Matka Miłosierdnego/ ale i nazywała Matka miłosierdzia. Dla zrozumienia tej trudności/ Thomasz Świty Doktor Anielski całą naukę daie, Miłosierdzie (prawo) dwoiako brąć się może: Naprzód/ ile jest wjaśnieniem/ kompassyą/ nad miseryę ludzką: powtórę/ ile jest poratowanie samym skutkiem miseryę ludzką. Pierwszy sposobem wjaśnienie miłosierdzia/ nie było od wieków w Panu Bogu: zaś dney bowiem passyey P. Bog sam w sobie ile Bog mieć nie może. Drugim sposobem miłosierdzie wjaśnione/ było w Panu Bogu zawsze/ gdyż on zawsze wspomagał miseryę ludzką. Wzrost tedy miłosierdziu Boskiemu przyniosła Przenasławiecka P. prodzezeniem Syna Bożego: bo gdy P. Bog stał się głowieniem/ już się stał miłosierdnym: y miłosierdziem pierwszy sposobem wjaśnionym/ bo już ma kompassyę/ polcowanie serdeczne nad miseryą naszą: tak abowiem naucza P. wel świty pisać do Żydów. Debit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret. Znowu. Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum per omnia, pro similitudine abiq; peccato. Nie mamy (prawi) Biskupa, któryby nie mógł mieć wjaśnienia nad miseryami naszymi, &c. Toć tedy iasna rzecz jest/ iż Panna Przenasławiecka przyniosła niejako wzrost atrybutu Diuino, Miłosierdziu Boskiemu. Je też przyniosła wzrost y Aniołom Świtym/ choć nie in Beatitudine, nie w Błogosławieństwie wiecznym/ iednak w odprawowaniu doskonałym przedew sobie złeconych/ iasna rzecz. Ona bowiem ratuje An-

Ad Habr.
2. Cap:

yolow

Serm. de
Nativita-
te B.V.M.

wołow Strojow w strazy ktora kazde-
go czlowieka strzeza: Ona ratuje Ar-
chanjow/ Krolestw Panstw i Miast
za zleceniem Boskim strzegacych: On-
na ratuje Mocy Niebieskie/ na zlych
duchow potezniejszye y skuteczniejszye
strzezenie: Ona Panstwom panuje/
Boskie im ratownicy potezniejszye impre-
muje: Ona oswieca Cherubiny/ a-
by iasniejszye rzeczy Boskie widzieli: Ona
zapala Seraphiny/ aby gorzecej Stwo-
rzciciela swiego milowali: Tak abo-
wiem naucza S. Petrus Damianus. Pe-
cit in te magna qui potens est, & da-
ta est tibi omnis potestas in caelo &
in terra: *Wczytal (prawi) w tobie o*
Panno wielkie rzeczy ten, który mocny
jest, y tobie dana jest moc na niebie y na
ziemi. Tymi slowy daje znać ten wiel-
ki Doktor/ iż na wszelką moc na ziemi
y na niebie/ świąta sia moc Przena-
świecthey Panny. Iż też ta Panna przy-
niosła wzrost wszystkim innym crea-
turam: y to iasna rzecz. Wziela
wzrost przez te Pannę wszelką creatu-
rą materjalną: bo elewata est ad ac-
cidentia iakoby spiritualia, gdy po-
czynając Ciało Przenaświecthey Pann-
ny Syna Bożego/ tak go niejako po-
czela/ iako Duch poczyňa/ to jest/ że
bez skazy wśhelakiey ciała swoje: wzro-
śla wzrost przez te Pannę naturą sen-
sitiuą, czucią/ bo sia estala uczestniczą-
cą impressyi Boskich. Wziela wzrost
przez te Pannę naturą ludzką: bo
przez nie podniesiona jest do uczestnic-
stwa Bosstwa nieśkonzonego. Wziela
przez te Pannę wzrost iasną wśpra-
wiedliwaczą: bo przez te Pannę ob-
fiteja jest daleko na ludzkie iasną Boską
wylana. Wziela wzrost przez te Pannę
Wiara: bo w niej niejako z iasny
widzeniem złączona była. Wziela
wzrost przez te Pannę Nadszied: bo
niela przytomnego tego/ który jest
wszystką wszelkieg czlowieka nadszied.
Wziela wzrost przez te Pannę Mi-
łość: bo elewata est ad amorem Ma-
ternum, podwyższona jest do Miłości
czynskiej miłości. Wzielo wzrost
przez te Pannę Panielstwo: bo co
była nieśtychana rzecz/ złączyło sie z
Miłością czynstwem. Wzielo wzrost
przez te Pannę poddanie: bo z Prze-
łożenstwem oraz zjednoczone było/

tedy sluzebnicy poddany był iedyny
Syn Boży. Toć wszelkie zgola stwo-
zenie wzrosło wzrost przez Przenaśw-
Panna. Iż naostatet ta Panna rośła
ta niebieska ktora wrodziła/ ożywi-
ła wśchle w iasce Bożey grzeszne ludzies-
y to pewna. Ona bowiem rodząc nam
Syna Bożego / sprawiła zbawienie
wieczne wszystkim grzesznym / iednak
połutuiącym ludziom. O czym tak
poważny *Guarricus Abbas*. Si servus
Christi filios suos iterum atque ite-
rum paravit, curā atque desiderio
pietatis, donec formetur in eis Chri-
stus: quanto magis ipsa Mater Chri-
sti? Et Paulus quidem, genuit eos
Verbo veritatis, quo generati sunt,
predicando: *MARIA* autem lon-
gē divinitus atque sanctius, Ver-
bum ipsum, generando. Laudo
quidem in Paulo prädicationis mi-
nisterium, sed plus miror ac vene-
ror in *MARIA* generationis my-
sterium. *Jeżeli (prawi) slug: Chrystu-*
śowi, synowi swoich znawu y znawu rodzi
piłnością y ślaniem pobożnym, ażby
Chrystus w nich wyrażany został: iako dą-
leko wiecey rodzi ich Matką Chrystusową.
Paweł ich rodził Słowo prawdy im apo-
wiadać: ale MARYA daleko doskonalszy
sposobem, bo samo Słowo przedwie-
czone rodząc. Chwale w prawdzie w Pá-
wle Kazania posługe, ale daleko wiecey
czeka w MARYE urodzenia przysługe.
Dla tey przyczyny ieden poważny
Doktor tak wszystkim ludzi do wesela
z Narodzenia Przenaświecthey Pan-
ny pobudza. Venite fideles omnes,
cursu quodam ad Virginem con-
tendamus. En illa nascitur, quæ an-
tequam nasceretur, DEI MATER fu-
tura designata est. Nascitur singu-
lare Virginitatis decus & ornamen-
tum: nascitur Aaronis Virga, de
radice Iesse germinans: nascitur
Prophetarum præconium, & iusto-
rum Ioachim, & Anne germen.
Hæc iam nascitur, & una cum ipsa
mundus renascitur, & renouatur:
Nascitur & Ecclesia, suoque ipsius
decore circumdatur, atque ornatur
templum Sanctum, receptaculum
Divinitatis, organum Virginalē,
Regiusque thalamus, in quo admi-
randum illud misterium vnionis

Serm. i. de
assumpt.

natu-

naturarum in Christo ineffabili modo inter se coeuntium perfectum est. Hunc proinde Christum adorantes, omnis apprehensionis expertem Immaculatę Virginis Natiuitatem, hoc laudum præconio celebremus. Natiuitas tua Dei Genitricę Virgo, gaudium annunciauit uniuerso mundo. Podjcie (prawi) wszyscy wierni, bierzmy wszyscy do tej Panny. Oto sie bowiem rodzi ta, która jeszcze y przed urodzeniem swoim za Matkę Bogu naznaczona jest: rodzi sie osobliwa Panieństwa cześć y ozdoba: rodzi sie rodzą Aaronową z korzenia Jessego: rodzi sie chwala Prorokow, y sprawiedliwych Ioachimá y Anny potomek: ta sie inż rodzi, a z nią pospółu wszystek się świat odraza y odnawia. Rodzi się, a wszystek Kościół iey się iasnością zdobi: ona bowiem jest Kościołem Świątym, naczyniem Boskim, instrument Panieński, toż Krolewskie, w którym się przedziwna ona tajemnicza złączenia się dwóch Natur w Chrystusie nadprzyrodzonym sposobem stała. Przetoż dziś się Chrystusowi klaniając, wdzięcznie wysławiamy: Narodzenie swoje Bogu Rodzico Panno, wesele wielkie wszystkiemu światu przyniosło. Jasna tedy rzecz y a priori, y a posteriori: y z natury Jutrzenki y z skutku Jutrzenki; iż Przenaswiewa Panna jest prawdziwie Jutrzenka. Jutrzenka co żywo po śmrotnych nocnych ciemnościach wesoło powstająca wita/praseta z gniazdeczek swoich wysleciazwszy wdzięcznym śpiewaniem Jutrzenka witaia/ bydlęca wszystkie po-

wstająca Jutrzenka dobrze czuia y radością wielką Jutrzenkę iakoby witaia: y nie maś takiej rzeczy/ ktoreyby wschodząca Jutrzenka nie wesełala. Wiec y my grzeszni ludzie dla których osobliwie ta Jutrzenka dnia dzisiejszego wschodzi/ wesełmy się: Młowi bowiem do nas wszystkich S. Petrus *Serm: de Natiuit: B. V. M.* Damianus. Gaudeamus & exultemus, hodie nata est Regina mundi, fenestra Caeli, ianua Paradisi, tabernaculum Dei, Stella maris, Scala Coelestis, per quam supremus Rex humiliatus ad ima descendit. Wesełmy się y radujmy, bo dziś urodziła się Krolowa światá, okno Niebieskie, brama Rajska, przybytek Boski, gwiazda morska, drabina Niebieska, przez którą Nanyższy Krol upokorzony, na te niskości zstąpił. A wesełac się witamy te Jutrzenko. A iakos? Tak witamy iako te Jutrzenko materjalna witali starzy Persowie. Salve tenebrifuga aurora, salve lucis paranymphę, Phosphore, salve roris perennis scaturigo, salve auricoma aurea lucis lampas, salve mortis exitium, & vitę felix initium. Witay ciemności wyganiąca Jutrzenko, witay światłości dziewostabie, witay gwiazdo zaránna, witay rosy wieczne źródło, witay złoto włosy złotej światłości lampo, witay śmierci dokończenie, witay sęzi iliny żywota początek: Witay y modl się za nami teraz y w godzinę śmierci naszej.

A M E N.

NADZIEN ZWIASTOWA NIA PANNY PRZENASWIETSZEY, KAZANIE PIERWSZE.

Tu fabricatus es auroram & Solem. *Psal. 73.*

Tyś zbudował Jutrzenkę y Słońce.

W Kied wschodem Słońca Jutrzenką budowaną była. Chrześciance w Chrystusie Namulży. Sposob budowania tej Jutrzenki taki naturą zachowuje/ i takiego w budowaniu y innych rzeczy przestrzega. Natura procedit ab imperfecto ad perfectum: Natura postępuje wyciągając potrochę/ aż wyda wszystko co wydać może. Jasnienie to teraz wydzieramy na drzewach ogrodnych: wprzód natura wydała máluczkę pagółki/ y pagółkom czyni białe perelki/ potym kwiatki/ potym listki/ potym owoc smaczny y słodki. A Jutrzenkę tedy codziennie budując/ potrochę tej światłości udziela: wprzód trochę/ potym więcej/ potym jeszcze więcej; aż gdy już wszystko zbuduje/ to jest/ wszystkie światłością naspełni/ dopiero wyprowadza Słońce/ tanquam sponsam de thalamo suo, gdy Jutrzenka światłością pełną/ dopiero Słońce wstąpi. Budowniczy on niebieski Bog Wszechmogący/ podobnym sobie postąpił sposobem. Budował Jutrzenkę Pannę Przenaswieszoną/ postępując ab imperfecto ad perfectum, wyciągając iey przy Poczęciu perwney cząstki światłości/ to jest/ łaski swojej świętej: potym przy Narodzeniu wyciągnął iey więcej/ potym gdy podraśćiała jeszcze więcej: aż gdy ta Jutrzenka już wszystkie światłością oświeciła/ to jest/ łaską Bożą naspełniła/ gdy się stała gracią pełną, łaski pełną: z niebieskiego Horyzontu Słońce ono/ to jest/ Przedwieczne Słowo/

dnia dzisiejszego przy Zwiastowaniu Przenaswieszony Panny/ wyprowadził na ten świat w żywot tej Jutrzenki/ to jest/ Przenaswieszony Panny. A zatem dziś wypełniły się słowa Proroctwa świętego; bo dziś przy Zwiastowaniu fabricatus est Deus auroram & Solem. Zbudował Bog Jutrzenkę y Słońce. Zbudował według łaski Bożej Przenaswieszoną Pannę/ zbudował y Chrystusa/ kiedy dziś Verbum Caro factum est, Słowo Ciałem się stało. Aktorychże prosi instrumentow ten Budowniczy Niebieski używał/ budując te dzisiejszą Jutrzenkę/ Przenaswieszoną Pannę? Odpowiem na to na terażniejszym Kazaniu. Co będzie tu cześć y chwale Bożej/ a tu zbudowanie nasze.

T Ktorego osobliwie instrumentu użył Budowniczy niebieski/ budując te dzisiejszą Jutrzenkę/ Przenaswieszoną Pannę. Chrześciance w Chrystusie Namulży. Użył Idzamy albo Exemplarz/ użył miaruram, miary/ użył y sielicy ostrej budowniczym własney.

J Naprzód użył Idzamy, to jest/ Idzamy naprzód niż Bog Wszechmogący zbudował te Jutrzenkę/ miał Idzamy, albo Exemplarz/ w Rozumie swoim tej Jutrzenki; tak potężnie. *Ecclesiastici 24.* mówi tam ktoś o sobie. Ego ex ore Altissimi prodiui primogenita, ante omnem creaturam. Jam (prawi) z ust Najwyższego wysła pierwsorodną, przed wszystką kreaturą. A coż to prosi za ktoś? kto to o sobie mo-

Ecclesiastici 24.

wi: kto

wi: Eto to wyszedł z ust Najwyższego: Ażkolwiek Doktorowie Świeci przypisują te słowa Sapientiae Aeternae, Mądrości onej Wieczney i wśiałże wiele z nich przypisują ie także Przez naswietney Pannie/ naucejając/ iż ona prawdziwie mowi: Ego ex ore Altissimi prodiui primogenita. Iam z ust Najwyższego wyszła pierworodna. Usta tę Najwyższego jest Rozum albo Intellect Bogá Oycá Niebieskiego. O czym tak poważny Gilerius in Cap. 1. Cant: Etenim cum Patris dicere sit per eius Intellectum, æquè ac dicere hominis est per os: certè ipse Intellectus Patris, quo ab æterno dixit Verbum, per Oris nomen congruentissime significatur. Ponieważ (prawi) Bog Ociec mowi Rozumem, tak iako ludzie wśłami: bårzo dobrze Rozum ten Ojcowski, którym od wieków wyrzekł Słowo, wśłami nie winy być może. Jezeliż tedy z tych ust/ to jest/ z Rozumu Bogá Oycá niebieskiego/ wyszła Jutrzenka Przenaswietna Panna; idzieżącym/ iż tam mieszkała: a pewna jest rzecz/ że tam nie mieszkała od wieków secundum Esse Materiale reale: toć secundum Esse cognitum albo Idealne. Toć ten Budowniczy Bog/ miał Idealną albo Exemplarz Przenaswietney Panny w Rozumie swoim. A nie takkolwiek Idealną, ale pierwszą przed wszystkimi figerymi kreaturami. Tak bowiem ta Panna o sobie mowi: Ex ore Altissimi prodiui primogenita, ante omnem creaturam. Z ust Najwyższego wyszła pierworodna, przed wszystkimi kreaturami. Czego pisać w Piśmie s. znayduie figure. W Księgach Rodzaju czytamy/ iż Noe wypuszczył z Arkł galebica/ ktora mu przyniosła wśtách swoich gąłskę oliwną. At illa venit ad eum ad vesperam portans tamam oliuam virentibus folijs, in ore suo. A ona wrociła się do niego ku wieczoru, niosąc gąłskę oliwną z zielonymi listkami w vćciech swoich. Nie pądła ta galebica na takie inśe drzewo/ nie pądła na Cedry wysokie/ ani na Cyprisy wyniosłe/ ani na dąby mocne/ ani na inśe drzewa rośkosne owocem rodzące; nie pądła na nie/ ani z nich iakkolwiek włamała gąłskę: ale pądła na drzewo oliwne/ y z niego gą-

Genes. 8.

łaskę Noemu do Arkł przyniosła. Tak i za prawdę; trzymał Bog Wśechmogący Galebica swoje w Arkce/ to jest/ Intellectionem suam ad intra, Rozumienie swoje sam w sobie: ktora w tej Arkce Iśności Boskiej/ iakoby łaską wśedły/ to jest/ terminabatur ad Esse Divinum, attributa, & perfectio ones, ad relationes Diuinas &c: y obleciała wśytko/ to jest/ zrozumiała wśytko/ co tylko było w Arkce/ co było in Deo ad intra. A potem gdy ten Noe/ Bog Wśechmogący/ wypuszczył te Galebica Intellectionem suam z Arkł ad extra, żeby też wolno sobie po wśytkich drzewach/ po wśytkich kreaturach łaska/ to jest/ żeby wśytkie zrozumiała: ta Galebica/ Intellectio Divina, nie pądła wprzód na wysokie Cedry błisłie Arkł/ to jest/ Mądrystatu Boskiego; nie pądła na onych dwudziestu czterech Státcom/ około Mądrystatu Boskiego siedzących; nie pądła naprzód na one wyniosłe Cyprisy/ to jest na onych siedmiu Aniołach/ którzy zawnę przed Bogiem swoim stois; nie pądła na one mocne dąby/ to jest/ na Mocarstwa/ Kieśłwa/ na one chory Anielskie; nie pądła wprzód na wysokie góry/ to jest/ nie poznała wprzód niebá/ gwiazd/ słońca/ miesiącá; nie pądła wprzód na one drzewa Rąysłie Adama y Ewy: zgola nie pądła wprzód na iakoweś inśe rzecz stworzona/ bądź na niebie/ bądź na ziemi. Ale co? Naprzód Intellectio Divina ad extra, pądła iako galebica na oliwną gąłskę/ to jest/ na Przenaswietna Pannę/ ktora nam ona oliwa z siebie wypuszcza/ I ez vsa Chrystus. Oleum effusum Nomen tuum. Na te mowi gąłskę oliwną/ Rozumienie Bóże naprzód pądło: bo Przenaswietna Panna przed wśytkimi figerymi kreaturami Bog wprzód poznał/ y zrozumiał. Ego ex ore Altissimi prodiui primogenita, ante omnem creaturam. A tak ta galebica/ Intellectio Divina, naprzód Noemu/ to jest Bogu/ prezentowała te gąłskę oliwną/ to jest Przenaswietna Panna. Wiecey rzekł: Jako ona galebica Noego przyniosła gąłskę oliwną virentibus folijs, z listkami zielonymi: tak y ta galebica/ rozumienie

Cant. 1.

Boskie/

Boskie/præzentowała Bogu Oycu te
galaſtke oliwna/ virentibus folijs, z zie-
lonymi liſtkami. Rzeczy wrazone in-
eſſe poſſibili ſa iakoby galaſtke ſuche:
bo determinacyey Boskiej de ſua fu-
turityone, iſz kiedykolwiek w rzeczy ſa-
miej beda/ nie maia: Lecz res futura,
ſa iakoby zielone galaſtke/ żywe: bo ma-
ia determinacya Boska / iſz kiedykol-
wiek exiſtenc. Iſz tedy Zrozumienie
Boskie/ od wiekow præzentowało Bo-
gu Wſzechmogacemu przed wſzelką
inſzą kreaturą przyſła Przenaſwiet-
ſzą Pannę/ przeto præzentowało ia vi-
rentibus folijs, z zielonymi liſtkami/
z determinacya/ z poſtawieniem Bo-
ſkim/ iſz ſie ta Panna pewnego czaſu
miała ſwiatłu poſtając. Jaſnia tedy
rzecz/ iſz Budowniczy niebieſki/ BOG
Wſzechmogacy/ budować dziś te Ju-
terzente/ to ieſt Przenaſwietſzą Pan-
nę/ żążył przy tym budowaniu pier-
wſzego Inſtrumentu/ to ieſt Idziam,
abo Exemplarzą/ który miał w Ro-
zumie ſwoim Boſkim.

CO ſie tknie drugiego Inſtru-
mentu: prawna rzecz/ że y tego/
to ieſt/ miary w budowaniu tej Ju-
terzente/ Bog Wſzechmogacy żążył:
ponieważ on wſzytko według Piſmá
Świtego/ zbudował in numero, pō-
dere, & menſura. W tym tylko
trudność/ co to była ża menſura, co
ża miarą/ według której Bog budo-
wał te Juterzente Przenaſwietſzą
Pannę: Lecz y ná te trudność odpo-
wiada Seraphiczny Doktor Boná-
wentura ſwiety: nauczając/ iſz miarą/
według której Bog te Juterzente bu-
dował/ inſza niebyła/ tylko ſam Bog
Wſzechmogacy. Słowa ſa ſwitego
Doktora. Quis (inquam) M A R I A
immenſitatem dimenſus eſt, niſi
ipſe ſolus, qui ipſam non ſolū in
gratia, & in gloria, ſed etiam in
miſericordia, tam altiffimam, tam
latiffimam, tam profundam opera-
tus eſt. Ktoż (prawi) MARYET wiel-
kość zmierzył, tylko ten ſam, który ia nie
tylko w táſce y w chwale, ale też y w mi-
łofierdzu, tak ſeroka, tak wſoka, tak
głęboka uczył. Aleć y Rácyá domo-
dza tego/ iſz ſam Bog ieſt miarą Prze-
naſwietſzey Panny. Przy budowa-
niu tej Juterzente żążył Bog iakiej

miary: ponieważ omnia fecit in
menſura. Ale nie żążył iakiej miary
ſtworzoney. Toć żążył miary nieſtwo-
rzoney/ ſamego ſiebie Boga. Iſz nie
żążył iakiej miary ſtworzoney/ tak po-
tężna. Miarą bywa abo per repli-
cationem, abo per æqualitatem.
Nie może żaden mówić/ że iaka rzecz
ſtworzona mogła bydz miarą Przena-
ſwietſzey Panny/ per replicationem,
bo tá miarą má ſinem, ma koniec:
Jako to náprzykład loſkie/ którym
per replicationem ſuſno mierzymy/
ma ſuum finem, ma koniec. Panna
bowiem Przenaſwietſza wielkoſci
ſwoiej iakoby końca nie má/ według
Bonaventury ſwitego in Specul.
MARIA autem vas immenſiſſimum
fuit, ex quo illam, qui cælo maior
eſt, continere potuit. MARYA (prá-
wi) ieſt naczyńie niogárnione, ponieważ
tego, którego Niebo nie ogárnato, ogár-
nać mogła. Nie może też bydz ta Pán-
ná zmierzona menſurą creatá per
æqualitatem: bo Przenaſwietſzey
Pannie nulla creatura æqualis, ża-
dnej kreatury ſobie rowney nie má:
O czym tak Bernardyn ſwiety Ser-
mon. de
nienſki. Poſuit diadema Regni ſu-
per caput eius: Iſtud eſt (inquit)
diadema ſpeciei, & corona gloriæ,
quá Virgo ſuper Angelos corona-
tur, ita vt intra Trinitatis gloriám,
ipſa ſola amplius ſit cuncta, ac plus
eá fruatur, quám omnis creatura.
Położył (práwi) korona Kroleſtwa ná tey
głowie: Ta ieſt korona pięknoſci y chwa-
ty, która te Panna nád Anyoty wlorono-
wał, iſz po chwale ſ. mey Troycy Przena-
ſwietſzey, ona ſamá ieſt w chwale wyſſza
nád wſelką kreaturę. Toć tedy żadna
rzecz ſtworzona/ miarą tej Panny
bydz nie mogła: á żątym ſam tylko
Bog miarą mógł bydz Panny Prze-
naſwietſzey: czego piękna Figura w
Piſmie ſwietym znayduie. Czytamy
y Izaiášá Proroká/ iſz dwá Seraphi-
nowie ſtáli przed Majeſtátem Bo-
ſkim/ y ſtrzydlami ſwoimi/ iakoby ogár-
nać Boga wſilua. Sex alæ vni,
& ſex alæ alteri: duabus velabant
faciem eius, duabus velabant pedes
eius, & duabus volabant. Co ieſt
proſa/ iſz ci Seraphinowie lubo
twarz y nogi Boskie zakryli/ ſrzedku

Serm. de
Assumpt.

Iſaia 6.

iednak á zátym wshytkiego Boga zas-
dng miarą zástłnić/ á zátym ogárnać
nie mogli? Czy to dlatego/ iż twarz
y nogi tego subtelniejszy y ciensze były/
niżeli żywot tego? Niechciała o tym
żadna miara dyskurować. Tedy tylko
mówia/ iż go ogárnać nie mogli: iás-
ko Chryzostom święty wważa. Quo-
niam igitur quod deliderant, quod
que conveniebat, non assequuntur,
declarent eo, quod vndique velan-
tur. Lecz czemuż go ogárnać nie
mogli? Dlatego/ że gdy Pan Bog
robil tę śaća/ to jest Seraphinow/ nie
brał na się miary/ nie mierzył tej śać-
ty samym sobę/ dlatego tą śaća Ser-
aphinow/ na niego się nie trąfiła/ o-
gárnać go nie mogła. Toć pomieważ
Przenaswieta Panna ogárniła Bo-
gá/ iako náuczca Bonáwventura świesz-
cy. Tu erga immensissima MARIA
capacior es celo, quia quem coeli
capere non poterant, tuo gremio
contulisti. Idzie zátym/ iż Przena-
swieta Panna iako śaća jest na Bo-
gá robiona: á zátym idzie/ iż na się
Bog brał miarę/ kiedy te Panna sobie
gotował. Jako to wielkość Przena-
swietey Panny mierzy się wielkością
Boga/ opisał Dionysius Carthusi. Serm.
1. de Concept. B. M. Ecce quanta est
dignitas ista. I. Item Philosophi
causalem fecunditatem, dicunt es-
se præcipuam in creaturis perfecti-
onem: Quā inestimabilis ergo est
dignitas eius, quæ tam infinitæ di-
gnitatis peperit prolem. I. Certè,
non irrationabiliter asserunt quidā
magni Theologi, quod ratione hu-
ius Maternæ fecunditatis, Mater-
nitatisque Dei, Beatissima Virgo
MARIA sit dignitatis quodammodo
infinitæ. Oto (prawi) iako ta wielka
godność! Filozofowie bowiem náuczają/
iż płodność, jest osoblina w rzeczach swo-
rzonych doskonałość. Iako tedy nieosko-
wana jest godność tej, która nieskończo-
ney godności urodziła Syna! Záprawdę
śwśnie niektórzy wielcy Doktorowie
twierdzą, iż dla takiej Mácieryńskiej
płodności, ta jest dla Mácieryńskiej Bo-
żego, Przebłogosławiona Panna MARYA
jest godności iakoby nieskończoney. Pes-
wna tedy rzecz/ iż przy budowaniu tej
dzisiejszey Jutrzenty/ Budownicy.

Niebieski Bog/ zążył miary/ to jest
niebie samego.

O sie tknie trzeciego punktu:
Zążył záprawde y śięktery o-
strey/ to jest gorącej miłości/ przy
budowaniu tej dzisiejszey Jutrzenty
Bog Wshchmogacy, Umiłował bo-
wiem Bog te Panna nad wshytkie
Świeta swoje/ y przeto tą miłością o-
ciósł wshytkie defekty/ które się tylko
w tej Pannie znaleźć mogły. Co iás-
śnie wyrażił Psalmista święty/ kiedy
Psal: 29. tak śpiewa. Diligit Domi-
nus portas Sion, super omnia taber-
nacula Iacob. Umiłował Pan bramy
Syonu, nad wshytkie przybytki Iakobowe.
Przybytki Iakobowe są żywoty ludzi
Świetych: w tych abowiem Pan
Bog mieszka/ iako powiedziała Łucya
świeta. Castè & piè viventes tem-
plum sunt Spiritus Sancti. Wzślo-
ści y w pobóznosci żyacy, są Kościołem
Ducha Świstego. Żowia się też taber-
nacula Iacob, to jest/ widzających Bo-
gá: bo oni widzą Pana Boga przez
wiarę. Miasło zaś Syon/ jest Przena-
swieta Panna: którego miastá
bramy są Poczęcie/ Narodzenie/ ży-
wot/ y śmierć. Te bramy Pánienskie
wiscey Pan Bog umiłowal/ niż bra-
my infych przybytków Iakobowych/
to jest/ Świetych Bożych. Diligit
Dominus portas Sion, super omnia
tabernacula Iacob. A wczymże ta
miłość pokazał? W tym/ iż ociósł
Bog bázro piśknie/ wshytkie te bramy:
Ociósł Poczęcie tej w żywocie Anny
świstey/ kiedy śiękiera miłości odciósł
od niej grzech pierworodny/ nie ten
który miała (bo go nigdy nie miała)
ale ten który mieć mogła. Ociósł y
Narodzenie od wshelkiego defektu:
ociósł żywot tej swisty/ od wshelkiego
go grzechu/ y powśedniego: ociósł
y śmierć od wshelkiego korupcyey cia-
ła/ która za śmiercią pochodzić zwy-
kła. A lubo też tabernacula Iacob
dilexit, to jest/ lubo wielu Świetych
swoich od grzechów śmiertelnych zá-
chowal: od grzechu iednak pierworo-
dnego/ y od grzechów powśednich/
żadnego infego nie zachował. Dos-
syć wielkim tochánkiem tego był Jan
świsty Ewangelista: á przecis mówi.
Si dixerimus quia peccatum non

habe-

habemus, mendaces lumus. *Iezeli-*
byśmy rzekli iż grzechu nie mamy, kłam-
cami iesteśmy. A Paweł święty był
 naczyniem wybranym / w którym
 Ad Gal. 2. Chrystus mieszkał. Vivo ego; iam
 non ego, uiuic uero in me Christus;
 a przecis y ten od selow ościosany do:
 Ad Rom. 7. Stonałem był. Sentio in membris
 meis aliam legem repugnantem
 legi mentis meae. &c. *Czuję w człon-*
kach moich inśię prawo, przeciwne pra-
wu umiślu moiego. &c. O zaprawdę
 diligit Dominus portas Sion, super
 omnia tabernacula. Iacob, ościosal
 Bog bramę Syonu / to iest / Poczęcie /
 Narodzenie / żywot / y śmierć Przenaś-
 świętę Panny : bo od nich miło-
 ścia swoia odciął wszytkie a wszytkie /
 Eterekolwiek znaydować się mogły /
 defekty. Pewna tedy rzecz / iż Bog
 budując te dzisiejszą Jutrzenkę / zajął
 y tego trzeciego Instrumentu / to iest
 gorącey miłości. A zatym słusnie
 Bogu naszemu z Palmistą świętym
 śpiewać możemy. Tu fabricatus es
 auroram & Solem. *Tyś o Boże nasz,*
zbudował Jutrzenkę y Słońce : to iest /
 Przenaśświętą Panną / y Chrystusa
 Panną / w żywocie tej przebłogosła-
 wionym.

A dla kogoż tej Pan Bog zbudo-
 wał tę Jutrzenkę : y one dziś z Słoń-
 cem / to iest / z Chrystusem Panem z ie-
 dnoczył : Odpowiadam : Iż nie dla
 kogo inśego / tylko dla nas grzesznych
 Jako bowiem Syn Boży stał się glo-
 wiekiem dla ludzi : tak Naszświęta
 Panna stała się Matką Bożą dla grze-
 sznych ludzi. Jako gdy Jutrzenka
 wzrūdzie / zaraz zwierzęta / do swoich
 łniey wciętą / zlodzieie przestraszeni
 wmykają / ludzie do roboty się gotują :
 tak gdy ta Jutrzenka Przenaśświęta
 Panna wešla / gdy się dziś Matką
 Bożą stała / bestye one piekielne / zlo-
 dzieie wietuśni / wielce się strachają y
 wciętą. Copieśnie opisał Psalmista
 Psal. 47. Quoniam ecce Reges terre con-
 gregati sunt, conuenerunt in vnum :
 ipsi videtes sic admirati sunt, cotur-
 bati sunt, commoti sunt, tremor ap-

prehendit eos. Jako skoro wešla Jut-
 rzenka / to iest / jako skoro stała się
 Matką Bożą / Eterekolwie piekielni czar-
 ci przetleli / conturbati sunt, tremor
 apprehendit eos; drżąc pogzeli / do
 swoich łniey piekielnych pouciekali.

Rzeczę. Toć mnie się już nie
 potrzeba czartow bać / już mi dadzą
 poloy / ponieważ mi wešla Jutrzenka :
 mam ja już opiekunkę Pannę Przenaś-
 świętą / która miowe wszytkich przys-
 godach bronić będzie. Na toć ja od-
 powiadam : Iezeli się ty przytym ma-
 żnie z nieprzyjacioly twoimi potykać
 nie będziesz / pasować się z twoimi paś-
 sjami y namistościami zamechasz /
 Jutrzenka mała ci abo nie nie pomo-
 że. Kiedy się dobry Anioł pasował z
 Jakobem / puścił go / gdy się przeleli
 Jutrzenki. Mitto me Aurora est. *Gen. 32.*

Lecz wprzód / luctabatur cum eo :
 Gdyby się był wprzód Jakob z nim nie
 pasował / pewnieby była Jutrzenka
 oną Anioła od Jakoba nie odstraszy-
 ła. Takci zaprawdę / iezeli się też ty
 głowieczę pasujesz z pokusa / iezeli się
 tey sprzeciwiasz / obroni cię ta Ju-
 trzenka Przenaśświęta Panna / mo-
 żeś w niej mieć wielką nadzieję : Lecz
 iezeli się z pokusami nie pasujesz / iezeli
 się im nie sprzeciwiasz / ale na grzechy
 pozwalasz / nie odstraszy czartow prze-
 ślętych Jutrzenką od ciebie / nie po-
 uciekają czarci / ani ci opuszczą. Prze-
 toż gdy cię pokusa iaka wiedzie do
 grzechu / do myśli prośnych / do wśe-
 czeństwa / do kradzieństwa / do puana-
 stwa / do gniewu / do pychy / y do in-
 szych złości / wzywaj na pomoc tey
 Jutrzenki Przenaśświętey Panny :
 ale przytym y ty luctaj, pasuj się z
 pokusa / nie zezwalaj na złe / sprzeci-
 wiasz się pokusie / wciętay przed oś-
 zia do złego : a tak przybędzie Nas-
 święta Panna na ratunek / y przes-
 trąsy / odzienie od ciebie wszytkie nie-
 przyjacioly twoie. Conam rącz dać
 wszytkim Chryste Iezu, który ży-
 iesz y Eterekolwie na wieki
 wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień

ZWIASTOWA- NIA PANNY PRZENASWIETSZEY, KAZANIE W T O R E.

Fiat mihi secundum verbum tuum. *Luca 1.*

Niech mi się stanie według słowa twego.

Luca 1.

Stało się Pannie Przenas-
świętęj według słowa An-
ielskiego / to jest / według
obietnicy tego. Chrześcia-
nie Ciemię, Obiecował
Anioł / iż miała Panna w żywocie po-
cząć Syna : *Eccce concipies & paries
filium. Oto poczniesz, & porodzisz Syna*
A stało się tak. *Et peperit filium,
suum primogenitum : porodziła Syna
swiego pierworodnego.* Obiecował An-
ioł / iż miała Panna począć za sprawą
Ducha świętego : *Spiritus sanctus tu-
perveniet in te. Duch święty zstąpi
na cie.* A stało się tak : iako wyznaje
Kościoł S. Katołicki. *Qui conce-
pitur est de Spiritu sancto.* Obieco-
wał Anioł / iż miał Syn tej Panny
Krolować w domu Jakobowym na wie-
ki. *Et regnabit in domo Jacob in
aeternum.* A stało się tak : Krolował
y Krolować będzie na wieki. *En abo-
wiem jest Rex Regum, & Dominus
dominatum.* Krol nad Krolami, y Pan
nad Panami. A tak pewna rzecz / iż we-
dług materialnego słowa Anielskiego
stało się Pannie Przenasświętęj. Ale
czy stało się też tej Pannie według
słowa Anielskiego duchownego : Kto-
re było w rozumie Anielskim : to jest /
czyli tak poczęła ta Panna Słowo
Przedwieczne Syna Bożego / iako
się poczęła verbum Angeli in intel-
lectu Angeli, słowo Anielskie w ro-
zumie Anielskim : Pokażę ja na teraz-
niejszy Razaniu / iż factum est ei
secundum verbum Angeli, tak nie-
iako dziś poczęła Verbum aeternum.

apoc. 17.

Słowo Przedwieczne / iako się słowo
Anielskie poczęło w rozumie Aniels-
kim. Będzie to wszystko tu części y tu
chwale Bożej / a tu wystawieniu Pan-
ny Przenasświętęj.

Jak tak nieiako poczęła dziś Prze-
naswiecena Panna Słowo
Przedwieczne / iako poczęła Anioł slo-
wo swoje w rozumie swoim : takim
dowodzi dyskursiem. Trzy kondycye
osobliwie ma słowo / które w rozumie
swoim poczęła Anioł. Pierwszą / że
dum concipitur in intellectu Ange-
li verbum, concipitur sine macula,
gdy Anioł poczęła w rozumie swoim
słowo / to jest rozumienie / poczęła go
bez wśelakięj mąsły / non violat, non
frangit quidquam verbum, conce-
pitur, żadney wiołencyey / żadney ska-
zy nie cierpi rozum Anielski od słowa
poczętego. Choć bowiem ma słowo / to
jest rozumienie o rzeczach y nayspes-
niejszych / y naysprośniejszych : prze-
cie się słowo Anielskie od tych rzeczy
bynamię nie może / ani rozum An-
ielski przez to iakiey spetności / abo
skazy nabywa. Tak abowiem naucza
Thomas święty. Verbum absque
viti corruptione cordis concipitur,
quoniam verbi corruptio, perfecti
verbi corruptionem non patitur.
Słowo (prawi) (to jest rozumienie) bez
wśelakięj skaży rozumu poczęte bywa.
Druga kondycya ma słowo / które się
poczęła w rozumie Anielskim : iż gdy
concipitur, gdy się poczęła / illumi-
nat intellectum, oświeca rozum An-
ielski. Jako abowiem ludzie ciemni

3. Parte
Quaest. 28.
Artic. 1.

19 / gdy

Isa/ gdy nie rozumieją: tak y An-
yol ciemny jest/ pośłowa/ to jest ro-
zumienia/ w rozumie swoim nie ma.
Trzecią kondycją ma/ że inflammat
affectum, zapala affect/ to jest wola
Anyelska: iż bowiem nihil volicum
nisi cognitum: nie Anyol milować/
nie kochać nie może/ ażby wprzód miał
tey rzeczy verbum, zrozumienie. Ale
tak jest/ iż y Slovo Przedwieczne/ kło-
te w żywocie swoim dziś poczęła Pán-
na Przenaświetsza/ poczęła się z po-
mianionymi trzema kondycjami: po-
częła się bez wśhelatney zmiązy/ y bez
wśhelatney wolencyey; oświeciło też
iśnie Panna Przenaświetsza; zapali-
ło też gorąco tey affectu Bogu. Toć
tedy factū est ei secundum verbū An-
geli, stało się Przenaświetszey Pannie
według słowa duchowne Anyelskiego.

Isaie 35.
Iż naprzód Slovo Przedwie-
czne poczęło się w żywocie Pá-
nienskim sine macula, bez wśhelatney
stązy y zmiązy: tak pokazuje. O Po-
częciu tey Panny prorokował tak Je-
zaiaś Prorok. Florebit sicut lilium,
germinans germinabit, & exultabit
in tribunda & laudans. Zakończnie iako
lilia, rodząc wrodzi, y radować się będzie
w chwale iasna. Które słowa tak elu-
macy. Thomas Arceybiskup Walen-
cyey. Germinans germinabit: quia
sola germinabit, quia sine viro ger-
minabit. Sicut lilium; optima simili-
tudo: quā pulchrē odit Saluatoris
ex Virgine, spiramini odoris ex flo-
re comparatur! Nam sicut flos pro-
pter odorem suum non perdit de-
corem, cum odor emittitur: sic Tu
propter Salvatorem, Virginitatis
candorem nō perdis, cum nascitur.
Rodząc (prawi) wrodzi: bo sama wrodzi,
bo bez męża wrodzi. Iako lilia: O iako
piękne podobieństwo! pięknie Poczęcie
Zbawiciela z Panny wonności z kwiātku
pochodzący komparacja: bo iako kwiāt
wonność z siebie wypuszcza, nie traci
przez to piękności swojej: tak Przena-
świetsza Panna poczynając y rodząc Zbá-
wiciela, piękności swojej nie naruszyła,
ale przy niej cała została. Ale y sama
Przenaświetsza Panna/ o sobi mówi.
Ego quasi vicis fructificanti suavitatem
odoris. Is (prawi) iako winna,
máciś, wrodziła wdzieczność wonno-

Isa. Jakoby rzekł/ (mowi Guerricus
Abbas, Serm: 1, in Nativit: B. V. M.)
Partus quidem meus non habet e-
xemplum in sexu mulierum, sed ha-
bet similitudinem in naturis rerum.
Quæris, quomodo Virginitas genuit
Salvatorem? Sicut flos vitis, odorē.
Si corrupti inueneris florem, pro
eo, quod dedit odorem; violatū
crede pudorem, quia edidit Salva-
torem. Wrodzenie (prawi) moia, nie
ma przykładu w niewiastach; ma ie-
dnak podobieństwo w naturach rzeczy. Py-
tasz się iako Pánienska wrodziła Zbá-
wiciela? Wiedź o tym, iż tak wrodziła, iako
rodzi kwiāt winny máciś wonność.
Jeżeli skąże iako albo śpetność odnosi
kwiāt, przeto że wonność z siebie wydał;
może też rzecz, iż wst. d. Pánienski zelży-
mość odnosi rodząc Zbawiciela: ale też
jeżeli z wypuszczenia wonności nie wi-
dzisz zmiązy iatney y stązy w kwiātku;
nie możesz tey też widzieć z Poczęcia
Syna Bożego/ z żywota Panny Prze-
naświetszey. A potrzeba wiedzieć/ iż
nie poszło to z iatnego przywileju/ że
Slovo Przedwieczne poczęte jest w
żywocie Panny Przenaświetszey bez
zmiązy: ale to poszło z natury Słowa.
Jako słowo które pocyna Anyol w
rozumie swoim/ z natury swojej to
ma/ iż nie może/ ani psuie rozum
Anyelskiego: tak Slovo Przedwie-
czne/ Jedyń Syn Boży/ z natury swo-
jej miał to/ iż jest bez zmiązy y stązy
Pánienskiej poczęty. Nie moia to
nauka/ ale Thomas święty Doktor
Anyelskiego/ tak nauczając. Di-
cendum, quod absq; omni dubio as-
serendum est, Matrem Christi etiā
in partu Virgine fuisse. Nam Pro-
pheta non solum dicit: Ecce Vir-
go concipiet: sed etiā addit: Et pa-
riet Filium. Et hoc quidem conve-
niens fuit, quia hoc cōperebat pro-
prietati eius, qui nascebatur, qui est
Verbum Dei. Nam Verbum non
solum in corde absque corruptione
concipitur: sed etiā absq; corru-
ptione, ex corde procedit: vnde ut
ostenderetur, quod illud esset corp9
ipsius Verbi Dei, conueniens fuit,
ut de incorrupto Virginis utero na-
sceretur. Vnde in sermone quodā
Ephesini Concilij legitur: Quæ pa-
rit ear.

3. Part:
Quest: 28.
Artic: 2.

rit carnem puram, à Virginitate cessat: sed quia natum est in carne Verbum; Deus custodit Virginitatem, seipsum ostendens per hoc Verbum; neque verbum nostrum cum paritur corrumpit mentem, neque Deus Verbum, substantialem partem eligens, peremit Virginitatem. Przysnąć (prawy) bez wśelakie^o wątpienia, potrzeba iż Matka Chrylufowa, y przyrodzeniu Panna była. Prorok bowiem nie tylko mówi: Oto Panna pocznie: ale też przysnę: T porodzi Syna. T zaprawdę tak przysnęło, bo tego wyśięgata własność Słowa Boskiego. Słowo bowiem nie tylko się w sercu, bez skazy pocznia: ale też bez skazy z serca pochodzi. T ztadci aby pokazano, iż ono ciato było słowem Boskiego: przysnęło, aby z nienaruszone^o żywota Pannieńskiego wyszło. T ztadci w Epheskim Koncilium czytamy; która strzeżąc ciato rodzi, Pannieństwo traci, ale iż w ciacie urodziło się Słowo; Bog strzeże Pannieństwo, tym się samym pokazując być Słowem. Ani słowo nasze, gdy się rodzi psuje rozum nasz; ani Bog Słowo Substancyalne, rodząc się, gubi Pannieństwo. Już tedy iasna rzecz; iż Przenaswisthey Pannie faću est secundum verbum Angeli, iako Anioł słowo swoje pocznia bez zması y wśelakiey skazy; tak Przenaswistheja Panna po czela dziś Słowo Przedwieczne/ bez wśelakiey skazy y zması.

Cant: 1.

O sie tknie drugiey kondyczey/ to jest; iż Przenaswistheja Panna poczniając dziś Słowo Przedwieczne/ od niego oświecona na rozumie swoim została; że eam hoc verbū illuminavit; dowodząc. Oblubienicą w Pismach Salomonowych tak się przechwala. Introduxit me Rex in cellaria sua, exultabimus & letabimur in te. Wprowadził mnie Krol do pokojow swoich, radować się y wśelac w tobie będziemy. Coby to były za pokoy/ do ktorych wprowadził Oblubieniec Oblubienica swoje/ rożni rożnie rozumiejąc. Chaldeyski tłumacz naucza; iż te pokoy nie inſzego nie są; tylko sekretu y tajemnice Boskie. Cellaria hic significant secreta Divinitatis, in quibus sponsus sponsa ostendit arcana sua, myſteria, æquæ ac bona ac dona recondita, quæ ma-

gna & multiplicia sunt. Lecz ktoraż to Oblubienica swoje wprowadził Bog do sekretow y tajemnic swoich Boskich; ktora to illuminował/ ktora oświecił; ktorey to dal poznać tajemnice swoje Boskie? Poważmy Rupertus naucza; iż nie ktorey inſhey/ tylko Pannie Przenaswisthey. Ta to Panna oświecił/ dając iey poznać tajemnice Boskie/ a to w ten czas/ kiedy dziś concepit Verbū æternum. Słowa są pomienionego wielkiego Doktorá. Et quæ sunt illa cellaria Regis Dei? Mimirum sacra mysteria, quæcunque continentur in Scripturis Sanctis. Nihil à me abscondit, sed omni dulcedine sua me inebriavit. Qui enim Verbum suum, quod erat, & est in corde suo, mihi totum infudit; quomodo non etiā omnia mihi cum illa donavit? T ktorej są (prawy) pokoy Krola niebieskiego? Nie inſe tylko tajemnice jego, ktore się w Pismach swiętych znajdują. Nic mi (prawy) nie zakrył, ale mnie wśelka łaskawość swoją napoił: bo ktory, mi dal to wśelko Słowo, ktore miał w Rozumie swoim Boskim; iakoż mi wśelkiego z nim, nie darował? Tymi słowy; ktory mi dal wśelko Słowo swoje, iakoż mi wśelkiego z nim nie darował: dając znąc Przenaswistheja Pannę/ iż przy Poczęciu Słowa Przedwiecznego oświecił ją Bog wiadomością/ znaniomością/ niedostępną rozumem ludzkim tajemnic Boskich. Wyżey postępuje Bernat swięty/ y nie tylko przysnęł; iż gdy poczela Słowo Przedwieczne Przenaswistheja Panna oświecona od niego została/ ale też tak oświecona/ iż szczerą kreaturą iasnośney oświeconą być nie mogła. Słowa są pomienionego swiętego Doktorá. Serm: Signum Magnum. Iuxta MARIA sole perhibetur amicta, quæ profundissimam Divinæ sapientię, ultra quàm credi valeat, penetravit abyſſum; ut quantum sine Personali unione creaturæ conditione patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur; longè verò aliter MARIA meruit, non velut summam tangi, sed operiri

magis

magis vndique & circumfundi, & tanquam ipso igne concludi. Candidissimus sanè & callidissimus huius mulieris amictus: cuius omnia tam excellentèr irradiata noscuntur, ut nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem vel minus lucidum, sed ne tepidum quidè aliquid, aut non feruentissimum, liceat suspicari. *Stuśnie (prawi)* **MARYA** w słońce obleczona, która nągła. Boskiej mądrości przeniknęła przepaść, tak, iż ile można rzecz była szczeremu stworzeniu, w onej się jasności Boskiej niepozyskanej ponurzyła: onym ogniem Prorockie wsta czyściła, onym ogniem Seraphim zapalała: inaczey daleko zaśluziła **MARYA**, nie tylko się iey dotykała, ale wśytkę własność obłocza, wśytkę w jasności ponurzała. Należniejsza y nagorotła tej Niewiaśy sata, w ktorej wśytkę tak znamienicie świeci, iż w niey nie maś nie ciemnego, nie zakrytego, nie mniej świetnego, nie letniego, ile wśytkę nająśniejse y nagorotse. Ale y Anzelmus święty piśac na one słowá. Intrauit Iesus in quoddam castellum, dochodzi tego/ iż przy Dozłaciu Słowá Przedwiecznego/ Boskiej mądrości światłością oświeconą była. Słowá są tego Doktorá S. Quid de Deo non sapiebat, in qua sapientia Dei latebat, & in cuius vtero Corpus sibi aprabat? Christus, ut ait Apostolus, Dei virtus, & Dei sapientia: & in eo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi: Christus autem in **MARIA**. Ergo Dei virtus, & Dei sapientia, & omnes thesauri sapientie & scientie in **MARIA**. *T czegoż (prawi)* o Bogu ta Panna nie wiedziála? w ktorej mądrości Boska mieszkála, y w ktorej żywocie udało sobie budować? Chryśtus, iaka mowi Apostol, Boża moc, y Boża mądrość, y w nim są wśytkie skárby mądrości y umieistności zakryte: tenże Chryśtus w **MARTER**: toć tedy moc Boża, y mądrość Boża, y wśytkie skárby mądrości y umieistności Boskiej, w **MARTER**. Jasna tedy rzecz/ iż iako Verbum conceptum ab Angelo, illuminat Angelum, słowo ábo rozumienie poczęte od rozumu Anyelskiego/ oświeca Anyolá: tak Słowo Przedwieczne poczęte od

Panny Przenaswisthey / oświeciło Przenaswisthą Pannę.

Co się tñie trzeciey kondyczey Słowá Anyelskiego / iż iako to słowo inflamat affectum: tak też Słowo Przedwieczne poczęte od Panny Przenaswisthey zapaliło affect tey Panny; dowodzą tak. Samo to Słowo Przedwieczne o sobie powiedziało. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur? Przyśledtem ogień puszczać na ziemi, y niczego innego niechce, tylko aby gorzał. Toć jeżeli tego na ziemi ogniem miłości Boskiej Słowo ono Przedwieczne zapaliło: daleko więcej zapaliło te w ktorej przez dziewięć miesięcy mieszkało. Piśknę wyrażit Bernard święty / iż jeżeli tego kiedy Słowo ono Przedwieczne zapaliło miłością swoją / tedy te nąwiscy w ktorej mieszkało. Mihi adherere Deo bonum est. Bonum planè si omni ex parte adhereris. Quis est, qui perfectè adheret Deo? nisi qui in Deo manès, tanquam dilectus à Deo, Deum nihilominus in se trahit diligendo. Ergo cum vndiq; inhaerent sibi homo & Deus, inhaerent autem vndiq; intimà & mutuà dilectione, inuiscerati alterutrum sibi. *Mne (prawi)* słacz; & się z Bogiem dobrze. Dobrze zgola, jeżeli się ze wśelkiej miary z nim słaczysz. Ktoż się doskonałe z Bogiem słaczy? Zaiśle tylko ten, który w Bogu mieszka, iako umiłowany od Bogá: miłujący tedy w Bogu mieszka, y Bog w nim. A w tymże prośe tak mieszkał/ iako w Przenaswisthey Pannie? Toć ja tedy miłością swoją rospalać musiał. O tymże znowu pomieniony Doktor S. Sagitta electa est amor Christi, quæ **MARIA** animā nō solūm cōfixit, sed etiā perforavit, ut nullam in pectore Virginali particulā amore vacuā relinqueret, sed toto corde, totā animā, totā virtute diligeret, & esset gratia plena. Strzała (prawi) wybrana jest miłość Chryśtusową, która duszę **MARTER** nie tylko zranila, ale też przerażila; tak dalece, iż żadney cząstki w sercu Pánińskim miłością granioney nie zostawiła, ale całym sercem, całą duszą, całą mocą Bogá miłowała. A kiedyż to osobliwie tak wielką miłością zapalona była? Zaiśle

Matt: 12.

Serm: 71.

Serm: 29.

prawda w ten czas / kiedy dziś Słowo
Przedwieczne w żywocie swoim po-
częła. Tak abowiem naucza poważny
Guilhelmus, pisząc na one słowa Pieśm
Salomonowych: Ordinauit in me
charitatem, &c. Cum Virgo Deum
corporaliter concepit, tantam in se
ipsa de calore supervenientis Spi-
ritus sancti flammam per amoris con-
cepit, quantam capere poterat puri
hominis modus. Gdy (prawi) Panna
Boga według ciała poczęła, tak gorącym
płomieniem miłości Bożej rozpalona by-
ła, iż większej szeregowej człowieka naturą
znieść nie mogła. Toć tedy y w tym
podobne jest Poczęcie Słowa Przed-

wiecznego poczęciu słowa Anyelskiego /
iż iako poczęte słowo Anyelskie infla-
mat affectum, rozpała affect Anyel-
ski: tak Słowo Przedwieczne poczęte
w żywocie Przenaswietskiej Panny /
rozpałilo affectu Bogu Przenaswiets-
kiej Matki. Toć tedy iasna rzecz / iż
factum est ei secundum verbum An-
geli, stało się tedy Pannie według slo-
wa Anyelskiego / poczęła ta Panna Slo-
wo Przedwieczne / tak nieiako / iako
poczęła Anyol słowo abo rozumienie
swoie. Z czego mech będzie Bogu
chwała na wieki wie-
czne. AMEN.

Na Tenże Dzień

ZWIASTOWA- NIA PANNY PRZENASWIETSZEY. KAZANIE TRZECIE.

Fiat mihi secundum verbum tuum. Luca 1.

Niech mi się stanie według słowa twego.

Gadając się zwoła Bo-
ża Przenaswietsza Panna
przyzwala począc Syna
Bożego. Chrześciance Na-
milsky. Jednak nie iako
kolwiek / ale przyzwala go tak począc /
iako Słowo to Przedwieczne z Rozu-
mu Boga Oycą od wieków poczęte
jest. Mowi abowiem ta Panna przy-
zwalać: Fiat mihi secundum ver-
bum tuum. Jakoby rzekł: niech go
tak poczę / iako go od wieków Roz-
umie Bożem poczęto. Oczym tak
świety Laurentius Iustinianus mowi.

Sermo: de
Annunti-
atione B.
V. Mariae.

Fiat mihi secundum verbum tuum,
videlicet prolatum à te. Fiat (in-
quit) mihi, vt concipiam sine femi-
ne, pariam sine dolore, permane-
amque Virgo, secundum verbum
illud, per quod Pater creauit celum
& terram, dixitque: Fiat lux, & facta

est: secundum Verbum illud dico,
quod à principio apud Deum erat
Deus. Niech mi się (prawi) stanie we-
dług słowa twego, to jest, od ciebie wy-
mowionego: niech mi się stanie, ab-
m poczęła bez nasienia, porodziła bez bole-
ści, zoskła się przy Panielstwie, według
słowa: i on go, przez które Bog Ociec Niebo
y ziemię stworzył, y rzekł: Niech się sta-
nie światłość, y stała się: według onego
mowa Słowa, które od początku było u
Boga Bogiem. A czy stało się tak tedy
Pannie? Czy poczęła to Słowo Panna
na tak / iako jest to Słowo poczęte od
wieków u Boga? Pokażę ja na teraz
zniesłym Kazaniu / iż się stało tedy Pannie
według Słowa Bożiego; tak
dziś nieiako to Słowo poczęła / iako
jest od wieków u Boga poczęte. Be-
dzie to wszystko ku czci y chwale Bo-
żey / a ku zbudowaniu nasemu.

Js por

Homil: 16.

Lib: de
Synod:

Poznaćie Syna Bożego z Panny Przenaswiatkiej/ stało się niejako tak/ iako się stało Poznaćie tego przedwiecznego; takim pokazując dyskurssem. Poznało się to Słowo przed wieki in mente, w myśli; ex cognitione, z poznania; antecedente, z poprzedzeniem woli: Poznało się (mówis) in mente, w myśli. Tak bowiem naucza Bazyliusz święty. Cur Verbum? ut quod ex mente, procedit, ostendatur. Czemuz (prawi) jest Słowem? aby, iż z myśli pochodzi, wyrażono. Concipitur ex cognitione: naucza bowiem Augustyn b. Lib: 15. de Trinit: Cap. 14. Ideo Verbum hoc verè veritas est, quia quidquid in ea scientia de qua genitum est, & in ipso est. Dlatego (prawi) to Słowo prawdziwie prawda jest, iż cokolwiek w tym poznaniu z którego się wrodziło jest, y w nim też jest. Concipitur antecedente voluntate: Tak bowiem naucza Hilarius święty. Si quis nolente Patre dicat natum Filium, anathema sit. Non enim nolente Patre coactus Pater, vel naturali necessitate ductus, cum nollet, genuit Filium: sed mox ut voluit, sine tempore, & impassibiliter, ex se Vnigenitum demonstravit. Jeżeliby kto rzekł, iż niechcąc Bóg Ojciec wrodził Syna, niech będzie wyklęty. &c. Ale tak jest/ iż też Przenaswiatka Panna poznała to Słowo Przedwieczne/ in mente, Ex cognitione, Antecedente voluntate; poznała to Słowo w myśli/ poznała z wzięcia albo poznania/ poznała z poprzedzeniem woli swojej. Toć tedy poznała ta Panna Słowo secundum Verbum Aeternum, według Poznaćia Słowa onego przed wieki.

Naprzód poznała in mente, Dobaczmy. Pierwsza Przenaswiatka Panna czystość Pannieństwa Bogu poślubiła: Jaiście nie nauczył tej tego żaden Patriarcha/ żaden Protok starego Zakonu/ żaden Doktor starego Testamentu: nie była teżże na świecie szkoła czystości Pannieńskiej. Ktoż tej tedy tego nauczył? Zaprawdę Najwyższy ze wszystkich Doktorów Doktor/ Słowo ono Przedwieczne/ od Boga Ojca wrodzone:

takiego Mistrza czekała cnota wstydu świętego/ ten tylko Doktor mógł tej cnoty naturę ludziom do pojęcia obnażyć. Lecz iakoż tej cnoty nauczył to to Słowo Panny Przenaswiatkiej/ jeżeli się teżże z niej było nie wrodzić to? Nie to/ wprzód w myśli poznało się iako Słowo/ niżeli w żywocie iako Syn; y w myśli tej poznaćie będąc/ nauczyło tej Pannieństwa świętego. Nie moży to wymyśli/ ale nauka Bżenata świętego/ tak mówiącego. O virgo prudens! o virgo deuota! Quis te docuit Deo placere virginitate? Quæ lex? quæ iustitia? quæ pagina veteris testamenti, vel præcipit, vel consulit, vel hortatur, in carne non carnaliter vivere, & in terris Angelicam ducere vitam? Vbi audieras: de Virginibus præceptum non habeo, consilium autem do? Tu verò non dicam præceptum, sed nec consilium, nec exemplum; nisi quod vnctio docebat te, de omnibus, & Sermo Dei viuus & efficax, ante tibi factus est Magister, quàm Filius: prius instruxerit mentem, quàm induerit carnem. O Panno (prawi) madra! o Panno nabożna! Ktoż cie tego nauczył, iż się Pannieństwo Bogu podoba? Które prawo? która sprawiedliwość? która karta starego Testamentu, albo przykazanie, albo rządzi, albo namawia, w ciebie nie według ciała żyć, y na ziemi Anielski żywot prowadzić? Gdzieś ty kiedy słyszała: o Panniech przykazania nie mam, rada iednak daję: A ty nie rzekła przykazania, ale ani rady, ani przykładu a tym nie miała; tylko że cie pomysłczenie wstydu nauczało, y Słowo Boże żywe y skuteczne, pierwszy się stało Mistrzem niżeli Synem, pierwszy nauczył cię, niżeli przysto cię. Tymi słowy iasno wyrażił Bernat święty/ iż Słowo to Przedwieczne poznała Przenaswiatka Panna in mente, myśla. Tegoż poświadczą y Seraphygny Doktor Bonawentura święty. Non solum ventrē sed etiam mentem Mariæ Diuina sapientia cœpit, ut integram domum tantus Dominus obtineret, idē dictum est ad illam, Dominus tecum: tecum in mente, tecum in ventre, nihil tui vacat, omne conclave impleuit.

Homil: 2.
super mis-
tus est.

Serm: de
Annunc:

O tymże y S. Laurentius Iustinianus.
Tecum in mente, tecum in ventre,
tecum in thalamo, tecum in praesi-
dio Dominus. Z toba (prawi) Pán-
no w myśli, z toba w żywocie, z toba w
poloju, z toba w fortecy Pan. Jásna
tedy rzecz/ iż iako przed wieki Slowo
Bozkie poczeło sic in mente, w myśli
Boga Oycá: tak swoim sposobem toż
Slovo poczeło sic in mente, w myśli
Przenaswiewskiej Panny. Dla ktorey
go Poczęcia w myśli/ szesliwsza bys-
ła Przenaswiewska Panna/ nizeli gdy
toż Slovo poczeła w żywocie. Tak
abowiem naucza Bonaventura swoie-
ry. Vnde & MARIA non tantum
beata fuit, quia Christum gestavit
in carne: sed etiam beator, quia
illum perfectissime gestavit in mē-
te. Zlad (prawi) y MARTA nie tylko
była błogosławiona zlad, iż Chrystusa
narodziła w żywocie: ale też błogosławie-
ńsą zlad, iż go najdoskonalszym sposobem
nosiła w myśli.

In Com:
up: Luc:
Cap: 11.

Lucia 1.

Conc: 7.
in Annun:

Że też poczeła ta Panna Slovo
Przedwieczne ex cognitione.
Dni. z poznania Pana Boga swiego;
tak potaznie. Kiedy Panna pyta An-
yola Gabryela. Quomodo fiet istud
quoniam virum non cognosco?
Iako się to Poczęcie stanie, ponieważ ja
męż i nie znam? Odpowiada tedy An-
yol. Spiritus Sanctus superueniet
in te, & virtus Altissimi obumbra-
bit tibi. Duch Święty zstąpi na cie, a
moc Najw. szego zstąpi tobie. Ktorey-
mi słowy/ Panna Boga w Trojcy Prze-
naswiewskiej Jedynego, stawił przed o-
czy Panienkie. Stawił Ducha Świę-
tego/ kiedy rzekł: Spiritus Sanctus.
Duch Święty. Stawił Syna Boże-
go/ kiedy rzekł: Virtus, Moc. Stawił
Boga Oycá/ kiedy rzekł: Altissimi,
Najwyższego. Tak abowiem Thomas
świety a Villa nova naucza. Altissi-
mus namque Pater est, & virtus Al-
tissimi Verbum est Patris. Jakoby
tedy rzekł Anyol do Panny: nie znasz
Panno meża/ y przeto z meżą nie po-
czniesz; ale oto znay Boga w Trojcy
Przenaswiewskiej. Jedynego/ Oycá/
Syna/ y Ducha Świętego; a z tego
poznania Slovo Przedwieczne po-
czniesz. A stało się tak. Poznała Prze-
naswiewska Panna przy tym Zwiasto-

waniu Boga w Trojcy Przenaswiew-
skiej Jedynego. Tak bowiem naucza
S. Dionysius Carthusi: Lib: 2. de dignit:
Marie Art: 11. Vniuersa Theologo-
rum intentio, circa Personarum
Trinitatem, Christique humanita-
tem principaliter versatur. Quis ve-
rò Christi sic humanitatem agno-
uit? vti ea, ex qua illa sumpta est.
Porro cui sic Trinitatem speculari
concessum? vt ipsi, in qua tota tam
incomprehensibiliter egit, ac su-
peruenienter, quae ipsum Deum
verum veraciter genuit? A sytka
(prawi) Theologow intencja jest, poznać
Persony Trojce Przenaswiewskiej, y natu-
rę ludzką Chrystusa Páná. A ktoż tak na-
turę Chrystusa Páná poznał, iako tá, z
ktorey tá natura wzjeta jest? Kto wi-
dzący Trojce Przenaswiewską poznał, iako
tá, która Boga prawdziwego prawdziwie
urodziła? Tymi słowy/ ten Doktor
świety iásnie daie znać/ iż Przena-
swiewska Panna miała poznanie Troy-
ce Przenaswiewskiej.

Rzecz kto. Tak excellentiss-
imum Obiectum, to jest/ rzecz niestwo-
rzona/ Boga w Trojcy Przenaswiew-
skiej Jedynego/ nie mógł poznać ro-
zum stworzony Przenaswiewskiej Pán-
ny. Toć źle mowisz/ że ta Panna mia-
ła poznanie Trojce Przenaswiewskiej.

Dla to ja odpowiadam: Cien tá-
tune barzo oczy ludzkie do widzenia/
wielkiej takiej światłości: zgroma-
dza bowiem moc oka ludzkiego/ aby
tym lepiey y doskonaley widzieć mo-
gło. Czego tak pięknie naucza Alber-
tus Magnus. Habet etiā umbra visus
temperamentū: in hoc enim quod
lucem temperat, lucem visivam ad-
vnat, & adunando confortat. Pro-
pterea etiam (vt dicit Basilus) na-
tura oculum sub profundo ciliorum
locat, & supercilia nigra desuper
ordinat & disponit, vt umbra ex
hoc resaltans, visum in se adunet,
& sic virtutem visivam colligendo,
fortiorem reddat. Hinc est etiam,
quod & nos, quoniam diligentē
& longē videre nitimur, manum
latam super cilia ponimus, vt ex ob-
iectu manus, sparsus visivus colli-
gatur radius, & in seipsum colle-
ctus fortior sit, & visum acuatur, ad
dili-

in Cap. 1.
Lucia.

diligentius & fortius discernendum, quod videre desideramus. *Matejto* (prawi) cień, iż temperie widzenie: tym bowiem iż światłość temperie, moc widzenia iednocy z umiarnia. Dlaczego też Bazyliusz swięty mówi: naturą głęboko pod czołem oko postanowił, y brwi czarne nad okiem ordynował, aby cień zjad państiać, widzenia moc zgromadzić, mocniejszy widzenie sprawił. Tżadci ony y my, kiedy co chcemy pilnie zdaleka obaczyć, ręką szeroka nad oczy kładziemy, ab, tak promień oczu naszichrosprosny, mógł byż zgromadzony, y tak do widzenia, lepszego mocniejszy y sposobniejszy. Luceho tedy Troycę Przenaswieszcza byżła excellentissimum Obiectum; tż iedną oku rozumu Przenaswieszczy Panny/ zaślona moc Należytejszego: Spiritus sanctus superveniet in Te, & virtus Altissimi obumbrabit Tibi: przeto moc rozumu tej Panny/ była nieiako przez to zaślonecie dysponowana y umocniona/ do widzenia tak przezacnego Obiectum. O czym tak pomieniony *Albertus Magnus*. Sic igitur o Beata obumbravit Tibi virtus Altissimi, ut visu mentis tuæ adunato, mysterium posset a Te cognosci. Tak tedy o błogostaniona zaślona tobie moc Należytejszego, abyś myśli twojej widzenie zgromadziwszy, tajemnicę tym doskonalej poznać mogła. Jezeli się iedno spyta/ iako się ta obumbracza/ to zaślonecie stało? Odpowiadam: Tym samym/ że Spiritus Sanctus supervenit in eam: gdy bowiem rzecz wiśka ocacza/ okraja rzecz mniejsza/ zaślania iż od wiśkicy insey rzeczy: iako zaślona oblot Dignioma na gorze Thabor/ kiedy ich ogarnął. Tż tedy Duch Przenaswieszczy zstąpił na tę Pannę/ wiśki iako Bog badac nad nią; otoczył/ ogarnął wiśki/ zaślonał iey wiśki insey obiecta, aby była na nie insey okiem myśli swojej nie patrzyła/ tylko na samego Ducha Swiętego; a zarym na same Troycę Przenaswieszcza/ Trocy jest Duch & Komplementem. O czym tak pięknie *Titus Bostren*: in Cap. 1. Luc. Et virtus Altissimi obumbrabit tibi: hoc est, vnde quaque circumdabit te, induet te, circumvallabit te, com-

pletetur te. Observare autem hic licet, quomodo dum Spiritum Sanctum, Virtutemque, & Altissimum nominat, totam Sacratissimam Trinitatem Virgini patefaciat. Persona uż tedy rzecz/ iż iako Słowo ono Boskie przed wieli pocyna się w Bogu Oycu ex cognitione Dei, z poznania Boga: tak swoim sposobem toż Słowo Przedwieczne/ poczeło się w żywocie Przenaswieszczy Panny ex cognitione, z poznania Boga w Trocy Przenaswieszczy Jedynego: to jest/ poznanie Boga w Trocy Jedynego/ poprzedziło w rozumie Przenaswieszczy Panny Poczeć Słowa Przedwiecznego w żywocie iey swiętym.

*A*ż naostatek iako Słowo Przedwieczne pocyna się w Bogu Oycu przed wieli/ antecedente voluntione, z poprzedzeniem woli Oycowskiej: tak też swoim sposobem toż Słowo poczeło się dziś w żywocie Pannienstym/ antecedente Virginis voluntione, z poprzedzeniem woli Pannienstkiej: dowodzi tak. Mogł Jedyń Syn Boży wziąć ciało y krew z tej Panny/ bez iey przyzwolenia. Jako bowiem wyiał kść z Adama bez iego widzenia y pozwolenia: tak mógł ciało z Przenaswieszczy Panny wziąć/ bez iey widzenia y pozwolenia. Nie czyni iednak tego/ ale pozwolenia na to od niej żada/ mówiąc do niej: *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea.* *Otworzy mi* (prawi) *siolro moia, przycielko moia, gotabico moia, niepokalana moia.* A żada tego przyzwolenia/ dla iey wiśki z cnoty posłuszeństwa przystugi. O czym tak poważny *Guilhelmus*. Tulit Dominus de dormiente Adam, vnde formavit Euam: non stetit ad ostium eius & pulsavit, consensum & cooperationem eius minime flagitavit, noluit conscium esse occultæ operationis suæ. Poterat enim Incarnationis mysterium celebrare MARIA nesciente, nec sentiente, nec consentiente, nec oar-nem dante, sicut sumpsit de Adam, vnde formavit Euam: sed voluit sumere non tantum ex ipsa, sed & ab ipsa sciente, sentiente, consen-

Cant. 5.

in Cap. 1.
Cant.

tiente, & offerente ad cumulum
 gloriae Maternae. A nie tylko tego
 pozwolenia żądał od niej Bog/ ale
 go też czekał/ y on/ y rzeczy stworzone
 z nim; iako dacie znać Bemat święty.
Hom. 4. sup. Missus est. O Domina,
 responde verbum, quod terra,
 quod inferi, quod & superi expe-
 ctant. Ipse quoque Rex & Domi-
 nus, quantum concupuit decorem
 tuum, tantum desiderat & respon-
 sionis assensum. Ipse tibi clamat e-
 ozlo: Fac me audire vocem tuam.
 O Pani (prawi) odpowiedz słowo, które-
 go ziemia, którego piekło, którego niebo
 czekała. T sam Krol y Pan, iako bardo
 zachęcał się w piękności twojej, tak
 bardo pragnie odpowiedzi twojej zezwa-
 lenia. On na cie wola z nieba: spraw
 to, abym głos twój usłyszał. A doczekał
 wsi się tego Pamienskiego zezwole-
 nia/ które wyrażała Panna onymi
 słowy. Ecce ancilla Domini, fiat
 mihi secundum verbum tuum. Oto
 ja służebnica Pańska, niech mi się stanie
 według słowa twój: zaraz a zaraz
 verbum Caro factum est, wstąpiło
 Słowo Przedwieczne w żywot Pa-
 nienki/ y Ciałem się stało. Czytam
 w historyach Królestwa Francuskie-
 go/ iż gdy Krol Francuski Ludwik
 XI. przyjeżdżał do miasta sławnego
 Tornakum nazwanego/ wyspalo się
 przeciwko niemu wszystko miasto. Do
 którego gdy z wielką pompą wieżdzał/
 w samej bramie zaśla mu Pamienska
 dziwnie pięknej wrody/ y prawie po
 Krolewsku ubrana; za nią potym
 szedł wielki poczet mieszkan miasta o-
 nego. Krol obaczywszy dziwnę wro-
 dy Pamiens/ nieco się zastanowił; a
 ona tym czasem z pod welum pierśi
 swoich dobyła złote serce/ które
 gdy otworzyła/ śliczna się lilya w nim
 pokazała: a Pamienska do Krola rze-
 kła. Niezwyčajony Krolu/ ja jedną
 przed tobą stanawszy/ ofiarować od
 mego miasta złote serce lilya w sobie
 mające: złote serce znaczy miłość go-

raca przeciwko tobie wszystkiego tego
 miasta: lilya znaczy to/ iż miasto do
 którego wieżdżał/ jest przeczyste/ to
 jest/ nikogo innego krom ciebie za Pa-
 ną nie przyjmujące. Takim podatun-
 kiem Krol on wielce zwyciężony/ wiel-
 kimi bogactwy y przywilejami miasto
 ono ubogacił/ y do niego w iachał.
 Coś podobnego zaprawda stało się
 dnia dzisiejszego: Krol Nieba y zie-
 mie Jedyny Syn Boży/ miał wola
 w iachać do tego Miasta swojego/ to
 jest/ na ten świat: nie wprzód iedną
 w iachał/ aż mu droga zaśla dziwnę
 wrody Pamiens/ to jest Przenaswie-
 ta Panna; nie wprzód/ aż mu ta Pa-
 mienka złote serce/ to jest/ miłość ie-
 go gorące ofiarowała; nie wprzód/
 aż mu śliczna lilya/ to jest con ten-
 sum, pozwolenie na przyjęcie jego sa-
 mego za Paną/ y Krola/ y Syna/ po-
 kornie ofiarowała. Dopiero bowiem
 gdy ta śliczna lilya dziwnie Miasta
 towa Boskiemu pachniała pokornym
 sercem ofiarowała/ w iachał do tego
 Miasta/ do żywota Przenaswietney
 Panny: dopiero na ten czas Verbum
 Caro factum est, Słowo Ciałem się
 stało. A z tym już iasna rzecz/ iż iako
 Słowo ono Przedwieczne poczęło się
 z żywota Boga Oycy Niebieskiego
 antecedente volitione: tak swoim
 sposobem toż Słowo Przedwieczne
 poczęło się w żywocie Przenaswietney
 Panny/ antecedente volitione, z po-
 przedzeniem woli/ to jest przyzwolen-
 iem Przenaswietney Panny. A z tym
 już iasna rzecz/ iż factum est Maria
 secundum Verbum Dei: ponieważ
 poczęła Słowo to Boskie w myśli;
 poczęła ex cognitione, z poznania
 Boga/ to jest/ z poprzedzeniem tego
 poznania; poczęła antecedente vo-
 litione, z poprzedzeniem przyzwolen-
 iem swojego/ stało się też wszystko
 według Słowa Boskiego. Krol
 temu niech będzie część y
 chwala na wieki wie-
 czne Amen.

Ná Tenže Dzień

ZWIASTOWA-

NIA PANNY

PRZENASWIETSZEY,

KAZANIE CZWARTE.

Ecce concipies & paries Filium. *Luca 1.*
Oto poczniesz y porodziś Syna.

O Żytamy w żywocie Błogostawionego Stanisława Kosski/ Chrzestanie Ciemiśy; iż spytany ten Błogostawiony od iednego duchownego Oycá/ iezeli by miłował Przenaswietszą Pannę? On po sobie y wdziesznymi wsty odpowiedział. Co pytasz Oycze? moiác to Matka. Rozumiem o tym/ iż każdy z was głowiek Chrzestiański/ gdy by go spytano/ czy miłujesz Przenaswietszą Pannę? rozumiem/ iż by odpowiedział. Moiác to Matka/ á iakoż by miłować nie mam? Tak by każdy odpowiedział: bo każdy do tej Panny modli się. Monstra te esse Matrem, sumat per te preces. Pokaż się nam. Matka, przez cie Bog niech przyjmie nas. *O tymże y święty Bernardyn Senonski mowi tak. Intelligimus Ioanne omnes animas electorum, quorum per dilectionem Beata Virgo facta est Mater. Rozumiemy (práwi) w Ianie wstkie dusze wybranych, ktorych przez miłość Błogostawioną Panną stała się Matka. Cieszymy się o tym poważny Richardus. Mater nostra MARIA, quae licet nonnisi unicum Filium carnalē genuerit, in eo tamen spiritualis Mater effecta est magnae multitudinis filiorum, quorum primogenitus Christus. Matka (práwi) n. s. i. jest MARTA, ktora choć iednego tylko porodziła Syna według ciała, w nim iednak wielkiej liczby synów stała się Matka duchowna, z ktorych wstkich pierworodny*

był Chrystus. Lecz kiedyż to Panna wstkich wybranych Pánstkich w żywocie swoim poczeła? Zaprawda dnia dzisiejszego przy Zwiastowaniu Anielskim/ kiedy rzekł Anioł. Ecce concipies & paries Filium. *Oto poczniesz y porodziś Syna. Otkrom Chrystusa/ poczeła w żywocie swoim wstkie Syny duchowne/ wstkie wybrane Pánstkie. Pokaż to ná terazniejszy Kazaniu: á przytym iako się w żywocie tej Panny bedac/ sprawować mamy. Będzie to tu cci y chwata Bożej/ á tu zbudowaniu nasemu.*

O sićknie pierwszego punktu: iż dnia dzisiejszego przy Zwiastowaniu Przenaswietszą Panną poczeła wstkich wybranych Pánstkich; tak pokazuje. Przypatrując się Janowi świętemu w Objawieniu swoim zstępującemu Synowi Bożemu w żywocie Przenaswietskiej Panny/ mowi tak. Vidi civitatem sanctam Ierusalem novam descendentem de caelo a Deo. *Widziałem (práwi) Święte miasto Ieruzalem nowe zstępujące z Niebá od Boga. Gc. A pretko przydaie. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitavit cum eis. Oto przybytek Boski z ludzmi, y mieszkał z nimi. Coż to jest próżo/ ieden tylko dnia dzisiejszego Syn Boży zstąpił z niebá w żywocie Pánienstki/ á przecieś Jan święty zowie iednym miastem świętym Ieruzalem? Vidi civitatem sanctam Ierusalem. Jeden tylko głowiek Chrystus Pan w żywocie Pánienstkim/ á przecieś Jan święty mowi. Ecce ta-*

berna-

Tom: 1.
Serm: 55.
Cap: 3.

Líb: 2.
part: 1.

Apoca: 21.

In Cap. 3.
Apocal.Rom. 3.
1. Cor. 6.
Art. 2.
Cap. 2.

bernaculum Dei cum hominibus. Coz tego proste za przyczyną? Nie infa zaiste/ tylko ta/ iż gdy Syn Boży wstąpił w żywot Pannieński/ zstąpił z nim oraz wszytko miasto niebieskie/ to jest/ wszyscy wybrani Panscy: poczynając ta Panna w żywocie swoym iednego człowieka/ poczęła oraz wszytkich ludzi wybranych Panskich. O czym tak poważny Ansbertus mówi. Multitudo electorum cum Christo in utero Virginis praeordinata descendit: ubi Iesē Dominus Virginitati Marianae dedit, & simul dedit illi omnes praeordinatorum segetes, ut inde parturirentur. Wie lość (prawi) wybranych z Chrystusem w żywot Pannieński przeznaczona zstąpiła: kiedy się Pan MARTEY Pannieństwu oddał, oddał iey też oraz wszytkich przeznaczonych nasienie, aby się z niej porodzili. Tegoż naucza Bernardyn święty Senneński/ kiedy traktując o przyzwoleniu Pannieńskim na poselstwo Anielskie/ tak mówi. Virgo per hunc consensum in incarnationem Filij, omnium electorum salutem viscerosissimē expectit & procuravit, & omnium salutē & saluationi per hunc consensum se singularissimē dedicavit: ita ut ex tunc omnes in suis visceribus baiularet, tanquam verissima Mater filios suos. Panna (prawi) MARYA, przez przyzwolenie na Poczecie Syna Bożego, serdecznie o zbawienie wszytkich wybranych prosiła, o to się ich zbawienie pilnie starała, przez to przyzwolenie, wysłała się zbawieniu ludzkiemu oddając, tak iż od punktu przyzwolenia swego na Macierzyństwo Boskie, w żywocie swoim wszytkich wybranych Panskich nosiła, iako nasprawdżiwszą Matka nosi w żywocie swoim syna.

Wyrażił to y sam Duch Przenawświaty/ kiedy w Pieniach Salomonowych tak do tej Panny mówi. Emissiones tuae paradyſus malorum puniceorum. A Vatabla cyta. Plantationes seu plantae tuae. Szepki (prawi) twoie raſkie, iablek ziarnistych. &c. Jeden tylko szepki/ iedno drzewo żywota/ Chrystus Iezus, szepkiony jest w żywocie Pannieńskim tak wſchmogacego Boga. A czemuż przecie Duch Święty mówi:

Plantationes seu plantae tuae, szepki twoie o Panno/ iablek raſkich ziarnistych? Słuchnie zaprawda mówi. W iednym bowiem szepku/ w iednym drzewie Chrystusie/ iako w głowie/ znajdowały się inſe szepki/ to jest/ wybrani Panscy. O czym tak poważny Guilhelmus Abb: apud Delrium. Vnicus enim fructus est, qui ab efficaci salute Iesus dictus est: sed in vno illo fructu multiplex est fructus, in vno Salvatore omnium Iesus, plurimos MARIA peperit ad salutem, patiēdo vitam, multos parit ad vitam: eo ipso quod Mater est capitis, multorum membrorum Mater est: Mater Christi, Mater est membrorum Christi: quia caput & corpus, vnus est Christus. Iedny (prawi) jest owoc, który od skutecznego zbawienia IEZUSEM nazwany jest, ale w tym iednym owocu, wieloraki znajduje się owoce: w iednym Zbawicielu wszytkich IEZUSIE, wielu MARYA vrodziła do zbawienia; rodząc żywot, wielu vrodziła do żywota, tym samym iż jest Matka głowy, jest też i Matka członków: Matka Chrystusowa jest też Matka członków CHRYSOSOWYCH: bo głowa i ciało ieden jest CHRYSYS.

A znówu tenże Duch święty w Pieniach także Salomonowych o tej Pannie mówi. Duo vbera tua, sicut duo hianuli capreae gemelli. Dwoie pierśi twoie, iako dwoie bliźnieta koźlat. Jednego tylko Syna ta Panna poczęła/ iednego porodziła/ iednego mlekiem karmila: a czemuż przecie mówią/ iż pierśiami swoimi karmi bliźnieta? Dobrze zaprawda: gdy bowiem ta Panna w żywocie swoim poczęła/ y pierśiami karmila/ iednego wielkiego Syna to jest Chrystusa JEZUSA/ oraz też w żywocie swoim poczęła/ nosiła/ y karmila/ drugiego syna/ to jest narod ludzki/ syna mówia przypodobionego. O czym znówu tak Guilhelmus Abb: apud Delrium. Porro eo ipso, quod sibi magnum illuminulum, id est Verbum incarnatum corporaliter genuit, duos sibi hianulos, scilicet teneriora eius membra, in utroque sexu spiritaliter adoptavit. Siquidem per hoc quod facta est Mater Verbi corpo-

Cant. 4.

salis,

rahis, facta est membrorum eius Mater spiritalis: per hoc quod caput nostrum secundum carnem concepit, membra eius laque alenda suscepit. Tym (prawi) samym, iż anego wielkiego Syna, to iest, Słowo. W cieleno według ciała urodził, dwoie sobie bliźniat, to iest, członki iego, oboiey płci za duchowne sły przysposobila: bo iż się skłata Matka Słowa przedwiecznego, skłata się też matka członków iego, które młokiem miłosierdzia swojego wstawicznie karmi. Jasná tedy rzecz/ według Piśmá świętego/ y według Doktorow Kościelnych / iż Przenaswistka Panna wshytlich nas w żywocie swoim dnia dzisiejszego przy Zwiastowaniu Anielskim szczęśliwie poczęła.

Co się tćnie drugiego punktu: poczęci dzia w żywocie Przenaswisthey Panny/ mamy się w nim tak sprawować/ iako się w nim sprawował Chrystus Iezus Pan y Zbawiciel nasz/ dzia także w tym żywocie poczęty. A iakoż się on sprawował? Tak się sprawował/ iż żadney molestey/ żadney cięskłości/ żadney boleści Młatce swojej nie żadał. Tak abowiem náuczga Bonaventura S. Fuit autem venter Virginis beatus, propter tria privilegia, quia ut dicit Bernardus: fuit sine corruptione fecunda, sine grauedine gruida, & sine dolore puerpera. Był (prawi) żywot Pánienski błogosławiony dla troiakięgo przywileiu: naprzód, iż bez skazy poczęta, potomore iż bez cięskłości brzemienna była; potrzećie, iż bez boleści porodziła. A my tedy wshyscy przykładem Chrystusowym/ cack się w tym żywocie Pánienskim sprawować mamy / żebyśmy mu żadney molestey/ cięskłości/ abo boleści nie żadali. Oco nas pięknie y goraco wspomina Guerricus Abbas, tymi słowy. Exemplo tibi sit Dominus Iezus, vterum grauidavit, non grauidit; se non sentiat grauem vterus eius, cauo ne illum te poeniteat concepisse: si qui tales sint, Deus emolliat cor lapideum, ne quatiat viscera Matris. Niech ci (prawi) przykładem będzie Pan Iezus, który żywot Matki swojej nápełnił, ale nie obciążyl: y ty tedy nie żadaś cięskłości żywotowi Pánienskiemu, strzeż się, aby tego nie żatowała,

iż cię w żywocie swoim poczęła: iezeli ktorzyś takowi, niechay Pan Bog zmiękczy serca ich kamienne, żeby nie żadawali molestey wnetrzościom Pánienskim.

Spytaś. A iakoż to kto żadać cięskłość y molestę żywotowi Panny Przenaswisthey? Wnetże zrozumieś. Czytam w Piśmie świętym/ iż Rebecka nápięrała się potomstwa/ poczęła za modlitwą Izáakowa. Lecz poczęwszy bliźniat/ pretko tego żalowała/ y narzekala / mówiac: Wolalabym była nie poczynąć/ niżeli taka cięskłość y boleść w żywocie moim odnosić. A żądzie ta cięskłość y boleść iej pochodziła? Żad zaprawda/ iż brat nábratá w żywocie iezęce powstał/ to iest/ Izau zły/ ná Jakóba dobrego. Sed collidebantur in vtero eius paruuli: iuz one dziaćki iezęce w żywocie Młaciezynskim z soba woiowały. Takiuś ci własnę sposobem y teraz/ kiedy to człowiek Chrześciański w żywocie Panny Przenaswisthey poczęty/ powstaće przeciwko bratu swoiemu/ przeciwko Chrystusowi/ to iest/ kiedy go grzechami obraza/ wielka cięskłość y boleść Młatce swojej Pannie Przenaswisthey żadać.

Genes. 25.

A iakoż bárzo wielka? Potrzeba wiedzieć/ iż Przenaswistka Panna przez wshytel czas żywota swojego wielka bárzo boleść cierpiała z Młaki niewinney Iezusa Pána y Zbawiciela naszego. Tak abowiem náuczga poważny Rupertus, przywodząc Pannę Przenaswistka tak do nas wshytlich mówiac. Nolite solam attendere horam vel diem illam, in qua vidi talem dilectum ab impijs comprehentum, male tractari, illud, spiritus coronari, flagellari, crucifigi, felle & aceto potari, lanceari, mori, & sepeliri. Nam tunc quidem gladius animam meam pertransiuit; sed antequam hic pertransiret, longum per me transire fecit. Prophetissa namque eram, & ex quo Mater eius facta sum, sciui eum ista passurum. Cum igitur talem Filium in sinu meo foverem, vltis gestarem, vberibus lactarem, & talem eius futuram mortem prae oculis haberem; qualem, quantam, quamque prolixam me putatis Matrem doloris pertulisse passionem.

Lib. 1. in Cantic. Cap. 1.

In Comment: super Lucā.

Serm: 3. de Annunc.

lionem? Nie same (prawi) te godziny
 albo ten dzień uważajcie, którego wi-
 dziła Syna moiego poymanego, wyimi-
 nego, cierniem skłotego, vbiczowanego, w-
 krzyżowanego, żołcia y ożem napawane-
 go, włocznia przebitego, umierającego, y
 pogrzebionego: bo aczkolwiek na ten czas
 mierz dusze moje przeraził; nim iednak
 przeraził, długo przez dusze moja prze-
 chodził. Byłam bowiem Prorokini, y
 Matka iego badac, wiedziałam że to miał
 wszystka cierpieć. Kiedym go tedy piasto-
 wała, kiedym go mlekiem karmiła, a te
 frogą meka iego przed oczyma miała, ta-
 cno uważyc możecie, iakom serdecznie bo-
 lała. O teyże boleści Pamienskiej An-
 zelmus święty tak mowi. Quidquid
 enim crudelitatis inflatum est cor-
 poribus Martyrum, leue fuit, aut po-
 tius nihil, comparatione tua passio-
 nis: nec crediderim te potuisse sti-
 mulo tanti cruciatus, quin vitam a-
 mitteres, sustinere; nisi ipse spiritus
 vitæ, spiritus consolationis, spiritus
 scilicet dulcissimi Filij tui te confor-
 taret. Cokolwiek (prawi) okrucieństwa
 zadano kiedy Meczennikom św. wszystko to
 iakoby nie było, względem boleści twoiej
 o Panno: y nie wierze temu, aby była
 w tych boleściach nie umarta, gdyby cie
 był duch żywota, duch pociechy, duch
 nastońskiego Syna twoiego nie umacniał.

Żad sie już domyslać możemy/
 iako y teraz wielka Przenaswiewskiej
 Pannie boleść zadaliśmy: kiedy sie bo-
 wiem grzechow przeciwko Chrystuso-
 wi dopuszczamy/ znowu Chrystusa
 krzyżujemy. Tak abowiem nauza
 Paweł święty o wszystkich grzesznikach.
 Rursum crucifigentes libimetipsum
 Filium Dei. Znowu krzyżuiac sami so-
 bie Syna Bożego. Toć znowu wszystkie
 te boleści każdym grzechem śmiertel-
 nym Przenaswiewskiej Pannie zadaje-
 my/ ktore cierpią z okrutney śmierci
 Syna swolego. A tak żaden nigdy
 Meczennik/ od żadnego Tyranna na-
 święcie/ takiey cięskości/ takiey boles-
 ści nie cierpiał/ iakaby odnosiła y
 cierpiąca od grzeszników Przenaswiew-
 ska Panna/ gdyby cierpietliwa była.
 Co wrażając/ o zaprawde grzeszny
 człowiecze/ miałbyś sie grzechow ká-
 rać/ miałbyś sie ich wiecey niż ognia
 strzedz/ żebyś tak wielkiej boleści

Matce twojej Pannie Przenaswiew-
 skiej nie zadawał. Co rozumiesz: Gdy-
 by teraz żyła Przenaswiewska Panna/
 Czylibys iey rany zadawał takie/ iakie
 okrutnicy Meczennikom zadawali?
 Czylibys ia ogniem tak palił/ iako
 Meczennikow Tyranni palili? Czyli-
 byś głodem/ więzieniem/ pragnie-
 niem tak trapił te Pannie/ iako Tyranni
 Meczennikow trapił? Czylibys
 te Pannie po ostrym kamieniu/ po ciez-
 niu włoczył/ y infetey meki zadawał?
 Ktore kiedykolwiek Tyranni Meczenn-
 nikom zadawali? Rozumiem/ iż mi
 odpowiesz: uchoway Chryste Pannie y
 pomyslić o tym/ y vszy tego słuchac
 nie mogę: iestem ia raczej sluga Prze-
 naswiewskiej Panny iako Matki y Do-
 brodzieyki moiej. Wiedze o tym za-
 pewne grzeszniku/ iż kiedy teraz twor-
 mi puánstwy/ wśeteczestwy/ twoun-
 lákomstwem/ gniewem/ y infymy
 grzechami Chrystusa obrazasz/ wielka
 Przenaswiewskiej Pannie boleść zadá-
 iesz/ co iest z ciebie/ nizeli gdybyś żyja-
 ca ranił/ albo ogniem ia palił/ albo ia
 wioził/ albo głodem y pragnieniem/ y
 infymy mekami trapił: bo poniewaz
 grzeszac Chrystusa krzyżujesz; a zátym
 boleści Przenaswiewskiej Panny ktore
 z wkrzyżowania iego cierpiąca/ co iest
 z ciebie zadajesz; a te wielkie daleko by-
 ly/ nizeli meki wszystkich Meczenn-
 ikow: idzie zátym/ iż teraz grzeszac dás-
 leko wielka boleść/ co iest z ciebie/
 Przenaswiewskiej Pannie zadajesz/ ni-
 jelibys iey żyjacey zadawał/ wszystkie
 okrucienstwa Tyrannow nad nia wy-
 prawuac. Jasna tedy rzecz/ iż tego
 czynić nie masz/ to iest/ poczetym bez-
 dac w żywocie tey Panny/ nie masz iey
 tak frogich zadawać boleści: maczey/
 lepiey ci sie bylo w tym żywocie nie po-
 czynac. Tak bowiem nauza Guerri-
 cus Abb: Sermon: 9. de Annunc Sed cum
 se colliderent paruuli discordes in
 utero Rebecæ, quæ prius orauerat
 ut conciperet, dolens inquit: Si
 sic futurum mihi erat, quid neces-
 sum erat concipere? Si de aliquo
 nostrum fratres sic conqueri conti-
 gerit viscera Matris nostræ, timeo
 ne melius fuisset, si conceptus non
 fuisset homo ille. Lecz gdy się (prá-
 wi) potracály one dziatki niezgodne w ży-
 wo cie

De Excel-
 lent: Vir-
 gin: C. 5.

Ad Habr
 6. Cap.

woćie Rebeki, która pierwsey prosiła, aby poczęła, bolejąc potym mówiła: jeżeli tak miało być, wolałabym była nie poczynąć. Jeżeli y ná nas Bracia wnetrznosci Mścierzynskie tak nárzekać będą, boie się, aby nam nie lepiey było nigdy się nie poczynąć.

Powtóre: Poczęty dziś Chrystus leży w żywocie Przenaswisthey Panny; tak się sprawował/ iż samym tylko pokarmem od Przenaswisthey Panny wzrastym był: każdy bowiem głowieł w żywocie Mścierzynskim poczęty samym tylko Młaki swoiey alimentem żyje. A my tedy w żywocie tej Młaki Przenaswisthey Panny poczęci/ samy iej alimentem/ to jest/ iej cnótami karmic się/ onych naśladować staramy. O co pięknie napomina nas Augustyn święty tymi słowy. MARIA cum sit Mater capitis Ecclesie, et etiam & membrorum, quod nos sumus: & ut foetus in utero non aliud accipit alimentum ab eo, quod Mater ore suo illi infundit; ita & nos dum sumus in utero Ecclesie, nihil habemus, quod non sit pruium ori orantis MARIE. MARTA (prawa) będzie Matka głowy Kościoła, jest też Matka wszystkich nas, iako członków tej głowy: więc iako płod w żywocie będący innym alimentem nie żyje, tylko Mścierzynskim; tak y wysamym tym kontentować się mamy. A słusnie: bo ten aliment/ to jest/ cnoty Panny Przenaswisthey/ są nam y nasmacznieysze/ y do duchownego w miłości Bożej wychowania następneysze. Nie

Hamilt. 2. ia to mówis/ ale Bernat święty. Vt super Mis. sus est.

ia to mówis/ ale Bernat święty. Vt impetres eius orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Accedit quod cum imitari Beatam Virginem, sit imitari Christum (quid enim est aliud Virginis vita, nisi expressum quoddam vitæ Christi exemplar.) Imitatio per mediam Virginem facta, peculiarem quandam conciliat suavitatem, quam non conciliat eadem

imitatio Christi, facta per alios Sanctos. Quâ viâ & modo, facilius quoque efficitur vitæ Christi imitatio: dum enim servus Dei totus incumbit contemplationi virtutum, morumque purissimorum Sanctissimæ Virginis, suamque vitam eius vitæ conformare nititur, memor pietatis, benignitatis, charitatis, ceterarumque virtutum, mollescit, & quasi liquefcit eius animus, ac in amorem exardescit Dei, qui talem nobis Matrem impertit. Ahys (prawa) członkowie tej Panny przyczyni doznaj, staramy się posłuszkowi jej naśladować. Dlatego, iż naśladować Błogosławioney Panny jest naśladować Chrystusa, (bo coż jest innego żywota tej Panny, tylko wyraźny exemplarz żywota Chrystusowego?) naśladowanie Chrystusa przez tę Pannę, przynosi osobliwa wdzięczność, której nie przynosi naśladowanie Chrystusa Panną przez innych Świętych Páńskich. Przynoszą też ten sposób tacznieysze naśladowanie Chrystusa Panną: bo gdy służą Boży w sposób zapamiętanie się ná cnoty y obyczajie przeczyszc Przenaswisthey Panny, y żywota swego iej żywotowi konformować uświatlić, mając w pamięci jej pobożność, dobrotliwość, miłość, y inne cnoty, topnie, miękceje serce iego, y rozgorywa się miłością przeciwko Bogu, kto y nam taka Matka z miłosierdzia swego dać raczy.

Orozem pokazał Chrześciance Namiszy/ iż dnia dzisieyszego Przenaswistha Panną/ poczynając Syna Bożego w żywocie swoim/ poczęła też oraz y nas wszystkich: dziś się stala/ iako Matka Syna Bożego/ tak y Matka nasza. Pokazałem też iako się w żywocie tej Młaki sprawować mamy: Staramy się/ abyśmy się tak sprawowali/ jeżeli chcemy aby nas przy śmierci ta Panna do żywota wiecznego wrodziła. Co nam rącz

dać Chryste Iezus, który żyjesz y królujesz ná wieki wieczne.

A M E N.

Ná Tenże Dzień

ZWIASTOWA- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIĄTE.

Inuenisti gratiam apud Deum. *Lucę 1.*
Znalazłaś łaskę u Boga.

Z Koiąto rzecz może kto zna-
leść. Chrzescianie Nas-
milży. Naprzod / może
znaleść rzecz ktorey nikt
nigdy nie zgubil / przeto
że iej nigdy nikt w swojej nie miał
possejsey. Taka rzecz znayduie glo-
wieć / gdy znayduie zwierza na puszczy-
tych wrzecz wolney / ptaka na powie-
ci su. ię. A takiej rzeczy kto ja znay-
dzie / niomu oddać nie powinien : bo
iż nikt do niej prawa nie miał / sic pri-
mi occupantis, staie sic tego ktory ja
naprzod znaydzie possejsey / iako po-
spolicie Jurystowie naučaju. Po-
wtore / może kto znaleść rzecz ktora
kto zgubil mając ja w possejsey swo-
iey / iednak ten ktory zgubil wdaleko
krainę zarechal. A taka rzecz / według
Theologow / ma oddać ten ktory ja
znalazł successorom tego / ktory rzecz
oni zgubil : albo jeżeli tych nie ma /
pauperibus, ubogim powinien ja roz-
dać. Potrzebie / może kto znaleść
rzecz / ktora zgubil ten ktory ja miał
w possejsey / iednak ten umarł / po-
tomstwo tylko iego zostaje. A taka
rzecz ktokolwiek znaydzie / powinien
oddąć potomkom zmarłego. Dnia
dzisiejszego Archányol Gábryel przy-
szła Przenaswiętsey Pannie / przy-
swoiey do niej legącyey / iż znalazła
łaskę Bożą. Inuenisti gratiam apud
Deum. Jakaż to prośba łaskę znalaz-
ła ? Czyli ta ktorey nikt nie zgubil / y
przeto iej niomu oddać nie była win-
na ? czyli ta ktora kto zgubil / iednak
gdy on wdaleko drogi odiachał / po-

winnować iego zostaje ? czyli znalaz-
ła taka łaskę / ktora kto zgubil ale po-
marł / potomstwo tylko iego zostaje ?
Pokaże ja na terażniemych Kazaniach /
iż Przenaswiętsha Panna inuenie gra-
ciam apud Deum, znalazła łaskę u Bo-
ga, y ta ktorey nikt nie zgubil / y ta
ktora kto zgubil / ale daleko odiachał /
y ta ktora kto zgubil ale umarł. Bez-
dzie to wszystko ku czci y chwale Bo-
żej / a ku wystawieniu Przenaswięt-
sey Panny.

Iż naprzod znalazła Przena-
swiętsha Panna łaskę Bożą kto-
rey nikt nie zgubil / takim krótko po-
kazuje dyskurssem. Znalazła ta Panna
łaskę aby była Matką Bożą : Ale tak
jest / iż tey łaski nikt nigdy nie zgubil /
toć znalazła taką łaskę / ktorey nikt ni-
gdy nie zgubil. Iż ta Panna znalazła
łaskę aby była Matką Bożą : z Do-
ktorow Świstych pokazuje. Augu-
styn świsty Tomo 9. Traktatu 24. super
Magnificat, tak naucza. Bene M^a.
R^{ia}, solam in humilitatem Domi-
ni respexisse testatur : quia Di-
uinitatis propitiationem, quam
humana natura in primis Parenti-
bus per superbiam perdidit, in M^a.
R^{ia} per humilitatem recuperauit.
Nam in ea Verbum Patris, corporis
substantiam quam sibi vniuerit assum-
psit, quasi ad eam quam prius abie-
cerat, naturam sublimandam, per
misericordiam respexit : quia se hu-
militatis quod erat Ancillam cogi-
tauit, ideo quod non erat sublimi-
tatis Mater esse meruit. *Debrze (prie-
wi)*

3. Part.
Quæst. 2.
Art. 3. ad
secundū.

Lik 2. in
Apocal.

Serm. 3 de
Natiuit.
B. Virg.

wa). *MARTA* przynajmniej, iż nasza iey pokora Pan weyrzał: bo także *Boska* która natura ludzka przez pyskę uwróciła, ona przez pokorę odyskała: z iey cięta słowo Boga Ojca niebieskiego, wzięto substancja, aby ta natura która był porzuć, wysoko znowu postawił: iż już ta Panna za żelaznice poczytała, przeto Matka Boża bydy zasłużyla. Tegoż naucza *Thomasz* święty Doktor Angielski. *Beata Virgo* dicitur meruisse portare Dominum omnium: non quia meruit ipsum Incarnari, sed quia meruit ex gratia sibi data, illum puritatis & sanctitatis gradum, ut congruē posset esse Mater Dei. *Blagoławiona* (prawi) Panna zasłużyla nosić Pana wszystkich rzeczy: nie przeto, żeby zasłużyla w Cielonie iego, ale przeto, iż z łaski sobie danej zasłużyla on czystości i światłości stopień, żeby była godna Matka Boża. *Sluchajmy* o tym *Ambrósium* *Ansbertum*, tak potora *Świętocy Panny* sławiecego. O quantum meruisti! o quantum beata humilitas in sacra Virgine valuisti! Quid enim in sacra Virgine meruisti, nisi Deum Homini coniungere, ut Verbum carni uires? Quid in sacra Virgine valuisti o nisi ut Spiritum Sanctum super eam attraheres? Quid in sacra Virgine potuisti? nisi ut quæ erat Ancilla Conditoris sui, Mater fieret & Sponsa. Ojakoż (prawi) wiele zasłużyla! Ojakoż wiele. *Blagoławiona* pokora w tey Pannie mogła? Coż bowiem w tey świętey Pannie zasłużyla? nie co innego tylko to, aby Boga z człowiekiem złączyła. Czegoż w tey świętey Pannie dokazała? tego, że Duch Świętego, w żywot Pannieński ściagnęła. Iakoż bardzo w tey Pannie można była? tak bardzo, że z żelaznice Boskiej Matki, Oblubienice Boskiej uczyniła. Jakoby to zaś wielka łaska znalazła ta Panna, gdy znalazła łaskę, aby była Matka Boża: opisuie święty *Thomasz* a *Villa Nuova*, tymi słowy. Antequam conciperet Filium Dei, iam idonea erat ut esset Mater Dei: sed qualis est hæc dignitas? Vtique habet quandam infinitudinem esse Matrem infiniti & Omnipotentis. Quæ autem excellentia, quæ perfectio, quæ magni-

tudo decuit eam, ut esset idonea Mater Dei? Hic iam sileat lingua carnis; excedit enim intellectum, & loquellam, Virginis magnitudo, non modo nostram, immo & suam. Fecit (inquit) mihi magna qui potens est. Sed quam magna? nescio an ipsamet valuit comprehendere suam magnitudinem: unde melius eam silentio veneramur. Nim (prawi) poczyta Syna Bożego, iż sposobna była bydy Matka Boża. Ale iakaz to godność? Godności sąsiadnie nierako nieskończona bydy Matka nieskończonego i wszechmogącego. Iako zaś wielka zaćność, wielka doskonałość przysłała tej, która była sposobna bydy Matka Boża: tu już niechże miłknie wszelki ięzyk materialny. Wielkość bowiem przechodzi rozum i mowę, nie nąsca tylko ale też i iey samej: niewiem aby ona sama mogła poiać zaćności swoje: i przeto lepiej nam zaćność ta milczeniem uzić. Pierwsza to tedy propozycja z Doktorow Świtych / iż *Przenawieścia* Panna znalazła te łaski u Pana Boga, aby była Matka Boża.

Je zaś tey łaski nikt nie zgubił: tak pokazuje. Tłk iey nie miał w possessyey swojej: toć iey nikt nigdy nie zgubił. Iż iey nikt nigdy nie miał: iasnie naucza Doktorowie Kościoła. *Andreas Hierosolimit*: mowi tak: De Laud. B. Mariae. Ne timeas, invenisti enim gratiam apud Deum: gratiam, qualem non nactus est quisquam ab æterno, sicut Tu. Quæ etenim sit talis gratia Dei, quæ summum favorem mereatur? Nacta es itaque gratiā apud Deum, & ecce concipies in utero. Nie lękaj się (prawi) Panno, znalazłaś także u Boga, a także taka, iakiej nikt nigdy nie znalazł od wieków, krom samej Ciebie. Znalazłaś bowiem taka łaskę, taki fawar, że oto poczniesz i porodzisz Syna Bożego. O tymże y poważny *Eusebius Emisseus*. Quis unquam tantam gratiam habuit, quantam Virgo MARIA? Alijs enim ad mensurā gratiæ dantur, hæc autem gratiā plena dicitur. Considera modò quantæ ante eam, quantæ post eam mulieres & virgines fuerunt: hæc tamen sola Mater Domini fieri meruit. T ktoż (prawi) kiedy tak wielką łaskę miał, iako

De Laud.
B. Mariae

In Cap.
Lucæ

tę Pannę? inſym pod miarę łaskę dawa,
tę zaś łaskę pełną. Wważaj pilnie iako
wiele przed nią, wiele y po niej było nie-
wiałt y pánien, a przecie tylko tę samą
zaſtąpiła ſobie bydz Matka Boża. Już
tedy iasna rzecz/ iż tę Pannę znalazła
łaskę taką/ ktorey niſt nigdy w Bogu
nie miał/ y przeto niſt iey nigdy nie
zgubił. A zátym pewna rzecz/ iż tę łas-
kę/ była y ieſt primi occupantis: a
zátym tę łaskę Przenaſwiewſza Panna
nikomu oddać nie była/ ani ieſt po-
winna.

Zę też tę Pannę znalazła łaskę w
Bogu te/ ktora kę zgubił/ a
w dalekú odiachal kráine: tak poła-
zuie. Zgubił łaskę Boża pierwſzy An-
yol Lucyfer/ y w dalekú od Boga od-
iachal kráine/ abijt in regionem lon-
ginquam: odſiedł zoſtawiłſy powin-
nowátých ſwoich według natury/ to
ieſt inſych Anyolow/ w dalekú kráine.
Ale tak ieſt/ iż Przenaſwiewſza Panna/
tę łaskę iego znalazła w Bogu: Toć
tedy tę Pannę znalazła łaskę w Bogu/
ktora zgubił ten ktory w dalekú poia-
chal kráine. Iż znalazła tę Panna
łaskę ktora wtrácił pierwſzy Anyol Lu-
cyfer: tak połazuie. Aſſwerus Krol
pyſnego Amáná z wżsdu złożyłſy/
y ná wyſokiey ſubienicy zawiéſiłſy/
wſzytek iego dom/ wſzytkie iego bogá-
ctwá/ wſzytkie kleynoty/ wſzytko to
co tylko miał/ dal nappiektmiejſzey ze
wſzytkich oblubienic ſwoich Eſtherze
tochaney. Tak ábowiem ſwiadczy
Piſmo á. Die illo dedit Rex Aſſue-
rus Eſther Reginę domum Aman
adverſarij ludæorum. Dnia (piáwi)
onego dal Krol Aſſwerus Eſther Krolowey
dom Amáná nieprzyiaciela Zydowskiego:
to ieſt/ według wſzytkich práwie expo-
zytorow/ dal Eſtherze wſzytkie doſtát-
kiego. Ale tak ieſt/ według Doktorow
ſwiatých/ iż Aman ſigurował iako py-
ſny/ pyſnego Lucyferá pierwſzego
Anyola: Eſther także nappiektmiejſza/
ſigurowała według rychże Doktorow
ſwiatých/ nappiektmiejſza ze wſzytkich
oblubienic Boſkich/ to ieſt/ Przena-
ſwiewſza Pannę. Toć tedy Krol Aſ-
ſwerus/ to ieſt Bog/ depoſuit potén-
tes de ſede, gdy złożył z wżsdu Lucy-
ferá/ gdy go w trácił do głębokiego
piekła/ oraz też exaltauit humiles,

połornej a nappiektmiejſzey Eſtherze/
Przenaſw: Pannę dal wſzytek dom ię/
to ieſt/ dal iey wſzytkie bogáctwá/ wſy-
tkie łaski/ ktorekolwiek odebrał pier-
wſzy Anyolowi Lucyferowi. A toć
to ieſt/ iż Oblubieniec Niebieſki tej
Panny wzywa ná koronacy/ korona
z głowy Lucyferá Czártá przekleſtego
zdátá. Veni de Libano ipſa mea, *Cantic. 4.*
veni de Libano, veni coronaberis,
de capite Amána, de vertice Sanir
& Hermon, de cubilibus Leonum,
de montibus Pardorum. Tak ábo-
wiem ná to mieyſce piſac/ mowi po-
wážny Rupertus. Venies de Libano,
quod interpretatur Candidatio, id
eſt, migrabis de corpore iſto, cor-
pore candido, corpore virgineo: &
coronaberis de omnibus hiſ, id eſt,
de corpore, vel membris illius, qui
nominibus iſtis recte denotatur, de
regnis mundi huius. Veni corona-
beris de capite Amána, quod inter-
pretatur nocturna avis: Diabolus
enim cum ſit Princeps tenebrarum,
& tanquam Leo rugiens circumear
quarés quem deuoret, recte noctur-
na avis dicitur. Przjdzie ſ (práwi)
z Libanu, to ieſt, z iſnotci, wynidzie ſ
z tego ciátá, z ciátá iáſnego, z ciátá ká-
mienſkiego: wejmie ſ korona z głowy A-
máná, to ieſt, z głowy ptáká nocne. Czárt
przekleſty ziaje ciámoſci, ktory iáko lew
kraży ſukáiac kogoby pojął, ieſt tym pta-
kiem nocnym. Pewna tedy rzecz/ iż Pán-
ná Przenaſwiewſza znalazła łaskę w P.
Bogu/ ktora był zgubił pierwſzy An-
yol Lucyfer/ teraz przekleſty.

A oddalaż tę Pannę tę łaskę
znaleziona powinnowátým według
natury Lucyferowým/ to ieſt/ Anyo-
lom debrym: Zaprawde oddala/ ſo-
bie dobre ale ſluſhne zoſtawiłſy znale-
zine. Iż oddala, tak iáſnie dowodze.
Pewna rzecz/ iż Chryſtus Pan ieſt Kro-
lem/ nie tylko ludzi wſzytkich/ ale też y
Anyolow: w tym nieco znayduie ſie
kontrowerſyey między Theologámi/
ieżeli Chryſtus Pan y Anyolom łaskę
y chwale zaſtúżył/ ieżeli mowie Anyo-
lowie przez zaſługi Chryſtusowe/ łaskę
otrzymáli: Ja trzymam z Thomáſe
S. Doktorém Anyełſkim/ iż Chryſtus
Pan zaſtúżył Anyolom y ludziom ele-
cionem, vocationem, auxilia exci-

tantia, adiuuantia, sufficientia, efficiacia, omne meritum, omne augmentum gratiae & gloriae: to jest / y przeznaczenie do chwały wiecznej / y powołanie / y ratunki / y wzburzające / ratujące / dostateczne / skuteczne / wszelkie zasługi / wszelkie pomnożenie w łasce y w chwale / wszelkie zgola łaski Boże. Słowa są o tym Doktor Anielskiego in Commentaria super Ioannem Caput 9. Plenitudo gratiae quae in Christo est, causa est omnium gratiarum, quae sunt in omnibus intellectualibus creaturis. *Zupełność (prawi) łaski która jest w Chrystusie, słownie wszystkie łaski, które są we wszystkich stworzeniach rozumnych.* Jeżeli tedy Aniołowie przez Chrystusa biorą łaskę y chwałę: toć ta biorą przez Przenajświętszą Pannę / ponieważ Chrystus przez tę tylko Pannę wszystkie łaski swoje na wszystkie Kościoły swoje wylewa. Nie ja to mówię / ale Antoninus S. tak naucza. Si Angeli recipiunt illuminationem, perfectionem, & Beatificationem à Iesv, per quem omnia restaurantur in coelo & in terra: ergo Beata Virgo cum sit Mater Iesv, causa est aliquomodo gloriae Angelorum, ut apte dicatur Mater eorum. Jeżeli (prawi) Aniołowie przyjmują oświecenie, doskonałość y Błogosławieństwo od Iezusa, który wszystko na niebie y na ziemi odżywia: toć też Błogosławiona Panna ponieważ jest Matką Iezusową, jest iakokolwiek przyczyną chwały Anielskiej, tak, że się ich Matką słusnie nazywać może. Tegoż naucza y Bernardyn święty Seneski. Beata Virgo ab ipso Patre eterno, recepit fontalem fecunditatem ad generando omnes electos, & etiam ipsos Angelos, in aliquo gradu, & gradu, & experientia Diuinorum. Jeżeli tedy według tych Doktorów śś. Aniołowie dobru przez Przenajświętszą Pannę otrzymali łaskę Bożą: toć uż pewna rzecz / iż Przenajświętsza Panna reddidit, oddała rzecz znalezioną / oddała mówię łaskę Bożą / powinnować tym wedle natury Lucyferą / teraz przekletego.

Porządzenie: iż Przenajświętsza Panna znalazła łaskę y Bogą / z którego był zgubien ten co umiał / iednak

potomkowie jego zostali: tak potężais. Znalazła łaskę Bożą zgubioną od pierwszych Rodziców naszych / którą uż pomarli / a myśmy ich potomkowie zostali: toć tedy y ta trzecia łaska ta Panna znalazła. Iż znalazła ta łaskę Bożą / którą pierwszy Rodziców nasz zgubili; naucza Augustyn święty apud Ludolphum Carthusianum. Notanter dicitur, inuenisti gratiam: non dicit, habuisti, vel acquisuisti; quia res habita vel iuste acquisita, ut propria custoditur; sed inuenta, his qui perdidit, restituitur. Sic MARIA inuenit gratiam, non sibi soli retinendam, sed tanquam alijs restituendam: qui enim inuenit perditum, tenetur restituere; gratiam verò quam Eua perdidit, MARIA inuenit, non solum pro se, sed etiam pro nobis. *Ważąc (prawi) potrzebę, iż do tej Panny mówię: znalazła łaskę; nie mówię, miała łaskę, nabyła łaskę; bo rzecz miąca albo słusnie nabyta, iako własna chowana bywa; ale znaleziona, tym którzy ją zgubili, ma być oddana.* Tak MARIA znalazła łaskę, nie żeby ją sama sobie trzymała, ale żeby ją innym oddała: kto bowiem rzecz zgubioną znajdzie, powinien ją oddać. Ze tedy MARIA łaskę znalazła, którą Ewa zgubiła, znalazła ją nie tylko sobie, ale y nam. Pewna tedy według Augustyna świętego / iż Przenajświętsza Panna znalazła łaskę od pierwszych Rodziców naszych zgubioną. Iż zaś tej łaski potomkom Adamowym: to jest nam / czyni Przenajświętsza Panna restitucją / oddała nam tę łaskę od Rodziców naszych zgubioną: obaczmy. Duch święty do tej Panny w Pieniach Salomona nowych / tak mówi. Hortus conclusus, fons sigdatus: emissionem tuam Paradisus, malorum punitionem cum pomorum fructibus. Cyprus cum nardo, nardus & crocus, fistula & cyonamomum, cum vniuersis lignis Libani, myrrha & aloe, cum omnibus primis vnguentis. Ogrod (prawi) zamknięty / źródło moje Oblubienico, ogród zamknięty, studnia zapieczętowane: wypuszczania twoje są iablek ziarnistych z owocami iablek. Cyprus z nardem, nardus z szafranem, kassja y

Cypr

Part. 4.
nieślo 15.
cap. 14.

Tom. 3.
Serm. 11.
Artic. 2.
Cap. 1.

Can. 4.

czynimoli je wsłtłkami drzewy Liban-
skimi. Te słowa Rupertus y inni
Doktorowie/Przenaswiatkiej Pannie
aplikują: w tym tylko między nimi
grudność/ iako się ma brać to słowo
emissiones tuae, wypuszczenia twoje:
czy passioe, czy Actiue. Trzymam się
jednak sententiae Rupertus Abbatis kto-
ry naucza/ iż się to słowo ma brać A-
ctiue: iakoby rzekł Oblubieniec nie-
bieści do tej Panny. Wszystko to to
się w tym Ogrodzie rodzi/ nie innego
nie jest/ tylko słodkość/ piękność/ won-
ność/ drzewa/ kwiatki/ owoce/ naya-
smaczniejszy/ naydroższy: tak iż ten O-
gród zda się być jednym Rajem ro-
śkosy. Lecz jeżeli ten Ogród jest zám-
knięty/ Hortus conclusus: iakoż te
wszystkie słodkie y smaczne owoce swo-
je emitit, iako je z siebie wypuszcza?
Dziwnie pięknie odpowiada pomie-
śniony Doktor Rupertus Abbas. Ipsa
ola Hortus conclusus existit: nam
eius duntaxat vterus foecundus &
incorruptus in conceptu, & in par-
tu. Quidquid gratiarum, quidquid
virtutum, quidquid operationum,
et lectum mundus accepit, emissio-
nes tuae sunt. Jakoby rzekł Doktor
świety: Prawda że MARYA jest Ogro-
dem zamkniętym/ wśtłże jednak be-
dad Ogrodem zamkniętym/ to jest Pá-
nia niekajona/ wypuszcza z siebie drze-
wa/ gałazki/ owoce/ kwiatki/ maści
dusze/ które nie innego nie są/ tylko
łaski/ dary/ cnoty/ fawory Duchá ś-
watego ta Panna nie tylko znalazła w
Bogá/ ale ich też wszystkim wiernym
choy nie y obficie używa. Cokolwiek
bowiem łask/ cokolwiek cnot/ cokol-
wiek dobre duchownych/ ludzie kiedyś
kolwiek otrzymáli/ wszystko to przez
Przenaswiatką Pannę. O tymże po-
wajny Hugo Victorinus pisać in Canti-
ca. A Deo pietate replentur vbera
tua, ut alicuius misericordiae notitia ta-
cta, lac fundant misericordiae, nec
possis miseriae scire & non subveni-

re. O Panno (prawo) Bog sam mi-
łosierdziem napełnił pierś twoją, aby
wiadomością miłosierdy ludzkiej dotknię-
te, miłosierdzie z siebie wydawały. O
tymże y święty Bernardyn Senenski.
In omnium gratiarum, effluxus
quodam iurisdictionem habuit
haec Virgo, de cuius vtero, quasi de
quodam Divinitatis Oceano rivi &
flumina emanabant omnium gra-
tiarum. Nad płynieniem (prawo)
wszystkich łask miłota ta Panna władza:
bo z niej wypływa iakoby jakiegoś wszystkich
łask Oceanu, wszystkie strumienie y rzeki
łask wypłynęły. A przetoć wszystkie
ludzi Seraphiczny Doktor Bonawen-
tura świety/ gorąco pobudza/ aby
po wśłota łaski do tej Panny zwi-
tać ofnością y nabożeństwem refurto-
wali. Quicunque septiformem Spi-
ritus Sancti gratiam adipisci deside-
rat, ipsum florem Spiritus Sancti in
virga querat: per virgam enim ad
florem, & per florem ad Spiritum
in eo quiescentem pervenimus:
per MARIAM ad Christum accedi-
mus, & per Christum gratiam Spi-
ritus Sancti invenimus. Którykol-
wiek (prawo) człowiek siedmiorakiej ł-
ski Duchá Śwatego dostąpić pragnie, sa-
mego kwiatu Duchá Śwatego na gałaz-
ce niech szuka: przez gałazkę bowiem
do kwiatu, a przez kwiat do Duchá
w nim spoczywającego przychodzimy:
przez MARYA do Chrystusa przysłupie-
my, a przez Chrystusa łaskę Duchá ś-
watego znajdziemy. Otożem pokazał
Chrześcianie Ciemiśny/ iż Przena-
światka Panna trojaka łaskę w Bogá
znalazła. A iż trzecia osobliwie dla
nas znalazła: o te się w tej Pannie mo-
dlitwami do niej nabożnymi staray-
my. Miłosierna jest/ nie odmowi
nam/ gdy tey skuszonem sercem wypo-
wiedziemy/ wprosi nam wszystko w
Syná swiego. Ktoremu niech
będzie cześć y chwala na
wieki wieczne. Amen.

Serm. 61.

In Specu-
o Cap. 6.

NA DZIEN NA WIEDZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIERWSZE.

Beatam me dicent omnes generationes. *Luc: 1.*
Błogosławiona nie będą nazywać wszystkie rodzenia.

Możne są y ludzkie y Bo-
skie rodzenia. Chrzęścia-
nie Namulsky. Ludzka
generacya albo rodzenie
według Augustyna S.
y Anzelma S. *Lib: 2. Cur Deus ho-*
mo? jest osobliwe stworzenie. Pier-
wsze/ bez mężczyzny y niewiaſty; takie
wrodzenie było pierwszemu Rodzicą na-
szego Adama. Drugie/ bez niewiaſty/
jednaki z mężczyzną; takie było wro-
dzenie pierwszej Rodzicielki naszej E-
wy. Trzecie/ bez mężczyzny ale z nie-
wiaſty; takie było wrodzenie Chrystu-
sowe z Niaswietszey Panny. Czwarte/
z mężczyzną y niewiaſty; takie jest Ro-
dzenie nam wszystkim poſpolite. Bo-
skie zaś Rodzenie jest trójakie. Pier-
wsze jest/ Rodzenie wieczne Syna Bo-
żego od Boga Oycy niebieſkiego. Drug-
ie jest/ Rodzenie Syna Bożego z ży-
wota Przenaswietszey Panny. Trze-
cie jest/ Rodzenie tegoż Syna Bożego
w duszach ludzkich pobożnych. Prze-
naswietsza Panna przy Nawiędzeniu
dziśieyszym Elzbiety ſwietey zapewne
twierdzi/ iż iſta od tego czasu błogoſła-
wiona nazywać będą wszelkie Rodze-
nia. *Eccē enim ex hoc beatam me*
dicent omnes Generationes. A czy
wszystkież w rzeczyſamey te Rodzenia
tak ludzkie iako y Boſkie/ te Panno
błogoſławiona czyniły? Mogłoby-
m pokazać/ że wszystkie Generacye tak
ludzkie iako y Boſkie/ błogoſławiona
te Panno czyniły: wſhakiż aby-
m przedłużył/ pokazuje tylko iż beatam di-
cunt omnes Generationes Divinæ:

błogoſławiona nazywa te Panno Ge-
neratio Aeterna ex Patre, Rodzenie
wieczne z Boga Oycy; błogoſławio-
na nazywa Generatio temporalis ex
Matre, Rodzenie dozeſne z Matki;
błogoſławiona nazywa generatio te-
poralis ex anima iusta, rodzenie do-
zeſne w duszy ſprawiedliwej. Będzie
to wszystko tu cześć y chwale Bożej / a
tu wyſławieniu Panny Przenaswiets-
zey.

Jż naprzód Generatio aeterna
ex Deo Patre, Rodzenie wie-
czne Syna Bożego z Boga Oycy/ bło-
goſławiona nazywa Przenaswietsza
Panno; takim pokazuje dyſkurſem.
Miała Przenaswietsza Panna wieczne
Syna Bożego od Boga Oycy Rodze-
nie/ to jest/ przez dziewięć mieſiacy
znaydowało ſię w żywocie Przena-
swietszey Panny wieczne Syna Bożego
od Oycy Rodzenie. Toć tedy ta Ge-
neracya/ to Rodzenie wieczne / beatam
dicunt Virgines, błogoſławiona na-
zywa/ albo raczej czyni te Panno. Jż
w żywocie tey Panny znaydowało ſię
pomienione wieczne Syna Bożego Ro-
dzenie; naucza wyraźnie ſwiety Be-
nardyń Senenſki. *Reperio in Rege*
nostro I Es v, duas digniſſimas di-
gnitates, videlicet, quod ſit Aeternus
Deus, genitus ab aeterno, & aeternum
Deum producat, eod quod Spiritum
ſanctum ſpirat: & ipſe clauſus in v-
tero Virgineo in aeternitate à Deo
Patre generabatur Aeternus, & in
eadem aeternitate idem ipſe puer
in ventre Matris Deum ſpirabat, &

Tem: 1.
Serm: 61.
Cap: 1.

producebat. Znajduie (prawi) w Krolu naszym Iazy sie dwie naygodniejszye godnoty, to jest, iż jest wieczny Bog wrodzony, od wiekow, y od którego Bog wieczny pochodzi, przeto iż Duchą świętego tchnie: y on zamyślił w Panniejskim żywocie, w wieczności od Boga Ojca rodził się wieczny: y w tejże wieczności, toż samo dziecie w żywocie Matki swojej Boga tchnęło, Bog od niego pochodził. Pátrzye/ iáko ten wielki Światey iáśnie náuca/ iż Bog Ociec w żywocie Panniejskim wiecznym Rodzeniem rodził Syna Bożego. Toć według Berenárdyná S. wieczne Rodzenie Syna Bóżego/ znajdowało się w żywocie Przenaswiewczy Panny.

Też zaś konsekwencyey. Toć tedy tá Generacya/ to Rodzenie wieczne/ beatam dicit Virginem, błogosławioną nazywa/ ábo ráczey czym te Pannę; dowodze táł. Błogosławiona była Przenaswiewczy Panna zrodziła się z niej wrodził Chrystus ile głowiek. Táł bowiem do Panny mówił dnia dzisiejszego Elżbieta święta. E. beata quæ credidisti, quoniam perficientur in Te, quæ dicta sunt Tibi à Domino. Błogosławiona która w wierzyła, boć się wypełni to; co od Panny powiedziano. Toć też y zrod błogosławioną bydy musi/ iż się w niej z Bogá Ojca rodził Chrystus/ ile Bog. Powtórę/ pomienionej konsekwencyey dowodze táł. Błogosławiona/ szczęśliwa była ona & Esther Krolowa/ przeto iż w niej pokazał Krol Assuerus wielmożność y moc swoje Krolowská; błogosławiona moim/ bo nigdy táł niepokazał potenscyey/ mocy swej/ iáko w niej: Ut ostenderet divitias Regni sui, & magnitudinem atq; iactantiam potentiae suae: & iussit convivium preparari in vestibulo horti & nemoris, quod Regio cultu & manu conficta erat. Aby był (prawi) pokazał bogactwá chwaty Krolowská swojego, y wielkość y wyniosłość mocy swej, rozkazał wielki bankiet zgotować w ogrodzie swoim, który był po Krolowsku zgotowany. A przysłać Pismo święte. Et adamanit eam Rex, plusquam omnes mulieres, habuitq; gratiam ac misericordiam coram eo super omnes mulieres, &

posuit diadema Regni in capite eius. T zálochał się w niej Krol wiscey, niż we wszystkich innych, y miał łaskę y miłosierdzie przed nim nad wszystkie niewiasty, y włożył koronę krolowská swojego na głowę iej. Krol táłże niebá y ziemię Bog Wschmogacy/ pokazał rośnie magnificenciam & potentiam suam ad extra, moc swoje względem kreatur: pokazał is przy stworzeniu wszystkiego świata/ kiedy wszystko z niego stworzył; pokazał też/ że tá moc jego była nieścogzona/ ponieważ sama moc nieścogzona/ z niczego co w czynić może. Pokazał ta moc swoje in punitione Angelorum: przy skarceniu złych Aniołow: Táł ábowiem dziś śpiewa Przenaswiewczy Panna. Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos monte cordis sui. Wzysnił moc w ramię swoim, rozproszył pysne; myśli serca swego. Pokazał te moc swoje kiedy lud Izraelski przeprowadził przez morze czerwone. Táł ábowiem śpiewa Moyses & Dextera tua magnificata est in fortitudine, dextera tua Domine percussit inimicum, & in multitudine gloriae tuae deposuisti aduersarios tuos. Práwica (prawi) twoja Pannie wmielbiona jest w mocy, prawica twoja Pannie zábita nieprzyjaciela, á w wielkości chwaty twojej złożyła przeciwniki twoje. W tych y w innych okazyách pokazywał Bog potentiam suam ad extra, moc swoje względem rzeczy stworzonych: jednáł nigdy był ieżte niepokazał potentiam suam productiuá ad intra, nigdy niepokazał/ to jest/ w żadnym żywocie stworzonym nie miał exercitium potentiae suae ad intra, nigdytey nie rodził Syná Bożego wiecznym Rodzeniem: dopiero táł była szczęśliwa tá Esther Przenaswiewczy Panna/ iż w niej Krol niebieski ostendit magnificenciam & iactantiá potentiae suae, pokazał w niej wielkość mocy swojej/ już nie tylko ad extra, ále też mocy swojej ad intra, rodząc w żywocie Jey świętym wiecznego Syná swojego. Jáśna tedy rzecz/ iż ta Panna beatam dicit Generatio Filij Dei aeterna, jest tá Panna szczęśliwa/ błogosławiona/ dla wiecznego Syná Bożego Rodzenia/ które się w żywocie Jey

Exodi 15.

Esther 2.

znaydo

znaydowało.

Iż też Przenasławieſza Panna
 Beata dicit Generatio tem-
 poralis Filij Dei, błogostawiona czy-
 ni Rodzenie doczesne Syna Bożego z
 tej żywota Pamienskiego; pokazuje
 tak. Panna Przenasławieſza otrzy-
 mała łaskę Bożą po Chrystusie Panu
 najwyżſza/ otrzymała także cnoty
 najwyżſze/ otrzymała náoſtatek y
 chwale najwyżſza. Dla których ták
 wyſokich darów/ obaczywſzy ta Panna
 corki Syonſkie/ naybłogostawieſza
 opowiedziały. *Viderunt eam filie
 Sion, & beatissimam predicaverunt.*
 Ale ták jest/ iż te wyſſetkie najwyżſze dár-
 ty/ pochodzily á Generatione tem-
 porali Filij Dei, otrzymała te wyſ-
 ſetkie ták wyſokie dárty Panna Przena-
 sławieſza/ przeto/ iż wrodziła Syna
 Bożego. Toć tedy Przenasławieſza
 Panna beatam dicit Generatio tem-
 poralis Filij Dei, błogostawiona ná-
 żywa ábo raczy czyni Rodzenie docze-
 sne Syna Bożego. Ji Przenasławie-
 ſza Panna otrzymała najwyżſza łaskę/
 náuczając iáśnie Doktorowie Świeci.
 Seraphiczny Doktor Bonaventura
 ſwiety/ ták łaskę tej Panny wyſławia.
*Tu immensissima MARIA capaci-
 or es celis, quia quem celi capere non
 poterant, tuo gremio contulisti. Tu
 capaciore mundo, quia quem co-
 tus non capit orbis, in tua se clauſit
 viscera factus Homo. Si ergo MA-
 RIA tam capax fuit ventre, quanted
 magis mente? Et si capacitas tam
 immensa fuit gratia plena, oportuit
 itaque quod gratia illa, que tantam
 implere potuit capacitem, eſſet
 immensa.* Ty (práwi). o Najsławieſza
 MARIA wielkaſa iest nád Niebá; bo któ-
 rego niebá ogárnać nie mogły, ty w two-
 im żywocie noſiła: wielkaſa nád wyſſet-
 kié; bo którego wyſſetkié twiát ogárnać
 nie może, w twoim żywocie zamkniety
 ſtał ſię człowiekiem. Jeżeli tedy MARIA
 ták wiele w żywocie ſwoim mieć mogła,
 iáko dáleko więcej w duszy ſwoiej otrzy-
 mać mogła? Jeżeli ſpoſobnoſć do przy-
 ſcia, nieſkończona była; toć łáſká która
 nápełniła naczynie nieſkończone, musiá-
 ła bydz nieiáko nieſkończona. O tymże
 Amadeusz ſwiety mówi. Spiritus San-
 ctus superueniet in Te: in alios San-

Cant. 6.

In Speculo
Capit. 5.Hom. 3. de
Laudib.
Virgin.

ctorum venit, in alios veniet, sed in
 Te superueniet; quia prae omnibus,
 & super omnes elegit Te, ut superes
 universos, qui ante Te fuere, vel
 post Te futuri, plenitudine gratiae.
*Duch (práwi) Świety zſtąpi ná ták:
 do inſſych Świetych przyſiedł, do inſſych
 przyjdzie, ale ná cie zſtąpi; bo ze wyſ-
 ſſich, y nád wyſſetkie, ciebie wybrał, ábyś
 przewyſzyłá wyſſſich, którzy przed To-
 bą byli, y po Tobie będą zupełnoſćia łáſki.*
 Ale taylorſtelmiej o tym Bernardyn
 ſwiety Senenſki. Tom: 1. Sermon: 41.
 Art: 2 Cap. 10. Excepto Christo, can-
 ta gratia Virgini á Domino data
 eſt, quoniam ſi purae creatorae
 poſſibile eſſet. W rianſſy (práwi)
 ſ mega Chrystusa ták wielka łáſká od Bo-
 ża dána iest tej Pannie, iáko tylko najwyż-
 ſza móglá bydz dána ſeżeremu ſwo-
 reniu

Je też Przenasławieſza Panna o-
 otrzymała najwyżſze cnoty: obaczmy.
 Oblubieniec Ciebieſki ta Panna w
 Pienach Salomonowych ták wy-
 chwala. Quam pulchra es amica
 mea quám pulchra es, absque eo,
 quod intrinsecus lateret. O iákoſ pi-
 kna rzytaciółko. moiá, o iákoſ piękna,
 krótkiego, co w twoich wnętrzoſciách
 zátána iest. A cóż to proſze w tej Pá-
 nie atárono? Zaiſte nie co inſiego/
 tyl wielkoſć cnot ſwietych; która
 pr to Oblubieniec náżywa zátárona/
 je pła ták wielka/ iż ie żaden rozum
 niſtá poiać nie mogł. O czym ták
 prawny Richardus ſwiadczy. Quam
 plchra es amica mea. &c. absque
 eo, id est prae illud, quod intrin-
 ſus lateret, ſoli Deo cognitum, ne-
 mini manifeſtum: vel absque eo
 quod intrinsecus lateret, id est, absque
 tera virtutum pulchritudine,
 pr omnes homines latuit, etiam
 ipſam. Jeżeli tedy ták wyſokie
 cnoty miała ta Panna/ iż ie tylko ſam
 Bóg poznáć mogł/ á nie któryſkolwiek
 człowiek; toć byly ze wyſſſich cnot
 Świetych Pánſkich/ które rozum
 udził poznáć/ dáleko wyſſe.

Ji też najwyżſza chwale otrzy-
 mała Panna Przenasławieſza: dáte
 znać Pſalmiſtá ſwiety/ kiedy ták o tej
 Pannie ſpiewa. Aſtutic Regina, á
 dextris tuis in veſtitu deaurato, cir-

Cant. 4.

Lib. 12. de
Laudib.
B. V. M.

Pſal. 44.

cum data varietate. *Stánělá* (práwi) *Królowa* ná práwicy twojey w śacie zlo-
cistej, otoczona rozmaitością. Jakoby
rzekł: otrzymala ta Pánná náywyż-
szą chwale po Królu náywyższym/ to
jest/ Chryśtusie. Tak bowiem tłumá-
czy Bernardyn świąty Seneski. Tom:
3. Serm: 18. Art. 3. Sicut benedictus
Iesus sedet á dextris Patris, id est, in
potioribus bonis Paternis: sic ista
Virgo gloriosa in potioribus bonis
Filij sui Iesu, iuxta ipsum in Thro-
no sublimata confedit. *Jako* (prá-
wi) *blagosławiony Iezus* siedzi ná prá-
wicy Ojcowskiej, to jest, w przedniejszych
dobrách Ojcowskich: tak ta *blagosławio-
na Pánná* w przedniejszych dobrách Syná
sweego *IEZUSA*, wedle niego samego ná
wysokim Thronie wsiadła. Rzetelnicy
iechże o tym tenże Bernardyn świąty
Tom: 1. Serm: 61. Art. 3. Cap. 3. Ex
posuit diadema Regni super caput
eius, & voluit eam esse Reginam.
Istud est diadema speciei, & gloriæ
corona, quâ Virgo super Angelos
coronatur, ut intra Trinitatis glo-
riam, ipsa sola amplius sit elevata,
ac plus Sanctissimæ Trinitatis dili-
gat gloriam, capiat, sentiat, ac fru-
atur, quàm omnis alia pura creatura
simul sumpta. *Polożył* (práwi) *ko-
rone Królestwa* swiego ná głowie iej, y
wzycynił ja *Królowa*: koroná ta nie inego
nie jest, tylko chwala niebieska, która ta
Pánná ná wszystkie Anyoty ozdobił, tak,
iż w chwale Trojce Przenaswiatłej ona
sama w: iej jest posadzona, y wiecý Troj-
ce Przenaswiatłej chwale milnie, wie-
cý iej ma, wiecý ja cznie, wiecý iej zá-
żywa, niżej w śelka inśa stworza krea-
tura, w śelka oraz pospołu uwazona.
Pewna tedy rzecz/ iż *Naswiatła Pánná*
ná/ y náywyższą łaskę/ y náywyższe cno-
ty/ y náywyższą chwale otrzymała.

A iż te tak wielkie dary otrzymała
propter generationem tempora-
lem Filij Dei, dla wrodzenia docze-
śnego Syná Bożego; náucza Bernár-
dyn świąty Seneski. Quod Deus
generet Deum, nulla requirebatur
in Deo dispositio, cum ei ex natura
conveniret, ut per viam naturæ In-
tellectus produceret Verbum, per
omnia sibi æquale. Sed quod fa-
mina conciperet & pareret Deum,

est & fuit miraculum. Oportuit e-
nim, ut sic dicam, feminam eleua-
ci ad quandam æqualitatem Divi-
nam, per quandam quasi infinita-
tem perfectionum & gratiarum:
quam æqualitatem nunquam crea-
tura experta est. Vnde, ut credo, ad
illam abyssum imperscrutabilem
charismatum Spiritus Sancti, quæ
in Beatam Virginem descenderunt
in hora Divinæ Conceptionis, intel-
lectus humanus vel Angelicus qua-
quam potuerunt attingere. *Iż* (prá-
wi) *Bóg rodzi Boga*, nie potrzeba było za-
dnego datego przysposobienia: bo to Bóg
z natury należy, żeby droga natury rozu-
mu, rodził Słowo sobie we wszystkim ro-
wne. Ale żeby była niewiadła począł y
porodził Boga, jest y był wielki cud: po-
trzeba bowiem było, że tak rzeka, ta nie-
wiadła wynieść do niejakiegoj porówna-
nia z Bogiem przez niejakieś iakoby nie-
skończenie doskonałości y łask: którego
porównania stworzenie nigdy nie doznało.
Tżadci wierza, iż do onej przepaści dá-
ron Duchá Świętego, która zstąpiła w
Przenaswiatłą Pánnę w godzinę Porze-
cia Boskiego, żaden nigdy rozum ludzki,
abo Anyelski, dotć nie mógł. Ponieważ
tedy náywyższą łaskę/ náywyższe cno-
ty/ náywyższą chwale otrzymała *Prze-
naswiatła Pánná* ratione genera-
tionis temporalis Filij Dei: Toć ta
Generacya/ to wrodzenie doczesne
Syná Bożego/ beatam dicit Virgi-
nem, *blagosławiona nazywa*/ y o-
wszem czyni *Przenaswiatłą Pánnę*.

Żnáość ta *Pánná* beatam.
Dicitur generatio Filij Dei in a-
nima iusti, rodzenie Syná Bożego
w duszy sprawiedliwej; dowodzi tak.
Dusza ludzka rodzi Syná Bożego/ gdy
otrzymuje łaskę Bożę: Tak abowiem
Doktorowie Świąci kiedy o trojakim
Narodzeniu Chryśtusowym dyskus-
tują/ náuczają. Ale tak jest/ iż to Ro-
dzenie Syná Bożego w duszy ludz-
kiej/ jest przez *Przenaswiatłą Pánnę*:
bo przez nie wszelki człowiek otrzy-
muje łaskę Bożę. Toć tedy z tego ro-
dzenia Syná Bożego/ ma wielką
chwale *Pánná Przenaswiatła*. Toć
ta *Pánná* beatam dicitur generatio
Filij Dei in anima iusti, *blagosławio-
na czyni ta Pánnę* rodzenie Syná Bo-
żego.

Tom: 2.
Conc: 61.
Artic: 1.
Cap: 12.

z tego w duszy ludzkiej. Jż przez Pán-
na Przenaswiałego wśelki człowiek/
wśelka dusza/ otrzymuje łaskę Bożą/
y tak rodzi Syna Bożego; dowodzą.
W Księgach Rodzaju czytamy. Sed
fons ascendebat ē terra, irrigans v-
niversam superficiem terrar. Zrzo-
dło (prawy) wychodziło z ziemi, y pole-
wało wśytka ziemię. A coż to prośe-
żá żródło! które to wśytka ziemię
polewało? Zaprawda nie inſe tylko
Przenaswiałego Pánna/ która woda
łaski Bożej wśytka ziemię narodu
ludzkiego polewa. O tym tak poma-
żny Richardus à S. Laurent: świadczy.
Hæc est beata plenitudo, & plena
beatitudo Domine nostræ, quæ
fons est & origo totius nostræ bea-
titudinis: quidquid beatitudinis
ab illo magno mari, id est, ab illa
infinita bonitate Dei Trinitatis ad
genus humanum pervenit, totum
per eam venam defluxit: & ideo
quidquid nobis mittitur de super-
nis, per gratiarum actionem ad eam
referendum est, per quam Media-
tricem habemus procul dubio quid-
quid gratiæ obtinemus. Tã jest (prã-
wi) błogostãwiana pełność, y pełne bło-
gostãwienstwo Pánien nãſzey, która zrzo-
dłem jest, y początkiem wśelkiego nãſze-
go błogostãwienstwa. Cokolwiek bowiem
błogostãwienstwa od onego wielkiego mo-
rza, to jest, od oney nieſkończoney dobroci
Bogã w Trocy ſedynego, do narodu ludz-
kiego przyſzło, to wśytko przez tę Pannę

iako przez kanał ſpłynęło. T przeto co-
kolwiek nam z wiſokości poſyłaia, dzie-
kując, przypisować mamy tej, przez którą
bez wśelkiego wãpienia, iako przez Po-
średniczkę wśelka łaska otrzymujemy.
O tymże y wżony Idiora. Ipſa est
thelauraria gratiarum ipſarum; coeteri
Sancti iure quodammodo
patrocinij, pro quibusdam ſibi ſpe-
cialiter commiſſis plũs poſſunt pro-
deſſe in curia cœleſti, quàm pro a-
liorũ. Beatiſſima verò Virgo Ma-
ria ſicut eſt omnium Regina, ſic
etiã omnium advocata & Patro-
na eſt, & cura illi eſt de omnibꝫ,
& ſic nemo eſt, qui ſe abſcondat à
calore eius, id eſt, à charitate & di-
lectione ipſius. Onã jest Podſkãrbina
taſk Boſkich: Inſy Swięci, iako Pãtro-
nowie, opiekãia ſiã ofobliwie niektórym
ſobie zleconym, y onym wiecy wiſiſzym
nã niebieſkim Dworze ſprãwiaia. Prze-
błogostãwiona zãt Pãnnã MARYA iako
jeſt wśytkich Krolowa, tak teſt jeſt wśy-
tkich Pãtronã y Opiekunkã: y onã ma-
ſtãranie o wśytkich, tak, iſz nie mãſt ni-
kogo, któryby ſiã zakrył, to jeſt, któryby
nie wczuł ieſz ciepłã, ieſz miłoci, ieſz ko-
chãnia.

Lib: de
contempts
Virginu.

Jãſna tedy rzecz/ iſz Przenaswiałe-
go Pãnnę beatam dicunt omnes Ge-
nerationes Diuinæ, błogostãwionã
opowiãdãia wśytkie pomianione
Rodzenia Boſkie. Z tego Bo-
gu chwala nã wieſi wie-
czne. Amen.

Nã Tenże Dzień

NAWIEDZE-

NIA Pãnnę Przenaswiałſzey,

KAZANIE WTORE

Magnificat anima mea Dominum. Luca 1.

Wielbi duſſo moia Pãnnã.

Dwoiãto Pãnnã BOGã nãſze-
go wwaſzãć możemy. Chreſ-
ściãnie w Chryſtusie Namili-
ſzy. Naprzod/ ſecundum ſe, ile teſt

ſam w ſobie. A takimci ſpoſobem ni-
P. Bogã magnificare abo minuire,
wielkym abo mnieyſzym wczynie go nie
moſe. Jż bowiem P. Bog tak wwa-

III 3

żony/

żony/ jest alius purus; cokolwiek doskonałości mieć może/ to wszystko rzecz sama ma; idzie z tym/ iż mu nie przybyć/ ani ubyć nigdy nie może. Powtórę/ uważać możemy Pannę Bogą/ ile jest w kreaturach swoich/ tym trojaśnym sposobem: Per representationem, per cognitionem, per glorificationem: To jest/ ile rzeczy swojej Istoty tego Boskiej reprezentuje/ ile tej Istoty poznawania/ ile tej Istoty wychwalania. A tymi sposobem uważony Pan Bog magnificari potest & debet, może go tym sposobem kreatura jego wielbić/ to jest/ wielkim czynić. A czyni temu kreatura Boska dosyć: Reprezentuje Pannę Bogą: bo nierozumna kreatura jest vestigium Dei; rozumna zaś jest imago Dei, obraz Boski. Magnificat, wielbi też Panna Bogą secundum cognitionem: bo prowadzi do poznania Pannę Bogą. Tak abowiem naucza Apostoł święty. Inuisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque virtus eius & Divinitas. *Niewidome rzeczy Boskie, od stworzenia świata, przez te rzeczy które są uczynione, poznane bywają, i wielka też moc jego i Boswo.* Magnificat, wielbi kreatura P. Bogą swojego/ y per glorificationem, przez wychwalanie jego Młaiestatu. Tak abowiem oznajmuje Psalmista święty. Coeli enarrant gloriam DEI. Niebà (prawi) opowiadają chwale Boską. To podobno ponieważ wszystkie kreatury magnificat, wielbią Pannę Bogą/ nie osobliwego sobie Pannę Przenaswistą nie przypisuje/ Kiedy dnia dzisiejszego nawiedziąc Elżbietę wesoło śpiewa. Magnificat anima mea Dominum. *Wielbi dusza moja Pannę?* O zaprawdę tym swoim śpiewaniem/ osobliwa sobie P. Bogą swojego przypisuje magnifikacya. O nà abowiem naydoskonalszy nad wszystkie kreatury sposobem/ magnificat, y per representationem, przez reprezentowanie P. Bogą swojego; y per cognitionem, przez poznanie Istoty; y per glorificationem, przez wychwalanie Młaiestatu Boskiego. Podaje to wszystko na teraźniejszym Razjaniu. Co będzie tu części y chwale Bo-

żej/ a tu wystawieniu Panny Przenaswistey.

CO się tynie pierwszego punktu: iż Przenaswistą Panną perfectissimè, naydoskonalszy sposobem/ magnificat, wielbi Pannę Bogą/ według reprezentacyey/ to jest/ naydoskonalej Istoty tego reprezentuje; dowodzi tak. Aniołowie nad wszystkie rzeczy materialne/ doskonałej reprezentują P. Bogą: bo oni są naydoskonalszym obrazem jego/ przeto/ i mają naydoskonalszy rozum y wola/ y operacye rozumu y woli. Ale tak jest/ iż nad Anioły jeszcze doskonałej reprezentuje P. Bogą Panna Przenaswistą. Toć magnificat perfectissimè, quoad representationem, naydoskonalej Pannę Bogą swojego reprezentuje. Iż doskonałej niż Aniołowie reprezentuje Przenaswistą Panną Pannę Bogą: tak pokazuje. Anioł/ iakoż Pannę Bogą reprezentuje/ Reprezentuje tak/ iako zwierciadło reprezentuje rzecz przed sobą postawioną. Tak abowiem naucza Dionizyus święty. Imago Dei est Angelus, manifestatio occulti luminis, speculum purum, clarissimum, incommutatum, incommutatum, immaculatum, suscipiens totam (si est conueniens dicere) pulchritudinem boniformis Deiformitatis. *Obraz (prawi) Boży jest Anioł, pokazanie tajemney światłości, zwierciadło czyste, najjaśniejsze, niezmąszone, niepalane, niezmazane, przyjmując w się wszystko (jeżeli się tak mówić może) piękność dobroci y formy Boskiej.* Tymi słowy nauczył Dionizyus święty/ iż Anioł/ iakoż speculum, zwierciadło/ reprezentuje Pannę Bogą. A iakoż speculum, zwierciadło/ reprezentuje rzecz przed sobą postawioną? Zaprawdę reprezentuje imperfectè, niedoskonale: bo we zwierciadle nie wyraża się rzecz sama/ nie wyraża się forma rzeczy przed zwierciadłem postawionej: ale się tylko wyraża ymbra, species rei, cieni/ postać iakoż rzeczy przed zwierciadłem badacej. Zaczynam y Anioł tak Pannę Bogą reprezentując iako speculum, iako zwierciadło/ nie ma w sobie remissam, to jest/ samego Bogą y formy jego: ale tylko ma ymbra, specie-

11 Rom.
1. Cap.

Psalm. 118.

Cap. 4. de
Dion. no-
minib.

ciem ias

ciem iatis/ postać nieiaka Pána Boga
swoiego.

A Pánná Přzenaswiewša iáko?
Juž nie tanquam speculum, nie iáko
zwierciádlo reprezentuje: bo nie tyl-
ko umbram ábo speciem Dei ma w
sobie/ iáko Anyol: ále tam ipsam,
tormam rei ipsius, sameg Boga noši
w żywocie swoim/ same forms Bosta:
bo Syná Božego/ ktory in forma
Dei fuit. Toc tedy doskonalszym dás-
leko sposobem reprezentowała Přzes-
naswiewša Pánná Boga swoiego nad
wšytkich Anyolow. A toć to jest/ co
przyznáie tej Pánnie Augustyn s. Si
formam Dei Te appellem, digna
existis. Ieżeli cie o Pánnie forma Boga
swoiego názwie, godná tego. O tymże
y Bernat s. Quae enim vel Angeli-
ca puritas, Virginitati illi audeat
comparari? quae digna fuit Spiritus
sancti sacramentum fieri, & habitaculū
Filij Dei. T ktoráż bowiem choć y An-
yelska cz. skość, Pánieštwu Tej Pánnie
przypodobana bydz może? ktora godna-
była sstać się świątynią Duchá swietego,
y mieszkaniem Syná Božego. Pewna te-
dy rzecz/ iż Přzenaswiewša Pánná Ma-
gnificat Deum, per representationē
perfectissimam, naydoskonalszy spo-
sobem reprezentuje w sobie Pána Bo-
gá swoiego.

CO sie tćnie drugiego punktu:
iż też perfectissime Magnifi-
cat Deum, secundum cognitionem,
naydoskonaley wielbi Pána Boga me-
dlug poznania Istności tego Bo-
skiey; tak pokázua. Postawcie przez-
czyste sło ábo náiaśmiejšy trzysłat
przed iáką osobą/ wyrażi się w tym
sle ábo trzysłatle twarz owey perso-
ny: iednáć tá twarz widziana od nas
nie będzie/ áżby kto w tyle owego sła
położył iáką mákula ołowiu/ ábo in-
šey podobney máterey: ináczey prze-
niknie owá wyrażona twarz sła/ y
žadna miara widzieć się nie da. A to-
by tedy położył zá owym slem grub-
ša owá máterya ołowiu/ ábo inša tey
podobná/ tenby to spráwił/ żebyšmy
w owym sle twarz osoby owey wyra-
żona widzieli. Ale táć jest/ iż w rzeczy
samey táć się prawdywie sstało: Jes-
dyny Syn Boży jest iákoby przezczyste
sło/bo jest cando: lucis aeternae, iá-

ność światłości wieczney: w ktorym
to sle wyrażila się už nie species, ále
forma Dei Patris expressa, sáma
Substancia Boga Oycá. Táć ábo-
wiem náucza Bazylus swiety. Fili-
us imago vivens, imò verò ipsa vi-
ta, non figuræ similitudine, sed in
ipsa substantia identitatem, retinens.
Syn (práwi) Boży jest obraz ży-
wy, y owsem sámy żywot, nie figury podob-
ieństwem, ále iednošć Substancje z Oy-
cem swoim trzymáacy. W tym iednáć
sle/ w Synu Božym/ nie mogli człos-
wiek żaden widzieć twarzy Bostiey.
Nie mogli ież widzieć y sámy Mojšesz:
bo mu powiedziano. Faciem meam
non videbis. Twarz moiey widzieć
nie będzieš. Potrzebá przeto bylo/
aby do tego sła przyłożono bylo
grubša máterya/ potrzebá bylo aby
był Syn Boży złączony z ciałem; zá
tym bowiem złączeniem už poznal
człowiek twarz Bosta/ poznal Boga
Oycá/ Syná/ y Duchá Swietego. Táć
mu bowiem obiecowano. Postero-
ra mea videbis. Obaczyš twarz mo-
ia/ ále przez to co będzie posterius, co
będzie zá mna/ to jest/ przez cíało z
ktorym złączony bede. Ale táć jest/ iż
Přzenaswiewša Pánná/ do sła przyło-
żyła grubša máterya/ to jest/ cíało ze-
trwie swoiey. Táć ábowiem náucza
Albertus Mag: in Marial: pag: 8. Illa
mulier fortis est Beatissima Virgo,
quae ultimos fines, Divinitatem scilicet
& humanitatem, in unam per-
sonam coniunxit, gignendo Sapi-
entiam, quae attingit a fine Divini-
tatis, usque ad finem humanitatis
fortiter. Oná (práwi) niewiáślá mo-
cna jest przebłogosławiona Pánná, ktora
osiátwie końce, to jest, Bostwá y człowie-
czeńštwá, w iedną Personę złączyła, ro-
dzac Madrošć, ktora od końca Bostwá, áż
do końca náture ludzkiey došaga. O
tymże Augustyn swiety. Non incon-
gruenter ex Persona Domini No-
stri Iesu Christi, praefiguratum so-
let intelligi, ut per posteriora eius
accipiaturo caro eius, in qua de Vir-
gine natus est. Facies autem eius,
illa Dei forma, in qua non arbitra-
tur rapinam esse aequalis Deo Patri.
Nie od rzeczy (práwi) o Personie Chry-
stusa Iezusa Pána Nášego moze się
to rozu-

Serm. de
Nativit.

Serm. 4.
de Assum-
ptione B.
V. Mariae.

Lib. 1. con-
tra Eunomium.

Exodi 33.

Lib. 2. de
Trinitate.

to rozumieć, iż tyl iego jest ciążo iego, według którego Panny się narodził: Twarz zaś jest Boska Substancja, której on Ojcu swojemu nie wydarł. Toć pomieszał ten sprawne poznanie y widzenie twarzy w przezczystym skle wyrażoney/ który przykłada grubszą materję do skła: a Panna Przenaswieszka to uczyniła/ przyłożyła materję grubszą/ to jest/ naturę ludzką do przezczystego skła/ to jest/ Syna Boga: za którym przyłożeniem poznaliśmy twarz prawdziwego Boga. Toć mówi ona sprawiła nam to poznanie Boga w Trocy Przenaswieszkiej Jedynej. Toć ona perfectissimè Magnificat Deum, secundum cognitionē, ona nam naydoskonalszym sposobem daie poznać Boga w Trocy Przenaswieszkiej Jedynej. Jasnie to przyznawają Tej Pannie Doktorowie Kościelni. Bernatowski ty przyznaie tymi słowy. Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle MARIAM hanc maris stellam, quid nisi caligo involuens, & umbra mortis? Zniei (prawi) to słońce na niebie, które wszytek świat oświeca, gdzie będzie dzień? Zniei też MARYA, która jest gwiazda morską, coż innego będzie, tylko mgła, y dzień śmierci? Toż przyznaie Chrysippus Presbyter. Aus fons lucis, omnem hominem illuminantis, aue solis ortus, qui nullum ferre potest occasum. Witay (prawi) z rzadła światłości, wschodzący człowiek oświecający, witay słońce wschodzące, który żadnego zachodu nie zna. Toż przyznaie poważny Richardus à S. Laurent: MARIA piscina natatoria, designata per natatoriam Siloē, ad quam missus est cecus natus lavare oculos suos, Ioan. 9. ut illuminaretur. Ipsa enim dicitur illuminatrix, & hoc nomen suum interpretatur in nobis, precibus suis, meritis, & exemplis, illuminans peccatores. MARYA (prawi) jest sadzawka, która znaczyła ona sadzawka Syloē, do której posłany był ślepy, aby był umyty swoje, a zatem aby był oświecony. Ta bowiem Panna jest oświecająca, bo oświeca grzeszniki modlitwami, zasługami, światem przykładami swoimi. Pe-

wna tedy rzecz/ iż Przenaswieszka Panna Magnificat Dominum, wielkim czyni Pana Boga w poznaniu ludzkim.

O sić tnie naosłatek trzeciego punktu: iż Przenaswieszka Panna perfectissimè Magnificat Dominum, secundum glorificationem, czyni wielce chwalebne go Pana Boga w ludziach/ a czym doskonałym/ niż któkolwiek inny: dowodzą tak. Glorificatur Deus, chwalebnym się Bogostaje/ przez nawracanie się grzeszników do Pana Boga/ przez pokutę. Glorificatur Deus, chwalebnym się Bogostaje/ przez dotrwanie ludzi sprawiedliwych w łasce Bożej. Glorificatur Deus, chwalebnym się Bogostaje/ przez miłość/ która go ludzioraco miłują. Glorificatur Deus, chwalebnym się Bogostaje/ przez w błogosławienie błogosławieństwem wiecznym ludzi sprawiedliwych. O takiey bowiem glorifikacyi Chrystus Pan mówi do Boga Ojca Wszechmogącego. Ego te clarificaui super terram, opus consumaui, quod dedisti mihi ut faciam. Jam ciebie (prawi) Ojcie chwalebnym uczyniła ziemi/ starając się o nawrócenie grzeszników do ciebie/ o dotrwanie ich w dobrym/ o gorąca miłość ich przeciwko tobie/ y o błogosławieństwo ich w królestwie niebieskim. Ale tak jest/ iż też przez Pannę Przenaswieszka grzesznicy pokutujący do Pana Boga się nawracają/ a nawracają naydoskonalszym sposobem przez Pannę Przenaswieszka; sprawiedliwi starają trwać w łasce Bożej/ a także naydoskonalszym sposobem: przez Pannę Przenaswieszka przyjaciele Boży miłują Pana Boga/ także naydoskonalszym sposobem; przez Pannę Przenaswieszka błogosławieni dostępują błogosławieństwa wiecznego/ także naydoskonalszym sposobem. Toć tedy Przenaswieszka Panna perfectissimè Magnificat Dominum, quoad glorificationem eius, to jest/ oną go naychwalebniejszym w stworach czyni.

Jż naprzód przez Przenaswieszka Panna nawracają się grzesznicy do Pana Boga swojego: naucza Bonas-

wentura

Serm. de
Nat. B. M.

Serm. de
Laud. V.

Lib. 9. de
Laud. V.

Ioan. 17.

In Specu-
lo 1. et 10.

uentura święty. MARIA signata est
per illam Abigail, pro qua addu-
cenda cum David nuncios misisset,
respondit: Ecce famula tua sit in-
ancillam, ut lauet pedes servorum.
Domini mei. Per benedictam an-
cillam MARIAM, quasi tot servi Do-
mini loci sunt, quot fideles eius suf-
fragijs à peccatis mundati sunt; et
ipsa enim tot servorum Domini
pedibus aquam obtulit, quot poeni-
tentibus compunctionis lacrymas
obtinuit. *MARYA* (prawi) znaćzła
ona Abigail, po która gdy posłał posły swo-
je David, odpowiedziała. Oto służebni-
ca twoja, niech będzie do umywania nog
sług Pana moiego. Przez błogosławioną
służebnicę *MARYA*, iakoby tak wiele sług
Pańskich omytych zostało, iako wiele
wiernych przez iey przyczynę od grzechon-
ocyszczonych było: iako wielom uprosi-
ła iż za grzechy, tak wielom omyła plu-
gawie ich nogi. Jż zaś najsławniejszym
sposobem to sprawiła/ pewna rzecz.
Naucza poważny *Richardus* à *S. Laur.*
Tornatiles dicuntur manus *MARIE*:
quia sicut ars tornandi promptior
est alijs artibus: sic *MARIA* ad bene-
faciendum promptior omnibus
Sanctis. *Toczona* (prawi) racie *MAR-
TET.*: bo iako torze miejsce jest nad in-
se obrotniejsze; tak *MARTA*, do dobrze-
czynienia ochotniejsza jest nad in se *Swie-
te Pańskie*. Jż też przez Pannę *Prze-
naswieszca* sprawiedliwi w dobrym
zaczętym trwaia; naucza *Bonaventura*
święty. Ipsa quoq; non solum
in plenitudine Sanctorum detine-
tur, sed in plenitudine Sanctos deti-
net, ne eorum plenitudo minua-
tur: detinet nimirum virtutes, ne
fugiant; detinet merita, ne pere-
ant; detinet demonia, ne noceant;
detinet Filium, ne peccatores per-
cutiat. Ona (prawi) jest, która nie tyl-
ko w pełni ci świętych trwa, ale też w
pełni ci świętych zatrzymuje, aby ich
pełność umniejszona nie była; zatrzymu-
je cnoty, aby nie uciekły; zatrzymuje
zasługi, aby nie zginęły; zatrzymuje czar-
ty, aby nie szkodziły; zatrzymuje Syna, aby
grzešnikowi nie karał. Jż zaś czyni to
dotrwanie w dobrym *Przenaswieszca*
Panna/ perfekciśm, doskonałym
daleko sposobem/ niż inſy *Swieci*.

Lit. 5. d.
Laud. B
Fuginj.

In Specu-
lo 7.

Panſcy; naucza *Amadeus* święty/
Hom: 8. de Maria Virg: plenitudine,
wważając/ iż żaden Święty tak dosko-
nałe nie widzi niebezpieczeństw/ które
następują na człowieka sprawiedliwe-
go/ iako *Przenaswieszca* Panna; a
żatym żaden tak od nich obronić nie
może/ iako ona. Słowa są pomianio-
nego świętego. Sancta animalia, de
quibus dicitur, quod ante & retrò,
intus & foris, atque in circuitu ple-
na sunt oculis, labores hominum,
& dolores, calus, defectus, cœcitate-
res, inualetudines, extrema peri-
cula, incertos exitus vitæ, & mala
quæque humani generis, non æquæ
ut Dei Genitrix valent examinare,
examinando cœlesti auxilio dilue-
re, & propulsare. *Swiete* (prawi)
one zwierzęta, a których mówi Pismo, iż
y przed sobą, y za sobą, y wewnątrz, y
zewnętrznie, y wokoło, pełne są oczu i prac-
ludzkich, boleści, przypadków, niedośła-
tkow, ślepot, chorob, ośłatego niebezpie-
czeństw, y inſych złych rzeczy, które się
ludziom przydąć mogą, nie tak ich dosko-
nałe obaczyć y postrzedz mogą, iako *Ma-
rta*, a żatym nie tak doskonałe niebie-
skim ratunkiem bronić od nich mogą, iako
Panna *Przenaswieszca*.

Jż też przez Pannę *Przenaswiesz-
ca* ludzkie gorąco miłości *Pana Boga*;
naucza *Bonaventura* święty. Quia
MARIA tota ardens fuit, omnes se
amantes eamq; tangentes incendit,
& sibi assimilat: unde dici potest si-
milis lapidi cuidam pretioso, qui
manum tangentis se adurit. Jż (pra-
wi) *MARTA* wszytką była miłością go-
rącą, wszytkich, też siebie miłujących,
y siebie się dotykających zapala, y sobie
podobnymi czyni: dlategoż podobna jest
niejakiemu kamieniowi drogiemu, który
reka dotykającego zapala. Jż zaś per-
fekciśm, najsławniejszym sposobem/
to jest/ naysławniejszą miłością sercá za-
pala ludzkie; y to iasna rzecz. Bo
iż sama jest w miłości Bożej naysła-
wniejsza/ naysławniejsza też miłością sercá
ludzkie zapalać musi.

Jż naostatet przez Pannę *Prze-
naswieszca* ludzkie błogosławieństwa
dostępuia/ y najsławniejszym sposo-
bem dostępuia: iasna rzecz z *Żyſto-
rycy*/ która piſe poważny *Bernardinus*

Tom: 3.
Serm. 1.
de Virg.

Ná Dzień Nawiedzenia Panny Przenaswiatłey/

de Busto. Jednego dnia / (prawi) S.
Franciszek widział dwie drabiny / ie-
dne czerwona / na ktorey się wsparl
Chrystus Pan : druga biała / na ktos-
rey była Przenaswiatła Panna : a gdy
za napominaniem Franciszka światła-
go Bracia jego po drabinie czerwone-
ney do nieba wstępować wstawali /
zaráz na początku wiele ich wznął pód-
dało / y wstępować nie mogło. O co-
gdy Franciszek Świsty z wielką boles-
ścią płakał / napominal go Chrystus :
Niech (prawi) Bracia twoi bieżą do
Młaki mojej / niech bieżą do białej
drabiny / y przez nią do nieba niech
wstępują. A gdy Franciszek świsty za-

wolał na Bracia : Bieście Bracia co-
przedz do białej drabiny / y wstępu-
cie po niej : bieżeli Bracia do Prze-
naswiatłey Panny / ktorych ona z wiel-
ką twarzą przyjmowała : y tak lą-
cno do nieba wstępowali. Tę tedy
Przenaswiatła Pannę perfectissime
Magnificat Dominū, trojakiem spo-
sobem : per representationem, wiel-
kim go bardzo reprezentując oczom ludz-
kim : per cognitionem, wielkim go
bardzo czyni w poznaniu ludzkim : per
glorificationem, wielkim go bardzo czyni
w chwale / Ktora ma z kreatur roz-
mnych. Z czego niech będzie Bogu cześć
y chwala na wieki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień

NAWIEDZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE TRZECIE.

Visitavit nos oriens ex alto. . Luca 1.

Nawiedził nas wschodzący z wysokości.

Aldy wizytujący sprawuje
się na wizycie według kon-
dycyey swojej. Chrześcija-
nie w Chryście Tami-
szy. Wizytuje Medyk cho-
rego / sprawuje się iako Medyk : pyta
się chorego na coby chorował / pyta się
coby dal do choroby za przyczynę / iako
to dawno choruje / czy chorego / rą-
dzi / recepty piśe / salarium. bierze.
Wizytuje Pastor, Biskup / Duszepa-
swoja / pyta się pilnie o zachowaniu o-
wieczek swoich / inkwiruje o wystę-
pkach / sądzi y karze złe / czy y po-
twierdza dobre. Wizytuje Pan wbo-
giego / postępuje sobie w niego iako
Pan / widząc nadze y niedostatek jego /
wspomaga / zakłada / daruje / Pánka
swoje szkodliwosc pokazuje. Wi-
zytuje wboży Pán / sprawuje się iako
wboży / oznajmuje potrzeby swoje / w-

bostwo swoje / prosi / żebrze w Pán /
ktorego nawiedza miłosierdzia. Wi-
zytuje / nawiedza / przyjaciół przyja-
ciela swego / sprawuje się iako przyja-
ciół / affekt mu swoy oświadcza / z do-
brego się y szczęśliwego powodzenia
przyjaciela swego cieszy / ze złego się
smuci. A tak każdy prawie Wizyta-
tor pocziwy y bogobojny / wizytuje
według kondycyey swojej. Zbawiciel
nasz Chrystus I Ez vs w żywocie Pá-
ny Przeczystey poczyty / wizytuje dziś /
nawiedza Janá / iefczy w żywocie El-
żbiety świstej młaki swojej badacę :
Wizytuje go też według swojej kon-
dycyey : Jest Chrystus I Ez vs Ver-
bum Aeterni Patris, Słowo Boga
Oycá niebieskie : bo w żywocie Prze-
naswiatłey Panny / Verbum Caro fa-
ctum est. Słowo Ciałem się stało.

Ioann. 1.

condi-

conditionē suā, to jest secundum conditionem Verbi, według kondycyey Słowā: Pokazuje ia trochę na terazniey hym Kazaniu/ iż wizytue secundum Conditionē Verbi, nawiędza vt Verbū, iako Słowo: powiem przytym/ o iakā my sie tej wizyte starać mamy. Będzie to wszystko tu gci y chwale Bożey/ a tu zbudowaniū našemu.

Iż Chrystus P. y Zbawiciel náš/ wizytue dziś Janā w żywocie Elzbiety będącego secundum conditionē Verbi, to jest iako Słowo; tak tām pokazuje dyskursēm. Sprawuie sie Chrystus Pan w tej drodze do Janā/ vt Verbū: Ma termin tej drogi swoiey/ vt Verbum, iaki termin drogi swoiey miewa Słowo: Sprawuie się w tym terminie vt Verbū, iako sie w terminie swym zwykło sprawować Słowo. Toć tedy dnia dzisieyşego wizytue Janā y Elzbiety/ vt Verbum, iako Słowo.

Iż sprawuie się w tej drodze do Janā vt Verbū, tak pokazuje. Verbum in via est velocissimum. Słowo w drodze swoiey jest bāzo prędkie. Prędki jest Jelen w biegu swoim/ kiedy pragnie do zrodła wody żywey; prędki jest okret bieżący po morzu; prędki jest ptak lecący po powietrzu; prędkie jest słonce bieżące po niebie; prędkie jest y rozumne stworzenie w drodze duchowney zwiastując do zlego. Stworzył P. Bog Anioła/ ledwie co przyśedł do punktu te^o w który mogli biecć do zlego/ zaraż in primo instanti capaci culpe, porwał się w drogę do zlego/ odstąpił P. Bogā swoie^o/ a przybieżał do kreatury/ pogardzając Pānem Bogiem/ a w sobie się nieporządnie kochał. Stworzył P. Bog druga kreaturę w Raiu/ to jest/ pierwszych Rodziców našych: y ci także ledwie co z ręki Azemianitā tego^o niebieskiego wysili/ bāzo prędko w drogę się do zlego porwali: bo obaczywszy iabłko piękne/ P. Bogā odstąpił/ dla pięknego iabłka przykazanie tego święte przestępując. Wszakże ia śmieie mówię/ iż Verbum, Słowo/ prędkie jest w biegu swoim do terminu swoie^o/ niżej wszystkie pomienione rzeczy: y Pismem ś. y dyskursēm iāsnie to pokazuje. Pismem świątym: bo Duch świąty o Madrości mówi. Omnib⁹ enim mobilibus, mobilior

est Sapientia. Nad wszystkie rzeczy w biegu prędkie, prędkie jest madrość. Albowinna rzecz/ że madrość jest Verbum, intellectus, jest słowo rozumne według wszystkich Philosophow. Toć słowo w biegu swoim nad wszystkie rzeczy jest prędkie. Co się tćnie dyskursu: y tym iāsnie dowodzą/ iż nad wszystkie pomienione rzeczy prędkie jest słowo w biegu swoim/ dowodzą tak. Wszystkie pomienione rzeczy/ choć są prędkie w biegu swoim przecie nie są tak prędkie/ żeby się w drogę swoją porwały/ nim się wrodzą. Wprzód się Jelen wrodzi/ nim bieży: wprzód y okret/ y ptak/ y słonce/ y niebo/ wprzód się przez stworzenie wrodziły/ niżej się w drogę puściły: A Anioł/ lubo bāzo prędko porwał się w drogę do zlego: przecie iednak nie wprzód/ aż się per creationem Dei wrodził/ aż stworzony jest: A słoniec lubo prędko do zlego/ nie pierwej się iednak w drogę do zlego puścił/ nie pierwej zgrzeszył/ aż się na wprzód per creationem, przez stworzenie od Pānā Bogā/ wrodził. Słowo zaś umysłowe/ słowo rozumu nasze/ wprzód niż się extra intellectum wrodzi/ nim się exterius pokazuje/ w świątym punkcie poczęcia swego w rozumie/ iuż tendit in sua obiecta, w iednym momencie/ w tymże/ w którym się poczyła/ zabieży y za kilkadziesiąt/ y za kilkadziesiąt mil/ y owsem iezeli o rzeczach niebieskich myślimy/ zabieży y do świątego nieba. Toć tedy słowo rozumu/ wszystkie pomienione rzeczy prędkością biegu swiego przechodzi.

Alle tak jest/ iż to Słowo Przedwieczne Chrystus Iezus, iezcze się nie wrodziwszy/ iezcze się świątu nie pokazywszy/ zaraż to Słowo poczęte badac w żywocie Pānienkim/ porwało się w drogę na wizytę do Janā: bo mówi Ewangelista S. iż iako skoro poczęła w żywocie swym Pānna Przemaszta to Słowo. Exurgēs Maria abiit in montana cum festinatione. Powstałszy Marta poszła w gory z kwapliwością. A poważny Origenes naucza. Iesus qui in utero illius erat, festinabat adhuc in utero matris Ioannem posicū sanctificare. Iezus (prawi) iezcze się nie wrodziwszy, iezcze w żywocie Matki Prze-

Luce 1.

Homil. 2.
in Lucam.

czysley bedacy, spieszył się do łanaby go
poświecił. Toć tedy iasna rzecz / iż
Chrystus Pan zachował się in via, w
drodze / ná te wizyty / vt Verbum, iá-
ko zachowuje się w drodze swojej do
terminu / słowo rozumowe.

Jż też Chrystus Pan ma termin
tey drogi swojej vt Verbum, iáki ter-
min miewa rozumowe słowo: tak po-
kazuje. Natura słowa rozumowego
jest taka / iż wychodząc z żywota / to
jest / z rozumu / nie opuszcza tego rozu-
mu w którym się pocyna: wynosi
go z rozumu głos wstny / y przynosi
go do vřu słuchającego; w tych się
jednak vřách nie zostawa / nie są vřy
terminem tego / ále idzie do miejsca
swoiego / to jest / do żywota / do rozu-
mu słuchającego / tam się imprymie /
tam wyraża / y ten żywot jest termi-
nem ięg. Obiáśniam to abyście wřy-
scy zrozumieć / takim sposobem. Rá-
znodzieia / nágotowawszy się ná Ra-
zanie ma náuki / verba mentis, w ro-
zumie swoim: chce tych słow rozu-
mowych / to jest / náuki / vřyczyc słucha-
czom swoim / chce to wlepić w rozumy
ich / czego się sam náuczył: coż czyni?
Słowa swoich vřstnych máteryalnych
vřywa / które słowa / gdy z vřt tego wy-
chodzą / niosą z sobą spiritum verbo-
rum, ducha słow / to jest / náuki ábo
kazania / które ma w głowie swojej
Ráznodzieia: przychodząc tedy te slo-
wa vřstne do vřu słuchaczow / lubo się
tám same według máteryalnego głosu
zatrzymują / jednak się spiritus verbo-
rum, ducha náuki Ráznodzieystkiej / w
vřách nie zástanawia / ále do żywota /
to jest / do rozumu słuchających idzie /
tám się w rozumie ich wyraża; ten ży-
wot / ten rozum / jest terminem słow
rozumnych Ráznodzieystkich.

Ále tak jest / iż Chrystus Pan przy-
szedł dzisiaj w życie / tak się zachowuje.
Począł się iáko Słowo w ży-
wocie Przenaswistkiej Panny / kiedy
Słowo Ciałem się ařláło; á chce się
komunikować / vřyczyc Janowi / zá-
żył vřt máteryalnych Przenaswistkiej
Panny / záżył iey słow do Elżbiety.
Intrauit MARIA in domum Zacha-
rie, & salutauit Elizabeth. Coż zá-
tym? Węřły te słowa máteryalne
w vřy Elżbiety / y tám się w nich zo-

řáły: ále Spiritus Verbi Divini,
duch Słowa w żywocie Pánienskim
poczętego / nie został się w vřách El-
żbiety / przeniknął do wóstrzności
Elżbiety / przyszedł do iey żywota / w
którym Jan już był poczęty / y tu w
tym się żywocie / ábo raczej w potomu-
ku iego imprymował: Jáko náucza
pomazany Guerricus Abbat. Vox MA-
RIA dum auribus Elizabeth into-
nat, ad cor Ioannis penetrat: qui
absconditus inter materna latebat vi-
scera, & cui virtus nature vix adhuc
totam infuderat animam, virtus
vocis MARIA pleniorum infudit
prophetiam. Głos (práwi) MARIA
ář gdy zábrzmiał w vřách Elżbiety, do
řercá łanowego przeniknął, który ieřcie
w wóstrznościách máteryalnych zá-
kry-
ty był, y któremu natura ledwie caley du-
ře vřycpła, temu moc głosu MARIA
zupelnieřce przyniosła proroktwa. O
tymże y Chryzostom święty. Cum
enim Beata Virgo MARIA salutauit
Elizabeth, vox salutationis per au-
res eius ingrediens, ad puerum de-
scendit, virtute huius salutationis,
puer spiritum sanctum accepit; si-
cut prádixerat Angelus Zacharie
Luca 1. Spiritu sancto replebitur.
adhuc ex utero Matris sue. Gdy (prá-
wi) błogostániona Pánná MARIA po-
zdrowiła Elżbietę, głos pozdrowienia
przez vřy iey wędzający, do dziećciá
řstąpił, y mocą tegoż pozdrowienia dzie-
cis Duchem świętym ięř nápełnione. Toć
tedy iasna rzecz / iż to Słowo dziś wi-
zytuje / ma terminum viz vt Ver-
bum, iáko Słowo. Słowo rozumne
ma termin drogi swojej / nie vřy sł-
chającego / ále żywot rozumu słucha-
jącego: y to też dzisiajřce Słowo / nie
vřy Elżbiety / ále żywot Elżbiety / y
owřem żywot rozumu Janowego /
ma terminem drogi swojej.

Jż też spráwuje się to Słowo
dzisiajřce w pomuńionym terminie
wizyty swojej / vt Verbum, iáko Slo-
wo rozumowe; pokazuje tak. Kiedy
duch słowá mowiącego doydzie vře-
rum audientis, doydzie rozumu sł-
chającego / ma w ten gáś naturam
verbi, on rozum słuchającego. Ná-
przykład: kto się od Mistrzá náuczył
filozofiey / owo Verbum, náuka si-

Serm. 1. de
Natiu. Io-
annu Ba-
ptista.

Luca 1.

lozofiey/dáie rozumowi tego esse Philosophicum. Kto się nauczył od Mistrza Theologiey/owo Verbū Theologie, dáie rozumowi tego Esse Theologicum. Kto się nauczył od Mistrza Astrologiey/dáie to Verbū Astrologie, rozumowi tego esse Astrologicum. Toż się ma mówić/ & de omnibus verbis mentalibus, o inszych naukach. Przytym/ każde słowo umysłowe/ reprezentuje rozumowi do którego dojdzie/ one obieca one rzeczy/ o których jest słowo mentis, to jest rozumienie. Na przykład/ rozumie kto gwiazdy niebieskie/ to verbum mentis, to rozumienie/ reprezentuje mu gwiazdy: ma kto zrozumienie elementow/ to verbum mentis, reprezentuje rozumowi te mu elementy. Toż się ma mówić y o inszych słowach.

Alle tak jest/ że też to dziśieysze Słowo/ wizytując Janá w żywocie macierzynskim/ wyczyło mu esse. abo naturam Verbi, reprezentowało mu też to rzecz/ to obiectum, którego było Słowo. Toć tedy to dziśieysze Verbum, sprawowało się w terminie wizyty swojej/ w Verbum, iako Słowo. Jż to Słowo dziśieysze/ wyczyło Janowi/ którego nawiadzało/ naturam Verbi, natury Słowa: tak potężnie. Naturá tego Słowa jest Esse Divinum: Et Deus erat Verbum: Bo to Słowo jest Bogiem. Alle tak jest/ jż to Słowo dziśieysze wyczyło Janowi Esse Divinum; bo mu wyczyło grátiám Sanctificationem, iako nauca święty Bernardyn Senenski. Tom. 3. Serm. 6. Art. 1. Cap. 3. In tercio Virginis verbo quo saluauit Elizabeth, statim talis impressio subsequuta est, quod Ioannem in utero Matris sanctificauit, & in Christum prae gaudio exultare fecit. Za trzecim (prawi) Pánieńskim Słowem, którym pozdrowiła Elżbieta, zaraz się takie wyrażenie stało, iż Janá w żywocie Macierzynskim poświęciło, y radującego się w Chrystusie uczyniło. O tymże y Ambroży święty. Vocem prius Mater audiuit, sed gratiam prius sensit ille: illa naturae ordine audiuit, iste exultauit ratione misterij. Głos wprzód Matka usłyszała,

ale także wprzód Jan poczuł: ona porządkiem natury słuchata, ale on się z takim tajemnicie radował. Ta zaś lasta porządkująca/ według nauki Piotra

2. Petri 1.

świątego/czyni człowiekاً consortem Diuinæ naturæ, czyni uczestnikiem natury Boskiej. Toć tedy to dziśieysze Słowo wizytując Janá/ wyczyło mu iako natury swojej. Jż też to dziśieysze Słowo wizytując Janá/ reprezentowało mu O biectum, to jest/ Bogá/ którego to było Słowo: tak potężnie. Jż przyściem tego Słowa do siebie/ Jan poznał Páná Bogá. Toć mu go reprezentowało to Słowo/ które go nawiadzało. Jż przy tej wizycie poznał Jan Páná Bogá/ nauca poważny Cretensis, Orat. de amputat. cap. Bapt. Hic est Ioannes, qui prius exultauit, & priusquam prodiret in lucem, agnouit suum Dominum. Ten jest (prawi) Jan który wprzód się radował, y wprzód niż się z żywotą światu pokazał, poznał Páná swojego. Wiec/ iako gdy verbum, słowo rozumowe/ reprezentuje komu iaka rzecz/ y on też potym ta rzecz reprezentuje drugim: tak gdy to Verbum przy dziśieyszej wizycie reprezentowało Janowi Páná Bogá swojego/ Jan potym reprezentował go Matce/ y inszy ludzom chciał reprezentować/ y opowiadać. Reprezentował go/ to jest/ dał go poznać Matce: tak bowiem nauca poważny Theophilaktus. Nisi enim puer exultasset, non prophetasset illa. Gd, by był Jan w żywocie iey z przyjęcia się Bogá nie radował, Matka by była o Bogu nie prorokowała: ale gdy poczuła radujące się dziecko, zawiadła nabożnie. Vnde hoc mihi, ve Mater Domini mei veniat ad me! Azkadze mi to, iż Matka Páná moiego przysła do mnie? Chciał też y drugim reprezentować/ to jest/ oznajmować tegoż Bogá: iako uważa Chryzostom święty. Nouem mensium tempus in utero, non est mihi necessarium: in me est enim, qui est æternus: sum, tuba, proferam Filij Dei in carne, & economiam, tuba canam, & vteru maternum viuificabo. Nie potrzebá mi przez dziesięć miesięcy czekać w żywocie bóstki moiej, we mnie jest, który

In Cap. 1. Luca.

Luca 1.

Homil. 2. in Nativ. Ioan. Baptista.

jest wieczny, iestem traba, oznajmie Syna Bożego Wcielanie. &c. Toć tedy iasna rzecz/ iż Chrystus Pan/ Zbawiciel nasz/ zachował się w terminie wizyty swojej/ vt Verbum, iako Slovo: a z tym iasna rzecz/ iż dziś wizytował Janá/secundum conditionem Verbi, iako Slovo.

Iżeli y my wszyscy podobney sobie wizyty życzymy/ potrzeba się nam starać/ abyśmy wizytowani byli od takich ludzi/ ktorzyby w żywocie swoim przez cnoty święte y światobliwość żywota poczęli Chrystusa/ Slovo ono Przedwieczne. Jako abowiem począwszy go Panna Przenaświeta w żywocie swoim/ przez wst swoich słowá imprimowała go Janowi/ w żywocie będącemu: tak gdy nas też nawiedzać będą tacy ludzie/ to iest/ gdy konwersować z takimi ludźmi będziemy/ ktorzy Chrystusa przez cnoty święte noszą w żywocie swoim/ y oni też przez słowá wst swoich Chrystusa nam swóiego wzywa/ tak/ iż go pozniemy przez cnoty święte y światobliwość żywota. Niedawnych czasów zeszło się niemáło ludzi Zakonnych y wielce światobliwych/ y gdy wrzucono między nie taką duchowną Quaszya: Jakimby też sposobem nayprzede y naypewniey mogli głosić Chrześciański przyść do światobliwości/ y doskonałości żywota? Jeden z nich odpowiedział: Nie może być lepsz y gruntowniejszy sposób/ iako wstawić się modlić: przez modlitwę bowiem zabawia się głosić z Panem Bogiem/ stać się miewstancem niebieskim/ stać się towarzyszem Świętych Pańskich. A przeto Chryzostom święty powiedział. Is novit recte vivere, qui novit recte orare. Ten umie żyć dobrze, który się umie modlić przysłownie. Drugi Zakonnik odpowiedział: Niemáj sposobu pewniejszego do dostąpienia światobliwości/ iako mortificationem Iesv Christi in corpore suo circumferre. Vmartwienie Iesvsa Chrystusa na ciele swoim nosić. Trzeci odpowiedział: daleko zacniejszy sposób iest do dostąpienia światobliwości/ służyć zbawieniu ludzkiemu: powiedział bowiem Dyonizyus święty.

Divinorum omnium divinissimum est cooperari in salutem animarum. Czwartý rezolwował: drogá naypewniejsza do doskonałości iest pogardzić wszystkim/ y stać się dobrowolnie dla Boga y bogum. Tak abowiem nauczył Chrystus. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quae habes. Iżeli chcesz być doskonałym, idź, a sprzedaj wszystko, co masz. Tłóć stać powstáł ieden z nich stárzec Duchá Bożego pelen/ y rzecze: Ani modlitwa iest naypewniejszym sposobem do dostąpienia światobliwości: wiecie ich bowiem y płacze na modlitwie/ a przecie bywáia od światobliwości dalecy: iako opisuie Bernat święty/ Serm: de duob: discip: Ani tym sposobem iest mortyfikacya/ awo cięskcie cięzka vmartwienie: bo y tego nie tájdy znieść może/ dla słabości swojej komplexyey. Ani tym sposobem iest staranie się o zbawienie dusz ludzkich: gdyż w tym iest pełno niebezpieczeństwa/ ktorého się y sam Apostól święty bał/ kiedy mówił. Ne forte, cum alijs predicavero, ipse reprobatus efficiar. Ani tym sposobem iest/ pogardzenie wszelákich dóbr tego świata: bo y Poganie/ iako Crates, Bias, Diogenes, pogardzili wszystkim rzeczami tego świata; a przecie żadney prawdziwey światobliwości nie mieli. Sposób tedy naypewniejszý do dostąpienia światobliwości iest/ z ludźmi cnotliwymi y światobliwymi konwersować/ onych nawiedzać/ od nich się wzywać. Tak bowiem y sam S. Psalmista nauczył. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, &c. Z świętym, y ty świętym będziesz, z meym niewinnym, y ty niewinnym zostaniesz, y z wybranym, wybranym będziesz, &c. A słusnie tak Psalmista święty naucza. Ogymże bowiem má mówić/ co słowami swoimi do serca słucháiaczego má przynosić ten/ który iest pelen Chrystusa/ przez cnoty święte: tylko samego Chrystusa: Jako słucháiaczy o cnotách y światobliwości/ tych się chwycić nie má: iako wóś od ognia topnieć nie będzie: iako dotykáiaczy się węglá ognistego/ gorzeć nim nie będzie? Zaprawde to iest niepodos

Matt: 19.

1. Corint: 9. Cap:

Psalm: 17:

bna, Tak

Homil: 5
in Cap: 1
Ezech: de
sanct: 4
nimal.

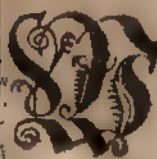
bona. Tak abowiem naucza Grzegorz, święty/ pisząc na te słowa: Aspectus eorum, quasi carbonū ignis ardentium. Quisquis carbonem tangit, incenditur: quia, qui sancto viro adheret, ex eius visionis assiduitate, visu locutionis, & exemplo operis, accipit ut accendatur in amorem veritatis, peccatorū suorum tenebras fugat, in desiderio lucis inardescit, ut per verum amorem ardeat, qui prius in iniquitate tantū mortuus, quantum frigidus iacebat. Quia ergo sancti viri iuxta se positos, quasi tangendo ad amorem coelestis patriæ accendunt, carbones sunt. Kto- kolwiek się (prawi) ogląda ognistego do- tyka, ten się zapala: bo kto od zylawieki świętego nawiedzany bywa, z jego ro- znowy, z jego przykładu, miłością Bożą rozpala się, grzechom ciemności odpędza, w pragnieniu światłości goreje. Doznaje na rzecz na wielu/ mianowicie na Ka-

tharynie świętej Senenskiej/ o kto- rey wspomina Historia/ iż nemo ad eam accedebat, qui non melior abi- ret: nikt iej nie nawiedzał, któryby le- pszym nie odszedł. ... A Rymundus iej Spowiednik świadczył/ iż czasu ledne- go nawiedzało Ratcharyne wiecę ni- żyśiac ludzi/ z ktorey słow y przykład- dow/ tak wszyscy wzruszeni y zapaleni byli/ iż zaraz z wielkim płaczem do Spowiedników/ spowiadać się grze- chów swoich bieżeli. A my się tedy pil- no starajmy/ abyśmy nawiedzani by- wali/ abyśmy konwersacya mieli z ty- mi/ ktorzy CZYSTOŚĆA noszą w żywocie swoim przez cnoty święte: tym bowiem sposobem potka nas po- dobne szczęście temu/ ktore dziś pot- kało Janá S. nawiedzi nas Chrystus IESUS ut Verbum, iako Słowo: Ktoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne.
A M E N.

Ná Ténze Dzień

NA WIEDZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE CZWARTE.

Exurgens MARIA abiit in montana cum festinatione. Luc: 1.
Powstałszy Marya posłała w gorna krainę z skwapliwością.

Szyscy powinniśmy w-
czyć się cnot od Należy-
Panny Przenas-
świętšej. Chrześciane
w Chrystusie Namilży.

Czytamy o oney Królowej Esther/ iż
gdzgdzie posłała/ miała służebnicę/ kto-
ra była za Panną/ y trasy jąty iej ziemie
się dotykały/ nośiła. Ta służebnica
mączyła nas wszystkich/ ktorzy cnoty
Przenaswiętšej Panny zbierać/ to jest
iej przykładów świętych naśladować
mamy. O czym tak Bonaventura ś.
mowi. Per Reginā Esther intellige

MARTAM Reginam: anima hu-
mana est famula, quæ Dominam
suam MARIAM sequitur in mun-
do: sequitur certè, colligens vesti-
menta Domine, scilicet colligens
virtutes & exempla MARIE. Przez
Królową (prawi) Esther, rozumij MA-
rta Królowa: dusza ludzka jest służebni-
cą, która za Panną swoją MARTĄ idzie
na tym światcie i idzie (mowi) zbierając
iej słaby, to jest, naśladować iej cnot, y
przykładów świętych. A iako w innych
postępkach winniśmy się od tej Panny
wczyć: tak osobliwie dnia dzisiejszego
mają się

Maria Le-
ction: 3.

In Speculo
B. Virgin.

mała się wzywać od niej/zwołasz ją białego
głowy/ iako się mała przy swoich wi-
zytach/ albo nawiedzinać/ sąsiad/
przypaściol/ y innych ludzi sprawować.
A czegoż się prosić wzywać mała? Po-
każę ją na terazniejszy Kazaniu: bo że
to wszystko tu czci y chwale Bożej /
tu wystawieniu Panny Przenaswist-
kiej.

Cztery rzeczy osobliwie wpátrus-
is w Przenaswistkiej Pannie/
dnia dzisiejszego nawiedzającej El-
żbiety świętej.

Pierwszą/ że w tej drodze idąc do
Elżbiety namniej się nie bawi/ ale nie-
mieszkać/ z skwapliwością do domu
Elżbiety bieży. Exurgens MARIA
abijt cum festinatione. *Pomysławski*
MARYA poszła z kwapliwością. Tej te-
dy pierwszej rzeczy/ iż się wszystkie białe
głowy od tej Panny wzywać mała/ do-
wodzić tak. Przysłałoby zawsze domą
siedzieć białym głowom. Tędy gdy te-
go albo miłość przyjacielską/ albo na-
bożenstwo tu P. Bogu wyciąga/ przy-
namniej tego się od Przenaswistkiej
Panny wzywać mała/ żeby iako nayspi-
dzey drogę swoją odprawowały/ żeby
się po vlicach/ po drogach nie bawić/
gdzie iść mała co prędzej biegły. Iż
przysłałoby białym głowom zawsze w
domu siedzieć/ z Pismą świętego/ y z
Doktorów świętych pokazywać. Nie-
wiasła ona która grofą dzieśiaty zgus-
biła/ szukała go w domu swoim báz-
pilno/ zapaliła świecę/ dom wszystek
wymiotła/ w każdy kąt pilnie weyrza-
ła. Tak abowiem o niej mówi Zba-
wiciel nasz w Łukasza 8. w Rozdz. 15.
Quae mulier habens drachmas de-
cem, si perdidit drachmā vnam,
nonne accendit lucernam, & eue-
rit domum, & querit diligenter do-
nec inueniat? A czemuż to prosić ta
niewiasła tylko w domu grofą zgus-
bionego szuka? Dobry Pasterz/ opu-
ścił na puszczy owce/ a po gorach y do-
łach/ po polach y lasach/ szukał owiecz-
ki zgubionej. Czemuż też niewiasła
nie wyszła z domu na drogę/ na vlice/
na pole/ czemu tam nie szukała grofą
zgubionego? Czyli podobno dlateg/
iż go ani na drodze/ ani na vlicy/ ani
gdzie indziej zgubić nie mogła/ bo
tam nie była; ale tylko w samym do-

mu? Zaprawdę nie inaczej: Nigdzie
nie była/ tylko w samym domu/ na-
ucząc wszystkie niewiasły/ aby zawsze
w domu siedziały/ a nigdzie się nie
włożyły.

Stworzył Pan Bog niewiasę z
kości/ która wzięta z kości Adámowej.
Edificauit Dominus Deus costam,
quam tulerat de Adam, in mulie-
rem. Pytała się tu Tłumacze Pisma
Świętego/ czemu to Pan Bog wzy-
nił niewiasę nie z kości nogi Adámo-
wej/ ale z kości kości tego? Tak była
mocna kość tego w nodze/ iako y w ko-
ści; tak z niej Pan Bog mógł wzy-
nić Ewę/ iako y z kości kości tego:
czemuż tedy nie z nogi/ ale z kości nie-
wiasę wzywał? Odpowiadając na to
niektorzy: Przeto nie z nogi Adámo-
wej wzywał Pan Bog niewiasę/ aby
nie rozumiała/ iż iey należy wsta-
wać nie biegąc. Znowu się pytała/ che-
mu to Pismo święte mówi: Edifi-
cauit Dominus Deus mulierem. Z-
budował Pan Bog niewiasę? Kiedy
mówi Pismo o niebie/ o ziemi/ o świat-
łości/ mówi iż niebo/ ziemię/ świat-
łość/ stworzył Pan Bog: kiedy też
człowieka opisuje/ mówi: Formauit
Deus hominem, vformouit Bog
człowieka. Czemuż tedy o niewieście
nie mówi/ że ją stworzył albo vformo-
wał; ale mówi/ edificauit, iż niewia-
sę zbudował? Budynek/ pospolite
domu bywa. Odpowiadając tedy Tłu-
macze Pisma Świętego: nie ma-
jąc nad dom tak statecznego/ y z niego-
sca się nie ruszającego: nie stworzył
tedy ani vformował Pan Bog niewia-
sę/ ale ją zbudował; dając znać/ iż nie-
wiasa nie ma się włożyć/ ale iako
dom taki ma być zawsze stateczna/ w
domu wstawicznie domowych, rzeczy
pilnująca. Tak między innymi Am-
broży święty naucza. Bene edifi-
cauit, dixit; vbi de mulieris creatione
loquebatur: sicut enim vir publicis
officijs, ita mulier domesticis mini-
sterijs habilior existimatur. Potrze-
bie się pytała/ czemu Pan Bog zbu-
dował Ewę w Raiu? ponieważ Adám
stworzył nie w Raiu/ ale za Raiem.
A na to odpowiada Damascen świa-
ty. Nempè ne extra domum suam
vagari disceret; sed domi se tene-

Genes. 2.

Luka 15.

Lib: de pa-
rad: c. 11.

Libro 1.

re, ac

re, sique in domesticarum rerum curam incumbere. Nam cum licet in paradyso effecta fuerit, tamen illic se tenere nequiverit; quid futura erat, si extra paradysum condita fuisset? Aby sie (prawi) niewiasta nie weszła błąkać y tam y sam, ale żeby wiedziata iż iey trzeba domá siedzieć, przeto ia Pan Bog nie za Raiem, do koregoby iey była trzeba iść, y tak na jednym miejscu nie siedzieć; ale ię w sam, m Raiu zbudował: bo jeżeli choć ia w Raiu zbudował, przecie tam osiedzieć sie nie mogła; coży była czyniła, gdyby była nie w Raiu zbudowana?

Exodi 11.

Rzecz tu ktora. Szkodowałabym na tym gdybym w domu siedziata/ potrzebá mi dla pożytkow y zyskow na miejscu nie siedzieć/ ale y tam y sam chodząc albo jeżdżąc. Noto ia odpowiadam: y dla pożytkow nie miałabyś sie tuląc/ y w niebezpieczeństwo wdawać/ ale domá siedzieć. Czytam w Piśmie Swietym w Księgach Wywodu/ iż rozkazał był Pan Bog ludowi Izraelskiemu złupić Egipt z dóbr i dóbr tego. Postulet vir ab amico suo, & mulier a vicina sua, vasa argentea & aurea. Niech (prawi) pożyczę maj od przyjaciela swego, y niewiasta od sąsiady swoiey, naczynia srebrnego y złotego. Rzecz zaście wważenia godna/ iż niewieście tylko od samey sąsiady pożyczac srebra y złota rozkazują? Niewiasta/ ktora z onych niewiast Izraelskich mogła mieć przyjaciółki/ albo znaiome niewiasty/ dalej od siebie mieszkać/ a złota y srebra siła mająca; czemuż tedy do nich iść dla pożyczania nie miała/ żeby była tym więcej zyskała/ y tym sie więcej zbogaciła? Czemu iey tylko do sąsiady samey iść kaza? Dotego/ mogła ktora niewiasta mieć meczyzna od siebie dalszą/ sobie przyiąznaną/ y w złoto/ y srebro bogata; czemuż tedy niewieście do meczyzny przyiązney dla tego pożyczania iść nie kaza? ponieważ meczyzna przeciwko niewieście czestoć szkodra sie pokazuje? Nie dziwować sie temu: chciał tu Pan Bog pokazać/ iż niewiasta y dla najwyższych skarbow/ y dla najwyższych zyskow/ daleko wybiegać nie ma/ przeto tylko niewiastom do sąsiady blis-

kiej wynieść dla pożyczania dopuszczaj dając tym znać/ iż droższy ma bydy w niewiasty wstyd/ droższe na miejscu siedzenie/ niżeli wstydkie skarby. A nie ma żadna mówić: moiey własney rzeczy/ musie sie y daleko wspominać. Nie ma mówis tak mówić: bo tam złoto y srebro Egypckie było Izraelscykom własne/ bo go im Pan Bog dopuścił brać w nagrodę prac swoich/ iako poważny Lyranus naucza: a przecie dla tego/ aby sie były niewiasty nie wlozły/ nie kaze im Pan Bog daleko posrebro y złoto chodzić. Pewna tedy rzecz/ iż każdej niewieście przystoyna rzecz domá zawsze siedzieć.

Ta zaś konsekwencya: Toć kiedy albo miłość bliźniego/ albo nabożeństwo wyciąga po krotceykolwiek z niewiast/ z domu wynieść; ma bydy w tej drodze przykładem Przenaswietney Panny Kwapiwa y przedka: ta mówi konsekwencya jest sama z siebie iasna. Jeżeli bowiem przystoi niewieście zawsze domá siedzieć/ a tego dla słusney iakiey przyczyny dokazać żadna miara nie może: toć przynajmniej droga potrzebna iako nayprzódzey odprawować ma.

Ruga rzecz opatrula w Tłumaczeniach Pannie Przenaswietney: iż ona choć dziwnie piękna była/ nikogo/ iako w innych okazyach/ tak przy dzisiejszym Tłumaczeniu/ nie zgorzyla. Kiedy wchodził Abrahám Patriarcha do Egiptu/ rzekł do piękney Sary żony swoiey; wiem iżes piękna niewiasta/ y iako cie Egiptanie obacza/ serce do ciebie obroca/ y mnie zabuza/ a ciebie sobie zostawia. Nie trzeba tak było nigdy mówić Jozefowi do Panny Przenaswietney; bo iey pięknością nie zgorzony bydy nie mogł/ niż iey pożądać nie mogł. Czego tak naucza poważny Gerson. Nullus ex aspectu gloriose Virginis, quamvis esset pulcherrima, & rebatur, aut inflammabatur; sed eam potius exinguebat ille. Divinus aspectus; quasi frigidus quidam ex oculis ros Virginis expiraret, vel efflueret à mente illius castissima. O tymże y Wielki Alexander Alensis. Tanta fuit in Virgine sanctificatio, ut etiam extenderetur ad

Genes. 12.

Serm. de
Nativit:
B. V. M.
Confid: 3.3. Part:
Quest: 2.

alias.

alias. Vnde etiam dicunt infideles, cum MARIA pulcherrima fuerit, a nullo tamen vnquam potuit concupisci: & hoc erat, quia virtus suae castitatis & sanctitatis, exinguebat omnem motum carnalem in alijs aspicientibus ipsam. Tak wielka (prawi) była w Przeczysley Pannie światobliwość, iż się też ściągała na inſe: y przeto y sami niewierni powiadaia, choć **MARYA** najpiękniejsza była, od nikogo jednak nigdy pożądana być nie mogła: a to było dlatego, iż moc iey światey czystości y światobliwości, gasiła wszelkie ciała poruſzenie, wſzych wſzystkich, którzy na tę Pannę patrzyli.

O za prawdę wſzystkie Chrześcijańskie niewiaſty/ y tey drugiey rzeczy miałyby ſie od Przenaświeſſey Panny wczyc: miałyby ſie ſtarac pięknoſcia y wroda ſwoia nikogo nie gorſzyć/ to ieſt/ do pożądlivoſci nie pobudzac.

Rzeczę ſtóra: Panna Przenaświeſſa miała w tym od Pána Boga oſobliwa taſte/ iż pięknoſcia ſwoia nikogo gorſzyć nie mogła; my zaś taſtey taſty nie mamy/ przeto tegoż dotazac nie możemy.

Na to ia odpowiadam: Choć tego dotazac nie możecie/ żeby pięknoſć waſzą nikogo nie gorſzyła: iednak możecie ſie przynamniey z to pięknoſcia nie narażac wmyſlnie na oczy ludzkie/ y tak ich nie gorſzyć. Powtore/ możecie pięknoſci waſzey ſiatami/ y twarz y oczu muſkaniem nie przyczynać/ y tak bliźnich waſzych pięknoſcia nie gorſzyć. Toć tedy wſzystkie nadoſcie przykła dem Przenaświeſſey Panny powinny. Rzeczcie: gdy bym ia wiedziała o złym człowieku chroniłabym ſie go/ nie narażałabym ſie z wroda moia na oczy iego: ale iż powinnam o każdego cnoście dobrze trzymac/ mam rozumiec/ iż ſie młot wroda moia do złego nie pobudzi. Na to ia odpowiadam: choćbyś też wiedziała/ iż mężczyzna ieſt tak czyſty iako Anyol/ przećie ſie na oczy iego z pięknoſcia twoia narażac nie maſz. Czytam w **Márka** ſwieſtego/ iż kiedy one niewiaſty weſły rano do grobu Zbawicielowego/ chcąc pomacć ſwieſte ciało iego; obaczywſzy tam

Anyol w poſtaći młodziencą/ zaraz zámknęły wciekły. Exeuntes fugerunt de monumento: inuaſerat enim, caſtre mor & pauor. Wſzedſzy wciekły z grobu, padł bowiem na nich ſtrach y drzenie. Pytam ia tu/ czegoż ſie to bały? Czyli śmierci? za prawdę byś namniey: bo kiedy Wczniowie śmierci ſie boiać od Pána **IEZUSA** czasu meſi ię pouciekali/ te niewiaſty ſwieſte tobiwa/ śmierci ſie nie boiać/ nie wciekły; ale w nog wtrzyżowanego aż do pogrzebu ſtatecznie trwały. Czyli ſie podobno Anyol ſamego przeleſtły? A to trudno mowić/ gdyż nie tyła to on Anyol nie oſtrego do nich nie mowil/ ale też laſkawie y ſłodko barzo mowil: cieſzył ich bowiem/ y ſzczęſliwa im o Zmartwychwſtaniu Zbawicielowym nowina przynosił. Czyli ſie też podobno bały tego/ czego ſie poſpolicie ludzie w grobach boia? A to nie/ bo wiedziały iż tam ciało Jezusowe mieyſce ono poſwiaciło doſtatecznie. Bały ſie tedy y laſkały meſkiey onego Anyola poſtaći: choćby Anyol/ choć czyſty/ choć ſwieſty/ choć ſwieſte ſłowá mowiały; tylko że poſtaći mężczyzny na nim poſtrzegły/ narażac ſie na oczy iego nie ſmiały: przeto zaraz a zaraz obaczywſzy Anyola przedko z grobu wciekły: wſzystkim niewiaſtom dając ad intende, że choćby też był mężczyzna ſwieſty/ czyſty/ ieden na ſwiecie Anyol/ by też mow y tego były nayaſwiatobliwieſze; przećie ſie niewiaſty na oczy iego z wroda narażac dobrowolnie nie maia. O co y **Grzegorz** ſwieſty **Náziánzenus** napomina wſzystkie niewiaſty. Virorum, in Exhortation: ad Virgin. aspectum fuge, si fas est etiam grauium, & pudicitiae laude florentium, ne forte ex fraude Bellae, vel ferias, vel feriatis. Przed okiem (prawi) mężczyzny uciekaj, moźnali rzecz, y przed mężczyzną ſtateczna, y z czystości wielkiej chwalebna, abyś ſnadz z pokuſy nie przyiaćielſkiey, abo nie obraźli, abo obrażona nie była.

Czyniły według tey nauki ſwieſte bliwe Pámentki: między inſzymi ſwieſta iedną Pámentką **Alexándryſką**/ ieſz ſe młodziuchna badac w grobie ſie zámknęła/ y tam mieſkała: a gdy iey o przyczyne tańiego poſteptu pytano/

y czemu by tak ostry żywot prowadzić
 la dowiedzieć się od niej chciało: Ode-
 powiedziała: Dlatego to uczyniła/żem
 (prawi) tego postrzegła/ iż z nieostro-
 żnego patrzenia zlychem myśli naby-
 la. Podobna też była Agnieszka świę-
 ta/ która nie tylko ostry żywot prowa-
 dziła/ ale nawet y umrzeć wolala/ ani-
 żeli się narażać na oczy ludzkie/ y tym
 meżyzny do złego pobudzać. Pereat
 corpus, quod oculis hominum pla-
 cere potuit. Niech (prawi) zginie to
 ciało, które się oczom ludzkim podobać
 mogło. A czemuż to? czyli się iakiego
 grzechu dopuściła? nie/ ale że się tyl-
 ko oczom ludzkim podobala. A wiec
 to podobno z tego przyczyny? Nie
 z tego: ale że tylko ono okazywa drugim
 do żądzy nieporządnej było: przeto
 niech raczej umrze/ niech zginie/ a lu-
 dzi nie gorzky. O Boże mój/ coż tu
 rzeczymy o owych/ które pospolicie w
 myślnie chodzą/ aby widziáne były/ w
 myślnie we drzwiach/ w oknach sta-
 waia/ aby się oczom ludzkim połażo-
 wały: co rzeczymy o owych/ które mo-
 waia/ co mnie do niego/ niech się gor-
 sy/ iako rozumie/ on sobie winien. A
 tyś niebezpieczna niewiasto winna/ bo
 mogąc się oń iego uchronić/ y na to z
 miłości Chrześciańskiej powinna bez-
 dac/ zaniedbałaś tego. Anic to po-
 może/ co mówisz: nie powinniśmy wol-
 ności moiej/ rekraczeć moiej/ dla ie-
 go złości tracić. Nie wymowi cię to:
 bo świętobliwe niewiasty/ iako się po-
 wiedziało/ y zdrowie swoje tracić wo-
 lały/ niżeli piękności y wroda swoją
 bliźniego swojego gorzyc. A jeżeli to
 nie wymowi żadne niewiasty/ gdy tyl-
 ko piękność swoją przyrodzoną/ któ-
 ra im P. Bóg dał/ na oczy ludzkie do-
 browolnie bez słusnej przyczyny nara-
 żaia: o Boże mój/ coż z tymi bez-
 dzie/ które iestże tej piękności przyro-
 dzoney ściami/ ścianami/ y innymi ro-
 zmaitymi sposobami przyczyniaia/ y
 one oczom ludzkim/ na zgubę dusze
 prezentua! Pierwa tedy rzecz/ iż w
 tej drugiej rzeczy/ maia wszystkie nie-
 wiasty/ ba y czystość y meżyzny/
 pilnie naśladować Panny Przena-
 świętney.

Z Rzedia rzecz wpatruie przy dzia-
 sieyłym Nawiędzeniu/ iż nas

wiedziaac Przysła Panna Elżbieta/
 niewdanie się w rozmowy o matnych/
 y ledaiakich rzeczach: ale raczej słowa
 iey do Elżbiety są święte/ Boskie/ Du-
 cha świętego przynoszące. O czym tak
 Seraphiczny Doktor Bonawentura
 Święty. Tom: 4. Opuscul: Tract: de
 vit: Christ: Cap: 15. Vide quanta vir-
 tus sit in verbis Domine, quia ad e-
 orum pronuntiationem, confertur
 Spiritus sanctus: sic enim abundan-
 ter ipsa erat plena, quod eius meri-
 tis, ipse Spiritus sanctus etiam alios
 replebat. Pater (prawi) iaka iest moc
 w słowach tej Panny, iż na wymowienie
 ich otrzymuie Elżbieta Duchą świętego.
 A znówu tenże Doktor święty. Con-
 siderate charissimi in MARIA gra-
 tiam labiorū, de qua in Psalmo di-
 citur: Diffusa est gratia in labijs
 tuis. Tanta siquidem fuit gratia la-
 biorum in MARIA, ut ipsa optime
 per ludich significari possit, de qua
 dicitur: Non est mulier talis super
 terram in aspectu, in pulchritudine,
 & in sensu verborum. Reuera non
 est, non fuit, non erit mulier talis su-
 per terram, qualis MARIA fuit in
 aspectu clarissimæ vitæ, in pulchri-
 tudine mundissimæ conscientie, &
 in sensu verborum, disertissimæ lin-
 guæ. Wzajaycie (prawi) namileyszy w
 MARYE iaska wst, o ktorej Psalmista
 mowi: Wylana iest iaska w wstach two-
 ich. Tak wielka bowiem iaska była wst
 MARYE, iż ia barzo dobrze ludzko-
 znaćzyla, o ktorej powiedziano. Niemalsz
 niewiasty takiej na ziemi, y względem
 weyrzenia, y względem piękności, y wzglę-
 dem rozumnych słow. Zaprawda ma
 iest, nie była, y nie będzie taka niewiasta
 na ziemi, iaka była MARYA, w poyrze-
 niu nayiśnieyszego żywota, w piękności
 nayczyszego sumnienia, w rozumie obfi-
 tnych słow.

Zaprawda/ y tej trzeciej rzeczy
 wyslycy się Chrześcianie wzyć maia od
 Nawiędźney Panny: gdyż przywizy-
 tach swoich/ które sąsiadom/ abo przy-
 iaciolom oddaia/ wielce są w mowie
 wystepni. Przysła MARYA do El-
 żbiety/ y świętymi słowami swoimi/
 napelnila ja Duchem świętym. Teraz
 zaś trafia się czystość nie ieden/ który
 nawiędzaac drugiego abo druga/ slo-

In Specul:
 Virgin:
 Lect: 6.

Serm: 24.
in Cant.

wami swoimi napelni tych ktorych
nawiedza/ nie Duchem swietym/ ale
duchem przekletym/ napelnia nie dus-
chem ale zadoz nieporzadna / nawie-
dza dom ale zaraża dusze. Przynosząc
abowiem słowa wsteczne/ niewstydl-
we/ słowa wstypliwie/ sławie bliźnieg
skodzące/ śmierć prawie duhom przy-
noś: iako naucza Bernat S. Vnus
est qui loquitur, & vnus tantum.
verbum profert; & tamen vnum il-
lud verbum, vno in momento, mul-
titudinis audientium dum aures in-
ficat, animas interficit. Ieden (prze-
wi) jest, który mówi, y iedno tylko słowo
wymawia, & przecie ono iedno słowo w
iednym momencie, wielkości słuchających
gdy uszy zaraża, dusze zabija. Paterście/
bieda dusze niewinne/ spokojne/ iasne/
czyste/ zgoła złego nieznające/ aż gdy
wstysła słowa nieporządne/ niewstydl-
we/ niepokoy/ zadoz nieporzadne/ za-
mieśanie summienia / w sercu swoim
czuła. Nie tak ma bydz między pra-
wodziwymi Chrześciani: prawdziwy
Chrześciani nawiedzając sąsiady/
krewne/ albo przyiacioly swoje/ albo in-
nych ktorychkolwiek ludzi/ słowy swo-
mi nie ma zarażać/ y gorzyć: ale ra-
czej słowy swoimi ma ich przykładem
Przenaswisthey Panny Duchem Bo-
zym/ to jest miłością Bożą/ zapalać.

Cant: 4.

Oblubienice swojej dusze ludzi
kley wsta/ przyrownal Duch swiety do
wisk karmazynowey. Sicut vitia coc-
cinea labia tua, & eloquium tuum
dulce. Iaka (prawi) wiska karmazy-
nowa czerwona, wsta twaie, & wymowa
twoja słodka. Do onego snurka karm-
azynowego/ z okna Rahaby nietza-
dnice na znat zbawienia wymieszone/
alludował tu Duch Swiety/ według
niektorych Pisma swistego Tłumac-
zow; abyśmy z tad dochodzili/ iż przez
słowo wst/ wiecznegosmy zbawienia
dosłali. Lecz czemuż to te wsta snurka
karmazynowym czerwonym zowia?
Czyli przeto/ iż pokropione niewinna
krew Chrystusowa; przeto/ iż słowa
o krmawey Mace P. I. I. Z. V. S. O. V. E. R.
przynoszą ludziom zbawienie wieczne?
Może to bydz/ że y dlatego. Jedną
ja rozumię/ iż te wsta wiska albo snur-
kiem nazywa/ przeto/ iż iako snurek
ręczy do rzeczy przywieszuie: tak też

słowa wst dusze Chrześcianskiej/ ma-
słuchających niekato przywieszować.
Nie moie to zdanie/ ale poważnego
Theodoretę/ tak mowiącego. His veri-
bus tanquam funiculo quodam ca-
piuntur audicores, & vinciuntur: nam
eloquium tuum eos demulcet, & retinet.
Czerwony to zaś ma bydz
snurek/ to jest/ wsta dusze Chrześcians-
kiej: bo ognista miłością Bożą/ ma-
serca ludzkie przywieszować do Pana
Boga swojego: iako naucza poważny
Rupertus, pomianione słowa Pannie
Przenaswisthey przypisując. Eva dis-
soluit amicitiam inter se & Deum,
proteruā defensione: si victam hu-
iusmodi habuisset, si vinculo perfe-
ctionis, quod est dilectio, sese Crea-
tori adstrinxisset, paries inimicitia-
rum in medio non surrexisset. In-
labijs tuis sanctitas, & magnificentia
est: illa Deo fuit muta, tu autem
magnificasti Dominum, mente ar-
dentissimā, voce suavissimā: & hac
est vitia coccinea, quia charitas est
gnea, quā benē cum eo ligata sic
Deo adhaesisti, ut vnus cum eo spi-
ritus sis. Hinc eloquiū tuum dulce,
quia videlicet ex abundantia cordis
os loquitur, & dulcedinem quā a-
bundat interiūs, sapit sermo, qui re-
dundat exteriūs. Ewa (prawi) roz-
wala przyiąz między soba y Bogiem, v-
pornym się broniem: gdyby była miała
ten snurek, gdyby była z wiązkiem dosła-
ności, ktorym jest miłość, przywiązała
się do Stworzyciela swojego; ićianā nie
przyiąz ni gdyby była nie powstała. W
twoich zaś wstach, o Panno Przenaswist-
sa, i wia obliwać y wielmożność: ty v-
wielbiła Boga sercem naygorętszym, gło-
sem naywzietniejszym. I tak jest wiska
karmazynowa: bo miłość jest ognista,
ktorą i ty się z Bogiem twoim związa-
ła, y tamię in tych do Boga twoiego przy-
wieszowała. Mamy się tedy wzyć od
Przenaswisthey Panny nawiedzającej
Elzbiety swiate / y miłości Boskiej
pelne słowa mowić przy wizytach/
sasiad/ przyiacioly / y innych bliźnich
innych.

Czwarta rzecz przy dzisiejszym
Nawiedzeniu wpatruię/ iż Panna
na Przeczysta nie nawiedzała złych/
przewrotnych ludzi: ale dobrych y

sprawie

Luce 1.

sprawniedliwych. Bo Zacharyasz i Eli-
szbieta byli sprawiedliwi y doskonałi
przed Panem Bogiem: Takie im było
świadectwo. dał Łukasz święty
Ewangelista. Erant autem iusti am-
bo ante Deum, incedentes in om-
nibus mandatis, & iustificationibus
Domini, sine querela. Byli (prawi)
oboje sprawiedliwi przed Bogiem, po-
stępujący wszystkimi przykazaniami, y sprawnie-
dliwosciami Pańskimi doskonałymi.

Lib: 3. de
ira Cap. 8

Zaprawdę y tego potrzeba się nam
wszystkim wzywać od Panny Przenasły:
mamy się wszelakim sposobem starać/
abyśmy nienawiedzieli ludzi złych/ y
przewrotnych/ zwłazżając wszelkich/
pukać/ ić. Jś nam się tego wielce
chronić potrzeba/ tak pokazując. Wła-
ściwieżanie albo konwersacya takich lu-
dzi psuje y zaraża głowię: Toć się
ich chronić potrzeba. Jś zaraża y psu-
je głowię/ naucza choć Pogański
Filozof Seneká. Sumuntur a con-
versatione mores, & ut quaedam in
contactos corporis vitia transiliunt,
ita animus mala sua proximis tra-
dit. Bierzemy (prawi) ze złej konwer-
sacyi obyczaje, y iako za dotknięciem
ciała zarażonego, często się zarażamy na
ciele: tak też dotykając się przez konwer-
sacya zarażonego na duszy, y my też du-
sze swoje zarażamy. A nie ma sobie
y najsłodszy/ y najsłodszy
w cności ufać. Bywa to bowiem/
iż których żadne przygody w cności
nie narużają/ których y sam ciężar
zwojować nie mogli; tych nawiedza-
nie y ze złymi konwersacya nieiako na-
rużają. Kto był proste mocniejszy w
cności/ słodziej w dobrym/ iako
Job cierpliw: Utracił wszystkie do-
bytki/ wszystkie majątności/ utracił y
działki/ wyrwał na niego ciężar wszyst-
kiej potęgi swojej; a przecię Job na-
mnię się od dobrego nie porużył. In
omnibus his non peccavit Job labijs
suis, neque stultum quid contra De-
um locutus est. W tym (prawi) wszy-
tkim nie zgrzeszył Job usłami swoimi, ani-
co głupiego przeciwko Bogu wyrzekł.
W rychle potem wziął konwersacya
z przypaściły swoimi/ albowiem mowi.
Intelligite, quia Deus non a quo iu-
dicio afflixit me. Wzajcie to (prawi)
iż Bog niesprawnieństwem sadem

Job 7.

Job 19.

utrapil me. Te słowa potym pilnie.
Job uważając przyznając/ iż słowem
tym zgrzeszył. Unum locutus sum,
& utinam non dixissem. Jednym
(prawi) wyrzekł, a bodajbym był nie-
wyrzekł. Patrząc/ przy nawiedzeniu
przypaści/ nie do brzemionących; (bo
o nich powiedział sam Pan. Bog:
non estis locuti coram me rectum:)
ten który w cieśkich pokusach ściana-
stich był niepowieszony/ w słowie się po-
tęgał. O kóż tu nie przyzna/ iż y najs-
światobliwszy przy wzywie/ albo wś-
tecznych/ albo obmowców/ zaraża się/
potęga się/ zepsuje się. Słuchajmy
o tym Hieronima świętego Epist: ad
Marcellā. Pudet dicere, frequentiam
salutandi quā aut ipsi quotidie ad
alios, aut alias pergitur, aut ad nos
venientes ceteros expectamus: de-
inde itur in verba, sermo teritur, la-
cerantur absentes, vita aliena de-
scribitur, & mordentes inuicem
consumimur ad inuicem. W tym
(prawi) mowi o częstym nawiedzaniu
naszym, gdy albo inśmy nas nawiedza, albo
my inśnych nawiedzamy: wdając się w
słowa: rozmawiamy, nieprzytomnych
śarpiemy, cudze sprawy ścaciemy, bli-
źnich naszych życie opisujemy, y tak sami
się kasać trawimy. Tymi słowy da-
jąc Doktor święty/ iako nam wielce
škodliwe nawiedzanie ludzi złych.

Rzecz. Dla pozyskania dusz
złych ludzi/ dla ratunku ich/ potrzeba
ich nawiedzać/ y z nimi konwersować.
Na to ja odpowiadam: Odprawuy-
że się na takiej wzywie przynamnię
iako naysłodszy: bo maczy y taka cie-
wizyta choć powoli/ zepsuje. Bo o-
mne agens in agendo repatitur, po-
wiedział Arystoteles/ Lib: 4. de Gener:
Animal: Cap: 3. Jesteś ty głowiek
duchowny/ starając się o zbawienie
dusz ludzkich/ jesteś mowi iako owa
słarska pilka: bo rdze występow od-
żelaznego grzesznikowi serca/ oddalając:
A wieś dobrze że y pilka żelazna/ kiedy
trze y chędoży rdze/ y sama bez szkody
swojej nie bywa. Jesteś iako brzytwą
odrzucając włosy złych obyczajów: a
wieś że y żelazna brzytwą za czasem
dlugo goląc tępieje. Jesteś iako pie-
częć stalowa: a wieś że y ta często pie-
częć powoli się psuje. Toż się przy-

da y tobie/ kiedy stając się o zbawie-
nie dusz/ długo z nimi konwersować
będziesz/ za czasem się zepsujesz. Słuz-
chaj o tym *B. Laurentium Iustinianum*
Lib. de Discipl. Cap. 12. Quot nostris
temporibus fuerunt & sunt, qui tan-
quam arduentes lampades, & mundi
luminaria lucebant coram homini-
buz, paulatim ex frequenti secula-
rium conuersatione & confabula-
tione reperfatti, ad pristina opera
secularis uitae miserabiliter redie-
runt. O iako (prawi) wiele za ná-
szych czasow było y jest, którzy iako gorá-
iace lámpy, y iako światłości światła
przed ludźmi świecili; a przecie powoli
z czystego z świeckimi obcowania, z cze-

stley konwersacyey y rozmow oziębli, y da-
dawnych uczynkow światowego żywota
mizernie się wrocili. Jasna tedy rzecz/
iz pomienionych czterech rzeczy pilnie
się nam od Nawiedzającej dziś Przes-
naswiethey Panny uczyć potrzeba:
Potrzeba wszystkim niewiastom/ gdy
tego nawiedzają/ bydy w tey drodze
spiesznyymi; potrzeba im nie narażać
się z pieknością swoją niepotrzebnie
na oczy ludzkie; potrzeba nam wszy-
tkim święte słowa przynosić tym/
których nawiedzamy; naostaték po-
treba chronić się nawiedzania złych.
Co nam wszystkim rácz dać Chryste
Iezv, który żyjesz y królujesz
na wieki wieczne. Amen.

Na Tenże Dzień

NA WIEDZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIĄTE.

Et exultauit spiritus meus in Deo Salutari meo. *Luca 1.*

Y uradował się duch mój, w Bogu Zbawicielu moim.

Rebeka przez wiele lat mes-
plodna/ gdy za modlitwą
Meza swojego Izááká w
żywocie poczęła/ smuciła
się bázro y nárzekala.
Chrześcíanie Namilshy. Nie tak za-
iste Przenaswietsha Panna/ ale po-
częła w żywocie swoim za Zwiastowa-
niem Anielskim Syna Bożego/ wiel-
ce się radowala. y wesolo spiewala.
Magnificat anima mea Dominum,
& exultauit spiritus meus in Deo
Salutari meo. Wielbi duszo moją Pána,
y uradował się duch mój, w Bogu Zbá-
wicielu moim. A cóż prosiła za przy-
czyną w tey Pannie tak wielkiej rado-
ści/ co za przyczyna tak wdzięcznego
spiewania? Odpowiem ja na to py-
tanie na terażniejszy Razaniu/ ku
czci y chwale Bożej/ a ku wystawie-
niu Przenaswiethey Panny.

Co się tknie naprzód przyczyny
radości Przenaswiethey Pá-
ny/ ta abyśmy zrozumieli/ wprzód
nam zrozumieć potrzeba/ co była za
przyczyna smutku Rebece bliźniątá w
żywocie swoim noszący. Potrzeba
tedy wiedzieć/ że ta była przyczyna:
iz paruuli in utero eius collidebatur,
iz się one bliźniątá w żywocie Rebe-
ki badace/ między sobą nie zgadzały.
Dostyc ma smutku Matka z ciążkością
która nosząc w żywocie cierpi/ a nuż
kiedy to dzieci w żywocie badace poie-
dynet z sobą odprawia/ dopieroż się
smucić musi. Tey przyczyny smutku
nie miała Przenaswietsha Panna no-
sząc dnia dzisiejszego w żywocie swo-
im bliźniątá/ co jest Boga oraz y zło-
wiektá/ kiedy. *Verbum Caro factum*
est. Słowo w żywocie Pánińskim Ciá-
tem się sstało. Zaprawda (mówię) nie

IOANN: 1.

miała

4. Regum
4. Cap.

miała ta Panna pomienionej przyczyny smutku: bo z soba te bliznieta nie woiowały/ y owsem ściśle się łączyły/ y z soba wielce zgadzały. Jezdnoczył się niegdy żywy Prorok Helizus z umarłym dziećciem/ chcąc go ożywić/ o czym tak czytamy w Piśmie świętym, Clauso ostio ascendit, & incubuit super puerum, posuitque os suum super os eius, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus eius, & incurauit super eum, & calefacta est caro pueri. Zamknawszy (prawi) drzwi położył się na dziećciu, ziednoczył usta swoje z ustami jego, ziednoczył oczy swoje z oczami jego, ziednoczył ręce swoje z rękami jego, y ogrzało się ciało dziećcinne. Wielkie to było żywego z umarłym ziednoczenie: żywy był wielki/ umarły był mały; żywy zdrowy/ umarły już strodze cuchnący; żywy umarłemu ściślym z nim ziednoczeniem żywot pożądanym przynosił. Oiało to daleko wiastę y ściślejsze ziednoczenie/ gdy clauso ostio, przy całosci Pannienstkiej/ ziednoczyły się dwie naturze w żywocie tej świętej/ Boga y ludzka. Tam człowiek łączył się był z umarłym człowiekiem/ tu się zaś Bóg żywy łączył z człowiekiem żywym. Tam człowiek ożył swoje ludzkie ziednoczył z oczyma ludzkimi/ ustami ludzkimi łączył z ustami ludzkimi/ ręce z rękami ludzkimi: tu zaś w żywocie Pannienstkim wszytek Bóg ziednoczył się z człowiekiem/ Słowo Boże z Ciałem/ nieśmiertelny z śmiertelnym; ziednoczył się mówiąc tak ściśle/ iż ten który był zwany Bogiem/ stał się prawdziwym człowiekiem; y ten który był prawdziwym człowiekiem/ stał się prawdziwym Bogiem. Toć jeżeli w Rebecce przyczyna smutku była niezgodą synów/woyną między blizniatami; toć mówiąc przeciwny sposobem przyczyna radości w Przenajświętszej Pannie była zgodą/ ziednoczenie się natury Boskiej z naturą ludzką. O zaprawdę słuszną przyczyną radości/ słuszną się raduje ta Panna/ mówiąc. Et exultavit spiritus meus in Domino salutari meo. I uradował się duch mój w Bogu Zbawicieli moim.

O ścisłe przyczyny śpiewania: y ta zaprawdę wielka y rozmaita dnia dzisiejszego w tej Pannie była. Śpiewała Marya siostrą Mojżeszową/ śpiewała mówiąc Bogu chwale przeto/ iż Pharaon y wojsko jego Bóg potopił w morzu czerwonym/ śpiewała za to wesoło. Cantemus Domino, gloriosè nim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare. Śpiewamy Panu bo chwalebnie uwielbion; jest, konia y jeźdźcę wrzucił w morze. Śpiewała Debora chwale Bogu/ mówiąc: Qui ipse obtulistis de Israël animas vestras ad periculum, benedicite Domino. Ktorzyście (prawi) dobrowolnie ofiarowali w niebezpieczeństwo dusze wasze, błagostawcie Pana. Słuszną śpiewała/ przeto/ iż Sifara z wielkim wojskiem z pomocą Boską na głowę poraziła. Śpiewała Judyth święta P. Bogu chwale/ mówiąc: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate & invocare nomen eius. Pocznajcie (prawi) chwalić Pana bębnami, śpiewać mu cymbalami, chwalcie go psalmem nowym, wystawiajcie y wyznajcie Imienia jego. Miała słuszną wesele tego przyczyna/ że morwie przyczyna/ iż za pomocą Boską wrzuciła głowę Zolofernesowi/ a z tym wielkie wojsko jego na zgubę ludu Izraelskiego zgromadzone/ rozproszyła. Śpiewała Bogu chwale Anna/ przeto iż pożądanego powiła Samuela: śpiewał Bogu chwale Thobiasz/ przeto iż od Boga na swoje ślepotę zleczonej został: śpiewał Ezechiasz Król Bogu chwale/ przeto że mu żywota znacznie przedłużył: śpiewały troje dziewcząt w piecu ognistym Bogu chwale/ przeto że ich Bóg nienaruszonych w ogniu zachował. Wszetkie te wdzięcznego y wesołego śpiewania przyczyny: miała dnia dzisiejszego Przenajświętsza Panna/ miała tę przyczynę śpiewania/ która miała Marya siostrą Mojżeszową: bo nosiła w żywocie swoim tego/ który miał Pharaona/ to jest/ Czartę przeklętego ze wszystkim wojskiem jego/ w morzu czerwonym krwią swoją & zatopić. Miała przyczynę śpiewania która miał Ezechiasz/

Exod: 15.

Judic: 5.

Judith: 16.

Thobia: 3.

Isaia: 38.

Daniel: 3.

chiasz/

chiasz/ bo nośiła w żywocie swoim tego/ który miał żywot ludzki przedluz-
żyć/ nie na lat piętnaście/ ale na wieki.
Miała przyczynę śpiewania / którą
miała Anna Matka Samuela/ bo no-
siła w żywocie swoim tego/ który o-
świecał wszystkie Prorożki. Miała przy-
czynę śpiewania którą miała Debora/
bo nośiła w żywocie swoim tego/ któ-
ry miał wybawić z ciśklicy niewoli
wszystek lud Izraelski. Miała przyczynę
śpiewania / którą miał Thobiasz/
bo nośiła w żywocie swoim tego/ któ-
ry miał oświecić wszystkie narody ludz-
kie. Miała przyczynę śpiewania / któ-
rą mieli troje dziatek w ogniu Babil-
lonskim/ bo nośiła w żywocie swoim
tego/ który ich zachował od ognia
grzechu pierworodne°. Jednym slo-
wem/ miała wszystkie przyczyny śpie-
wania/ któreśkolwiek kiedyś mieli Swię-
ci Pańscy na świecie/ bo fecit illi ma-
gna, qui potens est, sprawił w nich
wielkie rzeczy, ten który jest mocny.

Przytładem Przenasławieſſey
Panny y my wſhſcy radować
ſie mamy/ nie w tym miżernym ſwie-
cie/ ale w Bogu: wſhſcy mówią ma-
my z ta Panną mówić. Et exultavit
ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.
Prádował ſie duch moy w Bogu Zbawi-
cielu moim. Sa niektorzy ktorzy we-
ſoło żyją/zawſſe ſie radują/ale z ſwia-
towych rzeczy: ktorych radość gani-
bárdzo Auguſtyń ſwiały. Vnde
in eſt tibi tanta læticia? Nunquid
iam diabolum viciſti, nunquid iam
inferni poenar' euafiſti, numquid
iam de exilio in Patriã veniſti, num-
quid iam de tua electione ſecuritatem
accepiſti? An fortè in obliuionem
venit, quod Dominus dixit: Mun-
dus gaudebit, vos autem contriſta-
bimini, ſed triſticia veſtra vertetur
in gaudium. An forte memoriã
exceſſit, quod idem alibi dicit: Vt
vobis qui nunc ridetis, quia plo-
rabitis & flebitis. Quod quidem
per Salomonem dicitur: Riſus do-
lore miſcebitur, & extrema gaudij
luſtus occupat. Et è contra per E-
uangelium: Beati qui lugent, quo-
niam ipſi conſolabuntur. Quia er-
go neſcit homo, an odio vel amore
dignus ſit, ſed omnia in futurum.

reſervantur incerta ; comprime i-
nanem læticiam, qui necdum euafi-
ſti poenalem ærumnam. Nonne
apud omnes infanus iudicatur iſ,
qui tenebris recluſus carceris, gau-
dere conatur. Tzkadje tobie (práwi)
o człowiecze radość? Czyliſ inż ſarana
zwyciężył, czyliſ inż mał piekielnych u-
ſieđł, czyliſ inż z tego wygnania do Ojczy-
zny przyſieđł, czyliſ inż kto o zbawie-
niu twoim uczynił pewnym? Czyliſ za-
pomniał tego co Pań rzekł: Świat ſie
wefełic budzie, a wy ſie ſmucić bedziecie,
ale ſie ſmutek waſz w wefeł obróci.
Czyliſ zapomniał z pogroſſki Chryſtuſa
mowiacego: Biada wam którzy ſie tu
ſmucicie, bo płakać bedziecie. A przeci-
wnym ſposobem: Błogóſławieni którzy
płaczą, bo oni poćieſzeni beda. Ze tedy
człowiek niewie, czyli miłoſci czyli nie-
nawiſci Boſkiej godzien, pohamuy w ſo-
bie człowiecze proźna radość, któryſ ie-
ſzcze karania nie uſieđł. Czyliby ten
niebył ſalony, któryby ſie radował w cie-
mnym więzieniu ſieđacy? Przeciwny
ſposobem tenże Auguſtyń ſwięty pi-
ſząc in Pf-ł: 94. do radości w Bogu
wſełkietego człowieka pobudza/ tymi
ſłowcy. Ergo quibuſdam longè po-
ſitis & malè viuenticibus, pſatmuſ iſte
dicit, Venite exultemus Domino.
Quo itis, quo receditis, quo diſce-
ditis, quo fugitis exultando mundo!
Venite exultemus Domino, Quid
itis exultare, vbi deſicitis? Venite
exultemus in illo, à quo facti ſu-
mus. Venite exultemus Domino,
iubilemus Deo ſalutari noſtro. Quid
eſt iubilare? gaudium verbis non
poſſe explicare, & tamen voce te-
ſtari, quod corde conceptum eſt, &
verbis explicare non poteſt: hoc eſt
iubilare, iubilandumque eſt, quoni-
am Deus magnus, Dominus, & Rex
magnus ſuper omnes Deos. Nie-
którym (práwi) daleko badacym zle ży-
iacym Pſalmiſta mowi: Podźcie radowu-
my ſie Panu. Dokad idziecie, kokad oſte-
puiecie, dokad odieżdżacie, dokad wcie-
kacie, radowac ſie imiátu? Podźcie, ra-
dować ſie Panu. Dokadże to idziecie ra-
dować ſie gdzie uſkiecie, podźcie rado-
wać ſie w tym, który was ſtworzył, pod-
źcie radować ſie Panu, wefełic ſie w Bo-
gu Zbawicielu naſzym. Coż ieſt wefełic

fig 3 we-

śia? wesele słowy oświadczać które śia w sercu poczeto: tak śia tedy weseleć w Bogu naszym mamy, bo Bog Pan wielki y Krol wielki nad wszystkie Boga. Tymi słowy Augustyn ś. napomina nas wszystkich/ abyśmy śia dzisiajszym przykładem Przenaswieszey Panny nie w tych omylnych pociechach światowych/ ale raczej w samym Panu Bogu radowali.

Powtore/ mamy przykładem Przenaswieszey Panny Bogu chwala śpiewać: O co nas upomina Augustyn świsty mówiąc tak. Quid melius animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Hoc enim nec dici brevius, nec audiri latius, nec intelligi grandius, nec agi fructuosius potest. Nic (prawi) w sercu lepszego nasć nie możemy, nic uszy wymówić, piorem wyrzucić, iako Bogu dziękować: nie nad to krótszego, nie nad to weselejszego, nie nad to większego, nie nad to pożyteczniejszego być może. Potrzeba iednak wiedzieć/ iż aby to śpiewanie było Bogu wdzięczne/ czystego serca naszego ma koniecznie pochodzić/ to jest/ z sumnienia żadnym grzechem nie obciążonego. Tak abowiem naucza poważny Origenes. Quis putas ita est canor vocis, & ita spiritus purus mentis, qui sincere canat, ut cantilena eius Divinum delectare, possit auditum. Ille profecto est qui nullum raucum habet in se peccati sonum, qui nihil offensionis in lingua, nihil crassitudinis in spiritu gerit, ille potest dicere: Ego Domino canam. Ktoż (prawi) rozumieć iest tak wdzięcznego głosu, y którego duch iest tak czystej myśli, iż śpiewanie jego Bogu samego ućieszyć może? Tenż zaprawda, który żadney chrąpoty grzechu w sobie nie ma, który żadney wraży w ięzyku, żadney grubości w duchu swoim nieznajduie, ten bezpiecznie mówić może: Ja Panu śpiewać bede. Niechćieloni Izraelcytowie śpiewać pieśni Panu w ziemi Babilonstey. Quo-

modo cantabimus canticum. Domini in terra aliena? A iakoz (prawi) śpiewać będziemy pieśń Pańska w cudzej ziemi? Takć zaprawda: kiedy to to sercem swoim iest w tey niewoli Babilonstey/ to iest w niewoli grzechu / kiedy iest affektem w tey ziemi dobre tego świata zniewolony/ trudno ma wdzięczna Bogu prosić kiedykolwiek zaśpiewać. Co nie śia mówić/ ale Chryzostom świsty. Si in terra barbara canere Domino fas non erat, quantum id fas erit animae barbarae? Si captivis hoc non licebat, quanto potius qui servi sunt peccati, & alienam vitam viuunt, muto clausoque ore esse debent, & organa ac vasa Cantici suspendere. Iezeli (prawi) w grubey ziemi nie godziło śia śpiewać Panu, daleko wiacey grubey dla grzechow duszy, nie gedyzie śia śpiewać P. Bogu: iezeli śia niewolnikom, nie godziło śpiewać, daleko wiacey niewolnikom y slugom grzechow, potrzeba być niemymi, usła zamkniętymi mąciacymi, zgola na chwale Boża milczacymi. A przetoć wszystkich ktorzy sobie żyćza śpiewać Panu Bogu/ napomina Augustyn świsty/ pisać in Psalmum 146. Cum laudatis Deum, toti laudate, cantet vox, cantet vita, cantent facta: quemadmodum dulcem musicā excitatus strepitus, sic quas ore proferim⁹ laudes, vita perturbat impia. Noli ergo bonae cantilenae tuae obstrepere moribus malis. Gdy (prawi) chwalcie Bogu, całe go chwalcie i niech mu śpiewa głos, niech śpiewa żywot, niech śpiewaia uczynki: iako słodka muzyka powstaiać iaki trząsk, tak śpiewanie nasze zły y nieczysty żywot turbuie. Niechćieje tedy wdzięcznego śpiewania twoiego, złyimi obyczajami spćić. Gdy śia przykładem Przenaswieszey Panny w Bogu tak radować/ y iemu wdzięcznie śpiewać będziemy/ iasć sobie y niego y potym żywot wieczny ziednamy. Co nam rącz dać Chryście Iezv przez przyczynę Przenaswieszey Panny/ ktorzy żyćiesz y kroluieś na wieki wieczne. Amen.

Psal: 136.

Homil: 6.
in Epistol:
ad Rom.

Epist: 77.
ad Antiochianum.

Homil: 6.

NA DZIEN OCZYSZCZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIERWSZE.

Lumen ad reuelationem gentium. *Luca 2.*
Światłość na oświecenie Narodów.

*Ad Hebr.
II. Cap.*

Szeczy do zbawienia cło-
wiekowi potrzebnych /
naypotrzebniejszy jest wie-
dzieć / iż jest Pan Bog w
Troycy Przenaswiętszey
Jedyny. Chrześcianie Namulży. Ja-
śnie tego naucza Apostoł Paweł świes-
ty / kiedy piśac do Żydów / tak mówi.
*Accedentem ad Deum oportet
credere, quia est. Przyspuiacemu do
Pana Boga, potrzeba wierzyć że Pan
Bog jest. A iż jest w Troycy Przena-
swiętszey Jedyny; idzie zacyć / iż cło-
wiekowi potrzeba wiedzieć / iż P. Bog
jest w Troycy Przenaswiętszey Jedyny.
Jednak / iako to jest rzecz człowiekowi
naypotrzebniejszy / tak oraz y naytru-
dniejszy; tak dalece / iż Theologowie
in *Tract. de Trinit.* zgodnie nauczą /
iż żaden człowiek przyrodzonymi si-
łami rozumu swiego / dosć tego nie
może / iż jest Pan Bog w Troycy Prze-
naswiętszey Jedyny. Fundament te-
go mąia / iż cokolwiek człowiek siłami
przyrodzonymi wiedzieć może / wśy-
stko to per species, wśyśtko przez i-
kieś podobieństwo miewa. A iż spe-
cies Trinitatis, przyrodzonym sposo-
bem dana bydz nie może; idzie zacyć /
iż ani cognitio Trinitatis, poznanie
Troyce Przenaswiętszey przyrodzonym
sposobem dane bydz nie może. A prze-
to ciż Theologowie nauczą / że tylko
śama wiara poznawamy Pana Boga
w Troycy Przenaswiętszey Jedynego.
Zalozymyśy abowiem wiare za fundam-
ent / znajduie się species Sanctissi-
mæ Trinitatis, postać / podobieństwo*

Troyce Przenaswiętszey. Lecz w kto-
rymże subiectum; w ktorey rzeczy
stworzoney? Zaprawdę w Pannie
Przenaswiętszey. Pokaż to na tera-
źniejszy Razaniu; y ztad inferować
bede / iż ta Panna jest Lumen ad re-
uelationem gentium, światło / ktore
oświeca rozumy nasze / wiadomością
o Troycy Przenaswiętszey. Bedzie to
tu cześć y chwale Bożej / a tu wysłaś
wiemu Przenaswiętszey Panny.

Bilo y jest wiele Theologów /
ktorzy naucza / y nauczaia / iż
non potest dari species represen-
tanti Trinitatem, nie może bydz wy-
razona postać abo podobieństwo / re-
presentujące Troyce Przenaswiętszą
w jakimkolwiek stworzeniu. Wszakże
inśy inaczey nauczaia / a między inśy-
mi Albertus Magnus, iż tak zacnego
Obiectum, to jest Panna Boga w
Troycy Jedynego / w Pannie Przena-
swiętszey datur species, abo podobień-
stwo; takim piśac in *Cap. 1. Luc.* ob-
jaśnia sposobem. Sicut si infinita
quantitatis Gigantem, qui longitu-
dine pedum excederet abyssum, &
altitudine capitis excederet polum,
& extensione brachiorum in infinitum
extenderetur per ortum & oc-
casum, imaginari velimus; oppo-
namus ei speculum paruum, in quo
quidquid ipse est, resultat totum in
vmbra exigua, cognosceremus quid
quid esset in Gigante. Sic Majestas
Dei infinita, in puritate Virginis,
tanquam in speculo sibi obiecto re-
fulsit, & vmbra in ea suæ similitu-

dinis

divinis reliquit, quæ Conceptum Divinum perfecit, quod nulla ymbræ alterius rei facere potuit. Iako gdyby sie (prawi) pokazał, nieskończony iakiej wielkości Olbrzym, któryby dugością przechodził przepaść, y wysokością Niebo, y szerokością iugałby wschodu y zachodu; tego cięż abo podobieństwo, w jednym małym zwierciadtku przeciwko niemu postawionym, takby sie wyraziło, iżby wskiego reprezentowało. Tak właśnie Pan Bog w śrechmocy w Trocy Przenawistsey Iedny, jest iako ieden Olbrzym nieskończonej wielkości. W nim abowiem powie: dział Psalmista świety. Exultavit ut Gigas ad currendam viam: Ktorego to Olbrzym padł cięż na to przeczyszczone zwierciadło, Przenawistsa Panna: Virtus Altissimi obumbrabit tibi: y tak Młaietatu onego nieskończonego, w czystości Pankieńskiej, iako we zwierciadle iakim, wyraziło sie podobieństwo Pana Boga w Trocy Przenawistsey Iednego. Tymi słowy ten wielki / a tu Pannie Przenawistsey dzwonne nabożny Doktor / iasnie nauczył / iż w Pannie Przenawistsey znajduje sie species, podobieństwo / Trocy Przenawistsey.

¶ Le podźmy ad particularia, y przypatrzmy sie iako każdey osobie Trocy Przenawistsey / znajduje sie species, abo podobieństwo / w Pannie Przenawistsey. Co sie tćnie naprzod Boga Oycy / iż tego ma w sobie podobieństwo nierakies Panna Przenawistsa: tak pokazuje. Dwie sa osobliwe własności Boga Oycy / według Theologow. Pierwsza jest / Generatio Filij Dei, Rodzenie Syna Bożego. Druga jest / Esse ingentium, że jest Bog Ociec nie wrodzony. Ale tak jest / iż tych dwuch własności znajduje sie species abo similitudines, w Pannie Przenawistsey. Toć tedy Boga Oycy znajduje sie species w tey Pannie. Jż sie w niej znajduje podobieństwo Generationis Filij Dei, Rodzenia Syna Bożego. z słow Bernardyna świetego dochodze. Tanta est laus Virginis, quam ei tribuimus cum dicimus, Mater Dei; quod nec in personis creatis, vt Angelis vel hominibus, nec in Personis increatis, reperitur hec incogitabilis di-

gnitas, scilicet, quod habet at De Filium, nisi in vna Persona Divina quæ est Patris, & vna Persona humana, quæ est Matris. Tak jest (prawi) wielka chwala Przenawistsey Panny, która iej dāemy, gdy ia Matka Bożanażymamy, że sie takā godność Rodzenia Syna Bożego, ani w osobach stworzonych, ludzkich abo Anyelskich, ani w osobach niestworzonych znajduje: bo ani Syn Boży ma Rodzenia Syna Bożego, ani Duch świety; lednā tylko Osoba Boska ma to Rodzenie, to jest, Bog Ociec, a drugi Osoba ludzka, to jest Przenawistsa Panna. Tymi słowy wielki ten Świety iasnie pokazuje / iż Przenawistsa Panna podobna jest Bogu Oycu w Rodzeniu Syna Bożego: a zatym pokazuje / iż w Przenawistsey Pannie jest podobieństwo własności Oycowskiej / to jest / Rodzenia Syna Bożego.

Jż też ma podobieństwo drugiey własności / to jest / Ingentii; tak pokazuje. Wszyscy ludzie rodziemy sie synami gniewu. Tak bowiem Apostol mowi. Naturā sumus filij iræ. Ale tak jest / iż Przeczysta Panna była tym sposobem Ingentia, nie wrodziła sie tak / iako my / cotta gniewu. Tak abowiem między innymi naucza świety Thomas z Villa nova. Hæc est quæ hodie nascitur: hæc hodie apparuit mundo, sicut aurora consurgens, fulgida, purpurea, læta, non obtebrata, non obnubilata, non maculata, sicut alij filij Adam: sed pulchra vt Luna, electa vt Sol. Ta (prawi) jest, która sie dziś rodzi: ta jest, która sie dziś światu pokazała, iako lutzienka wschodząca, iasna, śartatnia, wesoła, nie zaciemiona, oblokami nie zaciemiona, niepokalana, iako inszy synowie Adamowi: ale piękna iako Młaietac, wybrana iako Stońce. A znowu w tymże Kazaniu tenże świety. Decuit & Matrem Dei esse purissimam, sine labe, sine peccato: vnde non solum quando puella, sed quando parvula, sanctissima: & in vtero sanctissima: & in Conceptione sanctissima: &c. Et anima cum infusa est, nullam habuit ex carne, neque contraxit labem peccati. Przysłało (prawi) żeby y Matka Boża była nayszysła, y bez zmaczy, y bez grzechu: z kad nie tylko w ten czas gd,

ad Ephes: 2. Cap.

Concili 3. de Natu.

Tome 1.
Serm: 52.
Artic. 3.
Cap. 2.

in; była Pánienka, ale y w dzieciństwie, była nawiętsza y w żywocie macierzyńskim nawiętsza; y przy Poczęciu swoim nawiętsza. Toć tedy była Ingenita, nie wrodzona tak; iako my się rodzimy. Toć w niej znayduie się species, nieiakię podobienstwo tej własności Boga Oycá; to jest Ingeniti, nieurodzonego. Jakoż przysłało tej Pannie mieć podobienstwo tej własności. Tak abowiem własność należy Bogu Oycu; iż jest prima Persona in Divinis, iako pospolicie Theologowie nauceją. Ale Nawiętsza Panna także jest prima Persona in creatis, iako naucza Grzegorz święty/ pisząc in Lib: 1. Reg: Potest montis nomine Beata semper Virgo MARIA Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit. Moze się (prawi) przeczyła. Panna M a r i a słusnie gora nazywać, gora bowiem była, która wszelką wybraney kreatury wesołość, wybrania swoiego godności przewyższyła. Electio, wybranie/ według Doktora Angielskiego/ jest tylko personæ. Jezeli tedy wszystkie kreatury Przenaswiętsza Panna przeszła elekcyę; Toć jest ze wszystkich kreatur prima persona, naypierwsza osoba. A ztym iako prima Personæ in Divinis, należy ta własność Ingenitum; tak prima Personæ in creatis, należała ta własność nie wrodzić się tak iako my się rodzimy. Dostkłada uſſe Theolog/ iż ta własność/ niewrodzenie/ funduje się w pierwszey Osobie Boskiej/ in Generatione actiua Filij Dei: bo iż cokolwiek jest in Divinis, est de se hoc, to jest/ multiplikowane bydz nie moze: Jezeli Bóg Ociec rodzi Syná/ iuz sam musi bydz quid Ingenitum, nieurodzony. Jaz prawda/ y to nieurodzenie Przenaswiętszey Panny/ funduje się na pierwszey pomienionej własności/ to jest/ in Generatione Actiua Filij Dei, na Wrodzeniu Syná Bożego z tej Panny. Tak abowiem wyraźnie naucza Augustyn święty. Cum de peccatis agitur, de Sancta MARIA Virgine, propter honorem Domini nullam prorsus habere volo questionem. Ex eo enim maiorem ei credimus

collatam virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, quia concipere & parere meruit Deum, qui nullum habuit peccatum. Pátrzącie/ co za przyczynę dacie ten Wielki Doktor/ czemu ta Panna grzechu nie miała: ex eo quia concipere & parere meruit: fundamentum tego było Macierzyństwo/ była Generatio actiua Filij Dei, Wrodzenie Syná Bożego. Tegoż zdania jest y poważny Origenes. Mater immaculata, Mater incorrupta, Mater intacta: quæ neque perſuasiōe serpentis decēpta, nec eius venenosis afflatibus infecta est. Pátrzącie/ na iakim fundamencie te negácy funduje Origenes/ niepokalana/ nieškazona/ nienaruszona: nie na inſym fundamencie/ tylko in Generatione, na Wrodzeniu Syná Bożego. Mowi bowiem Mater immaculata, Mater incorrupta, Mater intacta. Toć tedy iuz iasna rzecz/ iż Przenaswiętsza Panna ma speciem Dei Patris, podobienstwo nieiakię Boga Oycá: poniewaz w niej świeci podobienstwo dwoiakiey własności Boga Oycá.

Co się tynie Wtorey Osoby Boskiej/ to jest/ Syná Bożego: iż y w tej świeci species, podobienstwo Przenaswiętszey Panny; tak pokazuje. Trzy są według Theologów własności wtorey Osoby Boskiej/ Syná Bożego. Pierwsza jest Filiatio, druga Esté imaginis, trzecia że jest Verbum, Słowo. Ale tak jest/ iż tych trzech własności ma w sobie podobienstwo Przenaswiętsza Panna. Toć tedy ma speciem Filij Dei, podobienstwo Syná Bożego. Jz ma pierwszey własności podobienstwo; tak pokazuje. Filiatio; Synostwo w Synu Bożym ma to/ iż zaciaga z sobą wszystkie perfekcy: trottó mowiac/ ktorekolwiek doskonałości ma Syn Boży/ ma je ex vi Generationis passiuæ, to jest z rad/ iż się z Bogá Oycá wrodził. Ale tak jest/ że wszystkie doskonałości ktore ma Przenaswiętsza Panna/ ma także ex vi Filiationis, ma przeto/ iż jest cotta Bogá Oycá niebieskiego: Toć tedy ma w sobie podobienstwo Filiationis Filij Dei, podobienstwo Synostwa Syná Bożego.

Hom: 1.

Ji deo

Serm: de
Purific.
B. Maria.

Iz doskonałości/teorema ta Panna/
ma ex vi Filiationis, przeto/ iz jest
corka Boga Oycy; naucez wielki Do-
ktor Laur: Iustin. Erat profecto ipsa
talis, & tanta, ut illi minimè reperi-
retur similis: erat (inquam) corpo-
re Virgo, carne incorrupta, prole
fecunda, virtute perfecta, moribus
composita, sanctitate redimita, ho-
nestate conspicua, corde ignita, a-
nimo suspensa, gratia plena, sapi-
entia perfusa, Deo coniuncta, Ver-
bo propinqua, misterijs Divinis
imbuta, Angelorum consortio cu-
stodita, à Spiritu Sancto absq; tem-
poris intervallo possessa: sibi nam-
que illam delegerat in Sponsam,
sapientia in Matrem, mundus in su-
am iuventricem, Angeli in Domi-
nam, Aeternus Pater in Filiam. By-
ła prawdziwie ta Panna taka, y tak wiel-
ka, że iej się żadna podobna nie znalazła:
była według cięta Panna, według Syna
płodna, według cnoty doskonała, według
obyczajów skromna, według światobli-
wości iasna, wezciwotcia świetna, ser-
cem ognista, affektem ku Bogu wyniosła,
łaski pełna, mądrością polana, z Bogiem
staczona, Słowu przystonna, tajemnicą
mi Boskim naucezona, straża Anielska o-
patrzone, od Duchu Świętego napełniona:
bo ia sobie Duchu Świętemu obratną Oblu-
bienie, Mądrość Przedwieczną za Matkę,
świat za opiekunkę, Aniołowie za Pania.
Ociec Przedwieczny za Corkę. Pátzcie/
czym ten Doktor konkluduje wszystkie
doskonałości tej Panny? konkluduje
ie Filiatione, iakoby dać znać/ że
wszystkie miała ex vi Filiationis, że
iz była corka Boga Oycy niebieskiego.

Druga własność Syna Bożego
jest ta/ iz jest Verbum, Słowo Boga
Oycy Przedwiecznego/ a to dlatego/
iz jest Conceptus mentis, iz jest Con-
ceptem rozumu Boga Oycy niebie-
skiego. Zaprawdę y tej własności
species, podobieństwo/ znayduie się
w Pannie Przenaswietszej: y ona bo-
wiem jest swoum sposobem Con-
ceptus mentis Dei Patris. Tak bowiem
sama o sobie mówi. Dominus posse-
dit me in initio viarum suarum, &c.
nondum erant abyssi, & ego iam
concepta eram. Gdzież proste con-
cepta? Nie gdzie indziej/ tylko in-

mente Dei Patris, w rozumie Boga
Oycy niebieskiego. Toc tedy była y jest/
Conceptus mentis Dei Patris. Dotes-
go/ Słowo Boskie jest/ per quod o-
mnia facta sunt, przez które wszystko się
stało, według Jana świętego. Ma y
to Panna Przenaswietsza: bo per
ipsam omnia creata sunt. Czego
naucez Damian święty/ tymi słowy.
Scatum de thesauro Divino MARIA
nomen evoluitur, & per ipsam, &
in ipsa, & de ipsa, & cum ipsa
totum hoc faciendum decernitur;
ut sicut sine illo nihil factum, ita si-
ne illa nihil creatum sit. Ma tedy
speciem, abo podobieństwo Verbi
Divini, Słowa onego Przedwiecznego.

Je ma y trzeciej własności/ to jest
Imaginis, obrazu podobieństwo; na-
ucza poważny Doktor Simon à Cassia.
Divina Virgo, Filia Patris Aeterni,
plūs habet in occultis suis, quàm
capiat hominum mens, quàm pos-
sit sermo explicare, quàm scribi
membranis: quam sibi totam coa-
ptaue ille, qui condidit, ad nihil a-
liud, quàm ad Divina perstruens, ut
Dei Mater esset, Dei Filia: tota in
se formosa erat, & tota in virtutib9,
& actionibus, forma, exemplar, Aeter-
ni exemplaris. Tymimi słowy; Prze-
czysta Panna jest formą, y exemplarz wie-
cznego Exemplarza: wyciął ten po-
ważny Doktor/ iz Przechyła Panna
jest swym sposobem obrazem Boskim.
A z tym iasna rzecz/ iz ma w sobie
speciem Imaginis, podobieństwo O-
brazu w Synu Bożym świecącego.

O sie cennie Trzeciej Osoby/ to
jest/ Duchu Przenaswietszego.
Ta Osoba według Theologow/ ma
trzy osobliwie własności. Pierwsza
jest/ Spiratio passiva; druga Amor,
Miłość; trzecia/ Donu, Dar. Prze-
chyła Panna/ iz ma pierwszy własno-
ści podobieństwo/ naucez poważny
Richardo à S. Laurent. Pater est fons,
Filius est rivus, procedens ab utroq;
dici potest stagnum superius: quia
continet plenitudinem gratiarum.
MARIA quali stagnum inferius per
humilitatē, quae omnia charismata
& dona gratiarum, quae procedunt,
à Patre & Filio, suscepit. Ociec (pra-
wi) jest źródło, Syn jest strumień, pocho-

Serm: de
Annunc:

Lib: 2. de
B. V. M.
Cap. 1.

Prout 3:

dzacy od obu może się nazwać jawnem wyższym: bo zamyka w sobie zupełność łask. **MARYA** zaś może się nazwać iakoby sławem niższym dla pokory, w której wszystkie się łaski i dary od Ojca i Syna pochodzące, wylaty. Ojciec/ Duch s. ma Spirationem passionum, tym/ że Bog Ojciec i Syn/ actiue spirant o mniem perfectionem, która się w Duchu świętym zostaje. Pannie także Przenasświetłej inspiruje Bog Ojciec i Syn wszystkie doskonałości/ omnia charismata & dona gratiarum, quae procedunt à Patre & Filio. Toć ma speciem Spirationis passionum, która jest własnością Ducha świętego.

Serm: 1.
de Assumpt.

Jż też ma speciem Amoris: naucza *Ildephonsus* święty, Vnde quare vos o filij imitamini signaculum fidei vestrae, Beata **MARIAM**? quam velut ignis ferrum Spiritus S. totam decoxit, incanduit, & igniuit: ita vt in ea Spiritus S. flamma videatur, nec sentiat, nisi tantum ignis amoris Dei. Zkąd (prawi) o synowie naśladowcie *Przeblagosławionej MARYE*? która iako ogień żelaza, wszystkie Duch S. zmárzył, zapalił, ogniście prawnie uczynił: tak, iż w niej nic innego nie widzieć tylko płomień, y onstem sam siebie ry ogień miłości Bożej. A któż tu nie przyzna/ iż w tej Pannie była species, podobienstwo Ducha Przenasświetłego?

Jż naostatek znayduie się w tej Pannie species Doni, podobienstwo Dáru Ducha świętego; tak iśnie pokazuje. Duch Przenasświetły dlatego jest Donum, iż przez miłość/ która jest Duch święty/ Pan Bog dającestwożeniu wszystkie dary. Ale tak jest/ iż przez Przenasświetłą Pannę swoim sposobem także Pan Bog wszystko ludziom daje. Toć y ona z tej miary słusnie Donum, Dárem/ nazwać się może. Toć w niej świeci species Doni, podobienstwo Dáru/ które jest własnością Ducha świętego. Jż przez tę Pannę wszystko Pan Bog ludziom daje/ cokolwiek daje i naucza święty *Germanus Constantinopolitanus Patriarcha*. Reuera non est finis magnitudinis ac beneficiorum tuorum. o **MARIA**: nemo est qui à malis liberetur, nisi per Te o Virgo purissima; nemo est cui donum de-

tur, nisi per Te o Castissima; nemo est cui gratia decur, nisi per Te o Beatissima. Zaprawdę (prawi) nie masz końca wielkości y dobrodziejstw twoich o **MARYA**: nie masz nikogo, który był od ztego wybawiony, tylko od Ciebie o Panno. Przeczysta; nie masz nikogo komu by iaki dar dano, tylko przez Ciebie o Niepokalana: nie masz nikogo komu by łaska dano, tylko przez Ciebie o przeblagosławioną. Toć tedy znayduie się w tej Pannie species Doni, podobienstwo Dáru/ który jest Duchą świętego własnością. A zátym uż iasna rzecz/ iż Panna Przenasświetła ma w sobie speciem Sanctissimae Trinitatis, ma w sobie podobienstwo Trojcy Przenasświetłej. A zátym iśnie się pokazuje/ że Panna PP. jest lumen ad reuelationem gentium, ona jest światłością na oświecenie Narodow/ ona oświeca wiadomością o Trojcy Przenasświetłej wszystkie na świecie Narody.

Przyznaje to tej Pannie święty *Grzegorz Thaumaturgus*. Tu in summis spiritualibus Regnis lucis splendore coruscas; ubi glorificatur Pater, omnis principii expers, cuius obumbrantem habuisti potentiam: adoratur Filius, quem secundum carnem peperisti; celebratur Spiritus Sanctus, qui in Tuo vtero Natiuitatem Magni Regis peregit. Per Te o gratia plena, Trinitas Sancta, & consubstantialis, in toto mundo cognoscitur. Ty (prawi) o Panno w najwyższych duchownych Królestwach i światłości iasności świeciś, gdzie chwala Ojca, żadnego początku nie mającego, który Ty zaszłaniająca miała moc i gdzie się klaniała Synowi, którego ty według ciała urodziła; gdzie wystawiała Ducha świętego, który w żywocie twoim, Początek wielkiego Króla sprawił. Przez Ciebie o łaski pełna Trojca święta po wszystkim świecie poganwana została. A ponieważ Przenasświetła Panna jest (iako się uż pokazało) lumen ad reuelationem gentium, oświeca wszystkie narody wiadomością o Bogu/ prośmy tedy dnia dzisiejszego/ aby nas też y oświecała y zapalała miłością tegoż Boga w Trojcy Przenasświetłej Jedynego. Ktoremu niech będzie cześć y chwala na wieki wieczne. Amen.

Serm: 2.
de Annūciat: B. V.

N A T E N -

Ná Tenże Dzień

OCZYSZCZE-

NIA P A N N Y

PRZENASWIĘTSZEY,

KAZANIE W T O R E.

Postquam impleti sunt dies Purgationis M A R I Æ secundum legem
Moyſi, tulerunt I E S U M in Ierusalem. Luca 2.

Gdy ſie wypełniły dni Oczyszczenia Máryey według zakonu Moyſeſowego,
przynieſiono I E Z U S A do Ieruzalem.

Serm: 3.
de Purifi-
cat: B. V.

Lib: de
Laudib:
B. Virg.

W Rzeczyſta była rodząc Syna Bożego Przenaſwiewſzą Panną. Chreſzczanie w Chryſtusie Namiliſy. Tak abowiem náucza Bernard ſwięty. Nihil in hoc Conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum. nimirum cum proles iſta fons puritatis ſit, & purgationem venerit facere, delictorum. Nic (práwi) w tym Pánieſkim Poczęciu, nic w tym rodzeniu nieczyſtego nie było, nie było tu nic niedoſkonalego, nie było co czyścić: tu abowiem, który ſia urodził, zrodłem był czyſtoſci, y urodził ſia dla oczyszczenia grzechow ludzkich. O tymże nie mniej pięknie Andreas Ieroſolimit: mowi tak, Naſta es gratiā apud Deum, gratiā quam non accepit Sara, quam non ſenſit Rebecca, quam nec Rachel cognovit. Invenisti gratiam, quā non digna eſt habita nobilis illa Anna, nec Phenonna: quoniam hæc quidem Matres ex ſterilibus factæ ſunt, amittentes unā cum Virginitate orbicatem: Tu autem ó Virgo ut etiā Mater ſis, Virginitate tamen fruſtis quoq; illaſā. Znáłáſ (práwi) táſke u Boga, táſke ktorey nie wzięła Sara, ktorey nie czuła Rebecca, ktorey nie znála Rachel: táſke ználaſ ktorey godna nie była ani ſłabejſza Anna, ani Phenenna: bo te z nieplodnych Mátkami ſie ſſátły, iednak przy tym pánieſtwa wróciły. Ty

ráſ o Panno glaciłáſ Mácierzyſtwa z Pánieſtstwem, ſſátáſ ſie oraz y Mátká y przeczyſta Pánna. Kiedy tedy tá Pánna przy rodzeniu przeczyſta Pánna była/ toć podobno dnia dziaſieyſzego/ tey ſwoiey przynamniey w rozumieniu ludzkim. náruſza czyſtoſci: Práwo było Moyſeſowe/ aby ſie nieczyſta niewiaſta pewnego času po porodzeniu czyſciła: pełni dnia dziaſieyſzego Pánna to práwo/ przychođzi iáſ toby nieczyſta niewiaſta z dzieciąſtciem I E Z U S E M do Koſcioła. Poſtquam impleti ſunt dies Purgationis M A R I Æ, tulerunt puerum I E S U M in Ierusalem. To podobno przez to ſamo/ náruſzyła czyſtoſci ſwoiey/ przynamniey w rozumieniu ludzkim: Poſtáſe ja ná teraznieyſzym Kazaniu/ iſ y namniey nie náruſzyła: Powtore poſtáſe/ że nie tylko nie náruſzyła pięknoſci ſwoiey/ ale tey teſ tym pełnieniem przyłáſzania Boſkieſ wielce ſobie przyczyniła. Bedſie to tu czeſ y chwale Boſzey/ á tu wyſtáwieniu Panny Przenaſwiewſzey.

Gdy Przenaſwiewſza Pánna tym dziaſieyſzym Oczyszczeniem námmiey czyſtoſci ſwoiey nie náruſzyła: takim poſtáwile ſposobem. Ná to ſwiałłoſć/ iſ ácz ſie y náſproſnieyſzych rzeczy dotyła/ przecieſ ſie od nich y námmiey nie máſe. Bedſiemyli ſie przypátrować ſtworzoney ſwiałłoſci/ iáſnie to obaczymy. O ſwiałłoſci po-

Ioan: 1.

wiedział Jan święty. Lux in tenebris lucet, & tenebrae eam non comprehenderunt. Światłość (prawi) w ciemności świeci, a ciemności jej nie ogarnęły. Co to jest prośba/ iż światłość w ciemnościach świeci: ponieważ gdy światłość następuje/ wśhelła ciemności okropność w niwecz się rozpysuje y wstępuje: y gdy nocniejszy ciemności światło dotyka/ żadney ciemności nie cierpi/ ale ją przez zaraz a zaraz odgania. Co jest/ iż mówi Jan święty. Et tenebrae eam non comprehenderunt. Ciemności światłości nie ogarnęły? Siła się bardzo tłumaczy Pisma świętego ta nauka Jana s. interpretując/ lecz krótko to trudność rozwiązuje. Taka jest zasada światłości/ iż aż do końca natury swojej ciemności wymiata/ a z tym się ich niełatwo dotyka/ świeci iednak/ to jest/ tym się dotknięciem ciemności nie może/ nie cmi/ żadney z nich mątki nie odnosi/ żadnego wstępku nie zna/ żadney skazy nie podlega. Gdy rano słońce jasne swoje promienie rozpyskuje/ im się więcej ciemności dotyka/ tym się jaśniejszym/ piękniejszym/ wspanialszym światu połączuje/ y tak każdy dzień z ciemności zwycięstwo odnosząc/ nigdy od ciemności poimane nie zostaje. A iako się światłość ciemności nie może/ tak ani błotem/ ani ktokolwiek sprzeczności y nawiększą/ lubo się jej dotyka/ pomazać się y ospecić nie może/ postaćemu światło słoneczne zawsze piękne/ zawsze czyste y nienaruszone zostaje. Jeżeli też uważać będziemy światłość niestworzoną/ samego Pannę Bogą/ Mądrość ona Przedwieczną; y o tej/ iako się wszystkich rzeczy dotyka/ iako wszystkie przenika/ y iako się od ich sprzeczności namniey nie mądzi/ naucza Mądrzec Sap: 7. Omnibus enim mobilibus mobilior est Sapientia: attingit autem ubique propter suam mundiciam. Vapor est enim Virtutis Dei, & emanatio quaedam est claritatis Omnipotentis Dei sincera: & ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Nad wszystkie (prawi) rzeczy które się ruszają/ prędko jest Mądrość, wszelkiey się rzeczy swą dotyka czystością: abowiem jest para

mocy Bożej, y nieiakię wypływanie światłości w sechmogacego Boga Sęzyre: y przeto nigdy żadnego zespeczenia od żadney sprzeczności nie przyjmuje. Tymi słowy dacie znać Duch święty/ iż Mądrość/ ona niestworzona Światłość Boska/ przenika wszystkie na świecie y naysprośmiejše rzeczy/ wszystkie y naysłabiejše błota; a przecie ta światłość niestworzona/ y namniejszy mątki nigdy nie odnosi; nawet ktokolwiek ją ta niestworzona światłością iadzie/ nigdy się nie pomazuje: Tak abowiem świadczy Jan święty, Sequuntur Agnum quocunque ierit. Idzie Baranek/ ona Mądrość Przedwieczna/ która jest światłością/ Lucet/ na eius est Agnus; idzie mówię w ciemności: idą za nim Pánienki; Przenika ta światłość wszystkie przepasce błota: Sequuntur Agnum; idą za nim Pánienki. Idzie Baranek miedzy plugawę smołę/ węż/ iaszczytka; wszędy przenika: Sequuntur Agnum, idą za Barankiem/ a przecie wszędy Pánienki; toć wszędy piękne/ wszędy niezmazane/ wszędy niepokalane. A z tym pewna rzecz/ iż światłość ta stworzona iako y niestworzona/ dotykać się sprzeczności/ żadney zmaży nie odnosi.

Panna Przenasświetła co prosi jest: Zaprawda podobna światłości y stworzoney y niestworzoney. Jest podobna światłości stworzoney. Tak abowiem naucza S. Laurentius Iustinianus. Virgo MARIA pulchra facta est vt luna, quando ex respectu Diuinitatis illustrata, a generationibus vniuersis beatificari meruit. Panna (prawi) MARTA stała się piękna iako miesiąc, kiedy jasnością Boską oświecona, od wszystkich narodów chwalebnie jest uwielbiana. O tymże Innocentius Papa III. Qui iacet in nocte culpae, respiciat lunam, deprecetur Mariam, vt ipsa per Filium cor eius ad compunctionem illuminet. Kto (prawi) leży w nocy grzechu, niech patrzy na miesiąc, niech wzywa MARIĘ, aby ona przez Syna serce jego do skruchy oświeciła.

Jest też podobna Przenasświetła Panna światłości niestworzoney: Tak abowiem naucza Albertus Magnus. Puritas vt videtur, sequitur naturam

Apoc: 14.

Apoc: 21.

Lib: 7. de
Laudib:
B. Virg:Serm: 2.
de Assump-
tione.in Marial.
Cap. 177.

luminis

luminis & luminosi: quod autem plus participat de natura lucis, plus habet puritatis, ut summa lux & summè luminosum, summè sic lucidum & purum. & ubi est magis propriè & verè proprietas lucis, ibi verè & magis propriè est proprietas puritatis. In B. M. Virgine respectu omnium creaturarum non vniatarum fuit gratia in summo: Ergo appropinquat ad primam lucem in summo: ergo puritas in summo. Czystość (prawi) ma naturę światłości; a iż co więcej ma z natury światłości, to też ma więcej czystości i idzie ztym iż najwyższą światłość będzie najwyższą czystość, y gdzie będzie więcej własności światłości, tam będzie więcej własności czystości. W Przenajświętszej Pannie względem wszystkich kreatur z Persona Boska nie złączonych, największą była łaska Boża: Toć ta Panna ze wszystkich kreatur najbliższą była światłości Boskiej: Toć też była najwyższą w czystości. O tymże Bernard s. Ut quantum sine personalis unionis creaturæ conditio patitur, Luci illi inaccessiblei videatur immersa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur: longe verò aliter Maria meruit, non solum, summam tangi, sed operiri magis vndiq; & circumfundi, & tanquam ipso igne concludi. Wiesz (prawi) iaka światłością była ta Panna? Wiedzi o tym, iż ile bez złączenia się z Personą Boską stworzona natura mieć może, ta Panna w onej światłości Boskiej nieprzystępnej ponurzoną została. On ogień uścisł Prorockie czystości, on ogień Seraphim zapala i leży daleko więcej MARZA zaślubiła: zaślubiła bowiem nie tylko żeby się on ogień Boski dotknął, ale żeby ią też odziął, żeby ią zewsząd otoczył, ogarnął, y iakoby w sobie zamknął.

Jeżeliż tedy Przenajświętsza Panna jest podobna światłości y stworzonej y Utworzonej: A ta dwoiaka światłość iako się pokazywało / dotknięciem się nieczystych rzeczy nigdy się nie może / nigdy swojej nie traci piękności: Toć y Przenajświętsza Panna kiedy się dnia dzisiejszego dotknęła / żeby iakoby nieczystości / to jest / Oczyszczenia / które inże niewiasty spęciło /

to jest / nieczystymi bydy pokazywało i tym się mówi dotknięciem Puryskacyey / Oczyszczenia / nie pokazywała Przez naswieśca Panną / żadnym sposobem przez to piękności swojej nie naruszyła.

Że też nie tylko tej piękności nie naruszyła / ale też tym dotknięciem się tego Oczyszczenia piękności sobie wielce przyczyniła; pokazuje nam przod tak: Biedy Oblubienica będzie dziwnie wrodziwa y sama z siebie piękna / przyznacie / iż kiedy była swoja ozdobi monilibus, rozmaitym zawieszaniem drogich pereł / kosztownych kamatów / złotych łańcuchów / iehże się ozdobił / iehże się piękniejsza stała nie.

Przenajświętsza Panna wychwalać Oblubieniec Ciebieści / tak miedzy innymi pochwałami do niej mówi. Collum tuum sicut monilia Szyla (prawi) twoja / rozmaitym zawieszaniem rozmaitych y drogich kleynotów ozdobiona. A coż to są monilia, co są kleynoty które to ozdobił / y piękniejsza w oczach ludzkich ta Panna czyniły? Odpowiada poważny Origenes. Cervix ergo tua speciosa facta est, sicut redimicula; redimicula enim sunt connexiones moniliū, quæ in cervicibus pendere solent, ex quibus descendit per omne collum reliquus ornatus. Cervicem verò diximus subiectionem & obedientiam, eod quod quasi iugum Christi suscipiat, & fidei eius obedientiam præbeat. Ornamentum ergo & monile cervicis Sponsæ, obedientia Christi est. Szyla (prawi) twoja piękna się stała iako śliczna przepaska: przepaska bowiem są różne powiazane z sobą kleynoty, które na szyi zawieszane bywały. Ozdoba tedy zawieszania kleynotów wiszących z szyi Oblubienicy, jest posłuszeństwo Bogu, pełnienie doskonałe przykazania jego. A kiedyż proś doskonałszy akt posłuszeństwa y pełnienia przykazania Bożego wyprawiła Przenajświętsza Panna / iako dnia dzisiejszego? Zaprawdę nigdy. Różne stopnie posłuszeństwa wylizają Mistrzowie Duchowni: ma bydy (mówią) posłuszeństwo ochotne / proste / wesole / przedkie / majne / pokorne / trwa

Cant: 1.

Homil: 2.
in Cant.

ne/ trwale. Ale te wſzytkie ſtopnie przewyſza to poſлуſhenſtwo/ kiedy kto y to czyni z ochoty/ przedko/ weſolo/ pokornie/ na co me powinien z prawa żadnego. Przenaſwiewſza Panna me była na to prawo powinna: bo práśwó to Oczyszczenia było tylko względe tych białychgłow/ które z meſją poro- dzily. Toć kiedy Panna Przenaſwiew- ſza była temu práwu/ na które nie by- la powinna/ ochotnie y przedko poſлу- ſzna: naydoſkonalsze wykonata poſлу- ſhenſtwo. Toć poſлуſhenſtwo to/ ták o- zdobiło dziś Przenaſwiewſza Pannę/ iako zdobią naykoſtownieyſze kleyno- ty wiſzące z ſzyje nayurodzimſzey O- blubienice. Toć dnia dziśieyſze° Pán- na Przenaſwiewſza dotkniem ſie te- go Oczyszczenia/ nie tylko żadney má- kuly nie odmióſta/ ale też ſwoiey pie- kności wielce ſobie przyczynia.

Tegoż y powtórę dowodzę ták. Sálomon zbudował ſobie ieden koſt- towy Thron ábo Máieſtat. *Fercu- lum ſibi fecit Rex Salomó de lignis Libani, columnas eius fecit argen- teas, reclinatorium aureum, alcen- sum purpureum. Thron (práwi) ſpra- wił ſobie Sálomon z drzewá Libańſkie- go, ſłupy iego dał ſrebrne, poręcze złote, wſchód ſárlatny. Wiáſki nad Sálomóná Chryſtus/ tákiz ſobie Thron wy- ſtawił/ na którym ſiedzącego widział Izáiaſz Prorok/ kiedy mowi. Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolum excellum & elevatum. Widziałem Páná ſiedzącego na Thronie wyſokim y wynioſłym. A cóż to proſi za Thron? Nie inſzy tylko Panna Przenaſwiew- ſza: ták ábowiem náucza Hugo Caren- ſis. Per ſolum excellum & eleva- tum, intelligitur Beata MARIA in- qua ſedit Dominus & quieſcit. Przez ten Thron (práwi) wyſoki y wynioſki, ro- zumie ſie Błogoſławiona MARTA, w któ- rey ſiedział Pan y ſpoczywał. Tu ſie ja pytam: Jákoż też bázro wyſoki y wy- nioſty ten Thron Boſki? Ták wyſoki/ iako ma wyſokie ſtopnie y iako wiele ich ma. Stopnie te iako náucza po- ważny Gilbertus Abbas, ſá áctus hu- militatis, ácty pokory: im wiſcey tych ſtopniów miała tá Panna/ im wyſſe miała; tym ten Thron Boſki/ to ieſt Przenaſwiewſza Panna/ wyſſa/ wynioſ-*

ſleyſza zoſtawiała. Stopnie one Thronu Sálomonowego pokryte były pur- purą Krolewſką. *Fecit alcenſum purpureum. Pokrył (práwi) wſchód Thronu ſwoiego purpura.* Toć nayprze- dnieyſzy ſtopien Thronu Sálomonow- ego był ten/ który był nayprzedniey- ſza nayzacnieyſza purpura ozdobił. Purpurą naywyſſego Krolá Niebá y ſiemie Chryſtuſá Páná/ ieſt pokorá iego: ta ſie purpura zdoił ten Krol. *Humiliauit ſemetipſum factus obe- diens. O czym ták poważny Gilbertus. Humilitas pro Chriſto Regiá præ- fert dignitatem. Pokorá (práwi) Chry- ſtuſowa ieſt Krolewſka godnoſcia.* Ale dyż też proſi Chryſtus w nayprze- dnieyſzey purpurze chodził/ to ieſt/ kie- dy był naypokornieyſzy? Záprawdę naypokornieyſzy przy Obrzezaniu ſwo- im. Wielce ſie Syn Boży vpoſkorzył/ kiedy in ſimilitudinem hominum, factus, & habitu inventus vt homo. Kiedy ſie ſtát podobny ludziom/ kie- dy ſie ſtát człowiekiem. Lecz przy O- brzezaniu ſwoim ták ſie głoſoko vpo- ſkorzył/ iż ſie nie tylko ſtát podobny człowiekowi/ ale też ſtát ſie podobny grzeſhnemu człowiekowi: iako Apo- ſtol á. mowi: In ſimilitudinem car- nis peccati. Bo ſie dopuſcił iakoby grzeſnił iaki obrzecać. Tá iego była nayprzednieyſza purpura/ nayprze- dnieyſza pokorá. W ten czas tedy naye- przednieyſza purpura ozdobił był ſtopien pokory Przenaſwiewſzey Pán- ny/ kiedy był ozdobił ta nayprze- dnieyſza pokorá Krolá niebieſkie° Chry- ſtuſá Páná. Ale ták ieſt/ iż ten dziś- ſieyſzy ákt pokory Panny Przenaſw: kiedy ſie oczyszcza/ ieſt ozdobił naye- przednieyſza pokorá Chryſtuſową/ to ieſt/ dziś tym áktem naywiecey Prze- naſwiewſza Panna náſláduie pokory Chryſtuſowej przy Obrzezaniu po- ká- zány. Ták ábowiem mowi Bernard ſwisty. O Beata Virgo MARIA, ve- ré tu non habes cauſá, nec tibi opus eſt Purificatione. Sed numquid Fi- lio tuo opus erat Circumciſione? Eſto tamen inter mulieres tanquam vna earum: nam & Filius tuus exi- cit in medio puerorum. O Błogoſła- wiona (práwi) Panno MARTA, pra- wdziwie ty nie maſz przyczyny Oczyszcze- nia, nie

Cant: 3.

Iſaia 6.

Ad Philip- pens: 2.

Ad Philip- pens: 2.

Ad Rom: 8. Cap:

Serm: de purificat. B. Virg.

nia, nie potrzeba tobie oczyszczenia. Ale czy potrzebowałże też y namilſzy Syn twoy Obrzezania? Badzże tedy o Panno iako jedná z inſzych Niewiaſt, ponieważ y Syn twoy był iako ieden między inſzymi dziećmi. Tymi ſłowami dał znać Bernard ſwięty/ iż Przenaſwieta Panna w pokorze dſiębiey przy Oczyszczeniu ſwoim/ naſładowała pokorę Chryſtusowey/ przy Obrzezaniu ſwoim pokorę zaney. A zátym iáſna rzecz/ iż dſis pokorę Przenaſwiety Panny nayprzednieyſzą Krolewſką purpurę/ to ieſt nayprzednieyſzą pokorę Chryſtusową ozdobiona była. Toć dſis pokorę tey Panny/ á zátym y tá ſamá Panna/

dſis naypietnieyſzą/ iako naypietnieyſzą purpurę Krolewſką ozdobiona. Toć dſis z tego Oczyszczenia nie tylko Przenaſwieta Panna żadney piétności nie utráciła/ ále y owſem nayprzednieyſzey piétności w oczách Boſkich nabyła. Nie chrońmyſ ſie y my ále pokorę/ nie chrońmy ſie podłych oſług/ nigdy ſie pokorę dla P. Boga podiſta nie oſpieciemy/ ále owſe daleko piétnieyſzymy ſie z pokorę ſwiętey w oczách Boſkich ſtaniemy. Co nam rácz dać Chryſte I E Z V, który żyjeſ y Krolujeſ ná wieki wieczne.
A M E N.

Ná Tenże Dzień

OCZYSZCZENIA PANNY PRZENASWIETSZEY, KAZANIE TRZECIE.

Et lucernæ ardentes in manibus vestris. *Luca 12.*

I pochodnie gorące w rękach waszych.

MSzyſcy ktorzy chcemy doyſć do onego Błogiſławieństwa wiecznego/ mamy tam iſć trzymając ogień ábo gromnicę w rękách náſzych. Chreſćććanie w Chryſtusie Namilſzy. Przestrzega w tym wſytkich Dſmow ſwoich Chryſtus Pan/ mówiac do nich. Sine lumini veſtri præſentati, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Niech bada bódra máſſe przepaſane, mieyćcie pochodnie gorące w rękách waſzych. Z one głupie Panny nie dla inſzey przyczyny ná gody onego Oblubieńca Niebieſkiego nie wſzły/ nie dla inſzey przyczyny wſzłyſy. Nescio vos, Nieznam was/ i tylko dla tey/ iż ognia nie miały/ iż im lámpy ich pogáſły. Lecz coſ to proſiſz á gromnicę/ co á ogień noſić mamy w rękách náſzych? Rozmáici

rozmaćcie ná to odpowiadáſ. Já zaś beſpiecznie powiadam/ iż ogień ábo gromnicę ktorą w reku náſzych noſić mamy/ ieſt dſiębieyſza Przenaſwieta Panna. Iż ona ieſt ogniem/ y je ten ogień w rękách náſzych noſić mamy/ pokaza ná teraznieyſzym Kazaniu/ tu czci y chwale Boſzey/ á tu wyſławieniu Przenaſwiety Panny.

Iż Przenaſwieta Panna ieſt Duchownym ogniem/ krotko takim ſpoſobem pokazuis. Na to ná przód ten ogień materyálny/ iż ſie niſtim mieyſcem nie kontentuis/ ále nád wſytkie elementá bieży/ á bieży bardo preſtko i y tam nád wſytkimi naywyſſze według wſytkich Philoſophow otrzymuis mieyſce. Na tá właſność záprawda y Przenaſwieta Panna/ toć ſie ſłuſnie ogniem duchownym názwac moze. Iż ma tá właſność

Luca 12.

Mat. 15.

śność Przenaswiewa Panna/ to jest/ nie kontentuje się ta Panna nielkim miejscem/ nielką doskonałością; ale bieży do najwyższej nad wszystkie elementy/ to jest/ nad ludzkie y Anioły wyszłkie/ miejsce wyzśhe w doskonałości/ w zasługach/ w łasce Bożej otrzymuje: świadczą Doktorowieśś. Bernard swięty pważając one słowo Anielskie do Panny Przebłogosławionej. Aus gratia plena, Dominus tecum. Zdrowas łaska pełna, Pan z toba. Pyta się czemu Anioł mówi do Panny: Dominus tecum. Pan z toba? Pospolita to wszystkim sprawiedliwym/ iż z nimi Pan Bog; czemuż tedy Anioł chce coś nowego o tej Pannie powiedzieć/ chce iey coś osobliwego nad innych przyzywać/ mówi do niej: Dominus tecum. Pan z toba? Czyli to podobno tak był z ta Panna Bog/ iako z takim innym nie był? Czyli był tak/ iako nie był przy samymże Archányele Gabryelu y innych towarzyszach iego? Tak jest za prawdę: wyzśhe miejsce nad wszystkie ludzkie y Anioły w zasłudze y w łasce Bożej otrzymala ta Panna/ a z tym najwyższym sposobem był Pan Bog z ta Panną. Słowa są o tym pomienionego Doktora swiętego. Iam reuerenter atq; officiosissime ab Angelo salutata est, ut iam in Regali solio supra omnes Celestium legionum Ordines exaltatam cernere videretur, & paulominus adoraturus fœmmam, qui solebat ab hominibus hæcenus æquanimiter adorari. Excellentissimum nobis Virginis nostræ meritum, & singularis gratia commendatur. Już (prawi) z wielką uciążliwością y poszanowaniem od Anioła pozdrowiona jest, bo iak ten Anioł już iakoby na Krolewskiej stolicy nad wszystkie Anielskie niebieskie putki wyżej posadzona widział: któremu przedtym ludzkie pokłony oddawali, on teraz tej Pannie oddaje: w czym iaknie się najwyższą zasługą y łaską Przenaswiewa Panny pokazuje. Widać iako ogień nie iakokolwiek ale przedko bieży ku gorze: tak y Przeczysta Panna nie iakokolwiek/ ale bieży przedko bieżala do doskonałości. Ale iakoz wždy bieży przedko? Naucza Bernardyn swięty

Senenski. Plus meruit gloriosa Virgo in vno suo consensu, scilicet Conceptionis Filij Dei, quam omnes Creaturæ, siue Angeli, siue homines, in cunctis suis actibus, moribus, & cogitationibus. Wiecey zasłużyła Błogosławiona Panna iednym swoim zgwohleniem na Poczęcie Syna Bożego, aniżeli zasłużyły wszystkie inne Kreatury bądź Anielskie bądź ludzkie, wszystkiemi swoimi Aktami, postępkami, y myślami. Potwierdza tego y historya ktora pisze Ioannes Carillus, de Venerabili Ioanna Virgine Cap. 11. Gdy (prawi) służba Boża Joanna/ Roku Pańskiego/ 1508. w dzień Zwiastowania Panny Maryey/ wyszła się zabawiła konceptu/ wiele tam bardzo tajemnie poznala: między innymi dosła tego/ iż Przebłogosławiona Panna/ w one godzinie w ktora Bogu posłuszeństwo oddala/ zezwalała na Poczęcie Syna Bożego/ wiecey zasłużyła/ niż wszyscy Aniołowie ktedy Bogu posłuszeństwo oddali/ wiecey niż wszyscy Męczennicy w Męczennictwach swoich/ wiecey niż wszyscy Wyznawcy y Panny w czynach/ w pokutach/ w czystości/ ktora ktedy chowali. Itey nauki/ iż się iakno dorozumieć/ iako bardzo przedko bieżala Przenaswiewa Panna do wyszłkiej doskonałości. Co rozumiecie/ gdyby któremu głowiekowi idacemu na ktore miejsce potrzeba było strawić w drodze cały rok/ albo dzień/ iak lat/ albo sto/ albo tysiąc lat; a po tym obrałby się infty głowiek ktoryby zaśedł za iedną godziną na to miejsce/ na ktoreby on za tysiąc lat ledwie przyśedł: co rozumiecie czyliby ten w iednej godzinie bieżąc nie przedko bieżał? Musicie przyznać/ iż myślicie przedko. Jeżeli tedy Przebłogosławiona Panna/ w iednej godzinie/ y owsem w iednym punkcie zezwolenia swego na Macierzystwo Bożie/ przyśła do wyszłkiej zasługi/ do wyszłkiej łaski Bożej/ niż wszyscy Aniołowie: do wyszłkiej/ niż przez tyla tysięcy lat wszyscy infty ludzkie Swięci. Toć przyznać każdy musi/ iż bardzo przedko ku gorze bieżala. Toć tedy ma ta Przeczysta Panna te pierwsze własności ognia/ iż iako ogień na najwyższym miejscu bieży/ a bieży bardzo przedko/

Tom: 2.
Serm: 61.

cały i oświeca Panna do najwyższej doskonałości w łasce Bożej bieżała/ a bardzo presto bieżała.

Druga własność ognia materjalnego jest/ calor intēsus, ciepło bardzo wielkie. Pytając się bowiem Filozofowie/ jeżeli elementom/ to jest żywiołom/ te qualitates, iakości/ ciepło/ zimno/ wilgotność/ suchosć/ conueniunt in summo? Zgadzała się na to/ że nie inaczej: ale osobliwie o ogniu determinuię/ iż ma calorem in summo, iż ma najwyższe naydoskonalsze ciepło. Na zaprawdę Przebiogostawiona Panna ta własność ognia/ ma calorem, ciepłość/ to jest miłość Boską/ nie iakakolwiek/ ale in summo, najwyższą/ naydoskonalszą. Tak abo wiem naucza święty Bernardyn Serenński.

Serm: 51.
Artic: 3.
Cap: 2.

Primo affuit ardor charitatis eo modo, quod mens illius in ardore dilectionis continuē tenebatur. Nam Deus eius menti mirabilissimē se intimabat, atq; potentias illius inferiores tenebat subditas sub imperio rationis. Była (prawi) naprzód w tej Pannie goracać miłości: bo w niej Panny uślawicznie prawie Boska gorzała miłością; gdyż przedziwnym sposobem Bóg przenikał w wszystkie siły wyższe tej Panny, czym samym w wszystkie siły niższe trzymał pod posłuszeństwem rozumu. O tymże niemniej pięknie ś. Thomas de villa noua Quibus tunc existimas singultibus & suspirijs, quā inenarrabilibus gemitibus & clamoribus, spiritus eius celestes illos Spiritus interpellabat? Adiuro vos Filie Ierusalem, si inueneritis dilectum, vt annuncietis ei quia amore langueo, quia deficio prae amore, quia tota amore liqueco. Mitigate flammās obsecro, temperate incendium, fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Neque enim fortitudo lapidum fortitudo mea, neque caro mea aensa est: vnde non immerito crediderim hoc toto exilij sui tempore ad sustinendos ecstáticos illos amoris impetus, odoriferis eam paradisi floribus, & purpurantibus malis, id est, lucidissimis ē cælo reuelationibus, & dulcissimis suauitatibus, fuisse ab Angelis fulcitam, ne

Conc: 4.
de Assumptione.

deficeret prae amore. Po w Niebo-
wstąpieniu (prawi) Chrystusowym, co rozumiesz iakim tą Panną głębokim, nędzaniem, tkaniem, niewypowiedziannym ięceniem y duchownym wotaniem do niebieskich Duchów uślawicznie wotała? Poprzybiegam was Córki Ierolimskie, jeżeli znajdziecie gdzie kochanego moiego, abyście mu oznajmili, iż od miłości mdleis, od miłości uślaie, od miłości wstyką topnieie: usmierzajcie proszę zapaty, wolnieysze czyncie miłości ciepłą, wesprzećcie mnie kwieciami, obłóżcie mnie iabłki; bo od miłości uślaie. Moc bowiem moia nie jest moc kamieni, ani ciato moje miedziane jest. Zkąd (prawi) rozumiem, iż przez wstyk czas wygnania swojego tą Panną, ab, była mogła one miłości zapaty iakokolwiek znieść, wonnymi Różkami kwiatami, y skartatnymi iabłki, to jest, najcenniejszymi z Nieba reuelacyami, y nastodsi mi wdzięcznościami od Anyelów ratowana była, aby od miłości nie uślawiała. Jasna tedy rzecz/ iż miała Przenaswieszona Panna y ta druga ognia materjalnego własność/ była callida in summo, miała naydoskonalszą miłość Boską.

Trzecia własność ognia Materjalnego jest/ iż jest attractiuus, przyciągający do siebie; doznaliśmy tego osobliwie podczas żimy/ kiedy się do ognia wszyscy radzi nie radzi dla żarzenia ganiemy; doznaliśmy tego iako ogień wilgotności w izbách y w innych miejscach potężnie wyciąga. Na zaprawdę y ta własność ognia Przenaswieszona Panna/ ma vim attractiuam; przyciągnęła do siebie Boga samego/ Anyelów z nieba/ y przyciąga do siebie ludzi na świecie żyjących. Przyciągnęła Boga: tak abo wiem naucza poważny Cardinalis Halgrinus, pisząc na one słowa Ecclesię ysaiftą. Species mulieris exhilarat faciem viri sui. &c. Species quidem mulieris virum potentem humiliat, seuerum & austerum emollit: Virginis autem speciem sic concupiuit Dominus, vt ipsa eius desiderium in tantum superduxit, hoc est ad tantum excessum perduxit, vt ad nostram infirmitatem humiliatus sit Omnipotens, & qui est vita viventium, emollitus sit ad mortem.

*V*rodą (prawi) niewiały potężnego mę-
 ża upokarza, srogiego y ostrego miekcy:
 Przeczysley zaś Panny **MARTEY** vro-
 dą, tak zniewolił Bogą, takiego ku sobie
 chce obrocił, to na nim przewiodł, iż
 do naszey nieudolności upokorzył się W se-
 chmogacy, y który jest żywotem żyjących,
 zmiekkzony jest do śmierci. Też atrę-
 kcyę, to do siebie pociąganie/wyraz-
 jąc one słowa Boskie/które mówi do
 tey Panny *Cant: 4. Vulnerasti cor*
meum soror mea sponsa; vulnera-
sti cor meum in vno oculorum tuo-
rum, in vno crine colli tui. Zranitās
serce moie sioſtro moia Oblubienica, zra-
nitās serce moie iednym z oczu twoich, y
iednym włosiem sioſcy twoiey. Jż przy-
ciąga do siebie Anyoły y ludzic/ náu-
cza Bernard 8. Maria inquit mira-
bili proprietate terrę mediū appel-
latur: ad illam enim sicut ad mediū,
sicut ad arcę Dei, sicut ad rerum cau-
lam, sicut ad negotium ſeculorum,
respiciunt, & qui in Caelo habitant, &
qui in inferno, & qui nos præceſse-
runt, & nos qui ſumus, & qui nos
ſequentur, & nati patorum, & qui
naſcentur, ab illis. Illi qui ſunt
in Caelis, vt reſarciantur; qui
in inferno nempe, in purgatorio,
vt eripiantur; qui præceſſerunt,
vt prophetę fideles inueniantur;
qui ſequentur, vt glorificentur. Ty-
mi ſłowy ſłodki ten Doktor Panna
Przebłogosławiona iakoby iednym
Centrum wſzytkich rzeczy nazywa:
 bo iako Centrum wſzytkie rzeczy do
 ſiebie ciągnie; tak y Przenaswiętſza Panna
 y rzeczy niebieſkie/ to ieſt Anyoły/
 y rzeczy ziemſkie/ to ieſt ludzic/ y rzeczy
 podziemne/to ieſt duſze w czyſcu będa-
 ce/do ſiebie ciągnie. Toć iasna rzecz/
 iż ponieważ Przenaswiętſza Panna
 ma właſności ognia/ bārdzo ſłuſnie
 ogniem Duchownym nazywać ſie moſe.

*E*n tedy ogień Przenaswiętſza
 Panna/ iako gromnica iako w
 reſtach naſzych noſić mamy/ ieżeli
 doyſć do Kroleſtwa wiecznego chce-
 my: ieżeli chcemy bydź zbawieni/ trze-
 bā nam mieć pomienione trzy wła-
 ſności Duchownego ognia/ Przena-
 ſwiętſzey Panny.

Naprzęd/ nie mamy ſie niſkim
 mieyſcem kontentować/ to ieſt/ iako

kolwiek doſkonaloſcia; ale mamy bie-
 żeć na wyſokie mieyſce/ to ieſt/ ſtarac
 ſie o wyſoką doſkonaloſć. Napomina
 nas o to *Biblot: SS Patrum. Fol. 1506.*
Simus in opere Dei indeficientes
propter æternam retributionem, &
quotidie ad meliora tendamus.
 Ipſa enim apprehendendi aviditas,
 ipſa conſuetudo proficiendi, ſem-
 per nos ad maiora prouocet: & vbi
 viderit Deus deuotionem, animę
 ardentiorę, inſinuat affectum;
 & quando nos arſerimus ad ſtudiū,
 tanto ille addet ad gloriam. Gratia
 enim de gratis nalcitur, & profe-
 ctus profectibus ſeruiunt, lucra lu-
 cris, & merita meritis locum faci-
 unt: vt quando plus quis acquirere
 coepit, tanto plus acquirere con-
 tur; & quando auidius de Sapientię
 bonis hauſerit, tanto plus haurire
 deſideret: ſicut ipſa de ſe loquitur.
 Sapientia. Qui edunt me adhuc e-
 ſurgent. Vrgeamus curſum, no-
 ſtrum, vt creſcat in nouiſſimo vita
 noſtra. *Badźmy (prawi) w ſłużbie*
Bożey nieuſłatacy, y każdy dzień o wi-
kſza ſie ſtaramy doſkonaloſć; ſamā chę-
woſć doſtapienia doſkonaloſci y ſam ży-
czay w poſtepowaniu, niech nas zawi-
do wyſſego doſkonaloſci mieyſca pobu-
dza: taſką z taſki ſie rodzi, y poſtepek po-
ſtepkom ſuży, z ſki z ſkom, y zaſtugi za-
ſlugom mieyſce daia; tak iż im kto wyſz-
ę wſtąpił, wyſz ieſzcze wſtąpić niechay v-
ſtąpić; kto ſie doſkonaloſci nāpit, nie-
chay ieſzcze prāgnie: ſamā bowiem Ma-
droſć o ſobie mowi: Kto mię pożywa, ie-
ſzcze więcej taknie. Z tych ſłow wzy-
my ſie/ iż niemiſkim/ nie iakimkolwiek
mieyſcem w doſkonaloſci kontento-
wać ſie mamy/ ale o wſem ſtarc ſie o
naywyſzę potrzebā; a nie iakokol-
wiek/ ale iako ogień przedko na wyſo-
kie mieyſce bieży/ tak y my przedko bā-
dzo ku doſkonaloſci bieżeć mamy.
Ziſeronim ſwiatey/ Epiſt. ad Paulinum,
wziawſzy wiadomoſć iż ten Paulinus
Kapłan miał wola ciągnąć do doſko-
naloſci/ piſał do niego aby iako nays-
przedzcy ciągnął; a iż zatrzymywały
go domowe rzeczy/ taſka mu rāde daie.
Festina quaſo te, & haerenti in ſalo
naucula funem magis præcide,
quam ſolue. Si habes in poteſtate

tua rem, vede; si non habes proice: tollent tunicam & pallium, relinquendum est. *Spieś sie prośe cie, y spoiacey ná stinowisku todki raczey snur przetnij, ániżeli adwiaz: masłi máietność iáka w mocy tmoiey, przeday; ieżeli nie-masł porzuci: bierzeć kto suknia puśc mu y płaśc.* Tymi słowy náuczyl Doktor swiety/ iż nie iáko kolwieć ale predko bardzo ciągnąć potrzeba do doskonałości. Rzeczysz: dawno nápisáno/ festina lente, spieś sie ale pomálu. Toć y nam w ciągnienu do doskonałości toż zachować potrzeba. A ia powiadam że nie potrzeba: tiedy czárt wola do nieczyścióci/ wzywa do zbytkow/ do niewstydwow/ do rozpusty/ do kradzieży/ do pomsty/ do wciech y wściełach tego swiata rekreacy/ nie mo- wiś festina lente; spieśysz sie bardzo/ nie może cie utrzymać ani nápominać nie Ráznodziejstie/ ani grozby Bo- stie/ ani plagi ktore Pan Bog przepu- szcza/ ani zgoła piekło ktore nad toba wiśi: non festinas lente, y owšem predko bieżyś do złości. Czemuś te- dy do samey cnoty/ do doskonałości Chrześciańskiey/ masł festinare lente, masł byđ leniwy/ á nie predko ku niey bieżacy? Mamy tedy przykładem Przenaswietney Panny stáráć sis o wysokié miejsce w doskonałości/ á stá- ráć sis predko.

Mamy mieć y druga własność ognia/ mamy przykładem Przena- swietney Panny mieć intensum, ca- lorem, goraca miłość Boska: mamy sie modlić cum B. Ludonico Blosio. O Pelagus Sanctæ dilectionis atque dulcedinis, Deus meus, veni & tri- bue te animæ meæ; da ut integro corde, pleno desiderio, flammanti- que affectu iugiter aspirem ad te, & suavissimè respirè in te, te omni Creaturæ præferam, propter te om- ni transitoriz delectationi renun- ciem. O Vera & summa exultatio mea, pasc me Domine esurientem mendicum tuum, iugi influxu Di- vinitatis tuæ. Hoc peto, hoc desi- dero, ut vehemens amor me totum penetrer, repleat, atque in se trans- mutet. Dabeni gnisime Redèptor, ut dilectionetui totus ignescam, to- tus à me ipso deficiam, in te solo de-

lecter, te solum sciam & sentiam. O supereffluens abyssus Divinitatis, trahere & immergere me in te, totam affectionem cordis mei ita abripe, & tibi applica, ut ipsa & cætera om- nia sit prorsus exanimis. O morze (práwi) swietey miłości y śladkości, Boże moy, przyidz y daj sie duś moiey: daj to ábym cie całym sercem, zupełnym prágniemem, zápalonym affektem uśláwi- cznie prágnał, daj to ábym w tobie sa- m, m. smáczno spoczał, spraw to Boże moy, ábym cie náđ wpelnić stworzenie wiecey miłował, spraw to prawdziw, y nawiek- śa rádosci moia, ábym dla ciebie wśel- ka przemiłaiaca wciecha pogárdził, rácz mie Pánie ubogiego taknacego nákarmić, uśláwicznym duś moiey Boskúw tmoiego użyczanem: a to prośe, tego pragne, áby mie goraca miłość twoia wśhkiego prze- niknátá, nápełniátá, w siebie przemienitá. Daj to najdobrotliwśy Odkupicielu, á- bym wśytek miłóscia twoia ognista go- rzał, ábym sam w sobie uśłat, ábym sie w tobie samym cieśłt, ábym ciebie same- go umiat, ábym ciebie samego czut, ábym względem wśytekich inśzych rzeczy był umárty.

Gdy táł miłóscia Boska gorzeć będziemy/ y trzeciey własności ognia/ to iest vim attractivam, áily do sie- bie pociągáiącey dostapiemy. Gdy bo- wiem o wysokiá doskonałość stáráć sis będziemy/ gdy Pána Boga nášego goraco miłować będziemy/ przycią- gniemy do siebie y Pána Boga/ y An- yolow/ y ludzi. Przyciągniemy Pána Boga: táłbowiem náucza B. Laur.

Lib: de ca-
so connu-
bio Verbi
& anima.

lustinianus. Rara est anima, quæ ex-
vita merito & muneris privilegio,
ex immensitate amoris Sponsa Ver-
bi vocetur, de qua Sponsus in eius
laudem dicat. Una est columba
mea, perfecta mea, una est Matris
sua electa Genitricis sue. Cum ta-
lem inuenit, singulari eam diligit
charitate, frequenter visitat, allo-
quitur familiariter, dulciter ample-
xatur, & vix ab illa patitur se absen-
tare. Rzadka (práwi) iest duś á ktora-
by zástuga ijwotá swoiego dla wielkości
miłósci mogła byđ Oblubienica Boska
názwána, o ktoreby Oblubieniec chwa-
lac ia morił: Jedná iest gołębica moia,
doskonatá moia, jedná iest Mátká swoiey

wybrá-

wybrana, Rodzicielki swojej. Taka gdy
znaydzie sfoblinwa i a miłości miłuje, cze-
sto nawiędza, poufale rozmawia, srodko
obłapia, y od niej z trudnością absento-
wać się może. Tymi słowy ten Doktor
dacie znać/ iż duszą wysołkley cnoty y
gorącey przeciwko Bogu miłości/
Boga samego przyciąga do siebie. Je-
też tym sposobem przyciągniemy do
siebiey Anyoły święte/ y wszystkich lu-
dzi dobrych/ pewna rzecz. Powiedział
bowiem Oblubieniec Niebieski o
doskonałey y Bogą miłującey duszy.
Recti diligunt te. Dobrzy (prawi)
miłują cię: to jest według Bernarda
świątego/ *Serm: 24. in Cant.* Anyo-
łowie y ludzie pobożni/ dusza dosko-
nała y Bogą miłująca/ iako sobie
wielce podobna miłują. O tymże y
Chryzostom świąty. Quid facit a-
morem corporum? corporis lucu-

Cant: 1.

In Acta A-
postolorū
Homi: 40.

lentia & formositas. Itaque & ani-
mas faciamus pulchras & luculen-
tas, & erimus inter nos mutuū
amatores: simus pulchri & boni, &
ita semper habebimus amatores.
Coś (prawi) sprawnie miłość według
ciała? sprawnie i a piękność y urodą cia-
ła: Wiac też duszę naszą czynmy piękne
y świetne, a będziemy się wzajemnie
miłowali: badzmy pięknymi y dobry-
mi, a zawsze miłowani będziemy.
Chcemy tedy Chryścijanie Namilżyć
te gromnice/ te pochodnia/ ten ogień
w rękach naszych/ to jest/ badzmy po-
dobnymi Przenaswiatłey Pannie w
pomienionych ognia własnościach;
a tak doydzimy zbawienia wiecznego.

Co nam rącz dać Chryste JEZU,
ktory żyjesz y królujesz na
wieki wieczne. Am.

✠✠✠✠✠✠

Na Tenże Dzień

OCZYSZCZE-

NIA PANNY

PRZENASWIĘTSZEY,

KAZANIE CZWARTE.

Lumen ad reuelationem gentium. Luca 2.
Światło na oświecenie Narodów.

Kiedy się tak ciemna nie
pokazała Przenaswiat-
ła Panna/ iako przy tym
dziśiejszym Oczyszczeniu.
Chryścijanie w Chrystusie
się Namilży. Bernard świąty pro-
wając Obrzezanie Chrystusowe/ náu-
cza/ iż się Chrystus tak ciemnym poka-
zał przy Obrzezaniu swoim/ iż gdyby
to była możliwa rzecz/ żeby go był Pan
Bog nie poznał/ w ten czas by go był
nie poznał. Słowa są pomienionej
słodkiego Doktora &c. Si quomodo
Deus posset non agnoscere Filium,
in quo ei benè complacuit, ex hoc
signo maxime poterat ignorare eū.

Serm: 3.
de Circū-
cis. Dñi.

Toż poważny Quirinus Salazar twier-
dzi o Przenaswiatłey Pannie dziś się
oczyszczającej. Si fieri posset, ut tota
Trinitas ignoraret aliquid, vel non
agnosceret, sane Trinitas Mariam
tunc minime agnosceret, cum illam
purificari conspexit. Non (inquam)
agnosceret Pater Filiam, Spiritus S.
Sponsam, Filius Parentem suam. Si-
quidem Spiritus sanctus obumbra-
vit, ut integrā virginitate cōciperet;
Filius inuolato sigillo ventris eua-
serat claustra: Pater speciali ado-
ptione ipsam sibi Filiam vendicarat,
ut Filio Matrem & Spiritui S. Spon-
sam intemeratam offerret. Gdyby

In Prov:
Cap: 8.

(prawi)

(prawi) to byż mogło, żeby Troycá Swięta czego niewiedziała, albo czego nie poznała, za prawdę w ten czas Troycá Swięta nie poznataby była Panny Máryey, kiedy ná to dżiętysze Oczyszczenie iej pátrzyła. Nie poznalby Bog Oćiec Córki, Syn Mátki, Duch Swięty Oblubienice. Nie poznalby Duch Swięty Oblubienice, bo iej on zástonił aby z zupełnym Pánieństwem pocztá; nie poznalby Syn Mátki, bo on z żywota iej nienaruszonego wyszedł; nie poznalby Bog Oćiec, bo on iá sobie zá taką Córke przysposobił, któraby była czysta Mátká Synowi iej, y Oblubienica Duchowi Swiętemu. Jż sie tedy ták cieszmy/ to iest/ iákoby nieczysta/ pokazując dzis Przenaswieszcá Pánná; słusna abyśmy iá oświecili / słusna abyśmy przeczyszcá byż pokazáli. Wisc tedy iá wedlug podłości moiey / chcę dzis oświecić te Pánná / iednym dżownie swiętym Kárbunkulem/ to iest/ pokazé iż Przeblagosławiona Pánná bylá iednym pięknym y przeczystym Kárbunkulem. Będzie to wszytko tu części y chwale BÓżey / á tu wystawieniu Przenaswieszcay Pánnay.

Jż Przeblagosławiona Pánná bylá prawdziwie pięknym y przeczystym Kárbunkulem/ ták iásnie pokazuis.

A to naprzód Kárbunkul / iż piękności/ czystości swoia/ ták wszytkie drogic kámiennie przechoodzi/ iż iest iákoby menlura & matrú aliorum, iest miara y iákoby exemplarzem w piękności wszytkich inšych kámienni drogich: gdy ábowiem ludzie znájący sie ná drogich kámienniách wyráżié chcą ktorego kámiienia czystość y piękność/ mowia/ piękny to y czysty kámiarz iákó kárbunkul iákí. Má to záprawda Przeblagosławiona Pánná/ piękności y czystości Pánieństwa swoiego/ ták przechodzi wszytkie inše kámiennie drogic/ to iest wszytkie inne ludzic piękne y czyste/ iż iest wszytkim iednym iásnym Exemplarzem. Przebieżie wszytko Piśmo swięte/ nie nájdziecie żeby ktora kiedy Pánná w stárym Zákonie bylá Figura Przenaswieszcay Pánnay/ wszytkie ktore te Pánná figurowały były Mléjatkí/ iákó Sará/ Rebeká/ Ráchel/ Deborah/ Judyth/ Hester/ Anná/ y inše. A czemuż to? Nie inša tego przyczyna tylko tá/ iż

tá Pánná pierwszym miała byż exemplarzem/ pierwszym zwierciádlem Pánieńskiey czystości: przeto tey Pánnay żadna figura/ żaden exemplarz nie poprzedził. Nie iá to przyczyna dáis/ ále poważny Albertus Magnus in Mariali pag: 9. Cum autem obijcitur, quod omnes figurae fiebant sub ratione, & nomine mulieris, & omnes annunciationes ad viros & mulieres factae sint, & non ad Virginem: dicendum est, quod nulla figura in facto plenè potuit exprimere, quia nulla alia Virgo unquam conceptura fuit, & usque ad hanc Virginem maledicta Virginitas fuit. Hæc autem opprobrium Virginitatis abstulit: vnde ipsa initium beatitudinis Virginitatis fuit; & sic est Virgo Virginu, quæ sine cõsilio, sine exemplo gloriosu munus Virginitatis Deo obtulit: & per sui imitatione omnes Virgines Virgo germinavit. Gdy kto (prawi) żarzuka, że wszytkie figury w niewiściach sie tylko znajdowały, y wszytkie objawienia tylko mężom y niewiśłom á nie Pánnom bywały: odpowiedzieć potrzeba, iż to dla tego było, iż żadna inša Pánná, przed ta ani po tey, pocztá nie miała, áż do tey Pánnay Pánieństwo przekłó, zostawáło. Tá háńba Pánieństwa zniósłá, od niey sie blagosławieństwo Pánieństwa pocztó, oná przykłádu nie máiac, sstáá sie przykłádem, figura pierwsza, wselkiey Pánieńskiey czystości. Má tedy Przenaswieszcá Pánná te pierwsza Kárbunkulu własność/ iż iákó ten iest exemplarzem piękności y czystości/ ták y Przenaswieszcá Pánná iest pierwszym exemplarzem piękności y czystości Pánieńskiey.

Powtore: má to Kárbunkul/ iż iákó Plinius piše/ iest candidi coloris, iest śliczney białey máści. Má záprawda y te własność Kárbunkulu Przeblagosławiona Pánná/ iest prawdziwie candidi coloris, iest summius dżownie białego. Lecz iákóż białości? Rozmáita iest białość/ iest candor lactis, candor nivis, candor diei, iest białość mleká/ białość śniegu/ białość dnia; podobno tedy Przeblagosławiona Pánná bylá białego czystego summius / bylá biała ábo iákó mleko/ ábo iákó śnieg / ábo iákó

1. Petri
2. Cap.

Matt: 23.

dzien: Zaprawda nie była tak biała. Piękna jest prawda białosc mleka/ale przecis iz z kreta czestokroc zmieszane bydz moze/trucizne (iako pisze Plinius) przymuie; tak iz nie laczno pospolicie szczerey czyste mleko nalesci; dla ktorey przyczyny/ mowi Piotr swiety/ do nowych Wzniow Czysztusowych. Rationabile sine dolo lac concupiscite. Uwazcie to slowko/ sine dolo, bez zdrady/ bez osutania/ niechay biedz mleko wafse. Mleczny tedy candor, mleczna bialosc/ maia pospolicie hypocritez, obludni ludzie/ ktorey powierzchowna bialosc/ czystosc sumnienia pokazuja/ ale wrzeczy samey przymieszana zlosci trucizne maia. Będzie miodzieniaszek w bractwie Rozanec/ albo Skaplerza swieteg; nosi Rozanec/ nosi Skaplerz/ nabożnie sie modli; rozumialbys iz niewinna dusza; a czestokroc pełen bywa iny/ si nieczystych/ rozmow niewstydlwych/ konwersacyi niepozczynowych/ mleko biale/ale trucizna wewnatz zarazone. Będzie drugi albo druga w stanie malzenskim/ rozumieia ludzie iz pozczynie zyia/ a wrzeczy samey czestokroc pełno nieczystosci; cudzy pod czas dziedzictwo/ nie swego Oycy bierze. Czestokroc chodzi drugi w bialej szacie/ ktora czystosc znaczy/ ale pod biala szate czestokroc niewstydl/ wsteczenstwo/ wshelaka nieczystosc; zkad tak wiele szeros wlozacych sie po miastach y wsiach/ bez Oycy/ bez Matki/ bez rodziu. Takowi tedy wshyscy/ sa sepulchra dealbata, quae foris apparent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum. Te groby pobielone/ ktore sie zwierzchu ludziom pieknymi bydz zdadza/ a wewnatrz pełne sa trupich kosci; biada takim/ bo do kazdego z tych mowi Pawel swiety. Percutiet te Deus paries dealbates, Zabie cie Bog szciana pobielona: Obludniku/ spioroniku/ Venery a nie MARYEY synu/ nasienie Chamowe/ piekielny slugo nie koscielny/ żołnierzu czartowski/ nie Chrystusow; nie taka bialoscia biale bylo sumnienie Przeblagoslawionej Panny; nie tylko bowiem powierzchownie ale y wnatrznie/ wrzeczy samey/ bielusienkiego sumnienia

byla. O czym tak powazny Rupertus pisac na one slowa. Sicut fragmen mali punici ita generatur, absque eo quod intrinsecus latet. Na te mow slowa pisac/ mowi tak. Sic & tu o Beata Virgo singulariter verecundata es, & multis per bonam opinionem in bono exemplo proficisceris. Quid autem est dicere, absque eo quod intrinsecus latet? nisi acsi diceret, & illud quod intus in conscientia latet, amplius laudabile est. O verè laudabilis verecundia, ubi & intus conscientia munda, & foris facies verecunda est. Toć nie była Panna Przenaswieszona biala/ czysta/ bialoscia mleka. Nie była biala y bialoscia sniegu; bialosc bowiem sniegu/ przedko niszczeie. Taka bialoscia bywaia bialymi owi/ ktorey czesto sie spowiadaja/ co swieto Naswieszey Panny/ co miesiac/ albo co tydzien/ bielusienskiem sie na sumnieniu sztaia; bo posluta swieta szpernosci grzechow swoich gladzja; ale dlugoż prosie tey bialosci; ledwie co od spowiedzi odstapia/ ledwie Przenaswieszey Sakrament przymia/ ledwie z Kosciola wynida/ zaraz myśli niepotrzebne/ a podczas sprosne przypuszczaja/ w rozmowy sie swiatowe wdaja/ konwersacye niepozczynowe przymuia/ przedko sie nietyle powshedniami grzechami/ ale tey y smiertelnyimi nieszczesliwie maza; y tak bialosc ich iako bialosc sniegu przedko niszczeie. Nie taka bialoscia/ nie taka czystoscia bylo czyste sumnienie Przenaswieszey Panny; nigdy bowiem ta bialosc y czystosc sumnienia Panienkiego nie zniskzala. Ozym swiadzy Bonaventura s. Congruabat Advocatam generis humani, ut nullum haberet peccatum; congruebat, ut Virgo ita vinceret diabolum, ut nec ei succuberet ad modicum; congruum etiam fuit, ut si esset immaculata mente, sicut immerata carne. Przyslato to wielce Patronce narodu ludzkiego, aby zadnego grzechu nie miata; przyslato to, aby ta Panna tak zwyciezyla czarta, zeby y najmniejszego swianku od niego nie odniosla; przyslato aby byla tak nie pokalana na duszy, iako nienaruszona na cieie. Nie była tedy ta Panna candida, nie była biala/ bialoscia

Can: 4.

In Tertio
distin: 3.

la/ bialoscia

ia/ białością sniegu. Nie była też biała białością dnia: dzień prawda że jest biały/ ale iako tej białości bierze incrementum, iako mu się białości przyczynia: tak też przysimuje y decrementum, wbywa mu białości. Ci też dy bywają takową białością białymi/ teorzy to w czystości sumnienia posłupia/ ale też wstępują: o których mówi Bernard święty. Sunt qui in studijs spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini. Jest wiele (prawi) takich którzy w zabawkach duchownych zmordowani, w duchu tepieją y słabieją, y drogi Pańskie odprawiają w smutku serca swiego. Nie tak Przenaswiętę Panną/ namnieszęgo nigdy decrementum, namnieszęgo osłabienia czystości sumnienia swego nie przysimowała: iako to świadczy Bernard S. Candidissimus sed & calidissimus huius mulieris amictus, cuius splendore omnia tam excellenter irradiata, nescuntur, ut nihil in ea, non dico tenebrosum, sed obscurum saltem, vel minus lucidum, sed ne tepidū quidem aliquid, aut non ferventissimū liceat suspicari. Najświeższe (prawi) y najcieplejsze tej Niewiaśty odzienie, które wśtych inszych oświeca: tak, iż w niej nie było nic nie tylko ciemnego, ale też nie było cokolwiek mniej iśnego, nie było w niej czystości y namnieszęgo osłabienia, ale wszystko doskonałej iśności y czystości w tej Pannie zostawało.

Jakiegoż tedy, kändoru/ iakiej białości/ białe było y czyste sumnienie Pamienskie? Było kändoru drogiego kərbunkulu. Cądor, białosc/iśność/ czystosc kərbunkulu/ jest mu innata, intrinseca, concorporata, jest mu przyrodzona/ jest wewnętrzna/ jest z natury tego nierozdzielnie zjednoczona. O zaprawda taki był kändor sumnienia Przenaswiętę Panny, był mo-
wie taki/ tak wewnętrzny/ tak znatura Panny zjednoczony/ iż żadna miara od niej oddalony byż nie mógł: czego domodzi Antonin święty. Beata Virgo nunquam potuit peccare mortaliter, quia in utero sanctificata, antequam posset peccare, per ipsam Sanctificationem ita fuit con-

firmata ingratia & charitate, quod postea peccare non potuit etiam venialiter: unde nec amittere charitatem, quod tamen potuerunt Seraphim agere, & de facto aliqui amiserunt. Panna (prawi) Przebłogosławiona nigdy zgrzeszyć śmiertelnie nie mogła, przeto iż w żywocie iśsze Młacie-
rzyńskim poświęcona była; przez które poświęcenie tak była umocniona y potwierdzona w iśsce y miłości Bożej, że też zgrzeszyć y posłędnym grzechem nie mogła, iako mogli Seraphinowie, y rzecz sama niektórzy zgrzeszyli.

Potrzenie: ma to Kərbunkul nād iśke kāmienie drogic/ iż nā křtalt stonć iśność z siebie ciaculatur, promienie z siebie iśne wydaje y wypuszcza. O zaprawda ma to y Przebłogosławiona Panna: nie dosyć było tej Pannie zāmknąć w samym żywocie swoim światło ono nieustające/ nie kontentowała się sama w sobie iśności światła tego zażywać; ale też wydała z siebie to światło/ ten promień/ ośobliwie oco dnia dzisiejszego kiedy go do Kościoła przynosi/ kiedy lud Izraelski y lud Pogański ta światłością oświeca/ kiedy stał ruszył Simeon przez okulary Bostiesgo objawienia ta światłość obaczył wśy/ z wielką radością zawołał. Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebis tuę Israel. Jakoby rzekł: O Panno/ ten którego nā łonie twoim prąstunę/ światłość jest nā oświecenie wśyckiego świata/ nā zbawienie narodow/ y nā chwala wśyckiego Izraela. Piśe nabożny Alcuin, iż Przebłogosławiona Panna/ jest dnia dzisiejszego ona Niewiaśta/ która zapaliwszy pochodnię evertit domum, dom przewrociła/ szukaąc pilnie zgubionego grosza: zgubiła grosz umierających Młatkę Ewę/ zgubiła mowis dziesiąty grosz/ to jest/ maza swiego: dziś Przebłogosławiona Panna/ prawie dom natury przewraca/ gdy porządku natury przy Poczęciu/ przy porodzeniu/ y po porodzeniu/ nie zachowuje: y przychodzą oco dnia dzisiejszego do Kościoła z tą gromnicą/ z Słońcem sprawiedliwości z Chrystusem/ szuka zgubionego grosza/ szuka zbawienia ludzkiego. O

Serm: 32.
in Cano.

Ser. super
signum

4. par:
tit: 15.

czym tak pomieniony poważny Alcuinus. O Virgo lampas luculentissimus, quantos lactificasti, quando splendore glorie Dei illustrata, desideratum illud lumen quo inuenta est drachma decima, sedentibus in tenebris & in umbra mortis, protulisti. O Panno (prawi) Naiadnieysa lampo, iakoż wielu wweśeliła, kiedyś iśnościa chwały Boskiej oświecona, pożądana ono światło, którym znaleziony jest grosz dziekiaty, siedzącym w ciemnościach i ciemni śmierci, przyniosła. Ma tedy y trzecią kárunkulę własność ta Panna: iakoż z kárunkulu wynika światłość/ tak z żywota Pamienskiego wymknęła dziś światłość na oświecenie Narodow.

Oczwarte/ ma to kárunkul nad inſe kámiennie drogic/ i jest sposobnieyszy do oczyszczenia nieczystych. Niech tu wynidzie Izaiasz Prorok wstydlivy y milczacy/ widzac Pannę Bogą swego na wysokim Mieście siedzacego/ spyta myś go: czemuś o Proroku milczyś? Odpowieda. Vir pollutus labijs ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito. *Ieslem ia* (prawi) *maż zmazane wstá mójacy, y w porzodku ludu zmazane wstá mójacego ia mieszkam.* To jest/ nieczyste mam wstá/ nieczysty ięzyk/ nieczyste wargi/ y między ludem także nieczystym mieszkam; a iakoż mam nieczystymi wsty Panna Boga moiego chwalić? Słyszysz to ieden z Seráphinow/ prędko przysłatuje: y coś czyni? To podobno iaktimi wybornymi modkami ábo wonnymi kwiatami/ ábo wdzięczną iaktą pilką czyści wstá Prorockie? Bynamniey. Ale co? przynosi ieden kárunkul na oczyszczenie wstá Prorockich/ y nim oczyścił wstá Prorockie. Tak bowiem sam Prorok święty przyznaje. Voluit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipulerat de altari, & tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. Przyleciał (prawi) do mnie ieden z Seráphinow á w rękę jego kámiyczek, y dotknął się nim wstá moich, mówiac: Oto się to dotknęło wstá twoich, y zmiotona będzie nieprawość

twoja, y grzech twój oczyszczony. Rzeczysz: Słyszysz tu calculum nie Carbunculum. Hieronim święty z Hebrajskiego czyta Carbunculū, y naucza tenże Doktor święty/ iż tym kárunkulem on Seráphim oczyścił wstá Prorockie.

Ma zaprawda y ta własność kárunkulu Przenasświetła Panna: doznasz tego każdy/ kiedy gorąco modlitwa y prawdziwym naśladowaniem/ iakoż nożyczkami iaktymi przyłożysz do siebie nieczystego/ ten niebieski kárunkul. Jeżeli przychodzi mówić co/ przyłoż wpzód do ięzyka twoiego ten kosztowny kárunkul/ to jest/ uważay pilno/ iakoż Przebłogosławiona Panna była w ięzyku stromna/ wężciwa/ oestrożna. Jeżeli co myślisz masz; dotknij się rozumowi twojemu tym drogim kárunkulem; to jest/ uważ pilnie iakoż do myśli swojej ta Panna żadney próżności/ żadney y namnieyshey próżności/ żadney y namnieyshey wyniosłości nigdy nie przypuszcila. Jeżeli cośkolwiek masz czynić/ przyłoż do ręki twoich ten drogi kárunkul/ to jest/ pomyśl sobie/ iż ta Panna nigdy nie czynila przeciwnego przyśtoyności/ nie przeciwnego sprawiedliwości/ nie przeciwnego pobożności. Gdy się tak żartasz myśli/ słow/ czynków twoich/ tym kárunkulem dotykać będziesz/ zapewne oczyszczonym zostaniesz.

Ostatet ma to kárunkul nad inſe kámiennie drogic/ i jest inſym kleynotom suam figuram, suam speciem imprimi, swoje figure ábo podobieństwo swoje w nich wyraża: y przeto poważny *Nicolasus Causinus, Libro II.* Prálatowi y każdemu Przelozonemu dáć za Symbolum kárunkul: dáć tym znać/ iż każdy Prálat y Przelozony/ specie sui, figura sua se imprimiue w poddanych swoich.

Ma zaprawda y te ostatnie własności kárunkulu Panna Przenasświetła: iakoż sama jest Przeczysta; tak mowa/ pożyzieniem/ modlitwa/ przyczyna swota/ ta swoje śligna figura/ to jest czystość/ imprimiue służebnikom swoim. Nie zmyślam tego co mówię/ świadkiem mi jest Ambroży święty/ *Lib: de Institut: Virginū Cap: 7.* gdzie naucza/ iż Bogarodzica Panna/ miała ięszce tu żyć ta moc/ iż na tego

Epist: 141.

Isaie 6.

wytżać

gia parte
quasi: 9.

Orat: de
S. Cypria-
no & Lu-
cina.

węzła/temu czystość impremowa-
ła: mieszkała przy Janie Chrzcicielu
trzy Miesiące / wyrażała w nim czys-
tość swoje/ta ktorey się wshytek świat
zdumiewał/ y do tego czasu zdumiewa.
Wiacey przydaie Alexander Aleris,
gdy naucza/ iż nie tylko na tego węż-
zała ta Panna/ czystość w nim wyra-
żała/ ale też kto na nie wężzał/ choćby
też był naygorętszy w nieczystości/ czy-
stym zaraz zostawać musiał. O tym-
że piśe y Thomas święty Doktor An-
yelski/ y Seraphiczny Doktor Bonas-
wentura święty. Piśe y Grzegorz 8.
Nazywanyski / iż gdy święta Panna
Justyna/ ktora się wielce w czystości
kochala/ wielkie bärzo przeciwko czy-
stości pokusy cierpiała/ do Bogarod-
zice Panny / iako do fortecy iakiey
przedto się wciekala/ nabożnie wołać:
Mater purissima, ora pro nobis. Ma-
tko naczystsza, modl się za nami: y tym
spůsobem zwycięstwa wielkie z nieprzy-
iacielą czystości otrzymala. A teraz
troz wypisz/ iako wiele tak z nieczy-
stny iako y z białey płci/ za przyczyna/

y za obrona Przeczysney tej Panny czy-
stości Bogu dochowuie? Rozwiem
śmitem to twierdzić/ że iey nikt nie chos-
wa/ tylko za przyczyną Przenaswiets-
ney Panny; tak/ iż słusnie wshytek Ro-
ściol święty do niey się nabożnie mo-
dli. Virgo singularis, inter omnes
mitis, nos culpis solutos, mites fac
& castos. A Chryzostom 8. wshytkie
pantięki pobudza do nabożenstwa ku
tej Pannie/ mówiąc. Quicunque
estis Virgines, ad Matrem Domini
cöfugite: illa enim pulcherrimam,
pretiosissimam, & incorruptibilem
possessionem, patrocinio suo vobis
conservabit. Ktorzykolwiek (prawi)
w Pannieństwie życie, wshyscy się do Ma-
tki Chrystusowej wciekajcie: ona wam
bowlęm naypięknyszą, naykosztownyszą,
y nieśkazitelną majątność, przyczyna swo-
ia zachowa. Powiewaj tedy iakosmy
widzieli ma ta Panna wshytkie pomies-
nione kərbunkulu własności: toć jest
prawdziwym y naydroższym kərbuna-
kulem. Z tego Bogu chwala na
wieki wieczne. Amen.

Orat: de
B. V. M.

Ná Tenże Dzień

OCZYSZCZE- NIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIĄTE.

Postquam impleti sunt dies Purgationis MARIE, tulerunt IESVM
in Ierusalem, vt sisterent eum Domino. Luca 2.

Gdy się wypełniły dni Oczyszczenia Maryey, przynieśli Iezusa do Ierusa-
lem, aby go sławili Pannu.

Am się wchodzi garna/
gdzie się iakiey ialmużny
spodziewa. Chrześcia-
nie w Chrystusie ialmużny.
Postrzegłem ja tego mierz-
iż gdy do teorego Rościola ludzie za-
cni y bogaci iada/ zbiegają się wchodzi
y kálbowie do drzwi onego Rościola/
nie incho intencya/ tylko tak/ aby za-

cnieysza iako od bogatych ludzi os-
trzymali ialmużna. Widzę ja dnia
dzisieyszego/ iż do Rościola Jerozo-
limskiego wchodzi trzy zacne y wielce
bogate osoby: wchodzi Chrystus Ie-
zus, wchodzi Przeczysna Panna MA-
RYA, wchodzi miemiany Ociec Chry-
stusow IOZEFH święty. Tak bowiem
świadczy Ewangelista święty. Post-

Ad Col. 2.

Pron: 31.

Matth: 1.

2 Cor: 3.

quam consummati sunt dies purgationis MARIE, tulerunt IESVM in Ierusalem. Gdy sie (prawi) spełniły dni Oczyszczenia MARIE, przyniesli Rodzicy IZYZA do Ieruzalem aby go stawili Panu. Bogate to bardzo Osoby: bogaty Chrystus/ bo o nim mówi Paweł święty, In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi. W Chrystusie (prawi) Panu wszystkie są skarby mądrości i umiętności Boskiej zakryte. Bogata i Czysta święta Panna: bo o niej powiedział Duch święty. Multe filie congregauerunt diuitias, tu supergressa es vniuersas. Wiele córek nęz gromadziło bogactw, ale ty wszystkie przesiła. Bogaty i Jozeph/ bo był sprawiedliwy; iako o nim mówi Ewangelista święty. Ioseph autem vir eius cum esset iustus. A o sprawiedliwym napisano. Psal 112. Gloria & diuitie in domo eius. Chwała i bogactwa w domu jego. My zaś ludzie wszyscy na tym świecie żyjący/ bardzośmy wzdzy: tak dalece/ iż ani myśl jednej dobrej sami z siebie mieć nie możemy. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, tanquam à nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est. Jesteśmy też mizerni kálkowic/ bo grzechem pierwszych rodziców naszych tak są potężone potęce/ siły nasze/ rozum/ wola/ smysły; iż dobrych operacyi sobie należących/ słusznie wyprawować nie mogą. Zaczowamy się tedy dnia dzisiejszego zwozgay w bogich i kálkow; ponieważ dziś do Kościoła wchodzi pomienione trzy Osoby bogate/ stanmy przy tym Kościele, y bierzmy iálmuznę która nam te Osoby podać. Co to za iálmuzna/ pokazuje nam terazniejszy Kazaniu/ku części chwale Bożej/ a ku zbudowaniu naszemu.

Chrystus Pan y Zbawiciel nasz jest światłością bardzo iáśną. Chrześcíanie namilży. Nieia to mowis ale ten dzisiejszy Starysiet Symeon/ wziąwszy na ręce swoje Chrystusa/ tak onim wesola mówi. Lumen ad reuelationem gentium. Jesieś (prawi) światłością na oświecenie Narodów. Będac tedy Chrystus światłością/ a wchodząc dziś do Ko-

ścioła Jerozolimskiego/ podać nam wszystkim w bogim y kálkow za iálmuzną jednę gromnicę/ jednę światłość/ bardzo iáśną. A coż to za światłość? Potrzeba wiedzieć/ żeśmy my dźwonieli niemi do pełnienia woli Bożej: choć są niektórzy dobrymi ludźmi/ przecie niechcą czynić ledwie to co przykazano; wiele jest takich którzy mówią: Jest przykazanie aby się głowie Chrześciański raz w rok spowiadał przysięmusz Ciału Pańskie: coż tedy mnie po wiacey? dosyć mnie raz w rok spowiadać się/ y Ciału Pańskie przyjmować/ nie mi potym na Świętą Czystą świętą Pannę/ nie poeć na inie Wroczystości bydy nabożnym/ będąc bez tego zbawionym. Mowia druzdzy: jest przykazanie w Niedziele y w Święto Miły Święteć słuchać/ coż tedy mnie potym każdy dzień Miły święteć słuchać? dosyć je tey w Niedziele y w Święto wysłucham. Mowia trzeci: jest przykazanie w Piątki/ w wigilie pościć/ jest przykazanie nie cudzolożyć/ nie kraść/ nie zabijać/ etc. dosyć mnie tedy to wszystko zachować/ nie mi po wiacey. A tak ludzie oziesbli/ siebie raczy a nie Pana Bogamiliuacy/ iakoby z rejestru Panu Bogu służy/ nie czynić niechcą tylko to/ co w rejestrze/ to jest/ w Przykazaniu napisano. Taka ich służba nie bardzo się Panu Bogu podoba/ co takim obciążeniom podobieństwem. Gdyby kto zwas miał sługę/ któryby na każde wóże roztazanie do rejestru rekurrował; kazalibyście mu tedy iachac i listem/ onby w rejestrze patrzył/ szukał iac iezeli na to sluga powinien: y nie znalazłszy/ mowilby; nie powinienem iachac/ nie porade: kazalibyście mu roboty w polu doyrzec/ onby rekurrował do rejestru/ szukając iezeli na to powinien; y nie znalazłszy tego/ nie chciałby nic uczynić; y tak za każdym roztazaniem wszystkim w rejestrze patrzył/ wprzodby się pytał/ czy na to powinien czynić? Czyliby się wam taki sluga podobal? czylibyście go chowali? czylibyście go przedko z domu nie wygnali? Zaprawda nie inaczey. Toćy Panu Bogu ta się służba nie podoba/ kiedy mu co tylko z rejestru służyć chcemy/ to jest/ tylko przy-

2. Regum
23. Cap.

Kazanie zachować / a o to co widziemy
że jest wedle woli tego świętego / by nas
mniej niedbamy. Zaczynam jeżeli się
chcemy Bogu naszemu podobać / nie
czekając rozkazania / y skłonięci woli
tego świętego dosyć czynić mamy. Tak
służyli Dawidowi Żołnierze tego : za-
wola czasu jednego Dawid. O si quis
mihi daret potum aquae de cisterna
quae est in Bethleem. . . O koby mi
dał (prawi) napić się wody z Sadzawki
Bethleemskiej : portwa się zaraz trzej
mężni Żołnierze / przebuwając się przez
wojska nieprzyjacielskie / przynoszą
one wody Dawidowi. Patrzcie / nie
było tego w rejestrze Żołnierskim /
nie rozkazano im tego / tylko pragnie-
nie Królewskie zrozumieć / zaraz bez
względności mieszkania do tej się oflu-
gi ochotnie porwali. Podobnym spo-
sobem / nierozkazuieć Pan Bog żebyś
się często spowiadał y komuniko-
wał / jednak tego bardzo pragnie / nie
rozkazuieć abyś każdy dzień Nłhy
Świętej słuchał / nie rozkazuieć a-
byś często pościł / abyś wczysto-
ści był / abyś ciało twoje martwił / y
w tych rzeczach nie rozkazuieć :
nie obowiązuje cię na nie : jednakże ie-
radzi / a ty imich po tobie pragnie / a
daleko więcej pragnie niż Dawid
pragnął wody z Sadzawki Bethle-
emskiej. Jeżeli go tedy iako namil-
szego Ojca serdecznie miłujemy / temu
pragnieniu tego dosyć czynić mamy /
czyniąc dla niego nie tylko to co przy-
kazał / ale y to co nam radzi y czego
po nas pragnie. Tegoż to przykład
dać nam dnia dzisiejszego Chrystus
leżys Pan y Zbawiciel nasz : świeci
nam iasnie tym przykładem. Nie był
on obowiązany przykładaniem Bo-
żym na to / żeby był stawał się dnia d-
zisiejszego w Jeruzolimskim Kościele /
gdyż to przykładanie tylko tych wiaza-
ło / którzy się z nią wrodzili : on zaś
nie z nią / ale za sprawą Ducha świę-
tego / pożyty był w żywocie Pánien-
skim : aby nas jednak nauczył / nie tyl-
ko to czynić co nam przykazano / ale
też y nad to : przeto się dnia d-
zisiejszego stawa przed obliczem Bożym
w Kościele. O czym tak pięknie A-
thanasjusz święty. Quando à Pater-
nis aspectibus absuit Dominus ? aut

quis locus excipitur ab eius impe-
rio? ut ibi existendo semocus à Patre
sit, nisi afferatur Ierosolymam, &
introducatur in templum? Sed for-
te causam nostram, hanc scriptam sunt : si-
cut enim non gratia sui homo fa-
ctus est, circumcissus in Carne, sed
ut nos per gratiam faceret Deos, &
ut spiritualiter circumcideremur;
sic propter nos sistitur Domino.
A kiedyś (prawi) Chrystus absentował
się od oblicza Ojcowskiego? Abo które
miejsce było wyjąte od Jurdykcey Bo-
skiej? żeby tam był natym miejscu od O-
jca oddalony? czyli aby był przed obliczem
Ojcowskim, trzeba mu było przychodzić
do Ieruzalem y wchodzić do Kościoła?
Lecz to podobno dla nas napisano : iako
bowiem nie dla siebie stał się człowie-
kiem, nie dla siebie dopuścił się obrze-
żać, ale dla tego, aby nas przez łaskę poczynił
Bogami, y abyśmy się duchownie obrze-
żali : tak, dnia dzisiejszego nie dla siebie,
ale dla nas wchodzi do Kościoła y stawa
przed obliczem Boga Ojca Niebieskiego.
Otoż ta pierwsza Osoba Chrystus Pan /
co nam za ialmuznę gromnice / co
światłość dać : przykładem dobrym
świeci nam / nauczając abyśmy Bogu
nie tylko w tym służyli nacośmy po-
powinni / ale też y w tym nacośmy
nie powinni.

Ruga Osoba bogata dziś do Ko-
ścioła wchodząca / jest Przeczysta
Panna Marya. A co nam za i-
almuznę dać? Dać to z czego się dziś
najwięcej Bogu swojemu upodoba-
ła. A co to takiego? Przypatrując
się Oblubieniec Niebieski Bog / d-
zisiejszemu zwołując wchodzeniu tej
Panny do Kościoła Jeruzolimskiego /
tak do niej w Pismach Salomono-
wych mowi. Quam pulchri sunt
gressus tui in calceamentis Filia
Principis. O iako (prawi) sa piękne sta-
pania twoje Corko Królowej. Ktoś się
tu prosi nie żądajmy / kiedy Oblu-
bieniec Niebieski wyszedł się prawie
wdał na upatrowanie stapania tej d-
zisiejszej Panny? Czyli to w tej P-
nie nie piękniejszego / nie wdzięczniej-
szego nie było / nad to stapanie? Pie-
kność Pániencka nie wstapaniu / nie
w nogach / ale raczej w twarzy / w o-
czach / y w innej części staturze zawisła.

Cant. 7.

Że od oná Arpalia, o ktorey piše starożytność/dziwnie piękna była/przeto iż włosami złotey mąści świeciła. A Augustá żąd wysławiaia/ iż był oczu tak ślicznych/ iako są śliczne gwiazdy na niebie. Zenobia także miała od zebow dziwnie białych wielkie zalecenie wysła. Kleopátra wymowy była tak wodziaczney/ iż y serce Cezárskie/ y serce Pompeiusowe zraniony/ do siebie obrociła. Ephesion/ tak był wspólnaley twarzy/ iż prawie Alexandrowi Młajestat wroga twarzy swojej przechodził/tak iż Młaktá Daryusowa rączy temu niż wielkiemu Alexandrowi poklon swoy oddała. Kiedy tedy wysyła te piękności/ y włosow/ y oczu/ y zebow/ y twarzy/ zbiegły się y zgromadziły w Przenaswistey Pannie; czemuż Oblubieniec niebieski odwróciwszy miało oczy swoje od wszystkich pomianionych piękności/ do piękności stapania nog Pánienskich całe się obraca? mówiac. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis Filia Principis. O iako są piękne stapania twoie Córko Królowa. Nie pobrażajmy/ kiedy przez noge iako najniższą ciętą gąsienicę/ potora Pánienską rozumieć będziemy. Tę to jest zaprawda tę/ która wszystko oko Boskie na się prawie obrociła: O czym tak wżony Carthagena. Licet pulcherrima esset Beata Virgo à planta pedis usque ad verticem capitis; eius tamen humilitas quā Mariani pedes, hoc est, eius affectus, calceati erant, ardentem in Divino pectore sui amorem excitavit. Ażkolwiek (prawi) od stopy nagi aż do wierzchu głowy najśliczniejszą była Najświętsza M A R T A, jednak iey pokorą która iey nog obuwieć była, wielką y gorącą miłością serce Boskie rozpalila. A tak najwiecey się Bogu w sey Pannie iey pokorne stapania podobaly. Ale ktorej wżdy gressus, które pokorne stapania najwiecey się Bogu podobaly? Wiem że mu się wielce podobaly one gressus, kiedy Przebłogosławioná Panna z rozkazania Cezárskiego/ sła z Jozefem świętym na popis do Betelehem. Ciemniey mu się podobaly y one gressus, kiedy z nim y z Jozefem do Egiptu wcielała; y owe mu się wielce podobaly/ ktorými sła w

gorne kraie nawiedzała. Elzbieta się; podobaly mu się/ bo były dziwnie pokorne/ iako wważa Ambroży s. Lib. 1. Comment: in Lucā Cap. 1. Contuendum est quia venit Superior ad inferiorem, MARIA ad Elisabeth: decet enim ut quanto castior Virgo, tanto sit humilior. Przypatrz się (prawi) potrzebą, iż wysła przysła do niższej; M A R T A do Elzbiety: przysła bowiem czystey Pánience bydlę też pokorniejsza. Wszakże ja śmiełe mówię/ iezeli które kiedy gressus, które stapania/ były pokorne Przenaswistey Panny: tedy dzisieysze do Kościola Jerozolimskiego: te zaprawda były pokorne; iako wważa Thomas święty Doktor Angielski de Purificatione. Noluitur humilitas in Purificatione cum ea non indigeret. Znaczna tu (prawi) pokorą przy Oczyszczeniu, ponieważ tego Oczyszczenia Panna nie potrzebowała. A owšem śmiełe rzekę/ tu pokorą Przenasw: Panny naglebszą: wważała ta Panna/ iż iezeli poydź do Kościola dla tego Oczyszczenia/ będzie miána od ludzi za nieczystą niewiastę: odważa się iednak ta Panna/ na to użyczenie. A tak tu naglebszą pokorą/ kiedy się gressus/ iezeli pokorą/ tu się już pokazuje nie tylko służba/ ale też iakoby nieczysta. O toż masz głowiecze Chrześciański iakmużna/ dać dziś Przebłogosławioná Panna za iakmużną pokorę swois. Jesteś w takich okazyach/ w ktorých przez pełnienie woli Bożej naruszyć możesz twoiey w ludzi reputacy; bądź pokornym/ rączy odważ się naruszyć twoiey reputacy; jeżeli masz woli Bożej niewypelnic. Tę przykład/ pogniewales się z kim/ myślisz sobie czyli go masz przeprosić czyli nie? przeprosiłeś/ naruszyłeś honoru twoiego/ będzie rozumiał iż w lasce tego korzyścisz/ ludzie korzyścisz o tym dowiedza leżcie że sobie wazyc beda. Z drugiey strony iedli nie przeprosiłeś/ woli Bożej/ która jest abyśmy w zgodzie y miłości z bliźniemi mieszkali/ nie dosyć wżyniłeś; odważ się w ten czas na pokorę/ obierz sobie rączy pokorne naruszyć reputacy twoy w ludzi/ aniżeli nie wykonać woli Bożej. Czyste cie kto/ chce cie koniecznie w

Lib. 5. Homil. 11.

poić/

poić / myśliś sobie w ten czas / co tu czynię: badeli pełni / przestąpię wola Boża / nie badeli / za hypokryty y syto / fantę miąny bade: co tu mam czynić? Masz człowiecze Chrześciański potór: nie raczej w ludzi w lekkim poważeniu zostać / aniżeli wola Boża przestąpić. Oto masz przykład dnia dzisiejszego w Przebłogosławionej Pannie / wolała raczej potórnie nieco reputacyę swojej w ludzi odstąpić / wolała byż miąna do czasu za prosta niewiasta / aniżeli nie iść do Kościoła Jerozolimskiego / iakoby dla Oczyszczenia.

Z Kżecia Osoba w dobrą duchowne bogata / iest Jozef świsły: a ta Osoba w chodząc dziś do Kościoła co nam za ialmużna daie? Wnetże zrozumiecie. Przyśled Jozeph świsły dziś do Kościoła / y ofiaruje za dzieciatko Pana Jezusa pára synogartliczel / abo pára golabiat. Obculerunt pro eo Domino par turturum, aut duos pullos columbarum. Ażemuś? bo y bánta nie miał Jozeph / ktoregoby ofiarował: takie abowiem prawo było Moyżesowe / żeby za dzieciatko pierworodne ofiarowano bánta / a ktoby go nie miał / aby ofiarował pára synogartlic. Jozeph tedy świsły był tak w bogi / że y bánta ktoregoby za dzieciatko ofiarował nie miał. A coż była za przyczyna tak wielkiego wbośwa? gdzieś podział ono złoto ktore niedawno Krolowiez dalekich kráiow w podarunkach przysyśleli? czyli go tak przedko strawili / czyli go marnie utracili / czyli go za chował / y kupić za nie bánta niechciał? Bonáwventura ś. y Dyonizyus ś. náuczają / iż ono złoto Jozeph świsły y z Przeczysta Oblubienicę swoją rozdał w bogim. Otoż mać ialmużna od Jozephá świsłego: dać nam to gromnica w rękę / do iest dobry przykład / uczynas postęptem swoim abyśmy darow Bożych / dostátków tego świata / ani chowali gdy ich wbożypotrzebuia / ani ich też marnie utracali; ale żebyśmy niemi w bogich gdy tego potrzebuia / ratowali: inaczey czyniac wielkiego kárania Bożiego nie wydziemy. Obiáśnie to wam takim podobienstwem. Gdyby Pan iakże wielki miał tochane dziecię / prze-

do od Mátti odumarte / y chowałaby dla tego dziecięcia piastunka / ktoregoby z stołu swojego wybornymi potrawami karmił dla tego / żeby miała dostátkiem mleka ná karmienie tego tochanego dziecięcia. Potym wkróttem czasie obaczyłby Pan dziecię swoje chude / wyschłe / niedzne: y pytałby się / co iest iż to dziecię / tak bardzo niedzne / tak bázro chude? z stołu moiego posyłam piastunce potármy / a oto dziecię iakoby nigdy nie pożywało. A powiesz dzianoby mu w tym / iż piastunka tá dziecięcia moiego mlekiem nie karmi / ale tu przynosi do mney cudze dziecię / ktore ona mlekiem karmi / pożywając iedną kóstownych potraw z stołu twoiego. Co rozumiecie / czyli byś on Pan srodze ná piastunka nie gniewał? Przypnacie wszyscy / że nie inaczey. Pan Niebieski Chrystus Jezus / ma też tu ná świecie dziatek swoich drobne / maluczkie / to iest / ludzie w bogie: o ktorych sam powiedział. *Matt: 25.* Quod vni ex minoribus meis fecistis, mihi fecistis. Coście iednemu z namniejszych moich uczynili, mnieście to uczynili. Bogatych tedy ludzi / czyni tych dziatek piastunkami: tak abowiem náucza Augustyn ś. Pauperes egere voluit Christus, sed propter nos. Omnes pauperes quos videtis potuit Christus pascere, quomodo per cornum Eliam pavit: tamen cum & ipsi Eliae subtraxit cornum ut à vidua pasceretur, non Eliae prestitit, sed viduae. Quando ergo Deus pauperes facit, quia ipse non vult ut ipsi opes habeant, quando inquam facit pauperes, probat divites: sic enim scriptum est. Pauper & dives occurrerunt sibi. Et quis fecit illos ambos? Dominus divitem quidem fecit, unde pauperem adiuuaret: pauperem unde divitem probaret: pro viribus suis unusquisque faciet. Chciał mieć (prawi) w bogich Chrystus Pan ná tym świecie, ale dla nas: wszystkich tych w bogich ktorych widzićie mogł sam Chrystus pożywić, iako żywił przez kruká Eliášá Proroká: iednak y temu gdy kruká odiał aby od iednej wdowy był żywiony, nie temu w tym ale raczej wdowie oney wygodził: tak kiedy Pan Bog czyni w bogich żeby bogactwo

Serm: 23.
inter quin
quaginta.

Serm: 219.
de tēpora.

nie mieli, doświadcza bogatych; tak bowiem napisano. *Vbogi y bogaty jeżeli się z sobą. A ktoś uczynił obudwuch? Pan Bog uczynił bogatego, aby ratował ubogiego.* Tymi słowy wyraził Doktor święty i z bogatych uczynił Pan Bog piastunkami ubogich dzieci swoich. Rzetelniej jeszcze tenże Doktor święty mówi. *Quidquid excepto victu medicri & vestitu rationabili superfuert, non luxuriae reseruetur, sed in caelesti thesauro per elemosynam pauperum reponatur. quidquid enim nobis Deus plusquam nobis opus dederit, non nobis specialiter dedit, sed per nos alijs erogandum transiit: quod si non dederimus, res alienas inuasimus.* *Cołowiek (prawi) maś nad skromne pozycie nie y przystojne odzienie, nie maś tego dla tego abyś to chował, ale maś dla tego abyś z tad ialmużno czynił: bo cokolwiek nam Pan Bog dał nad potrzebe naszą, nie nam to dał, ale to ubogim: przecz nas postat: czego ieśli im nie da-*

daemy, cudze przy sobie trzymamy. Jeżeli tedy Chrystus Pan daie nam doświadczenie dla tego abyśmy dzieci tego w bogie żywili; jeżeli cudze dzieci tym karmimy/ to jest jeżeli to na zbytki/ na pompe światowa/ na lubieżności obracamy/ albo też ląkomie chowamy; a Bog widzi dzieci swoje/ to jest ubogie/ nadznie/ wyschle/ zgola na wyszkiełim mizerne: uważcie iako się stróżo to gniewa; uważcie iako nas kara nie za te niewierność głę! Mamy tedy przykładem dzisiejszego Jozepha świętego nie chować/ ani na zbytki obracać dóstatków naszych/ ale ieraczej dzieciom Chrystusowym/ to jest ubogim/ choynie rozdawać. Tę to trzy ialmużny/ które nam te trzy Osoby do Kościoła wchodzące rozdają/ to od nich wdzięcznie przyjmujemy/ y zataka ialmużno dziakujemy/ y tey ialmużny używamy na chwałę Bożą: któremu niech będzie cześć y chwala iá na wieki wieczne.

Amen.

NA DZIEŃ W NIEBOWZIE- CIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE PIERWSZE.

MARIA optimam partem elegit. Luca 10.

MARTA najlepszą część sobie obrała.

Filozofowie różnie/ to jest/ na różne części/ podzielili rzecz. Chrześcianie i tam i sby. Osobliwie tednã Filozofowie Chrześcianscy diuiserunt Ens, in Substantiam, & Operationem: nauczając/ iż infa jest Substancya/ infa Operacya Substancyey. Znowu Substantiam diuiserunt in Finitam & in Infinitam: tak/ iż według nich/ infa jest Substancya skończoney doskonałości/ infa nie

skończoney doskonałości. Operacya także rozdzielili/ tak iż według nich infa jest Operatio Naturalis, infa Moralis: to jest/ zwolney woli pochodząca. Infa Supernaturalis, to jest a principio supernaturali, z przyczyny nadprzyrodzoney wyprawiona. Dnia dzisiejszego Kościół Święty Rátholicki przypisuje Pannie Przenaswieskiej// iż optimam partem elegit, najlepszą sobie część obrała. Ktorą to prośbą z pomienionych cza-

stek/ náy-

stet/ naylepsza cząstka obrala: Potaz-
na na terazniejszy Kazaniu/ iż ze
wszystkich cząsteł Substancyey/ y ze
wszystkich cząsteł operacyey wśhelakiey/
optimam partem elegit, naylepsza
sobie cząstka obrala. Będzie to wszy-
stko tu czci y chwale Bożey/ a tu wysła-
wieniu Przenaświetszey Panny.

Co sietknie naprzod cząsteł Sub-
stancyey: iż z tych Przeczysta
Panna naylepsza cząstka obrala: tak
pokazuje. Naylepsza ze wszystkich czą-
steł Substancyey/ jest Substancya In-
finita, Substancya nieśkończoney do-
stosności/ to jest/ sam Pan Bog. Ale
tak jest/ iż ta cząstka sobie Panna Prze-
naświetsza obrala: Toć tedy naye-
psza cząstka ze wszystkich cząsteł Sub-
stancyey sobie obrala. Iż Substancya
nieśkończona jest ze wszystkich cząsteł
Substancyey/ cząstką naylepszą; iasna
rzecz. Bo wszystkie inśe cząstki/ wszy-
stkie perfekcyjne/ doskonałe w sobie zamy-
ka: iako naucza goraco Augustyn
świety in suo Manuali. Si singula bo-
na delectabilia sunt, cogita intentē
quā delectabile sit illud bonum,
quod continet iucunditatem omni-
um bonorum; & non talem, qualē
in rebus creatis sumus experti, sed
candē differentem, quantō differt
Creator à Creatura. Si enim bona
est vita creata; quā bona est vita
Creatrix! Si iucunda est salus facta;
quā iucunda est salus, quæ fecit o-
mnem salutem! Denique si multæ
& magnæ sunt delectationes in re-
bus delectabilibus; qualis, & quan-
ta est delectatio in eo, qui ista dele-
ctabilia fecit! *Iezeli (prawi) kądę z
sobą dobro jest wćiesne, pomyśl sobie
pilnie człowiecze, iako jest wćiesniejszy one
dobro, które w sobie zamyka wdzięczność
wszystkich dobr: a nie taka, iakiey w rze-
czach stworzonych doznaiemy, ale tak za-
cniejszy, iako zacniejszy jest Stworzyciel
od stworzenia. Iezeli wdzięczny jest ży-
wot uczyniony; iako daleko wdzięczniej-
szy jest żywot, który uczynił wszelki żywot!
Iezeli miłe jest zdrowie doczesne, iako
daleko miłse jest zdrowie wieczne!
Nastatek, iezeli wielkie są wćiechy w rze-
czach tych wćiesnych, o iako daleko wię-
ksza jest wćiecha w tym, który uczynił*

*wśelkie rzeczy wćiesne! Znnowu tenże
Augustyn świety/ Trakt: 13. in Ioan.
Eorum quæ diligis totum tibi est
Deus. Si visibilia attendis, nec pa-
nis est Deus, nec aqua est Deus, nec
lux est Deus, nec vestis est Deus, nec
domus est Deus: omnia enim hæc
visibilia sunt, & singula sunt. Quod
est panis, hoc non est aqua, & quod
est vestis, non hoc est domus, &
quod sunt ista, non hoc est Deus:
visibilia enim sunt. Deus tibi to-
tum est: si esurieris, panis tibi est: si
sitieris, aqua tibi est: si in tenebris,
lumen tibi est, quia incorruptibilis
manet: si nudus, immortalitatis ti-
bi vestis est. Omnia enim dici pos-
sunt de Deo, & nihil dignè dicitur
de Deo. Z tych rzeczy (prawi) które
miłuję, wszystkim ci jest Bog. Iezeli na
widome rzeczy patrzyćś ani chlebem jest
Bog, ani woda jest Bog, ani światłością
jest Bog, ani siłą jest Bog, ani domem jest
Bog: wszystko to bowiem rzeczy widome,
y ściegowne. Co jest chleb, to nie jest wo-
dą; y co jest siłą, to nie jest dom; y czym
są te rzeczy, tym nie jest Bog. Bog ci jest
wszystkim, będzieśli taknął, Bog ci jest
chlebem: będzieśli pragnął, Bog ci jest
woda: będzieśli w ciemnościach, Bog
ci jest światłością: bo nieskazitelny jest.
Wszystko się mówić o Bogu może, a nie się
godnie o Bogu wymówić kiedy może. Pe-
wna to tedy/ iż Bog Substancya
nieśkończona/ ze wszystkich cząsteł
Substancyey/ jest naylepsza cząstka.
Iż zaś ta cząstka sobie obrala Przena-
świetsza Panna; tak pokazuje. Żaraz
w pierwszy punkcie Poczęcia swego w
żywoćcie Macierzynskim/ miała w sum-
mationis, używanie rozumu: bo iezeli
w pierwszym punkcie Poczęcia swego
y Anyol/ y pierwszy Rodzic nasz A-
dam/ mieli w summationis, iako Theo-
logowie nauczają; a wśelka doskona-
łość rzeczy stworzoney ma się przypis-
ać Przenaświetszey Pannie. Toć y
ta doskonałość/ iż miała w pierwszym
punkcie Poczęcia swego w sum-
mationis, używanie rozumu; przypisać
się ma Pannie Przenaświetszey. Wła-
ten czas tedy gdy miała używanie roz-
umu/ prezentowano tey Pannie
wszystkie cząstki Substancyey: prezenta-
rowano niebo/ słońce/ miesiąc/ żie-*

tnie/ wszystkie złota y srebro: iednym słowem/ wszystkie Królestwa tego świata: prezentowano y wszystkie rzeczy z tych pochodzące. Prezentowano też z drugiey strony Substantiam Infinitam, to jest/ nieskończonego Boga. Ale tak jest/ iż na ten czas poминавши Пренасвистша Пánná wszystkie części Substancyey stworzoney/ obrała sobie/ to jest/ umilowała nadewszystko Boga swojego/ dobro nieskończone. Toć tedy najlepsza część Substancyey sobie ta Panna obrała. Iż Paná Boga obrała/ to jest/ w pierwszym punkcie Pożecia swego/ dilexit Deum super omnia, milowała Boga nadewszystko: tak pokazuje. My ludzie w pierwszym punkcie/ w którym mamy używanie rozumu/ gdy nam przed oczy prezentują/ to jest/ przykładają Nauczyciele/ rzeczy stworzone: y z drugiey strony prezentują Paná Boga: według Theologów/ powinniśmy na ten czas eligere optimam partem, powinniśmy elicere Actum dilectionis Dei super omnia, to jest/ powinniśmy milować Paná Boga nadewszystko: y jeżeli tego nie czyniemy/ pochodzi to z tego/ że mamy fomitem peccati, zágiem do złego/ która nas potężnie od dobrego odwołuje: a zatem/ nie milując na ten czas Paná Boga nadewszystko/ grzeszymy. Toć też Panna Przenaswistsha miała w pierwszym punkcie Pożecia swojego używanie rozumu/ powinna była eligere optimam partem, powinna była elicere actum dilectionis Dei super omnia, milować Paná Boga nadewszystko: A nie miała do tego przeszkody żadney/ bo nie miała fomitem peccati: a z drugiey strony miała infinitum habitum charitatis perfectę, który ją nakłaniał potężnie do Aktu miłości Bożej. Toć tedy zaraz w tym pierwszym punkcie Pożecia swojego/ per actum dilectionis Dei super omnia, przez akt miłości Bożej nadewszystko/ obrała sobie Substantiam Infinitam, samego Paná Boga Wschmogaćego. A ponieważ/ náleża Theologowie nabożni nauczać/ a między wsyni Dámaścen świsły/ Orat. 1. de Nativ. Beatissima Virgo mentem divinitus habuit gubernatam, ac

solummodo Deo attendentem, affectumque omnem concupiscibilem, dispositum in id, quod solum appeti, & amari debet. Przebłogosławionej (prawi) Panny duśa, Bóg sam rzadził, y przeto wśstek affekt Tej Panny był w samym Bogu: náwet y wśelki affekt poządliwy był przyśposobiony do tego, aby tylko tego chciał, y to milował, co ma być prawdziwie milowane: Józie zaś tym/ iż przez wszystkie czas żywota swego ta Panna/ miała continuatam actum Divini Amoris super omnia, miała Akt miłości Bożej/ milowała Paná Boga nadewszystko bez przestanku: A zatem przez wszystkie czas żywota swego optimam partem Substantię elegit, najlepszą część Substancyey sobie obrała.

Omnis tunc Operationes Naturales: tych jest bázno wiele. Ma bowiem swoje operacye przyrodzone niebo/ ma operacye słońce/ ma mięsiąc/ ma gwiazdy/ ma y Elementa/ ziemia/ woda/ powietrze/ ogień: ma też operacye swoje Aniołowie/ to jest/ intellectiones, contemplationes altissimas, rozumienia y kontemplacye swoje bázno wysokie. Ma też y Pan Bóg Operacye swoje Bożkie: Operacya to tego naturalna jest/ rozumienie wszystkich kreatur swoich: Operacya Natury iego jest Generatio Filij Dei, Rodzenie Syná Bożego. A która też prosi z tych wszystkich naturalnych operacyi tak stworzonych/ náleża y niestworzonych/ jest optima pars, najlepsza część: Aż prawda że wszystkich/ optima pars, jest ta operacya/ Generatio, Productio Filij Dei, Wrodzenie Syná Bożego. Ale tak jest/ iż Przenaswistsha Panna/ elegit sibi Generationem Filij Dei, obrała sobie tą część/ Wrodzenie Syná Bożego. Toć tedy ex operationibus naturalibus optimam partem elegit, z wszystkich operacyi naturalnych/ najlepszą sobie część obrała. Iż sobie ta Przeczysta Panna pomieniona część obrała: i táśna rzecz: Ponieważ Bóg na to wrodzenie Syná Bożego potrzebował od niej consensum, pozwolenia. O czym tak Thomáš świsły mowi. Congruum fuit Beatę Virgini annunciari

quod

3. Parte
Quest. 39
artic. 1.

quod esset Christum conceptura, ut ostenderetur, esse quoddam spirituale matrimonium inter Filium Dei, & humanam naturam: & ideo per Annunciationem expectabatur consensus Virginis, loco totius humanę naturę. Przysłało (prawi) ożnaczyć tej Pannie, iż miała Syna Boga począć; aby było pokazano, iż to było duchowne iakieś Matżeństwo, między Synem Bożym, a Naturaludzką: y przeto przez Zwiastowanie czekano iey pozwolenia, które ona dawa od wszytkiej natury ludzkiej. Jeżeliż tedy gdy iey to wrozdzenie ofiarowano / na nie pokornie zezwoliła: toć go sobie obrała.

Co się tćnie operacyi moralnych / to jest / od woli wolney pochodzących: y tych operacyi jest barzo wiele. Bo jest wiele bärzo cnot moralnych: jest pokorę / czystość / miłość / sprawiedliwość / cierpliwość &c. Jż tedy y z kaźdey z tych / optimam partem elegit Panna Przenaswieszta / dowodząc nauki Bernarda swiętego mówiącego tak. Non est equidem quod me magis delectet, sed nec est, quod terreat magis, quam de gloria Virginis MARIE habere sermonem. Ecce enim si in ea laudauero Virginitatem; mihi multe Virgines posteam videntur offerri. Si humilitatem prædicauero, inuenientur fortē vel pauci, qui docente Filio eius, mites facti sunt & humiles corde. Si magnificare voluero misericordię eius multitudinem; sunt aliqui misericordię viri, etiam & mulieres. Vnum est, in quo nec primam similem habere visa est, nec habere sequentem; gaudia Matris habens cum Virginitatis honore. MARIE privilegium est, non dabitur alicui; singulare est, sed continuū etiam indicibile inuenitur. Verumtamen non hoc tantum, si diligenter attendas, sed ceteras quoque virtutes singulares prorsus inuenies in MARIA, quę videbantur esse communes. Quę enim vel Angelica puritas Virginitati illi audeat comparari? quę digna fuit Spiritus Sancti Sacramentum fieri, & habitaculum Filij Dei. Quanta verō & quā pretiosa humilitatis virtus,

cum tanta puritate, cum innocentia tanta, cum conscientia prorsus absque delicto, immo cum tantę gratię plenitudine. Vnde tibi humilitas, & tanta humilitas, o Beata! Nie maś mi (prawi) nie miłsego, ale y nie strasnieyszego, iakę o chwale MARY Panny mówić. Oto ábowiem, jeżeli w niej chwalić zechce Panieństwo, zaraz mi wiele też y inszych Panieństw zastpuie droga. Jeżeli wmyśle chwalić pokorę, znajda się niektorzy, którzy z nauki Syna iey Namilsego, cichymi się sstali y pokornymi. Jeżeli iey mitorierdziej sławić zechce, są niektorzy, mitorierni mójomnie, y niewiśly. Jedno tylko jest w którym ani pierwszey podobney miała, ani iey po sobie mieć będzie; niesła Maki maiaa, z dostoićństwem Panieńskim. MARY to przymiley, szeregulny jest, ale oraz niewypowiedziany. Lecz nie tylko to (jeżeli pilnie uwajysz) ale y insze cnoty ofobliwne w tej Pannie, znajdzieysz, które się pospolite zdają. Bo ktoraz y Angielska czystość ożmieli się zrownać onemu Panieństwu, które godne było, sstać się Swiatnica Duchu S. y przybytkiem Syna Boga. Pokorę jż o iakę wielką, o iakę kosztowną z taką czystością, z taką wielką niewinnością, z taką sumnienią piękności, z taką wielką łaski petności? Zkądżć pokorę, y taką wielką pokorę, o Błogosławioną! Toć tedy iasna rzecz / wesdlug tego swiętego Doktorá / iż w kaźdey cności Przenaswieszta Panna optimam partem elegit, naylepszą cząstkę obrała: ponieważ każda iey cnotá / każda cnota inszych Swiętych / przewyżsyla.

Co się tćnie Operationes supernaturales, Operacyi nadprzyrodzonych; także Operacye mamy ábo w tym żywocie / ábo w Królestwie niebieskim. W tym żywocie Operacye nadprzyrodzone są Actus meritorij, uczynki zasługujące: w Królestwie zaś niebieskim Operacye nadprzyrodzone są / clara visio Dei, & fructio, widzenie iasne y zażywanie Pana Boga. Jż tedy ze wszytkich Operacyi nadprzyrodzonych które mieswamy w tym żywocie / to jest / iż ze wszytkich uczynków zasługujących / optimam partem elegit, naylepszą cząstkę obrała Przenaswieszta Panna;

Tom: 2.
Concion:
Serm: 51.
artic: 3.
Cap: 10.

tak pokazuje. Nie wspomniac dla
troćkości czasu infych zaſług Przena-
ſwiewſzey Panny/ ſamym onym Aktem/
ktorym pozwoila na Macierzyństwo
Boſkie/ wiſcey zaſłużyła Przenaſwiew-
ſza Panna/ niſz wſytkie inſze kreatury
infymi ſwoimi Akrami. Tak abo-
wiem nauca ſwiewty Bernardyn Se-
nenſki. Ex his igitur colligi poteſt
Virginem Beatam in Conceptioniſ
Filiſ Dei conſenſu, plus meruiſ-
ſe, quam omnes creaturas, tam An-
gelos, quam homines, in cunctis a-
ctibus, motibus, ac cogitationibus
ſuis. Nempe omnes qui meruerunt,
nihil aliud potuerant mereri, niſi
ſecundum varios ſtatus & gradus,
gloriam ſempiternam: hæc autem
Virgo in illo admirando conſenſu,
meruit totalem fomitis extinc-
tionem, dominium, & primatum to-
tus orbis, plenitudinem omnium
gratiarum, omnium virtutum, om-
nium donorum, omnium beati-
tudinum, omnium fructuum Spiri-
tus, cunctarum ſcientiarum, inter-
pretationes ſermonum, ſpiritus
prophetiar, diſcretionis ſpiritus,
operationes virtutum: meruit ſec-
unditatem in Virginitate, Mater-
nitatem Filiſ Dei: meruit quod ſi
ſtella maris, porta cæli, & ſuper om-
nia, quod Regina miſericordiar
nuncupetur, æctalis nominis conſe-
quatur effectum. Z tad tady (praw)
dochodzić możemy, iż błogoſtawiona Pa-
na zezwoleniem ſwoim na Poczęcie Syna
Bożego wiſcey zaſłużyła, niſzeli wſytkie
Kreatury tak Anielskie, iako y ludzkie,
wſytkimi ſwoimi Akrami, wſytkimi
ſwoimi m. iłami, wſytkimi ſwoimi ku
Bogu wynioſtoſciami. Oni bowiem wſy-
ſcy nie zaſłużyć nie mogli, tylko według
rożnych ſtanow y ſtopniow, chwale one
wieczna. Ta zaś Panna onym przedziw-
nym zezwoleniem ſwoim zaſłużyła, pod-
niety do ztego zupełne zwięſzenie, Pań-
ſtwo y przodkowanie nad wſytkim iſw-
tem, zupełnoſc wſytkich taſk, wſytkich
cnoc, wſytkich darrow, wſytkich błogo-
ſtawieſtw, wſytkich owocow Duchá,
wſytkich nauk, wſytkich wykładania
Piſmá, wſytkich duchow Prorockich i
zaſłużyła taſki wſytkie, rożnina du-
chow, operacyi cnoc, zaſłużyła płodnoſc

z Pánieſtstwem, Macierzyſtstwem Syna Bo-
żego, zaſłużyła iż ieſt gwiazdą morſką,
bramą niebieſką, a nadewſztko zaſłuży-
ła iż ieſt nazwana Krolowá miłosierdzia.
Toć tedy optimam partem, naylea-
pſzą czaſtkę/ inter operationes meri-
torias, obrala ſobie Przenaſwiewſza
Panna.

Też inter operationes super-
naturales in cæleſti patria,
to ieſt/ iż ono widzenie iſne/ y zaży-
wanie Boga/ one chwale Niebieſkiej/
naylepſzą ſobie obrala Przenaſwiewſza
Panna; tak pokazuje. Dziwna ſi-
dnia dziſieyſzego Aniołowie ſwieci
wſtepujacey do Niebá tey Pánnie/ y
z wielkim ſie affektem pytają. Quæ
eſt iſta, quæ progreditur quaſi auro-
ra conſurgens, pulchra ut Luna, e-
lecta ut ſol, terribilis ut caſtrorum
acies ordinata. ? T ktorą to ieſt, co po-
ſtać iako iutrzenkã poſtawiacą, piekna
iako mieſiac, wybrana iako Słońce, ſtrá-
ſna iako woſko uſykowane. Iutrzen-
ka ſproſne nocy ciemnoſci pieknoſci
ſwoia rozpedza/ mieſiac ſwiatłoſci
ſwoia podrożnych czaſu nocnego cie-
ſzy/ przeſliczne Słońce wſytkie wiel-
koſc ziemi oſwieca/ y płodna czyni/
woſko uſykowane, nieprzyaciela
ſtráſy y grozi: te wſytkie przejacne
ſwiatła/ zdobyſ/ w oſobnoſci wziete/
rożne ſwiete Pańſkie. Jedni w oney
chwale Niebieſkiej ſwiecą iako u-
trzenki/ drudzy iako mieſiac/ trzeci
iako Słońce. Ale do chwale Przena-
ſwiewſzey Panny/ ktorą dziſ w Niebie
otrzymala/ konkurrung oraz wſytkie.
Zdobi iſa zacnoſc Iutrzenki/ zdoby-
pieknoſc mieſiacá/ oſwieca ſwias-
tłoſc Słoneczna. Toć tedy optimam
partem elegit, nalepſzą ſobie czaſtkę
w chwale Niebieſkiej obrala. Słu-
chamyż o tym y Doktorow ſwiewtych.
Bonaventurá ſwiewty/ tak o chwale
Tej Pánnie w kroleſtwie Niebieſkim/
mowi. MARIA, Deus præpara-
rat non ſolum magnitudinem, ſed
& multitudinem bonorum in cælo,
ita ut nullus Angelus, nullus Sanctoru
ei æquari poſſit in multitudine &
congregatione bonorum. cæle-
ſtium, iuxta illud: Multæ filiar
congregauerunt diuitias, tu ſola ſu-
pergreſſa es uniuerſas. Si Filiar

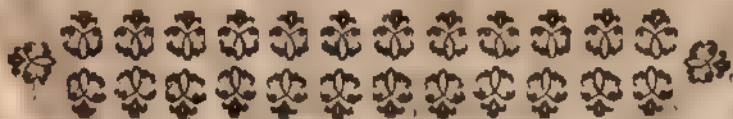
Cant: 6.

In Speculo
Cap: 2.

istas intelligamus animas sanctas, vel intelligentias Angelicas, numquid non supergressa est diuitias omnium? cum ipsa sit primitiua, Virginalis, speculum Confessorum, rosa Martyrum, registrum Apostolorum, Prophetarum oraculum, Filia Patriarcharum, Regina Angelorum. Quid enim de diuitiis omnium horum defuit? S. Hieronimus enim ait: **MARIAM** si diligentius aspicias, nihil virtutis est, nihil speciositatis, nihil candoris & gloriæ, quod in ea non resplendeat. **MARTY** (prawi) *Bog zgotował nie tylko wielkość, ale i wielość dobr Niebieskich; tak iż żaden Anioł, żaden święty, zgromadzić nie może z tą Panną w wielości i zgromadzeniu dobr Niebieskich; według onych słów Duchą świętego: Wiele cerek zgromadziły bogactwa, ale Ty wszystkie przewyższała. Jeżeli przez te Cerkie rozumieć będziemy dusze święte, albo duchy Anielskie, czyli nie przewyższała bogactw wszystkich? Ponieważ ona jest pierwsza ze wszystkich Paniemek: ona jest zwierciadło Wyznawców, roza Męczanników, registr Apostołów, obławnienie Proroków, cerką Pátryarchów, Krolowa Aniołów. Czegoż leż bowiem z bogactw tych wszystkich nie dostawała? Hieronim święty mowi. Jeżeliś pilniey **MARTY** przypatrzysz, nie masz nic cnoty, nie masz nic piękności, nie masz nic ozdoby i chwale, co by w niej iśnie nie świeciło. Znowu tenże Doktor tak to Pannę sławi. Supergressa est MARIA cunctas filias, supergressa est in natura, supergressa in gracia, supergressa est in gloria vniuersas filias, id est vniuersas animas, & vniuersas intelligentias Angelicas. Przewyższała (prawi) **MARYA** wszystkie cerkie, przewyższała w naturze, przewyższała w łasce, przewyższała w chwale wszystkie cerkie, to jest*

*wszystkie dusze i wszystkie Anioły. Wyżej ięszce postępuje Damianus s/ naucza: tak/ iż tak wszystkich w chwale Niebieskiej przewyższa/ iż wszyscy Aniołowie i ludzie w zględem Tej Panny/ iako by cieniem są. Słowa są tego wielkiego Doktora. Elekta vt Sol: hanc attende similitudinem, quæ nulla in rebus mundi potest esse sublimior. Nihil enim habuit Spiritus in visibilibus creaturis excellentius, cui excellentiam Virginis compararet. Sol lucidius incandescens, ita syderum & lunæ rapuit positionem, vt sint quasi non sint, & videri non possint. Similiter & virga lesse, veri præuia lominis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic verorumque spirituum hebetat dignitatem, vt in comparatione Virginis, nec possint, nec debeant apparere. Wybrana (prawi) iako Słońce: Wzłaj proszę to podobieństwo, nad które nie masz nic na świecie jaśniejszego. Nie miał Duch święty w rzeczach widomych nic jaśniejszego, którymby to Pannę przypodobat nad Słońce. Iako tedy Słońce kiedy wysoko wznidzie, tak miściaca i gwiazdy wszystkich iśność gasi, iż są iakoby nie były, i zgola widzieć się nie dają: tak i rośczka Iesego Przenaświatła **MARYA**, tak wszystkie Anioły i ludzie iśnością chwały swojej w Niebie przechodzi, iż wszyscy Aniołowie i ludzie przed tą Panną gąśna, są iakoby nie byli. Toć tedy inter operationes supernaturales, operacya nadprzyrodzona/ wzbudzenie Boga/ część naleysha obrata sobie Przenaświatła Panną. A zaś sym już iśna rzecz/ iż ze wszystkich substancyi/ ze wszystkich operacyi/ optimam partem elegit, Marya naleysha sobie część obrata. Z czego Bogu chwala na wieki wieków. Amen.*

Cap: 10.

NA TENZE

Ná Tenże Dzień

W NIEBOWZIE- CIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE W T O R E.

MARIA Virgo assumpta est ad æthereum thalamum.

MARTA Panna wzięta jest do powietrznego przybytku.

Róściol Światy śpiewa w dzisiejszych Antyphonach swoich.

Niektórzy w Niebie nie
znayduie się ten aër, to po-
wietrze/ktorym tu żyemy:
Chrześcianie Namilsi.
Znayduie się iednak we-
ług Theologow quædam subtilissi-
ma Substantia, iakas naysubtelney-
sza substancya naktęałt tutecznej po-
wietrza: ktora to substancya/ lusi-
nie niebieskim powietrzem nazwać
się może. Do tego tedy Niebieskiego
powietrznego mieszkania/ wzięta jest
dnia dzisiejszego z wielką chwałą. Prze-
błogosławiona Panna. Tak abowiem
Róściol światy dnia dzisiejszego we-
sóło wypiewuje. MARIA Virgo as-
sumpta est ad æthereum thalamum,
in quo Rex Regū stellato sedet so-
lio. MARTA (prawi) Panna wzięta
jest do powietrznego przybytku, w którym
Krol nād Krolmi w Maieści gwiāzdami
ozdobion, m siedzi. Nauczajā Philo-
zophowie/ iż res locata participat
qualitates loci. Rzecz nā miejscu beda-
ca, ma też qualitates, affekcy, onego
miejsca. Czego y samā dochodziemy
experyencya: Widziemy bowiem iż rzecz
nā miejscu wilgotnym jest wilgotna/
nā miejscu suchym sucha/ w ciepłym
ciepła/ w zimnym zimna. Panna te-
dy Przenaswiętsza badac dżis locata
in æthereo thalamo, badac wzięta
y posadzona w powietrznym przyby-
tku/ czyli też ma qualitates æthereas,
czyli ma własności/affekcy/zdrowego
Niebieskiego powietrza? Pokāże ia-
nā terāzniejszym Kazaniu/ iż ma. Be-

dzie to ku czci y chwale Bożej/ ku wy-
stawniu Nāswiętszey Panny.

Jż Przenaswiętsza Panna ma
Æthereas qualitates, powie-
trzne affekcy: tak pokāżuiā. To tu
nasze nā świecie ktorym żyemy powie-
trze/ ma naprzód tę własność/ że im-
plendo omnia impedit Vacuum, nā-
pełniając wshytko/ nie dopuściżā nā tē
świecie próżności. Gdyby się znaydo-
wało nā tym świecie Vacuum, żadneyby
w ciałach piękności / żadney między
różnymi rzeczami zgody/ żadnych o-
brocaw/ żadnychby operacyi nie było:
zaczynam wshytelby świat wpaść y pra-
wie zginąć musiał. Aby się tedy takie
niebezpieczeństwo nie znaydowało Vacuum,
nieśkonczona ā dobroćliwa pro-
uidencya Bostā obmyśliła tak subtel-
ną substancya/ to jest aërem, powie-
trze/ ktore zāwsze w każdej potrzebie
przybiega/ y nāpełniając wshytko/ im-
pedit Vacuum, nie dopuściżā aby się ta-
kie miejsce nāydowało próżne. Zgadzi-
owotrząskā się/ pukaia się nāczyniā/
nie tylko słabe stłāne/ ale też y drze-
wiāne/ y owšem y kāmienne/ y nāmo-
cneyše żelazne: trząskā się mowis dla
tego/ aby dāły miejsce powietrzu/ kto-
reby nāpełniło to próżne miejsce/ kto-
re się ma w nāczyniu znaydować.
Według Theologow ma też własność
y ono Niebieskie powietrze: y to bo-
wiem implet & implebit omnia
corpora Beatorum, nāpełnia y nā-
pełni wshytke ciała Błogosławionych

Panſkich

Pánstich/ aby sie w nich Vacuum,
proźne miejsce nie znajdowało.

Ożaprawda ma ta własność Cies-
biestkiego powietrza Przenaswiestła
Pánna/ ona implet omnia, nápełnia
wszystko/ ona impedit ne detur Va-
cuum, ona spráwuje aby ná tym świe-
cie próżności nie było. Implet omnia
nápełnia wszystko : tak ábowiem náus-
za Bernard święty/ *Serm. de Natiuit.*
Virginis. Plenitudinem MARIÆ
sensit totus mundus, ab ea enim Sal-
uatorem accepit: sensit infernus,
quia per eam spoliatus est: sensit
terra, quia mortuos reddidit: sen-
sit cælum, quod se aperuit: sense-
runt Angeli, qui fuerunt reparati:
senserunt peccatores, qui fuerunt
iustificati: senserunt iusti, qui fue-
runt beatificati. Quam ergo deu-
tionis affectu MARIAM á nobis ho-
norari voluit Deus! qui totius boni
nostri plenitudinem in ea posuit.
Zupelność (práwi) Przeczysley Pánny
MARYEY uczul wszytek świat, bo od
niej wziął Zbawiciela: uczulo piekło,
bo przez nią złupione jest: uczulá zia-
mia, bo wmarle oddáta: uczulo Niebo,
które się otworzyło: uczuli Anjotowie, bo
przez nie swoje wziali repáracya: u-
czuli grzesznicy, bo przez nie uspráwie-
dliwieni zostali: uczuli spráwiedliwi, bo
przez nią błogosławieństwa dosłapili.
Ktoś tedy wypowie, iákim náboženstwa-
áffektem czcił mamy zwoli Bozey te Pán-
na? w ktorej Bog wszelkiego dobra zupel-
ność polozył. Impedit też Vacuum,
nápełniając wszystko / nie dopuszcza
próżności. W tym głowieku nays-
duie się ná tym świecie Vacuum, kto-
ry proźen jest lástki Bozey/ ktora tylko
duśá nápełniona bydz może. Slysze-
licie bowiem podobno co rzekł czárt
o Żydzie/ ktory się był przestraszony
przejęgnął. Vas vacuum sed signa-
tum. To naczynie próżne, (bo lástki
Bozey nie máiące) iednak Krzyżem
náznaczone. A czy znajduiesz się ná
świecie takie Vas, takie głowiek/ kto-
ryby nie był Vacuum, ktoryby był lá-
stka Boża nápełniony/ á nie przez te
Przechysła Pánne? Záprawda nie
znajduie. Nie ia to mówis/ ále S.
Germanus Constantinopolitanus, tak te
Pánne wystawia. Tutella tua o Bea-

ta Virgo immortalis est & inter-
cessio, vita & protectio perpetua:
nisi enim tu praeres, nemo spirita-
lis euaderet, nemo in Spiritu Deum
adoraret. Tunc enim spiritalis fa-
ctus est homo, cum tu Deipara spi-
ritus Sancti habitaculum effecda es.
Nemo Dei cognitione repletus est
nisi per te o sanctissima, nemo saluus
nisi per te o Deipara, nemo pericu-
lorum expertus, nisi per te Virgo pa-
rens, nemo redemptus, nisi per te
Dei Mater, nemo donum per mise-
ricordiam consecutus, nisi per te
o digna Deum capere: quis enim
peccatores tantopere defendit? O-
pieka twoja (práwi) o Bogá Rodzica nie-
miertelna jest y przyczyna, żywot y obro-
ná wieczna: dopiero w ten czas Ducho-
wnym się stał człowiek, kiedyś się ty mieś-
kaniem Duchá świętego stała. Nikt nie
poznal Bogá tylko przez cie o Náświ-
śła, nikt nie dosłapuje zbawienia tylko
przez cie o Bogá Rodzica, nikt niebe-
spieczestwa nie uchodzi tylko przez cie
o Pánno Mórto, nikt odtupiony nie jest
tylko przez cie o Mátko Boża, nikt dár-
u przez miłosierdzie nie dosłapil tylko przez
cie o godnaszamego Bogá: y ktoś bowiem
grzesznikom tak broniáło ty? Tymi sło-
wy dáie znáć ten wielki święty/ iż żaden
głowiek lástka Boża nápełniony nie
zostáie/ tylko przez Przenaswiestła
Pánne. A ieżeli tak/ toć pewna rzecz/
iż ona jest ktora impedit Vacuum,
ktora znosi próżność ná tym świecie.

Ma y to iestże Aér, Powietrze/ że
etiam non vocatus implet vacuum:
gdy się vacuum próżność ma pokázáć
ná tym świecie/ nie potrzeba przyzywać
aerem, sam záraz przybiega ad im-
piendum Vacuum, iáko wszyscy Phi-
lozophowie y sáma experyencya ná-
uza. Ożaprawda y Przeczysła Pánna
etiam non vocata impedit Vacuum,
nápełnia choc podczas nie wezwána.
Nie stáło winá ná godách w Ranie
Gálileystey/ było tam Vacuum, ál-
ści Przenaswiestła Pánna impedit
Vacuum. Et deficiente vino dicit
Mater Iesu ad eum: Vinum non
habent. Gdy (práwi) nie stáło wina,
rzekła Mátká Jezusowa doniego: Wina
nie máia. A ktoś ież prośis o to pro-
śil: kto ież w tym używał/ áby byłá

Joan: 2.

wino wprosiła? Tęże/ sama z miłosierdzia swowego tego się domyśliła; iako naucza Bernard święty *Serm. 1. Dominica 1. post Epiph.* Compassa est enim eorum verecundia, sicut misericors, sicut benignissima: quid de fonte pietatis procederet nisi pietas? Miła (prawi) wżalenie nad niemi, iako miłosierna, iako najdobrotliwsza: ale coż miła że żródła miłosierdzia wyniknac, tylko miłosierdzie? Ale podobno tylko to nie wzwana materysalnym winem impediuit Vacuum; i nie czyni podobno tak/ nie napełnia tak winem duchownym/ to jest/ łaską Bożą? O zaprawda napełnia. Tęże to mowis/ ale poważny Richardus Victorinus, pisać na one słowa. Duo vbera tua sicut duo hinnuli *Cant. 4.* tak mowi. Et quidem Virginis vbera gemina dilectionis lac fundunt, quia reis impetrat veniam, & iustis gratiam. Merito etiam misericordia Virginis cursui hinnulorum comparatur; cum per mundum currat, velocius occurrat, quam inuocetur, & causas miserorum anticipet. Tęże prawdziwie (prawi) Panieńskie pierśi dwojakiey miłosci mleko z siebie wydawaia: bo winowaycom odpuszczenie wprasza, y sprawniedliwym łaskę. Słusnie też miłosierdzie Panieńskie do biegu miodych sarniat Duch S. przyrownat: gdyż ta Panna przez świat bieży, y wprzód niej kto wżyna zabiega, y wprzód w potrzebie ratuje, nim od mizernych wżyna bywa. A znowu tenże Doktor przydaie. A Deo pietate replēt vbera tua, ut alicui⁹ miserie notitia tacta, lac fundant misericordiae: nec possis miseriae scire, & non subvenire. Od Boga (prawi) miłosierdyem pierśi twoie a Panno napełnione bywają, aby dotknięcie wiadomością czynieholwiek mizeryey, mleka wylewały miłosierdzia: nie mozesz ty Panno wiedzieć o mizeryey ludzkiej, ktoreybyś nie ratowała. Pewna tedy rzecz/ iż Przenasławiey Panna ma te pierwsza powietrza niebieskiego asfektę/ implet omnia, impedit vacuum, napełnia wszystko/ y zabiega aby próżności nie było.

S Ruga własność tego powietrza naszego jest/ że illuminatur a solo, & in omnes sui partes

transmittit lumen, per quod illuminat inferiora, oświecony od słońca zostaje/ a tak/ iż światłość wszystkie części tego powietrza/ ktora potę światłości y ziemi oświeca. Na ta własność y ono niebieskie powietrze/ iż bowiem jest substantia Diaphana, jest rzecz przezroczysta/ według wszystkich części swoich oświecona bydy moze/ a ztym y inże rzeczy oświecać.

Na ta własność powietrza niebieskiego y Przenasławiey Panna. Oświecona była niebieską światłością/ a oświecona secundum omnes sui partes, oświecony miała rozum/ oświecona wola/ oświecona pamięć/ oświecona dusze: nie w tej Pannie nie było ciemnego/ żadney w niej nie wiadomości/ żadnego bładu nigdy się nie pokazało. O czym tak poważny Richardus a S. Laurentia. Sicut ferrum

ab igne extractum, nō solum igni-
tum, imō totum est ignis; & sicut
aër illustratus a sole, qui dum in-
flamat aërem, suū ei imprimat ca-
lorem, totus sol efficitur; & sicut
que gutta dolio vini optimi infusa,
tota transit in odorem, in saporem,
& in colorem vini; & vitrum can-
didum & purum illustratum a sole,
transit in splendorem & calorem.
solis: sic anima MARIA Spiritu S.
repleta, & maxime luce illā celesti,
id est Filio Dei, in eam descendente,
non solum luminosa est iam effe-
cta, sed tota est Doificata. Iako (prawi)
żelazo z ognia wyiate, nie tylko jest o-
gniste, ale całe jest ogniem; y iako po-
wietrze od słońca oświecone, gdy zapala
powietrze, swoje mu imprymie ciepło,
tak iż się wszystek prawie słońcem staje; y
iako kropelka wody w beczka najlepszego
wina w puszczonea wszystkie się w zapach, w
smak, y w kolor winą obraca; y iako szkło
piękne y czyste od słońca oświecone, prze-
mienia się w światłość ciepła słonecznego:
tak dusza MARTY Panny Duchem S.
napełniona, a naywiecej światłością ona
Niebieska Synem Bożym, który w niej ży-
wot wstąpił, nie tylko się wszystką światło-
ścią sfiłat, ale też wszystką Bożwem na-
pełniona zostat. Tak wszystka Panna
sama oświecona bedac/ oświeca y nia-
stie rzeczy: bo zaprawda oświeca
grzeszniki. Wciemnościach wielkich

24: 5.

24: 12.

grzesznicy siedzą: tak abowiem samych
aczniemychlo przyznawala. Ergo er-
rauerunt à via veritatis, & iusticiae
lumen non luxit nobis, & sol intel-
ligentiae non est ortus nobis. Toć
[prawi] z bladzili my z drogi prawdy, y
tymczasem sprawiedliwosci nie świeciła
nam, y słonce rozumienia nie wesoło rozu-
mowi naszemu. Ci tedy w takich cię-
mnościach siedzący/ czyli też kiedy o-
świeceni bydy mogła/ pośi tu na świat
cie żyła? Moga zaprawda/ a nie od
tego inszego tylko od Panny Przena-
świetskiej. Nie ia to mowa ale powa-
żny Absalon Abbat nauce. In ipse
tenebris tuis, eo quo potes respectu
Beatam Mariam intueri: in lectu-
lo tuo illam cogita, & tene in me-
moria cordis tui: quoniam & res
in quam directe radius solis non di-
rigitur, ex repercussione luminis
quandoque irradiatur; & infirma
conscientia quae radio aspirantis
gratiae non tangitur, per vitam iu-
storum & exempla bonorum ope-
rum, quandoque mutatur in meli-
us. W samych (prawi) ciemnościach
twoich o grzesznika, tak iako moześ patrz-
na Błogosławioną MARYA, w pokoju
twoim myślo MARTY, trzymaj te Pá-
nna jawie w pamięci serca twoiego: boć y
rzecz ktorey prosto promień słoneczny nie
oświeca, repercussio światłości oświeco-
na bywa; takci y sumnienie grzesznego,
aczkolwiek promieniem łaski Bożej nie
bedzie kiedy oświecone, przypatruiac się
jednak żywotowi sprawiedliwych y przy-
kładom dobrym, do dobrego oświecone
bydy moze. Na tedy Przenaświetsza
Panna y ta druga niebieskiego powie-
trza affecccya/ y wszytká jest oświecona/
y grzeszniki oświeca.

Rzeczia tak tego naszego powie-
trza/ iako y niebieskiego wlas-
ność jest/ iż przyimuje w się influen-
cyę niebieskie/ y onych potym inszym
rzeczom używa. O tym powietrzu ná-
szym codzienna to experyencya potáz-
zula; o niebieskim też nie mniej pe-
wna; bo y w niebie Świeci Pánscy
Wszystkie materjalnymi wśami słysiec/
y wonności w dziegzne nozdzami máo-
terjalnymi dobrze wczuwać beda.
Toć táńto niebieskie powietrze/ ins-
fluencye/ to jest pewne iakości/ pewne

qualitates, przyimować musi. Na
zaprawda y ta własność powietrza
Przenaświetsza Panna: spuszcza Bog
Niebieskie swoje influencye ná świat;
tak bowiem wiele ludzi oboiey płci
młodych/ wrodzinych/ mocnych/ bo-
gatyach/ piechczono wychowanych; tak
wiele synów nie tylko niższej kondy-
cyey ludzi/ ale też y kondyccyey Sylache-
ckiej/ Pánstkiej/ Książecy/ Krolew-
skiej/ pogardziwszy światem/ pode-
ptawшы pompy światńskie/ porzucił
wszy rostkossy/ do Klastorow posli/ y
do tego czasu idą; gdzie w ubóstwie/
w posłuszeństwie/ w czystości/ w anie-
lkiej żywota ośrości/ w naśladowaniu
Krzyża Chrystusowego żyja: krosz to
wszytko sprawuje: Jąiste nie kto inszy
tylko influencyę Niebieskie: gdyby
bowiem wnetrznym głosem Niebies-
kim nie byli zawołani/ gdyby słodko-
ści/ smáłow/ pociech duchownych/
nie czuli; nigdyby tak możne rzeczy
mi ziemskimi nie gardzili/ nigdyby się
tak goraco rzeczy Niebieskich nie ro-
zumiowali/ nigdyby tak potężnie śles-
bie samych nie zwyciężali/ nigdyby Pá-
ná Bogá tak nádwshytko nie przekla-
dali/ nigdyby się ná tak ścisły żywot
nie wdawali; zaczął to wszytko w nich
sprawia influencyę Niebieskie. A te-
ko prosto wpizod przyimuje: Wpizod
iako aer iaki/ Przenaświetsza Panna/
przez nie dopiero wszyscy inszy. Ma-
RYA bowiem Panna jest pierwsza ze
wszytkich Pánien y Młodzienastkow/
ktorzykolwiek kiedy Bogu czystość
swois poslubili: MARYA jest pier-
wsym exemplarzem wszytkim żywota
Zakonnego/ MARYA wszytkimi się Za-
konami opieka/ iej przyczynie/ iej
przykładowi y miłosierdziu/ wszyscy
Zakonnicy/ wszytet swoy Zakonny ży-
wot/ wszytkie swoje cnoty/ wszytká
swois odwaga/ ktora światem pogar-
dzili/ ktora rostkossy opuścili/ ktora
pompa dyabelska podeptali/ przypi-
sac máo. Tak wyrażnie nauce Bern-
nard swiaty. Haec est voluntas Do-
mini, qui totum nos habere voluit
per Mariam. Tá jest (prawi) wola-
Pániska, ktory niechciał abysmy cokolwiek
mieli tylko przez MARYA. O tymże y ś.
Bernardyn Senenski. Gloriosa Vir-
go Maria eleuata fuit ad altitudi-

Serm: 24
Natin: P.Tom: 3.
Serm: 11.
art: 1.

nem Regni, ut de ea dici possit, quod non solum dominatur à Dan usque Bersabee, sed dominatur à mari gratiae, usque ad mare gloriæ; & à humine influxuum Divinorum, usque ad terminos Orbis terrarum, super omnem Creaturam regnans. Przenachwałebnięssa (prawi) Panna MARYA wynięsiona była do wysokości Krolestwa, iż się o niej mówić może, iż nie tylko panuje od ziemi Dan aż do Bersabee; ale panuje od morza tatarskiego, aż do morza achwalskiego; y od rzeki influency Boskiej, aż do kraion wszystkich światów, nad wszystką krolując kreatura. Ma tedy y trzecią powietrza własność / ze przyimie influencye niebieskiej / y one luzdjom spuszca.

Czwarta własność powietrza turecznego jest / iż potrzebne jest ad respirationem. Bez odetchnienia człowiek żyć nie może: przez respiracyę bowiem przyciąga do swego wnętrza ści aerem, powietrze / żeby tak refrigeret, ochłodziło w człowieku gorącość przyrodzoną. Też własność może mieć y ono niebieskie powietrze; bo gdyby tego potrzebą była / mogłoby valere ad respirationem, mogłoby wnetrzna ochładzać gorącość.

Ma zaprawda y ta czwarta affekcy powietrza Przenaswiatłey Panny: gore w naszych wnętrzościach pożadliwość ogień; y toż bowiem i nas nie czuje strogich od pierwszego Rodzica wistych serdecznych zapalów? przenikała w nas wszystkie siły nasze. Sluchajmy iako na nie narzęta wybrane naczynie Paweł święty. Video aliam legem in membris meis; repugnantē legi mentis meae, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis: infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Widze (prawi) in se prawo w członkach moich, przeciwne prawu myśli mojej, y trzymające mnie w prawie grzechu: nie szczęśliwy ja człowiek, ktoś mnie wybawi z ciała tego śmierci? Coż ty bowiem in se Paweł święty przez to prawo członków rozumie? tylko płomień pożadliwości / który człowieka zapala do tego / co się nie godzi / y czemuś się myśł dobrze postanowiona sprzeciwia: teni to jest

ogień / o którym mówi Job święty: Ignis usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina. Ogień jest (prawi) aż do zguby pożyrający, y wszystkie owoce wykorzeniający. Jesteśmy wszyscy kiedy się dobrze kondycyey naszej przypatrzemy w takim ogniu / w jakim niegdy były Sidrach y Abdenago niewinne dziatki w piecu Babilonskim: z którego płomienia wypadł na czterdzieści y dziesięć lat lotci wżwysy. Co jeżeli tak jest / jeżeli tak w nas ogień panuje / potrzeba nam respiracyey / przez którą byśmy przyciągnęli aerem refrigerantem, powietrze ochładzające wnetrzności nasze. Jest Przenaswiatłey Panny rzecz bardzo zimna: bo ażkolawiek jest ognista w miłości / wśfatze jednak iż niema w sobie żadney pożadliwości nieporządney / zimnięssa jest w tej mierze nad wszelaki lod. V Stożkow starych aer był primum frigidum, przeto / iż wśfatze rzeczy w zimie nie przechodził. Smule to ia rzecz moge o Przenaswiatłey Pannie / iż jest iako aer, primum quid frigidum, ze wszystkich rzeczy najzimnięssa / z tej miary / iż w niej fomes peccati, podniera do grzechu / całe wygąsiona była. mamy tedy z Dawidem świętym / Os aperire & attrahere spiritum, Psal. 112. Mamy wśfat nasze otwierać / respirare, oddychać / y przyciągać sobie tego zimnego powietrza. A to iako? Per invocationem MARIE, przez wywołanie przyczyny Przenaswiatłey Panny. Wierź mi człowiecze każdy / iż ile razy tak odetchniesz / ile razy w zapalach pożadliwości twoich wzywać będziesz przyczyny Przenaswiatłey Panny / tyle razy ochłoda pożadliwości twoich wzywasz. Spytaś / a iakos często mamy Panny wzywać? Spyta y prosza Philizopha / iakos często potrzeba respirare, oddychać? Odpowie: iż wśfatwicznie oddychać potrzeba / jeżeli umrzeć nie chcesz: jeżeli aby przez pul quadrans oddychać nie będziesz / zaduś się / zginięś: bo wnetrzne ciepło twoje wśfatwicznie potrzebuie ochłody. Taci jest ta przyczyna / czemu ich wiele żywo Duchowny straci / czemu na duszy umiera: ta mowa tego przyczyna / iż się dusza / iż non-

respi-

respirat, iż przyczyny Przenaswisthey
Panny nie wzywają. A przeto Seras-
phiczny Doktor Bonaventura & in-
fale. B. Virginis wszystkich napomina.
Nolite cessare à laudibus MARIÆ,
& per singula momenta recogitare
illam. Nie przestajcie chwalić M-
ARTEY, & owsem na każdym moment my-
śleć o MARTEY. Ale czy wszyscy to
mamy tak często oddychać? Zapraw-
de wszyscy: tak abowiem mówi słodki
y nabożny Doktor Bernard święty.
Suspiramus ad te o Maria, videre
Filium affectantes: nimius amor
quo erga te sumus inebriati intrin-
secus, cogit nos ad te Domina suspi-
rare. Omnibus es amabilis, omni-
bus affabilis, omnibus delectabilis,
sedes sapientie, fluvius clementie,
radius Deitatis: nec est qui se ab-
scondat à calore tuo. Quis ergo ad
te Domina non suspirabit? Amo-
re suspiramus, suspiramus & dolore.
Wzdychamy do ciebie o Pani nasza, wi-
dzicie Syna twoiego pragnąc: zbytnia mi-
łość która przeciwko tobie opoiemi ieste-
śmy, przymusza nas do tego, abyśmy do cie-
bie wzdychali. Wszystkim iesteś miła,
wszystkim przyjemna, wszystkim pocieszna,
iesteś Stolica mądrości, rzeka łaskawości,
promieniem Boskiej łaski: y ktoś tedy
z nas do ciebie o Pani wzdychać nie be-
dzie? Wzdychamy do ciebie miłością,
wzdychamy y boleścią. A czemuż to y
boleścią? Przypada Doktor święty.
Undique nos angustie premunt,
quomodo ergo ad te non suspi-
remus, solatium miserorum, refugium
expulsum, liberatio captiuorum,
Regina bellatorum, Domina uni-
uersorum etiam inimicorum. Nec
est qui tuæ voluntati audeat obuia-
re: sic afflicti, sic miseri, ad te suspi-

ramus. Zensjad nas (prawo) utra pie-
nia ścisła, iakoż tedy do ciebie o Panno,
wzdychać nie mamy, pociecho miżemych,
uścisła wygnanych, wolności niewinnych,
Krolowa wojniacych, Pani wszystkich, y sa-
mych, nieprzyjaciół. Tymi słowy daie
znać ten Doktor święty / iż wszyscy a
wszyscy mamy ostatecznie wzywać tej
Przebłogosławionej Panny. Wszak-
że iednak śmiem to przydać / iż ażkol-
wiek wszyscy / iednak częściej wzywać
mają ludzkie młodzi. Pytasz się Filo-
zofowie / czemu dziatki młode więcej
y częściej oddychają? A daia tego
dwie przyczyny: Pierwsza / iż więcej
powietrza którym żyjemy potrzebują /
dla tego / iż więcej alimentu trawia: i
druga przyczyna daia / iż więcej wro-
zonego ciepła mają / które refrigera-
cyę / ochłodzenia / więcej potrzebuie.
A ztądci owe w izbach ciepłych y traw-
iach gorących wielkie y częste oddycha-
nie bywa / a niżeli w izbach zimnych /
dla tej mowis przyczyny / iż w gor-
ących miejscach powietrze które oddy-
chaniem bierzemy / iest ciepło / a ztym
tak refrigerare, ochłodzić wnetrzo-
ści naszych nie może. Zaprawde każdy
przynąć musi / iż w ludziach młodych
daleko więcej goracość pożądliwości
pánuje / a niżeli w ludziach podeszłych: i
toć tedy ludziom młodym częściej res-
piracyę potrzebą / częściej im potrze-
ba attrahere aërem refrigerantiem,
to iest / częściej wzywać przyczyny
Przenaswisthey Panny. Pokazalem
tedy Chrzescianie Namulscy / iż ma
Przebłogosławiona Panna własności
etheriei chalami, do którego iest dnia
dzisiejszego z wielką naszą pociechą y
weselem wszystkich Anyolow wzia-
ta: z czego Bogu chwała na-
wielki wieczne. Amen.

Ná Tenże Dzień

W NIEBOWZIE- CIA PANNY PRZENASWIĘTSZEY, KAZANIE TRZECIE.

Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. *Cantic. 6.*

I któraż to jest postępująca iako wstępująca, piękna iako miesiąc, wybrana iako słońce.

Słuchajcie Obywatele Niebiescy / Przebłogosławioną Pannę / y Jutrzenkę / y Miesiąc / y Słońcem / z wielkim weselem swoim zdołają. Chrzestanie Namilży. A czemuż? bo lubo non simul, nie oraz / sukcesliwie iednak / to jest / raz była Jutrzenka / drugi raz Miesiąc / trzeci raz iasnym Słońcem. Piśnięto opisać poważny Rupertus Abbas pisząc in Cant: tymi słowy. Quam pulcher ordo in ista tua pulchritudine o Beatissima predicatione! Primum, consurgens ut aurora; pulchra deinde ut luna; deinde electa ut sol. Quando nata es o Virgo Beata, tunc vera nobis aurora surrexit; quando autem Spiritus Sanctus in te superuenit, & Filium Virgo concepisti, Virgo peperisti, tunc tu & ex tunc pulchra, pulchritudine Diuinā, pulchra inquam non quomodo-cunque, sed ut luna: quando autem de hoc mundo assumpta atque ad æthereum thalamum translata es, tunc tu ex tunc electa ut sol. Qidko (prawi) piękny porządek w zalecaniu piękności twojej o Przebłogosławioną Panno! Náprzód powstając, jest iako wstępująca, potem piękna iako miesiąc, potem wybrana iako słońce. Kiedyś się urodziła o Panno, ná ten czas nam prawdziwa powstająca wstępująca: kiedyżś Duch Ś. zstąpił ná cie, kiedyś Syna Panna będąc poczętą y urodziła, ná ten czas y od tego

czasu stitłaś się piękna pięknością Boską nie iakokolwiek piękna, ale iako miesiąc: kiedyś zaś z tego świata do powietrznego wzięta jest przybytku, ná ten czas y od tego czasu stitłaś się wybrana iako słońce. Niechcie ja tu abym nie przedłużył pokazować / czemu Przenaswięta Panna była przy Narodzeniu swoim iako wstępująca powstająca: niechcie także pokazywać / czemu przy Poczęciu Syna Boskiego była piękna iako miesiąc: chce tylko pokazać przy dzisiejszym wesolem Wniebowzięciu tej Przenaswiętej Panny / iż ta Panna jest prawdziwie Nasamiejszym Słońcem. Będzie to tu czci y chwale Bożej / a tu wystawieniu Przenaswiętej Panny.

Dzisiejszą Wniebowziętą / jest prawdziwie Słońcem; takim krótko pokazuję dyskursem. Ta Przenaswięta Panna dziś w Wniebowziętą / oświeca tak iako oświeca Słońce. Toć jest prawdziwie Słońcem. Iż w Wniebowziętą Przenaswięta Panna oświeca tak iako słońce / iásnie dowodzą. Słońce oświeca naprzód Niebá y wszystkie gwiazdy tam fixas, quam errantes, to jest / tak státeczne iako też y błędzące. Nauczają bowiem ówch infych Astrologów Seneká Lib: de Consolatione ad Marciam. Videbis illic innumerabiles stellas: miraberis vno sidere omnia impleri. Obaczysz (prawi) tam (to jest, ná Niebie) niezliczone gwiazdy, sądziwiś się iż iedno światło

Lib: 1.

Rom. 30.
in Euan.

wszystkie gwiazdy oświeca. O tymże y poważny Arnobius. Sol siderum princeps, cuius luce omnia vestiantur. Słońce (prawi) wszystkich gwiazd Xiaja, którego światłością wszystkie się rzeczy oświecaia.

Ma to zaprawde y Przenaswietna Panna/ ona jest ktora Nieba y wszystkie gwiazdy iśnie oświeca. Coż to za Nieba? co za gwiazdy? Nieba te są ludzie Apostolscy/ Różnoddziele wszyscy w Kościele Bożym. Tak abowiem nauca Grzegorz święty. Ornamenta Caelorum sunt virtutes predicationum, & quod sunt bona predicationum, tot sunt ornamenta Caelorum. Ozdoby (prawi) nieba są cnoty Różnoddzieiow, a tak wiele jest dob Różnoddziejskich, tak wiele jest dob niebieskich. Te tedy Nieba/ te gwiazdy/ to jest/ Różnoddzieiow y Doktorow w Kościele Bożym/ a kto inşy prosi oświeca/ tylko Przebłogosławiona Panna? Powiedział Medrzec. Numquid non Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem suam? Czyli (prawi) Madrość nie woła, czyli roztropność nie wydaje głosu swiego? Mowi tu Medrzec według wielu Doktorow o Przenaswietney Pannie/ o niej powiada/ iż głos swoy wydaie. A iakoż to? Jaişte causaliter, to jest/ czym to/ sprawiła to/ iż Różnoddziei/ Doktorowie/ woła/ i/ opowiadaia drogę prawdy/ naucaia madrości Niebieskiej; ona ich oświeca przyczyna swoia/ modlitwa swoia; bo im madrość/ rozumienie tajemnie Boskich/ przeważna modlitwa swoia wprasa: y przetoć wszyscy pobożni Różnoddziei we Włoszech/ w Hiszpaniey/ we Francye/ w Polsce/ y po wszystkich Krainach Chrześciańskich/ wprzód nim Kazania swoje do ludu poczynia/ do Przenaswietney Panny zaiwse się obracaia/ ona nabożnie pozdrawia/ iey przyczyny y oświecenia żadaia/ y nabożnie wzywaa. Potwierdzaia tego oświecenia od Przenaswietney Panny/ rozmaite historie. Świadcza Kroniki Zakonu Dominika świętego/ iż Albertus Magnus w piętnastym roku do Zakonu wstąpiwszy/ gdy w naukach postępu wiać nie mógł/ przeto iż dowcipu y pamięci nie miał; uż z Zakonu wy-

niść myślił/ y owsem postanowił. A gdy drabina do muru klasztornego przystawił aby był wşedł/ pokazały mu się cztery Matrony/ ktore go zoney drabiny spychały/ y wymiać nie dopuścily: spytany tedy od czwartej ktora była Przenaswietna Panna dla czego by chciał z Zakonu wyiać? gdy powiedział/ iż potrzebney nauki nie miał; obiecała mu naukę/ obiecała go oświecić; y ziaćła mu to/ bo od tego czasu tak był na rozumie oświecony/ iż wşytko co tylko czytał barzo dobrze rozumiał/ a jeżeli czego nie zrozumiał/ do Przenaswietney Panny pilnie się modlił/ y zaraz od niej oświecony zostawał. Toż czytamy o B. Rupercie Opacie/ iż go tak Przenaswietna Panna oświeciła rozumieniem Pisma świętego że nad niego iego wielu dowcipniejszyego/ wężniejszyego/ w Pismie świętym biegleyşego nie było/ iako pise poważny Tryternius. A Bernard S. ktory tak słodka/ tak nabożna/ tak przeżysta nauka zostawił/ od tego oświecony został? Zaprawde od tej Panny Przeczystej: gdy go abowiem miewiem pierśi swoich nakarmiła/ duchowne oczy iego madrością Niebieską oświeciła. Thomas święty Doktor Angielski/ tak wżony/ tak głęoki/ tak dowcipny/ ktory teraz po wşytkim świecie Różnoddzieiow y Doktorow w Kościele Bożym oświeca/ od tego oświecony został? Zaprawde od tej Panny/ ktorey pozdrowienie na karcie napisane iestże dzieciątkiem badac/ z wielkiem smakiem polknął. Tak oświeciła Panna PP. wielkiego y subtelnego w Kościele Bożym Doktora Jana Szkota; ktory w młodych latach do szkoły chodząc/ gdy dla tepego rozumu swiego barzo mały postęp brał; zwatpiwszy prawie o dalszych naukach/ czasu iednego goraco y zplączem Pana Boga prosił/ aby mu sam rozum oświecił/ aby mu daru umieistności wżyczył: gdy dluga na modlitwie szwaać snem zmorzony był/ wkaze mu się we śnie Panna Przenaswietna/ dając sercá roztąuie aby zaczętey nie opuścił nauki/ obiecuie mu od oney niestonżoney Madrości od Syna swiego/ wprosić madrość; zta konadyca/ żeby iey był wiernym na potym

fluga

Hugo C.
nellus in
vita ip.sua

sluga. On takim nawiedzeniem roz-
wielony/ ze snu się porwałszy/zwie-
ła radością Pannie Przenaświatłej
działuje/ oney się za wiecznego sluga
oddaje; zatas dziwny w naukach po-
stępek bierze/ dowcipem y bystrością
rozumu innych przechodzi; y tak gła-
boła/ oś subtelna nauka swego/ wshy-
teł Kościół święty oświecił: iż każdy
wznać może/ że nie tak siłami swoimi
nabyła/ iako włana prawie od Panny
Przenaśw: mądrość y nauka miał. A
zatem pewna rzecz/ że ta Panna iako
Słońce/ Niebą y gwiazdy/ to jest Do-
ktory y Różnoddziele Kościoła Boże-
go/ oświeca.

Powtore/ słońce oświeca nie tyl-
ko Niebo y gwiazdy/ ale też y te-
tu wszystkie nistie rzeczy. Tak abo-
wiem między innymi naucza Galenus
Lib. 3. de diebus Decretorijs Cap: 2. O-
mnium astrorum potentia frui-
mur, verum qui maxime hunc or-
bem exornat & concinnat & dispo-
nit, est sol; quippe veris & aestatis,
autumni & hiemis auctor alius ne-
mo est; nec alius tam manifestò val-
ex terrestri limo animalia generare
potest, neque fruges maturare.
Wszystkie (prawi) gwiazdy Niebieskie sa-
nam pożyteczne, ale między wszystkiem
słońce, które świat oświeca, zdobi. y zgo-
ła światem rządzi, naypożyteczniejszy
nam jest; nikt nie sprawuje wiosny, lata,
jesieni, zimy, tylko słońce, nikt zwierząt
z ziemi nie rodzi tylko słońce, nikt w se-
laczego zbója do swojej nie przynosi do-
skonalskości, tylko oświecające słońce.

Tła y to zaprawde Przenaświata-
ła Panna/ nie tylko ona Niebo y
gwiazdy iako się pokazało oświeca/
ale też y te nistie rzeczy/ to jest/ wshy-
tych ludzi na świat w pospolitości.
A iakoż oświeca? Naucza Bonawen-
turą świętą/ in Speculo Cap. 3. "MA-
RIA est illuminatrix per exempla
& per beneficia. Oświeca przez świa-
tobliwego żywota swiego przykłady, o-
świeca y przez miłosierdzia swiego do-
brodziejstwa. Oświeca przez przykła-
dy: oniey bowiem śpiewa Kościół
święty. Cuius vita gloriosa lucem
dedit saeculo. Ktoey (prawi) żywot
chwałebny oświecił świat. Tła mowi
Kościół Święty/ że tego abo ktory

stan oświecił żywot Panteński/ ale
mowi że oświecił wshytek świat: cym
dać znać Kościół święty/ iż ta Pan-
na przykładem swoim oświeciła y Rzy-
miąny/ y Greci/ y Persy/ y Tatarsy/ y
Indy/ y Japonezyty/ Włochy/ y Hy-
spany/ Francuzy/ y Belgi/ Polaki/ y
Niemce/ Brytanny/ y Hyberty/ Mos-
kwy/ y Szwedy. A w tych wszystkich
Ludach oświeciła obois pleć/ y mas-
sę y niewieście: oświeciła wshelaki
stan/ Kościelny y świecki/ bezżenski y
Mążenski; oświeciła wshelkiey Londy-
cey ludzkie/ y niewolników y wolnych/
y Panow y poddanych; oświeciła wshel-
kich lat ludzi/ y niemowlątka/ y
działki/ y młodzienastki/ y męże/ y sta-
rych/ y zgrzybiatych; oświeciła wshel-
kiey fortuny ludzkie/ bogate y ubogie;
oświeciła wshelkiey godności ludzkie/ y
Zrabiow/ y Książat/ y Krolow/ y Ces-
arzow/ y Biskupow/ y Kardyナルow/
y Papiezow; zgoła omnia inferiora,
wszystkie te nistie rzeczy na świat.
Bo oświeciła niemowlątka niewinno-
ścią/ działki prostotą/ młodzienastki
czystością/ mężow skromnością/ sta-
rych statecznością/ ubogich cierpli-
wością/ bogatych szczerobliwością/
wolnych powściągliwością/ slugi po-
słuszeństwem/ na godnościach bda-
cych pokorą/ pospolstwo/ rzemiosni-
ki/ wieśniaki/ pracy wstawiczością/
wzorne oświeciła nistim o sobie trzy-
maniem/ prostakow nabożeństwem/ w-
zystości żyjących ciała wmartwie-
niem/ w Mążenskim żyjących wzię-
mna zgodą/ Pustelników w dobrym
wytrwaniem: wszystkich zgoła tu Bo-
gu nabożeństwem y pobożnością.
Tak abowiem naucza Bernard świę-
ty. O MARIA tu virtutum tibi indi-
catum magnificis exemplis ad imi-
tationem tui nos provocas: neque
noctem nostram illuminas. Qui
enim vias tuas insectatus fuerit, non
ambulat in tenebris, sed habet lucem
vitae. O MARIA (prawi) ty Cnot two-
ich wysokich wielmożnym przykładem,
do naśladowania twoiego nas pobudzasz,
y tak noc naszą oświecasz: kto abowiem
drogami twoimi chodzi, nigdy go ciemno-
ści nie ogarna, ale światłość żywota za-
wsze go oświecać będzie.

Oświeca też ta Panna wszystkich
w pospo-

w pospolitości y miłosierdzia swoieg
dobrodziejstw. Tak abowiem po
mianiony Seraphiczny Doktor naus
ga. Verè MARIA columna ignis
& illuminans nos: imò illuminans
mundum, multis misericordiae suae
beneficijs. Quid nos miseri, nos
obtenebrati, quid in nocte huius sa
culi faceremus? si tam lucidam lu
cernam, si tam luminosam colu
mnam non haberemus: quid totus
mundus valeret, si solem non habe
ret? Prawdziwie (prawi) MARIA
jest jeden stup ognisty, oświecający nas, y
owsem oświecający wszytek świat miło
sierdzia swoiego dobrodziejstw. Cośby
śmy my miżerni, ciemni, w nocy tego ży
wota poczali? gdyb.śmy tak iasney po
chodni, y tak świetney nie mieli kolumny,
za co by wszytek świat stał, gdyby tego
stonca nie miał? Otrzymje y słodki Do
ktor Bernard święty. Tolle corpus
hoc solare, quod illuminat mundū,
vbi dies? tolle MARIAM, quid nisi
caligo inuoluens, umbra mortis,
& densissimae tenebrae relinquun
tur? Znieś (prawi) to słońce które o
świeca świat, gdzieś będzie dzień?
Znieś MARYA, coś zostanie, tylko mgła
zamieszana, cień śmierci, gęste na świe
cie ciemności? Otrzymje ieszcze/ to jest/
iako Przeczysła Panna dobrodziej
stw swoimi oświeca wszytych/ mo
wi piękne Bonaventura święty/ in
Speculo Cap. 8. Benedicta Filia, prio
rem misericordiam posteriore su
perasti. Magna fuit erga miseror
um misericordia MARIAE, adhuc exu
lantis in mundo; sed multò maior
erga miseros est misericordia eius
iam regnantis in Caelo: maiorem
per beneficia innumerabilia nunc
ostendit hominibus misericordi
am, quia magis nunc videt innume
rabilem hominum miseriam. Vnde
pro splendore prioris misericor
diae fuit MARIA pulchra vt Luna:
pro splendore verò posterioris mi
sericordiae, est electa vt Sol. Nam
quemadmodū sol, lunā superat magni
tudine splendoris: sic priorē MARIAE
misericordiam, superat magnitudo
posterioris. Quis est super quem sol
non luceat? quis est super quem mi
sericordia MARIAE non splendet?

Quemadmodū sol oritur super bo
nos & malos indifferenter: sic MA
RIA praeerita non discutit merita,
sed omnibus sese exorabilem, om
nibus elementissimam praebet: om
nium deniq; necessitatibus amplif
simo miseretur affectu. Błogosławio
na (prawi) MARIA pierwsze miłosier
dzie poślednieyszym przewyższa. Wiel
kie twoie było miłosierdzie przeciwko mi
żernym, gdyś ieszcze na wygnaniu tego
świata żyła; ale teraz daleko większe
przeciwko miżernym, gdy w niebie krolu
iesz; większe teraz y niezliczone ludziom
miżernym pokazujeś dobrodziejstwa, bo
lepiej teraz widzisz y znaś ich miżerya.
Było pierwsze miłosierdzie Pánienkie
iasne y piękne iako miesiąc; ale teraz niey
sze w Niebowziętej Panny jest iako słońce:
bo iako słońce przewyższa wielkością ias
ności miesiąc; tak teraz niey sze miło
sierdzie przewyższa pierwsze Pánienkie
miłosierdzie. T ktoż bowiem jest kogoby
słońce nie oświeciło? kto jest nad kimby
miłosierdzie Maryey nie świeciło? Iako
słońce wschodzi nad dobrymi y złymi; tak
Marya prześltych nie upatruie zaślug,
ale się wszystkim dobroliwa, wszytkim
najtłaskawszą pokazuje, nad wszytkich po
trzebami ma obfite miłosierdzie. Ma
tedy to Przeczysła Panna w Niebo
wzięta / iż oświeca przykładem y do
brodziejstw te tu niskie rzeczy.

Otrzęcie: Słońce iasnymi pro
mianami swoimi nie tylko po
wierzchnie oświeca rzeczy/ ale też do
wnetrzności przenika/ y w samych wna
trznosciach ziemi/ operacye swoje
ma: bo tam rodzi miedź/ żelazo/ sre
bro/ złoto/ perły/ kamienie drogic/
elementy nieoskacowane; bo ażkoł
wiek pospolicie Philosophowie y in
szym przyczynom te skutki przypisują/
wszaktje iednak wszyscy się na to zga
dzają/ iż słońce jest principalis causa,
jest nayosobliwsza y nayprzednieysza
tych rzeczy przyczyna.

Ma zaprawda y to Przebłogosła
wiona Panna/ oświeca ona powierze
chnie: bo ona sprawnie w ludziach
powierzchnie cnoty/ sprawnie w nich
ostawiażne iacone modlitwy/ śpiewa
nia chwały Pánu Bogu/ sprawnie das
kowania ialmużny/ sprawnie trudemia/
biegowania ciała/ sprawnie nośenia

Proverb
8. Cap.

ostrzych włościennic/ na twardej ziemi
nocowania/ długie posty/ obręzy żes-
lanych na ciele nożenia/ sprawuje dą-
lekie peregrynacye/ y inſze rozmaite a
chwalebne powierzbne dobre pczyn-
ki. Tym ſie iednak ſamym nie konten-
tuje/ ale przeniſka wnetrżności duſhne/
y tam w ſerdecznych wnetrżnościach
wielkie y dziwne/ nad złoto y kamienie
drogie koſtownicęſze/ ſprawuje ope-
racye: bo tam ſprawuje akty Wiary/
akty Nadziei/ akty goracey Miłości/
akty pobożnych a palających chęci y
pragnienia Bōgu ſłużyć doſkonale/
wykorzeniwszy z ſiebie wſytkie wyſte-
pki y pożałliwości. A iakoż to tam
wſytko ſprawuje? Sprawuje oſobli-
wie rada/ radząc ſercu ludzkiemu tak
wymienicie akty: Tak abowiem ſamą
o ſobie mowi. Meum eſt conſilium
& equitas. Jakoby rzekła: Jam ieſt
ktora przyczyna moia y Syna/ wpra-
ſham ſwiatło ſługom moim/ za który
widza ſkażitelność ciała/ obluda ſwia-
ta/ złote przekłatego ſiatańa; a jącym
przy teyże ſwiatłości widza iako maia
zwydziać ciało/ ſwiat/ y ſiatańa. Ma
tedy Przeczyſta Panna y to/ iż nie tyl-
ko powierzbne/ ale też y wnetrżnie te-
niſkie rzeczy oſwieca.

Na ſtatek ma to Słońce mądroſci.
Valne/ iż ażeſkolwiek wſytkie rze-
czy tak wyſſe iako y niſſe iakoſności
ſwoia oſwieca/ naywiecey iednak y
nayobſciey oſwieca mieſiac. Tak a-
bowiem naucza Galenus lib: 2. de dieb:
decretorij, y inſy także Filoſofowie;
alec y ſama tego dochodziemy expery-
encya: widziemy abowiem iż nic tak i-
aśnie/ ani na niebie ani na ziemi nie
ſwieci iakoſności ſłoneczna/ iako luna,
mieſiac.

Ma zaſte y to Przenaſwietſza
Panna: wſytkie ona rzeczy wyſſe y
niſſe/ iako ſie uż pokazało/ oſwieca;
tak iż ſie o niey mowie mogą one ſło-
wa Janá ſwitego/ ktore on o Chry-
ſtusie Pánu powiedział. Illuminat o-
mnem hominē venientē in hunc
mundum. Oſwieca wſelkiego czołwie-
ka przychodzącego na ten ſwiat. Wſi-
akże iednak oſobliwie naywiecey naobſ-
ciey oſwieca ta Panna Mieſiac. Coż
to ja Mieſiac? Mieſiac ieſt głupi
człowiek/ o który powiedział Ekleſia-

ſyk. Stultus vt luna moratur. Głupi
mieniſie iako mieſiac. Jeſt tedy iedną
Rzeczpoſpolita pełna tych głupców/
ktora to Rzeczpoſpolita naywiecey y
nayobſciey oſwieca Przenaſwietſza
Panna. Rzeczęſ: niechce ia bydy w
takiey Rzeczpoſpolitey/ niechce bydy
z liczby głupich/ żebym był od tey Pa-
ny oſwiecony. Tłumieſz co mowiſ;
maſz wiedzieć/ że diabolakie ieſt głup-
ſtwo/ iedno ieſt przyrodzone/ natura-
lis ſtulticia. Drugie ieſt moralne/
moralis ſtulticia. Tłumieſz ſobie że-
go żyć bydy głupim ſtulticią natu-
rali: nie takich bowiem głupich obſi-
ciey oſwieca Przenaſwietſza Panna. Jednak
maſz ſobie żyć bydy głupim ſtulti-
cią morali, głupſtwem ſwiatoſłowny.
Rzecz tedy poſpolita pełna takich głu-
pich/ ieſt w Koſciele Bożym ſtan Za-
konny. Czyli bowiem nie ja głupiego
ſwiat pożyta owego młodziakaſtka/
abo y meża/ ktory wſytkimi dobrami
natury y fortuny będąc ozdobiłony/
ſłachetnie zacnie wrodzony/ na ciele
zdrowy y mocny/ dziwnie wrodziwy/
dowcipem/ pamięcią/ rozſądkiem za-
cny oſtaſzony/ nauka/ wymowa/ in-
ſzych wielu celniacy/ y Krolow y Kie-
ſzat w wielkiej laſce y ſaworach będą-
cy/ ſamiliey ſwoiey nądział/ Rzeczy-
poſpolitey filar/ Wygryzny przyſia o-
brona; w iednym momencie nie ma-
iac względu na żaloſnych Rodziców/
na zacnych Krewnych/ wyrzekła ſie
ſwiata/ pogardza dobrami tego/ ob-
naza ſie z drogich ſiat/ bierze na ſie
gumby wor/ oſtry y ſtraſny/ wyrzekła ſie
wlaſney woli/ roſkoſhy wſytkich oſta-
pute/ ſyła ſwoia pod iarżmo poſti ſoni-
ſtwa poddaie; czyli (mowi) cał tego
ſwiat za głupiego nie ma? O zapras-
wde nie mągey: Tak abowiem potes-
pieni/ ſwiat miluſicy/ aże nie rychło
wyznawia. Nos inſenſati vitam. Sapient: 9.
illorum æſtimabamus infaniam, &
finem illorum ſine honore: Ecce
quomodo computati ſunt inter Fi-
lios Dei, & inter Sanctos ſors illo-
rum eſt. My (prawi) nierozumni, ży-
wot ich porzycałſmy za głupſtwo, y koniec
ich za niepożyteczność; oto iako porzytani
ſa między Syny Boże, y między Świateymi
człowieka ſwoie wzięli. Temu to tedy mie-
ſiacowi/ tey Rzeczpoſpolitey z głu-

pich zebraney/ to iest stanowi Zakon-
nemu/ obficie iasności swojej uży-
to Słonce/Przenaswietsha Panna. W-
na powiem Zakony ma w osobliwej
swojej opiece/ ona ich nauka/ przykla-
dami/ cnotami/ nad wszystkie inne lu-
dzie obficie oświeca. Doznał tego
Zakon Karchuzyański/ doznał Zakon
Cysteryjski/ ktore ona przez slugi
swoie Roberta y Bernarda dziwnie
oświeciła. Doznał y doznacie Zakon
Karmelitanski/ tak Bossych iako y nie
Bossych/ doznał Zakon Dominika S.
ktory sobie za osobliwa Patronke Prze-
naswietsha Panna obrat/ doznał y do-
znacie Zakon Societati: I e s v, bo za iey
oświeceni y on świat oświeca. Do-
znał/ a obficie doznał/ y doznacie Zakon
Dobrego Franciszka Swietego; tey

bowiem Panny promieniami oświe-
cony/ to iest/ przy iey Rosciolku/ po-
czatek swoy wziaszky/ po wszystkim
świecie promienie swoje rozpuscił.
Jednym slowem/ oświeca ta Panna
dziwnie obficie ten Miesiac/ to iest/
wszelaki Stan Zakonny. A ztym wz-
iasna rzecz/ wz to wszyscy przyznać mu-
simy/ iż Przenaswietsha Panna w Wie-
bowzeta/ iest Elekta vt Sol, wybrana
iako Słonce: a ztym chciemy bydz
wszyscy ex opposito istius Solis, chciemy
my wszyscy nabozenstwo nasz stawac
przed Przenaswietsha Panna/ abyśmy
tu przez nie oświeconymy badac/ nie-
bieskiej Swiatłości dostapili: Co nam
racz dać Chryste I e z v, ktory żyjesz
y krolujesz na wieki wieczne.

A M E N.

Ná Tenże Dzień

WNIEBOWZIE- CIA PANNY PRZENASWIEŹSZEY, KAZANIE CZWARTE.

MARIA optimam partem elegit. : Luca 10.

MARTA najlepsza czaſtke sobie obratła.

DOBRA rzecz ma swoje
czastki. Chrzescianie w
CZXRstusie Namilſzy.
Tak bowiem dobra rzecz
dzieli Theolog. Bonum
aliud est natura, aliud fortuna, a-
liud gratia, aliud gloria. Dobra (pra-
wi) rzecz/ inſa iest natury/ inſa ſzcze-
ſcia/ inſa laſki/ inſa chwały. Dobro
ſzczescia/ ſa maietności y wszelkie bo-
gactwa y honory. Dobro natury iest
dwoiatke/ iedno do ciata/ drugie do
duſie nalezace: do ciata nalezy pie-
tnoſc abo proda/ takze caſtitaſ cor-
poris, caloſc/ powſciagliwoſc ciata:
Do dobra duſzy nalezy rozum/ pa-
mieć/ wola. Dobro laſki oſobliwe iest
laſka Boza poſwiacajaca: ktora Pan

Bog czlowieka wſprawiedliwia. Do-
bro chwały/ iest iasne widzenie Pana
Boga w Troicy Przenaswietſhey ier-
dynego. Rosciol ſwiaty Marla na-
ſa/ przywolajaca dziſ Przenaswietſhey
Pannie te dzisieyſe Chryſtuſowe ſlo-
wa. MARIA optimam partem ele-
git. MARTA najlepsza czaſtka obratła.
Ktorychze to dobr Przenaswietſha
Panna najlepsza czaſtka obratła: cy
najlepsza ex bonis fortunæ, 3 dobr
ſzczescia: cy najlepsza ex bonis na-
turæ, 3 dobr przyrodzonych: cy nays-
lepsza ex bonis gratiæ, 3 dobr laſki:
cy najlepsza ex bonis gloriæ, 3 dobr
chwały? Pokaze ia na teraznieyſym
Kazaniu/ ze z kazdego tych dobr nays-
lepsza sobie czaſtka Przenaswietſha

Panną obrala. Będzie to tu cześć y chwale Bożej/ a tu wysławieniu Przez błogosławionę Panny.

O sie tknie naprzód bona fortuna, dobrę szczęścia; iż z tych najlepsza część Przenasłwienia Panny obrala: obaczmy. Dobra część dobrę tych/ są bogactwa y dostatki tego świata: dobra to mowie część/ bo tak niektórzy w Psalmie 143. powiedzieli. Promptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud, oves eorum fecerunt abundantes in egrediens suis, boues eorum crasse; non est ruina maceriarum neque transitus, neque clamor in plateis eorum; beati cum dixerunt populum, cui haec sunt. Szpieżnie (prawi) ich pełne, wydające z tego do onego, owce ich rodzące, obfite w drogach swoich, woły ich tłuste, &c. takie rzeczy mający, są błogosławionych/ a od niefortnych pożytkani. Dobra to tedy część. Ale melior pars, lepsza część dobrę tych/ jest wsiadanie diuitiarum, zażywanie dobr swoich. Coś bowiem po tym komu/ że ma złota y srebra y wszelkich dostatków pełno/ jeżeli ich nie zażywa/ ale je tylko w skrzyniach albo w sklepach swoich chowa? Konstantynus Paleologus Cesarz Konstantynopolski/ miał barzo wiele złota y srebra w skrzyniach swoich/ widział iż na niego naslepował nieprzyjaciel/ mógł za ono złoto y srebro zebrać woysko wielkie y bronić się nieprzyjaciolom; nie uczynił jednak tego/ wolal to wszystko chować: aż oto nastąpił nieprzyjaciel/ y dostatki/ y tego samego wieczka niewola wziął. Zaczynam lepszą część tych dobr jest wsiadanie, zażywanie ich; zażywanie mowi nie na koszt y zbytki/ ale zażywanie na ialmużny ubogim/ y na skromne swoje y swoich wychowanie. Tak lepsza zaś dobrę tych część jest/ contemptus diuitiarum propter amorē Dei, pogardzenie wszystkich bogactw na świecie dla miłości Bożej. Tak bowiem naucza Augustyn święty/ lib: de documentis Ecclesie, cap. 71. Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare; melius cum intentione sequendi Dominum simul pauperibus donare, & absolute ab omni sollicitudine egere

cum Christo. Dobra (prawi) jest bogactwa ubogim rozdawać, ale lepsza dla naśladowania Chrystusa Panna wsiadła oraz ubogim rozdając, y wszelkie pieczętowania odrzućmy, cierpieć z Chrystusem Panem ubóstwo. MARIA optimam partem elegit, nie obrala sobie Przez nasłwienie Panną bonam partem, nie obrala possessyey bogactw tego świata; nie obrala też meliorem partem, nie obrala lepszy część/ to jest wsiadanie, żeby była trzymając dobrą tego świata ubogim z nich dobrze czyniła. Ale co? obrala sobie najlepszą część/ to jest/ contemptum omnium bonorum temporalium: pogardziła bowiem wszystkim bogactwom na tym świecie/ y dobrowolnie stała się uboguchną/ rozdając oraz y ono złoto ubogim/ które Trzej Królowie w podarunkach przynieśli: tak bowiem naucza Bonaventura S. Zelans Virgo pro paupertate, & intelligēs Filij voluntatem, tam intus docentis, quam foris ostendentis, quia vultum forte avertēbat ab auro, & vilipendebat; totum pauperibus erogavit. Będzie (prawi) iasława Panna o ubóstwo, y zrozumiałym wola synowska, tak wewnętrznie; iak y zewnętrznie; bo podobno Chrystus od onego złota twarz swoją odwracał y nim gardził/ wszystko ubogim posłał z łaską y rozdając. A zatym pewna rzecz/ iż ex bonis fortunis, z dobrę szczęścia/ optimam partem MARIA elegit, najlepszą część Przebłogosławioną Panną obrala.

O sie tknie bona natura, dobrę przyrodzonych: iż y z tych optimam partem elegit, najlepszą obrala część; obaczmy. A naprzód iż ex bonis pulchritudinis corporis, najlepszą część otrzymała. Dobra to część pulchritudo corporis, piękność albo broda ciała: częstokroć bowiem przy tej piękności/ wiąże się animus wspaniałość/ y ślabećwa zacność/ iako napisał Poeta.

Forma virorū; animi quamuis de plebe videbat.

Indicium testis nobilitatis erat. A lepsza zaś część piękności cielesnej która jest: podobno kto rzeczy/ lepszą część piękności jest/ kiedy się

Libro de
ut Christi.

to widać

Hom. 23.
in Matt.

Psalm: 143.

Genes. 12.

któ w świąty drogie wberze/ kiedy się z
wtrąconymi włosami pokaze/ kiedy
twarz różnymi kolorami poszarbnie/
kiedy się kto różnymi Cudzoziemskie-
mi pstrocinami ozdobi. Prawda jest
że te stroje ludzie światowi za lepszą
czystą piękność swoję mają. Ale
ja powiadam/ że to nie jest lepsza czys-
tka piękność; nigdy bowiem ta pi-
ękność nie wyrowna piękności przyro-
dzonej: czego i taknie naucza Chrysto-
słom święty. I tak jest (prawi) różność
między prawdą a kłamstwem, taką jest
różność między przyrodzoną a między
nabytą z rozmaitych strojów pięknością.
Jeżeli; bowiem Salomon nie był we wszy-
stkich strojach swoich po wszystkie dni ży-
wota swego tak piękny, iako jest piękny
przyrodzona pięknością ieden polny kwia-
teczek: a iakoż twoją piękność z strojów
rozmaitych nabyła, nad piękność twoją
przyrodzoną piękniejszą być może? jest
to rzecz prawnie niepodobna. Któżby te-
dy jest melior pars, lepsza czystka pi-
ękności cielesnej? Nie inna zaprawdę
tylko pulchritudo abscondita, pi-
ękność z ktera się kto przed ludźmi nie
pokazuje/ y owsem ona iako może
pokrywa. Psalmista święty o bogas-
tych ludzi Cerkach powiedział. Filii
eorum compolice, circumornate
ut similitudo templi. Cerkie ich (prá-
wi) ułożone, ozdobione iako podobień-
stwo Kościoła. Hieronim święty tak
to miejsce Pisma świętego exponuje.
Filii nostri tanquam anguli, or-
nate ad similitudinem templi. Cerkie
(prawi) nasze iako kąt, ułożone iako
tamt kościoła. Jakoby rzekł. Kiedy
cerkie nasze są w kątach/ to jest/ kiedy
się kryją przed okiem ludzkim; to jest/
kiedy nie biegała po domach/ po wia-
cach/ po bieżniadach/ aby widziane by-
ły; tak są piękne/ tak śliczne/ iakoby
ozdobione kościoł. Toć tedy ta jest
lepsza czystka piękności/ pulchritudo
abscondita, piękność zakryta; po-
niemaj ta tylko jest podobna pi-
ękności y ozdobie kościelnej. To czystka
piękności obróciła sobie niegdy swa-
roblina a wrodziwa Sará/ Malzon-
ta Abrahámová: coż bowiem jest iż
do niej Abrahám mówi. Novi quod
pulchra sis mulier. Wiem żeś piękna
niemiasta? Czyliż on tylko iako ma-

wiedział/ iż piękna była niemiasta?
czyli też y ona sama o tym nie wie-
działa? czyli sama siebie nie znała?
Zaiste nie znała/ nie przegladala się
we zwierciadle/ y przed swymi się oz-
czyma własnymi pokrywając/ a dos-
pieroż przed ludźmi. O czym tak
pięknie poważny Ołeaster. Novi
quod pulchra sis aspectu: non de-
bet vxor se cognoscere pulchram,
sed vir eius. Wiem (prawi) żeś jest
piękna: nie ma bowiem niemiasta wie-
dzied o piękności swoję, ale tylko mąż.
A tak ta jest lepsza czystka piękności/
tryć piękność swoję przed okiem ludzi-
kim. A któżby będzie najlepsza czys-
tka? Zaprawdę nie inna/ tylko con-
tempus pulchritudinis, propter
Deum, pogardzą piękności dla same-
go Boga. Najlepsza to mowa czys-
tka: bo wieczne królestwo y Boga za-
stuguie; czego Panienki święte Ma-
czennice Chrystusowe/ dla Chrystusa
piękności swoję pogardzając/ sama-
dosły experyencya. MARIA opti-
mam partem elegit, najlepsza czys-
tka obróciła: piękna była ta Panna iako
śliczny miesiąc; tak bowiem o niej
Duch Przenaświetszy mówi. Pul-
hra ut luna: pogardziła ta pi-
ękność; bo luna sub pedibus eius, ta
piękność podeptała. Toć sobie naj-
lepsza czystka piękności obróciła.

Drugie dobro natury do ciała na-
leżące/ jest castitas corporis, czystość
ciała: dobra czystka te? dobra jest casti-
tas conjugalis, czystość małżeńska/ le-
psza czystka/ jest castitas vidualis, czy-
stość wdowia; najlepsza czystość/ jest
castitas Virginalis, czystość Pamińska.
Nie ja mówia ale święty Aldhelmus
in Bibliotheca Patrum. Cum tres sint
status in Ecclesia, Virginitas, Celi-
batus, Coniugium: ex revelatione
Euangelica didicimus, si ratio me-
ritorum habenda est, cum has inter
virtutes ordinem constituendum
esse: ut sit Virginitas aurum, Celi-
batus argentum, Coniugium ara-
mentum; Virginitas diuitie, Celi-
batus mediocritas, Coniugium pau-
peras; Virginitas pax, Celibatus
redemptio, Coniugium captivi-
tas; Virginitas sol, Celibatus lu-
cerna, Coniugium tenebrae; Vir-

ginitas Regina, Celibatus Domina, Iugalitas ancilla. Pániensstwo (práwi) iest złoto, W dowstwo iest srebro, Matzenstwo ubóstwo; Pániensstwo pakoy, W dowstwo wykupienie, Matzenstwo niwola; Pániensstwo iest słońce, W dowstwo świeca, Matzenstwo ciemność; Pániensstwo iest Krolowa, W dowstwo Páni, Matzenstwo służebnica. Z tey nauki iáśnie sie pokazuje/ iż z dobr czystości cielesney/ naylepsza cząstka iest Pániensstwo. MARIA optimam partem elegit, naylepsza cząstka obrala: bo czystosc Pániensstwa Bogu swoiemu wieznymy czasy/ a naprzod ze wszystkich Pániensstwa iako pospolicie Theologowie naucają/ poslubila.

Ale y dobro czystości Pánienskiej ma iestże swoje cząstki: bo insha iest Virginitas humana, Pániensstwo ludzkie; insha Virginitas Angelica, Pániensstwo Anyelskie; insha Virginitas Diuina; Pániensstwo Boskie. Dobra iest cząstka Virginitas humana, Pániensstwo ludzkie/ iako sie iuz pokazalo: lepsza cząstka iest Pániensstwo Anyelskie; iako bowiem natura/ tak y czystoscia/ Anyolowie ludzi przechodzą. Ale nalepsza cząstka iest Pániensstwo Boskie: żadne bowiem Pániensstwo ani Anyelskie/ ani ludzkie/ z rodzeniem sie nie łączy; ale samo tylko Pániensstwo Boskie: bo Bog Ociec Syna od wiekow rodząc/ w czystości Pánienskiej zostaje: tak bowiem Agniestka swiata mowi. Amo Christum in cuius thalamum introibo, cuius Mater Virgo est, cuius Pater faminam nescit. Mituis (práwi) CHRTIstus, do ktorego przybytku wnide, ktorego Matka Panna iest, ktorego Ociec Niewiasty nie zna. Przenaswiecisha tedy Panna/ nie obrala sobie tylko bonam partem, to iest/ czystości ludzkiej; ani sobie obrala Przenaswiecisha Panna cząstki lepszej/ to iest/ czystości Anyelskiej: gdyz to o Przenaswiecishy Pannie mowie możemy/ co powie dzial Job. Stellæ non sunt mundæ in conspectu eius. Gwiazdy (práwi) to iest Anyolowie/ nie są czystymi wzgledem czystości Przenaswiecishy Panny O czym y Beernat swiety. Quæ enim vel Angelica puritas Virginitati illi audeat comparari, quæ di-

gna fuit Spiritus Sancti Sacramentum fieri, & habitaculum Filij Dei. T kto raz bowiem (práwi) y Anyelska czystosc moze byc do tego Pániensstwa przyrownana? ktore godne bylo stac sie Swiatnica Duchá Swietego, y mieszkaniem Syná Bożego. Obrala tedy sobie Przenaswiecisha Panna naylepsza cząstka Pániensstwa/ obrala mowi nieiake Pániensstwo Bogá Oycá: bo obrala Pániensstwo łązone z Rodzeniem Syná Bożego. Nie ia tey Pannie Boskie Pániensstwo przypisuię/ ale Żeno swiety. Dei Mater tuie Virgo post Connubium, Virgo post Cõceptum, Virgo post Filium. Denique si esset aliquid Virginitate melius, Dei Filius hoc magis potuerat suæ Matri præstare, cui præstiterat ut Diuinę Virginitatis polleret honore. Boza (práwi) Matka byla Panna po slubie, Panna po Pocześciu, Panna po Wrodzeniu: náosiatęk gaby bylo co lepszego nád Pániensstwo, mogly to byl dác Syn Boży Matce swoiey, ktory iey dác Boskiego Pániensstwa znacosc. A zátem iáśnie iuz rzec/ iż de bonis continentie, z dobr czystości ciała/ naylepsza cząstka Przenaswiecisha Panna obrala.

To sie tknie bona naturæ ad animam pertinentia, dobre przyrodzonych do dusze nalezacych; potrzeba wiedziec/ iż z tych nayosobliwsze/ y naydoskonalsze dobro iest wola ludzka. To iednak dobro ma swoje cząstki: dobra cząstka iest voluntas indifferent ad bonum & malum, wola iednakowo sie do zlego y dobrego maia. Reora bowiem wola wiecey sie ma ti zlemu/ przez zle zwyczajem nábyte nálogi/ ta nie iest dobra. Lepsza cząstka woli iest/ kiedy przez cnoty badz nábyte/ badz od P. Boga wolane/ slonna iest wola do wshelákiey cnoty/ y do záchowania wshelákie przykazania Boskiego. Ale naylepsza cząstka woli ludzkiej iest/ kiedy tak iest lastka Boza w dobrych wmoscmona/ tak cnotami swietymi wsheláta/ iż żadna miara ani smiertelne ani powshednie zarzekyc nie moze. To mowi naylepsza cząstka: bo cale cło wielá z P. Bogiem iednoczy. Przenaswiecisha Panna nie obrala sobie dobrey cząstki: bo nigdy nie miała voluntatem æque indifferentem ad bo-

Serm: de continentia.

Job 25.

Serm: 4.
de Assump-
tione.

num &

nam & malum, nie miała mówić
woliędnatowo się do złego y dobrego
mówiącej: bo iż w punkcie Pocze-
cia swojego była cnotami wielkimi
ozdobiona/ uż wielce do dobrego na-
skłoniona była. Nie obrala sobie ani
cząstkę lepszey: gdyż ta/ to jest/ wola
cnotami ozdobiona/ może przyna-
mniey grzechem powshednim Pana
Boga obrazić. Lecz obrala sobie czą-
stkę naylepszą/ to jest/ wola/ tak lastka
Boża umocniona/ iż nigdy w na-
mnieyşey rzeczy nie przestąpiła woli
Bożey; y namnieyşym grzechem/ y
powshednim/ Pana Boga obrazić nie
mogła. Czego aż pospolicie Dokto-
rowie Kościelni nauce: y tu ia-
jednaki krótko dowodzą. Hugo Ca-
rensis nazywa Pannę Przenaswistą
vchem Boskim. O niey bowiem
Chrystus powiedział. Corpus autem
aplasti mihi. Ad Heb. 10. Co Psal-
mista świsty wyłożył. Aures autem
perfecti mihi. A dla czegoż to pro-
feta Przenaswistą Panną jest Vchem
Boskim? Czy dla tego/ że przez nią
Bóg wśelanie modlitwy nasze słyży?
Jako rozumiał poważny Richardus à
S. Laurent: który pisał na one słow-
wa Psalmu. Præparationem cordis
eorum audiuit auris tua. Przygotow-
anie serca ich słyżyło ucho twoje.
Tak lib: 2. de laud: Vir. mówi. Præpa-
rationem cordis eorum, id est humi-
lium, audiuit auris tua, id est Beata
Virgo: Quia ea mediante paupe-
res exaudis, sicut homo mediante
aure sua. Przygotowanie serca ich, to
jest pokornych, uśłyżało ucho twoje, to jest
Błogosławiona Panna: bo ty przez nie
tak wysłuchiwałaś prośby ubogich, iako
człowiek vchem swoim słycha. Dobra
to racya/ aleć y druga rzeczy naszej
służąca/ tenże wielki Doktor przywo-
dzi. lib: 5. de Laudibus Virginis. Au-
res non debent moueri nisi moto
capite, id est, nisi ad ea quæ Deus
vult: quia aures sunt de ipso capite;
qui ex Deo est Verba Dei audit. Sic
per omnia & tantum mouebatur
Maria. Jakioby rzekł ten Doktor: mo-
że głonić ruszyć się mogą choć się głow-
wa nie ruszy: ruszyć okiem możemy
choć głowa nie ruszymy/ ruszyć wśla-
mi możemy/ choć głowa nie możemy/

ruszyć ręką/ nogą/ możemy/ choć głow-
wa nie ruszymy; ale vcho ludzkie ni-
gdy się nie ruszy tylko za ruszeniem głow-
wy: dla tey ci przyczyny Przena-
swistą Panną była Vchem Boskim/
iż się nigdy nie ruszyła tylko za rusze-
niem Boskim/ to jest namnieyşego w-
czynku nie czyniła/ tylko według Pana
Boga swojego. Jaczym ponieważ
Panna Przenaswistą taką wola so-
bie obrala/ iż y namnieyşym grzechem
Pana Boga obrazić nie mogła: idzie
złym/ iż z dobre natury do duszy nale-
żących/ nalepszą sobie cząstkę obrala.

O sielnie dobra lastka: y z tych
że Panna Przenaswistą opti-
mam partem elegit, naylepszą cząst-
kę obrala: dowodzą. Tak wiele jest
cząstek lastki Bożey która Pan Bóg lu-
dziom daie/ iako wiele jest potrzeb
ludzkich/ których ich stan y godność
potrzebuje. Nauca bowiem Tho-
masz świsty Doktor Angielski/ iż taka
jest providencya Boska/ iż wśytkim
rzeczom providuie wśytkie potrzeby
stanowi ich należące: tak providuie
praştom skrzydełka do latania/ ry-
bom także do pływania/ tak robacza-
tom małuzkim wiele nog do chodze-
nia, ié. Ale tak jest/ iż Przenaswiste-
şey Panny stan/ to jest/ stan Matki
Bożey/ jest prawie ze wśytkich naye-
wyżşy: Toć ten ież stan potrzebował
nayewyżşey lastki Bożey: toć ieżeli P.
Bóg wśytkim rzeczom providuie last-
ki stanowi ich potrzebne/ idzie złym
iż Przenaswistşey Pannie nayewyżşą
lastkę providował y konferował. Toć
optimam partem elegit MARIA, naye-
lepszą cząstkę lastki Bożey obrala Prze-
naswistą Panną. Powtore tegoż
tak dowodzą. Przenaswistą Panną
immensissimam, nieogamioną lastkę
Bożą otrzymala. Tak abowiem nau-
cza Seraphiczny Doktor Bonawen-
tura świsty. Gratia MARIE, gratia
verissima, gratia immensissima:
impressa fuit gratia, quæ Virgo fuit
plena. Immensum enim vas non
potest esse plenum, nisi immensum
sit illud quo est plenum. MARIA au-
tem vas immensissimum fuit, ex
quo illum qui maior celo est, conti-
nere potuit. Tu immensissima MA-
RIA capacior es celis: quia quem

2. 2da Q.
24. art. 2.

In Specula
Cap. 5.

Tom: 1.
Serm: 61.
Art: 2.
Cap: 1.

in Speculo
Cap: 7.

Celi capere non poterant, tuo gremio contulisti. Tu capacior es mundo, quia quem totus non capit orbis, in tua se clausit viscera, factus homo. *Łaska* (prawi) *MARTET* *łaska* nayprawdziwsza, *łaska* nieogarniona: nieogarniona była *łaska*, która była *Panna* pełna; bo nieogarnione naczynie pełne być nie może, jeżeli to którym napełnione bywa nie jest nieogarnione: a ta *Panna* była naczyniem nieogarnionym; bo nieogarnionego w swoim żywocie zamknęła. Tegoż potwierdza y *Bernardyn* święty. Excepto Christo tanta gratia Virgini a Domino data est, quantum vni purae creaturae dari possibile esset. *Wysamysy* (prawi) *Chrystus* a tak wielka tej *Pannie* dana jest *łaska*, iak wielka rzeczy szczyrze stworzonej dana być mogła. Toć tedy iasna rzecz/ że ex bonis gratis, z dobre *łaski* optimam partem elegit, naylepszą sobie *część* obratą *Panna* pp.

Że náośtatęł ex bonis glorię, naylepszą *część* sobie obratą; náuca *Róściol* S/ y *Doktorow* niego. *Seraphiczny* *Doktor* *Bonawentura* s. mówi tak. Gloriosum glorię *MARIę* privilegium est, quod quidquid est post Deum pulchrius, quidquid dulcius, quidquid iucundius in gloria, est hoc *MARIA*, hoc in *MARIA*, hoc oer *MARIAM* est. Gloriosum omnino glorię *MARIę* privilegium est, quod post Deum maior glorię nostra, maius nostrum gaudium de *MARIA* est. *Chwalebny* (prawi) *chwale* ty *MARYAT* przywilej jest, iż cokolwiek po *Bogu* piękniejszego, cokolwiek słodszego, cokolwiek wdzięczniejszego w *chwale* jest, to *MARTA*, to w *MARTET*, to przez *MART*a jest. *Rzetelnicy* ięszce

o tym święty *Bernardyn* *Sennen*ski. Hic est hortus ille *Assueri*, qui regia manu & cultu confectus erat: in hoc hortus factum est conuiuium grande pro nuptijs & coniunctione *Esther*: quam adamauit Rex *Deus* super omnes mulieres, & posuit diademam. Regni super caput eius, & voluit eam esse *Reginam*. Istud est diadema speciei, & glorię corona, quā *Virgo* super *Angelos* coronatur, ut intra *Trinitatis* glorię ipsa sola amplius sit cuncta, ac plus *Sanctissimę* *Trinitatis* diligat glorię, capiat, sentiat, ac fruatur: quā omnis alia pura creatura si mou sumpta: de cuius glorię post *Filium* participant vniuersi. *Chwała* (prawi) *niebieska* jest onym ogrodem. *Krol* *Assuer*a, który *Krolowska* ręką y ozdoba *szepiony* jest: w tym ogrodzie *prawnym* jest *bankiet* wielki, dla *wesela* y *ślubu* z *Esther*a: która umiłował *Krol* *Bog* nad wszystkie niewiasty, y położył *Koronę* *Krolestwa* swojego na ię głowie, y postanowił ię *Krolow*a. Tę jest *Koronę* *chwale*, która *Bog* *Przeczysty* *Pannę* *MART*a nad wszystkie *Anioły* ukoronował: tak iż w *chwale* *Trocy* *Przenawieśney* ona sama naywyżey jest posadzona, tak iż więcej *Trocy* *Przenawieśney* *chwale* miłwie, więcej otrzymuie, więcej ię czuie, więcej ię sążywa, niż wszelkie insey szczyre stworzenie pospolu wziete: z ktorey *chwale* po ię *Syn*u *Naymilsh* m wysysey *część* swoie biora. Już tedy iasna rzecz iż *Przenawieśca* *Panna* ze wszystkich dobre naylepszą sobie *część* obratą. Z tego niech będzie *Bog* pochwalony na wieki wieczne.

Amen.

Tom: 1.
Serm: 61.
Art: 3.
Cap: 3.

Ná Tenże Dzień
WNIEBOWZIE-
CIA PANNY
PRZENASWIĘTSZEY,
KAZANIE PIĄTE.

Veni electa mea, & ponam in te Thronum meum.
Podaj wybrana moja, y postanowie Thron moy w tobie.

Sziasz tu ná stowiecie Przez-
 naszwietşa Pánná / była
 Domem przezacnym Sy-
 nowi Bożemu. Chrześciz-
 ánie w Chryście Namila-
 fy. Ták ábowiem o nim Kościół S.
 śpiewa. Hæc est domus Domini
 firmiter edificata, benè fundata est
 supra firmam petram. Ten (práwi)
 jest dom Páński, gruntośnie zbudowa-
 ny. Coż przysnáw y Bernard świetły
 krechy in Deprecatione ad Virginem, ták
 do niey mówi. Verè beneplacitum
 fuit Deo habitare in te, quando ex
 ipse illibata carnis tuæ Substantia,
 quasi de lignis Libani, architecturá
 ineffabili, domum sibi edificavit.
 sapientia. Prawdziwie (práwi) v-
 podobato się Bogu mieszkanie w tobie,
 kiedy z niepokalanego Ciáta twego Sub-
 stancyey, iákoby z drzewa Libáńskiego,
 niewymownym rzemieśtem dom sobie
 wybudowała Przedwieczna Madrość.
 A ták pewna rzecz / iż tu żyłac tá Pánná
 / była domem Synowi Bożemu.
 A teraz chwalebnie w Niebowzista-
 czym jest (proşe) Synowi Bożemu?
 Záprawda jest mu jedynym przezacny
 Thronem. Ták bowiem naucza po-
 ważny Guericus Abbas. Sit igitur il-
 lud cœli palatium, plenum sedibus
 & thronis, sedeatque Deus in om-
 nibus accommodans se & aptans cul-
 que pro meritis. Non immerito ta-
 men creditur sine iniuria vel in-
 vidia cæterarum sedium, quoddam
 esse speciale Regis solii, excelsum
 & elevatum super gloriam omnium:

MARIAM dico exaltatá super cho-
 ros Angelorum, ut nihil contem-
 pleatur super se Mater nisi Filium
 suum. Niechże [práwi] będzie on
 Páłac niebieski pełen stolic y Thronów.
 niech we wszystkich siedzi Bóg, ákkomo-
 dujac się każdemu wedle zasług jego:
 słusnie jednak á bez krzywdy y żądzasći
 innych Thronów rzeka, iż Król niebieski
 ma osobliwy jeden Thron wyższy, y nád
 wszystkie inšie Throny chwalebniejszy, to
 jest, Przenaszwietşa MARIÁ, nád wszyst-
 kie Anioły wyniesiona, áby ták nie nád-
 saba nie widziáta wyższego, tylko same-
 go Syna Bożego. Lecz ponieważ Thron
 Bożi ma bydz niebo / wedle Psalmi-
 sty świetego. Dominus in cœlo pa-
 cauit sedem suam. Pan [práwi] ná
 niebie zgotował sobie stolicę. A według
 samych słów Bożich przez Proroká
 Izaiáša. Cœlum sedes mea, & ter-
 ra scabellum pedum meorum. Niebo
 (práwi) jest Thronem moim, á ziemiá
 podnożkiem nog moich. Jestże też Prze-
 naszwietşa Pánná Niebem? Pokaza-
 ła ná terázniejszy Kazaniu / iż jest
 prawdziwie Niebem. Co będzie tu
 czi y chwale Bożej / á tu wystawie-
 nuu Przeczystey Pánný.

Iż Przenaszwietşa Pánná jest
 prawdziwie Niebem: ták kro-
 tko á iásnie pokázala. Jest tá Pánná
 podobná temu niebu materýalnemu /
 in pulchritudine, w piękności: jest
 mu podobná in magnitudine, w
 wielkości: jest mu podobná in virtus-
 te, w mocy. Tóć tá Pánná słusnie nie-
 bem duchownym názwać się może.

psal: 102.

isaie 66.

Serm: 4.
 de Asupr.

Co się

Lib: de
Laudibus
B. Virg.
Cap. 1. 2.

EO sie tknie podobienstwa in pulchritudine, w piekności: Piekne jest bardzo Niebo/bo jest śliszonymi ozdobione gwiazdami/ iato to wszyscy na oko widzimy/ y takiey sie tego dziwney piekności zdumiewamy. Ma to y owsem wielka piekność Przenaswienstwa Panna. Nie ia to mowis/ ale powazny y wozony *Idiota*, doyzawszy tey piekności tak mowi. Virgo sua pulchritudine & dignitate omnem mundi pulchritudinem vincit: Solem, lunam, & stellas, flore lucis excedit. Neque enim sol perpetuo nobis splendet, cum contraria vicissitudine nox diei succedat: neq; semper luna orbem illustrat, cum celorum conversione hic mundus certo temperis spatio tenebris obvolvatur. **MARIA** vero & sole, & luna, & astris illustrior, suo lumine, nulla sui commutatione aut vicissitudine, cōplet & ambit omnia, flammis lustrat, luce vestit, nec enim illi succedit nox. *Anna* (prawi) **MARIA** swoia pieknościa y godnościa, wszelka wszytkiego swiatła przechodzi pieknośc: słońce, mieśiac, y gwiazdy, kwiaty swiatłości przewyżsa. Słońce bowiem nie zawse nam świeci, gdyż na przemiane noc po dniu następuje: y mieśiac nie zawse świat oświeca, ponieważ za obrotem niebieskim pewnych czasow ten świat w ciemnościach zostaje. **MARIA** zaś nad słońce y mieśiac y gwiazdy, swoia swiatłość jasnieysza, bez wszelakiey odmiány wszytko otacza, promieniami oświeca, swiatłością obloca, a noc po niej nigdy nie następuje. O tymże y powazny *Philippus Abbas* pisze na one słowa *Sapientie* 7. Candor est lucis aeternae, tāt do Przechystey Panny mowi. Tu es ergo omni claritate & splendore, Solis clarior & splendidior, omni lapide pretioso longē incōparabiliter preciosior. Tu super omne stellarū fulgorem, vtpotē Stella maris, fulgentior inveniris. Candor quippē es aeternae claritatis, & speculū sine naevo Divinae Maiestatis. Tu es hereditas Domini, in te moratus est Filius Dei. Tyś jest (prawi) o Panno nad wszelka iasność y swiatłość słoneczna iasnieysza y świetnieysza. Tyś jest

nad wszelki drogi kamień nieperowdnie druzsza. Tyś nad wszytką gwiazd śliczych ozdobę, iako gwiazda morska, ozdobięysza. Tyś bowiem jest iasność wieczney swiatłości: Tyś jest zwierciadłem bez zmaży Boskiego Maiestatu: Tyś jest dziedzictwem Panskim, w tobie mieszkat iedyny Syn Boży. O teyże piekności Pamienskiej *Anioł Panski* w *Revelacyach* *Brigitty* święty *Cap. 5.* tak do tey Panny mowi. Florigeris ac fructiferis arboribus comparari possent opera tua: Nam charitate ea factura eras, quae plus omnium, florum pulchritudine & fructu suavitatem Deum atque Angelos delectare debebant. Deusque in te ante suam creationem plures virtutes praevidit, quam in omnibus herbarum, florum, arborum, fructuum, lapidum, gemmarum, seu Metallorum generibus, quae inveniunt possunt in totius orbis amplitudine: vnde mirū non est si Deus in te O minor munde, qui adhuc creandus eras, magis delectabatur, quam de hoc maiore mundo. *Kwitnacy* (prawi) y owoc roztacy drzewow podobne są sprawy twoie o Panno, boś ie miłosć taka wyprawować miała, iż nad wszytkie najslicznieyszych kwiatow piekności, nad wszytkie najsłodszyyszych owocow słodkości, więcej Boga y Anioł y ciebie miłaty. Przed stworzeniem twoim, o Panno, Bóg więcej Cnot, więcej piekności w tobie przeyrzał, niżeli się ich może znaleźć we wszytkich ziołach, we wszytkich kwiatach, we wszytkich owocach, we wszytkich kamieniach, we wszytkich perlach, we wszytkich wszelakiego rodzaju kruszczach, ktore się tylko we wszytkim świecie znaleźć mogą. T przeto niedziw iż Bog toba się sama o świecie mnieyszy, więcej ciebie, niż z piekności wszytkiego wielkiego świata. *Naoostatet* *Dyonizyus S.* w liście do *Pawła* świętego o piekności tey Panny takie świadectwo daie. Ductus fui ad Deiformem praesentiam Altissimae Virginis, & tam me immensus Divinus splendor circumfulsit exterius, & plenius irradiavit interiorius: tanta etiam in me omnium odorum fragrantia: ut nec corpus infelix, nec spiritus posset totius

ac tantæ æternæ felicitatis insignia, sustinere. Defecit cormecum, defecit & spiritus, tantæ gloriæ Maiestatis oppressus. Testor qui aderat in Virgine Deum, si tua Divina concepta mente non me docuissent, hanc ego verum Deum esse credidissem / quoniam nulla videri maior esse posset gloria Beatorum, quam felicitas illa, quam ego infelix nunc, tunc verò felicissimus degustavi. *Przypomnijmy był (prawi) do przytomności Najwyższej Boskiej, Panny, jak mi nieogarnioną Boską światłość wewnątrz ogarnęła, i zupełnie wewnątrz oświeciła i takież wszelkich zapaćchom wonność serce moje wzięła, iż ani ciało nieszczęśliwe, ani też duch mógł mieć takię szczęśliwość. Wstało serce moje, wstał duch, taka chwata Maiestatu ogarniony, świadcze tym który był w Pannie Bogiem, iż gdybym był nie pamiętał na naukę twoją, że bym ja był Panną Bogiem bądź wierzył: gdyż żadna wiśka chwata Błogosławionych bądź nie może nad to, ktorąmem ja widział, teraz nieszczęśliwy ale na ten czas najszczęśliwszy. Z tego świadectwa iśnienie się pokazuje / iż Przenaświata Panna in pulchritudine, w piękności / naysłodszyemu Ciebie jest podobna.*

Że też jest podobna in magnitudine, w wielkości; tak pokazuje. Według Astrologów / Ciebie ktore się zowie Cælum Empiricum, jest takiej wielkości / iż jest terminus extremus superiorum corporum, jest termin / koniec zagraniczny / wszystkich rzeczy materialnych / nad którym już niemaś nic / tylko takoby iedno vacuum, iedną próżność. Zaprawdę Przenaświata Panna w takiej wielkości jest niebu podobna / ona jest terminus extremus, omnium rerum creatarū, jest koncem / terminem zagranicznym / wszelkim terminem rzeczy stworzonych / już nad ten termin nic stworzonego wyższego niemaś. Co takim dyktursem iśnienie pokazuje. Wysołimi są przed Bogiem / puri, casti, stworzenia czyste; wysołimi są przed Bogiem humiles, pokorni; wysołimi są przed Bogiem patientes, cierpliwi; wysołimi są przed Bogiem obedien-

tes, posłuszni; wysołimi są przed Bogiem pauperes spiritu, wboży w duchu; wysołimi są przed Bogiem amantes Deum, miłujący Boga: są mowia ci wszyscy przed Bogiem wysołimi; bo tak sama Przedwieczna Prawda powiedziała. Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in Regno Cælorum. Ktoby cnoty wypramował y onych nauczał, ten wielkim zwany będzie w Królestwie Niebieskim. Ale tak jest / że Przenaświata Panna jest terminus extremus omnium purorum, omnium humilium, omnium patientium, omnium obedientium, omnium pauperum, omnium Deum amantium; jest koniec / termin zagraniczny / wszystkich czystych / wszystkich pokornych / wszystkich cierpliwych / wszystkich posłuszných / wszystkich wbożych / wszystkich Bogá miłujących. Toć tedy Przenaświata Panna jest terminus extremus omnium rerum creatarum, jest terminem zagranicznym wszystkich kreatur. Iż jest terminus extremus omnium purorum, jest terminem zagranicznym wszystkich czystych / nauca Anselmus święty. Pura sanctitas, & sanctissima puritas pijissimi pectoris eius, omnem omnis Creaturæ puritatem, siue sanctitatem, transcendit incomparabili sublimitate. Czysta (prawi) niewiastliwość y najświętsza czystość naysłodszyego serca Panieńskiego, wszelka wszelkiego stworzenia czystości albo niewiastliwość, niewypowiedziana wysołością przechodzi. A znówu tenże Doktor święty. Decuit Virginem, ea puritate nitere, quā maior sub Deo nequit intelligi. Przypała to (prawi) aby ta Panna taka czystością oświeciła, nad ktora po Bogu wyższa być nie może. Tymi słowy naucza iśnienie ten Doktor święty / iż Przenaświata Panna jest terminus extremus omnium purorum, tak jest wysołoci w czystości / iż nad nie żadnego stworzenia czystszego nie maś.

Iż też ta Panna jest terminus extremus omnium humilium, wszystkich pokornych: naucza słodki Doktor Bernard święty. Cum MARIA quando maior erat humiliaret se, non modo de omnibus, sed & prae omnibus; me-

Math. 5.

Lib. de excellentia Virginis Cap. 9.

Serm. super signū Magnum

bus; merito facta. est nouissima. prima, quæ cum prima esset omnium; te se nouissimam faciebat: merito facta est omnium Domina, quæ se omnium exhibebat ancillam: merito denique super Angelos exaltata est, quæ & infra viduas, & penitentes, infra eam de qua fuerant electa septem demonia, ineffabili se mansuetudine inclinabat. Obsecro vos Filioli, æmulamini hanc virtutem, si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini modestiam eius: nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano, maxime Monachum nihil adeo decet. Gdy ſię (přaw) Panna MARRA tym wiecey umizala im wieksza byla, a umizala nie tylko we, wſz, tkim ale y nad wſzyskie i ſuſna i z nay- oſtateczniejsza ſtala ſię pierwſza, ſuſna i z ſtala ſię wſyskich Pania, ktora ſię wſyskich czynila ſuſebnica; ſuſna je ſię nad Anyoły, ſtala myjsza, ktora ſię y nad wdo- wy, y nad pokutniace, a nawet y nad one z ktorey siedm ſtatánor wygnano, ſtala ſię niewymowna ſkromnoſcia podlejsza. Ppraſam was ſynaczkonie, ſtarać ſię o te cnote, ieżeli MARRA miłujecie, ieżeli ſię iej podobać uſtawiacie: nie bowiem, człowiekowi nie leſt tak potrzebnego, nie Chryſciáninowi tak przyſtoynego, nie Za- łonnikowi tak uciwonego, iako bydz po- kornym. Tymi ſłowy nauczyl Do- ktor ten ſwisty/ i z Przeblagoſławioſ- na Panna byla terminus extimus, byla kóncem zágranicznym wſyskich pokornych/to ieſt/ze wſyskich naypos- korniejsza.

Jz byla terminus extimus pati- entium, i z naywiecey ze wſyskich cier- piála; nauca powazny Richardus a S. Laurentio. Alij enim Martyres etſi tormenta ſentiebant in corpore, interiori tamen conſolatione re- frigerabantur in mente: oſi eorum corpora pertransibat gladius tor- mentorum pro Chriſto, tamen ani- ma eorum recreabantur in Chriſto. Filius etiam ſimul fruebatur & pa- tiebatur, quia fuit in via compre- henſor; unde dicit in Pſalmo. Pro- uidebam Dominum in conſpectu meo ſemper. Sed anima Matris torquebatur in Chriſto, & totam

eius animam vehementia doloris poſſidebat. Inſy (přaw) Maczennicy aczkolwiek maki na ciele czuli, wnetry- nie iednak póciechami wielkimi ochlo- dzeni bywali; aczkolwiek ciála ich prze- rzał miecz rozmaitych mak dla Chryſtu- ſa, iednak duſe ich cieſzyły ſię w Chryſtu- ſie. Syn takze iej namilſy y cierpiál, y zázywál Błogoſławieſtwa wiecznego. Ale duſa Przenaſwietney Panny draczo- na byla w Chryſtusie, y wſytkie duſa iej miecz boleſci przeraził. Tymi ſłowy wyraża ten Doktor/ i z niſt wiecey dla Boga nie cierpiál nad Panne Przenaſwietſzą.

Jz teſz tá Panna ieſt terminus extimus obedientium, i z ieſt termin- nem zágranicznym wſyskich poſluš- ſnych; nauca powazny Andreas Cre- tenſis. O Divinas permutationes! Produxit natura liberum arbitrium ſpinis obſcriptum; MARIA contra produxit eum qui impleteret Pater- nam voluntatem: peperit natura ex inobedientia mortem volunta- riam; ipſa contra peperit eum qui mortem ſuſtinuit per obedientiam. Sola enim ſola præter naturam fuit electa ad naturam renouandam, ſola ſeruiuit Opifici vniuerſæ natu- ræ. O Boſkie (přaw) przemiany! vro- dziła naturá wolna wola, ale cierniem- otoczona; MARRA zaś wrodziła tego który wypełnił wola Oycowſka: wrodziła naturá z niepoſłuſeſtwa śmierć dobro- wolną; a MARRA przeciwnym ſpoſobem wrodziła tego, który śmierć podiał z po- ſłuſeſtwa. Samá bowiem samá krom- natury wybrána byla na odnowienie na- tury, samá ſłużyła Sprawcy wſelkiej na- tury. Patrzcie! trzykroć mowi i z ſa- má Przenaſwietſza Panna ſłużyła Sprawcy wſelkiej natury, dając tym znać/ i z ona samá taká byla/ nie miała w towarzystwie żadney rzeczy ſwo- zoney/ samá nad wſytkie inſze rzeczy ſtworzone oſobliwym ſpoſobem Bo- gu ſłużyła/to ieſt/temu poſlušna byla.

Jz teſz tá Panna byla terminus extimus pauperum, byla terminem wſyskich ubogich w duchu: iſnie ſię z obiaſwienia Brigetty ſwistej poká- zuie. Tam bowiem tá Przenaſwietſza Panna do Brigetty ſwistej mowi. Wſytko cokolwiekem mieć móglá, zá-

razem

Lib. 2. de
Laudibus
B. M. V.

Homil. 2.
de dormi-
tione Bea-
te M. V.

Lib. 1. Re-
velation.
Cap. 10.

razem ubogimi rozdają, nie mi się na świecie nie podobają tylko sam Bog, za-
wszem w sercu moim pragnęła abym do-
czekała Narodzenia Jego, abym tak przy-
namniej służeńca Matki Jego być mo-
gła: Obiecuję też w sercu moim gdyby
mi się to podobalo wieczna czystość za-
chowac, obiecuję też i najmniejszej
rzeczy na tym świecie nie mieć. Jeżeliż
tedy według tej Rewelacyey i naz-
mniejszej rzeczy na tym świecie nie
miałaby Przenaswienstwa Panna: Toć
była terminus extremus pauperum,
była tak uboga/ iż nad nią nikt ubo-
ższy nie był.

Jżnóstatek była terminus ex-
tremus amantium Deum, naywiecy
ze wszystkich miłowała Boga/ naucza
S. Petrus Damianus tymi słowy. Quē-
admodum stellæ sunt minores fa-
culæ, & velut scintillæ ad solem; i-
mo penitus se se abdunt, cum sol
adest; ita Virginis Divina charitas
ad cæterorum omnium Divorum
charitatem collata, velut sol est in-
ter minora sidera. Jako (prawi)
gwiazdy są mniejsze świeczki, i jakoby i-
skierki względem słońca, i zawsze całe
gasa przed słońcem; tak Panieńska
Boska miłość, względem miłości wszy-
stkich innych Świętych Pańskich, jest iako
wielkie Słońce względem małżeńskich
gwiazd. Tymi słowy dacie znać ten na-
bożny Doktor/ iż Przenaswienstwa Pá-
ni była i jest terminus extremus omni-
um amantium Deum, jest terminem
wszystkich Boga miłujących/ to jest/
iż nad nią nikt wiecy Boga nie mi-
łuje. A ztym już iasna rzecz/ iż słusz-
nie każdej cnotie tej Panny przypisać
się może. Non plus ultra: Toć wie-
cy nie, to jest/ żadney cnoty już wy-
ższej nie masz nad Cnoty Przenaswien-
stwy Panny. A ztym iasna rzecz/ iż
Przeblogosławiona Panna/ jest podob-
na Ciebie in magnitudine, w wiel-
kości.

Jż też jest podobna Ciebie in
Virtute, w mocy/ rozmaite skut-
ki sprawiacy; tak potężnie. Ties-
bo jest takiey mocy/ iż wielkie skutki
w tych niższych rzeczach sprawuje.
Zgadza się bowiem na to wszyscy
Philozofowie/ iż gdyby Ciebie skut-
ków swoich na tych niższościach nie

sprawowało/ żadnego by tu na tych
niższościach skutku nie było/ nieby się
tu nie rodziło/ nieby nie żyło. O czym
tak najwyższy Philozof y Theolog
Thomasz święty Doktor Angielski.
Quantumcunque ignis habeat ca-
lorem perfectum, non tamen alte-
raret, nisi per motionem corporis
Cælestis. Aczkolwiek (prawi) ogień
ma doskonałe ciepło, tym iednak ciepłem
gdyby nie moc Niebieska, żadne goby sku-
tku nie sprawił. Tegoż naucza y Arysto-
teles/ mówiąc. A superioribus
lationibus omnem huius mundi
virtutem gubernari. Od wyższych
(prawi) rzeczy, na tym wyższym świe-
cie, rzad pochodzi.

O zaprawdę jest w tym podo-
bna Ciebie Przenaswienstwa Panna:
niktby tu duchownie na tych niższo-
ściach nie żył/ gdyby nie moc/ nie ra-
tunek/ nie przyczyna tej Panny:
niktby tu żadnego skutku nie sprawił
bez operacyey tej Panny. Czego tak
naucza święty Petrus Damianus.
Per ipsam, cum ipsa, & in ipsa, to-
cum hoc faciendum decernitur: ut
sicut sine ipso nihil factum est, ita
sine illa nihil refectum sit. Przez nie
(prawi) y z nią, y w niej wszystko się
dzieje: aby iako bez niego nic się nie
stało, tak też bez niej nic się nie napra-
wiło. Czytam w Piśmie świętym/ iż się
przybliżał czas/ którego miał Izák
Synowi swojemu blogosławienstwo
zostawić/ y posługami Złego stá-
łego Syna zwyciężony/ temu to blo-
gosławienstwo zostawić postanowił:
inaczej się iednak stało/ nie Zau-
le Jakób otrzymuje blogosławien-
stwo. Tak mu bowiem Ociec blogo-
sławi. Ecce odor filij mei, sicut o-
dor agri pleni, cui benedixit Do-
minus: det tibi Deus de rore cæli,
& de pinguedine terræ abundan-
tiam frumenti & vini. Oto (prawi)
zapach syna moiego iako zapach roli peł-
ney, ktorey blogosławił Bog: niechci Bog
da z rosy niebieskiej y z tłustości ziemi
obfotić zboża y winą. Zau stáły/ y
Oycu miłszy/ blogosławienstwa pra-
gnący/ prawo ztę do blogosławien-
stwa mający/ blogosławienstwa nie
otrzymuje; Jakób raczej młodszy bie-
rze z rosy niebieskiej/ otrzymuje z tłus-
tości

Serm. de
Annunci-
atione B.
V. Mariae.

Genes. 27.

Genf. 25.

stości ziemie błogosławieństwa: Cze-
muż to? Wszakże tego przyczyna:
Rebecca diligebat Jacob. *Rebeka*
miłowała Jakoba. Że Rebeka miłowa-
ła Jakoba/ myślała o Jakobie/ praco-
wała dla Jakoba/ przeto Jakob żyje
współkiermi dobry z Niebą y z ziemie
napelniony: że zaś Rebeka Zaego
tak nie miłowała/ że go nie ratowa-
ła/ że około niego nie pracowała/ bło-
gosławieństwa dobre Niebieskich y
ziemskich nie otrzymuje. Rebeka sta-
gura była Przenaswiałej Panny:
tego Rebeka nie ratowała/ komu nie
nie sprawowała/ ten nie nie miał: ko-
go ratowała/ komu sprawowała/ ten
wszystko miał. Tak zaprawde/ tego
Przenaswiałej Panna Kocha/ tego
ona ratuje/ tego ma w opiece swojej/
ten będzie pełen rosy niebieskiej/ ten
będzie miał z tłustości ziemie/ ten o-
trzyma Błogosławieństwo wieczne:
leż tego ta Panna nie Kocha/ tego nie
ratuje/ tego w opiece swojej nie ma/
ten influencyi niebieskich mieć nie be-
dzie/ rosy niebieskich nie otrzyma/
tłustości ziemie nie wznajadnego do-
brego czynku żywot wieczny zasłu-
gującego/ nie wyprawi. Cożby nam
tedy czynić/ żeby to Niebo/ Przena-
swiałej Panna/ skutki swoje w nas
sprawowała? żeby się nami opiekowała/
żeby nam rosy Niebieskiej przyczyna
swoja spuszczała? Nauca *Aristoteles*
in lib. 1. Meteororik, iż aby niebo skut-
tki swoje w tych niższych rzeczach spra-
wowało/ potrzebą tego/ aby te niższe
rzeczy/ *continetur cum celestibus*,
aby były z niebem złączone/ zjedno-
czone: jeżeli aby namniey oderwa się
od nieba/ niebo żadney influencyey
na te niższe rzeczy nie spuszcza. Tego-
to nam tego Chrześcijańskie Ciąmiły
potrzebą/ jeżeli chcemy aby się nami
Przenaswiałej Panna opiekowała/ aby
w nas niebieskie skutki sprawowała/
continetur illi, potrzebą abyśmy
się z nią zjednoczyli/ inaczej żadna
miara w nas nie nie sprawi. A iakoż
się z nią zjednoczyć mamy? Nie ina-
czej/ tylko naśladowaniem iey oby-
czajow/ przestrzeganiem we wszystkim
mandatow Boskich/ pełnieniem rad
Ewangeliey świętey/ cnotliwymi na-
tym świecie postępkami/ ktorými so-

bie łaskę Bożą jednamy/ zachowuje-
my/ y oney przymiżamy: kto jest
czysty/ pokorny/ cierpliwy/ miłośni-
wy/ sprawiedliwy/ wstrzemięzliwy/
ten jest zjednoczony z tym Niebem/
z Przenaswiałej Panną *MARYA*: a
zatem o te się wszystkie cnoty starać
mamy/ y tak się z tą Panną zjednoczyć.
Jeżeliśmy jednak do tego słabi/ jeżeliś-
my tymi rzeczami doczesnymi roztrę-
gnieni/ przynamniey *continetur*.
przymiżujemy się do tego Nieba/ do
Przenaswiałej Panny/ pilnym do niej na-
bożeństwem: starajmy się na każdy
rok/ na każdy miesiąc/ na każdy ty-
dzień/ na każdy dzień/ cokolwiek tu cze-
y chwale tej Panny uczynić/ ofiaru-
my iey modlitwy nasze/ posty/ Bożcio-
low Świętych nawiedzenia/ Ntchy
Świętey tu iey chwale słuchania/ Ro-
żance/ Koronki/ ialmużny: jeżeliśmy
y do tego leniwi/ przynamniey wzy-
wamy w potrzebach naszych imienia
Przenaswiałej Panny/ przynamniey
ia co godziną nabożnie pozdrawia-
my. Rzeczysz: a coż mi potym kiedy
ia żyje in statu damnationis, w śmiertel-
nych grzechach? Odpowiadam ci
na to: prawda jest/ iż żaden czynek w
śmiertelnym grzechu uczyniony/ ży-
wota wiecznego nie zasługuje: i wszak-
że jednak te nabożeństwa do Przena-
swiałej Panny wielce nas wspomaga-
ją; bo nas do łaski Bożej przyspa-
sają/ moc ścianańska wale/ Prze-
błogosławioną Pannę Matkę naszą
do opieki naszej pobudzają/ y sprawu-
ją/ iż nas ta Panna strzeże/ y prowadzi
we nam do Boga nawrócenie wprasa.
Jednym tego potwierdza przykładem.
Praska jednego nauczone wymawiać
te słowa/ *Ave Maria*: gdy tedy dnia
jednego leci do tego praska prał dra-
pieżny/ chcąc go pazurami swoimi
rozszarpać y poznać/ zaśpiewa praska
Ave Maria; alści na te słowa on
prał drapieżny iakoby zrusznice naye-
potężniejszey postrzelony/ zdechły na
ziemi wpada/ a praska onego wolny
zostawia. Jeżeli to prasce tego
continetur cum Caelo, wzywaniem
imienia Przenaswiałej Panny/ zje-
dnoczenie się z tą Panną/ od pożarcia
drapieżney bestiey zachowało: jeżeli
Przenaswiałej Panna influencya

